KUR'AN ČASNI

PREVOD I TUMAČ

PREVELI I SREDILI:

HAFIZ MUHAMMED PANDŽA

I

DŽEMALUDDIN ČAUŠEVIĆ

IZDAO DŽEMALUDDIN ČAUŠEVIĆ

SARAJEVO 1937.

KUR'AN ČASNI

PREVOD I TUMAČ

Riječ izdavača.

Ovo opsežno djelo sadrži tekst časnog Kur'ana, njegov prevod i tumač kod pojedinih ajeta. Ovo lijepo djelo izdajem u doba, kada se u glavnim islamskim centrima slična djela izdaju i kada se u Misiru ozbiljno radi na prevođenju i tumačenju časnog Kur'ana na razne jezike. Ovo je djelo izrađeno i sređeno prema gore istaknutim djelima, a naročito prema onom, što ga je napisao veliki turski učenjak Omer Rıza. Ja se čvrsto nadam, da će ova lijepa i časna knjiga dobro doći našem svijetu. Nadam se, da će se sa ovim djelom muslimani lakše uputiti u uzvišeni sadržaj velikog i časnog Kur'ana, a to mi je glavni cilj bio.

Osim toga želio sam, da naša braća razasuta po cijelom svijetu vide i saznaju, da i mi muslimani u ovom kraju Evrope, i ako malobrojni, možemo i hoćemo da prevodimo i tumačimo uzvišeni izvor naše vjere onako, kako to čine i glavni centri Islamskih zajednica. Želio sam da dokažem, da se ne smije mjeriti naša velikodušnost prema našem malom broju u ovom kutu Evrope.

Nadajući se, da će mi Allah ispuniti tu moju želju i oslanjajući se na Njegovu pomoć, danas dajem djelo da se štampa.

Sarajevo 1 Ramazana 1355, 16 studeni 1936

Džemaluddin Čaušević

Riječ izdavača.

Ovo opsežno djelo sadrži tekst časnog Kur'ana, njegov prevod i tumač kod pojedinih ajeta. Ovo lijepo djelo izdajem u doba, kada se u glavnim islamskim centrima slična djela izdaju i kada se u Misiru ozbiljno radi na prevođenju i tumačenju časnog Kur'ana na razne jezike. Ovo je djelo izrađeno i sređeno prema gore istaknutim djelima, a naročito prema onom, što ga je napisao veliki turski učenjak Omer Rıza. Ja se čvrsto nadam, da će ova lijepa i časna knjiga dobro doći našem svijetu. Nadam se, da će se sa ovim djelom muslimani lakše uputiti u uzvišeni sadržaj velikog i časnog Kur'ana, a to mi je glavni cilj bio.

Osim toga želio sam, da naša braća razasuta po cijelom svijetu vide i saznaju, da i mi muslimani u ovom kraju Evrope, i ako malobrojni, možemo i hoćemo da prevodimo i tumačimo uzvišeni izvor naše vjere onako, kako to čine i glavni centri Islamskih zajednica. Želio sam da dokažem, da se ne smije mjeriti naša velikodušnost prema našem malom broju u ovom kutu Evrope.

Nadajući se, da će mi Allah ispuniti tu moju želju i oslanjajući se na Njegovu pomoć, danas dajem djelo da se štampa.

Sarajevo 1 Ramazana 1355, 16 studeni 1936

Džemaluddin Čaušević

Prva riječ u prevod i tumač Kur'ana od velikog učenjaka Omer Riza-a.

Nema nijednog čovjeka koji bi uspio da uzvišeni Kur'an prevede sa svom onom nedostiživom snagom, jedrinom stila i ljepotom izražavanja njegova, kao i onim nevjerojatnim utiskom, što ga Kur'an na svakog čitaoca ostavlja.

I na istoku i na zapadu se trudilo i nastojalo stotinama prevodioca da prevedu Kur'an, ali svi su bili prisiljeni priznati svoju nemoć i slabost.

Jedan od najzadnjih prevodilaca Kur'ana engleski orijentalista Marnoduk Picthall u predgovoru svoga prevoda kaže:

»Kur'an se ne može prevesti. Ovog su mišljenja bili i najstariji učenjaci Islama, a i ja ovo mišljenje u cijelosti zastupam. Radi toga i ne tvrdim da sam uspio da Kur'an prevedem. Ja samo nastojim i trudim se da prenesem kur'anska značenja. Ako i u ovom uspijem smatraću se sretnim. Samo ovo djelo i ovaj prevod ne može nikada zamijeniti pravi i izvorni Kur'an, niti ikada može tome cilju poslužiti«.

Ovaj nemoćni prevodilac također dijeli isto mišljenje. I mi ne tvrdimo da smo uspjeli prevesti Kur'an. Mi samo nastojimo i trudimo se da prenesemo i objasnimo kur'anska značenja. Za nas će biti najveća sreća ako u ovom pravcu uspijemo, pa šta više i ako samo nekoliko koračaja naprijed pokročimo i pođemo.

Ali ima izvjesnih tačaka po kojima se ovo djelo razlikuje od ostalih djela, koja su u ovom pravcu pisana. Ovo želim izložiti mojim čitaocima.

* * *

1. U predgovoru ovog djela su napisane najglavnije rasprave, koje se odnose na Kur'an. Opširno je izloženo kako je Kur'an podijeljen i raspoređen, pisanje i sakupljanje Kur'ana, nedostiživost Kur'ana i njegov položaj među ostalim nebeskim knjigama i objavama, te glavna i osnovna vjerovanja, koja Kur'an naučava.

2. Da se Kur'an razumije i shvati, bezuvjetno je potrebno poznavati Hazreti Muhammedov život i njegova djela. Radi toga smo napisali kratak prikaz najglavnijih zgoda i događaja, koji u kratkim potezima prikazuju život Hazreti Muhammedov.

3. Kur'an govori i o ranijim Božjim objavama i knjigama. Mnoge njihove osnovne odredbe i propise ili zabacuje ili ih ispravlja. Ove tačke smo jednu po jednu izložili i objasnili.

4. Zapadni orijentalisti i ispitivači su Kur'an ispitivali i istraživali, pa su u tom pravcu mnoga djela napisali. Ova njihova kritička ispitivanja i opažanja smo uzeli u obzir i odgovorili smo na razne prigovore, koji su s te strane pali.

5. Kršćanski misionari su neka kur'anska ajeta na svoj način izlagali i iznijeli svoja opažanja. Mi smo ova njihova opažanja ispitali i njihovu pravu suštinu iznijeli i u pravom svjetlu je prikazali.

6. Prije nego smo počeli sa prevodom, na početku svakog poglavlja smo iznijeli i napisali sadržaj toga poglavlja kao i potrebne historijske podatke, a onda smo izložili i odnos među pojedinim poglavljima.

7. Svako poglavlje smo rastavili na dijelove prema sadržaju o kome se govori, a onda smo iznijeli i odnose i vezu među pojedinim dijelovima.

8. Tumačeći i objašnjavajući pojedine kur'anske ajete obratili smo se na djela islamskih mislioca i učenjaka, čija djela služe kao glavni izvori u tumačenje Kur'ana. Osim toga smo posvetili pažnju i djelima savremenih istočnih i zapadnih učenjaka i mislioca. Radi toga će se čitaoci u ovom djelu susresti sa mnogim novostima, koje su do sada bile nepoznate. Vjerujemo da ih ove novosti neće nimalo zbuniti, nego će ih obratno navesti na razmišljanje. Prenoseći ovo htjeli smo da potpuno izvršimo svoju dužnost.

9. Mi stojimo na stanovištu od koga ne odstupamo, da je Kur'an jedna nedjeljiva cjelina i radi toga smo čvrstog uvjerenja da ni jedan kur'anski ajet ne dolazi u sukob sa drugim ajetom, niti ima neko suprotno značenje, koje se ne bi slagalo sa nekim drugim ajetom. Mi smo ovo potpuno i jasno izložili kako u tekstu tako i u tumaču ovoga djela.

10. Pri kraju ovog djela smo napisali i opširan indeks kako bi čitaoci lakše mogli da nađu pojedine stvari, koje ih časomično zainteresuju, a da ne moraju čitavu raspravu čitati. Ako se čitaoci obrate na ovaj indeks, mogu lako naći svaku raspravu i pitanje koje budu tražili u tekstu ili tumaču. Ostale razlike i odlike ovog djela prepuštamo samim čitaocima, da oni o tome donesu svoj sud.

MUDRI I ČASNI KUR'AN

UVOD U PREDGOVOR I TUMAČ.

PRVI DIO

ŠTA JE KUR'AN, KUR'ANSKI RED I NJEGOVA RASPODJELA. KUR'ANSKA IMENA, POGLAVLJA, AJETI.

Kur'an je ime naše svete Knjige. U ovom djelu ćete vidjeti prevod i tumač njegova teksta. Kur'an sam sebi ovo ime daje (2:185).[1] Kur'an koji je najljepša zbirka vjerskih naučavanja naziva se ovim imenom radi toga, što je objavljen i poslan da se vječno uči i vječno izučava. Kur'an je u istinu Knjiga, koja se na svijetu najviše čita. Kur'an sam kaže da je od Boga objavljen (26:192). Kur'an je Božja Objava, koja je stavljena na srce Božjem Poslaniku Hazreti Muhammedu (47:2). Ovu objavu mu je donio »Ruhul-emin — Duh sigurni i pouzdani« (26:193). Kur'anska Objava je počela u mjesecu Ramazanu (2:185), i u noći Kadr su se prvi traci njeni prosuli po ovom svijetu (97:1). Objava Kur'anska je došla na arapskom jeziku (43:3, 44:58).

U Kur'anskom tekstu se za njega kaže, da je on »Kitab — knjiga« (2:2). Nekada se kaže da je Furkan (25:1), to jest rastavlja pravo od krivoga, istinu od laži, ili »Zikr« (15:9) to jest opominjač, ili »Hukum — odluka« (13:39), »Hikmet — mudrost« (17:39), »Šifa — lijek« (10:57), »Huda — upućenje na pravi put« (72:13), »Rahmet — milost« (10:57), »Ruh — Duh« (42:52), »Hajir — dobro« (3:104), »Bejan — izlaganje, tumačenje« (3:138), »Nimet — blagodat« (93:11), »Burhan — jasan dokaz« (4:173), »Nur — svjetlo« (7:156), »Hak — Istina« (17:81), »Hablul-lah — Božje uže, to jest Božja obaveza i obećanje (3:103).

Nadalje se iznose njegova svojstva kao »mubin — posve otvoren i jasan«, »kerim — visok i častan«, »medžid — slavan«, »hakim — pun mudrosti«, »aziz — moćan, uzvišen«, »mutahher — čist«, »mubarek — blagosloven« i slična svojstva.

Kur'an se sastoji iz 114 poglavlja. Sure znače jedan visok položaj ili jedan kat zgrade. Prema tome je Kur'an zgrada sastavljena iz visokih

---

[1]) Prva brojka označuje poglavlje, a druga ajet.

katova. Neka su poglavlja dulja, a neka kraća. Najdulje poglavlje zauzima jednu dvanaestinu Kur'ana. Najkraće poglavlje se sastoji od tri ajeta. Samo svako poglavlje je potpuna cjelina. Tako se svakom poglavlju može kazati »Kitab — Knjiga« i na taj način se smatra da je Kur'an jedna velika knjiga, koja je sastavljena iz mnogo knjiga. Dulja poglavlja su razdijeljena u dijelove i svaki dio kazuje i govori o jednom naročitom predmetu, pitanju ili sadržini. Samo su ovi dijelovi jedni uz druge povezani. Ajet znači dokaz ili znak, zapovijed, koja je od Boga poslana ili od Boga poslanu objavu. U Kur'anu ima svega 6247 ajeta, a ako se ovima dodaju i sve Besmele, koje stoje na početku svakog poglavlja, onda će biti 6360 ajeta. Osim toga Kur'an se dijeli na trideset džuzova. Ali ova podjela nema nikakve veze sa sadržajem.

Kur'an je postepeno objavljivan i njegovo objavljivanje se kroz 23 godine upotpunilo i izvršilo. Kraća poglavlja kao i jedan dio duljih poglavlja objavljeni su odjedamput, dok su ona najdulja poglavlja godinama dio po dio objavljivana i tako upotpunjavana. Hazreti Muhammed je dao da se napišu ajeti koji su mu objavljeni i da se postave na mjesto gdje pripadaju u pojedinom poglavlju. Kako kur'anska ajeta, tako i poglavlja su raspoređena po samom Božjem Poslaniku. Za života Hazreti Muhammedova Kur'an nije bio napisan u jednu zbirku, ali je uza sve to bio potpuno na pamet naučavan i drugovi njegovi su ga pred njim učili. Da bi se Kur'an na ovaj način mogao učiti, potrebno je bilo da se rasporedi. Posve je pogrešno mišljenje da je ovaj raspored kur'anskih ajeta i poglavlja izvršen po Hazreti Ebu-Bekiru ili Hazreti Osmanu. Hazreti Ebu-Bekir je u jednu zbirku sakupio Kur'an, koji je za Hazreti Muhammedova (alejhisselam) života bio u dijelovima i komadima napisan i od mnogih drugova Božjeg Poslanika na pamet učen. Hazreti Osman je iz onog primjerka, u kome je bio Kur'an u cjelini za Hazreti Ebu-Bekirova vremena napisan, prepisao više primjeraka i poslao ih u razna muslimanska središta.

Jedan dio Kur'ana je objavljen u Mekki, a drugi u Medini. Hazreti Muhammed je prvih trinaest godina svoga poslanstva proveo u Mekki, a preostalih deset godina u Medini. U Mekki su objavljena 93 poglavlja Kur'ana, a u Medini 21 poglavlje.

U Medini su objavljena dulja poglavlja i ona sačinjavaju jednu trećinu Kur'ana. Samo kur'anska poglavlja nijesu poredana po redu kako su objavljivana. Poglavlje »Fatiha«, koje stoji na početku Kur'ana, objavljeno je u Mekki, dok je poglavlje »Bekara«, koje odmah iza njega slijedi, objavljeno u Medini. Uzrok da nije posvećivana pažnja raspoređivanju poglavlja po vremenu njihovog objavljivanja je u tome, što se htjelo da se više istakne sadržajna veza među pojedinim poglavljima.

Poglavlja, koja su objavljena u Mekki možemo razdijeliti u tri perioda. Samo poglavlja, koja su objavljivana u medinskom periodu, nijesu objavljivana kao cjelina, nego su dio po dio kroz nekoliko godina objav-

ljivana i završena. Radi toga svaki dio ovih poglavlja ima i svoju posebnu historiju. Ako razmotrimo ova izlaganja na ovaj način možemo utvrditi historijski red kur'anskih poglavlja:

Šesdeset poglavlja pripada prvom mekkanskom periodu. To su poglavlja: 1, 17—21, 50—56, 67—109, 111—114.

Drugom ili srednjem mekkanskom periodu pripada 17 poglavlja. To su ova poglavlja: 29—32, 34—39, 40—46.

Zadnjem mekkanskom periodu pripada slijedećih petnaest poglavlja: 6, 7, 10—16, 22, 23, 25—28.

Prvoj i drugoj godini po Hidžretu pripada 6 poglavlja. To su 2, 8, 47, 61, 62 i 64 poglavlje.

Trećoj i četvrtoj hidžretskoj godini pripadaju tri poglavlja. To su 3, 58 i 59 poglavlje.

Između pete i osme hidžretske godine je objavljeno devet poglavlja. To su poglavlja: 4, 5, 24, 33, 48, 57, 60, 63 i 65.

Devetoj i desetoj hidžretskoj godini pripadaju četiri poglavlja. To su poglavlja: 9, 49, 66 i 110.

Utvrđeno je, da su prvih pet ajeta 96 poglavlja (Kalem) prvi kur'anski ajeti, koji su objavljeni. Može se odlučiti, da je iza ovih ajeta slijedilo 74 poglavlje »Muddessir«, dalje poglavlje »Fatiha«, koje stoji na početku Kur'ana, a onda je slijedilo 73 poglavlje »Muzzemmil«.

RASPORED POGLAVLJA.

Koji je razlog, da po vremenu svoga objavljivanja nijesu poredana kur'anska poglavlja onim redom, kako su u Mekki i Medini objavljivana?

Da se ovo razumije, dovoljno je da se razmotri sami raspored poglavlja. Ako to učinimo vidjećemo, da poglavlja objavljena u Mekki pozivaju ljude da vjeruju Allaha, a poglavlja objavljena u Medini upućuju ljude da to svoje vjerovanje pokažu i istaknu sa svojim djelima i postupcima. U mekkanskim poglavljima se ljudi pozivaju da dobra djela rade, a u medinskim poglavljima se ističe, kakva dobra djela trebaju ljudi da rade. U mekkanskim poglavljima se najviše govori o jedinstvu Božjem i o potrebi i nužnosti vjerovanja u Jedinog Allaha, a u medinskim poglavljima se opširno izlaže šta je dobro, a šta je zlo.

Jedna druga odlika je, koja rastavlja i dijeli mekkanska i medinska poglavlja, što se u mekkanskim poglavljima iznose Božja predskazivanja, a u medinskim poglavljima se ističe kako su ta predskazivanja ostvarena.

Mekkanska poglavlja kazuju, kako će biti poklonjeno spokojstvo i mir u srce i razum onih, koji budu vjerovali, a medinska poglavlja ističu, kako treba da čovjek sa čovjekom postupa i izlažu kako će ljudi doći do sreće i blagostanja.

Sa ovog stanovišta je bilo potrebno da se mekkanska i medinska poglavlja izmiješaju. Zahvaljujući ovome, mogu da se u potpunosti vide i zapaze pošljedice vjerovanja i djela, koja je čovjek po vjeri dužan da radi, može da se vidi kako su tekla predskazivanja i kako su se ona ostvarila, i da se pokaže način kako trebaju ljudi međusobno da postupaju i da se dovinu milosti Božje.

Ovdje je moguće da se podvuče i istakne opća i glavna suština čitavog Kur'ana.

OPĆA I GLAVNA SUŠTINA KUR'ANA.

Na početku Kur'ana stoji jedno kratko poglavlje od sedam ajeta, koje je objavljeno u Mekki i ono sačinjava kur'ansku jezgru. Ovo poglavlje je jedna lijepa i uzvišena molitva, koja se ne može susresti kod drugih vjera. U ovom poglavlju se kazuje glavni smisao vjere i glavne njene misli. Pošto ovo poglavlje sačinjava jezgru i glavnu sadržinu Kur'ana i obuhvata glavni smisao vjere i glavne njene misli, potrebno je bilo da se u slijedećim poglavljima izloži i objasni cilj i svrha Islama. Radi toga slijedeća četiri poglavlja koja dolaze iza Fatihe, (Bekara, Ali Imran, Nisa i Maide) to čine. Ova poglavlja sačinjavaju jednu petinu Kur'ana i opširno izlažu učenje Islama. U njima se ispoređuje Islam sa prošlim vjerama, a naročito sa židovskom i kršćanskom. Izlaže se, kako židovstvo posvećuje pažnju vanjštini i formi, a zabacuje njegovanje duhovnih vrednota, dok kršćanstvo ostavlja i napušta svoj glavni cilj i zadatak i veže se uz ličnost Isaovu. Kasnije se ističe i kazuje, kakve su pojedinačne lične, porodične i kulturne dužnosti jednog muslimana.

Iza ovih slijede dva duga poglavlja, En'am i A'raf, koja su objelodanjena u mekkanskom periodu. Prvo od ova dva poglavlja naročito govori o Božjem jedinstvu, a drugo se bavi dokazivanjem istinitosti i pravednosti Božjeg Poslanika, i pokazujući na historijske događaje znamenitih poslanika, utvrđuje i izlaže vjerovanje o njima i o istinitosti njihovoj. Iza ovih poglavlja, koja su objavljena u mekkanskom periodu slijede dva poglavlja medinskog perioda. To su poglavlja Enfal i Tevbe. U njima se govori kako su dostojni da ih kazna snađe oni, koji pokazuju neprijateljstvo prema Božjem Poslaniku. Pošto se u poglavlju A'raf pokazuje poraz, koji će stignuti neprijatelje, u slijedećem poglavlju Enfal odlučno se kaže, da će neprijatelji biti poraženi. Poglavlja: Junus, Hud, Jusuf, R'ad, Ibrahim, Hidžr i Nahl, koja slijede iza gornjih poglavlja, govore o istinitosti Božje Objave, a da bi ovo utvrdili iznose se dokazi iz ljudske prirode i života, historijski događaji ranijih poslanika i dokazi iz vidljive prirode. Sa ovim dokazima se istina utvrđuje. Iza ovih slijedi pet poglavlja, koja također pripadaju mekkanskom periodu i to: Isra, Kehf, Merjem, Taha i Enbija. U ovim poglavljima se naročito govori o slavi i veličini, koja je određena Islamu. U sedamnaestom poglavlju

(Isra) pokazuje se na historiju židovstva, u osamnaestom (Kehf) i devetnaestom (Merjem) na historiju kršćanstva i njegova vjerovanja, u dvadesetom poglavlju (Taha) govori se o Hazreti Musau, a u dvadesetprvom poglavlju (Enbija) općenito se izlaže historija svih poslanika i kazuje se da će Islam bezuvjetno pobijediti.

Iza ovih slijede poglavlja mekkanskog perioda Hadždž i Muminun. U poglavlju Hadždž se izlaže da će poziv, u čiju se obranu digao Božji Poslanik bezuvjetno pobijediti, i kazuje se da će pravovjerni za pobjedu istine podnijeti velike žrtve i pokazati najveću požrtvovnost. U poglavlju Muminun se izlaže, da slava i veličina koju će steći sljedbenici Islama nije materijalne prirode, nego da se zasniva na duhovnim i moralnim temeljima.

Iza ovih poglavlja slijedi poglavlje medinskog perioda »Nur«, koje ističe, kako su se ostvarila Božja predskazivanja i nagovještavanja koja su u Mekki dana. U ovom poglavlju se izlaže kako će se njegovo svjetlo na sve strane raširiti i sve krajeve osvijetliti.

Iza ovoga slijedi dvadesetpeto poglavlje »Furkan«, koje pripada mekkanskom periodu. Ovo poglavlje utvrđuje, da će se istina potpuno odijeliti od laži i da će se to naročito posve jasno vidjeti u životu drugova Božjeg Poslanika. Iza ovoga dolaze poglavlja mekkanskog perioda: Šuarâ, Neml i Kasas. U njima se pokazuje na uspjeh Hazreti Musaov, koji je postigao u borbi protiv moćnih i snažnih neprijatelja, koji su se bili digli da unište sinove Israilove i predskazuje se da će Hazreti Muhammed izvojevati sigurnu i odlučnu pobjedu. U slijedeća četiri poglavlja mekkanskog peroda: Ankebut, Rûm, Lokman i Sedžde, predskazuje se da će se brzo promijeniti stanje i prilike u kojima su se nalazili potlačeni i zlostavljeni muslimani. Iza ovih poglavlja dolazi poglavlje »Ahzab«, koje je u Medini objavljeno, u kome se izlaže kako su se svi neprijatelji Islama bili ujedinili da unište Islam, te se kazuje šta su radili u toj takozvanoj »vojni naroda« i kako su bili pobijeđeni. Između ostalog se govori i o porodičnom životu Hazreti Muhammedovu, nadalje kako s njim nijesu mogle da zavladaju sve te privlačive stvari zemaljskog života i kako se odhrvao napastima bogatstva i vlasti i onda kad je njegova pobjeda bila potpuna. Dalje se kaže, kako on predstavlja savršen uzor, koji treba čitavo čovječanstvo da slijedi u svim vremenima i u svako doba i da poslije njega nema potrebe da dođe koji poslanik. Izlaže se, da njegova krepost i jednostavnost predstavlja savršenstvo ljudskih vrlina, koje neće da vide i da ih slijede samo zaslijepljeni neprijatelji, koji su kratkovidni i sve stvari površno gledaju.

Dalje sljedi ovih šest poglavlja mekkanskog perioda: Sebe', Fatir, Jasin, Saffat, Sad, Zumer. U ovim poglavljima se govori o dizanju i padanju naroda. Dizanje i padanje naroda dolazi kao posljedica njihovog dobrog ili hrđavog rada. Ističe se da će dizanje i napredovanje jednog

naroda potrajati i sačuvati se sve dotle, dok bude taj narod zahvalan na blagodatima Božjim i dok ih bude cijenio.

Iza ovih poglavlja slijedi sedam poglavlja mekkanskog perioda. To su ova poglavlja: Mumin, Hamim (ili Sedžde ili Fussilet') Šura, Zuhruf, Duhan, Džasije i Ahkaf. U ovim poglavljima se kazuje, da će Istina bezuvjetno nadvladati svaki otpor i svaku svađu, i nijedna zemaljska snaga makar se koristila svim zemaljskim sredstvima i vrelima neće moći istinu pobijediti.

Dalje dolaze tri poglavlja medinskog perioda: Muhammed, Feth i Hudžurat. U poglavlju Muhammed, koje je objavljeno u prvoj hidžretskoj godini predskazuje se da će ljudi koji su primili istinu usprkos teških uslova pod kojima žive brzo i skoro doći do sreće i blagostanja.

U šestoj godini po Hidžretu je objavljeno poglavlje »Feth«, u kome se utvrđuje, da će Islam steći nadmoć nad svim zemaljskim vjerama. Poglavlje Hudžurat, koje je objavljeno pred smrt Božjeg Poslanika ističe, kako su muslimani dužni da se međusobno poštuju i pomažu.

Poglavlja: Kaf, Zarijat, Tur, Nedžm, Kamer, Rahman i Vakia su objavljena u Mekki. Ova poglavlja pokazuju na duhovno previranje, što će ga Islam na zemlji proizvesti i ističe koliko će to previranje čovječanstvu koristi donijeti.

Iza ovoga slijedi ovih deset poglavlja medinskog perioda: Hadid, Mudžadile, Hašr, Mumtehane, Saf, Džum'a, Munafikun, Tegabun, Talak i Tahrim. Sa ovim poglavljima se završavaju poglavlja medinskoga perioda.

Iza ovih slijedi 48 poglavlja mekkanskog perioda. Ova su poglavlja: Mulk, Kalem, Hâkka, Mearidž, Nuh, Džin, Muzzemmil, Muddessir, Kjijamet, Insan, Murselat, Nebe', Naziat, Abese, Tekvir, Infitar, Tatfif, Inšikak, Burudž, Tarik, A'la, Gašije, Fedžr, Beled, Šems, Lejl, Duha, Inširah, Tin, Alek, Kadr, Bejjine, Zilzal, Adijat, Karia, Tekasur, Asr, Humeze, Fil, Kurejš, Maun, Kevser, Kafirun, Nasr, Leheb, Ihlas, Felek, Nas.

Sva ova poglavlja ističu, ako ljudi i narodi budu slijedili Istinu, koju Kur'an naučava i izlaže, da će napredovati i podizati se, a propasti će i isčeznuti ako ove istine kur'anske odbiju i odbace.

Stotinudvanaesto poglavlje Kur'ana »Ihlas« na najkraći i najzbijeniji način izlaže jedinstvo Božje. Sa zadnja dva poglavlja se Kur'an završava i u njima se ističe kako će se ljudi na Boga naslanjati i tražiti da ih On zaštiti i sačuva od svakovrsnog zla i nevolje.

SAKUPLJANJE KUR'ANA.

Mudri i časni Kur'an je jedina nebeska knjiga među Božjim knjigama, koja je u svoj svojoj izvornoj čistoći i potpunoj svojoj pouzdanosti i sigurnosti sačuvana, i koja nije bila izložena ni najsitnijoj izmjeni i promjeni ni u jednoj jedinoj riječi i slovu svome. Časni Kur'an je u

jeziku kako je prvobitno objavljen i u svom prvobitnom obliku prelazio s jednog pokoljenja na drugo, dok konačno nije u naše ruke došao. Bez sumnje je jedan od glavnih razloga ove njegove savršene izvorne čistoće, nepromijenjene sadržine i forme, što je on za vremena samog Božjeg Poslanika bio u čitavoj svojoj cjelini napisan. Za vrijeme Božjeg Poslanika je među Arapima bilo ljudi koji su znali čitati i pisati. Radi toga je Božji Poslanik izdiktirao svojim pisarima svaku Božju Objavu čim bi ona stigla i to je odmah na pamet naučavano. Na taj način je čitav Kur'an za vremena Božjeg Poslanika bio napisan. Ovo priznaju i primaju ne samo prijatelji Islama, nego i njegovi najveći neprijatelji i protivnici.

Sam Kur'an kazuje, da je on jedna napisana knjiga. Na primjer u poglavlju »Vakia« se kaže: »Zaista je ovo Kur'an časni i uzvišeni, u knjizi, koja je sačuvana. Nju će prihvaćati samo oni koji su čisti«. Ovaj časni ajet kaže, da je Kur'an jedna sačuvana knjiga, to jest knjiga koju neće niko izmijeniti i promijeniti njen sadržaj i formu, nadalje da je ova knjiga napisana i da je može prihvaćati samo onaj, koji je čist. Bi li se moglo govoriti da ovu knjigu ne može i ne smije niko prihvaćati, ko nije čist, kad ne bi ova knjiga bila napisana?

Ima mnogo historijskih dokaza, koji kazuju da je Kur'an napisan za vrijeme Hazreti Muhammedova poslanstva. Ebu Davud, Tirmizija i Imami Ahmed prenose ove riječi Hazreti Osmanove: »Božji Poslanik (Sallallahu alejhi vesellem) bi pozvao jednog od pisara Božje Objave kad bi bio objavljen koji ajet iz raznih poglavlja, i rekao bi mu ove riječi: »Ove ajete piši uz poglavlje, koje sadrži te i te ajete«.

Ova izlaganja Hazreti Osmanova ističu, da je Božji Poslanik dao napisati svaki ajet i da je svaki ajet dao staviti u poglavlje kome i pripada. Hazreti Osman osim što je bio od najstarijih muslimana, koji su najprvi primili Islam, bio je i zet Božjeg Poslanika. Njegovo kazivanje je iznad svake sumnje. Prema tome ne može biti ni najmanje sumnje o tome, da je Božji Poslanik naredio da se svaki ajet prepiše.

Najsigurnija i najpouzdanija kazivanja utvrđuju ova izlaganja halife Hazreti Osmana. U velikoj hadiskoj zbirci »Sahihi Buhari«, odlični i veliki ashab Hazreti Bera' kaže: »Kad je objavljen ajet »La jestevil kaidune« rekao mi je tada Božji Poslanik: »Zovni Zejda i reci mu neka ponese pero i mastilo«. Kad je Zejd došao Božji Poslanik mu je rekao piši: »La jestevil kaidune«.

U Medini je Zejd najviše vršio dužnost pisara Božje Objave. Među onima koji su u Mekki pisali Božju Objavu nalaze se Ebu Bekir, Omer, Osman, Alija, Abdullah bin ebi Surh (ovaj je čovjek napustio Islam i ponovno ga primio nakon osvojenja Mekke), Zubejr ibnul Avvam, Halid bin Seid, Ubejj bin Ka'ab, Hanzale ibni Rebi', Muajkab bin Ebi Fatime, Abdullah bin El'arkam, Šurahbil bin Hasane, Abdullah bin Revaha.[1]) Ni-

[1]) Fethulbari, komentar Buharije: deveti svezak, strana 19: Pisari Božjeg Poslanika.

jesu samo ovi bili među drugovima Božjeg Poslanika koji su znali čitati i pisati. Ovo su lica, koja su Božjem Poslaniku pisala objavu i poznati su pod nadimkom pisara Božje Objave. Pisari Božjeg Poslanika se nijesu sastojali samo od ovih lica.

Ima također vrlo mnogo dokaza koji kazuju da je čitav Kur'an napisan za života i poslanstva Božjeg Poslanika i da je svaki ajet napisan čim je bio objavljen. Na primjer prema jednom kazivanju, koje je iznešeno u velikoj hadiskoj zbirci »Sahihi Muslim«, Božji Poslanik je rekao: »Osim Kur'ana drugo ništa od mene ne pišite!« Božji Poslanik je sa ovom zapovijedi osigurao da se njegova poslanička djela i riječi ne izmiješaju sa Kur'anom. Osim toga ovaj hadis kazuje da je Božji Poslanik naređivao da se Kur'an piše. Kad ne bi bio pisan svaki ajet i svako poglavlje časnog i mudrog Kur'ana, ne bi se osjećala nikakva šteta kad bi bili pisani i hadisi Božjeg Poslanika.

Govoreći Ibni Hišan o tome, kako je Hazreti Omer primio Islam kaže, da je on od svoje sestre uzeo jedan ispisani list Kur'ana i da je iz njega čitao. Ovo dokazuje da su muslimani prepisivali Kur'an i učili ga po svojim kućama. U jednom odlomku Sahihi Buharije čitamo i ove riječi: »Kad bi nosili Kur'an bilo nam je zabranjeno da idemo u neprijateljski kraj i mjesto«. Ovo dokazuje da su ashabi nosili primjerke Kur'ana. Primjerci Kur'ana su bili u velikoj mjeri umnoženi, pa pošto se bojalo da bi mogli dopasti u neprijateljske ruke i da bi ih ovi mogli obezčastiti, bilo je naređeno, da ih ne nose kad idu u neprijateljski kraj ili zemlju.

Svi uvjeti koji su imali i najmanje veze sa sabiranjem Kur'ana u jednu cjelinu za vremena Ebu Bekirova pokazuju, da se posvećivala naročita pažnja činjenici da se utvrdi, da je svaki ajet u prisustvu Božjeg Poslanika bio napisan. U komentaru Buharinu »Fethulbariji« se kaže: »Hazreti Ebu Bekir je naredio da se ne smije ni jedan ajet napisati, koji nije bio napisan za života Božjeg Poslanika. Radi toga Zejd bin Sabit nije prepisivao zadnje ajete poglavlja Tevbe, koji nijesu bili napisani. Inače Zejd je ove znao«. Dalje se u »Fethulbariji« kaže: »Čitav Kur'an je bio napisan. Samo ono što je bilo napisano, bilo je razasuto. Hazreti Ebu Bekir je ovo u jednu zbirku sabrao.[1])

Po jednom kazivanju i navodu Ibni Ebi Davudovu kad je Hazreti Ebu Bekir počeo da sabira Kur'an u jednu zbirku Hazreti Omer je oglasio: »Ko god ima dijelove i komade Kur'ana koji su uzeti od Božjeg Poslanika i napisani po njegovu diktatu, neka ih donese!« Ovi su dijelovi bili ispisani na papirusu, pločama, na koži, i na listovima datulinim. Ko god ne bi doveo sa sobom i dvojicu svjedoka, da mu posvjedoče tačnost donesenog rukopisa, njegov rukopis se ne bi primio. Pisac »Fethulbarije« na ovo dodaje: »Iz ovoga se razumije da se Zejd nije zadovoljavao samo s tim što je jedan ajet bio napisan. Zejd je uz to tražio i zahtijevao od

1) Fethulbari, komentar Buharije: svezak deveti, strana 10.

čovjeka, koji bi donio rukopis, da dovede i dvojicu svjedoka, koji će posvjedočiti da je on odnosne ajete čuo od Božjeg Poslanika. Kad je Zejd i znao donešene ajete on je to iz najveće opreznosti činio.[1])

Ovo je jedan navod što ga prenosi veliki naučenjak Zuhrija: Kad je Božji Poslanik (Sallallahu alejhi vesellem) preselio u vječnost, Kur'an je bio ispisan na datulinim listovima i na kožama.[2]) Pošto je Fethulbarija zabilježio ovaj navod i još neke druge navode kaže: »Cilj je ovoga bio da se ne može zadovoljiti samo sa onima, koji su na pamet Kur'an znali, nego se prepisivalo iz rukopisa, koji su bili napisani u prisutnosti samog Božjeg Poslanika.«[3])

Konačno nema nikakve sumnje o tome da je svaki kur'anski ajet i svako poglavlje napisano u prisustvu Božjeg Poslanika.

Ako uzmemo u obzir da su se u kućama ashaba nalazili napisani primjerci Kur'ana, da su neki ashabi pisali hadise Božjeg Poslanika,[4]) da su slata pisma od Božjeg Poslanika vladarima i plemenskim poglavicama, da je Hudejbijski ugovor o miru pisao Alija, da je vršena prepiska sa Židovima na hebrejskom jeziku,[5]) da su tada znali čitati i pisati ne samo muškarci, nego i žene, ukratko da su i prečiste družice Božjeg Poslanika Hazreti Ajiša i Hazreti Hafsa znale čitati i pisati, tada razumijemo, da nije bilo nikakvog razloga da časni i mudri Kur'an ne bude napisan.

UČENJE KUR'ANA NA PAMET.

Kako je uzvišeni Kur'an za vrijeme poslanstva Hazreti Muhammedova bio potpuno napisan, tako je u tom vremenu bio i potpuno na pamet naučen. Prema mnogobrojnim navodima i kazivanjima, Božji Poslanik bi onima, koji bi se kod njega našli odmah učio objavu čim bi ona stigla, mnogi ashabi su ove ajete učili na pamet, a onda bi druge naučavali. Važnost i značaj Kur'ana nije samo u tome, što je on davao moralne i ćudoredne pouke i što je bio pun društvenih propisa i odredaba. Pa kad bi se Kur'an samo i od ovoga sastojao, bilo bi i to dovoljno da se drži na pameti. Ali pravovjerni su vjerovali i bili potpuno ubijeđeni da je Kur'an Božja Objava. Svaka kur'anska riječ i svako kur'ansko slovo je dolazilo iz Božanskog izvora. Radi toga je svako slovo i svaka riječ bila jedna nebeska riznica. Svaki musliman je ovu nebesku riznicu čuvao na najvrjednijem i najsigurnijem mjestu, u najskrovitijoj unutrašnjosti svoga srca. Muslimani su bili spremni za ovu svetu i uzvišenu Knjigu, da se stave u najžešću borbu, a da bi postigli njeno puno nadahnuće i

---

1) Fethulbari, komentar Buharije: deveti svezak, strana 12.

2) Nihaje: Ibnul'esir. Obratiti se na raspravu »Asab«.

3) Fethulbari, komentar Buharije: deveti svezak, strana 12.

4) Buharija, u poglavlju (Kitabul-ilmi) se kaže da je Abdullah bin Omer pisao i bilježio hadise koje je slušao od Božjeg Poslanika.

5) O ovome govori poznati historičar Ebu-Davud.

upućenje, žrtvovali su imetke i živote, kuće i rodne grude svoje, konačno ostavljali su i napuštali sve ono, što su u životu smatrali najboljim i najvrjednijim. Svaki kur'anski ajet, koji bi na novo bio objavljen, udahnuo bi u njih jedan posve nov život. Najveći i najuzvišeniji cilj svakog muslimana je bio znati i naučiti svaki kur'anski ajet. Svi, koji su se među muslimanima bavili nekim poslom ili trgovinom, jedan dio dana bi posvećivali svojim poslovima, a ostatak bi nastojali provesti u društvu sa Božjim Poslanikom. Bilo ih je među muslimanima, koji su naizmjenično boravili kod Božjeg Poslanika da bi odmah mogli biti obaviješteni o svakoj novoj Objavi i da bi je mogli odmah raširiti. Prema navodima u Sahihi Buhariji je Hazreti Omer jedan dan dolazio da boravi u društvu sa Božjim Poslanikom, a drugi dan bi slao svoga susjeda Ensariju. Tako bi oni jedan drugom kazivali šta su čuli u društvu kod Božjeg Poslanika, učili bi Objavu koja bi na novo stigla i pričali druge zgode, koje bi se dogodile. Osim toga bilo ih je među ashabima, koji su čitavo vrijeme provodili u džamiji Božjeg Poslanika. Oni su nastojali da se nadahnu duhom kur'anskim u njegovoj neposrednoj blizini i da na pamet nauče Objavu, koja bi mu bila objavljena.

Božji Poslanik je posvećivao osobitu i veliku pažnju učenju, izučavanju i pamćenju Kur'ana na pamet. Sahihi Buharija prenosi ovaj hadis od Hazreti Osmana: »Božji Poslanik govoraše: Između vas je najbolji koji na pamet pamti i uči Kur'an«. Ibni Omer prenosi: »Božji Poslanik govoraše: Među ljudima su dva čovjeka kojima se može zaviditi. Jedan je komu je Bog dao da dođe do Kur'ana, pa da ga uči i da po njemu postupa, a drugi je koji ima bogatstva i imetka pa ga dan i noć u Božjem putu daje i troši«. U ovom pravcu ima mnogo hadisa. Mi se sa prenošenjem ovih zadovoljavamo.

Ima mnogo poznatih i pouzdanih navoda, koji ističu da će svaki musliman koji uči i naučava Kur'an ispuniti jedan veliki zadatak. U Sahihi Buhariji u poglavlju »Istizharul-kur'ani« donose se navodi, koji ističu da je naređeno da se Kur'an neprekidno uči. U Buhariji se u raznim poglavljima ističe da je naročita dužnost muslimana naučavati djecu da uče Kur'an, nadalje da je Božji Poslanik poticao svoje drugove da uče na pamet Kur'an, a onda da trebaju muslimani smatrati pamćenje Kur'ana na pamet kao najveću vjersku vrlinu. Učenje Kur'ana na pamet je počelo od vremena Božjeg Poslanika i neprekidno traje sve do danas, pa se u svakoj muslimanskoj zemlji nalazi na hiljade hafiza, koji su Kur'an na pamet naučili.

Božji Poslanik je želio, da se ashabi međusobno natječu u pamćenju Kur'ana na pamet i u njegovom učenju. Ashabi su ovu njegovu želju sa dubokom i vrućom ljubavlju ispunjavali. Božji Poslanik je povjeravao imamsku dužnost onima, koji su najbolje Kur'an znali. Ashabi su nastojali i trudili se, da nauče Kur'an na pamet kako bi im ova dužnost mogla biti povjerena. Jedan dječak od osam godina po imenu Amr bin

Seleme odlikovao se iznad drugih u poznavanju Kur'ana i radi toga je bio izabran za imama. Učitelji i naputitelji koji su slani među arapska plemena, što su na novo primala Islam, birani su između onih, koji su Kur'an najbolje poznavali. Radi toga su veliki drugovi Božjeg Poslanika nastojali da Kur'an na pamet nauče i mnogi su ga na pamet naučili. Božji Poslanik je uvijek Kur'an učio, kad bi se osamio i kad bi se ma s kim u društvu našao. Božji Poslanik je ne samo na namazu Kur'an učio, nego ga je učio i kad je putovao i kad je na kamili jahao. Prema jednom hadisu koji prenosi Buharija, Božji Poslanik je jednu čitavu noć ostao budan, da bi slušao jednoga čovjeka, koji je u džamiji Kur'an učio. Abdullah bin Omer kazuje ovaj hadis: »Jednog dana mi Božji Poslanik reče: »Uči mi Kur'an!« Ja mu na to odgovorih: »Božji Poslaniče! Kur'an se tebi objavljuje. Kako ja mogu tebi Kur'an učiti?« Na to Božji Poslanik reče: »Ja sam vrlo veseo, da drugi Kur'an uče«. Ja sam onda proučio poglavlje »Nisa«.

Kao posljedica ovog bodrenja i poticanja Božjeg Poslanika je bila, da su muslimani svim žarom i ljubavlju svoga srca prigrlili Kur'an, a oni, koji su Kur'an već na pamet znali u tolikoj su se mjeri umnožili, da je jednom prilikom, kad je Božji Poslanik kazao, da će se znanje dignuti i da će ga nestati, Zijad bin Lebid rekao: »Božji Poslaniče! Kako će se znanje dignuti? Mi Kur'an učimo, djecu našu naučavamo, naša djeca će svoju djecu naučavati i to će sve tako do Sudnjega dana ići«. Ali ovo nije bio cilj Božjeg Poslanika. On je htio tim da kaže ne da će se Kur'an dignuti, nego da će biti malo onih, koji će po Kur'anu raditi.

Drugovi Božjeg Poslanika ili ashabi, koji su na pamet znali Kur'an nazivani su »Kurra«. Pisac »Fethulbarije« tumačeći ovu riječ kaže: »Kurra« su ljudi koji su na pamet Kur'an znali i druge u Kur'anu poučavali. Od ovih Kurra'a je njih sedamdeset izdajnički pobijeno kod »Bi'ri Mauna«. Ovo nam kazuje, da je tih Kurra'a bilo na stotine, kad ih je samo kod jedne zgode palo sedamdeset kao žrtve vjere. Buharija govoreći o Kurraima među ostalim ashabima daje vrlo dragocjene podatke. Na primjer Abdullah bin Amr govoreći o Abdullah bin Mes'udu kaže: »Njega ću uvijek voliti, jer sam od Božjeg Poslanika čuo ove riječi: »Kur'an učite od četvorice ljudi: od Abdullah bin Mes'uda, Salima, Muaza i Ubejj bin Ka'ba«. Abdullah bin Mes'ud je naučio sedamdeset poglavlja lično od samog Božjeg Poslanika. Ali među ashabima nijesu samo ova četvorica, koji su Kur'an na pamet znali. Hazreti Ebu Bekir je bio među onima, koji su Kur'an na pamet znali. Da se ovo potvrdi dovoljno je, što ga je Božji Poslanik odredio kad je bio na samrtnoj postelji, da mjesto njega vrši imamsku dužnost. Božji Poslanik je određivao za imamsku dužnost samo one, koji su najbolje Kur'an znali. Da Ebu Bekir nije znao čitav Kur'an na pamet, ne bi ga sigurno Božji Poslanik predpostavio drugim ashabima, koji su čitav Kur'an znali. I Abdullah bin Omer je bio od onih, koji su čitav Kur'an na pamet znali. Njemu je Božji Poslanik

govorio da svakog mjeseca po jedamput Kur'an završi. Među onima, koji su čitav Kur'an znali na pamet, nalazile su se ove znamenite ličnosti: Hazreti Ebu-Bekir, Hazreti Omer, Hazreti Osman, Hazreti Ali, Hazreti Talha, Hazreti Sâd, Hazreti ibni Mes'ud, Hazreti Salim, Hazreti Ebu Hurejre i drugi. Među ženama u ovaj red spadaju Hazreti Ajiša, Hazreti Hafsa i Hazreti Ummi Selema.

Iz ovoga kratkog izlaganja se može razabrati, da je za vremena Božjeg Poslanika časni i uzvišeni Kur'an bio i napisan i na pamet učen.

RASPORED ČASNOG KUR'ANA.

Pošto je izloženo da je Kur'an za života Božjeg Poslanika Hazreti Muhammeda bio napisan i na pamet učen, dolazi kao vrlo važno pitanje koje treba utvrditi: raspored kako kur'anskih ajeta, tako i kur'anskih poglavlja. Kur'an je objavljivan postepeno i to je trajalo dvadesetitri godine. Neka su poglavlja u cjelini objavljivana, a neka dio po dio. Događalo se, da se neko drugo poglavlje objavi prije nego je završeno poglavlje, koje je počelo da se ranije objavljuje, ili da se u jedan mah objave ajeti, koji su pripadali dvama ili trima poglavljima. Poglavlja i ajeti u Kur'anu, koji se danas nalaze u našim rukama nijesu raspoređeni onim redom kako su objavljivani. Da li je Božji Poslanik lično izvršio ovaj raspored? Ako je ovaj raspored izvršio sam Božji Poslanik, je li taj raspored Kur'ana što ga danas imamo u rukama istovjetan sa onim iz vremena Božjeg Poslanika? To jest, je li Božji Poslanik uzevši u obzir raspored poglavlja i ajeta ostavio ovaj današnji raspored Kur'ana?

Svi dokazi utvrđuju, da je časni Kur'an sa ovim današnjim svojim oblikom raspoređen po samom Božjem Poslaniku. Ajeti svakog poglavlja su na tako stalan način raspoređeni, da se od ovoga ne bi mogao ni zamisliti neki bolji raspored. Možda vide da je Kur'an neraspoređen oni, koji Kur'ana ne znaju. Ovo pogrešno opažanje se može zasnivati samo na pomanjkanju znanja.

U časnom Kur'anu stoji: »Inne alejna džemahu ve Kur'aneh«, to jest: »Nama pripada sakupljanje Kur'ana i učenje njegovo«. Pod sakupljanjem Kur'ana se misli sabiranje njegovo u jednu cjelinu i raspoređivanje njegovih ajeta. Kako je Kur'an sam Božja Objava, isto je to i raspored njegovih ajeta. Historija utvrđuje ovo kur'ansko izlaganje. Mnogi pouzdani i poznati navodi i kazivanja govore, da je Božji Poslanik časni Kur'an ostavio onako, kako ga mi danas u rukama imamo. Mi ćemo ovo pitanje pozorno promotriti i dati ćemo odgovor na slijedeća pitanja:

1. Za života Božjeg Poslanika, u kojem se obliku nalazio raspored Kur'ana?

2. Da li Kur'anski raspored odgovara historijskom redu kako su pojedini ajeti objavljivani?

3. Da li se današnji raspored Kur'ana razlikuje od onoga iz vremena Božjeg Poslanika?

Vrlo je smiješno i zamisliti jednu veliku knjigu kao što je Kur'an, koja govori o različitim i mnogovrsnim pitanjima, koja se uče za vrijeme molitve i izvan molitve i koja se na pamet uče, da bi se ona mogla bez reda učiti i na pamet pamtiti. Ali svi kršćanski kritičari i ispitivači nastoje da dokažu da je kur'anski sadržaj bez reda. Ovima prednjači Muior, koji u tekstu svoga djela »život Muhammedov« kaže, da Kur'an nema reda i da nije raspoređen, dok u komentaru govori da je za vremena Božjeg Poslanika bilo mnogo onih, koji su na pamet Kur'an znali. Iza toga opet u tekstu govori da poglavlja nijesu raspoređena od Božjeg Poslanika, ali kasnije u komentaru prihvaća mišljenje, da je oblik rasporeda poglavlja, izvršen po Božjem Poslaniku.

Historijska je istina da je za života Božjeg Poslanika Kur'an bio potpuno na pamet naučen. Nema nikoga ko ovo ne prima i ne priznaje. Kad ne bi više ništa znali, dosta nam je ova istina, da utvrdi, da je Kur'an bio raspoređen. Na primjer u Kur'anu ima poglavlja, koja imaju više od stotinu ajeta. Bi li bilo ovo moguće na pamet naučiti, kad ajeti ovih poglavlja ne bi bili raspoređeni?

Kad bi ovi ajeti i poglavlja bili bez reda i rasporeda i kad bi se primilo, da su oni bez reda na pamet učeni, zar se onda ne bi nužno nametala misao, da je svako po svojoj volji mogao vršiti raspored ajeta i poglavlja. Inače vidimo da je obratno ovome. Kur'an koji su učili ashabi bio je jedan te isti. Ako bi jedan između njih učeći Kur'an pogriješio, ili ako bi jedan ajet prometnuo ili kasnije proučio, njegova pogreška bi bila odmah ispravljena. Bi li bilo ovo moguće učiniti da ajeti nijesu bili po redu raspoređeni? Ako se uzme u obzir da je časni Kur'an sastavljen iz više hiljada ajeta, onda nema mogućnosti, niti to zdrav razum može primiti, da bi se ovi ajeti mogli bez utvrđenog reda na pamet naučiti. Prema tome ovi ajeti su bili raspoređeni. Samo kakav je ovaj red bio? Je li bio po vremenskom ili historijskom redu, kako su pojedina ajeta objavljivana? Mnogi historijski dokazi utvrđuju, da Božji Poslanik nije raspoređivao ajete po vremenskom redu kako su bili objavljivani, nego da je taj raspored vršen prema sadržaju. Nema sumnje da su mnoga poglavlja objavljena kao cjelina. Ali ajeti jednog poglavlja dolazili su iza ajeta koji su pripadali drugom poglavlju. Radi toga ove nije bilo moguće rasporediti po vremenskom redu njihovog objavljivanja. Pouzdani hadisi jasno ističu kako je Božji Poslanik u ovom pogledu postupao. Prema izlaganju halife Hazreti Osmana, Božji Poslanik bi zovnuo svoje pisare kad bi kur'anski ajeti bili objavljeni i naredio bi im, da ih napišu u poglavlje komu bi pripadali. Dakle prema kazivanju i navodima jedne ličnosti, kao što je Hazreti Osman, čija je pouzdanost i povjerljivost iznad svake sumnje, Božji Poslanik je izvršio raspored uzvišenog Kur'ana i mora se primiti, kako to sam Kur'an kaže, da je

ovaj raspored izvršen po Objavi Božjoj. Raspored Kur'ana nije izvršen po vremenskom redu objavljivanja, nego se to izvršilo prema sadržaju svakog poglavlja.

Da li onda ima razlike između Kur'ana, kako ga je rasporedio Božji Poslanik i Kur'ana, koji se nalazi u našim rukama? Nikako! Ajeti Kur'ana koji se danas nalazi u našim rukama nijesu raspoređeni po vremenskom redu svoga objavljivanja. Nema ni jedne zabilješke u čitavoj historiji Kur'ana, po kojoj bi mjesto jednog ajeta bilo izmijenjeno, niti ima ikakve mogućnosti da se kaže makar jedna riječ, da Kur'an, koga mi danas imamo u ruci nije potpuno istovjetan sa Kur'anom, koji je za sretnog života Božjeg Poslanika raspoređen u potpunoj saglasnosti sa Objavom Božjom. I najžešći neprijatelji Islama priznaju, da se u kur'anskom tekstu nije dogodila nikakva izmjena i da se nije izmijenila ni jedna riječ, niti i jedno slovo. Primjerci Kur'ana iz kojih mi danas učimo, iz slova u slovo se slažu sa Kur'anom, koji je za Hazreti Ebu Bekirova vremena u jednu zbirku sabran, a kasnije za Hazreti Osmanova vremena umnožen u više primjeraka, koji su razaslani po svim muslimanskim središtima, da se iz njih dalje prepisuje. Prema tome ovo je onaj isti Kur'an, koji je učen za vremena Božjeg Poslanika.

Na životu je bilo još mnogo drugova Božjeg Poslanika kad je Hazreti Osman prepisivao nove primjerke Kur'ana iz onog izvornog primjerka, što ga je Hazreti Ebu Bekir bio u jednu zbirku sabrao i napisao. Predpostavimo, da je Hazreti Osman napravio kakvu izmjenu u rasporedu Kur'ana, sigurno je da se prema ovom njegovom postupku ne bi stajalo skrštenih ruku, nego bi se hiljade ashaba diglo protiv njega. Kasnije je prepisivanje Kur'ana vršeno pod ličnim nadzorom halife Hazreti Osmana. Ovaj posao su vodili ashabi, koji su Kur'an znali od početka do kraja. Niko nije govorio da je za Hazreti Osmanova vremena Kur'an i najmanju promjenu pretrpio. Sve što je govoreno protiv Hazreti Osmana, odnosi se na zabranu nekih načina učenja Kur'ana. Nema nikakva ni pouzdana, a ni slaba navoda sa kojim bi se ustalo protiv Hazreti Osmana u pitanju prepisivanja Kur'ana. Vlada potpuna saglasnost, da je Kur'an doslovno prepisan bez i najmanje slovčane promjene i da je kod prepisivanja zadržan nepromijenjen raspored, koji je ostavio Božji Poslanik.

Naši dokazi ne ostaju samo kod ovoga. Naprotiv mi imamo u rukama do krajnje granice dokaze, koji ovo potvrđuju. Buharija, govoreći o odlikama poglavlja Bekare, donosi ovaj hadis: »Božji Poslanik kaže: Ko god bude svaku večer učio zadnja dva ajeta poglavlja Bekare, to će mu dosta biti«. Iz ovoga hadisa saznajemo dvije stvari: Poglavlje Bekara je bilo od početka do kraja raspoređeno. Ovaj raspored je bio poznat svima ashabima. Inače Božji Poslanik govoreći o poglavlju Bekara, ne bi upućivao na zadnja dva ajeta. Dalje opet iz ovog hadisa saznajemo da se poglavlje Bekare tada, to jest za vrijeme Božjeg Poslanika za-

vršavalo sa zadnja dva ajeta, koji počinju sa »Amenerressulu«. Dakle ne postoji ni najmanje razlike između Kur'ana, koji mi danas imamo, i Kur'ana iz vremena Božjeg Poslanika.

Dalje prema jednom navodu Sahihi Muslima Božji Poslanik je preporučio, da se prigodom pojave Dedždžala uči prvih deset ajeta poglavlja »Kehf«. I ovo dokazuje i utvrđuje da je Kur'an tada bio raspoređen. Kad ne bi ajeti bili raspoređeni, bilo bi izlišno da se govori o prvih deset ajeta poglavlja »Kehf«. Jer u uzvišenom Kur'anu, koji mi danas imamo u rukama, u prvih deset ajeta poglavlja »Kehf«, pobija se i zabacuje krivo vjerovanje da je Hazreti Isa božji sin. I ovo nam dokazuje, da je ovaj Kur'an, što ga mi danas imamo u rukama, na dlaku jednak u svome rasporedu sa Kur'anom iz vremena Božjeg Poslanika.

Da je Božji Poslanik ostavio Kur'an neraspoređen, zar ne bi bilo nužno da se nađe makar jedan primjer i dokaz, koji bi od strane samih ashaba posvjedočio da toga rasporeda nije bilo? Inače pravo stanje stvari je ovome posve protivno. U svim kazivanjima ashaba ne vidimo i ne nalazimo nijednog navoda, koji bi govorio da ovaj današnji raspored Kur'ana nije potpuno i na dlaku jednak sa Kur'anom iz vremena Božjeg Poslanika. I ovo nam dokazuje da se Kur'an učio samo po jednom rasporedu i da su ga svi ashabi samo na jedan način učili.

Postoji jedan navod Hazreti Alijin po kome da su kur'anski ajeti raspoređeni prema vremenskom redu objavljivanja. Ako je ovaj navod tačan, onda to kazuje da bi ovaj raspored bio izvršen da samo pokaže i istakne historijski red objavljivanja. Raspored kur'anski, koji je poprimljen od svih muslimana, jest raspored koji je izvršio Božji Poslanik, a raspoređivanje ajeta po historijskom redu objavljivanja ističe, da bi takav raspored služio samo historiji. Kad je za halife Hazreti Osmana prepisivan Kur'an, i Hazreti Alija je taj posao nadzirao. Da se Hazreti Alija protivio ovome rasporedu, ne bi nadzirao ovaj rad, ili ako ništa drugo prigovorio bi mu. Ali i ako je Hazreti Alija zastupao stanovište, da se Kur'an rasporedi po historijskom redu objavljivanja, ipak je pretpostavio današnji raspored. Jer Kur'an je po Božjem Poslaniku učen po rasporedu, koji je on uredio. Ako recimo Hazreti Alija nije mogao da iznese neki prigovor ili da nešto kaže za vremena halifa Ebu Bekira i Osmana, pa nije mu stajala nikakva smetnja na putu, da taj prigovor iznese za vrijeme svoga hilafeta. I uopće Hazreti Alija ovako što nije učinio. Kako smo gore rekli nije se, dakle, niko našao ko bi rekao jednu riječ protiv kur'anskog rasporeda.

Dakle raspored kur'anskih poglavlja kao i raspored ajeta, koji pripadaju svakom poglavlju, izvršio je lično sam Božji Poslanik. Kad je Božjem Poslaniku objavljen jedan novi ajet, On je pokazao mjesto gdje pripada. Na primjer jedan važniji dio poglavlja Bekara objavljen je u prvim danima iza Hidžreta, a po nekim navodima su dijelovi, koji se odnose na »riba-kamatu« kasnije objavljeni. Iza jednog od ajeta, koji go-

vore o »riba-u«, slijedi drugi ajet koji govori o »sadaki — milostinji«. Ovome je slijedeći razlog: Ajeti, koji kazuju zapovijedi o dijeljenju milostinje i koji iznose zabranu da se kamate jedu, služe jednom cilju, a to je da se pomogne sirotinji. Cilj je ovih dvaju ajeta, popraviti stanje sirotinje. Prilike onoga vremena nijesu dopuštale da ova dva ajeta budu zajedno objavljena. Prije nego se zabrani kamata, trebalo je društvo na to pripremiti. Radi toga su ova dva ajeta u različitim vremenima objavljena. Ali njihova sadržina je tako bliska, da je bilo nužno kad su raspoređivani, da se jedan uz drugi stave.

Kako su ajeti na ovaj način raspoređivani po Božjem Poslaniku, tako su i kur'anska poglavlja po njemu raspoređivana. Jer u najodabranijim i najpouzdanijim hadisima nalazimo imena kur'anskih poglavlja. Među muslimanima postoji jedna utvrđena istina, da je Božji Poslanik lično, na osnovu Objave, izvršio podjelu kur'anskih poglavlja i raspored ajeta po poglavljima. Ni jedan protivan glas ili protivno mišljenje nije se čulo ni od ashaba, a ni od muslimana, koji su iza njih dolazili. Počevši od prvih muslimana pa sve do danas, nije se niko našao, pa da kaže, da neki ajet ne stoji na svom mjestu, nego da pripada na neko drugo mjesto. Da bi ovo utvrdili, prenosimo nekoliko primjera:

Po navodima Sahihi Buharije, Abdullah ibni Mes'ud je jednog dana klanjajući namaz proučio četrdeset ajeta poglavlja Enfal. Fethulbari ovaj navod na jedan drugi način prenosi iz Abdurrezakovog »Musneda«. Jedan drugi navod kazuje od kojeg ajeta je Abdullah ibni Mes'ud počinjao da uči i sa kojim ajetom je završavao. Po ovom prenošenju kad računamo, vidimo da je Ibni Mes'ud učio četrdeset ajeta.[1]) Dakle i drugovi Božjeg Poslanika su učili Kur'an po onom rasporedu, kako ga i mi učimo.

Po jednom navodu Sahihi Buharije, kad bi se Božji Poslanik noću probudio da klanja tehedždžud namaz, učio je deset zadnjih ajeta poglavlja Ali Imran. Muslimani su slijedili Božjeg Poslanika i učili su ove ajete. I ovo kazuje da je Kur'an za vremena Božjeg Poslanika na ovaj današnji način bio raspoređen.

Pošto je istaknuto, da su ajeti svakog poglavlja na ovaj današnji način raspoređeni još za vremena Božjeg Poslanika, potrebno je poslije toga da se raspravi i o rasporedu kur'anskih poglavlja.

Naprijed smo izložili, da je za vremena Božjeg Poslanika bilo lica, koja su na pamet znala Kur'an i redovno ga završavala. Bez sumnje, koji su redovno Kur'an učili i završavali ga u cjelini, to su činili po nekom redu. Sahihi Buharija govoreći o tome, u koliko vremena treba jedamput cio Kur'an završiti, iznosi kako je Božji Poslanik jednom ashabu preporučivao, da čitav Kur'an za jednu noć prouči i završi, a drugom jednom čovjeku je naređivao, da čitav Kur'an završi za sedam noći. Dakle za blaženog vremena Božjeg Poslanika ashab, koji je na pamet

1) Fethulbari, drugi svezak, 212 strana.

naučio Kur'an, trajno ga je učio i svršavao. Iz ovoga se mora nužno zaključiti, da su tada bila poredana kur'anska poglavlja. Vrlo mnogo pouzdanih i odabranih navoda ističe, da je Božji Poslanik pokazao mjesto i svakog poglavlja, kao što je pokazao mjesto i svakog ajeta. Ovo utvrđuje da su i sva poglavlja međusobno povezana, kao što su i ajeti svakog poglavlja međusobno povezani. Dakle i kur'anska poglavlja je rasporedio Božji Poslanik. Ovu tačku opširno izlažemo u prvom dijelu našeg predgovora.

SABIRANJE KUR'ANA PO HAZRETI EBU BEKIRU.

Cilj je ovog kratkog izlaganja, koje smo do sada iznijeli, da se osvijetli historijski događaj sabiranja Kur'ana u jednu cjelinu po velikom halifi Hazreti Ebu Bekiru. Da se shvati značenje sabiranja Kur'ana u jednu zbirku, i da se u ovom pogledu ne zapadne ni u kakvo neispravno i loše shvaćanje, pitanje »Sabiranja Kur'ana« moglo bi se posve pogrešno shvatiti, kad se ne bi rasvijetlilo sa ovo nekoliko stranica, koje pripadaju historiji Kur'ana. Na primjer, koji ne znaju da je za blaženog i sretnog vremena Božjeg Poslanika bio čitav Kur'an potpuno napisan, potpuno na pamet naučen i potpuno raspoređen, mogu zapasti u loše i neispravno mišljenje po ovom pitanju sabiranja Kur'ana za vremena Hazreti Ebu Bekirova. Radi toga, pošto smo objasnili u kakvom se stanju nalazio Kur'an prije Hazreti Ebu Bekirova hilafeta, onda sa pouzdanjem možemo izložiti šta je učinjeno za Hazreti Ebu Bekirova vremena.

Kad je Božji Poslanik ostavio ovaj zemaljski život Kur'an je bio potpuno napisan i potpuno sačuvan, samo nije bio u jednu zbirku ili cjelinu sakupljen i sabran. Svaki kur'anski ajet pošto je objavljen, odmah je i napisan. Samo Božji Poslanik Objavu, koju je za svog prolaznog zemaljskog života primio, nije je za svog života u jednu zbirku sakupio i napisao. Ovo nije bilo ni moguće. Jer da bi se to učinilo potrebno je bilo da prestane Objava dolaziti. Dok je Božji Poslanik bio živ, Objava nije prekidana i ovako šta nije se moglo dogoditi. Samo nakon preselenja Božjeg Poslanika u vječni život, Božja Objava se mogla u jednu zbirku sabrati, i ova zbirka ili svezak mogao se smatrati da je u njemu sabrana čitava Božja Objava. Ovo je taj posao koji je izvršen za Hazreti Ebu Bekirove vlade.

Ova se istina potpuno objašnjava, kad se ispitaju uzroci koji su zahtijevali i tražili sakupljanje Kur'ana. U Sahihi Buhariji pisar našeg Pejgambera Zejd bin Sabit ovaj slučaj sam lično objašnjava. Poslije preselenja Božjeg Poslanika u vječnost Hazreti Ebu Bekir je prošao na čelo muslimana kao poglavica njihov i bio prisiljen da šalje vojne snage protiv lažnih poslanika, otpadnika od vjere. Među muslimanima, koji su pali u borbi sa lažnim pejgamberom Musejlimom, bilo je i vrlo mnogo hafiza,

koji su na pamet Kur'an znali. Hazreti Omer je naročito svratio pozornost na ovaj slučaj pogibije brojnih hafiza i predpostavljajući, da će u ovim borbama i ratovima pasti i još mnogo njih, razmišljao je o tome i donio zaključak da Kur'an odmah treba sabrati i napisati u jednu zbirku. Obratio se Hazreti Ebu Bekiru i izložio mu pravo stanje. Da ovu zgodu čujemo lično od samoga Zejd bin Sabita: »Hazreti Ebu Bekir (Bog bio s njim zadovoljan!) pozvao me odmah nakon smrti onih, koji su na Jemami pali kao borci za vjeru. Kod njega se nalazio i Omer bin Hattab. Hazreti Ebu Bekir mi je rekao ove riječi: »Došao mi je Omer i zabrinuo se radi toga, što je u žestokom boju na Jemami palo vrlo mnogo hafiza, a i na drugim ratištima će ove hafize stignuti ista sudbina. Postoji bojazan da bi se mnogo Kur'ana moglo zagubiti, pa mi je preporučio da naredim, da se Kur'an u jednu zbirku sabere i napiše. Rekao sam: Omere, kako ću ja učiniti nešto, što Božji Poslanik nije uradio. Omer je zaklinjući se govorio da je ovo dobro i ustrajno je to od mene tražio. Konačno i Svemogući Bog je dao da i moja pamet ovo primi i srce mi je radi toga veselo i zadovoljno. I ja se priključujem Omerovom mišljenju«. Nakon ovih riječi Hazreti Ebu Bekir se obratio Zejdu sa ovim izlaganjima: »Ti si mlad i pametan čovjek i ti protiv ovoga nećeš imati šta da kažeš. Ti si pisao Objavu, koja je dolazila Božjem Poslaniku (Sallallahu alejhi vesellem). Sakupi Kur'an po redu!« Na ovo je Zejd odgovorio: »Kako ćete vi učiniti nešto, što nije učinio Božji Poslanik (Sallallahu alejhi vesellem)?« Hazreti Ebu Bekir je odgovorio: »Boga mi je ovo jedno dobro djelo«. Da su na me natovarili jednu čitavu planinu ne bi mi od toga teže bilo. Stalno sam se obraćao Ebu Bekiru da to ne čini. Kako je Svemogući Bog dao Ebu Bekiru i Omeru da njihova pamet ovo prihvati i da im srca ispuni radošću, tako je to isto i meni dao i ja sam to prihvatio i bio sam sretan i zadovoljan. Ja sam zbirku Kur'ana napisao sa datulinih listova i sa tankih kamenih pločica te iz pamćenja hafiza.«[1])

Iz ovih Zejdovih izlaganja, koji je imao ovako bliske veze sa sakupljanjem Kur'ana, razumijemo i dolazimo do ovih činjenica i zaključaka:

1. Kur'an je krasio pamtilačku snagu onih, koji su ga za zemaljskog života Božjeg Poslanika bili na pamet naučili. Ovi hafizi su se pridružili svojim drugovima u ratovima, i da nijesu pali i poginuli kao borci za vjeru, ne bi bilo ništa što bi nemir i zabunu stvorilo. Ali ova pogibija hafiza je bila trajna pojava i pobojali su se, da se od Kur'ana što ne zagubi ako ga ne sakupe i ne napišu u jednu zbirku.

2. Cilj je od skupljanja Kur'ana u jednu zbirku da se nešto učini, što će moći potpuno zamijeniti i nadopuniti i sve hafize, koji su znali na pamet Kur'an, kad bi slučajno oni u jednom ratu kao borci pali i izginuli. Hazreti Omer se zabrinuo kad je vidio da su ovako brojni hafizi

[1]) Sahihi Buhari: Šesti svezak. Poglavlje Džamiul' kur'an, str. 98.

u Jemami izginuli i pobojao se, da i ostali hafizi ne ostave svoje živote na ostalim ratnim pozornicama. Ako se Kur'an u jednu zbirku sabere, onda ta bojazan otpada. Razumije se iz ovoga, da je Hazreti Omer htio da se napiše Kur'an, koji je bio sačuvan u pamćenju mnogih hafiza po onom rasporedu poglavlja i ajeta, kako je to izvršio Božji Poslanik za svog zemaljskog života.

3. Do ove odluke Hazreti Ebu Bekirove da se Kur'an u jednu zbirku sakupi i napiše, od Kur'ana nije ništa bilo zagubljeno. Izlaganja Zejd bin Sabitova ističu bojazan Hazreti Omerovu da se jedan dio Kur'ana ne zagubi ako na ostalim ratištima u borbama padnu i izginu hafizi, koji su na pamet Kur'an znali. Inače do tada od Kur'ana nije ništa bilo zagubljeno.

Pošto se ove činjenice uzmu u razmatranje, onda je potrebno da se shvati i razumije uzrok, radi čega je na navaljivanja Hazreti Omerova halifa Ebu Bekir dao ovaj odgovor: »Kako ću ja učiniti ono, što nije uradio Božji Poslanik?« Hazreti Omer nije samo tražio da se Kur'an sabere, nego je tražio da se on čitav napiše. Svi kur'anski ajeti i sva poglavlja su bila raspoređena. Po ovom redu je i Kur'an na pamet učen. Samo je trebalo posebno napisane dijelove Kur'ana po ovom rasporedu sabrati i napisati. Pošto je Božji Poslanik za čitavog svog zemaljskog života primao Objavu, ovo nije mogao učiniti. Radi toga od strane Božjeg Poslanika nije bilo naređeno da se Kur'an u jednu zbirku sabere. Hazreti Omer je nagovarao Ebu Bekira da sakupi i sabere ajete koji su bili napisani za vremena poslanstva Božjeg Poslanika. Inače ovo je bilo nešto, što nije učinjeno od strane Božjeg Poslanika. Radi toga je Hazreti Ebu Bekir u početku ovaj predlog odbio. Ali Hazreti Omer je ovaj svoj predlog potkrijepio jakim i neoborivim dokazima. Pošto je Omer ove svoje razloge izložio i objasnio Ebu Bekiru, on je ovaj predlog usvojio i shvatio njegovu zamašitost. Dakle Zejdova izlaganja nam kazuju da kur'anska ajeta koja su bila napisana za vremena samog poslanstva, da nijesu samo raspoređena prema pamćenju hafiza.

Ima jedna činjenica koju treba objasniti, naime iz kojih razloga je Zejd ovaj posao smatrao vrlo teškim. Zejd kaže, da bi mu bilo lakše nositi tovar jedne planine, nego se prihvatiti ovog posla. Zašto je to? Jedan navod Ebu Davudov ovu tačku osvjetljava: »Hazreti Omer je oglasio da svako ko nešto izravno od Božjeg Poslanika prenosi, to Zejdu odnese. Ashabi su kur'anska ajeta, koja su naučili i primili od Božjeg Poslanika pisali na papirosu, kamenim pločama i na datulinim listovima. Kad bi neko donio neki rukopis, morao bi dovesti i dvojicu svjedoka, koji bi posvjedočili da je to izravno od Božjeg Poslanika uzeto i primljeno.[1]) Ovo objašnjava da su kur'anski ajeti u prisutnosti Božjeg Poslanika bili napisani i da su za Hazreti Ebu Bekirova vremena svi ti rukopisi bili na jedno mjesto iskupljeni. Ovo su te teškoće, o kojima je

1) Fethulbari, deveti svezak, str. 12.

Zejd govorio. Jer Zejdova je dužnost bila da sve te izvorno napisane dijelove prikupi. Jedan dio Kur'ana je objavljen u Mekki, a drugi u Medini. U Zejdovoj ruci nije bio potpun ni onaj dio koji je u Medini objavljen i napisan. Zejd je ovo sve morao rastaviti, ali nije smio primiti sve što je napisano, nego samo ono što je u prisustvu Božjeg Poslanika napisano. Zar ovo nije bila jedna vrlo teška stvar. Zejd je morao u prvom redu iskupiti sve one rukopise, koji su u prisustvu Božjeg Poslanika napisani, a kasnije to sve rasporediti po onom redu kako je to učinio Božji Poslanik i njegovi veliki drugovi. Nema sumnje da su svi ti rukopisi bili sačuvani. Jer sve, što se odnosilo na Božju Objavu, to je sa najvećom pažnjom čuvano. Uza sve to Zejdova je dužnost bila teška. Zejd se sa velikom požrtvovnošću trudio i svaku je stvar najpomnije ispitao. Radi toga je ovaj posao zbog njegove zamašitosti u istinu počeo sa velikom teškoćom i odmjerio je veliku važnost dužnosti, koja mu je povjerena kad mu je Hazreti Ebu Bekir rekao: »Sakupi Kur'an po redu!« Jer Zejd je morao donijeti i iskupiti na jedno mjesto sve ajete, koji su u prisustvu Božjeg Poslanika napisani. Da je bio cilj samo prepisati Kur'an, to bi bio lahak posao. Trebalo je da na jedno mjesto dođe nekoliko hafiza, da uče, a Zejd da piše. Inače ovako nije moglo biti. Donešen je svaki ajet koji je napisan u prisutnosti Božjeg Poslanika, pa pošto je utvrđeno i ustanovljeno da je to u prisutnosti Božjeg Poslanika napisano, onda se istom prešlo na prepisivanje tih ajeta. Na primjer Zejd objašnjavajući ovo kaže: »Kur'an sam pisao sa rukopisa na datulinim listovima, sa kamenih pločica i iz pamćenja hafiza«. Zejd nastavljajući sa svojim objašnjivanjima kaže i ove riječi: »Konačno zadnji dio poglavlja »Tevbe« i to ajet: »Lekad džaekum resulun min enfusikum azizun alejhi ma anittum« našao sam kod Ebu Huzejmetul-Ensarije. Kod drugih ga nijesam mogao naći.«[1])

Iz ovih Zejd bin Sabitovih izlaganja se vidi, da je Zejd bio sa dva posla zauzet. Jedno je iznaći ajete, koji su u prisutnosti Božjeg Poslanika napisani, a drugi je sabrati ih u jedan svezak i napisati. Pošto se rukopisi saberu trebalo je onda sve na svoje mjesto postaviti. Radi toga se Zejd morao obraćati i na pamćenje hafiza, kako to on u svojim izlaganjima navodi. Uglavnom je i Hazreti Omer nagovarao radi toga, što se u sakupljanju Kur'ana moglo koristiti pamćenjem Kur'ana, da se odmah taj posao otpočne. Jer ako bi zbog ratova nestalo hafiza, taj bi posao bio otešćan. Od ovoga je bio jedini cilj, da se Zejd u ovom poslu oslanja samo na rukopise kur'anskih ajeta, koji su napisani u prisutnosti Božjeg Poslanika, a da hafize sluša samo radi raspoređivanja ovih ajeta.

Da li je potpuno jednak i istovjetan primjerak Kur'ana, koji je sakupljen po naredbi Hazreti Ebu Bekirovoj sa Kur'anom, koji je učen za vremena Božjeg Poslanika i na pamet pamćen od njegovih ashaba?

1) Sahihi Buhari: svezak 6, strana 98. Istanbol, izdanje Drž. štamparije.

O tome ne može biti nikakve sumnje. Jer Kur'an je sabran u jednu zbirku šest mjeseci poslije preselenja Božjeg Poslanika u vječnost. Skoro su svi bili živi, koji su lično od Božjeg Poslanika slušali Kur'an. Ashabi, koji su primili Kur'an od Božjeg Poslanika i na pamet ga naučili, nadzirali su rad nad njegovim sakupljanjem. Pod sabiranjem Kur'ana misli se sakupiti ga onakog kakav jest. Svi su ashabi vjerovali u Božju Objavu i to su bili ljudi koji su drhtali nad svakim njegovim slovom. Među ovima ih je bilo koji su čitav Kur'an znali na pamet ili jedan veliki dio njegov. Svi su Kur'an učili u namazu i među njima nije bilo nikoga ko nije budno pratio Kur'an ili nije na pamet naučio jedan veći dio. Odabrani ashabi su Kur'an pisali i stranice Kur'ana držali u svojim kućama. Pošto je Kur'an bio napisan i čuvan, nije bilo mogućnosti da nastane ikakva i najmanja izmjena. Konačno nema nikakvog navoda, koji bi govorio da je makar jedna riječ ili jedan ajet oduzet u primjerku Kur'ana koji je sakupljen i napisan za vremena Hazreti Ebu Bekirova.

Primjerak Kur'ana, koji je sabran za Hazreti Ebu Bekirova vremena, potpuno je isti i jednak sa Kur'anom, koji je učen i objavljen po Božjem Poslaniku. Ovaj primjerak je čuvan po Hazreti Ebu Bekiru, kasnije je prenešen na čuvanje Hazreti Omeru, a po njegovoj smrti je prešao njegovoj kćeri i družici Božjeg Poslanika Hazreti Hafsi. Potom je iz ovog izvornog primjerka Hazreti Osman prepisao nekoliko novih primjeraka i ovaj izvorni primjerak je povraćen Hazreti Hafsi.

Pošto su iznešena ova objašnjenja koja se odnose na sakupljanje Kur'ana, potrebno je istaknuti da u časnom i mudrom Kur'anu nema ništa da je dodano, niti ima išta da je oduzeto.

Po prvoj tačci nema nikakvog navoda ili dokaza pouzdana ili nepouzdana, poznata ili neprihvatljiva, koji bi potvrđivao da se Kur'an ne sastoji od Božje Objave. Samo po jednom navodu, Ibni Mesud je zadnja dva poglavlja Kur'ana u svoj primjerak uvrstio kao da su to dove. Razumije se da su svi ashabi prigovorili Ibni Mes'udu zbog ovog njegovog nepravilnog postupka. Prema tome je nepobitna istina da u izvorni kur'anski sadržaj nije ništa s vana dodano.

Sada možemo preći na drugu tačku. Ima nekih navoda koji kažu, da su dokinuti neki kur'anski ajeti. To su ovi navodi:

1. Imami Muslim navodi: Došao mi je Suvejd bin Seid i rekao: Ali bin Musehher je slušao od Davuda, ovaj opet od Ebu Harb bin Esveda, a on od svoga oca, koji je rekao: »Ebu Musa El-Eš'ari je pozvao hafize iz Basre i došlo mu je tri stotine ljudi koji su na pamet Kur'an znali. Ebu Musa El-Eš'ari im je rekao: »Vi ste najbolji između stanovnika Basre, vi ste njihovi kurrai. Učite Kur'an i ne zanemarujte njegovo učenje. Zatim učvrstite svoja srca u vjeri onako kako su to učvrstili i oni prije vas. Ja sam učio jedno poglavlje koje je po duljini i jačini svojoj ravno poglavlju Tevbe, ali sam ga zaboravio. Samo mi je ovo u pamćenju ostalo:

»Kad bi sin Ademov imao dvije doline pune blaga, htio bi da ima i treću dolinu. Ljudsku pohlepu samo zemlja može utažiti. Iza toga ima jedno poglavlje koje je slično poglavljima Sebbeha. I njega sam zaboravio. Samo sam ovoliko zapamtio: O vjernici, za što govorite što učiniti nećete, a na Sudnjem danu ćete biti pitani što ste o vašem vratu svjedočanstvo vezali.«[1])

Imami Muslim isti ovakov hadis još ranije navodi od Jahja bin Jahja i Lebid ibni Mensura, i ove riječi Ebu Musa El-Eš'arine, koje su kao Kur'an spomenute, bilježi kao hadis.

2. Ovo je drugi navod Sahihi Muslimov.

Rekli su mi Ebu Tahir i Harmele bin Jahja: Kazivao nam je Ibni Vehb, ovomu je kazivao Junus bin Šihab, a Ibni Šihab je kazivao da je Abdullah bin Utbe čuo ove riječi Abdullah ibni Abbasove: Omer bin Hattab sjedeći na minberu (govornici) Božjeg Poslanika rekao je: Svemogući Bog je Muhammeda (Sallallâhu alejhi vesellem) spremio sa istinom i objavio mu je Knjigu. Jedna između stvari koje su mu objavljene, jest i ajet o kamenovanju. Mi smo ovaj ajet učili i razumili smo ga. Stavili smo ga u našu pamet. Božji Poslanik je primjenjivao kaznu kamenovanja, a mi smo iza njega ovu kaznu primjenjivali. Tokom vremena je u Božjoj Knjizi nestalo govora o kamenovanju. Tako su ljudi zanemarili jednu zapovijed, koju je Bog objavio i zapali u zabludu. Po Božjoj Knjizi je pravo da se svaki bludnik i bludnica kamenuju uz uvjet da se dokaže, ili da zatešča ili da grijeh prizna.

3. Ovo je treći navod Sahihi Muslimov:

»Rekao nam je Jahja bin Jahja: Malik priča od Abdullah ibni Ebi Bekra, ovaj od Urveta, a on opet kaže da je čuo ove riječi od Hazreti Ajiše: U Kur'anu ima deset koljena srodstva po mlijeku sa kojima je zabranjeno stupanje u brak. Oni su odstranili pet koljena srodstva po mlijeku. Kad je Božji Poslanik preselio u vječnost oni su se u Kur'anu nalazili.«

Ove navode ćemo jedan za drugim kritički ispitati.

Sujutija u svom djelu zvanom »Itkan« kaže, da je Hazreti Ajiša govorila da je u poglavlju »Ahzab« bilo 200 ajeta i da je to zagubljeno osim onoga dijela, koji se danas nalazi.

Opet prema pisanju navedenog »Itkana« na početku poglavlja Tevbe se nalazilo besmele. U Ibni Mes'udovom primjerku Kur'ana je bilo 112 poglavlja, jer su poglavlja »Felek« i »Nas« bila dokinuta. Dalje kaže da je u primjerku Kur'ana Ubejj bin Kabova bilo 116 poglavlja, jer su na kraju bila dva poglavlja, koja su nosila imena hafed i hâlâ.

Sujutija je potpuno nepouzdan i nesiguran pisac, čijim se navodima ne može posvetiti ni najmanja pažnja. Sada treba podvrgnuti ispitivanju navode Sahihi Muslimove. U pogledu hadisa je naš najpouzdaniji dokaz i oslonac Buharija. Buharija u pogledu sigurnosti svojih navoda stoji

[1]) Sahihi Muslim, dio 1, str. 99—100. Istanbul, Drž. štamparija.

iznad svih sabirača i pisaca hadiskih djela. Prema tome ovi navodi Muslimovi, nijesu i Buharijini navodi, nego samo Muslimovo pričanje.

Po prvom navodu Muslimovom je Ebu Musa el' Eš'ari bio zaboravio jedno poglavlje koje je nekada učio. Govorio je, da se sjeća samo jednog ajeta njegova. U prvom redu treba ustanoviti i ispitati ko su ti što su ovaj hadis prenosili i kazivali. Ove riječi je Imami Muslimu govorio Suvejd bin Seid. U poznatom Zehebijinu djelu »Mizanul' itidalu« se opširno o Suvejdu govori. Većina ovom čovjeku ne priznaje povjerljivost. Ovaj čovjek je dugo živio i pod kraj života je bio oslijepio. U starosti je kazivao mnoge hadise koji njemu ne pripadaju. Imami Buharija ne daje nikakve važnosti ovom čovjeku i uopće mu ne priznaje pouzdanost i povjerljivost. I ostali sabirači hadisâ zastupaju isto stanovište. Iz života ovog čovjeka se saznaje da je bio sklon ši'ijama. Jer kad se njemu govorilo o nekom djelu i vrlini kojeg od odabranih drugova Božjeg Poslanika, on je to nevoljko slušao. Samo je Hazreti Aliju isticao, a ostale halife nije priznavao. Većina govori da je bio lažac. Samo dvojica trojica sabirača hadisa uzimaju ga u obzir, a svi ostali ističu da je nepovjerljiv. Ebu Davud kaže da ne zaslužuje nikakve pažnje. Ibni Habban izvještava da je bio poznat kao otpadnik.

Ovo pitanje možemo i sa drugog stanovišta utvrditi i ispitati:

Imami Muslim ovo Suvejdovo kazivanje u četiri navoda zabilježio je kao hadis. Imami Muslim od ova četiri navoda ističe da je prvi od Jahja bin Jahja, Seid bin Mensura i Kutejbe bin Saida. Sva ova trojica sa lancem pripovjedača, koji dopire do Hazreti Enesa kazuju, da je naš Poslanik jednog dana ove riječi govorio: »Kad bi čovjek imao imetka da s njim napuni dvije doline, tražio bi i treću dolinu. Bog će oprostiti onima koji se pokaju«. Ovo su one iste riječi što ih je Suvejd prenio kao kur'anski ajet. Sa ovim smo dovoljno objasnili ličnost Suvejdovu. Inače Seid ibni Mensur i Jahja bin Jahja koji prenose hadise našeg Poslanika u Zehebijinu »Mizanul-i'tidalu« se opisuju kao pouzdani i povjerljivi ljudi, a o Kutejbe bin Seidu se kaže da se o njemu ništa ne zna. Prema tome je ovaj navod mnogo jači od Suvejdova navoda i potpuno pouzdan. Prema jednom čovjeku o kome su svi sabirači hadisa saglasni da je lažac, nepouzdan, pa šta više i otpadnik, koji je govorio da su odnosne riječi o kojima se govori kao kur'anske riječi, stoje dva povjerljiva i pouzdana čovjeka, koji kažu da su te riječi hadis.

Ako sada razmotrimo način i pravac koji je Imami Muslim slijedio, onda vidimo da ni on nije davao važnosti Suvejdovom kazivanju. Jer Imami Muslim je iznio pet navoda, koji se odnose na ove riječi i najprije je istakao da su ove riječi hadis, a najkasnije je naveo Suvejdove riječi. Ovo utvrđuje da Imami Muslim ovim riječima nije pridavao nikakve važnosti. Ovo nije naše mišljenje. Ovo je način koji je lično Imam Muslim slijedio. Imami Muslim u predgovoru svoga Sahiha kaže: Mi naprijed stavljamo i dajemo prednost u pogledu hadisa onim navodima, koji su

ispravni i lišeni svake mane i koji su poznati kao sigurni i pouzdani. Pošto zabilježimo vijesti i navode onih ljudi, koji pripadaju ovoj grupi, onda bilježimo navode onih koji nijesu poznati kao pouzdani i povjerljivi. . .[1])

Kad primijenimo ovaj pravac Imami Muslimov o kome sada govorimo na ovu zgodu, onda vidimo da je Imami Muslim najprije zabilježio navod Jahja bin Jahja i njegovih drugova. Oni kažu da ove riječi o kojima se govori nijesu Kur'an, nego hadis. Imami Muslim najkasnije prenosi navod Suvejdov i na taj način ističe da mu ne pridaje važnosti.

Ovaj hadis možemo i sa jednog drugog stanovišta da objasnimo. Svaki čovjek koji poznaje arapski jezik, čim pročita riječi o kojima se govori, odmah će donijeti odluku da to nema nikakve veze sa Kur'anom. Jer stil ovih riječi ne odgovara nikako kur'anskom stilu. Ovo je dakle dovoljno da utvrdi da odnosne riječi nemaju nakakve veze sa Kur'anom.

Drugo — sadržaj riječi koje se pripisuju Ebu Musa el' Eš'ariji pokazuju da je ovo laž.

Kao da je Ebu Musa el' Eš'ari rekao: »Mi smo učili jedno poglavlje koje je po svojoj duljini i svojoj jačini slično poglavlju »Tevbe«. Iz ovih riječi se razumije da nije samo Ebu Musa el' Eš'ari bio, koji je ovo poglavlje znao i učio. I ostali ashabi su onda ovo poglavlje učili i znali. Vrlo je sumnjivo i nevjerojatno da je Ebu Musa ovo poglavlje zaboravio i da se sjećao samo jednog ajeta. Ako ga je on zaboravio, pa to ne može značiti da su ga i svi ostali ashabi zaboravili. Istina je u tome, da o tome poglavlju od ashaba nije niko ništa znao, niti je to svratilo njihovu pozornost, a i Ebu Musa el' Eš'ari je spadao u njihov krug. Kad je za Ebu Bekirova vremena Kur'an sabiran u jednu zbirku, Ebu Musa el' Eš'ari se mogao obratiti Zejdu i kazati mu za ovo sure, koje je on navodno znao, ili je to mogao učiniti i za Hazreti Osmanova vremena kad su mnogi ashabi Zejdu pomagali. A tada se o tome nije ništa govorilo. Ovako jedno poglavlje nije sadržano ni u mushafima Ibni Mes'uda i Ubejj bin Kaba. Uistinu zar ne bi ovakav jedan čovjek kakav je bio Ebu Musa el' Eš'ari poduzeo potrebne korake i mjere kad bi znao da je jednog poglavlja nestalo? Sigurno kad bi ovako nešto bilo on bi odmah nastojao da se to ispravi. Ali ovako šta se nikada nije dogodilo. Dakle sa koje god strane ovo pitanje podvrgnemo ispitivanju i istraživanju utvrđuje se, da su ti navodi obična laž i spletka.

I ostali navodi se mogu na isti način ispitati i provjeriti. Ali da ne oduljimo, ovo ćemo u kratkim crtama podvrgnuti kritičkom ispitivanju.

Ističe se kao da je Hazreti Omer čuo jedan ajet po kome se bludnik i bludnica moraju kamenovati, ali na ovo u Kur'anu nije naišao.

U sakupljanju i sabiranju Kur'ana je najviše zasluga stekao Hazreti Omer, a za vremena njegova hilafeta je izvorni kur'anski primjerak bio kod njega pohranjen na čuvanju. Kako se tada moglo desiti da se jedan

[1]) Sahihi Muslim, peti svezak, stranica 3—4.

ajet dokine. Ne može se ni predstaviti da je ovaku riječ mogao Hazreti Omer reći. Dakle i ovaj navod je bez ikakva temelja. Ne smijemo konačno zaboraviti da su ovaki navodi udešavani od strane otpadnika.

Da pređemo na treći navod Sahihi Muslimov. Po ovome navodu je Hazreti Ajiša govorila o deset grana srodstva po mlijeku među kojima je zabranjeno sklapanje braka. Ovi su bili spomenuti u Kur'anu, ali je kasnije taj propis dignut i ostalo je pet grana srodstva po mlijeku među kojima je zabranjeno sklapanje braka. Nema nikakve sumnje da je ajet koji je učen sve do preselenja Božjeg Poslanika u vječnost, morao biti poznat svima ashabima. Inače ovakav jedan ajet trebao je biti više poznat i raširen od mnogih drugih ajeta. Jer taj ajet je izlagao sa kojim ženama se ne može brak sklopiti. Arapi su u svom porodičnom životu najviše djecu davali dojiljama, da ih one doje i odgajaju i radi toga je to srodstvo po mlijeku bilo vrlo rašireno. Prema tome je svakome bilo potrebno da poznaje ajete, koji se odnose na ovo srodstvo po mlijeku. Ne može se nikako predpostaviti da je to samo jedan čovjek znao. Jedna stvar koju mora svako znati ako bude samo od jednog čovjeka kazivana, onda je to najjasniji dokaz da je to prosta laž. I riječi koje se pripisuju Hazreti Ajiši, imaju istu pozadinu. Kad se to pripisuje Hazreti Ajiši da se ovakav jedan ajet učio sve do preselenja Božjeg Poslanika u vječnost, i da je to ona znala, zar onda ona nije mogla o tom izvijestiti Zejda, komu je bilo naređeno šest mjeseci poslije preselenja Božjeg Poslanika od strane Hazreti Ebu Bekira da Kur'an u jednu zbirku sakupi? Kasnije je Hazreti Ajiša bila na životu kad je Hazreti Osman prepisivao nove primjerke Kur'ana. Tada Hazreti Ajiša nije govorila da postoji ovakav jedan ajet. Ukratko svi dokazi utvrđuju da je to obična podvala.

Nemuslimanski pisci tvrde kao da ši'ije smatraju da Kur'an nije čitav. Navodno ajeti, koji se odnose na Hazreti Aliju da su od strane Hazreti Osmana zabačeni. Ovu tvrdnju iznosi William Muir.

Ali i ova tvrdnja je bez ikakva temelja. Većina ši'ija ovako šta ne vjeruju. Većina priznaje da je Kur'an potpuno u svojoj izvornoj čistoći sačuvan. U najpoznatijem i najvažnijem ši'ijskom komentaru Kur'ana »Tefsiri Safi«, njegov pisac Mulla Muhsin kaže:

»Među nama neki ljudi i besposlenjaci govore da je Kur'an izmijenjen i da je od njega nešto oduzeto. Ali vjerovanje naših prijatelja i većine nas se protivi ovom tvrđenju. Jer Kur'an je natprirodno čudo Hazreti Muhammedovo i izvor vjerskih znanosti. Muslimani su da sačuvaju izvornu čistoću ove knjige utrošili sva svoja nastojanja i ogroman trud i spriječili su da nastane i najneznatnija izmjena. Kur'an ovakav kakav se danas nalazi u našim rukama, sakupljen je i raspoređen dok je još Božji Poslanik bio na životu.«

Mulla Muhsin nakon ovih svojih izlaganja ističe da ovako isto mišljenje zastupaju i ostali mnogi ši'ijski učenjaci. Sva ova izlaganja ističu i dokazuju da je izvorni primjerak Kur'ana, koji je za Ebu Bekirova

vremena sabran u cjelinu i napisan, potpuno jednak Kur'anu, koji je Božjem Poslaniku objavljen, po njegovom diktatu napisan i od ashaba na pamet naučen. Ovo sve dokazuje da je Kur'an potpuna cjelina i da mu nije ni slovo dodano, a ni slovo oduzeto. O ovome nema i ne može biti nikakve sumnje. Svaki čovjek koji danas Kur'an uči, sa Kur'anom se nadahnjuje i sa njegovim svjetlom se upućuje na pravi put, sa zahvalnošću susreće onaj velik trud i uslugu što su je čovječanstvu učinili veliki muževi Hazreti Ebu Bekir i Hazreti Omer.

TUMAČENJE KUR'ANA.

Kur'an je jedina nebeska Knjiga među svima svetim knjigama, koji sam ističe i objašnjava pravila kako ga treba tumačiti. Ova pravila su istaknuta u slijedećem ajetu, koji je objavljen u početku medinskog perioda. U ovom ajetu se iznose pogreške u koje su kršćani zapali pripisujući Hazreti Isau božansku narav. Taj ajet glasi:

»Ovo je knjiga što je tebi objavljena. Neki su ajeti njezini čvrsti (izriču odlučno i nepobitno značenje). To su osnovi knjige. A drugi se mogu tumačiti. Oni u čijim se srcima nalazi naklonost krivom putu, pa oni slijede ono što se može tumačiti i žele smutnju (da druge zavedu) i traže da ih tumače (za sebe). A tumačenje ovih ajeta samo Bog zna. A oni koji su čvrsti i nepokolebivi u znanju govore: »Mi ih vjerovasmo. Svi su od Gospodara našeg«. I samo ih mogu razumiti oni koji su pametni.« (3:6)

U ovom ajetu se izlaže da su u Kur'anu sadržane dvije vrste ajeta. Jedni su koji imaju čvrsto i utvrđeno značenje, a drugi su, koji se mogu tumačiti. Ovi zadnji su izloženi raznim tumačenjima. Ajeti koji imaju utvrđeno značenje, to su ajeti koji sačinjavaju temelj Knjige. Ovi ajeti sa utvrđenim značenjem ističu najosnovnija pravila vjere. Ajeti koji se mogu raznoliko tumačiti, ne mogu se miješati sa ovim osnovnim pravilima.

Druga tačka koju ovaj ajet izlaže, ističe da ima jedan dio ljudi, koji ove ajete na razne načine tumače i žele da ljude zavedu.

Iz toga prvo ovo razumijemo, da je uzrok što se pojavljuju razna kriva mišljenja i vjerovanja, što se temelji i osnovi vjere naslanjaju na dokaze kod kojih ima mogućnosti da se raznoliko tumače. Inače u muslimanstvu ovako šta nema.

Zadnji dio ovog ajeta izlaže kako se imaju tumačiti ajeti, koji se mogu različito izlagati i objašnjavati. Ovo je istaknuto u riječima onih koji su čvrsti i nepokolebivi u znanju i kažu: »Svi su od Gospodara našeg«. Dakle u svetoj Knjizi nema nikakvog spora i razlike između ajeta koji imaju čvrsto i utvrđeno značenje i ajeta, koji se mogu različito tumačiti. U tom slučaju će oni koji su čvrsti i nepokolebivi u svom saznanju držati se ovog puta: Ajete koji mogu imati raznoliko značenje isporediće sa ajetima sa utvrđenim i jasnim značenjima, pa će prema

tome značenje dati, a naročita izlaganja će objašnjavati prema općim zasadama i temeljima.

Kur'an na posve jasan način izlaže glavne zasade i temelje. Ali neki ajeti njegovi se mogu različito tumačiti i potrebno im je objašnjenje. Oni se mogu tumačiti na taj način, da se isporede sa glavnim zasadama koje izlažu ajeti sa utvrđenim i nepobitnim značenjem.

Ovaj put i način je ispravan u svakom djelu. Na primjer kad se donese jedan zakon, riječi koje mogu da izražavaju dvojako značenje, ili izlaganja, koja se po svom vanjskom obliku pričinjaju oprečna zakonu, onda to treba objašnjavati prema glavnim i osnovnim zasadama i mislima zakona.

Ajet koji smo gore naveli, iznešen je u obliku rasprave da pobije kriva vjerovanja kršćana.

Kršćani Hazreti Isau pripisuju božansku narav. Oni su uzeli nekoliko njegovih riječi koje je on iznio kao primjer, i koje se moraju u prenešenom značenju tumačiti kao osnov i temelj, pa tvrde da je on prolio svoju krv da iskupi grijehe ljudske i da ih na svoja leđa uzme. Inače ova tvrdnja se potpuno protivi knjigama, koje kršćani smatraju kao Božju Objavu. Božje jedinstvo je glavni temelj vjere, koji se provlači kroz čitav Stari zavjet. Ako ovaj temelj i osnov uzmemo u razmatranje, onda ne ostaje nikakve mogućnosti kršćanskoj crkvi da govori o Hazreti Isaovu božanstvu. Ali pošto je zanemareno ovo pravo tumačenje, radi toga se zapalo u najveću pogrešku ljudske historije. Kršćanstvo je kao osnov vjere prihvatilo riječi, koje mogu imati različito značenje, a zabacilo je riječi sa utvrđenim i nepobitnim značenjem. Radi toga se kao osnov kršćanstva pojavila dogma o božanskoj naravi Hazreti Isaovoj, o otkupu grijeha i o trojstvu.

U židovskoj književnosti se često susreće da se za čovjeka kaže da je »ibnullah«, to jest »božji sin«, i ovaj se izraz upotrebljava u prenešenom značenju. U prvoj knjizi Starog zavjeta (6:2) govori se da je Bog Svojim sinovima dao kćeri Ademove da ih uzimaju za žene. U knjizi Ejjubovoj (Job) u glavama (1:6 i 38:7) govori se o sinovima Božjim, a pod ovim izrazom se misli na dobre ljude. U Starom zavjetu, u knjizi koja se zove »Izlazak« (4:22) kaže se: »Gospodin govori, Izraelićani su sinovi moji....«, pa se i ovo upotrebljava u prenešenom značenju. Po Ivanovom evanđelju (10:16—36) kad Hazreti Isa za se kaže da je »božji sin«, protivnici hoće da ga kamenuju, a on im tada odgovara: Ne stoji li napisano u zakonu vašemu: ja rekoh: bogovi ste? Ako one nazva bogovima kojima riječ Božja bi, i pismo se ne može pokvariti. Kako vi govorite onome kojega otac posveti i posla na svijet: hulu na Boga govoriš, što rekoh: ja sam sin Božji? Iz ovoga se jasno razabire da se u potpuno prenešenom značenju imaju tumačiti riječi kad Hazreti Isa za se kaže da je Božji sin. Ali se vidi da je crkva ove riječi, koje se moraju uzeti u prenešenom smislu, uzela kao

da imaju utvrđeno i nepobitno značenje i tako je porušen glavni temelj vjere.

Časni i mudri Kur'an ukazujući na ovu osnovnu pogrešku kršćanstva, izlaže kako se imaju tumačiti ajeti, koji mogu da se različito tumače i opominje muslimane, da ne zapadaju u ovaku grešku.

Radi toga je glavni osnov i temelj kod tumačenja Kur'ana saznanje da su ajeti sa nepobitnim i utvrđenim značenjem temelj Knjige, a da se ajeti koji se mogu različito tumačiti, mogu i smiju samo na osnovu ajeta sa utvrđenim značenjem tumačiti i objašnjavati.

Radi ovoga Kur'an u prvom redu treba ispitati kao cjelinu, jedan dio njegov može se razumjeti ako se isporedi sa drugim dijelom, a tumačenje jednog dijela njegova može se potpuno izvršiti uz pomoć drugog dijela.

Časni Kur'an se na ovaj način ispituje i uči. Ako se sa jednim ajetom drugi ajet objašnjava, onda Kur'an sam sebe tumači.

Ovo je put i način koga se mi u ovom djelu držimo.

KUR'AN I SUNNET.

Kur'an je glavni izvor čitavog Islama. To je najzadnja ustanova kojoj se treba obratiti u svim pitanjima, koja stoje u vezi sa Islamom. Sunnet je životna staza Hazreti Muhammedova, to jest riječi koje je govorio i djela koja je činio. I riječ hadis ima isto značenje. Hadis ili sunnet govori o putu ili stazi kojom je išao Božji Poslanik, i o riječima koje je on govorio, pa je prema tome iza Kur'ana drugi izvor Islama.

Kakve su veze i odnosi između Kur'ana i sunneta?

Prema isticanju i izlaganju časnog i mudrog Kur'ana Božji Poslanik donosi i uči Kur'an, raspoređuje ga i objašnjava. Božji Poslanik je sve ove dužnosti vršio, učio je Kur'an svojim ashabima, koji su se oko njega okupljali, kazivao im ga i na pamet ih ga naučio. Kur'an je sakupljao, svaki odlomak je na svoje mjesto stavio i kad god se ukazala potreba tumačio je Kur'anska ajeta. Ovaj zadnji posao vrši sunnet ili hadis. Hazreti Muhammed je tumačio Kur'an svojim riječima, djelima i postupcima. Bilo je nužno da on Kur'an tumači i objašnjava. Jer Kur'an je u pogledu vjere donio posve nove poglede i spoznaje. Po Kur'anu vjera se sastoji samo iz vjerovanja i iz načina vršenja vjerskih dužnosti. Vjera je zakon, koji uređuje čitav duhovni život. Bilo je potrebno i nužno da ovaj zakon obuhvati sva uputstva, koja su svaki dan u životu potrebna. Nemoguće je da se sva ova obrazloženja u Kur'anu nađu. Kur'an je samo izložio temeljne i glavne zasade svih ovih potrebnih upućenja, a Božji Poslanik ih je obrazložio.

Dalje u Kur'anu ima vrlo mnogo vjerskih zapovijedi. Božji Poslanik je pokazao kako se ove vjerske zapovijedi imaju izvršavati i na taj način je postao uzor pravovjernih. Radi toga su riječi i djela Božjeg Poslanika drugi izvor vjere. Kur'an ovo kazujući na mnogim mjestima kaže: »Pokoravajte se Bogu i Poslaniku Njegovu«. (3:131, 4:59, 24:54 i druga).

Nema sumnje, da je sve od početka Islama Sunnet smatran drugim izvorom i osnovom vjere. Hazreti Muhammedovi drugovi su sve od početka najpažljivije pratili sve riječi njegove, pamtili su ih i posvećivali pažnju njihovom sabiranju. Na primjer kad je Hazreti Mu'az bin Džebel bio određen da ode u Jemen, između njega i Božjeg Poslanika se razvio ovaj razgovor:

— »Mu'aze! kako ćeš suditi i odluke davati?

— Po odredbi Božje Knjige.

— A ako ne nađeš u Knjizi ono što tražiš, šta ćeš raditi?

— Tada ću suditi po sunnetu Božjeg Poslanika.«

Pogrešno je misliti da se sunnet počeo sabirati tek dvije stotine godina iza Hazreti Muhammeda. Za života Božjeg Poslanika su drugovi njegovi sa najvećom pažnjom slušali svaku riječ njegovu i sakupljali ih. Nakon njegovog preselenja u vječnost svi su ashabi održavali predavanja i bavili se podučavanjem njegovog sunneta. Ovo su izučavali islamski učenjaci koji su dolazili sa svih strana i kasnije to širili.

Kasnije su ove predavaonice hadisa otvarane svugdje gdje se Islam širio i tako su nastale hadiske zbirke.

Ne može se tvrditi da je hadis kao i Kur'an potpuno očuvan i čist od svake pogreške, ali se mora priznati da su se sabiranjem hadisa bavili najveći učenjaci, da su vršili najstrožija ispitivanja, da su bilježili najpouzdanije hadise i napisali zbirke, koje se zasnivaju na najpomnije ispitivanim dokazima.

Ako se naiđe na neku grešku usprkos najveće pažnje i nastojanja sabirača hadisa da se uvrste sigurni i pouzdani hadisi, tu je grešku vrlo lako ispraviti i provjeriti. Dovoljno je ovake hadise isporediti sa uzvišenim Kur'anom. Jer Kur'an je najveća riznica Islama i samo hadisi koji se s njim slažu mogu se primiti, a koji se ne slažu ne mogu se primiti.

KUR'AN I STARE SVETE KNJIGE.

Kur'an ne traži da se samo vjeruje u njegovu istinitost. On naređuje, da se vjeruju i knjige koje su ranije poslanicima slane i tu zapovijed ističe na početku drugog poglavlja (2:4). Po Kur'anu je svakom narodu poslan po jedan poslanik (35:34). Kur'an jasno ističe da nijesu spomenuta imena svih poslanika, nego da su nabrojena imena samo jednog dijela poslanika (40:78). Kur'an prima da su sve knjige istinite, koje su poslane svim narodima svijeta i kaže, da je on jedna Božja Knjiga, koja sve ove knjige priznaje i potvrđuje.

Osnovna veza između Kur'ana i knjiga koje su prije njega objavljene je u tome, što su ove knjige Božje Knjige i Objave.

Ali Kur'an koji priznaje i potvrđuje sve Božje knjige, koje su svim narodima svijeta slane, među svim ovim knjigama zadržava jedan položaj, komu nije ništa ravno. Sam Kur'an ovo ističući kaže: »O Muhammede,

Mi smo tebi poslali ovu knjigu sa istinom i da potvrdi knjige koje su prije nje došle i da ih čuva« (5:48). Prema tome Kur'an nije ostao samo pri tome da stare knjige potvrđuje, nego i vrši dužnost njihovih čuvara.

Kur'an čuva sva istinska objavljivanja i istinska upućivanja svih poslanika. U ostalim knjigama su se dogodile mnoge promjene i izmjene, ili su se u ovim knjigama izmiješala pisanja tuđih ruku. Ističući ovo Kur'an kaže, da sa istinom na sredinu izlazi i da tu istinu čuva i nad njom bdije. Na primjer Kur'an se bavi sa Indžilom (evanđeljem), ističe istine koje je jedan Božji poslanik objavljivao i kriva vjerovanja, koja su u evanđelje umetnuta. Uzrok je da se Kur'an najviše bavi Indžilom što lažna mišljenja i kriva vjerovanja, koja su unišla u ovu knjigu, čine vrlo veliku štetu čovječanstvu. Kad je knjiga, koja je objavljivana poslaniku, koji je po vremenu bio najbliži Hazreti Muhammedu, naišla na tako mnogobrojne promjene i izmjene, pa onda se samo od sebe razumije, na kakve su sve promjene naišle knjige, koje su još ranije bile objavljene.

Časni Kur'an kaže, da bdije nad svetim knjigama, a onda ističe, da je on »Hâkim — sudija«, koji rješava sporove i nesuglasice među ostalim vjerama, pa veli: »Bogom se kunem Mi smo slali poslanike narodima prije tebe... I Mi smo objavili tebi ovu knjigu (Kur'an) da ti posve jasno izložiš nesuglasice u koje su oni zapali!« (16:63—64).

Iz ovoga razumijemo da je svakom narodu po jedan poslanik poslan i da je svaki narod upućivan na pravi put, ali su kasnije u temeljnim zasadama vjere zapali u nesuglasice. Kur'anu je pripala dužnost da ove nesuglasice u vjeri odstrani. Radi toga Kur'an vrši dužnost »Hâkima — sudije« prema svim svetim knjigama.

Ali je još važnija dužnost Kur'ana prema ranije objavljenim svetim knjigama, da rasvijetli one tačke, koje su ostale tamne i nerasvijetljene i da njihova kratka izlaganja objasni. Prema Kur'anu Božja Objava obuhvaća ne samo čitav svijet, nego je i upotpunjena. Sa najzadnjom objavom se došlo do kraja savršenstva. Svaka objava koja je opremana narodima, slana je prema njihovim potrebama i prema sposobnosti ljudi, koji su u dotičnom vremenu živili. Kako je ljudski razum napredovao i usavršavao se, tako je i Božja Objava u sve većoj mjeri osvjetljavala istinu i pitanja, koja se odnose na neviđeni svijet, na bivstvo Božje, na jedinstvo Njegovo i svojstva Njegova, na značenje i suštinu Objave, koja je od Njega spremana, na značenje dobra i zla, na život poslije smrti te na raj i pakao. Radi toga se na mnogo mjesta Kur'an naziva »Mubin«, to jest knjiga, koja posve jasno i otvoreno izlaže i objašnjava. Kur'an je knjiga, koja vjerska pitanja savršeno rasvjetljava i sva pitanja koja su ostala nejasna i tamna potpuno objašnjava. Kao posljedica toga svega su kur'anske riječi: »danas sam vam usavršio vjeru vašu i upotpunio sam blagodati Moje i zadovoljan sam da vam Islam bude vjera« (5:4). Ovim se kaže da je Kur'an po odredbi Božjoj savršenstvo Božje Objave.

Pošto je Kur'an zadnja Božja Objava, to je prema tome ta Objava dostigla svoje savršenstvo.

Ranije knjige su objavljivane kad se osjetila za to potreba. Ali kako je Kur'an sve osnovne zasade vjere savršeno izložio i u savršenom obliku osvijetlio, nestalo je više svake potrebe za jednom novom objavom ili jednim novim poslanikom.

Najzadnji poslanik, koji je bio upućen samo jednom narodu na šest stoljeća prije Hazreti Muhammeda bio je Hazreti Isa, koji je govorio da ne donosi potpunu i savršenu istinu, jer njegovo vrijeme tu istinu ne može shvatiti i primiti. Hazreti Isa veli svojim havarijama (učenicima): »Ima još mnogo stvari, koje ću vam govoriti. Ali sada vi to ne možete nositi. Kad dođe on DUH ISTINE uputiće vas u svaku istinu (Ivanovo evanđelje) (16—12—13).

Radi toga, kako je Kur'an potpuna i savršena Objava Božje volje i odredbe, tako zauzima i najveći položaj.

Poslije ovoga možemo raspraviti misli koje ističu, da je Kur'an mnoge stvari pozajmio iz ranijih knjiga, a naročito iz Tevrata i Indžila. Časni i mudri Kur'an se bavi mnogim pitanjima, koja se susreću i u drugim svetim knjigama. I u Svetom Pismu se govori o životu poslanika o kojima u Kur'anu učimo. Ovo je jedna istina. Ali je posve pogrešno tvrditi da Kur'an ovo crpi iz ovih knjiga. Jer u prvom redu uzmite u obzir pitanja, koja su najglavnija osnova vjere: — Vidjećete da o jednoj osnovnoj i velikoj istini Tevrat i Inđil ne govore onako kako to Kur'an kazuje i izlaže. Dalje pogledajte u opise i priče o poslanicima. Kako Kur'an ispravlja vjerovanja, vidjećete, da odmah ispravlja i pogrešna kazivanja o životu poslanika.

Sveto pismo za mnoge poslanike ističe da su činili vrlo sablažnjive prestupke. Prema Svetom pismu je Hazreti Ibrahim lagao i odbacio je Hadžeru i njenog sina. Opet je po njemu Hazreti Lut bio u odnošaju sa svojim kćerkama. Prema Svetom pismu se Harun klanjao teletu i Izraelićane je naveo da mu se klanjaju. Po njemu je Hazreti Davud činio blud, a Hazreti Sulejman se klanjao kipovima. Ali Kur'an sve ove potvore pobija i poslanike čuva od ovih podvala.

Poslanik Muhammed koji je bio neuk, nepismen i koji u svom životu nije nikada čitao i čuo Svetog pisma, ovako šta ne bi mogao od sebe učiniti. Ovo je samo djelo Božje Objave.

U tekstu ovoga djela će se sve ove tačke na svom mjestu istaknuti.

BESPRIMJERNOST KUR'ANA.

Kur'an je najveće čudo Hazreti Muhammedovo. Sam Kur'an kaže, kad bi se svi ljudi iskupili na jedno mjesto i svi se zajednički trudili da načine tako nešto što bi njemu bilo slično i ravno, ostali bi nemoćni i tako što ne bi mogli načiniti. Pete godine Hazreti Muhammedova poslan-

stva, kad se nije vidjelo nikakvog znaka niti se moglo naslutiti, da će Kur'an biti primljen ne u svijetu, nego ni u samoj Arabiji, Kur'an posve jasno govori da je on Božje djelo, komu nema ništa ravna, a ni slična. Pozivajući sve protivnike da izađu i da se natječu, kaže: »Reci (Muhammede): kad bi se iskupili svi ljudi i džini da sačine nešto što bi bilo slično ovom Kur'anu, ne bi mogli njemu nešto slično načiniti, pa makar se međusobno pomagali« (17:88).

Mekkelije su se oglušile o istinu i nijesu htjeli da je čuju, pa pod kraj mekkanskog perioda prije Hidžreta, Kur'an na isti način poziva mekkelije da se takmiče. Ali se sada ne traži, da sastave čitav Kur'an, nego samo nekoliko poglavlja. Ovoga puta Kur'an kaže: »Zar oni govore da je ovaj Kur'an tvoja lažna umotvorina. Reci: načinite deset poglavlja Kur'anu sličnih, koji su lažna umotvorina i pozovite sve one u čiju snagu vjerujete da vam pomognu osim Allaha, ako vi istinu govorite«.

Do malo vremena iza toga, pošto je Kur'an govorio u Mekki, da ljudska nastojanja ne mogu načiniti niti jedno poglavlje, koje bi Kur'anu bilo ravno, Božji Poslanik je iselio u Medinu. Tu su se muslimani susreli sa židovima, koji su u rukama imali svoje knjige, pa su i oni sa istim snažnim pozivom pozvani, da se takmiče. Kur'an im kaže: »Ako vi sumnjate u ono, što smo Mi objavili robu Našemu, pa načinite jedno poglavlje njemu ravno. Pozovite sve one, u čiju se snagu pouzdavate osim Allaha, da vam pomognu, ako vi istinu govorite« (2:23).

Zlatno doba arapskog pjesništva pada u dane pred samo poslanstvo Hazreti Muhammedovo. Ali historija ne bilježi, da se iko tada istakao da se takmiči i da sastavi nešto što bi svojim savršenstvom odgovaralo i sličilo Kur'anu.

A zašto to?

Arapi su u početku za Hazreti Muhammeda govorili da je luda, kasnije da je pjesnik, pa onda da je vrač, ali za kratko vrijeme su shvatili ozbiljnost ovog posla. Kroz nastojanja od tri četiri godine, oko Božjeg Poslanika se bilo okupilo oko stotinu ljudi. Ovi su rado prihvatili da u životu sve žrtvuju za pravi put kojim su pošli, pa su bili spremni da se suprotstave svima mučenjima i zlostavljanjima, a po potrebi da napuste i svoje kuće i domove i odu u tuđinu. Neprijatelji Islama su sve poduzimali da odvrate od nove vjere sve one, koji su je primili. Zlostavljali su ih, nastojali su da ih zavedu, stavljali ih na strahovite muke, ali nijesu uspjeli. U takvim prilikama, kad je Hazreti Muhammed Arapima govorio »sačinite nešto slično Kur'anu, ili sačinite nekoliko poglavlja njemu sličnih, ili samo jedno poglavlje«, zar se nije nametala potreba da ovako šta poduzmu i da se osiguraju pred širenjem nove vjere? Pogani su, da ne bi ostali prividno nemoćni prema Kur'anu, govorili što im je dolazilo na jezik, a da sačuvaju svoje oholo držanje nijesu se ustezali ni od podvala i potvaranja. Govorili su za Kur'an da su to »bajke starih« (6:25). Uza sve to su znali ako su nastojali da sačine nešto što bi moglo biti kao pri-

mjer Kur'anu, da ne bi bili u stanju sačiniti kao što je Kur'an, to jest ne bi se mogli napuniti svjetlom pravog puta niti bi mogli stvoriti jedan izvor svjetla, koji bi ljude preobrazio, pa su radi toga na poziv Kur'ana potpuno umuknuli.

Kur'ansko pozivanje od početka do kraja hoće da ljudima dade pravu vjeru, da ih uputi pravim putem, da ih očisti od prljavih grijeha, da otkrije njihove snage i sposobnosti i da ih dovede do životnog cilja.

Kur'an već na početku utvrđuje da je on ta knjiga, koja je izvor svjetla i pravog naputka za one koji se čuvaju i koji se boje (2:2). Svi koji su vjerovali Božjeg Poslanika napustili su osjećaje poganstva i počeli su živiti jednim novim životom. Kur'an je pokazao prije svega svoju veliku snagu u životu ovih ljudi, kako može ljude očistiti i osvjetliti duše njihove. Ali stvar nije samo pri ovome ostala. Nije se moglo boriti protiv snage, koju daje kur'ansko vjerovanje i ubjeđenje. Židovi i kršćani su stoljećima vršili misionarsku dužnost u Arabiji i tamo su uspjeli neke Arape privući, ali Arapi su se općenito opirali ovom njihovom propovijedanju i ostali su uporni slijedeći poganstvo i nehtijući prihvatiti vjeru u jedinstvo Božje. Ali Kur'an su slušali usprkos otpora Kurejšija, njihove zabrane svakome da Kur'an sluša i buke, koju su pravili kad je Kur'an učen. Njegova velika snaga je nadvladala, srca i duše nijesu mogle da se odhrvaju njegovom visokom naučavanju i izražavanju i oni su Kur'an prihvatili. Konačno su pojedinci morali ustuknuti i sakriti se kao nemoćni, kad je prihvaćanje Kur'ana postalo pitanje narodne časti i veličine. Neodoljiva snaga Kur'ana se naročito očituje svugdje i njoj su svi podlijegali. Jednom prilikom je Božji Poslanik na jednom sastanku muslimana i pogana učio 53 poglavlje »Nedžm«, pa kad je došao do zadnjeg ajeta koje glasi:: »Pred Bogom ničice padajte i Njega obožavajte«, svi su odmah ustali i pravovjerni i pogani i na mjestu su sedždu učinili. Umejje ibni ebi Halef nije ničice pao na zemlju, nego je uzeo jedan oštar kamen i udario se po čelu od velikog uzbuđenja.

Kad je Hazreti Ebu Bekir sa svojim umilnim glasom u svojoj kući učio Kur'an, iskupljale bi se žene i djeca iz Mekke i slušali bi ga nepomično i uzbudljivo. Kurejšije su ovo zabranile i dopustili su Ebu Bekiru da ostane u Mekki uz uvjet da neće glasno učiti Kur'ana.

Jednom prilikom su Kurejšije Božjem Poslaniku poslali Utbe bin Rebia. Dali su mu ovlaštenje da svaki zahtjev njegov primi, samo da ga odvrati od njegovog puta. Ako Muhammed hoće vlast, Rebia će mu to obećati, ako želi bogatstvo, to će mu bogatstvo Kurejšije sakupiti, ukratko, sve što bude htio Kurejšije će mu učiniti. Utbe se trudio da Božjeg Poslanika odvrati, pa pošto ga je on saslušao, onda mu je proučio početak 41 poglavlja »Hamim«. Kad se Utbe vratio natrag savjetovao je Kurejšije i preporučio im, da se okane neprijateljstva prema njemu, pa je dodao: »Ono što sam od njega čuo, niti je pjesma, ni čarolija, a ni vračanje, to je nešto posve drugo«.

Omer je bio pošao u namjeri da ubije Božjeg Poslanika, ali je u kući svoje sestre Fatime i svoga zeta Seida čuo jedno kur'ansko poglavlje i ostao je pod njegovim utiskom zapanjen. Nestalo je neprijateljstva prema pravoj vjeri i mržnja se pretvorila u ljubav. Jer nije se mogao boriti protiv one snage, koja je nevjerojatnom brzinom osvajala. Kur'an je tekao kao bujica sa visokih planinskih vrhova i svaku zapreku rušio i obarao osvajajući srca i razum.

U istinu nema ravna primjera u historiji svijeta onom velikom preporodu što ga je Kur'an izveo. Ona tvrdnja, koja je prije trinaest stoljeća iznesena o nedostiživosti i bezprimjernosti Kur'ana i koja je do jučer iznošena i danas je potpuno tačna i istinita, a takova će i u budućnosti ostati. Jer duhovni preporod što ga je Kur'an izveo nije ni jedan reformator mogao izvesti. Kur'an je za samih dvadeset i pet godina među poganskim Arapima, koji su se klanjali kipovima, drveću, kamenju i pješčanim humovima, raširio po čitavoj zemlji njihovoj vjeru u jedinstvo Božje, poganstvo je iz temelja istrijebio, a pred njegovim učenjem su uništene sve bajke i mjesto njih su primljena uputstva i zasade najrazumnije vjere, koja srcu i razumu potpuno zadovoljstvo pruža. Arapi, koji su se ponosili poganstvom, po kur'anskom upućenju su postali najveći i najdostojniji prijatelji nauke i napredka, i kud god su otišli tražili su nauku i našli su je. Ukratko ovaj pokret je bio djelo Kur'ana. Jer Kur'an i Hazreti Muhammedu u koga je bila riznica tajnih znanosti i saznanja, koje obični smrtnici ne dostižu, kaže: »Reci, Muhammede!: Bože moj, uvećaj mi moje znanje!« Ova zapovijed Hazreti Muhammedu da i on moli da mu se znanje uveća, pokazuje u kolikoj mjeri se ne može i ne smije da ugasi žeđ za naukom, koju je Bog u čovjeku razvio, pa se svako potiče da nauku traži.

Kur'an nije ostao pri tome da Arape samo odući od ružnih postupaka, kojima su se bili navikli i od sablažnjivog nemorala, nego ih je poticao na najkorisnije postupke i da čine dobra djela. Zahvaljujući Kur'anu, među Arapima su izčezli ružni običaji kao zakopavanje žive djece, spolno općenje sa maćehama i razne bestidnosti u porodičnom i rodbinskom životu. Mjesto toga je nastupila jednaka ljubav prema muškoj i ženskoj djeci, jednako su čuvana prava oca i majke, muža i žene, djevojke i muškarca, sestara i braće. Porodični i rodbinski život se odvijao u najkreposnijem pravcu, a poštivanje žene i ženske kreposti je smatrano kao najosnovnija dužnost.

Zahvaljujući Kur'anu, Arapi, koji su od davnina bili ogrezli u pijanstvu, najedamput su se te napasti riješili i ni u jednoj kući nije ostalo nijedne čaše iz koje se piće pilo, niti i jednog mijeha, breme i vrča u kojima je piće čuvano. Arapi su se do pojave Kur'ana međusobno borili i nastojali da jedni druge potpuno unište. To je bila najopasnija pojava u njihovom društvenom životu. I Kur'an je, kako to sam kaže, došao u vrijeme kad su oni bili na rubu ognjenog ponora i najveće opasnosti da se potpuno zataru

i unište. Zahvaljujući Kur'anu spasili su se ove nesreće, i narod koji je do jučer bio krvno zavađen i međusobno se zatirao, pretvorio se u narod pun neodoljive životne snage, koji je u prvom svom naletu stvorio jednu od najvećih svjetskih država i izgradio jedan jedinstven narod. Na svijetu ni jedna vjera nije dala svojim sljedbenicima ovako snažan nov životni zamah, koji ih je na svim poljima ljudske djelatnosti pokrenuo. Kur'an je proizveo toliko snažan utisak da se ne može utvrditi, da li je taj utisak jače djelovao na pojedince ili porodicu, porodicu ili zajednicu, na narod ili narode ili uopće na čitavo čovječanstvo. Sve je ostalo pod njegovim dubokim utiskom. I u kolikoj je mjeri Kur'an proizveo ćudoredni, misaoni i duhovni preporod, u tolikoj mjeri je proizveo i privredni preporod. To nijedna druga vjera nije mogla proizvesti. Kur'an je uspio, i to za nevjerovatno kratko vrijeme, da čovječanstvo izdigne iz ponora kaljuže do najvećeg stepena obrazovanosti i uljuđenosti.

Ovu njegovu besprimjernu snagu i moć priznaju i nemuslimani, pa šta više i neprijatelji Islama.

Prenosimo nekoliko njihovih navoda:

Engleski orijentalista Wiliam Muir u svom djelu »Život Muhammedov« kaže:

»Od najstarijih vremena je Mekka i arapski poluotok bio u duhovnom padu. Privremeni uticaj židovstva i kršćanstva ili arapska filozofska mišljenja su bila kao nezamjetljivi valovi na površini jednog mirnog jezera, pod čijom površinom je vladao potpuni mir. Narod je bio utonuo u neznanje, nasilje i u jazbine nemorala. Vjera im je bila najniži oblik poganstva, a vjerovanje neviđenih stvari je izazivalo u njima strah pun strepnje ovijen nevjerovatnim bajkama. Trinaest godina prije Hidžreta se u Mekki provodio ovaj najniži oblik života i živilo se u najvećoj zabludi, ali kako je onih deset godina u Medini bilo svjedokom jednog velikog preporoda! Židovstvo je bila vjera, koju je narod stalno u Medini na svoje uši slušao. Ali Arapi su samo, pošto su čuli glas Muhammedov koji duše potresa, probudili se iz sna i zdušno se odali jednom posve novom i iskrenom životu, koji ih je tijesno među sobom povezao.«

Pisac djela »Ins aud outs of Mesopotamia« kaže:

»Arapi su živili rastavljeni i odijeljeni jedni od drugih. Ali najedamput se dogodilo čudo. Pojavio se jedan čovjek koji je ljude poveo da ih uputi Božjim putem i najedamput je učinio nešto, što se činilo nemoguće, to jest ujedinio je ljude koji su se među sobom svađali i tukli.«

Kont Borulaimulliers u svom djelu »Život Muhamedov« kaže:

»Hoćeš li da uzmemo u obzir život Velikog Vođe (Hazreti Muhammeda), ili hoćeš da uzmemo u obzir život njegovih drugova, koji su najbolji ljudi, ili postupke koje su primjenjivali osvajajući razne zemlje ili njihovu smjelost, vrlinu i osjećanja, onda moramo reći: Onakovih događaja kakve susrećemo u životu prvih muslimana ne možemo naći među događajima sa kojima se historija ponosi.«

Engleski prevodilac Kur'ana Palmer u uvodu svoga prevoda kaže:

»Nije to nikakva stvar koju treba sa čuđenjem susretati kad i najodabraniji arapski pisci nijesu u stanju da napišu nešto, što bi obzirom na vrijednost Kur'ana moglo njemu ravno biti.«[1]).

Bosworth Smith u svom djelu »Život Muhammedov« kaže:

»Kur'an je vječno čudo Muhammedovo i uistinu je Kur'an jedno nedostiživo čudo«.

Židovski učenjak i kritičar Hirshfield kaže:

»Ni jedan se narod nije ovakom brzinom uljudio i unaprijedio kao što su to Arapi zahvaljujući primanju Islama«.

»Kur'an je po svojoj ubjedljivoj snazi koju sadrži, jedna knjiga, koja se po svojoj ljepoti i po svome sastavu ne može dostignuti«.

»Čitavo ovo veliko otkrivanje raznih znanosti i vještina u islamskom svijetu izvedeno je zahvaljujući posredovanju Kur'ana.«

Doktor Stiengass iznosi ovo mišljenje:

»Nije dovoljno Kur'an mjeriti sa njegove književne i stilističke vrijednosti. Njega treba mjeriti sa uticajem, koji je učinio. Kur'an je na ubjedljiv i tako snažan način govorio da je na srca i razum slušaoca ostavio neopisiv utisak i od najljućih neprijatelja izgradio jednu cjelinu i zajednicu. Toj zajednici je nametnuo velike i visoke misli. Ljepota njegovog stila i izražavanja u svom savršenstvu je zapanjila Arape, koji su bili na niskom misaonom stupnju i zahvaljujući njemu od divljih plemena se izgradio jedan nov tok i pravac.«

Kur'an je na prve slušaoce učinio veliki utisak, a kasnije je i u čitavom svijetu izveo jedan duhovni preporod. On je ne samo jedan, nego mnogobrojne narode spasio od propasti i pada i uspio je svojim poticajima da ih visoko u uljuđenosti uzdigne. Ali ovo nije jedini dokaz njegove bezprimjernosti i čuda. Ima i drugih dokaza koji dokazuju i utvrđuju njegovu bezprimjernost i nedostiživost. Kur'an je velika riznica misli, a onda se odlikuje do krajnje granice ljepotom svoga stila. Pridajući ova dva svojstva velikom uticaju što ga Kur'an vrši, razumijevamo da su to razlozi radi kojih nema ni jedne knjige koja može dostignuti onu visinu, koju je Kur'an polučio, niti se može nijedna knjiga napisati, koja bi mogla Kur'anu ravna biti.

Razlog za što Kur'an proizvodi onako veliki utisak ne dolazi od neke njegove tajanstvenosti. Naprotiv Kur'an je posve jasan. Misli koje Kur'an iznosi, izložene su na najljepši način, i veličina ovih misli i njihova jasnoća i razumnost srca uzbuđuje, te daje ljudima snage da se upute pravom cilju i svrsi svoga života. Kur'an je ljudima osvjetlio sva ona velika i zamršena pitanja vjere i nije ostavio nikakve zapreke, koja bi ljudima smetala da napreduju i podižu se. Radi toga i jest jedno od kur'anskih imena »Burhan — jasan dokaz«.

---

[1]) To jest Kur'an je najveće djelo, kojemu se ne može ništa slično načiniti.

Kaže se da je Kur'an »jasan dokaz — burhan«, to jest jasan dokaz koji srca osvaja. Dalje je kur'ansko ime »Nur«. Jer se bori protiv svih prikrivenih tajni i svakog mračnjaštva. Nadalje Kur'an nosi naziv »Bejan«, to jest Kur'an svaku stvar objašnjava i izvodi je na čistac. Uistinu Kur'an u vjerskim pitanjima diže sve tajnovitosti i nejasnoće i svaku stvar obrazlaže. Kur'an nije ostao samo pri tome da vjeru usavrši i da iznese i objasni sve istine, koje su potrebne za duhovno podizanje čovjekovo, nego dajući odgovor objašnjava i sve prigovore, koji su iznešeni protiv Kur'ana u kojima se poriče njegova istinitost. Kur'an kaže: »Nema ni jednog prigovora ili primjera, koji ti oni iznesu, a da Mi nećemo na njega odgovoriti i na najljepši način ga objasniti i protumačiti.« (25:33).

Potrebno je istaknuti na koji način Kur'an iznosi misli koje proživljuju i nov život daju:

Kur'anska rječitost i ljepota njegovog stila je općenito priznata. Engleski orijentalista i prevodilac Kur'ana Sole kaže: »Kur'an je objavljen na narječju plemena Kurejšija, koje je najodličnije arapsko pleme. Narječja ostalih plemena se vrlo malo miješaju sa ovim narječjem. Kur'an je u istinu najvrijednije mjerilo arapskog jezika. Kur'anski stil je općenito lijep i tečan. Naročito je do skrajnosti visok i veličanstven stil ajeta, koji kazuju veličinu i Biće Božje.«

Kur'an je sa stanovišta jezične ljepote bez primjera i utvrđena je njegova vječita prevlast nad arapskim jezikom. Jezična ljepota i stilski sastav u arapskoj književnosti se mjeri prema Kur'anu. Ovo je knjiga, koja daje život arapskom jeziku. Kur'an je arapski jezik privukao iz prikrajka i učinio ga osnovom napretka i uljuđenosti. Oživio je i učvrstio svoju prevlast nad arapskim jezikom i tu prevlast nije nimalo izgubio s tim, što je poslužio muslimanima u njihovom svekolikom podizanju u svim pravcima napretka i uljuđenosti. Šta više uspio je da u mnogim krajevima arapski jezik zamijeni domaći jezik i da bude primljen kao narodni jezik.

Arapi su i prije Islama imali svoju književnost. I prije Islama je arapski jezik bio pjesnički jezik. Ali ovaj krug pjesme je bio ograničen. Arapski pjesnici su u svojim pjesmama, kudgod su išli, najviše hvalili žene, oružje i konje. Kad se Islam pojavljivao i arapskom jeziku je prijetila opasnost da ne padne u red mrtvih jezika kao i ostali jezici semitske grane. Ali ovaj se jezik, zahvaljujući Kur'anu, protegao od obala velikog Atlanskog oceana sve do kineskih zidina i postao je jezikom napretka i uljudnosti, koja je velikom brzinom kročila naprijed osvajajući sve dokle je dopirala. I danas se arapska književnost uza svu raznolikost arapskih narječja piše kur'anskim jezikom.

Neki evropski ispitivači griješe, kad kažu, da Kur'an od početka do kraja nije zadržao jednaku ljepotu svoga jezičnog sastava. Po njima postoji razlika u ljepoti sastava među poglavljima, koja su u početku

objavljena, i onima koja su kasnije objavljena. Poglavlja objavljena u Mekki kažu da su do skrajnosti izražajna, topla i uzbudljiva, dok kod medinskih poglavlja nije sačuvana ona ista izražajnost, toplota i uzbudljivost. Ali oni griješe u ovoj svojoj tvrdnji.

Ako je cilj kod toga, kad se kaže da su mekkanska poglavlja uzbudljiva, da se istakne onaj utjecaj što ga ta poglavlja čine na slušaoce sa onim snažnim prirodnim izlaganjima, onda to ne može biti pogrešno. Jedna od glavnih odlika Kur'ana je da u njemu nema ništa što bi činilo usiljenim i teškim. Kur'anski jezik je do kraja jednostavan i prirodan. On je snažan i ubjedljiv u toj svojoj jednostavnosti i prirodnosti. Ova snaga je posljedica prirodne tečnosti njegovog sastava. To je tekuća snaga jedne rijeke, koja sa visine pada i teče. To je kako Carlayil kaže: »Kur'anska je odlika njegova srdačnost, samo srdačnost, i u svakom pravcu srdačnost«. Vrlo je prikladno da su mekkanska poglavlja uzbudljiva obzirom na velike misli koje ističu. U ovom pravcu nema nikakve razlike između mekkanskih poglavlja, i onih poglavlja, koja su kasnije objavljena. Osnovni dokaz je za ovo, što ova poglavlja u svakom vremenu proizvode isti utisak na slušaoce.

Ljepota u sastavu između mekkanskih i medinskih poglavlja izmjenjuje se samo prema sadržaju.

Sadržaj mekkanskih poglavlja je Božje jedinstvo, Njegova moć, veličina i vladanje. Veličanstvenost i visina njegova sadržaja je uzbudljiva po samom svome sastavu. Ova poglavlja govore ljudskoj duši da razmišlja i poziva je da samu sebe gleda i razmatra.

Radi toga je sastav ovih poglavlja visok, izražajan i uzbudljiv.

Cilj je mekkanskih poglavlja, da svakome u početku ulije snažnu vjeru u Božje bivstvo, Njegovo jedinstvo i Njegovu veličinu i da u čovjeku stvori jednu snagu koja će mu osigurati da dođe do svog cilja.

A cilj je medinskih poglavlja ljudima pokazati put, koji će ih dovesti do cilja i uputiti ih kako će tim putem ići, te im objasniti kako će ove zemaljske staze preći. Radi toga su ova poglavlja duga. Doktor Stiengen je ovaj sadržaj vrlo lijepo u svom djelu raspravio pa prenosimo ove njegove riječi:

»Kad uzmemo u razmatranje raznovrsni sadržaj kojim se Kur'an bavi, neće biti pravo da očekujemo da sav taj sadržaj bude u istom obliku iznešen i izražen. Kao što veli Ludolf Kehl, najzadnji pisac o životu Hazreti Muhammedovu, Kur'an je zbirka vjerovanja i čudoređa i jedna knjiga duhovnih zakona. Kasnije se Kur'an bavi i raznovrsnim granama života. Neprirodno bi bilo da se sastav svake ove grane po sadržaju ne mijenja. Radi toga Kur'an Božje jedinstvo ističe na najuzvišeniji i najveličanstveniji način i po najuzvišenijem sastavu, a dnevne životne opće i posebne vjerske dužnosti iznosi na jedan vrlo jednostavan i vrlo tečan način i tu prevladava jednostavnost i tečnost.«

DRUGI DIO

TEMELJI VJERE.

BOŽJE JEDINSTVO.

Najveći dio kur'anskog sadržaja govori o Božjem jedinstvu. Kur'an se otvara i započinje Objavom Božjeg jedinstva, a time se i završava. Skoro u svakom kur'anskom poglavlju i na svakoj stranici se susrećemo s ovim sadržajem. Da bi se shvatio značaj ovog pitanja o kome Kur'an govori, potrebno je svratiti pozornost na ove tri tačke.

Prvo: Kur'an je vjerovanju u Božje jedinstvo dao potpunu i savršenu čistoću i jednostavnost. Kur'an dokazuje da je svaki poslanik podučavao ovo glavno vjerovanje i da se sve vjere zasnivaju na ovom osnovnom vjerovanju. Bila je prva riječ svakog poslanika narodu komu je bio poslan: »Obožavajte Allaha i samo se Njemu klanjajte!« (11:25, 65, 73, 84). Kur'an govori da su ovo vjerovanje svi poslanici iznosili i poučavali i da to vjerovanje čitav svijet obuhvaća, pa kaže: »I Mi nijesmo poslali prije tebe poslanika, a da mu nijesmo objavili da nema osim Mene drugog Boga. Pa onda samo Mene obožavajte!« (21:25). Kur'an obavještava da se u svakoj vjeri u vjerovanje o jedinstvu Božjem uvuklo pogansko vjerovanje, pa upućujući na ovu opću pokvarenost kaže: »Pojavilo se zlo i na kopnu i na moru« (30:41).

Kur'an govori da su svi poslanici koji su se na svim stranama svijeta pojavljivali, propovijedali vjerovanje u jedinstvo Božje, ali da se kasnije u to čisto vjerovanje umiješalo poganstvo, pa pošto je to izložio, onda poziva sljedbenike svih vjera da se povrate vjerovanju u jedinstvo Božje. Izlažući ovo na način, da bi svi ljudi shvatili i razumjeli da je ovo glavni temelj, kaže: »Reci! O sljedbenici knjige, dođite da se ujedinimo u riječi koja je jednaka među nama i među vama. Da samo Allaha obožavamo i da Mu ništa kao druga ne pripisujemo i da jedni druge ne uzimaju kao bogove mjesto Allaha« (3: 64). Ovaj ajet hoće da iznađe kod svih naroda na zemlji zajedničke temeljne zasade u različitim vjerama i da ih istakne, pa kaže da je to temeljno vjerovanje one vjere, koja će biti od čitavog čovječanstva primljena. Na ovaj način Kur'an objašnjava da je bićima, kao što su Isa, Rama, Višna i Ahriman kasnije pripisana božanska narav, a da su svi poslanici u svima vjerama poučavali vjerovanje u Božje jedinstvo, koje je zajednički osnov svih vjera. Kur'an

je prije svega ovaj zajednički osnov, ovo vjerovanje u jedinstvo Božje u potpunoj čistoći objavio.

Druga tačka je, što je Kur'an vjerovanje u jedinstvo Božje na najsavršeniji način objavio. U židovstvu postoji vjerovanje, da je zapovjeđeno da se ne klanja nekom drugom božanstvu osim Allaha i da se ne prave kipovi. Ali u indijskim knjigama se ne može naći ovakva jedna jasna zapovijed, niti se može naći da je kršćanstvo ovom indijskom vjerovanju nešto dodalo ili oduzelo. Inače Kur'an vjerovanje u jedinstvo Božje u najsavršenijem obliku kazuje. U mekkanskom periodu je objavljeno poglavlje »Ihlas«, koje u četiri kratka ajeta na najjasniji i najsavršeniji način izlaže vjerovanje u jedinstvo Božje, pa kaže: »Bog je jedan, sva je veličina kod Njega i sve je o Njemu ovisno, nije rodio niti je rođen i nema ništa što bi Njemu ravno moglo biti«. Ova četiri ajeta pobijaju i dokazuju nevaljalost one četiri vrste poganstva, koje je prije pojave Islama čitav svijet bilo preplavilo. One četiri vrste poganstva su bile vjerovanje u više bogova, ili obožavanje bića, koja pretstavljaju božanstvo, ili vjerovanje da i druge stvari mogu sadržavati savršena svojstva, koja se samo Bogu mogu pripisivati, kao i vjerovanje da se i Bogu može pripisati očinstvo i sinovstvo kao što se to čovjeku može pripisati i napokon vjerovati, da i drugi mogu one stvari učiniti, koje samo Božansko Biće čini. Kur'an ovo sve pobija.

Dalje Kur'an osuđuje da se klanja velikim i učenim ljudima. Jer mnogi koji su prihvatili vjerovanje u jedinstvo Božje, postali su žrtvom ove zablude i pogreške. Kur'an ukazujući na ovo kaže: »Oni su učene ljude i svećenike uzeli da im se mole mjesto Allahu«. Ovim ajetom se ukazuje na kršćane i židove i ističe se da je u opreci sa vjerovanjem u jedinstvo Božje moliti se boguugodnim i dobrim ljudima. Također se ovim ajetom ističe da je pokuđeno u pretjeranoj mjeri iskazivati poštovanje prema velikim i učenim ljudima. Hazreti Muhammed je na jedno pitanje koje su mu postavili, dao slijedeći odgovor: »Kršćani i Židovi su slijepo prihvaćali i primali svaku riječ, koju su im rekli njihovi učeni ljudi, pa su rad toga i druge počeli smatrati bogom«. Dalje mnogi ljudi se neće pokloniti pred kipovima, vidiš ih kako neće da se klanjaju lažnim bogovima, ali se ipak klanjaju nekom drugom kipu i ako je taj kip najveća laž između tih lažnih bogova. Da bi Kur'an očistio vjerovanje u jedinstvo Božje od svih podvala i laži odbijajući ovu mješavinu poganstva kaže: »Zar ne vidiš onoga, koji svojim bogom smatra strast svoju?« (25:43).

Treća tačka, koja stoji u vezi sa kur'anskim naučavanjem vjerovanja u jedinstvo Božje, treba da uputi da to jedinstvo Božje bude i vjerovanje vjere i jedan radni temelj i osnovi vjere. Jer po Kur'anu vjerovanje nije samo nešto površno i u mislima vjerovati, nego u isto doba to vjerovanje treba prihvatiti kao osnov rada i djelovanja. Radi toga Kur'an poučavajući ljude kako će vjerovati kaže: »O pravovjerni, vjerujte Allaha i Njegova po-

slanika!« (4:135), »O pravovjerni, bojte se Boga i vjerujte Poslanika Njegova!« (57:28). Vjerovati a pri tome se ne držati i onoga osnova koji traži rad, to vjerovanje onda neće nikakve koristi donijeti. Radi toga se pravovjerni pozivaju da vjeruju. Ovim vjerovanjem u Boga i Njegova Poslanika misli se na vjerovanje i na dobra djela.

Ima ih koji kažu: »Ljudi obožavajući druge osim Allaha, ne treba da se prema Njemu klanjaju, jer je Allah osvetljiv«. Ovaka jedna riječ ili misao nema mjesta u Kur'anu. Kur'an osuđuje poganstvo, jer poganstvo čovjeka ponizuje, dok vjerovanje u jedinstvo Božje omogućuje čovjeku da se uzdigne i uzvisi. Vjerovanje u jedinstvo Božje neće ništa dodati veličini i uzvišenosti Njegovog Bića. Također ni pripisivanje druga Njemu neće ništa umanjiti od Njegovog Božanskog Bića. Kur'an ističe da čovjek ima mogućnosti i sposobnosti da vlada na zemlji i da bude gospodar svega što je na zemlji stvoreno. Jasno i otvoreno Kur'an ističe da je čovjek stvoren da vlada na zemlji nad svim stvorenjima pa šta više da stoji i iznad anđela, koji su mu se poklonili i sedždu učinili. U poglavlju Džasije stoji: »Bog je Onaj, koji vam je podložio more da lađe plove po njemu po odredbi Njegovoj i da vi tražite dobra Njegova, pa da budete zahvalni. I On vam je podložio sve, što je na nebu i na zemlji od Sebe. Zaista u tome ima pouke za ljude, koji razmišljaju«.

Dakle čovjek je stvoren da vlada svijetom, njegovoj je vlasti sve podloženo, data mu je mogućnost da se svakom stvari koristi, pa zar neće taj čovjek uniziti sebe klanjajući se drugim krivim bogovima i saginjući vrat pred onim prirodnim pojavama, koje su mu od Boga podložene? Ovo je ta činjenica koju treba uzeti u obzir kad Kur'an izlaže vjerovanje u jedinstvo Božje. Dakle Kur'an poganstvo najodlučnije zabacuje. Jer poganstvo čovjeka unizuje i obara ga na položaj koji nije dostojan njegovog stvorenja. U časnom i mudrom Kur'anu ćete često na ove ajete naići: »Ako ti budeš Bogu druga pripisivao, uzaludna će biti sva djela tvoja i sigurno ćeš biti od onih, koji su na gubitku« (39:65). »Ko god bude Allahu druga pripisivao, taj je u najveću zabludu zapao« (4:115).

Kur'an na mnogo mjesta osuđujući i udarajući protiv poganstva, ističe visoki položaj čovjekov. U poglavlju En'am se kaže: »Reci: Allah je onaj, koji je sve stvorio pa kako ću tražiti nešto osim Allaha da mu se klanjam«. U slijedećem poglavlju kao dokaz ovoga iznosi se da je Allah ljude na zemlji stvorio da vladaju, a onda se kasnije kaže: »Allah vas je odlikovao nad sve drugo, pa kako onda možete tražiti da se nečemu drugom klanjate«.

Ovi dokazi su toliko jasni, da im nije potrebno nikakvo objašnjenje. Čovjek ima sve sposobnosti da se izdigne iznad svih stvorenja. Ako čovjek sagne šiju pred nečim što je njemu podloženo i što on svojim rukama gradi, tada neće biti dostojan onog visokog položaja, koji mu je Bog stvarajući ga poklonio.

Ukratko Islam sa vjerovanjem u jedinstvo Božje otvara čovjeku obzorja duhovnih i duševnih uzdizanja. Jer kazuje, da se u čovjeku nalaze vrlo velike sposobnosti i da on u svijetu zauzima najviši položaj.

Može se reći, pa kad čovjek zauzima ovaj visoki položaj i kad može da se uzdigne do visokih vrhova, zar onda nijesu dostojni ljudi, koji su se uspeli do ovih najviših vrhova, ili ovi nadljudi, da im se klanja i da ih se obožava?

Kur'an ovo ne prima i kaže da je to jedna manjkavost i poniženje za čovjeka. Jer najveći čovjek koji je na ovaj način propovijedao vjerovanje u jedinstvo Božje, ovo vjerovanje je kratko izložio u ovim riječima: »La ilahe illellâhu — Bog je samo jedan«, a kasnije je za sebe rekao da je on samo rob Božji i čovjek kao i svi ostali smrtni ljudi, i to je izložio u slijedećoj izreci: »Muhammedun Resulullah«.

Na ovaj način iz ovog vjerovanja u jedinstvo Božje se rodilo i vjerovanje da su svi ljudi jedno, ili da su svi jednaki. Vjerovanje u jedinstvo Božje nije ostalo samo pri tome da ljude izbavi iz zarobljeništva i podložnosti prirodi, nego hoće da ga spasi još jednog većeg ropstva, to jest od podložništva i robovanja samom čovjeku. Vjerovanje u jedinstvo Božje, kida sve spone kojima je čovjek bio okovan i čovjeka potiče da se svom svojom snagom i sposobnostima uzdiže, jer kako Kur'an kaže, jedna zarobljena glava, koja je podložena tuđim mislima nije u stanju da uradi jedan velik i dobar posao. Kur'an kaže: »Je li jednak rob koji ne može ništa učiniti slobodnu čovjeku, komu smo Mi lijepu hranu podarili, pa on skriveno i otvoreno od svog imetka dijeli?« Radi toga je prvi uvjet koji će čovjeku osigurati njegovo napredovanje i uzdizanje, da se spasi umnog zarobljeništva. A ovo obezbjeđuje i osigurava vjerovanje u jedinstvo Božje.

Vjerovanje u jedinstvo Božje, koje je po Kur'anu objavljeno i izneseno možemo ovako u kratko izložiti:

Allah je Stvoritelj, Gospodar i jedino Biće, koje je dostojno da Mu se klanja. Ljudi mogu samo od Njega pomoći tražiti. On je, koji je ljudima dao sposobnost i snagu da mogu ukrotiti prirodne snage. Sve je ljude stvorio jednake. Muslimani će, da ove temeljne zasade ožive, klanjati se Bogu i razmišljati o svemu što je stvoreno. Kur'an kaže: »Zaista u stvaranju nebesa i zemlje i u izmjeni dana i noći ima znakova i dokaza za one koji razmišljaju i shvaćaju. To su oni, koji spominju Boga stojeći na nogama, sjedeći i ležeći na stranama i razmišljaju o stvaranju nebesa i zemlje« (3:189—190).

Ovdje imaju dva svojstva ljudi koji shvaćaju i razumijevaju. To su koji Boga spominju i razmišljaju o stvaranju nebesa i zemlje. Razmišljati o stvarima koje su stvorene, to je osnov naučnih istraživanja. Nauka je znanje, koje se stiče na osnovu iskustva i rasuđivanja u jednom misaonom krugu. Kur'an na ovo ukazuje govoreći, da učeni i znani ljudi, koji se drže pravog puta, razmišljaju i rasuđuju o stvaranju svega što

se na nebesima i na zemlji nalazi. Na ovaj način Kur'an naređuje svima, koji shvaćaju i razumijevaju i da Boga spominju i da naučno ispituju i istražuju, pa da tako i duhovno i materijalno napreduju. Radi toga, što je Islam na jedan neviđen način u historiji vjera poticao na nauku i podupirao je, ona je brzim koracima napredovala. Na primjer u historiji kršćanstva je kaluđerstvo i odricanje od svijeta smatrano savršenstvom vjerskog života i kršćanstvo se na taj način počelo razvijati, ali konačno vidimo, da je kršćanstvo zapalo u najkrući materijalizam. U historiji kršćanstva je bilo vremena, kad se naučno istraživanje smatralo najvećim zločinom, ili u kasnijim vremenima osim materijalnih znanosti, nije se više ničemu ni posvećivala pažnja. Kur'an prihvaća samo srednji put i traži od čovjeka da prirodne snage sebi podvrgava i da se Boga sjeća.

Boga se sjećati ili Bogu se klanjati po Kur'anu je sredstvo duhovnog usavršavanja i to potiče na razmišljanje i ispitivanje stvari, koje je Bog stvorio, da se kasnije tim stvarima čovjek koristi. Ovo obadvoje je jedno za drugo usko vezano. Čovjek ne može podrediti prirode dok je ne upozna i dok ne spozna Onoga, koji ju je stvorio i dao. Da se upokori priroda potreban je razum i da se čovjek spasi i da ne robuje stvarima, koje su niže od njega. Sa upokorenjem prirode čovjek dolazi i do svog materijalnog blagostanja, a da bi se uspostavio pravi omjer između materijalnog blagostanja i duhovnog savršenstva, čovjek mora da se sjeća Boga i da Mu se klanja. Od spominjanja Boga nije cilj samo ponavljati Njegovo ime. Cilj je ovoga otkrivanje božanskog sjemena koje se u čovjeku nalazi, okititi se božanskim svojstvima i narav svoju božanskim duhom nadahnuti. Cilje dakle: sjećanje na Boga, klanjanje i molitva.

Naučno ispitivanje i istraživanje, zemaljski poslovi i zanimanje, samo se na ovaj način mogu izmiješati sa duhovnim i duševnim uzdizanjem.

Jedna druga strana je vjerovanja u jedinstvo Božje saznanje, da su svi ljudi jedno. Kao da je misli o jedinstvu ljudi potpuno bilo nestalo prije pojave Kur'ana kao i vjerovanja u jedinstvo Božje. Svaki narod je sebe smatrao da je on samo jedini izabrani narod i tvrdio je, da je samo njemu Božja Objava dolazila. Druge narode je smatrao da su bili lišeni ove blagodati i da su dostojni Božje mržnje, pa je li u tom vremenu bilo moguće da se dođe do spoznaje, da su svi ljudi jedno? Ali Kur'an je ovo pitanje riješio i ljudima je dao posve novo shvaćanje. Onaj Bog, o kome Islam čovječanstvu govori, nije Bog jednog plemena ili naroda, nego je Bog čitavog svijeta. On je Bog, koji je stvorio sve što postoji i što ima, koji život daje, hrani i uzdiže. Kur'an nikad ne govori o arapskom Allahu ili o muslimanskom Allahu. Allah o kome Kur'an govori jest Allah svih ljudi i svih stvorenja. Allah o kome Kur'an govori jest Allah i Muslimana i nemuslimana, pa i onih koji su neprijatelji Islama.

Čovječanstvu se od ovoga nijesu mogla dati osnovnija, časnija i uzvišenija vjerovanja.

Ljudi i narodi mogu zapasti u nesuglasice i sporove, mogu se i svađati, ali njihov Bog je jedan. Nijedan narod nema prednosti pred drugim. Jer svaki narod je obdaren Božjom Objavom i uputstvom. Kako je Bog jedan, tako su i narodi jedno. Kur'an kaže: »Svi su ljudi jedan narod« (2:213). »Svi su se ljudi iz jednog naroda sastojali« (10:19). Dijeljenje ljudi na plemena i narode nije nikakva smetnja njihovom bratstvu. Kur'an kaže: »O ljudi! Mi smo vas sve stvorili od jednog muška i jednog ženska. Rastavili smo vas na plemena i narode da bi se međusobno upoznali. Zaista je kod Boga od vas najodabraniji i najčasniji, koji svoje dužnosti najpotpunije izvršava« (49:13).

Sveljudsko, svečovječansko bratstvo... Kad ove široke i visoke misli i naučavanja budu shvaćena od svih ljudi, onda će doći kraj mržnji i svađama među narodima, na zemlji će zavladati jedan novi mir i spokojstvo, nastaće jedno veliko, sretno i napredno doba.

BOŽJA IMENA.

Allah je vlastito ime Svevišnjeg Bića. Ima još mnogo Božjih imena koja su u Kur'anu spomenuta, ali uza sve to uzvišeno Ime Svevišnjeg Bića, to jest Allah, sva ta imena obuhvaća. »Allah« je korjenita riječ koja nije izvedena iz drugih riječi. Ovim imenom se naziva samo istinski Stvoritelj svega što je stvoreno i što postoji. Arapi ni jednog od svojih idola i kumira nijesu ovim imenom zvali. Ovo vlastito ime je u Kur'anu ponovljeno 2799 puta.

U Kur'anu među Allahovim imenima najprvo mjesto zauzima ime »Rabb«. Ova riječ znači neku stvar iz jednog stanja u drugo stavljati i voditi je sve do njegovog potpunog usavršenja. Prema tome »Rabb« nije samo onaj koji svima stvorenjima daje potrebna sredstva za hranu. To je ime Gospodara i Stvoritelja, koji je od početka svakoj stvari darovao sposobnost i ovom sposobnosti podario svakoj stvari da osigura i obezbijedi svoje stizanje do svoga savršenstva. Veliki islamski učenjak Imami Ragib ističe, da je riječi »Rabb« ovo značenje dato stoljećima ranije, nego što je bila poznata misao o postepenom usavršavanju, i da ova misao o usavršavanju, koja je u Kur'anu spomenuta, spada među prva Božja svojstva. Ime »Rabb« koje u Kur'anu opisuje svojstvo Allahovo navedeno je u prvoj objavi, koja je data Hazreti Muhammedu, a iza imena Allah je najviše u Kur'anu spomenuto, te je 965 puta ponovljeno. Ovo je najčešće Allahovo ime koje se u molitvama spominje. Časni i mudri Kur'an ovo ime mnogo upotrebljava u značenju riječi »eb — otac«, koju je Hazreti Isa upotrebljavao. Ali prema riječi »Rabb« riječ »eb« ostaje vrlo skučena i ograničena. Ova riječ u Kur'anu se ne upotrebljava samostalno, nego u vezi sa drugim riječima na pr.: Rabbi — moj Gospodar; Rabbuna — naš Gospodar; Rabbul-alemin Gospodar svjetova i t. d. Uzrok ovoga je jasan. Rabb je Onaj, koji sva stvorenja hrani i svim bićima život daje,

zato se uz ovo ime i dodaju bića i stvorenja, koja On hrani i kojima život daje. Pošto je spomenuto, da Rabb život daje i hrani i pravovjerne i nevjernike, i muslimane i neprijatelje muslimana, to značenje imena Rabb stoji na istom stupnju sa imenom Allah.

Poslije imena »Rabb« u Kur'anu najčešće susrećemo imena Božja Rahman — Sveopći Dobročinitelj i Rahim — milostiv. Ova su imena 400 puta u Kur'anu ponovljena. Ista imena su u glagolskom značenju 170 puta ponovljena. Imena Rahman i Rahim, koja se iza imena »Rabb« ovako često ponavljaju dolaze u prvom kur'anskom poglavlju odmah iza imena »Rabb« i vide se na početku svakog poglavlja u besmeli. Ova dva imena dolaze od korjena »rahmet«. Ime »Rahman« izražava obilje i blagoslov milosti Božje, a Rahim trajanje i obnavljanje milosti. Ovaj blagoslov i obilje milosti Božje darovano je svim stvorenjima prije nego su i stvorena kao dar Svoriteljev, koji sve dariva, i za to nosi naziv: Rahman — Sveopći Dobročinitelj; a trajanje i obnavljanje milosti kazuje, da se ova milost obnavlja i neprestano dolazi na one, koji se trude i rade po odredbi Božjoj, pa su radi toga dostojni milosti Božje. Po ovom Njegovom svojstvu Boga nazivamo Rahim. Dakle Boga nazivamo Rahman, jer On sve stvara što će osigurati i obezbijediti život čovjekov na zemlji, a nazivamo Ga Rahim što on sva nastojanja ljudska nagrađuje. Rahman je zato što sa poslanom objavom i uputstvima otkriva snage i sposobnosti ljudske, te pokazuje pravi put, a Rahim je za to, što nagrađuje radi učinjenih dobrih djela one, koji vjeruju i pravim putem idu. Kršćanska crkva nije nikada usvojila ova značenja što ih u Islamu izražavaju riječi Rahman i Rahim, nego smatra da čovjek neće postignuti i doći do milosti dok ne učini neko djelo, koje milost povlači. Kur'an ovo pobija. Kaže da milost koja se ukazuje od Sveopćeg Dobročinitelja obuhvaća i one koji ništa ne čine, što je dolično da se ta milost steče i zasluži.

Imena Rahman i Rahim su u Kur'anu stavljena na početku svakog poglavlja, pa osim što ističu da je milost najveće Božje svojstvo, napose se jasno kaže u kur'anskom tekstu da je prostranstvo i širina Božje milosti bez mjere i kraja:

»Allah je Sebi milost odredio i zapisao« (6:12).

»Zapisao je i odredio Gospodar vaš Sebi milost« (6:54).

»Gospodar vaš je sa širokom i prostranom milošću« (6:148).

»Moja milost svaku stvar obuhvaća« (7:155).

»Sa poklonom i milošću Božjom neka se raduju i vesele«. (10:58).

»Ne gubite nade u milost Božju. Zaista Allah sve grijehe oprašta« (39:53).

»Gospodaru naš. Ti si obuhvatio svaku stvar milošću i znanjem« (40:7).

Božja milost je tako velika da obuhvaća i pravovjernog i nevjernika. Šta više kad se govori o neprijateljima Božjeg Poslanika kaže se da će se i njima milost pokazati (10:21).

Poslije ovih imena, koja su u Kur'anu spomenuta, najčešće se spominje ime »Gafur«. Ovo ime uz slična imena »Gaffar« i »Gafir«, koja su izvedena iz istog korjena, spomenuta su u Kur'anu 233 puta i ponovljena.

U arapskom jeziku glagolska imenica »Gufran« izražava da Bog čuva i štiti ljude da ne čine grijehe, a znači i da ih štiti od kazne radi počinjenih grijeha. Ovo Božje čuvanje i zaštićivanje nije ničim ograničeno. Svemogući Bog svačije grijehe oprašta i svačije pokajanje prima. Radi toga se u Kur'anu kaže: »O robovi Moji što sami sebi nasilje činite, ne gubite nade u milost Božju!« Ovo ističe da oprost Božji obuhvaća i one, koji nijesu dostojni oprosta Njegovog i dokazuje kako je po islamskom shvaćanju visoko i prostrano ovo Božje svojstvo.

Ovdje treba u obzir uzeti jednu činjenicu. U prvom poglavlju Kur'ana »Fatihi«, koja predstavlja srž i suštinu mudrog Kur'ana, spomenuta su uzvišena Božja imena, koja su najčešće i najviše u Kur'anu ponavljana. Prvo je uzvišeno Božje ime, koje se u »Fatihi« spominje »Allah«. Ovo uzvišeno ime Svemogućeg Boga je 2799 puta u Kur'anu ponovljeno. Iza toga dolazi ime »Rabb«. I ovo ime je 967 puta ponovljeno. Kasnije dolaze imena »Rahman« i »Rahim«, koja su 560 puta ponovljena. Iza ovih je u »Fatihi« spomenuto ime »Malik«. Ime Gafur nije ovdje spomenuto. Ali u »Fatihi« se kaže da je Allah »Vlasnik Sudnjeg dana«, a razlog je zašto nije rečeno da je sudija ili vladar, što riječ »Malik — vlasnik« izražava da je Allah »Gafur — koji oprašta«. Jer sudija može samo pravedno da sudi. Radi toga sudija ne može opraštati grijehe griješnicima. Allah je i sudija. Samo je On nešto više od sudije, jer On je »Malik«, to jest vlasnik svega što ima i što postoji. Griješnici su Njegova stvorenja. On ako hoće oprostiće im, i radi toga što im oprašta ne čini nikakve nepravde. Radi toga ime »Malik« izražava Allahovo opraštanje.

Ova četiri imena: Rabb, Rahman, Rahim i Malik objašnjavaju ostala Božja imena, koja su u Kur'anu sadržana. Prema Kur'anu je Allah »Vahid« i »Ehad« to jest Jedan i Jedini. »Haj — živi, »Kajjum« — Vječno Biće, »Gani« — Bogati, »Evvel« — Prvi, »Ahir« — Zadnji, »Kuddus« — Čist, Svet, »Samed« — Gospodar komu se samo treba obraćati, »Hak« — Istina. Ovo su imena koja kažu da je Allah stvoritelj: »Halik, Bari, Musavvir, Bedi«. Ovo su imena koja govore o Božjoj milosti i ljubavi: »Reuf, Vedud, Latif, Tevvab, Afuvv, Šekur, Selam, Mumin (koji sigurnost daje i ulijeva), Džebbar (koji svaku štetu otklanja i uništava). Muhejmin (koji svaku stvar čuva i nad njom bdije), Refiudderedžat (koji na položaje podiže i uzvisuje), Vasi' (koji u obilju dariva i poklanja), Vehhab, Rezzak«. Ovo su imena koja izražavaju veličinu Allahovu i uzvišenost Njegovog Bića: »Azim, Aziz, Kadir, Kadîr, Muktedir, Alijj, Muteâl, Kavi, Kahhar Mutekebbir, Kebir, Kerim, Hamîd, Medžîd, Metîn, Zahir, Zuldželali vel'ikram«. Ovo su imena koja govore o Božjem sveznanju:

»Hakîm, Semî, Habîr, Besîr, Šehîd, Rekîb, Batin«. Ovo su opet imena koja govore da je Allah Gospodar svega i da svim stvarima vlada: »Vekil, Velij, Hafiz, Malik, Melik, Fettah, Hasib, Muntekim, Mufid.

AHIRET — VJEČNI SVIJET.

Po Kur'anu ljudski život se ne svršava smrću. Smrt otvara vrata jednog drugog života. Čovjek je stvoren od zemlje i dosegao je svoje savršenstvo, a njegova djela u ovom zemaljskom životu izgrađuju jednog drugog čovjeka. Kur'an govoreći o vječnom svijetu uvijek upućuje na prvotno stvaranje čovjekovo:

»Mi smo vas stvorili! Pa zašto vi nećete istinu da vjerujete? Jeste li vi promatrali sjemenku iz koje život nastaje? Da li ste je vi stvorili, ili smo Mi stvoritelj njezin? Mi smo vam zapisali i odredili da umirete i Mi nijesmo nemoćni da izmijenimo priliku stvorenja vašeg i da vas stvorimo u obliku onakom kako vi ne znate«. (56:57—61).

Ovo je život vječnog svijeta. Kako je čovjek nastao iz male i sitne sjemenke života, iz nezamjetljivog životnog mikroba i kako je prolazeći kroz razne promjene izgubio sam svoju tjelesnu ličnost, tako je tomu istom čovjeku uz promijenjenu narav i svojstva osiguran jedan drugi život, koji on danas ne može shvatiti. Život čovjekov na ovom svijetu nije bez svrhe i cilja. Njegov je cilj da se dovine još jednog višeg života. Objašnjavajući ovo, Kur'an kaže:

»Misli li čovjek da je ostavljen, zanemaren i zapušten? Zar on nije bio sjemenka iz tekućine, koja je uštrcana u matericu? Zatim je ta sjemenka postala ugrušani komadić krvi, pa ju je onda *Allah* stvorio, uravnao i upotpunio. Iza toga je od čovjeka stvorio par: muško i žensko. Zar nije taj koji je ove stvorio, moćan da i mrtve proživi. (Sigurno je moćan). (75:36—40).

Prema tome je vjerovanje u vječni svijet ili život jedan od glavnih islamskih temelja. Ali ovo vjerovanje nije neka dogma. Ovo vjerovanje otvara čovjeku jedan velik i širok put, jedan uzvišeniji i veličajniji svijet, koji je mnogo napredniji od svih i najvećih vrednota ovog prolaznog zemaljskog svijeta i života. Objašnjavajući ovo Kur'an kaže:

»A ko bude htio vječni svijet i bude se za nj' dostojno trudio kao pravi vjernik, pa trud i nastojanja ovih biće primljena..... Gledaj kako smo Mi odlikovali (ove ljude koji se trude i rade) i podigli jedne iznad drugih. Zaista su u vječnom svijetu položaji mnogo viši i odlikovanja mnogo veća. (17: 19, 21).

»I kuda god pogledaš vidjećeš blagodati i carstva velika« (76:20).

Odnos između ovog prolaznog zemaljskog svijeta i onoga vječnog svijeta je u Kur'anu posve jasno izložen i istaknut. Raj i pakao nijesu mjesta gdje će se samo poslije smrti blagodati uživati i muke snositi. Ovo su istine koje će se i u ovom zemaljskom svijetu i životu događati.

Vječni život i svijet nije jedna tajna koja stoji iza groba, to je jedna istina koja je u ovom zemaljskom životu počela. Rajsko uživanje dobrih i paklene muke nevaljalih i hrđavih počinju još ovdje u ovom zemaljskom životu i svijetu. Za prve imaju dva raja, a za druge dva pakla. To jest za ovaj zemaljski život ima jedan raj i jedan pakao, a za vječni svijet ima jedan raj i jedan pakao.

Kur'an objašnjavajući ovo kaže:

»A za one koji se boje stajanja pred Gospodarom svojim imaju dva raja«. (55:46).

»O smirena i zadovoljna dušo! Vrati se Gospodaru tvome. Ti si od Njega zadovoljna, a On je od tebe zadovoljan. Uniđi među iskrene robove Moje, uniđi u raj Moj!« (89:27—30).

»Vi ćete potpuno saznanje steći. Zaista ćete vi pakao vidjeti«. (102:5—6).

»Ko na ovom svijetu bude slijep, i na vječnom svijetu će biti slijep«. (17:72).

»Mi ćemo im dati da okušaju i osjete kaznu koja je vrlo blizu prije najveće kazne, da bi se oni povratili (na pravi put).« (32:21).

»Eto ovo je kazna života zemaljskog. Zaista je kazna vječnog svijeta još veća. Kad bi oni to znali!« (68:33).

Uza sve to što se kaže da je život, koji iza smrti slijedi neprekidni nastavak života, kojim se na zemlji živi, u Kur'anu se sa raznim imenima i svojstvima spominje dan iz koga se razumije da će se tada taj život u potpunom svom obliku očitovati i pokazati. Ovaj dan se naziva: Sudnji dan (75:1); dan stalnog boravka (38:60); dan obračuna (38:26): dan sastanka (40:15); dan vječnosti (50:34); dan izlaska (50:42); dan kada će se mane i pogreške vidjeti i dan sakupljanja (64:9). Osim ovih navedenih imena i sa drugim imenima se Sudnji dan naziva. Ali za Sudnji dan se upotrebljava i riječ »Saat«. Imami Ragib kaže da ova riječ ima tri značenja. Prvo značenje je veliki Sudnji dan, to je dan u kome će se sve dignuti i oživiti; drugo je srednji sudnji čas, to je potpuno propadanje i izumiranje jednog naroda na zemlji; treće je mali sudnji čas, to je smrt svakog pojedinog čovjeka. Ova riječ »Saat« se sa ova tri značenja i u Kur'anu upotrebljava. Riječi koje se upotrebljavaju za označivanje Sudnjega dana mogu se primijeniti i u ovom zemaljskom životu. Na primjer, na nekim se mjestima pod proživljavanjem i dizanjem mrtvih misli na jedan narod, koji se probudio iz duhovnog mrtvila zahvaljujući upućivanjima Božjeg Poslanika, koji mu je bio poslan i tako se dovinuo nove životne snage sa obnovljenim duhovnim vrednotama. Dan stalnog boravka je onaj dan kada će istina neistinu pobijediti. Dan obračuna obuhvaća i obračunavanje na ovom svijetu. Dan sakupljanja može se odnositi i na dan kada se sukobe i stave u borbu pristaše istine i pravde i pristaše laži i nasilja. Ali obračunavanje koje se viđa na ovom svijetu, u potpuno savršenom obliku će se pokazati poslije smrti, kad se čovjek

riješi tjelesnih ograničenja i dospije do jednog novog i mnogo višeg oblika života. Da čovjek neprekidno polaže račun, to je nužda zakona koji vječno u svako doba vlada. Radi toga se obračun polaže i u ovom prolaznom i u vječnom svijetu i za to se kaže da je Svemogući Bog »Seriulhisab — koji brzo obračunava«. Svaki grijeh, koji se na ovom svijetu počini ostavi iza sebe trag u sjećanju. Ovi tragovi su izraženi ovim Kur'anskim riječima: »Zastru i nadvladaju srca njihova djela koja su počinili« (83:14). Dakle čovjek odmah osjeti kaznu zbog grijeha, koji je učinio. Čovjeku će se odmah natovariti teret i težina počinjenog grijeha i svi ovi grijesi će mu se na Sudnjem danu iznijeti pred njega u obliku jedne knjige (17:13). Dakle svaki pokret i djelo čim ga čovjek počini, odmah i svoj utisak na čovjeka ostavlja. Možda ljudske oči ovo ne vide. Ali Sudnji dan će mu ovo sve pokazati, jer će se dignuti zastor, koji je ovo na ovom svijetu ispred očiju sakrivao. Kur'an govoreći o ovome kaže: »Ti si ovo bio zanemario, pa smo ti Mi dignuli koprenu s očiju. Za to ti oči tvoje danas oštro vide« (50:22).

Vidi se da je zakon obračunavanja uvijek i u svako doba u djelovanju. Samo što se danas ne vide pošljedice učinjenih djela. Pošto se zastor digne sve će se vidjeti. Kur'an zakon obračunavanja ovako izlaže: »Ko god uradi koliko jedan trunak dobra, vidjeće ga. A ko god uradi koliko jedan trunak zla, vidjeće ga« (99:7—8). Svako dobro djelo ima svoj dobar plod, a svako hrđavo djelo ima i svoje hrđave pošljedice. Ko ovo uradi, pa bio musliman ili nemusliman, bezuvjetno mora račun polagati. Samo pošto je milost Božja jača i nadvladava, to će dobro djelo deseterostrukim plodom biti nagrađeno, a hrđavo djelo će samo prema težini grijeha biti kažnjeno (6:160), (2:216), (28:84), (42:30).

Po Kur'anu će se svakom čovjeku suditi prema njegovim djelima, a onda ima i jedna knjiga u koju će se njegova djela bilježiti. U ovu knjigu će se sva njegova djela zapisati (18:50), (21:94), (50:18).

Kako se nalazi knjiga, u koju se pišu i bilježe djela svakog pojedinca, tako ima i knjiga, u kojoj se pokazuju djela svakog naroda. Kur'an kaže: »I vidjećeš onoga dana svaki narod kako kleči i čuči. Svaki narod će biti pozvan knjizi svojoj u kojoj su djela njegova zapisana. Danas ćete biti nagrađeni onako kako ste radili« (45:28).

Pod ovom knjigom se ne misli na knjige čije su stranice ispisane. Ova knjiga izražava Božje sveznanje, zapovijedi i odredbe. Radi toga knjiga, koju će svaki čovjek i svaki narod na Sudnjem danu susresti, jesu saznanja i otkrivenja njegovih zemaljskih djela. Ova knjiga je unutar u samom čovjeku. Unutrašnjost hrđavih ljudi je kao tamnica i njihove knjige se nalaze u toj tamnici. Prema ajetima 7—9 u poglavlju 83 unutrašnjost ovih hrđavih ljudi je zbog počinjenih grijeha okrutnula i uništena je njihova sposobnost da rade dobra djela. Ali knjige dobrih se nalaze na najvišem mjestu, jer ovi su otkrili svoje sposobnosti prema dobrim djelima i sebe su uzdignuli.

Kod pojedinaca se ovake knjige nalaze, a istaknuli smo da se one i kod naroda nalaze. Jer ono što jedan narod radi, to vodi njegovom narodnom opstanku, a kao pošljedica toga je da i narodi kao i pojedinci račune polažu.

RAJ I PAKAO.

Život poslije smrti uzima dva oblika. Rajski život i paklenski život. Koji budu svoj život proveli u dobrim djelima, ti će stignuti u rajski život, a koji budu svoj život proveli u hrđavim i nevaljalim djelima, te će snaći paklenski život. Raj se u Kur'anu na dva mjesta spominje sa riječi: »Firdevs« (18:108), (23:11).

Onaj svijet sreće i spasa, koji će u vječnom životu uživati oni čije su želje ispunjene, najviše se u Kur'anu spominje sa riječju džennet (raj), množina džennat. Ovo je boravište i stan dobrih i pravednih ljudi. Ovamo će unići koji budu vjerovali i dobra djela radili. Ovo su divni vrtovi kroz koje rijeke protiču. Tekuće rijeke predstavljaju vjerovanje, a drveće u vrtovima predstavlja dobra djela, koja su na ovom svijetu činjena. Prava prilika je rajskog života u vječnom svijetu: »Primjer je raja koji je obećan onima koji su se čuvali i bojali: U njemu ima tekućih rijeka koje ne mijenjaju pitkost...« (47:15). Rajske blagodati i užici se ne mogu predstavljati u ovom prolaznom životu. Jer blagodati ovog svijeta nijesu od iste vrste. Kur'an dokazujući ovo kaže: »I niko ne može znati što je sakriveno pogledu očiju njihovih, šta će biti nagrada za ono što su učinili« (32:17). Hazreti Muhammed je prema jednom navodu Buharijinu izlažući i objašnjavajući ovo, rekao ovaj hadis: »Allah je Svojim dobrim robovima pripremio nagrade kakve ni jedno oko vidjeti ne može, ni jedno uho čuti ne može, niti ijedan čovjek zamisliti može«.

Ibni Abbas, koji spada među najpoznatije učenjake ashabe kaže: »U raju nikakva stvar ne sliči na stvari ovog svijeta i na ovom svijetu nema ništa rajskog osim jedinog imena«.

Na primjer u Kur'anu govoreći o rajskim ljepotama ponavlja se riječ »Zill« to jest »hlad, sjena«. Od ovog hlada ne misli se na onaj hlad, koji je nama poznat. Jer u vječnom svijetu nema ovog zemaljskog sunca. U Kur'anu se kaže: »Oni tamo ne vide ni sunca, a ni oštre studeni« (76:13). U tom slučaju šta se misli pod tim »Zillom« ili hladom? Imami Ragib, koji je najveći autoritet u tumačenju uzvišenih kur'anskih riječi kaže: Pod ovom riječi se misli na blagoslov i zaštitu. Isti je slučaj i sa riječju »Rizk — hrana«, koju susrećemo u Kur'anu kad se govori o rajskim blagodatima. Ovaj »Rizk-hrana« nije kao hrana ovog zemaljskog svijeta, koja je potrebna čovjeku da bi mogao živjeti. Dalje se govori o plodovima rajskim, ali ovi nijesu kao plodovi što ih mi na zemlji poznajemo. Ovo su plodovi naših djela, što smo ih na ovom svijetu učinili. U drugom poglavlju Kur'ana ova se činjenica objašnjava, pa se ove riječi navode:

»Obraduj vjernike i one koji dobra djela čine. Za njih imaju vrtovi rajski ispod kojih rijeke teku. Kad god budu uživali plodove ovih vrtova reći će: »Ovi sliče onima što su nam prije darovani bili« (2:25). Ovo dobro što je ranije darovano jesu vlastita djela čovjekova, a ono što je kasnije poklonjeno, to su plodovi ovih djela. U Kur'anu se među rajskim blagodatima govori o vodi, mlijeku, medu, palačama, prijestolju, odijelu, ukrasima i ostalom, a to je sve upotrijebljeno u prenešenom značenju. Ovo nijesu stvari koje bi odgovarale stvarima, što ih mi u zemaljskom životu vidimo. Svaka od ovih u prenešenom značenju predstavlja jednu blagodat duhovnog i vječnog svijeta. Ovo izražavaju i riječi koje se u Kur'anu kao primjer iznose.

Ako malo razmišljamo onda kao pošljedicu toga vidimo, da nema mogućnosti da se na vječni svijet primjeni shvaćanje i razumijevanje o mjestu i vremenu. Kur'an govori da je raj širok koliko su široka i prostrana nebesa i zemlja i kaže: »Požurite opraštanju Gospodara vašeg i raju, koji je širok kao nebesa i zemlja« (3: 132, 57:21).

Koji su slušali ovaj ajet zapitali su Božjeg Poslanika: »Pa kad je raj širok kao nebo i zemlja, a gdje je onda pakao?« On im je na to odgovorio: »Kad se dan rodi, gdje je onda noć?«

I ovo pokazuje, da su raj i pakao nešto više nego jedno mjesto, da je to po jedno stanje u kome će se živiti.

Kasnije Kur'an u jednom ajetu govori, da se između raja i pakla nalazi jedan »zid« (57:13), a na jednom drugom mjestu kaže, da se između pripadnika raja i pripadnika pakla nalazi jedan »zastor« (7:46).

Osim toga govori se, da će pripadnici pakla podnosit i biti paljeni paklenskom vatrom, ali pripadnici raja to neće osjetit, i da će se obje strane među sobom razgovarat i pitati se o svom stanju.

Između onih koji budu zapali u paklenske kazne, oni će tu kaznu osjećati i nasititi se nje, a koje budu stigle blagodati rajske, oni će tim blagodatima biti zadovoljni i oba ova stanja kazuju osjećanja obiju strana.

Ali kako smo gore istaknuli rajski i paklenski život počinje na ovom svijetu. Jer koga stignu rajske blagodati on će se susresti sa plodovima onoga, što je u zemaljskom životu uradio, a kako se opet u jednom drugom ajetu kaže, oni će se susresti sa hranom koja im je poznata (37:41, 46:6).

Ovi plodovi i ova hrana su uzvrat za dobra djela, koja su na ovom svijetu počinjena. Radi toga rajske blagodati i paklenske muke počinju na ovom svijetu.

Kao potpuno prirodnu pošljedicu ovoga, Kur'an govori da je Božje zadovoljstvo najveća blagodat između svih blagodati. Ovo je najveći duhovni dar što ga musliman stiže na ovom svijetu. I kad oni osjete da su to čuli, onda i na ovom svijetu provode rajski život.

Ističući da je Božje zadovoljstvo najveća blagodat, Kur'an kaže:

»Allah je obećao pravim vjernicima i pravim vjernicama vrtove rajske ispod kojih rijeke teku u kojima će oni vječno boraviti i naselja lijepa. Ali najveća je blagodat Božje zadovoljstvo. To je najveći uspjeh« (9:73).

Ljudi od raja ili džennetski ljudi najveći užitak osjećaju kad Bogu zahvaljuju ili blagodare, i kada Njega slave i veličaju. Ovo je duhovna hrana za ove na ovom zemaljskom životu.

»Njihov će zov tamo biti: Slavljen si i čist u Biću Svome i uzvišen, Bože! — i oni će jedni drugima govoriti: spas i mir! — a zadnja će molitva njihova biti: Slava i hvala Stvoritelju i Gospodaru svjetova« (10:10).

U raju nema tuge, nema umora, nema teškoće. Srce će biti čisto od svake mržnje i od svake zavidnosti. Svugdje će vladati sigurnost, mir i bezbjednost:

»Koji su se sačuvali nevaljalština, oni su među rajskim vrtovima i izvorima. Uniđite tamo u miru potpuno sigurni! I Mi smo istrgnuli svu pohlepu iz srdaca njihovih. Oni su braća koji jedni prema drugima na počivaljkama sjede. Njih nikakav umor ne hvata, nit će oni odatle biti izvedeni« (15:45—48).

»Oni tamo neće slušati riječi besposlene, niti govora lažnog. Samo će čuti riječi: Spas! Spas! (56:25—26).

» I oni će govoriti: Slava i hvala Bogu, koji je odagnao od nas tugu i brigu! Zaista Gospodar naš oprašta i obilno nagrađuje. On je, koji nam je iz Svog obilja podario vječno boravište. Neće nas tamo stignuti teškoća, niti će nas tamo umor uhvatiti« (35:34—35).

Ali po Kur'anu raj nije samo mjesto blagodati i spokojstva. Raj je boravište u kome se stepen po stepen uzdiže:

»Ali oni, koji se boje Gospodara svoga, oni će postignuti velike položaje, a iznad ovih položaja (za njih) se nalaze još viši položaji« (39:20).

I ovo pokazuje, da raj nije samo to da pravovjernima osigura i obezbijedi visoke položaje nego je raj početak novih duhovnih uzdizanja i uzvisivanja. Jer oni koji će u raj doći njih čekaju još viši položaji, a svijet raja će se truditi da do ovih položaja stigne. Radi toga Kur'an izlaže, da će svijet iz raja ovako moliti: »Bože naš! Upotpuni nam svjetlo naše!«

Ovo vječno duhovno uzdizanje i uzvisivanje su samo kur'anske misli. U kojoj drugoj svetoj knjizi se ne može ovome traga vidjeti.

I ako je raj mjesto vječnih duhovnih uzvisivanja i uzdizanja, opet od paklenskih muka nije samo cilj mučenje, nego čišćenje da bi čovjeka dovelo u jedno stanje koje je dostojno duhovnog uzdizanja. Pakao je zato da oni, koji su u zemaljskom životu propustili priliku, koja im je bila dana, vide i osjete odgovarajuću kaznu za ono, što su uradili kako to vječni zakon Božji zahtijeva, i da se zahvaljujući tomu spasu duhovne bolesti u

koju su svoje duše vlastitim rukama svojim bacili. Radi toga Kur'an pokazuje razliku između raja i pakla i kaže da je prvi beskonačan i beskrajan, a govoreći o drugom kaže da će kraj naći.

I život paklenski počinje od ovog svijeta. Kur'an ističući ovaj osnov kazuje da je kažnjavanje neka vrsta liječenja:

»I Mi smo slali poslanike narodima prije tebe, pa smo ih kažnjavali teškoćama i nevoljama, da bi se povratili i došli na pravi put« (6:42).

Iz ovoga se razumije da je od kazne cilj doći na pravi put, probuditi se i dokopati se još višeg životnog oblika.

Ovo je cilj kazne paklenske. Kur'an najveću važnost daje Božjem svojstvu milosti, govori da su sva bića stvorena, da se koriste milošću Božjom i konačno kaže, da su svi izjednačeni u ovom pogledu. Ovo stanje će se moći osjetiti u jednom višem životnom obliku. Pakao je uza svu svoju strahotu za griješnike »mevla« (57:15), to jest prijatelj a kasnije se kaže da je on za griješnike »umm« (101:9) to jest majka. Iz ovoga se razumije da će pakao nepokorne i griješnike očistiti i kako vatra zlato čisti tako će i vatra vječnog svijeta očistiti duše od nevaljalstva i grijeha. Radi toga je pakao prijatelj nepokornih i griješnika. Oni će tako zaslužiti i steći sposobnost za duhovno uzdizanje. Ovi će se griješnici u okrilju pakla na novo izgraditi i radi toga je pakao njihova majka.

Griješnici će se spasiti iz pakla. Inače u Kur'anu se govori tri puta da će vječno u paklu ostati. Ali ova vječnost izražava i dugo vrijeme.

U 78 poglavlju Kur'ana se kaže da će oni u paklu ostati mnogo godina (ahkab) i ova se tačka tako objašnjava. Kasnije govoreći o tome koliko će ostati u paklu kaže se: »Allah koliko bude htio« i tako se opet ova tačka na ovaj način objašnjava. U Kur'anu se kaže:

»Pa oni što su nesretni, oni su u paklu. Oni tamo revu i njišće. Oni će tamo vječno ostati dok nebesa i zemlja traju. Samo se izuzimlju koje Bog bude htio. Zaista Bog tvoj što hoće sa Svojom moći radi« (11:107—108).

Ovaj ajet ističe da kazna paklena nije vječna. Ako ovaj zadnji ajet isporedimo sa ajetom, koji iza njega slijedi, onda ova strana postaje još jasnija:

»A koji su sretni, oni su u raju i u njemu će vječno boraviti dok nebesa i zemlja traju. Samo se izuzimaju koje Bog bude htio. Ovo je poklon, koji se ne prekida« (11:109).

Oba ova izražavanja u ovim ajetima su ista. I stanovnici raja i stanovnici pakla će ostati u svojim boravištima dok nebesa i zemlja traju. Zatim se obim ovim ajetima dodaje po jedan izuzetak. Ali na kraju ajeta se kaže, da se otklanja svaka sumnja, da će se iz raja izaći i da je to poklon, koji se ne prekida. A kad se o paklu govori konačno se kaže: »Zaista Bog tvoj što hoće, sa Svojom moći radi«.

I hadisi Božjeg Poslanika ovo dokazuju. Po jednom hadisu što ga Sahihi Muslim donosi »Svemogući Bog će dopustiti anđelima, poslanicima

i pravojernicima da redom traže zagovora za griješnike kod Njega, konačno će ostati Najmilostiviji da dijeli oprost i iz paklenske vatre će izaći samo jedan pregršt ljudi, koji u svom životu nijesu nikad nikakva dobra učinili«. I Sahihi Buharija prenosi jedan hadis u kome se izlaže da će griješnici kad budu vađeni iz pakla biti bačeni u »Rijeku Života«. Ovo bacanje griješnika u Rijeku Života ističe, da će oni doći u jedno stanje, koje je dostojno jednog uzvišenijeg života. »Kenzulâmal« je zabilježio ove hadise:

»Doći će jedno vrijeme pa će pakao biti naseljen, a kasnije će sličiti na posve suhu pšenikovinu«.

»Doći će jedan dan pa u paklu neće ni jedan čovjek ostati«. Zabilježene su i ove riječi Hazreti Omerove: »Stanovnika pakla će biti bez broja kao pustinjskog pijeska, ali doći će vrijeme pa će svi otuda izaći!«

Pakao se u Kur'anu spominje sa sedam raznih imena. Radi toga neki govore i o sedam paklenih katova. Između ovih je najviše upotrebljavana riječ »džehennem«. Korijen ove riječi ima značenje velike dubine i ponora. Kasnije se u značenju riječi »džehennem« upotrebljava riječ »džehim«, koja znači žestoku vatru ili oganj. Opet se u istom značenju upotrebljava riječ »seir« i dolazi od riječi »se'r«, što znači vatru naložiti. U značenju riječi »džehennem« je i riječ »sekar«, koja znači toplinu koja žeže, riječ »hutame« znači što uništava, Leza vatru koja se razbuktala. »Havije« Gajja znači provalija, ponor, to jest mjesto čije se dno ne može sagledati.

Kur'an govoreći o kazni griješnika upotrebljava riječ »nar« to jest vatra. Po Kur'anu je pakao ili paklenska vatra otkrivanje jedne vrste skrivenih istina (86:9). To jest duševne kazne i misaone uznemirenosti, koje na ovom svijetu osjećaju oni, koji hrđava i nevaljala djela rade, u vječnom svijetu će uzeti jedan drugi oblik, i ova duševna kazna i misaona uznemirenost će se pokazati kao stvari, koje se u vatri prekaljuju i kalenjem drugi oblik poprimaju. Niske naklonosti i pohlepe sprečavaju ljude da čine plemenita djela i odgađaju duševno sređivanje. One će se sutra na Sudnjem danu vidjeti kao provalija, čije se dno ne može vidjeti i kao usijana peć koja strašnim plamenom gori, i tamo će padati oni, koji su zbog ovih niskih naklonosti i pohlepe činili hrđava djela, jer su te niske naklonosti bile njihova tajna neodoljiva želja. Radi toga se u Kur'anu nazivaju »vatrom« ili »ognjem« ona strašna osjećanja i kajanja što ih čovjek trpi zbog počinjenih nevaljalih djela. Allah će im tako pokazati i predočiti djela njihova u užasnom i teškom kajanju. Oni se neće spasiti iz vatre i radi toga se Sudnji dan naziva »danom kajanja« (19:39). Nekada se kazna vječnog svijeta izražava sa riječima da će čovjek ostati lišen blagodati da dođe pred Boga, a nekada se opet Sudnji dan naziva danom poniženja. U raju neće biti sunčane žege, a ni teške studeni, dok će u paklu biti ključale, otrovne i mrzle vode. I ovo potpuno odgovara počinjenim grijesima.

BOŽJA OBJAVA.

Po uzvišenom Kur'anu Božja Objava ima svesvjetsko značenje. U Kur'anu se govori o pet vrsta objave: Postavljanje i davanje pravca neživim stvarima, davanje snage i osjećanja životinjama, nadahnuće koje se općenito daje ljudima, objava Božjim poslanicima i objava Božjim anđelima.

»Tada će zemlja govoriti o događajima svojim što joj ih je Gospodar tvoj pokazao i objavio« (99:4—5).

»I u dva perioda je izveo sedmero nebesa. I na svakom nebu je objavio i pokazao posao i dužnost njegovu« (41:12).

»I uputio je i objavio Gospodar tvoj pčeli: pravi košnice u planinama, u drveću i u pčelinjacima što su ih ljudi načinili. Zatim jedi i sabiraj sokove iz svih plodova i hodi poslušno putevima Gospodara tvoga!« (16:68—69).

»I nadahnuli smo majku Musaovu da doji sina svoga« (28:7).

»Otkrio sam i objavio havarijama (učenicima Isaovim) da vjeruju u Mene i poslanika Moga (5:114).

»Zaista smo tebi objavili kao što smo objavili Nuhu i poslanicima iza njega« (4:162).

»Objavio je Gospodar tvoj anđelima: Ja sam s vama, pa učvrstite pravovjerne« (8:12).

Ali ova Božja Objava i otkrivenje, koja se po ovim svojstvima svakome daje, razlikuje se jedna od druge po bitnosti svojoj. Mi ćemo se opet ovdje naročito pozabaviti objavom koja je ljudima davana i upućivana. Ove objave koja je ljudima dostavljana ima tri vrste: »Nijedan čovjek neće s Bogom govoriti osim samo objavom ili iza zastora ili da Bog pošalje poslanika, pa objavi po odredbi Njegovoj što On hoće« (42:51).

Prvoj od ove tri vrste se kaže objava (vahj) čije je pravo značenje: stavljanje jedne misli na srce (nadahnuće, ilham). Pod objavom koja se događa iza zastora ulazi i nadahnuće ili otkrivenje od Boga koje se u snu događa. Objava, koja dolazi preko poslanika pripada samo Božjim poslanicima. Ovo je najjasniji i najodlučniji oblik Božje objave, koja se naziva »Vahji metluvv«, to jest objava koja se u riječima događa. Ovo je kao objava Kur'ana Božjem Poslaniku. Prve dvije vrste objave se događaju i Božjim poslanicima, a i onima koji nijesu poslanici. Ali treća vrsta objave pripada samo poslanicima i ova je najuzvišeniji oblik objave.

Kako se vidi prema Kur'anu je objava jedna pojava koja ima sveopće i svesvjetsko značenje. Oblik objave se mijenja prema stanju onoga kome objava stiže. Objava koja stiže Božjim poslanicima je najsavršenija objava. Ostali oblici mogu stignuti i pravim vjernicima, a i nevjernicima. Na primjer Kur'an govori (12:43) o snu i otkrivenju jednog vladara za koga se iz Kur'ana razumije da Allaha ne vjeruje i kazuje sadržaj toga

sna. Radi toga je objava ili otkrivenje jedna istina, koja obuhvata čitavo čovječanstvo. Ali objava koja stiže poslanicima Božjim je najsavršeniji oblik objave.

Kur'an govoreći o prvom čovjeku kazuje za što je potrebna Božja objava i kakav se cilj i svrha s njom ostvaruje. Čovjek prema sebi ima dva cilja. Prvi je cilj podložiti prirodu, a drugi je cilj svoj gospodar biti. Dakle i prirodne snage i svoje želje i prohtjeve podvrgnuti svojoj volji i vlasti. U mudrom Kur'anu u opisu Ademovom (2:30—39) se kaže, da je čovjeku dato znanje o svakoj stvari, to jest data mu je sposobnost da o svakoj stvari steče saznanje (2:31). Dalje se izlaže da mu je poklonjena sposobnost da prirodu podvrgne i podvlasti, jer su mu anđeli (bića koja nadziru prirodne snage) sedždu učinili i poklonili se (2:34), samo je Iblis (biće koje među ljudima podržava i podjaruje hrđave sklonosti) odklonio da mu se pokloni i čovjek je zapao u zablude satanine, koje mu je podmetnuo (7:18—22, 2:36). Dakle čovjek ima snage da sve sebi podvlasti, samo je prema sebi slab i nemoćan. Radi toga je čovjek potreban Božje pomoći da savlada svoju slabost i nadvlada svoje hrđave naklonosti, pohlepu i proždrljivost. Ova pomoć je došla u »riječima koje su Ademu od Allaha došle«, to jest u obliku objave, koja je Ademu poklonjena. Ovim se kazuje da će ona dolaziti Ademovu rodu i sjemenu i da će im od Boga doći napućenje, pa koji budu pošli tom stazom napućenja, neće biti izloženi nikakvom nemiru i tuzi, a koji to napućenje odbiju, postaće drugovi ognja paklenskog.

Prema ovome čovjeku je potrebna Božja objava da bi mogao stignuti do još većih položaja i stupnjeva svoga života. U ovom pravcu nema ni jednog naroda koji bi činio neki izuzetak. Jer Svemogući Allah je svima ljudima poklonio sposobnosti da mogu prirodne snage sebi podvlastiti i objava ima poslužiti za duhovno i ćudoredno usavršavanje svih ljudi.

Radi toga je svakom narodu poslanik spreman. Kur'an ovo jasno izlaže u ajetima: (24:34, 47:10, 64:6).

Muslimani vjeruju da su svi poslanici istiniti, koji su bili drugim narodima slani. Jer Kur'an govoreći o temeljnim zasadama Islama kaže: »Oni vjeruju u ono što je tebi objavljeno i što je objavljeno prije tebe« i na taj način postavlja temelje bratstva među svima ljudima. U Kur'anu se ne kaže da je to jedna obična i suhoparna dogma, vjerovati da je Allah Bog svih naroda, nego je to jedan živi i snažni temelj i osnov koji se iznosi, i sa ovim osnovom i temeljem kako se prikupljaju sve tjelesne snage ljudske, tako se prikupljaju i sve duhovne snage ljudi. Osim toga ovo utvrđuje vjerovanje muslimana da spada u osnovne vjerske zasade vjerovati, da su istiniti svi poslanici, koji su svima narodima bili slani. Vjera kojoj je cilj sve ljude ujediniti, od ovoga drugo nešto ne može ni učiniti, a ni propovijedati.

Vjerovjesnik ili poslanik u arapskom jeziku naziva se »Nebij«. Ova riječ u jeziku Islama znači od Boga izabranog čovjeka komu je Bog objavio

istine, koje je htio da ih čitavom čovječanstvu kaže. Istom čovjeku se kaže i »Resul«. Obje riječi se upotrebljavaju u istom značenju. Samo riječ »Resul« ima općenitije značenje, jer se i anđelima kaže »Resul« (35:1).

Po Kur'anu je uvjet da poslanik bude čovjek. Radi toga Islam ne priznaje i ne prima ideju utjelovljavanja (inkarnacije), to jest da se Bog pokaže u obliku čovjekovu. Allah je ljudima po Svojoj Božanskoj volji dao objavu po kojoj se ljudi mogu popraviti i urediti svoj život. Jer samo jedan čovjek može biti uzor drugim ljudima. Zar bi jedan anđeo mogao ovu dužnost vršiti? Ili zar bi mogao biti uzor ljudima Allah, koji se pretstavlja u obliku čovjekovu? Samo su ljudi sa svojim prohtjevima, požudama i zapuštenošću prisiljeni da se bore. Bog je potpuno slobodan od takve borbe. Radi toga Kur'an odlučno kaže da je Allah samo ljudima slao objavu da se oni trude da ljude na pravi put upute (17:95, 21:7—9).

Svakom poslaniku je data jedna knjiga (2:213, 57:25).

Svi su poslanici bezgrešni. I njihove riječi i njihova djela potpuno odgovaraju zapovijedi Božjoj (21:25—27), (3:160).

Nije ispravno i netočno je da se satanina ubacivanja ispoređuju sa objavom koja je poslanicima dana.

Život Hazreti Muhammedov

Da bi se Kur'an Mudri mogao shvatiti i razumjeti potrebno je i poznavanje života Hazreti Muhammedovog. Radi toga ovdje ukratko iznosimo hronološkim redom njegov život i njegova djela.

Datum	Događaji
545 po Isa a. s. .	Rodio se Abdullah, otac Božjeg Poslanika.
570	Božji poslanik rodio se 20. aprila ili 12 noć mjeseca rebiul-evvela. Otac mu je još prije umro. Bilo je prošlo do njegovog rođenja 55 dana od pohoda i navale jemenskog vladara Ebrehe na Mekku. U ovom napadaju je Ebrehe bio poražen i razbijen. Hazreti Muhammeda je najprije dojila Ebu Lehebova robinja Suvejbe. Kasnije je dat Halimi da ga ona doji i kod nje je ostao pet godina.
575—576	Majka Božjeg Poslanika Amina umrla je u mjestu Ebva', na putu između Mekke i Medine.
576	Hazreti Muhammeda je uzeo pod svoju zaštitu njegov djed Abdulmuttalib.
578	Umro je Abdulmuttalib, a Hazreti Muhammed je prešao pod zaštitu svoga strica Ebu Taliba.
582	Hazreti Muhammed je u dvanaestoj godini svoga života išao sa svojim stricem Ebu Talibom u Siriju.
597	Kad je Hazreti Muhammedu bilo 25 godina ponovno je išao u Siriju na čelu trgovačke karavane, koja je pripadala Hazreti Hatidži i po povratku se sa Hatidžom oženio.
605	Kurejšije ponovno sazidali Ka'bu. Tada je Hazreti Muhammedu bilo 35 godina i on je Hadžeri Esved postavio na svoje mjesto.

Datum	Događaji
609	Hazreti Muhammedu je bilo četrdeset godina i tada mu je došla prva Božja Objava.
609—612	U ovom razdoblju su primili Islam Ebu Bekir, Alija Zejd, Sa'd, Zubejr, Talha, Osman, Abdurrahman, Ebu Ubejde, Osman ibni Maz'un, Ebu Seleme i ibni Haris.
613—614	Hazreti Muhammed je prešao u Erkamovu kuću.
615	Jedna družina muslimana od jedanaest muškaraca i pet žena iselila se u Abesiniju. Među ovima su bili hazreti Osman sa svojom ženom i kćerkom Božjeg Poslanika Rukajjom, Abdurrahman bin Avf i Abdullah ibni Mes'ud, Nakon tri mjeseca se ova družina povratila u Mekku.
615—616	Hazreti Omer primio Islam. Tada mu je bilo 33 godine. On je bio zadnji, koji je u Erkamovoj kući primio Islam. Broj muslimana se u to doba popeo na četrdeset ljudi.
616—617	Sedme godine poslanstva, u prvom mjesecu i u prvoj noći te godine povukao se Božji Poslanik sa svojom porodicom i muslimanima u Ebu Talibovu naseobinu.
617—619	Božji Poslanik je sa svojim drugovima ostao u opsadi i u zatvoru u Ebu Talibovoj naseobini
619	Opsada je dignuta i pod kraj ove godine je umrla Hazreti Hatidža.
620	Na početku ove godine je umro Ebu Talib. Do petnaest dana iza njegove smrti Božji Poslanik je otišao u Taif, ali tamo nije bio primljen, nego je bio napadnut i zlostavljan. Odatle se povratio u Mekku, pa je kasnije vjenčao stariju udovicu Sevdu, a iza toga je zaprosio Ajišu. U mjesecu martu te godine razgovarao je sa hodočasnicima iz Medine i primio je njihovu prisegu vjernosti na Akabi (april 620).
621	Islam se počeo širiti u Medini. Hazreti Mus'ab je bio određen u Medinu da poučava Islam.

Datum	Događaji
621—622	Dogodio se Miradž. Učinjene su pripreme za drugo davanje prisege vjernosti na Akabi. Muslimani su počeli seliti u Medinu.
Prva hidžretska godina. (Od juna 622 do januara 623) .	Božji Poslanik je sa Ebu Bekirom odselio u Medinu (20 juni 622). U Medinu su stigli 28. juna ili 12. rebiul-evvela. Božji Poslanik je ostao mjesec dana u kući Ebu Ejjubovoj.
1—2 hidžretska godina. 623	Hazreti Muhammed je sa židovima u Medini sklopio jedan ugovor. Po ovom ugovoru židovi se nijesu smjeli pridružiti uz neki ratni pohod ili pokret bez dopuštenja Božjeg Poslanika i sve svoje sporove su imali njemu predati na rješavanje. U to doba je utvrđeno i pet dnevnih molitvi. Kibla je okrenuta prema Ka'bi. U drugoj hidžretskoj godini (623 decembar) je zapovijeđen ramazanski post i stigla je dozvola da se može ratovati, da se odbrani od pogana.
Hidžretska 2 Januar 624	Na Bedru se odigrala jedna od najvažnijih vojni u historiji čovječanstva. Muslimani su bili pobjednici, a na bojnom polju su pali najglavniji vođe pogana, te su preostali pogani sa bojišta pobjegli. U ovom boju je sudjelovalo 300 muslimana, a broj pogana je iznosio hiljadu dobro spremljenih i naoružanih vojnika. U ovo doba je umrla kćerka Božjeg Poslanika Rukajja.
Od ramazana druge hidžretske godine do Šabana 3 godine — 624	Bilo je zatvoreno i opsjednuto židovsko pleme Kajnuka'. Predali su se i bilo im je oprošteno. Poginuo je židov Kab-bin-Ešref. Božji Poslanik se oženio sa Hazreti Hafsom. Hazreti Fatima se udala za Aliju.
Hidžretska 3 Ševval — januar 625 .	Kurejšije da osvete poraz na Bedru krenu iz Mekke u januaru 625. Odigrala se vojna na Uhudu. Muslimana je bilo 1000, a pogana 3000. Konac vojne je bio neodlučan.
Hidž. 4. — 625 . .	Jedna muslimanska karavana je kod Bi'ri Mauna iz zasjede pobijena (Maj 625). Iz Medine je bilo prognano židovsko pleme Nadir (Juni 625).
Hidž. 4—5. Od sredine 625 do kraja 626	Božji Poslanik se vjenčao sa Mahzumovom kćerkom Zejnebom, Ummi Selemom i Zejnebom kćeri Džahšovom. Učinjen je pohod protiv odmetničkog i iz-

Datum	Događaji
	dajničkog židovskog plemena Mustalik. U ovo doba se dogodila i potvora na Hazreti Ajišu.
627 Februar—Mart	Kurejšije su se ujedinile sa Beduinima i zajednički su pošli protiv Medine. židovsko pleme Kurejza se rastavilo od muslimana. Odigrala se vojna zvana »Hendek — opkop« i Medina je bila opsjednuta. Kurejšije su odustali od opsjedanja i bili su prisiljeni da se natrag vrate. Pleme Kurejza je bilo opsjednuto u svojoj tvrđavi i moralo se predati. Pleme Kurejza je izabralo kao sudiju Sâd ibni Muaza, koji je po židovskom vjerozakonu presudu donio.
Hidž. 6 627—628	Muž Zejnebe, kćeri Božjeg Poslanika, Ebul'As primio Islam.
Hidž. 6 Zilka'de Mart 628	Božji Poslanik se sa 1500 muslimana zaputio u Mekku da obavi Umru (vrsta hodočašća). Kurejšije su ustale protiv njegova ulaska u Mekku. Božji Poslanik se nalazio na Hudejbijji. Tu su sa Kurejšijama vođeni pregovori o Hudejbijskom miru, koji je zaključen i muslimani su se na osnovu toga ugovora povratili u Medinu. Pleme Huza'a je stupilo u savez sa muslimanima. Božji Poslanik je uputio pozive Bizantijskom imperatoru, Iranskom šahu, Egipatskom Mukavkisu i ostalim vladarima da prime Islam. Iranski šah je bio naredio jemenskom namjesniku da uhvati Božjeg Poslanika. Ali ovaj namjesnik je bio primio Islam. Božji Poslanik je bio poslao pozive i pisma caru Abesinskom i knezu Jemame
Hidž. 7. — 628 August i Septembar	Odigrala se vojna na Hajberu i Hajber je zauzet. Božji Poslanik se oženio sa Safijom. Na jednoj gozbi, koja je davana u Hajberu, jeo je otrovano meso. Muslimani, koji su bili iselili u Abesiniju, povratili su se natrag. Božji Poslanik se oženio sa Ummi Habibom.
Hidžr. 7. — 629 Februar	Božji Poslanik je otišao u Mekku i obavio Umru. Sa svojim drugovima je zajedno u Ka'bi namaz klanjao. U to doba primili su Islam Halid-bin-Velid i Amr-bin-As.

Datum	Događaji
Hidž. 8. 629	Muslimani su napravili vojni pohod na Mûtu. Hazreti Džafer i Zejd su u boju poginuli.
Hidž. 8 Ramazan 630 Januar	Pleme Bekr, koje je bilo u savezu sa Mekkelijama napalo je na pleme Huza'a, koji su bili saveznici muslimana (Januar 629). Kurejšije su poništili Hudejbijski mir. Hazreti Muhammed je sa svojim drugovima pošao na Mekku i ovaj grad je pao u ruke muslimana 1. Januar 630 godine. Božji Poslanik je proglasio opću amnestiju. Potpuno je zabranio da se krv proljeva. Iza toga se odigrala vojna na Hunejnu i pleme Hevazin je bilo poraženo. Božji Poslanik je poslao pozive i pisma knezovima Bahrejna, Ummana i Jemena.
Hidž. 8—10 630—631	Božji Poslanik se oženio sa kopćankom Mârijom. U aprilu 631 mu je rodila sina Ibrahima, koji je umro u junu ili julu iste godine.
Hidž. 9. prva polovica — 630 . . .	Došla su u Medinu izaslanstva arapskih plemena.
Hidž. 9, druga polovica — 630 . . .	Bizantinci su učinili pripreme da napadnu na arapsku granicu. Dogodio se vojni pohod na Tebuk. Božji poslanik se povratio u Medinu.
Hidž. 10. — 630 .	Arapske plemenske poglavice i knezovi su posjetili Božjeg Poslanika i primili Islam. Božji Poslanik je obavio Oprosno hodočašće (hadždžetul-veda') (Mart 630).
Hidž. 11. — 632 .	Odmetnuli su se Tulejha, Musejlime i Esved. Prvi je primio Islam. Ostali su za Ebu Bekirova hilafeta upokoreni.
Hidž. 11. — 632 .	Bila je opremljena vojska, koja je imala ići na sirijsku granicu. Kao zapovjednik ove vojske je bio imenovan Usame (25 mart 632). Božji Poslanik je 8 juna 632 godine u 63 godini života preselio u vječnost.

je savršena sreća čovjekova i njegovo puno savršenstvo. Ovaj cilj će čovjek postignuti ako ide putem Istine i ne skreće stramputicama, i ako Istinu smatra kao najveći dar Božji.

Ovo poglavlje nam govori, da je Bog Gospodar svih ljudi. Njegova ljubav i milost obuhvaćaju sva bića i sve stvari, zato ruši vjere, koje su se plemenskim ili narodnim zidom ogradile od drugih ljudi i koje govore o Bogu, kao svojini izvjesnog naroda. Allah u svojoj nedostiživoj Milosti i Ljubavi sve hrani, sve stvara, i Njegova savršena Božanska moć baca potpuno u stranu sve one misli o ograničenim božanstvima. Fatiha otvara široke vidike, da bi tako čovjek došao do savršenstva svoga umnog razvitka i oslobodio se predrasuda, koje dušu sputavaju, misao ubijaju.

Fatiha je srž Kur'ana. U hadisu je nazvana: »Ummul-kur'an«, to jest temelj Kur'ana.

PREVOD:

Bismi'llâhi'rrahmani'rrahîm

U ime Boga, Sveopćeg Dobročinitelja, Milostivog.

1 — 3 Slava i hvala Bogu, Gopodaru svjetova! — Sveopćem Dobročinitelju, Milostivom — Gospodaru Sudnjeg dana[1]) 4 Samo Tebe obožavamo i samo od Tebe pomoći tražimo. 5 — 7 Uputi nas na pravi put. Na put onih dobrih stvorova Tvojih, koje si obasuo neiscrpnim obiljem i blagodatima Svojim i na koje se nije izlila srdžba i gnjev Tvoj i koji nijesu zalutali sa puta Istine[2]) Amin!

1) Allah je ime Velikog Bića, koje u Sebi sadrži sva najsavršenija svojstva. Ovim uzvišenim imenom nije nikada bio nazvan kakav kumir ili kakvo lažno božanstvo. »Rább« znači Svoritelj. Ova riječ nas upućuje da je Bog jedini koji sve stvara i sve svome savršentvu dovodi.
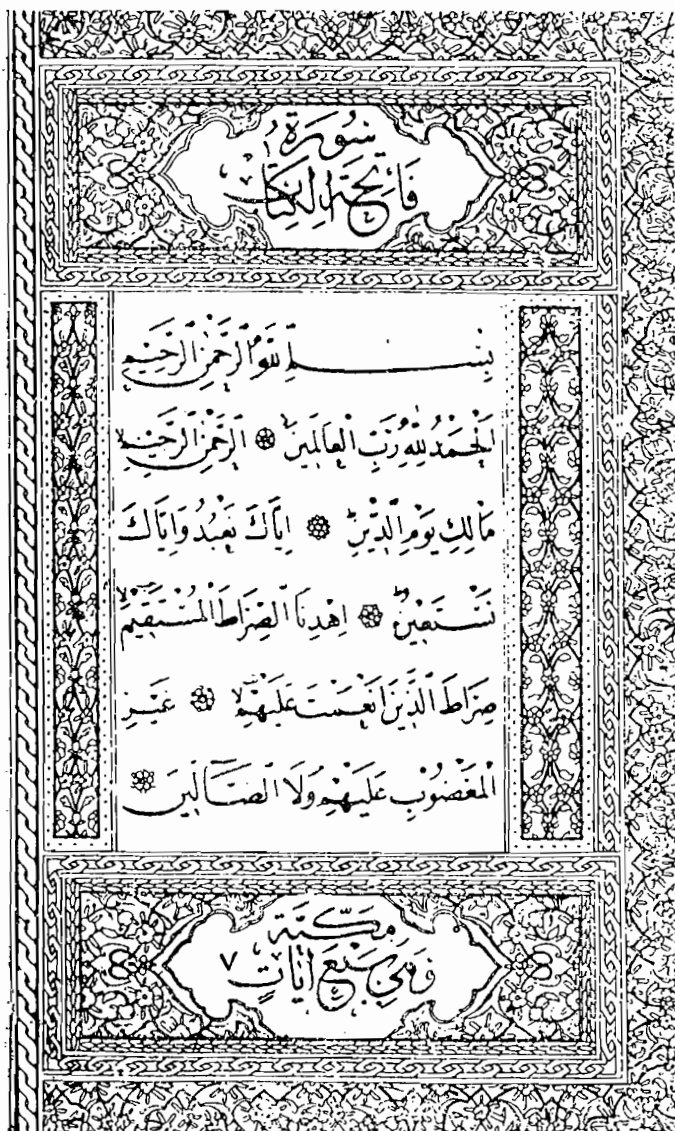
POGLAVLJE: 1

POGLAVLJE FATIHA

OBJAVLJENO U MEKKI, 7 AJETA

SADRŽAJ:

Poglavlje Fatiha, koje je objavljeno u Mekki ima sedam ajeta. (Ajetun u arapskom jeziku znači: znak, pouka, jedna misao izražena riječima i odijeljena od druge misli i rečenica ili odlomak, ali kako u našem jeziku nemamo zgodna izraza za ovu riječ, njom ćemo se služiti kroz čitavo ovo djelo). Koji objave, što su u Mekki bile objavljene dijele u pet vremenskih perioda, kažu, da je ovo poglavlje objavljeno u prvom periodu.[1])

Bismilla, koji stoji na početku ovoga poglavlja, nalazi se na početku svih poglavlja osim devetog. Ovaj ajet nalazimo unutar u tekstu 27. poglavlja, pa prema tome ovaj ajet Bismille spomenut je u Kur'anu na 114 mjesta.

Svaki musliman treba sve svoje poslove da sa Bismillom započne, i započinjući sa Bismillom njegova namjera mora biti čista, a ime Stvoritelja Allaha treba da ga nadahnjuje i napunja nadom u Njegovu veliku i nedostiživu Milost.

Imena Božja: Rahman i Rahim, na koja nailazimo u Bismilli, upućuju nas na Milost Božju, koja sve obuhvaća. Naša Velika Knjiga u svom uvodu hoće odmah da nas upozori na sveopću Milost Allaha i Njegovu Ljubav.

Fatiha kao molitva sadrži veliku vrijednost. Svaki musliman se moli Stvoritelju, a Fatiha, koju uči na svakom namaskom rekatu, ne sliči dnevnoj molitvi kršćana. Kršćani u svojim molitvama mole Boga, da im udijeli kruh svagdanji, i da im otac nebeski sađe. Musliman učeći Fatihu, obraća se na savršeno dostojan način Onome, koji je sve stvorio, ističući sva svojstva svemoći Njegove i izdiže Ga iznad ove planete. Pojavom Hazreti Muhammeda, na zemlji je uspostavljeno nebesko kraljevstvo i vlast, bitak Božji je izvan domašaja onoga što je On stvorio. Na dolazak ovog nebeskog gospodstva je upozorio i Hazreti Isa.[2])

Molitva, koja je sadržana u Fatihi jest najuzvišenija molitva od svih molitava sviju svjetskih vjera, a ujedno je i najprva kur'anska molitva. Najveći neprijatelji Kur'ana veličaju ovo krasno kur'ansko poglavlje i pred njim glavu poginju.

Poglavlje, koje je sastavljeno iz sedam ajeta, u prva tri ajeta govori o Allahovom stvaranju, o Njegovoj sveopćoj Milosti, koja sve stvari i sva bića obuhvaća, o Milosti, kojom će obasipati svoje pokorne robove u vječnom životu, o Njegovom gospodstvu, i izriče slavu i hvalu Velikom Biću, komu ova svojstva pripadaju. U ostala četiri ajeta se govori o tome, da ljudska duša treba težiti za savršenstvom svojim, jer će doći pred Stvoritelja svoga, zato treba da ide putevima Istine neustrašivo, pa da tako potpuno smirena pred Boga dođe.

Božja svojstva, koja ovo poglavlje ističe, jasno nam kažu, da Milost Božja sve stvari obuhvaća i da je ta Milost bezgranična. Konačni i najveći cilj ovog poglavlja

---

[1]) Pogrešna je tvrdnja engleskog orijentaliste Miura da je ovo poglavlje objavljeno prije poglavlja Alak.

[2]) U Markovu evanđelju (1:15) stoji: I govoreći: iziđe vrijeme i približi se carstvo Božje.

POGLAVLJE: 2

POGLAVLJE BEKARE

OBJAVLJENO U MEDINI, 40 DIJELOVA, 286 AJETA

SADRŽAJ:

Poglavlje Bekare je Hazreti Muhammedu poslije hidžreta objavljeno u Medini. Poslije hidžreta u Medini muslimani su došli u dodir među ostalim i sa Židovima. Arapska plemena u Medini Evs i Hazredž živila su pod zaštitom židovskih plemena. Pošto su Židovi bili pristaše jedne monoteističke vjere, uspjeli su među ovim Arapima u Medini zadržati vodeći položaj.

Prije pojave Islama židovski rabini su Arapima govorili, da će doći jedan novi pejgamber, koji će među Arapima idolopoklonstvo istrijebiti. Kad su Arapi iz Medine saznali, da je u Mekki Hazreti Muhammed počeo pozivati u Islam, povjerovali su ovim riječima židovskih rabina, da će doći taj Božji Poslanik. Inače Židovi su očekivali da će doći jedan poslanik, koji će njihovu moć i snagu učvrstiti. Pošto su Židovi vidili da ovaj novi poslanik neće ispuniti njihovih težnja, i da im neće služiti, počeli su mu se opirati i zašli su s njim u rasprave. Nastojali su da ga stave u kušnju sa raznim pitanjima iz njihove svete knjige, dizali su se protiv njega i sudjelovali su u svim pothvatima, koji su bili makar od koga protiv Njega poduzimani.

Poglavlje Bekara govori o Židovima i o njihovim neprijateljskim pothvatima protiv Islama, kao i o propisima po kojima se Islam i židovstvo razlikuju, te pobija sve zamjerke, koje su Židovi Muhammed alejhisselamu činili.

U prvom dijelu ovog poglavlja nam se objašnjavaju glavni osnovi Islama kao i posljedice koje nastupaju njegovim primanjem ili neprimanjem. U drugom dijelu se govori o onim licima, koja islamsko vjerovanje drže samo na jeziku. U trećem dijelu

---

»Rahman« znači: Sveopći Dobročinitelj. Čovjek se koristi, a i sva druga bića, sa onim mnogobrojnim dobrima, koje je Božja Milost u obilju darovala. »Rahim« znači da Ljubav Božja obuhvaća sve ono što je On stvorio, jer Njegova Milost je trajna i stalno se obnavlja i ljude prema njihovim djelima nagrađuje. Allah je Gospodar Sudnjeg dana i zato Njegov oprost i milost će sve obuhvatiti i neće se nikome tada moći nepravda učiniti.

[2]) Prema jednom hadisu Židovi su oni, na koje se izlila srdžba Božja, a kršćani su oni, koji su zalutali. Židovi odbijajući i ubijajući svoje pejgambere pokazivali su najveće neprijateljstvo prema njima. Kršćani su u svojoj pretjeranoj ljubavi prema Božjim poslanicima jednog Božjeg roba počeli da obožavaju kao boga. Ovim pretjeranostima u muslimanstvu nema mjesta. Muslimanstvo ide srednjim putem.

Čovjek sa svojih loših postupaka može na se navući srdžbu Božju, a sa krivim vjerovanjem će skrenuti sa pravog puta.

Prema tomu musliman i u svom radu i u svome vjerovanju treba uvijek moliti Stvoritelja svoga, da mu dade snage, da se uvijek bude mogao držati toga pravog puta.

govoreći o tome, da su osnovi Islama i vjerovanje u Božje jedinstvo jedna neporeciva istina, iznose se kao dokaz ovome veliki nepromjenljivi zakoni u prirodi, koje je Svemoć Božja uspostavila.

Četvrti dio ovog poglavlja govori o velikim čovječijim sposobnostima. U ovom dijelu nam se objašnjava kako čovjek radi toga što propusti zgodnu priliku udara na razne poteškoće. Ova tačka je obrazložena sa zgodama iz života oca ljudi Hazreti Adema.

Peti dio govori o zavjetu Izraelićana i o nagovještanjima, koja su objavljena u knjigama Izraelićana, a koja su sa objavom Kur'ana ispunjena. Šesto i sedmo poglavlje govori o onim velikim blagodatima, koje su Izraelićanima darovane i o tome kako su prema tim darovima bili nezahvalni. Osmi, deveti i deseti dio govori o propadanju Izraelićana, o njihovoj okrutnosti i neizvršavanju i kršenju preuzetih obaveza, dok jedanaesti i dvanaesti dio govori o njihovom neprijateljstvu prema Hazreti Muhammedu i o pokretima, koje su protiv Njega poduzimali.

Trinaesti dio govori o dizanju propisa onih knjiga, koje su prije bile objavljene i o Islamu, kao najsavršenijoj vjeri, koja je objavljena. Četrnaesti dio objašnjava kako je Islam u vjerovanju najsavršeniji od svih vjera. U petnaestom dijelu se Izraelićani upućuju na obećanje, koje je dano Ibrahimu, i prema ovome obećanju će se u potomstvu Ibrahimova sina Ismaila pojaviti jedan pejgamber. Iza toga se govori o tome, kako je Hazreti Ibrahim podigao Ka'bu, a u slijedeća dva dijela se govori o novom duhovnom preporodu, koji će nastati i o Ka'bi kao Kibli mjesto Jerusalema (Kudusa).

Devetnaesti dio ovog poglavlja govori kako će muslimani prije nego postanu gospodari Ka'be, toga središta muslimanskog, u kome se nalazi po Bogu odabrani hram, pretrpiti mnoge nevolje i poteškoće, ali će u svakom slučaju nestati i idolopoklonstva, a vjera u jedinstvo Božje će konačno izvojevati pobjedu, a dvadeseti dio to pobliže objašnjava. Pošto su izložene sve sporne tačke, koje postoje između židovstva i muslimanstva, dokazano je da židovsko vjerovanje nije pravi monoteizam. U slijedećih jedanaest dijelova se govori o raznim propisima kao: oporučivanju, odmazdi, ratu, hadždžu, piću i igri, siročadi, bračnim dužnostima, razvodu braka i propisima za udovice.

U slijedeća dva dijela se iznose propisi kojih se moraju muslimani u borbi držati kao i zabrana pokolja, te se donose primjeri iz života Izraelićana.

U slijedećem tridesetčetvrtom dijelu se govori o Božjoj moći i preporučuje se muslimanima da radi nevolja, koje su zbog vjere pretrpili od svojih neprijatelja, ovima se ne osvećuju i ne zlostavljaju ih. U jednom dijelu, koji iza ovih slijedi, iznose se primjeri iz života Hazreti Ibrahimova i Izraelićana, koji nam predočuju, kako se narodi iz mrtvila dižu i napreduju. Tridesetšesti i sedmi dio govori, da napredak jednog naroda i njegova snaga ovisi o žrtvama i požrtvovnosti i poučava, da svaki trud, koji bude učinjen za pobjedu pravde i istine, i novac, koji se utroši u tu svrhu, donosi sedmerostruku, pa i veću korist.

Pošto su ovako jasno izložene pošljedice požrtvovnosti, koje muslimanima mogu donijeti uspjeh, u slijedećem dijelu se muslimani upozoravaju da se čuvaju lihvarstva. Cilj muslimana u životu nije da gomila imetak i od njega vuče samo korist.

U tridesetdevetom dijelu ovog poglavlja se preporučuje muslimanima da sve poslove svršavaju pred ispravnim i vjerodostojnim svjedocima i da sve zapišu, a zadnji dio nagovještava, da konačno Istina mora pobijediti.

Poglavlje Bekara je među prvima što su u Medini objavljena, a najveći dio ovog poglavlja je objavljen u drugoj godini po Hidžretu.

PREVOD:

DIO. 1 — TEMELJI ISLAMA

Bismi'llâhi'rrahmani'rrahim

1 Elif, Lâm, Mîm[1]) *(O Muhammede)* 2 — 4 To je knjiga o kojoj nikakve sumnje[2]) nema. Ona je putokaz bogobojaznima,[3]) koji vjeruju u neviđeno,[4]) klanjaju namaz, dijele i pomažu druge sa onim što smo im darovali. I onima koji vjeruju u ono što je objavljeno Tebi i u ono što je objavljeno prije Tebe, i koji su od svog Gospodara upućeni na pravi put. To su oni, koji su spašeni i koji su do svog cilja došli. 6 Zaista onima, koji ne vjeruju, svejedno je da li si ti njih opomenuo ili ih nijesi opomenuo *(od posljedica puta kojim oni idu)*. Oni neće vjerovati. 7 *(Onima, koji ne slušaju i nerazumiju pravu Riječ)*. Srca i uši ovih Bog je zapečatio, a pred očima zastor stavio. Njih čeka teška kazna!

---

1) Sa ovom vrstom glasova susrećemo se na početku kod 21 poglavlja. Po mišljenju nekih tumača Kur'ana ovo su imena ili nazivi pojedinih poglavlja.

2) Ovdje se Kur'an naziva »kitab« ili knjiga. Knjiga je djelo, koje je od početka do kraja napisano. Iz ovoga razumijemo, da je Kur'an od početka do kraja kao jedna cjelina. Ovo nam jasno govori, da je red ajeta i poglavlja u Kur'anu lično sam Božji Poslanik pokazao.

3) Bogobojazan se kaže: mutteki. Muttekija je čovjek, koji se čuva svih nevaljalština i svoje dužnosti najsavjesnije ispunjava.

4) Vjerovati »neviđeno« misli se: vjerovati Svemogućeg Boga.

DIO. 2 — KOJI VJERUJU RIJEČIMA I PRETVARAJU SE.

8 Neki ljudi govore i ako nijesu vjernici: »Mi vjerujemo Allaha i Sudnji dan.[5]) 9 Oni žele da prevare Boga i one koji vjeruju. Oni varaju samo sebe, a to ne znaju. 10 Srca su ovih bolesna. I Bog im je bolest povećao. Zato, što su lagali, čeka ih teška kazna. 11 Kada im se rekne: »Ne pravite smutnje

سُورَةُ الْبَقَرَةِ ٤

مِنْ رَبِّهِمْ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ٥ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سَوَاءٌ
عَلَيْهِمْ ءَأَنْذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنْذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ٦ خَتَمَ اللَّهُ
عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ وَعَلَىٰ سَمْعِهِمْ وَعَلَىٰ أَبْصَارِهِمْ غِشَاوَةٌ وَلَهُمْ
عَذَابٌ عَظِيمٌ ٧ وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ وَبِالْيَوْمِ
الْآخِرِ وَمَا هُمْ بِمُؤْمِنِينَ ٨ يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَالَّذِينَ آمَنُوا
وَمَا يَخْدَعُونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ٩ فِي قُلُوبِهِمْ
مَرَضٌ فَزَادَهُمُ اللَّهُ مَرَضًا وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ بِمَا كَانُوا
يَكْذِبُونَ ١٠ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ قَالُوا
إِنَّمَا نَحْنُ مُصْلِحُونَ ١١ أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ الْمُفْسِدُونَ وَلَٰكِنْ
لَا يَشْعُرُونَ ١٢ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ آمِنُوا كَمَا آمَنَ النَّاسُ
قَالُوا أَنُؤْمِنُ كَمَا آمَنَ السُّفَهَاءُ أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ السُّفَهَاءُ

الْجُزْءُ الْأَوَّلُ ٥

وَلَٰكِنْ لَا يَعْلَمُونَ ١٣ وَإِذَا لَقُوا الَّذِينَ آمَنُوا قَالُوا آمَنَّا وَإِذَا
خَلَوْا إِلَىٰ شَيَاطِينِهِمْ قَالُوا إِنَّا مَعَكُمْ إِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزِئُونَ ١٤
اللَّهُ يَسْتَهْزِئُ بِهِمْ وَيَمُدُّهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ١٥
أُولَٰئِكَ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الضَّلَالَةَ بِالْهُدَىٰ فَمَا رَبِحَتْ تِجَارَتُهُمْ
وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ ١٦ مَثَلُهُمْ كَمَثَلِ الَّذِي
اسْتَوْقَدَ نَارًا فَلَمَّا أَضَاءَتْ مَا حَوْلَهُ ذَهَبَ اللَّهُ بِنُورِهِمْ
وَتَرَكَهُمْ فِي ظُلُمَاتٍ لَا يُبْصِرُونَ ١٧ صُمٌّ بُكْمٌ عُمْيٌ
فَهُمْ لَا يَرْجِعُونَ ١٨ أَوْ كَصَيِّبٍ مِنَ السَّمَاءِ فِيهِ ظُلُمَاتٌ
وَرَعْدٌ وَبَرْقٌ يَجْعَلُونَ أَصَابِعَهُمْ فِي آذَانِهِمْ مِنَ الصَّوَاعِقِ
حَذَرَ الْمَوْتِ وَاللَّهُ مُحِيطٌ بِالْكَافِرِينَ ١٩ يَكَادُ الْبَرْقُ
يَخْطَفُ أَبْصَارَهُمْ كُلَّمَا أَضَاءَ لَهُمْ مَشَوْا فِيهِ وَإِذَا أَظْلَمَ

po zemlji«, oni tada odgovaraju: »Mi smo ljudi, koji samo na zemlji žele red i mir«. 12 Dobro znaj i oči otvori, oni su pravi smutljivci, ali to ne mogu da shvate. 13 Kada im se rekne: »vjerujte kao što i drugi ljudi vjeruju!« onda oni odgovaraju: »zar ćemo mi vjerovati, kao što lude vjeruju?« Zapravo su oni lude, ali oni to ne znaju. 14 A kada se sretnu sa onima koji vjeruju, govore im: »I mi vjerujemo«, ali kad se sa svojim zavodnicima[6])

---

5) Ovdje se govori o licemjercima i dvoličnjacima.
6) Starješinama, vođama.

nađu na samu, onda im kažu: »Mi smo s vama, samo se njima izrugivamo«. 15 Allah će njih ruglu izvrgnuti i pustit će ih, da u zabludi svojoj bez cilja tumaraju i lutaju. 16 To su ljudi, koji su izabrali zabludu mjesto pravog puta. Njihova glavnica im neće donijeti koristi, niti će biti upućeni na pravi put. 17 Stanje ovih ljudi je slično čovjeku, koji je naložio vatru da mu osvijetli, pa kad se oko njega rasvjetlilo, Allah je to svjetlo *(nekim uzrokom)* odstranio i ostavio ih u tmini, da više ništa ne mogu vidjeti. 18 Oni su gluhi, slijepi i nijemi i nemaju mogućnosti da se sa te staze povrate. 19 Ili oni sliče ljudima, koje je uhvatio tmasti oblak iz koga pljušti, sijeva i grmi, i oni u smrtnom strahu začepljaju pred tom grmljavinom uši. Ali nevjernike će snaći kazna Božja. 20 Sijevanje kao da zasljepljuje poglede njihove, svaki put kad oko njih osvijetli, oni naprijed pođu, ali kad tama zavlada, onda zastanu. A kad bi Bog htio, uništio bi im i sluh i vid njihov. Samo Bog sve može učiniti.

DIO. 3 — BOŽJE JEDINSTVO.

21 O ljudi, obožavajte Boga, koji je vas stvorio i one prije vas, da bi tako došli u red sačuvanih i bogobojaznih. 22 Koji vam zemlju *(da bi na njoj mirno i spokojno obitavali)* prostrije kao postelju, a nebo podiže kao svod. Spusti vam s neba kišu, da bi tako kao hrana vaša nicali i rasli plodovi zemaljski. Pa onda nemojte Allahu zamišljati pomagača, a vi znate *(da On toga nema)*. 23 Ako vi sumnjate u Kur'an što smo ga objavili Našem robu *(Muhammedu)*, onda vi načinite jedno poglavlje slično njegovim[7]) i pozovite one bogove, koje mjesto Boga obožavate da vam pomognu, pa ako su vaše tvrdnje istinite, onda ih utvrdite

[7]) Kur'an je čudo arapske rječitosti i jezične ljepote. Najveće kur'ansko čudo je preokret, koji je proizveo. Kur'an traži od svojih protivnika da sačine jedno poglavlje, koje će moći proizvesti toliki preokret kao što ga Kur'an proizvodi. Preokret koga je Kur'an proizveo ne može se zaboraviti. Zahvaljujući veličini njegovih riječi, tako reći preko noći je nestalo idolopoklonstva i najodurnijeg razvrata, prestale su svađe i raspre, koje su prijetile da jedan narod potpuno unište. Kur'an je uspio ujediniti narod, koji je bio ogrezao u svađi i bratskom ubijanju, i najzaostaliji narod učiniti najiskrenijim propagatorom i prijateljem nauke i kulture.

(da je Kur'an Muhammedovo djelo). 24 Ali ako ovo ne učinite, a sigurno učiniti nećete, onda se čuvajte vatre koja je za nevjernike priređena, a čije je gvrivo ljudi i kamenje.[8]) 25 *(Muhammede!)* Objavi radosnu vijest onima, koji vjeruju i dobra djela čine: za njih imaju vrtovi ispod kojih rijeke teku. I kad plodove tih

٦ سُورَةُ الْبَقَرَةِ

عَلَيْهِمْ قَامُوا وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَذَهَبَ بِسَمْعِهِمْ وَأَبْصَارِهِمْ
إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٠﴾ يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ
الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿٢١﴾ الَّذِي
جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً
فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا
وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٢﴾ وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا
فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِنْ مِثْلِهِ وَادْعُوا شُهَدَاءَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ
إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٣﴾ فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا فَاتَّقُوا
النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ
﴿٢٤﴾ وَبَشِّرِ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ
تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ كُلَّمَا رُزِقُوا مِنْهَا مِنْ ثَمَرَةٍ

الْجُزْءُ الْأَوَّلُ ٧

رِزْقًا قَالُوا هَٰذَا الَّذِي رُزِقْنَا مِنْ قَبْلُ وَأُتُوا بِهِ مُتَشَابِهًا
وَلَهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَهُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٥﴾ إِنَّ اللَّهَ
لَا يَسْتَحْيِي أَنْ يَضْرِبَ مَثَلًا مَا بَعُوضَةً فَمَا فَوْقَهَا فَأَمَّا الَّذِينَ
آمَنُوا فَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَيَقُولُونَ
مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَٰذَا مَثَلًا يُضِلُّ بِهِ كَثِيرًا وَيَهْدِي بِهِ كَثِيرًا
وَمَا يُضِلُّ بِهِ إِلَّا الْفَاسِقِينَ ﴿٢٦﴾ الَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ
مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَ
يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٢٧﴾ كَيْفَ
تَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَكُنْتُمْ أَمْوَاتًا فَأَحْيَاكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ
ثُمَّ يُحْيِيكُمْ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢٨﴾ هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا
فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ اسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ فَسَوَّاهُنَّ سَبْعَ

vrtova budu jeli i uživali, reći će: »ovo su stvari koje smo i prije uživali«. Plodovi će jedni drugima sličiti, a oni će imati čiste *(i nježne)* družice i tamo će vječno boraviti.[9]) 26 Zaista se Bog ne

[8]) Arapi strašivicama i koji ne drže do svog obećanja običavaju reći: »hadžer« ili kamen.

[9]) Kur'an govori opisujući vječni život pravovjernih o vrtovima ispod kojih rijeke teku. U jednom drugom ajetu se lijepa i istinita riječ prispodablja drvetu, koje u svako doba plod daje (14:24). Radi toga plodovi, koje će čovjek u džennetu naći mogu se isporediti kao sa jednim drvetom, koje plod daje. Na ovakav se način dobra djela ispoređuju sa drvetom, koje plod daje, a vjera se ispoređuje sa vodom, koja je izvor čitavog materijalnog života. Džennet, koji se iz Kur'ana razumije, jest vrt, koji je vlastitim trudom i radom uređen. Oni koji uniđu u džennet,

susteže od toga da vam kao primjer pruži komaricu i stvari koje su od nje veće.[10]) Oni, koji vjeruju, znaju dobro da je ovo prava istina od Gospodara njihova, a nevjernici govore, šta je Bog htio sa iznošenjem ovakih primjera? Iznoseći ove primjere Allah mnoge ostavlja u zabludi, a mnoge upućuje na pravi put. Samo će hrđave i nevaljalce ostaviti u zabludi.[11]) 27 Ovi nevaljalci krše Bogu danu obavezu i kidaju ono, što je Bog naredio da se veže, a po zemlji siju razdor i smutnju. To su oni, koji sami sebi štetu čine. 28 Kako ćete vi Allaha zaboraviti i zanijekati, kada ste mrtvi bili, a on vam je život dao, a kasnije će vas usmrtiti pa onda opet oživiti i napokon ćete se svi Njemu morati povratiti. 29 Sve što se na zemlji nalazi stvorio je za vas *(vašu korist)*, a stvarajući nebesa u najsavršenijem redu stvorio je sedmerokatna nebesa. On svaku stvar najbolje zna.[12])

DIO. 4 — VELIKE ČOVJEČIJE SPOSOBNOSTI.

30 Kada je tvoj Gospodar anđelima *(melekima)* rekao: »Ja ću na zemlji stvoriti onog, koji će njom vladati i gospodariti[13]), oni mu na to odgovore: »Hoćeš li stvoriti na zemlji čovjeka, koji će po njoj smutnju sijati i krv prolijevati?«[14]), a mi Te slavimo, hvalimo Te i obožavamo Te. Bog je rekao: »Ja znam što vi ne

---

kad uzmu da uživaju plodove njegove reći će: »ovo je stvar koju smo i prije jeli«, jer će ovo biti prvi plod što će ga oni od svog vlastitog rada uživati. O čistim i lijepim poslovima vidi (36:56).

10) Arapi nijesu mogli predstaviti sebi, da ima nešto slabije i sićušnije od komarice. Kur'an sa ovim ukazuje da su ova kriva božanstva slabija i od samih komarica i mušica.

11) Jasno je da su oni koji su u zabludi ostali, nevaljalci. Ljude u zabludu vode šejtan i neznalice, koji vode svijet. Ovi primjeri što nam ih Kur'an navodi upućuju nas, da oni, koji se udalje od kur'anskih istina, moraju zalutati i ostati u zabludi.

12) Sa sedmerokatnim nebesima se namjerava ili sedam zvijezda koje očima vidimo, ili sedam planeta našeg sunčanog sustava. Uopće sa ovim brojem sedam želi se izraziti mnoštvo.

13) Ovdje nam se primjerom dokazuje, da je čovjek stvoren kao najsavršenije biće na zemlji, i upućuje se na to, da je između ljudi izabran onaj, koji će ih voditi na pravi put. Adem je naš praotac, ali Kur'an govoreći o Ademu ne kaže, da je on praotac svih ljudi, ili da je prije šest sedam hiljada godina stvoren.

14) Ovdje se upućuje na loše strane čovjekove. Kad se čovjek dograbi vlasti postane sklon prolijevanju krvi, i da sije smutnju.

سَمٰوَاتٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٢٩﴾ وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰئِكَةِ
إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً قَالُوا أَتَجْعَلُ فِيهَا مَنْ يُفْسِدُ
فِيهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَاءَ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ
قَالَ إِنِّي أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٣٠﴾ وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا
ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى الْمَلٰئِكَةِ فَقَالَ أَنْبِئُونِي بِأَسْمَاءِ هٰؤُلَاءِ إِنْ
كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٣١﴾ قَالُوا سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا
عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٣٢﴾ قَالَ يَا آدَمُ
أَنْبِئْهُمْ بِأَسْمَائِهِمْ فَلَمَّا أَنْبَأَهُمْ بِأَسْمَائِهِمْ قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ
إِنِّي أَعْلَمُ غَيْبَ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا كُنْتُمْ
تَكْتُمُونَ ﴿٣٣﴾ وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلٰئِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ
فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَىٰ وَاسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٣٤﴾

znate«. 31 Allah je Adema naučio imena svih stvari.[15]) Zatim ih je predočio anđelima i rekao im: »Ako je vaša tvrdnja ispravna, kažite mi imena ovih stvari«. 32 Anđeli rekoše: »Velik si, slavljen si i moćan si Bože! Mi znamo samo ono, što si nas Ti naučio. Ti si onaj, što svaku stvar u suštini njenoj znaš, što sve sa mudrošću radiš.[16]) 33 Allah reče: »Ademe! pouči ih imena ovih stvari«. Adem ih pouči, a Allah reče: »Zar vam nijesam rekao da Ja samo znam sve tajne na nebu i na zemlji i ono što vi otvoreno činite i što sakrivate?«[17]) 34 Kad smo rekli melekima: učinite sedždu Ademu! *(poklonite se Ademu).*[18]) svi su se poklonili osim Iblisa. On se ustegao i oholo se ponio, jer je spadao među nezahvalne i nevjernike.[19]) I mi smo rekli: »O Ade-

---

[15]) Allah je Adema naučio da poznaje razna svojstva i osebine pojedinih stvari. Ademu je dano poznavanje svih stvari, jer je stvoren da na zemlji vlada, zato mu se daje snaga i sposobnost da mogne svim na zemlji raspolagati.

[16]) Iz ovoga se razumije da anđelima nijesu dane one sposobnosti, koje su ljudima dane.

[17]) To su naročito velika svojstva i sposobnosti anđela, koja su im od Boga podarena, a sa kojima su oni stekli spoznaju, da će kod ljudi prevladati loše strane. Oni su obdareni svjetlom saznanja i po tome dolaze do svojih otkrovenja. Ljudi ne raspolažu sa tim sposobnostima da bi mogli otkriti pošljedice svojih djela i prirodnih zbivanja.

[18]) Meleki služe kao posrednici, da prirodni zakoni dođu do izražaja. Allah je čovjeku dao veliku sposobnost saznavanja. Po ovoj svojoj sposobnosti čovjek postaje gospodar prirode, savladava sebe, a u duhovnom i materijalnom životu postiže, koristeći se ovim sposobnostima, veliki napredak.

[19]) Iblis znači isto što i satana. Kako meleki imaju veze sa onim visokim sposobnostima čovječjim, koje služe njegovu dobru, tako satane stoje u vezi sa onim niskim i životinjskim prohtjevima ljudskim. Satana

me: »Nastani se sa svojom družicom u džennetu *(raju)* i u obilju jedite sve što zaželite[20]), ali se ne prikučujte ovom stablu, jer ćete biti neposlušni i silnici«.[26]) 36 Satana ih je naveo pa su posrnuli i skrenuo ih je sa puta poslušnosti. I izvadio ih je iz blagodati u kojoj su bili.[22]) A mi smo rekli: Idite i silazite odavle[23]), jer među sobom neprijateljstvo gajite, a vaš boravak će biti i život vaš do određenog roka na zemlji. 37 Adem je uzeo i zapamtio neke riječi od svoga Gospodara i pokajao se je. Bog je primio njegovo pokajanje. Bog prima pokajanje svojih robova koje iz milosti i ljubavi stvara.[24]) 38 Da, mi smo rekli: silazite svi iz nje-

الجزء الأول

وَقُلْنَا يَا آدَمُ اسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ وَكُلَا
مِنْهَا رَغَدًا حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ
الظَّالِمِينَ ﴿٣٥﴾ فَأَزَلَّهُمَا الشَّيْطَانُ عَنْهَا فَأَخْرَجَهُمَا مِمَّا
كَانَا فِيهِ وَقُلْنَا اهْبِطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ وَلَكُمْ فِي
الْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَى حِينٍ ﴿٣٦﴾ فَتَلَقَّى آدَمُ مِنْ رَبِّهِ
كَلِمَاتٍ فَتَابَ عَلَيْهِ إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿٣٧﴾ قُلْنَا
اهْبِطُوا مِنْهَا جَمِيعًا فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى فَمَنْ تَبِعَ هُدَايَ
فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٣٨﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَ
كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ
﴿٣٩﴾ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ
وَأَوْفُوا بِعَهْدِي أُوفِ بِعَهْدِكُمْ وَإِيَّايَ فَارْهَبُونِ ﴿٤٠﴾

---

pokreće niske strasti u čovjeku i nastoji, da ga spriječi u njegovom uzdizanju i usavršavanju. Ovo je uzrok radi čega nije htio pred Ademom sedždu učiniti. Pouka, koju trebamo iz ovoga crpiti jest, da se trudimo i borimo se da savladamo u sebi ona životinjska osjećanja i pohotu, koju u nama satana potpiruje. Zato je potrebno svakom čovjeku, koji želi da polući uspjeh u svome životu, da sve te tjelesne želje i prohtjeve stavi pod strogi nadzor i da mu ne budu smetale njegovom duhovnom uzdizanju.

20) Džennet nam predstavlja spokojstvo, sreću i obilje svega što želimo. Po Kur'anu nestašica se smatra kao nesreća. Družica treba da nam predstavi potpuno spokojstvo i sreću.

21) Sa ovim se strogo zabranjuje prikučivati se zabranjenom stablu ili grijehu, na koji su svi Božji poslanici upućivali ljude, da ga se čuvaju. Čovjek mora prema grijehu gajiti odvratnost i nastojati da mu se suprotstavi. Ovaj ajet nas, dakle, upozorava da se grijeha čuvamo.

22) Kada je Adem sa svojom družicom zapao u grijeh, njihova sreća se poremetila i izgubili su svoj prvi stan, gdje su se bili nastanili. Kur'an kaže, pošto je žena čovjeka prevarila, navela ga je na nepokornost i zavela ga. Sadržina ovog grijeha je opisana u (20:115) odakle možemo vidjeti kako je nastao ovaj Ademov zaborav o kome je riječ.

23) Sa ovim »idite i izađite« misli se iz dženneta, to jest spokojstvo i sreću gubite. Ovo nas upućuje na borbu, koju čovjek mora voditi sa sa-

ga, pa kad vam dođe od mene vodić, ko ga bude slijedio, neće poznavati ni straha ni tuge.[25]) 39 Koji zanijeću naše znakove i dokaze i budu ih smatrali lažnim, biće drugovi u paklu i vječno će trpiti muke paklene.

DIO. 5 — ZAVJET IZRAELIĆANA.

40 O sinovi Israilovi! Sjetite se Mojih blagodati, koje sam vam podario! Izvršite obavezu Moju prema Meni, pa ću i Ja ispuniti obećanje koje sam vam dao. Bojte se Mene, jer ćete svi preda Me doći.[26]) 41 Vjerujte ovu knjigu koju sam objavio[27]) a koja potvrđuje istinitost Tevrata, koji je kod vas, i ne budite prvi koji će je zanijekati, i ne

سُورَةُ البَقَرَةِ ١٠

وَآمِنُوا بِمَا أَنزَلْتُ مُصَدِّقًا لِّمَا مَعَكُمْ وَلَا تَكُونُوا أَوَّلَ كَافِرٍ بِهِ
وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا وَإِيَّايَ فَاتَّقُونِ ﴿٤١﴾ وَلَا تَلْبِسُوا
الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُوا الْحَقَّ وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٤٢﴾ وَأَقِيمُوا
الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ ﴿٤٣﴾
أَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنسَوْنَ أَنفُسَكُمْ وَأَنتُمْ تَتْلُونَ الْكِتَابَ
أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٤٤﴾ وَاسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ وَإِنَّهَا
لَكَبِيرَةٌ إِلَّا عَلَى الْخَاشِعِينَ ﴿٤٥﴾ الَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُم
مُّلَاقُو رَبِّهِمْ وَأَنَّهُمْ إِلَيْهِ رَاجِعُونَ ﴿٤٦﴾ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اذْكُرُوا
نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَنِّي فَضَّلْتُكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٤٧﴾
وَاتَّقُوا يَوْمًا لَّا تَجْزِي نَفْسٌ عَن نَّفْسٍ شَيْئًا وَلَا يُقْبَلُ مِنْهَا
شَفَاعَةٌ وَلَا يُؤْخَذُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ﴿٤٨﴾

---

tanom. Čovjek je u ovoj borbi bio poražen. Ali poraz ne znači, da se mora pasti. Naprotiv čovjek mora ponovno stupiti u borbu i izvojevati pobjedu.

[24]) Ovi ajeti objašnjavaju da će čovjeku Božja Objava otvoriti nove vidike. Čovjek živeći u punom spokojstvu potreban je Božje pomoći, da ne zapadne u grijeh. Čovjek nije stvoren sa grijesima, nego je na svijet došao bez grijeha, ali može zapasti u grijeh. Kad bi čovjek ostao bez pomoći Božje Objave, mogao bi tada u grijeh zapasti bez svoga saznanja.

[25]) Svrha je ovog ajeta da nam pokaže, da svaki čovjek kao i Adem može zapasti u grijeh, ali zahvaljujući Objavi Božjoj poučava nas, da se može toga grijeha i spasiti.

[26]) U knjizi Izraelićana zvanoj: Zakoni ponovljeni, stoji pisano, da će se oni prema svome zavjetu pokoravati Božjim zapovijedima i slušati Njegov »glas«, to jest da će slušati i pokoravati se obećanom Božjem poslaniku o kome se govori u 18 glavi, citat 18 iste knjige. Ovaj citat glasi: »Proroka ću im podignuti između braće njihove, kao što si ti, i metnuću riječi svoje u usta njegova, i kazivaće im sve što mu zapovijedim«. Kao nagradu za to Allah kaže da će ih, ako poslušaju, učiniti velikim narodom. Kur'an ovdje kaže, da se mora čovjek Boga bojati, a time se hoće reći, da čovjek mora paziti na pošljedice koje nastaju kršenjem Božjih zakona.

[27]) Sa ovim nas Kur'an upućuje na obećanje dano Izraelićanima u

žrtvujte ove moje dokaze *(ajete)* za neku neznatnu korist. Čuvajte se, jer vam valja preda Me doći. 42 I ne zastirite Istine sa neistinom *(miješajući jedno s drugim)* i ne sakrivajte Istine, a vi znate *(da to činite)*.[28]) 43 Klanjajte namaz, dijelite zekat i činite ruku' — saginjite se — zajedno sa onima koji ruku' čine.[29]) 44 Zar vi naređujete svijetu da čini dobro, a sebe zaboravljate? A vi ste koji učite knjigu. Kako vi mislite i odakle to razumijete? Da li imate pameti u glavi? 45 — 46 U strpljenju i molitvi *(namazu)* tražite pomoći od Boga! Molitva i strpljenje su teške *(slabićima)* ali bogobojazni, koji su uvjereni da će jednog dana doći pred svoga Gospodara i da će se Njemu vratiti, ne osjećaju te težine.

DIO. 6 — BLAGODATI KOJE SU IZRAELIĆANIMA DAROVANE.

47 O sinovi Israilovi! Sjetite se Mojih blagodati, koje sam vam podario, sjetite se, da sam vas odlikovao i uzdigao nad druge narode![30]) 48 Čuvajte se onoga dana, kad više niko neće moći tuđeg prava ispuniti, kad se više ničiji zagovor neće primiti, kad se od nevjernih neće moći uzeti ošteta za učinjena nasilja i nepravde i kad se više nevjernicima neće moći pomoći.[31]) 49 Sje-

---

Starom Zavjetu ili Tevratu. Ovo obećanje glasi: Bog će vam između vas — vaše braće, poslati poslanika kao što je i mene poslao. Njega ćete slušati. Njima ću između njihove braće poslati poslanika kao što sam i tebe poslao. Staviću u njegova usta Moje riječi. Sve što mu budem zapovijedio, on će im reći. Ko ne usluša, što on bude govorio u moje ime, biće Mi zato odgovoran (Stari zavjet, Zakoni ponovljeni 18:15—19). Hazreti Muhammed je ovaj obećani poslanik, koji ima ispuniti Musaova proročantva. Ova Musaova proročanstva je obnovio i Hazreti Isa.

[28]) Sa ovim se misli raznim tumačenjima učiniti nejasnim i nerazumljivim obećanja, koja su u Tevratu najavljena.

[29]) Muslimani su oni, koji ruku' čine. Ovim se ajetom Židovima naređuje da u vjerovanju slijede muslimane.

[30]) Izraelićani su u doba svoje političke moći i snage bili nadmašili druge narode, a među njima se pojavio velik broj pejgambera, te su gospodovali i drugim narodima. Ovaj ajet nas upućuje na doba njihove velike moći.

[31]) Izraelićani su ovaj kobni dan još prije Sudnjeg dana i na ovom svijetu vidjeli. Židovska plemena, koja su u Medini živila, udružila su se sa neprijateljima Islama i potajno ih pomagali huškajući ih protiv muslimana i muslimanstva. Neprijatelji Islama su bili poraženi, pa su i židovi pošljedice toga poraza osjetili. I mušrići (pogani), a i munafici (dvoličnjaci) su ih ostavili na cjedilu i nisu im htjeli pomoći pružiti. U 59. poglavlju se o ovom opširnije govori.

الجزء الأول

وإذ نجيناكم من آل فرعون يسومونكم سوء العذاب يذبحون
أبناءكم ويستحيون نساءكم وفي ذلكم بلاء من
ربكم عظيم ﴿٤٩﴾ وإذ فرقنا بكم البحر فأنجيناكم
وأغرقنا آل فرعون وأنتم تنظرون ﴿٥٠﴾ وإذ واعدنا موسى
أربعين ليلة ثم اتخذتم العجل من بعده وأنتم ظالمون
﴿٥١﴾ ثم عفونا عنكم من بعد ذلك لعلكم تشكرون ﴿٥٢﴾
وإذ آتينا موسى الكتاب والفرقان لعلكم تهتدون
﴿٥٣﴾ وإذ قال موسى لقومه يا قوم إنكم ظلمتم أنفسكم
باتخاذكم العجل فتوبوا إلى بارئكم فاقتلوا أنفسكم
ذلكم خير لكم عند بارئكم فتاب عليكم إنه هو التواب
الرحيم ﴿٥٤﴾ وإذ قلتم يا موسى لن نؤمن لك حتى نرى الله

tite se kad smo vas spasili od groznih muka, na koje su vas bili Fir'avni stavili. Klali su vaše sinove, a na životu su ostavljali vaše kćeri. Ovo je bilo za vas veliko iskušenje od vašeg Gospodara. 50 Mi smo vam more rastupili i vas spasili, a na vaše oči Fir'avne potopili.[32]) 51 Mi smo Musau obećali *(da će boraviti)* četrdeset noći.[33]) Pošto je Musa otišao *(na boravak na Goru Sina)*, vi ste se počeli teletu klanjati i prema sebi ste nasilje počinili.[34]) 52 Zatim smo vam

[32]) Kur'an nam ne daje opširnijeg tumačenja o tome kako se more rastupilo. Prema Starom zavjetu ovo se dogodilo na sjevernom rubu Crvenog mora. One noći kad se ovo dogodilo bjesnio je žestoki istočnjak, morska se voda povukla, a morsko dno presušilo, te su Izraelićani tako more pregazili (Tevrat, Izlazak 14:21).

Islamski učenjaci, racionaliste, ovako opisuju ovaj događaj: Prema starim geografskim kartama na sjevernom rubu Crvenog mora nalazilo se mnoštvo otoka. More tada nije bilo duboko kao što je danas. More je tada bilo plitko, a nastupanjem oseke, voda bi se potegla i tako je Izraelićanima bilo moguće bez ikakve opasnosti more pregaziti. Za njima su se dali u potjeru Egipćani, ali dok su još bili na morskom tlu, nastupila je plima i to je bio uzrok da su se Egipćani u moru podavili (Sejjid Ahmed han: Tumač Kur'ana).

[33]) »I Musa uniđe u oblak i uspe se na Goru. Musa je četrdeset dana i četrdeset noći boravio na Gori« (Tevrat, Izlazak 24:18).

[34]) U dvadesetom poglavlju se o ovome opširno govori. U tridesetdrugom dijelu »Knjige Izlazak« nailazimo na opširno izlaganje o tome kako je došlo do obožavanja zlatnog teleta. Najvažnija razlika između izlaganja Kur'ana i »Knjige Izlazak« o ovom pitanju je u ovom: Po Starom zavjetu je Hazreti Harun naveo Izraelićane da obožavaju tele. Kur'an kaže da je Harun kao Božji poslanik potpuno čist i nevin u ovoj stvari, a da je Izraelićane na obožavanje teleta naveo Samirija. Razumije se da su Izraelićani ovaj običaj poprimili od Egipćana. Isto mišljenje dijele Renan, Maspero i König. Po mišljenju ovih učenjaka Izraelićani su mogli poprimiti ovaj običaj da se klanjaju teletu, pošto su to kod Egipćana vidjeli da se u Memfisu klanjaju Apisu, a u Heliopolisu Men-

oprostili da bi zahvalni bili. 53 Musau smo dali kitab *(knjigu)* i Furkan,[35]) da bi se vi uputili na pravi put. 54 Musa reče svome narodu: Moj narode! Za to što ste se teletu klanjali, vi ste se o se ogriješili i sebi ste nasilje učinili. Obratite se Stvoritelju vašem i ugušite strasti vaše.[36]) To će vam najbolje biti kod vašeg Stvoritelja. On će ovako primiti vaše pokajanje, jer On pokajanja prima i *(Svojim robovima)* je milostiv. 55 Vi ste rekli: »O Musa, mi ne možemo riječima tvojim vjerovati dok očima Allaha ne vidimo. I na vaše oči, munje su vas spaljivale i uništavale.[37]) 56 Pa pošto ste bili u nesvjesnom i polumrtvom stanju, Mi smo vas opet oživili,

جهرة فاخذتكم الصاعقة وانتم تنظرون ۝٥٥ ثم
بعثناكم من بعد موتكم لعلكم تشكرون ۝٥٦ وظللنا
عليكم الغمام وانزلنا عليكم المن والسلوى كلوا من
طيبات ما رزقناكم وما ظلمونا ولكن كانوا انفسهم
يظلمون ۝٥٧ واذ قلنا ادخلوا هذه القرية فكلوا منها
حيث شئتم رغدا وادخلوا الباب سجدا وقولوا حطة
نغفر لكم خطاياكم وسنزيد المحسنين ۝٥٨ فبدل
الذين ظلموا قولا غير الذي قيل لهم فانزلنا على الذين ظلموا
رجزا من السماء بما كانوا يفسقون ۝٥٩ واذ استسقى
موسى لقومه فقلنا اضرب بعصاك الحجر فانفجرت منه
اثنتا عشرة عينا قد علم كل اناس مشربهم كلوا

da bi tako zahvalni bili. 57 Sjenu i hlad smo vam napravili sa oblacima, koji su iznad vas bili i poslali smo vam manu *(slatko)*

desu (Enciklopedija Starog i Novog Zavjeta). U istom djelu u članku »Zlatno tele«, govori se, da su ovaj običaj obožavanja zlatnog teleta Izraelićani poprimili od Egipćana, koji su se klanjali živim životinjama. Moguće da je zlatno tele bilo kip, koji je predstavljao živo tele. Izraelićani su stoljećima živjeli među Egipćanima, pa je razumljivo da su poprimili i mnoge njihove običaje. Poznato je da su Egipćani od najstarijih vremena obožavali tele ili vola, i klanjali im se. Musaov šeriat (vjerozakon) je nastojao suzbiti ovaj loši običaj Egipćana i Izraelićane je poticao da kolju ove životinje. Usprkos tome svemu ovaj običaj obožavanja teleta se zadržao sve do Hosea (Stari zavjet, Ozeja 8:5 i 5:15).

[35]) Furkan znači: sud ili mišljenje, kojim lučimo istinu od neistine.

[36]) Ugušiti strasti znači dušu očistiti od svih ružnih želja i gadnih prohtjeva.

[37]) Iz Starog zavjeta »Knjige Izlazak« (15:7) razumije se da je Izraelićane zadesio težak zemljotres. Knjiga Izlazak (19:16) ovako nam tu zgodu prikazuje: »Treći dan kad se razjutrilo počelo je grmiti, a munje sijevati, na gori se ukazao jedan tmast i crn oblak, začuo se jedan strašan glas i sav narod je pred ovim užasom zadrhtao i zastrepio.«

i prepelice. »Jedite ove lijepe stvari, što smo vam ih dali!« Oni nisu Nama nikakva nasilja počinili, nego su se prema sebi ogriješili i sebi su nasilje počinili. 58 Rekli smo *(vašim djedovima):* Uniđite u ovaj grad[38]) i u izobilju uživajte i jedite sve što želite, i uniđite kroz vrata *(gradska)* klanjajući se i recite: »Naša je želja da nam grijesi budu oprošteni«. Mi ćemo vam pogreške vaše oprostiti. Mi ćemo povećati nagradu onih, koji dobra djela čine. 59 Oni, koji su griješeći, prema sebi nasilje počinili, zamijenili su riječ koja im je bila rečena,[39]) i Mi smo na njih radi njihova nevaljalstva s neba kaznu spustili.[40])

DIO. 7 — PRKOS IZRAELIĆANA.

60 Kad je Musa svome narodu vodu tražio, Mi smo rekli: Udari svojim štapom o kamen!«[41]) Iz kamena je provrelo dvanaest vrela i svako je znao iz kojeg će vrela vodu piti. *(Mi smo im na to rekli):* Jedite i pijte od ovih darova Božjih, samo ne budite obijesni i po zemlji ne pravite smutnje. 61 I kad ste vi rekli: »O Musa! mi ne možemo podnositi jedno te isto jelo.[42]) Moli za nas Boga, neka nam dade graška, krastavica, sočivice, crnog i bijelog luka, što iz zemlje raste«, Musa je rekao: »Zar

---

38) Ovaj grad bi mogao biti Jerusalem (Kudus), Šittim ili Eriha. Prema Starom zavjetu bi taj grad mogao biti Šittim, u čijoj se blizini nalazi i Eriha, gdje su Izraelićani počinili strašno oskvrnuće. Stari zavjet o tome kaže: »Moap je oskvrnuo svoje kćeri kad su Izraelićani boravili u Šittimu«. Knjiga četvrta, Brojevi (25:1).

39) Pošto je Moap oskvrnuo svoje kćeri i klanjao se idolima zaslužili su da ih Božja kazna stigne (Sari zavjet, Brojevi 25:1—2).

40) Stari zavjet govoreći o ovome kaže: Od kuge je pomrlo dvadesetčetiri hiljade ljudi (Brojevi 25:9).

41) U Starom zavjetu je ova zgoda prikazana na slijedeći način: »Gospod reče Mojsiju: Prođi pred svoj narod i uzmi sa sobom starješine Izraelove i štap svoj kojim si udario vodu, uzmi u ruku svoju. A ja ću stajati ondje pred tobom na stijeni u Horebu, a ti udari u stijenu i poteći će iz nje voda da narod pije.« (Knjiga Izlazak 17:5-6).

Ugledni indijski učenjak i prevodilac Kur'ana Mevlana Muhammed Ali ovako ovaj ajet prevodi: »Udari štapom o stijenu, to jest uzmi svoj narod i idi prema stijeni«.

42) »Na pamet nam dolaze ribe, krastavice, dinje, prasa, crni i bijeli luk što smo u Misiru sve bezplatno jeli. Sada nam se grlo opječe, a pred očima osim ove mane ništa drugo ne vidimo« rekoše, a Musa je čuo kako svako pleme naroda njegova pred čadorima (sjenicama) svojim plače (Brojevi 11:5-6).

hoćete da bolje zamijenite za lošije? Tada idite u grad[43]) i tamo ćete naći što želite«. Oni su bili osuđeni na poniženje i prezir i Božja srdžba se na njih izlila, jer su zanijekali Božje dokaze i na pravdi su poslanike Božje ubijali.[44]) Ovako im se desilo, jer su bili nepokorni i prekoračili su granice onoga što im je dopušteno bilo.

DIO. 8 — PADANJE IZRAELIĆANA.

62 Oni, koji vjeruju *(dvoličnici, koji kažu da vjeruju)*, Židovi, kršćani i sabejci,[45]) zaslužiće kod Boga nagradu, ako budu vjerovali Allaha, Sudnji dan i radili dobra djela. Oni neće nikad zapasti u strah, niti će ih žalost snalaziti.[46]) 63 Mi smo uzeli zavjet vaš *(da ćete raditi*

وَاشْرَبُوا مِنْ رِزْقِ اللّٰهِ وَلَا تَعْثَوْا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٦٠﴾
وَإِذْ قُلْتُمْ يَا مُوسٰى لَنْ نَصْبِرَ عَلٰى طَعَامٍ وَاحِدٍ فَادْعُ لَنَا رَبَّكَ
يُخْرِجْ لَنَا مِمَّا تُنْبِتُ الْأَرْضُ مِنْ بَقْلِهَا وَقِثَّائِهَا وَفُومِهَا
وَعَدَسِهَا وَبَصَلِهَا قَالَ أَتَسْتَبْدِلُونَ الَّذِي هُوَ أَدْنٰى بِالَّذِي هُوَ
خَيْرٌ اهْبِطُوا مِصْرًا فَإِنَّ لَكُمْ مَا سَأَلْتُمْ وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ
الذِّلَّةُ وَالْمَسْكَنَةُ وَبَاءُوا بِغَضَبٍ مِنَ اللّٰهِ ذٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانُوا
يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللّٰهِ وَيَقْتُلُونَ النَّبِيِّينَ بِغَيْرِ الْحَقِّ ذٰلِكَ
بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ ﴿٦١﴾ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا
وَالنَّصَارٰى وَالصَّابِئِينَ مَنْ آمَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ
صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ
يَحْزَنُونَ ﴿٦٢﴾ وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ

43) Prema Starom zavjetu ovaj grad je bio Hazerot (Brojevi 11:35). Po »Enciklopediji Starog i Novog zavjeta« ovo je mjesto u pustinji iza Sinajske gore i leži četrdeset milja sjeverno od Gore Musaove. Vjerojatno da je to današnji Ajnul-hudara.

44) U Matijinom Evanđelju (23:35) Hazreti Isa kaže da su židovi ubili mnoge druge pejgambere pa veli: »Da dođe na vas sva krv pravedna, što je prolivena na zemlji od krvi Abela pravednog do krvi Zaharije sina Barahiina, kojega ubiste među crkvom i oltarom«.

Ovaj ajet upućuje na atentat, koga su židovi spremali protiv Hazreti Muhammeda.

45) Sabejci su po pričanju slijedili Ibrahimovu vjeru. U »Enciklopedia Britanika« se kaže, da su oni živili u Babilonu kao neka polukršćanska sekta i da su u vjerskim obredima sličili šljedbenicima Hazreti Jahja'a. Neki komentari govore da je i sabeizam kao i kršćanstvo i židovstvo u prvim svojim počecima se zasnivalo na monoteizmu (jednoboštvo), ali većina komentatora ih smatra idolopoklonicima.

46) Židovi sebe smatraju izabranim narodom i tvrde da će samo oni biti spašeni. Ovaj ajet potpuno ovu njihovu tvrdnju zabacuje i kaže da će biti spašeni svi, koji vjeruju Allaha i dobra djela rade.

14 سورة البقرة ١٤

الطور خذوا ما آتيناكم بقوة واذكروا ما فيه لعلكم
تتقون ﴿٦٣﴾ ثم توليتم من بعد ذلك فلولا فضل الله
عليكم ورحمته لكنتم من الخاسرين ﴿٦٤﴾ ولقد علمتم
الذين اعتدوا منكم في السبت فقلنا لهم كونوا قردة خاسئين
﴿٦٥﴾ فجعلناها نكالا لما بين يديها وما خلفها وموعظة للمتقين
﴿٦٦﴾ وإذ قال موسى لقومه إن الله يأمركم أن تذبحوا بقرة
قالوا أتتخذنا هزوا قال أعوذ بالله أن أكون من الجاهلين
﴿٦٧﴾ قالوا ادع لنا ربك يبين لنا ما هي قال إنه يقول إنها
بقرة لا فارض ولا بكر عوان بين ذلك فافعلوا ما
تؤمرون ﴿٦٨﴾ قالوا ادع لنا ربك يبين لنا ما لونها قال إنه
يقول إنها بقرة صفراء فاقع لونها تسر الناظرين ﴿٦٩﴾

po Tevratu) i iznad vas smo Tûr podigli *(pošto ste ovaj zavjet prekršili).*[47]) Knjigu, koju smo vam dali, ustrajno i zdušno slijedite i stalno je držite na umu, da bi se tako sačuvali *(nevaljalština)* i došli u red bogobojaznih. 64 I vi ste se opet iznevjerili zavjetu vašem. Da vam nije bilo Božje Milosti i naklonosti prema vama, vi bi potpuno bili izgubljeni i oštećeni. 65 Vi sigurno znate, šta se je desilo onima *(vašim djedovima),* koji su prekršili zapovijed o odmoru subotnjem.[48]) Mi smo im rekli: Budite kao majmuni, koji su odbačeni i ostali bez milosti Božje.[49]) 66 Učinili smo ih kao primjer u poniženju i kazni onima, koji su ih gledali i onima, koji će iza njih doći, a kao pouku bogobojaznima. 67 Kad je Musa rekao svome narodu: Bog vam naređuje da kravu zakoljete«,[50]) oni odgovoriše: Zar ćeš s nama

[47]) Stari zavjet govori, da su sinovi Israilovi obitavali pod brdom (Knjiga Izlazak 19:17). Priča koja kaže da su po kur'anskom objašnjavanju Izraelci obitavali pod brdom Turom, koje je u zraku visilo, prava je bajka i nema nikakva oslonca u Kur'anu.

[48]) Židovima je bilo naređeno da u subotu ne rade, nego da se taj dan posvete molitvi. Kršćanima je to bilo naređeno u nedjelju. Kod muslimana petak nije ovakav praznik. Muslimani preko dana vrše molitve radeći svoj posao, a petkom i prije i poslije džum'e-namaza će raditi. Židovima je bilo strogo naređeno, da se subotom posvete molitvi, što oni nijesu činili.

[49]) Učenjak Imami Mudžahid ovako tumači ovu zgodu: »Oni nisu bili pretvoreni u majmune, nego se sa ovim hoće da prikažu njihove prilike. Iz ovoga se razumije da su im se preokrenula i okrutnula srca, ali nema ni govora o tome, da su se oni pretvorili u majmune«. Ovo nam potvrđuju i ajeti, koji će kasnije doći. (Taberija, Tumač Kur'ana).

[50]) U Starom zavjetu se govori o klanju krave. U »Tesniji« (Zakoni ponovljeni) se kaže kad bi se našao netko ubijen i ne bi se mogao ubica naći, onda bi se u nekoj dolini zaklalo goveče, koje nije u jaram

šalu zbijati«. On reče: Utječem se Bogu od toga, da budem od neznalica *(koji vršenje Božjih zapovijedi smatraju šalom)*. 68 Oni na to rekoše: »Moli tvoga Boga za nas, da nam reče kakve boje treba da krava bude«. Musa odgovori: Bog kaže, da ne bude ni stara ni mlada, nego srednje dobi. Radite ono što vam se naređuje. 69 Oni ponovno rekoše: »Moli ispred nas tvoga Boga da nam kaže, kakve boje treba da bude krava«. On im reče: Allah kaže da je to čisto žuta krava i ljepota njene boje da se bude sviđala i godila očima gledaoca. 70 Opet mu narod njegov reče: »Moli tvoga Gospodara u naše ime, neka nam objasni, kakva još ta krava mora biti, jer mi vidimo mnogo krava, koje su ovoj slične i koje nam se sviđaju i zanose nas, pa ako Bog da, naći ćemo kravu koja se baš želi. 71 Musa reče: To je krava s kojom se nije oralo, a ni natapalo, koja na sebi nema nikakvih mana i koja je čiste i jedinstvene boje. Oni tada rekoše: Sada si nam sve dobro objasnio. Zaklali su je, ali su se skanjivali.[51])

DIO. 9 — OKRUTNOST SINOVA ISRAILOVIH.

72 Sjetite se kad ste jednog čovjeka ubili, pa ste se radi njega prepirali i svađali. Tada je Bog otkrio vaše tajne.[52]) 73 Mi smo

uprezato. Starci bi perući u dolini ruke govorili: »naše ruke nisu prolile ove krvi, a naše oči nisu vidjele«. Ovako bi krvna osveta bila oproštena (Zakoni ponovljeni 21:1—9). Ovako isto objašnjenje nalazimo i u »Knjizi Brojevi« (19:1—9).

Kur'anski navod nema nikakve veze sa ovim obrazloženjima iz Starog zavjeta. Kur'an nam prikazuje koliku su pažnju i poštovanje židovi iskazivali govečetu, što se naročito vidi iz onog dijela, koji govori o zlatnom teletu, koga su obožavali, kao i to da su neku vrstu govečeta naročito pazili i iskazivali mu velike počasti. U Indiji i danas ovu vrstu govečeta poštuju, koju su i Izraelićani poštivali. Hazreti Musa naređujući, da se ovaka goveda kolju, htio je da ukloni obožavanje govečeta, što je veliko poniženje za čovjeka kao razumno biće.

[51]) Ovi nam ajeti pokazuju da je krava, koju je Musa tražio da je zakolju, smatrana kod Izraelićana vrlo skupocjenom. Trebala je biti lijepa i da se gledaocima sviđa. židovi je nijesu htjeli zaklati. Sva svojstva opisane krave su ih podsjećala na zlatno tele, koje su oni obožavali. Radi toga je Musa ustrajno zahtijevao, da se ova krava zakolje.

[52]) Ko je onaj čovjek što su ga židovi ubili? Odlični indijski učenjak i prevodilac Kur'ana Muhammed Ali kaže: »Komentatori Kur'ana iznose mnoge priče o onom ubijenom čovjeku. Kako nije moguće o ovom naći neki dokaz u hadisu (pejgamberovoj tradiciji) i izlaganjima ashaba, isto tako se ne može ni u Starom zavjetu naći nekakav oslonac, po kome bi se

قالوا ادع لنا ربك يبين لنا ما هي إن البقر تشابه علينا
وإنا إن شاء الله لمهتدون ﴿٧٠﴾ قال إنه يقول إنها بقرة
لا ذلول تثير الأرض ولا تسقي الحرث مسلمة لا شية فيها
قالوا الآن جئت بالحق فذبحوها وما كادوا يفعلون
﴿٧١﴾ وإذ قتلتم نفسا فادارأتم فيها والله مخرج ما كنتم
تكتمون ﴿٧٢﴾ فقلنا اضربوه ببعضها كذلك يحيي
الله الموتى ويريكم آياته لعلكم تعقلون ﴿٧٣﴾ ثم قست
قلوبكم من بعد ذلك فهي كالحجارة أو أشد قسوة
وإن من الحجارة لما يتفجر منه الأنهار وإن منها لما يشقق
فيخرج منه الماء وإن منها لما يهبط من خشية الله وما
الله بغافل عما تعملون ﴿٧٤﴾ أفتطمعون أن يؤمنوا لكم

rekli: Udrite ga jednim dijelom zaklane životinje. Eto tako Bog mrtve oživljava i pokazuje vam svoje znakove da bi tako shvatili *(Njegovu moć i veličinu).*[53]) 74 Iza toga su vaša srca otvrdla kao

moglo odrediti ko je bio onaj ubijeni čovjek. Dakle treba ga u Kur'anu tražiti. Ovaj ajet to djelo pripisuje svim sinovima Israilovim, jer kaže: »Sjetite se kad ste jednog čovjeka ubili«. Komentatori govore da je bio ubijen stric nekog čovjeka, pa kako nisu mogli pronaći ubice, onda su se iskupili da pokopaju ubijenog čovjeka i tom su prilikom zaklali kravu, da tako otkupe krvarinu na način kako je to već naprijed izloženo. Ali nema ništa što bi ovu tvrnju moglo potkrijepiti. U ova zadnja tri dijela su kratko izloženi razni događaji sa Židovima, a učeći poglavlje »Nisa« od 153—157 ajeta nailazimo na ova izlaganja o Židovima: »Sa Židovima smo učinili ono što im se dogodilo, zato, jer su govorili: mi smo ubili Božjeg poslanika Isa'a, sina Merjemina. U istinu oni Isa'a nisu ubili, a nisu ga ni razapeli, nego se to njima pričinilo. Oni, koji nisu saglasni u tome što se je sa Isa'om dogodilo, sumnjaju ko je bio taj ubijeni. Oni o tome ne znaju ništa, nego samo nagađaju«. Iz ovoga se ajeta jasno razabire kako su Židovi tvrdili da su ubili Hazreti Isa'a. Onda ko bi bio taj ubijeni o kome se u ovome ajetu govori i oko koga je nastao toliki spor i nesporazum. Ako ovaj ajet isporedimo sa navedenim ajetom iz poglavlja »Nisa«, onda vidimo da je ime toga ubijenog čovjeka u ovom ajetu ispušteno, a navedeno je u spomenutim ajetima poglavlja »Nisa«, nadalje se u ovom potonjem govori o tome kako su Židovi ubili Isa'a, i oni se kao narod objeđuju, a ta objeda je naročito karakteristična, jer ih se objeđuje kao ubice Božjih poslanika. U glavnom riječ »ubiti« kako može da znači u istinu ubiti jednog čovjeka, tako može i da znači tvrdnju, da su nekoga ubili, a u istinu nije ubijen. U ovom slučaju se uzima ovo zadnje značenje.

[53]) Iz ovoga ajeta se razumije da se djelo ubičino nije ispunilo. Kad je Hazreti Isa bio skinut sa križa po tadašnjem običaju prema pričanju, nijesu mu bile slomljene noge i golijeni. Tada je bio običaj, da se kosti polome svakome ko bi manje od tri dana ostao na križu razapet. Sa Hazreti Isa'om se ovako šta nije učinilo, jer je on nakon nekoliko sati »skinut« s križa. Ako se ova činjenica uzme u obzir onda je nemoguća tvrdnja da je on na križu ubijen. (»Mevlana Muhammed Ali«).

سُورَةُ الْبَقَرَةِ ٢ ١٦

وَقَدْ كَانَ فَرِيقٌ مِنْهُمْ يَسْمَعُونَ كَلَامَ اللَّهِ ثُمَّ يُحَرِّفُونَهُ
مِنْ بَعْدِ مَا عَقَلُوهُ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٧٥﴾ وَإِذَا لَقُوا الَّذِينَ آمَنُوا
قَالُوا آمَنَّا وَإِذَا خَلَا بَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ قَالُوا أَتُحَدِّثُونَهُمْ
بِمَا فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ لِيُحَاجُّوكُمْ بِهِ عِنْدَ رَبِّكُمْ أَفَلَا
تَعْقِلُونَ ﴿٧٦﴾ أَوَلَا يَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا
يُعْلِنُونَ ﴿٧٧﴾ وَمِنْهُمْ أُمِّيُّونَ لَا يَعْلَمُونَ الْكِتَابَ إِلَّا أَمَانِيَّ
وَإِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ ﴿٧٨﴾ فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ يَكْتُبُونَ الْكِتَابَ
بِأَيْدِيهِمْ ثُمَّ يَقُولُونَ هَٰذَا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ لِيَشْتَرُوا بِهِ ثَمَنًا
قَلِيلًا فَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا كَتَبَتْ أَيْدِيهِمْ وَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا يَكْسِبُونَ
﴿٧٩﴾ وَقَالُوا لَنْ تَمَسَّنَا النَّارُ إِلَّا أَيَّامًا مَعْدُودَةً قُلْ أَتَّخَذْتُمْ
عِنْدَ اللَّهِ عَهْدًا فَلَنْ يُخْلِفَ اللَّهُ عَهْدَهُ أَمْ تَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ

kamen i postala tvrđa i od samog kamena, jer i iz kamena rijeke izviru, iz napuklih stijena vrela udaraju, a i stijene se od straha pred moći Božjom otkidaju i kotrljaju. Bog nikada ne pušta iz vida vaših djela. 75 Želite li vi *(o poslaniče i pravovjerni)* da vam oni *(Židovi)* vjeruju? Među njima ih ima takih, koji slušaju Božje riječi, pa pošto su ih razumili onda ih malo pomalo izvrću i iskrivljuju, a oni to sve znaju.[54]) 76 Kad se nađu u društvu sa onima, koji vjeruju, onda govore, i mi vjerujemo, a kada se na samu sastanu jedni s drugima onda kažu: »Zar ćete im pričati ono što vam je Allah u Tevratu objavio, pa da to pred vašim Bogom upotrijebe kao dokaz protiv vas?[55]) Pa zar ovako nešto ne možete shvatiti?« 77 Zar oni ne znaju, da Bog sve zna što oni skrivaju i što javno čine? 78 Među njima ima jedan dio rođenih neznalica. Knjige *(Tevrata)* ne znaju. Čitavo njihovo znanje se sastoji iz niza laži, koje su iz usta naučili. Oni su samo u zablude svojih misli utonuli. 79 Teško i jao onima, koji za neznatnu korist svojim rukama iskrivljeno knjigu pišu i govore: Ovo vam je od Boga! Teško njima, koji ovu i ovaku knjigu svojim rukama pišu! Jao njima, kad zarađuju

[54]) Kur'an ovdje govori da židovi i kršćani nijesu sačuvali pravu čistoću ranijih Božjih objava, koje su bile sadržane u Tevratu i Indžilu. Da su ove knjige iskrivljene danas se prima kao apsolutno utvrđena i nepobitna činjenica. Zapadni kritičari nakon dugotrajnog ispitivanja i istraživanja došli su do potpunog uvjerenja, da ovo učenje Kur'ana o izmjeni i promjeni prijašnjih objava, koje je prije toliko stoljeća iznešeno, odgovara potpuno istini.

[55]) Neki su židovi muslimane izvijestili da su u Tevratu našli napisano, da će Hazreti Muhammed doći kao Božji Poslanik, a drugi su ovo pred muslimanima krili i prve su radi toga prekoravali.

مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٨٠﴾ بَلَىٰ مَن كَسَبَ سَيِّئَةً وَأَحَاطَتْ بِهِ خَطِيئَتُهُ
فَأُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٨١﴾ وَالَّذِينَ
آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ
فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٨٢﴾ وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ لَا تَعْبُدُونَ
إِلَّا اللَّهَ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ
وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ
ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا مِّنكُمْ وَأَنتُم مُّعْرِضُونَ ﴿٨٣﴾
وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ لَا تَسْفِكُونَ دِمَاءَكُمْ وَلَا تُخْرِجُونَ
أَنفُسَكُم مِّن دِيَارِكُمْ ثُمَّ أَقْرَرْتُمْ وَأَنتُمْ تَشْهَدُونَ ﴿٨٤﴾
ثُمَّ أَنتُمْ هَٰؤُلَاءِ تَقْتُلُونَ أَنفُسَكُمْ وَتُخْرِجُونَ فَرِيقًا مِّنكُم
مِّن دِيَارِهِمْ تَظَاهَرُونَ عَلَيْهِم بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَإِن

sa onim što je najstrožije zabranjeno! 80 Oni govore: »Kazna džehennemska će nas samo nekoliko dana stignuti.[56]) *(Mi ćemo samo nekoliko dana u vatri paklenskoj goriti)*. -Reci: *(Muhammede!)* »Jeste li vi zato od Boga jamstvo dobili. Sigurno Allah danu riječ neće prekršiti. Zar vi Bogu pripisujete ono, što ne znate? 81 Ne, nije tako! Ko grijeh počini i grijesima se natovari, taj spada u pakao i tamo će vječno ostati. 82 Ko vjeruje i dobra djela čini, to su drugovi rajski i tamo će vječno ostati.

DIO. 10 — KRŠENJE ZADANE RIJEČI.

83 Mi smo uzeli riječ i obavezu od sinova Israilovih: Vi ćete samo Boga *(jedinoga)* obožavati,[57]) vi ćete lijepo postupati i dobro činiti svojim roditeljima,[58]) rodbini, siročadi i bijednicima;[59]) recite ljudima lijepe riječi, istinski se molite i zekat dijelite.[60]) Ali ste kasnije osim nekolicine od vas zadanu riječ iznevjerili i lica vaša okrenuli. 84 Mi smo od vas uzeli riječ i obvezali smo vas, da nećete vašu krv bezpravno prolijevati i da nećete jedni druge iz vaših domova protjerivati. I vi ste to

[56]) Židovi su vjerovali da džehennemska kazna neće biti viša od jedne godine dana, a kršćansko je vjerovanje bilo da oni uopće neće biti kažnjeni džehennemskom kaznom (Izlazak 20:3).

[57]) »Osim Mene, nećete obožavati drugih bogova (Knjiga Izlazak 20:3.).

[58]) »Oca i majku poštujte« (Knjiga Izlazak 20:92).

[59]) »Prema vašoj bijednoj i sirotnoj braći otvorenu ruku držite« (Zakoni ponovljeni 15:11).

[60]) »Krajem svake treće godine desetinu čitavog ploda te godine odstranite i u hambare spremite. Tamo nek dolaze nevoljnici, siročad i udovice, pa nek jedu i hrane se« (Zakoni ponovljeni 15:28, 29).

utvrdili i tome činu ste svjedoci bili. 85 Zatim ste se međusobno ubijali, pa iz neprijateljstva i bez ikakva prava ujedinjivali ste se protiv vaših i progonili ih sa njihove grude, a kad bi vam se oni kao zarobljenici vratili, onda bi od njih otkupninu tražili, a ovo njihovo protjerivanje iz njihovih domova, strogo vam je bilo zabranjeno.[61]) Zar vi hoćete, da vjerujete jedan dio Knjige *(Tevrata)*, a drugi da zanijećete. Ko ovako radi nagrada će mu na ovom svijetu biti samo grdno poniženje, a na Sudnjem danu će ga snaći najteža kazna. Bog ne pušta iz vida vaših djela. 86 To su oni, koji u zamjenu kupuju prolazni zemni život za onaj trajni i vječni. Njihova se kazna nipošto neće olakšati, niti će im se ikako pomoći.

DIO. 11 — ŽIDOVI I HAZRETI MUHAMMED.

87 Mi smo Musau Knjigu dali, a iza njega poslanike jednog po jednog slali. Isa'u sinu Merjeminu smo dali jasne i otvorene dokaze i utvrdili ga sa ruhul-kudusom *(duhom svetim)*.[62]) Koji-god vam je poslanik *(Židovi!)* donio nešto što se vama nije sviđalo, zar se vi niste oholo isprsili i niste htjeli vjerovati, pa ste ih neke smatrali laživcima, a neke ste ubijali. 88 Oni vele: Naša su srca zastrta.[63]) Ne. Bog ih je prokleo zbog njihova nevjerstva i oni vrlo malo vjeruju. 89 I pošto je njima *(Židovima)* došla Knjiga *(Kur'an)* od Boga, koja im potvrđuje knjigu, koju oni imaju — a oni su prije toga tražili da im Bog pomogne, da pobijede nevjernike — pa pošto im je došlo ono što su znali[64]) *(pošto je došao zadnji Božji Poslanik Hazreti Muhammed)*, to onda

61) U Medini su rasijana živila židovska plemena Kurejza i Nadir, koja su bila u savezništvu sa arapskim plemenima Evs i Hazredž. Kad bi se ova dva arapska plemena među se zaratila, onda bi se i oni zaratili i palili bi jedni drugima kuće i domove.

62) U Kur'anu se pod »ruhul-kudus« misli veliki melek Džebrail. Obožavanje »ruhul-kudusa« ili »duha svetoga« je kršćanska novotarija. Ni Židovi a ni Hazreti Isa ovo nijesu vjerovali. U sva četiri evanđelja se govori da su se Židovi suprotstavljali ovom kršćanskom vjerovanju. Sa »ruhul-kudusom« se namjerava Božja Objava. Božja Objava to je najveća snaga koja Božje poslanike podržava.

63) Muhammede! mi ne trebamo tvoga učenja. Mi što čujemo to uzmemo, ali od tebe nećemo ništa ni da čujemo niti da uzmemo.

64) židovi su očekivali poslanika, koji im je u Starom Zavjetu obećan i govorili su da će sa njegovim dolaskom sve neprijatelje svoje pobijediti.

يأتوكم أسارى تفادوهم وهو محرم عليكم إخراجهم
أفتؤمنون ببعض الكتاب وتكفرون ببعض فما
جزاء من يفعل ذلك منكم إلا خزي في الحيوة الدنيا ويوم
القيمة يردون إلى أشد العذاب وما الله بغافل عما تعملون
﴿٨٦﴾ أولئك الذين اشتروا الحيوة الدنيا بالآخرة فلا
يخفف عنهم العذاب ولا هم ينصرون ﴿٨٧﴾ ولقد آتينا
موسى الكتاب وقفينا من بعده بالرسل وآتينا عيسى
ابن مريم البينات وأيدناه بروح القدس أفكلما جاءكم
رسول بما لا تهوى أنفسكم استكبرتم ففريقا كذبتم
وفريقا تقتلون ﴿٨٨﴾ وقالوا قلوبنا غلف بل لعنهم الله
بكفرهم فقليلا ما يؤمنون ﴿٨٩﴾ ولما جاءهم كتاب

من عند الله مصدق لما معهم وكانوا من قبل يستفتحون
على الذين كفروا فلما جاءهم ما عرفوا كفروا به
فلعنة الله على الكافرين ﴿٩٠﴾ بئسما اشتروا به أنفسهم
أن يكفروا بما أنزل الله بغيا أن ينزل الله من فضله على من
يشاء من عباده فباءو بغضب على غضب وللكافرين
عذاب مهين ﴿٩١﴾ وإذا قيل لهم آمنوا بما أنزل الله قالوا نؤمن
بما أنزل علينا ويكفرون بما وراءه وهو الحق مصدقا
لما معهم قل فلم تقتلون أنبياء الله من قبل إن كنتم مؤمنين
﴿٩٢﴾ ولقد جاءكم موسى بالبينات ثم اتخذتم العجل
من بعده وأنتم ظالمون ﴿٩٣﴾ وإذ أخذنا ميثاقكم ورفعنا
فوقكم الطور خذوا ما آتيناكم بقوة واسمعوا قالوا

nisu htjeli vjerovati.[65]) 90 Kako su se oni za ružnu stvar prodali! Radi zavidnosti, što je Allah iz Svoje blagosti uputio Objavu jednom od Svojih robova, kome je On to htio, oni su porekli i nisu htjeli vjerovati Objave Božje. Radi toga ih je stizala nevolja za nevoljom. Nevjernici će doživiti strašnu i ponizujuću kaznu. 91 Kad im se kaže: vjerujete što vam je od Boga objavljeno, oni odgovaraju: mi vjerujemo što je nama poslano i objavljeno, a ostalo poriču, i ako je ovo *(Kur'an)* istina, koja utvrđuje ono, što oni imaju *(Tevrat)*. Reci *(Muhammede)*: Za što ste vi ubijali Božje poslanike prije *(kad govorite, da vjerujete Tevrat)* ako ste pravi vjernici.[66]) 92 Musa vam je došao sa najjasnijim i najotvorenijim znakovima, pa ste u njegovu odsustvu obožavali tele

65) Poslanik koji je došao nije bio od Izraelićana.

66) židovi nijesu htjeli primiti Kur'ana, jer nije bio objavljen po poslaniku od roda Israilova, ali oni su šta više ubijali Božje poslanike, koji su propovijedali zapovijedi Tevrata i pripadali rodu Israilovu.

i prema sebi zlo i nasilje počinili. 93 Mi smo uzeli obvezu vašu, a iznad vas smo Tûr podigli (goru sinajsku). Čvrsto se držite onoga što smo vam dali i lijepo slušajte[67]) *(propise i zapovijedi).* Oni su govorili: mi smo čuli i neposlušni smo bili. Radi njihovog nevjerstva, srcima su svojim tele zavolili. Reci *(Muhammede!)* Ako ste vi vjernici, ružno je to, što vam vaše vjerovanje naređuje, *(da vam se sviđa obožavanje teleta).* 94 Reci: Ako je Bog Vječnu kuću samo za vas odredio, a nije i za ostali svijet, onda zaželite smrt svoju, ako istinu govorite. 95 Oni smrti nikad zaželiti neće radi grijeha koje su počinili. Bog potpuno zna sve prilike silnika. 96 Ti ćeš sigurno njih *(Židove)* naći da su između svih ljudi najpohlepniji na ovozemni život, pa čak ga više vole i od samih idolopoklonika (pogana). Neki bi htjeli i po hiljadu godina da žive, ali i taj dugi život nebi ih od kazne udaljio. Bog sve vidi što oni rade.

DIO. 12 — ŽIDOVSKO NEPRIJATELJSTVO PREMA BOŽJEM POSLANIKU.

97 — 98 Reci: *(Muhammede!)* Ko je neprijatelj Džibrilu što je On, po zapovijedi Božjoj, stavio Kur'an Tebi na srce, da tako potvrdi Knjige koje su ranije bile objavljene i da bude putokaz i radost vjernicima? A ko je neprijatelj Bogu, Njegovim melećima, poslanicima, Džibrilu i Mikailu,[68]) pa i Bog je svima nevjernicima neprijatelj. 99 Mi smo Tebi zaista uputiti jasne dokaze i njih samo nevaljalci i pokvarenjaci neće vjerovati. 100 Kadgod oni *(Židovi)* kakav ugovor sklope, među njima će se naći jedan dio, koji će ga prekršiti, a mnogi neće *(ni Tevrata)* vjerovati. 101 Kad im dođe od Boga poslanik i potvrdi Knjigu, koja im je ranije dana, onda neki nevaljalci od onih kojima je dana knjiga,

67) Ovdje se prikazuje stanje i prilike židova kad su se udaljili od prave vjere i postali neposlušni.

68) Židovi su Mikaila smatrali svojim prijateljem (Stari zavjet, Danijal 12:1), a Džibrila su neprijateljski gledali, jer su vjerovali da su po njemu spremane sve one kazne, koje su oni bili zaslužili. Ovo držanje židova prema Džibrilu ne odgovara slovu Starog zavjeta. I Stari i Novi zavjet, a i Kur'an o Džibrilu govore kao o meleću koji je Božje zapovijedi dostavljao poslanicima (Danijal 8:16), (Lukino evanđelje 1:19).

سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا وَأُشْرِبُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْعِجْلَ بِكُفْرِهِمْ قُلْ
بِئْسَمَا يَأْمُرُكُمْ بِهِ إِيمَانُكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٩٣﴾
قُلْ إِنْ كَانَتْ لَكُمُ الدَّارُ الْآخِرَةُ عِنْدَ اللَّهِ خَالِصَةً مِنْ دُونِ
النَّاسِ فَتَمَنَّوُا الْمَوْتَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٩٤﴾ وَلَنْ يَتَمَنَّوْهُ
أَبَدًا بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ ﴿٩٥﴾ وَلَتَجِدَنَّهُمْ
أَحْرَصَ النَّاسِ عَلَىٰ حَيَاةٍ وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا يَوَدُّ أَحَدُهُمْ
لَوْ يُعَمَّرُ أَلْفَ سَنَةٍ وَمَا هُوَ بِمُزَحْزِحِهِ مِنَ الْعَذَابِ أَنْ يُعَمَّرَ
وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿٩٦﴾ قُلْ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِجِبْرِيلَ
فَإِنَّهُ نَزَّلَهُ عَلَىٰ قَلْبِكَ بِإِذْنِ اللَّهِ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَهُدًى
وَبُشْرَىٰ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٩٧﴾ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِلَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ
وَرُسُلِهِ وَجِبْرِيلَ وَمِيكَالَ فَإِنَّ اللَّهَ عَدُوٌّ لِلْكَافِرِينَ ﴿٩٨﴾

وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ وَمَا يَكْفُرُ بِهَا إِلَّا الْفَاسِقُونَ
﴿٩٩﴾ أَوَكُلَّمَا عَاهَدُوا عَهْدًا نَبَذَهُ فَرِيقٌ مِنْهُمْ بَلْ
أَكْثَرُهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٠٠﴾ وَلَمَّا جَاءَهُمْ رَسُولٌ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ
مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَهُمْ نَبَذَ فَرِيقٌ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ
كِتَابَ اللَّهِ وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ كَأَنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٠١﴾
وَاتَّبَعُوا مَا تَتْلُو الشَّيَاطِينُ عَلَىٰ مُلْكِ سُلَيْمَانَ وَمَا كَفَرَ
سُلَيْمَانُ وَلَٰكِنَّ الشَّيَاطِينَ كَفَرُوا يُعَلِّمُونَ النَّاسَ السِّحْرَ
وَمَا أُنْزِلَ عَلَى الْمَلَكَيْنِ بِبَابِلَ هَارُوتَ وَمَارُوتَ وَمَا
يُعَلِّمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّىٰ يَقُولَا إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ فَيَتَعَلَّمُونَ
مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ بِهِ بَيْنَ الْمَرْءِ وَزَوْجِهِ وَمَا هُمْ بِضَارِّينَ
بِهِ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَيَتَعَلَّمُونَ مَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ

odbacuju Božju Knjigu za leđa svoja kao da i ne znaju za nju, i lice joj okreću. 102 Oni slijede laži koje su satane[69]) iznosile protiv poslanstva[70]) Sulejmanova. Sulejman nije nikada bio nevjernik[71]) samo su satane nevjernici, koji svijet čarolijama uče.

[69]) Pod šejtanima se misle ljudi sa satanskim podvizima (Ebu Hajjan, Razi).

[70]) U ajetu se govori o carstvu Sulejmanovom, to jest o poslanstvu ili dobu njegova vladanja (Imam Ebu Hajjan, Razi). židovi smatraju Sulejmanovo carstvo i moć kao čarolije satanske. Ovdje u ovom ajetu se ističe udešena laž od strane Židova i kaže se, da su oni u tom pravcu slijedili satane.

[71]) Sa ovim Kur'an ispravlja izlaganja Staroga zavjeta. Po Starom zavjetu su Hazreti Sulejmanove žene sklonule njegovo srce da se klanja drugim bogovima (Prva knjiga o carevima 11:4), radi toga je Bog Sulejmana kaznio. Sulejman je obožavao drugog boga, a nije se klanjao Bogu Izraelićana i zato nije čuvao njegove zapovijedi (Prva knjiga o carevima 11:9).

Kur'an ove izmišljotine odbija, a ovo potvrđuju i sva znanstvena istraživanja. U engleskoj enciklopediji Svetog pisma od T. K. Cheyne-a se iznosi da Sulejman nije nikada pripadao poganima, pa govoreći o tome kako su ove izmišljotine mogle doći u Stari zavjet doslovno kaže:

(Govore da su čarobnjaštvo naučili od dvaju meleka u Babilu). A nije ništa melekima u Babilonu: Harutu i Marutu ovako šta poslano. Oni nikoga ovako šta nisu naučili, pa su čak govorili: Ne vjeruj, jer mi samo iskušavamo i čuvaj se, da ne skreneš s pravog puta! Pa kao da su oni od njih naučili kako će rastaviti muža od žene. Oni nisu nikome bez Božjeg dopuštenja mogli nikakva zla učiniti. Učili su od njih stvari koje će im štetu nanijeti, a nikakve koristi donijeti.[72]) Oni su uvjereni bili da oni koji ovake stvari uzimaju, u vječnosti ostaju bez nagrade i svoga dijela. Da samo znaju kakve su za sebe ružne i nevaljale stvari uzeli! 103 Da su oni vjerovali i grijeha se čuvali, veliku bi nagradu kod Boga našli i koliko bi dobra od toga imali. Kamo sreća da su oni to znali!

DIO. 13 — DIZANJE I MIJENJANJE STARIH KNJIGA.

104 O vjernici! Ne govorite »rai'na«, nego recite »unzurna«. Pozorno slušajte! Nevjernike čeka teška kazna.[73]) 105 Nevjernici *(koji kažu da slijede Božju Objavu)* i pogani, ne vole da vam makar kakvo dobro od vašeg Gospo-

---

»Može se primiti da je Sulejman imao žena koje su pripadale Izraelićanima, a koje i nisu njima pripadale, ali nikada nije slijedio običaje i vjerski pravac svojih žena, koje su pripadale drugim vjerama«. (Encyklopedia Biblica).

[72]) Židovi su naučili od Perzijaca priču o dvojici meleka: Harutu i Marutu. Kur'an ovu priču pobija i upozoruje da su u Babilonu bila dva meleka, koji u čarolijama nisu bili poučeni, i ova dva meleka nijesu nikoga naučili čarolijama, a onima koji bi se njima obratili da ih ovo nauče govorili bi, da samo iskušavaju i upozorili bi ih da ne skrenu s pravog puta i da nevjerstvo ne počine. Iz ovakog kur'anskog obrazlaganja se ovo razumije: Židovi su bez ikakva oslonca Božjoj Objavi (Tevratu) dodali stvari koje su neistinite i obijedili su Božjeg poslanika Sulejmana i meleke Haruta i Maruta da su se bavili čarolijama. Kur'an Hazreti Sulejmana pere od ovih podvala, a i pobija one tvrdnje o Harutu i Marutu, da su oni svojim nekakvim čarolijama rastavljali muža od žene. Židovi su nastojali da Božjeg Poslanika očaraju, ali im Kur'an kaže da ovaj njihov postupak Pejgamberu neće nikakve štete učiniti. U 58 poglavlju 10 ajet nailazimo na slične riječi, koje nas upoznaju sa tajnim židovskim udruženjima, kojima je bio cilj srušiti Islam (Mevlana Muhammed Ali).

[73]) Riječi i »raina« i unzurna« znače »gledaj nas!« Muslimani su sa riječju »rai'na«, koju su upućivali Božjem Poslaniku htjeli da izraze svoju punu pažnju riječima Božjeg Poslanika, dok su židovi istu riječ izvrtali i upotrebljavali je u značenju riječi luda, da bi tako ponizili Božjeg Poslanika. Zato je pravovjernim naređeno da mjesto riječi »ra-

22 سورة البقرة ١١

ولقد علموا لمن اشتراه ما له في الآخرة من خلاق ولبئس ما
شروا به أنفسهم لو كانوا يعلمون ۝ ولو أنهم آمنوا
واتقوا لمثوبة من عند الله خير لو كانوا يعلمون ۝ يا أيها
الذين آمنوا لا تقولوا راعنا وقولوا انظرنا واسمعوا
وللكافرين عذاب أليم ۝ ما يود الذين كفروا
من أهل الكتاب ولا المشركين أن ينزل عليكم من خير
من ربكم والله يختص برحمته من يشاء والله ذو الفضل
العظيم ۝ ما ننسخ من آية أو ننسها نأت بخير منها أو
مثلها ألم تعلم أن الله على كل شيء قدير ۝ ألم تعلم
أن الله له ملك السماوات والأرض وما لكم من دون
الله من ولي ولا نصير ۝ أم تريدون أن تسألوا رسولكم

dara dođe, Bog, kome hoće Svoju milost daje. Bog je najveći dobročinitelj i pomagač.[74]) 106 Mi jedan ajet ukidajući ili ga stavljajući u zaborav, nećemo ostaviti a da ne damo bolji ili sličan tomu.[75]) Zar ne znaš, da Bog Svojom savršenom moći sve može učiniti. 107 Zar ne znaš, da je jedini Gospodar svega na nebu i na zemlji samo Allah. Osim Boga drugog zaštitnika i pomagača vi nemate.

---

i'na« upotrebljuju riječ »unzura« koja znači: »gledaj nas« ili »svrati pažnju na nas«.

Ovaj nam ajet pokazuje, do koje je mjere išlo neprijateljstvo židova prema Božjem Poslaniku. Oni se nijesu obazirali ni na najosnovnija načela pristojnosti.

Ovaj ajet muslimanima daje pouku da se klonu upotrebljavanja riječi, koje mogu imati ružna i nelijepa značenja, pa ih i zabranjuje.

[74]) Riječi: milost i dobro, koje se u ovom ajetu upotrebljuju znače Božju Objavu. To je ono dobro koje bi židovi i pogani željeli da ne dolazi muslimanima, ali je Bog muslimane odlikovao sa ovim dobrom i ovom milosti (Ebu Hajjan).

[75]) Općenito je primljeno da se ovim ajetom kaže, da se neka kur'anska ajeta zamjenjuju drugima. Mi se ovome mišljenju ne priključujemo. Ako se ovaj ajet pomno proučava sa prethodnim ajetima vidjećemo, da sadrži mnogo dublju i obimniju mudrost. Dolazimo do zaključka da židovi odbijaju prihvaćanje kur'anskih propisa, jer Kur'an diže ranije propise sadržane u Tevratu. Nismo mogli vidjeti ni jednog pejgamberova hadisa, koji bi nam izložio, koji je kur'anski ajet odstranio propise nekog drugog ajeta. Učenjaci ne mogući značenje jednog ajeta s drugim povezati, počeli su dijeliti mišljenje da se značenja dvaju ajeta sukobljuju i odatle je nastala teza da neki ajeti odstranjuju propise drugih ajeta. O tome koji bi ajeti po svom sadržaju dizali propise nekih drugih ajeta, nema saglasnosti mišljenja. Kod nekih su neki ajeti smatrani da je njihov propis dignut, dok ih drugi takovim ne smatraju. Prema jasnom tumačenju poglavlja 4:81, između dva kur'anska ajeta ne može biti nikakva spora. Prema tome iz ovog ajeta se razumije da se govori o dizanju propisa ranijih Božjih knjiga.

108 Hoćete li i vi da pitate vašeg poslanika, kao što je ranije Musa bio pitan?[76] Ko zamijeni vjerovanje sa nevjerstvom, taj je izgubio pravi put. 109 Mnogi nevjernici *(koji kažu da slijede Božju Objavu)* žele, pošto ste vi primili pravu vjeru, da se povratite u nevjerstvo, jer vam zavide i ako su istinu otvoreno i jasno vidjeli. Pusti ih i okreni se od njih dok ne dođe odluka Allahova, koji sve može učiniti. 110 Klanjajte namaz i dajite zekat! Svako dobro djelo, koje budete za se učinili i unaprijed ga poslali *(sigurni budite)*, da ćete ga kod Boga naći. Bog uvijek vidi šta vi radite. 111 *(Židovi i kršćani)* kažu: U raj će unići samo Židovi i kršćani. To su njihove prazne želje. Reci: Ako istinu govorite, donesite dokaze, čime ćete to potvrditi. 112 *(Istina je ovo):* Ko se *(čitavim svojim bićem)* preda Bogu i čini dobra djela, zaslužiće kod svoga Gospodara nagradu i plaću. Ovi neće nikakva straha osjećati, niti će tužni biti.[77]

الجزء الاول

كما سئل موسى من قبل ومن يتبدل الكفر بالايمان
فقد ضل سواء السبيل ﴿١٠٨﴾ ود كثير من اهل الكتاب
لو يردونكم من بعد ايمانكم كفارا حسدا من عند انفسهم
من بعد ما تبين لهم الحق فاعفوا واصفحوا حتى يأتي الله
بامره ان الله على كل شيء قدير ﴿١٠٩﴾ واقيموا الصلوة واتوا
الزكوة وما تقدموا لانفسكم من خير تجدوه عند الله ان
الله بما تعملون بصير ﴿١١٠﴾ وقالوا لن يدخل الجنة الا من
كان هودا او نصارى تلك امانيهم قل هاتوا برهانكم
ان كنتم صادقين ﴿١١١﴾ بلى من اسلم وجهه لله وهو محسن
فله اجره عند ربه ولا خوف عليهم ولا هم يحزنون ﴿١١٢﴾
وقالت اليهود ليست النصارى على شيء وقالت النصارى

DIO. 14 — SAVRŠENI PUTOKAZI ISLAMSKOG VJEROVANJA.

113 Učeći *(jednu te istu knjigu)* Židovi kažu: kršćansko vjerovanje nije ništa, a kršćani kažu: Židovsko vjerovanje nije ništa. Oni govore kao i oni koji ništa ne znaju. Bog će na Sudnjem danu

76) Židovi su u svoje vrijeme Musa'a obasipali raznim pitanjima. Kad je došao Hazreti Muhammed i prema njemu su na isti način postupali.

77) Arapi radi svoga neznanja nijesu htjeli pristati ni uz koju vjeru, koja propisuje da se čine dobra djela. Židovi i kršćani su bili jedni protiv drugih. Muslimanima se preporučuje da ne govore o tome, da su druge vjere bez ikakvih propisa o vršenju dobrih djela.

لَيْسَتِ الْيَهُودُ عَلَىٰ شَيْءٍ وَهُمْ يَتْلُونَ الْكِتَابَ ۗ كَذَٰلِكَ قَالَ
الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ مِثْلَ قَوْلِهِمْ ۚ فَاللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١١٣﴾ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ مَنَعَ مَسَاجِدَ
اللَّهِ أَنْ يُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ وَسَعَىٰ فِي خَرَابِهَا ۚ أُولَٰئِكَ مَا
كَانَ لَهُمْ أَنْ يَدْخُلُوهَا إِلَّا خَائِفِينَ ﴿١١٤﴾ لَهُمْ فِي
الدُّنْيَا خِزْيٌ وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١١٥﴾ وَلِلَّهِ الْمَشْرِقُ
وَالْمَغْرِبُ ۚ فَأَيْنَمَا تُوَلُّوا فَثَمَّ وَجْهُ اللَّهِ ۚ إِنَّ اللَّهَ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿١١٦﴾
وَقَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا ۗ سُبْحَانَهُ ۖ بَلْ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۖ
كُلٌّ لَهُ قَانِتُونَ ﴿١١٧﴾ بَدِيعُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۖ وَإِذَا قَضَىٰ
أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿١١٨﴾ وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ
لَوْلَا يُكَلِّمُنَا اللَّهُ أَوْ تَأْتِينَا آيَةٌ ۗ كَذَٰلِكَ قَالَ الَّذِينَ

مِنْ قَبْلِهِمْ مِثْلَ قَوْلِهِمْ ۘ تَشَابَهَتْ قُلُوبُهُمْ ۗ قَدْ بَيَّنَّا الْآيَاتِ
لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴿١١٩﴾ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا ۖ وَلَا
تُسْأَلُ عَنْ أَصْحَابِ الْجَحِيمِ ﴿١٢٠﴾ وَلَنْ تَرْضَىٰ عَنْكَ الْيَهُودُ وَلَا
النَّصَارَىٰ حَتَّىٰ تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ ۗ قُلْ إِنَّ هُدَى اللَّهِ هُوَ الْهُدَىٰ ۗ
وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ بَعْدَ الَّذِي جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ ۙ مَا لَكَ مِنَ
اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿١٢١﴾ الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَتْلُونَهُ
حَقَّ تِلَاوَتِهِ أُولَٰئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ ۗ وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ
الْخَاسِرُونَ ﴿١٢٢﴾ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي
أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَنِّي فَضَّلْتُكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿١٢٣﴾ وَاتَّقُوا
يَوْمًا لَا تَجْزِي نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْئًا وَلَا يُقْبَلُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلَا
تَنْفَعُهَا شَفَاعَةٌ وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ ﴿١٢٤﴾ وَإِذِ ابْتَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ رَبُّهُ

konačno izreći osudu u pitanjima u kojima se oni nisu slagali. 114 Može li biti većeg silnika od onoga, koji zabranjuje i sprečava da se u Božjim hramovima ime Njegovo spominje i koji nastoji da ih poruši.[78]) Oni samo iz straha u hramove *(džamije)* ulaze *(da bi se od nesreće spasili)*. 115 Njih na ovom svijetu čeka poniženje, a u vječnosti će ih stignuti teška i velika kazna. 116 Božji je istok i zapad, pa na koju god stranu se okrenete, to je Božja strana, *(prema kojoj se može vršiti pobožnost)*. Zaista je Bog milostiv i sveznajući. 117 Oni *(kršćani)* kažu: »Bog je rodio sina«. Bog je od toga *(od tih potvaranja)* čist. Sve što je na nebu i na zemlji Njegovo je. Sve se Njegovim odredbama pokorava.[79])

[78]) Neprijatelji su Islama neprekidno radili da Islam unište. Kurejševići u Mekki nisu nikako dali muslimanima prilike, da u Ka'bi klanjaju, a konačno su ih prisili da iz Meke isele. Židovi u Medini su nastojali da i odatle muslimane izbace.

[79]) Po kršćanskom vjerovanju »bog otac« nije mogao ljudima oprostiti grijeha, zato je poslao svoga sina da otkupi ljudske grijehe svojom

118 On je jedini Tvorac neba i zemlje. Koju god stvar odredi da bude, samo kaže: »budi« i ona se stvara i biva. 119 Neki koji ne znaju govore: »Za što ne bi s nama Bog govorio ili za što nam nebi od Njega kakav znak došao? I oni, koji su prije njih bili, isto su tako govorili«. Koliko li sličnosti u njihovim srcima. Mi smo jasno izložili Naše znakove onima koji ih žele potpuno upoznati. 119 Mi smo Te poslali sa Istinom *(Kur'anom)* da ljudima doneseš radosnu vijest i opomeneš ih *(prestrašiš ih)*. Ti nećeš biti pitan (odgovoran) za one, koji će u strašnoj paklenskoj vatri gorjeti. 120 Ne će s Tobom biti zadovoljni ni Židovi ni kršćani, sve, dok Ti ne bi pošao njihovim pravcem. Reci im: »Zar nije Božji pravac samo onaj pravi pravac«.[80]) Ako bi ti, pošto si stekao potpuno saznanje, slijedio njihove želje i prohtjeve, onda ti nema nikoga, ko bi te prema Bogu mogao zaštiti i pomoći. 121 Oni, kojima smo dali Knjigu, slijede je onako, kako je treba slijediti, (rade i postupaju onako kako ih Knjiga uči). To su oni, koji je potpuno vjeruju *(Knjigu, Kur'an)*. Oni koji je ne budu vjerovali ti su na šteti i gubitku.

DIO. 15 — ZAVJET IBRAHIMOV.

122 Sinovi Israilovi! Sjetite se mojih dobara, koje sam vam podario i izdigao vas nad druge narode! 123 Bojte se onoga dana kad neće niko nikome moći pomoći, kad se neće ni od koga više moći dužno potraživanje primiti, kad više nikakav zagovor neće vrijediti i kad im više ni s koje strane neće moći pomoć doći. 124 Ibrahima je njegov Gospodar sa nekoliko riječi *(zapovijedi)* stavio u iskušenje, pa pošto ih je sve najsavjesnije ispunio, rekao mu je: »Ja ću te postaviti vođom ljudima«.[81]) Ibrahim reče: »Jesi

smrću. Kur'an ovo vjerovanje pobija i ističe da je Bog čist od svakih mana i nedostataka, i da Njegovu moć i volju ne može niko ograničiti.

[80]) Muslimani vjeruju glavne temelje onih vjera koje su od Boga objavljene, ali ih ne mogu slijediti, jer je Kur'an najveći i najbolji putokaz i vođ.

[81]) Zato što je Hazreti Ibrahim Božje zapovijedi najsavjesnije ispunio, Bog ga je za nagradu učinio vođom svijetu. Muslimani, židovi i kršćani smatraju Hazreti Ibrahima svojim duhovnim vođom. Pošto je Kur'an opširno objasnio da će od roda Ismailova doći jedan Božji Poslanik, izložio je da su i knjige Izraelićana nagovještavale dolazak poslanika iz

سورة البقرة ٢ ١٦

بكلمات فأتمهن قال إني جاعلك للناس إماما قال ومن ذريتي
قال لا ينال عهدي الظالمين ﴿١٢٤﴾ وإذ جعلنا البيت مثابة
للناس وأمنا واتخذوا من مقام إبراهيم مصلى وعهدنا إلى
إبراهيم وإسماعيل أن طهرا بيتي للطائفين والعاكفين و
الركع السجود ﴿١٢٥﴾ وإذ قال إبراهيم رب اجعل هذا بلدا آمنا
وارزق أهله من الثمرات من آمن منهم بالله واليوم الآخر
قال ومن كفر فأمتعه قليلا ثم أضطره إلى عذاب النار
وبئس المصير ﴿١٢٦﴾ وإذ يرفع إبراهيم القواعد من البيت و
إسماعيل ربنا تقبل منا إنك أنت السميع العليم ﴿١٢٧﴾ ربنا
واجعلنا مسلمين لك ومن ذريتنا أمة مسلمة لك وأرنا
مناسكنا وتب علينا إنك أنت التواب الرحيم ﴿١٢٨﴾

li i moje potomke?« a Allah mu odgovori: »Ovo moje obećanje neće zapasti silnike«. 125 Mi smo napravili ljudima kuću, da se oko nje iskupljaju i učinili smo je mjestom, u kome vlada puna sigurnost *(za pravovjerne)*. *(Rekli smo):* Učinite od mjesta Ibrahimova hram *(gdje ćete klanjati)*. Naredili smo Ibrahimu i Ismailu da po Meni odabrani hram čiste i u redu drže za one, koji ga obilaze, koji unutra klanjaju i pred Bogom klanjajući se padaju na ruku' i sedždu. 126 *I gle, kad Ibrahim* reče: »O moj Bože! Učini da se u sigurnosti i miru podigne ovdje jedan grad. Raznovrsnim plodovima obdari stanovnike njegove, koji vjeruju Boga i Sudnji dan«. Bog reče: »Oni, koji ne vjeruju, kratko vrijeme će mojim darovima biti obdareni, zatim ću im vatru paklensku učiniti skloništem. Kako je ružno mjesto kuda će oni otići. 127 Kad su Ibrahim i Ismail postavili temelje hrama *(Ćabe)* podižući ga molili su: Naš Bože! primi ovo *(naše dobro djelo)* što podižemo! Ti si onaj, koji čuješ *(molitve)* i znaš *(namjere)*. 128 Naš Bože! učvrsti nas obojicu u predanosti i iskrenosti prema Tebi. Od našeg poroda učini narod Tebi predan i pokoran! Pokaži nam propise hodočašća našeg! Primi pokajanje naše! Ti si Onaj, koji svakako prima pokajanje, Ti si milostiv. 129 Naš Bože! Pošalji im između njih *(poroda našeg)* jednog poslanika, koji će im učiti Tvoje dokaze, koji će ih učiti

njegova roda, pa je ovo upotpunio sa izlaganjem o zavjetu Ibrahimovu. U ovom dijelu se ističe da se Židovi nisu zavjetovali Israilu, nego Ibrahimu i Ismailu, pa je zato i Ismailovo i Ishakovo potomstvo na jednakom stupnju i jednako blagosloveno. Ovo nam potvrđuje i Stari zavjet i Knjiga o Postanju svijeta (12:2 i 3), (15:5) i Kur'an (10:16).

Tvojoj Knjizi i Tvojoj Mudrosti i potpuno ih očistiti![82]) Ti si samo veliki, Ti si samo mudar!

DIO. 16 — VJERA IBRAHIMOVA.

130 Samo će neznalice okrenuti lice od vjere Ibrahimove. Mi smo njega na ovom svijetu odabrali *(jer Smo ga počastili poslanstvom i pravom vjerom)*. On će i u vječnosti biti od odabranih. 131 Kad mu je Bog rekao *(dušom i srcem)* predaj se! on je odgovorio: »Svim svojim bićem predajem se Gospodaru svjetova«. 132 Ibrahim je isto ovo preporučio svojim sinovima, a tako isto i Jakub i rekao je: »Sinovi moji! Bog vam je odabrao vjeru. Pa kad vas smrt zateče budite samo Bogu odani pravi muslimani![83]) 133 Zar nijeste bili prisutni kad je Jakuba smrt zatekla? On je tada zapitao svoje sinove: Moja djeco! koga ćete obožavati poslije moje smrti? Oni su odgovorili: Mi ćemo obožavati samo jedinoga Boga, koji je tvoj Bog i tvojih otaca Ibrahima, Ismaila i Ishaka. Mi se Njemu potpuno predajemo. 134 To je narod koga je već nestalo. Oni će dobiti što su zaslužili, a vi ćete dobiti što ste zaslužili. Vi nećete odgovarati za ono, što su oni radili. 135 Oni *(Židovi i kršćani)* govore: bićete na pravom putu samo onda ako budete Židovi, ili ako budete kršćani. Reci: Mi slijedimo pravu i istinsku vjeru Ibrahimovu, koji nije bio idolopoklonik. 136 Recite: mi vjerujemo Boga i ono što nam je poslano i objavljeno, *(vjerujemo)* što je objavljeno Ibrahimu, Ismailu, Ishaku, Jakubu i potomcima njegovim, što je dano Musau i Isa'u i sve što je Bog svima poslanicima svojim dao i objavio. Mi među njima ne pravimo razlike, mi smo muslimani koji samo Boga volimo.[84]) 137 Ako oni budu vjerovali kao što

[82]) Božji Poslanik učeći ovaj ajet (dovu Ibrahimovu) rekao je: »Ja sam onaj za koga se molio Ibrahim«.

[83]) U Starom zavjetu (Postanje svijeta 18:19) se kaže: Ja ga znam. Poslije mene će moju djecu opominjati i oni će radi izvršavanja istine čuvati pravac svoga Gospodara i izvršiće ono što je Bog Ibrahimu govorio.

[84]) Ovi ajeti objašnjavaju vjerovanje muslimana. Muslimani ne samo da vjeruju Božje poslanike, koji su bili upućivani Izraelićanima, oni vjeruju i sve ostale poslanike, kojima je od Boga Objava data. Na ovaj način Islam dobiva značenje sveopće vjere i svi poslanici koji su se na

الجزء الأول

١

٢٧

رَبَّنَا وَابْعَثْ فِيهِمْ رَسُولًا مِنْهُمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِكَ وَيُعَلِّمُهُمُ
الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ
(١٢٩) وَمَنْ يَرْغَبُ عَنْ مِلَّةِ إِبْرَاهِيمَ إِلَّا مَنْ سَفِهَ نَفْسَهُ وَلَقَدِ
اصْطَفَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ (١٣٠)
إِذْ قَالَ لَهُ رَبُّهُ أَسْلِمْ قَالَ أَسْلَمْتُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ (١٣١) وَوَصَّىٰ بِهَا
إِبْرَاهِيمُ بَنِيهِ وَيَعْقُوبُ يَا بَنِيَّ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ لَكُمُ الدِّينَ
فَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ (١٣٢) أَمْ كُنْتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ
حَضَرَ يَعْقُوبَ الْمَوْتُ إِذْ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ بَعْدِي قَالُوا
نَعْبُدُ إِلَٰهَكَ وَإِلَٰهَ آبَائِكَ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِلَٰهًا
وَاحِدًا وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ (١٣٣) تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا
كَسَبَتْ وَلَكُمْ مَا كَسَبْتُمْ وَلَا تُسْأَلُونَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ (١٣٤)

سورة البقرة

٢

٢٨

وَقَالُوا كُونُوا هُودًا أَوْ نَصَارَىٰ تَهْتَدُوا قُلْ بَلْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا
وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ (١٣٥) قُولُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ
إِلَيْنَا وَمَا أُنْزِلَ إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَ
الْأَسْبَاطِ وَمَا أُوتِيَ مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ وَمَا أُوتِيَ النَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ
لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ (١٣٦) فَإِنْ آمَنُوا بِمِثْلِ
مَا آمَنْتُمْ بِهِ فَقَدِ اهْتَدَوْا وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا هُمْ فِي شِقَاقٍ
فَسَيَكْفِيكَهُمُ اللَّهُ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ (١٣٧) صِبْغَةَ
اللَّهِ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ صِبْغَةً وَنَحْنُ لَهُ عَابِدُونَ (١٣٨) قُلْ
أَتُحَاجُّونَنَا فِي اللَّهِ وَهُوَ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ وَلَنَا أَعْمَالُنَا وَلَكُمْ
أَعْمَالُكُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُخْلِصُونَ (١٣٩) أَمْ تَقُولُونَ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ
وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطَ كَانُوا هُودًا أَوْ

vi vjerujete, onda će biti na pravom putu. Ako okrenu leđa *(pravoj vjeri, Kur'anu)*, onda oni prkose.[85]) Bog će ti biti dovoljna zaštita *(ne boj se njihova neprijateljstva)*. On sve čuje i sve zna.[86]) 138 Prigrlite onu boju, koju vam je Bog dao. Zar ima od te boje ljepše boje. Mi samo Boga obožavamo.[87]) 139 Reci:

svijetu pojavili dolaze u ovaj krug. Kur'an ovaj sveopći značaj islamske vjere iznosi i objavljuje u časovima kad su židovi i kršćani zajednički nastojali da ga unište.

85) Ovo njihovo okretanje je pošljedica tjesnogrudnosti i krutog nevjerstva.

86) Ovim ajetom Svemogući Bog kaže Svome Poslaniku da će ga štititi od svih nasrtaja njegovih neprijatelja. (Ebu Hajjan).

87) U ovom ajetu riječ »Sabg« znači obojiti, odraziti boju, u vodu smočiti. Radi toga »Sabg« može značiti i čišćenje. Kršćani stavljajući čovjeka u vodu vrše čišćenje, koje nazivaju »kršćenjem«. Ovaj ajet upućujući na ovo ističe božansko čišćenje. Kao pošljedica toga je da su Božji poslanici svih vremena i svih naroda iznosili pravu i istinsku vjeru i tumačili je čovječanstvu odbijajući to navodno simbolično čišćenje vodom, nazvano »krštenjem«. Zahvaljujući samo ovom pravom čišćenju sa primanjem istinske vjere, čovjek dobiva svoju pravu boju, preporađa se i

Zar vi hoćete da se o Bogu prepiremo? Pa On je i naš i vaš Gospodar. Mi što uradimo to je za nas, a vi što uradite to je za vas. Mi Bogu iskazujemo najiskreniju odanost. 140 Zar vi ne govorite da su Ibrahim, Ismail, Ishak, Jakub[88]) i njegovi sinovi bili Židovi ili kršćani? Reci: Da li vi to bolje znate ili Bog? Ima li većeg silnika od onoga *(kad je istina sa ovako jasnim dokazima utvrđena)*, koji od Boga poslanu i objavljenu istinu skriva? Allah ne pušta iz vida ono što vi radite. 141 To je narod koga je već nestalo. Oni će dobiti što su zaslužili, a vi ćete dobiti što ste zaslužili. Vi nećete odgovarati za ono što su oni radili.

Džuz : 2

DIO. 17 — NOVO DUHOVNO SREDIŠTE.

142 Neke će lude među ljudima reći: Šta je njih *(muslimane)* okrenulo od Kible[89]) koju su bili prihvatili? Reci: I istok i zapad su Božji. Bog koga hoće vodi na pravi put. 143 Tako smo mi vas *(muslimane)* učinili zajednicom koja će se poznavati po znanju i radu, po pravednom i istinskom postupku, da budete vodići ljudi *(vijesnici prave i istinske staze)*, a Božji Poslanik da bude vaš vođa.[90]) Mi smo učinili ovu Kiblu, kojoj se vi okrećete *(Ćabu)*, samo za to, da vidimo one koji će slijediti Poslanika i one, koji

---

postaje sposoban da mu se na jasan način otvore pogledi i primi istinu, koja se u vjeri nalazi. Srce se puni ljubavlju i u čovjeku se ta ljubav razbukti i probudi u težnji da čitavom čovječanstvu služi. To je ono Pravo Božje čišćenje, to je božanska priroda, koju je Allah čovjeku podario, to je prava duhovna boja.

[88]) Allah kaže da Ibrahim nije bio ni židov ni kršćanin, nego najčišći jednobožac.

[89]) Kibla je po vjerskom učenju strana, kojoj se ljudi okreću kad vrše molitvu (namaz). Ova zgoda koja se iz ovog ajeta razabire dogodila se 16 mjeseci poslije hidžreta Hazreti Muhammedova, a do toga vremena okretalo se prema hramu u Jerusalemu, jer su tada u Mekki bili idolopoklonici. Pošto je u Medini židovski elemenat bio vrlo jak, iza hidžreta se počelo okretati prema Ćabi. Činjenica, da je Ćaba postala Kiblom bila je predznak muslimanima, da će Mekku osvojiti. Iz ovoga razumijemo koji su uzroci i ciljevi doveli da je Ćaba napravljena Kiblom.

[90]) Vijesnici prave i istinske staze su oni, koji su naukom i saznanjem došli do prave Istine i druge toj Istini poučavali. Božji Poslanik poučava muslimane kako će ovu veliku dužnost vršiti.

أَوْ نَصَارَىٰ قُلْ أَأَنتُمْ أَعْلَمُ أَمِ اللَّهُ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّن كَتَمَ
شَهَادَةً عِندَهُ مِنَ اللَّهِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿١٤٠﴾
تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَلَكُم مَّا كَسَبْتُمْ وَلَا تُسْأَلُونَ
عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٤١﴾ سَيَقُولُ السُّفَهَاءُ مِنَ النَّاسِ
مَا وَلَّاهُمْ عَن قِبْلَتِهِمُ الَّتِي كَانُوا عَلَيْهَا قُل لِّلَّهِ الْمَشْرِقُ وَ
الْمَغْرِبُ يَهْدِي مَن يَشَاءُ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿١٤٢﴾ وَكَذَٰلِكَ
جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِّتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ
الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا وَمَا جَعَلْنَا الْقِبْلَةَ الَّتِي كُنتَ عَلَيْهَا
إِلَّا لِنَعْلَمَ مَن يَتَّبِعُ الرَّسُولَ مِمَّن يَنقَلِبُ عَلَىٰ عَقِبَيْهِ وَإِن
كَانَتْ لَكَبِيرَةً إِلَّا عَلَى الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ وَمَا كَانَ اللَّهُ
لِيُضِيعَ إِيمَانَكُمْ إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١٤٣﴾ قَدْ نَرَىٰ

تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضَاهَا فَوَلِّ وَجْهَكَ
شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ
وَإِنَّ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِن رَّبِّهِمْ وَمَا
اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ ﴿١٤٤﴾ وَلَئِنْ أَتَيْتَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ
بِكُلِّ آيَةٍ مَّا تَبِعُوا قِبْلَتَكَ وَمَا أَنتَ بِتَابِعٍ قِبْلَتَهُمْ وَمَا
بَعْضُهُم بِتَابِعٍ قِبْلَةَ بَعْضٍ وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُم مِّن بَعْدِ مَا
جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ إِنَّكَ إِذًا لَّمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿١٤٥﴾ الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ
يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ أَبْنَاءَهُمْ وَإِنَّ فَرِيقًا مِّنْهُمْ لَيَكْتُمُونَ
الْحَقَّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿١٤٦﴾ الْحَقُّ مِن رَّبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ
﴿١٤٧﴾ وَلِكُلٍّ وِجْهَةٌ هُوَ مُوَلِّيهَا فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ
أَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمُ اللَّهُ جَمِيعًا إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٤٨﴾

će ga napustiti. I ako je to *(preokretanje Kible)* nekima teško, to neće biti teško onima, koje je Bog uputio na pravi put. Bog vaše vjerovanje *(vaše molitve)* neće ostaviti bez ploda. Božje dobročinstvo i milost Njegova prema ljudima je velika i neizmjerna. 144 Mi vidimo da ti često svoje lice prema nebu okrećeš. Da bi Te zadovoljili Mi smo tebe okrenuli prema Kibli i postavili te Gospodarom njenim.[91]) Okreći svoje lice prema Mesdžidi-haramu i gdjegod se budete nalazili okrećite se prema toj strani! Oni kojima je Knjiga *(Kur'an)* poslan, neka znaju, da je okretanje prema Kibli odredba njihova Gospodara. Bog ne pušta iz vida ono, što oni čine.[92]) 145 Sa kojim god dokazom ti dođeš

[91]) Božjeg Poslanika je tištilo što se Mesdžidi-haram, taj stari hram u kome se samo Allahu klanjalo, nalazi u rukama idolopoklonika. Ovaj ajet mu kaže radosnu vijest da će on naskoro postati gospodar Mekke, pa da se ne treba radi toga uznemirivati.

[92]) Još i prije smo naveli da je Hazreti Muhammed rekao: »Ja sam onaj za koga se Ibrahim molio«. Sljedbenicima ranijih Božjih Objava

onima, kojima su knjige objavljivane, oni neće slijediti tvoje Kible, ali nećeš ni ti njihove Kible slijediti. Pa i između njih neće jedni da slijede Kiblu drugih.[93]) Ako bi ti nakon ovog poučenja, što je tebi upućeno, slijedio zablude njihove, ti bi zaista bio nasilnik. 146 Oni kojima smo Mi uputili Knjigu, poznaju Božjeg Poslanika, kao što poznaju i svoju djecu.[94]) Zaista jedan dio od njih poznajući istinu, sakrivaju je. 147 Istina je od Tvog Gospodara. Nipošto nemoj biti od onih koji sumnjaju!

DIO. 18 — KA'BA KAO DUHOVNO SREDIŠTE.

148 Svako *(svaki narod)* ima neku stranu kojoj se okreće. Vi se takmičite u dobrim djelima. Gdjegod se budete nalazili, sviju će vas Bog sakupiti. Zaista je Bog svemoguć.[95]) 149 Odakle god izađeš okreni svoje lice prema Mesdžidi-haramu. Ovaj tvoj

je bilo poznato da je Ibrahim molio, da od potomstva njegova sina Ismaila dođe jedan Božji poslanik, a osim toga su znali da je potomstvu Ismailovu obećan blagoslov Božji. Prema tome šljedbenicima ranijih Božjih Objava je moralo biti poznato, da će hram koga je Ibrahim podigao i oko koga se nastanilo potomstvo Ismailovo biti središte obećanog poslanika, odakle će on propovijedati pravu Božju vjeru.

93) I židovi i kršćani hram u Jerusalemu smatraju svojim, ali se ne slažu u tome, da im ovaj hram služi kao zajedničko središte, kome se u molitvama okreću, jer se kršćani okreću prema istoku (W. Muir). Osim toga se u ovome ne slažu ni židovi, a ni Samirije, koji slijede Musa'ov vjerozakon.

94) Božji poslanici, koji su do Hazreti Muhammeda dolazili iz potomstva Ibrahimova, pripadali su rodu Israilovom. židovi su znali da će iz roda Ismailova doći jedan poslanik. Kasnije je i Hazreti Musa objavio da će od sinova Ismailovih, braće Izraelićana, doći jedan poslanik kao što je i on. Usprkos tomu svemu židovi su uporno nijekali Hazreti Muhammeda.

95) Ovaj ajet poučava da su svi muslimani jedna jedinstvena zajednica. Radi toga se preporučuje muslimanima pošto imaju jednu Kiblu i jedan cilj, da se smatraju jednom jedinstvenom zajednicom. Jedna Kibla prikazuje jedinstvo zajedničkog cilja. Muslimani gdjegod se nalazili okrećući se Kibli, svi se oko jednog središta u svojim mislima kupe. Muslimani kad se Kibli okreću osim toga što time vidno ispoljavaju svoju pripadnost jednoj zajednici, pokazuju sa punom samosviješću i svoje muslimansko bratstvo. Radi toga Božji Poslanik naređuje da se šeljedbenici Kible ne smiju proglašavati nevjernicima. Na ovaj način je Kibla simbol Božjeg jedinstva, a onda predstavlja ideju sveljudskog jedinstva.

Uz ovo treba dodati da Ćaba kao takova ne sadrži u sebi nikakve svetosti. Nijedan joj musliman ne može ovako šta pripisati. Njena je vrijednost u ovome što smo izložili.

الجزء الثاني

٢١

وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَإِنَّهُ
لَلْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ١٤٩ وَمِنْ حَيْثُ
خَرَجْتَ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ
فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَيْكُمْ
حُجَّةٌ إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِي وَلِأُتِمَّ
نِعْمَتِي عَلَيْكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ١٥٠ كَمَا أَرْسَلْنَا
فِيكُمْ رَسُولًا مِنْكُمْ يَتْلُو عَلَيْكُمْ آيَاتِنَا وَيُزَكِّيكُمْ
وَيُعَلِّمُكُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُعَلِّمُكُمْ مَا لَمْ تَكُونُوا
تَعْلَمُونَ ١٥١ فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوا لِي وَلَا
تَكْفُرُونِ ١٥٢ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ
وَالصَّلَاةِ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ ١٥٣ وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ يُقْتَلُ

postupak se slaže sa odredbama tvoga Gospodara. Bog nikada ne pušta iz vida što vi radite. 150 Gdjegod se budeš našao, lice svoje pravo Mesdžidi-haramu okreni, gdjegod se budete nalazili, okrećite svoja lica toj strani, da vam tako ne može niko ništa prigovoriti, osim nasilnih. Vi se njih ne bojte. Mene se bojte da vam Moje blagodati upotpunim, da *bi se uputili pravim putem.* 151 Da Moje blagodati upotpunim Mi smo vam između vas poslali jednog poslanika, koji će vam učiti naše ajete, vas očistiti i poučiti vas knjizi i mudrosti, naučiti vas ono što prije niste znali. 152 Eto *(idući Mojom stazom)* samo Mene spominjite, pa ću se i ja vas sjetiti *(sa Mojom milosti)*. Budite Meni zahvalni i nemojte pokazivati nezahvalnosti.

DIO. 19 — MUKE, KOJE SE MORAJU TRPITI.

153 O pravovjerni! Trpeći *(pred svim nevoljama koje vas stignu)* i klanjajući, tražite u Boga pomoći. Bog je sa onima koji trpe.[96]) 154 Ne govorite za one koji su boreći se na Božjem putu ubijeni, da su mrtvi. Ne, oni su živi, ali vi to ne znate.[97]) 155

[96]) Ćaba je bila u poganskim rukama. Tim što je Ćaba učinjena Kiblom muslimani su bili svijesni toga da će preći u njihove ruke. Da bi postigli ovaj veliki cilj, moleći se Bogu i klanjajući namaz, muslimani su podnosili i najveće muke. Do cilja se dolazi samo tako, ako se neustrašivo suprostavimo svim opasnostima i ne klonemo ni u najtežim časovima.

[97]) To je velika i neosporiva istina da su vječno živi oni, koji se žrtvuju na Božjem putu. Istina živi, a laž umire. Nikad ne umiru oni, koji se bore za pobjedu istine i kojima je to glavni životni cilj, pa makar na tom putu i život žrtvovali.

سُورَةُ الْبَقَرَة ٢ ٢١

فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتٌ بَلْ أَحْيَاءٌ وَلَٰكِن لَّا تَشْعُرُونَ ﴿١٥٤﴾
وَلَنَبْلُوَنَّكُم بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ
وَالْأَنفُسِ وَالثَّمَرَاتِ ۗ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ ﴿١٥٥﴾ الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُم
مُّصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ ﴿١٥٦﴾ أُولَٰئِكَ عَلَيْهِمْ
صَلَوَاتٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ ۖ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ ﴿١٥٧﴾ إِنَّ
الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِن شَعَائِرِ اللَّهِ ۖ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوِ اعْتَمَرَ فَلَا
جُنَاحَ عَلَيْهِ أَن يَطَّوَّفَ بِهِمَا ۚ وَمَن تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللَّهَ شَاكِرٌ
عَلِيمٌ ﴿١٥٨﴾ إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالْهُدَىٰ
مِن بَعْدِ مَا بَيَّنَّاهُ لِلنَّاسِ فِي الْكِتَابِ ۙ أُولَٰئِكَ يَلْعَنُهُمُ اللَّهُ وَ
يَلْعَنُهُمُ اللَّاعِنُونَ ﴿١٥٩﴾ إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا وَبَيَّنُوا
فَأُولَٰئِكَ أَتُوبُ عَلَيْهِمْ ۚ وَأَنَا التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿١٦٠﴾ إِنَّ الَّذِينَ

Svakako ćemo Mi vas staviti na kušnju malo sa strahom i gladu, sa umanjivanjem imetka, čeljadi i plodova *(da vas tako izvedemo na pravi put)*. Reci strpljivima radosnu vijest. 156 Onima, koji kažu kad ih nevolja zadesi: »Mi smo Božji i mi se Bogu povraćamo«. 157 To su oni, koje prate blagodati, oproštenje i milost njihova Gospodara, to su napućeni na pravi put.[98]) 158 Zaista Safa i Merve su znakovi, koje je Allah postavio.[99]) Ko hodočasti Ka'bu ili stupi u Umru, neće time počiniti grijeha, ako oko Ka'be ophodi. Ko od srca bude zaželio da dobro učini, nek ne sumnja, Bog je onaj koji nagrađuje i koji sve zna.[100]) 159 One, koji kriju jasne dokaze i pravi put koji smo Mi pokazali, nakon što smo to ljudima objasnili u Knjizi, Bog će prokleti i lišiti ih milosti Svoje, i svako će ih još

[98]) Musliman pri najvećoj nevolji treba da kaže: »Mi smo Božji robovi i Božja stvorenja, naš je konačni cilj Allah«. Ovako nikakva nevolja i nikakva nezgoda ga ne može pokolebati. Prema tome čovjek pokazuje da teži za većim ciljem, nego li je to životna utjeha. Zato će svaki musliman i kod najveće nesreće reći: »Inna lil-lahi ve inna ilejhi radžiun«, pa kakvagod bila pošljedica te nesreće neće utjecati na njegovo srce i dušu.

[99]) Safa i Merve su dva brijega u Mekki. Hadžera, majka Ismailova tražeći vodu trčala je između ova dva brijega. Ovi brežuljci, koji su bili pozornica velikih i teških muka Hadžerinih, i pošto je tu radi svog velikog strpljenja bila nagrađena, postali su mjestima na kojima se vrše naročiti vjerski obredi. Ovo je dovoljno da nam pokaže vezu ovog ajeta sa prethodnim ajetom.

[100]) Na brežuljku »Safa« bio je postavljen kip Usaf, a na Mervi Naile. Arapski pogani kad bi hodočastili Ćabu, klanjali bi se ovim idolima. Poslije osvojenja Mekke su neki muslimani počeli kolebati u vršenju ovih dužnosti, koje su propisane da se vrše između Safe i Merve.

proklinjati.[101]) 160 Samo će primiti pokajanje onih, koji se skrušeno pokaju, svoja djela poprave i istinu, koju su tajili, otvoreno priznaju. Ja pokajanje primam i grijehe opraštam. 161 Zaista oni, koji ne vjeruju i koji umru kao nevjernici, to su oni, koje će stignuti prokletstvo Božje, anđela i svih ljudi. 162 Ovo će prokletstvo vječno na njima ostati, patnje im se neće olakšati, niti će im se roka dati *(da se poprave)*. 163 Onaj, kome treba da se klanjate, to je jedini Bog. Samo je On, koji svemu dobro čini i koji je milostiv.

DIO. 20 — POBJEDA BOŽJEG JEDINSTVA.

164 Bez sumnje u stvaranju neba i zemlje, u stalnoj mijeni dana i noći, u lađi koja *(vjetrom gonjena)* morem plovi, *(natovarena)* sa onim od čega će ljudi imati koristi, u kiši koju Bog iz oblaka spušta, pa sa njom obamrlu zemlju oživljava, u tome što su se raznovrsne životinje po zemlji raštrkale, u promjeni vjetrova i u oblaku koji se podvrgao (moći Božjoj), pa se vija između neba i zemlje, ima znakova i dokaza za one, koji su potpuno razumni. 165 Među ljudima ima takih, koji osim Boga druge obožavaju i njima se klanjaju i ljube ih kao što se Bog ljubi i voli.[102]) Oni, koji vjeruju Boga, njihova je ljubav prema Bogu najčvršća i najjača. Da vide ranije oni koji prema sebi nasilje čine *(obožavajući i klanjajući se kipovima mjesto Allahu)*, a ne kad ih kazna snađe, da sva moć i snaga samo Bogu pripada i da On strašno i teško kažnjava *(sigurno bi se bili pokajali)*, 166 Tada će se odricati vođe onih, koje su vodili i gledajući muke njihove presjeći će sve veze koje su ih zajednički vezale i spajale. 167 Onda će govoriti oni, koji su bili vođeni i vođe svoje slijedili:

[101]) Ovdje se misli ono prokletstvo, što ga je Hazreti Musa prorekao Izraelcima: Ali ako ne uzaslušaš glasa Gospodina Boga svojega da držiš i tvoriš sve zapovijedi njegove i uredbe njegove, koje ti ja danas zapovijedam, doći će na tebe sve ove kletve i stignuće te. Proklet ćeš biti u gradu, i proklet ćeš biti u polju. Prokleta će biti kotarica tvoja i naćve tvoje. Proklet će biti plod utrobe tvoje i plod zemlje tvoje, mlad goveda tvojih i stada ovaca tvojih. Proklet ćeš biti kad dolaziš i proklet ćeš biti kad polaziš. (Peta knjiga Mojsijeva ili Zakoni ponovljeni 28:15—19).

[102]) Sve ono čemu ljudi priznaju božansku moć i smatraju ga božanstvom osim jedinog Allaha, vodi ljude velikoj i teškoj zabludi.

كفروا وماتوا وهم كفار اولئك عليهم لعنة الله
والملائكة والناس اجمعين ﴿١٦١﴾ خالدين فيها لا يخفف
عنهم العذاب ولا هم ينظرون ﴿١٦٢﴾ والهكم اله واحد
لا اله الا هو الرحمن الرحيم ﴿١٦٣﴾ ان في خلق السموات والارض
واختلاف الليل والنهار والفلك التي تجري في البحر بما
ينفع الناس وما انزل الله من السماء من ماء فاحيا به الارض
بعد موتها وبث فيها من كل دابة وتصريف الرياح والسحاب
المسخر بين السماء والارض لآيات لقوم يعقلون ﴿١٦٤﴾ ومن
الناس من يتخذ من دون الله اندادا يحبونهم كحب
الله والذين آمنوا اشد حبا لله ولو يرى الذين ظلموا اذ يرون
العذاب ان القوة لله جميعا وان الله شديد العذاب ﴿١٦٥﴾

اذ تبرأ الذين اتبعوا من الذين اتبعوا ورأوا العذاب وتقطعت
بهم الاسباب ﴿١٦٦﴾ وقال الذين اتبعوا لو ان لنا كرة
فنتبرأ منهم كما تبرؤا منا كذلك يريهم الله
اعمالهم حسرات عليهم وما هم بخارجين من النار ﴿١٦٧﴾
يا ايها الناس كلوا مما في الارض حلالا طيبا ولا تتبعوا
خطوات الشيطان انه لكم عدو مبين ﴿١٦٨﴾ انما يأمركم
بالسوء والفحشاء وان تقولوا على الله ما لا تعلمون ﴿١٦٩﴾
واذا قيل لهم اتبعوا ما انزل الله قالوا بل نتبع ما الفينا
عليه آباءنا اولو كان آباؤهم لا يعقلون شيئا ولا
يهتدون ﴿١٧٠﴾ ومثل الذين كفروا كمثل الذي ينعق
بما لا يسمع الا دعاء ونداء صم بكم عمي فهم لا يعقلون ﴿١٧١﴾

»Da nam se još jedamput na svijet povratiti, pa da se i mi njih odreknemo, kao što se oni nas odrekoše«. Tako će im Bog pokazati sva djela njihova, radi kojih će se teško i preteško kajati. Ali njima nema izaći iz vatre paklene.[103])

DIO. 21 — ZABRANJENA JELA.

168. O ljudi! Jedite sve one stvari na zemlji, koje su dopuštene, čiste i lijepe.[104]) Ne idite stopama sataninim, jer vam je

[103]) Međusobno odricanje vođa i onih koji su vođeni počelo je i na ovom svijetu. Mnogi židovi su se pokajali radi toga, što su slijedili svoje vođe i prema Božjem Poslaniku svoje neprijateljstvo ispoljili. Radi tog je mnoge židovske porodice i plemena zatekla velika nevolja, bili su proganjani i udaljivani sa svojih domova, ili su druge razne kazne pretrpili.

[104]) Pošto je vjerovanje u jedinstvo Božje u prošlim dijelovima opširno izloženo i objašnjeno, sada se iznose druga vjerovanja. Ovaj ajet sadrži dva propisa. U prvom se kaže da se mogu jesti samo dozvoljene i čiste stvari. Stvari koje su nedozvoljene smatraju se da su po šeriatu

يا أيها الذين آمنوا كلوا من طيبات ما رزقناكم
واشكروا لله إن كنتم إياه تعبدون ﴿١٧٢﴾ إنما حرم
عليكم الميتة والدم ولحم الخنزير وما أهل به
لغير الله فمن اضطر غير باغ ولا عاد فلا إثم عليه إن الله
غفور رحيم ﴿١٧٣﴾ إن الذين يكتمون ما أنزل الله من
الكتاب ويشترون به ثمنا قليلا أولئك ما يأكلون
في بطونهم إلا النار ولا يكلمهم الله يوم القيامة
ولا يزكيهم ولهم عذاب أليم ﴿١٧٤﴾ أولئك الذين
اشتروا الضلالة بالهدى والعذاب بالمغفرة فما أصبرهم
على النار ﴿١٧٥﴾ ذلك بأن الله نزل الكتاب بالحق وإن الذين
اختلفوا في الكتاب لفي شقاق بعيد ﴿١٧٦﴾ ليس البر أن تولوا

on otvoreni neprijatelj. 169 On *(satana)* vas navodi da činite ružna i nevaljala djela i da o Bogu govorite ono, što vi ne znate. 170 Kad se njima *(koji Bogu druga zamišljaju)* rekne: slijedite ono što vam je Bog objavio, onda oni odgovaraju: mi slijedimo ono, što su naši očevi slijedili. A hoće li oni to i onda činiti, kad znaju da njihovi očevi nijesu ništa shvaćali, niti su bili upućeni pravim putem. 171 Stanje je onoga, koji nevjernike poziva na pravi put, kao i stanje pastira, koji se javlja stadu svome, a stado mu samo glas i viku čuje, ali riječi ne razaznaje. Oni su gluhi, slijepi i nijemi. Oni ne mogu ništa da shvate.[105]) 172 O vjernici! jedite one lijepe i dozvoljene stvari, koje smo vam podarili. Obožavajte Allaha i klanjajte Mu se, i budite Mu zahvalni. 173. Bog vam je zabranio da jedete mrljinu, krv,

zabranjene. Osim toga stvari koje su po šeriatu dozvoljene ako se do njih dođe krađom, mitom i drugim nedozvoljenim sredstvima, postaju po šeriatu zabranjene. Potrebno je bilo da se židove na ovo upozori, jer su oni pridavali važnosti samo vanjskoj formi vjere, a nisu posvećivali pažnje tomu da i svoju unutrašnjost očiste. Radi toga su oni poprimili ne samo one dvije stvari koje im je vjera zabranjivala, nego su se služili prevarama i drugim nedozvoljenim sredstvima.

Drugi propis ovog ajeta poučava, da se ne ide stopama sataninim, a onda, da se ne upotrebljuje zabranjena jela. Tjelesni i duševni život čovjekov stoji u međusobnoj vezi. Neosporno je da na mozak i srce hrana vrlo mnogo utječe. Radi toga Kur'an hrani i načinu ishrane daje veliku važnost i naređuje da se jedu samo čiste, lijepe i zdrave stvari.

[105]) Ovaj ajet prispodobljava Božjeg Poslanika onome, koji svakoga istini poziva; ali nevjernici su slijepi, gluhi i nijemi i radi toga ne čuju njegova glasa. Oni su kao oni koji čuju glas pastirov, ali riječi ne razumiju. Radi toga kad se nevjernici pozivaju da istinu prime, govore kako to prednji ajet izlaže, da slijede očeve svoje.

svinjsko meso i što je zaklano u nečije drugo ime osim Božjeg.[106]) Koga bi nevolja natjerala da ovo jede, a nije prekoračio granice onoga što je dozvoljeno, njemu neće grijeha biti. Bog oprašta i milostiv je. 174 Oni, koji sakrivaju knjigu koju im je Bog poslao *(makar koji dio)* i sakrivajući to, žele neku malu i neznatnu korist da steku, trpaju vatru u svoje stomake i žderu je. Bog na Sudnjem danu neće s njima razgovarati, niti će ih *(od grijeha)* očistiti. Njih čeka gorka i strašna kazna. 175 To su oni, koji uzimaju zabludu mjesto pravog puta, a patnju mjesto oproštenja. Kako li se čine strpljivim pred tim, što će biti u pakao bačeni! 176 Eto tako Bog je objavio Knjigu iznoseći Istinu u njoj. Oni, koji jedan dio Knjige vjeruju, a drugi dio poriču, i koji skreću sa pravog puta, u protuslovlja zapadaju. Oni su vrlo daleko od Istine.

DIO. 22 — O ODMAZDI I OPORUCI.

177 Dobročinstvo i pravi put nije u tome, da vi okrećete lica vaša prema istoku ili zapadu.[107]) Dobročinstvo čini i pravim putem ide ko vjeruje Boga, Sudnji dan, anđele,[108])

[106]) životinja koja bi uginula ili bi je naklala i razdrla kakva zvijer bila je zabranjena jesti i u Hazreti Musaovu vjerozakonu. (Treća knjiga Mojsijeva ili Levitska 15:17). Po istom vjerozakonu je bila i krv zabranjena (Knjiga Levitska 7:21). Isto tako je bila i krmetina zabranjena (7:11). U Evanđelju ima mjesta koja se odnose na svinju iz kojih se razumije da se Hazreti Isau gadila svinjetina. U ovom pogledu ne nalazimo ništa u čemu bi se Hazreti Isaov vjerozakon razlikovao od Hazreti Musaova.

[107]) Ovim ajetom Kur'an stiče pohvalu i priznanje i najvećih svojih neprijatelja. Prevodilac i komentator Kur'ana Wherry govoreći o ovom ajetu kaže: »Ovaj ajet je od najglavnijih kur'anskih ajeta. Ovaj ajet do najveće mjere jasno i otvoreno dijeli formalno i stvarno učinjeno dobročinstvo i uz klanjanje i obožavanje Allaha kao glavni temelj vjere postavlja dobročinstvo prema ljudima.

Ovaj ajet ne daje važnosti tome što će se neko okrenuti istoku ili zapadu, nego traži da djela budu iskrena i prožeta pravim vjerskim duhom, a ako taj istinski vjerski duh ne bude vladao tim djelima, onda od tih djela neće biti koristi.

[108]) U početku ovog poglavlja je istaknuto da vjerovanje meleka ili anđela spada u osnove vjere, pa se to i u ovom ajetu ističe da je to vjerovanje temeljna vjerska dužnost. Ovo vjerovanje meleka možda nije onako kao što je to vjerovanje Božjeg jedinstva. Ali u svim jednobožačkim

Knjigu[109]) i poslanike; koji imetak, što mu je srcu prirastao dijeli i dariva svojim bližnjim, siročadi, nevoljnicima, putniku (*koji je ostao bez sredstava*), siromahu prosjaku i zarobljeniku, da se otkupi,[110]) koji klanja namaz i dijeli zekat, koji, ono što obeća i ispuni, i koji trpi kad ga nevolje, bolesti i poteškoće životne snađu. Eto to su oni, koji su u dobru i istini postojani i koji se čuvaju svih hrđavih i nevaljalih djela. 178 O vjernici! naređuje vam se odmazda za one, koji su ubijeni. Čovjeka za čovjeka, roba za roba, a žensko za žensko.[111]) Ako bi bilo

---

vjerama nailazimo na ovo vjerovanje. Kao što se u svekolikom islamskom vjerovanju nalazi jedno dublje značenje, tako isto se ono nalazi i u vjerovanju meleka. Kako materijalne snage ljudi ne mogu doći do punog izražaja bez vanjske podrške i utjecaja, na pr. očima ne možemo vidjeti ako nema svjetla, koje ih stalno podržavaju i daju im nove snage, tako isto i duševne snage ne mogu se zadovoljiti same sobom. Radi toga naše duševne snage trebaju podrške od izvjesnih nadprirodnih bića, čija je opstojnost i bitak neovisan i samostalan.

U čovjeku vidimo dvostruku sposobnost njegovih duševnih primanja i stremljenja. Duševna stremljenja čovjekova su ili upućena višem duševnom obliku dobra i visokih moralnih vrlina, ili su upućena niskim i životinjskim strastima. Ovdje dolaze do izražaja vanjski utjecaji. Mi kažemo da čovjeka na dobra djela potiču meleći, a na hrđava djela đavoli ili satane. Prvi slijede »ruhul-kudusa« ili Božanski duh, a drugi slijede satanu. Cilj, koji se želi postići vjerovanjem meleka je, da u čovjeku razvije naklonosti dobru i da se tim osjećajima i naklonostima čovjek bez sustezanja pokorava. Radi toga nam se naređuje vjerujući meleke da naše dužnosti najsavjesnije ispunjavamo i da ne dopustimo da satana mogne vršiti utjecaj na naša duševna osjećanja i da nas zavede stranputicama u nevjerstvo. Prema tome vjerovanje u meleke znači pokoriti se glasu duše, koji čovjeka vodi dobru i sreći.

109) Ovdje se govori o vjerovanju u »knjige« i »poslanike«. Knjiga je spomenuta u jednini, a poslanici u množini. Uzrok je tomu, što je Kur'an sabrao sve ranije knjige ili Božje Objave. Ko vjeruje Kur'an taj vjeruje i sve ranije knjige, koje su bile objavljene.

110) Islam je jedina vjera, koja svojim šljedbenicima preporučuje i naređuje da svoj imetak žrtvuju i dijele ratnim zarobljenicima, kako bi se mogli riješiti ropstva. Muslimani su prema ovoj odredbi dužni da za svoga zarobljenoga neprijatelja i imetak žrtvuju da se on otkupi. Ovako visokim čovječanskim propisima nema primjera ni u jednoj vjeri. Hazreti Isa je rekao: »Ljubi neprijatelja!« Nije moguće ne priznati veličinu ovoga propisa, ali neprijatelja koji je u ratu zarobljen ostaviti slobodna, pa onda u Božje ime žrtvovati i imetak da se taj zarobljenik otkupi, kako to Kur'an nalaže, to je najveća služba čovječanstvu i najkorisnija zapovijed i propis koji je postavljen.

111) Islam je u ovom pitanju odmazde učinio znatne izmjene prema Hazreti Musaovu šeriatu (vjerozakonu) i odmazdu skratio samo u sluča-

وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ
وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ وَآتَى الْمَالَ
عَلَى حُبِّهِ ذَوِي الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ
وَالسَّائِلِينَ وَفِي الرِّقَابِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ
وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا وَالصَّابِرِينَ فِي الْبَأْسَاءِ وَ
الضَّرَّاءِ وَحِينَ الْبَأْسِ أُولَئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَأُولَئِكَ هُمُ
الْمُتَّقُونَ ﴿١٧٧﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ
فِي الْقَتْلَى الْحُرُّ بِالْحُرِّ وَالْعَبْدُ بِالْعَبْدِ وَالْأُنْثَى بِالْأُنْثَى فَمَنْ
عُفِيَ لَهُ مِنْ أَخِيهِ شَيْءٌ فَاتِّبَاعٌ بِالْمَعْرُوفِ وَأَدَاءٌ إِلَيْهِ
بِإِحْسَانٍ ذَلِكَ تَخْفِيفٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَرَحْمَةٌ فَمَنِ اعْتَدَى
بَعْدَ ذَلِكَ فَلَهُ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٧٨﴾ وَلَكُمْ فِي الْقِصَاصِ حَيَاةٌ

يَا أُولِي الْأَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٧٩﴾ كُتِبَ عَلَيْكُمْ إِذَا
حَضَرَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ إِنْ تَرَكَ خَيْرًا الْوَصِيَّةُ لِلْوَالِدَيْنِ
وَالْأَقْرَبِينَ بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ ﴿١٨٠﴾ فَمَنْ بَدَّلَهُ بَعْدَ
مَا سَمِعَهُ فَإِنَّمَا إِثْمُهُ عَلَى الَّذِينَ يُبَدِّلُونَهُ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٨١﴾
فَمَنْ خَافَ مِنْ مُوصٍ جَنَفًا أَوْ إِثْمًا فَأَصْلَحَ بَيْنَهُمْ فَلَا إِثْمَ
عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٨٢﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ
عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ
لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٨٣﴾ أَيَّامًا مَعْدُودَاتٍ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ
مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ
فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ فَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ وَأَنْ
تَصُومُوا خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٨٤﴾ شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي

oprošteno *(ubici)* od brata njegova *(ubijenog ili njegovih nasljednika)*, onda treba postupiti po običaju i na najljepši način to izvršiti *(platiti krvarinu nasljednicima za ubijenog)*. To vam je olakšanje i milost učinjena od Gospodara vašeg, a poslije toga svako ko počini prestup i zlo djelo, zaslužuje tešku i groznu kaznu. 179 O razumni i pametni! Vi ćete život svoj u odmazdi osigurati da bi se sačuvali *(od nepravednog prolijevanja krvi)*.[112]) 180 Naređuje vam se, kad se nekom od vas smrt prikuči,

jevima ubistva ili umorstva. Musaov vjerozakon je propisivao odmazdu u svim slučajevima tjelesnog ranjavanja, dok Islam odmazdu naređuje samo za ubijene, to jest ubojice treba smrću kazniti. Pošto je Kur'an ovo pravilo iznio u općoj formi, propisuje, da se ubica ima smaknuti, pa bio slobodnjak, rob ili žena. Kad bi kod Arapa prije pojave Islama bio u nekom plemenu ubijen kakav plemić, onda bi nastojali da radi njega ubiju što više ljudi radi osvete, a ako bi ubijeni bio rob ili žena, onda bi se zadovoljili sa samim ubijanjem ubojice. Kur'an ovaj običaj dokida (O ovome opširne podatke daju Ebu Hajjan i Razija).

[112]) Do objave ovog ajeta muslimani su podnosili najveće muke i nevolje i nisu od sebe glasa puštali. Mnogo je muslimana na najkrvoloč-

ako imetka ostavlja, da ga oporučno ostavi roditeljima i bližnjim svojima, kako je to u običaju. Ovo je *dužnost* bogobojaznih.[113]) 181 Ko izmijeni zapovijed ovu pošto je čuje, veliki grijeh pada na one, koji to budu mijenjali. Bog sve čuje i sve zna. 182 Ko se boji da će oporučitelj *(sa svojom oporukom)* zapasti u pokrešku ili grijeh počiniti, neće biti griješan ako bude nastojao da ih izmiri *(one kojih se oporuka tiče)*. Bog oprašta *(onima koji dužnost vrše)* i *(pokornima)* je milostiv.

DIO. 23 — POST.

183 O vjernici! Vama se post naređuje kao što je bio naređen i onima, što su prije vas bili, da bi se tako sačuvali *(od grijeha)*.[114]) 184 To je *(post koji vam se naređuje)* određeni broj dana.[115]) Ko od vas bude *(u tim danima)* bolestan ili na putu *(ako bude jeo)*, naposti će one dane koje nije postio u drugim danima. Oni, koji ne mogu izdržati post, otkupiće ga *(dužnost posta)* tako, da nahrane *(za svaki dan)* jednog siromaha. Ko od srca bude htio dobro učiniti, njemu će dobro biti. Da postite, to

niji način ubijeno. Neprijatelji muslimanstva su se bavili mišlju da sve muslimane uzmu pod sablju i na to su se bili najozbiljnje pripremili. Ovaj propis odmazde potakao je muslimane na obranu i stavio im u dužnost da svoje živote čuvaju. Osim toga ako ovo pitanje sa općeg stanovišta razmotrimo dolazimo do zaključka, da sigurnost i napredak ne mogu biti zajamčeni ako se ljudima ne osigura život i sloboda kretanja, te zločinci, koji na pravdi Boga ubijaju, ne budu kažnjeni odgovarajućom kaznom.

113) Neki govore da je ajet o nasljedstvu (4:11) digao ovaj propis o oporučivanju, ali ovo nije tačno jer (119) ajet u (5) poglavlju, koji je bez sumnje poslije ajeta o nasljedstvu došao, dokazuje da ova odredba o oporuci i dalje ostaje. Šta više propisuje postavljanje svjedoka za ovu oporuku koja je veoma korisna. Ova oporuka, koja se ovdje nalaže služi dobrom cilju i sigurno nije dokinuta.

114) Post je ustanova kao i namaz sveopće Božje vjere. Čak i kršćanima je post naređen (Matej 6:16—17; Luka 5:30—32). Ali Islam je ovoj ustanovi vjere dao posve novo značenje. Prije Islama je post bio trapljenje i mučenje tijela. U Islamu post treba da posluži moralnoj i duhovnoj obnovi čovjeka. Na kraju ovog ajeta stoji: »da bi se tako sačuvali«, dakle da bi se moralno i duhovno uzdigli. Cilj je posta odstraniti od čovjeka sve zle poroke i naučiti ga da ih se čuva. Radi toga u Islamu nije post suzdržavati se izvjesno vrijeme od jela i pića, nego u isto vrijeme treba se čuvati svih nevaljalština i poroka.

115) Ovaj određeni broj je 29 ili 30 dana.

أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ وَالْفُرْقَانِ
فَمَن شَهِدَ مِنكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ وَمَن كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَىٰ
سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ
الْعُسْرَ وَلِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَاكُمْ وَ
لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٨٥﴾ وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ
أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي
لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ ﴿١٨٦﴾ أُحِلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الرَّفَثُ إِلَىٰ
نِسَائِكُمْ هُنَّ لِبَاسٌ لَّكُمْ وَأَنتُمْ لِبَاسٌ لَّهُنَّ عَلِمَ اللَّهُ أَنَّكُمْ
كُنتُمْ تَخْتَانُونَ أَنفُسَكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ وَعَفَا عَنكُمْ
فَالْآنَ بَاشِرُوهُنَّ وَابْتَغُوا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا
حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ

ثُمَّ أَتِمُّوا الصِّيَامَ إِلَى اللَّيْلِ وَلَا تُبَاشِرُوهُنَّ وَأَنتُمْ عَاكِفُونَ
فِي الْمَسَاجِدِ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَقْرَبُوهَا كَذَٰلِكَ
يُبَيِّنُ اللَّهُ آيَاتِهِ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿١٨٧﴾ وَلَا تَأْكُلُوا
أَمْوَالَكُم بَيْنَكُم بِالْبَاطِلِ وَتُدْلُوا بِهَا إِلَى الْحُكَّامِ لِتَأْكُلُوا
فَرِيقًا مِّنْ أَمْوَالِ النَّاسِ بِالْإِثْمِ وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٨٨﴾ يَسْأَلُونَكَ
عَنِ الْأَهِلَّةِ قُلْ هِيَ مَوَاقِيتُ لِلنَّاسِ وَالْحَجِّ وَلَيْسَ الْبِرُّ بِأَن
تَأْتُوا الْبُيُوتَ مِن ظُهُورِهَا وَلَٰكِنَّ الْبِرَّ مَنِ اتَّقَىٰ وَأْتُوا الْبُيُوتَ
مِنْ أَبْوَابِهَا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١٨٩﴾ وَقَاتِلُوا فِي
سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ
الْمُعْتَدِينَ ﴿١٩٠﴾ وَاقْتُلُوهُمْ حَيْثُ ثَقِفْتُمُوهُمْ وَأَخْرِجُوهُم
مِّنْ حَيْثُ أَخْرَجُوكُمْ وَالْفِتْنَةُ أَشَدُّ مِنَ الْقَتْلِ وَلَا تُقَاتِلُوهُمْ

će za vas mnogo bolje biti ako vi to samo znate. 185 *(Ovi određeni dani su)* Ramazan mjesec u kome je objavljen Kur'an kao putokaz čovječanstvu i jasan dokaz, koji vodi do pravog puta i dijeli istinu od neistine.[116]) Ko se uvjeri da je mjesec Ramazan nastupio i bude prisutan tome, taj neka ga posti. Ko bude od vas bolestan ili na putu, dane u koje nije postio kasnije će napostiti. Bog želi da vam olakša, a ne da vam oteža i da vi post potpuno ispunite, i da Boga slavite i veličate što vas je uputio na pravi put, da bi Mu bili potpuno zahvalni. 186 Kad te Moji robovi zapitaju o Meni *(reci im):* Ja sam vrlo blizu. Odazivam se

[116]) Ovdje Kur'an u prvom redu ističe da je putovođ ljudi, te da su u njemu sadržane sve pouke koje su ljudima bez razlike na stalež, mjesto i vrijeme potrebne, u drugom redu kaže da sadrži najjasnije dokaze i istine koje vode do pravog puta, a treće poučava ljude, kako će moći lučiti istinu od neistine, te predočava kakve će plodove imati vjernici od ovog vjerovanja kao i kakve će pošljedice stići nevjernike. Prvi Kur'anski ajeti su objavljeni u noći »Kader«.

molitvama onih, koji Mi se klanjaju i mole Me. Neka se oni odazovu Mome pozivu i neka Me vjeruju, pa da budu upućeni na pravi put i da do sreće dođu.[117]) 187 Dozvoljeno vam je da se u noćima ramazanskim prikučujete ženama vašim. One su vaša odjeća, a vi ste njihova odjeća.[118]) Bog zna da vi dušama vašim nasilje činite, pa prima pokajanje vaše i oprašta vam. Sada dopuštenjem Božjim prikučujete se *(noću)* ženama vašim i tražite što vam je Bog odredio i dao. Jedite i pijte sve dok se tmina noćna ne počne rastupati i zora pojavljivati, a onda postite sve do noći. Ne prikučujte se ženama vašim dok u džamijama boravite vršeći pobožnost *(kad se zatvorite u i'tikaf)*. To su propisi i zabrane Božje, pa se ne približujte njima. Tako Bog ljudima tumači znakove i dokaze Svoje, da bi ih tako *(od nevaljalština)* sačuvao. 188 Ne jedite jedni drugih imetke na nedozvoljen način i ne idite sudijama i upravnicima, da bi se mitom mogli dograbiti tuđeg imetka i neopravdano ga jesti i uživati, a to naročito kad znate da je tako.[119])

DIO. 24 — OBRAMBENI RAT.

189 Pitaju te o mlađacima, *(koji se rađaju ili nastupaju)*, reci: oni su putokazi ljudima, kojima se koriste i po kojima hadždž *(hodočašće na Ka'bu)* vrše. Nije nikakvo dobročinstvo, da vi u domove vaše straga ulazite. Dobročinstvo je to, da se čovjek *(nevaljalština)* čuva. U domove vaše na vrata ulazite. Bojte se Boga i izvršavajte dužnosti vaše prema Bogu, pa da

---

117) Čovjek sa postom potpuno očisti svoju griješnu unutrašnjost i tako se Bogu približi. Molitve koje se upućuju u ovim časovima pune pobožnosti bivaju primljene. Ovo se dade razumiti iz ovog ajeta. Božji Poslanik se uz Ramazan više odavao molitvi, nego li u drugim danima (Buharija). Isto su tako i ashabi radili (Sahihi Muslim).

118) Ovdje se na klasičan način izlaže odnos između muža i žene, njihova privrženost jednog prema drugom i supružanska ljubav, te zaštićivanje i čuvanje bračnih veza.

119) Pošto se ljudima naređuje, da se posteći čuvaju svih nevaljalština, onda im se strogo naređuje da ne jedu imetak, do koga su na nedozvoljen način došli. Čovjek kad posti postaje gospodar svojih strasti, i kod ljudi koji poste nestaje želje da uživaju imetak, do koga se na nedozvoljen način dolazi.

budete spašeni.[120]) 190 Borite se na Božjem putu sa onima, koji s vama u borbu stupe, ne prekoračujte granice, zaista Bog ne voli one, koji prekorače granice *(onoga što je dopušteno)*.[121]) 191 Ubijte ih gdjegod ih nađete,[122]) i prognajte ih, odakle su oni vas prognali.[123]) Smutnja je mnogo teža nego

[120]) Arapi su narod, koji je naročito odan mitologiji i vjerovanju u razne bajke. Kad bi započeli neki posao nebi htjeli ulaziti na vrata svojih kuća sve dotle dok ne bi polučili kakav uspjeh, nego bi u kuću ulazili sa stražnje strane. Ovako bi često puta i po čitavu godinu ustrajali i ne bi htjeli na vrata ulaziti. Muslimani, koji su živjeli u jednoj silničkoj i tiranskoj sredini i koji su sebi postavili za zadatak uspostavljanje vjerske slobode, morali su prije svakoga, da se riješe ovih glupih bajki. Radi toga im se naređuje, da se oni u prvom redu čuvaju svih nevaljalština. Neki komentatori Kur'ana tumače da ulazak na kućna vrata znači slijediti pravi put, a ulazak sa stražnje strane znači ići stramputicom. Neki misle, pošto je u Arapa bio običaj kad bi stupili u ihrame da ulaze u kuću sa stražnje strane, da se ovim ajetom hoće da dokine taj stari poganski običaj.

[121]) Ovo je prvi ajet koji dopušta ratovanje. Šest ajeta se bavi ovim pitanjem i završavaju se sa 195 ajetom. Ovim ajetom se naređuje muslimanima da stupe u borbu sa onima, koji ih napadnu. Iz ovoga jasno razabiremo da rata može biti samo u slučaju obrane i da je propisan bio zato jer su muke i patnje muslimana postale nesnošljive.

Iz ovoga ajeta razumijemo da se muslimanima dopušta borba samo s onima koji ih napadnu i dignu se protiv njih. Radi toga vidimo da se ne dozvoljava da se u borbu stupi sa drugim osim onih koji su napali, pa prema tome muslimani nisu istupali u borbu protiv djece, staraca, žena i onih koji nisu u borbi sudjelovali i čuvali su mirno gradsko i seosko stanovništvo.

Druga tačka ovoga ajeta sadrži propis da se u ratu ne smiju prekoračiti granice onog što je dopušteno. Borba koja sadrži ove uvjete naziva se »borba na Božjem putu«. U cijelom Kur'anu nema nijednog ajeta, koji bi dopuštao rat u cilju širenja vjere. Ono što se govori da Kur'an dopušta ratovanje radi širenja vjere su proizvoljna naklapanja neprijatelja Islama. Iz ovoga je posve jasno da je muslimanstvo neprijatelj ratovanja, a dopušta ga samo u krajnjoj nuždi, kada muslimnima prijeti životna opasnost.

Velika je razlika u propisima o ratovanju koje je postavio Islam i u propisima koje je postavilo Židovstvo. Židovstvo ratuje do istrebljenja jednog naroda i teži da ga sa njegove grude protjera. Islam dopušta samo obranbene ratove.

[122]) Prirodna je posljedica ratovanja kad je već borba započela, da se neprijateljski ratnik gdjegod se zateče ubije.

[123]) Neprijatelji su muslimane iz Mekke otjerali i zabranili im ulaženje u Mesdžidi-haram. Inače je Mesdžidi-haram duhovno središte nove vjere. Prema tome cilj je ove obranbene borbe protjerati neprijatelja iz toga središta odakle su muslimane protjerali. Prema tome muslimanima

عند المسجد الحرام حتى يقاتلوكم فيه فإن قاتلوكم
فاقتلوهم كذلك جزاء الكافرين ۝١٩١ فإن انتهوا فإن
الله غفور رحيم ۝١٩٢ وقاتلوهم حتى لا تكون فتنة و
يكون الدين لله فإن انتهوا فلا عدوان إلا على الظالمين ۝١٩٣
الشهر الحرام بالشهر الحرام والحرمات قصاص فمن اعتدى
عليكم فاعتدوا عليه بمثل ما اعتدى عليكم واتقوا
الله واعلموا أن الله مع المتقين ۝١٩٤ وأنفقوا في سبيل الله
ولا تلقوا بأيديكم إلى التهلكة وأحسنوا إن الله يحب
المحسنين ۝١٩٥ وأتموا الحج والعمرة لله فإن أحصرتم فما
استيسر من الهدي ولا تحلقوا رءوسكم حتى يبلغ الهدي
محله فمن كان منكم مريضا أو به أذى من رأسه ففدية

من صيام أو صدقة أو نسك فإذا أمنتم فمن تمتع بالعمرة
إلى الحج فما استيسر من الهدي فمن لم يجد فصيام ثلاثة أيام
في الحج وسبعة إذا رجعتم تلك عشرة كاملة ذلك
لمن لم يكن أهله حاضري المسجد الحرام واتقوا الله واعلموا
أن الله شديد العقاب ۝١٩٦ الحج أشهر معلومات فمن
فرض فيهن الحج فلا رفث ولا فسوق ولا جدال في الحج وما
تفعلوا من خير يعلمه الله وتزودوا فإن خير الزاد التقوى
واتقون يا أولي الألباب ۝١٩٧ ليس عليكم جناح أن تبتغوا
فضلا من ربكم فإذا أفضتم من عرفات فاذكروا
الله عند المشعر الحرام واذكروه كما هداكم وإن كنتم
من قبله لمن الضالين ۝١٩٨ ثم أفيضوا من حيث أفاض الناس

ubijanje.[124]) I ne borite se s njima kod Mesdžidi-hrama (Ka'be), dok se oni ne počnu s vama boriti. Ako oni udare na vas, onda se vi borite protiv njih. Takova je kazna nevjernicima. 192 Ako se oni pređu boja i ratovanja *(i vi se okanite)*. Svakako je Bog milostiv i oprašta.[125]) 193 Borite se s njima sve dok smutnju i zlo ne istrijebite, i tada će biti samo vjera u Allaha jedinoga. Ako se oni borbe okane, onda se samo može boriti protiv silnika.[126]) 194 Mjesec haram je zamjena mjeseca koji je ha-

---

se stavlja u dužnost da ih samo odatle odstrane, a nikako da ih unište i istrijebe.

124) Muslimani su od neprijatelja pretrpili svakovrsne nevolje i nasilja. Muke i nasilja koja su trpili bila su gora i od same smrti.

125) Po ratnim propisima Islama i u ratu mora vladati milosrđe i čim se neprijatelj povuče i prestane sa borbom sablje se moraju staviti u korice. Pogani su se nekoliko puta koristili ovakim držanjem muslimana da bi kasnije za sebe iskoristili zgodan čas za novu borbu.

126) Riječ smutnja ili »fitnetun« smo još ranije objašnjavali. Ovdje se misli zlostavljanja koja su radi vjere činjena od strane pogana. Mu-

ram.[127]) Sve što je tada zabranjeno činiti spada pod propise odmazde.[128]) One, koji vas tada napadnu, na isti način i vi napadnite. Bojte se Boga i znajte, da je Bog sa onima koji se boje. 195 Žrtvujte na Božjem putu *(imetak vaš)* i ne bacajte se rukama vašim u opasnost,[129]) dobra djela činite! Bog voli one koji dobra djela čine.

DIO. 25 — HADŽDŽ.

196 Izvršite hadždž i umru radi Boga.[130]) Ako vam bude zabranjeno i budete spriječeni[131]) *(da ovo izvršite),* onda ste

---

slimani su stavljeni na sve moguće patnje radi toga da bi napustili svoju vjeru i primili neku drugu. Zato se muslimanima naređuje da čim izvojuju slobodu vjere i savjesti ne stupaju ni u kakvu borbu. Cilj je borbe i ratovanja, koje muslimani vode »da vjera bude samo za jednoga Boga«. Sloboda vjere i savjesti ovdje nalaze svoj najbolji oslonac. Božji Poslanik sa poganima sklapa ugovor da bi muslimane očuvao od teških zlostavljanja i osigurao im slobodu vjere i savjesti.

[127]) To jest ko u ovim svetim danima udari na vas, udarite i vi na njega. Ovi su dani poznata četiri mjeseca u kojima je zabranjeno krv proljevati.

[128]) Sve što se u tim danima bude učinilo protiv propisa i što je zabranjeno, mora biti kažnjeno odgovarajućim kaznama.

[129]) U časovima kad neprijatelj napada, sustegnuti se od žrtvovanja imetka i materijalnih sredstava za uspješno dovršenje borbe znači dovesti u opasnost opstanak zajednice u kojoj svaki pojedinac može da zadovolji svoje potrebe i da mu ih zajednica osigura.

[130]) Umra je posjećivanje Ćabe u svako doba godine, dok se hadž može obavljati samo u svom određenom vremenu. Obavljajući dužnost hadža stoji se na brdu Arefat. U »Umri« ovo stajanje otpada. U hadžu se oblače ihrami, ophodi se oko Ćabe, trči se između Safe i Merve i stoji se na Arefatu, a u umri se vrši samo ono prvo troje. I kod hadža i kod umre postoji nesuglasica u tome hoće li se rezati kosa ili neće. Kod hadža se kosa reže poslije svršenog cijelog obreda, koji je u hadžu propisan.

Hadž je najzadnja dužnost islamska, koja se mora izvršiti. Ova dužnost je zadnje duhovno utočište ovog svijeta. Oblačenje ihrama je uvod u vršenje ove dužnosti i treba da nam predoči kidanje veze sa ovim životom. Ihram znači ogrnuti se sa dva čista komada platna i odbaciti svu onu vrijednu i nevrijednu odjeću. Čovjek na taj način s ljubavlju žrtvuje sva ovosvjetska dobra da Božju ljubav i milost steče. Druga dužnost je obaći Ka'bu, a treća između Safe i Merve potrčati samo za ljubav Božju, odstranivši sve druge želje i prohtjeve, te tako savršenu ljubav u sebi prema Bogu odnjegovati. Ove kretnje i postupci treba da predstave, da se vjernik potpuno predaje svome Bogu, i da za Njegovu ljubav žrtvuje sve dobro ovoga svijeta.

[131]) Mekka je tada bila u rukama pogana i oni su muslimanima zabranjivali vršenje dužnosti hadža.

42 سورة البقرة ٤٢

واستغفروا الله إن الله غفور رحيم ۝ فإذا قضيتم
مناسككم فاذكروا الله كذكركم آباءكم
أو أشد ذكرا فمن الناس من يقول ربنا آتنا في الدنيا وما له
في الآخرة من خلاق ۝ ومنهم من يقول ربنا آتنا في الدنيا
حسنة وفي الآخرة حسنة وقنا عذاب النار ۝ أولئك
لهم نصيب مما كسبوا والله سريع الحساب ۝ واذكروا
الله في أيام معدودات فمن تعجل في يومين فلا إثم عليه
ومن تأخر فلا إثم عليه لمن اتقى واتقوا الله واعلموا أنكم
إليه تحشرون ۝ ومن الناس من يعجبك قوله في الحياة الدنيا
ويشهد الله على ما في قلبه وهو ألد الخصام ۝ وإذا تولى
سعى في الأرض ليفسد فيها ويهلك الحرث والنسل والله

dužni da doprinesete žrtvu.[132]) Ne bričite vaše glave sve dok žrtve na mjesto ne donesete. Ko od vas bude bolestan, ili ga bude glavobolja ili druga kakva nevolja snašla, pa kao zamjenu za to treba da posti, ili milostinju podijeli ili kurban *(žrtvu)* zakolje. Kad budete sigurni,[133]) pa ko se bude mogao koristiti sa »umrom« do hadždža,[134]) neka zakolje žrtvu, koju i kakvu može. Ko ne mogne naći *(žrtvu ili kurban)* za vrijeme hadždža će postiti tri dana, a sedam dana kada se povrati i tako će ispuniti deset dana. To je za one, čije se porodice ne nalaze u Mesdžidi-haramu. Bojte se Boga i znajte da Bog za nevaljalštine teško i žestoko kažnjava. 197 Hadždž se obavlja u poznatim mjesecima.[135]) Ko odredi da u ovim mjesecima izvrši hadž, onda za vrijeme hadždža ne smije se tući, ružnih i gadnih riječi govoriti, niti polno općiti. Sve što dobro učinite to Bog zna. Opskrbite se! Svakako je najbolja opskrba bogobojaznost. Bojte se Mene, vi razumni! *(i vršite moje zapovijedi)*. 198 *(Trgujući za vrijeme hadždža)* nećete biti griješni, ako tražite Božja dobra i blagodati. Kad se zajednički vraćate sa Arefata,[136]) spominjite

---

[132]) Kad muslimani budu spriječeni da izvrše hadž, onda će kurbane poslati u Ćabu, a ako to ne budu mogli, onda su dužni zaklat ih gdje mogu.

[133]) Sa ovim ajetom se muslimanima navještava da će neprijatelja pobijediti i u potpunom miru moći izvršiti dužnosti hadža.

[134]) Ovim se kaže, da više ne treba ostati u ihramima, pošto se »umra« izvrši.

[135]) Ovo su mjeseci Ševval, Zil-kade i prvih deset dana mjeseca Zil-hidždžeta.

[136]) Arefat je mjesto, gdje se muslimani iskupljaju deveti dan Zil-hidžreta. Od Mekke je udaljen dvanaest milja.

Boga kod Meš'ari-harama.[137]) Sjetite Ga se onako, kako je On vas uputio na pravi put, a prije toga ste bili zalutali stramputicama *(jer ste bili u tami neznanja)*. 199 Zatim se skupa vratite onamo, kuda se i drugi svijet vraća.[138]) Tražite milosti i oprosta od Boga, jer Bog je milostiv i oprašta. 200 Kad izvršite obrede i molitve vaše, sjetite se Boga, kao što ste se sjećali djedova i očeva vaših, pa još i više.[139]) Neki ljudi govore: Naš Bože! Daj nam samo na ovom svijetu. Ali ovi u vječnosti ništa neće imati. 201 Neki govore: Naš Bože! podari nam na ovom svijetu dobro, a i u vječnosti nas nagradi dobrom i sačuvaj nas

الجزء الثاني

٤٣ 43

لا يحب الفساد (٢٠٥) وإذا قيل له اتق الله أخذته العزة بالإثم
فحسبه جهنم ولبئس المهاد (٢٠٦) ومن الناس من يشري
نفسه ابتغاء مرضات الله والله رءوف بالعباد (٢٠٧)
يا أيها الذين آمنوا ادخلوا في السلم كافة ولا تتبعوا خطوات
الشيطان إنه لكم عدو مبين (٢٠٨) فإن زللتم من بعد
ما جاءتكم البينات فاعلموا أن الله عزيز حكيم (٢٠٩)
هل ينظرون إلا أن يأتيهم الله في ظلل من الغمام والملائكة
وقضي الأمر وإلى الله ترجع الأمور (٢١٠) سل بني إسرائيل
كم آتيناهم من آية بينة ومن يبدل نعمة الله من بعد
ما جاءته فإن الله شديد العقاب (٢١١) زين للذين كفروا
الحياة الدنيا ويسخرون من الذين آمنوا والذين اتقوا

patnje paklenske! 202 Eto ovi će dobiti nagradu za ono što su zaslužili. Bog brzo obračun sviđa. 203 Spominjite Boga kroz više dana *(u sve dane kurbanskog bajrama dok traje vrijeme hadždža)*, ko požuri pa se povrati u prva dva dana neće griješan biti, a ko se zadrži i ostane kasnije, neće ni on griješan biti. Ovo je za onoga, koji se čuva loših posljedica. Bojte se Boga i potpuno vršite svoje dužnosti. Znajte da ćete se svi proživiti i da ćete se pred Njega iskupiti. 204 Među ljudima ima ih takovih, čije ti se riječi o životu zemaljskom sviđaju i dopadaju i Boga pozivaju

---

[137]) Meš'ari-haram je okolica Muzdelife. Devetidan Zil-hidždžreta se hadžije sa Arefata ovamo povraćaju.

[138]) Pošto su Kurejševići i neka druga arapska plemena sebe smatrali odličnijim od drugih ljudi, radi toga nijesu htjeli izlaziti na Arefat, Islam je sve ove razlike i privilegije digao.

[139]) Arapi su prije Islama imali običaj, da poslije svršenog hadža spominju svoje očeve i djedove i da se njima ponose. Sada im se naređuje, da najdublje poštovanje iskazuju Bogu Svemogućem kad se budu sjećali svojih predaka.

za svjedoka da im te riječi od srca teku, a u stvari su ovo najljući neprijatelji.[140]) 205 A kada se rastave od tebe, razmile se po zemlji, i trude se, da smutnju po njoj siju, a usjeve i stada uništavaju. Bog ne voli smutnje. 206 Kada se ovakom rekne: Boj se Boga! onda ga oholost i nadutost njegova u grijeh vode. Za ovakog je pakao dosta. Pakao je strašan i grozan ležaj. 207 Među ljudima ih ima, koji se žrtvuju da bi Božje zadovoljstvo stekli. Bog je mnogo milostiv Svojim robovima. 208 O vjernici! svi odmah stupite u mir i međusobno se izmirite, ne slijedite stopama sataninim, jer je on vaš otvoreni neprijatelj. 209 Pa ako vi zastranite i posrnete *(i ne budete htjeli stupiti u mir)*, nakon što su vam došli otvoreni i jasni dokazi, znajte da je Bog velik i mudar. 210 Očekuju li to oni *(koji neće u pravu vjeru da stupe)*, da će im Bog sa anđelima doći u nebeskim oblacima i da će se izvršiti djelo njihovog uništenja. *(Znajte)*. Sve se stvari Bogu povraćaju.[141])

DIO. 26 — NEVOLJE NA KOJE PRAVOVJERNI NAILAZE.

211 Pitaj Izraelićane! Koliko smo Mi njima dali jasnih i otvorenih dokaza. Pa ko zamijeni darove Božje, pošto ih je postigao, Božja kazna je grozna i strašna *(za take nesretnike)*.[142]) 212 Lijep i krasan se pričinja život zemaljski nevjernicima, a oni pravovjerne ruglu izvrgavaju. Oni koji se čuvaju i Boga se boje, na Sudnjem danu biće u višem položaju iznad njih. Bog koga hoće bez mjere i računa nagrađuje.[143]) 213 Svi su ljudi jedna

---

[140]) Kaže se da je ovaj ajet objavljen za poznatog arapskog govornika Ahnes-bin-Šurejka, ali on ima opće svoje značenje i primjenjuje se na sve licemjerce.

[141]) Sa ovim »da će im Bog doći« misli se na izvršavanje Njegovih zapovijedi.

[142]) U ovom ajetu »Božji darovi« misli se Njegova objava Hazreti Muhammedu, a »zamjenjivanje ovih darova« misli se odbijanje Božje Objave. židovima je javljeno jasno u njihovim knjigama da će od roda Ismailova doći jedan poslanik. Poslanici izraelićanski su proricali dolazak Hazreti Muhammedov. Kasnije se ovo Hazreti Muhammedovo poslanstvo jasno i otvoreno ispunilo.

[143]) U ovom ajetu nam se iznosi s jedne strane teško stanje muslimana, koji su iz Mekke iselili u Medinu i tamo čitav svoj imetak ostavili

44 سورة البقرة ٤٤ ٢

فوقهم يوم القيامة والله يرزق من يشاء بغير حساب ﴿٢١٢﴾
كان الناس أمة واحدة فبعث الله النبيين مبشرين
ومنذرين وأنزل معهم الكتاب بالحق ليحكم
بين الناس فيما اختلفوا فيه وما اختلف فيه إلا الذين
أوتوه من بعد ما جاءتهم البينات بغيا بينهم فهدى
الله الذين آمنوا لما اختلفوا فيه من الحق بإذنه والله
يهدي من يشاء إلى صراط مستقيم ﴿٢١٣﴾ أم حسبتم
أن تدخلوا الجنة ولما يأتكم مثل الذين خلوا من قبلكم
مستهم البأساء والضراء وزلزلوا حتى يقول الرسول
والذين آمنوا معه متى نصر الله ألا إن نصر الله قريب ﴿٢١٤﴾
يسألونك ماذا ينفقون قل ما أنفقتم من خير فللوالدين

sljedba bili.[144]) Bog je slao poslanike da ljudima radosne vijesti donose i da ih straše *(da ne bi po zlu putu pošli)*. S njima zajedno je i Knjige slao, koje su istinu i pravdu donosile, da bi tako ljudima presudu izricali u čemu se ne bi slagali. A u ovoj istini se nisu slagali samo oni, kojima je ona dana, nakon što su im jasni dokazi došli, jer su jedni drugima nasilje činili i zavidili.[145]) Bog je uputio pravovjerne po odluci Svojoj u one istine u kojima se oni nisu slagali.[146]) Bog upućuje, koga hoće, na pravi put. 214 Zar vi mislite da ćete unići u raj, a preko vaših glava još nije prohujalo, što je prošlo preko onih, koji su

---

a s druge strane stanje židova u Medini, koji su se lihvom jako obogatili kao i poniženja, koja su siromašni muslimani trpili od obijesnih i bogatih židova. Dalje se izlaže da neko može steći veći položaj samo tako ako pravedno postupa i tuđe pravo poštuje. U isti mah ovaj ajet siromašne i nevoljne muslimane bodri i nagovještava im da će i oni naskoro postignuti blagostanje.

144) Ovaj ajet nam kazuje da su svi ljudi jedna sljedba, to jest, da su jednog pravca bili. Inače u Kur'anu pomoćni glagol »kane« upotrebljava se da istakne sve ono što u istinu postoji.

145) Ovaj ajet kaže da su svi ljudi jedna sljedba bili i da su im svima poslanici slati. Kod svakog poslanika je bila knjiga sa kojom je pozivao u pravu vjeru i pravi put pokazivao. Ali vremenom su narodi, koji su slijedili objavu Božju, počeli se udaljavati od nje i radi toga su među njima nastajale nesuglasice. Zbog toga je nastajala potreba da se pojavi novi poslanik. Konačno kad je čovječanstvo umno dozrelo, pokazala se potreba, da se svima narodima pošalje jedan poslanik, koji će ih uputiti na pravi put i koga će oni svi slijediti.

146) Sa ovim »Bog je uputio pravovjerne« misli se na poslanstvo Hazreti Muhammedovo. Zahvaljujući njegovu poslanstvu dok su drugi narodi tumarali tražeći Istinu, muslimani su došli do spoznaje te Istine. Prvi dio ovog ajeta kaže da je svakom narodu slan poslanik da riješi ne-

الجزء الثاني

وَالْأَقْرَبِينَ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا تَفْعَلُوا
مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ ﴿٢١٥﴾ كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ
وَهُوَ كُرْهٌ لَكُمْ وَعَسَىٰ أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ
وَعَسَىٰ أَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ
لَا تَعْلَمُونَ ﴿٢١٦﴾ يَسْأَلُونَكَ عَنِ الشَّهْرِ الْحَرَامِ قِتَالٍ فِيهِ قُلْ
قِتَالٌ فِيهِ كَبِيرٌ وَصَدٌّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَكُفْرٌ بِهِ وَ
الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَإِخْرَاجُ أَهْلِهِ مِنْهُ أَكْبَرُ عِنْدَ اللَّهِ وَ
الْفِتْنَةُ أَكْبَرُ مِنَ الْقَتْلِ وَلَا يَزَالُونَ يُقَاتِلُونَكُمْ حَتَّىٰ
يَرُدُّوكُمْ عَنْ دِينِكُمْ إِنِ اسْتَطَاعُوا وَمَنْ يَرْتَدِدْ مِنْكُمْ
عَنْ دِينِهِ فَيَمُتْ وَهُوَ كَافِرٌ فَأُولَٰئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي
الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا

prije vas bili. Njih su snalazile razne nevolje i muke teške i udarci veliki, pa bi poslanik i oni koji su s njim vjerovali govorili: Kad će pomoć Božja doći? Znaj da je pomoć Božja blizu.[147]) 215 Oni te pitaju šta će trošiti *(kome će dijeliti)?* Reci im: dijelite imetak roditeljima, rodbini, siročadi, nevoljnicima i putniku namjerniku. Sve što vi dobro učinite, to sve Bog zna.[148]) 216 Zapovijeda vam se, da u borbu stupite, a to je vama odvratno. Možda je ono što vi mrzite i što vam se ne sviđa, dobro za vas, a možda je opet ono što vi volite, zlo za vas. Bog zna, a vi ne znate.[149])

---

suglasice, koje bi među njima nastale. Ali od raznih pejgambera je raznim narodima Istina tumačena i pokazivala se potreba, da se ta Istina ponovno objasni. Tako je nastupio čas kada se trebao pojaviti poslanik, koji će svima narodima tu Istinu objasniti. Radi toga Islam pored mnogobrojnih vjera ima tu prednost, da postane međunarodna i sveopća vjera.

147) Ovaj ajet nagovještava da će konačno Božja pomoć stignuti onima, koji se žrtvuju za pobjedu Istine.

148) Muslimanima je bila dužnost da svoj imetak žrtvuju u ratne svrhe, kad su trebali da se brane, a onda po ovom ajetu trebaju da dijele i pomažu roditelje i u ajetu navedena lica, zatim one muslimane u Mekki, koji su bili izloženi nasiljima i svima, kojima je pomoć potrebna. Zato se i govori da muslimani sav svoj novac koji dijele treba da daju roditeljima i braći.

149) Iz ovoga ajeta razumijemo da su muslimani bili neraspoloženi kad im je došlo dopuštenje da se mogu boriti, jer su bili slabi i malo ih je bilo. Neprijatelji su im bili svi Arapi, te židovi i kršćani, koji su s njima bili u savezništvu. Prema pisanju i nekih kršćanskih pisaca, muslimani nijesu nimalo pokazivali sklonosti da ulaze u borbu sa neprijateljima.

DIO. 27 — RAZNA PITANJA.

217 Pitaju te o mjesecu haram *(mjesec u kome izvjesne stvari nije dozvoljeno činiti)* i o ratovanju u tom mjesecu. Reci: Ratovati *(u ovom mjesecu)* je veliki grijeh, a svijet odvraćati od Božjeg puta, i Boga nijekati i odvraćati od Mesdžidi-harama, a stanovnike Mesdžidi-harama prognati i udaljiti od njega, kod Boga je još teži grijeh. Smutnja *(ili radi vjere činiti nasilje)* teže je nego ubistvo. Oni će neprestano s vama ratovati, dok vas ne odvrate od vaše vjere, ako to mognu učiniti. Ko se od vas odrekne svoje vjere i napusti je pa umre kao nevjernik, tada će mu sva djela njegova postati bezvrijedna i na ovom svijetu i u vječnosti. Ovo su stanovnici pakla i oni će vječno u njemu boraviti.[150]) 218 Zaista, oni koji vjeruju i koji su ostavili svoje domove i iselili se iz njih i koji se bore na Božjem putu, to su oni, koji se nadaju u milost Božju. Bog je milostiv i oprašta. 219 — 220 Pitaju te za opojna pića i za kockanje. Reci: Obadvije ove stvari su veliki grijeh, a ljudima ima od njih i koristi. Grijeh im je mnogo veći od koristi.[151])

سورة البقرة

46 ٤٦

خالدون ۞ إن الذين آمنوا والذين هاجروا وجاهدوا في
سبيل الله أولئك يرجون رحمت الله والله غفور رحيم
۞ يسألونك عن الخمر والميسر قل فيهما إثم كبير
ومنافع للناس وإثمهما أكبر من نفعهما ويسألونك
ماذا ينفقون قل العفو كذلك يبين الله لكم الآيات
لعلكم تتفكرون ۞ في الدنيا والآخرة ويسألونك
عن اليتامى قل إصلاح لهم خير وإن تخالطوهم فإخوانكم
والله يعلم المفسد من المصلح ولو شاء الله لأعنتكم
إن الله عزيز حكيم ۞ ولا تنكحوا المشركات حتى
يؤمن ولأمة مؤمنة خير من مشركة ولو أعجبتكم
ولا تنكحوا المشركين حتى يؤمنوا ولعبد مؤمن خير

---

150) Iz ovog ajeta se jasno razabire da su svi neprijatelji Islama izvukli mač i stupili u borbu da muslimane odvrate od vjere i da su činili takvih nasilja, koja su i od same smrti teža. Pa ipak evropski pisci izvrću ovu neporecivu istinu i tvrde da je Islam vjera, koja se širila mačem.

151) U ovom ajetu se govori o velikoj šteti, a vrlo maloj koristi opojnih pića i hazardnih igara i ušljed toga je ovo obadvoje u petom poglavlju 91 i 92 ajetom najstrožije zabranjeno. Na osnovu toga što

الجُزْءُ الثَّانِي

٤٧ 47

مِن مُّشْرِكٍ وَلَوْ أَعْجَبَكُمْ أُولَٰئِكَ يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ وَاللَّهُ
يَدْعُوا إِلَى الْجَنَّةِ وَالْمَغْفِرَةِ بِإِذْنِهِ وَيُبَيِّنُ آيَاتِهِ لِلنَّاسِ
لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٢٢١﴾ وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ
هُوَ أَذًى فَاعْتَزِلُوا النِّسَاءَ فِي الْمَحِيضِ وَلَا تَقْرَبُوهُنَّ حَتَّىٰ
يَطْهُرْنَ فَإِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللَّهُ إِنَّ
اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ ﴿٢٢٢﴾ نِسَاؤُكُمْ
حَرْثٌ لَّكُمْ فَأْتُوا حَرْثَكُمْ أَنَّىٰ شِئْتُمْ وَقَدِّمُوا لِأَنفُسِكُمْ
وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّكُم مُّلَاقُوهُ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢٢٣﴾
وَلَا تَجْعَلُوا اللَّهَ عُرْضَةً لِّأَيْمَانِكُمْ أَن تَبَرُّوا وَتَتَّقُوا
وَتُصْلِحُوا بَيْنَ النَّاسِ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٢٤﴾ لَّا يُؤَاخِذُكُمُ
اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ وَلَٰكِن يُؤَاخِذُكُم بِمَا كَسَبَتْ

Opet te pitaju, u koje će svrhe trošiti i dijeliti. Reci: Što vam preko vaših potreba preteče podijelite. Tako vam Bog objašnjava Svoje znakove, da bi vi razmišljali o ovom svijetu i o vječnosti. Pitaju te o siročadi. Reci: Dobro je popraviti i urediti njihove poslove. A ako se vi s njima izmiješate, oni su vam braća. Bog zna ko kvari, a ko popravlja. Da je Bog htio, mogao bi vam i teškoće dati.[152]) Svakako je Bog moćan i mudar. 221 Ne ženite se sa nevjerkinjama dok pravu vjeru ne prime. Žena pravovjerna je bolja od nevjerkinje, pa makar vam se ona i sviđala. Ne vjenčavajte pravovjerne žene za nevjernike, sve dok ne prime pravu vjeru. Jedan pravovjerni rob bolji je od nevjernika, pa makar vam se on i sviđao.[153]) Oni *(nevjernici)* zovu u pakao, a Bog Svojom moći poziva u raj i oproštenje, ljudima objašnjava svoje dokaze, da bi razmišljajući, mogli pouku crpiti.

---

to čovjeku nanosi veliku štetu Islam je najstrožije zabranio ove stvari. Naročita odlika je Islama što se u svojim zapovjedima i zabranama poziva na razum. Radi toga Kur'an kaže okanite se pića i hazardnih igara, jer je njihova šteta mnogo veća od koristi.

[152]) Kur'an strogo naređuje da se zaštićuju prava siročadi, a žestoko se prijeti svakom ko bude jeo i uništavao njihov imetak. Radi toga muslimani zasebno spremaju i hranu siročadi. Da bi se ova poteškoća otklonila dopušta se, da se pri potrebi s njima u zajednici živi, ali se naređuje, da s njima treba postupati kao sa braćom.

[153]) Musaov vjerozakon zabranjuje da se židovi od drugih žene, ili svoje kćeri za druge osim židova udaju (Knjiga ponovljena 7:3—4). Isto ovo stanovište zastupa i drugi osnivač kršćanstva Pavao, dok Islam zabranjuje muslimanu da se vjenčava s nevjerkinjom.

DIO. 28 — RAZVOD BRAKA.

222 Pitaju te o mjesečnom pranju žena.[154]) Reci: To je *(pranje)* mučenje. Kad nastupi pranje potegnite se od žena i ne prikučujte im se dok se ne očiste. Kada se očiste pristupajte im onako, kako vam to Bog naređuje. Bog voli one, koji upućuju pokajanja Njemu i koji su čisti. 223 Vaše su žene kao i njive vaše *(odakle će vam vaša djeca rasti)*. Pristupajte vašim njivama kako hoćete i za vaše duše učinite dobra djela i unaprijed ih spremite. Bojte se Boga *(i vršite vaše dužnosti)!* Znajte da ćete se s njim sresti. Razveseli pravovjerne. 224 Nemojte Božije ime činiti zaleđem, kad se zaklinjete, pa da tako izgledate *(upotrebljujući ime Njegovo)* da ste dobročinitelji, da se čuvate i da među ljude mir unosite. Bog sve čuje i sve zna.[155]) 225 Neće vas Bog kazniti zato, što ste pogriješili zaklinjući se, nego će vas kazniti za ono, što su vaša srca zaslužila. *(Bog neće kazniti ako je zakletva pogrešno izrečena, jer je milostiv i čekaće na pokajanje, ali ono što bude od srca učinjeno, zato će kazna svakog stignuti).* Bog oprašta i blag je. 226 Koji se zakunu, da se neće ženama svojim prikučivati, čekaće četiri mjeseca. Ali ako se ovi

[154]) U prethodnom dijelu je bilo govora o ratovanju i borbi sa neprijateljem. Zadnje pitanje ovoga dijela bilo je, da se sa nevjernicima ne sklapaju bračne veze ni s jedne strane. Tako je nastalo bračno pitanje i bračne dužnosti. Zbog ratovanja je ostalo mnogo siročadi, a i mnoge su žene obudovjele. Ovdje se govori o njihovim pravima i njihovom ponovnom udavanju. Govoreći o mjesečnom pranju žena, dolazi i pitanje razvoda braka, jer žena dok ima pranje ne može biti puštena. Za vrijeme pranja između muža i žene bračna veza prestaje i za to vrijeme muž i žena pranja između muža i žene bračni odnos prestaje i za to vrijeme muž i žena moraju na neki način biti odijeljeni.

[155]) Ovim ajetom se zabranjuje zaklinjanje Božjim imenom svugdje i na svakom mjestu, a naročito kad želi da tom zakletvom dadne neko jače značenje svojim riječima. Čovjek se mora naučiti u svakom slučaju samo istinu govoriti, da ne dolazi u iskušenje, nego da svijet njegove riječi u svakom slučaju smatra istinitim.

Vele da je bilo ljudi koji su se zakleli da neće učiniti nikakva dobra, pa kad bi se od njih zatražilo da rade za dobro svoje zajednice odgovarali bi, da oni to ne mogu, jer su se zakleli, pa da ne smiju kršiti svoje zakletve.

Sa ovim ajetom se takva zakletva zabranjuje i ajet bi u tom slučaju imao ovo značenje: »Zaklinjući se, nemojte Božje ime čini zaprekom, da ne radite dobra djela, da se ne čuvate grijeha i da među ljude mir ne unosite. Bog sve čuje i sve zna«.

ženama povrate i prekrše zakletvu, Bog oprašta i milostiv je.[156]) 227 Ako oni odluče, da razvedu brak, Bog čuje i zna.[157]) 228 Razvedene ili raspuštene žene *(pušćenice)* će čekati tri mjesečna pranja. I njima nije dopušteno da kriju, što je Bog u matericama njihovim stvorio, ako vjeruju Boga i Sudnji dan. Njihovi muževi su najpreči, ako žele mir i spokojstvo, da unesu, da ih u tom roku čekanja povrate.[158]) One imaju svoja prava prema muževima kao što i

قلوبكم والله غفور حليم ۝ للذين يؤلون من
نسائهم تربص أربعة أشهر فإن فاءو فإن الله غفور
رحيم ۝ وإن عزموا الطلاق فإن الله سميع عليم ۝
والمطلقات يتربصن بأنفسهن ثلاثة قروء ولا يحل لهن
أن يكتمن ما خلق الله في أرحامهن إن كن يؤمن بالله
واليوم الآخر وبعولتهن أحق بردهن في ذلك إن أرادوا
إصلاحا ولهن مثل الذي عليهن بالمعروف وللرجال
عليهن درجة والله عزيز حكيم ۝ الطلاق مرتان
فإمساك بمعروف أو تسريح بإحسان ولا يحل لكم أن
تأخذوا مما آتيتموهن شيئا إلا أن يخافا ألا يقيما حدود
الله فإن خفتم ألا يقيما حدود الله فلا جناح عليهما

---

156) Arapi su se prije Islama često zaklinjali, da se neće prikučivati svojim ženama, pa kako ovo prikučivanje nije bilo ograničeno, žene su često život provodile kao zarobljenice. Položaj ovakih žena je bio težak: niti su smatrane da su u braku, a niti da su udovice ili pušćenice, pa da bi se mogle preudati. Kur'an je ovo teško stanje dokinuo i ostavio roka 4 mjeseca, u kome je roku muž mogao ženu ponovno vjenčati, ili je ona poslije toga roka mogla se preudati za drugog muža.

157) Sa ovim ajetom se ulazi u pitanje razvoda braka. Razvod braka se obrazlaže u ovom dijelu ovog poglavlja i u slijedećim poglavljima. Propisi, koje je Islam zaveo u pitanju razvoda, mnogo odskaču pred židovskim i kršćanskim propisima o ovom pitanju. Islam je ženi dao pravo da se razvede, dok Hazreti Musa i Hazreti Isa ovo pravo uskraćuju. Kasnije je Islam ograničio uzroke za razvod braka, jer uzroci za razvod braka nijesu u svakoj sredini jednaki. Uzroci za razvod braka u zakonima raznih zemalja nijesu jedni te isti. Uza sve to je razvod braka Bogu najmrža stvar, koja je dozvoljena.

158) Doba, koje mora žena provesti u čekanju poslije puštanja, je privremena rastava. U ovome roku se mogu obnoviti bračne veze. Cilj je ove privremene rastave da se razvod spriječi. Ako između muža i žene postoji ljubav, ona će se u ovoj privremenoj rastavi obnoviti i doći do izražaja, te će se tako obje strane moći sastati i odstraniti nesuglasice, koje su među njima nastale.

muževi imaju prema njima.[159]) Muškarci imaju prednosti pred ženama.[160]) Bog je moćan i mudar.

DIO. 29 — RAZVOD BRAKA.

229 Brak se može razvesti dva puta.[161]) Poslije ili se na lijep način povrati *(u brak)* ili se lijepo rastavi.[162]) Ne imate pravo da uzimate natrag stvari što ste ženama dali.[163]) Samo to može biti onda, kad se muž i žena boje da neće izvršiti Božje odredbe, *(prava koja nastaju iz bračne obaveze)*. Ako se vi *(sudije!)* bojite da neće biti izvršene odredbe Božje, neće biti griješni *(muž i žena)* ako žena svoje pravo mužu slobodno dade.[164]) Ovo su odredbe Božje, pa nemojte ih kršiti. Ko Božje

---

159) Iz ovoga se razumije da su prava i žene i muža na istom stupnju. Ovo visoko kur'ansko izlaganje ne samo da je u Arabiji dovelo do velikog preokreta, nego se to odrazilo i u čitavom ostalom svijetu. Do tada nijedan reformator, niti ijedan narod nije htio primiti i priznati ravnopravnost žene sa muškarcem.

160) Ovo je zato, što muškarac stoji na čelu porodice. Ovo je obrazloženo u 34 ajetu četvrtog poglavlja.

161) Prva tačka razvoda braka je »iddet«, to jest da žena izvjesno vrijeme ostane u pričeku, druga je za vrijeme pričeka tražiti mogućnost ponovnog vraćanja u brak, a treća je da ovo ponovno vraćanje u brak može samo dva puta biti. Muž i žena iza prvog i drugog razvoda mogu se ponovno vjenčati. Prije Islama su Arapi puštali žene, rastavljali se od njih i to se bez prekida ponavljalo. Islam je ponovno vraćanje u brak ograničio na ovu mjeru.

162) Četvrta tačka koja se odnosi na razvod jest da kod drugog ponovljenog vjenčanja mora dati konačnu odluku. Kad se poslije drugog razvoda vjenčaju muž i žena moraju donijeti konačnu odluku ili da trajno ostanu u bračnoj vezi ili da se trajno raziđu. Cilj je ovoga braka da se »na lijep način sastanu«. Ako nema mogućnosti da se nakon drugog razvoda na lijep način sastanu, onda moraju nastojati da se lijepo raziđu, kad nije moguće među njima ljubav uspostaviti. Ali kod donošenja ove konačne odluke sa ženom treba nježno i sa poštovanjem postupati. Poslije ove konačne odluke obje strane imaju slobodne ruke da se ponovno udaju ili žene.

163) Peta tačka kod razvoda braka je da se ženi ima potpuno isplatiti ugovoreni »mehr«. Ovo mora muškarca da odbija od nepotrebnog razvoda braka.

164) Ovo je šesta tačka koja se odnosi na razvod braka. Sa ovim se i ženi daje pravo razvoda braka. Islam je jedina vjera, koja je ženi to pravo dala. Habiba, žena Sabit-bin-Kajsa, zato što nije volila svoga muža, obratila se Hazreti Muhammedu sa riječima da bi se ona htjela od njega razvjenčati. Hazreti Muhammed je na njen zahtjev ovaj brak razveo uz

فيما افتدت به تلك حدود الله فلا تعتدوها ومن يتعد
حدود الله فأولئك هم الظالمون ﴿٢٢٩﴾ فإن طلقها فلا تحل له
من بعد حتى تنكح زوجا غيره فإن طلقها فلا جناح
عليهما أن يتراجعا إن ظنا أن يقيما حدود الله وتلك
حدود الله يبينها لقوم يعلمون ﴿٢٣٠﴾ وإذا طلقتم النساء
فبلغن أجلهن فأمسكوهن بمعروف أو سرحوهن بمعروف
ولا تمسكوهن ضرارا لتعتدوا ومن يفعل ذلك فقد
ظلم نفسه ولا تتخذوا آيات الله هزوا واذكروا نعمت الله
عليكم وما أنزل عليكم من الكتاب والحكمة
يعظكم به واتقوا الله واعلموا أن الله بكل شيء عليم
﴿٢٣١﴾ وإذا طلقتم النساء فبلغن أجلهن فلا تعضلوهن

odredbe krši spada među silnike. 230 A ako pusti muž svoju ženu *(po treći put)* onda mu iza toga nije dopušteno da je vjenča, dok se ona za drugog muža ne vjenča. Ako je ovaj drugi muž pusti, onda neće biti griješni, ako obnove brak i ako su uvjereni da će izvršavati odredbe Božje.[165]) Ovo su Božje odredbe i Bog ih objašnjava ljudima, koji znaju. 231. Kada pustite žene i one izdrže određeni rok, onda ili ih lijepo sebi povratite, ili se na lijep način s njima rastavite. Nemojte ih zadržavati, čineći im štetu, jer prelazite s time granice dopuštenog, a ko to radi sebi nasilje čini.[166]) Nemojte olako uzimati dokaze i odredbe

---

uvjet, da ona Sabitu povrati mehr, koji joj je bio dao (Buharija). žena, koja se može razvesti od svog besprikornog muža samo zato, jer ga ne voli, razumljivo je da se može razvesti i od muža, koji s njom loše i hrđavo postupa ili radi nečega nije s njim zadovoljna. Ovo se u šeriatskom pravu naziva »el-hul'u«. Iz ove odredbe kur'anske »ako se vi bojite da neće biti izvršene odredbe Božje« razumije se da državna vlast ima pravo da se umiješa u pitanje razvoda braka. Ovo bi bila sedma tačka, koja se odnosi na razvod braka. Državna vlast ili sud ima pravo da se umiješa u ovo pitanje, da ispita stvari i spriječi zakonske povrede.

[165]) Jedan muž nakon trećeg puštanja ne može više svoje ranije žene vjenčati. Da bi je mogao ponovno uzeti, ona treba da se svojom voljom vjenča za drugog čovjeka, pa ako bi je ovaj pustio ili umro, onda bi se taj brak sa starim mužem mogao sklopiti.

Prije su se Arapi služili varkom. Našlo se ljudi, koji bi po treći put raspuštene žene vjenčavali, pa bi ih kasnije puštali, da bi se mogle ponovno vjenčati. Islam je ovaj nemoralni postupak dokinuo. Božji Poslanik je ovake ljude prokleo. žena pošto je raspuštena od svog muža treba da se u istinu vjenča ili raspusti. Ovo je osma tačka, koja se odnosi na razvod braka. Cilj je ovoga ograničiti bračne razvode.

[166]) Iz ovoga se razumije, da muž, koji svoju ženu zlostavlja ne može je povratiti i da se ona može raspustiti.

Božje.[167]) Spominjite blagodati Božje koje vam je dao, kao i Knjigu i mudrost koju vam je objavio, a s kojom vas poučava. Bojte se Boga *(i vršite dužnosti)*, a znajte da Bog sve do najveće mjere zna.

DIO. 30 — UDOVICE I PUŠĆENICE.

232 Kad puščate vaše žene, pa one ispune rok pričeka *(iddet)*, nemojte ih sprečavati da se vjenčavaju za svoje muževe, kad među njima bude bilo zadovoljstvo, kako je to dozvoljeno.[168])

سورة البقرة
50 ٥٠

أن ينكحن أزواجهن إذا تراضوا بينهم بالمعروف ذلك
يوعظ به من كان منكم يؤمن بالله واليوم الآخر ذلكم
أزكى لكم وأطهر والله يعلم وأنتم لا تعلمون ﴿٢٣٢﴾
والوالدات يرضعن أولادهن حولين كاملين لمن أراد
أن يتم الرضاعة وعلى المولود له رزقهن وكسوتهن
بالمعروف لا تكلف نفس إلا وسعها لا تضار والدة
بولدها ولا مولود له بولده وعلى الوارث مثل ذلك فإن
أرادا فصالا عن تراض منهما وتشاور فلا جناح عليهما
وإن أردتم أن تسترضعوا أولادكم فلا جناح عليكم
إذا سلمتم ما آتيتم بالمعروف واتقوا الله واعلموا أن الله
بما تعملون بصير ﴿٢٣٣﴾ والذين يتوفون منكم ويذرون

الجزء الثاني
51 ٥١

أزواجا يتربصن بأنفسهن أربعة أشهر وعشرا فإذا بلغن
أجلهن فلا جناح عليكم فيما فعلن في أنفسهن بالمعروف
والله بما تعملون خبير ﴿٢٣٤﴾ ولا جناح عليكم فيما
عرضتم به من خطبة النساء أو أكننتم في أنفسكم
علم الله أنكم ستذكرونهن ولكن لا تواعدوهن سرا
إلا أن تقولوا قولا معروفا ۞ ولا تعزموا عقدة النكاح
حتى يبلغ الكتاب أجله واعلموا أن الله يعلم ما في أنفسكم
فاحذروه واعلموا أن الله غفور حليم ﴿٢٣٥﴾ لا جناح
عليكم إن طلقتم النساء ما لم تمسوهن أو تفرضوا لهن
فريضة ومتعوهن على الموسع قدره وعلى المقتر قدره متاعا
بالمعروف حقا على المحسنين ﴿٢٣٦﴾ وإن طلقتموهن من قبل

Sa ovim se daje pouka onima između vas, koji vjeruju Boga i Sudnji dan. Ovo vam je mnogo korisnije i mnogo čišće. Bog zna

[167]) Ovaj ajet nam pokazuje kako je važno ovo pitanje razvoda braka i kako treba o njemu povesti najozbiljnije računa.

[168]) Ovo je deveta tačka koja se odnosi na razvod braka. Ranije smo rekli da još za vrijeme dok traje priček muž i žena se mogu ponovno vjenčati. Iz ovoga ovdje razumijemo, da može doći do novog vjenčanja, pošto je isteklo vrijeme prvog ili drugog brakorazvodnog pričeka.

(šta vam je od koristi), a vi to ne znate. 233 Majke će dojiti djecu svoju pune dvije godine, ko želi da dojenje *(hranjenje djeteta)* bude potpuno. Otac djeteta je dužan po običaju hraniti i oblačiti majke dječije. Nikome se ne stavlja u dužnost više, nego što on može podnositi. Majci se ne smije radi djeteta nanijeti šteta, a ni otac ne može radi svog djeteta biti oštećen. Pa i nasljednik *(očin)* iste će dužnoti vršiti.[169]) Ako otac i majka međusobnim sporazumom i zdogovorom *(prije nego se navrše dvije godine),* budu htjeli odbiti dijete od sise, za to neće biti krivi. A ako budete htjeli da tražite dojilje za vašu djecu, nećete biti griješni ako ih po običaju predate dojiljama uz nagradu. Bojte se Boga *(izvršavajte vaše dužnosti)!* Znajte da Bog sve vidi što vi radite. 234 Koji od vas umru i ostave žene za sobom, one će ostati iza muževa u pričeku četiri mjeseca i deset dana.[170]) Pa kada navrše ovaj priček, nije vam grijeha što će one sebi na dozvoljen način učiniti *(tražiti muža).*[171]) Bog sve zna što vi radite. 235 I nije vam grijeha ako vi ovake žene budete prosili ili prikriveno težili za njima da ih vjenčate. Bog zna da ćete se vi njih sjećati. Nemojte im ništa sakriveno i potajno govoriti, nego im govorite što je dozvoljeno. I ne odlučujte da vjenčanje izvršite prije nego određeni rok za priček prođe.[172]) Znajte da Bog zna šta je u vašim srcima, pa se bojte Boga. Znajte da je Bog milostiv i blag.

DIO. 31 — OPSKRBE ZA ŽENE.

236 Nema vam grijeha ako pustite žene do kojih se niste doticali ili sa kojima niste mehra ugovorili. Morate im nešto dati: Bogati prema svojoj mogućnosti, a siromašni prema svojoj. Podajte im ono što je u običaju da se daje. Ovo je dužnost za one,

[169]) Ako otac umre našljednici će nastaviti izdržavanje djeteta.

[170]) Iddet ili priček udovice traje četiri mjeseca i deset dana, pa da bude slobodna za sklapanje novog braka. Ako se želi saznati svrha ovog propisa, to ćemo vidjeti u četvrtom ajetu šesdesetpetog poglavlja.

[171]) Ovim se kaže da se žena po isteku roka za priček može ponovno udati.

[172]) Brak sklopljen za vrijeme trajanja pričeka je nezakonit.

أن تمسوهن وقد فرضتم لهن فريضة فنصف ما فرضتم
إلا أن يعفون أو يعفوا الذي بيده عقدة النكاح
وأن تعفوا أقرب للتقوى ولا تنسوا الفضل بينكم
إن الله بما تعملون بصير ﴿٢٣٧﴾ حافظوا على الصلوات
والصلوة الوسطى وقوموا لله قانتين ﴿٢٣٨﴾ فإن خفتم
فرجالا أو ركبانا فإذا أمنتم فاذكروا الله كما
علمكم ما لم تكونوا تعلمون ﴿٢٣٩﴾ والذين يتوفون
منكم ويذرون أزواجا وصية لأزواجهم متاعا إلى الحول
غير إخراج فإن خرجن فلا جناح عليكم في ما فعلن
في أنفسهن من معروف والله عزيز حكيم ﴿٢٤٠﴾ وللمطلقات
متاع بالمعروف حقا على المتقين ﴿٢٤١﴾ كذلك يبين الله لكم

آياته لعلكم تعقلون ﴿٢٤٢﴾ ألم تر إلى الذين خرجوا من
ديارهم وهم ألوف حذر الموت فقال لهم الله موتوا ثم
أحياهم إن الله لذو فضل على الناس ولكن أكثر
الناس لا يشكرون ﴿٢٤٣﴾ وقاتلوا في سبيل الله واعلموا
أن الله سميع عليم ﴿٢٤٤﴾ من ذا الذي يقرض الله قرضا
حسنا فيضاعفه له أضعافا كثيرة والله يقبض
ويبسط وإليه ترجعون ﴿٢٤٥﴾ ألم تر إلى الملإ من بني
إسرائيل من بعد موسى إذ قالوا لنبي لهم ابعث لنا ملكا
نقاتل في سبيل الله قال هل عسيتم إن كتب عليكم
القتال ألا تقاتلوا قالوا وما لنا ألا نقاتل في سبيل
الله وقد أخرجنا من ديارنا وأبنائنا فلما كتب عليهم

koji dobro čine.[173]) 237 Ako vi njih pustite prije nego dođete s njima u dodir, *(a bili ste odredili mehr),* onda ćete polovicu određenog mehra dati. Samo one, ili oni, koji imaju pravo da ih vjenčaju *(staratelji)* mogu da ostave i poklone mehr. A da vi jedni drugima poklonite svoje pravo, to je mnogo bliže pravoj bogobojaznoti. Ne zaboravite ono dobro koje je među vama bilo. Bog vidi sve što vi radite. 238 Redovite namaze *(molitve)* obavljajte, a naročito ustrajno vršite srednju molitvu. I stanite na molitvu skrušeno se Bogu pokoravajući.[174]) 239 Ako ste u strahu ili opasnosti, onda namaz klanjajte idući pješe ili jašući na konju, a kada ste sigurni, sjećajte se i spominjite Boga onako, kako vas je

[173]) Ako jedan muškarac vjenča jednu ženu i visinu mehra ne odredi, kasnije ako bude htio pustit ženu, ali se bude nalazio u teškim prilikama, onda i u tom slučaju mora da na jedan plemenit način postupi.

[174]) Po naispravnijem tumačenju srednji namaz je ićindija.

naučio, što niste znali.[175]) 240 Oni, koji od vas umru i ostave žene, preporučuje se *(nasljednicima)* da žene njihove kroz godinu dana opskrbljuju i da ih iz kuća *(njihovih muževa)* za to vrijeme ne izgone. Ako bi one od svoje volje izašle, vama nema grijeha, što su one učinile ono, što im je dopušteno. Bog je moćan i mudar. 241 Razvedene žene imaju pravo na uobičajenu opskrbu i izdržavanje. Bogobojazni treba da se čuvaju *(hrđavih stvari)*. 242 Tako vam Bog razjašnjava svoje dokaze da vi razmišljate.

DIO. 32 — NUŽNOST BORBE.

243 Jesi li ti vidio hiljade onih koji iz straha bojeći se smrti, napuštaju domove svoje. Allah im reče: »Umrite!« Zatim ih je proživio. Bog je ljudima dobar i milostiv, ali najveći dio ljudi su nezahvalni.[176]) 244 Borite se i ratujte na Božjem putu i znajte da Bog sve čuje i sve zna.[177]) 245 Ko *(Božjim robovima bez prigovaranja i mučenja dobro čineći)* Bogu pozajmi jedan lijep zajam, Bog će njemu višestruko uzvratiti. Bog *(nečija srca)* zatvara, a *(nečija)* otvara. Vi ćete se Njemu povratiti. 246 Jesi li proučavao *(gledao)* šta su radili odličnici Izraelićana poslije smrti

[175]) Ovaj ajet sa 238 i 239 ajetom vraća se sadržaju koji se odnosi na ratovanje.

[176]) Izraelićani su u smrtnom strahu ostavili Misir i iz njega pobjegli. Prema Starom zavjetu (Knjiga brojeva) bilo ih je 600 hiljada. Osim što su faraoni u Misiru ubijali mušku djecu židovsku, oni su u Misiru živjeli u teškom položaju kao roblje, pa su tako i duševno ubijani. Iz straha pred ovom stvarnom i duhovnom smrti oni su iz Misira pobjegli. Pošto su Izraelićani iselili iz Misira, lutali su po pustinji. Musa ih je zvao da idu u Svetu zemlju, ali su se oni ovome usprotivili i četrdeset godina su po pustinji lutali. Pošljedica je ovog bila da je pokoljenje koje je sa Musaom iselilo izumrlo i ovako se obistinila zapovijed »Pomrite«. Stari zavjet o ovome kaže: »U ovoj će pustinji popadati sva tjelesa vaša. Nećete ući u zemlju, za koju podigoh ruku svoju, zakleh se da ću vas naseliti u njoj (Četvrta knjiga Mojsijeva —Brojevi 14:29-30). Ovo je bila njihova smrt. Poslije su ovi oživili, a zatim su unišli u obećanu zemlju i postali joj gospodari.

Ovi ajeti upozoruju muslimane da ne krenu stazom židova.

[177]) Ratovati na Božijem putu znači boriti se protiv prohtjeva svoje strasti i boriti se za svoju ličnu samoobranu.

Musaove? Kad su rekli jednom poslaniku svome:[178]) Postavi nam cara jednog da s njim u ime Božje ratujemo.[179]) Poslanik im reče: »Hoćete li vi ratovati na Božjem putu ako vam se to u dužnost stavi!« Rekoše: »Zašto nećemo mi ratovati na Božjem putu kad smo protjerani sa naših domova i ostali smo bez naših sinova.[180]) Pošto im je naređeno da ratuju, svi su leđa okrenuli, osim vrlo malog dijela. Bog silnike u dušu poznaje. 247 I poslanik im njihov reče: »Bog vam je spremio Taluta da vam bude car!«[181]) Oni rekoše: Odakle će nam on biti carem. Mi imamo više sposobnosti od njega da vladamo, a onda se nije njemu ni bogatstvo dalo.[182]) Poslanik reče: Bog vam ga je izabrao i dao mu je mnogo više nego vama snage tjelesne i znanja.[183]) Bog, kome hoće, vlast daje. Bog obogaćuje i sve zna. 248 Poslanik im njihov reče: Znak je Talutove moći i vlasti, što

الْقِتَالُ تَوَلَّوْا إِلَّا قَلِيلًا مِّنْهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ ﴿٢٤٦﴾
وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ اللَّهَ قَدْ بَعَثَ لَكُمْ طَالُوتَ مَلِكًا
قَالُوا أَنَّىٰ يَكُونُ لَهُ الْمُلْكُ عَلَيْنَا وَنَحْنُ أَحَقُّ بِالْمُلْكِ مِنْهُ
وَلَمْ يُؤْتَ سَعَةً مِّنَ الْمَالِ قَالَ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاهُ عَلَيْكُمْ
وَزَادَهُ بَسْطَةً فِي الْعِلْمِ وَالْجِسْمِ وَاللَّهُ يُؤْتِي مُلْكَهُ مَن يَشَاءُ
وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٤٧﴾ وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ آيَةَ مُلْكِهِ
أَن يَأْتِيَكُمُ التَّابُوتُ فِيهِ سَكِينَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَبَقِيَّةٌ
مِّمَّا تَرَكَ آلُ مُوسَىٰ وَآلُ هَارُونَ تَحْمِلُهُ الْمَلَائِكَةُ إِنَّ فِي
ذَٰلِكَ لَآيَةً لَّكُمْ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿٢٤٨﴾ فَلَمَّا فَصَلَ طَالُوتُ
بِالْجُنُودِ قَالَ إِنَّ اللَّهَ مُبْتَلِيكُم بِنَهَرٍ فَمَن شَرِبَ مِنْهُ فَلَيْسَ
مِنِّي وَمَن لَّمْ يَطْعَمْهُ فَإِنَّهُ مِنِّي إِلَّا مَنِ اغْتَرَفَ غُرْفَةً بِيَدِهِ

---

178) Ovaj poslanik je Ašmuil ili Samuel.

179) Stari zavjet o tome ovo kaže: I narod ne htjede da sluša riječi Samuelove i rekoše: mi hoćemo da nama jedan car vlada kao što vlada i drugim narodima i da pred nama ide i u rat nas vodi (Prva knjiga kraljeva 18:19, 20).

180) Iz Staroga zavjeta Prve knjige kraljeva (15:33) se razabire da su Amalekićani ubijali djecu Izraelićana, a u (1:17) se kaže da su Amalekićani bili osvojili njihovu zemlju.

181) Ovdje se Saul naziva Talutom, što znači visoka stasa. Stari zavjet kaže da je bio vrlo visok: »I stade usred naroda, i bijaše glavom viši od svega naroda« (Prva knjiga kraljeva 10:23).

182) U Starom zavjetu nailazimo na ove prigovore židova: »A ljudi nevaljali rekoše: taj li će nas izbaviti? I prezirahu ga, niti mu donesoše dara. Ali se on učini kao da nije čuo« (Prva knjiga Samuelova 10:27).

183) I Samuel reče svome narodu: Vidjeste li čovjeka što vam ga Gospodar odabra, u narodu mu nema ravna (Knjiga Samuelova 24:10).

će vam doći od vašeg Gospodara kovčeg[184]) u kome se nalaze nauka, sigurnost i smirenost vaša i ostatci koji su vam ostali od kuće Musaove i Harunove, što ih meleki nose.[185]) Bez sumnje ovdje je za vas jedan dokaz ako vi vjerujete.

DIO. 33 — NUŽNOST BORBE.

249 Pa pošto je Talut krenuo sa vojskom reče im tada: Bog će vas okušati sa jednom rijekom. Ko se bude napio iz ove rijeke ne spada meni. Ko je ne okusi *(vode)* on spada meni osim onih, koji šakom zagrabe.[186]) Svi su pili osim malog broja između njih. Pa kad je Talut sa onima, koji su s njim vjerovali, prešao preko rijeke, oni rekoše: »Mi danas nemamo snage da se borimo sa Džalutom[187]) *(Golijatom)* i sa vojskom njegovom. Rekoše koji su vjerovali da će susresti svoga Gospodara: »Koliko je neznatnih i malih grupica pobijedilo velike grupe uz pomoć Božju«. Bog je uz one, koji trpe.[188]) 250 Pa kad su izašli prema Džalutu

184) Pod kovčegom se misli srce, a sigurnost i smirenost znači znanje koje dolazi iz srca. Talutov dolazak je značio da će se srca Izraelićana napuniti saznanjem i u njima se ustaliti odlučnost i dostojanstvo. Pošto je kovčeg i prije Taluta dolazio sinovima Israilovim, to se bez sumnje misli ovo drugo značenje.

U Prvoj knjizi Samuelovoj (10:9) se kaže: I kad se okrete da ide od Samuela, Bog mu dade drugo srce; i svi se oni znaci zbiše ovaj dan. Dalje se u istoj knjizi (10:10) kaže: I kad dođoše na hum, gle, sretoše ga gomila proroka i dođe na nj duh Božji i prorokova među njima.

185) Ovo su duhovne ostavštine, koje su Musa i Harun ostavili u narodu svome i koje nose meleki, dok zavjetni kovčeg nose ljudi i životinje (Prva knjiga Samuelova 4:4).

186) Po kršćanskim kritičarima Kur'an je ovdje izmiješao priče o Saulu (Talutu) i o Džed'unu. Ove su tvrdnje više nego smiješne. Iz Kur'ana se razumije da je Talut svoju vojsku iskušavao sa vodom iz rijeke, ali Stari zavjet o tome ništa ne govori. Kur'an Džed'una uopće ne spominje, a Sveto pismo govoreći o njemu kaže da je on na sličan način vojsku iskušavao. Odakle se može znati da i Saul nije postupao kao i Džed'un. Po ovom kur'anskom izlaganju Talut je postupao kao Džed'un iskušavajući svoju vojsku. Ovdje nema nikavog miješanja lica i zamjenjivanja.

187) Talut je svoju vojsku vodio protiv Felestinaca, čiji je junak bio Džalut.

188) »Jer Gospodinu ne smeta izbaviti sa množinom ili s malinom (Prva knjiga Samuelova 14:5). Jednom prilikom je Saul ili Talut izbrojio one, koji su ostali s njim i bilo ih je samo 600. (Prva knjiga Samuelova 13:15).

فشربوا منه إلا قليلا منهم فلما جاوزه هو والذين آمنوا معه
قالوا لا طاقة لنا اليوم بجالوت وجنوده قال الذين
يظنون أنهم ملاقوا الله كم من فئة قليلة غلبت فئة
كثيرة بإذن الله والله مع الصابرين ﴿٢٤٩﴾ ولما برزوا
لجالوت وجنوده قالوا ربنا أفرغ علينا صبرا وثبت
أقدامنا وانصرنا على القوم الكافرين ﴿٢٥٠﴾ فهزموهم
بإذن الله وقتل داود جالوت وآتاه الله الملك والحكمة
وعلمه مما يشاء ولولا دفع الله الناس بعضهم ببعض
لفسدت الأرض ولكن الله ذو فضل على العالمين ﴿٢٥١﴾
تلك آيات الله نتلوها عليك بالحق وإنك لمن المرسلين
﴿٢٥٢﴾ تلك الرسل فضلنا بعضهم على بعض منهم من كلم

i vojsci njegovoj rekoše: Bože, napuni nam srca strpljenjem, učvrsti nam noge naše i pomozi nas protiv naroda nevjernoga. 251 I oni su tako uz pomoć Božju neprijatelja potukli, a Davud je ubio Džaluta[189]) i Bog mu je dao vlast i mudrost i podučio ga je što je htio. Kad ne bi Bog odbijao i štitio ljude jedne sa drugima, zemlja bi propala.[190]) Ali Bog je dobrostiv i pomaže sva stvorenja. 252 To su znakovi i dokazi Božji, koje ti istinski dostavljamo i čitamo. Ti si bez sumnje od poslanika koji su poslani *(čovječanstvu)*.

Džuz : 3

253 To su poslanici što smo uzdigli jedne iznad drugih. Neki su govorili s Bogom, a nekima je položaj uzdignut. I Mi smo dali Isau sinu Merjeminu jasne dokaze i učvrstili smo ga sa Ruhul-kudusom *(duhom čistim)*.[191]) A da je Bog htio ne bi se oni *(narodi)* iza njih međusobno borili i ratovali, pošto su im

[189]) I Stari zavjet kaže da je Davud ubio Džaluta i kasnije postao carem Izraelićana.

[190]) Sa ovim Kur'an upućuje muslimane da se mir i red na zemlji mogu održati samo tada, kada se osiguraju i spreme protiv napadaja.

[191]) Ovaj ajet govori da neki poslanici zauzimaju viši položaj od drugih, a onda da je Hazreti Muhammed najodabraniji poslanik. Malo gore na više se govori o Davudu kao predstavniku zemaljske snage i moći Izraelićana, a o Isau kao predstavniku visokih duhovnih snaga izraelićanskih. Hazreti Muhammed, čije su poslanstvo nagovještavala obojica ovih poslanika je prema tome najveći i najodabraniji Božji Poslanik.

سورة البقرة

الله ورفع بعضهم درجات وآتينا عيسى ابن مريم البينات
وأيدناه بروح القدس ولو شاء الله ما اقتتل الذين
من بعدهم من بعد ما جاءتهم البينات ولكن اختلفوا
فمنهم من آمن ومنهم من كفر ولو شاء الله ما اقتتلوا
ولكن الله يفعل ما يريد ۝ يا أيها الذين آمنوا أنفقوا
مما رزقناكم من قبل أن يأتي يوم لا بيع فيه ولا خلة ولا
شفاعة والكافرون هم الظالمون ۝ الله لا إله إلا هو
الحي القيوم لا تأخذه سنة ولا نوم له ما في السماوات
وما في الأرض من ذا الذي يشفع عنده إلا بإذنه يعلم ما
بين أيديهم وما خلفهم ولا يحيطون بشيء من علمه إلا بما
شاء وسع كرسيه السماوات والأرض ولا يؤوده

bili jasni dokazi upućeni. Ali oni su se razišli *(u vjerama)*. Neki su vjerovali, a neki su ostali nevjernici. Da je Bog htio ne bi oni jedni s drugima ratovali. Bog radi što hoće!

DIO. 34 — BOŽJA VELIČINA I MOĆ.

254 O vjernici! Žrtvujte i dijelite od imetka što smo vam ga dali, prije nego dođe dan, kad više neće biti kupovanja i prodavanja, prijateljske pomoći ni zagovora jednih za druge. A koji ne vjeruju, to su silnici.[192]) 255 Allah je samo jedan i jedini Bog, koji vječno živi i svim stvorenjima vječno vlada. San ga ne spopada i ne spava. On je Gospodar svega što je na nebesima i na zemlji. Ko može tražiti zagovora kod Njega, a bez Njegova dopuštenja. On zna, što Njegova stvorenja rade i što će raditi, šta žele i šta će željeti. Njegova stvorenja mogu znati samo ono, što On hoće, a drugo više ništa ne znaju. Znanje i moć Njegova obuhvaća nebesa i zemlju, a čuvanje njihovo Ga ne umara. Uzvišen je samo On i veliko je Biće Njegovo. 256 U vjeri ne smije biti silenja.[193]) Prava i istinska staza je odijeljena od krive i pogrešne staze. Ko ne vjeruje satanu, a vjeruje Allaha, uhvatio se je za najjaču vezu, koja se nikad otrgnuti neće.[194]) Bog sve čuje i sve zna.

[192]) Muslimanima se nameće dužnost da bi suzbili mnogobrojne svoje neprijatelje da doprinesu što veće materijalne žrtve. Zato se ova zapovijed više puta ponavlja.

[193]) Ovaj ajet je najveći i najsjajniji propis, kojim se izriče najveća sloboda vjere. Muslimani su uvijek strogo pazili na ovaj propis i nikoga nisu nagonili da silom vjeru prima.

[194]) Vidi poglavlje 3:103. Prema 103. ajetu poglavlja 3 treba tumačiti i značenje riječi »el-urvetul-vuska«.

الجزء الثالث

٥٧ ٣ 57

حفظهما وهو العلي العظيم ﴿٢٥٥﴾ لا إكراه في الدين
قد تبين الرشد من الغي فمن يكفر بالطاغوت ويؤمن
بالله فقد استمسك بالعروة الوثقى لا انفصام لها والله
سميع عليم ﴿٢٥٦﴾ الله ولي الذين آمنوا يخرجهم من الظلمات
إلى النور والذين كفروا أولياؤهم الطاغوت
يخرجونهم من النور إلى الظلمات أولئك أصحاب النار هم
فيها خالدون ﴿٢٥٧﴾ ألم تر إلى الذي حاج إبراهيم في ربه
أن آتاه الله الملك إذ قال إبراهيم ربي الذي يحيي ويميت
قال أنا أحيي وأميت قال إبراهيم فإن الله يأتي بالشمس من
المشرق فأت بها من المغرب فبهت الذي كفر والله
لا يهدي القوم الظالمين ﴿٢٥٨﴾ أو كالذي مر على قرية

257 Allah je zaštitnik pravovjernih. On ih iz tmine vodi svjetlu. Pomagač nevjernika je satana, koji ih iz svjetla vodi u tminu. To su drugovi paklenski i oni će u pakalu vječno ostati.

DIO. 35 — MRTVI SE PROŽIVLJAVAJU.

258 Jesi li pozornost svratio na onoga, što se sa Ibrahimom prepirao o svome Gospodaru, jer mu je bio Allah vlast dao, *(pa se zato osilio)*. Kad je Ibrahim rekao, moj Gospodar proživljuje i usmrćuje, on je odgovorio: Ja proživljavam i usmrćujem. Ibrahim je rekao: »Bog daje da se sunce sa istoka rađa, a ti daj da se sa zapada rodi«. Nevjernik je na to zanijemio. Bog silnike neće uputiti na pravi put.[195]) 259 I da li si svratio pozornost na onog čovjeka, što je prošao pokraj jednog grada, a krovovi i zidovi kuća su mu bili porušeni. Rekao je: Kako će ove proživiti Allah, kad su već pomrli. Pa mu je Allah život oduzeo za stotinu godina, a zatim ga proživio i rekao mu: Koliko si vremena ostao *(mrtav)*. Odgovorio je: Ostao sam jedan dan ili nešto manje. Bog mu je rekao: Ne, ti si stotinu godina mrtav ležao. Pogledaj u jelo tvoje i u vodu tvoju, nisu se nimalo promijenili, a pogledaj i u magarca tvoga! Mi smo ovo s tobom učinili, da bi svijet iz ovog pouku crpio. Pogledaj kosti kako ih nižemo i na svoje mjesto postavljamo, pa ih onda mesom ispunjamo i

[195]) Iz ovoga se razumije da je onaj koji je sa Ibrahimom vodio ovu raspravu, spadao među obožavatelje sunca i zvijezda. Pošto je ovaj tvrdio da oživljuje i usmrćuje, Ibrahim ga je sa nekoliko dokaza ušutkao i dokazao mu da to samo Bog čini. Tražio je od njega pošto se on suncu klanjao, da sunce mjesto sa istoka počne se rađati sa zapada, ali on to nije mogao učiniti.

vežemo. Pa kad mu je ovo sve jasno postalo, rekao je: Sad znam da Bog može sve učiniti.[196]) 260 Ibrahim reče: Moj Bože! pokaži mi kako Ti mrtve proživljuješ! Bog reče: Zar ne vjeruješ? Ibrahim odgovori: Vjerujem, ali hoću da mi je srce potpuno uvjereno! Bog mu tada reče: Uzmi četiri ptice i okupi ih oko sebe, zatim stavi od njih jedan dio na svako brdo i pozovi ih. One će tebi pohitati. Znaj da Bog sve može i da je mudar *(u svakom Njegovom djelu mudrosti ima)*.[197])

---

[196]) Ovaj ajet nas upućuje na historiju Izraelićana. Grad o kojem se u ovom ajetu govori jest Jerusalim, koga je Nabukotnozor porušio. To se dogodilo 599 godine prije Isaova rođenja. Dalje se na kraju ovoga ajeta kaže: »Pogledaj kako kosti nižemo i na svoje mjesto postavljamo«. Ovim se upućuje na san poslanika Hizkijala (Ezekijela). U Knjizi Ezekijelovoj u 36 poglavlju stoji: »Moj Bog sagrađuje razvaljeno i zasađuje opustjelo«. Dalje u 37 poglavlju iste knjige stoji da je Ezekiel vidio u snu punu dolinu kostiju i da ga je Gospodin upitao: »Sine čovječji, hoće li oživjeti ove kosti?« Poslije toga se vidi ono što Kur'an predočava: »i postavi me usred polja, koje bijaše puno kostiju — i uđe u njih duh i oživješe i stadoše na noge, bješe vojska vrlo velika« (Ezekijel 37:1, 10).

Da je ovo bio san i jedno duševno priviđenje vidi se i iz prvih riječi 37 poglavlja Knjige Ezekijelove. »Ruka Gospodinova dođe nada me i Gospodin me iznese u duhu, i postavi me usred polja, koje bijaše puno kostiju«. Dalje se u istom poglavlju (11) kaže: »Tada mi reče: Sine čovječji, ove su kosti sav dom Izraelov; gle; govore: posahnuše kosti naše i prođe nadanje naše, propadosmo«. U dvanaestom se stihu kaže: »Za to prorokuj, i kaži im: Ovako veli Gospodin: evo, ja ću otvoriti grobove vaše, i izvešću vas iz grobova vaših, narode moj, i dovešću vas u zemlju Izraelovu«. Iz svega se ovog razumije da kosti predstavljaju izumiranje i propadanje.

Ovo što Kur'an izlaže to je ovaj san Ezekijelov.

U ajetu se govori o poslaniku koji je stotinu godina mrtav ležao. Ovim se predočuje doba židovskog propadanja i poniženja poslije Nabukotnozorovog osvojenja Jerusalima. Jerusalim je porušen 599 godine prije Isaova rođenja, a 537 je dozvoljeno ponovno podizanje hrama. Povraćanje Židova u Jerusalim, ponovno njegovo podizanje i naseljivanje trajalo je kroz čitav šesti vijek. U ajetu se kaže poslaniku da se njegovo jelo i piće nije ništa kroz to vrijeme promijenilo, to jest narod mu je ostao nepromijenjen.

[197]) Ko želi shvatiti kako je Ibrahim htio da spozna kako se mrtvi proživljuje, dobro će biti kao odgovor ovaj primjer: Pošto Ibrahim uzme četiri ptice, ako ih pripitomi i udomaći, one kad začuju njegov glas, pa makar bile i u gori, odmah će njemu doletjeti. Ibrahim i ako nije gospodar ptica i njihov tvorac, one mu se ipak odazivlju, pa kako mu se ne bi odazvali narodi, koje on poziva da žive novim i bujnim životom. Kad se ptice koje se udomaće i pripitome mogu priviknuti na to, da se pokore

DIO. 36 — ŽRTVOVANJE IMETKA NA PUTU ISTINE.

261 Oni koji svoj imetak na Božjem putu žrtvuju, sliče zrnu iz koga je izraslo sedam klasova, a u svakom klasu po stotinu

وهي خاوية على عروشها قال أنى يحيي هذه الله بعد
موتها فأماته الله مائة عام ثم بعثه قال كم لبثت
قال لبثت يوما أو بعض يوم قال بل لبثت مائة عام فانظر
إلى طعامك وشرابك لم يتسنه وانظر إلى حمارك
ولنجعلك آية للناس وانظر إلى العظام كيف ننشزها
ثم نكسوها لحما فلما تبين له قال أعلم أن الله على كل
شيء قدير ﴿٢٥٩﴾ وإذ قال إبراهيم رب أرني كيف تحيي
الموتى قال أولم تؤمن قال بلى ولكن ليطمئن قلبي قال
فخذ أربعة من الطير فصرهن إليك ثم اجعل على كل
جبل منهن جزءا ثم ادعهن يأتينك سعيا واعلم أن
الله عزيز حكيم ﴿٢٦٠﴾ مثل الذين ينفقون أموالهم

في سبيل الله كمثل حبة أنبتت سبع سنابل في كل
سنبلة مائة حبة والله يضاعف لمن يشاء والله واسع
عليم ﴿٢٦١﴾ الذين ينفقون أموالهم في سبيل الله ثم
لا يتبعون ما أنفقوا منا ولا أذى لهم أجرهم عند
ربهم ولا خوف عليهم ولا هم يحزنون ﴿٢٦٢﴾ قول معروف
ومغفرة خير من صدقة يتبعها أذى والله غني حليم
﴿٢٦٣﴾ يا أيها الذين آمنوا لا تبطلوا صدقاتكم بالمن و
الأذى كالذي ينفق ماله رئاء الناس ولا يؤمن بالله
واليوم الآخر فمثله كمثل صفوان عليه تراب فأصابه
وابل فتركه صلدا لا يقدرون على شيء مما كسبوا
والله لا يهدي القوم الكافرين ﴿٢٦٤﴾ ومثل الذين

zrna. Bog, kome hoće umnoži *(dobra svoja)*. Njegova su dobročinstva široka. On sve zna.[198]) 262 Oni, koji svoj imetak žrtvuju na Božjem putu, pa kasnije ne budu radi toga prigovarali ili

---

čovjeku zašto ne bi mogao i čovjek priviknuti i naučiti, da se za svoju sreću pokori Bogu i vjeruje Ga, kad On daje život i smrt i gospodari svim što postoji u svijetu. Na ovakav način je Ibrahim predstavljao Božju pomoć.

Komentatori Kur'ana bilježe, da je Ibrahim poklao ptice i raskomadao ih, onda ih ostavio na brda, a kasnije kad ih je pozvao one su mu se odazvale.

[198]) Kur'an kaže da novci koji se troše na Božjem putu sliče zrnu, koje je urodilo sa sedam stotina zrna. Ovo je pospješilo da su muslimani umnogostručili svoju požrtvovnost. Ovo je imalo i povoljnog utjecaja na privredni razvitak, jer nije bilo nagomilavanja novca, nego je život strujio i radinost se razvijala.

60 سُورَةُ الْبَقَرَةِ ٦٠

يُنفِقُونَ أَمْوَالَهُمُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ وَتَثْبِيتًا مِّنْ
أَنفُسِهِمْ كَمَثَلِ جَنَّةٍ بِرَبْوَةٍ أَصَابَهَا وَابِلٌ فَآتَتْ أُكُلَهَا
ضِعْفَيْنِ فَإِن لَّمْ يُصِبْهَا وَابِلٌ فَطَلٌّ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ
بَصِيرٌ ﴿٢٦٥﴾ أَيَوَدُّ أَحَدُكُمْ أَن تَكُونَ لَهُ جَنَّةٌ مِّن نَّخِيلٍ وَأَعْنَابٍ
تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ لَهُ فِيهَا مِن كُلِّ الثَّمَرَاتِ وَأَصَابَهُ
الْكِبَرُ وَلَهُ ذُرِّيَّةٌ ضُعَفَاءُ فَأَصَابَهَا إِعْصَارٌ فِيهِ نَارٌ
فَاحْتَرَقَتْ كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ
تَتَفَكَّرُونَ ﴿٢٦٦﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنفِقُوا مِن طَيِّبَاتِ
مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّا أَخْرَجْنَا لَكُم مِّنَ الْأَرْضِ وَلَا تَيَمَّمُوا
الْخَبِيثَ مِنْهُ تُنفِقُونَ وَلَسْتُم بِآخِذِيهِ إِلَّا أَن تُغْمِضُوا
فِيهِ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ ﴿٢٦٧﴾ الشَّيْطَانُ يَعِدُكُمُ

srdžbe pokazivali, njih čeka nagrada kod Gospodara njihova. Oni neće osjećati *(u životu)* ni straha ni tuge. 263 Lijepu riječ reći i pogreške opraštati je bolje, nego milostinju dijeliti i to dijelenje sa mučenjem popratiti. Bog nije potreban *(ovake milostinje, koja se siromahu, mučeći ga, daje)* i blag je *(ne žuri sa kaznom)*. 264 O vjernici! Ne kvarite milostinje vaše sa prigovaranjem i mučenjem, kao onaj što dijeli imetak svoj, da bi ga ljudi vidili, a ne vjeruje ni Boga ni Sudnjeg dana. Ovakav sliči tvrdoj stijeni, na kojoj se nešto zemlje nalazi. Dođe bujica i ostavi goli kamen. Oni *(licemjerci)* neće s tim ništa moći zaslužiti. Bog neće na pravi put naputiti narod nevjerni.[199]) 265 Oni, koji imetak svoj žrtvuju tražeći s tim zadovoljstvo Božje i da sebe u *(vjeri)* učvrste, sliče vrtu na brežuljku, koga obilne kiše zalijevaju, koji daje dvostruk plod. Pa i ako ne bude po njemu pljusak daždio, kišica će rominjati. Sve što vi činite, to Bog vidi.[200]) 266 Zar neko od vas voli da ima vrt pun palmi i grožđa, kroz koji rijeke teku, da u vrtu ima puno plodova, da starost duboku doživi i da ga mnogobrojni porod njegov opkoli, pa da *(u tom blagostanju)* strašan samum *(vrući vjetar)* dune i sve to popali.[201]) Eto tako vam Bog znakove

[199]) Ovaj ajet dokazuje šta su pogani radili da bi Islamu što više napakostili. Da bi spriječili pozivanje u Islam i omeli njegovo napredovanje, javno su novac dijelili. Kur'an kaže da su sva njihova nastojanja u ovom pravcu ostala bezkorisna.

[200]) Sa ovim ajetom Kur'an pokazuje prilike pravovjernih, koji nisu žalili nikakovih žrtava kad je trebalo pozivati na put pravde i istine.

[201]) Ovaj nam ajet predočuje stanje licemjeraca, koji dijeleći milostinju prigovaraju siromasima i muče ih.

Svoje objašnjava, da bi ste vi razmišljali.

DIO. 37 — KORISTI OD UČINJENIH DOBROČINSTAVA.

267 O vjernici! Žrtvujte i darivajte od lijepih stvari, koje ste sami *(na dozvoljen način)* zaradili i stekli, što smo vam Mi iz zemlje darovali. Ne izabirajte ono što je gore, pa da dadete, a vi to ne biste uzeli, osim samo kad biste žmirili.[202]) Znajte da Bogu ne trebaju vaša dijeljenja. Njega treba hvaliti.[203]) 268 Satana vas zastrašuje sa siromaštvom i naređuje vam hrđava djela i riječi. Bog vam od Sebe obećaje oprost i blagodati. *(Božje blagodati)* su velike *(i u koje svrhe imetak trošite)* On zna. 269 *(Bog)* kome hoće, mudrost daje. Kome bude mudrost dana, polučiće veliko dobro. Samo potpuno razumni shvaćaju i razumijevaju. 270 Sve što budete žrtvovali ili zavjetovali da ćete to učiniti, to sve Bog zna. Silnicima nema pomagača. 271 Ako budete milostinju javno dijelili, to je lijepa stvar, ali ako je skriveno siromasima dajete, to vam je još bolje. Sa ovim će vam se jedan dio grijeha pokriti. Bog prati i zna šta vi radite.[204]) 272 Nije to tvoje, da ih povedeš na pravi put.[205]) Bog koga hoće, vodi na pravi put. Za ono što

الْفَقْرَ وَيَأْمُرُكُمْ بِالْفَحْشَاءِ وَاللّٰهُ يَعِدُكُمْ مَغْفِرَةً
مِنْهُ وَفَضْلًا وَاللّٰهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٦٨﴾ يُؤْتِي الْحِكْمَةَ
مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا
وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿٢٦٩﴾ وَمَا أَنْفَقْتُمْ
مِنْ نَفَقَةٍ أَوْ نَذَرْتُمْ مِنْ نَذْرٍ فَإِنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُهُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ
مِنْ أَنْصَارٍ ﴿٢٧٠﴾ إِنْ تُبْدُوا الصَّدَقَاتِ فَنِعِمَّا هِيَ وَإِنْ
تُخْفُوهَا وَتُؤْتُوهَا الْفُقَرَاءَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ
وَيُكَفِّرُ عَنْكُمْ مِنْ سَيِّئَاتِكُمْ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ
﴿٢٧١﴾ لَيْسَ عَلَيْكَ هُدَاهُمْ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ
وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَلِأَنْفُسِكُمْ وَمَا تُنْفِقُونَ إِلَّا ابْتِغَاءَ
وَجْهِ اللّٰهِ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ

202) Vidi poglavlje 3:92.

203) U prethodnom dijelu se govori o novcima, što se na Božjem putu žrtvuju i o plodovima, koji će se od toga uživati. U ovom dijelu se govori, što će se dijeliti i što će se žrtvovati. Imetak, koji se troši na Božjem putu, treba da bude zarađen na dozvoljen način, a onda se ne smiju najgore i najslabije stvari dijeliti.

204) Novac koji se javno daje, služi općim potrebama ili za obranu.

205) Božji poslanik je dužan samo istinu propovijedati i pozivati u pravu vjeru.

سورة البقرة

لا تظلمون ﴿٢٧٢﴾ للفقراء الذين أحصروا في سبيل الله
لا يستطيعون ضربا في الأرض يحسبهم الجاهل أغنياء
من التعفف تعرفهم بسيماهم لا يسألون الناس إلحافا وما
تنفقوا من خير فإن الله به عليم ﴿٢٧٣﴾ الذين ينفقون
أموالهم بالليل والنهار سرا وعلانية فلهم أجرهم
عند ربهم ولا خوف عليهم ولا هم يحزنون ﴿٢٧٤﴾ الذين
يأكلون الربوا لا يقومون إلا كما يقوم الذي يتخبطه
الشيطان من المس ذلك بأنهم قالوا إنما البيع مثل الربوا
وأحل الله البيع وحرم الربوا فمن جاءه موعظة من ربه
فانتهى فله ما سلف وأمره إلى الله ومن عاد فأولئك
أصحاب النار هم فيها خالدون ﴿٢٧٥﴾ يمحق الله الربوا ويربي

الصدقات والله لا يحب كل كفار أثيم ﴿٢٧٦﴾ إن الذين
آمنوا وعملوا الصالحات وأقاموا الصلوة وآتوا الزكوة
لهم أجرهم عند ربهم ولا خوف عليهم ولا هم يحزنون
﴿٢٧٧﴾ يا أيها الذين آمنوا اتقوا الله وذروا ما بقي من الربوا إن
كنتم مؤمنين ﴿٢٧٨﴾ فإن لم تفعلوا فأذنوا بحرب
من الله ورسوله وإن تبتم فلكم رؤس أموالكم
لا تظلمون ولا تظلمون ﴿٢٧٩﴾ وإن كان ذو عسرة فنظرة إلى
ميسرة وأن تصدقوا خير لكم إن كنتم تعلمون ﴿٢٨٠﴾ واتقوا
يوما ترجعون فيه إلى الله ثم توفى كل نفس ما كسبت وهم
لا يظلمون ﴿٢٨١﴾ يا أيها الذين آمنوا إذا تداينتم بدين إلى
أجل مسمى فاكتبوه وليكتب بينكم كاتب بالعدل

ste žrtvovali, nagrada će vas stignuti. Žrtvujte samo za to, da bi milost Božju stekli. Nagrađeni ćete biti za sve dobro što ste žrtvovali i neće vam se nepravda učiniti. 273 Milostinja pripada onim siromasima, koji su sebe žrtvovali na Božjem putu. Oni nemaju snage, da stiču i zarađuju na zemlji.[206] Neznalice ih smatraju radi kreposti njihove bogatašima. Poznaćeš ih po licu njihovu. Kad išću i traže nisu nasrtljivi. Sve što dobro učinite i što žrtvujete, to sve Bog zna.

DIO. 38 — ZABRANA KAMATA I LIHVARENJA.

274 Koji svoj imetak javno i tajno, danju i noću žrtvuju na Božjem putu, njih čeka nagrada kod njihova Gospodara. Za njih nema straha, nema tuge! 275 Koji jedu kamatu, ustajaće samo

[206]) Pod ovim se misli na učenike i borce na Božjem putu (vojska).

64 سورة البقرة ٢ ٦٤

ولا يأب كاتب أن يكتب كما علمه الله فليكتب وليملل
الذي عليه الحق وليتق الله ربه ولا يبخس منه شيئا فإن كان
الذي عليه الحق سفيها أو ضعيفا أو لا يستطيع أن يمل هو
فليملل وليه بالعدل واستشهدوا شهيدين من رجالكم
فإن لم يكونا رجلين فرجل وامرأتان ممن ترضون من
الشهداء أن تضل إحداهما فتذكر إحداهما الأخرى
ولا يأب الشهداء إذا ما دعوا ولا تسأموا أن تكتبوه
صغيرا أو كبيرا إلى أجله ذلكم أقسط عند الله وأقوم
للشهادة وأدنى ألا ترتابوا إلا أن تكون تجارة حاضرة
تديرونها بينكم فليس عليكم جناح ألا تكتبوها
وأشهدوا إذا تبايعتم ولا يضار كاتب ولا شهيد

onako, kao kad ga satana dodirom svojim teško zlostavlja.[207]) To će im biti za to, što su govorili, da je lihva kao i trgovina. Bog je dozvolio trgovanje, a zabranio je kamatu i lihvu.[208]) Kome dođe pouka od Gospodara njegova i on se prođe *(jedenja kamata)*, pa što bude prije uzeo *(od tih kamata)* to je njegovo. Njegov posao Bogu pripada. Ko se povrati *(uzimanju kamata)* spada među drugove paklenske. Oni će tamo vječno ostati. 276 Bog diže i uništava *(novac stečen sa)* kamatama, a umnožava imetak onome, koji milostinju dijeli. Bog ne voli ni jednog griješnika i nezahvalnika. 277 Koji vjeruju i dobra djela čine, klanjaju namaz i dijele zekat, čeka ih nagrada kod Gospodara njihova. Oni niti će strahovati, niti će tužni biti. 278 O vjernici! Bojte se Boga i napustite kamate, koje su vam preostale, ako ste pravi vjernici. 279 Ako to ne učinite, onda znajte, da ste stupili u borbu sa Bogom i Njegovim Poslanikom i rat ste im navijestili. Ako se pokajete *(od daljnjeg uzimanja kamata)* onda vam pripada glavnica vašeg imetka. Ne ćete *(tako)* činiti nasilje, niti će vama biti nasilje učinjeno. 280 Ako bi bio *(dužnik)* u teškim

---

207) Na Sudnjem danu će se ovi ljudi teško iz grobova dizati kao oni, koje je satana svojim zabludama potpuno upropastio.

208) Arapska riječ »ribâ« znači kamata, lihva. Kur'an u prvom redu traži od ljudi da pazeći na pravo i čuvajući ga jedni drugima, čine dobro i budu darežljivi. Ističe da samo na ovaj način mogu pobijediti istine Islama i Islam izvojevati pobjedu. Zato se zabranjuje kamata i lihva i oni koji kamatu uzimaju smatraju se da su potpuno zavedeni od satane.

Islam traži da se jedan dio imetka odijeli i zapovijeda da se siromasi tim novcem obezbijede. Bogatima se zabranjuje da svojim postupkom siromahe muče i da ne bi postali nasrtljivi, zabranjuju se kamate.

prilikama, treba ga očekati dok mu prilike postanu povoljnije, a da ga poklonite *(dug)* to bi vam bilo bolje *(nego da čekate)* ako znadete. 281 Bojte se onoga dana, kada ćete se u njemu povratiti Allahu, pa će se zatim svakome dati sve što je zaradio, a nepravda i nasilje neće biti činjeno.

وان تفعلوا فانه فسوق بكم واتقوا الله ويعلمكم الله
والله بكل شيء عليم ﴿٢٨٢﴾ وان كنتم على سفر ولم تجدوا
كاتبا فرهان مقبوضة فان امن بعضكم بعضا
فليؤد الذي اؤتمن امانته وليتق الله ربه ولا تكتموا
الشهادة ومن يكتمها فانه اثم قلبه والله بما تعملون
عليم ﴿٢٨٣﴾ لله ما في السموات وما في الارض وان تبدوا ما
في انفسكم او تخفوه يحاسبكم به الله فيغفر لمن
يشاء ويعذب من يشاء والله على كل شيء قدير ﴿٢٨٤﴾
امن الرسول بما انزل اليه من ربه والمؤمنون كل امن
بالله وملئكته وكتبه ورسله لا نفرق بين احد من
رسله وقالوا سمعنا واطعنا غفرانك ربنا واليك

DIO. 39 — OBAVEZE I UGOVORI.

282 O vjernici! Kad jedni drugima pozajmljujete i zadužujete se do jednog određenog vremena, to zapišite.[209]) Nek zapiše *(što dajete i uzimate)* jedan pisar tačno. Neka se pisar ne susteže da napiše sve onako kako je Allah naredio i kako ga naučava. Neka piše! Dužnik neka svoj dug prizna i neka ga napiše, neka se Boga boji, i neka ništa od svog duga ne umanji. Ako bi dužnik bio malouman ili slab, ili ne bude u stanju da napiše i prizna, neka njegov skrbnik po pravici to očituje i prizna. I tražite dvojicu svjedoka između muškaraca. Ako se ne nađu dva muškarca, pa neka svjedoči jedan muškarac i dvije žene. Svjedoci neka budu ljudi, čije svjedočanstvo možete primiti i neka su poznati kao postojani ljudi. *(Uzrok da mjesto jednog muškarca svjedoče dvije žene je),* ako bi jedna zaboravila, da je druga na to potsjeti. I neka se svjedoci ne ustežu, kad se pozovu *(da svjedoče)*. I ne zazirite od toga, da sve zapišete, pa bio dug mali ili veliki, do njegova određenog roka. *(Vaše poslovanje)* ovako pritvrditi, to

[209]) U prethodnim dijelovima se govorilo o milostinji i dobročinstvu, zatim o kamatama. Sa ovim se ušlo u poslovanje i time se daje važnost svemu što dovodi do potpunog ispunjavanja svačijih prava.

je kod Boga pravednije i bolje primljeno, a ovo više utvrđuje svjedočanstvo, a mala je mogućnost da zapadnete u sumnju. Samo ako je to roba koja se u trgovini iz ruke u ruku promeće, onda vam nije grijeha, ako to ne zapišete. A kad kupujete i prodajete, činite to pred svjedocima. Ni pisar ni svjedok neka se ne oštete. Ako to uradite *(štetu činite)*, onda ste učinili grijeh prema Bogu. Bojte se Boga. Allah vas poučava. Allah svaku stvar najbolje zna. 283 Ako budete na putovanju i ne nađete pisara, koji će utvrditi poslovanje vaše, onda uzmite zalog. Ako se pouzdavate jedni u druge, neka dužnik što je uzeo u povjerenju *(bez zaloga ili pisanog ugovora)* povrati *(svom povjeriocu)* i neka se boji Boga. Ne sakrivajte svjedočanstva. A ko ga sakriva, griješno mu je srce njegovo. Bog sve zna šta vi radite.

66 سُورَةُ الْبَقَرَةِ ٦٦

الْمَصِيرُ ۝ لَا يُكَلِّفُ اللّٰهُ نَفْسًا اِلَّا وُسْعَهَا لَهَا مَا
كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا اِنْ
نَسِينَا اَوْ اَخْطَاْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا اِصْرًا كَمَا
حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ
لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا اَنْتَ مَوْلٰينَا
فَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ۝

سُورَةُ اٰلِ عِمْرَانَ مَدَنِيَّةٌ وَهِيَ مِائَتَانِ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

الٓمٓ ۝ اللّٰهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ ۝ نَزَّلَ عَلَيْكَ
الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَاَنْزَلَ التَّوْرٰيةَ

DIO. 40 — POBJEDA MUSLIMANSTVA.

284 Samo Bogu pripada sve, što je na nebesima i na zemlji. A ako vi otvoreno činite što vaša srca misle i žele, ili to skrivate, za sve to ćete Bogu odgovarati. Oprostiće kome hoće, a kazniće koga hoće. Bog je jedini koji sve može. 285 Poslanik vjerova što mu bi objavljeno od Gospodara njegova i pravovjerni vjerovahu. Svi vjeruju Boga, Njegove anđele, knjige i poslanike. Mi ne dijelimo i ne rastavljamo poslanike, jedne od drugih.[210]) Oni *(pravo-*

[210]) Ovdje se iznosi širina islamskog vjerovanja, te da će sa svojom širokogrudnošću konačno pobijediti. Kur'an kaže: »Mi ne dijelimo i ne rastavljamo poslanike jedne od drugih«. Time se kaže da vjerujemo sve one istine, koje su bile njima od Allaha objavljene. Inače poslanici se po svom položaju dijele.

vjerni) govore: Čusmo i pokorismo se. *(Veliki Bože!)* tražimo oproštenja Tvoga. Naš Bože, Tebi se vraćamo. 286 Bog naređuje, da se čini samo koliko se može. Svako ko dobro čini, sebi dobro čini, a ko zlo čini, sebi ga čini. *(Veliki)* Naš Bože! Ne kazni nas ako zaboravimo ili pogriješimo! *(Veliki)* Naš Bože! Ne zaduži nas teretima, kao što si zadužio one prije nas. *(Veliki)* Naš Bože! Ne zaduži nas sa onim, što podnositi i izvršavati ne možemo. Oprosti nam, smiluj nam se i daruj nas! Ti si nam Gospodar i pomagač naš. Pomozi nas protiv nevjernika!

POGLAVLJE: 3

ÂLI IMRAN

OBJAVLJENO U MEDINI, 20 DIJELOVA, 200 AJETA

SADRŽAJ:

U 32 ajetu ovog poglavlja se govori o Hazreti Musaovu djedu Imranu, pa zato se ovo sure naziva »Âli Imran«. Glavni sadržaj ovog poglavlja se odnosi na Hazreti Isa'a, zadnjeg poslanika Izraelićana, koga ujedno kršćani smatraju osnivačem kršćanstva. U prvom dijelu ovog poglavlja se upućuje na kršćansko vjerovanje, te se prikazuju pojedine sličnosti u objavi Božjoj, koje ni u kojem slučaju temelje vjere ne diraju, niti ih zamršuju. Kršćanstvo je neke riječi, koje imaju prenešena značenja i koje prema tim prenešenim značenjima treba shvatiti, pogrešno protumačilo.

U drugom dijelu se govori, da je jednoboštvo osnovni temelj svih vjera i da će ono konačno pobijediti.

U trećem dijelu se govori o prestanku židovskog duhovnog vodstva, a četvrti dio govori o zadnjim predstavnicima toga duhovnog vodstva. Među ovima se nalazi i Hazreti Isa. Pogrešne tvrdnje i mišljenja, koja se na njega odnose, ovdje se opširno izlažu i raspravljaju, pa se ovo nastavlja i u slijedeća dva dijela.

U sedmom dijelu se poziva na ona osnovna učenja, koja su i Islamu i kršćanstvu zajednička i postavlja temelje, po kojima se vjerska pitanja uspoređujući ih sa drugima do potpunog raščišćavanja dovode i do utvrđivanja stvarne istine. U osmom dijelu se pobijaju podvale, koje se Islamu čine.

U devetom dijelu se govori o svetim knjigama, koje su ranije objavljivane i o prošlim poslanicima i o tome, da je Islam istinska i prava vjera, a deseti dio govori o Ćabi kao središtu Islama.

U jedanaestom dijelu se muslimanima preporučuje da budu složni, ako žele da budu pobjednici. U dvanaestom dijelu se muslimani upozoruju da budu oprezni prema Židovima, koji im se predstavljaju kao prijatelji, a u istinu su im neprijatelji, a u trinaestom dijelu pa dalje do kraja poglavlja se govori o vojni na Uhudu i o uzrocima, radi kojih su muslimani doživili poraz, te upute kako će opet doći do pobjede.

Prethodno poglavlje se bavilo sa židovima, a ovo poglavlje se bavi sa kršćanima. U poglavlju »Bekara« je muslimanima dano dopuštenje, da mogu voditi obrambeni rat. U ovom poglavlju se raspravljaju događaji sa Uhuda i ističe se da muslimani neće biti poraženi i ako su na Uhudu bili potučeni.

Poglavlje Âli Imran je objavljeno u Medini i biće drugo ili treće poglavlje, koje je u Medini objavljeno. Pošto se od 13 dijela pa do kraja poglavlja govori o vojni na Uhudu, to se smatra da je ovaj dio poglavlja objavljen treće godine po Hidžretu. Prvi dijelovi poglavlja su možda i ranije objavljeni, a možda u isto doba sa ovim zadnjim dijelovima.

PREVOD:

Bismi'llahi'rrahmani'rrahim

DIO. 1 — O KNJIZI I NJENOM TUMAČENJU.

الجزء الثالث

٦٧ 67

وَالْإِنْجِيلَ مِنْ قَبْلُ هُدًى لِلنَّاسِ وَأَنْزَلَ الْفُرْقَانَ ۝٤
إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَاللَّهُ
عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ ۝ إِنَّ اللَّهَ لَا يَخْفَىٰ عَلَيْهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا
فِي السَّمَاءِ ۝ هُوَ الَّذِي يُصَوِّرُكُمْ فِي الْأَرْحَامِ كَيْفَ
يَشَاءُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۝ هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ
عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ
وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا
تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ وَمَا يَعْلَمُ
تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ
مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ ۝ رَبَّنَا
لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً

1 Elif. Lâm. Mim. 2 Allah je samo jedan i jedini Bog, koji vječno živi i vječno svim stvorenjima vlada. 3 Objavio ti je Knjigu u kojoj su Istine vječne, da potvrdi one, što su ranije objavljivane. Objavio je Tevrat i Indžil prije, da ljude upute na pravi put, pa je i Furkan[1]) objavio. 4* Zaista, koji ne vjeruju znakove Božje, čeka ih teška kazna. Bog je moćan i kazne On dijeli. 5 Bogu nije ništa sakriveno ni na zemlji ni na nebu. 6 On vam daje oblik kakav hoće u utrobi majčinoj. Samo je jedan Bog moćni i mudri. 7 On je taj koji ti je Knjigu objavio. Jedan dio njenih ajeta su odlučni i čvrsti u jasnoći *(izražavaju odlučnost)*. To su temelji Knjige. Drugi dio njenih ajeta su potrebni da se tumače. Što se tiče onih, čija su srca naklonjena

---

1) Furkan je jedno od kur'anskih imena. Znači rastaviti istinu od neistine. Ova nam riječ kaže, da su se u Božje Objave, koje su prije objavljene, uvukle neistine i da Kur'an te neistine hoće da rastavi i odbaci.

da skrenu sa puta Istine, oni će slijediti ono, što se raznoliko može tumačiti, jer hoće da druge zavedu i da ovim ajetima svoje tumačenje daju. A samo Bog zna tumačenje njihovo i oni, čije je znanje čvrsto i ustaljeno. Ovi govore: »Mi ih vjerujemo. Sve je to od Boga«.[2]) Samo razumni mogu da shvate i da razmišljaju. 8 *(Veliki)* naš Bože! Ne dozvoli, da nam srca krenu stramputicom, pošto Si nas uputio na pravi put! Pokloni nam Milost Tvoju! Ti samo molbe i želje ispunjavaš. 9 *(Veliki)* naš Bože! Ti ćeš ljude iskupiti na Sudnjem danu, i o tome sumnje nema. Zaista Bog ne poriče dano obećanje.

DIO. 2 — JEDNOBOŠTVO JE TEMELJ SVIH VJERA.

10 Koji ne vjeruju, neće im koristiti ni imetak njihov, ni porod njihov pred Bogom. To su oni, što će biti gorivo paklensko. 11 Stanje je njihovo *(nevjernika koji su ustrajni u nevjerstvu)*, kao stanje Fir'avna i njegovih privrženika i onih, koji su prije njih bili. Oni su svi nijekali znakove Naše i radi grijeha njihovih Bog ih je kaznio. Bog *(nevaljalce)* žestoko kažnjava. 12 Reci nevjernicima: Bićete poraženi i u paklu okupljeni. Grozno li je pakao ležište! 13 Vama će služiti kao dokaz *(pouka)* dvije skupine, koje se bore jedna protiv druge. Jedna skupina se bori na Božjem putu, a druga je nevjernička. Njima se pričinja,

---

[2]) Kur'an nas ovdje upoznaje, da je jedan dio njegovih ajeta čvrst i izražavaju potpunu jasnoću u svom značenju. Ovi čvrsti i potpuno jasni ajeti su temelj Knjige. Zatim dolaze ajeti koji se mogu raznoliko tumačiti i mogu imati razna značenja. Tumačenje i objašnjavanje ovih ajeta treba da se potpuno slaže sa značenjem onih ajeta, čiji je sadržaj potpuno jasan i odlučan.

Nema nijednog osnova koji bi u suštini svojoj bio tako zdrav i ispravan kao što je ovaj. Na primjer ako se u jednom zakonskom tekstu nalaze riječi koje mogu imati dva značenja, ili koje su oprečne samom zakonu, onda ih treba tumačiti u duhu zakona i cilju kome treba da zakon odgovara. Kur'an u daljnjim ajetima govori o kršćanstvu i kaže, da je kršćanstvo radi pogrešnog tumačenja Božjih objavljenja, Hazreti Isa'a podiglo na stepen božanstva. To je dovelo do krivog vjerovanja, da je Hazreti Isa prolio svoju »božansku krv« da otkupi i digne grijehe ljudske. Ovim se utvrđuje da nema nikakvih razlika i opreka između kur'anskih ajeta, čija su značenja potpuno jasna i onih, koja se mogu različito tumačiti.

إنك أنت الوهاب ﴿٩﴾ ربنا إنك جامع الناس ليوم لا ريب
فيه إن الله لا يخلف الميعاد ﴿١٠﴾ إن الذين كفروا لن
تغني عنهم أموالهم ولا أولادهم من الله شيئا وأولئك هم
وقود النار ﴿١١﴾ كدأب آل فرعون والذين من قبلهم
كذبوا بآياتنا فأخذهم الله بذنوبهم والله شديد
العقاب ﴿١٢﴾ قل للذين كفروا ستغلبون وتحشرون إلى
جهنم وبئس المهاد ﴿١٣﴾ قد كان لكم آية في فئتين
التقتا فئة تقاتل في سبيل الله وأخرى كافرة يرونهم
مثليهم رأي العين والله يؤيد بنصره من يشاء إن في
ذلك لعبرة لأولي الأبصار ﴿١٤﴾ زين للناس حب الشهوات
من النساء والبنين والقناطير المقنطرة من الذهب والفضة

والخيل المسومة والأنعام والحرث ذلك متاع الحياة
الدنيا والله عنده حسن المآب ﴿١٥﴾ قل أؤنبئكم بخير
من ذلكم للذين اتقوا عند ربهم جنات تجري من تحتها الأنهار
خالدين فيها وأزواج مطهرة ورضوان من الله والله بصير
بالعباد ﴿١٦﴾ الذين يقولون ربنا إننا آمنا فاغفر لنا ذنوبنا
وقنا عذاب النار ﴿١٧﴾ الصابرين والصادقين والقانتين
والمنفقين والمستغفرين بالأسحار ﴿١٨﴾ شهد الله أنه
لا إله إلا هو والملائكة وأولوا العلم قائما بالقسط
لا إله إلا هو العزيز الحكيم ﴿١٩﴾ إن الدين عند الله
الإسلام وما اختلف الذين أوتوا الكتاب إلا من بعد
ما جاءهم العلم بغيا بينهم ومن يكفر بآيات الله

kad pravovjerne očima gledaju, da ih dvostruko kao njih *(nevjernika)* **ima. Bog učvršćuje sa pomoći svojom koga On hoće. Svakako će u ovom pouku naći, koji gledati umiju**[3]) *(daleko-*

[3]) Ovdje se pokazuje na vojnu na Bedru. Na ovoj vojni je sudjelovalo 313 muslimana, a pogana je bilo hiljadu ljudi. Pogana je bilo još 600 koji su čekali iza brda. Muslimanima je obećano da će pobijediti dva puta jačeg neprijatelja ako budu strpljivi i izdržljivi (8:66). Vojna na Bedru je bila jedan nov dokaz Hazreti Muhammedova poslanstva. Uzrok tomu nije samo pobjeda, koja je muslimanima obećana, ovim se obistinilo i proročanstvo koje je dao Božji poslanik Eš'ija. Eš'ija je rekao o Božanskoj objavi što će se u Arabiji pojaviti ovo: Stanovnici Tejme će žedne nahraniti i pred one koji bježe kruh će iznijeti, jer su ovi pobjegli ispred mača, streljice i borbe teške. Naš nam Bog govori: i za jednu godinu dana će nestati sve slave i moći Kajdarove.«

Kajdar se zovu potomci Ismailovi. Stari zavjet pod ovom riječi misli čitav rod Ismailov i arapski narod. Jedan od najvećih događaja historije je bježanje Hazreti Muhammedovo iz Mekke u Medinu ili hidžret. Hazreti Muhammed sa Svojim drugom Ebu-Bekirom pobjegao je ispred teških mučenja poganskih i nakon jedne godine dana na bedrskoj vojni poražen je Kajdar t. j. moć i slava Kurejševića je počela da pada.

فَإِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ۝ فَإِنْ حَاجُّوكَ فَقُلْ أَسْلَمْتُ وَجْهِيَ
لِلَّهِ وَمَنِ اتَّبَعَنِ وَقُلْ لِلَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَالْأُمِّيِّينَ
أَأَسْلَمْتُمْ فَإِنْ أَسْلَمُوا فَقَدِ اهْتَدَوْا وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْكَ
الْبَلَاغُ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ ۝ إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ
بِآيَاتِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ النَّبِيِّينَ بِغَيْرِ حَقٍّ وَيَقْتُلُونَ الَّذِينَ
يَأْمُرُونَ بِالْقِسْطِ مِنَ النَّاسِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ۝
أُولَٰئِكَ الَّذِينَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ
مِنْ نَاصِرِينَ ۝ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِنَ الْكِتَابِ
يُدْعَوْنَ إِلَىٰ كِتَابِ اللَّهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ يَتَوَلَّىٰ فَرِيقٌ مِنْهُمْ
وَهُمْ مُعْرِضُونَ ۝ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لَنْ تَمَسَّنَا النَّارُ
إِلَّا أَيَّامًا مَعْدُودَاتٍ وَغَرَّهُمْ فِي دِينِهِمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ۝

vidni). 14 Ljude privlači i godi im, da vole stvari, što im užitke daju, kao žene, djecu, nagomilano zlato i srebro, lijepe i raznovrsne konje i druge životinje i plodove, što ih zemlja daje. To su užici života zemnoga. Lijepo mjesto, koje će se konačno dati, je kod Boga! 15 Reci: Hoćete li da vam kažem, koji je od svih ovih užitaka najljepši? Koji se čuvaju *(od poroka i nevaljalština),* kod Gospodara svoga će naći vrtove ispod kojih rijeke protiču, oni će vječno u njima boraviti, i u njima će naći prečiste družice. Tu će biti i zadovoljstvo Božje. Bog gleda stanje svih robova Svojih. 16 Oni *(ljudi)* govore, *(Veliki)* naš Bože! Mi vjerujemo. Oprosti nam grijehe naše i sačuvaj nas patnje paklenske. 17 *(Ovi i ovakovi savladavajući strasti svoje i pri svakoj nevolji)* trpe, istinu govore, pobožni su i pokorni, imetak svoj dijele *(pomažu potrebne)* i zorom se Bogu mole i oprosta traže. 18 Svjedoči Bog, da je On samo jedan i jedini, anđeli svjedoče i učenjaci to svjedoče, koji na istini i pravdi stoje.[4]) Allah je samo jedan i jedini, koji je moćan i mudar. 19 Kod Boga je *(prava)* vjera samo Islam.[5]) Oni, kojima je Knjiga dana, nisu se složili,

[4]) Ovim ajetom se ističe da sve svjedoči na Božje jedinstvo, a među ljudima to najbolje vide pravi učenjaci, jer oni dolaze u punoj mjeri do saznanja da se pravda Božja svugdje u najvećoj mjeri vrši. Osim toga ovaj ajet se može i ovako prevesti: »Svjedoči Bog da je On samo jedan i jedini, anđeli svjedoče i učenjaci to svjedoče da On pravdu vrši«.

[5]) Islam znači potpuno se predati Bogu i izvršavati sve Njegove zapovijedi. Islam je bio vjera svih Božjih poslanika. Islam je prirodna vjera čovjekova. Islam znači stupiti u istinski mir i prigrliti ga, te zadržati punu prisebnost. Prema tome jedan musliman mora i sa Bogom i sa ljudima da živi u potpunom miru dajući svakome što zaslužuje i što mu se mora dati.

pošto im je nauka došla, jer su međusobno jedni drugima zavidili. Ko zaniječe znakove Božje, Bog će brzo s njim obračunati. 20 Ako se oni budu s tobom *(Muhammede)* prepirali, ti reci? Ja sam se potpuno predao Bogu i oni koji mene slijede. I reci onima, kojima je Objava dana i onima, koji su bez znanja ikakva: Jeste li primili Islam i jeste li se predali. Ako *(od srca)* prime Islam, izašli su na pravi put. A ako se okrenu *(od Objave Božje)*, tvoja je dužnost, da samo pozivaš. Bog vidi svoje robove *(šta rade)*.

DIO. 3 — BOŽJA VLAST NAD SVIM ŠTO JE NA ZEMLJI.

21 One, koji poriču i ne vjeruju Božje znakove, koji na pravdi ubijaju Božje poslanike, i koji ubijaju ljude, što istinu govore i propovijedaju, opomeni, da ih čeka teška i bolna kazna.[6] 22 To su oni, čija su djela propala i ne primaju se ni na ovom svijetu, ni u vječnosti. Oni neće imati nikoga, ko će im pomoći.[7] 23 Ne vidiš li one, kojima je dan jedan dio Božje Objave, pozivaju se na Knjigu Božju, da im se po njoj presudi, zatim jedan dio njih *(odličnici i prvaci)* leđa okrenu, jer im je takav običaj. 24 Oni to čine radi toga, jer govore: Nas će se vatra paklenska doticati samo nekoliko dana. I njih su prevarile u vjeri njihovoj izmišljotine njihove. 25 A šta će raditi, kad ih iskupimo na Sudnjem danu, o kom nema sumnje?! i kad će svaka duša

الجزء الثالث
٧١ ٣

فكيف إذا جمعناهم ليوم لا ريب فيه ووفيت كل نفس
ما كسبت وهم لا يظلمون ﴿٢٥﴾ قل اللهم مالك الملك تؤتي
الملك من تشاء وتنزع الملك ممن تشاء وتعز من تشاء
وتذل من تشاء بيدك الخير إنك على كل شيء قدير ﴿٢٦﴾
تولج الليل في النهار وتولج النهار في الليل وتخرج الحي من
الميت وتخرج الميت من الحي وترزق من تشاء بغير حساب ﴿٢٧﴾
لا يتخذ المؤمنون الكافرين أولياء من دون المؤمنين
ومن يفعل ذلك فليس من الله في شيء إلا أن تتقوا منهم
تقاة ويحذركم الله نفسه وإلى الله المصير ﴿٢٨﴾ قل
إن تخفوا ما في صدوركم أو تبدوه يعلمه الله ويعلم ما
في السماوات وما في الأرض والله على كل شيء قدير ﴿٢٩﴾

---

[6] Židovi su ubijali Božje poslanike, pa su bili spremili atentat i na Hazreti Muhammeda.

[7] Ovim se ajetom ukazuje, da se je židovima izjalovio spremani atentat.

nađi što je zaradila, a nikome se tada neće nasilje učiniti. 26 Reci: Moj Bože, Ti si pravi i istinski Gospodar svega što postoji, Ti daješ vlast kome hoćeš, a uzimaš je od koga hoćeš, kome hoćeš moć i slavu daješ, a koga hoćeš ponizuješ. Dobrota je samo u Tvojoj ruci. Ti uistinu sve možeš. 27 Ti daješ da noć ulazi u dan, a dan da ulazi u noć, Ti žive dižeš iz mrtvih, a mrtve dižeš iz živih. Kome hoćeš, nebrojena Svoja dobra daješ.[8]) 28 Neka pravovjerni ne uzimaju nevjernike za prijatelje svoje mjesto pravovjernih. Ko ovo učini, neka od Boga ništa ne očekuje *(da će ga On sačuvati)*. Samo se oprezno od njih čuvajte. Bog vas upozoruje *(na Svoje odredbe i zapovijedi)*. Samo je Bogu povratak. 29 Reci: Ili vi sakrivali što u sebi držite ili otvoreno to činili, sve to Bog zna. On zna što ima na nebu i na zemlji. Allah sve čini.[9]) 30 Onoga dana, kada svako bude pred sobom vidio dobra djela što ih je učinio i hrđava djela što ih je uradio, zaželiće, da se između njega i njegovih hrđavih djela ukaže velika pučina i udaljenost. Bog vas poziva, da vršite odredbe Njegove i da se čuvate kazne Njegove. Bog je Svojim robovima vrlo milostiv.

DIO. 4 — ZADNJI ODABRANICI JEDNOG NARODA.

31 Reci: Ako vi volite Boga slijedite me, pa će vas Bog voliti i oprostiti vam grijehe vaše. Bog oprašta i milostiv je.[10]) 32 Reci:

[8]) Ovaj i prethodni ajet govore da će slava i veličina biti dana jednom novom narodu i da će se carstvo i gospodstvo Božje uspostaviti. Hazreti Isa je opominjući židove govorio im: Za to vam kažem, da će se od vas uzeti carstvo Božje i daće se narodu koji njegove rodove donosi (Matijino evanđelje 21:2). Ovaj narod su muslimani.

[9]) Pošto su pogani bili sa muslimanima u ratnom stanju, zabranjuje se muslimanima da svoje neprijatelje s kojima ratuju, smatraju svojim prijateljima.

[10]) Ljubav prema Bogu, to je najveći cilj što ga je muslimanstvo postavilo u ljudskom životu. Hazreti Isa je rekao svojim sljedbenicima: »I čuvajte zapovijed moju da mene volite. Govorim vam od oca moga. Da bi vam ljubav vašu učvrstio poslaće vam jednog drugog utješitelja (Ivanovo evanđelje). Dalje Hazreti Isa kaže: »I kako budete čuvali zapovijedi moje, tako ćete u ljubavi mojoj ostati«. Nagovještavanje Hazreti Isaovo da će doći jedan drugi utješitelj, ostvarilo se dolaskom Hazreti Muhammedovim. Veliki Božji Poslanik je preporučio i židovima i kršćanima da ga iz ljubavi prema Bogu slijede i da će tako steći i zaslužiti Božju ljubav.

سورة آل عمران ٣ — ٧٢

يوم تجد كل نفس ما عملت من خير محضرا وما عملت من
سوء تود لو أن بينها وبينه أمدا بعيدا ويحذركم الله نفسه
والله رءوف بالعباد ﴿٣٠﴾ قل إن كنتم تحبون الله فاتبعوني
يحببكم الله ويغفر لكم ذنوبكم والله غفور رحيم
﴿٣١﴾ قل أطيعوا الله والرسول فإن تولوا فإن الله لا يحب
الكافرين ﴿٣٢﴾ إن الله اصطفى آدم ونوحا وآل إبراهيم وآل
عمران على العالمين ﴿٣٣﴾ ذرية بعضها من بعض والله سميع
عليم ﴿٣٤﴾ إذ قالت امرأت عمران رب إني نذرت لك ما في بطني
محررا فتقبل مني إنك أنت السميع العليم ﴿٣٥﴾ فلما وضعتها
قالت رب إني وضعتها أنثى والله أعلم بما وضعت وليس
الذكر كالأنثى وإني سميتها مريم وإني أعيذها بك

الجزء الثالث ٣ — ٧٣

وذريتها من الشيطان الرجيم ﴿٣٦﴾ فتقبلها ربها بقبول
حسن وأنبتها نباتا حسنا وكفلها زكريا كلما
دخل عليها زكريا المحراب وجد عندها رزقا قال يا مريم
أنى لك هذا قالت هو من عند الله إن الله يرزق من يشاء
بغير حساب ﴿٣٧﴾ هنالك دعا زكريا ربه قال رب هب لي
من لدنك ذرية طيبة إنك سميع الدعاء ﴿٣٨﴾ فنادته الملائكة
وهو قائم يصلي في المحراب أن الله يبشرك بيحيى مصدقا بكلمة
من الله وسيدا وحصورا ونبيا من الصالحين ﴿٣٩﴾ قال
رب أنى يكون لي غلام وقد بلغني الكبر وامرأتي عاقر
قال كذلك الله يفعل ما يشاء ﴿٤٠﴾ قال رب اجعل لي آية
قال آيتك ألا تكلم الناس ثلاثة أيام إلا رمزا واذكر ربك

Bogu i Poslaniku se pokorite! Ako se oni budu okrenuli i ne prime te zapovijedi, zaista Bog ne voli nevjernike. 33 Bog je izabrao Adema, Nuha i porod Ibrahimov i Imranov nad sve druge narode.[11]) 34 Oni su porod koji je jedan od drugog nastao. Bog je koji sve čuje i sve zna. 35 Rekla je žena Imranova.[12]) Moj Bože! Tebi samo zavjetujem što u utrobi mojoj nosim, da isključivo Tebe služi. Primi ovaj zavjet moj. Ti čuješ *(molitve moje)* i Ti znaš *(namjere moje)*. 36 Pa kad je porodila, reče:

---

[11]) Imran koji se u Kur'anu spominje jest Imran iz Staroga zavjeta. Musa i Harun su bili porod Imranov. Musa je osnivač židovskog vjerozakona, a Harun je bio glavar Israilovih svećenika. Zadnji predstavnici ove kuće su bili Jahja i Isa. Za to se prije reklo da je Jahjaov otac Zekerija, a Isaova majka Merjema.

[12]) Imran koji se ovdje spominje nije otac Musaov, nego će biti otac Merjemin.

[13]) Merjemina majka je bila zavjetovala dijete, da služi u hramu, pa pošto je rodila žensko dijete, ono po propisima nije moglo služiti, jer su samo muškarci vršili službu u hramu.

Moj Bože, ja sam rodila žensko[13]) — a Bog bolje zna šta je ona rodila. — Muško nije kao žensko. Nadjela sam joj ime Merjema i Tebi prepuštam da nju i porod njezin čuvaš od zla satane prokletoga.[14]) 37 Pa je lijepo primi Gospodar njezin i dade da najljepše uzraste i razvije se, a Zekerijja se staraše za nju i nadgledaše je. Kadgod bi joj Zekerijja unišao *(da je nadzire)* u Mihrab *(najčasnije mjesto hrama, oltar),* našao bi kod nje jela, pa bi rekao: Merjemo! odakle ti ovo dolazi? Ona bi odgovorila: Ovo je od Boga, zaista Bog, kome hoće, bez broja i računa daje.[15]) 38 Tu se je Zekerijja molio Gospodaru Svome. Moj Bože! pokloni mi od Tebe dobar i valjan porod. Ti zaista molitve čuješ. 39 Kad je Zekerijja klanjao i molio se u Mihrabu, anđeli ga zazovu i poviču mu: Bog će te obdariti sa sinom Jahjaom, koji će Božju riječ utvrđivati, narodu vođa biti, sebe savladavati i biti od dobrih poslanika Božjih. 40 Zekerija reče: Moj Bože! odakle ću ja moći imati sina, kad me je starost savladala, a žena mi je nerotkinja. Reče *(sebi odgovarajući):* Tako Bog radi što On hoće. 41 Zekerijja reče: Moj Bože, daj mi jedan znak! Bog mu reče: Znak će Ti biti da tri dana ne govoriš, nego samo da očima namiguješ ili rukama znakove daješ. Mnogo spominji Tvoga Gospodara, a slavi Ga i veličaj čistoću Njegovu večerom i jutrom.[16])

DIO. 5 — ISAOVO ROĐENJE.

32 Spomeni kad su anđeli rekli Merjemi: Merjemo, Bog te je odabrao i učinio čistom od svih mana i izabrao te iznad svih žena zemaljskih.[17]) 43 O Merjemo! Budi pokorna tvome Gospodaru, ničice pred Njim padaj i sagibaj se *(ruku' čini)* sa svima, koji se pred Njim sagibaju. 44 To su vijesti i tajne nepoznate,

[14]) Merjemina majka je sa ovim molila, da i Merjema bude imala poroda.

[15]) Nema sumnje da su oni, koji su posjećivali hram donosili i hranu u hram. Fahruddin Razija je istog mišljenja.

[16]) Stari zavjet kaže da je Zekerijja tada došao u neko nijemo stanje kada mu je nagovješteno da će mu se roditi sin Jahja, te je kao što to nijemi čine samo znakovima govorio. Kur'an sa ovim potvrđuje riječi Starog zavjeta.

[17]) Žena onoga vremena.

koje Mi tebi *(Muhammede)* objavljujemo. Ti nisi među njima bio kad su oni bacali pera svoja, da bi tako *(kockom)* saznali, koji će Merjemu pod svoje skrbništvo uzeti. I ti nisi bio među njima kad su se oni o tom svađali i prepirali. 45 Spomeni kad su anđeli rekli: Merjemo! Bog ti šalje radosnu vijest kao riječ Svoju, *(da ćeš bez dodira sa muškarcem poroditi dijete)* a ime će mu *(djetetu)* biti Mesih Isa sin Merjemin. Biće ugledan i na zemlji i u vječnosti i spadaće među one, što su blizu Gospodaru svome. 46 Govoriti će *(Isa)* ljudima još u kolijevci i kao odrastao čovjek i biće od najboljih ljudi. 47 Merjema reče:

كثيرا وسبح بالعشي والإبكار ﴿٤١﴾ وإذ قالت
الملائكة يا مريم إن الله اصطفاك وطهرك واصطفاك
على نساء العالمين ﴿٤٢﴾ يا مريم اقنتي لربك واسجدي واركعي
مع الراكعين ﴿٤٣﴾ ذلك من أنباء الغيب نوحيه إليك
وما كنت لديهم إذ يلقون أقلامهم أيهم يكفل مريم
وما كنت لديهم إذ يختصمون ﴿٤٤﴾ إذ قالت الملائكة
يا مريم إن الله يبشرك بكلمة منه اسمه المسيح عيسى ابن مريم
وجيها في الدنيا والآخرة ومن المقربين ﴿٤٥﴾ ويكلم
الناس في المهد وكهلا ومن الصالحين ﴿٤٦﴾ قالت رب
أنى يكون لي ولد ولم يمسسني بشر قال كذلك الله يخلق
ما يشاء إذا قضى أمرا فإنما يقول له كن فيكون ﴿٤٧﴾ ويعلمه

Moj Bože! Kako ću ja imati dijete kad me nijedan čovjek nije dohvatio. *(Bog reče):* Tako će to biti. Bog stvara što hoće. Kad odluči da nešto bude, samo kaže: Budi i biva.[18]) 48 I Bog će ga naučiti Knjigu, mudrost, Tevrat *(Toru)* i Indžil. 49 Poslaće ga kao poslanika sinovima Israilovim *(i rečiće im):* Donosim vam jedan znak od Gospodara vašeg. Napraviću vam nešto od blata kao pticu i puhnuti ću u to, pa će Božjim dopuštenjem ptica postati. Izliječiću slijepca i gubavca, a mrtve ću proživiti dopuštenjem Božjim.[19]) Obavijestiću vas šta jedete i šta sabirate u domovima

[18]) Iz ovoga se razumije da Hazreti Merjema nije tada bila udata. Prema evanđelju ona je bila udata za Jusufa (Josipa) i rađala je još djece osim Hazreti Isa'a (Evanđelje po Matiji 12:46 i 13:55).

[19]) Ovim se potvrđuje kako je Hazreti Isa kao i drugi Božji poslanici, oživio one koji su bili duhovno umrli. Kur'an govori kako je i Hazreti Muhammed mrtve oživljavao (8:24). U Matijinu evanđelju (11:5) govoreći o ovome kaže se: »Slijepi progledaju i hromi hode, gubavi čiste se i gluhi čuju, mrtvi ustaju« pa se onda nastavlja: »siromasima se propovijeda«, ovdje se misli na one koji su siromašni srcem i duhom. Ptica

الجزء الثالث ٣

٧٥ 75

الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَالتَّوْرَاةَ وَالْإِنْجِيلَ ﴿٤٨﴾ وَرَسُولًا
إِلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنِّي قَدْ جِئْتُكُمْ بِآيَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ أَنِّي أَخْلُقُ
لَكُمْ مِنَ الطِّينِ كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ فَأَنْفُخُ فِيهِ فَيَكُونُ طَيْرًا
بِإِذْنِ اللَّهِ وَأُبْرِئُ الْأَكْمَهَ وَالْأَبْرَصَ وَأُحْيِي الْمَوْتَىٰ بِإِذْنِ
اللَّهِ وَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا تَأْكُلُونَ وَمَا تَدَّخِرُونَ فِي بُيُوتِكُمْ
إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٤٩﴾ وَمُصَدِّقًا
لِمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَاةِ وَلِأُحِلَّ لَكُمْ بَعْضَ الَّذِي حُرِّمَ عَلَيْكُمْ
وَجِئْتُكُمْ بِآيَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ ﴿٥٠﴾ إِنَّ اللَّهَ
رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هَٰذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٥١﴾ فَلَمَّا
أَحَسَّ عِيسَىٰ مِنْهُمُ الْكُفْرَ قَالَ مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ قَالَ
الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ آمَنَّا بِاللَّهِ وَاشْهَدْ بِأَنَّا مُسْلِمُونَ ﴿٥٢﴾

vašim. U svemu ćete tome vi za vas dokaze naći, ako ste pravi vjernici. 50 I *(došao sam vam)* da vam potvrdim, što je preda mnom u Tevratu i da vam dozvolim neke stvari, koje su vam zabranjene bile.[20]) I donio sam vam dokaz i znak od Gospodara vašeg. Bojte se Boga i mene slijedite. 51 Zaista je Allah moj Gospodar i vaš Gospodar. Njega obožavajte. Ovo je pravi put. 52 Pa kad je Isa osjetio da se oni čvrsto nevjerstva drže, rekao je: »Koji su to što će me u ime Božje pomoći?« Havarijuni *(učenici odgovoriše):* Mi ćemo te u ime Božje pomoći. Mi vjerujemo Boga. Budi svjedok da smo mi muslimani *(da smo se Bogu predali)*. 53 *(Veliki)* naš Bože! Mi vjerujemo što si nam poslao i objavio, mi slijedimo Poslanika i piši nas sa onima, što su svjedočili *(Tvoje jedinstvo)*. 54 *(Nevjernici)* spremali su zlo i obmanjivali se *(jer su htjeli ubiti Isaa)*, ali Bog im je stao na put i uništio namjere njihove. Nema niko da je u nadmudrivanju Bogu ravan.[21])

---

koja se u Kur'anu spominje upotrebljava se u prenesenom značenju. Ovdje ptica predstavlja čovjeka koji luta na duhovnom obzorju. Ovaj ajet pejgamberovu snagu i moć u tri oblika predstavlja. (1) Pejgamber ljude u duhovnom pogledu nalazi kao da su se u blato uglibili i pošto ih izvede na pravi put oni izgledaju kao ptice koje lete po duhovnim visinama velikog duhovnog horizonta. (2) Pejgamber nalazi ljude duhovno oboljele i spašava ih te bolesti. (3) Pošto je pejgamber duhovno potpuno savršen, ljude na novo nadahnjuje duhovnim saznanjem i preporodom.

[20]) Svima poslanicima izraelićanskim, koji su dolazili poslije Hazreti Musa'a kao osnov je služio Musaov vjerozakon po kome su oni postupali i samo u nuzgrednim stvarima su pravljene neke iznimke. Kako se i iz evanđelja vidi na isti način je postupao i Hazreti Isa.

[21]) Ovim se ističe zavjera koju su bili židovi skovali protiv Hazreti

DIO. 6 — POBIJANJE IZMIŠLJOTINA I POTVARANJA PROTIV HAZRETI ISAA.

سورة آل عمران ٣

76 ٧٦

رَبَّنَا آمَنَّا بِمَا أَنزَلْتَ وَاتَّبَعْنَا الرَّسُولَ فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ ﴿٥٤﴾ وَمَكَرُوا وَمَكَرَ اللَّهُ وَاللَّهُ خَيْرُ الْمَاكِرِينَ ﴿٥٥﴾
إِذْ قَالَ اللَّهُ يَا عِيسَىٰ إِنِّي مُتَوَفِّيكَ وَرَافِعُكَ إِلَيَّ وَمُطَهِّرُكَ مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَجَاعِلُ الَّذِينَ اتَّبَعُوكَ فَوْقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأَحْكُمُ بَيْنَكُمْ فِيمَا كُنتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٥٦﴾ فَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَأُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُم مِّن نَّاصِرِينَ ﴿٥٧﴾
وَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُوَفِّيهِمْ أُجُورَهُمْ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ ﴿٥٨﴾ ذَٰلِكَ نَتْلُوهُ عَلَيْكَ مِنَ الْآيَاتِ وَالذِّكْرِ الْحَكِيمِ ﴿٥٩﴾ إِنَّ مَثَلَ عِيسَىٰ عِندَ اللَّهِ كَمَثَلِ آدَمَ خَلَقَهُ مِن تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُ كُن فَيَكُونُ ﴿٦٠﴾ الْحَقُّ مِن رَّبِّكَ

55 Gle, Allah reče: O Isa! Ja sam te usmrtio i do Mene uzdigao i očistio te od nevjernika. Ja sam učinio one, koji tebe slijede iznad nevjernika sve do Sudnjeg dana.[22]) Zatim ćete se svi Meni povratiti i Ja ću među vama suditi u svemu onome u čemu ste se bili razilazili. 56 One koji ne vjeruju, žestoko ću kazniti i na ovom svijetu i u vječnosti. I nikoga neće biti ko će im pomoći. 57 Ali oni, koji vjeruju i dobra djela čine, Bog će ih potpuno nagraditi. Bog ne voli silnike. 58 To su ajeti i dokazi i opomena mudra *(Kur'an)* koji Mi tebi čitamo. 59 Stanje Isaovo je kod Boga kao i stanje Ademovo. Bog ga je stvorio od zemlje. Zatim mu je rekao: Budi i on je postao.[23]). 60 Istina ti se od Boga dokazuje. Nipošto ne budi od onih, koji sumnjaju. 61 Ko se bude s tobom o ovom prepirao, pošto ti je nauk došao, ti reci: Dođite, pa da pozovemo mi naše sinove, a vi vaše sinove, mi naše žene, a vi vaše žene i da

---

Isaa. Židovi su u namjeri da ubiju Hazreti Isaa optužili ga, ali im se to sve izjalovilo. (Vidi 4:157).

[22]) Ovim se pobija da je Hazreti Isa umro nasilnom smrću, nego naprotiv on je prirodnom smrću umro i Bog ga je uzdignuo kod Sebe. Ovaj ajet nas izvodi iz bludnje kao da bi Hazreti Isa bio ubijen ili razapet. (Vidi bilješku ispod ajeta 4:157).

[23]) Ovdje Adem predstavlja čovjeka uopće. Kur'an govori da su svi ljudi stvoreni od zemlje, prema tome Kur'an utvrđuje činjenicu da je i Isa prolazno ljudsko biće i da je pogreška i zabluda, što kršćanstvo Hazreti Isaa podiže na stepen božanstva.

Ako »Adem« uzmemo kao vlastito ime, a ne u značenju »čovjek«, onda bi ovaj ajet mogao značiti, da je i Isa kao i Adem stvoren od zemlje i da ih je Bog odabrao i očistio.

mi pozovemo sebe, a vi sebe, pa da se zatim molimo i zatražimo da Božje proklestvo stigne lažljivce.[24]) 62 Ovo su sve izlaganja istinita. Samo je Bog Allah. Zaista je Bog najmoćniji i najmudriji. 63 Ako se oni okrenu i ne prime pravi put, Bog svakako poznaje smutljivce.

الجزء الثالث

فلا تكن من الممترين (٦٠) فمن حاجك فيه من بعد ما
جاءك من العلم فقل تعالوا ندع أبناءنا وأبناءكم ونساءنا
ونساءكم وأنفسنا وأنفسكم ثم نبتهل فنجعل لعنت الله
على الكاذبين (٦١) إن هذا لهو القصص الحق وما من إله إلا
الله وإن الله لهو العزيز الحكيم (٦٢) فإن تولوا فإن الله
عليم بالمفسدين (٦٣) قل يا أهل الكتاب تعالوا إلى
كلمة سواء بيننا وبينكم ألا نعبد إلا الله ولا نشرك
به شيئا ولا يتخذ بعضنا بعضا أربابا من دون الله فإن تولوا
فقولوا اشهدوا بأنا مسلمون (٦٤) يا أهل الكتاب لم
تحاجون في إبراهيم وما أنزلت التوراة والإنجيل إلا من بعده
أفلا تعقلون (٦٥) ها أنتم هؤلاء حاججتم فيما لكم

DIO. 7 — ZAJEDNIČKA VJEROVANJA.

64 Reci: O sljedbenici Knjige! (Tevrata i Indžila) Dođite da se okupimo oko riječi, koja je i kod vas i kod nas jednaka. To je: Da se samo Bogu klanjamo, da Mu druga ne pripisujemo i ne pridajemo, i da neke između nas ne smatramo bogovima mjesto Allaha. Ako se oni okrenu i ne prime ovu istinu, recite im: Budite svjedoci: Mi smo muslimani.[25]) 65 O sljedbenici Knjige! Za što se prepirete o Ibrahimu. I Tevrat i Indžil su poslije njega objavljeni. Zar vi nećete to razumjeti?! 66 Eto vas, opet se prepirete o onome, što malo

---

24) Desete godine po hidžretu došlo je jedno poslanstvo kršćana iz Nedžrana u Medinu i kao gosti su bili u Pejgamberovoj džamiji. Božji Poslanik ih je poučavao da Hazreti Isa nije Bog nego poslanik i čovjek. Pošto im je ovo sa više strana objasnio i kad je vidio da oni ustrajno tvrde da je Isa »bog«, pozvao ih je na takozvanu »mubahelu«, to jest da obje strane proklinju onu stranu koja laže. Poslanstvo je tražilo jedan dan roka da se predomisle, a sutradan su odgovorili da se ne upuštaju u »mubahelu«. Božji Poslanik ih je pustio da slobodno ispovijedaju svoju vjeru.

25) Pismo koje je Božji poslanik uputio bizantinskom caru bilo je sastavljeno iz ovih ajeta. Ovaj ajet pokazuje da se sve vjere mogu ujediniti. i da čitavo čovječanstvo može prihvatiti Božje jedinstvo kao zajedničko vjerovanje. Vjerovanje u Božje jedinstvo obuhvaća čitav svijet, dok razna vjerovanja raznih naroda ovoga značaja u sebi nemaju.

znadete.[26]) Za što se prepirete o stvarima, koje vi ne znate?![27]) Bog zna *(kako je pravo)*, a vi to ne znate. 67 Ibrahim nije bio ni Židov ni kršćanin, nego je bio pravi i istinski musliman. A nije bio ni poganin. 68 Bez sumnje su Ibrahimu najbliži, koji ga slijede i njegova se puta drže, onda ovaj Poslanik i koji njega vjeruju. Bog je zaštitnik i pomagač pravovjernih. 69 Jedan dio sljedbenika Knjige žele da vas okrenu s pravog puta. Oni skreću sa staze istine i sebe u bludnju zavode, ali to ne znaju. 70 O sljedbenici Knjige! Zašto vi, kad vidite istinu, poričete i niječete znakove Božje. 71 O sljedbenici Knjige! Zašto vi miješate istinu sa neistinom i istinu prikrivate, a to znate?

سُورَةُ آلِ عِمْرَانَ
٣ ٧٨

بِهِۦ عِلْمٌ فَلِمَ تُحَآجُّونَ فِيمَا لَيْسَ لَكُم بِهِۦ عِلْمٌ ۚ وَٱللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنتُمْ
لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦٦﴾ مَا كَانَ إِبْرَٰهِيمُ يَهُودِيًّا وَلَا نَصْرَانِيًّا
وَلَٰكِن كَانَ حَنِيفًا مُّسْلِمًا وَمَا كَانَ مِنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ﴿٦٧﴾
إِنَّ أَوْلَى ٱلنَّاسِ بِإِبْرَٰهِيمَ لَلَّذِينَ ٱتَّبَعُوهُ وَهَٰذَا ٱلنَّبِىُّ وَٱلَّذِينَ
ءَامَنُوا۟ ۗ وَٱللَّهُ وَلِىُّ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٨﴾ وَدَّت طَّآئِفَةٌ مِّنْ أَهْلِ ٱلْكِتَٰبِ
لَوْ يُضِلُّونَكُمْ وَمَا يُضِلُّونَ إِلَّآ أَنفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿٦٩﴾
يَٰٓأَهْلَ ٱلْكِتَٰبِ لِمَ تَكْفُرُونَ بِـَٔايَٰتِ ٱللَّهِ وَأَنتُمْ تَشْهَدُونَ
﴿٧٠﴾ يَٰٓأَهْلَ ٱلْكِتَٰبِ لِمَ تَلْبِسُونَ ٱلْحَقَّ بِٱلْبَٰطِلِ وَتَكْتُمُونَ
ٱلْحَقَّ وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٧١﴾ وَقَالَت طَّآئِفَةٌ مِّنْ أَهْلِ ٱلْكِتَٰبِ
ءَامِنُوا۟ بِٱلَّذِىٓ أُنزِلَ عَلَى ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَجْهَ ٱلنَّهَارِ وَٱكْفُرُوٓا۟
ءَاخِرَهُۥ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٧٢﴾ وَلَا تُؤْمِنُوٓا۟ إِلَّا لِمَن تَبِعَ دِينَكُمْ

DIO. 8 — ZLE NAMJERE PROTIV MUSLIMANA.

72 Jedan dio sljedbenika Knjige govori: Vjerujte što je objavljeno onima što vjeruju (muslimanima) preko dana, a poričite to kad se suton počne puštati.[28]) Možda će se okrenuti *(od svoje vjere)*. 73 Ne vjerujte nikome *(nevjernici govore)*, nego samo, koji slijedi vjeru vašu.[29]) Reci *(Muhammede)*: Pravi put je Božji put *(napućenja)*. — *(Oni jedni drugima govore)*. Zar da se nekome dadu znakovi i dokazi koji su vama dani ili zar da oni svoje dokaze kod Gospodara

---

[26]) To jest o Musau i Isau.

[27]) To jest Hazreti Ibrahimu.

[28]) Ovo je trebalo da stvori zabunu među muslimanima i da porodi u njima sumnju da bi oni tako po želji nevjernika, naročito Židova, zapadajući u sumnju, počeli napuštati vjeru.

[29]) Židovi su preporučivali da se ne vjeruje nijedan poslanik, koji ne slijedi njihova vjerozakona, to jest Musaov šeriat.

الجزء الثالث

٧٩ ٧٩

قُلْ إِنَّ الْهُدَىٰ هُدَى اللَّهِ أَن يُؤْتَىٰ أَحَدٌ مِّثْلَ مَا أُوتِيتُمْ أَوْ
يُحَاجُّوكُمْ عِندَ رَبِّكُمْ قُلْ إِنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن
يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٧٣﴾ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَن يَشَاءُ
وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٧٤﴾ وَمِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مَنْ
إِن تَأْمَنْهُ بِقِنطَارٍ يُؤَدِّهِ إِلَيْكَ وَمِنْهُم مَّنْ إِن تَأْمَنْهُ بِدِينَارٍ
لَّا يُؤَدِّهِ إِلَيْكَ إِلَّا مَا دُمْتَ عَلَيْهِ قَائِمًا ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لَيْسَ
عَلَيْنَا فِي الْأُمِّيِّينَ سَبِيلٌ وَيَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُمْ
يَعْلَمُونَ ﴿٧٥﴾ بَلَىٰ مَنْ أَوْفَىٰ بِعَهْدِهِ وَاتَّقَىٰ فَإِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ
﴿٧٦﴾ إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا
أُولَٰئِكَ لَا خَلَاقَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ وَلَا
يَنظُرُ إِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧٧﴾

vašeg iznose i pobijaju vaše dokaze. Reci *(Muhammede):* Svaka blagodat i svako dobro je u Božjoj ruci. Bog kome hoće i daje ga. Allah sve Svojom moći dariva i sve zna. 74 Bog, koga hoće odabire, da mu milost učini. On je veliki dobročinitelj. 75 Među sljedbenicima Knjiga ima ih, koji, kad im i čitav jedan kantar *(zlata)* povjeriš, oni će ti ga potpuno vratiti, a ima ih, ako im samo jedan dinar povjeriš, neće ti ga povratiti, osim ako ti budeš samo nad njim stajao. Oni govore: Nema nam grijeha, ako ćemo uzeti imetak ovih rođenih neznalica. Oni se na Boga lažima bacaju i to još znajući.[30]) 76 Jest *(ko nepravedno tuđi imetak uzima grijeh čini).* Ko danu riječ i obećanje ispuni i Boga se boji *(nek zna),* da Bog voli koji se boje. 77 Oni koji krše zadanu riječ i zakletve svoje, pa ih za neznatnu korist prodaju, neće im na vječnom svijetu nikakva dijela biti *(u blagodatima Božjim),* niti će na Sudnjem danu s Bogom razgovarati, niti će On njih vidjeti, a neće biti ni očišćeni *(od grijeha).* Njih čeka velika i bolna kazna. 78 Među sljedbenicima Knjige *(židovima)* se nalazi jedna skupina nevaljalaca, koji iskrivljuju i podvijaju jezike svoje, kao da nešto iz knjige *(Tevrata)* čitaju, da bi vi mislili da je to iz knjige. Ali to, što oni čitaju nije iz knjige *(jer pravi Tevrat su iskrivili).* I oni govore da je to *(što čitaju)* od Boga, a ono nije od Boga *(jer je iskrivljeno).* Oni na Boga lažu, a to još znaju. 79 Ne dolikuje to nikakvu čovjeku, da mu Bog

[30]) Židovi su smatrali da Arapima mogu činiti sve moguće nepravde i da za to nemaju kome odgovarati, te do svojih obaveza prema Arapima nisu ništa držali. Islam naređuje da se preuzete obveze moraju potpuno ispunjavati.

وَإِنَّ مِنْهُمْ لَفَرِيقًا يَلْوُونَ أَلْسِنَتَهُمْ بِالْكِتَابِ لِتَحْسَبُوهُ مِنَ
الْكِتَابِ وَمَا هُوَ مِنَ الْكِتَابِ وَيَقُولُونَ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ
وَمَا هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَيَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُمْ
يَعْلَمُونَ ﴿٧٨﴾ مَا كَانَ لِبَشَرٍ أَنْ يُؤْتِيَهُ اللَّهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ
وَالنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُولَ لِلنَّاسِ كُونُوا عِبَادًا لِي مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَٰكِنْ
كُونُوا رَبَّانِيِّينَ بِمَا كُنْتُمْ تُعَلِّمُونَ الْكِتَابَ وَبِمَا كُنْتُمْ
تَدْرُسُونَ ﴿٧٩﴾ وَلَا يَأْمُرَكُمْ أَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلَائِكَةَ وَالنَّبِيِّينَ
أَرْبَابًا أَيَأْمُرُكُمْ بِالْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿٨٠﴾ وَإِذْ أَخَذَ
اللَّهُ مِيثَاقَ النَّبِيِّينَ لَمَا آتَيْتُكُمْ مِنْ كِتَابٍ وَحِكْمَةٍ
ثُمَّ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَكُمْ لَتُؤْمِنُنَّ بِهِ وَلَتَنْصُرُنَّهُ
قَالَ أَأَقْرَرْتُمْ وَأَخَذْتُمْ عَلَىٰ ذَٰلِكُمْ إِصْرِي قَالُوا أَقْرَرْنَا

da Knjigu, mudrost i poslanstvo, pa da on kasnije ljudima govori: »Ostavite Boga, već mene obožavajte«. Ovakav će čovjek *(kome sam Ja to sve dao)* reći: »Obožavajte Boga, jer vi knjigu poučavate i vi knjigu učite«.[31]) 80 On vam neće naređivati, da anđele[32]) i poslanike obožavate. Zar će vam on naređivati da nevjernici budete, pošto ste vi bili muslimani?

DIO. 9 — PRIJAŠNJI PEJGAMBERI (POSLANICI) I MUSLIMANI

81 Spomeni kad je Bog uzeo riječ od poslanika *(rekao im je):* »Pošto sam vam dao Knjigu i mudrost, pa kad vam dođe poslanik, koji potvrđuje ono, što je kod vas, sigurno ćete ga vi vjerovati i pomoći ćete ga«. Bog im reče *(poslanicima):* »Hoćete li ovo potvrditi i Moju obavezu čvrsto prihvatiti?« Rekoše: »Mi potvrđujemo«.[33]) Bog reče:

---

[31]) Ovaj ajet i još neki ajeti, koji su prije prošli, kažu nam da nijedan poslanik nije sebe predstavljao nekim božanstvom, niti je ikada dopuštao da njega obožavaju.

[32]) Uzrok što se navode ovdje anđeli jest, što ima i takvih koji anđele obožavaju.

[33]) Ovaj ajet pokazuje da su svi Božji poslanici nagovještavali da će doći jedan poslanik, koji će konačno potvrditi i učvrstiti sve istine, koje su oni propovijedali. Naročito treba obratiti pažnju ovim izvodima iz Novog zavjeta, Djela apostolska (3:21, 22), »kojega valja da nebo primi do ovoga vremena kad se sve popravi, što Bog govori ustima sviju svetijeh proroka svojih od postanja svijeta. — Mojsije dakle očevima našim reče: Gospodin Bog vaš podignuće vam proroka iz vaše braće, kao mene; njega poslušajte u svemu što vam kaže«. Božji Poslanik ako uzmemo u obzir ove dvije tačke: (1) da su svi poslanici nagovještavali njegov dolazak, (2) da je on kasnije utvrdio sva učenja ranijih Božjih poslanika, postaje među svima ranijim poslanicima najodabraniji i zauzima jedan položaj u duhovnom svijetu, što ga nikad niko nije zauzeo, niti će ga zauzeti.

الجزء الثالث

٨١ — 81

قَالَ فَاشْهَدُوا وَأَنَا مَعَكُمْ مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٨١﴾ فَمَنْ تَوَلَّىٰ
بَعْدَ ذَٰلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٨٢﴾ أَفَغَيْرَ دِينِ اللَّهِ يَبْغُونَ
وَلَهُ أَسْلَمَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَإِلَيْهِ
يُرْجَعُونَ ﴿٨٣﴾ قُلْ آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ عَلَيْنَا وَمَا أُنْزِلَ عَلَىٰ
إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَمَا أُوتِيَ
مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ وَالنَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ
وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿٨٤﴾ وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ
يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٨٥﴾ كَيْفَ يَهْدِي
اللَّهُ قَوْمًا كَفَرُوا بَعْدَ إِيمَانِهِمْ وَشَهِدُوا أَنَّ الرَّسُولَ حَقٌّ
وَجَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٨٦﴾
أُولَٰئِكَ جَزَاؤُهُمْ أَنَّ عَلَيْهِمْ لَعْنَةَ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ

»Kad je tako budite svjedoci, a i Ja ću s vama svjedočiti«. 82 Ko se iza toga okrene *(iznevjeri se danoj obavezi)*, on spada među rđave i nevaljalce. 83 Zar oni traže nešto drugo, osim Božje vjere?! A sve što je na nebu i na zemlji, htjelo ne htjelo, Njemu se predaje. Sve se mora samo Njemu povratiti. 84 Reci: Mi vjerujemo Boga i što je On nama objavio, i što je objavio Ibrahimu, Imailu, Ishaku, Jakubu i Jakubovim potomcima, i vjerujemo što je dano Musau, Isau i svim poslanicima od njihovog Gospodara. Mi među njima ne pravimo razlike i mi se samo Bogu predajemo. 85 *(Reci):* Ko traži neku drugu vjeru osim Islama, ona mu neće biti primljena.[34]) On će u vječnosti biti među onima, koji su mnogo izgubili. 86 Kako će Bog naputiti na pravi put narod, koji je postao nevjeran, pošto je bio u pravu vjeru stupio i svjedočio, da je poslanik pravi i od Boga poslan, i pošto su im jasni i otvoreni dokazi stigli?! Bog neće uputiti na pravi put narod, koji sebi nasilje čini. 87 Kazna je ovima, da će ih Bog prokleti, anđeli i cio svijet. 88 Oni će ostati u vječnoj muci i patnji. Kazna im se neće olakšati, niti će se na njih gledati i obazirati. 89 Samo oni, koji se iza toga pokaju i duše svoje poprave, Bog je *(prema ovakima)* milostiv i oprašta. 90 Oni, koji u nevjerstvo ogreznu, pošto su bili primili pravu vjeru, pa još ga i povećaju, njihovo se pokajanje neće nikako primiti. To su oni, koji su teško zabludili. 91 Oni, koji ne vjeruju i kao nevjernici umru, neće se od njih ništa primiti, makar oni htjeli

[34]) Vjera koju Bog prima, to je muslimanstvo, koje sadrži sve Božanske zakone i uči da se njima čovjek bezprikorno pokorava.

žrtvovati toliko zlata, da bi se zemlja s njim ispunila. Ovake čeka velika i bolna kazna i oni neće imati nikoga da im pomogne.

Džuz : 4

DIO. 10 — KA'BA KAO SREDIŠTE ISLAMA.

92 Nećete polučiti dobra i nagrade dok ne žrtvujete što volite *(imetak)*. Sve što budete žrtvovali, to sve Bog zna. 93 Svako jelo je Izraelićanima bilo dozvoljeno, osim što su oni sami sebi bili zabranili prije, nego im je još i Tevrat bio objavljen.[35]) Reci: Ako je tvrdnja vaša istinita, donesite Tevrat i čitajte ga. 94 Ko poslije toga bude lagao na Allaha, ti će biti od onih, što sebi nasilje čine. 95 Reci: Bog istinu govori, pa radi toga slijedite vjeru Ibrahimovu, koji je pravi vjernik, a nije spadao među pogane i nevjernike. 96 Prva kuća što je radi ljudi podignuta, to je sretna i blagoslovena kuća u Bekki i ona je izvor istinskog upućenja za čitavo ljudstvo.[36]) 97 U njoj ima mnogo jasnih i otvorenih znakova a među ovima je i mjesto Ibrahimovo *(mekami Ibra-*

أجمعين ﴿٨٧﴾ خالدين فيها لا يخفف عنهم العذاب ولا هم
ينظرون ﴿٨٨﴾ إلا الذين تابوا من بعد ذلك وأصلحوا فإن الله
غفور رحيم ﴿٨٩﴾ إن الذين كفروا بعد إيمانهم ثم ازدادوا
كفرا لن تقبل توبتهم وأولئك هم الضالون ﴿٩٠﴾ إن الذين
كفروا وماتوا وهم كفار فلن يقبل من أحدهم ملء الأرض
ذهبا ولو افتدى به أولئك لهم عذاب أليم وما لهم من ناصرين
﴿٩١﴾ لن تنالوا البر حتى تنفقوا مما تحبون وما تنفقوا من
شيء فإن الله به عليم ﴿٩٢﴾ كل الطعام كان حلا لبني
إسرائيل إلا ما حرم إسرائيل على نفسه من قبل أن تنزل التوراة
قل فأتوا بالتوراة فاتلوها إن كنتم صادقين ﴿٩٣﴾
فمن افترى على الله الكذب من بعد ذلك فأولئك هم

35) Židovi su prigovarali što su po islamskom vjerozakonu neka jela bila dozvoljena. U odgovoru im se kaže: pošto je ovo bilo dozvoljeno Ibrahimu i njegovom potomstvu, to se dozvoljava i u Islamu, jer se Islam temelji na istim zasadama na kojima se temeljio i Ibrahimov vjerozakon. Pod ovim »sve što je dozvoljeno« misli se na jela koja su muslimanima dozvoljena.

36) Bekka je staro ime Mekke. Govori se u ajetu da je u Mekki za ljude sazidan prvi hram, gdje su se Bogu molili. Radi toga je Ka'ba postala Kiblom najzadnjeg Božjeg Poslanika.

الجزء الرابع

٨٢ ٤ 83

الظالمون ﴿٩٤﴾ قل صدق الله فاتبعوا ملة إبراهيم حنيفا
وما كان من المشركين ﴿٩٥﴾ إن أول بيت وضع للناس
للذي ببكة مباركا وهدى للعالمين ﴿٩٦﴾ فيه آيات
بينات مقام إبراهيم ومن دخله كان آمنا ولله على الناس
حج البيت من استطاع إليه سبيلا ومن كفر فإن الله
غني عن العالمين ﴿٩٧﴾ قل يا أهل الكتاب لم تكفرون
بآيات الله والله شهيد على ما تعملون ﴿٩٨﴾ قل يا أهل الكتاب
لم تصدون عن سبيل الله من آمن تبغونها عوجا وأنتم
شهداء وما الله بغافل عما تعملون ﴿٩٩﴾ يا أيها الذين آمنوا
إن تطيعوا فريقا من الذين أوتوا الكتاب يردوكم بعد إيمانكم
كافرين ﴿١٠٠﴾ وكيف تكفرون وأنتم تتلى عليكم

him).[37]) Ko u ovu kuću uniđe, siguran je. I radi Boga su ljudi dužni, koji mogu da put savladaju, da ovu kuću hodočaste. A ko ovo poreče i zaniječe, Bogu je čitav taj svijet nepotreban i On je od svega neovisan. 98 Reci *(Muhammede):* O sljedbenici Knjige! Za što poričete i niječete znakove Božje, a Bog vidi sve što vi činite. 99 Reci: O sljedbenici Knjige! Zašto vi odvraćate od pravog puta one, koji vjeruju i tražite da ljudi stramputicama pođu, a vi ste potpuno uvjereni, *(da je Islam prava Božja vjera).* Bog ne pušta iz vida, što vi radite. 100 O vjernici! Ako vi budete slijedili skupinu onih nevaljalaca, što im je bila Knjiga dana, oni će vas povratiti, pošto ste bili primili pravu vjeru i vi ćete opet biti nevjernici. 101 Kako vi možete biti nevjernici i poricati, a vama se znakovi Božji čitaju i među vama se poslanik Božji nalazi? Ko se bude uz Boga vezao, on je upućen na pravi put.

DIO. 11 — PUT DO USPJEHA I POBJEDE.

102 O vjernici! Bojte se Boga istinski s pravom bogobojaznosti i nemojte drukčije umirati, nego samo kao muslimani. 103 I svi se čvrsto prihvatite Božjeg užeta *(vjere Islama)* i ne rastavljajte

[37]) Ovdje se ističu tri tačke i svaka sadrži radosna nagovještenja. Za Mekami Ibrahim se kaže da će postati duhovno središte muslimana i da će se odatle misao o Božjem jedinstvu diljem čitavog svijeta raširiti. Druga tačka je sigurnost. Ovim se nagovještava da će Ka'ba biti osigurana od svih napadaja i da će sačuvati svoj položaj, kao duhovno središte. Treća tačka je hadždž. Ovim se utvrđuje da će Ka'ba ostati mjesto oko koga će se muslimani vječno okupljati i oko koga će obilaziti.

آيات الله وفيكم رسوله ومن يعتصم بالله فقد هدي
إلى صراط مستقيم ﴿١٠١﴾ يا أيها الذين آمنوا اتقوا الله حق
تقاته ولا تموتن إلا وأنتم مسلمون ﴿١٠٢﴾ واعتصموا بحبل الله
جميعا ولا تفرقوا واذكروا نعمت الله عليكم إذ
كنتم أعداء فألف بين قلوبكم فأصبحتم بنعمته إخوانا
وكنتم على شفا حفرة من النار فأنقذكم منها كذلك
يبين الله لكم آياته لعلكم تهتدون ﴿١٠٣﴾ ولتكن منكم
أمة يدعون إلى الخير ويأمرون بالمعروف وينهون عن المنكر
وأولئك هم المفلحون ﴿١٠٤﴾ ولا تكونوا كالذين تفرقوا
واختلفوا من بعد ما جاءهم البينات وأولئك لهم عذاب
عظيم ﴿١٠٥﴾ يوم تبيض وجوه وتسود وجوه فأما الذين

اسودت وجوههم أكفرتم بعد إيمانكم فذوقوا العذاب
بما كنتم تكفرون ﴿١٠٦﴾ وأما الذين ابيضت وجوههم
ففي رحمة الله هم فيها خالدون ﴿١٠٧﴾ تلك آيات الله نتلوها
عليك بالحق وما الله يريد ظلما للعالمين ﴿١٠٨﴾ ولله ما في
السماوات وما في الأرض وإلى الله ترجع الأمور ﴿١٠٩﴾ كنتم
خير أمة أخرجت للناس تأمرون بالمعروف وتنهون عن
المنكر وتؤمنون بالله ولو آمن أهل الكتاب لكان
خيرا لهم منهم المؤمنون وأكثرهم الفاسقون ﴿١١٠﴾
لن يضروكم إلا أذى وإن يقاتلوكم يولوكم الأدبار
ثم لا ينصرون ﴿١١١﴾ ضربت عليهم الذلة أين ما ثقفوا إلا
بحبل من الله وحبل من الناس وباءو بغضب من الله وضربت

se. Sjetite se blagodati Božjih koje vam je učinio kad ste neprijatelji bili, pa je ujedinio srca vaša i postali ste svi, zahvaljujući blagodati njegovoj, braća. Bili ste skoro na rubu, da se u pakao strovalite, pa vas je On spasio njega. Tako vam Bog objašnjava i tumači znakove Svoje, da bi se vi uputili na pravi put. 104 Neka se među vama nađe jedna skupina ljudi, koji će *(svakoga)* pozivati na dobro i tražiti da se dobra djela čine, a odvraćati od hrđavih i nevaljalih djela. To su oni, koji će spašeni biti. 105 Ne budite kao oni, što se rastavljaju i prepiru, pošto su im bili poslani jasni i otvoreni znakovi i dokazi. Takove će stignuti velika i teška kazna. 106 Tada će *(na Sudnjem danu)* nečija lica pobijeliti, a nečija će pocrniti. Onima, čija lica budu pocrnila *(reći će se):* Zar ste vi postali nevjernici, pošto ste primili pravu vjeru? Pa iskusite i potegnite muke radi toga, što ste nevjernici bili. 107 Oni, čija lica pobijele i budu svjetla, naći će se u Milosti Božjoj i oni će vječno uživati. 108 To su eto znakovi i dokazi

سورة آل عمران
86 ٣ ٨٦

عليهم المسكنة ذلك بأنهم كانوا يكفرون بآيات
الله ويقتلون الأنبياء بغير حق ذلك بما عصوا وكانوا
يعتدون ۝١١٢ ليسوا سواء من أهل الكتاب أمة قائمة
يتلون آيات الله آناء الليل وهم يسجدون ۝١١٣ يؤمنون
بالله واليوم الآخر ويأمرون بالمعروف وينهون عن المنكر و
يسارعون في الخيرات وأولئك من الصالحين ۝١١٤ وما يفعلوا
من خير فلن يكفروه والله عليم بالمتقين ۝١١٥ إن الذين
كفروا لن تغني عنهم أموالهم ولا أولادهم من الله
شيئا وأولئك أصحاب النار هم فيها خالدون ۝١١٦ مثل
ما ينفقون في هذه الحياة الدنيا كمثل ريح فيها صر
أصابت حرث قوم ظلموا أنفسهم فأهلكته وما ظلمهم

Božji i Mi ih tebi istinski čitamo i kazujemo. I Bog nipošto neće Svojim stvorenjima nasilja i nepravde učiniti. 109 I Božje je sve što je na nebu i na zemlji. I sve se konačno Bogu mora povratiti.

DIO. 12 — ODNOSI IZMEĐU MUSLIMANA I ŽIDOVA.

110 Vi ste najbolji narod, što se među ljudima pojavio. Naređujete dobro, sprječavate zlo i nevaljalštine. Boga jedinoga vjerujete.[38]) A kad bi i sljedbenici Knjige vjerovali, bilo bi to za njih bolje. Među njima ih ima, koji vjeruju, ali su većinom nevaljalci. 111 Oni vam ne mogu ništa naškoditi, samo vas mogu mučiti. A ako vi s njima stupite u borbu, oni će se okrenuti i pobjeći će vam. Zatim im se neće više niko u pomoći naći.[39]) 112 Oni su udareni žigom sramote i poniženja, gdjegod su se oni nalazili; osim onih koji su se bili sklonili pod zaštitu Božju i zaštitu ljudsku *(prema Kur'anu i naročitom ugovoru)*. Oni će udariti na srdžbu Božju i biće osuđeni na slabost i poniženje. To je radi toga, što su nijekali i poricali znakove Božje i što su ubijali poslanike Njegove bez ikakva razloga i prava. To je, što su nepokorni bili i prekoračili granice onoga, što je dopušteno bilo. 113 Oni nisu svi jednaki: Među sljedbenicima Knjige, ima jedna skupina potpuno ispravnih, koji noću klanjajući i na sedždu padajući *(ničice)* uče ajete Božje. 114 Oni vjeruju Boga

[38]) Ovdje se govori o odabranim i naročitim svojstvima muslimana.

[39]) Arapski židovi usprkos tomu što su sa muslimanima bili ugovor sklopili, bili su se udružili sa poganima i neprijateljima Islama, ali su udarili na žestok otpor muslimana i kadgod su se sa muslimanima sudarili bili su žestoko poraženi i pobjegli su.

اللّٰهُ وَلٰكِنْ اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿١١٧﴾ يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا
بِطَانَةً مِنْ دُونِكُمْ لَا يَأْلُونَكُمْ خَبَالًا وَدُّوا مَا عَنِتُّمْ قَدْ
بَدَتِ الْبَغْضَاءُ مِنْ اَفْوَاهِهِمْ وَمَا تُخْفِي صُدُورُهُمْ اَكْبَرُ
قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْاٰيَاتِ اِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١١٨﴾ هَا اَنْتُمْ
اُولَاءِ تُحِبُّونَهُمْ وَلَا يُحِبُّونَكُمْ وَتُؤْمِنُونَ بِالْكِتَابِ كُلِّهِ
وَاِذَا لَقُوكُمْ قَالُوا اٰمَنَّا وَاِذَا خَلَوْا عَضُّوا عَلَيْكُمُ الْاَنَامِلَ
مِنَ الْغَيْظِ قُلْ مُوتُوا بِغَيْظِكُمْ اِنَّ اللّٰهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ
﴿١١٩﴾ اِنْ تَمْسَسْكُمْ حَسَنَةٌ تَسُؤْهُمْ وَاِنْ تُصِبْكُمْ سَيِّئَةٌ
يَفْرَحُوا بِهَا وَاِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا لَا يَضُرُّكُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئًا
اِنَّ اللّٰهَ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ ﴿١٢٠﴾ وَاِذْ غَدَوْتَ مِنْ اَهْلِكَ تُبَوِّئُ
الْمُؤْمِنِينَ مَقَاعِدَ لِلْقِتَالِ وَاللّٰهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٢١﴾ اِذْ هَمَّتْ

i Sudnji dan, naređuju, da se dobra djela čine i zabranjuju hrđava i nevaljala djela. Žure se, da čine sve, što je dobro. Eto to su oni dobri. 115 Sve što dobro učine, ništa im propasti neće. Bog zna one, koji su potpuno ispravni. 116 Zaista nevjernicima neće ništa kod Boga koristiti, ni njihov imetak, ni njihova djeca. Oni su drugovi paklenski i vječno će u paklu ostati. 117 Ono, što oni žrtvuju u ovom zemnom životu *(iz licemjerstva)*, sliči vijavici, koja sve smrzava i pogodi usjeve nekog naroda koji sebi nasilje čini, pa ih do kraja uništi. Bog im nije nasilja učinio, nego su oni sami sebi nasilje učinili. 118 O vjernici! Ne uzimajte sebi povjerljivih prijatelja između drugih, nego ih uzimajte između sebe, jer oni neće ustuknuti ni pred čim, da vam zlo i pakosti nanesu. Oni žele, da vas nesreće i nevolje pogađaju. Riječi, koje im na usta izlaze, pokazuju njihovu mržnju i neprijateljstvo prema vama. A mržnja koju im unutrašnjost njihova krije, još je veća. Evo ovako vam Mi objašnjavamo znakove i dokaze Naše da bi vi to shvatili. 119 Eto vi ste *(muslimani)* taki ljudi, vi njih volite, ali oni vas ne vole. Vi čitavu Knjigu vjerujete, a kad se s njima sretnete, govore vam: mi vjerujemo. Kad se osame od velike srdžbe na vas prste grizu. Reci: Umrite sa srdžbom svojom. Bog zna, što oni u srcima svojim skrivaju. 120 Ako vas kakvo dobro i radost snađe, njih jâd i nevolja spopada, a ako vas kakvo zlo i nevolja stigne, oni klikću od radosti. Ako vi budete strpljivi i ako se budete čuvali, njihove spletke vam neće ništa moći naškoditi. Bog Svojim znanjem obuhvaća sve, pa i ono što oni rade.

DIO. 13 — VOJNA NA UHUDU.

121 Spomeni, kada si ti podranio i rastavio se od porodice svoje, da pravovjerne razmjestiš na bojnom polju.[40]) Bog sve čuje i sve zna. 122 Gle, dvije skupine između vas[41]) su iz straha htjele da se vrate, a Bog je pomagač njihov. Neka se pravovjerni na Boga oslone i u Njega se pouzdaju. 123 Bog je vas pomogao na Bedru, kada ste bili slabi i nejaki. Pa bojte se Boga da bi Mu zahvalni bili. 124 Gle, kada si ti pravovjernima rekao: Zar vam neće biti dosta, ako vas pomogne Gospodar vaš sa tri hiljade poslanih meleka«.[42]) Da, ako se vi strpite i budete se čuvali *(neprijatelja vaših)*, a oni vas ovaj čas iznenade, pomoći će vas Gospodar vaš sa pet hiljada meleka, koji su naročitim znakom obilježeni.[43]) 126 Ovo vam Bog čini, samo da vam radosnu vijest pošalje *(da ćete pobijediti)*, i da vam se s njom umire srca vaša. Pomoć je samo od Boga moćnoga i mudroga. 127 *(Za to vas pomaže)* da tako uništi jedan dio nevaljalih nevjernika, na glavu ih nasadi i ostavi ih u beznadnom

طَّآئِفَتَانِ مِنكُمْ أَن تَفْشَلَا وَاللَّهُ وَلِيُّهُمَا وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ
الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٢٢﴾ وَلَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ بِبَدْرٍ وَأَنتُمْ أَذِلَّةٌ
فَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٢٣﴾ إِذْ تَقُولُ لِلْمُؤْمِنِينَ أَلَن
يَكْفِيَكُمْ أَن يُمِدَّكُمْ رَبُّكُم بِثَلَاثَةِ آلَافٍ مِّنَ الْمَلَائِكَةِ
مُنزَلِينَ ﴿١٢٤﴾ بَلَىٰ إِن تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا وَيَأْتُوكُم مِّن فَوْرِهِمْ
هَٰذَا يُمْدِدْكُمْ رَبُّكُم بِخَمْسَةِ آلَافٍ مِّنَ الْمَلَائِكَةِ مُسَوِّمِينَ
﴿١٢٥﴾ وَمَا جَعَلَهُ اللَّهُ إِلَّا بُشْرَىٰ لَكُمْ وَلِتَطْمَئِنَّ قُلُوبُكُم
بِهِ وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِندِ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿١٢٦﴾
لِيَقْطَعَ طَرَفًا مِّنَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَوْ يَكْبِتَهُمْ فَيَنقَلِبُوا خَائِبِينَ
﴿١٢٧﴾ لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ أَوْ يُعَذِّبَهُمْ فَإِنَّهُمْ
ظَالِمُونَ ﴿١٢٨﴾ وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ يَغْفِرُ لِمَن

[40]) Govori se o vojni na Uhudu. Treće godine po hidžretu vođa mekkanskih pogana Ebu-Sufjan iskupi vojsku od tri hiljade ljudi i krene s njom na Medinu. Ulogori se pod brdom Uhudom, koje je udaljeno četiri milje od Medine. Muslimanska vojna snaga je brojala 700 boraca. Muslimani su bili pobijedili, ali su strijelci napustili svoje položaje i pošli u potjeru. Neprijatelj je ovo opazio i ponovno navalio na muslimane. Muslimani budu razbijeni, a neprijatelj se tako spasio njihova progonjenja.

[41]) Ovo su bili potomci Seleme i Harise.

[42]) Ova pomoć meleka (anđela) razotkriva da je u srca pravovjernih došla snaga, a da su bili pogani zapali u strah. Vidi 145. ajet.

[43]) Ova Božja pomoć se obistinila na takozvanoj »vojni naroda«, kada su se svi pogani bili ujedinili da Islam unište i zbrišu i kad su Medinu opkolili.

i događaji) treba da ljudima objasni *(Istinu)*, i da bude uputa i savjet bogobojaznima. 139 Ne pokazujte slabosti i ne budite tužni, jer ste vi svakako na višem stepenu i položaju, ako ste pravi vjernici. 140 Ako ste vi rana dopanuli, pa i neprijatelj je bio prije rana dopanuo. To su dani, koje mi među ljudima izmjenjujemo. Tako Bog hoće da rastavi prave vjernike i da između vas izabere uzore i svjedoke. Bog nikako ne voli nasilnika. 141 Bog hoće da očisti pravovjerne od grijeha, a nevjernike da uništi. 142 Zar vi mislite, da ćete unići u raj *(bez borbe)* i da Bog ne zna za one, koji se između vas bore. A Bog zna, koji su strpljivi *(u borbi)*. 143 I vi ste bili smrt zaželili prije nego ste u borbu stupili, a kad ste je vidili, onda ste samo promatrali?

سورة آل عمران ٣

90 ٩٠

وَنِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ ١٣٦ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِكُمْ سُنَنٌ فَسِيرُوا
فِي الْأَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ ١٣٧ هَٰذَا
بَيَانٌ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِلْمُتَّقِينَ ١٣٨ وَلَا تَهِنُوا
وَلَا تَحْزَنُوا وَأَنْتُمُ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ١٣٩ إِنْ يَمْسَسْكُمْ
قَرْحٌ فَقَدْ مَسَّ الْقَوْمَ قَرْحٌ مِثْلُهُ وَتِلْكَ الْأَيَّامُ نُدَاوِلُهَا بَيْنَ
النَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَيَتَّخِذَ مِنْكُمْ شُهَدَاءَ
وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ ١٤٠ وَلِيُمَحِّصَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَيَمْحَقَ
الْكَافِرِينَ ١٤١ أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ
الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ وَيَعْلَمَ الصَّابِرِينَ ١٤٢ وَلَقَدْ كُنْتُمْ
تَمَنَّوْنَ الْمَوْتَ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَلْقَوْهُ فَقَدْ رَأَيْتُمُوهُ وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ ١٤٣
وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِنْ مَاتَ

DIO. 15 — USTRAJNOST U PORAZU.

144 Muhammed je samo Poslanik. Prije njega su dolazili i prolazili poslanici.[45]) Pa ako on umre ili bude ubijen, zar ćete se vi okrenuti natrag *(napustiti pravu vjeru)*. Ko se natrag povrati *(u svoju krivu vjeru)*, neće nimalo Bogu naškoditi. Bog će nagraditi zahvalne. 145 Niko neće umrijeti bez Božjeg dopuštenja, a svačiji je vijek određen. Ko traži nagradu ovog svijeta, Mi ćemo mu je dati, ko traži nagradu vječnosti, Mi ćemo mu je dati. I Mi ćemo zahvalne

[45]) Božji Poslanik je na Uhudu bio ranjen, a bila se pronijela vijest da je u borbi pao. Ovaj ajet upućuje na taj događaj. Konačno kad je Božji Poslanik preselio u vječnost, muslimani su bili izgubili potpuno svoju prisebnost, jer su mislili da nikad Božjeg Poslanika iz njihove sredine neće nestati. Ebu-Bekir je izgubljeni i obezglavljeni svijet dozvao sebi učeći im ovaj ajet.

stanju.[44]) 128 Ti sa ovim nemaš nikakve veze. Bog će ili primiti pokajanje njihovo, ili će ih kazniti, jer su sami na sebi nasilje počinili. 129. Sve je Božje, što se na nebu i na zemlji nalazi. Oprašta kome hoće, a kažnjava, koga hoće. Bog je Onaj, koji oprašta i milostiv je.

DIO. 14 — KAKO SE STIČE POBJEDA.

130 O vjernici! Ne jedite nipošto umnogostručene kamate! Bojte se Boga, ako želite da spašeni budete. 131 Bojte se i čuvajte se vatre paklenske, koja je spremljena za nevjernike. 132 Budite pokorni Bogu i Njegovu Poslaniku, ako hoćete da vam se smiluje. 133 I požurite, da dobijete oproštenje od Gospodara vašega i raj, čija je širina ravna nebu i zemlji, koji je spremljen za bogobojazne. 134 To su oni, što za druge žrtvuju i pomažu ih i kad su u obilju i kad su u nestašici, koji srdžbu svoju skrivaju i ljudima opraštaju. Bog voli one, što dobra djela čine. 135 Oni, kad urade neko nevaljalo djelo ili na sebi nasilje počine, Boga spominju i traže da im se grijesi oproste. A ko može oprostiti grijehe osim Allaha? Oni nijesu, znajući to, ustrajno radili i ostali na onome što su radili. 136 Njihova je nagrada oproštenje od Gospodara njihova i vrtovi rajski ispod kojih rijeke protiču u kojima će oni vječno boraviti. Divna je to nagrada za one, koji se trude i rade! 137 Prije vas je prošlo mnogo naroda i raznih zakona. Putujte i istražujte po zemlji i vidite, kakve su posljedice doživili oni, što su lažnim smatrali *(zapovijedi Božje)*. 138 Ovo *(vijesti*

الجزء الرابع

٨٩ ٤ 89

يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٢٩﴾ يَا أَيُّهَا
الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا الرِّبَا أَضْعَافًا مُضَاعَفَةً وَاتَّقُوا اللَّهَ
لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١٣٠﴾ وَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ
﴿١٣١﴾ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٣٢﴾ وَسَارِعُوا
إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ أُعِدَّتْ
لِلْمُتَّقِينَ ﴿١٣٣﴾ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَالْكَاظِمِينَ
الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣٤﴾
وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ
فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ وَمَنْ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا اللَّهُ وَلَمْ
يُصِرُّوا عَلَىٰ مَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿١٣٥﴾ أُولَٰئِكَ جَزَاؤُهُمْ مَغْفِرَةٌ
مِنْ رَبِّهِمْ وَجَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا

[44]) Sa ovim se na vrlo jasan način ističe da pogani nisu pobijedili na Uhudu.

nagraditi. 146 Koliko je bilo poslanika s kojima su se borili mnogi, koji su Boga vjerovali. Pa nisu osjetili umora radi onoga, što ih je na Božjem putu zadesilo, a nisu ni oslabili, niti pred neprijateljem šije sageli. Bog voli strpljive. 147 Ovo su samo njihove riječi bile: »*(Veliki)* Bože naš! Oprosti nam grijehe naše i pretjeranosti naše u poslu našem. Podari nam čvrstoću i postojanost. Pomozi nas protiv onih, koji Tebe poriču. 148 I Bog im je dao i podario blagodati zemaljske i najljepše blagodati vječnosti. Bog voli one, koji dobra djela čine.

DIO. 16 — PORAZ NA UHUDU.

149 O vjernici! Ako vi budete slušali riječi nevjernika i slijedili ih, oni će vas natrag povratiti *(u nevjerstvo)* i vi ćete biti oštećeni. 150 Ne. Allah je vaš istinski Gospodar. On je najbolji pomagač. 151 Mi ćemo utjerati strah u srca nevjernika, što oni Allahu druga pripisuju, a za to ne mogu nikakva dokaza da donesu. Sklonište njihovo je pakao. O kako je ružno sklonište nasilnika! 152 Obistinilo vam se je obećanje Božje, kada ste neprijatelje s pomoću Njegovom porazili, ali ste se iza toga uplašili i slabost pokazali, pa ste se prepirali. Pokazali ste neposluš nost, pošto vam se ukazalo ono, što vi volite. Neke je od vas povukla pohlepa za onim, što je zemaljsko,[46]) a neke za onim što pripada vječnosti.[47]) Zatim vas je od njih povukao, da bi vas tako iskušao *(kakvi ste u nevolji i jadu)*. I Bog vam je oprostio

الجزء الرابع

أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ ۚ وَمَن يَنقَلِبْ عَلَىٰ عَقِبَيْهِ فَلَن يَضُرَّ
اللَّهَ شَيْئًا ۗ وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ ﴿١٤٤﴾ وَمَا كَانَ
لِنَفْسٍ أَن تَمُوتَ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ كِتَابًا مُّؤَجَّلًا ۗ وَمَن يُرِدْ ثَوَابَ
الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا وَمَن يُرِدْ ثَوَابَ الْآخِرَةِ نُؤْتِهِ مِنْهَا ۚ
وَسَنَجْزِي الشَّاكِرِينَ ﴿١٤٥﴾ وَكَأَيِّن مِّن نَّبِيٍّ قَاتَلَ مَعَهُ رِبِّيُّونَ
كَثِيرٌ فَمَا وَهَنُوا لِمَا أَصَابَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَمَا ضَعُفُوا
وَمَا اسْتَكَانُوا ۗ وَاللَّهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ ﴿١٤٦﴾ وَمَا كَانَ قَوْلَهُمْ
إِلَّا أَن قَالُوا رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَإِسْرَافَنَا فِي أَمْرِنَا وَثَبِّتْ
أَقْدَامَنَا وَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿١٤٧﴾ فَآتَاهُمُ اللَّهُ
ثَوَابَ الدُّنْيَا وَحُسْنَ ثَوَابِ الْآخِرَةِ ۗ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٤٨﴾
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تُطِيعُوا الَّذِينَ كَفَرُوا يَرُدُّوكُمْ

46) Ovo su strijelci koji su napustili svoje položaje.
47) Ovo su oni koji su ustrajali i ostali na svojim položajima.

سُورَةُ آلِ عِمْرَانَ

92 ٣ ١١

عَلَىٰٓ أَعْقَابِكُمْ فَتَنْقَلِبُوا خَاسِرِينَ ۝ بَلِ اللَّهُ مَوْلَاكُمْ
وَهُوَ خَيْرُ النَّاصِرِينَ ۝ سَنُلْقِي فِي قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُوا
الرُّعْبَ بِمَا أَشْرَكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ سُلْطَانًا وَمَأْوَاهُمُ
النَّارُ وَبِئْسَ مَثْوَى الظَّالِمِينَ ۝ وَلَقَدْ صَدَقَكُمُ اللَّهُ وَعْدَهُ
إِذْ تَحُسُّونَهُمْ بِإِذْنِهِ حَتَّىٰٓ إِذَا فَشِلْتُمْ وَتَنَازَعْتُمْ فِي الْأَمْرِ وَعَصَيْتُمْ
مِنْ بَعْدِ مَا أَرَاكُمْ مَا تُحِبُّونَ مِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ الدُّنْيَا وَمِنْكُمْ
مَنْ يُرِيدُ الْآخِرَةَ ثُمَّ صَرَفَكُمْ عَنْهُمْ لِيَبْتَلِيَكُمْ وَلَقَدْ عَفَا
عَنْكُمْ وَاللَّهُ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ ۝ إِذْ تُصْعِدُونَ
وَلَا تَلْوُونَ عَلَىٰٓ أَحَدٍ وَالرَّسُولُ يَدْعُوكُمْ فِي أُخْرَاكُمْ فَأَثَابَكُمْ غَمًّا
بِغَمٍّ لِكَيْلَا تَحْزَنُوا عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ وَلَا مَا أَصَابَكُمْ وَاللَّهُ
خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ۝ ثُمَّ أَنْزَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ بَعْدِ الْغَمِّ أَمَنَةً نُعَاسًا

pogreške vaše. Bog obilje milosti Svoje izlijeva na pravovjerne. 153 Kada ste bili poraženi i kada ste se u bijegu penjali uz brdo i niste se jedni na druge obazirali, Božji Poslanik je iza vas vikao. Za kaznu vam je Bog natovario jednu brigu na drugu, da tako ne osjetite žalosti i tuge za onim što je prošlo i što vas je opet zadesilo. Bog je obaviješten o svemu, što vi radite. 154 Zatim je poslije brige i tuge *(koja vas je snašla iza poraza)* spustio i poslao *(Bog)* mir, pa se je jedan dio između vas spokojno u san zaveo, *(pravi i istinski vjernici)*, a drugi se o sebi zabavio *(licemjerci)*, misleći o Bogu neistine, koje su samo pogani mogli misliti. Govoriše: »Šta mi od ovog *(od pobjede)* imamo?«[48]) Reci: Svi poslovi samo Bogu pripadaju. Oni sakrivaju u sebi što neće da tebi pokažu i govore: »Da je makar kakva odluka u našim rukama bila, mi se ne bi bili ovdje borili«. Reci: Da ste vi ostali u vašim kućama, opet bi izašli oni, kojima je određeno da budu ubijeni, do gubilišta svojih. Ovo je Bog učinio, da unutrašnjost vašu ispita i očisti srca vaša. Bog sve zna što u vama ima. 155 One, koji su leđa okrenuli i bili poraženi,[49]) kad su se sukobile dvije vojske *(Hazreti Muhammed i pogani na Uhudu)*, satana je zaveo sa onim, što su htjeli da sebi pribave. A Bog im je oprostio. Zaista Bog oprašta i blag je.

---

48) Ovo su licemjeri.

49) Ovi kad su bili razbijeni, počeli su bježati. Bježeći su napravili pogrešku, jer su se trebali prisloniti uz glavnu boračku snagu.

يغشى طائفة منكم وطائفة قد أهمتهم أنفسهم يظنون
بالله غير الحق ظن الجاهلية يقولون هل لنا من الأمر من شيء
قل إن الأمر كله لله يخفون في أنفسهم ما لا يبدون لك
يقولون لو كان لنا من الأمر شيء ما قتلنا هاهنا قل لو كنتم
في بيوتكم لبرز الذين كتب عليهم القتل إلى مضاجعهم
وليبتلي الله ما في صدوركم وليمحص ما في قلوبكم والله
عليم بذات الصدور (١٥٤) إن الذين تولوا منكم يوم التقى
الجمعان إنما استزلهم الشيطان ببعض ما كسبوا ولقد
عفا الله عنهم إن الله غفور حليم (١٥٥) يا أيها الذين آمنوا
لا تكونوا كالذين كفروا وقالوا لإخوانهم إذا ضربوا
في الأرض أو كانوا غزى لو كانوا عندنا ما ماتوا وما قتلوا

ليجعل الله ذلك حسرة في قلوبهم والله يحيي ويميت والله بما
تعملون بصير (١٥٦) ولئن قتلتم في سبيل الله أو متم لمغفرة
من الله ورحمة خير مما يجمعون (١٥٧) ولئن متم أو قتلتم
لإلى الله تحشرون (١٥٨) فبما رحمة من الله لنت لهم ولو كنت فظا
غليظ القلب لانفضوا من حولك فاعف عنهم واستغفر لهم
وشاورهم في الأمر فإذا عزمت فتوكل على الله إن الله يحب
المتوكلين (١٥٩) إن ينصركم الله فلا غالب لكم وإن يخذلكم
فمن ذا الذي ينصركم من بعده وعلى الله فليتوكل المؤمنون
(١٦٠) وما كان لنبي أن يغل ومن يغلل يأت بما غل يوم القيامة
ثم توفى كل نفس ما كسبت وهم لا يظلمون (١٦١) أفمن اتبع
رضوان الله كمن باء بسخط من الله ومأواه جهنم وبئس المصير (١٦٢)

DIO. 17 — RASTAVLJANJE PRAVOVJERNIH.

156 O vjernici! Ne budite kao nevjernici, koji govore za svoju braću, kad im putujući umru ili u boju poginu: »Da su ostali kod nas ne bi umrli ili ne bi ubijeni bili«. *(Govore):* To je Bog učinio, da u tugu baci srca njihova. Bog oživljava i usmrćuje i sve što vi radite On vidi. 157 Ako vi poginete na Božjem putu ili umrete, čeka vas oproštenje od Boga i milost, što vam je mnogo bolje od života, koji oni provode u sakupljanju imetka. 158 Ili vi umrli ili ubijeni bili, svakako ćete se iskupiti kod Allaha. 159 Uz milost Božju ti si im blag bio, a da si prema njima grub i oštar bio, oni bi se rastavili od tebe. Opraštaj im i traži oprosta za njih *(kod Boga)*, a u poslovima se savjetuj s njima.[50]) A kad

[50]) Kad se raspravljalo o Uhudskoj vojni većina je predlagala, da se neprijatelj dočeka izvan grada. Posljedica je toga bila da je vojska bila poražena. Usprkos tome Božjem Poslaniku se naređuje da se savjetuje i zdogovara u svim stvarima, i ako je on predlagao da se neprijatelj u Medini dočeka.

هُمْ دَرَجَاتٌ عِندَ اللَّهِ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿١٦٣﴾ لَقَدْ
مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْ أَنفُسِهِمْ يَتْلُوا
عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِن
كَانُوا مِن قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿١٦٤﴾ أَوَلَمَّا أَصَابَتْكُم
مُّصِيبَةٌ قَدْ أَصَبْتُم مِّثْلَيْهَا قُلْتُمْ أَنَّىٰ هَٰذَا قُلْ هُوَ مِنْ عِندِ
أَنفُسِكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٦٥﴾ وَمَا أَصَابَكُمْ يَوْمَ الْتَقَى
الْجَمْعَانِ فَبِإِذْنِ اللَّهِ وَلِيَعْلَمَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٦٦﴾ وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ نَافَقُوا وَقِيلَ
لَهُمْ تَعَالَوْا قَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوِ ادْفَعُوا قَالُوا لَوْ نَعْلَمُ قِتَالًا
لَّاتَّبَعْنَاكُمْ هُمْ لِلْكُفْرِ يَوْمَئِذٍ أَقْرَبُ مِنْهُمْ لِلْإِيمَانِ يَقُولُونَ
بِأَفْوَاهِهِم مَّا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يَكْتُمُونَ ﴿١٦٧﴾
الَّذِينَ قَالُوا لِإِخْوَانِهِمْ وَقَعَدُوا لَوْ أَطَاعُونَا مَا قُتِلُوا قُلْ فَادْرَءُوا

odlučiš nešto, onda se samo u Boga pouzdaj. Bog voli one, koji se u Njega pouzdavaju. 160 Ako vas Bog pomogne niko vas nadvladati ne može, a ako vas On napusti, ko bi vam poslije Njega mogao pomoći?! Neka se pravovjerni samo u Boga pouzdavaju. 161 Ni jednog poslanika nema, da je nevjeru učinio.[51]) A ko nevjeru učini, doći će na Sudnji dan grijesima natovaren. Zatim će se svakome potpuno dati što je zaslužio i njima se nasilje neće učiniti. 162 Može li se izravnati onaj, što ide za tim, da stekne zadovoljstvo Božje, sa onim, što mržnju Božju na se izaziva. Ovom zadnjem je mjesto u paklu. Grozno li je sklonište pakao! 163 Kod Boga imaju razne stupnjeve i položaje *(koji traže zadovoljstvo Njegovo)*. Bog sve vidi što oni rade. 164 Bog je pravovjerne obdario velikim darom, jer im je poslao iz njihove sredine poslanika, koji će im učiti ajete Njegove, očistiti ih i podučiti ih Knjizi i mudrosti. Oni su ranije bili u otvorenoj i jasnoj zabludi. 165 Ili, kad je vas zadesio jedan udarac i nesreća[52]) — vi ste njima *(neprijatelju)* dvostruko toliki udarac zadali, — rekli ste: »Odakle ovo ovako bi!?« Reci: To vam je od vas samih i vi ste tome uzrok bili. Zaista je Bog svemoguć i sve učiniti može. 166 — 167 Ono, što vas je zadesilo kada su se dvije vojske sukobile, bilo je sa znanjem Božjim. Ovo je bilo, da bi se pravovjerni rastavili i licemjerci se otvoreno upoznali.

---

[51]) Božji poslanici su bezgriješni. Oni koji druge na pravi put vode moraju u prvom redu potpuno čiste duše biti, kreposni i ne smiju griješiti.

[52]) Pogani su na Bedru bili poraženi, a kasnije su i na Uhudu u prvim bojnim redovima doživjeli težak poraz.

A kad im je rečeno *(licemjercima):* Dođite! Borite se na Božjem putu ili sami sebe branite![53]) odgovorili su: »Kad bi se znali boriti, slijedili bi vas«. Oni su toga dana bili bliže nevjerstvu, nego pravom vjerovanju. Govorili su jezicima, što im nije u srcima bilo. Bog najbolje zna šta oni u sebi skrivaju. 168 Oni govore braći svojoj, a sjede u domovima svojim: da su nas slušali, ne bi bili ubijeni. Reci: Odstranite od vas smrt ako vi istinu govorite. 169 — 170 Nipošto ne smatrajte one, koji su na Božjem putu bili ubijeni, mrtvacima. Oni su kod Boga živi i obiljem njegovim su nagrađeni. Oni su radosni sa onim, što im je Bog iz Svog obilja dao i vesele se onima, koji su iza njih ostali, a nisu se još njima pridružili, da ni pred čim ne strahuju i da za tugu i žalost ne znaju. 171 Raduju se blagodatima Božjim i pomoći Njegovoj i tome, da Bog neće okrnjiti nagradu pravih vjernika.

سورة آل عمران

96 ٣ ٩٦

عن أنفسكم الموت إن كنتم صادقين ﴿١٦٨﴾ ولا تحسبن
الذين قتلوا في سبيل الله أمواتا بل أحياء عند ربهم يرزقون
﴿١٦٩﴾ فرحين بما آتاهم الله من فضله ويستبشرون بالذين
لم يلحقوا بهم من خلفهم ألا خوف عليهم ولا هم يحزنون
﴿١٧٠﴾ يستبشرون بنعمة من الله وفضل وأن الله لا يضيع
أجر المؤمنين ﴿١٧١﴾ الذين استجابوا لله والرسول من بعد ما
أصابهم القرح للذين أحسنوا منهم واتقوا أجر عظيم ﴿١٧٢﴾
الذين قال لهم الناس إن الناس قد جمعوا لكم فاخشوهم
فزادهم إيمانا وقالوا حسبنا الله ونعم الوكيل ﴿١٧٣﴾
فانقلبوا بنعمة من الله وفضل لم يمسسهم سوء واتبعوا
رضوان الله والله ذو فضل عظيم ﴿١٧٤﴾ إنما ذلكم الشيطان

DIO. 18 — PROPAST NEPRIJATELJA.

172 Koji su se odazvali Bogu i Poslaniku, pošto ih je nevolja snašla, čeka ih velika nagrada, zato što su dobra činili i bogobojazni bili.[54]) 173 Ove pravovjerne kod Boga čeka velika nagrada, jer kad su im neki ljudi rekli: »Neprijatelji su se iskupili, da navale na vas, pa treba da ih se bojite«, oni su odgovorili, a vjera se u

[53]) Ovim su htjeli reći: pošto je muslimana vrlo mali broj prije idu u propast nego li u obični rat.

[54]) Muslimani za vrijeme vojne na Uhudu i ako su bili poraženi, nastavili su progoniti neprijatelja i napredovali su do Hamraul-eseda.

يخوف أولياءه فلا تخافوهم وخافون إن كنتم مؤمنين ۝
ولا يحزنك الذين يسارعون في الكفر إنهم لن يضروا الله
شيئا يريد الله ألا يجعل لهم حظا في الآخرة ولهم عذاب
عظيم ۝ إن الذين اشتروا الكفر بالإيمان لن يضروا الله
شيئا ولهم عذاب أليم ۝ ولا يحسبن الذين كفروا أنما
نملي لهم خير لأنفسهم إنما نملي لهم ليزدادوا إثما ولهم عذاب
مهين ۝ ما كان الله ليذر المؤمنين على ما أنتم عليه
حتى يميز الخبيث من الطيب وما كان الله ليطلعكم على
الغيب ولكن الله يجتبي من رسله من يشاء فآمنوا بالله
ورسله وإن تؤمنوا وتتقوا فلكم أجر عظيم ۝ ولا يحسبن
الذين يبخلون بما آتاهم الله من فضله هو خيرا لهم بل هو

njima bijaše još više učvrstila i pojačala: »Nama je Allah dosta, On je najbolji čuvar.[55]) 174 Oni su se vratili *(sa Bedra)* sa blagodatima i dobrotom Božjom i nikakvo ih zlo nije srelo. Slijedili su Božji put. Bog je najveći dobročinitelj. 175 Samo to satana plaši prijatelje svoje *(da ne idu u borbu)*. Vi se njih ne plašite. Bojte se Mene, ako ste pravi vjernici! 176 Neka te nimalo u tugu ne bacaju, koji se brzo nevjerstva hvataju. Oni nimalo neće Bogu naškoditi. Bog hoće, da oni u vječnosti ništa ne postignu. Njih čeka velika i teška kazna. 177 Koji pravu vjeru zamjenjuju sa nevjerstvom, ne mogu nimalo Bogu naškoditi. Njih čeka grozna i užasna kazna. 178 Nek nipošto nevjernici ne misle, da je to neko dobro za njih što smo im Mi roka u životu dali. Mi smo im taj rok dali, da bi oni uvećali grijehe svoje. Njih čeka grozna kazna, koja će ih potpuno uništiti i poniziti. 179 Bog neće pravovjerne ostaviti u stanju u kome ste vi, dok ne rastavi hrđavo od dobrog. Bog vas neće upoznati sa onim, što je skriveno.[56]) Bog je izabirao između Svojih poslanika, koga On hoće. Vjerujte Boga i Njegove poslanike. Ako budete vjerovali i čuvali se *(nevaljalština)*, čeka vas velika nagrada. 180 Neka ne misle oni, što škrtare sa onom dobrotom,

---

[55]) Ovaj ajet i dva slijedeća ajeta se odnose na takozvanu »Malu bedrsku vojnu.«

[56]) Sa ovim se misli na puteve Božjeg zadovoljstva. Ovi putevi se svima kazuju. Pejgamberi su izabrani da ljude sa ovim upoznavaju.

im je Bog dao, da je to dobro za njih. Ne, to je za njih samo zlo. Na vrat će im biti obješeno ono, s čim su škrtarili, na Sudnjem danu. Samo je Božje i nebesko i zemaljsko nasljedstvo. Bog je obaviješten o svemu, što vi radite.

شر لهم سيطوقون ما بخلوا به يوم القيامة ولله ميراث السموات
والارض والله بما تعملون خبير ﴿١٨٠﴾ لقد سمع الله قول الذين
قالوا ان الله فقير ونحن اغنياء سنكتب ما قالوا وقتلهم
الانبياء بغير حق ونقول ذوقوا عذاب الحريق ﴿١٨١﴾ ذلك
بما قدمت ايديكم وان الله ليس بظلام للعبيد ﴿١٨٢﴾ الذين
قالوا ان الله عهد الينا الا نؤمن لرسول حتى يأتينا بقربان
تأكله النار قل قد جاءكم رسل من قبلي بالبينات وبالذي
قلتم فلم قتلتموهم ان كنتم صادقين ﴿١٨٣﴾ فان كذبوك
فقد كذب رسل من قبلك جاؤا بالبينات والزبر والكتاب
المنير ﴿١٨٤﴾ كل نفس ذائقة الموت وانما توفون اجوركم
يوم القيامة فمن زحزح عن النار وادخل الجنة فقد فاز

وما الحيوة الدنيا الا متاع الغرور ﴿١٨٥﴾ لتبلون في اموالكم
وانفسكم ولتسمعن من الذين اوتوا الكتاب من قبلكم
ومن الذين اشركوا اذى كثيرا وان تصبروا وتتقوا فان
ذلك من عزم الامور ﴿١٨٦﴾ واذ اخذ الله ميثاق الذين اوتوا
الكتاب لتبيننه للناس ولا تكتمونه فنبذوه وراء
ظهورهم واشتروا به ثمنا قليلا فبئس ما يشترون ﴿١٨٧﴾ لا تحسبن
الذين يفرحون بما اتوا ويحبون ان يحمدوا بما لم يفعلوا فلا
تحسبنهم بمفازة من العذاب ولهم عذاب اليم ﴿١٨٨﴾ ولله
ملك السموات والارض والله على كل شيء قدير ﴿١٨٩﴾ ان
في خلق السموات والارض واختلاف الليل والنهار لايات
لاولي الالباب ﴿١٩٠﴾ الذين يذكرون الله قياما وقعودا

DIO. 19 — NEPRIJATELJSKO IZRUGIVANJE.

181 Bog čuje riječi onih što kažu: »Allah je siromah, a mi smo bogati.«[57]) Mi smo zapisali riječi njihove, a i to što su bez ikakva razloga poslanike ubijali. Mi ćemo njima reći: »Iskusite muku i kaznu paklensku, koja prži i sagorijeva. 182. Ovo vam je nagrada za ono, što ste rukama vašim zaslužili. Allah ni u kojem slučaju i nikada ne čini nasilja robovima Svojim. 183 Oni govore: »Allah nam je naredio, da ne vjerujemo ni jednog poslanika, dok

57) Židovi su se ovako izražavali, kad bi govorili o siromaštvu muslimana.

nam ne donese žrtvu, koju će vatra požderati«.[58]) Reci: Došlo vam je mnogo poslanika prije mene, sa najjasnijim dokazima i onim što ste vi govorili i željili. Pa za što ste ih ubijali, ako ste pravi i pouzdani na riječi?« 184 Ako oni tebe odbiju i poreknu poslanstvo tvoje, pa odbijeno je prije tebe mnogo poslanika, koji su donosili najjasnije dokaze sa Božjim objavama i knjigama, koje bi ih prosvijetlile. 185 Svaka duša će okusiti smrt. I potpuno će vam se ispuniti i dati nagrade vaše na Sudnjem danu. Ko se od pakla udalji i bude uveden u raj, taj će se uistinu spasiti. Ovaj život zemaljski je roba varljiva. 186 Vi ćete svakako biti iskušavani u imetku vašem i u tjelesnim žrtvama vašim, i zaista ćete slušati od onih, kojima je prije vas Knjiga darovana i od pogana, riječi pune mučenja i uvreda. Ako se vi ustrpite i bogobojazni budete, zaista su to stvari u kojima treba pokazati čvrstinu i odlučnost. 187 Gle, Bog je uzeo obavezu od onih, što im je Knjiga dana, da je otvoreno svijetu kazuju i tumače i da je nipošto ne sakrivaju. Oni su ovu obavezu bacili za leđa i prodali je za sitnu i neznatnu korist. Ružna je to i gadna kupoprodaja bila! 188 Ne misli ni jedan čas, da su oni, što se vesele sa učinjenim djelima svojim *(nevjerstvom i sakrivanjem istine)* i vole da se hvale sa neučinjenim djelima *(da su na pravom putu)*. Ne misli da će naći boravište u kome će kazni izmaknuti. Njih čeka grozna kazna. 189 Božje je sve što je na nebu i na zemlji. Bog je svemoguć i sve može.

DIO. 20 — POBJEDA PRAVOVJERNIH.

190 U stvaranju nebesa i zemlje, u stalnoj mijeni dana i noći, naći će razumni znakove i dokaze. 191 *(To su)* koji Boga spominju kad stoje, sjede i na stranama svojim leže. Razmišljaju, kako su stvorena nebesa i zemlja.[59]) Bože naš! Ovo Ti nisi

[58]) U Starom zavjetu u knjizi levitskoj se o spaljivanju žrtve ovo kaže: Utrobe i glave budu vodom poljevene i da bi do Gospodina ugodan miris dopro sve je to na žrtveniku spaljeno bilo. Ističući Židovi ovu žrtvu koja je trebala da bude na ovakav način spaljena, htjeli su tim reći da se neće rastavljati od svog vjerozakona.

[59]) Ovim se muslimanima preporučuje da Boga spominju i razmišljaju o tome kako su zemlja i nebesa stvoreni, to jest da sve stvari

وعلى جنوبهم ويتفكرون في خلق السماوات والأرض
ربنا ما خلقت هذا باطلا سبحانك فقنا عذاب النار ١٩١
ربنا إنك من تدخل النار فقد أخزيته وما للظالمين من
أنصار ١٩٢ ربنا إننا سمعنا مناديا ينادي للإيمان أن آمنوا
بربكم فآمنا ربنا فاغفر لنا ذنوبنا وكفر عنا
سيئاتنا وتوفنا مع الأبرار ١٩٣ ربنا وآتنا ما وعدتنا على
رسلك ولا تخزنا يوم القيامة إنك لا تخلف الميعاد ١٩٤
فاستجاب لهم ربهم أني لا أضيع عمل عامل منكم من
ذكر أو أنثى بعضكم من بعض فالذين هاجروا وأخرجوا
من ديارهم وأوذوا في سبيلي وقاتلوا وقتلوا لأكفرن
عنهم سيئاتهم ولأدخلنهم جنات تجري من تحتها الأنهار

ثوابا من عند الله والله عنده حسن الثواب ١٩٥ لا يغرنك
تقلب الذين كفروا في البلاد ١٩٦ متاع قليل ثم مأواهم
جهنم وبئس المهاد ١٩٧ لكن الذين اتقوا ربهم لهم جنات
تجري من تحتها الأنهار خالدين فيها نزلا من عند الله وما
عند الله خير للأبرار ١٩٨ وإن من أهل الكتاب لمن يؤمن بالله
وما أنزل إليكم وما أنزل إليهم خاشعين لله لا يشترون بآيات
الله ثمنا قليلا أولئك لهم أجرهم عند ربهم إن الله سريع
الحساب ١٩٩ يا أيها الذين آمنوا اصبروا وصابروا ورابطوا
واتقوا الله لعلكم تفلحون ٢٠٠

سورة النساء مدنية وهي مائة وخمس وسبعون آية ١٧٥

uzalud stvorio. Slavljen si i čist! Očuvaj nas paklenske vatre! 192 Bože naš! Koga Ti u vatru paklensku baciš, Ti si ga najvećem ruglu izvrgao. Nasilnicima nema niko pomoći. 193 Bože naš! Mi čujemo glasnika, koji poziva u pravu vjeru. »Vjerujte Boga vašega« reče, a mi vjerovasmo. Bože naš! Oprosti nam grijehe naše, pokrij nevaljalštine naše i uzmi dušu našu sa dobrima i pravednima. 194 Bože naš! Podari nam ono, što si obećao Tvojim poslanicima i ne osramoti nas na Sudnjem danu. Ti zaista Svoje obećanje ne mijenjaš. 195 Primio je molitve njihove Bog *(i reče im):* Ja neću uništiti djelo nikakva radnika, koji se između vas trudi i radi, pa bio muško ili žensko, jer jedni drugima pripadate. Oni koji isele *(radi poganstva i progona)* i budu prognani iz

pomno ispituju i proučavaju. Kao posljedica ovoga je da su u historiji Islama nauka i vjera išle ruku pod ruku i stvorile jedan sjajan period historije čovječanstva, dok je kršćanstvo odbacilo nauku i vrhunac ljudskih stremljenja našlo u pustinjaštvu i odricanju od života i svijeta.

domovine svoje, koji budu zlostavljani i mučeni na Mome putu, koji se bore i ubijeni budu, Ja ću pokriti sve nevaljalštine njihove i uvesti ću ih u vrtove rajske ispod kojih rijeke protiču. Ovo će biti nagrada od Boga. Najbolja je nagrada samo kod Boga. 196 Neka te ne zavodi poslovanje i promet nevjernika po krajevima i predjelima zemaljskim. 197 Ovo je malena zabava, a kasnije će njihovo mjesto biti u paklu. O kako je to ružno boravište! 198 Ali za one, koji se čuvaju i boje se Boga svoga, imaju vrtovi rajski kroz koje rijeke protiču. Oni će u njima vječno boraviti i ovo im je od Boga spremljeni dar. Najbolje su blagodati, koje su od Boga spremljene za dobre i pobožne vjernike. 199 Među sljedbenicima Knjige ima ih, koji vjeruju Boga i što je vama objavljeno, i što je njima objavljeno, jer se boje Boga i ponizni su. Božje znakove i dokaze ne zamjenjuju za malu i neznatnu korist. Te čeka nagrada kod Gospodara njihova. Bog brzo račune svršava. 200 O pravi vjernici! Trpite, izdržljivi budite i ustrajte *(u borbi)*, pa ćete čuvajući se spašeni biti.

POGLAVLJE: 4

POGLAVLJE: NISA

OBJAVLJENO U MEDINI, 24 DIJELA, 175 AJETA.

SADRŽAJ:

Ovo poglavlje se naročito bavi pravima, koja pripadaju ženama u ljudskoj zajednici. Posljedica vojne na Uhudu je bila, da je trebalo uspostaviti nove pravne propise, pa se ukazala potreba da se i prava žene tom prilikom objasne.

Pošto su na Uhudskoj vojni licemjerci napustili muslimane i pobjegli sa bojnog polja, na bojištu je poginuo veliki broj muslimana. Nakon toga su se odnosi između muslimana i židova zaoštrili i konačno su prekinuti. Kako je na Uhudu mnogo muslimanskih boraca palo, trebalo je utvrditi prava njihove siročadi i žena. O ovom pitanju govori se u prvih šest dijelova ovog poglavlja. U prvom dijelu se govori o dužnostima staratelja prema siročadi. Drugi dio govori o jednakim pravima žene i muškarca i uspostavlja nove propise o našljedstvu. Kod Arapa žena nije imala pravo da naslijedi svakog svog rođaka muškarca.

Treći dio ovog poglavlja govori o postupanju sa ženama. U četvrtom dijelu se kazuje za koga se sve može udati jedna žena. Peti dio uči da žena ima pravo slobodnog raspolaganja sa imetkom, koji joj pripada, ili koji ona zaradi. Šesti dio upućuje kako se ima riješiti spor koji nastane između muža i supruge i naređuje se pri tome što ljepši postupak. Pri kraju ovog dijela se govori o licemjercima.

Sedmi i osmi dio govori o padu Židova i o njihovoj zavidnosti prema muslimanima, te kao pošljedica toga je da su se udružili sa poganima, nastojeći muslimane potpuno uništiti. Muslimanima se naređuje da do skrajne mjere budu pravedni, da slijede Božjeg Poslanika i da mu se pokoravaju. Deveti dio govori kako su licemjerci odbili naređenje Božjeg Poslanika da pođu protiv neprijatelja. Deseti dio govori da je rat i borba životno pitanje, o kome zavisi opstanak muslimana. Jedanaesti i dvanaesti dio utvrđuje postupak munafika i izlaže kakve mjere treba poduzeti.

U trinaestom dijelu se govori o onome, koji ubije jednog muslimana i o okolnostima pod kojima ubijstvo usljeđuje. Muslimani su obično ubijani izdajstvom ili podmuklim djelovanjem licemjeraca. Četrnaesti dio govori o muslimanima, koji su protiv svoje volje morali ostati uz neprijatelja. Petnaesti dio upozorava muslimane kad su u namazu da paze, da ih neprijatelj ne iznenadi. Šesnaesti i sedamnaesti dio govori o tajnim sastancima Židova. Osamnaesti dio govori o ružnim i odvratnim stranama poganstva. U prednjim dijelovima se govorilo također o poganskim licemjercima.

Sadržaj prvih dijelova ovog poglavlja do devetnaestog dijela govori o pravima žene i siročadi kao posebnim pitanjima gdje se naređuje pravedan postupak, i drugim posebnim pitanjima, koja se više odnose na pojedinca. Sadržaj dvadesetog dijela je općenitog značenja. Tu se govori o odnosu Židova i licemjeraca, a u dvadesetprvom dijelu se nagovještava njihova potpuna propast. Ističe se da im neće ništa koristiti što će oni vjerovati ranije Božje poslanike, ako ne budu vjerovali Hazreti Muhammeda.

Dvadesetdrugi dio govori o nedopuštenim poslovima Židova i o klevetama njihovim te o navodnom razapinjaju Hazreti Isaa na križ. Dvadesettreći dio govori, kako su ranije Božje objave nagovještavale dolazak Hazreti Muhammedov, a u dvadesetčetvrtom dijelu se izlažu teške pogreške i grijesi kršćana, koji Hazrti Isaa podižu na stepen božanstva. Konačno se kaže da je Poslanstvo sa naroda izraelskog prešlo na potomke Ismailove.

Pošto poglavlje Nisa raspravlja mnoga pitanja, koja su izbila nakon vojne na Uhudu, to se razumije da je ono bilo objavljeno kratko vrijeme poslije ove vojne. Veći dio poglavlja je objavljen četvrte godine po Hidžretu.

PREVOD:

Bismi'llâhi'rrahmani'rrahîm

DIO. 1 — SIROČAD I STARATELJI.

1 O ljudi! Bojte se Boga, koji vas je stvorio od jedne duše,[1]) a od nje je stvorio družicu joj, pa su od njih dvoga nastala mnoga muška i ženska čeljad. Bojte se Boga, sa čijim imenom jedni od drugih tražite *(vaša prava)* i čuvajte veze rodbinske.[2]) Zaista

[1]) Vidi 72 ajet 16 poglavlje u kome se govori, da je Bog muškarcima stvorio žene od njih (min enfusikum), te se tako objašnjava, da su i muškarci i žene stvoreni od iste tvari. Po Kur'anu nema mjesta onom mišljenju koje kaže, da je žena stvorena od lijevog rebra muškarčeva.

[2]) Arapi su običavali reći, kad bi od koga tražili da im ispuni njihovu želju ili povrati što im je pripadalo: Tražim ti to u ime Božje ili zaklinjem te Bogom i vezom rodbinskom.

سورة النساء ٤
102 ١٠٢

بسم الله الرحمن الرحيم
يا أيها الناس اتقوا ربكم الذي خلقكم من نفس واحدة
وخلق منها زوجها وبث منهما رجالا كثيرا ونساء واتقوا
الله الذي تساءلون به والأرحام إن الله كان عليكم رقيبا
١ وآتوا اليتامى أموالهم ولا تتبدلوا الخبيث بالطيب ولا
تأكلوا أموالهم إلى أموالكم إنه كان حوبا كبيرا ٢
وإن خفتم ألا تقسطوا في اليتامى فانكحوا ما طاب لكم
من النساء مثنى وثلاث ورباع فإن خفتم ألا تعدلوا فواحدة
أو ما ملكت أيمانكم ذلك أدنى ألا تعولوا ٣ وآتوا النساء
صدقاتهن نحلة فإن طبن لكم عن شيء منه نفسا فكلوه
هنيئا مريئا ٤ ولا تؤتوا السفهاء أموالكم التي

je Bog čuvar vaš. 2 Podajte sirotama imanja njihova. Ne zamjenjujte lijepo sa ružnim. Ne jedite njihov imetak izmiješan sa imetkom vašim. Zaista je to grijeh veliki. 3 Ako se budete bojali da nećete prema sirotanima moći biti pravedni, vjenčajte između žena, koje vam se sviđaju po dvije, po tri i po četiri.[3]) Ako se budete plašili da im nećete biti pravedni, onda se zadovoljite samo sa jednom, ili sa onom, što je u vašoj ruci imate.[4]) To je priličnije, da se nećete udaljiti od pravog puta. 4*) Podajte ženama njihove bračne darove sa draga srca, a ako vam one sa draga srca nešto poklone, s ugodnošću jedite. 5 I ne dajite *(staratelji i roditelji)* maloumnicima imetke vaše, koje vam je Bog dao da njima upravljate; hranite ih, odijevajte ih, a kad ste s njima recite im lijepu i blagu riječ. 6 Starajte se o siročadi, sve dok do ženidbe dorastu. Kad nađete da su umno dozreli, onda im imetke njihove predajte. Ne jedite *(staratelji)* imetke njihove

---

3) Sa ovim se dozvoljava višeženstvo uz neke izvjesne uvjete. Ovo je poglavlje objavljeno poslije vojne na Uhudu. U ovoj vojni je palo mnogo muslimanskih boraca. Veliki broj siročadi je palo na vrat nemoćnih i bijednih udovica. Radi toga se muslimanima preporučuje da se žene sa ovakim udovicama ako će prema siročadima moći pravedni biti, jer u tom slučaju ta siročad postaju njihovom djecom. Pošto je poslije vojne na Uhudu broj muslimanskih žena postao srazmjerno vrlo velik prema broju muškaraca, došlo je dopuštenje da se mogu i po četiri žene vjenčati. Ne smije se nipošto zaboraviti, da je ovo dopuštenje o višeženstvu uslijedilo pod ovim uslovima i ovakim okolnostima. U 127 ajetu ovo dolazi do još većeg izražaja. Treba dodati da po Islamu višeženstvo nije norma, nego jedna izvanredna mjera za uređenje društvenih odnosa.

4) Misli se na žene zarobljene u ratu. Vidi 27 ajet ovog poglavlja.

*) Redni broj ovog ajeta nije označen u originalu, a slijedeći ajet je pogrešno označen rednim brojem 4, pa su radi toga ajeti kroz čitavo poglavlje u originalu označeni manjim rednim brojem.

جَعَلَ اللّٰهُ لَكُمْ قِيَامًا وَارْزُقُوهُمْ فِيهَا وَاكْسُوهُمْ وَقُولُوا لَهُمْ
قَوْلًا مَعْرُوفًا ﴿٥﴾ وَابْتَلُوا الْيَتَامٰى حَتّٰى إِذَا بَلَغُوا النِّكَاحَ فَإِنْ
آنَسْتُمْ مِنْهُمْ رُشْدًا فَادْفَعُوا إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ وَلَا تَأْكُلُوهَا
إِسْرَافًا وَبِدَارًا أَنْ يَكْبَرُوا وَمَنْ كَانَ غَنِيًّا فَلْيَسْتَعْفِفْ وَمَنْ
كَانَ فَقِيرًا فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ فَإِذَا دَفَعْتُمْ إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ
فَأَشْهِدُوا عَلَيْهِمْ وَكَفٰى بِاللّٰهِ حَسِيبًا ﴿٦﴾ لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ
مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ
وَالْأَقْرَبُونَ مِمَّا قَلَّ مِنْهُ أَوْ كَثُرَ نَصِيبًا مَفْرُوضًا ﴿٧﴾ وَإِذَا
حَضَرَ الْقِسْمَةَ أُولُو الْقُرْبٰى وَالْيَتَامٰى وَالْمَسَاكِينُ فَارْزُقُوهُمْ
مِنْهُ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا ﴿٨﴾ وَلْيَخْشَ الَّذِينَ لَوْ تَرَكُوا
مِنْ خَلْفِهِمْ ذُرِّيَّةً ضِعَافًا خَافُوا عَلَيْهِمْ فَلْيَتَّقُوا اللّٰهَ وَلْيَقُولُوا قَوْلًا

سَدِيدًا ﴿٩﴾ إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامٰى ظُلْمًا إِنَّمَا
يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيرًا ﴿١٠﴾ يُوصِيكُمُ
اللّٰهُ فِي أَوْلَادِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنْثَيَيْنِ فَإِنْ كُنَّ
نِسَاءً فَوْقَ اثْنَتَيْنِ فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَ وَإِنْ كَانَتْ وَاحِدَةً
فَلَهَا النِّصْفُ وَلِأَبَوَيْهِ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا السُّدُسُ مِمَّا
تَرَكَ إِنْ كَانَ لَهُ وَلَدٌ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ وَلَدٌ وَوَرِثَهُ أَبَوَاهُ
فَلِأُمِّهِ الثُّلُثُ فَإِنْ كَانَ لَهُ إِخْوَةٌ فَلِأُمِّهِ السُّدُسُ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ
يُوصِي بِهَا أَوْ دَيْنٍ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ لَا تَدْرُونَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ
لَكُمْ نَفْعًا فَرِيضَةً مِنَ اللّٰهِ إِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١١﴾
وَلَكُمْ نِصْفُ مَا تَرَكَ أَزْوَاجُكُمْ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُنَّ وَلَدٌ
فَإِنْ كَانَ لَهُنَّ وَلَدٌ فَلَكُمُ الرُّبُعُ مِمَّا تَرَكْنَ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ

rasipajući i čekajući da odrastu *(a da vas pri tom muči zavist što će im se imetak natrag vratiti)*. Ko je bogat nek se čuva da ni zrno sirotinjskog imetka ne dohvati. Ko bude siromašan neka jede po običaju koji vlada. Kada im predajete imetke njihove, to pred svjedocima činite. Bog vam je dosta da Njemu račun polažete. 7 Muškarcima pripada dio od onoga, što im ostave roditelji i bližnji njihovi, a i ženama pripada dio od onoga što im ostave roditelji i bližnji njihovi, pa ta ostavština bila mala ili velika. Taj dio je utvrđen i određen.[5]) 8 A kad prisutni budu dijelenju ostavštine rođaci *(daljni)*, siročad i bijedni, podajte im nešto i lijepom riječi im srca osvojite. 9 Nek strahuju *(roditelji)* kad bi oni iza sebe ostavili slabašnu i nejaku siročad, bojeći se radi

---

[5]) Prije Islama su Arapi žene i djecu lišavali njihovog dijela u ostavštini, koji im je pripadao. Oni su smatrali da našljedstva mogu primiti samo oni, koji oružjem umiju i mogu baratati. Ovaj ajet izlaže temeljne islamske propise o našljednom pravu. Ako neko ne bude imao djece, roditelja ili najbliže rodbine koja ima svoj određeni nasljedni dio, onda se broje kao nasljednici i dalja muška i ženska rodbina.

njih, *(neka s njima koja su im povjerena, lijepo kao rođenom djecom postupaju)*. Neka se boje Boga i neka im govore riječ pravu i utješljivu. 10 Zaista, koji jedu imetak sirotinjski nasilno i bespravno, oni pune utrobe svoje vatrom paklenskom. Oni će biti prženi užasnim plamenom i vatrom.

سورة النساء

١٠٥ 105

يُوصِينَ بِهَا أَوْ دَيْنٍ وَلَهُنَّ الرُّبُعُ مِمَّا تَرَكْتُمْ إِن لَّمْ يَكُن لَّكُمْ وَلَدٌ
فَإِن كَانَ لَكُمْ وَلَدٌ فَلَهُنَّ الثُّمُنُ مِمَّا تَرَكْتُم مِّن بَعْدِ وَصِيَّةٍ
تُوصُونَ بِهَا أَوْ دَيْنٍ وَإِن كَانَ رَجُلٌ يُورَثُ كَلَالَةً أَوِ امْرَأَةٌ
وَلَهُ أَخٌ أَوْ أُخْتٌ فَلِكُلِّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا السُّدُسُ فَإِن كَانُوا
أَكْثَرَ مِن ذَٰلِكَ فَهُمْ شُرَكَاءُ فِي الثُّلُثِ مِن بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصَىٰ
بِهَا أَوْ دَيْنٍ غَيْرَ مُضَارٍّ وَصِيَّةً مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَلِيمٌ ﴿١٢﴾
تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ وَمَن يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي
مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٣﴾
وَمَن يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَتَعَدَّ حُدُودَهُ يُدْخِلْهُ نَارًا خَالِدًا
فِيهَا وَلَهُ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿١٤﴾ وَاللَّاتِي يَأْتِينَ الْفَاحِشَةَ مِن
نِّسَائِكُمْ فَاسْتَشْهِدُوا عَلَيْهِنَّ أَرْبَعَةً مِّنكُمْ فَإِن شَهِدُوا

DIO. 2 — PROPISI O NAŠLJEDSTVU.

11 Bog vam naređuje u pravima djece vaše, da muško dijete nosi dva dijela, a žensko jedan dio.[6]) Ako bude dvoje ili više ženske djece, onda im pripadaju dvije trećine imetka, što ga je umrli ostavio. Bude li jedno žensko dijete, onda mu pripada polovica ostavštine. Ocu i majci umrlog pripada po jedna šestina od ostavštine ako umrli bude imao djece. Ako umrli ne bude imao djece, a roditelji mu njegovi budu nasljednici, tada majci njegovoj pripada jedna trećina. Ako umrli bude imao braće, tada majci pripada jedna šestina. *(Ovi propisi su)* pošto se oporuka *(umrlog)* izvrši i dug podmiri. Očevi vaši i djeca vaša, vi ne znate koji su vam bliži po koristi. Ovo vam je odredba i zapovijed Božja. Bog zna i odredbe Svoje mudro izriče. 12 Vama pripada polovica imetka što ga ostave žene vaše, ako ne budu djece imale, a ako budu imale djece, onda vama *(muževima)* pripada jedna četvrtima od onoga, što one ostave, pošto se izvrši oporuka, koju budu oporučile ili pošto se dug podmiri. Ženama pripada četvrtina od onoga što vi *(muževi)*

[6]) Ovdje se misli na kćeri. Ako ne bude drugih nasljednika, osim kćeri, onda njima pripadaju dvije trećine. Ako bude i više kćeri od dvije, opet im pripadaju dvije trećine. Vidi 175 ajet.

ostavite, ako ne budete imali djece, a ako budete imali djece, onda njima pripada osmina od onoga, što vi ostavite, pošto se izvrši oporuka, koju ste oporučili ili dug podmiri. Ako bude čovjek, koji se naslijeđuje bez poroda i bez roditelja, a isto tako i žena, a budu imali brata ili sestru, onda svakom od njih pripada po jedna šestina. Ako ovih bude više, onda zajednički naslijeđuju jednu trećinu ostavštine, pošto se izvrši oporuka, koja je oporučena ili dug podmiri. Treba da niko ne vidi štete[7]) *(od nasljednika)*. Ovo vam je preporuka od Boga. Bog sve najbolje zna i blag je. 13 To su odredbe Božje. Ko se pokori Bogu i Njegovu Poslaniku, Bog će ga uvesti u vrtove rajske ispod kojih rijeke teku, i oni će u njima vječno boraviti. To je najveća sreća i najveći uspjeh. 14 Ko ne bude pokoran Bogu i Poslaniku Njegovu i prekrši odredbe Njegove, On će ga uvesti u pakao u kome će vječno boraviti. Njega čeka kazna, koja ponižava.

106 سُورَةُ النِّسَاءِ ١٠٦

فَأَمْسِكُوهُنَّ فِي الْبُيُوتِ حَتَّىٰ يَتَوَفَّاهُنَّ الْمَوْتُ أَوْ يَجْعَلَ اللَّهُ
لَهُنَّ سَبِيلًا ﴿١٥﴾ وَاللَّذَانِ يَأْتِيَانِهَا مِنكُمْ فَآذُوهُمَا فَإِن
تَابَا وَأَصْلَحَا فَأَعْرِضُوا عَنْهُمَا إِنَّ اللَّهَ كَانَ تَوَّابًا رَّحِيمًا ﴿١٦﴾
إِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللَّهِ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السُّوءَ بِجَهَالَةٍ ثُمَّ يَتُوبُونَ
مِن قَرِيبٍ فَأُولَٰئِكَ يَتُوبُ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١٧﴾
وَلَيْسَتِ التَّوْبَةُ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ حَتَّىٰ إِذَا حَضَرَ أَحَدَهُمُ
الْمَوْتُ قَالَ إِنِّي تُبْتُ الْآنَ وَلَا الَّذِينَ يَمُوتُونَ وَهُمْ كُفَّارٌ أُولَٰئِكَ
أَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٨﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَحِلُّ لَكُمْ أَن
تَرِثُوا النِّسَاءَ كَرْهًا وَلَا تَعْضُلُوهُنَّ لِتَذْهَبُوا بِبَعْضِ مَا آتَيْتُمُوهُنَّ
إِلَّا أَن يَأْتِينَ بِفَاحِشَةٍ مُّبَيِّنَةٍ وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ فَإِن
كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسَىٰ أَن تَكْرَهُوا شَيْئًا وَيَجْعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا

DIO. 3 — POSTUPAK SA ŽENAMA,

15 One, koje blud počine i u razvrat padnu od vaših žena treba između vas četvoricu protiv njih kao svjedoke *(pravične)*

[7]) Propisi kur'anski koji se odnose na nasljedno pravo vrlo su jednostavni. Njihov smisao je ovaj: U prvom redu treba podmiriti dugove umrlog, ako bude kakva oporuka, treba je izvršiti. Iza toga se daju dijelovi koji pripadaju mužu i ženi. Što iza njih ostaje, onda treba rastaviti dijelove koji pripadaju ocu i materi. Nadalje se odvajaju dijelovi, koji pripadaju djeci i muško nasljeđuje dva, a žensko jedan dio. Ako umrli nema djece, onda se dijelovi roditelja uvećavaju i odijeli se dio koji pripada braći i sestrama. Umrli, koji ne ostavi ni djece ni roditelja, čitav imetak će mu pripasti braći i sestrama.

كَبِيرًا ﴿١٩﴾ وَإِنْ أَرَدْتُّمُ اسْتِبْدَالَ زَوْجٍ مَّكَانَ زَوْجٍ
وَآتَيْتُمْ إِحْدَاهُنَّ قِنطَارًا فَلَا تَأْخُذُوا مِنْهُ شَيْئًا أَتَأْخُذُونَهُ
بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُّبِينًا ﴿٢٠﴾ وَكَيْفَ تَأْخُذُونَهُ وَقَدْ أَفْضَىٰ بَعْضُكُمْ
إِلَىٰ بَعْضٍ وَأَخَذْنَ مِنكُم مِّيثَاقًا غَلِيظًا ﴿٢١﴾ وَلَا تَنكِحُوا مَا
نَكَحَ آبَاؤُكُم مِّنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً
وَمَقْتًا وَسَاءَ سَبِيلًا ﴿٢٢﴾ حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ وَبَنَاتُكُمْ
وَأَخَوَاتُكُمْ وَعَمَّاتُكُمْ وَخَالَاتُكُمْ وَبَنَاتُ الْأَخِ وَبَنَاتُ
الْأُخْتِ وَأُمَّهَاتُكُمُ اللَّاتِي أَرْضَعْنَكُمْ وَأَخَوَاتُكُم مِّنَ
الرَّضَاعَةِ وَأُمَّهَاتُ نِسَائِكُمْ وَرَبَائِبُكُمُ اللَّاتِي فِي حُجُورِكُم
مِّن نِّسَائِكُمُ اللَّاتِي دَخَلْتُم بِهِنَّ فَإِن لَّمْ تَكُونُوا دَخَلْتُم
بِهِنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ وَحَلَائِلُ أَبْنَائِكُمُ الَّذِينَ مِنْ أَصْلَابِكُمْ

postaviti. Ako to četvorica svjedoka posvjedoče, zadržite ih u kućama dok ih smrt ne stigne ili dok im Allah nekakvog izlaza ne nađe.[8]) 16 Između vas *(muškarca ili žene)* koje od dvoga blud počini, mučite ih. Ako se pokaju i poprave onda ih ne kažnjavajte. Bog prima pokajanje i milostiv je. 17 Samo Bog može primiti pokajanje onih, koji počine nevaljalštine iz neznanja, pa se brzo zatim pokaju. Takovih će Bog pokajanje primiti. Bog zna i mudar je. 18 Nema pokajanja za one, koji trajno nevaljalštine čine, sve dok ih smrt ne zateče, a onda kaže: »Evo se sada kajem«, a ni za one, koji kao nevjernici umru. To su oni, za koje smo spremili tešku i groznu kaznu. 19 O vjernici! Nije vam dozvoljeno, da nasilno žene nasleđujete.[9]) I ne zatvarajte ih i ne mučite ih, da bi ste im oduzeli ono što ste im dali, osim ako bi počinile otvoren razvrat ili blud. S njima lijepo i prijazno postupajte. Ako vam se one ne budu sviđale *(mislite, jer vi ne znate)*, pa može biti ono, što se vama ne sviđa, da je Bog u tome dao mnogo dobra. 20 Ako vi budete htjeli mjesto jedne žene uzeti drugu ženu[10]) i jednoj budete kao bračni dar dali veliki imetak, onda od toga ništa nemojte natrag uzimati.

[8]) U 24 ajetu se govori o kazni za blud i nevaljalštine. Ovdje se naređuje da se za kaznu ovakove žene liše slobode.

[9]) Prije Islama je kod Arapa bio običaj da bi žena umrlog pripala u nasljedstvo najstarijem sinu ili kojem drugom rođaku. Ako bi htio on bi je mogao uzeti ili bi je mogao i drugome dati, a mogao joj je zabraniti da se za makar koga drugog uda.

[10]) To jest ako budete htjeli jednu ženu pustiti, a drugu uzeti. Na ovaj način se ističe da je prirodna pojava da čovjek bude oženjen. Ako jedan muškarac pusti jednu ženu, onda treba da se drugom oženi.

Zar ćete ga vi vratiti *(novac, imetak)* čineći potvoru *(na svoju ženu)* i otvoreni grijeh. 21 Kako ćete taj novac vratiti, kada ste potpuno svoji bili, a one su od vas uzele zdravu i neporecivu riječ. 22 Nipošto se ne ženite sa ženama, koje su bile za očevima vašim udate. Što je bilo, to je i prošlo. Ovo je zaista bestidno i ružno djelo. Vrlo ružan i gadan put![11])

وأن تجمعوا بين الأختين إلا ما قد سلف إن الله كان غفورا
رحيما ﴿٢٣﴾ والمحصنات من النساء إلا ما ملكت أيمانكم
كتاب الله عليكم وأحل لكم ما وراء ذلكم أن تبتغوا
بأموالكم محصنين غير مسافحين فما استمتعتم به منهن
فآتوهن أجورهن فريضة ولا جناح عليكم فيما تراضيتم به
من بعد الفريضة إن الله كان عليما حكيما ﴿٢٤﴾ ومن لم
يستطع منكم طولا أن ينكح المحصنات المؤمنات فمن ما
ملكت أيمانكم من فتياتكم المؤمنات والله أعلم بإيمانكم
بعضكم من بعض فانكحوهن بإذن أهلهن وآتوهن أجورهن
بالمعروف محصنات غير مسافحات ولا متخذات أخدان فإذا
أحصن فإن أتين بفاحشة فعليهن نصف ما على المحصنات

DIO. 4 — ŽENE, KOJE SE NE MOGU VJENČATI.

23 Zabranjuje vam se da se ženite sa majkama vašim, kćerima vašim, sestrama vašim, tetkama vašim po ocu i po majci, sa kćerima braće i sa kćerima sestara, sa pomajkama vašim i sestrama po mlijeku, sa majkama žena vaših *(punicama)* i sa pastorkama vašim, koje su pod skrbništvom vašim od žena vaših, koje ste obgrlili i obležali. A ako vi ne budete njih obležali, onda nećete biti griješni, ako ih *(pastorke)* vjenčate. Grijeh vam je, da se ženite sa ženama sinova vaših i da zajedno dvije sestre vjenčate. Što je bilo to je i prošlo. Zaista je Allah milostiv i oprašta.

Džuz : 5

24 Grijeh vam je, vjenčati udate žene, osim ako su robinje vaše *(u ratu zarobljene)*. Ovo vam je zapovijed Božja. Osim ovih, druge vam se sve dozvoljavaju[12]) da ih uzmete trošeći

[11]) Prije Islama je najstariji sin mogao vjenčati ženu svoga umrlog oca. Ovaj nemoralni običaj Islam zabacuje i zabranjuje ga.

[12]) Iz ovoga se jasno razumije da neko ne može sklopiti braka prije nego postane sposoban za samostalno privređivanje.

من العذاب ذلك لمن خشي العنت منكم وأن تصبروا خير لكم
والله غفور رحيم ﴿٢٥﴾ يريد الله ليبين لكم ويهديكم
سنن الذين من قبلكم ويتوب عليكم والله عليم حكيم
﴿٢٦﴾ والله يريد أن يتوب عليكم ويريد الذين يتبعون
الشهوات أن تميلوا ميلا عظيما ﴿٢٧﴾ يريد الله أن يخفف عنكم
وخلق الإنسان ضعيفا ﴿٢٨﴾ يا أيها الذين آمنوا لا تأكلوا
أموالكم بينكم بالباطل إلا أن تكون تجارة عن تراض
منكم ولا تقتلوا أنفسكم إن الله كان بكم رحيما ﴿٢٩﴾
ومن يفعل ذلك عدوانا وظلما فسوف نصليه نارا وكان
ذلك على الله يسيرا ﴿٣٠﴾ إن تجتنبوا كبائر ما تنهون
عنه نكفر عنكم سيئاتكم وندخلكم مدخلا كريما ﴿٣١﴾

imetak vaš, *(za bračne darove)* da kreposno živite ne čineći bluda. Pa kad ste obležali i obgrlili žene, koje ste vjenčali, onda im potpuno podajte ugovorene i određene darove bračne. Nećete biti griješni, ako se budete sporazumijevali *(da se bračni dar poveća ili da žena jedan dio pokloni)*, pošto je već bračni dar bio određen i utvrđen. Zaista Bog sve zna i svim stvarima mudro upravlja. 25 Ko od vas ne bude mogao da vjenča slobodnu i kreposnu pravovjernu ženu *(jer nema imetka da podmiri bračni dar)*, nek vjenča zarobljenicu između vaših pravovjernih djevojaka. Bog najbolje zna vjerovanje vaše. Vi ste svi *(slobodnjaci i robovi)* nastali jedni od drugih. Vjenčajite ih sa dozvolom gospodara njihovih. Podajte im njihove bračne darove na lijep i pravedan način. Pazite da kreposne budu, bluda ne čine i da potajnog prijateljstva ne sklapaju. Ako one kao udate zapadnu u razvrat i u blud, one će se kazniti sa polovicom kazne, kojom se slobodne žene kažnjavaju. Ovo je *(brak sa robinjama)* za one koji se između vas boje, da će u grijeh zapasti *(jer ne mogu požude savladati, a nemaju mogućnosti, da se sa slobodnom ženom vjenčaju)*. Da se strpite, to vam je mnogo bolje *(da kreposne robinje vjenčajete)*. Bog oprašta i milostiv je.[13])

DIO. 5 — ŽENINO PRAVO RASPOLAGANJA.

26 Bog hoće da vam svaku stvar objasni i uputi vas stazama onih, koji su prije vas bili i primi pokajanja vaša. Bog sve zna

[13]) Ovaj ajet objašnjava uvjete pod kojima se mogu ratne zarobljenice vjenčavati.

i odredbe Svoje mudro izvršava. 27 Bog hoće da primi pokajanja vaša, a oni, koji slijede strasti, hoće da vi potpuno skrenete s pravog puta. 28 Bog hoće da vam olakša terete vaše. Čovjek je stvoren kao slabašno biće.[14]) 29 O vjernici! Ne jedite međusobno imetke vaše na nedozvoljen i nepravedan način! Samo to činite zamjenom i trgovinom uz zadovoljstvo vaše. Ne ubijajte jedni druge! Zaista vam je Bog milostiv. 30 A ko to uzčini nasilno i nepravedno, Mi ćemo ga pržiti vatrom paklenskom. Ovo je Bogu vrlo lako. 31 Ako se vi budete klonili velikih grijeha, koje smo vam zabranili da ih činite. Mi ćemo nevaljalštine vaše pokriti i uzdignut ćemo vas na častan i visok položaj.[15]) 32 Nemojte sa zavidnošću susretati što je Bog uzdignuo jedne između vas nad druge. Ljudima pripada udio, što su ga oni zaslužili, a i ženama pripada udio, što su ga one zaslužile. Svaku želju svoju tražite, da vam je Bog iz Svog obilja podari. Bog sve najbolje zna. 33 Mi smo postavili nasljednike za imetak, što ga ostave roditelji i rodbina, a onima, kojima ste se obvezali, podajte njihov dio.[16]) Bog je svemu istinski svjedok.

سورة النساء

110 ٤ ١١٠

وَلَا تَتَمَنَّوْا مَا فَضَّلَ اللَّهُ بِهِ بَعْضَكُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ لِّلرِّجَالِ نَصِيبٌ
مِّمَّا اكْتَسَبُوا وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا اكْتَسَبْنَ وَاسْأَلُوا اللَّهَ
مِن فَضْلِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٣٢﴾ وَلِكُلٍّ جَعَلْنَا
مَوَالِيَ مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ وَالَّذِينَ عَقَدَتْ أَيْمَانُكُمْ
فَآتُوهُمْ نَصِيبَهُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدًا ﴿٣٣﴾
الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ وَبِمَا
أَنفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ فَالصَّالِحَاتُ قَانِتَاتٌ حَافِظَاتٌ لِّلْغَيْبِ
بِمَا حَفِظَ اللَّهُ وَاللَّاتِي تَخَافُونَ نُشُوزَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَاهْجُرُوهُنَّ
فِي الْمَضَاجِعِ وَاضْرِبُوهُنَّ فَإِنْ أَطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ
سَبِيلًا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيًّا كَبِيرًا ﴿٣٤﴾ وَإِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ
بَيْنِهِمَا فَابْعَثُوا حَكَمًا مِّنْ أَهْلِهِ وَحَكَمًا مِّنْ أَهْلِهَا إِن يُرِيدَا

---

14) Pošto je čovjek slabo biće ne može naći puta da se spasi od pogrešaka. Radi toga mu se šalju pejgamberi i oni mu pokazuju pravi put.

15) Ako se čovjek čuva od grijeha, kod njega onda nestaje zlih i nevaljalih sklonosti.

16) Prije Islama su ljudi sklapali ugovore za zajedničku obranu i zaštitu. Kad bi jedan od ugovornika umro, onda bi obično druga strana dobila jednu šestinu ostavštine umrlog. Kur'an ovako nasljedstvo ne prima. Sa ovim: »podajte njihov dio«, misli se da im se pruži pomoć za usluge koje su prije Islama činili, a kasnije takvi ugovori više ne mogu vrijediti.

إصلاحا يوفق الله بينهما إن الله كان عليما خبيرا ﴿٣٥﴾
واعبدوا الله ولا تشركوا به شيئا وبالوالدين إحسانا وبذي القربى
واليتامى والمساكين والجار ذي القربى والجار الجنب والصاحب
بالجنب وابن السبيل وما ملكت أيمانكم إن الله لا يحب
من كان مختالا فخورا ﴿٣٦﴾ الذين يبخلون ويأمرون
الناس بالبخل ويكتمون ما آتاهم الله من فضله وأعتدنا للكافرين
عذابا مهينا ﴿٣٧﴾ والذين ينفقون أموالهم رئاء الناس ولا
يؤمنون بالله ولا باليوم الآخر ومن يكن الشيطان له
قرينا فساء قرينا ﴿٣٨﴾ وماذا عليهم لو آمنوا بالله واليوم
الآخر وأنفقوا مما رزقهم الله وكان الله بهم عليما ﴿٣٩﴾
إن الله لا يظلم مثقال ذرة وإن تك حسنة يضاعفها ويؤت

DIO. 6 — O NESUGLASICAMA IZMEĐU MUŽA I ŽENE.

34 Muškarci upravljaju i vode brigu o ženama,[17]) jer je Allah odlikovao i uzdignuo jedne iznad drugih i jer oni troše imetke svoje *(za izdržavanje žena)*. Zato će dobre žene biti pokorne Bogu i čuvat će, kad su im muževi odsutni ono, što moraju čuvati, jer i Bog njih čuva.[18]) One žene, za koje se bojite da će biti nepokorne, savjetujte ih, ostavite ih same u ložnicama njihovim i tucite ih.[19]) Ako su vam pokorne, onda ne tražite puta protiv njih *(da im nasilje činite)*. Bog je uzvišen i velik. 35 Ako se bojite, da će doći do razdora i svađe između muža i žene, onda pošaljite jednog posrednika od muževe a jednog od ženine porodice. Ako obje strane budu htjele izmirenje Bog će ih dovesti do uspjeha.[20]) Bog sve zna i o svim željama i ciljevima je obaviješten. 36 Obo-

[17]) Cilj je ovoga istaknuti da muškarci čuvaju interese žena i obezbijede im sve što im je za život potrebno.

[18]) Ovim se ističe da žena mora paziti na prava svoga muža i čuvati svoju bračnu nevinost.

[19]) Kad žena pokaže nepokornost, tada je treba istući, ali samo kad počini kakav velik i težak grijeh. Na primjer prema jednom hadisu u velikoj hadiskoj zbirci »Sahihi Muslimu«, ovo se može učiniti samo onda, kad žena primi u posjetu jednog muškarca, čiju posjetu joj muž ne dozvoljava, ali na tijelu žene to tučenje ne smije ostaviti nikakova traga. Ibni Abbas kaže da se u ovakvom slučaju može samo misvak (naročito drvce za čišćenje zubi) upotrijebiti.

[20]) Pogrešna je tvrdnja onih koji kažu, da Islam dopušta razvod braka i zbog najneznatnijeg uzroka. Kada se između muža i žene pojavi kakva nesuglasica treba da i jedna i druga strana odredi posrednika, koji će nastojati da izmiri zavađene bračne drugove. Ako njihovo posredovanje ne uspije, onda istom može doći do razvoda braka.

سورة النساء ٤

من لدنه اجرا عظيما ﴿٤٠﴾ فكيف اذا جئنا من كل امة
بشهيد وجئنا بك على هؤلاء شهيدا ﴿٤١﴾ يومئذ يود الذين
كفروا وعصوا الرسول لو تسوى بهم الارض ولا يكتمون
الله حديثا ﴿٤٢﴾ يا ايها الذين امنوا لا تقربوا الصلوة وانتم
سكارى حتى تعلموا ما تقولون ولا جنبا الا عابري سبيل
حتى تغتسلوا وان كنتم مرضى او على سفر او جاء احد منكم من
الغائط او لمستم النساء فلم تجدوا ماء فتيمموا صعيدا طيبا
فامسحوا بوجوهكم وايديكم ان الله كان عفوا غفورا ﴿٤٣﴾
الم تر الى الذين اوتوا نصيبا من الكتاب يشترون الضللة
ويريدون ان تضلوا السبيل ﴿٤٤﴾ والله اعلم باعدائكم
وكفى بالله وليا وكفى بالله نصيرا ﴿٤٥﴾ من الذين هادوا

žavajte Allaha i nemojte Mu nikakova druga zamišljati. Činite dobro ocu, majci, rodbini, siročadima, bijednima, bližim i daljim susjedima, saputniku, putniku i onima, što su u vašoj ruci *(robovima)*. Zaista Bog ne voli ohole i ponosite. 37 One, koji su škrti i ljudima naređuju da škrtare i koji sakrivaju što im je Bog iz Svog obilja dao, Mi smo za nevjernike pripravili kaznu, koja strašno uništava. 38 I one *(Bog ne voli)*, koji dijele imetak svoj, da bi se ljudima pokazali, i ne vjeruju ni Boga ni Sudnjeg dana. Kome satana bude drug, ružan i gadan će mu to drug biti! 39 A šta bi im bilo da vjeruju Boga i Sudnji dan i da žrtvuju od onoga što im je Bog podario?! Bog ih dobro poznaje. 40 Zaista Bog ne čini nasilja ni koliko jedno sitno zrnce.[21]) Ako učinjeno dobro bude koliko malo zrnce, Bog će ga udvostručiti i daće za njega veliku nagradu i plaću. 41 Pa kakvo će biti stanje *(nevjernika)*, kad dovedemo od svakog naroda svjedoka i kad tebe *(Muhammede)* dovedemo kao svjedoka protiv svih ovih. 42 Tada će poželiti koji su poricali i poslaniku bili nepokorni, da su sa zemljom bili sravnjeni. Oni neće moći pred Bogom ni jednu riječ sakriti.

DIO. 7 — DUHOVNI PAD ŽIDOVA.

43 O vjernici! Ne približujte se namazu *(molitvi)* kada ste pijani sve, dok ne budete potpuno znali šta govo-

[21]) Za najmanje dobro i za najmanje zlo neće se ni za trun ni nagrada ni kazna umanjiti.

يحرفون الكلم عن مواضعه ويقولون سمعنا وعصينا
واسمع غير مسمع وراعنا ليا بألسنتهم وطعنا في الدين
ولو أنهم قالوا سمعنا وأطعنا واسمع وانظرنا لكان
خيرا لهم وأقوم ولكن لعنهم الله بكفرهم فلا يؤمنون
إلا قليلا ﴿٤٦﴾ يا أيها الذين أوتوا الكتاب آمنوا بما نزلنا
مصدقا لما معكم من قبل أن نطمس وجوها فنردها على
أدبارها أو نلعنهم كما لعنا أصحاب السبت وكان
أمر الله مفعولا ﴿٤٧﴾ إن الله لا يغفر أن يشرك به ويغفر ما
دون ذلك لمن يشاء ومن يشرك بالله فقد افترى إثما عظيما
﴿٤٨﴾ ألم تر إلى الذين يزكون أنفسهم بل الله يزكي من
يشاء ولا يظلمون فتيلا ﴿٤٩﴾ انظر كيف يفترون على الله الكذب

rite.[22]) Isto tako kada ste džunub (*nečisti poslije izlučivanja sjemena iz mokračne cijevi*), sve dok se ne okupate, samo ako nijeste putnici. Ako ste bolesni ili na putu, ili ste izvršili nuždu ili obležali žene,[23]) pa ne nađete vode, onda udarite po čistoj zemlji (*rukama*) i potarite lica vaša i ruke vaše.[24]) Bog oprašta i milostiv je. 44 Nisi li vidio one, što im je dan jedan mali dio Knjige? Kupuju nevaljalštinu i zabludu i hoće da i vi skrenete na krivu stazu. 45 Bog najbolje poznaje neprijatelje vaše. Bog vam je dosta kao zaštitnik. On vam je dosta kao pomoćnik. 46 Među Židovima ih ima koji riječima mjesto mijenjaju i značenje pojedinih riječi izvrću[25]) pa govore: »Čuli smo i nijesmo se pokorili« i »čuj, a da ti ne čuješ« i kažu »pazi nas«, a pri tom jezike savijaju, grde i psuju jezicima svojim, a vjeru ruglu izvrgavaju. Ali kad bi oni rekli: »Čuli smo, primili smo, pokorili smo se i pogledaj nas«, bilo bi im mnogo bolje i ispravnije. Ali ih je Bog prokleo zbog nevjerstva njihovog i samo će mali broj njih vjerovati. 47 O šljedbenici Knjige! Vjerujte ono što smo Mi u razmacima objavili, a što potvrđuje ono, što vi imate[26]) prije

[22]) Ovo je prvi objavljeni ajet o zabrani opojnih pića. U isto doba ovaj ajet nam kaže da čovjek koji je u namazu mora da razumije smisao onog što uči.

[23]) Misli se na polno općenje.

[24]) Ako nema vode ili se boji da mu upotreba vode može naškoditi, onda će u takvom slučaju tejemmum uzeti.

[25]) Kur'an govori da su židovi iskrivili sadržaj Tevrata (2:75—79), (5:13—41), a i ovaj ajet to naročito ističe.

[26]) Kur'an utvrđuje osnovne i opće zasade ranije objavljenih Božjih knjiga. Utvrđivanje osnovnih zasada ranijih knjiga po Kur'anu ne znači,

nego lica uništimo i straga ih zakrenemo,[27]) ili prije nego ih prokunemo kao što smo prokleli one, koji su subotnji odmor omalovažavali. Zapovijed Božja se svakako izvršava i ispunjava. 48 Bog zaista neće oprostiti, da se Njemu drug pripisuje, a oprostiće osim ovoga i druge grijehe kome On bude htio.[28]) Ko Bogu druga pripisuje i zamišlja, teško potvara i veliki grijeh čini. 49 Da li si vidio one, što sebe odabiru i čistim smatraju *(kršćane i Židove koji govore: mi smo sinovi i prijatelji Božji).* Bog koga hoće toga i odabire. I njima se neće ni za jednu trunčicu nasilje počiniti. 50 Pogledaj kako se oni potvorama na Boga nabacuju i kako lažu. Ovo je dosta da istakne posve otvoreni grijeh *(koji će se kazniti).*

سورة النساء ٤

وكفى به إثما مبينا ﴿٥٠﴾ ألم تر إلى الذين أوتوا نصيبا من
الكتاب يؤمنون بالجبت والطاغوت ويقولون للذين كفروا
هؤلاء أهدى من الذين آمنوا سبيلا ﴿٥١﴾ أولئك الذين لعنهم
الله ومن يلعن الله فلن تجد له نصيرا ﴿٥٢﴾ أم لهم نصيب من
الملك فإذا لا يؤتون الناس نقيرا ﴿٥٣﴾ أم يحسدون الناس
على ما آتاهم الله من فضله فقد آتينا آل إبراهيم الكتاب
والحكمة وآتيناهم ملكا عظيما ﴿٥٤﴾ فمنهم من آمن به
ومنهم من صد عنه وكفى بجهنم سعيرا ﴿٥٥﴾ إن الذين
كفروا بآياتنا سوف نصليهم نارا كلما نضجت جلودهم
بدلناهم جلودا غيرها ليذوقوا العذاب إن الله كان
عزيزا حكيما ﴿٥٦﴾ والذين آمنوا وعملوا الصالحات

---

da one nisu izvrnute tokom vremena od svojih sljedbenika, jer Kur'an iznosi one zasade, koje su u ranijim objavama bile prilikom njihovog objavljivanja.

27) Ovim se hoće da kaže, šljedbenici ranijih objava pošto budu lišeni svoje veličine i blagostanja, da će udariti na poniženje i razne nesreće.

28) Kur'an kaže da je višeboštvo neoprostiv grijeh. Ovome nije uzrok da bi se tim umanjila veličina i dostojanstvo svemoći Božje, nego naprotiv, čovjek vjerujući u to nemoguće višeboštvo, unizuje svoje ljudsko dostojanstvo. Čovjek je stvoren kao gospodar prirode. Ako bi čovjek počeo šiju sagibati pred onim što je stvoreno, ili bi počeo obožavati nešto što je njemu ravno ili niže od njega, onda bi potpuno ponizio samoga sebe i ogriješio se o onaj cilj, za koji je čovjek stvoren. Zato što višeboštvo i pripisivanje druga Bogu u kojem bilo pravcu unizuje i obara čovjeka sa one visine, na koju ga je Bog uzdignuo, Kur'an ga strogo osuđuje i zabranjuje.

سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا
أَبَدًا لَّهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُّطَهَّرَةٌ وَنُدْخِلُهُمْ ظِلًّا ظَلِيلًا ﴿٥٧﴾
إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَن تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُم
بَيْنَ النَّاسِ أَن تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ إِنَّ اللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُم بِهِ إِنَّ
اللَّهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا ﴿٥٨﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ
وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنكُمْ فَإِن تَنَازَعْتُمْ فِي
شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَ
الْيَوْمِ الْآخِرِ ذَٰلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿٥٩﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ
يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِن قَبْلِكَ
يُرِيدُونَ أَن يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَن
يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَن يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿٦٠﴾

DIO. 8 — VLAST, KOJA JE DANA MUSLIMANIMA.

51 Da li si vidio one, što im je jedan dio Knjige dan? Oni vjeruju u satanu i čarobnjaštvo i govore nevjernicima, da su oni na boljem i ispravnijem putu, nego su oni što vjeruju.[29]) 52 To su oni, što ih je Bog prokleo. Koga Bog prokune, pa ti nikad nećeš njemu pomoćnika naći. 53 Zar će njima pripadati neki dio vlasti?! *(Tako što neće biti)*. Pa i ako im padne nešto u dio, oni neće ljudima dati ni toliko, koliko bi moglo stati u vanjske udubine hurmine košpice.[30]) 54 Zar oni zavide ljudima na onome, što im je Bog iz svog obilja podario,! Mi smo zaista dali potomstvu Ibrahimovu Knjigu i mudrost i dali smo im vlast veliku.[31]) 55 Neki su između njih vjerovali u Knjigu, a neki su se od nje okrenuli. Ovima je pripravljena grozna i plamena vatra paklenska! 56 One, koji ne vjeruju znakove Naše i poriču ih, Mi ćemo ih zaista baciti u vatru paklensku. Kad god im sagore kože njihove, Mi ćemo ih zamijeniti drugim kožama da tako mučenje i kaznu kušaju[32])

---

29) Židovi su napustili čisto jednoboštvo i počeli su vjerovati u čarobnjaštvo, vračanje i slične stvari, koje satana čovjeku nameće. Islam ovo sve zabacuje, pa pošto su židovi zapali u razne bajke, Kur'an Arape muslimane postavlja iznad Židova.

30) Židovi su bili jako zavidni, kad su vidjeli napredovanje i uspjehe Božjeg Poslanika. Oni su u tome vidjeli propadanje njihove moći i njihovog dobrog privrednog položaja. Kur'an ovim ističe njihovu veliku zavidnost i škrtost.

31) Božanska, duhovna vlast je i sada u potomstvu Ibrahimovu, samo je sa Israilovog roda prešla na Ismailov rod. Ovo je obaveza koju je Allah dao Ibrahimu. Svi su muslimani Hazreti Ibrahimovo duhovno potomstvo i našljednici.

32) Ovaj ajet ističe da će kazna biti vječna i trajna.

Bog je velik i mudar. 57 One, koji vjeruju i čine dobra djela, Mi ćemo ih uvesti u vrtove rajske ispod kojih rijeke teku, i oni će u njima vječno boraviti. Tu će imati čiste družice. I Mi ćemo ih uvesti pod hladnjake, koji će im veselje i radost pružiti. 58 Bog vam zapovijeda, da stvari, koje su vam povjerene predajete onima, kojima one i pripadaju.[33]) Kad budete ljudima sudili, da pravedno sudite. Zaista vam Bog divne pouke daje. Bog sve čuje i sve vidi. 59 O vjernici! Pokoravajte se Bogu i pokoravajte se Poslaniku i onima, koje ste izabrali, da upravljaju vašim poslovima. Ako se u nečemu raziđete, onda se obratite Bogu i Njegovu Poslaniku, ako vi vjerujete u Boga i Sudnji dan. To će za vas biti dobro i posljedica će toga biti vrlo dobra *(jer ćete izbjeći svojevoljno tumačenje).*

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا إِلَىٰ مَا أَنزَلَ اللَّهُ وَإِلَى الرَّسُولِ رَأَيْتَ الْمُنَافِقِينَ
يَصُدُّونَ عَنكَ صُدُودًا ﴿٦١﴾ فَكَيْفَ إِذَا أَصَابَتْهُم مُّصِيبَةٌ
بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ ثُمَّ جَاءُوكَ يَحْلِفُونَ بِاللَّهِ إِنْ أَرَدْنَا إِلَّا إِحْسَانًا
وَتَوْفِيقًا ﴿٦٢﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يَعْلَمُ اللَّهُ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَعْرِضْ
عَنْهُمْ وَعِظْهُمْ وَقُل لَّهُمْ فِي أَنفُسِهِمْ قَوْلًا بَلِيغًا ﴿٦٣﴾ وَمَا
أَرْسَلْنَا مِن رَّسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللَّهِ وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذ ظَّلَمُوا
أَنفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ
لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَّحِيمًا ﴿٦٤﴾ فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ
يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا
مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴿٦٥﴾ وَلَوْ أَنَّا كَتَبْنَا عَلَيْهِمْ
أَنِ اقْتُلُوا أَنفُسَكُمْ أَوِ اخْرُجُوا مِن دِيَارِكُم مَّا فَعَلُوهُ إِلَّا قَلِيلٌ

DIO. 9 — NEPOSLUŠNOST LICEMJERACA.

60 Jesi li vidio one, što tvrde da vjeruju u ono, što je tebi objavljeno, i u ono, što je prije tebe objavljeno, kako hoće, da im satana presudu izreče, a njima je bilo naređeno, da u satanu ne vjeruju.[34]) Satana hoće da ih potpuno odvrati i od pravog puta udalji. 61 Kada im reče: Pohrlite Objavi Božjoj i Posla-

[33]) Povjerene stvari ili emanet jesu razni položaji i zvanja u društvenom uređenju, za koje muslimani trebaju birati samo sposobne ljude, koji će odgovarati tim položajima.

[34]) Licemjerci su bili naklonjeni obožavanju idola. Kada bi se licem u lice sastali sa nevjernicima, onda bi govorili da su s njima, a da sa muslimanima samo prividno veze podržavaju. Pod satanama se misli vođe nevjernika, koji istinu poriču.

١١٧ 117

منهم ولو أنهم فعلوا ما يوعظون به لكان خيرا لهم وأشد
تثبيتا ﴿٦٦﴾ وإذا لآتيناهم من لدنا أجرا عظيما ﴿٦٧﴾ و
لهديناهم صراطا مستقيما ﴿٦٨﴾ ومن يطع الله والرسول
فأولئك مع الذين أنعم الله عليهم من النبيين والصديقين
والشهداء والصالحين وحسن أولئك رفيقا ﴿٦٩﴾ ذلك
الفضل من الله وكفى بالله عليما ﴿٧٠﴾ يا أيها الذين آمنوا
خذوا حذركم فانفروا ثبات أو انفروا جميعا ﴿٧١﴾ وإن منكم
لمن ليبطئن فإن أصابتكم مصيبة قال قد أنعم الله علي
إذ لم أكن معهم شهيدا ﴿٧٢﴾ ولئن أصابكم فضل من الله ليقولن
كأن لم تكن بينكم وبينه مودة يا ليتني كنت
معهم فأفوز فوزا عظيما ﴿٧٣﴾ فليقاتل في سبيل الله الذين

niku, tada ćeš vidjeti licemjerce, kako se potpuno od tebe udaljuju. 62 Kada ih snađe kakva nevolja radi djela njihovih, koja su počinili, onda ti pristupaju i dolaze, pa zaklinjući se Bogom kažu: »Mi smo samo htjeli da dobro učinimo i da mir uspostavimo«. 63 To su oni, što Bog zna, šta se u njihovim srcima nalazi. Okreni se od njih, savjetuj ih i govori im o njima riječi, koje će ih u srce taknuti. 64 I nema Božjeg poslanika, koga smo Mi poslali, a da mu sa Božjim dopuštenjem nisu pokorni bili. A kad oni sami sebi nasilje počine i dođu tebi, pa od Boga traže i mole da im oprosti grijehe njihove, i poslanik bude tražio i molio oproštenje za njih, oni će vidjeti, da Bog prima pokajanje i da je milostiv. 65 Zar ne, tako mi tvoga Gospodara, oni neće biti pravi vjernici, dok ne budu tebe uzimali kao sudiju u sporovima svojim, pa da za tim u dušama svojim ne osjete nikakva nemira sa onim, što si im ti presudio, i dok se tebi potpuno ne predaju. 66 Da smo Mi njima naredili da se ubijaju ili da se sa domova svojih maknu, to bi ih samo mali broj tu zapovijed izvršio.[35]) Kad bi oni radili kako im se savjetuje, bilo bi im mnogo bolje i to bi ih još jače učvrstilo. 67 Tada bi im i Mi od Naše strane dali veliku nagradu. 68 I sigurno bi ih uputili na pravi put. 69 Koji se pokore Bogu i Poslaniku, ti će biti sa poslanicima, pravednicima, borcima za vjeru i dobrim ljudima, koje je Bog obdario blagodatima Svojim. Divni su to drugovi!

[35]) Drugovi Božjeg Poslanika nisu se sustezali da za vjeru i svoje živote žrtvuju, pa su zato napuštali svoje domove i svoju rodnu grudu. Dvoličnici i licemjerci su bježali od makar kakvih žrtava u ovom pravcu.

70 Ta je blagodat od Boga. Bog dovoljno zna *(koji su zaslužili blagodati Njegove).*

DIO. 10 — OBRAMBENI RAT PRAVOVJERNIH.

71 O vjernici! Budite oprezni i oboružajte se. Napredujte u pojedinim skupinama ili pođite naprijed svi skupa. 72 Između vas ih ima, koji su vrlo spori *(da pođu u borbu, dvoličnici).* Ako vas zadesi kakva nesreća kaže: »Bog mi je podario da ne budem s njima u zajednici«. 73 A ako vas stigne kakvo dobro od Boga, onda on govori kao da između vas i njega nije bilo nikakva poznanstva i ljubavi: »Kamo moje sreće da sam uz njih bio, pa bih veliku sreću i uspjeh postigao«. 74 Onda neka se na Božjem putu bore, koji će žrtvovati zemni život za život u vječnosti. Ko na Božjem putu boreći se bude ubijen ili pobjednik, Mi ćemo mu dati veliku nagradu. 75 A zašto se vi ne borite na Božjem putu i za slabe i nemoćne muškarce, žene i djecu koji govore: »Naš *(veliki)* Bože! Izvedi nas iz ovog grada, čiji su stanovnici nasilni ljudi! Pošalji nam od Tebe jednog spasitelja! Pošalji nam od Tebe jednog pomagača«.[36]) 76 Oni koji vjeruju, bore se na Božjem putu, a nevjernici se bore na putu sataninom.

يشرون الحيوة الدنيا بالآخرة ومن يقاتل في سبيل الله
فيقتل أو يغلب فسوف نؤتيه أجرا عظيما ﴿٧٤﴾ وما لكم
لا تقاتلون في سبيل الله والمستضعفين من الرجال
والنساء والولدان الذين يقولون ربنا أخرجنا من هذه القرية
الظالم أهلها واجعل لنا من لدنك وليا واجعل لنا من لدنك
نصيرا ﴿٧٥﴾ الذين آمنوا يقاتلون في سبيل الله والذين كفروا
يقاتلون في سبيل الطاغوت فقاتلوا أولياء الشيطان إن
كيد الشيطان كان ضعيفا ﴿٧٦﴾ ألم تر إلى الذين قيل لهم
كفوا أيديكم وأقيموا الصلوة وآتوا الزكوة فلما كتب
عليهم القتال إذا فريق منهم يخشون الناس كخشية الله
أو أشد خشية وقالوا ربنا لم كتبت علينا القتال لولا أخرتنا

---

36) Ovaj ajet nam objašnjava šta je to borba na Božjem putu. Muslimani su pred nasiljem morali iseliti iz Mekke. Zato ovaj ajet naziva Mekku »gradom nasilnika«. Muslimani su u Mekki bili slabi i nemoćni, te su bili izloženi najvećim mučenjima i zlostavljanjima. Ova nasilja i mučenja nisu podnosili samo muškarci, nego i žene, pa čak i djeca. One nemoćne spasiti od ovih groznih i užasnih mučenja je bila dužnost i to je borba na Božjem putu. Slijedeći ajet govori da se nasilnici i tlačitelji bore na vražjem putu.

النساء

إلى أجل قريب قل متاع الدنيا قليل والآخرة خير لمن اتقى ولا
تظلمون فتيلا ﴿٧٧﴾ أينما تكونوا يدرككم الموت ولو
كنتم في بروج مشيدة وإن تصبهم حسنة يقولوا هذه
من عند الله وإن تصبهم سيئة يقولوا هذه من عندك قل
كل من عند الله فمال هؤلاء القوم لا يكادون يفقهون
حديثا ﴿٧٨﴾ ما أصابك من حسنة فمن الله وما أصابك من
سيئة فمن نفسك وأرسلناك للناس رسولا وكفى
بالله شهيدا ﴿٧٩﴾ من يطع الرسول فقد أطاع الله ومن تولى
فما أرسلناك عليهم حفيظا ﴿٨٠﴾ ويقولون طاعة فإذا برزوا
من عندك بيت طائفة منهم غير الذي تقول والله يكتب ما
يبيتون فأعرض عنهم وتوكل على الله وكفى بالله وكيلا ﴿٨١﴾

Borite se sa pomagačima satane. Spletke satanine su vrlo slabe.

DIO. 11 — STANJE LICEMJERACA.

77 Da li vidiš one, što im je rečeno: »Potegnite vaše ruke (*ustegnite se od borbe*), klanjajte potpuno namaz i dajite zekat«. Pa pošto im je naređeno da se bore, tada se jedan dio njih bojaše ljudi, kao što se Boga boji, ili još i više su se bojali. Govorili su: »Bože naš! Zašto si nam zapovijedio da se borimo i ratujemo? Zašto nas nisi ostavio za kasnije do jednog blizkog roka«.[37]) Reci: Užici zemaljski su kratki. Vječnost je bolja za one, koji se čuvaju i boje. Vama se ni za jednu trunčicu neće nasilja učiniti. 78 Gdjegod se vi nalazili, smrt će vas stignuti, pa makar se vi nalazili i u najjačim utvrđenjima. Ako ih stigne neko dobro, govore: »Ovo je od Boga«, a ako ih zadesi neko zlo kažu: »Ovo je zbog tebe«. Reci: »Sve je od Boga«. Šta je ovim ljudima, da teško shvaćaju ono, što im se govori i razlaže?! 79 (*Čovječe!*) Dobro, koje te stigne, od Boga ti je, a zlo koje te zadesi, to ti je od tebe.[38])

[37]) I ako je cilj muslimana donekle bio da plijenom podmire svoje oskudne potrebe, ipak su licemjerci, koji su bili zaljubljeni u svjetska dobra, prvi u boj letili. Ali muslimani, koji su se izlagali najvećim mukama i zlostavljanjima i izdržavali najtežu borbu za pobjedu Istine, ustezali su se da se pridruže ratovanju i tražili su dopuštenje da u ratu ne sudjeluju, ali kad su stupili u borbu onda su do kraja i u najtežim časovima kao nepomičan zid borbu izdržali ne prezajući pred neprijateljem, pa makar kako jak bio.

[38]) Dobro ili zlo, sreća ili nesreća sve je od Boga. Ali Bog je istinska dobrota i sve dobro od Njega dolazi, a zlo i nesreća su posljedica ljudskog

Tebe smo *(Muhammede!)* poslali ljudima kao poslanika. Dosta ti je Bog *(za ovo kao)* svjedok. 80 Ko se pokori Poslaniku, taj se je i Bogu pokorio. A ko okrene leđa, pa Mi te nismo poslali da im čuvar budeš. 81 Oni govore: »Dužnost je naša, da se pokoravamo«, a kad odu od tebe neki nevaljalci, noću drukčije govore i misle. Bog piše što oni mute i oblagivaju.[39]) Okreni se od njih i na Boga se osloni. Dosta ti je Bog kao čuvar. 82 Jesu li oni razmišljali o Kur'anu? Kad bi on bio od nekog drugog osim Allaha, oni bi sigurno u njemu našli mnogo nesuglasica i nepotpunosti.[40]) 83 Kada im dođe vijest, koja unosi sigurnost

أفلا يتدبرون القرآن ولو كان من عند غير الله لوجدوا فيه
اختلافا كثيرا ﴿٨٢﴾ وإذا جاءهم أمر من الأمن أو الخوف
أذاعوا به ولو ردوه إلى الرسول وإلى أولي الأمر منهم لعلمه
الذين يستنبطونه منهم ولولا فضل الله عليكم ورحمته
لاتبعتم الشيطان إلا قليلا ﴿٨٣﴾ فقاتل في سبيل الله
لا تكلف إلا نفسك وحرض المؤمنين عسى الله أن يكف
بأس الذين كفروا والله أشد بأسا وأشد تنكيلا ﴿٨٤﴾
من يشفع شفاعة حسنة يكن له نصيب منها ومن يشفع
شفاعة سيئة يكن له كفل منها وكان الله على كل شيء
مقيتا ﴿٨٥﴾ وإذا حييتم بتحية فحيوا بأحسن منها أو ردوها
إن الله كان على كل شيء حسيبا ﴿٨٦﴾ الله لا إله إلا هو

rada. Čovjek zlo svojim rukama na se zaziva. Prema tome kad se kaže »sve je od Boga« i »dobro je od Boga, a zlo od tebe« ne dolazi se ni do kakva protivuriječja. Dvoličnici su smatrali da su nesreće, koje su ih stizale dolazile od Hazreti Muhammeda. Kur'an kaže, da su im te nesreće ipak od Boga, jer su se ogriješili o zakone Njegove, koje je On u životu čovjeku postavio. Svaki čovjek koji se ogriješi o te zakone, mora svojom krivicom ispaštati učinjene grijehove.

39) Ovim se upućuje na tajne sastanke i tajne zaključke, koje su dvoličnici na ovim sastancima donosili.

40) Kur'an nije čitav u jedan mah objavljen, nego je kroz dvadeset i tri godine pod raznim okolnostima i uvjetima malo po malo objavljivan. Hazreti Muhammed je nekoliko vremena na brdu Hira, daleko od svijeta, u osami i tišini, provodio vrijeme u razmišljanju i punoj pobožnosti. Kroz to vrijeme su se u njemu zbile mnoge stvari i njegova duša je prolazila kroz mnoge faze visokih duhovnih otkrovenja. Događaji u njegovu životu kao i uslovi, pod kojima su ti događaji nastajali, ne mogu se vidjeti i naći u životu nijednog drugog čovjeka. Osim toga se u Kur'anu ne mogu naći ni dva ajeta, da se jedan s drugim ne bi mogao slagati. Čitav Kur'an sadržaje osnovne pouke, koje čovjeka uče, kako će Bogu biti pokoran i Njemu se predati, kako će se na Boga oslanjati, u borbi za pobjedu Istine nikada da ne klone, da se čitavo čovječanstvo poveže

لَيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ
حَدِيثًا ﴿٨٧﴾ فَمَا لَكُمْ فِي الْمُنَافِقِينَ فِئَتَيْنِ وَاللَّهُ أَرْكَسَهُمْ
بِمَا كَسَبُوا أَتُرِيدُونَ أَنْ تَهْدُوا مَنْ أَضَلَّ اللَّهُ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَلَنْ
تَجِدَ لَهُ سَبِيلًا ﴿٨٨﴾ وَدُّوا لَوْ تَكْفُرُونَ كَمَا كَفَرُوا فَتَكُونُونَ
سَوَاءً فَلَا تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ أَوْلِيَاءَ حَتَّىٰ يُهَاجِرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ
فَإِنْ تَوَلَّوْا فَخُذُوهُمْ وَاقْتُلُوهُمْ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ وَلَا تَتَّخِذُوا
مِنْهُمْ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿٨٩﴾ إِلَّا الَّذِينَ يَصِلُونَ إِلَىٰ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ
وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ أَوْ جَاءُوكُمْ حَصِرَتْ صُدُورُهُمْ أَنْ يُقَاتِلُوكُمْ
أَوْ يُقَاتِلُوا قَوْمَهُمْ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَسَلَّطَهُمْ عَلَيْكُمْ
فَلَقَاتَلُوكُمْ فَإِنِ اعْتَزَلُوكُمْ فَلَمْ يُقَاتِلُوكُمْ وَأَلْقَوْا إِلَيْكُمُ
السَّلَمَ فَمَا جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ عَلَيْهِمْ سَبِيلًا ﴿٩٠﴾ سَتَجِدُونَ

ili strah, oni je razglase. A kad bi oni tu vijest dali i saopćili Poslaniku i onima koji vode i upravljaju poslovima njihovim, saznali bi to *(razumni)*, koji bi umjeli iz toga zaključke donijeti *(od koristi po njih sve)*. Da nije blagosti Božje na vama i milosti Njegove, svi biste vi osim malog broja slijedili satanu. 84 Bori se na Božjem putu! Ti si sam dužan da se boriš, a pravovjerne potiči na borbu. Možda će Bog da odstrani bijes i silu nevjernika. Bog je silom Svojom mnogo veći i snagom svojom mnogo jači da neprijatelja uništi. 85 Ko god kome dobro čini, *(ko na putu dobra drugom pomogne)* biće i njemu dijela u tom dobru. A ko god kome zlo i pakost učini i njemu će u zlu dijela biti. Bog sve svojoj moći podvrgava. 86 Kad budete pozdravljeni sa jednim pozdravom *(selamom)*, onda vi još na ljepši način odpozdravite, ili na isti način pozdravite. Zaista Bog o svemu račun viđa. 87 Samo je jedini Bog Allah. On će vas sigurno iskupiti na Sudnjem danu i o tome sumnje nema. Ko može istinitije od Allaha govoriti.

---

u jednu nerazdruživu vezu, da među svim narodima zavlada ljubav, da se svi ljudi upute na pravu stazu i da se svakome dobro čini. Hazreti Muhammed koji je u Mekki povučeno živio, a kasnije počeo Istinu propovijedati, udarao je na raznovrsna mučenja, zlostavljanja i nasilja. On je to sa najvećom gorljivošću radio od prvih početaka, kad mu je prva objava stigla, i kad je udario na najveći otpor bijesnih pogana, kao i onda kad je on čitavu sudbinu svoga naroda uzeo u svoje ruke. Kako se u temeljnim zasadama Kur'ana ne može naći nikakva neskladnost, tako ni u sporednim pitanjima toga nesklada nema. Naprotiv kod drugih knjiga, na pr. u evanđelju, susrećemo se sa protuslovljima.

سُورَةُ النِّسَاءِ

122 ١٢٢

آخَرِينَ يُرِيدُونَ أَنْ يَأْمَنُوكُمْ وَيَأْمَنُوا قَوْمَهُمْ كُلَّ مَا رُدُّوا إِلَى
الْفِتْنَةِ أُرْكِسُوا فِيهَا فَإِنْ لَمْ يَعْتَزِلُوكُمْ وَيُلْقُوا إِلَيْكُمُ السَّلَمَ
وَيَكُفُّوا أَيْدِيَهُمْ فَخُذُوهُمْ وَاقْتُلُوهُمْ حَيْثُ ثَقِفْتُمُوهُمْ
وَأُولَٰئِكُمْ جَعَلْنَا لَكُمْ عَلَيْهِمْ سُلْطَانًا مُبِينًا ﴿٩١﴾ وَمَا كَانَ
لِمُؤْمِنٍ أَنْ يَقْتُلَ مُؤْمِنًا إِلَّا خَطَأً وَمَنْ قَتَلَ مُؤْمِنًا خَطَأً فَتَحْرِيرُ
رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَدِيَةٌ مُسَلَّمَةٌ إِلَىٰ أَهْلِهِ إِلَّا أَنْ يَصَّدَّقُوا فَإِنْ
كَانَ مِنْ قَوْمٍ عَدُوٍّ لَكُمْ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ
مُؤْمِنَةٍ وَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ فَدِيَةٌ
مُسَلَّمَةٌ إِلَىٰ أَهْلِهِ وَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ
شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ تَوْبَةً مِنَ اللَّهِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٩٢﴾
وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا

DIO. 12 — MJERE KOJE TREBA PODUZETI PROTIV LICEMJERACA I DVOLIČNIKA.

88 Zašto ste se vi u pogledu dvoličnika podijelili u dvije skupine, a Bog je njih skrenuo u nevjerstvo radi grijeha, koje su zaradili. Zar vi hoćete da na pravi put okrenete one, koje je Bog skrenuo sa prave staze. Koga Bog skrene sa pravog puta, ti mu nećeš naći puta i načina *(da se pravim putem uputi)*. 89 Oni žele, da i vi ne vjerujete, kao što i oni ne vjeruju, pa da budete jednaki. Nipošto ih ne smatrajte prijateljima dok i oni na Božjem putu seobu ne načine *(dok ne ostave nevjerstvo i ne prime Islam)*. Ako se oni okrenu *(od Božjeg puta)* onda ih kaznite i ubijte ih gdjegod ih nađete. Među njima ne tražite ni prijatelja ni pomagača. 90 Samo izostavite one, koji su se sklonili pod okrilje i zaštitu naroda s kojim ste vi ugovor sklopili, ili koji su vam došli, a srcima njihovim je teško da se s vama bore, ili da se bore sa narodom svojim. Da je Bog htio On bi ih nametnuo na vas i oni bi s vama svakako ratovali i borili se protiv vas. Ako se oni okane ratovanja i ne stupe s vama u borbu, i mir vam ponude, onda vam Bog nije protiv njih puta ostavio *(da ih kažnjavate i ubijate)*[41]. 91 Vi ćete se namjeriti na neke druge ljude, koji će htjeti da budu od vas sigurni i u narodu svome. Kadgod se oni pozovu smutnji *(nevjerstvu i neprijateljstvu prema muslimanima)*, odmah se po-

---

[41]) Ovaj ajet objašnjava prethodni ajet i iz njega razabiremo da licemjerce ne samo što ne treba ubijati, nego s njima ne treba ni ratovati. Samo je uvjet da oni sa muslimanima ne ratuju.

وغضب الله عليه ولعنه وأعد له عذابا عظيما ﴿٩٣﴾ يا أيها
الذين آمنوا إذا ضربتم في سبيل الله فتبينوا ولا تقولوا لمن ألقى
إليكم السلام لست مؤمنا تبتغون عرض الحياة الدنيا
فعند الله مغانم كثيرة كذلك كنتم من قبل فمن الله
عليكم فتبينوا إن الله كان بما تعملون خبيرا ﴿٩٤﴾ لا يستوي
القاعدون من المؤمنين غير أولي الضرر والمجاهدون في
سبيل الله بأموالهم وأنفسهم فضل الله المجاهدين بأموالهم
وأنفسهم على القاعدين درجة وكلا وعد الله الحسنى
وفضل الله المجاهدين على القاعدين أجرا عظيما ﴿٩٥﴾ درجات
منه ومغفرة ورحمة وكان الله غفورا رحيما ﴿٩٦﴾
إن الذين توفاهم الملائكة ظالمي أنفسهم قالوا فيم كنتم

vrate.[42]) Ako se oni vas ne prođu i ne ponude vam mir, pa ne budu htjeli svoje ruke potegnuti, onda ih zgrabite i ubijte ih gdjegod ih stignete. Mi vam o njima dajemo jasan i odlučan dokaz *(kako ćete postupati).*

DIO. 13 — UBICA MUSLIMANOV.

92 Ni jednom pravovjernom nije dozvoljeno ni u kojem slučaju, da ubije jednog pravovjernog. To se može samo nehotice dogoditi. Ko ubije pravovjernog nehotice, treba da oslobodi jednog pravovjernog roba i krvarinu isplati porodici njegovoj, osim ako krvarinu porodica ubijenog pokloni. Ako ubijeni pravovjernik bude pripadao narodu, koji je vama neprijatelj, onda treba osloboditi jednog roba pravovjernog. Ako ubijeni bude pripadao narodu, s kojim ste vi saveznički ugovor sklopili, onda treba porodici njegovoj krvarinu isplatiti i osloboditi jednog roba pravovjernog. Ko ne bude mogao roba osloboditi, postit će neprekidajući dva mjeseca , da bi mu od Boga pokajanje bilo primljeno. Bog sve zna i sve određuje. 93 Ko ubije pravovjernog hotimično, kazna je njegova pakao, u kome će vječno ostati. Srdžbu Božju je na se navukao. Bog ga je prokleo i za njega spremio veliku i tešku kaznu. 94 O vjernici! Kad izađete na vojnu u Božjem putu, do skrajne granice budite oprezni i ne

42) Plemena Esed i Gatfan obratila su se muslimanima izjavljujući da hoće s njima da u miru žive, ali kad su se povratili bili su pozvani u rat protiv muslimana i odazvali su se tome pozivu (Razi). Na ovake ljude oslanjati se nije dozvoljeno. Muslimani su bili sa svake strane opkoljeni neprijateljima, i ova njihova ponuda je bila od naročite važnosti za muslimane.

recite ko vas pozdravi *(selam vam nazove)*: »Nisi ti pravovjerni.[43]) Tražite li vi prolazne užitke života zemaljskog? Kod Boga su mnoge i mnoge blagodati. Vi ste prije bili kao što su i oni *(to ne zaboravite)*, pa vas je Bog obdario blagodati Svojom. Budite pažljivi i oprezni, jer zaista je Bog obaviješten o svemu, što vi radite. 95 Ne mogu se izjednačiti pravovjerni, koji ostaju kod domova svojih — osim onih, koji su u nevolji i spriječeni — sa onima, koji se bore na Božjem putu sa imecima svojim i dušama svojim. Bog je odlikovao i uzdignuo za jedan stepen više one, koji se bore sa imecima svojim i dušama svojim iznad onih, što kod domova svojih ostaju. A svima je Bog obećao dobro i nagradu. I nagradio je Bog one koji se bore, pred onima koji ostaju, velikom nagradom i plaćom. 96 Od Njega su *(veliki i visoki)* položaji, oproštenje i milost. Svakako Bog oprašta i milostiv je.

124 سورة النساء ١٢٤

قالوا كنا مستضعفين في الأرض قالوا ألم تكن
أرض الله واسعة فتهاجروا فيها فأولئك مأواهم جهنم
وساءت مصيرا ﴿٩٧﴾ إلا المستضعفين من الرجال و
النساء والولدان لا يستطيعون حيلة ولا يهتدون سبيلا
﴿٩٨﴾ فأولئك عسى الله أن يعفو عنهم وكان الله
عفوا غفورا ﴿٩٩﴾ ومن يهاجر في سبيل الله يجد في الأرض
مراغما كثيرا وسعة ومن يخرج من بيته مهاجرا إلى الله
ورسوله ثم يدركه الموت فقد وقع أجره على الله وكان
الله غفورا رحيما ﴿١٠٠﴾ وإذا ضربتم في الأرض فليس عليكم
جناح أن تقصروا من الصلاة إن خفتم أن يفتنكم الذين
كفروا إن الكافرين كانوا لكم عدوا مبينا ﴿١٠١﴾

DIO. 14 — MUSLIMANI, KOJI SU MEĐU NEPRIJATELJIMA.

97 Onima, koji su sami sebi nasilje učinili, kad su im anđeli dušu uzimali, rekoše im: »U kojem ste stanju bili?« Oni odgovoriše: »Mi smo na zemlji bili slabašni ljudi!« Rekoše im: »Zar nije Božja zemlja bila široka? Mogli ste i vi iseliti«. To su oni,

[43]) Muslimani su bili prisiljeni da ratuju sa nekim plemenima, koja su im bila neprijateljska, a među kojima se nalazilo ljudi koji su Islam primili. Među neprijateljima ih je bilo koji su primili Islam da bi se spasili od kazne. Zato se ovdje kaže da se ne smije onom koji selam nazove reći: »ti nisi pravovjerni«, nego s njim treba bratski postupati.

الجزء الخامس

١٢٠ 125

وَإِذَا كُنتَ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلَوٰةَ فَلْتَقُمْ طَآئِفَةٌ مِّنْهُم
مَّعَكَ وَلْيَأْخُذُوٓاْ أَسْلِحَتَهُمْ فَإِذَا سَجَدُواْ فَلْيَكُونُواْ مِن
وَرَآئِكُمْ وَلْتَأْتِ طَآئِفَةٌ أُخْرَىٰ لَمْ يُصَلُّواْ فَلْيُصَلُّواْ مَعَكَ
وَلْيَأْخُذُواْ حِذْرَهُمْ وَأَسْلِحَتَهُمْ وَدَّ الَّذِينَ كَفَرُواْ لَوْ تَغْفُلُونَ
عَنْ أَسْلِحَتِكُمْ وَأَمْتِعَتِكُمْ فَيَمِيلُونَ عَلَيْكُم مَّيْلَةً وَاحِدَةً
وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِن كَانَ بِكُمْ أَذًى مِّن مَّطَرٍ أَوْ كُنتُم
مَّرْضَىٰٓ أَن تَضَعُوٓاْ أَسْلِحَتَكُمْ وَخُذُواْ حِذْرَكُمْ إِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ
عَذَابًا مُّهِينًا ﴿١٠٢﴾ فَإِذَا قَضَيْتُمُ الصَّلَوٰةَ فَاذْكُرُواْ اللَّهَ
قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِكُمْ فَإِذَا اطْمَأْنَنتُمْ فَأَقِيمُواْ
الصَّلَوٰةَ إِنَّ الصَّلَوٰةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَّوْقُوتًا
﴿١٠٣﴾ وَلَا تَهِنُواْ فِي ابْتِغَآءِ الْقَوْمِ إِن تَكُونُواْ تَأْلَمُونَ فَإِنَّهُمْ يَأْلَمُونَ

čije je boravište pakao. Ružno je to mjesto povratka! 98 Među ove ne spadaju nemoćni muškarci, žene i djeca, koji nisu mogli putovati ni puta umjeli naći. 99 Možda će Bog takovima oprostiti. Svakako Bog oprašta. 100 Ko iseli na Božjem putu, naći će na zemlji mnogo blagoslovenih mjesta i obilja. Ko napusti svoj dom seleći iz njega radi Boga i Poslanika Njegova, pa ga smrt zateče, njegova nagrada je utvrđena obaveza kod Boga. Bog oprašta i milostiv je.

DIO. 15 — KLANJANJE NAMAZA U RATU.

101 Kada budete na putu, nećete biti griješni kad skratite namaz, ako se bojite da će vam štetu učiniti nevjernici.[44]) Nevjernici su vaši otvoreni neprijatelji. 102 Kad se ti *(Muhammede)* među njima budeš nalazio, i ti im kao imam klanjao namaz, onda neka jedan dio s tobom klanja, a nek im se oružje kod njih nalazi *(a drugi dio neka čeka)*. Kad ovi sedždu učine *(ničice panu)* neka *(i ovi drugi dio)* ostanu iza vas, a drugi dio neka dođe, koji nisu klanjali i neka s tobom klanjaju, ali neka sa sobom uzmu spremu svoju i oružje svoje. Žele nevjernici, da vi napustite i ostavite oružje vaše i spremu vašu, da bi oni mogli svi na vas navaliti. Nećete biti griješni, ako vas kiša uznemiri, ili bolesni budete, da oružje ostavite. Ali tada morate posve oprezni biti. Svakako je Bog za nevjernike spremio kaznu, koja sve uništava i ponizuje. 103 Pošto klanjate namaz, spominjite Boga stojeći, sjedeći i kad na stranama ležite. Kad budete sigurni od svake opasnosti i srca se vaša smire, onda klanjajte namaz. Pravovjernima

---

44) Sa ovim se namaz snizuje od četiri rekata na dva rekata.

je zapovijeđeno, da u određeno vrijeme namaz klanjaju. 104 Ne pokazujte slabosti, kad neprijatelja tražite. Ako vi boli osjećate, pa i oni ih osjećaju, kao što ih i vi osjećate. Samo se vi *(mnogo čemu)* nadate od Boga, čemu se oni ne mogu nadati. Bog sve zna i On o svemu sudi.

DIO. 16 — PRAVEDNOST MEĐU MUSLIMANIMA I NEMUSLIMANIMA.

105 Mi smo tebi poslali Knjigu sa pravom Istinom, da sudiš među ljudima, kako ti je Bog pokazao. Nipošto izdajice u obranu nemoj uzimati.[45]) 106 Traži oprosta od Allaha. Svakako Bog oprašta i milostiv je. 107 Ne zauzimaj se za one i ne brani ih, koji sami sebe izdaju. Zaista Bog ne voli one, koji su utonuli u grijehu, izdaju čineći. 108 Oni se stide i skrivaju od ljudi, a ne stide se Boga. A On je s njima i kad oni noću govore riječi, s kojima On nije zadovoljan. Bog je potpuno obuhvatio i opkolio sve što oni rade. 109 Eto to su ti, koje ste vi branili u životu zemnom. A ko će se za njih prepirati pred Bogom na Sudnjem danu ili ko će na svoja leđa uzeti, da ih zaštićuje?![46])

سورة النساء ٤

126 ١٢٦

كما تألمون وترجون من الله ما لا يرجون وكان الله
عليما حكيما ﴿١٠٤﴾ إنا أنزلنا إليك الكتاب بالحق لتحكم
بين الناس بما أراك الله ولا تكن للخائنين خصيما ﴿١٠٥﴾ واستغفر
الله إن الله كان غفورا رحيما ﴿١٠٦﴾ ولا تجادل عن الذين
يختانون أنفسهم إن الله لا يحب من كان خوانا أثيما ﴿١٠٧﴾
يستخفون من الناس ولا يستخفون من الله وهو معهم إذ
يبيتون ما لا يرضى من القول وكان الله بما يعملون محيطا
﴿١٠٨﴾ ها أنتم هؤلاء جادلتم عنهم في الحياة الدنيا فمن
يجادل الله عنهم يوم القيامة أم من يكون عليهم وكيلا ﴿١٠٩﴾
ومن يعمل سوءا أو يظلم نفسه ثم يستغفر الله يجد الله غفورا
رحيما ﴿١١٠﴾ ومن يكسب إثما فإنما يكسبه على نفسه وكان الله

[45]) Uzrok objavi ovog ajeta je slijedeći: Jedan musliman po imenu Ta'ma' ibni Ubejrak ukrao je jedan zaklon, koji se u ratu upotrebljava i sakrio ga kod nekog židova i potvorio ga, da ga je on ukrao. Protiv njega se bilo diglo i njegovo pleme. Ovaj događaj je dostavljen i Božjem Poslaniku, koji je židova poslije izvida proglasio nevinim i ako je optuženi židov bio veliki neprijatelj muslimana. Ovaj ajet naređuje da se pravda pod svaku cijenu mora izvršiti. Ne smije ni malo utjecati činjenica što je tužitelj musliman, a optuženi nemusliman. Pravda se ne smije krojiti prema tome što je neko musliman, a drugi nije. Nijedan zločinac ili prekršitelj ne smije se uzeti pod zaštitu zato što je musliman.

[46]) Ajet govori o nevjernicima i dvoličnicima, koji idu drugim putem od onoga što muslimani idu.

عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١١١﴾ وَمَنْ يَكْسِبْ خَطِيئَةً أَوْ إِثْمًا ثُمَّ يَرْمِ بِهِ بَرِيئًا فَقَدِ احْتَمَلَ بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُبِينًا ﴿١١٢﴾ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ وَرَحْمَتُهُ لَهَمَّتْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ أَنْ يُضِلُّوكَ وَمَا يُضِلُّونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ وَمَا يَضُرُّونَكَ مِنْ شَيْءٍ وَأَنْزَلَ اللَّهُ عَلَيْكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَكَ مَا لَمْ تَكُنْ تَعْلَمُ وَكَانَ فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ عَظِيمًا ﴿١١٣﴾ لَا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِنْ نَجْوَاهُمْ إِلَّا مَنْ أَمَرَ بِصَدَقَةٍ أَوْ مَعْرُوفٍ أَوْ إِصْلَاحٍ بَيْنَ النَّاسِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١١٤﴾ وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَى وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّى وَنُصْلِهِ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ﴿١١٥﴾ إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ ضَلَّ

110 Ko uzradi nevaljalštine ili samom sebi nasilje učini, zatim se pokaje i od Boga oprosta zatraži, vidjeće da Bog oprašta i da je milostiv. 111 Ko grijeh steče i zaradi, sebi ga je zaradio. Bog sve zna i o svemu sudi. 112 Ko napravi kakvu pogrešku ili počini grijeh kakav, te s tim obruži nevinog i podvali mu to, on je učinio potvoru i sebi veliki grijeh natovario.

DIO. 17 — RASPORED LICEMJERACA.

113 Da nije dobrote Božje prema tebi i milosti Njegove, jedan dio nevaljalaca između njih bi nastojali da i tebe zavedu. Ali oni sami sebe zavode. Oni ne mogu ništa tebi naškoditi. Bog je tebi poslao Knjigu i Mudrost. Naučio te je, što prije nisi znao. Božja dobrota je prema tebi velika. 114 Nema nikakva dobra u njihovim mnogim tajnim sastancima i tajnim zdogovaranjima, samo *(dobro se zdogovara i savjetuje)* ko nastoji, da potrebnog pomogne, da dobro čini i među ljude mir unosi. Ko to radi da steče zadovoljstvo Božje, Mi ćemo mu skoro dati veliku nagradu. 115 Ko bude neprijateljski prema pejgamberu postupao, pošto mu Mi pokažemo i objasnimo pravi put i bude slijedio drugi put, kojim pravovjerni ne idu, Mi ćemo ga okrenuti kuda se i okrenuo i strovalićemo ga u pakao. Ružno li je to konačište![47])

DIO. 18 — NEVALJALŠTINE IDOLOPOKLONSTVA.

116 Sigurno Bog neće oprostiti ako se Njemu druga pripisuje, a oprostiće drugo kome On hoće. Ko pripisuje druga Bogu, taj

[47]) Ovaj ajet osuđuje pristranost zbog vjerske pripadnosti i traži najveću pravdu kako za muslimane tako i za nemuslimane.

u tešku zabludu pada. 117 Oni osim Boga klanjaju se i obožavaju neke ženske kumire. Oni *(isto tako)* zazivaju i mole se samo nepokornom i buntovnom satani. 118 Bog je njega *(satanu)* prokleo, a on je rekao: »Ja ću uzeti od Tvojih robova određeni dio pod svoju ruku. 119 Ja ću ih zavoditi, puniću *(njihova srca)* ispraznim i jalovim nadama, narediću im da režu i sijeku uši životinjama,[48]) naređivaću im pa će kvariti ono, što je Bog stvorio«.[49]) Ko satanu uzme za zaštitnika, a Boga napusti, taj će udariti na veliku i otvorenu štetu. 120 Satana u njima pohlepu razvija sa svojim praznim obećanjima. Sva su njegova obećanja samo pusta zavaravanja. 121. To su oni, čije je utočište pakao. Oni neće naći nikakva načina, da se njega spasu. 122 Oni koji vjeruju i dobra djela čine, Mi ćemo ih uvesti u rajske bašče ispod kojih rijeke teku, a oni će u njima vječno boraviti. Ovo je istinito Božje obećanje. Ko može od Boga istinitije govoriti?! 123 Nema *(od Boga obećane nagrade)* ni po ispraznim željama vašim *(o muslimani!)*, niti po prohtjevima sljedbenika Knjige. Ko god čini hrđavo i nevaljalo djelo, po njemu će i kažnjen biti, i neće sebi naći osim Boga ni zaštitnika ni pomagača. 124 Ko radi dobra djela a vjeruje, pa bio muško ili žensko, unići će u raj i

ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿١١٦﴾ إِنْ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا إِنَاثًا وَإِنْ يَدْعُونَ
إِلَّا شَيْطَانًا مَرِيدًا ﴿١١٧﴾ لَعَنَهُ اللَّهُ وَقَالَ لَأَتَّخِذَنَّ مِنْ عِبَادِكَ
نَصِيبًا مَفْرُوضًا ﴿١١٨﴾ وَلَأُضِلَّنَّهُمْ وَلَأُمَنِّيَنَّهُمْ وَلَآمُرَنَّهُمْ
فَلَيُبَتِّكُنَّ آذَانَ الْأَنْعَامِ وَلَآمُرَنَّهُمْ فَلَيُغَيِّرُنَّ خَلْقَ اللَّهِ وَ
مَنْ يَتَّخِذِ الشَّيْطَانَ وَلِيًّا مِنْ دُونِ اللَّهِ فَقَدْ خَسِرَ خُسْرَانًا
مُبِينًا ﴿١١٩﴾ يَعِدُهُمْ وَيُمَنِّيهِمْ وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ إِلَّا غُرُورًا
﴿١٢٠﴾ أُولَٰئِكَ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَلَا يَجِدُونَ عَنْهَا مَحِيصًا ﴿١٢١﴾
وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي
مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا وَعْدَ اللَّهِ حَقًّا وَمَنْ أَصْدَقُ
مِنَ اللَّهِ قِيلًا ﴿١٢٢﴾ لَيْسَ بِأَمَانِيِّكُمْ وَلَا أَمَانِيِّ أَهْلِ الْكِتَابِ
مَنْ يَعْمَلْ سُوءًا يُجْزَ بِهِ وَلَا يَجِدْ لَهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿١٢٣﴾

---

[48]) Kod Arapa je bio običaj da režu i sijeku uši životinjama, te su ovakve životinje kod poganskih Arapa naročito poštovane i smatrali su ih kao nekim svojim idolima.

[49]) Pod ovim »kvare što je Bog stvorio«, razumije se da kvare i Božju vjeru, jer istinska vjera, to je prirodna vjera čovjekova. Satana je nastojao, pozivajući da kvare što je Bog stvorio, da pokvari prirodnu vjeru čovjekovu. Prirodna vjera traži od čovjeka, da se Bogu pokorava i Njegovim zakonima i da ih poštiva.

الجزء الخامس

١٢٩ ١٢٤

وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ مِنْ ذَكَرٍ اَوْ اُنْثٰى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَاُولٰٓئِكَ
يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ نَقِيرًا ﴿١٢٤﴾ وَمَنْ اَحْسَنُ دِينًا مِمَّنْ
اَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلّٰهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ وَاتَّبَعَ مِلَّةَ اِبْرٰهِيمَ حَنِيفًا وَاتَّخَذَ
اللّٰهُ اِبْرٰهِيمَ خَلِيلًا ﴿١٢٥﴾ وَلِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ وَكَانَ
اللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ مُحِيطًا ﴿١٢٦﴾ وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ قُلِ اللّٰهُ
يُفْتِيكُمْ فِيهِنَّ وَمَا يُتْلٰى عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ فِي يَتَامَى النِّسَاءِ
اللَّاتِي لَا تُؤْتُونَهُنَّ مَا كُتِبَ لَهُنَّ وَتَرْغَبُونَ اَنْ تَنْكِحُوهُنَّ
وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الْوِلْدَانِ وَاَنْ تَقُومُوا لِلْيَتَامٰى بِالْقِسْطِ
وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِهِ عَلِيمًا ﴿١٢٧﴾ وَاِنِ امْرَاَةٌ خَافَتْ
مِنْ بَعْلِهَا نُشُوزًا اَوْ اِعْرَاضًا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا اَنْ يُصْلِحَا بَيْنَهُمَا
صُلْحًا وَالصُّلْحُ خَيْرٌ وَاُحْضِرَتِ الْاَنْفُسُ الشُّحَّ وَاِنْ تُحْسِنُوا وَتَتَّقُوا

ni za jedan trun im se neće nasilja počiniti. 125 Može li imati neko ljepšu vjeru od one, kad se potpuno Bogu preda, a uz to dobra djela čini i slijedi pravu i čistu vjeru Ibrahimovu? Bog je Ibrahima odabrao i učinio ga prijateljem Svojim. 126 Božje je sve, što je na nebu i na zemlji. Bog svaku stvar *(znanjem i moći Svojom)* obuhvaća.

DIO. 19 — JEDNAKOST U POSTUPANJU SA ŽENAMA.

127 Oni od tebe traže u pitanju žena fetvu *(riješenje, odluku)*. Reci: Bog vas je naučio propise i odredbe, koje se njih tiču. Vama se uči u Knjizi o sirotnim ženama,[50]) kojima ne dajete ono što vam je propisano, a hoćete da ih vjenčajete, i o slabašnoj djeci.[51]) I *(naređuje vam se)* da prava siročadi potpuno izvršavate. Svako dobro, što ga vi učinite, Bog svakako za njega zna. 128 Ako se bude žena bojala, da će je muž mučiti ili zanemariti, onda neće biti griješni, da se među njima provede izmirenje. Bolje se je izmiriti. Duše su sklone na škrtost. Ako vi budete lijepo postupali i čuvali se *(razvoda braka i zanemarivanja žena)*, bez sumnje to Bog zna. 129 Vi nećete moći da među ženama budete pravedni, pa makar vi to i želili. Onda nemojte

---

[50]) Arapi su udovicama dvostruko nasilje činili. Prvo nisu im davali onaj dio ostavine, koji bi iza umrlog muža morao ostati, a drugo nisu htjeli da se žene sa udovicama, koje su imale sirotnu djecu, jer bi ih ovo prisililo da se o ovoj sirotnoj djeci staraju. Islam je ovo dvostruko nasilje odstranio. Udovicama je odredio njihov nasljedni dio, a osim toga i dijelovi, koji pripadaju siročadi moraju se odijeliti. U cilju da bi se siročad obezbijedila Kur'an preporučuje brak sa ovakim ženama, te zato dopušta i višeženstvo.

[51]) Ovim se cilja na treći ajet ovoga poglavlja.

فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿١٢٨﴾ وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا أَنْ
تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ وَلَوْ حَرَصْتُمْ فَلَا تَمِيلُوا كُلَّ الْمَيْلِ فَتَذَرُوهَا
كَالْمُعَلَّقَةِ وَإِنْ تُصْلِحُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا
رَحِيمًا ﴿١٢٩﴾ وَإِنْ يَتَفَرَّقَا يُغْنِ اللَّهُ كُلًّا مِنْ سَعَتِهِ وَكَانَ اللَّهُ
وَاسِعًا حَكِيمًا ﴿١٣٠﴾ وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَلَقَدْ
وَصَّيْنَا الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَإِيَّاكُمْ أَنِ اتَّقُوا
اللَّهَ وَإِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَانَ
اللَّهُ غَنِيًّا حَمِيدًا ﴿١٣١﴾ وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿١٣٢﴾ إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ أَيُّهَا النَّاسُ
وَيَأْتِ بِآخَرِينَ وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ ذَٰلِكَ قَدِيرًا ﴿١٣٣﴾ مَنْ كَانَ
يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَكَانَ اللَّهُ

svu naklonost samo jednoj ženi ukazivati, a drugu zanemariti kao da nije žena.[52]) Ako vi dobro činite, unoseći mir među njih i čuvate se, pa i Bog oprašta i milostiv je. 130 Ako se rastave *(muž i žena)*, Bog će im iz svog obilja potrebe podmiriti. Božja dobrota je prostrana, a Mudrost velika. 131 Božje je sve, što je na nebu i na zemlji. Mi mo naredili onima, što smo im prije vas Knjigu dali, i vama, da se bojite Boga. Ako vi ne budete vjerovali, sve što je na nebu i na zemlji, samo Bogu pripada. Bogu nije ništa potrebno i samo On zaslužuje da bude hvaljen. 132 I samo Bogu pripada sve što je na nebu i na zemlji. Njegova moć je dovoljna da svim upravlja. 133 Ako hoće, o ljudi, vas će otjerati, a druge će dovesti. Bog može, da to sve potpuno učini. 134 Ko želi nagradu ovoga svijeta, *(neka zna)* kod Boga je nagrada i ovog prolaznog i onog drugog vječnog svijeta. Bog sve čuje i sve vidi.

DIO. 20 — UJEDINJAVANJE LICEMJERACA SA NEPRIJATELJIMA.

135 O pravovjerni! Trudite se da uvijek pravedni budete. Istinito svjedočite u ime Božje, pa makar to bilo i protiv vas samih, oca, majke i rođaka, pa bili oni *(za koje svjedočite)* bogati ili siromašni. Bogu pripadaju poslovi i bogatog i siromašnog.[53]) Ne slijedite strasti svoje, pa da se od istine udaljite.

---

[52]) Među ženama podjednako dobre odnose i ljubav podržavati je nemoguće. Samo treba u svakom slučaju nastojati da postupak bude pravedan.

[53]) Ovaj ajet može se i ovako prevesti: »Bog im je po milosti Svojoj još bliži«. Zato se ne smije pristrano svjedočiti za bogatog u nadi, da ćeš

جَمِيعًا بَصِيرًا ﴿١٣٤﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ
بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَىٰ أَنْفُسِكُمْ أَوِ الْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ
إِنْ يَكُنْ غَنِيًّا أَوْ فَقِيرًا فَاللَّهُ أَوْلَىٰ بِهِمَا فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوَىٰ
أَنْ تَعْدِلُوا وَإِنْ تَلْوُوا أَوْ تُعْرِضُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ
خَبِيرًا ﴿١٣٥﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِتَابِ
الَّذِي نَزَّلَ عَلَىٰ رَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي أَنْزَلَ مِنْ قَبْلُ وَمَنْ
يَكْفُرْ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَقَدْ
ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿١٣٦﴾ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا ثُمَّ آمَنُوا
ثُمَّ كَفَرُوا ثُمَّ ازْدَادُوا كُفْرًا لَمْ يَكُنِ اللَّهُ لِيَغْفِرَ لَهُمْ وَلَا
لِيَهْدِيَهُمْ سَبِيلًا ﴿١٣٧﴾ بَشِّرِ الْمُنَافِقِينَ بِأَنَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٣٨﴾
الَّذِينَ يَتَّخِذُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ

أَيَبْتَغُونَ عِنْدَهُمُ الْعِزَّةَ فَإِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا ﴿١٣٩﴾ وَقَدْ نَزَّلَ
عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ أَنْ إِذَا سَمِعْتُمْ آيَاتِ اللَّهِ يُكْفَرُ بِهَا
وَيُسْتَهْزَأُ بِهَا فَلَا تَقْعُدُوا مَعَهُمْ حَتَّىٰ يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ
إِنَّكُمْ إِذًا مِثْلُهُمْ إِنَّ اللَّهَ جَامِعُ الْمُنَافِقِينَ وَالْكَافِرِينَ
فِي جَهَنَّمَ جَمِيعًا ﴿١٤٠﴾ الَّذِينَ يَتَرَبَّصُونَ بِكُمْ فَإِنْ كَانَ لَكُمْ
فَتْحٌ مِنَ اللَّهِ قَالُوا أَلَمْ نَكُنْ مَعَكُمْ وَإِنْ كَانَ لِلْكَافِرِينَ
نَصِيبٌ قَالُوا أَلَمْ نَسْتَحْوِذْ عَلَيْكُمْ وَنَمْنَعْكُمْ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فَاللَّهُ
يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ
عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا ﴿١٤١﴾ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَهُوَ
خَادِعُهُمْ وَإِذَا قَامُوا إِلَى الصَّلَاةِ قَامُوا كُسَالَىٰ يُرَاءُونَ
النَّاسَ وَلَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٤٢﴾ مُذَبْذَبِينَ بَيْنَ ذَٰلِكَ

Ako vi iskrivite jezike vaše i okrenete se *(i ne budete pravo svjedočili)*, Bog zna sve što vi radite. 136 O vjernici! Vjerujte Boga, Poslanika Njegova, Knjigu koju je poslao Svome Poslaniku i Knjigu koju je prije poslao i objavio. Ko ne vjeruje Boga, anđele Njegove, knjige Njegove, poslanike Njegove i Sudnji dan, taj je teško zabludio i daleko je od pravog puta. 137 Onima, koji vjeruju, pa iza toga postanu nevjernici, a onda opet vjeruju, da iza toga ponovno postanu nevjernici i da nevjerstvo svoje još i uvećaju, neće Bog nikada oprostiti, niti će ih na pravi put uputiti.[54]) 138 Obavijesti licemjerce da ih čeka velika i teška kazna.

od njega imati koristi, ili za siromašnog, što ga žališ radi njegova siromaštva. Kod svjedočenja ne smiju doći do izražaja nikakvi osjećaji kao: neprijateljstvo, naklonost, ljubav, strah, nada ili sažaljenje, nego samo čista i prava istina.

[54]) To su licemjerci, koji po nekad kažu da su muslimani, a onda se opet povrate idolopoklonstvu. Posljedica njihovog rada je da ih Bog neće uputiti na pravi put. Oni su se ranije okretali, ali su se kasnije učvrstili u nevjerstvu.

139 Oni, koji uzimaju nevjernike za prijatelje, a ostavljaju muslimane, zar oni od njih očekuju snagu i pomoć. Sva snaga i moć i sva veličina je samo u Boga. 140 Vama je Bog u Knjizi objavio, kad čujete, da se poriču znakovi i dokazi Božji i da im se izruguju, onda vi s njima ne sjedite, sve dok oni ne počnu o čemu drugom govoriti. Bićete *(s njima sjedeći)* kao i oni. Bez sumnje će Allah iskupiti licemjerce i nevjernike u paklu sve skupa.[55]) 141 Oni očekuju i izgledaju, da se vama šta dogodi *(da vas zlo i nesreća snađu)*. Kad vide, da vam je Bog kakvu pobjedu i uspjeh podario, govore: Zar mi nismo s vama bili? A ako nevjernici dođu do čega, govore im: Zar vam mi nismo sa našom pomoći pobjedu osigurali i odbranili vas od napadaja pravovjernih? Bog će suditi vama i njima na Sudnjem danu. Bog neće nikako nevjernicima ostaviti puta i dokaza protiv muslimana.

لا إلى هؤلاء ولا إلى هؤلاء ومن يضلل الله فلن تجد له سبيلا
﴿١٤٣﴾ يا أيها الذين آمنوا لا تتخذوا الكافرين أولياء من
دون المؤمنين أتريدون أن تجعلوا لله عليكم سلطانا
مبينا ﴿١٤٤﴾ إن المنافقين في الدرك الأسفل من النار
ولن تجد لهم نصيرا ﴿١٤٥﴾ إلا الذين تابوا وأصلحوا واعتصموا
بالله وأخلصوا دينهم لله فأولئك مع المؤمنين وسوف يؤت
الله المؤمنين أجرا عظيما ﴿١٤٦﴾ ما يفعل الله بعذابكم
إن شكرتم وآمنتم وكان الله شاكرا عليما ﴿١٤٧﴾ لا يحب
الله الجهر بالسوء من القول إلا من ظلم وكان الله سميعا
عليما ﴿١٤٨﴾ إن تبدوا خيرا أو تخفوه أو تعفوا عن سوء فإن
الله كان عفوا قديرا ﴿١٤٩﴾ إن الذين يكفرون بالله ورسله

DIO. 21 — POSLJEDICE DVOLIČNIKA.

142 Licemjerci se trude, da prevare Boga.[56]) Bog će njih kazniti. Kad oni ustaju na namaz, lijeno se dižu. Cilj im je, da se svijetu pokažu, Boga samo malo spominju. 143 Oni međutim lutaju i nesigurni su. Niti su sa ovima *(muslimanima)*, a niti su

[55]) Ovim se upućuje na 68 ajet 6 poglavlja. Inače se muslimanima ne zabranjuje da slušaju vjerske kritičke rasprave. Naprotiv muslimani trebaju slušati sve kritike u pogledu raznih vjera, da bi došli do saznanja prave istine. Ovo im je dužnost. Samo muslimani ne mogu sjediti sa onima, koji se vjerama izruguju.

[56]) Vidi (2:9) ajet.

سورة النساء

134 ١٣٤

ويريدون أن يفرقوا بين الله ورسله ويقولون نؤمن ببعض
ونكفر ببعض ويريدون أن يتخذوا بين ذلك سبيلا
أولئك هم الكافرون حقا وأعتدنا للكافرين عذابا
مهينا ﴿١٥١﴾ والذين آمنوا بالله ورسله ولم يفرقوا بين أحد
منهم أولئك سوف يؤتيهم أجورهم وكان الله غفورا
رحيما ﴿١٥٢﴾ يسألك أهل الكتاب أن تنزل عليهم كتابا
من السماء فقد سألوا موسى أكبر من ذلك فقالوا أرنا الله
جهرة فأخذتهم الصاعقة بظلمهم ثم اتخذوا العجل من بعد
ما جاءتهم البينات فعفونا عن ذلك وآتينا موسى سلطانا
مبينا ﴿١٥٣﴾ ورفعنا فوقهم الطور بميثاقهم وقلنا لهم ادخلوا
الباب سجدا وقلنا لهم لا تعدوا في السبت وأخذنا منهم

sa onima *(nevjernicima)*. Koga Bog ostavi na krivom putu, ti mu sigurno nećeš puta naći. 144 O vjernici! Ne uzimajte nevjernike za prijatelje mjesto pravovjernih. Zar hoćete da protiv sebe Allahu dadete jasan i otvoren dokaz. 145 Bez sumnje će licemjerci biti u najdonjim dubinama paklenskim.[57]) I sigurno im ti nećeš naći pomoćnika. 146 Samo će sa pravovjernima biti, koji se pokaju, poprave se, uz Boga se tijesno povežu i svoju vjeru prema Bogu potpuno iskrenom učine. Dati će Bog pravovjernima velike nagrade. 147 Za što bi vas Bog kažnjavao, ako Mu vi zahvalni budete i ako Ga uzvjerujete. Bog zahvalnima nagradu daje i zna šta oni rade.

Džuz : 6

148 Bog ne voli, da se ružne i nevaljale riječi otvoreno i javno govore. Samo to mogu oni, kojima se nasilje učini. Bog sve čuje i sve zna.[58]) 149 Ako vi kakvo dobro javno ili potajno učinite, ili učinjeno zlo oprostite, bez sumnje Bog sve oprašta i sve može učiniti. 150 — 151 Zaista koji ne vjeruju i poriču Boga i poslanike Njegove, i koji hoće da rastave Boga i poslanike Njegove, i govore: »Mi nešto vjerujemo, a nešto nevjerujemo«, i žele da nađu nekakav put i vezu *(između nevjerstva i vjerovanja)*, to su pravi i korjeniti nevjernici. Mi smo za nevjernike

[57]) Najveći je grijeh neiskrenost u vjeri. Radi toga se ovako i govori o dvoličnicima.

[58]) Kur'an strogo zabranjuje da se o drugima ružne i nevaljale riječi govore. Samo oni kojima je nasilje učinjeno i koji su pogrdnim riječima uvrijeđeni, mogu te riječi ponoviti u slučaju tužbe.

الجزء السادس

١٣٥ 135

ميثاقا غليظا ﴿١٥٤﴾ فبما نقضهم ميثاقهم وكفرهم بآيات
الله وقتلهم الأنبياء بغير حق وقولهم قلوبنا غلف
بل طبع الله عليها بكفرهم فلا يؤمنون إلا قليلا ﴿١٥٥﴾ وبكفرهم
وقولهم على مريم بهتانا عظيما ﴿١٥٦﴾ وقولهم إنا قتلنا المسيح
عيسى ابن مريم رسول الله وما قتلوه وما صلبوه ولكن
شبه لهم وإن الذين اختلفوا فيه لفي شك منه ما لهم به
من علم إلا اتباع الظن وما قتلوه يقينا ﴿١٥٧﴾ بل رفعه الله إليه
وكان الله عزيزا حكيما ﴿١٥٨﴾ وإن من أهل الكتاب إلا
ليؤمنن به قبل موته ويوم القيامة يكون عليهم شهيدا
﴿١٥٩﴾ فبظلم من الذين هادوا حرمنا عليهم طيبات أحلت لهم
وبصدهم عن سبيل الله كثيرا ﴿١٦٠﴾ وأخذهم الربا وقد نهوا عنه

pripravili kaznu, koja strašno uništava i ponizuje. 152 Ali, koji vjeruju Boga i poslanike Njegove, i koji neće da rastavljaju i prave razliku između njih, Allah će im dati nagrade njihove. Allah oprašta i milostiv je.

DIO. 22 — NASRTAJ ŽIDOVA.

153 Traže sljedbenici Knjige od tebe, da im ti s neba jednu Knjigu spustiš. Pa oni su od Musaa još više od toga tražili i govorili su mu: »Pokaži nam Boga jasno i otvoreno«. Grom ih je uništio radi nasilja njihova. Zatim su se počeli teletu klanjati, pošto su im došli jasni dokazi, pa smo im Mi to oprostili. Mi smo Musau dali izrazitu snagu i ugled *(da njima vlada)*. 154 Mi smo podigli iznad njih goru Tur, jer su bili ugovor primili, i rekli smo im: »Ulazite kroz vrata sedždu čineći! *(padajući ničice)*«. I opet smo im rekli: »Ne činite subotom, što vam nije dozvoljeno!« Mi smo od njih uzeli čvrstu i neporecivu riječ. 155 *(Mi smo ih kaznili, jer su)* oni prekršili ugovor i zadanu riječ, porekli su znakove i dokaze Božje i postali nevjernici, na pravdi Boga su ubijali poslanike i govorili su: Naša su srca zastrta. Ne! Bog je udario pečat na njihova srca zbog nevjerstva njihovog. I malo ih je vjerovalo. 156 — 157 Radi njihovog nevjerstva *(jer smo im srca zapečatili)* teškim riječima su Merjemu potvarali[59]) i govorili su: Mi smo ubili Mesiha (Mesiju) Isaa sina Merjemina Božjeg poslanika. Oni niti su ga ubili, niti su ga objesili, nego im se to pričinilo *(da je onaj što je obješen,*

[59]) Židovi su obijedili Hazreti Merjemu radi bluda (Razi). Po pričanju židova, odakle je ta objeda i nastala, Hazreti Merjema je zatečena sa nekim židovom, koji se zvao »Panther« (Jewish life of Jesus).

bio Isa). Oni koji se u tome ne slažu, nalaze se u sumnji. Oni o tome ništa sigurno ne znaju, nego samo slijede predrasude i nesigurna mišljenja. Oni ga nikako nisu ubili.[60]) 158 Već ga je

---

[60]) Ovi ajeti nam utvrđuju slijedeće činjenice: (1) Židovi su tvrdili da su ubili Isa'a. (2) Isa nije ubijen niti je na križu umro. (3) Isa je sličio čovjeku koji je umoren ili koji je, pribijen na križ, umro. (4) I Židovi i kršćani nijesu saglasni u tome kako je Isa umro i o tome sumnjaju. (5) Tačna je činjenica da židovi nijesu ubili Isa'a. Ako ove ajete sravnimo sa evanđeljem, kur'anska obrazlaganja se utvrđuju. Slijedeće činjenice saznajemo iz evanđelja:

a — Isa je razapet na križu ostao samo nekoliko sati. Da neko na križu umre potrebno je da prođe dosta dugo vremena.
b — Dvojica ljudi, koji su sa Isaom bili zajedno pribijeni na križ, još su živjeli, kad je Isa skinut sa križa.
c — Onoj dvojici ljudi, koji su sa Isaom bili pribijeni, polomili su kosti, kad su ih sa križa skinuli, a to sa Isaom nijesu učinili.
d — Kad su klinci, kojima je Isa bio prikovan izvađeni, udarila je krv iz rana.
e — Namjesnik rimski Pilat nije mogao vjerovati da je za tako kratko vrijeme na križu umro (Marko 15:144).
f — Isa nije pokopan kao drugi, koji su s njim bili razapeti. Dan je jednom od svojih učenika, koji ga je sa punom pažnjom gledao i njegovao.
g — Treći dan poslije njegova raspeća kad su pogledali u grob, vidjeli su da je s groba maknuta velika kamena ploča. Nema nikakve potrebe da Isa na nekakav neprirodan način oživi i da sa tijelom svojim uzađe na nebo.
h — Kad ga je majka njegova, poslije raspeća vidjela, mislila je da je neki vrtlar (Ivan 20:15). Ovo nam konačno potvrđuje da je on unišao u vrt nekog vrtlara i tu se sakrio.
i — Učenici njegovi su ga vidjeli potpuno u njegovom ranijem stanju. Isaove rane su bile toliko velike, da se u njih mogla ruka zavući.
j — Isa je osjetio glad i jeo je kao i učenici njegovi.
k — Isa je putovao sa dvojicom svojih učenika i otišao u Galileju.
l — Da ne bi ponovno pao u ruke neprijateljima Isa je tajno hodio.
m — Isa je molio Boga da ne umre na križu, a isto su tako i njegovi učenici molili. Bog im je uslišao ovu molbu.

Sva ova izlaganja evanđelja utvrđuju da Isa nije umro na križu. Tako isto i kur'anska tumačenja potvrđuju navode iskrivljenih i prerađenih evanđelja, koji se danas u rukama nalaze. Kur'an ne poriče da je Isa bio na križu, ali kaže da on nije na križu umro. U arabskom jeziku riječ »salb« znači biti obješen. Isa nije obješen ili raspet umro, zato Kur'an kaže, da nije bio razapet ili obješen.

(Kur'ani Kerim, engleski prevod: Mevlana Muhammed Ali.)

Ovim objašnjenjima treba još i ovo dodati:

Bilo je dosta ljudi od ugleda i moći, koji su nastojali da spasu Hazreti Isa'a. Jedan od ovih bio je Jusuf (Josip) iz Aramatije. On je bio potajni učenik Isaov (Ivanovo evanđelje 19:38). Josip je u prvom redu

Bog Sebi uzdignuo. Bog je moćan i mudar. 159 Među sljedbenicima Knjige nema nijednog, a da ovo neće vjerovati prije smrti.[61]) Na Sudnjem danu će on biti protiv njih svjedok. 160 —

nastojao da izbavi Isa'a iz židovskih ruku (Luka 23:51), ali pošto nije uspio, zaključio je da traži drugog izlaza. Pošto je bio bogat čovjek, čuvare je potkupio i ovi su mu predali Isa'a, govoreći da je mrtav (Marko 15:45), drugima koji su s njim bili raspeti na križ, prebili su golijeni, a njemu su ostavili golijeni neprebijene (Ivan 19:33).

Hazret Isa nije umro na križu. Pošto je nekoliko sati ostao raspet, onesvijestio se, a kako mu golijeni nijesu bile prebijene, nije za ovako kratko vrijeme mogao umrijeti.

Ni namjesnik rimski, Pilat, nije mogao vjerovati da je on za ovako kratko vrijeme mogao umrijeti (Marko 15:44), i čuvare je pitao, da li je uistinu umro. Kad je Hazreti Isa skinut sa križa, ni druga dvojica ljudi, koji su bili s njim obješeni, nijesu bili umrli. Da bi umrli, golijeni su im prebili. Ali pošto je Isa tada bio onesviješten, zaključili su da je mrtav. Onima koji su nastojali da ga spasu, bilo je omogućeno da ga uzmu i odnesu.

Prema tome je Isaovo proživljavanje, zapravo njegovo otrijeznjavanje iz onesviješćenosti. Inače se Isa poslije smrti nije proživio. Da se Isa poslije smrti na nekakav vanredan način proživio, nebi mu bilo potrebno da se prerušava u odijelo jednog vrtlara. Ta snaga da i poslije smrti može oživiti, mogla ga je od svakog napada očuvati. A mi vidimo da se on poslije raspeća sakriva i nastoji da ga židovi ne prepoznaju. Bez sumnje da je ponovno pao u ruke židovima, oni bi ga opet ili ubili, ili raspeli.

Učenici njegovi nijesu mogli vjerovati da je on poslije smrti oživio, pa im je i rane svoje pokazivao, govorio im je da hoće nešto da jede, pa je jeo meso i hljeb, i tako im pokazao da nije duh, nego da živi kao i oni i da mu je hrana potrebna kao i njima.

Sve ovo što je navedeno dokazuje da Hazreti Isa nije umro na križu i utvrđuje kur'anska objašnjenja i izlaganja.

[61]) I kršćani i židovi vjeruju da je Isa razapet umro. Ovdje se naročito govori o kršćanima i konac ovog ajeta to dokazuje, jer svaki poslanik će svedočiti za svoj narod.

židovi odbijaju i poriču Isaovo mesijanstvo, jer Mesija može doći samo od židova i mora biti židov. Tvrdeći ovo, oni se pozivaju na ovu izreku iz »Knjige ponovljene«: »Ko bude obješen i raspet, taj je od Boga proklet (Knjiga ponovljena 21:23). Isa je po njihovu vjerovanju bio raspet zato je i proklet bio. Prema tome ne može biti ni poslanik.

Osnovna dogma kršćanstva je da je Isa raspet na križu umro. Kršćanstvo prima ovu izreku, koju smo prenijeli iz Knjige ponovljene i priznaje je, ali uz to tvrdi, da je Isa tim što je prokletstvo na se uzeo, i breme ljudskih grijeha na svoja leđa natovario, odnosno svojih sljedbenika. Pavao u svojoj poslanici Galaćanima kaže: »Mesija je za nas prokletstvo na se uzeo i nas prokletstva spasio, jer ko bude na drvu raspet, proklet je. Tako je napisano«.

Prema tome je i kod židova i kršćana osnovno vjerovanje i dogma jednaka. Oni vjeruju da je Isa umro raspet na križu i ako o tome nemaju

وَاَكْلِهِمْ اَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَاَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ مِنْهُمْ
عَذَابًا اَلِيمًا ﴿١٦١﴾ لٰكِنِ الرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ مِنْهُمْ وَالْمُؤْمِنُونَ
يُؤْمِنُونَ بِمَا اُنْزِلَ اِلَيْكَ وَمَا اُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ وَالْمُقِيمِينَ الصَّلٰوةَ
وَالْمُؤْتُونَ الزَّكٰوةَ وَالْمُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ اُولٰٓئِكَ
سَنُؤْتِيهِمْ اَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٦٢﴾ اِنَّآ اَوْحَيْنَآ اِلَيْكَ كَمَآ اَوْحَيْنَآ
اِلٰى نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ وَاَوْحَيْنَآ اِلٰٓى اِبْرٰهِيمَ وَاِسْمٰعِيلَ
وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ وَالْاَسْبَاطِ وَعِيسٰى وَاَيُّوبَ وَيُونُسَ وَ
هٰرُونَ وَسُلَيْمٰنَ وَاٰتَيْنَا دَاوُدَ زَبُورًا ﴿١٦٣﴾ وَرُسُلًا قَدْ
قَصَصْنَاهُمْ عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ وَرُسُلًا لَمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ
وَكَلَّمَ اللّٰهُ مُوسٰى تَكْلِيمًا ﴿١٦٤﴾ رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ
لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللّٰهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ وَكَانَ اللّٰهُ

161 Zbog nasilja što su ga Židovi počinili, Mi smo im mnoge lijepe stvari zabranili, koje su im dozvoljene bile, pa i za to što su mnoge ljude od pravog puta odvraćali i kamatu uzimali, a bila im je zabranjena, i što su imetke i dobra ljudska nepravedno i nasilno uzimali. I Mi smo za one, koji su nevjerni i poriču pripremili gorku i tešku kaznu. 162 Ali oni između njih, koji su se u znanje i nauku udubili i učvrstili, i pravovjerni, koji vjeruju, što je tebi objavljeno i što je prije tebe objavljeno, koji klanjaju namaz i dijele zekat i vjeruju Boga i Sudnji dan, to su oni koje ćemo velikom nagradom nagraditi.

DIO. 23 — KUR'AN I RANIJE KNJIGE.

163 Mi smo tebi poslali Objavu, kao što smo i Nuhu poslali i poslanicima iza njega. I Mi smo objavljivali Ibrahimu, Ismailu, Ishaku, Jakubu i potomcima Jakubovim, Isau, Ejjubu, Junusu, Harunu i Sulejmanu. A dali smo Davudu Zebur. 164 I poslanicima o kojima smo te obavijestili prije, i poslanicima o kojima te nismo obavijestili[62]) *(slali smo Objavu)*. A Bog je Musau

---

nikakva dokaza, koji je naučno utvrđen kao potpuno ispravan i istinit.

A kršćani i prije nego umru tvrde »da je Isa na se prokletstvo uzeo da bi umirući na križu spasio prokletstva sljedbenike svoje«. Za ovu zabludu će Isa protiv njih svjedočiti i oni će htjeti da se pokaju, ali će kasno biti.

62) Ovi ajeti nam kazuju da je svima narodima Božja Objava slana. Ovo je prva utvrđena istina historije čovječanstva. Vjerovanje u Božje jedinstvo je obuhvatilo čitav svijet. Ali sa vjerovanjem u Isaovo božanstvo stvar ne stoji ovako. Ovo prihvaća jedan narod i tako se suprotstavlja

upravljao riječi i s njim razgovarao. 165 Slali smo poslanike da ljudima radosne vijesti donose i da ih opominju, da ne bi poslije poslanika imali što ljudi Bogu prigovoriti. Bog je velik i mudar. 166 Bog ti svjedoči, da je ovo što ti je objavio, poslao ti sa znanjem Svojim. To i anđeli svjedoče. Dosta ti je da ti Bog svjedoči. 167 Oni, koji poriču i ne vjeruju i ljude odvraćaju od puta Božjeg, oni su mnogo zabludili i udaljili se od pravog puta. 168 Oni koji poriču, su nevjernici i nasilje čine, Bog im neće nikako oprostiti, niti će ih uputiti na pravi put. 169 Samo će ih uputiti na put paklenski, gdje će oni vječno boraviti. Ovo je Bogu vrlo lako. 170 O ljudi! Poslanik vam je donio istinu od Gospodara vašega. Vjerujte, to će za vas biti bolje! Ako ne budete vjerovali, Bogu pripada sve, što je na nebu i na zemlji. Bog sve po istini zna i sa Svojom mudrošću svim upravlja. 171 O sljedbenici Knjige! Ne prelazite granice u vjerovanju vašem i o Bogu govorite samo što je istina. Zaista je Mesih, Isa sin Merjemin, Božji poslanik i Riječ Njegova, koju je Merjemi spremio i Duh Njegov.[63]) Pa vjerujte Boga i poslanike Njegove!

عزيزا حكيما ﴿١٦٥﴾ لكن الله يشهد بما أنزل إليك أنزله
بعلمه والملائكة يشهدون وكفى بالله شهيدا ﴿١٦٦﴾
إن الذين كفروا وصدوا عن سبيل الله قد ضلوا ضلالا
بعيدا ﴿١٦٧﴾ إن الذين كفروا وظلموا لم يكن الله ليغفر
لهم ولا ليهديهم طريقا ﴿١٦٨﴾ إلا طريق جهنم خالدين
فيها أبدا وكان ذلك على الله يسيرا ﴿١٦٩﴾ يا أيها الناس
قد جاءكم الرسول بالحق من ربكم فآمنوا خيرا لكم
وإن تكفروا فإن لله ما في السماوات والأرض وكان الله
عليما حكيما ﴿١٧٠﴾ يا أهل الكتاب لا تغلوا في دينكم
ولا تقولوا على الله إلا الحق إنما المسيح عيسى ابن مريم رسول
الله وكلمته ألقاها إلى مريم وروح منه فآمنوا بالله

---

osnovu božanske objave. 163 ajet kaže da imade Božjih poslanika, koji u Kur'anu nijesu navedeni, niti su im imena spomenuta, te tako utvrđuje činjenicu da su svima narodima poslanici slani.

[63]) Hazreti Isa nije Bog, nego čovjek. Ovaj ajet nam to i kazuje. Hazreti Isa je jedan Božji poslanik. To je riječ, koju je Bog Merjemi poslao i duh od Boga. Kur'an u pitanju Hazreti Isaovu pobija i kršćane i židove i o tome s njima raspravlja. Kršćani Isa'a smatraju bogom. židovi poriču njegovo poslanstvo i ne primaju da je on duh, koji je od Boga poslan. Kur'an poriče Isaovo božanstvo, a utvrđuje da je Isa Božji poslanik, Riječ Njegova i Duh Njegov. Iz ovoga nastaje pitanje: Ako je Isa Riječ i Duh, je li onda nešto više od čovjeka? Ako je tako nešto, kako se

سورة النساء ١٣٨

وَرُسُلِهِۦ وَلَا تَقُولُوا ثَلَٰثَةٌ انتَهُوا خَيْرًا لَّكُمْ إِنَّمَا اللَّهُ إِلَٰهٌ وَٰحِدٌ سُبْحَٰنَهُۥٓ أَن يَكُونَ لَهُۥ وَلَدٌ لَّهُۥ مَا فِى السَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِى الْأَرْضِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿١٧١﴾ لَّن يَسْتَنكِفَ الْمَسِيحُ أَن يَكُونَ عَبْدًا لِّلَّهِ وَلَا الْمَلَٰٓئِكَةُ الْمُقَرَّبُونَ وَمَن يَسْتَنكِفْ عَنْ عِبَادَتِهِۦ وَيَسْتَكْبِرْ فَسَيَحْشُرُهُمْ إِلَيْهِ جَمِيعًا ﴿١٧٢﴾ فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّٰلِحَٰتِ فَيُوَفِّيهِمْ أُجُورَهُمْ وَيَزِيدُهُم مِّن فَضْلِهِۦ وَأَمَّا الَّذِينَ اسْتَنكَفُوا وَاسْتَكْبَرُوا فَيُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا وَلَا يَجِدُونَ لَهُم مِّن دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿١٧٣﴾ يَٰٓأَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَآءَكُم بُرْهَٰنٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَأَنزَلْنَآ إِلَيْكُمْ نُورًا مُّبِينًا ﴿١٧٤﴾ فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا بِاللَّهِ وَاعْتَصَمُوا بِهِۦ فَسَيُدْخِلُهُمْ فِى رَحْمَةٍ مِّنْهُ وَفَضْلٍ وَيَهْدِيهِمْ إِلَيْهِ صِرَٰطًا

I ne recite: Tri su. Prođite se toga, pa će za vas bolje biti. Allah je samo jedan i jedini Bog. Slavljen je, uzvišen i čist od toga da bi On porod imao. Njegovo je sve što je na nebu i na zemlji. Dosta je On da posvjedoči jedinstvo Svoje.

DIO. 24 — ISAOVO POSLANSTVO.

172 Mesih nije zazirao od toga, a ni stidio se, da bude rob Božji, a isto tako ni najbliži meleki. Ko zazire od toga i stidi se da Bogu robuje i obožava Ga i oholise, Bog će ih sve u jedan mah kod Sebe okupiti. 173 Koji vjeruju i dobra djela čine, pot-

onda može poricati njegovo božanstvo. A Kur'an baš ovoj tačci posvećuje najveću pažnju. Koji bi tada uzrok bio da se Isa naziva Riječ i Duh. Tim što se Isa naziva Riječ, hoće se odbiti potvore Židova, kojima su objeđivali Hazreti Merjemu i istaknuli, da se Merjemi radosna riječ i od Boga dano obećanje ispunilo. Dalje se kaže da je Isa Duh od Boga, a uzrok je tomu što su Židovi govorili, da se Isa rodio začet od bluda i za to je od satane nastao. Kur'an kaže da Isa nije nastao od satane, nego da je od Boga došao i tvrdnje Židova potpuno pobija i zabacuje.

puno će ih Bog nagraditi i povisiti im nagradu iz milosti Svoje. Ali oni, koji zaziru i stide se i oholo se podižu, On će ih teškom kaznom kazniti. I neće sebi naći, osim Boga, ni zaštitnika ni pomagača. 174 O ljudi! Došao vam je dokaz *(čudesa razna i Kur'an)* od Gospodara vašega, i Mi smo vam poslali jasno vidjelo i svjetlost. 175 Oni, koji vjeruju Boga i čvrsto se Njega drže, On će ih uvesti u milost Svoju i podariće im dobra Svoja i pokazaće im pravi put i uputiti ih. 176 Oni od tebe traže fetvu *(odluku, riješenje)*. Reci: Allah vas je poučio u propise o »kelali« *(čovjeku bez roditelja i poroda)*. Ako umre čovjek, koji nema svoga djeteta, a ima sestru svoju, onda joj pripada polovica ostavljenog imetka. On će *(brat)* naslijediti nju ako ona nema djeteta svoga. Ako budu dvije sestre, onda im pripadaju dvije trećine ostavljenog imetka. Ako bude braće i sestara, onda muški uzima dvostruki dio. Bog vam to objašnjava da ne bi vi zalutali. Bog svaku stvar potpuno zna.

POGLAVLJE: 5
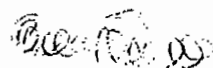
POGLAVLJE: MAIDE

OBJAVLJENO U MEDINI, 16 DIJELOVA, 123 AJETA.

SADRŽAJ:

Ovo poglavlje je nazvano »Maide«, jer se u njemu govori da je jedan dio sljedbenika Hazreti Isaovih molilo, da im se s neba spusti trpeza — sofra. Ovo poglavlje se naročito bavi kršćanstvom. Pošto je ovo pitanje trpeze jedno od glavnih pitanja, za to se ovo poglavlje i zove »Maide«.

Glavno pitanje o kome se govorilo u prethodnom poglavlju, kretalo se oko licemjeraca. Poglavlje »Maide« se bavi sa otvorenim neprijateljima Islama, kršćanima, s kojima su muslimani tu i tamo dolazili u dodir. Četvrto poglavlje je objašnjavalo neposlušnost i nepokornost Židova. Peto poglavlje ističe kako su kršćani prešli granice sa svojom osobitom naklonošću i ljubavi za zemaljski život.

Poglavlje »Maide« iznoseći kako su Židovi i kršćani prekršili riječ i obavezu svoju, upozorava muslimane kako i na koji način trebaju čuvati primljene obaveze i zadanu riječ. Zato se u početku poglavlja kaže: »O vjernici, ispunjavajte obaveze svoje!« Iza ove zapovijedi se izlaže, kako će se hodočašćenje obavljati i šta se može jesti, a uz ostalo se govori o odnosima u društvu. Drugi dio poglavlja skreće pažnju na pravednost i ustrajnost i ističe naročitu važnost visokih duhovnih vrednota, koje su čovječanstvu otkrivene. Treći dio ističe kakve su obaveze Židovi i kršćani preuzeli, i kako su kršćani tu svoju obavezu pogazili, pripisujući smrtnom čovjeku božanstvo i

moći božanske, a u četvrtom dijelu se izlaže kakve su obaveze Židovi preuzeli u svom narodnom životu, kako su ih prekršili i uništili, te radi njihove nepokornosti kakve su ih pošljedice stigle.

Peti dio iznosi priču Kabilovu (Kainovu), te Židovima upućuje pouku. Dalje iznosi ratne pripreme Židova protiv Hazreti Muhammeda, te kazne koje su ih stigle, a u šestom dijelu se slično govori o kaznama onih, koji su prekoračili ono što im je dopušteno.

Sedmi dio izlaže vezu između Kur'ana i Božjih knjiga koje su ranije objavljene, te objašnjava kako je Kur'an najzadnja i najsavršenija objava Božja.

U osmom dijelu se upozoravaju muslimani na neprijateljstva Židova i kršćana. Deveti dio isto nastavlja i prikazuje kako se neprijatelji Islama izruguju i omalovažavaju Islam.

Deseti dio govori kako su se kršćani rastavili od pravog puta, a jedanaesti dio kaže da se kršćanima ne čini nikakvo nasilje usprkos tomu, što su se oni pokazali kao zakleti neprijatelji muslimanstva. Nadalje se govori o kršćanskim popovima i kaluđerima i ističe se njihovo približavanje muslimanima, što nije slučaj sa Židovima i poganima.

Dvanaesti, trinaesti i četrnaesti dio upućen je muslimanima, te pokazuje kako su kršćani skrenuli sa onog srednjeg puta i prema muslimanima neprijateljski istupili. Dvanaesti dio s jedne strane upozoruje muslimane da se čuvaju neženstva, kaluđerstva i pustinjaštva, i ističe, kako hoće kaluđerstvo da liši čovjeka i onoga što mu je dozvoljeno. S druge strane preporučuje muslimanima, da se klone upotrebljavanja opojnih pića, kockanja i da imetak ne uništavaju trošeći ga u razne nedozvoljene stvari, nadalje, da sve svoje poslove i postupke udese tako, kako će im koristi donijeti, te da paze da svoje dušnosti što savjesnije ispunjavaju. U trinaestom dijelu se zabranjuje muslimanima da love i ubijaju divljač kad obavljaju dužnost hadždža, te se posvećuje naročita pažnja da se održi i sačuva sigurnost Ka'be. Četrnaesti dio iznosi neke zapovijedi, a onda iznosi kako je velik i težak grijeh višeboštvo. Naročito se ističu kršćanske zablude.

Zadnja dva dijela ovog poglavlja se naročito bave kršćanstvom. Petnaesti dio govori o ljubavi kršćana prema ovom svijetu. Šesnaesti dio govori o kršćanskom vjerovanju, da je Hazreti Isa bog, te kako je Isa ovo sam pobijao.

Veći dio poglavlja »Maide« objavljen je pete godine po hidžretu i jednim dijelom u toku sedme godine.

PREVOD:

DIO. 1 — IZVRŠAVANJE OBAVEZA.

Bismi'llâhi'rrahmani'rrahîm

1. O vjernici! Izvršavajte i ispunjavajte preuzete obaveze.[1]) 2 Dozvoljavaju vam se životinje osim onih, što su zabranjene u ajetu u kome vam se uče stvari koje su zabranjene jesti.[2]) Kada

[1]) Misli se na dužnosti prema Bogu, koje je vjernik dužan vršiti primajući vjeru, i na obaveze i ugovore, koje ljudi među sobom sklapaju.

[2]) Vidi 4 ajet ovog poglavlja.

سورة المائدة

140 ١٤٠

إن الله يحكم ما يريد ﴿١﴾ يا أيها الذين آمنوا لا تحلوا
شعائر الله ولا الشهر الحرام ولا الهدي ولا القلائد ولا
آمين البيت الحرام يبتغون فضلا من ربهم ورضوانا وإذا
حللتم فاصطادوا ولا يجرمنكم شنآن قوم أن
صدوكم عن المسجد الحرام أن تعتدوا وتعاونوا على البر و
التقوى ولا تعاونوا على الإثم والعدوان واتقوا الله إن الله
شديد العقاب ﴿٢﴾ حرمت عليكم الميتة والدم ولحم الخنزير
وما أهل لغير الله به والمنخنقة والموقوذة والمتردية و
النطيحة وما أكل السبع إلا ما ذكيتم وما ذبح على
النصب وأن تستقسموا بالأزلام ذلكم فسق اليوم
يئس الذين كفروا من دينكم فلا تخشوهم واخشون

ste u ihramu, nije vam dozvoljeno da lovite.[3]) Bog što hoće to i zapovijeda. 3 O vjernici! Ne kvarite znakova, koji su vam od Boga određeni[4]) niti mjeseci, u kojima vam je prolijevanje krvi zabranjeno. Ne dotičite žrtava *(kurbana)*, koje su za hodočašće određene, niti onih, kojima su đerdani na vrat stavljeni.[5]) Pustite u miru one, koji dolaze da hodočaste po Bogu odabrani hram, tražeći blagodati od Gospodara svoga i zadovoljstvo Njegovo. Kad ihrame skinete *(izvršite dužnosti hadždža)* onda lovite. Neka vas ne zavede velika mržnja neprijatelja, koji su vas htjeli spriječiti da posjetite po Bogu odabrani hram, da navalite i napadnete na njih. Međusobno se pomažite, da činite dobro i da se čuvate hrđavih i nevaljalih djela. Ne pomažite se među sobom u grijehu i prekoračivanju onoga, što je dozvoljeno.[6]) Bojte se Boga, vršeći zapovijedi Njegove. Zaista Bog teško i žestoko kažnjava. 4 Zabranjuje vam se *(da jedete i uživate)*, što je od sebe uginulo, krv, svinjsko meso, što je zaklano na drugo ime, a ne na Božje ime, što je udavljeno, ubijeno, ili sa visine palo pa satrveno, što je rogom probodeno ili od divljih zvijeri zaklano. Ovo *(zadnje)* će vam biti dozvoljeno ako je

---

[3]) Zabrana lova za vrijeme hadždža stoji u vezi sa 13 dijelom ovog poglavlja u kome se govori o sigurnosti Kabe. U to doba moraju biti pošteđene i sigurnost uživati i sve divlje životinje.

[4]) Misli se na dužnosti koje se vrše za vrijeme hadždža.

[5]) Deva koja bi bila određena za kurban (žrtvu), objesili bi joj o vratu đerdan i tako bi bila sigurna, da joj neće niko ništa učiniti.

[6]) Kur'an nas upućuje da lijepo postupamo i sa ljudima koji su nam odvratni, i da nikada ne prekoračimo granica onog, što je dozvoljeno, te da ovo pravilo, koje mora biti na visokom stupnju, što više uzdignemo.

الجزء السادس

١٤١

الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ
لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا فَمَنِ اضْطُرَّ فِي مَخْمَصَةٍ غَيْرَ مُتَجَانِفٍ لِإِثْمٍ
فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣﴾ يَسْأَلُونَكَ مَاذَا أُحِلَّ لَهُمْ قُلْ أُحِلَّ
لَكُمُ الطَّيِّبَاتُ وَمَا عَلَّمْتُمْ مِنَ الْجَوَارِحِ مُكَلِّبِينَ تُعَلِّمُونَهُنَّ
مِمَّا عَلَّمَكُمُ اللَّهُ فَكُلُوا مِمَّا أَمْسَكْنَ عَلَيْكُمْ وَاذْكُرُوا
اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٤﴾ الْيَوْمَ
أُحِلَّ لَكُمُ الطَّيِّبَاتُ وَطَعَامُ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حِلٌّ
لَكُمْ وَطَعَامُكُمْ حِلٌّ لَهُمْ وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ
وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ إِذَا آتَيْتُمُوهُنَّ
أُجُورَهُنَّ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسَافِحِينَ وَلَا مُتَّخِذِي أَخْدَانٍ وَمَنْ
يَكْفُرْ بِالْإِيمَانِ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٥﴾

zaklano prije nego ugine. Zabranjeno vam je, što je na žrtvenicima zaklano[7]) i da sa strelicama *(igračim)* tražite da vas dio zapadne.[8]) To *(raditi)* je otkazivanje pokornosti *(Bogu)*. Danas očajavaju oni, koji poriču i ne vjeruju zbog vjere vaše *(što je vaša vjera našla snagu i uzvisila se)*. Njih se nemojte bojati, samo se Mene bojte. Danas sam vam vašu vjeru do savršenstva izveo i upotpunio vam blagodati Moje. Primio sam i zadovoljan sam da vam Islam bude vjera vaša.[9]) Koga glad prisili, a ne bude htio da sagriješi *(može jesti meso zabranjenih životinja)*. Bog oprašta i milostiv je. 5 Pitaju te, šta im je dozvoljeno. Reci: Sve što je lijepo i što vam se sviđa, dozvoljeno vam je, i što vam ulove životinje, koje su naučene i izvježbane da love, i koje ste vi naučili ono, što je vas Bog naučio. Jedite što vam one ulove i donesu. Spomenite ime Božje kad budete jeli. Pazite na vaše dužnosti prema Bogu. Bog brzo obračun sviđa. 6 Danas su vam dozvoljene lijepe i čiste stvari. Jelo, koje vam dadu sljedbenici Knjige, vama je dozvoljeno, a i vaše jelo je njima dozvoljeno. Vama je dozvoljeno, da se ženite sa kreposnim i nevinim

---

[7]) U okolici Kabe su bili postavljeni kameni žrtvenici na kojima se raznim idolima prinosile žrtve. Krv ovih životinja bi polili po ovim kamenim žrtvenicima i meso na kamenje stavili.

[8]) Prije Islama kad bi neko htio putovati, oženiti se ili kakav drugi važan posao poduzeti, tada bi bacao ove strelice poznate igre komara. Na jednoj strani strelica bilo je napisano da će raditi, a na drugoj da neće. Jedna strana je bila prazna. Ako bi kod bacanja ispala prazna strana, onda bi se ponovno bacalo.

[9]) Ovo je zadnji objavljeni ajet, koji sadrži odredbe i propise. Ovim se ajetom kaže da je vjera sa Islamom dostigla svoj vrhunac.

ženama, koje su pravovjerne, i sa kreposnim ženama onih, kojima je prije vas Knjiga dana i objavljena, kada im dadete njihove bračne darove, ali one moraju kreposne biti i moraju se bluda kloniti i ne smiju potajnih prijatelja držati.[10]) Ko zanijeće vjerovanje,[11]) sve što je uradio propada mu, a na Sudnjem danu će biti od onih, koji su izgubili.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ
وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ
إِلَى الْكَعْبَيْنِ وَإِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَىٰ
أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ أَوْ لَامَسْتُمُ النِّسَاءَ
فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ
وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلَٰكِنْ
يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ
﴿٨﴾ وَاذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَمِيثَاقَهُ الَّذِي وَاثَقَكُمْ
بِهِ إِذْ قُلْتُمْ سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ
الصُّدُورِ ﴿٩﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ لِلَّهِ شُهَدَاءَ
بِالْقِسْطِ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَآنُ قَوْمٍ عَلَىٰ أَلَّا تَعْدِلُوا اعْدِلُوا

DIO. 2 — DUŽNOSTI PRÂVIH VJERNIKA.

7 O vjernici! Kad ustanete da klanjate operite lica svoja i ruke svoje do za laktove. Potarite glave svoje, a noge operite do za članke. Ako ste džunup, očistite se *(okupajte se)!* Ako ste bolesni, ili na putu, ili je neki od vas nuždu obavio, ili ste žene obgrlili i obležali, pa ne mognete vode naći, onda čistom zemljom **tejemmum** uzmite i potarite lica svoja i ruke svoje. Bog neće da vam teškoće čini, nego da vas očisti i upotpuni blagodati Svoje, da bi Mu tako zahvalni bili. 8 Sjetite se blagodati Božje i obaveze kojom vas je vezao kada ste rekli: »Čuli smo i primili smo.«[12]) Bojte se Boga. Bog sve zna, što u vašim srcima ima. 9 O vjernici! U ime Božje

---

[10]) Musaov vjerozakon ne prima nikakvih iznimaka. U knjizi Zakoni ponovljeni se kaže: »Niti se prijatelji s njima; kćeri svoje ne daji za sina njihova, niti kćeri njihove uzimaj za sina svojega«. (7:3). U ovome se ni Pavao ne rastavlja od Musaova vjerozakona i ovo potpuno usvaja u svojoj poslanici Korinćanima. (Druga poslanica Korinćanima 6:14).

[11]) Poricati vjerovanje tumači se na razne načine. Po mišljenju nekih ovim se misli poricati Boga ili ne priznavati Božje jedinstvo, po mišljenju drugih se misli poricati i ne priznavati Božju Objavu.

[12]) Ovim se misli na prisegu vjernosti, koju su muslimani učinili Božjem Poslaniku na Akabi. Inače ima mnogo mogućnosti, da se ovo odnosi i na Hudejbijansku prisegu.

الجزء السادس

١٤٣ 143

هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٠﴾
وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ
عَظِيمٌ ﴿١١﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ
أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿١٢﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ
عَلَيْكُمْ إِذْ هَمَّ قَوْمٌ أَنْ يَبْسُطُوا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ فَكَفَّ
أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ
﴿١٣﴾ وَلَقَدْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَبَعَثْنَا مِنْهُمُ اثْنَيْ
عَشَرَ نَقِيبًا وَقَالَ اللَّهُ إِنِّي مَعَكُمْ لَئِنْ أَقَمْتُمُ الصَّلَاةَ وَآتَيْتُمُ
الزَّكَاةَ وَآمَنْتُمْ بِرُسُلِي وَعَزَّرْتُمُوهُمْ وَأَقْرَضْتُمُ اللَّهَ قَرْضًا
حَسَنًا لَأُكَفِّرَنَّ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَلَأُدْخِلَنَّكُمْ جَنَّاتٍ
تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ فَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَٰلِكَ مِنْكُمْ

budite ispravni. Po pravdi i istini svjedočite. Neka vas ne zavede srdžba i odvratnost od jedne skupine, pa da zato pravedni ne budete. Budite pravedni i pravdu vršite. Pravda je mnogo bliža bogobojaznosti. Bojte se Boga. Zaista Bog je obaviješten o svemu, što vi radite. 10 Bog je obećao onima, koji vjeruju i rade dobra djela, da ih čeka oproštenje i velika nagrada. 11 Koji ne vjeruju i poriču znakove i dokaze Naše, to su drugovi paklenski. 12 O vjernici! Sjetite se blagodati, koje vam je Bog podario. Eto jedan skup ljudi je htio dignuti ruke svoje na vas, ali Bog ih je suzbio i vratio. Pažljivo vršite dužnosti svoje prema Allahu. Samo na Boga neka se pravovjerni oslanjaju.[13])

DIO. 3 — OBAVEZE KRŠĆANA I ŽIDOVA.

13 Bog je uzeo obavezu sinova Israilovih. Mi smo između njih odredili dvanaest poglavica.[14]) Bog je rekao: Ja sam s vama. Ako vi budete ispravno klanjali namaz *(obavljali molitvu),* davali zekat, vjerovali Moje poslanike i pomagali im, i u ime

---

[13]) Neprijatelji Islama su nastojali da unište Islam ili da počine atentat na Božjeg Poslanika. Ovaj ajet upućuje na ova njihova nastojanja. Neki komentatori Kur'ana misle da se ovim cilja na atentat, što ga je židovsko pleme Nadir spremalo protiv Božjeg Poslanika.

[14]) U »Knjizi brojevi« pošto su nabrojena imena ovih kaže se: »To su koji se sazivahu na zbor, knezovi u plemenima otaca svojih, tisućnici Izraelovi« (Knjiga brojeva 1:5—16). Rodvell, jedan od engleskih prevodilaca Kur'ana ne znajući za ove knezove i poglavice Izraelićana, o kojima i Stari zavjet govori, kaže, da su to nagađanja u Kur'anu. Sa ovim je taj učenjak pokazao svoje veliko neznanje.

Božje imetak svoj dijelili i potrebne pomagali, Mi ćemo onda sigurno pokriti nevaljalštine i opačine vaše i uvesti ćemo vas u vrtove rajske ispod kojih rijeke teku.[15]) Pa ko poslije toga nevjerstvo počini, potpuno je zabludio i udaljio se od pravog puta. 14 Zato, što su ugovor prekršili i iznevjerili se, Mi smo ih prokleli, a srca im okrutnuli i skamenili. Oni su riječi izvrtali i mijenjali ih sa njihovih mjesta. Zaboravili su jedan dio onoga što smo im objavili. Ti ćeš upoznati i gledati izdaju njihovu. Malo ih je koji nisu izdajnici. Oprosti im i budi im dobar. Zaista Bog voli one koji dobro čine. 15 I od onih, koji govore: »Mi smo kršćani«, uzeli smo Mi i njihovu obavezu. Pa i oni su zaboravili jedan dio onoga, što smo im objavili.[16]) Radi toga smo Mi među njih bacili svađu i mržnju sve do Sudnjeg dana.[17]) Bog će ih izvijestiti i upoznati sa onim, šta su radili. 16 — 17 O sljedbenici Knjige! Došao vam je Naš poslanik, koji će vam jasno pokazati mnogo toga, što ste vi bili sakrili i mnogo će vam oprostiti. Došlo vam je od Boga vidjelo,[18]) svjetlo i jasna i otvorena Knjiga. 18. Bog će s njom naputiti na puteve spasenja one, koji budu slijedili zadovoljstvo Njegovo, i izvesti će ih iz tmine k svjetlu sa voljom Svojom i uputiće ih na pravi put. 19 Sigurno su nevjernici, koji govore: Bog je Mesih, sin Merjemin. Reci: Ko to

---

[15]) Jozua i Kaleb ovako opisuju zemlju koja je židovima obećana: »Ako smo mili Gospodinu, on će nas odvesti u tu zemlju i daće nam je, a to je zemlja u kojoj teče med i mlijeko« (Knjiga brojevi 14:8).

[16]) Šta su oni zaboravili, to možemo saznati iz evanđelja. Hazreti Isa je rekao: »Mnogo stvari ima koje ću vam još govoriti. Ali sad to ne možete da podnesete. Ali kad dođe onaj Istinski duh, onda će vas sve izvesti i uputiti na istinu. On vam neće o sebi govoriti, nego će vam govoriti o onome što se čulo, i govoriće vam o onom što će se dogoditi«.

Ovo je što su kršćani zaboravili. Dakle Hazreti Isa im je nagovijestio poslanstvo Hazreti Muhammedovo i njegov dolazak.

[17]) Ovo što se u ovom ajetu kaže, to se tokom historije nebrojeno puta utvrdilo. Među raznim kršćanskim narodima to neprijateljstvo vlada, a ovo se naročito ispoljilo za vrijeme Svjetskog rata i u događajima poslije. Da bi među njima nestalo ovog neprijateljstva svi ti narodi bi trebali primiti Islam.

[18]) Ovdje se Božji Poslanik naziva »vidjelo« ili »svjetlo«, jer Božji Poslanik ljude izvodi iz tmine k svjetlu, vodi ih od neistine istini. Hazreti Isa nagovještavajući dolazak Božjeg Poslanika reče: »On će vas u sve Istine uputiti«. Vidi bilješku kod 15 ajeta!

فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿١٢﴾ فَبِمَا نَقْضِهِمْ مِيثَاقَهُمْ لَعَنَّاهُمْ
وَجَعَلْنَا قُلُوبَهُمْ قَاسِيَةً يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَنْ مَوَاضِعِهِ وَ
نَسُوا حَظًّا مِمَّا ذُكِّرُوا بِهِ وَلَا تَزَالُ تَطَّلِعُ عَلَى خَائِنَةٍ مِنْهُمْ
إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاصْفَحْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ
﴿١٣﴾ وَمِنَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصَارَى أَخَذْنَا مِيثَاقَهُمْ فَنَسُوا
حَظًّا مِمَّا ذُكِّرُوا بِهِ فَأَغْرَيْنَا بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ
إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَسَوْفَ يُنَبِّئُهُمُ اللَّهُ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ ﴿١٤﴾
يَا أَهْلَ الْكِتَابِ قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ كَثِيرًا
مِمَّا كُنْتُمْ تُخْفُونَ مِنَ الْكِتَابِ وَيَعْفُو عَنْ كَثِيرٍ ﴿١٥﴾ قَدْ جَاءَكُمْ
مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ ﴿١٦﴾ يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنِ اتَّبَعَ
رِضْوَانَهُ سُبُلَ السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِهِ

može spriječiti Boga ako On bude htio, da uništi Mesiha sina Merjemina, majku njegovu i sve što se na zemlji nalazi. Samo Bogu pripada sve, što je na nebu i na zemlji i što je među njima. On stvara što hoće. Bog sve može učiniti. 20 Govore Židovi i kršćani: »Mi smo sinovi Božji i prijatelji Njegovi«. Reci: Pa zašto vas kažnjava *(Allah)* zbog vaših grijeha. Ne, vi ste samo ljudi, koje je Allah stvorio. Kome hoće *(Allah)*, oprašta, a koga hoće, kažnjava. Samo je Božja vlast i na nebu i na zemlji i nad svim što se među njima nalazi. Sve se Njemu vraća. 21 O sljedbenici Knjige! Došao vam je Naš poslanik, pošto se bio prekinuo niz poslanika, da vam objasni i protumači *(Islam)* da ne prigovarate *(na Sudnjem danu)*: Niko nam nije dolazio da nam donese radosnu vijest, ili da nas prestraši. Došao vam je poslanik, koji će vam radosnu vijest donijeti i prestrašiti vas.[19]) Bog sve može učiniti.

DIO. 4 — SINOVI ISRAILOVI KRŠE UGOVOR I OBAVEZE.

22 Gle, Musa je rekao svome narodu: Narode moj! Sjetite se Božjih blagodati koje su se na vas izlile, kad je među vama postavio poslanike i dao vam carstvo i gospodstvo, dao vam je, što nikome na svijetu nije dano! 23 O narode moj! Uniđite u svetu zemlju koju vam je Bog u dio dao, nipošto natrag ne bježite, jer ćete udariti na štetu i bićete na gubitku. 24 Rekoše: O

---

19) Između Hazreti Muhammeda i Hazreti Isa'a, koji je bio prije njega poslan, prošlo je šest stoljeća. Između ova dva Božja poslanika se ni kod kojeg naroda nije poslanik pojavio.

Musa! Tamo se nalazi narod snažan i silan. Mi nećemo u nju ulaziti, dok oni iz nje ne izađu. Ako oni iz nje izađu, mi ćemo onda unići.[20]) 25 — 26 Rekoše dvojica ljudi između onih koji se Boga bojahu i koje je Bog obdario blagodatima: uniđite im kroz vrata, pa ako im tako uniđete sigurno ste pobjednici. Na Boga se oslonite, ako ste pravi vjernici.[21]) 27 Rekoše: O Musa! Mi nećemo nikada u nju unići dok su silnici u njoj. Idi ti i Gospodar tvoj pa se bijte i ratujte. Mi ćemo ovdje sjediti. 28 Reče *(Musa)*: Moj Bože! Ja nemam nikoga osim sebe i brata svoga *(ko bi moju riječ mogao poslušati i primiti)*. Bože rastavi nas od ovog zlog i pokvarenog naroda! 29 Reče *(Bog)*: Četrdeset godina im je ona *(sveta zemlja)* zabranjena. Oni će po pustinji očajni lutati. Nemoj se uzrujavati zbog naroda pokvarena i nevaljala.[22])

وَيَهْدِيهِمْ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٦﴾ لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا
إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ ۚ قُلْ فَمَنْ يَمْلِكُ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا إِنْ
أَرَادَ أَنْ يُهْلِكَ الْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَأُمَّهُ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ۗ
وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا ۚ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ ۚ
وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٧﴾ وَقَالَتِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَىٰ
نَحْنُ أَبْنَاءُ اللَّهِ وَأَحِبَّاؤُهُ ۚ قُلْ فَلِمَ يُعَذِّبُكُمْ بِذُنُوبِكُمْ ۖ
بَلْ أَنْتُمْ بَشَرٌ مِمَّنْ خَلَقَ ۚ يَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ ۚ
وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا ۖ وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ
﴿١٨﴾ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ
عَلَىٰ فَتْرَةٍ مِنَ الرُّسُلِ أَنْ تَقُولُوا مَا جَاءَنَا مِنْ بَشِيرٍ وَلَا نَذِيرٍ ۖ فَقَدْ
جَاءَكُمْ بَشِيرٌ وَنَذِيرٌ ۗ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٩﴾

DIO. 5 — PRIČA O KABILU.

30 Istinski im ispričaj događaj dvojice sinova Ademovih. Gle, obojica su žrtvu *(kurban)* žrtvovali i poklonili. Od jednog

[20]) »Ne možemo ići na onaj narod, jer je jači od nas. Zemlja koju prođosmo i uhodismo, zemlja je koja proždire svoje stanovnike, i sav narod koji vidjesmo u njoj, jesu ljudi vrlo veliki« (Knjiga brojevi 13:32—33).

[21]) »Jozua i Kaleb rekoše: Zemlja koju prohodismo i uhodismo vrlo je dobra zemlja. A sa nama je Gospodin, ne bojte ih se« (Knjiga brojevi 14:6—9).

[22]) »Neće vidjeti zemlje, koju sa zakletvom obećah ocima njihovijem, neće vidjeti ni jedan od onih, koji me uvrijediše« (Knjiga brojevi 14:23). Četrdeset godina o kojima se u ovom ajetu govori označuje život ovog pokoljenja.

سورة المائدة

146 ١٤٦

وإذ قال موسى لقومه يا قوم اذكروا نعمة الله عليكم
إذ جعل فيكم أنبياء وجعلكم ملوكا وآتاكم ما لم
يؤت أحدا من العالمين ﴿٢٠﴾ يا قوم ادخلوا الأرض المقدسة
التي كتب الله لكم ولا ترتدوا على أدباركم فتنقلبوا خاسرين
﴿٢١﴾ قالوا يا موسى إن فيها قوما جبارين وإنا لن ندخلها
حتى يخرجوا منها فإن يخرجوا منها فإنا داخلون ﴿٢٢﴾
قال رجلان من الذين يخافون أنعم الله عليهما ادخلوا
عليهم الباب فإذا دخلتموه فإنكم غالبون ﴿٢٣﴾ وعلى
الله فتوكلوا إن كنتم مؤمنين ﴿٢٤﴾ قالوا يا موسى إنا لن
ندخلها أبدا ما داموا فيها فاذهب أنت وربك فقاتلا إنا
هاهنا قاعدون ﴿٢٥﴾ قال رب إني لا أملك إلا نفسي وأخي

je žrtva bila primljena, a od drugog se nije primila. Tada onaj reče drugomu: »Tebe ću ubiti«, a ovaj odgovori: »Žrtve Bog prima samo od dobrih i bogobojaznih.[23]) 31 Ti si potegao svoju ruku na me da me ubiješ, a ja svoje ruke neću na te potegnuti da tebe ubijem. Ja se bojim Boga, Gospodara sveukolike vasione. 32 Ja hoću da se ti povratiš sa mojim grijehom *(jer ćeš me ubiti)* i sa tvojim grijehom *(jer nasilje činiš),* pa ćeš onda biti među drugovima paklenskim. A to i jest kazna nasilnika. 33 *(Kabil ne sluša)* pristade uz strast svoju i prige da brata svoga ubije. Ubi ga i posta očajan i smiriti se ne mogaše. 34 Za tim mu Bog posla vranu, koja rovljaše po zemlji, da mu pokaže i pouči ga kako će zaroviti tijelo svoga mrtvoga brata. Reče on: Jao meni zar i ja ne mogu učiniti kao ova vrana, pa da pokrijem i zarovim tijelo svoga mrtvog

---

[23]) Ovaj ajet upućuje na priču o Habilu i Kabilu. U Starom zavjetu (Knjiga postanje 3:3—12) o ovome se govori i kaže se, da je Habil bio pastir, a Kabil ratar. Kabil je donio žrtvu Bogu u zemaljskim plodovima, a Habil od prvina svoga stada i od njihove pretiline. Prinos ili žrtva Habilova bude primljena, a onda se na dugo govori o tome zašto nije Kabilov prinos bio primljen.

Po riječima Imami Hasana i Dahhaka sa ovim se ukazuje na dvojicu ljudi iz roda Israilova, jer se svakom čovjeku može reći da je sin Ademov. Iz ovog kur'anskog izlaganja se može razabrati da se sa ovim pokazuje na atentat, koga su Židovi spremali protiv Hazreti Muhammeda. U tom slučaju sin Israilov bi bio onaj, što se htio ogriješiti o sina Ismailova. U ovom slučaju taj sin Ismailov je Hazreti Muhammed. Ako ovo ovako tumačenje prihvatimo, onda ova dva dijela, koji slijede iza ovog dijela, treba da shvatimo, da se Židovi i kršćani podsjećaju na danu obavezu i ugovor, te ih se upućuje da shvate, da su pokvarili ugovor i obaveze, koje su preuzeli.

brata,[24]) Iza toga se pokaja. 35 Radi toga smo Mi naredili Izraelićanima: Ko god ubije nekoga bez grijeha, ili radi toga, da smutnju izvede na zemlji, biće kao da je sve ljude pobio, a ko jednog čovjeka živa ostavi, kao da je sve ljude oživio. Njima su dolazili poslanici Naši sa jasnim dokazima. Iza toga ih je mnogo skrenulo s pravog puta, da bi po zemlji smutnju, nasilje i ubijstva činili. 36 Kazna je onima, koji ratuju sa Bogom i poslanikom Njegovim i po zemlji smutnju čine,[25]) da se ubiju, ili objese, ili da im se ruke i noge naizmjence posijeku, ili da se proćeraju iz zemlje.[26]) To im je, da bi na zemlji kaznu i poniženje osjetili, a na Sudnjem danu ih čeka teška i velika kazna. 37 Samo koji se pokaju prije nego što vama u ruke padnu i prije nego ih vi mognete kazniti *(izuzimaju se)*. Znajte da je Bog milostiv i da oprašta.

فافرق بيننا وبين القوم الفاسقين ﴿٢٥﴾ قال فإنها
محرمة عليهم أربعين سنة يتيهون في الأرض فلا
تأس على القوم الفاسقين ﴿٢٦﴾ واتل عليهم نبأ ابني
آدم بالحق إذ قربا قربانا فتقبل من أحدهما ولم يتقبل من
الآخر قال لأقتلنك قال إنما يتقبل الله من المتقين ﴿٢٧﴾
لئن بسطت إلي يدك لتقتلني ما أنا بباسط يدي إليك
لأقتلك إني أخاف الله رب العالمين ﴿٢٨﴾ إني أريد أن
تبوأ بإثمي وإثمك فتكون من أصحاب النار وذلك جزاء
الظالمين ﴿٢٩﴾ فطوعت له نفسه قتل أخيه فقتله
فأصبح من الخاسرين ﴿٣٠﴾ فبعث الله غرابا يبحث في الأرض
ليريه كيف يواري سوأة أخيه قال يا ويلتى أعجزت

---

24) Stari zavjet o ovome ne govori. Ali ovim se upućuje čovjek, da oko sebe život proučava i iz toga pouku crpi.

25) Ovim se misli na židove, jer su oni protiv Hazreti Muhammeda i muslimana u glavnom vodili ratove i smutnju stvarali. Općenito je usvojeno mišljenje, da sa smutljivcima i revolucionarcima u jednoj čvrstoj i uređenoj zajednici, u kojoj je svaki pojedinac obezbijeđen, treba postupati kao sa ubojicama i zločincima. Kazna o kojoj se govori je iz četiri ruke. Razumije se, da kaznu treba primjenjivati kod svakog slučaja prema raznim okolnostima i uvjetima pod kojima je zločin počinjen. Ako ubojica počini zločin u nakani da izazove smutnju, onda treba i njega smrću kazniti. Ako ubojica to djelo bude učinio na zvjerski način, onda ga treba objesiti. Ako se u pojedinim slučajevima pokaže, da ne treba tako stroge kazne primjenjivati, onda se može zadovoljiti i sa zatvorom. To je dakle cilj, koji Kur'an sa ovim ajetom ističe.

26) »Da se proćeraju iz zemlje« prema tumačenju Imami Azama Ebu Hanife sa ovim ajetom se misli da se zatvore. Ovo mišljenje su pri-

أن أكون مثل هذا الغراب فأواري سوءة أخي فأصبح
من النادمين ﴿٣١﴾ من أجل ذلك كتبنا على بني إسرائيل
أنه من قتل نفسا بغير نفس أو فساد في الأرض فكأنما
قتل الناس جميعا ومن أحياها فكأنما أحيا الناس جميعا
ولقد جاءتهم رسلنا بالبينات ثم إن كثيرا منهم بعد
ذلك في الأرض لمسرفون ﴿٣٢﴾ إنما جزاء الذين يحاربون الله
ورسوله ويسعون في الأرض فسادا أن يقتلوا أو يصلبوا
أو تقطع أيديهم وأرجلهم من خلاف أو ينفوا من الأرض
ذلك لهم خزي في الدنيا ولهم في الآخرة عذاب عظيم
﴿٣٣﴾ إلا الذين تابوا من قبل أن تقدروا عليهم فاعلموا أن
الله غفور رحيم ﴿٣٤﴾ يا أيها الذين آمنوا اتقوا الله وابتغوا

DIO. 6 — KAZNA ZA NASRTLJIVCE.

38 O vjernici! Pazite na svoje dužnosti prema Bogu. Tražite načina, da Mu se pribli-žite. Borite se na Njegovu putu, ako hoćete da budete spašeni. 39 Zaista, koji ne vjeruju, kad bi njihovo bilo sve što je na zemlji i još toliko, ne bi im bilo prim-ljeno, ako bi to htjeli žrtvovati da se spasu od kazne Sudnjeg dana. Njih čeka grozna i stra-šna kazna. 40 Oni žele, da iza-đu iz pakla, ali oni neće izaći iz pakla. Njih čeka tamo trajna kazna. 41 Kradljivcu i kradlji-vici osijecite ruke za kaznu, što su taj grijeh počinili i neka to bude od Boga kazna za pouku. Bog je moćan i mudar.[27]) 42 A ko se pokaje poslije ovog svog

hvatili i filolozi (Razi). Uzrok ovome je jasan. Nekoga protjerati sa zemlje je nemoguće. Prema tome protjerati sa zemlje jest pritvoriti u zatvor. Ako bi se uzelo da treba zločinca protjerati iz mjesta gdje je zločin počinio, onda mjesto zatvora bi se moglo uzeti progonstvo.

[27]) Vidjeli smo u prethodnim ajetima, da je kazna za one, koji ratuju i dižu se protiv Boga i Njegova poslanika iz četiri ruke: Ubijanje, vješanje, siječenje ruku i nogu naopačke i progonstvo. Najteža kazna je vješanje, a najlakša progonstvo ili zatvor. Pošto je krađa lakši zločin od smutnje, treba i kazna da bude lakša. Uzevši ovo u obzir kažnjavanje kradljivca sa siječenjem ruke je vrlo teška kazna. Najlakša kazna za ovaj zločin je zatvor.

Iz ovoga ajeta razabiremo slijedeće činjenice:

1. U prvom redu se govori da kazna siječenja ruke treba da posluži kao primjer. Kazne koje se primjenjuju za pouku ističu naročitu važnost zločina, i ako zločinac dođe u takav položaj i stanje da više nema mogućnosti za njegov popravak, onda treba primijeniti ovu kaznu.

2. Ajet koji slijedi iza ovoga upućuje, da ovu kaznu ne treba primjenjivati na one, koji se pokaju i poprave se. Ovako se objašnjava da se ova kazna ima primjenjivati samo na one zločince, za koje nema mogućnosti ni izgleda, da će se popraviti. Radi toga se ne smije dati

nasilja i popravi se, Bog će njegovo pokajanje primiti, Svakako Bog oprašta i milostiv je. 43 Zar ti ne znaš, da zaista Bogu pripada vlast na nebu i na zemlji. Kažnjava koga hoće, a oprašta kome hoće. Allah sve može učiniti. 44 O poslaniče! Neka te ne žaloste koji lete u nevjerstvo, a ustima svojim govore: Mi vjerovasmo, ali im srca njihova nisu vjerovala; a ni Židovi, koji osluškuju laži i prisluškuju za neke druge ljude koji ti nisu došli.[28]) Oni znajući mjesta pojedinih riječi, mijenjaju ih i stavljaju ih na druga mjesta *(mijenjaju riječi, koje im je Bog u Tevratu objavio)*. Govore: Ako

إليه الوسيلة وجاهدوا في سبيله لعلكم تفلحون ﴿٣٥﴾
إن الذين كفروا لو أن لهم ما في الأرض جميعا ومثله معه
ليفتدوا به من عذاب يوم القيامة ما تقبل منهم ولهم عذاب
أليم ﴿٣٦﴾ يريدون أن يخرجوا من النار وما هم بخارجين منها
ولهم عذاب مقيم ﴿٣٧﴾ والسارق والسارقة فاقطعوا
أيديهما جزاء بما كسبا نكالا من الله والله عزيز حكيم
﴿٣٨﴾ فمن تاب من بعد ظلمه وأصلح فإن الله يتوب عليه إن الله
غفور رحيم ﴿٣٩﴾ ألم تعلم أن الله له ملك السماوات و
الأرض يعذب من يشاء ويغفر لمن يشاء والله على كل
شيء قدير ﴿٤٠﴾ يا أيها الرسول لا يحزنك الذين يسارعون
في الكفر من الذين قالوا آمنا بأفواههم ولم تؤمن قلوبهم

---

prilika da se pokaju oni, koji su nepopravljivi zločinci i kradljivci. Ako se može popraviti i ako to svojim načinom života obećava, onda će se kazniti prema samom zločinu zatvorom ili kojom drugom kaznom i onda se može slobodno pustiti.

3. Ova kazna da se za zločin krađe ruka posiječe, postavljena je u 36 ajetu gdje se govori o velikim zločinima. Kad se mogu kazniti kaznom zatvora koji počine velike i teške zločine, pa onda se ista kazna može primijeniti i za one, koji počine zločin krađe.

4. Historijski je utvrđeno da mnogi kradljivci u početku Islama nijesu bili kažnjavani za učinjeni zločin siječenjem ruke.

5. Učenjaci i pravnici koji su prihvatili, da se kradljivcu mora za kaznu posjeći ruka, postavili su mnogo uvjeta, da bi se ta kazna mogla izvršiti.

U historiji Islama čitamo ovu zgodu: Omejevićki halifa Hišam je poprimio da kradljivce kazni sa zatvorom od dvije godine, umjesto da za kaznu ruku odsiječe, ali pošto se krađa jako raširila bio je prisiljen povratiti kaznu siječenja ruke. Kad nebi krađa bila raširena, zadovoljilo bi se kažnjavanjem kradljivca sa dvije godine zatvora.

Dakle kad bi dopuštale društvene prilike i društveni poredak onog doba, kradljivci bi se kažnjavali zatvorom, ali da se među kradljivcima nebi krađa uobičajila i da im nebi ušla u krv, te da bi se oni popravili, trebalo je u izvjesnim časovima i ovu kaznu primijeniti.

28) Misli se na Židove iz Hajbera.

سورة المائدة

150 ١٥٠

ومن الذين هادوا سماعون للكذب سماعون لقوم آخرين
لم يأتوك يحرفون الكلم من بعد مواضعه يقولون إن أوتيتم هذا
فخذوه وإن لم تؤتوه فاحذروا ومن يرد الله فتنته فلن تملك
له من الله شيئا أولئك الذين لم يرد الله أن يطهر قلوبهم لهم
في الدنيا خزي ولهم في الآخرة عذاب عظيم ﴿٤١﴾ سماعون
للكذب أكالون للسحت فإن جاءوك فاحكم بينهم أو أعرض
عنهم وإن تعرض عنهم فلن يضروك شيئا وإن حكمت
فاحكم بينهم بالقسط إن الله يحب المقسطين ﴿٤٢﴾
وكيف يحكمونك وعندهم التوراة فيها حكم الله
ثم يتولون من بعد ذلك وما أولئك بالمؤمنين ﴿٤٣﴾ إنا
أنزلنا التوراة فيها هدى ونور يحكم بها النبيون

vam je ovo dano, uzmite ga, a ako nije, čuvajte se. Koga Bog hoće da zavede, ne može ništa Boga zapriječiti da to učini. To su ljudi za koje Bog neće da im čista budu srca njihova. Oni će u zemnom životu doživiti poniženje i sramotu, a na Sudnjem danu ih čeka velika i teška kazna. 45 Oni osluškuju laži i žderu zabranjeni imetak. Ako ti dođu sudi im, ili se okreni od njih. Ako im ti zakreneš lice, neće ti ništa moći naškoditi. Ako im sudiš, budi im pravedan.[29]) Svakako Bog voli pravedne i uviđavne. 46 Kako će se oni obraćati tebi, da im ti sudiš, a kod njih je Tevrat, u kome se nalaze zapovijedi Božje.[30]) Oni će se iza toga okrenuti *(i ako će govoriti, da ti pravo govoriš i sudiš)*, jer oni nisu pravi vjernici.

DIO. 7 — KUR'AN I KNJIGE KOJE SU PRIJE OBJAVLJIVANE.

47 Mi smo objavili Tevrat, koji vodi pravom stazom i puteve

---

29) Razne društvene skupine, koje su u Medini boravile, ujedinile su se. U svim sporovima, koji bi među njima nastali, obraćali bi se Božjem Poslaniku. Židovi su u to doba otvoreno svoje neprijateljstvo ispoljili prema Islamu. Božjem Poslaniku se dopušta, da ne sudi u stvarima i sporovima, koji među njima nastanu. Uza sve to, ako bi među njima i sudio, traži se od njega, da potpuno pravedno sudi. To je najsjajnija odlika Božjeg Poslanika da je među strankama, koje bi se zavadile, izricao svoje presude sa najvećom pravednošću tako, da bi se i najljući neprijatelji s tim pomirili i potpuno zadovoljavali.

30) Židovi su htjeli, da izbjegnu teške propise Musaova šeriata, pa su se radi toga htjeli sklonuti pod zaštitu blažih kaznenih propisa Islama. Ovaj njihov postupak je bio potpuno oprečan njihovom vjerovanju i time su omalovažavali Musaov vjerozakon.

osvjetljava.[31]) Po njemu su sudili poslanici *(Izraelićana)*, koji su bili odani Bogu, narodu židovskom, a i učenjaci i duhovne vođe *(njihove)*. Njima je bilo naređeno, da čuvaju Knjigu Božju. Svi su oni za ovu Knjigu svjedočili *(da je istinita)*. Onda se ne bojte ljudi, nego se samo Mene bojte! Ne žrtvujte znakove i dokaze Moje za neznatne i male koristi! Ko ne bude sudio i postupao po onome, kako je Bog objavio, spada među nevjernike.[32]) 48 Mi smo im u Tevratu naredili dušu za dušu *(da se ubije ko umorstvo ili ubojstvo počini)*, oko za oko, nos za nos, uho za uho, a rane će se odmazditi.[33]) Kome parničar ili tužitelj

---

[31]) Ajeti 47—50 ovog poglavlja upućuju nas da su Tevrat i Inđil u svome pravom sadržaju kako su od Boga objavljeni, Božje Objave, da upućuju na pravi put i vode svjetlu Istine. Ovo svaki musliman vjeruje.

Kršćanski kritičari i ispitivači ističući ove ajete nastoje i žele da ovim dokažu da su Tevrat i Indžil očuvani od raznih promjena i iskrivljivanja. Oni griješe. U ovim ajetima ima mnogo objašnjavanja, koja se odnose na ove svete knjige. Prije nego počnemo o ovome govoriti, potrebno je obratiti se na 51 ajet, u kome je istaknuto stanovište Kur'ana prema ranije objavljenim svetim knjigama kao i o sadržini ovih knjiga. Čitatelji neka pogledaju bilješke kod 51 ajeta. Ovaj ajet nam u prvom redu ističe, da je Tevrat Božja Objava i upućuje nas da uz to što sadrži upute, rasvjetljava staze i puteve. Ovo što smo gore naveli svaki musliman prima. Jedna je tačka koju ne možemo usvojiti i primiti, a to je da bi njihove upute mogle ostati potpuno sačuvane od ma kakvih promjena, a druga tačka koju isto tako ne možemo usvojiti je, da su ove knjige upućene čitavom čovječanstvu u svim vremenima i svim stoljećima. Tačno je da se u ovim knjigama nalaze upute i svjetlo, ali samo za jedan narod i za jedno ograničeno doba.

Kršćanski kritičari zaboravljaju da je Židovima kasnije poslan Indžil i ako je Tevrat sadržavao upute i staze osvjetljavao. Dakle svjetlo i upute koje su bile u Tevratu sadržane, nijesu Židovima za sva vremena bile dovoljne, i radi toga se ukazala potreba za jednu novu objavu.

Kur'an uz navedene uslove prima i kaže da je Tevrat sadržavao vidjelo i upute, ali samo za jedan narod i za jedan ograničeni period.

[32]) Ovaj ajet govori da su židovski učenjaci bili obvezani sa onima, koji su narod upućivali da Tevrat čuvaju, ali nigdje ne govori da su oni vršeći ovu dužnost, Tevrat u njegovoj potpunoj čistoći predali pokoljenjima, koja su kasnije dolazila.

[33]) »Ako li se dogodi smrt, tada ćeš uzeti život za život. Oko za oko, zub za zub, ruku za ruku, nogu za nogu. Užeg za užeg, ranu za ranu, modricu za modricu« (Druga knjiga Mojsijeva 21:23—25).

»I ko rani bližnjega svojega, kako učini tako da mu bude. Ulom za ulom, oko za oko, zub za zub, kako ošteti tijelo čovjeku, onako da mu se učini« (Treća knjiga Mojsijeva 24:19—21).

Kur'an je ostavio ove propise koji se odnose na ubicu, a onda još i za druge slučajeve kazne odredio.

١٥١ المائدة 151

الَّذِينَ أَسْلَمُوا لِلَّذِينَ هَادُوا وَالرَّبَّانِيُّونَ وَالْأَحْبَارُ بِمَا
اسْتُحْفِظُوا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ وَكَانُوا عَلَيْهِ شُهَدَاءَ فَلَا
تَخْشَوُا النَّاسَ وَاخْشَوْنِ وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا وَمَنْ
لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ ۝
وَكَتَبْنَا عَلَيْهِمْ فِيهَا أَنَّ النَّفْسَ بِالنَّفْسِ وَالْعَيْنَ بِالْعَيْنِ
وَالْأَنْفَ بِالْأَنْفِ وَالْأُذُنَ بِالْأُذُنِ وَالسِّنَّ بِالسِّنِّ وَالْجُرُوحَ
قِصَاصٌ فَمَنْ تَصَدَّقَ بِهِ فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَهُ وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ
بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ۝ وَقَفَّيْنَا عَلَىٰ آثَارِهِمْ
بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرَاةِ وَآتَيْنَاهُ
الْإِنْجِيلَ فِيهِ هُدًى وَنُورٌ وَمُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرَاةِ
وَهُدًى وَمَوْعِظَةً لِلْمُتَّقِينَ ۝ وَلْيَحْكُمْ أَهْلُ الْإِنْجِيلِ

oprosti, treba da svoj grijeh otkupi. Ko ne bude sudio po objavi Božjoj, spada među silnike. 49 I Mi smo za njima poslali Isaa sina Merjemina da njihovim stopama pođe, potvrđujući Tevrat, koji je pred njim bio.[34]) Dali smo mu Inđil u kome je izložen pravi put i svjetlo, da s njim potvrdi Tevrat koji je pred njima, i da bude vođa i naputitelj bogobojaznima. 50 Neka sljedbenici Indžila sude onako, kako im je Bog u njemu objavio. Ko ne bude sudio kako je Bog objavio, spada među one, koji Bogu griješe. 51 Mi smo tebi *(Muhammede!)* objavili Knjigu *(Kur'an)* sa pravom Istinom, da potvrdi Knjige, koje su ranije objavljivane i da ih pazi i čuva[35]) *(da se ne izvrnu)*. Sudi po onome, kako ti je Bog objavio. Ne slijedi strasti njihove, i ne napuštaj stazu Istine, koja ti je došla. Mi smo svima vama dali jedan zakon[36]) i otvorili vam jedan put. Da je Bog htio, stvorio bi vas kao jedan narod. Ali Bog hoće da vas iskuša sa onim *(zakonima)*, što vam je dao.[37]) Natječite se u dobrim djelima. Svi-

[34]) Indžil se u mnogim tačkama razlikuje od Musaova vjerozakona, ali ako se uzmu u obzir osnovi i jedne i druge knjige, onda Indžil utvrđuje propise Tevrata, to jest podudaraju se u temeljnim zasadama i odredbama.

[35]) Ovdje se iznosi da je Kur'an čuvar knjigâ, koje su ranije objavljene. Na ovaj način je u Kur'an sve došlo što je u ranijim knjigama bilo od vrijednosti, te se tako objašnjava da su sve osnovne stvari došle u Kur'an i sačuvale se od raznih promjena i iskrivljavanja.

[36]) Prije Kur'ana su svakom narodu napose davani zakoni po kojima će se uputiti na pravi put. Sa Kur'anom su ujedinjeni i izjednačeni putevi koji vode do Istine i osigurane potrebe u tom pravcu svih naroda i svih vremena.

[37]) Čovjek je sa svojom snagom razumijevanja i razlikovanja nadmašio sva druga stvorenja. Čovjek razlikuje pravi put od krivog i koji

ćete se pred Boga povratiti. On će vam objasniti sve, u čemu se vi ne slažete. 52 Sudi im po onome, kako ti je Bog objavio. Nipošto ne slijedi strasti i želje njihove. Čuvaj se i pazi se, da te ne zavedu od jednog dijela Objave, koju ti je Bog dao. Ako se oni okrenu, znaj, da Bog hoće da ih kazni za neke grijehe njihove. Zaista mnogo ljudi Bogu griješe. 53 Zar oni traže propise iz doba neznaboštva i idolopoklonstva. Zar može od Boga boljeg i pravednijeg sudije biti za ljude, koji istinski vjeruju.

سورة المائدة

152 ١٥٢

بما أنزل الله فيه ومن لم يحكم بما أنزل الله فأولئك هم
الفاسقون ﴿٤٧﴾ وأنزلنا إليك الكتاب بالحق مصدقا
لما بين يديه من الكتاب ومهيمنا عليه فاحكم بينهم بما أنزل
الله ولا تتبع أهواءهم عما جاءك من الحق لكل جعلنا
منكم شرعة ومنهاجا ولو شاء الله لجعلكم أمة واحدة
ولكن ليبلوكم في ما آتاكم فاستبقوا الخيرات إلى الله
مرجعكم جميعا فينبئكم بما كنتم فيه تختلفون ﴿٤٨﴾
وأن احكم بينهم بما أنزل الله ولا تتبع أهواءهم واحذرهم
أن يفتنوك عن بعض ما أنزل الله إليك فإن تولوا فاعلم أنما
يريد الله أن يصيبهم ببعض ذنوبهم وإن كثيرا من الناس
لفاسقون ﴿٤٩﴾ أفحكم الجاهلية يبغون ومن أحسن

DIO. 8 — MUSLIMANI I NEPRIJATELJI.

54 O vjernici! Židove i kršćane ne uzimajte za prijatelje.[38]) Oni su jedni drugima prijatelji. Ko od njih bude tražio zaštite i pomoći spada među njih. Bog neće uputiti narod koji nasilje čini.[39]) 55 Ti ćeš vidjeti one,

---

hoće izbire. Ostale životinje žive sagibajući šiju pred onim što su navikle da rade i kako su navikle da žive. Čovjek koji se kreće pomoću snage razlikovanja i raspoznavanja ide raznim putevima i stazama, slijedi razne pravce. Kad bi čovjek bio stvoren tako, da se nebi mogao koristiti snagom razlikovanja i raspoznavanja raznih stvari, onda nebi bio u stanju da se ovako visoko uzdigne i dođe do svog vladajućeg položaja u svijetu.

38) Kad su dva naroda u ratnom stanju i ako su pojedinci jedne strane u prijateljskim vezama sa izvjesnim pojedincima druge strane, ipak će se i prema njima neprijateljski postupati. I Kur'an to objašnjava. Ovo se ističe i u ajetima, koji će kasnije doći, a u kojima se govori o neuspjesima i o pobjedi u ratu.

39) Svi su nevjernici zaboravivši svoje međusobne zadjevice, uspostavili zajednički front protiv Islama. Radi toga se pravovjernim zabranjuje da sa ovim ujedinjenim neprijateljima svojim podržavaju prijateljske veze i da od njih traže pomoći. Prepasti se od neprijateljske snage i od pojedinih neprijatelja tražiti pomoći, znači ne vjerovati u pobjedu Islama.

الجزء السادس

١٥٣ 153

مِنَ اللَّهِ حُكْمًا لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴿٥٤﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا
الْيَهُودَ وَالنَّصَارَىٰ أَوْلِيَاءَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ
مِنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٥٥﴾
فَتَرَى الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ يُسَارِعُونَ فِيهِمْ يَقُولُونَ نَخْشَىٰ
أَنْ تُصِيبَنَا دَائِرَةٌ فَعَسَى اللَّهُ أَنْ يَأْتِيَ بِالْفَتْحِ أَوْ أَمْرٍ مِنْ عِنْدِهِ
فَيُصْبِحُوا عَلَىٰ مَا أَسَرُّوا فِي أَنْفُسِهِمْ نَادِمِينَ ﴿٥٦﴾ وَيَقُولُ
الَّذِينَ آمَنُوا أَهَٰؤُلَاءِ الَّذِينَ أَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ إِنَّهُمْ
لَمَعَكُمْ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فَأَصْبَحُوا خَاسِرِينَ ﴿٥٧﴾ يَا أَيُّهَا
الَّذِينَ آمَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهُ بِقَوْمٍ
يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى الْكَافِرِينَ
يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ ذَٰلِكَ

čija su srca bolesna, žure se njima govoreći: »Bojimo se da nas kakva nesreća *(od njih)* ne snađe«. Možda će Bog podariti pobjedu, ili će od njega nešto stignuti, pa će se kajati radi onoga, što su u sebi potajno skrivali. 56 Koji vjeruju govore: Jesu li ovo oni, koji se zaklinju: »Mi smo svim svojim snagama uz vas«? Sva su djela njihova u ludo otišla. Oni su na štetu i gubitak udarili. 57 O vjernici! Ko se od vas iznevjeri i svoju vjeru napusti, Bog će dovesti ljude koje On voli, i koji Njega vole.[40]) Oni će sa vjernicima blago postupati, a prema nevjernicima će biti grubi i okrutni, boriće se na Božjem putu i neće se plašiti prekora i ogovaranja klevetnika. Ovo je pomoć Božja, koju On daje kome hoće. Božji *(darovi su)* obilni i On zna *(ko zaslužuje kakvu nagradu)*. 58 Vaš prijatelj i pomagač je Bog, Njegov Poslanik i pravi vjernici koji klanjaju namaz i dijele zekat u potpunoj skrušenosti. 59 Ko bude za svog prijatelja i pomagača uzeo Boga, Njegova Poslanika i pravovjerne, neka bude siguran, da će pobijediti, koji se čvrsto uz Boga drže.

---

[40]) Božji Poslanik (neka ga Bog blagoslovi i spasi) dok je boravio u Medini stalno se množio i uvećavao broj pravovjernih. Dok bi jedan čovjek istupio iz vjere, čitave bi gomile drugih u Islam stupale i ulazile i žrtvovale se za napredak Islama i tjelesima i imecima svojim. Odmah poslije smrti Božjeg Poslanika tri plemena su se iznevjerila i istupila iz Islama, te je s njima Hazreti Ebu-Bekir borbu vodio. Možda ove Božje riječi upućuju na ovo Ebu-Bekirovo doba, kad se on borio sa ovim odmetnicima od vjere. Tada su njegovi drugovi, savjetnici i pomagači bili ljudi »koje Bog voli i koji Boga vole«.

DIO. 9 — O LJUDIMA KOJI ISLAM OMALOVAŽAVAJU.

سورة المائدة

154 ١٥٤

فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٥٨﴾ إِنَّمَا
وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ
وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ ﴿٥٩﴾ وَمَنْ يَتَوَلَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ
وَالَّذِينَ آمَنُوا فَإِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْغَالِبُونَ ﴿٦٠﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ
آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَكُمْ هُزُوًا وَلَعِبًا مِنَ
الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَالْكُفَّارَ أَوْلِيَاءَ
وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٦١﴾ وَإِذَا نَادَيْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ
اتَّخَذُوهَا هُزُوًا وَلَعِبًا ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٦٢﴾
قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ هَلْ تَنْقِمُونَ مِنَّا إِلَّا أَنْ آمَنَّا بِاللَّهِ
وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلُ وَأَنَّ أَكْثَرَكُمْ فَاسِقُونَ
﴿٦٣﴾ قُلْ هَلْ أُنَبِّئُكُمْ بِشَرٍّ مِنْ ذَٰلِكَ مَثُوبَةً عِنْدَ اللَّهِ

60 O vjernici! Ne uzimajte za prijatelje one, kojima je prije vas bila Knjiga objavljena i nevjernike, koji se igraju sa vjerom vašom i ruglu je izvrgavaju. Ako ste vjernici, bojte se Boga savjesno ispunjavajući svoje dužnosti. 61 Kada ih vi pozivate na namaz *(molitvu)*, oni se tome izrugivaju i od toga igračku prave. To su ljudi, koji su bez pameti i razuma. 62 Reci: O sljedbenici Knjige! Zar vam se mi ne sviđamo samo zato, što vjerujemo Boga i ono što je nama objavljeno i što je prije objavljeno, a najveći dio između vas su hrđavi ljudi i nevaljalci, *(pa zašto vam se nebi sviđali i zašto bi nam se osvećivali?)*. 63 Reci: Hoćete li da vas obavijestim, ko je kod Boga najgori i ko će kod Njega najveću kaznu zaslužiti? To su oni, na koje je prokletstvo Božje palo i na koje se srdžba i gnjev Božji izlio, koje je Bog pretvorio u majmune i svinje i koji su se satani poklonili. To su oni, koji će imati *(kod Boga)* najgore mjesto i položaj i koji su potpuno zabludili i skrenuli s pravog puta.[41]) 64 Kada vam dođu, govore: Mi smo vjerovali. A oni, kako su vam došli kao nevjernici i izašli su i rastavili se od vas kao nevjernici. Bog najbolje zna šta oni u sebi skrivaju. 65 Mnoge između njih vidiš kako se žure na griješna djela, nasilja i da žderu što je zabranjeno. Ružna su to djela, što ih oni čine! 66

---

[41]) Jasno je da se ovdje govori o židovima i kršćanima. Majmunisanje i svinjski nagoni izražavaju njihova duševna raspoloženja. Slijedeći ajeti govore kako ovi ljudi sa majmunskim i svinjskim pobudama dolaze Božjem Poslaniku kao nevjernici i rastavljaju se od Njega kao nevjernici.

من لعنه الله وغضب عليه وجعل منهم القردة والخنازير
وعبد الطاغوت أولئك شر مكانا وأضل عن سواء
السبيل ٦٠ وإذا جاءوكم قالوا آمنا وقد دخلوا بالكفر
وهم قد خرجوا به والله أعلم بما كانوا يكتمون ٦١
وترى كثيرا منهم يسارعون في الإثم والعدوان وأكلهم
السحت لبئس ما كانوا يعملون ٦٢ لولا ينهاهم
الربانيون والأحبار عن قولهم الإثم وأكلهم السحت
لبئس ما كانوا يصنعون ٦٣ وقالت اليهود يد الله
مغلولة غلت أيديهم ولعنوا بما قالوا بل يداه مبسوطتان
ينفق كيف يشاء وليزيدن كثيرا منهم ما أنزل
إليك من ربك طغيانا وكفرا وألقينا بينهم العداوة

Za što im ne zabranjuju učenjaci i pobožni ljudi njihovi, da govore griješne riječi i žderu ono što je zabranjeno? Kako je ružno što oni rade! 67 Židovi govore: »Božja je ruka svezana *(stisnuta)*«. Neka su njihove ruke svezane i proklete zbog onoga, što govore. Ne, Božje su ruke otvorene.[42]) Dariva kako hoće. Kod njih će se još više povećati razuzdanost i nevjerstvo radi objave *(Kur'ana),* koja ti je od tvog Gospodara objavljena i poslana. Mi smo ubacili i unijeli neprijateljstvo i mržnju među njih sve do Sudnjeg dana. Kadgod oni zapale oganj ratni, Bog ga ugasi. Oni se trude da na zemlji smutnju izazivaju. Bog ne voli smutljivce. 68 Kad bi sljedbenici knjige *(Tevrata i Indžila)* vjerovali i čuvali se *(nevaljalština),* sigurno bi Mi pokrili njihove opačine i nevaljalštine i uveli bi ih u blagodatne vrtove rajske. 69 Kad bi oni izvršavali i ispunjavali Tevrat i Indžil *(njihove propise i zapovijedi)* i ono, što im je od njihova Gospodara objavljeno, sigurno bi uživali sve blagodati, koje rastu i dolaze iznad njih i ispod nogu njihovih.[43]) Između njih ima ih, koji se drže sredine. Kako je ružno što većina njih radi!

---

[42]) židovi su se izrugivali muslimanima kad su oni sakupljali priloge da vode obranbeni rat. Govorili su: zar treba sakupljati priloge od nekoga radi obrane i čuvanja onoga što Bog naređuje. Po njihovom mišljenju nije bilo potrebe sakupljati priloge za ovaku stvar. Radi toga su židovi govorili: »Bog je siromah, a mi smo bogati« (3:184). Kur'an kaže: »Neka su njihove ruke stisnute«, a zatim »i proklete«. Sa ovim se muslimanima kaže da će pobijediti.

[43]) Blagodati koje dolaze iznad njih, to je duhovna hrana — Božja Objava, a blagodati koje rastu i dolaze ispod nogu njihovih, to je tjelesna hrana.

DIO. 10 — BEZPUĆE KRŠĆANA.

والبغضاء الى يوم القيمة كلما اوقدوا نارا للحرب اطفاها
الله ويسعون في الارض فسادا والله لا يحب المفسدين
٦٤ ولو ان اهل الكتاب امنوا واتقوا لكفرنا عنهم
سياتهم ولادخلناهم جنات النعيم ٦٥ ولو انهم
اقاموا التورية والانجيل وما انزل اليهم من ربهم لاكلوا
من فوقهم ومن تحت ارجلهم منهم امة مقتصدة وكثير
منهم ساء ما يعملون ٦٦ يا ايها الرسول بلغ ما انزل
اليك من ربك وان لم تفعل فما بلغت رسالته والله
يعصمك من الناس ان الله لا يهدي القوم الكافرين ٦٧
قل يا اهل الكتاب لستم على شيء حتى تقيموا التورية و
الانجيل وما انزل اليكم من ربكم وليزيدن كثيرا

70 O poslaniče! Pouči svakoga u onom što ti je objavljeno od tvog Gospodara. Ako to ne učiniš, nijesi izvršio svoje dužnosti poslanstva. Bog te čuva od ljudi.[44]) Sigurno Bog neće uputiti na pravi put ljude, koji ne vjeruju. 71 Reci: Sljedbenici Knjige! Ne brojite se *(da pripadate nekoj vjeri)*, dok ne izvršavate *(odredbe i zapovijedi)* Tevrata, Indžila i onoga što vam je od vašeg Gospodara objavljeno.[45]) Jako i mnogo će povećati kod njih *(o pravovjerni!)* neobuzdanost i nevjerstvo ono, što je vama od vašeg Gospodara objavljeno. Ne očajavaj *(Muhammede!)* radi toga naroda nevjerničkoga. 72 Zaista između onih, koji vjeruju, židovstvo ispovijedaju, zvjezdama se klanjaju i koji kršćanstvu pripadaju, neće straha osjećati i u tugu zapadati koji istinski Boga i Sudnji dan vjeruju i čine dobra djela. 73 Mi smo uzeli obavezu od sinova Izraelovih i poslali smo im poslanike. Kad god im je poslanik donio nešto što im se nije svi-

[44]) Dok je Božji Poslanik boravio u Mekki imao je kao svoje neprijatelje samo Kurejševiće. Poslije selenja u Medinu njegovi su se neprijatelji umnožili. židovi koji su boravili u Medini sačinjavali su jaku zajednicu. Oni su ispoljili svoje neprijateljstvo prema Božjem Poslaniku čim je počeo da o njima istinu govori. Osim toga Kurejševići su se digli sa ostalim arapskim plemenima protiv muslimana. Kur'an ne stupa ovdje u borbu sa krivim vjerovanjima pogana, nego se bori i sa smutnjama, koje čine židovi i sa zabludama kršćana. U ovim vrlo teškim i opasnim prilikama Kur'an obećaje Hazreti Muhammedu zaštitu Božju i kaže, da će ga ona sačuvati od nebrojenih opasnosti i mnogobrojnih neprijatelja. Tako je i bilo.

[45]) Židovi i kršćani nijesu čuvali knjiga, koje su bile objavljene, radi toga su i iskrivljene. Šta više nisu nastojali ni da sačuvaju originalne primjerke ovih knjiga.

منهم ما أنزل إليك من ربك طغيانا وكفرا فلا تأس
على القوم الكافرين ﴿٦٨﴾ إن الذين آمنوا والذين هادوا
والصابئون والنصارى من آمن بالله واليوم الآخر وعمل
صالحا فلا خوف عليهم ولا هم يحزنون ﴿٦٩﴾ لقد أخذنا ميثاق
بني إسرائيل وأرسلنا إليهم رسلا كلما جاءهم رسول
بما لا تهوى أنفسهم فريقا كذبوا وفريقا يقتلون ﴿٧٠﴾ و
حسبوا ألا تكون فتنة فعموا وصموا ثم تاب الله عليهم
ثم عموا وصموا كثير منهم والله بصير بما يعملون ﴿٧١﴾
لقد كفر الذين قالوا إن الله هو المسيح ابن مريم وقال
المسيح يا بني إسرائيل اعبدوا الله ربي وربكم إنه من
يشرك بالله فقد حرم الله عليه الجنة ومأواه النار وما

đalo, jedni bi ga u laž utjerali, a drugi bi ga ubijali. 74 Oni su mislili da ih neće nesreća snaći. Radi toga su bili i slijepi i gluhi. Zatim je Bog primio pokajanja njihova, ali su mnogi i poslije toga i slijepi i gluhi ostali.[46]) Bog vidi šta oni rade. 75 Bez sumnje su nevjernici, koji gogovore: »Mesih sin Merjemin je Bog«. Mesih *(Mesija)* im je rekao: »Sinovi Israilovi! Obožavajte Allaha koji je moj i vaš Gospodar«.[47]) Zaista ko Bogu druga daje, Bog će ga lišiti rajskog veselja, a njegovo je mjesto u paklu. Nasilnici neće imati pomagača. 76 Zaista su nevjernici, koji govore: »Bog je treći između trojice«.[48]) Samo je jedan Bog koga treba obožavati. Ako se ne okane ovih riječi, sigurno će nevjernike stignuti teška i užasna kazna. 77 Zar se oni neće povratiti Bogu i pokajati se i zar neće od Njega tražiti oprosta? Bog oprašta i milostiv je. 78 Mesih sin Merjemin je

---

[46]) židovima su stizale mnoge i mnoge opomene, ali se oni na njih nijesu obazirali. Oni su smatrali da su neki izabrani narod, pa da ih za njihove opačine neće stignuti nikakva kazna. židovi su od Nabukodonosora i babilonskih vladara doživjeli mnoge nevolje, nesreće i poniženja. Mnogo ih je bilo poubijano, a sve što je preostalo, to je bilo odvedeno u zarobljeništvo. Kaže se, da su i po drugi put ostali »gluhi i slijepi«. Sa ovim se upućuje na njihovu veliku zabludu kad su Isa'a a. s. počeli da obožavaju. Slijedeći ajet nam ovo jasno prikazuje.

[47]) Isa reče: »Gospodinu Bogu svojemu poklanjaj se i njemu jedinome služi« (Matijino evanđelje 4:10).

[48]) Ovdje se govori o kršćanskom trojstvu. Naročito treba upozoriti na jednu činjenicu kako ovdje tako i u poglavlju 4:172 gdje se govori o istoj stvari, da govoreći o ovom pitanju treba govoriti i o Hazreti Merjemi. Kršćani, naročito katolici kad govore o Merjemi kažu, da je majka božja i po tom svojstvu joj pripisuju božanstvo. Kur'an zajedno spominje i Merjemu i Isa a. s. i prikazuje ih samo kao ljude.

samo poslanik. Prije njega je mnogo poslanika došlo. Njegova majka je savršeno čestita žena. Oboje su *(kao i svi ostali ljudi)* jeli i hranili se.[49]) Pazi i gledaj! Kako smo Mi njima otvoreno znakove objasnili, ponovno pazi! Kako oni lica okreću! 79 Reci: Zar ćete vi napustiti Boga i obožavati one, koji vam ne mogu ni štete nanijeti ni koristi donijeti. Bog sve čuje i sve zna. 80 Reci: O sljedbenici Knjige! Istinu odbacujući u stranu ne prekoračujte granice u vjeri vašoj! Ne slijedite strasti i zablude ljudi, koji su prije vas zalutali, koji su mnoge u zabludu zaveli i skrenuli s pravog puta.[50])

DIO. 11 — MUSLIMANSTVO I KRŠĆANI.

81 Prokleti su nevjernici potomstva Israilova na usta Davudova i Isaa sina Merjemina. To ih je stiglo, jer su bili nepokorni i nasrtljivi.[51]) 82 Oni nisu nastojali, da jedni druge odvrate od opa-

---

[49]) Ovdje se kaže da su Isa i njegova majka kad bi osjetili glad jeli i pili kao i svi drugi ljudi i da se nipočemu nijesu od drugih ljudi razlikovali. Kad bi Isa bio nešto više i savršenije od čovjeka, ne bi imao ljudskih potreba.

[50]) Kršćani primajući dogmu o trojstvu prihvatili su zablude i vjerovanja ranijih naroda. To nam dokazuju savremena ispitivanja iz kojih dolazimo do zaključaka, da su kršćani poprimili mnoge stvari od starih neznabožačkih naroda.

[51]) Poslije Musa alejhisselama duhovnu i tjelesnu nadmoć sinova Izraelovih su predstavljale dvije velike ličnosti: Hazreti Davud i Hazreti Isa. Obojica su nagovještavali dolazak Hazreti Muhammedov. Obojica su govorili da će ih njihova nepokornost i neposlušnost dovesti do teških muka i nevolja. Opominjali su ih da se poprave, ali oni nisu ništa slušali. Radi toga nakon perioda svakog ovog poslanika židove bi snašle

čina, koje su radili! Kako je ružno što su oni radili! 83 Vidiš mnoge od njih, kako su prijatelji nevjernicima. Ružno je, što su oni sebi spremili da se srdžba i gnjev Božji na njih izlije i da u vječnom mučenju i patnji ostanu. 84 Da su oni vjerovali Boga, poslanika,[52]) ono što je njemu objavljeno, nebi nevjernike uzimali za svoje prijatelje. Ali su većina njih nevaljalci. 85 Sigurno ćeš naći, da su najveći neprijatelji pravovjernih Židovi i idolopoklonici. Naći ćeš da su kao prijatelji pravovjernima najbliži koji govore: Mi smo kršćani. To je stoga, što se među njima nalazi učenih i pobožnih svećenika i koji nisu oholi i ponosni.[53])

Džuz : 7

86 Kad slušaju i čuju ono što je objavljeno poslaniku, vidiš ih, kako im iz očiju suze teku, jer znaju za istinu. Govore: Naš Bože, mi smo vjerovali. Piši nas među one koji su *(istinu)* svjedočili.[54]) 87 Šta nam može smetati da ne vjerujemo Boga i u Istinu, koja je nama došla, a mi želimo da nas Bog uvrsti među dobre ljude. 88 Bog ih je nagradio, radi onoga što su govorili, sa vrtovima rajskim ispod kojih rijeke teku, a u kojima će oni vječno boraviti. To je nagrada onima, koji dobra djela čine. 89 Koji ne vjeruju i Naše znakove lažnim smatraju, to su drugovi strašnog pakla.

DIO. 12 — OPOMENE MUSLIMANIMA.

90 O vjernici! Ne zabranjujte sebi one lijepe i ugodne stvari koje vam je Bog dozvolio. Ne prekoračujte granice. Bog ne voli

teške nevolje. Zadesila ih je navala Babilonaca i bili su pobijeni ili odvedeni u zarobljeništvo. Kasnije su na njih navalili Rimljani, zemlju im porušili i njih na sve strane svijeta rastjerali.

[52]) Misli se na Muhammed alejhisselama čiji je dolazak Hazreti Musa nagovijestio. Da su židovi istinski Hazreti Musa-a vjerovali, sigurno bi vjerovali i u njegova nagovještavanja i ne bi se ujednili sa neprijateljima Hazreti Muhammedovim.

[53]) Ovdje se ističu dobre strane kršćana.

[54]) Ovdje se govori o kršćanima koji su primili Islam. Jedan između ovih je i abesinski Negus (Nedžašija) ili vladar. Prva seoba muslimana je bila u njegovu zemlju.

one koji granicu prekoračuju.[55]) 91 Jedite lijepe i čiste i dozvoljene stvari, koje vam je Bog dao. Ispunjavajte dužnosti vaše i bojte se Boga u koga vi vjerujete. 92 Bog vas neće kazniti ako ste se vi bez namjere i cilja zaklinjali,[56]) ali će vas učiniti odgovornim za zakletvu za koju ste se obvezali *(i radi toga)* će vas kazniti. *(Ako ovaku zakletvu prekršite)* otkupićete je, ako nahranite deset siromaha osrednjom hranom, kako vašu čeljad hranite, ili ih obučete i zaodjenete ili opraštanjem roba. Ko ne bude toga imao, postiće tri dana. To je otkup za vaše zakletve kada se budete zakletvi iznevjerili. Čuvajte zakletve vaše.[57]) Tako vam Bog tumači i objašnjava znakove Svoje, da bi zahvalni bili. 93 O vjernici! Vino, komar, žrtvenici poganski i upotrebljavanje strjelica za proricanje i gatanje, gnjusna su djela satanina. Klonite se i bježite od njih, ako želite spašeni biti. 94 Zaista satana želi, da među vas ubaci neprijateljstvo i mržnju u vinu i kockanju i da vas odvrati i spriječi da Boga ne spominjete i da namaz ne klanjate. Hoćete li se vi sustegnuti *(od opoj-*

عَلَىٰ لِسَانِ دَاوُودَ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ذَٰلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا
يَعْتَدُونَ ﴿٧٨﴾ كَانُوا لَا يَتَنَاهَوْنَ عَنْ مُنْكَرٍ فَعَلُوهُ
لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٧٩﴾ تَرَىٰ كَثِيرًا مِنْهُمْ يَتَوَلَّوْنَ الَّذِينَ
كَفَرُوا لَبِئْسَ مَا قَدَّمَتْ لَهُمْ أَنْفُسُهُمْ أَنْ سَخِطَ اللَّهُ
عَلَيْهِمْ وَفِي الْعَذَابِ هُمْ خَالِدُونَ ﴿٨٠﴾ وَلَوْ كَانُوا يُؤْمِنُونَ
بِاللَّهِ وَالنَّبِيِّ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مَا اتَّخَذُوهُمْ أَوْلِيَاءَ وَلَٰكِنَّ
كَثِيرًا مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٨١﴾ لَتَجِدَنَّ أَشَدَّ النَّاسِ
عَدَاوَةً لِلَّذِينَ آمَنُوا الْيَهُودَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا وَلَتَجِدَنَّ
أَقْرَبَهُمْ مَوَدَّةً لِلَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصَارَىٰ ذَٰلِكَ
بِأَنَّ مِنْهُمْ قِسِّيسِينَ وَرُهْبَانًا وَأَنَّهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٨٢﴾
وَإِذَا سَمِعُوا مَا أُنْزِلَ إِلَى الرَّسُولِ تَرَىٰ أَعْيُنَهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ

---

[55]) Kur'an nam ovdje kaže da nije ispravno što pustinjaštvo i isposnički život dozvoljene stvari zabranjuje. Isto tako Kur'an najoštrije osuđuje da čovjek podlegne nevaljalštinama i ružnim navikama.

[56]) Bezciljna je zakletva kad bi se neko zakleo da neće jesti što je u prethodnom ajetu navedeno. Ovaj ajet nam kaže da je pogrešno tvrditi da čovjek nije odgovoran za svoje zakletve. Naprotiv ovaj ajet nam govori o zakletvama, koje se odnose na stvari, koje su dozvoljene, a čovjek ih sebi zakletvom zabranjuje. Dovoljno je, da nam se ovo ovako pokaže, ako ovaj ajet budemo zajedno učili sa predhodnim ajetom.

[57]) Sa ovim »čuvajte zakletve vaše« strogo se naređuje da se bez najveće potrebe zakletva ne krši. Ako se zakletva izreče, onda se ona mora i održati.

مما عرفوا من الحق يقولون ربنا آمنا فاكتبنا مع الشاهدين
﴿٨٣﴾ وما لنا لا نؤمن بالله وما جاءنا من الحق ونطمع أن يدخلنا
ربنا مع القوم الصالحين ﴿٨٤﴾ فأثابهم الله بما قالوا جنات
تجري من تحتها الأنهار خالدين فيها وذلك جزاء المحسنين
﴿٨٥﴾ والذين كفروا وكذبوا بآياتنا أولئك أصحاب
الجحيم ﴿٨٦﴾ يا أيها الذين آمنوا لا تحرموا طيبات ما أحل
الله لكم ولا تعتدوا إن الله لا يحب المعتدين ﴿٨٧﴾ و
كلوا مما رزقكم الله حلالا طيبا واتقوا الله الذي
أنتم به مؤمنون ﴿٨٨﴾ لا يؤاخذكم الله باللغو في
أيمانكم ولكن يؤاخذكم بما عقدتم الأيمان فكفارته
إطعام عشرة مساكين من أوسط ما تطعمون أهليكم

nih pića i kockanja)?[58]) 95 Pokoravajte se Bogu i poslaniku i čuvajte se *(da im se suprotstavite)*. Ako se okrenete, znajte da je dužnost Našeg poslanika da Objavu samo otvoreno i jasno protumači i pouči. 96 Nije onima, koji vjeruju i dobra djela čine grijeh u onome što oni uživaju i jedu *(a što nije zabranjeno)*, kada se oni čuvaju nevaljalština, vjeruju i dobra djela ustrajno rade, zatim paze na svoje dužnosti, izvršavaju ih i vjeruju, a onda izvršavajući svoje dužnosti čuvaju se i dobro drugima čine. Bog voli one koji drugima dobro čine.

DIO. 13 — ČISTOĆA I NEOSKVRNJIVOST KA'BE.

97 O vjernici! Bog hoće da vas iskuša sa lovom *(koji vam je zabranjen)* što ga vi lovite sa rukama i kopljima vašim,[59]) da bi tako odvojio one, koji se njega u tajnosti boje. Velika i teška

[58]) Sa ovim ajetom se najstrožije zabranjuju sva opojna pića kao i sve hazardne igre. Kad je ovaj ajet objavljen, po ulicama Medine je zašao jedan glasonoša, koji je svijet izvijestio da je objavljen ovaj ajet, kojim se zabranjuju opojna pića i kockanje. Muslimani su odmah pobacali i porazbijali sve suđe u kome su držali piće i iz kojih su pili. U historiji svijeta ne možemo naći slična primjera. Nikada nije brže uklonjeno jedno zlo koje se bilo duboko uvriježilo u narodnu dušu. Pod dojmom ove Božje zabrane su muslimani smjesta napustili uživanje opojnih pića. O hazardnim igrama vidi bilješku kod trećeg ajeta ovog poglavlja.

[59]) Za vrijeme hadždža lov se zabranjuje, da bi se sačuvala potpuna sigurnost u području oko Kabe. Za vrijeme hadždža se muslimani u velikom broju iskupljaju oko Kabe, pa radi toga postoji mogućnost da bi lovljenje u ovom velikom mnoštvu u području Kabe moglo prouzrokovati razne nesreće, te raniti ili ubiti kojeg hodočasnika.

الجزء السابع ٧ ١٦١

أو كسوتهم أو تحرير رقبة فمن لم يجد فصيام ثلثة أيام
ذلك كفارة أيمانكم إذا حلفتم واحفظوا أيمانكم
كذلك يبين الله لكم آياته لعلكم تشكرون ﴿٩٣﴾
يا أيها الذين آمنوا إنما الخمر والميسر والأنصاب والأزلام
رجس من عمل الشيطان فاجتنبوه لعلكم تفلحون
﴿٩٤﴾ إنما يريد الشيطان أن يوقع بينكم العداوة والبغضاء
في الخمر والميسر ويصدكم عن ذكر الله وعن الصلوة
فهل أنتم منتهون ﴿٩٥﴾ وأطيعوا الله وأطيعوا الرسول
واحذروا فإن توليتم فاعلموا أنما على رسولنا البلاغ
المبين ﴿٩٦﴾ ليس على الذين آمنوا وعملوا الصالحات
جناح فيما طعموا إذا ما اتقوا وآمنوا وعملوا الصالحات

kazna čeka onoga, koji poslije toga prekorači što je dopušteno. 98 O pravovjerni! Ne lovite dok ste u ihramima *(obučeni)!* Ko god od vas hotimično divljač ubije, čeka ga kazna. Ta je kazna da žrtvuje jednu domaću životinju sličnu i ravnu ubijenoj divljači. O tome će presuditi dva pravedna čovjeka između vas. Životinja će se žrtvovati i u Ka'bu donijeti *(da se sirotinji podijeli)*. Ili će se za naknadu siromasi nahraniti. Ili će se kao jednako tomu *(hranjenju siromaha)* postiti, da bi tako osjetio kaznu za počinjeni grijeh. Bog oprašta što je ranije prošlo *(prije Islama)*. Ko kasnije bude to činio, stignuće ga kazna Božja. Bog je velik i svako hrđavo djelo će kazniti. 99 Dozvoljava se vama da lovite po moru[60]) i da taj lov jedete. Sa njim se možete koristiti kad boravite na domu i kad u društvu putujete. Dok ste ogrnuti ihramima zabranjuje vam se da po kopnu lovite. Izvršavajte dužnosti prema Bogu, pred kojim ćete se morati na Sudnjem danu iskupiti. 100 Bog je učinio Ka'bu — hram[61]) u kojem je svačija sigurnost zajamčena i mjesece u kojima je zabranjeno prolijevanje krvi, i žrtve koje se u Mekki doprinose i kolju i koje su naročitim biljegom obilježene sredstvom, da ljudi sve svoje poslove izvršavaju i da im to bude od opće koristi.[62]) To je sve za to, da vi znadete, da zaista Bog zna sve što

[60]) Pod ovim se misli općenito na lovljenje životinja, koje žive u vodi, pa bilo to u moru, rijekama i jezerima (Razi).

[61]) Ka'ba se naziva Bejtul-haram ili po Bogu odabrani hram, i Bejtul-lah — Božja kuća. Površina Kabe je 50×55 stopa.

[62]) Ovaj ajet nagovještava da će Ka'ba uvijek biti poštovana, da će je hodočasnici u gomilana posjećivati, tu izvršavati dužnosti hadždža i

ثُمَّ اتَّقَوا وَّءَامَنُوا ثُمَّ اتَّقَوا وَّأَحْسَنُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿٩٣﴾
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَيَبْلُوَنَّكُمُ اللَّهُ بِشَيْءٍ مِّنَ الصَّيْدِ تَنَالُهُ
أَيْدِيكُمْ وَرِمَاحُكُمْ لِيَعْلَمَ اللَّهُ مَن يَخَافُهُ بِالْغَيْبِ فَمَنِ اعْتَدَىٰ
بَعْدَ ذَٰلِكَ فَلَهُ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٩٤﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا
لَا تَقْتُلُوا الصَّيْدَ وَأَنتُمْ حُرُمٌ وَمَن قَتَلَهُ مِنكُم مُّتَعَمِّدًا
فَجَزَاءٌ مِّثْلُ مَا قَتَلَ مِنَ النَّعَمِ يَحْكُمُ بِهِ ذَوَا عَدْلٍ مِّنكُمْ
هَدْيًا بَالِغَ الْكَعْبَةِ أَوْ كَفَّارَةٌ طَعَامُ مَسَاكِينَ أَوْ عَدْلُ
ذَٰلِكَ صِيَامًا لِّيَذُوقَ وَبَالَ أَمْرِهِ عَفَا اللَّهُ عَمَّا سَلَفَ وَمَنْ
عَادَ فَيَنتَقِمُ اللَّهُ مِنْهُ وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو انتِقَامٍ ﴿٩٥﴾
أُحِلَّ لَكُمْ صَيْدُ الْبَحْرِ وَطَعَامُهُ مَتَاعًا لَّكُمْ وَلِلسَّيَّارَةِ
وَحُرِّمَ عَلَيْكُمْ صَيْدُ الْبَرِّ مَا دُمْتُمْ حُرُمًا وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي

je na nebu i na zemlji i da On svaku stvar savršeno poznaje. 101 Znajte, da Bog žestoko kažnjava *(za nevaljala djela)*, da oprašta i da je milostiv. 102 Dužnost je poslanika, da samo poučava. Bog zna, što vi otvoreno radite i što sakrivate. 103 Reci: Nije jednak nevaljalac i dobar, pa makar te u čudo bacalo mnoštvo nevaljalaca. O razumni i pametni! Izvršavajte svoje dužnosti prema Bogu da bi ste se spasili.

DIO. 14 — UPUTE PRAVOVJERNIMA.

104 O pravovjerni! Ne pitajte za stvari koje bi vas mogle u brigu baciti i ožalostiti, ako bi vam se otvoreno reklo.[63]) Ako budete pitali za njih, kad vam se Kur'an objavljuje, tada će vam biti jasne i Bog će vam oprostiti to pitanje. Bog oprašta i blag je. 105 Ljudi, koji su prije vas bili slična su pitanja stavljali, pa su radi toga postali nevjernicima. 106 Bog nije stvorio Bahire

---

žrtve doprinositi. Sa kur'anskim riječima: »Tako ćete vi saznati da Bog zna sve što je na nebu i na zemlji i da On svaku stvar savršeno poznaje« ističe se da će ova Božja odredba vječno biti ispunjavana, i da je to jedan nepobitan znak Božjeg sveznanja. Ovaj je ajet objavljen prije nego su muslimani osvojili Mekku od pogana, kad niko nije mogao ni slutiti, da će se taj veliki događaj zbiti. Ako ovu činjenicu uvažimo dolazimo do saznanja da Božje sveznanje obuhvata sve stvari, koje su se dogodile i koje će se dogoditi i da On sa sveznanjem Svojim upravlja svima stvarima.

[63]) Islam ne dopušta da se dobra zemaljska napuste i da se dozvoljene stvari zabranjuju. Radi toga strogo zabranjuje pustinjaštvo i asketizam koji vodi odricanju od svijeta i svjetskih dobara kao i cjepidlačenje i stavljanje nepotrebnih pitanja, koja izazivaju sumnjičenja i nesigurnost. Islam je mnoge stvari prepustio volji pojedinaca ili ih prepustio da ih vrijeme i razne mjesne prilike i okolnosti riješe.

(ženska deva razrezanih ušiju, koja nije mužena, nego je smatrana da služi kumirima), Saibe *(deva, koju su žrtvovali kumirima)*, Vasile *(ovca koja bi uzastopce objanjila pet puta ženske blizance i bila žrtvovana idolima)* i Hama *(deva koju nisu tovarili ni jahali)*. Samo su nevjernici *(ovako krivo vjerujući)*, na Boga lagali.[64]) Ali većina njih ne razumiju i ne shvaćaju. 107 Kada se njima kaže: »Dođite i slijedite što je Bog objavio *(Kur'an)* Božjem Poslaniku«, oni odgovore: »Nama je dosta ovo na čemu smo zatekli očeve naše«. Je li to i onda, ako njihovi očevi ne budu ništa znali i ne budu pravog puta našli? 108 O pravovjerni! Čuvajte sebe i pazite na se, pa neće vam naškoditi ko je zalutao, ako se vi na pravom putu nalazite. Svi ćete se Bogu povratiti On će vam jasno i otvoreno dokazati sve, što ste vi radili. 109 O pravovjerni! Kada vam se smrt prikuči, a vi budete oporuku činili, onda neka vam svjedoče između vas dva čestita i pravedna muslimana, a ako ovih ne bude, onda neka svjedoče dvojica svjedoka, koji nisu od vas.[65]) Ako vi budete po

إليه تحشرون ﴿٩٦﴾ جعل الله الكعبة البيت الحرام
قياما للناس والشهر الحرام والهدي والقلائد ذلك
لتعلموا أن الله يعلم ما في السماوات وما في الأرض وأن
الله بكل شيء عليم ﴿٩٧﴾ اعلموا أن الله شديد العقاب
وأن الله غفور رحيم ﴿٩٨﴾ ما على الرسول إلا البلاغ والله
يعلم ما تبدون وما تكتمون ﴿٩٩﴾ قل لا يستوي الخبيث
والطيب ولو أعجبك كثرة الخبيث فاتقوا الله يا أولي
الألباب لعلكم تفلحون ﴿١٠٠﴾ يا أيها الذين آمنوا
لا تسألوا عن أشياء إن تبد لكم تسؤكم وإن تسألوا
عنها حين ينزل القرآن تبد لكم عفا الله عنها والله
غفور حليم ﴿١٠١﴾ قد سألها قوم من قبلكم ثم أصبحوا

---

64) Pogani su neke životinje ostavljali da služe kumirima. Islam je ove poganske običaje najoštrije osudio i potpuno ih istrijebio iz muslimanske sredine, ne dopuštajući da se ma u kojem obliku pojave.

65) Uz ovaj ajet se iznosi slijedeći događaj. U Siriji su živjela dvojica braće kršćana imenom Temimi Dari i Adij. Na putu se nalazio jedan musliman imenom Budejl. Kad je osjetio da mu se smrt prikučila preda ovoj dvojici braće svoj imetak i oporuči im, da ga predaju njegovoj rodbini u Medini. Prije nego su ovaj imetak predali nasljednicima ova dvojica braće ukradu jednu srebrenu posudu, a ostatak predadu. Rodbina Budejlova kasnije sazna da im nije predan sav imetak i da su braća ukrala jednu srebrenu posudu.

Ovo je poglavlje objavljeno potkraj života Božjeg Poslanika. Iz

سورة المائدة

164 ١٦٤

بها كافرين ﴿١٠٢﴾ ما جعل الله من بحيرة ولا سائبة
ولا وصيلة ولا حام ولكن الذين كفروا يفترون على
الله الكذب وأكثرهم لا يعقلون ﴿١٠٣﴾ وإذا قيل لهم تعالوا
إلى ما أنزل الله وإلى الرسول قالوا حسبنا ما وجدنا عليه آباءنا
أولو كان آباؤهم لا يعلمون شيئا ولا يهتدون ﴿١٠٤﴾ يا أيها
الذين آمنوا عليكم أنفسكم لا يضركم من ضل إذا اهتديتم
إلى الله مرجعكم جميعا فينبئكم بما كنتم تعملون ﴿١٠٥﴾
يا أيها الذين آمنوا شهادة بينكم إذا حضر أحدكم الموت
حين الوصية اثنان ذوا عدل منكم أو آخران من غيركم
إن أنتم ضربتم في الأرض فأصابتكم مصيبة الموت تحبسونهما
من بعد الصلاة فيقسمان بالله إن ارتبتم لا نشتري به ثمنا

svijetu putovali, pa vas smrtna nesreća zadesi, vi ćete, dok svršite namaz, zadržati ove svjedoke *(koji ne spadaju među vas)*. Oni će se Bogom zakleti ako vi budete u njih sumnjali *(govoreći)*: »Mi ovom zakletvom ne tražimo nikakve koristi za sebe, makar bio i bližnji i mi ne krijemo svjedočanstva u ime Božje, jer smo tada grješnici«. 110 Ako bi se kasnije saznalo, da su ovi svjedoci počinili grijeh kakav, onda će se kasnije od strane nasljednika, kojima je svjedočenjem šteta nanesena, dovesti dva druga svjedoka. Oni će se Bogom zakleti *(govoreći)*: »Naše je svjedočanstvo istinitije od njihova svjedočanstva. Mi nijesmo učinili ništa što nije dozvoljeno, jer bi smo tada bili griješnici«. 111 To je bolje da oni na ovakav način zakletvu izvrše i da se boje, da će njihova zakletva moći biti pobijena zakletvom drugih svjedoka *(ako oni ne budu istinito svjedočili)*. Izvršavajte vaše dužnosti prema Bogu! Slušajte odredbe Božje. Bog neće nevaljalce na pravi put okrenuti.

DIO. 15 — ISKUŠAVANJE KRŠĆANA.

112 Kad Bog iskupi poslanike reći će im: Kako vam je odgovoreno? Oni će reći: *(Što je Tebi poznato)* mi nikako ne znamo. Ti si onaj koji neviđene stvari znaš.[66]) 113 Gle, Bog reče: O Isa

---

ovoga vidimo da su među muslimanima i kršćanima kao i pristašama drugih vjera vladali dobri i srdačni odnosi. Muslimani su slijedeći Kur'an primali i svjedočanstvo nemuslimana.

[66]) To jest Svemogući Bog će upitati poslanike: Jesu li ljudi ostali vjerni poslanstvu i objavi, koja vam je poslana? Poslanici će odgovarajući Bogu reći, da On najbolje zna kako su ljudi susretali njihovo po-

sine Merjemin! Sjeti se Mojih blagodati koje sam učinio tebi i tvojoj majci. Sjeti se kad sam te učvrstio sa ruhul-kudusom *(Džebrailom koji ti je Objavu donio)*. Ti si govorio ljudima, dok si kao dijete bio u kolijevci i kad si u svoje muževne godine došao. Evo, Ja sam te naučio Knjigu i mudrost, naučio sam te Tevrat i Indžil. Evo, ti si dopuštenjem Mojim iz blata nanapravio stvar sličnu ptici, udahnuo si u nju, i postala je voljom Mojom živa ptica. Liječio si voljom Mojom rođene slijepce i gubavce. Evo, Mojim dopuštenjem si mrtve oživljavao. Eto i od Izraelićana sam te očuvao kad si im donio jasne i otvorene dokaze. Pa su nevjernici rekli: Ovo je otvorena čarolija. 114 Sjeti se kad sam havarijjune *(učenike Isaove)* nadahnuo da vjeruju Mene i Mog poslanika. Oni rekoše: »Mi vjerovasmo i budi nam svjedok da smo mi muslimani potpuno Bogu odani«. 115 Sjeti se kad Havarijjuni rekoše: O Isa sine Merjemin! »Može li tvoj Bog da nam spusti trpezu, sofru s nebesa«. Isa reče: Bojte se Boga i izvršavajte vaše dužnosti prema Bogu, ako ste pravi vjernici. 116 Rekoše: »Mi hoćemo da jedemo sa te trpeze i da se smire srca naša i saznamo, da si nam istinu govorio i da svjedočimo ono što smo očima vidjeli. 117 Isa sin Merjemin reče: Bože moj, veliki Stvoritelju moj! Spusti nam s neba jednu trpezu. Ta trpeza će biti blagdan za one koji su prije nas bili i koji će iza nas doći i neka nam ona bude znak od Tebe *(Tvoje*

وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبٰى وَلَا نَكْتُمُ شَهَادَةَ اللّٰهِ اِنَّا اِذًا لَمِنَ الْاٰثِمِينَ
﴿١٠٦﴾ فَاِنْ عُثِرَ عَلٰى اَنَّهُمَا اسْتَحَقَّا اِثْمًا فَاٰخَرَانِ يَقُومَانِ مَقَامَهُمَا
مِنَ الَّذِينَ اسْتَحَقَّ عَلَيْهِمُ الْاَوْلَيَانِ فَيُقْسِمَانِ بِاللّٰهِ لَشَهَادَتُنَا
اَحَقُّ مِنْ شَهَادَتِهِمَا وَمَا اعْتَدَيْنَا اِنَّا اِذًا لَمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿١٠٧﴾
ذٰلِكَ اَدْنٰى اَنْ يَاْتُوا بِالشَّهَادَةِ عَلٰى وَجْهِهَا اَوْ يَخَافُوا اَنْ
تُرَدَّ اَيْمَانٌ بَعْدَ اَيْمَانِهِمْ وَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاسْمَعُوا وَاللّٰهُ لَا يَهْدِى
الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿١٠٨﴾ يَوْمَ يَجْمَعُ اللّٰهُ الرُّسُلَ فَيَقُولُ
مَاذَا اُجِبْتُمْ قَالُوا لَا عِلْمَ لَنَا اِنَّكَ اَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ ﴿١٠٩﴾
اِذْ قَالَ اللّٰهُ يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ اذْكُرْ نِعْمَتِى عَلَيْكَ وَعَلٰى
وَالِدَتِكَ اِذْ اَيَّدْتُكَ بِرُوحِ الْقُدُسِ تُكَلِّمُ النَّاسَ فِى الْمَهْدِ
وَكَهْلًا وَاِذْ عَلَّمْتُكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَالتَّوْرٰيةَ

---

slanstvo i kako su ga primili; koji su primili, do kojeg su ga stepena prihvatili, a koji su ga odbili, do koje su ga mjere odbili; koji su opet primili, kako su vjerni ostali poslanicima poslije njihove smrti. Dakle, te stvari samo Bog zna.

166 سُورَةُ المَائِدَة ١٦٦

وَالْإِنجِيلَ وَإِذْ تَخْلُقُ مِنَ الطِّينِ كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ بِإِذْنِي
فَتَنفُخُ فِيهَا فَتَكُونُ طَيْرًا بِإِذْنِي وَتُبْرِئُ الْأَكْمَهَ وَالْأَبْرَصَ
بِإِذْنِي وَإِذْ تُخْرِجُ الْمَوْتَىٰ بِإِذْنِي وَإِذْ كَفَفْتُ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَنكَ
إِذْ جِئْتَهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ إِنْ هَٰذَا إِلَّا
سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿١١٠﴾ وَإِذْ أَوْحَيْتُ إِلَى الْحَوَارِيِّينَ أَنْ آمِنُوا بِي وَبِرَسُولِي
قَالُوا آمَنَّا وَاشْهَدْ بِأَنَّنَا مُسْلِمُونَ ﴿١١١﴾ إِذْ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ
يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ هَلْ يَسْتَطِيعُ رَبُّكَ أَن يُنَزِّلَ عَلَيْنَا مَائِدَةً
مِّنَ السَّمَاءِ قَالَ اتَّقُوا اللَّهَ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿١١٢﴾ قَالُوا
نُرِيدُ أَن نَّأْكُلَ مِنْهَا وَتَطْمَئِنَّ قُلُوبُنَا وَنَعْلَمَ أَن قَدْ صَدَقْتَنَا
وَنَكُونَ عَلَيْهَا مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿١١٣﴾ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ اللَّهُمَّ
رَبَّنَا أَنزِلْ عَلَيْنَا مَائِدَةً مِّنَ السَّمَاءِ تَكُونُ لَنَا عِيدًا لِّأَوَّلِنَا

velike moći). Podari nam hranu našu! Ti si najbolji hranitelj. 118 Allah reče: »Spustiću vam trpezu, ali ko ne bude iza toga vjerovao, kazniću ga žestokom kaznom, kako nikada nikoga nisam kaznio.[67])

DIO. 16 — KRIVA VJEROVANJA KRŠĆANA.

119 Gle, Allah reče: O Isa sine Merjemin! Jesi li ti rekao ljudima: Obožavajte mene i majku moju kao dva Boga mjesto Allaha.[68]) Isa reče: »Ti si čist u Biću Svome, slavljen si i Tebe samo obožavam! Ne dolikuje meni da kažem ono, što nije istina. Ti ćeš svakako znati ako sam ja to rekao. Ti

[67]) Trpeza u arapskom jeziku se kaže »Maide«, a dolazi od korjena »Made«. Ova riječ imade dvojako značenje i to: kretati se i darovati. Komentator Kur'ana Imami Ragib tumači ovu riječ kao davanje jela ili hrane. Pod trpezom, koja je s neba spuštena misli se ili trpeza sa jelom ili duševna hrana čovjekova sa kojom dolazi do saznanja. »Maide« se kaže za trpezu na kojoj se nalazi hrana, a ako na trpezi ili sofri nema hrane, onda se više ne kaže »Maide« (Farisi).

Trpeza o kojoj se ovdje govori, pokazuje nam kako je Isa a. s., učio svoje učenike da mole Boga da im podari kruh svagdanji. Kršćani svaki dan to u svojim molitvama mole, da im Bog kruh svagdanji podari i dade. Radi zemaljskih sklonosti kod njegovih učenika, Hazreti Isa je svoje učenike odvraćao od tih njihovih sklonosti. Bez sumnje su kršćanima podarena mnoga zemaljska dobra, ali su ostali prikraćeni u nebeskoj i duhovnoj hrani. Kako smo vidjeli muslimani u poglavlju »Fatiha« mole da ih Bog uputi na pravi put, a ne mole da im podari kruh svagdanji.

U ajetu se kaže da je Hazreti Isa molio, da mu bude s neba spuštena trpeza sa raznovrsnim i mnogobrojnim jelima i da to bude veliki blagdan, koji je radost i veselje donio i onima, koji su prije bili i koji će kasnije doći. Silaženje trpeze s neba misli se da bude od Boga poslana. Svaka stvar može biti samo od Boga podarena.

[68]) U ovom ajetu se govori da kršćani Hazreti Merjemu obožavaju i da je smatraju bogom. Ovo je kršćanskim učenjacima neprijatno i

znaš šta je u meni, a ja ne znam šta se kod Tebe nalazi. Ti najbolje znaš sve što je nepoznato i neviđeno. 120 Ja im nijesam ništa drugo rekao, osim što si mi Ti naredio. Rekao sam: Obožavajte moga i vašega Stvoritelja Allaha. Bio sam svjedok protiv njih, dok sam među njima bio. Kad si moju dušu uzeo rastavio si me od njih[69]) i Ti si nad njima

وآخرنا وآية منك وارزقنا وأنت خير الرازقين ﴿١١٤﴾
قال الله إني منزلها عليكم فمن يكفر بعد منكم فإني
أعذبه عذابا لا أعذبه أحدا من العالمين ﴿١١٥﴾ وإذ قال الله
يا عيسى ابن مريم أأنت قلت للناس اتخذوني وأمي إلهين
من دون الله قال سبحانك ما يكون لي أن أقول ما ليس لي بحق
إن كنت قلته فقد علمته تعلم ما في نفسي ولا أعلم ما في
نفسك إنك أنت علام الغيوب ﴿١١٦﴾ ما قلت لهم
إلا ما أمرتني به أن اعبدوا الله ربي وربكم وكنت عليهم
شهيدا ما دمت فيهم فلما توفيتني كنت أنت الرقيب عليهم
وأنت على كل شيء شهيد ﴿١١٧﴾ إن تعذبهم فإنهم عبادك
وإن تغفر لهم فإنك أنت العزيز الحكيم ﴿١١٨﴾ قال الله

tvrde da je u Kur'anu trojstvo netačno prikazano. Ova je tvrdnja bez ikakva oslonca. Kur'an ovdje govori, da su kršćani Hazreti Merjemu učinili svojim božanstvom i da je obožavaju, ali kad se u Kur'anu govori o trojstvu, onda se u vezi s tim ne spominje Hazreti Merjema. To je nepobitna činjenica da su kršćani Hazreti Merjemu obožavali. U katoličkoj crkvenoj nauci je ovo istaknuto kao naročita dogma, pa se o tom ovako kaže: »Marija je božja majka. Ona je druga Eva. Po njoj smo zaslužili sreću i blagoslov. Ona je majka milosrđa, a osim toga ona je naša zaštitnica. Klanjati se njenom kipu je od naročite i velike koristi«. (Encyklopedia Britanica, XI. izdanje, 17 svezak strana 812.). U Trakiji, Skitiji i Arabiji je bilo žena, koje su Hazreti Merjemu smatrale božicom i obožavale je. Veliki crkveni koncil, koji je održan u Efesu 431. godine, naročito je posvetio veliku pažnju pitanju Marijine božanske osobe i to pitanje je spadalo u red najvažnijih pitanja, koja je taj koncil rješavao. Naročito je bila jaka stranka, koja je to mišljenje zastupala. Car Justinijan je u jednom svom zakonu proglasio Merjemu zaštitnicom svoga carstva i u Ajasofiji joj podigao veliki žrtvenik. Narses je na ratnim bojištima očekivao nadahnuća i pomoć od Merjeme. Car Heraklije je na zastavu metnuo lik Merjemin. Sirijac Ivan govoreći o Merjemi kaže da je gospodarica svega i da je po sinu primila božansku narav. Petar Donian pošto je izložio sve visoke osobine Merjemine kaže, da je ona primila božansku prirodu i da su sve snage koje se nalaze na nebu i na zemlji prešle u njene ruke i usprkos toga nije zaboravila ni na ljudski rod. Ukratko nepobitna je činjenica da je kršćanski svijet Merjemu uzdigao na božansku visinu.

69) Ovaj ajet je čvrst dokaz da je Hazreti Isa umro prirodnom smrću.

bdio. Ti svaku stvar savršeno vidiš i nad njom bdiješ. 121 Ako ih kazniš, oni su robovi Tvoji, a ako im oprostiš, Ti si velik u moći Svojoj i mudar u sveznanju Svome. 122 Svemogući Allah reče: Ovo je dan kada će pravednim pravda i istina koristiti. Njih čekaju ljepote rajskih vrtova ispod kojih rijeke teku. Oni će u njima vječno boraviti. Bog je od njih zadovoljan, a i oni su od Boga zadovoljni. To je najveća pobjeda. 123 Bogu pripada vlast i gospodstvo na nebu i na zemlji i nad svim što se na njima nalazi. On je jedini, koji sve učiniti može.

POGLAVLJE: 6

POGLAVLJE: EN'AM

OBJAVLJENO U MEKKI, 20 DIJELOVA, 165 AJETA.

SADRŽAJ:

En'am znači domaće životinje. Kod Arapa je vladalo veliko sujevjerje u pogledu domaćih životinja, pa se kod njih bio razvio kult obožavanja ovih životinja. Radi toga ovo poglavlje nosi naziv »En'am«, da bi se istakla sva bezvrijednost i glupost toga njihova vjerovanja i uputilo ih se da prihvate vjerovanje u jedinoga Boga kao svoju najveću dužnost. Cilj Islama nije samo da upozna jedinstvo Božje, nego da u isto doba uputi kako se ima živiti i da čovjeka spasi teških zabluda idolopoklonstva i predrasuda.

Pri kraju predhodnog poglavlja se govori o kršćanskoj dogmi, po kojoj se Hazreti Isa smatra bogom. Poglavlje »En'am«, se opširno bavi o jedinstvu Božjem i ističe da će to jedinstvo pobijediti ne samo idolatriju, nego sve oblike višeboštva. U prethodnim poglavljima je govoreno o jedinstvu Božjem, ali ovo poglavlje o tom vrlo opširno govori. U prošlim poglavljima je davana važnost i islamskim propisima.

Prvi dio ovog poglavlja ističe da će bezuvjetno pobijediti vjerovanje u jedinstvo Božje, a u drugom dijelu se pokazuje na veličinu Božje Milosti. Vjerovanje u jedinstvo Božje ne može se rastaviti od vjerovanja u Njegovu veliku milost.

U trećem dijelu iznose se riječi idolopoklonika protiv idolopoklonstva. U četvrtom i petom dijelu se govori o onima, koji pobijaju vjerovanje u jedinstvo Božje kao i o posljedicama, koje od toga nastaju. Šesti dio govori o nagradama, koje čekaju pravovjerne, a u sedmom i u osmom dijelu se govori o polaganju računa za počinjena djela kao i o tom, da niko neće biti oprošten od polaganja tih računa i da neće moći tome nikako izbjeći.

Deveti dio ovog poglavlja govori kako je Hazreti Ibrahim branio vjerovanje u Božje jedinstvo i kako je dokazivao bezvrijednost i ništetnost obožavanja ma čega drugog osim Allaha. Deseti dio govoreći o jedinstvu Božjem spominje sedamnaest pejgambera.

Jedanaesti dio poglavlja govori da je Kur'an Božja Istina, te da je upućen čitavom čovječanstvu da mu objavi, da treba da vjeruje samo u jedinoga Boga.

Dvanaesti dio govori o tome kako će Kur'an bezuvjetno u vršenju ovog svog zadatka uspjeti, a u trinaestom dijelu se govori da će Kur'an u vršenju svog zadatka postepeno uspijevati. Pošto je u četrnaestom dijelu istaknuto neprijateljstvo pogana prema Islamu, u petnaestom dijelu se govori o njihovim planovima protiv Islama, a šesnaesti dio kaže, da će svi ti njihovi planovi propasti i da se neće moći ostvariti.

Sedamnaesti i osamnaesti dio govori o tome, kako Arapi neće da upotrebljavaju meso nekih životinja i kako su u tom pogledu zapali u neosnovane zablude, te ih se radi toga strogo prekorava zašto se tih zabluda ne okane.

Devetnaesti dio poučava pravila o načinu kako treba živiti, a u zadnjem i dvadesetom dijelu upućuje na ovaj veliki cilj pravovjernih, to jest na vjerovanje o jedinstvu Božjem, što treba da bude osnovna misao svakog muslimana.

Ovo poglavlje je najedamput čitavo objavljeno. Spada među poglavlja koja su u Mekki objavljena i izgleda da je objavljeno zadnje godine boravka Božjeg Poslanika u Mekki.

PREVOD:

DIO. 1 — POBJEDA VJEROVANJA U BOŽJE JEDINSTVO.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Slava i hvala Bogu, koji je stvorio nebesa i zemlju, dao i stvorio tminu i svjetlo.[1] Uza sve to su nevjernici uz svog Gospodara i Stvoritelja obožavali i drugo *(klanjajući se kipovima)*. 2 Bog vas je stvorio od zemlje i zatim vam odredio vrijeme života, On je odredio vrijeme Sudnjeg dana. Pa vi opet u to sumnjate.[2]) 3 On je jedini Bog na nebu i na zemlji. Zna vaše javne i tajne poslove i zna šta vi zarađujete. 4 I nije im nijedan znak od Božjih znakova došao, a da se oni nijesu od njega okrenuli. 5 Kada im istina dođe, oni smatraju da je to laž i odbijaju je. Naskoro će im doći vijest o stvarima, kojima su se oni izrugivali. 6 Zar oni nisu vidjeli, koliko smo Mi naroda prije njih uništili? Mi smo ih smjestili na zemlji i dali im snagu i moć, kakvu nismo vama dali. Slali smo im u obilju kiše, dali smo, da

1) Kur'an govoreći o tome kako je Bog stvorio svjetlo i tminu odgovara obožavaocima vatre. Prema vjerovanju, koje uči mazdaizam, svjetlo i tmina su dva vječna elementa ili počela. Islam je vjera koja naučava najsavršenije vjerovanje u jedinstvo Božje, pa sva bića i sve što postoji ima samo jedan izvor svoga postanka i sve se Bogu obraća kao pravom i jedinom Stvoritelju. Islam ili vjera u jedinstvo Božje uči da je Allah izvor dobrote i sama dobrota i da sve na dobroti Božjoj postoji. Mazdaizam uči da zla ima mnogo i da će zla svojstva prevladati.

2) Prvo vrijeme je vrijeme zemaljskog života, a drugo vrijeme je vrijeme zagrobnog života.

im kroz njihove krajeve rijeke teku, poslije smo ih zbog grijeha njihovih uništili i iza njih novo pokoljenje u život doveli. 7 Kad bi smo Mi tebi objavili i poslali Knjigu *(pisanu)* na papiru i oni je svojim rukama prihvaćali i pipali, sigurno bi opet nevjernici rekli: Ovo je čista i jasna čarolija. 8 Oni govore: »Kad bi mu se poslao jedan anđeo«! *(da nam kaže, da je Muhammed poslanik)*. Kad bi smo Mi anđela poslali, stvar bi bila svršena, ali se njima nebi više nikakva roka davalo.[3]) 9 Kad bi mi poslali za poslanika anđela, učinili bi ga u liku jednog muškarca i oni se ne bi mogli spasiti, da ne panu u sumnju i iskušenje.[4]) 10 Oni su izvrgavali ruglu mnoge poslanike, koji su prije tebe dolazili, pa

---

[3]) U Kur'anu se govori o dolasku ili silasku anđela, a pod tim se misli, da će udariti na kaznu svi, koji budu protiv Boga ustali.

[4]) Pogani su govorili da im poslanik bude melek (anđeo) i da ih upućuje i vodi na pravi put. Bog kaže kad bi im poslao i anđela, i taj bi morao biti u ljudskom obliku. Ljudsko oko ne može vidjeti meleka, a kao uzor ljudima može biti samo opet čovjek.

one, koji su poslanike izvrgavali ruglu, stigla je kazna radi toga izrugivanja.[5])

DIO. 2 — VELIĆINA BOŽJE MILOSTI.

11 Reci: »Hodajte i putujte po zemlji pa pogledajte kako su svršili, koji su poricali. 12 Reci: Čije je to sve što je na nebu i na zemlji? Reci: Božje je. Bog je Sebi odredio, da je milostiv.[6]) On će vas sigurno iskupiti na Sudnjem danu o kome nema sumnje. Koji sebi štetu nanose, neće vjerovati. 13 Njemu samo pripada sve, što danju i noću miruje i živi. On je, koji sve čuje i sve zna. 14 Reci: Zar da uzmem za zaštitnika i obožavam nekog drugog osim Allaha, koji je stvorio nebesa i zemlju. On svakoga hrani, a Njemu ne treba niko ništa da daje. Reci: Meni je naređeno, da budem prvi od onih, koji su Islam primili *(postali muslimani). (Rečeno mi je):* Nipošto nemoj Bogu druga pripisivati. 15 Reci: Ako bi bio nepokoran svome Gospodaru, bojim se kazne Velikog dana. 16 Sa koga bude toga velikog dana kazna odbačena, njega je milost stigla. I to će biti najveće

سُورَةُ الأَنْعَام ٦

170 ١٧٠

رَجُلًا وَلَلَبَسْنَا عَلَيْهِم مَّا يَلْبِسُونَ ﴿٩﴾ وَلَقَدِ اسْتُهْزِئَ
بِرُسُلٍ مِّن قَبْلِكَ فَحَاقَ بِالَّذِينَ سَخِرُوا مِنْهُم مَّا كَانُوا بِهِۦ
يَسْتَهْزِءُونَ ﴿١٠﴾ قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ ثُمَّ انظُرُوا كَيْفَ
كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ ﴿١١﴾ قُل لِّمَن مَّا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
قُل لِّلَّهِ كَتَبَ عَلَىٰ نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ لَيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ
لَا رَيْبَ فِيهِ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٢﴾
وَلَهُ مَا سَكَنَ فِي اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿١٣﴾
قُلْ أَغَيْرَ اللَّهِ أَتَّخِذُ وَلِيًّا فَاطِرِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَهُوَ يُطْعِمُ وَلَا يُطْعَمُ قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ أَوَّلَ مَنْ
أَسْلَمَ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٤﴾ قُلْ إِنِّي أَخَافُ إِنْ
عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٥﴾ مَّن يُصْرَفْ عَنْهُ يَوْمَئِذٍ

[5]) Nevjernici su izvrgavali ruglu Božje objave u kojima je Bog pravovjernicima nagovijestio da će oni pobijediti i da će pobijediti vjerovanje u jedinstvo Božje. Radi toga je nevjernike stigla teška kazna, jer su bili teško poraženi.

[6]) Ovdje je rečeno: Bog je Sebi odredio da je milostiv, to nam kaže da je Bog po Svom samom bitku utjelovljena milost. U materijalnom svijetu se ta Njegova milost na svakom mjestu očituje i može se vidjeti. On je sve stvari stvorio kako će ljudima valjati i koristiti. Ovo sve radi samo Svemogući Allah, koji je, da bi i duhovne potrebe ljudi podmirio i pokazao im pravi put, poslao objave svojim poslanicima, da ih vode stazom sreće i spasa.

الجزء السابع

١٧١ 171

فقد رحمه وذلك الفوز المبين ﴿١٦﴾ وإن يمسسك الله
بضر فلا كاشف له إلا هو وإن يمسسك بخير فهو على
كل شيء قدير ﴿١٧﴾ وهو القاهر فوق عباده وهو
الحكيم الخبير ﴿١٨﴾ قل أي شيء أكبر شهادة قل الله
شهيد بيني وبينكم وأوحي إلي هذا القرآن لأنذركم به
ومن بلغ أئنكم لتشهدون أن مع الله آلهة أخرى قل
لا أشهد قل إنما هو إله واحد وإنني بريء مما تشركون ﴿١٩﴾
الذين آتيناهم الكتاب يعرفونه كما يعرفون أبناءهم
الذين خسروا أنفسهم فهم لا يؤمنون ﴿٢٠﴾ ومن أظلم
ممن افترى على الله كذبا أو كذب بآياته إنه لا يفلح الظالمون ﴿٢١﴾
ويوم نحشرهم جميعا ثم نقول للذين أشركوا

spasenje. 17 Ako te Bog baci u kakvu nevolju, osim Njega niko te drugi ne može spasiti, a ako te milost Njegova stigne, On je jedini, koji sve može učiniti. 18 On je jedini upravljač nad Svojim robovima. On sve sa Mudrošću Svojom upravlja i sve zna, šta robovi Njegovi rade. 19 Reci: Šta ti je najveći svjedok? *(odgovarajući)*. Reci: Bog je svjedok između mene i vas. Objavljen mi je ovaj Kur'an, da s njim opomenem i upozorim vas i svakoga, do koga on dopre *(da se odvratite od krivog puta)*.[7]) Zar ćete vi dokazivati i svjedočiti, da ima osim Allaha i drugih bogova *(kojima se treba klanjati)*. Reci: Ja to neću svjedočiti. Reci: On je jedini, koga treba obožavati. Ja se odričem i daleko sam da se klanjam kipovima koje vi obožavate. 20 Oni, kojima smo Knjigu dali, poznavali su ga *(Poslanika Muhammeda)* kao što su poznavali i djecu svoju. Koji sebi štetu čine, oni neće vjerovati.

DIO. 3 — SVJEDOČANSTVO IDOLOPOKLONACA.

21 Ima li većeg silnika od onoga, koji laže na Boga ili koji poriče Njegove znakove? Sigurno, silnici neće biti spašeni. 22 Mi ćemo ih jednoga dana proživiti i sve iskupiti, pa ćemo reći idolopoklonicima: Gdje su vam vaši kumiri, koje ste držali *(da su drugovi Božji)*. 23 Oni će se zatim izvinjavati i reći će: Zakli-

[7]) Ovaj ajet nam jasno i otvoreno kaže, da Hazreti Muhammed alejhissalatu vesselam nije poslan samo Arapima, koji su ga vidjeli i slušali, nego da je upućen svima narodima i da ga trebaju svi slijediti do kojih Kur'an dopre i stigne. Dakle on je poslan čitavom čovječanstvu, da ga sa Kur'anom povede stazom sreće i spasa.

njemo se Bogom, mi nismo bili idolopoklonici. 24 Gledaj kako sami sebe u laž bacaju. Nestalo im je iz sjećanja njihovih laži. 25 Između njih neki tebe slušaju *(kad učiš Kur'an)*. Mi smo zastrli njihova srca, da ne razumiju.[8]) Uši su im ogluhle. Oni, koji god dokaz i znak vide, ne vjeruju ga. Pa kad ti dođu s tobom se prepiru. Nevjernici govore: Ovo su samo zablude i laži onih, koji su prije bili i dolazili. 26 Oni *(svakome)* zabranjuju, da sluša Kur'an, a i sebe od toga udaljuju. Oni samo sebe i duše svoje upropašćuju, a to ne znaju. 27 A da ih vidiš kad budu stavljeni na vatru. Tada će govoriti: »Kamo sreće, da se natrag vratimo. Ne bismo nijekali znakove i dokaze Gospodara našega i bili bismo pravi vjernici. 28 Ne, nego im se ukazalo što su prije skrivali, a da se povrate, oni bi se opet vratili onome, što im je bilo zabranjeno. Sigurno su oni lažljivci.[9]) 29 Oni govore: »Nema života osim zemaljskog života i mi se nećemo ponovno proživiti. 30 A da ih vidiš, kad stanu pred svog Gospodara. Bog će reći: Zar ovo nije istina? Oni će odgovoriti: »Da, tako nam našeg Gospodara«. Bog će reći: »Kad je tako, iskusite muku i patnju radi toga, što ste bili nevjernici«.

اين شركاؤكم الذين كنتم تزعمون ﴿٢٢﴾ ثم لم تكن
فتنتهم الا ان قالوا والله ربنا ما كنا مشركين ﴿٢٣﴾
انظر كيف كذبوا على انفسهم وضل عنهم ما كانوا
يفترون ﴿٢٤﴾ ومنهم من يستمع اليك وجعلنا على قلوبهم
اكنة ان يفقهوه وفي اذانهم وقرا وان يروا كل اية
لا يؤمنوا بها حتى اذا جاءوك يجادلونك يقول الذين كفروا
ان هذا الا اساطير الاولين ﴿٢٥﴾ وهم ينهون عنه وينأون
عنه وان يهلكون الا انفسهم وما يشعرون ﴿٢٦﴾ ولو ترى
اذ وقفوا على النار فقالوا يا ليتنا نرد ولا نكذب
بايات ربنا ونكون من المؤمنين ﴿٢٧﴾ بل بدا لهم ما كانوا
يخفون من قبل ولو ردوا لعادوا لما نهوا عنه وانهم

---

8) Oni, kakavgod znak i dokaz Božje moći vide, neće vjerovati, jer su im srca zastrta. Oni su posjećivali Božjeg Poslanika, ali im nije bio cilj da ga slušaju i razumiju, nego da se s njim prepiru. Radi toga su im srca bila zastrta velikom koprenom, kroz koju nijesu ništa mogli vidjeti.

9) Posljedice njihovih hrđavih djela, koja su počinili, bile su im sakrivene pred njihovim tjelesnim očima. Ali to će sve na Sudnjem danu izaći na vidjelo. Kad bi ponovno došli na ovaj svijet, opet bi gledali svojim zemaljskim očima i zapali bi u stare greške.

الجزء السابع

٢٧ ٧ ١٧٣

لكاذبون ﴿٢٨﴾ وقالوا إن هي إلا حياتنا الدنيا وما نحن بمبعوثين
﴿٢٩﴾ ولو ترى إذ وقفوا على ربهم قال أليس هذا بالحق قالوا
بلى وربنا قال فذوقوا العذاب بما كنتم تكفرون ﴿٣٠﴾
قد خسر الذين كذبوا بلقاء الله حتى إذا جاءتهم الساعة
بغتة قالوا يا حسرتنا على ما فرطنا فيها وهم يحملون أوزارهم
على ظهورهم ألا ساء ما يزرون ﴿٣١﴾ وما الحياة الدنيا
إلا لعب ولهو وللدار الآخرة خير للذين يتقون أفلا تعقلون
﴿٣٢﴾ قد نعلم إنه ليحزنك الذي يقولون فإنهم لا يكذبونك
ولكن الظالمين بآيات الله يجحدون ﴿٣٣﴾ ولقد كذبت
رسل من قبلك فصبروا على ما كذبوا وأوذوا حتى أتاهم
نصرنا ولا مبدل لكلمات الله ولقد جاءك من نبإ المرسلين

DIO. 4 — KOJI ISTINU ODBIJAJU.

31 Svakako su sebi štetu nanijeli oni, koji lažu i poriču, da će Boga sresti *(da će se proživiti na Sudnjem danu)*. Pa kad im iznenada dođe Sudnji dan, oni će reći: »Žalosti naše, zašto smo uludo tratili vrijeme, dok smo na svijetu bili.« Oni će svoje terete na leđima svojim nositi. Pazi, kako su ružni tereti njihovi! 32 Zemaljski život je samo zabavljanje i igra.[10]) Boravište vječnosti je bolje za one, koji se Boga boje i svoje dužnosti prema Bogu izvršavaju. Zar vi to ne ćete razumjeti? 33 Mi znamo da tebe *(Muhammede)* zaista žaloste riječi njihove. Zaista, oni tebe ne mogu pobiti, nego ovi silnici nastoje, da Božje znakove zaniječu i poreknu.[11]) 34 I prije tebe su *(Muhammede)* mnoge poslanike smatrali da neistinu govore, pa oni su trpili radi toga, što su ih pobijali i bili su zlostavljani, dok im nije došla Naša pomoć. Nema nikoga,

---

[10]) Ko želi da Svemogućeg Allaha na Sudnjem danu vidi i Njegovu Milost steče, treba da odstrani nastranosti zemaljskog života. Ko bude predpostavio užitke zemaljskog života životu vječnosti, taj gubi svaku nadu da se u vječnom životu susretne sa Velikim Allahom, kao i onaj, koji znakove Božje poriče.

Nadalje se u ovom ajetu kaže, da je cilj ovoga života, da čovjek vazda misli da će se susresti sa svojim Gospodarom. Ako ovakove misli ne budu čovjekom vladale, onda je ovaj život obična zabava i igra. To je istaknuto u prijašnjim ajetima, gdje se osuđuju oni, koji poriču Sudnji dan i sastanak s Bogom.

[11]) Hazreti Muhammed alejhisselatu vesselam je među čitavim narodom bio poznat pod nadimkom »Vjerni«. Ovaj naziv je stekao radi svoje pravednosti i iskrenosti. Ali pošto mu je počela stizati Objava počeli su pokvarenjaci da ga nazivaju »lažac«. Koji su njega nazivali »lažcem« nisu mogli da njegovu pravednost i istinoljubivost poreknu, nego su nastojali da Božju Objavu poreknu.

سورة الأنعام

174 ١٧٤

وإن كان كبر عليك إعراضهم فإن استطعت أن تبتغي
نفقا في الأرض أو سلما في السماء فتأتيهم بآية ولو شاء
الله لجمعهم على الهدى فلا تكونن من الجاهلين ﴿٣٥﴾
إنما يستجيب الذين يسمعون والموتى يبعثهم الله ثم إليه
يرجعون ﴿٣٦﴾ وقالوا لولا نزل عليه آية من ربه قل إن الله
قادر على أن ينزل آية ولكن أكثرهم لا يعلمون ﴿٣٧﴾
وما من دابة في الأرض ولا طائر يطير بجناحيه إلا أمم
أمثالكم ما فرطنا في الكتاب من شيء ثم إلى ربهم
يحشرون ﴿٣٨﴾ والذين كذبوا بآياتنا صم وبكم في
الظلمات من يشإ الله يضلله ومن يشأ يجعله على صراط
مستقيم ﴿٣٩﴾ قل أرأيتكم إن أتاكم عذاب الله

ko će Božje riječi promijeniti *(Njegovo obećanje da će Svoje poslanike pomoći)*. Tebe smo uputili o onome, što su poslanici vidjeli i preturili. 35 Ako je tebi teško što oni glavu okreću, ti, ako možeš da nađeš kakav otvor ili jamu u zemlji, ili ljestve da se ispenješ na nebesa, pa da im doneseš jedan znak *(sa kojim će se uvjeriti da si ti poslanik, onda radi i ne stoj)*.[12]) Da je Bog htio, sve bi ih iskupio, da slijede pravi put. Ne budi ti nipošto od neznalica. 36 Samo koji slušaju, odazivaju se tvom pozivu. Mrtve će Bog proživiti,[13]) pa će se zatim oni k Njemu svi povratiti. 37 Oni govore: »Kad bi mu od Boga bio kakav znak ili dokaz poslan!« Reci: »Svakako Bog može da pošalje jedan znak *(čudo)*. Samo većina njih to ne zna.[14]) 38 Nema životinje, koja po zemlji hodi, a ni ptice, koja sa krilima po zraku leti, da ne pripada kao i vi svome rodu. Mi u Knjizi nismo ništa propustili. Zatim će se oni iskupiti kod svoga Gospo-

---

[12]) Pod ovim »da im doneseš dokaz« misli se: Svakoga dovesti u vjeru, i uputiti na pravi put, što je bila najveća želja Božjeg Poslanika. Inače koji su poricali, njih nikakav dokaz nije mogao urazumiti.

[13]) Svemogući Allah će proživiti i one koji nisu htjeli slušati pouke i opomene Božjih poslanika i koji su i duhovno umrli. Ljudi, kojima su Božji poslanici svoje pouke davali, dijele se u dva dijela. Jedni su, koji su poslanike slušali, njihovom se pozivu odazvali i primili pravu vjeru. Drugi su, koji su duhovno postali mrtvi i na sve opomene ostali gluhi. Ali i ovi će se spasiti svoje duhovne smrti i vjerovaće poslanike. Da će se ovo duhovno proživljavanje događati i na ovom svijetu, to nam dokazuje ovaj kur'anski ajet.

[14]) Dokaz ili znak o kome se ovdje govori jednak je onom o kome se govori i u 25 ajetu. Bog će poslati znak koji On hoće. Poslije osvojenja Mekke svi su u gomilama stupali u Islam i Božjem Poslaniku iskazali vjernost i odanost.

الجزء السابع
١٧٥ 175

أَوْ أَتَتْكُمُ السَّاعَةُ أَغَيْرَ اللَّهِ تَدْعُونَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ
٤٠ بَلْ إِيَّاهُ تَدْعُونَ فَيَكْشِفُ مَا تَدْعُونَ إِلَيْهِ إِنْ شَاءَ
وَتَنْسَوْنَ مَا تُشْرِكُونَ ٤١ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ أُمَمٍ مِنْ قَبْلِكَ
فَأَخَذْنَاهُمْ بِالْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ لَعَلَّهُمْ يَتَضَرَّعُونَ ٤٢
فَلَوْلَا إِذْ جَاءَهُمْ بَأْسُنَا تَضَرَّعُوا وَلَٰكِنْ قَسَتْ قُلُوبُهُمْ
وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ٤٣ فَلَمَّا نَسُوا مَا
ذُكِّرُوا بِهِ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ أَبْوَابَ كُلِّ شَيْءٍ حَتَّىٰ إِذَا فَرِحُوا
بِمَا أُوتُوا أَخَذْنَاهُمْ بَغْتَةً فَإِذَا هُمْ مُبْلِسُونَ ٤٤ فَقُطِعَ
دَابِرُ الْقَوْمِ الَّذِينَ ظَلَمُوا وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ٤٥ قُلْ
أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَخَذَ اللَّهُ سَمْعَكُمْ وَأَبْصَارَكُمْ وَخَتَمَ عَلَىٰ قُلُوبِكُمْ
مَنْ إِلَٰهٌ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيكُمْ بِهِ انْظُرْ كَيْفَ نُصَرِّفُ الْآيَاتِ

dara[15]) 39 Koji naše dokaze smatraju lažnim, ti su gluhi i nijemi. Oni tapkaju po tmini. Koga Bog hoće ostavi ga u zabludi, a koga hoće, uputi na pravi put. 40 Reci: »Kažite mi, ako istinu govorite, kad bi vas stigla Božja kazna ili vam došao Strašni sud, bi li se vi klanjali i obožavali druge osim Allaha *(bi li obožavali vaše idole, koji vam ne mogu pomoći)*. 41 Ne, vi bi samo Njega obožavali. Ako bi On htio, digao bi sa vas ono, za što ste Ga molili i vi bi zaboravili na one, kojima ste se klanjali kao saučesnicima Boga.[16])

DIO. 5 — POSLJEDICE PORICANJA.

42 Mi smo mnogim narodima prije tebe poslanike slali. Mi smo ih kažnjavali strašnim kaznama i nevoljama, da bi se ponizno molili i povratili *(od svojih grijeha)*. 43 Kad bi ih stigla Naša kazna, molili bi plačući i potegli bi se. Ali su im srca bila tvrda i okrutnula su. Satana bi im pričinio, da su im lijepa djela njihova. 44 Pošto bi oni zaboravili sve ono o čemu smo ih poučili, Mi bi im širom svemu vrata otvorili.[17]) I kad bi oni u radosti i veselju bili zbog svega

---

[15]) Kako Bog ljudima dariva hranu njihovu, tako isto dariva i svima ostalim životinjama. Sve ostale životinje se pokoravaju prirodnim zakonima. I čovjek kao i životinje se moraju pokoravati ovim zakonima. Samo čovjek ne može pri ovome ostati i on treba da ide za višim ciljem. Božji poslanici su dolazili da ljudima osiguraju da dođu do ovog višeg cilja.

Osim toga ovaj ajet ističe da se ljudi dijele u dva dijela. Jedni su kao i životinje, vezani uz zemlju i ne mogu se uzdignuti, a drugi su kao i ptice, koje plove u visinama duhovnog života.

[16]) Kad ih kakve nesreće stignu i snađu, onda se i pogani Bogu mole, jer vjerovati Boga je prirođeno ljudskoj duši.

[17]) Pod ovim »Mi bi im širom svemu vrata otvorili«, misli se otvaranje vrata svim užicima i nasladama.

176 سورة الأنعام ٦

ثُمَّ هُمْ يَصْدِفُونَ ۝ قُلْ أَرَأَيْتَكُمْ إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُ اللَّهِ
بَغْتَةً أَوْ جَهْرَةً هَلْ يُهْلَكُ إِلَّا الْقَوْمُ الظَّالِمُونَ ۝ وَمَا
نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ فَمَنْ آمَنَ وَأَصْلَحَ
فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ۝ وَالَّذِينَ كَذَّبُوا
بِآيَاتِنَا يَمَسُّهُمُ الْعَذَابُ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ۝ قُلْ لَا أَقُولُ لَكُمْ
عِنْدِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَا أَقُولُ لَكُمْ إِنِّي مَلَكٌ
إِنْ أَتَّبِعُ إِلَّا مَا يُوحَىٰ إِلَيَّ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ أَفَلَا
تَتَفَكَّرُونَ ۝ وَأَنْذِرْ بِهِ الَّذِينَ يَخَافُونَ أَنْ يُحْشَرُوا
إِلَىٰ رَبِّهِمْ لَيْسَ لَهُمْ مِنْ دُونِهِ وَلِيٌّ وَلَا شَفِيعٌ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ
۝ وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ
يُرِيدُونَ وَجْهَهُ مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ وَمَا مِنْ حِسَابِكَ

onoga što im je dano, Mi bi ih nenadano kaznili, a oni bi tada ostali zapanjeni i prestravljeni. 45 Tako se razbio i zadnji ostatak naroda, koji je grijehom i nepokornošću nasilje činio, pa neka je zato hvala Bogu, Gospodaru svjetova.[18]) 46 Reci: Znate li, kad Bog uzme vaš sluh i vaš vid i srca vam vaša zapečati, kakav ima drugi Bog osim Allaha, koji će vam to ponovno dati. Gledaj, kolike im Mi dokaze i primjere ističemo, pa oni opet od istine lica okreću? 47 Reci: Kažite mi, ako vam je Božja kazna iznenada ili otvoreno došla, da li je ko drugi stradao osim naroda griješnog i nasilničkog? 48 Mi smo slali poslanike, samo da donose radosne vijesti i da opominju i zastrašuju. Ko bude vjerovao i dobro postupao, za toga nema straha niti za njega ima žalosti. 49 Koji budu poricali znakove Naše, stignuće ih kazna radi nevaljalstva njihova. 50 Reci: Ne govorim vam, da se u mojoj ruci Božje riznice nalaze, niti da znam što je neviđeno. Ne kažem vam, da sam anđeo. Ja slijedim samo što mi je objavljeno.[19]) Reci: Zar može biti jednak slijep i koji vidi. Zar vi još ne razmišljate?

---

[18]) Pod ovim »razbio se i zadnji ostatak naroda, koji je grijehom nasilje činio«, misli se na potpuno uništenje naroda, koji je radi svojih opačina izumro. Razija govoreći o ovome kaže, da oni koji proučavaju poslove nasilnika dolaze do zaključka, da oni svi na koncu propadaju.

[19]) Nijedan poslanik nije ljudima ovako otvoreno, jednostavno i smjerno govorio. Prvi ljudi kojima je Hazreti Muhammed (alejhisselatu vesselamu) ovako blago i ubjedljivo govorio bili su savremeni idolopoklonici. To su bili ljudi, koji su vjerovali u svakakve bajke i predrasude. Da je Poslanik htio mogao je sebi pripisati razne nadprirodne stvari i ovi bi ga ljudi, koji su vjerovali u bajke, sigurno priznali i vjerovali da je Božji Poslanik. Ali Hazreti Muhammed je bio čovjek koji je svu svoju

DIO. 6 — NAGRADA PRAVOVJERNIM.

51 Opominji i upozoravaj sa Kur'anom one, koji se boje, da će biti proživljeni i iskupljeni kod svog Gospodara. Oni nemaju drugog zaštitnika i zagovornika osim Boga, da bi se oni sačuvali

---

snagu upotrijebio za to, da istrijebi neznaboštvo i vjerovanje stvari, koje nemaju oslonca na razumu. Sve što je govorio bilo je potpuno čisto od njegovih ličnih prohtjeva i njegove su riječi bile istinsko nadahnuće njegovog savršeno čistog srca. Iz ovoga jasno vidimo kako je Hazreti Muhammed govorio, da je on čovjek, da kod sebe nema riznica, da neviđene stvari ne poznaje, govorio je da nije anđeo. Ukratko je izložio, da je on smrtan čovjek i da sva dobra koja čini i one velike istinske riječi koje govori ne dolaze od njegove ličnosti. Svaka hvala ide samo Bogu i svako dobro je samo od Boga. Glavna odlika po kojoj se Božji Poslanik razlikovao od drugih ljudi je objava, kojom ga je Bog odlikovao. Primao je Božju objavu, ljudima je tumačio i poučavao ih i svaka njegova kretnja i svako njegovo djelo bilo je potpuno u duhu Božjih objava. Kako je govorio, onako je i radio i želio je, da svako radi kako on radi.

Hazreti Muhammedu nije bio cilj da one, koji ga slijede i vjeruju učini velikim bogatašima, da pred njima izvađa čudesna djela, koja će svakoga zapanjiti ili da govori neke velike i visoke misli. Njegov prvi i konačni cilj je bio svesrdno izložiti ljudima Božju Objavu i sa visokim zasadama Kur'ana izgraditi zajednicu, koja će biti čvrsto vezana sa osjećajima koji dolaze iz njihovih srdaca, vežući njihove duše u jednu nerazorivu cjelinu. Hazreti Muhammed je u ovom pravcu i uspio.

Ova ovako jednostavna, čista i privlačiva osjećanja i vrline Hazreti Muhammedove kao i njegove nedostižive misli neki kršćanski misionari bez ikakva oslonca podvrgavaju svojoj neumjesnoj kritici. U ajetu se kaže »ne govorim vam da znam što je neviđeno«. Iz ovih riječi donose jedan nemoguć zaključak, pošto Hazreti Muhammed otvoreno priznaje da ne zna što je neviđeno, da se ne može priznati ni njegovo poslanstvo. U ovom ajetu se kaže: »ja slijedim ono, što mi je objavljeno«. Sa ovim se daje odgovor na sve one bezznačajne kritike. Iz ovoga ajeta razumijemo da je Hazreti Muhammed čovjek kao i svi drugi ljudi, da neviđenih i tajnih stvari ne poznaje, nego da se kod njega nalaze sva svojstva i vrline jednog Božjeg Poslanika i da on radi i postupa samo onako kako ga uče Božje Objave i naređuju mu.

Hazreti Muhammedova bezprimjerna veličina se naročito ističe u tome, što on nikada nije u svom radu isticao da se kod njega nalazi nešto »nadljudskog«, niti je dopuštao da se njegova djela takovim priznavaju.

Hazreti Muhammed (alejhisselatu vesselamu) je mnogo čuda pokazao, unaprijed je nagovijestio da će se mnoge stvari zbiti i dogoditi, i mnoge su se od tih stvari i za njegova života dogodile i obistinile. Usprkos tome svemu Hazreti Muhammed kaže: »Što je neviđeno ne znam, samo slijedim ono što mi je objavljeno«. Islam je pobijedio, ali Božji Poslanik nikad nije rekao: »Božje riznice su u mojoj ruci«. Sva njegova čuda, koja su se ostvarila i obistinila kao i sve pobjede, koje je izvojevao, uvijek je govorio, da je to sve samo Božjom pomoću postignuto.

(opačina i nevaljalština). 52 Ne odbijaj i ne odstranjuj one, koji se jutrom i večerom Bogu mole, samo da steknu Njegovo zadovoljstvo. Ti nisi dužan, da se brineš za njihovo vjerovanje i njihove potrebe, a niti su oni dužni, da se brinu o tvom vjerovanju i tvojim potrebama. Pa ako ih odbiješ, ti ćeš spadati među silnike i nepokornike.[20]) 53 Mi smo tako jedne s drugima iskušavali, da oni reknu: Jesu li to oni, koje je Bog između nas darovima nagradio?[21]) Zar Bog ne poznaje nabolje one, koji su zahvalni? 54 Kada ti dođu, koji vjeruju u Naše znakove, reci: »Neka je spas i mir na vas! Vaš je Gospodar Sebi zapisao da je On milostiv. Ko između vas, ne znajući, bude radio nevaljalštine, pa se iza toga pokaje i popravi *(neka zna),* da Bog

عَلَيْهِم مِّن شَيْءٍ فَتَطْرُدَهُمْ فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٥٢﴾ وَكَذَٰلِكَ
فَتَنَّا بَعْضَهُم بِبَعْضٍ لِّيَقُولُوا أَهَٰؤُلَاءِ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْهِم مِّن
بَيْنِنَا أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِالشَّاكِرِينَ ﴿٥٣﴾ وَإِذَا جَاءَكَ الَّذِينَ
يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِنَا فَقُلْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلَىٰ نَفْسِهِ
الرَّحْمَةَ أَنَّهُ مَنْ عَمِلَ مِنكُمْ سُوءًا بِجَهَالَةٍ ثُمَّ تَابَ مِن بَعْدِهِ
وَأَصْلَحَ فَأَنَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٥٤﴾ وَكَذَٰلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ
وَلِتَسْتَبِينَ سَبِيلُ الْمُجْرِمِينَ ﴿٥٥﴾ قُلْ إِنِّي نُهِيتُ أَنْ أَعْبُدَ الَّذِينَ
تَدْعُونَ مِن دُونِ اللَّهِ قُل لَّا أَتَّبِعُ أَهْوَاءَكُمْ قَدْ ضَلَلْتُ إِذًا
وَمَا أَنَا مِنَ الْمُهْتَدِينَ ﴿٥٦﴾ قُلْ إِنِّي عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّي وَكَذَّبْتُم بِهِ
مَا عِندِي مَا تَسْتَعْجِلُونَ بِهِ إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ يَقُصُّ الْحَقَّ
وَهُوَ خَيْرُ الْفَاصِلِينَ ﴿٥٧﴾ قُل لَّوْ أَنَّ عِندِي مَا تَسْتَعْجِلُونَ بِهِ

20) Neki vođe Kurejševića su govorili da će priznati da je Hazreti Muhammed Božji Poslanik ako on iz svog društva odstrani neke siromašne muslimane. (Razi.) U Hazreti Muhammedovu društvu je jednaku pažnju uživao i bogat i siromah, jer su svi ljudi. Svi su imali jednako pravo da se na isti način okoriste poukama Božjeg Poslanika i da od njega Istinu saznaju i nauče. Osim toga oni, koji su vjerovali nisu mogli biti odstranjeni, nego je trebalo da uživaju pažnju.

U prisustvu Božjeg Poslanika nestalo je svih razlika kojima su se ljudi jedni od drugih dijelili. Nije se tu razlikovao bogat od siromaha, nisu se razlikovale društvene, narodne i rasne razlike. Odstranjene su opreke, koje su dolazile iz pripadnosti pojedinim narodima ili opreke koje su se razvile među pojedinim rasama ljudskim. Nije se vodilo računa ko pripada kojoj boji. Sa najsiromašnijim je razgovarao i na njegova pitanja davao mu odgovor.

21) Ovaj otvoreni odgovor koji je dan vođama Kurejševića jako ih je ranio u srca i povrijedio njihovu naduvenu oholost. Oni nisu mogli ni u kojem slučaju da se prignu, da sa siromasima ili robovima razgovaraju i da s njima zajednički sjede, i za to nisu mogli prigeti da se u društvu Božjeg Poslanika nalaze ovi ljudi kad oni s njim sjede i razgovaraju.

لقضي الأمر بيني وبينكم والله أعلم بالظالمين ﴿٥٨﴾ وعنده
مفاتح الغيب لا يعلمها إلا هو ويعلم ما في البر والبحر وما
تسقط من ورقة إلا يعلمها ولا حبة في ظلمات الأرض ولا
رطب ولا يابس إلا في كتاب مبين ﴿٥٩﴾ وهو الذي يتوفاكم
بالليل ويعلم ما جرحتم بالنهار ثم يبعثكم فيه ليقضى
أجل مسمى ثم إليه مرجعكم ثم ينبئكم بما كنتم تعملون
﴿٦٠﴾ وهو القاهر فوق عباده ويرسل عليكم حفظة
حتى إذا جاء أحدكم الموت توفته رسلنا وهم لا يفرطون ﴿٦١﴾
ثم ردوا إلى الله مولاهم الحق ألا له الحكم وهو أسرع
الحاسبين ﴿٦٢﴾ قل من ينجيكم من ظلمات البر والبحر تدعونه
تضرعا وخفية لئن أنجانا من هذه لنكونن من الشاكرين ﴿٦٣﴾

oprašta i da je milostiv«. 55 Mi ovako jasno Naše znakove i dokaze izlažemo, da bi bio potpuno jasan pravac, koga se griješnici drže.

DIO. 7 — BOŽJA ODREDBA.

56 Reci: »Meni se zabranjuje, da obožavam osim Allaha one druge, kojima se vi klanjate«. Reci: »Ja neću slijediti vaših zabluda, jer bih i ja tada zalutao i ne bih bio od onih, koji slijede pravi put«. 57 Reci: »Ja slijedim posve jasni dokaz moga Gospodara, *(kojim je razlučena istina od zablude)*, a vi Njega poričete. U mojoj ruci nije, što vi tražite, da vas hitno stigne *(kazna)*. Odluka pripada samo Bogu *(da požuri kaznu ili s njom počeka)*. On samo istinite vijesti daje i On najbolje razlučuje *(istinu od neistine)*. 58 Reci: Kad bi u mojoj ruci bilo ono, što vi hitno tražite, stvar bi se između mene i vas vrlo brzo svršila. Bog najbolje griješnike i silnike poznaje. 59 Kod Njega su ključevi svih tajni i On ih samo zna, On zna sve, što ima na kopnu i na moru. Ne može nijedan list opasti, a da On to ne zna. Nema nijednog zrnca u najtamnijim kutevima zemljinim, ništa ni suho ni vlažno, a da se to sve ne nalazi u jasnoj i otvorenoj knjizi.[22]) 60 On vas noću uspavljuje i zna šta vi preko dana

[22]) Svaka stvar se nalazi u okviru utvrđenih Božjih zakona. Otvorena knjiga o kojoj se u ovom ajetu govori je veliki zakon prirodnog razvitka i zakon uzročne povezanosti svega što u prirodi postoji. Kada jedan list otpadne ne dostaje mu više snage da hranu uzima. Ovo je i simbol, kojim je predstavljeno opadanje i propast vlasti i moći Kurejševića. U ajetu se kaže: »Nema nijednog zrnca u tamnim kutevima zemljinim«. Ovim se misli na poslanstvo Hazreti Muhammedovo. To će zrnce niknuti, uzrasti, dubine zemaljske i visine zračne obuhvatiti. U ajetu se

قل الله ينجيكم منها ومن كل كرب ثم انتم تشركون
٦٤ قل هو القادر على ان يبعث عليكم عذابا من فوقكم
او من تحت ارجلكم او يلبسكم شيعا ويذيق بعضكم باس
بعض انظر كيف نصرف الايات لعلهم يفقهون ٦٥
وكذب به قومك وهو الحق قل لست عليكم بوكيل ٦٦
لكل نبإ مستقر وسوف تعلمون ٦٧ واذا رايت الذين
يخوضون في اياتنا فاعرض عنهم حتى يخوضوا في حديث غيره
واما ينسينك الشيطان فلا تقعد بعد الذكرى مع القوم
الظالمين ٦٨ وما على الذين يتقون من حسابهم من شيء ولكن
ذكرى لعلهم يتقون ٦٩ وذر الذين اتخذوا دينهم لعبا
ولهوا وغرتهم الحياة الدنيا وذكر به ان تبسل نفس

radite i stičete. Zatim vas budi, da bi se do određenog roka život održao. Vi ćete se zatim Njemu povratiti i On će vam iza toga reći sve ono, što ste radili.

DIO. 8 — BOŽJE SUĐENJE.

61 On sa Svojom moći vlada nad svima Svojim robovima i šalje vam čuvare.[23]) Kada jednom od vas dođe smrt, Naši poslanici bez ikakva manjka ili viška dušu im uzimaju. 62 Zatim će se oni ponovno Bogu povratiti, svome istinskom Gospodaru. Dobro znaj, suđenje je samo Njegovo i On najbrže obračun svida. 63 Reci: »Ko će vas spasiti teške tmine *(opasnosti)* na kopnu i na moru.[24]) Vi ćete Njega plačući, skrušeno javno i tajno moliti. *(Govorit će te):* Ako nas On spasi iz ovih nesreća, zaista ćemo mi biti zahvalni. 64 Reci: »Allah će vas spasiti od tih nesreća i od svake druge nevolje. Pa vi ćete opet Njemu druga pripisivati. 65 Reci: Bog može da vam kaznu pošalje. Ta kazna vam može doći iznad vas, ili ispod vas, ili da vas podijeli u grupe, pa da jedni druge u nevolju i teško iskušenje bacite. Gledaj kako im znakove Naše na razne načine izlažemo i ponavljamo da bi ih shvatili i razumili.[25]) 66 Tvoj narod ga je porekao

---

kaže: vlažno, to jest zeleno, što će bujati, rasti i napredovati, a suho predstavlja propadanje i izčezavanje.

[23]) Ovo su meleki ili anđeli koji vode nadzor nad svim ljudskim djelima.

[24]) Komentatori Kur'ana Bejzavija, Razi i Ebu-Hajjan riječ »zulumatun« — tmina prevode sa »opasnost«.

[25]) Ovdje se govori o tri razne vrste kazne. Kazna koja dolazi iznad njih, to su vijavice, tajfuni ili strašni vjetrovi, koje su pogani i neprijatelji vidjeli prilikom opsjedanja Medine. Tada su se neprijatelji sa de-

سورة الأنعام

180 ١٨٠

بما كسبت ليس لها من دون الله ولي ولا شفيع وإن تعدل
كل عدل لا يؤخذ منها أولئك الذين أبسلوا بما كسبوا
لهم شراب من حميم وعذاب أليم بما كانوا يكفرون ۝٧٠
قل أندعوا من دون الله ما لا ينفعنا ولا يضرنا ونرد على
أعقابنا بعد إذ هدانا الله كالذي استهوته الشياطين
في الأرض حيران له أصحاب يدعونه إلى الهدى ائتنا قل إن
هدى الله هو الهدى وأمرنا لنسلم لرب العالمين ۝٧١
وأن أقيموا الصلاة واتقوه وهو الذي إليه تحشرون ۝٧٢
وهو الذي خلق السموات والأرض بالحق ويوم يقول كن
فيكون ۝ قوله الحق وله الملك يوم ينفخ في الصور
عالم الغيب والشهادة وهو الحكيم الخبير ۝٧٣ وإذ قال

(Kur'an), a on je prava Istina. Reci: Ja nijesam vaš čuvar *(ja vas ne mogu kazniti, Bog će vas kazniti)*. 67 Za svaku vijest i događaj ima određeno i utvrđeno vrijeme. Vi ćete to saznati. 68 Kad vidiš one, koji se *(sa omalovažavanjem i podrugivanjem)* zadubljuju u Naše dokaze, okreni se od njih, ako ne budu počeli o nečem drugom govoriti. A ako te satana baci u zaborav, ne sjedi sa silnicima i griješnicima, pošto se sjetiš ove opomene. 69 Koji se Boga boje, neće nikakve odgovornosti za njih *(nevjernike)* snositi, ali ih trebaju opomenuti, da bi se i oni pobojali. 70 Ostavi one, koji vjeru smatraju zabavom i igračkom i koje je život zemaljski zanio i zaveo. Opomeni ih Kur'anom, da će duša biti bačena u propast zbog onoga, što je *(sa nevaljalim djelima)* zaslužila. Ovakovim nema zagovornika i zaštitnika osim Allaha. Da bi se spasili kazne, nikakva otkupnina od njih neće biti primljena. To su oni, koji su radi svojih hrđavih djela bačeni u propast. Radi njihovog nevjerstva čekaju ih grozni vreli napitci i bolna kazna.

DIO. 9 — IBRAHIM.

71 Reci: Zar da mi obožavamo osim Boga druge stvari, koje nam ne mogu ni koristiti ni štete nanijeti, zar da se mi natrag

set hiljada vojske digli protiv muslimana, ali radi strašnog vjetra su morali pobjeći i napustiti daljne opsjedanje Medine. Kazna koja dolazi ispod njih to je glad, suša i slično, radi čega su stanovnici Mekke sedam godina teško stradavali. Iz ovoga nam se kazuje, da je ovih sedam gladnih godina u Mekki slično gladnim godinama Hazreti Jusufa. Treća kazna je koju su Kurejševići osjetili njihova pocjepkanost i međusobna svađa radi čega je njihova snaga i moć potpuno bila uništena.

povratimo u idolopoklonstvo, nakon što nas je Allah uputio na pravi put, kao onaj, koga su na zemlji satane zavele i ostavile ga zabludjela i udaljena od pravog puta.[26]) Njegovi *(ovog zabludjelog)* drugovi su ga pozivali na pravi put *(govoreći):* »Dođi na pravi put!« Reci: Božji pravac *(Islam)* to je pravo napućenje. Nama je naređeno, da se predamo Gospodaru svih svjetova. 72 Nama je *(rečeno):* Ispravno klanjajte namaz i vaše dužnosti prema Bogu izvršavajte! Bog je Onaj, kod koga ćete se svi iskupiti. 73 On je sa pravdom i mudrošću Svojom stvorio nebesa i zemlju. Kad On reče: Budi! *(Sudnji dan),* on će biti. Njegova riječ je Istina. Kad se dune u rog, sve će samo Njegovo biti.[27]) On zna što je neviđeno i što je viđeno. U svemu je Mudrost Njegova i On sve zna. 74 Gle, Ibrahim reče svome ocu Azeru:[28])

---

[26]) Jedan musliman koji se povrati u idolopoklonstvo, sliči čovjeku, koji se uspne na velike visine, pa se strovali u duboku provaliju.

[27]) Rog u arapskom jeziku se naziva »sûr«. Po mišljenju nekih filologa ova riječ »sûr« je plural riječi »suver«. To bi onda značilo »lik« (Sihah, Muhkem, Kamus). Upotreba ove riječi u ovom značenju je rijetka. Po jednom drugom načinu učenja, ova riječ će se učiti kao »suver« i tada će biti plural riječi »sûr«. Tada bi značenje bilo: »u likove će se upuhnuti i oni će stvarnost biti«, ili »duše će se udahnut u likove mrtvaca«. Po prvom značenju na Sudnjem danu će svaka stvar dobiti svoj prvotni istinski oblik. Mi također dajemo prednosti ovom značenju.

Drugo značenje riječi »sûr« je rog ili truba. Od puhanja u rog se misli sakupljanje svega. Glas trublje i na zemlji služi za sakupljanje ljudi u veće zborove i sastanke.

[28]) Je li Azer otac, djed ili stric Ibrahimov? U ovom pitanju ima nesuglasica. Riječ »eb« koja je u ovom uzvišenom tekstu upotrijebljena znači otac, ili starješina u porodici. U Kur'anu (2:134) ova riječ je upotrijebljena u značenju »stric« i kaže se da je Jakub Ismailov otac (stric). Glavni uzrok, da ovdje postoji nesuglasica nastao je iz ova dva razloga: Prema Žeđđađu ako se uzme u obzir rodoslovlje, Ibrahimov otac je Tareh. Ovako je ime Ibrahimova oca spomenuto i u prvoj knjizi Starog zavjeta. Zerkanija također kaže da je Ibrahimov otac Tareh. Ovu nesuglasicu je vrlo lahko odstraniti. U Talmudu se spominje da je Ibrahimovu ocu ime Tareh, a Eusebius ga istovremeno naziva »Athar-Asar«. Ova bi riječ potpuno odgovarala riječi Azer.

Druga je tačka koju treba uzeti u obzir: U Kur'anu se (14:41) govori o Ibrahimovim roditeljima kao pravovjernima, dok se ovdje govori o »ebu«, koji ima više značenja i kaže se da je bio poganin i da je kao takav ostao sve do kraja svoga života.

Prema ovom izlaganju pogrešno je riječ »ebun« u ovom ajetu prevesti u značenju »otac«, nego je treba prevesti u značenju »porodični starješina«.

الجزء السابع

١٨١ ٧ 181

إبراهيم لأبيه آزر أتتخذ أصناما آلهة إني أراك وقومك في
ضلال مبين ﴿٧٤﴾ وكذلك نري إبراهيم ملكوت السماوات
والأرض وليكون من الموقنين ﴿٧٥﴾ فلما جن عليه الليل رأى
كوكبا قال هذا ربي فلما أفل قال لا أحب الآفلين ﴿٧٦﴾
فلما رأى القمر بازغا قال هذا ربي فلما أفل قال لئن لم يهدني ربي
لأكونن من القوم الضالين ﴿٧٧﴾ فلما رأى الشمس بازغة قال
هذا ربي هذا أكبر فلما أفلت قال يا قوم إني بريء مما
تشركون ﴿٧٨﴾ إني وجهت وجهي للذي فطر السماوات والأرض
حنيفا وما أنا من المشركين ﴿٧٩﴾ وحاجه قومه قال
أتحاجوني في الله وقد هدان ولا أخاف ما تشركون
به إلا أن يشاء ربي شيئا وسع ربي كل شيء علما أفلا تتذكرون

Zar si ti kumire učinio svojim bogovima? Ja vidim da si ti i tvoj narod u otvorenoj zabludi. 75 Mi tako pokazujemo Ibrahimu velika nebeska i zemaljska gospodstva, da bi došao do prave spoznaje i otklonio svaku sumnju *(gledajući i proučavajući mudre zakone Božje)*.[29]) 76 Kad se noć spustila, ugledao bi zvijezdu i rekao bi: »Ovo je moj bog«. A kad bi zvijezda zašla, rekao bi: »Ja ne volim čega nestaje i što zapada«. 77 Pošto je vidio da se mjesec rađa, rekao bi: »Ovo je moj bog«.[30]) A kad je vidio da i on zalazi, onda je rekao: »Da me Bog ne uputi na pravi put, sigurno bi zapao među zabludjele ljude«. 78 Pošto je vidio, da se sunce rađa, rekao je: »Ovo je moj bog? Ovo je još veće!« Pa kad je i sunce zašlo, rekao je: »Moj narode! Ja se potpuno ograđujem od svega što vi Bogu kao druga pripisujete«. 79 Zaista sam ja okrenuo lice svoje prema onome, koji je stvorio nebesa i zemlju. Ja ne spadam među idolopoklonike. 80 I njegov se narod s njim prepirao *(o jedinstvu Božjem)*. Ibrahim je rekao: Zar vi hoćete da se sa mnom o Bogu prepirete, a On me je

---

Veliki komentatori Kur'ana kažu, da je Azer ime svetišta jednog idola, a neki kažu da to uopće nije vlastito ime, nego znači onoga, koji je u pogrešku zapao. (Razi).

[29]) Pokazivanjem nebeskog i zemaljskog gospodstva Ibrahim nas upućuje na njegovo proučavanje stalnih i nepromjenljivih zakona, koji u prirodi vladaju. Osim toga ovim se hoće da kaže da je Allah gospodar svekolike vasione. Zvijezde, sunce, mjesec i ostala nebeska tijela, koje su Sabejci obožavali i smatrali bogovima, sve su stvorenja Svemogućeg Allaha.

[30]) Razija ističe, da se u ovom rečeničnom sastavu nalazi pretpostavljena upitna čestica, pa bi se u tome slučaju prevodilo: »Je li ovo moj bog?«

سورة الانعام ٦ ١٨٢

وكيف اخاف ما اشركتم ولا تخافون انكم اشركتم بالله
ما لم ينزل به عليكم سلطانا فاي الفريقين احق بالامن
ان كنتم تعلمون ﴿٨١﴾ الذين امنوا ولم يلبسوا ايمانهم بظلم
اولئك لهم الامن وهم مهتدون ﴿٨٢﴾ وتلك حجتنا اتيناها
ابراهيم على قومه نرفع درجات من نشاء ان ربك حكيم
عليم ﴿٨٣﴾ ووهبنا له اسحق ويعقوب كلا هدينا ونوحا
هدينا من قبل ومن ذريته داود وسليمن وايوب ويوسف
وموسى وهرون وكذلك نجزي المحسنين ﴿٨٤﴾ وزكريا
ويحيى وعيسى والياس كل من الصالحين ﴿٨٥﴾ واسمعيل
واليسع ويونس ولوطا وكلا فضلنا على العالمين ﴿٨٦﴾
ومن اباءهم وذرياتهم واخوانهم واجتبيناهم وهديناهم

uputio na pravi put. Ja se ne bojim kumira, koje vi uz Njega obožavate, samo se bojim onoga, što moj Bog hoće. Moj Gospodar je znanjem sve stvari obuhvatio. Zar vi još nećete da se opomenete i da pouku primite. 81 Kako ću se ja plašiti vaših idola (*koje vi obožavate*), a vi se ne bojite da Bogu drugove pripisujete, a za to vam nije nikakav dokaz objavljen. Pa koja je skupina dostojnija da bude u sigurnosti (*pravovjerni ili pogani*), ako vi to znate. 82 Koji vjeruju i svoje vjerovanje ne izmiješaju sa nasiljem i grijehom, ti su sigurni i oni su upućeni na pravi put.

DIO. 10 — OSTALI POSLANICI.

83 To je naš dokaz, koga smo Ibrahimu dali protiv njegova naroda. Mi, koga hoćemo, višestruko ćemo ga podignuti. Tvoj Gospodar svaku stvar sa mudrošću radi i svaku stvar potpuno poznaje. 84 Mi smo ga podarili sa Ishakom i Jakubom. Sve smo uputili na pravi put. Još prije smo Nuha uputili na pravi put,[31]) a od njegova potomstva smo uputili Davuda, Sulejmana, Ejjuba, Musaa i Haruna. Tako smo nagradili one, koji dobra djela čine.

[31]) Imena poslanika za koje se ovdje kaže da su potomci Nuhovi, ujedno su i potomci Ibrahimovi. Ovdje se spominju imena osamnaestorice poslanika. Oni nisu spomenuti historijskim redom. Ali u slijedećim dijelovima se govori o životu sedmorice poslanika i oni su historijskim redom navedeni. Uzrok da ovi poslanici nijesu spomenuti historijskim redom jest, što su oni ovdje spomenuti sa nekim naročitim svojstvima. Ove riječi kojima se na kraju ajeta ističu razne vrline poslanika upućuju nas da je taj red nabrajanja istaknut po tim svojstvima.

85 Još smo uputili na pravi put Zekerijjaa, Jahjaa, Isaa i Il'jasa, Svi su bili dobri. 86 Uputili smo Ismaila, El'jesea, Junusa i Luta. Sve smo ih odlikovali nad ostale ljude. 87 Odlikovali smo neke između očeva njihovih, potomstva njihova i braće njihove. Mi smo ih odabrali i uputili ih na pravi put. 88 To je Božji put i On upućuje na taj put, koga hoće, od svojih robova. A da su oni Bogu drugove pripisivali, sva bi djela njihova bila upropaštena.[32]) 89 To su oni, kojima smo dali Knjigu *(Objavu)*, mudrost, i poslanstvo.[33]) Ako oni *(nevjernici)* ne budu ovo vjerovali, Mi ćemo ovo povjeriti na čuvanje ljudima, koji to ne poriču i koji nisu nevjernici. 90 To su ljudi, koje je Bog uputio na pravi put. I ti slijedi njihov put. Reci: Ja za to *(što poučavam Božju Objavu)*, ne tražim nikakve nagrade. Kur'an je samo pouka i opomena čitavom čovječanstvu.[34])

DIO. 11 — KUR'ANSKA OBJAVA.

91 Oni istinski ne poznaju Allaha, kad kažu:[35]) »Nije Bog čovjeku ništa poslao i objavio!« Reci: Ko je poslao Knjigu, sa kojom je Musa donio ljudima svjetlo i upućenje na pravi put.

---

32) Ako bi oni bili neznabošci, sve bi stvari bile izvrnute. Njihova poslanstva ne bi odgovarala postavljenom cilju. Iz ovoga razumijemo, da nijedan poslanik nikada nije bio idolopoklonik.

33) Svakom poslaniku je dana Knjiga. Poslanici su sa knjigama ljude upućivali na pravi put, sudili im i sporove rješavali.

34) Hazreti Muhammedu (alejhisselatu vesselamu) se naređuje da slijedi upućenja ostalih Božjih poslanika. Njegovo poslanstvo obuhvaća sve ono što je poslanicima prije njega objavljeno. Na kraju ovog ajeta se kaže da Kur'an treba da posluži kao vodić čitavom čovječanstvu. Kur'an je knjiga, koja donosi upute, koje su i ranije ljudima slane, a onda ih poziva i upućuje na pravi put.

35) Božju moć i znanje treba na najdostojniji način očitovati. Ibni Abbas ovako tumači ovaj dio ajeta: »Oni nisu pokazivali onog dužnog poštovanja prema Bogu kako su to morali činiti«. Ebul'ali ovako tumači ovaj ajet: »Oni nijesu Bogu pripisivali ona svojstva, koja su dostojna Njega« Ahfeš ovako to tumači: »Toliko su bili neznalice i nisu poznavali, koliko nisu znali i poznavali ono, što su morali o Bogu znati.« Razija kaže: Zanijekati Božju moć sa kojom je On u stanju upućivati objavu ljudima, znači zanijekati jedno od Njegovih najosnovnijih svojstava. Ovim se pokazuje na Židove. Oni su primili objavu, koju je Allah poslao Hazreti Musau, a zanijekali su objavu poslanu Hazreti Muhammedu.

الى صراط مستقيم ﴿٨٨﴾ ذلك هدى الله يهدي به من يشاء
من عباده ولو اشركوا لحبط عنهم ما كانوا يعملون ﴿٨٩﴾
اولئك الذين آتيناهم الكتاب والحكم والنبوة فان
يكفر بها هؤلاء فقد وكلنا بها قوما ليسوا بها بكافرين
﴿٩٠﴾ اولئك الذين هدى الله فبهداهم اقتده قل لا اسألكم
عليه اجرا ان هو الا ذكرى للعالمين ﴿٩١﴾ وما قدروا الله
حق قدره اذ قالوا ما انزل الله على بشر من شيء قل من انزل
الكتاب الذي جاء به موسى نورا وهدى للناس تجعلونه
قراطيس تبدونها وتخفون كثيرا وعلمتم ما لم تعلموا انتم
ولا آباؤكم قل الله ثم ذرهم في خوضهم يلعبون ﴿٩٢﴾ وهذا
كتاب انزلناه مبارك مصدق الذي بين يديه ولتنذر

ام القرى ومن حولها والذين يؤمنون بالآخرة يؤمنون به
وهم على صلاتهم يحافظون ﴿٩٣﴾ ومن اظلم ممن افترى على
الله كذبا او قال اوحي الي ولم يوح اليه شيء ومن قال
سانزل مثل ما انزل الله ولو ترى اذ الظالمون في غمرات
الموت والملائكة باسطوا ايديهم اخرجوا انفسكم
اليوم تجزون عذاب الهون بما كنتم تقولون على الله غير
الحق وكنتم عن آياته تستكبرون ﴿٩٤﴾ ولقد جئتمونا
فرادى كما خلقناكم اول مرة وتركتم ما خولناكم
وراء ظهوركم وما نرى معكم شفعاءكم الذين زعمتم
انهم فيكم شركاء لقد تقطع بينكم وضل عنكم ما
كنتم تزعمون ﴿٩٥﴾ ان الله فالق الحب والنوى يخرج الحي

Vi ste je napisali u rastrgane listove,[36]) pa ste jedan dio ostavili na javnosti, a drugi veći dio ste sakrili. Vi ste poučeni u stvari, koje vi niste znali, a ni očevi vaši. Reci: Allah! *(je to dao i poslao)*. Zatim ih ostavi, neka se oni sa svojim ispraznim riječima igraju. 92 Ovo je blagoslovena Knjiga koju smo ti poslali. Ona potvrđuje knjige, koje su prije nje objavljene i šalje ti se, da ti s njom *(Kur'anom)* opomišnješ majku gradova[37]) i njenu

---

[36]) Sa ovim se ističe da su židovi svoje knjige pisali na razbacanim papirima, pa su jedan dio toga sakrili, a drugi izložili. U ovom ajetu se govori da židovi nijesu Tevrat sačuvali kao cjelinu, pa da su neki njegovi dijelovi zagubljeni.

[37]) U uzvišenom kur'anskom tekstu se kaže »Ummul-kura«. Ummul-kura je jedno od poznatih imena Mekke (Razi). Govori se da su u ovom svi saglasni. Oni koji kažu, da je ovaj ajet sa predhodnim ajetom objavljen u Medini, griješe. U ovom ajetu se na jedan otvoren način govori o Mekki, pa ne može biti nikakav dokaz ako se u ranijim ajetima govorilo o Musa'u i židovima, da je to u Medini objavljeno. Da bi se ovo potvrdilo, pogrešno je govoriti da je Ummul-kura naziv Medine.

okolicu. Koji vjeruju u Sudnji dan, vjeruju i u Knjigu *(Kur'an)*, trajno izvršavaju molitve i čuvaju. 93 Može li biti većeg silnika i griješnika od onoga, koji na Boga laže *(koji izvrću Božje knjige, kao Tevrat i Indžil)*, ili koji kaže: »Meni je Objava stigla«, a ništa mu nije objavljeno, ili koji kaže: »I ja ću objavu slati kao što je i Bog slao«.[38]) Da ti vidiš ove silnike i griješnike, kada se budu previjali u užasnim smrtnim mukama, a anđeli ispruženih ruku *(ih uhvatili i stisli pa im kažu)*: Čupajte duše vaše! Danas ćete vi teškom kaznom biti kažnjeni *(kroz svu vječnost)* radi toga, što ste o Bogu govorili ono, što nije istina i što ste oholo Njegove dokaze otklonili. 94 I vi ćete nama doći pojedinačno, kao što smo vas prvi put stvorili i sve što smo vam dali ostavićete iza vas. Mi nećemo s vama viditi vaših zagovornika, za koje ste tvrdili da su oni *(kumiri)* vaši zaštitnici. Sve će veze između vas biti pokidane i izgubiće se ispred vas sve ono, što ste vi cijenili i vjerovali, da će vas zagovarati.[39])

DIO. 12 — POBJEDA ISTINE.

95 Zaista, Bog daje, da se zrna i koštice raspuče *(i da se sve iz njih razvije)*. Izvodi živog iz mrtvog, a mrtvog iz živog. Eto to je Bog! Pa kako se vi onda možete od Njega okrenuti.[40]) 96 On daje da *(iz tmine noćne)* zora zarudi. Noć je stvorio radi mira i spokojstva, a sunce i mjesec radi izračunavanja *(vremena)*.

Uzrok da je Mekka prozvana »Ummul-kura«, to jest »majka gradova«, jest, što ona nije samo središte Arapa, nego je i duhovno središte čitavog Islama.

38) Po nekima se ovim ukazuje na lažno poslanstvo Musejlimetovo i drugih lažnih proroka, i radi toga se tvrdi, da je ovaj ajet u Medini objavljen. Uistinu nema nikakova dokaza, kojim bi ovo moglo biti utvrđeno. Ovaj ajet kao i ajeti 21, 144 i 157 ovog poglavlja, te 39:32 na jedan drugi način ovu stvarnost izlažu. Ajet kaže, da je Božji Poslanik potpuno čist od toga, da bi on na svoju ruku udešavao objavu, a oni koji to pokušavaju da učine, to su najveći grješnici, silnici i nevaljalci.

39) To jest njihovi zaštitnici im neće moći ni na kakav način pomoći.

40) U ovom ajetu se pozivanje Hazreti Muhammedovo da ljudi pođu pravim putem ispoređuje sa zrnom ili košticom, koja se u zemlju baci. Zrna ili koštice koje se u zemlju bace, nestane ih sa površine, ali za kratko vrijeme se pokažu i iz njih izrastu velike biljke i stabla.

من الميت ومخرج الميت من الحي ذلكم الله فأنى تؤفكون
﴿٩٥﴾ فالق الإصباح وجعل الليل سكنا والشمس والقمر
حسبانا ذلك تقدير العزيز العليم ﴿٩٦﴾ وهو الذي جعل
لكم النجوم لتهتدوا بها في ظلمات البر والبحر قد فصلنا
الآيات لقوم يعلمون ﴿٩٧﴾ وهو الذي أنشأكم من نفس
واحدة فمستقر ومستودع قد فصلنا الآيات لقوم
يفقهون ﴿٩٨﴾ وهو الذي أنزل من السماء ماء فأخرجنا به
نبات كل شيء فأخرجنا منه خضرا نخرج منه حبا
متراكبا ومن النخل من طلعها قنوان دانية وجنات من
أعناب والزيتون والرمان مشتبها وغير متشابه انظروا إلى
ثمره إذا أثمر وينعه إن في ذلكم لآيات لقوم يؤمنون ﴿٩٩﴾

To je odredba Allaha, koji sve može učiniti i koji sve zna.[41]) 97 On vam je stvorio zvijezde, da se po njima upućujete u pomrčini, na kopnu i na moru.[42]) Tako smo jasno protumačili i objasnili Naše znakove i dokaze ljudima, koji znaju. 98 On vas je sve iz jedne duše stvorio. Zatim vam je dao stalno boravište i sigurno prebivalište.[43]) Mi smo tako jasno objasnili Naše dokaze ljudima, koji razumiju. 99 On vam iz neba spušta vodu. Zatim dajemo da s njom svaka biljka raste, da se iz nje zelenilo razvija, i dajemo, da iz njega izrastu gusti klasovi; da na stablu palminu izrastu dugi i gusti grozdovi, da se razviju vinogradi, da rastu masline i šipovi, koji su slična rasta, a različita ploda. Pogledajte u plodove njihove, kad njima urode i kad sazre! U svemu tome ima velikih dokaza za ljude, koji vjeruju. 100 Oni su učinili i džine *(duhove)* drugovima Božjim. A duhove je Bog stvorio. Oni su mu neznajući, izmislili sinove i kćeri.

---

[41]) U ovom ajetu se nagovješta da će se tmina rastupiti i da će sve biti svjetlom obasjano. Kako sa dolaskom dana nestaje tmine, tako će se i ljudska duša osvijetliti sa primanjem Božje objave i odstranjivanjem neznanja, poroka i grijeha.

[42]) U vjerskom smislu su zvijezde svjetla, koja se od časa do časa pokažu i ljudima pokazuju put. Božji Poslanik sliči suncu. Oni, koji od njega svjetlo prime i druge upućuju na pravi put sliče zvijezdama. Za to Božji Poslanik i kaže: »Moji su drugovi kao zvijezde. Za kojim god pođete izvešće vas na pravi put«. Svemogući Allah, koji upućuje na ovom materijalnom svijetu, zar će ostaviti ljudske duše da u tmini čame.

[43]) Mjesto, u kojem su ljudi našli stalan počinak jest zemaljski život, a mjesto u kome nalaze svoju sigurnost je grob. Ili prvo bi moglo biti zagrobni život, a drugo ovaj zemaljski život.

سورة الأنعام ٦

186 ١٨٦

وجعلوا لله شركاء الجن وخلقهم وخرقوا له بنين
وبنات بغير علم سبحانه وتعالى عما يصفون ﴿١٠٠﴾ بديع السموات
والأرض أنى يكون له ولد ولم تكن له صاحبة وخلق
كل شيء وهو بكل شيء عليم ﴿١٠١﴾ ذلكم الله ربكم
لا إله إلا هو خالق كل شيء فاعبدوه وهو على كل
شيء وكيل ﴿١٠٢﴾ لا تدركه الأبصار وهو يدرك الأبصار
وهو اللطيف الخبير ﴿١٠٣﴾ قد جاءكم بصائر من ربكم
فمن أبصر فلنفسه ومن عمي فعليها وما أنا عليكم بحفيظ ﴿١٠٤﴾
وكذلك نصرف الآيات وليقولوا درست ولنبينه
لقوم يعلمون ﴿١٠٥﴾ اتبع ما أوحي إليك من ربك لا إله إلا هو
وأعرض عن المشركين ﴿١٠٦﴾ ولو شاء الله ما أشركوا

Bog je nada sve uzvišen i čist od svega, što mu oni pripisuju.[44])

DIO. 13 — POSTEPENO NAPREDOVANJE I UZVISIVANJE.

101 On je stvorio nebo i zemlju na najsavršeniji način, koji razumne zadivljuje. Odakle Njemu porod, kad On nema družice Svoje. On sve stvara i On savršeno svaku stvar poznaje.[45]) 102 Eto, Allah je vaš Stvoritelj i Bog. On je samo jedan i jedini. On je Stvoritelj svega, pa samo Njega obožavajte. On sve nadzire i o svemu se stara. 103 Oči Ga ne mogu vidjeti, niti Ga svojim pogledom obuhvatiti, a On sve poglede *(znanjem Svojim)* obuhvaća. On sve vidi, što se očima ne može vidjeti i svaku stvar savršeno poznaje.[46]) 104 Došli su vam od vašeg Gospodara jasni i otvoreni dokazi, *(koji se očima vide, a duhom spoznaju)*. Ko ih vidi i spozna, sebi će koristiti, a ko kod njih slijep ostaje, sebi štetu nanosi. Ja nijesam vaš nadziratelj. 105 Eto tako smo Mi na razne načine dokaze iznijeli, da oni reknu i govore: Čitao

---

[44]) Koji obožavaju zvijezde kažu i vjeruju da je Bog stvorio dobro, a satana zlo. Kur'an sa ovim ajetom upućuje ili na ono vjerovanje Sabejaca, ili na one moći, koje su Arapi pripisivali duhovima (džinima). Arapi su vjerovali, da duhovi ili demoni donose dobro ili zlo, sreću ili nesreću. Šta se misli pod »džinom« pogledati kod 128 ajeta ovoga poglavlja.

[45]) Tjelesne oči čovjekove mogu samo u uskom krugu da tjelesne stvari vide. Ali beskonačno Božje Biće ne mogu vidjeti. Samo duhovnim očima se On može spoznati i shvatiti.

[46]) Ovaj ajet iznosi savršeno jedinstvo Svemogućeg Allaha. Govoriti da Bog ima sina, znači primiti i vjerovati da Bog ima i družicu. U protivnom slučaju riječ »sin« zahtijeva da se u prenesenom smislu shvati. Pogledati 164 ajet ovoga poglavlja.

si ti!, i da ih Mi posve jasno i otvoreno izlažemo ljudima, koji znaju. 106 Slijedi što ti je objavljeno od tvog Gospodara, koga treba samo obožavati, jer je On samo jedan i jedini. Okreni se od onih, koji Bogu druga pripisuju.[47]) 107 Da je Bog htio, oni ne bi uz Njega i druge obožavali. Mi te nismo učinili njihovim čuvarom. Tebi nije naređeno, da nadzireš poslove njihove. 108 Nemojte grditi i psovati one, koji mjesto Allahu, klanjaju se drugima i obožavaju ih, pa da oni psuju i grde Allaha iz neprijateljstva, jer oni to ne znaju.[48]) Mi svakome narodu prikažemo njihova djela, da su im lijepa i zamamljiva. Zatim će se oni svi povratiti svome Gospodaru i On će ih obavijestiti o svemu, što su oni radili. 109 Oni se najtežim zakletvama zaklinju, da će sigurno vjerovati, ako im kakav dokaz *(čudo)* dođe. Reci: Dokazi *(čuda)* su samo u Božjoj ruci. A šta vi znate, kad bi im ti dokazi i došli, oni opet ne bi vjerovali?![49]) 110 Mi preokrećemo srca njihova i oči njihove i oni neće vjerovati, kao što i prije nisu

وَمَا جَعَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ ﴿١٠٨﴾
وَلَا تَسُبُّوا الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ فَيَسُبُّوا اللَّهَ عَدْوًا
بِغَيْرِ عِلْمٍ كَذَلِكَ زَيَّنَّا لِكُلِّ أُمَّةٍ عَمَلَهُمْ ثُمَّ إِلَى رَبِّهِمْ
مَرْجِعُهُمْ فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٠٩﴾ وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ
جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِنْ جَاءَتْهُمْ آيَةٌ لَيُؤْمِنُنَّ بِهَا قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ
عِنْدَ اللَّهِ وَمَا يُشْعِرُكُمْ أَنَّهَا إِذَا جَاءَتْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١١٠﴾
وَنُقَلِّبُ أَفْئِدَتَهُمْ وَأَبْصَارَهُمْ كَمَا لَمْ يُؤْمِنُوا بِهِ أَوَّلَ مَرَّةٍ
وَنَذَرُهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿١١١﴾ وَلَوْ أَنَّنَا نَزَّلْنَا إِلَيْهِمُ
الْمَلَائِكَةَ وَكَلَّمَهُمُ الْمَوْتَى وَحَشَرْنَا عَلَيْهِمْ كُلَّ شَيْءٍ قُبُلًا
مَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ
يَجْهَلُونَ ﴿١١٢﴾ وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا شَيَاطِينَ الْإِنْسِ

---

[47]) Ovaj ajet govori, da će Božjem Poslaniku biti naređeno, da Mekku napusti i iz nje iseli.

[48]) Nijedna vjera na svijetu ne pokazuje toliko susretljivosti prema drugoj kojoj vjeri kao Islam. Ovaj ajet zabranjuje muslimanima da vrijeđaju sljedbenike drugih vjera, pa što više i neznabožce. Islam smatra neznaboštvo i idolopoklonstvo najvećim krivovjerstvom, ali ne dopušta niukom slučaju da se jedan poganin radi svoga vjerovanja ponizi i uvrijedi. Istina Božji Poslanik je poslije osvojenja Mekke očistio Ka'bu od kumira. Ali očistiti Ka'bu od kumira je drugo, a drugo je dopustiti nekome da se klanja nečemu i to mu dozvoliti.

[49]) Kršćanski kritičari oslanjajući se na ovaj ajet kažu, da Hazreti Muhammed nije nikakvo čudo počinio. Ovaj ajet nam kaže, da su čuda od Boga davana i da ih Božji poslanici nijesu mogli činiti kad su to oni htjeli.

vjerovali. Mi ćemo ih onako slijepe ostaviti u njihovoj razuzdanosti i zabludi njihovoj.[50])

Džuz: 8

DIO. 14 — KOJI PRORIČU, PROTIVE SE.

111 Da smo Mi njima poslali i spustili anđele, i da su im mrtvi govorili, i da smo pred njima sve stvari u jedan mah iskupili, oni opet ne bi vjerovali, osim ako bi to Bog htio. Ali mnogi to ne znaju.[51]) 112 Mi smo tako učinili svakom poslaniku kao neprijatelje, satane, koji se nalaze kod ljudi i kod džinova *(duhova)*.[52]) Oni su, da jedni druge zavaraju, govorili i šaputali isprazne i blještave riječi. Da je Bog i Gospodar tvoj htio, oni to ne bi činili. Pa onda ostavi ih i sve njihove udešene laži i potvore! 113 *(Ovi satane, koji u toj namjeri jedni drugima*

---

[50]) Ovaj ajet nam sam tumači šta se misli sa preokretanjem njihovih očiju i srdaca. Naime oni će radi svoje razuzdanosti ostati slijepi i neuviđavni. Oni neće istinu primiti i prema njoj će pokazivati neprijateljstvo, radi toga će im se srce okrenuti od istine i oni će u svojoj razuzdanosti postati slijepi i neuviđavni.

[51]) I u ovom ajetu se nastavlja sa istim sadržajem kao i u 110 ajetu. Neki ljudi su prema poslanicima pokazivali toliko neprijateljstvo, da bi pred svakim dokazom poslanikovim uši začepljivali. U Kur'anu se o slanju meleka govori u raznim značenjima. Meleki su donosili Božjim poslanicima Božje dokaze, nevaljalce i pokvarene su kažnjavali, Božje zapovijedi su izvršavali i ljudska srca su nadahnjivali da rade lijepa i dobra djela. Spuštanje meleka o kome se u ovom ajetu govori, može da nam kaže jedno od ovih istaknutih značenja. Ali ako uzmemo u obzir šta o ovome kaže 158 ajet, onda spuštanje i silaženje meleka može se odnositi na izvršavanje kazni, koje im je bilo od Boga naređeno. U ajetu se kaže, »da su im mrtvi govorili«, a time se misli na one koji su duhovno umrli, pa su oživili, jer im se duša preporodila. Kao što se kaže u 122 ajetu »bio je mrtav i Mi smo ga oživili i dali smo mu svjetlo sa kojim je među ljudima hodio«. Ili se misli sa ovim da su mrtvi govorili sa nevjernicima, da su oni, koji su umrli prije pojave Božjeg Poslanika, ostavili napisane spomenike u kojima su nagovijestili njegov dolazak. Sa ovim »da smo Mi pred njima sve stvari iskupili« misli se, kako će sve stvari, koje se odnose na njihovo kažnjavanje biti na jednom mjestu iskupljene.

[52]) Od »ljudi i džinova« se misle pojedinci, koji su vođe. To nam pokazuju i slijedeće riječi kojima se kaže da šapuću isprazne i blještave riječi. Riječi džin i satana često se u Kur'anu spominju kad se o čovjeku govori.

والجن يوحي بعضهم إلى بعض زخرف القول غرورا ولو شاء
ربك ما فعلوه فذرهم وما يفترون ١١٢ ولتصغى إليه
أفئدة الذين لا يؤمنون بالآخرة وليرضوه وليقترفوا ما هم
مقترفون ١١٣ أفغير الله أبتغي حكما وهو الذي أنزل
إليكم الكتاب مفصلا والذين آتيناهم الكتاب
يعلمون أنه منزل من ربك بالحق فلا تكونن من الممترين ١١٤
وتمت كلمت ربك صدقا وعدلا لا مبدل لكلماته وهو
السميع العليم ١١٥ وإن تطع أكثر من في الأرض يضلوك
عن سبيل الله إن يتبعون إلا الظن وإن هم إلا يخرصون
١١٦ إن ربك هو أعلم من يضل عن سبيله وهو أعلم بالمهتدين
١١٧ فكلوا مما ذكر اسم الله عليه إن كنتم

بآياته مؤمنين ١١٨ وما لكم ألا تأكلوا مما ذكر اسم
الله عليه وقد فصل لكم ما حرم عليكم إلا ما اضطررتم إليه
وإن كثيرا ليضلون بأهوائهم بغير علم إن ربك هو أعلم
بالمعتدين ١١٩ وذروا ظاهر الإثم وباطنه إن الذين يكسبون
الإثم سيجزون بما كانوا يقترفون ١٢٠ ولا تأكلوا مما
لم يذكر اسم الله عليه وإنه لفسق وإن الشياطين ليوحون
إلى أوليائهم ليجادلوكم وإن أطعتموهم إنكم لمشركون
١٢١ أومن كان ميتا فأحييناه وجعلنا له نورا يمشي به
في الناس كمن مثله في الظلمات ليس بخارج منها كذلك
زين للكافرين ما كانوا يعملون ١٢٢ وكذلك جعلنا
في كل قرية أكابر مجرميها ليمكروا فيها وما يمكرون

šapću isprazne i blještave riječi), neka se priklone toj riječi srca njihova, koji ne vjeruju Sudnjeg dana, neka se oni s tom riječju zadovolje i sa grijesima svojim neka griješni ostanu. 114 Zar da ja tražim nekog drugog sudiju osim Allaha. Bog je onaj, koji vam je objavio Knjigu posve jasnu i otvorenu. Oni, kojima smo dali Knjigu, znaju, da je ona objavljena od tvoga Gospodara u razmacima, posve istinita. Nipošto ne budi od onih, koji sumnjaju. 115 Ispuni se Riječ tvoga Gospodara[53]) u pravoj Istini i potpunoj Pravdi. Niko nema snage da izmijeni Riječi Njegove. On sve čuje i sve zna. 116 Ako ti budeš slijedio većinu onih *(ljudi),* koji su na zemlji, oni će te zavesti sa Božjeg puta. Oni slijede samo zablude *(koje vide)* i samo se na laži održavaju. 117 Zaista tvoj Gospodar najbolje zna, koji su skrenuli sa Njegova puta. I On najbolje zna, koji su se uputili pravim putem.

[53]) Pod »Božja riječ« se misle riječi, kojima se govori o pošljedicama, koje će neprijatelji doživjeti.

سورة الأنعام
190 ١٩٠

إلا بأنفسهم وما يشعرون ﴿١٢٣﴾ وإذا جاءتهم آية قالوا لن
نؤمن حتى نؤتى مثل ما أوتي رسل الله الله أعلم حيث يجعل
رسالته سيصيب الذين أجرموا صغار عند الله وعذاب
شديد بما كانوا يمكرون ﴿١٢٤﴾ فمن يرد الله أن يهديه
يشرح صدره للإسلام ومن يرد أن يضله يجعل صدره
ضيقا حرجا كأنما يصعد في السماء كذلك يجعل
الله الرجس على الذين لا يؤمنون ﴿١٢٥﴾ وهذا صراط ربك
مستقيما قد فصلنا الآيات لقوم يذكرون ﴿١٢٦﴾ لهم
دار السلام عند ربهم وهو وليهم بما كانوا يعملون ﴿١٢٧﴾
ويوم يحشرهم جميعا يا معشر الجن قد استكثرتم من الإنس
وقال أولياؤهم من الإنس ربنا استمتع بعضنا ببعض وبلغنا

118 Jedite ono na čemu je ime Božje spomenuto, ako vjerujete u znakove i dokaze Njegove.[54]) 119 Zašto vi ne jedete ono, na čemu je ime Božje spomenuto, a vama je Allah objasnio, šta vam je zabranjeno, kao i to, da u velikoj nuždi možete i to zabranjeno jesti. Mnogi su zaista zalutali radi toga, što su se, ne znajući, podali strastima svojim. Bog najbolje zna, koji su granicu prekoračili i istinu napustili. 120 Ostavite nutarnje i vanjske grijehe.[55]) Zaista, oni, koji grijehe učine, biće radi svojih grijeha kažnjeni. 121 Ne jedite onoga, na čemu nije Božje ime spomenuto. Ovako djelo vas udaljuje od pokornosti. Satane nagovaraju svoje prijatelje, da s vama stupe u borbu. Ako se vi njima pokorite i vi ćete spadati među idolopoklonike.

DIO. 15 — GLAVNI PROTIVNICI.

122 Zar nije onaj, koji je bio mrtav, pa smo ga Mi proživili i dali mu svjetlo, sa kojim hodi među ljudima, kao onaj, koji je bio zapao u tmastu tminu iz koje nije mogao da izađe?![56]) Tako se nevjernicima sviđaju njihova djela i čini im se, da su lijepa. 123 Mi smo tako učinili odličnike svakog mjesta i grada naj-

[54]) Ovim se govori o onom što je zaklano sa spominjanjem Božjeg imena i što je zaklano, a nije spomenuto Božje ime, nego je kod klanja spomenuto ime nekog kumira ili idola. Vidi 121 ajet!

[55]) Čuvanje samo od vanjskih grijeha dokazuje da je moralna snaga opala. Svaki musliman se mora čuvati i vanjskih i nutarnjih grijeha. Božji Poslanik je tako radio i živio.

[56]) Iz ovog ajeta jasno se razabire da se misli na ljude, koji su bili duhovno mrtvi, pa su zahvaljujući Božjim poslanicima oživili.

većim griješnicima.[57]) Oni čine razne spletke, da bi u njemu smutnju izveli. Radeći tako, oni samo sebe zavaravaju, a to ne znaju. 124 Kad im dođe neki dokaz ili znak, oni kažu: »Nikako nećemo vjerovati, dok se i nama ne da, što je dano Božjim poslanicima«. Bog najbolje zna, kome će dati Svoje poslanstvo. Griješnici će radi toga, što su smutnju pravili, kod Boga biti poniženi, a na Sudnjem danu će biti teško kažnjeni.[58]) 125 Koga Bog bude htio da uputi na pravi put, otvori mu njegovo srce za Islam *(da ga primi)*, a koga bude htio da ostavi u zabludi, srce mu stijesni, skrutne mu ga i prikaže mu to teškim, kao da se na nebo penje. Tako Bog nevjernike na nesreću i poniženje navodi.[59]) 126 I ovo je *(Kur'an, vjera Islam)* pravi i istinski put i pravac tvoga Gospodara. Mi smo objasnili i izložili znakove i dokaze ljudima, koji razmišljaju i osjećaju. 127 Oni će naći kod svoga Gospodara dom i prebivalište spasa. Bog je njihov zaštitnik,

أَجَلَنَا الَّذِي أَجَّلْتَ لَنَا قَالَ النَّارُ مَثْوَاكُمْ خَالِدِينَ فِيهَا
إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ إِنَّ رَبَّكَ حَكِيمٌ عَلِيمٌ ﴿١٢٨﴾ وَكَذَٰلِكَ
نُوَلِّي بَعْضَ الظَّالِمِينَ بَعْضًا بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٢٩﴾ يَا مَعْشَرَ
الْجِنِّ وَالْإِنسِ أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِّنكُمْ يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ
آيَاتِي وَيُنذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَا قَالُوا شَهِدْنَا عَلَىٰ أَنفُسِنَا
وَغَرَّتْهُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَشَهِدُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ أَنَّهُمْ كَانُوا
كَافِرِينَ ﴿١٣٠﴾ ذَٰلِكَ أَن لَّمْ يَكُن رَّبُّكَ مُهْلِكَ الْقُرَىٰ بِظُلْمٍ
وَأَهْلُهَا غَافِلُونَ ﴿١٣١﴾ وَلِكُلٍّ دَرَجَاتٌ مِّمَّا عَمِلُوا وَمَا رَبُّكَ
بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ ﴿١٣٢﴾ وَرَبُّكَ الْغَنِيُّ ذُو الرَّحْمَةِ إِن يَشَأْ
يُذْهِبْكُمْ وَيَسْتَخْلِفْ مِن بَعْدِكُم مَّا يَشَاءُ كَمَا أَنشَأَكُم مِّن
ذُرِّيَّةِ قَوْمٍ آخَرِينَ ﴿١٣٣﴾ إِنَّ مَا تُوعَدُونَ لَآتٍ وَمَا أَنتُم بِمُعْجِزِينَ ﴿١٣٤﴾

---

[57]) Mekkanski prvaci i odličnici su bili pripremili atentat na Božjeg Poslanika. Ostali poslanici su sa sličnim ljudima imali posla. Ovaki ljudi su činili protiv Božjih poslanika sve što im je od ruku išlo, spremali su atentate da ih ubiju i mnoge druge stvari da ih onemoguće, ali usprkos svega njihova otpora i protivljenja, Istina je ipak pobijedila.

[58]) Pogani su ostali nemoćni pred dokazima, koje je Kur'an iznosio. Tražili su da i njima Bog pošalje objavu, pa se pita kako je moguće da svi dobiju objavu. U odgovoru se kaže da svaki čovjek nema sposobnosti da primi objavu i da Bog najbolje zna kome će objavu poslati i ko zaslužuje da objavu primi.

[59]) Ovi u prvom redu odbiju i zaniječu istinu, a zatim im se grudi stijesne i osjete težinu. Nije da ovi ne mogu primiti istine radi toga što su im se grudi stisle i što u njima osjećaju težinu, nego radi toga što nijesu primili istinu, u grudima osjećaju težinu.

radi njihovih dobrih djela. 128 Kad ih sviju iskupi *(Mi ćemo reći):* O družino satanska![60]) Vi ste mnoge ljude izvrnuli i zaveli?! Njihovi prijatelji između ljudi će reći: Naš Bože! Mi smo se jedni s drugima koristili i stigli smo do našeg roka, do koga si nas ostavio. Bog će reći: Vaše je prebivalište u paklu. Tu će te vječno boraviti. Od toga će biti izuzeti samo oni, koje Bog bude htio spasiti. Zaista tvoj Gospodar sve savršenom mudrošću radi i svaku stvar potpuno i istinski poznaje.[61]) 129 Tako ćemo Mi jedan dio silnika i griješnika nametnuti na druge silnike, radi njihovih poroka i grijeha, koje su zaradili.

DIO. 16 — KAZNA.

130 O družino džinska i ljudska! Zar vam nisu između vas dolazili poslanici, koji su vam govorili i pričali o dokazima i znacima Mojim, opominjali vas i strašili od susreta sa ovim vašim danom.[62]) Oni će reći: Da *(pogreška je kod nas).* Mi smo svjedočili protiv sebe. Njih je zaveo zemaljski život. Oni

---

[60]) Riječ »džin« nastala je od korjena »dženne«, a znači: sakriti i pritajiti se. U Kur'anu se pod »džinima« misli na bića koja predstavljaju opačine i nevaljalštine, uopće sve, što ljude navodi da rade opačine. Meleki ili anđeli ljude potiču na dobra djela. Oboje su bića koja se ne vide ljudskim očima. U arapskom jeziku je značenje riječi »džin« vrlo široko. Džin se kaže velikim i silnim vladarima, a isto tako i utjecajnim vođama. Pošto oni ne dolaze stalno u dodir sa narodom njihova moć i utjecaj kao da su prikriveni. Ima mnogo primjera u arapskoj književnosti, koji nam dokazuju, da se ova riječ u ovom smislu upotrebljava. Tebrizija kaže: Arapi oštroumnom i naprasitom čovjeku kažu džin ili šejtan. Kakogod se riječ »šejtan« upotrebljava za čovjeka u prenesenom smislu, tako isto se upotrebljava i riječ »džin«. Pogledaj (2:14). Kad ovdje učimo zajednički ajete 128—131 vidimo da se u 128 i 129 ajetu govori o džinima, koji su jedni uz druge povezani, a koji kao prijatelji jedni drugima čine nasilje. U 130 ajetu se džini i ljudi zajednički nazivaju družinom. Kaže se: O džinska i ljudska družino, a u 132 ajetu se kaže, da su oni stanovnici grada i da će radi njihovog nasilja biti gradovi uništeni. Sadržaj 131 ajeta je potpuno jasan i određen. Ovdje se objašnjava da će džinima i ljudima između njih biti poslan poslanik, i da su džini ljudi, koji druge ljude navode na opačine. Poslanici se mogu pojaviti samo između ljudi.

[61]) Pogledaj na bilješku (11:107).

[62]) Ovdje se kaže džinima i ljudima da će između njih biti poslanici poslani. Svi su pejgamberi ljudi. Prema tome je jasno da džini pripadaju ljudima.

su sami protiv sebe svjedočili, da su nevjernici bili. 131 Tvoj Gospodar neće uništiti gradova zbog nasilja i grijeha, dok njihove stanovnike, koji su u zabludi, *(ne opomene sa jednim poslanikom)*.[63]) 132 Svako će zauzeti položaj prema učinjenim djelima. Bog nije neobaviješten o onome, što oni rade. 133 Tvoj Gospodar nije ničemu potreban i On je milostiv. Ako hoće, vas će odstraniti i dovesti će iza vas, koga On hoće, od nekog drugog naroda, kao što je i vas doveo i izveo. 134 Sigurno će se ispuniti prijetnje protiv vas i vi ih nikako ne ćete moći spriječiti.[64]) 135 Reci: O narode! Radite, što vam bude od ruke išlo. Sigurno ću i ja raditi, što bude meni od ruke išlo. Vi ćete znati i vidjeti, čiji će konac djela biti dobar i kojem će cilju stignuti. Sigurno silnici neće biti spašeni. 136 Oni *(pogani)* ostavljaju Bogu jedan dio od žetve i domaćih životinja, koje je Bog dao. Govore po njihovom krivom mišljenju, da je ovo za Boga, a ono za njihove idole. Što je bilo za njihove idole, od toga ne bi ništa Bogu došlo, a što je bilo za Boga, od toga bi idolima stiglo. Kako oni gadno i ružno sude.[65]) 137 Tako su

قل يا قوم اعملوا على مكانتكم إني عامل فسوف تعلمون من
تكون له عاقبة الدار إنه لا يفلح الظالمون (١٣٥) وجعلوا لله
مما ذرأ من الحرث والأنعام نصيبا فقالوا هذا لله بزعمهم
وهذا لشركائنا فما كان لشركائهم فلا يصل إلى الله
وما كان لله فهو يصل إلى شركائهم ساء ما يحكمون (١٣٦)
وكذلك زين لكثير من المشركين قتل أولادهم شركاؤهم
ليردوهم وليلبسوا عليهم دينهم ولو شاء الله ما فعلوه
فذرهم وما يفترون (١٣٧) وقالوا هذه أنعام وحرث حجر
لا يطعمها إلا من نشاء بزعمهم وأنعام حرمت ظهورها
وأنعام لا يذكرون اسم الله عليها افتراء عليه سيجزيهم
بما كانوا يفترون (١٣٨) وقالوا ما في بطون هذه الأنعام خالصة

63) Ljudi neće biti uništeni i upropašćeni dok im ne bude poslan vođa i poslanik, koji će ih povesti pravim putem.

64) Ovdje se posve jasno ističe kazna, koja će stignuti pogane i sve neprijatelje Istine.

65) Arapski pogani su rastavljali dijelove zemaljskih plodova i dijelove od životinja. Jedan dio bi odredili Bogu, a drugi idolima. Onaj dio žrtava koji bi odredili idolima, ne bi ga kvarili, ali dio od žrtava, koji bi bio određen za Boga, davali bi siromasima, ali ako bi se nekim slučajem dio, koji je otpadao idolima umanjio, onda bi bio nadopunjen onim dijelom što je Bogu bio određen i tako bi te žrtve potpuno predali onima, koji

لذكورنا ومحرم على أزواجنا وإن يكن ميتة فهم فيه شركاء
سيجزيهم وصفهم إنه حكيم عليم ﴿١٣٩﴾ قد خسر الذين
قتلوا أولادهم سفها بغير علم وحرموا ما رزقهم الله افتراء
على الله قد ضلوا وما كانوا مهتدين ﴿١٤٠﴾ وهو الذي
أنشأ جنات معروشات وغير معروشات والنخل والزرع
مختلفا أكله والزيتون والرمان متشابها وغير متشابه
كلوا من ثمره إذا أثمر وآتوا حقه يوم حصاده ولا تسرفوا
إنه لا يحب المسرفين ﴿١٤١﴾ ومن الأنعام حمولة وفرشا كلوا
مما رزقكم الله ولا تتبعوا خطوات الشيطان إنه لكم
عدو مبين ﴿١٤٢﴾ ثمانية أزواج من الضأن اثنين ومن المعز
اثنين قل آلذكرين حرم أم الأنثيين أما اشتملت عليه

drugovi njihovi[66]) mnogim poganima prikazivali lijepim i ubijanje njihove djece,[67]) da ih tako unište i vjeru im izmijene.[68]) Do je Bog htio, oni to ne bi učinili. Ostavi i pusti njih i sve laži i izmišljotine njihove! 138 Oni govore po svom mišljenju i nahođenju: Ove su životinje i ovi usjevi zabranjeni. Mogu ih jesti samo oni, za koje mi to reknemo.[69]) Zabranili su, da se neke životinje jaše,[70]) a rekli su, da kod nekih životinja *(kad se kolju)* ne treba spominjati Božjeg imena.[71]) *(Ovo je sve što oni čine),* laž i potvora na Boga. Radi toga što lažu na Boga, biće kažnjeni. 139 Oni govore: Ovo što je u utrobama životinja, *(ako se živo rodi),* pripada našim muškarcima, a to je ženama zabranjeno. Ako se mrtvo rodi onda im zajednički pripada. Kaznit će ih Bog radi ovako *(krivog)* pripisivanja *(Bogu,*

---

su služili idolima. Ibni Abbas i Razija kažu, da bi ove dijelove davali onima, koji su posluživali idole.

66) Pod drugovima se misle kumiri, koje su oni uz Boga obožavali ili svećenici, koji su služili idolima, ili satana, kome su se oni pokoravali.

67) Ovdje se misli na ubijanje ženske djece (Razi), ili na ljudske žrtve, koje su kao žrtvu doprinosili idolima (Kešašef). Arapi, koji su imali mnogo muške djece, između njih bi jedno žrtvovali kumirima.

68) Arapi su sa ovakim bajkama iskrivili pravu vjeru i zapali u zablude. Ta je vjera bila ostatak one vjere, koju je poučavao Hazreti Ismail (Razija).

69) Ovo su jeli samo muškarci i oni, koji su bili vjerni idolima. žene nisu mogle jesti.

70) O ovim životinjama vidi (5:103).

71) To su žrtve, koje su se klale u slavu kumira. Činjenice koje su u slijedećem ajetu navode pokazuju svu nevaljalštinu idolopoklonstva i Kur'an ih u ružnom obliku prikazuje. Da se pristupi u Islam treba iz temelja odbaciti sve one ružne običaje.

ارحام الانثيين نبئوني بعلم ان كنتم صادقين ﴿١٤٣﴾ ومن
الابل اثنين ومن البقر اثنين قل آلذكرين حرم ام
الانثيين اما اشتملت عليه ارحام الانثيين ام كنتم
شهداء اذ وصيكم الله بهذا فمن اظلم ممن افترى
على الله كذبا ليضل الناس بغير علم ان الله لا يهدي
القوم الظالمين ﴿١٤٤﴾ قل لا اجد في ما اوحي الي محرما
على طاعم يطعمه الا ان يكون ميتة او دما مسفوحا
او لحم خنزير فانه رجس او فسقا اهل لغير الله به فمن
اضطر غير باغ ولا عاد فان ربك غفور رحيم ﴿١٤٥﴾
وعلى الذين هادوا حرمنا كل ذي ظفر ومن البقر
والغنم حرمنا عليهم شحومهما الا ما حملت ظهورهما

što On nije naredio). Bog je mudar i sveznajući. 140 Štetu su pretrpili oni, koji su iz malo-umlja i neznanja ubijali svoju djecu i zabranjivali što im je Bog dao, lažući na Boga, *(da im je On to naredio).* Oni su do kraja zalutali i ne nalaze se na pravom putu.

DIO. 17 — OBIČAJI IDOLOPOKLONIKA.

141 Bog je stvorio vrtove u kojima rastu biljke, što se po zemlji pružaju i što se u vis penju; hurme i usjeve, čiji je ukus različit; masline i šipke, a sve to bilje je jedno drugom slično i nejednaka oblika i izgleda. Jedite plodove njihove, kad urode. Podajte od njih, što je pravo *(milostinju),* kad dođe vrijeme žetve. Nemojte rasipati, jer Bog ne voli rasipnike. 142 *(Bog je onaj koji je stvorio i dao)* tovarne životinje i životinje, koje ćete klati i od njihove vune i dlake dušeke praviti. Jedite od onoga, što vam je Bog dao. Ne idite stopama sataninim. On vam je otvoren neprijatelj. 143 *(Govore, stvorio je)* osam pari *(muško i žensko)* i to dva para od ovaca i dva para od koza. Reci: Je li Allah zabranio dvoje muških ili dvoje ženskih ili je zabranio, što se nalazi u utrobama ženskih? Obavijestite me o tome, ako istinu govorite.[72]) 144 *(Govore, stvorio je)* od deve dva para, a od goveda dva para. Reci: Je li zabranio dvoje muških ili dvoje ženskih, ili je zabranio što je u utrobama ženskih. Jeste li vi bili prisutni, kad vam je ovo Bog naređivao. Može li biti većeg

[72]) Arapi su životinje, koje su bile dozvoljene klati, ponekada smatrali zabranjenim. Ove bajke, koje je idolopoklonstvo unijelo, Islam je strogo zabranio i osudio, te istakao bezsmislenost tih običaja i navika, koje jednu stvar jedanput dopuštaju, a drugi put zabranjuju.

أو الحوايا أو ما اختلط بعظم ذلك جزيناهم ببغيهم
وإنا لصادقون ﴿١٤٦﴾ فإن كذبوك فقل ربكم
ذو رحمة واسعة ولا يرد بأسه عن القوم المجرمين ﴿١٤٧﴾
سيقول الذين أشركوا لو شاء الله ما أشركنا ولا
آباؤنا ولا حرمنا من شيء كذلك كذب الذين من قبلهم
حتى ذاقوا بأسنا قل هل عندكم من علم فتخرجوه لنا إن
تتبعون إلا الظن وإن أنتم إلا تخرصون ﴿١٤٨﴾ قل فلله
الحجة البالغة فلو شاء لهداكم أجمعين ﴿١٤٩﴾ قل هلم
شهداءكم الذين يشهدون أن الله حرم هذا فإن شهدوا
فلا تشهد معهم ولا تتبع أهواء الذين كذبوا بآياتنا
والذين لا يؤمنون بالآخرة وهم بربهم يعدلون ﴿١٥٠﴾

silnika od onoga, koji laže na Boga, da, neznajući zavede ljude do kraja u bludnju? Zaista Bog neće uputiti na pravi put ljude, koji su nasilni i griješni.

DIO. 18 — JELA KOJA SU ZABRANJENA JESTI.

145 Reci: Ja ne nalazim u onome, što je meni objavljeno *(Kur'anu)*, da je drugo što zabranjeno jesti onome, koji hoće da jede, osim onoga, što je uginulo ili krepalo, prolivene krvi, svinjskog mesa, koje je sama nečist, ili što je kao zabluda i težak grijeh zaklano na ime idola, a ne na ime Božje. Ko bude prisiljen, ne htijući, neće biti griješan ako uzjede, samo ne smije granicu prekoračiti i preko mjere jesti. Bog oprašta i milostiv je.[73]) 146 Mi smo Židovima zabranili sve životinje, koje imaju kopito.[74]) Od govečeta i ovce smo im zabranili njihovo

---

[73]) Pošto ovaj ajet govori o stvarima koje su zabranjene jesti, govori se da je objavljen u Medini. Ali u 16 poglavlju u 110 ajetu se govori o istoj stvari. 16 poglavlje objavljeno je u Mekki. Pošto je jedanaesto sure prije ovoga sureta objavljeno, ovdje se upozoruje na to poglavlje ili sure. Ovdje se govori za što se mrcina, krv i svinjsko meso smatraju kao nečist i objašnjava se da je isto tako zabranjeno jesti i ono što nije zaklano uz spomen Božjeg imena, nego uz spominjanje nekog kumira. Da je ovo prvo troje zabranjeno uzrok je, što je ovo nečist i može da djeluje na ljudsku misao, narav, osjećanje i moralne vrline, te mogu u čovjeku proizvesti razne loše uticaje i učinke. Pokvarenost loše utječe na duhovnu stranu čovjekovu.

[74]) Prema Ibni Abbasu se pod ovim misle deve (Razija). Po Mudžahidu i Katadetu pod ovim životinjama se misle deve, nojevi, guske, patke, uopće svi kopitari i sve ptice plovke (Tadžul-Arus). Ova zabrana Židovima da jedu deve bila je prava blagodat za njih. Židovi su radi nepokornosti prema Musa alejhisselamu godinama ostali u pustinji lutajući na sve strane. U ovim lutanjima im je najviše koristila deva. Da su deve klali i jeli udarili bi na velike poteškoće.

salo.[75]) Samo im nismo zabranili *(od govečeta i brava)* debljinu, koja je uz crijeva i kosti prirasla. Mi smo ih tako kaznili zbog nasilja i grijeha njihova. Mi samo istinu govorimo. 147 Ako te budu u laž ugonili, onda reci: Vaš je Gospodar preobilno milostiv, a Njegova se moćna snaga neće odstraniti od naroda, koji je griješan.[76]) 148 Pogani i idolopoklonici će reći: Da je Bog htio, mi ne bismo bili idolopoklonici, a ni naši očevi, niti bismo išta *(sebi)* učinili zabranjenim. Tako su i oni *(narodi)*, koji su prije njih bili, ugonili poslanike u laž, pa su iskusili Našu tešku kaznu. Reci: Ako vi nešto znate, to nam javno iznesite. Vi slijedite samo nesigurne misli i ubacujete samo suhe laži. 149 Reci: U Boga su najjasniji i najsigurniji dokazi. Da je htio, sve bi vas bio uputio.[77]) 150 Reci im: Hajde, dovedite

قُلْ تَعَالَوْا أَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبُّكُمْ عَلَيْكُمْ أَلَّا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا
وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ مِنْ إِمْلَاقٍ نَحْنُ
نَرْزُقُكُمْ وَإِيَّاهُمْ وَلَا تَقْرَبُوا الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا
وَمَا بَطَنَ وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ ذَٰلِكُمْ
وَصَّاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ۝ وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ
إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ حَتَّىٰ يَبْلُغَ أَشُدَّهُ وَأَوْفُوا الْكَيْلَ وَ
الْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ لَا نُكَلِّفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا وَإِذَا قُلْتُمْ
فَاعْدِلُوا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ وَبِعَهْدِ اللَّهِ أَوْفُوا ذَٰلِكُمْ وَصَّاكُمْ
بِهِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ۝ وَأَنَّ هَٰذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا
فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ ذَٰلِكُمْ
وَصَّاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ۝ ثُمَّ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ

---

[75]) »I reče Gospodin Mojsiju govoreći: Kaži sinovima Izraelovim i reci: ne jedite sala od vola ni od ovce ni od koze (Treća knjiga Mojsijeva 7:22—23).

[76]) Božja Milost koja sve stvari obuhvaća neće mašiti čak i one, koji su Božjeg Poslanika odbijali. Da oni, koji poriču Božje znakove, nisu odmah propali uzrok je Božja Milost. Ali obijesne će kazna stignuti, a slabi i potlačeni će doći pod okrilje Božje Milosti. Radi toga se grješnici i obijesni upozoravaju da se neće konačno od kazne spasiti.

[77]) U prethodnom ajetu nam se kaže, šta su pogani govorili. Oni su rekli: »Da je Bog htio mi ne bismo bili idolopoklonici, a ni naši očevi«. Kao odgovor ovima Bog kaže, da je uputio svojim poslanicima objave, a od idolopoklonika se traži ako imaju neku objavu, koja će utvrditi te laži njihove, neka je iznesu. Upućuje se ovdje kako idolopoklonici bacaju laži i svoje petljanije, te kako ljude zavode sa pravog puta. Naprotiv Božji poslanici su poslani da ljude upućuju na pravi put i da svima ljudima objašnjavaju put i način kako će doći do pravog puta, iznoseći dokaze, kojima potpuno pobijaju sve tvrdnje idolopoklonika.

تماما على الذي احسن وتفصيلا لكل شيء وهدى ورحمة
لعلهم بلقاء ربهم يؤمنون ﴿١٥٤﴾ وهذا كتاب انزلناه
مبارك فاتبعوه واتقوا لعلكم ترحمون ﴿١٥٥﴾ ان تقولوا انما
انزل الكتاب على طائفتين من قبلنا وان كنا عن
دراستهم لغافلين ﴿١٥٦﴾ او تقولوا لو انا انزل علينا الكتاب
لكنا اهدى منهم فقد جاءكم بينة من ربكم وهدى
ورحمة فمن اظلم ممن كذب بايات الله وصدف عنها
سنجزي الذين يصدفون عن اياتنا سوء العذاب بما كانوا
يصدفون ﴿١٥٧﴾ هل ينظرون الا ان تاتيهم الملائكة او
ياتي ربك او ياتي بعض ايات ربك يوم ياتي بعض ايات ربك
لا ينفع نفسا ايمانها لم تكن امنت من قبل او كسبت في ايمانها

vaše svjedoke, koji će posvjedočiti, da je ovo Bog zabranio. Ako oni *(lažno)* posvjedoče, ti nemoj s njima svjedočiti. Ne slijedi zablude onih, koji dokaze i znakove Naše poriču i koji ne vjeruju Sudnjeg dana. Oni *(idole)* sa Bogom zajedno broje i upoređuju.

DIO. 19 — PRAVILA, KOJA SLUŽE KAO UPUTE ZA ŽIVOT.

151 Reci: Dođite da vam kažem i poučim vas, šta vam je vaš Gospodar zabranio! Bogu druga ne pripisujte, a roditeljima dobro činite! Radi siromaštva ne ubijajte svoje djece. Mi hranimo i vas, a i njih. Ne prikučujte se i ne pristupajte nevaljalštinama, bile one javne ili tajne. Ne mučite i ne ubijajte ljude, koje vam je Bog zabranio. Samo to može biti, ako je po pravdi. Ovo vam Bog zapovijeda, da biste razumili. 152 Ne prikučujte se imetku sirotana, osim na najljepši način sve, dok oni ne dođu do svog zrelog doba.[78]) Pravedno vagajte i mjerite. Mi samo toliko čovjeku stavljamo u dužnost, koliko on može izvršiti i podnijeti. Kada govorite *(vršeći dužnost svjedoka)*, govorite istinu, pa makar to bili i vaši rođaci.[79]) Izvršite i ispunite Božje oba-

---

Bog je svima ljudima dao prirodne sposobnosti, po kojima se mogu upućivati na pravi put i koristiti se onako, kako oni odaberu. Ako se ljudi ne budu koristili sa ovim Božjim darovima i ne budu se pokoravali Božjim uputama, naravno je, da Bog takove neće protiv njihove volje upućivati na pravi put.

[78]) Pod ovim »na najljepši način«, misli se da se imetak malodobnika poveća i unaprijedi.

[79]) Govoriti istinu je jedno od najprvih svojstava svakog muslimana. Jedan musliman u kakvom se god položaju nađe, mora istinu govoriti.

خيرا قل انتظروا إنا منتظرون ﴿١٥٨﴾ إن الذين فرقوا دينهم و
كانوا شيعا لست منهم في شيء إنما أمرهم إلى الله ثم
ينبئهم بما كانوا يفعلون ﴿١٥٩﴾ من جاء بالحسنة فله عشر
أمثالها ومن جاء بالسيئة فلا يجزى إلا مثلها وهم لا يظلمون
﴿١٦٠﴾ قل إنني هداني ربي إلى صراط مستقيم دينا قيما
ملة إبراهيم حنيفا وما كان من المشركين ﴿١٦١﴾ قل إن
صلاتي ونسكي ومحياي ومماتي لله رب العالمين ﴿١٦٢﴾ لا شريك له
وبذلك أمرت وأنا أول المسلمين ﴿١٦٣﴾ قل أغير الله أبغي ربا
وهو رب كل شيء ولا تكسب كل نفس إلا عليها
ولا تزر وازرة وزر أخرى ثم إلى ربكم مرجعكم فينبئكم
بما كنتم فيه تختلفون ﴿١٦٤﴾ وهو الذي جعلكم

veze i dužnosti. To vam naređuje, da bi to uvijek na pameti držali. 153 *(Znajte)*, zaista je ovo najpraviji i istinski put. Slijedite ga! Ne idite drugim putevima, pa da se tako udaljite od Njegova puta. Ovo vam naređuje, da bi ste se *(poroka)* sačuvali. 154 Zatim smo Mi Musau dali Knjigu, da bude upotpunjenje *(naših blagodati)* onima, koji dobra djela čine, da svaku stvar potpuno objasni[80]) i da im bude milost i uputa, te tako vjeruju, da će se susresti sa svojim Gospodarom.

DIO. 20 — CILJ.

155 Ovo je Naša Knjiga, koju smo objavili. Blagoslovena je.[81]) Slijedite je! Čuvajte se *(poroka i nevaljalština)*, da bi zaslužili milost. 156 *(Mi smo je poslali)*, da vi ne kažete, Knjiga je objavljena dvjema skupinama, *(Židovima i kršćanima)*, prije nas. Mi od njihovog učenja nismo ništa razumili. 157 Ili govorite, da je nama bila objavljena Knjiga, mi bi se bili od njih bolje uputili. Pa eto, došao vam je od vašeg Gospodara jasan dokaz, uputa i milost. Može li biti većeg silnika od onoga, koji poriče znakove i dokaze Božje i od njih se okreće? Mi ćemo najtežom kaznom kazniti one, koji su se okrenuli od Naših dokaza radi toga, što su se oni od tih dokaza okrenuli. 158 *(Šta ovi očekuju pa da stupe u vjeru?)*. Čekaju li oni, da im anđeli sađu, ili da im tvoj Gospodar dođe[82]) ili da im dođu neki znakovi[83]) tvoga

[80]) Pod »svaka stvar« misli se sve što je trebalo Izraelićanima da se upute na pravi put.

[81]) To jest njena blagoslovenost je vječna i trajna.

[82]) Po Kadi Bejzaviji od dolaska anđela misli se na dolazak anđela smrti ili anđela, koji kaznu donose i Božju odredbu izvršavaju. Pod ovim

Gospodara?! Onoga dana, kada dođu neki znakovi tvoga Gospodara, neće nikome koristiti njegovo vjerovanje, ako ne bude ranije vjerovao, ili sa vjerovanjem dobro zaradio. Reci: Očekujte vi, a i ja sam od onih koji očekuju. 159 Zaista, ti nemaš nikakve veze sa onima, koji su svoju vjeru pocijepali i podijelili se u više dijelova. Njihovi poslovi Bogu pripadaju.[84]) Zatim će ih On obavijestiti o onome, što su uradili. 160 Ko je učinio dobro, čeka ga deseterostruka nagrada. Ko je učinio zlo i grijeh, biće prema grijehu i kažnjen i nikome se neće ni najmanje nasilje učiniti.[85]) 161 Reci: Moj me je Gospodar uputio na pravi put. To je prava i istinska vjera Ibrahimova, koji je obožavao jednog Boga i nije bio idolopoklonik. 162 Reci: Moja molitva, moja pokora *(moje žrtvovanje, moje hodočašće)*, moj život i moja smrt, sve to pripada Bogu, Stvoritelju svjetova.[86]) 163 On nema druga. Naređeno mi je to. Ja sam prvi Musliman. 164 Reci: Zar ću ja osim Allaha, tražiti drugoga Boga, a On je Gospodar svega što postoji. Ko god šta zaradi, to je njegovo. Niko neće tuđeg tereta i tovara nositi.[87]) Vi ćete se zatim Bogu povratiti. On će vas obavijestiti o onome, u čemu se vi niste slagali. 165 On je Onaj, koji vas je učinio gospodarima na zemlji i po položaju, jedne iznad drugih uzdignuo, da vas tako iskuša u onome, što vam je dao. Bez sumnje, tvoj Gospodar brzo kažnjava, i bez sumnje, On oprašta i milostiv je.

»da im tvoj Gospodar dođe« misli se na bezuvjetno izvršavanje Božjih odredaba.

[83]) Neki znakovi, to jest propast kako se to desilo i nekim drugim narodima.

[84]) Ovim se upućuje na židove i kršćane i uopće na sve one, koji su vjeru izvrnuli, pa se kasnije podijelili u razne grupe, nešto vjerujući, a nešto ne vjerujući.

[85]) Nijedna knjiga na ovako savršen i lijep način ne ističe i ne prikazuje Božje milosti. Po jednom hadisu Božjeg Poslanika za dobro će biti nagrada počam od deseterostruke nagrade, pa do sedam stotina puta (Buharija). Dakle u ovom ajetu je istaknuta najveća kazna za počinjene grijehe i poroke i najmanja nagrada za počinjena dobra djela.

[86]) Islam znači potpuno se predati Bogu. Hazreti Muhammed je prvi musliman, koji je to na najsavršeniji način svojim djelom pokazao. Ima mnogo poticaja, koji ljude u životu vode. Čovjek sve čini, sve žrtvuje i sve pregara da nešto učini za ono što on voli kao na pr. za svoju porodicu, svoju djecu, svoje prijatelje, svoje rođake ili da svoju ljubav ispolji prema svojoj domovini, ili općenito prema čitavom čovječanstvu.

POGLAVLJE: 7

POGLAVLJE ÂRÂF

OBJAVLJENO U MEKKI, 24 DIJELA, 205 AJETA,

SADRŽAJ:

Ovo poglavlje nosi naziv »Ârâf«, to jest poglavlje u kome se izlažu visoki položaji pravovjernih, koji su ostali čvrsti i nepokolebivi, vjerujući u istinitost i dobrotu Božju i Njegovih poslanika. Tako nam naziv samog poglavlja pokazuje i njegov sadržaj, koji nas upućuje, da se mora slušati Božja Objava kao i vjerovati u njezinu istinitost.

Pošto se u prvom dijelu ističe da je Božja Objava apsolutna i neporeciva istina, u drugom dijelu se govori, kako se posve ispravnim i vjerodostojnim ljudima, koji su odlikovani Božjom Objavom, kao što je Hazreti Adem, koji se ističe kao uzor, suprotstavlja satana i nastoji da ga zavede. U trećem dijelu se čitavo čovječanstvo upozoruje da ga ne bi satana zaveo i da radi toga ne bi zanemario svoje dužnosti. U slijedeća četiri dijela se iznose objašnjenja koja se odnose na dolazak Božjih poslanika. Iza toga se govori o lošim posljedicama onih, koji su odbijali pozive i pouke Božjih poslanika i ističe se, da će oni, koji se bore za istinu, konačno pobijediti. Daljna četiri dijela, koji iza ovih slijede, objašnjavaju i tumače stvari koje su ranije općenito navedene i spominje imena petorice poslanika, koji su i među Arapima bili poznati. To su Nuh, Hud, Salih, Lut i Šuajb. Ovi su pejgamberi djelovali i radili među raznim narodima i u raznim krajevima, pa se po redu kako su dolazili i spominju. Pošto se govorilo o ovim poslanicima, u dvanaestom se dijelu opominju neprijatelji Hazreti Muhammed alejhisselamovi.

Izuzevši zadnja tri dijela, u ostalim dijelovima se govori o Hazreti Musau, ističe se sličnost između Hazreti Muhammeda i Hazreti Musaa, zatim se govori o

---

Bez sumnje, u koliko je svaki takav posao što dalje od svoje lične koristi, on je u sebi časniji i uzvišeniji. Najveći cilj za kojim čovjek teži, jest ljubav prema Bogu. Jedan posao koji se radi, može da posluži dobru jednoga čovjeka, ili da taj posao bude od koristi nekom koga najviše volimo, ili da se tim poslom posluži dobru domovine ili uopće dobru čitavog čovječanstva, ali ako izvor svim tim radnjama bude ljubav prema Bogu, onda će taj posao biti potpuno lišen svakog nastranog cilja, i time će se moći u pravoj mjeri ispoljiti istinska ljubav, čista od svih natruha prema čitavom čovječanstvu. To je najveći cilj ljudskog života i ovaj cilj u životu Božjeg Poslanika se najsavršenije ispoljio. Hazreti Muhammed (alejhisselatu vesselam) sva svoja djela je činio u ime Boga i radi Boga.

[87]) »Niko neće tuđeg tereta i tovara nositi«. Kur'an sa ovim pobija kršćansku dogmu o otkupljenju grijeha. Prema Kur'anu svaki čovjek, koji se rodi, obvezan je da nosi svoj tovar i teret. Tome nije uzrok što bi čovjek na svijet došao kao griješnik. Naprotiv svaki čovjek sa nekom odgovornošću dolazi na svijet i ta je odgovornost njegova lična. Kršćani vjeruju, da je Hazreti Isa došao da otkupi grijehe drugih ljudi i da za te grijehe ponese odgovornost. To je vjerovanje u otkupljenje grijeha po Isa alejhisselamu. Kur'an ovo ne prima. Svak će svoj tovar nositi i za svoja djela odgovarati.

nagovještanjima Izraelićanima da će se između njihove braće i potomaka Ismailovih pojaviti jedan veliki poslanik, te se historiji ovog velikog poslanika posvećuje velika pažnja. U zadnjim dijelovima u kojima se govori o Hazreti Musau, ističe se, da je u Tevratu i Indžilu nagoviješten dolazak Hazreti Muhammedov.

Zadnja tri dijela ovog poglavlja imaju općenito značenje. U prvom redu se ističe, da je vjerovanje u jedinstvo Božje čovjeku prirođeno, a osim toga vjerovanje u jedinstvo Božje dovodi čovjeka do spoznaje da je Božja objava jedna apsolutna istina. Zatim se govori o pošljedicama i kaznama, koje će stignuti sve one, koji to poriču. Ističe se da ti lažni bogovi neće moći tih kazni zapriječiti i da neće moći nikoga zaštititi. Napokon se kaže da će muslimani naići na mnoge protivnike, pa im se preporučuje da traže zaštite kod Boga i da će konačno pobijediti.

Dovoljno je isporediti sadržaj između predhodnog i ovog sureta, pa se može ustanoviti neka sličnost između njih. U prethodnom poglavlju je glavni predmet o kome se govori Božje jedinstvo. U ovom poglavlju se utvrđuje istinitost Božje Objave. Vjerovanje ovih dviju stvari stoji u nerazdruživoj vezi, pa prema tome ovo poglavlje upotpunjuje prethodno poglavlje.

Razumije se, da su poglavlja En'an i Ârâf objavljena skoro u isto vrijeme. Zaključuje se da su objavljena kratko vrijeme prije Hidžreta.

PREVOD:

DIO. 1 — POBJEDA JEDINSTVA.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Elif, lâm, mim, sad. Ovo je Knjiga, koja je tebi objavljena, da s njom opominješ *(koji su skrenuli s pravog puta)* i poučavaš pravovjerne.[1]) Zato u tvojim grudima, radi nje, ne osjećaj nikakve tjeskobe.[2]) 2 Slijedite što vam je od vašeg Gospodara

[1]) Kur'an svojim sadržajem daje pouku i poučava, zato se i na više mjesta naziva kao pouka. Kur'an svojom poukom djeluje na prirodu ljudsku i nastoji da je probudi i da na nju djeluje, pa da je privede u krilo vjere.

[2]) Georg Sale jedan između onih, koji su na engleski jezik preveli Kur'an, riječ »haredž«, koju prevađamo kao »tjeskoba«, nastoji da ovu riječ proizvoljno na razne načine tumači. Riječ »haredž« prevesti kao »sumnja«, pogrešno je. Na osnovu ovih svojih proizvoljnih tumačenja ovaj engleski prevodilac dolazi do smiješne tvrdnje, da je Hazreti Muhammeda mučila sumnja i da je radi toga njegovo poslanstvo nesigurno. Uistinu ovaj ajet hoće Hazreti Muhammedu da dade utjehu. Hazreti Muhammed je tada nailazio na mnogobrojne zapreke. Otpor protivnika je došao do najveće mjere. Radi toga se Božjem Poslaniku preporučuje, da radi ovog otpora protivnika, u svojim grudima ne osjeća tjeskobe. Hazreti Muhammed nije ni za jedan čas posumnjao u istinitost svoga poslanstva i bio je potpuno siguran u svoju konačnu pobjedu. Čitav Kur'an nam to svjedoči. Božji Poslanik je u svojim grudima osjećao tjeskobu radi toga, što su njegovi protivnici bili potpuno zabludili i što nisu htjeli da pođu pravim putem, ali on je usprkos tomu bio potpuno uvjeren u pobjedu Islama i radi toga mu ovaj ajet daje utjehu.

الجزء الثامن

١٩٩ ٨ ١٩٩

خلائف الأرض ورفع بعضكم فوق بعض درجات ليبلوكم
في ما آتاكم إن ربك سريع العقاب وإنه لغفور رحيم ١٦٥

سورة الأعراف مكية
وهي مائتان وست آيات

٧

بسم الله الرحمن الرحيم

المص ① كتاب أنزل إليك فلا يكن في صدرك
حرج منه لتنذر به وذكرى للمؤمنين ② اتبعوا ما أنزل
إليكم من ربكم ولا تتبعوا من دونه أولياء قليلا ما
تذكرون ③ وكم من قرية أهلكناها فجاءها
بأسنا بياتا أو هم قائلون ④ فما كان دعواهم إذ جاءهم
بأسنا إلا أن قالوا إنا كنا ظالمين ⑤ فلنسألن الذين

objavljeno. Ne slijedite osim Njega drugih prijatelja *(koji hoće da vas zavedu)*. Kako vi malo pouku i savjete primate. 3 Koliko smo Mi uništili stanovništva gradova, pa ih je Naša užasna kazna stigla noću, kad su spavali, ili kad bi se danju u podnevnom snu odmarali. 4 Kad bi ih stigla Naša kazna, oni nijesu imali nikakve druge molitve osim da kažu: »Mi smo zaista bili nasilni i griješni ljudi«.[3]) 5 Mi ćemo bez sumnje pozvati na odgovornost one, kojima su poslanici slani, a svakako ćemo pitati i poslanike, koje smo Mi slali.[4]) 6 Sigurno ćemo im Mi svima, poznavajući to sve, reći i obavijestiti ih *(što su i poslanici radili i oni, kojima su bili poslani)*. Mi nijesmo nikad bili od njih odsutni. 7 Toga dana *(sve što bude urađeno)*, biće najpravednije izmjereno.[5]) Čije tezulje pretegnu, ti će biti spašeni. 8 Čije tezulje budu lahko mjerile, to su onda oni, koji su sebi štetu nanijeli, jer su znakove i dokaze Naše poricali. 9 Mi smo vas na zemlji smjestili i postavili vam načine i sredstva za život. Kako ste vi malo zahvalni!

DIO 2. — SATANINO PROTIVLJENJE I OTPOR.

10 Mi mo vas stvorili, zatim smo vam oblik dali i onda smo anđelima rekli: »Padnite ničice pred Ademom!« Oni su ničice

[3]) Ovako su mekkanski protivnici priznavali svoje grijehe, kad su muslimani osvojili Mekku.

[4]) Oni, kojima su poslanici bili slani, biće pitani kako su poslanike dočekali i kako su s njima postupali, a poslanici će biti pitani kako su bili dočekani.

[5]) Sa ovim, da će biti svaka stvar pravedno izmjerena, misli se, da će svaka stvar, koja bude učinjena, pravedno biti nagrađena.

200 سورة الأعراف ٧ ٢٠٠

أرسل إليهم ولنسألن المرسلين ﴿٦﴾ فلنقصن عليهم بعلم
وما كنا غائبين ﴿٧﴾ والوزن يومئذ الحق فمن ثقلت
موازينه فأولئك هم المفلحون ﴿٨﴾ ومن خفت موازينه
فأولئك الذين خسروا أنفسهم بما كانوا بآياتنا يظلمون
﴿٩﴾ ولقد مكناكم في الأرض وجعلنا لكم فيها معايش
قليلا ما تشكرون ﴿١٠﴾ ولقد خلقناكم ثم صورناكم ثم قلنا
للملائكة اسجدوا لآدم فسجدوا إلا إبليس لم يكن
من الساجدين ﴿١١﴾ قال ما منعك ألا تسجد إذ أمرتك قال أنا
خير منه خلقتني من نار وخلقته من طين ﴿١٢﴾ قال فاهبط
منها فما يكون لك أن تتكبر فيها فاخرج إنك من
الصاغرين ﴿١٣﴾ قال أنظرني إلى يوم يبعثون ﴿١٤﴾ قال إنك

pali *(sedždu učinili)* osim Iblisa, koji nije bio među onima što su sedždu činili.[6]) 11 Reče *(mu Bog):* »Ko te je odvratio da sedždu ne učiniš, kad sam ti to bio naredio«. On reče: Ja sam od njega bolji. Mene si stvorio od vatre, a njega si stvorio od blata.[7]). 12 Reče *(mu Bog):* Kad je tako, izlazi odavle. Tebi se nema ovdje uzdizati i oholiti. Izlazi i idi, jer ćeš ti biti među onima, koji su poniženi.[8]) 13 On reče: Ostavi mi roka do onoga dana, kada će se mrtvi proživljavati i podizati.[9]) 14 Bog mu reče: Ti ćeš biti od onih, koji će iščekivati! 15 Iblis reče: Radi toga, što si mi dao da se zavedem i da moje srce zabludi *(pa da radi toga padnem na zemlju)*, ja ću im zamku postaviti, da ih odvraćam sa pravog puta. 16 Dolaziću im ispred njih i iza njih, i s desna i s lijeva. Mnogo ih nećeš naći, da su Ti zahvalni!

6) Vidi poglavlje 2, ajeti 30—39.

7) Kur'an na više mjesta kaže da je čovjek stvoren od zemlje. Od zemlje nije stvoren samo Hazreti Adem, nego i svaki čovjek. Ovdje se kaže, da je čovjek stvoren od zemlje, a naprotiv Iblis od vatre. Prema tome u ljudskoj prirodi se nalazi onaj elemenat, koji apsolutno vlada, a u sataninoj, koji pobjeđuje. Na ovaj način nam se predstavlja ljudska i satanina priroda. Zato, što su ljudi stvoreni od zemlje, oni su radi toga savršeni, ponizni i blagi, a ono što je stvoreno od vatre, to je plaho, puno srdžbe i prkošljivo. Svi koji naginju nevjerstvu, pokazuju ova svojstva plahosti, srdžbe i prkosa, koji se ne mogu utažiti, jer sa njima ne vladaju elementi, koji su u stanju ukrotiti tu plahost i prkos kao kod čovjeka, na koga utječu ovi elementi iz kojih je zemlja stvorena i u njemu drže ravnotežu.

8) Ovo će biti kazna i za sve one koji se budu suprotstavili istini, koju su Božji poslanici donosili i objavljivali.

9) Satana će ne samo duše zavoditi, nego će im se i nametati. Sa ovim, kada će se mrtvi proživljavati, misli se na proživljavanje ljudi poslije smrti.

مِنَ الْمُنظَرِينَ ﴿١٥﴾ قَالَ فَبِمَا أَغْوَيْتَنِي لَأَقْعُدَنَّ لَهُمْ صِرَاطَكَ
الْمُسْتَقِيمَ ﴿١٦﴾ ثُمَّ لَآتِيَنَّهُم مِّن بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ
وَعَنْ أَيْمَانِهِمْ وَعَن شَمَائِلِهِمْ وَلَا تَجِدُ أَكْثَرَهُمْ شَاكِرِينَ
﴿١٧﴾ قَالَ اخْرُجْ مِنْهَا مَذْءُومًا مَّدْحُورًا لَّمَن تَبِعَكَ مِنْهُمْ
لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿١٨﴾ وَيَا آدَمُ اسْكُنْ أَنتَ
وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ فَكُلَا مِنْ حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَٰذِهِ
الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿١٩﴾ فَوَسْوَسَ لَهُمَا الشَّيْطَانُ
لِيُبْدِيَ لَهُمَا مَا وُورِيَ عَنْهُمَا مِن سَوْآتِهِمَا وَقَالَ مَا نَهَاكُمَا
رَبُّكُمَا عَنْ هَٰذِهِ الشَّجَرَةِ إِلَّا أَن تَكُونَا مَلَكَيْنِ
أَوْ تَكُونَا مِنَ الْخَالِدِينَ ﴿٢٠﴾ وَقَاسَمَهُمَا إِنِّي لَكُمَا لَمِنَ النَّاصِحِينَ
﴿٢١﴾ فَدَلَّاهُمَا بِغُرُورٍ فَلَمَّا ذَاقَا الشَّجَرَةَ بَدَتْ لَهُمَا سَوْآتُهُمَا

17 Bog mu reče: Idi odavle ponižen i prognan, koji te budu između njih slijedili, zaista ću sa vama svima pakao napuniti. 18 Ademe, boravi ti sa svojom ženom u raju. Jedite obadvoje što hoćete, ali se ne prikučujte ovom drvetu, jer ćete tada biti griješni i nasilni. 19 Satana im potajno došaptavaše, da bi im otkrio njihove skrivene i nevaljale naklonosti.[10]) Reče im: Bog vam je zabranio da se prikučujete ovom drvetu samo radi toga, da ne biste anđeli postali, ili da ne postanete vječni. 20 Iza toga im se zakune i reče im: Ja sam vam zaista vaš dobroželitelj i vaš dobar savjetnik. 21 Pa ih je satana obadvoje sa svojim zavodljivim riječima prevario i naveo ih. Pošto su okusili slast drveta *(njegovog ploda)*, ukazale su im se njihove nevaljale i ružne sklonosti i obadvoje su se počeli pokrivati rajskim lišćem.[11]) Povika ih njihov Gospodar: »Zar vam nisam zabranio to drvo? Zar vam nisam rekao, da je satana vaš otvoreni neprijatelj? 22 Obadvoje rekoše: »Naš Bože, mi smo sebi nasilje učinili i ako nam Ti ne oprostiš i ne smiluješ nam se, mi ćemo

[10]) U uzvišenom i svetom tekstu se upotrebljava riječ »Sev'e«, što znači ili stvar kojom se pokriva tijelo, ili djela, koja mogu čovjeka zastidjeti. Satana navodi čovjeka na ružna djela i na druga djela od kojih se čovjek mora stiditi.

[11]) Čovjek treba da u sebi osjeti, da se izvjesno nevaljalo i ružno djelo njemu ne pristoji i da mu ne dolikuje, za to čovjek mora da sebi polaže račun za svoja djela, i to će mu biti najsigurniji put, da dođe do moralnog savršenstva. Adem i Havva su se pokrivali sa rajskim lišćem, a to nam dokazuje, da su priznali svoje mane i nedostatke. U 25 ajetu se kaže da je bogobojaznost najbolja odjeća koja će pokriti nevaljalštine ljudske. Adem i Havva su htjeli da se pokriju sa ovakim pokrivačem. Vidi bilješku kod 26 ajeta.

202 سورة الأعراف ٧ ٢٠٢

وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ وَنَادَاهُمَا
رَبُّهُمَا أَلَمْ أَنْهَكُمَا عَنْ تِلْكُمَا الشَّجَرَةِ وَأَقُلْ لَكُمَا إِنَّ الشَّيْطَانَ
لَكُمَا عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿٢٢﴾ قَالَا رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنْفُسَنَا وَإِنْ لَمْ
تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٢٣﴾ قَالَ اهْبِطُوا
بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ
﴿٢٤﴾ قَالَ فِيهَا تَحْيَوْنَ وَفِيهَا تَمُوتُونَ وَمِنْهَا تُخْرَجُونَ ﴿٢٥﴾
يَا بَنِي آدَمَ قَدْ أَنْزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُوَارِي سَوْآتِكُمْ وَرِيشًا
وَلِبَاسُ التَّقْوَىٰ ذَٰلِكَ خَيْرٌ ذَٰلِكَ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ
﴿٢٦﴾ يَا بَنِي آدَمَ لَا يَفْتِنَنَّكُمُ الشَّيْطَانُ كَمَا أَخْرَجَ أَبَوَيْكُمْ
مِنَ الْجَنَّةِ يَنْزِعُ عَنْهُمَا لِبَاسَهُمَا لِيُرِيَهُمَا سَوْآتِهِمَا إِنَّهُ يَرَاكُمْ
هُوَ وَقَبِيلُهُ مِنْ حَيْثُ لَا تَرَوْنَهُمْ إِنَّا جَعَلْنَا الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ

zaista biti od onih, koji su na velikom gubitku. 23 Bog reče: »Izlazite. Vi ste neprijatelji jedni drugih. Vi ćete do jednog vremena na zemlji boraviti i život provoditi«. 24 Reče: Na zemlji ćete živjeti, tamo ćete umirati i odatle ćete morati izlaziti.

DIO. 3 — SATANINO ZAVOĐENJE.

25 O sinovi Ademovi! Mi smo vam poslali lijepu odjeću, da biste pokrili vašu golotinju,[12]) a odjeća bogobojaznosti *(odjeća, koja će pokriti nevaljalštine ljudske)* je najbolja.[13]) To su Božji dokazi, da bi iz njih ljudi pouku crpili. 26 O sinovi Ademovi! Neka vas ne zavede satana, *(pa da ne mognete unići u raj),* kao što je izbacio vaše roditelje iz raja. Zgulio im je odjeću s njih, da bi im pokazao njihove ružne sklonosti.[14]) On i njegova družina vas vidi, dok vi

---

12) U uzvišenom tekstu je upotrijebljena riječ »Riš«, to jest perje, kojim su ptice ukrašene (Tadžul-Arus). Radi toga se ova riječ upotrebljava u značenju nagizdati se ili svečano odijelo obući (Razi). Svečanim odijelima kao nakitu i ukrasima se kaže »riš« (Tadžul-Arus i Zimahšerin »Esas«).

13) Kad su se ljudi počeli oblačiti, bio im je cilj, da pokriju svoje tijelo. Kasnije je čovjek napredovao, pa se onda počeo odijelom ukrašavati. Po Kur'anu ima i jedna treća vrsta oblačenja. To je odjeća bogobojaznosti, to jest, da se čovjek očuva od svih nevaljalština i poroka, te da obuče pokrivač, koji će ga od svega toga zastrti. Po Kur'anu je ovo najbolja odjeća, jer pokrivač bogobojaznosti je ogrtač ustrajnosti i kreposti. Ovo obući znači ukrasiti se vrlinama i krepostima.

14) Ovom nije cilj da se samo tijelo pokrije, nego se preporučuje svima ljudima, da ne zapadnu u onu zabludu, u koju je bio i satana zapao. Satana nastoji da s čovjeka zguli odjeću bogobojaznosti. Po Imami Mudžahidu ova odjeća je odjeća bogobojaznosti (Ibni Džerir, Taberi, Ebu-Hajjan). Opet Ibni Mudžahid za »Sev'e« kaže, da je to grijeh, koji ih vodi u poroke i nevaljalštine.

njih nećete vidjeti. Mi smo satane učinili prijateljima onih, koji ne vjeruju.[15]) 27 Kad učine kako bezstidno djelo, onda kažu: »Naše smo očeve našli da ovako rade i Bog nam je ovo naredio«. Reci: »Zaista vam Bog ne naređuje, da bezstidna djela činite. Zar ćete na Boga reći ono, što vi ne znate?«[16]) 28 Reci: »Moj mi je Gospodar naredio dobra i pravedna djela.[17]) Za vrijeme svake molitve upravite *(prema Kibli)* vaša lica. U pokornosti i molitvi Mu se skrušeno molite. Onako, kakve vas je On u početku stvorio vi ćete se Njemu povratiti. 29 Jedan dio se uputio na pravi put. Drugi dio je zaslužio da ostane u zabludi i poniženju.[18]) Oni su Allaha ostavili, a satane su uzeli kao svoje prijatelje i računali su, da su oni tako na pravom putu. 30 O sinovi Ademovi! Kod svake molitve obucite vaša svečana odijela, jedite i pijte, ali nemojte rasipati. Zaista Bog ne voli one koji rasipaju.

لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢٧﴾ وَإِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً قَالُوا وَجَدْنَا
عَلَيْهَا آبَاءَنَا وَاللَّهُ أَمَرَنَا بِهَا قُلْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ أَتَقُولُونَ
عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٢٨﴾ قُلْ أَمَرَ رَبِّي بِالْقِسْطِ وَأَقِيمُوا وُجُوهَكُمْ
عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ ﴿٢٩﴾ كَمَا
بَدَأَكُمْ تَعُودُونَ ۞ فَرِيقًا هَدَى وَفَرِيقًا حَقَّ عَلَيْهِمُ
الضَّلَالَةُ إِنَّهُمُ اتَّخَذُوا الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ اللَّهِ
وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُهْتَدُونَ ﴿٣٠﴾ يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ
عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ
الْمُسْرِفِينَ ﴿٣١﴾ قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَ
الطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ قُلْ هِيَ لِلَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا خَالِصَةً
يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٣٢﴾

[15]) Radi toga što ovi ne vjeruju u istinu, njihovi su najbliži prijatelji satane.

[16]) Neki komentatori govoreći ovdje o bestidnosti kažu, da se tu misli na potpuno golo ophođenje oko Kabe, kako su to pogani običavali (Mudžahid, Ibni Džerir, Taberi), ali značenje ovog ajeta je općenito i ne treba ga ograničavati.

[17]) U uzvišenom tekstu je došla riječ »kist«, koja znači: dobro, istinu, pravednost, jedinstvo. Riječ »kist« je u najširem značenju pravednost i istinitost (Razi, Ebu-Hajjan).

[18]) Da ostane u zabludi, to jest zabluda se kod njih potpuno ustalila.

204 سورة الأعراف ٢٠٤

قل إنما حرم ربي الفواحش ما ظهر منها وما بطن والإثم والبغي
بغير الحق وأن تشركوا بالله ما لم ينزل به سلطانا وأن تقولوا
على الله ما لا تعلمون ﴿٣٢﴾ ولكل أمة أجل فإذا جاء أجلهم
لا يستأخرون ساعة ولا يستقدمون ﴿٣٣﴾ يا بني آدم إما
يأتينكم رسل منكم يقصون عليكم آياتي فمن اتقى
وأصلح فلا خوف عليهم ولا هم يحزنون ﴿٣٤﴾ والذين كذبوا
بآياتنا واستكبروا عنها أولئك أصحاب النار هم فيها
خالدون ﴿٣٥﴾ فمن أظلم ممن افترى على الله كذبا أو كذب
بآياته أولئك ينالهم نصيبهم من الكتاب حتى إذا جاءتهم
رسلنا يتوفونهم قالوا أين ما كنتم تدعون من دون الله
قالوا ضلوا عنا وشهدوا على أنفسهم أنهم كانوا كافرين ﴿٣٦﴾

DIO. 4 — BOŽJI POSLANICI.

31 Reci: Ko je zabranio one Božje ukrase,[19]) koje je Bog Svojim robovima stvorio i čiste i lijepe blagodati *(hranu)*?[20]) Reci: Ovo je za pravovjerne u zemaljskom životu. To je naročito i za pravovjerne na Sudnjem danu, *(i u uživanju tih blagodati neće im se drugi pridružiti)*. Mi ovako otvoreno tumačimo Naše dokaze i znakove ljudima koji znaju.[21]) 32 Reci: Zaista je moj Bog zabranio bestidnosti, koje se vide i koje se ne vide; griješenje i nepravednu nepokornost; da Bogu pripisujete druga, a o tome vam nije nikakav dokaz objavljen i da govorite o Bogu ono, što ne znate. 33 Svaki narod ima svoj kraj i rok.[22]) Kada im dođe njihov rok, niti ga mogu ni za jedan čas usporiti,[23]) a niti ga mogu požuriti. 34 O djeco Ademova! Kada vam između vas dođu poslanici, oni će vam kazivati i dokazivati Moje znakove i dokaze. Ko se bude bojao i čuvao *(nevaljalština)* i svoje stanje

---

[19]) Imami Ragib kaže: Ukrasi kojima se ljudi krase mogu biti zemaljski i zagrobni i dijele se u tri dijela: 1) Duhovni kao znanje i lijepo vjerovanje, 2) Tjelesni ukrasi kao ljepota tijela i 3) Vanjski ukrasi kao bogatstvo i vrijednost. Iz ovog ajeta se razumije da se misli na duhovne i vanjske ukrase.

[20]) Ukrasi koje je Bog stvorio ljudima jesu ukrasi, koje je Bog dao ljudima i dozvolio im da ih uživaju.

[21]) To jest u ovom zemaljskom životu i pravovjerni i nevjernik će se koristiti ovim lijepim zemaljskim stvarima. Ali u zagrobnom i vječnom životu najveću nagradu će steći oni, koji budu savršeno vjerovanje primili.

[22]) Kraj i svršetak jednog naroda dovešće ga do njegova izumiranja, ili će radi svojih nevaljalština biti kažnjen. Ovaj ajet općenito govori o nesreći, koja će Mekkelije radi njihove nevaljalosti zadesiti.

[23]) U uzvišenom tekstu se kaže »sa'at«, a misli se na čas ili trenutak.

الجزء الثامن

٢٠٥ 205

قَالَ ادْخُلُوا فِي أُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِكُم مِّنَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ
فِي النَّارِ كُلَّمَا دَخَلَتْ أُمَّةٌ لَّعَنَتْ أُخْتَهَا حَتَّىٰ إِذَا ادَّارَكُوا فِيهَا
جَمِيعًا قَالَتْ أُخْرَاهُمْ لِأُولَاهُمْ رَبَّنَا هَٰؤُلَاءِ أَضَلُّونَا فَآتِهِمْ
عَذَابًا ضِعْفًا مِّنَ النَّارِ قَالَ لِكُلٍّ ضِعْفٌ وَلَٰكِن لَّا تَعْلَمُونَ
(٣٨) وَقَالَتْ أُولَاهُمْ لِأُخْرَاهُمْ فَمَا كَانَ لَكُمْ عَلَيْنَا مِن فَضْلٍ
فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنتُمْ تَكْسِبُونَ (٣٩) إِنَّ الَّذِينَ كَذَّبُوا
بِآيَاتِنَا وَاسْتَكْبَرُوا عَنْهَا لَا تُفَتَّحُ لَهُمْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ
وَلَا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتَّىٰ يَلِجَ الْجَمَلُ فِي سَمِّ الْخِيَاطِ وَكَذَٰلِكَ
نَجْزِي الْمُجْرِمِينَ (٤٠) لَهُم مِّن جَهَنَّمَ مِهَادٌ وَمِن فَوْقِهِمْ
غَوَاشٍ وَكَذَٰلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ (٤١) وَالَّذِينَ آمَنُوا وَ
عَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَا نُكَلِّفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ

popravio, taki neće znati za strah, niti će za njih biti tuge. 35 Oni, što smatraju Naše dokaze lažnim i od njih oholo lice okreću, to su drugovi pakla, i oni će u njemu vječno boraviti. 36 Zar ima većeg griješnika i silnika od onoga, koji na Boga laže ili koji Njegove dokaze i znakove pobija i lažnima smatra?! To su oni, koje će stignuti dio, što je u Knjizi zapisan.[24]) Kad im dođu Naši poslanici, da im dušu uzmu, reći će: »Gdje su vam oni, što ste ih mjesto Boga molili i obožavali?« Oni će reći: »Sakrili su nam se oni, što smo ih obožavali«. I tako će oni protiv sebe svjedočiti da su nevjernici bili. 37 Bog će reći, uniđite u pakao sa džinima i ljudima *(nevjernicima)* što su bili među narodima, koji su prije vas bili i prošli. Kad god jedan narod unutar uniđe, proklinjaće svoju sestru.[25]) Konačno kad se svi u paklu iskupe, reći će potonji za one prve:[26]) »Naš Gospodaru, ovi su nas zaveli, pa podaj im dvostruku paklensku kaznu«. Bog će reći, svak će dvostruku kaznu ispaštati, ali vi to ne znate.[27]) 38 I reći će prvi potonjima: Nemate vi nikakve više časti od nas. Iskusite i vi kaznu za ono što ste zaradili.

---

[24]) To jest stignuće ih kazna koja im je u Knjizi obećana. To isto kaže i kraj ovog ajeta.

[25]) Pod sestrom se misli na narod, koji je u vjerovanju i u svemu sličan drugom narodu.

[26]) Sa prvim i potonjima se misli narod i vođe.

[27]) Narod će tada željeti i tražiti da vođe, koje su ih vodile, radi svojih grijeha i radi toga što su i njih zavodili, budu dvostruko kažnjeni. Iz smisla ovog ajeta se razumije, da će i vođe i oni koji su vođeni, biti teškom kaznom kažnjeni.

الجنة هم فيها خالدون ﴿٤٢﴾ ونزعنا ما في صدورهم من غل
تجري من تحتهم الأنهار وقالوا الحمد لله الذي هدانا لهذا
وما كنا لنهتدي لولا أن هدانا الله لقد جاءت رسل
ربنا بالحق ونودوا أن تلكم الجنة أورثتموها بما كنتم
تعملون ﴿٤٣﴾ ونادى أصحاب الجنة أصحاب النار أن قد
وجدنا ما وعدنا ربنا حقا فهل وجدتم ما وعد ربكم حقا
قالوا نعم فأذن مؤذن بينهم أن لعنة الله على الظالمين
﴿٤٤﴾ الذين يصدون عن سبيل الله ويبغونها عوجا وهم
بالآخرة كافرون ﴿٤٥﴾ وبينهما حجاب وعلى الأعراف
رجال يعرفون كلا بسيماهم ونادوا أصحاب الجنة
أن سلام عليكم لم يدخلوها وهم يطمعون ﴿٤٦﴾

DIO. 5 — VJERNICI I NEVJERNICI.

39 Zaista onima, koji poriču Naše znakove i oholo se od njih zakreću, neće biti otvorena vrata nebeska, niti će unići u raj, sve dok deva ne prođe kroz iglene ušice. Eto tako ćemo Mi griješnike kažnjavati.[28]) 40 Za njih će biti paklenski ležaji, a biće pokriveni i paklenskim pokrivačima. Eto tako ćemo Mi silnike kažnjavati. 41 Koji vjeruju i dobra djela čine — a Mi svakoga opterećujemo samo onoliko, koliko može podnositi — to su drugovi rajski i oni će vječno tamo boraviti. 42 Mi smo iz njihovih grudi svaku mržnju iščupali, a ispod mjesta gdje oni borave, teku im rijeke *(i oni se u međusobnoj ljubavi naslađuju)*. Oni govore: »Hvala Bogu, koji nas na ovo uputi i mi se ne bismo uputili na pravi put, da nas Bog nije uputio. Zaista su nam Božji poslanici Istinu donijeli«. Njima će se doviknuti: »Eto, to vam je raj, koga ste naslijedili zbog vaših *(dobrih)* djela. 43 I dozivaće drugovi rajski one iz pakla govoreći: »Mi smo našli da je sve istina što nam je naš Gospodar obećao. Jeste li vi našli da je sve istinito ono, što vam je vaš Gospodar obećao?« Oni će odgovoriti: »Da, istina je!« Na to će jedan glasnik između njih povikati: »Neka su prokleti griješnici i nasilnici!« 44 To su oni, koji su odvraćali od pravog puta i u njemu tražili manjkavosti, a nisu vjerovali ni Sudnjeg dana.[29]). 45 Među njima će

[28]) Ovi neće unići u nebesko carstvo. Oni koji svoje zemaljske želje ističu i udovoljavaju im, ne mogu se uzdignuti do visina duhovnog obzorja i zaploviti u visinama duhovnog carstva.

[29]) Koji nastoje da Božji pravac iskrive, ti rade i trude se da istinu zaviju sumnjivim plaštem i tako je iskrive (Razi).

وإذا صرفت أبصارهم تلقاء أصحاب النار قالوا ربنا
لا تجعلنا مع القوم الظالمين ﴿٤٧﴾ ونادى أصحاب الأعراف
رجالا يعرفونهم بسيماهم قالوا ما أغنى عنكم جمعكم
وما كنتم تستكبرون ﴿٤٨﴾ أهؤلاء الذين أقسمتم
لا ينالهم الله برحمة ادخلوا الجنة لا خوف عليكم
ولا أنتم تحزنون ﴿٤٩﴾ ونادى أصحاب النار أصحاب الجنة
أن أفيضوا علينا من الماء أو مما رزقكم الله قالوا إن الله
حرمهما على الكافرين ﴿٥٠﴾ الذين اتخذوا دينهم لهوا
ولعبا وغرتهم الحياة الدنيا فاليوم ننساهم كما
نسوا لقاء يومهم هذا وما كانوا بآياتنا يجحدون ﴿٥١﴾
ولقد جئناهم بكتاب فصلناه على علم هدى ورحمة لقوم

biti zastor ili bedem,[30]) a na Ârâfu[31]) *(vrhovima bedema ili zastora)* će biti ljudi i oni će svakog poznati po njegovu izgledu. Oni će drugovima rajskim dovikivati: »Neka je spas i mir s vama«. I oni neće *(ljudi sa Ârâfa)* unići u raj, a to će ipak željeti. 46 I kad oni bace *(drugovi Ârâfa)* svoje poglede na onu stranu, gdje su drugovi paklenski, reći će: »Naš Bože, nemoj da se zajedno nalazimo sa griješnima i nasilnima!«

DIO. 6 — NEMOĆ I JAD NEVJERNIKA.

47 Zvaće oni, što će biti na uzvisinama ârâfskim ljude, koje će oni po znacima ili vanjštini njihovoj poznavati, govoreći: Ne koristiše vam ništa dobra, što ste ih sakupili, a ni oholost, kojom ste se razmetali. 48 Jesu li to oni, za koje su se oni zaklinjali, da ih neće stignuti milost Božja. *(Tada će se onima slabima, koje su nevjernici prezirali)* reći: Uniđite u raj! Za vas neće biti ni straha, a niti tuge!

30) Ovaj zastor ili bedem rastavlja dobre ljude od hrđavih i radi toga nevaljalci neće moći vidjeti blagodati, koje budu dobri uživali.

31) Ârâf je množina riječi »aref«. Aref znači visoko mjesto, a Ârâf visoka ili uzdignuta mjesta. O tome, što je Ârâf, postoje duge rasprave. Veći dio komentatora Kur'ana kaže da je to zastor o kome smo napred govorili, dok neki kažu (13:57) da se tu govori o suru ili bedemu. Hasan i Zedždžadž, komentatori kažu, da ti neki »koji se nalaze na Ârâfu« jesu oni, što će poznavati naseljenike raja i pakla. Sa ovim se tumači zastor o kome se govori u 45 ajetu. U poglavlju 57:13 govori se o bedemu, a to je ograda ili zid koji će rastavljati pravovjerne od dvoličnika. Dvoličnici, koristeći se svjetlom pravovjernih, htjeti će da odu sa ovog mjesta ili boravišta, ali će među njima biti jedan zid i obje će stranke biti rastavljene. Ova podijeljenost postoji i na ovom svijetu, ali samo u duhovnom pogledu.

208 سورة الأعراف ٧ ٢٠٨

يُؤْمِنُونَ ﴿٥٢﴾ هَلْ يَنظُرُونَ إِلَّا تَأْوِيلَهُ يَوْمَ يَأْتِي تَأْوِيلُهُ يَقُولُ
الَّذِينَ نَسُوهُ مِن قَبْلُ قَدْ جَاءَتْ رُسُلُ رَبِّنَا بِالْحَقِّ فَهَل لَّنَا مِن
شُفَعَاءَ فَيَشْفَعُوا لَنَا أَوْ نُرَدُّ فَنَعْمَلَ غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ
قَدْ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ وَضَلَّ عَنْهُم مَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٥٣﴾ إِنَّ
رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ
ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا
وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ مُسَخَّرَاتٍ بِأَمْرِهِ أَلَا لَهُ الْخَلْقُ
وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٥٤﴾ ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا
وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ﴿٥٥﴾ وَلَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ
بَعْدَ إِصْلَاحِهَا وَادْعُوهُ خَوْفًا وَطَمَعًا إِنَّ رَحْمَتَ اللَّهِ قَرِيبٌ
مِّنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٦﴾ وَهُوَ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيَاحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ

49 — 50 I zvati će paklenski drugovi rajske naseljenike: Dajte nam malo vode ili tih blagodati, koje vam je Bog dao, a oni će tada odgovoriti: »Zaista ih je Bog zabranio nevjernicima, koji su njegovu vjeru uzimali kao igru i zabavu, koje je zanio i zaveo život zemaljski«.[32]) Danas ćemo Mi njih zaboraviti, kao što su oni zaboravili, da će ih susresti ovaj dan i kako su oni, znajući za Naše dokaze, poricali ih i nijekali.[33]) 51 Mi smo donijeli taku Knjigu, u kojoj smo opširno nauk izložili. Ona je uputa i milost ljudima, koji vjeruju. 52 Zar oni još nešto očekuju osim onog, što će najzadnje doći?[34]) A kad taj najzadnji čas dođe, govoriće oni, što su bili prije na njega zaboravili: »Božji poslanici su istinu donijeli, da li ćemo imati kakvih zagovornika, da nas zagovaraju i za nas milosti traže? Ili da se vratimo, pa radimo drukčije, nego što smo to bili radili«. Zaista su oni sebe jako prevarili, a njihove su se laži potpuno rasplinule.

DIO. 7 — USPJEH PRAVOVJERNIH.

53 Zaista je vaš Gospodar Allah, koji je stvorio nebesa i zemlju za šest vremenskih perioda i koji sa Arša *(Svoga prijestolja)* svakom stvari upravlja. On pokriva svjetlo danje, koje se vječno izmjenjuje sa tamnim pokrivačem noći. Sunce, mjesec

[32]) Naseljenici paklenski će i tada govoriti išto, što su govorili i u zemaljskom životu. Kako su na zemlji mislili samo na jelo i piće, tako će i tamo isto misliti i o istim stvarima govoriti.

[33]) Mi ćemo ih tada zaboraviti, to jest udaljićemo ih od svoje milosti.

[34]) Pod tim se misli na stanje, kad će istina potpuno izaći na vidjelo.

الجزء الثامن

٢٠٩ 209

رَحْمَتِهِ حَتَّىٰ إِذَا أَقَلَّتْ سَحَابًا ثِقَالًا سُقْنَاهُ لِبَلَدٍ مَّيِّتٍ فَأَنزَلْنَا
بِهِ الْمَاءَ فَأَخْرَجْنَا بِهِ مِن كُلِّ الثَّمَرَاتِ كَذَٰلِكَ نُخْرِجُ الْمَوْتَىٰ
لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٥٧﴾ وَالْبَلَدُ الطَّيِّبُ يَخْرُجُ نَبَاتُهُ بِإِذْنِ
رَبِّهِ وَالَّذِي خَبُثَ لَا يَخْرُجُ إِلَّا نَكِدًا كَذَٰلِكَ نُصَرِّفُ الْآيَاتِ
لِقَوْمٍ يَشْكُرُونَ ﴿٥٨﴾ لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَقَالَ يَا قَوْمِ
اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ
يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٥٩﴾ قَالَ الْمَلَأُ مِن قَوْمِهِ إِنَّا لَنَرَاكَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ
﴿٦٠﴾ قَالَ يَا قَوْمِ لَيْسَ بِي ضَلَالَةٌ وَلَٰكِنِّي رَسُولٌ مِّن رَّبِّ
الْعَالَمِينَ ﴿٦١﴾ أُبَلِّغُكُمْ رِسَالَاتِ رَبِّي وَأَنصَحُ لَكُمْ وَأَعْلَمُ
مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦٢﴾ أَوَعَجِبْتُمْ أَن جَاءَكُمْ ذِكْرٌ
مِّن رَّبِّكُمْ عَلَىٰ رَجُلٍ مِّنكُمْ لِيُنذِرَكُمْ وَلِتَتَّقُوا وَلَعَلَّكُمْ

i zvijezde, sve se pokorava vlasti i moći Njegovoj. Dobro znaj, On stvara i on zapovijeda. Kako je uzvišen Allah, Gospodar svjetova. 54 Molite vašeg Gospodara i klanjajte Mu se ponizno i u osami. Zaista On ne voli one, koji prekoračuju granice onog, što je dopušteno. 55 Nemojte po zemlji sijati smutnje, pošto na njoj zavlada red i mir. Molite se vašem Bogu u strahopoštovanju i nadi.[35]) Zaista je milost Božja blizu onima, koji dobra djela čine. 56 Allah je Onaj, koji šalje vjetrove kao vijest radosnicu pred Svoju milost *(kišu)*. Pa kad se izviju[36]) kišni oblaci, Mi ih potjeramo kraju obamrlom i iz njih spustimo vodu, pa s njom proizvedemo sve plodove. Eto tako Mi mrtve stvari oživljujemo, da bi vi iz toga pouku crpili.[37]) 57 Lijepe i čiste zemlje daju voljom Božjom svoje *(blagoslovene)* plodove, a krtožljive zemlje su sa slabim i malim rodom. Mi ponavljamo Naše dokaze i znakove ljudima, koji su zahvalni.[38])

---

[35]) Prema Bogu treba osjećati strah i nadati se od Njega, a uz strahovanje gojiti ljubav prema Njemu. Bojazan, da ne učiniš nešto čime se može izgubiti Božje zadovoljstvo i nada u milost Božju, čovječju dušu ispunja postojanošću i zadovoljstvom.

[36]) Kiša predstavlja milost Božju u materijalnom svijetu.

[37]) Koji su duhovno obamrli, pa su oživili Božanskom Objavom-Kur'anom, slični su obamrloj zemlji koja je oživila, kad se na nju spustila blagoslovena kiša.

[38]) Božja Objava, Njegova Milost, te lijepe i hrđave prilike prispodabljaju se plodnoj i slaboj zemlji. Ako se neki ljudi ne okoriste Božjom objavom, to je radi toga, što je njihova narav hrđava i nevaljala. Inače to nije nedostatak Božje Objave. Vidimo da nekim zemljama ne može ni kiša nimalo koristiti.

DIO. 8 — HAZRETI NUH.

58 Mi smo poslali Nuha njegovom narodu. I on je rekao: »Narode moj! Obožavajte Allaha! Vi nemate drugog boga da mu se klanjate. Bojim se, da se na vas ne sruči kazna jednog velikog i teškog dana.[39]) 59 Rekoše mu prvaci naroda njegova: »Zaista te mi vidimo u otvorenoj i punoj zabludi«. 60 Nuh reče: »Narode moj! kod mene nema nikakve zablude. Ja sam poslanik Gospodara svega što postoji. 61 Kazujem vam ono, što mi je moj Gospodar objavio, iskreno vas savjetujem i znam od Boga *(sa objavom što mi je šalje)*, što vi ne znate. 62 Zar vam je začudo da vam je došla objava i opomena od vašeg Gospodara preko jednog vašeg čovjeka, da vas opomene i prestraši pred kaznom Božjom, da se vi čuvate i bojite, te da tako postignete milost Božju? 63 Ali oni su ga smatrali lažljivcem. Mi smo njega i one, koji su bili s njim spasili u lađi, a potopili smo one, koji su poricali Naše dokaze i znakove. To je bio slijep narod.[40])

---

[39]) Pošto je govoreno o onima, koji su se suprotstavljali Božjem Poslaniku i pošto su iznešene opomene ovim protivnicima, onda nam Kur'an donosi primjere iz povijesti ranijih Božjih poslanika kao i stradanja, koja su podnosili ti stari zalutali narodi. Učeći pojedine odlomke Kur'ana, koji nam govore o Božjim poslanicima, trebamo uvijek na umu imati jednu činjenicu. Naime Kur'an, pokazujući prilike i stanje raznih naroda, upućuje na događaje iz života Hazreti Muhammedova, koji su na dlaku slični onima prošlih poslanika, te predočava kakve su pošljedice snašle sve one, koji su istinu poricali. Kur'an nam opširno ne izlaže poslanstvo svakog poslanika. Izlaže da je svaki poslanik objavljivao i tumačio Božje jedinstvo, da se je trudio da svoj narod izvede na pravi put, da je udarao na žestok otpor i da je konačno istina pobijedila. Ovo je glavna sadržina svih povjestica o Božjim poslanicima.

Jedan kršćanski kritičar tvrdi, da su kur'anske povjestice o Božjim poslanicima samo događaji, koji su prešli preko Hazreti Muhammedove glave. To je posve pogrešno. Kur'an kazuje događaje prošlih poslanika i između ovih daje važnost onima, koji su slični događajima, što su se za Hazreti Muhammeda dogodili.

U ovim pejgamberskim povjesticama, u poglavljima, koja su objavljena u Mekki, nalaze se objašnjenja, koja govore o iščezavanju svih onih, koji su se protivili Božjim poslanicima. Baš u to doba su Hazreti Muhammedovi protivnici bili u najvećoj snazi i moći, a muslimana je bilo vrlo malo i bili su slabi. Po svemu je njihovo stanje bilo beznadno.

Kad su objavljivana kur'anska poglavlja za boravka Božjeg Poslanika u Medini, neprijatelji su počeli bivati pobjeđivani. Radi toga se u tim poglavljima više ne govori o prošlim poslanicima, niti o njihovim neprijateljima.

[40]) Opširnije se govori o Nuhovu potopu i o gradnji njegove lađe u

DIO. 9 — HAZRETI HÛD.

64 Narodu Âd[41]) smo poslali njihova brata Huda.[42]) On je rekao: »Moj narode! Obožavajte Allaha, vi nemate drugog Boga osim Njega. Zar se nećete čuvati (*nevaljalština*)?« 65 Rekoše vođe njegova naroda, koji su bili nevjernici: »Mi vidimo, da si ti malouman i u svakom slučaju te smatramo lažljivcem«. 66 Hud reče: »Moj narode! U mene nema nikakva maloumlja.

رْحَمُونَ ﴿٦٣﴾ فَكَذَّبُوهُ فَأَنْجَيْنَاهُ وَالَّذِينَ مَعَهُ فِي الْفُلْكِ
وَأَغْرَقْنَا الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا عَمِينَ ﴿٦٤﴾
وَإِلَىٰ عَادٍ أَخَاهُمْ هُودًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَٰهٍ
غَيْرُهُ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٦٥﴾ قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ
إِنَّا لَنَرَاكَ فِي سَفَاهَةٍ وَإِنَّا لَنَظُنُّكَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٦٦﴾ قَالَ
يَا قَوْمِ لَيْسَ بِي سَفَاهَةٌ وَلَٰكِنِّي رَسُولٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٧﴾
أُبَلِّغُكُمْ رِسَالَاتِ رَبِّي وَأَنَا لَكُمْ نَاصِحٌ أَمِينٌ ﴿٦٨﴾ أَوَعَجِبْتُمْ
أَنْ جَاءَكُمْ ذِكْرٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَلَىٰ رَجُلٍ مِنْكُمْ لِيُنْذِرَكُمْ
وَاذْكُرُوا إِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِنْ بَعْدِ قَوْمِ نُوحٍ وَزَادَكُمْ فِي الْخَلْقِ
بَسْطَةً فَاذْكُرُوا آلَاءَ اللَّهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٦٩﴾ قَالُوا
أَجِئْتَنَا لِنَعْبُدَ اللَّهَ وَحْدَهُ وَنَذَرَ مَا كَانَ يَعْبُدُ آبَاؤُنَا فَأْتِنَا

---

poglavljima 11:37—38 i 23:27—29. Iz ovih ajeta se jasno razabire da Kur'an ne govori o nekom općem potopu. Otvoreno se kaže, da je Nuh poslan svom narodu, a ne svima narodima. Radi toga potop se dogodio samo u kraju gdje je prebivao Nuhov narod. Tako je Kur'an ovu istinu dokazao.

Inače Kur'an se ne slaže sa izlaganjem i kazivanjem Starog zavjeta, koji tvrdi, da je potop bio opći i da su tom prilikom svi narodi bili uništeni. Ova tačka je od najvažnijih tačaka u kojima se Kur'an ne slaže sa Starim zavjetom. Prema tome Kur'an pravu istinu kazuje, te je ova tvrdnja i naučnim istraživanjima ustanovljena i utvrđena.

41) Âd, koji je spomenut u poglavlju 89:7, potomak je Iremov, a isto tako i Nuhov. Pleme Âd o kome se ovdje govori zvalo se prvi Âd, a za pleme Semud se govorilo drugi Âd. Ova plemena su živjela u pustinji Ahkaf. Ova pustinja se prostire između Ummana i Hadremevta (Razija).

Rodwell, engleski prevodilac Kur'ana, stari historičar Dioavus Siculus i Ptolomej kažu, da su plemena Âd i Semud živjela sjeverno od Mekke. Ako se ovo i može sa malo vjerojatnosti primiti za Semud, ali za Âd se ne može nikako primiti.

Također engleski prevodilac Kur'ana Sale govoreći o ovom plemenu daje ovo objašnjenje: »Âd je bilo staro i jako arapsko pogansko pleme. Imali su četiri glavna boga ili kumira: Sakije, Hafiza, Razika i Salima. Prvi im je davao kišu, drugi ih je zaštićivao od svih opasnosti, treći im je bio hranitelj, a četvrtog su smatrali, da može onome, ko se na njega obrati, sve brige i nevolje odstraniti.

42) Hazreti Hud je u »Starom zavjetu« spomenut pod imenom Eber. O njegovom rodu se govori u Prvoj knjizi Mojsijevoj (Postanje) u glavi (10:24).

بما تعدنا إن كنت من الصادقين ﴿٧٠﴾ قال قد وقع عليكم
من ربكم رجس وغضب أتجادلونني في أسماء سميتموها
أنتم وآباؤكم ما نزل الله بها من سلطان فانتظروا إني
معكم من المنتظرين ﴿٧١﴾ فأنجيناه والذين معه برحمة
منا وقطعنا دابر الذين كذبوا بآياتنا وما كانوا
مؤمنين ﴿٧٢﴾ وإلى ثمود أخاهم صالحا قال يا قوم اعبدوا
الله ما لكم من إله غيره قد جاءتكم بينة من ربكم هذه
ناقة الله لكم آية فذروها تأكل في أرض الله ولا تمسوها
بسوء فيأخذكم عذاب أليم ﴿٧٣﴾ واذكروا إذ جعلكم
خلفاء من بعد عاد وبوأكم في الأرض تتخذون من سهولها
قصورا وتنحتون الجبال بيوتا فاذكروا آلاء الله ولا تعثوا

Ja sam zaista poslanik, koji je poslan od Gospodara svjetova. 67 Ja vam kazujem objave moga Gospodara i ja sam vam iskren i pouzdan dobroželitelj. 68 Zar se vi čudite, da vam je došla Objava i opomena od vašeg Gospodara, preko jednog vašeg čovjeka, da vas opomene i upozori na kaznu Božju? Sjetite se, kad vas je postavio, poslije propasti naroda Nuhova, na njihovo mjesto i učinio vas jačim i većim od njih. Sjetite se Božjih blagodati, da biste se spasili. 69 Rekoše: »Zar si došao za to, da obožavamo samo jedinoga Allaha, a da napustimo ono, što su naši očevi obožavali. Pa daj nam to, čime nas plašiš, ako si od onih koji istinu govore. 70 Hûd reče: »Sigurno će vas stignuti kazna i osveta vašega Gospodara. Zar ćete se vi sa mnom prepirati o stvarima *(lažnim bogovima),* kojima ste vi i vaši očevi dali imena, a Bog vam o njima nije nikakvog dokaza poslao i objavio. Onda iščekujte, a i ja ću s vama iščekivati. 71 Mi smo s milošću Našom spasili njega i one, koji su bili s njim, a uništili smo i istrijebili one, koji su poricali znakove Naše i nisu vjerovali.[43])

DIO. 10 — SALIH I LUT.

72 *(Narodu)* Semud[44]) smo poslali njihova brata Saliha. Salih reče: Moj narode! Obožavajte Allaha! Vi nemate drugog

[43]) Ovo pleme koje je živilo u pustinji bilo je uništeno strašnim vjetrom, koji je bjesnio osam dana (69:7).

[44]) Ovdje govorimo o narodu Semud o kome smo govorili u bilješci uz 64 ajet. Âd i Semud su jedan od drugog bili rastavljeni i po vremenu i po mjestu. Ptolomej o ovom plemenu govori. Semud je dvije stotine godina poslije Âda obitavao u Hidžru i poljani Vadil-kura.

Boga osim Njega. Od vašeg Gospodara vam je došao jasan i otvoren dokaz. Evo i ova Božja deva[45]) vam je jedan dokaz. Ostavite je neka pase po zemlji Božjoj! Nemojte je zlostavljati, jer će vas stignuti teška i strašna kazna. 73 Sjetite se kad vas je *(Bog)* poslije naroda Âd, postavio njihovim zamjenicima. Smjestio vas je na zemlji. U ravnicama ste podizali palače, a brda ste bušili i kuće gradili.[46]) Sjetite se blagodati Božjih i nemojte kao smutljivci po zemlji smutnju sijati. 74 Rekoše oholi prvaci i odličnici njegova naroda onima, koji su vjerovali, a koje su oni među sobom smatrali slabima: »Zar vi znadete, da je Salih poslan od svoga Gospodara. Oni rekoše *(da)*: »Mi vjerujemo ono, što je njemu objavljeno«. 75 Rekoše oni, što zbog oholosti svoje odbaciše vjerovanje: »Mi ne vjerujemo i poričemo, to što vi vjerujete«. 76 I ovi zaklaše devu i ne pokoriše se zapovijedi svoga Gospodara, pa rekoše: »O Salih, ako si poslanik, daj nam to čime nas plašiš«. 77 I stiže ih grozna grmljavina i strahovit zemljotres i ostadoše u svojim domovima mrtvi i nepomični.[47]) 78 On *(Salih)* ih napusti i reče: »Moj

في الأرض مفسدين ﴿٧٤﴾ قال الملأ الذين استكبروا من قومه
للذين استضعفوا لمن آمن منهم أتعلمون أن صالحا مرسل
من ربه قالوا إنا بما أرسل به مؤمنون ﴿٧٥﴾ قال الذين
استكبروا إنا بالذي آمنتم به كافرون ﴿٧٦﴾ فعقروا الناقة
وعتوا عن أمر ربهم وقالوا يا صالح ائتنا بما تعدنا إن كنت
من المرسلين ﴿٧٧﴾ فأخذتهم الرجفة فأصبحوا في دارهم
جاثمين ﴿٧٨﴾ فتولى عنهم وقال يا قوم لقد أبلغتكم رسالة
ربي ونصحت لكم ولكن لا تحبون الناصحين ﴿٧٩﴾
ولوطا إذ قال لقومه أتأتون الفاحشة ما سبقكم بها
من أحد من العالمين ﴿٨٠﴾ إنكم لتأتون الرجال شهوة
من دون النساء بل أنتم قوم مسرفون ﴿٨١﴾ وما كان

45) O ovoj ženskoj devi su mnoge priče izmišljene. Kur'an o ovoj devi svugdje govori kao i o ostalim devama. Koji su se suprotstavili Hazreti Salihu zaklali su ovu devu, te se kaže da ga nisu htjeli slušati i da su njega i njegove drugove mučili i zlostavljali.

46) Jedan od najvećih indijskih učenjaka Sejjid Ahmed han u svom djelu »Rasprave i članci o životu Hazreti Muhammedovu« kaže: »Ovo su stijene, koje su dubili i klesali, te u njima stanovali. Ove se stijene i danas nalaze«.

47) Kazna, koja je snašla narod Semud, spominje se raznim riječima. Ovdje se u uzvišenom tekstu kaže (Redžfe) što znači zemljotres. U poglavlju 27:52 kaže se da su porušena mjesta gdje su oni boravili, a to

جواب قومه الا ان قالوا اخرجوهم من قريتكم انهم
اناس يتطهرون ﴿٨٢﴾ فانجيناه واهله الا امراته كانت
من الغابرين ﴿٨٣﴾ وامطرنا عليهم مطرا فانظر كيف كان
عاقبة المجرمين ﴿٨٤﴾ والى مدين اخاهم شعيبا قال يا قوم
اعبدوا الله ما لكم من اله غيره قد جاءتكم بينة من
ربكم فاوفوا الكيل والميزان ولا تبخسوا الناس اشياءهم
ولا تفسدوا في الارض بعد اصلاحها ذلكم خير لكم ان
كنتم مؤمنين ﴿٨٥﴾ ولا تقعدوا بكل صراط توعدون
وتصدون عن سبيل الله من امن به وتبغونها عوجا واذكروا
اذ كنتم قليلا فكثركم وانظروا كيف كان عاقبة
المفسدين ﴿٨٦﴾ وان كان طائفة منكم امنوا بالذي ارسلت

narode! Obavijestio sam vas o poslanstvu i Objavi moga Gospodara. Iskreno sam vas savjetovao, ali vi niste volili iskrene savjetnike i dobroželitelje. 79 I Luta smo poslali. On reče svome narodu: »Zar činite tako bestidna djela, kakvih prije vas niko na svijetu činio nije.[48]) 80 Zar vi sa muškarcima zatomljujete strasti mjesto da to činite sa ženama! Zaista ste vi divlji i surov narod. 81 Ništa mu ne odgovoriše, nego samo rekoše: »Protjerajte ga iz vaše zemlje, jer su oni ljudi koji se čiste«. 82 Mi smo njega i njegove vjerne spasili, osim njegove žene, koja je propala. 83 I spustili smo na njih strašnu kišu. Gledaj kako griješnici svršavaju![49])

---

bi opet mogao biti zemljotres. U poglavlju 54:31 kaže se, da ih je »sajha« uhvatila. To je tutnjavina, koja predhodi velikom zemljotresu. Ostali ajeti ista značenja kazuju.

[48]) Ovdje se govori o poslanicima čiji su neprijatelji pred njihovim očima bili uništeni. U prošlom poglavlju je bilo govoreno o Hazreti Ibrahimu, pa se radi toga iza Hazreti Saliha odmah prelazi na Hazreti Luta.

Hazreti Lut je od onih poslanika, koji je u židovskim djelima i u Starom zavjetu neprijateljskim riječima spomenut. U Starom zavjetu se Hazreti Lut spominje kao dobar i pobožan čovjek Ibrahimov (Prva knjiga Mojsijeva ili Postanje 18:23). Ista knjiga kaže, da se on kao pobožan čovjek spasio kazne, ali onda o njemu govori, kako je sa kćerima svojim bio u nedozvoljenim odnosima. Dakle Stari zavjet dolazi u potpuno protivrječje kad govori o Hazreti Lutu. Razumije se, da ovo treba potpuno odbiti od Hazreti Luta.

Od prevodioca Kur'ana, Sale kaže, da je Lut pio poslanik, a Wheri tvrdi, da nije bio poslanik.

[49]) Ovdje u uzvišenom tekstu se kaže da je bila kiša ona velika kazna, koja je snašla Lutov narod. U poglavljima 20:81 i 14:73 ova se kiša tumači kao kamena kiša. Iz ovog ajeta kao i iz izlaganja drugih ajeta razumije se da je ta kazna, koja ih je snašla, bila neka vulkanska provala i zemljotres.

DIO. 11 — ŠUAJB.

84 Med'jenu smo *(poslali)* njihova brata Šuajba.[50]) Rekao je: Moj narode! Obožavajte Allaha, vi nemate drugog Boga osim Njega. Došao vam je otvoren i jasan dokaz od vašeg Gospodara. Pa onda, pravom mjerom mjerite i pravo vagajte, ničije pravo ne jedite i ne sijte smutnje na zemlji, pošto na njoj zavlada red i mir. To će vam biti bolje, ako ste pravi vjernici. 85 Ne postavljajte busije na svakom putu, da bi prestrašili i od Božjeg puta skrenuli one, koji vjeruju u Boga, da bi ste vi taj put iskrivili. Sjetite se, kad vas je bilo malo, pa vas je On umnožio. Pogledajte, kako sumtljivci svršavaju?! 86 I ako između vas ima jedan dio, koji vjeruju u ono, što je meni objavljeno, a drugi dio koji ne vjeruju, strpite se, dok Bog među nama presudi. On je najbolji sudija.

سورة الأعراف

214 ٢١٤

بِهِۦ وَطَآئِفَةٌ لَّمْ يُؤْمِنُوا۟ فَٱصْبِرُوا۟ حَتَّىٰ يَحْكُمَ ٱللَّهُ بَيْنَنَا
وَهُوَ خَيْرُ ٱلْحَٰكِمِينَ ﴿٨٧﴾ قَالَ ٱلْمَلَأُ ٱلَّذِينَ ٱسْتَكْبَرُوا۟ مِن قَوْمِهِۦ
لَنُخْرِجَنَّكَ يَٰشُعَيْبُ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ مَعَكَ مِن قَرْيَتِنَآ أَوْ
لَتَعُودُنَّ فِى مِلَّتِنَا قَالَ أَوَلَوْ كُنَّا كَٰرِهِينَ ﴿٨٨﴾ قَدِ ٱفْتَرَيْنَا
عَلَى ٱللَّهِ كَذِبًا إِنْ عُدْنَا فِى مِلَّتِكُم بَعْدَ إِذْ نَجَّىٰنَا ٱللَّهُ مِنْهَا
وَمَا يَكُونُ لَنَآ أَن نَّعُودَ فِيهَآ إِلَّآ أَن يَشَآءَ ٱللَّهُ رَبُّنَا
وَسِعَ رَبُّنَا كُلَّ شَىْءٍ عِلْمًا عَلَى ٱللَّهِ تَوَكَّلْنَا رَبَّنَا ٱفْتَحْ
بَيْنَنَا وَبَيْنَ قَوْمِنَا بِٱلْحَقِّ وَأَنتَ خَيْرُ ٱلْفَٰتِحِينَ ﴿٨٩﴾
وَقَالَ ٱلْمَلَأُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ مِن قَوْمِهِۦ لَئِنِ ٱتَّبَعْتُمْ شُعَيْبًا إِنَّكُمْ
إِذًا لَّخَٰسِرُونَ ﴿٩٠﴾ فَأَخَذَتْهُمُ ٱلرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا۟ فِى دَارِهِمْ
جَٰثِمِينَ ﴿٩١﴾ ٱلَّذِينَ كَذَّبُوا۟ شُعَيْبًا كَأَن لَّمْ يَغْنَوْا۟ فِيهَا

Džuz : 9

87 Rekoše odličnici i prvaci iz naroda njegova, koji od oholosti ne htjedoše primiti vjere: »O Šuajbu, mi ćemo tebe i one, koji s tobom vjeruju, protjerati iz našeg kraja, ili ćete se vi povratiti u našu vjeru. Šuajb reče: Zar i onda, ako mi budemo prisiljeni *(da nas vi okrenete u vašu vjeru)!* 88 Mi bi na Boga

[50]) Šuajb je bio od potomaka Hazreti Ibrahimovih. Med'jen ili Mid'jen je bio sin Hazreti Ibrahimov, koga mu je rodila njegova žena Cetura (Prva knjiga Mojsijeva ili Postanje 25:2). Na jugozapadnoj strani gore Sina uz Crveno more nalazio se grad pod istim imenom i njegovi su se potomci tamo nastanili. Ptolomej ovaj grad naziva Mediana. Za Šuajba se kaže da je isto što i Jethronum.

الذين كذبوا شعيبا كانوا هم الخاسرين ﴿٩٢﴾ فتولى عنهم
وقال يا قوم لقد أبلغتكم رسالات ربي ونصحت لكم
فكيف آسى على قوم كافرين ﴿٩٣﴾ وما أرسلنا في قرية من نبي
إلا أخذنا أهلها بالبأساء والضراء لعلهم يضرعون ﴿٩٤﴾
ثم بدلنا مكان السيئة الحسنة حتى عفوا وقالوا قد مس
آباءنا الضراء والسراء فأخذناهم بغتة وهم لا يشعرون ﴿٩٥﴾
ولو أن أهل القرى آمنوا واتقوا لفتحنا عليهم بركات
من السماء والأرض ولكن كذبوا فأخذناهم بما كانوا
يكسبون ﴿٩٦﴾ أفأمن أهل القرى أن يأتيهم بأسنا بياتا
وهم نائمون ﴿٩٧﴾ أوأمن أهل القرى أن يأتيهم بأسنا ضحى
وهم يلعبون ﴿٩٨﴾ أفأمنوا مكر الله فلا يأمن مكر الله

lagali, kad bi se mi povratili u vašu vjeru, nakon što nas je Bog od nje spasio. Nema te mogućnosti, da se mi u nju povratimo, osim, ako to bude htio naš Gospodar. Znanje našeg Gospodara obuhvaća svaku stvar. Mi se samo na Boga oslanjamo. Naš *(veliki)* Bože! Pravedno presudi između nas i našeg naroda. Ti si najbolji, koji svaku stvar znaš i na pravo je mjesto postavljaš. 89 Rekoše nevjernici iz naroda Šuajbova: »Ako vi budete Šuajba slijedili, sigurno ćete biti na velikoj šteti«. 90 Na to ih je uhvatio strašan tutanj i zemljotres i na mjestu su ostali mrtvi. 91 Koji su smatrali Šuajba lažljivcem, kao da nikad nisu na svojim mjestima bili. Koji su Šuajba smatrali lažljivcem, bili su na šteti. 92 I on se od njih okrenuo i rekao je: »Moj narode! Ja sam vam dokazao Objave moga Gospodara. Iskreno sam vas savjetovao. Za što da se ja žalostim zbog naroda nevjerničkog?«

DIO. 12 — UPOZORENJE STANOVNICIMA MEKKE.

93 I Mi nismo poslali ni jednog poslanika u neki kraj, a da nismo kaznili njegove stanovnike sa siromaštvom ili bolešću, da se oni skrušeno Bogu povrate. 94 Zatim smo zlo i nespokojstvo promijenili u dobro, pa su se oni umnožili i osilili se. I rekli su: »I naši su očevi udarali i na zlo i na dobro«. Onda smo ih Mi iznenada kaznili, a oni to nisu ni znali. 95 Da su stanovnici naselja *(što su im poslanici slani i što su ih poricali)*, vjerovali i čuvali se, Mi bi ih obasuli blagodatima i iz neba i iz zemlje. Ali oni su poricali *(istinu)*. Onda smo ih Mi kaznili prema onome,

kako su zaslužili. 96 Zar su sigurni oni, kojima su poslanici upućivani, od Naše kazne noću, kad oni spavaju? 97 Zar su sigurni oni, kojima su upućivani poslanici *(stanovnici pojedinh krajeva)* od Naše kazne danju, kad se oni zabavljaju? 98 Zar su oni *(stanovnici raznih krajeva)* sigurni pred Božjom odredbom *(o kazni)?* Samo je siguran, da će se Božje određenje ispuniti, narod, koji je zbog nevjerstva na šteti i gubitku.

إلا القوم الخاسرون (99) أولم يهد للذين يرثون الأرض
من بعد أهلها أن لو نشاء أصبناهم بذنوبهم ونطبع على
قلوبهم فهم لا يسمعون (100) تلك القرى نقص عليك من
أنبائها ولقد جاءتهم رسلهم بالبينات فما كانوا
ليؤمنوا بما كذبوا من قبل كذلك يطبع الله على قلوب
الكافرين (101) وما وجدنا لأكثرهم من عهد وإن وجدنا
أكثرهم لفاسقين (102) ثم بعثنا من بعدهم موسى بآياتنا
إلى فرعون وملإيه فظلموا بها فانظر كيف كان عاقبة
المفسدين (103) وقال موسى يا فرعون إني رسول من رب
العالمين (104) حقيق على أن لا أقول على الله إلا الحق قد جئتكم
ببينة من ربكم فأرسل معي بني إسرائيل (105) قال إن كنت

DIO. 13 — HAZRETI MUSA.

99 Zar nije posve jasno onima, koji naslijeđuju ovu zemlju poslije njezinih naroda i stanovnika, koji su nestali i izumrli, da ćemo Mi njih zbog njihovih grijeha kazniti, kad to budemo htjeli. Mi smo njihova srca zapečatili, a oni to ne osjećaju, niti čuju. 100 To su krajevi o kojima ti Mi kazujemo vijesti njihove. Poslanici su im donosili jasne dokaze, ali oni nisu vjerovali, jer su smatrali da je laž ono, što se ranije događalo. Tako Bog zaslijepi i učini bezosjetnim srca nevjernička. 101 Mi nijesmo našli kod mnogih između njih *(prošlih naroda)* da su ispunili svoje obaveze, i ako smo mnogo njih našli i vidjeli, da su pokvareni i nevaljalci. 102 Zatim smo Mi iza njih Musaa poslali sa Našim dokazima Fir'avnu i njegovim doglavnicima.[51]) Oni su im nasilje počinili zanijekavši ih

---

[51]) Ranije se govorilo o stanju Izraelićana, a i o Musa alejhisselamu. Ovdje se još opširnije govori o zgodama iz života Hazreti Musaova i to sve do kraja 21 dijela. Uzrok da se ovako mnogo govori o Hazreti Musau jest, što se između njega i Hazreti Muhammeda nalazi vrlo mnogo dodirnih tačaka i sličnosti u njihovom radu, vršeći veliku poslaničku zadaću.

جئت بآية فأت بها إن كنت من الصادقين ﴿١٠٦﴾ فألقى عصاه
فإذا هي ثعبان مبين ﴿١٠٧﴾ ونزع يده فإذا هي بيضاء
للناظرين ﴿١٠٨﴾ قال الملأ من قوم فرعون إن هذا لساحر
عليم ﴿١٠٩﴾ يريد أن يخرجكم من أرضكم فماذا تأمرون
﴿١١٠﴾ قالوا أرجه وأخاه وأرسل في المدائن حاشرين ﴿١١١﴾
يأتوك بكل ساحر عليم ﴿١١٢﴾ وجاء السحرة فرعون
قالوا إن لنا لأجرا إن كنا نحن الغالبين ﴿١١٣﴾ قال نعم
وإنكم لمن المقربين ﴿١١٤﴾ قالوا يا موسى إما أن تلقي وإما
أن نكون نحن الملقين ﴿١١٥﴾ قال ألقوا فلما ألقوا سحروا
أعين الناس واسترهبوهم وجاءوا بسحر عظيم ﴿١١٦﴾ وأوحينا
إلى موسى أن ألق عصاك فإذا هي تلقف ما يأفكون ﴿١١٧﴾

(Naše dokaze). Pogledaj, sa kakvim posljedicama završavaju smutljivci! 103 Musa reče? O Fir’avne! Ja sam poslanik, koji je poslan od Gospodara čitavog svijeta. 104 Dužnost mi je, da o Allahu kažem samo što je istina. Donio sam vam jasne dokaze od vašeg Gospodara. Onda pošalji sa mnom Izraelićane *(u svetu zemlju)*. 105 *(Fir’avn)* reče: »Ako si donio kakav dokaz, pokaži ga, ako istinu govoriš. 106 Tada *(Musa)* baci svoj štap, i on se pretvori u posve vidljivu zmijurinu. 107 Izvuče svoju ruku i ona se gledaocima sasvim bijela ukaže.[52])

---

[52]) Ovaj ajet nam pokazuje nedostatak i manjkavost Starog zavjeta, a istinitost i potpunost Kur’ana. U drugoj knjizi Mojsijevoj, koja se zove Izlazak, u četvrtom poglavlju se kaže, da su Hazreti Musau date dvije mu’džize (nadnaravna čuda). Jedna je pretvaranje štapa u zmiju, a druga je što mu je ruka postala posve bijelom. U knjizi »Izlazak« (4:8) se jasno kaže, da je Musau naređeno, da ova dva čuda Faraonu pokaže. Vidimo u ovim kur’anskim ajetima o kojima se sada govori, da je Musa imao upotrijebiti samo prvo čudo ako mu se budu suprotstavili, pa ako bude ovo prvo odbijeno, da se posluži i sa onim drugim. Ovako je iziskivala suština Božje zapovijedi, pa prema tome ovo drugo čudo nije mu dato kao nepotrebno.

Kakva je suština i sadržina ovih čuda?

U Kur’anu se kaže da je Musaov štap bio neki običan štap. Hazreti Musa se ovim štapom poštapao, treskao lišće svome stadu i sa njim obavljao i druge razne poslove (20:18). U Kur’anu nema nijedne riječi, koja kaže, da bi se Musaov štap odmah pretvorio u zmiju čim bi ga on bacio. Kad su Izraelićani udarali i na najveće poteškoće, Hazreti Musa se ovim svojim štapom služio samo na ovakav način. Ovaj štap se pretvorio u zmiju prije, nego je otišao Fir’avnu kad mu je objava Božja stigla, i kasnije, kad je otišao Fir’avnu.

Kad je Hazreti Musau stigla Božja Objava, onda je on sam vidio kako se njegov štap pretvara u zmiju. Musa je tada bio u jednom nadnaravnom duhovnom stanju. On se riješio spona ovog niskog zemalj-

DIO. 14 — MUSA I ČAROBNJACI.

108 — 109 Rekoše vođe i odličnici naroda Fir'avnovog: »Ovo je jedan vješt i učen čarobnjak, koji hoće da vas protjera sa vaše zemlje«. Fir'avn reče: »Pa šta preporučujete?« 110 — 111 Rekoše: »Pridrži Musaa i njegova brata, pa pošalji u gradove glasonoše, nek dovedu sve vješte i spremne čarobnjake. 112 Dođoše čarobnjaci Fir'avnu i rekoše: »Sigurno će nam biti neka nagrada, ako mi pobijedimo?« 113 Reče *(Fir'avn)*: Da, i vi ćete mi biti zaista najbliži. 114 Rekoše čarobnjaci: »O Musa! Hoćeš li ti *(prvi)* baciti ili ćemo mi bacati. 115 Musa reče: »Vi bacite«. Kad oni baciše

فوقع الحق وبطل ما كانوا يعملون ﴿١١٨﴾ فغلبوا هنالك و
انقلبوا صاغرين ﴿١١٩﴾ وألقي السحرة ساجدين ﴿١٢٠﴾ قالوا آمنا
برب العالمين ﴿١٢١﴾ رب موسى وهارون ﴿١٢٢﴾ قال فرعون آمنتم
به قبل أن آذن لكم إن هذا لمكر مكرتموه في المدينة لتخرجوا
منها أهلها فسوف تعلمون ﴿١٢٣﴾ لأقطعن أيديكم وأرجلكم
من خلاف ثم لأصلبنكم أجمعين ﴿١٢٤﴾ قالوا إنا إلى ربنا
منقلبون ﴿١٢٥﴾ وما تنقم منا إلا أن آمنا بآيات ربنا لما
جاءتنا ربنا أفرغ علينا صبرا وتوفنا مسلمين ﴿١٢٦﴾ وقال
الملأ من قوم فرعون أتذر موسى وقومه ليفسدوا في الأرض
ويذرك وآلهتك قال سنقتل أبناءهم ونستحيي نساءهم
وإنا فوقهم قاهرون ﴿١٢٧﴾ قال موسى لقومه استعينوا بالله

opčaraše ljudske oči, prestrašiše svijet i učiniše čaroliju. 116 Mi Musau naredismo: »Baci svoj štap«. Tada on proždrije sve one namještene čarolije. 117 Tako istina dođe na svoje mjesto i propade sve ono, što su oni napravili. 118 Tu budu pobijeđeni i povrate se jadni i poniženi. 119 Čarobnjaci se ničice bace na

---

skog života i uzdigao se u viši duhovni svijet. Pejgamberi samo u ovakom stanju primaju Božje Objave. U ovakvim časovima mozak izađe izvan domašaja materijalnog svijeta, vidi ono, što tjelesnim očima ne može vidjeti, a čuje, što tjelesnim ušima ne može čuti. Hazreti Musa je bio u ovom stanju, kad je prvi put vidio da se njegov štap pretvorio u zmiju.

Kad se štap drugi put pretvorio u zmiju, tada je sa Musaom bilo i mnogo drugih ljudi. Bez zumnje je, da se Musaov štap nije uvijek pretvarao u zmijurinu, a to se je samo nekoliko puta dogodilo, kako bi utisak što nastaje od Božje objave bio što jači.

Pretvaranje štapa u zmiju predstavlja i predskazuje Musaovu pobjedu nad njegovim neprijateljima, a njegova bijela ruka predstavlja pobjedu dokaza, koji su jasni kao danje svjetlo.

Vidi bilješke u poglavlju 20:20 i 21.

واصبروا إن الأرض لله يورثها من يشاء من عباده والعاقبة
للمتقين ﴿١٢٨﴾ قالوا أوذينا من قبل أن تأتينا ومن بعد ما
جئتنا قال عسى ربكم أن يهلك عدوكم ويستخلفكم
في الأرض فينظر كيف تعملون ﴿١٢٩﴾ ولقد أخذنا آل فرعون
بالسنين ونقص من الثمرات لعلهم يذكرون ﴿١٣٠﴾
فإذا جاءتهم الحسنة قالوا لنا هذه وإن تصبهم سيئة
يطيروا بموسى ومن معه ألا إنما طائرهم عند الله ولكن
أكثرهم لا يعلمون ﴿١٣١﴾ وقالوا مهما تأتنا به من آية لتسحرنا
بها فما نحن لك بمؤمنين ﴿١٣٢﴾ فأرسلنا عليهم الطوفان
والجراد والقمل والضفادع والدم آيات مفصلات
فاستكبروا وكانوا قوما مجرمين ﴿١٣٣﴾ ولما وقع عليهم

zemlju. 120 — 121 Rekoše: »Mi vjerujemo Gospodara čitava svijeta.[53]) Gospodara Musaova i Harunova. 122 — 123 Fir'avn reče: Zar ga vjerovaste prije, nego sam vam ja to dozvolio. Nema sumnje, ovo je varka, koju ste vi u gradu spremili, da vaš narod prognate iz njega. Vi ćete znati *(ja ću vam pokazati!)*. Naizmjenice ću vam isjeći ruke i noge, a zatim ću vas sve povješati. 124 Oni rekoše: »Mi se sigurno povraćamo svome Gospodaru«. 125 Ti nam se hoćeš osvetiti samo za to, što mi vjerujemo u dokaze i znakove našeg Gospodara, pošto su nam oni došli. Naš Bože! Podaj nam strpljenja, učvrsti nas i daj da kao muslimani umremo!

DIO. 15 — PRIČA O MUSAU.

126 Rekoše odličnici iz naroda Fir'avnova: »Hoćeš li ostaviti Musaa i njegov narod da prave smutnju po zemlji, da napusti tebe i tvoje bogove?« On reče: »Mi ćemo poubijati njihove sinove, a ostavićemo na životu njihove kćeri i mi ćemo ih nadvladati i potlačiti. 127 Musa reče svome narodu: »U Boga tražite pomoći i budite strpljivi! Zemlja je Božja. Daje je u nasleđe,

[53]) I ako Tevrat o ovome posve jasno ne govori, ipak ima vrlo mnogo dokaza, koji na to upućuju. U knjizi »Izlazak« u poglavlju 12:38 se kaže: »I drugih ljudi mnogo otide s njima (sa Izraelićanima)« . . . Zatim se u židovskoj enciklopediji nalaze ove riječi: »Kad se je ispunio rok da Musa sađe sa gore u jedan mah dođu svi Egipćani, njih četrdeset hiljada, pod vodstvom Janusa i Jambirosa (Jones i Mambres).« U Novom zavjetu u Timotijevoj poslanici drugoj u poglavlju 3:8 se spominju ova dva Egipćanina. Na ovaj način se potpuno utvrđuju kur'anska objašnjenja.

kome hoće, od svojih robova. Lijep kraj i svršetak će zadesiti bogobojazne i one, koji se čuvaju. 128 Narod Musaov reče: Mi smo zlostavljani i prije tvog dolaska, a i poslije tvog dolaska *(pa gdje će ovom biti kraj?)*. Musa reče: *(Još se malo pritrpite!)*. Možda će vaš Gospodar uništiti vaše neprijatelje i vas učiniti Gospodarima na zemlji, a On će gledati kako ćete vi raditi.[54])

DIO. 16 — PRIČA O MUSAU.

129 Mi smo kaznili rod Fir'avnov sa sušom i nerodicom, da bi oči otvorili i pouku crpili. 130 Kad bi ih snašlo dobro, onda bi rekli: »Ovo nam treba«. A kad bi ih snašla kakva nesreća, onda bi to pripisali zloj sreći Musaovoj i onoga, ko je s njim. Pazi, ta im je nesreća od Boga, samo mnogi to ne znaju. 131 Oni rekoše: »Kakav god nam ti dokaz doneseš, da nas s njim opčaraš i zaneseš, mi ti nećemo nikako vjerovati. 132 Radi toga smo Mi na njih slali potop,[55]) skakavce, krpelje, žabe i krv. Slali smo to kao razne dokaze Naše.[56]) Zbog oholosti svoje, ne primiše vjere

الرجز قالوا يا موسى ادع لنا ربك بما عهد عندك لئن كشفت
عنا الرجز لنؤمنن لك ولنرسلن معك بني إسرائيل ﴿١٣٤﴾ فلما
كشفنا عنهم الرجز إلى أجل هم بالغوه إذا هم ينكثون ﴿١٣٥﴾
فانتقمنا منهم فأغرقناهم في اليم بأنهم كذبوا بآياتنا
وكانوا عنها غافلين ﴿١٣٦﴾ وأورثنا القوم الذين كانوا
يستضعفون مشارق الأرض ومغاربها التي باركنا فيها
وتمت كلمت ربك الحسنى على بني إسرائيل بما صبروا ودمرنا ما كان
يصنع فرعون وقومه وما كانوا يعرشون ﴿١٣٧﴾ وجاوزنا ببني
إسرائيل البحر فأتوا على قوم يعكفون على أصنام لهم قالوا يا موسى
اجعل لنا إلها كما لهم آلهة قال إنكم قوم تجهلون ﴿١٣٨﴾
إن هؤلاء متبر ما هم فيه وباطل ما كانوا يعملون ﴿١٣٩﴾

---

[54]) Ovdje se misli obećana zemlja, jer je Musa svoj narod tamo odveo.

[55]) Po mišljenju Imami Ragiba ova riječ »potop« ili »tufan« u Kur'anu znači nesreće, koje čovjeka sa svake strane snađu. Po »Tadžul-Arusu« riječ tufan znači smrt ili naglu smrt. Po ovome je i kuga »tufan« jer mnogim ljudima prouzrokuje smrt. Imami Buharija bilježi da ova riječ znači umiranje u masama.

[56]) Tevrat spominje ove znakove: 1) pretvaranje vode u krv, 2) žabe, 3) krpelje, 4) komarice, 5) zarazne bolesti, koje su napadale i ljude i životinje, 6) grȁd ili krupa, 7) skakavce, 8) pomrčinu, 9) kuga, koja je kosila novorođenčad i mladunčad. Između ovih Kur'an jasnim riječima spominje prvo, drugo, treće i sedmo. Četvrto se podrazumijeva pod trećim. Peto i deveto je sadržano u riječi »tufan«. O grȁdu se ne govori, ali

قال أغير الله أبغيكم إلها وهو فضلكم على العالمين ﴿١٤٠﴾
وإذ أنجيناكم من آل فرعون يسومونكم سوء العذاب
يقتلون أبناءكم ويستحيون نساءكم وفي ذلكم بلاء
من ربكم عظيم ﴿١٤١﴾ وواعدنا موسى ثلاثين ليلة وأتممناها
بعشر فتم ميقات ربه أربعين ليلة وقال موسى لأخيه هارون
اخلفني في قومي وأصلح ولا تتبع سبيل المفسدين ﴿١٤٢﴾
ولما جاء موسى لميقاتنا وكلمه ربه قال رب أرني أنظر إليك
قال لن تراني ولكن انظر إلى الجبل فإن استقر مكانه
فسوف تراني فلما تجلى ربه للجبل جعله دكا وخر موسى صعقا
فلما أفاق قال سبحانك تبت إليك وأنا أول المؤمنين ﴿١٤٣﴾
قال يا موسى إني اصطفيتك على الناس برسالاتي وبكلامي

i bili su zao i nevaljal narod. 133 Pošto ih je (*nakon svega toga*) snašla kuga rekoše: O Musa! Moli za nas tvoga Gospodara po onome, kakva je tvoja obaveza. Ako od nas otkloniš kugu, mi ćemo ti zaista vjerovati i spremićemo s tobom rod Israilov. 134 Pošto smo Mi od njih odstraniti kugu, koja ih je bila do nekog vremena stigla, oni su se opet odrekli svoje riječi. 135 Mi smo ih kaznili i potopili smo ih u bezdano more, jer su poricali Naše znakove i bili su ih zabacili. 136 Mi smo dali u nasleđe narodu, koji je bio slab i nejak, istočne i zapadne krajeve zemlje, koje smo blagoslovili. I ispunila se lijepa riječ tvoga Gospodara, rodu Israilovom, jer su bili strpljivi.[57]) I Mi smo poništili sve, što je napravio i podigao Fir'avn i njegov narod. 137 I Mi smo preveli sinove Israilove preko mora. Oni su nabasali na neki narod, koji se klanjao svojim kipovima. Rekoše: »Napravi nam jednog boga kao što su njihovi bogovi«. Musa reče: »Vi ste narod, koji baš ništa ne zna«. 138 Zaista su oni propali sa onim u čemu se nalaze i sve što rade, to je isprazno

ovo se razumije iz sadržaja 129 ajeta u kome se govori o nerodici. U istom ajetu mjesto pomrčine se govori o suši, a od pomrčine se zapravo ovo i misli. Možda se pod pomrčinom misli i na jata skakavaca, koji kao oblak zastru sunce i tako nastane strahovita pomrčina. U tom slučaju pomrčina se može razumjeti pod riječju »skakavci«.

[57]) Ova blagoslovena zemlja je Sveta zemlja. Ovu je zemlju Svemogući Bog obećao Hazreti Ibrahimu. Lijepa riječ, koja je od Boga data Izraelićanima jest ovo lijepo obećanje. U Prvoj knjizi Mojsijevoj (17:8) se kaže, da je Svemogući Bog zemlju kanaansku dao u vječno nasleđe rodu Ibrahimovu. Pod istočnim i zapadnim krajevima se misli na istok i zapad ove zemlje ili njezine istočne i zapadne krajeve.

i nevrijedno. 139 Musa reče: »Zar hoćete da vam tražim nekog drugog boga, kome ćete se klanjati osim Allaha, a On vas je odabrao nad sve ostale svjetove«.[58]) *(On je samo Bog, kome se vi možete klanjati).* 140 Eto smo vas spasili od Fir'avna i roda njegova, koji su vas na najgori način mučili i zlostavljali. Ubijali su vam sinove vaše i ostavljali na životu kćeri vaše. I u ovome vam ima velika nesreća od vašeg Gospodara,

فخذ ما آتيتك وكن من الشاكرين (١٤٤) وكتبنا له في
الألواح من كل شيء موعظة وتفصيلا لكل شيء فخذها
بقوة وأمر قومك يأخذوا بأحسنها سأوريكم دار الفاسقين
(١٤٥) سأصرف عن آياتي الذين يتكبرون في الأرض بغير
الحق وإن يروا كل آية لا يؤمنوا بها وإن يروا سبيل
الرشد لا يتخذوه سبيلا وإن يروا سبيل الغي يتخذوه
سبيلا ذلك بأنهم كذبوا بآياتنا وكانوا عنها
غافلين (١٤٦) والذين كذبوا بآياتنا ولقاء الآخرة حبطت
أعمالهم هل يجزون إلا ما كانوا يعملون (١٤٧) واتخذ
قوم موسى من بعده من حليهم عجلا جسدا له خوار ألم يروا
أنه لا يكلمهم ولا يهديهم سبيلا اتخذوه وكانوا

DIO. 17 — PRIČA O MUSAU.

141 Mi smo Musau naredili trideset noći *(da čini pobožnosti i posti)* i upotpunili smo ih još sa deset. Tako je vrijeme, koje mu je njegov Gospodar odredio, ispunilo se na četrdeset noći. Musa reče svome bratu Harunu: Zastupaj me u mome narodu, lijepo postupaj i ne idi stazom smutljivaca. 142 Kada je Musa došao da ispuni Naš rok *(koji smo mu odredili)*, govorio mu je njegov Gospodar. *(Musa)* reče: »Moj *(veliki)* Bože, ukaži mi se da Te vidim!« Bog reče: »Nećeš Me moći vidjeti, ali pogledaj na brdo. Ako brdo mogne na mjestu stajati i kad se ne bude micalo, onda ćeš Me vidjeti«. Kad Musaov Gospodar Svoju snagu, veličinu i svjetlost okrenu prema brdu, svega ga smrvi i raskomada. Musa pade i onesvijesti se. Pošto se otrijeznio, reče: »Slavljen si, čist i velik Bože, Tebi se povraćam i kajem, i ja sam najprvi od onih, koji vjeruju. 143 Bog reče: »O Musa! Ja sam te

[58]) Dokaz da se je Hazreti Musa borio protiv kumirstva jest Kur'an, koji to u više navrata ističe. Čovjek je nad svim svjetovima. Bog ga je stvorio tako, kako bi mogao prirodom vladati. Radi toga se čovjek ne može i ne smije klanjati nižim stvorovima od sebe, koji pripadaju životinjskom, biljnom ili rudnom carstvu.

الجزء التاسع

٢٢٣ 223

ظالمين ﴿١٤٨﴾ ولما سقط في أيديهم ورأوا أنهم قد ضلوا
قالوا لئن لم يرحمنا ربنا ويغفر لنا لنكونن من الخاسرين ﴿١٤٩﴾
ولما رجع موسى إلى قومه غضبان أسفا قال بئسما خلفتموني
من بعدي أعجلتم أمر ربكم وألقى الألواح وأخذ برأس
أخيه يجره إليه قال ابن أم إن القوم استضعفوني وكادوا
يقتلونني فلا تشمت بي الأعداء ولا تجعلني مع القوم الظالمين
﴿١٥٠﴾ قال رب اغفر لي ولأخي وأدخلنا في رحمتك وأنت
أرحم الراحمين ﴿١٥١﴾ إن الذين اتخذوا العجل سينالهم
غضب من ربهم وذلة في الحياة الدنيا وكذلك نجزي
المفترين ﴿١٥٢﴾ والذين عملوا السيئات ثم تابوا من بعدها
وآمنوا إن ربك من بعدها لغفور رحيم ﴿١٥٣﴾ ولما سكت

odlikovao pred ostalim svijetom sa Mojim poslanstvom i Mojim govorom. Uzmi, što sam ti dao i budi zahvalan *(na ukazanim blagodatima)*. 144 Mi smo njemu na pločama, koje smo mu dali kao pouku ljudima, svaku stvar kazali i svaku stvar opširnije objasnili. Uzmi ih sa snagom i čvrstinom. Naredi tvome narodu, neka uzmu njihove lijepe zapovijedi. Pokazaćemo vam naselje nevaljalaca. 145 Okrenuću od Mojih znakova i dokaza one, koji se nepravedno po zemlji ohole i nasilje čine. Kakav god dokaz oni vide, neće ga vjerovati. Ako vide put, koji vodi spasenju, oni neće tim putem ići. A ako vide stazu zablude, oni će tom stazom krenuti. To su oni, koji poriču Naše dokaze i koji ih zanemaruju i zapuštaju. 146 Koji poriču Naše dokaze i susret na Sudnjem danu i to smatraju lažnim, beskorisna će im biti djela njihova. Zar će oni biti drukčije kažnjeni, nego što su radili?

DIO. 18 — PRIČA O MUSAU.

147 *(Pošto je Musa otišao na brdo Tur)*, Musaov narod je iza njega od svoga nakita napravio kip teleta, koje je imalo glas govečeta. Zar oni ne vide, da im ono niti govori niti ih može uputiti na pravi put? *(Vidi štete!)*. Oni su ga učinili svojim Bogom, kome se klanjaju, a sebi su štetu i nasilje počinili. 148 Pošto su se jako pokajali i vidjeli da su zalutali, rekli su: Ako nam se Bog ne smiluje i ne oprosti nam, bićemo zaista na velikoj šteti. 149 Kad se je Musa vratio svome narodu ljutit i ožalošćen, *(radi zabluda njegovih)*, rekao je *(Harunu)*: Kako ste iza mene

ružna djela počinili i kako ste me ružno zastupali. Zar ste se požurili prije, nego ste sačekali zapovijed vašeg Gospodara?! *(Musa iz očaja)* bacio je ploče. Uhvatio je svoga brata za kose i počeo ga vući. *(Harun)* reče: Sine moje majke! *(Gdje je tu moj grijeh?)*. Narod me je smatrao slabim, nije me slušao, a zamalo da me nisu i ubili. Nemoj me ovako pred neprijateljima koriti i ne drži me da sam od naroda griješnog i nasilnog. *(koji se kumirima klanja)*. 150 Musa reče: »Moj Bože! Oprosti meni i mome bratu i uvedi nas u Tvoju milost. Ti si najmilostiviji.[59])

DIO. 19 — PRIČA O MUSAU.

151 Koji su tele učinili svojim božanstvom, stignuće ih mržnja njihova Gospodara i poniženje u životu zemaljskom. Tako Mi kažnjavamo one, koji na Nas lažu. 152 Koji rade nevaljala i griješna djela, pa se iza toga pokaju i budu vjerovali, zaista je tvoj Gospodar poslije pokajanja milostiv i oprašta. 153 Pošto se smirila srdžba i gnjev Musaov uzeo je ploče. U njima je bilo ispisano upućenje i milost za one, koji se svoga Gospodara boje.[60]) 154 Musa je odabrao iz svoga naroda sedamdeset

[59]) Odgovor Hazreti Harunov Hazreti Musau kao i Hazreti Musaova molitva ističu, da je Hazreti Harun bio potpuno čist i očuvan od teške zablude da se klanja teletu. Inače Tevrat obratno tvrdi i Hazreti Haruna potvara sa idolatrijom. Hazreti Musa je molio oprost za svoga brata Haruna, a to nije uslijedilo zbog nekog grijeha i to se jasno vidi iz toga, što je on tražio oprost i milost i za sebe, i za svoga brata.

[60]) U Drugoj knjizi Mojsijevoj (32:19) stoji: »i baci iz ruku svojih i razbi ih pod gorom«. Dalje se u istoj knjizi opisuje kako ih je Musa ob-

الجزء التاسع

٢٢٥ 225

وَالْاِنْج۪يلِ يَأْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهٰيهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُحِلُّ
لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَٓائِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ اِصْرَهُمْ
وَالْاَغْلَالَ الَّت۪ي كَانَتْ عَلَيْهِمْ فَالَّذ۪ينَ اٰمَنُوا بِه۪ وَعَزَّرُوهُ
وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذ۪ٓي اُنْزِلَ مَعَهُٓ اُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ
۝ قُلْ يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ اِنّ۪ي رَسُولُ اللّٰهِ اِلَيْكُمْ جَم۪يعًا
الَّذ۪ي لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ يُحْي۪ وَيُم۪يتُ
فَاٰمِنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ النَّبِيِّ الْاُمِّيِّ الَّذ۪ي يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَكَلِمَاتِه۪
وَاتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ۝ وَمِنْ قَوْمِ مُوسٰٓى اُمَّةٌ
يَهْدُونَ بِالْحَقِّ وَبِه۪ يَعْدِلُونَ ۝ وَقَطَّعْنَاهُمُ اثْنَتَيْ عَشْرَةَ
اَسْبَاطًا اُمَمًا وَاَوْحَيْنَٓا اِلٰى مُوسٰٓى اِذِ اسْتَسْقٰيهُ قَوْمُهُٓ اَنِ
اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ فَانْبَجَسَتْ مِنْهُ اثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْنًا

vođa za Naše obećano ročište. Kad ih je uhvatila teška trema, Musa je rekao: Moj Bože! Da si htio mogao si ih uništiti i prije, a i mene. Hoćeš li nas uništiti za ono, što su naši nevaljalci počinili. To su samo Tvoja iskušenja. Ti s njima koga hoćeš, s puta skrećeš, a koga hoćeš, upućuješ na pravi put. Ti si naš zaštitnik. Oprosti nam i smiluj nam se. Ti si najbolji od svih, koji opraštaju. 155 Odredi nam dobro i na ovom svijetu i u vječnosti i kraj nam učini dobrim. Mi se upućujemo Tebi i držimo se puta koga si nam Ti pokazao. Bog reče: »Kazniću sa Mojom kaznom koga budem htio, ali Moja milost svaku stvar obuhvaća. Zapisao sam, da će Moja milost naročito stignuti one, koji su bogobojazni, koji dijele zekat i koji u dokaze Naše vjeruju.[61]) 156 To su oni, koji slijede poslanika i vjerovjesnika nepismena i

novio. Kur'an se u ovom razlikuje od Tevrata. Kur'an ne kaže da su ove ploče razbijene, ili da su obnovljene, Musa ih je sa žestinom bacio i kad ga je ljutnja prošla, ponovno ih je uzeo, te kaže da je na njima pismo ostalo. Nemoguće je i neumjesno predpostaviti da bi tolikom žestinom bacio ploče na kojima su bile ispisane Božje zapovijedi, da se one razbiju i polupaju. Osim toga se ne može ni pretpostaviti, da bi se kamene ploče bacanjem polupale i došle u takav položaj da se ne bi moglo pismo čitati. Radi toga se ne može primiti da je tačno, što se o tom u Drugoj knjizi Mojsijevoj kaže. Prema tome se tvrdnja Kur'ana mora prihvatiti kao ispravna i po zdravom razumu prihvatljiva.

[61]) Kur'an iznad svega daje važnost Božjoj milosti. Na ovome svijetu ima griješnika. Ove će stignuti zaslužena kazna. Ali treba paziti, Božja milost sve obuhvaća. I Božja kazna je otvaranje puta Božjoj milosti. Od kazne nije cilj ljutnja, nego upućivanje na pravi put. Božja milost je široka i velika. Od ove milosti će najviše koristi imati naročito oni, koji budu vjerovali Hazreti Muhammeda, koji se budu čuvali poroka i nevaljalština i koji se budu pokoravali Božjim zapovijedima i odredbama.

سورة الأعراف

قَدْ عَلِمَ كُلُّ أُنَاسٍ مَشْرَبَهُمْ وَظَلَّلْنَا عَلَيْهِمُ الْغَمَامَ وَأَنْزَلْنَا
عَلَيْهِمُ الْمَنَّ وَالسَّلْوَىٰ كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ
وَمَا ظَلَمُونَا وَلَٰكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿١٦٠﴾ وَإِذْ قِيلَ
لَهُمُ اسْكُنُوا هَٰذِهِ الْقَرْيَةَ وَكُلُوا مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ
وَقُولُوا حِطَّةٌ وَادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا نَغْفِرْ لَكُمْ خَطِيئَاتِكُمْ
سَنَزِيدُ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٦١﴾ فَبَدَّلَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ قَوْلًا غَيْرَ
الَّذِي قِيلَ لَهُمْ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِجْزًا مِنَ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا
يَظْلِمُونَ ﴿١٦٢﴾ وَاسْأَلْهُمْ عَنِ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ حَاضِرَةَ الْبَحْرِ
إِذْ يَعْدُونَ فِي السَّبْتِ إِذْ تَأْتِيهِمْ حِيتَانُهُمْ يَوْمَ سَبْتِهِمْ
شُرَّعًا وَيَوْمَ لَا يَسْبِتُونَ لَا تَأْتِيهِمْ كَذَٰلِكَ نَبْلُوهُمْ
بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿١٦٣﴾ وَإِذْ قَالَتْ أُمَّةٌ مِنْهُمْ لِمَ تَعِظُونَ

neučena, koji će ga naći zapisana kod sebe u Tevratu i Indžilu.[62]) On će im naređivati, da čine dobra djela, a zabranjiva će im nevaljala djela i poroke. Dopuštaće im da se po Božjoj odredbi koriste svim lijepim i čistim stvarima, a zabranjivaće im sve što je nečisto i od Boga zabranjeno. Dignuće im s leđa teške terete i raskovaće im okove u koje su bili vezani i okovani. Koji ga budu vjerovali, poštovali i pomagali i slijedili svjetlo, koje je po njemu objavljeno, biće sretni i spašeni.

DIO. 20 — PRIČA O MUSAU.

157 Reci: O ljudi! Ja sam Božji poslanik vama svima, koji je Gospodar neba i zemlje. Samo je On jedini Bog koji i život i smrt daje. Vjerujte u Boga i Njegovog poslanika i vjerovjesnika, koji je nepismen i neučen i koji vjeruje u Boga i riječi Njegove. Slijedite ga, ako hoćete da budete na pravom putu.[63]) 158 Od

[62]) I u Starom i u Novom zavjetu ima mnogo vijesti, koje nagovještavaju dolazak Hazreti Muhammedov. Uzrok da se ovdje spominju samo Tevrat i Indžil jest što se tim upućuje na nagovještavanje Hazreti Musaa i Hazreti Isaa. U Starom zavjetu u Zakonima ponovljenim (18:15) se kaže: »Proroka ispred tebe, između braće tvoje, kao što sam ja, podignuće ti Gospodin Bog tvoj; njega slušajte!« Israilova su braća sinovi Ismailovi. Također u Zakonima ponovljenim se kaže (32:2) da će ovaj poslanik doći od gore faranske ili od brda mekkanskih. U Indžilu ima mnogo nagoviještavanja. Matijino evanđelje 13:31, 21:34. Marko 12:1; Luka 20:9; Ivan 1:22; 14:16; 14:26.

[63]) Hazreti Muhammedovo poslanstvo obuhvata čitavo čovječanstvo. Ova se općenitost razabire iz svakog ajeta. U prvim ajetima koji se susreću o Allahu, kaže se da On nije samo Bog Arapa, nego Bog svih ljudi i svih živih bića. Ovako šta ne nalazimo niujednoj knjizi kojeg drugog poslanika. Hazreti Muhammed je poslan da sve narode ujedini da odstrani sve razlike, koje se među njima nalaze kao: narodnost, boju,

قوما الله مهلكهم او معذبهم عذابا شديدا قالوا معذرة
الى ربكم ولعلهم يتقون ﴿١٦٤﴾ فلما نسوا ما ذكروا به
انجينا الذين ينهون عن السوء واخذنا الذين ظلموا بعذاب
بئيس بما كانوا يفسقون ﴿١٦٥﴾ فلما عتوا عن ما نهوا عنه
قلنا لهم كونوا قردة خاسئين ﴿١٦٦﴾ واذ تاذن ربك ليبعثن
عليهم الى يوم القيمة من يسومهم سوء العذاب ان ربك
لسريع العقاب وانه لغفور رحيم ﴿١٦٧﴾ وقطعناهم في
الارض امما منهم الصالحون ومنهم دون ذلك وبلوناهم
بالحسنات والسيئات لعلهم يرجعون ﴿١٦٨﴾ فخلف من
بعدهم خلف ورثوا الكتاب ياخذون عرض هذا
الادنى ويقولون سيغفر لنا وان ياتهم عرض مثله

Musaova naroda će biti neki, koji će ljude upućivati na pravi put i koji će po istini suditi. 159 Mi smo podijelili narod Musaov na dvanaest plemena. Stavili smo ovo na srce Musau, kad je njegov narod tražio vodu: »Udari sa tvojim štapom po stijeni!« Iz stijene je udarilo i poteklo dvanaest vrela. Svako je pleme znalo, koje je njegovo napojište. Mi smo im *(iznad njih)* oblacima hlad i sjenu pravili. *(Da im utažimo glad)*, slali smo im manu i prepelice. *(Rekli smo)*: Jedite ove lijepe i čiste stvari, koje smo vam podarili. Oni nijesu Nama nasilja činili, nego su sebi to nasilje počinili. 160 Eto, reklo im se: Nastanite se u ovome gradu. Jedite što hoćete i recite, hoćemo da nam oprostiš, ulazite na vrata ničice padajući. Mi ćemo vam oprostiti vaše grijehe i smilovaćemo vam se. Mi ćemo povećati nagradu onima, koji dobra djela čine! 161 Ali su izmijenili oni, koji su između njih griješili, riječ i radili su drukčije nego što im je rečeno. Mi smo na njih iz neba spustili kaznu zbog nasilja i grijeha njihovih.

DIO. 21 — PRIČA O MUSAU.

162 Pitaj ih za grad, što bijaše na morskoj obali.[64]) Eto oni su prekršili odredbu Božju o suboti i oskvrnuli je. Kada su im

---

jezik, rasu i ostale različitosti, da čitavom čovječanstvu pokaže pravi put. On je u ovom uspio. Muslimanstvo nije vjera jednog naroda, to je vjera čitavog čovječanstva. Ovo je najveća promjena koja je nastala pojavom Islama u historiji vjera, jer je Hazreti Muhammed prvi poslanik koji je čitavom čovječanstvu donio i objavio jednu vjeru.

[64]) Ovdje se misli grad Ejla. To je grad koji se nalazi uz obalu Crvenog mora.

يأخذوه ألم يؤخذ عليهم ميثاق الكتاب أن لا يقولوا
على الله إلا الحق ودرسوا ما فيه والدار الآخرة خير
للذين يتقون أفلا تعقلون ﴿١٦٩﴾ والذين يمسكون بالكتاب
وأقاموا الصلاة إنا لا نضيع أجر المصلحين ﴿١٧٠﴾ وإذ نتقنا
الجبل فوقهم كأنه ظلة وظنوا أنه واقع بهم خذوا
ما آتيناكم بقوة واذكروا ما فيه لعلكم تتقون ﴿١٧١﴾
وإذ أخذ ربك من بني آدم من ظهورهم ذريتهم وأشهدهم
على أنفسهم ألست بربكم قالوا بلى شهدنا أن تقولوا يوم
القيامة إنا كنا عن هذا غافلين ﴿١٧٢﴾ أو تقولوا إنما
أشرك آباؤنا من قبل وكنا ذرية من بعدهم أفتهلكنا
بما فعل المبطلون ﴿١٧٣﴾ وكذلك نفصل الآيات ولعلهم

dolazile ribe, u njihov dan subotnji, plivajući po površini morskoj, a kada nijesu slavili subote, one im nijesu ni dolazile. Tako smo ih Mi stavljali na kušnju, zbog njihovih griješnih i nevaljalih djela. 163 Eto, rekoše neki *(dobri i pobožni)* između njih: »Zašto uzalud poučavate i savjetujete narod, kojeg će Bog uništiti i užasnom ga kaznom kazniti«. Oni *(koji su poučavali i savjetovali)* odgovoriše: Poučavamo ih, da bi se ispričali pred vašim Gospodarom i da bi oni izvršavali svoje dužnosti i pobojali se. 164 Pošto su oni zaboravili pouke i opomene onih, koji su ih poučavali, Mi smo spasili one, koji su sprečavali nevaljalštine, a žestoko smo kaznili one, koji su bili hrđavi i griješni. 165 Pa pošto nijesu htjeli da se prođu zabranjenih stvari i grijeha, Mi smo im rekli: Budite kao prezreni i odbačeni majmuni! 166 Eto tvoj ti Gospodar kazuje, da će sve do Sudnjeg dana sigurno slati protiv njih one, koji će ih na najgori način mučiti i kažnjavati. Zaista tvoj Gospodar brzo kažnjava, On oprašta i milostiv je. 167 Mi smo ih po zemlji u skupinama razasuli. Između njih su neki dobri, a neki su i drukčiji. Mi ih iskušavamo i dobrim i hrđavim stvarima, da bi se tako povratili. 168 Iza njih je došlo iskvareno pokoljenje, naslijedili su Knjigu *(Tevrat)*, uzimajući nevrijednu robu ovog zemaljskog svijeta. Oni govore: Nama će biti oprošteno. Ako im opet dođe slična roba, oni će je uzeti. Zar nije od njih uzeta obaveza u Knjizi, da će o Bogu govoriti samo ono, što je istina. A oni su to u knjizi učili. Kuća vječnosti je mnogo bolja za one, koji se boje i dužnosti izvršavaju. Zar vi to ne razumijete?

يرجعون ﴿١٧٤﴾ واتل عليهم نبأ الذي آتيناه آياتنا فانسلخ
منها فأتبعه الشيطان فكان من الغاوين ﴿١٧٥﴾ ولو شئنا
لرفعناه بها ولكنه أخلد إلى الأرض واتبع هواه فمثله
كمثل الكلب إن تحمل عليه يلهث أو تتركه يلهث
ذلك مثل القوم الذين كذبوا بآياتنا فاقصص القصص
لعلهم يتفكرون ﴿١٧٦﴾ ساء مثلا القوم الذين كذبوا
بآياتنا وأنفسهم كانوا يظلمون ﴿١٧٧﴾ من يهد الله فهو المهتدي
ومن يضلل فأولئك هم الخاسرون ﴿١٧٨﴾ ولقد ذرأنا لجهنم كثيرا
من الجن والإنس لهم قلوب لا يفقهون بها ولهم أعين
لا يبصرون بها ولهم آذان لا يسمعون بها أولئك كالأنعام
بل هم أضل أولئك هم الغافلون ﴿١٧٩﴾ ولله الأسماء الحسنى

169 Koji se čvrsto drže Knjige i izvršavaju molitve *(neka znaju)*, da Mi nećemo poništiti nagradu onih, koji dobra djela čine. 170 Eto, kad smo Mi iznad njih podigli brdo *(Tur)* kao hladnjak, oni su mislili, da će ono na njih pasti. Uzmite odlučno i čvrsto što smo vam dali. Sjetite se onoga, što je u njemu bilo, da bi tako bili od onih, koji su bogobojazni i koji se čuvaju.

DIO. 22 — LJUDSKA PRIRODA I BOŽJA OBJAVA.

171 — 172 Eto, tvoj je Gospodar iz leđa sinova Ademovih izveo potomstvo njihovo i uzeo ih je kao svjedoke, da protiv sebe svjedoče. *(Rekao je):* Zar Ja nijesam vaš Bog? Rekoše: »Da! Mi svjedočimo da si Ti naš Bog!« Ovo zasvjedočavanje je za to da vi ne reknete: »Mi o tomu svemu nismo ništa znali«. Ili da vi ne reknete: »Naši su se očevi još prije klanjali idolima *(i prekršili primljenu obavezu)*, a mi smo potomci, što smo iza njih došli, *(i pošli smo njihovim tragom)*«. Hoćeš li nas kazniti za to što su uradili oni, koji su uspostavili nevaljalštine i neistine. 173 Tako smo Mi jasno izložili dokaze, da bi se oni *(na pravi put)* povratili. 174 Pričaj im priču o čovjeku, komu smo dali da nauči Naše dokaze, pa se od njih okrenuo. Satana ga je slijedio i pridružio mu se, pa je postao zalutali nevjernik.[65]) 175 Da smo htjeli, Mi bi ga sa našim dokazima uzvisili, ali on se okrenuo zemlji *(i zemaljskim užicima)* i slijedio je strast svoju. On je kao i pas, koji jezičinu izvali i

[65]) Neki kažu da se u ovom ajetu govori o židovskom učenjaku Bel'am-bin-Bauri, ili o arapskom pjesniku Umejje-bin-Essaltu ili o nekom svećeniku Ebu Amiru. Ali Katade kaže da se ovo odnosi na svakog čovjeka koji od istine lice okrene.

kad ga potjeraš, a i kad ga na miru ostaviš. Ovako ti je stanje onih, koji poriču Naše dokaze i smatraju ih, da su lažni. Pričaj im ove događaje, možda će o njima razmišljati. 176 Kako je ružan primjer ljudi, koji poriču Naše dokaze i sebi nasilje čine. 177 Koga Bog uputi, taj će i biti na pravom putu, a koga On skrene s pravog puta, taj će biti od onih, koji su na teškom gubitku. 178 Mi smo mnoge ljude i duhove stvorili radi pakla. Imaju srca, ali njima ne osjećaju i ne razmišljaju. Imaju oči, ali njima ne gledaju. Imaju uši, ali njima ne slušaju. Oni su kao i četveronožne životinje, pa i gori su. To su nehajnici i zalutala čeljad.[66]) 179 Božja su imena najljepša.[67]) Molite Ga sa svim imenima. Ostavite one, koji se okreću i napuštaju Njegova imena *(a daju svojim idolima imena izvedena iz Božjih imena).* Kako su radili, onako će biti i kažnjeni.[68]) 180 Između onih, koje smo stvorili, jedan dio je na pravom putu i druge upućuju na dobro. Oni pravdu i istinu šire.

فادعوه بها وذروا الذين يلحدون في أسمائه سيجزون
ما كانوا يعملون ﴿١٨٠﴾ وممن خلقنا أمة يهدون بالحق وبه
يعدلون ﴿١٨١﴾ والذين كذبوا بآياتنا سنستدرجهم
من حيث لا يعلمون ﴿١٨٢﴾ وأملي لهم إن كيدي متين ﴿١٨٣﴾
أولم يتفكروا ما بصاحبهم من جنة إن هو إلا نذير مبين
﴿١٨٤﴾ أولم ينظروا في ملكوت السماوات والأرض وما خلق
الله من شيء وأن عسى أن يكون قد اقترب أجلهم فبأي حديث
بعده يؤمنون ﴿١٨٥﴾ من يضلل الله فلا هادي له ويذرهم في
طغيانهم يعمهون ﴿١٨٦﴾ يسألونك عن الساعة أيان مرساها
قل إنما علمها عند ربي لا يجليها لوقتها إلا هو ثقلت في السماوات
والأرض لا تأتيكم إلا بغتة يسألونك كأنك حفي عنها

---

[66]) U ovom ajetu nam Kur'an kaže, da su mnogi ljudi i džini ili duhovi stvoreni radi pakla, ali odmah se navode i razlozi radi kojih će ti ljudi ići u pakao. Imaju srce i razum, ali njima ništa ne osjećaju i ne shvaćaju, sa očima su, ali kao da ih i nemaju, i ako imaju uši ništa ne čuju. Potpuno su nehajni i bez osjećaja. Bog je i ove kao i sve druge stvorio bez ikakve razlike i jednake u svemu, dao im je sve snage kao i drugima, samo što oni neće da ove snage iskorišćavaju i radi svojih grijeha sami sebe u pakao bacaju.

[67]) Mnogo Božjih imena je spomenuto u Kur'anu.

[68]) Ostavljanje i napuštanje Božjih imena može biti na tri načina. Imam Fahruddini Razija to ovako predstavlja i dokazuje: 1) Božja imena nadijevati nekim drugim stvarima, 2) Boga spominjati sa imenima koja Mu ne dolikuju i 3) spominjati Boga sa riječima čije značenje ne poznaje.

قل إنما علمها عند الله ولكن أكثر الناس لا يعلمون ﴿١٨٧﴾
قل لا أملك لنفسي نفعا ولا ضرا إلا ما شاء الله ولو كنت
أعلم الغيب لاستكثرت من الخير وما مسني السوء إن أنا
إلا نذير وبشير لقوم يؤمنون ﴿١٨٨﴾ هو الذي خلقكم من
نفس واحدة وجعل منها زوجها ليسكن إليها فلما
تغشاها حملت حملا خفيفا فمرت به فلما أثقلت دعوا الله
ربهما لئن آتيتنا صالحا لنكونن من الشاكرين ﴿١٨٩﴾
فلما آتاهما صالحا جعلا له شركاء فيما آتاهما فتعالى
الله عما يشركون ﴿١٩٠﴾ أيشركون ما لا يخلق شيئا وهم
يخلقون ﴿١٩١﴾ ولا يستطيعون لهم نصرا ولا أنفسهم
ينصرون ﴿١٩٢﴾ وإن تدعوهم إلى الهدى لا يتبعوكم

DIO. 23 — PROPAST.

181 Koji smatraju Naše znakove i dokaze lažnim i poriču ih, Mi ćemo ih malo pomalo dovoditi do propasti, a da to oni neće ni znati, a ni osjetiti 182 Ja sam im dao roka *(do vremena)*. Moja će kazna biti teška i užasna. 183 Zar oni ne razmišljaju, da njihov drug *(Muhammed)* nije lud. On je samo jedan najjasniji opominjač. 184 Za što ne pogledaju u carstvo nebesko i zemaljsko i u sve ono, što je Allah stvorio? Zašto ne razmisle, da se je približio njihov kraj? Pa kad oni ne vjeruju u ovu riječ *(Kur'an)*, a u što će onda vjerovati? 185 Koga Bog ostavi u zabludi, njemu nema vođe ni uputitelja. Bog će ih ostaviti u njihovom nevjerstvu i zabludi i biće u dvoumici. 186 Pitaju te, kada će doći Sudnji dan.[69]) Reci: Kada će doći, to samo moj Gospodar zna. Samo je Njemu otkriveno vrijeme Sudnjeg dana, Njegovi užasi su teški i nebu i zemlji. Doći će iznenada. Pitaju te o Sudnjem danu, kao da ti to znaš, pa od njih sakrivaš. Reci im: To samo Bog zna. Ali mnogi ljudi to ne znaju i ne razumijevaju. 187. Reci: Ja nemam snage, s kojom bi sebi koristio, a niti imam snage, kojom bi od sebe štetu otklonio. Samo ono biva, što Bog hoće. Kad bih ja poznavao ono što je tajno i neviđeno, svakako bi nastojao, da dobro umnožim i ne bi me nikakvo zlo pogađalo. Ja samo opominjem ljude *(da se čuvaju hrđavog puta)* i radosne

[69]) Kako Kur'an govori o dolasku Sudnjeg dana, tako isto govori i o dolasku onih časova, kada će griješnici radi svojih grijeha doživiti svoju propast i nesreću i na zemlji.

vijesti donosim ljudima koji vjeruju.[70])

DIO. 24 — ZAKLJUČNA RIJEČ.

188 On *(Bog)* je taj, koji vas je stvorio od jedne jedincate duše i od nje je napravio družicu, da uz nju boravi i s njim druguje. Pa kad ju je obgrlio, ponijela je laki teret i nosila ga je. A kad joj je tovar dotežao, oboje su molili svoga Gospodara: Kad bi nam dao lijepo i čestito čedo, bili bismo Ti zahvalni. 189 Pošto im je dao lijepo i čestito čedo, počeli su Bogu drugove pripisivati u onome, što im je dao.[71]) Bog je čist od drugova, koje Mu oni pripisuju. 190 Zar će oni pripisati

سواء عليكم أدعوتموهم أم أنتم صامتون ﴿١٩٣﴾ إن الذين
تدعون من دون الله عباد أمثالكم فادعوهم فليستجيبوا لكم
إن كنتم صادقين ﴿١٩٤﴾ ألهم أرجل يمشون بها أم لهم
أيد يبطشون بها أم لهم أعين يبصرون بها أم لهم آذان
يسمعون بها قل ادعوا شركاءكم ثم كيدون فلا تنظرون
﴿١٩٥﴾ إن وليي الله الذي نزل الكتاب وهو يتولى الصالحين
﴿١٩٦﴾ والذين تدعون من دونه لا يستطيعون نصركم
ولا أنفسهم ينصرون ﴿١٩٧﴾ وإن تدعوهم إلى الهدى لا يسمعوا
وتراهم ينظرون إليك وهم لا يبصرون ﴿١٩٨﴾ خذ العفو
وأمر بالعرف وأعرض عن الجاهلين ﴿١٩٩﴾ وإما ينزغنك من
الشيطان نزغ فاستعذ بالله إنه سميع عليم ﴿٢٠٠﴾

---

[70]) Nemoguće je zamisliti uzvišenijih riječi, nego što su ove, kojima se govori o poslanstvu i vjerovjesništvu Hazreti Muhammeda Alejhisselama. Hazreti Muhammed je kao Božji Poslanik čovjek, koji nagovještava vjernicima pobjedu i sreću, a one, koji idu po hrđavom putu i čine poroke i grijehe, opominje i upozorava. Hazreti Muhammed je živio među neznabožačkim arapskim narodom, koji je bio sklon bajkama. Da je htio, mogao im se predstaviti kao neko nadnaravno biće. Hazreti Muhammed to nije htio i nije tako radio. On je samo istinu sa najvećom čistoćom i jednostavnošću govorio i poučavao. Neki su mu, iskoristivši neke događaje, htjeli pripisati i božanske snage. On je to najoštrije odbio i osudio. Onog dana, kad mu je umro Njegov sin Ibrahim bilo je pomrčanje sunca, mnogi su tada govorili da se i sunce pridružilo njegovoj žalosti. Hazreti Muhammed, čim je ovo čuo, izišao je na govornicu (minberu) i ovo najodlučnije pobio rekavši, da je to najveća zabluda ko tako šta misli. Kazao je, da nema i ne može biti nikakove veze između smrti nekog čovjeka i sunčanog pomrčanja.

[71]) Neki kažu, da se ovo odnosi na Adema i Havvu. Havva je rodila jedno muško dijete i nadjela mu ime (Abdul-haris). Dalje kažu da je Haris jedno od sataninih imena. Ovo nema nikakvog oslonca. Izlaganje ovog ajeta je općenitog značenja, to jest kazuje se uopće stanje čovjekovo kao i njegove prilike i njegova nastojanja. Kada čovjeka snađe nesreća onda se obraća na Boga i od Njega pomoći traži. Ali kad te nesreće nestane, onda se opet počinje klanjati idolima, u njemu se ponovo pojave

الجزء التاسع

١٣٣ 233

إن الذين اتقوا إذا مسهم طائف من الشيطان تذكروا
فإذا هم مبصرون (٢٠١) وإخوانهم يمدونهم في الغي ثم
لا يقصرون (٢٠٢) وإذا لم تأتهم بآية قالوا لولا اجتبيتها
قل إنما أتبع ما يوحى إلي من ربي هذا بصائر من ربكم
وهدى ورحمة لقوم يؤمنون (٢٠٣) وإذا قرئ القرآن
فاستمعوا له وأنصتوا لعلكم ترحمون (٢٠٤) واذكر ربك
في نفسك تضرعا وخيفة ودون الجهر من القول بالغدو و
الآصال ولا تكن من الغافلين (٢٠٥) إن الذين عند ربك
لا يستكبرون عن عبادته ويسبحونه وله يسجدون (٢٠٦)

سورة الأنفال مدنية وهي خمس وسبعون آية
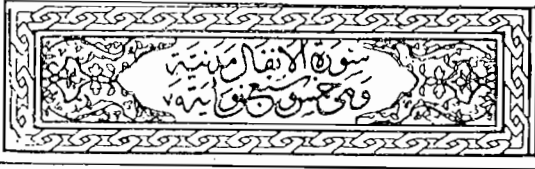
Bogu kao druga ono, što ne može ništa stvoriti, a oni su *(kipovi, idoli)* stvoreni. 191 Ne mogu im ništa *(idolopoklonicima)* pomoći, a ni sebi samima ne mogu pomoći. 192 Ako ih pozovete na pravi put, neće vas slijediti. Svejedno je njima, ili ih vi zvali ili mukom mučili. 193 Zaista, ono čemu se vi klanjate mjesto Boga, to su stvorenja kao i vi. Molite ih i klanjajte im se, pa neka vam se odazovu, ako istinu govorite!? 194 Imaju li oni noge, pa da na njima idu; ili ruke pa da njima drže i hvataju, ili imaju li oni oči, pa da vide njima; ili imaju li uši, pa da čuju njima? Reci im: Klanjajte se svojim idolima *(ako to budu rekli)*, zatim činite sve nevaljalštine, da Me nadvladate i nedajte Mi nimalo roka. 195 Zaista je Moj čuvar i pomagač Allah, koji je objavio Knjigu. On pomaže sve, koji čine dobra djela. 196 Oni, koje vi obožavate i molite osim Boga, ne mogu vam pomoći, a ni sami sebi ne mogu pomoći. 197 Ako ih pozovete na pravi put, oni neće čuti. Vidiš ih kako gledaju u te, ali oni ne vide. 198 Budi umjeren, naređuj što je dobro i okreni lice od neznalica. 199 Ako te satana u bludnju zavede, traži utočišta u Boga. On sve čuje i sve zna. 200 Zaista, koji su bogobojazni i koji se čuvaju, kada ih snađe kakva napast od satane, Boga se sjećaju i spominju Ga. Oni *(pravi put)* vide. 201 Njihova *(satanska)* braća tegle ih *(nevjernike)* i vuku u zabludu, a oni to kasnije ne napuštaju. 202 Kada im ne doneseš znak i dokaz *(koji su željeli)*,

niske strasti i pohote i ide stazom zabluda. Jasno je, da ovaj ajet prekorava poganske Arape koji su se klanjali idolima. Prema tome posve je pogrešno vjerovanje u navedene bajke, koje su bez ikakva temelja.

onda govore: »Da si nam ga donio *(pa makar od sebe)*«. Reci *(Muhammede)*: »Ja slijedim samo ono, što mi je od mog Gospodara stavljeno na srce i jezik *(Ja od sebe ništa ne govorim)*. Ovo su vam vidljivi dokazi od vašega Gospodara. Za vjernike je ovo upućenje i milost. 203 Kad se Kur'an uči, slušajte ga i šutite, da bi vam se smilovalo. 204 Spominji svoga Gospodara u duši svojoj smjerno i u strahopočitanju, ponizno i ne dižući glas i to jutrom i večerom. Ne budi od onih, koji zanemaruju. 205 Zaista, koji su kod tvoga Gospodara, Njemu se klanjaju i iz oholosti ne napuštaju obožavanje Njegovo. Slave ga i veličaju čistoću Bića Njegova i samo pred njim sedždu čine *(ničice padaju)*.

POGLAVLJE: 8

POGLAVLJE ENFAL

OBJAVLJENO U MEDINI, 10 DIJELOVA, 75 AJETA.

SADRŽAJ:

Ovo poglavlje u glavnom govori o prvim ratovima muslimana. Pošto se u ovom poglavlju govori o stvarima, koje se osvoje kao ratni plijen, radi toga je i ovo poglavlje dobilo naziv »Enfal«.

Ovo poglavlje u prvom dijelu govori o pripremama, koje se odnose na ratovanje. U drugom dijelu se govori o samoj vojni, to jest o vojni na Bedru. Treći dio kazuje, koji su to činioci u ratu, koji osiguravaju uspjeh i pobjedu. Kao najglavniji činioci su: da se muslimani i pod najtežim uslovima u najvećoj mjeri pokoravaju Božjem Poslaniku i da u svome vjerovanju ni za dlaku ne popuste. Četvrti dio govori o ratnom uspjehu i pobjedi. Pošto je u ovom dijelu dato upozorenje o planovima, koje su bili pogani postavili protiv Božjeg Poslanika, nagovještava se muslimanima da će zauzeti Mekku, u kojoj se Ka'ba nalazi. Peti dio izlaže značaj i vrijednost vojne na Bedru. Pobjeda, koja je u ovoj bitci izvojevana, dokaz je istinitosti Božjeg Poslanika. Neprijatelji su bili tri puta brojčano od muslimana jači, dok muslimani skoro nisu ni imali oružja, a od reda su bili sve stariji ljudi ili ratu i vojnoj vještini nevješti mladići. Pa ipak su pobjedu izvojevali. Pošto je u šestom dijelu izloženo, da se pobjeda ne oslanja samo na brojčanu snagu i snagu oružja, u sedmom dijelu se govori o razbijanju neprijateljske snage u vojni na Bedru i o ugovorima, koje su htjela sklopiti arapska plemena. Osmi dio preporučuje muslimanima da se spremaju i da se oružaju i ističe, da će muslimani osigurati mir i sigurnost ako budu snažni i spremni. Deveti dio govori o tome da će muslimani moći da se bore i sa deset puta brojčano jačim neprijateljem kao i to, da će se boriti sa neprijateljem, koji je brojčano od njih mnogo jači.

Zadnji dio objašnjava, kako će se pomoći onim muslimanima, koji su bili prisiljeni da ostanu kod neprijatelja, pa onda ističe, da treba paziti na svetinju ugovora, koji su sklopljeni sa arapskim poganima.

U ovom poglavlju vojna na Bedru, kao što je to slučaj i u trećem poglavlju, naziva se »Furkan«. Ova riječ znači rastaviti istinu od neistine. Pošto je u predhodnom poglavlju pitanje poslanstva opširno izloženo, u ovom poglavlju se govori o vojni na Bedru, koja je kao dokaz poslanstva. Najveći dio ovog poglavlja je objavljen ili kratko vrijeme prije same vojne na Bedru ili iza ove vojne u drugoj godini po hidžretu. Zadnji ajeti sedmog poglavlja i osmo poglavlje govore o propisima ugovora, koji je bio sklopljen sa poganima i o njegovom održavanju. Prema tome ovaj dio poglavlja je objavljen kratko vrijeme prije osvajanja Mekke.

PREVOD:

DIO. 1 — VOJNA NA BEDRU.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 *(O Muhammede)* pitaju te *(za propise)* o ratnom plijenu. Reci: *(propisi)* o ratnom plijenu pripadaju Bogu i Njegovu Poslaniku. Pa onda bojte se Boga *(ne čineći grijeha)*. Ne zapadajte u razmirice i međusobno se izmirujte. Pokoravajte se Bogu i Njegovu Poslaniku, ako ste vjernici. 2 Samo su pravi vjernici oni, čija srca od straha zaigraju, kada se ime Božje spomene. A kada im se uče ajeti *(izreke)* Njegove, njihovo se vjerovanje uvećava i umnožava i oni se na Boga oslanjaju. 3 To su *(pravovjernici)*, koji izvršavaju molitvu i dijele od onog, što smo im Mi darovali. 4 To su oni pravi vjernici. Oni kod Boga imaju visoke položaje. Bog će im oprositi i podariće im najveće i najljepše blagodati. 5 Na primjer, kao što je i tebe za slavu istine iz tvog doma izveo. A jednom dijelu pravovjernih se to ne sviđa. 6 Oni s tobom raspravljaju o istini, nakon što je ona postala posve jasna. Čini im se, kao da se vode u smrt, a oni gledaju.[1]) 7 — 8

---

[1]) Pod ovim izlazkom iz kuće misli se na izlazak Božjeg Poslanika u boj na Bedru. Tada je bila na putu jedna mekkanska karavana, koja je iz Sirije dolazila. Na čelu karavane je bio Ebu-Sufjan. Ebu-Sufjan vraćajući se, prije nego je krenuo sa karavanom, poručio je u Mekku da osigura karavanu. Među muslimanima ih je bilo, koji su htjeli da ovu karavanu dočekaju, jer je to bilo lako učiniti. Božji Poslanik sa ovim nije bio zadovoljan, nego ih je bodrio da izađu pred oružanu snagu pogana Kurejševića i da se s njima sukobe. Krenuli su prema Bedru, koji je daleko od Medine tri dana hoda. Muslimani su na ovu vojnu oklijevajući išli. Muslimanska vojska je brojčano bila malena i slabo naoružana. Muslimana je bilo 313 ljudi, a neprijatelj je imao odlično naoružanih i spremljenih hiljadu vojnika. Radi toga je jedan dio muslimana bio protiv vojne i išli su kao da idu u sigurnu smrt. Od ove vojne nadali su se nekim posljedicama. Uza sve to muslimani su bili prisiljeni da se bore protiv ne-

Eto, gle, Bog vam je obećao da će od dvije družine jedna biti vaša,[2]) a vi biste volili da bude vaša ona, što je neoboružana. Allah hoće, da istina bude na svom mjestu, po riječima njegovim[3]) i da presiječe kraj nevjernika.[4]) Da učvrsti istinu i uništi laž i pokvarenost usprkos griješnicima i nevaljalcima. 9 Gle, kad ste vi od svog Gospodara pomoć tražili, On vam se odazvao: Ja ću vas pomoći sa hiljadu meleka, koji će u zbijenim redovima jedni za drugima dolaziti.[5]) 10 Bog je to dao kao ra-

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

يَسْـَٔلُونَكَ عَنِ الْأَنْفَالِ قُلِ الْأَنْفَالُ لِلّٰهِ وَالرَّسُولِ فَاتَّقُوا اللّٰهَ
وَأَصْلِحُوا ذَاتَ بَيْنِكُمْ وَأَطِيعُوا اللّٰهَ وَرَسُولَهُ إِنْ كُنْتُمْ
مُؤْمِنِينَ ﴿١﴾ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللّٰهُ وَجِلَتْ
قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ
يَتَوَكَّلُونَ ﴿٢﴾ الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ
يُنْفِقُونَ ﴿٣﴾ أُولٰئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا لَهُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ
رَبِّهِمْ وَمَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٤﴾ كَمَا أَخْرَجَكَ رَبُّكَ
مِنْ بَيْتِكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّ فَرِيقًا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ لَكَارِهُونَ ﴿٥﴾ يُجَادِلُونَكَ
فِي الْحَقِّ بَعْدَ مَا تَبَيَّنَ كَأَنَّمَا يُسَاقُونَ إِلَى الْمَوْتِ وَهُمْ يَنْظُرُونَ
﴿٦﴾ وَإِذْ يَعِدُكُمُ اللّٰهُ إِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ أَنَّهَا لَكُمْ وَتَوَدُّونَ

---

prijatelja, koji je pošao da navali. Radi toga su zajedno sa Božjim Poslanikom krenuli iz Medine i kod Bedra su našli utaborenog neprijatelja, gdje su se i oni utaborili.

[2]) Pod dvije družine se misli na Kurejšije iz Mekke, koji su se nenaoružani vraćali sa karavanom i kurejšijsku vojsku, koja je dolazila iz Mekke. Neki su muslimani htjeli da dočekaju ovu karavanu i da u boju ne sudjeluju.

[3]) Cilj je ovih Božjih riječi da istaknu nagovještavanja, koja su se mnogo ranije dogodila Božjem Poslaniku. Dok je još boravio u Mekki, bilo je nagoviješteno, da će između muslimana i pogana doći do borbe i da će pogani biti poraženi. To nagovještavanje su pogani izvrgavali ruglu, jer nijesu nikako mogli predpostaviti da će muslimani doći do neke snage i moći. Božji Poslanik je za vrijeme boja na Bedru molio Svemogućeg Allaha, da se ispune nagovještavanja, koja su mu prije dana, pa je ovako molio: »Moj Bože, ispuni tvoje obećanje!« Zatim je proučio jedan ajet iz poglavlja, koje je prvo u Mekki objavljeno u kome je nagoviješteno da će neprijatelji biti poraženi i da će pobjeći. Na bederskoj vojni su se ova ranija nagoviještavanja potpuno obistinila i to je najveći dokaz istinitosti poslanstva Božijeg Poslanika.

[4]) Najprvi vođe pogana su na Bedru pali i tako su bili otkinuti i presječeni od svojih pristaša, koji su ih slijedili.

[5]) U poglavlju Ali-Imran (3:123) gdje se govori o boju na Uhudu, govori se o silaženju anđela. Ali Kur'an nigdje ne navodi da su meleki u borbi sudjelovali, nego su upućivani i slani da donesu radosne vijesti, nagovijeste pobjedu i srca ispune povjerenjem. Kao što je ovdje u de-

الجزء التاسع
٢٣٥ 235

أَنَّ غَيْرَ ذَاتِ الشَّوْكَةِ تَكُونُ لَكُمْ وَيُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُحِقَّ الْحَقَّ
بِكَلِمَاتِهِ وَيَقْطَعَ دَابِرَ الْكَافِرِينَ ﴿٧﴾ لِيُحِقَّ الْحَقَّ وَيُبْطِلَ
الْبَاطِلَ وَلَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُونَ ﴿٨﴾ إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ
فَاسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّي مُمِدُّكُمْ بِأَلْفٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُرْدِفِينَ ﴿٩﴾
وَمَا جَعَلَهُ اللَّهُ إِلَّا بُشْرَىٰ وَلِتَطْمَئِنَّ بِهِ قُلُوبُكُمْ وَمَا النَّصْرُ
إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿١٠﴾ إِذْ يُغَشِّيكُمُ
النُّعَاسَ أَمَنَةً مِنْهُ وَيُنَزِّلُ عَلَيْكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لِيُطَهِّرَكُمْ
بِهِ وَيُذْهِبَ عَنْكُمْ رِجْزَ الشَّيْطَانِ وَلِيَرْبِطَ عَلَىٰ قُلُوبِكُمْ
وَيُثَبِّتَ بِهِ الْأَقْدَامَ ﴿١١﴾ إِذْ يُوحِي رَبُّكَ إِلَى الْمَلَائِكَةِ أَنِّي
مَعَكُمْ فَثَبِّتُوا الَّذِينَ آمَنُوا سَأُلْقِي فِي قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُوا
الرُّعْبَ فَاضْرِبُوا فَوْقَ الْأَعْنَاقِ وَاضْرِبُوا مِنْهُمْ كُلَّ بَنَانٍ ﴿١٢﴾

dosnu vijest, da se vaša srca s radošću ispune i da budu umirena. Pomoć i pobjeda su samo od Boga. Bog je nad svim i u svakom upravljanju mudar.

DIO. 2 — BORBA NA BEDRU.

11 Gle, Bog vam je dao, pa ste se zaveli u laki sanak, da biste tako stekli sigurnost i pouzdanje *(zbog straha pred neprijateljem)* i iz neba vam je spustio kišu, da se s njom očistite i da od sebe odstranite nečist satansku, da s njom umirite srca vaša i noge učvrstite.[6]) 12 Gle, tvoj je Gospodar melekima kazao: »Ja sam s vama, obodrite i okuražite pravovjerne. Ja ću unijeti strah u srca nevjernika. Udrite *(pravovjerni)* nevjernike po šiji, omlatite *(sablje)* o ruke i prste njihove *(koje oružje nose)*.[7]) 13 To je zato, što oni Boga i Njegova Poslanika drže neprijateljem. Ko god Boga i Njegova Poslanika drži i smatra neprijateljem, Božja je kazna vrlo teška i užasna. 14 *(Eto nevjernici zasluženu kaznu)*, iskusite je, i zaista,

---

setom ajetu rečeno, nakon što je spomenuto dolaženje meleka, koji su pravovjerne ispunjavali radošću, srca im umirivali i noge im činili čvrstim i nepomičnim. U dvanaestom ajetu se kaže, da ovi meleki unose strah u srca nevjernika. Ovo je cilj silaska anđela.

[6]) Padanje kiše muslimanima je mnogo koristilo. Prije kiše su muslimani bili slabi. Voda je bila u neprijateljskim rukama. Muslimani su bili u nižim pjeskovitim položajima. Ovaj slab vojnički položaj je neke prestrašio i satana ih je bio bacio u dvoumicu i očajanje. Kako je rečeno, voda je bila u neprijateljskim rukama i muslimani su teško trpjeli od žeđe. Nakon što je pala kiša i natopila pjeskovito tlo, muslimanima je bilo lakše kretanje po ovom pješčaniku i radi toga su se svi obradovali. Svi su bili umireni i sigurni u pobjedu.

[7]) Pod ovim se misli ubijanje neprijatelja i onesposobiti ih da nose oružje i da ratuju.

nevjernike čeka kazna paklenska.[8]) 15 O vjernici! Kad se sukobite sa nevjernicima koji u zbijenim redovima idu naprijed, nemojte im leđa okretati. 16 Ko god im tada okrene leđa, osim onog, koji se povuče u namjeri, da se povrati, ili da se drugoj strani pridruži, udariće na srdžbu Božju, a pakao će biti njegovo sklonište. Užasno je to boravište. 17 Vi ih nijeste pobili, nego ih je Bog pobio. Ti nijesi bacio, kad si bacao, nego je Bog bacio.[9]) Bog hoće, da od Sebe pravovjernima lijepe blagodati podari. Zaista Bog čuje *(molitve pravovjernih)* i sve zna. 18 To je tako. Bog hoće da oslabi spletke nevjernika. 19 Hoćete li vi *(Mekkelije)* da pobijedite?! Pa eto pobjeda vam je stigla.[10]) Ako se vi okanite i prođete, to je za vas bolje. Ako se vi povratite i Mi ćemo se povratiti. Neće vam koristiti ništa vaše društvo, pa ma-

ذلك بأنهم شاقوا الله ورسوله ومن يشاقق الله ورسوله
فإن الله شديد العقاب ﴿١٣﴾ ذلكم فذوقوه وأن للكافرين
عذاب النار ﴿١٤﴾ يا أيها الذين آمنوا إذا لقيتم الذين كفروا
زحفا فلا تولوهم الأدبار ﴿١٥﴾ ومن يولهم يومئذ دبره
إلا متحرفا لقتال أو متحيزا إلى فئة فقد باء بغضب من الله
ومأواه جهنم وبئس المصير ﴿١٦﴾ فلم تقتلوهم ولكن الله
قتلهم وما رميت إذ رميت ولكن الله رمى وليبلي
المؤمنين منه بلاء حسنا إن الله سميع عليم ﴿١٧﴾ ذلكم
وأن الله موهن كيد الكافرين ﴿١٨﴾ إن تستفتحوا فقد
جاءكم الفتح وإن تنتهوا فهو خير لكم وإن تعودوا
نعد ولن تغني عنكم فئتكم شيئا ولو كثرت وأن الله مع

[8]) Nevjernici će iskusiti kaznu i na ovom svijetu, ali ih čeka i u vječnosti još veća i teža kazna.

[9]) Glagol »rema« upotrebljava se u značenju »baciti«. Ovaj glagol u vojničkoj upotrebi znači: odapeti strjelicu i kopljem udariti. Prvi dio ajeta se općenito odnosi na muslimane i kaže se: »Vi ih nijeste pobili, nego ih je Bog pobio«, a drugi dio se odnosi na Božjeg Poslanika. Muslimani ratujući s njima pobili su ih. Ovaj ajet ističe da ih oni nisu uistinu pobili, nego da su uz pomoć Božju uspjeli da ih potuku. Božji Poslanik je ovom prilikom bacio jednu pregršt prašine na neprijatelja. U ovim ajetima se ističe, da su neprijatelji brojčano tri puta bili jači, a sa svojom oružanom spremom i deset puta premoćniji. Ko je onda neprijatelja pobijedio? Svakako Božja moć, koja je muslimanima dala postojanosti i nevjerojatnu srčanost.

[10]) Mekkelije su se zamotavali u pokrivače Ka'be prije nego su pošli na Bedr. Pri tome su govorili, da im pomogne ona strana pokrivača koja je bolja, časnija i vrijednija. Po jednom pričanju je Ebu-Džehel na samom bojištu ovako molio. Ovaj ajet, dajući im odgovor na podrugljiv način, istinu objašnjava i izlaže.

المؤمنين ۝ يا أيها الذين آمنوا أطيعوا الله ورسوله
ولا تولوا عنه وأنتم تسمعون ۝ ولا تكونوا كالذين
قالوا سمعنا وهم لا يسمعون ۝ إن شر الدواب عند الله
الصم البكم الذين لا يعقلون ۝ ولو علم الله فيهم
خيرا لأسمعهم ولو أسمعهم لتولوا وهم معرضون ۝
يا أيها الذين آمنوا استجيبوا لله وللرسول إذا دعاكم لما
يحييكم واعلموا أن الله يحول بين المرء وقلبه وأنه إليه
تحشرون ۝ واتقوا فتنة لا تصيبن الذين ظلموا منكم
خاصة واعلموا أن الله شديد العقاب ۝ واذكروا إذ أنتم
قليل مستضعفون في الأرض تخافون أن يتخطفكم
الناس فآواكم وأيدكم بنصره ورزقكم من الطيبات

kar ga i mnogo bilo, jer je Allah sa pravovjernima.

DIO. 3 — PUT POBJEDE.

20 O vjernici! Pokoravajte se Bogu i Njegovu Poslaniku. Ne okrećite se od njega *(Kur'ana)*, kad ga slušate. 21 Ne budite kao oni koji govore: Mi slušamo, a oni uistinu ne slušaju. 22 Kod Boga su najgora bića, što po zemlji hodaju, koja su gluha, nijema i koja ništa ne razumijevaju.[11]) 23 Da je Bog našao da u njima ima nekog dobra, *(da imaju naklonosti da prime Istinu)*, sigurno bi dao, da i oni čuju. A kad bi im dao da čuju, oni bi sigurno ponovno lice okrenuli. Oni su svakako povratljivi ljudi. 24 O vjernici! Odazovite se pozivu Boga i Njegova Poslanika, kada vas pozove onome, što će vas oživiti i život vam dati.[12]) Znajte, da Bog ulazi između čovjeka i njegova srca[13]) Svi ćete se kod Boga iskupiti. 25 Čuvajte se smutnje, koja neće pogoditi samo one, koji su griješni i nasilni. Znajte, da je Božja kazna vrlo žestoka. 26 Sjetite se, kada ste bili malobrojni na zemlji i nemoćni i slabašni. Bojali ste se da vas ljudi ne zgrabe i ne unište. Bog vam je dao sklonište i sa pomoću Svojom vas učvrstio i sa svojom pomoći ojačao, dao vam je čiste i lijepe blagodati, da bi vi bili zahvalni. 27 O vjernici! Ne činite izdaje Bogu i Njegovu Poslaniku i ne pronevjerite stvari, koje su vam na čuvanje povjerene, a vi to znadete. 28 Znajte, da su imetci vaši i djeca

[11]) Gluhi su i nijemi oni, čija je duša bez osjećaja i razumijevanja.

[12]) Vjerovati u Boga je život, a zapasti u nevjerstvo je smrt.

[13]) Pod srcem se misli na želje srca. Sa ovim »da Bog ulazi između čovjeka i njegova srca«, misli se na odstranjivanje tih želja i prohtjeva srca.

vaša samo smutnja *(koja vas na grijeh navodi)*. Zaista je kod Boga velika nagrada.

DIO. 4 — MUSLIMANI I UPRAVLJANJE NAD KA'BOM.

29 O vjernici! Ako se vi budete bojali Boga *(izvršavali svoje dužnosti prema Njemu)*, On će vas uputiti, da mognete razlikovati istinu od neistine, pokriće vaše poroke i nevaljalštine i oprostiće vam. Allah je najveći dobročinitelj i pomagač. 30 Gle, nevjernici su htjeli da ti *(Muhammede)*, prevarom, ruke i noge vežu i da te uhapse, pravili su planove, da te ubiju ili da te prognaju. Oni su pravili planove i tražili načine, ali je i Bog prema njima Svoje učinio *(i bacio ih u jamu koju su sami kopali)*.[14]) Bog je Onaj, koji na najljepši način sve spletke odbija. 31 Kada im se uče Naši ajeti, oni kažu: »Čuli smo, a da smo htjeli i mi smo isto tako mogli reći.[15]) Ovo su samo bajke onih, koji su bili i prošli«. 32 Oni svi govore: »Moj Bože! Ako je ova *(vjera)* prava Tvoja istina, onda iz neba saspi kamenje na

لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٢٦﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَخُونُوا اللَّهَ
وَالرَّسُولَ وَتَخُونُوا أَمَانَاتِكُمْ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٧﴾ وَاعْلَمُوا
أَنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ وَأَنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ أَجْرٌ
عَظِيمٌ ﴿٢٨﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ تَتَّقُوا اللَّهَ يَجْعَلْ لَكُمْ
فُرْقَانًا وَيُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ ذُو
الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٢٩﴾ وَإِذْ يَمْكُرُ بِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا
لِيُثْبِتُوكَ أَوْ يَقْتُلُوكَ أَوْ يُخْرِجُوكَ وَيَمْكُرُونَ وَيَمْكُرُ اللَّهُ
وَاللَّهُ خَيْرُ الْمَاكِرِينَ ﴿٣٠﴾ وَإِذَا تُتْلَى عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا قَالُوا قَدْ
سَمِعْنَا لَوْ نَشَاءُ لَقُلْنَا مِثْلَ هَذَا إِنْ هَذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ
الْأَوَّلِينَ ﴿٣١﴾ وَإِذْ قَالُوا اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ هَذَا هُوَ الْحَقَّ مِنْ عِنْدِكَ
فَأَمْطِرْ عَلَيْنَا حِجَارَةً مِنَ السَّمَاءِ أَوِ ائْتِنَا بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٣٢﴾

[14]) Ovim se ukazuje na plan, koji su bili Kurejšije udesili kad su drugovi Božjeg Poslanika bili iselili u Medinu, a on sam ostao u Mekki. Prvaci Kurejšija su se bili iskupili u svojoj vijećnici — darun-nedve — i tu su udešavali razne planove protiv Božjeg Poslanika. Konačno su donijeli zaključak da ga ubiju. Mladići iz raznih plemena su trebali u isti mah zajednički sa sabljama navaliti na Božjeg Poslanika i ubiti ga. Na ovaj način se ne bi mogla pripisati odgovornost ni jednom plemenu. Radi toga su bili opkolili kuću Božjeg Poslanika, ali on je izišao iz kuće i otišao, a da ga niko nije ni vidio. Ovako je ovaj plan pogana pao u vodu, ali oni su i dalje svom snagom nastojali da Božjeg Poslanika unište, i konačno su sebe uništili.

[15]) Ovo je bila njihova jedna posve isprazna tvrdnja. Kur'an ih je u mnogo navrata pozivao da to dokažu, ali su ostali posve nemoćni.

وما كان الله ليعذبهم وانت فيهم وما كان الله معذبهم
وهم يستغفرون ﴿٣٣﴾ وما لهم الا يعذبهم الله وهم
يصدون عن المسجد الحرام وما كانوا اولياءه ان اولياؤه
الا المتقون ولكن اكثرهم لا يعلمون ﴿٣٤﴾ وما كان
صلاتهم عند البيت الا مكاء وتصدية فذوقوا العذاب
بما كنتم تكفرون ﴿٣٥﴾ ان الذين كفروا ينفقون
اموالهم ليصدوا عن سبيل الله فسينفقونها ثم تكون
عليهم حسرة ثم يغلبون ﴿٣٦﴾ والذين كفروا الى جهنم
يحشرون ﴿٣٧﴾ ليميز الله الخبيث من الطيب ويجعل
الخبيث بعضه على بعض فيركمه جميعا فيجعله في
جهنم اولئك هم الخاسرون ﴿٣٨﴾ قل للذين كفروا ان ينتهوا

nas, ili nas kazni strašnom kaznom!« 33 Bog ih neće kazniti, dok si ti među njima, niti će ih kazniti, kad oni traže oprosta.[16]) 34 Ko će ih zaštititi, da ne budu kažnjeni *(pošto ti odeš između njih)*, kad oni odvraćaju *(ljude)* od Mesdžidi-hrama *(Ka'be)*. Oni nisu dostojni njega *(da ga čuvaju i upravljaju njim)*. Samo su bogobojazni dostojni, da njim upravljaju. Ali mnogi to ne znaju.[17]) 35 Njihova molitva je kod Ka'be samo zviždanje i pljeskanje. *(Nevjernici!)* iskusite kaznu, zbog nevjerstva vašeg. 36 Nevjernici žrtvuju i troše imetak, da bi odvratili *(ljude)* od Božjeg puta. Oni će ga ovako potrošiti, pa će ih kasnije dovesti do razočaranja i kajanja i konačno će biti razbijeni i poraženi. 37 I nevjernici će biti iskupljeni u paklu. 38 Bog će rastaviti čiste i dobre, od nečistih i nevaljalih, i nagomilaće nevaljale jedne po drugima, pa će ih sve skupa iskupiti i u gomili u pakao staviti. Eto to su oni, što su sve izgubili.

DIO. 5 — VOJNA NA BEDRU I HAZRETI MUHAMMEDOVO POSLANSTVO.

39 Reci nevjernicima, ako se okane i prođu, biće im oprošteno, što su ranije učinili. Ako se natrag povrate,[18]) pred očima

16) Kazna je došla pošto je Božji Poslanik iselio iz Mekke. Ali da su nevjernici zatražili oprosta, kazna bi mogla izostati.

17) Ovim se objašnjava da nevjernici nisu dostojni da upravljaju Ka'bom, jer Ka'ba je zasnovana na temeljima Božjeg jedinstva. Ovaj ajet nagovještava da će muslimani očistiti Ka'bu od idola i pogana.

18) Pod ovim »ako se natrag povrate« misli se, ako se nevjernici ustegnu od ratovanja sa muslimanima. Ovdje ne može biti ni govora, da

im je stanje onih, koji su prije njih prošli. Bori se s njima, dok nestane smutnje i dok vjera bude samo u Boga i za Boga. Ako se prođu i okane *(nevjerstva)*, Bog vidi šta oni rade.[19]) 40 Ako okrenu glavu, znajte, da je Bog vaš zaštitnik. Divan je On zaštitnik i krasan pomagač!

سُورَةُ الأَنْفَالِ ٨ — 240 — ٢١٠

يُغْفَرْ لَهُمْ مَا قَدْ سَلَفَ وَإِنْ يَعُودُوا فَقَدْ مَضَتْ سُنَّتُ
الْأَوَّلِينَ ﴿٣٨﴾ وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّىٰ لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ
الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ فَإِنِ انْتَهَوْا فَإِنَّ اللَّهَ بِمَا يَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٣٩﴾
وَإِنْ تَوَلَّوْا فَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَوْلَاكُمْ نِعْمَ الْمَوْلَىٰ وَنِعْمَ
النَّصِيرُ ﴿٤٠﴾ وَاعْلَمُوا أَنَّمَا غَنِمْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَأَنَّ لِلَّهِ خُمُسَهُ
وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ
إِنْ كُنْتُمْ آمَنْتُمْ بِاللَّهِ وَمَا أَنْزَلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا يَوْمَ الْفُرْقَانِ
يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤١﴾ إِذْ أَنْتُمْ
بِالْعُدْوَةِ الدُّنْيَا وَهُمْ بِالْعُدْوَةِ الْقُصْوَىٰ وَالرَّكْبُ أَسْفَلَ
مِنْكُمْ وَلَوْ تَوَاعَدْتُمْ لَاخْتَلَفْتُمْ فِي الْمِيعَادِ وَلَٰكِنْ لِيَقْضِيَ
اللَّهُ أَمْرًا كَانَ مَفْعُولًا لِيَهْلِكَ مَنْ هَلَكَ عَنْ بَيِّنَةٍ وَيَحْيَىٰ

Džuz: 10

41 Znajte, od onoga, što u ratu zaplijenite, jedna petina pripada Bogu, Poslaniku, Njegovim rođacima, siročadima, bijednicima i putniku namjerniku, ako vi vjerujete u Boga i u ono što smo Mi objavili Našem robu u danu, kad se istina lučila od neistine i kad su se dvije skupine sudarile i sukobile.[20]) Bog sve može učiniti. 42 Gle, vi ste bili na bližnjem rubu *(doline)*, a oni *(neprijatelji)* bili su na udaljenijem rubu, a karavana je

---

se oni ponovno povrate u nevjerstvo. Ako se pogani ustegnu od ratovanja biće im oprošteno, ali ako se ponovno povrate da ratuju, onda će biti uništeni kao i narodi, koji su ranije bili.

[19]) Ako se nevjernici ustegnu od ratovanja i muslimani će se ustegnuti. Ovo je cilj uzvišenih riječi Božjih: »Bog vidi šta oni rade«. Bog ljude nagrađuje prema njihovim djelima.

[20]) Ratni plijen koji padne u ruke muslimana, po ovom ajetu se tumači, kuda se ima jedna petina podijeliti. Jedna petina pripada »Bogu«. Šta se od toga želi? Prema mišljenju koje je usvojeno, ova se petina ponovno dijeli u pet dijelova i to: Božjem Poslaniku, rodbini Njegovoj, siročadi, bijednicima i putniku namjerniku na jednake djelove. Prema tome, Božjem Poslaniku pripada jedna dvadesetpetina i ovaj je dio on od sebe dijelio muslimanima. Dio ravan njegovom dijelu pripadao je njegovoj rodbini, to jest bratstvima Hašim i Abdul-muttalib iz plemena Kurejš. Tri dvadesetpetine su davane siročadi, nevoljnicima i putnicima. Ostale četiri petine su dijeljene među borce, koji su u boju sudjelovali.

من حي عن بينة وإن الله لسميع عليم ﴿٤٢﴾ إذ يريكهم
الله في منامك قليلا ولو أراكهم كثيرا لفشلتم و
لتنازعتم في الأمر ولكن الله سلم إنه عليم بذات الصدور
﴿٤٣﴾ وإذ يريكموهم إذ التقيتم في أعينكم قليلا ويقللكم
في أعينهم ليقضي الله أمرا كان مفعولا وإلى الله ترجع الأمور
﴿٤٤﴾ يا أيها الذين آمنوا إذا لقيتم فئة فاثبتوا واذكروا
الله كثيرا لعلكم تفلحون ﴿٤٥﴾ وأطيعوا الله ورسوله
ولا تنازعوا فتفشلوا وتذهب ريحكم واصبروا إن الله
مع الصابرين ﴿٤٦﴾ ولا تكونوا كالذين خرجوا من ديارهم
بطرا ورئاء الناس ويصدون عن سبيل الله والله بما يعملون
محيط ﴿٤٧﴾ وإذ زين لهم الشيطان أعمالهم وقال لا غالب

لكم اليوم من الناس وإني جار لكم فلما تراءت الفئتان
نكص على عقبيه وقال إني بريء منكم إني أرى ما لا
ترون إني أخاف الله والله شديد العقاب ﴿٤٨﴾ إذ يقول
المنافقون والذين في قلوبهم مرض غر هؤلاء دينهم
ومن يتوكل على الله فإن الله عزيز حكيم ﴿٤٩﴾ ولو ترى
إذ يتوفى الذين كفروا الملائكة يضربون وجوههم و
أدبارهم وذوقوا عذاب الحريق ﴿٥٠﴾ ذلك بما قدمت أيديكم
وأن الله ليس بظلام للعبيد ﴿٥١﴾ كدأب آل فرعون والذين
من قبلهم كفروا بآيات الله فأخذهم الله بذنوبهم
إن الله قوي شديد العقاب ﴿٥٢﴾ ذلك بأن الله لم يك مغيرا
نعمة أنعمها على قوم حتى يغيروا ما بأنفسهم وأن الله

bila ispod vas.[21]) Da ste se zarekli, da se nađete na jednom mjestu, sigurno biste se razišli o vremenu u kome bi se trebali naći.[22]) Ali *(vaš susret bez ugovorenog roka je bio)*, da Bog ispuni Svoju odredbu koja je bila izvršena.[23]) 43 Neka propadne onaj, koji će propasti *(gledajući)* posve jasne dokaze, i neka živi onaj, koji će živiti *(gledajući)* posve otvorene dokaze.[24]) Zaista

[21]) Ovaj ajet nam kazuje položaje triju strana. Muslimani su bili na strani blizu Medine. Glavna snaga Mekkelija je bila bliže Mekki, a dalje od Medine. Mekkanska karavana je bila uz obalu.

[22]) Uzrok nesuglasica je bio u tome što bi muslimani na jednu stranu gledali snagu neprijateljsku, a na drugu stranu svoju korist.

[23]) Prema ovome je muslimanska pobjeda bila određena, a poraz neprijatelja utvrđen. Božji Poslanik je nagovijestio muslimanima dok su još bili u Mekki da će pobijediti.

[24]) Vojna na Bedru je jedan dokaz kojim je utvrđena istinitost poslanstva Božjeg Poslanika. Božji Poslanik je u mnogo navrata govorio poganima da će njihova snaga biti uništena. Kazivao im je da im njihov imetak i njihova sila neće ništa koristiti. Vojna na Bedru je ovo sve potpuno utvrdila i dokazala.

سميع عليم ۝ كدأب آل فرعون والذين من قبلهم كذبوا
بآيات ربهم فأهلكناهم بذنوبهم وأغرقنا آل فرعون
وكل كانوا ظالمين ۝ إن شر الدواب عند الله الذين
كفروا فهم لا يؤمنون ۝ الذين عاهدت منهم ثم
ينقضون عهدهم في كل مرة وهم لا يتقون ۝ فإما
تثقفنهم في الحرب فشرد بهم من خلفهم لعلهم يذكرون
۝ وإما تخافن من قوم خيانة فانبذ إليهم على سواء إن
الله لا يحب الخائنين ۝ ولا يحسبن الذين كفروا سبقوا
إنهم لا يعجزون ۝ وأعدوا لهم ما استطعتم من قوة
ومن رباط الخيل ترهبون به عدو الله وعدوكم وآخرين
من دونهم لا تعلمونهم الله يعلمهم وما تنفقوا من شيء

Bog čuje *(vaše riječi)* i poznaje *(vaše namjere)*. 44 Gle, Bog ti ih je u snu malo pokazao, a da ti ih je mnogo pokazao, vi biste klonuli, prepali biste se i vi bi se u poslu prepirali i razišli bi se, ali vas je Bog spasio. Zaista, Bog potpuno zna, šta u srcima leži. 45 Gle, pokazao vam ih je malo u vašim očima, kada ste se u borbi sukobili, a vas je pokazao u malom broju u njihovim očima, da bi Bog odredio posao, koji treba da bude izvršen.[25]) Sve se stvri i poslovi Bogu povraćaju.

DIO. 6 — POBJEDA I OBILJE.

46 O vjernici! Kaka se sukobite sa jednim odredom *(nevjernika)*, budite ustrajni i izdržljivi! Mnogo Boga spominjite, ako želite da budete spašeni. 47 Pokoravajte se Bogu i Njegovu Poslaniku! Nemojte se među sobom prepirati i svađati, jer ćete oslabiti i prestati će vaš vjetar da puše *(nestaće vaše snage i vlasti)*. Budite strpljivi. Bog je sa onima, koji trpe i pregaraju. 48 Ne budite kao oni, što su krenuli iz svojih domova, zaneseni dobrima i blagodatima zemaljskim i da pokažu svoju snagu i veličinu, a odvraćaju *(svijet)* od Božjeg puta! Bog sve zna šta oni rade. 49 Gle, satana im je prikazao, da su im lijepa njihova djela i rekao je: »Danas nema među ljudima nikoga, ko bi vas mogao pobijediti, a i ja sam vaš pomagač«. Pošto su se dvije skupine sukobile, satana je okrenuo pete i vratio se, pa je rekao: »Nemam

[25]) Usprkos brojčane nadmoći neprijatelja, Božji Poslanik ih je malo vidio, i to je moralna pobjeda o kojoj je ranije govoreno. Muslimanima se pričinilo, da neprijatelja ima malo i ako su deset puta bili jači. Što su neprijatelji vidjeli da ima malo muslimana to je radi toga, što ih je na broj bilo malo.

فِى سَبِيلِ اللَّهِ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنتُمْ لَا تُظْلَمُونَ ﴿٦٠﴾ وَإِن جَنَحُوا
لِلسَّلْمِ فَاجْنَحْ لَهَا وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ
﴿٦١﴾ وَإِن يُرِيدُوا أَن يَخْدَعُوكَ فَإِنَّ حَسْبَكَ اللَّهُ هُوَ الَّذِى
أَيَّدَكَ بِنَصْرِهِ وَبِالْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٢﴾ وَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ لَوْ أَنفَقْتَ مَا
فِى الْأَرْضِ جَمِيعًا مَا أَلَّفْتَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ وَلَٰكِنَّ اللَّهَ أَلَّفَ بَيْنَهُمْ
إِنَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٦٣﴾ يَا أَيُّهَا النَّبِىُّ حَسْبُكَ اللَّهُ وَمَنِ اتَّبَعَكَ
مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٤﴾ يَا أَيُّهَا النَّبِىُّ حَرِّضِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى الْقِتَالِ إِن
يَكُن مِنكُمْ عِشْرُونَ صَابِرُونَ يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ وَإِن يَكُن
مِنكُم مِائَةٌ يَغْلِبُوا أَلْفًا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ
لَا يَفْقَهُونَ ﴿٦٥﴾ الْآنَ خَفَّفَ اللَّهُ عَنكُمْ وَعَلِمَ أَنَّ فِيكُمْ
ضَعْفًا فَإِن يَكُن مِنكُم مِائَةٌ صَابِرَةٌ يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ

s vama nikakva posla i odričem vas se. Ja vidim, što vi ne vidite i bojim se Boga *(da me ne uništi).* Bog teško i strašno kažnjava«.

DIO. 7 — SLABLJENJE NEPRIJATELJSKE SNAGE.

50 Gle, dvoličnici rekoše, čija su srca bolesna: »One je *(pravovjerne)* zanijela vjera njihova«. Ko se na Boga osloni *(znajte),* da je Bog moćan i mudar. 51 Da si ti vidio, kad su anđeli uzimali duše nevjernika, udarajući ih sprijeda i straga *(govoreći):* Osjetite strahotu i užas kazne, koja pali i sagorijeva! 52 To je kazna, koju ste vlastitim rukama zaslužili. Bog nimalo ne čini nasilja robovima *(Svojim).* 53 Njihovo je stanje kao i stanje Fir'avnovo i onih, koji su prije njih bili. Oni su poricali Božje znakove, pa ih je Bog kaznio, radi grijeha njihovih. Zaista je Bog svemoćan, a Njegova je kazna teška i užasna. 54 To se je dogodilo *(nesreće su snašle Mekelije)* zbog toga, što Allah sigurno neće izmijeniti i oduzeti dobra i blagodati, što ih je darovao jednom narodu, dok oni sebe ne izmijene i ne iskvare se. Bog sve savršeno čuje i zna. 55 Njihovo je stanje kao i stanje naroda Fir'avnova i onih, koji su prije njih bili. Oni su poricali dokaze i znakove svoga Gospodara, pa smo ih Mi uništili radi grijeha njihovih i potopili smo narod Fir'avnov. A svi su bili griješnici i nasilnici. 56 Zaista su nevjernici najgora bića kod Boga, koja po zemlji hode. Oni neće da vjeruju. 57 Ti si s njima sklopio ugovor i uzeo si riječ njihovu, a oni su za tim svaki put riječ prekršili i nijesu se čuvali *(da zadanu riječ ne*

prekrše).[26]) 58 Ako ih nađeš i uhvatiš u ratu, goneći njih rastjeraj one, što su iza njih ostali, da bi iz toga oni pouku crpili.[27]) 59 Ako se ti bojiš nekoga naroda, da će iznevjeriti zadanu riječ, onda i ti prema njima jednako postupi, odbacujući zadanu riječ.[28]) Bog ne voli izdajice.

DIO. 8 — MIR I SNAGA.

60 Neka nevjernici nipošto ne misle, da su oni umaknuli. Zaista, oni neće moći pobjeći. 61 Spremite prema neprijatelju svu snagu, koju možete[29]) i držite u pripremi opremljene konje. S time ćete prestrašiti neprijatelje Božje i neprijatelje vaše i ostale osim onih, koje vi ne poznajete, a Bog ih poznaje. Sve, što vi na Božjem putu žrtvujete, potpuno će se vama *(od toga nagrada)* dati. I vama se neće nasilje činiti. 62 Ako oni zažele mir i ti ga zaželi. Pouzdaj se u Boga! Bog sve čuje i svaku stvar savršeno poznaje. 63 Ako te budu htjeli prevariti,[30]) zaista će tebi Bog dosta biti. On te je učvrstio i ojačao sa Svojom pomoći

---

[26]) Ovaj ajet nam pokazuje, da su neprijatelji Islama, odgovornost koju bi preuzeli raznim ugovorima, smatrali nevrijednom i da su preuzete obaveze kao i ugovore s lakoćom kvarili. U ajetu se kaže svaki put, dakle kadgod bi jedan ugovor pogazili, onda bi nastojali da novi ugovor sklope, ali onda bi opet pokazivali, da do tog ugovora ništa ne drže. Prema tome je kao zadnje sredstvo ostalo, da i muslimani prema njima uzmu ono isto držanje kao što su to radili i nevjernici.

[27]) Kazna koja je ove nevjernike stigla, trebala je da posluži kao pouka drugima, da i oni ne zapadnu u istu grešku, i da ih od toga spriječi.

[28]) Ako se jedna strana ne bi vjerno pridržavala obaveza, koje je ugovorom prihvatila, muslimani su mogli taj ugovor poništiti. U ovom ajetu se preporučuje, da muslimani ponište ugovor, ako se boje, da će ih neprijatelji iznevjeriti. Pod ovom bojazni se ne misli na proizvoljnu bojazan, koja nema temelja, nego se traži da to nevjerstvo i izdaja budu dokazima utvrđeni. Imam Fahruddini Razija veli: »Bojazan pred izdajom treba da se zasniva na dokazima, koji tu izdaju utvrđuju«.

[29]) Muslimani su potpuno nespremni stupili u borbu na Bedru i odnijeli sjajnu pobjedu. Ali Kur'an im naređuje, da se potpuno spreme i da tako spremni koriste se snagom, koju im dobro naoružanje i sprema daje. Samo se ovako može neprijatelj na uzdi držati. Jedan od razloga je, da su se neprijatelji podigli na muslimane, što ovi nijesu bili spremljeni i naoružani. Da se očuva mir, treba biti spreman na rat.

[30]) Pod ovim se misli nataknuti masku miroljubivosti, pa pod tim vidom prevariti.

وَإِن يَكُن مِّنكُمْ أَلْفٌ يَغْلِبُوا أَلْفَيْنِ بِإِذْنِ اللَّهِ وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿٦٧﴾ مَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَن يَكُونَ لَهُ أَسْرَىٰ حَتَّىٰ يُثْخِنَ فِي الْأَرْضِ تُرِيدُونَ عَرَضَ الدُّنْيَا وَاللَّهُ يُرِيدُ الْآخِرَةَ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٦٨﴾ لَّوْلَا كِتَابٌ مِّنَ اللَّهِ سَبَقَ لَمَسَّكُمْ فِيمَا أَخَذْتُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٦٩﴾ فَكُلُوا مِمَّا غَنِمْتُمْ حَلَالًا طَيِّبًا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٧٠﴾ يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُل لِّمَن فِي أَيْدِيكُم مِّنَ الْأَسْرَىٰ إِن يَعْلَمِ اللَّهُ فِي قُلُوبِكُمْ خَيْرًا يُؤْتِكُمْ خَيْرًا مِّمَّا أُخِذَ مِنكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٧١﴾ وَإِن يُرِيدُوا خِيَانَتَكَ فَقَدْ خَانُوا اللَّهَ مِن قَبْلُ فَأَمْكَنَ مِنْهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٧٢﴾ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ آوَوا

وَّنَصَرُوا أُولَٰئِكَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يُهَاجِرُوا مَا لَكُم مِّن وَلَايَتِهِم مِّن شَيْءٍ حَتَّىٰ يُهَاجِرُوا وَإِنِ اسْتَنصَرُوكُمْ فِي الدِّينِ فَعَلَيْكُمُ النَّصْرُ إِلَّا عَلَىٰ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُم مِّيثَاقٌ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٧٣﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ إِلَّا تَفْعَلُوهُ تَكُن فِتْنَةٌ فِي الْأَرْضِ وَفَسَادٌ كَبِيرٌ ﴿٧٤﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ آوَوا وَّنَصَرُوا أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا لَّهُم مَّغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٧٥﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا مِن بَعْدُ وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا مَعَكُمْ فَأُولَٰئِكَ مِنكُمْ وَأُولُو الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٧٦﴾

سورة التوبة مدنية وهي مائة وثلاثون آية ١٣٠

i sa pravovjernima.[31]) Usadio je ljubav u njihova srca i ujedinio ih je. Da si sve potrošio i žrtvovao, što na zemlji ima, nebi usadio ljubavi u njihova srca i ujedinio ih. Ali Bog je među njih ljubav unio i ujedinio ih je. On je moćan i mudar. 64 O poslaniče! Dosta ti je Bog i pravovjerni, koji te slijede.

DIO. 9 — MUSLIMANI I NADMOĆNIJI NEPRIJATELJI.

65 O poslaniče! Bodri i potiči pravovjerne na borbu! Ako među vama bude dvadeset ljudi strpljivih i izdržljivih, pobijediće drugih dvije stotine. A ako ih takovih među vama bude stotina, pobijediće hiljadu drugih nevjernika, jer oni su *(nevjernici)* družina, koja ne shvaća i ne razumije. 66 Sada vam je Bog teret olakšao, a znao je, da ste vi slabi. Ako među vama bude stotinu strpljivih i izdržljivih, pobijediće dvije stotine drugih, a ako među vama bude hiljadu takovih, pobijediće uz pomoć Božju drugih

[31]) Borba, koju muslimani prihvaćaju, to je obranbena borba. Muslimani će samo pod ovim vidom svoje duše spasiti i muslimanstvo odbraniti.

dvije hiljade. Bog je sa onima, koji su strpljivi.[32]) 67 Ni jednom poslaniku se ne dostoji da uzima zarobljenike dok pobjedu ne izvojšti na zemlji. Vi hoćete zemaljska dobra, a Bog radi vas hoće *(dobra)* vječnosti. Bog je moćan i mudar.[33]) 68 Da nije

---

[32]) Prema nekima ovaj ajet diže prethodni ajet, ali svaki od ova dva ajeta odgovaraju različitim prilikama. Za vrijeme vojne na Bedru muslimanski vojnici nisu bili ni spremni za vojnu. Muslimanska vojska još nije bila ni uspostavljena. Sve, i staro i mlado, sve se bacilo u rat, da spasi život islamskoj zajednici. Ovo je i cilj uzvišenih kur'anskih riječi: »a znao je da ste vi slabi« da dokaže njihovu nespremnost i neorganizovanost. Muslimanska vojna snaga nije se tada sukobila sa neprijateljem, koji je od nje dva ili tri puta premoćniji, nego su se muslimani morali boriti sa neprijateljem koji je deseterostruko bio jači i snažniji. Istinitost ovog kur'anskog dvojakog objašnjavanja se još za života Božjeg Poslanika ostvarila i obistinila. U vojni na Bedru su muslimani pred sobom imali brojčano tri puta jaču silu, a kod opsjedanja Medine ili u takozvanoj »vojni naroda« na prama hiljadu muslimana je bilo deset hiljada nevjernika. Veliki muslimanski vojskovođa Hazreti Halid u borbama sa Perzijancima i Bizantincima dokazao je istinitost ovih kur'anskih riječi. Prema tome je neispravno tvrditi, da je ovaj ajet digao prethodni ajet.

[33]) Komentatori Kur'ana kažu, da ovaj i slijedeći ajet upućuju, da se diže onaj propis, po kome je od zarobljenika na Bedru uzeta otkupnina i oni su na takav način oslobođeni iz ratnog zarobljeništva. Ali da ovaj ajet upućuje na posve druge stvari ima vrlo mnogo dokaza. U prvom redu da pejgamber bude imao zarobljenika, uvjet je da bude rata. Ovako je bilo na Bedru. U ovom ajetu se kaže da je potrebno da pejgamber pobijedi i upotrebljen je izraz »ishan«, što nikako ne znači mnogo prolijevanje krvi. Značenje je ove riječi, sa svom žestinom navaliti na neprijatelja, pobijediti ga i savladati. Imam Fahruddin Razija po Vahidiji ovoj riječi daje slijedeće značenje: riječ »ishan« znači nešto osnažiti, okrutnuti. Za čovjeka, koji je težak i snažan, kada nekoga savlada, upotrijebi se u tom slučaju glagol »eshane«. Onda na to nadodaje: Jedan velik dio komentatora riječ »eshane« upotrebljava u značenju: prolijevanje krvi. Uzrok je tomu što se po njihovu mišljenju vlast uspostavlja samo prolijevanjem krvi. Prema tome ovu riječ prevesti u ovom značenju je puko nagađanje. Na primjer, ova je riječ na jednom drugom mjestu u Kur'anu upotrijebljena u značenju: pobijediti. Poglavlje: Muhammed, 4 ajet.

U drugom redu u istom ovom poglavlju u sedamdesetom ajetu se izlaže način zarobljivanja i oslobođavanja zarobljenika, koji su u muslimanskim rukama, kao i primanje otkupnine. Kad bi iz ovog ajeta proizlazilo da ih treba pobiti, onda sigurno ne bi bili ostavljeni na životu. Ovo je dovoljno da nam dokaže, da se ovim ajetom tako šta ne naređuje, jer vidimo da se sa zarobljenicima najsavjesnije postupa.

Prema tome kakav bi bio sadržaj ovog ajeta?

Kako je to ranije objašnjeno jedan dio muslimana je bio mišljenja, da treba napasti na neoboružanu karavanu Mekkelija i njene ljude za-

Božja odredba ranije prethodila i odredila, sigurno bi vas stigla za počinjena djela teška kazna.[34]) 69 Pa jedite od onoga što vam dođe kao ratni plijen, kad to bude dozvoljeno i čisto. Bojte se Boga *(i izvršavajte svoje dužnosti prema Njemu)*. Zaista Bog oprašta i milostiv je.

DIO. 10 — POMAGANJE NEZAŠTIĆENIH MUSLIMANA.

70 O poslaniče! Reci zarobljenicima, koji su u vašim rukama: Ako Bog zna da je u vašim srcima dobro, dati će vam nešto bolje *(uputiće vas u pravu vjeru)* od onog, što se od vas uzme *(otkupnine)* i oprostiće vam. Bog oprašta i milostiv je. 71 Ako budu htjeli, da ti izdaju učine, oni su još prije Boga izdali, a Allah je tebe iznad njih postavio. Bog sve savršeno poznaje i u svakoj odredbi je savršeno mudar. 72 Zaista koji su vjerovali, pa su se iselili i borili se sa imetcima svojim i dušama svojim na Božjem putu, i oni koji su dali skloništa, pa pomagali, to su prijatelji i zaštitnici jedni drugima. Koji su vjerovali, a nijesu iselili, vi im ne možete dati zaštite, dok se oni ne isele. Ako ovi pravovjerni zatraže od vas, da ih u vjeri pomognete, vi ćete im pružiti pomoć, osim ako ta vaša pomoć ne bude na štetu ljudi, sa kojima vi imate ugovor sklopljen. Bog sve vidi, šta vi radite.[35]) 73 Nevjernici su prijatelji i pomagači jedni drugih. Ako vi to ne biste

---

robiti, pošto su i pogani na sličan način postupali sa muslimanima. Ali ovakav postupak nije dolikovao jednom pejgamberu. Da bi jedan pejgamber imao zarobljenika, trebalo je da se u ratu pobijedi. Prema tome ovaj ajet iznosi jedan princip, po kome bez rata nije dozvoljeno nekoga zarobiti. Zarobljenik se može samo u ratu zarobiti. U Kur'anu se kaže: »vi hoćete zemaljska dobra« i time se upućuje na karavanu i robu, koju je karavana nosila. U 69 ajetu ovog poglavlja se kaže: »jedite što ste zarobili kao dozvoljeno i čisto«. Ovim se kaže da je otkupnina, koja se uzme za oslobođenje zarobljenika dozvoljena.

[34]) U ovoj ajetu se govori o Božjoj odredbi, po kojoj muslimani nijesu mogli ništa poduzeti protiv karavane Kurejšija, jer su bili zaokupljeni sa kurejškom vojskom. Dakle djelo o kome se u ovome ajetu govori, jest želja nekih muslimana, da zarobe karavanu.

[35]) Muslimani su radi nasilja i zlostavljanja u Mekki bili prisiljeni da se isele. U Medini je bila jedna zajednica koja im je pomagala i dala im sklonište, te su tako zajednički sačinjavali jednu cjelinu. Pojedinci ove cjeline su bili kao štićenici i našljednici drugima. Muslimani, koji su ostali u Mekki, mogli su steći ta prava međusobnog zaštićivanja i naslеđivanja selenjem iz Mekke.

radili *(međusobno prijateljstvo gajili i jedni druge pomagali)* na zemlji bi se smutnja izrodila *(jer bi nevjernici i pogani činili još veći pritisak),* i nastala bi velika pokvarenost. 74 Koji su vjerovali, iselili se i borili se na Božjem putu i koji su dali skloništa i pomogli, to su pravi i istinski vjernici. Njihovi će grijesi biti oprošteni i postignuti će najveće blagodati. 75 Koji su vjerovali, pa iza toga iselili i borili se s vama, ti su vaši, a koji su po Božjoj Knjizi stupili u rodbinske veze, ti su još bliži jedni drugima.[36]) Zaista Bog svaku stvar savršeno poznaje.

POGLAVLJE: 9

POGLAVLJE TEVBE

OBJAVLJENO U MEDINI, 16 DIJELOVA, 130 AJETA.

SADRŽAJ:

Ovo poglavlje se naziva »Beraet«, a i »Tevbe«. Naziv »Beraet« je dobilo po prvom ajetu. Beraet znači prekidanje svih veza sa poganskim i idolopoklonskim Arapima. Prekidanje svake veze sa idolopoklonstvom je jedan od najvažnijih događaja u historiji Islama. Muslimani su preuzete obaveze po ugovorima do kraja ispunjavali, dok su idolopoklonici i poganska plemena upotrebljavali razne smicalice, da propise ugovora izigravaju. Ova plemena, čim bi uhvatila zgodnu priliku, nastojala bi da zadadu muslimanima teže udarce i da prekrše sklopljene ugovore. Pošto su muslimani udarali na razna nasilja od strane svojih neprijatelja, da bi sačuvali gole živote, bili su prisiljeni uzeti sablju u ruku, ali su po ugovorima preuzete obaveze uvijek najstrožije ispunjavali i usprkos tomu, što su neprijatelji kršili ugovorima preuzete obaveze, oni su nastojali da ostanu vjerni ugovorima. No neprijatelji su stalno kršili ugovorima preuzete obaveze i konačno su muslimani morali ugovor otkazati i poništiti i sve odnose prekinuti. Ovo je u glavnom sadržina ovog poglavlja.

Uistinu ovo i nije neko novo poglavlje. Radi toga na početku ovog poglavlja i nema bismille. Ali kako ovo poglavlje presijeca svaku vezu sa poganima i bavi se jednim vrlo važnim pitanjem, potreba iziskiva da se ovo poglavlje odijeli.

Jasno je da ne treba obrazlagati red ovog poglavlja. Ovo poglavlje u prvom dijelu ističe, kako su neprijatelji trajno kršili ugovore, pa radi toga s njima presijeca svaku vezu, ali se izuzimaju oni, koji su čuvali obaveze preuzete ugovorima i kasnije stupili pod zaštitu muslimana. Ovakova plemena su ostavljena u svojim boravištima i nijesu dirana. Samo ova zgoda je dovoljna da pobije sve izmišljotine neprijatelja

---

[36]) To jest, oni su se međusobno nasleđivali. Nakon osvojenja Mekke, prestalo je to nasleđivanje među Muhadžirima i Ensarijama, koji su se izbratimili prigodom iselenja muslimana iz Mekke svojoj braći u Medinu. Sada se moglo nasleđivati samo po rodbinskoj vezi, a ne i po hidžretskim vezama.

Hazreti Muhammedovih, koji su neosnovano tvrdili, da je On sa sabljom u jednoj ruci, a sa Kur'anom u drugoj, pozivao svakoga i prisilio da primi Islam.

Drugi dio poglavlja objašnjava razloge, radi kojih su muslimani bili riješeni dužnosti da ispunjavaju neke obaveze, koje su ugovorima preuzeli. Obrazlaže da muslimani trebaju da ispunjavaju obaveze prema onima, koji te obaveze poštuju.

Treći dio govori o izbavljanju i spasavanju Ka'be od gadnih i nedoličnih djela, koja su oko nje počinjali idolopoklonici kao i o popravljanju i građenju po Bogu odabranog hrama, te ističe da muslimani trebaju da pokažu najveću požrtvovnost propovijedajući istinu i pozivajući u istinu. Slijedeći dio govori o tome, kako će muslimani biti pobjednici i da neće pobijediti samo arapska plemena, nego upućuje na to, da će biti pobijeđeni i kršćanski narodi, koji se budu digli protiv Islama. Pošto se govorilo o kršćanima, dalje se u slijedećem dijelu ističe kako su se kršćani i Židovi odmaknuli od istinskog vjerovanja u jedinstvo Božje, kako su to učili Božji poslanici. Pri kraju ovog dijela se upućuje na loše uticaje koje su Židovi ostavili među Arapima, kao i to, da su ih poticali da ne posvećuju pažnje takozvanim »zabranjenim mjesecima«. Izuzevši zadnja tri dijela, u ostalim dijelovima se govori o pohodu na Tebuk i prekoravaju se dvoličnici, koji nisu htjeli da se pridruže ovoj vojni, te se kaže, da s njima treba prekinuti svaku duhovnu i zemaljsku vezu. Usprkos susretljivosti, koju su muslimani pokazivali prema munaficima — dvoličnicima, oni su i u devetoj godini po Hidžretu zadržali isti stav prigodom vojne na Tebuku, kao što su to činili i treće godine na Uhudu. Pošto se oni nisu ni malo popravili i stalno su sijali smutnju, muslimanima su date odriješene ruke i dopuštenje da s njima konačno obračunaju, te je došao red i na ovo pitanje, da se konačno uredi.

Zadnja tri dijela ovog poglavlja ističu rezultate i pošljedice, koje su nastale od rada dvoličnika. Radi toga četrnaesti i petnaesti dio govori o istinskim prilikama muslimana, kao i o tome, što oni od svog rada mogu očekivati. Rat nije cilj i svrha muslimanstva. Muslimani su bili prisiljeni da ratuju. Radi toga se u zadnjem dijelu, pošto se govorilo o ugovorima i o ratovanju, ističe, da svaka muslimanska zajednička jedinica mora nastojati da širi i jača islamske istine i da sprema ljude, koji će to provoditi. To je glavni i konačni cilj.

Zadnji dio poglavlja govori o utisku što ga je Kur'an ostavio na muslimane kao i o Hazreti Pejgamberovu djelovanju i njegovoj požrtvovnosti koju je prema Islamu pokazao.

Saglasna su tvrđenja da je ovo poglavlje objavljeno pred neposrednu smrt Božjeg Poslanika u zadnjim danima njegova boravka u Medini. Kod utvrđivanja objave pojedinih ajeta ovog poglavlja vidimo, da su objavljeni u toku devete godine po hidžretu i to prvi ajeti poglavlja su objavljeni krajem devete godine, a najveći dio sredinom iste godine. Prvi ajeti ovog poglavlja su objavljeni u devetoj godini kad su hadžije bile na putu u Mekku da obave dužnost hadždža. Te godine su hadžije otišle u Mekku pod vodstvom hazreti Ebu-Bekira, pa pošto je trebalo te ajete svakome obznaniti, Božji Poslanik je tu tu svrhu, nakon što su hadžije otišle, poslao hazreti Aliju da ih na hadždžu svijetu prouči i obznani.

Zadnji ajeti poglavlja su objavljeni u Mekki i to kad je Božji Poslanik obavljao zadnji Oprosni kadždž.

DIO. 1 — KIDANJE VEZA SA IDOLOPOKLONICIMA.

1 *(O pravovjerni!)* Znajte da Bog i Njegov Poslanik kidaju veze sa onim ljudima između idolopoklonika, sa kojima ste

٩

براءة من الله ورسوله الى الذين عاهدتم من المشركين ﴿٢﴾
فسيحوا في الارض اربعة اشهر واعلموا انكم غير معجزي الله
وان الله مخزي الكافرين ﴿٣﴾ واذان من الله ورسوله الى
الناس يوم الحج الاكبر ان الله بريء من المشركين ﴿٤﴾
ورسوله فان تبتم فهو خير لكم وان توليتم فاعلموا انكم
غير معجزي الله وبشر الذين كفروا بعذاب اليم ﴿٥﴾ الا الذين
عاهدتم من المشركين ثم لم ينقصوكم شيئا ولم يظاهروا عليكم
احدا فاتموا اليهم عهدهم الى مدتهم ان الله يحب المتقين ﴿٦﴾
فاذا انسلخ الاشهر الحرم فاقتلوا المشركين حيث وجدتموهم
وخذوهم واحصروهم واقعدوا لهم كل مرصد فان تابوا و
اقاموا الصلوة واتوا الزكوة فخلوا سبيلهم ان الله غفور

رحيم ﴿٧﴾ وان احد من المشركين استجارك فاجره حتى
يسمع كلام الله ثم ابلغه مامنه ذلك بانهم قوم لا يعلمون
﴿٨﴾ كيف يكون للمشركين عهد عند الله وعند رسوله
الا الذين عاهدتم عند المسجد الحرام فما استقاموا لكم فاستقيموا
لهم ان الله يحب المتقين ﴿٩﴾ كيف وان يظهروا عليكم لا يرقبوا
فيكم الا ولا ذمة يرضونكم بافواههم وتابى قلوبهم و
اكثرهم فاسقون ﴿١٠﴾ اشتروا بايات الله ثمنا قليلا فصدوا
عن سبيله انهم ساء ما كانوا يعملون ﴿١١﴾ لا يرقبون في مؤمن
الا ولا ذمة واولئك هم المعتدون ﴿١٢﴾ فان تابوا واقاموا الصلوة
واتوا الزكوة فاخوانكم في الدين ونفصل الايات لقوم
يعلمون ﴿١٣﴾ وان نكثوا ايمانهم من بعد عهدهم وطعنوا

ugovore pravili.[1]) 2 *(Vi idolopoklonici)* hodite u punoj sigurnosti četiri mjeseca po zemlji. *(Ne mislite, da ste radi ovog roka koji vam je dan, ostavili nemoćnim Allaha).* Znajte, da Boga nijeste ostavili nemoćnim i da Bog ponizuje nevjernike. 3 — 4 Neka je poznato od Boga i Njegova Poslanika svijetu, na dan Velikog

---

1) Ako se ovaj ajet zajednički uči sa slijedećim ajetima, a naročito sa četvrtim ajetom, onda se potpuno razumije da se odnosi na one idolopoklonike koji su kršili ugovore, nijesu pazili na odredbe tih ugovora i u svakoj prilici nastojali da te ugovore izigraju. Uistinu arapski idolopoklonici su prekršili sve ugovore, koje su sa muslimanima sklopili (8:57). Usprkos takovom postupku sa njihove strane, muslimani su ponovno s njima sklopili ugovore (8:62). Ali konačno je nestalo mogućnosti da se na njih naslanja. Radi toga je sa ovakim idolopoklonicima trebalo razvrgnuti ugovore. Hazreti Alija je ovo objavio u Mekki devete godine za vrijeme hadždža. Uz to se nijedan poganin nije smio upustiti u Ka'bu, niti im se smjelo dozvoliti, da posve goli oko Ka'be ophode. Također je rekao da se odredbe ugovora imaju potpuno izvršavati.

hadždža *(hadždži ekber)*,[2]) da se Bog i Njegov Poslanik odriču idolopoklonika. Ako se pokajete *(vi pogani)* i obratite se, biće vam bolje, a ako glavu okrenete, znajte, da Boga nijeste učinili nemoćnim. Nagovijesti nevjernicima strašnu i užasnu kaznu. 5 Samo oni idolopoklonici, sa kojima ste sklopili ugovor, pa ga nisu kršili, niti je iko prema vama neprijateljski postupao, onda ispunite i održite ugovor s njima, do određenog roka. Zaista Bog voli one, koji se čuvaju *(i ne krše ugovore)*.[3]) 6 Kada prođu zabranjeni mjeseci,[4]) ubite idolopoklonike gdje god ih nađete. Zarobite ih, hapsite ih i dočekujte ih na putevima kuda prolaze. Ako se pokaju, pa budu klanjali i davali zekat, onda ih pustite na miru. Bog je milostiv i oprašta.[5]) 7 Ako neko od idolopoklo-

---

[2]) Dan Velikog hadždža ili »hadždži-ekber« je deveti ili deseti dan mjeseca Zilhidždžeta. Toga dana se hadžije iskupe na Mini i Arefatu (Razija).

[3]) Samo su bila dva plemena, koja su ispunjavala obaveze preuzete ugovorima i to: Damra i Kanana. (Ebu-Hajjan i Razija). Ovaj ajet posve otvoreno ističe, da muslimani nijesu stupali u borbu sa idolopoklonicima radi vjere, nego radi toga, što su oni kršili ugovore, bili su prisiljeni da se brane. Jedan kršćanski kritičar kaže, da su muslimani samo sa sabljom svoje neprijatelje privodili u krilo Islama. Taj kritičar je Wherri. Da su muslimani sa idolopoklonicima ratovali radi toga, da ih obrate na Islam, onda ni jedan idolopoklonik se ne bi mogao izuzeti. U istinu uzrok novom ratu je uvijek bio političke prirode. Pogani su svoje ugovore kršili. Kad bi bio vjerski uzrok po srijedi, onda bi bilo logično da se među poganima ne pravi nikakve razlike.

[4]) Idolopoklonici kojima se daje rok, to su oni, koji su kršili ugovore. Pošto prođe rok, prema njima se imaju upotrijebiti sredstva kažnjavanja i zastrašivanja.

[5]) Ovaj propis, koji je istaknut u ovom ajetu, dao je povoda, da se protiv Islama iznesu i napišu izvjesne publikacije. Prema ovim napisima je muslimanstvo svoje neprijatelje ostavilo da bira dva puta: ili da prime Islam ili da od sablje poginu. Ovo je tvrdnja, koja nema nikakva temelja. Prvi dio ajeta govori o idolopoklonicima, koji su sve ugovore sa muslimanima prekršili i prema njima na razne načine pokazivali svoje neprijateljstvo. Pogrešno je govoriti i tvrditi da se tu govori o svima idolopoklonicima. Idolopoklonici o kojima se ovdje govori, to su oni, koji su u više navrata kršili ugovore i muslimanima mnogo štete nanijeli. Radi toga je, za održavanje sigurnosti i poretka, ovakove trebalo ubiti, zarobiti i uhapsiti. Ova je kazna odgovarala počinjenim djelima. Oni su bili toliko ustrajni u neodržavanju zadane riječi da nije više ostalo nimalo mogućnosti, da im se vjeruje. Nije preostalo drugo, nego da se kazne. Osim toga, kad bi ovako iskvareni elementi unišli u muslimansku bratsku zajednicu, bili bi u stanju da čitav poredak izvrnu i da se tako spase od zaslužene kazne. Muslimani su ipak opraštali ovim zločincima, koji

nika zatraži zaštite kod tebe, zaštiti ga i podaj mu roka, da čuje riječi Božje. Zatim ga pošalji i skloni ga na sigurno mjesto.[6]) Oni su narod, koji ne zna.

DIO. 2 — UZROK KIDANJA VEZA SA IDOLOPOKLONICIMA.

8 Kako može biti nekog ugovora za idolopoklonike kod Boga i Njegovog Poslanika? Drugo su oni, koji su s vama ugovor sklopili kod Mesdžidi Harama. Dok se oni prema vama ispravno drže, i vi se prema njima ispravno držite. Zaista Bog voli one, koji se čuvaju *(da ugovor prekrše)*.[7]) 9 *(Kakvi mogu biti ugovori idolopoklonika?)* Čim uhvate priliku, da bi vas mogli pobijediti i nadvladati, onda niti paze na rodbinske veze, niti na obaveze, koje su ugovorima preuzeli. Hoće da vas lijepim riječima zadovolje, ali im to srca neće. Većina su ih nevaljalci. 10 Zamjenjuju dokaze i znakove Božje za neznatnu cijenu i odvraćaju ljude od Njegovog puta. Zaista je ružno, što oni rade. 11 Oni ne paze kod jednog pravovjernog ni na rodbinske veze, ni na propise ugovora. To su oni, koji su prekoračili granice.[8]) 12 Ako se pokaju, budu klanjali namaz i dijelili zekat, onda su vam oni braća po vjeri. Mi posve jasno i otvoreno tumačimo Naše dokaze ljudima, koji znaju. 13 Ako oni prekrše svoje zakletve nakon ugovora svojih i vašu vjeru budu napadali, onda udrite vođe nevjerstva,

---

bi se pokajali. Radi toga ovaj ajet i svršava sa riječima: »Zaista Bog oprašta i milostiv je«. Ovdje treba svratiti naročitu pažnju na činjenicu, da se ovdje govori samo o primanju Islama. Idolopoklonici kako su varali muslimane sklapajući ugovore s njima i kršeći ih, mogli su ih prevariti i stim što su formalno primili Islam. Zato se od njih tražilo, da se potpuno izmijene i da se poprave. Radi toga se od njih zahtijevalo, da stupajući u Islam klanjaju i dijele zekat. Slijedeći ajeti ovo pitanje potpuno rasvjetljavaju.

[6]) Ovaj ajet posve otvoreno kaže, da se idolopoklonici i drugi nevjernici ne mogu ubijati radi svoje vjere. Pošto je hazreti Alija oglasio ovo poglavlje Tevbe, jedan od idolopoklonika ga je zapitao, da li će biti ubijen jedan poganin ako pođe da potraži Božjeg Poslanika, da ga vidi ili da neki posao s njim svrši. Hazreti Alija mu je odgovorio, da neće biti ubijen i proučio mu je ovaj ajet.

[7]) Ovdje se ističe zašto muslimani otklanjaju i poništavaju te ugovore sa idolopoklonicima, a slijedeći ajet to još jasnije ističe.

[8]) Kad bi idolopoklonicima dopao koji musliman, oni ne bi pazili ni na kakvo pravo, niti bi se držali ikakvih propisa. Jedino bi se mogao spasiti bijegom.

فِي دِينِكُمْ فَقَاتِلُوا أَئِمَّةَ الْكُفْرِ إِنَّهُمْ لَا أَيْمَانَ لَهُمْ لَعَلَّهُمْ
يَنتَهُونَ ﴿١٢﴾ أَلَا تُقَاتِلُونَ قَوْمًا نَّكَثُوا أَيْمَانَهُمْ وَهَمُّوا بِإِخْرَاجِ
الرَّسُولِ وَهُم بَدَءُوكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ أَتَخْشَوْنَهُمْ فَاللَّهُ أَحَقُّ أَن تَخْشَوْهُ
إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿١٣﴾ قَاتِلُوهُمْ يُعَذِّبْهُمُ اللَّهُ بِأَيْدِيكُمْ
وَيُخْزِهِمْ وَيَنصُرْكُمْ عَلَيْهِمْ وَيَشْفِ صُدُورَ قَوْمٍ مُّؤْمِنِينَ ﴿١٤﴾
وَيُذْهِبْ غَيْظَ قُلُوبِهِمْ وَيَتُوبُ اللَّهُ عَلَىٰ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ
حَكِيمٌ ﴿١٥﴾ أَمْ حَسِبْتُمْ أَن تُتْرَكُوا وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا
مِنكُمْ وَلَمْ يَتَّخِذُوا مِن دُونِ اللَّهِ وَلَا رَسُولِهِ وَلَا الْمُؤْمِنِينَ
وَلِيجَةً وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾ مَا كَانَ لِلْمُشْرِكِينَ أَن يَعْمُرُوا
مَسَاجِدَ اللَّهِ شَاهِدِينَ عَلَىٰ أَنفُسِهِم بِالْكُفْرِ أُولَٰئِكَ حَبِطَتْ
أَعْمَالُهُمْ وَفِي النَّارِ هُمْ خَالِدُونَ ﴿١٧﴾ إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ

jer za njih nema zaštite ni ugovora, da bi se tako oni prošli i od gadnih djela sustegli.[9]) 14 Zar se vi nećete boriti protiv neprijatelja, koji krše svoje zakletve i nastoje, da prognaju Poslanika, a oni su prvi sa neprijateljstvom počeli? Zar se vi njih bojite? Pa priličnije je, da se vi Boga bojite, ako ste pravi vjernici. 15 Borite se s njima! Bog će ih kazniti sa vašim rukama. Poniziće ih i pomoći će vas protiv njih i napuniti radošću grudi pravovjernih. 16 Odstraniće mržnju sa njihovih srdaca, a Bog prima pokajanje, od koga hoće. Bog sve zna *(šta se radi)* i sve sa mudrošću upravlja. 17 Zar vi mislite, da ćete biti ostavljeni *(da vam se neće narediti, da se i borite)* i da Bog ne zna one, koji se između vas požrtvovno bore. Oni *(pravi borci)* neće uzeti za svog pravog prijatelja drugog, osim Boga, Njegova Poslanika i prave vjernike. Allah zna šta vi radite.

DIO. 3 — IDOLOPOKLONICI I PO BOGU ODABRANI HRAM.

18 Idolopoklonici nemaju prava da posjećuju i popravljaju Božje hramove,[10]) dok su oni sami svjedoci svoga nevjerovanja.

---

[9]) Naročito treba ovdje svratiti pažnju, jer se kaže, da treba stupiti u borbu sa vođama nevjerstva. Ovi, pošto prekrše ugovor, javno napadaju na Islam. Radi toga se dopušta da ovi budu izvrgnuti kazni.

[10]) Od Božjeg hrama se misli po Bogu odabrani hram u Mekki. Ovo nam potvrđuje i to što se on naziva Mesdžidi-haram. Mesdžidi-haram je dugo vremena ostao u rukama idolopoklonika. Oni su u njemu ostali, hodočastili ga i popravljali ga. Sa osvojenjem Mekke Ka'ba je očišćena od kumira. Radi toga idolopoklonici nijesu više imali nikakvih veza sa ovim hramom u kome se slavilo jednoboštvo. Odstranjena je pomoć, koju su od kumira očekivali.

مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَخْشَ
إِلَّا اللَّهَ فَعَسَىٰ أُولَٰئِكَ أَنْ يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ ﴿١٨﴾ أَجَعَلْتُمْ
سِقَايَةَ الْحَاجِّ وَعِمَارَةَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ كَمَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ وَجَاهَدَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا يَسْتَوُونَ عِنْدَ اللَّهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي
الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٩﴾ الَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ
اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ أَعْظَمُ دَرَجَةً عِنْدَ اللَّهِ وَأُولَٰئِكَ هُمُ
الْفَائِزُونَ ﴿٢٠﴾ يُبَشِّرُهُمْ رَبُّهُمْ بِرَحْمَةٍ مِنْهُ وَرِضْوَانٍ وَجَنَّاتٍ
لَهُمْ فِيهَا نَعِيمٌ مُقِيمٌ ﴿٢١﴾ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ
أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٢٢﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا آبَاءَكُمْ وَإِخْوَانَكُمْ
أَوْلِيَاءَ إِنِ اسْتَحَبُّوا الْكُفْرَ عَلَى الْإِيمَانِ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ
فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٢٣﴾ قُلْ إِنْ كَانَ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ

Sva su im njihova djela beskorisna. Oni će vječno u paklu ostati. 19 Božje hramove će podizati samo onaj, koji vjeruje u Boga i u Sudnji dan, koji klanja, zekat dijeli i samo se Boga boji. Eto to su možda oni, koji su upućeni na pravi put. 20 Zar vi smatrate, da je napajanje hadžija vodom i čuvanje Mesdžidi-Harama, kao onaj koji vjeruje u Boga, u Sudnji dan i bori se na Božjem putu? Ovi kod Boga ne mogu biti jednaki. Bog neće uputiti silnike na pravi put. 21 Koji su vjerovali, iselili se i borili na Božjem putu sa imecima svojim i dušama svojim, kod Boga imaju veliki položaj. To su sretnici, koji su svoj cilj postigli. 22 Obradovaće ih *(ove pravovjerne)* Gospodar njihov, sa Svojom milosti, zadovoljstvom i rajskim vrtovima. Oni će u njima uživati najčišće užitke, koji će im vječno biti darovani. 23 Oni će tu vječno boraviti. A kod Boga ima još većih nagrada. 24 O vjernici! Ne uzimajte očeve vaše i braću vašu za zaštitnike i prijatelje, ako oni više vole nevjerstvo nego pravu vjeru. Ko njih uzme za zaštitnike između vas, neka je siguran, da je sebi nasilje počinio. 25 Reci: Ako su vam vaši očevi, vaši sinovi, vaša braća, vaše žene, vaše porodice, imetci koje ste stekli, trgovina za koju se bojite, da se ne umanji i stanovi, koji vam pružaju zadovoljstvo, miliji od Boga i Njegova Poslanika i borbe na Njegovom putu, onda iščekujte, dok dođe Božja odredba. Bog neće uputiti nevaljalce na pravi put.[11])

[11]) Pravi i istinski musliman može imati bogatstva, može trgovati i posjedovati velebne palače. Ali ovo sve ne smije ga ni za jedan čas odvratit od Boga, Božjeg puta i borbe na ovom putu. Naprotiv pravi musliman se neće ustegnuti od toga, da sve to žrtvuje na Božjem putu.

DIO. 4 — ISLAM ĆE BITI POBJEDNIK.

26 Bog vas je pomogao na mnogim teškim mjestima, i u danu Hunejnskom, kad vam je godilo vaše mnoštvo, ali vam to mnoštvo nije ništa koristilo, a zemlja vam je, koliko god je bila široka, postala tijesna, pa ste se konačno poraženi vratili.[12]) 27 *(Pošto ste toga dana bili poraženi)*, Bog je dao Svome Poslaniku i pravovjernima smirenost i odlučnost. I poslao je vojsku, koju niste vidjeli.[13]) Kaznio je nevjernike *(porazivši ih)*, i to je bila kazna za nevjernike. 28 Zatim Bog prima iza toga pokajanje čije hoće.[14]) Bog oprašta i milostiv je. 29 O pravovjerni! Idolopoklonici su nečisti ljudi *(jer rade ružna i bezstidna djela i oko Ka'be posve goli obilaze)*. Poslije ove godine neka se ne približuju Mesdžidi-Haramu. Ako se budete bojali siromaštva, Bog će vas obogatiti, ako bude htio.[15]) Bog sve zna i mudro

---

U ovom pravcu postoji velika razlika između Kur'ana i Indžila. Indžil sticanje imetka smatra ružnim, ali Kur'an ne smatra ružnim ako se jedan čovjek trudi da radi i da postane bogat. Samo Kur'an ne dozvoljava i smatra ružnim, ako bogatstvo čovjeka zaslijepi, pa da ne izvršava svojih dužnosti i ne osjeća odgovornosti za počinjena djela. Nije cilj steći bogatstvo, nego ono mora da posluži kao sredstvo za postizavanje visokih ciljeva i zadataka.

[12]) Vojna na Hunejnu dogodila se u istoimenoj dolini, koja je udaljena od Meke tri milje, osme godine po hidžretu. Muslimani su bili brojčano nadmoćniji od pogana. Neprijateljska vojska koju su sačinjavali plemena Sekif i Hevazin brojila je četiri hiljade ratnika. Kaže se da je muslimana bilo 12.000 boraca. Brojčana snaga je muslimane zavela. Ali vješti neprijateljski strijelci su natjerali u bijeg one, kojima je imponirala brojčana snaga. I ako su ovi bili poraženi, Božji Poslanik je ustrajao i sam je prvi na neprijatelja navalio, a onda su ga slijedili muslimani i tako su izvojevali pobjedu.

[13]) Od vojnika koje nijesu vidjeli, misle se anđeli (Razija). Kako je to objašnjeno u trećem i osmom poglavlju, oni su muslimanima dali snage i odvažnosti i srce im osmjelili. Zato se kaže da su to vojnici, koje nijesu vidjeli. Muslimani ih nijesu vidjeli, ali su ih njihova srca osjetila.

[14]) Ovim se ukazuje na zarobljenike plemena Hevazin. Ovih je bilo hiljadu, ali Božji Poslanik ih je sve oslobodio.

[15]) Za vrijeme hadždža ili hodočašća bi se svi Arapi iskupljali u Mekki, pa pošto se tom prilikom u velikoj mjeri trgovalo, Mekka je bila vrlo važno trgovačko središte. Pošto je mušrićima bilo zabranjeno posjećivanje i približavanje Ka'bi, trgovina je radi toga bila zaustavljena. Ali preokret koji je Islam htio da provede, ovome nije davao nikakve važnosti. Usprkos tomu svemu, muslimani su napredovali i oslanjali se na Božju pomoć.

وإخوانكم وأزواجكم وعشيرتكم وأموال اقترفتموها
وتجارة تخشون كسادها ومساكن ترضونها أحب إليكم من
الله ورسوله وجهاد في سبيله فتربصوا حتى يأتي الله بأمره
والله لا يهدي القوم الفاسقين ﴿٢٥﴾ لقد نصركم الله في
مواطن كثيرة ويوم حنين إذ أعجبتكم كثرتكم فلم تغن
عنكم شيئا وضاقت عليكم الأرض بما رحبت ثم وليتم
مدبرين ﴿٢٦﴾ ثم أنزل الله سكينته على رسوله وعلى المؤمنين
وأنزل جنودا لم تروها وعذب الذين كفروا وذلك
جزاء الكافرين ﴿٢٧﴾ ثم يتوب الله من بعد ذلك على
من يشاء والله غفور رحيم ﴿٢٨﴾ يا أيها الذين آمنوا
إنما المشركون نجس فلا يقربوا المسجد الحرام بعد عامهم

هذا وإن خفتم عيلة فسوف يغنيكم الله من فضله
إن شاء إن الله عليم حكيم ﴿٢٩﴾ قاتلوا الذين لا يؤمنون
بالله ولا باليوم الآخر ولا يحرمون ما حرم الله ورسوله
ولا يدينون دين الحق من الذين أوتوا الكتاب حتى يعطوا
الجزية عن يد وهم صاغرون ﴿٣٠﴾ وقالت اليهود عزير ابن الله
وقالت النصارى المسيح ابن الله ذلك قولهم بأفواههم
يضاهئون قول الذين كفروا من قبل قاتلهم الله أنى يؤفكون
﴿٣١﴾ اتخذوا أحبارهم ورهبانهم أربابا من دون الله والمسيح
ابن مريم وما أمروا إلا ليعبدوا إلها واحدا لا إله إلا هو سبحانه
عما يشركون ﴿٣٢﴾ يريدون أن يطفئوا نور الله بأفواههم ويأبى
الله إلا أن يتم نوره ولو كره الكافرون ﴿٣٣﴾ هو الذي

upravlja. 30 Borite se sa onima, koji ne vjeruju Boga i Sudnjeg dana, koji ne drže da je zabranjeno, što su zabranili Bog i Njegov Poslanik i koji ne vjeruju pravu vjeru, između onih, kojima je bila Knjiga dana, sve dok šiju ne sagnu i ne pokore se, da plaćaju danak.[16])

---

[16]) Pošto je zadnja riječ rečena o ratovima, koji su vođeni sa arapskim poganima, došao je red i na one, kojima je Objava slana. Židovi su sudjelovali u svim pothvatima, koji su išli zatim da Islam unište. Sada je došao red i na bizantinsko carstvo, koje je uputilo svoje vojne snage da se bore sa muslimanima i za to su se muslimani spremili na vojnu na Tebuku. Cilj je bio bizantinskih kršćana, muslimane podvrgnuti svojoj vlasti, pa se i ističe kako trebaju muslimani postupati da ih pobijede. Kur'an neće da prisili pogane da prime Islam, niti da kršćane podvrgne vlasti muslimana, dok ovi ili nastoje da Islam unište ili da muslimane zarobe. Radi toga prema svima treba postupati onako, kako su oni svoj postupak udesili prema Islamu i muslimanima.

Ovaj ajet tumači kako oni, kojima je objavljena knjiga ne vjeruju Boga, Sudnji dan, niti će da prime prave vjere. Oni ne poznaju savršena Božja svojstva, niti mogu da shvate pravu suštinu Sudnjeg dana. Dignuti se protiv ovih je uvjet, da oni napadnu i navale (2:190). Božji Po-

DIO. 5 — UDALJIVANJE ŽIDOVA I KRŠĆANA OD ISTINE.

31 Židovi vele: Uzejir je božji sin,[17]) a kršćani vele: Mesih je božji sin. To su riječi koje im na usta izlaze. Oni oponašaju riječi nevjernika, koji su još prije njih bili *(i govorili da su anđeli božje kćeri)*. Bog ih je prokleo. Kako udešavaju laži i okreću glavu *(od pravog puta)*. 32 Oni uzimaju i smatraju za bogove,[18]) mjesto Allaha, svećenike i kaluđere svoje i Mesiha sina Merjemina. A njima je naređeno, da se samo jednom Bogu klanjaju. On je samo jedan i jedini Bog. Slavljen je On, uzvišen i čist od drugova, koje Mu oni pripisuju. 33 Oni hoće, da svojim ustima ugase i utrnu svjetlo Božje. A Bog hoće da Svoje svjetlo samo upotpuni i usavrši,[19]) pa makar se to nevjernicima i ne sviđalo! 34 On je poslao Svoga Poslanika sa uputom i istinskom vjerom, da s njom pobijedi i nadvlada sve vjere, pa makar se to i ne sviđalo poganima.[20]) 35 O vjernici! *(Znajte)*, mnogi židovski

---

slanik je sa Arapima ratovao samo onda kada su se oni digli sa oružjem da unište Islam. Kad su kršćani opremili svoju vojsku da Arabiju zauzmu, trebalo se onda spremiti protiv njih i čim su vidjeli da je neprijatelj krenuo, trebali su iskoristiti priliku i na njega navaliti.

17) Muslimanski pisci bilježe, da je jedna židovska sekta Uzejira uzdigla i uzvisila do božanstva. Kastalanija također piše, da je bila ovakova jedna židovska sekta. I židovi ovo ne poriču. Kur'an ovo samo ovdje spominje, kad govori o onome što kršćani kažu za Hazreti Isaa. Među židovima takozvani Talmudovci o Uzejiru govore sa velikim uveličavanjem. Među vjerovjesnicima izraelićanskim se Uzejiru odaje veliko poštovanje i kažu, da Musa nije donio vjerozakona, da bi ga bio Uzejir donio i objavio. U »židovskoj enciklopediji« na engleskom jeziku se kaže, da je Uzejir u stvarima vjerozakona najpouzdanija ličnost, a onda se kaže, da se mnoge vjerozakonske ustanove njemu pripisuju.

18) Mnogi komentari kažu, da se sa ovim hoće istaknuti, da oni ove nisu stvarno proglasili bogovima, nego da priznaju kod njih božansku nepogrešivost i tako ih uzdižu na ovako visok položaj.

19) Ovaj ajet nagovještava da će Islam pobijediti usprkos velikom neprijateljstvu i otporu od strane židova i kršćana. Najjasniji i najjači dokaz je tomu što Islam svaki dan ovaj otpor sve jače suzbija.

20) Privremeni politički uspjesi koje postignu sljedbenici jedne vjere protiv drugih, ne znače da su oni i u vjeri pobijedili. Ali mnogi kršćani hoće da kažu, ako kršćanski narodi postignu političke uspjehe, da je to znak i vjerske nadmašivosti. To je pogrešno. Uistinu islamski principi malo po malo čitav svijet osvajaju, pa i najnapredniji narodi svjesno ili nesvjesno ove principe prihvaćaju i primaju. Suprotno ovome vjerovanje u Isaovo božanstvo kao i njegovo otkupljenje ljudskih grijeha prolijevanjem njegove krvi i spašavanje od grijeha počinje sve više i više

أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ
وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ ﴿٣٣﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ كَثِيرًا مِّنَ الْأَحْبَارِ
وَالرُّهْبَانِ لَيَأْكُلُونَ أَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَيَصُدُّونَ عَن
سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يُنفِقُونَهَا
فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُم بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٣٤﴾ يَوْمَ يُحْمَىٰ عَلَيْهَا
فِي نَارِ جَهَنَّمَ فَتُكْوَىٰ بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوبُهُمْ وَظُهُورُهُمْ
هَٰذَا مَا كَنَزْتُمْ لِأَنفُسِكُمْ فَذُوقُوا مَا كُنتُمْ تَكْنِزُونَ ﴿٣٥﴾
إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِندَ اللَّهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا فِي كِتَابِ اللَّهِ يَوْمَ
خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرُمٌ ذَٰلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ
فَلَا تَظْلِمُوا فِيهِنَّ أَنفُسَكُمْ وَقَاتِلُوا الْمُشْرِكِينَ كَافَّةً كَمَا
يُقَاتِلُونَكُمْ كَافَّةً وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ ﴿٣٦﴾ إِنَّمَا النَّسِيءُ

učenjaci i *(kršćanski)* svećenici sigurno jedu nepravedno svjetska dobra i imetke i odvraćaju svijet od pravog Božjeg puta. Sakupljaju zlato i srebro i ne žrtvuju ga na Božjem putu. Nagovijesti im, da će biti kažnjeni užasnom i strašnom kaznom.[12]) 36 Oni će *(radi toga, što su ovako sakupljali zlato i srebro),* tada biti prženi vatrom paklenskom, pa će im tom vatrom biti spaljena čela njihova, strane njihove i leđa njihova. *(Reći će im se):* Ovo vam je zato, što ste to za sebe sakupljali. Patite radi toga, što ste sakupljali.[22]) 37 Broj mjeseci je dvanaest kod Boga, tako je zapisano i u Božjoj Knjizi, a tako je odkako je Bog stvorio nebo i zemlju. Između ovih su četiri zabranjena mjeseca, *(i ne narušite svetost ovih mjeseci).* To je utvrđen zakon i vjerovanje. U ovim mjesecima ne činite sebi nasilja.[23]) I sa svima idolopoklonicima se borite onako, kako se

---

da nestaje, blijedi i iščezava. Vjerovanje u jedinstvo Božje svaki dan sve više i više otvara srca i ovo visoko kur'ansko nagovještavanje se ostvaruje i utvrđuje.

[21]) Islam ne smatra ružnim sakupljanje imetka. Imetak Islam osuđuje i smatra ga ružnim ako se on sakuplja na jednu gomilu i ne troši se u cilju da istina pobijedi i da se njim čovječanstvu koristi. Ako se novci ne troše za opće svrhe čovječanstva, oni donose štetu, a tu štetu osjeća i pojedinac i zajednica.

[22]) Kojima je cilj sakupljanje zlata i srebra, pa da nepravedno jedu tuđi imetak i da odvraćaju ljude od pravog puta, zaslužuju potpuno kaznu, koju ovdje Kur'an ističe.

[23]) Arapi su hadždž ili hodočašće običavali ostavljati za kasnije, pošto bi vrijeme hadždža prošlo. Vidi slijedeći ajet. Cilj je Arapa bio da ispune sunčanu godinu, ili produživši zabranjene mjesece, da spriječe ratovanje. Radi ovog produžavanja su mnogi štetu trpili.

254 سورة التوبة ٢٠١

زيادة في الكفر يضل به الذين كفروا يحلونه عاما و
يحرمونه عاما ليواطئوا عدة ما حرم الله فيحلوا ما حرم الله
زين لهم سوء أعمالهم والله لا يهدي القوم الكافرين ﴿٣٧﴾
يا أيها الذين آمنوا ما لكم إذا قيل لكم انفروا في سبيل الله
اثاقلتم إلى الأرض أرضيتم بالحياة الدنيا من الآخرة فما
متاع الحياة الدنيا في الآخرة إلا قليل ﴿٣٨﴾ إلا تنفروا
يعذبكم عذابا أليما ويستبدل قوما غيركم ولا تضروه
شيئا والله على كل شيء قدير ﴿٣٩﴾ إلا تنصروه فقد نصره
الله إذ أخرجه الذين كفروا ثاني اثنين إذ هما في الغار
إذ يقول لصاحبه لا تحزن إن الله معنا فأنزل الله سكينته
عليه وأيده بجنود لم تروها وجعل كلمة الذين كفروا

i oni svi s vama bore.[24]) Znajte, da je Bog sa onima, koji se boje i čuvaju. 38 Prometanje *(zabranjenih mjeseci),* je samo uvećano nevjerstvo.[25]) Nevjernici sa ovim idu u još veću zabludu. *(Kako im se sviđa, tako i rade).* Jedne godine *(prometanje zabranjenih mjeseci)* dozvoljavaju, a druge godine to smatraju zabranjenim, da tako izjednače broj mjeseci, koje je Allah učinio zabranjenim, pa čine dopuštenim, što je Bog zabranio. Sviđaju im se nevaljala djela njihova. Allah neće nevjernike uputiti na pravi put.

DIO. 6 — POHOD NA TEBUK.

39 O vjernici! Šta vam je, kad vam se kaže, izađite i stupite u borbu na Božjem putu, *(vi oklijevate)* i ostajete kao da ste za zemlju prikovani. Zar ste vi zadovoljniji sa zemaljskim životom, nego sa životom u vječnosti. Užitak i korist u zemaljskom životu je, prema onom u

---

[24]) U »zabranjenim mjesecima« (to jest redžeb, zil-ka'de, zil-hidždže i muharrem) je bilo zabranjeno ratovati. Ali su pogani kršili svetost ovih mjeseci i ratovali su sa muslimanima, a onda su i muslimani bili prisiljeni ratovati. U ajetu se kaže: ratujte sa svima idolopoklonicima. Svi idolopoklonici su se bili ujedinili protiv muslimana, zato su i muslimani bili prisiljeni da zauzmu isti stav.

[25]) Prometanje se u Kur'anu nazivlje »Nesiun«. Mnogi komentatori ovu riječ prevode sa »prometati«. Iz ovoga se razumije prometanje zabranjenih mjeseci, koje su Arapi vršili. Oni su obične mjesece smatrali zabranjenim, a zabranjene mjesece običnim (Razija). Po nekim komentatorima riječ »nesiun« znači »dodavati«, to jest Arapi bi u svake četiri godine po jednoj godini dodali jedan mjesec (Ebu-Hajjan). Pošto mjeseci zil-kade, zil-hidždže i muharrem kao zabranjeni mjeseci dolaze jedan iza drugog, to bi se Arapima oduljilo, jer nijesu mogli krvi prolijevati i ratovati, pa bi zato muharrem proglasili običnim mjesecom a safer bi učinili zabranjenim.

vječnosti, neznatna i vrlo malena.[26]) 40 Ako vi ne stupite i ne izađete u borbu, Bog će vas strašnom kaznom kazniti. Mjesto vas će dovesti jedan drugi narod i vi mu nećete moći ništa naškoditi. Bog je moćan, da sve učini.[27]) 41 Ako ga *(Poslanika)* vi nećete pomoći, Bog ga je pomogao, kada su ga protjerali *(iz njegovog rodnog grada)* nevjernici, a bila su ih samo dvojica drugova. Kada su bili u pećini *(na brdu Sevr)* on *(Poslanik)* je rekao svome drugu: »Ne boj se i ne žalosti se! Bog je s nama!«[28]) Bog mu je dao prisutnost duha i smirenost i učvrstio ga je sa vojskom, koju vi ne vidite. I učinio je riječ nevjerničku niskom i poraženom, a Božja Riječ je pobijedila i uzvisila se. Bog je moćan i mudar. 42 Izađite lahki i teški[29]) i borite se sa imetcima vašim i dušama vašim na Božjem putu! To vam je bolje, ako vi to znate. 43 Kad bi to bila kakva laka zarada i blizak put, oni bi te slijedili. Ali put, na koji se ide sa poteškoćama, njima je dalek.[30]) I oni se Bogom zaklinju: »Kad bi smo mogli sigurno bi s vama zajedno izašli!« Oni sami sebe uništavaju. A Bog zna da oni lažu.

---

[26]) Govori se o vojni na Tebuku. Ovaj pohod se dogodio polovicom devete hidžretske godine. Moralo se ustati protiv prijetećeg držanja Bizantinaca. Spremiti vojsku protiv snažne Bizantije bilo je teško i tome su na putu stajale mnoge zapreke. Imami Razija kao glavne smetnje nabraja: 1) Vladala je velika suša; 2) Put koji je trebalo prevaliti do Sirije bio je vrlo dalek; 3) Bilo je vrijeme berbe; 4) Vladala je velika vrućina; 5) Bizantinska vojska je bila vrlo jaka. Ovim nevoljama se još pridružio i izdajnički pokret dvoličnika. Ali muslimani se ni na što nisu obazirali i oko Božjeg Poslanika se okupila jedna jaka sila od 30.000 ljudi.

[27]) Sa ovim kao i slijedećim ajetom se govori o onim muslimanima, koji su oklijevali da se odazovu pozivu Božjeg Poslanika.

[28]) Ovaj ajet upućuje na selenje Božjeg Poslanika iz Mekke. Tada je Božji Poslanik bio prisiljen da se skloni u jednu pećinu na brdu Sevr. U tu pećinu se sklonio zajedno sa hazreti Ebu-Bekirom. Na ovaj način Svemogući Bog muslimanima kazuje, kako nije napustio Svoga Poslanika ni onda, kad je bio samo sa jednim drugom i kad su se svi njegovi neprijatelji bili digli protiv njega.

[29]) Naoružani i nenaoružani.

[30]) Tebuk se nalazi na pola puta između Medine i Sirije. Arapi su bili navikli da ratuju po bližim mjestima svoje domovine. Radi toga su od ovog dalekog puta oklijevali oni, kod kojih vjera nije bila čvrsta.

الجزء العاشر

٢٠٠ ١٠ 255

السفلى وكلمة الله هي العليا والله عزيز حكيم ﴿٤٠﴾ انفروا
خفافا وثقالا وجاهدوا بأموالكم وأنفسكم في سبيل
الله ذلكم خير لكم إن كنتم تعلمون ﴿٤١﴾ لو كان عرضا
قريبا وسفرا قاصدا لاتبعوك ولكن بعدت عليهم
الشقة وسيحلفون بالله لو استطعنا لخرجنا معكم يهلكون
أنفسهم والله يعلم إنهم لكاذبون ﴿٤٢﴾ عفا الله عنك لم
أذنت لهم حتى يتبين لك الذين صدقوا وتعلم الكاذبين
﴿٤٣﴾ لا يستأذنك الذين يؤمنون بالله واليوم الآخر أن يجاهدوا
بأموالهم وأنفسهم والله عليم بالمتقين ﴿٤٤﴾ إنما يستأذنك
الذين لا يؤمنون بالله واليوم الآخر وارتابت قلوبهم فهم
في ريبهم يترددون ﴿٤٥﴾ ولو أرادوا الخروج لأعدوا له عدة

DIO. 7 — DVOLIČNICI.

44 Neka ti Bog oprosti.[31]) Zašto si im dozvolio, *(da izostanu od puta)*, dok ti ne bude jasno, koji istinu govore i ne saznaš, koji su lažljivci. 45 Neće od tebe tražiti dozvole oni, koji vjeruju Boga i Sudnji dan, da izostanu. Oni će se boriti sa svojim imetcima i sa svojim dušama. Bog zna, koji se boje i čuvaju. 46 Od tebe će tražiti dozvolu *(da izostanu)* samo oni, koji ne vjeruju Boga i Sudnji dan, a njihova su srca u sumnji. Oni će krzmati i vrludati u sumnji svojoj. 47 Kad bi oni htjeli da pođu na vojnu, sigurno bi se za to spremili. Ali Bog nije htio da oni pođu na put *(vojnu)* i spriječio ih je. Reklo im se: »Sjedite sa usidjelicama!« 48 Da su s vama pošli *(na vojnu)*, oni bi vam samo smutnju povećali, ubacili bi među vas neprijateljstvo i mržnju, tražeći da vas zavedu. Među vama ima i njihovih uhoda.[32]) Bog zna, koji su silnici. 49 Oni su i ranije tražili, da među vas smutnju ubace, nastojali su, da tvoje poslove izvrnu, ali istina *(i pobjeda)* je došla i Božja je volja pobijedila i ako to oni nisu htjeli. 50 Među njima ih ima, koji kažu: »Dozvoli mi *(da izostanem od rata)* i nemoj me u grijehe zavoditi«. Znaj, oni su zapali u smutnju i pokvarenost. Zaista će pakao nevjernike iskupiti i opasati ih. 51 Ako te snađe

[31]) Neki kritičari sa ovim riječima, koje su upućene Božjem Poslaniku, hoće da kažu, da je on time učinio neki grijeh, ali ta je tvrdnja bez oslonca. Napokon dvoličnici su i u drugim pohodima isto tako postupali, pa im je Hazreti Muhammed opraštao.

[32]) Ovi su ajeti objavljeni za pohoda na Tebuk. Dvoličnici najvećim dijelom se nisu pridružili ovom pohodu, ali jedan dio se njih pridružio, da bi mogli douškivati svojim drugovima.

kakvo dobro, oni se rastuže, a ako te stigne kakva nesreća govore: »Mi smo se ranije sačuvali od te nesreće« i veselo se natrag vrate. 52 Reci: Zadesiće nas samo ono, što nam je Bog zapisao. On je naš zaštitnik. Neka se pravovjerni samo na Boga oslanjaju. 53 Reci: Što vi možete za nas očekivati, to je samo jedno od ona dva najveća dobra,[33]) a mi ćemo za vas očekivati, da vas Bog sa Svoje strane kazni ili da vas kazni sa našim rukama. I očekujte vi *(naš konac)*, i mi ćemo s vama iščekivati *(vaš kraj i konac)*.[34]) 54 Reci: Trošite vi vaš imetak s draga srca ili teška srca. Od vas se nikako neće primiti. Zaista ste vi hrđavi i pokvareni ljudi. 55 Sprečava ih da njihove žrtve i utrošeni imetak ne budu primljeni samo zato, što oni ne vjeruju Boga i Njegovog Poslanika, a stupaju u namaz samo lijeno i tromo, a imetak preko volje dijele i žrtvuju. 56 Neka vam se ne dopada njihov *(veliki)* imetak, a niti njihova *(mnogobrojna)* djeca. Bog hoće da ih s njima kazni u zemaljskom životu i da im izađu duše kao nevjernicima.[35]) 57 Oni se Bogom kunu da su vaši, a

ولكن كره الله انبعاثهم فثبطهم وقيل اقعدوا مع القاعدين
﴿٤٦﴾ لو خرجوا فيكم ما زادوكم الا خبالا ولاوضعوا
خلالكم يبغونكم الفتنة وفيكم سماعون لهم والله عليم
بالظالمين ﴿٤٧﴾ لقد ابتغوا الفتنة من قبل وقلبوا لك الامور
حتى جاء الحق وظهر امر الله وهم كارهون ﴿٤٨﴾ ومنهم
من يقول ائذن لي ولا تفتني الا في الفتنة سقطوا وان جهنم
لمحيطة بالكافرين ﴿٤٩﴾ ان تصبك حسنة تسؤهم وان
تصبك مصيبة يقولوا قد اخذنا امرنا من قبل ويتولوا وهم
فرحون ﴿٥٠﴾ قل لن يصيبنا الا ما كتب الله لنا هو مولينا
وعلى الله فليتوكل المؤمنون ﴿٥١﴾ قل هل تربصون بنا
الا احدى الحسنيين ونحن نتربص بكم ان يصيبكم الله

---

[33]) Od dva najveća dobra je jedno, žrtvovati život na Božjem putu, a drugo, poslužiti da pobijedi istina.

[34]) Kazna koju su muslimani primijenili prema dvojici dvoličnika jest, da su im imena izbrojena, a onda su iz džamije odstranjeni. Oni su iza toga prozvani munaficima. Osim ovoga im drugo ništa nije više učinjeno i oni su slobodno živjeli. Jedan između njih je živio i za vlade Hazreti Osmanove. Od njega nisu htjeli uzeti zekata radi onoga, što je činio Božjem Poslaniku.

[35]) Munafici ili dvoličnici su podnijeli na ovom svijetu mnoge nevolje radi svoga imetka i svoje djece. Ovo je zbog ova dva uzroka. Prvo je: da bi ih muslimani vidjeli, pridružili su se u njihovim pohodima i preko volje su jedan dio svoga imetka žrtvovali za Islam. Drugo je: djeca

بعذاب من عنده أو بأيدينا فتربصوا إنا معكم متربصون
قل أنفقوا طوعا أو كرها لن يتقبل منكم إنكم
كنتم قوما فاسقين ۝ وما منعهم أن تقبل منهم
نفقاتهم إلا أنهم كفروا بالله وبرسوله ولا يأتون
الصلاة إلا وهم كسالى ولا ينفقون إلا وهم كارهون ۝
فلا تعجبك أموالهم ولا أولادهم إنما يريد الله ليعذبهم
بها في الحياة الدنيا وتزهق أنفسهم وهم كافرون ۝
ويحلفون بالله إنهم لمنكم وما هم منكم ولكنهم قوم
يفرقون ۝ لو يجدون ملجأ أو مغارات أو مدخلا لولوا
إليه وهم يجمحون ۝ ومنهم من يلمزك في الصدقات
فإن أعطوا منها رضوا وإن لم يعطوا منها إذا هم يسخطون ۝

oni nisu vaši. Oni su strašivi i bojažljivi ljudi. 58 Kad bi oni našli kakvo sklonište, ili kakve pećine i udubine, ili mjesto gdje se mogu zavući, oni bi se tamo u brzini i u trku sklonili. 59 Ima ih među njima *(dvoličnicima)* koji vas sramote, zbog dijelenja milostinje. Ako im se dadne, oni su zadovoljni, a ako im se od te milostinje neda, tada se ljute. 60 Da su oni zadovoljni sa onim, što im je Bog dao i Njegov Poslanik i da kažu: »Allah nam je dosta, Bog će nas još više podariti iz Svog dobra i Njegov Poslanik. Mi težimo za Božjim blagodatima«, to bi bilo za njih mnogo bolje.

DIO. 8 — PODRUGIVANJE IDOLOPOKLONIKA.

61 Milostinje *(zekat)* pripadaju siromasima, bijednicima, sakupljačima zekata, onima, čija srca treba pridobiti *(za istinu)*, robovima, da se oslobode, dužnicima *(da se oduže)*, borcima za dobro na Božjem putu i putniku, koji je na putu ostao. Ovo je zapovijed i odredba Božja. Bog svaku stvar zna i sve mudrošću upravlja.[36]) 62 Neki od njih muče Poslanika i govore, da on

---

jednog dijela ovih munafika bili su pravi i iskreni muslimani. Radi toga što su ovi munafici znali, da će ih naslijediti njihova djeca, koja su bila odana Islamu, zapali su u težak nemir za to, što će njihov imetak ostati onima, koji će ga za Islam i njegovo širenje trošiti i žrtvovati.

[36]) Milostinja o kojoj se u ovom ajetu govori, nije dobrovoljna milostinja, nego ona koja se mora davati i koja je farz. Upućuje se, kome se ova milostinja ima davati, te su ovi podijeljeni u osam razreda. Ovi su potrebni, da ih zajednica pomogne i zajednica treba da ih pomogne. Izvršavajući ovu zapovijed promicaće se interesi zajednice i neće niko ostati ko bi mogao zajednici naškoditi.

vjeruje sve što čuje. Reci: On čuje što je dobro o vama, *(koji dobro čini i dobro želi)*. Vjeruje u Boga i ima vjere i pouzdanja u pravovjerne. On *(Bog)* je milostiv onima, koji između vas vjeruju. Teška i užasna kazna čeka one, koji zlostavljaju Božjeg Poslanika. 63 Oni se zaklinju Bogom, da bi vas udobrovoljili i zadovoljili *(da su muslimani)*. A Bog i Njegov Poslanik su dostojniji, da ih oni zadovolje, ako su oni pravi vjernici.[37]) 64 Zar oni ne znaju, da onoga, koji se protivi Bogu i Njegovu Poslaniku, čeka vatra paklenska, u kojoj će vječno ostati. To je najveće poniženje i nesreća. 65 Dvoličnici se boje, da ne bude objavljeno jedno poglavlje o njima, koje će im iznijeti sve, što je u njihovim srcima. Reci: »Izrugujte se vi« *(koliko hoćete)*. Bog će iznijeti na vidjelo ono, čega se vi plašite. 66 Ako ih zapitaš *(za uzrok njihovog bezpuća)*, sigurno će ti odgovoriti: »Mi samo razgovaramo i zabavljamo se«. Reci: »Zar se vi izrugujete Bogu, Njegovim dokazima i Poslaniku Njegovu. 67 *(Zaludu je)!* Ne ispričavajte se! Pošto ste vjerovali, postali ste nevjernici. Ako nekima između vas oprostimo, druge ćemo kazniti, jer su bili griješni.

وَلَوْ اَنَّهُمْ رَضُوا مَآ اٰتٰيهُمُ اللّٰهُ وَرَسُولُهُ وَقَالُوا حَسْبُنَا اللّٰهُ
سَيُؤْتِينَا اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهِ وَرَسُولُهُ اِنَّآ اِلَى اللّٰهِ رَاغِبُونَ ﴿٥٩﴾
اِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَآءِ وَالْمَسَاكِينِ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا
وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ وَالْغَارِمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللّٰهِ
وَابْنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةً مِنَ اللّٰهِ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٦٠﴾ وَمِنْهُمُ
الَّذِينَ يُؤْذُونَ النَّبِيَّ وَيَقُولُونَ هُوَ اُذُنٌ قُلْ اُذُنُ خَيْرٍ لَكُمْ
يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَيُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِينَ وَرَحْمَةٌ لِلَّذِينَ اٰمَنُوا مِنْكُمْ
وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ رَسُولَ اللّٰهِ لَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿٦١﴾ يَحْلِفُونَ
بِاللّٰهِ لَكُمْ لِيُرْضُوكُمْ وَاللّٰهُ وَرَسُولُهُ اَحَقُّ اَنْ يُرْضُوهُ اِنْ
كَانُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٦٢﴾ اَلَمْ يَعْلَمُوا اَنَّهُ مَنْ يُحَادِدِ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ
فَاَنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدًا فِيهَا ذٰلِكَ الْخِزْيُ الْعَظِيمُ ﴿٦٣﴾

U ajetu se kaže: »onima čija srca treba pridobiti«. Pod tim se misli na one, koji su shvatili veličinu Islama i skloni su da ga prihvate. Da se njihova srca osvoje može im se iz zekata dati pomoć.

Dalje se kaže da treba dati »borcima za dobro na Božjem putu«. To se ne odnosi samo na one, koji se bore u ratu, nego na sve one, koji se bore za dobro i čine dobra djela od opće koristi (Razija).

[37]) Pošto se u ovom ajetu u istinu spominje Bog i Njegov Poslanik, to oni moraju da zauzmu tako stanovište, kako bi samo Boga zadovoljili. I ovdje se pokazuje veličina islamske misli o Božjem jedinstvu.

يحذر المنافقون أن تنزل عليهم سورة تنبئهم بما في قلوبهم
قل استهزءوا إن الله مخرج ما تحذرون ﴿٦٦﴾ ولئن سألتهم
ليقولن إنما كنا نخوض ونلعب قل أبالله وآياته ورسوله
كنتم تستهزءون ﴿٦٧﴾ لا تعتذروا قد كفرتم بعد
إيمانكم إن نعف عن طائفة منكم نعذب طائفة بأنهم كانوا
مجرمين ﴿٦٨﴾ المنافقون والمنافقات بعضهم من بعض
يأمرون بالمنكر وينهون عن المعروف ويقبضون أيديهم
نسوا الله فنسيهم إن المنافقين هم الفاسقون ﴿٦٩﴾ وعد
الله المنافقين والمنافقات والكفار نار جهنم خالدين
فيها هي حسبهم ولعنهم الله ولهم عذاب مقيم ﴿٧٠﴾
كالذين من قبلكم كانوا أشد منكم قوة وأكثر

أموالا وأولادا فاستمتعوا بخلاقهم فاستمتعتم بخلاقكم
كما استمتع الذين من قبلكم بخلاقهم وخضتم كالذي
خاضوا أولئك حبطت أعمالهم في الدنيا والآخرة وأولئك هم
الخاسرون ﴿٧١﴾ ألم يأتهم نبأ الذين من قبلهم قوم نوح وعاد
وثمود وقوم إبراهيم وأصحاب مدين والمؤتفكات أتتهم
رسلهم بالبينات فما كان الله ليظلمهم ولكن كانوا
أنفسهم يظلمون ﴿٧٢﴾ والمؤمنون والمؤمنات بعضهم أولياء
بعض يأمرون بالمعروف وينهون عن المنكر ويقيمون الصلاة
ويؤتون الزكاة ويطيعون الله ورسوله أولئك سيرحمهم
الله إن الله عزيز حكيم ﴿٧٣﴾ وعد الله المؤمنين والمؤمنات
جنات تجري من تحتها الأنهار خالدين فيها ومساكن

DIO. 9 — ŠTETA I GUBITAK DVOLIČNIKA.

68 Dvoličnici, bili muški ili ženski, svi su jednaki. Nagovaraju i potiču na nevaljalštine, a što je dobro zabranjuju, *(i toliko su nevaljali)* stisnuli su svoje šake, *(pa u dobre svrhe ništa neće da daju)*. Zaboravili su Boga, pa je i njih Bog zaboravio. Zaista su dvoličnici hrđavi i nevaljali ljudi. 69 Bog je zarekao i odredio dvoličnicima, muškima i ženskima, i nevjernicima vatru paklensku u kojoj će vječno ostati. To je za njih dosta. Bog ih je prokleo *(odstranio ih od Svoje milosti)*. Njih čeka vječna kazna. 70 *(Dvoličnici!)* Vaše stanje je slično stanju onih, koji su prije vas bili. Samo su oni od vas bili jači i snažniji. Bili su bogatiji i imali su više djece. Oni hoće, da se okoriste sa njihovim zemaljskim dijelom. Vi ćete se *(nevjernici i dvoličnici)* okoristiti sa vašim zemaljskim dijelom, kao što su se okoristili sa svojim dijelom i oni, koji su prije vas bili. Zabludili ste i vi, kao što su i oni bili

zabludili. Sva će njihova djela, i u zemaljskom životu, i u vječnosti, biti bezkorisna. Eto, to su oni, što su na šteti i gubitku. 71 Zar im nisu stigle vijesti o onima, što su prije njih bili: O narodu Nuhovu, o Âdu i Semudu, o narodu Ibrahimovu, o stanovnicima Med'jena, i o onima, čiji su krajevi spaljeni i porušeni? Dolazili su im vjesnici, sa jasnim uputama i dokazima. Bog im nije nasilja učinio, nego su oni sami sebi nasilje počinili. 72 Muslimani i muslimanke su prijatelji jedni drugima *(i pomagači)*. Naređuju i potiču na dobra djela, zabranjuju i odvraćaju od hrđavih i nevaljalih djela. Potpuno klanjaju namaz i dijele zekat. Pokoravaju se Bogu i Njegovu Poslaniku. To su oni, kojima će se Bog smilovati. Bog je svemoćan i svim stvarima mudro upravlja. 73 Bog je obećao i zarekao pravovjernim, muškarcima i ženama, rajske vrtove, ispod kojih rijeke protiču. Oni će u njima vječno boraviti. I obećao im je divne stanove, u vrtovima vječnog boravka. A zadovoljstvo Božje, to je najveći dobitak i najveći uspjeh.

طيبة في جنات عدن ورضوان من الله اكبر ذلك هو الفوز العظيم ﴿٧٤﴾ يا ايها النبي جاهد الكفار والمنافقين واغلظ عليهم ومأويهم جهنم وبئس المصير ﴿٧٥﴾ يحلفون بالله ما قالوا ولقد قالوا كلمة الكفر وكفروا بعد اسلامهم وهموا بما لم ينالوا وما نقموا الا ان اغنيهم الله ورسوله من فضله فان يتوبوا يك خيرا لهم وان يتولوا يعذبهم الله عذابا اليما في الدنيا والاخرة وما لهم في الارض من ولي ولا نصير ﴿٧٦﴾ ومنهم من عاهد الله لئن اتينا من فضله لنصدقن ولنكونن من الصالحين ﴿٧٧﴾ فلما اتيهم من فضله بخلوا به وتولوا وهم معرضون ﴿٧٨﴾ فاعقبهم نفاقا في قلوبهم الى يوم يلقونه بما اخلفوا الله ما وعدوه وبما كانوا

DIO. 10 — NEDOZVOLJENI POSTUPCI DVOLIČNIKA.

74 O poslaniče! Bori se protiv nevjernika i dvoličnika![38]) Odvažno istupi protiv njih. Prebivalište je njihovo pakao, a to

---

38) Za riječ »bori se« u Kur'anu je upotrijebljen izraz »džahid!«. Da li se sa ovim misli na rat ili na duhovnu borbu? Dvoličnici su formalno bili muslimani i radi toga nije bilo moguće da se s njima ratuje. Prema tome borba, koja se ovim ajetom naređuje, nije borba sa sabljom. To je borba koja zahtijeva da se upotrijebe sve moralne i duhovne

262 سُورَةُ التَّوْبَةِ ٩ ٢٦٢

يَكْذِبُونَ ﴿٧٧﴾ أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ سِرَّهُمْ وَنَجْوَاهُمْ
وَأَنَّ اللَّهَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ ﴿٧٨﴾ الَّذِينَ يَلْمِزُونَ الْمُطَّوِّعِينَ مِنَ
الْمُؤْمِنِينَ فِي الصَّدَقَاتِ وَالَّذِينَ لَا يَجِدُونَ إِلَّا جُهْدَهُمْ
فَيَسْخَرُونَ مِنْهُمْ سَخِرَ اللَّهُ مِنْهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧٩﴾
اسْتَغْفِرْ لَهُمْ أَوْ لَا تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ إِنْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِينَ
مَرَّةً فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ
وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٨٠﴾ فَرِحَ الْمُخَلَّفُونَ بِمَقْعَدِهِمْ
خِلَافَ رَسُولِ اللَّهِ وَكَرِهُوا أَنْ يُجَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَ
أَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَقَالُوا لَا تَنْفِرُوا فِي الْحَرِّ قُلْ نَارُ جَهَنَّمَ
أَشَدُّ حَرًّا لَوْ كَانُوا يَفْقَهُونَ ﴿٨١﴾ فَلْيَضْحَكُوا قَلِيلًا
وَلْيَبْكُوا كَثِيرًا جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨٢﴾ فَإِنْ رَجَعَكَ

je gadno prebivalište. 75 Zaklinju se Bogom, da ništa ružno nisu govorili. Sigurno su govorili riječi nevjerničke, pa pošto su bili muslimani, opet su postali nevjernici. Trude se oko onoga, što nisu mogli postignuti.[39]) I sva njihova mržnja prema njima *(muslimanima)* je samo za to, što ih je Bog i Njegov Poslanik obogatio iz Svog obilja i blagodati.[40]) Ako se pokaju i povrate, za njih će to biti bolje. A ako okrenu glavu, Allah će ih kazniti užasno i teškom kaznom, i u zemaljskom životu i u vječnosti. Oni neće naći na zemlji ni zaštitnika, ni pomagača. 76 Među njima ih ima, koji su Bogu obavezu dali *(i rekli su):* »Ako nam Bog podari iz Svog obilja, sigurno ćemo milostinju podijeliti i bićemo dobri i ispravni. 77 Pa kad im Bog podari iz Svog obilja oni postanu škrti, okrenu glavu i natrag se povrate. 78 Usadio im je dvoličnost u njihova srca, sve do dana, kada će susresti svoja djela, jer su prekršili obavezu, koju su Bogu dali i lagali su. 79 Zar oni ne znaju, da zaista Bog zna njihove tajne misli i tajne razgovore. Ništa se ne može sakriti Božjem sveznanju. 80 Koji sramote pravovjerne, što od srca milostinju dijele i koji sve žrtvuju, što im do ruke dođe, oni *(dvoličnici)* ove ruglu izvrga-

---

snage. Božji Poslanik je svim snagama nastojao i nevjernicima i dvoličnicima protumačiti Islam. Osim toga pred njima nikad nije šije sageo, nikad nije pao pod njihov uticaj i vazda je prema njima znao odvažan biti. (Mevlana Mehmed Ali, Prevod Kur'ana, strana 414).

39) Ovdje se misli na atentat koji su spremali na Božjeg Poslanika, da ga ubiju i po njihovu mišljenju da tako unište Islam. Dvoličnici nijesu nikako mogli uspjeti da ovo izvrše.

40) Kad su muslimani došli u Medinu, stanovnici Medine su se obogatili. Usprkos tomu svemu dvoličnici su se dizali protiv Islama.

vaju. Bog će od njih ruglo napraviti,[41]) a njih čeka užasna kazna. 81 Ako hoćeš, traži *(Muhammede!)* za njih oprosta, a ako hoćeš, i nemoj tražiti. Ako ti budeš za njih tražio oprosta i sedamdeset puta, Bog im neće oprostiti, a to je stoga, što oni nisu vjerovali ni Boga, a ni Njegova Poslanika. Bog neće uputiti nevaljali i pokvareni narod.[42])

DIO. 11 — PREKIDANJE ODNOSA SA DVOLIČNICIMA.

82 Raduju se oni, koji su izostali *(iza vojne)* na svojim domovima, poslije Božjeg Poslanika. Njima se nije sviđalo, da se oni bore sa svojim imetcima i sa dušama svojim, na Božjem putu. Govore: »Ne idite po žegi u rat!« Reci *(Muhammede!)*: »Ako oni znaju, paklenska vatra je još žešća«. 83 Nek se malo smiju a nek mnogo plaču! Kazna će biti potpuna, prema grijesima, kako su zaslužili. 84 Pa kad te Bog povrati *(sa ove vojne u Medinu)* jednom dijelu dvoličnika i oni od tebe zatraže, da s tobom pođu *(na neku vojnu)*, ti reci: Zaista, sa mnom nećete nikad poći, niti ćete se ikada sa mnom boriti protiv neprijatelja. Vi ste ranije željeli da ostanete, pa sjedite sa onima, koji su izo-

---

[41]) Kad su se skupljali prilozi za pohod na Tebuk, bogatiji muslimani su davali velike priloge, a siromašniji su uz priloge po svojim mogućnostima činili napor i trud oko spremanja na ovaj ratni pohod. Munafici su i jedne i druge izvrgavali ruglu. Govorili su, da se bogatiji hoće da istaknu, a siromašniji da hoće da se o njima nešto govori, jer i oni daruju.

[42]) Na ovaj način se presijeca svaka duhovna veza između muslimana i dvoličnika. U Buhariji, velikoj hadiskoj zbirci, se nalazi ovaj hadis: »Kad je umro vođa munafika Abdullah sin Ubejjov, njegov sin se obratio Božjem Poslaniku i zatražio za svog oca košulju za kefine. Božji Poslanik je izašao u susret ovoj želji i dao je košulju, kasnije se odazvao pozivu da prisustvuje dženazi. Tada je Hazreti Omer stao uz Božjeg Poslanika i rekao mu da je Ubejjov sin munafik i da Kur'an zabranjuje, da im se klanja dženaza. Božji Poslanik je proučio ovaj ajet: »Ako hoćeš traži za njih oprosta, a ako hoćeš i nemoj tražiti«. Pošto Kur'an sa ovim njemu na volju pušta da traži oprosta za one koji umru, ali da im neće biti oprošteno makar on i sedamdeset puta za njih molio, to Božji Poslanik nije htio da uskrati svoje prisustvo dženazi i nije se vratio natrag. Ovaj nam događaj pokazuje koliko je Božji Poslanik imao samilosti i prema najljućim neprijateljima.

الله إلى طائفة منهم فاستأذنوك للخروج فقل لن تخرجوا
معي أبدا ولن تقاتلوا معي عدوا إنكم رضيتم بالقعود
أول مرة فاقعدوا مع الخالفين ﴿٨٣﴾ ولا تصل على أحد منهم
مات أبدا ولا تقم على قبره إنهم كفروا بالله ورسوله
وماتوا وهم فاسقون ﴿٨٤﴾ ولا تعجبك أموالهم وأولادهم
إنما يريد الله أن يعذبهم بها في الدنيا وتزهق أنفسهم وهم
كافرون ﴿٨٥﴾ وإذا أنزلت سورة أن آمنوا بالله وجاهدوا
مع رسوله استأذنك أولو الطول منهم وقالوا ذرنا نكن
مع القاعدين ﴿٨٦﴾ رضوا بأن يكونوا مع الخوالف و
طبع على قلوبهم فهم لا يفقهون ﴿٨٧﴾ لكن الرسول والذين
آمنوا معه جاهدوا بأموالهم وأنفسهم وأولئك لهم الخيرات

وأولئك هم المفلحون ﴿٨٨﴾ أعد الله لهم جنات تجري من
تحتها الأنهار خالدين فيها ذلك الفوز العظيم ﴿٨٩﴾
وجاء المعذرون من الأعراب ليؤذن لهم وقعد الذين
كذبوا الله ورسوله سيصيب الذين كفروا منهم
عذاب أليم ﴿٩٠﴾ ليس على الضعفاء ولا على المرضى ولا على
الذين لا يجدون ما ينفقون حرج إذا نصحوا لله ورسوله ما
على المحسنين من سبيل والله غفور رحيم ﴿٩١﴾ ولا على الذين
إذا ما أتوك لتحملهم قلت لا أجد ما أحملكم عليه
تولوا وأعينهم تفيض من الدمع حزنا ألا يجدوا ما ينفقون
﴿٩٢﴾ إنما السبيل على الذين يستأذنونك وهم أغنياء رضوا
بأن يكونوا مع الخوالف وطبع الله على قلوبهم فهم لا يعلمون ﴿٩٣﴾

stali[43]) *(od vojne na Tebuku).* 85 Nemoj ni jednom od njih koji umre, klanjati dženaze — namaza *(posmrtnog namaza)!* Ne stoj kod njegova groba. Zaista oni nisu vjerovali Boga i Njegova Poslanika i umrli su kao nevaljalci.[44]) 86 Neka te ne čudi i ne

---

43) Na ovaj se način između muslimana i dvoličnika presijeca i svaka tjelesna veza. To je kazna, koja je primijenjena prema munaficima. Prema ovome, oni nijesu mogli sudjelovati u vojnim pohodima. Osim toga neki komentatori navode jednog munafika po imenu Saleba, od koga Pejgamber i halife Hazreti Ebu-Bekir, Omer i Osman nijesu htjeli da prime zekat. Dakle munafiku se nije moglo reći da je musliman, niti se on ubrajao u islamsku zajednicu. S njima se postupalo samo kao i sa ostalim zemljacima i građanima.

44) Komentatori Kur'ana govore da se ovim cilja na vođu munafika Abdullaha sina Ubejjova. Kod 81 ajeta smo iznijeli kako se konačno postupalo sa ovim munafikom. Abdullah je zamotan u košulju Božjeg Poslanika, a dženazu mu je klanjao lično Božji Poslanik. Ovim ajetom se zabranjuje da se klanja dženaza munaficima, te se konačno s njima više ne može postupati kao sa muslimanima. Ovo se ne može učiniti radi toga, jer su nijekali Boga i Božjeg Poslanika, a onda su bili rđavi i nevaljali ljudi, pa nije bilo mogućnosti da se s njima postupa kao sa ostalim muslimanima.

zadivljuje bogatstvo njihovo, a ni mnoštvo djece njihove. Bog hoće da ih sa ovim kazni u zemnom životu i da im duše izađu, kao nevjernicima. 87 Kada im se objavi jedno poglavlje i kaže se: »Vjerujte u Boga i borite se zajednički sa Božjim Poslanikom!«, tražiće od tebe dozvolu, koji u bogatstvu prednjače među njima *(dvoličnicima)* i reći će: »Pusti nas, da ostanemo zajedno sa onima, koji ostaju na domu!« 88 Zadovoljavaju se da ostanu sa onima koji su izostali. Bog je zapečatio njihova srca, a oni ništa ne razumiju. 89 Ali poslanik i oni, koji s njim vjeruju, bore se sa imetcima svojim i sa dušama svojim. Oni su ti, za koje su sve dobrote. Oni će biti spašeni. 90 Bog je za njih pripremio rajske bašče, ispod kojih rijeke teku, i oni će tu vječno boraviti. To je najveća pobjeda i najveća sreća.

DIO. 12 — DVOLIČNICI BEDUINI.

91 Došli su beduini, *(koji nisu htjeli da idu u vojnu)*, da se ispričaju[45]) i da im se da dozvola[64]) *(da ostanu u pozadini)*. Ostali su oni, koji poriču Boga i Njegova Poslanika. Koji su nevjernici između njih, pogodiće ih užasna i bolna kazna. 92 Nema sramote ni grijeha onima, koji su slabi, bolesni, koji ne mogu naći što će potrošiti *(da idu u rat i borbu)*, kada su oni iskreno odani Bogu i Njegovu Poslaniku. Nema puta da se sramote oni, koji dobra djela čine. Bog oprašta i milostiv je. 93 A ni onima nije grijeha i sramote, kada ti dođu, da im ti dadeš jahalicu *(da bi pošli na vojnu)*, a ti im kažeš: »Ne mogu za vas naći jahalice«. Okreću glavu, a oči su im pune suza od žalosti, što ne

---

[45]) U uzvišenom tekstu se kaže »a'rab«. Po Ezheriji ovo je množina riječi »arab«. Arabije su Arapi koji žive u pustinji i lutaju od jednog mjesta do drugog da traže vode i paše svojim stadima. Ovo mogu biti Arapi, a mogu biti i arapski robovi. Prema autoru »Lisanul-araba« ovo nisu pravi Arapi, jer Arapi trebaju da budu od čistog arapskog korjena. Prema ovome se ne može kazati Muhadžirima, koji su iselili iz Mekke i Ensarijama, koji su ove u Medini pomogli, da su »Arabije«. Pošto ovi borave po arapskim gradovima njima se kaže »Arab«.

[46]) Prema nekima ovo se odnosi na plemena Esed i Gatafan, dok drugi tvrde da se ovo odnosi na porodicu Tufejl-ibni-Amra. Oni su iznijeli neku lažnu ispriku da bi im mogla nastati velika šteta, ako bi se pridružili ovom pohodu na Tebuk (Razija, Zimahšeri).

يعتذرون إليكم إذا رجعتم إليهم قل لا تعتذروا لن
نؤمن لكم قد نبأنا الله من أخباركم وسيرى الله عملكم
ورسوله ثم تردون إلى عالم الغيب والشهادة فينبئكم
بما كنتم تعملون سيحلفون بالله لكم إذا انقلبتم إليهم
لتعرضوا عنهم فأعرضوا عنهم إنهم رجس ومأواهم جهنم
جزاء بما كانوا يكسبون يحلفون لكم لترضوا عنهم
فإن ترضوا عنهم فإن الله لا يرضى عن القوم الفاسقين
الأعراب أشد كفرا ونفاقا وأجدر ألا يعلموا حدود ما أنزل
الله على رسوله والله عليم حكيم ومن الأعراب من يتخذ
ما ينفق مغرما ويتربص بكم الدوائر عليهم دائرة السوء
والله سميع عليم ومن الأعراب من يؤمن بالله واليوم الآخر

mogu ništa naći da žrtvuju na Božjem putu. 94 Ima puta, da budu prekoreni i osramoćeni oni, koji traže da izostanu iza tebe, a oni su bogati. Oni su zadovoljni, da budu sa onima, koji su izostali. Allah je na njihova srca stavio pečat i bacio ih u nehaj. Zato oni ne znaju i nemoćni su da prosude.

Džuz : 11

95 Oni se vama ispričavaju, kad im se vi povratite. Reci: Ne ispričavajte se, mi vam nećemo nikako vjerovati. Bog nas je obavijestio o vašem stanju i vašim namjerama. Vidjeti će Bog i Njegov Poslanik vaša djela. Za tim ćete se vi povratiti Onome, koji zna i viđeno i neviđeno, pa će vas On izvijestiti o tome, šta ste vi radili. 96 Oni će se Bogom zaklinjati, kad se vi vratite, da ih se vi prođete *(da ih ne bi kaznili)*. Okanite ih se, jer su oni pogani i nečisti ljudi, *(pa ni sa kažnjavanjem neće doći na pravi put)*. Njihovo je prebivalište pakao. To je kazna za ono, što su zaradili i stekli. 97 Oni vam se zaklinju, da bi vi s njima zadovoljni bili. Ako vi budete s njima zadovoljni, zaista Bog nije zadovoljan sa hrđavim i nevaljalim narodom. 98 Beduini *(seljaci arapski)* su gori u nevjerstvu i licemjerstvu *(od građana)*. Oni su mnogo priličniji, da ne znaju i ne razumiju odredbe, koje je Bog objavio Svome Poslaniku. Bog sve zna i svim stvarima mudro upravlja.[47]) 99 Među beduinima ih ima, koji smatraju gubitkom ono, što su

---

47) Kur'an će popraviti i uljuditi eto i ove divljake, koji su bili u skrajnjem neznanju. Stoti ajet nagoviještava i kaže da će Kur'an uspjeti da i njih uljudi, kultivira i popravi.

سورة التوبة ٩ 266

وَيَتَّخِذُ مَا يُنْفِقُ قُرُبَاتٍ عِنْدَ اللَّهِ وَصَلَوَاتِ الرَّسُولِ أَلَا إِنَّهَا
قُرْبَةٌ لَهُمْ سَيُدْخِلُهُمُ اللَّهُ فِي رَحْمَتِهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ
۝ وَالسَّابِقُونَ الْأَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَالَّذِينَ
اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ
جَنَّاتٍ تَجْرِي تَحْتَهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَٰلِكَ
الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ۝ وَمِمَّنْ حَوْلَكُمْ مِنَ الْأَعْرَابِ مُنَافِقُونَ
وَمِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ مَرَدُوا عَلَى النِّفَاقِ لَا تَعْلَمُهُمْ نَحْنُ نَعْلَمُهُمْ
سَنُعَذِّبُهُمْ مَرَّتَيْنِ ثُمَّ يُرَدُّونَ إِلَىٰ عَذَابٍ عَظِيمٍ ۝ وَآخَرُونَ
اعْتَرَفُوا بِذُنُوبِهِمْ خَلَطُوا عَمَلًا صَالِحًا وَآخَرَ سَيِّئًا عَسَى اللَّهُ أَنْ
يَتُوبَ عَلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ۝ خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً
تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا وَصَلِّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَاتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ

žrtvovali *(na Božjem putu)* i oni očekuju, da vas nesreće stignu. Neka njih nesreće stignu. Bog sve čuje i sve zna. 100 Među beduinima ih ima, koji vjeruju Boga i Sudnji dan. Smatraju, što su žrtvovali na Božjem putu, da će se tim približiti Bogu i steći blagoslov Poslanika. Dobro znaj *(to je tako)*. Što su učinili, to će ih i približiti. Bog će ih uvesti u Svoju milost. Zaista je Bog milostiv i oprašta.

DIO. 13 — KAZNA DVOLIČNICIMA

101 Od Muhadžira i Ensarija, koji su najranije pretekli i koji su prvi došli, i od onih, koji su ih u dobrim i plemenitim djelima slijedili, Bog je od svih zadovoljan, a i oni su od Njega zadovoljni.[48]) Bog je za njih priredio rajske vrtove, ispod kojih rijeke teku. Oni će vječno u njima boraviti, a to je najveća pobjeda i uspjeh. 102 Među beduinima, koji se oko vas nalaze, ima dvoličnika.[49]) A i među stanovnicima Medine ih ima takovih. Oni su ustrajni u licemjerstvu i privikli su se na njega. Ti ih ne znaš. Mi njih znamo. Mi ćemo ih dvostrukom kaznom kazniti.[50])

---

[48]) Muhadžiri su primili Islam, a zatim su se iselili u Abesiniju ili Medinu; Ensarije, to jest pomagači su prije Hidžreta primili Islam i kao muslimani pomogli su Muhadžire kad su iz Mekke preselili u Medinu.

[49]) Tada su se oko Medine nalazila plemena Džuhejne, Eslem i Ešdž'a (Keššaf).

[50]) Dvoličnici su u zemaljskom životu dva puta osjetili kaznu. Oni su se manje više pridružili obrani muslimana, kad su sakupljali dobrovoljne priloge za obranu, davali su zekat, a to su sve preko volje činili. Radeći to osjetili su gorčinu i radi toga su podnosili kaznu. Munafici su prisilili muslimane, da i njih muslimanima priznaju, pa kad su sve iskupili, onda su se odijelili od islamske zajednice. Božji Poslanik je

والله سميع عليم ﴿١٠٣﴾ ألم يعلموا أن الله هو يقبل التوبة
عن عباده ويأخذ الصدقات وأن الله هو التواب الرحيم
﴿١٠٤﴾ وقل اعملوا فسيرى الله عملكم ورسوله والمؤمنون
وستردون إلى عالم الغيب والشهادة فينبئكم بما كنتم
تعملون ﴿١٠٥﴾ وآخرون مرجون لأمر الله إما يعذبهم وإما
يتوب عليهم والله عليم حكيم ﴿١٠٦﴾ والذين اتخذوا مسجدا
ضرارا وكفرا وتفريقا بين المؤمنين وإرصادا لمن حارب
الله ورسوله من قبل وليحلفن إن أردنا إلا الحسنى والله
يشهد إنهم لكاذبون ﴿١٠٧﴾ لا تقم فيه أبدا لمسجد أسس على التقوى
من أول يوم أحق أن تقوم فيه فيه رجال يحبون أن يتطهروا والله
يحب المطهرين ﴿١٠٨﴾ أفمن أسس بنيانه على تقوى من الله ورضوان

Zatim će oni još ponovno na strašnu i užasnu kaznu udariti. 103 Neki priznaju svoje grijehe. Ovi su dobra i hrđava djela izmiješali. Možda će Bog primiti njihovo pokajanje. Zaista Bog oprašta i milostiv je. 104 Uzmi od njihova imetka milostinju. S tim ćeš ih očistiti i prekaliti.[51] Moli za njih. Zaista će ih tvoje molitve smiriti i uspokojiti. Bog sve čuje i sve zna. 105 Zar oni ne znaju, da Bog prima pokajanje od Svojih robova i da prima milostinju. On prima pokajanja i On je milostiv. 106 Reci: Radite i trudite se! Vaša će djela vidjeti Allah, Njegov Poslanik i pravovjerni. Zatim ćete se povratiti Onomu, koji zna i viđeno i neviđeno. On će vas izvijestiti o svemu, što budete radili. 107 A drugi će o sebi iščekivati Božju odredbu.[52] Allah će ih ili kazniti, ili će primiti njihova pokajanja. Bog sve zna i svim stvarima mudro upravlja. 108 Koji grade i podižu džamiju, da bi štetu *(pravovjernima)* nanijeli, da bi prikriveno nevjerstvo utvrdili, pravovjerne rascjepkali i razjedinili i da bi sakrili one, koji su se ranije borili protiv Boga i Njegova Posla-

---

jednog petka održao jednu hutbu (propovijed) i sve je munafike po imenu pobrojio. Oni su onda izašli iz džemata i otišli. To je za munafike bila teška kazna, kad su ovako otvoreno izopćeni.

51) Od njih uzimati milostinju radi toga, da im srca budu čista od poroka i nevaljalština. Pejgamberova molitva će u njihova srca unijeti mir i spokojstvo. Ovaj ajet kazuje da zekat i milostinja od munafika neće kod Boga biti primljena, pošto Bog zna sve što se u njihovim srcima nalazi.

52) Hazreti Ibni-Abbas i još neki drugi komentatori Kur'ana kažu, da se od ovoga misli na muslimane, koji se nisu pridružili pohodu na Tebuk. To su: Ka'b sin Malikov, Hilal sin Umejjetov i Merare sin Rebiov.

nika, a uz to se odlučno zaklinju, da sa svim tim žele samo dobro, Bog svjedoči, da oni svi lažu.[53]) 109 Ti nikako nemoj stajati u tom mesdžidu. Doličnije je, da staneš u džamiji, koja je od prvog dana sagrađena, radi bogobojaznosti. Ima ljudi, koji žele, da se u njoj *(džamiji)* potpuno očiste. Bog voli one, koji se čiste. 110 Zar nije bolji onaj, koji je podigao svoju građevinu, da izvrši svoju dužnost prema Bogu i da stekne Njegovo zadovoljstvo, ili je onaj bolji, koji je podigao svoju zgradu na rubu obale, koja je podrovljena, pa će se s njom strovaliti u vatru paklensku?! Bog neće uputiti nasilne i griješne ljude na pravi put. 111 Stalno će njihova zgrada, koju su sagradili, unositi sumnju u njihova srca i ona će se samo komadati i cijepati.[54]) Bog sve zna i svim stvarima mudro upravlja.

DIO. 14 — PRAVOVJERNI.

112 Bog će nagraditi pravovjerne sa rajem,[55]) što su svoje duše i svoje imetke *(žrtvovali na Njegovu putu)*. Oni se bore na Božjem putu, ubijaju i bivaju ubijeni. Ovo je Božje obećanje, koje je došlo i utvrđeno je u Tevratu, Indžilu[56]) i Kur'anu. Zar ima

---

[53]) Dvanaestorica munafika koji su pripadali plemenu Ganem, na poticaj nekog kršćanskog svećenika imenom Ebu-Amira, da bi omalovažili i zasjenili džamiju, koju je Božji Poslanik podigao u mjestu Kuba'u, sagrade u njenoj blizini još jednu drugu džamiju. Ovaj Ebu-Amir je dugo vremena ratovao protiv Božjeg Poslanika i poslije vojne na Hunejnu je pobjegao u Siriju, odakle se dopisivao sa munaficima i bio s njima u dodiru. Da bi pobijedio Božjeg Poslanika javi munaficima da će sa vojskom doći iz Sirije i da želi da mu podignu jedan mesdžid. To je onaj mesdžid o kome se u ovom ajetu govori. Ali Ebu-Amir je u Siriji umro i pošto su munafici izgubili nadu, da on neće unići u taj mesdžid, koji su mu bili napravili, zatraže od Božjeg Poslanika da on u taj mesdžid uniđe. Božjem Poslaniku sa objavom bude zabranjeno da ulazi u taj mesdžid i on ga poruši.

[54]) Pod ovim »prsa će se komadati i cijepati« misli se da će ih snaći težak i nepodnosiv nemir i nespokojstvo, ili iskreno i srdačno pokajanje (Razija).

[55]) U Kur'anu riječ »raj« ima alegorično značenje i znači doći do spoznaje i najvećeg cilja u životu, kao i potpuno otkrivanje svih snaga, koje se kod čovjeka nalaze. Način po kome bi se moglo doći do ovih uspjeha, istaknut je u ovom ajetu. Da to postigne, svaki musliman treba da žrtvuje i dušu i imetak na Božjem putu.

[56]) Kršćanski kritičari ovom ajetu mnogo prigovaraju. Engleski prevodilac Kur'ana Wherry prenosi Brinkmanove kritičke bilješke o ovom

nekoga, — osim Boga, — ko bi u većoj mjeri ispunjavao svoja obećanja? Veselite se, *(koji se borite na Božjem putu)* zbog obećanja i obaveze vaše, koju ste Njemu dali. I to je najveća pobjeda i uspjeh. 113 To su oni, koji se skrušeno kaju *(zbog svojih grijeha),* klanjaju se i obožavaju Boga *(zdušno i iskreno),* zahvaljuju Bogu, poste, pregibaju se, ničice padaju, naređuju dobra djela, zabranjuju poroke i nevaljalštine i Božje odredbe potpuno čuvaju. Obraduj ove pravovjerne! 114 Poslanik i pravovjerni neće tražiti ni moliti, da bude oprošteno idolopoklonicima, pa makar im bili i rođaci, pošto je posve jasno poznato, da su idolopoklonici drugovi u paklu.[57]) 115 I Ibrahim je tražio i molio oproštenje za svoga oca, samo za to, što mu je to bio obećao. Ali kad se je uvjerio, da je on neprijatelj Božji, odrekao ga se je. Ibrahim je bio meka srca i blage ćudi. 116 Bog neće jedan narod pustiti, da skrene s pravog puta i da zabludi, pošto ga je uputio na pravi put, dok mu se potpuno ne objasni sve ono, čega se ima

---

ajetu, koje je ovaj iznio u svom djelu »Bilješke i zapisi o Kur'anu«. Brinkman veli: »Ovo je potpuno beztemeljna i nevjerojatna stvar, što je u Kur'anu iznešena«. Zatim Wherry dodaje da je i on istog mišljenja. U ovom ajetu se kaže da je raj obećan onim pravovjernim, koji duše svoje i imetak svoj žrtvuju na Božjem putu. Na ovu osnovnu misao nailazimo i u Tevratu i u Indžilu, koji nam se danas u rukama nalaze. Hazreti Isa je jednom bogatom mladiću rekao: »Ako želiš doći do savršenstva, idi i prodaj što imaš, pa to siromasima podijeli i imaćeš blago na nebu; pa hajde za mnom« (Matijino evanđelje 19:21). Petar je rekao Hazreti Isau: »Mi smo sve ostavili i tebe slijedimo, pa šta ćemo imati od toga?«, a Hazreti Isa mu je odgovorio: »Vi ćete sjedit na dvanaest prijestolja, dalje kogod bude imao kuća, braće, sestara, oca ili majku, ženu ili djecu, ili livade, pa ako to sve za moje ime ostavi i napusti, stostruko će primiti i doći će u vječni život«. I u Tevratu nalazimo slične osnovne misli. Božje obećanje da će se Izraelićani umnožiti u zemlji u kojoj teku med i mlijeko vezano je uz ovaj uvjet. U knjizi Zakoni ponovljeni (6:3) stoji: »Čuj dakle Izraele, i gledaj da tako činiš, da bi ti dobro bilo i da biste se umnožili veoma u zemlji u kojoj teče med i mlijeko, kao što ti je rekao Gospodin Bog otaca tvojih«. Ovo se sve ni u koliko ne razlikuje od žrtvovanja duša i imetka na Božjem putu.

Prema tome su sva prigovaranja i riječi kršćanskih kritičara bez temelja.

[57]) Ovaj ajet ne zabranjuje, da se moli za idolopoklonike, da bi im bili grijesi oprošteni. Samo se zabranjuje, da se moli za oproštenje idolopoklonicima, pošto je postalo jasno, da su oni zapali u pakao. Slijedeći ajet govori, kako je Hazreti Ibrahim molio za svoga oca, koji je bio poganin, ali kad je uvidio da neće da pođe pravim putem i da je neprijatelj Božji, onda se njega odrekao. Nastaje pitanje, kako se može za ne-

خير أم من أسس بنيانه على شفا جرف هار فانهار به في نار
جهنم والله لا يهدي القوم الظالمين ﴿١٠٩﴾ لا يزال بنيانهم
الذي بنوا ريبة في قلوبهم إلا أن تقطع قلوبهم والله عليم
حكيم ﴿١١٠﴾ إن الله اشترى من المؤمنين أنفسهم وأموالهم
بأن لهم الجنة يقاتلون في سبيل الله فيقتلون ويقتلون
وعدا عليه حقا في التوراة والإنجيل والقرآن ومن أوفى
بعهده من الله فاستبشروا ببيعكم الذي بايعتم به
وذلك هو الفوز العظيم ﴿١١١﴾ التائبون العابدون الحامدون
السائحون الراكعون الساجدون الآمرون بالمعروف و
الناهون عن المنكر والحافظون لحدود الله وبشر المؤمنين
﴿١١٢﴾ ما كان للنبي والذين آمنوا أن يستغفروا للمشركين

ولو كانوا أولي قربى من بعد ما تبين لهم أنهم أصحاب الجحيم
﴿١١٣﴾ وما كان استغفار إبراهيم لأبيه إلا عن موعدة
وعدها إياه فلما تبين له أنه عدو لله تبرأ منه إن إبراهيم
لأواه حليم ﴿١١٤﴾ وما كان الله ليضل قوما بعد إذ هداهم
حتى يبين لهم ما يتقون إن الله بكل شيء عليم ﴿١١٥﴾ إن الله
له ملك السماوات والأرض يحيي ويميت وما لكم من دون الله من
ولي ولا نصير ﴿١١٦﴾ لقد تاب الله على النبي والمهاجرين و
الأنصار الذين اتبعوه في ساعة العسرة من بعد ما كاد يزيغ
قلوب فريق منهم ثم تاب عليهم إنه بهم رءوف رحيم ﴿١١٧﴾
وعلى الثلاثة الذين خلفوا حتى إذا ضاقت عليهم الأرض بما
رحبت وضاقت عليهم أنفسهم وظنوا أن لا ملجأ من الله

čuvati. Zaista Bog sve stvari savršeno poznaje.[58]) 117 Zaista, Bogu pripada vlast na nebu i na zemlji. On i život i smrt daje. Osim Boga, vi nemate drugog zaštitnika i pomagača. 118 Bog je primio pokajanje Poslanika, Muhadžira i Ensarija, koji su ga slijedili u teškom i odsudnom času, nakon što su srca nekih od

koga reći da je čovjek pakla. Takvi se ljudi suprotstaviše pejgamberu, koji je poslan da ljude upućuje na pravi put. Neki protivnici radi toga što nisu postigli uspjeha u svom opakom radu, služe se svim sredstvima koja im pođu za rukom. I Ibrahimov je otac bio ovakav i njegov najzajedljiviji protivnik. Arapski pogani su na isti način postupali i sa Hazreti Muhammedom. Božji Poslanik i muslimani su molili Boga da pogane uputi na pravi put i onda, kad su oni njima činili najveća nasilja i na nečuven način ih zlostavljali. Konačno su uvidjeli da se pogani ne mogu popraviti, pa su se i Božji Poslanik i muslimani okanili više za njih moliti.

[58]) Pogani su se držali krivog puta i prema muslimanima su pokazivali najveće neprijateljstvo, radi toga su muslimani bili prisiljeni da s njima prekinu svaku vezu. Ovo nije zato, što je Bog njih okrenuo s pravog puta. Bog je ljudima pokazao pravi put i objasnio im je od čega sve imaju da se čuvaju.

njih bila došla u iskušenje. Zatim je njima bilo oprošteno. Bog im je bio blag i milostiv.[59]) 119 I primio je *(Bog)* pokajanje one trojice, koji su bili izostali. Zemlja im je postala tijesnom i ako je bila široka. Srca su im osjetila usamljenost i tjeskobu. Uvjerili su se, da samo kod Boga mogu naći skloništa. Bog je primio njihova pokajanja, jer su se povratili u svoje staro stanje. Bog prima pokajanje i milostiv je.[60])

DIO. 15 — DUŽNOSTI PRAVOVJERNIH.

120 O vjernici, bojte se Boga i čuvajte se, *(da se ne ogriješite o zapovijedi Njegove)*. Budite sa pravednima![61]) 121 Ne doliči stanovnicima Medine i Beduinima, koji oko nje borave, da zaostanu iza Božjeg Poslanika i da sebi žele više nego Njemu.[62])

---

[59]) Da se učini pokajanje ili »tevbe« nije uvjet da se mora biti griješan. »Teški čas« o kome se u ovom ajetu govori je vojna na Tebuku. Ovu vojnu nazivaju »usret« ili teška. Uzrok je tomu, što je za vrijeme pohoda na ovu vojnu vladala užasna vrućina, hrane je bilo vrlo malo, pa se ponekada jedna hurma ili datulja dijelila i na dvojicu ljudi, a po jedna deva je zapadala i desetoricu ljudi. U ovom ajetu se kaže, kako su neki Muhadžiri i Ensarije pred ovim teškoćama bili počeli kolebati i htjeli su da se vrate, ali su se održali i ostavili su svoje redove nepokvarene. Svi su u ovim teškoćama ustrajali i Bog je njihovo pokajanje primio.

[60]) Ova trojica ljudi su trojica Ensarija i to: Ka'b sin Malikov, Hilal sin Umejjetov i Merare sin Rebiov. Ovi se nisu pridružili vojni na Tebuk i izostali su. Pošto se Božji Poslanik vratio sa Tebuka, nije s njima razgovarao, a isto tako i svi ostali muslimani nijesu htjeli s njima da razgovaraju. Ova trojica su se povukli svojim kućama i živjeli su osamljeni. Ovako je potrajalo pedeset dana. Ka'b je bio jedna vrlo odlična ličnost. Kad je za ovakav postupak prema njemu saznao vladar Gassanovića u Siriji, pozove ga jednim pismom da dođe k njemu te mu mnogo koješta obeća. Ka'b baci pismo na ognjište i spali ga, te na njega ni ne odgovori.

Konačno je pokajanje ove trojice ljudi bilo primljeno, te je i ovaj ajet u njihovoj stvari objavljen.

[61]) Pod navedenima se misli na one, koji sarađuju na dobrim djelima i pod najtežim okolnostima i koji su iskreni u pozivanju na pravi put. U prethodnom ajetu se govorilo o trojici ljudi koji su zanemarili svoje dužnosti i zaostali su iza Božjeg Poslanika kad je On pošao da poziva na pravi put i da izvojuje pobjedu istini. Ovaj ajet sadrži opću odredbu, prema kojoj su svi muslimani dužni da vode borbu za pobjedu, te im se preporučuje da budu uz one, koji se bore za pobjedu istine.

[62]) To jest njima ne dolikuje da oni sebi posvećuju više pažnje nego Božjem Poslaniku. Dok je Božji poslanik izložen svima nevoljama,

إلا إليه ثم تاب عليهم ليتوبوا إن الله هو التواب الرحيم ﴿١١٨﴾
يا أيها الذين آمنوا اتقوا الله وكونوا مع الصادقين ﴿١١٩﴾
ما كان لأهل المدينة ومن حولهم من الأعراب أن يتخلفوا
عن رسول الله ولا يرغبوا بأنفسهم عن نفسه ذلك بأنهم
لا يصيبهم ظمأ ولا نصب ولا مخمصة في سبيل الله ولا
يطئون موطئا يغيظ الكفار ولا ينالون من عدو نيلا إلا
كتب لهم به عمل صالح إن الله لا يضيع أجر المحسنين ﴿١٢٠﴾
ولا ينفقون نفقة صغيرة ولا كبيرة ولا يقطعون
واديا إلا كتب لهم ليجزيهم الله أحسن ما كانوا يعملون ﴿١٢١﴾
وما كان المؤمنون لينفروا كافة فلولا نفر من كل
فرقة منهم طائفة ليتفقهوا في الدين ولينذروا قومهم

إذا رجعوا إليهم لعلهم يحذرون ﴿١٢٢﴾ يا أيها الذين آمنوا
قاتلوا الذين يلونكم من الكفار وليجدوا فيكم غلظة و
اعلموا أن الله مع المتقين ﴿١٢٣﴾ وإذا ما أنزلت سورة فمنهم من
يقول أيكم زادته هذه إيمانا فأما الذين آمنوا فزادتهم
إيمانا وهم يستبشرون ﴿١٢٤﴾ وأما الذين في قلوبهم مرض
فزادتهم رجسا إلى رجسهم وماتوا وهم كافرون ﴿١٢٥﴾
أولا يرون أنهم يفتنون في كل عام مرة أو مرتين ثم لا
يتوبون ولا هم يذكرون ﴿١٢٦﴾ وإذا ما أنزلت سورة نظر
بعضهم إلى بعض هل يراكم من أحد ثم انصرفوا صرف الله
قلوبهم بأنهم قوم لا يفقهون ﴿١٢٧﴾ لقد جاءكم رسول
من أنفسكم عزيز عليه ما عنتم حريص عليكم بالمؤمنين

Zaista ih neće zadesiti žeđa, umor i glad na Božjem putu, niti će oni gaziti tlo, radi čega će se nevjernici srditi, a niti će ih snaći neka nesreća od neprijatelja,[63]) a da im za sve to neće biti jedno dobro djelo zapisano. Bog neće umanjiti nagradu onih, koji dobra djela čine. 122 Niti će učiniti male i velike žrtve, a niti će presijecati polja i doline, a da im za to neće biti nagrada zapisana. Bog će ih ljepše i bolje nagraditi od njihovih djela. 123 Ne trebaju svi pravovjerni da idu na put *(u vojnu)*. Treba od svake

---

oni hoće da žive u miru i da svoj mir i spokojstvo ne narušavaju. Kad je Božji Poslanik pošao na tebučku vojnu bilo ih je, koji se nijesu njemu pridružili. Ali pravi vjernici, čim su opazili svoju pogrešku odmah su pošli na put i pridružili se vojsci. Između onih, koji su ovako postupili bio je i Ebu-Hejseme. Ovaj čovjek sjedeći u svojoj bašči govorio je: »Ja ovdje sjedim u debelom hladu. Oko mene su rodne palme, tu je bistra voda, a tu mi je i lijepa žena. Božji Poslanik se peče na sunčanoj žegi i putuje po usijanom pješčaniku. Ovo meni ne dolikuje«. Kad je to izgovorio odmah se spremio na put i otišao.

[63]) To jest biti ranjen, ubijen ili zarobljen od neprijatelja.

grupe da ide po jedan dio. Jedan dio treba da se trudi, da izuči vjerske obrede i propise i da opominje i poučava svoj narod, kada im se povrati da bi se sačuvali i potegnuli *(od nevaljalih djela)*.[64])

DIO. 16 — TUMAČENJE BOŽJE OBJAVE.

124 O vjernici! Borite se sa nevjernicima, koji su blizu vas.[65]) Neka oni kod vas nađu otpornost i izdržljivost.[66]) Znajte, da je Bog sa onima, koji se čuvaju *(nevaljalih djela)*. 125 Kada bude objavljeno jedno poglavlje, između njih, neki govore: »Kod koga je od vas ovo poglavlje uvećalo i utvrdilo vjerovanje« *(i tako se izruguju)*.[67]) Što se tiče pravovjernih, *(ovo poglavlje)* kod njih uveća i umnoži vjerovanje. Oni su stigli savršenstvu i obradovani su. 126 Što se tiče onih, čija su srca bolesna, sa ovim poglavljem se kod njih gomila pokvarenost[68]) i oni umiru kao nevjernici. 127 Zar oni ne vide, da ih svake godine jedamput ili dva puta nesreća zadesi,[69]) pa opet neće da se pokaju, niti da dođu do sebe i opamete se. 128 Kad jedno poglavlje bude objavljeno, onda oni jedni u druge pogledaju i kažu: »Ima li ko da vas gleda?« Zatim se okrenu i odu. Bog je okrenuo njihova srca, jer su oni narod, koji ne zna i ne razumije. 129 Došao vam je poslanik između vas. Teško je njemu što ste ga na muku stavili. On za

[64]) Ovdje se ističe cilj Kur'ana, da se vjerska nauka spoznaje i da se vjerski propisi nauče. Među onima koji će učiti vojničke vještine treba da bude i onih, koji će se truditi da potpuno i lijepo shvate i nauče vjeru i vjerske propise, pa da onda mognu Islam širiti. U životnoj borbi Islama, radi širenja vjere i istine, ovom pitanju treba posvetiti najveću pažnju i na takav način će se naći najbolji putevi širenju i razvijanju vjere.

[65]) Uzrok je da se vodi borba sa onima, koji su blizu, što su ovi u mogućnosti da iskoriste svaku priliku i da na razne načine muslimanima prave neprilike i napadaju ih.

[66]) Sa ovim se misli da muslimani trebaju da pokažu hrabrost prema neprijatelju i da ga onemoguće i spase se njegova pritiska i zlostavljanja.

[67]) Ovo su dvoličnici i nevjernici.

[68]) Kako Kur'an biva objavljivan, kod ovih se sve više i više povećava pokvarenost i nevaljalština. Srca im potpuno, radi njihovog bijesa, potamne.

[69]) Bivaju pobijeđeni i druge nesreće ih snalaze.

vama čezne, a prema pravovjernima je blag i milostiv.[70]) 130 Ako oni okrenu glavu, reci: Meni je Bog dosta. Nema Boga osim Njega. Na Njega se samo oslanjam. On je Gospodar najvećeg carstva.

POGLAVLJE: 10

POGLAVLJE: JUNUS

OBJAVLJENO U MEKKI, 11 DIJELOVA, 109 AJETA.

SADRŽAJ:

U ovom poglavlju se govori o narodu Božjeg poslanika Hazreti Junusa, a osim toga se opširno govori o Hazreti Nuhu i Hazreti Musau. Ali u glavnom ovo poglavlje ističe da je Božja milost iznad srdžbe njegove. Ovom sadržaju najbolje odgovara priča o Hazreti Junusu, pa je za to ovo poglavlje po njemu i dobilo ime.

Pošto je u ovom poglavlju prikazana istinitost Božje objave, onda je istaknuta Božja milost, kojom On čovječanstvo obasiplje. Ovo je sadržaj prvih dvaju dijelova ovog poglavlja, a u trećem dijelu se objašnjava kazna kojom se ljudi kažnjavaju i u jednom času uništavaju. Četvrti dio iznosi dokaze Božje milosti i upućuje na prirodu i nepromjenljivost njenih zakona. Ističe velike dobrote Božje, nabraja blagodati koje nije niko u stanju dati osim Boga. Objašnjava da je Božja Objava nedostiživa blagodat Božja, koju je samo On mogao dati.

U petom dijelu se govori, da će griješnici u svakom slučaju pretrpiti kaznu, a šesti dio pokazuje veličinu i širinu Božje milosti, te se u sedmom dijelu pravi upoređenje među pravovjernim i nevjernicima.

Osmi i deveti dio poglavlja govore o Hazreti Musau i Hazreti Nuhu. U jedanaestom dijelu se govori o Hazreti Junusu, te se ističe da su svi oni, koji su slušali i pazili na opomene Božjih poslanika, iz toga vukli korist. Jedanaesti dio kaže da je svako dobro od Boga i objašnjava da svako treba da se Bogu obrati.

Sedam poglavlja počevši od poglavlja »Junus« pa dalje imaju skoro isti sadržaj. Ističu istinitost Božje Objave i ovo utvrđuju sa prirodnim zakonima, sa ljudskom prirodom i njenim sklonostima, te sa historijskim dokazima. Ova poglavlja su u bližim razmacima u Mekki objavljena između devete i dvanaeste godine od početka objave.

U prethodnom poglavlju se naročito govorilo o kaznama, koje trebaju da griješnike stignu. Ovo poglavlje ističe Božju milost. Pri kraju prethodnog poglavlja se govorilo o uticaju što ga Božja Objava ostavlja na pravovjerne. U ovom poglavlju se počinje sa isticanjem i dokazivanjem istinitosti Božje Objave.

---

[70]) Ova čežnja i ljubav Božjeg Poslanika nije se odnosila samo na jedno pleme ili jedan narod. Njegova čežnja i ljubav je upućena čitavom čovječanstvu, da se čitavo kao cjelina prosvijetli i spozna istinu. Hazreti Muhammed je mislio na čitavo čovječanstvo i za sreću čitava čovječanstva je podnosio najveće žrtve i napore. Za čitavo čovječanstvo je njegovo srce kucalo. Osim toga prema pravovjernima je on bio naročito blag i milostiv.

PREVOD:

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

DIO. 1 — ISTINITOST OBJAVE.

1 Elif, Lâm, Ra. Ovo su dokazi i znakovi Knjige, koja je puna mudrosti. 2 Zar je začudo ljudima, da smo Mi uputili Objavu jednom čovjeku između njih, da ljude opominje *(da se vrate sa puta zabluda)* i da radosne vijesti donese pravovjernima, koji su kod svog Gospodara stekli visoke položaje? Nevjernici govore: »Ovo je *(Kur'an)* posve jasna čarolija. 3 Vaš je Gospodar Onaj, što u šest perioda stvori nebesa i zemlju, a zatim svakom stvari upravlja sa visokog prijestolja. Ni jedan zagovornik ne može bez Njegovog dopuštenja tražiti zagovora i oprosta. To je Allah vaš Gospodar. Njemu se klanjajte i Njega obožavajte! Zar vi to još ne shvaćate? 4 Svi ćete se vi k Njemu povratiti, Božje obećanje je istinito. On od početka sve stvara, a po smrti ponovno u život vraća, da bi pravedno nagradio one, koji vjeruju i dobra djela čine, a nevjernike, zbog njihova nevjerstva, kažnjava kipućom vodom i strašnom i užasnom kaznom. 5 On je stvorio sunce, da svjetlim zrakama svjetli, a mjesec da obasjava.[1] Odredio je mjesecu putanje, da bi znali broj godina i da bi znali računati. Ovo je Bog sve istinski stvorio. On posve otvoreno objašnjava dokaze i znakove
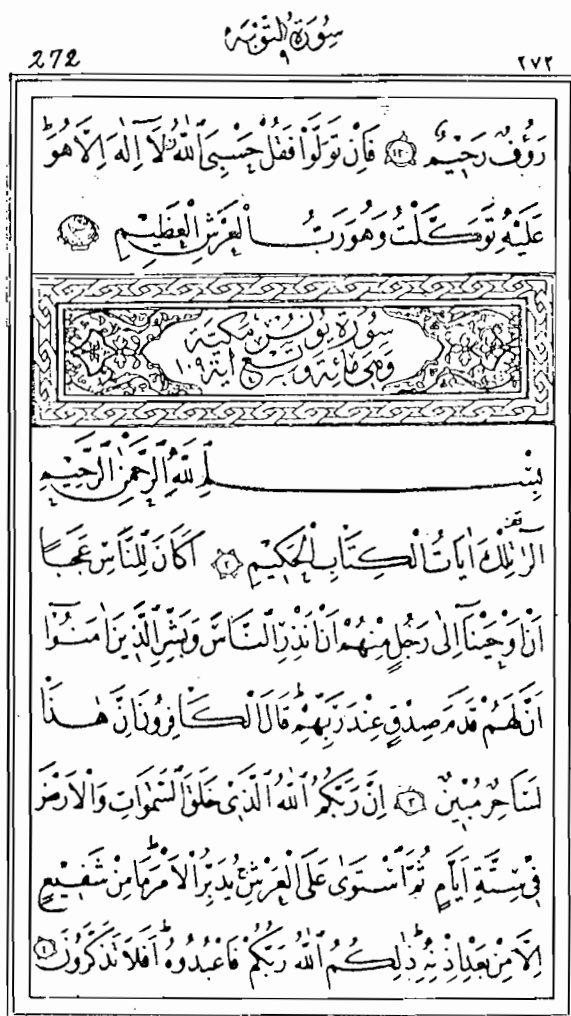
رؤوف رحيم (١٢٨) فإن تولوا فقل حسبي الله لا إله إلا هو عليه توكلت وهو رب العرش العظيم (١٢٩)

سورة يونس مكية وهي مائة وتسع آية

بسم الله الرحمن الرحيم

الر تلك آيات الكتاب الحكيم (١) أكان للناس عجبا أن أوحينا إلى رجل منهم أن أنذر الناس وبشر الذين آمنوا أن لهم قدم صدق عند ربهم قال الكافرون إن هذا لساحر مبين (٢) إن ربكم الله الذي خلق السماوات والأرض في ستة أيام ثم استوى على العرش يدبر الأمر ما من شفيع إلا من بعد إذنه ذلكم الله ربكم فاعبدوه أفلا تذكرون (٣)

---

[1]) Sunce je samo po sebi izvor svjetlosti i za to je u ajetu upotrebljena riječ »dhijaun«, a mjesec prima svjetlost od sunca i zato je upotrebljen u ajetu izraz »nurun«.

ljudima, koji znaju.[2]) 6 U stalnoj mijeni dana i noći, i u onome što je Bog stvorio na nebu i na zemlji, ima dokaza za one, koji se čuvaju *(poroka i nevaljalština.* 7 — 8 Zaista, koji se ne nadaju, da će se s Nama sresti, koji su se priklonili zemaljskom životu i s njim postali zadovoljni i smireni, ti su zanemarili Naše dokaze. Njihovo prebivalište će biti pakao, zbog onoga, što su oni zaslužili. 9 Zaista, koji vjeruju i dobra djela čine, njihov Gospodar ih sa njihovim vjerovanjem upućuje[3]) *(na pravi put)*. Oni će biti u rajskim vrtovima, koji su puni blagodati, a ispod njih će rijeke teći. 10 Njihove će molitve tamo biti: »Slavimo Te i veličamo, moj Bože!«, a oni će se međusobno pozdravljati sa: »Spas!« Zadnja će njihova molitva biti: »Neka je slava i hvala Allahu, Gospodaru svega svijeta«.[4])

إليه مرجعكم جميعا وعد الله حقا إنه يبدأ الخلق ثم
يعيده ليجزي الذين آمنوا وعملوا الصالحات بالقسط والذين
كفروا لهم شراب من حميم وعذاب أليم بما كانوا
يكفرون ۝ هو الذي جعل الشمس ضياء والقمر نورا وقدره
منازل لتعلموا عدد السنين والحساب ما خلق الله ذلك إلا
بالحق يفصل الآيات لقوم يعلمون ۝ إن في اختلاف الليل
والنهار وما خلق الله في السماوات والأرض لآيات لقوم
يتقون ۝ إن الذين لا يرجون لقاءنا ورضوا بالحياة الدنيا
واطمأنوا بها والذين هم عن آياتنا غافلون ۝ أولئك
مأواهم النار بما كانوا يكسبون ۝ إن الذين آمنوا و
عملوا الصالحات يهديهم ربهم بإيمانهم تجري من تحتهم

DIO. 2 — ISTINITOST KUR'ANA.

11 Kad bi Bog ljudima onako brzo zlo davao, kako oni brzo dobro hoće i žele, svršio bi njihov život *(i svi bi iz temelja bili uništeni)*. Ali Mi puštamo i ostavljamo one, koji se ne nadaju

---

2) Sve što je stvoreno, podvrgnuto je jednom zakonu razvitka i to sve svjedoči o jedinstvu Stvoritelja. Kako je taj vidljivi svijet podvrgnut jednom utvrđenom zakonu, tako je isto podvrgnut i viši duhovni svijet.

3) Svjetlo vjere je vodić koji svim ljudskim kretnjama i pothvatima upravlja, a u vječnom životu će to svjetlo svim svojim sjajem zasjati i pokazati se.

4) Prve riječi pravovjernih u raju će biti upućene slavi i veličini Božjoj, a zadnjim riječima će izricati hvalu Bogu, a pozdravljaće se sa selamom. Kršćanski misionari ističu da je u poglavljima, koja su objavljena u Mekki, raj opisan na način, koji izazivlje strasnu nasladu. Ove velike Božje riječi potpuno pobijaju tu bestidnu laž.

سورة يونس ١٠

274 ٢٧٤

الأنهار في جنات النعيم ﴿٩﴾ دعواهم فيها سبحانك
اللهم وتحيتهم فيها سلام وآخر دعواهم أن الحمد لله رب
العالمين ﴿١٠﴾ ولو يعجل الله للناس الشر استعجالهم بالخير
لقضي إليهم أجلهم فنذر الذين لا يرجون لقاءنا في طغيانهم
يعمهون ﴿١١﴾ وإذا مس الإنسان الضر دعانا لجنبه أو قاعدا
أو قائما فلما كشفنا عنه ضره مر كأن لم يدعنا إلى
ضر مسه كذلك زين للمسرفين ما كانوا يعملون ﴿١٢﴾
ولقد أهلكنا القرون من قبلكم لما ظلموا وجاءتهم رسلهم
بالبينات وما كانوا ليؤمنوا كذلك نجزي القوم المجرمين
﴿١٣﴾ ثم جعلناكم خلائف في الأرض من بعدهم لننظر كيف
تعملون ﴿١٤﴾ وإذا تتلى عليهم آياتنا بينات قال الذين لا يرجون

susretu Našem, da lutaju u zabludama svojim.[5]) 12 A kada čovjeka snađe zlo i nesreća, onda Nas moli ležeći nastrance, sjedeći i stojeći. Pa kada smo od njega otklonili tu njegovu nesreću, on i dalje nastavi, kao da Nas nije ni molio za nesreću i zlo, koje ga je snašlo *(zaboravi zlo koje ga je snašlo, vrati se u staro stanje i zapane u grijehe)*. Tako se sviđaju nevaljalcima njihova djela. 13 Mi smo mnoga pokoljenja prije vas uništili, jer su bili griješni i nasilje su činili. Donosili su im njihovi poslanici jasne i otvorene dokaze i oni nisu vjerovali. Tako Mi kažnjavamo griješne ljude. 14 Zatim smo vas iza njih učinili nasljednicima njihovim na zemlji, da vidimo kako ćete raditi *(i hoćete li iz njihovog rada pouku crpiti)*. 15 Kad im se uče Naši, posve jasni dokazi, govore oni, što se ne nadaju Našem susretu: »Donesi nam jedan drugi Kur'an ili ovaj izmijeni!«[6]) Reci im: »Nije mi dopušteno, da ga ja od sebe mijenjam. Ja slijedim samo ono, što mi je objavljeno i stavljeno na srce i jezik. Ja se bojim kazne, velikog i strašnog dana, ako budem nepokoran svome Gospodaru«.[7]) 16 Reci: Da je Bog htio, ja vam ga *(Kur'ana)*

[5]) Ljudi žele da postignu dobre stvari, mole se i hoće da im to što brže do ruke dođe, i Bog ih iz Svoje milosti dariva. Ali neprijatelji Božjeg Poslanika zbog svog neprijateljstva prema njemu, zazivali su na se Božju kaznu, ne vjerujući da ih ona može stići, pa su ovako molili: »Moj Bože, ako je sve ovo ovako tačno, onda nas kamenjem zaspi, ili daj da osjetimo osjetljivu i tešku kaznu«. Bog nije odmah ove riječi uslišao, ali su oni bili uništeni i iščezli su.

[6]) Oni su tražili Kur'an, koji neće smatrat ružnim njihove nevaljalštine i poroke i koji ih neće radi toga prekoravati.

[7]) To jest: Ja se bojim da će me kazna stići, ako budem nepokoran svome Gospodaru. Zar me neće baciti u strah pred kaznom Božjom vaša

ne bio ni učio, niti bih vas u njega upućivao, da ga razumijevate. Ja sam i prije njega među vama živio i boravio. Zar vi to još ne shvaćate i ne razumijete?[8]) 17 Zar ima većeg silnika i griješnika od onoga, koji na Boga laže i Njegove dokaze smatra lažnim? Zaista, ovaki griješnici nikad neće biti spašeni. 18 Oni mjesto Boga obožavaju ono, što im ne može ni štete nanijeti, a ni koristi donijeti i govore: »Ovo su naši zaštitnici i zagovornici kod Boga«. Reci: »Zar vi hoćete, da Boga naučite nečemu, što On ne zna da ima na nebu i na zemlji«. Bog je čist i uzvišen, a da bi imao druga, koga Mu oni pripisuju. 19 Svi su ljudi bili samo jedan narod. Kasnije su se razišli. Da nije prethodila jedna riječ od tvog Gospodara, svi bi se njihovi nesporazumci za jedan čas među njima riješili.[9]) 20 Oni govore: »Da mu je od Boga bilo poslano neko čudo!«*(mi bi vjerovali)*. Reci: »Neviđeni *(svijet)* pripada samo Bogu«. Iščekujte vi, a i

لقاءنا ائت بقرآن غير هذا أو بدله قل ما يكون لي أن أبدله
من تلقاء نفسي إن أتبع إلا ما يوحى إلي إني أخاف إن عصيت
ربي عذاب يوم عظيم ﴿١٥﴾ قل لو شاء الله ما تلوته عليكم
ولا أدراكم به فقد لبثت فيكم عمرا من قبله أفلا تعقلون
﴿١٦﴾ فمن أظلم ممن افترى على الله كذبا أو كذب بآياته إنه
لا يفلح المجرمون ﴿١٧﴾ ويعبدون من دون الله ما لا يضرهم
ولا ينفعهم ويقولون هؤلاء شفعاؤنا عند الله قل أتنبئون
الله بما لا يعلم في السماوات ولا في الأرض سبحانه وتعالى عما
يشركون ﴿١٨﴾ وما كان الناس إلا أمة واحدة فاختلفوا
ولولا كلمة سبقت من ربك لقضي بينهم فيما فيه يختلفون
﴿١٩﴾ ويقولون لولا أنزل عليه آية من ربه فقل إنما الغيب

nepokornost prema Bogu. Ovaj ajet neće da nam pokaže to, kako se Hazreti Muhammed bojao da mijenja Kur'an, nego da nam istakne do koje granice je bio vjeran i odan Božjoj Objavi i kako je sve svoje kretnje, sve riječi i djela svoja udešavao do krajnje granice i u savršenoj mjeri u duhu Božje Objave.

8) Protivnici Božjeg Poslanika nisu ga slušali i pobijali su njegovo poslanstvo. I raniji narodi su isto tako postupali i dizali se protiv Božjih poslanika, jer su svi ljudi kao jedan narod.

9) Šta znači ova riječ? Na mnogo mjesta se u Kur'anu na ovo upućuje. Pogani su ponekad pitali kada će doći ta kazna. Božji Poslanik odgovarajući podrugljivim nevjernicima govorio je, da će ih brzo snaći ta kazna, koju oni požuruju. Vidi (27:71, 72) i (34:30). Na vojni na Bedru ih je stigla ta kazna koju su oni tražili i iščekivali.

سورة يونس ١٠

لله فانتظروا إني معكم من المنتظرين ﴿٢٠﴾ وإذا أذقنا
الناس رحمة من بعد ضراء مستهم إذا لهم مكر في آياتنا
قل الله أسرع مكرا إن رسلنا يكتبون ما تمكرون ﴿٢١﴾
هو الذي يسيركم في البر والبحر حتى إذا كنتم في الفلك وجرين
بهم بريح طيبة وفرحوا بها جاءتها ريح عاصف وجاءهم
الموج من كل مكان وظنوا أنهم أحيط بهم دعوا الله
مخلصين له الدين لئن أنجيتنا من هذه لنكونن من الشاكرين
﴿٢٢﴾ فلما أنجاهم إذا هم يبغون في الأرض بغير الحق يا أيها
الناس إنما بغيكم على أنفسكم متاع الحياة الدنيا ثم
إلينا مرجعكم فننبئكم بما كنتم تعملون ﴿٢٣﴾ إنما مثل
الحياة الدنيا كماء أنزلناه من السماء فاختلط به نبات

ja ću biti od onih, koji će s vama iščekivati.[10])

DIO. 3 — BOŽJA MILOST.

21 Kad ljudima dademo da osjete milost *(blagodat i sreću)*, poslije nesreće koja ih je zadesila, eto ih opet gdje nevaljale misli ističu o znakovima i dokazima Našim. Reci: Allah će još brže prema vašim ružnim mislima istupiti. Zaista, Naši poslanici *(anđeli)*, sve ružne i nevaljale namisli vaše pišu. 22 On daje, da hodite po zemlji i da plovite po moru. Pa kada se ukrcate u lađe i one sa pogodnim vjetrom zaplove, a oni osjete radost i veselje, u taj čas okrene silan orkan, a valovi sa svih strana navale. Tada oni misle, da će ih valovi poklopiti *(i da će se udaviti)*, pa sa potpunom skrušenošću, predanjem i pokornošću mole Boga: »Ako nas spasiš od ovog *(zla i nevolje)*, zaista ćemo biti od onih, koji su zahvalni«. 23 I čim ih je Allah spasio, oni opet, na pravdi Boga čine po zemlji mnogobrojne grijehe i uobičajene nevaljalštine i poroke. O ljudi! *(Dobro znajte)*, sva ta vaša nepokornost je samo na vašu štetu. Zemaljske zabave su prolazne. Vi ćete se opet Nama povratiti. Mi ćemo vam sve kazati, što ste vi radili. 24 Zemaljski život je kao i voda, koju Mi iz neba spustimo. Sa njom raste i razvija se bilje zemaljsko, koje ljudi i životinje jedu. Pa kad se zemlja raznim ljepotama i divnim zelenim plaštem zaogrne i ukrasi, a njeni stanovnici se uvjere, da mogu sa nje da plod poberu, tada dođe

[10]) To čudo, koje su pogani tražili jest naročita kazna. Oni nijesu htjeli ništa drugo da spoznaju. Ovo čudo sa kojim su kaznu tražili iza kratkog vremena se i dogodilo. Za to Kur'an poganima i kaže: »iščekujte!«.

Naša odredba danju ili noću, pa Mi to sve požanjemo i poberemo, i ne ostane nikakva traga, te izgleda, kao da jučer tu nije ništa ni bilo. Tako Mi jasno tumačimo i objašnjavamo Naše znakove ljudima, koji razmišljaju. 25 Bog poziva ljude u dom spasa i sreće i koga hoće upućuje na pravi put.[11]) 26 Koji dobra djela čine, njih čeka dobra nagrada pa i više[12]) od toga. Lica im neće pocrniti, niti će se na njima poniženje opažati. To će biti rajski drugovi i oni će u raju vječno boraviti. 27 Koji su nevaljala djela počinili, biće srazmjerno prema svojim nevaljalim djelima i kažnjeni. Poklopiće ih poniženje, i nikoga neće imati, ko će ih kod Boga zaštićivati. Lica će im izgledati tamna kao da su pokrivena najtamnijim dijelovima mračne noći. To su drugovi pakla i oni će vječno u njemu boraviti. 28 Mi ćemo ih jednog dana sve iskupiti. Zatim ćemo reći onima, što su Bogu druga pripisivali: »Ostanite na mjestu vi i vaši idoli i drugovi *(kojima ste se klanjali)*«. Zatim ćemo ih jedne od drugih rastaviti. Njihovi drugovi će reći: Vi se niste nama klanjali! 29 Dosta je, da Bog svjedoči između nas i između vas. Mi

الأرض مما يأكل الناس والأنعام حتى إذا أخذت
الأرض زخرفها وازينت وظن أهلها أنهم قادرون
عليها أتاها أمرنا ليلا أو نهارا فجعلناها حصيدا كأن
لم تغن بالأمس كذلك نفصل الآيات لقوم يتفكرون
﴿٢٤﴾ والله يدعو إلى دار السلام ويهدي من يشاء إلى صراط
مستقيم ﴿٢٥﴾ للذين أحسنوا الحسنى وزيادة ولا يرهق
وجوههم قتر ولا ذلة أولئك أصحاب الجنة هم فيها خالدون
﴿٢٦﴾ والذين كسبوا السيئات جزاء سيئة بمثلها وترهقهم
ذلة ما لهم من الله من عاصم كأنما أغشيت وجوههم
قطعا من الليل مظلما أولئك أصحاب النار هم فيها خالدون
﴿٢٧﴾ ويوم نحشرهم جميعا ثم نقول للذين أشركوا مكانكم

[11]) I ovo je jedno kur'ansko tumačenje raja. U raju se nalazi »Darus-selam« ili dom spasa. Selam i Islam su od istog korjena. U istinu Islam čovjeku u ovom zemaljskom domu izgrađuje dom spasa. Musliman kako može u ovom svijetu živiti u savršenom miru sa Bogom, tako isto može živjeti u savršenom miru sa ljudima. Glavni cilj je Islama, da čovjek uz mir i spokojstvo svoga srca živi u potpuno mirnoj sredini. Spas i spokojstvo, koje će musliman tamo naći, treba da bude nastavak zemaljskog mira i spokojstva.

[12]) Kroz čitav Kur'an se ističe da će nagrada za dobra djela biti mnogostruka, a kazna za nevaljalštine će biti samo prema veličini počinjenih grijeha.

سُورَةُ يُونُسَ ١٠

278 ٢٧٨

أَنتُمْ وَشُرَكَاؤُكُمْ فَزَيَّلْنَا بَيْنَهُمْ وَقَالَ شُرَكَاؤُهُم
مَّا كُنتُمْ إِيَّانَا تَعْبُدُونَ ﴿٢٨﴾ فَكَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ
إِن كُنَّا عَنْ عِبَادَتِكُمْ لَغَافِلِينَ ﴿٢٩﴾ هُنَالِكَ تَبْلُو كُلُّ نَفْسٍ
مَّا أَسْلَفَتْ وَرُدُّوا إِلَى اللَّهِ مَوْلَاهُمُ الْحَقِّ وَضَلَّ عَنْهُم مَّا كَانُوا
يَفْتَرُونَ ﴿٣٠﴾ قُلْ مَن يَرْزُقُكُم مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَمَّن
يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَمَن يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ
الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَن يُدَبِّرُ الْأَمْرَ فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ فَقُلْ أَفَلَا
تَتَّقُونَ ﴿٣١﴾ فَذَٰلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمُ الْحَقُّ فَمَاذَا بَعْدَ الْحَقِّ إِلَّا
الضَّلَالُ فَأَنَّىٰ تُصْرَفُونَ ﴿٣٢﴾ كَذَٰلِكَ حَقَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ عَلَى
الَّذِينَ فَسَقُوا أَنَّهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٣﴾ قُلْ هَلْ مِن شُرَكَائِكُم
مَّن يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ قُلِ اللَّهُ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ

ništa nismo znali o tome, da vi nas obožavate. 30 Tu će svako naći djelo, koje je ranije učinio i svako će se morati vratiti Allahu, koga u istinu treba obožavati. Od njih će pobjeći i otići oni, za koje su oni lagali *(da su bogovi)*.

DIO. 4 — BOŽJA DOBROČINSTVA.

31 Reci: Ko vas hrani iz neba i iz zemlje? Ko može da stvori vid i sluh. Ko vadi živo iz mrtvog i mrtvo iz živog? Ko svim stvarima upravlja i vlada? Oni će reći: »Bog«. A ti onda reci: Pa zašto se ne bojite i ne izvršavate dužnosti svoje? 32 Eto to vam je Allah, vaš istinski Gospodar. Poslije istine postoji samo zabluda. Kako ćete se onda natrag okrenuti?! 33 Tako se obistinila Riječ tvoga Gospodara, protiv onih hrđavih i pokvarenih, jer oni nisu vjerovali. 34 Reci: Ima li među onima, što ih vi smatrate saučesnicima Božjim neko, ko može sve stvoriti, pa ga onda opet ponovo u život povratiti? *(Zar ne možete odgovoriti?!)*. Reci: Bog sve ispočetka stvara i može opet sve ponovno u život povratiti. Zašto se onda okrećete? 35 Opet im reci: Ima li među vašim drugovima, što ih obožavate, koji može na pravi put uputiti? *(Ne mogu dati odgovora)*. Reci im: Bog upućuje na pravi put. Da li je dostojniji da se slijedi onaj, koji može uputiti na pravi put, ili onaj, koji ne može krenuti i poći dok se ne pomakne i ne ponese. Šta je vama? Kako ćete vi presuditi? 36 Mnogi od njih slijede samo izmišljotine. Sigurno je, da izmišljotina prema istini nema nikakve vrijednosti. Bog zna što oni rade. 37 Ovaj se Kur'an ne može drugome pripisati, osim Bogu. Kur'an je potvrdio knjige, koje su prije njega obavljene.

On objašnjava *(sve propise)* Knjige.[13]) O njemu nema sumnje, on je objavljen od Gospodara svih svjedova. 38 Ili oni govore: On *(Muhammed)* ga je od sebe udesio? Reci: Sačinite jedno poglavlje, koje bi bilo ravno njemu. Pozovite, mjesto Boga, one, koji bi vam mogli pomoći, ako vi istinu govorite. 39 Ne, oni to smatraju lažnim, zbog toga, što ne mogu da njegovo učenje obuhvate, niti ga mogu da shvate. Tako su radili i oni prije njih i istinu su smatrali da je laž. Pogledaj, kako svršavaju silnici i griješnici. 40 Među njima *(mekkelijama)* ima ih, koji ga vjeruju, a ima ih, koji ga ne vjeruju. Tvoj Gospodar najbolje smutljivce poznaje.

فأنى تؤفكون ﴿٣٤﴾ قل هل من شركائكم من يهدي إلى
الحق قل الله يهدي للحق أفمن يهدي إلى الحق أحق أن يتبع أمن
لا يهدي إلا أن يهدى فما لكم كيف تحكمون ﴿٣٥﴾ وما يتبع
أكثرهم إلا ظنا إن الظن لا يغني من الحق شيئا إن الله عليم
بما يفعلون ﴿٣٦﴾ وما كان هذا القرآن أن يفترى من دون الله
ولكن تصديق الذي بين يديه وتفصيل الكتاب
لا ريب فيه من رب العالمين ﴿٣٧﴾ أم يقولون افتراه قل فأتوا
بسورة مثله وادعوا من استطعتم من دون الله إن كنتم
صادقين ﴿٣٨﴾ بل كذبوا بما لم يحيطوا بعلمه ولما يأتهم
تأويله كذلك كذب الذين من قبلهم فانظر كيف
كان عاقبة الظالمين ﴿٣٩﴾ ومنهم من يؤمن به ومنهم

DIO. 5 — KAZNA GRIJEŠNIKA.

41 Ako ti reknu da si lažac, a ti im reci: Ja što radim, to je moje, a vi što radite, to je vaše. Vi nijeste vezani za ono, što ja radim *(nećete biti odgovorni za moj rad)*, a niti sam ja vezan za ono, što vi radite *(niti ću ja biti odgovoran za vaš rad)*. 42 Ima ih među njima, koji te prisluškuju. Zar ti možeš gluhima dati da oni čuju, kad oni nemaju pameti i ne razumiju? 43 Neki

[13]) Kur'an je na jedan najjasniji način objasnio i protumačio sve nejasne i nesigurne temelje vjere, koji su ostali nejasni i neprotumačeni u ranijim knjigama. Na primjer pitanje proživljavanja poslije smrti i ako je jedno od najvažnijih pitanja vjere, u Tevratu je potpuno nejasno. Hazreti Isa dajući odgovor saducejima, koji nisu vjerovali u uskrsenje, pročitao im je jedan odlomak, ali i to samo polemično ne iznoseći ništa određenije (Matej 22:32). Osim toga Božja imena i Božja svojstva nijesu u ranijim knjigama izložena u potpunom opsegu. Kur'an je ove osnove vjere izložio i upotpunio na najsavršeniji način.

مَن لَا يُؤْمِنُ بِهِ وَرَبُّكَ أَعْلَمُ بِالْمُفْسِدِينَ ﴿٤٠﴾ وَإِن كَذَّبُوكَ فَقُل لِي
عَمَلِي وَلَكُمْ عَمَلُكُمْ أَنتُمْ بَرِيئُونَ مِمَّا أَعْمَلُ وَأَنَا بَرِيءٌ مِمَّا
تَعْمَلُونَ ﴿٤١﴾ وَمِنْهُم مَن يَسْتَمِعُونَ إِلَيْكَ أَفَأَنتَ تُسْمِعُ الصُّمَّ
وَلَوْ كَانُوا لَا يَعْقِلُونَ ﴿٤٢﴾ وَمِنْهُم مَن يَنظُرُ إِلَيْكَ أَفَأَنتَ
تَهْدِي الْعُمْيَ وَلَوْ كَانُوا لَا يُبْصِرُونَ ﴿٤٣﴾ إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ
النَّاسَ شَيْئًا وَلَكِنَّ النَّاسَ أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٤٤﴾ وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ
كَأَن لَمْ يَلْبَثُوا إِلَّا سَاعَةً مِنَ النَّهَارِ يَتَعَارَفُونَ بَيْنَهُمْ
قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِلِقَاءِ اللَّهِ وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ ﴿٤٥﴾
وَإِمَّا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِي نَعِدُهُمْ أَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ فَإِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ ثُمَّ
اللَّهُ شَهِيدٌ عَلَى مَا يَفْعَلُونَ ﴿٤٦﴾ وَلِكُلِّ أُمَّةٍ رَسُولٌ فَإِذَا
جَاءَ رَسُولُهُمْ قُضِيَ بَيْنَهُم بِالْقِسْطِ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٤٧﴾

وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٨﴾ قُل لَا
أَمْلِكُ لِنَفْسِي ضَرًّا وَلَا نَفْعًا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ لِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ
إِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ فَلَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ﴿٤٩﴾
قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُهُ بَيَاتًا أَوْ نَهَارًا مَاذَا يَسْتَعْجِلُ
مِنْهُ الْمُجْرِمُونَ ﴿٥٠﴾ أَثُمَّ إِذَا مَا وَقَعَ آمَنتُمْ بِهِ آلْآنَ وَقَدْ كُنتُمْ
بِهِ تَسْتَعْجِلُونَ ﴿٥١﴾ ثُمَّ قِيلَ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ هَلْ
تُجْزَوْنَ إِلَّا بِمَا كُنتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٥٢﴾ وَيَسْتَنْبِئُونَكَ أَحَقٌّ
هُوَ قُلْ إِي وَرَبِّي إِنَّهُ لَحَقٌّ وَمَا أَنتُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿٥٣﴾ وَلَوْ أَنَّ لِكُلِّ
نَفْسٍ ظَلَمَتْ مَا فِي الْأَرْضِ لَافْتَدَتْ بِهِ وَأَسَرُّوا النَّدَامَةَ لَمَّا رَأَوُا
الْعَذَابَ وَقُضِيَ بَيْنَهُم بِالْقِسْطِ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٥٤﴾ أَلَا إِنَّ
لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ أَلَا إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَكِنَّ

između njih te gledaju. Zar ti možeš uputiti slijepce, kad oni ne vide? 44 Zaista Bog nimalo ljudima ne čini nasilja, nego ljudi sami sebi nasilje čine. 45 Onog dana, kada ih iskupimo, a njima će se pričiniti kao da su samo jedan čas dana proboravili, oni će jedni druge poznavati.[14]) Na šteti su i gubitku oni, koji su poricali da će Boga susresti i nisu bili upućeni na pravi put. 46 *(O Muhammede!)* Ili ćemo ti Mi pokazati nešto od onoga *(kazne i patnje)* što smo im obećali, ili ćemo uzeti dušu tvoju, ali će se opet oni nama povratiti. Bog vidi sve, što oni rade.[15]) 47 Svaki narod ima svoga poslanika.[16]) Kada im dođe poslanik,

[14]) Toga će dana biti potpuno poznata svačija i dobra i hrđava djela.

[15]) U uzvišenom ajetu se kaže: »Ali će se opet oni nama povratiti«, to jest, tu će im se pokazati kazne, kojima će biti od Boga kažnjeni. Nije uvjet da ove kazne pogane stignu još za života Božjeg Poslanika.

[16]) To što nam Kur'an mudri kaže da je svakom narodu poslan po jedan poslanik, jest od najvrednijih pouka kojima nas Kur'an uči. Radi toga je čovječanstvo Kur'anu i Hazreti Muhammedu dužno najveću zahvalnost. Vidi (35:24).

سورة يونس
١٠
282 ٢٨٢

اكثرهم لا يعلمون ﴿٥٦﴾ هو يحيي ويميت واليه ترجعون ﴿٥٧﴾
يا ايها الناس قد جاءتكم موعظة من ربكم وشفاء
لما في الصدور وهدى ورحمة للمؤمنين ﴿٥٨﴾ قل بفضل الله
وبرحمته فبذلك فليفرحوا هو خير مما يجمعون ﴿٥٩﴾ قل ارايتم
ما انزل الله لكم من رزق فجعلتم منه حراما وحلالا قل آلله
اذن لكم ام على الله تفترون ﴿٦٠﴾ وما ظن الذين يفترون
على الله الكذب يوم القيامة ان الله لذو فضل على الناس
ولكن اكثرهم لا يشكرون ﴿٦١﴾ وما تكون في شان
وما تتلوا منه من قرآن ولا تعملون من عمل الا كنا
عليكم شهودا اذ تفيضون فيه وما يعزب عن ربك من
مثقال ذرة في الارض ولا في السماء ولا اصغر من ذلك

pravedno će se među njima suditi i njima se nikakvo nasilje neće učiniti (*koji ga slijede, biće spašeni, a koji ne pristanu za njim, kazna će ih stići*). 48 Oni govore: Kada će se ispuniti te prijetnje, ako vi istinu govorite? 49 Reci: Ja u svojoj vlasti nemam ništa, čime bi od sebe štetu odstranio ili sebi korist privukao. Biva samo što Bog hoće. Svaki narod ima vrijeme svoga propadanja i nestajanja. Kada dođe vrijeme njegova iščezavanja, to se ne može ni za jedan čas usporiti, a ni ubrzati.[17]) 50 Reci: Šta ćete vi reći, ako vas danju ili noću stigne kazna Božja. Za što to griješnici požuruju Njegovu kaznu? 51 Zar ćete vi to vjerovati, pošto vas kazna snađe? Vi ćete to toga časa vjerovati. Vi ne možete zamisliti, da ona može doći, pa požurujući je izrugivate se. 52 Zatim reci griješnicima i silnicima: Iskusite i potegnite vječnu kaznu. Vi se kažnjavate samo za ono, što ste zaslužili. 53 Oni će te pitati: »Je li ta kazna istinita?« Reci: Da, tako mi moga Gospodara, ona je istinita. Vi joj nećete moći izbjeći.

DIO. 6 — MILOST.

54 Kad bi svakoj duši, koja je sebi nasilje činila, pripadalo sve što ima na zemlji, ona bi to žrtvovala, da se spasi (*kazne*). Oni su krili kajanje, pošto su kaznu vidjeli. Među njima će se pra-

[17]) Ove riječi ne uče fatalizam, nego obratno jednu utvrđenu istinu kazuju. Narodi kao i pojedinci imaju svoj život. Oni kao i pojedinci žive i umiru. Posve je druga stvar utvrditi duljinu i kratkoću trajanja života jednog naroda kao i uzročnike toga. Ali je jedna stvarna istina, da jedan narod nakon izvjesnog života mora iščezavati i izumirati.

vedno suditi i neće im se nasilje činiti. 55 Pazi! Zaista pripada Bogu sve, što je na nebu i na zemlji. Znaj! Božje obećanje je istinito, ali ih većina to ne zna. 56 On i smrt i život daje i vi ćete se Njemu povratiti. 57 O ljudi! Došla vam je pouka od vašega Gospodara, lijek srcima, uputa i milost pravovjernima.[18]) 58 Reci: Sa Božjom dobrotom, sa milosti Njegovom, s tim nek se oni vesele i raduju. To im je bolje od svega onoga, što su sakupili i nagomilali.[19]) 59 Reci: Šta velite o onim blagodatima, što vam ih je Bog spremio, pa ste nešto od toga učinili zabranjenim, a nešto opet dozvoljenim? Je li vam Bog to dopustio *(da tako radite)*, ili će te vi na Boga lagati.[20]) 60 Šta misle oni, što se na Boga lažima nabacuju, šta će biti na Sudnjem danu? Zaista je Bog prema ljudima blag i dobrostiv, ali su mnogi nezahvalni.

DIO. 7 — ZAŠTITA PRAVOVJERNIH.

61 *(Budi siguran)* ti nećeš nikakva posla učiniti, niti ćeš išta iz Kur'ana proučiti, što se na taj posao odnosi, niti ćete vi ikakva posla uraditi, a da Mi nećemo među vama biti, kad se vi u taj posao udubite. Neće biti sakriveno od tvog Gospodara ništa, ni na zemlji, ni na nebu, pa makar bilo koliko jedan trunak teško. A nema ništa ni manje, a ni više od toga, a da se na nalazi u posve jasnoj knjizi.[21]) 62 Dobro znaj, da za Božje prijatelje nema straha, za njih nema *(nimalo)* tuge.[22]) 63 To su oni, koji

---

18) Pogani su tražili kaznu i u tome su uporno ustrajali. Ali njima je u prvom redu poslana Božja pouka, lijek, uputa i milost. Kur'an ističe, da su to njegova glavna i osnovna svojstva. Vidi (29:51).

19) Pogani su napustili i ostavili sve ono, što dušu i moral podiže i sve su svoje snage posvetili sakupljanju i gomilanju imetka.

20) Pogani su bili mnoge stvari odredili samo za svoje kumire, za to su ih sebi zabranili.

21) To se misli na »knjigu« u kojoj su sadržani Božanski zakoni. Dobro, zlo, veliko i malo, svaki pokret i kretnja biva po njima nagrađivana i kažnjavana.

22) Koji su pravi i iskreni prijatelji Božji nimalo se ne boje budućnosti i radi svojih djela neće nimalo u očaj i tugu zapasti. Ovaj uzvišeni ajet muslimanima donosi radosnu vijest i nagovještava sigurnu i potpunu pobjedu Islama. Muslimani su došli do pobjede pokazujući najveću požrtvovnost i radi toga neće osjetiti tuge niti će zapasti u očaja-

ولا أكبر إلا في كتب مبين (٦١) ألا إن أولياء الله
لا خوف عليهم ولا هم يحزنون (٦٢) الذين ءامنوا وكانوا
يتقون (٦٣) لهم البشرى في الحيوة الدنيا وفي الآخرة لا تبديل
لكلمت الله ذلك هو الفوز العظيم (٦٤) ولا يحزنك قولهم
إن العزة لله جميعا هو السميع العليم (٦٥) ألا إن لله
من في السموت ومن في الأرض وما يتبع الذين يدعون
من دون الله شركاء إن يتبعون إلا الظن وإن هم إلا
يخرصون (٦٦) هو الذي جعل لكم اليل لتسكنوا فيه والنهار
مبصرا إن في ذلك لآيت لقوم يسمعون (٦٧) قالوا اتخذ الله
ولدا سبحنه هو الغني له ما في السموت وما في الأرض إن
عندكم من سلطن بهذا أتقولون على الله ما لا تعلمون (٦٨)

vjeruju i koji se nevaljalština čuvaju. 64 Njih čeka radost i veselje, u životu zemaljskom i u vječnom. Božje se riječi ne mijenjaju.[23]) To je najveća blagodat i najveća sreća. 65 Neka te ne žaloste njihove riječi. Sva snaga i veličina je kod Boga. On sve čuje i sve zna. 66 Dobro znaj! Zaista je Božje sve, što je na nebu i na zemlji.[24]) Što slijede oni, koji se mole drugovima *(idolima)* mjesto Bogu? Oni slijede samo krive misli i samo laži govore. 67 Bog je Onaj, koji vam je dao noć, da u njoj mirujete i odmarate se, a u danu vam je dao svjetlost *(da radite i stičete)*. U tome će naći pouke ljudi, koji čuju i slušaju. 68 Oni govore: Bog je Sebi uzeo jednog sina. Bog je slavljen, nepotreban je tomu i čist je od toga. On je potpuno neovisan i nije nikomu potreban. Njegovo je sve, što je na nebu i na zemlji. Vi nemate nikakva dokaza za to, *(da je On Sebi sina uzeo)*. Zar ćete o Bogu govoriti ono, što ne znate. 69 Reci: Zaista, koji na Boga lažu, neće biti spašeni. 70 Oni će privremeno uživati na ovom svijetu, a zatim će se Nama povratiti. Zatim ćemo im Mi dati, da osjete

---

nje. Ali kad je ovaj ajet objavljen, tada su se muslimani borili sa opasnošću da budu potpuno uništeni i istrijebljeni i ovim je nagoviješteno da će se njihovo stanje uz borbu i požrtvovnost potpuno u njihovu korist izmijeniti.

[23]) Cilj je ovih riječi da upozore na radosno obećanje i nagovještavanja, koja je Bog muslimanima preko Kur'ana uputio. Što je Bog pravovjernima obećao, to se nikako ne može izmijeniti.

[24]) Ovaj ajet utvrđuje ajete koji su još ranije prošli. Ovdje se preporučuje Božjem Poslaniku, da nimalo ne poklekne pred riječima nevjernika, koji su govorili da će muslimanstvo potpuno sa zemlje istrijebiti. Ističe se da sva moć i snaga pripada samo Bogu i da niko neće suzbiti Božjega poziva, niti pobijediti Božju riječ.

سورة يونس ١٠

284

قل إن الذين يفترون على الله الكذب لا يفلحون ﴿٦٩﴾ متاع في الدنيا
ثم إلينا مرجعهم ثم نذيقهم العذاب الشديد بما كانوا
يكفرون ﴿٧٠﴾ واتل عليهم نبأ نوح إذ قال لقومه يا قوم إن كان
كبر عليكم مقامي وتذكيري بآيات الله فعلى الله
توكلت فأجمعوا أمركم وشركاءكم ثم لا يكن أمركم
عليكم غمة ثم اقضوا إلي ولا تنظرون ﴿٧١﴾ فإن توليتم
فما سألتكم من أجر إن أجري إلا على الله وأمرت أن أكون
من المسلمين ﴿٧٢﴾ فكذبوه فنجيناه ومن معه في الفلك و
جعلناهم خلائف وأغرقنا الذين كذبوا بآياتنا فانظر
كيف كان عاقبة المنذرين ﴿٧٣﴾ ثم بعثنا من بعده رسلا
إلى قومهم فجاءوهم بالبينات فما كانوا ليؤمنوا بما كذبوا

strašnu i užasnu kaznu, jer su bili nevjernici.

DIO. 8 — NUH I MUSA.

71 Uči im vijesti o Nuhu! Gle, Nuh reče svome narodu: »Moj narode! Ako vam je težak moj boravak među vama i moje spominjanje Božjih znakova i poučavanje, ja se na Boga oslanjam i skrušeno se Njemu obraćam. Donesite odluku i zaključak vaš sa vašim drugovima, šta ćete raditi, pa neka vaša odluka ne bude skrivena i neka na javu izađe. Zatim radite sa mnom što hoćete i nedajte mi nimalo roka. 72 Ako vi okrenete glavu, za to ja od vas, što sam vas poučavao, ne tražim nikakve nagrade, a ni plaće. Mene će samo Bog nagraditi. Meni je naređeno, da budem musliman *(da se istini potpuno predam).*[25]) 73 *(Nuhov narod nije slušao njegove riječi)* i smatrali su ga lažljivcem. Mi smo spasili njega i one, koji su s njim u lađi bili. Ove smo postavili da mjesto njih vladaju *(na zemlji),* a podavili smo sve, koji su Naše znakove poricali. Gledaj kako su svršili oni, što su bili opominjani. 74 Zatim smo iza Nuha slali poslanike njihovim narodima. Oni su im donosili najjasnije dokaze, ali oni nisu htjeli vjerovati, jer su oni i prije Istinu poricali. Tako Mi zapečatimo srca griješnika, koji prelaze granice onoga, što je dopušteno.[26]) 75 Iza ovih smo

---

[25]) Riječi Hazreti Nuhove koje je upućivao svome narodu u velikoj mjeri sliče riječima Hazreti Muhammedovim, koje je upućivao svojim neprijateljima. Božji Poslanik je govorio svojim neprijateljima da sve to što oni protiv njega čine, neće njemu nimalo štete nanijeti.

[26]) Ovaj ajet jasno dokazuje zbog čega će im srca biti zapečaćena. U prvom redu se ljudima pouka daje, onda ih se poučaje u istinama, ali

الجزء الحادي عشر

٢٨٥ 285

بِهِ مِن قَبْلُ كَذَٰلِكَ نَطْبَعُ عَلَىٰ قُلُوبِ ٱلْمُعْتَدِينَ ﴿٧٤﴾ ثُمَّ بَعَثْنَا
مِنۢ بَعْدِهِم مُّوسَىٰ وَهَٰرُونَ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَإِيْهِۦ بِـَٔايَٰتِنَا
فَٱسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا مُّجْرِمِينَ ﴿٧٥﴾ فَلَمَّا جَآءَهُمُ ٱلْحَقُّ
مِنْ عِندِنَا قَالُوٓا إِنَّ هَٰذَا لَسِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿٧٦﴾ قَالَ مُوسَىٰٓ أَتَقُولُونَ
لِلْحَقِّ لَمَّا جَآءَكُمْ أَسِحْرٌ هَٰذَا وَلَا يُفْلِحُ ٱلسَّٰحِرُونَ ﴿٧٧﴾ قَالُوٓا أَجِئْتَنَا
لِتَلْفِتَنَا عَمَّا وَجَدْنَا عَلَيْهِ ءَابَآءَنَا وَتَكُونَ لَكُمَا ٱلْكِبْرِيَآءُ
فِى ٱلْأَرْضِ وَمَا نَحْنُ لَكُمَا بِمُؤْمِنِينَ ﴿٧٨﴾ وَقَالَ فِرْعَوْنُ ٱئْتُونِى
بِكُلِّ سَٰحِرٍ عَلِيمٍ ﴿٧٩﴾ فَلَمَّا جَآءَ ٱلسَّحَرَةُ قَالَ لَهُم مُّوسَىٰٓ
أَلْقُوا مَآ أَنتُم مُّلْقُونَ ﴿٨٠﴾ فَلَمَّآ أَلْقَوْا قَالَ مُوسَىٰ مَا جِئْتُم بِهِ ٱلسِّحْرُ
إِنَّ ٱللَّهَ سَيُبْطِلُهُۥٓ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُصْلِحُ عَمَلَ ٱلْمُفْسِدِينَ ﴿٨١﴾ وَيُحِقُّ
ٱللَّهُ ٱلْحَقَّ بِكَلِمَٰتِهِۦ وَلَوْ كَرِهَ ٱلْمُجْرِمُونَ ﴿٨٢﴾ فَمَآ ءَامَنَ لِمُوسَىٰٓ

poslali Musaa i Haruna sa Našim znakovima Fir'avnu i narodu njegovom. Ovi zbog oholosti svoje nisu mogli prigeti *(da vjeruju u znakove i dokaze Naše)* i oni su bili griješan narod. 76 Kad im je od Nas Istina došla, rekli su: »Ovo je posve jasna čarolija!« 77 Musa reče: »Zar ćete reći, pošto vam istina dođe, »je li ovo čarolija?«, a čarobnjaci neće biti spašeni«. 78 Rekoše: »Zar si došao da nas okreneš od onoga, na čemu smo našli očeve naše i da vama pripadne vlast i gospodstvo u *(Našoj)* zemlji? Mi vam *(Musau i Harunu)* nikako ne možemo vjerovati!« 79 Fir'avn reče: »Dovedite mi sve vješte čarobnjake!« 80 Pošto su došli čarobnjaci, Musa im reče: »Bacite, što ćete baciti! 81 Pošto su oni bacili *(čarobnjačke štapove i konopce)*, reče Musa: »To je čarolija, što ste vi bacili, zaista će to Bog uništiti i pokvariti. Bog neće učiniti valjanim djela smutljivaca. 82 Bog će Svojim riječima Istinu utvrditi, pa makar to i ne htjeli griješnici!«

DIO. 9 — MUSA I FIR'AVN.

83 Musau su vjerovali samo neki sinovi i potomci naroda njegova, jer su strahovali pred Fir'avnom i narodom njegovim, da će ih oni zlostavljati. Fir'avn je bio vlastodržac i silnik u zemlji *(misirskoj)* i prekoračio je granice onoga, što je bilo dopušteno. 84 Reče Musa: »Moj narode! Ako vjerujete u Boga, pouzdajte i oslonite se na Njega, ako ste pravi vjernici, koji su se Njemu

---

pošto su oni ustrajni u nepriznavanju i odbijanju istina, radi toga im srca postaju zapečaćena i neosjetljiva prema dobru.

سورة يونس ١٠

286 ٢٨٦

إلا ذرية من قومه على خوف من فرعون وملإيهم أن يفتنهم
وإن فرعون لعال في الأرض وإنه لمن المسرفين ﴿٨٣﴾ وقال موسى
يا قوم إن كنتم آمنتم بالله فعليه توكلوا إن كنتم مسلمين ﴿٨٤﴾
فقالوا على الله توكلنا ربنا لا تجعلنا فتنة للقوم
الظالمين ﴿٨٥﴾ ونجنا برحمتك من القوم الكافرين ﴿٨٦﴾
وأوحينا إلى موسى وأخيه أن تبوآ لقومكما بمصر بيوتا و
اجعلوا بيوتكم قبلة وأقيموا الصلاة وبشر المؤمنين ﴿٨٧﴾
وقال موسى ربنا إنك آتيت فرعون وملأه زينة وأموالا
في الحياة الدنيا ربنا ليضلوا عن سبيلك ربنا اطمس
على أموالهم واشدد على قلوبهم فلا يؤمنوا حتى يروا
العذاب الأليم ﴿٨٨﴾ قال قد أجيبت دعوتكما فاستقيما

potpuno predali«. 85 Rekoše: »Mi se u Boga pouzdajemo. Naš veliki Bože, ne daj da budemo izloženi zlostavljanju i smutnji naroda griješnog i nasilnog. 86 Spasi nas, sa milošću Tvojom, od naroda nevjerničkog. 87 Mi smo objavili Musau i bratu njegovu: Gradite svome narodu u Misiru kuće i skloništa, vaše domove pretvorite u hramove za klanjanje i potpuno molitvu činite! Obraduj pravovjerne! 88 Reče Musa: »Naš veliki Bože! Zaista si dao Fir'avnu i njegovim doglavnicima slavu i bogatstvo u životu zemaljskom. Naš Bože! Oni *(sa ovim što si im dao)*, zavode ljude sa Tvoga puta. Veliki naš Bože! Uništi im bogatstva njihova, okrutni srca njihova, pa nek ne vjeruju, dok ne osjete užasnu i strašnu kaznu«. 89 Bog reče: »Primljena je molitva vas dvojice. Ustrajte na pravom putu i nipošto ne slijedite put i stazu neznalica«. 90 Prebacili smo sinove Israilove preko mora. Slijedio ih je Fir'avn sa svojom vojskom da im nepravdu učini i da ih uništi. Kad je osjetio da će se utopiti, *(idući za njima po presahlom morskom tlu, kuda je opet morska voda navalila)*, rekao je: Vjerujem da nema drugog Boga osim onoga, što Ga vjeruju sinovi Israilovi i ja sam musliman *(koji se istini predajem)*. 91 Zar sada *(ti vjeruješ F'iravne!)*, a prije si bio silan i griješio si. Bio si smutljivac. 92 Danas ćemo spasiti tvoje tijelo, i izbaciti ga iz mora, da to bude pouka za one, koji će iza tebe doći.[27]) Mnogi ljudi neće da crpe pouku iz Naših dokaza.

---

27) Tevrat ne govori o tijelu Fir'avnovu i o tome da je ono izbačeno na obalu. Ali se zna da postoji među starim misirskim mumijama i ona

DIO. 10 — JUNUSOV NAROD.

93 Mi smo smjestili sinove Israilove na jedno lijepo mjesto. Obasuli smo ih i dali smo im čiste i lijepe blagodati. Oni nisu padali u razmirice, dok im nije dana nauka i znanje.[28]) Bog će im na Sudnjem danu suditi zbog toga, što su se razišli i suprotstavili *(odredbi Božjoj)*.[29]) 94 Ako ti sumnjaš u ono, što smo ti objavili, pitaj one, koji su učili Knjigu prije tebe.[30]) Zaista ti je došla Istina od tvoga Gospodara. Nipošto ne budi od onih, što sumnjaju. 95 I nipošto ne budi od onih, što poriču Božje znakove, jer ćeš onda spadati među one, što su na šteti i gubitku. 96 Zaista, oni, što je protiv

الجزء الحادي عشر

٢٨٧ 287

ولا تتبعان سبيل الذين لا يعلمون ﴿٨٩﴾ وجاوزنا ببني
إسرائيل البحر فأتبعهم فرعون وجنوده بغيا وعدوا حتى إذا
أدركه الغرق قال آمنت أنه لا إله إلا الذي آمنت
به بنو إسرائيل وأنا من المسلمين ﴿٩٠﴾ آلآن وقد عصيت
قبل وكنت من المفسدين ﴿٩١﴾ فاليوم ننجيك ببدنك لتكون لمن
خلفك آية وإن كثيرا من الناس عن آياتنا لغافلون ﴿٩٢﴾
ولقد بوأنا بني إسرائيل مبوأ صدق ورزقناهم من الطيبات
فما اختلفوا حتى جاءهم العلم إن ربك يقضي بينهم يوم
القيامة فيما كانوا فيه يختلفون ﴿٩٣﴾ فإن كنت في شك
مما أنزلنا إليك فاسأل الذين يقرءون الكتاب من قبلك لقد
جاءك الحق من ربك فلا تكونن من الممترين ﴿٩٤﴾ ولا تكونن

Ramsesa drugoga, za koga je utvrđeno da je to Musaov Fir'avn. O ovom se nalazi pobliže objašnjenje u Ansiklopedija Britanika, kod tumačenja riječi »mumija«. Ovo objašnjenje što ga Kur'an daje posve je tačno, pa bio taj Musaov Fir'avn Ramses II. ili koji drugi.

[28]) Ovaj je ajet objavljen prije nego su se neprijatelji Božjeg Poslanika i počeli suprotstavljati i protivi njemu. Objavljen je u Mekki, kad još Božji Poslanik nije bio ni došao u izravan odnošaj sa Židovima i dok se još oni nijesu bili ni digli protiv njega. Ovim se nagovještava postupak koga će židovi udesiti prema Božjem Poslaniku, kao i to da će poreći sve ono, što se u Starom zavjetu odnosi na Hazreti Muhammeda. Prema Ibni-Abbasu, prvom komentatoru Kur'ana, sinovi Israilovi, o kojima se u ajetu govori, jesu židovi, što su u Medini bili nastanjeni (Razi).

[29]) Činjenica kojoj treba posvetiti pažnju u Kur'anu jest, da uvijek kad se nekom licu upravlja neki govor, to lice ne mora biti sam Hazreti Muhammed. Na primjer u ovom slučaju ovaj govor se ne odnosi na Božjeg Poslanika. Onaj komu se ovo upućuje jest svaki slušalac. U Kur'anu se kaže: »što smo ti poslali«, ali kad se kaže »što smo ti objavili ili na srce i jezik stavili«, onda se to odnosi samo na Božjeg Poslanika. Kur'an na mnogo mjesta govori da je čitavom čovječanstvu poslan i objavljen. Na primjer: »mi vjerujemo što nam je objavljeno« (2:136);

من الذين كذبوا بآيات الله فتكون من الخاسرين ﴿٩٥﴾ إن
الذين حقت عليهم كلمت ربك لا يؤمنون ﴿٩٦﴾ ولو جاءتهم
كل آية حتى يروا العذاب الأليم ﴿٩٧﴾ فلولا كانت
قرية آمنت فنفعها إيمانها إلا قوم يونس لما آمنوا كشفنا
عنهم عذاب الخزي في الحياة الدنيا ومتعناهم إلى حين
﴿٩٨﴾ ولو شاء ربك لآمن من في الأرض كلهم جميعا
أفأنت تكره الناس حتى يكونوا مؤمنين ﴿٩٩﴾ وما كان
لنفس أن تؤمن إلا بإذن الله ويجعل الرجس على الذين
لا يعقلون ﴿١٠٠﴾ قل انظروا ماذا في السماوات والأرض وما
تغني الآيات والنذر عن قوم لا يؤمنون ﴿١٠١﴾ فهل ينتظرون
إلا مثل أيام الذين خلوا من قبلهم قل فانتظروا إني معكم

من المنتظرين ﴿١٠٢﴾ ثم ننجي رسلنا والذين آمنوا كذلك
حقا علينا ننج المؤمنين ﴿١٠٣﴾ قل يا أيها الناس إن كنتم في
شك من ديني فلا أعبد الذين تعبدون من دون الله ولكن
أعبد الله الذي يتوفاكم وأمرت أن أكون من المؤمنين ﴿١٠٤﴾
وأن أقم وجهك للدين حنيفا ولا تكونن من المشركين ﴿١٠٥﴾
ولا تدع من دون الله ما لا ينفعك ولا يضرك فإن فعلت
فإنك إذا من الظالمين ﴿١٠٦﴾ وإن يمسسك الله بضر فلا
كاشف له إلا هو وإن يردك بخير فلا راد لفضله
يصيب به من يشاء من عباده وهو الغفور الرحيم ﴿١٠٧﴾
قل يا أيها الناس قد جاءكم الحق من ربكم فمن اهتدى
فإنما يهتدي لنفسه ومن ضل فإنما يضل عليها وما أنا

njih izrečena Riječ Gospodara tvoga, neće vjerovati, 97 pa makar im svi znakovi došli, dok ne osjete strašnu i užasnu kaznu. 98 Da je bilo nekog grada čiji su stanovnici vjerovali, koristilo bi im njihovo vjerovanje, kao što je koristilo i narodu Junusovu. Pošto su oni vjerovali, dignuli smo sa njih kaznu, koja bi ih uništila u životu zemaljskom i ostavili smo ih, da do vremena u

---

»Mi smo vam objavili jednu knjigu« (21:10). Ovdje je taj nagovornik čitavo čovječanstvo. Na početku slijedećeg dijela ovog poglavlja se kaže: »O ljudi, ako vi sumnjate u moju vjeru...« Ovim Kur'an nagovara sve one koji ga uče ili slušaju. Čitav Kur'an nam to kazuje, da je vjerovanje Božjeg Poslanika bilo tako čvrsto i odlučno, da se on nikako nije ni najmanje iznevjerio Božjoj riječi.

30) To jest: Pitaj one koji su čitali u knjigama što su bile objavljene prije Hazreti Muhammeda i u kojima je bio nagoviješten dolazak njegov.

31) »I Bog vidje da se oni vratiše od svojih djela nevaljalih i kaznu koju im bijaše namijenio okrenuo je u milost (Stari zavjet, Junus 30:10).

miru žive.[31]) 99 Da je htio tvoj Gospodar, svi bi ljudi, do zadnjeg čovjeka na zemlji, vjerovali. Zar ćeš ti prisiliti ljude, da vjeruju i budu pravi vjernici.[32]) 100 Niko ne može vjerovati dok ne bude volje i odredbe Božje. Bog daje kaznu onima, koji *(istinski)* ne shvaćaju i ne razumijevaju. 101 Reci im: »Gledajte i promatrajte sve, što ima na nebu i na zemlji! Ali neće ništa koristiti ovi znakovi, i opominjanja *(Božjih poslanika)* narodu, koji ne vjeruje, *(i koji neće da crpi pouku, pa da se odvrati od krivog puta)*. 102 Oni samo očekuju, da ih stignu nesreće, kao i one, što su prije njih bili? Reci: Iščekujte vi *(moju propast)*, ali ću i ja biti od onih, što će s vama iščekivati. 103 Zatim ćemo Mi spasiti poslanike Naše, a tako isto i one, koji vjeruju. Tako je Naše pravo, da *(sada i ovaj put)* spasimo pravovjerne.

DIO. 11 — BOŽJI SUD I ODREDBA.

104 Reci: O ljudi! Ako ste vi u sumnji zbog moje vjere, ja neću obožavati ono, što vi mjesto Boga obožavate, nego ja ću se klanjati i obožavati ću Boga, koji će uzeti duše vaše. Meni je naređeno, da budem od onih, koji će pravu vjeru vjerovati. 105 *(Naređeno mi je):* Okreni svoje lice pravoj i istinskoj vjeri, nipošto ne budi od idolopoklonika. 106 Ne moli se, osim Boga, nekom drugom, koji ti ne može ni koristiti, a ni štete nanijeti! Ako to uradiš, zaista ćeš tada biti od onih, što sebi nasilje čine. 107 Ako ti Bog dade, pa te neka nevolja stigne, samo će ti je On moći otkloniti. Ako ti bude htio dobro dati, niko Njegova dobra ne može odstraniti i okrenuti. Koga hoće, od Svojih robova, i nagrađuje ga. On oprašta i milostiv je. 108 Reci: »O ljudi! Došla vam je istina od vašeg Gospodara. Ko se bude uputio pravim putem, uputio se je radi sebe, a ko bude zalutao, taj je samo na svoju štetu zalutao. Ja nisam vaše poslove na se preuzeo. 109 Slijedi, što ti je objavljeno! Strpi se, dok dođe sud i odluka Božja, a On je najbolji sudija.

---

[32]) »U vjeri nema silenja«. Kur'an 2:256. Ovim se pokazuje na želju Božjeg Poslanika da sve ljude u jedan mah okrene na pravi put.

POGLAVLJE: 11

POGLAVLJE: HUD

OBJAVLJENO U MEKKI, 10 DIJELOVA, 123 AJETA.

SADRŽAJ:

Ovom poglavlju je dano ime »Hud«, jer se u njemu govori o Božjem poslaniku Hazreti Hudu. Razumije se iz sadržaja poglavlja, da je Hud bio prvi poslanik koji je bio poslan Arapima što su živili na Arapskom poluostrvu.

I ovo poglavlje i prethodno utvrđuje istinitost kur'anske objave. U prvom dijelu ovog poglavlja se opominju oni, koji se protive i opiru Božjoj objavi. U drugom dijelu se sa najjačim dokazima dokazuje istinitost Božje objave i pozivaju se svi protivnici Kur'ana da načine samo jedno poglavlje, koje bi bilo Kur'anu ravno, nadalje se izlaže da su i poslanici, koji su ranije dolazili, utvrdili i dokazali istinitost Kur'ana, U slijedećih šest dijelova se najoštrije osuđuju i opominju neprijatelji, koji su drski i nasilni, i pokazuje se kako su zlo završili svi oni, koji su se bili digli protiv Božjih poslanika Huda, Saliha, Luta i Šuajba. U devetom dijelu se ukratko govori o Hazreti Musau, a onda se utvrđuje onaj Božanski zakon, po kome će biti svi kažnjeni koji budu griješili. U zadnjem dijelu se traži da Božji Poslanik i pravovjerni do skrajnje mjere pokažu ustrajnost i izdržljivost u borbi za pobjedu istine. Požrtvovnost i ustrajnost, koja se izdrži za pobjedu istine i pravednosti, neće ostati nenagrađena, a neistina i poroci će biti u svakom slučaju osuđeni i za njih će se kazna trpiti.

Ovo poglavlje nadopunjuje prethodno poglavlje. Prethodno sure nastoji da istinitost Božje objave utvrdi sa raznim upitima, a ovo poglavlje to isto čini iznoseći historijski prikaz ranijih poslanika.

Poglavlje Hud je potpuno u Mekki objavljeno i bilo je objavljeno u međuvremenu kad je i prethodno poglavlje bilo objavljivano.

PREVOD:

DIO. 1 — OPOMENE.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Elif, Lam, Ra. Ovo je Knjiga, čiji su ajeti *(odlomci)* sa dokazima utvrđeni, a zatim je posve jasno objašnjena i protumačena, i poslana je od Onoga, koji svim stvarima mudro upravlja i o svemu je upućen. 2 Zar vi nećete samo Boga obožavati? Ja sam vam poslan da opominjem, *(koji su okrenuli sa pravog puta)* i da donosim radosne vijesti. 3 Tražite oprosta od vašega Gospodara, zatim se povratite Njemu i pokajte se. Nagradiće vas lijepim blagodatima, do određenog roka. Dati će

منه ألا حين يستغشون ثيابهم يعلم ما يسرون وما يعلنون
إنه عليم بذات الصدور ٦ وما من دابة في الأرض
إلا على الله رزقها ويعلم مستقرها ومستودعها كل
في كتاب مبين ٧ وهو الذي خلق السماوات والأرض
في ستة أيام وكان عرشه على الماء ليبلوكم أيكم أحسن
عملا ولئن قلت إنكم مبعوثون من بعد الموت ليقولن
الذين كفروا إن هذا إلا سحر مبين ٨ ولئن أخرنا
عنهم العذاب إلى أمة معدودة ليقولن ما يحبسه ألا
يوم يأتيهم ليس مصروفا عنهم وحاق بهم ما كانوا
به يستهزئون ٩ ولئن أذقنا الإنسان منا رحمة
ثم نزعناها منه إنه ليئوس كفور ١٠ ولئن أذقناه

svakomu, koji dobro čini, odgovarajuću nagradu. Ako vi glavu okrenete, ja se bojim, da će vas stignuti kazna jednog velikog i teškog dana. 4 Vi ćete se Bogu povratiti, a On sve može učiniti. 5 Znaj, da oni stežu grudi svoje i kriju neprijateljstvo i mržnju u srcima svojim, da bi je pred Poslanikom prikrili. Pazi, kad se oni zamotaju i zaviju u svoja odijela, Bog zna šta oni i tajno i javno rade. Bog zna, šta sve oni u grudima svojim kriju.

Džuz : 12

6 Ni jednog živog bića na zemlji nema, a da mu Bog hranu ne daje. On zna mjesto svakog stvora, gdje je bio i odakle je potekao i gdje će se skloniti i smjestiti. Svi su ovi u posve jasnoj knjizi zapisani, *(još prije nego su i stvoreni)*. 7 On je stvorio nebesa i zemlju, za šest perioda, a Njegova *(velika)* svemoć

je vodu opkolila,[1]) da bi vas tako iskušao, koji ste na djelu bolji. Ako im ti rečeš: »Zaista ćete se vi poslije smrti proživiti!«, sigurno će ti nevjernici reći: »Ovo je samo jasna i otvorena čarolija!«[2]) 8 Da smo Mi zategli sa njihovim kažnjavanjem, do jednog određenog roka, sigurno bi oni rekli: »Šta je to kaznu zadržalo?« Dobro znaj, kada ih jednog dana kazna stigne, neće se više nikada od njih otkloniti. Obuzeće ih ono, čemu su se izrugivali.[3])

DIO. 2 — ISTINITOST KUR'ANA.

9 Kad Mi damo čovjeku, da osjeti milost Našu, pa mu to kasnije oduzmemo, on tada postane očajan i do skrajnosti nezahvalan. 10 A kad mu damo, da osjeti blagodat, nakon nevolje, koja ga je snašla, on će sigurno tada reći: »Nevolje su me mašile i prošle«. Zaista je čovjek neobuzdan i slavohlepan. 11 Samo oni, *(koji se isprsuju pred nevoljama i poteškoćama)* koji trpe i dobra djela čine, *(nisu ovaki)*. To su oni, koje čeka oprost i velika nagrada. 12 Možda ćeš ti izostaviti nešto od onoga, što ti je objavljeno i da će ti se u grudima stijesniti zbog toga, što oni govore: »da mu je poslana kakva riznica ili da je došao s njim jedan anđeo«. Ti si samo poslanik, koji opominješ *(ove što su zalutali)*. Bog sve stvari određuje i njima upravlja.[4]) 13 Ili oni će govoriti: Da ga *(Kur'an)* nije on sačinio? Reci im: »Sačinite deset poglavlja lažnih, njemu ravnih i pozovite koga

---

[1]) Voda je izvor čitavog života. Radi toga, pošto se ovdje govori o stvaranju nebesa i zemlje, posvećuje se i naročita pažnja vodi, pa se kaže: »da je Njegovo visoko prijestolje i vodu opkolilo«, to jest Bog je Svojom mudrošću i znanjem udesio život svih živih bića i taj se život sa vodom održava kao što je i nastao iz vode. Kad ne bi vode bilo, ne bi se na zemlji ni život mogao održati.

[2]) Riječ čarolija u Kur'anu je spomenuta sa riječju »sihrun«. Imami Razija ovu riječ na tri načina tumači i prevodi i to: varka, i ovaj prevod bio bi najzgodniji, drugo: neistina, i treće: čarolija. Sa ovim se slaže i Kaffal.

[3]) Ranije je rečeno, da ih kazna neće stignuti dok se među njima nalazi Božji Poslanik. Pošto je Božji Poslanik iselio i rastavio se od njih, počelo je doba kažnjavanja.

[4]) Ovaj ajet neće da kaže da bi Božji Poslanik zbog nekog uzroka htio napustiti ili prešutiti jedan dio Objave, nego ističe, da on ovako šta ne bi ni mogao učiniti, što je na svakom koraku to i dokazao.

نعماء بعد ضراء مسته ليقولن ذهب السيئات عني إنه لفرح فخور ﴿١٠﴾ إلا الذين صبروا وعملوا الصالحات أولئك لهم مغفرة وأجر كبير ﴿١١﴾ فلعلك تارك بعض ما يوحى إليك وضائق به صدرك أن يقولوا لولا أنزل عليه كنز أو جاء معه ملك إنما أنت نذير والله على كل شيء وكيل ﴿١٢﴾ أم يقولون افتراه قل فأتوا بعشر سور مثله مفتريات وادعوا من استطعتم من دون الله إن كنتم صادقين ﴿١٣﴾ فإلم يستجيبوا لكم فاعلموا أنما أنزل بعلم الله وأن لا إله إلا هو فهل أنتم مسلمون ﴿١٤﴾ من كان يريد الحياة الدنيا وزينتها نوف إليهم أعمالهم فيها وهم فيها لا يبخسون ﴿١٥﴾ أولئك الذين ليس لهم في الآخرة إلا النار وحبط

ما صنعوا فيها وباطل ما كانوا يعملون ﴿١٦﴾ أفمن كان على بينة من ربه ويتلوه شاهد منه ومن قبله كتاب موسى إماما ورحمة أولئك يؤمنون به ومن يكفر به من الأحزاب فالنار موعده فلا تك في مرية منه إنه الحق من ربك ولكن أكثر الناس لا يؤمنون ﴿١٧﴾ ومن أظلم ممن افترى على الله كذبا أولئك يعرضون على ربهم ويقول الأشهاد هؤلاء الذين كذبوا على ربهم ألا لعنة الله على الظالمين ﴿١٨﴾ الذين يصدون عن سبيل الله ويبغونها عوجا وهم بالآخرة هم كافرون ﴿١٩﴾ أولئك لم يكونوا معجزين في الأرض وما كان لهم من دون الله من أولياء يضاعف لهم العذاب ما كانوا يستطيعون السمع وما كانوا يبصرون ﴿٢٠﴾

možete da pozovete, osim Boga, *(pa tako dokažite, da je Muhammed Kur'an sačinio)*,[5]) ako vi istinu govorite. 14 Ali ako vam se ne odazovu, onda dobro znajte, da je *(Kur'an)* s Božjim znanjem objavljen i da je samo Bog jedini. Pa jeste li vi muslimani Bogu odani? 15 Koji žele zemaljski život i njegove ljepote *(sa svojim dobrim djelima, koja čine iz licemjerstva)*, Mi ćemo ih potpuno nagraditi za njihova djela *(daćemo im nagradu za to, koja se može na zemlji postignuti)* i oni neće biti nimalo prikraćeni u svojim nagradama. 16 To su oni, koje u vječnosti čeka samo paklenska vatra. Sve, što su *(na zemlji)* radili, za to im nikakve nagrade neće biti i sva njihova djela će biti pokvarena i bez vrijednosti. 17 Je li onaj, koji ostaje pri jasnom dokazu svoga Gospodara, a iza njega slijedi jedan svjedok, a još mnogo prije njega predskazala ga je i utvrdila knjiga Musaova, koja je

5) Na četiri mjesta se u Kur'anu nailazi na ovaj poziv (17:18), (10:38), (20:23) i ovdje.

سورة هود

أولئك الذين خسروا أنفسهم وضل عنهم ما كانوا يفترون
لا جرم أنهم في الآخرة هم الأخسرون ۝ إن الذين
آمنوا وعملوا الصالحات وأخبتوا إلى ربهم أولئك أصحاب
الجنة هم فيها خالدون ۝ مثل الفريقين كالأعمى
والأصم والبصير والسميع هل يستويان مثلا أفلا تذكرون
۝ ولقد أرسلنا نوحا إلى قومه إني لكم نذير مبين ۝
أن لا تعبدوا إلا الله إني أخاف عليكم عذاب يوم
أليم ۝ فقال الملأ الذين كفروا من قومه ما نراك إلا
بشرا مثلنا وما نراك اتبعك إلا الذين هم أراذلنا بادي
الرأي وما نرى لكم علينا من فضل بل نظنكم كاذبين
۝ قال يا قوم أرأيتم إن كنت على بينة من ربي وآتاني

bila kao vodić i milost, *(zar je onaj sličan čovjeku, koji se uživio u zemni život i koji se udaljio od istine i pravde)*. Ne to su ljudi, koji vjeruju u Kur'an. Nevaljalci, koji ga ne budu vjerovali, pakao je njihovo obećano mjesto. Ne budi nimalo u sumnji o Kur'anu. On je prava istina tvoga Gospodara, samo mnogi ljudi to neće da vjeruju.[6]) 18 Zar može biti većeg silnika od onoga, koji laže na Boga. To su oni, koji će se dovesti pred svoga Gospodara, a i svjedoci će reći:[7]) To su oni, što su lagali na svoga Gospodara. Dobro znaj, Božje prokletstvo će stignuti nasilnike. 19 Koji ljude odvraćaju od Božjeg puta i traže načina, da ga iskrive, oni uistinu ne vjeruju Sudnjeg dana. 20 *(Kad Bog bude htio da ih kazni)*, oni neće moći sa zemlje pobjeći, niti će moći naći drugog zaštitnika osim Allaha. Kazna će se njihova udvostručiti. Oni neće moći ništa ni čuti, a ni vidjeti. 21 To su oni, što su sami sebi štetu nanijeli. I sakriće im se ono, što su izmišljali i lagali. 22 Nema sumnje, zaista su oni ti ljudi, što će na Sudnjem danu

[6]) Potrebno je da se ovaj ajet objasni. *(Je li onaj, koji stoji pri jasnom dokazu svoga Gospodara)* to su pravovjerni, koji vjeruju u istinitost Kur'ana. *(A iza njega slijedi jedan svjedok)*, to je Hazreti Muhammed. Uz to što je Kur'an posve jasan dokaz i Hazreti Musaova knjiga, koja je objavljena kao milost i vodić, predskazala je i utvrdila njegovu istinitost. Tevrat sadrži mnoga predskazivanja o dolasku Hazreti Muhammedovu. Prema tome će značenje ovog uzvišenog odlomka ili ajeta, biti slijedeće: »Može li biti nekog čovjeka, koji vjeruje Kur'an, komu je od Boga ukazan jedan posve jasan dokaz, a za koji svjedoči Božji Poslanik, a osim toga i Hazreti Musa je o njemu donio predskazivanja i utvrdio njegov dolazak, a da on ne bude pravi vjernik, pa da ga zemaljski život zaokupi i da ne mogne istinu spoznati!«

[7]) Ti su svjedoci Božji poslanici, anđeli, pravovjerni ili pojedini dijelovi ljudski.

الجزء الثاني عشر

١٩٠ ١٢ 295

رَحْمَةً مِّنْ عِندِهِ فَعُمِّيَتْ عَلَيْكُمْ أَنُلْزِمُكُمُوهَا وَأَنتُمْ لَهَا كَارِهُونَ ﴿٢٨﴾ وَيَا قَوْمِ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مَالًا إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى اللَّهِ وَمَا أَنَا بِطَارِدِ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّهُم مُّلَاقُو رَبِّهِمْ وَلَٰكِنِّي أَرَاكُمْ قَوْمًا تَجْهَلُونَ ﴿٢٩﴾ وَيَا قَوْمِ مَن يَنصُرُنِي مِنَ اللَّهِ إِن طَرَدتُّهُمْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٣٠﴾ وَلَا أَقُولُ لَكُمْ عِندِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَا أَقُولُ إِنِّي مَلَكٌ وَلَا أَقُولُ لِلَّذِينَ تَزْدَرِي أَعْيُنُكُمْ لَن يُؤْتِيَهُمُ اللَّهُ خَيْرًا اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا فِي أَنفُسِهِمْ إِنِّي إِذًا لَّمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٣١﴾ قَالُوا يَا نُوحُ قَدْ جَادَلْتَنَا فَأَكْثَرْتَ جِدَالَنَا فَأْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا إِن كُنتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٣٢﴾ قَالَ إِنَّمَا يَأْتِيكُم بِهِ اللَّهُ إِن شَاءَ وَمَا أَنتُم بِمُعْجِزِينَ ﴿٣٣﴾ وَلَا يَنفَعُكُمْ نُصْحِي إِنْ أَرَدتُّ أَنْ أَنصَحَ لَكُمْ إِن كَانَ اللَّهُ

biti na najvećoj šteti. 23 Koji vjeruju i dobra djela čine, pa se smireno i sa pouzdanjem predaju svome Gospodaru, ti su drugovi rajski, i oni će vječno u raju boraviti. 24 Ove dvije grupe ljudi su kao slijepci i gluhonijemi sa jedne strane, a na drugoj strani, kao da su oni, što vide i čuju. Mogu li obje ove strane jednake biti. Zar se vi nećete dozvati i doći do sebe?

DIO. 3 — NUH.

25 I Mi smo poslali Nuha narodu njegovu. *(On je rekao)*: Ja sam vam jedan otvoren opominjač, koji vas zastrašuje. 26 *(Ja vam donosim ovu opomenu)*: Obožavajte samo Allaha i Njemu se klanjajte. Ja se bojim da vas neće snaći kazna jednog teškog dana.[8]) 27 Rekoše prvaci njegova naroda, koji su bili

[8]) Glavna i najvažnija pitanja, kojima je svaki poslanik u svom narodu najveću pažnju posvećivao i čijem je učenju i propovijedanju davao najveću važnost, jest upućivanje, da samo jednog i jedinog Boga obožavaju i da svoje stanje kao i svoj postupak poprave i udese tako, da im bude od najveće koristi. Kur'an ovim pitanjima posvećuje naročitu pažnju. Neki kršćanski kritičari ovom prilikom ističu i hoće da kažu, da se događaji, koji su se zbili za Hazreti Muhammeda kao i njegov način života, razlikuju od života drugih poslanika. Uistinu svaki poslanik, koji je bez obzira na način nastupanja, propovijedao istine vjere u svom narodu, u glavnom je naučavao ove najosnovnije vjerske osnove: jedinstvo Božje i bratstvo ljudi. Kur'an ne ulazeći u potankosti bavi se ovim osnovnim pitanjima vjere, koja su kod svih poslanika zajednička. Ovo su glavni osnovi, koje je Islam naučavao i u njih upućivao čitavo čovječanstvo, dok je Božji Poslanik boravio u Mekki. Kur'an ne ulazi u sitno obrazlaganje svega što su Božji poslanici govorili svojim narodima. Glavni je cilj Kur'ana, da istakne borbu prijašnjih poslanika za pobjedu istine, a uz to da istakne i poraz onih, koji su se protiv istine borili. Kur'an se naročito bavi sa ove dvije stvari koje smo naveli i ne ulazi u potanka historijska obrazlaganja.

nevjernici: Mi vidimo, da si ti samo čovjek, kao i mi. Vidimo, da te slijede oni naši najniži, *(koji među nama ne uživaju ugleda),* koji ne razmišljaju. Mi ne vidimo, da vi imate neke prednosti pred nama. Šta više mi vas smatramo lažljivcima. 28 Nuh im reče: Narode moj! Vidite li vi, ako ja slijedim posve jasni dokaz Gospodara moga i ako mi je On dao milost Svoju, te ako ste vi pred tim slijepi ostali, zar ćemo vas mi prisiliti da to primite, a vi to mrzite? *(To ne možemo).* 29 Narode moj! Ja za to od vas ne tražim nikakva imetka i bogatstva. Mene će samo moj Bog nagraditi. Ja neću napustiti one, koji vjeruju. Zaista će se oni susresti sa svojim Gospodarom. Ali ja vidim, da ste vi jedan narod, koji je neuk i koji ništa ne zna. 30 Narode moj! Ko će me pomoći pred Bogom, ako ja njih napustim *(pravovjerne, koji su uza me).* Zar vi još ništa ne mislite? 31 Ja vam ne govorim, da su kod mene Božje riznice. Ja neznam, što je neviđeno. Ne kažem, da sam anđeo i ne govorim onima koji su u vašim očima niski *(pravovjernima, koji su siromašni),* da im Bog neće dati nikakva dobra. Bog zna, šta u njihovim srcima leži. Kad bih ja nešto od ovog rekao, bio bi silnik i griješnik. 32 Oni rekoše: O Nuhu! Ti si se oko nas mnogo trudio i mnogo si se s nama borio, pa daj dovedi nam to, što nam prijetiš, ako si od onih, što istinu govore. 33 Nuh reče: Zaista će vam Bog spremiti tu kaznu, kad On to bude htio, pa joj vi nećete moći pobjeći, a ni spasiti se. 34 Moj vam savjet neće koristiti, kad bih ja i htio da vam savjetujem, ako Bog bude htio, da vas uništi. On je vaš Bog i vi ćete se Njemu vratiti. 35 Ili će oni reći: On je to udesio. Reci: Ako sam ja to udesio i sačinio, to će biti moj grijeh. Ja se potpuno odričem vaših grijeha.

DIO. 4 — NUHOVI NEPRIJATELJI.

36 Nuhu je bilo objavljeno: Od tvog naroda ti neće više niko vjerovati osim onih, što i vjeruju. Ne očajavaj zbog toga, što oni rade. 37 Gradi lađu pred Našim očima *(pod Našom zaštitom)* i prema onome kako ti Mi na srce stavimo. Ništa Mi ne govori o onima, što nasilje čine. Oni će biti podavljeni. 38 I Nuh je

يُرِيدُ أَنْ يُغْوِيَكُمْ هُوَ رَبُّكُمْ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ۝ أَمْ
يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ إِنِ افْتَرَيْتُهُ فَعَلَيَّ إِجْرَامِي وَأَنَا بَرِيءٌ مِمَّا
تُجْرِمُونَ ۝ وَأُوحِيَ إِلَىٰ نُوحٍ أَنَّهُ لَنْ يُؤْمِنَ مِنْ قَوْمِكَ إِلَّا مَنْ
قَدْ آمَنَ فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ۝ وَاصْنَعِ الْفُلْكَ
بِأَعْيُنِنَا وَوَحْيِنَا وَلَا تُخَاطِبْنِي فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا إِنَّهُمْ مُغْرَقُونَ
۝ وَيَصْنَعُ الْفُلْكَ وَكُلَّمَا مَرَّ عَلَيْهِ مَلَأٌ مِنْ قَوْمِهِ سَخِرُوا
مِنْهُ قَالَ إِنْ تَسْخَرُوا مِنَّا فَإِنَّا نَسْخَرُ مِنْكُمْ كَمَا تَسْخَرُونَ ۝
فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُقِيمٌ
۝ حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَمْرُنَا وَفَارَ التَّنُّورُ قُلْنَا احْمِلْ فِيهَا مِنْ كُلٍّ
زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ وَأَهْلَكَ إِلَّا مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ وَمَنْ آمَنَ
وَمَا آمَنَ مَعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ ۝ وَقَالَ ارْكَبُوا فِيهَا بِسْمِ اللَّهِ مَجْرَاهَا

počeo graditi lađu. Kad god bi pokraj njega prošli prvaci i odličnici njegova naroda, izvrgavali bi ga ruglu i smijehu. On bi rekao: »Ako vi mene izvrgavate ruglu, i mi ćemo vas isto tako izvrgnuti ruglu kao što i vi nas izvrgavate.[9]) 39 Vi ćete brzo saznati, koga će stignuti kazna koja uništava, i koga će snaći trajna i vječita kazna. 40 Konačno, kad Naša odredba dođe i voda provrije, Mi ćemo *(Nuhu)* reći: »Ukrcaj u lađu od svega[10]) po jedan par: Muško i žensko i tvoju porodicu, osim onih, za koje je još prije odredba Božja stigla, *(da se utope, a to su bili njegov sin Kenan i majka mu Vaila)*. Uzmi u lađu i one, koji su vjerovali. A malo je bilo s njim vjernika. 41 Nuh reče: Ukrcajte se u lađu sa imenom Božjim, koji je goni i zaustavlja. Zaista moj Gospodar oprašta i milostiv je. 42 Lađa je plovila s njima među valovima, koji su se kao bregovi dizali, a Nuh je dozivao svoga sina, koji je bio podalje od njega: »Moj sine! Ukrcaj se s nama i ne budi od nevjernika. 43 Sin mu odgovori: »Ja ću se sklonuti na brdo, koje će me zaštiti od vode, a Nuh mu reče: »Niko se danas ne može spasiti kazne Božje, osim komu se Bog smiluje«, i to rekavši rastavi ih jedan val i on se utopi. 44 I reklo se je: »Zemljo, proždri vodu svoju! Nebo, ne daždi!« Voda se potegla, odredba se izvršila, a lađa se na brdu Džudi zaustavila.[11]) Reklo se: »Neka je daleko narod griješni i

---

[9]) Ovo izvrgavanje ruglu nevjernika nije radi njihovog ponižavanja. Pravovjerni ponizuju samo nevjerstvo nevjernika, a ne njih same.

[10]) Pod ovim »od svega« se misli na ono što je Nuhu trebalo.

[11]) Ovo se brdo grčki zove »Gorajodži«.

ومرسيها إن ربي لغفور رحيم ﴿٤١﴾ وهي تجري بهم في
موج كالجبال ونادى نوح ابنه وكان في معزل يا بني اركب
معنا ولا تكن مع الكافرين ﴿٤٢﴾ قال سآوي إلى جبل
يعصمني من الماء قال لا عاصم اليوم من أمر الله إلا من رحم
وحال بينهما الموج فكان من المغرقين ﴿٤٣﴾ وقيل يا أرض
ابلعي ماءك ويا سماء أقلعي وغيض الماء وقضي الأمر واستوت
على الجودي وقيل بعدا للقوم الظالمين ﴿٤٤﴾ ونادى نوح ربه
فقال رب إن ابني من أهلي وإن وعدك الحق وأنت أحكم
الحاكمين ﴿٤٥﴾ قال يا نوح إنه ليس من أهلك إنه عمل غير
صالح فلا تسئلن ما ليس لك به علم إني أعظك أن تكون
من الجاهلين ﴿٤٦﴾ قال رب إني أعوذ بك أن أسئلك ما ليس لي

nevaljali!« 45 Nuh je zazivao Gospodara svoga i rekao je: Moj je sin, moj najbliži porod. Tvoja je riječ najistinitija i Ti si najpravedniji sudija! 46 Bog reče: O Nuhu! Zaista on nije od tvog poroda, on je radio djela griješna i nevaljala. Ne pitaj me ono, što ne znaš *(o spasavanju tvoga sina)*. Poučavam te, da ne budeš od neznalica. 47 Nuh reče: »Utječem se Tebi, da tražim od Tebe nešto, što potpuno ne znam. Ako mi Ti ne oprostiš i ako mi se Ti ne smiluješ, biću od onih, što mnogo gube. 48 Reklo mu se: »O Nuhu! Iskrcaj se iz lađe sa spasenjem Našim. Neka je blagoslov na te i na potomke onih, koji su s tobom bili. Izrodiće se *(od njih)*, neki narodi, koje ćemo Mi na životu održati, pa će ih zatim stignuti Naša teška i užasna kazna. 49 To su vijesti neviđene, koje smo ti Mi objavili.[12]) Ovo prije nisi znao ni ti, a ni tvoj narod. Strpljiv budi, jer pobjeda čeka bogobojazne.

DIO. 5. — HUD I NJEGOV NAROD.

50 Narodu Âd smo poslali njihova brata Huda. On je rekao: Moj narode, klanjaj te se Allahu! Vi nemate drugog Boga, osim Njega. Vi samo na Boga lažete, *(kad Mu druga pripisujete)*.

[12]) Vijesti neviđene, nijesu vijesti koje se odnose na priču o Nuhu. To je kazna koja će stignuti Mekkelije, protivnike Božjeg Poslanika. I u priči o Hazreti Nuhu se iznose vijesti i predskazivanja o pošljedicama njihovim. Na primjer, na kraju ovog ajeta se kaže Hazreti Muhammedu: Budi strpljiv!, i time se kaže da će pobjeda biti njegova. Da bi on mogao vidjeti loše pošljedice svojih protivnika treba da bude strpljiv. Na kraju predhodnog dijela se također nalaze slična upozorenja protivnicima Božjeg Poslanika.

بِهِ عِلْمٌ وَإِلَّا تَغْفِرْ لِي وَتَرْحَمْنِي أَكُن مِّنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٤٧﴾ قِيلَ
يَا نُوحُ اهْبِطْ بِسَلَامٍ مِّنَّا وَبَرَكَاتٍ عَلَيْكَ وَعَلَىٰ أُمَمٍ مِّمَّن
مَّعَكَ وَأُمَمٌ سَنُمَتِّعُهُمْ ثُمَّ يَمَسُّهُم مِّنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٤٨﴾
تِلْكَ مِنْ أَنبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهَا إِلَيْكَ مَا كُنتَ تَعْلَمُهَا أَنتَ وَلَا
قَوْمُكَ مِن قَبْلِ هَٰذَا فَاصْبِرْ إِنَّ الْعَاقِبَةَ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٤٩﴾ وَإِلَىٰ عَادٍ
أَخَاهُمْ هُودًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ إِنْ
أَنتُمْ إِلَّا مُفْتَرُونَ ﴿٥٠﴾ يَا قَوْمِ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِنْ
أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى الَّذِي فَطَرَنِي أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٥١﴾ وَيَا قَوْمِ اسْتَغْفِرُوا
رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُم مِّدْرَارًا وَ
يَزِدْكُمْ قُوَّةً إِلَىٰ قُوَّتِكُمْ وَلَا تَتَوَلَّوْا مُجْرِمِينَ ﴿٥٢﴾ قَالُوا يَا هُودُ
مَا جِئْتَنَا بِبَيِّنَةٍ وَمَا نَحْنُ بِتَارِكِي آلِهَتِنَا عَن قَوْلِكَ وَمَا نَحْنُ لَكَ

51 Moj narode! Ja za ovo ne tražim od vas nikakve plaće ni nagrade. Mene će nagraditi samo Onaj, koji me je stvorio. Zar vi to ne shvaćate i ne razumijete. 52 Moj narode! Tražite oprosta od Gospodara vašega! Pokajte se i Njemu se vratite, da bi vam obilnu i blagoslovenu kišu spustio *(i spasio vas gladi)*, vašu snagu umnožio i uvećao. Ne okrećite glavu kao griješnici. 53 Rekoše: »O Hudu! Nisi nam donio nikakav jasan i očit dokaz. Mi zbog riječi tvoje nećemo ostaviti naših bogova. Mi tebi ne vjerujemo *(pa se uzalud ne trudi)*. 54 Mi samo kažemo, da ti je neki od naših bogova neko zlo učinio, *(grdio si ih, pa su ti se osvetili, jer govoriš što mi ne razumijemo)*«. Hud reče: »Bog mi je svjedok, a i vi svjedočite, ja se odričem svega što vi Bogu pridružujete. 55 I što mjesto Njega obožavate. Sve što možete protiv mene učiniti, to i učinite. Ne dajte mi ni malo roka. 56 Ja se oslanjam na Boga, koji je moj Gospodar, a i vaš Gospodar. Nema žive duše, koju On Svojoj vlasti ne podvrgava *(čija se počelnica ne nalazi u Božjoj ruci)*. Moj je Gospodar na pravom i posve ispravnom putu.[13]) 57 Ako vi glavu okrenete, znajte, *(ja sam svoju dužnost izvršio)*, ja sam vam izložio, sa čim sam bio poslan k vama. Moj će Gospodar *(ako bude htio)*, na vaše mjesto dovesti jedan drugi narod i vi Mu ne možete ni malo naškoditi. Zaista, moj Gospodar svaku stvar najpomnije pazi i čuva«. 58 Pošto je Naša odredba stigla, Mi smo spasili Huda

[13]) »Moj je Gospodar na pravome i posve ispravnom putu«. Sa ovom uzvišenom Božjom izrekom se misli, da se On nikad od savršene pravednosti ne dijeli, da će dobre nagraditi, a griješnike po zasluzi kazniti.

بِمُؤْمِنِينَ ﴿٥٣﴾ إِن نَّقُولُ إِلَّا اعْتَرَاكَ بَعْضُ آلِهَتِنَا بِسُوءٍ قَالَ إِنِّي أُشْهِدُ اللَّهَ وَاشْهَدُوا أَنِّي بَرِيءٌ مِّمَّا تُشْرِكُونَ ﴿٥٤﴾ مِن دُونِهِ فَكِيدُونِي جَمِيعًا ثُمَّ لَا تُنظِرُونِ ﴿٥٥﴾ إِنِّي تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ رَبِّي وَرَبِّكُم مَّا مِن دَابَّةٍ إِلَّا هُوَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا إِنَّ رَبِّي عَلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٥٦﴾ فَإِن تَوَلَّوْا فَقَدْ أَبْلَغْتُكُم مَّا أُرْسِلْتُ بِهِ إِلَيْكُمْ وَيَسْتَخْلِفُ رَبِّي قَوْمًا غَيْرَكُمْ وَلَا تَضُرُّونَهُ شَيْئًا إِنَّ رَبِّي عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ ﴿٥٧﴾ وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَجَّيْنَا هُودًا وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِّنَّا وَنَجَّيْنَاهُم مِّنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ ﴿٥٨﴾ وَتِلْكَ عَادٌ جَحَدُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَعَصَوْا رُسُلَهُ وَاتَّبَعُوا أَمْرَ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ ﴿٥٩﴾ وَأُتْبِعُوا فِي هَٰذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ أَلَا إِنَّ عَادًا كَفَرُوا رَبَّهُمْ أَلَا بُعْدًا لِّعَادٍ قَوْمِ هُودٍ ﴿٦٠﴾

وَإِلَىٰ ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ هُوَ أَنشَأَكُم مِّنَ الْأَرْضِ وَاسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا فَاسْتَغْفِرُوهُ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ إِنَّ رَبِّي قَرِيبٌ مُّجِيبٌ ﴿٦١﴾ قَالُوا يَا صَالِحُ قَدْ كُنتَ فِينَا مَرْجُوًّا قَبْلَ هَٰذَا أَتَنْهَانَا أَن نَّعْبُدَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا وَإِنَّنَا لَفِي شَكٍّ مِّمَّا تَدْعُونَا إِلَيْهِ مُرِيبٍ ﴿٦٢﴾ قَالَ يَا قَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِن كُنتُ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّي وَآتَانِي مِنْهُ رَحْمَةً فَمَن يَنصُرُنِي مِنَ اللَّهِ إِنْ عَصَيْتُهُ فَمَا تَزِيدُونَنِي غَيْرَ تَخْسِيرٍ ﴿٦٣﴾ وَيَا قَوْمِ هَٰذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ لَكُمْ آيَةً فَذَرُوهَا تَأْكُلْ فِي أَرْضِ اللَّهِ وَلَا تَمَسُّوهَا بِسُوءٍ فَيَأْخُذَكُمْ عَذَابٌ قَرِيبٌ ﴿٦٤﴾ فَعَقَرُوهَا فَقَالَ تَمَتَّعُوا فِي دَارِكُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ ذَٰلِكَ وَعْدٌ غَيْرُ مَكْذُوبٍ ﴿٦٥﴾ فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَجَّيْنَا صَالِحًا وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِّنَّا وَمِنْ خِزْيِ يَوْمِئِذٍ

i one, koji su s njim vjerovali, sa milošću Našom. Spasili smo ih užasnih i strašnih muka i patnja. 59 Eto to je taj Âd narod. Zanijekali su dokaze svoga Gospodara, bili su nepokorni poslanicima Njegovim i pristajali su uz riječi svakog prkošljivog siledžije. 60 Njih je slijedilo i snalazilo prokletstvo u zemaljskom životu, a i na Sudnjem danu će ih prokletstvo pratiti. Dobro znaj, da je Âd *(narod)* zanijekao Gospodara svoga. Pazi, nestalo je Hudova naroda Âda i od njega se udaljila milost Božja.

DIO. 6 — SALIH.

61 *(Narodu)* Semudu smo poslali njihova brata Saliha. On im je rekao: »Narode moj! Klanjajte se Allahu i obožavajte Ga. On je samo vaš Bog. On vas je od zemlje stvorio i vas je na njoj smjestio i nastanio. Tražite, da vam oprosti, pokajte se i Njemu se vratite! Zaista je moj Gospodar blizu i On molitve prima. 62 Oni rekoše: O Salih! Ti si prije ovoga kod nas bio

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ ﴿٦٦﴾ وَأَخَذَ الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةُ فَأَصْبَحُوا
فِي دِيَارِهِمْ جَاثِمِينَ ﴿٦٧﴾ كَأَن لَّمْ يَغْنَوْا فِيهَا أَلَا إِنَّ ثَمُودَ كَفَرُوا
رَبَّهُمْ أَلَا بُعْدًا لِّثَمُودَ ﴿٦٨﴾ وَلَقَدْ جَاءَتْ رُسُلُنَا إِبْرَاهِيمَ بِالْبُشْرَى
قَالُوا سَلَامًا قَالَ سَلَامٌ فَمَا لَبِثَ أَن جَاءَ بِعِجْلٍ حَنِيذٍ ﴿٦٩﴾ فَلَمَّا
رَأَى أَيْدِيَهُمْ لَا تَصِلُ إِلَيْهِ نَكِرَهُمْ وَأَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً قَالُوا
لَا تَخَفْ إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَى قَوْمِ لُوطٍ ﴿٧٠﴾ وَامْرَأَتُهُ قَائِمَةٌ فَضَحِكَتْ
فَبَشَّرْنَاهَا بِإِسْحَاقَ وَمِن وَرَاءِ إِسْحَاقَ يَعْقُوبَ ﴿٧١﴾ قَالَتْ
يَا وَيْلَتَى أَأَلِدُ وَأَنَا عَجُوزٌ وَهَٰذَا بَعْلِي شَيْخًا إِنَّ هَٰذَا لَشَيْءٌ عَجِيبٌ
﴿٧٢﴾ قَالُوا أَتَعْجَبِينَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ رَحْمَتُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ عَلَيْكُمْ
أَهْلَ الْبَيْتِ إِنَّهُ حَمِيدٌ مَّجِيدٌ ﴿٧٣﴾ فَلَمَّا ذَهَبَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ الرَّوْعُ
وَجَاءَتْهُ الْبُشْرَى يُجَادِلُنَا فِي قَوْمِ لُوطٍ ﴿٧٤﴾ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَحَلِيمٌ

poželjan *(i mnogo čemu se je moglo nadati od tebe)*. *(Pa što ti sada bi)*, zar hoćeš da nas odvratiš da obožavamo, što su nam i očevi naši obožavali. Zaista smo mi u sumnji o onome, čemu nas ti pozivaš i ta se sumnja sve više povećava. 63 Salih reče: Moj narode! Vidite li vi, ako ja slijedim posve jasni dokaz Gospodara moga i ako mi je On od Sebe milost dao, ko će mi kod Boga pomoći, ako ja budem Njemu nepokoran? *(Ako se ja povedem za vama)*, vi ćete s tim samo moju štetu i moj gubitak uvećati. 64 Moj narode! Eto ova ženska deva, koju je Allah stvorio, i to vam je dokaz i znak. Pustite je neka hoda i pase po zemlji Božjoj. Nemojte joj nikakva zla nanositi. Ako to učinite, brzo će vas kazna stići. 65 Oni su tu devu ubili, a On im tada reče: Živićete u vašoj zemlji tri dana. To je riječ, koja neće biti lažna. 66 Pa kad je došla Naša odredba, Mi smo spasili Saliha i one, koji su s njim vjerovali sa milošću Našom i izbavili smo ih iz strahota i poniženja toga dana. Zaista je tvoj Gospodar moćan i snažan. 67 Griješnike i silnike je jedan strašan i užasan glas uzeo i digao i svi su od straha na svojim domovima pomrli. 68 I izgledalo je, kao da na njihovim domovima nije nikad nikoga bilo. Dobro znaj, Semud je zanijekao svoga Gospodara. Pazi, Semud je daleko od Božje milosti zaostao.

DIO. 7 — LUT.

69 Naši poslanici donesoše Ibrahimu radosnu vijest i rekoše: Selam! *(spas!)*. Ibrahim odgovori: Selam! Počasti ih sa jednim

302 سورة هود ١٠١

أواه منيب ﴿٧٥﴾ يا إبراهيم أعرض عن هذا إنه قد جاء أمر ربك
وإنهم آتيهم عذاب غير مردود ﴿٧٦﴾ ولما جاءت رسلنا
لوطا سيء بهم وضاق بهم ذرعا وقال هذا يوم عصيب
﴿٧٧﴾ وجاءه قومه يهرعون إليه ومن قبل كانوا يعملون
السيئات قال يا قوم هؤلاء بناتي هن أطهر لكم فاتقوا الله
ولا تخزون في ضيفي أليس منكم رجل رشيد ﴿٧٨﴾ قالوا
لقد علمت ما لنا في بناتك من حق وإنك لتعلم ما نريد ﴿٧٩﴾
قال لو أن لي بكم قوة أو آوي إلى ركن شديد ﴿٨٠﴾ قالوا يا لوط
إنا رسل ربك لن يصلوا إليك فأسر بأهلك بقطع من الليل
ولا يلتفت منكم أحد إلا امرأتك إنه مصيبها ما أصابهم
إن موعدهم الصبح أليس الصبح بقريب ﴿٨١﴾ فلما جاء أمرنا

debelim *(pečenim)* teletom.[14]) 70 Kad je Ibrahim vidio, da se oni teleta ne dotiču rukama svojim, *(neće da ga jedu)*, ne dopade mu se taj njihov postupak[15]) i spopade ga neki strah od njih. Oni mu rekoše: »Ne boj se! Mi smo poslani narodu Lutovu.[16]) 71 A žena njegova *(Ibrahimova)* stajala je uz njega i smijala se. Mi smo je obradovali sa sinom Ishakom, a iza Ishaka sa *(unukom)* Jakubom. 72 Reče *(žena Ibrahimova)*: »Vidi čuda! Zar ću se ja poroditi, a evo me starice, a i ovaj moj muž je star i sijed. Zaista je ovo čudna stvar!« 73 Oni rekoše: »Zar se ti čudiš volji i odredbi Božjoj. Božja milost i blagoslov Njegov neka je s vama, stanovnicima ovog doma![17]) On je dostojan, da bude slavljen. On je uzvišen. 74 Pošto se Ibrahim smirio i pošto mu je nestalo straha, i kad mu je stigla radosna

[14]) Ovaj događaj je opisan u Starom zavjetu u Prvoj knjizi Mojsijevoj (Glava 18:1—7). Po ovoj knjizi Gospodin se ukazao Ibrahimu. Za velike dnevne žege Ibrahim je sjedio pred šatorom i opazio je kako idu trojica ljudi prema njemu. Da ih počasti, otrčao je do svog stana, uzeo jedno mlado tele, te ga dao sluzi da ga zakolje i ispeče.

[15]) U Starom zavjetu se kaže, da su poslanici zajedno sjeli sa Ibrahimom i jeli (Prva knjiga Mojsijeva 18:8). Kur'an ovako ne kaže, nego ističe da poslanici nijesu htjeli da pruže svoje ruke za jelom. Engleski prevodilac Kur'ana Rodwell tumačeći ovu tačku ističe i prenosi riječi velikog jevrejskog učenjaka Raba Mezijana, koji se smatra kao najautoritativniji tumač Staroga zavjeta. Ovaj učenjak kaže: »Oni nijesu jeli, nego su se pravili kao da jedu«. Na ovaj način se potvrđuju kur'anska izlaganja.

[16]) U Prvoj knjizi Mojsijevoj (18:16) se kaže: »Potom ustaše ljudi odande, i pođoše put Sodome«.

[17]) U Kur'anu stoji: ehlul bejt — stanovnici doma. U ove se broji i žena. Hazreti Muhammed alejhisselamov ehli-bejt ili stanovnici doma njegova jesu žene i djeca njegova.

vijest, umiješao se u razgovor s njima *(poslanicima)* o narodu Lutovu.[18]) 75 Ibrahim bijaše jako blage ćudi i meka srca, a nada sve Bogu odan. 76 O Ibrahime! Prođi se ti ovoga *(razgovora sa poslanicima)!* Božja je odredba *(za njih)* došla. Njih će stignuti kazna, koja se neće povratiti, *(nego će se potpuno izvršiti)*. 77 Kad su Naši poslanici došli Lutu, on je radi njihova dolaska pao u zabunu i rastužio se, postalo mu je u duši tjeskobno i rekao je: Ovo je jedan nesretan dan! 78 I došao mu je njegov narod, žureći se njemu, a prije toga bijahu radili gadna i opaka djela. Lut reče: Moj narode! Evo mojih kćeri! Da vam ih dam, one su vam mnogo čišće.[19]) Bojte se Boga, ne sramotite me i ne ponizujte pred mojim gostima! Zar nema među vama nekog čovjeka, koji dobro misli i koji se pravog puta drži? 79 Oni mu odgovoriše: »Ti znaš da mi nemamo nikakve potrebe za kćerima tvojim, pa ti znaš šta mi hoćemo. 80 Lut reče: Kad bih imao snage da vas savladam, ili da se sklonim na jedno sigurno mjesto[20]) *(kod jaka i pouzdana naroda, koji bi me zaštitio od vašeg bijesa)*. 81 Rekoše mu *(gosti):* »Mi smo poslanici Gospodara tvoga. Oni ti neće moći ništa učiniti. Otputuj sa porodicom

---

18) U Starom zavjetu je ova zgoda ovako prikazana: »I pristupiv Abrahamu reče: hoćeš li pogubiti i pravednog sa nepravednim? Može biti da ima pedeset pravednika u gradu i hoćeš li i njih pogubiti i ne ćeš oprostiti mjestu za onijeh pedeset pravednika što su u njemu. Nemoj to činiti i gubiti pravednika s nepravednikom, da bude pravedniku kao i nepravedniku; nemoj; eda li sudija cijele zemlje neće suditi pravo? (Prva knjiga Mojsijeva 18:23—25).

19) Po Starom zavjetu je Lut boravio u tuđem mjestu. Stanovnici grada su govorili: »ovaj je sam došao ovamo da živi kao došljak« (Prva knjiga Mojsijeva 19:9). Pošto su poslanici također bili došljaci, oni su se protivili da oni budu njegovi gosti. Osim toga se razumije, da je on htio svoje kćeri dati u zalog da bi goste mogao kod sebe zadržati. U petnaestom poglavlju Kur'ana u 70 ajetu se kaže, da su stanovnici toga grada rekli Lutu: »Zar ti mi nijesmo zabranili da ugošćuješ došljake?« Ovo je najvjerojatnije moglo biti radi toga, da bi se spriječila ratna opasnost, koja bi od vremena do vremena zaprijetila da se među plemenima zametne borba. Ali prema mišljenju koje su usvojili skoro svi komentatori Kur'ana, Hazreti Lut nije mislio na to, da im preda svoje kćeri, nego je tim upozorio na kćeri plemena i htio je da ih muškarci vjenčavaju (Razi, Džamiulbejan). Jedan poslanik može kćerima svoga naroda reći »kćeri moje«. Ali iz odgovora koga mu je njegov narod dao, vidi se, da su oni mislili na njegove kćeri.

20) Za one koji istinu vole i njoj služe najbolje je sklonište Božja pomoć.

tvojom, kad se potpuno obnoća i utiša. Nek niko od vas ne okreće se natrag osim žene tvoje.[21]) Zaista što bude njih zadesilo, to će i nju zadesiti. Zora je ročište, kad će se njihova kazna na njih sručiti. A zar nije zora na domaku? 82 — 83 Pa pošto je Naša odredba stigla, Mi smo *(njihov grad)* prevrnuli i sa zemljom sravnili.[22]) Sasuli smo na njih kamenje od okamenjene zemlje, koje je neprekidno sipalo i koje je kod tvog Gospodara bilo obilježeno. I ta kazna nije daleko od silnika i griješnika.[23])

DIO. 8 — ŠUAJB.

84 A gradu Med'jenu *(narodu njegovu)* smo poslali brata njihova Šuajba. On im reče: Moj narode! Klanjajte se Allahu. On je vaš jedan i jedini Bog. Ne umanjujte, kad u težinu i u duž mjerite. Ja vidim, da živite u sreći i u blagostanju. Bojim se, da vas ne stigne jedan dan, u kome će vas sve kazna obuhvatiti. 85 O narode moj! Potpuno i pravedno u dužinu i težinu mjerite. Ne umanjujte ničijeg prava. Klonite se nevaljalština, koje smutnju na zemlji izvode! 86 Što vam je Allah ostavio, *(a vi ste to na dozvoljen način stekli)*, bolje vam je *(od onoga što krivim mjerenjem i umanjivanjem tuđeg dobra stičete i zarađujete)*, ako ste vi pravi vjernici. A ja vas neću sačuvati *(od kazne, ako griješni budete)*. 87 Oni rekoše: O Šuajbu! Zar tvoja molitva tebi naređuje, da mi napustimo, što su naši očevi obožavali, ili da ne radimo sa svojim imetcima, što mi hoćemo?! Zaista si ti blag, ispravan i savršen čovjek! 88 Šuajb reče: Moj narode! Zar vi ne vidite, da ja slijedim posve jasan dokaz i put moga Gospodara, i On mi je od Sebe dao lijepu dobit, *(pa zar da Mu se ja iznevjerim)*. Ja neću da činim ono, što vama zabranjujem. Ja hoću samo da popravljam, koliko mi moja snaga dopušta. Moj uspjeh ovisi o milosti Božjoj. Ja se na Njega oslanjam i Njemu se povraćam. 89 Moj narode! Neka vas ne navodi mržnja prema meni u grijeh, pa da vas stigne kazna, kao što je stigla narod

---

[21]) U Prvoj knjizi Mojsijevoj (19:26) se kaže: »Ali žena Lutova bješe se obazrla idući za njim, i posta slan kamen.

[22]) Iz ovoga se razumije da je ovaj narod nastradao i propao zbog velikog potresa, koji je čitavo mjesto potpuno uništio.

[23]) Na kraju ovog ajeta kao i u prethodnim dijelovima se upozoruje na Mekkelije, koji su bili neprijatelji Božjeg Poslanika.

جَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهَا حِجَارَةً مِنْ سِجِّيلٍ
مَنْضُودٍ ۝ مُسَوَّمَةً عِنْدَ رَبِّكَ وَمَا هِيَ مِنَ الظَّالِمِينَ بِبَعِيدٍ ۝
وَإِلَىٰ مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَٰهٍ
غَيْرُهُ وَلَا تَنْقُصُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ إِنِّي أَرَاكُمْ بِخَيْرٍ وَإِنِّي
أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ مُحِيطٍ ۝ وَيَا قَوْمِ أَوْفُوا الْمِكْيَالَ
وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تَعْثَوْا فِي
الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ۝ بَقِيَّتُ اللَّهِ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ۝
وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ ۝ قَالُوا يَا شُعَيْبُ أَصَلَاتُكَ تَأْمُرُكَ
أَنْ نَتْرُكَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا أَوْ أَنْ نَفْعَلَ فِي أَمْوَالِنَا مَا نَشَاءُ إِنَّكَ
لَأَنْتَ الْحَلِيمُ الرَّشِيدُ ۝ قَالَ يَا قَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنْتُ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ
مِنْ رَبِّي وَرَزَقَنِي مِنْهُ رِزْقًا حَسَنًا وَمَا أُرِيدُ أَنْ أُخَالِفَكُمْ

إِلَىٰ مَا أَنْهَاكُمْ عَنْهُ إِنْ أُرِيدُ إِلَّا الْإِصْلَاحَ مَا اسْتَطَعْتُ
وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ ۝ وَيَا قَوْمِ
لَا يَجْرِمَنَّكُمْ شِقَاقِي أَنْ يُصِيبَكُمْ مِثْلُ مَا أَصَابَ قَوْمَ نُوحٍ
أَوْ قَوْمَ هُودٍ أَوْ قَوْمَ صَالِحٍ وَمَا قَوْمُ لُوطٍ مِنْكُمْ بِبَعِيدٍ ۝
وَاسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ إِنَّ رَبِّي رَحِيمٌ وَدُودٌ ۝
قَالُوا يَا شُعَيْبُ مَا نَفْقَهُ كَثِيرًا مِمَّا تَقُولُ وَإِنَّا لَنَرَاكَ فِينَا ضَعِيفًا
وَلَوْلَا رَهْطُكَ لَرَجَمْنَاكَ وَمَا أَنْتَ عَلَيْنَا بِعَزِيزٍ ۝ قَالَ يَا قَوْمِ
أَرَهْطِي أَعَزُّ عَلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ وَاتَّخَذْتُمُوهُ وَرَاءَكُمْ ظِهْرِيًّا
إِنَّ رَبِّي بِمَا تَعْمَلُونَ مُحِيطٌ ۝ وَيَا قَوْمِ اعْمَلُوا عَلَىٰ مَكَانَتِكُمْ
إِنِّي عَامِلٌ سَوْفَ تَعْلَمُونَ ۝ مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَمَنْ هُوَ كَاذِبٌ
وَارْتَقِبُوا إِنِّي مَعَكُمْ رَقِيبٌ ۝ وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَجَّيْنَا شُعَيْبًا

Nuhov, ili narod Hudov, ili narod Salihov. A ni narod Lutov nije daleko od vas. 90 Tražite, da vam oprosti Gospodar vaš, zatim se pokajte i Njemu se povratite. Zaista je moj Gospodar milostiv i poklanja grijehe. On je, koji daje svoje blagodati onima, koje voli. 91 Oni rekoše: O Šuajbe! Mnogo toga mi ne razumijemo, što ti govoriš. Mi vidimo, da si ti među nama posve slab i nejak. I kad ne bi bilo tvoje porodice, mi bi te kamenovali. Ti i onako među nama nemaš kakve važnosti, niti imaš kakve moći. 92 Šuajb reče: Moj narode! Zar je porodica moja i pristaše moje u očima vašim jača i moćnija od Boga. Vi zapovijed Božju za leđa bacate. Bez sumnje, moj Gospodar Svojim znanjem obuhvaća sve, što vi radite. 93 — 94 Moj narode! Radite što vam bude od ruke išlo! Ali i ja ću raditi, *(što mi bude od ruke išlo, da zapovijedi Božje izvršim)*. Vi ćete brzo saznati, koga će stignuti kazna, koja uništava i ponizuje, a ko je opet lažac. Iščekujte *(vašu kaznu)*. I ja ću s vama iščekivati. 95 Pošto je stigla odredba Naša, spasili smo Šuajba i one,

والذين آمنوا معه برحمة منا وأخذت الذين ظلموا الصيحة
فأصبحوا في ديارهم جاثمين ﴿٩٤﴾ كأن لم يغنوا فيها ألا بعدا لمدين
كما بعدت ثمود ﴿٩٥﴾ ولقد أرسلنا موسى بآياتنا وسلطان
مبين ﴿٩٦﴾ إلى فرعون وملائه فاتبعوا أمر فرعون وما أمر فرعون
برشيد ﴿٩٧﴾ يقدم قومه يوم القيامة فأوردهم النار وبئس
الورد المورود ﴿٩٨﴾ وأتبعوا في هذه لعنة ويوم القيامة بئس
الرفد المرفود ﴿٩٩﴾ ذلك من أنباء القرى نقصه عليك منها
قائم وحصيد ﴿١٠٠﴾ وما ظلمناهم ولكن ظلموا أنفسهم
فما أغنت عنهم آلهتهم التي يدعون من دون الله من شيء
لما جاء أمر ربك وما زادوهم غير تتبيب ﴿١٠١﴾ وكذلك
أخذ ربك إذا أخذ القرى وهي ظالمة إن أخذه أليم شديد ﴿١٠٢﴾

koji su s njim vjerovali sa milošću Našom. Strahovit i užasan glas je uhvatio nasilnike i griješnike. Oni su u domovima svojim ostali nepomični. 96 Izgledaše, kao da ih tude nikada ni bilo nije. Dobro znaj, narod Med'jena je bio daleko *(od milosti Božje)*, kao i Semud narod.

DIO. 9 — KAZNA ZA GRIJEŠNIKE.

97 — 98 Mi smo poslali Musaa Fir'avnu i odličnicima naroda njegova, sa znakovima i posve jasnim dokazima Našim. Narod Fir'avnov je slijedio riječi njegove. Fir'avnove riječi ne vode pravom putu. 99 Fir'avn će na Sudnjem danu predvoditi narod svoj i dovesti će ih do vatre paklenske. Kako je strašno i ružno mjesto, gdje će oni dovedeni biti. 100 Njih će ovdje, a i na Sudnjem danu, prokletstvo pratiti. Kako je ružno to, što im je dano. 101 To su vijesti od raznih gradova, sa kojima te Mi upoznajemo. Od ovih gradova neki postoje, a neki su isčezli, kao požnjeveno klasje. 102 Mi nijesmo njima nasilja učinili, nego su oni sami sebi nasilje učinili. Kad dođe odredba tvoga Gospodara, neće im ništa koristiti i pomoći bogovi njihovi, koje su mjesto Allaha molili. To će im samo još više gubitak uvećati. 103 Eto, tako tvoj Gospodar kažnjava, kad kazni izlaže griješni i nasilni narod gradova. Zaista je kazna Njegova strašna i užasna. 104 Sigurno će u tome naći dokaz i pouku oni, koji se boje kazne Sudnjeg dana. To je dan, u kome će se svi ljudi na jednom mjestu iskupiti, i to je dan, u kome će čitav svijet biti prisutan. 105 Mi ćemo taj dan samo do određenog roka odgoditi.

106 Kad dođe taj dan, neće niko bez Njegova dopuštenja moći govoriti. Neki će *(ljudi)* biti nesretnici, a neki sretnici. 107 Nesretnici će dospjeti u pakao i oni će u njemu urlikati i revati. 108 Tamo će oni vječno ostati, dok je neba i zemlje, osim, ako tvoj Gospodar drukčije htjedne. Zaista tvoj Gospodar radi što hoće.[24]) 109 Sretnici će biti u raju i u njemu će vječno boraviti dok je neba i zemlje, osim ako tvoj Gospodar drukčije htjedne. Ovo je dar, koji će vječno trajati i nikada se neće prekinuti. 110 Ne budi ni malo u sumnji zbog onoga, što ovi obožavaju. Oni samo obožavaju, kako su i prije njih očevi njihovi obožavali. Mi ćemo im, što su zaslužili, bez ikakvog umanjivanja dati.

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِّمَنْ خَافَ عَذَابَ الْآخِرَةِ ذَٰلِكَ يَوْمٌ مَّجْمُوعٌ
لَّهُ النَّاسُ وَذَٰلِكَ يَوْمٌ مَّشْهُودٌ ﴿١٠٣﴾ وَمَا نُؤَخِّرُهُ إِلَّا لِأَجَلٍ
مَّعْدُودٍ ﴿١٠٤﴾ يَوْمَ يَأْتِ لَا تَكَلَّمُ نَفْسٌ إِلَّا بِإِذْنِهِ فَمِنْهُمْ
شَقِيٌّ وَسَعِيدٌ ﴿١٠٥﴾ فَأَمَّا الَّذِينَ شَقُوا فَفِي النَّارِ لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ
وَشَهِيقٌ ﴿١٠٦﴾ خَالِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ
إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ إِنَّ رَبَّكَ فَعَّالٌ لِّمَا يُرِيدُ ﴿١٠٧﴾ وَأَمَّا الَّذِينَ
سُعِدُوا فَفِي الْجَنَّةِ خَالِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ
إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ عَطَاءً غَيْرَ مَجْذُوذٍ ﴿١٠٨﴾ فَلَا تَكُ فِي مِرْيَةٍ
مِّمَّا يَعْبُدُ هَٰؤُلَاءِ مَا يَعْبُدُونَ إِلَّا كَمَا يَعْبُدُ آبَاؤُهُم مِّن قَبْلُ
وَإِنَّا لَمُوَفُّوهُمْ نَصِيبَهُمْ غَيْرَ مَنقُوصٍ ﴿١٠٩﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى
الْكِتَابَ فَاخْتُلِفَ فِيهِ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِن رَّبِّكَ

---

[24]) U ovom ajetu se kaže, da će nevjernici u paklu ostati dok traju nebesa i zemlja, osim ako Bog bude drukčije htio. Ovo ograničavanje ostajanja u paklu sa ovim izdvajanjem vidi se na dva mjesta u Kur'anu. Jedamput ovdje, a drugi put u poglavlju 6:129. Ovo izdvajanje pokazuje da džehenemska kazna neće biti vječna. Na primjer ako ovaj ajet isporedimo sa slijedećim ajetom, možemo doći do istog zaključka. Ajet, koji iza ovoga slijedi, govori, da će oni, koji su raj zaslužili vječno u njemu boraviti dok je neba i zemlje, a odmah iza toga slijedi da će to biti dar koji se nikada neće prekinuti, te pokazuje, da je taj vječni boravak u raju neograničen. I u ovom ajetu se pravi izuzetak i kaže se: osim ako tvoj Gospodar drukčije htjedne, te se sa ovim izdvajanjem ističe, da je Božja moć i veličina neograničena. Kad se govori o onima, što će za kaznu u pakao dospjeti, opet se kaže: ako tvoj Gospodar bude drukčije htio, ali se u istom ajetu nastavljaju slijedeće riječi: »Zaista tvoj Gospodar radi šta hoće«. Sa ovim riječima na ovakav način se ističe, da je Bog u stanju učiniti i ono što se čovjeku pričinja kao da je nemoguće. O paklu se na ovakav način govori, a kad se govori o raju, onda se kaže, da će blagodati rajske bezprekidno uživati i da je to jedan dar, koji se neće presijecati, te da je vječni boravak u raju neograničen i bezkrajan.

DIO. 10 — NAGRADA I KAZNA.

111 Mi smo Musau Knjigu dali. O ovoj Knjizi je nastao nesporazum. A da nije prethodila ranije Riječ tvoga Gospodara, ona bi se sigurno među njima i ispunila *(i kazna stigla)*. Oni *(nevjernici)* su i sada zbog Kur'ana u velikom krzmanju i sumnji. 112 Zaista će ih tvoj Gospodar sve potpuno za njihova djela nagraditi. Bog je obaviješten o svemu, što oni rade. 113 Idi pravim putem, kao što ti je naređeno, ti i onaj, koji se s tobom Bogu obratio i ne prelazi granice onoga, što je dopušteno. Zaista Bog vidi sve, što vi radite. 114 Nemojte se priklanjati nasilnicima, jer će vas dotaknuti vatra paklenska. Vi nemate drugog zaštitnika osim Boga, kasnije nećete naći pomoći i zaštite *(kod Njega)*.[25]) 115 Klanjaj potpuno namaz *(obavljaj molitvu)* u dva dijela dana i u prvim časovima noćnim.[26]) Zaista, dobra djela odstranjuju

---

Hadis ili tradicija Božjeg Poslanika također ovo i ovako stanje utvrđuju. Pri kraju jednog hadisa, koji je uvršten u Muslimovoj zbirci hadisa kaže se: »Zatim će Svemogući Bog dopustiti anđelima, pejgamberima i pravim vjernicima, da po redu budu zagovornici griješnicima. Niko neće ostati, a da ih neće zagovarati«. U jednom hadisu koji je prenesen u djelu »Kenzulummal« se kaže: »Doći će jedno vrijeme kada će se pakao za kratko vrijeme zazeleniti, a iza toga će sličiti na jednu isušenu i izgorelu livadu«. Po jednom drugom hadisu: »doći će jedan dan kad u paklu neće nijednog čovjeka ostati (Svezak 7, stranica 245). U djelima *Fethulbejan, Fethulbari, Durri Mensur* i u *Hadil-ervahu* od Ibni Kajjima zabilježene su i ove riječi Hazreti Omerove: »I ako će u paklu biti toliko grješnika koliko u pustinji pijeska, ipak će doći jedan dan kad će svi otuda izaći«.

U ovom slučaju šta bi mogle značiti one riječi u Kur'anu koje kažu da će se »vječno« u paklu ostati. Na ove riječi nailazimo u Kur'anu kod ovih poglavlja: 4:168, 33:65 i 72:33. Značenje riječi »ebed — vječno« jest veoma dugo vremena. U poznatom leksikonu »Mugni« riječ »ebed« je protumačena sa »eddehrut-tavil«, to jest veoma dugo vrijeme. U rječniku »Tadžul-arus« kod riječi ebed nalazi se ovo tumačenje: »Ed-dehruttavilu ellezi lejse bimahudin«, to jest posve dugo i neograničeno vrijeme. Riječ »ebed« u množini glasi »abad«. Po Imami Ragibu ova riječ se upotrebljava u značenju da nešto vrlo dugo traje. Dakle, značenje te riječi da će se u Džehennemu »vječno ostati«, ima se tumačiti kao da se kaže, da će se tamo dugo i dugo ostati.

[25]) Ne zabranjuje se čovjeku da samo nasilja ne čini. Kako čovjek ne smije biti nasilnik i griješnik, isto tako ne smije biti ni naklonjen griješnicima i nasilnicima.

[26]) Ovaj uzvišeni ajet na savršen način prikazuje vrijeme kada se moraju namazi klanjati. Namaz se mora obavljati u dva dijela dana i u prvim noćnim časovima. Prvi dio dana je zora i to je vrijeme namaza

لقضي بينهم وإنهم لفي شك منه مريب ﴿١١٠﴾ وإن كلا لما
ليوفينهم ربك أعمالهم إنه بما يعملون خبير ﴿١١١﴾ فاستقم
كما أمرت ومن تاب معك ولا تطغوا إنه بما تعملون
بصير ﴿١١٢﴾ ولا تركنوا إلى الذين ظلموا فتمسكم النار
وما لكم من دون الله من أولياء ثم لا تنصرون ﴿١١٣﴾ وأقم
الصلوة طرفي النهار وزلفا من الليل إن الحسنات يذهبن
السيئات ذلك ذكرى للذاكرين ﴿١١٤﴾ واصبر فإن الله
لا يضيع أجر المحسنين ﴿١١٥﴾ فلولا كان من القرون من قبلكم
أولوا بقية ينهون عن الفساد في الأرض إلا قليلا ممن أنجينا
منهم واتبع الذين ظلموا ما أترفوا فيه وكانوا مجرمين
﴿١١٦﴾ وما كان ربك ليهلك القرى بظلم وأهلها مصلحون ﴿١١٧﴾

poroke i nevaljalštine. Ovo je lijepa pouka onima, koji pouku primaju. 116 Strpi se! Zaista, Bog neće uništiti nagradu onih, koji dobra djela čine. 117 Zar nije malo bilo među narodima, što su prije vas bili, pametnih i razboritih, koji su sprečavali, da se na zemlji smutnja ne izrodi. Mi smo ove između njih spasili. Nasilnici su se podavali užicima i zabludama i bili su griješnici. 118 I tvoj Gospodar nije uništavao stanovnike gradova, zbog krivog vjerovanja,[27]) dok su oni dobra djela činili. 119 Da je htio tvoj

koji se klanja prije rađanja sunca. U drugom dijelu dana se klanja podne pošto sunce prevali preko polovice neba, i ikindija, koja se klanja u zadnjoj četvrtini dana. Akšam i jacija su namazi, koji se klanjaju u prvim noćnim satovima. U izuzetnim slučajevima uz naročite uslove podne i ikindija namazi, te akšam i jacija mogu se zajednički klanjati.

[27]) U uzvišenom kur'anskom tekstu je upotrijebljena riječ: »zulmun«, koja se u ovom slučaju prevađa »krivo vjerovanje«. Skoro svi komentatori Kur'ana ovu riječ prevađaju u značenju krivovjerstva ili mnogoboštva (Razi, Bejzavi, Džamiulbejan). Kad Kur'an govori o Božjoj kazni i srdžbi koja ljude pogađa, onda govori da te nesreće ljude sna-

Gospodar, sve bi ljude stvorio kao jedan narod. A oni će se neprestano razilaziti i u neslozi živiti.[28]) 120 Od ovoga će biti izuzeti oni, kojima se bude Bog smilovao. Radi toga ih je Bog i stvorio.[29]) I ispuniće se Riječ tvoga Gospodara: »Sigurno ću napuniti pakao svima duhovima i ljudima«.[30]) I sve vijesti o poslanicima pričali smo ti, da bi ti učvrstili srce tvoje. U ovim vijestima ti je istina došla, a pravovjernima pouka i savjet. 121 Reci nevjernicima: »Radite, što vam bude od ruke išlo, a i mi ćemo raditi. 122 Iščekujte *(konac i kraj vašeg rada)*, sigurno ćemo i mi iščekivati. 123 Božje je sve što je neviđeno i na nebu i na zemlji. Svaka se stvar Njemu povraća. Obožavaj Ga i na Njega se osloni! Tvoj Gospodar Bog nikako ne pušta iz vida, što vi radite!«

POGLAVLJE: 12

POGLAVLJE JUSUF

OBJAVLJENO U MEKKI, 12 DIJELOVA, 111 AJETA.

SADRŽAJ:

Pošto se u ovom poglavlju upoznajemo sa životom Hazreti Jusufovim, to je po njemu i ovo poglavlje dobilo svoje ime. Prva tri ajeta na početku poglavlja govore o svrsi njegovoj. Nije cilj da se iznesu samo zgode iz života Hazreti Jusufova, nego da se istakne, da će i Hazreti Muhammed usprkos najvećem otporu svih mnogobrojnih neprijatelja, konačno sve te neprijatelje pobijediti i da će ti neprijatelji pred njim šiju sageti i pokloniti mu se.

---

laze zbog njihovog obijesnog, pokvarenog i nasilničkog života prema drugima, a da ih te kazne neće stići radi njihovog krivog vjerovanja. Jedan narod i ako je nevjernički, može se sačuvati nemoralna i pokvarena života .

[28]) To jest da je Božji zakon zahtijevao da svi ljudi jednu te istu vjeru prime, svi bi ljudi bili jedan narod i šljedbenici jedne vjere. Ali ljudi su stvoreni sa sklonostima, da se odvajaju jedni od drugih i razilaze u mišljenjima. Radi toga jedan dio prima istinu, a drugi je odbija.

[29]) Iz ovoga se razumije da je Bog stvorio ljude da postignu i dođu do milosti Božje. Svemogući Allah sa Svojom milosti ljude upućuje na pravi put, oni se toga puta ne drže, pa pošto iskušaju i osjete kaznu, On ih opet sa Svojom milosti obaspe. Ovi svojim rukama na se Božju kaznu navlače. Ali Svemogući Bog iz Svoje nedostižive milosti ove ljude spasava od kazne.

[30]) Ovi su zalutali, jer se nijesu držali onog pravca što im ga je Svemogući Bog iz Svoje milosti pokazao. Da bi se ovi očistili od opačina i neposlušnosti i dospjeli do višeg duhovnog života, treba da prođu kroz muke paklenske.

Posve je jasna veza i odnos između ovog poglavlja i prethodnih poglavlja. Prethodna poglavlja govore o raznim poslanicima, o tome kakvo su držanje razni narodi uzimali prema poslanicima i kakve su od toga pošljedice ti narodi imali. Na taj način su upozoreni i neprijatelji Božjeg Poslanika da se okane svog neprijateljskog držanja prema njemu. Ovo nam poglavlje ističe kakvo je držanje Božji Poslanik uzeo prema svojim neprijateljima, i da se to držanje nije ni malo razlikovalo od Hazreti Jusufovog držanja prema svojoj braći. Jusufova su se braća bila protiv njega digla, pa kad su mu nasilje i nepravdu počinili, on im je to sve velikodušno oprostio.

Postoji potpuna saglasnost da je ovo poglavlje u Mekki objavljeno. Iako ima nekih koji tvrde da su prva tri ajeta ovog poglavlja objavljena u Medini, to nema nikakve naročite vrijednosti, jer ovi ajeti sa ovim poglavljem sačinjavaju cjelinu. Šta više ovi ajeti predpostavljaju uvod u ovo poglavlje. Čitavo je poglavlje objavljeno pred sami hidžret. Islamski učenjak Sujutija i jedan od zapadnih ispitivača, učenjak Weil, su istog mišljenja. Kategorički je utvrđena činjenica da je Božji Poslanik poslije osvojenja Mekke stanovnicima Mekke ponovio one iste riječi opraštanja, koje je govorio i Hazreti Jusuf kad je svojoj braći opraštao. Prema tome nema nikakve sumnje da je ovo poglavlje objavljeno u vremenu kad su se neprijatelji Božjeg Poslanika svim silama borili protiv njega. Ovo se inače utvrđuje i u sedmom ajetu.

PREVOD:

DIO. 1 — SAN JUSUFOV.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Elif, Lâm, Ra. Ovo su ajeti *(citati ili rečenice)* Knjige, koja *(sve stvari)* jasno tumači i objašnjava. 2 Mi smo je poslali kao Kur'an *(učenje)* na arapskom jeziku, da bi je vi shvatili i razumili. 3 Objavljujući i stavljajući ti na srce i jezik ovaj Kur'an Mi ti svaku stvar objašnjavamo sa najljepšim obrazloženjima[1]) i ako ti prije toga nisi o tome bio upoznat.[2]) 4 Gle! Reče

[1]) U »Kamusu« i »Tadžularusu« uzvišene Božje riječi »Nahnu nekussu ehsenel-kasasi« tumače se na ovaj način kako je to ovdje preveđeno. Manje više isto mišljenje dijele i komentatori Kur'ana kao Keššaf, Razi i Džamiulbejan. Značenje koje se ovim hoće dati jest, da se objavom Kur'ana na najsavršeniji način izlažu duševne i moralne potrebe čovjekove i da se u isto vrijeme nagovijeste događaji, koji će slijediti u životu Hazreti Muhammedovu.

[2]) To o čemu Božji Poslanik nije bio upoznat, odnosi se na obavještavanje o onome što će slijediti. Ovo poglavlje isporeduje život Hazreti Muhammedov sa životom Hazreti Jusufovim. Upoznaje nas da je i on bio prognan sa svoje rodne grude kao i Jusuf, i da je konačno oprostio svima svojim neprijateljima, kao što je i Jusuf oprostio svojoj braći. Božji Poslanik je isto onako govorio svojim neprijateljima kao što je i Jusuf svojoj braći govorio (ajet 92).

Iz uzvišenih riječi: »Ti, prije toga, nijesi o tome bio upoznat« se razumije, da Božji Poslanik o tim stvarima nije bio upoznat dok mu nije Božja Objava stigla.

Jusuf ocu svome: »Oče moj! Vidio sam jedanaest zvijezda, a s njima sunce i mjesec. Vidio sam ih, kako se meni ničice klanjaju«.[3]) 5 Reče *(otac njegov):* Sinčiću moj! Ne pričaj svoga sna braći svojoj, da ti ne učine kakvu neugodnost ili da kakvu spletku protiv tebe ne skuju.[4]) Zaista je satana otvoreni neprijatelj čovjekov. 6 Tako te je odabrao Gospodar tvoj i naučio te, da tumačiš snove. Upotpunio je blagodati Svoje prema tebi i rodu Jakubovu, kao što ih je i prije upotpunio prema djedovima tvojim: Ibrahimu i Ishaku. Zaista, tvoj Gospodar sve zna i svim stvarima mudro upravlja.

DIO. 2 — UROTA PROTIV JUSUFA.

7 Sigurno u Jusufu i braći njegovoj naći će poukâ, koji pitaju.[5]) 8 Gle, oni rekoše: Jusuf i brat njegov *(rođeni)*[6]) su miliji ocu našem od nas, a mi smo mnogo jača družina, *(pa bi trebalo da više nas voli).* Zaista naš otac otvoreno griješi. 9 Ubite Jusufa ili ga protjerajte u neko daleko mjesto, pa će se samo na

[3]) »Poslije opet usni drugi san i pripovijedi braći svojoj govoreći: usnih opet san, a to se sunce i mjesec i jedanaest zvijezda klanjahu meni« (Prva knjiga Mojsijeva 37:9).

[4]) Po Starom zavjetu kad je Jusuf ovaj san pričao svome ocu, on ga je za to prekorio (Prva knjiga Mojsijeva 37:10). Kur'ansko izlaganje je potpuno u skladu sa životom i dostojanstvom jednoga poslanika, kakav je bio Hazreti Jakub.

[5]) Kad je Hazreti Muhammed primao ovu Božju Objavu prolazio je kroz najteže i najopasnije časove svoga života. Tada su Mekkanci kovali svoju bogumrsku urotu da ubiju Božjeg Poslanika i svako se tada pitao: »Kako će Muhammed završiti?« Ovo pričanje i izlaganje o Jusufu daje odgovor na ovo pitanje.

[6]) Benjamin je bio Jusufov brat po ocu i majci.

vas izliti ljubav oca vašega. Iza toga ćete vi biti odabrani ljudi, vaši će poslovi dobrim putem krenuti.[7]) 10 Jedan između njih reče: Ne učinite Jusufu ništa i nemojte ga ubiti, nego ga bacite u dubinu kojeg zdenca, pa ako tako učinite, naći će ga kakvi prolaznici i odvesti će ga.[8]) 11 Oni *(pošto su donijeli zaključak)* rekoše: »Oče naš! Zašto se bojiš da nam Jusufa povjeriš? *(Mi ga mnogo volimo)*. Mi smo mu iskreni dobroželitelji. 12 Pošalji ga sutra s nama, da se prošeta i pozabavi i izigra. Mi ćemo ga paziti i čuvati«. 13 Otac im reče: »Mene to žalosti i u brigu baca, da ga vi vodite. Bojim se, vi ćete zaboraviti na njega, pa će ga vuk pojesti«. 14 Oni rekoše: Zar da ga vuk pojede, a mi ovako jaka i snažna družina. Kolika bi to za nas šteta i sramota bila! 15 Pošto su ga odveli, zaključiše, da ga bace u dubine jednog zdenca. Mi smo Jusufu dali nadahnuće, da će im on zaista ispričati djelo njihovo, kad ga oni ne budu poznavali.[9]) 16 Došla su *(braća Jusufova)* ocu svome noću

سُورَةُ يُوسُفَ ١٢

310 ٢١٠

لِلسَّائِلِينَ ۝٧ إِذْ قَالُوا لَيُوسُفُ وَأَخُوهُ أَحَبُّ إِلَىٰ أَبِينَا مِنَّا
وَنَحْنُ عُصْبَةٌ إِنَّ أَبَانَا لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ۝٨ اقْتُلُوا يُوسُفَ أَوِ
اطْرَحُوهُ أَرْضًا يَخْلُ لَكُمْ وَجْهُ أَبِيكُمْ وَتَكُونُوا مِنْ بَعْدِهِ
قَوْمًا صَالِحِينَ ۝٩ قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ لَا تَقْتُلُوا يُوسُفَ وَأَلْقُوهُ
فِي غَيَابَتِ الْجُبِّ يَلْتَقِطْهُ بَعْضُ السَّيَّارَةِ إِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ ۝١٠
قَالُوا يَا أَبَانَا مَا لَكَ لَا تَأْمَنَّا عَلَىٰ يُوسُفَ وَإِنَّا لَهُ لَنَاصِحُونَ ۝١١
أَرْسِلْهُ مَعَنَا غَدًا يَرْتَعْ وَيَلْعَبْ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ۝١٢ قَالَ إِنِّي
لَيَحْزُنُنِي أَنْ تَذْهَبُوا بِهِ وَأَخَافُ أَنْ يَأْكُلَهُ الذِّئْبُ وَأَنْتُمْ
عَنْهُ غَافِلُونَ ۝١٣ قَالُوا لَئِنْ أَكَلَهُ الذِّئْبُ وَنَحْنُ عُصْبَةٌ
إِنَّا إِذًا لَخَاسِرُونَ ۝١٤ فَلَمَّا ذَهَبُوا بِهِ وَأَجْمَعُوا أَنْ يَجْعَلُوهُ
فِي غَيَابَتِ الْجُبِّ وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ لَتُنَبِّئَنَّهُمْ بِأَمْرِهِمْ هَٰذَا

---

[7]) Urota, koju su bili Kurejševci skovali protiv Božjeg Poslanika, potpuno je slična uroti Jusufove braće protiv Jusufa. Kur'an ovo izlaže i govori kako Kurejševići hoće da ubiju Božjeg Poslanika, onemoguće ga ili ga protjeraju (8:30).

[8]) »I još reče Ruben: nemojte krvi prolijevati; bacite ga u ovu jamu u pustinji, a ne dižite ruke na nj« (Prva knjiga Mojsijeva 37:22).

[9]) Razlika je kako Kur'an izlaže ovo pričanje o Jusufu i kako to izlaže Stari zavjet u ovome. Stari zavjet ovo iznosi kao posve dugu priču, a Kur'an, iznoseći ovo, daje duhovno uputstvo na način kako se to dostoji svete i božanske knjige i u ovoj priči nam predočuje sve duhovne vrednote, koje čovjeku mogu dati pouke i duhovno ga podignuti i okrijepiti. Tada je Hazreti Jusuf imao 17 godina. Izgledalo je kao da je čitava njegova budućnost uništena. Ali u isti čas mu je došlo Božje otkrovenje i

plačući. 17 Rekli su: Oče naš! Mi smo otišli, da se utrkivamo, a Jusufa smo ostavili kod naših stvari, pa ga je vuk pojeo. Ti ne vjeruješ nama i ako mi istinu govorimo. 18 Oni su donijeli košulju njegovu umazanu sa lažnom krvlju. Jakub reče: Zar ste vi sebi ovako tešku stvar uljepšali i lahkom učinili! Dužnost mi je, da strpljivo podnosim i pregaram. Bog je Onaj, u koga pomoći tražim, protiv toga vašeg pričanja.[10]) 19 I došla je jedna karavana *(kod zdenca)*, pa su poslali svoga vodonošu, i on je zagrabio svojom kovom. Uzviknuo je: »Nagradu! nagradu!« Evo jednog mladića. Sakrili su ga kao trgovačku robu. Bog sve zna, šta oni rade. 20 I oni su ga prodali za jeftine pare, samo za nekoliko srebrenjaka i nisu se o njemu u cijeni pogađali.

DIO. 3 — ČVRSTOĆA JUSUFOVA.

21 Reče Egipćanin koji ga je kupio, ženi svojoj:[11]) Dobro ga pazi i daj mu udobno mjesto! Može biti, da će nam valjati, ili ćemo ga posiniti. Tako smo Mi Jusufa smjestili u toj zemlji i

---

ulilo mu punu nadu i nagovijestilo, da će on sve nasilnike i protivnike svoje pobijediti. Sa ovim radosnim nagovještavanjem on je sve zapreke svladao. Stari zavjet je ovu priču lišio njene duhovne snage i tako joj oduzeo onu njenu pravu ljepotu.

[10]) Kur'an prikazuje da je Hazreti Jakub sumnjao u braću Jusufovu. Stari zavjet ovako ne kaže. Nadalje Kur'an kaže da je Jusuf svoj san prvo ispričao svome ocu, i da mu je otac preporučio da to svojoj braći ne priča. Prema Starom zavjetu je Jakub prekorio Jusufa radi ovoga sna. Po izlaganjima u Starom zavjetu izgleda kao da Stari zavjet sumnja u poslanstvo Jakubovo, dok Kur'an svaku sumnju odstranjuje i ističe da je Hazreti Jakub jedan savršen Božji poslanik. Stari zavjet govori da je Hazreti Jakub bio ožalošćen radi gubitka svoga sina kao i svaki drugi čovjek. Kur'an ističe da on nije ni malo zapao u beznadnost i očajanje. U ovoj priči nada i pouzdanje u duši Hazreti Jakubovoj blista kao kakva sjajna svjetiljka. Pošto odstranimo ovu veliku nadu i pouzdanje, koja divnim sjajem blista u ovoj priči, onda se čitava ova priča o Jusufu ukazuje i osjeća se kao velika duševna pouka, koja najcrnju tminu diže i razbija.

Uza sve to Stari zavjet koga danas imamo, ističe ovu glavnu vrlinu Hazreti Jakubovu. U Prvoj knjizi Mojsijevoj (37:11) se kaže: »I zaviđahu mu braća; ali otac njegov čuvaše ove riječi« to jest držao je na pameti da su riječi Jusufove istinite. Ovo objašnjenje Starog zavjeta nije u skladu sa drugim objašnjenjima u ovom pogledu. Radi toga se u ovom pravcu moraju nužno prihvatiti kur'anska obrazlaganja.

[11]) A Josipa odvedoše u Egipat; i Putifar dvorjanin Faraonov zapovjednik stražarski, čovjek Egipćanin, kupi ga od Izmailovaca, koji ga odvedoše onamo (Prva knjiga Mojsijeva (39:1).

وهم لا يشعرون ﴿١٥﴾ وجاءوا أباهم عشاء يبكون ﴿١٦﴾ قالوا
يا أبانا إنا ذهبنا نستبق وتركنا يوسف عند متاعنا فأكله
الذئب وما أنت بمؤمن لنا ولو كنا صادقين ﴿١٧﴾ وجاءوا على
قميصه بدم كذب قال بل سولت لكم أنفسكم أمرا
فصبر جميل والله المستعان على ما تصفون ﴿١٨﴾ وجاءت
سيارة فأرسلوا واردهم فأدلى دلوه قال يا بشرى هذا
غلام وأسروه بضاعة والله عليم بما يعملون ﴿١٩﴾ وشروه
بثمن بخس دراهم معدودة وكانوا فيه من الزاهدين
﴿٢٠﴾ وقال الذي اشتراه من مصر لامرأته أكرمي مثواه
عسى أن ينفعنا أو نتخذه ولدا وكذلك مكنا ليوسف
في الأرض ولنعلمه من تأويل الأحاديث والله غالب

على أمره ولكن أكثر الناس لا يعلمون ﴿٢١﴾ ولما بلغ أشده
آتيناه حكما وعلما وكذلك نجزي المحسنين ﴿٢٢﴾ وراودته
التي هو في بيتها عن نفسه وغلقت الأبواب وقالت هيت لك
قال معاذ الله إنه ربي أحسن مثواي إنه لا يفلح الظالمون ﴿٢٣﴾
ولقد همت به وهم بها لولا أن رأى برهان ربه كذلك
لنصرف عنه السوء والفحشاء إنه من عبادنا المخلصين ﴿٢٤﴾
واستبقا الباب وقدت قميصه من دبر وألفيا سيدها
لدى الباب قالت ما جزاء من أراد بأهلك سوءا إلا أن يسجن
أو عذاب أليم ﴿٢٥﴾ قال هي راودتني عن نفسي وشهد شاهد
من أهلها إن كان قميصه قد من قبل فصدقت وهو من
الكاذبين ﴿٢٦﴾ وإن كان قميصه قد من دبر فكذبت

naučili smo ga, da riječi i snove tumači. Bog svoju volju izvršava i nad svim se ispunjava volja Njegova, ali mnogi ljudi to ne znaju. 22 Pošto je *(Jusuf)* stigao u svoje muževno doba, poklonili smo mu mudrost, nauku i saznanje. Tako Mi nagrađujemo one, koji dobra djela čine.[12]) 23 I htjede da ga zavede žena, što on boravljaše u kući njezinoj. Zaključala je vrata i rekla mu: »Hodi, dođi!«[13]) On reče: Bog me očuvao! On *(tvoj muž)* je moj gospodar i lijepo me pazi. Zaista se griješnici neće spasiti. 24 Ona se bacila na njega, a i on bi se bio na nju bacio, da nije vidio jasan dokaz svoga Gospodara, *(da je nevjera i izdajstvo vrlo ružna i gadna stvar)*. Tako smo Mi od njega odstranili nevaljalštinu

[12]) »I gospodar njegov vidje da je Gospodin s njim i da sve što radi, Gospodin vodi u napredak u ruci njegovoj« (Prva knjiga Mojsijeva 39:3).

[13]) Da se shvati i razumije ljepota i uglađenost kur'anskog jezika, treba ovaj ajet sravniti sa citatom iz Prve knjige Mojsijeve 39:12.

وهو من الصادقين ﴿٢٨﴾ فلما رأى قميصه قد من دبر قال إنه من
كيدكن إن كيدكن عظيم ﴿٢٩﴾ يوسف أعرض عن
هذا واستغفري لذنبك إنك كنت من الخاطئين ﴿٣٠﴾ وقال
نسوة في المدينة امرأت العزيز تراود فتاها عن نفسه قد
شغفها حبا إنا لنراها في ضلال مبين ﴿٣١﴾ فلما سمعت
بمكرهن أرسلت إليهن وأعتدت لهن متكأ وآتت
كل واحدة منهن سكينا وقالت اخرج عليهن فلما
رأينه أكبرنه وقطعن أيديهن وقلن حاش لله ما هذا بشرا
إن هذا إلا ملك كريم ﴿٣٢﴾ قالت فذلكن الذي
لمتنني فيه ولقد راودته عن نفسه فاستعصم ولئن لم يفعل
ما آمره ليسجنن وليكونا من الصاغرين ﴿٣٣﴾ قال رب

i bestidnost. Zaista je on bio od Naših iskrenih i odanih robova. 25 Oboje su potrčali prema vratima, i ona je straga razdrla košulju njegovu. Zatekao ih je njezin muž kod vrata. Žena reče: »Zar ne zaslužuje onaj, koji ružnim pogledom gleda u domaćicu tvoju i hoće da je oskvrne, da bude zatvoren ili teškom kaznom kažnjen? 26 Jusuf reče: Ona je htjela da mene zavede. A neko od porodice njezine htijući da svjedoči reče: »Ako bude košulja njegova poderana sprijeda, onda ona istinu govori, a on je lažac. 27 Ako bude košulja njegova poderana straga, onda ona laže, a on istinu govori. 28 Pošto je *(muž njezin)* vidio da je košulja straga poderana, rekao je: Zaista je vaša ženska spletka velika.[14]) 29 Jusufe! Okreni glavu od toga i nikome to ne otkrivaj! Ti *(ženo)* pokaj se od svojih grijeha i traži oprosta, jer si bila pogriješila!

DIO. 4 — HAPŠENJE JUSUFOVO.

30 I pričahu neke žene po gradu: »Žena poglavice je htjela da zavede svoga roba. Jako se je u njega zaljubila. Vidimo, da je previše zalutala i zapala je u stanje koje joj ne dolikuje!« 31 Pošto je žena poglavice čula za njihova ogovaranja i razgovore njihove, poručila je po njih *(i pozvala ih)*. Pripravila im je sjediljke i naslonjače, pa je svakoj između njih dala nož *(da bi*

[14]) Stari zavjet ne govori o tome da je žena potvorila Jusufa i da se je poslije izviđanja ustanovila njegova nevinost. Inače bez ovoga čitava zgoda postaje bezsadržajna. Iz slijedećeg dijela ovog poglavlja se razabire da Jusuf nije bio uhapšen radi napasti na ženu Putifarovu.

سورة يوسف ١٢

314 ٣١٤

السجن احب الي مما يدعونني اليه والا تصرف عني كيدهن
اصب اليهن واكن من الجاهلين ﴿٣٣﴾ فاستجاب له ربه
فصرف عنه كيدهن انه هو السميع العليم ﴿٣٤﴾ ثم
بدا لهم من بعد ما راوا الآيات ليسجننه حتى حين ﴿٣٥﴾ ودخل
معه السجن فتيان قال احدهما اني اراني اعصر خمرا وقال
الآخر اني اراني احمل فوق راسي خبزا تاكل الطير منه
نبئنا بتاويله انا نراك من المحسنين ﴿٣٦﴾ قال لا ياتيكما طعام
ترزقانه الا نباتكما بتاويله قبل ان ياتيكما ذلكما
مما علمني ربي اني تركت ملة قوم لا يؤمنون بالله وهم بالآخرة
هم كافرون ﴿٣٧﴾ واتبعت ملة آبائي ابراهيم واسحاق و
يعقوب ما كان لنا ان نشرك بالله من شيء ذلك من فضل

se njim služile kod jela i rezale). Rekla je Jusufu: Izađi pred njih! Kad su ga ugledale, ostale su zapanjene i izranile ruke svoje. Rekle su: »Očuvaj Bože, ovo nije čovjek ovo je jedan veliki anđeo.[15]) 32 Ona reče: Vi ste one, što su mene prekoravale, htjela sam da ga zavedem, ali on je odbio i sačuvao se *(da grijeh počini).* A ako učini ono, što ja hoću i što mu naređujem, sigurno će biti u tamnicu bačen i biće ponižen i neznatan! 33 Jusuf reče: Moj veliki Bože! Zatvor je meni miliji od onoga, što oni traže da ja primim. Ako me ne spasiš od spletaka njihovih, priklonit ću se njima i zapasti ću među neznalice! 34 Odazvao se molitvi njegovoj Gospodar njegov i otklonio je od njega spletke njihove. On sve čuje i sve stvari savršeno poznaje. 35 Pošto su ih uvjerili dokazi *(o nevinosti njegovoj)* opet su odlučili, da ga uhapse za neko vrijeme, *(da bi se ušutilo ogovaranje žene Putifarove).*[16])

DIO. 5 — JUSUFOVI DRUGOVI U ZATVORU.

36 Unišla su s njim u zatvor i dvojica mladića.[17]) Jedan od

---

15) Kad bi Egipćani vidjeli neku stvar, koja je čovjeka zadivljavala, onda bi joj dali neku nadljudsku sadržinu i značenje. To isto su učinile egipatske žene, kad su vidjele naročitu ljepotu Jusufovu.

16) Jusufova nevinost je dokazana, ali su kasnije izbila razna ogovaranja. Da bi se to sve zataškalo, nije ostalo nikakvog drugog izlaza, nego da se Jusuf proglasi krivim. Radi toga, da bi se to sve zataškalo, Jusuf je bačen u tamnicu.

17) U Prvoj knjizi Mojsijevoj u glavi četrdesetoj je opisana ova zgoda, koja se u ovom dijelu iznosi. Samo se tu ne nalaze pouke i uputstva, koja je Jusuf davao svojim tamničkim drugovima.

ٱللَّهِ عَلَيْنَا وَعَلَى ٱلنَّاسِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ
﴿٣٨﴾ يَٰصَٰحِبَيِ ٱلسِّجْنِ ءَأَرْبَابٌ مُّتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمِ ٱللَّهُ ٱلْوَٰحِدُ
ٱلْقَهَّارُ ﴿٣٩﴾ مَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِهِۦٓ إِلَّآ أَسْمَآءً سَمَّيْتُمُوهَآ أَنتُمْ
وَءَابَآؤُكُم مَّآ أَنزَلَ ٱللَّهُ بِهَا مِن سُلْطَٰنٍ إِنِ ٱلْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ
أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوٓا۟ إِلَّآ إِيَّاهُ ذَٰلِكَ ٱلدِّينُ ٱلْقَيِّمُ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ
لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٠﴾ يَٰصَٰحِبَيِ ٱلسِّجْنِ أَمَّآ أَحَدُكُمَا فَيَسْقِى رَبَّهُۥ
خَمْرًا وَأَمَّا ٱلْءَاخَرُ فَيُصْلَبُ فَتَأْكُلُ ٱلطَّيْرُ مِن رَّأْسِهِۦ قُضِىَ
ٱلْأَمْرُ ٱلَّذِى فِيهِ تَسْتَفْتِيَانِ ﴿٤١﴾ وَقَالَ لِلَّذِى ظَنَّ أَنَّهُۥ نَاجٍ
مِّنْهُمَا ٱذْكُرْنِى عِندَ رَبِّكَ فَأَنسَىٰهُ ٱلشَّيْطَٰنُ ذِكْرَ رَبِّهِۦ
فَلَبِثَ فِى ٱلسِّجْنِ بِضْعَ سِنِينَ ﴿٤٢﴾ وَقَالَ ٱلْمَلِكُ إِنِّىٓ أَرَىٰ سَبْعَ
بَقَرَٰتٍ سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعٌ عِجَافٌ وَسَبْعَ سُنۢبُلَٰتٍ

njih reče: Vidio sam sebe da cijedim vino. Drugi reče: Vidio sam sebe kako na glavi svojoj nosim hljeb, a ptice ga jedu. Protumači nam ovo! Vidimo te, da si od ljudi, koji dobra djela čine. 37 Jusuf reče: Neće vam doći ni jelo sa kojim se hranite, a ja ću vam protumačiti san vaš. To me je naučio Gospodar moj. Ja sam napustio vjeru naroda, koji ne vjeruje Boga, a oni i Sudnji dan ne vjeruju i poriču ga. 38 Ja slijedim vjeru otaca mojih, Ibrahima, Ishaka i Jakuba. Ne pristoji se nama, da nešto Bogu pripisujemo, kao druga. To je dar i poklon Božji nama i ljudima. Samo mnogi ljudi nisu zahvalni. 39 O drugovi tamnički! Da li su raštrkani i razbacani bogovi bolji, ili je bolji Onaj jedini Bog, koji je sve Svojoj vlasti podvrgnuo. 40 Vi, *(Egipćani)* mjesto Boga obožavate samo imena neka, koja ste postavili vi i očevi vaši, a o njima vam Bog nije nikakav dokaz poslao. *(Oni nemaju nikakve vlasti i moći)*, jer sva vlast *(i sva moć)* je samo kod Boga. Naredio je, da se samo Njemu klanjate i da samo Njega obožavate. To je prava i istinska vjera. Samo mnogi ljudi to ne znaju. 41 O drugovi tamnički! Jedan od vas će točiti i služiti gospodaru svome vino, a drugi će biti obješen. Kljuvaće mu i jesti ptice glavu njegovu. Tako će se izvršiti stvar, o kojoj vi pitate. 42 Jusuf reče jednom od ove dvojice, za koga je znao da će biti spašen: »Sjeti se i mene kod gospodara tvoga!« Ali mu je satana zbacio s uma, da ga se sjeti kod gospodara svoga i Jusuf je proboravio u zatvoru još nekoliko godina.

DIO. 6 — SNOVI FIR'AVNOVI.

43 Reče car: »U snu sam vidio sedam debelih krava, kako jedu sedam mršavih krava, i vidio sam sedam klasova zelenih i drugih sedam suhih. O dvorjani! Protumačite mi san moj, ako vi snove tumačite. 44 Rekoše: Čudna su to maštanja i bulaznjenja! Mi ovako čudne snove ne znamo tumačiti. 45 I reče onaj, što se spasio od one dvojice tamničkih drugova *(Jusufovih)*, sjećajući ga se nakon dugog vremena: »Ja ću vam ga protumačiti. Pustite me da odem!« 46 Jusufe! Veliki pravedniče! Protumači nam! Sedam krava debelih pojelo ih je sedam mršavih, i sedam klasova zelenih, a uza njih drugih sedam suhih. Hoću da se povratim ljudima, neka i oni to znaju. 47 Reče Jusuf: Sijaćete sedam godina po običaju. Što požanjete ostavićete u klasu, samo ćete rastaviti ono malo nešto što ćete jesti. 48 Zatim će doći sedam gladnih i teških godina i one će pojesti sve što ste ostavili i pohranili, samo će ostati mali dio što ste ga sačuvali *(da ga posijete)*. 49 Iza toga će doći godina i svijet će kišu vidjeti i u toj će godini cijediti *(grožđe, ulje i t. d.)*.

سورة يوسف ١٢

316 ٣١٦

خضر وأخر يابسات يا أيها الملأ أفتوني في رؤياي إن كنتم
للرؤيا تعبرون ﴿٤٣﴾ قالوا أضغاث أحلام وما نحن بتأويل
الأحلام بعالمين ﴿٤٤﴾ وقال الذي نجا منهما وادكر
بعد أمة أنا أنبئكم بتأويله فأرسلون ﴿٤٥﴾ يوسف أيها
الصديق أفتنا في سبع بقرات سمان يأكلهن سبع
عجاف وسبع سنبلات خضر وأخر يابسات لعلي أرجع إلى
الناس لعلهم يعلمون ﴿٤٦﴾ قال تزرعون سبع سنين دأبا فما
حصدتم فذروه في سنبله إلا قليلا مما تأكلون ﴿٤٧﴾
ثم يأتي من بعد ذلك سبع شداد يأكلن ما قدمتم لهن إلا
قليلا مما تحصنون ﴿٤٨﴾ ثم يأتي من بعد ذلك عام فيه يغاث
الناس وفيه يعصرون ﴿٤٩﴾ وقال الملك ائتوني به فلما جاءه

DIO. 7 — JUSUFOVO NAPREDOVANJE.

50 I reče car *(pošto su mu protumačili san)*: Dovedite mi ga! Pošto mu je došao izaslanik, Jusuf reče: Vrati se i idi tvome gospodaru! Pitaj ga, šta je bilo sa ženama, što su izranile ruke svoje. Zaista moj Gospodar spletke njihove dobro poznaje. 51 Reče car *(ženama)*: Šta je bilo, kad ste htjele da Jusufa zave-

الرسول قال ارجع إلى ربك فسئله ما بال النسوة اللاتي
قطعن أيديهن إن ربي بكيدهن عليم ﴿٥٠﴾ قال ما
خطبكن إذ راودتن يوسف عن نفسه قلن حاش لله
ما علمنا عليه من سوء قالت امرأت العزيز الآن حصحص
الحق أنا راودته عن نفسه وإنه لمن الصادقين ﴿٥١﴾ ذلك
ليعلم أني لم أخنه بالغيب وأن الله لا يهدي كيد الخائنين
﴿٥٢﴾ وما أبرئ نفسي إن النفس لأمارة بالسوء إلا ما رحم
ربي إن ربي غفور رحيم ﴿٥٣﴾ وقال الملك ائتوني به أستخلصه
لنفسي فلما كلمه قال إنك اليوم لدينا مكين أمين ﴿٥٤﴾
قال اجعلني على خزائن الأرض إني حفيظ عليم ﴿٥٥﴾ وكذلك
مكنا ليوسف في الأرض يتبوأ منها حيث يشاء

dete? One odgovoriše: Sačuvaj Bože! Mi mu ne znamo nikakve nevaljalštine. Reče žena poglavice: Sada će se sva istina otkriti. Ja sam htjela, da ga zavedem. On je od onih, što istinu govore. 52 *(Jusuf reče):* Cilj mi je, da zna poglavica, da mu nijesam učinio nevjeru potajno i da Bog neće utvrditi spletke izdajica.

Džuz: 13

53 Ja svoju dušu potpuno ne perem.[18]) Ljudska duša je sklona nevaljalštini, osim onoga, kome se smiluje Gospodar moj. Zaista Gospodar moj opršta i milostiv je 54 I reče car: Dovedite mi ga, učiniću ga svojim vjernim drugom i prijateljem. Pošto je s njim razgovarao reče mu: Ti si danas kod nas na visokom položaju i uživaš naše puno povjerenje. 55 Jusuf odgovori: »Postavi me nad riznicama državnim. Ja umijem čuvati i znam *(upravljati s njima)*. 56 Tako smo Mi dali Jusufu položaj i učvrstili ga u zemlji *(egipatskoj)*, tamo je radio, što je htio. Mi nagradimo sa Našom milosti, koga hoćemo i nećemo umanjiti nagradu onih, koji dobra djela čine. 57 Nagrada vječnosti je bolja onima, koji vjeruju i čuvaju se *(nevaljalština)*.

DIO. 8 — JUSUF POMAŽE SVOJOJ BRAĆI.

58 I došla su braća Jusufova, pa su mu unišla. On je prepoznao njih, ali oni nisu njega prepoznali. 59 Pošto je opremio

[18]) Jesu li ovo riječi Jusufove ili žene poglavice? O ovom su mišljenja podijeljena. Ako primimo da je ove riječi Jusuf rekao, onda nema mjesta prigovoru, jer Božji poslanici znaju da dobro ne dolazi od njih, nego da je Allah jedini i pravi izvor dobra.

نُصِيبُ بِرَحْمَتِنَا مَن نَّشَاءُ وَلَا نُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٦﴾ وَلَأَجْرُ
الْآخِرَةِ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿٥٧﴾ وَجَاءَ إِخْوَةُ
يُوسُفَ فَدَخَلُوا عَلَيْهِ فَعَرَفَهُمْ وَهُمْ لَهُ مُنكِرُونَ ﴿٥٨﴾
وَلَمَّا جَهَّزَهُم بِجَهَازِهِمْ قَالَ ائْتُونِي بِأَخٍ لَّكُم مِّنْ أَبِيكُمْ أَلَا
تَرَوْنَ أَنِّي أُوفِي الْكَيْلَ وَأَنَا خَيْرُ الْمُنزِلِينَ ﴿٥٩﴾ فَإِن لَّمْ تَأْتُونِي بِهِ
فَلَا كَيْلَ لَكُمْ عِندِي وَلَا تَقْرَبُونِ ﴿٦٠﴾ قَالُوا سَنُرَاوِدُ عَنْهُ
أَبَاهُ وَإِنَّا لَفَاعِلُونَ ﴿٦١﴾ وَقَالَ لِفِتْيَانِهِ اجْعَلُوا بِضَاعَتَهُمْ
فِي رِحَالِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَعْرِفُونَهَا إِذَا انقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ لَعَلَّهُمْ
يَرْجِعُونَ ﴿٦٢﴾ فَلَمَّا رَجَعُوا إِلَىٰ أَبِيهِمْ قَالُوا يَا أَبَانَا مُنِعَ مِنَّا
الْكَيْلُ فَأَرْسِلْ مَعَنَا أَخَانَا نَكْتَلْ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ﴿٦٣﴾
قَالَ هَلْ آمَنُكُمْ عَلَيْهِ إِلَّا كَمَا أَمِنتُكُمْ عَلَىٰ أَخِيهِ مِن قَبْلُ

فَاللَّهُ خَيْرٌ حَافِظًا وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿٦٤﴾ وَلَمَّا فَتَحُوا مَتَاعَهُمْ
وَجَدُوا بِضَاعَتَهُمْ رُدَّتْ إِلَيْهِمْ قَالُوا يَا أَبَانَا مَا نَبْغِي هَٰذِهِ
بِضَاعَتُنَا رُدَّتْ إِلَيْنَا وَنَمِيرُ أَهْلَنَا وَنَحْفَظُ أَخَانَا وَنَزْدَادُ
كَيْلَ بَعِيرٍ ذَٰلِكَ كَيْلٌ يَسِيرٌ ﴿٦٥﴾ قَالَ لَنْ أُرْسِلَهُ مَعَكُمْ
حَتَّىٰ تُؤْتُونِ مَوْثِقًا مِّنَ اللَّهِ لَتَأْتُنَّنِي بِهِ إِلَّا أَن يُحَاطَ بِكُمْ فَلَمَّا
آتَوْهُ مَوْثِقَهُمْ قَالَ اللَّهُ عَلَىٰ مَا نَقُولُ وَكِيلٌ ﴿٦٦﴾ وَقَالَ يَا بَنِيَّ
لَا تَدْخُلُوا مِن بَابٍ وَاحِدٍ وَادْخُلُوا مِنْ أَبْوَابٍ مُّتَفَرِّقَةٍ وَمَا
أُغْنِي عَنكُم مِّنَ اللَّهِ مِن شَيْءٍ إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ عَلَيْهِ
تَوَكَّلْتُ وَعَلَيْهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿٦٧﴾ وَلَمَّا دَخَلُوا مِنْ
حَيْثُ أَمَرَهُمْ أَبُوهُم مَّا كَانَ يُغْنِي عَنْهُم مِّنَ اللَّهِ مِن شَيْءٍ إِلَّا
حَاجَةً فِي نَفْسِ يَعْقُوبَ قَضَاهَا وَإِنَّهُ لَذُو عِلْمٍ لِّمَا عَلَّمْنَاهُ وَلَٰكِنَّ

i osigurao tovare i hranu njihovu, rekao im je: »Dovedite mi brata vašeg po ocu vašem. Zar ne vidite, kako ja potpunu mjeru dajem i da sam ja najbolji ugostitelj. 60 Ako mi ga ne dovedete, ne nadajte se od mene, da ću vam hranu mjeriti i ne prikučite mi se«. 61 Oni rekoše: »Nastojaćemo, da ga otac pusti i zaista ćemo to učiniti«. 62 Jusuf naredi slugama svojim: Stavite robu, koju su donijeli u zamjenu za žito, u tovare njihove. Možda će je poznati kad se vrate domovima svojim. Možda će se povratiti. 63 Pošto su se povratili ocu svome, rekoše: »Oče naš! Više nam se neće hrane dati. Pošalji s nama brata našeg, pa će nam se hrana izmjeriti. Mi ćemo ga čuvati i paziti«. 64 Reče *(Jakub)*: »Zar da imam u vas povjerenja za njega, kao što sam i prije u vas imao povjerenja za brata njegova? Allah je najbolji čuvar i On je najmilostiviji«. 65 Kad su otvorili tovare svoje našli su robu svoju koju su odnijeli u zamjenu za hranu povraćenu u

أكثر الناس لا يعلمون ﴿٦٨﴾ ولما دخلوا على يوسف آوى
إليه أخاه قال إني أنا أخوك فلا تبتئس بما كانوا يعملون ﴿٦٩﴾
فلما جهزهم بجهازهم جعل السقاية في رحل أخيه ثم أذن
مؤذن أيتها العير إنكم لسارقون ﴿٧٠﴾ قالوا وأقبلوا
عليهم ماذا تفقدون ﴿٧١﴾ قالوا نفقد صواع الملك ولمن
جاء به حمل بعير وأنا به زعيم ﴿٧٢﴾ قالوا تالله لقد علمتم
ما جئنا لنفسد في الأرض وما كنا سارقين ﴿٧٣﴾ قالوا
فما جزاؤه إن كنتم كاذبين ﴿٧٤﴾ قالوا جزاؤه من وجد في
رحله فهو جزاؤه كذلك نجزي الظالمين ﴿٧٥﴾ فبدأ بأوعيتهم
قبل وعاء أخيه ثم استخرجها من وعاء أخيه كذلك
كدنا ليوسف ما كان ليأخذ أخاه في دين الملك إلا أن

njima. Rekoše: »Oče naš, što hoćemo više. Ovo je roba, koju smo ponijeli u zamjenu, evo povraćena nam je. Mi ćemo sa ovim ponovno opskrbiti porodicu našu i čuvaćemo brata našega, a uvećaćemo hranu za jedan tovar devečiji, jer nam je ovo hrane malo!« 66 Reče *(Jakub):* »Nikako ga s vama neću poslati, dok mi tvrdo ne obećate i Bogom se ne zakunete, da ćete mi ga dovesti, osim ako budete svi u opasnost došli, *(pa se ne mognete spasiti i dovesti ga)*«. Kad su mu dali obavezu i tvrdo obećanje, rekao je: »Bog nam je svjedok o svemu onome, što smo ugovorili«. 67 Reče *(Jakub):* Sinovi moji, ne ulazite na jedna vrata, nego uniđite na razna vrata.[19]) Ne mogu od vas ništa odstraniti, što bude od Boga određeno. Odredba i vlast je samo Božja. Na Njega se samo oslanjam i u Njega se pouzdajem. Koji se pouzdavaju, neka se samo u Njega pouzdaju. 68 Pošto su *(sinovi Jakubovi)* unišli *(u grad),* kako im je otac naredio, to im ništa pred odredbom Božjom nije pomoglo, osim što se ostvarila želja Jakubova, koju mu je Bog ispunio. Zista je Jakub znao ono, što smo Mi naučili, ali mnogi ljudi to ne znaju.

DIO. 9 — JUSUFOV ROĐENI BRAT.

69 Kad su stigli Jusufu, sklonio je kod sebe brata svoga i rekao je: »Ja sam tvoj rođeni brat, ne žalosti se, što su oni

[19]) Kad su prvi put išli u Misir mislilo se da su uhode (Prva knjiga Mojsijeva 42:9), radi toga ih je Hazreti Jakub upozorio da ne ulaze u grad na jedna vrata, nego kroz njih više. Dalje se iz uzvišenog ajeta razumije da je Hazreti Jakub predosjećao, da će njegovi sinovi na ovom

(polubraća) uradili! 70 Pošto ih je opremio i natovario tovare njihove, stavio je pehar u tovar brata svoga. Zatim je vikač povikao: »O vlasnici karavane! *(Stanite)*, sigurno ste vi kradljivci«.[20]) 71 Okrenuše im se sinovi Jakubovi i rekoše: »Šta ste izgubili?« 72 Odgovoriše mu: »Izgubili smo pehar carev. Ko ga nađe i donese ga, daće mu se jedan tovar *(za nagradu)*. Ja za to jamčim«. 73 Rekoše: Bogami, vi znate, da mi nismo došli da u zemlji smutnju pravimo i mi nismo kradljivci. 74 Upitaše: Kakva je kazna, ako vi budete lagali. 75 Jakubovi sinovi odgovoriše: Ova mu je kazna: U čijem se tovaru nađe *(ukradena stvar)*, taj je rob onoga, čija je ukradena stvar. Mi ovako kažnjavamo silnike, *(koji nevaljala djela rade)*. 76 Počeo je *(vikač da pretražuje)* njihove tovare, prije tovara brata Jusufova.[21]) Zatim je izvukao pehar iz tovara brata njegova. Mi smo ovaku odredbu i za Jusufa učinili.[22]) Po zakonu carevu, nije mogao uzeti brata svoga. Ovo je bilo samo odredbom i voljom Božjom. Mi uzdižemo po položajima, koga hoćemo. I nad svakim učenim ima neko, ko više zna. 77 Rekoše sinovi Jakubovi: Ako je on počinio krađu, pa i prije njega je brat njegov krađu počinio.[23]) Ovo je

---

putu biti slabe sreće za to i kaže: »Ne mogu od vas ništa odstraniti što bude od Boga određeno«.

[20]) U Starom zavjetu se kaže da je Jusuf od sebe u tovar pehar stavio. Ali Hazreti Jusuf nije sobom njihove tovare tovario, naprotiv se otvoreno u ajetu kaže, da je on to naredio slugama svojim, kako je to istaknuto u 62 ajetu, pa prema tome ne postoji nikakva mogućnost, da je on taj pehar stavio. Taj pehar koji je pripadao caru, mogao ga je hotice ili nehotice u tovar staviti koji od njegovih sluga. Kur'an o ovome ništa otvoreno ne kaže. Možda su sluge pazeći na Jusufovu ljubav prema svome bratu Benjaminu ovaj pehar stavili u njegov tovar. Uza sve to način traženja ovog pehara izgleda kao da je zaboravan, zagubljen.

[21]) Prvo su pretražili tovare Jusufove polubraće, a iz poštovanja prema njegovom pravom bratu, njegov su tovar ostavili kasnije. Ranije su vidjeli, da mu Jusuf odaje poštovanje.

[22]) Iz ovoga se vidi da u ovome nema nikakva Jusufova utjecaja, naprotiv vidi se otvoreno, da je ovo Božja odredba. Naime nekoliko raznih uslova je poslužilo Jusufu da svoga brata kod sebe zadrži. Jusuf je htio da ga kod sebe ostavi. Razne okolnosti su mu poslužile, da mu se ova želja ispuni.

[23]) Govori se da se ovim misli na krađu jednog kumira, koji je pripadao djedu Jusufove majke. U Prvoj knjizi Mojsijevoj se kaže: »Rahela ukrade idole ocu svojemu« (31:19). Dakle kradljivac nije Jusuf, nego mati njegova. Kršćanski kritičari uzimajući u razmatranje ove ri-

يشاء الله نرفع درجات من نشاء وفوق كل ذي علم عليم ﴿٧٧﴾ قالوا إن يسرق فقد سرق أخ له من قبل فأسرها يوسف في نفسه ولم يبدها لهم قال أنتم شر مكانا والله أعلم بما تصفون ﴿٧٨﴾ قالوا يا أيها العزيز إن له أبا شيخا كبيرا فخذ أحدنا مكانه إنا نراك من المحسنين ﴿٧٩﴾ قال معاذ الله أن نأخذ إلا من وجدنا متاعنا عنده إنا إذا لظالمون ﴿٨٠﴾ فلما استيأسوا منه خلصوا نجيا قال كبيرهم ألم تعلموا أن أباكم قد أخذ عليكم موثقا من الله ومن قبل ما فرطتم في يوسف فلن أبرح الأرض حتى يأذن لي أبي أو يحكم الله لي وهو خير الحاكمين ﴿٨١﴾ ارجعوا إلى أبيكم فقولوا يا أبانا إن ابنك سرق وما شهدنا إلا بما علمنا وما

كنا للغيب حافظين ﴿٨٢﴾ وسئل القرية التي كنا فيها والعير التي أقبلنا فيها وإنا لصادقون ﴿٨٣﴾ قال بل سولت لكم أنفسكم أمرا فصبر جميل عسى الله أن يأتيني بهم جميعا إنه هو العليم الحكيم ﴿٨٤﴾ وتولى عنهم وقال يا أسفى على يوسف وابيضت عيناه من الحزن فهو كظيم ﴿٨٥﴾ قالوا تالله تفتؤا تذكر يوسف حتى تكون حرضا أو تكون من الهالكين ﴿٨٦﴾ قال إنما أشكوا بثي وحزني إلى الله وأعلم من الله ما لا تعلمون ﴿٨٧﴾ يا بني اذهبوا فتحسسوا من يوسف وأخيه ولا تيأسوا من روح الله إنه لا ييأس من روح الله إلا القوم الكافرون ﴿٨٨﴾ فلما دخلوا عليه قالوا يا أيها العزيز مسنا وأهلنا الضر وجئنا ببضاعة مزجاة فأوف لنا

Jusuf u sebi pritajio i nije im to pokazivao. Rekao im je: »Vi ste u gorem položaju. Bog zna, je li istina što vi govorite«. 78 Rekoše *(sinovi Jakubovi kad vidješe krađu brata Jusufova):* Poglavico! On ima vrlo starog oca. Uzmi nas jednog na mjesto njegovo. Mi vidimo, da si ti od onih, koji dobra djela vole. 79 Reče *(Jusuf):* Sačuvaj Bože, da mi uzmemo drugog nekoga osim onoga, u koga smo našli robu našu. Tada bismo sigurno bili silnici.

DIO. 10 — JUSUF OTKRIVA SEBE.

80 Kad su izgubili nadu u Jusufa, osamili su se i međusobno se savjetovali. Reče najstariji između njih: »Zar vi ne znate, da

---

ječi iz Prve knjige Mojsijeve tvrde, da je Kur'an izmiješao zajedno i Jusufa i Rahelu, ali to je pogrešno i netačno. Kur'an ne govori o krađi nekog idola ili kipa. Naprotiv oni su dali svome ocu tvrdu riječ i obećanje i radi toga što su morali ostaviti Benjamina, zapali su u težak položaj i zato su protiv Jusufa počeli govoriti i napadati ga. To se vidi i iz Jusufova odgovora koji kaže da su oni lašci.

je vaš otac uzeo tvrdo obećanje vaše i da ste mu se Bogom zakleli, a i prije ste još sa Jusufom pogrešku učinili. *(Sa kakvim ćete se obrazom povratiti!)*. Ja ne ostavljam ove zemlje, dok mi otac moj ne dozvoli, ili dok mi Bog neku odredbu ne dadne. On je najbolji i najpravedniji sudija. 81 Vratite se ocu vašemu i recite: »Oče naš! Zaista je tvoj sin počinio krađu. Mi svjedočimo samo što znamo. Mi nismo mogli ni vidjeti a ni znati, što je neviđeno *(kad smo obećavali i zakletvu davali)*. 82 Pitaj grad u kome smo bili *(ako hoćeš)* i karavanu sa kojom smo putovali. Zaista, mi istinu govorimo. 83 Reče Jakub *(kad su se braća vratila i ispričala događaj ocu svome):* Ne, vi ste to sebi tako uljepšali i olakšali taj teški posao. *(Šta da radimo)?* U ovakom stanju je najbolje, gojeći nadu, biti strpljiv. Možda će mi ih Bog sve u jedan mah povratiti. Zaista, On sve savršeno poznaje, i sa svim stvarima mudro upravlja i vlada. 84 I okrenu se *(Jakub)* od sinova svojih i reče: »Teške li žalosti moje za Jusufom!« Isplakaše mu se oči njegove od teške tuge i ispuni mu se duša prikrivenim bijesom i srdžbom.[24]) 85 Rekoše *(sinovi Jakubovi ocu svome):* »Kunemo se Bogom ti ćeš, neprestano spominjući Jusufa, do kraja oslabiti ili ćeš umrijeti i nestaće te!« 86 Reče im Jakub: »Ja se samo Bogu tužim i plačem zbog žalosti i tuge

الكيل وتصدق علينا إن الله يجزي المتصدقين ﴿٨٨﴾ قال
هل علمتم ما فعلتم بيوسف وأخيه إذ أنتم جاهلون
﴿٨٩﴾ قالوا أإنك لأنت يوسف قال أنا يوسف وهذا أخي
قد من الله علينا إنه من يتق ويصبر فإن الله لا يضيع أجر
المحسنين ﴿٩٠﴾ قالوا تالله لقد آثرك الله علينا وإن كنا
لخاطئين ﴿٩١﴾ قال لا تثريب عليكم اليوم يغفر الله لكم
وهو أرحم الراحمين ﴿٩٢﴾ اذهبوا بقميصي هذا فألقوه
على وجه أبي يأت بصيرا وأتوني بأهلكم أجمعين ﴿٩٣﴾
ولما فصلت العير قال أبوهم إني لأجد ريح يوسف لولا
أن تفندون ﴿٩٤﴾ قالوا تالله إنك لفي ضلالك القديم ﴿٩٥﴾
فلما أن جاء البشير ألقاه على وجهه فارتد بصيرا قال

---

[24]) U uzvišenom kur'anskom tekstu se kaže: »vebjeddat ajnahu minel-huzni« što doslovno prevedeno znači: oči su mu pobijelile, dok Ibni Abbas prevađa »oči su mu se suzama napunile«, ili kako bismo mi u našem jeziku rekli: »Iplakaše se oči njegove« (Razi). Radi toga oslanjajući se na ovo ne može se tvrditi, da je Jakub bio oslijepio.

moje. Ja od Allaha mnogo toga znam, što vi ne znate«.[25]) 87 Sinovi moji, idite i potražite Jusufa i brata njegova. Ne gubite nade u milost Božju! Samo nevjernici gube nadu u milost Božju«. 88 Kad su došli *(sinovi Jakubovi u Egipat)* Jusufu, rekoše: »O poglavico! Snašla je nas i porodicu našu nevolja i muka. Donijeli smo malu i neznatnu gotovinu. Izmjeri nam punu mjeru i podari nam milostinju. Bog će sa najboljom nagradom nagraditi one, koji milostinju dijele. 89 Reče *(Jusuf)*: »Znate li vi, šta ste iz neznanja vašega, uradili sa Jusufom i bratom njegovim? 90 Rekoše: »Zaista si ti to Jusufe?« On odgovori: »Ja sam Jusuf, a ovo mi je brat moj. Bog nas je nagradio iz obilja Svoga. Svako, ko se čuva *(nevaljalština)* i strpi se *(biva nagrađen)*. Zaista, Bog neće uništiti nagradu onih, koji dobra djela čine«. 91. Rekoše: Bogami, Bog te je izabrao i uzdignuo iznad nas i zaista smo mi griješnici. 92 On odgovori: »Danas vam se ne natiču na nos *(grijesi vaši)* niti se prekoravate! Bog će vam se smilovati i On je najmilostiviji.[26]) 93 Uzmite i nosite ovu košulju moju, stavite je pred oca moga,[27]) i on će tada sve saznati.[28]) Dovedite mi svu čeljad vašu!

---

[25]) Iz ovoga se razumije da je Hazreti Jakub po Božjoj Objavi znao da je Jusuf na životu.

[26]) Hazreti Muhammed alejhisselatu vesselamu poslije osvojenja Mekke, prihvatio je za obje strane vrata Ka'be i rekao ove riječi: »Kako hoćete i iščekujete od mene da postupam i radim?« Prisutni su rekli, da očekuju od njega lijep postupak kao od svoga brata ili kao od djece svoga brata. Hazreti Muhammed je tada odgovorio: Onako kao što je učinio i moj brat Jusuf i ja velim, da vam se vaši grijesi neće spočitavati, niti ćete zato biti prekoravani (Razi).

[27]) U uzvišenom kur'anskom tekstu se kaže »ala vedžhi ebi« — to jest »stavite je pred oca moga« ili »pred lice oca moga«. Riječ »vedžhun« u arapskom jeziku znači lice, ali može značiti i osobu. Pošto se lice smatra kao najvažniji dio ljudskog tijela, to se sa ovim pojmom izražava i pojam čitavog čovjeka. Hazreti Jusuf šalje ovu svoju košulju, da pred braćom pokaže i pobije njihovu lažnu izmišljotinu, kad su janjećom krvlju umrljali njegovu košulju, koju su s njega svukli, kad su ga u zdenac bacili.

[28]) U uzvišenom kur'anskom tekstu stoji: »je'ti besira«, to jest doći će do saznanja. Neki ovo prevađaju sa »oči će se otvoriti«. Basir znači, koji zna, čovjek u koga su oči i srce otvoreni. U ovom ajetu se ističe kada Hazreti Jakub vidi košulju, koju mu je Jusuf poslao, saznaće da je on na životu, a osim toga će znati i gdje se on nalazi. Hazreti Jakub je po Božjoj objavi znao da je Jusuf živ, ali nije znao gdje se on nalazi.

DIO. 11 — ISRAIL U MISIRU.

94 Kad je karavana napustila Misir, reče otac njihov: »Ja vam tvrdo velim, da vidim vlast Jusufovu, da mi ne biste rekli, da sam omatušio.[29]) 95 Rekoše *(prisutni):* Bogom se kunemo, da si ti i sada u staroj zabludi! 96 Kad je došao nosioc radosne vijesti *(Jehuza),* stavio je pred njega košulju, i on sve vidje i sazna. Reče: Zar vam nisam rekao, da ja od Boga znam, što vi ne znate. 97 Rekoše *(sinovi Jakubovi):* »Oče naš! Oprosti nam grijehe naše, zaista smo mi bili griješnici«. 98 Jakub reče: »Tražiću, da vam oprosti Gospodar moj. On oprašta i milostiv je«. 99 Kad su došli Jusufu, on je smjestio kod sebe roditelje svoje[30]) i rekao je: »Uniđite u Misir, i voljom Božjom ćete sigurni biti«. 100 Podigao je roditelje svoje na prijesto[31]) i oni su pred njim ničice pali.[32]) Rekao je *(Jusuf):* »Oče moj! Ovo je tumačenje moga sna, što sam ga ranije usnio *(u djetinjstvu),*[33]) a evo, učinio ga je moj Gospodar istinitim.

الم اقل لكم اني اعلم من الله ما لا تعلمون ۝٩٦ قالوا يا ابانا
استغفر لنا ذنوبنا انا كنا خاطئين ۝٩٧ قال سوف
استغفر لكم ربي انه هو الغفور الرحيم ۝٩٨ فلما دخلوا
على يوسف اوى اليه ابويه وقال ادخلوا مصر ان شاء الله
امنين ۝٩٩ ورفع ابويه على العرش وخروا له سجدا وقال يا ابت
هذا تأويل رؤياي من قبل قد جعلها ربي حقا وقد احسن بي
اذ اخرجني من السجن وجاء بكم من البدو من بعد ان نزغ
الشيطان بيني وبين اخوتي ان ربي لطيف لما يشاء انه هو
العليم الحكيم ۝١٠٠ رب قد اتيتني من الملك وعلمتني من
تأويل الاحاديث فاطر السموات والارض انت وليي في الدنيا
والاخرة توفني مسلما والحقني بالصالحين ۝١٠١ ذلك من انباء

---

29) U uzvišenom tekstu je upotrebljena riječ »rih«. Ova riječ znači miris, a upotrebljava se i u značenju riječi snaga, moć, vlast i veličina, pa u ovom slučaju će biti najzgodniji izraz: vlast.

30) Jusufova je majka bila umrla. Hazreti Jakub se bio oženio sa tetkom Jusufovom Lijom i nju je doveo u Misir. Tako je Lija bila Jusufu na mjesto majke.

31) Ovdje se ne misli na kraljevski prijesto, nego na povišeno mjesto, koje je bilo podignuto za ministre.

32) Roditelji i braća Jusufova su pred njim ničice pali da mu iskažu svoju zahvalnost.

33) Tumačenje snova Jusufa je spasilo. Hazreti Jakub tumačeći Jusufov san o kome se govori u šestom ajetu ovoga poglavlja, rekao je, da će se Božje blagodati na njemu ispuniti. I tako je Jusuf došao do snage, moći i veličine.

الجزء الثالث عشر ١٣

٣٢٥ 325

الغيب نوحيه إليك وما كنت لديهم إذ أجمعوا أمرهم وهم
يمكرون ﴿١٠٢﴾ وما أكثر الناس ولو حرصت بمؤمنين
﴿١٠٣﴾ وما تسألهم عليه من أجر إن هو إلا ذكر للعالمين ﴿١٠٤﴾
وكأين من آية في السماوات والأرض يمرون عليها وهم عنها
معرضون ﴿١٠٥﴾ وما يؤمن أكثرهم بالله إلا وهم مشركون
﴿١٠٦﴾ أفأمنوا أن تأتيهم غاشية من عذاب الله أو تأتيهم
الساعة بغتة وهم لا يشعرون ﴿١٠٧﴾ قل هذه سبيلي أدعو
إلى الله على بصيرة أنا ومن اتبعني وسبحان الله وما أنا من
المشركين ﴿١٠٨﴾ وما أرسلنا من قبلك إلا رجالا نوحي
إليهم من أهل القرى أفلم يسيروا في الأرض فينظروا كيف
كان عاقبة الذين من قبلهم ولدار الآخرة خير للذين

سورة يوسف ١٢

326 ٣٢٦

اتقوا أفلا تعقلون ﴿١٠٩﴾ حتى إذا استيأس الرسل وظنوا
أنهم قد كذبوا جاءهم نصرنا فنجي من نشاء ولا يرد
بأسنا عن القوم المجرمين ﴿١١٠﴾ لقد كان في قصصهم عبرة
لأولي الألباب ما كان حديثا يفترى ولكن تصديق الذي بين
يديه وتفصيل كل شيء وهدى ورحمة لقوم يؤمنون ﴿١١١﴾

سورة الرعد مدنية وهي
اربعون وخمس آية ٤٥

١٣

بسم الله الرحمن الرحيم

المر تلك آيات الكتاب والذي أنزل إليك من ربك الحق
ولكن أكثر الناس لا يؤمنون ﴿١﴾ الله الذي رفع السماوات
بغير عمد ترونها ثم استوى على العرش وسخر الشمس والقمر

Bog mi je učinio dobrotu, kad me je izbavio iz zatvora i vas doveo iz pustinje, pošto je satana bio bacio smutnju između mene i braće moje. Zaista, moj Gospodar dariva, koga hoće. On svaku stvar potpuno poznaje i svim stvarima mudro upravlja. 101 Moj veliki Bože! Dao si mi vlast i naučio me, da tumačim riječi. Stvoritelju nebesa i zemlje, Ti si moj zaštitnik i pomagač na ovom svijetu i u vječnosti. Uzmi mi dušu u potpunom predanju Tebi i pridruži me uz one, koji su dobri i istiniti! 102 *(O Muhammede!)* To su vijesti neviđene i nepoznate, koji ti Mi objavljujemo. Ti nijesi bio kod njih, kad su oni donosili zaključke svoje, a oni su spletkarili.[34]) 103 I mnogi ljudi neće vjerovati, makar

[34]) Ove se riječi upućuju neprijateljima Božjeg Poslanika i govori se o njihovim nakanama. Božja Objava nagovještava Hazreti Muhammedu, da će on uspjeti i pobijediti i da će po njemu biti spaseni i upućeni na pravi put njegovi neprijatelji, koji su se spremali da ga ubiju, kao što je i Hazreti Jusuf pobijedio i svoju braću spasio.

ti to želio i mnogo za tim težio. 104 Ti ne tražiš nikakve nagrade od njih, *(za to što ih upućuješ)*. Kur'an je samo uputstvo i pouka čitavom čovječanstvu.

DIO. 12 — JEDNA POUKA.

105 Koliko i koliko dokaza se nalazi na nebu i na zemlji, a ljudi prolaze pokraj njih i od njih glavu zakreću. 106 Mnogi ljudi ne vjeruju u jedinoga Boga, nego Mu druga pripisuju. 107 Zar su oni sigurni, da ih neće snaći neka nesreća, kao kazna Božja, ili da ih neće iznenada zadesiti strašni čas *(koji će uništiti svu snagu i moć njihovu)*, a da oni o tomu ništa ne budu znali.[35]) 108 Reci: Evo, ovo je moj put i ja pozivam ljude na Božju stazu. Prosvijetljen sam ja i onaj, koji me slijedi, *(jer posve otvoreno vidim odsjev istine)*. Allah je uzvišen, čist i slavljen. Ja nikako ne spadam među one, što Bogu druga pripisuju. 109 I prije tebe smo Mi slali samo ljude, kao poslanike, stavljali smo im Objavu Našu na srce i jezik, a oni su pripadali stanovnicima gradova. Zašto oni ne putuju po zemlji, pa da vide, kako su svršili oni, što su prije njih bili *(i protiv poslanika se dizali)*. Nema sumnje, kuća vječnosti je bolja za one, koji se čuvaju *(nevaljalština i grijeha)*. Zar još vi to ne razumijete? 110 Pa kad su poslanici počeli da očajavaju, a njihovi protivnici misle, da su riječi njihove lažne, došla im je pomoć Naša, Mi smo spasili, koga smo htjeli. Naša kazna neće zaobići narod, koji je griješan i koji ne vjeruje.[36]) 111 U pričama o poslanicima će naći pouku razumni i pametni. Ovo nije riječ, koja je mogla biti izmišljena. Ona potvrđuje riječ, koja je ranije poslana. Svaku stvar posve jasno tumači i objašnjava. Ona je vodić i milost ljudima, koji vjeruju.

[35]) Od strašnog časa se misli, kad oni što vladaju budu pobijeđeni i padnu pod tuđu vlast, te tako bude uništena njihova snaga i moć.

[36]) Ako se u ovom uzvišenom ajetu ne posveti puna pažnja ličnim zamjenicama, smisao se može potpuno iskvariti. Ovdje se misli: Poslanici upućuju narod, ali protivnici pokazuju prkos i otpor. To ide tako daleko da poslanici počinju gubiti nadu i postanu skloni da misle, da se protivnici neće uputiti na pravi put. Protivnici počinju vjerovati, da su opomene poslanika lažne i da ih kazna neće stignuti, ali u taj čas stigne pomoć Božja i protivnika stigne zaslužena kazna.

POGLAVLJE: 13

POGLAVLJE: RA'D

OBJAVLJENO U MEKKI, 6 DIJELOVA, 45 AJETA.

SADRŽAJ:

Ime ovom poglavlju je »Ra'd« to jest grmljavina. Kad kiša pada obično i grmi. Kiša u Kur'anu se isporeduje sa kur'anskom objavom. Kako je kiša jedna Božja blagodat, tako je i Objava jedna Božja Blagodat. Kako nebo grmi i svjetlice bacaju kad kiša pada, tako i u Božjoj Objavi ima prijetnja sa kaznom. Ali glavni cilj Objave je blagodat i milost Božja.

Naziv i ime ovog poglavlja dovoljno je da nas dovede do jedne misli. Ovo poglavlje govori o kazni koja će stignuti griješnike i prkosne protivnike. Ali cilj Božje Objave nije kazna.

U prvom redu se u ovom poglavlju govori o istinitosti Božje Objave. Iznose se dokazi iz prirode, kojima se utvrđuje istinitost njena, ali nevjernici, koji neće da to prihvate, navlače na se kaznu kojom se prijeti, i tako sami hoće da ih ta kazna stigne.

U drugom dijelu ovog poglavlja se govori o tome šta hoće i žele ovi nevjernici, daje im se odgovor i ističe im se da će prema učinjenim djelima biti i odgovarajuća kazna, i da će svako uživati onakove plodove svoga rada, kako je radio. Dizanje i padanje naroda je vezano uz stalne i utvrđene zakone. Po ovim zakonima pravi muslimani moraju napredovati, a nevjernici nazadovati. Radi toga ovdje opomene Božjeg Poslanika kao da sliče grmljavini. Objava koja je stigla Poslaniku jest milost i blagodat. Ko se bude htio koristiti ovim blagodatima, zaobići će užasnu grmljavinu i oblagorodiće se blagoslovenom kišom.

U trećem dijelu se ističe da je Bog čist i daleko od krivog vjerovanja nevjernika, koji vjeruju da Bog prema jednima pokazuje ljubav, a prema drugima odvratnost. Objašnjava da su Božji zakoni istiniti i da će dobra djela biti nagrađena, a nevaljalstvo i grijesi kažnjeni. U ovakom stanju nevjernici da bi vjerovali istinu, traže da se dogode neka nadprirodna čuda.

Četvrti dio ovo jasno izlaže i kaže, da su istinska čuda u djelima koja trebaju da budu radom ljudi izvedena. Kur'an ističe da je najveće čudo, što ga je ova velika nebeska knjiga izvela, ono veliko samopouzdanje, što je kur'anskom objavom usađeno u duše pravih vjernika, nadalje onaj bezprimjerni preporod, što je Kur'anom izveden. Osim toga Kur'an je odstranio sve one zapreke, koje su smetale istini da dođe do izražaja, pa su tako oni, čije su duše bile zamrle, ponovno oživili i u sebi osjetili snagu života. Kur'an je to činio, to i danas čini, a to će i u buduće još jače činiti. Ističe se da se na Kur'an obaraju mnogobrojni neprijatelji, i da se sve čini da se ne čuju njegove istine, ali u petom dijelu se govori da će sva ta protivnička nastojanja biti oborena. Određeno je da Istina mora pobijediti neistinu, a svijetlo mora nadvladati tminu. Konačno pristaše Istine će izvojevati pobjedu. Sa njihovom pobjedom će i Istina doći do svoje pune snage i uticaja.

Zadnji dio ovog poglavlja govori o napredovanju Istine. Ona korak po korak, ustrajno i neprekidno prodire i sebi put krči. Konačno će neistina umuknuti, nevjernički redovi će se prodrmati i razbiti, a muslimani će doći do svoje snage i moći.

Ovo poglavlje kao i predhodna tri poglavlja i slijedeća dva poglavlja, objavljena su u Mekki kad su Hazreti Muhammedovi neprijatelji i protivnici svoje neprijateljstvo i bijes prema njemu u najvećoj mjeri ispoljavali. Ovo je period u kome su se odigrali najteži dani u životu Božjeg Poslanika pred samo selenje iz Mekke u Medinu.

SADRŽAJ:

DIO. 1 — DOKAZI IZ PRIRODE.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Elif, Lam, Mim, Ra. Ovo su dokazi i vijesti Knjige. Ono, što ti je objavljeno od tvog Gospodara, istina je. Samo mnogi ljudi to ne vjeruju. 2 Allah je Onaj, koji je podigao nebesa bez stupova, koje bi vi htjeli vidjeti. Zatim, svim stvarima vlada i upravlja sa velikom moći Svojom. Podvrgao je *(vama i potrebama vašim)* sunce i mjesec, i svako će se do određenog vremena kretati. On svim stvarima vlada i upravlja. Znakove i dokaze jasno objašnjava, da bi se vi potpuno uvjerili o susretu sa Gospodarom vašim. 3 On je zemlju prostro i poravnao, podigao je na njoj čvrsta brda i planine i dao je rijeke *(da proteku)*. Od svih plodova je stvorio par i par *(muško i žensko)*. Dao je da noć pokriva dan. Zaista, u tome ima dokaza i pouke za ljude, koji razmišljaju i misle. 4 A na zemlji ima krajeva, koji su vezani jedni uz druge, *(pa su jedni plodni, a drugi neplodni)*, vinograda, zasijanih njiva i palmovika sa palmama, što pojedince i u grmovima rastu. Sve se sa jednom vodom zaljeva. Jedne od drugih smo učinili plemenitijim po ukusu. Zaista, u tome ima dokaza i pouka za ljude, koji su pametni i razumni.[1]) 5 Ako se ti čudiš *(nevjernicima što neće da vjeruju)*, čuditi se treba riječima njihovim: »Zar pošto postanemo zemlja, da budemo na novo stvoreni!?« 6 To su nevjernici, što ne vjeruju Gospodara

1) U ogromnom svijetu prirode, koji u svoj njegovoj veličini gledamo, sve nam govori o jedinstvu Onoga, koji je čitav taj svijet stvorio i sve što se u njemu nalazi. Osim toga kako se opaža razlika među raznim proizvodima, koji rastu na raznim krajevima i područjima zemaljskim, koji su svi podvrgnuti u svom razvitku prirodnim zakonima, tako vidimo i u srcima ljudskim, da sjeme koje je Objavom Božjom zasijano u srca ljudska kod nekih donosi bolji i savršeniji plod, vjera je čvršća i jača, dok kod drugih u kojih je srce okrutnulo, plod je zakržljao, vjera je slaba i kolebljiva.

كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُسَمًّى يُدَبِّرُ الْأَمْرَ يُفَصِّلُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ بِلِقَاءِ رَبِّكُمْ تُوقِنُونَ ﴿٣﴾ وَهُوَ الَّذِي مَدَّ الْأَرْضَ وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْهَارًا وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ جَعَلَ فِيهَا زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٤﴾ وَفِي الْأَرْضِ قِطَعٌ مُتَجَاوِرَاتٌ وَجَنَّاتٌ مِنْ أَعْنَابٍ وَزَرْعٌ وَنَخِيلٌ صِنْوَانٌ وَغَيْرُ صِنْوَانٍ يُسْقَىٰ بِمَاءٍ وَاحِدٍ وَنُفَضِّلُ بَعْضَهَا عَلَىٰ بَعْضٍ فِي الْأُكُلِ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٥﴾ وَإِنْ تَعْجَبْ فَعَجَبٌ قَوْلُهُمْ أَإِذَا كُنَّا تُرَابًا أَإِنَّا لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿٦﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ وَأُولَٰئِكَ الْأَغْلَالُ فِي أَعْنَاقِهِمْ وَأُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٧﴾ وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ وَقَدْ خَلَتْ

مِنْ قَبْلِهِمُ الْمَثُلَاتُ وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ لِلنَّاسِ عَلَىٰ ظُلْمِهِمْ وَإِنَّ رَبَّكَ لَشَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٨﴾ وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ إِنَّمَا أَنْتَ مُنْذِرٌ وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ ﴿٩﴾ اللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَحْمِلُ كُلُّ أُنْثَىٰ وَمَا تَغِيضُ الْأَرْحَامُ وَمَا تَزْدَادُ وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِمِقْدَارٍ ﴿١٠﴾ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْكَبِيرُ الْمُتَعَالِ ﴿١١﴾ سَوَاءٌ مِنْكُمْ مَنْ أَسَرَّ الْقَوْلَ وَمَنْ جَهَرَ بِهِ وَمَنْ هُوَ مُسْتَخْفٍ بِاللَّيْلِ وَسَارِبٌ بِالنَّهَارِ ﴿١٢﴾ لَهُ مُعَقِّبَاتٌ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ يَحْفَظُونَهُ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ سُوءًا فَلَا مَرَدَّ لَهُ وَمَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَالٍ ﴿١٣﴾ هُوَ الَّذِي يُرِيكُمُ الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا وَيُنْشِئُ

svoga. To su oni, što su im oko vrata okovi stavljeni *(zapali su u zablude iz kojih se ne mogu spasiti)*. To su drugovi paklenski, i oni će vječno u paklu ostati.[2]) 7 Požuruju kod tebe *(nevjernici)*, da ih zlo prije dobra snađe, a prije njih je prošlo i nestalo mnogo naroda, od kojih bi oni mogli pouku uzeti. Zaista je Gospodar milostiv ljudima, usprkos grijeha i nasilja njihovog.[3])

[2]) U ovim okovima i lancima su nerazdjeljivo vezani nevjernici zbog svojih nevaljalština i grijeha. Bejzavija kaže da su ovi nevjernici vezani teškim lancem zabluda. Keššaf ističe da se na ovaj način predstavlja ustrajnost nevjernika u slijeđenju zabluda. Ebu-Hajjan kaže, da se ovo vezanje lanaca oko vrata ima shvatiti figurativno, te da teške zablude nevjernike vežu i pritišću kao i najteži okovi oko vrata. Ovi se okovi na ovom svijetu ne mogu vidjeti, ali će se u vječnosti jasno i otvoreno vidjeti.

[3]) *»Zaista je Gospodar tvoj milostiv ljudima, usprkos grijeha i nasilja njihovog«*. Ovo izlaganje uzvišenog Kur'ana ne vidimo više ni na jednom mjestu u Kur'anu. U ovom uzvišenom kur'anskom tekstu je upotrijebljena riječ »zulmun« — grijeh, nasilje, a ovdje izražava krivo vjerovanje i nevaljalštine, koje su ukorijenjene. Božji Poslanik je upozo-

Zaista, Gospodar tvoj strašno kažnjava *(za grijehe i nevaljalštine)*. 8 Govore nevjernici: »Da im hoće biti poslan jedan dokaz Gospodara njegova«. Ti si samo opominjač i ti svakom narodu pokazuješ pravi put i upute daješ.[4])

السَّحَابَ الثِّقَالَ ﴿١٤﴾ وَيُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ وَالْمَلَائِكَةُ
مِنْ خِيفَتِهِ وَيُرْسِلُ الصَّوَاعِقَ فَيُصِيبُ بِهَا مَنْ يَشَاءُ وَهُمْ يُجَادِلُونَ
فِي اللَّهِ وَهُوَ شَدِيدُ الْمِحَالِ ﴿١٥﴾ لَهُ دَعْوَةُ الْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ
دُونِهِ لَا يَسْتَجِيبُونَ لَهُمْ بِشَيْءٍ إِلَّا كَبَاسِطِ كَفَّيْهِ إِلَى الْمَاءِ
لِيَبْلُغَ فَاهُ وَمَا هُوَ بِبَالِغِهِ وَمَا دُعَاءُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ
﴿١٦﴾ وَلِلَّهِ يَسْجُدُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا
وَظِلَالُهُمْ بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ ﴿١٧﴾ قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَ
الْأَرْضِ قُلِ اللَّهُ قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ
لِأَنْفُسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَى وَالْبَصِيرُ
أَمْ هَلْ تَسْتَوِي الظُّلُمَاتُ وَالنُّورُ ﴿١٨﴾ أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ
خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَابَهَ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ

DIO. 2 — TRAŽENJE KAZNE.

9 Bog zna, što nosi svako žensko i što će u utrobama biti umanjeno i uvećano. *(Hoće li biti jedno ili više djece, hoće li biti tijelo potpuno ili neće i hoće li žena nositi puno vrijeme ili neće)*. Svaka stvar kod Njega ima određenu mjeru. 10 On zna sve, što je neviđeno i što je viđeno. On je najveći i najsavršeniji. 11 Jednak je kod Njega od vas i koji riječ taji, i koji javno govori; koji se u pomrčini noćnoj skriva i koji otvoreno po svjetlu danjem hoda.[5]) 12 Kod njega *(čovjeka)* se nalaze anđeli,

---

ravao Mekkelije, pokazivao im je pravi put, ali oni su tražili da budu kažnjeni. Protivno ovim njihovim željama, Kur'an ističe i tumači, da Allah ne postupa prema ljudima po nasilnim i griješnim djelima njihovim, nego da On radi po Svojoj velikoj milosti i po dobroti Svojoj, po kojoj On oprašta. Ali kad te nevaljalštine prevrše mjeru, onda opet Božja milost, koja se vječno u svijetu očituje, traži, da te nevaljalštine budu kažnjene. Zato se na kraju ovog ajeta kaže, da će nevaljalštine i grijesi biti strogo kažnjeni.

[4]) Komentatori Kur'ana uzvišene riječi na kraju ovog ajeta: »Ve likulli kavmin had« smatraju kao samostalnu rečenicu i onda to prevađaju ovako: »svaki narod ima svojega uputitelja«. Ali sa ovim se ovdje ukazuje da je poslanstvo Hazreti Muhammedovo općenito i da čitav svijet obuhvaća, pa svaki narod koji ga bude slijedio, naći će spasenje i uputiće se pravim putem.

[5]) Ovaj ajet upućuje i govori o protivnicima Hazreti Muhammedovim, koji su protiv njega poduzimali razne mjere, neki javno, a neki tajno se sastajali i kovali urotu protiv njega, te danju i noću mu o glavi

koji jedni iza drugih dolaze. Oni su pred njim i iza njega. Oni ga čuvaju po zapovijedi Božjoj.[6]) Zaista, Bog neće promijeniti i pokvariti stanje jednog naroda, dok taj narod ne pokvari i ne promijeni svoje stanje. Kad Bog bude namijenio jednom narodu zlo, niko ga otkloniti ne može. Oni neće imati osim Njega, drugog zaštitnika i pomagača. 13 On vam pokazuje svjetlicu, da prestraši i da žudnju pobudi. On šalje *(kišne)* tmaste oblake. 14 I grmljavina, zahvaljujući Mu, slavi i veliča Biće Njegovo *(ljudi koji čuju grmljavinu, slave Boga i zahvaljuju Mu, nadajući se blagoslovenoj kiši)*, a i anđeli Ga slave iz strahopoštovanja pred Njim. On munje šalje i pogađa s njima, koga hoće, a oni se prepiru o Bogu, *(poriču Njega i poslanika Njegova)*. On je strašan kad kažnjava i sva je moć Njegova. 15 Samo Njega se dostoji istinski moliti i obožavati. Koji se mole drugomu, osim Njega, neće im nikako molitva biti uslišana. Oni su slični čovjeku, koji je ispružio obje ruke prema vodi, da je donese do usta svojih, ali ne može da je dohvati. Molitva nevjernička je samo teška zabluda. 16 Pred Bogom ničice pada i klanja se sve,

سُورَةُ الرَّعْدِ

وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿١٦﴾ أَنزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَالَتْ أَوْدِيَةٌ
بِقَدَرِهَا فَاحْتَمَلَ السَّيْلُ زَبَدًا رَّابِيًا وَمِمَّا يُوقِدُونَ عَلَيْهِ فِي
النَّارِ ابْتِغَاءَ حِلْيَةٍ أَوْ مَتَاعٍ زَبَدٌ مِّثْلُهُ كَذَٰلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ
الْحَقَّ وَالْبَاطِلَ فَأَمَّا الزَّبَدُ فَيَذْهَبُ جُفَاءً وَأَمَّا مَا يَنفَعُ النَّاسَ
فَيَمْكُثُ فِي الْأَرْضِ كَذَٰلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ ﴿١٧﴾
لِلَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمُ الْحُسْنَىٰ وَالَّذِينَ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُ لَوْ أَنَّ
لَهُم مَّا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَافْتَدَوْا بِهِ أُولَٰئِكَ
لَهُمْ سُوءُ الْحِسَابِ وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمِهَادُ ﴿١٨﴾
أَفَمَن يَعْلَمُ أَنَّمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِن رَّبِّكَ الْحَقُّ كَمَنْ هُوَ أَعْمَىٰ
إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿١٩﴾ الَّذِينَ يُوفُونَ بِعَهْدِ
اللَّهِ وَلَا يَنقُضُونَ الْمِيثَاقَ ﴿٢٠﴾ وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ

---

radili. Koji su čitali i proučavali život Hazreti Muhammedov znaju, da su neprijatelji njegovi danju i noću, javno i otvoreno pravili planove, kako će ga ubiti.

[6]) Objašnjavanja u ovom ajetu su općenita i jasno je, da se ovim upozorava na anđele čuvare, o kojima se govori u poglavlju 6:61. Ali u isto doba se u ovom ajetu daje do znanja, da će Božjeg Poslanika pratiti Božja zaštita i da će ga Bog čuvati od njegovih neprijatelja, među kojima se on danju i noću kreće. U ajetu se kaže da anđeli, koji su određeni da čuvaju čovjeka, idu pred njim i iza njega jedni za drugima. Time se misli da oni nikad ne napuštaju svoje dužnosti kao čuvari.

što je na nebu i na zemlji, milom i silom, pa i sjene njihove, i jutrom i večerom.[7]) 17 Reci: »Ko je Gospodar neba i zemlje?« Odgovori: Allah! Reci: »Zar ćete vi mjesto Njega obožavati one, što ste ih iz zablude odabrali kao svoje zaštitnike, koji ne mogu ni sebi koristiti, a ni štete nanijeti?« Reci: »Zar mogu biti jednaki i slijep i koji vidi? Ili, zar se može izjednačiti tmina sa svjetlom?« 18 Ili zar će oni postaviti Bogu saučesnike *(misleći)* da oni stvaraju, kao što i Bog stvara, pa da se tako izmiješa stvaranje Božje sa stvaranjem zamišljenih saučesnika? Reci: Bog sve stvara. On je jedini, koji pobjeđuje i sve Svojoj vlasti podvrgava.[8]) 19 On iz oblaka kišu spušta, pa poteku potoci po mjeri svojoj i bujica ponese otpadke i smet po vrhu. Ovome su slični otpadci i onoga, što se na vatru baca i rastapa *(razne rude)* da bi *(ljudi)* od toga napravili nakit ili stvari,[9]) koje im za posao pristaju *(oruđa razna)*. Ovako Bog ispoređuje istinu i neistinu. Smet bujica odnese, a ono što ljudima koristi na zemlji ostane. Tako Bog primjere donosi i izlaže.[10]) 20 Koji se Bogu odazovu, čeka ih najljepša nagrada. Oni, koji se ne odazovu pozivu Božjem, kad bi njihovo bilo sve, što je na zemlji, pa i još toliko, oni bi to žrtvovali, da se spasu. To su oni, koje čeka užasan i strašan obračun. Boravište njihovo je pakao, a ružan je to ležaj!

---

[7]) Ovim se kazuje da sve slijedi Božje zakone i da im je pokorno. U uzvišenom ajetu se kaže: »sve se klanja, pa i sjene njihove«. Pod sjenama se misli na ljudska djela. Čovjek je slobodan, da ide po dobru ili hrđavu putu. Ako čovjek pođe po hrđavu putu, slijedi i pokorava se zakonima Božjim, ali slijedeći tim putem zaslužuje Božju kaznu.

[8]) Ovaj ajet jasno i kategorički utvrđuje ovu činjenicu: Sve što je stvoreno Božje je djelo. Sve ono što mu se klanja i što se obožava (ovdje spada i Isa koga kršćani obožavaju) osim Boga, ništa nije u stanju stvoriti niti tako što može učiniti. Stvari, koje ljudi mogu napraviti, ne mogu se nikad umiješati u stvaranje svijeta.

[9]) U uzvišenom kur'anskom tekstu se kaže »meta'« što znači svaku stvar koja je čovjeku potrebna kao oruđe, sprave, ratna oprema i t. d. (Sihah).

[10]) Ovim primjerom koji se iznosi, hoće da se istakne borba Hazreti Muhammeda i njegovih drugova u nastojanju, da se učini ono, što će čitavom čovječanstvu koristiti i da se prikaže da su oni svoj život potpuno udešavali onako da bude od pune koristi. Ali ovom njihovom radu i nastojanjima suprotstavljali su se neznalice, koji su slijepo slijedili naslijeđene običaje, a istina je malo po malo prodirala i odnosila sav smet i pokvarenost, koja se bila zacarila.

DIO. 3 — ZAKON I PRAVILO NAGRAĐIVANJA.

21 Je li onaj, koji zna da je istina ono, što je tebi objavljeno od tvog Gospodara, kao i onaj što je slijep? *(to niti zna, a niti vjeruje)*. Samo razumni razmišljaju i razumijevaju. 22 To su oni, što obaveze prema Bogu ispunjavaju i nikada ne krše ugovore i zadane riječi. 23 Koji vežu ono, što je naredio Allah, da se veže,[11]) boje se Gospodara svoga i strahuju pred strašnim i užasnim obračunom. 24 Koji sve trpe i podnose, da bi stekli zadovoljstvo Gospodara svoga,[12]) potpuno molitvu izvršavaju, darivaju i troše od onoga što smo im dali, tajno i javno i sa dobrim zlo suzbijaju,[13]) to su oni, koje čeka lijep kraj i svršetak: 25 Rajske bašče u kojima će vječno boraviti. Unići će u njih očevi njihovi,[14]) žene njihove[15]) i potomci njihovi, koji su dobra djela činili. Anđeli ulazeći njima na sve ulaze, *(govoriće)*: 26 Neka je spas na vas, kao nagrada za strpljenje vaše. Krasno je bora-

---

[11]) U prethodnom ajetu su bile izložene dužnosti čovjekove prema njegovom Stvoritelju. U ovom ajetu se izlažu dužnosti ljudi jednih prema drugima. Ove uzvišene riječi Božje: »koji vežu ono što je Allah naredio da se veže«, uče nas da gajimo ljubav prema bližnjima i rodbini svojoj.

[12]) Strpljivi sve brige, mučenja i nevolje podnose, isprsuju se i pokazuju krajnju odlučnost i ustrajnost.

[13]) Ovaj uzvišeni ajet utvrđuje jedno osnovno vjerovanje, a to je da zlo treba dobrim susretati i uzvraćati. Općenito kršćani tvrde da ovo vjerovanje samo kršćanstvo uči, dok ovog učenja kod drugih vjera da nema. Posve je jasno kako je to velika zabluda i krivo tvrđenje. Sa ovim da se na zlo odgovara dobrim, utvrđeno je to vjerovanje. Radi toga kur'anska preporuka sadrži i one stvari koje će to vjerovanje i u djelo privesti, dok kod kršćanskog preporučivanja ovog istog vjerovanja ne nalazimo onih stvari, po kojima bi to vjerovanje dobilo i pravu sadržinu, nego samo jednu općenitu preporuku. Radi toga se kršćanstvo i ne pridržava ove zapovijedi. Napokon, ako se u jednoj zajednici nevaljalstvo bez ikakvog ograničenja bude sa dobrotom zajedno ispoređivalo, tu nema života. U takoj sredini nema uslova, koji su potrebni za potpuno održanje života. Nevaljalštine i grijesi koji ne budu kažnjeni, nužno za sobom povlače bezakonje i nepravdu.

[14]) Misli se majke i očevi. U uzvišenom kur'anskom tekstu je upotrijebljena riječ »aba'«, množina od »ebevejni« to jest otac i majka (Keššaf).

[15]) Po ovome žene ne samo da će biti nagrađene za dobra djela, koja su same radile, nego će sudjelovati i u nagradama za dobra djela svojih muževa, koji su dobra djela činili. U uzvišenom tekstu upotrijebljena riječ »Ezvadž«, množina je od riječi »zevdžun«. Ova riječ se istovremeno može upotrijebiti i za muža i za ženu.

vište, do koga ste stigli! 27 Koji krše obavezu prema Bogu, nakon što su tu obavezu dali, kidaju ono, što je Bog naredio da se veže i izvode smutnju po zemlji, to su oni, koje je prokletstvo stiglo. Njih čeka najružnije prebivalište. 28 Bog, kome hoće, podari obilje, a kome hoće oduzme ga. Oni se vesele životu zemaljskom. Život zemaljski je prema vječnosti samo prolazno dobro.

بِهِۦٓ أَن يُوصَلَ وَيَخۡشَوۡنَ رَبَّهُمۡ وَيَخَافُونَ سُوٓءَ ٱلۡحِسَابِ ﴿٢١﴾
وَٱلَّذِينَ صَبَرُواْ ٱبۡتِغَآءَ وَجۡهِ رَبِّهِمۡ وَأَقَامُواْ ٱلصَّلَوٰةَ وَ
أَنفَقُواْ مِمَّا رَزَقۡنَٰهُمۡ سِرّٗا وَعَلَانِيَةٗ وَيَدۡرَءُونَ بِٱلۡحَسَنَةِ
ٱلسَّيِّئَةَ أُوْلَٰٓئِكَ لَهُمۡ عُقۡبَى ٱلدَّارِ ﴿٢٢﴾ جَنَّٰتُ عَدۡنٖ يَدۡخُلُونَهَا
وَمَن صَلَحَ مِنۡ ءَابَآئِهِمۡ وَأَزۡوَٰجِهِمۡ وَذُرِّيَّٰتِهِمۡۖ وَٱلۡمَلَٰٓئِكَةُ
يَدۡخُلُونَ عَلَيۡهِم مِّن كُلِّ بَابٖ ﴿٢٣﴾ سَلَٰمٌ عَلَيۡكُم بِمَا صَبَرۡتُمۡۚ
فَنِعۡمَ عُقۡبَى ٱلدَّارِ ﴿٢٤﴾ وَٱلَّذِينَ يَنقُضُونَ عَهۡدَ ٱللَّهِ مِنۢ بَعۡدِ مِيثَٰقِهِۦ
وَيَقۡطَعُونَ مَآ أَمَرَ ٱللَّهُ بِهِۦٓ أَن يُوصَلَ وَيُفۡسِدُونَ فِي ٱلۡأَرۡضِ أُوْلَٰٓئِكَ
لَهُمُ ٱللَّعۡنَةُ وَلَهُمۡ سُوٓءُ ٱلدَّارِ ﴿٢٥﴾ ٱللَّهُ يَبۡسُطُ ٱلرِّزۡقَ لِمَن
يَشَآءُ وَيَقۡدِرُۚ وَفَرِحُواْ بِٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَا وَمَا ٱلۡحَيَوٰةُ ٱلدُّنۡيَا
فِي ٱلۡأٓخِرَةِ إِلَّا مَتَٰعٞ ﴿٢٦﴾ وَيَقُولُ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ لَوۡلَآ أُنزِلَ

DIO. 4 — ČUDA KUR'ANSKA.

29 Govore nevjernici, koji poriču: »Zašto mu se ne pošalje jedan dokaz ili čudo od Gospodara njegova?«[16]) Reci: Zaista Bog okreće sa pravog puta koga hoće, a uputi na pravi put onoga, koji se istini povrati *(ostavi nevjerstvo i prkos)*. 30 To su oni, koji vjeruju, a radosna su i smirena srca njihova, kad spominju Boga.[17]) Dobro znaj: sa spominjanjem Boga, srca se razvesele i smire. 31 Koji vje-

---

16) Odgovor na ovo pitanje se daje pri kraju ovog dijela u 33 ajetu. Tu se kazuje, kakve će posljedice biti za one koji ne vjeruju i poriču.

17) Po ovom uzvišenom ajetu imaju dvije vrste ljudi: koji su zalutali i koji su se Bogu povratili. Prvi su zalutali radi toga, što su htjeli da zalutaju. Oni drugi stigli su pod zaštitu Božju, jer su se Allahu povratili. U uzvišenom ajetu se kaže: »Innellahe judillu men ješau« to jest »zaista Bog okreće sa pravog puta koga hoće«. Ako ovim uzvišenim kur'anskim riječima damo ovaj doslovni prijevod, onda to trebamo shvatiti pravilno, to jest da ljudi koji mogu po sposobnostima svojim da idu pravim i istinskim putem, pokazuju sklonost da skrenu sa puta istine. Uz ovo trebamo pozorno svratiti pažnju slijedećim kur'anskim riječima: »a uputi na pravi put onoga koji se istini povrati«. Bog upućuje na pravi put i vodi do istine one, koji se Njemu povrate, ali sa onima koji zalutaju i skrenu sa pravoga puta ne biva ovako, oni se Njemu ne vraćaju. Pogledati poglavlje Bekare, 26 ajet.

ruju i dobra djela čine, čeka ih najljepši završetak[18]) i najljepše mjesto, gdje će se skloniti i vratiti. 32 Eto, tako smo te poslali među jedan narod, prije koga je prošlo i nestalo mnogo naroda, da im učiš ono, što smo ti objavili. Oni *(i sada)* ne vjeruju u Sveopćeg Dobročinitelja. Reci: On je moj Gospodar. Nema Boga, osim Njega. Na Njega se ja oslanjam i Njemu se obraćam. 33 A da bi se sa Kur'anom brda i planine pokrenule, ili se zemlja raspukla i raskomadala, ili se pomoću njega mrtvi oživili i progovorili *(pa šta bi bilo?!)*,[19]) *(Dobro znaj)*, sva volja i odluka je Božja. Zar ne znaju oni, koji vjeruju, da je Bog htio, uputio

سورة الرعد

332 ١٣

عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ قُلْ إِنَّ اللَّهَ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ
أَنَابَ ﴿٢٧﴾ الَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ
أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ ﴿٢٨﴾ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ طُوبَىٰ لَهُمْ وَحُسْنُ مَآبٍ ﴿٢٩﴾ كَذَٰلِكَ أَرْسَلْنَاكَ
فِي أُمَّةٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهَا أُمَمٌ لِتَتْلُوَ عَلَيْهِمُ الَّذِي أَوْحَيْنَا
إِلَيْكَ وَهُمْ يَكْفُرُونَ بِالرَّحْمَٰنِ قُلْ هُوَ رَبِّي لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ
عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ مَتَابِ ﴿٣٠﴾ وَلَوْ أَنَّ قُرْآنًا سُيِّرَتْ بِهِ
الْجِبَالُ أَوْ قُطِّعَتْ بِهِ الْأَرْضُ أَوْ كُلِّمَ بِهِ الْمَوْتَىٰ بَلْ لِلَّهِ الْأَمْرُ
جَمِيعًا أَفَلَمْ يَيْأَسِ الَّذِينَ آمَنُوا أَنْ لَوْ يَشَاءُ اللَّهُ لَهَدَى
النَّاسَ جَمِيعًا وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا تُصِيبُهُمْ بِمَا صَنَعُوا
قَارِعَةٌ أَوْ تَحُلُّ قَرِيبًا مِنْ دَارِهِمْ حَتَّىٰ يَأْتِيَ وَعْدُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ

[18]) U uzvišenom kur'anskom tekstu je upotrijebljena riječ »tuba«. Ova riječ je glagolska imenica od glagola »tabe«. Upotrebljava se u značenju: najljepši kraj ili svršetak.

[19]) U ovom ajetu se govori, šta bi bilo, kad bi došao jedan Kur'an, koji bi brda pokrenuo. Neki komentari Kur'ana kažu da odgovor na ovo pitanje nije naveden i da bi taj odgovor, koji nije naveden, imao glasiti: »To će ovaj Kur'an uraditi«. Na takav način predpostavljaju odgovor na ovo pitanje (Džamiulbejan). Ovako govore, koji ovo doslovno shvaćaju. Ali po našem mišljenju ovdje taj odgovor nije ukinut i nenaveden. Na kraju ajeta se kaže: »*Svakolika volja i odluka je Božja*«. Sa ovim se daje potrebni odgovor i kaže se da to Bogu nije ništa teško. Nadalje se iz ovoga razumije da će se volja i odredba Božja ispuniti, da će muslimani sve nevolje savladati, te da je to vrhovna volja i odredba Božja. Tako je to i bilo. Oboreni su najveći neprijatelji, koji su se kao brda suprotstavljali širenju Islama, muslimanstvo se širilo na sve strane prodirući tlo zemaljsko, u svakoj sredini je tmina razbijena, i zahvaljujući tome umrtvljene duše ljudske su oživjele, istina i pravda su objavljene, a vjerovanje u jedinstvo Božje se po čitavom svijetu rasprostrlo.

Na ovaj način se obistinilo veliko kur'ansko čudo, i ono radosno nagoviještanje, koje je muslimanima dano u najtežim časovima, postalo je historijska stvarnost.

لا يخلف الميعاد ﴿٣٤﴾ ولقد استهزئ برسل من قبلك
فأمليت للذين كفروا ثم أخذتهم فكيف كان عقاب
﴿٣٥﴾ أفمن هو قائم على كل نفس بما كسبت وجعلوا
لله شركاء قل سموهم أم تنبئونه بما لا يعلم في الأرض أم
بظاهر من القول بل زين للذين كفروا مكرهم وصدوا عن
السبيل ومن يضلل الله فما له من هاد ﴿٣٦﴾ لهم عذاب في
الحياة الدنيا ولعذاب الآخرة أشق وما لهم من الله من
واق ﴿٣٧﴾ مثل الجنة التي وعد المتقون تجري من تحتها الأنهار
أكلها دائم وظلها تلك عقبى الذين اتقوا وعقبى الكافرين
النار ﴿٣٨﴾ والذين آتيناهم الكتاب يفرحون بما أنزل
إليك ومن الأحزاب من ينكر بعضه قل إنما أمرت أن أعبد

الله ولا أشرك به إليه أدعو وإليه مآب ﴿٣٩﴾ وكذلك
أنزلناه حكما عربيا ولئن اتبعت أهواءهم بعد ما جاءك
من العلم ما لك من الله من ولي ولا واق ﴿٤٠﴾ ولقد أرسلنا
رسلا من قبلك وجعلنا لهم أزواجا وذرية وما كان
لرسول أن يأتي بآية إلا بإذن الله لكل أجل كتاب ﴿٤١﴾
يمحو الله ما يشاء ويثبت وعنده أم الكتاب ﴿٤٢﴾ وإن ما
نرينك بعض الذي نعدهم أو نتوفينك فإنما عليك البلاغ وعلينا
الحساب ﴿٤٣﴾ أولم يروا أنا نأتي الأرض ننقصها من أطرافها
والله يحكم لا معقب لحكمه وهو سريع الحساب ﴿٤٤﴾
وقد مكر الذين من قبلهم فلله المكر جميعا يعلم ما
تكسب كل نفس وسيعلم الكفار لمن عقبى الدار ﴿٤٥﴾

bi sve ljude na pravi put. I nevjernike će neprestano, zbog onoga što rade, stizati nevolje i nesreće, ili će blizu njihovog doma i kraja biti, dok stigne i obećanje Božje. Zaista, Bog neće pogaziti obećanja Svoga!

DIO. 5 — IŠČEZAVANJE I NESTAJANJE PROTIVNIKA.

34 I prije tebe su mnogi poslanici izvrgavani ruglu, pa Ja sam nevjernicima dao roka. Zatim sam ih kaznio. Pa kakva je bila Moja kazna njima *(zbog nevaljalština)? (Pogledaj!)* 35 Zar je Bog, koji svakome daje da osjeti zasluženu kaznu, *(nemoćan, da ovako šta učini? Pored svega toga),* oni Allahu saučesnike postavljaju i daju. Reci: Nadijte im imena![20]) Ili ćete vi obavi-

---

[20]) Ovako se govori da se pokaže koliko je to ništetno i bezvrijedno, da čak tim idolima, koje su obožavali, nisu ni imena nadjenuli. Ili se ovim hoće da ih se potakne da nadiju imena tim idolima, koje smatraju dostojnim da im se klanjaju, pa da se izjasne zašto im se klanjaju, da tako pokažu kako misle da istaknu božanstvo tih kumira i dokažu, da oni stvaraju ili hranu daju.

jestiti Boga o onome, što On ne zna na zemlji? Ili ćete se vi zavoditi sa spoljašnošću riječi, *(u kojima nema nikakve istine)?*[21]) Ne, nego se nevjernicima sviđaju njihove varke, i oni su skrenuli s puta, a koga Bog skrene s puta, taj ostane bez vođe. 36 Njih čeka kazna i u životu zemaljskom, a kazna u vječnosti je mnogo teža. Oni nemaju nikoga, ko će ih kod Boga čuvati i zaštićivati. 37 Ovakav je primjer raja, koji je obećan bogobojaznima: Kroz njega protiču rijeke, a njegovo voće i hladovina su vječni. Takav je svršetak i konac onih, koji su se čuvali *(nevaljalština)*. Konac i završetak nevjernika, jest pakao. 38 Oni, što smo im Knjigu dali,[22]) vesele se sa onim, što je tebi objavljeno, ali među družinama i strankama *(koje su se ujedinile protiv muslimana)*, ima ih, koji od toga nešto poriču.[23]) Reci: Meni je naređeno, da samo Boga obožavam, da Mu druga ne pripisujem i ne dajem. Njemu *(Vas)* pozivam i samo je Njemu moj povratak. 39 I tako smo Kur'an objavili kao mudrost, na jeziku arapskom.[24]) Ako ti budeš slijedio zablude njihove, nakon što ti je nauka stigla, ti nećeš imati nikoga, ko će te pred Bogom čuvati i zaštititi.

DIO. 6 — NAPREDOVANJE ISTINE.

40 Mi smo slali poslanike prije tebe i dali smo im žena i djece. Svaki je poslanik mogao da donese dokaz, samo sa dopuštenjem Božjim. Svako vrijeme ima svoje propise i odredbe.[25])

---

[21]) Idolopoklonici su se klanjali idolima ili kumirima, jer su ih smatrali svojim zaštitnicima i zagovornicima. Ali ovakom posredništvu nema nikakve potrebe. Ko može da se umiješa i postavi se posrednikom između Boga i Njegovog stvorenja. Kakvog ima smisla zavaravati se sa riječima koje nemaju nikakvog oslonca, a ni podloge?

[22]) Pod Knjigom se misli Kur'an. Ali neki komentatori Kur'ana kažu da se ovim misli na židove i kršćane, koji su slijedili Indžil i Tevrat, pa su primili Islam (Bejzavi).

[23]) Idolopoklonici ili pogani su te stranke, koje su se ujedinile protiv muslimana, nadalje židovi kao Kaab-ibni-Ešref i njegovi drugovi, a od kršćana Akab, Sejjid i drugi (Bejzavi).

[24]) Nek je Arapi razumiju i nek se svakom nađe mogućnosti da je shvati i razumije.

[25]) Ovim se dokazuje, da će dokaz kojim se nešto hoće da dokaže doći u svoje određeno vrijeme. Kur'an je od početka nagovještavao da će nestati moći i snage Kurejševića, ali i ako je Božji Poslanik kroz duže

41 Uništava Bog, što hoće, a ovjekovječuje i utvrđuje, što hoće.[26]) Kod Njega je matična knjiga.[27]) 42 Mi ćemo sigurno tebi pokazati jedan dio kazne, kojom smo njima zaprijetili, ili ćemo uzeti dušu tvoju, *(prije nego se ispuni kazna)*. Tvoja je dužnost da samo objaviš *(poslanstvo tvoje)*. Nama pripada obračun. 43 Zar oni ne vide, da Mi zemlju *(nevjerničku)* suzujemo i njih u propast navodimo.[28]) Bog sudi i određuje, nema nikoga ko bi sud Njegov pokvario. On brzo obračun sviđa. 44 Koji su ranije dolazili, prevaru su počinjali, ali je u moći Božjoj, da za sve varke kaznu dade i podijeli.[29]) On zna, što je svako zaslužio. Nevjernici će znati, kome će najbolje boravište u dio pasti. 45 Govoriće: »Ti nisi poslanik *(Božji)!*«. Reci: Dosta mi je da bude Bog svjedok između mene i vas i onaj, koji Knjigu poznaje.[30])

---

vremena o tome Kurejševićima govorio, oni o tome nisu htjeli da razmišljaju i da ispituju mogućnost i uzroke toga, nego su nastavili da čine pritisak na njega i da ga zlostavljaju.

26) Ovaj ajet dokazuje i ističe, da će propasti i iščeznuti skupina, koja se isticala svojim neprijateljstvom protiv Božjeg Poslanika i da će na njezino mjesto doći jedna nova snaga, jer Božja je volja da istina pobjeđuje.

27) Tumačene »matične knjige« ili »Ummulkitabi« je prošlo u poglavlju »3:6«. Tamo se kaže da su ajeta ili citati, koji imaju jasno i čvrsto značenje, kojima se ne može davati neko drugo značenje: »ummulkitabi«, to jest osnov i temelj Knjige. Kur'anska ajeta ili citati, koji nemaju jedno čvrsto i određeno značenje mogu se tumačiti i objašnjavati samo prema ovim ajetima sa odlučnim i jasnim sadržajem. Ovaj uzvišeni ajet ističe da je kao »Ummulkitab« — osnov na kome se Kur'an zasniva — odredba Božja da moraju iščeznuti i propasti svi, koji su neprijatelji istine i koji se protiv istine dižu, a onda donosi objašnjenje, koje se odnosi na pobjedu muslimana. Na ovaj način je prema nagovještavanjima, koja su ranije dolazila, savladana sila, koja se na neistini zasnivala. Ovo jasno čudo, koje se u cijelosti ostvarilo, odstranilo je sve smetnje pravilnom razvitku i raspršilo sumnju svih onih, koji su sumnjali u ove istine.

28) Ovdje se govori o umanjivanju krajeva ili područja. Sa ovim se upućuje ili na smrt nekih neprijateljskih vođa ili na slabljenje, koje će neprijatelja snaći, ili umanjivanje broja pogana, te pristajanje uz muslimane onih, koji su se rastavili od pogana.

29) Sa ovim se hoće da istakne da nema mjesta bojazni od neprijateljskih planova. Svemogući Bog na sve to pazi. Ili se hoće da istakne da će za sve te varke ili planove protiv istine Bog dati odgovarajuću kaznu.

30) Ovdje se misli na knjige Božje Objave, koje su bile prije Kur'ana objavljivane. Pokazuje se kako se oni, koji su te knjige poznavali, oklije-

POGLAVLJE: 14

POGLAVLJE: IBRAHIM

OBJAVLJENO U MEKKI, 7 DIJELOVA, 52 AJETA.

SADRŽAJ:

Pošto je u šestom dijelu ovog poglavlja spomenuta molitva Ibrahimova, radi toga je ovom poglavlju dan naziv: Poglavlje Ibrahim. U ovoj svojoj molitvi Hazreti Ibrahim govori o ostavljanju svoga sina Ismaila u okolici Ka'be. Na taj način se Arape podsjeća da je Hazreti Muhammed istinski i pravi Božji Poslanik.

Ovo poglavlje počinje sa riječima u kojima se ističe da je Kur'an objavljen čovječanstvu, da ga iz tmine izvede svjetlu. Objava koja je poslana Hazreti Musau imala je isti cilj, ali se objašnjava da je bila određena i upućena samo jednom narodu.

U drugom dijelu ovog poglavlja se govori o nastojanjima Hazreti Musaovim da njegov narod primi istinu, pa se uz to ističe, kako su svi poslanici u početku bili odbijani i kako su nailazili na otpor i protivljenje.

U trećem dijelu se ističe, kako su iščezli i propali svi protivnici, koji su se dizali protiv Božjih Poslanika i kako je Allah pomagao Svoje poslanike, te su tako snažni i moćni neprijatelji bili uništeni.

Pošto je u četvrtom dijelu ova istina utvrđena i dokazana, u petom dijelu se govori kako je po samog čovjeka štetno i ubitačno da se diže protiv Istine. Objašnjava se, kako svaka stvar koja je čovjeku podvrgnuta i dana svjedoči o jedinstvu Božjem. Iza toga se prelazi na molitvu Hazreti Ibrahimovu i pokazuje se kako se on odricao idolopoklonstva svake vrste, a naročito se govori o potomstvu njegova sina Ismaila. Konačno se u zadnjem dijelu ovog poglavlja govori i ističe kako će biti na gubitku svaki onaj, koji se bude istini suprotstavio.

Ovo je poglavlje objavljeno pred samo selenje ili hidžret Božjeg Poslanika iz Mekke u Medinu.

---

vali da priznaju da je Kur'an istinska Objava Božja. Kur'an je sve uslove ispunio koji su potrebni da se istinska Objava Božja spozna i utvrdi, kao i nagovještavanja, koja su sadržana u Božjim Objavama, koje su prije Kur'ana bile objavljene.

U Starom zavjetu, u Zakonima ponovljenim se kaže: »Ako vam u ime Gospodinovo neki prorok bude nešto govorio, a to se ne zbude, to neće biti riječ Gospodinova. Taj prorok je proizvoljno govorio. Njega se ne bojte«.

Ali sve što je u Kur'anu rečeno, to se obistinilo. Sve ono što je kazao Božji Poslanik, svaka riječ njegova, dogodila se onako, kako je rekao.

Radi toga nemaju nikakvoga oslonca, a ni mogućnosti koji su poznavali ranije nebeske knjige, da ne priznaju istinitost Hazreti Muhammedova poslanstva.

PREVOD:

DIO. 1 — IZ TMINE K SVJETLU.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Elif, Lam, Ra. Ovo je Knjiga, koju smo objavili tebi, da izvedeš ljude iz tmine k svjetlu, sa objavom i dopuštenjem Gospodara njihova, da ih povedeš na put onoga, koji uvijek pobjeđuje i vlada i koji je dostojan slave i hvale. 2 Bogu *(da ih povedeš)* u čijoj je vlasti sve što je na nebu i na zemlji *(sve se Njemu pokorava)*. Teško i jao nevjernicima *(koji Mu se ne pokoravaju)* zbog strašne i užasne kazne, koja će ih stići! 3 To su oni, koji više vole zemaljski život od života vječnosti, odvraćaju *(ljude)* od puta Božjega i hoće da ga iskrive i pokvare. Ti su u najvećoj zabludi. 4 Mi smo slali poslanika, samo na jeziku naroda njegovog, da im svaku stvar posve jasno objasni i dokaže.[1]) Iza toga Bog, koga hoće, okreće s pravoga puta, a

[1]) Radi toga što je svaki poslanik svome narodu slan da tumači objavu Božju na jeziku toga svoga naroda, nema i ne može biti mjesta tvrdnji, da je Muhammedovo poslanstvo neko nacionalno poslanstvo i da je upućeno samo jednom narodu. Pošto se Hazreti Muhammed pojavio među Arapima, to je i Objavu Božju propovijedao na arapskom jeziku i u tome čitavo čovječanstvo poučavao. Ovo nam potvrđuju i mnogi kur'anski ajeti.

U 157 ajetu 7 poglavlja se kaže: Reci: »O ljudi! Ja sam Poslanik Božji vama svima, a Njemu pripada sva vlast na nebu i na zemlji«. U istom tome smislu govori i 28 ajet 34 poglavlja. Ajet o kome je ovdje riječ, ne govori o granicama poslanstva Hazreti Muhammedovog. Pitanje, koje je ovdje izneseno, ima posve drugo značenje i sadržaj. U uzvišenom ajetu se kaže da je svaki poslanik bio poslan na jeziku svoga naroda, ali se ne kaže da je taj narod jedini komu je ta Objava upućena i da je on trebao da bude poučen. Uzvišeni ajet pokazuje i ističe mudrost i svrhu radi čega je svaki poslanik poslan na jeziku svoga naroda i dokazuje da je na taj način Istina i suština vjere posve jasno protumačena i iznešena. Naime Istina koju donese jedan poslanik, treba da u prvom redu bude protumačena i objavljena njegovom narodu, a zatim da se ta Istina proširi na sve strane.

Historija nam pokazuje, da je svaki poslanik naišao na najžešće protivnike među svojim rođenim narodom. Zatim historija također dokazuje, da su se poslanici pojavljivali u onim sredinama, koje su osjećale najveću potrebu za njima, radi toga su ti narodi, kojima je dolazila prva objava i prvi poziv, pokazivali i najveći otpor i padali u teške pogreške.

koga hoće, upućuje na pravi put. On je moćan i mudar.[2]) 5 Mi smo poslali Musaa sa dokazima Našim i rekli smo: Izvedi narod tvoj iz tmine k svjetlu i podsjeti ih na darove Božje.[3]) Zaista će u tome naći pouke svaki, koji je strpljiv i zahvalan. 6 Gle, reče

---

[2]) U uzvišenom ajetu riječi »*koga hoće*« ne mogu se i ne smiju se shvatiti u značenju prohtjeva. U Kur'anu se kaže da je nečije ostajanje na krivom putu ili nečije upućenje na pravi put ovisno o Božjoj volji, ali Kur'an nigdje ne kaže, da je Božja volja kao prohtjev. Naprotiv opetovano se u Kur'anu objašnjava, da su oni koji su zapali u zabludu radi toga, što su prema sebi nasilje počinili, došli u zabludu. O upućivanju na pravi put vidi 13:30 kao i bilješku uz taj ajet.

[3]) U uzvišenom tekstu se kaže »Ejjamullah« — Božji danovi. Prema Mudžahidu pod riječima Božji danovi misli se na Božje blagodati (Tadžul'arus). Arapi su prije pojave Islama za ratne sukobe, koji su se među njima odigravali, govorili »ejjamul-arab«, to jest »arapski danovi«. Ove borbe su za pobjednike bile blagodat, a za pobijeđene nevolja i nesreća. Radi toga »Božji danovi« se tumače kao blagodati, koje su darovane vjernicima i pokornicima, a kao kazna nasilnicima i griješnicima.

Musa narodu svome: »Sjetite se blagodati Božje, koje vam je učinio, kada vas je spasio od naroda Fir'avnovog. Oni su vas stavljali na najteže muke, klali su sinove vaše, a ostavljali na životu žene vaše. U tome vam je veliko iskušenje od Gospodara vašega.

DIO. 2 — UNAPREDNO ODBIJANJE ISTINE.

7 Gle, obavijestio je Gospodar vaš: Ako vi zahvalni budete, zaista ću vam uvećati *(dobrotu i nagradu Moju)*. Ako budete nezahvalni, čeka vas strašna i užasna kazna. 8 Reče Musa: »Ako vi budete nezahvalni i svi koji su na zemlji *(pa šta ćete učiniti?)*. Zaista je Bogu nepotrebna *(vaša zahvalnost)*. On je dostojan slave i hvale. 9 Je li vam došla vijest o onima, koji su prije vas bili: O narodima Hûda, Âda i Semûda i o onima, koji su iza njih dolazili, a koje samo Bog zna?[4]) Donosili su im poslanici nijhovi posve jasne dokaze, a oni su *(da bi ušutkali poslanike)* rukama začepljali usta njihova i govorili su: »Mi poričemo, što je vama poslano. Mi smo u velikoj sumnji za ono, čemu nas vi pozivate.[5]) 10 Govorili su poslanici njihovi: »Zar vi sumnjate u Boga, koji je stvorio nebesa i zemlju? Poziva vas, da vam oprosti grijehe vaše i da vas ostavi do određenog roka. Oni rekoše: »Vi nijeste ništa drugo, nego ljudi kao i mi. Hoćete da nas odvratite od onoga, što su obožavali očevi naši. Pa donesite nam jedan posve jasan dokaz«. 11 Rekoše im poslanici njihovi: »Mi smo samo ljudi kao i vi, ali Bog nagrađuje i dariva, koga hoće, od robova Svojih. Nije u našoj ruci, da vam donesemo jedan posve jasan dokaz, osim samo sa dopuštenjem Božjim. Na Boga neka se obrate i naslone pravovjerni. 12 A šta je nama, pa da se na

---

[4]) Kur'an ne tvrdi da sadrži sve zgode i događaje svih poslanika. Šta više prema izlaganjima u poglavljima (4:164) i (40:78) ima poslanika o kojima Kur'an ništa ne govori. Radi toga ovdje nema mogućnosti da bi se u jednoj knjizi svi poslanici mogli sabrati i ovdje se ističe, da je njihov broj tako velik, da to samo Bog znade.

[5]) U ovom kao i u slijedećem dijelu objašnjenja, u kojima su izložene riječi poslanika, kao i postupak naroda sa njima su posve tačna u pogledu svih poslanika, a naročito u pogledu Hazreti Muhammedovog poslanstva, te otpora i protivljenja na koje je on naišao.

رسلهم بالبينات فردوا أيديهم في أفواههم وقالوا إنا كفرنا بما أرسلتم به وإنا لفي شك مما تدعوننا إليه مريب ﴿٩﴾ قالت رسلهم أفي الله شك فاطر السماوات والأرض يدعوكم ليغفر لكم من ذنوبكم ويؤخركم إلى أجل مسمى قالوا إن أنتم إلا بشر مثلنا تريدون أن تصدونا عما كان يعبد آباؤنا فأتونا بسلطان مبين ﴿١٠﴾ قالت لهم رسلهم إن نحن إلا بشر مثلكم ولكن الله يمن على من يشاء من عباده وما كان لنا أن نأتيكم بسلطان إلا بإذن الله وعلى الله فليتوكل المؤمنون ﴿١١﴾ وما لنا ألا نتوكل على الله وقد هدانا سبلنا ولنصبرن على ما آذيتمونا وعلى الله فليتوكل المتوكلون ﴿١٢﴾ وقال الذين كفروا لرسلهم

لنخرجنكم من أرضنا أو لتعودن في ملتنا فأوحى إليهم ربهم لنهلكن الظالمين ﴿١٣﴾ ولنسكننكم الأرض من بعدهم ذلك لمن خاف مقامي وخاف وعيد ﴿١٤﴾ واستفتحوا وخاب كل جبار عنيد ﴿١٥﴾ من ورائه جهنم ويسقى من ماء صديد ﴿١٦﴾ يتجرعه ولا يكاد يسيغه ويأتيه الموت من كل مكان وما هو بميت ومن ورائه عذاب غليظ ﴿١٧﴾ مثل الذين كفروا بربهم أعمالهم كرماد اشتدت به الريح في يوم عاصف لا يقدرون مما كسبوا على شيء ذلك هو الضلال البعيد ﴿١٨﴾ ألم تر أن الله خلق السماوات والأرض بالحق إن يشأ يذهبكم ويأت بخلق جديد ﴿١٩﴾ وما ذلك على الله بعزيز ﴿٢٠﴾ وبرزوا لله جميعا

Boga ne oslonimo, a On nam je pokazao prave puteve naše. Mi ćemo biti strpljivi, na zlostavljanjima, koja nam činite. Koji se u Boga pouzdavaju, neka se samo Njemu obraćaju.

DIO. 3 — NESTAJANJE I IZUMIRANJE PROTIVŠTINA.

13 Rekoše nevjernici poslanicima svojim: »Zaista ćemo vas protjerati iz zemlje naše, ili ćete se vi povratiti u vjeru našu«. Pa objavio im je Gospodar njihov: »Zaista ćemo Mi uništiti nasilnike«. 14 I zaista ćemo vas iza njih smjestiti i nastaniti na mjesto njihovo! Ovo je *(nagrada Moja)* onome, koji strahuje i boji se *(stajanja)* na Mome mjestu *(mjestu obračuna)* i boji se *(da ga stigne)* prijetnja Moja.[6]) 15 *(Poslanici)* traže pomoć i

[6]) Ovo je posve otvoreno nagovještavanje svima poslanicima, a naročito Hazreti Muhammedu da će doći do potpune i sigurne pobjede i da će njegove protivnike stići potpun i odlučan poraz. Iz ovoga se razumije, da će neprijatelji Božjeg Poslanika moći da ga prognaju sa njegove rodne

pobjedu od Boga, a svaki prkošljivi siledžija je naišao na štetu i gubitak. 16 Iza njega je pakao, a napajaće se ključalom vodom. 17 Piće je na gutljaje, ali ga neće moći proždrijeti *(u grlu će mu ostajati)*, a sa svake strane će ga spopadati *(nesreća kao)* smrt, ali neće umrijeti. A iza toga je velika i užasna muka i patnja. 18 Slična su djela onih, koji poriču i ne vjeruju Gospodara svoga, pijesku, koga za vjetrovita i burna dana diže i nosi strašan vihor. Oni neće ni na čemu imati vlasti *(na Sudnjem danu)*, što su stekli i zaradili *(neće naći nagradu za djela svoja)*. To je najveća i natježa zabluda. 19 Zar ti ne vidiš, da

فقال الضعفاء للذين استكبروا إنا كنا لكم تبعا
فهل أنتم مغنون عنا من عذاب الله من شيء قالوا لو هدانا الله
لهديناكم سواء علينا أجزعنا أم صبرنا ما لنا من محيص ﴿٢١﴾
وقال الشيطان لما قضي الأمر إن الله وعدكم وعد الحق
ووعدتكم فأخلفتكم وما كان لي عليكم من سلطان إلا
أن دعوتكم فاستجبتم لي فلا تلوموني ولوموا أنفسكم
ما أنا بمصرخكم وما أنتم بمصرخي إني كفرت بما أشركتمون
من قبل إن الظالمين لهم عذاب أليم ﴿٢٢﴾ وأدخل الذين آمنوا
وعملوا الصالحات جنات تجري من تحتها الأنهار خالدين
فيها بإذن ربهم تحيتهم فيها سلام ﴿٢٣﴾ ألم تر كيف
ضرب الله مثلا كلمة طيبة كشجرة طيبة أصلها

je Bog istinski stvorio nebesa i zemlju. Ako hoće, vas će dignuti i odstraniti i dovesti će *(na vaša mjesta)* nova stvorenja. 20 To Bogu nije nikako teško.[7]) 21 Oni će svi pred Boga izaći. Tada će slabi reći oholima, koji su napred išli i prolazili: Mi smo bili vaše pristaše. Da li ćete vi odstraniti od nas nešto od kazne Božje?, a oni će tada reći: Da je Bog nas uputio na pravi put, i mi bi smo vas poveli pravim putem. Svejedno je nama, bili u strahu ili trpili i pregarali. Za nas nema mjesta, kud bi mogli pobjeći ili skloniti se.

---

grude, ali on će se kao pobjednik natrag povratiti, i pošto snaga protivnika i neprijatelja bude uništena, pravovjerni će njihova mjesta zauzeti. Ovaj uzvišeni ajet Božjem Poslaniku nagovještava da će on seliti iz Mekke i da će se ponovno kao pobjednik u Mekku povratiti.

[7]) 18, 19 i 20 ajet su puni radosnih vijesti i nagovještavanja. 18 ajet kaže, da će sva nastojanja protivnika, koja su uložili protiv Božjeg Poslanika, biti uzaludna. 19 i 20 ajet govore, da će biti uništena snaga protivnika, da će ih nestati, da će na njihovo mjesto jedan drugi narod doći, i da će mjesto njih čitavim krajem zavladati.

DIO. 4 — UTVRĐIVANJE ISTINE.

22 I reći će satana, pošto posao bude svršen: »Zaista vam je Bog najistinskiju riječ rekao: »I ja sam vam riječ dao, ali je nisam održao. Ja nemam nad vama nikakve vlasti, niti vas mogu prisiliti,[8]) ja sam vas samo pozivao, a vi ste mi se odazvali. *(Mene ste slijedili)*, pa nemojte me prekoravati. Prekoravajte sami sebe. Niti ja mogu šta vama pomoći ni koristiti, a niti vi možete meni šta pomoći i koristiti. Ja poričem i ne priznajem, što ste vi mene prije *(Bogu)* drugom postavljali«.[9]) Zaista, nasilnike čeka teška i užasna kazna. 23 I uvesti će se vjernici i oni, što dobra djela čine, u vrtove rajske, ispod kojih rijeke teku, u njima će vječno boraviti, sa dopuštenjem Gospodara svoga. Jedni drugima čestitaće, govoreći: Selam! 24 — 25 Zar ne vidiš kako Bog primjer donosi? Jedna lijepa riječ je, kao jedno lijepo stablo,[10]) čiji je korjen čvrsto u zemlji, a grane su se pod nebo

---

[8]) Satana govori, da on nema nikakve vlasti nad onima, koji ga slijede, da on na njih ne čini nikakva pritiska, šta više da on nema nikakva upliva na one koji idu krivim putem i koji se drže hrđavog puta. Radi toga se ne može niko prisiliti da ide krivim putem, da ovaj put slijedi, pa prema tome krivim putem ide po svojoj odluci i po svome rasuđivanju.

[9]) Satanino poricanje, da je Bogu druga postavljao, je radi toga, da pokaže, da on nije dostojan da ga slijede i da mu se pokoravaju. Kad rđavi i nevaljali poslovi izbiju na površinu i kad budu kažnjavani oni, koji su ih činili, tada će satana objaviti da je on presjekao svaku vezu sa ovim hrđavim poslovima i na taj će način oni, što su prevareni ostati osamljeni.

[10]) Uspoređivanjem lijepe i plemenite riječi sa jednim plodnim drvetom, hoće da se pokaže kraj i završetak onih, koji dobra djela rade. Ovaj ajet slijedi iza ajeta u kome se govori o rajskim rijekama. Na ovaj način dolazimo do definicije i do upoznavanja prave suštine islamske vjere. Ovo je onaj ključ, koji nam otvara pravo i istinsko značenje dženneta ili raja. Lijepa je riječ kao dobra i plemenita voćka, koja svake godine daje dobar plod. Radi toga, što će čovjek u raju sa lakoćom dolaziti do plodova svake vrste, to će biti samo pošljedica njegovog rada i nastojanja. Rajska stabla su djela, što su ih ljudi na zemlji činili, a plodovi ovih stabala predstavljaju duhovne plodove onih dobrih djela, što su za života činjeni. Po Kur'anu ispravni i valjani poslovi su kao i drvo koje daje dobre plodove, a pravo vjerovanje se upoređuje sa vodom, koja je izvor čitavog materijalnog života. Radi toga kako se kaže da su dobri ljudi oni, koji vjeruju i koji dobra djela rade, tako se kaže da i u raju imaju bašče kroz koje rijeke teku. Ove rijeke predstavljaju pravo vjerovanje, koje je izvor dobrim djelima, a stabla u tim vrtovima su dobra i valjana djela, koja su ljudi radili i od kojih oni plodove beru.

ثابت وفرعها في السماء ﴿٢٤﴾ تؤتي أكلها كل حين بإذن
ربها ويضرب الله الأمثال للناس لعلهم يتذكرون ﴿٢٥﴾
ومثل كلمة خبيثة كشجرة خبيثة اجتثت من فوق
الأرض ما لها من قرار ﴿٢٦﴾ يثبت الله الذين آمنوا بالقول الثابت
في الحياة الدنيا وفي الآخرة ويضل الله الظالمين ويفعل
الله ما يشاء ﴿٢٧﴾ ألم تر إلى الذين بدلوا نعمت الله كفرا
وأحلوا قومهم دار البوار ﴿٢٨﴾ جهنم يصلونها وبئس
القرار ﴿٢٩﴾ وجعلوا لله أندادا ليضلوا عن سبيله قل تمتعوا
فإن مصيركم إلى النار ﴿٣٠﴾ قل لعبادي الذين آمنوا يقيموا
الصلاة وينفقوا مما رزقناهم سرا وعلانية من قبل أن
يأتي يوم لا بيع فيه ولا خلال ﴿٣١﴾ الله الذي خلق السماوات

والأرض وأنزل من السماء ماء فأخرج به من الثمرات رزقا لكم
وسخر لكم الفلك لتجري في البحر بأمره وسخر لكم الأنهار
﴿٣٢﴾ وسخر لكم الشمس والقمر دائبين وسخر لكم الليل
والنهار ﴿٣٣﴾ وآتاكم من كل ما سألتموه وإن تعدوا نعمت
الله لا تحصوها إن الإنسان لظلوم كفار ﴿٣٤﴾ وإذ قال
إبراهيم رب اجعل هذا البلد آمنا واجنبني وبني أن نعبد
الأصنام ﴿٣٥﴾ رب إنهن أضللن كثيرا من الناس فمن
تبعني فإنه مني ومن عصاني فإنك غفور رحيم ﴿٣٦﴾ ربنا
إني أسكنت من ذريتي بواد غير ذي زرع عند بيتك المحرم
ربنا ليقيموا الصلاة فاجعل أفئدة من الناس تهوي إليهم
وارزقهم من الثمرات لعلهم يشكرون ﴿٣٧﴾ ربنا إنك

izvile. Daje svoje plodove u svoje vrijeme sa dopuštenjem Gospodara svoga. I iznosi Allah primjere ljudima, da bi se oni opomenuli i dozvali. 26 Ružna i nevaljala riječ je kao i nevrijedno drvo, što je iščupano iz zemlje i nema svoga korjena.[11]) 27 Učvrstio je Allah vjernike sa čvrstim i nepokolebivim riječima u životu zemaljskom i u vječnosti. Bog ostavlja silnike u zabludi i Allah radi što hoće.[12])

Ovomu treba još dodati, da je u uzvišenom kur'anskom tekstu upotrijebljena riječ »kelime«, što ne znači samo »riječ«, nego izražava svaki posao i svaku materiju (Imami Ragib).

[11]) Hrđavo jedno djelo, gadan i nevaljao jedan postupak, sličan je jednom hrđavom drvetu, koje ne daje ploda i čiji se korjen nije uhvatio zemlje. Radi toga nevaljalština nikada ne može korjena uhvatiti, niti može ploda donijeti.

[12]) Po ovom jasnom izlaganju se razumije da Allah ostavlja u zabludi i na krivom putu samo silnike. U istinu ljudi samo zbog nasilja zapadaju u zabludu i ostaju na krivom putu. Naime nasilje ih goni u zabludu. Jedan čovjek će ostati u potpunoj tmini, ako u sobi prozore i sve

DIO. 5 — ČOVJEČIJE NASILJE.

28 Zar ne vidiš one, što izvrću blagodati Božje *(pravi i istinski put)* u nevjerstvo i navode narod svoj u kuću propasti?![13]) 29 *(Kažu im idite)* u pakao! I oni će tamo unići. O kako je to ružno boravište! 30 Oni postavljaju Bogu saučesnike, da bi ljude okrenuli od Njegova puta. Reci: *(Sada)* zabavljajte se. Zaista je pakao mjesto, kuda vi idete. 31 Reci robovima Mojim, koji vjeruju: Neka potpuno namaz klanjaju *(molitvu vrše)* i neka dijele od onoga, što smo im Mi dali tajno i javno, prije nego što dođe dan, kada više neće biti nikakva poslovanja niti prijateljskog zagovora. 32 Allah je *(Onaj veliki Bog)*, koji je stvorio nebesa i zemlju i spustio kišu iz oblaka, pa s njom plodove proizveo, kao hranu vama. Podvrgao je vlasti vašoj lađu, da plovi po moru, po odredbi Njegovoj. I podvrgao je rijeke vlasti vašoj. 33 Podvrgao vam je *(da vam koriste)* sunce i mjesec, koji se po svom običaju kreću. I podvrgao vam je dan i noć.[14]) 34 Dao vam je sve, što ste od sebe htjeli i tražili. Ako biste brojili blagodati Božje, ne bi ih mogli izbrojati. Zaista je čovjek veliki silnik i veliki nezahvalnik.

DIO. 6 — MOLITVA IBRAHIMOVA.

35 Gle, Ibrahim reče: Moj *(veliki)* Bože! Učini ovaj grad sigurnim! Udalji mene i sinove moje od obožavanja kipova.[15])

---

otvore zatvori i zastre i to će biti pošljedica njegova rada. Isto tako će biti pošljedica ljudskog djelovanja, ako čovjek zbog nasilja prema sebi ostavi sebe u zabludi. Ako se oni okane i prođu nasilja, Bog ih neće ostaviti u zabludi.

[13]) Ovi nijesu htjeli da priznaju Objavu, koja je bila poslana Hazreti Muhammedu, nijesu htjeli da je prime, pa su za to odbili Božje blagodati. Inače oni su zahvaljujući Objavi, koja je upućena Božjem Poslaniku, postali velik i slavan narod.

[14]) Ovaj i prethodni ajet objavljuju da je sve što je na zemlji stvoreno, podvrgnuto čovjeku, i na taj način, pokazuje visoki položaj, što ga čovjek u prirodi među stvorenjima zauzima. Za to neka čovjek promisli koliko se nisko spušća ako glavu pogne pred onim, što je njegovoj vlasti podvrgnuto, ili ako se tako čemu počne klanjati.

[15]) Hazreti Ibrahimova molitva je bila primljena, da jedan dio njegova poroda ne zapadne u idolopoklonstvo. Zato što se jedan dio njegova potomstva kroz neko vrijeme klanjao idolima, to ne može biti dokaz, da njegova molitva nije bila primljena.

تعلم ما نخفي وما نعلن وما يخفى على الله من شيء في الأرض ولا في السماء ﴿٣٩﴾ الحمد لله الذي وهب لي على الكبر إسماعيل وإسحاق إن ربي لسميع الدعاء ﴿٤٠﴾ رب اجعلني مقيم الصلاة ومن ذريتي ربنا وتقبل دعاء ﴿٤١﴾ ربنا اغفر لي ولوالدي وللمؤمنين يوم يقوم الحساب ﴿٤٢﴾ ولا تحسبن الله غافلا عما يعمل الظالمون إنما يؤخرهم ليوم تشخص فيه الأبصار ﴿٤٣﴾ مهطعين مقنعي رءوسهم لا يرتد إليهم طرفهم وأفئدتهم هواء ﴿٤٤﴾ وأنذر الناس يوم يأتيهم العذاب فيقول الذين ظلموا ربنا أخرنا إلى أجل قريب نجب دعوتك ونتبع الرسل أولم تكونوا أقسمتم من قبل ما لكم من زوال ﴿٤٥﴾ وسكنتم في مساكن الذين ظلموا أنفسهم وتبين لكم كيف فعلنا بهم

وضربنا لكم الأمثال ﴿٤٦﴾ وقد مكروا مكرهم وعند الله مكرهم وإن كان مكرهم لتزول منه الجبال ﴿٤٧﴾ فلا تحسبن الله مخلف وعده رسله إن الله عزيز ذو انتقام ﴿٤٨﴾ يوم تبدل الأرض غير الأرض والسماوات وبرزوا لله الواحد القهار ﴿٤٩﴾ وترى المجرمين يومئذ مقرنين في الأصفاد ﴿٥٠﴾ سرابيلهم من قطران وتغشى وجوههم النار ﴿٥١﴾ ليجزي الله كل نفس ما كسبت إن الله سريع الحساب ﴿٥٢﴾ هذا بلاغ للناس ولينذروا به وليعلموا أنما هو إله واحد وليذكر أولو الألباب

سورة الحجر مكية وهي تسع وتسعون آية

36 Moj *(veliki)* Bože! Oni su mnoge ljude skrenuli s pravoga puta,[16]) pa ko mene bude slijedio, pripada meni, kogod mi se iznevjeri i ustane protiv mene, zaista Ti opraštaš i milostiv si.[17]) 37 Naš *(veliki)* Gospodaru! Nastanio sam neke svoje potomke[18]) u neplodnoj dolini kod Tvoga hrama, koga si Ti uveličao.[19]) Naš *(veliki)* Bože! Da bi posve ispravno klanjali namaz, *(izvršavali*

[16]) Sami idoli nisu ljude zaveli sa pravog puta. Ali ljudi su radi toga što su zbog njih skrenuli s pravog puta govorili, da ih oni zavode u zabludu i na krivi put.

[17]) Hazreti Ibrahimova je molitva u istinu Hazreti Muhammedova molitva. U njoj se odrazuje sva ona velika širokogrudnost. Oni koji su slijedili Božjeg Poslanika, sigurno se uz njega nalaze. Ali koji su ustali protiv njega on ih ne odbija, nego i za njih moli, da im Bog oprosti i smiluje im se.

[18]) Ovo su Ismail i njegovo potomstvo. Oni su se u Arabiji naselili.

[19]) Hazreti Ibrahim je ostavio svoje potomstvo u okolici Ka'be i to je jamstvo, da će oni namaz izvršavati. Hazreti Muhammed, koji je potekao od Hazreti Ibrahimove loze, učinio je namaz jednom vječnom i trajnom ustanovom i to pokazuje da je njegova molitva bila primljena.

molitvu), stavi u srca jednog dijela ljudi ljubav prema njima i podari ih plodovima, da bi zahvalni bili. 38 Naš *(veliki)* Bože! Zaista Ti znaš što mi skrivamo i što otvoreno činimo. I ništa Bogu ne može biti skriveno, ni na zemlji, a ni na nebu. 39 Hvala i slava Bogu, koji mi u starosti mojoj podari Ismaila i Ishaka. Zaista moj Gospodar čuje i uslišava molitvu. 40 Moj *(veliki)* Bože! Učini mene i porod moj od onih, koji posve ispravno namaz klanjaju! Naš *(veliki)* Gospodaru! Primi molitvu moju. 41 Naš *(veliki)* Bože! Oprosti meni, roditeljima mojim i pravim vjernicima, kad dođe dan obračuna!

DIO. 7 — KRAJ I ZAVRŠETAK OTPORA.

42 Ne misli i ne računaj, da je Allah zanemario i pustio iz vida, što nasilnici rade. Samo ih je pustio da ostanu do jednog dana, kada će im se oči posve otvoriti i ostati nepomične.[20]) 43 *(Tada)* će oni trčati dignutih glava, oči će im biti posve otvorene, a srca potpuno prazna.[21]) 44 Prestraši ljude sa danom, kad će kazna doći. Pa reći će silnici *(kada dođe taj dan):* Gospodaru naš! Ostavi nas do bliskog roka, odazvaćemo se pozivu Tvome i slijedićemo poslanike! *(Tada će im se reći):* Zar se vi nijeste ranije zaklinjali, da vama nema nestanka?! 45 Vi ste se smjestili u domovima onih, koji su sebi nasilje počinili. I vama je posve jasno pokazano, šta smo s njima učinili. Mi smo vama mnogo primjera iznijeli. 46 Oni su pravili smicalice i nadmudrivanja, *(da bi održali nevjerstvo, a Islam uništili),* a kod Boga su njihova nadmudrivanja zabilježena, pa makar njihove varke i smicalice brda sa svojih mjesta dizale.[22]) 47 Nipošto ne misli, da neće Allah održati obećanje Svoje, poslanicima svojim! Zaista je Allah moćan i svakome zasluženu kaznu daje. 48 Taj dan će

[20]) Pod ovim »kada će im se oči posve otvoriti i ostati nepomične« misli se na one strahote u koje će zapasti i koje im se predočuju. Oni će toga dana udariti na takove strahote, da neće moći ni okom trenuti.

[21]) Neprijatelji i protivnici Božjeg Poslanika su u ovako teško stanje zapali na ovom svijetu prilikom osvojenja Mekke. Pod ovim: »a srca potpuno prazna bila«, misli se na strahote, na koje će silnici naići.

[22]) To jest Svemogućem Bogu su bili poznati svi planovi, koje su oni bili postavili. Oni su udarili na štetu i gubitak.

se zemlja preokrenuti u neku drugu zemlju, a tako isto i nebesa,[23]) i oni će svi izaći pred jedinog Allaha, koji je jedini neosporivi pobjeditelj i vladar. 49 I vidjećeš griješnike toga dana, vezane u lance.[24]) 50 Košulje su im od pakline, a lica im je vatra obuzela. 51 Jer Bog nagrađuje svakoga prema njegovim djelima. Zaista, Bog brzo obračunava. 52 Ovo je jasno i otvoreno objašnjenje ljudima. Neka se s njim prestraše i opomenu. Neka znaju, da je On jedini Bog i neka razumni misle i do spoznaje dolaze.

POGLAVLJE: 15

POGLAVLJE: HIDŽR

OBJAVLJENO U MEKKI, 6 DIJELOVA, 99 AJETA.

SADRŽAJ:

Ovo poglavlje nosi naziv »Hidžr«, po jednom mjestu koje se nalazi na sjeveru Medine. U svoje vrijeme je tu obitavao narod Semud. Hrđav svršetak ovog naroda predočuje se neprijateljima Božjeg Poslanika, koji su se spremali da ga ubiju. U ovom časnom poglavlju se ističe i objašnjava da je Kur'an od Boga čuvan i da će svi podhvati koji budu poduzimani protiv Kur'ana, ostati bezuspješni. Nadalje se još u jačoj mjeri iznose sve one opomene i upozorenja, koja su u prošlim poglavljima iznesena protiv onih, koji se dižu na Kur'an i prema njemu neprijateljski istupaju.

Četrnaesto poglavlje donosi i upućuje opomene protivnicima i neprijateljima istine i pravednosti i završava sa uputstvom, da će kazna stignuti svakoga, ko bude pravio smetnju napredovanju istine. Na početku ovog poglavlja se prosleđuje isti sadržaj, jer Kur'an treba da sačuva ljude od svih loših posljedica, pošto je njegov cilj da ljude popravlja i dovodi do blagostanja. Radi toga u prvom dijelu ovog poglavlja se kaže da je Kur'an u svako doba od svih promjena osiguran. Obećava se, da će biti

---

su u stanju, koje je izgledalo nepopravljivo. Zahvaljujući preokretu, koji je izveo Božji Poslanik, sve se je izmijenilo. On je došao među narod neprosvijećen, praznovjeran, ograničen i do krvi neprijateljski zavađen, i taj je narod ponio luču prosvjete i čitavo čovječanstvo prosvijetlio. Nema sumnje, ovaj uzvišeni ajet govori o stanju poslije smrti, ali u isto doba upozoruje na veliki preporod što ga je proizvelo poslanstvo Hazreti Muhammedovo i to jasno utvrđuje.

[24]) Moćni i snažni neprijatelji Božjeg Poslanika poslije pobjede na Bedru bili su mu dovedeni u lancima svezani. Božje obećanje se ispunilo i obistinilo na ovom svijetu, a to nam utvrđuje, da će se Božje obećanje ispuniti i na onom vječnom svijetu.

[23]) U istinu preokret koga je izveo Božji Poslanik i nebo i zemlju je izmijenio. Kako je velika razlika bila između onog doba kad se on rodio i kada je umro. Ljudsko vjerovanje, ljudski život i kretnje bili

osuđeni na propast svi, koji budu poduzimali kakve bilo mjere da Kur'an dignu i odstrane, da bi mu nestalo traga. U drugom dijelu ovog poglavlja se objašnjava da Allah svaku stvar gleda i pozorno prati, da smutljivci ne mogu pravovjernima nikakve štete nanijeti, naprotiv iznose se dokazi koji upućuju da će istina pobjedu izvojevati i da će se to bezuvjetno ostvariti.

U trećem dijelu se obrazlaže, kako se satana vječno diže protiv pravih Božjih robova, ali da im neće nikada moći nikakve štete nanijeti. Slijedeći dio dolazi sa radosnim nagoviještavanjem, da će ispravni i pravedni postignuti milost Božju i upućuje se na jednu zgodu iz života Hazreti Ibrahimova. Navodi se i nagovještava se, kako će njegov sin postati otac jednog velikog naroda. Poslanici, koji su Hazreti Ibrahimu donijeli ovu veselu vijest, govorili su mu o narodu Lutovu i obavijestili ga, da će narod Lutov radi svojih ogavnih grijeha, koje je činio biti uništen i zbrisan sa površine zemaljske. Radi toga peti dio poglavlja govori o kazni griješnika, a onda iza toga prelazi na Hazreti Šuajba, koji je bio potomak Hazreti Ibrahimov. Da bi se Arapima otvorile oči, govori se o narodu Semud, koji im je bio vrlo blizak. Oni su bušili i klesali stijene i tako sebi domove pravili. Ali oni su uspkos tomu svemu radi svojih grijeha propali. Ovo je Arape trebalo da upozori i da shvate, da i njih može snaći i stići, što je snašlo narod Semud.

Ovo časno poglavlje je objavljeno u Mekki i u tome postoji saglasnost. Samo se razumije da je ovo poglavlje malo ranije objavljeno, nego prethodno poglavlje, koje počinje sa »Elif, Lâm Ra«. Uz to, kad je ovo poglavlje bilo objavljeno, neprijateljstva protivnika Božjeg Poslanika protiv njega su bila izašla na vrhunac, te je poslanstvo Hazreti Muhammedovo moglo da se održi i ustraje samo uz pomoć i zaštitu Božju. Bez toga mu je prijetila opasnost da ga potpuno nestane. Radi toga ovo poglavlje ističe sve što je Božjeg Poslanika stiglo u zadnjim danima njegova boravka u Mekki kao i ono, što je u prvim danima svoga poslaničkog poziva u svom rodnom gradu pretrpio.

Džuz: 14

PREVOD:

DIO. 1 — ČUVANJE KUR'ANA.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Elif, Lam, Ra. Ovo su ajeti *(citati, dokazi)* Knjige i Kur'ana, koji *(svaku stvar)* jasno objašnjava. 2 Mnogo će puta poželjeti nevjernici, da su muslimani.[1]) 3 Ostavi ih, neka jedu i neka se zabavljaju, neka ih nada tješi. Oni će za kratko vrijeme saznati *(svoj konac i kraj)*. 4 Mi nismo uništili stanovnike nijed-

[1]) Ovdje se ne govori samo o kajanju u koje će nevjernici zapasti u životu poslije smrti, nego će jaki neprijatelji Islama pokazati kajanje i u zemaljskom životu. Moćni i jaki ljudi, koji su sebe smatrali sposobnim i jakim da se odupru i odhrvaju pojavi Islama, konačno, kad su vidjeli da ih je Islam pobijedio, pokajnički su govorili: »Kamo sreća da smo se prvom pozivu Božjeg Poslanika odazvali i da nismo neprijateljski ustajali i dizali se protiv Istine i Pravde«.

بسم الله الرحمن الرحيم

الر تلك آيات الكتاب وقرآن مبين ﴿١﴾ ربما يود الذين كفروا لو كانوا مسلمين ﴿٢﴾ ذرهم يأكلوا ويتمتعوا ويلههم الأمل فسوف يعلمون ﴿٣﴾ وما أهلكنا من قرية إلا ولها كتاب معلوم ﴿٤﴾ ما تسبق من أمة أجلها وما يستأخرون ﴿٥﴾ وقالوا يا أيها الذي نزل عليه الذكر إنك لمجنون ﴿٦﴾ لو ما تأتينا بالملائكة إن كنت من الصادقين ﴿٧﴾ ما ننزل الملائكة إلا بالحق وما كانوا إذا منظرين ﴿٨﴾ إنا نحن نزلنا الذكر وإنا له لحافظون ﴿٩﴾ ولقد أرسلنا من قبلك في شيع الأولين ﴿١٠﴾ وما يأتيهم من رسول إلا كانوا به يستهزئون ﴿١١﴾ كذلك نسلكه في قلوب

المجرمين ﴿١٢﴾ لا يؤمنون به وقد خلت سنة الأولين ﴿١٣﴾ ولو فتحنا عليهم بابا من السماء فظلوا فيه يعرجون ﴿١٤﴾ لقالوا إنما سكرت أبصارنا بل نحن قوم مسحورون ﴿١٥﴾ ولقد جعلنا في السماء بروجا وزيناها للناظرين ﴿١٦﴾ وحفظناها من كل شيطان رجيم ﴿١٧﴾ إلا من استرق السمع فأتبعه شهاب مبين ﴿١٨﴾ والأرض مددناها وألقينا فيها رواسي وأنبتنا فيها من كل شيء موزون ﴿١٩﴾ وجعلنا لكم فيها معايش ومن لستم له برازقين ﴿٢٠﴾ وإن من شيء إلا عندنا خزائنه وما ننزله إلا بقدر معلوم ﴿٢١﴾ وأرسلنا الرياح لواقح فأنزلنا من السماء ماء فأسقيناكموه وما أنتم له بخازنين ﴿٢٢﴾ وإنا لنحن نحيي ونميت ونحن

nog grada, dok mu nije došlo određeno i poznato vrijeme. 5 Ni jedan narod nije mogao ubrzati usuda svoga, a niti ga usporiti. 6 I oni rekoše: O taj, što mu je svaka stvar objašnjena i objavljen Kur'an koji opominje, zaista si ti luda! 7 Za što nam ne dovedeš anđele, ako si od onih što istinu govore. 8 Mi sa istinom anđele šaljemo. Tada se onima *(što žele da im se anđeli dovedu)*, neće više nikakva roka dati.[2]) 9 Zaista smo Mi objavili Kur'an i zaista ćemo ga Mi u svako doba čuvati.[3]) 10 Mi smo slali

---

[2]) Ovaj uzvišeni ajet u posve jasnom obliku ističe šta se misli sa dolaskom i dovođenjem anđela. Pogani su htjeli da im anđeli dođu. Ali meleki dolaze samo kada to zahtijeva Istina, Pravda i Mudrost Božja i kad se osjeti potreba, da se po istini i pravdi neprijatelji kazne. Kad se anđeli spuste na neprijatelje Istine, oni ih smjesta privedu kazni ne dajući im nimalo roka.

[3]) Ovaj uzvišeni ajet je jedno od najvećih kur'anskih nagovještavanja i najveća vijest radosnica. Ova radosna božanska poruka i obećanje se kroz trinaest i po vjekova neprestano utvrđuje i obistinjava. Uzvišeni Kur'an kako je objavljen i kako je od Božjeg Poslanika dostavljen

(poslanike) prije tebe, prošlim i starim narodima. 11 Kad god bi im došao jedan poslanik, oni bi ga ismijavali i ruglu izvrgavali. 12 Tako smo Mi to izrugivanje uvriježili u srca griješnika.[4]) 13 Oni nisu htjeli da ga vjeruju, a prošlo im je kao primjer i pouka, što je zadesilo prošle narode. 14 Kad bi im otvorili jedna vrata nebeska, oni bi se kroz njih gore uspeli, 15 sigurno bi rekli: povezane su bile oči naše, mi smo opsjenjeni i začarani ljudi.[5])

DIO. 2 — ALLAH JE GOSPODAR SVEGA.

16 Mi smo na nebu stvorili zvijezde i ukrasili smo ih za gledaoce, koji pouku crpe. 17 I sačuvali smo ih od svakog satane, što je proklet. 18 Samo onoga *(satanu)* što prisluškuje i riječi krade, njega slijedi svjetla i žarka zvijezda.[6]) 19 Mi smo polja i

---

sljedbenicima Islama, tako je bez i najmanje promjene ostao u cijelosti sačuvan. To je tako i toliko jasna i utvrđena istina da je i neprijatelji Islama priznaju. Sir William Muir, jedan od najprvih engleskih orijentalista, koji je poznat sa svog neprijateljskog kritičkog ocjenjivanja Islama kaže: »Nema ni jedne druge knjige, da je kroz dvanaest vijekova mogla da sačuva svu svoju snagu i nimalo nepromijenjenu veličinu svoga teksta i sadržaja«.

Prije nekoliko godina je u Engleskoj privukao pažnju doktor Mingan, koji je ustvrdio da se u Kur'anu nalazi iskrivljenih mjesta. Ovaj čovjek je našao nekoliko listova Kur'ana, koji su potjecali od nekog primjerka Kur'ana, koji je pisan za vremena Hazreti Osmanova ili možda još i ranije. Ove listove je uzeo sebi doktor Aques Levis, da ih prepiše. Prepisujući pažljivo ih je proučio i konačno je ustanovio da su u prepisivanju tri riječi pogrešno napisane, a na jednom mjestu je našao, da je riječ (Allah) suvišno napisana.

Ovo otkriće doktora Mingana je najpažljivije ispitano. Konačno je ustanovljeno, da nema u Kur'anu nikakve izmjene, nego samo obična greška prepisivača, koji je u prepisivanju napravio neznatnu grešku. Tako je odstranjena ljaga onih, koji su htjeli i nastojali da dokažu da u Kur'anu ima izvjesnih promjena i nejednakosti u tekstu, te je ovaj pokušaj doktora Mingana naišao na osudu i u svom zametku oboren i obesnažen.

[4]) Srca naklonjena izrugivanju, ne mogu svesrdno da se udube u istinu i da razmišljaju.

[5]) Ovaj uzvišeni ajet sa prethodnim ajetom pokazuje ludu odlučnost pogana. Radi toga oni nisu mogli i htjeli da vjeruju usprkos najjasnijih dokaza.

[6]) Ova tri ajeta govore o vračarima i astrolozima. I oni su se nalazili među neprijateljima Božjeg Poslanika. Oni su tvrdili da je svako vračanje i gatanje uzeto iz jednog nebeskog izvora. U istinu oni radi

ravnice na zemlji stvorili i po njoj smo bacili čvrsta brda. I dali smo, da svaka stvar na zemlji niče i razvija se *(mjereći tezuljama mudrosti)*. 20 Mi smo vama na zemlji dali i osigurali potrebe životne i onome, čiji niste vi hranitelji. 21 Nema nijedne stvari, a da se kod Nas ne nalaze riznice njezine *(nema ni jedne stvari s kojom se ljudi koriste, a da je Mi stvoriti ne možemo)*, Mi je spremamo samo u određenoj mjeri i količini. 22 Mi smo poslali vjetrove, koji oplođuju *(blagoslov donose)*[7]) i spustili smo s neba kišu, pa smo vas napojili. I nije u vašoj ruci, da je zaustavite. 23 I zaista Mi, samo Mi proživljujemo i usmrćujemo, i Mi smo, koji ostajemo.[8]) 24 Mi znamo one, koji su prije vas došli, a znamo i one, koji su iza vas ostali.[9]) 25 Zaista tvoj Gospodar će ih dignuti i proživiti *(na Sudnjem danu)*. On svakom stvari mudro upravlja i svaku stvar istinski poznaje.

DIO. 3 — NEOBUZDANOST SATANINA.

26 Mi smo čovjeka stvorili iz suhog kala, iz crnog kala, komu je bio dan oblik.[10]) 27 A džina smo stvorili još prije od žarke

---

toga, što se na njih sručilo prokletstvo Božje, nijesu bili u mogućnosti da išta saznaju i nauče. Sa ovim da prisluškuju i kradu riječi, te da ih slijedi svjetlo i žarka zvijezda, hoće da se istakne da neće nikad uspjeha postignuti i da će udarati na štetu i gubitak. Kur'an istine duhovnog života iznosi na način kako to odgovara zgodama, koje se odigravaju u krugu prirodnih zakona. Na primjer u 22 ajetu se govori o vjetrovima, koji oplođuju, a time se predočuje neviđeno širenje i rasprostiranje Islama.

Konačno je cilj ovoga da istakne i objasni, da će Božji Poslanik na koga se spustio blagoslov nebeskog upućenja, biti sačuvan od zla i napasti svakoga nevaljalca i zlotvora.

[7]) Ovi vjetrovi kišu i oblake nose ili duvajući prouzrokuju, da se biljke oplođuju. Ovi vjetrovi, što blagoslov i kišu nose, simbolično prikazuju konačnu i potpunu pobjedu i napredak Islama.

[8]) U uzvišenom tekstu stoji »Mi smo našljednici«. Našljednik ili varis je koji ostane iza umrlog na životu. Radi toga ovo izražavamo sa riječima »Mi smo koji ostajemo«.

[9]) »Koji su prije vas došli«, to su oni, koji su prije svakog istinu i pravednost spoznali i primili, a »koji su iza vas došli«, to su oni, koji su zakasnili da prime i prihvate istinu i pravdu.

[10]) Ovdje se pokazuje na početak i izvor života. U Kur'anu se na više mjesta govori o tome, kako je čovjek od blata i zemlje stvoren. Ovdje je upotrijebljena riječ »salsal« to jest suho blato, koje zveči, a u (55:14) upotrijebljena je riječ »fehhar«, to jest blato u vatri pečeno.

سُورَةُ الحِجْرِ

ٱلْوَارِثُونَ ﴿٢٣﴾ وَلَقَدْ عَلِمْنَا ٱلْمُسْتَقْدِمِينَ مِنكُمْ وَلَقَدْ عَلِمْنَا
ٱلْمُسْتَـْٔخِرِينَ ﴿٢٤﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَحْشُرُهُمْ إِنَّهُۥ حَكِيمٌ عَلِيمٌ ﴿٢٥﴾
وَلَقَدْ خَلَقْنَا ٱلْإِنسَـٰنَ مِن صَلْصَـٰلٍ مِّنْ حَمَإٍ مَّسْنُونٍ ﴿٢٦﴾
وَٱلْجَآنَّ خَلَقْنَـٰهُ مِن قَبْلُ مِن نَّارِ ٱلسَّمُومِ ﴿٢٧﴾ وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ
لِلْمَلَـٰٓئِكَةِ إِنِّى خَـٰلِقٌۢ بَشَرًا مِّن صَلْصَـٰلٍ مِّنْ حَمَإٍ مَّسْنُونٍ
﴿٢٨﴾ فَإِذَا سَوَّيْتُهُۥ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِن رُّوحِى فَقَعُوا۟ لَهُۥ سَـٰجِدِينَ
﴿٢٩﴾ فَسَجَدَ ٱلْمَلَـٰٓئِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ ﴿٣٠﴾ إِلَّآ إِبْلِيسَ أَبَىٰٓ
أَن يَكُونَ مَعَ ٱلسَّـٰجِدِينَ ﴿٣١﴾ قَالَ يَـٰٓإِبْلِيسُ مَا لَكَ أَلَّا تَكُونَ
مَعَ ٱلسَّـٰجِدِينَ ﴿٣٢﴾ قَالَ لَمْ أَكُن لِّأَسْجُدَ لِبَشَرٍ خَلَقْتَهُۥ مِن
صَلْصَـٰلٍ مِّنْ حَمَإٍ مَّسْنُونٍ ﴿٣٣﴾ قَالَ فَٱخْرُجْ مِنْهَا فَإِنَّكَ رَجِيمٌ
﴿٣٤﴾ وَإِنَّ عَلَيْكَ ٱللَّعْنَةَ إِلَىٰ يَوْمِ ٱلدِّينِ ﴿٣٥﴾ قَالَ رَبِّ فَأَنظِرْنِىٓ

vatre.[11]) 28 Gle, reče tvoj Gospodar anđelima: Ja sam stvorio čovjeka iz suhog kala, iz crnog kala, komu je bio dan oblik. 29 Kad sam izvršio stvaranje njegovo i udahnuo dušu u njega,[12]) oni su pred njim ničice pali. 30 Svi su se anđeli odjedamput poklonili. 31 Samo Iblis nije. On nije htio da bude sa onima, koji ničice padaju *(sedždu čine)*. 32 Reče *(Bog)*: »O Iblisu: Za što ti ne htjede da budeš sa onima, koji su *(Ademu)* sedždu činili? 33 Iblis reče: »Nije za mene, da ja padam ničice pred čovjekom, koga si Ti stvorio iz suhog kala, iz crnog kala, komu je bio dan oblik. 34 Reče *(Svemogući)*: Kad je tako, izlazi odavle. Ti si odbačen i proklet. 35 Neka je na te prokletstvo, sve do Sudnjeg dana. 36 Iblis reče: Moj Bože, daj mi roka do dana, kada će se oni dignuti i proživiti. 37 — 38 Reče *(Svemogući)*: Ti ćeš biti od onih, kojima se rok daje do određenog dana. 39 Iblis reče: Moj Bože! Za to što si me prokleo i odbacio

---

Nema sumnje da ovi izrazi predstavljaju utrobu zemaljske kruglje i doba kada se jara počela ohlađivati. Kasnije je nastalo suho blato ili »salsal«, onda crno blato ili »hama'«, a iza toga stanje, koje je bilo podesno da se život razvije. Još kasnije je postala zemlja i ovo nam pokazuje, da je život do jednog savršenog stupnja pokročio i došao.

[11]) Ovo objašnjenje da su džini stvoreni od vatre, utvrđuje ono objašnjenje što je prije navedeno. Prije nego se izgradila kora zemljina, ona se sastojala iz vatre. Na taj način džini su stvoreni u jednom obliku, kako bi mogli da žive, dok je još zemlja bila u užarenom stanju.

Ova tumačenja i objašnjenja po kojima je čovjek stvoren od zemlje, a džini od vatre, simbolično prikazuju stanje onih, koji se pokoravaju Božanskim zakonima i stanje onih, koji su Bogu nepokorni. Ovo nam pokazuje i kad se malo kasnije govori o nepokornosti sataninoj.

[12]) Duša, koju je Allah udahnuo čovjeku jest duša, koja govori i koja čovjeka postavlja iznad svih ostalih stvorenja.

iz milosti Svoje, daj, da im poroke na zemlji predstavljam lijepim i da ih sve zavedem sa pravoga puta. 40 Samo da između njih ostavim Tvoje čiste i plemenite robove. 41 *(Svemogući)* reče: Put, *(koji slijede Moji odabrani robovi)* je onaj pravi put, koga sam Ja pokazao. 42 Zaista ti nemaš nikakve vlasti nad Mojim robovima, osim onih zalutalih, koji tebe slijede. 43 Zaista je pakao, obećano mjesto, za sve njih. 44 U njemu su sedmera vrata. Kroz svaka vrata ulazi posebna grupa.[13])

إلى يوم يبعثون ﴿٣٦﴾ قال فإنك من المنظرين ﴿٣٧﴾ إلى يوم الوقت
المعلوم ﴿٣٨﴾ قال رب بما أغويتني لأزينن لهم في الأرض و
لأغوينهم أجمعين ﴿٣٩﴾ إلا عبادك منهم المخلصين ﴿٤٠﴾
قال هذا صراط علي مستقيم ﴿٤١﴾ إن عبادي ليس لك
عليهم سلطان إلا من اتبعك من الغاوين ﴿٤٢﴾ وإن جهنم
لموعدهم أجمعين ﴿٤٣﴾ لها سبعة أبواب لكل باب منهم جزء
مقسوم ﴿٤٤﴾ إن المتقين في جنات وعيون ﴿٤٥﴾ ادخلوها
بسلام آمنين ﴿٤٦﴾ ونزعنا ما في صدورهم من غل إخوانا على
سرر متقابلين ﴿٤٧﴾ لا يمسهم فيها نصب وما هم منها
بمخرجين ﴿٤٨﴾ نبئ عبادي أني أنا الغفور الرحيم ﴿٤٩﴾
وأن عذابي هو العذاب الأليم ﴿٥٠﴾ ونبئهم عن ضيف إبراهيم

DIO. 4 — IBRAHIM.

45 Zaista su oni, koji se čuvaju *(poroka i grijeha)* u vrtovima i na izvorima rajskim. 46 Uniđite u njih sa pouzdanjem i sigurnošću. 47 Mi ćemo odstraniti iz njihovih srdaca svaku pritajenu srdžbu i mržnju. Oni su braća, koja će sjediti na prijestoljima, jedni prema drugima. 48 Tamo ih neće stignuti teškoća i nevolja i oni neće odatle nikada biti protjerani.[14]) 49 Obavijesti

[13]) U Kur'anu je džehennem ili pakao spomenut sa sedam imena:
1. — Džehennem.
2. — Leza: to jest vatra koja plamenom gori (70:15).
3. — Hutama: to jest zlo koje prži i muči (104:4).
4. — Seîr: to jest vatra koja gori.
5. — Sekar: to jest usijana vatra.
6. — Džahim: to jest užasna i žestoka vatra.
7. — Havije: to jest bezdan.

Od ovih sedam vrata o kojima se govori u ovom uzvišenom ajetu, misli se na puteve, koji vode u pakao.

[14]) Ovo je raj muslimanstva. Tamo će vladati potpuni mir i potpuna sigurnost. Srca će biti čista od svih poroka i nevaljalština. Svi koji tamo budu, biće braća. Neće se jedan drugom žaliti i tužakati. Tamo neće biti umora, briga i nevolja. Iz ovog sretnog doma nikada neće izaći.

إذ دخلوا عليه فقالوا سلاما قال إنا منكم وجلون ﴿٥٢﴾
قالوا لا توجل إنا نبشرك بغلام عليم ﴿٥٣﴾ قال أبشرتموني
على أن مسني الكبر فبم تبشرون ﴿٥٤﴾ قالوا بشرناك بالحق
فلا تكن من القانطين ﴿٥٥﴾ قال ومن يقنط من رحمة ربه
إلا الضالون ﴿٥٦﴾ قال فما خطبكم أيها المرسلون ﴿٥٧﴾
قالوا إنا أرسلنا إلى قوم مجرمين ﴿٥٨﴾ إلا آل لوط إنا لمنجوهم
أجمعين ﴿٥٩﴾ إلا امرأته قدرنا إنها لمن الغابرين ﴿٦٠﴾ فلما
جاء آل لوط المرسلون ﴿٦١﴾ قال إنكم قوم منكرون
﴿٦٢﴾ قالوا بل جئناك بما كانوا فيه يمترون ﴿٦٣﴾ وأتيناك
بالحق وإنا لصادقون ﴿٦٤﴾ فأسر بأهلك بقطع من الليل واتبع
أدبارهم ولا يلتفت منكم أحد وامضوا حيث تؤمرون ﴿٦٥﴾

وقضينا إليه ذلك الأمر أن دابر هؤلاء مقطوع مصبحين
﴿٦٦﴾ وجاء أهل المدينة يستبشرون ﴿٦٧﴾ قال إن هؤلاء
ضيفي فلا تفضحون ﴿٦٨﴾ واتقوا الله ولا تخزون ﴿٦٩﴾ قالوا أولم
ننهك عن العالمين ﴿٧٠﴾ قال هؤلاء بناتي إن كنتم فاعلين
﴿٧١﴾ لعمرك إنهم لفي سكرتهم يعمهون ﴿٧٢﴾ فأخذتهم
الصيحة مشرقين ﴿٧٣﴾ فجعلنا عاليها سافلها وأمطرنا عليهم
حجارة من سجيل ﴿٧٤﴾ إن في ذلك لآيات للمتوسمين ﴿٧٥﴾
وإنها لبسبيل مقيم ﴿٧٦﴾ إن في ذلك لآية للمؤمنين ﴿٧٧﴾
وإن كان أصحاب الأيكة لظالمين ﴿٧٨﴾ فانتقمنا منهم
وإنهما لبإمام مبين ﴿٧٩﴾ ولقد كذب أصحاب الحجر
المرسلين ﴿٨٠﴾ وآتيناهم آياتنا فكانوا عنها معرضين ﴿٨١﴾

robove Moje: Ja opraštam i Ja sam milostiv. 50 Moja je kazna teška i užasna kazna. 51 Pričaj im o gostima Ibrahimovim. 52 Gle, dođoše mu, pa rekoše: Spas! *(Ibrahim)* odgovori: Mi se vas bojimo! 53 Rekoše: Ne boj se! Mi ti donosimo radosnu vijest o sinu, koji će biti učen i istinu spoznati. 54 Ibrahim reče: Zar ćete me obradovati *(sa sinom)*, kada me je starost pritisnula. S kakvim to čudom hoćete da me obradujete?! 55 Oni rekoše: Mi ti donosimo istinsku radosnu vijest i ne budi od onih, koji nadu gube. 56 Ibrahim reče: Ko može drugi, da nadu gubi u milost Božju, osim onih, koji su zalutali i zabludili. 57 Reče *(Ibrahim poslanicima)*: Kakva vam je još dužnost, o poslanici! 58 Rekoše Mi smo poslani jednom narodu griješnom. 59 Samo su izuzeti pristaše i porodica Lutova. Mi ćemo njih sve spasiti, 60 osim žene njegove. Mi smo odredili da ona bude među onima, koji su ostali.

DIO. 5 — LUT I ŠUAJB.

61 Pošto su došli izaslanici pristašama Lutovim, 62 reče Lut: »Zaista ste vi ljudi nepoznati!« 63 Oni rekoše: »Ne, mi smo došli za ono, o čemu su oni sumnjali. 64 Donijeli smo ti istinu. Zaista smo mi od istinitih. 65 Odvedi porodicu tvoju u neko doba noći, pa slijedi iza njih. Neka se niko od vas *(iza sebe)* ne okreće i idite kuda vam se naređuje. 66 I Mi smo njemu objavili tu stvar: Da će ovi, što su ostali *(od naroda Lutova)*, biti sa zemljom sravnjeni u samu zoru. 67 Došli su stanovnici grada veseli i razdragani. 68 Reče im Lut: Ovo su moji gosti. Nemojte me sramotiti. 69 Bojte se Boga i nemojte me postiđivati. 70 Rekoše: Jesmo li mi tebi zabranjivali da goste primaš?[15]) 71 Lut reče: Evo vam moje kćeri![16]) Uzmite ih ako hoćete. 72 *(O Muhammede!)* Tako mi života tvoga, zaista su oni u zabludi i lutaju. 73 Stigao ih je jedan strašan glas, kad im se sunce rađalo. 74 Isprevrtali smo grad i bacali smo na njih kamenje od okamenjene zemlje. 75 Zaista će u tome naći pouke ljudi, koji razmišljaju i promatraju. 76 Ti su gradovi *(i sada)* na prolaznim putevima. 77 Zaista će tu naći pouke vjernici. 78 I zaista su bili griješnici oni, što su u šumskom kraju boravili.[17]) 79 Mi smo ih kaznili i osvetili djela njihova. Ovi oboji se i sada nalaze na putevima, koji su prolazni i poznati.[18])

DIO. 6 — STANOVNICI HIDŽRA.

80 Odbijali su i u laž ugonili stanovnici Hidžra[19]) poslanike. 81 Mi smo im dali dokaze Naše, ali su se oni od njih okrenuli.

---

15) Hazreti Lut je bio stranac među stanovnicima Sodome, a strancima je bilo zabranjeno, da primaju goste.

16) Hazreti Lut je, bojeći se stranaca, mješćanima u zalog davao svoje kćeri.

17) Hazreti Šuajbov narod je bio taj, koji je u šumskom predjelu boravio (Keššaf, Razi, Džamiulbejan). Postoji nesuglasica u tome da li su to bili stanovnici Med'jena ili nisu.

18) Ovi oboji jesu gradovi Medjen i Ejke, gdje je boravio Lutov i Šuajbov narod. Put o kome se ovdje govori jest karavanski i trgovački put, kojim se iz Hidžaza išlo u Siriju.

19) Hidžr je jedan kraj na sjeveru Medine. Tu je stanovao narod Semud. Njihov poslanik je bio »Salih«.

سورة الحجر ١٥ ٣٥٠

وكانوا ينحتون من الجبال بيوتا آمنين ﴿٨٢﴾ فأخذتهم الصيحة
مصبحين ﴿٨٣﴾ فما أغنى عنهم ما كانوا يكسبون ﴿٨٤﴾ وما
خلقنا السموات والأرض وما بينهما إلا بالحق وإن الساعة
لآتية فاصفح الصفح الجميل ﴿٨٥﴾ إن ربك هو الخلاق
العليم ﴿٨٦﴾ ولقد آتيناك سبعا من المثاني والقرآن العظيم
﴿٨٧﴾ لا تمدن عينيك إلى ما متعنا به أزواجا منهم ولا
تحزن عليهم واخفض جناحك للمؤمنين ﴿٨٨﴾ وقل إني
أنا النذير المبين ﴿٨٩﴾ كما أنزلنا على المقتسمين ﴿٩٠﴾
الذين جعلوا القرآن عضين ﴿٩١﴾ فوربك لنسألنهم
أجمعين ﴿٩٢﴾ عما كانوا يعملون ﴿٩٣﴾ فاصدع بما تؤمر
وأعرض عن المشركين ﴿٩٤﴾ إنا كفيناك المستهزئين ﴿٩٥﴾

82 Oni su klesali u brdima kuće i živili u sigurnosti i miru. 83 Pa je i njih zorom snašla strašna tutnjava. 84 I nije ih spasilo, što su bili stekli i zaradili. 85 Mi smo stvorili nebesa i zemlju i sve što je među njima, samo po pravdi. Svakako će doći *(očekivani)* čas[20]). Pa postupaj s njima blago i usrdno.[21]) 86 Zaista tvoj Bog sve stvara i svaku stvar savršeno poznaje. 87 Mi smo

[20]) Ovo je čas kada će biti pobijeđeni neprijatelji Božjeg Poslanika i potpuno iščeznuti.

[21]) Ovaj uzvišeni ajet ističe pravila po kojima će postupati Božji Poslanik, ne samo sa svojim neprijateljima u Mekki, sa kojima je boravio, nego i kasnije sa svima ostalim neprijateljima kod kojih će uspjeti i koje će sve od reda pobijediti. Iza osvojenja Mekke pali su u ruke Božjem Poslaniku svi oni krvoločni silnici, koji su na najsvirepiji način zlostavljali Božjeg Poslanika i nepravedno prolijevali nevinu krv muslimana. I ako mu se pružila prilika da se svima osveti i da ih dolično kazni, on im je velikodušno oprostio.

U ovom ajetu se ukazuje i na selenje Božjeg Poslanika. Da bi došao čas kad će silnici biti pobijeđeni, trebalo je da se Božji Poslanik udalji iz Mekke, pa da neprijatelji njegovi osjete kaznu.

tebi dali sedam *(ajeta),* koji se vječno ponavljaju i Kur'an veliki.[22]) 88 Ne bacaj očiju tvojih na ono, što smo Mi nekim nevjernicima dali, čime se oni zabavljaju, i ne žalosti se zbog njih. Spusti krila tvoja prema vjernicima *(budi ponizan).* 89 Reci: Ja samo opominjem i posve jasno riječi objašnjavam. 90 — 91 *(Boj se kazne),* kao što smo je spustili na one, što su se porazdijelili i Kur'an na razne dijelove rastavili.[23]) 92 — 93 Tako mi tvoga Gospodara, Mi ćemo njih sve pitati o onome, što su oni radili. 94 Javno kazuj i pripovijedaj što ti je naređeno, napusti nevjernike! 95 Mi ćemo te zaštiti od izrugivača. 96 Koji postavljaju uz Allaha druge bogove. Oni će znati *(jer ćemo im Mi glave doći).* 97 Mi znamo, da ti se u grudima stijesni zbog riječi njihovih. 98 Slavi Gospodara tvoga i zahvaljuj Mu. Budi od onih, koji sedždu čine *(ničice padaju pred veličanstvom Njegovim).* 99 Obožavaj Gospodara tvoga sve, dok ti smrt stigne.[24])

POGLAVLJE: 16

POGLAVLJE: NAHL

OBJAVLJENO U MEKKI, 16 DIJELOVA, 128 AJETA.

SADRŽAJ:

Naziv je ovog poglavlja »Nahl«, to jest »pčela«. U poglavlju se prirodni nagon, po kome se pčela kreće, naziva riječju »vahjun« — nadahnuće, objava. Po ovom svom nagonu ili od Boga danom nadahnuću pčela iz raznovrsnog cvijeća sakuplja med,

---

22) Sedam ajeta, koji se vječno ponavljaju, jest poglavlje »Fatiha« (Buharija).

23) Mekkanski pogani, kad su vidjeli, da usprkos njihovog otpora Islam napreduje, zaključe da povedu protiv Hazreti Muhammeda i Kur'ana borbu među posjetiocima Mekke, koji su u velikom broju dolazili za vrijeme hodočašća. Odrede dvanaestoricu svojih najodličnijih ljudi i najboljih govornika, koji se porazdijele i stanu na razna mjesta govoreći prolaznicima da ne slušaju Muhammeda i da mu ne vjeruju. Pri tom su govorili da je Kur'an obična pjesma, vračanje, bajke onih, koji su ranije bili i napokon da je laž. Svi su ovi zakleti neprijatelji na Bedru zaglavili.

24) Ovdje je za riječ smrt upotrebljen izraz »jekin« što znači sigurno saznanje.

Smrt je jedina stvar za koju je svako siguran da će ga snaći. Sa ovim ajetom se hoće da kaže, da čitav život treba provesti u obožavanju i klanjanju Svemogućem Bogu.

uzima i siše najkorisnije sastojine iz cvijeća i pripravlja ih na takav način, da posluže ljudima kao lijek. I Kur'an mudri je sakupio sve najkorisnije stvari koje su svima poslanicima bile objavljene i iznio srž i suštinu Božanske Objave, te je poslan ljudima da ih liječi od svih duševnih bolesti.

Sadržaj je ovog poglavlja kao i prethodnih šest poglavlja. Samo u prethodnih šest poglavlja dokazuje se i utvrđuje istinitost Božje Objave sa iznošenjem historije i života raznih naroda, dok se u poglavlju »Nahl« upozoruje na tragove, koji se vide u materijalnom svijetu i sa ovima se utvrđuje jedinstvo Svemogućeg Boga.

U prvom dijelu ovog poglavlja se opominju i upozoravaju neprijatelji Istine i Pravednosti, obavještava se, da će stignuti odsudni čas, u kome će biti pobijeđeni i poraženi. Iza toga se ističu blagodati koje čovjeku obezbjeđuju materijalno blagostanje i objašnjava se, da ljudi ne smiju zanemariti svoje duhovno obrazovanje i usavršavanje. Konačno prvi dio na taj način upućuje, da upućivanje na pravi put pripada samo Allahu.

U drugom dijelu se čovjek upućuje na sve što je u prirodi stvoreno, na blagodati koje se nalaze i postoje. Ovo se još malo proširuje i kaže se da je čovjek iznad svih stvorenja i da su sva stvorenja podvrgnuta čovjeku. Apeluje se na velikodušje čovječije, na čast i ponos čovječji i opominje se, da pred kojekakvim stvarima ne sagiba šiju. Utvrđuje se, da je čovjek stvoren da svim stvarima vlada i upravlja.

Slijedeća dva dijela ovog poglavlja bave se o posljedicama, koje će stignuti sve one, koji ne vjeruju i poriču. U petom dijelu se govori o ispraznim tvrdnjama pogana i o tome, da će Poslanik svaku stvar posve jasno objasniti i protumačiti. Šesti dio kazuje, kakve će posljedice stignuti i na kakve će smetnje udariti oni, koji ustaju protiv Istine i nastoje da je unište.

Sedmi dio ovog poglavlja ističe, kako je u prirodi ljudskoj da se budi i diže protiv poganstva, a u osmom dijelu se govori kako je čovječanstvo bilo potrebno Božjoj Objavi, koja je u Kur'anu sadržana. U devetom dijelu se primjerima dokazuje i objašnjava potreba Božje Objave ljudima. Deseti dio govori, kako svi ljudi neće moći da prime Božju Objavu, nego će to postignuti samo oni najbolji.

U jedanaestom dijelu se ponovno pokazuje na vidljive i materijalne blagodati, koje je Svemogući Bog ljudima podario. Dvanaesti dio kazuje, kako će poslanici svjedočiti svojim narodima. Trinaesti dio izlaže kako Objava Božja samo dobro naređuje i kako prirodni nagon čovjekov ovo ne može odbiti i odbaciti.

Kasnije se utvrđuje, kako Kur'an nije ljudsko djelo i posve jasno navodi, da je on poslan da zamijeni ranije svete knjige. Iza toga se govori o Mekkelijama, koji su pokazali prkos i nisu htjeli da prime Božje Objave. Njihovo se stanje ispoređuje sa stanovnicima jednog grada koji su živili u blagostanju, pa su zapali u strah i gladovanje zbog nasilja i nezahvalnosti svoje. Nadalje se ističe pošto se slomi snaga i moć neprijatelja, kako će muslimani postupati sa nemuslimanima i kako će s njima borbu voditi. Konačno se daju pouke kako će sa neprijateljima postupati kad budu u stanju da ih kazne.

Poglavlje »Nahl« je objavljeno u Mekki i to u zadnjim danima boravka Božjeg Poslanika u Mekki. Pošto se u 41 i 110 ajetu govori o muhadžirima, a u 105 ajetu o stvarima, koje su zabranjene jesti, neki misle da su ovi ajeti objavljeni u Medini. Ali muslimani su počeli seliti još u petoj godini Hazreti Muhammedova poslanstva i to je selenje trajalo sve do selenja Božjeg Poslanika u Medinu. Dalje se u poglavlju govori o stvarima, koje su zabranjene jesti, a koje su u vezi sa poganstvom. Ako ovo sve uzmemo u obzir i razmotrimo, onda nema nikakve sumnje da je ovo poglavlje u Mekki objavljeno.

PREVOD:

DIO. 1 — PRIRODA POTVRĐUJE OBJAVU BOŽJU.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Božja odredba će doći. Ne tražite, da ona brzo stigne.[1]) Slavljeno je, čisto i uzvišeno Biće Njegovo. On je čist od drugova, koje Mu pripisuju. 2 Šalje anđele sa Objavom[2]) i nadahnućem, po odredbi Svojoj, kome hoće od robova Svojih, da opominju *(ljude),* da osim Mene drugog Boga nema. Bojte se Mene! *(Pazite na dužnosti svoje prema Meni).* 3 Bog je stvorio nebesa i zemlju, po utvrđenom zakonu. Čist je i uzvišen od drugova, koje Mu pripisuju. 4 Stvorio je čovjeka iz tekućine *(jedne kapi vode)* i gle, kako se odmah pretvorio u otvorenog neprijatelja i protivnika *(i zaboravio blagodati Božje).*[3]) 5 I životinje

لكم فيها دفء ومنافع ومنها تأكلون ﴿٦﴾ ولكم فيها جمال
حين تريحون وحين تسرحون ﴿٧﴾ وتحمل أثقالكم إلى
بلد لم تكونوا بالغيه إلا بشق الأنفس إن ربكم لرؤف
رحيم ﴿٨﴾ والخيل والبغال والحمير لتركبوها وزينة
ويخلق ما لا تعلمون ﴿٩﴾ وعلى الله قصد السبيل ومنها جائر
ولو شاء لهديكم أجمعين ﴿١٠﴾ هو الذي أنزل من السماء
ماء لكم منه شراب ومنه شجر فيه تسيمون ﴿١١﴾ ينبت لكم
به الزرع والزيتون والنخيل والأعناب ومن كل الثمرات
إن في ذلك لآية لقوم يتفكرون ﴿١٢﴾ وسخر لكم الليل
والنهار والشمس والقمر والنجوم مسخرات بأمره إن في
ذلك لآيات لقوم يعقلون ﴿١٣﴾ وما ذرأ لكم في الأرض

---

1) Od Božje odredbe se misli kazna, koja će stići pogane ili idolopoklonike. Da će ta kazna doći, u uzvišenom tekstu se to sa velikom jačinom i snagom ističe i kaže se doslovno »Božja odredba je došla«. Stvar koja će se sigurno u budućnosti dogoditi, običaj je da se to u arapskom jeziku izražava sa glagolom u prošlom vremenu. Uza sve to se kaže da »pogani ne požuruju dolazak kazne«, jer Svemogući Allah, koji ljudima dariva mnogobrojne zemaljske darove, hoće da se oni koriste i duhovnim darovima. Iz ovoga nužno proizlazi da Božja milost sve nadvladava. Ovo ističu i slijedeća ajeta, koja iza ovog slijede.

2) U uzvišenom tekstu je upotrijebljen izraz »ruh« što znači nadahnuće ili Objava Božanska u prenesenom smislu, ili »duša«. Uzrok što je upotrijebljen izraz »ruh« jest što srca spasava, koja su zamrla u zabludi i nevjerstvu i oživljuje ih, te ih upućuje na pravi put.

3) U uzvišenom ajetu se kaže »stvorio je čovjeka od tekućine«. Ovdje riječ »nutfetun« prevađamo »tekućina«, a u osnovi svojoj ta riječ znači č i s t a v o d a. U »Tađularusu« se tumači sa »El'maus-safi« ili

مختلفا ألوانه إن في ذلك لآية لقوم يذكرون (١٣)
وهو الذي سخر البحر لتأكلوا منه لحما طريا وتستخرجوا
منه حلية تلبسونها وترى الفلك مواخر فيه ولتبتغوا من فضله
ولعلكم تشكرون (١٤) وألقى في الأرض رواسي أن
تميد بكم وأنهارا وسبلا لعلكم تهتدون (١٥) وعلامات
وبالنجم هم يهتدون (١٦) أفمن يخلق كمن لا يخلق أفلا تذكرون
(١٧) وإن تعدوا نعمة الله لا تحصوها إن الله لغفور رحيم
(١٨) والله يعلم ما تسرون وما تعلنون (١٩) والذين يدعون
من دون الله لا يخلقون شيئا وهم يخلقون (٢٠) أموات غير
أحياء وما يشعرون أيان يبعثون (٢١) إلهكم إله واحد
فالذين لا يؤمنون بالآخرة قلوبهم منكرة وهم

je On stvorio. Vi od njih pravite odijela što vas zagrijavaju, imate mnogih koristi od njih, a sa njihovim mesom se i hranite. 6 Za vas je u njima ljepota i radost, kad ih večerom vraćate na odmor i kad ih jutrom gonite na pašu. 7 One vam nose tovare do mjesta, a vi bi do tih mjesta stigli samo sa teškoćom i velikom mukom. Zaista je Gospodar vaš do krajne granice blag i milostiv. 8 Stvorio je konje, mazge i magarce, da ih jašete i da vam za ukras služe. On još stvara, što vi i ne znate. 9 Božje je, da pokaže pravi put. Neki s pravog puta skreću i zalaze. Da je htio, sve bi vas uputio na pravi put.[4])

DIO. 2 — PRIRODA I VJEROVANJE JEDINSTVA.

10 On je, koji spušta iz neba kišu. Vi tu vodu pijete. Sa tom vodom raste drveće i trava i sa njom vi napajate *(vašu stoku)*. 11 Sa tom vodom vam rastu i uspijevaju usjevi, masline, hurme, grožđe i sve ostale voćke. U tome će naći pouke ljudi, koji razmišljaju. 12 Podvrgao je vlasti vašoj dan i noć, sunce i mjesec. I zvijezde su podvrgnute po odredbi Njegovoj. Zaista će u tome naći pouke ljudi, koji misle i pameti imaju. 13 I podložio je vama

čista voda. »Nutfe« se može kazati i za veliku i za malu količinu vode. »Nutfe« ili voda iz koje je čovjek stvoren jest mala i sićušna životna stanica. To je spermatozoid.

[4]) Radi ovoga je Islam najprije primljen u Mekki, zatim u čitavoj Arabiji, a onda i po ostalim krajevima i zemljama. Ovaj uzvišeni ajet ističe i kazuje kako god Svemogući Allah ljudima dariva mnogobrojne zemaljske darove i blagodati, tako isto dariva im moralne i duhovne darove i te potrebe ljudske nikada neće zapustiti i zanemariti.

na zemlji stvari, koje su stvorene u raznim oblicima i bojama. Zaista će u tome naći pouke, koji pouku i uputu primaju. 14 A On je podvrgao vlasti vašoj i more, da bi iz njega jeli svježe meso i vadili iz njega nakit da ukrašavate odijelo vaše. Vidiš lađu plovi i prosijeca *(vodu)* po njemu. *(Podložio je more vama),* da tražite blagodati i darove Božje *(putujući i trgujući po moru),* i da Mu zahvaljujete. 15 Bacio je po zemlji nepomična brda da vas ne potresa i ne uznemiruje, rijeke i staze, da bi se uputili,[5]) 16 i razne putokaze. I po zvijezdama se oni upravljaju i upućuju 17 Pa je li onaj, koji stvara, kao i onaj, koji ne stvara. Zar se vi još niste opametili. 18 Ako vi hoćete da izbrojite blagodati Božje, vi ih izbrojiti ne možete. Zaista, Bog oprašta i milostiv je. 19 Bog zna, što vi skrivate i što otvoreno činite. 20 Koji obožavaju druge mjesto Boga, *(sami znaju)* da ovi drugi ne mogu ništa stvoriti, a oni su stvoreni. 21 Oni su mrtvi, živi nisu. Oni ne znaju, kada će se proživiti obožavatelji njihovi.

مستكبرون ﴿٢٢﴾ لا جرم أن الله يعلم ما يسرون وما يعلنون
إنه لا يحب المستكبرين ﴿٢٣﴾ وإذا قيل لهم ماذا أنزل ربكم
قالوا أساطير الأولين ﴿٢٤﴾ ليحملوا أوزارهم كاملة يوم
القيامة ومن أوزار الذين يضلونهم بغير علم ألا ساء ما
يزرون ﴿٢٥﴾ قد مكر الذين من قبلهم فأتى الله بنيانهم
من القواعد فخر عليهم السقف من فوقهم وأتاهم العذاب
من حيث لا يشعرون ﴿٢٦﴾ ثم يوم القيامة يخزيهم ويقول
أين شركاءي الذين كنتم تشاقون فيهم قال الذين أوتوا
العلم إن الخزي اليوم والسوء على الكافرين ﴿٢٧﴾ الذين
تتوفاهم الملائكة ظالمي أنفسهم فألقوا السلم ما كنا
نعمل من سوء بلى إن الله عليم بما كنتم تعملون ﴿٢٨﴾

---

[5]) Pitanje kako i kada su nastala brda pripada jednoj posebnoj nauci, koja se zove geologija. Iz ovog kur'anskog navoda se razumije, prije nego se čovjek smjestio na zemlji, da je bio jedan period ili vrijeme u kome su se odigrali veliki i strašni potresi i promjene, koje su prethodile izgrađivanju brda i uopće zemaljske kore. Poslije ovih velikih potresa i promjena kad su se brda pojavila i izrasla, potresi su se srazmjerno umanjili. Radi toga se zemlja, na kojoj današnji čovjek živi, nalazi u jednom prividno ustaljenom stanju i zbog toga je moguć život na zemlji. U uzvišenom ajetu se kaže »da vas zemlja ne potresa i ne uznemiruje«. S time se misli na ovu mogućnost stanovanja na zemlji.

DIO. 3 — O ONIMA ŠTO PORIČU JEDINSTVO BOŽJE I ISTINITOST OBJAVE.

22 Vaš je Bog jedan i jedini Bog. *(Za to),* koji ne vjeruju Sudnjeg dana, srca njihova poriču *(jedinstvo Božje).* Oni se ohole. 23 Nema nikakve sumnje, zaista Bog zna, što oni skrivaju i što javno čine. Bog ne voli ohole i nadute. 24 Kada im se rekne: Što vam je poslao Gospodar vaš? Oni odgovaraju: »Bajke i priče onih, koji su prošli«. 25 Neka radi toga nose *(griješne)* tovare svoje potpuno, sve do Sudnjeg dana i tovare onih, što su ih u zabludu zaveli, ne znajući kako je ružan tovar, koji su oni sebi natovarili!

DIO. 4 — POSLJEDICE NEVALJALACA.

26 Postavljali su *(razne i mnoge)* varke i planove i oni, koji su prije njih bili. Allah je iz temelja porušio zgrade njihove *(koje su bili postavili)* i porušili su se krovovi iznad njih. Stigla ih je kazna, odakle se nisu ni nadali.[6]) 27 Zatim će ih na Sudnjem danu Allah osramotiti i poniziti i reći će: »Gdje su oni Moji drugovi, koje ste Mi postavljali i zbog kojih ste bili neprijatelji pravovjernima?« Reći će oni, što im je znanje i nauka dana: »Zaista, danas stiže nevjernike kazna i poniženje.[7]) 28 Kojima budu anđeli dušu uzimali, a oni su *(zbog nevjerstva),* sami sebi nasilje počinili, pa oni će se pokoriti i reći će *(iz straha):* »Mi nismo ništa zlo i hrđavo radili«. *(Reći će im se):* Da, radili ste. Zaista Bog najbolje zna, šta ste vi radili. 29 Pa kad je tako uniđite na vrata paklenska, tamo ćete vječno boraviti. Kako je ružno boravište oholih ljudi! 30 Reći će se onima, koji su se čuvali *(nevaljalština):* »Šta vam je poslao Gospodar vaš?« Oni će odgovoriti: »Poslao nam je dobro«. One, koji su dobro činili na ovom svijetu, čeka dobro. A boravište vječnosti je bolje.

---

[6]) Ovaj uzvišeni ajet predskazuje šta će pogani i protivnici poduzimati. Protivnici su postavljali razne planove i na njima su zasnivali svoje podhvate. Ali svi ti planovi i svi ti podhvati su bili u jedan mah uništeni.

[7]) Dva puta se izlaže kažna poniženja, koja će nevjernike stići na Sudnjem danu. To znači da će i ona sramota i kazna, koja će ih stići na ovom svijetu, biti neke vrsti paklenske kazne.

Najljepše je boravište onih, koji su se čuvali nevaljalština. 31 Oni će unići u vječne vrtove rajske. Ispod njih rijeke teku. U njima će imati sve, što budu htjeli i željeli. Tako Bog nagrađuje one, koji se čuvaju nevaljalština. 32 To su oni, čije će duše anđeli u najljepšem stanju uzeti i govoriće im: »Spas je vama! Uniđite u raj za ono, što ste radili!« 33 Očekuju li *(nevjernici)* samo da im anđeli dođu *(dušu uzeti)*, ili da dođe odluka i odredba Gospodara tvoga.[8]) Ovako su radili i oni, koji su prije njih bili. Bog im nije nasilja učinio, nego su oni sami sebi nasilje učinili. 34 Zadesila su ih hrđava djela, što su ih počinili, i opkolilo ih je ono, što su ruglu izvrgavali.

فادخلوا أبواب جهنم خالدين فيها فلبئس مثوى المتكبرين
﴿٢٩﴾ وقيل للذين اتقوا ماذا أنزل ربكم قالوا خيرا للذين
أحسنوا في هذه الدنيا حسنة ولدار الآخرة خير ولنعم
دار المتقين ﴿٣٠﴾ جنات عدن يدخلونها تجري من تحتها
الأنهار لهم فيها ما يشاؤن كذلك يجزي الله المتقين
﴿٣١﴾ الذين تتوفيهم الملئكة طيبين يقولون سلام
عليكم ادخلوا الجنة بما كنتم تعملون ﴿٣٢﴾ هل ينظرون
إلا أن تأتيهم الملئكة أو يأتي أمر ربك كذلك فعل
الذين من قبلهم وما ظلمهم الله ولكن كانوا أنفسهم يظلمون
﴿٣٣﴾ فأصابهم سيئات ما عملوا وحاق بهم ما كانوا به
يستهزؤن ﴿٣٤﴾ وقال الذين أشركوا لو شاء الله ما عبدنا

DIO. 5 — PEJGAMBEROVA DUŽNOST.

35 Govore, koji Bogu druga daju i pripisuju: »Da je htio Bog, ne bismo ni mi, a ni očevi naši obožavali i klanjali se drugom, osim Njega, bez Njegove odredbe ne bismo ništa učinili zabranjenim. Tako su *(govorili)* radili i oni, koji su prije njih bili.[9]) Pa zar su dužni poslanici nešto drugo, osim da jasnu Objavu predaju? 36 Mi smo svakom narodu poslali po jednog

---

[8]) Šta se misli od dolaska anđela, te odluke i odredbe Božje, to se objašnjava u slijedećim ajetima. To je da će stignuti kazna nevaljalce i da će kasnije biti razbijeni i uništeni.

[9]) Odgovara se na krivu predpostavku i lažno mišljenje pogana, koje je ranije navedeno. Ističe se, da Allah ne prisiljava ljude da se drže ovog ili onog puta i pravca, ali šaljući poslanike, oni pokazuju pravi put i tako izvršavaju svoju poslaničku dužnost objavljivanja i saopćavanja Božje Istine i Objave.

356 سورة النحل ٢٥٦

مِن دُونِهِ مِن شَيْءٍ نَحْنُ وَلَا آبَاؤُنَا وَلَا حَرَّمْنَا مِن دُونِهِ مِن
شَيْءٍ كَذَٰلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَهَلْ عَلَى الرُّسُلِ
إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿٣٥﴾ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا
أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ فَمِنْهُم مَنْ هَدَى اللَّهُ وَ
مِنْهُم مَنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا
كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٦﴾ إِن تَحْرِصْ عَلَىٰ
هُدَاهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَن يُضِلُّ وَمَا لَهُم مِن نَاصِرِينَ
﴿٣٧﴾ وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَا يَبْعَثُ اللَّهُ مَن يَمُوتُ
بَلَىٰ وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٨﴾ لِيُبَيِّنَ
لَهُمُ الَّذِي يَخْتَلِفُونَ فِيهِ وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّهُمْ
كَانُوا كَاذِبِينَ ﴿٣٩﴾ إِنَّمَا قَوْلُنَا لِشَيْءٍ إِذَا أَرَدْنَاهُ أَن

poslanika. *(Oni su govorili):* »Obožavajte Boga, a klonite se satane!« U svakom narodu ih je bilo, koje je Bog uputio na pravi put, a bilo ih je, koji su zapali u zabludu. Putujte po zemlji, pa pogledajte *(i pouku uzmite)*, kako su svršili oni, koji su *(poslanike)* u laž nagonili. 37 Ako ti čezneš, da se oni na pravom putu nađu, zaista Bog neće uputiti na pravi put onoga, koga hoće da ostavi u zabludi. Oni neće imati nikakvih pomoćnika. 38 I zaklinju se *(pogani)* snažno i odlučno Bogom: »Ne proživljuje Bog onoga koji umre!« *(Ne, Bog će njih proživiti)*. Ovo je Njegovo istinsko obećanje, ali mnogi ljudi to ne znaju. 39 *(Bog će ih proživiti)*, da jasno i otvoreno vide u čemu se nisu slagali i da znaju nevjernici, da su lagali. 40 Kad budemo htjeli neku stvar, onda za nju samo kažemo: »Budi!« i ona bude.

DIO. 6 — OBJAVLJIVANJE POSLANIKA.

41 Oni, koji su iselili na Božjem putu, nakon što im je nasilje učinjeno, zaista ćemo ih Mi na ovom svijetu lijepo smjestiti. Ali, ako znaju, nagrada vječnog svijeta je mnogo veća.[10]) 42 To

[10]) Ovo su radosna predskazivanja za muslimane, koji su iselili sa svoje rodne grude zbog nasilja pogana. Njima se ne obećaje nagrada samo u vječnom životu. I na zemlji im se obećavaju lijepa mjesta i krajevi. Sva su se ova radosna predskazivanja ispunila i obistinila i muslimani su uspjeli da razbiju onaj veliki otpor Arapa i da se na njima ispuni Božje obećanje.

Halifa Hazreti Omer je za vrijeme svoga vladanja dao jednom Muhadžiru jedan dar i pri tom je rekao: »Evo, to je ono što ti je Allah

نقول له كن فيكون ﴿٤٠﴾ والذين هاجروا في الله من
بعد ما ظلموا لنبوئنهم في الدنيا حسنة ولأجر الآخرة
أكبر لو كانوا يعلمون ﴿٤١﴾ الذين صبروا وعلى ربهم
يتوكلون ﴿٤٢﴾ وما أرسلنا من قبلك إلا رجالا نوحي إليهم
فاسألوا أهل الذكر إن كنتم لا تعلمون ﴿٤٣﴾ بالبينات
والزبر وأنزلنا إليك الذكر لتبين للناس ما نزل
إليهم ولعلهم يتفكرون ﴿٤٤﴾ أفأمن الذين مكروا السيئات
أن يخسف الله بهم الأرض أو يأتيهم العذاب من حيث
لا يشعرون ﴿٤٥﴾ أو يأخذهم في تقلبهم فما هم بمعجزين ﴿٤٦﴾
أو يأخذهم على تخوف فإن ربكم لرءوف رحيم ﴿٤٧﴾
أولم يروا إلى ما خلق الله من شيء يتفيأ ظلاله عن اليمين

والشمائل سجدا لله وهم داخرون ﴿٤٨﴾ ولله يسجد ما في
السماوات وما في الأرض من دابة والملائكة وهم لا
يستكبرون ﴿٤٩﴾ يخافون ربهم من فوقهم ويفعلون ما
يؤمرون ﴿٥٠﴾ وقال الله لا تتخذوا إلهين اثنين إنما هو إله
واحد فإياي فارهبون ﴿٥١﴾ وله ما في السماوات والأرض وله
الدين واصبا أفغير الله تتقون ﴿٥٢﴾ وما بكم من نعمة
فمن الله ثم إذا مسكم الضر فإليه تجأرون ﴿٥٣﴾ ثم إذا
كشف الضر عنكم إذا فريق منكم بربهم يشركون
﴿٥٤﴾ ليكفروا بما آتيناهم فتمتعوا فسوف تعلمون ﴿٥٥﴾ ويجعلون
لما لا يعلمون نصيبا مما رزقناهم تالله لتسألن عما كنتم
تفترون ﴿٥٦﴾ ويجعلون لله البنات سبحانه ولهم ما يشتهون

su oni, što su strpljivi i što se samo na Gospodara svoga oslanjaju. 43 I prije tebe smo Mi slali samo ljude *(a ne anđele)* i Objavu im spremali. Pitajte učenjake, ako vi to ne znate.[11]) 44 *(Poslanicima, kojima smo slali Objavu),* poslali smo posve jasne i otvorene dokaze i knjige. I tebi smo poslali Kur'an, koji pouku daje, da objasniš ljudima, što im je poslano, da bi oni razmišljali. 45 Zar su sigurni oni, što ružne i nevaljale spletke postavljaju i satanska djela udešavaju, da ih neće Bog utjerati u ponore i udubine zemaljske, ili da im neće doći kazna, a da oni o tome, ne budu ništa znali, 46 ili da ih neće stići, dok su još u kretanju i poslovanju?! Oni neće učiniti *(Boga)* nemoćnim *(niti će se spasiti bježeći od kazne).* 47 Ili, jesu li oni sigurni, da ih

---

obećao na ovom svijetu. Ali što ti je obećao u vječnom svijetu to će biti još više«. Pri tome je proučio ovaj ajet.

[11]) Po mišljenju nekih, ovdje se misli na židovske i kršćanske učenjake.

neće snaći kazna i da neće zapasti u strah, malo po malo umanjujući se i nazadujući?[12]) Zaista je Gospodar vaš vrlo blag i milostiv. 48 Za što oni pozorno ne promatraju sve, što je Bog stvorio, čija sjena sad na desno, sad na lijevo, prelijeće i u poniznosti pred Bogom ničice pada. 49 I Bogu se klanja i samo pred Njim ničice pada sve, što je živo na nebu i na zemlji. A anđeli nikako oholosti ne pokazuju i pred Njim ničice padaju. 50 Boje se Gospodara svoga, koji je nad njima sa moći Svojom i rade što im se naređuje.

DIO. 7 — LJUDSKA PRIRODA SE BUNI PROTIV IDOLOPOKLONSTVA.

51 I reče Bog: Ne učinite dva boga. On je samo jedan i jedini Bog. Samo se Mene bojte. 52 Njemu pripada sve što je na nebu i na zemlji. Samo Njemu treba biti poslušan. Zar ćete se vi još osim Boga, drugog nekoga bojati?! 53 Svaka blagodat, koja vam je dana, od Boga je. Kad vas snađe kakvo zlo i nevolja, samo Njega molite i od Njega pomoći tražite. 54 Pošto digne to zlo *(i tu nevolju)* sa vas, kad eto ti nekih od vas, Gospodaru svome drugove daju, 55 da pokažu nezahvalnost za ono, što smo im dali. Pa provedite se! Neće dugo proći, a vi ćete znati, *(kakve su vam posljedice)*. 56 I odvajaju onima, što ih ne znaju *(idolima)* dio onoga, što smo im podarili. Tako mi Boga, bićete žestoko odgovorni, zbog potvora vaših. 57 I oni Bogu kćeri pripisuju. *(Ne dao Bog)*. Njegovo je Biće čisto i slavljeno. A oni hoće da postignu, što žele?! 58 Kada se nekomu od njih javi vesela vijest, da mu je rođeno žensko dijete, lice mu pocrni i postane tužan i jadan. 59 Sakriva se od svijeta zbog zla, *(po njegovu mišljenju)*, koje mu je najavljeno. Da li će držati *(žensko dijete)* za pokoru i poniženje, ili će ga *(živa)* zakopati u zemlju? *(tako razmišlja)*. Dobro znaj, da oni ružno i gadno sude.[13]) 60 Koji

[12]) Ovaj uzvišeni ajet kao i prethodna dva ajeta govore o kazni, koja će stignuti one, što su bili pripremili atentat na Božjeg Poslanika, da ga ubiju. Sve neprijatelje Božjeg Poslanika su stigle ove kazne, čitava njihova snaga i moć je slomljena, a njihova zajednica pobijeđena i uništena.

[13]) Kod Arapa je vladao divljački običaj, da svoju žensku djecu živu zakopavaju. Islam je ovaj ružni i nečovječni običaj digao i odstranio.

وإذا بشر أحدهم بالأنثى ظل وجهه مسودا وهو كظيم
﴿٥٨﴾ يتوارى من القوم من سوء ما بشر به أيمسكه على هون
أم يدسه في التراب ألا ساء ما يحكمون ﴿٥٩﴾ للذين لا يؤمنون
بالآخرة مثل السوء ولله المثل الأعلى وهو العزيز الحكيم
﴿٦٠﴾ ولو يؤاخذ الله الناس بظلمهم ما ترك عليها من دابة
ولكن يؤخرهم إلى أجل مسمى فإذا جاء أجلهم
لا يستأخرون ساعة ولا يستقدمون ﴿٦١﴾ ويجعلون
لله ما يكرهون ۞ وتصف ألسنتهم الكذب أن لهم
الحسنى لا جرم أن لهم النار وأنهم مفرطون ﴿٦٢﴾ تالله
لقد أرسلنا إلى أمم من قبلك فزين لهم الشيطان أعمالهم
فهو وليهم اليوم ولهم عذاب أليم ﴿٦٣﴾ وما أنزلنا عليك

الكتاب إلا لتبين لهم الذي اختلفوا فيه وهدى
ورحمة لقوم يؤمنون ﴿٦٤﴾ والله أنزل من السماء ماء فأحيا
به الأرض بعد موتها إن في ذلك لآية لقوم يسمعون ﴿٦٥﴾
وإن لكم في الأنعام لعبرة نسقيكم مما في بطونه من
بين فرث ودم لبنا خالصا سائغا للشاربين ﴿٦٦﴾ ومن ثمرات
النخيل والأعناب تتخذون منه سكرا ورزقا حسنا
إن في ذلك لآية لقوم يعقلون ﴿٦٧﴾ وأوحى ربك إلى
النحل أن اتخذي من الجبال بيوتا ومن الشجر ومما يعرشون ﴿٦٨﴾
ثم كلي من كل الثمرات فاسلكي سبل ربك ذللا يخرج
من بطونها شراب مختلف ألوانه فيه شفاء للناس إن في
ذلك لآية لقوم يتفكرون ﴿٦٩﴾ والله خلقكم ثم يتوفاكم

ne vjeruju Sudnjeg dana, imaju jedno gadno svojstvo. Najveće i najsavršenije je Božje svojstvo. On je moćan i mudar.

DIO. 8 — POTREBA BOŽJE OBJAVE.

61 Kad bi Bog htio, da kažnjava ljude zbog nasilja njihova *(na zemlji)*, ne bi ostavio nikakve životinje. Ali, Allah će ih ostaviti do određenog vremena, pa kada dođe vrijeme i rok njihov, neće ni jedan čas kasnije ostati, niti će i jedan čas ranije otići. 62 Što sebi *(oni)* ne žele, to Bogu pripisuju i daju.[14]) Jezici im lažu, da je dobro za njih. Nema nikakve sumnje, da je za njih vatra paklenska i da su oni prvi, koji će *(u vatru)* unići. 63 Tako Mi imena Božjeg, Mi smo slali poslanike narodima prije tebe. Satana im je lijepim prikazao i ukrasio djela njihova. On je danas zaštitnik i drug njihov. Njih čeka teška i užasna kazna.

[14]) Nijesu htjeli da imaju ženske djece. Radi toga su kćeri Bogu pripisivali.

64 Mi smo tebi poslali Knjigu, samo da im ti posve jasno objasniš ono, u čemu se ne slažu i da bude uputa i milost ljudima, koji vjeruju. 65 Bog spušta iz neba kišu i oživljuje s njom obamrlu zemlju. Ovdje ima pouke za ljude, koji slušaju i čuju.[15])

DIO. 9 — PRIMJERI KOJI POKAZUJU ISTINITOST OBJAVE.

66 Zaista, u životinjama za vas ima pouke. Mi vas napajamo iz njihovih utroba sa mlijekom, koje se izlučuje između nečisti i krvi, a ono je čisto, pa slatko i ugodno prolazi kroz grla onih, što ga piju. 67 A od plodova hurme i grožđa pravite piće i lijepo se njima hranite. Zaista će u tome naći pouke ljudi, koji imaju pameti i razuma. 68 I nadahnuo je Gospodar tvoj pčelu i dao joj prirodni nagon: Pravi košnice u brdima, na drveću i na mjestima, koje su ljudi *(za vas)* napravili i podigli! 69 Zatim jedi i sisaj svako voće i idi putevima Gospodara tvoga, poslušno i ponizno! Izlazi iz utroba njihovih napitak u raznim bojama, u kome je lijek ljudima. Zaista u tome ima pouke za ljude, koji razmišljaju.[16]) 70 Bog vas je stvorio, zatim će vam dušu uzeti,

---

[15]) Sa kišom, koja je iz neba padala, misli se na Objavu Božju. Ovo se ističe i u prethodnom ajetu. Zamiranje zemlje dovodi je do propadanja, a njeno oživljavanje život budi i podiže.

[16]) Ovi nam ajeti pokazuju kako se Božanski zakoni u prirodi otkrivaju i ovo se upoređuje sa onim, šta ljudi moraju i kako moraju raditi. Pošljedice djelovanja Božanskih zakona u prirodi nalazimo kao čisto mlijeko koje služi za hranu. Zahvaljujući ovim Božanskim zakonima, vidimo, da ova hrana miješana sa ostalim elementima ostaje i održava se i na taj način Božja Svemoć lijepe i čiste elemente rastavlja od ružnih i štetnih elemenata. Ljudska ruka nije u stanju da to učini. Ljudska ruka uzima onu divnu hranu, što je priroda u raznim plodovima daje i to pretvara u jednu otrovnu sastojinu kao što je alkohol. Ova dva primjera nam objašnjavaju slijedeće: U materijalnom svijetu djelovanje Božanskih zakona proizvodi najljepšu i najčišću hranu i rastavlja je od štetnih i nekorisnih elemenata i sastojina. U duhovnom svijetu djelovanje ovih Božanskih zakona unapređuje razvijanje najvećih i najboljih moralnih vrlina i to čovjeku osigurava i omogućuje da dođe do najčišće i najljepše moralne hrane. Ali kako ljudska ruka najljepšu i najčišću tjelesnu hranu pokvari i lijepe plodove pretvara u otrov, tako isto ta ruka najljepšu i najuzvišeniju duhovnu hranu može da pokvari.

Naročito ovaj drugi primjer pokazuje i ističe kako ljudska ruka kvari najkorisnija uputstva i pouke, koje su Božjom Objavom stigle. Dokazuje, da se do savršenstva može doći samo, ako čovjek bude slijedio vjerovanje i ćudoređe kako to Božja Objava poučava.

a neki se od vas ostave do krajne iznemoglosti života, da ništa ne znaju, pošto su znali. Zaista, Bog svaku stvar istinski i potpuno zna i sve učiniti može.[17])

DIO. 10 — IZBOR POSLANIKA.

71 Bog vas je uzdignuo jedne iznad drugih, u sticanju životnih potreba. Oni što su se uzdignuli, ne daju hrane svoje onima, što su pod njihovom vlasti u jednakoj i ravnoj mjeri. Zar oni, znajući za blagodati Božje,

وَمِنكُم مَّن يُرَدُّ إِلَىٰ أَرْذَلِ الْعُمُرِ لِكَيْ لَا يَعْلَمَ بَعْدَ عِلْمٍ شَيْئًا إِنَّ
اللَّهَ عَلِيمٌ قَدِيرٌ ٧٠ وَاللَّهُ فَضَّلَ بَعْضَكُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ فِي
الرِّزْقِ فَمَا الَّذِينَ فُضِّلُوا بِرَادِّي رِزْقِهِمْ عَلَىٰ مَا مَلَكَتْ
أَيْمَانُهُمْ فَهُمْ فِيهِ سَوَاءٌ أَفَبِنِعْمَةِ اللَّهِ يَجْحَدُونَ ٧١ وَاللَّهُ
جَعَلَ لَكُم مِّنْ أَنفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَجَعَلَ لَكُم مِّنْ أَزْوَاجِكُم
بَنِينَ وَحَفَدَةً وَرَزَقَكُم مِّنَ الطَّيِّبَاتِ أَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ
وَبِنِعْمَتِ اللَّهِ هُمْ يَكْفُرُونَ ٧٢ وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ
مَا لَا يَمْلِكُ لَهُمْ رِزْقًا مِّنَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ شَيْئًا وَلَا
يَسْتَطِيعُونَ ٧٣ فَلَا تَضْرِبُوا لِلَّهِ الْأَمْثَالَ إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ وَ
أَنتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ٧٤ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا عَبْدًا مَّمْلُوكًا لَّا يَقْدِرُ
عَلَىٰ شَيْءٍ وَمَن رَّزَقْنَاهُ مِنَّا رِزْقًا حَسَنًا فَهُوَ يُنفِقُ مِنْهُ سِرًّا

Ovakav je primjer i pčele. Pčela slijedi Božanske zakone i iz cvjetova sakuplja med. Ova mala životinja slijedeći Božanske zakone, radi onako, kako svi ljudi ne bi mogli uraditi kad bi svi na jednu stranu stali. Sa ovim primjerom se hoće da istakne, kakav sve učinak mogu dą proizvedu Božanski zakoni u duhovnom svijetu. Božji Poslanik je slijedio Božanske zakone, koji vladaju i utječu na duhovni svijet i sa Božjom Objavom je sakupio najljepša vjerovanja i najljepše moralne vrline, što su se u svim vjerama nalazile, pa ih je sa Kur'anom čitavom čovječanstvu predao. Nemoguće je ovo Božje djelo u život izvesti samo sa ljudskom snagom. Kur'an je proizvod najsavršenijih vjerskih i moralnih temelja i zasada. Kako u medu pčelinjem ljudi nalaze lijeka za tijelo, tako će u Kur'anu naći lijeka za svoju dušu.

Ovom prilikom treba i ovo objasniti i obrazložiti. U Kur'anu dolazak Objave je uslijedio na pet načina: 1) Objava se upućuje neživim stvarima kao zemlji (99:5); 2) Objava drugim živim bićima osim čovjeka. Kao što je ovdje slučaj sa pčelom; 3) nadahnuće muškarcima i ženama osim pejgambera (5:111), (28:7); 4) Objava poslanicima; 5) Objava anđelima.

Ovih pet vrsta Objave nije istog sadržaja i značenja. Na primjer, objava dana pčeli jest njezin prirodni nagon. Objava koja je dana poslanicima izražava Božju odredbu, da ljudi budu upućeni na pravi put.

17) Kako se ovako događa sa pojedincima, tako se isto događa i sa narodima. Oni, što im je dano znanje Božje Objave prije Božjeg Poslanika, oni su tu objavu sakrili i zatajili još prije njegova dolaska, ili su je iskrivili i pokvarili. Radi toga se ukazala potreba nove objave.

سورة النحل

وجهرا هل يستوون الحمد لله بل أكثرهم لا يعلمون ﴿٧٥﴾
وضرب الله مثلا رجلين أحدهما أبكم لا يقدر على شيء وهو
كل على مولاه أينما يوجهه لا يأت بخير هل يستوي
هو ومن يأمر بالعدل وهو على صراط مستقيم ﴿٧٦﴾
ولله غيب السماوات والأرض وما أمر الساعة إلا كلمح
البصر أو هو أقرب إن الله على كل شيء قدير ﴿٧٧﴾ والله
أخرجكم من بطون أمهاتكم لا تعلمون شيئا وجعل لكم السمع
والأبصار والأفئدة لعلكم تشكرون ﴿٧٨﴾ ألم يروا إلى
الطير مسخرات في جو السماء ما يمسكهن إلا الله إن في ذلك
لآيات لقوم يؤمنون ﴿٧٩﴾ والله جعل لكم من بيوتكم
سكنا وجعل لكم من جلود الأنعام بيوتا تستخفونها

poriču?[18]) 72 Bog vam je između vas stvorio žene i dao vam je od žena vaših sinove i unuke. Podario vam je lijepe i čiste stvari, kao hranu. Pa zar će oni još da vjeruju ono, što je krivo, i da budu nezahvalni za blagodati Božje?! 73 Oni ostavljaju Boga i klanjaju se onome, što im ne može dati hrane ni s neba, a ni sa zemlje, što ništa u stanju nije učiniti, niti mu išta od ruke može poći. 74 Nemojte ništa s Bogom ispoređivati *(postavljajući mu drugove)*. Bog zna, a vi ne znate. 75 Bog vam donosi jedan primjer: *(Pazi!)* Rob, koji je u vlasti drugog i ne može ništa da učini i onaj, komu smo Mi od Sebe dali lijepu hranu, pa on dijeli skriveno i otvoreno. Jesu li oni *(slobodnjak i rob)* jednaki?[19]) Hvala Bogu, ne, ali mnogi od njih to ne znaju.

---

[18]) Uzvišeni ajet ukazuje na razlike u materijalnom svijetu i odgovara na jedno traženje nevjernika, koje je jasno i otvoreno na jednom drugom mjestu navedeno. Vidi (6:120). Nevjernici su govorili da ne vjeruju što je Božjem Poslaniku dano, dok to isto ne bude dano i njima, to jest oni su htjeli da i njima stigne Božja Objava kao što je stigla i Božjem Poslaniku. Ovima se daje odgovor i ističe se, da i u ovom tjelesnom i zemaljskom životu postižu neki ljudi veća sredstva za život, dok neki, koji su pod vlašću drugih, ništa ne stiču i ne privrjeđuju, a sve od drugih očekuju. Pokazuje se da se oni, koji imaju, više trude i sredstva pribavljaju. Ova se razlika nalazi i u duhovnom svijetu i nije svako u jednakoj mjeri sposoban, da primi i prihvati Božju Objavu. Na kraju uzvišenog ajeta se kaže: »Zar oni, znajući za blagodati Božje, poriču?« Ovim riječima se ukazuje na tu nejednakost primanja duhovnih vrednota. Božje blagodati su Božja Objava.

[19]) Rob o kome se ovdje govori jest čovjek, koji se idolima klanja. Ovaj je sluga idola ili kumira, koji je napravljen od kamena, ovoga ili onoga i nikakve vlasti nema. Bog je stvorio čovjeka da vlada ovakim i sličnim stvarima, a čovjek prima da bude podređen i da se njim vlada. Zbog toga nestaje njegove vlasti i njegova ugleda.

76 Bog *(opet)* kao primjer donosi dva čovjeka: Jedan je nijem. Ne može ništa da učini *(niti razumije, niti umije dokazati)* i težak je svome gospodaru. Kud god se okrene, nikakva dobra ne donosi. Je li ovakav jednak i onaj, koji ljudima naređuje da budu pravedni, a i sam je na pravom putu?[20])

DIO. 11 — ODGAĐANJE KAZNE.

77 Samo Bog zna tajne nebeske i zemaljske. Čas *(propasti i iščeznuća pogana)* je blizu, koliko bi okom trenuo, ili je možda i bliži *(i brži)*. Zaista, Bog sve može učiniti.[21]) 78 Bog vas je izvadio iz utroba majki vaših, a vi niste ništa znali. Dao vam je uši, oči i srce, da bi zahvalni bili. 79 Zar oni ne vide ptice, koje su od Boga upućene, što po nebeskim širinama lete. Njih samo Bog drži. U ovome ima pouke za ljude, koji vjeruju.[22])

يوم ظعنكم ويوم إقامتكم ومن أصوافها وأوبارها
وأشعارها أثاثا ومتاعا إلى حين ٨١ والله جعل لكم
مما خلق ظلالا وجعل لكم من الجبال أكنانا وجعل لكم
سرابيل تقيكم الحر وسرابيل تقيكم بأسكم كذلك
يتم نعمته عليكم لعلكم تسلمون ٨٢ فإن تولوا فإنما عليك
البلاغ المبين ٨٣ يعرفون نعمت الله ثم ينكرونها وأكثرهم
الكافرون ٨٤ ويوم نبعث من كل أمة شهيدا ثم
لا يؤذن للذين كفروا ولا هم يستعتبون ٨٥ وإذا رأى
الذين ظلموا العذاب فلا يخفف عنهم ولا هم ينظرون ٨٦
وإذا رأى الذين أشركوا شركاءهم قالوا ربنا هؤلاء شركاؤنا
الذين كنا ندعوا من دونك فألقوا إليهم القول إنكم

Čovjek koji je postigao lijepu hranu, pa skriveno i otvoreno dijeli i došao do nedostižive časti, da mu se Objava daje, jest Božji Poslanik. Sa ovim primjerom se hoće da istakne kako će konačno svake snage i moći biti lišeni oni, koji se idolima klanjaju. Slijedeći primjer ovo utvrđuje.

20) Ovaj primjer je sličan prethodnom primjeru. U prošlom primjeru se govorilo o čovjeku, koji je polučio lijepu hranu, a ovdje se govori o čovjeku, koji ljudima naređuje, da budu pravedni, a i sam je na pravom putu. Rob koji se klanja idolima je kao i rob koji je nijem, nije u stanju ništa razumjeti, svome je gospodaru težak i kudgod ode, nikakva dobra ne donese. Ovo su dva predskazanja, kojima Bog nagoviještava, da će laž i neistina biti pobijeđene i da će idolopoklonstvo iščeznuti i propasti.

21) Pod tajnom, o kojoj se govori u ovom uzvišenom ajetu, misli se znati ono, što je neviđeno. Čas o kome se govori jest čas u kome će biti pobijeđeni i uništeni protivnici i pristaše neistine. Obavještava se da će taj čas brzo doći.

22) Sa ovim »Njih (ptice) samo Bog drži« hoće da se istakne kazna koju će neprijatelji pretrpiti zbog ratovanja. U mnogim arapskim po-

سُورَةُ النَّحْلِ ١٦

364 ٣٦٤

لَكَاذِبُونَ ﴿٨٦﴾ وَأَلْقَوْا إِلَى اللَّهِ يَوْمَئِذٍ السَّلَمَ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا
كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٨٧﴾ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ
اللَّهِ زِدْنَاهُمْ عَذَابًا فَوْقَ الْعَذَابِ بِمَا كَانُوا يُفْسِدُونَ ﴿٨٨﴾ وَيَوْمَ
نَبْعَثُ فِي كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا عَلَيْهِمْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَجِئْنَا بِكَ
شَهِيدًا عَلَى هَؤُلَاءِ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِكُلِّ
شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَى لِلْمُسْلِمِينَ ﴿٨٩﴾ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ
وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَى وَيَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ
وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٩٠﴾ وَأَوْفُوا بِعَهْدِ
اللَّهِ إِذَا عَاهَدْتُمْ وَلَا تَنْقُضُوا الْأَيْمَانَ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا
وَقَدْ جَعَلْتُمُ اللَّهَ عَلَيْكُمْ كَفِيلًا إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ
﴿٩١﴾ وَلَا تَكُونُوا كَالَّتِي نَقَضَتْ غَزْلَهَا مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ أَنْكَاثًا

80 Bog vam je učinio od kuća vaših mirna boravišta, a učinio vam je od koža životinjskih skloništa, koja lako postavljate kad putujete i kad se zakonačite. Od vune životinja, kostrijeti i dlake, dao vam je da pokućstvo pravite. Ovo vi za neko vrijeme upotrebljavate, dok se ne istroši. 81 Bog vam je učinio od onoga što je stvorio hladnjake, a u brdima vam je načinio skloništa i boravišta. Dao vam je odjeću, koja će vas čuvati od vrućine i studeni, i oklope koji će vas štititi od zla i opasnosti ratovanja vašeg. Tako vam Bog upotpunjuje blagodati Svoje, da bi ste mu pokorni i podložni bili.[23]) 82 Ako se oni okrenu *(ti nisi odgovoran)*, tvoja je dužnost, da jasno obavještavaš. 83 Oni znaju blagodati Božje, a kasnije ih poriču. Većina njih poriču i nezahvalni su.

DIO. 12 — SVJEDOČANSTVO POSLANIKA.

84 Kad Mi proživimo i dovedemo od svakog naroda po jednog svjedoka,[24]) neće se onda dopustiti nevjernicima *(da se*

---

slovicama i pjesmama se govori, kako ptice lete zajedno sa pobjedničkom vojskom i padaju na tjelesa poraženog neprijatelja. U Mejdaninoj zbirci poslovica »Medžmeul'emsal« nalazimo mnogo ovakovih primjera, a isto tako i u pjesmama velikih arapskih pjesnika Nabige i Ebuttajjiba.

[23]) Svemogući Allah je ljudima dao i stvorio sve, što im je potrebno za ovaj zemaljski život, nebrojene blagodati za ovaj materijalni život je otkrio, da ih ljudi iskorištavaju, ali sve te Svoje velike blagodati Svemogući Bog je upotpunio i usavršio sa najvećom blagodati, sa Božanskom Objavom, koja ljudima pokazuje pravi put. Na taj način je ljudima obezbijeđeno i osigurano materijalno, moralno i duhovno podizanje i unapređivanje.

[24]) Ovi svjedoci su Božji Poslanici. Ili u ovom uzvišenom ajetu ili u 89 ajetu, kojim se završava ovaj dio, ističe se princip po kome je tre-

ispričavaju), niti će im se dati da se povrate u milost Božju. 85 Kada griješni i nasilni vide kaznu, *(moliće da se spasu),* ali im se kazna neće olakšati, niti će im se roka dati. 86 Kada vide oni, što su Bogu saučesnike pridavali, te saučesnike, reći će: »Naš *(veliki)* Bože! Ovo su drugovi naši, kojima smo se molili, a Tebe smo ostavili«. Ali oni će im odgovoriti: »Vi ste lažljivci«. 87 Oni će toga dana izraziti želju, da se Bogu pokore i napustiće ih oni, što su o njima lažno govorili. 88 Nevjernicima i koji su odvraćali *(ljude)* od Božjeg puta, Mi ćemo uvećati kaznu nad ostalim kaznama zbog toga, što su smutnju sijali. 89 Tada ćemo Mi svakom narodu od njega svjedoka dovesti. I tebe ćemo protiv ovih dovesti kao svjedoka.[25]) Mi smo tebi poslali Knjigu, koja svaku stvar jasno i otvoreno izlaže, kao uputu, milost[26]) i radosnu vijest muslimanima.

---

balo da se kod svakoga naroda pojavi po jedan poslanik. Ovaj širokogrudni čovječanski princip je naročita odlika muslimanstva.

Neki kršćanski kritičari ostaju zapanjeni pred ovom širokogrudnošću muslimanstva i vele: »prema ovom ajetu mora se vjerovati da su se pravi Božji poslanici morali pojavljivati u Indiji, Kini, Japanu i na ostalim mjestima«. Zapravo stvar, koja dovodi do čuđenja, jest činjenica što je prihvaćeno mišljenje, da se među Izraelićanima pojavilo stotinama poslanika, kako je to istaknuto, a da kod drugih naroda poslanici nijesu dolazili. Muslimanstvo ovu uskogrudnost potpuno zabacuje.

[25]) Hazreti Muhammed će na Sudnjem danu biti svjedok Arapima. Radi toga ima ih koji iz toga zaključuju, da je on samo jedan arapski poslanik. To je pogrešno. Arapi su bili prvi narod, komu je Hazreti Muhammed propovijedao vjeru Islam. Radi toga će prije nego svima drugima, biti suđeno Arapima, koji su ga poricali. U Kur'anu je posve jasno rečeno da je Hazreti Muhammed poslan čitavom čovječanstvu i o tome ne može biti nikakve sumnje. Vidi (2:143).

[26]) Zapadni pisac i publicista Brinkman govoreći o ovom ajetu donosi jednu bilješku u kojoj kaže: »Ako Kur'an svaku stvar jasno iznosi i obrazlaže i ako je to knjiga, koja upućuje i koja je kao milost poslana, pa kakva je onda potreba sunneta?« Ova tvrdnja Brinkmanova dokazuje da on ne zna šta je sunnet. »Sunnet« je stanje, događaji i postupci, koje je Hazreti Muhammed u svome životu doživio, priopćavajući svekoliko kur'ansko učenje. Ovaj njegov život i njegovi postupci i djela objašnjavaju Kur'an. Uzevši sve ovo u obzir njegova je potreba posve jasna.

Osim toga u uzvišenom ajetu se kaže, da je Kur'an svaku stvar potpuno objasnio. Time se kaže da je on jasno iznio sve one principe, koji se odnose na duhovni život i duhovno uzdizanje i usavršavanje. Rješava i izlaže nesuglasice, koje su nastale među raznim vjerama. Od ovoga nije cilj da kaže, da je svaku stvar, koja se na zemlji nalazi, izložio i objasnio.

DIO. 13 — DOBRO I ZLO.

90 Bog naređuje pravednost, da se čini dobro *(drugima)* i da se daje i dijeli bližnjima, koji su potrebni. Zabranjuje bestidna djela, sve što je nedozvoljeno i nasilje. Savjetuje vas da bi ste pouku primili.[27]) 91 Ispunite obavezu Božju, kada ste tu obavezu

---

[27]) Uzvišeni ajet ističe razne stupnjeve dobra i zla. Najprvi stupanj dobra je pravednost. Pravednost je, dati i uzeti što je pravo i dobro dobrim uzvratiti. U ovo spada i izvršivanje svih dužnosti prema mogućnostima. Ovo se sve sastoji u uzvraćanju dobra sa dobrim.

Ovaj visoki pojam dobra je ovdje izražen sa riječju »ihsan«, a to znači činiti dobro ne iščekujući nikakvu protuuslugu i ne tražeći neku korist za sebe.

Još jedan veći stupanj dobra je davanje i dijeljenje svome bližnjemu. Da čovjek čini dobro svojoj rodbini, djeci, ocu, majci, sestrama, braći, to je posljedica unutarnjeg prirodnog nagona. Radi toga najveći stupanj dobra je, ako čovjek u sebi odnjeguje i razvije taj nutarnji nagon za dobrim kao prirodnu pojavu. Dobro ne treba činiti da bi utrošio neki napor, nego ga treba činiti za to, što u sebi osjećaš nagon dobra, koji ti čini zadovoljštvo.

Kasnije ovaj ajet iznosi stupnjeve zla i nevaljalstva i zabranjuje pojedincu svako zlo i nevaljalštinu, koju bi mogao, zajednici ili čovječanstvu, počiniti.

Naučenjak Omer Riza u jednom svom djelu ovako je protumačio i objasnio ovaj ajet:

U ovom uzvišenom ajetu Svemogući Allah tri stvari zapovijeda da se rade, a tri stvari zabranjuje da se čine. U prvom redu, u međusobnom odnošaju treba paziti na pravednost; drugo, svakome treba činiti dobro; treće, treba voliti krvne srodnike i rođake, ali traži se, da se vole i svi ostali ljudi. Naprama ove tri vrline preporučuje se da se čovjek kloni triju stvari. Čovjek mora da bude daleko od svih ružnih i nemoralnih postupaka, ni u kojem slučaju ne smije tuđe pravo povrijediti, niti drugima neko zlo učiniti. Jedan od najljepših postupaka u međusobnom općenju je: paziti rodbinu i bližnje svoje, dati im sve što im je potrebno i na isti način postupati sa svim svojim drugovima.

Poštovani čitaoci! Svi ste prosvijetljeni, svi ste čitali mnoga djela o moralu, civilizaciji i društvenom životu. Svi ste vidjeli visoka nastojanja najvećih učenjaka među ljudima, koji su iznalazili načine i sredstva, da se mir i spokojstvo održe i učine trajnim. Usprkos svemu tome, nigdje niste vidjeli ni jedne riječi koja bi potpuno i opsežno izložila u što kraćim ali savršeno ubjedljivim potezima, kao što Kur'an o istom predmetu izlaže. Naročito je važna činjenica što je Božji Poslanik odabrao ovaj ajet, da se s njim završi hutba kod svake džume-namaza. Radi toga što je Božji Poslanik odabrao ovaj ajet, on je postao kao nerazdjeljivi sastavni dio hutbe u džuma-namazu. Kad bi čitav svijet postupao po ovom ajetu, nestalo bi svih zloća, nemorala i zločinstava. Ispitajte koji god hoćete kazneni zakon na svijetu. Vidjećete da se suština svih tih zakona zasniva na ova tri osnovna pitanja. U prvom redu dolaze u obzir propisi koji se odnose na moral svakog pojedinca. Cilj je ovoga da pjedince spriječi od

dali. Ne kvarite zakletve, pošto ste ih utvridili, a Boga ste, kao svjedoka, sebi uzeli. Zaista Bog zna šta vi radite. 92 Ne budite kao ona žena, što je potrgala pređu, pošto je dobro i čvrsto

hrđavih djela, koja mogu loše utjecati na njegovu okolinu. Kasnije dolaze propisi, čiji je cilj čuvanje i zaštita prava svakog pojedinca u društvenoj zajednici. To su propisi, koji treba da učvrste i ojačaju snagu i ugled državne vlasti, koja je dužna da štiti i čuva pravo, čast i imetak svakog svoga državljanina. Ako se pogleda u drugi odlomak ajeta, koji ovdje izlažemo, vidjećemo, da se u njemu govori o ta tri osnovna pitanja. Uzvišeni ajet kaže: Svemogući Bog zabranjuje »fahŝa«, to jest ružna djela i postupke, koji se odnose na moral svakog pojedinca; dalje zabranjuje »munker«, to jest ružna djela i postupke, koji mogu loše utjecati na drugoga. Konačno se zabranjuje »bagj« to jest ustajanje protiv državne vlasti u jednoj zemlji, koja je pozvana da čuva red i poredak, što bi moglo dovesti do smutnje i nereda.

Jedna od odlika kur'anskog načina izlaganja je, kad zapovijeda vršenje dobrih djela, što polazi sa prvog stepena dobrote, te tako postepeno ističe i izlaže savršenije oblike dobra. Kad ističe hrđava i nevaljala djela, isti takav pravac zauzima, te počinje od stvari, koje su manje opasne i štetne, da iza toga iznese sve teže i teže oblike zla i nevaljalstva. U ovom uzvišenom ajetu se na takav način izlaže. U prvom redu se iznose zla i hrđava djela, koja su vezana za zajednicu.

Iz ovoga se vidi, kolika je važnost i vrijednost ovog uzvišenog ajeta, koji se svake sedmice uči iza džume-namaza. Da li se ovako šljedbenicima i poštovateljima drugih knjiga i drugih vjera na ovako jedinstven način i u jedan mah svima izlažu najvažnije dužnosti, koje moraju vršiti pojedinac, zajednica i čitavo čovječanstvo.

U drugom dijelu uzvišenog ajeta se govori o onome, što će narušiti mir i spokojstvo jedne zajednice i nabrajaju se sva ta hrđava i nevaljala djela, a u prvom dijelu se nabrajaju sve one vrline, koje će jednu zajednicu dovesti do potpunog savršenstva i do najvećeg stepena zadovoljenja visokog čovječanskog poziva. Kur'an kaže: »Bog naređuje pravednost, da se čini dobro i da se daje i dijeli bližnjima«. Na ovaj način se razumije da je u prvom redu potrebno, koliko je moguće, da pazimo na pravednost. Pravednost nam nalaže, da naše obaveze prema svakome najpotpunije izvršavamo. Pravednost je, svakome dati njegovo pravo i od svakoga pravo uzeti. Pravednost, koja se iz ovog sastoji, nije najsavršeniji uzorak vrlina. Naprotiv, pravednost je prvi korak i stepen čovječanskog morala. Pravednost je, uzevši u obzir vrijednost pojedinih vrlina, ispod vrline dobra, koje se drugome čini. »Ihsan« ili dobro prema drugome jest svakovrsna dobra sa punim zadovoljstvom srca činiti. »Ihsan« ne znači učiniti neko dobro i zato tražiti neku protuuslugu, to je dobro, koje se čini bez protuusluge. Uza sve to ljudi koji se uzdignu do ovakog visokog stupnja, možda za učinjeno dobro čekaju neku moralnu nagradu. Možda ljudi koji čine dobra djela žele, da im se duguje zahvalnost, pa možda, ako im se ta zahvalnost ne iskaže, nađu se povrijeđeni. Ili možda žele, da se njihova učinjena djela spominju. Ako jedan čovjek, koji se nalazi na ovom stepenu razvijenog moralnog smisla, pokaže ovakve slabosti, to nije naročito važno. Ovakova svojstva ne mogu doći u obzir. Radi toga

usukala.[28]) Uzimate vaše zakletve, kao sredstvo za prevaru, za to, što je jedan narod brojem jači i veći od drugoga.[29]) Zaista vas Bog sa ovim iskušava. Sigurno će vam na Sudnjem danu biti objašnjeno ono, u čemu se niste slagali. 93 Da je Bog htio, učinio bi vas sve jednom sljedbom. Oli On ostavlja u zabludi, koga hoće, a upućuje na pravi put, koga hoće. Svakako ćete biti pitani za ono, što ste radili.[30]) 94 Ne uzimajte zakletve vaše kao sredstvo, da se međusobno varate, pa da se noga podsklizne i posrne, pošto je čvrsto stajala i da okušate tešku kaznu, što ste odvraćali

---

Kur'an hoće da nas vidi na još višem stupnju. Hoće da nas vidi potpuno čiste od svake pomisli na neku nagradu ili od priželjkivanja za izražavanjem zahvalnosti za učinjeno dobro. Kur'an traži da činimo dobro i ako nećemo nikakve koristi postignuti, pa i ako nemamo nikakve nade, da ćemo do kakve koristi doći. Šta više, dobro treba činiti i onima, koji nijesu određeni da im se dobro čini. Dobro treba činiti samo radi dobra. Ovo i ovako raditi nije nemoguće. Zar ljubav roditelja prema djeci nije od ove vrste dobra, koje se čini bez lične koristi. Zar dobri ljudi ne čine ovako dobro svojim roditeljima i rođacima. Radi toga Kur'an najveću vrlinu izražava sa riječima »dijeli bližnjima«. Na ovaj način ne zadovoljava se samo pravednošću i sa činjenjem dobra drugima, nego naređuje, da se i drugi vole kao i rodbina. Ove temeljne vrline primjenjujući u život, ne smije se među ljudima gledati na vjersku ili rasnu razliku. Svi ljudi bez obzira na vjeru, boju i naciju moraju jednaki biti. Kur'an govoreći o pravednosti kao osnovnoj vrlini kaže: »Bog vam ne zabranjuje da činite dobro onima, koji protiv vas ne ratuju i koji vas ne izgone iz vaših domova. Budite pravedni«. Na ovaj način su muslimani dužni čak i prema svojim neprijateljima biti pravedni.

U kratko, Kur'an izlaže tri stupnja kreposti i vrlina i ne ograničava ih. Traži da prema svakome budu primjenjene.

[28]) Značenje ovog primjera se izlaže u slijedećim ajetima.

[29]) Neprijatelji Islama, dok su brojčano bili jači od muslimana, nisu htjeli da se drže zakletve i zadane riječi. Mnogi komentatori Kur'ana govore, da se u ovom ajetu govori o postupcima i podhvatima, koje su Kurejševići poduzimali. Ali izlaganja ovog ajeta odnose se na sve one, koji ne drže do ugovora i preuzetih obaveza. Mnogi evropski kulturni narodi, kad vide da je jedna ugovarajuća stranka oslabila, ni najmanje ne paze na odredbe tih ugovora i tu slabost suparnika smatraju kao povod da se ugovor poništi i pokvari.

Engleski prevodilac Kur'ana Rodwell, govoreći o ovom ajetu kaže: »Arapi, kao i svaki barbarski narod, brojčanu nadmoć su smatrali kao povod za poništenje ugovora«. Potpuno će odgovarati ako se ovim njegovim riječima doda: »Stari Arapi su u tom pogledu kao i mnogi kulturni narodi u dvadesetom vijeku«.

[30]) Ono što Bog hoće to biva po Njegovim Božanskim zakonima. Samo radi toga griješnici i nasilni zapadaju u zabludu. 104 ajet objašnjava ovaj ajet, pa zato se treba na taj ajet obratiti.

(*ljude*) od pravog puta. Vas čeka velika kazna. 95 Ne prodajite vaše obaveze prema Bogu, za nisku i neznatnu cijenu. Blagodat, koja je kod Boga, mnogo vam je bolja, ako vi to znate. 96 Ono, što vi imate, toga će nestati. Božje (*blagodati*) su vječne. Svakako ćemo Mi nagraditi strpljive, a nagrada će njihova biti mnogo bolja od onoga, što su oni radili. 97 Ko čini dobra djela, pa bio muško ili žensko, a uz to istinski vjeruje, zaista ćemo Mi njemu dati sretan i lijep život. I Mi ćemo njih nagraditi mnogo bolje od onoga, što su oni radili. 98 Kada budeš učio Kur'an, utječi se Bogu, pred satanom prokletim. 99 Satana nema nikakve vlasti nad onima, koji vjeruju i na Gospodara svoga se oslanjaju. 100 Njegova je vlast samo nad onima, koji ga slijede i koji zbog njega Bogu drugove pripisuju i daju.

تتخذون ايمانكم دخلا بينكم ان تكون امة هي اربى من امة
انما يبلوكم الله به وليبينن لكم يوم القيامة ما كنتم
فيه تختلفون (٩٢) ولو شاء الله لجعلكم امة واحدة
ولكن يضل من يشاء ويهدي من يشاء ولتسألن عما
كنتم تعملون (٩٣) ولا تتخذوا ايمانكم دخلا بينكم
فتزل قدم بعد ثبوتها وتذوقوا السوء بما صددتم عن سبيل
الله ولكم عذاب عظيم (٩٤) ولا تشتروا بعهد الله ثمنا
قليلا انما عند الله هو خير لكم ان كنتم تعلمون (٩٥)
ما عندكم ينفد وما عند الله باق ولنجزين الذين صبروا
اجرهم باحسن ما كانوا يعملون (٩٦) من عمل صالحا من
ذكر او انثى وهو مؤمن فلنحيينه حيوة طيبة ولنجزينهم

DIO. 14 — KUR'AN JE ISTINA.

101 Kad zamijenimo jedan ajet i mjesto njega donesemo drugi — a Bog najbolje zna šta će objaviti — oni kažu: »Ti samo potvaraš i izmišljaš«. Ne, najveći dio njih ne znaju.[31]) 102 Reci:

---

[31]) Ovaj ajet je doveo do izvjesnih raspravljanja, pošto se kaže da pojedini ajeti dižu propise i odredbe drugih ajeta.

Najmjerodavniji učenjaci svode broj ajeta, čije su odredbe dignute i povučene, na pet ajeta i svi su ti ajeti objavljeni u Medini. Ako u ovom slučaju poprimimo stanovište, da je ovaj ajet uspostavio princip obesnaživanja i dizanja propisa izvjesnih ajeta, onda moramo utvrditi, da se je to moglo dogoditi, pošto se Božji Poslanik naselio i smjestio u Medini i pošto se osjetila potreba opširnijeg poučavanja u svrhu upućivanja u propise i odredbe vjere.

366 سورة النحل ٢٦٦

أَجْرَهُم بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩٧﴾ فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ
فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ﴿٩٨﴾ إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ
سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٩٩﴾ إِنَّمَا
سُلْطَانُهُ عَلَى الَّذِينَ يَتَوَلَّوْنَهُ وَالَّذِينَ هُم بِهِ مُشْرِكُونَ ﴿١٠٠﴾ وَإِذَا
بَدَّلْنَا آيَةً مَّكَانَ آيَةٍ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يُنَزِّلُ قَالُوا إِنَّمَا أَنتَ
مُفْتَرٍ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٠١﴾ قُلْ نَزَّلَهُ رُوحُ الْقُدُسِ مِن رَّبِّكَ
بِالْحَقِّ لِيُثَبِّتَ الَّذِينَ آمَنُوا وَهُدًى وَبُشْرَىٰ لِلْمُسْلِمِينَ ﴿١٠٢﴾ وَلَقَدْ
نَعْلَمُ أَنَّهُمْ يَقُولُونَ إِنَّمَا يُعَلِّمُهُ بَشَرٌ لِّسَانُ الَّذِي يُلْحِدُونَ
إِلَيْهِ أَعْجَمِيٌّ وَهَٰذَا لِسَانٌ عَرَبِيٌّ مُّبِينٌ ﴿١٠٣﴾ إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ
بِآيَاتِ اللَّهِ لَا يَهْدِيهِمُ اللَّهُ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٠٤﴾ إِنَّمَا يَفْتَرِي
الْكَذِبَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَأُولَٰئِكَ هُمُ

Objavio je *(Kur'an)* Duh čisti[32]) od Gospodara tvoga mudro i istinski, da učvrsti prave vjernike i da bude uputa i radosna vijest muslimanima. 103 Mi sigurno znamo, oni govore: Njega *(ovome)* podučava neki čovjek.[33]) Jezik čovjeka je, na koga oni pokazuju, strani, a *(Kur'an)* je najjasniji i najčišći arapski jezik. 104 Koji ne vjeruju u dokaze i znakove Božje, neće ih uputiti Allah, a njih čeka velika i užasna kazna. 105 Samo koji laži udešavaju, ne vjeruju u dokaze Božje. To su samo lažljivci. 106 Ko Boga porekne, pošto Ga je vjerovao — osim onoga, koji je silom primoran, *(da se od vjere okrene),* a

---

Inače je ovo poglavlje objavljeno u Mekki. Za vrijeme boravka i djelovanja Božjeg Poslanika u Mekki nije bilo nikakvog povoda i uzroka, da jedan ajet obesnaži i digne propis ili odredbu jednog drugog ajeta. Nema nikakvog znaka da bi se ovakav jedan povod mogao naći.

Osim toga uzvišeni tekst o čemu se ovdje u Kur'anu govori, ističe, da su idolopoklonici Kur'an smatrali nekom udešenom majstorijom, a ne govori se o tome da jedan ajet obesnažuje i diže odredbe jednog drugog ajeta. Pogani nisu mogli imati nikakve veze sa obesnaživanjem odredaba jednog sa drugim ajetom. Veza koja ih je vezala i o čemu su oni vodili računa, jest objava nove knjige, dok su se još nalazile knjige, koje su bile ranije objavljene, a onda još dizanje raznih običaja i tradicija, koji su po njihovom mišljenju imali neki svetački značaj. Ovo su činjenice, protiv kojih su se oni dizali. Kao odgovor objašnjava se, da Božju Objavu donosi Duh čisti i dokazuje se, da se poganski običaji ne mogu uspoređivati sa Božjom Objavom. Osim ovoga pogledati na 106 ajet poglavlja Bekara kao i na bilješku uz taj ajet.

32) U ovom ajetu se naziva onaj što donosi Objavu Božjem Poslaniku »Ruhulkudus« — Duh čisti. U 26 poglavlju, 193 ajet se nazivlje »Ruhulemin«, a u 2:97) Džibril.

33) Ko je ovaj čovjek o kome protivnici i neprijatelji govore? Ovo su imena koja se u ovom slučaju navode: Džabir, Jasir, Siš ili Addas, Kajs, Jai? Većina ovih su kršćanski robovi. Zapadni pisac Prideanp među

njegovo je srce smireno u vjeri — i čije srce bude otvoreno, da primi nevjerstvo, na njih će se izliti gnjev i srdžba Božja. Njih čeka velika i strašna kazna.[34]) 107 To je za to, što su oni više volili život zemaljski, nego život vječni. Zaista, Bog neće uputiti ljude, koji ne vjeruju.[35]) 108 To su oni ljudi, što je zapečatio Bog srca njihova, uši njihove i oči njihove. To su nehajnici *(koji istinu ne vide)*.[36]) 109 Nema nikakve sumnje, oni će na Sudnjem danu

---

ove ubraja i Selmani Farisiju. Ali engleski prevodilac Kur'ana Sale kaže, da je Selman u Medini primio Islam i time daje odgovor i pobija spomenutog pisca. Ostali robovi, koji su primili Islam u početku, bili su na najsvirepiji način zlostavljeni od Kurejševića. Ali ih ni ove muke, koje su podnosili, nisu mogle pokrenuti. Da li bi moglo ove išta ponukati, da pokažu onoliko strpljenje i izdržljivost u jednom pozivu, kad bi znali, da je to što slijede obična varka. Ovaj je odgovor dovoljan da ušutka kurejške odličnike i konačno zapadne kritičare koji su se za njima poveli.

Mnogi kršćanski pisci su prihvatili bajku, da je jedan nestorijanski kaluđer, po imenu Sergijus, bio učitelj Hazreti Muhammedov i da je on naišao na ovog svećenika kad je jednom prilikom putovao sa svojim stricem Ebu-Talibom u Siriju i ono što je znao, da je od njega naučio. Ali Sale dokazuje da je nemoguće da jedno dijete za vrijeme jednog kratkog putovanja mogne nešto naučiti i ovu tvrdnju pobija. Inače i ova tvrdnja je potekla od strane neprijatelja.

[34]) Rijetki su, koji su primili Islam, pa uspkros najtežih i najsvirepijih zlostavljanja se nisu htjeli da odreknu i okrenu od vjere. Radi toga što su ovi iskreno i svesrdno primili Islam, bili su spremni da za vjeru podnesu i najveće žrtve. Na primjer, Jasir i njegova žena Sumejja, usprkos najtežih zlostavljanja nisu htjeli da vjeru napuste, pa su ih pogani konačno ubili. Sumejjina su stegna privezali za dvije deve, i onda deve u suprotnom pravcu potjerali u najvećem trku. Tako je ova velika žena raskomadana i rastrgana našla svoju mučeničku smrt. Njihov sin Ammar, gledajući užasni svršetak života svojih roditelja, nije se nimalo pokolebao i čvrsto je ostao uz Islam. Ovi robovi su udarali na najsvirepije muke i zlostavljanja. Engleski orijentalista William Muir govoreći o njima kaže: »Oni su vezani i hapšeni ili su na oštri i usijani pijesak izlagani na sunčanoj žegi da skoro skapaju od strašne žeđi«. Najodlučniji i najstrpljiviji muževi nebi mogli izdržati ono što su izdržali ovi prvi požrtvovni muslimani usprkos najsvirepijih zlostavljanja, niti bi mogli pokazati onoliko izdržljivosti i postojanosti. Na primjer, Hazreti Bilal je podnosio i najveće muke kad su ga izlagali na usijani pijesak i samo je govorio: »Allah je jedan, Allah je jedan«.

[35]) Jer su to ljudi, koji odbijaju istinu i pravu vjeru.

[36]) Ova tačka je posve jasna. Svemogući Bog je zapečatio srca ljudska i ljudi neće da prime istine i prave vjere. Zapravo ljudi odbijaju istinu, upute Božjeg Poslanika nagluhim ušima slušaju i radi toga su njihova srca zapečaćena. Ali ovo zapečaćenje nije vječno. 110 ajet ističe da će se Bog smilovati onima koji se pokaju i pođu pravim putem, pa na tom putu pokažu strpljivost i ustrajnost.

الكاذبون ﴿١٠٥﴾ من كفر بالله من بعد إيمانه إلا من أكره
وقلبه مطمئن بالإيمان ولكن من شرح بالكفر صدرا
فعليهم غضب من الله ولهم عذاب عظيم ﴿١٠٦﴾ ذلك
بأنهم استحبوا الحياة الدنيا على الآخرة وأن الله لا يهدي
القوم الكافرين ﴿١٠٧﴾ أولئك الذين طبع الله على قلوبهم
وسمعهم وأبصارهم وأولئك هم الغافلون ﴿١٠٨﴾ لا جرم
أنهم في الآخرة هم الخاسرون ﴿١٠٩﴾ ثم إن ربك للذين هاجروا
من بعد ما فتنوا ثم جاهدوا وصبروا إن ربك من بعدها لغفور
رحيم ﴿١١٠﴾ يوم تأتي كل نفس تجادل عن نفسها وتوفى
كل نفس ما عملت وهم لا يظلمون ﴿١١١﴾ وضرب الله
مثلا قرية كانت آمنة مطمئنة يأتيها رزقها رغدا

من كل مكان فكفرت بأنعم الله فأذاقها الله لباس
الجوع والخوف بما كانوا يصنعون ﴿١١٢﴾ ولقد جاءهم رسول
منهم فكذبوه فأخذهم العذاب وهم ظالمون ﴿١١٣﴾ فكلوا
مما رزقكم الله حلالا طيبا واشكروا نعمت الله إن
كنتم إياه تعبدون ﴿١١٤﴾ إنما حرم عليكم الميتة والدم
ولحم الخنزير وما أهل لغير الله به فمن اضطر غير باغ ولا
عاد فإن الله غفور رحيم ﴿١١٥﴾ ولا تقولوا لما تصف
ألسنتكم الكذب هذا حلال وهذا حرام لتفتروا على
الله الكذب إن الذين يفترون على الله الكذب لا يفلحون
﴿١١٦﴾ متاع قليل ولهم عذاب أليم ﴿١١٧﴾ وعلى الذين هادوا
حرمنا ما قصصنا عليك من قبل وما ظلمناهم ولكن

biti na gubitku. 110 Zatim će svakako Gospodar tvoj onima, koji su se iselili, pošto su bili zlostavljani,[37]) zatim su se borili[38]) i trpili, svakako će Gospodar tvoj njima iza svega toga oprostiti i biti milostiv.

DIO. 15 — KONAC I KRAJ MEKKELIJA.

111 Onoga dana, *(sjeti se!)*, kada će se svako samo o sebi zabaviti i kada će se svakome potpuno ispuniti što je uradio, a njima se neće *(nikakvo)* nasilje učiniti. 112 Bog donosi kao primjer jedan grad, u kome je vladala sigurnost, mir i spokojstvo

37) Koji su se iselili, to su oni, koji su bili prisiljeni da napuste svoju zemlju i svoje domove i da se na neko drugo mjesto sklone. Iz uzvišenog ajeta se razumije da su tada muslimani počeli da se sele u Medinu.

38) Iz borbe, o kojoj se ovdje govori ne misli se na rat. Ajet je objavljen u Mekki. U mekkanskom periodu ili vremenu nije se moglo govoriti o ratovanju. Od borbe se misli borba sa sobom da se odhrva nehaju i mlitavosti.

i u koji je dolazila obilna hrana iz svih krajeva. Ali stanovnici su pokazali nezahvalnost prema blagodatima Božjim, pa im je Bog dao da osjete najtežu glad i strah zbog onoga, što su radili.[39]) 113 Došao im je jedan poslanik između njih. Smatrali su ga lažnim *(i odbili su ga)*. Stigla ih je kazna, jer su oni bili nasilnici i griješnici.[40]) 114 Jedite od onoga, što vam je Bog dao, a što je dozvoljeno i čisto. Budite zahvalni na blagodatima Božjim, ako vi Njega obožavate. 115 Samo vam Bog zabranjuje meso od uginule životinje, krv, svinjsko meso i životinju, koja je zaklana u nečije drugo ime, a ne u ime Božje. Ko bude na to prisiljen, a nije odmetnik i silnik *(koji hotimično bez nužde jede)*, neće mu biti grijeh, Bog oprašta i milostiv je. 116 Ne recite laži za to, što vam jezici vaši udešavaju: Ovo je dozvoljeno, a ovo je zabranjeno, da tako

كانوا أنفسهم يظلمون ﴿١١٨﴾ ثم إن ربك للذين عملوا السوء
بجهالة ثم تابوا من بعد ذلك وأصلحوا إن ربك من بعدها
لغفور رحيم ﴿١١٩﴾ إن إبراهيم كان أمة قانتا لله حنيفا
ولم يك من المشركين ﴿١٢٠﴾ شاكرا لأنعمه اجتباه
وهداه إلى صراط مستقيم ﴿١٢١﴾ وآتيناه في الدنيا حسنة
وإنه في الآخرة لمن الصالحين ﴿١٢٢﴾ ثم أوحينا إليك أن اتبع
ملة إبراهيم حنيفا وما كان من المشركين ﴿١٢٣﴾ إنما
جعل السبت على الذين اختلفوا فيه وإن ربك ليحكم
بينهم يوم القيامة فيما كانوا فيه يختلفون ﴿١٢٤﴾ ادع
إلى سبيل ربك بالحكمة والموعظة الحسنة وجادلهم
بالتي هي أحسن إن ربك هو أعلم بمن ضل عن سبيله وهو

---

[39]) Ovaj primjer pokazuje stanje Mekke prije pojave Islama i njeno stanje pošto su Mekkelije odbili Božjeg Poslanika i pokazali svoju nezahvalnost prema Božjim blagodatima. Ranije je Mekka živjela u blagostanju, sigurnosti, uživala ugled i bila gospodar. Svi koji su dolazili u Mekku iskupljali su se ili radi hodočašća ili radi trgovine, i Mekka je plivala u obilju i blagostanju. Kasnije je stanje u Mekki bilo posve obratno. Mekkom je zavladala glad i Mekkelije su bili primorani da glođu oglodane kosti i jedu krepane životinje (Džamiulbejan). Ovo je glad o kojoj se u ovom uzvišenom ajetu govori. Poslije je Božji Poslanik pošao na Mekku na čelu svojih deset hiljada drugova. Mekku je osvojio, a Mekkelijama je zavladao strah. Ovo je onaj strah o kome se u uzvišenom ajetu govori.

[40]) Ovaj uzvišeni ajet objašnjava primjer, koji je iznešen u prethodnom ajetu. Na početku ovog poglavlja se govori o »Emrullahu« to jest o Božjoj odredbi, a eto to je ta odredba. Ovdje se pokazuje kazna koja će snaći pogane.

أعلم بالمهتدين ﴿١٢٥﴾ وإن عاقبتم فعاقبوا بمثل ما عوقبتم به
ولئن صبرتم لهو خير للصابرين ﴿١٢٦﴾ واصبر وما صبرك إلا
بالله ولا تحزن عليهم ولا تك في ضيق مما يمكرون ﴿١٢٧﴾
إن الله مع الذين اتقوا والذين هم محسنون ﴿١٢٨﴾

سورة الإسراء مكية وهي مائة وإحدى عشرة آية

١٧

بسم الله الرحمن الرحيم

سبحان الذي أسرى بعبده ليلا من المسجد الحرام إلى المسجد
الأقصا الذي باركنا حوله لنريه من آياتنا إنه هو
السميع البصير ﴿١﴾ وآتينا موسى الكتاب وجعلناه هدى
لبني إسرائيل ألا تتخذوا من دوني وكيلا ﴿٢﴾ ذرية من حملنا

na Boga lažete. Zaista oni, koji na Boga lažu, neće biti spašeni. 117 Korist je mala, *(od svega toga, što će na ovom svijetu naći)*. Njih čeka strašna i užasna kazna. 118 Židovima smo zabranili još prije ono, o čemu smo tebe obavijestili. Mi nismo njima nasilja učinili. Oni su sami sebi nasilje učinili.[41]) 119 Zatim će svakako Gospodar tvoj onima, koji su iz neznanja činili hrđava i nevaljala djela, pa se iza toga pokajali i popravili, svakako će Gospodar tvoj iza toga njima oprostiti i biti im milostiv.

DIO. 16 — IBRAHIM.

120 Zaista, Ibrahim sam po sebi bijaše jedna čitava cjelina. Odan i pokoran Bogu, potpuni i pravi obožavatelj jednog Boga. Nije bio od onih, što Bogu druga pripisuju. 121 Zahvaljivao je na blagodatima Božjim. Odabrao ga je Bog i uputio ga na pravi put. 122 Mi smo mu na ovom svijetu dali dobra. On će i na Sudnjem danu biti među dobrima. 123 Zatim smo Mi tebi objavili: »Slijedi vjeru Ibrahimovu, koji je potpuni i pravi obožavatelj jednoga Boga«. 124 Subota je naređena onima, što se samo o ovom danu nisu složili.[42]) Zaista će Gospodar tvoj suditi na Sudnjem danu onima, što su se oko toga prepirali. 125 Pozivaj Gospodaru tvome *(ljude)*, mudrom i istinskom riječi i lijepom

---

[41]) Upozoruje se na 147 ajet šestog poglavlja. Iz ovoga se razumije, da je ovaj ajet objavljen poslije ostalih dijelova.

[42]) Subota je dan koji su židovi bili odredili za vršenje pobožnosti. Taj dan se naziva sebt ili sabat. Kršćanski je »sebt« ili dan pobožnosti nedjelja. Židovi i kršćani su se prepirali o tom danu pobožnosti. Uzvišeni ajet kaže, da im je taj sebt, u kome su se razilazili, bio naređen da ga drže. Muslimani toga sebta nemaju.

poukom.[43]). Raspravljaj s njima na najljepši način. Zaista, Gospodar tvoj najbolje zna onoga, ko je skrenuo s Njegovog puta. On najbolje zna one, koji idu pravim putem. 126 Ako kažnjavate, kažnjavajte onako, kako ste vi bili kažnjavani. Ako se strpite, zaista strpljivima će biti dobro.[44]) 127 Strpi se! Tvoje je strpljenje samo uz pomoć Božju. Ne žalosti se zbog njih! Ne budi u tjeskobi zbog njihovih varki i satanskih djela. 128 Zaista je Bog uz one, koji se čuvaju nevaljalština i koji čine dobra djela.

Džuz: 15

POGLAVLJE: 17

POGLAVLJE: ISRA'

OBJAVLJENO U MEKKI, 8 DIJELOVA, 111 AJETA.

SADRŽAJ:

Ovo poglavlje nosi naziv »Isra« pošto govori o Miradžu Božjeg Poslanika i iznosi odredbe, obavještenja, tajne i istine koje se na Miradž odnose. Ovo je glavni sadržaj ovog poglavlja:

1. — Objavljuje se da je Božji Poslanik »Nebijjulkibletejn« to jest poslanik dviju Kibla.

2. — Izraelićani, koji su bili gospodari Jerusalima, njihova se vlast završava i ta vlast koja je bila njima povjerena, prelazi i daje se rodu Ismailovu.

3. — Doba u kome su poučavani i savjetovani nevjernici Kurejša završava se i predskazuje se, da će ih, poslije selenja Božjeg Poslanika, kazna, koju su tražili stići.

4. — Božjem Poslaniku se dozvoljava da se iseli.

5. — Kazuju se odredbe Miradža i propisi koji su tada naređeni.

6. — Naređuje se klanjanje pet dnevnih namaza.

7. — Odgovara se na prigovore o poslanstvu, Kur'anu, Sudnjem danu i raznim mudžizama ili čudima.

8. — Iznose se dokazi iz događaja, koji su se desili u životu Hazreti Musaovu.

---

43) Pozivati na Božji put, to je najsavršeniji i najljepši put. Muslimani su sa svih strana imali neprijatelja i kad su udarani na najveće muke, izvršivali su ovu Božju zapovijed i po njoj postupali.

44) Ovaj uzvišeni ajet dozvoljava muslimanima, da se suprotstave svojim neprijateljima. Ovaj ajet predskazuje da će Mekkelije biti pobijeđeni, kao što to predskazuje i 112 ajet, te da će udarati na neprijatelje i da će i oni moći prema njima postupati isto onako kako su Mekkelije postupali. Ali ovaj ajet, i ako daje dopuštenje za jednak postupak, ipak govori, da je bolje, ako se od toga strpe.

Pošto su ove rasprave, koje se odnose na Miradž vrlo važne i značajne, obrazložićemo ih.

1. — Svemogući Bog rodu Ibrahimovu je na ovom svijetu podario sreću i blagoslov i darovao mu vlast i upravu nad Svetom zemljom. Granice Svete zemlje je Svemogući Bog pokazao Hazreti Ibrahimu u snu. Uza sve to, potomstvo Ibrahimovo nije izvršavalo Božjih zapovijedi, koje su mu stavljene na jeziku Tevrata, postalo je neposlušno i nije vjerovalo Božjih poslanika. Objašnjava se, da će radi toga biti lišeni Božjih blagodati, koje im je dao. Hazreti Ibrahim je imao dva sina: Ismaila i Ishaka. Sveta zemlja je podijeljena među ovu dvojicu njegovih sinova. Ishaku je zapala Sirija, a Ismailu Arabija. U Siriji je Jerusalim, a u Arabiji Mekka. Sinovi Ishakovi su prozvani Izraelićanima, jer je nadimak njegovog sina Jakuba bio Israil. Izraelićani su bili upravljači Jerusalima, a sinovi Ismailovi su čuvali Mekku. Svi poslanici koji su došli od potomstva Ibrahimova bili su čuvari Jerusalima. Između ovih je samo Ismail bio čuvar Mekke. Kibla Izraelićana je bila Jerusalim, a Kibla potomaka Ismailovih Mekka. Ali Hazreti Muhammedu je dan blagoslov ovih obiju Kibli. Božji Poslanik je bio stjecište gdje su se okupile sve vrline i sve odlike svih Božjih poslanika. Konačno sve što je bilo raspodijeljeno među Hazreti Ibrahimom, Ismailom i Ishakom, sva ta ostavina, sakupila se kod Hazreti Muhammeda. Sva ta tako zvana »Ibrahimova suština saznanja« sjedinila se u osobi Hazreti Muhammedovoj. Radi toga je Božji Poslanik »Nebijjulkibletejn«, to jest poslanik dviju Kibla. Okretao se je klanjajući namaz i prema Jerusalimu i prema Ka'bi. Osim toga za vrijeme Miradža je od Mesdžidiharama odveden do Mesdžidi Aksaa, tu je bio imam ostalim poslanicima, i na taj način je tamo objavljeno, da je on »Poslanik dviju Kibli«. Kur'an u poglavlju »Isra'« na početku ističući ovu Istinu kaže: »Neka je slavljen i uzvišen Onaj, koji je odveo Svoga roba od Mesdžidi-harama do Mesdžidiaksaa, čiju smo Mi okolicu blagoslovili, da mu pokažemo znakove Naše. Zaista On sve čuje i sve vidi«.

2. — Izraelićani su vladali i upravljali Svetom zemljom uz neke uvjete. Ako budu glavu sageli pred nekim drugim lažnim božanstvom osim Allaha, ako se budu klanjali idolima ili čemu drugom i ako ne budu pazili i poštovali Božje odredbe, biće lišeni te časti i vječno će ostati poniženi. Izraelićani su za vremena Hazreti Davudova i Hazreti Sulejmanova bili postigli veliku vlast i moć, ali zato, što su se uzobijestili i postali nepokorni, Allah ih je ponizio sa rukom Nebukotnozorovom i vlast im poništio. Oni su bili protjerani i udaljeni iz Svete zemlje, a Jerusalim je bio sa zemljom sravnjen. U Svetom hramu nije ostao ni kamen na kamenu, a stranice Tevrata su razbacane i uništene.

Poslanici Izraelićana su radi ove nesreće naricali i jadikovali, molili su Boga, poučavali su Izraelićane da se pokaju. Bilo im je oprošteno i za vrijeme Perzijanaca su ponovno uspostavili vlast jerusalimsku, ali Izraelićani nisu održali zadane riječi. Opet su se počeli idolima klanjati i Božje odredbe kršiti i protiviti im se. Radi toga su ovaj put bili poraženi od Rimljana. Rimljani su spalili Sveti hram i nad Židovima izveli opći pokolj. Žrtvenik hrama su sa zemljom sravnili.

Iza toga su Židovi po zadnji put pokazali svoje kajanje i potegli se, pa su došli našem poslaniku. Ako se budu Židovi držali pravog puta, pratiće ih milost Božja, u protivnom slučaju će do vijeka ostati lišeni te

časti. Pošto je izloženo, da je naš pejgamber »Nebijjulkibletejn« u početku ovog poglavlja, onda se nastavlja sa ovim izlaganjem: »Mi smo Musau dali knjigu. Učinili smo je kao putokaz Izraelićanima, da ne uzimaju Meni pomagača. O Nuhu i potomcima onih, koje sam s njim (u lađi) spasio! Zaista je on bio zahvalan Božji rob. Mi smo obznanili Izraelićanima Naše odredbe u Tevratu: Vi ćete dva puta izvesti na zemlji smutnju. Počinićete veliku nepokornost i nasilje. Pa kada se zbog smutnja vaših ispuni prva prijetnja i obećanje, poslaćemo protiv vas Naše moćne i snažne robove, oni će (da vas kazne) zaposjesti krajeve vaše. Ovo je bilo izvršeno obećanje i prijetnja. Zatim smo vam vratili snagu da se protiv njih dignete. Pomogli smo vas imetkom i djecom. Umnožili smo vas više, nego što vas je prije bilo. Ako činite dobro, činite ga radi sebe. Ako činite zlo, opet ga sebi činite. Kad je došla druga prijetnja, Mi smo poslali neprijatelja da na vašim licima ostavi tragove zla, da uniđu u hram, kao što su u njega unišli i prvi put i da unište sve, što im do ruke dođe. Možda će vam se Bog smilovati, ako se pokajete. A ako vi ponovno pokažete nepokornost, mi ćemo kaznu povratiti. Mi smo pakao učinili kao tamnicu nevjernicima«.

Poglavlje »Isra'« je objavljeno u Mekki. Pošto Božji Poslanik u Mekki nije dolazio u dodir sa židovima, to se nije njima ni obraćao. Sa ovim poglavljem muslimanstvo se po prvi put obraća židovima. U historiji Islama se otvara jedan novi period. Božji Poslanik je dobio zapovijed da se iseli. U Medini će se između muslimana i židova uspostaviti veze i odnosi i židovima će se još jedamput dati prilika, da se pokaju i da se uteku milosti Božjoj. Ako židovi i ovaj novi poziv odbiju i pokažu nepokornost stignuće ih ista kazna i sudbina. židovi nisu htjeli da iskoriste ovu priliku i nijesu htjeli da prihvate Islam. Svemogući kaže: »Ako vi budete poštovali moju zapovijed i Ja ću štititi vašu obavezu«. Radi toga su se zatvorila vrata milosti židovima, oni su i po treći put pretrpjeli kaznu. Udaljeni su i protjerani iz Medine, Hajbera, Ezruata, a čuvanje Jerusalima je dano muslimanima.

3. — Danas je nevjernicima dana zadnja opomena. Nevjernici govore: »Ako je muslimanstvo prava vjera, a naša vjera kriva i nevaljala, pa zašto nas Bog ne kazni!« Obavještava se da jednom narodu neće biti poslana kazna dok se tomu narodu ne pošalje jedan Božji uputitelj i poslanik, dok taj uputitelj ne ostane potpuno razočaran i ne izgubi nadu u popravak jednog naroda i dok se bogati i oholi ne ujedine da istinu sataru i unište. U ovom dobu, koji se priklanjaju ugledu i moći bogatih i oholih, prilaze na njihovu stranu, a oko Poslanika se kupi društvo sastavljeno od slabih, koji su bez snage i moći. Uputitelj poslan od Svemogućeg Allaha nastoji, koliko mu od ruke ide, da svakoga uputi na pravi put, ali se od ovoga ne vidi neka korist. Svaki čovjek je na ovome svijetu odgovoran za svoja djela i svoje postupke. Radi ovoga su Kurejški odličnici i prvaci saznali, da će biti lišeni časti čuvanja Ka'be, i da će, pošto se to čuvanje predskazuje muslimanima, Mekka biti osvojena.

Ovo što je istaknuto u ajetima koje smo prenijeli, to isto izražavaju i slijedeći ajeti.

4. — Radi toga što je duhovno gospodstvo i Jerusalima i Ka'be podareno Božjem Poslaniku, Svemogući Bog je ovog svog izabranog roba pozvao pred svoje sveto Božansko Biće i poučio ga u duhovne odredbe i

propise. Još ranije su Musa i ostali poslanici bili postigli ovu veliku Božju blagodat. Radi toga Kur'an poslije navedenih ajeta od 18 do 40 ajeta izlaže ove propise i odredbe.

U ovim ajetima je donešeno 12 zapovijedi. Ovih dvanaest osnovnih zapovijedi su temelji zgrade dobra i zla. Neka se napišu čitavi svesci o moralu, nikada neće moći izaći iz okvira ovih dvanaest osnovnih zasada. Ovo je tih dvanaest osnovnih zasada:

1. — Bogu ne dajite i ne zamišljajte druga. 2. — Roditelje poštujte i budite im pokorni. 3. — Svakome podajte njegovo pravo. 4. — Ne rasipajte. 5. — Čuvajte se pretjeranosti i nedotjeranosti i držite se sredine. 6. — Ne ubijajte djece. 7. — Ne činite bluda. 8. — Nikog nepravedno ne ubijte. 9. — Sa siročetom najljepše postupajte. 10. — Mjerite pravo u duž i u težinu. 11. — Ne slijedite slijepo što ne znate. 12. — Ne hodite po zemlji oholo i ponosito.

Ovo dvanaest zapovijedi je upotpunjenje onih deset zapovijedi, što ih je Hazreti Musa dobio na brdu Tur. Ovih deset zapovijedi glasi:

1. — Nemoj imati drugih bogova uza me. 2. — Ne kuni se lažno. 3. — Sjećaj se dana od odmora da ga svetkuješ. 4. — Poštuj oca svojega i mater svoju. 5. — Ne ubij. 6. — Ne čini preljube. 7. — Ne kradi. 8. — Ne svjedoči lažno na bližnjega svojega. 9. — Ne poželi žene bližnjega svojega. 10. — Ne poželi imetka bližnjega svojega.

Pri kraju poglavlja »Isra'« se ukazuje na zapovijedi koje su dane Hazreti Musau.

5. — Svemogući Allah je, radi upravljanja ovog materijalnog svijeta, uspostavio prirodne zakone i ovim zakonima se ne može ništa suprotstaviti. Isto tako i u duhovnom svijetu su uspostavljeni ovakvi zakoni po kojima se taj duhovni svijet upravlja. Jedan od ovih zakona je: Jednom narodu se u prvom redu pošalje jedan poslanik. Ovaj poslanik taj narod poziva u istinu i pravu vjeru. Zanešenjaci i oholi ljudi ovog naroda traže mu'džize — čuda. One im se prikazuju i iznose. Ako oni ne budu htjeli vjerovati, pošto i ta čuda vide, onda se poslaniku naređuje da se on iseli, a nesretnike stigne kazna. Život poslanika je najbolji dokaz istinitosti i tačnosti ovog zakona i odredbe. Božji Poslanik je obavijestio da je u noći Miradža primijenjen ovaj zakon i odredba Božja.

Iza ovoga Kur'an utvrđuje ovaj dokaz, iznoseći događaj, koji se zbio između Adema i satane.

6. — Ranije smo rekli da je u Miradžu zapovijeđeno, da se klanja pet dnevnih namaza. Ovo objašnjavaju slijedeći ajeti koji dolaze.

Muslimanstvo je Hazreti Ibrahimova vjera. U doba Hazreti Ibrahimovo je bilo rasprostranjeno obožavanje zvijezda i sunca. I danas se u izvorima nekih vjera vidi trag ovog obožavanja zvijezda. Kod onih, koji se klanjaju suncu, utvrđeno je vrijeme vjerskih obreda. Na primjer, kad sunce bude na najvišoj visini, onda mu se klanja. U Hazreti Ibrahimovoj vjeri je pobožnost počinjala sa naginjanjem sunca. Kad sunce krene i obori se od glavne tačke zenita, onda počinje vrijeme »podnevne molitve« (zuhur). Kad sunce dođe na tačku, koja je na polovici puta između tačke zalaska i središnje nebeske tačke do koje sunce dopire, onda je vrijeme popodnevnog namaza ili (asir). Kad sunce zađe, onda je vrijeme prve noćne molitve (akšam). Kad se potpuno smrkne i nestane zadnjeg traga crvenila, onda je vrijeme noćne molitve (iša') jacije. Jutarnja molitva se

vrši do pred izlazak sunca. Ovako je ovaj ajet na najljepši način izložio klanjanje pet dnevnih namaza.

Iza toga se Božji Poslanik poučava molitvi za selenje, a zatim se nagoviješta osvojenje Mekke. Ovo je ta molitva što se uči:

»Reci Muhammede, moj Bože, uvedi me sa Istinom u mjesto u koje ću unići, i izvedi me sa Istinom iz mjesta iz koga ću izaći. Podari mi od Tebe pomoć koja pomaže. Reci, dođe Istina, a ode laž. Laži nestaje«.

Zadnje riječi ovog uzvišenog ajeta kazuju da se u historiji Islama otvara novo doba. Onoga dana kada je osvojena Mekka, očišćen je po Bogu odabrani hram od idola, koji je podigao i osnovao Hazreti Ibrahim. Tada je Božji Poslanik proučio ovaj ajet: »Reci, dođe Istina, a ode laž. Laži nestaje.«

Pošto se sa selenjem Božjeg Poslanika približilo vrijeme kazne, na prigovore Mekkanskih pogana se još jedamput odgovorilo i oni su po zadnji put upućivani.

U ajetu se kaže da pogani nisu vjerovali u Miradž. Govorili su da treba da s neba donese pejgamber jednu napisanu knjigu, pa da mognu vjerovati da se Miradž dogodio.

7. — život Hazreti Musaa i život našeg poslanika Hazreti Muhammeda je u mnogom sličan. Kur'an kaže: »Kao što smo Fir'avnu poslali poslanike, tako smo i vama poslali poslanika, koji će vam svjedok biti«. Radi toga se u Kur'anu uporedo govori o životu Hazreti Musaovu. Kako je Hazreti Musa dane provodio među neprijateljima, tako je isto i naš poslanik među neprijateljima vrijeme provodio. Musa je nastojao da Fir'avna i njegove ljude povede pravim putem, ali oni nisu vjerovali, pa je Musa bio prisiljen da napusti Egipat. Isto tako je i Hazreti Muhammed nastojao sa Kurejšijama, koji nijesu htjeli da ga vjeruju, pa je morao Mekku napustiti i seliti u Medinu. Kako je Musa prije napuštanja Egipta dobio deset zapovijedi, tako je i Hazreti Muhammed prije selenja u Medinu išao na Miradž. Kako su poslije Musaova selenja zaglavili Fir'avn i njegovi ljudi, tako su isto i Kurejšije uništeni poslije selenja u Medinu na Bedru. Kako je Hazreti Musa sa svojim narodom postao gospodar obećane zemlje, tako je i Hazreti Muhammed osvojio Mekku.

Ako se ove činjenice uzmu u obzir, onda se vidi da je poslije Miradža predskazano Kurejšijama selenje Božjeg Poslanika u Medinu, a kasnije stizanje kazne koju su oni zazivali na se.

Osim Božjih zapovijedi koje su dane za vrijeme Miradža, te osim pet dnevnih namaza, koji su tada propisani i naređeni, i osim predskazivanja koja su tada dana, našem Pejgamberu su dana i poklonjena još dva poklona. Od ovih je jedan, koji kaže, da će onima među šljedbenicima našega Pejgambera, koji su umrli, kad su Bogu pripisivani drugovi, a oni u tom grijehu nijesu bili, biti oprošteni grijesi i da će oni unići u raj. Drugi je objavljivanje ajeta, koji su objavljeni kao naročita Božja povelja, u kojoj su potpuno izloženi osnovi vjere i vjerovanja i dana pouka o oproštenju i pomilovanju. To su zadnja tri ajeta poglavlja Bekare.

Kur'an duhovne vidike Miradža izražava u dvije riječi. Bog kaže da hoće poslaniku pokazati znakove. Šta su ti znakovi. Je li slabi ljudski jezik u stanju da ih dokaže? Bez sumnje, ne mogu se dokazati. Riječi ne mogu da izraze sadržinu. Čitavo naše znanje i naša mudrost su ograničeni. Dovoljno je, da ovo mogu da izraze naša osjećanja i naša shvaća-

nja. Kako možemo dokazati stvari, koje se nalaze izvan ovog našeg ograničenog kruga. Svemogući Bog i ako nam ih dokazuje, naš razum ne može da ih shvati. Poglavlje »Nedžm« ove tajne donekle objašnjava, ali objašnjenja, koja se tamo nalaze, za nas su skučena i kratka, tumačenja, koja se tamo nalaze, za nas ostaju kao nepoznanice. U tom poglavlju ima rečenica, koje se sastoje od svega dvije riječi. Zamjenice su ukinute. Subjekat ima, ali objekta nema. Ili ako ima objekat, subjekta nema. Postoje dodaci subjektu, ali je nepoznato na što se zamjenica odnosi. Zašto to? Samo mjesto to zahtijeva.

Kad je Božji Poslanik dokazivao duhovna opažanja i viđenja na Miradžu i znakove Božanske Svemoći koje je vidio, Kurejšije su govorile, da je to zabluda i maštanje. Zašto li su oni tako govorili? Oni nisu imali očiju da opaze i vide duhovna zbivanja, oni nisu imali ušiju da čuju onaj odiskonski glas, nisu imali pameti i razuma, a ni srca koje bi moglo shvatiti ove Božanske tajne. Stvari koje se vide jesu otkrivenja Svemogućeg i Mudrog Allaha, koja su tek mali dio Njegovog Svemoćja. Nekada je Božji Poslanik izlazio do najvećih visina i najveće udaljenosti su bile tako blizu koliko i razmak između dviju strjelica. Ko je taj, koji je te udaljenosti tako približavao? Šta ima u tom razmaku koliko čine dvije strjelice? Je li to Božja moć i veličina? Možda? Ko je taj što govori? Mi ne znamo. Šta je to što se govori? Nama se ne daje nikakva vijest. Šta je »Sidretul-munteha?« To je konačna tačka ljudskog znanja! Da li je njena vanjština, suština i svojstvo božansko? Da li je na toj krajini riješeno pitanje opstanka i bivanja? Šta je Božji Poslanik vidio očima? Šta je kasnije sa srcem osjetio? Božji Poslanik je na ovom putovanju vidio mnogo Božanskih znakova. Je li to vidio očima ili srcem osjetio?

Ez in perde nihan est ve nihan handi mand.

Tajna je to, iza zastora se krije,
Tajna je, i skrivena ostaje.

PREVOD:

DIO. 1 — POSLANIK DVIJU KIBLA.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Slavljeno je, čisto i uzvišeno Biće Onoga, koji je noću odveo roba Svoga *(Muhammeda)*, od Mesdžidi Harama do Mesdžidi Aksaa, čiju smo okolicu blagoslovili, da mu pokažemo znakove Naše. On sve čuje i sve vidi.[1])

[1]) Isra' se u arapskom jeziku kaže noćnom putovanju. Radi toga što se ovo čudo ili mu'džiza Božjeg Poslanika, koja svojom veličinom zadivljuje i zapanjuje, dogodila noću, to je i ovo poglavlje dobilo naziv »Isra« i u uzvišenom Kur'anu, spominjući se sa ovom riječju, kaže se: »Subhanellezi esra biabdihi lejlen«, to jest, »slavljeno je i uzvišeno Biće Onoga, koji je noću odveo roba Svoga«.

Značenje riječi Miradž je: ispeti se na visinu, uzdignuti se u vis. U hadisima Božjeg Poslanika se kaže: »Urridže bi«, to jest dignut sam

DIO. 2 — HISTORIJA IZRAELIĆANA.

2 I dali smo Musau Knjigu i učinili je putokazom Izraelićanima. *(Rekli smo)*: Ne uzimajte mjesto Mene drugog pomoć-

u visinu. Radi toga se ovaj događaj naziva »Mi'radžun-nebijji« — put ili uzdignuće Božjeg Poslanika na nebo.

Kad ispitujemo duhovna stanja Božjih poslanika, onda vidimo da veliki poslanici u jednom naročitom vremenu ili jednom naročitom času dostižu do ovog visokog položaja. U ovom određenom času pred očima njihovim nestaje onih materijalnih smetnja, koje su kao zastor smetale njihove poglede na život, koji postoji iza tih zastora u duhovnom svijetu, dižu se zemaljske i fizičke smetnje slušaoca, razbijaju se vremenske i mjesne spone i zapreke i sve tajne nebeske i sve što je zemaljskom pogledu bilo skriveno, posve jasno i otvoreno im se razotkriva.

Tada poslanici u jednom duhovnom zboru sastavljenom od anđela i u duhovnoj odjeći izlaze i stupaju pred veličanstvo Bića Božjeg. Tu prema svome položaju zauzimaju mjesto i uronjavaju se u nepregledne dubine Božanskog svijetla i beskrajne Božanske Darežljivosti. Poslanici, koji zauzimaju među ostalim poslanicima naročito visoke položaje na tom mjestu svetog savršenstva u zboru bezgrješnih, dostižu i zauzimaju položaje, koji su određeni za naročite odabranike. Ovi su u tolikoj mjeri postigli blizinu Božju, da je između Svemogućeg Bića i njih ostala udaljenost jedva dviju strjelica ili možda još i manja. Pošto oni na ovom visokom mjestu prime velike i uzvišene zapovijedi Božje, opet se na zemlju spuštaju.

Dopiranje u viši duhovni svijet je zgoda, koja u životu svakog Božjeg poslanika zauzima naročito mjesto. Muslimanstvo ovu čast osigurava i svakom pravovjernom donosi radosnu vijest, da će on to zaslužiti i da će dnevno pet puta tu čast postignuti. U hadisu Božjeg Poslanika se kaže: Namaz je mi'radž pravovjernih (Essalatu mi'radžul-muminin).

Vođa i glava svih poslanika Hazreti Muhammed na tom mjestu svetog savršenstva u zboru bezgriješnika ispeo se do najvišeg položaja. Prije njega niko nije u tolikoj mjeri uspio, da se približi Biću Svemogućeg Boga.

Kada i koliko se puta naš Poslanik uspeo do tog najvišeg stupnja saznanja, nema jedinstvenog mišljenja. Prema istinitim i pouzdanim vijestima i prema izlaganju skoro svih učenjaka, Miradž se dogodio samo jedamput. Neki su mišljenja, da se Miradž dogodio opetovano u više navrata, a to je mišljenje nastalo odatle, što su različita obrazloženja vezana uz ovaj događaj. Radi ovih raznih pričanja o ovom događaju, oni su mišljenja, da se Miradž opetovano dogodio. Inače ova mišljenja nemaju nikakve veze sa stvarnošću. Kad ispitamo sva pouzdana i sigurna predanja vidimo, da se govori samo o jednom Miradžu.

Teško je odrediti vrijeme kad se Mi'radž dogodio. Ovaj veliki događaj se zbio prije hidžreta, kad nije bilo nekog osnova po kome bi se mogle odrediti tačno godine i datum nekog događaja. Prije pojave Islama među Arapima nije bilo poznato računanje kalendarskih godina. Miradžski događaj zbio se noću. O ovome Kur'an posve jasno govori. U ovome su saglasni i svi hadisi. Ali je ipak teško odrediti datum ovoga događaja.

(poslaćemo jedan novi narod)[5]) da ostave tragove zla i nevolje na licima vašim, da uniđu u hram, kao što su i prvi put unišli, i da unište sve do čega dođu. 8 Možda će Gospodar vaš da vam se smiluje. Ako se vi povratite *(nepokornosti)* i Mi ćemo se povratiti *(kazni)*. Mi smo učinili pakao tamnicom nevjerničkom. 9 Zaista, ovaj Kur'an upućuje i vodi onome, što je najispravnije i donosi radosnu vijest pravovjernima, koji čine dobra djela, da ih čeka velika plata i nagrada, 10 a za one, koji ne vjeruju Sudnjeg dana, spremili smo strašnu i užasnu kaznu.

DIO. 3 — POSLJEDICE POSLOVA I DJELA.

11 Čovjek se proklinje zbog zla, a blagosivlje zbog dobra. Čovjek je prebrz i nagao. 12 Noć i dan smo učinili kao dva znaka Naše moći. Noćni znak smo učinili tamnim, a danji znak smo učinili svjetlim, da bi vi mogli tražiti blagodati Gospodara vašega, *(koje će vam za život služiti)*, da bi znali broj godina i računanje *(vremena)*. Mi smo svaku stvar posve jasno izložili i dokazali. 13 Svaki čovjek, što uradi i učini, Mi smo mu to o vrat omotali i vezali. Mi ćemo mu izvaditi na Sudnjem danu knjigu, koju će posve otvorenu naći.[6]) 14 Čitaj knjigu Svoju! Dosta ti je, da danas sam svoj račun sviđaš.[7]) 15 Ko se uputi na pravi put, taj se je uputio radi sebe. Ko je zalutao, taj je na svoju štetu zalutao. Niko neće tuđeg tovara nositi.[8]) Mi nećemo kazniti jedan narod, dok ne pošaljemo poslanika.[9])

---

[5]) Ovaj ajet pokazuje na drugo rušenje hrama. Ovaj puta su židovi protjerani i uništeni od Rimljana, koji su im i hram porušili. Ovo su Rimljani izveli pod zapovjedništvom Titovim, Jerusalim su porušili i židove razbili i rastjerali.

[6]) Uzvišeni ajet dokazuje, da će svako učinjeno djelo biti omotano o vratu i da će od njega ostati trag. Ovi tragovi će se na Sudnjem danu pokazati čovjeku kao otvorena knjiga. Sve ljudske kretnje i sva ljudska djela će biti pribilježena i tragovi tih djela, koji će se nalaziti, biće ta knjiga, koju niko neće moći pobiti.

[7]) Čovjek će na Sudnjem danu svako svoje djelo vidjeti onako, kako ga je učinio u zemaljskom životu i o njemu će polagati račun.

[8]) Ovaj uzvišeni ajet pobija kršćansku dogmu o »oprostu ili iskupljenju grijeha«. Po kršćanskom vjerovanju Hazreti Isa je iskupio ljudske grijehe sa svojom krvlju. Ovaj uzvišeni ajet kaže da niko neće tuđih grijeha nositi, niti će za tuđe grijehe biti odgovoran.

[9]) Ovaj ajet ističe da Svemogući Bog neće kazniti jednog grješnog naroda, dok mu ne pošalje poslanika i dok ga ovaj ne pozove na pravi put.

فِيهَا فَحَقَّ عَلَيْهَا الْقَوْلُ فَدَمَّرْنَاهَا تَدْمِيرًا ﴿١٦﴾ وَكَمْ أَهْلَكْنَا
مِنَ الْقُرُونِ مِنْ بَعْدِ نُوحٍ وَكَفَىٰ بِرَبِّكَ بِذُنُوبِ عِبَادِهِ خَبِيرًا
بَصِيرًا ﴿١٧﴾ مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعَاجِلَةَ عَجَّلْنَا لَهُ فِيهَا مَا نَشَاءُ
لِمَنْ نُرِيدُ ثُمَّ جَعَلْنَا لَهُ جَهَنَّمَ يَصْلَاهَا مَذْمُومًا مَدْحُورًا ﴿١٨﴾
وَمَنْ أَرَادَ الْآخِرَةَ وَسَعَىٰ لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ
كَانَ سَعْيُهُمْ مَشْكُورًا ﴿١٩﴾ كُلًّا نُمِدُّ هَٰؤُلَاءِ وَهَٰؤُلَاءِ
مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ وَمَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا ﴿٢٠﴾ انْظُرْ
كَيْفَ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ وَلَلْآخِرَةُ أَكْبَرُ دَرَجَاتٍ
وَأَكْبَرُ تَفْضِيلًا ﴿٢١﴾ لَا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ فَتَقْعُدَ
مَذْمُومًا مَخْذُولًا ﴿٢٢﴾ وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ
وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا

أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفٍّ وَلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا
كَرِيمًا ﴿٢٣﴾ وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ
وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا ﴿٢٤﴾ رَبُّكُمْ أَعْلَمُ
بِمَا فِي نُفُوسِكُمْ إِنْ تَكُونُوا صَالِحِينَ فَإِنَّهُ كَانَ لِلْأَوَّابِينَ غَفُورًا
﴿٢٥﴾ وَآتِ ذَا الْقُرْبَىٰ حَقَّهُ وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ
وَلَا تُبَذِّرْ تَبْذِيرًا ﴿٢٦﴾ إِنَّ الْمُبَذِّرِينَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ
وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا ﴿٢٧﴾ وَإِمَّا تُعْرِضَنَّ عَنْهُمُ
ابْتِغَاءَ رَحْمَةٍ مِنْ رَبِّكَ تَرْجُوهَا فَقُلْ لَهُمْ قَوْلًا مَيْسُورًا ﴿٢٨﴾
وَلَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً إِلَىٰ عُنُقِكَ وَلَا تَبْسُطْهَا كُلَّ
الْبَسْطِ فَتَقْعُدَ مَلُومًا مَحْسُورًا ﴿٢٩﴾ إِنَّ رَبَّكَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ
لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا ﴿٣٠﴾

16 Kad Mi hoćemo da uništimo jedan grad, pošaljemo zapovijedi *(jezikom poslanika)* onima, koji u dobru i blagostanju žive. Oni se dignu *(protiv zapovijedi)* i u poroku i grijehu žive. Nužno bude ispunjenje prijetnje, protiv toga grada i Mi ga sa zemljom sravnimo. 17 Koliko smo uništili pokoljenja, poslije Nuha. Dosta je Gospodaru tvome da On vidi i zna grijehe robova Svojih. 18 Ko traži ovaj život zemaljski, brzo ćemo dati na svijetu što želimo, kome hoćemo, zatim ćemo mu pakao učiniti boravištem i unići će u njega odbačeni od milosti i udaljeni od dobra. 19 Ko želi vječni život i za njega se trudi, a vjeruje, nastojanja i trud ovih će biti primljeni. 20 Mi sve i ove i one hranimo i dajemo im iz obilja Gospodara tvoga. Davanje i poklon Gospodara tvoga se *(ni od koga)* ne usteže. 21 Pogledaj kako smo Mi jedne iznad drugih uzdigli. I zaista je vječni život mnogo veći po položajima i po vrijednostima. 22 Ne postavljaj *(nipošto)* Bogu druga. Bićeš

ولا تقتلوا اولادكم خشية املاق نحن نرزقهم واياكم
ان قتلهم كان خطأ كبيرا ﴿٣١﴾ ولا تقربوا الزنى انه
كان فاحشة وساء سبيلا ﴿٣٢﴾ ولا تقتلوا النفس
التي حرم الله الا بالحق ومن قتل مظلوما فقد جعلنا
لوليه سلطانا فلا يسرف في القتل انه كان منصورا ﴿٣٣﴾
ولا تقربوا مال اليتيم الا بالتي هي احسن حتى يبلغ اشده
واوفوا بالعهد ان العهد كان مسؤلا ﴿٣٤﴾ واوفوا الكيل اذا
كلتم وزنوا بالقسطاس المستقيم ذلك خير واحسن
تأويلا ﴿٣٥﴾ ولا تقف ما ليس لك به علم ان السمع والبصر
والفؤاد كل اولئك كان عنه مسؤلا ﴿٣٦﴾ ولا تمش
في الارض مرحا انك لن تخرق الارض ولن تبلغ الجبال طولا

odbačen od milosti i ostavljen na cjedilu!

DIO. 4 — OSNOVI I TEMELJ ĆUDOREĐA SA KOJIM SE DOBRO ČINI.

23 Odredba je Gospodara tvoga: Samo Njega obožavaj i Njemu se klanjaj, a ocu i majci čini dobro. Kad ostare kod tebe, jedno ili obadvoje, nipošto im ne reci: »Dosadilo mi je, dotužilo mi je!« Ne odbijaj ih. Govori im blage i slatke riječi *(da im srce razdragaš i otvoriš)*. 24 Spusti pred njima iz milošte krila poniznosti i poslušnosti sve do zemlje i reci: Moj *(veliki)* Bože! Smiluj im se, kao što su se i oni meni smilovali, kad su me odgajali u djetinjstvu mome. 25 Gospodar vaš najbolje zna, šta je u vama. Ako vi budete dobri ljudi, zaista Bog oprašta onima, koji se kaju. 26 Podaj bližnjem, bijedniku i putniku namjerniku, pravo njihovo. Čuvaj da *(u ludo)* ne rasipaš *(imetka)*. 27 Zaista su rasipnici braća satanina. Satana je Gospodaru svome nezahvalan. 28 Ako se ti okreneš od njih *(rođaka, bijednika i putnika)* tražeći milosti od Gospodara tvoga, kojoj se nadaš, reci im blagu i slatku riječ *(i srce im zadovolji)*. 29 Ne učini, kao da je ruka tvoja vezana za vrat tvoj *(ne stisni šaku)*, a nemoj je do kraja ni otvarati. Ti ćeš biti prekoravan i kuđen *(zbog škrtosti)*, i kajaćeš se *(ako ti ruka prazna ostane)*. 30 Zaista Gospodar tvoj u obilju pruža kome hoće, a kome hoće i suži. On je obaviješten *(o stanju)* svojih robova i On vidi svako stanje njihovo.

DIO. 5 — OSNOVI ĆUDOREĐA KOJI ČUVAJU OD NEVALJALŠTINA I POROKA.

كل ذلك كان سيئه عند ربك مكروها ﴿٣٨﴾ ذلك
مما أوحى إليك ربك من الحكمة ولا تجعل مع الله إلها آخر
فتلقى في جهنم ملوما مدحورا ﴿٣٩﴾ أفأصفاكم ربكم
بالبنين واتخذ من الملائكة إناثا إنكم لتقولون قولا عظيما
﴿٤٠﴾ ولقد صرفنا في هذا القرآن ليذكروا وما يزيدهم
إلا نفورا ﴿٤١﴾ قل لو كان معه آلهة كما يقولون إذا لابتغوا إلى
ذي العرش سبيلا ﴿٤٢﴾ سبحانه وتعالى عما يقولون علوا كبيرا
﴿٤٣﴾ تسبح له السماوات السبع والأرض ومن فيهن وإن من شيء
إلا يسبح بحمده ولكن لا تفقهون تسبيحهم إنه كان
حليما غفورا ﴿٤٤﴾ وإذا قرأت القرآن جعلنا بينك وبين
الذين لا يؤمنون بالآخرة حجابا مستورا ﴿٤٥﴾ وجعلنا على

31 Ne ubijajte djecu vašu, bojeći se siromaštva. Mi hranimo njih, a i vas. Zaista je ubijanje njihovo veliki grijeh.[10]) 32 Ne pristupajte bludu. To je bezstidno djelo. To je gadan i ružan put! 33 Ne ubijajte duše, koju je Bog zabranio. Samo to možete učiniti, ako je to pravedno! Ko bude ubijen nepravedno, Mi dajemo njegovom staratelju *(nasljedniku)* pravo, *(da traži pravdu)*. Neka se ne prekoračuje *(zakonske granice)* u ubijanju. On će biti pomožen. 34 Ne unosite ruku u imetak siročeta, sve dok ne odraste. Ako to činite, neka to bude na najljepši način. Ispunite zadanu riječ. Za svaku zadanu riječ i obavezu ćete biti pitani. 35 I ispunite punu mjeru, kad mjerite. Mjerite sa ispravnom mjerom. To je bolje i posljedica *(ovakog rada)* je mnogo bolja. 36 Ne idi za onim što ne znaš. I uši, i oči, i srce, sve će to biti odgovorno. 37 Ne hodi po zemlji oholo i naduto. Ne ćeš razdrijeti zemlje *(koliko god se ti oholio)*, niti ćeš brda u duljinu stignuti. 38 Sve ove nevaljalštine su stvari, koje Gospodar tvoj neće i ne voli. 39 Eto, to je mudrost, koju ti je objavio Gospodar tvoj. Ne postavljaj uz Boga druge bogove, jer ćeš biti u pakao bačen, pokuđen i udaljen od milosti Božje. 40 *(Šta govorite?!)* Zar je odabrao vama Gospodar vaš sinove,

---

[10]) Arapi su živu žensku djecu zakopavali. Ajet diže i odstranjuje ovaj ružni, gadni i zvjerski običaj. Imami Ragib ovom ajetu daje još jedno značenje i kaže, da se ovim naređuje, da žensku djecu ne ostave bez odgoja i vaspitanja.

الجزء الخامس عشر

٣٧٧ ١٥ 377

قلوبهم أكنة أن يفقهوه وفي آذانهم وقرا وإذا ذكرت
ربك في القرآن وحده ولوا على أدبارهم نفورا ﴿٤٦﴾ نحن أعلم
بما يستمعون به إذ يستمعون إليك وإذ هم نجوى إذ يقول
الظالمون إن تتبعون إلا رجلا مسحورا ﴿٤٧﴾ انظر كيف ضربوا لك
الأمثال فضلوا فلا يستطيعون سبيلا ﴿٤٨﴾ وقالوا أإذا
كنا عظاما ورفاتا أإنا لمبعوثون خلقا جديدا ﴿٤٩﴾ قل كونوا
حجارة أو حديدا ﴿٥٠﴾ أو خلقا مما يكبر في صدوركم
فسيقولون من يعيدنا قل الذي فطركم أول مرة فسينغضون
إليك رءوسهم ويقولون متى هو قل عسى أن يكون قريبا ﴿٥١﴾
يوم يدعوكم فتستجيبون بحمده وتظنون إن لبثتم إلا
قليلا ﴿٥٢﴾ وقل لعبادي يقولوا التي هي أحسن إن الشيطان

a sebi je uzeo anđele, kao kćeri. Kako govórite krupnu i strašnu riječ?

DIO. 6 — USTRAJNOST NEVJERNIKA.

41 Mi smo ponovili opomene Naše u ovom Kur'anu, da bi oni do sebe došli. A to samo kod njih povećava udaljivanje *(od istine)*. 42 Reci: Da uz Njega ima drugih bogova, kako oni govore, oni bi onda tražili puta do Onoga, koji je Gospodar vasione.[11]) 43 Bog je slavljen, uzvišen i čist od onoga, što oni govore. Njegovo je Biće uzvišeno. 44 Slavi Ga i Njemu se klanja sedam nebesa, zemlja i sve što se među njima nalazi. Ništa nema, što Njega ne slavi i zahvaljuje Mu, ali vi ne razumijete njihovo slavljenje i klanjanje Biću Njegovu. Nema sumnje, Bog je blag i oprašta. 45 Kad ti učiš Kur'an, Mi stavimo između tebe i onih, koji ne vjeruju Sudnjeg dana, jedan skriveni zastor. 46 Mi stavljamo na srca njihova zastore da ga *(Kur'an)* ne razumiju, a uši njihove su gluhe. Kad ti spomeneš Gospodara tvoga u Kur'anu, da je jedan, oni se udaljuju od tebe i leđa ti okreću.[12]) 47 Mi vrlo dobro znamo, šta oni hoće, kad prisluškuju *(učenje Kur'ana)*. Oni te prisluškuju i potajno se razgovaraju. Kažu griješnici: Vi slijedite samo jednog opčaranog i ludog čovjeka. 48 Gledaj, kome te prispodabljaju. Zalutali su, pa ne mogu da nađu *(pravog)* puta.

[11]) To jest oni, koji obožavaju idole, približili bi se Svemogućem Bogu i na taj način bi se očistili nečistoće.

[12]) Oni ne mogu da podnesu ni da se Allah spomene. Radi toga što bježe kad se spomene Božje ime, nadođe im gluhoća, a na njihova srca se navuče zastor.

49 Oni govore: Zar ćemo se ponovno proživjeti pošto smo *(poslije smrti postali hrpa)* kostiju i *(pregršt)* prašine? 50 Reci: Budite kamen ili željezo, 51 ili stvorenje, koje je po vašem mišljenju veliko *(i života mu neće nestati)*. Pa oni će opet reći: Ko će nas natrag vratiti *(i proživiti)*. Reci: Bog, koji vas je i prije stvorio. Oni će prema tebi pružiti i pogeti glave svoje i reći će: »Kada?« Reci: Brzo će to biti.[13]) 52 Kad vas On pozove, vi ćete Mu zahvaliti i odazvati se pozivu Njegovu. Mislićete, da ste vrlo kratko vrijeme ostali.

يَنزَغُ بَيْنَهُمْ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلْإِنسَانِ عَدُوًّا مُّبِينًا ﴿٥٣﴾
رَّبُّكُمْ أَعْلَمُ بِكُمْ إِن يَشَأْ يَرْحَمْكُمْ أَوْ إِن يَشَأْ يُعَذِّبْكُمْ
وَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ وَكِيلًا ﴿٥٤﴾ وَرَبُّكَ أَعْلَمُ بِمَن فِي السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَلَقَدْ فَضَّلْنَا بَعْضَ النَّبِيِّينَ عَلَىٰ بَعْضٍ وَآتَيْنَا دَاوُودَ
زَبُورًا ﴿٥٥﴾ قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُم مِّن دُونِهِ فَلَا يَمْلِكُونَ
كَشْفَ الضُّرِّ عَنكُمْ وَلَا تَحْوِيلًا ﴿٥٦﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ
يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ
وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُورًا ﴿٥٧﴾ وَإِن مِّن قَرْيَةٍ
إِلَّا نَحْنُ مُهْلِكُوهَا قَبْلَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ أَوْ مُعَذِّبُوهَا عَذَابًا
شَدِيدًا كَانَ ذَٰلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا ﴿٥٨﴾ وَمَا مَنَعَنَا
أَن نُّرْسِلَ بِالْآيَاتِ إِلَّا أَن كَذَّبَ بِهَا الْأَوَّلُونَ وَآتَيْنَا ثَمُودَ

DIO. 7 — KAZNA ZA PORICATELJE.

53 Reci robovima Mojim: Neka govore najljepše riječi. *(Neka prema idolopoklonicima ne pružaju jezika)*. Zaista, satana baca smutnju među njih. Satana je čovjeku posve otvoren neprijatelj. 54 Gospodar vaš najbolje poznaje *(svako vaše stanje)*. Ako hoće smilovaće vam se, a ako hoće kazniće vas. Mi te nismo poslali, da ih siliš u vjeru. 55 I Gospodar tvoj zna sve, što je na nebu i na zemlji. Mi smo odlikovali jedne poslanike na druge. A Davudu smo dali Zebur. 56 Reci: Zovite one, za koje ste tvrdili, da su mjesto Boga. Oni neće moći otkloniti nevolje od vas, niti će je moći preokrenuti. 57 To su oni, koji se mole *(anđelima i duhovima)* i traže od njih, koji su Allahu najbliži, da im posluže kao put za približivanje Bogu. Nadaju se milosti

[13]) Nema sumnje da se sa ovim ukazuje na veliki preokret, koji će nastati radom i djelovanjem Božjeg Poslanika. Dan, kada će se taj veliki preokret sa svom svojom snagom i velikim sjajem pojaviti, bio se jako približio.

الناقة مبصرة فظلموا بها وما نرسل بالآيات إلا تخويفا ﴿٥٩﴾
وإذ قلنا لك إن ربك أحاط بالناس وما جعلنا الرؤيا التي
أريناك إلا فتنة للناس والشجرة الملعونة في القرآن ونخوفهم
فما يزيدهم إلا طغيانا كبيرا ﴿٦٠﴾ وإذ قلنا للملائكة
اسجدوا لآدم فسجدوا إلا إبليس قال أأسجد لمن خلقت طينا
﴿٦١﴾ قال أرأيتك هذا الذي كرمت علي لئن أخرتن إلى يوم
القيامة لأحتنكن ذريته إلا قليلا ﴿٦٢﴾ قال اذهب
فمن تبعك منهم فإن جهنم جزاؤكم جزاء موفورا ﴿٦٣﴾
واستفزز من استطعت منهم بصوتك وأجلب عليهم
بخيلك ورجلك وشاركهم في الأموال والأولاد
وعدهم وما يعدهم الشيطان إلا غرورا ﴿٦٤﴾ إن عبادي

Božjoj i boje se kazne Njegove. Zaista, treba biti na oprezu pred kaznom Gospodara tvoga. 58 Nema ni jednog mjesta ili grada, da ga Mi nismo uništili prije Sudnjeg dana, ili da ga nismo teškom kaznom kaznili. To je u Knjizi zapisano.[14]) 59 Sprečava Nas, da pošaljemo dokaze *(čuda)* samo to, što su ih i oni, koji su prije bili, poricali i lažnim smatrali.[15]) Mi smo narodu Semud dali žensku devu kao jasan dokaz, pa su oni nasilje počinili. Mi šaljemo znakove, samo da *(ljude)* prestrašimo. 60 Gle! rekli smo ti: »Zaista je Gospodar tvoj sa svih strana ljude opkolio«. Učinili smo san, koji smo ti pokazali[16]) i drvo, što je

---

[14]) Ovo objašnjenje uzvišenog ajeta je jedan utvrđen zakon, koji historija utvrđuje i dokazuje. Uređeni i cvjetajući gradovi i mjesta nalaze se na ruševinama gradova, koji su ranije porušeni i uništeni. Ovaj zakon vrijedi i teče u svima vremenima. Kako prije, tako i danas, vidimo neumitno djelovanje ovog zakona. Gospodujuća i rušilačka ruka vremena ruši i uništava stare zemlje i gradove, a na njihovo mjesto druge postavlja i uređuje.

[15]) Značenje ovog uzvišenog ajeta je jasno. Uzrok koji sprečava da se poslije jednog naraštaja u neprekidnom nizu drugom naraštaju pošalju Božji znakovi ili čuda, je u tome, što je raniji naraštaj ova čuda ili dokaze odbio. Uza sve to su Božji znakovi kasnijim naraštajima slani. Pri kraju ovog ajeta se kaže: »Mi šaljemo znakove samo da ljude prestrašimo« i time se odlučno ističe da će slanje ovih Božjih znakova stalno trajati. Ljudi u svojoj nadutosti neće da prime Božje znakove i radi toga bi trebali da budu kažnjeni i da nastradaju, ali kako je Bog savršena dobrota i milost On ne sprema na sve zasluženu kaznu, nego od vremena do vremena Njegova kazna neke nezahvalnike stigne da bi to poslužilo kao pouka ostalima.

[16]) Pod ovim snom se misli na Mi'radž. Značenje ovog sna je još ranije opširno izloženo. Nalazimo se u izlaganjima da li je Mi'radž bio

u Kur'anu prokleto,[17]) samo kao sredstvo za zavođenje ljudi. Mi ih prestrašivamo, a to kod njih samo povećava neposlušnost i bezbožnost.

DIO. 8 — SATANINO OPIRANJE I PROTIVLJENJE.

61 Gle! Rekli smo anđelima: »Poklonite se Ademu!« Oni su se poklonili osim Iblisa. On reče: »Zar da se poklonim onomu, koga si od blata stvorio?« 62 Satana reče: »Je li to ovaj čovjek, što si ga iznad mene uzdignuo? Kad bi me ostavio do Sudnjeg dana, ja bih zaveo i uništio potomstvo njegovo, osim malog dijela. 63 Svemogući Bog reče: »Idi i povuci se! Ko god te bude od njih slijedio, pakao će biti kazna svih vas, i to će biti potpuna kazna. 64 Prevari i zavedi u smutnju koga možeš od njih sa glasom tvojim. Iskupi na njih sa svih strana svu snagu i konjicu tvoju i pješadiju tvoju. Udruži im se u imetak i u djecu![18]) Svašta im obećaj. Satana će

سُورَةُ الإِسْرَاءِ

380 ١٧ ٣٨٠

لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ وَكَفَىٰ بِرَبِّكَ وَكِيلًا ﴿٦٥﴾ رَبُّكُمُ
الَّذِي يُزْجِي لَكُمُ الْفُلْكَ فِي الْبَحْرِ لِتَبْتَغُوا مِن فَضْلِهِ إِنَّهُ كَانَ
بِكُمْ رَحِيمًا ﴿٦٦﴾ وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَن تَدْعُونَ
إِلَّا إِيَّاهُ فَلَمَّا نَجَّاكُمْ إِلَى الْبَرِّ أَعْرَضْتُمْ وَكَانَ الْإِنسَانُ
كَفُورًا ﴿٦٧﴾ أَفَأَمِنتُمْ أَن يَخْسِفَ بِكُمْ جَانِبَ الْبَرِّ أَوْ يُرْسِلَ
عَلَيْكُمْ حَاصِبًا ثُمَّ لَا تَجِدُوا لَكُمْ وَكِيلًا ﴿٦٨﴾ أَمْ أَمِنتُمْ
أَن يُعِيدَكُمْ فِيهِ تَارَةً أُخْرَىٰ فَيُرْسِلَ عَلَيْكُمْ قَاصِفًا مِّنَ الرِّيحِ
فَيُغْرِقَكُم بِمَا كَفَرْتُمْ ثُمَّ لَا تَجِدُوا لَكُمْ عَلَيْنَا بِهِ تَبِيعًا ﴿٦٩﴾
وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُم
مِّنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَىٰ كَثِيرٍ مِّمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا ﴿٧٠﴾
يَوْمَ نَدْعُو كُلَّ أُنَاسٍ بِإِمَامِهِمْ فَمَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ فَأُولَٰئِكَ

---

tijelom ili dušom. Mi'radž je predskazao Božjem Poslaniku da će on uistinu biti pobjednik.

[17]) Prokleto drvo jest drvo zekkum. Mi'radž Poslanika predstavlja pobjedu Islama i ističe velike uspjehe koje će u budućnosti Islam steći. Jelo griješnika je plod drveta zekkum, a to simboliše poraz neprijatelja Islama. U isto doba kad se nagovještava pobjeda Islama, daje se vijest o porazu i propasti pogana. Obje strane su iščekivale da se obistine ova nagovještavanja.

[18]) Snage satane su sastavljene od griješnika. Njegova konjica je sastavljena od onih koji zlo i nevaljalštine brzo prihvaćaju, a njegova pješadija su oni, koji po griješnu i nevaljalu putu sporo idu. Koji u nedozvoljene stvari imetak troše, to su oni u čijem je imetku satana drug, i to predstavlja svaku stvar, koja je na nedozvoljen način stečena i zarađena. Udruženje u djeci odnosi se na blud, radi čega dolazi do nezakonitih porođaja i nezakonite djece, koja ostaju nezbrinuta.

الجزء الخامس عشر

٣٨١ ١٥ 381

يَقْرَءُونَ كِتَابَهُمْ وَلَا يُظْلَمُونَ فَتِيلًا ۝٧١ وَمَنْ كَانَ فِي هٰذِهٖٓ
أَعْمٰى فَهُوَ فِي الْآخِرَةِ أَعْمٰى وَأَضَلُّ سَبِيلًا ۝٧٢ وَإِنْ كَادُوا
لَيَفْتِنُونَكَ عَنِ الَّذِيٓ أَوْحَيْنَآ إِلَيْكَ لِتَفْتَرِيَ عَلَيْنَا غَيْرَهُ وَإِذًا
لَاتَّخَذُوكَ خَلِيلًا ۝٧٣ وَلَوْلَآ أَنْ ثَبَّتْنَاكَ لَقَدْ كِدْتَ تَرْكَنُ
إِلَيْهِمْ شَيْئًا قَلِيلًا ۝٧٤ إِذًا لَأَذَقْنَاكَ ضِعْفَ الْحَيٰوةِ وَضِعْفَ
الْمَمَاتِ ثُمَّ لَا تَجِدُ لَكَ عَلَيْنَا نَصِيرًا ۝٧٥ وَإِنْ كَادُوا لَيَسْتَفِزُّونَكَ
مِنَ الْأَرْضِ لِيُخْرِجُوكَ مِنْهَا وَإِذًا لَا يَلْبَثُونَ خِلَافَكَ إِلَّا قَلِيلًا
۝٧٦ سُنَّةَ مَنْ قَدْ أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنْ رُسُلِنَا وَلَا تَجِدُ لِسُنَّتِنَا
تَحْوِيلًا ۝٧٧ أَقِمِ الصَّلٰوةَ لِدُلُوكِ الشَّمْسِ إِلٰى غَسَقِ اللَّيْلِ وَقُرْاٰنَ
الْفَجْرِ إِنَّ قُرْاٰنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا ۝٧٨ وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهٖ
نَافِلَةً لَكَ عَسٰىٓ أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَحْمُودًا ۝٧٩ وَقُلْ رَبِّ

ih sa svojim obećanjima samo zavesti. 65 Zaista ti nećeš imati nikakve vlasti nad pravim robovima Mojim. Dosta je Gospodar tvoj da ih pazi i čuva. 66 Gospodar vaš je onaj *(veliki)* Bog, koji vam tjera lađe po moru, da tražite i koristite se iz obilja Njegova. Zaista vam je On uvijek milostiv. 67 Kad vas snađe nevolja na moru, nestane svih onih kojima se klanjate, a samo On ostane. Ali pošto vas On spasi i na kopno izvede, vi glavu okrenete. Čovjek je nezahvalan. 68 Zar ste vi sigurni, da vas i na kopnu neće podaviti, ili da neće na vas poslati strašnu pješčanu vijavicu? *(Kad ovako šta bude),* onda nećete nikoga naći, ko će vas zaštititi. 69 Ili, zar ste vi sigurni da vas neće povratiti *(Gospodar vaš)* po drugi put na more, pa će poslati na vas strašnu buru i potopiće vas, jer ste nezahvalni bili?! *(Kad ovako šta bude),* onda nećete nikoga naći ko će vas kod Nas zagovarati. 70 Zaista smo Mi odlikovali sinove Ademove i dali smo im, da putuju po kopnu i plove po moru. Dali smo im hranu od najljepših stvari i potpuno smo ih izdigli nad mnoga stvorenja Naša.

DIO. 9 — PROTIVNICI PEJGAMBERA.

71 Onoga dana *(sjeti se),* kada ćemo sve i svakoga pozvati sa vođama njihovim. Kome bude dana knjiga njegova s desne strane, oni će čitati knjige svoje[19]) i neće ni za jedan trun nasilja osjetiti. 72 Ko bude na ovom svijetu slijep, on će i u vječnom svijetu biti slijep i još gore će zalutati. 73 Oni *(pogani)* bi htjeli da te

[19]) Ovo je knjiga djela, koja je spomenuta u četrnaestom ajetu.

skrenu i zavedu od onoga, što smo ti Mi objavili, da bi ti potvarao i Nama pripisivao, što ti nismo objavili. Oni bi te tada učinili svojim najboljim prijateljem. 74 Da te Mi nismo učvrstili, možda bi se ti njima malo priklonio.[20]) 75 Tada bi smo ti dali, da osjetiš dvostruku kaznu u životu i dvostruku kaznu smrti. Kasnije ne bi nikoga našao, ko bi ti kod Nas pomogao. 76 Oni te zaista uznemiruju, da bi te protjerali sa tvoje rodne grude. Tada će i oni kratko vrijeme iza tebe ostati.[21]) 77 Ovo je bio Naš put *(Naš običaj i zakon)* i među onim poslanicima koje smo Mi prije tebe poslali. Ti nećeš naći nikakve promjene u ovom Našem putu i pravcu.

DIO. 10 — POBJEDA ISTINE.

78 Klanjaj smjerno namaz, kad sunce krene s polovice neba, pa dok noćna tmina ne zavlada. I jutarnji namaz klanjaj. Zaista klanjanje jutarnjeg namaza otkriva tragove Svemoći i Mudrosti Božje. 79 Jedan dio noći provedi u bdijenju i klanjaj noćni namaz. Ovo je za tebe naročita molitva. Možda će te uzdignuti Gospodar tvoj, na jedno visoko i časno mjesto. 80 I reci: *(Veliki)* Moj Bože! Uvedi me sa istinom *(u mjesto u koje ću unići)*, a izvedi me sa istinom iz mjesta iz koga ću izaći. Podaj mi od Tebe snagu, koja istinski pomaže.[22]) 81 I reci: Došla je istina,

---

20) Ibni Hišam ovako prikazuje događaj o kojem se u ovom ajetu govori: Kurejški prvaci i odličnici su se iskupili i pozvali Božjeg Poslanika. Govorili su mu da će mu sabrati imetak koliki god želi, ili ako hoće postaviće ga svojim vladarom i starješinom, ali kao protuuslugu su tražili da im ne napada idole. Božji Poslanik ovako šta nije htio i odgovorio im je da se on trudi kako bi se oni prošli idolopoklonstva, da se tako poprave i izdignu na visinu, koja je dostojna čovjeka.

Još ranije su se Kurejšije obratile stricu Božjeg Poslanika Ebu-Talibu i tražili su da djeluje na svoga bratića da ne napada na njihove kumire. Ebu-Talib je pozvao Hazreti Muhammeda i govorio mu je, da je on nemoćan protiv zajedničkog nastupa Kurejšija. Hazreti Muhammed je tada rekao: »Kad bi mi u desnicu stavili sunce, a u ljevicu mjesec, ja ne bih napustio ovog svog poziva«.

21 Ovaj ajet nagovještava skoro zauzimanje Mekke po Božjem Poslaniku.

22) Ovaj ajet pokazuje, da je Božji Poslanik bio spreman za selenje. Medina je mjesto gdje je Božji Poslanik imao unići, a Mekka je mjesto, odakle je izašao.

ادخلني مدخل صدق واخرجني مخرج صدق واجعل لي من
لدنك سلطانا نصيرا ﴿٨٠﴾ وقل جاء الحق وزهق الباطل
ان الباطل كان زهوقا ﴿٨١﴾ وننزل من القرآن ما هو شفاء
ورحمة للمؤمنين ولا يزيد الظالمين الا خسارا ﴿٨٢﴾ واذا انعمنا
على الانسان اعرض ونأى بجانبه واذا مسه الشر كان يؤسا
﴿٨٣﴾ قل كل يعمل على شاكلته فربكم اعلم بمن هو
اهدى سبيلا ﴿٨٤﴾ ويسألونك عن الروح قل الروح من امر
ربي وما اوتيتم من العلم الا قليلا ﴿٨٥﴾ ولئن شئنا لنذهبن
بالذي اوحينا اليك ثم لا تجد لك به علينا وكيلا ﴿٨٦﴾
الا رحمة من ربك ان فضله كان عليك كبيرا ﴿٨٧﴾
قل لئن اجتمعت الانس والجن على ان يأتوا بمثل هذا القرآن

لا يأتون بمثله ولو كان بعضهم لبعض ظهيرا ﴿٨٨﴾ ولقد
صرفنا للناس في هذا القرآن من كل مثل فأبى اكثر
الناس الا كفورا ﴿٨٩﴾ وقالوا لن نؤمن لك حتى تفجر لنا
من الارض ينبوعا ﴿٩٠﴾ او تكون لك جنة من نخيل وعنب
فتفجر الانهار خلالها تفجيرا ﴿٩١﴾ او تسقط السماء كما زعمت
علينا كسفا او تأتي بالله والملائكة قبيلا ﴿٩٢﴾ او
يكون لك بيت من زخرف او ترقى في السماء ولن نؤمن
لرقيك حتى تنزل علينا كتابا نقرؤه قل سبحان ربي
هل كنت الا بشرا رسولا ﴿٩٣﴾ وما منع الناس ان يؤمنوا اذ جاءهم
الهدى الا ان قالوا ابعث الله بشرا رسولا ﴿٩٤﴾ قل لو كان في
الارض ملائكة يمشون مطمئنين لنزلنا عليهم من السماء

a nestalo je laži. Zaista je laž *(osuđena)*, da je nestane.[23]) 82 Mi objavljujemo od Kur'ana, što će biti lijek i milost pravovjernim. A to kod griješnika samo umnožava štetu i gubitak. 83 Kad god Mi čovjeku podarimo blagodat i dobro, on glavu okrene i udalji se u stranu, a kada ga zlo snađe, onda očajava. 84 Reci: Svako radi po svome načinu i svojoj naklonosti, a Gospodar vaš najbolje zna, koji se nalaze na najispravnijem putu.

---

[23]) U ovom uzvišenom ajetu se dolazak i pojava Hazreti Muhammedova izražava sa riječima: »Došla je istina«. I Hazreti Isa je dolazak Hazreti Muhammedov kao Božjeg Poslanika nagovijestio sa istim riječima. U Ivanovom evanđelju (16:13) se doslovno kaže: »A kad dođe on, Duh istine, uputiće vas na svaku istinu, jer neće od sebe govoriti, nego će goviriti što čuje i javiće vam što će biti unapredak«. Ovo predskazanje Hazreti Isaovo se obistinilo sa dolaskom Hazreti Muhammedovim i sa njegovom pojavom je laž osuđena da je nestane.

DIO. 11 — BEZPRIMJERNOST I NEDOSTIŽIVOST KUR'ANA.

85 Pitaju te o Objavi.[24]) Reci: Objava je odredba i posao Gospodara moga. Vama je samo malo nauke i znanja dano. 86 Da hoćemo, dignuli bi ono, što smo ti objavili, zatim ne bi ti mogao nikoga naći, ko bi te kod Nas zaštitio *(pa da ti Objavu povrati)*. 87 Samo milost Gospodara tvoga *(Objavu ovjekovječuje)*. Zaista dar i blagodat Njegova je prema tebi velika. 88 Reci: Kad bi se iskupili svi ljudi i duhovi, da sačine i donesu ovakav jedan Kur'an, ne bi mu ravnog sačinili, pa makar jedni druge pomagali.[25]) 89 Mi smo u ovom Kur'anu ljudima svaki primjer ponovljeno iznijeli. Većina ljudi se je sustegla i zadovoljili su se samo s tim, da budu nezahvalni. 90 — 93 Oni govore: Nećemo te vjerovati, dok ne daš da nam iz zemlje *(pustinjskog pješčanika)* jedan zdenac ili vrelo provrije. Ili dok ne budeš imao palmovike i vinograde, pa da kroz njih rijeke navedeš da teku, ili dok ne oboriš nebesa, kako to govoriš, pa da se u komadima na nas sruče; ili dok ne dovedeš protiv nas Allaha i anđele *(pa da ih očima vidimo)*; ili dok ne budeš imao dvorac od zlata, ili dok se ne uspneš i ne uzdigneš na nebesa. Ne bismo nikako vjerovali tvome uzdizanju i uzašašću na nebo, dok nam nebi spustio jednu knjigu, koju bismo mi čitali. Reci: Uzvišeno je i čisto Biće Gospodara moga. Ja sam samo jedan čovjek[26]) i *(Božji)* Poslanik!

---

[24]) U uzvišenom tekstu je upotrijebljena riječ »ruh« — duša. Ovdje ova riječ dolazi u značenju objave ili nadahnuća. Objava je ono pitanje o kome se govori prije i poslije ovog ajeta. Radi toga ovu riječ nećemo prevoditi u značenju riječi duša, nego u značenju objava. Uzvišeni Kur'an se naziva »Ruh« u poglavlju 42:52.

[25]) Da bi se shvatila nedostiživost i bezprimjernost Kur'ana, pogledajte o ovom posebnu raspravu u predgovoru. Isti sadržaj je ponovljen u (2:23 i 24), (15:38), (11:13). U ova četiri ajeta se pozivaju nevjernici da svi zajednički, ako su u stanju, sačine nešto što bi moglo Kur'anu ravno biti po svojoj ljepoti i svome sadržaju, a u ovome ajetu se u isti mah govori o ljudima i o duhovima (džinima). Pogledaj posebnu raspravu »Duhovi i džini«.

[26]) Na sve zahtjeve koje su pogani stavljali na Hazreti Muhammeda, on je davao odgovor da mu je poslanstvo dano i govorio je, da je on samo čovjek i ništa drugo. Radi toga se postepeno ostvarilo sve što je Božji Poslanik isticao o velikoj budućnosti muslimanstva i o zlim i hrđavim posljedicama njegovih protivnika.

384 سورة الاسرى ١٧ ٢٩١

مَلَكًا رَسُولًا ﴿٩٥﴾ قُلْ كَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ
إِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا ﴿٩٦﴾ وَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ
وَمَنْ يُضْلِلْ فَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِهِ وَنَحْشُرُهُمْ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ عُمْيًا وَبُكْمًا وَصُمًّا مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ
كُلَّمَا خَبَتْ زِدْنَاهُمْ سَعِيرًا ﴿٩٧﴾ ذَٰلِكَ جَزَاؤُهُمْ بِأَنَّهُمْ
كَفَرُوا بِآيَاتِنَا وَقَالُوا أَإِذَا كُنَّا عِظَامًا وَرُفَاتًا أَإِنَّا
لَمَبْعُوثُونَ خَلْقًا جَدِيدًا ﴿٩٨﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَ
السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ قَادِرٌ عَلَىٰ أَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ وَجَعَلَ لَهُمْ
أَجَلًا لَا رَيْبَ فِيهِ فَأَبَى الظَّالِمُونَ إِلَّا كُفُورًا ﴿٩٩﴾ قُلْ لَوْ أَنْتُمْ
تَمْلِكُونَ خَزَائِنَ رَحْمَةِ رَبِّي إِذًا لَأَمْسَكْتُمْ خَشْيَةَ الْإِنْفَاقِ
وَكَانَ الْإِنْسَانُ قَتُورًا ﴿١٠٠﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَىٰ تِسْعَ آيَاتٍ

DIO. 12 — OTPOR PREMA POSLANIKU.

94 Ljuđe sprečava da vjeruju, pošto im je došao izvor pravog upućenja *(Kur'an)* samo govor i riječi njihove: »Zar je Bog poslao čovjeka, kao poslanika?!« 95 Reci: Kad bi na zemlji bilo anđela, koji bi trebali hoditi i stanovati na njoj, Mi bi im sigurno poslali s neba anđela, kao poslanika. 96 Reci: Dosta je da Bog bude svjedok između mene i vas. Zaista je On obaviješten o svakom stanju robova Svojih. On sve vidi *(šta oni rade)*. 97 Koga Bog uputi na pravi put, taj je i upućen, a koga On skrene s pravog puta, ti im nećeš naći drugog pomagača, osim Allaha. Mi ćemo ih proživiti na Sudnjem danu, a oni će se vući na licima svojim slijepi, nijemi i gluhi. Prebivalište je njihovo pakao. Kad god vatra paklenska smalaksa, Mi povećamo i razjarimo strahoviti plamen. 98 To je kazna njihova, jer su oni poricali znakove Naše i nisu ih vjerovali. Govorili su: *(Pošto umremo i postanemo)* hrpa kostiju i *(pregršt)* prašine, zar ćemo na novo da se proživimo?« 99 Zar oni ne vide da je Bog, koji je stvorio nebesa i zemlju, moćan, da stvori slične njima. Bog im je odredio jedan rok, o kome ne može biti nikakve sumnje. Sustežu se griješnici da priznaju, nego samo poriču. 100 Reci: Kad bi u vašim rukama bile riznice milosti Gospodara moga, vi bi škrtarili bojeći se, da ih ne potrošite. Inače je čovjek škrtica.

DIO. 13 — MUSA.

101 Mi smo Musau dali devet jasnih i otvorenih dokaza. Pitaj sinove Israilove. Kad je Musa došao sinovima Israilovim,

بينات فسئل بني اسرائيل اذ جاءهم فقال له فرعون اني لاظنك
يا موسى مسحورا ﴿١٠١﴾ قال لقد علمت ما انزل هؤلاء الا رب
السموات والارض بصائر واني لاظنك يا فرعون مثبورا ﴿١٠٢﴾
فاراد ان يستفزهم من الارض فاغرقناه ومن معه
جميعا ﴿١٠٣﴾ وقلنا من بعده لبني اسرائيل اسكنوا الارض
فاذا جاء وعد الآخرة جئنا بكم لفيفا ﴿١٠٤﴾ وبالحق
انزلناه وبالحق نزل وما ارسلناك الا مبشرا ونذيرا ﴿١٠٥﴾
وقرآنا فرقناه لتقرأه على الناس على مكث ونزلناه
تنزيلا ﴿١٠٦﴾ قل آمنوا به او لا تؤمنوا ان الذين اوتوا العلم
من قبله اذا يتلى عليهم يخرون للاذقان سجدا ويقولون
سبحان ربنا ان كان وعد ربنا لمفعولا ﴿١٠٨﴾ ويخرون

rekao mu je Fir'avn: »Musa! Ja držim da si ti jedan opčaran čovjek *(poremećene pameti)*«. 102 Musa reče: Ti si sigurno znao, da je ove znakove poslao samo Gospodar nebesa i zemlje, kao posve jasne dokaze. Ja znam, o Fir'avne, da će propast tebe stići i snaći. 103 Htio je *(Fir'avn)* da istrijebi sa zemlje *(sinove Israilove)*. Mi smo potopili njega i one, koji su s njim bili. 104 Mi smo iza toga rekli sinovima Israilovim: Nastanite se u zemlji *(koja vam je dana)*. Kad dođe obećani Sudnji dan, sve ćemo vas proživiti, sakupiti i dovesti. 105 Mi smo sa istinom Kur'an objavili. On je sa istinom i zbiljom sašao. Mi smo tebe spremili samo kao vijesnika, koji radosne vijesti donosi i koji zastrašuje. 106 Mi smo ti rastavljeno Kur'an slali, da ga polagano svijetu učiš. Objavljivali smo ga sve dio po dio. 107 Reci: Ako hoćete vjerujte ga, a ako hoćete nemojte ga vjerovati. Zaista oni, što im je dano znanje prije objave Kur'ana,

kad im se učio Kur'an, padali bi na lice i klanjali se. 108 Govoreći: Slavljen je i uzvišen *(veliki)* Gospodar naš! Nema sumnje obećanje Gospodara našeg će se ispuniti. 109 Oni su padajući licem svojim plakali. To im je povećalo poniznost. 110 Reci: Allahu se moli, ili Sveopćem Dobročinitelju se moli, kojim hoćeš imenom, moli se. Njegova su najljepša imena. Ne podiži previše glasa u molitvi tvojoj, niti ga mnogo spuštaj. Traži jedan put između ta dva puta. 111 Reci: Hvala Bogu, koji nije Sebi uzeo sina, koji nema druga u gospodstvu Svome, i koji ne treba pomagača, da Ga nemoći spasi. Javno slavi Veličanstvo Njegovo, znajući Veličinu Njegovu.

POGLAVLJE: 18

POGLAVLJE: KEHF

OBJAVLJENO U MEKKI, 12 DIJELOVA, 111 AJETA.

SADRŽAJ:

Glavni sadržaj ovog uzvišenog poglavlja govori o kršćanima i kršćanstvu. Naziv ovog poglavlja je Kehf, to jest pećina, pa radi toga se postavlja pitanje kakve veze ovo ime ima sa kršćanima i kršćanstvom. Ako razmotrimo kako se kršćanstvo razvijalo i širilo, onda ćemo vidjeti da postoji odnos između kršćanske vjere i »kehfa« ili pećine. Kaluđerstvo je jedna od najstarijih ustanova kršćanske historije. Kaluđeri ili pustinjaci koji su nalazili utočišta u ovoj ustanovi, tražili su usamljena skloništa kao što su pećine i tu su boravili i smještali se.

Prethodno poglavlje je govorilo o potomcima Israilovim. U njemu su iznešene prve kazne koje su stigle Izraelićane. Kazna, koja je po drugi put stigla Izraelićane stoji u vezi sa njihovim odbijanjem Hazreti Isaa. Radi toga pri kraju prethodnog poglavlja se obrazlažu iskrivljivanja i krivo vjerovanje, koje kaže, da Bog ima sina, što je i u prošlim poglavljima isticano. Na početku ovog poglavlja se pokazuje do koje je mjere ovo vjerovanje krivo i lažno, te se tako prikazuje odnos koji postoji između ova dva poglavlja. Pošto je kršćanstvo svoj izvor našlo u židovstvu, pa kako se u prethodnom poglavlju govorilo o židovstvu, nastaje potreba da se u ovom poglavlju spomene i kršćanstvo.

Ovo uzvišeno poglavlje počinje sa odbijanjem i pobijanjem dogme ili vjerovanja po kome je Isa sin božji. Govori se o zemaljskim ljepotama i ukrasima koje su kršćanske narode privlačile i smetale im da prime i prihvate istinu. Zatim se spominje kako su djedovi ovih prvih kršćana ostavljali i zapuštali zemaljski život i prekidali svaku vezu sa ovim zemaljskim životom.

Pošto su u prvom dijelu ovog poglavlja iznešene ove stvari, u drugom i trećem dijelu se govori o sedam kršćanskih mladića, koji su se iz vjerskih pobuda sklonili u

jednu pećinu, ali u ovim pričanjima je sadržana velika i duboka istina. Ovdje su sadržane i mnoge tačke koje objašnjavaju kasniju historiju kršćanstva.

Četvrti dio govori i ističe, da je prošao period kršćanstva i da se radi toga istinski pravi put nalazi u Kur'anu.

U petom dijelu se iznosi jedan primjer i objašnjava se kako kršćani odbijaju da prihvate istinu, te kako će se oni toga krivog puta držati, povinjavajući se sili i snazi.

U slijedeća dva dijela se govori o tome kako će griješnicima biti suđeno i kako će ostati bijedni i očajni. U daljnjem dijelu se obrazlaže, kako im se neće sviđati opomene i upozorenja Božjeg Poslanika i kako ih neće primati. Deveti i deseti dio se ponovno vraćaju na priče o Hazreti Musau, o njegovom putovanju koje je poduzeo radi upoznavanja i da bi stekao više znanja. Kazuje se kako je otkrio jednog Božjeg čovjeka, koji ga je u znanju i nauci bio pretekao i nadmašio. Jedanaesti dio govori o Dareju prvom. Ovo je car koga je Danijal u svijetu sanja vidio kao čovjeka sa dva roga. U ovom dijelu se kazuje i o pobjedama koje je izvojštio protiv dvaju plemena koja su poznata pod imenom Jedžudž i Medžudž, te kasnije svraća pozornost na predstavnike ovih dvaju plemena.

Zadnji dio ovog poglavlja kazuje, da će sve bez vrijednosti ostati, što kršćani budu u zemaljskom životu uradili, pa se iznosi stanje onih naroda, koji su primili ovu vjeru i upućuje na glavne kršćanske dogme. Na ovaj način se predočuje stanje današnjih kršćanskih naroda.

PREVOD:

DIO. 1 — OPOMENE KRŠĆANIMA.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1, 2, 3, 4 Hvala Bogu, koji je objavio robu Svome Knjigu, u kojoj nema ništa iskrivljeno, pretjerano ili nedotjerano, koja je umjerena i podesna da uredi potrebe ljudske, da prestraši sa kaznom užasnom od Boga *(nevjernike)* i da obdari radosnom vijesti pravovjerne, koji čine dobra djela. Zaista njih čeka dobra nagrada, koja će ih vječno pratiti i u kojoj će vječno ostati. Da prestraši i opomene one, koji govore: »Allah je Sebi uzeo sina.[1]) 5 Oni nemaju nikakva znanja o tome *(da je Bog uzeo sina)* a ni očevi njihovi. Kako je velika i teška riječ koja izlazi

---

[1]) Prema jednom hadisu, koji budu učili prvih dvanaest ajeta ovog poglavlja, spasiće se smutnje dedždžalove. Drugi jedan hadis opet kaže, da će biti pošteđeni i spašeni ove smutnje, koji budu učili zadnjih dvanaest ajeta ovog poglavlja. I prvi kao i zadnji ajeti ovog poglavlja govore o najosnovnijim kršćanskim dogmama. Najvažnija od ovih dogmi je tvrdnja da je Hazreti Isa božji sin. Dakle, Dedždžalova ili antikristova smutnja je današnje kršćansko vjerovanje. Po Ibni Sejjidiji je Dedždžal, koji istinu i laž miješa. Po nekima Dedždžal ima taj naziv radi toga, što će on sa pristašama svojim zemlju prekriti. Neki opet kažu, da mu se kaže Dedždžal, što mnoge narode vodi u nevjerstvo.

فيه ابدا ۝٣ وينذر الذين قالوا اتخذ الله ولدا ۝٤ ما لهم به
من علم ولا لآبائهم كبرت كلمة تخرج من افواههم ان
يقولون الا كذبا ۝٥ فلعلك باخع نفسك على آثارهم
ان لم يؤمنوا بهذا الحديث اسفا ۝٦ انا جعلنا ما على الارض
زينة لها لنبلوهم ايهم احسن عملا ۝٧ وانا لجاعلون
ما عليها صعيدا جرزا ۝٨ ام حسبت ان اصحاب الكهف
والرقيم كانوا من آياتنا عجبا ۝٩ اذ اوى الفتية الى
الكهف فقالوا ربنا آتنا من لدنك رحمة وهيئ لنا من
امرنا رشدا ۝١٠ فضربنا على آذانهم في الكهف سنين
عددا ۝١١ ثم بعثناهم لنعلم اي الحزبين احصى لما لبثوا امدا
۝١٢ نحن نقص عليك نبأهم بالحق انهم فتية آمنوا بربهم

وزدناهم هدى ۝١٣ وربطنا على قلوبهم اذ قاموا فقالوا
ربنا رب السماوات والارض لن ندعو من دونه الها لقد
قلنا اذا شططا ۝١٤ هؤلاء قومنا اتخذوا من دونه
آلهة لولا يأتون عليهم بسلطان بين فمن اظلم ممن افترى
على الله كذبا ۝١٥ واذ اعتزلتموهم وما يعبدون
الا الله فأووا الى الكهف ينشر لكم ربكم من رحمته
ويهيئ لكم من امركم مرفقا ۝١٦ وترى الشمس اذا طلعت
تزاور عن كهفهم ذات اليمين واذا غربت تقرضهم
ذات الشمال وهم في فجوة منه ذلك من آيات الله من
يهد الله فهو المهتد ومن يضلل فلن تجد له وليا مرشدا
۝١٧ وتحسبهم ايقاظا وهم رقود ونقلبهم ذات اليمين

na usta njihova. Oni samo suštu laž govore. 6 Pa zar ćeš ti ubiti sebe iz tuge i žalosti, radi toga, što oni od tebe odlaze i što ovu riječ *(ovaj Kur'an)* ne vjeruju?![2]) 7 Mi smo učinili sve, što je na zemlji kao ukras njezin, da iskušamo ljude, koji će od njih najbolja djela činiti.[3]) 8 Mi ćemo sve *(što je na zemlji)* porušiti i

[2]) Ovaj ajet divno prikazuje onaj nemir i uzbuđenje, u koje je Hazreti Muhammed (Alejhisselam) zbog čovječanstva bio zapao. Hazreti Muhammed je bio toliko zanešen mislima i radom o spasavanju i upućivanju čovječanstva, da je skoro dolazio u smrtnu opasnost. Život Božjeg Poslanika je bio žrtvovan čovječanstvu. Njegov glavni i jedini cilj je bio uzdignuti čovjeka na onaj visoki položaj, što ga je Allah čovjeku namijenio, podignuti i probuditi u njemu osjećaj ponosa i časti. Govoreći o kršćanskim narodima, naročitu pažnju zaslužuje ovaj njegov nemir i nespokojstvo, koje se ovdje ističe.

[3]) Hazreti Muhammed se rodio i uzrastao u arapskoj pustinji. Nije bilo nikakve mogućnosti da se zna čime će se ukrasiti ova zemlja, niti je u njoj bilo nekih ukrasa. Inače ovaj ajet predstavlja i prikazuje zemlje i gradove, koji su plivali u obilju i blagostanju. Stanovništvo ovih bogatih krajeva bilo je toliko zaslijepljeno da je bilo nemoćno istinu vi-

bezplodnim učiniti. 9 Zar ti misliš, da su drugovi pećine i kamene ploče, znakovi Naši, koji zadivljuju i u čudo bacaju?![4]) 10 Gle, mladići su se sklonili u pećinu i rekoše: *(Veliki)* Naš Bože! Podari nam od Tvoje strane milost. Postavi nam u poslu našem putokaz istine i pravi put! 11 A Mi smo im uši začepili u pećini kroz mnoge godine. 12 Zatim smo ih probudili da znamo, koja će od dvije stranke brojiti i zabilježiti, koliko su vremena u pećini ostali i proveli.

DIO. 2 — DRUGOVI IZ PEĆINE.

13 Mi ćemo te posve tačno obavijestiti o događaju. Oni su bili mladići, koji su vjerovali Boga svoga.[5]) Mi smo im uvećali

---

djeti i izabrati pravi put. Ovaj ajet ističe činjenicu, da oni, koji žive u blagostanju, obično se zaboravljaju i naginju padu i izumiraju. Ovo dokazuje i slijedeći ajet.

[4]) Pećina je u Kur'anu spomenuta sa riječju »kehf«, što znači i sklonište. Riječ »rekim« u ovom ajetu je prevedena u svom značenju: kamena ploča. Kako je u početku poglavlja istaknuto riječ »kehf« ili »pećina«, simbolički predstavlja kršćansku ustanovu, kaluđerstvo ili svećenstvo. Pošto je kršćanstvo osnažilo, svećenstvo je postalo njegov glavni nosioc i glavno obilježje.

Kamena ploča ili »rekim« jest pisana historija, koja prikazuje, kako je kasnije razvijanje kršćanstva u velikoj protivnosti sa njegovim ranijim razvijanjem. U prvo doba su se kršćani povlačili u pećine i druga sklonita mjesta i trudili se da prošire kršćanstvo. Njihov prvi život je bio u znaku osamljenosti i pobožnosti, dok je njihov kasniji život bio u potpunoj oprečnosti sa ranijim načinom života. Kamena ploča o kojoj se ovdje govori jest onaj nepobitni svjedok, koji prikazuje ovu krajnju protivnost. Pećina, dakle, simbolično predstavlja prvo stanje kršćanstva, a »rekim« ili kamena ploča stanje, koje je kasnije nastalo i koje se bitno razlikuje od onog prvog, koje se razvijalo u znaku pustinjaštva i odricanja zemaljskog života. Kršćanstvo je u početku bilo vjera osamljenog, povučenog i pobožnog života, a kasnije je potpuno palo pod upliv svjetovne vlasti i zemaljskog života.

[5]) Ovaj događaj se zbio u vremenu rimskog cara Dekijanosa (Dukljanina). Prema jednoj priči u gradu Efesu je bilo sedam mladića, koji su, da se spasu carevog nasilja, sklonili se u jednu pećinu. Kad je o tome bio obaviješten car, zavali otvor pećine sa velikom gomilom kamenja. Kad su ovi mladići unišli u pećinu zapali su u san i poslije 187 godina za vremena cara Theodosija su se probudili. Kamen kojim je bio začepljen otvor pećine, uklonili su robovi nekog Addiusa, koji je taj kamen htio upotrijebiti za gradnju kuće. Tada su ovi mladići između sebe poslali svoga druga Jemlihaja da im donese i pribavi hrane. Ovaj čovjek je upotrebljavao novac iz vremena cara Dekijanosa i na taj način su otkriveni ovi drugovi iz pećine. Sam car je vidio njihova blistava lica.

وَذَاتَ الشِّمَالِ وَكَلْبُهُمْ بَاسِطٌ ذِرَاعَيْهِ بِالْوَصِيدِ لَوِ اطَّلَعْتَ
عَلَيْهِمْ لَوَلَّيْتَ مِنْهُمْ فِرَارًا وَلَمُلِئْتَ مِنْهُمْ رُعْبًا ﴿١٩﴾
وَكَذَلِكَ بَعَثْنَاهُمْ لِيَتَسَاءَلُوا بَيْنَهُمْ قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ
كَمْ لَبِثْتُمْ قَالُوا لَبِثْنَا يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ قَالُوا رَبُّكُمْ أَعْلَمُ
بِمَا لَبِثْتُمْ فَابْعَثُوا أَحَدَكُمْ بِوَرِقِكُمْ هَذِهِ إِلَى الْمَدِينَةِ
فَلْيَنْظُرْ أَيُّهَا أَزْكَى طَعَامًا فَلْيَأْتِكُمْ بِرِزْقٍ مِنْهُ وَلْيَتَلَطَّفْ
وَلَا يُشْعِرَنَّ بِكُمْ أَحَدًا ﴿٢٠﴾ إِنَّهُمْ إِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ
يَرْجُمُوكُمْ أَوْ يُعِيدُوكُمْ فِي مِلَّتِهِمْ وَلَنْ تُفْلِحُوا إِذًا أَبَدًا ﴿٢١﴾
وَكَذَلِكَ أَعْثَرْنَا عَلَيْهِمْ لِيَعْلَمُوا أَنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَأَنَّ
السَّاعَةَ لَا رَيْبَ فِيهَا إِذْ يَتَنَازَعُونَ بَيْنَهُمْ أَمْرَهُمْ فَقَالُوا
ابْنُوا عَلَيْهِمْ بُنْيَانًا ﴿٢٢﴾ رَبُّهُمْ أَعْلَمُ بِهِمْ قَالَ الَّذِينَ غَلَبُوا عَلَى أَمْرِهِمْ

لَنَتَّخِذَنَّ عَلَيْهِمْ مَسْجِدًا ﴿٢٣﴾ سَيَقُولُونَ ثَلَاثَةٌ رَابِعُهُمْ كَلْبُهُمْ
وَيَقُولُونَ خَمْسَةٌ سَادِسُهُمْ كَلْبُهُمْ رَجْمًا بِالْغَيْبِ
وَيَقُولُونَ سَبْعَةٌ وَثَامِنُهُمْ كَلْبُهُمْ قُلْ رَبِّي أَعْلَمُ بِعِدَّتِهِمْ
مَا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا قَلِيلٌ فَلَا تُمَارِ فِيهِمْ إِلَّا مِرَاءً ظَاهِرًا وَلَا تَسْتَفْتِ
فِيهِمْ مِنْهُمْ أَحَدًا ﴿٢٤﴾ وَلَا تَقُولَنَّ لِشَيْءٍ إِنِّي فَاعِلٌ ذَلِكَ غَدًا
إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ وَاذْكُرْ رَبَّكَ إِذَا نَسِيتَ وَقُلْ عَسَى
أَنْ يَهْدِيَنِ رَبِّي لِأَقْرَبَ مِنْ هَذَا رَشَدًا ﴿٢٥﴾ وَلَبِثُوا فِي كَهْفِهِمْ
ثَلَاثَ مِائَةٍ سِنِينَ وَازْدَادُوا تِسْعًا ﴿٢٦﴾ قُلِ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا لَبِثُوا
لَهُ غَيْبُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ أَبْصِرْ بِهِ وَأَسْمِعْ مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ
مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا ﴿٢٧﴾ وَاتْلُ مَا أُوحِيَ
إِلَيْكَ مِنْ كِتَابِ رَبِّكَ لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهِ وَلَنْ تَجِدَ مِنْ دُونِهِ

pravo vjerovanje i ustrajnost. 14 Mi smo učvrstili srca njihova. Kad su se digli, rekli su: »Bog Naš je Bog nebesa i zemlje. Mi se nećemo klanjati drugom bogu osim Njega. Ako bismo se klanjali, *(ako bismo rekli da ćemo se klanjati)*, rekli bi veliku

---

Ovako ovu stvar prikazuje najveći engleski historičar Gibbon. Ali prema nekim drugim historičarima ovi su mladići 375 godina ostali u pećini.

Tačno je, da se je od ovoga nešto u istinu dogodilo. Ne bi bilo uopće moguće da se ovo u ovolikoj mjeri proširi i na istoku i na zapadu. Kur'an iznoseći ovaj događaj, u njemu ne ističe ništa nadnaravnog. Samo kazuje, da se nekoliko ljudi radi vjerskog pritiska i progona sklonilo u jednu pećinu i da su tu ostali više godina (ajet: 11), kasnije su se digli da poprave svoj narod (ajet: 12) i iskoristili su vrijeme koje su u osami proveli. U drugom dijelu poglavlja se ponovno ističe, da su se sklonuli i opisuje se položaj pećine. U trećem dijelu se kazuje o tome, kako su u pećini proveli jedan dan ili jedan dio dana i o mjerama koje su poduzimali radi hrane, kasnije kako su otkriveni i kako su narod poučavali istini, te da je na mjestu gdje su se nalazili, podignut jedan napis i da su konačno odličnici i mogućnici podigli im jedan hram.

laž i grijeh. 15 Ovo je naš narod. Oni su, mjesto Allaha, uzeli druge bogove *(da im se klanjaju).* Zašto ne donesu o njima jasne dokaze. Zar može biti većeg griješnika i silnika od onoga, koji na Boga laže?!« 16 Kad ste vi njih napustili i ostavili, oni su se klanjali samo Allahu. *(Rekoše):* »Sklonite se *(kad je tako)* u pećinu. Podariće vas Gospodar vaš iz obilja Svoga. On će vam u poslu vašem naći izlaza, koji će vas zadovoljiti«. 17 I ti bi vidio sunce, kad se rađa, kako se naginje desnoj strani pećine njihove, a kad zalazi ostavlja ih na lijevo.[6]) Oni su bili u jednom širokom prostoru pećine. To je od Božjih dokaza i znakova. Koga uputi Bog, taj će biti upućen na pravi put, a koga On ostavi u zabludi, ti mu nećeš naći zaštitnika, koji će ga povesti pravom putu.

DIO. 3 — DRUGOVI IZ PEĆINE.

18 Mislio bi da su budni, a oni su bili u snu. Mi smo ih okretali desno i lijevo, a pas njihov je bio ispružio goljenice prema vratima. Da si ih vidio, okrenuo bi se od njih i pobjegao bi. Napunio bi se zbog njih strahom.[7]) 19 I tako smo ih Mi probudili, da se pitaju između sebe! Jedan između njih reče, koliko ste se zabavljali? Rekoše: Zabavljali smo se *(nekoliko),* jedan dan

---

[6]) Uzvišeni ajet ne kaže da je sunce promijenilo svoju putanju da bi sačuvalo one, koji su u njoj bili. Naprotiv ističe kakav je položaj pećine. Pećina je bila u takvom položaju, da je nije sunce moglo zahvatiti. Otvor joj je bio okrenut prema sjeveru. Ovakav opis odgovara svakoj pećini, koja se nalazi na sjevernoj zemaljskoj polutci iznad koje stoji zviježđe »rak«. Ovome treba svratiti pozornost, jer se kršćanstvo najvećim dijelom proširilo na sjevernoj polutci. Opis pećine mnogo odgovara današnjem opisu Evrope.

[7]) Mladići, koji su pobjegli ispred nasilja i pritiska i sklonili se u pećini, zajedno su sa svojim psetom zaspali. Pogled na njih je davao strašan utisak. Daleko od nastanjenih i uređenih mjesta, u mraku i tami jedne pećine spavalo je nekoliko ljudi, a na vratima je ležao jedan pas. Ova slika bi prestrašila gledaoca.

Ovu sliku i ovaj pogled možemo primijeniti i na historiju kršćanstva. U uzvišenom ajetu se kaže, da su »rukud«, to jest bili su u snu. Ova riječ kaže da su bili lišeni svakog rada i da su bili u stanju odmaranja. Dalje se kaže da su okretani desno i lijevo, to jest da su za vrijeme sna bili nemirni. To opet može da predočuje djelovanje pojedinca ili naroda. Možda ovaj uzvišeni ajet predočuje, da se kršćanstvo u prvo vrijeme neće razvijati i širiti, da će ostati u jednom nepokretnom stanju, a da će se kasnije desno, lijevo i na sve strane početi širiti.

ili jedan dio dana,[8]) drugi opet rekoše: Bog vaš najbolje zna koliko ste ostali. Pošaljite jednog od vas sa srebrenjacima ovim u grad neka pogleda, pa čije jelo bude najčišće, neka vam od njega donese, što ćete jesti. Neka pažljivo postupa i neka nikome neda osjetiti, da se vi ovdje nalazite.[9]) 20 Zaista, ako oni saznaju za vaše mjesto, kamenovaće vas ili će vas povratiti *(silom)* u vjeru svoju, i nikad se više nećete spasiti. 21 — 22 Tako Mi ljude obavještavamo o stanju njihovu, da znaju, da je Božje obećanje istinito i da nema nikakve sumnje, da će doći Sudnji dan. Gle, oni se prepiru među sobom o ovoj stvari *(o drugovima iz pećine)*, pa rekoše: Podignite nad njima jednu zgradu! Bog njihov najbolje o njima zna. Rekoše oni, čije je mišljenje o njima prevladalo: Da podignemo nad njima jednu bogomolju.[10]) 23 Oni će govoriti: Bilo ih je *(drugova iz pećine)* trojica, a četvrti im je bio pas. Govoriće: Bilo ih je pet, a šesti im je bio pas, oni izmišljaju o onom, što ne znaju. Neki će govoriti: Bilo ih je sedam, a osmi im je bio pas. Reci: Gospodar moj najbolje zna broj njihov. Njih zna samo malo ljudi. O njima raspravljaj samo ono, što je jasno. Nikoga o njima ništa ne pitaj.

DIO. 4 — KUR'AN KAO VOĐIĆ I PUTOKAZ.

24 Ne reci ni za kakvu stvar: Zaista ću je sutra izvršiti. Samo ako Bog bude htio, izvršiću je. Spomeni Gospodara tvoga kad zaboraviš i reci: »Možda će me Gospodar moj uputiti na

[8]) Ovo pitanje i odgovor, koji su stavljali, pokazuje, koliko su dugo boravili u pustinji ili koliko je prošlo vremena kako se širila kršćanska vjera. U Kur'anu se o mnogim događajima, koji su hiljadama godina trajali, govori kao o jednom danu. Radi toga dan primijenjen na historiju jednog naroda, pokazuje jedan vrlo dug period.

[9]) Ovaj uzvišeni ajet primijenjen na historiju kršćanstva pokazuje na trgovačke pokrete evropskih naroda, koji su tako na nezapažen način dolazili i došli do prevlasti.

[10]) Ljudi su poučavani sa učenjem i izlaganjem ovih mladića, da je Božje obećanje istinito i da nema nikakve sumnje o dolasku Sudnjeg dana. Konačno ljudi su ih toliko časnim smatrali, da su nad njima sagradili jedan hram. I kasniji naraštaji su prema drugovima iz pećine pokazivali najveće poštovanje. Moguće ovaj ajet hoće da istakne običaj u historiji kršćanstva, po kome su odlični vjerski ljudi poštovani i u njih se vjerovalo i molilo im se.

مُلْتَحَدًا ٢٨ وَاصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَوةِ
وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ وَلَا تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ تُرِيدُ زِينَةَ
الْحَيَوةِ الدُّنْيَا وَلَا تُطِعْ مَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَنْ ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ
هَوَيهُ وَكَانَ أَمْرُهُ فُرُطًا ٢٩ وَقُلِ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ شَاءَ
فَلْيُؤْمِنْ وَمَنْ شَاءَ فَلْيَكْفُرْ إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ نَارًا أَحَاطَ
بِهِمْ سُرَادِقُهَا وَإِنْ يَسْتَغِيثُوا يُغَاثُوا بِمَاءٍ كَالْمُهْلِ يَشْوِي
الْوُجُوهَ بِئْسَ الشَّرَابُ وَسَاءَتْ مُرْتَفَقًا ٣٠ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا
وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ إِنَّا لَا نُضِيعُ أَجْرَ مَنْ أَحْسَنَ عَمَلًا ٣١
أُولَئِكَ لَهُمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارُ يُحَلَّوْنَ
فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَيَلْبَسُونَ ثِيَابًا خُضْرًا مِنْ سُنْدُسٍ
وَإِسْتَبْرَقٍ مُتَّكِئِينَ فِيهَا عَلَى الْأَرَائِكِ نِعْمَ الثَّوَابُ

وَحَسُنَتْ مُرْتَفَقًا ٣٢ وَاضْرِبْ لَهُمْ مَثَلًا رَجُلَيْنِ جَعَلْنَا
لِأَحَدِهِمَا جَنَّتَيْنِ مِنْ أَعْنَابٍ وَحَفَفْنَاهُمَا بِنَخْلٍ وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمَا
زَرْعًا ٣٣ كِلْتَا الْجَنَّتَيْنِ آتَتْ أُكُلَهَا وَلَمْ تَظْلِمْ مِنْهُ شَيْئًا
٣٤ وَفَجَّرْنَا خِلَالَهُمَا نَهَرًا ٣٥ وَكَانَ لَهُ ثَمَرٌ فَقَالَ لِصَاحِبِهِ
وَهُوَ يُحَاوِرُهُ أَنَا أَكْثَرُ مِنْكَ مَالًا وَأَعَزُّ نَفَرًا ٣٦ وَدَخَلَ
جَنَّتَهُ وَهُوَ ظَالِمٌ لِنَفْسِهِ قَالَ مَا أَظُنُّ أَنْ تَبِيدَ هَذِهِ أَبَدًا ٣٧
وَمَا أَظُنُّ السَّاعَةَ قَائِمَةً وَلَئِنْ رُدِدْتُ إِلَى رَبِّي لَأَجِدَنَّ خَيْرًا مِنْهَا
مُنْقَلَبًا ٣٨ قَالَ لَهُ صَاحِبُهُ وَهُوَ يُحَاوِرُهُ أَكَفَرْتَ بِالَّذِي
خَلَقَكَ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ سَوَّيكَ رَجُلًا ٣٩ لَكِنَّا
هُوَ اللَّهُ رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ بِرَبِّي أَحَدًا ٤٠ وَلَوْلَا إِذْ دَخَلْتَ
جَنَّتَكَ قُلْتَ مَا شَاءَ اللَّهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ إِنْ تَرَنِ أَنَا أَقَلَّ

jedan put, koji je bliži istini od ovoga, što oni govore o drugovima pećine«.[11]) 25 Oni su ostali u pećini svojoj tri stotine i devet godina.[12]) 26 Reci: Allah najbolje zna, koliko su se oni zabavili i ostali. On samo zna tajnu nebesa i zemlje. Kako On divno vidi i divno čuje! Oni nemaju drugoga pomagača i zaštit-

[11]) Ovaj ajet daje znak o selenju Božjeg Poslanika i o tome kako će se i on pred progonom skloniti u jednu pećinu. Uzvišeni ajet kazuje, kako će on još lakše pobijediti i postati pobjednikom.

[12]) Razumije se, da se ovim ajetom ukazuje i na pritisak i progon, na koji će kršćanstvo naići unutar rimskog carstva. Konačno su ovi progoni prestali, kada je Konstantin primio kršćanstvo. Treba podsjetiti na ovu činjenicu: Dogma o trojstvu u kršćanstvu je postavljena po nikejskom koncilu, koji se bio sakupio 325 godine i tu dogmu proglasio osnovnim kršćanskim vjerovanjem. Iz ovoga se razumije, da je kršćanstvo svoju pravu čistoću čuvalo oko tri stoljeća. Poslije toga glavno kršćansko vjerovanje o jedinstvu Božjem zamijenjeno je sa trojstvom, pa je iza toga kršćanstvo postalo službenom državnom vjerom. Prema tome je kršćanstvo tri stoljeća ostalo u pećini, to jest moglo se samo u tajnosti razvijati.

nika, osim Njega. Niko se ne može miješati u odredbu Njegovu i niko Mu ne može biti drug. 27 Uči, što ti je objavljeno iz Knjige Gospodara tvoga. Nema nikoga, ko će izmijeniti riječi Njegove. I nećeš naći drugog utočišta, osim Njega. 28 Strpi se sa onima, koji mole Gospodara svoga jutrom i večerom i traže zadovoljstvo Njegovo. Ne rastavljaj očiju svojih od njih, tražeći ukrase života zemaljskog. Ne slušaj onoga, čije smo Mi srce učinili nemarnim da Nas spominje i koji slijedi strast i pohotu svoju, njegovo je djelo pretjeranost i udaljivanje od istine. 29 Reci: »Istina je od Gospodara vašeg. Ko hoće neka vjeruje, a ko hoće neka poriče i nevjernik bude. Mi smo pripravili za griješnike i silnike vatru paklensku, koja će ih sa svih strana opkoliti, kao zastori. Ako zajauču i zapomažu *(zbog žeđi)*, dati će im se usijana i rastopljena paklina *(kroz grlo)*, koja prži lica. Ružan je i užasan to napitak! Ružno je i strašno mjesto *(pakao)!* 30 Zaista oni, koji vjeruju i čine dobra djela, Mi nećemo umanjiti nagradu onoga, koji dobra djela čini. 31 To su oni, koje čekaju vrtovi rajski, ispod kojih rijeke teku. Nagizdani su i ukrašeni sa zlatnim narukvicama, a obučeni u odijela zelena od tanke i debele svile i uvaljeni u ukrašene naslonjače. Divna je to nagrada. Krasno je i savršeno mjesto *(raj)!*[13])

DIO. 5 — UPOREĐENJE MUSLIMANSTVA I KRŠĆANSTVA.

32 Iznesi im kao primjer, dvojicu ljudi. Dali smo jednom od njih dva vinograda i opasali ih sa palmama, a dali smo između njih usjeve.[14]) 33 Oba vinograda daju plodove svoje i ništa od njih ne manjka. 34 I dali smo da između njih rijeka teče. 35 I

[13]) Naslonjači, zlato, narukvice, brokati u raju nijesu slični stvarima, koje mi na ovom svijetu vidimo. Ovo su duhovne nagrade i ako se izražavaju sa stvarima koje se vide u ovom životu, u suštini svojoj su nešto posve drugo. Ljudi u miru i blagostanju lete. Ovaj uzvišeni ajet kazuje, da bi se došlo do ovog cilja, čovjek treba da se trudi da čini dobro, treba da ide po dobrom putu i da se bori za dobro.

[14]) Ovaj primjer pokazuje i predstavlja one, koji su u zemaljskom životu došli do blagostanja, kao i one, koji se trude i nastoje da usavrše ćudoređe i koji su se u ćudoređu usavršili. Muslimanstvo je uzor moralnog usavršenja. Muslimani su, usavršujući se u moralu, htjeli da svijet prosvijetle i u tome su uspjeli.

الجزء الخامس عشر

٢٩٣ ١٥ 393

مِنْكَ مَالًا وَوَلَدًا ﴿٣٩﴾ فَعَسَىٰ رَبِّي أَنْ يُؤْتِيَنِ خَيْرًا مِنْ جَنَّتِكَ وَ
يُرْسِلَ عَلَيْهَا حُسْبَانًا مِنَ السَّمَاءِ فَتُصْبِحَ صَعِيدًا زَلَقًا ﴿٤٠﴾
أَوْ يُصْبِحَ مَاؤُهَا غَوْرًا فَلَنْ تَسْتَطِيعَ لَهُ طَلَبًا ﴿٤١﴾ وَأُحِيطَ
بِثَمَرِهِ فَأَصْبَحَ يُقَلِّبُ كَفَّيْهِ عَلَىٰ مَا أَنْفَقَ فِيهَا وَهِيَ خَاوِيَةٌ
عَلَىٰ عُرُوشِهَا وَيَقُولُ يَا لَيْتَنِي لَمْ أُشْرِكْ بِرَبِّي أَحَدًا ﴿٤٢﴾ وَلَمْ تَكُنْ
لَهُ فِئَةٌ يَنْصُرُونَهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَمَا كَانَ مُنْتَصِرًا ﴿٤٣﴾
هُنَالِكَ الْوَلَايَةُ لِلَّهِ الْحَقِّ هُوَ خَيْرٌ ثَوَابًا وَخَيْرٌ عُقْبًا ﴿٤٤﴾ وَاضْرِبْ
لَهُمْ مَثَلَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كَمَاءٍ أَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَاءِ فَاخْتَلَطَ
بِهِ نَبَاتُ الْأَرْضِ فَأَصْبَحَ هَشِيمًا تَذْرُوهُ الرِّيَاحُ وَكَانَ اللَّهُ
عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ مُقْتَدِرًا ﴿٤٥﴾ الْمَالُ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيَاةِ
الدُّنْيَا وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا

imao je *(vlasnik ovog vinograda)* i drugog imetka. On je rekao *(jednog dana)* drugu svome u razgovoru: Ja sam bogatiji od tebe. Imam sluga više od tebe, za to sam od tebe moćniji«. 36 Unišao je zatim ovaj čovjek u vinograd svoj, a on je *(radi oholosti)* sam sebi nasilje počinio i rekao je *(drugu svome):* »Ja ne mislim, da će se ikada ovaj vinograd porušiti 37 i ne mislim, da će ikada doći Sudnji čas, i da ću biti doveden Gospodaru svome, a ako se povratim Gospodaru svome, sigurno ću naći nešto bolje od ovoga«. 38. Reče mu drug njegov razgovarajući s njim: »Zar ćeš ti poreći Allaha, koji te je stvorio od zemlje, zatim od kapi vode, pa te onda napravio kao potpuna i savršena čovjeka? 39 Ja *(vjerujem)* da je Allah moj Bog i ja ne zamišljam Gospodaru svome nikakva druga. 40 Kad si unišao u vrt svoj, da si rekao: »Bog, što je htio, dao mi je. Sva snaga i moć je samo u Boga. Ako ti vidiš, da je u mene manje imetka i djece nego u tebe, 41 možda će Gospodar moj dati meni bolji vinograd od tvoga i na tvoj poslati nesreću iz neba, pa će se pretvoriti u neplodnu zemlju. 42 Ili će se potegnuti voda iz vinograda, pa je nećeš moći tražiti«. 43 Njegov je imetak *(onog prvog),* bio uništen. Pa kad je vlasnik vidio to, počeo je lomiti šake i dlanove prevrtati, zbog onoga, što je u vinograd utrošio, a čardaci su padali na zemlju, i on je govorio: »Kamo sreća, da nisam nikoga postavljao kao druga Gospodaru svome«. 44 Nije imao družine, da mu pomogne mjesto Allaha i pomoći nije vidio. 45 Tu i na takom mjestu prijateljstvo i pomoć pripada samo Bogu, koji je prava i savršena istina. On je, koji

394 سورة الكهف ١٨ ٢٩٤

وخير أملا ﴿٤٦﴾ ويوم نسير الجبال وترى الأرض بارزة
وحشرناهم فلم نغادر منهم أحدا ﴿٤٧﴾ وعرضوا على ربك
صفا لقد جئتمونا كما خلقناكم أول مرة بل زعمتم
ألن نجعل لكم موعدا ﴿٤٨﴾ ووضع الكتاب فترى
المجرمين مشفقين مما فيه ويقولون يا ويلتنا مال هذا
الكتاب لا يغادر صغيرة ولا كبيرة إلا أحصاها
ووجدوا ما عملوا حاضرا ولا يظلم ربك أحدا ﴿٤٩﴾ وإذ
قلنا للملائكة اسجدوا لآدم فسجدوا إلا إبليس كان
من الجن ففسق عن أمر ربه أفتتخذونه وذريته أولياء
من دوني وهم لكم عدو بئس للظالمين بدلا ﴿٥٠﴾ ما
أشهدتهم خلق السماوات والأرض ولا خلق أنفسهم

daje najbolju nagradu i najbolji svršetak.

DIO. 6 — SUĐENJE GRIJEŠNICIMA.

46 Iznesi im kao primjer život zemaljski. (*Život zemaljski*) je kao kiša, koju spuštamo iz neba, pa se s njom izmiješa sve bilje zemaljsko, kasnije se osuši i izmrvi, pa ga vjetar diže i vija. Bog je mogućan da sve učini. 47 Imetak i djeca su ukrasi života zemaljskog. Dobri poslovi, čiji je plod stalan, bolji su kod Gospodara tvoga po nagradi; a bolji su i po nadi ljudskoj. 48 Onoga dana, kad Mi brda potjeramo, ti ćeš vidjeti zemlju posve poravnjenu (*kao poljanu*).[15]) Mi ćemo njih tako iskupiti i ni jednog nećemo između njih ostaviti. 49 Oni će biti dovedeni Gospodaru tvome, sve red po red. Eto, došli ste Nama, kao što smo vas i prije stvorili. Ne, vi ste mislili da neće doći vrijeme, kad će vam se ispuniti obećanje Naše. 50 Knjiga će se iznijeti i postaviti.[16]) Vidjećeš griješnike, kako ih je strah uhvatio od onoga, što je u knjizi. Reći će: Jao i teško nama, kakva je ovo (*strašna*) knjiga, nije ostavila ništa, ni malo, ni veliko, sve je nabrojila! I oni će pred sobom naći i vidjeti sve, što su radili. A neće nasilja učiniti Gospodar tvoj nikome.

DIO. 7 — USAMLJENOST GRIJEŠNIKA.

51 Gle, Mi smo rekli anđelima: Poklonite se Ademu. Svi su

---

[15]) Sa ovim »Vidjećeš zemlju potpuno poravnjenu«, ističe se da će biti uklonjene sve zapreke, koje su Hazreti Muhhamedu stajale na putu. Ove zapreke su kao brda, koja će se rasuti, s mjesta pomaknuti i pokrenuti.

[16]) Ovo je knjiga ljudskih djela.

وما كنت متخذ المضلين عضدا ۝ ويوم يقول نادوا
شركائي الذين زعمتم فدعوهم فلم يستجيبوا لهم و
جعلنا بينهم موبقا ۝ ورأى المجرمون النار فظنوا أنهم
مواقعوها ولم يجدوا عنها مصرفا ۝ ولقد صرفنا في
هذا القرآن للناس من كل مثل وكان الإنسان أكثر
شيء جدلا ۝ وما منع الناس أن يؤمنوا إذ جاءهم
الهدى ويستغفروا ربهم إلا أن تأتيهم سنة الأولين
أو يأتيهم العذاب قبلا ۝ وما نرسل المرسلين إلا مبشرين
ومنذرين ويجادل الذين كفروا بالباطل ليدحضوا به
الحق واتخذوا آياتي وما أنذروا هزوا ۝ ومن أظلم
ممن ذكر بآيات ربه فأعرض عنها ونسي ما قدمت يداه

se poklonili osim Iblisa, koji je od džinova.[17]) On se ogriješio o zapovijed Gospodara svoga. Pa zar ćete vi *(sinovi Ademovi)* uzeti njega i potomke njegove kao prijatelje mjesto Mene, a oni su vaši neprijatelji? *(Ostaviti Allaha, a satanu uzeti za prijatelja).* Ružna je to zamjena griješnicima i silnicima! 52 Ja nisam uzimao njih za svjedoke, kad sam stvarao nebesa i zemlju, a ni onda, kad sam njih stvarao. Ja ne uzimam za pomagače one, koji zavode *(ljude).* 53 Onoga dana, kada *(Bog)* rekne: Pozovite one, za koje ste tvrdili da su moji drugovi! Oni će ih zvati, ali im se oni neće odazvati. I Mi ćemo tada među njih staviti stvar, koja će ih uništiti. 54 Vidjeće griješnici vatru paklensku i tada će znati, da im valja u nju pasti, a neće naći nikakva mjesta, gdje bi se natrag vratili *(da se spase).*

DIO. 8 — OPOMENE POSLANIKA.

55 Mi smo u ovom Kur'anu ljudima ponovljeno iznosili posve jasne i otvorene primjere iz svake ruke. A čovjek je skoro u svakoj stvari prkošljiv. 56 Ljude sprečava da vjeruju, pošto im dođe uputa, i da traže oprosta od Gospodara svoga, samo što iščekuju, da i njih stigne, što je stiglo i one prije njih, ili da ih stigne kazna iznenada i otvoreno. 57 Mi poslanike spremamo samo da donose radosne vijesti i da prestrašuju. Nastoje nevjernici da sa lažima istinu potkopaju i unište. Uzimaju znakove i dokaze Naše i opomene *(koje su im upućene)* kao šalu i podru-

[17]) Ovdje se jasno kaže da je Iblis od džinova, to jest ružnih duhova.

guju se. 58 Zar ima većeg silnika i griješnika od onoga, komu se spominju dokazi i znakovi Gospodara njegova, pa on od njih okrene glavu i zaboravi, šta su mu ruke uradile? Mi postavljamo na srca njihova zastore, da oni ne bi razumili *(istine)*, a uši su im gluhe. Ako ti njih pozoveš na pravi put, oni nikada neće naći pravog puta.[18]) 59 A Gospodar tvoj oprašta i milostiv je. Kad bi ih kažnjavao za ono, što su stekli i zaradili, hitno bi tu kaznu na njih poslao i spustio. Ne, za njih ima određeno vrijeme. *(Dođe li to vrijeme)*, oni neće naći mjesta, gdje će se skloniti.[19]) 60 I te gradove i naselja smo Mi uništili, pošto su nasilje počinili. Odredili smo za njihovo uništenje jedno određeno vrijeme.[20])

DIO. 9 — MUSAOVA PUTOVANJA.

61 Gle, Musa reče drugu svome.[21]) Neću se zaustaviti, dok ne dođem do mjesta, gdje se dvije rijeke sastaju,[22]) ili ću putovati dugo vremena. 62 Pa kada su obadvojica stigli do mjesta, gdje se dvije rijeke sastaju, zaboravili su ribu svoju. Riba je uhvatila put u rijeci i bez traga otišla.[23]) 63 Pošto su malo

---

18) Uzrok, da su im postavljeni zastori na srce, je što okreću glavu od istine, srca su im okrutnula, pa ne mogu da istinu prime.

19) Pod određenim vremenom se misli na vojnu Bedr, kad je slomljena snaga i moć Kurejšija (Keššaf). Možda se ovim cilja i na otpor, na koji je Islam i kasnije udario, pa je protivnike svoje pobijedio.

20) Ovim se cilja na neprijatelje Božjeg Poslanika, koji su bili uništeni.

21) Po nekima je ovaj Musaov drug Nûn sin Jusufov. Ali Kur'an jasno ne ističe ko je taj čovjek.

22) U uzvišenom tekstu se kaže »medžmeulbahrejn«, to jest mjesto gdje se sastaju dvije rijeke. Gdje je ovo? Hazreti Musa je u Egiptu živio četrdeset godina. Radi toga bi to mjesto moglo biti u Sudanu, gdje se sastaju dva velika rukava rijeke Nila. Jedan od ova dva rukava se zove Bijeli Nil, a drugi Plavi Nil. Stari zavjet ne govori o ovom putovanju Hazreti Musaovu. Ali u »Jevrejskoj enciklopediji« na engleskom jeziku ima jedna bilješka u kojoj se govori o Hazreti Musaovu putovanju u Abesiniju, i ova je bilješka uzeta iz židovske književnosti. Šta više, prema izvorima židovske književnosti je Hazreti Musa pobijedio jednog neprijatelja abesinskog cara, i po smrti ovog cara uzeo mu je ženu i tamo je carevao. Prema četvrtoj knjizi Starog zavjeta, Harun i Merjema su vikali protiv Hazreti Musaa, jer se bio oženio sa jednom Abesinkom (Četvrta knjiga 12:1). Postoji dakle puna vjerojatnost, da je Hazreti Musa putovao na jug i vidio mjesto gdje se sastaju Bijeli i Plavi Nil.

23) Nestanak ribe predočuje stizanje do cilja (Buharija).

إِنَّا جَعَلْنَا عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ
وَقْرًا وَإِنْ تَدْعُهُمْ إِلَى الْهُدَىٰ فَلَنْ يَهْتَدُوا إِذًا أَبَدًا ﴿٥٧﴾ وَرَبُّكَ
الْغَفُورُ ذُو الرَّحْمَةِ لَوْ يُؤَاخِذُهُمْ بِمَا كَسَبُوا لَعَجَّلَ لَهُمُ
الْعَذَابَ بَلْ لَهُمْ مَوْعِدٌ لَنْ يَجِدُوا مِنْ دُونِهِ مَوْئِلًا ﴿٥٨﴾ وَتِلْكَ
الْقُرَىٰ أَهْلَكْنَاهُمْ لَمَّا ظَلَمُوا وَجَعَلْنَا لِمَهْلِكِهِمْ مَوْعِدًا
﴿٥٩﴾ وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِفَتَاهُ لَا أَبْرَحُ حَتَّىٰ أَبْلُغَ مَجْمَعَ الْبَحْرَيْنِ
أَوْ أَمْضِيَ حُقُبًا ﴿٦٠﴾ فَلَمَّا بَلَغَا مَجْمَعَ بَيْنِهِمَا نَسِيَا حُوتَهُمَا
فَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ سَرَبًا ﴿٦١﴾ فَلَمَّا جَاوَزَا قَالَ لِفَتَاهُ آتِنَا
غَدَاءَنَا لَقَدْ لَقِينَا مِنْ سَفَرِنَا هَٰذَا نَصَبًا ﴿٦٢﴾ قَالَ أَرَأَيْتَ إِذْ
أَوَيْنَا إِلَى الصَّخْرَةِ فَإِنِّي نَسِيتُ الْحُوتَ وَمَا أَنْسَانِيهُ إِلَّا
الشَّيْطَانُ أَنْ أَذْكُرَهُ وَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ عَجَبًا ﴿٦٣﴾

قَالَ ذَٰلِكَ مَا كُنَّا نَبْغِ فَارْتَدَّا عَلَىٰ آثَارِهِمَا قَصَصًا ﴿٦٤﴾
فَوَجَدَا عَبْدًا مِنْ عِبَادِنَا آتَيْنَاهُ رَحْمَةً مِنْ عِنْدِنَا وَعَلَّمْنَاهُ مِنْ
لَدُنَّا عِلْمًا ﴿٦٥﴾ قَالَ لَهُ مُوسَىٰ هَلْ أَتَّبِعُكَ عَلَىٰ أَنْ تُعَلِّمَنِ مِمَّا
عُلِّمْتَ رُشْدًا ﴿٦٦﴾ قَالَ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا ﴿٦٧﴾
وَكَيْفَ تَصْبِرُ عَلَىٰ مَا لَمْ تُحِطْ بِهِ خُبْرًا ﴿٦٨﴾ قَالَ سَتَجِدُنِي
إِنْ شَاءَ اللَّهُ صَابِرًا وَلَا أَعْصِي لَكَ أَمْرًا ﴿٦٩﴾ قَالَ فَإِنِ اتَّبَعْتَنِي
فَلَا تَسْأَلْنِي عَنْ شَيْءٍ حَتَّىٰ أُحْدِثَ لَكَ مِنْهُ ذِكْرًا ﴿٧٠﴾
فَانْطَلَقَا حَتَّىٰ إِذَا رَكِبَا فِي السَّفِينَةِ خَرَقَهَا قَالَ أَخَرَقْتَهَا
لِتُغْرِقَ أَهْلَهَا لَقَدْ جِئْتَ شَيْئًا إِمْرًا ﴿٧١﴾ قَالَ أَلَمْ أَقُلْ إِنَّكَ لَنْ
تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا ﴿٧٢﴾ قَالَ لَا تُؤَاخِذْنِي بِمَا نَسِيتُ وَلَا تُرْهِقْنِي
مِنْ أَمْرِي عُسْرًا ﴿٧٣﴾ فَانْطَلَقَا حَتَّىٰ إِذَا لَقِيَا غُلَامًا فَقَتَلَهُ

naprijed išli, reče Musa drugu svome: Donesi nam doručak naš. Spopao nas umor od ovoga puta našeg. 64 Drug reče: Zar nisi vidio? Kad smo se bili sklonili na stijenu, ja sam zaboravio ribu. Samo mi je satana smetnuo s uma, da ti to spomenem. Riba se bacila u rijeku, uhvatila je put i otišla. Čudno je bilo![24]) 65 Musa reče: »To je bilo ono, što smo tražili«. Pa su se vratiti istim putem, idući tragom svojim i pričali su. 66 Našli su jednog roba od robova Naših, komu smo Mi podarili milost Našu, i Mi smo ga od sebe naučili znanju. 67 Musa mu reče: »Hoću li te slijediti, da me podučiš istinskom znanju, kome si ti podučen?« 68 On reče *(Musau)*: »Nećeš moći izdržati da budeš uza me *(da mi drug budeš)*«. 69 »Kako ćeš ti pokazati strpljenje prema onomu, čiju nutarnjost ne poznaješ?« 70 Musa reče: »Naći ćeš me ako

---

[24]) Nije čudo u tome što se riba bacila u rijeku i netragom nestala, nego je čudo u tome, što je ovaj drug zaboravio to Hazreti Musau kazati.

Bog da strpljivim. Ni u čemu ti se neću protiviti!« 71 On reče: Ako ćeš me slijediti, ne pitaj me ni o čemu, dok ti ja to ne kažem i ne ispričam!«

DIO. 10 — MUSAOVO PUTOVANJE.

72 Musa i novi drug njegov digoše se i odoše. Ukrcali su se u lađu. Ovaj *(novi drug)* je probušio lađu. Musa reče: »Zar si je probušio, da se podave *(u vodi)*, koji su u njoj. Svakako si učinio opasnu i strahovitu stvar!« 73 Reče *(novi drug Musau):* Zar nisam rekao, da ti nećeš sa mnom izdržati i da nećeš imati srtpljenja *(da mi drug budeš)*. 74 Musa reče: »Ne prekoravaj me, što sam zaboravio. *(Oprosti mi)* i ne tovari mi u poslu mome tešku stvar!« 75 Digli su se i otišli su. Pa kad su sreli jednog dječaka, ubio ga je *(njegov drug)*. Musa mu reče: Kako ubi dušu nevinu, koju nije trebalo ubiti. Svakako si učinio jedan ružan posao.

Džuz : 16

76 Reče *(drug Musaov):* Zar nisam rekao, da ti zaista nećeš moći sa mnom izdržati i da nećeš imati strpljenja *(da mi drug budeš)?* 77 Musa reče: Ako te poslije ovoga što upitam, ne pravi mi društva. Došao sam u položaj, da više ne mogu ispriku tražiti. 78 Digli su se i otišli. Kad su došli stanovnicima jednog grada, tražili su od njih šta će jesti. Oni ih nisu htjeli da ugoste. Tu su našli jedan zid, koji je htio da se sruši, pa ga je *(njegov drug)* ispravio. Musa reče: Da si htio mogao si za ovaj posao nagradu uzeti. 79 Reče *(njegov drug):* Više treba da se rastavimo. Jasno ću ti izložiti stvari za koje nisi imao strpljenja.[25]) 80 Lađa *(koju*

[25]) Objašnjenje ovih triju događaja pokazuje mudrost Božju, koja se pokazuje u životu ljudskom svaki dan u svakom poslu. U svijetu prirode svi Božanski zakoni, koji se pojavljuju, konačno teže dobru. Tu i tamo se opaža da u izvjesnim stvarima se pokazuje neka prividna šteta, ali tome ne treba posvećivati pažnje. Božja milost, koja djeluje u čitavoj prirodi, vođena je jednom cilju, a to je da čitavom čovječanstvu učini dobro. Da se do ovog cilja stigne ne znači ništa ako se udari i na izvjesne štete. Mnogo puta su ove štete samo prividne. Slučaj sa bušenjem lađe je poučan. Ovo bušenje je jedna šteta. Ali radi ove djelomične štete

sam probušio) pripadala je ljudima siromašnima, koji su radili na moru. Htio sam da joj umanjim vrijednost. Iza njih je bio jedan vladar, koji je svaku lađu plijenio i otimao. 81 Što se tiče dječaka *(koga sam ubio)*, otac njegov i majka njegova su bili pravi vjernici, pa smo se pobojali, da ih ne zavede u nevjerstvo i nepokornost. 82 Htjeli smo, da ocu i majci zamijeni Gospodar njihov dijete njihovo, sa boljim i čišćim od njega, koje će biti milostivije i više naklonjeno *(roditeljima svojim)*. 83 Što se tiče zida, on je pripadao dvojici sirotnih mladića u gradu. Ispod zida je bilo njihovo zakopano blago. Otac njihov je dobar čovjek. Pa htio je Gospodar tvoj, da oni odrastu i izvade blago svoje radi milosti Gospodara tvoga. Ja to nisam uradio po mišljenju svome. Ovo je objašnjenje onoga, što ti nisi mogao da izdržiš zbog njega i da budeš strpljiv.

DIO. 11 — ZULKARNEJN I JEDŽUDŽ.

84 Pitaju te o »Zulkarnejnu«. Reci: »Iznijeću vam stanje njegovo«.[26]) 85 Mi smo ga učvrstili na zemlji. Dali smo mu put i

---

lađa je spašena, da ne padne u tuđe ruke. U drugom slučaju je ubijen jedan čovjek. Ali ovaj čovjek je žrtvovan za dobro čovječanstva. Treći slučaj pokazuje kako treba čovječanstvu činiti dobro, i za učinjene usluge ne treba očekivati neke nagrade.

I sam Hazreti Musa je prošao kroz slične tri zgode. Musa je prošao na čelo svoga naroda i htio je da ih prevede preko vode. Njegov je narod mislio da on hoće da ih u vodi potopi, ali pošto ih je preveo, onda su istom vidjeli, da je to bilo za njihovu korist. Kasnije je Musa pozvao svoj narod u borbu i rat protiv nasilnika. Sa ovim ratom je htio da se jedan naraštaj usavrši i otkrije svoje sposobnosti. Konačno je Musa žrtvovao svoj život za djecu i unuke dobrog Israila. Od njih nije tražio nikakove nagrade, samo je težio za tim, da svoj narod popravi. To je bilo djelo koje je odgovaralo onoj trećoj zgodi.

[26]) Zulkarnejn je »čovjek sa dva roga«. Ko li je taj čovjek o kome se ovdje govori?

U Starom zavjetu, u Knjizi Danijalovoj se nalazi jedan san Hazreti Danijalov. Tamo se kaže da je on vidio »ovna sa dva roga«. Iz toga se razumije da je to bio car Medijaca i Parsa (Danijal 8:3).

Medija i Perzija su se pod Kurusom (Kirom) ujedinile u jednu državu. U Starom zavjetu se on pogrešno naziva »Darejom«. O ovome se govori u Engleskoj enciklopediji Staroga zavjeta i u židovskoj enciklopediji engleskog izdanja uz korijen riječi »Darius«. Ali čovjek, na koga se cilja u snu Danijalovom nije Kurus, nego Darej prvi Histapes. Ovaj je vladar vladao od 480—521 prije Isa a. s. i dozvolio je židovima da na

način, kako će sve pod ruku uzeti. Pa on je jedan put i način uzeo. 86 Kad je došao do mjesta, gdje sunce zapada,[27]) našao je, da zapada u jedno crno more.[28]) Vidio je i našao je kod njega jedan narod. 87 Mi smo rekli: »O Zulkarnejne, ili kazni ove ili im dobro čini!« 88 On reče: Ko god bude nasilje činio mi ćemo ga kazniti, zatim će se on povratiti Gospodaru svome, pa će ga On kazniti kaznom strašnom i užasnom. 89 Ko bude vjerovao i činio dobra djela, njega čeka najljepša nagrada. Reći ćemo mu od volje naše blagu i ugodnu riječ.[29]) 90 Kasnije je još jedamput uhvatio. 91 Pa kad je došao do mjesta, odakle se sunce rađa, našao je da se rađa i izlazi na jedan narod, komu Mi nismo dali,

---

novo podižu svoje hramove. O ovome se govori i u Starom zavjetu, Knjiga Ezdrina 4:5, 24; 5:5; 6:1. Njegov blagi postupak prema židovima se potpuno slaže sa njegovim postupkom prema drugim pobijeđenim narodima (Enciklopedija Starog zavjeta, korjen »Darius«).

»Ovan sa dva roga« u snovima Danijalovim na ovaj način predstavlja vladara Medije i Perzije. U Starom zavjetu, Knjiga Danijalova (8:20) stoji: »Ovan što si ga vidio, koji ima dva roga, to su carevi Medijski i Perzijski«.

Da li je Darej prvi onaj čovjek sa dva roga, o kome se u Kur'anu govori?

U »židovskoj enciklopediji«, gdje se govori o ovom čovjeku stoje i ove riječi: »Darej prvi je obnovio Iransko carstvo. Sa osvajanjima je protegao državne granice do Armenije, Kafkasa, Indije, Turanskih stepa i Srednje Azije«.

Enciklopedija Britanika o istom čovjeku kaže ovo:

»Iz Darejevih knjiga se vidi, da je on bio vruć vjernik prave Zoroastrove vjere. Osim toga je bio osnivač jedne velike države i veliki reformator. On je sa svojim ratovanjima kao i August utvrdio granice svoje države i na granici je ostavio barbarske narode. Darej je podvrgao pod svoju vlast divlja plemena, koja su stanovala između Pontusa i Armenije, perzijsku vlast je protegao do Kafkasije, a u istom cilju je zaratovao i sa plemenima Ladždža i Turana.

Ovaj Darej je bio odan osnovnoj vjeri, koju je Zoroastar donio, utvrdio je granice carstva, ratovao je sa barbarskim plemenima, pa imade mnogo mogućnosti, da je to onaj Darej o kome se u Kur'anu govori.

27) Mjesto gdje sunce zapada jest najudaljenija zapadna točka Darejevog carstva. Pošto se u njegovoj državi nije moglo više ići na zapad mislio je, da tu sunce i zapada.

28) More o kome se ovdje govori, razumije se, da je Crno more. Armenija je bila u sastavu Darejevog carstva, pa je Crno more bilo na zapadnoj granici carstva.

29) Darej je vjerovao u pravu vjeru Zoroastrovu, pa se ovdje razumije da je i ova plemena pozivao u svoju vjeru.

قال أقتلت نفسا زكية بغير نفس لقد جئت شيئا نكرا ﴿٧٦﴾
قال ألم أقل لك إنك لن تستطيع معي صبرا ﴿٧٧﴾ قال إن
سألتك عن شيء بعدها فلا تصاحبني قد بلغت من لدني
عذرا ﴿٧٨﴾ فانطلقا حتى إذا أتيا أهل قرية استطعما أهلها
فأبوا أن يضيفوهما فوجدا فيها جدارا يريد أن ينقض فأقامه
قال لو شئت لتخذت عليه أجرا ﴿٧٩﴾ قال هذا فراق بيني وبينك
سأنبئك بتأويل ما لم تستطع عليه صبرا ﴿٨٠﴾ أما السفينة
فكانت لمساكين يعملون في البحر فأردت أن أعيبها وكان
وراءهم ملك يأخذ كل سفينة غصبا ﴿٨١﴾ وأما الغلام
فكان أبواه مؤمنين فخشينا أن يرهقهما طغيانا وكفرا ﴿٨٢﴾
فأردنا أن يبدلهما ربهما خيرا منه زكاة وأقرب رحما ﴿٨٣﴾

وأما الجدار فكان لغلامين يتيمين في المدينة وكان
تحته كنز لهما وكان أبوهما صالحا فأراد ربك أن يبلغا
أشدهما ويستخرجا كنزهما رحمة من ربك وما فعلته
عن أمري ذلك تأويل ما لم تسطع عليه صبرا ﴿٨٤﴾ ويسألونك
عن ذي القرنين قل سأتلو عليكم منه ذكرا ﴿٨٥﴾
إنا مكنا له في الأرض وآتيناه من كل شيء سببا ﴿٨٦﴾
فأتبع سببا ﴿٨٧﴾ حتى إذا بلغ مغرب الشمس وجدها تغرب
في عين حمئة ووجد عندها قوما ﴿٨٨﴾ قلنا يا ذا القرنين إما
أن تعذب وإما أن تتخذ فيهم حسنا ﴿٨٩﴾ قال أما من ظلم
فسوف نعذبه ثم يرد إلى ربه فيعذبه عذابا نكرا ﴿٩٠﴾
وأما من آمن وعمل صالحا فله جزاء الحسنى ﴿٩١﴾ وسنقول له

da se od njega pokrije i zastre.[30]) 92 Tako je to bilo. Mi smo obuhvatili sve, što je kod njega bilo znanjem Našim. 93 Zatim je još jedan put uzeo *(pohod napravio)*. 94 Došao je među dva

---

30) Ova tri pohoda ili puta, koja je Darej poduzeo, imali su cilj, da utvrde granice carstva. Najvažniji je pohod, što ga je poduzeo u krajeve između Kaspijskog i Crnog mora, jer su Kafkaske planine tvorile prirodnu granicu protiv navala Skita.

Darej je prvo pošao tamo, gdje »sunce zapada«, to jest na Crno more, iza toga je pošao prema krajevima odakle se »sunce rađa«, a najkasnije prema sjeveru, to jest prema planinama Kafkasa. Ovdje se opisuje stanje plemena, koja su živjela oko obala Kaspijskog mora i kaže se, da je naišao na plemena, koja nisu imala ništa da se od sunca zastru. U Enciklopedija Britanika, kod riječi Media piše: U asirskim spomenicima se nalaze neka imena i navodi se, da plemena Zagrosa i sjeverne Medije nijesu iranska ili indoevropska plemena, nego da su to starosjedilačka plemena. Možda su ovi, kao i najstariji stanovnici Armenije, povezani sa kafkaskim plemenima. Ova plemena su nekada živjela pod upravom jednog kneza, koji je nosio perzijsko ime. Ali plemena Gebe, Taburi, Gadusi, Amordi i Utii, koja žive u sjevernoj Mediji i na obalama Kaspijskog mora, nijesu iranskog porijekla.

brda.[31]) Našao je kod njih jedan narod, koji ni jedne riječi nije razumio. 95 Oni rekoše: »O Zulkarnejne! Jedžudž i Medžudž prave smutnju po zemlji. Hoćeš li da ti damo danak, pa da između nas i njih napraviš ogradu *(bedem)*«.[32]) 96 Reče Zul-

---

[31]) Ova dva brda su armenijske i azerbejdžanske planine. Koji tamo borave, govore jednim posve drugim jezikom i perzijski ništa ne razumiju.

[32]) Ovaj uzvišeni ajet nas upućuje na jedan vrlo značajan sadržaj. Ko su Jedžudž i Medžudž? Izlaganja Starog zavjeta o njima nijesu takova da bi se mogla prihvatiti. U Starom zavjetu je Medžudž drugi sin Jafesov, a stavljaju ga između Gomera i Madoja. Prema ovomu Medžudž je jedan narod, koji je boravio na istoku Sumerije, a na zapadu Medije. Iz Starog zavjeta, Prve knjige Mojsijeve, glava deseta, gdje je izvršen popis mjesta, gdje su se smjestili razni narodi, razumije se, da su se Jedžudž i Medžudž nastanili između krajnjeg sjevera i sjevero-istoka. U knjizi Hizkijalovoj (Ezekijelovoj) glava 38:2 govori se o Medžudžu kao nazivu jedne zemlje. U glavi 39:2 se ističe da je Gog ime starješine jednog naroda na sjeveru. U židovskoj enciklopediji se o Gogu i Magogu kaže: Josefos je poprimio da su ovo Skiti. Stari klasični pisci kažu, da su Skiti sastavljeni iz mnogo plemena. Po Jeramu je Jedžudž mjesto u stražnjoj Kafkasiji u blizini Kaspijskog mora.

Enciklopedija Britanika kaže, da se može poprimiti mišljenje, da su Gog i Magog Skiti, pa dodaje: Od riječi Gog i Magog mogu se namjeravati mnogobrojna sjeverna plemena, koja su djelomično poznata. Ovima se ne može tačno odrediti mjesto njihovog boravka.

U knjizi Ezekijelovoj (38:2) kaže se, da je »Gog knez i glavar Mazoku i Tubalu«. I Mazok i Tubal se u isto vrijeme spominju. Identičnost ovih donekle je teško odrediti. I ako neki od kritičara Starog zavjeta kažu, da su oni boravili na jugu Palestine, to se opet ne slaže sa riječima starog pisca Josefusa, koji Medžudža postavlja u sjevernoj Kafkasiji. Kad se u sjevernoj Kafkasiji počnu ispitivati pojedini krajevi, onda vidimo da se i sada tamo nalaze dvije rijeke koje nose imena Tobal i Moskva. Isto tako i stara Moskva je dobila ime po istoimenoj rijeci na kojoj je podignuta, a isto tako i jedan noviji grad, Tobolsk, dobio je ime po rijeci Tobalu. Možda postoji mogućnost da su imena ovih dviju rijeka uzeta od plemena Tubala i Mozoha, koja se spominju u knjizi Ezekijelovoj. Ovo stanovište se podudara i sa Josefusovim riječima. U staroj klasičnoj književnosti Skitija je nazivano područje sjeverno od Crnog mora kao i svi sjeverni krajevi.

U tom slučaju Medžudž je bio naziv plemena, koja su zauzimala područje sjeverno i sjevero-istočno od Crnog mora. Gradovi Tobolsk i Moskva ili su izravno ili posredno po istoimenim rijekama dobili svoja imena.

Sjeverni susjedi Dareja prvog, to jest plemena, koja su bila između Armenskih i Azarbejdžanskih planina, jesu Skiti ili Saki. Ima historijskih dokaza koja će ovo utvrditi. Po Herodotu Skiti su 28 godina vladali Medijom. 512 je Darej otvorio rat protiv Skita. Cilj ovoga rata je mogao biti, da utvrdi sjeverne granice i na sjeveru osigura mir, da bi mogao

مِنْ أَمْرِنَا يُسْرًا ﴿٩٠﴾ ثُمَّ أَتْبَعَ سَبَبًا ﴿٩١﴾ حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ مَطْلِعَ الشَّمْسِ
وَجَدَهَا تَطْلُعُ عَلَىٰ قَوْمٍ لَمْ نَجْعَلْ لَهُمْ مِنْ دُونِهَا سِتْرًا ﴿٩٢﴾
كَذَٰلِكَ وَقَدْ أَحَطْنَا بِمَا لَدَيْهِ خُبْرًا ﴿٩٣﴾ ثُمَّ أَتْبَعَ سَبَبًا ﴿٩٤﴾
حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ بَيْنَ السَّدَّيْنِ وَجَدَ مِنْ دُونِهِمَا قَوْمًا لَا يَكَادُونَ
يَفْقَهُونَ قَوْلًا ﴿٩٥﴾ قَالُوا يَا ذَا الْقَرْنَيْنِ إِنَّ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ
مُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ فَهَلْ نَجْعَلُ لَكَ خَرْجًا عَلَىٰ أَنْ تَجْعَلَ
بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ سَدًّا ﴿٩٦﴾ قَالَ مَا مَكَّنِّي فِيهِ رَبِّي خَيْرٌ فَأَعِينُونِي
بِقُوَّةٍ أَجْعَلْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ رَدْمًا ﴿٩٧﴾ آتُونِي زُبَرَ الْحَدِيدِ حَتَّىٰ
إِذَا سَاوَىٰ بَيْنَ الصَّدَفَيْنِ قَالَ انْفُخُوا حَتَّىٰ إِذَا جَعَلَهُ نَارًا قَالَ
آتُونِي أُفْرِغْ عَلَيْهِ قِطْرًا ﴿٩٨﴾ فَمَا اسْطَاعُوا أَنْ يَظْهَرُوهُ وَمَا
اسْتَطَاعُوا لَهُ نَقْبًا ﴿٩٩﴾ قَالَ هَٰذَا رَحْمَةٌ مِنْ رَبِّي فَإِذَا جَاءَ

وَعْدُ رَبِّي جَعَلَهُ دَكَّاءَ وَكَانَ وَعْدُ رَبِّي حَقًّا ﴿١٠٠﴾ وَتَرَكْنَا
بَعْضَهُمْ يَوْمَئِذٍ يَمُوجُ فِي بَعْضٍ وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَجَمَعْنَاهُمْ جَمْعًا
﴿١٠١﴾ وَعَرَضْنَا جَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ لِلْكَافِرِينَ عَرْضًا ﴿١٠٢﴾ الَّذِينَ
كَانَتْ أَعْيُنُهُمْ فِي غِطَاءٍ عَنْ ذِكْرِي وَكَانُوا لَا يَسْتَطِيعُونَ
سَمْعًا ﴿١٠٣﴾ أَفَحَسِبَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ يَتَّخِذُوا عِبَادِي مِنْ دُونِي
أَوْلِيَاءَ إِنَّا أَعْتَدْنَا جَهَنَّمَ لِلْكَافِرِينَ نُزُلًا ﴿١٠٤﴾ قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ
بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا ﴿١٠٥﴾ الَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا ﴿١٠٦﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا
بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَلِقَائِهِ فَحَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فَلَا نُقِيمُ لَهُمْ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ وَزْنًا ﴿١٠٧﴾ ذَٰلِكَ جَزَاؤُهُمْ جَهَنَّمُ بِمَا كَفَرُوا وَاتَّخَذُوا
آيَاتِي وَرُسُلِي هُزُوًا ﴿١٠٨﴾ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ

karnejn: *(Snaga i bogatstvo)* što mi je Bog moj dao, mnogo je bolje *(od vašeg danka)*. Pomozite me sa snagom *(ruku)*. Napraviću između vas i njih čvrst bedem! 97 Donesite mi komade željeza! Kad je izravnao i ispunio mjesto između dva brda, rekao je *(radnicima)*: Puhnite! Pa kad se željezo užarilo, rekao je: Donesite mi rastaljeni bakar da ga zalijepim! 98 Oni

---

uspješno voditi borbu sa turanskim plemenima (Enciklopedija Britanika, korjen Dara).

Bedem o kome se u ovom ajetu govori, a koji je u slijedećem ajetu opisan jest poznati bedem Derbent na Kafkasu. Muslimanski geografi i historičari daju podatke o ovome bedemu. Na primjer u Murasidul-ittila'u i Ibnulfakihu ima o ovome podataka. U Enciklopedija Britanika ima ovaj podatak: »Derbent je jedan grad u Dagistanu na zapadnoj obali Kaspijskog mora. Na obali Kaspijskog mora zauzima jedan tijesan prostor koji se okomito u vis diže. Prema jugu vidi se kraj kavkaskog gorja koje se uz Kaspijsko more proteže, i ovo potpuno zatvara ovaj tijesni prolaz. Ovo je bila izvanredna utvrda za iransku granicu.

(Jedžudž i Medžudž) nisu mogli ni da pređu preko njega *(bedema)*, niti su imali snage, da mu otvor naprave. 99 Reče Zulkarnejn: »Ovo je milost Gospodara moga, a kad dođe odredba Gospodara moga, On će ga *(oboriti)* i poravnati. Svakako će se ispuniti odredba Gospodara moga«. 100 Mi ćemo tada pustiti neke, da kao morski valovi, preplave druge. Puhnuće se u rog i Mi ćemo ih sve iskupiti.[33]) 101 — 102 Tada ćemo otvoreno pakao pokazati nevjernicima, čije su oči bile zastrte *(da istinu vide)* i koji nisu imali snage, da čuju *(Kur'an)*.

DIO. 12 — KRŠĆANSKI NARODI.

103 Zar drže nevjernici, da će učiniti robove Moje prijateljima i zaštitnicima kad Mene ostave i napuste? Mi smo pripremili pakao kao stan nevjernicima. 104 — 105 Reci: Hoćete li, da vam saopćimo, koji najviše u poslu gube? To su oni, čiji je trud uzaludan u životu zemaljskom, a oni drže da čine dobra djela. 106 To su oni, koji ne vjeruju Gospodara svoga i da će se susresti s Njime. Uzaludna će biti sva djela njihova. Mi im nećemo na Sudnjem danu postaviti mjere. 107 Eto, kazna je njihova pakao, zbog nevjerstva njihova i što su znakove Moje i poslanike Moje ruglu izvrgavali. 108 Zaista, koji vjeruju i dobra djela čine, rajski vrtovi će biti stan njihov. 109 U njima će vječno boraviti. Neće tražiti, da iz njih odu i rastave se. 110 Reci: Kad bi more bilo mastilo, da se njim pišu riječi Gospodara moga, prije bi more presahnulo, nego bi nestalo riječi Gospodara moga, pa makar ga vi još toliko dodali. 111 Reci: Ja sam čovjek kao i vi. Objavljeno mi je, da je Bog vaš samo jedan Bog. Ko se nada da se susretne sa Gospodarom svojim, neka čini dobra djela i neka nikoga ne pridružuje klanjajući se i obožavajući Gospodara svoga.

---

[33]) Pošto se završio historijski opis pokazuje se, da će se i kasnije naći predstavnika starih Jedžudža i Medžudža. U 21 poglavlju u 96 ajetu se govori o Jedžudžu i Medžudžu. Tamo pogledajte.

POGLAVLJE: 19

POGLAVLJE: MERJEM

OBJAVLJENO U MEKKI, 6 DIJELOVA, 99 AJETA.

SADRŽAJ:

Ovo poglavlje kao i prethodno poglavlje raspravlja o kršćanstvu. U poglavlju se govori o Hazreti Isaovoj majci Merjemi i o tome kako ga je rodila. Zato ovo poglavlje i nosi naziv »Merjem«. U prethodnom poglavlju je historijski govoreno o kršćanskom vjerovanju. Ovo poglavlje pokazuje neprirodnosti, koje su se uvukle u kršćansko vjerovanje. Objašnjava da su pouke svih poslanika bile protivne tome vjerovanju i da su to udešene stvari.

Prva dva dijela ovog poglavlja govore o Jahjau i Isau, koji su zadnji predstavnici Izraelićana. Pri kraju drugog dijela pobijaju se kriva vjerovanja, koja su se splela oko Hazreti Isaa. U trećem dijelu se govori o Hazreti Ibrahimu, a u četvrtom o ostalim pejgamberima. Ističe se da su poslanici, koje je Svemogući Bog ljudima slao, odabrani između ljudi. Pri kraju četvrtog dijela se izlaže da vjerovanje koje nije učvršćeno sa ispravnim i potpuno čistim poslovima ne vrijedi i da ne može koristiti. Peti dio općenito govori o neprijateljima Božjih Poslanika, a šesti dio pobija tvrdnju da je Isa sin Božji.

Najveća je vjerojatnost da su oni dijelovi ovog poglavlja, koji govore o Hazreti Mejremi i Hazreti Isau objavljeni pete godine poslanstva u Mekki. Prvo selenje muslimana je bilo pete godine poslanstva. Kurejšije su za ovim prvim muslimanskim iseljenicima poslali svoje izaslanike abesinskom caru da im ih povrati. Na čelu muslimana iseljenika je bio hazreti Džafer, koji je caru učio ove odlomke iz Kur'ana. Prema tome kad je selenje bilo pete godine, Džafer je ove odlomke mogao učiti abesinskom caru najkasnije negdje u šestoj godini.

PREVOD:

DIO. 1 — ZEKERIJJA I JAHJA.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Kâf Ha Ja Ajîn Sâd. Ovo je spominjanje milosti i naklonosti Gospodara tvoga, robu Njegovu Zekerijjau. 2 Gle, Zekerijja je molio Gospodara svoga skriveno. 3 Rekao je: Moj *(veliki)* Bože, kosti su mi oslabile i oronule, kosa i brada su mi pobijelile. Nisam bio, moj *(veliki)* Bože, lišen ničega, za što god sam Ti se molio. 4 Bojim se rođaka, koji će me naslijediti.[1]) Moja je žena nerotkinja. Pokloni mi od Sebe nasljednika, 5 koji

[1]) Hazreti Zekerijja je bio zabrinut da njegovi rođaci i bližnji neće ispravno postupati.

كانت لهم جنات الفردوس نزلا ﴿١٠٧﴾ خالدين فيها
لا يبغون عنها حولا ﴿١٠٨﴾ قل لو كان البحر مدادا لكلمات
ربي لنفد البحر قبل أن تنفد كلمات ربي ولو جئنا بمثله
مددا ﴿١٠٩﴾ قل إنما أنا بشر مثلكم يوحى إلي أنما إلهكم
إله واحد فمن كان يرجو لقاء ربه فليعمل عملا صالحا
ولا يشرك بعبادة ربه أحدا

سورة مريم مكية وهي سبع وتسعون آية

١٩

بسم الله الرحمن الرحيم

كهيعص ۞ ذكر رحمت ربك عبده زكريا ﴿٢﴾
إذ نادى ربه نداء خفيا ﴿٣﴾ قال رب إني وهن العظم مني

واشتعل الرأس شيبا ولم أكن بدعائك رب شقيا ﴿٤﴾
وإني خفت الموالي من ورائي وكانت امرأتي عاقرا فهب لي
من لدنك وليا ﴿٥﴾ يرثني ويرث من آل يعقوب واجعله رب
رضيا ﴿٦﴾ يا زكريا إنا نبشرك بغلام اسمه يحيى لم
نجعل له من قبل سميا ﴿٧﴾ قال رب أنى يكون لي غلام وكانت
امرأتي عاقرا وقد بلغت من الكبر عتيا ﴿٨﴾ قال كذلك
قال ربك هو علي هين وقد خلقتك من قبل ولم تك شيئا ﴿٩﴾
قال رب اجعل لي آية قال آيتك ألا تكلم الناس ثلاث ليال
سويا ﴿١٠﴾ فخرج على قومه من المحراب فأوحى إليهم أن سبحوا
بكرة وعشيا ﴿١١﴾ يا يحيى خذ الكتاب بقوة وآتيناه
الحكم صبيا ﴿١٢﴾ وحنانا من لدنا وزكاة وكان تقيا ﴿١٣﴾

će naslijediti mene i porodicu Jakubovu i učini ga moj *(veliki)* Bože od onih, koji će steći zadovoljstvo Tvoje! 6 O Zekerijja! Mi ćemo te obradovati sa sinom po imenu Jahjaom. Mi nismo nikoga prije njemu ravnim učinili.[2]) 7 Zekerijja reče: Moj *(veliki)* Bože! Kako ću ja imati sina kad mi je žena nerotkinja, a ja sam zapao u duboku starost. 8 On reče: To će tako biti! Rekao je Gospodar tvoj. Ovo je Meni lako. Stvorio sam tebe prije, kad ništa nisi bio. 9 Zekerijja reče: Moj Bože, daj mi neki znak. *(Svemogući reče)*: Znak ti je da nećeš tri noći sa ljudima

[2]) Nije cilj ovoga da se kaže, da prije nije niko stvoren, ko bi bio jednak i ravan Hazreti Jahjau. Kaže se ovim, da nije niko stvoren s kime bi se onako postupalo u kući Zekerijjaovoj. Po Matijinu evanđelju (11:11) Hazreti Isa kaže: »Zaista vam kažem: ni jedan između rođenih od žena nije izašao veći od Ivana krstitelja«. Ranije je rečeno, da se Hazreti Zekerijja pobojao, jer mu rodbina nije išla pravim putem, pa se radi toga kaže, da Hazreti Jahja neće na njih sličiti, niti će se među njegovim savremenicima naći neko, ko će mu biti ravan.

govoriti i ako si potpuno zdrav.[3]) 10 Izašao je Zekerijja, narodu svome iz skrovišta, gdje je molitvu vršio *(mihraba)*, pa ih je znakovima upućivao, da klanjaju i slave Boga jutrom i večerom. 11 O Jahja! Uzmi Knjigu sa snagom. Dali smo mu mudrost i nauku dok je još dijete bio. 12 Blagost srca i čistoću od grijeha smo mu podarili. I čuvao je sebe *(od poroka i nevaljalština)*. 13 Bio je dobar ocu i majci. Nije bio ohol i nepokoran. 14 I neka je spas na njega, kad je rođen, kada umre i kada se iz mrtvih digne.

DIO. 2 — MERJEMA I ISA.

15 Spomeni u Knjizi *(Kur'anu)* Merjemu! Ona se povukla od porodice svoje i otišla u jedno mjesto na istok.[4]) 16 Udarila je zastor, da se pred njima sakrije. Mi smo joj poslali duha Našeg. On joj se pričinio u slici potpunog čovjeka.[5]) 17 Ona je rekla: Ja se utječem Allahu od tebe, ako si ti čovjek koji se čuvaš *(poroka i nevaljalština)*. 18 On reče: Ja sam samo poslanik Gospodara tvoga i poslan sam, da ti poklonim jednog potpuno čistog dječaka. 19 Merjema reče: Kako ću ja imati dječaka, a nije me čovjek dohvatio, niti sam griješna i nekreposna![6]) 20 On

---

[3]) Iz poglavlja (3:40) se razumije da je Hazreti Zekerijjau bilo naređeno da tri dana i tri noći ni s kim ne razgovara. Sa ovim se hoće da istakne, da je Hazreti Zekerijja, šuteći tri dana i tri noći bio u skrušenoj molitvi i molio se Allahu čitavo vrijeme. Radi toga je Zekerijja znakom kazivao svome narodu, da samo Boga slave i obožavaju ga.

Stari zavjet govori da je Hazreti Zekerijja zanijemio kad je ovu radosnu vijest primio. Kur'an ovu tvrdnju pobija i kaže, da je naređeno Hazreti Zekerijjau da u potpunom zdravlju tri dana i tri noći s ljudima ne razgovara.

[4]) Možda se upozoruje na Nasiru (Nazaret), koji se nalazi sjeveroistočno od Jerusalima. Merjema kad je odrasla izašla je iz hrama.

[5]) U uzvišenom tekstu se govori o »pričinjanju« duha. Upotrijebljena je riječ »temessul«, što znači pokazati se u nekoj slici ili uzeti oblik neke stvari. Mevlana Mehmed Ali riječ »temessul« uzima u ovom značenju i obrazlaže da je Hazreti Merjema duha ili anđela vidjela u snu. Anđeli su bića, koja se ne mogu vidjeti tjelesnim očima i radi toga treba prihvatiti da je ova zgoda bila jedno duhovno viđenje.

[6]) Opće je mišljenje svih da je Hazreti Isa rođen bez oca. Prenosimo ovdje jedno mišljenje iz pobude, što je to mišljenje jednog savremenog muslimanskog komentatora Kur'ana, poznatog Mevlana Muhammed Alije, koji tumačeći ovaj ajet kaže: »Merjemu nije dotakao ni jedan čovjek.

وَبَرًّا بِوَالِدَيْهِ وَلَمْ يَكُن جَبَّارًا عَصِيًّا ﴿١٤﴾ وَسَلَامٌ عَلَيْهِ يَوْمَ وُلِدَ وَيَوْمَ يَمُوتُ وَيَوْمَ يُبْعَثُ حَيًّا ﴿١٥﴾ وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ مَرْيَمَ إِذِ انتَبَذَتْ مِنْ أَهْلِهَا مَكَانًا شَرْقِيًّا ﴿١٦﴾ فَاتَّخَذَتْ مِن دُونِهِمْ حِجَابًا فَأَرْسَلْنَا إِلَيْهَا رُوحَنَا فَتَمَثَّلَ لَهَا بَشَرًا سَوِيًّا ﴿١٧﴾ قَالَتْ إِنِّي أَعُوذُ بِالرَّحْمَٰنِ مِنكَ إِن كُنتَ تَقِيًّا ﴿١٨﴾ قَالَ إِنَّمَا أَنَا رَسُولُ رَبِّكِ لِأَهَبَ لَكِ غُلَامًا زَكِيًّا ﴿١٩﴾ قَالَتْ أَنَّىٰ يَكُونُ لِي غُلَامٌ وَلَمْ يَمْسَسْنِي بَشَرٌ وَلَمْ أَكُ بَغِيًّا ﴿٢٠﴾ قَالَ كَذَٰلِكِ قَالَ رَبُّكِ هُوَ عَلَيَّ هَيِّنٌ وَلِنَجْعَلَهُ آيَةً لِّلنَّاسِ وَرَحْمَةً مِّنَّا وَكَانَ أَمْرًا مَّقْضِيًّا ﴿٢١﴾ فَحَمَلَتْهُ فَانتَبَذَتْ بِهِ مَكَانًا قَصِيًّا ﴿٢٢﴾ فَأَجَاءَهَا الْمَخَاضُ إِلَىٰ جِذْعِ النَّخْلَةِ قَالَتْ يَا لَيْتَنِي مِتُّ قَبْلَ هَٰذَا وَكُنتُ نَسْيًا مَّنسِيًّا ﴿٢٣﴾

فَنَادَاهَا مِن تَحْتِهَا أَلَّا تَحْزَنِي قَدْ جَعَلَ رَبُّكِ تَحْتَكِ سَرِيًّا ﴿٢٤﴾ وَهُزِّي إِلَيْكِ بِجِذْعِ النَّخْلَةِ تُسَاقِطْ عَلَيْكِ رُطَبًا جَنِيًّا ﴿٢٥﴾ فَكُلِي وَاشْرَبِي وَقَرِّي عَيْنًا فَإِمَّا تَرَيِنَّ مِنَ الْبَشَرِ أَحَدًا فَقُولِي إِنِّي نَذَرْتُ لِلرَّحْمَٰنِ صَوْمًا فَلَنْ أُكَلِّمَ الْيَوْمَ إِنسِيًّا ﴿٢٦﴾ فَأَتَتْ بِهِ قَوْمَهَا تَحْمِلُهُ قَالُوا يَا مَرْيَمُ لَقَدْ جِئْتِ شَيْئًا فَرِيًّا ﴿٢٧﴾ يَا أُخْتَ هَارُونَ مَا كَانَ أَبُوكِ امْرَأَ سَوْءٍ وَمَا كَانَتْ أُمُّكِ بَغِيًّا ﴿٢٨﴾ فَأَشَارَتْ إِلَيْهِ قَالُوا كَيْفَ نُكَلِّمُ مَن كَانَ فِي الْمَهْدِ صَبِيًّا ﴿٢٩﴾ قَالَ إِنِّي عَبْدُ اللَّهِ آتَانِيَ الْكِتَابَ وَجَعَلَنِي نَبِيًّا ﴿٣٠﴾ وَجَعَلَنِي مُبَارَكًا أَيْنَ مَا كُنتُ وَأَوْصَانِي بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ مَا دُمْتُ حَيًّا ﴿٣١﴾ وَبَرًّا بِوَالِدَتِي وَلَمْ يَجْعَلْنِي جَبَّارًا شَقِيًّا ﴿٣٢﴾ وَالسَّلَامُ عَلَيَّ يَوْمَ وُلِدتُّ وَيَوْمَ أَمُوتُ وَيَوْمَ أُبْعَثُ حَيًّا ﴿٣٣﴾

reče: To će tako biti! Govori Gospodar tvoj: To je Meni lako. Mi ćemo ga učiniti znakon Našim ljudima i milošću Našom. Ta je stvar bila i savršena. 21 Ona ga je ponijela.[7]) Povukla se s njim u jedno udaljeno mjesto. 22 Pa su je potjerale muke porođajne do panja jedne palme.[8]) Rekla je: Kamo sreće da sam prije ovoga umrla i da sam bila potpuno zaboravljena![9]) 23 Povikao je jedan glas ispod nje: Ne žalosti se! Dao ti je

---

Ali pošto je u duhovnom svijetu primila ovo predskazanje i nagovještenje po duhu ili anđelu, nema ništa što bi pokazivalo da se ona kasnije poslije čistog rođenja Hazreti Isaova nije udala. Prema kazivanju evanđelja Jusuf je vjenčao Merjemu (Matija 1:24, 25). Opet po evanđeljima Isa je imao sestre i braću: Jakuba, Jušaa, Šem'una i Jahudaa. Njih sve je rodila Hazreti Merjema (Matija 13:55).

[7]) U jednom hadisu se kaže: »Kako su sve žene noseće, tako je bila i Merjema«.

[8]) Iz ovoga se razumije, da je Isa rođen prigodom jednog putovanja.

[9]) Merjemu su snašle iste porođajne muke kao i svaku drugu ženu. Ovaj ajet ističe, da je Isa rođen kao i svaki drugi čovjek.

Gospodar tvoj, pa je ispod tebe potok protekao. 24 Potegni sebi stablo palmino. Posuće po tebi svježe datule. 25 — 26 Jedi i pij! Nek su ti oči vesele. Koga god čovjeka vidiš, reci mu: Ja sam se zavjetovala svemilostivom Allahu da ću postiti. Ni s kim danas neću riječi progovoriti! 27 Došla je *(Merjema)* narodu svome, noseći *(Isaa)*.[10]) Rekoše: O Merjemo! Kako si učinila čudno djelo! 28 O sestro Harunova![11]) Nije otac tvoj bio hrđav čovjek, niti je majka tvoja bila griješnica i nevaljalica. 29 Merjema je pokazala na njega *(Isaa)*. Rekoše: Kako ćemo razgovarati sa dječakom u kolijevci.[12]) 30 Isa reče: Ja sam rob Božji. Dao mi je

---

[10]) Ovaj ajet i slijedeći ajeti ističu, da je Hazreti Isa kada se zajedno sa svojom majkom povratio svome narodu, bio odrastao i dostigao stupanj poslanstva, te da mu je i Božja Objava bila stigla. Prema tridesetom ajetu Hazreti Isa govori, da mu je Knjiga dana. Pošto se u slijedećim ajetima govori o rođenju Hazreti Isaovu, to su komentatori Kur'ana mišljenja, da je on tada kao dijete govorio. Ne smije se ispustiti iz vida da se pojedine zgode, koje ne služe cilju, iz vijesti i priča o poslanicima, u Kur'anu ne iznose odjedamput sa svom opširnošću i svim objašnjenjima. Na primjer svratite pozornost na 11 i 12 ajet ovog poglavlja. U 11 i 12 ajetu se govori da je Zekerijjau predskazano rođenje sina, a onda se odmah Jahjau naređuje da sa snagom Knjigu uzme. Događaji koji su se između toga zbili, nije bilo potrebno da se iznose i za to su izostavljeni.

Osim toga u 22 ajetu se govori da je Hazreti Merjema otišla u neko udaljenije mjesto i razumije se, da se nije odmah vratila, pošto se porodila. Ne razumije se, da je Hazreti Merjema noseći Isaa otišla svome narodu i da ga je u naramku nosila. Ovo kazuje da ga je posadila na jednog magarca ili koju drugu životinju i dovela ga.

[11]) U arapskom jeziku riječi: eb (otac), ech (brat), ucht (sestra) imaju široko značenje i ne odnose se samo na pravog oca, brata ili sestru. Na primjer Ibni-Džerir prenosi ovu zgodu: »žena Božjeg Poslanika Safijja došla je jednog dana njemu i tužila se kako joj neke žene govore: židovko, kćeri židovke! Božji Poslanik joj je na to rekao: »Za što im nisi rekla: Otac mi je Harun, stric Musa, a Muhammed muž«.

Iz ovoga se vidi da jedna židovka može Haruna smatrati ocem, a Musaa stricem. U istom značenju se i Hazreti Merjemi kaže, da je sestra Harunova. Hazreti Merjema je pripadala svećeničkom staležu kod Židova. Radi toga je potpuno ispravno, da se ona nazove sestrom Harunovom. Rodwell i još neki kršćanski pisci ne poznavajući značenje kao i upotrebu ovih riječi kod Arapa kažu, da je to pogrešno što Kur'an naziva Merjemu sestrom Harunovom. To je dakle jedno proizvoljno mišljenje koje nema nikakova oslonca.

[12]) Starci i učenjaci židovski nijesu mogli prigeti da razgovaraju sa Hazreti Issaom koga su smatrali kao dječaka koji se, tako rekući, do jučer u kolijevci ljuljao. Radi toga i kažu: »Kako ćemo razgovarati sa dječakom u kolijevci?«.

406 سورة مريم ١٩ ٤٠٦

ذلك عيسى ابن مريم قول الحق الذي فيه يمترون ٣٤ ما كان
لله أن يتخذ من ولد سبحانه إذا قضى أمرا فإنما يقول له
كن فيكون ٣٥ وإن الله ربي وربكم فاعبدوه هذا
صراط مستقيم ٣٦ فاختلف الأحزاب من بينهم فويل
للذين كفروا من مشهد يوم عظيم ٣٧ أسمع بهم وأبصر
يوم يأتوننا لكن الظالمون اليوم في ضلال مبين ٣٨ وأنذرهم
يوم الحسرة إذ قضي الأمر وهم في غفلة وهم لا يؤمنون
٣٩ إنا نحن نرث الأرض ومن عليها وإلينا يرجعون ٤٠
واذكر في الكتاب إبراهيم إنه كان صديقا نبيا
٤١ إذ قال لأبيه يا أبت لم تعبد ما لا يسمع ولا يبصر
ولا يغني عنك شيئا ٤٢ يا أبت إني قد جاءني من العلم

Knjigu. Učinio me je poslanikom.[13]) 31 Učinio me je blagoslovenim, gdje god budem. Naredio mi je, da se molim i milostinju dijelim, dok sam živ.[14]) 32 Učinio me je poslušnim i odanim majci mojoj. Nije me učinio nasilnim i nesretnim.[15]) 33 Spasenje je na meni onoga dana, kada sam rođen, kada umrem i kada se budem dizao iz mrtvih. 34 Eto, to je Isa sin Merjemin. Ovo je prava i istinska riječ o onome u čemu se oni razilaze i u sumnju padaju. 35 Bogu nikako ne treba, da uzima Sebi sina. Uzvišeno je, čisto i slavljeno Biće Njegovo. Kada On hoće da nešto bude, samo kaže: »Budi!«, i ono biva. 36 Zaista je Allah Gospodar moj i Gospodar vaš. Njemu se klanjajte i Njega obožavajte. Ovo je pravi put.[16]) 37 Pristaše se

[13]) Ne može se dati mogućnost činjenici da je Hazreti Isa ove riječi govorio kao dijete u kolijevci. Kad je Isa ove riječi govorio bio je poslanik i govorio je da je poslanik, a nije rekao da će biti poslanik.

[14]) Nema nikakva smisla da bi se moglo predpostaviti, da se molitva i davanje milostinje zapovijeda jednom dječaku. Uzvišeni ajet pokazuje, da je Hazreti Isa ove riječi govorio kad je uzdignut na položaj poslanika.

[15]) Ovdje Hazreti Isa govori samo o svojoj majci, dok u četrnaestom ajetu Hazreti Jahja govori, da je poslušan i odan i ocu i majci. Mevlana Muhammed Ali tumači ovaj ajet i kaže: Možda tada Jusuf nije ni živio. Kada je Jusuf uzeo Merjemu, bio je već star čovjek. Kad je počelo poslanstvo Hazreti Isaovo, Inđili ne govore o Jusufu uopće, nego samo o sestrama i braći Isaovoj. Radi toga i Hazreti Isa ovdje govori samo o svojoj majci.

[16]) Satana je htio da Hazreti Isaa zavede, pa kad je tražio da se njemu pokloni, Isa mu je rekao: »Idi od mene, satano, jer stoji napisano: Gospodinu Bogu svojemu klanjaj se i njemu jedinome služi« (Matijino evanđelje 4:10).

među sobom razilaze. Teško nevjernicima pred onim, što će na velikom danu vidjeti! 38 Kako li će oni svaku stvar dobro čuti i kako li će svaku stvar dobro vidjeti onoga dana, kad budu nama dolazili! Ali silnici će tada biti u velikoj zabludi. 39 Prestraši ih sa danom žalosti *(danom teške tuge)*. Izvršiće se posao *(i obračun svidjeti)*, a oni će tada biti u zabuni, kao nevjernici. 40 Zaista Mi nasleđujemo zemlju i sve što je na njoj. Oni će se svi Nama povratiti.

DIO. 3 — IBRAHIM.

41 Spomeni u Knjizi Ibrahima. On je bio pravi i iskreni čovjek i poslanik. 42 Gle, Ibrahim reče ocu svome: Oče moj! Zašto se klanjaš onome, što ne čuje, ne vidi i što ti ništa koristiti ne može? 43 Oče moj! Zaista mi je stiglo znanje, koje nije došlo tebi. Slijedi me. Povešću te pravim putem. 44 Oče moj! Ne klanjaj se satani! Satana je nepokoran Bogu, koji je svima milostiv. 45 Oče moj! Bojim se da te neće stići kazna od Sveopćeg Dobročinitelja, pa ćeš biti drug satanin. 46 Reče *(otac Ibrahimov)*: O Ibrahime, zar ćeš ti okrenuti od mojih bogova? Ako se ne okaniš toga, sigurno ću te osramotiti i protjerati. *(Idi mi s očiju)* i zadugo se od mene udalji i odstrani. 47 Reče *(Ibrahim)*: Neka je spas na tebe! Ja ću tražiti, da ti oprosti Gospodar moj. Zaista je Bog moj prema meni milostiv i dobar. 48 Ja se od vas rastavljam i napuštam vas i one, što im se vi klanjate i molite, mjesto Allaha. Ja se molim svome Bogu i nadam se da neću biti nesretan, moleći se Bogu svome. 49 Pošto je Ibrahim ostavio njih i one, kojima su se

مَا لَمْ يَأْتِكَ فَاتَّبِعْنِي أَهْدِكَ صِرَاطًا سَوِيًّا ﴿٤٣﴾ يَا أَبَتِ لَا تَعْبُدِ
الشَّيْطَانَ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلرَّحْمَٰنِ عَصِيًّا ﴿٤٤﴾ يَا أَبَتِ
إِنِّي أَخَافُ أَن يَمَسَّكَ عَذَابٌ مِّنَ الرَّحْمَٰنِ فَتَكُونَ لِلشَّيْطَانِ وَلِيًّا
﴿٤٥﴾ قَالَ أَرَاغِبٌ أَنتَ عَنْ آلِهَتِي يَا إِبْرَاهِيمُ لَئِن لَّمْ تَنتَهِ لَأَرْجُمَنَّكَ
وَاهْجُرْنِي مَلِيًّا ﴿٤٦﴾ قَالَ سَلَامٌ عَلَيْكَ سَأَسْتَغْفِرُ لَكَ رَبِّي
إِنَّهُ كَانَ بِي حَفِيًّا ﴿٤٧﴾ وَأَعْتَزِلُكُمْ وَمَا تَدْعُونَ مِن دُونِ اللَّهِ
وَأَدْعُو رَبِّي عَسَىٰ أَلَّا أَكُونَ بِدُعَاءِ رَبِّي شَقِيًّا ﴿٤٨﴾ فَلَمَّا اعْتَزَلَهُمْ
وَمَا يَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ وَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَكُلًّا
جَعَلْنَا نَبِيًّا ﴿٤٩﴾ وَوَهَبْنَا لَهُم مِّن رَّحْمَتِنَا وَجَعَلْنَا لَهُمْ لِسَانَ
صِدْقٍ عَلِيًّا ﴿٥٠﴾ وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ مُوسَىٰ إِنَّهُ كَانَ
مُخْلَصًا وَكَانَ رَسُولًا نَّبِيًّا ﴿٥١﴾ وَنَادَيْنَاهُ مِن جَانِبِ الطُّورِ

الْأَيْمَنِ وَقَرَّبْنَاهُ نَجِيًّا ﴿٥٢﴾ وَوَهَبْنَا لَهُ مِنْ رَحْمَتِنَا أَخَاهُ هَارُونَ
نَبِيًّا ﴿٥٣﴾ وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِسْمَاعِيلَ إِنَّهُ كَانَ صَادِقَ
الْوَعْدِ وَكَانَ رَسُولًا نَبِيًّا ﴿٥٤﴾ وَكَانَ يَأْمُرُ أَهْلَهُ بِالصَّلَاةِ
وَالزَّكَاةِ وَكَانَ عِنْدَ رَبِّهِ مَرْضِيًّا ﴿٥٥﴾ وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ
إِدْرِيسَ إِنَّهُ كَانَ صِدِّيقًا نَبِيًّا ﴿٥٦﴾ وَرَفَعْنَاهُ مَكَانًا عَلِيًّا
﴿٥٧﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ مِنْ ذُرِّيَّةِ آدَمَ
وَمِمَّنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ وَمِنْ ذُرِّيَّةِ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْرَائِيلَ وَمِمَّنْ
هَدَيْنَا وَاجْتَبَيْنَا إِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُ الرَّحْمَٰنِ خَرُّوا سُجَّدًا
وَبُكِيًّا ﴿٥٨﴾ فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلَاةَ
وَاتَّبَعُوا الشَّهَوَاتِ فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ غَيًّا ﴿٥٩﴾ إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ
وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ شَيْئًا ﴿٦٠﴾

جَنَّاتِ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدَ الرَّحْمَٰنُ عِبَادَهُ بِالْغَيْبِ إِنَّهُ كَانَ وَعْدُهُ
مَأْتِيًّا ﴿٦١﴾ لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا إِلَّا سَلَامًا وَلَهُمْ رِزْقُهُمْ
فِيهَا بُكْرَةً وَعَشِيًّا ﴿٦٢﴾ تِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي نُورِثُ مِنْ عِبَادِنَا
مَنْ كَانَ تَقِيًّا ﴿٦٣﴾ وَمَا نَتَنَزَّلُ إِلَّا بِأَمْرِ رَبِّكَ لَهُ مَا بَيْنَ أَيْدِينَا وَمَا
خَلْفَنَا وَمَا بَيْنَ ذَٰلِكَ وَمَا كَانَ رَبُّكَ نَسِيًّا ﴿٦٤﴾ رَبُّ السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَاعْبُدْهُ وَاصْطَبِرْ لِعِبَادَتِهِ هَلْ تَعْلَمُ لَهُ
سَمِيًّا ﴿٦٥﴾ وَيَقُولُ الْإِنْسَانُ أَإِذَا مَا مِتُّ لَسَوْفَ أُخْرَجُ حَيًّا
﴿٦٦﴾ أَوَلَا يَذْكُرُ الْإِنْسَانُ أَنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ قَبْلُ وَلَمْ يَكُ
شَيْئًا ﴿٦٧﴾ فَوَرَبِّكَ لَنَحْشُرَنَّهُمْ وَالشَّيَاطِينَ ثُمَّ لَنُحْضِرَنَّهُمْ
حَوْلَ جَهَنَّمَ جِثِيًّا ﴿٦٨﴾ ثُمَّ لَنَنْزِعَنَّ مِنْ كُلِّ شِيعَةٍ أَيُّهُمْ
أَشَدُّ عَلَى الرَّحْمَٰنِ عِتِيًّا ﴿٦٩﴾ ثُمَّ لَنَحْنُ أَعْلَمُ بِالَّذِينَ هُمْ أَوْلَىٰ بِهَا

oni klanjali mjesto Allaha, Mi smo mu poklonili Ishaka i Jakuba. I svakom smo poslanstvo dali. 50 I poklonili smo im Milost Našu. Osigurali smo im, da budu spominjani sa najiskrenijim i najuzvišenijim jezikom.

DIO. 4 — OSTALI POSLANICI.

51 Spomeni u Knjizi Musaa! On je bio odabran i istinski se molio Bogu. Bio je *(Božji)* Poslanik i vjerovjesnik. 52 Mi smo ga zvali sa desne strane Tura i približili smo ga *(Sebi)* i uzdigli, da može čuti riječ Našu. 53 Poklonili smo mu, iz milosti Naše, brata njegova Haruna, kao poslanika. 54 Spomeni u Knjizi Ismaila. On je bio istinit na riječi i bio je poslanik i vjerovjesnik. 55 Naređivao je narodu svome, da klanjaju i milostinju dijele. Bio je kod Boga primljen *(i zaslužio je Božje zadovolj-*

stvo).[17]) 56 Spomeni u Knjizi Idrisa. On je bio vrlo iskren i pravedan *(čovjek)* i poslanik. 57 I Mi smo ga uzdigli na vrlo visoko mjesto.[18]) 58 Eto to su oni poslanici, koje je Allah obasuo blagodatima Svojim od djece Ademove, od potomaka onih, koje smo sa Nuhom ukrcali *(u lađu)* i od poroda Ibrahimova i Israilova; koje smo uputili na pravi put i koje smo odabrali. Kad se njima uče izreke Sveopćeg Dobročinitelja, padaju *(na sedždu)* ničice i plaču. 59 Pa iza njih su došli naraštaji, koji su ostavljali molitvu i slijedili strasti. Oni će vidjeti kaznu za počinjene grijehe svoje i biće bačeni u bezdan »Gajja«. 60 Samo oni, koji se budu pokajali, vjerovali i dobra djela činili, ti će unići u raj i neće im se nimalo nasilja činiti. 61 Ovo su Vrtovi Adenski, što ih je obećao Sveopći Dobročinitelj robovima svojim, u odsutnosti njihovoj. Sigurno će se obećanje Njegovo ispuniti. 62 Oni neće tamo čuti riječi besposlene. Samo će slušati selam[19]) *(i riječi spasa)*. I oni će imati tamo hranu svoju jutrom i večerom. 63 To je raj, što smo ga dali u nasleđe robovima Našim, koji se čuvaju *(nevaljalština i poroka).*[20]) 64 Džebrail reče: Mi silazimo samo po odredbi Gospodara tvoga.[21]) Njegovo je sve, što je pred nama,

---

[17]) Kršćani misle, da je poslanstvo ograničeno jedino na Ishaka i njegovo potomstvo. Inače Stari zavjet i Ismailu daje istu vrijednost i važnost kao i Ishaku. Prema Prvoj knjizi Mojsijevoj (Postanje), kada je Hazreti Ibrahim molio Boga da Ismail živi pod Njegovom zaštitom, dobio je ovaj odgovor: »A i za Ismaila uslišao sam te; evo blagoslovio sam ga, daću mu porodicu veliku i umnožiću ga veoma i rodiće dvanaest knezova, i učiniću od njega veliki narod«. Iz ovoga se razumije da je Ismail Božji Poslanik. I Kur'an uzvišeni utvrđuje poslanstvo njegovo.

[18]) Hazreti Idris se u Starom zavjetu naziva »Ahnuh«. Raj je mjesto na koje je on uzdignut.

[19]) Riječi: selam i muslim to jest musliman, su istog korjena. Selam znači spas, spasenje ili biti u zdravlju. Musliman znači biti uvijek u spasu i živiti u međusobnom miru i zadovoljstvu. Musliman je, koji i sa Stvoriteljem i sa onim što je stvoreno živi u miru, a taj će naći spas i zajednički mir u vječnom svijetu. Ovo je po Islamu rajski život. Raj je u Kur'anu mnogo puta objašnjen kao »Darus-selam«, to jest stan ili prebivalište spasa i zajedničkog mira.

[20]) Spas i zajednički mir o kome je govoreno u prethodnom ajetu, ovdje se izražava sa riječju džennet ili raj. Ovo je stan ili mjesto što će ga naslijediti, koji se čuvaju poroka i nevaljalština.

[21]) Ovim se misli na Objavu koja je slana Božjem Poslaniku. Kako su i raniji poslanici dobivali Objavu, tako je i Hazreti Muhammed dobio Objavu. Na kraju uzvišenog ajeta se kaže: »I neće te nikako Gospodar

صليا ﴿٧١﴾ وإن منكم إلا واردها كان على ربك حتما
مقضيا ﴿٧٢﴾ ثم ننجي الذين اتقوا ونذر الظالمين فيها جثيا
﴿٧٣﴾ وإذا تتلى عليهم آياتنا بينات قال الذين كفروا للذين
آمنوا أي الفريقين خير مقاما وأحسن نديا ﴿٧٤﴾ وكم
أهلكنا قبلهم من قرن هم أحسن أثاثا ورئيا ﴿٧٥﴾ قل من
كان في الضلالة فليمدد له الرحمن مدا ﴿٧٦﴾ حتى إذا رأوا
ما يوعدون إما العذاب وإما الساعة فسيعلمون من هو شر
مكانا وأضعف جندا ﴿٧٧﴾ ويزيد الله الذين اهتدوا هدى
والباقيات الصالحات خير عند ربك ثوابا وخير مردا ﴿٧٨﴾
أفرأيت الذي كفر بآياتنا وقال لأوتين مالا وولدا ﴿٧٩﴾
أطلع الغيب أم اتخذ عند الرحمن عهدا ﴿٨٠﴾ كلا سنكتب

ما يقول ونمد له من العذاب مدا ﴿٨١﴾ ونرثه ما يقول ويأتينا
فردا ﴿٨٢﴾ واتخذوا من دون الله آلهة ليكونوا لهم عزا
﴿٨٣﴾ كلا سيكفرون بعبادتهم ويكونون عليهم ضدا ﴿٨٤﴾
ألم تر أنا أرسلنا الشياطين على الكافرين تؤزهم أزا
﴿٨٥﴾ فلا تعجل عليهم إنما نعد لهم عدا ﴿٨٦﴾ يوم نحشر
المتقين إلى الرحمن وفدا ﴿٨٧﴾ ونسوق المجرمين إلى جهنم وردا
﴿٨٨﴾ لا يملكون الشفاعة إلا من اتخذ عند الرحمن عهدا
﴿٨٩﴾ وقالوا اتخذ الرحمن ولدا ﴿٩٠﴾ لقد جئتم شيئا إدا ﴿٩١﴾
تكاد السماوات يتفطرن منه وتنشق الأرض وتخر الجبال
هدا ﴿٩٢﴾ أن دعوا للرحمن ولدا ﴿٩٣﴾ وما ينبغي للرحمن أن
يتخذ ولدا ﴿٩٤﴾ إن كل من في السماوات والأرض

iza nas i sve što je između toga dvoga, sve se odredbi Njegovoj pokorava. I neće te nikako Gospodar tvoj zaboraviti. 65 On je Gospodar neba i zemlje i svega što je među njima, pa Njega obožavaj i budi strpljiv, kad se klanjaš Njemu. Zar znaš nekoga, ko bi Mu ravan bio?

DIO. 5 — KAZNE ZA PROTIVNIKE.

66 Čovjek govori: Zar ću ja, pošto umrem, opet ponovno biti proživljen? 67 Za što se čovjek ne sjeti, da smo ga Mi stvorili i ranije, kad nije ništa bio. 68 Tako mi Gospodara tvoga, Mi ćemo ih iskupiti zajedno sa satanama,[22]) pa ćemo ih čučeći oko

tvoj zaboraviti. To jest obećanja i prijetnje, koje su stizale posredovanjem Božjih Poslanika, neće se nikako zaboraviti i svakako će biti ispunjene.

[22]) Jasno je, da su satane oni, koji druge na zlo navode.

pakla posaditi. 69 Zatim ćemo povući i rastaviti od svake stranke i skupine one, koji su se najžešće dizali na Sveopćeg Dobročinitelja. 70 Mi najbolje znamo, koji su najzaslužniji, da budu u vatru bačeni i vatrom prženi. 71 I među vama nema nikoga, da neće na nju udariti. To je svršena odredba Gospodara tvoga. 72 Zatim ćemo Mi spasiti one, koji su se čuvali nevaljalština. A griješnike ćemo tamo čučeći ostaviti. 73 Kad se njima uče jasne i ubjedljive izreke Naše, govore nevjernici, pravim vjernicima: »Koja je od dviju skupina bolja stanjem i stanom i bolja sastajanjem i zborovanjem?« 74 Koliko smo Mi prije njih uništili naraštaja, koji su mnogo bolji bili i imetkom i vanjštinom. 75 Reci: Ko god je u zabludi, neka mu Sveopći Dobročinitelj produlji dane njegove. 76 Konačno, kad vide ono, što je obećano da je kazna ili *(očekivani)* strašni čas, onda će znati, ko je stanom i domom slabiji, a čiji su drugovi i družina *(snagom)* nemoćniji. 77 Uvećaće i umnožiti Allah pravo upućenje onima, koji su na pravom putu. Trajna i čvrsta dobra djela puno su bolja kod Gospodara tvoga, po nagradi i mnogo su bolja po plodu, što ga daju. 78 Jesi li vidio nevjernika, koji poriče znakove Naše i govori: Sigurno će mi se dati i imetak i porod? 79 Je li spoznao ono, što je neviđeno *(koji ovako govori)* ili je uzeo obavezu od Sveopćeg Dobročinitelja? 80 Nipošto i nikako. Mi pišemo što on govori. Mi ćemo njemu na dugo i beskrajno kaznu produljiti. 81 Mi ćemo naslijediti ono, o čemu on govori *(imetak i djecu)*, a on će sam samcat Nama doći. 82 Oni ostavljaju Allaha, a uzimaju druge bogove, da im oni budu izvor časti i moći. 83 Nipošto i nikako, oni, što im se klanjaju *(krivi bogovi)*, neće znati za njihovo klanjanje i biće im protivnici.

DIO. 6 — PRIPISIVANJE DJECE ALLAHU.

84 Zar ti ne vidiš, da smo Mi naslali satane na nevjernike, da ih na grijeh potiču i nagovaraju. 85 Ne žuri se protiv njih. Mi pomalo odbrajamo dane njihove. 86 Mi ćemo toga dana iskupiti one, koji su se čuvali *(nevaljalština)* kod Sveopćeg Dobroči-

nitelja i oni će sa svim počastima i slavno dolaziti i pristupati. 87 A stjeraćemo griješnike u pakao i skapavaće od žeđi. 88 Samo će zagovor moći vršiti oni, koji su od Sveopćeg Dobročinitelja obećanje uzeli. 89 Oni govore, uzeo je Sveopći Dobročinitelj sina! 90 Kako dolazite sa ružnom tvrdnjom! 91 Nebesa će skoro od toga da se raskomadaju, zemlja će da se raspukne, a brda da se raspanu, 92 jer oni Sveopćem Dobročinitelju sina pripisuju. 93 Ne dolikuje Sveopćem Dobročinitelju, da Sebi sina uzima.[23]) 94 Nema ništa ni na nebu ni na zemlji, a da neće Sveopćem Dobročinitelju sa ropskom pokornošću doći i pristupiti *(na Sudnjem danu)*. 95 Bog ih je sve jednog po jednog pobrojio i sve ih je znanjem obuhvatio. 96 I svi će Mu na Sudnjem danu pojedinačno doći. 97 Zaista, koji vjeruju i dobra djela čine, staviće za njih Sveopći Dobročinitelj *(u srca)* ljubav.[24]) 98 Mi smo *(Kur'an)* učinili lakim, *(spustivši ga)* na jeziku tvome, da s njim obraduješ one, koji se čuvaju *(nevaljalština)*, a prestrašiš i opomeneš neprijatelje, *(čija su srca ispunjena neprijateljstvom)*. 99 Koliko smo Mi prije njih uništili naraštaja. Da li ikoga od njih vidiš ili čuješ li kakve glasove njihove?!

---

[23]) Od 89 ajeta pa slijedećih pet ajeta najoštrije osuđuju i pobijaju kršćansku dogmu, po kojoj kršćani Bogu sina pripisuju. Poglavlje Merjem je objavljeno pete godine Hazreti Muhammedova poslanstva i iz toga se jasno vidi da je jedan od prvih i glavnih ciljeva muslimanstva, da popravi kršćansko vjerovanje. Naročito ovdje ima jedna tačka na koju treba obratiti pažnju, što se u ovim ajetima Božje ime spominje sa »Rahman«, to jest Sveopći Dobročinitelj. Uzrok radi koga se ovdje govori o sveopćoj milosti Božjoj je, što On ne treba nikakvog posrednika da oprosti grijehe svakog griješnika. Radi toga se u 93 ajetu kaže: »Ne dolikuje Sveopćem Dobročinitelju da Sebi sina uzima«.

[24]) Pravo vjerovanje i dobri poslovi ispunjuju srce ljubavlju prema Bogu i Božjim stvorenjima. Stavljanje ljubavi u srca prema onima, koji Boga vjeruju i koji dobra djela čine, znači ove voliti i ljubiti, te u ljudska srca prema ovima usaditi iskreno nadahnuće prožeto istinskom ljubavi. Pravi robovi Božji u početku na ovom svijetu nijesu sa ljubavlju susretani. Ali malo po malo su njihova dobra djela i dobre namjere shvaćene i svak ih je onda počeo voljeti. Uzvišeni ajet sadrži predskazanja, da će oni koji su u početku bili neprijatelji Islama i Božjeg Poslanika preobraziti se u njegove prijatelje i ljubitelje.

POGLAVLJE: 20

POGLAVLJE: TÂHÂ

OBJAVLJENO U MEKKI, 8 DIJELOVA, 135 AJETA.

SADRŽAJ:

Ovo poglavlje je dobilo naziv po prva dva slova koja stoje na početku samog poglavlja. Ovo poglavlje naročito opširno govori o Hazreti Musau. Prethodno poglavlje je opširno govorilo o Hazreti Isau, a ovo se bavi o Hazreti Musau.

Ovo časno poglavlje počinje sa riječima koje tješe Božjeg Poslanika. Preporučuje mu se da nimalo ne ustukne pred teškoćama koje mu protivnici zadaju i kazuje se, da će njegovo poslanstvo bezuvjetno uspjeti. Kasnije se govori o Hazreti Musau i prvih pet dijelova se odnose samo na njega. Tri dijela koja iza ovih slijede izlažu neprijateljstva i protivnosti na koje je Božji Poslanik udario kao i posljedice sa kojima su ova neprijateljstva svršila.

Zaključuje se da je i poglavlje Tâhâ objavljeno u vremenu kad je objavljeno i poglavlje Merjem. Ibni Hišam i Ibni Sâd ističu, da ovo poglavlje stoji u vezi sa Hazreti Omerovim primanjem Islama. Hazreti Omer je primio Islam šeste godine po poslanstvu.

PREVOD:

DIO. 1 — MUSA.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Tâhâ[1]) *(Muhammede!)* 2 Mi nismo tebi objavili Kur'an, da ti muku i teškoću osjećaš.[2]) 3 Mi smo objavili Kur'an da bude samo kao pouka onima, koji u srcu osjećaju strah *(Božji)*. 4 Objavljen je od Boga, koji je stvorio zemlju i nebo visoko.[3]) 5 Sveopći Dobročinitelj vlada sa visokog prijestolja. 6 Njegovo je sve, što je na nebu i na zemlji, što je između neba i zemlje i

---

[1]) Stari komentatori Kur'ana kao Ibni Abbas, Katade, Mudžahid, Hasan, Seid i drugi kažu, da se od »Tâhâ« misli »Ja redžul« to jest o čovječe (Razi). Keššaf je mišljenja da ova dva slova znače »Ja haza« to jest »O ti!«.

[2]) Uzvišeni ajet daje utjehu Božjem Poslaniku. Nagovještava i predskazuje, da će on uspjeti, da će izvesti preokret koji želi i da će čitavu čovječanstvu dati novu snagu i u njega unijeti novi duh.

[3]) Ovaj ajet kao i slijedeći ajet ističe, za što Kur'an neće udarati na neuspjehe i kazuje, da svakom stvari Svemogući Bog vlada i da je sve podvrgnuto Njegovoj volji.

الا اتي الرحمن عبدا (٩٣) لقد احصيهم وعدهم عدا (٩٤)
وكلهم اتيه يوم القيمة فردا (٩٥) ان الذين امنوا وعملوا
الصلحت سيجعل لهم الرحمن ودا (٩٦) فانما يسرنه بلسانك
لتبشر به المتقين وتنذر به قوما لدا (٩٧) وكم اهلكنا قبلهم
من قرن هل تحس منهم من احد او تسمع لهم ركزا (٩٨)

سورة طه مكية وهي مائة وخمس وثلاثون آية ١٣٥

بسم الله الرحمن الرحيم
طه (١) ما انزلنا عليك القران لتشقى (٢) الا تذكرة
لمن يخشى (٣) تنزيلا ممن خلق الارض والسموت العلى (٤)
الرحمن على العرش استوى (٥) له ما في السموت وما في الارض

وما بينهما وما تحت الثرى (٦) وان تجهر بالقول فانه
يعلم السر واخفى (٧) الله لا اله الا هو له الاسماء الحسنى
(٨) وهل اتيك حديث موسى (٩) اذ را نارا فقال لاهله
امكثوا اني انست نارا لعلي اتيكم منها بقبس او اجد
على النار هدى (١٠) فلما اتيها نودي يموسى (١١) اني انا ربك
فاخلع نعليك انك بالواد المقدس طوى (١٢) وانا اخترتك
فاستمع لما يوحى (١٣) انني انا الله لا اله الا انا فاعبدني
واقم الصلوة لذكري (١٤) ان الساعة اتية اكاد
اخفيها لتجزى كل نفس بما تسعى (١٥) فلا يصدنك عنها
من لا يؤمن بها واتبع هويه فتردى (١٦) وما تلك بيمينك
يموسى (١٧) قال هي عصاي اتوكؤا عليها واهش بها

što je pod zemljom.[4]) 7 Ako ti glasno riječ rekneš, Bog zna, što ti u sebi rekneš i što skrivaš.[5]) 8 Allah je jedini Bog, nema drugog boga osim Njega. Njegova su imena najljepša. 9 Je li ti stigla vijest o Musau? 10 Gle, ugledao je vatru i rekao je čeljadima svojim: Stanite tu! Ja sam ugledao vatru. Možda ću vam od nje donijeti koju glavnju ili ću po vatri naći pravi putokaz.[6]) 11 — 12 Pa pošto je *(Musa)* došao do vatre, zazvao ga je jedan

---

4) U uzvišenom tekstu je upotrijebljena riječ »sera«, to jest vlažna i plodna zemlja.

5) Riječ u sebi rečena jest riječ, koju čovjek u sebi zadržava, a riječ skrivena jest ona, koja od srca čovječijeg dalje ne pođe. Svemogući Bog to sve zna.

6) Ovo viđenje je bilo duhovno viđenje. Musa je vidio vatru i to je bio uvod u stizanje Božje Objave. Vatra je simbol rata i borbe (5:67). Hazreti Musa je vidio vatru i ona ga je upozoravala na borbu, koju će voditi sa Fir'avnom ili sa plemenima u Svetoj zemlji, koju su Izraelićani trebali da nasele.

سُورَةُ طٰهٰ

414 ٢٠ ٤١٤

عَلَىٰ غَنَمِي وَلِيَ فِيهَا مَآرِبُ أُخْرَىٰ ﴿١٨﴾ قَالَ أَلْقِهَا يَا مُوسَىٰ ﴿١٩﴾
فَأَلْقَاهَا فَإِذَا هِيَ حَيَّةٌ تَسْعَىٰ ﴿٢٠﴾ قَالَ خُذْهَا وَلَا تَخَفْ
سَنُعِيدُهَا سِيرَتَهَا الْأُولَىٰ ﴿٢١﴾ وَاضْمُمْ يَدَكَ إِلَىٰ جَنَاحِكَ
تَخْرُجْ بَيْضَاءَ مِنْ غَيْرِ سُوءٍ آيَةً أُخْرَىٰ ﴿٢٢﴾ لِنُرِيَكَ مِنْ آيَاتِنَا
الْكُبْرَى ﴿٢٣﴾ اذْهَبْ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ ﴿٢٤﴾ قَالَ رَبِّ
اشْرَحْ لِي صَدْرِي ﴿٢٥﴾ وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي ﴿٢٦﴾ وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِنْ
لِسَانِي ﴿٢٧﴾ يَفْقَهُوا قَوْلِي ﴿٢٨﴾ وَاجْعَلْ لِي وَزِيرًا مِنْ أَهْلِي ﴿٢٩﴾
هَارُونَ أَخِي ﴿٣٠﴾ اشْدُدْ بِهِ أَزْرِي ﴿٣١﴾ وَأَشْرِكْهُ فِي أَمْرِي ﴿٣٢﴾
كَيْ نُسَبِّحَكَ كَثِيرًا ﴿٣٣﴾ وَنَذْكُرَكَ كَثِيرًا ﴿٣٤﴾ إِنَّكَ كُنْتَ
بِنَا بَصِيرًا ﴿٣٥﴾ قَالَ قَدْ أُوتِيتَ سُؤْلَكَ يَا مُوسَىٰ ﴿٣٦﴾ وَلَقَدْ
مَنَنَّا عَلَيْكَ مَرَّةً أُخْرَىٰ ﴿٣٧﴾ إِذْ أَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمِّكَ مَا يُوحَىٰ ﴿٣٨﴾

glas: O Musa! Ja sam Gospodar tvoj i Bog. Izuj obuću svoju,[7]) ti se nalaziš u blagoslovenoj i svetoj dolini Tuva! 13 Ja sam te Sebi odabrao *(za poslanika)*, pa slušaj što ti se objavljuje! 14 Ja sam samo Bog. Osim Mene drugog boga nema. Mene obožavaj i Meni se klanjaj. Savršeno klanjaj namaz, da se Mene sjetiš! 15 Zaista će doći očekivani čas. Za malo da ga nisam sakrio, a ja ću ga otkriti,[8]) da svako bude kažnjen za ono, što je učinio. 16 Neka te ne skrene od njega, koji ne vjeruje u dolazak njegov i koji slijedi strast svoju, jer ćeš i ti propasti! 17 O Musa! Šta ti je to u desnici? 18 Musa reče: Ovo je štap moj, odupirem se na njega i natresem s njime lišća *(sa drveća)*, ovcama svojim, a i druge poslove s njim radim. 19 Govori Bog: O Musa! Baci ga *(iz ruku)*. 20 On ga baci, i čim ga baci posta zmija i poče gmizati.[9]) 21 Govori Bog: Uzmi ga

[7]) To jest srce učini potpuno neosjetnim od svih naklonosti prema imetku i djeci (Bejzavi).

[8]) U uzvišenom ajetu je upotrijebljena riječ »ihfa«, a znači »sakriti«. Ali ovdje je ova riječ upotrijebljena u protivnom značenju. Uzvišeni ajet govori o dolasku očekivanog časa, o nagradama i kaznama koje će se davati, konačno se kazuje, da će se zastor dignuti i da će očekivani čas posve otvoreno i jasno doći. Ne misli se ovdje od očekivanog časa samo Sudnji dan. Ovo je čas kad će griješnici i silnici biti kažnjeni i osuđeni na poniženje u zemaljskom životu.

[9]) U ovim viđenjima Hazreti Musaovim, kad je primao Objavu Božju, ima vrlo dubokih značenja. Cilj pokazivanja ovih znakova njemu, izložen je u 23 ajetu i istaknuto je, da su to najveći znakovi. Prema tome ta duboka značenja treba u njima tražiti, što su oni na tom mjestu viđeni i pokazani. Musaov štap, to je njegov narod. Musaov narod zbog nasilja Fir'avnova je bio došao skoro u jedno stanje, u kome nije nikakva života osjećao. Oživljavanje njegovog štapa simboliše oživljavanje njegovog naroda.

أن اقذفيه في التابوت فاقذفيه في اليم فليلقه اليم
بالساحل يأخذه عدو لي وعدو له وألقيت عليك محبة
مني ولتصنع على عيني ﴿٣٩﴾ إذ تمشي أختك فتقول هل أدلكم
على من يكفله فرجعناك إلى أمك كي تقر عينها ولا تحزن
وقتلت نفسا فنجيناك من الغم وفتناك فتونا ۝ فلبثت
سنين في أهل مدين ثم جئت على قدر يا موسى ﴿٤٠﴾ و
اصطنعتك لنفسي ﴿٤١﴾ اذهب أنت وأخوك بآياتي ولا
تنيا في ذكري ﴿٤٢﴾ اذهبا إلى فرعون إنه طغى ﴿٤٣﴾ فقولا له
قولا لينا لعله يتذكر أو يخشى ﴿٤٤﴾ قالا ربنا إننا
نخاف أن يفرط علينا أو أن يطغى ﴿٤٥﴾ قال لا تخافا إنني
معكما أسمع وأرى ﴿٤٦﴾ فأتياه فقولا إنا رسولا ربك

i ništa se ne boj, Mi ćemo ga povratiti u prijašnje stanje. 22 I ruku svoju stavi u njedra svoja, izvadićeš je sasvim bijelu i bez mane ikakve, i ovo će biti drugi znak i dokaz.[10]) 23 Mi sa ovim pokazujemo tebi najveće znakove Naše! 24 Idi Fir'avnu! On je svaku granicu prešao i uzobijestio se.

DIO. 2 — MUSA I FIR'AVN.

25 Musa reče *(i moljaše):* Moj *(veliki)* Bože! rasprostrani mi grudi moje. 26 — 27 Olakšaj mi posao moj, razveži mi jezik moj, 28 neka razumiju riječ moju, 29 — 30 daj mi pomoćnika od bližnjih mojih, Haruna, brata moga,[11]) 31 učvrsti i ojačaj s njime leđa moja i snagu moju. 32 Učini mi *(brata)* drugom u poslu mome. 33 Da te obojica mnogo slavimo i uzdižemo. 34 I da Te se mnogo sjećamo i spominjemo. 35 Zaista, Ti nas uvijek vidiš *(i svako stanje naše znaš).* 36 Govori Bog: O Musa! Dalo ti se je što si tražio. 37 Mi smo tebe i drugom prilikom darivali, 38 onda, kad smo majci tvojoj stavili na srce sve, što smo joj na srce imali staviti. 39 Stavi Musaa u kovčeg, pa ga baci u rijeku, neka ga rijeka uz obalu nosi, uzeće ga neprijatelj Moj i njegov. Ja sam bacio na te *(o Musa)* ljubav Moju, da se ti pred očima Mojim uzgajaš i razvijaš! 40 Gle, ide sestra tvoja *(u dvor Fir'avnov)* i govori: »Hoćete li da vas uputim, ko će odgojiti

---

[10]) I u tome što je ruka posve bijela ima jedno vrlo duboko značenje. Bijela ruka znači ispravu sa nepobitnim dokazima. To jest, Musa će donijeti najjasnije dokaze i njega će prosvijetliti Božja Objava.

[11]) Koji će mi biti pomoćnik i sa mnom zajedno ponijeti tovar, koji mi je natovaren.

dijete ovo?« I tako smo te Mi povratili majci tvojoj, da se ona raduje i da se ne žalosti.[12]) Ti si jednoga ubio i Mi smo te spasili straha i brige pred kaznom, pa smo te teškim iskušenjem

---

[12]) Hazreti Musa je rođen, kada je Fir'avn sinove Izraelićana bacao u rijeku da se podave. Musaova majka, da bi ga spasila, smislila je jedan način i to je bilo po Božjoj uputi. Musaova majka je metnula svoga sina u jedan »tabut« i bacila ga u rijeku. U uzvišenom tekstu je upotrijebljena riječ »tabut« i to je vrlo važna činjenica. Sa ovom jednom riječi je čitava ova zgoda osvijetljena i objašnjena.

Prema najzadnjim publikacijama savremenog naučenjaka profesora Jahuda, koji je poznat sa svojih dubokih i svestranih ispitivanja i proučavanja Starog zavjeta, sredstvo, koje je Musaova majka upotrijebila, da bi u njemu bacila svoga sina u rijeku, zvalo se u hebrejskom izvoru Starog zavjeta »Teba«. Ova je riječ iz starog egipatskog jezika prešla u hebrejski jezik. Ova se riječ potpuno podudara sa riječi »tabut« i ima isto značenje. Prevodioci Starog zavjeta ovu riječ pogrešno prevode i obično riječ kovčeg upotrebljuju mjesto riječi »teba«.

Ako razumijemo u kojem su značenju stari Egipćani upotrebljavali riječ »teba«, onda ćemo naći ključ za riješenje ove zgode.

Ispitujući stare egipatske izvore, saznaje se, da su oni »teba« nazivali kovčege ili sanduke, u koje su stavljali kipove, koje su smatrali bogovima. Kad je trebalo praviti kakve vjerske svečanosti i iz jednog hrama u drugi slati kipove, stavljali bi ih u naročite »tebe« i otpremali bi ih kopnom ili vodom. Radi toga su »tebe« kod Egipćana smatrane kao svetinja, jer su u njih stavljani samo kipovi, koji su smatrani kao božanstva.

Kad je majka Hazreti Musaova zaključila da ga baci u rijeku, zašto je odabrala, da ga stavi u jednu »tebu«?

Pošto je Musaova majka zaključila, da spasi život svoga sina, ispitala je protivnu stranu rijeke. Ispitala je mjesto, gdje se Fir'avnova kćerka sa svojim drugaricama kupa. Iza toga je donijela svoj zaključak. Sina je stavila u »tebu« i bacila ga u rijeku, ali je to učinila, kad se princeza sa svojim drugaricama kupala u rijeci. Egipćani su mislili da se u svakoj »tebi« mora nalaziti jedan kip, pa čim su »tebu« ugledali da plovi rijekom, pobojali su se da ih kakvo zlo ne stigne, te su je uhvatili. Kad su je otvorili, unutra su našli jedno dijete. Musaova majka je Boga molila, da joj to pođe za rukom i u Boga se pouzdavala, a kasnije se pouzdavala u prirodnu ljubav žene i u majčin osjećaj. Princeza je bila osjetljiva žena i nije mogla dopustiti da se dijete u rijeci udavi.

Musaova majka je ovako postupala i sina stavila u »tebu«, koju je bacila u rijeku kad je princeza došla da se kupa. U jednom skrovitom mjestu princeza se kupala i kad je vidila »tebu« mislila je, da će spasiti jedan kip egipatskih bogova. Za to je »tebu« izvukla na obalu. Kad je unutra vidjela dijete kako plače, u njoj se probudila materinska ljubav jedne žene, prevladao je osjećaj majke i uzela je Musaa pod svoje okrilje. Tražila je ženu, koja će ga dojiti. Musaova sestra je dotrčala i donijela majci radosnu vijest. Tako je Musa ponovno svoju majku našao.

Ovo sve objašnjava, da je »tabut« ista riječ sa istim značenjem kao i »teba«.

iskušali. Kasnije si nekoliko godina proboravio među stanovnicima Med'jena, zatim si, o Musa, po odredbi Našoj ovamo došao. 41 Ja sam te za Sebe izabrao. 42 Idi ti i brat tvoj sa znacima i dokazima Mojim, i nemojte malaksati sa sjećanjem i spominjanjem Mojim. 43 Idite Fir'avnu obojica. Fir'avn se uzobijestio i osilio. 44 Govorite mu blago i ljubazno, možda će primiti pouku vašu, a možda će se i prestrašiti. 45 Rekoše obojica: Naš *(veliki)* Bože! Mi se bojimo, da će nas na muke staviti ili će se još više uzobijestiti *(i neće sačekati poziva našeg)*. 46 Govori *(Svemogući Bog)*: Ne bojte se! Ja sam sa vama obojicom. Čujem i vidim. 47 Idite mu i recite: Mi smo poslanici Gospodara i Boga tvoga. Pošalji i pusti s nama sinove Israilove, ne zlostavljaj ih! Došli smo sa znakom i dokazom od Gospodara tvoga. Spas i sreću će postignuti samo onaj, koji slijedi pravi put. 48 Nama je objavljeno: Kazna *(Božja)* stiže one, koji u laž ugone *(poslanike Božje)* i glavu *(od istine)* okreću. 49 Reče *(Fir'avn)*: »O Musa, ko je Bog i Gospodar vaš?« 50 Reče Musa: Bog je naš, koji je svaku stvar stvorio, pa je onda uputio *(pravo cilju njezinom)*. 51 Reče Fir'avn: Šta je sa naraštajima koji su bili i prošli. 52 Musa odgovori: Znanje o stanju njihovu je kod Boga u jednoj Knjizi. Neće *(nikada)* pogriješiti Gospodar moj, niti će *(išta)* zaboraviti. 53 *(Moj Gospodar je)*, koji vam je zemlju prostro kao postelju, otvorio vam puteve po njoj i spustio iz neba kišu. Mi sa tom kišom izvodimo mnogobrojne vrste bilja i drveća. 54 Jedite i napasajte stoku svoju. Zaista, u tome ima pouke za one, koji su pametni i koji razmišljaju.

DIO. 3 — MUSA I ČAROBNJACI.

55 Mi smo vas iz zemlje stvorili, u zemlju ćemo vas povratiti i još jedamput ćemo vas iz nje izvaditi. 56 Mi smo njemu *(Fir'avnu)* pokazali sve znakove Naše. On ih je porekao i nije prihvatio vjerovanje u svemoć Božju. 57 Reče Fir'avn: O Musa! Jesi li došao, da nas istjeraš iz zemlje naše sa čarolijom tvojom? 58 I mi ćemo iznijeti čaroliju jednu, kao što je tvoja. Odredi između nas i tebe vrijeme sastanka, koje nećemo promašiti i

سورة طه ٢ — ٤١٦ / 416

فأرسل معنا بني إسرائيل ولا تعذبهم قد جئناك بآية
من ربك والسلام على من اتبع الهدى ﴿٤٧﴾ إنا قد أوحي إلينا
أن العذاب على من كذب وتولى ﴿٤٨﴾ قال فمن ربكما
يا موسى ﴿٤٩﴾ قال ربنا الذي أعطى كل شيء خلقه ثم
هدى ﴿٥٠﴾ قال فما بال القرون الأولى ﴿٥١﴾ قال علمها عند
ربي في كتاب لا يضل ربي ولا ينسى ﴿٥٢﴾ الذي جعل لكم
الأرض مهدا وسلك لكم فيها سبلا وأنزل من السماء ماء
فأخرجنا به أزواجا من نبات شتى ﴿٥٣﴾ كلوا وارعوا أنعامكم
إن في ذلك لآيات لأولي النهى ﴿٥٤﴾ منها خلقناكم وفيها
نعيدكم ومنها نخرجكم تارة أخرى ﴿٥٥﴾ ولقد أريناه
آياتنا كلها فكذب وأبى ﴿٥٦﴾ قال أجئتنا لتخرجنا من أرضنا

الجزء السادس عشر ١٦ — ٤١٧ / 417

بسحرك يا موسى ﴿٥٧﴾ فلنأتينك بسحر مثله فاجعل بيننا
وبينك موعدا لا نخلفه نحن ولا أنت مكانا سوى ﴿٥٨﴾ قال
موعدكم يوم الزينة وأن يحشر الناس ضحى ﴿٥٩﴾ فتولى
فرعون فجمع كيده ثم أتى ﴿٦٠﴾ قال لهم موسى ويلكم
لا تفتروا على الله كذبا فيسحتكم بعذاب وقد خاب من
افترى ﴿٦١﴾ فتنازعوا أمرهم بينهم وأسروا النجوى ﴿٦٢﴾ قالوا
إن هذان لساحران يريدان أن يخرجاكم من أرضكم بسحرهما
ويذهبا بطريقتكم المثلى ﴿٦٣﴾ فأجمعوا كيدكم ثم
ائتوا صفا وقد أفلح اليوم من استعلى ﴿٦٤﴾ قالوا يا موسى إما
أن تلقي وإما أن نكون أول من ألقى ﴿٦٥﴾ قال بل ألقوا فإذا
حبالهم وعصيهم يخيل إليه من سحرهم أنها تسعى ﴿٦٦﴾

izbjeći ni mi, a ni ti. Na ravnu i prostranu mjestu *(da se susretnemo)!* 59 Musa reče: Vrijeme sastanka neka bude dan svečanosti. Neka se o popasku svijet iskupi. 60 Fir'avn se okrenu *(i ode)*. Iskupi čarobnjake svoje, zatim *(određenog dana)* dođe. 61 Reče im Musa: Teško vama! Ne udešavajte laži na Boga. Uništiće vas sa kaznom strašnom. Zaista će na veliku štetu i nesreću udariti, ko na Boga laže. 62 Oni su se među sobom u poslu svome prepirali i sakrivali su tajne razgovore svoje. 63 Rekoše *(za Musaa i Haruna):* Zaista ova dvojica čarobnjaka, hoće da vas izagnaju iz zemlje vaše sa čarolijama svojim i da vam dignu vjeru vašu, koja je najbolja vjera. 64 Radi toga svu vještinu saberite i u redovima dolazite. Ko danas pobijedi, taj će ispuniti želje svoje i biće spašen. 65 Rekoše: O Musa! »Hoćeš li ti baciti ili ćemo mi prvo da bacimo?« 66 Reče Musa: Bacite vi!« Kad mu se konopci njihovi i štapovi njihovi pričiniše kao

فَأَوْجَسَ فِي نَفْسِهِ خِيفَةً مُوسَىٰ ﴿٦٨﴾ قُلْنَا لَا تَخَفْ إِنَّكَ أَنْتَ الْأَعْلَىٰ ﴿٦٩﴾ وَأَلْقِ مَا فِي يَمِينِكَ تَلْقَفْ مَا صَنَعُوا إِنَّمَا صَنَعُوا كَيْدُ سَاحِرٍ وَلَا يُفْلِحُ السَّاحِرُ حَيْثُ أَتَىٰ ﴿٧٠﴾ فَأُلْقِيَ السَّحَرَةُ سُجَّدًا قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ هَارُونَ وَمُوسَىٰ ﴿٧١﴾ قَالَ آمَنْتُمْ لَهُ قَبْلَ أَنْ آذَنَ لَكُمْ إِنَّهُ لَكَبِيرُكُمُ الَّذِي عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ فَلَأُقَطِّعَنَّ أَيْدِيَكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ مِنْ خِلَافٍ وَلَأُصَلِّبَنَّكُمْ فِي جُذُوعِ النَّخْلِ وَلَتَعْلَمُنَّ أَيُّنَا أَشَدُّ عَذَابًا وَأَبْقَىٰ ﴿٧٢﴾ قَالُوا لَنْ نُؤْثِرَكَ عَلَىٰ مَا جَاءَنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالَّذِي فَطَرَنَا فَاقْضِ مَا أَنْتَ قَاضٍ إِنَّمَا تَقْضِي هَٰذِهِ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ﴿٧٣﴾ إِنَّا آمَنَّا بِرَبِّنَا لِيَغْفِرَ لَنَا خَطَايَانَا وَمَا أَكْرَهْتَنَا عَلَيْهِ مِنَ السِّحْرِ وَاللَّهُ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰ ﴿٧٤﴾ إِنَّهُ مَنْ يَأْتِ رَبَّهُ مُجْرِمًا فَإِنَّ لَهُ جَهَنَّمَ لَا يَمُوتُ

فِيهَا وَلَا يَحْيَىٰ ﴿٧٥﴾ وَمَنْ يَأْتِهِ مُؤْمِنًا قَدْ عَمِلَ الصَّالِحَاتِ فَأُولَٰئِكَ لَهُمُ الدَّرَجَاتُ الْعُلَىٰ ﴿٧٦﴾ جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَٰلِكَ جَزَاءُ مَنْ تَزَكَّىٰ ﴿٧٧﴾ وَلَقَدْ أَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَسْرِ بِعِبَادِي فَاضْرِبْ لَهُمْ طَرِيقًا فِي الْبَحْرِ يَبَسًا لَا تَخَافُ دَرَكًا وَلَا تَخْشَىٰ ﴿٧٨﴾ فَأَتْبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ بِجُنُودِهِ فَغَشِيَهُمْ مِنَ الْيَمِّ مَا غَشِيَهُمْ ﴿٧٩﴾ وَأَضَلَّ فِرْعَوْنُ قَوْمَهُ وَمَا هَدَىٰ ﴿٨٠﴾ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ قَدْ أَنْجَيْنَاكُمْ مِنْ عَدُوِّكُمْ وَوَاعَدْنَاكُمْ جَانِبَ الطُّورِ الْأَيْمَنَ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّ وَالسَّلْوَىٰ ﴿٨١﴾ كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَلَا تَطْغَوْا فِيهِ فَيَحِلَّ عَلَيْكُمْ غَضَبِي وَمَنْ يَحْلِلْ عَلَيْهِ غَضَبِي فَقَدْ هَوَىٰ ﴿٨٢﴾ وَإِنِّي لَغَفَّارٌ لِمَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا ثُمَّ اهْتَدَىٰ ﴿٨٣﴾

da se kreću. 67 I Musa se strahom napuni, kad to vidje. 68 Mi smo rekli: Ne boj se, zaista si ti pobjednik! 69 Baci to, što ti je u desnici tvojoj, proždrijeće sve, što su napravili. Sve što su napravili, samo je varka čarobnjačka. Čarobnjaci neće uspjeti, gdje god dođu i budu. 70 *(Kad je Musaov štap počeo da ih ždere)*, padoše čarobnjaci ničice i rekoše: Mi vjerujemo u Boga Harunova i Musaova! 71 Reče Fir'avn: Zar ga vjerovaste prije, nego sam vam to dopustio. To je *(biva)* velikaš i vođa vaš, koji vas je naučio čaroliji, pa *(kad je tako)*, sasjeći ću vam naizmjence ruke i noge. Povješati ću vas o stabla datula. Saznaćete, kojeg nas je kazna strašnija i trajnija! 72 Odgovoriše *(čarobnjaci Fir'avnu)*: »Nećemo te odabrati pred jasnim dokazima, koji su nam došli, niti pred Bogom, koji nas je stvorio. Pa radi ti i sudi kako hoćeš. Tvoje suđenje prolazi samo u životu zemaljskom. 73 Mi vjerujemo u Boga našega, da nam oprosti grijehe naše i zle posljedice

čarolija, na koje si nas ti prisilio. Zaista je Božja nagrada puno bolja, a Njegova kazna je još trajnija«. 74 Zaista, ko dođe Gospodaru svome griješan, njega pakao čeka. Koji tamo uniđe, niti umire u njemu, niti živi. 75 Ko god Bogu dođe kao pravi vjernik, a činio je dobra djela, takove čekaju najveći položaji, 76 vrtovi adenski, ispod čijih stabala rijeke teku, a oni će u njima vječno boraviti. Ovo je nagrada onih, koji su se očistili *(od grijeha svojih)*.

DIO. 4 — MUSA I NAROD.

77 Mi smo objavili Musau: Noću putuj sa robovima Mojim, zatim im otvori suhi put preko mora. Ne boj se, da će te stići *(neprijatelj)* i ne plaši se *(da ćeš se potopiti)*. 78 Slijedio ih je Fir'avn sa vojskom svojom. More ih je pokrilo pa su se svi podavili. 79 I zaveo je Fir'avn narod svoj i nije ga poveo na pravi put. 80 O sinovi Israilovi! Mi smo vas spasili od neprijatelja vašeg i obećali smo vam desnu stranu Tura i s vama smo ugovor sklopili. Slali smo vam mânu i prepelice. 81 Jedite lijepe i čiste stvari, koje smo vam dali. Ne budite obijesni i ne činite nasilja, da vas ne stigne srdžba Moja. Koga stigne i snađe srdžba Moja, zaista je on propao i uništio se. 82 Zaista, Ja opraštam onome, ko se pokaje, vjeruje i dobra djela uzradi, pa se pravim putem uputi. 83 O Musa! Zašto si ti požurio, da dođeš prije naroda svoga? 84 Reče Musa: Oni iza mene idu, a ja sam požurio Tebi, Bože moj, da sa mnom budeš zadovoljan. 85 Govori *(Svemogući Bog)*: Mi smo stavili na kušnju narod tvoj iza tebe, a zaveo ih je Samirija. 86 I vratio se Musa, narodu svome srdit, ljut i tužan. Reče: Narode moj! Zar vam Bog vaš nije dao lijepo obećanje? Zar je prošlo dugo vremena, kako ste obavezu i riječ dali, ili hoćete da vas stigne srdžba Gospodara vašega, pa ste porekli riječ, koju ste mi zadali? 87 Rekoše: Mi nismo prekršili tebi zadane riječi po svojoj volji i odluci, samo smo bili natovareni dragocjenostima narodnim, pa smo ih bacili. Tako je isto i Samirija bacio *(nakit u vatru kao što smo i mi)*. 88 Pa im je tako napravio kip teleta, koje je od sebe glas davalo. I rekli su: Ovo je vaš bog i Musaov bog! Samo je Musa zaboravio. 89 Zar

وما أعجلك عن قومك يا موسى ﴿٨٣﴾ قال هم أولاء على أثري
وعجلت إليك رب لترضى ﴿٨٤﴾ قال فإنا قد فتنا قومك من
بعدك وأضلهم السامري ﴿٨٥﴾ فرجع موسى إلى قومه غضبان
أسفا قال يا قوم ألم يعدكم ربكم وعدا حسنا أفطال
عليكم العهد أم أردتم أن يحل عليكم غضب من ربكم
فأخلفتم موعدي ﴿٨٦﴾ قالوا ما أخلفنا موعدك بملكنا
ولكنا حملنا أوزارا من زينة القوم فقذفناها فكذلك
ألقى السامري ﴿٨٧﴾ فأخرج لهم عجلا جسدا له خوار فقالوا هذا
إلهكم وإله موسى فنسي ﴿٨٨﴾ أفلا يرون ألا يرجع إليهم
قولا ولا يملك لهم ضرا ولا نفعا ﴿٨٩﴾ ولقد قال لهم هارون
من قبل يا قوم إنما فتنتم به وإن ربكم الرحمن فاتبعوني

وأطيعوا أمري ﴿٩٠﴾ قالوا لن نبرح عليه عاكفين حتى يرجع إلينا
موسى ﴿٩١﴾ قال يا هارون ما منعك إذ رأيتهم ضلوا ﴿٩٢﴾
ألا تتبعن أفعصيت أمري ﴿٩٣﴾ قال يا ابن أم لا تأخذ بلحيتي
ولا برأسي إني خشيت أن تقول فرقت بين بني إسرائيل ولم ترقب
قولي ﴿٩٤﴾ قال فما خطبك يا سامري ﴿٩٥﴾ قال بصرت بما لم
يبصروا به فقبضت قبضة من أثر الرسول فنبذتها وكذلك
سولت لي نفسي ﴿٩٦﴾ قال فاذهب فإن لك في الحياة أن تقول
لا مساس وإن لك موعدا لن تخلفه وانظر إلى إلهك الذي
ظلت عليه عاكفا لنحرقنه ثم لننسفنه في اليم نسفا
﴿٩٧﴾ إنما إلهكم الله الذي لا إله إلا هو وسع كل شيء
علما ﴿٩٨﴾ كذلك نقص عليك من أنباء ما قد سبق وقد

oni ne vide, da im *(tele)*, ne odgovara na riječi njihove niti im može štetu odstraniti, a ni koristi donijeti.

DIO. 5 — MUSA I TELE.

90 I rekao im je prije Harun: Narode moj! Vi se iskušavate sa teletom, a Gospodar vaš je Sveopći Dobročinitelj. Slijedite me i pokoravajte se riječi mojoj. 91 Rekoše: Mi ćemo se klanjati njemu, sve dok se nama Musa ne povrati. 92 — 93 Reče Musa *(kad se vratio)*: O Harunu! Šta te je zadržavalo, kad si ih vidio da su zalutali, pa da za mnom ne dođeš? Ili si se i ti digao protiv odluke moje? 94 Reče *(Harun)*: O sine majke moje! Ne tegli me za bradu i kosu! Bojao sam se, da ćeš reći: Napravio si razdor među sinovima Israilovim i nisi čuvao riječi moje! 95 *(Okrenu se Musa Samiriji)* i reče: Šta si ovo uradio, Samirijo? 96 Reče *(Samirija)*: Vidio sam, što oni nisu vidjeli. Uzeo sam jedan

pregršt zemlje iz stope gdje je bio stao poslanik *(Božji)*, pa sam je bacio u *(rastaljeni nakit)*. I to mi se dopalo i svidilo. 97 Musa mu reče: Idi i odlazi, kazna je tvoja, u životu da govoriš: »Ne dotiči se mene!«. Ali tebe čeka obećana kazna, koja će se po obećanju izvršiti i koje se nikad riješiti nećeš. Gledaj u tvoga boga, što si ga obožavao. Mi ćemo ga spaliti, pa ćemo komade u more pobacati! 98 Zaista je Bog vaš Allah. Nema drugog boga osim Njega. On znanjem sve obuhvaća. 99 Eto, tako ti Mi kazujemo jedan dio onoga, što je u prošlim vremenima bilo. Dali smo ti od Nas Kur'an. 100 Ko god od njega glavu okrene, nosiće na Sudnjem danu jedan tovar. 101 U tom će stanju vječno ostati. Kako je ovo na Sudnjem danu ružan i strašan tovar! 102 Kad se puhne u rog, sakupićemo griješnike tada, a oči će im biti potpuno plave i slijepe. 103 Sašaptavaće se među sobom i govoriće: »Na svijetu ste ostali samo deset dana«. 104 Mi najbolje znamo, šta oni govore. Najumjereniji između njih govore: »Ostali ste samo jedan dan«.[13])

سورة طه ٢٠

422 ٤٢٢

آتَيْنَاكَ مِن لَّدُنَّا ذِكْرًا ﴿٩٩﴾ مَّنْ أَعْرَضَ عَنْهُ فَإِنَّهُ يَحْمِلُ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ وِزْرًا ﴿١٠٠﴾ خَالِدِينَ فِيهِ وَسَاءَ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
حِمْلًا ﴿١٠١﴾ يَوْمَ يُنفَخُ فِي الصُّورِ وَنَحْشُرُ الْمُجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ زُرْقًا
﴿١٠٢﴾ يَتَخَافَتُونَ بَيْنَهُمْ إِن لَّبِثْتُمْ إِلَّا عَشْرًا ﴿١٠٣﴾ نَّحْنُ أَعْلَمُ بِمَا
يَقُولُونَ إِذْ يَقُولُ أَمْثَلُهُمْ طَرِيقَةً إِن لَّبِثْتُمْ إِلَّا يَوْمًا ﴿١٠٤﴾
وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْجِبَالِ فَقُلْ يَنسِفُهَا رَبِّي نَسْفًا ﴿١٠٥﴾ فَيَذَرُهَا
قَاعًا صَفْصَفًا ﴿١٠٦﴾ لَّا تَرَىٰ فِيهَا عِوَجًا وَلَا أَمْتًا ﴿١٠٧﴾ يَوْمَئِذٍ
يَتَّبِعُونَ الدَّاعِيَ لَا عِوَجَ لَهُ وَخَشَعَتِ الْأَصْوَاتُ لِلرَّحْمَٰنِ فَلَا تَسْمَعُ
إِلَّا هَمْسًا ﴿١٠٨﴾ يَوْمَئِذٍ لَّا تَنفَعُ الشَّفَاعَةُ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَٰنُ
وَرَضِيَ لَهُ قَوْلًا ﴿١٠٩﴾ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ
بِهِ عِلْمًا ﴿١١٠﴾ وَعَنَتِ الْوُجُوهُ لِلْحَيِّ الْقَيُّومِ وَقَدْ خَابَ مَنْ حَمَلَ ظُلْمًا ﴿١١١﴾

DIO. 6 — PROTIVNICI POSLANIKA.

105 Pitaju te o brdima. Reci: Razasuće ih i razdrobiti u komade Gospodar moj. 106 Poravnaće mjesta, gdje su ona bila, pa će biti besplodna. 107 Tamo nećeš više vidjeti ni uzvisina ni

[13]) Strahote Sudnjeg dana će biti tako strašne, da će se griješnicima i nevjernicima zemaljski život i njegove patnje pred tom strahotom učiniti posve kratke i govoriće, da su na životu bili samo jedan dan.

ومن يعمل من الصالحات وهو مؤمن فلا يخاف ظلما ولا
هضما ﴿١١٢﴾ وكذلك أنزلناه قرآنا عربيا وصرفنا فيه
من الوعيد لعلهم يتقون أو يحدث لهم ذكرا ﴿١١٣﴾ فتعالى
الله الملك الحق ولا تعجل بالقرآن من قبل أن يقضى إليك
وحيه وقل رب زدني علما ﴿١١٤﴾ ولقد عهدنا إلى آدم من قبل
فنسي ولم نجد له عزما ﴿١١٥﴾ وإذ قلنا للملائكة اسجدوا لآدم
فسجدوا إلا إبليس أبى ﴿١١٦﴾ فقلنا يا آدم إن هذا عدو لك ولزوجك
فلا يخرجنكما من الجنة فتشقى ﴿١١٧﴾ إن لك ألا تجوع فيها
ولا تعرى ﴿١١٨﴾ وأنك لا تظمأ فيها ولا تضحى ﴿١١٩﴾ فوسوس
إليه الشيطان قال يا آدم هل أدلك على شجرة الخلد
وملك لا يبلى ﴿١٢٠﴾ فأكلا منها فبدت لهما سوآتهما وطفقا

يخصفان عليهما من ورق الجنة وعصى آدم ربه فغوى ﴿١٢١﴾
ثم اجتباه ربه فتاب عليه وهدى ﴿١٢٢﴾ قال اهبطا منها
جميعا بعضكم لبعض عدو فإما يأتينكم مني هدى
فمن اتبع هداي فلا يضل ولا يشقى ﴿١٢٣﴾ ومن أعرض عن ذكري
فإن له معيشة ضنكا ونحشره يوم القيامة أعمى ﴿١٢٤﴾
قال رب لم حشرتني أعمى وقد كنت بصيرا ﴿١٢٥﴾ قال كذلك
أتتك آياتنا فنسيتها وكذلك اليوم تنسى ﴿١٢٦﴾ وكذلك
نجزي من أسرف ولم يؤمن بآيات ربه ولعذاب الآخرة أشد
وأبقى ﴿١٢٧﴾ أفلم يهد لهم كم أهلكنا قبلهم من القرون
يمشون في مساكنهم إن في ذلك لآيات لأولي النهى ﴿١٢٨﴾
ولولا كلمة سبقت من ربك لكان لزاما وأجل مسمى ﴿١٢٩﴾

udubina.[14]) 108 Tada će oni slijediti onoga, što poziva *(ljude na Božji put)* u koga neće biti nikakvog skretanja. Pokoriće se svi glasovi sili Sveopćeg Dobročinitelja. I čuće se samo nezamjetljivo pucketanje usnica. 109 Tada će koristiti zagovor samo onoga, komu to Bog dozvoli i od čije riječi On zadovoljan bude. 110 Bog *(veliki)* zna, šta je bilo pred njima, šta je iza njih i zna sve što su radili. Oni ne mogu obuhvatiti Njega znanjem. 111 Lica će se pokoriti Onome, koji je vječno živ, koji vječno ostaje, koji svim stvorenjima vlada, a biće na velikom gubitku i očaju, ko bude nasilje i grijeh činio. 112 Ko god bude činio dobra djela, a bude pravi vjernik, *(nikako)* se ne treba bojati, da će mu nepravda biti učinjena ili da će mu nagrada biti umanjena. 113 Eto, Mi smo tako objavili njemu Kur'an, na jeziku arapskom i ponovljeno smo u njemu iznijeli prijetnje, da bi se ljudi čuvali

[14]) Ovo su brda, koja predstavljaju neprijateljstvo i protivnosti, koja će se konačno razbiti.

(višeboštva i nevaljalština) ili da bi iz njega pouku uzeli i crpili, koju im on jasno daje. 114 Uzvišen je Allah, koji je istinski Gospodar *(svih stvorenja)*. Ne žuri se *(Muhammede!)*, sa učenjem Kur'ana prije, nego ti se Objava potpuno ne izvrši. I reci: Moj *(veliki)* Bože! Uvećaj i umnoži mi znanje moje! 115 Mi smo prije Ademu odrebu Našu dali, ali on je zaboravio i nismo našli da je on to učinio odlučno, *(da bi prekršio odredbu Našu)*.

DIO. 7 — SATANINO ZANEMARIVANJE.

116 Gle, rekli Smo anđelima: Učinite sedždu Ademu! Oni su sedždu učinili *(ničice pali)* i poklonili se, samo je to Iblis odbio. 117 I Mi smo rekli: O Ademe! Ovo je neprijatelj tvoj i žene tvoje. Čuvajte se, da vas ne izvede iz raja, jer ćete biti nesretni. 118 Tebi nema u raju ni gladovati ni gô biti. 119 I ti nećeš u njemu ni ožednjeti, a ni sunčane žege podnositi. 120 Satana je potajno šapnuo Ademu i rekao: »Ademe! Hoćeš li da te uputim do drveta vječnosti i do vlasti kojoj kraja i nestanka nema?« 121 I jeli su *(Adem i žena mu)* sa drveta toga, pa su im se otkrile sramne sklonosti. Oboje su se počeli pokrivati lišćem rajskim. Zgriješio je Adem Gospodaru i Bogu svome, nije do cilja došao i život je krivim putem uputio. 122 Zatim ga je izabrao Gospodar njegov, primio je pokajanje njegovo i uputio ga. 123 Govori Bog: Idite svi iz raja. Bićete neprijatelji jedni drugima. Pa kada vam od Mene dođe uputa *(poslanik)*, ko bude slijedio uputu Moju, neće zalutati, niti će nesretan biti. 124 Ko god se okrene i ne bude Mene spominjao, njega čeka život tijesan i bijedan. Proživićemo ga na Sudnjem danu slijepa. 125 On će reći: Bože moj! Za što si me proživio slijepa? Ja sam ranije vidio. 126 Govori Bog: To je kazna tvoja. Došli su ti znakovi Naši, a ti si ih zaboravio i zanemario. Eto tako smo i Mi tebe ostavili zaboravljena. 127 Eto, tako Mi kažnjavamo onoga, ko prestupke čini i griješi i koji ne vjeruje u dokaze Gospodara svoga. I zaista je kazna vječnog svijeta mnogo teža i užasnija i mnogo dulja i trajnija. 128 Zar ih ne može uputiti na pravi put, a koliko smo Mi prije njih uništili naraštaja. I ovi hodaju i kreću

فاصبر على ما يقولون وسبح بحمد ربك قبل طلوع الشمس
وقبل غروبها ومن آناء الليل فسبح وأطراف النهار
لعلك ترضى ﴿١٣٠﴾ ولا تمدن عينيك إلى ما متعنا به أزواجا
منهم زهرة الحياة الدنيا لنفتنهم فيه ورزق ربك
خير وأبقى ﴿١٣١﴾ وأمر أهلك بالصلوة واصطبر عليها
لا نسألك رزقا نحن نرزقك والعاقبة للتقوى ﴿١٣٢﴾ وقالوا
لولا يأتينا بآية من ربه أولم تأتهم بينة ما في الصحف
الأولى ﴿١٣٣﴾ ولو أنا أهلكناهم بعذاب من قبله لقالوا
ربنا لولا أرسلت إلينا رسولا فنتبع آياتك من قبل
أن نذل ونخزى ﴿١٣٤﴾ قل كل متربص فتربصوا فستعلمون
من أصحاب الصراط السوي ومن اهتدى ﴿١٣٥﴾

se po domovima njihovim *(koji su pusti ostali)*. Zaista, u tome ima dokaza za one, koji razmišljaju i promatraju.

DIO. 8 — KAZNA JE SIGURNA I ISTINITA.

129 *(O Muhammede!)* Da nije predhodila riječ Gospodara tvoga i da nije utvrđeno jedno određeno vrijeme, bilo bi nužno *(kažnjavanje i uništavanje nevjernika)*. 130 Budi strpljiv prema onome, što oni govore. Slavi Gospodara tvoga i zahvaljuj Mu prije izlaska sunca i prije zalaska njegova, i u noćnim časovima ga slavi, a i preko dana *(Allahu zahvaljuj)*, da zadovoljan budeš! 131 Ne upućuj poglede očiju svojih prema različitim blagodatima i užicima života zemaljskog, koje smo podarili jednom dijelu *(nevjernika)*. Ovo smo im dali da ih iskušamo. Dar Gospodara tvoga *(poslanstvo i pravi put)* je mnogo bolji i mnogo trajniji *(od prolaznih dobara zemaljskih)*. 132 Naređuj sljedbenicima tvojim, da klanjaju i da ustraju u klanjanju i molitvi. Mi ne tražimo hranu od tebe. Mi tebe hranimo. Dobar svršetak čeka one, koji se čuvaju *(nevaljalština)*. 133 I govore: Da nam hoće donijeti jedan znak od Gospodara svoga! Zar im nije došao posve jasan dokaz u prošlim knjigama? 134 Da smo ih Mi uništili sa kaznom prije *(nego su im dokazi došli)* sigurno bi rekli: Bože naš! Da si nam poslao jednog poslanika, mi bismo slijedili i vjerovali znakove i dokaze Tvoje prije, nego što smo bili poniženi i osramoćeni! 135 Reci: Svi očekujemo. I vi očekujete. Skoro ćete saznati, ko je išao pravim putem i ko je upućen.

Džuz : 17

POGLAVLJE: 21

POGLAVLJE: ENBIJA

OBLJAVLJENO U MEKKI, 7 DIJELOVA, 112 AJETA.

SADRŽAJ:

Ovo uzvišeno poglavlje govori o zlim posljedicama nevaljalih i spasenju dobrih i čestitih, o isčezavanju ili zatiranju laži i o pobjedi Istine. Glavni dio sadržaja ovog poglavlja govori o pobjedi Božjih poslanika i njihovih tvrdnji i naučavanja. Radi toga ovo poglavlje i nosi naziv »Enbija«, to jest pejgamberi ili poslanici. U uzvišenom poglavlju se iznosi život i historija Hazreti Ibrahimova, koji je otac mnogih Božjih poslanika. O njemu se naročito govori i radi toga, što je on po svom životu najsličniji i najbliži Hazreti Muhammedu alejhisselamu.

Dovodeći ovo poglavlje u vezu sa ranijim poglavljima, istaknuto je, da je ovo poglavlje objavljeno u Mekki u međuvremenu kad je objavljivano šesto i sedmo poglavlje. Iza ovih je slijedila druga grupa poglavlja i to od desetog do sedamnaestog poglavlja. Treća grupa počinje od sedamnaestog poglavlja i sastavljena je od sedam poglavlja. Prvo poglavlje ove grupe nagovještava veliku budućnost Islama i izlaže na što su sve Izraelićani udarali i šta ih je sve stizalo. Slijedeće poglavlje se bavi sa historijom kršćanstva, a poglavlje koje iza ovoga slijedi govori o Hazreti Jahjau i Hazreti Isau. Četvrto poglavlje ove grupe iznosi život Hazreti Musaov. Ovo poglavlje, koje odmah slijedi iza navedenih poglavlja, da istakne povezanost rada Božjih poslanika, govori o velikom Božjem poslaniku Hazreti Ibrahimu, koji je praotac i Israilovih i Ismailovih potomaka. Ovo je glavni sadržaj poglavlja »Enbija«. Drugi dio sadržaja ovog poglavlja govori o spasenju pravih i istinskih vjernika. U prethodna četiri poglavlja je govoreno o kaznama, koje stižu griješnike, a onda u ovom poglavlju treba da se govori i o nagradama, koje će stići dobre i prave vjernike.

Na početku ovo poglavlje kaže, da će Mekkelije sigurno kazna stići. Iza toga se upozorava da se je približio čas kazne i izlaže da će Istina sigurno i uvijek pobjeđivati. Pošto je u prvom i drugom dijelu poglavlja ovo istaknuto, u trećem dijelu se izlaže općenito istinitost Božje Objave, a naročito Objave koja je poslana Hazreti Muhammedu. U četvrtom dijelu se obraća pažnja na obilje milosti Božje, kako ona svugdje prevladava i upućuje se na milosrđe, koje Hazreti Muhammed pokazuje prema svojim neprijateljima. U ovom je uzor Hazreti Muhammedov, njegov praotac Hazreti Ibrahim. Radi toga se u slijedećem dijelu govori o Hazreti Ibrahimu. Šesti dio ističe kako su Božji poslanici pod najtežim okolnostima djelovali i kako su se teško spasavali od neprijateljske ruke. Konačno u sedmom i zadnjem dijelu se utvrđuje, da će pravedni naslijediti zemlju, a naročito Svetu zemlju. Pošto među potomcima Israilovim nije ostalo pravednih i pravih ljudi, to se nagovještava da će ona biti darovana muslimanima.

Nema nikakve sumnje da je ovo poglavlje objavljeno u Mekki. Zaključuje se, da je objavljeno u sredini mekkanskog perioda poslanstva Božjeg Poslanika.

PREVOD:

DIO. 1 — PRIBLIŽAVANJE KAZNE.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Približilo se vrijeme obračunavanja djela ljudskih. Ljudi su bezbrižni i glave okreću. 2 Kad im dođe, od Gospodara i Boga njihova nova opomena, *(da odstrani bezbrižnost njihovu)*, oni je samo slušaju, izrugujući joj se. 3 Zabavljena su nečim drugim srca njihova. Potajno među sobom šapću, koji *(sebi)* nasilje čine: »Zar ovaj *(poslanik)* nije čovjek kao i vi? Zar ćete vi ići za čarolijama i biti opčarani, a očima svojim gledate?« 4 Govori *(poslanik)*: Bog moj zna svaku riječ, *(koja se rekne)*, na nebu i na zemlji. On sve potpuno čuje i sve potpuno zna. 5 Oni govore: Ne, ne, to su bulaznenja i nesigurni snovi; ne, to su potvore njegove; ne, on je pjesnik. *(Ako nije tako)*, neka nam donese dokaz, kao što su sa dokazima slani i prošli poslanici.[1]) 6 Nisu vjerovali i prije njih *(stanovnici)* grada, koje smo uništili.

426 سورة الأنبياء ٤٢٦

سورة الأنبياء مكية وهي مائة واثنتا عشرة آية

بسم الله الرحمن الرحيم

اقترب للناس حسابهم وهم في غفلة معرضون ۝ ما
يأتيهم من ذكر من ربهم محدث إلا استمعوه وهم
يلعبون ۝ لاهية قلوبهم وأسروا النجوى الذين ظلموا هل
هذا إلا بشر مثلكم أفتأتون السحر وأنتم تبصرون ۝
قال ربي يعلم القول في السماء والأرض وهو السميع العليم
۝ بل قالوا أضغاث أحلام بل افتراه بل هو شاعر فليأتنا
بآية كما أرسل الأولون ۝ ما آمنت قبلهم من قرية
أهلكناها أفهم يؤمنون ۝ وما أرسلنا قبلك إلا رجالا

1) Kako današnji kršćanski kritičari napadaju na Kur'an, tako su isto i stari Kurejševići napadali i dizali se protiv Kur'ana. Nisu znali na što će Kur'an primjeniti i čime će ga isporediti, pa su radi toga prvo rekli da je čarolija. Kad god su se oni digli protiv Kur'ana i u kojem bilo pravcu, Kur'an ih je predusreo. Kasnije je Kur'an sadržavao mnoga Božja nagovještavanja. Kurejšije su ustali protiv toga i govorili su, da su to bulaznenja i nevjerojatni snovi. Ali nije samo pri tome ostalo. Kur'an je dokazivao, da će Božji Poslanik pobijediti i uspjeti, te da će neprijatelje nadvladati. Pogani su se i protiv toga digli i govorili, da je to majstorija. Konačno, da bi pogani odbili poslanstvo Božjeg Poslanika, govorili su, da je on pjesnik i tražili su, da i on iznese neko čudo, kao što su to i prošli poslanici radili, to jest da pokaže da će biti pobjednik, a oni pobijeđeni. Kur'an je kategorički naglasio, da će pogani biti pobijeđeni i istrijebljeni.

الجزء السابع عشر

٤٢٧ 427

نوحي إليهم فسئلوا أهل الذكر إن كنتم لا تعلمون ٧ وما
جعلناهم جسدا لا يأكلون الطعام وما كانوا خالدين ٨
ثم صدقناهم الوعد فأنجيناهم ومن نشاء وأهلكنا
المسرفين ٩ لقد أنزلنا إليكم كتابا فيه ذكركم أفلا
تعقلون ١٠ وكم قصمنا من قرية كانت ظالمة وأنشأنا
بعدها قوما آخرين ١١ فلما أحسوا بأسنا إذا هم منها
يركضون ١٢ لا تركضوا وارجعوا إلى ما أترفتم فيه
ومساكنكم لعلكم تسئلون ١٣ قالوا يا ويلنا إنا
كنا ظالمين ١٤ فما زالت تلك دعواهم حتى جعلناهم
حصيدا خامدين ١٥ وما خلقنا السماء والأرض وما
بينهما لاعبين ١٦ لو أردنا أن نتخذ لهوا لاتخذناه من

A zar će oni vjerovati.[2]) 7 I prije tebe smo slali samo ljude, kojima smo Objavu spremali. Pitajte one, koji znaju, ako vi ne znate. 8 I nismo ih učinili *(poslanike)* jednim tijelom, koje ne jede i ne pije. Oni nisu bili vječni *(na svijetu)*. 9 Mi smo im ispunili riječ, koju smo im dali. Spasili smo njih i one, koje smo htjeli. Uništili smo sve, koji su u nepokornosti pretjerali i prešli granicu. 10 Mi smo vam objavili Knjigu, u kojoj je za vas pouka i odlikovanje. Zar vi još ne razumijete?[3])

DIO. 2 — ISTINA UVIJEK POBJEĐUJE.

11 Koliko smo uništili nasilnih i griješnih naselja, a onda smo iza njih doveli jedan drugi narod. 12 Kad su osjetili silu i kaznu Našu, spremali su se, da odatle brzo pobjegnu. 13 Ne bježite! Vratite se domovima vašim i onamo, gdje ste blagodati uživali, jer ćete vi biti pitani *(za sve što ste učinili)*. 14 Rekoše: »Teško nama, bili smo silnici i griješnici!« 15 Oni će neprekidno ponavljati te riječi svoje, dok ih ne učinimo da popadaju mrtvi, kao žito požnjeveno. 16 Mi nismo stvorili nebesa i zemlju i ono što je među njima, kao zabavu i igru.[4]) 17 Da smo htjeli da to

[2]) Na traženje pogana da im se dade jedan znak, odgovara se, da će oni ustrajati u nepokornosti, pa ih se upozoruje da je pošljedica toga propast i da će oni kaznu iskusiti.

[3]) Kurejšije su tražile obećanu kaznu, a njima se odgovara, da je Kur'an blagoslov i milost. Ista istina se i ovdje ponavlja. Kad su Kurejšije tražile kaznu, njima je odgovoreno, da im Kur'an osigurava čast, ponos i slavu i da je poslan da ih učini velikim i slavnim narodom.

[4]) Opomene, koje se daju Kurejšijama, nastavljaju se. Opominju se, da traže na nebu i na zemlji dokaze, koji će im potvrditi Božje jedinstvo i istinitost Božjeg Poslanika. Nebesa, zemlja i sve što je među njima

إِن كُنَّا فَاعِلِينَ ﴿١٨﴾ بَلْ نَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَى الْبَاطِلِ فَيَدْمَغُهُ
فَإِذَا هُوَ زَاهِقٌ وَلَكُمُ الْوَيْلُ مِمَّا تَصِفُونَ ﴿١٩﴾ وَلَهُ مَن فِي السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَمَنْ عِندَهُ لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَلَا
يَسْتَحْسِرُونَ ﴿٢٠﴾ يُسَبِّحُونَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لَا يَفْتُرُونَ ﴿٢١﴾
أَمِ اتَّخَذُوا آلِهَةً مِّنَ الْأَرْضِ هُمْ يُنشِرُونَ ﴿٢٢﴾ لَوْ كَانَ فِيهِمَا
آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا فَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ
﴿٢٣﴾ لَا يُسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْأَلُونَ ﴿٢٤﴾ أَمِ اتَّخَذُوا
مِن دُونِهِ آلِهَةً قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ هَذَا ذِكْرُ مَن مَّعِيَ
وَذِكْرُ مَن قَبْلِي بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ الْحَقَّ فَهُم مُّعْرِضُونَ
﴿٢٥﴾ وَمَا أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ مِن رَّسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ
لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ ﴿٢٦﴾ وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا سُبْحَانَهُ

učinimo kao zabavu, sigurno bi to kod Sebe *(u duhovnom svijetu)* učinili. Mi to nikako ne činimo *(ni u duhovnom, ni u materijalnom svijetu)*. 18 Mi sa istinom udaramo na laž. Istina će uništiti laž i laži će nestati. I teško vama, zbog potvora, koje na Boga činite! 19 Sve je Njegovo, što na nebu i na zemlji ima. Koji su kod Njega, klanjajući se Njemu, nikako nisu oholi. Niti se umaraju *(obožavajući Njega)*. 20 Slave ga i uzvisuju noću i danju. Nikako se ne umaraju, *(klanjajući se Njemu i spominjući Ga)*. 21 Zar oni uzimaju sebi bogove od stvari zemaljskih *(kamena, zlata, srebra i drveta)*, koji će proživljavati *(mrtvace)*? 22 Kad bi na nebu i na zemlji bilo drugih bogova, osim Allaha Jedinoga, nebo i zemlja bi propali i uništili se.[5]) Slavljen je Allah, Gospodar Vasione, uzvišen i čist od svega, što Mu pripisuju. 23 Neće biti pitan za ono, što radi, ali oni će biti pitani. 24 Zar oni uzimaju druge bogove, a ostavljaju Allaha? *(Kad je tako)*, reci im: Donesite dokaze vaše. Ovo je Knjiga onih, koji su sa mnom i Knjiga onih, koji su prije mene bili. Ne, većina njih ne znaju istine i za to glavu okreću. 25 Nema

---

nije uzalud stvoreno. U prirodi sve ima svoju svrhu i služi nekom cilju. Svaki uzrok ima i posljedicu. U prirodi je sve stvarno i ozbiljno i čovjek mora sve ozbiljno shvatiti i prema tome postupati.

[5]) Ovo je najodličniji i nepobitan dokaz protiv tvrdnje koju pogani iznose. U svijetu i među stvorenjima vlada red. Postoji zakon, koji vlada svim što je stvoreno. Jedinstvenost toga zakona utvrđuje i jedinstvo Stvoritelja i najbolji je dokaz Njegova jedinstva. Kad bi osim Allaha bilo i drugih, kojima se treba klanjati, ne bi kod svih stvorenja u njihovom životu i razvitku vladao jedan utvrđen zakon, a posljedica toga bi bila opća poremećenost i nesklad. Radi toga jedinstvenost i stalnost prirodnih zakona upućuje na jedinstvo Stvoritelja.

بل عباد مكرمون ﴿٢٦﴾ لا يسبقونه بالقول وهم بأمره
يعملون ﴿٢٧﴾ يعلم ما بين أيديهم وما خلفهم ولا يشفعون
إلا لمن ارتضى وهم من خشيته مشفقون ﴿٢٨﴾ ومن يقل
منهم إني إله من دونه فذلك نجزيه جهنم كذلك
نجزي الظالمين ﴿٢٩﴾ أولم ير الذين كفروا أن السماوات و
الأرض كانتا رتقا ففتقناهما وجعلنا من الماء كل شيء
حي أفلا يؤمنون ﴿٣٠﴾ وجعلنا في الأرض رواسي أن تميد
بهم وجعلنا فيها فجاجا سبلا لعلهم يهتدون ﴿٣١﴾ و
جعلنا السماء سقفا محفوظا وهم عن آياتها معرضون ﴿٣٢﴾
وهو الذي خلق الليل والنهار والشمس والقمر كل
في فلك يسبحون ﴿٣٣﴾ وما جعلنا لبشر من قبلك الخلد أفإن مت

فهم الخالدون ﴿٣٤﴾ كل نفس ذائقة الموت ونبلوكم
بالشر والخير فتنة وإلينا ترجعون ﴿٣٥﴾ وإذا رآك الذين
كفروا إن يتخذونك إلا هزوا أهذا الذي يذكر آلهتكم
وهم بذكر الرحمن هم كافرون ﴿٣٦﴾ خلق الإنسان
من عجل سأريكم آياتي فلا تستعجلون ﴿٣٧﴾ ويقولون
متى هذا الوعد إن كنتم صادقين ﴿٣٨﴾ لو يعلم الذين كفروا
حين لا يكفون عن وجوههم النار ولا عن ظهورهم ولا هم
ينصرون ﴿٣٩﴾ بل تأتيهم بغتة فتبهتهم فلا يستطيعون
ردها ولا هم ينظرون ﴿٤٠﴾ ولقد استهزئ برسل من
قبلك فحاق بالذين سخروا منهم ما كانوا به يستهزئون
﴿٤١﴾ قل من يكلؤكم بالليل والنهار من الرحمن بل هم

Nijednog poslanika, koga smo prije tebe poslali, a da mu nismo objavili: Osim Mene drugog boga nema. Samo Mene obožavaj.[6]) 26 Govore: Uzeo je Sveopći Dobročinitelj Sebi sina. Slavljeno, čisto i uzvišeno je Biće Njegovo. Možda su oni časni robovi Božji.[7]) 27 Ne kažu riječ prije riječi Božje i rade po odredbi Njegovoj.[8]) 28 *(Svemogući Bog)* zna, šta je pred njima i iza njih, *(što su uradili i što će uraditi)*. Oni će zagovarati samo one, od

---

6) Vjerovanje u jedinstvo Božje je osnov svih vjera.

7) Časni robovi Božji, to su Njegovi poslanici. Kome se reklo da je sin Božji, taj je bio poslanik. Kur'an, da bi utvrdio da Isa a. s. nije Božji sin, ne kaže da je samo on jedan častan rob Božji, nego kaže, o n i s u č a s n i r o b o v i. Sa ovim se potpuno pobija tvrdnja i vjerovanje, da je Hazreti Isa u istinu »Božji sin«, a onda se iznosi i jedan dokaz. U ovim kur'anskim riječima: »Oni su časni robovi Božji«, iznosi se dokaz, da su ove riječi: »Božji sin«, kao naročito svojstvo davane i drugim ljudima osim Hazreti Isaa. Objašnjava se, kad se čovjeku kaže »Božji sin«, da to može biti samo u značenju »jedan časni rob«, i da drugog značenja ne može imati.

8) Uzvišeni ajet utvrđuje nepogrešivost Božjih poslanika.

kojih je Bog zadovoljan. A i oni će se tresti od straha Božjeg. 29 Ko god od njih kaže: »Ja sam jedan bog, osim Allaha«, Mi ćemo toga kazniti sa paklom. Tako Mi sve griješnike i nasilnike kažnjavamo, *(kao što smo kaznili satanu i njegovu sljedbu).*

DIO. 3 — ISTINITOST OBJAVE.

30 Zar ne vide nevjernici, da su nebo i zemlja bili potpuno zatvoreni, pa smo ih Mi otvorili[9]) *(ili bili su sastavljeni, pa smo ih Mi rastavili),* i sve, što je živo iz vode smo izveli. Pa zar oni ne vjeruju?[10]) 31 I postavili smo na zemlji velika brda, da ne bi ljudi i zemlja bili uznemirivani, a napravili smo i široke staze i puteve, da bi se ljudi uputili na pravi put.[11]) 32 Učinili smo nebo kao strop, koji je čvrsto čuvan, ali oni od tih nebeskih dokaza glavu okreću.[12]) 33 On je Taj, koji je stvorio noć i dan, sunce i mjesec. Svako se na svojoj putanji i svome krugu brzinom kreće. 34 Mi nismo ni jednom čovjeku prije tebe vječan život dali. Pa ako ti umreš, zar će oni vječno ostati? 35 Svaka duša će smrt okušati. Mi vas stavljamo na kušnju sa zlim i sa

[9]) Pod ovim: »da su nebo i zemlja bili zatvoreni« misli se i pokazuje se, da je neko vrijeme prije dolaska Božjeg Poslanika, Božja Objava bila prekinuta. U istinu kroz šest stoljeća prije Hazreti Muhammeda nije se pojavio nijedan Božji poslanik i zemljom je bio zavladao grijeh i sablazan. Sa riječima »otvorili smo nebo i zemlju«, pokazuje se na dolazak Božje Objave. Isto tako u prirodi vidimo da se poslije kiše zemlja otvori i počinje plod davati.

[10]) Ovaj uzvišeni ajet izlaže jednu veliku istinu, koja se vidi u materijalnom svijetu, a za vremena Božjeg Poslanika nije bila poznata, nego je istom u novije doba po naučenjacima otkrivena. Ovim ajetom se kazuje da je voda izvor svega života. Uz to ovaj ajet izlaže i jednu istinu duhovnog života. Kur'an u više navrata Božju Objavu uspoređuje sa vodom i ističe da će ona ljudima, koji su zapali u kaljužu grijeha i pokvarenosti obnoviti duhovni život, kao što voda obnavlja materijalni život.

[11]) Sa ovim putevima se misli na puteve, što su ih pokazivali Božji poslanici, koji su se kod svakog naroda pojavljivali. Ljudi, držeći se ovih puteva, idu pravom i sigurnom stazom.

[12]) U Arabiji je bilo ljudi, koji su se bavili »duhovnim životom«. To su bili vrači ili astrolozi. Ovi ljudi su tvrdili da znaju život na nebesima. Ovim ajetom se dokazuje, da toga kod njih nema. Ili možda se ovdje pod nebom misli na Objavu Božju, a cilj je da se kaže, da je Objava Božja potpuno očuvana od svih promjena.

الجزء السابع عشر
٤٣١ ١٧ ٤٣١

عن ذكر ربهم معرضون ﴿٤٢﴾ أم لهم آلهة تمنعهم من دوننا
لا يستطيعون نصر أنفسهم ولا هم منا يصحبون ﴿٤٣﴾ بل
متعنا هؤلاء وآباءهم حتى طال عليهم العمر أفلا يرون
أنا نأتي الأرض ننقصها من أطرافها أفهم الغالبون ﴿٤٤﴾
قل إنما أنذركم بالوحي ولا يسمع الصم الدعاء إذا ما
ينذرون ﴿٤٥﴾ ولئن مستهم نفحة من عذاب ربك ليقولن
يا ويلنا إنا كنا ظالمين ﴿٤٦﴾ ونضع الموازين القسط ليوم
القيامة فلا تظلم نفس شيئا وإن كان مثقال حبة من
خردل أتينا بها وكفى بنا حاسبين ﴿٤٧﴾ ولقد آتينا موسى
وهارون الفرقان وضياء وذكرا للمتقين ﴿٤٨﴾ الذين
يخشون ربهم بالغيب وهم من الساعة مشفقون ﴿٤٩﴾

dobrim.[13]) *(Konačno)* Nama ćete se vi povratiti. 36 Kada te vide nevjernici, uzimaju te na sprdnju i izvrgavaju ruglu, pa kažu: »Je li ovo taj, što govori o bogovima vašim?« To su oni, što ne vjeruju i poriču, kad se spomene ime Sveopćeg Dobročinitelja.[14]) 37 Čovjek je *(kao)* stvoren od žurbe.[15]) Pokazaću vam znakove Svoje, pa ne žurite.[16]) 38 Oni govore: »Kada će se te prijetnje ostvariti, ako ti istinu govoriš?« 39 Da znaju nevjernici, da neće moći odstraniti od sebe strašne vatre, koja će ih sprijeda i straga pržiti, i da neće nikakve pomoći moći naći, *(ne bi se usudili ovaka pitanja postavljati)*. 40 Ne, iznenada će ih *(kazna)* stići, pa će ostati zapanjeni i prenerašeni i neće imati snage, da je odbiju, niti će im se roka dati. 41 Izrugivalo

[13]) Pogani su udarali na manja i veća uznemirivanja. Kad bi ovih uznemirivanja nestalo, opet bi ih zadesilo zadovoljstvo i radost. Ovo su sve bile samo kušnje, a oni su iščekivali onu pravu kaznu.

[14]) Poganski Arapi su poricali milost Božju, kao i to da će neko do te milosti doći, koji dobro ne čini. Oni su svi tražili kaznu i kad su tražili, da ih ta kazna što prije stigne, preporučivali su, da ne traže i ne išću Božje milosti. Oni su Božjeg Poslanika izvrgavali ruglu i radi toga su trebali da kaznu potegnu. Oni su smatrali da su isprazne prijetnje Božjeg Poslanika, koji im je govorio da će ih kazna stići.

[15]) Žurba i hitnja su naročito svojstvo čovjekovo, koje se svugdje očituje, pa izgleda kao da je čovjek sav od žurbe stvoren. Kasnije riječi: »Pokazaću vam znakove Svoje, pa ne žurite«, to objašnjuju.

[16]) Znak koji su pogani tražili, jest kazna, koju su htjeli da ih uništi. Prethodni ajet kazuje da će pogane sigurno ta kazna stići. Ovaj ajet pokazuje, da su ove prijetnje potpuno obezglavile pogane i da su pitali kada će ih ta kazna stići.

se poslanicima i prije tebe. I stigla je kazna podrugivače, za to, što su se njima podrugivali.[17])

DIO. 4 — BOŽJA MILOST.

42 Ko će vas čuvati i štititi danju i noću od Sveopćeg Dobročinitelja.[18]) Ne, oni okreću glavu, kad se spomene ime Gospodara i Boga njihova. 43 Ili zar oni imaju bogove, koji će ih čuvati i štititi pred Našom kaznom *(i zar se oni u njih pouzdavaju)?* Ovi njihovi bogovi ne mogu ni sebi da pomognu. Ni od Nas neće pomoći vidjeti. 44 Ne, Mi smo ovima *(nevjernicima),* i očevima njihovim dali lagodan i zadovoljan život, pa im je život donekle produljen. Zar oni ne vide, da Mi ulazimo u zemlju njihovu i u domove njihove i da je sa krajeva umanjujemo i stješnjavamo. Pa zar će oni biti pobjednici?[19]) 45 Reci: Ja vas samo sa objavom opominjem i plašim. Gluhi ne čuju poziva, kada se opominju i zastrašuju. 46 Ali kad ih dohvati i stigne neka malenkost kazne Božje, oni će sigurno reći: Teško i jao nama, bili smo silnici i griješnici! 47 I Mi ćemo postaviti pravedne tezulje na Sudnjem danu. Nikome se neće ni najmanje nepravde učiniti. Ako bude teško koliko jedno zrno gorušice i to ćemo u račun uzeti. I dosta smo samo Mi, da najpravednije obračun svidimo, za djela ljudska. 48 Mi smo dali Musau i Harunu Knjigu, koja rastavlja istinu od laži, koja je kao vidjelo i pouka bogobojaznima, 49 koji se boje Gospodara i Boga svoga potajno, i tresu se od straha Sudnjeg dana. 50 I ovo je *(ovaj Kur'an)* blagoslovena pouka, koju smo objavili. Zar ćete vi nju poreći?

DIO. 5 — IBRAHIM I NJEGOVI PROTIVNICI.

51 Mi smo dali Ibrahimu upućenje prije. Mi smo znali njegovo stanje i da je on toga dostojan. 52 Gle, reče Ibrahim ocu

[17]) Koji su poricali i odbijali istinu, izrugivali su se kažni, koja ih je radi toga trebala stići. Konačno im je ta kazna na glavu i došla.

[18]) To jest ako vas Bog ne uščuva, ko će vas čuvati. Ili ako vas bude kazna stigla i snašla, nema nikoga ko bi tu kaznu mogao odbiti i odvratiti.

[19]) Islam usprkos najžešćeg otpora i protivnosti trajno napreduje, njegove zasade srca osvajaju i on preko svih protivnosti ide i napreduje. Ovo pokazuje, da će se sva protivština i otpor protivnika rasplinuti.

svome i narodu svome: »Što su ovi kipovi, što ste ih postavili, da im se klanjate?« 53 Oni rekoše: »Našli smo i očeve naše, da im se klanjaju«. 54 Reče Ibrahim: »Bili ste i vi i očevi vaši u jasnoj i otvorenoj zabludi. 55 Rekoše: »Jesi li nam ti istinu donio, ili si od onih što šalu zbijaju?« 56 Ibrahim reče: Ne, ne, Gospodar i Bog vaš jest Gospodar neba i zemlje, koji ih je stvorio. Ja sam od onih, koji to svjedoče! 57 Bogom se kunem, učinit ću sa kipovima vašim, što mi bude od ruke išlo, pošto se vi okrenete i odete. 58 Pa ih je *(Ibrahim)* polupao i raskomadao. Samo im je ostavio najvećeg, da mu se povrate *(i upitaju ga, ko je ostale polupao)*. 59 Rekoše: Ko je ovo uradio sa bogovima našim? Zaista je on veliki griješnik. 60 Odgovoriše: Čuli smo jednog mladića, kako o njima govori, a zove se Ibrahim. 61 Rekoše: Dovedite ga pred čitav svijet, možda će oni posvjedočiti. 62 Rekoše: O Ibrahime, jesi li ti ovo učinio sa bogovima našim. 63 Ibrahim reče: Možda je to učinio onaj, što je najveći između njih. Pitajte ih, ako mogu govoriti. 64 Došli su do sebe, pa rekoše *(jedni drugima)*: »Svakako ste vi griješni ljudi«. 65 Zatim su glave sageli *(i rekoše Ibrahimu)*: »Pa ti znaš da oni ne govore«! 66 Reče Ibrahim: Zašto vi ostavljate Boga, a klanjate se onima, koji vam ne mogu nikakve koristi donijeti, a ni štete nanijeti? 67 Teško vama, a i onima, što su im se klanjali, osim Allahu! Zar se još niste opametili? 68 Rekoše: »Ako ćete šta činiti, spalite ga i pomozite bogove vaše! 69 Mi smo rekli:

وَهَٰذَا ذِكْرٌ مُّبَارَكٌ أَنزَلْنَاهُ ۚ أَفَأَنتُمْ لَهُ مُنكِرُونَ ﴿٥٠﴾
وَلَقَدْ آتَيْنَا إِبْرَاهِيمَ رُشْدَهُ مِن قَبْلُ وَكُنَّا بِهِ عَالِمِينَ ﴿٥١﴾
إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا هَٰذِهِ التَّمَاثِيلُ الَّتِي أَنتُمْ لَهَا عَاكِفُونَ
﴿٥٢﴾ قَالُوا وَجَدْنَا آبَاءَنَا لَهَا عَابِدِينَ ﴿٥٣﴾ قَالَ لَقَدْ كُنتُمْ
أَنتُمْ وَآبَاؤُكُمْ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٥٤﴾ قَالُوا أَجِئْتَنَا بِالْحَقِّ
أَمْ أَنتَ مِنَ اللَّاعِبِينَ ﴿٥٥﴾ قَالَ بَل رَّبُّكُمْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضِ الَّذِي فَطَرَهُنَّ وَأَنَا عَلَىٰ ذَٰلِكُم مِّنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٥٦﴾
وَتَاللَّهِ لَأَكِيدَنَّ أَصْنَامَكُم بَعْدَ أَن تُوَلُّوا مُدْبِرِينَ ﴿٥٧﴾
فَجَعَلَهُمْ جُذَاذًا إِلَّا كَبِيرًا لَّهُمْ لَعَلَّهُمْ إِلَيْهِ يَرْجِعُونَ
﴿٥٨﴾ قَالُوا مَن فَعَلَ هَٰذَا بِآلِهَتِنَا إِنَّهُ لَمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٥٩﴾ قَالُوا
سَمِعْنَا فَتًى يَذْكُرُهُمْ يُقَالُ لَهُ إِبْرَاهِيمُ ﴿٦٠﴾ قَالُوا فَأْتُوا بِهِ

عَلَىٰ أَعْيُنِ النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَشْهَدُونَ ﴿٦١﴾ قَالُوا أَأَنتَ فَعَلْتَ هَٰذَا
بِآلِهَتِنَا يَا إِبْرَاهِيمُ ﴿٦٢﴾ قَالَ بَلْ فَعَلَهُ كَبِيرُهُمْ هَٰذَا فَاسْأَلُوهُمْ
إِن كَانُوا يَنطِقُونَ ﴿٦٣﴾ فَرَجَعُوا إِلَىٰ أَنفُسِهِمْ فَقَالُوا إِنَّكُمْ
أَنتُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٦٤﴾ ثُمَّ نُكِسُوا عَلَىٰ رُءُوسِهِمْ لَقَدْ عَلِمْتَ مَا
هَٰؤُلَاءِ يَنطِقُونَ ﴿٦٥﴾ قَالَ أَفَتَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنفَعُكُمْ
شَيْئًا وَلَا يَضُرُّكُمْ ﴿٦٦﴾ أُفٍّ لَّكُمْ وَلِمَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ
أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾ قَالُوا حَرِّقُوهُ وَانصُرُوا آلِهَتَكُمْ إِن كُنتُمْ
فَاعِلِينَ ﴿٦٨﴾ قُلْنَا يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ ﴿٦٩﴾
وَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَخْسَرِينَ ﴿٧٠﴾ وَنَجَّيْنَاهُ
وَلُوطًا إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا لِلْعَالَمِينَ ﴿٧١﴾ وَوَهَبْنَا لَهُ
إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ نَافِلَةً وَكُلًّا جَعَلْنَا صَالِحِينَ ﴿٧٢﴾ وَجَعَلْنَاهُمْ

»Vatro, budi hladna Ibrahimu i budi mu spas![20]) 70 Oni su htjeli, da Ibrahimu stave veliku zamku. Ali Mi smo ih naveli na najveći gubitak.[21]) 71 Sklonili smo njega i Luta u zemlju, koju smo učinili blagoslovenom za sve ljude. 72 Poklonili smo mu Ishaka i od Ishaka rođenog unuka Jakuba. Sve smo ih učinili dobrim i uputili ih na pravi put. 73 Učinili smo ih vođama, da upućuju na pravi put *(ljude)* po odredbi Našoj. Objavili smo im, da čine dobra djela, da klanjaju namaz i dijele milostinju. Oni su samo Nas obožavali i samo se Nama klanjali. 74 Lutu smo Mi dali mudrost i znanje. Spasili smo ga iz naselja, u kome su najgadnija djela rađena. Oni su, *(stanovnici toga naselja)*, zaista bili ružan, ogavan i hrđav narod. 75 Mi smo Luta uveli u milost Našu. Zaista je on bio od najboljih.

DIO. 6 — SPASAVANJE POSLANIKA.

76 I Nuh je ranije molio i pobožno zvao. Mi smo se odazvali zovu njegovu, pa smo spasili njega i porodicu njegovu od velike nevolje i nesreće. 77 I pomogli smo mu pred narodom, koji je

[20]) Hazreti Ibrahim je polupao poganske kumire. Radi toga se prema njemu raspalila najveća mržnja i obijesni fanatizam. Razbuktala se narodna mržnja i bijes. Ali ovo bješnjenje, divlje protivljenje i neprijateljstvo nije nimalo Ibrahimu naudilo, niti ga je potreslo. Ibrahim je ostao potpuno miran i spokojan. Slijedeći ajet kazuje, kako su pogani bili Ibrahimu stavili veliku zamku, ali im je to bilo bezuspješno, to jest htjeli su da ga spale, ali nijesu uspjeli.

[21]) Prema Tevratu je Ibrahim ustao protiv Elamskog cara Džedolaomera i njegovih saveznika i pobijedio je. U židovskoj književnosti se govori, da je Hazreti Ibrahim pobijedio mnoge vladare i knezove.

poricao i lažnim smatrao znakove i dokaze Naše. Zaista su oni bili hrđavi ljudi. Mi smo ih sve potopili. 78 A Davud i Sulejman su presuđivali o zasijanoj njivi, kad su noću nekog naroda ovce tu njivu popasle. I Mi smo bili svjedoci suđenju njihovu. 79 Mi smo Sulejmana naučili ovom suđenju. I njemu *(i Davudu)* smo dali mudrost, znanje i vještinu. I podvrgli smo i podložili Davudu planine i ptice, koje zajedno sa Davudom Boga slave i veličaju čistoću Bića Njegova.[22]) A Mi to radimo. 80 Naučili smo ga, da vam plete oklope, da vas to čuva od nevolje i zla vašega *(kad ratujete)*. Pa hoćete li vi biti zahvalni?[23]) 81 A podložili smo Sulejmanu žestoki vihor. Po njegovoj zapovijedi duva prema zemlji, koju smo blagoslovili. Mi svaku stvar potpuno znamo.[24]) 82 Pokorili smo Sulejmanu one prkošljive i nesalomive ljude,[25]) koji su u more ronili i radili ostale poslove. Mi smo ih pazili i čuvali. 83 *(Spomeni)* Ejjuba. On je molio Boga svoga. *(Veliki)* moj Bože! Zapao sam u nevolju. Ti si od milostivih, najmilostiviji. 84 Mi smo primili molitvu njegovu. Odstranili smo mu nevolju u koju je zapao. I dali smo mu porod *(i prijatelje)*, u dvostrukoj mjeri, kao milost od Nas i pouku pobožnim i bogo-

---

[22]) U Kur'anu je na mnogo mjesta izloženo, da je sve, što je na nebu i na zemlji, podvrgnuto i podloženo čovjeku (13:40). Rijeke, mora, sunce, mjesec, noć, dan i ostalo sve je podloženo čovjeku (12:16), (2:13). Ovdje se iznosi značenje toga, što se kaže, da je sve čovjeku podloženo. Sa ovim se misli, da sve stvari treba da koriste čovjeku. Ovdje je istaknut jedan osnov, da sve slavi čistoću jedinstva Bića Božjeg i da nema ništa, što ne bi to jedinstvo slavilo.

[23]) Ovdje nema ništa što bi kazivalo da i prije Hazreti Davuda nisu pravljeni oklopi. Hazreti Davud se borio sa vrlo jakim neprijateljima, radi toga je morao i vojsku držati i izvježbati, najbolje je opremiti i naoružati. U tom svemu nema ništa naročito čudnog. To su samo pričanja, da se u rukama Hazreti Davudovim željezo kao vosak mekšalo.

[24]) Hazreti Sulejman je imao mornaricu i odatle je crpio veliku korist. Židovska enciklopedija daje ova objašnjenja: »Hazreti Sulejman se u trgovini na moru udružio sa Feničanima. Radi toga je svake tri godine po jedamput iz zaljeva Akabe, iz Ezia, slao svoju mornaricu prema Ofiru. Iz ove daleke zemlje i drugih tropskih zemalja dovlačio je zlato i ostale proizvode.

Ovo je značenje tih riječi, u kojima se kaže da je Sulejmanu podvrgnut vjetar.

[25]) U uzvišenom tekstu se kaže »šejatin«, to su ronioci, koji su iz morskih dubina vadili biser i koralj. To su čvrsti, prkošljivi i nesalomivi ljudi.

أَئِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِمْ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ وَإِقَامَ الصَّلَوٰةِ
وَإِيتَاءَ الزَّكَوٰةِ وَكَانُوا لَنَا عَابِدِينَ ﴿٧٣﴾ وَلُوطًا آتَيْنَاهُ
حُكْمًا وَعِلْمًا وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَت تَّعْمَلُ الْخَبَائِثَ
إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوْءٍ فَاسِقِينَ ﴿٧٤﴾ وَأَدْخَلْنَاهُ فِي رَحْمَتِنَا
إِنَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٧٥﴾ وَنُوحًا إِذْ نَادَىٰ مِن قَبْلُ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ
فَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴿٧٦﴾ وَنَصَرْنَاهُ مِنَ
الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوْءٍ فَأَغْرَقْنَاهُمْ
أَجْمَعِينَ ﴿٧٧﴾ وَدَاوُودَ وَسُلَيْمَانَ إِذْ يَحْكُمَانِ فِي الْحَرْثِ
إِذْ نَفَشَتْ فِيهِ غَنَمُ الْقَوْمِ وَكُنَّا لِحُكْمِهِمْ شَاهِدِينَ ﴿٧٨﴾
فَفَهَّمْنَاهَا سُلَيْمَانَ وَكُلًّا آتَيْنَا حُكْمًا وَعِلْمًا وَسَخَّرْنَا مَعَ دَاوُودَ
الْجِبَالَ يُسَبِّحْنَ وَالطَّيْرَ وَكُنَّا فَاعِلِينَ ﴿٧٩﴾ وَعَلَّمْنَاهُ صَنْعَةَ

لَبُوسٍ لَّكُمْ لِتُحْصِنَكُم مِّن بَأْسِكُمْ فَهَلْ أَنتُمْ شَاكِرُونَ ﴿٨٠﴾
وَلِسُلَيْمَانَ الرِّيحَ عَاصِفَةً تَجْرِي بِأَمْرِهِ إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا
فِيهَا وَكُنَّا بِكُلِّ شَيْءٍ عَالِمِينَ ﴿٨١﴾ وَمِنَ الشَّيَاطِينِ مَن
يَغُوصُونَ لَهُ وَيَعْمَلُونَ عَمَلًا دُونَ ذَٰلِكَ وَكُنَّا لَهُمْ حَافِظِينَ
﴿٨٢﴾ وَأَيُّوبَ إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الضُّرُّ وَأَنتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ
﴿٨٣﴾ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَكَشَفْنَا مَا بِهِ مِن ضُرٍّ وَآتَيْنَاهُ أَهْلَهُ
وَمِثْلَهُم مَّعَهُمْ رَحْمَةً مِّنْ عِندِنَا وَذِكْرَىٰ لِلْعَابِدِينَ ﴿٨٤﴾
وَإِسْمَاعِيلَ وَإِدْرِيسَ وَذَا الْكِفْلِ كُلٌّ مِّنَ الصَّابِرِينَ ﴿٨٥﴾
وَأَدْخَلْنَاهُمْ فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُم مِّنَ الصَّالِحِينَ ﴿٨٦﴾ وَذَا النُّونِ
إِذ ذَّهَبَ مُغَاضِبًا فَظَنَّ أَن لَّن نَّقْدِرَ عَلَيْهِ فَنَادَىٰ فِي الظُّلُمَاتِ
أَن لَّا إِلَٰهَ إِلَّا أَنتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنتُ مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٨٧﴾

bojaznim.[26]) 85 Spomeni Ismaila, Idrisa i Zulkifa. Svi su bili strpljivi poslanici, *(koji su se prema svakoj teškoći isprsili i čvrstoću pokazali)*.[27]) 86 I sve smo ih uveli u milost Našu. Oni su istinski bili dobri ljudi. 87 Spomeni i Junusa! Gle, otišao je srdit *(na svoj narod)*, pa je mislio, da ga Mi nećemo u nevolju natjerati. U tmini je skrušeno molio: Uzvišen si i slavljen moj veliki Bože, samo si Ti jedini Bog. Ja sam sebi nasilje učinio i

[26]) Ejjub je dobio porodicu i prijatelje u dvostrukoj mjeri. To ne znači, da mu je porodica bila pomrla, pa kasnije opet oživila. Hazreti Ejjub je dugo vremena bio rastavljen od porodice i prijatelja i ovo rastavljanje uzelo je takovo značenje, da se skoro moglo brojiti kao smrt. Pogledajte ajet 41—42 poglavlja »Sad«, kao i ostale ajete koji govore o Hazreti Ejjubu.

[27]) Govori se o Zulkiflu da je to Il'jas, Juša' ili Zekerijja. Prevodilac Kur'ana na engleski jezik, Rodwell, oslanjajući se na Nidžebuhrov putopis kaže i prenosi da Arapi Hizkijala zovu Zulfiklom. O ovome poslaniku se govori ovdje i u 38:48.

zgriješio sam.[28]) 88 Mi smo primili molitvu njegovu. Spasili smo ga brige i nevolje. Eto tako Mi spašavamo pravovjerne. 89 I Zekerijaa *(spomeni)*. Gle, on je skrušeno molio Gospodara svoga. Moj *(veliki)* Bože! Ne ostavi me! *(Ne uzmi mi dušu bez poroda!)* Ti si najbolji od onih, koji nasleđuju. 90 Mi smo primili molitvu njegovu i poklonili smo mu Jahjaa. Njegovu ženu nerotkinju učinili smo rotkinjom. Oni su se žurili da čine dobra djela i molili su se Nama, nadajući se i bojeći se. Bili su Nama ponizni i odani. 91 Spomeni *(i ženu)* koja je čuvala nevinost svoju. Mi smo joj udahnuli duh Naš i učinili smo nju i sina njezinog najvećim znakom svim svjetovima! 92 Zaista je ovaj vaš narod jedan narod. *(Vaša je vjera jedna vjera)*. Ja sam Gospodar i Bog vaš. Kad je tako, onda Me obožavajte.[29]) 93 Oni su se među sobom razdvojili i pocijepali u pitanjima vjere. *(Ali)* oni će se svi Nama povratiti.

436 سورة الأنبياء ٢١ ٤٣٦

فاستجبنا له ونجيناه من الغم وكذلك ننجي المؤمنين ﴿٨٨﴾
وزكريا إذ نادى ربه رب لا تذرني فردا وأنت خير
الوارثين ﴿٨٩﴾ فاستجبنا له ووهبنا له يحيى وأصلحنا له
زوجه إنهم كانوا يسارعون في الخيرات ويدعوننا رغبا
ورهبا وكانوا لنا خاشعين ﴿٩٠﴾ والتي أحصنت فرجها
فنفخنا فيها من روحنا وجعلناها وابنها آية للعالمين ﴿٩١﴾
إن هذه أمتكم أمة واحدة وأنا ربكم فاعبدون ﴿٩٢﴾
وتقطعوا أمرهم بينهم كل إلينا راجعون ﴿٩٣﴾ فمن يعمل
من الصالحات وهو مؤمن فلا كفران لسعيه وإنا له
كاتبون ﴿٩٤﴾ وحرام على قرية أهلكناها أنهم لا يرجعون
﴿٩٥﴾ حتى إذا فتحت يأجوج ومأجوج وهم من كل حدب

DIO. 7 — DOBRI ĆE ZEMLJU NASLIJEDITI.

94 Ko čini dobra djela, a pravi je vjernik, neće biti uzaludan trud njegov. Mi mu sve pišemo. 95 Nemoguće je stanovništvu

28) U uzvišenom tekstu se Hazreti Junus zove »Zennun«, to jest »Riblji drug«. Pogledajte poglavlje Saffat, 139 ajet.

29) Glavni osnov vjere je, koji su svi poslanici učili jedan. Svi su poslanici objavljivali i naučavali jedinstvo Božje i da samo Boga treba obožavati. U uzvišenom tekstu riječ »ummet« znači narod, zajednicu, a znači i vjeru. Glavno i osnovno učenje koje su svi poslanici naučavali je jedno i jednako, i zato su svi poslanici kao jedan narod.

jednog naselja, koje smo uništili, natrag se vratiti.[30]) 96 Sve kad se Jedžud i Medžudž otkriveni[31]) budu žurno sa svih uzvisina

---

30) Na ovima se izvršila odluka Božja, koju više niko ne može povratiti.

31) U poglavlju »Kehf« smo govorili o Je'ddžu i Me'džudžu. Ovdje o tome ukratko iznosimo izlaganja poznatog islamskog učenjaka Musa Džarullaha.

Riječi Je'džudž i Me'džudž, koje su spomenute u poglavlju Kehf (94) i poglavlju Enbija (96) sigurno su grčkog porijekla.

Riječi Je'džudž i Me'džudž po Imami Asimovu načinu ritmičkog učenja Kur'ana čitaju se sa prevojem dugog vokala »a«, dok po svim ostalim načinima se čitaju sa dugim vokalom. Po riječniku Rube ibnul Àdždžadža čita se Adžûdž. Prema tome može se čitati 1) Me'džudž, 2) Madžudž na dva načina; a 1) Je'džudž, 2) Jâdžudž i 3) Adžudž na tri načina. Po izlaganjima Imami Šatibije, koje je iznio u svom djelu Šatibiji, ako bi se riječi Je'džudž i Medžudž čitale sa hemzetom, to jest sa prevojem kod vokala »e«, onda bi ove dvije riječi mogle doći od arapskog glagolskog korjena »eddž«, i došle bi po pravilima oblikoslovlja na oblike »jeful« i »meful«. Riječ »eddž« znači: zapaliti, gorjeti, razplamsati se, pa bi prema tome ove riječi mogle imati i arapsku osnovu. Imami Šatibija u poglavlju Kehf tumačeći riječ »Jedžudž« kaže: »ve je'džudž ehmizil-kulle nasiran« — to jest: ako ovu riječ jedžudž uzmeš kao arapsku u značenju »pomoći«, onda je čitaj sa hemzetom (prevojem vokala »e«). To znači ako se čita sa dugim vokalom, onda je strana riječ. Ovim je dano lijepo i iscrpno objašnjenje.

Me'džudž je poarapljena riječ, koja je sastavljena od riječi: demos i agos (demagog), što znači čovjeka, koji mase podstrekava za vlastite svoje ciljeve, za ličnu korist i svoja lična osjećanja. U početku je to bio pohvalan nadimak. Kasnije, pošto je narav ljudska sklona smutnji, ova je riječ upotrebljavana u značenju »smutljivac«.

Jedžudž je poarapljena riječ od »Teagog« koja je složena od riječi: teus i agus, a znači ohola, prkošljiva i smutljiva čovjeka, koji čak prema mitologiji i bogove podstiče da služe njegovim ciljevima i prohtjevima.

Kod poarapljivanja ovih riječi (demamog, teagog) izostavljeni su prvi dijelovi riječi, pa se nakon toga skraćenice: agog, magog, u arapskom jeziku izgovaraju: adžudž, jadžudž, madžudž.

Prema tome: 1) Gog znači vodstvo, starješinstvo i to se jasno razabire, 2) Riječ Gog i Magog poznato je da se i u Starom i u Novom zavjetu upotrebljavaju u brojnim značenjima, 3) Uzvišeni Kur'an je riječi Starog zavjeta na jeziku jednog od ljudi neukog čovjeka povratio njihovom korjenu. 4) Kur'an je na jedan začudno lijep način ovim riječima dodao na početku ono osnovno »Ja« i to u jednom savršenom i dotjeranom jeziku, i ako su u tom pogledu kroz stoljeća griješili židovi i kršćani i ta se pogreška provlačila kroz Stari i Novi zavjet.

Sad nastaje pitanje ko su Jedžudž i Medžudž? Jedžudž i Medžudž se na zemlji, na svakom mjestu, u svakom narodu i u svakom vremenu nalaze. Prema tome u uzvišenom Kur'anu nije označeno i određeno mjesto, vrijeme i rasa Jedžudža i Medžudža.

spuštali.[32]**) 97 Kad se približi istinita prijetnja, ostaće smjesta ukočeni pogledi nevjernika** *(i svi će reći):* **»Jao nama, mi smo na**

---

[32]) Prethodni ajet je istakao, da oni koji su osuđeni na propast ne mogu biti spašeni i da će propasti. Ovaj uzvišeni ajet ističe, da će se ovaj neumitni zakon vršiti usprkos toga, što će svijetom Je'džudž i Me'džudž zavladati. Osim toga ovaj ajet ističe, da će doći vrijeme, kada će svijetom i Je'džudž i Me'džudž vladati. Upućuje se da će se sa svih uzvisina spuštati i da će biti njegov gospodar (18:94).

Njih je bilo i za vremena Nuhova. Samo nijesu imali toliko snage, odnosno drugi su bili snažniji, pa su ih potisli. Bilo ih je i u vremenima Zulkarnejnovim, svugdje su se nalazili. Manje više je svijet bio slab i nemoćan, pa su smutljivi jedžudži i medžudži onog vremena navaljivali na narod i njime zavladali.

Narod jednog poznatog kraja, koji je obitavao u okolici dviju planina ili planinskih lanaca, htio je da se zaštiti od ovih smutljivaca. Zahtjev, što ga je narod postavio, bio je umjestan i Zulkarnejn je zatvorio velikim zidom prolaz između dviju planina. Ovdje ostaju pitanja koja treba razmotriti i o kojima treba razmisliti: 1) Gdje su te dvije planine? 2) Kad je sagrađen zid ili bedem visok kolika je i planina? 3) Za koliko je vremena sagrađen taj zid visok kao planina? Prema velikom i uzvišenom Kur'anu, nema nikakve važnosti, kad su se dogodili veliki događaji i na kojem mjestu, ili u koliko ima toga, to je vrlo malo. Šta više, mala je vrijednost i graditelja. Glavni cilj Kur'ana je, da iznoseći te primjere, dade pouku, a ostalim sitnicama mogu se baviti historičari, kad se izvjesni događaj zbio, gdje se zbio, u kojem narodu i ko su bila glavna lica. Kur'an kao knjiga vječne mudrosti, donosi primjere opće vrijednosti sa ciljem da odgojno djeluju.

Prema cilju i zahtjevu što ga uzvišeni Kur'an iznosi, treba posvetiti pažnju ovim pitanjima: 1) Kad jedan kraj ili zemlja zapadne u neku nesreću ili nevolju, onda treba požuriti sa mjerama za pomaganje, da se spasi i sačuva nevolje. Tada je dužnost svakome da sve svoje snage upotrijebi za očuvanje i spasavanje svega onoga, što zajamčuje uspjeh u životu. 2) Dužnost se mora u svakom slučaju izvršiti i nije velikodušno dati odgovarajuću zamjenu za ono, što je dužnost da se lično izvrši. 3) Dozvoljeno je, da čovjek sve što ima i svu svoju snagu utroši za dobro svoga potomstva, i to mu je dužnost. 4) Ko bude imao u svojim rukama snagu, vlast i ostala sredstva, dužan je da to sve upotrijebi na opće dobro ljudi. 5) Cilj države i državne vlasti je, da osigura i obezbijedi narodne potrebe i zaštiti narodne interese. Vladar je sluga, ako bude upotrebljavao narodnu snagu da posluži narodnim potrebama, ta će se vlast moći održati, u protivnom slučaju država će propadati.

I u zadnjim stoljećima se nalazilo Je'džudža i Me'džudža. Aleksandar veliki je u svoje vrijeme bio svakako jedan Je'džudž, a njegova snažna vojska je bila Me'džudž.

Danas je kulturno kršćanstvo sa svojom ubojnom snagom i sa svojom novčanom snagom, kojom je čitavu zemaljsku kuglu skoro osvojilo,

ovo bili potpuno zaboravili! Ne, mi smo sami sebi nasilje počinili«. 98 Zaista ste vi i oni, koje ste vi obožavali mjesto Allaha,

---

prema ostalom čovječanstvu, a naročito prema muslimanskim narodima, također jedan silan Je'džudž i Me'džudž.

Svi predstavnici starih neznabožačkih vjera i svi poganski idoli za sebe su prikupljali imetak i novac. S tim su jačali svoju ubojnu snagu, svoju materijalnu snagu, podigli su i svoju novčanu snagu. Sa tim sredstvima su u božanskoj ulozi došli do velike snage i time su čitavo čovječanstvo pokorili i podvrgli svojoj vlasti. Taj stari poganski teagog i demagog se opet pojavio. Kulturno kršćanstvo je njegov nasljednik i to je primjer najnaprednijeg Je'džudža i Me'džudža, koji je ujedno i najveći smutljivac.

U poglavlju »Kehf« na usta poslanika Zulkarnejna se kaže: »Kale haza rahmetun min rabbi. Fe iza džae va'du rabbi džealehu dekkâ'. Ve kane vadu rabbi hakka« (ajet 99). »Ve terekna ba'dahum jevmeizin jemudžu fi ba'din. Ve nufiha fissuri fedžema'nahum džem'an« (ajet 100). Dalje u poglavlju »Enbija« stoji: »Hattâ iza futihat Jedžudžu ve Medžudžu vehum min kulli hadebin jensilun« (ajet 96). Značenje ovih ajeta potpuno odgovara djelovanju današnjeg kapitalističkog kršćanskog svijeta.

Samo u jednoj velikoj knjizi, kao što je uzvišeni Kur'an mogu da stoje ove riječi: »Kulna ja Zelkarnejni imma en tuazzibe ve imma en tettehize fihim husnen«. Ove su riječi upućene Zulkarnejnu i njemu se stavlja potpuno na volju, da postupa kako hoće, ali mu se kaže, da ne bude ohol i obijestan kad podigne taj zid visok kao planina. On kaže: »Haza rahmetun min rabbi«. Dakle to veliko i zamašno djelo ne pripisuje sebi, nego kaže da mu je to kao milost od Boga darovano. Ovo ne mogu biti riječi jednog okrunjenog vladara, nego riječi poslanika, koji je bio mnogo veći i snažniji od Sulejmana. Ovo veliko otkrivenje i nagovještavanje, koje je iznešeno u ovom ajetu: »Fe iza džae vadu rabbi džealehu dekkâ. Ve kane vadu rabbi hakkan« nisu mogli govoriti veći ili manji poslanici, koji su se u židovskom narodu pojavljivali. Velika i gigantska ličnost velikog duha kao što je pravedni Zulkarnejn, komu je kao velikom vladaru dana čast da po volji svojoj odabire, i koji je postigao dostojanstvo velikog poslanstva — ne može se tražiti i naći među vladarima kao što su Aleksandar veliki i Darej prvi. Prema uzvišenom ajetu: »Fe iza džae vadu rabbi džealehu dekkâ«, ne može se rušenje toga zida pripisati Je'džudžu i Me'džudžu, nego to se može pripisati Svemogućem Allahu ili događaju koga On bude odredio. Uzvišeni Kur'an potpuno pobija rašireno mišljenje da će Je'džudž i Me'džudž porušiti taj zid.

Je'džudži i Me'džudži iz vremena Zulkarnejnovih bili su nemoćni da pređu i preko običnih utvrđenja, ali ubojna i materijalna snaga kulturnog vijeka se ne zaustavlja pred takovim zaprekama.

Ali istinsko obećanje i prijetnja Svemogućeg Allaha će doći, pa i oni, koje je zavela materijalna i ubojna snaga, zapašće u nehaj, a kad se iz toga nehaja prema općem dobru čovječanstva prenu, onda će reći i priznati »Ja vejlena kad kunna fi gafletin min haza. Bel kunna zalimin«

(satana i njegovi pomoćnici), gorivo paklensko. To je mjesto gdje ćete vi unići. 99 Kad bi ovi *(što ih vi obožavate)* bili bogovi, ne bi tamo unišli. Oni će svi tamo vječno ostati. 100 Za njih će

— »Jao nama, mi smo na ovo bili potpuno zaboravili! Ne mi smo sami sebi nasilje počinili«. Oni će se tada pokajati zbog svoga nasilja i svoje oholosti, ili će ostati nemoćni, pa će se pokloniti pred istinom i pravdom i pokoriti se zakonima društvene pravde.

Prema ovom našem izlaganju, svi kulturni narodi će u budućnosti biti oslobođeni od začudnih otkrivenja apostola Ivana i začudnih proroštava, kao što su proroštva židovskih proroka Eš'ijaa i Hizkijala. Konačno velika civilizacija u svojim konačnim težnjama neće biti žrtvovana slavi židovstva.

Na početku poglavlja »Enbija« stoje ovi uzvišeni ajeti: »Ikterebe linnasi hisabuhum ve hum fi gafletin mu'ridun. Ma jetihim min zirkrin min rabbihim muhdesin illâ istemeuhu ve hum jel'abun. Lahijeten kulubuhum.« — »Približilo se vrijeme obračunavanja djela ljudskih. Ljudi su bezbrižni i glave okreću. Kad im dođe od Gospodara i Boga njihova nova opomena (da odstrani bezbrižnost njihovu) oni je slušaju i izruguju je. Zabavljena su nečim drugim srca njihova.« Pošto se pri kraju poglavlja govori o otkrivanju Je'džudža i Me'džudža, onda slijedi uzvišeni ajet: »Ve lekad ketebna fizzeburi min ba'dizzikri ennel erda jerisuha ibadijessalihun«. — »Poslije Tevrata i u Zeburu smo zapisali: Zemlju će naslijediti Moji dobri robovi«. Poslije ovakog jednog ajeta dolazi uzvišeni ajet: »Kul innema juha ilejje ennema ilahukum ilahun vahidun. Fehel entum muslimun«. — »Reci: Meni je samo objavljeno da je Bog vaš samo jedan i jedini Bog. Hoćete li se vi (istini) predati«. Ovim se ajetom kaže, da je Božji Poslanik kao milost Božja, koji je upućen čitavom čovječanstvu došao da objavi vrhovnu istinu ljudima. Ljudi bezumno lutaju, nasilje čine i sebi i drugima. Zaboravljaju na svoje dužnosti, dolaze razni Je'džudži i Me'džudži kao kazne, da nasilje povećaju. Ali zakon je Božji i Njegova vrhovna volja, da se na zemlji mogu ustaliti i održati samo dobri robovi Njegovi, koji slijede pouke Njegove i idu po Njemu određenim putevima, ne udaljujući se od Njegovih nepromjenljivih zakona. Konačno kao vrhovni zakon nad svim, mora vladati ideja o jednom i jedinom Bogu, kao izvoru vrhovne milosti, koji svemu život daje, koji je iz milosti poslao i zadnju Objavu Svoju preko zadnjeg Poslanika Svoga, da je ljudstvu kaže i da to ljudstvo povede konačnom spasenju, upućujući ga da razumom i ljubavlju dolazi do prave životne spoznaje.

Ovo interesantno izlaganje uzvišenog Kur'ana o Je'džudžu i Me'džudžu utvrđuje ovo izloženo mišljenje. Kad bi bila tačna proizvoljna mišljenja i vjerovanja židova, kršćana i Muslimana o Je'džudžu i Me'džudžu, poslije zgoda i događaja je'džudžskih, ne bi imalo nikakve važnosti Opće Poslanstvo Hazreti Muhammedovo. Kur'an je ovo u svom lijepom i velikom izlaganju iznio kao priču za pouku, koja je prošla i koja više nema vrijednosti, a ljudi su dužni da slijedeći zapovijedi i upute Božje, nastoje da onemoguće pojavu novih Je'džudža i Me'džudža.

tamo biti velika buka i dernjava, ali oni neće ništa čuti.[33]) 101 Zaista oni, kojima je ranije od Nas došlo sretno i radosno obećanje, oni će biti daleko od pakla. 102 Oni neće čuti ni siktanje plamenova paklenskih. Oni će vječno živiti onako, kako im srca žele.[34]) 103 Neće ih snalaziti i žalostiti najveća nevolja i strah, a anđeli susrećući ih, *(govoriće):* Ovo je vaš obećani dan! 104 Tada ćemo Mi saviti nebesa, kao što se pisane povelje smotavaju. Kao što smo bili prije stvorili, tako ćemo i kasnije povratiti. Ovo je obećanje Naše i zaista ćemo ga Mi izvršiti.[35]) 105 Poslije Tevrata i u Zeburu smo zapisali: Zemlju će naslijeđivati Moji dobri robovi.[36]) 106 Zaista u ovom ima pouke i zadovoljenja za ljude, koji Me obožavaju i koji se Meni pokoravaju. 107 Mi smo te samo kao milost poslali svjetovima.[37]) 108 Reci: Meni je

---

[33]) Koji budu u zemaljskom životu ostali gluhi prema uputama Božjih Poslanika, i u vječnom životu će gluhi ostati.

[34]) Sa ovim: »oni će vječno živjeti onako, kako im srca žele«, hoće da se kaže, da će ih zadovoljstvo i ljepota Božja opkoljivati.

[35]) Ovaj ajet pokazuje na Sudnji dan i ono što će se zbiti poslije proživljavanja, ali pokazuje i na preokret što će ga Islam proizvesti. Taj preokret je bio tako velik da je sve potpuno preobrazio. Svi su se međusobno svađali i borili, zemlja je bila preplavljena smutnjom, pa su se ljudi prenuli i počeli su se smatrati braćom. Ponijeli su buktinju svjetla i čitav svijet su osvijetlili. Ljudi su vjerovali u bajke, u gatanja astrologa, vračara i čarobnjaka, vjerovali su u nevrijedna i bezkorisna izmišljanja onih, što su se zvijezdama klanjali, ponizili su se dotle, da su se i kipovima klanjali, pa su se poslije svega toga predali odredbi Božjoj, da obožavaju Svemogućeg Stvoritelja, koji je izvor svih stvorenja i vrelo svekolike i nedostižive svetosti. Slijedeći ajet također pokazuje ovo značenje.

[36]) Kur'an opetovano i u više navrata govori, da će muslimanstvo pobijediti i da će zemljom zavladati iako će udarati na otpor i pritisak. Sva ova predskazanja su se ostvarila i obistinila. Osim toga ovaj ajet predskazuje da će muslimani postati gospodari Svete zemlje i da će njom zavladati. Ovo predskazanje se i dogodilo za Hazreti Omerova hilafeta.

Ovaj ajet se potkrepljuje sa Hazreti Davudovom knjigom Zeburam. U istinu prevod Zebura, koji danas imamo u rukama potvrđuje ovo kur'ansko izlaganje.

U 37 Psalmu Davidovu 29 citat glasi: »Pravednici će naslijediti zemlju i živjeće u njoj do vijeka«.

[37]) Ovaj ajet kaže, da Hazreti Muhammedovo poslanstvo nije milost samo za Arape, nego naprotiv je milost svima svjetovima. Ističe da se poslanstvom Hazreti Muhammedovim treba da okoristi čitavo čovječanstvo.

U istinu Hazreti Muhammedovim poslanstvom se ne koriste samo Arapi, niti samo svi muslimani, čitavo čovječanstvo se njim koristilo

يَنسِلُونَ ﴿٩٦﴾ وَاقْتَرَبَ الْوَعْدُ الْحَقُّ فَإِذَا هِيَ شَاخِصَةٌ أَبْصَارُ
الَّذِينَ كَفَرُوا يَا وَيْلَنَا قَدْ كُنَّا فِي غَفْلَةٍ مِّنْ هَٰذَا بَلْ
كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٩٧﴾ إِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ حَصَبُ
جَهَنَّمَ أَنتُمْ لَهَا وَارِدُونَ ﴿٩٨﴾ لَوْ كَانَ هَٰؤُلَاءِ آلِهَةً
مَّا وَرَدُوهَا وَكُلٌّ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٩٩﴾ لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَهُمْ
فِيهَا لَا يَسْمَعُونَ ﴿١٠٠﴾ إِنَّ الَّذِينَ سَبَقَتْ لَهُم مِّنَّا الْحُسْنَىٰ
أُولَٰئِكَ عَنْهَا مُبْعَدُونَ ﴿١٠١﴾ لَا يَسْمَعُونَ حَسِيسَهَا وَهُمْ
فِي مَا اشْتَهَتْ أَنفُسُهُمْ خَالِدُونَ ﴿١٠٢﴾ لَا يَحْزُنُهُمُ الْفَزَعُ
الْأَكْبَرُ وَتَتَلَقَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ هَٰذَا يَوْمُكُمُ الَّذِي كُنتُمْ
تُوعَدُونَ ﴿١٠٣﴾ يَوْمَ نَطْوِي السَّمَاءَ كَطَيِّ السِّجِلِّ لِلْكُتُبِ
كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُّعِيدُهُ وَعْدًا عَلَيْنَا إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ ﴿١٠٤﴾

وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِن بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا
عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ ﴿١٠٥﴾ إِنَّ فِي هَٰذَا لَبَلَاغًا لِّقَوْمٍ عَابِدِينَ
﴿١٠٦﴾ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ ﴿١٠٧﴾ قُلْ إِنَّمَا
يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَٰهُكُمْ إِلَٰهٌ وَاحِدٌ فَهَلْ أَنتُم مُّسْلِمُونَ ﴿١٠٨﴾
فَإِن تَوَلَّوْا فَقُلْ آذَنتُكُمْ عَلَىٰ سَوَاءٍ وَإِنْ أَدْرِي أَقَرِيبٌ
أَم بَعِيدٌ مَّا تُوعَدُونَ ﴿١٠٩﴾ إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ مِنَ الْقَوْلِ
وَيَعْلَمُ مَا تَكْتُمُونَ ﴿١١٠﴾ وَإِنْ أَدْرِي لَعَلَّهُ فِتْنَةٌ لَّكُمْ
وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ ﴿١١١﴾ قَالَ رَبِّ احْكُم بِالْحَقِّ
وَرَبُّنَا الرَّحْمَٰنُ الْمُسْتَعَانُ عَلَىٰ مَا تَصِفُونَ ﴿١١٢﴾

سورة الحج مدنية وهي ثمان وسبعون آية

objavljeno, da je Bog vaš samo jedan i jedini Bog. Hoćete li se vi *(istini)* predati? 109 Ako se oni okrenu, onda reci: Ja sam sve, što mi je naređeno, vama potpuno i otvoreno dokazao. Ja ne znam, da li je blizu ili daleko *(kazna)*, što vam je obećana. 110 On zna riječ koju otvoreno reknete i koju skrivate. 111 Ja ne znam, *(zadržavanje kazne)*, možda je da vas iskuša ili da vas zadrži do nekog određenog vremena. 112 Reče *(poslanik)*: Moj

---

i koristi se. Šta više i oni, koji poriču Muhammedovo poslanstvo, osjećaju njegovu milost i prihvaćaju njegove velike zasade. Postupajući po ovim zasadama uzdižu se i napreduju.

Islam je sabrao i sakupio sve one zasade, koje čovječanstvo uzdižu. Porušio je sva kriva vjerovanja, koja unizuju čovječanstvo i tako je postao milost za čitavo čovječanstvo.

Svi poslanici, koji su slani prije Hazreti Muhammeda, bili su upućivani samo jednom narodu. Pošto je Hazreti Muhammed upućen čitavom čovječanstvu, to je on sve poslanike nadvisio i zato je milost čitavom čovječanstvu. Svi ljudi, slijedeći njegova upućivanja, postigli su i postignuće milost i spasenje.

(veliki) Bože. Sudi po istini i pravdi! Naš Bog je Sveopći Dobročinitelj, mi tražimo, da nam On pomogne protiv onoga, što Mu vi pripisujete!

POGLAVLJE: 22

POGLAVLJE: HADŽDŽ

OBJAVLJENO U MEKKI. 10 DIJELOVA. 78 AJETA.

SADRŽAJ:

Ovo je šesto poglavlje treće grupe poglavlja, koja su u Mekki objavljena. Prethodno poglavlje je upućivalo da će iznad svega bezuvjetno istina pobijediti. Božji Poslanik je ovo poglavlje oglasio u Mekki i to pred samo selenje iz Mekke. Ovo poglavlje kazuje, da će Mekka naskoro postati duhovno središte muslimana i da će sa svih strana hodočasnici grnuti u ovaj grad. Osim toga u ovom poglavlju se dopušta muslimanima da ratuju u obranu Ka'be, toga po Bogu odabranog hrama. Ratovati i boriti se u obranu Ka'be, znači boriti se za čuvanje vjerske slobode.

Uzrok da se ovo poglavlje naziva »Hadždž«, jest dužnost izvršivanja Hadždža, koji je uspostavljen po Hazreti Ibrahimu. Ovu je dužnost obavljao i Hazreti Muhammed i objavio je svima ljudima da su dužni vršiti ovu dužnost.

Pri kraju prethodnog poglavlja je nagoviješteno da će zemlju naslijediti samo dobri i pravedni ljudi. Dakle koji su tada vladali i upravljali zemljom, bili su u propadanju. Radi toga se ovi upozoravaju, da se približilo vrijeme propadanja njihove vlasti i opisuju se teškoće, koje će ih na koncu stići.

Prvi dio ovog poglavlja se na ovaj način svršava, a onda se iza toga posve otvorenim i odlučnim riječima kazuje, da će Allah pomoći Svoga Poslanika. Hazreti Muhammed je u to doba bio u vrlo teškom i nesnosnom položaju. Neprijatelji su spremali protiv njega atentat, a on se sam spremao da se iz Mekke iseli.

Tada su pravovjerni pojedinačno i u grupama selili se iz Mekke i udaljivali se od neprijateljskog pritiska i zlostavljanja. Treći dio ovog uzvišenog poglavlja nagovještava i radosno predskazuje, da će ih pratiti Božja milost.

Ali da muslimani budu pobjednici, potrebno je bilo osvojenje Mekke. Dok ne uzmu i ne osvoje ovo duhovno središte, njihova pobjeda nije mogla biti potpuna. Radi toga četvrti dio ovog poglavlja govori o Ka'bi, kao po Bogu odabranom hramu i o hodočašću ili hadždžu.

U vezi sa hadždžom je i kurban ili klanje žrtve, pa se o tome u petom dijelu govori. Šesti dio govori o obranbenom ratovanju, gdje muslimani za pravdu i istinu trebaju da sve žrtvuju i najveću požrtvovnost pokažu.

Sedmi dio govori o otporu i protivnostima, sa kojima se borio Božji Poslanik, a u osmom dijelu se govori o požrtvovnosti muslimana, koja će ih na zemlji učvrstiti i ustaliti. Ali Svemogući Bog pošto je milostiv, otegnuće i odgoditi kažnjavanje onih, koji se protiv istine dižu i koji prema njoj pokazuju neprijateljstvo. Deveti dio ovo još obrazlaže, pa se završava sa desetim dijelom u kome se kaže da će pogani u klici svojoj biti istrijebljeni.

Postoji saglasnost, da je veći dio ovog poglavlja objavljen u Mekki. Samo se kaže da su neki ajeti u Medini objavljeni. Po Ibni Abbasu ajeti 19—22 ovog poglavlja spadaju u period Medine (Ebu-Hajjan). Ostali ajeti poglavlja objavljeni su u periodu Mekke. Po Ibni Abbasu, dvije stranke o kojima se govori da se prepiru o Bogu, jesu muslimani i pogani, koji su se na Bedru sukobili. Sa ovim se može da misli na pravovjerne i pogane. Uzvišeni ajet ističe, da će se dogoditi jedan rat i drugo ništa više ne sadrži. Radi toga se može odlučiti da su i ajeti 19—22 kao i svi ostali ajeti objavljeni u Mekki. Prevađajući i tumačeći ove ajete, ovu stranu ćemo opširno izložiti i prikazati.

Rodwel spominje da se ovo poglavlje nalazi među zadnjima, koja su u Medini objavljena i ističe, da je to bilo 107 poglavlje. Ove dvije tvrdnje su pogrešne.

Orijentalista William Muir navodi da je ovo poglavlje objavljeno u petom dijelu Mekkanskog perioda, a toj tvrdnji u prilog idu i svi dokazi.

Ajeti od 26—41 govore o hadždžu, pa na tome neki zasnivaju svoju tvrdnju, da ovo poglavlje pripada periodu Medine, ali griješe. Dalje ajeti od 39—41 govore o ratu, i zato nije ispravno tvrditi da bi ovo poglavlje moglo biti u Medini objavljeno. Sve ove činjenice objašnjavamo u tumaču poglavlja.

Muslimani su se na Akabi zavjerili Božjem Poslaniku, da će u obranu njegovu i ratovati. Kad Božji Poslanik ne bi bio dobio dopuštenje, ili mu ne bi stigla Božja Objava o ovom obranbenom ratu, sigurno ne bi bilo mjesta ovakovom jednom ugovoru, u kome su se muslimani zavjerili i obvezali da će štititi Božjeg Poslanika.

Sve ove tačke su obrazložene i objašnjene u tumaču ovog poglavlja.

PREVOD:

DIO. 1 — ODREDBA.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 O ljudi! Bojte se *(kazne)* Gospodara vašega! Zaista, potres *(očekivanog)* strašnog časa[1]) je užasna i grozna stvar. 2 Tada ćete vidjeti, kako dojilje odbacuju dojenčad svoju i na njih zaboravljaju, a svaka bremenita žena baca plod utrobe svoje. Vidjećeš ljude kao opijene, a pijani nisu. Zaista je kazna Božja užasna i žestoka. 3 Među ljudima ih ima, koji se prepiru o Bogu, a ne znaju, i slijede svakog nevaljalog obijesnika i satanu. 4 Pisano je *(od iskona)*, ko satanu prijateljem učini, da će on prijatelja svoga zavesti i dovesti ga u kaznu paklensku. 5 O ljudi! Ako vi sumnjate u proživljenje poslije smrt,[2]) *(dobro znajte)*, Mi smo

---

[1]) Riječ »sa'at« koja u Kur'anu dolazi, ne označuje općenito Sudnji dan. Izražava kaznu i posljedice, što će griješnike i na ovom svijetu stići. Na primjer, ovdje se govori o posljedicam, koje će stići protivnike i neprijatelje istine. Na Sudnjem danu nema i neće biti dojilja, koje će djecu dojiti, niti bremenitih žena.

[2]) U uzvišenom tekstu je upotrijebljena riječ »ba's«. Znači proživljenje poslije smrti. Ova riječ sadrži tri značenja. Prvo je, mrtvi će se na Sudnjem danu proživjeti, polagaće račun za svoja djela i svako će

بسم الله الرحمن الرحيم ٢٢

يا أيها الناس اتقوا ربكم إن زلزلة الساعة شيء عظيم ﴿١﴾
يوم ترونها تذهل كل مرضعة عما أرضعت وتضع
كل ذات حمل حملها وترى الناس سكارى وما هم
بسكارى ولكن عذاب الله شديد ﴿٢﴾ ومن الناس من
يجادل في الله بغير علم ويتبع كل شيطان مريد ﴿٣﴾ كتب
عليه أنه من تولاه فأنه يضله ويهديه إلى عذاب السعير
﴿٤﴾ يا أيها الناس إن كنتم في ريب من البعث فإنا خلقناكم
من تراب ثم من نطفة ثم من علقة ثم من مضغة مخلقة وغير
مخلقة لنبين لكم ونقر في الأرحام ما نشاء إلى أجل مسمى
ثم نخرجكم طفلا ثم لتبلغوا أشدكم ومنكم من يتوفى

ومنكم من يرد إلى أرذل العمر لكيلا يعلم من بعد علم شيئا
وترى الأرض هامدة فإذا أنزلنا عليها الماء اهتزت وربت
وأنبتت من كل زوج بهيج ﴿٥﴾ ذلك بأن الله هو الحق
وأنه يحيي الموتى وأنه على كل شيء قدير ﴿٦﴾ وأن الساعة
آتية لا ريب فيها وأن الله يبعث من في القبور ﴿٧﴾ ومن
الناس من يجادل في الله بغير علم ولا هدى ولا كتاب
منير ﴿٨﴾ ثاني عطفه ليضل عن سبيل الله له في الدنيا خزي
ونذيقه يوم القيامة عذاب الحريق ﴿٩﴾ ذلك بما قدمت يداك
وأن الله ليس بظلام للعبيد ﴿١٠﴾ ومن الناس من يعبد الله على
حرف فإن أصابه خير اطمأن به وإن أصابته فتنة انقلب
على وجهه خسر الدنيا والآخرة ذلك هو الخسران المبين ﴿١١﴾

vas stvorili od zemlje, zatim od tekućine ljudske, zatim od zgrušane krvi, a onda od komada mesa, koje ima potpun i nepotpun oblik, da vam pokažemo moć Našu. Mi ostavljamo u utrobama, što hoćemo do određenog roka, zatim vas izvadimo kao djecu, da odrastete do mladosti i muževne snage. Između vas neki umiru, a neke ostavimo do najskrajnjih granica oronula života, pa pošto su znali, izgube sve znanje i pamćenje. I vidjećeš zemlju umrtvljenu i suhu. Kada Mi na nju kišu spustimo, počeće se kretati, zemlja će nabreknuti i nicaće svakovrsno divno bilje. 6 To sve biva, jer je zaista Allah sušta Istina. On mrtve oživljuje i sve učiniti može. 7 Svakako *(očekivani)* strašni čas će doći, i o tome sumnje nema. Zaista će Bog dignuti one, koji su u grobo-

---

prema svojim djelima biti nagrađen ili kažnjen. Drugo je, umrijeti ili zamrijeti duhovno, i ljudi koji dođu u ovakovo stanje, ožive uputom Božjih poslanika. Treće je značenje, slanje Božjih poslanika da ljude povedu i upute na pravi put. Ovdje riječ »ba's« izražava sva tri ova značenja.

vima. 8 Među ljudima ih ima, koji se prepiru o Bogu, a ne znaju, niti imaju upute i vođe, niti knjige, koja će ih prosvijetliti. 9 Takovi podižu glavu i kreću vratom desno i lijevo, da ljude zavedu sa pravog puta. Njih čeka na zemlji poniženje, a Mi ćemo im na Sudnjem danu dati, da okušaju strašnu kaznu vatre, koja žeže i prži! 10 *(Reći će se njima):* Eto to je kazna za ono, što ste svojim rukama zaradili. Zaista, Bog ne čini nasilja robovima Svojim.

DIO. 2 — BOŽJA POMOĆ.

11 Neki ljudi Boga obožavaju na rubu ponora *(u sumnji).* Ako ih dobro stigne, oni se s njim smire i razvesele. Ako ih stigne kušnja kakva, oni se u nevjerstvo povrate. Ovi su izgubili i zemaljski i vječni život. To je otvoren i najjasniji gubitak. 12 *(Ovakav)* čovjek ostavlja Boga, a klanja se onome, što mu ne može ni koristi donijeti, a ni štete nanijeti. To je najveća i *(od istine)* najudaljenija zabluda. 13 *(Ovakav)* čovjek ostavlja Boga, a klanja se onome, čija je šteta mnogo bliža od koristi. Ružan je to pomagač! Ružan i gadan je to prijatelj i drug! 14 Zaista će Bog uvesti one, koji vjeruju i dobra djela čine, u vrtove rajske, kroz koje rijeke teku. Svakako Bog čini i radi šta hoće. 15 Ko misli, da ga *(poslanika)* neće Bog pomoći na ovom svijetu i u vječnosti neka traži sebi načina, pa neka se na nebo uzdigne i neka presiječe *(pomoć i Objavu Božju).* Zatim neka pogleda, hoće li varka njegova odstraniti bijes i srdžbu njegovu?[3]) 16 Tako Mi njemu spuštamo posve jasne znakove i ajeta *(Kur'ana).* A Bog, koga hoće, upućuje na pravi put. 17 Pravovjerni, Židovi, sabejci, kršćani, medžusije i koji Bogu druga pripisuju, zaista će Allah rastaviti i raspraviti među njima na Sudnjem danu *(pokazaće ko je išao pravim putem, a ko je skrenuo s toga puta).*

[3]) Kur'an je više puta i opetovano nagovijestio da će Božji Poslanik biti pomognut od Boga i da će mu Božja pomoć stići. Radi toga su se nevjernici ljutili i srdili. Ovim ajetom im se kaže da će mu neizostavno Božja pomoć doći i stići, da će oni poduzimati sve, da to spriječe, šta više će htjeti i željeti, da se do neba dignu, da presuše i zatvore izvore Božje Objave, ali će im to sve biti uzalud i neće uspjeti. Protivnici neka rade što hoće, Poslanik će uspjeti i pobijediti.

يدعوا من دون الله ما لا يضره وما لا ينفعه ذلك هو
الضلال البعيد ﴿١٢﴾ يدعوا لمن ضره أقرب من نفعه لبئس
المولى ولبئس العشير ﴿١٣﴾ إن الله يدخل الذين آمنوا وعملوا
الصالحات جنات تجري من تحتها الأنهار إن الله يفعل
ما يريد ﴿١٤﴾ من كان يظن أن لن ينصره الله في الدنيا
والآخرة فليمدد بسبب إلى السماء ثم ليقطع فلينظر هل
يذهبن كيده ما يغيظ ﴿١٥﴾ وكذلك أنزلناه آيات بينات
وأن الله يهدي من يريد ﴿١٦﴾ إن الذين آمنوا والذين هادوا
والصابئين والنصارى والمجوس والذين أشركوا إن الله
يفصل بينهم يوم القيامة إن الله على كل شيء شهيد ﴿١٧﴾
ألم تر أن الله يسجد له من في السماوات ومن في الأرض والشمس

Zaista je Allah svakoj stvari svjedok i svaku stvar najbolje zna.[4]) 18 Zar ti ne vidiš, da pred Bogom ničice pada *(sedždu čini)* sve, što je na nebu i na zemlji, sunce, mjesec, zvijezde, brda, drveće, životinje i mnogi ljudi. A mnogi zaslužuju kaznu. Koga Bog ponizi, neće se tome niko naći, da ga podigne. Bez sumnje, Bog radi što hoće.[5]) 19 Ova dva protivnička zbora, prepiru se o Gospodaru i Bogu svome.[6]) Nevjernicima su skrojena vatrena i paklenska odijela. Polijevaće se po glavama njihovim ključalom vodom. 20 Rastapaće se time utrobe njihove, a i kože. 21 A za njih imaju i željezni bičevi. 22 Kad god budu htjeli da izađu iz te vatre i da se spasu brige što ih je snašla, opet će se vratiti tamo *(i reći će im se)*: Okušajte kaznu, koja prži i sagorijeva.

DIO. 3 — PRAVOVJERNI DOBIVAJU.

23 Zaista će Allah uvesti one, koji vjeruju i dobra djela čine, u vrtove rajske, ispod kojih rijeke teku. Oni će tamo biti ukrašeni sa narukvicama zlatnim i biserom, a odijela njihova će tamo

---

[4]) To jest u vjerskom pogledu na ovom svijetu neće biti rastavljanja, niti će radi toga uslijediti kažnjavanje. Ove stvari će se na Sudnjem danu rješavati i raspravljati. Samo neprijatelji istine i pravde će i na ovom svijetu obračun svidjeti i biće kažnjeni. Sabejci su, koji se klanjaju zvijezdama, a medžusije se klanjaju vatri.

[5]) Uzvišeni ajet kaže, da će neprijatelji Božjeg Poslanika sigurno biti pobijeđeni i poraženi, a ujedno je ovdje sadržano i nagovještavanje, da će oni sageti šiju pred Božjim Poslanikom.

[6]) Dva protivnika su pravovjerni i nevjernici. O pošljedicama nevjernika govore ajeti od 19—22, a o pošljedicama pravovjernih se govori u ajetima od 23—25.

والقمر والنجوم والجبال والشجر والدواب وكثير من
الناس وكثير حق عليه العذاب ومن يهن الله فما له من
مكرم إن الله يفعل ما يشاء (١٩) هذان خصمان اختصموا
في ربهم فالذين كفروا قطعت لهم ثياب من نار يصب
من فوق رءوسهم الحميم (٢٠) يصهر به ما في بطونهم والجلود
(٢١) ولهم مقامع من حديد (٢٢) كلما أرادوا أن يخرجوا
منها من غم أعيدوا فيها وذوقوا عذاب الحريق (٢٣) إن الله
يدخل الذين آمنوا وعملوا الصالحات جنات تجري من
تحتها الأنهار يحلون فيها من أساور من ذهب ولؤلؤا
ولباسهم فيها حرير (٢٤) وهدوا إلى الطيب من القول
وهدوا إلى صراط الحميد (٢٥) إن الذين كفروا ويصدون

عن سبيل الله والمسجد الحرام الذي جعلناه للناس سواء
العاكف فيه والباد ومن يرد فيه بإلحاد بظلم نذقه من عذاب
أليم (٢٦) وإذ بوأنا لإبراهيم مكان البيت أن لا تشرك بي
شيئا وطهر بيتي للطائفين والقائمين والركع السجود (٢٧)
وأذن في الناس بالحج يأتوك رجالا وعلى كل ضامر يأتين
من كل فج عميق (٢٨) ليشهدوا منافع لهم ويذكروا
اسم الله في أيام معلومات على ما رزقهم من بهيمة الأنعام
فكلوا منها وأطعموا البائس الفقير (٢٩) ثم ليقضوا
تفثهم وليوفوا نذورهم وليطوفوا بالبيت العتيق (٣٠) ذلك
ومن يعظم حرمات الله فهو خير له عند ربه وأحلت لكم
الأنعام إلا ما يتلى عليكم فاجتنبوا الرجس من الأوثان

biti svilena.[7]) 24 Oni su upućeni na lijepu riječ i nalaze se na pravom i pohvalnom *(Božjem)* putu. 25 Zaista, nevjernicima i koji odvraćaju od puta Božjeg i od Hrama blagoslovenog, što smo ga svima ljudima podjednako *(kiblom)* učinili, mješćanima i hodočasnicima,[8]) i koji nastoje, da u Hramu blagoslovenom od pravde se udalje i nasilje učine, Mi ćemo dati da okuse kaznu užasnu i groznu.

---

[7]) Ovdje se daje znak, da će pravovjerni osvojiti susjedne zemlje, i da će se koristiti njihovim bogatstvima. Bejhekija prenoseći ovu zgodu izlaže, kako su ashabi shvatili ova predskazanja: Hazreti Omeru su donešene narukvice perzijskog cara. Hazreti Omer ih je dao Suraki, sinu Malikovu i naredio mu da natakne narukvice. Božji Poslanik je jednom prilikom rekao Suraki: »Ko zna šta ćeš ti misliti kad natakneš Kisratove narukvice!« (Hasaisul kubra, drugi svezak, strana 113, Hajdarabadsko izdanje).

[8]) Tada su pogani držali Ka'bu u svojim rukama i zabranjivali su muslimanima da tu vrše svoje vjerske dužnosti. Ovim se njima kazuje, da ovako stanje neće potrajati i da će svim posjetiocima biti slobodno pristupiti hramu. Ovo je omogućeno prelazom Ka'be u muslimanske ruke.

DIO. 4 — BLAGOSLOVENI HRAM.

26 Spomeni, kad smo Mi pokazali i odredili Ibrahimu mjesto *(blagoslovenog)* Hrama, *(rekli smo mu):* »Ne postavljaj Mi ništa kao druga, i očisti Hram Moj za one, koji ga obilaze, koji stoje klanjajući, koji se pregibaju *(ruku' čine)* i ničice padaju *(sedždu čine)*«. 27 Pozovi svijet da hodočasti.[9]) Neka ti dolaze pješice i jašući na devama, koje stižu i dolaze sa dalekih puteva. 28 Neka prisustvuju koristima svojim i neka ih u ruke uzmu *(to su koristi zemaljskog života, kao trgovina, i koristi vječnog života, to jest vršenje dužnosti hadždža i sticanje Božje milosti i oprosta),* neka spomenu ime Božje u određenim danima nad životinjama, koje im je Allah kao hranu dao. Neka jedu meso njihovo i neka nahrane siromaha i bijednika.[10]) 29 Zatim neka se obriče i neka čine što je potrebno, da se očiste, neka zavjete svoje ispune i neka obilaze i ophode oko prastaroga Hrama. 30 To je hadždž. Ko god bude veličao i poštivao zapovijedi Božje, to će mu dobro biti kod Gospodara njegova. Dozvoljene su vam sve *(zaklane)* životinje, osim onih, koje su vam čitane da su zabranjene. Klonite se nečisti kumirske *(poštivanje kumira)* i čuvajte se govora i riječi lažljive. 31 Budite odani Bogu i potpuno

---

[9]) Ovo je poziv Hazreti Muhammedu. I ovo sadrži jedno veliko predskazanje po kome će Mekka preći u ruke muslimana. Tada je Božji Poslanik boravio u Mekki i bio izvrgnut najvećem pritisku svojih neprijatelja. Neprijatelji su vladali Mekkom. Božji Poslanik i njegovi drugovi nisu ulazili u Mesdžidi-haram (Ka'bu). 25 ajet ovo posve jasno ističe. Upravo u to doba nije se mogla nikakva mogućnost ni nazreti, da će Mekka preći u ruke muslimana, naprotiv prijetila je opasnost da svi muslimani budu uništeni i istrijebljeni. U tim i takovim časovima dolazi ovo predskazanje, koje nagovještava, da će se Islam čitavim svijetom raširiti i da će Mekka biti središte, kuda će sa svih strana hodočasnici dolaziti. Ovo Božje predskazanje je nepobitan dokaz Hazreti Muhammedovog poslanstva. Nemoguće je, da i jedan čovjek uz ovakovo nemoguće i nevjerovatne okolnosti može dati ovako veliko predskazanje, za koje nikakvi vidljivi uslovi nijesu postojali.

[10]) Hadžije su dužne zaklati kurbana, te radi toga stoji nerazdruživa veza između hadždža i klanja kurbana. Pošto je klanje kurbana dužnost u hadždžu, time se objašnjava i uzrok zašto se kurban broji u temelje Islama. U slijedećem dijelu se opširno izlaže o klanju Kurbana. Ovdje treba svratiti pozornost na činjenicu, da čovjek treba da žrtvuje čitav tjelesni mir, da bi Božju zapovijed na mjesto donio. Ovo je pouka što je poslovi hadždža daju. Ostale koristi hadždža su izložene u slijedećim ajetima.

واجتنبوا قول الزور ﴿٣١﴾ حنفاء لله غير مشركين به ومن يشرك
بالله فكأنما خر من السماء فتخطفه الطير أو تهوي به
الريح في مكان سحيق ﴿٣٢﴾ ذلك ومن يعظم شعائر الله فإنها
من تقوى القلوب ﴿٣٣﴾ لكم فيها منافع إلى أجل مسمى ثم
محلها إلى البيت العتيق ﴿٣٤﴾ ولكل أمة جعلنا منسكا
ليذكروا اسم الله على ما رزقهم من بهيمة الأنعام
فإلهكم إله واحد فله أسلموا وبشر المخبتين ﴿٣٥﴾ الذين إذا
ذكر الله وجلت قلوبهم والصابرين على ما أصابهم والمقيمي
الصلاة ومما رزقناهم ينفقون ﴿٣٦﴾ والبدن جعلناها
لكم من شعائر الله لكم فيها خير فاذكروا اسم الله عليها
صواف فإذا وجبت جنوبها فكلوا منها وأطعموا

القانع والمعتر كذلك سخرناها لكم لعلكم تشكرون
﴿٣٧﴾ لن ينال الله لحومها ولا دماؤها ولكن يناله
التقوى منكم كذلك سخرها لكم لتكبروا الله على
ما هداكم وبشر المحسنين ﴿٣٨﴾ إن الله يدافع عن الذين آمنوا
إن الله لا يحب كل خوان كفور ﴿٣٩﴾ أذن للذين يقاتلون
بأنهم ظلموا وإن الله على نصرهم لقدير ﴿٤٠﴾ الذين أخرجوا من
ديارهم بغير حق إلا أن يقولوا ربنا الله ولولا دفع الله
الناس بعضهم ببعض لهدمت صوامع وبيع وصلوات
ومساجد يذكر فيها اسم الله كثيرا ولينصرن الله من
ينصره إن الله لقوي عزيز ﴿٤١﴾ الذين إن مكناهم
في الأرض أقاموا الصلاة وآتوا الزكاة وأمروا بالمعروف

čisti jednobožci i ne pripisujte Mu druga. Ko god Bogu druga daje i pripisuje, kao da je s visine pao, ili su ga ptice razgrabile, ili ga je vjetar odnio u daleki kraj. 32 To je tako. Ko god veliča i poštiva vjeru i zapovijedi Božje, to je veličanje od *(čista)* srca, što je sačuvano *(od nevaljalština)*. 33 Vama u njima *(životinjama)* ima koristi do određenog vremena *(do klanja)*. Zatim je mjesto njihovo, kuda će se dovesti, prastari Hram.[11])

DIO. 5 — ŽRTVA.

34 Mi smo svakom narodu učinili mjesto, gdje će žrtve klati, da tu spominju ime Božje nad četveronožnim životinjama, koljući ih, koje smo im kao hranu dali. Bog je vaš samo jedan Bog. Njemu se pokorite i predajte! Obraduj iskrene i poni-

[11]) Uzrok je što se Ka'bi kaže prastari Hram (El-bejtul-atik), što je ovo vrlo stara građevina i što je po ovom imenu među Arapima poznata.

zne![12]) 35 To su *(iskreni i ponizni)*, kad se spomene Bog, zatitraju srca njihova, strpljivi su prema nevoljama i teškoćama, kad ih snađu. Potpuno namaz klanjaju. Dijele i darivaju od onoga, što smo im poklonili i dali.[13]) 36 A deve smo vam učinili od znakova vjere Božje.[14]) U njima za vas ima dobra i koristi *(vjerske i svjetske)*. Spomenite ime Božje nad njima, kad ih u redove postavite. Kad padnu na stranu i umru, jedite meso njihovo i nahranite skromna, nenapadljiva siromaha i prosjaka.[15]) Eto tako smo vam ih podložili, da bi vi zahvalni bili. 37 Nikada neće Bogu stići meso njihovo i krv njihova, nego

---

[12]) Klanje kurbana ili doprinošenje žrtava u ovom ili onom obliku je primljeno i prihvaćeno od svih naroda na zemlji. Ali ovaj temelj u mumuslimanstvu i njegovom učenju ima naročito duboko značenje kao i svi vjerski osnovi i zasade Islama, koje imaju opće i svjetsko značenje. Klanje kurbana je jedan vanjski čin. Ali ovaj čin u značenju muslimanstva ima jedno posve drugo značenje i njegov se cilj razlikuje od onog, što ga druge vjere imaju. U starim vjerama je cilj od klanja kurbana, da se umiri Božja srdžba, koja je došla, ili da se griješnici spasu nevolje i zla, koje ih mogu stići radi počinjenih grijeha.

Po islamskom shvaćanju klanje kurbana, kao vanjski čin, treba da predstavi, da je čovjek spreman za pobjedu Istine, žrtvovati sve koristi i sve želje svoje. Šta više to treba da predstavi, da neće žaliti ni život žrtvovati za pobjedu ovog svetog poziva.

Radi toga iza riječi, koje govore o kurbanu, govori se o jedinstvu Božjem i ističe se u kratko, da čovjek mora da se Bogu potpuno preda. Inače ovo je jedini istinski cilj ljudske ljubavi, to je jedini istinski cilj života. Svratite pozornost i na slijedeće ajete.

[13]) Kad se kolje jedna životinja, treba je zaklati spominjući ime Božje. Ovdje se muslimanima kaže šta je cilj ovoga. Nije cilj spomenuti samo jedino Božje ime i bez osjećaja. Ne, spominjući ime Božje, treba da srce zadrhti pred veličanstvom Njegovim. Musliman mora da misli žrtvujući kurbana, koji je u njegovoj vlasti, da je spreman isto tako i svoj život žrtvovati za Boga, koji ga je stvorio i život mu dao. Radi toga se iza ovih uzvišenih riječi, koje govore o klanju kurbana, govori o tome, kako se treba prema svakoj teškoći isprsiti i prema svakoj nevolji strpljivost pokazati.

Islam govoreći o klanju kurbana, odmah poučava muslimane, kako se trebaju žrtvovati za pobjedu Istine.

[14]) Dovođenje deve u Mekku i žrtvovanje, je jedan od vanjskih znakova Božje vjere. Glavno je vjerovanje, predati se Allahu i sve na Njegovom putu žrtvovati.

[15]) Meso zaklanih životinja se neće bacati, nego će se za hranu podijeliti siromasima i potrebnim. Za vrijeme hadždža se mnogo zaklanog mesa zakopa u zemlju. Slaže se sa uzvišenom kur'anskom zapovijedi, da se nađe načina za puno iskorišćavanje ovog mesa.

Njemu će stići pobožnost i bogobojaznost vaša.[16]) Eto tako vam ih je podložio da slavite i veličate Allaha, što vas je uputio na pravi put. Obraduj one, što dobra djela čine! 38 Zaista, Bog brani i otklanja *(nevolje)* od pravovjernih. Bez sumnje, Bog ne voli nikakvog izdajice, niti ikakvog nezahvalnika.[17])

DIO. 6 — BORBA.

39 Dozvoljava se onima, kojima je rat objavljen i koji su potlačeni, da ratuju. Bog je mogućan, da ih istinski pomogne. 40 *(To su pravi vjernici)*, koji su protjerani sa domova svojih samo za to, što govore: »Bog je naš Allah«.[18]) Kad ne bi Bog odbijao *(zlo)* nekih ljudi sa drugim ljudima, bili bi porušeni samostani, crkve, sinagoge i džamije, u kojima se spominje ime Božje

[16]) Ovaj uzvišeni ajet odlučno ističe, da nije ovaj vanjski čin kod klanja kurbana ono, što se u istinu kao dobro djelo prima, nego da se prima ono duboko i visoko značenje, što ga klanje kurbana predstavlja, to jest isticanje odanosti Bogu i predano vršenje Božjih zapovijedi, kao i spremnost da se za to u svakom času žrtvuje. Koji smatraju Islam vjerom ceremonija, neka obrate pažnju ovim uzvišenim riječima, koje su u ovom ajetu istaknute, pa će vidjeti da u vršenju islamskih vjerskih dužnosti nema suhoparnih ceremonija.

[17]) Svemogući Bog sa pravovjernih odstranjuje napast i zlostavljanje pogana (Razi). Uzvišeni ajet, kojim se završava ovaj dio, iznosi jedan novi sadržaj, a to je borbu na Božjem putu. Ovaj sadržaj se u slijedećem dijelu opširno izlaže. Ovo na jedan posve jasan način iznosi odnos i povezanost sadržaja između ova dva dijela, a onda pokazuje srodnost i dubinu sadržaja. Pošto je Kur'an poučio muslimane, što je glavno značenje klanja kurbana, onda ih poziva u borbu i nagovještava, da se približilo vrijeme, kada će muslimani trebati i živote svoje žrtvovati, da izvrše ovaj uzvišeni i sveti poziv.

[18]) Prema najpouzdanijim vijestima, ovo je prvo dopuštenje, koje je muslimanima dano, da se bore protiv svojih neprijatelja. Nema ništa što bi moglo pokazivati da ovaj uzvišeni ajet nije u Mekki objavljen. Naprotiv ima dokaza, koji utvrđuju njegovo objavljivanje u Mekki. Kad je Božji Poslanik na Akabi primio prisegu vjernosti, Medinelije su mu dale riječ da će ga čuvati i štititi kao što čuvaju svoju rođenu djecu. Jasno je, da će između dviju strana doći do borbe.

Uzvišeni ajet ističe da su prvo neprijatelji muslimanima navijestili rat, onda da su muslimani bili potlačeni i da su muslimani bili slabi kad im je dano dopuštenje za borbu.

Domovi ili domovina o kojoj se govori u 40 ajetu, gdje se kaže da su oni protjerani, jest Medina, u koju su se muslimani počeli seliti poslije primanja prisege na Akabi, ili Abesinija, u koju su muslimani selili prije Medine.

ونهوا عن المنكر ولله عاقبة الأمور ﴿٤١﴾ وإن يكذبوك فقد كذبت قبلهم قوم نوح وعاد وثمود ﴿٤٢﴾ وقوم إبراهيم وقوم لوط ﴿٤٣﴾ وأصحاب مدين وكذب موسى فأمليت للكافرين ثم أخذتهم فكيف كان نكير ﴿٤٤﴾ فكأين من قرية أهلكناها وهي ظالمة فهي خاوية على عروشها وبئر معطلة وقصر مشيد ﴿٤٥﴾ أفلم يسيروا في الأرض فتكون لهم قلوب يعقلون بها أو آذان يسمعون بها فإنها لا تعمى الأبصار ولكن تعمى القلوب التي في الصدور ﴿٤٦﴾ ويستعجلونك بالعذاب ولن يخلف الله وعده وإن يوما عند ربك كألف سنة مما تعدون ﴿٤٧﴾ وكأين من قرية أمليت لها وهي ظالمة ثم أخذتها وإلي المصير ﴿٤٨﴾ قل يا أيها الناس إنما أنا لكم

نذير مبين ﴿٤٩﴾ فالذين آمنوا وعملوا الصالحات لهم مغفرة ورزق كريم ﴿٥٠﴾ والذين سعوا في آياتنا معاجزين أولئك أصحاب الجحيم ﴿٥١﴾ وما أرسلنا من قبلك من رسول ولا نبي إلا إذا تمنى ألقى الشيطان في أمنيته فينسخ الله ما يلقي الشيطان ثم يحكم الله آياته والله عليم حكيم ﴿٥٢﴾ ليجعل ما يلقي الشيطان فتنة للذين في قلوبهم مرض والقاسية قلوبهم وإن الظالمين لفي شقاق بعيد ﴿٥٣﴾ وليعلم الذين أوتوا العلم أنه الحق من ربك فيؤمنوا به فتخبت له قلوبهم وإن الله لهاد الذين آمنوا إلى صراط مستقيم ﴿٥٤﴾ ولا يزال الذين كفروا في مرية منه حتى تأتيهم الساعة بغتة أو يأتيهم عذاب يوم عقيم ﴿٥٥﴾ الملك يومئذ لله يحكم بينهم فالذين آمنوا وعملوا الصالحات في جنات النعيم ﴿٥٦﴾ والذين كفروا وكذبوا بآياتنا

često i mnogo. Zaista će Bog pomoći one, koji pomognu *(poziv)* Njegov. Zaista je Bog svemoćan i snažan.[19]) 41 To su vjernici, koje smo učvrstili na zemlji, ispravno klanjaju namaz, daju zekat, naređuju dobro, a zabranjuju zlo. Bogu pripada konac i kraj djela njihovih. 42 Ako oni tebe budu smatrali laživeem, pa i prije njih su u laž utjerivali *(poslanike)* narod Nuhov, narod Âd i narod Semud 43 i narod Ibrahimov i narod Lutov 44 i drugovi Med'jena. I Musa je u laž utjerivan *(i odbijan)*. Mi smo dali roka nevjernicima. Zatim sam ih kaznio. Kako će biti strašna

---

[19]) Islam je prije toliko vjekova u zemlji, kao što je Arabija, uspio da zavede punu slobodu vjere u tolikoj mjeri, da tome mora da zavidi i današnji civilizovani svijet. Muslimani se nisu samo borili da sebe spasu od nasilja i da svoje hramove očuvaju, nego su se borili da očuvaju hramove i drugih i da uspostave princip čuvanja slobode vjere. Mesdžidi ili džamije su mjesta, gdje se najviše spominje ime Božje i ta mjesta treba čuvati i štititi, ali se odmah iza toga nabrajaju crkve i sinagoge. U ovom se očituje visoka tolerancja Islama.

Muslimani su u duhu ovih kur'anskih zapovijedi i postupali.

i užasna kazna Moja! 45 Koliko smo Mi naselja uništili, što su nasilna bila, pa su se stropovi i krovovi i zidovi srušili, zdenci su zapušteni ostali, a visoke palače su zjale od praznine. 46 Zašto oni ne idu i ne putuju po zemlji, pa da budu imali srca, koja će pouku crpiti *(iz tih ruševina)* i uši koje će čuti, *(konac onih, što su prošli)*. I zaista, nema sumnje, nisu slijepe samo oči, nego su slijepa i srca u grudima! 47 Oni traže od tebe, da im kazna što prije dođe. Zaista Bog neće poreći prijetnje i obećanja Svoga. A dan je jedan kod Gospodara tvoga, kao hiljadu godina što ih vi brojite. 48 Kolikim sam Ja nasilnim naseljima roka dao, zatim sam ih kaznio. Konačno se samo Meni povraća.

DIO. 7 — PROTIVLJENJE POSLANIKU.

49 Reci: O ljudi! Ja sam, koji posve otvoreno opominjem *(od posljedica puta, kojim vi idete)*. 50 Koji vjeruju i dobra djela čine, njih čeka oprost i časna milost i blagodat. 51 Koji nastoje, da se dignu protiv dokaza i znakova Naših, to su drugovi užasne paklenske vatre. 52 Mi nismo poslali prije tebe nijednog poslanika, a ni vjerovjesnika, kad je poslanik želio i učio nešto, da satana nije ubacivao sumnje svoje u učenje i želje njegove. Ali Bog je digao i odstranio sve sumnje, koje je satana ubacivao, pa je Allah učvrstio ajete Svoje. Bog je sveznajući i svim stvarima mudro upravlja.[20]) 53 Sumnje, koje satana ubacuje, Bog hoće

[20]) Da bi se objasnio ovaj ajet ima jedna priča, po kojoj navodno, kad je Božji Poslanik učio 53 poglavlje, satana mu je ubacio nešto, što je Božji Poslanik, učeći to poglavlje, proučio kao da spada u Kur'an. Ova priča nema nikakova osnova, jer kad je ovaj ajet objavljen, 53 poglavlja nije nikako ni bilo i ono je tek osam godina kasnije objavljeno. Osim toga izlaganje uzvišenog Kur'ana nikako ne kaže, da je Božji Poslanik satanina ubacivanja objavio kao Kur'an. Svi filolozi riječ »temenna«, koja je u uzvišenom tekstu navedena, prevode kao htjeti, željeti, reći.

Želja Božjeg Poslanika je, učvrstiti i utemeljiti vjerovanje u jedinstvo Božje i potpuno primiti Istinu, koja mu je objavljena. Satana je prema ovim njegovim željama sa svih strana nastojao, da ubaci sumnju i da spriječi širenje Istine. I danas to satana čini, kao što je činio u doba Božjeg Poslanika, i nastoji da Istinu pobije. Taj se satana u raznim oblicima pojavljuje.

Ovo je glavno značenje ovog uzvišenog ajeta. Pitanje o kome se ovdje govori, jest učvršćivanje Istine i istrebljivanje neprijatelja Istine.

da čini kušnjom za one čija su srca bolesna i čija su srca okrutnula.[21]) Bez sumnje su nasilnici u najvećoj udaljenosti *(od istine)*.[22]) 54 A oni, kojima je znanje dano, neka znaju, da je Kur'an istina, što je došla od Gospodara tvoga, pa da ga vjeruju i uz njega nerazdruživo povežu srca svoja. Zaista, Bog upućuje vjernike na pravi put. 55 I nevjernici neprestano sumnjaju u Kur'an, sve dok im iznenadno ne dođe očekivani čas, ili dok im ne dođe kazna dana, u kome vihor sve ruši.[23]) 56 Toga dana sva vlast pripada samo Bogu, i On će među njima suditi. Koji budu vjerovali i dobra djela činili, biće u vrtovima svekolike blagodati. 57 A nevjernici i oni, koji poriču znakove Naše, te čeka kazna, što ponizuje i sramoti.

DIO. 8 — POBJEDA PRAVOVJERNIH.

58 Koji su iselili na Božjem putu *(sa domova svojih)*,[24]) pa su zatim bili ubijeni ili su umrli, zaista će ih Allah nagraditi

---

Prethodni ajet govori da će ostati nemoćni, koji se budu dizali protiv Božjih dokaza i ajeta i protiv Božjeg Poslanika, koji Istinu širi.

Prema tome nemaju nikakva oslonca udešene riječi, po kojima bi Božji Poslanik satanina ubacivanja objavljivao kao Kur'an.

[21]) Satanino napastovanje na Božjeg Poslanika je kušnja za slaba srca. Radi toga, što se u srcima slabića ne može da učvrsti i ustali vjerovanje, oni ne mogu da se otmu napastovanju i mučenju neprijatelja, okreću glavu od Istine i padaju u nevjerstvo.

[22]) Ovdje ima jedna činjenica, kojoj naročito treba obratiti pažnju. Na kraju ovog ajeta, naprama riječi satane, stoji riječ »nasilnici« ili »griješnici«, a suprotno riječi »satanine sumnje i ubacivanja«, stoji riječ »udaljenost ili cijepanje«. Dakle satanina ubacivanja i sumnje su otpor i protivljenje neprijatelja i protivnika Islama.

[23]) U uzvišenom Kur'anu je upotrijebljena riječ »akîm«, što znači jalov, a mi prema arapskom shvaćanju prevodimo ovu riječ sa: vihor koji sve ruši. Dakle »akîm« je dan, koji nikakva dobra ne donosi, to jest »jalovi dan«. Ovaj ajet sa slijedeća dva ajeta, osim što objašnjavaju predhodne ajete, ističu, da će Istina bezuvjetno pobijediti. To je inače Božja odredba i volja.

[24]) Ovdje se govori o onima, koji su se iselili i ne može biti, da ovaj ajet nije u Mekki objavljen. Muslimani su se u Abesiniju iselili pete godine poslanstva. Kasnije kad se selilo u Medinu, najzadnji je Mekku napustio Božji Poslanik sa Ebu-Bekirom i Alijom. Ostali muslimani su ranije iselili. Hazreti Muhammed je bio velikog srca i pravi vođa, zato je u prvom redu mislio kako će svoje drugove spasiti i nije htio dopustiti da njih iza sebe ostavi, da budu izloženi napadajima neprijatelja.

فأولئك لهم عذاب مهين ﴿٥٨﴾ والذين هاجروا في سبيل الله ثم قتلوا أو ماتوا ليرزقنهم الله رزقا حسنا وإن الله لهو خير الرازقين ﴿٥٩﴾ ليدخلنهم مدخلا يرضونه وإن الله لعليم حليم ﴿٦٠﴾ ذلك ومن عاقب بمثل ما عوقب به ثم بغي عليه لينصرنه الله إن الله لعفو غفور ﴿٦١﴾ ذلك بأن الله يولج الليل في النهار ويولج النهار في الليل وأن الله سميع بصير ﴿٦٢﴾ ذلك بأن الله هو الحق وأن ما يدعون من دونه هو الباطل وأن الله هو العلي الكبير ﴿٦٣﴾ ألم تر أن الله أنزل من السماء ماء فتصبح الأرض مخضرة إن الله لطيف خبير ﴿٦٤﴾ له ما في السماوات وما في الأرض وإن الله لهو الغني الحميد ﴿٦٥﴾ ألم تر أن الله سخر لكم ما في الأرض والفلك تجري في البحر بأمره ويمسك السماء أن تقع على الأرض إلا بإذنه إن الله بالناس لرءوف رحيم ﴿٦٦﴾

وهو الذي أحياكم ثم يميتكم ثم يحييكم إن الإنسان لكفور ﴿٦٧﴾ لكل أمة جعلنا منسكا هم ناسكوه فلا ينازعنك في الأمر وادع إلى ربك إنك لعلى هدى مستقيم ﴿٦٨﴾ وإن جادلوك فقل الله أعلم بما تعملون ﴿٦٩﴾ الله يحكم بينكم يوم القيامة فيما كنتم فيه تختلفون ﴿٧٠﴾ ألم تعلم أن الله يعلم ما في السماء والأرض إن ذلك في كتاب إن ذلك على الله يسير ﴿٧١﴾ ويعبدون من دون الله ما لم ينزل به سلطانا وما ليس لهم به علم وما للظالمين من نصير ﴿٧٢﴾ وإذا تتلى عليهم آياتنا بينات تعرف في وجوه الذين كفروا المنكر يكادون يسطون بالذين يتلون عليهم آياتنا قل أفأنبئكم بشر من ذلكم النار وعدها الله الذين كفروا

lijepom hranom i nagradom. Zaista je Bog od najboljih, koji darivaju i hranu daju. 59 Uvesti će ih Allah u mjesto, gdje će zadovoljni biti. Zaista je Allah sveznajući. Blagost i milosrđe u Njega prevladava. 60 To je tako. Ko god odmazdi kaznu onoliko, koliko je njemu zla učinjeno, pa mu se opet nasilje učini, zaista će ga Bog pomoći.[25]) Bog oprašta i milostiv je. 61 To se zbiva, jer Bog uvlači noć u dan, a uvlači dan u noć. Bog sve čuje i sve vidi.[26]) 62 Tako je eto, Allah samo prava istina, a sve ono, čemu

---

U ajetu se govori o onima, koji će biti ubijeni u borbi za pobjedu Istine i koji će pomrijeti pošto se isele. Ovo je nagovještavanje daljne borbe, u kojoj će trebati još do konačne pobjede žrtve doprinositi.

[25]) Ovaj ajet dopušta muslimanima, da u odgovarajućoj mjeri kazne one, koji su im neku štetu nanijeli ili kakvo zlo počinili. Ali pri kraju ajeta se kaže, da je Bog milostiv i da oprašta, pa se ovim i muslimanima preporučuje, da budu milosrdni i da opraštaju.

[26]) Ovdje se govori o uvlačenju dana u noć i noći u dan. Time se pokazuje da će se hrđavi obratiti, a potlačeni da će postati pobjednici. I u slijedećim ajetima ima znakova, koji se na ovo odnose.

وبئس المصير ۝ يا أيها الناس ضرب مثل فاستمعوا له إن
الذين تدعون من دون الله لن يخلقوا ذبابا ولو اجتمعوا له وإن
يسلبهم الذباب شيئا لا يستنقذوه منه ضعف الطالب
والمطلوب ۝ ما قدروا الله حق قدره إن الله لقوي عزيز ۝
الله يصطفي من الملائكة رسلا ومن الناس إن الله سميع
بصير ۝ يعلم ما بين أيديهم وما خلفهم وإلى الله ترجع
الأمور ۝ يا أيها الذين آمنوا اركعوا واسجدوا واعبدوا
ربكم وافعلوا الخير لعلكم تفلحون ۝ وجاهدوا في الله
حق جهاده هو اجتباكم وما جعل عليكم في الدين من حرج
ملة أبيكم إبراهيم هو سماكم المسلمين من قبل وفي هذا
ليكون الرسول شهيدا عليكم وتكونوا شهداء على الناس

se oni klanjaju osim Boga, to je sama laž. Allah je samo uzvišen i On je velik. 63 Zar ti ne vidiš, da Allah s neba kišu spušta, pa s njom zemlja ozeleni. Nema sumnje, Allah dariva *(robove Svoje)* i upućen je *(u sve)*. 64 Sve je Njegovo, što je na nebu i na zemlji. Zaista je Allah *(potpuno)* nepotreban *(ičemu u Biću Svome)* i samo je On potpuno dostojan, da bude slavljen i hvaljen.

DIO. 9 — BOŽJA MILOST PREMA LJUDIMA.

65 Zar ti ne vidiš, da je Allah podložio vama sve, što je na zemlji, a i lađu što plovi morem, po odredbi Njegovoj. On drži i nebesa da ne padnu na zemlju, dok ne dođe dopuštenje i odluka Njegova.[27]) Zaista je Allah ljudima *(do krajne granice)* blag i milostiv. 66 On je, koji vam život daje, onda vas usmrćuje, pa vas opet oživljava. Bez sumnje, čovjek je nezahvalan. 67 Svakom smo narodu dali vjerozakon, koji će oni čuvati i paziti.[28]) Neka se s tobom ne prepiru u poslu vjere, a ti pozivaj ljude Bogu i Gospodaru tvome! Ti si sigurno na posve pravom putu! 68 Ako se oni budu s tobom prepirali, reci: Bog najbolje zna, šta vi radite. 69 Bog će među vama suditi na Sudnjem danu o onome, u čemu ste se vi razilazili. 70 Zar ti

[27]) Prvi dio ajeta nagovještava pobjedu muslimana. U drugom dijelu se prijeti nevjernicima sa Božjom kaznom i da će ova kazna do izvjesnog vremena biti odgođena, pa se izlaže da je Bog prema ljudima milostiv i blag. Pod zadržavanjem nebesa se misli na odgađanje kazne, koja će protivnike stići.

[28]) I ovo je jedan od onih ajeta, koji ističu i pokazuju toleranciju i snošljivost Islama.

ne znaš, da Bog sve zna, što je na nebu i na zemlji. To se sve u Knjizi nalazi. To je sve Bogu lako. 71 Oni se klanjaju drugim stvarima osim Boga, a Bog im o tome nije nikakvog dokaza spremio, niti oni o tome išta znaju. Griješnicima i nasilnicima nema pomoćnika. 72 Kad se uče njima jasni ajeti Naši, opažaš na licima nevjernika, da oni poriču. Oni skoro navaljuju na one, što im uče ajete Naše. Reci: Hoćete li, da vam kažem, šta je gore od toga? Vatra paklenska! Bog je obećao vatru nevjernicima. Kako je to ružno konačište!

DIO. 10 — UNIŠTENJE POGANA.

73 O ljudi! Iznosi vam se jedan primjer. Poslušajte ga. Zaista oni, što im se klanjate i obožavate ih mjesto Allaha, neće nikada moći ni jedne mušice stvoriti, pa makar se svi radi toga iskupili. A ako bi im mušica nešto uzela, nebi mogli natrag povratiti. Slab je i koji traži, a slabo je i što se od njega uzima i traži. 74 Oni ne poznaju Boga, kako Ga treba poznavati i predpostavljati *(moć i veličinu Njegovu)*. Zaista je Bog snažan i svemoćan. 75 Bog odabire od anđela poslanike, a i od ljudi. Nema sumnje, Bog sve vidi i sve čuje. 76 Zna, šta je bilo i što će biti. I Bogu se samo sve stvari povraćaju. 77 O pravovjerni! Ruku' činite *(saginjite se)*, sedždu činite *(ničice padajte)*, obožavajte Gospodara svoga i činite dobra djela, da biste spašeni bili. 78 Borite se na Božjem putu i samo za Njega, istinskom borbom. On vas je odabrao i nije vam stavio u vjeru teškoće. Ovo je vjera oca vašeg Ibrahima. On vas je nazvao muslimanima prije, a i u ovoj Knjizi.[29]) Neka vam poslanik bude svjedokom, a i vi ljudima budite svjedoci. Ispravno klanjajte namaz i dijelite zekat. Čvrsto se uz Boga vežite. On je zaštitnik i pomagač vaš. Divan je On zaštitnik i divan je pomagač!

---

[29]) Muslimanstvo je istinska vjera Božja i istinska vjera svih Božjih poslanika. Hazreti Ibrahim je molio Boga da se u njegovom potomstvu pojavi jedan poslanik (2:128). Uzvišeni Kur'an stalno ističe da je Hazreti Ibrahim musliman, jer je Hazreti Ibrahim bio potpuno Bogu odan i za to je bio potpun musliman.

Džuz: 18

POGLAVLJE: 23

POGLAVLJE: MU'MINUN

OBJAVLJENO U MEKKI. 6 DIJELOVA. 119 AJETA.

SADRŽAJ:

Sa ovim poglavljem se završava treća grupa poglavlja što je u Mekki objavljena. Ovo poglavlje nosi naziv »Mu'minun«, a uzrok je da nosi taj naziv, što se u njemu govori o pobjedi pravovjernih — mumina. — Imami Sujutija ovo poglavlje ubraja među ona, što su u Mekki najzadnja objavljena. Inače nema nikakvog spora o tome da je ovo poglavlje u Mekki objavljeno. Sadržaj poglavlja kazuje, da ono spada u grupu poglavlja, što su pri kraju Mekkanskog perioda objavljena. Zadnji dio poglavlja kazuje, kakva će kazna stići nevaljalce. Ovo se broje kao zadnje riječi, koje su upućene jednom grubom i okrutnom neprijatelju. Protivnici su okusili gorčinu kazne, kasnije ih je ponovno blagoslov i milost stigla, ali iz toga oni nisu pouke crpili. Radi toga je posve tačno i sigurno, da je ovo poglavlje među zadnjima, što su u Mekki objavljena.

Zadnje riječi ovog poglavlja upućene su kao divni savjeti i iznose odlučno objašnjenje, da će pravovjerni sigurno pobijediti. Nema sumnje, ovo je jedno između onih poglavlja, što govore i nagovještavaju sjajnu i veličanstvenu pobjedu Islama. Šta više, uzevši ovo u obzir, ovo je poglavlje nastavak prethodnog poglavlja. Radi toga se u prvom dijelu poglavlja snažno i odlučno kaže, da će pravovjerni svakako biti pobjednici, a iza toga se u slijedeća dva dijela ističe, da su i raniji Božji poslanici isto tako bili pobjednici. U četvrtom dijelu se govori o životu Hazreti Muhammedovu. Ističe se da je njegov život obnavljanje života ranijih poslanika. Poslanstvo Hazreti Muhammedovo je najzadnji i najodlučniji udarac poganstvu. Pošto je to u petom dijelu istaknuto, u šestom se dijelu govori o pošljedicama nevaljalaca i izlaže se da će se oni sigurno kajati.

PREVOD:

DIO. 1 — SPASENJE PRAVOVJERNIH.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 — 2 Spasili su se pravovjerni, koji su u molitvi svojoj ponizni, 3 koji okreću glavu od praznih i nevrijednih riječi, 4 koji zekat dijele, 5 i koji stidna mjesta svoja čuvaju, 6 i na način zakonit opće samo sa ženama svojim ili sa onima, koje su pod vlašću njihovom, pa prekora ne izazivaju — 7 a koji osim ovoga

drugo traže, to su prestupnici, koji nedozvoljeno djelo čine[1]) — 8 i koji povjerene stvari i zadanu riječ svoju čuvaju, 9 i koji na vrijeme molitvu svoju vrše i čuvaju. 10 — 11 To su oni nasljednici, koji će naslijediti raj *(Firdevs)*. Oni će u njemu vječno boraviti. 12 Zaista smo Mi stvorili čovjeka od ukvašenog blata, 13 zatim smo ga učinili tekućinom u jednom zaštićenom i sigurnom prebivalištu, 14 onda smo tu tekućinu učinili ugrušanom smjesom krvi, zatim smo tu smjesu učinili komadićem mesa, pa smo u to meso kosti stavili i kosti smo u meso odjenuli. Onda smo ga učinili jednim drugim stvorenjem *(od neživog smo živo stvorili.)*[2]) Uzvišena je i velika mudrost i moć Allahova, koji je najbolji Stvoritelj. 15 Zatim ćete vi iza toga pomrijeti. 16 Onda ćete se na Sudnjem danu dignuti. 17 Zaista smo Mi iznad vas stvorili sedam puteva.[3]) Mi nikako ne zapuštamo, što

فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَاعْتَصِمُوا بِاللَّهِ هُوَ مَوْلَاكُمْ
فَنِعْمَ الْمَوْلَىٰ وَنِعْمَ النَّصِيرُ ۝

سُورَةُ الْمُؤْمِنُونَ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ مِائَةٌ وَتِسْعَ عَشْرَةَ آيَةً ١١٩

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ
قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ۝ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ ۝
وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ ۝ وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَاةِ فَاعِلُونَ
۝ وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ ۝ إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ
أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ۝ فَمَنِ ابْتَغَىٰ وَرَاءَ ذَٰلِكَ
فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ۝ وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ
رَاعُونَ ۝ وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَوَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ۝ أُولَٰئِكَ

1) Muškarac i ženska, svaki musliman, u prisustvu drugih ljudi ne smije otkrivati stidna mjesta. Samo žene i robinje do izvjesne mjere kod svoga muža ili gospodara imaju višu slobodu. Isto tako mogu postupati i muškarci kod svojih žena i robinja. Ne smije se zaboraviti da je ovo uzvišeno poglavlje objavljeno u Mekki. Na koji način i uz kakove uslove će se robinje uzimati kao žene, to je kasnije u Medini obrazloženo. Sa onima, koje su pod vlašću (robinjama), treba postupati po uslovima, koji su izloženi u poglavlju 4:25.

2) Ovdje se govori o stvaranju čovjeka, o tome, kako je on od zemlje stvoren i kazuje se, kako je nastao od ukvašenog blata. Tekućina čovječija (nutfe) u kojem god bila obliku, ona je nastala kao proizvod hrane, koja se iz zemlje uzima. Prvih deset ajeta ovog poglavlja govori o duhovnom usavršavanju, a ovdje se govori o fizičkom usavršavanju i na taj način se isporeduje ovo dvostruko usvršavanje.

3) Ovdje se govori o sedam puteva, to jest o sedam ostalih planeta našeg sunčanog sistema, koje se u svemiru nalaze. Osim toga »sema«

هم الوارثون ﴿١١﴾ الذين يرثون الفردوس هم فيها خالدون ﴿١٢﴾
ولقد خلقنا الانسان من سلالة من طين ﴿١٣﴾ ثم جعلناه
نطفة في قرار مكين ﴿١٤﴾ ثم خلقنا النطفة علقة فخلقنا
العلقة مضغة فخلقنا المضغة عظاما فكسونا
العظام لحما ثم انشأناه خلقا آخر فتبارك الله احسن
الخالقين ﴿١٥﴾ ثم انكم بعد ذلك لميتون ﴿١٦﴾ ثم انكم
يوم القيامة تبعثون ﴿١٧﴾ ولقد خلقنا فوقكم سبع طرائق
وما كنا عن الخلق غافلين ﴿١٨﴾ وانزلنا من السماء ماء بقدر
فاسكناه في الارض وانا على ذهاب به لقادرون ﴿١٩﴾
فانشأنا لكم به جنات من نخيل واعناب لكم فيها فواكه
كثيرة ومنها تأكلون ﴿٢٠﴾ وشجرة تخرج من طور سيناء

تنبت بالدهن وصبغ للآكلين ﴿٢١﴾ وان لكم في الانعام
لعبرة نسقيكم مما في بطونها ولكم فيها منافع كثيرة ومنها
تأكلون ﴿٢٢﴾ وعليها وعلى الفلك تحملون ﴿٢٣﴾ ولقد
ارسلنا نوحا الى قومه فقال يا قوم اعبدوا الله ما لكم من اله
غيره افلا تتقون ﴿٢٤﴾ فقال الملأ الذين كفروا من قومه
ما هذا الا بشر مثلكم يريد ان يتفضل عليكم ولو شاء الله
لانزل ملائكة ما سمعنا بهذا في آبائنا الاولين ﴿٢٥﴾ ان هو
الا رجل به جنة فتربصوا به حتى حين ﴿٢٦﴾ قال رب انصرني
بما كذبون ﴿٢٧﴾ فاوحينا اليه ان اصنع الفلك باعيننا
ووحينا فاذا جاء امرنا وفار التنور فاسلك فيها من كل
زوجين اثنين واهلك الا من سبق عليه القول منهم

smo stvorili. 18 Mi puštamo iz neba kišu po mjeri i ostavljamo je u zemlji. I Mi možemo, da je sa zemlje dignemo. 19 Mi vam s njom izvodimo palmovike i vinograde. Vi u njima imate mnogo voća i vi ga jedete. 20 I drvo, što raste na gori Sinajskoj, iz koga se ulje cijedi i prismaka onima, što ga jedu.[4]) 21 A za vas i u životinjama ima pouke. Mi vas napajamo iz onoga, što je u utrobama njihovim. A za vas ima mnogo koristi u njima i vi meso njihovo jedete. 22 Vi na njima jašete i na lađama plovite.

DIO. 2 — USPJEH NUHOV.

23 I Mi smo poslali Nuha narodu njegovom, pa im je rekao: O narode moj! Klanjajte se Allahu! Vi nemate drugog Boga, osim Njega. Hoćete li se vi čuvati? 24 Rekoše odličnici i vođe,

---

iii nebo upotrebljava se u značenju svega što je iznad zemlje kao oblaci, planete, planetarni sistemi i sve zvijezde, koje se mogu očima vidjeti.

4) Maslinovo drvo.

سورة المؤمنون
454 ٢٣ ٤٥٤

ولا تخاطبني في الذين ظلموا إنهم مغرقون ۝ فإذا استويت
أنت ومن معك على الفلك فقل الحمد لله الذي نجانا من القوم
الظالمين ۝ وقل رب أنزلني منزلا مباركا وأنت خير
المنزلين ۝ إن في ذلك لآيات وإن كنا لمبتلين ۝ ثم أنشأنا
من بعدهم قرنا آخرين ۝ فأرسلنا فيهم رسولا منهم أن
اعبدوا الله ما لكم من إله غيره أفلا تتقون ۝ وقال الملأ
من قومه الذين كفروا وكذبوا بلقاء الآخرة وأترفناهم
في الحياة الدنيا ما هذا إلا بشر مثلكم يأكل مما تأكلون
منه ويشرب مما تشربون ۝ ولئن أطعتم بشرا مثلكم
إنكم إذا لخاسرون ۝ أيعدكم أنكم إذا متم وكنتم
ترابا وعظاما أنكم مخرجون ۝ هيهات هيهات لما توعدون ۝

koji nijesu vjerovali iz naroda njegova: Ovo je samo čovjek kao i vi. Hoće da se uzdigne iznad vas. Da je Bog htio, anđele bi poslao. Mi nismo čuli ovako šta od otaca naših, koji su bili i prošli. 25 On *(Nuh)* je samo jedan lud čovjek. Trpite ga neko vrijeme i iščekujte. 26 Nuh reče: Moj *(veliki)* Bože! Pomozi mi protiv laži, što ih na mene iznose! 27 I Mi smo njemu objavili: Gradi lađu pred očima Našim i po uputi Našoj. Pa kad dođe odredba Naša i voda odsvakle navre, ukrcaj u lađu od svega po jedan par i porodicu tvoju, osim onih, za koje je riječ predhodila *(da će uništeni biti)*. I ne govori Mi ništa o griješnicima i nasilnicima! Oni će biti potopljeni. 28 Pa kada se smjestiš ti i oni, koji s tobom budu u lađi, reci: Slava i hvala Bogu, koji nas je spasio, od naroda griješnog i nasilnog! 29 I reci: Moj *(veliki)* Bože! spusti nas na jedno blagoslovljeno mjesto. Ti si najbolji, koji spuštaš na dobro mjesto! 30 Nema sumnje, u ovome ima pouke. I zaista Mi ljude iskušavamo. 31 Zatim smo iza ovih izveli drugo pokoljenje, 32 pa smo im poslali poslanika između njih. *(A on im je govorio):* Klanjajte se Allahu, vi osim Njega, drugog Boga nemate. Zar se vi nećete čuvati?

DIO. 3 — POSLANICI IZA NUHA.

33 Rekoše mogućnici iz naroda njegova, koji ne vjeruju i poriču susret na Sudnjem danu, a koje smo Mi obiljem obdarili u životu zemaljskom: Ovo je samo čovjek, kao što ste i vi. Jede što i vi jedete, a pije što i vi pijete. 34 Ako se vi pokorite čovjeku,

الجزء الثامن عشر

إن هي إلا حياتنا الدنيا نموت ونحيا وما نحن بمبعوثين
إن هو إلا رجل افترى على الله كذبا وما نحن له بمؤمنين
قال رب انصرني بما كذبون قال عما قليل ليصبحن
نادمين فأخذتهم الصيحة بالحق فجعلناهم غثاء
فبعدا للقوم الظالمين ثم أنشأنا من بعدهم قرونا آخرين
ما تسبق من أمة أجلها وما يستأخرون ثم
أرسلنا رسلنا تترا كل ما جاء أمة رسولها كذبوه
فأتبعنا بعضهم بعضا وجعلناهم أحاديث فبعدا لقوم لا يؤمنون
ثم أرسلنا موسى وأخاه هرون بآياتنا وسلطان
مبين إلى فرعون وملإيه فاستكبروا وكانوا قوما
عالين فقالوا أنؤمن لبشرين مثلنا وقومهما لنا عابدون

kao što ste vi, zaista ćete onda biti na šteti i gubitku. 35 Šta vam on obećava? Pošto umrete i postanete zemlja, a kosti vam se polome, da ćete ponovno biti živi izvađeni? 36 Daleko, daleko je to, što vam se obećava! 37 Naš je život samo život zemaljski. Umiremo i živimo, a više se proživiti nećemo. 38 On je čovjek, koji samo na Boga laže. Mi mu nikako nećemo vjerovati. 39 Reče *(poslanik)*: »Moj *(veliki)* Bože! Pomozi mi protiv ovih, što me laživcem smatraju!« 40 Govori Bog: Kroz kratko vrijeme će se zaista svi kajati. 41 Pa ih je zbog toga istinski i pravedno jedan strahovit glas uhvatio i Mi smo ih učinili kao smet i uništili ih. Neka su daleko griješnici i nasilnici. 42 Zatim smo izveli iza njih druga pokoljenja. 43 Niko, ni pojedinac, ni narod, ne može svoga određenog roka ni ubrzati, a ni usporiti. 44 Zatim smo slali poslanike, jedne iza drugih. Kad god je jednom narodu došao njegov poslanik, oni su ga laživcem smatrali. I mi smo ih jedne iza drugih proslijedili. Ostale su priče o njima. Neka je daleko narod, koji ne vjeruje! 45 Zatim smo poslali Musaa i brata njegova Haruna, sa znakovima Našim, i posve jasnim dokazom, 46 — 47 Fir'avnu i mogućnicima njegovim. Oni su se uzoholili i uzobijestili. Oni su inače bili ljudi obijesni i nasilni. 48 Pa zato rekoše: »Hoćemo li se mi klanjati dvojici ljudi, kao što smo i mi, a njihov narod se nama klanja?« 49 I oni su njih smatrali lažljivcima, pa su zato uništeni bili. 50 Mi smo Musau dali Knjigu, da bi se *(narod)* uputio na pravi put. 51 I učinili smo sina Merjemina i majku njegovu velikim znakom

فكذبوهما فكانوا من المهلكين ۝ ولقد آتينا موسى الكتاب لعلهم يهتدون ۝ وجعلنا ابن مريم وأمه آية وآويناهما إلى ربوة ذات قرار ومعين ۝ يا أيها الرسل كلوا من الطيبات واعملوا صالحا إني بما تعملون عليم ۝ وإن هذه أمتكم أمة واحدة وأنا ربكم فاتقون ۝ فتقطعوا أمرهم بينهم زبرا كل حزب بما لديهم فرحون ۝ فذرهم في غمرتهم حتى حين ۝ أيحسبون أنما نمدهم به من مال وبنين ۝ نسارع لهم في الخيرات بل لا يشعرون ۝ إن الذين هم من خشية ربهم مشفقون ۝ والذين هم بآيات ربهم يؤمنون ۝ والذين هم بربهم لا يشركون ۝ والذين يؤتون ما آتوا

وقلوبهم وجلة أنهم إلى ربهم راجعون ۝ أولئك يسارعون في الخيرات وهم لها سابقون ۝ ولا نكلف نفسا إلا وسعها ولدينا كتاب ينطق بالحق وهم لا يظلمون ۝ بل قلوبهم في غمرة من هذا ولهم أعمال من دون ذلك هم لها عاملون ۝ حتى إذا أخذنا مترفيهم بالعذاب إذا هم يجأرون ۝ لا تجأروا اليوم إنكم منا لا تنصرون ۝ قد كانت آياتي تتلى عليكم فكنتم على أعقابكم تنكصون ۝ مستكبرين به سامرا تهجرون ۝ أفلم يدبروا القول أم جاءهم ما لم يأت آباءهم الأولين ۝ أم لم يعرفوا رسولهم فهم له منكرون ۝ أم يقولون به جنة بل جاءهم بالحق وأكثرهم للحق كارهون ۝ ولو اتبع الحق أهواءهم

i sklonili smo ih na jednu uzvisinu, nastanjenu i plodnu, kroz koju voda teče.

DIO. 4 — BOGATSTVO NIJE VELIČINA, NEGO LIJEPO VLADANJE.

52 O poslanici! Jedite čiste i lijepe stvari. Činite dobra djela. Ja sve potpuno znam, šta vi radite. 53 Zaista je ovaj narod vaš, jedan narod, a Ja sam Bog i Gospodar vaš. Izvršavajte prema Meni dužnosti vaše. 54 Ali oni su se *(narodi)* podijeli u grupe i u razne skupine. I svaka je grupa, sa onim što ima, zadovoljna. 55 Ostavi ih donekle u zabludi i neznanju njihovu. 56 Zar oni misle, da ćemo ih Mi pomoći sa imetkom i djecom 57 i da ćemo se požuriti, da im dobra činimo. Ne, oni ne znaju i ne umiju razlike praviti! 58 Zaista oni, koji se iz strahopoštovanja prema svome Gospodaru Bogu boje *(Njegove kazne)* 59 i koji vjeruju dokaze i znakove Gospodara svoga, 60 i koji Gospodaru svome

سورة المؤمنون ٢٣

لفسدت السموات والارض ومن فيهن بل اتيناهم بذكرهم
فهم عن ذكرهم معرضون ﴿٧١﴾ ام تسئلهم خرجا فخراج
ربك خير وهو خير الرازقين ﴿٧٢﴾ وانك لتدعوهم الى صراط
مستقيم ﴿٧٣﴾ وان الذين لا يؤمنون بالاخرة عن الصراط
لناكبون ﴿٧٤﴾ ولو رحمناهم وكشفنا ما بهم من ضر
للجوا في طغيانهم يعمهون ﴿٧٥﴾ ولقد اخذناهم بالعذاب
فما استكانوا لربهم وما يتضرعون ﴿٧٦﴾ حتى اذا فتحنا
عليهم بابا ذا عذاب شديد اذا هم فيه مبلسون ﴿٧٧﴾ وهو
الذي انشا لكم السمع والابصار والافئدة قليلا ما
تشكرون ﴿٧٨﴾ وهو الذي ذراكم في الارض واليه
تحشرون ﴿٧٩﴾ وهو الذي يحيي ويميت وله اختلاف الليل

druga ne pripisuju, 61 i koji dijele ono, što se daje, a srca im se bojažljivo tresu, jer će se oni Gospodaru svome vratiti. 62 To su oni, koji se utrkuju u dobrim djelima i koji su u pokornosti druge pretekli. 63 Mi svakoga opterećujemo i zadužujemo samo sa onim, što on može učiniti. A kod Nas je Knjiga, koja istinu govori. I njima se neće nikakvo nasilje učiniti. 64 Možda su srca njihova *(nevjernička)* u zabludi i neznanju od ovoga *(od dobrih djela)*. Oni imaju i drugih *(nevaljalih)* djela, osim toga, što ih oni čine. 65 A kad Mi počnemo kažnjavati imućnike njihove, oni će odmah zakukati i pomoć tražiti. 66 Ne tražite pomoći danas! Sigurno vam od Nas pomoći nema. 67 Učili su se vama ajeti Naši, ali vi ste se natraške vraćali i glavu okretali. 68 Vi ste se oholili *(sa Ka'bom)*, pa ste nagađali i koješta govorili *(o Kur'anu)*, okretali ste glavu i udaljivali se. 69 Zar oni nisu dobro i lijepo razmislili o ovoj riječi *(Kur'anu)* ili im je nešto došlo, što nije dolazilo očevima njihovim, koji su bili i prošli. 70 Ili oni ne poznaju poslanika svoga, pa ga radi toga poriču i niječu. 71 Ili za njega govore, da je lud. Ne, ne, on im je istinu donio. Samo većina njih neće i ne vole istine. 72 Kad bi istina slijedila strasti i prohtjeve njihove, pokvarila bi se nebesa i zemlja i sve što je među njima. Ne, Mi smo im dali Knjigu, što im dostojanstvo donosi i pouku daje, ali oni od te časti glavu okreću. 73 Ili ti tražiš od njih neku plaću i nagradu? Ne, mnogo je bolja nagrada Gospodara tvoga. On je, koji najbolje nagrađuje i dariva. 74 Zaista ti njih pozivaš na istinski i pravi put. 75 A sigurno, koji

والنهار أفلا تعقلون ﴿٨٠﴾ بل قالوا مثل ما قال الأولون ﴿٨١﴾
قالوا أإذا متنا وكنا ترابا وعظاما أإنا لمبعوثون ﴿٨٢﴾
لقد وعدنا نحن وآباؤنا هذا من قبل إن هذا إلا أساطير الأولين
﴿٨٣﴾ قل لمن الأرض ومن فيها إن كنتم تعلمون ﴿٨٤﴾ سيقولون
لله قل أفلا تذكرون ﴿٨٥﴾ قل من رب السماوات السبع
ورب العرش العظيم ﴿٨٦﴾ سيقولون لله قل أفلا تتقون
﴿٨٧﴾ قل من بيده ملكوت كل شيء وهو يجير ولا يجار
عليه إن كنتم تعلمون ﴿٨٨﴾ سيقولون لله قل فأنى تسحرون
﴿٨٩﴾ بل أتيناهم بالحق وإنهم لكاذبون ﴿٩٠﴾ ما اتخذ
الله من ولد وما كان معه من إله إذا لذهب كل إله بما خلق
ولعلا بعضهم على بعض سبحان الله عما يصفون ﴿٩١﴾

ne vjeruju u život vječni, okreću se od pravog puta. 76 Kad bi se Mi smilovali njima i digli s njih nevolje, što su ih snašle, oni bi sigurno ustrajali u pretjeranom grijehu svome i tako bi lutali. 77 A kada smo im Mi dali, da osjete kaznu, oni opet nisu šiju sageli, niti su se ponizno pomolili. 78 Konačno, kada smo im otvorili vrata jedne užasne kazne, oni su tada bili preneraženi i očajni.

DIO. 5 — POGANI SAMI SEBE OSUĐUJU.

79 Bog je Onaj, koji vam je dao i stvorio uši, oči i srca. Kako ste malo zahvalni! 80 On vas je stvorio na zemlji i kod Njega ćete se svi iskupiti. 81 On oživljuje i usmrćuje. Po Njegovoj odredbi se izmjenjuju dan i noć. Zar vi to još nećete razumjeti? 82 Ne, oni govore, kao što su govorili i oni, što su prije njih bili i prošli. 83 Govore: Zar, pošto umremo i postanemo zemlja i trule kosti, da se proživimo? 84 Ovim se prijetilo nama, a i prije očevima našim. Ovo su samo bajke onih, što su prije bili i prošli. 85 Reci: Čija je zemlja i sve, što je u njoj. Ako znate *(tražite)*. 86 Govoriće: Božja je. *(A ti)* reci: Pa zar vi još ne razmišljate i ne razumijete? 87 Reci: Ko je Gospodar sedmero nebesa i Gospodar vasione velike. 88 Reći će: Bog je. A ti reci: Pa hoćete li se vi bojati? 89 Reci: U čijoj je ruci sudbina svih stvari i gospodstvo nad svim, što je stvoreno? Ko je onaj, koji pomaže, a sebi nije potreban pomoći? Znate li? 90 Reći će: Allah je. A ti im reci: Zašto se varate i zašto na Boga ustajete? 91 Ne, Mi smo im istinu donijeli. Zaista, oni laž govore. 92 Bog sebi nije nikako sina uzeo. I nema s njim

عالم الغيب والشهادة فتعالى عما يشركون ﴿٩٢﴾ قل رب
إما تريني ما يوعدون ﴿٩٣﴾ رب فلا تجعلني في القوم الظالمين
﴿٩٤﴾ وإنا على أن نريك ما نعدهم لقادرون ﴿٩٥﴾ ادفع بالتي
هي أحسن السيئة نحن أعلم بما يصفون ﴿٩٦﴾ وقل رب أعوذ بك
من همزات الشياطين ﴿٩٧﴾ وأعوذ بك رب أن يحضرون ﴿٩٨﴾
حتى إذا جاء أحدهم الموت قال رب ارجعون ﴿٩٩﴾ لعلي
أعمل صالحا فيما تركت كلا إنها كلمة هو قائلها
ومن ورائهم برزخ إلى يوم يبعثون ﴿١٠٠﴾ فإذا نفخ في الصور
فلا أنساب بينهم يومئذ ولا يتساءلون ﴿١٠١﴾ فمن ثقلت
موازينه فأولئك هم المفلحون ﴿١٠٢﴾ ومن خفت موازينه
فأولئك الذين خسروا أنفسهم في جهنم خالدون ﴿١٠٣﴾

nikakva drugog boga. Tada bi odnio svaki bog što je i stvorio i jedni bi se iznad drugih uzdizali. Bog je uzvišen i čist od svih svojstava, koje Mu oni daju. 93 On zna sve, što je i neviđeno i viđeno. Bog je uzvišen i čist od drugova, koje Mu oni pripisuju.

DIO. 6 — KAJANJE NEVALJALACA.

94 Reci: Moj *(veliki)* Bože! Ako ćeš mi pokazati prijetnju, koja će ih stići *(i kaznu na koju će udariti)*, 95 nemoj me ostavljati sa narodom griješnim i nasilnim! 96 Zaista, Mi možemo pokazati prijetnje Naše, koje će ih stići. 97 Odstrani nevaljalstvo i porok u najljepšem obliku.[5]) Mi najbolje znamo, kako te oni opisuju i predstavljaju. 98 I reci: Moj *(veliki)* Bože! Utječem ti se od sumnji i ubacivanja satane.[6]) 99 Moj veliki Bože! I utječem se Tebi od toga,

[5]) Porok i nevaljalstvo treba odstranjivati. Ali odstranjujući nevaljalstvo treba imati u vidu činjenicu, da ovo bude odstranjeno na najljepši način. Ako je potrebno da se odstrani neki porok i nevaljalstvo, da se čini neko dobro i postupa lijepo, onda se to mora i učiniti. Ali da se odstrani neko zlo i nevaljalština, ako bude potrebno i da se kažnjava, onda tu kaznu treba i upotrijebiti.

[6]) Sumnje i ubacivanja satane, to su ružna naučavanja i nagovaranja hrđavih ljudi. Pogledajte na 100 ajet istog poglavlja. Ali ako ove riječi i u općem značenju njihovu uzmemo, vidi se da im se opet nema ništa prigovoriti. Bogu se utjecati, to je najljepša strana dobrote. Zadnje mjesto kojem se čovjek može uteći jest Svemogući Allah, koji je izvor svake snage. Niko ne može, ko je prolazan, sebe lišiti te velike časti da se svome Bogu uteče i od Njega zaštite potraži. Ova Božja Objava, koja je stigla Božjem Poslaniku izražava sve želje i nastojanja njegova. Ovo je jedan od glavnih temelja na kojem se zasnivao čitav život Božjeg Poslanika. Sve njegove želje u kojem bilo pravcu i obliku, kretale su se oko

da se nađu u društvu mome. 100 Pa kad stigne jednog od njih smrt, reći će: Moj *(veliki)* Bože, povrati me natrag, 101 da činim dobra djela sa onim, što sam ostavio. Ne, ne, to je samo *(prazna)* riječ, što on kaže. Iza njih stoji zapreka, sve do dana, kada će biti ponovno proživljeni. 102 A kada se puhne u rog, tada među njima neće biti rodbinskih veza, niti će jedni druge ispitivati o stanju svome. 103 Čiji dobri poslovi pretegnu, ti će biti spašeni. 104 A čiji poslovi laki budu, to su oni, koji su sami sebi štetu činili i u paklu će vječno boraviti. 105 Pržit će i paliti lica njihova vatra paklenska i oni će u užasnim mukama biti u paklu namrgođeni sa izvrnutim usnama i iskešenim zubima. 106 *(Reći će im se):* Zar vam nijesu učeni ajeti i dokazi Moji, pa ste ih vi lažnim smatrali? 107 Oni će reći: Naš *(veliki)* Bože! Nadvladala nas je nesreća naša. I bili smo ljudi, koji su u zabludi ostali. 108 Naš *(veliki)* Bože! Izvedi nas odavle. Ako se ponovno u porok i nevaljalstvo povratimo, sami sebi ćemo nasilje učiniti. 109 Govori Bog: Ostanite tu prezreni i poniženi i ništa Mi ne govorite. 110 Ima jedna skupina među robovima Mojim, koji govore: Naš *(veliki)* Bože! Mi smo vjerovali! Oprosti nam! Smiluj nam se, jer si Ti najbolji od milostivih! 111 Ali vi ste se njima izrugivali, pa vas je to natjeralo u zaborav, da Mene ne spo-

الجزء الثامن عشر

تلفح وجوههم النار وهم فيها كالحون ﴿١٠٤﴾ ألم تكن آياتي
تتلى عليكم فكنتم بها تكذبون ﴿١٠٥﴾ قالوا ربنا غلبت
علينا شقوتنا وكنا قوما ضالين ﴿١٠٦﴾ ربنا أخرجنا منها
فإن عدنا فإنا ظالمون ﴿١٠٧﴾ قال اخسئوا فيها ولا تكلمون ﴿١٠٨﴾
إنه كان فريق من عبادي يقولون ربنا آمنا فاغفر لنا
وارحمنا وأنت خير الراحمين ﴿١٠٩﴾ فاتخذتموهم سخريا حتى
أنسوكم ذكري وكنتم منهم تضحكون ﴿١١٠﴾ إني
جزيتهم اليوم بما صبروا أنهم هم الفائزون ﴿١١١﴾ قال كم
لبثتم في الأرض عدد سنين ﴿١١٢﴾ قالوا لبثنا يوما أو بعض
يوم فاسأل العادين ﴿١١٣﴾ قال إن لبثتم إلا قليلا لو أنكم
كنتم تعلمون ﴿١١٤﴾ أفحسبتم أنما خلقناكم عبثا وأنكم

---

toga, da se oslobodi svih satana i svih nagovaranja i pričanja nevaljalaca.

Radi toga je duša Božjeg Poslanika bila potpuno oslobođena svih ovih hrđavih nagovaranja i nastrojenja i on je živio u potpunom duhovnom miru i spokojstvu. Ovo stanje Kur'an izražava sa »utjecanjem Allahu«.

سورة المؤمنون

462 ٣٦٢

إلينا لا ترجعون ۝ فتعالى الله الملك الحق لا إله إلا هو
رب العرش الكريم ۝ ومن يدع مع الله إلها آخر
لا برهان له به فإنما حسابه عند ربه إنه لا يفلح الكافرون
۝ وقل رب اغفر وارحم وأنت خير الراحمين ۝

سورة النور مدنية وهي أربع وستون آية ٦٤

٢٤

بسم الله الرحمن الرحيم

سورة أنزلناها وفرضناها وأنزلنا فيها آيات بينات
لعلكم تذكرون ۝ الزانية والزاني فاجلدوا كل واحد
منهما مائة جلدة ولا تأخذكم بهما رأفة في دين الله إن كنتم
تؤمنون بالله واليوم الآخر وليشهد عذابهما طائفة من المؤمنين

minjete i njih ste ismijavali. 112 Mi danas njih nagrađujemo, jer su trpili i podnosili zlostavljanja vaša. Oni su spašeni i došli su do cilja svoga. 113 Govori Bog: Koliko ste na zemlji proboravili godina? 114 Oni će reći: Proboravili smo dan ili nešto malo vremena! Pitaj one, što broje. 115 Govori Bog: Vrlo ste malo ostali. Da ste to znali *(ne bi se zemaljskom životu podavali)*. 116 Zar ste vi mislili, da smo vas Mi u ludo stvorili i da se vi Nama nećete povratiti. 117 Uzvišen je Allah, koji pravedno sudi. Samo je On jedini Bog. On je Gospodar i Bog velike vasione. 118 Ko god se moli drugom bogu, osim Allaha, a o tome nema nikakva dokaza, obračunavanje njegovo pripada samo Gospodaru i Bogu njegovu. Zaista, neće biti spašeni nevjernici. 119 I reci: Moj *(veliki)* Bože! Oprosti i smiluj se! I Ti si najbolji od milostivih!

POGLAVLJE: 24

POGLAVLJE: NUR

OBJAVLJENO U MEDINI. 9 DIJELOVA. 64 AJETA.

SADRŽAJ:

Pošto se u petom dijelu ovog poglavlja kaže, da će muslimanstvo u najsavršenijem obliku istaknuti i pokazati svjetlo Božje, a onda se izlaže da će sve strane svijeta, istok i zapad, biti rasvijetljeni, to je ovom poglavlju dan naziv »Nur« ili svjetlo.

Počam od desetog poglavlja sva slijedeća poglavlja do ovog su objavljena u Mekki, a poglavlje »Nur« je objavljeno u Medini. Ima naročito svoje značenje da je ovo

poglavlje što je u Medini objavljeno, uvršteno među poglavlja u Mekki. Kako smo u predgovoru prethodnog poglavlja istaknuli, grupa mekkanskih poglavlja, koja počinje sa 17 poglavljem, a završava sa 23 poglavljem predskazuje i govori o velikoj budućnosti koja Islam čeka. Poglavlje »Nur« otvoreno govori da će se uspostaviti moć i velika snaga Islama. Nije najglavnija i najosnovnija sadržina ovog poglavlja blud i zabrana bluda, nego se ističe i kazuje, da je Svjetlo Islama najsjajnije Božansko svjetlo, da se to svjetlo nikada neće ugasiti, da neće biti skučeno samo na Istok ili Zapad, nego da će i Istok i Zapad osvjetljivati (35 ajet) i da se gospodstvo Islama za vječna vreme uspostaviti (55 ajet). Ali sa uspostavljanjem te moći i gospodstva, treba da počne sreća i blagostanje. Za to treba da se uklone društveni poroci i nevaljalštine kao što su blud i potvora, koji ruše i podgrizavaju temelje kulturnog i civilizovanog društva. U tom pravcu se iznose odredbe i propisi i kazuje se kakve mjere treba poduzeti proti ovih opasnih društvenih poroka.

Radi toga prvi dio poglavlja bavi se bludom. Ističe se kako je taj porok gadan i ružan, te se najstrožije zabranjuje. Drugi dio ističe kako su najveći grijeh počinili oni, koji su potvorili i obijedili najkreposniju ženu svijeta Hazreti Ajišu. U trećem dijelu poglavlja se izlaže kako je oprošteno onima, koji su obijedili Hazreti Ajišu, a onda se općenito iznosi kako je obijeđivanje žena gadno i ružno djelo. Četvrti dio objašnjava puteve i sredstva kojima se treba boriti protiv bluda. Slijedeća tri dijela govore kako u srcima muslimana bukti i gori Božansko svjetlo i kako se u izgrađivanju i uspostavljanju snage i gospodstva Islama odrazuje Božanska moć. Osmi dio se vraća na sadržaj prethodnih dijelova i hoće da učini kraj objedama potvorača. Zadnji dio poglavlja naređuje da se posebni i privatni poslovi ne smiju predpostaviti i prometnuti nad opće državne i društvene poslove.

Postoji potpuna saglasnost da je čitavo ovo poglavlje u Medini objavljeno. Veći dio poglavlja je objavljen pete godine po Hidžretu.

PREVOD:

DIO. 1 — O BLUDU.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Ovo je *(tako)* jedno poglavlje, Mi smo ga objavili i odredili smo *(zapovijedi u njemu)*, i spremili smo u njemu jasne ajete i dokaze, da bi vi pouku primili! 2 Bludniku i bludnici, svakome od njih, udarite po stotinu batina. Neka vas prema njima nikakva samilost ne hvata u vršenju odredbe Božje, ako vi vjerujete Boga i Sudnji dan. Neka prisustvuje kažnjavanju njihovu jedna skupina pravovjernika.[1]) 3 Bludnik može vjenčati samo blud-

[1]) Moralna čistoća i nevinost moraju biti najosnovnije vrline jedne civilizirane zajednice i uopće ljudskog društva. To je najveća vrlina kako muškarca, tako i žene. Nevinost je vrlina, kojoj muslimanstvo daje naj-

الزاني لا ينكح إلا زانية أو مشركة والزانية لا ينكحها
إلا زان أو مشرك وحرم ذلك على المؤمنين ﴿٣﴾ والذين
يرمون المحصنات ثم لم يأتوا بأربعة شهداء فاجلدوهم
ثمانين جلدة ولا تقبلوا لهم شهادة أبدا وأولئك هم
الفاسقون ﴿٤﴾ إلا الذين تابوا من بعد ذلك وأصلحوا فإن الله
غفور رحيم ﴿٥﴾ والذين يرمون أزواجهم ولم يكن
لهم شهداء إلا أنفسهم فشهادة أحدهم أربع شهادات
بالله إنه لمن الصادقين ﴿٦﴾ والخامسة أن لعنت الله عليه
إن كان من الكاذبين ﴿٧﴾ ويدرؤا عنها العذاب أن
تشهد أربع شهادات بالله إنه لمن الكاذبين ﴿٨﴾ والخامسة
أن غضب الله عليها إن كان من الصادقين ﴿٩﴾ ولولا

nicu ili poganku. A bludnicu može vjenčati samo bludnik, ili poganin. A zabranjuje se to pravovjernima.[2]) 4 Koji obijede i potvore časne i nevine žene, pa zatim ne dovedu četvoricu svjedoka, udarite im osamdeset batina. Ne primajte nikakvo svjedočanstvo njihovo. To su nevaljali i hrđavi ljudi.[3]) 5 Samo se izuzimlju, koji se poslije toga pokaju i poprave stanje svoje, jer, zaista, Allah oprašta i milostiv je. 6 — 7 A oni, koji obijede i potvore žene svoje, a nemaju drugih svjedoka osim sebe, svaki će po četiri puta svjedočiti[4]) i Boga će uzeti za svjedoka, da je istinu govorio, a peti put treba da

---

veću vrijednost i posvećuje najveću pažnju. S tim zajedno treba i ovo istaknuti. Kur'an ističući kaznu za kurvanje ili blud, ne govori o »redžmu«, to jest o kazni kamenovanja. U 4 poglavlju ajet 25, dokazuje se, da se kazna za blud može na polovicu spusiti. U nekim zgodama se govori o kamenovanju. Ako se ovo primi kao tačno, onda poslije objave ovog ajeta nema nikakva dokaza po kome bi se mogla primijeniti kazna kamenovanjem. Ima i slučajeva, koji kazuju, da su ovakvi prestupnici i zločinci kažnjavani sa batinama ili udarcima sa rukom, da su vezani i zatvarani. Cilj kazne nije mučenje, nego, kako se to razumije, osramoćivanje i ponižavanje prestupnika.

[2]) Uzvišeni ajet naređuje da se bludnik i bludnica odstrani iz društva i zabranjuje se da bludnik ili bludnica uspostavljaju bračne veze sa čestitim i kreposnim ljudima. Ova odredba iznad svega služi sprečavanju bluda.

[3]) Ova odredba sprečava da se časne i nevine žene potvaraju i obijeđuju.

[4]) Ovaj uzvišeni ajet govori o onim muškarcima, koji radi brakolomstva obijede svoje žene. U ovakovim slučajevima se brak razvodi,

rekne, da je prokletstvo Božje na njega, ako je lažac. 8 A ženu će spasiti od kazne bluda, ako svjedoči četiri puta i Boga za svjedoka uzme, da joj je muž lažac, 9 a peti put će reći da je srdžba Božja na njih, ako joj je muž istinu govorio. 10 Da nije prema vama dobrote Božje i milosti Njegove, kazna bi se vaša požurila, a Bog prima pokajanje i svakom stvari mudro upravlja.

DIO. 2 — POTVORAČI HAZRETI AJIŠE.

11 Zaista, oni, koji su objedu učinili *(protiv Ajiše)*, to je jedna družina između vas.[5]) Ne smatrajte, da je to zlo za vas. Možda je to za vas dobro. Svaki između potvorača će potegnuti kaznu za stečeni grijeh. A onoga, koji je težinu objede na sebe uzeo, njega čeka kazna velika i strašna.[6]) 12 Zar ne, čim ste vi čuli ovu potvoru, pravovjerni su u sebi pomislili dobro i rekli su: ovo je čista i otvorena potvora.[7]) 13 Zašto potvarači nisu, da dokažu riječ svoju, doveli četvoricu svjedoka? Čim svjedoke

---

a ako muž ne nađe svjedoka, neće se kazniti. žena ako porekne i zaniječe potvoru, biće riješena kazne bluda.

[5]) Pete godine po Hidžretu je učinjen pohod protiv plemena Mustalik. U ovom pohodu se i Hazreti Ajiša pridružila Božjem Poslaniku. Vraćajući se sa ovog pohoda, radi nužde se Hazreti Ajiša malo udaljila od karavane. Na povratku je opazila da je izgubila ogrlicu, koja joj je na vratu visila, pa je otišla da je traži. Tražeći ovu ogrlicu, karavana je krenula, a sluge misleći da se ona nalazi u svojoj nosiljci, poveli su i njenu devu. Pošto Hazreti Ajiša nije nikoga našla na mjestu gdje je bila karavana, sjela je i iščekivala da je potraže. Iza karavane je bio zaostao Safvan i našao je Hazreti Ajišu na putu, pa je na devu posadio i pošao za karavanom. Munafici ili dvoličnici su to uzeli na jezik i iznijeli su razne potvore. Neki muslimani su se za njima poveli i povjerovali su u te objede. Da bi se dokazala nevinost i čistoća Hazreti Ajišina ovi potvarači su udarili na razne nevolje i patnje. To je velika kazna o kojoj se u ajetu govori.

[6]) Lice, koje je svu težinu objede na se uzelo, jest vođa munafika ili licemjeraca Abdullah ibni Ubejj ibni Selul. On je tu potvoru iznio i raširio.

[7]) Ova lažna potvora nije imala nikakvog oslonca ni u kojem pravcu, niti je imala svjedoka, niti se mogla uopće predpostaviti.

فضل الله عليكم ورحمته وأن الله تواب حكيم ﴿١٠﴾
إن الذين جاءوا بالإفك عصبة منكم لا تحسبوه شرا لكم
بل هو خير لكم لكل امرئ منهم ما اكتسب من الإثم والذي
تولى كبره منهم له عذاب عظيم ﴿١١﴾ لولا إذ سمعتموه
ظن المؤمنون والمؤمنات بأنفسهم خيرا وقالوا هذا إفك
مبين ﴿١٢﴾ لولا جاءوا عليه بأربعة شهداء فإذ لم يأتوا
بالشهداء فأولئك عند الله هم الكاذبون ﴿١٣﴾ ولولا فضل
الله عليكم ورحمته في الدنيا والآخرة لمسكم في ما
أفضتم فيه عذاب عظيم ﴿١٤﴾ إذ تلقونه بألسنتكم
وتقولون بأفواهكم ما ليس لكم به علم وتحسبونه هينا
وهو عند الله عظيم ﴿١٥﴾ ولولا إذ سمعتموه قلتم ما يكون لنا

أن نتكلم بهذا سبحانك هذا بهتان عظيم ﴿١٦﴾ يعظكم
الله أن تعودوا لمثله أبدا إن كنتم مؤمنين ﴿١٧﴾ ويبين
الله لكم الآيات والله عليم حكيم ﴿١٨﴾ إن الذين يحبون
أن تشيع الفاحشة في الذين آمنوا لهم عذاب أليم في الدنيا
والآخرة والله يعلم وأنتم لا تعلمون ﴿١٩﴾ ولولا فضل الله
عليكم ورحمته وأن الله رءوف رحيم ﴿٢٠﴾ يا أيها الذين
آمنوا لا تتبعوا خطوات الشيطان ومن يتبع خطوات
الشيطان فإنه يأمر بالفحشاء والمنكر ولولا فضل
الله عليكم ورحمته ما زكى منكم من أحد أبدا ولكن الله
يزكي من يشاء والله سميع عليم ﴿٢١﴾ ولا يأتل أولو الفضل
منكم والسعة أن يؤتوا أولي القربى والمساكين والمهاجرين

nisu doveli, oni su kod Boga lažci. 14 Da nije Božje dobrote prema vama i milosti Njegove u zemaljskom životu i u vječnosti, sigurno bi vas stigla zbog potvore, u koju ste zapali, velika i teška kazna. 15 Gle, vi ste tu potvoru digli na jezike svoje, a govorili ste ustima svojim, što nijeste znali, i mislili ste, da je to mala i neznatna stvar. A ovo je kod Boga veliki grijeh. 16 Za što vi niste rekli, čim ste potvoru čuli: Ne dolikuje nama, da ovako šta kažemo. Ti si čist i slavljen moj Bože! Ovo je vrlo velika potvora! 17 Bog vas poučava, da se više nikada ovakim stvarima ne povraćate, ako ste pravi vjernici. 18 I Bog vam otvoreno razjašnjava znakove i dokaze. Bog svaku stvar savršeno poznaje i svim stvarima mudro upravlja. 19 Zaista, one, koji žele da se raširi porok i nevaljalstvo među pravovjernima, čeka kazna grozna i užasna u zemaljskom životu i u vječnosti. Bog zna, a

vi ne znate. 20 Da nije dobrote Božje prema vama i milosti Njegove, *(kazna bi se sigurno ubrzala),* a Bog je dobrostiv i milostiv.

DIO. 3 — POTVARAČI AJIŠINI.

21 O pravovjerni! Ne slijedite stopama sataninim! Ko bude slijedio stope satanine, taj naređuje sramotna djela i poroke. A da nije dobrote Božje prema vama i milosti Njegove, ne bi niko nikada između vas čist bio, ali Bog očisti, koga hoće. Bog sve čuje i svaku stvar potpuno zna. 22 Neka se ne zaklinju dobri i bogati između vas, da neće ništa dati rodbini svojoj, siromasima i onima, što su se na Božjem putu iselili.[8]) Neka oproste i nek se smiluju! Zar vi ne želite, da vama Bog oprosti? Bog oprašta i milostiv je. 23 Zaista, koji objeđuju čiste i kreposne pravovjerne žene, koje su potpuno neupućene *(u nevaljalstvo),* biće prokleti u zemaljskom životu i u vječnosti. Njih čeka velika i strašna kazna. 24 Onoga dana, kada protiv njih budu svjedočili jezici njihovi, ruke njihove i noge njihove, o onome, što su oni radili, 25 toga dana će im Allah sve po zasluzi njihovoj dati. I oni će znati, da je Allah posve jasna Istina. 26 Ružne i nevaljale stvari i riječi pristaju

فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا أَلَا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ
وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٢﴾ إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلَاتِ
الْمُؤْمِنَاتِ لُعِنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٢٣﴾
يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ أَلْسِنَتُهُمْ وَأَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿٢٤﴾ يَوْمَئِذٍ يُوَفِّيهِمُ اللَّهُ دِينَهُمُ الْحَقَّ وَيَعْلَمُونَ
أَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ الْمُبِينُ ﴿٢٥﴾ الْخَبِيثَاتُ لِلْخَبِيثِينَ وَالْخَبِيثُونَ
لِلْخَبِيثَاتِ وَالطَّيِّبَاتُ لِلطَّيِّبِينَ وَالطَّيِّبُونَ لِلطَّيِّبَاتِ أُولَٰئِكَ
مُبَرَّءُونَ مِمَّا يَقُولُونَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٢٦﴾ يَا أَيُّهَا
الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتَّىٰ تَسْتَأْنِسُوا وَتُسَلِّمُوا
عَلَىٰ أَهْلِهَا ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٢٧﴾
فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فِيهَا أَحَدًا فَلَا تَدْخُلُوهَا حَتَّىٰ يُؤْذَنَ لَكُمْ

[8]) Hazreti Ebu-Bekir, otac Hazreti Ajišin se bio zakleo da neće ni pogledati, a ni pomagati jednog svog rođaka po imenu Mistaha, jer se i on bio pridružio uz one, koji su sudjelovali u ovoj aferi potvaranja. Uzvišeni ajet to odlučno zabranjuje. Pošto je Božji Poslanik kaznio one, što su sudjelovali u toj aferi potvaranja, odstranio je prema njima svaku mržnju i nije nikome dozvolio da im učini kakvo zlo ili da ih mrzi.

Uzvišeni ajet spominje Hazreti Ebu-Bekira kao dobrog i bogatog. Prva riječ govori o njegovom duhovnom i moralnom savršenstvu, a druga ističe njegovo materijalno blagostanje.

الجزء الثامن عشر ١٨

وإن قيل لكم ارجعوا فارجعوا هو أزكى لكم والله بما تعملون
عليم ﴿٢٨﴾ ليس عليكم جناح أن تدخلوا بيوتا غير مسكونة
فيها متاع لكم والله يعلم ما تبدون وما تكتمون ﴿٢٩﴾ قل للمؤمنين
يغضوا من أبصارهم ويحفظوا فروجهم ذلك أزكى لهم
إن الله خبير بما يصنعون ﴿٣٠﴾ وقل للمؤمنات يغضضن من
أبصارهن ويحفظن فروجهن ولا يبدين زينتهن إلا ما
ظهر منها وليضربن بخمرهن على جيوبهن ولا يبدين زينتهن
إلا لبعولتهن أو آبائهن أو آباء بعولتهن أو أبنائهن أو أبناء
بعولتهن أو إخوانهن أو بني إخوانهن أو بني أخواتهن أو نسائهن
أو ما ملكت أيمانهن أو التابعين غير أولي الإربة من الرجال
أو الطفل الذين لم يظهروا على عورات النساء ولا يضربن

ružnima i nevaljalima, a ružnima i nevaljalima pristaju ružne i nevaljale stvari i riječi. Lijepe i čiste stvari i riječi pristaju lijepim i čistim ljudima, a lijepi i čisti ljudi pristaju lijepim i čistim stvarima i riječima. Oni su potpuno čisti i odriču se onoga, što oni govore. Njih čeka oproštenje i najljepše blagodati i časti.

DIO. 4 — MJERE, KOJE ĆE SPRIJEČITI BLUD.

27 O pravovjerni! Ne ulazite u tuđe domove, dok ne zatražite dozvolu i ne pozdravite *(selam nazovete)* ukućane njihove. To je za vas mnogo bolje, da bi se vi poučili i opomenuli. 28 Ako u tim domovima *(kućama)* nikoga ne nađete, ne ulazite u njih, dok vam se ne dozvoli. Ako vam se rekne: »Vratite se natrag«, vi se vratite. Ovakav postupak će za vas biti mnogo bolji i kreposniji. Bog zna, šta vi radite. 29 Nije grijeh vama, da ulazite u kuće, koje nisu nastanjene, a u kojima ima za vas neke koristi. Bog sve zna, što vi otvoreno radite i što skrivate. 30 Reci pravovjernima: Neka odvrate poglede svoje od tuđina i neka čuvaju stidna mjesta svoja. To je za njih čišće i kreposnije. Zaista, Bog zna, šta oni rade. 31 Reci ženama pravovjernima: Neka odvrate poglede svoje od tuđina i neka čuvaju stidna mjesta svoja što se pokrivaju. Neka od ukrasa pokazuju samo ono, što se *(s vana)* vidi. Neka ogrtačima pokriju glave, vratove i prsa. Neka ukrase svoje pokazuju samo muževima svojim, očevima svojim, svekrima svojim, sinovima i pastorcima svojim, braći, bratićima i sestrićima svojim, ženama ili robinjama i robovima svojim, ili slugama bez muške snage, ili djeci, koja ne

raspoznaju stidna mjesta žena. I neka ne udaraju nogama, da bi se saznalo za skrivene ukrase njihove. Pokajte se i obratite se Bogu, svi, o pravovjerni! Tako ćete doći do cilja i spasiti ćete se!
32 Vjenčajite između vas neoženjene i neudate slobodne muške i ženske, robove i robinje vaše, koji su podobni za brak. Ako su ovi siromasi, Bog će ih obogatiti iz obilja Svoga. Božje blagodati su obilne. Bog sve potpuno zna.[9])
33 Neka čuvaju nevinost i krepost svoju, koji nemaju sredstava za brak, dok ih Bog ne obdari iz obilja Svoga. Koji budu od robova vaših tražili, da otkupe slobodu svoju, pismeno to s njima uglavite, ako znate da su dobri.[10]) I podajte im od imetka, što vam ga je Bog dao. Ne silite robinje vaše na razbludan život i kurvanje, kad one hoće da kreposno žive, da bi vi stekli neku korist života zemaljskog. Ko ih prisili, zaista će

بِاَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ وَتُوبُوا اِلَى اللّٰهِ جَمِيعًا
اَيُّهَ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٣١﴾ وَاَنْكِحُوا الْاَيَامٰى
مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَاِمَائِكُمْ اِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ
يُغْنِهِمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهِ وَاللّٰهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٣٢﴾ وَلْيَسْتَعْفِفِ
الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ نِكَاحًا حَتّٰى يُغْنِيَهُمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهِ وَالَّذِينَ
يَبْتَغُونَ الْكِتَابَ مِمَّا مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ فَكَاتِبُوهُمْ اِنْ عَلِمْتُمْ
فِيهِمْ خَيْرًا وَآتُوهُمْ مِنْ مَالِ اللّٰهِ الَّذِي آتَاكُمْ وَلَا تُكْرِهُوا
فَتَيَاتِكُمْ عَلَى الْبِغَاءِ اِنْ اَرَدْنَ تَحَصُّنًا لِتَبْتَغُوا عَرَضَ الْحَيٰوةِ
الدُّنْيَا وَمَنْ يُكْرِهْهُنَّ فَاِنَّ اللّٰهَ مِنْ بَعْدِ اِكْرَاهِهِنَّ غَفُورٌ رَحِيمٌ
﴿٣٣﴾ وَلَقَدْ اَنْزَلْنَا اِلَيْكُمْ آيَاتٍ مُبَيِّنَاتٍ وَمَثَلًا مِنَ الَّذِينَ خَلَوْا
مِنْ قَبْلِكُمْ وَمَوْعِظَةً لِلْمُتَّقِينَ ﴿٣٤﴾ اَللّٰهُ نُورُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ

9) Po kur'anskom učenju brak je prirodno stanje čovjekovo. Radi toga se naređuje da se svi neženje ožene. Traži se da u brak stupaju i robovi i robinje. Po ovome ajetu je nepristojno i zabranjeno držati robinje i priležnice.

10) Nužno je da se sve moguće pogodnosti daju, da robovi dođu do svoje slobode. Jedna od ovih pogodnosti je, da se između gospodara i roba napiše jedan ugovor, po kome treba rob da bude oprošten. Kur'an traži, da gospodar prihvati ponudu svakog roba, koji želi da se oslobodi ropstva. Davanje slobode robovima je novost našeg vijeka, ali Islam je toliko vjekova ranije uspostavio princip, kad još niko nije ni pomišljao da se taj sramni obruč skine sa jednog dijela čovječanstva, da gospodar mora primiti zahtjev roba, kad on zatraži da ga oslobodi, a onda se još naređuje, da robu treba dati novčanih sredstava da se otkupi i u tome pogledu mu pomoći. Kod toga se samo stavlja uvjet da je rob sposoban za privređivanje. I država je ovu dužnost vršila sa prikupljenim zekatom. Pogledajte (9:60).

im se Bog poslije silovanja smilovati i oprostiti.[11]) 34 I Mi smo vam poslali ajete, što razjašnjavaju *(propise)* i primjere *(iz života)* onih, koji su prije vas prošli, i pouku onima što se čuvaju *(poroka i nevaljalština)*.

DIO. 5 — OTKRIVANJE BOŽJEGA SVJETLA.

35 Bog svjetlost *(daje)* nebesima i zemlji. Svjetlo Njegovo *(u srcu pravog vjernika)* je kao svjetiljka, u kojoj buktinja *(gori)*. Svjetiljka je u staklu brušenom. A staklo je kao zvijezda, koja svjetli i svjetle zrake razasipa. Gori i bukti iz blagoslovenog drveta maslinovog, koje nije ni istočno, a ni zapadno. Ulje njezino svjetli i gori i ako ga nije vatra dohvatila. To je svjetlost nad svjetlom. Upućuje Bog svjetlu Svome, koga On hoće. I iznosi Allah primjere ljudima. Bog svaku stvar potpuno i savršeno poznaje.[12]) 36 U domovima dozvolio je Allah *(to svjtlo)*, da se uzdiže i da se spominje u njima ime Njegovo.[13]) Slave i veličaju Biće Njegovo jutrom i večerom, 37 ljudi, koje ne zabavlja trgovina ni kupoprodaja, da spominju Boga, klanjaju namaz i dijele zekat. Oni se boje dana, u kome će se izvrnuti i oči i srca.

[11]) Prije Islama kurvanje i blud u Arabiji nije nikako sprečavano. Muslimanstvo šta više traži da se i robinje vjenčavaju i ako nisu vjenčane, da se s njima ne smije provoditi bludan život.

[12]) U ovom primjeru se muslimanstvo isporeduje sa Božjim svjetlom. Ovo je svjetlo što će čitav svijet osvijetliti i obasjati. To je svjetlo kao u divnom brušenom staklu, što ga ni s koje strane ne može vjetar utrnuti. To je svjetlo tako sjajno kao najsjajnija zvijezda što plamsa svojim svijetlim zrakama.

U Kur'anu se nekoliko puta kaže, da je muslimanstvo Božje svjetlo. O muslimanstvu kao takvom se ovdje govori i u poglavljima (9:32) i (61:8). Blagosloveno drvo maslinovo o kojem se u uzvišenom ajetu govori da svjetli i gori, jest simbol Islama, kao što je smokva simbol židovstva (95:1). Blagosloveno drvo što gori svjetlom Islama nije ni istočno ni zapadno, jer Islam obasjava i istok i zapad. Ovaj ajet, dakle, nagovještava da će svjetlo Islama obuhvatiti i istok i zapad.

[13]) Svjetlo o kome je u prethodnom ajetu govoreno, u ovome se ajetu izlaže, gdje će ono sjati i razumijeva se, da će to biti u nekim domovima. Naročito obilježje ovih kuća je, što će se u njima spominjati ime Božje. Dakle ove kuće ili domovi su muslimanski domovi. Svemogući Allah je dopustio ovim kućama da budu uzdignute, pa se tako još jedamput nagovještava sjajna budućnost Islama. Muslimani su izašli iz niskih i bijednih potleušica i unišli u najveličanstvenije dvorce svijeta. Na taj se način obistinilo ovo Božansko predskazanje.

38 Za to će im Bog dati najbolju nagradu za učinjena djela i uvećaće im dobrotu Svoju. Bog dariva, koga hoće, bez mjere i granice. 39 A djela nevjernička su kao varava magla pustinjska *(fata morgana)*, što se žednu kao voda pričinja. Pa kad dođe do nje, ništa ne nađe. A on će Boga naći kod djela svoga, *(što mu se pričinja kao voda)*, pa će mu Bog po zasluzi nagraditi djelo njegovo. Bog brzo obračunava. 40 *(Ili su djela nevjernička)* kao tmasta i neprozirna tmina, na velikom i dubokom moru, što ga zapljuskuje jedan val za drugim, a iznad njega su crni i tmasti oblaci, što su se jedni iznad drugih nagomilali. Kad čovjek u ovoj tmini ruku svoju izdigne, skoro ne može da je vidi. Komu Bog vidjela ne da, taj vidjela i nema.[14])

مَثَلُ نُورِهِ كَمِشْكَاةٍ فِيهَا مِصْبَاحٌ الْمِصْبَاحُ فِي
زُجَاجَةٍ الزُّجَاجَةُ كَأَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ يُوقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ
زَيْتُونَةٍ لَا شَرْقِيَّةٍ وَلَا غَرْبِيَّةٍ يَكَادُ زَيْتُهَا يُضِيءُ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ
نَارٌ نُورٌ عَلَى نُورٍ يَهْدِي اللَّهُ لِنُورِهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ
لِلنَّاسِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٣٥﴾ فِي بُيُوتٍ أَذِنَ اللَّهُ أَنْ
تُرْفَعَ وَيُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ ﴿٣٦﴾
رِجَالٌ لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ
وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ
﴿٣٧﴾ لِيَجْزِيَهُمُ اللَّهُ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَيَزِيدَهُمْ مِنْ فَضْلِهِ وَاللَّهُ
يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٨﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَعْمَالُهُمْ
كَسَرَابٍ بِقِيعَةٍ يَحْسَبُهُ الظَّمْآنُ مَاءً حَتَّى إِذَا جَاءَهُ لَمْ يَجِدْهُ

DIO. 6 — OTKRIVANJE BOŽJE MOĆI.

41 Zar ti ne vidiš, da je Allah Onaj, što Ga slavi i spominje sve, što je na nebesima i na zemlji, pa i ptice što raširenih krila lete. Svakoga On zna, kako Ga spominje, kako Mu se klanja i kako Ga slavi. Bog potpuno zna sve što oni rade. 42 I Bogu pripada vlast na nebu i na zemlji. Samo se Njemu povraća. 43 Zar ti ne vidiš, da Bog tjera oblake, pa ih onda sakuplja i jedne na druge gomila, zatim vidiš, kiša se iz njih prolijeva i spuštaju se

[14]) Kako se na početku ovog dijela predočuje i predstavlja sjaj i blistanje Božanskog svjetla što je pravovjernima dano, tako se na kraju predočuje tmina neznanja i sumnja u kojoj plivaju nevjernici. Njihovi vanjski uspjesi su kao pustinjska fata morgana, koja čovjeka obmanjuje i zavodi. Ili su kao tmasta pomrčina što oči zaslijepljuje.

شيئا ووجد الله عنده فوفاه حسابه والله سريع الحساب
(٤٠) أو كظلمات في بحر لجي يغشاه موج من فوقه موج من
فوقه سحاب ظلمات بعضها فوق بعض إذا أخرج يده لم يكد
يراها ومن لم يجعل الله له نورا فما له من نور (٤١) ألم تر أن الله
يسبح له من في السماوات والأرض والطير صافات كل
قد علم صلاته وتسبيحه والله عليم بما يفعلون (٤٢) ولله
ملك السماوات والأرض وإلى الله المصير (٤٣) ألم تر أن الله
يزجي سحابا ثم يؤلف بينه ثم يجعله ركاما فترى الودق يخرج
من خلاله وينزل من السماء من جبال فيها من برد فيصيب به
من يشاء ويصرفه عن من يشاء يكاد سنا برقه يذهب
بالأبصار (٤٤) يقلب الله الليل والنهار إن في ذلك لعبرة

لأولي الأبصار (٤٥) والله خلق كل دابة من ماء فمنهم
من يمشي على بطنه ومنهم من يمشي على رجلين ومنهم من يمشي
على أربع يخلق الله ما يشاء إن الله على كل شيء قدير (٤٦)
لقد أنزلنا آيات مبينات والله يهدي من يشاء إلى صراط
مستقيم (٤٧) ويقولون آمنا بالله وبالرسول وأطعنا
ثم يتولى فريق منهم من بعد ذلك وما أولئك بالمؤمنين (٤٨)
وإذا دعوا إلى الله ورسوله ليحكم بينهم إذا فريق منهم
معرضون (٤٩) وإن يكن لهم الحق يأتوا إليه مذعنين (٥٠)
أفي قلوبهم مرض أم ارتابوا أم يخافون أن يحيف الله عليهم
ورسوله بل أولئك هم الظالمون (٥١) إنما كان قول
المؤمنين إذا دعوا إلى الله ورسوله ليحكم بينهم أن يقولوا

iz neba oblaci kao brda, što led nose, pa s njima opustoši što hoće, a što hoće od štete očuva. Sijevanje svjetlica Njegovih, kao da će vid potamniti. 44 Bog izmjenjuje dan i noć. Zaista u tome ima pouke za one, koji gledaju i proučavaju. 45 Bog je svako živo biće stvorio iz vode. Neki od njih gmižu, neki idu na dvije noge, a neki idu na četiri. Bog stvara šta hoće. Zaista, Bog sve učiniti može. 46 Mi smo spremili posve jasne ajete i dokaze. Bog koga hoće upućuje na pravi put. 47 I oni govore: Mi smo vjerovali Boga i poslanika. Mi smo se pokorili. Zatim je između njih jedna skupina, iza toga, okrenula glavu. A ovo nijesu bili pravi vjernici. 48 Kada se oni pozovu Bogu i Božjem Poslaniku, da im se presuda izreče, tada jedan dio između njih glavu okrene. 49 Ako imaju neko pravo da traže, onda pokorno dolaze poslaniku. 50 Da li su srca njihova bolesna? Ili oni sumnjaju? Ili se boje, da će im Allah i poslanik Njegov učiniti nepravdu? Ne, ne, oni zapravo sami sebi nasilje čine.

DIO. 7 — GOSPODSTVO I PREVLAST ISLAMA.

سورة النور ٤٧٢

سمعنا واطعنا واولئك هم المفلحون ﴿٥١﴾ ومن يطع الله ورسوله
ويخش الله ويتقه فاولئك هم الفائزون ﴿٥٢﴾ واقسموا بالله
جهد ايمانهم لئن امرتهم ليخرجن قل لا تقسموا طاعة معروفة
ان الله خبير بما تعملون ﴿٥٣﴾ قل اطيعوا الله واطيعوا الرسول
فان تولوا فانما عليه ما حمل وعليكم ما حملتم وان
تطيعوه تهتدوا وما على الرسول الا البلاغ المبين ﴿٥٤﴾ وعد
الله الذين امنوا منكم وعملوا الصالحات ليستخلفنهم في
الارض كما استخلف الذين من قبلهم وليمكنن لهم
دينهم الذي ارتضى لهم وليبدلنهم من بعد خوفهم امنا
يعبدونني لا يشركون بي شيئا ومن كفر بعد ذلك فاولئك هم
الفاسقون ﴿٥٥﴾ واقيموا الصلوة واتوا الزكوة واطيعوا الرسول

51 Samo su riječi pravovjernika, kada se pozovu Bogu i poslaniku Njegovu, da im se presuđuje, da kažu: »Čuli smo i pokorili smo se«. To su oni, što su spašeni. 52 Koji se pokoravaju Bogu i Poslaniku Njegovu, boje se Boga i izvršavaju dužnosti prema Bogu, ti su sretni i spašeni. 53 Oni se zaklinju Bogom, da će sa svim snagama svojim, ako im narediš, sigurno izaći *(na put)*. Reci im: Ne zaklinjite se! Razborita poslušnost *(se od vas traži)*. Zaista je Bog obaviješten o svemu, što vi radite. 54 Reci: Pokoravajte se Bogu! Pokoravajte se poslaniku! Ako vi glavu okrenete *(poslanikovo)* je samo ono, što mu je u dužnost stavljeno *(da poslanstvo objavi)*, a vaše je samo ono, što je vama u dužnost stavljeno *(da poslušni budete)*. Ako mu pokorni budete, bićete na pravom putu. Dužnost je poslanikova, da posve jasno izloži i objasni. 55 Obećao je Bog onima između vas, koji vjeruju i dobra djela čine, da će ih postaviti gospodarima na zemlji, kao što je postavio gospodarima i one, što su prije njih bili, i da će im utemeljiti i ustaliti vjeru njihovu, koju im je On odabrao i od koje je On zadovoljan; i da će im strah njihov zamijeniti sa sigurnošću. Oni samo Mene obožavaju i Meni ništa kao druga ne pripisuju. Koji iza toga ne budu vjerovali, to su nevaljalci.[15]) 56 Klanjajte potpuno namaz! Dijelite

[15]) Ovaj uzvišeni ajet osim što nagovještava uspostavljanje gospodstva Islama, predskazuje njegovu trajnost i vječnost i kazuje muslimanima, da će trajno gospodovati. Kad je ovo poglavlje objavljeno, muslimani su sa svih strana bili neprijateljima opkoljeni. Pravovjerni su jednako živjeli u strahu i uzbuđenju. Pogani su tada bili moćni i snažni.

لعلكم ترحمون ﴿٥٧﴾ لا تحسبن الذين كفروا معجزين في الأرض ومأواهم النار ولبئس المصير ﴿٥٨﴾ يا أيها الذين آمنوا ليستأذنكم الذين ملكت أيمانكم والذين لم يبلغوا الحلم منكم ثلاث مرات من قبل صلاة الفجر وحين تضعون ثيابكم من الظهيرة ومن بعد صلاة العشاء ثلاث عورات لكم ليس عليكم ولا عليهم جناح بعدهن طوافون عليكم بعضكم على بعض كذلك يبين الله لكم الآيات والله عليم حكيم ﴿٥٩﴾ وإذا بلغ الأطفال منكم الحلم فليستأذنوا كما استأذن الذين من قبلهم كذلك يبين الله لكم آياته والله عليم حكيم ﴿٦٠﴾ والقواعد من النساء اللاتي لا يرجون نكاحا فليس عليهن جناح أن يضعن ثيابهن غير متبرجات بزينة

وأن يستعففن خير لهن والله سميع عليم ﴿٦١﴾ ليس على الأعمى حرج ولا على الأعرج حرج ولا على المريض حرج ولا على أنفسكم أن تأكلوا من بيوتكم أو بيوت آبائكم أو بيوت أمهاتكم أو بيوت إخوانكم أو بيوت أخواتكم أو بيوت أعمامكم أو بيوت عماتكم أو بيوت أخوالكم أو بيوت خالاتكم أو ما ملكتم مفاتحه أو صديقكم ليس عليكم جناح أن تأكلوا جميعا أو أشتاتا فإذا دخلتم بيوتا فسلموا على أنفسكم تحية من عند الله مباركة طيبة كذلك يبين الله لكم الآيات لعلكم تعقلون ﴿٦٢﴾ إنما المؤمنون الذين آمنوا بالله ورسوله وإذا كانوا معه على أمر جامع لم يذهبوا حتى يستأذنوه إن الذين يستأذنونك أولئك الذين يؤمنون

zekat! Pokoravajte se poslaniku, da bi vam se smilovalo. 57 Nikako ne misli da će nevjernici ostaviti nemoćnim *(Allaha)* na zemlji! Njihovo je gnijezdo vatra paklenska. O, kako je to ružno mjesto povratka!

DIO. 8 — PAŽNJA PREMA OSAMLJENOSTI I ODMARANJU.

58 O pravovjerni! Neka zatraže dozvolu, da vam uniđu robovi vaši i koji nisu između vas dorasli u tri slučaja: Prije namaza sabahskog *(jutarnje molitve)*, kada odlažete odijela vaša za podnevne žege i poslije jacije namaza. To su tri slučaja osamljivanja vašeg. Nije vama, a ni njima nikakav grijeh, da u ostalim vremenima oni ulaze vama *(bez traženja dozvole)* i da jedni druge obilazite, radi posluživanja. Tako vam Bog objaš-

Inače u ovom poglavlju, pošto se sa Božjim svjetlom, koje se iznosi kao primjer, predskazuje pobjeda muslimana, nagovještava se u ovom ajetu posve otvoreno, da će se uspostaviti islamska vlast i država.

njava znakove i ajete Svoje. Bog svaku stvar potpuno zna i svim stvarima mudro upravlja. 59 Kad djeca vaša stignu u zrele godine i odrastu, neka traže dozvolu *(za ulazak)*, kao što su tražili i oni, što su prije njih bili. Tako vam Bog objašnjava znakove i ajete Svoje. Bog svaku stvar potpuno zna i svim stvarima mudro upravlja. 60 Žene, koje su ostarile, pa ne rađaju niti pranja imaju, ne nadaju se niti žele da se udaju, njima nije grijeh da odlože vanjsko odijelo svoje, ne pokazujući ukrasa. A da i to ne rade i da krepost čuvaju mnogo im je bolje. Bog sve čuje i sve zna. 61 Nije grijeh slijepcu, nije grijeh ni hromu, niti je grijeh bolesniku, a ni vama, da jedete u kućama svojim, ili u kućama očeva svojih ili u kućama majki svojih, ili u kućama braće svoje, ili u kućama sestara svojih, ili u kućama stričeva svojih, ili u kućama tetaka svojih, ili u kućama ujaka svojih, ili u kućama hala svojih, ili kod onih, čijim dobrima upravljate ili kod iskrenih prijatelja svojih. Nije vam grijeh, da jedete svi zajednički ili odijeljeno. Kada ulazite u domove, pozdravljajte se međusobno pozdravom od Božje strane blagoslovenim i lijepim. Tako vam Bog objašnjava znakove i ajete, da bi se vi opametili i urazumili.

الجزء الثامن عشر

٤٧٥ ١٨ 475

بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِذَا اسْتَأْذَنُوكَ لِبَعْضِ شَأْنِهِمْ فَأْذَن لِّمَن شِئْتَ مِنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمُ اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٦٢﴾ لَّا تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدُعَاءِ بَعْضِكُم بَعْضًا قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الَّذِينَ يَتَسَلَّلُونَ مِنكُمْ لِوَاذًا فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَن تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٦٣﴾ أَلَا إِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قَدْ يَعْلَمُ مَا أَنتُمْ عَلَيْهِ وَيَوْمَ يُرْجَعُونَ إِلَيْهِ فَيُنَبِّئُهُم بِمَا عَمِلُوا وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٦٤﴾

سورة الفرقان مكية وهي سبع وسبعون آية

٢٥

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

تَبَارَكَ الَّذِي نَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلَىٰ عَبْدِهِ لِيَكُونَ لِلْعَالَمِينَ

DIO. 9 — VAŽNOST OPĆIH POSLOVA.

62 Pravovjerni su samo oni, koji vjeruju Boga i Poslanika Njegova. Kada se iskupe oko njega u jednom zajedničkom poslu, ne rastavljaju se, dok od njega dozvolu ne zatraže. Zaista, oni,
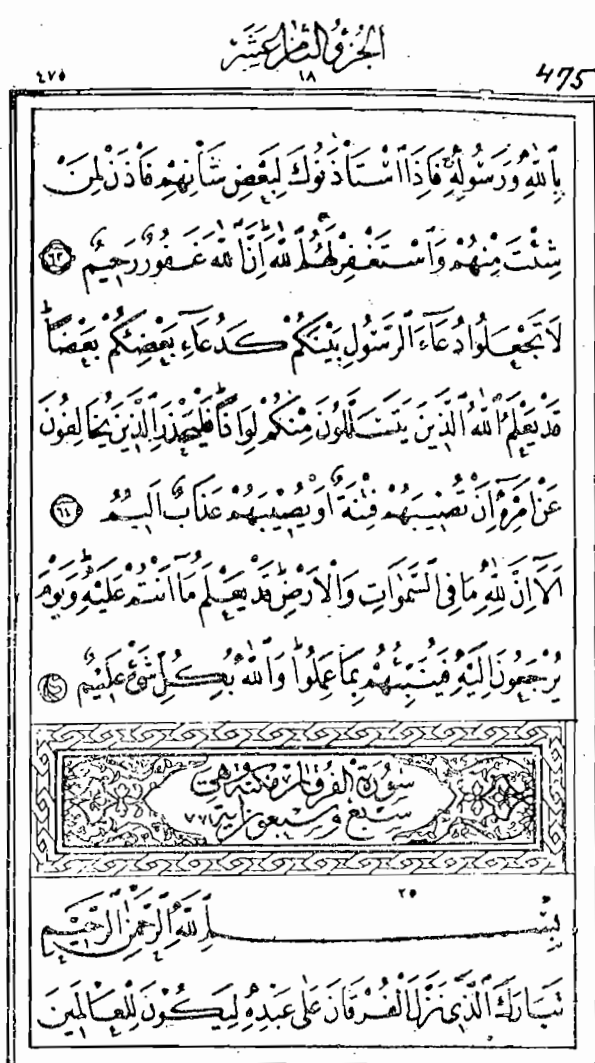
koji od tebe dozvolu traže, to su oni, što vjeruju Boga i Poslanika Njegova. Kad zatraže dozvolu od tebe u nekom poslu svome, podaj dozvolu, kome hoćeš, od njih. Moli Boga, da im oprosti. Zaista Bog oprašta i milostiv je. 63 Ne susrećite Poslanika, kada ga između sebe zovete, kao što vi jedni druge zovete. Bog zna, koji se između vas sakrivaju i neopazice izvlače. Neka se čuvaju, koji se suprotstavljaju zapovijedi njegovoj, da ih ne snađe nesreća, ili da ih ne stigne bolna i užasna kazna. 64 Dobro znajte, sigurno je Božje sve, što je na nebu i na zemlji. Bog zna, na čemu se vi nalazite. Kada se budu vraćali Njemu, On će im kazati sve, što su radili. Bog svaku stvar istinski i savršeno zna.

POGLAVLJE: 25

POGLAVLJE: FURKAN

OBJAVLJENO U MEKKI. 6 DIJELOVA, 77 AJETA.

SADRŽAJ:

Furkan znači rastaviti istinu od neistine. Da je ovom poglavlju dan ovaj naziv, to je radi onoga što je prije ovog bilo objavljeno. Kur'an je u životu onih, koji su pošli da slijede ovu novu vjeru, izveo jedan velik preokret. Duhovno ih je uzdignuo. Oni su počeli i duhovno i materijalno da se pridižu. Ovaj preokret je jedan potpuni »Furkan«.

Poglavlje Furkan počinje sa izlaganjem, da poslanstvo Hazreti Muhammedovo obuhvaća čitav svijet i sve narode. Poslanstvo Hazreti Muhammedovo na najsavršeniji način izlaže vjerovanje u jedinstvo Božje i da će poganstvo u korjenu svome biti uništeno, a onda da će se uz jedinstvo Božje uporedo razvijati i jedinstvo čitavog čovječanstva. Nevjernici i protivnici su se digli protiv ovih temeljnih zasada i govorili su, da je Hazreti Muhammed jedan običan čovjek, pa se na ove njihove tvrdnje odgovara u drugom dijelu ovog poglavlja. U trećem dijelu ovog poglavlja se na jedan odlučan način ističe, da će istina biti rastavljena od neistine, i to rastavljanje pokazuje na ovaj dan »Furkana« ili pobjede istine nad laži.

Poslije ovih općenitih izlaganja, na jedan živopisan način se iznose primjeri iz historije starih i prošlih naroda. Pošto se u četvrtom dijelu o tome kratko izlaže, onda se opisuje očajno i bijedno stanje u Arabiji prije pojave Islama. Peti dio ističe da će se tmina, kojom se čitava Arabija obavila, malo po malo razbijati, da će novo svjet'o obasjati, da će se ukazati novi znaci života i da će preporod što ga je Islam donio, čovječanstvu dati novo doba slave i veličine. Zadnji dio ovog poglavlja govori o preporodu, što ga je Islam izveo.

Ovo uzvišeno poglavlje je objavljeno pri kraju mekkanskog perioda.

PREVOD:

DIO. 1 — KUR'AN GOVORI ČITAVOM ČOVJEČANSTVU.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 — 2 Uzvišen je, čist i slavljen, koji je spustio Kur'an, što rastavlja *(istinu od neistine)*, robu Svome, da bude opomena svima narodima i da prestraši *(od posljedica krivog puta, kojim oni idu)*, Komu pripada sva vlast i gospodstvo na nebu i na zemlji, Koji nije uzeo Sebi sina i Koji nema druga u gospodstvu i vlasti, i Koji je svaku stvar stvorio, pa joj je mjeru odredio i uspostavio joj odredbu svoju.[1]) 3 A oni uzimaju mjesto Boga druge bogove, koji ništa ne stvaraju, a oni su stvoreni, nemaju snage i moći, da od sebe odstrane štetu, niti da sebi što koriste; a niti imaju moći, da usmrte, niti da život daju, a ni da ožive *(mrtve poslije smrti)*. 4 Nevjernici govore: Ovaj je *(Kur'an)* samo laž, koju je on udesio, a drugi mu u tom poslu pomažu. Oni *(sa tom tvrdnjom)* nasilje čine i lažu. 5 Oni opet kažu: Ovo su bajke, što su ih napisali oni, što su bili i prošli. Oni mu se uče jutrom i večerom. 6 Reci im: Ovaj Kur'an je objavio, koji zna sve tajne na nebu i na zemlji. Zaista On oprašta i milostiv je. 7 Oni govore: Šta je ovom poslaniku? Jede hranu i hoda po trgovima. Za što se njemu nije poslao jedan anđeo, pa da s njim zajedno svijet straši i opominje! 8 Ili, za što se njemu jedna riznica ne spusti. Ili, za što mu se neda bašča *(sa voćem)*, što će ga on jesti. Govore silnici i griješnici *(pravovjernima)*: Vi idete samo za jednim opčaranim čovjekom i slijedite ga. 9 Gledaj, kakve primjere tebi iznose *(i šta o tebi govore)!* Pa oni su zalutali i ne mogu da nađu puta.

DIO. 2 — ISTINITOST BOŽJIH OPOMENA.

10 Uzvišeno i slavljeno je Biće Božje, koji, ako hoće učiniće i daće ti mnogo bolje od onoga, što oni govore, daće ti vrtove

[1]) Svaka stvar je stvorena po jednoj mjeri. To je taj »takdir« o kome Kur'an govori. Takdir je utvrđeni zakon, koji svaku stvar u njenom stvaranju i postanku prati.

نذيرا ﴿٢﴾ الذي له ملك السموات والأرض ولم يتخذ ولدا ولم يكن
له شريك في الملك وخلق كل شيء فقدره تقديرا ﴿٣﴾ واتخذوا
من دونه آلهة لا يخلقون شيئا وهم يخلقون ولا يملكون
لأنفسهم ضرا ولا نفعا ولا يملكون موتا ولا حيوة ولا نشورا
﴿٤﴾ وقال الذين كفروا إن هذا إلا إفك افتريه وأعانه
عليه قوم آخرون فقد جاءو ظلما وزورا ﴿٥﴾ وقالوا أساطير
الأولين اكتتبها فهي تملى عليه بكرة وأصيلا ﴿٦﴾
قل أنزله الذي يعلم السر في السموات والأرض إنه كان
غفورا رحيما ﴿٧﴾ وقالوا مال هذا الرسول يأكل الطعام
ويمشي في الأسواق لولا أنزل إليه ملك فيكون معه نذيرا
﴿٨﴾ أو يلقى إليه كنز أو تكون له جنة يأكل منها

وقال الظالمون إن تتبعون إلا رجلا مسحورا ﴿٩﴾ انظر كيف
ضربوا لك الأمثال فضلوا فلا يستطيعون سبيلا ﴿١٠﴾
تبارك الذي إن شاء جعل لك خيرا من ذلك جنات تجري
من تحتها الأنهار ويجعل لك قصورا ﴿١١﴾ بل كذبوا
بالساعة وأعتدنا لمن كذب بالساعة سعيرا ﴿١٢﴾ إذا
رأتهم من مكان بعيد سمعوا لها تغيظا وزفيرا ﴿١٣﴾ وإذا ألقوا
منها مكانا ضيقا مقرنين دعوا هنالك ثبورا ﴿١٤﴾
لا تدعوا اليوم ثبورا واحدا وادعوا ثبورا كثيرا ﴿١٥﴾
قل أذلك خير أم جنة الخلد التي وعد المتقون كانت لهم
جزاء ومصيرا ﴿١٦﴾ لهم فيها ما يشاءون خالدين كان
على ربك وعدا مسؤولا ﴿١٧﴾ ويوم يحشرهم وما يعبدون

rajske, ispod kojih rijeke teku i visoke palače.[2]) 11 Oni lažnim smatraju kobni čas, koji će *(sigurno)* doći. Mi smo pripremili onima, koji poriču očekivani čas strašnu vatru paklensku. 12 Kad izdaleka oni vatri pristupe i ona ih opazi, čuće kako ona bijesno plamsa i sikće. 13 A kada budu bačeni u jedno tijesno mjesto paklensko, a ruke im vezane za vratove, zazivaće tu propast svoju. 14 Ne zazivajte danas, da samo jedanput propadnete, zazovite, da mnogo puta propadnete. 15 Reci: Je li to bolje ili raj vječni, što je obećan bogobojaznima *(koji su izvršavali dužnosti svoje)*. Za njih će tamo biti nagrada i boravište. 16 Za njih tamo ima sve što hoće. Oni će tamo vječno boraviti. Ova blagodat je obećanje Gospodara tvoga, što je *(od Njega)* traženo

[2]) Vrtovi mezopotamski, visoke palače perzijskih kraljeva i rimskih imperatora, muslimanima su dane, i na taj se način obistinilo Božje obećanje.

(*u molitvama*). 17 Kada ih Bog oživi, i one što su ih obožavali mjesto Boga, reći će (*Bog*): Jeste li vi zavodili s pravog puta robove Moje? Ili su oni sami s pravog puta zalutali? 18 Oni će (*Isa, Uzejir, anđeli i idoli, koje su nevjernici obožavali mjesto Allaha*) reći: »O, Bože Naš! Mi te slavimo i veličamo. Ne treba nam da uzimamo osim tebe druge zaštitnike i pomagače. Ti si njima i očevima njihovim dao obilne blagodati, a oni su zaboravili, da spominju ime Tvoje. I oni su bili narod, osuđen na propast«. 19 Pa eto oni su vas u laž utjerali, (*o nevjernici i pogani!*) sa onim, što vi govorite, i vi ne možete da sa sebe kaznu skinete, niti da sebi pomognete. A ko od vas nasilje i grijeh počini, Mi ćemo mu dati, da osjeti kaznu veliku i tešku. 20 Mi smo i prije tebe slali samo poslanike, koji su hranu jeli i hodili po trgovima. Neke smo od vas učinili, kao iskušenje drugima. Hoćete li vi biti strpljivi? A Gospodar tvoj sve vidi.[3]

مِن دُونِ اللَّهِ فَيَقُولُ ءَأَنتُمْ أَضْلَلْتُمْ عِبَادِي هَٰؤُلَاءِ أَمْ هُمْ
ضَلُّوا السَّبِيلَ ﴿١٨﴾ قَالُوا سُبْحَانَكَ مَا كَانَ يَنبَغِي لَنَا أَن نَّتَّخِذَ
مِن دُونِكَ مِنْ أَوْلِيَاءَ وَلَٰكِن مَّتَّعْتَهُمْ وَآبَاءَهُمْ حَتَّىٰ نَسُوا
الذِّكْرَ وَكَانُوا قَوْمًا بُورًا ﴿١٩﴾ فَقَدْ كَذَّبُوكُم بِمَا تَقُولُونَ
فَمَا تَسْتَطِيعُونَ صَرْفًا وَلَا نَصْرًا ۚ وَمَن يَظْلِم مِّنكُمْ
نُذِقْهُ عَذَابًا كَبِيرًا ﴿٢٠﴾ وَمَا أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا
إِنَّهُمْ لَيَأْكُلُونَ الطَّعَامَ وَيَمْشُونَ فِي الْأَسْوَاقِ ۗ وَجَعَلْنَا
بَعْضَكُمْ لِبَعْضٍ فِتْنَةً أَتَصْبِرُونَ ۗ وَكَانَ رَبُّكَ بَصِيرًا ﴿٢١﴾
وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا لَوْلَا أُنزِلَ عَلَيْنَا الْمَلَائِكَةُ
أَوْ نَرَىٰ رَبَّنَا ۗ لَقَدِ اسْتَكْبَرُوا فِي أَنفُسِهِمْ وَعَتَوْا عُتُوًّا كَبِيرًا ﴿٢٢﴾
يَوْمَ يَرَوْنَ الْمَلَائِكَةَ لَا بُشْرَىٰ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُجْرِمِينَ وَيَقُولُونَ

Džuz : 19

DIO. 3 — DAN, KAD SE LUČI ISTINA OD LAŽI.

21 I govore oni, koji se ne nadaju susretu Našemu: Zašto se nama anđeli ne šalju, ili zašto mi ne vidimo (*izravno*) Boga našega? Nema sumnje, oni sa ovakim željama oholost svoju

[3]) Ovaj ajet naređuje pravovjernima, da budu strpljivi prema zlostavljanjima poganskim. Zadnje riječi ih tješe i kazuju da će Allah, koji sve vidi, svakoga po zasluzi kazniti.

حجرا محجورا ﴿٢٢﴾ وقدمنا إلى ما عملوا من عمل فجعلناه
هباء منثورا ﴿٢٣﴾ أصحاب الجنة يومئذ خير مستقرا وأحسن
مقيلا ﴿٢٤﴾ ويوم تشقق السماء بالغمام ونزل الملائكة
تنزيلا ﴿٢٥﴾ الملك يومئذ الحق للرحمن وكان يوما على
الكافرين عسيرا ﴿٢٦﴾ ويوم يعض الظالم على يديه يقول
يا ليتني اتخذت مع الرسول سبيلا ﴿٢٧﴾ يا ويلتى ليتني لم أتخذ
فلانا خليلا ﴿٢٨﴾ لقد أضلني عن الذكر بعد إذ جاءني
وكان الشيطان للإنسان خذولا ﴿٢٩﴾ وقال الرسول يا رب
إن قومي اتخذوا هذا القرآن مهجورا ﴿٣٠﴾ وكذلك جعلنا
لكل نبي عدوا من المجرمين وكفى بربك هاديا ونصيرا
﴿٣١﴾ وقال الذين كفروا لولا نزل عليه القرآن جملة واحدة

udešavaju i previše u nasilju i grijehu granicu prelaze. 22 Kad oni vide anđele, tada neće biti nikakve radosti griješnicima, a govoriće im anđeli: Od vas je svaka radost daleko i ona je vama zabranjena. 23 I Mi ćemo doći na djela, što su ih oni činili, pa ćemo ih sve u prah i pepeo učiniti. 24 Drugovi rajski će se tada nalaziti u još ljepšem boravištu i u boljem počivalištu. 25 Tada će se razbiti nebesa sa bijelim oblacima i anđeli će se u četama spuštati.[4]) 26 Tada će sva vlast i gospodstvo biti Sveopćeg Dobročinitelja. To će biti težak i mučan dan za nevjernike. 27 Tada će i silnik i griješnik gristi ruke svoje od teškog kajanja, govoreći: Kamo sreće, da sam sa Poslanikom zajedno jedan put uhvatio i držao! 29 Štete moje! Kamo sreće, da nijesam omsicu držao za prijatelja! 29 On me je zaveo od Kur'ana što pouku daje, pošto mi je došao. A satana tako na cjedilu čovjeka ostavlja. 30 Poslanik reče: Moj *(veliki)* Bože! Zaista narod moj susreće ovaj Kur'an kao stvar, koja se zapušta i zanemaruje. 31 I tako smo Mi svakom poslaniku neprijatelje učinili od griješnika. A tebi je dosta Gospodar tvoj da te upućuje i da ti pomaže. 32 Govore nevjernici: Da im je Kur'an spušten, kao jedna cjelina? Tako Mi tebi sa Kur'anom učvršćujemo srce tvoje i spuštamo ga *(dio po dio)*. Mi rastavljamo *(Kur'an)* na ajete, redamo

---

[4]) Bedrski dan se spominje i u poglavlju 8:11, a ovdje se otvoreno govori o padanju kiše i o silaženju anđela. Slijedeći ajet ističe da će taj dan muslimani biti pobjednici, a da će nevjernici taj dan doživiti težak poraz i slom.

سورة الفرقان
٤٨٠ ٢٥ 480

كذلك لنثبت به فؤادك ورتلناه ترتيلا ﴿٣٢﴾ ولا يأتونك
بمثل إلا جئناك بالحق وأحسن تفسيرا ﴿٣٣﴾ الذين يحشرون
على وجوههم إلى جهنم أولئك شر مكانا وأضل سبيلا
﴿٣٤﴾ ولقد آتينا موسى الكتاب وجعلنا معه أخاه هارون
وزيرا ﴿٣٥﴾ فقلنا اذهبا إلى القوم الذين كذبوا بآياتنا
فدمرناهم تدميرا ﴿٣٦﴾ وقوم نوح لما كذبوا الرسل أغرقناهم
وجعلناهم للناس آية وأعتدنا للظالمين عذابا أليما ﴿٣٧﴾
وعادا وثمود وأصحاب الرس وقرونا بين ذلك كثيرا ﴿٣٨﴾
وكلا ضربنا له الأمثال وكلا تبرنا تتبيرا ﴿٣٩﴾ ولقد
أتوا على القرية التي أمطرت مطر السوء أفلم يكونوا يرونها
بل كانوا لا يرجون نشورا ﴿٤٠﴾ وإذا رأوك إن يتخذونك

ga i dio po dio ga učimo.[5]) 33 Oni ne mogu tebi nikakav primjer donijeti, a da ti Mi (*prema tome*) nećemo donijeti jedan istinski primjer i da ga nećemo još bolje objasniti i protumačiti.[6]) 34 Oni, što će se proživiti, vukući se na licima svojim do pakla, to su ljudi, koji idu na najgore mjesto i koji su najviše s puta skrenuli.

DIO. 4 — STANJE U ARABIJI PRIJE ISLAMA.

35 Mi smo dali Musau Knjigu i učinili smo mu brata njegova Haruna pomoćnikom. 36 Pa smo im rekli: »Idite narodu, koji je porekao znakove i dokaze Naše!« Mi smo ih potpuno raspršili i uništili. 37 A narod Nuhov pošto je u laž utjerao poslanike, Mi smo ga potopili i učinili smo ga kao pouku ljudima. Mi smo spremili za silnike kaznu bolnu i užasnu. 38 (*Uništili smo*) Âda i Semuda i narod Ressa[7]) i između ovih naraštaje mnoge. 39 I svima smo njima primjere iznosili. I sve smo ih potpuno uništili. 40 A oni su dolazili u mjesto što ga je strašna kiša

---

[5]) Kaže se da se Kur'an spušta dio po dio. Time se hoće reći, da je Kur'an izvor snage, pa pošto poslanik prolazi kroz razne životne okolnosti, Božja Objava učvršćuje njegovo srce. Isti ajet ističe da nisu lišeni veze ajeti, što su kasnije pod raznim okolnostima objavljivani. U istinu Kur'an je u sretnom dobu, kako je Božjem Poslaniku stizala objava, po uputi Božjoj, koja je Poslaniku dana, raspoređivan i tako je na pamet učen.

[6]) To jest Kur'an će na sve prigovore protiv njega dati potpuni odgovor.

[7]) Po Zedždžadžu je Ress jedno mjesto na kome je obitavao jedan dio naroda Semud. Po drugima to je jedna varošica u Jemenu. Po jednom mišljenju, što je iznešeno u »Tadžul'arusu« to je jedan kamenom ozidani zdenac. Okolni svijet je u taj zdenac bacao poslanike (Džamiulbejan).

الجزء التاسع عشر

٤٨١ ١٩ 481

إلا هزوا أهذا الذي بعث الله رسولا ﴿٤١﴾ إن كاد ليضلنا
عن آلهتنا لولا أن صبرنا عليها وسوف يعلمون حين يرون العذاب
من أضل سبيلا ﴿٤٢﴾ أرأيت من اتخذ إلهه هواه أفأنت
تكون عليه وكيلا ﴿٤٣﴾ أم تحسب أن أكثرهم يسمعون
أو يعقلون إن هم إلا كالأنعام بل هم أضل سبيلا ﴿٤٤﴾
ألم تر إلى ربك كيف مد الظل ولو شاء لجعله ساكنا
ثم جعلنا الشمس عليه دليلا ﴿٤٥﴾ ثم قبضناه إلينا قبضا
يسيرا ﴿٤٦﴾ وهو الذي جعل لكم الليل لباسا والنوم سباتا
وجعل النهار نشورا ﴿٤٧﴾ وهو الذي أرسل الرياح بشرا
بين يدي رحمته وأنزلنا من السماء ماء طهورا ﴿٤٨﴾ لنحيي به
بلدة ميتا ونسقيه مما خلقنا أنعاما وأناسي كثيرا ﴿٤٩﴾

(lavina) uništila.[8]) Zar ga oni nisu vidjeli? Ne, oni se ne nadaju, da će ponovno biti oživljeni, *(pa za to pouke i ne primaju)*. 41 A kada te oni vide, oni ti se samo izruguju *(govoreći)*: »Je li ovo onaj poslanik, što ga je Bog poslao?« 42 Zamalo da nas nije odvratio od bogova naših, da nijesmo bili ustrajni prema njima *(klanjajući im se)*. Oni će skoro saznati, kad kaznu vide, ko je taj što s puta zavodi i skreće.[9]) 43 Jesi li ti vidio onoga, što je bogom svojim učinio strast svoju?[10]) Hoćeš li ti biti njegov zaštitnik? 44 Zar ti misliš, da većina njih riječ čuju i da razumiju? Oni su kao i životinje, a možda su još više od njih zalutali i zabludili.[11])

DIO. 5 — PRVI TRACI PREOKRETA.

45 Zašto ne gledaš i ne svratiš pažnju djelu Gospodara tvoga. Kako je sjenu pružio, a da je htio ostavio bi je da miruje *(kakva je i bila)*, zatim smo joj sunce učinili kao vođu. 46 Onda

---

[8]) Mjesto o kome se govori je grad Sodoma, kroz koji su Kurejšije često prolazile na svojim trgovačkim putovanjima u Siriju.

[9]) Arapsko poganstvo je bilo duboko usađeno u krv naroda i bilo je najodvratniji oblik poganstva. Nije bilo naroda, koji se u ovolikoj mjeri srastao sa poganstvom. Ali upućivanje Božjeg Poslanika je bilo tako snažno, da je on potpuno uzdrmao poganstvo, pa koji su i dalje slijedili poganstvo, to su činili samo iz prkosa i ako su znali da je to njihovo vjerovanje bez ikakve vrijednosti.

[10]) Ovaj uzvišeni ajet pokazuje kako Kur'an susreće poganstvo ili idolopoklonstvo. Kur'an ne ostaje samo pri tome da idolopoklonstvo odvratnim prikazuje, nego sa idolopoklonstvom izjednačuje i to, što se ljudi povode za strastima svojim i to odvratnim prikazuje.

[11]) Ove riječi savršeno i iscrpno opisuju stanje, što je prije pojave Islama vladalo u Arabiji.

smo je malo po malo sebi potezali.[12]) 47 On vam je noć učinio kao odjeću, koja vas pokriva, a san odmorom *(tijelima vašim)*, a dan je učinio, da se u njemu dižete i da zarađujete. 48 A On sprema vjetrove kao radosnu vijest, pred milost Svoju. I Mi spuštamo iz neba vodu čistu, 49 da oživimo *(nanovo)* s njom zamrli kraj i zemlju,[13]) i da napojimo životinje, koje smo stvorili i mnoge ljude. 50 Mi je *(kišu)* u raznim oblicima i njima ponavljamo, da bi se oni opomenuli i razmišljali. Najveći dio ljudi hoće da budu nezahvalni. 51 Da smo Mi htjeli, u svako mjesto bismo poslali opominjača *(koji bi opominjao od posljedica krivog puta)*.[14]) 52 Ne pokorite se nikako nevjernicima, i vodite s njima, sa Kur'anom u ruci, veliku borbu![15]) 53 On je taj što je dvije rječine uputio u korita njihova. Jedna je slatka i žeđu gasi, a druga je slana i gorka. I postavio je između njih, *(sa svemoću Svojom)* visoku obalu i granicu, preko koje se ne može preći.[16]) 54 A On je stvorio i čovjeka iz vode, pa je zatim *(među ljudima)* uspostavio krvno srodstvo i prijateljstvo po ženidbi.[17])

---

[12]) U Arabiji se rodilo sunce Istine i pravog puta. Mračne sjene su se dizale jedna po jedna. Ali ovih mračnih sjena nije moglo najedamput nestati, kao što ih na jedamput ne nestaje i u materijalnom svijetu. Malo po malo se dižu i nestaje ih.

[13]) Božja milost u materijalnom svijetu se vidi u obliku kiše. U duhovnom svijetu je nasuprot tomu Božja Objava. Kako milost, koja iz neba pada, oživljuje obamrlu zemlju, tako i Božja Objava na novo oživljava zamrle duše ljudske.

[14]) Drugovi Božjeg Poslanika su izvojevali mnoge pobjede i razasuli se po mnogim mjestima. Bez ikakve sumnje oni su imali u vidu ovaj ajet i vršili su dužnost, koja je u njemu sadržana i tako su utvrdili kur'ansko izlaganje.

[15]) Potpuna saglasnost vlada da je ovo poglavlje objavljeno u Mekki, pa od borbe, o kojoj se ovdje govori, ne misli se rat. Naprotiv to je nastojanje, da se Istina raširi. Inače najveća je borba koja se sa Kur'anom vodi za pobjedu njegovog učenja.

[16]) Dvije rječine o kojima se ovdje govori, simbolično prikazuju pravovjerne i nevjernike. Pravovjerni su rječina sa slatkom vodom, a nevjernici sliče rječini sa slanom i gorkom vodom. Obje strane žive na ovom svijetu posebnim životom, a tako će i u vječnosti živjeti.

[17]) Iz ovog uzvišenog ajeta se razumije da se ovim cilja na selenje u Medinu. Božji Poslanik je po ocu bio u srodstvu sa Mekkelijama, a po majci sa Medinelijama. Njegovi rođaci po krvnom srodstvu su ga zlostavljali i htjeli su da ga ubiju. Radi toga se Božjem Poslaniku spominju njegovi rođaci po bračnoj vezi, odnosno po majci njegovoj. Radi toga je Božji Poslanik među hodočasnicima, koji su dolazili u Mekku tražio Medinelije.

ولقد صرفناه بينهم ليذكروا فأبى أكثر الناس إلا كفورا
(٥١) ولو شئنا لبعثنا في كل قرية نذيرا (٥٢) فلا تطع الكافرين
وجاهدهم به جهادا كبيرا (٥٣) وهو الذي مرج البحرين
هذا عذب فرات وهذا ملح أجاج وجعل بينهما برزخا وحجرا
محجورا (٥٤) وهو الذي خلق من الماء بشرا فجعله نسبا وصهرا
وكان ربك قديرا (٥٥) ويعبدون من دون الله ما لا ينفعهم
ولا يضرهم وكان الكافر على ربه ظهيرا (٥٦) وما أرسلناك
إلا مبشرا ونذيرا (٥٧) قل ما أسألكم عليه من أجر إلا من شاء أن
يتخذ إلى ربه سبيلا (٥٨) وتوكل على الحي الذي لا يموت
وسبح بحمده وكفى به بذنوب عباده خبيرا (٥٩) الذي
خلق السماوات والأرض وما بينهما في ستة أيام ثم استوى

على العرش الرحمن فاسأل به خبيرا (٦٠) وإذا قيل لهم اسجدوا
للرحمن قالوا وما الرحمن أنسجد لما تأمرنا وزادهم نفورا (٦١)
تبارك الذي جعل في السماء بروجا وجعل فيها سراجا و
قمرا منيرا (٦٢) وهو الذي جعل الليل والنهار خلفة لمن أراد
أن يذكر أو أراد شكورا (٦٣) وعباد الرحمن الذين يمشون
على الأرض هونا وإذا خاطبهم الجاهلون قالوا سلاما (٦٤)
والذين يبيتون لربهم سجدا وقياما (٦٥) والذين يقولون
ربنا اصرف عنا عذاب جهنم إن عذابها كان غراما
(٦٦) إنها ساءت مستقرا ومقاما (٦٧) والذين إذا أنفقوا
لم يسرفوا ولم يقتروا وكان بين ذلك قواما (٦٨) والذين
لا يدعون مع الله إلها آخر ولا يقتلون النفس التي حرم الله

Gospodar tvoj je svemoćan. 55 Oni Boga ostavljaju, a obožavaju one, što im ne mogu koristi donijeti, a ni štete nanijeti. Nevjernik ustaje protiv Boga i sa nepokornošću satanu pomaže.[18]) 56 Mi smo te poslali samo kao glasnika dobre i vesele vijesti i kao opominjača, koji zastrašuje.[19]) 57 Reci: Ja ne tražim od vas nikakvu nagradu *(što ovu vjeru tumačim i poučavam)*, niti očekujem ikakvu korist. Samo želim, ko hoće da se prihvati puta i staze Gospodara svoga. 58 I ti se pouzdaj i nasloni na vječno živog, koji ne umire. Slavi i veličaj Biće Njegovo i zahvaljuj na blagodatima Njegovim. Dosta je, što je On obaviješten o grijesima robova svojih. 59 *(Ti se pouzdaj)* u Onoga, koji je

[18]) Pogani su se borili protiv Istine, a držali su laž i neistinu. Ali to njihovo tako držanje nije im nikakve koristi donijelo.

[19]) Božji Poslanik je u prvom redu kao glasnik radosne vijesti, a onda opominje i zastrašiva. Ovo sve utvrđuju život i borba Božjeg Poslanika.

stvorio nebesa i zemlju i sve što se među njima nalazi u šest vremenskih perioda. Zatim je zagospodovao Sveopći Dobročinitelj sa najvišeg prijestolja vasione. Pitaj o Njemu onoga, koji poznaje moć i svojstva njegova. 60 A kada se njima rekne: »Poklonite se i sedždu učinite Sveopćem Dobročinitelju!«, onda oni kažu: Šta je to Sveopći Dobročinitelj? Hoćemo li mi to ničice pasti pred onim, što nam ti naređuješ?« A to *(da oni sedždu učine)* uvećava kod njih bježanje *(od istine)*.

إلا بالحق ولا يزنون ومن يفعل ذلك يلق أثاما ﴿٦٨﴾ يضاعف
له العذاب يوم القيامة ويخلد فيه مهانا ﴿٦٩﴾ إلا من تاب
وآمن وعمل عملا صالحا فأولئك يبدل الله سيئاتهم حسنات
وكان الله غفورا رحيما ﴿٧٠﴾ ومن تاب وعمل صالحا فإنه يتوب
إلى الله متابا ﴿٧١﴾ والذين لا يشهدون الزور وإذا مروا باللغو
مروا كراما ﴿٧٢﴾ والذين إذا ذكروا بآيات ربهم
لم يخروا عليها صما وعميانا ﴿٧٣﴾ والذين يقولون ربنا هب لنا
من أزواجنا وذرياتنا قرة أعين واجعلنا للمتقين إماما ﴿٧٤﴾
أولئك يجزون الغرفة بما صبروا ويلقون فيها تحية وسلاما ﴿٧٥﴾
خالدين فيها حسنت مستقرا ومقاما ﴿٧٦﴾ قل ما يعبأ بكم ربي
لولا دعاؤكم فقد كذبتم فسوف يكون لزاما ﴿٧٧﴾

DIO. 6 — OSTVARIVANJE PREOKRETA.

61 Uzvišen je i slavljen Onaj, koji je uspostavio na nebu zvijezde i koji je tamo postavio i upalio sjajno svjetlo i mjesec što obasjava! 62 On je postavio noć i dan, da se izmjenjuju za onoga, koji hoće da se sjeti i pouku crpi *(iz sveumijeća Božjeg)*, ili koji hoće da zahvalan bude *(za blagodati Božje)*. 63 A robovi Sveopćeg Dobročinitelja, hode po zemlji smjerno i skrušeno. A kada ih nagovore neznalice, bez ljutnje odgovaraju i kažu: Spas! 64 Oni noći provode ničice padajući pred Gospodarom svojim i klanjaju stojeći. 65 A oni govore: »Naš *(veliki)* Bože! Otkloni od nas kaznu paklensku, zaista je kazna njegova trajno zlo. 66 O kako je to ružno boravište i mjesto! 67 A oni, kada dijele ne rasipaju i ne škrtare, nego između toga sredinu drže. 68 Oni se ne klanjaju uz Allaha drugom bogu, ne ubijaju duše, koje je Bog zabranio da se ubijaju, osim ako je to po pravdi, bludan život ne provode, a ko ovo nevaljalstvo počini, stignuće ga kazna. 69 Podvostručiće se kazna njegova na Sudnjem danu i on će

u vječnom poniženju ostati. 70 Samo se izuzimaju, koji se pokaju, budu vjerovali i dobra djela činili. Bog će hrđava djela ovih, zamijeniti za dobra djela. Bog oprašta i milostiv je. 71 A ko se pokaje i bude činio dobra djela, zaista će Boga zadovoljiti i Njemu će se povratiti. 72 *(Ovi robovi Božji)* neće lažno svjedočiti, kad prođu pokraj čega, što je nedolično, prolaze dostojanstveno i od toga glavu okreću. 73 A oni, kad im se spomenu znakovi i ajeti Gospodara njihova, ne padaju ničice pred njima, kao da su gluhi i slijepi. 74 Oni govore: »Naš *(veliki)* Bože! Pokloni nam od žena naših i sjemena našega, što će nam oči otvoriti *(i radost donijeti)*. Učini nas vođom onih, što se zla i poroka čuvaju! 75 Eto to su oni, što će biti nagrađeni visokim položajima, jer su bili strpljivi i tamo će biti susretani sa poštovanjem i pozdravom. 76 Tamo će vječno boraviti.[20]) Divno je njihovo boravište i mjesto. 77 Reci *(Muhammede Mekkelijama):* Kakva bi vrijednost vaša bila kod Gospodara moga, da nije Njemu vaše molitve *(u teškim nevoljama)*. Vi ste *(odbili istinu)* i lažnom je smatrali, pa će vas kazna radi toga vrlo brzo pogoditi.

POGLAVLJE: 26

POGLAVLJE: ŠUARA

OBJAVLJENO U MEKKI. 11 DIJELOVA. 227 AJETA.

SADRŽAJ:

U 224 ajetu ovog poglavlja se govori o pjesnicima (šuarau). Kazuje se da Kur'an nije djelo nikakva pjesnika i da ni na kakav način ne sliči na djela, što su po pjesnicima pisana. Radi toga ovo poglavlje i nosi naziv »Šuara«. Jedna između tvrdnji jest, što su ih protivnici Kur'ana u početku iznosili, da je Kur'an djelo jednog pjesnika. Kur'an ovu tvrdnju obara i pobija je. Ovo poglavlje utvrđuje da su upućivanja Hazreti Muhammedova kao i upućivanja ranijih poslanika, pa se ističe da njegova upućivanja nemaju nikakve veze sa djelima pjesnika.

Poslanici o kojima se u ovom poglavlju govori jesu isti, o kojima je govoreno i u sedmom poglavlju. Samo su tamo ovi poslanici historijskim redom navedeni, dok toga reda ovdje nema.

---

[20]) Ovi ajeti kazuju do kakvog su visokog položaja i stanja došli ljudi, koji su se, zahvaljujući upućivanju Božjeg Poslanika, izvukli iz kaljuže poganstva u koju su se bili uvalili i tako postali najbolji robovi Božji.

U prvom dijelu poglavlja se Hazreti Muhammedu utjeha daje. Ističe se da se prkos Mekkelija neće otegnuti i preporučuje se, da ne osijeca nade da oni neće poći pravim putem. Prirodno je da je to grijeh i nepokornost, da se čovjek klanja nečemu što je niže od njega, ili što je njemu slično. U slijedeća tri dijela se iznose zgode iz života Hazreti Musaovog. Priča o Hazreti Musau se stavlja pred priče o ostalim Božjim poslanicima, pa ćemo razlog tomu malo kasnije izložiti. Peti dio poglavlja nas vodi Hazreti Ibrahimu. Vezu između potomaka Ismailovih i Ishakovih, to jest između Musaa i Muhammeda održava ovaj veliki Poslanik. Dalje u slijedećih pet dijelova se redom govori o historiji Poslanika Nuha, Huda, Saliha, Luta i Šuajba. Narodi svakog ovog poslanika su završili nesretno svoj život i bili su uništeni. Ove njihove teške pošljedice i uništenje njihovo je za Mekkelije predstavljalo jedno savršeno upozorenje. Ova tačka se naročito u zadnjem dijelu ovog poglavlja obrazlaže i pokazuje se kako su neosnovane njihove tvrdnje, po kojima je Božji Poslanik vračar, pjesnik i t. d.

Poglavlja 26, 27 i 28 ne samo da su sadržajno povezana, nego stoje u vezi i po vremenu svoga objavljivanja. Objava njihova spada negdje u sredinu mekkanskog perioda. Glavna tačka svakog ovog poglavlja je iznošenje života Hazreti Musaovog. Svako od ovih poglavlja manje više počinje sa pričanjem o Hazreti Musau. Samo u 27 poglavlju se kratko govori o Hazreti Musau. Svako od ovih počinje, da je Musau, na brdu Sinajskom dano poslanstvo da poziva, a završava se sa potopljivanjem Fir'avna i njegove vojske. O kasnijim događajima se ne govori, koji su se odigrali među Izraelićanima. To što ova tri poglavlja raspravljaju o zajedničkom predmetu, objašnjava se odnos između sadržaja ovih triju poglavlja sa predhodnim poglavljima.

U 25 poglavlju se govori o »Furkanu« to jest o najvećem znaku, koji je dan Hazreti Muhammedu, a u tri poglavlja što iza njega slijede govori se o »Furkanu« što je dan Hazreti Musau i kazuje se kako je Fir'avn propao i bio uništen sa svojom vojskom. Prema tome ova tri poglavlja objašnjavaju poglavlje »Furkan« i kazuju da se prikučilo vrijeme, kada će pogane stići nesreća i njihovo potpuno istrebljivanje.

PREVOD:

DIO. 1 — UTJEHA POSLANIKU.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Tâ Sîn mim. 2 Ovo su ajeti posve jasne Knjige. 3 Zar ćeš ti *(malo po malo iz žalosti)* ubiti sebe zato, što oni neće da vjeruju?[1]) 4 Da Mi hoćemo, poslali bismo na njih iz neba jedan znak, pa bi oni pred njim vratove svoje sageli.[2]) 5 Nije im došla

---

1) Mnogo pejgambera je proklelo one, koji ih nisu vjerovali i zaprijetili su im se sa propašću i uništenjem. Među ovim poslanicima nije ih bilo kao što je Hazreti Muhammed, koji je sve činio da ljude uputi na pravi put i koji je u tolikoj mjeri trpio zbog nevaljalosti ljudske, da je to prijetilo njegovom životu. Kad je Božja Objava govorila protivnicima da će biti uništeni, on je svom snagom nastojao da ih preporodi i spasi. Kaže se, da se je u tom pravcu toliko trudio, da mu je prijetila velika opasnost. Može li jedan čovjek ovoliko trpiti? Samo jedan veliki preporoditelj može ovo da podnosi za spas i sreću čovječanstva.

2) Ovaj ajet se obistinio za vojne na Bedru i kod osvojenja Mekke. Na Bedru su bili pobijeni svi vođe pogana, a u Mekki su svi neprijatelji šiju sageli i pokorili se.

الجزء التاسع عشر ١٩ ٤٨٥ 485

سورة الشعراء مكية وهي مائتان وسبع وعشرون آية ٢٢٧

٢٦

بسم الله الرحمن الرحيم

طسم ﴿١﴾ تلك آيات الكتاب المبين ﴿٢﴾ لعلك باخع
نفسك ألا يكونوا مؤمنين ﴿٣﴾ إن نشأ ننزل عليهم من
السماء آية فظلت أعناقهم لها خاضعين ﴿٤﴾ وما يأتيهم
من ذكر من الرحمن محدث إلا كانوا عنه معرضين ﴿٥﴾
فقد كذبوا فسيأتيهم أنباء ما كانوا به يستهزئون ﴿٦﴾
أولم يروا إلى الأرض كم أنبتنا فيها من كل زوج كريم
﴿٧﴾ إن في ذلك لآية وما كان أكثرهم مؤمنين ﴿٨﴾
وإن ربك لهو العزيز الرحيم ﴿٩﴾ وإذ نادى ربك موسى

سورة الشعراء ٢٦ ٤٨٦ 486

أن ائت القوم الظالمين ﴿١٠﴾ قوم فرعون ألا يتقون ﴿١١﴾ قال
رب إني أخاف أن يكذبون ﴿١٢﴾ ويضيق صدري ولا ينطلق
لساني فأرسل إلى هارون ﴿١٣﴾ ولهم علي ذنب فأخاف أن يقتلون
﴿١٤﴾ قال كلا فاذهبا بآياتنا إنا معكم مستمعون
﴿١٥﴾ فأتيا فرعون فقولا إنا رسول رب العالمين ﴿١٦﴾ أن أرسل
معنا بني إسرائيل ﴿١٧﴾ قال ألم نربك فينا وليدا ولبثت فينا من
عمرك سنين ﴿١٨﴾ وفعلت فعلتك التي فعلت وأنت من
الكافرين ﴿١٩﴾ قال فعلتها إذا وأنا من الضالين ﴿٢٠﴾
ففررت منكم لما خفتكم فوهب لي ربي حكما وجعلني
من المرسلين ﴿٢١﴾ وتلك نعمة تمنها علي أن عبدت بني إسرائيل
﴿٢٢﴾ قال فرعون وما رب العالمين ﴿٢٣﴾ قال رب السماوات

nijedna nova opomena i pouka od Gospodara njihova, a da oni nijesu od nje glavu okrenuli. 6 Oni lažnom smatraju *(istinu)*. Izruguju se oni Istini. Ali će im brzo doći vijesti o onome, što su ruglu izvrgavali i kazna će ih stići. 7 Ili zar oni ne gledaju u zemlju, kako Mi iz nje izvodimo najplemenitije bilje svake vrste. 8 Bez sumnje, u tome ima pouke *(što svjedoči o savršenstvu Božjeg stvaranja)*. Ali većina njih ne vjeruju. 9 Zaista je Gospodar tvoj svemoćni i milostivi Allah.

DIO. 2 — MUSAOV ODLAZAK FIR'AVNU.

10 — 11 Gle, govorio je Gospodar tvoj Musau: Idi narodu nasilnome, narodu Fir'avnovu. Zar se oni još neće čuvati nevaljalština? 12 Reče *(Musa)*: Bože moj! Bojim se, da će me u laž nagoniti *(i da me neće poznati)*. 13 Grudi mi se stežu *(od toga)*, a jezik ne može da mi govori. Podaj poslanstvo Harunu i

الجزء التاسع عشر

١٨٧ ١٩ 487

وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنْ كُنْتُمْ مُوقِنِينَ ﴿٢٤﴾ قَالَ لِمَنْ حَوْلَهُ
أَلَا تَسْتَمِعُونَ ﴿٢٥﴾ قَالَ رَبُّكُمْ وَرَبُّ آبَائِكُمُ الْأَوَّلِينَ ﴿٢٦﴾
قَالَ إِنَّ رَسُولَكُمُ الَّذِي أُرْسِلَ إِلَيْكُمْ لَمَجْنُونٌ ﴿٢٧﴾ قَالَ رَبُّ الْمَشْرِقِ
وَالْمَغْرِبِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢٨﴾ قَالَ لَئِنِ
اتَّخَذْتَ إِلَٰهًا غَيْرِي لَأَجْعَلَنَّكَ مِنَ الْمَسْجُونِينَ ﴿٢٩﴾ قَالَ أَوَلَوْ جِئْتُكَ
بِشَيْءٍ مُبِينٍ ﴿٣٠﴾ قَالَ فَأْتِ بِهِ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٣١﴾
فَأَلْقَىٰ عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ ثُعْبَانٌ مُبِينٌ ﴿٣٢﴾ وَنَزَعَ يَدَهُ فَإِذَا هِيَ
بَيْضَاءُ لِلنَّاظِرِينَ ﴿٣٣﴾ قَالَ لِلْمَلَإِ حَوْلَهُ إِنَّ هَٰذَا لَسَاحِرٌ عَلِيمٌ ﴿٣٤﴾
يُرِيدُ أَنْ يُخْرِجَكُمْ مِنْ أَرْضِكُمْ بِسِحْرِهِ فَمَاذَا تَأْمُرُونَ ﴿٣٥﴾
قَالُوا أَرْجِهْ وَأَخَاهُ وَابْعَثْ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ ﴿٣٦﴾ يَأْتُوكَ
بِكُلِّ سَحَّارٍ عَلِيمٍ ﴿٣٧﴾ فَجُمِعَ السَّحَرَةُ لِمِيقَاتِ يَوْمٍ مَعْلُومٍ ﴿٣٨﴾

pošalji ga sa mnom, 14 *(a onda)* ja sam u očima njihovim griješan, pa se bojim, da će me ubiti.[3]) 15 Bog govori: Ne, ne *(neće te ubiti)*. Obojica idite sa znakovima Našim. Ja sam uz vas i sve čujem. 16 Idite Fir'avnu i recite: Mi smo poslanici Gospodara svih svjetova. 17 Došli smo, da pustiš s nama sinove Israilove. 18 Reče *(Fir'avn Musau):* Zar te nijesmo među nama odgojili kao dijete? I proveo si među nama mnoge godine života tvoga? 19 Zatim si uradio što si uradio. Ti si jedan između nezahvalnika. 20 Musa reče: Ja sam to učinio, kad nijesam bio na pravom putu. 21 Pa pobjegao sam od vas, pošto sam se vas bojao. Zatim mi je Bog poklonio mudrost i učinio me poslanikom. 22 A to, što sam među vama uzrastao, ti brojiš kao neku blagodat, pa si za to robovima učinio sinove Israilove. 23 Reče Fir'avn: A ko je gospodar svih svjetova? 24 Reče *(Musa):* To je Gospodar nebesa i zemlje i svega, što se među njima nalazi, ako vi to razumijete i shvaćate. 25 Reče *(Fira'vn)* onima oko sebe: Zar vi ne slušate? 26 Govoraše *(Musa):* On je veliki Bog vaš i Bog otaca vaših, koji su bili i prošli! 27 Reče Fir'avn: Zaista je ovaj poslanik, što je vama poslan, luda. 28 Govoraše Musa: To je veliki Gospodar istoka i zapada i svega, što je među njima. Ako vi to razumijete i shvaćate? 29 Fir'avn reče: Ako uzmeš drugog Boga osim mene, baciću te u tamnicu. 30 Musa reče: Ako ti donesem jedan posve jasan znak *(šta ćeš*

[3]) Pokazuje se kako je Musa ubio jednog Egipćanina. Pogledajte (28:15). Činjenica, kojoj treba obratiti naročitu pažnju jest, da Musa u istinu nije bio griješan, on je bio griješan u očima Egipćana.

وقيل للناس هل أنتم مجتمعون ٣٩ لعلنا نتبع السحرة إن كانوا
هم الغالبين ٤٠ فلما جاء السحرة قالوا لفرعون أئن لنا لأجرا
إن كنا نحن الغالبين ٤١ قال نعم وإنكم إذا لمن المقربين ٤٢
قال لهم موسى ألقوا ما أنتم ملقون ٤٣ فألقوا حبالهم و
عصيهم وقالوا بعزة فرعون إنا لنحن الغالبون ٤٤ فألقى
موسى عصاه فإذا هي تلقف ما يأفكون ٤٥ فألقي السحرة
ساجدين ٤٦ قالوا آمنا برب العالمين ٤٧ رب موسى وهارون
٤٨ قال آمنتم له قبل أن آذن لكم إنه لكبيركم الذي علمكم
السحر فلسوف تعلمون ٤٩ لأقطعن أيديكم وأرجلكم من خلاف
ولأصلبنكم أجمعين ٤٩ قالوا لا ضير إنا إلى ربنا
منقلبون ٥٠ إنا نطمع أن يغفر لنا ربنا خطايانا أن كنا

raditi?). 31 Fir'avn reče: Pa pokaži ga i donesi, ako istinu govoriš! 32 I baci Musa štap svoj, a štap posta posve jasna i velika zmijurina. 33 Izvadi ruku svoju. I svi vidješe da je posve bijela.

DIO. 3 — MUSA I ČAROBNJACI.

34 Reče Fir'avn odličnicima oko sebe: Zaista je ovo čarobnjak, veliki majstor. 35 Hoće da vas protjera iz zemlje vaše, sa čarolijama svojim. Šta vi o tome kažete? 36 Oni rekoše: Podaj njemu i bratu njegovu jedan rok i pošalji glasonoše po gradovima, 37 neka ti dovedu sve znane i vješte čarobnjake. 38 Pa se iskupiše čarobnjaci u određeno doba jednog dana. 39 I reče se narodu: Jeste li se iskupili? 40 Možda ćemo mi slijediti čarobnjake, ako oni pobijede. 41 Kad su čarobnjaci došli, rekoše Fir'avnu: Hoćemo li biti nagrađeni, ako mi pobjednici budemo. 42 Reče Fir'avn: Da, i doći ćete u red onih, što su u blizini mojoj. 43 Reče Musa: »Bacajte, što ćete bacati!« 44 Oni baciše konopce svoje i štapove svoje i rekoše: Kunemo se slavom Fir'avnovom, mi ćemo biti pobjednici! 45 Musa baci štap svoj i ovaj odmah poždere sve čarolije čarobnjaka. 46 Čarobnjaci se odmah baciše i ničice padoše. 47 Rekoše: Mi vjerujemo Gospodara svih svjetova, 48 Gospodara Musaova i Harunova. 49 Reče im Fir'avn: Zar ga vjerovaste prije nego što vam to dopustih. Zaista je on vaš majstor, koji vas je naučio čaroliji. Brzo ćete vidjeti i naučiti *(šta ću s vama uraditi).* 50 Sasjećiću vam ruke vaše i noge vaše naizmjence i sve ću vas povješati. 51 Rekoše čarobnjaci: Ne možeš nam učiniti kakve štete, *(pa radi šta hoćeš).* Zaista se mi

Gospodaru i Bogu našem okrećemo. 52 Mi želimo, da nam oprosti Gospodar grijehe naše i da budemo među prvima, koji će vjerovati.

DIO. 4 — UTAPLJANJE FIR'AVNOVO.

53 I Mi smo objavili Musau: Noću putuj sa robovima Mojim! A zaista će vas oni slijediti *(Fir'avn sa vojskom, da vas vrate)*. 54 Fir'avn je poslao glasonoše po gradovima. 55 Zaista su ovi *(Izraelićani)* brojem malena zajednica. 56 Oni su nas pritijesnili i rasrdili. 57 A mi smo svi budna i spremna zajednica. 58 Mi smo tako prognali podanike Fir'avnove iz vinograda, kao bašče rajske i sa izvora, 59 sa mjesta što su puna riznicama i sa uređenih i uglednih mjesta. 60 To je tako bilo. I Mi smo u nasleđe dali *(vinograde i vrtove)* potomcima Israilovim.[4]) 61 Za njima su pošli u potjeru podanici Fir'avnovi, kad se sunce rađalo. 62 Kad su ove dvije skupine ugledale jedna drugu, rekoše drugovi Musaovi: Jao, uhvaćeni smo! 63 Musa reče: Ne. Zaista je Bog moj uza me, On će mi put pokazati. 64 I Mi smo objavili Musau: Udari štapom tvojim po moru! More se rastupilo i svaki dio je bio kao jedno veliko brdo. 65 Zatim smo i one druge ovamo približili. 66 I spasili smo Musaa i sve one, što su s njim bili. 67 A potopili smo one druge. 68 Bez sumnje, u tome ima pouke. Ali mnogi od njih to ne vjeruju. 69 Zaista je Gospodar tvoj Bog, koji je jedini pobjeditelj i samo je On milostiv.

أول المؤمنين ﴿٥١﴾ وأوحينا إلى موسى أن أسر بعبادي إنكم
متبعون ﴿٥٢﴾ فأرسل فرعون في المدائن حاشرين ﴿٥٣﴾ إن هؤلاء
لشرذمة قليلون ﴿٥٤﴾ وإنهم لنا لغائظون ﴿٥٥﴾ وإنا لجميع
حاذرون ﴿٥٦﴾ فأخرجناهم من جنات وعيون ﴿٥٧﴾ وكنوز
ومقام كريم ﴿٥٨﴾ كذلك وأورثناها بني إسرائيل ﴿٥٩﴾ فأتبعوهم
مشرقين ﴿٦٠﴾ فلما تراءى الجمعان قال أصحاب موسى إنا لمدركون
﴿٦١﴾ قال كلا إن معي ربي سيهدين ﴿٦٢﴾ فأوحينا إلى موسى
أن اضرب بعصاك البحر فانفلق فكان كل فرق كالطود
العظيم ﴿٦٣﴾ وأزلفنا ثم الآخرين ﴿٦٤﴾ وأنجينا موسى ومن
معه أجمعين ﴿٦٥﴾ ثم أغرقنا الآخرين ﴿٦٦﴾ إن في ذلك لآية
وما كان أكثرهم مؤمنين ﴿٦٧﴾ وإن ربك لهو العزيز الرحيم ﴿٦٨﴾

4) Vinogradi i vrtovi što su ih naslijedili Izraelićani jesu u zemlji Ken'anu. To je bila obećana zemlja.

واتل عليهم نبأ إبراهيم ﴿٦٩﴾ إذ قال لأبيه وقومه ما تعبدون
﴿٧٠﴾ قالوا نعبد أصناما فنظل لها عاكفين ﴿٧١﴾ قال هل يسمعونكم
إذ تدعون ﴿٧٢﴾ أو ينفعونكم أو يضرون ﴿٧٣﴾ قالوا بل وجدنا آباءنا كذلك
يفعلون ﴿٧٤﴾ قال أفرأيتم ما كنتم تعبدون ﴿٧٥﴾ أنتم وآباؤكم
الأقدمون ﴿٧٦﴾ فإنهم عدو لي إلا رب العالمين ﴿٧٧﴾ الذي
خلقني فهو يهدين ﴿٧٨﴾ والذي هو يطعمني ويسقين ﴿٧٩﴾
وإذا مرضت فهو يشفين ﴿٨٠﴾ والذي يميتني ثم يحيين ﴿٨١﴾
والذي أطمع أن يغفر لي خطيئتي يوم الدين ﴿٨٢﴾ رب هب لي
حكما وألحقني بالصالحين ﴿٨٣﴾ واجعل لي لسان صدق
في الآخرين ﴿٨٤﴾ واجعلني من ورثة جنة النعيم ﴿٨٥﴾ واغفر
لأبي إنه كان من الضالين ﴿٨٦﴾ ولا تخزني يوم يبعثون ﴿٨٧﴾

يوم لا ينفع مال ولا بنون ﴿٨٨﴾ إلا من أتى الله بقلب سليم ﴿٨٩﴾
وأزلفت الجنة للمتقين ﴿٩٠﴾ وبرزت الجحيم للغاوين ﴿٩١﴾
وقيل لهم أين ما كنتم تعبدون ﴿٩٢﴾ من دون الله هل
ينصرونكم أو ينتصرون ﴿٩٣﴾ فكبكبوا فيها هم
والغاوون ﴿٩٤﴾ وجنود إبليس أجمعون ﴿٩٥﴾ قالوا وهم فيها
يختصمون ﴿٩٦﴾ تالله إن كنا لفي ضلال مبين ﴿٩٧﴾ إذ نسويكم
برب العالمين ﴿٩٨﴾ وما أضلنا إلا المجرمون ﴿٩٩﴾ فما لنا من
شافعين ﴿١٠٠﴾ ولا صديق حميم ﴿١٠١﴾ فلو أن لنا كرة فنكون
من المؤمنين ﴿١٠٢﴾ إن في ذلك لآية وما كان أكثرهم مؤمنين
﴿١٠٣﴾ وإن ربك لهو العزيز الرحيم ﴿١٠٤﴾ كذبت قوم نوح
المرسلين ﴿١٠٥﴾ إذ قال لهم أخوهم نوح ألا تتقون ﴿١٠٦﴾ إني لكم

DIO. 5 — IBRAHIM.

70 Uči i iznesi im priču o Ibrahimu. 71 Gle, reče on ocu svome i narodu svome: čemu se vi klanjate? 72 Rekoše: Mi se klanjamo kipovima. Mi smo ustrajni u klanjanju njima. 73 Reče Ibrahim: Čuju li oni kad ih vi zazivate? Ili mogu li vam šta koristiti ili kakvu štetu nanijeti. 74 Rekoše: Mi smo zatekli i očeve naše, da tako rade. 75 — 76 Reče Ibrahim: Jeste li vi razmišljali o tome, šta ste obožavali vi i stari očevi vaši? 77 Oni su neprijatelji moji. Samo je *(jedini moj prijatelj)* Gospodar i Stvoritelj svih svjetova, 78 koji me je stvorio, pa mi je pravi put pokazao, 79 koji me hrani i napaja. 80 A kada se razbolim, On me liječi. 81 Koji mi smrt daje, pa me *(iza toga)* oživljava. 82 A On je, od koga želim da mi oprosti grijehe moje na Sudnjem danu. 83 *(Veliki)* moj Bože! Pokloni mi pamet i mudrost. Pripoji me uz pravednike! 84 Uzvisi ime i uspomenu moju među onima,

što će kasnije doći. 85 Učini me od onih, što si im u nasleđe dao blagodati rajske. 86 Oprosti ocu mome, jer je bio među zalutalima. 87 Ne ponizi me i ne osramoti me onoga dana, kada ljudi budu iz mrtvih dizani! 88 — 89 Tada neće ništa koristiti ni imetak, a ni djeca, samo će se spasiti, koji dođu Bogu čista srca. 90 Primaknuće se *(tada)* raj samo onima, što su se čuvali *(nevaljalština)*. 91 Posve otvoreno će se pokazati pakao obijesnima. 92 — 93 I reći će im se: Gdje su vam oni, što ste ih mjesto Allaha obožavali? Hoće li vam moći pomoći? Ili hoće li oni moći sebi pomoći? 94 — 95 I biće pobacani oni, obijesnici i sve vojske Iblisove *(u pakao)*. 96 — 97 Oni će tamo govoriti, prepirući i svađajući se: Bogom se kunemo, mi smo bili u posve otvorenoj zabludi. 98 Jer smo vas izjednačili sa Gospodarom svih svjetova, 99 a nas su zaveli samo griješnici. 100 Zato mi nemamo nikoga ko će nas zagovarati. 101 Niti imamo iskrenog prijatelja. 102 Kad bi nam se bilo vratiti, bili bi smo pravi vjernici! 103 Zaista, u tome ima pouke. Samo mnogi od njih ne vjeruju. 104 Zaista je Gospodar tvoj Bog, koji je jedini pobjeditelj i samo je On milostiv.

DIO. 6 — NUH.

105 U laž je ugonio i odbijao narod Nuhov poslanike, koji su mu slani. 106 Gle, reče im brat njihov Nuh: *(Otvorite oči)*, zar se vi još nećete bojati? 107 Ja sam jedan siguran i pouzdan poslanik, koji sam vama poslan. 108 Bojte se *(kazne)* Božje i budite mi pokorni! 109 Ja od vas ne tražim, *(za ovaj posao)*, nikakve plaće *(ni nagrade)*. Moja je nagrada kod Gospodara svih svjetova. 110 Bojte se onda *(kazne)* Božje i meni se pokoravajte. 111Rekoše: Kako ćemo te vjerovati, a tebe slijede obični i niski ljudi. 112 Nuh reče: Odakle ja znam, šta oni rade. 113 Obračunavanje s njima, pripada samo Gospodaru mome. Da vi to znate i da razmišljate o tome. 114 Ja ne odbacujem one, koji vjeruju. 115 Ja sam samo jedan otvoren opominjač! 116 Rekoše: O Nuh! Ako se ti toga ne okaniš, sigurno ćeš ti biti kamenovan! 117 Reče Nuh: Moj Bože, zaista me narod moj u laž nagoni. 118 Rastavi mene i njih i sudi nam. Spasi mene i pravovjerne, koji su uza me!

119 Mi smo spasili njega i one koji su s njim bili u lađi nakrcanoj. 120 Zatim smo podavili one, koji su zaostali. 121 I u tome ima jedna pouka. Ali većina njih ne vjeruju. 122 Zaista je Gospodar tvoj Bog, koji je jedini pobjeditelj i samo je On milostiv.

DIO. 7 — HÛD.

123 Âd *(narod)* je u laž utjerao *(i porekao)* poslanike, koji su mu bili poslani. 124 Gle, reče im brat njihov Hud: Zar se vi nećete čuvati *(nevaljalština)?* 125 Ja sam siguran i pouzdan poslanik, koji sam vama poslan. 126 Bojte se *(kazne)* Božje i budite meni pokorni! 127 Ja od vas ne tražim *(za ovaj posao)* nikakve plaće *(nagrade)*. Moja je nagrada kod Gospodara svih svjetova. 128 Hoćete li vi podizati na svakom brežuljku znakove *(za prolaznike)*, da se izrugujete. 129 I graditi visoke palače i utvrde, kao da ćete u njima vječno boraviti? 130 A kada navaljujete i napadate, kao silnici napadate. 131 Bojte se *(kazne)* Božje i meni se pokoravajte. 132 Bojte se i izvršavajte dužnosti svoje prema Onome, koji vam dariva i pomaže vas sa onim, što vi znate, 133 pomaže vas sa krdima stoke i sa sinovima, 134 sa vrtovima i sa izvorima. 135 Ja se bojim, da ne udarite na kaznu jednog velikog i strašnog dana. 136 Rekoše: Jednako je nama, savjetovao ti ili ne bio ti od onih, što savjetuju. 137 *(Ove riječi tvoje)*, to su samo bajke onih, što su bili i prošli. 138 Mi nećemo biti kažnjeni. 139 Oni su *(tako)* Hûda u laž ugonili, pa smo ih Mi uništili. U tome ima pouke. Ali mnogi od njih ne vjeruju. 140 Zaista je Gospodar tvoj Bog, koji je jedini pobjeditelj i samo je On milostiv.

DIO. 8 — SALIH.

ألا تتقون ﴿١٢٤﴾ إني لكم رسول أمين ﴿١٢٥﴾ فاتقوا الله وأطيعون ﴿١٢٦﴾
وما أسألكم عليه من أجر إن أجري إلا على رب العالمين ﴿١٢٧﴾
أتبنون بكل ريع آية تعبثون ﴿١٢٨﴾ وتتخذون مصانع
لعلكم تخلدون ﴿١٢٩﴾ وإذا بطشتم بطشتم جبارين ﴿١٣٠﴾
فاتقوا الله وأطيعون ﴿١٣١﴾ واتقوا الذي أمدكم بما تعلمون ﴿١٣٢﴾
أمدكم بأنعام وبنين ﴿١٣٣﴾ وجنات وعيون ﴿١٣٤﴾ إني أخاف
عليكم عذاب يوم عظيم ﴿١٣٥﴾ قالوا سواء علينا أوعظت
أم لم تكن من الواعظين ﴿١٣٦﴾ إن هذا إلا خلق الأولين
﴿١٣٧﴾ وما نحن بمعذبين ﴿١٣٨﴾ فكذبوه فأهلكناهم إن في
ذلك لآية وما كان أكثرهم مؤمنين ﴿١٣٩﴾ وإن ربك لهو
العزيز الرحيم ﴿١٤٠﴾ كذبت ثمود المرسلين ﴿١٤١﴾ إذ قال لهم

141 U laž je ugonio i poricao, Semud narod, poslanike, koji su im slani. 142 Gle, reče im brat njihov Salih: Zar se vi nećete čuvati nevaljalština? 143 Ja sam jedan siguran i pouzdan poslanik, koji sam vama poslan. 144 Bojte se *(kazne)* Božje i meni se pokoravajte! 145 Ja od vas ne tražim *(za ovaj posao)* nikakve plaće *(ni nagrade)*. Moja je nagrada kod Gospodara svih svjetova. 146 Hoćete li vi biti ovdje ostavljeni u sigurnosti, 147 — 148 u vinogradima, kod izvora, usjeva i u rodnim palmovicima, sa zrelim i sočnim plodovima, 149 i u palačama što ste ih vješto u brdima isklesali? 150 Bojte se *(kazne)* Božje i meni se pokoravajte. 151 — 152 Ne pokoravajte se prestupnicima, što smutnju izvode po zemlji, a ništa na njoj ne popravljaju. 153 Rekoše: Ti si samo jedan koji je opčaran. 154 Ti si samo čovjek, kao i mi! Donesi nam jedan dokaz, ako istinu govoriš. 155 Reče Salih: Ovo je ženska deva. Ona će jednog dana na redu vodu piti, a vi ćete jednog određenog dana piti. 156 Ne učinite ovoj devi ništa hrđavo. *(Kasnije će vas stignuti nevolja vaša)*, pa će vas snaći kazna jednog velikog i strašnog dana. 157 Oni su devu zaklali, pa su se zatim pokajali. 158 I kazna ih je stigla. U tome ima pouke. Ali mnogi od njih ne vjeruju. 159 Zaista je Gospodar tvoj Bog, koji je jedini pobjeditelj i samo je On milostiv.

DIO. 9 — LUT.

160 U laž je ugonio i poricao, narod Lutov poslanike, koji su im slani. 161 Gle, reče brat njihov Lut: Zar se vi nećete *(neva-*

أخوهم صالح ألا تتقون ١٤٢ إني لكم رسول أمين ١٤٣
فاتقوا الله وأطيعون ١٤٤ وما أسألكم عليه من أجر إن
أجري إلا على رب العالمين ١٤٥ أتتركون في ما هاهنا آمنين ١٤٦
في جنات وعيون ١٤٧ وزروع ونخل طلعها هضيم ١٤٨
وتنحتون من الجبال بيوتا فارهين ١٤٩ فاتقوا الله وأطيعون
١٥٠ ولا تطيعوا أمر المسرفين ١٥١ الذين يفسدون في الأرض
ولا يصلحون ١٥٢ قالوا إنما أنت من المسحرين ١٥٣ ما أنت إلا بشر
مثلنا فأت بآية إن كنت من الصادقين ١٥٤ قال هذه
ناقة لها شرب ولكم شرب يوم معلوم ١٥٥ ولا تمسوها
بسوء فيأخذكم عذاب يوم عظيم ١٥٦ فعقروها فأصبحوا
نادمين ١٥٧ فأخذهم العذاب إن في ذلك لآية وما كان

أكثرهم مؤمنين ١٥٨ وإن ربك لهو العزيز الرحيم ١٥٩
كذبت قوم لوط المرسلين ١٦٠ إذ قال لهم أخوهم لوط
ألا تتقون ١٦١ إني لكم رسول أمين ١٦٢ فاتقوا الله وأطيعون
١٦٣ وما أسألكم عليه من أجر إن أجري إلا على رب العالمين
١٦٤ أتأتون الذكران من العالمين ١٦٥ وتذرون ما خلق
لكم ربكم من أزواجكم بل أنتم قوم عادون ١٦٦ قالوا لئن
لم تنته يا لوط لتكونن من المخرجين ١٦٧ قال إني لعملكم
من القالين ١٦٨ رب نجني وأهلي مما يعملون ١٦٩ فنجيناه وأهله
أجمعين ١٧٠ إلا عجوزا في الغابرين ١٧١ ثم دمرنا الآخرين
١٧٢ وأمطرنا عليهم مطرا فساء مطر المنذرين ١٧٣ إن في
ذلك لآية وما كان أكثرهم مؤمنين ١٧٤ وإن ربك

ljalština) čuvati? 162 Ja sam jedan pouzdan poslanik, koji vam je poslan. 163 Čuvajte se *(kazne)* Božje i meni se pokoravajte. 164 Ja od vas ne tražim *(za ovaj posao)* nikakve plaće *(ni nagrade)*. Moja je nagrada kod Gospodara svih svjetova. 165 — 166 Zar vi u ovom svijetu pristupate muškarcima, a ostavljate žene vaše, koje vam je Bog stvorio. Vi ste, zaista, griješni ljudi, koji granicu prekoračuju. 167 Rekoše: Ako se ti toga, o Lutu, ne prođeš, sigurno ćeš *(između)* nas biti protjeran. 168 Reče Lut: Zaista sam ja od onih, što preziru djela vaša. 169 *(Veliki)* moj Bože! Spasi mene i one, koji me slijede, od onoga, što oni rade! 170 Mi smo spasili njega i sve, koji su njega slijedili. 171 Samo je ostala starica *(žena njegova)* među onima, što su ostali. 172 Zatim smo Mi ove što su ostali, uništili. 173 Spustili smo na njih strašnu kišu. I strašna je to kiša, što se sručila na one, koji su bili

opomenuti. 174 Zaista u tome ima pouke. Ali većina njih ne vjeruju. 175 Zaista je Gospodar tvoj Bog, koji je jedini pobjeditelj i samo je On milostiv.

DIO. 10 — ŠU'AJB.

176 U laž je ugonio i poricao, narod šumskog kraja, poslanike, koji su im slani. 177 Gle, reče im Šu'ajb: Zar se vi nećete čuvati *(nevaljalština)?* 178 Ja sam jedan pouzdan poslanik, koji vam je poslan. 179 Bojte se *(kazne)* Božje i meni se pokoravajte. 180 Ja od vas ne tražim *(za ovaj posao)* nikakve plaće *(ni nagrade)*. Moja je nagrada kod Gospodara svih svjetova. 181 Punom mjerom mjerite. Ne budite od onih, što umanjuju *(svačije pravo)*. 182 I mjerite najpravijim mjericama. 183 Ne umanjujte stvari ljudske *(i ne jedite ih)*. Ne izvodite smutnje po zemlji i ne narušavajte mira. 184 Bojte se *(kazne)* Onoga, koji je stvorio vas i narode prije vas! 185 Rekoše: Ti si samo opčaran i pamet si pokvario. 186 Ti si samo čovjek, kao što smo i mi. Mi te smatramo lažljivcem. 187 Spusti na nas komade neba, ako ti istinu govoriš. 188 Reče Šu'ajb: Gospodar moj najbolje zna, šta vi radite. 189 Oni su ga porekli i u laž utjerali. Zato ih je stigla kazna jednog oblačnog dana, za koji su mislili da im donosi hladovinu iza užasne žege sunčane. Zaista je ta kazna bila, kazna jednog dana užasnog i groznog *(jer se iz tog oblaka prosula vatra i spalila ih)*. 190 U tome ima pouke. Ali većina njih ne vjeruju. 191 Zaista je Gospodar tvoj Bog, koji je jedini pobjeditelj i samo je On milostiv.

496 سورة الشعراء ٢٦ ٤٩٦

لهو العزيز الرحيم ﴿١٧٥﴾ كذب أصحاب الأيكة المرسلين
﴿١٧٦﴾ إذ قال لهم شعيب ألا تتقون ﴿١٧٧﴾ إني لكم رسول أمين ﴿١٧٨﴾
فاتقوا الله وأطيعون ﴿١٧٩﴾ وما أسألكم عليه من أجر إن أجري
إلا على رب العالمين ﴿١٨٠﴾ أوفوا الكيل ولا تكونوا من المخسرين
﴿١٨١﴾ وزنوا بالقسطاس المستقيم ﴿١٨٢﴾ ولا تبخسوا الناس
أشياءهم ولا تعثوا في الأرض مفسدين ﴿١٨٣﴾ واتقوا الذي
خلقكم والجبلة الأولين ﴿١٨٤﴾ قالوا إنما أنت من المسحرين
﴿١٨٥﴾ وما أنت إلا بشر مثلنا وإن نظنك لمن الكاذبين ﴿١٨٦﴾
فأسقط علينا كسفا من السماء إن كنت من الصادقين ﴿١٨٧﴾
قال ربي أعلم بما تعملون ﴿١٨٨﴾ فكذبوه فأخذهم عذاب
يوم الظلة إنه كان عذاب يوم عظيم ﴿١٨٩﴾ إن في ذلك لآية

الجزء التاسع عشر

497

وما كان أكثرهم مؤمنين ﴿١٩٠﴾ وإن ربك لهو العزيز الرحيم
﴿١٩١﴾ وإنه لتنزيل رب العالمين ﴿١٩٢﴾ نزل به الروح الأمين ﴿١٩٣﴾
على قلبك لتكون من المنذرين ﴿١٩٤﴾ بلسان عربي مبين ﴿١٩٥﴾ وإنه
لفي زبر الأولين ﴿١٩٦﴾ أولم يكن لهم آية أن يعلمه علماء بني
إسرائيل ﴿١٩٧﴾ ولو نزلناه على بعض الأعجمين ﴿١٩٨﴾ فقرأه عليهم
ما كانوا به مؤمنين ﴿١٩٩﴾ كذلك سلكناه في قلوب المجرمين
﴿٢٠٠﴾ لا يؤمنون به حتى يروا العذاب الأليم ﴿٢٠١﴾ فيأتيهم
بغتة وهم لا يشعرون ﴿٢٠٢﴾ فيقولوا هل نحن منظرون ﴿٢٠٣﴾
أفبعذابنا يستعجلون ﴿٢٠٤﴾ أفرأيت إن متعناهم سنين ﴿٢٠٥﴾
ثم جاءهم ما كانوا يوعدون ﴿٢٠٦﴾ ما أغنى عنهم ما كانوا
يمتعون ﴿٢٠٧﴾ وما أهلكنا من قرية إلا لها منذرون ﴿٢٠٨﴾

DIO. 11 — KUR'AN NIJE DJELO VRAČARA, A NI PJESNIKA.

192 Zaista je ovaj Kur'an objava *(velikog)* Allaha, koji je Gospodar svih svjetova. 193 — 195 Spustio ga je »Duh pouzdani«[5]) na srce tvoje, da budeš od onih, koji zastrašuju i opominju *(od posljedica krivog puta)* na jasnom jeziku arapskom. 196 A ovaj Kur'an *(sadržaj njegov)* se nalazi i u knjigama onih, koji su ranije bili.[6]) 197 Zar nije dovoljan znak, da ga znaju učenjaci sinova Israilovih? 198 Da smo Mi objavili ovaj Kur'an nekom strancu, 199 pa da im ga je on čitao, opet mu nebi vjerovali. 200 Eto tako smo Mi unijeli prkos i nevjerstvo u srca griješnika. 201 — 202 Oni ga neće vjerovati, dok ne vide kaznu, pa će ih ona iznenada stići, a oni to neće ni znati. 203 Govoriće *(kad kaznu vide)*: Hoće li nam se roka dati? 204 Zar oni još kaznu Našu požuruju? 205 — 207 Zar ti ne vidiš *(Muhammede)*, ako smo Mi njih godinama obdarivali, pa im je zatim došlo ono, čime smo im se zaprijetili, što im je moglo koristiti to, što smo im ranije darivali. 208 — 209 Mi nijesmo uništili nijednog naselja, a da mu nijesmo dali *(poslanika)*, koji je opominjao i zastrašivao od posljedica krivog puta, savjete i pouke davao. Mi nikako ne činimo nasilja. 210 Kur'an nijesu satane spustile, 211 oni ga nisu mogli spustiti, niti su imali snage, da ga spuste. 212 Oni su lišeni da čuju *(Objavu*

---

[5]) »Duh pouzdani« ili »Erruhul-emin« jest melek ili anđeo, koji je na srce poslanikovo stavljao Objavu Božju.

[6]) To jest ima mnogo predskazivanja, što se odnose na slanje Kur'ana, koja se nalaze u ranijim svetim knjigama.

Božju).[7]) 213 Ne moli se uz Allaha drugom bogu, jer ćeš biti među onima, što će kažnjeni biti. 214 Opomeni i prestraši najbliže rođake *(od posljedica krivog puta),* 215 i spusti krila tvoja prema pravovjernima, koji te slijede. 216 Ako ustanu i dignu se protiv tebe, reci: Ja se odričem djela vaših! 217 I pouzdaj se u Svemogućeg i Milostivog! 218 On je, koji te vidi kad stojiš, 219 i kad se krećeš među onima, koji ničice padaju *(pred Njim).* 220 Zaista On sve čuje i sve zna. 221 Hoćeš li da ti saopćim, na koga satane silaze? 222 Satane silaze i spuštaju se, na svakog lažljivca i griješnika. 223 Oni prisluškuju i to kazuju vračarima, a većina su ih lažljivci. 224 A pjesnike slijede zalutali i obijesni. 225 — 226 Zar ne vidiš, da oni u svakoj dolini besvjesno lutaju i da govore što uraditi neće.[8]) 227 Samo se izuzimaju, koji vjeruju, dobra djela čine, mnogo i često Boga spominju i sebe obrane, pošto im se nasilje učini. A brzo će saznati nasilnici, na kakve će posljedice udariti, kuda će se okrenuti i gdje će ostati.

498 سورة الشعراء ٢٦ ٤٩٨

ذكرى وما كنا ظالمين ﴿٢٠٩﴾ وما تنزلت به الشياطين ﴿٢١٠﴾
وما ينبغي لهم وما يستطيعون ﴿٢١١﴾ إنهم عن السمع لمعزولون
﴿٢١٢﴾ فلا تدع مع الله إلها آخر فتكون من المعذبين ﴿٢١٣﴾ وأنذر
عشيرتك الأقربين ﴿٢١٤﴾ واخفض جناحك لمن اتبعك من المؤمنين
﴿٢١٥﴾ فإن عصوك فقل إني بريء مما تعملون ﴿٢١٦﴾ وتوكل على
العزيز الرحيم ﴿٢١٧﴾ الذي يراك حين تقوم ﴿٢١٨﴾ وتقلبك في
الساجدين ﴿٢١٩﴾ إنه هو السميع العليم ﴿٢٢٠﴾ هل أنبئكم
على من تنزل الشياطين ﴿٢٢١﴾ تنزل على كل أفاك أثيم ﴿٢٢٢﴾
يلقون السمع وأكثرهم كاذبون ﴿٢٢٣﴾ والشعراء يتبعهم
الغاوون ﴿٢٢٤﴾ ألم تر أنهم في كل واد يهيمون ﴿٢٢٥﴾ وأنهم
يقولون ما لا يفعلون ﴿٢٢٦﴾ إلا الذين آمنوا وعملوا الصالحات

[7]) Kur'an je u cjelini svojoj upućivanje na pravi put. Poučavanja satanina su opet u cjelini zabluda i zavađanje na krivu stazu. Prema tome je nemoguća tvrdnja pogana, da je Kur'an satanino naučavanje.

[8]) Pogani su u početku tvrdili da je Kur'an satanino naučavanje. Ali ova je tvrdnja bila neosnovana. Kur'ansko naučavanje i upućivanje na pravi put je tu tvrdnju oborilo. Radi toga su pogani drugu tvrdnju iznijeli. Govorili su da je Kur'an djelo pjesnika. Protivno ovoj tvrdnji se ističe da Kuran nije djelo pjesnika. Pjesnici ne mogu da izvedu jedan preporod. Naprotiv, Kur'an hoće da izvede jedan potpuni preporod. Pjesnici zapadaju u maštanja i govore što ne mogu ostvariti. Konačno, Božji Poslanik ne ostaje samo pri tome da upućuje, on sa svojim učenjem sve na novo u život pokreće.

POGLAVLJE: 27

POGLAVLJE: NEML

OBJAVLJENO U MEKKI. 7 DIJELOVA, 93 AJETA.

SADRŽAJ:

Neml znači mrav. U 18 ajetu ovog poglavlja, povodom idenja Hazreti Sulejmanovog kraljici Sebe, govori se o jednom plemenu, koje se nazivalo »Neml«. To je razlog da se i ovo poglavlje nazvalo »Neml«.

Da bi se razumilo kad je ovo poglavlje objavljeno, treba pogledati u predgovor predhodnog poglavlja. Kako smo tamo istaknuli, sadržaj je ovog poglavlja skoro jednak sa prethodnim poglavljem. Kur'an je Božja Objava i govorenje. Kako je Musa na Sinaju primio Božju Objavu, tako je i Hazreti Muhammed ovu objavu primio. Prvi dio ovog poglavlja izlaže tu tačku. U drugom i trećem dijelu se govori o historiji Hazreti Sulejmanovoj i s time se upućuje na veliku i sjajnu budućnost Hazreti Muhammedovu. Potomci Israilovi su u vremenu Hazreti Sulejmanovu preživljavali najsjajniji period svoje historije. U četvrtom dijelu se govori o propasti, što će stići protivnike, te o Hazreti Salihu i Hazreti Lutu. U petom dijelu se govori o spašenju pravovjernih, a u šestom dijelu se govori, ne da će biti uništeni protivnici Hazreti Muhammedovi, nego da će ovi protivnici, koji su bili gluhi, slijepi i duhovno mrtvi, ponovno iz svog duhovnog mrtvila oživiti, da će poslije duhovne smrti uslijediti duhovno pridizanje, pa se tako predskazuje njihova pobjeda. Zadnji dio poglavlja ističe da će od protivnika Božjeg Poslanika samo vođe biti uništene.

PREVOD:

DIO. 1 — MUSA.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Ta, sin, ovo su ajeti Kur'ana, knjige, što svaku stvar jasnom čini. 2 — 3 Oni su napućenje i radosna vijest pravim vjernicima, koji klanjaju namaz, dijele zekat, a u Sudnji dan čvrsto vjeruju. 4 Zaista onima, koji ne vjeruju, Mi smo učinili dopadljivim djela njihova, pa se oni kolebaju. 5 To su oni, koje čeka najteža kazna. A oni će biti, koji će na Sudnjem danu na najveću štetu i gubitak udariti. 6 Zaista, ti Kur'an dobivaš od Onoga *(Boga)*, koji svakom stvari mudro upravlja i svaku stvar istinski zna. 7 Gle, Musa reče čeljadi svojoj: Ugledao sam vatru! Donijeću vam otuda vijest kakvu, ili ću vam donijeti glavnju žerave, da se ogrijete. 8 Pa kad je Musa došao vatri, povikalo mu se: O Musa! Neka je blagosloveno, što je kod vatre i oko nje. Neka je čist,

slavljen i uzvišen Allah, koji je Stvoritelj i Gospodar svih svjetova. 9 O Musa! Ja sam onaj Allah, koji je jedini pobjednik i koji svakom stvari mudro upravlja. 10 Baci štap svoj! Pa kad je Musa ugledao, da se vrti kao brza zmija, okrenuo se i pobjegao i nije za sobom gledao. O Musa! Ne boj se! Kod Mene se poslanici ne plaše. 11 Samo se boji, koji je nasilje počinio, pa je zatim nevaljalo dobrim zamijenio, a Ja takovim opraštam i milostiv sam. 12 I stavi ruku svoju u njedra svoja! Izaći će posve bijela i bez mane. Sa devet znakova i dokaza idi Fir'avnu i narodu njegovu, oni su narod hrđav i obijesan! 13 Pa kad su im došli znakovi Naši, jasni i otvoreni, rekoše: Ovo je čarolija otvorena. 14 Oni su porekli znakove Naše, — a srca njihova su ih bila primila — zbog nasilja i oholosti. Pogledaj, kakav je konac smutljivaca!

من عباده المؤمنين ﴿١٥﴾ وورث سليمن داود وقال يا أيها الناس
علمنا منطق الطير وأوتينا من كل شيء إن هذا لهو الفضل
المبين ﴿١٦﴾ وحشر لسليمن جنوده من الجن والإنس والطير فهم
يوزعون ﴿١٧﴾ حتى إذا أتوا على واد النمل قالت نملة يا أيها النمل
ادخلوا مسكنكم لا يحطمنكم سليمن وجنوده وهم
لا يشعرون ﴿١٨﴾ فتبسم ضاحكا من قولها وقال رب أوزعني أن
أشكر نعمتك التي أنعمت علي وعلى والدي وأن أعمل
صالحا ترضاه وأدخلني برحمتك في عبادك الصالحين ﴿١٩﴾
وتفقد الطير فقال ما لي لا أرى الهدهد أم كان من الغائبين
﴿٢٠﴾ لأعذبنه عذابا شديدا أو لأاذبحنه أو ليأتيني بسلطن
مبين ﴿٢١﴾ فمكث غير بعيد فقال أحطت بما لم تحط به وجئتك

DIO. 2 — SULEJMAN.

15 I Mi smo dali Davudu i Sulejmanu znanje. A oni su rekli: »Hvala Bogu, koji nas je uzvisio nad mnoge od robova Svojih, pravih vjernika. 16 Naslijedio je Sulejman Davuda i rekao je: »O ljudi! Naučeni smo govoru ptičijem[1]) i sve nam je dano. Zaista je ovo otvorena dobrota! 17 Okupila se oko Sulejmana vojska njegova, od džinova,[2]) ljudi i ptica, pa su se okupljali i u čete razdvajali. 18 I došli su do doline mravlje.[3]) Reče jedna žena iz plemena mravljeg: O mravnjaci, ulazite u domove svoje, da vas ne satare i ne zgnječi Sulejman i vojska njegova, ne znajući.[4]) 19 Pa se

[1]) U 21 poglavlju, ajet 79 kazuje, da su ptice Davudu podložene. Pod ovim se misli na donošenje i odnošenje pisama ptica listonoša. I ovdje se razumije da se namjerava isto značenje. U uzvišenom tekstu stoji »mantiki-tajr« to jest govori se o ptičijem govoru. Riječ »mantik« upotrebljava se samo kad se govori o ljudskom razgovaranju. Ovdje se u prenešenom značenju govori o ptičijem jeziku, i pisma što ih one nose, upućuju na ljudske riječi. To jest ptice se upotrebljavaju kao posrednici u dopisivanju, pa se za to njihovo donošenje i odnošenje pisama naziva »mantikitajr« ili »ptičji govor«.

[2]) Pogledajte poglavlje 34, ajeti 12 i 13. Tu se kazuje da su džini Sulejmanu podizali tvrđave. Iz ovoga se razumije, da su to bili neki stranci, koje je Sulejman prisilio da mu služe.

[3]) »Dolina mravlja« u uzvišenom tekstu se naziva »vadin-neml«. Ali ovo ovako prevesti neće biti pravo i ako bi to bio doslovan prevod. »Tadžul'arus« govoreći o riječi »vadi« kaže, da se ta dolina »neml« nalazi između Jirbina i Asklana. Tumači riječ »Mazinun«, koja znači »mravija jaja« i ističe da jedno pleme nosi takvo ime. I »Kamus« navodi kako je »nemle« ime jednog plemena. Kamus govoreći o riječi »bark« navodi, da je Abrika ime vodi plemena Nemle.

[4]) Kako se razumije, Hazreti Sulejman je bio zadovoljan, što je, ne upotrijebivši oružja, sklopio ugovor sa plemenom »Nemle«, te ih nije ni iz domova izgonio. Radi toga se smijao.

osmjehnu (*Sulejman*) i smijući se (*zadovoljno*) zbog govora njenog, reče:[5]) (*Veliki*) Bože moj! Olakšaj mi, da ti zahvalim na blagodati Tvojoj, što si je podario meni i roditeljima mojim i da činim djela dobra, što će Tebi na zadovoljstvo biti! I uvedi me sa milošću Tvojom među pravedne robove tvoje! 20 — 21 I promatrao je Sulejman ptice, pa reče: Zašto ne vidim hudhuda — pupavca. Da se nije zagubio i zalutao?[6]) Kazniću ga teško ili ću ga sigurno zaklati, ako mi ne donese jasnu ispriku! 22 Malo je potrajalo, a on je došao, pa je rekao. Naučio sam, što ti nijesi

سورة النمل

502 ٥٠٢

من سبإ بنبإ يقين ﴿٢٢﴾ إني وجدت امرأة تملكهم وأوتيت
من كل شيء ولها عرش عظيم ﴿٢٣﴾ وجدتها وقومها يسجدون
للشمس من دون الله وزين لهم الشيطان أعمالهم فصدهم
عن السبيل فهم لا يهتدون ﴿٢٤﴾ ألا يسجدوا لله الذي يخرج
الخبء في السماوات والأرض ويعلم ما تخفون وما تعلنون ﴿٢٥﴾
الله لا إله إلا هو رب العرش العظيم ﴿٢٦﴾ قال سننظر أصدقت
أم كنت من الكاذبين ﴿٢٧﴾ اذهب بكتابي هذا فألقه إليهم
ثم تول عنهم فانظر ماذا يرجعون ﴿٢٨﴾ قالت يا أيها الملأ
إني ألقي إلي كتاب كريم ﴿٢٩﴾ إنه من سليمان وإنه
بسم الله الرحمن الرحيم ﴿٣٠﴾ ألا تعلوا علي وأتوني مسلمين
﴿٣١﴾ قالت يا أيها الملأ أفتوني في أمري ما كنت قاطعة أمرا

---

[5]) Stariji tumači Kur'ana riječ »neml« o kojoj se ovdje govori, prevodili su po rječničkom značenju »mrav«, pa se iz toga izvodilo da je Hazreti Sulejman poznavao mravlji govor.

[6]) U ovom časnom ajetu se govori o Hudhudu (ptici pupavcu), ali ovdje nije to ta ptica pupavac, nego je to ime jednog čovjeka. Arapski pisci kažu, da je jednom himjerskom vladaru bilo ime Hudad. Ova riječ je skoro isto što i riječ Hudhud. Ovo jasno i otvoreno pokazuje, da se Hazreti Sulejman razgovarao sa jednim od svojih činovnika. Još od najstarijih vremena su ptice upotrebljavane kao listonoše, a naročito u vojsci. Hazreti Sulejman je imao veliku i jaku vojsku, pa je sigurno i kod njega obavještajna vojnička služba morala biti vrlo uređena i nije smjela zaostati iza drugih. Ovom obavještajnom službom, koja je vršena pomoću ptica, morali su upravljati naročiti činovnici, te je i Hazreti Sulejman morao imati jednog činovnika, koji je tim upravljao. To vidimo i iz slijedećeg ajeta u kome se kaže, da je Hazreti Sulejman zaprijetio ovom Hudhudu, da će ga žestoko kazniti, ako svoj izostanak ne opravda. U 22 ajetu se kaže, da je Hazreti Sulejmanu donio važne vijesti iz Sebe', a onda se u slijedeća četiri ajeta kaže, da je našao jednu moćnu vladaricu i da se njen narod klanja suncu, pa onda na jedan veličanstven način govori o jedinstvu Božjem. Dakle, nemoguće je shvatiti, da bi se Hazreti Sulejman ovako žestoko zaprijetio jednoj ptici i da bi ta ptica govorila na onako savršen način o jedinstvu Božjem, nego je to prema tome mogao biti jedan činovnik Sulejmanov.

حَتَّىٰ تَشْهَدُونِ ﴿٣٢﴾ قَالُوا نَحْنُ أُولُو قُوَّةٍ وَأُولُو بَأْسٍ شَدِيدٍ وَالْأَمْرُ
إِلَيْكِ فَانْظُرِي مَاذَا تَأْمُرِينَ ﴿٣٣﴾ قَالَتْ إِنَّ الْمُلُوكَ إِذَا دَخَلُوا
قَرْيَةً أَفْسَدُوهَا وَجَعَلُوا أَعِزَّةَ أَهْلِهَا أَذِلَّةً وَكَذَٰلِكَ يَفْعَلُونَ
﴿٣٤﴾ وَإِنِّي مُرْسِلَةٌ إِلَيْهِمْ بِهَدِيَّةٍ فَنَاظِرَةٌ بِمَ يَرْجِعُ الْمُرْسَلُونَ
﴿٣٥﴾ فَلَمَّا جَاءَ سُلَيْمَانَ قَالَ أَتُمِدُّونَنِ بِمَالٍ فَمَا آتَانِيَ اللَّهُ خَيْرٌ
مِمَّا آتَاكُمْ بَلْ أَنْتُمْ بِهَدِيَّتِكُمْ تَفْرَحُونَ ﴿٣٦﴾ ارْجِعْ إِلَيْهِمْ
فَلَنَأْتِيَنَّهُمْ بِجُنُودٍ لَا قِبَلَ لَهُمْ بِهَا وَلَنُخْرِجَنَّهُمْ مِنْهَا أَذِلَّةً وَهُمْ
صَاغِرُونَ ﴿٣٧﴾ قَالَ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ أَيُّكُمْ يَأْتِينِي بِعَرْشِهَا قَبْلَ
أَنْ يَأْتُونِي مُسْلِمِينَ ﴿٣٨﴾ قَالَ عِفْرِيتٌ مِنَ الْجِنِّ أَنَا آتِيكَ بِهِ قَبْلَ
أَنْ تَقُومَ مِنْ مَقَامِكَ وَإِنِّي عَلَيْهِ لَقَوِيٌّ أَمِينٌ ﴿٣٩﴾ قَالَ الَّذِي
عِنْدَهُ عِلْمٌ مِنَ الْكِتَابِ أَنَا آتِيكَ بِهِ قَبْلَ أَنْ يَرْتَدَّ إِلَيْكَ طَرْفُكَ

znao. Donio sam ti iz Sebe' vijest posve jasnu. 23 Vidio sam tamo jednu ženu, koja vlada njima. Sve joj se daje. Ona ima prijestolje veliko. 24 Vidio sam nju i narod njezin klanjaju se suncu, a Boga ostavljaju. Satana im je učinio dopadljivim djela njihova i skrenuo ih je sa pravog puta! Zato se ne mogu uputiti na pravi put. 25 Zašto se oni ne klanjaju Allahu, koji izvodi sve, što je skriveno, na nebu i na zemlji i zna što vi skrivate i otvoreno činite? 26 Allah je samo jedini Bog, Gospodar najveće moći. 27 Reče *(mu Sulejman):* Vidjećemo, jesi li istinu govorio, ili si bio od onih, što lažu? 28 Uzmi ovu knjigu moju, pa je njima na ruke odnesi, zatim se malo od njih povuci i vidi, šta će ti odgovoriti. 29 Reče *(kraljica Sebe' kad joj knjiga dođe):* O knezovi i odličnici! Dostavljena mi je jedna knjiga, časna i cijenjena. 30 — 31 Ona je od Sulejmana, a počinje: U ime Boga, sveopćeg Dobročinitelja, Milostivog, da se ne uzdižete iznad mene i dođite mi, pokazujući pokornost i odanost.

DIO. 3 — SULEJMAN.

32 Reče *(kraljica Sebe' odličnicima narodnim):* O knezovi i odličnici! Šta velite? Dajte mi mišljenje u ovom poslu mome. Ja neću ništa odlučiti, dok vas ne pozovem i s vama se ne posavjetujem! 33 Rekoše: Mi smo snažni, jaki i moćni ljudi. *(Uza sve to)* odluka je tvoja. Šta hoćeš zapovijedaj! 34 Reče *(kraljica Sebe'):* Uniđu li kraljevi u jedan grad, oni ga izvrnu i unište. Odličnike njegove osramote i ponize. Tako oni rade. 35 A ja ću

njima poslati jedan dar, pa ću iščekivati, s čime će se vratiti poslanici. 36 Pošto je došao *(poslanik)* Sulejmanu, reče im *(Sulejman):* Hoćete li, da me imetkom pomognete i da mi tako srce uzmete? Ne, ono što mi je Bog dao, mnogo je bolje od onoga, što je vama dao. *(Radi toga mi nije potreban dar vaš).* Možda se vi sa poklonom vašim veselite. 37 Vrati se sa poklonima onima, koji su te poslali. Mi ćemo im dovesti vojsku, prema kojoj neće moći stati. I mi ćemo ih protjerati odatle ponižene i oni će biti zarobljeni i osramoćeni. 38 Reče *(Sulejman ljudima svojim):* O knezovi i odličnici! Koji će mi od vas donijeti prijestolje *(kraljice sebajske)* prije, nego oni dođu da mi se pokore i predaju? 39 Reče jedan ifrit od džinova: Ja ću ti ga donijeti prije, nego se ti s mjesta digneš. Ja imam snage, da to učinim i siguran sam *(da neću ništa uništiti)!* 40 Reče onaj, koji je imao znanje iz knjige: Ja ću ti ga donijeti prije, nego li ti treneš okom svojim. Pošto je Sulejman vidio, da je prijestolje kod njega, reče: Ovo je dobro i blagodat Gospodara moga, da me iskuša, jesam li zahvalan ili sam nezahvalan. Ko zahvaljuje, taj za sebe zahvaljuje, a ko je nezahvalan, zaista je Gospodar moj nepotreban *(zahvali njegovoj).* On je darežljiv *(pa mu opet dobrotu iskazuje).* 41 Sulejman naredi: Izmijenite joj *(kraljici sebajskoj)* prijestolje njezino. Da vidimo, hoće li ga prepoznati, ili će biti između onih, koji ne prepoznavaju. 42 Pošto je žena došla, reklo joj se: Je li ovako prijestolje tvoje? Ona reče: Kao da je ono isto. I prije nam je još znanje

504 سورة النمل ٢٧ ٥٠٤

فَلَمَّا رَآهُ مُسْتَقِرًّا عِنْدَهُ قَالَ هَٰذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّي لِيَبْلُوَنِي أَأَشْكُرُ
أَمْ أَكْفُرُ وَمَنْ شَكَرَ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ وَمَنْ كَفَرَ
فَإِنَّ رَبِّي غَنِيٌّ كَرِيمٌ ﴿٤٠﴾ قَالَ نَكِّرُوا لَهَا عَرْشَهَا نَنْظُرْ
أَتَهْتَدِي أَمْ تَكُونُ مِنَ الَّذِينَ لَا يَهْتَدُونَ ﴿٤١﴾ فَلَمَّا جَاءَتْ قِيلَ
أَهَٰكَذَا عَرْشُكِ قَالَتْ كَأَنَّهُ هُوَ وَأُوتِينَا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهَا
وَكُنَّا مُسْلِمِينَ ﴿٤٢﴾ وَصَدَّهَا مَا كَانَتْ تَعْبُدُ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنَّهَا
كَانَتْ مِنْ قَوْمٍ كَافِرِينَ ﴿٤٣﴾ قِيلَ لَهَا ادْخُلِي الصَّرْحَ فَلَمَّا
رَأَتْهُ حَسِبَتْهُ لُجَّةً وَكَشَفَتْ عَنْ سَاقَيْهَا قَالَ إِنَّهُ صَرْحٌ مُمَرَّدٌ
مِنْ قَوَارِيرَ قَالَتْ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي وَأَسْلَمْتُ مَعَ سُلَيْمَانَ
لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٤﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا
أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ فَإِذَا هُمْ فَرِيقَانِ يَخْتَصِمُونَ ﴿٤٥﴾ قَالَ يَا قَوْمِ

لِمَ تَسْتَعْجِلُونَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ لَوْلَا تَسْتَغْفِرُونَ اللَّهَ
لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٤٦﴾ قَالُوا اطَّيَّرْنَا بِكَ وَبِمَن مَّعَكَ قَالَ
طَائِرُكُمْ عِندَ اللَّهِ بَلْ أَنتُمْ قَوْمٌ تُفْتَنُونَ ﴿٤٧﴾ وَكَانَ فِي الْمَدِينَةِ
تِسْعَةُ رَهْطٍ يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ ﴿٤٨﴾ قَالُوا تَقَاسَمُوا
بِاللَّهِ لَنُبَيِّتَنَّهُ وَأَهْلَهُ ثُمَّ لَنَقُولَنَّ لِوَلِيِّهِ مَا شَهِدْنَا مَهْلِكَ أَهْلِهِ
وَإِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿٤٩﴾ وَمَكَرُوا مَكْرًا وَمَكَرْنَا مَكْرًا
وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٥٠﴾ فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ مَكْرِهِمْ
أَنَّا دَمَّرْنَاهُمْ وَقَوْمَهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٥١﴾ فَتِلْكَ بُيُوتُهُمْ خَاوِيَةً بِمَا
ظَلَمُوا إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٥٢﴾ وَأَنجَيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا
وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿٥٣﴾ وَلُوطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ
وَأَنتُمْ تُبْصِرُونَ ﴿٥٤﴾ أَئِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً

dano i mi smo se bili potpuno predali *(Sulejmanu kao poslaniku Božjem)*. 43 I zavelo je nju od pravog puta to, što se ona klanjala drugom, osim Allahu i tako je ona bila od naroda nevjerničkog. 44 Reklo joj se *(kraljici sebajskoj)*: Uniđi u palaču. Pa kad ju je vidjela, mislila je *(da joj je dvorište)* duboka voda i uzdigla je nogavice. Reče *(Sulejman)*: Ovo je dvorac popločan zrcalima.[7]) Reče *(kraljica sebajska)*: *(Veliki)* moj Bože! Ja sam sama sebi nasilje činila. I predajem se zajedno sa Sulejmanom Allahu, Gospodaru svih svjetova.[8])

DIO. 4 — SALIH I LUT.

45 I poslali smo narodu Semud brata njihova Saliha. *(On im reče)*: Obožavajte Allaha! A oni bijahu dvije stranke, što su se među sobom svađale. 46 Reče *(im Salih)*: Narode moj! Zašto požurujete zlo, *(na glavu svoju)*, prije dobra? Zašto ne tražite, da vam Allah oprosti. Možda će vam se smilovati. 47 Rekoše: Mi smo udarili na nesreću zbog tebe i onih, koji su s tobom. Reče *(Salih)*: Nesreća je vaša kod Boga zapisana. Možda ste vi narod, koji se iskušavate! 48 A u gradu je bilo devetero čeljadi, što su smutnju sijali po zemlji i

[7]) Hazreti Sulejman je dao napraviti dvorac od bilura. Ispod poda što je bio bilurom popločan, tekla je voda. Sebajska kraljica nije mogla da bilur primijeti, pa misleći da će u vodu zagaziti, zasukala je nogavice. Na to ju je Sulejman upozorio. Tada je kraljica Sebe' oči otvorila. Shvatila je beznačajnost varljivih stvari što se bez ikakve svrhe slijede.

[8]) Kur'an se ovdje razlikuje od Starog zavjeta. Stari zavjet govori kako je Hazreti Sulejman zbog jedne žene neizraelićanke počeo da se klanja idolima. Kur'an kaže, da je ta žena obožavala jednog Boga. Kritičari ovo kur'ansko izlaganje utvrđuju.

nijesu dobrih djela činili. 49 Rekoše: »Zakunite se Bogom, da ćemo, kad noć nastupi, ubiti Saliha i čeljad njegovu! Zatim ćemo reći rođaku osvetniku: Mi nijesmo bili prisutni pogibiji čeljadi Salihove. A mi smo ljudi, koji istinu govorimo!« 50 Oni su postavili zamke svoje, a i Mi smo odredbu svoju donijeli protiv tih njihovih zamki, a oni ništa nijesu znali. 51 Pa gledaj kakav je bio svršetak varke njihove?! Mi smo uništili njih sve i čitav narod njihov. 52 Eto domovi njihovi su ostali pusti, zbog nasilja njihova. Zaista u tome ima pouke za ljude, koji znaju i razumiju. 53 Mi smo spasili one, koji su vjerovali i čuvali se *(neveljalština)*. 54 I Luta *(smo poslali)*. On reče narodu svome: Zar vi radite najružnija bezstidna djela i vi još gledate. 55 Zar vi muškarcima pristupate, da zadovoljite ludu strast, a žene ostavljate? Vi ste ljudi *(najcrnje)* neznalice!

سُورَةُ النَّمْلِ

506 ٢٧ ٥٠٦

مِنْ دُونِ النِّسَاءِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ ﴿٥٦﴾ فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ
إِلَّا أَنْ قَالُوا أَخْرِجُوا آلَ لُوطٍ مِنْ قَرْيَتِكُمْ إِنَّهُمْ أُنَاسٌ يَتَطَهَّرُونَ
﴿٥٧﴾ فَأَنْجَيْنَاهُ وَأَهْلَهُ إِلَّا امْرَأَتَهُ قَدَّرْنَاهَا مِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٥٨﴾
وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا فَسَاءَ مَطَرُ الْمُنْذَرِينَ ﴿٥٩﴾ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ
وَسَلَامٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى آللَّهُ خَيْرٌ أَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٠﴾
أَمَّنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَأَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً
فَأَنْبَتْنَا بِهِ حَدَائِقَ ذَاتَ بَهْجَةٍ مَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُنْبِتُوا شَجَرَهَا
أَإِلَٰهٌ مَعَ اللَّهِ بَلْ هُمْ قَوْمٌ يَعْدِلُونَ ﴿٦١﴾ أَمَّنْ جَعَلَ الْأَرْضَ قَرَارًا
وَجَعَلَ خِلَالَهَا أَنْهَارًا وَجَعَلَ لَهَا رَوَاسِيَ وَجَعَلَ بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ حَاجِزًا
أَإِلَٰهٌ مَعَ اللَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦٢﴾ أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ
إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ

Džuz : 20

56 Oni nijesu ništa drugo odgovorili samo što su rekli: Protjerajte čeljad Lutovu iz grada vašega. Oni su ljudi, koji se čiste *(i odriču se djela naših)*. 57 Mi smo spasili njega i čeljad njegovu, osim žene njegove. Odredili smo, da bude među onima, koji su ostali. 58 I sasuli smo na njih jednu *(strašnu)* kišu. Užasna je to kiša, što se sasula na one, koji su bili zastrašivani i opominjani.

42*

ءَإِلَٰهٌ مَّعَ اللَّهِ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ ﴿٦٢﴾ أَمَّن يَهْدِيكُمْ فِي ظُلُمَاتِ
الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَن يُرْسِلُ الرِّيَاحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ ءَإِلَٰهٌ مَّعَ اللَّهِ
تَعَالَى اللَّهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٣﴾ أَمَّن يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَمَن
يَرْزُقُكُم مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ ءَإِلَٰهٌ مَّعَ اللَّهِ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ
إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿٦٤﴾ قُل لَّا يَعْلَمُ مَن فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ ﴿٦٥﴾ بَلِ ادَّارَكَ
عِلْمُهُمْ فِي الْآخِرَةِ بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ مِّنْهَا بَلْ هُم مِّنْهَا عَمُونَ ﴿٦٦﴾
وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَإِذَا كُنَّا تُرَابًا وَآبَاؤُنَا أَئِنَّا لَمُخْرَجُونَ
﴿٦٧﴾ لَقَدْ وُعِدْنَا هَٰذَا نَحْنُ وَآبَاؤُنَا مِن قَبْلُ إِنْ هَٰذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ
الْأَوَّلِينَ ﴿٦٨﴾ قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ
عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ ﴿٦٩﴾ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُن فِي ضَيْقٍ مِّمَّا

DIO. 5 — PRAVOVJERNI ĆE SE UZDIGNUTI.

59 Reci: Neka je hvala Allahu! I spas robovima Njegovim, koje je odabrao. Je li Allah bolji, ili ono, što mu kao druga postavljaju. 60 Ili je bolji onaj, koji je stvorio nebesa i zemlju, pa vam spušta iz oblaka kišu? Mi dajemo, da s njom uzrastu divni vrtovi, što razveseljavaju, a vi ne možete dati, da uzraste drveće njihovo. Zar ima boga uz Allaha?! Ne, oni su ljudi, koji su skrenuli s puta! 61 Ili je Onaj bolji, koji je učinio zemlju boravištem *(stvorenjima Svojim)*, pa je dao da kroz nju rijeke protiču i podigao je na njoj brda visoka, a postavio je između rječine *(dva mora)* visoku obalu. Zar ima boga uz Allaha?! Ne, mnogi od njih ne znaju *(ovu istinu)*. 62 Ili je onaj bolji, koji se odaziva uznemirenom i očajnom, kad Ga moli, otklanja zlo i nevolju i čini vas gospodarima zemlje. Zar ima boga uz Allaha?! Kako vi malo razmišljate! 63 Ili je Onaj bolji, koji vam put pokazuje u crnoj tmini, na kopnu i na moru i koji vam vjetrove, kao radost, sprema pred milost Svoju? Zar ima boga uz Allaha?! Uzvišen je i čist Allah od drugova, što mu ih pripisuju! 64 Ili je onaj bolji, koji je stvorenja iz ništa stvorio, pa im kasnije opet život povraća i koji vas hrani iz neba i iz zemlje? Zar ima boga uz Allaha?! Reci: *(Ako tako šta ima, dokažite!)* Donesite dokaz vaš, ako istinu govorite. 65 Reci: Neviđeno na nebu i na zemlji, zna samo Bog. A oni ne znaju, kada će biti proživljeni. 66 Ne, slabo je znanje njihovo o vječnom životu. Ne, oni sumnjaju u vječni život. Ne, oni su od njega potpuno slijepi.

يمكرون ﴿٧٠﴾ ويقولون متى هذا الوعد إن كنتم صادقين
﴿٧١﴾ قل عسى أن يكون ردف لكم بعض الذي تستعجلون ﴿٧٢﴾
وإن ربك لذو فضل على الناس ولكن أكثرهم لا يشكرون
﴿٧٣﴾ وإن ربك ليعلم ما تكن صدورهم وما يعلنون ﴿٧٤﴾ وما
من غائبة في السماء والأرض إلا في كتاب مبين ﴿٧٥﴾ إن هذا
القرآن يقص على بني إسرائيل أكثر الذي هم فيه يختلفون ﴿٧٦﴾
وإنه لهدى ورحمة للمؤمنين ﴿٧٧﴾ إن ربك يقضي بينهم بحكمه
وهو العزيز العليم ﴿٧٨﴾ فتوكل على الله إنك على الحق
المبين ﴿٧٩﴾ إنك لا تسمع الموتى ولا تسمع الصم الدعاء إذا
ولوا مدبرين ﴿٨٠﴾ وما أنت بهادي العمي عن ضلالتهم إن تسمع
إلا من يؤمن بآياتنا فهم مسلمون ﴿٨١﴾ وإذا وقع القول عليهم

أخرجنا لهم دابة من الأرض تكلمهم أن الناس كانوا
بآياتنا لا يوقنون ﴿٨٢﴾ ويوم نحشر من كل أمة فوجا ممن يكذب
بآياتنا فهم يوزعون ﴿٨٣﴾ حتى إذا جاءوا قال أكذبتم بآياتي
ولم تحيطوا بها علما أماذا كنتم تعملون ﴿٨٤﴾ ووقع القول
عليهم بما ظلموا فهم لا ينطقون ﴿٨٥﴾ ألم يروا أنا جعلنا الليل
ليسكنوا فيه والنهار مبصرا إن في ذلك لآيات لقوم
يؤمنون ﴿٨٦﴾ ويوم ينفخ في الصور ففزع من في السماوات ومن
في الأرض إلا من شاء الله وكل أتوه داخرين ﴿٨٧﴾ وترى
الجبال تحسبها جامدة وهي تمر مر السحاب صنع الله الذي
أتقن كل شيء إنه خبير بما تفعلون ﴿٨٨﴾ من جاء بالحسنة
فله خير منها وهم من فزع يومئذ آمنون ﴿٨٩﴾ ومن جاء

DIO. 6 — PORICANJE ISTINE.

67 Govore nevjernici: »Zar, pošto postanemo zemlja mi i očevi naši, da se proživimo?« 68 Govorene su *(ovake)* riječi, nama i očevima našim prije. Ovo su bajke onih, koji su bili i prošli! 69 Reci: Putujte po zemlji i gledajte, kakav je bio kraj griješnika. 70 Ne žalosti se zbog njih i ne budi u tjeskobi zbog varki, što ih udešavaju. 71 I govore oni: Kada će se ispuniti prijetnja vaša, ako vi istinu govorite? 72 Reci: Možda će vas skoro jedan dio kazne stići, što je vi požurujete. 73 I zaista je Gospodar tvoj dobar ljudima. Ali najveći dio ljudi su nezahvalni. 74 Zaista, Gospodar tvoj zna šta kriju grudi njihove i šta oni otvoreno čine. 75 Nema ništa neviđeno, ni na nebu ni na zemlji, a da se ne nalazi u Knjizi jasnoj. 76 Zaista, ovaj Kur'an iznosi sinovima Israilovim mnoge stvari, u kojima se oni ne slažu. 77 A ovaj Kur'an je upućenje i milost pravovjernima. 78 Bez sumnje

će Gospodar tvoj suditi među njima, po odredbi Svojoj. On je jedini Pobjednik i svaku stvar potpuno poznaje. 79 Ti se na Boga nasloni i pouzdaj. Ti si na Istini, jasnoj i otvorenoj! 80 Ti nećeš učiniti, da mrtvi čuju, niti ćeš gluhima do ušiju poziv donijeti, kad oni budu leđa okrenuli.[9]) 81 I ti nećeš slijepe uputiti na pravi put, sa krive staze, kojom idu. Ti ćeš donijeti riječ do ušiju samo onima, koji vjeruju znakove i ajete Naše, i to su oni, koji su se potpuno predali. 82 I kad se ispuni riječ o njima, izvesti ćemo mi iz zemlje životinju, koja će razgovarati s njima. Jer ljudi nijesu u znakove Naše vjerovali.[10])

DIO. 7 — PROTIVNOST ĆE SE RASPLINUTI.

83 Tada ćemo Mi proživiti od svakog naroda po jednu skupinu, koji su poricali znakove Naše, pa će se oni u četama sakupiti. 84 Kad oni dođu, reći će *(Bog):* Jeste li vi poricali znakove Moje, a da o njima nijeste znali? Šta ste vi radili?! 85 I ispuniće se riječ na njima, jer su nasilje činili, i oni neće riječi progovoriti. 86 Zar oni ne vide, da smo Mi noć stvorili, da se oni odmaraju i počivaju u njoj, a da smo dan stvorili, kao svjetlo.

9) Ovaj ajet posve jasno ističe, šta je cilj od Hazreti Muhammedovog proživljavanja mrtvih. Mrtvi, to su ljudi, koji su duhovno mrtvi. Ovi će okrenuti leđa i neće htjeti da čuju istinu, da bi oživili.

10) Dabbetulerd je životinja što će izaći iz zemlje. U hadisima Božjeg Poslanika o »dabbetulerdu« se govori kao o znaku »očekivanog časa«. Po tome se govori, da će »dabbetulerd« razgovarati. Iz toga se razumije, da on predstavlja jedan narod, koji će se na zemlji pojaviti. Njegov dolazak na zemlju će imati oblik kazne.

Bez sumnje, u tome ima pouke za ljude, koji vjeruju. 87 A kada se u rog puhne, sve će se prestraviti, što je na nebu i na zemlji, osim onih, za koje Bog bude htio, i svi će pred Njega doći pogete šije. 88 I vidjećeš brda, pa ćeš misliti da miruju, ona će letjeti kao oblaci. Ovo je djelo Allahovo, koji svaku stvar savršeno i potpuno stvara. On je upućen o svemu, što vi radite.[11]) 89 Ko god bude dobro donio, za to ćemu biti još bolja nagrada. A koji su dobro činili, tada će biti sigurni od strahota toga dana. 90 Ko god bude nevaljalštinu donio i radio, strmoglaviće se na lica svoja u vatru paklensku. Jeste li okušali kaznu višu, nego što ste zaslužili? 91 *(Reci im):* Meni je naređeno, da samo obožavam Velikog Gospodara ovog grada, što ga je On učinio zabranjenim *(da se u njemu krv prolijeva, drvlje siječe i bilje čupa).* I Njegova je svaka stvar. Naređeno mi je, da budem od onih, što se Istini predaju, 92 i da učim Kur'an. Ko god se bude uputio na pravi put, uputio se radi sebe, a ko bude zalutao, ti reci: Ja sam samo od onih, koji zastrašuju i opominju. 93 I reci: Slava i hvala je Allahu. On će pokazati znakove Svoje, pa ćete ih vi vidjeti i razumjeti. A Gospodar tvoj ne pušta iz vida, šta vi radite.

POGLAVLJE: 28

POGLAVLJE: KASAS

OBJAVLJENO U MEKKI. 9 DIJELOVA. 88 AJETA.

SADRAŽAJ:

Najglavniji dio sadržaja je sličnost između Hazreti Muhammeda i Hazreti Musaa. Božja objava poslana Hazreti Musau, ističe se kao dokaz, što utvrđuje istinitost objave poslane Hazreti Muhammedu.

---

[11]) Ove planine što izgledaju kao da miruju, a inače lete kao oblaci, simbolično prikazuju protivnosti i otpor na koji je nailazio Božji Poslanik. Hazreti Muhammed je usprkos najvećeg otpora protivnika ostao kao brdo nepomičan. Bilo je vremena kad niko nije mogao pomisliti da će se ti protivnici moći s mjesta maknuti, da će kao oblak nestati i razbiti se. Inače tako nije bilo. Zabluda se razbila i nestalo je. Sva ta brda neznanja i barbarstva su u jedan tren uništena. Istina je ostala pobjednik. Ovo ističe zadnji ajet ovoga poglavlja, u kome se kaže, da je Allah upućen u sva djela ljudska, i da će svako prema onome kako je radio, biti nagrađen ili kažnjen.

Prva četiri dijela poglavlja kazuju, kako je Hazreti Musa proveo svoj život od rođenja, pa dok je izveo narod Israilov iz Egipta i do utopljenja Fir'avna i njegove vojske. Obrazloženja, koja nisu na drugim mjestima dana, ovdje se nalaze. Pošto se govorilo o zgodama iz života Hazreti Musaova, onda se prešlo na izlaganje kako će se pojaviti jedan poslanik sličan Hazreti Musau i kako je njemu poslana objava potvrdila dolazak ovog Poslanika. Pošto je peti dio u ovom pravcu završen, u šestom dijelu se govori kako je Kur'an istina. Sedmi dio utvrđuje kako će biti pobijeđeni svi, koji se dignu protiv Kur'ana.

Deveti dio se bavi o Karunu koji je zbog bogatstva svoga propao i nastradao, pa opominje Kurejšije da se mnogo ne pouzdavaju u svoje bogatstvo i imetak. Ovaj dio na kraju ističe da će Božji Poslanik sigurno biti pobjednik i da će se povratiti u grad iz koga se iselio.

PREVOD:

DIO. 1 — MUSAOVO DJETINJSTVO.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Ta, Sin, Mim. 2 Ovo su ajeti Knjige, jasne i otvorene. 3 Iznijećemo ti i čitati događaj o Musau i Fir'avnu, istinski za ljude pravovjerne *(da se okoriste)*. 4 Fir'avn se uzdigao i uzobijestio u zemlji *(egipatskoj)* i rastavio je narod njezin na stranke. Jedne je od njih potlačio, koljući sinove njihove, a žive je ostavljao kćeri njihove. Zaista je *(Fir'avn)* bio od smutljivaca. 5 Mi hoćemo da blagodati Naše podarimo potlačenima u zemlji *(egipatskoj)*, da ih učinimo vođama i da ih učinimo nasljednicima. 6 I *(htjeli smo)* da im damo snagu na zemlji i da pokažemo Fir'avnu i Hamanu i vojsci njihovoj ono, čega su se oni bojali od potlačenih. 7 I Mi smo javili majci Musaovoj: Podoji *(Musaa)!* Pa kada se budeš bojala zbog njega, baci ga u rječinu, ne boj se *(nikako)* i ne tuguj! Mi ćemo ti ga natrag vratiti. Učinićemo ga jednim od poslanika. 8 Pa ga je uzela porodica Fir'avnova, da im on kasnije bude neprijatelj i da ih ožalosti. Bez sumnje, Fir'avn i Haman i vojska njihova bili su griješni. 9 Reče žena Fir'avnova *(mužu svome)*: Neka dijete ovo bude radost moja i tvoja. Ne ubij ga! Možda će nam valjati, ili da ga posinimo. A oni nisu shvaćali ni znali. 10 I osta srce majke Musaove prazno *(od brige)*. Zamalo, da ga nije otkrila, da joj Mi nijesmo srce smirili i učvrstili, da bude od pravih vjernika. 11 I reče Majka Musaova sestri njegovoj: Slijedi trag

علا في الأرض وجعل أهلها شيعا يستضعف طائفة منهم
يذبح أبناءهم ويستحيي نساءهم إنه كان من المفسدين ﴿٥﴾
ونريد أن نمن على الذين استضعفوا في الأرض ونجعلهم أئمة
ونجعلهم الوارثين ﴿٦﴾ ونمكن لهم في الأرض ونري
فرعون وهامان وجنودهما منهم ما كانوا يحذرون ﴿٧﴾
وأوحينا إلى أم موسى أن أرضعيه فإذا خفت عليه فألقيه
في اليم ولا تخافي ولا تحزني إنا رادوه إليك وجاعلوه
من المرسلين ﴿٨﴾ فالتقطه آل فرعون ليكون لهم عدوا وحزنا
إن فرعون وهامان وجنودهما كانوا خاطئين ﴿٩﴾ وقالت
امرأت فرعون قرت عين لي ولك لا تقتلوه عسى أن ينفعنا أو
نتخذه ولدا وهم لا يشعرون ﴿١٠﴾ وأصبح فؤاد أم موسى فارغا

إن كادت لتبدي به لولا أن ربطنا على قلبها لتكون من المؤمنين
﴿١١﴾ وقالت لأخته قصيه فبصرت به عن جنب وهم لا يشعرون
﴿١٢﴾ وحرمنا عليه المراضع من قبل فقالت هل أدلكم على
أهل بيت يكفلونه لكم وهم له ناصحون ﴿١٣﴾ فرددناه إلى
أمه كي تقر عينها ولا تحزن ولتعلم أن وعد الله حق ولكن
أكثرهم لا يعلمون ﴿١٤﴾ ولما بلغ أشده واستوى آتيناه حكما
وعلما وكذلك نجزي المحسنين ﴿١٥﴾ ودخل المدينة على حين
غفلة من أهلها فوجد فيها رجلين يقتتلان هذا من شيعته
وهذا من عدوه فاستغاثه الذي من شيعته على الذي من عدوه
فوكزه موسى فقضى عليه قال هذا من عمل الشيطان إنه
عدو مضل مبين ﴿١٦﴾ قال رب إني ظلمت نفسي فاغفر لي فغفر له

brata svoga! Ona je sa strane promatrala, a oni nijesu ni znali. 12 I Mi nijesmo dopustili, da ga dojilje zadoje, pa je ona *(sestra njegova)* rekla: Hoćete li, da vam kažem čeljad iz jednog doma, koja će se brinuti za njega, i oni će biti dobri i pažljivi prema njemu? 13 Tako smo ga povratili majci njegovoj, da joj se oči razvesele i da ne tuguje, a da zna da je obećanje Božje istinito. Ali mnogi od njih to ne znaju.

DIO. 2 — MUSA UBIJA JEDNOG EGIPĆANINA.

14 Pošto je Musa odrastao i u muževne godine došao, dali smo mu mudrost i znanje. I tako Mi nagrađujemo, koji dobro čine. 15 Unišao je Musa u grad, kad o tom nijesu znali stanovnici njegovi. I našao je tu dvojicu ljudi, kako se svađaju. Jedan je bio od njegova plemena, a drugi neprijatelj njegov. Pa je zatražio pomoći od Musaa onaj iz plemena njegova, protiv neprijatelja

إنه هو الغفور الرحيم ﴿١٦﴾ قال رب بما أنعمت علي فلن أكون
ظهيرا للمجرمين ﴿١٧﴾ فأصبح في المدينة خائفا يترقب فإذا الذي
استنصره بالأمس يستصرخه قال له موسى إنك لغوي مبين
﴿١٨﴾ فلما أن أراد أن يبطش بالذي هو عدو لهما قال يا موسى أتريد
أن تقتلني كما قتلت نفسا بالأمس إن تريد إلا أن تكون جبارا
في الأرض وما تريد أن تكون من المصلحين ﴿١٩﴾ وجاء رجل
من أقصا المدينة يسعى قال يا موسى إن الملأ يأتمرون بك ليقتلوك
فاخرج إني لك من الناصحين ﴿٢٠﴾ فخرج منها خائفا يترقب
قال رب نجني من القوم الظالمين ﴿٢١﴾ ولما توجه تلقاء مدين قال
عسى ربي أن يهديني سواء السبيل ﴿٢٢﴾ ولما ورد ماء مدين
وجد عليه أمة من الناس يسقون ﴿٢٣﴾ ووجد من دونهم امرأتين

svoga, i Musa ga pesnicom udario, pa mu je to smrt donijelo. Reče Musa: Ovo je djelo satanino. Zaista je on otvoreni neprijatelj, koji zglave zavodi.[1]) 16 Reče Musa: *(Veliki)* moj Bože! Ja sam sebi nasilje i štetu učinio.[2]) Oprosti mi! I Bog mu je oprostio. On oprašta i milostiv je. 17 Musa reče: *(Veliki)* moj Bože! Obdario si me blagodatima Svojim i ne učini me zaleđem griješnicima! 18 I Musa je prestrašen gradom hodao, iščekujući *(posljedice)*. Kad evo ti *(čovjeka)*, koji je jučer od njega pomoći tražio, ponovno ga u pomoć doziva. Reče mu Musa: Ti si otvorena svadljivica. 19 Kad je Musa htio da navali na onoga, što im je neprijatelj *(njemu i onome kome je htio da pomogne)*, reče Izraelićanin: O Musa! Hoćeš li da i mene ubiješ, kao što si ubio čovjeka i jučer! Ti hoćeš da budeš samo siledžija u zemlji, a nećeš da budeš od onih, koji izmiruju. 20 I dođe neki čovjek iz najudaljenijeg dijela grada, žureći se. Reče: O Musa! Prvaci i odličnici *(gradski)* viječaju o tebi, da te ubiju. Samo idi, ja sam od onih što ti dobro žele. 21 On je izašao i otišao iz grada, prestrašen i iščekujući. Reče: *(Veliki)* moj Bože! Spasi me od naroda nasilnog.

---

[1]) Musa je rekao: »ovo je djelo satanino«, a time je htio reći da je to grijeh što je Egipćanin učinio. Naime po tumačenju židovskih svećenika, kad je jedan Egipćanin oskvrnuo i prisilno obeščastio jednu židovsku ženu, morao je biti ubijen (Židovska enciklopedija, svezak 9, str. 48.). Uzvišeni Kur'an i ako otvoreno ne govori o grijehu, kaže da je to satanino djelo.

[2]) To jest da spasim život drugome sebe sam u opasnost bacio.

DIO. 3 — MUSA U MED'JENU.

تذودان قال ما خطبكما قالتا لا نسقي حتى يصدر الرعاء و
وأبونا شيخ كبير ﴿٢٣﴾ فسقى لهما ثم تولى إلى الظل فقال رب إني
لما أنزلت إلي من خير فقير ﴿٢٤﴾ فجاءته إحداهما تمشي على
استحياء قالت إن أبي يدعوك ليجزيك أجر ما سقيت لنا فلما
جاءه وقص عليه القصص قال لا تخف نجوت من القوم
الظالمين ﴿٢٥﴾ قالت إحداهما يا أبت استأجره إن خير من
استأجرت القوي الأمين ﴿٢٦﴾ قال إني أريد أن أنكحك إحدى
ابنتي هاتين على أن تأجرني ثماني حجج فإن أتممت عشرا فمن
عندك وما أريد أن أشق عليك ستجدني إن شاء الله من
الصالحين ﴿٢٧﴾ قال ذلك بيني وبينك أيما الأجلين قضيت
فلا عدوان علي والله على ما نقول وكيل ﴿٢٨﴾ فلما قضى

22 A kad se Musa zaputio prema Med'jenu, reče: Nadam se, da će mi Gospodar moj pokazati pravi put! 23 Pošto je stigao do vode med'jenske, našao je tu neke ljude, kako napajaju stoku svoju. Vidio je među njima i dvije žene, kako zbijaju stoku svoju. Reče im: Šta je s vama? Odgovoriše: Ne možemo da napojimo stado naše, dok pastiri ne otjeraju stada svoja. A naš je otac starac u godinama. 24 Musa je napojio stado njihovo. Zatim se vratio pod hlad i rekao je: *(Veliki)* moj Bože! Ja sam potreban svakom dobru, što mi ga pošalješ. 25 I došla mu je jedna od onih dviju žena, a hodila je stidljivo. Rekla je: Otac moj zove te, da te nagradi što si nam napojio stoku našu. Pošto je Musa došao njemu *(Šu'ajbu)*, ispričao mu je zgode svoje. On mu reče: Ne boj se! Spasio si se od naroda nasilničkog. 26 Reče jedna od njih: Oče, unajmi ga! Zaista je on najbolji, što ćeš ga unajmiti, najjači i najpouzdaniji. 27 On reče: *(O Musa!)* Hoću da ti vjenčam jednu od ovih dviju kćeri mojih, a da me služiš osam godina. Ako navršiš *(u najmu)* deset godina, to će biti od tebe *(tvoga dobra)*. Ja neću da ti teškoću činim. Naći ćeš me, ako Bog da, da sam od dobrih ljudi. 28 Musa reče: To je između mene i tebe, neka bude jedan ugovor. Koji god rok ispunim, i ispunio sam ga. Neka mi se nepravda ne čini. Bog je svjedok na ono, što smo rekli.[3])

---

[3]) Po židovskim djelima je Musa kod Šu'ajba ostao 10 godina. (Židovska enciklopedija na engleskom jeziku). Ovo utvrđuje i Kur'ansko izlaganje. Ali ovdje ima još jedno dublje upozorenje. Život Hazreti Muhammedov je sličan životu Hazreti Musaovu. Obojica su morali seliti i u tome

الجزء العشرون
٥١٥

موسى الأجل وسار بأهله آنس من جانب الطور نارا قال لأهله
امكثوا إني آنست نارا لعلي آتيكم منها بخبر أو جذوة من
النار لعلكم تصطلون ﴿٢٩﴾ فلما أتاها نودي من شاطئ الواد
الأيمن في البقعة المباركة من الشجرة أن يا موسى إني أنا الله
رب العالمين ﴿٣٠﴾ وأن ألق عصاك فلما رآها تهتز كأنها
جان ولى مدبرا ولم يعقب يا موسى أقبل ولا تخف إنك من الآمنين
﴿٣١﴾ اسلك يدك في جيبك تخرج بيضاء من غير سوء واضمم
إليك جناحك من الرهب فذانك برهانان من ربك إلى فرعون
وملئه إنهم كانوا قوما فاسقين ﴿٣٢﴾ قال رب إني قتلت
منهم نفسا فأخاف أن يقتلون ﴿٣٣﴾ وأخي هارون هو أفصح مني
لسانا فأرسله معي ردءا يصدقني إني أخاف أن يكذبون ﴿٣٤﴾

DIO. 4 — ODLAZAK MUSAOV FIR'AVNU.

29 Kad je Musa navršio ugovoreni najam i poveo na put čeljad svoju, ugledao je od strane Tûra vatru. Rekao je čeljadima svojim: Stanite! Ugledao sam vatru, pa ću vam možda otuda donijeti kakvu vijest ili glavnju žeravice, da se ogrijete. 30 Pošto je Musa došao do vatre, zazvalo ga s desne strane doline u kraju blagoslovenom iz drveta: O Musa! Ja sam Allah, Gospodar i Bog svih svjetova. 31 Baci na zemlju štap svoj! Kad je Musa ugledao *(štap)* da se kreće, kao da je zmija, okrenuo je leđa i pobjegao je. Nije se natrag vraćao. O Musa! Vrati se natrag! Ne boj se! Ti si od onih, koji su u sigurnosti. 32 Stavi ruku svoju u njedra svoja. Izaći će posve bijela i bez ikakve mane. Povuci ruku sebi i saberi se od straha *(pred iznaneđenjem)*. Ovo su ti dva dokaza od Gospodara tvoga Fir'avnu i odličnicima naroda njegova. Zaista su oni narod hrđav i pokvaren. 33 Reče *(Musa):* Moj *(veliki)* Bože! Ja sam ubio jednog između njih, pa se bojim da oni mene ne ubiju. 34 A brat moj Harun je bolji govornik od mene, pa pošalji ga sa mnom, da mi pomaže i da me utvrđuje. Zaista se bojim *(ako to ne bude)*, da će me lažljivcem smatrati. 35 Reče Allah: Osnažićemo ti ruku tvoju sa bratom tvojim i daćemo vam taku snagu i dokaz, pa vam neće moći ništa *(hrđavo)* učiniti. *(Idite)* sa znakovima Našim. Vas dvojica,

---

su jedan drugome slični. Hazreti Muhammed je nakon osmogodišnjeg boravka u Medini osvojio Mekku i kao pobjednik unišao u svoj rodni grad i oslobodio ga, a nakon desetgodišnjeg boravka u Medini preselio se u vječnost.

سُورَةُ الْقَصَصِ ٢٨

516 ٥١٦

قَالَ سَنَشُدُّ عَضُدَكَ بِأَخِيكَ وَنَجْعَلُ لَكُمَا سُلْطَانًا فَلَا يَصِلُونَ
إِلَيْكُمَا بِآيَاتِنَا أَنْتُمَا وَمَنِ اتَّبَعَكُمَا الْغَالِبُونَ ﴿٣٥﴾ فَلَمَّا
جَاءَهُمْ مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا بَيِّنَاتٍ قَالُوا مَا هَٰذَا إِلَّا سِحْرٌ مُفْتَرًى وَمَا
سَمِعْنَا بِهَٰذَا فِي آبَائِنَا الْأَوَّلِينَ ﴿٣٦﴾ وَقَالَ مُوسَىٰ رَبِّي أَعْلَمُ بِمَنْ
جَاءَ بِالْهُدَىٰ مِنْ عِنْدِهِ وَمَنْ تَكُونُ لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِ إِنَّهُ
لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ ﴿٣٧﴾ وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ مَا عَلِمْتُ لَكُمْ
مِنْ إِلَٰهٍ غَيْرِي فَأَوْقِدْ لِي يَا هَامَانُ عَلَى الطِّينِ فَاجْعَلْ لِي صَرْحًا
لَعَلِّي أَطَّلِعُ إِلَىٰ إِلَٰهِ مُوسَىٰ وَإِنِّي لَأَظُنُّهُ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٣٨﴾
وَاسْتَكْبَرَ هُوَ وَجُنُودُهُ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَظَنُّوا أَنَّهُمْ
إِلَيْنَا لَا يُرْجَعُونَ ﴿٣٩﴾ فَأَخَذْنَاهُ وَجُنُودَهُ فَنَبَذْنَاهُمْ فِي الْيَمِّ
فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ ﴿٤٠﴾ وَجَعَلْنَاهُمْ أَئِمَّةً

sa pristašama vašim, ste pobjednici. 36 Pošto im je Musa donio posve jasne znakove Naše, rekoše: Ovo je samo jedna skovana i izmišljena čarolija. Ovako šta nijesmo čuli od starih očeva naših. 37 Reče *(Musa)*: Gospodar moj najbolje zna, ko dolazi sa napućenjem od njega i kome će biti dosuđen dobar i sretan kraj i svršetak. Zaista, neće biti spašeni nasilnici. 38 Reče Fir'avn: O knezovi i odličnici! Ja ne znam, da vi imate nekog drugog boga osim mene. Naloži mi varu, o Hamane! na zemlji ukuhanoj i sagradi mi visoku kulu, da bi se mogao uspeti do Boga Musaova. Ja smatram, da je Musa od lažljivaca. 39 Uzobijestio se i uzoholio Fir'avn i vojska njegova na zemlji bez prava, i mislili su, da se neće morati Nama vratiti. 40 Mi smo kaznili njega i vojsku njegovu i pobacali smo ih u more. Gledaj, kakav je kraj i svršetak nasilnika. 41 I učinili smo ih vođama, koji pozivaju u pakao. A na Sudnjem danu im neće nikako biti pomoženo. 42 I Mi smo slali za njima na ovom svijetu prokletstvo. A na Sudnjem danu će im lica biti ružna.

DIO. 5 — POSLANIK SLIČAN MUSAU.

43 I Mi smo dali Musau Knjigu, pošto smo uništili prošle naraštaje, kao vidjelo srčano ljudima i upućenje, i milost, da bi se poučili. 44 I ti nijesi bio na strani zapadnoj *(Tûra)*, kad smo objašnjavali Musau zapovijed Našu. Niti si bio među svjedocima *(događaja toga)*. 45 A Mi smo izveli mnoga pokoljenja i naraštaje, pa su potrajali životi njihovi. I ti nijesi bio među stanov-

يدعون إلى النار ويوم القيامة لا ينصرون ﴿٤١﴾ وأتبعناهم
في هذه الدنيا لعنة ويوم القيامة هم من المقبوحين ﴿٤٢﴾
ولقد آتينا موسى الكتاب من بعد ما أهلكنا القرون الأولى
بصائر للناس وهدى ورحمة لعلهم يتذكرون ﴿٤٣﴾ وما كنت
بجانب الغربي إذ قضينا إلى موسى الأمر وما كنت من الشاهدين
﴿٤٤﴾ ولكنا أنشأنا قرونا فتطاول عليهم العمر وما كنت
ثاويا في أهل مدين تتلو عليهم آياتنا ولكنا كنا مرسلين
﴿٤٥﴾ وما كنت بجانب الطور إذ نادينا ولكن رحمة من ربك
لتنذر قوما ما أتاهم من نذير من قبلك لعلهم يتذكرون
﴿٤٦﴾ ولولا أن تصيبهم مصيبة بما قدمت أيديهم فيقولوا
ربنا لولا أرسلت إلينا رسولا فنتبع آياتك ونكون

nicima Med'jena, da im učiš ajete Naše, nego smo ti Mi to poslali i objavili. 46 Ti nijesi bio na Tûru, kad smo Mi zvali *(Musaa)*. A ovo ti je samo milost od Gospodara tvoga, da ti prestrašiš i opomeneš narod *(od posljedica krivog puta, kojim idu)*, što im nije dolazio opominjač prije tebe, da bi se oni poučili. 47 A kada ih snađe nesreća kakva zbog *(grijeha)* što su ih rukama svojim zaradili, onda govore: *(Veliki)* Bože naš! Da si nam poslao poslanika, mi bismo slijedili znakove i dokaze Tvoje i bili bismo od pravih vjernika. 48 Pošto im je došla istina od Nas, onda govore: Zašto nijesu dani dokazi, kao što su dani Musau. A zar oni nijesu prije porekli ono, što je dano Musau? Govorili su: Ovo su dva čarobnjačka djela *(Kur'an i Tevrat)*, što se među sobom pomažu. I govorili su: Mi nijednog od njih ne poznajemo i ne vjerujemo. 49 Reci: Donesite jednu knjigu od Allaha, koja će bolje upućivati na pravi put od Kur'ana i Tevrata, pa ću je ja slijediti, ako vi istinu govorite. 50 Ako ti se ne odazovu, znaj, da slijede samo strasti svoje. A ko je veći silnik i krivoputica od onoga, koji slijedi strast svoju, bez upućenja od Boga. Zaista, Bog nikako neće uputiti griješnike i nasilnike.

DIO. 6 — ISTINITOST BOŽJE OBJAVE.

51 I Mi smo riječ jednu za drugom slali, da bi se oni poučili. 52 Kojima smo dali Knjigu prije *(Kur'ana)*, oni su i Kur'an vjerovali. 53 Kad im se uči Kur'an, oni govore: »Mi smo ga vjerovali! On je Istina od Gospodara našega. Mi smo i prije njega musli-

من المؤمنين ﴿٤٧﴾ فلما جاءهم الحق من عندنا قالوا لولا أوتي
مثل ما أوتي موسى أولم يكفروا بما أوتي موسى من قبل
قالوا سحران تظاهرا وقالوا إنا بكل كافرون ﴿٤٨﴾ قل فأتوا
بكتاب من عند الله هو أهدى منهما أتبعه إن كنتم صادقين
﴿٤٩﴾ فإن لم يستجيبوا لك فاعلم أنما يتبعون أهواءهم ومن
أضل ممن اتبع هواه بغير هدى من الله إن الله لا يهدي القوم
الظالمين ﴿٥٠﴾ ولقد وصلنا لهم القول لعلهم يتذكرون
﴿٥١﴾ الذين آتيناهم الكتاب من قبله هم به يؤمنون ﴿٥٢﴾ وإذا
يتلى عليهم قالوا آمنا به إنه الحق من ربنا إنا كنا من قبله
مسلمين ﴿٥٣﴾ أولئك يؤتون أجرهم مرتين بما صبروا ويدرءون
بالحسنة السيئة ومما رزقناهم ينفقون ﴿٥٤﴾ وإذا سمعوا

اللغو أعرضوا عنه وقالوا لنا أعمالنا ولكم أعمالكم سلام
عليكم لا نبتغي الجاهلين ﴿٥٥﴾ إنك لا تهدي من أحببت
ولكن الله يهدي من يشاء وهو أعلم بالمهتدين ﴿٥٦﴾ وقالوا إن
نتبع الهدى معك نتخطف من أرضنا أولم نمكن لهم حرما
آمنا يجبى إليه ثمرات كل شيء رزقا من لدنا ولكن أكثرهم
لا يعلمون ﴿٥٧﴾ وكم أهلكنا من قرية بطرت معيشتها فتلك
مساكنهم لم تسكن من بعدهم إلا قليلا وكنا نحن الوارثين
﴿٥٨﴾ وما كان ربك مهلك القرى حتى يبعث في أمها رسولا
يتلو عليهم آياتنا وما كنا مهلكي القرى إلا وأهلها
ظالمون ﴿٥٩﴾ وما أوتيتم من شيء فمتاع الحياة الدنيا وزينتها
وما عند الله خير وأبقى أفلا تعقلون ﴿٦٠﴾ أفمن وعدناه وعدا

mani bili *(Istini smo se predali)*. 54 To su oni, koje će dvostruka nagrada stići, jer su trpili i bili su izdržljivi. Sa dobrim su se dizali protiv zla, a od onoga, što smo im dali, dijelil su *(drugima i pomagali ih)*. 55 A kad čuju riječ besmislenu i lažnu, okrenu glavu od nje i govore: Nama naša djela, a vama vaša djela! Da ste spašeni! Mi ne tražimo neznalica 56 Zaista, ti nećeš uputiti koga ti voliš.[4]) Samo Allah upućuje na pravi put, koga hoće. A On najbolje zna, koji se drže pravog puta. 57 I govore oni: Ako Mi budemo slijedili *(i primili)* upućenje, što si ga ti donio, bićemo protjerani sa zemlje naše. *(Kakvi su oni*

[4]) Po pričanju, kad je Hazreti Muhammedov stric Ebu Talib umirao, kod njega se nalazio i Hazreti Muhammed, pa je htio da primi vjeru u Božije jedinstvo. Ali tada se kod Ebu-Taliba nalazio i Ebu-Džehl, pa je radi toga htio da zadrži pogansku vjeru otaca. Ebu-Talib je umro kao poganin. U uzvišenom ajetu sa riječima »zaista ti nećeš uputiti koga ti voliš«, daje se utjeha Božjem Poslaniku (Buharija).

520 سورة القصص ٢٨ ٥٢٠

حسنا فهو لاقيه كمن متعناه متاع الحيوة الدنيا ثم
هو يوم القيمة من المحضرين ﴿٦١﴾ ويوم يناديهم فيقول أين
شركاءي الذين كنتم تزعمون ﴿٦٢﴾ قال الذين حق عليهم
القول ربنا هؤلاء الذين أغوينا أغوينهم كما غوينا
تبرأنا إليك ما كانوا إيانا يعبدون ﴿٦٣﴾ وقيل ادعوا شركاءكم
فدعوهم فلم يستجيبوا لهم ورأوا العذاب لو أنهم كانوا
يهتدون ﴿٦٤﴾ ويوم يناديهم فيقول ماذا أجبتم المرسلين ﴿٦٥﴾
فعميت عليهم الأنباء يومئذ فهم لا يتساءلون ﴿٦٦﴾ فأما من
تاب وآمن وعمل صالحا فعسى أن يكون من المفلحين ﴿٦٧﴾
وربك يخلق ما يشاء ويختار ما كان لهم الخيرة سبحان الله
وتعالى عما يشركون ﴿٦٨﴾ وربك يعلم ما تكن صدورهم

smetenjaci!). Zar ih Mi nijesmo smjestili na sigurnom i po Bogu odabranom tlu, kuda dolaze plodovi svakovrsni, kao hrana od Nas. Ali većina njih to ne znaju.[5]) 58 Koliko smo Mi uništili naselja, što su ih uzobijestile blagodati njihove. Pa su ti stanovi njihovi, iza njih samo malo nastanjeni bili. I Mi smo ih naslijedili. 59 I Gospodar tvoj neće uništiti naselja i gradova, dok ne pošalje u maticu njihovu poslanika, koji će im učiti ajete i znakove Naše. A Bog će uništiti naselja i gradove, samo, ako su stanovnici njihovi nasilni i griješni! 60 A sve što smo vam dali, to su stvari i darovi života zemaljskog i ukras njegov. A ono što je kod Boga, to je bolje i trajnije. Zar vi to još ne shvaćate?

DIO. 7 — PROTIVNICI ĆE SE POGETI.

61 A zar je onaj, komu smo dali lijepo obećanje *(raj)*, pa se namjeri na njega, kao onaj, kome smo dali da se naslađuje stvarima i dobrima života zemaljskog, pa zatim on na Sudnjem danu bude među onima, koji su dovedeni *(za obračun i kaznu).*[6])

---

[5]) Uzvišeni ajet ističe, kako su mekanski pogani predpostavljali da će zbog slabosti muslimana, ako prime Islam, udariti na nevolje, i da će biti protjerani iz svoje domovine, odnosno Mekke, koja im je radi hodočašća davala udoban život. Naprotiv Kur'an izlaže, da će u buduće porasti mogućnost razvijanja i opstanka toga grada, pošto će u svim vremenima ljudi tamo dolaziti i obavljati dužnost hadždža.

[6]) Prvi su drugovi Božjeg Poslanika. Oni su tada bili slabi i nemoćni. Ali im je stiglo Božje obećanje. Drugi su bili snažni i moćni neprijatelji Božjeg Poslanika i njegovih drugova. Sva dobra i sredstva zemaljskog života su bila u njihovoj ruci. Ali na Sudnjem danu će biti pozvani na odgovornost.

وما يعلنون ﴿٦٩﴾ وهو الله لا إله إلا هو له الحمد في الأولى و
الآخرة وله الحكم وإليه ترجعون ﴿٧٠﴾ قل أرأيتم إن جعل
الله عليكم الليل سرمدا إلى يوم القيمة من إله غير الله يأتيكم
بضياء أفلا تسمعون ﴿٧١﴾ قل أرأيتم إن جعل الله عليكم
النهار سرمدا إلى يوم القيمة من إله غير الله يأتيكم بليل
تسكنون فيه أفلا تبصرون ﴿٧٢﴾ ومن رحمته جعل لكم الليل
والنهار لتسكنوا فيه ولتبتغوا من فضله ولعلكم تشكرون
﴿٧٣﴾ ويوم يناديهم فيقول أين شركاءي الذين كنتم
تزعمون ﴿٧٤﴾ ونزعنا من كل أمة شهيدا فقلنا هاتوا
برهانكم فعلموا أن الحق لله وضل عنهم ما كانوا يفترون
﴿٧٥﴾ إن قارون كان من قوم موسى فبغى عليهم وءاتيناه

62 A onoga dana, kada ih Bog pozove, reći će: Gdje su oni, za koje ste tvrdili, da su drugovi Moji, *(a vi ste im se klanjali)*. 63 Reći će oni, za koje se riječ obistinila, *(da će ih kazna stići):* Naš *(veliki)* Bože! To su oni, što smo ih mi zaveli. Mi smo ih zaveli, kao što smo i mi sami skrenuli s pravog puta. Mi se njih odričemo i Tebi se vraćamo! Oni se nijesu nama klanjali, *(nego su slijedili strast i pohotu svoju)*. 64 I reći će se tada njima: Zovite drugove vaše, što ste ih Bogu pripisivali *(i njima se klanjali)*. Oni će ih pozvati, ali im se oni neće odazvati, i kaznu će vidjeti. Kamo sreća, da su bili upućeni na pravi put! 65 Onoga dana, kada ih Allah pozove, reći će: Šta ste odgovorili poslanicima? 66 Tada će im sve vijesti, isprike i događaji potamniti pred očima i postati nečujni, pa neće jedni druge pitati, niti će odgovora davati! 67 Ali ko se bude pokajao, vjerovao i dobra djela činio, možda će biti od onih, koji su spašeni. 68 A Gospodar tvoj stvara što hoće i odabira. Nije njihovo *(pravo)*, da odabiru. Slavljen je i čist Allah i uzvišen je od onoga, što Mu oni pripisuju. 69 I Gospodar tvoj zna, šta kriju grudi njihove i šta oni otvoreno rade. 70 On je Allah. Samo je On jedan i jedini. Njemu je slava i hvala u zemaljskom životu i u vječnosti. Njegova je odredba i Njemu ćete se vi povratiti. 71 Reci: Vidite li vi, ako bi vam Bog dao, da vam noć vječno i neprekidno ustraje, sve do Sudnjeg dana, ima li drugog boga osim Allaha, da vam svjetlo dade? Ne čujete li vi? 72 *(Opet) reci:* Vidite li, ako bi vam Bog dao, da vam dan vječno i besprekidno ustraje, sve do Sudnjeg dana, ima

من الكنوز ما إن مفاتحه لتنوأ بالعصبة أولي القوة إذ
قال له قومه لا تفرح إن الله لا يحب الفرحين ﴿٧٦﴾ وابتغ فيما
آتاك الله الدار الآخرة ولا تنس نصيبك من الدنيا وأحسن
كما أحسن الله إليك ولا تبغ الفساد في الأرض إن الله
لا يحب المفسدين ﴿٧٧﴾ قال إنما أوتيته على علم عندي أولم يعلم
أن الله قد أهلك من قبله من القرون من هو أشد منه قوة و
أكثر جمعا ولا يسأل عن ذنوبهم المجرمون ﴿٧٨﴾ فخرج على
قومه في زينته قال الذين يريدون الحياة الدنيا يا ليت لنا
مثل ما أوتي قارون إنه لذو حظ عظيم ﴿٧٩﴾ وقال الذين
أوتوا العلم ويلكم ثواب الله خير لمن آمن وعمل صالحا
ولا يلقاها إلا الصابرون ﴿٨٠﴾ فخسفنا به وبداره الأرض

فما كان له من فئة ينصرونه من دون الله وما كان من المنتصرين
﴿٨١﴾ وأصبح الذين تمنوا مكانه بالأمس يقولون ويكأن
الله يبسط الرزق لمن يشاء من عباده ويقدر لولا أن من الله
علينا لخسف بنا ويكأنه لا يفلح الكافرون ﴿٨٢﴾ تلك
الدار الآخرة نجعلها للذين لا يريدون علوا في الأرض ولا
فسادا والعاقبة للمتقين ﴿٨٣﴾ من جاء بالحسنة فله خير
منها ومن جاء بالسيئة فلا يجزى الذين عملوا السيئات
إلا ما كانوا يعملون ﴿٨٤﴾ إن الذي فرض عليك القرآن لرادك
إلى معاد قل ربي أعلم من جاء بالهدى ومن هو في ضلال مبين ﴿٨٥﴾
وما كنت ترجو أن يلقى إليك الكتاب إلا رحمة من ربك
فلا تكونن ظهيرا للكافرين ﴿٨٦﴾ ولا يصدنك عن آيات الله

li drugog boga osim Allaha, koji bi vam noć dao, da se u njoj odmarate? Zar vi to ne vidite? 73 A milost i dobrota je Njegova, što vam je dao noć i dan, da se u njoj odmarate, a da *(u danu)* tražite dobra Njegova, da bi zahvalni bili. 74 A onoga dana, kada ih Allah pozove, reći će: Gdje su oni, za koje ste tvrdili, da su drugovi Moji, *(a vi ste ih obožavali)?* 75 I Mi ćemo iz svakog naroda istrgnuti po jednog, kao svjedoka, pa ćemo reći: Donesite dokaz vaš! I znaće *(tada)*, da je Istina Božja, a nestaće i otići će od njih laži i potvore, što su ih izmišljali.

DIO. 8 — KARUN.

76 Karun bijaše od naroda Musaova,[7]) pa im je nasilje činio.

7) U Starom zavjetu u Knjizi četvrtoj, koja se zove Brojevi, u glavi šesnaestoj se kazuje priča o Karunu ili Koreju. Ali se tamo ne govori o njegovom bogatstvu, dok Kur'an o tome govori. Židovska enciklopedija utvrđuje ovo kur'ansko izlaganje.

I Mi smo mu dali tolike riznice, pune bogatstva, čiji bi ključevi dotežali nekolicini snažnih ljudi. Reče mu narod njegov: Ne veseli se! Zaista Bog ne voli one, koji se vesele *(dobrima života zemaljskog)*. 77 I traži sa bogatstvom, što ti ga je Bog dao, da zaradiš kuću vječnog života! A ne zaboravi dijela svoga, ni od zemaljskog života! I čini dobro *(drugima)*, kao što je tebi Bog dobro činio! Ne traži svađe i smutnje po zemlji. Zaista, Allah ne voli smutljivce! 78 Reče *(Karun)*: Meni je dan ovaj imetak zbog znanja moga. Zar ne zna *(Karun)*, da je Allah uništio prije njega od mnogih naraštaja one, koji su bili mnogo jači od njega i mnogo više imetka sakupili. I neće biti pitani za grijehe svoje griješnici. 79 Pa je izlazio i pokazivao se *(Karun)* pred narodom svojim, *(da pokaže bogatstvo svoje)* u sjaju i bogatstvu svome. Rekoše, koji žele život zemaljski: Da je i nama ono, što je Karunu dano, kako je on bogat i imućan! 80 A rekoše, kojima je znanje dano: Teško vama! Nagrada Božja je mnogo bolja onome, ko vjeruje i dobra djela čini. Ovu će nagradu postići samo strpljivi. 81 Mi smo sa zemljom sravnili i Karuna i dom njegov. I nije se niko našao, ko mu je pred Bogom pomogao. A on nije bio od onih, koji su se mogli odbraniti. 82 I počeli su govoriti, koji su još jučer željeli, da su na njegovom mjestu: Jao i teško, biva Bog u obilju daje hranu kome hoće, a kome hoće, ustegne je! Da nam je Bog dao što smo jučer željeli, bili bi sa zemljom sravnjeni. Jao, neće biti spašeni nevjernici!

DIO. 9 — SELENJE I POVRATAK BOŽJEG POSLANIKA.

83 Taj život vječni Mi dajemo onima, koji ne traže da se uzdižu i podcjenjuju *(ljude)* na zemlji, niti da smutnju izvode. Najbolji kraj i svršetak je onima, koji su se čuvali nevaljalština i poroka. 84 Ko bude činio dobro, zato će ga dobro i stići. A ko bude zlo činio, kažnjeni će biti, koji su zlo činili samo onoliko, koliko su učinili. 85 Zaista Onaj, koji ti je naredio, *(da učiš i objavljuješ)* Kur'an, *(i po njemu postupaš)*, vratiće te u mjesto povratka![8]) Reci: Gospodar moj zna, ko ide pravim

---

[8]) Mekka je mjesto kuda će se povratiti Božji Poslanik. Ibni Abbas ovako ovaj ajet tumači. Ovo tumačenje prihvaća i pisac Tadžul'arusa. Ovaj

putem, a ko je ostao u otvorenoj zabludi. 86 I ti se nijesi nadao, da će ti Knjiga biti objavljena. Ovo ti je samo milost i dobrota od Gospodara tvoga. I nipošto ne budi pomagač i zaleđe nevjernicima! 87 I neka te ništa ne odvrati od ajeta Božjih, pošto ti objavljeni budu. Pozivaj ljude putu Gospodara tvoga i nipošto ne budi od idolopoklonika.[9]) 88 I ne moli se uz Allaha, nekom drugom bogu! Samo je On jedan i jedini Bog. Sve je prolazno i nestaje ga. Samo je On vječan. Njegova je odluka i odredba. I Njemu ćete se vi povratiti.

POGLAVLJE: 29

POGLAVLJE: ANKEBUT

OBJAVLJENO U MEKKI. 7 DIJELOVA, 69 AJETA.

SADRŽAJ:

Ankebut znači pauk. Pošto se u poglavlju krivo vjerovanje, poganstvo i obožavanje više bogova isporeduje sa tkivom i mrežom paukovom, po tome je i ovo poglavlje dobilo ovo ime. Ovo poglavlje sa slijedeća tri poglavlja, koja odmah iza njega slijede, sačinjavaju grupu poglavlja, koja su u Mekkanskom periodu objavljena. Svako ovo poglavlje počinje sa Elif, Lam, Mim.

Ovo poglavlje predskazuje nevolje i teškoće koje će muslimani podnositi. Ali zajednički sadržaj svih poglavlja ove grupe je isticanje onog mrtvila u kome se nalazila i živila čitava Arabija, u kojoj se dolaskom Islama pojavio jedan veliki narod, koji se digao iz mrtvila manifestirajući snagu svoje životne sposobnosti.

Sva poglavlja, koja pripadaju ovoj grupi, objavljena su pete ili šeste godine Hazreti Muhammedova poslanstva.

Prethodno poglavlje predskazuje da će se Božji Poslanik poslije Hidžreta ili selenja iz Mekke, ponovno kao pobjednik vratiti u Mekku i da će tako Islam postati pravi pobjednik. Ovo poglavlje kazuje da se nikada pobjeda ne može izvojevati bez teškoća i nevolja. Muslimani su postali pobjednici samo zato, što su udarali na najteže poteškoće, muke, nevolje i stradanja i što su to sve umjeli izdržati i sve to muževno podnositi.

Poglavlje Ankebut počinje kazivanjem na kakve su sve teškoće i nevolje muslimani udarali, pa onda prikazuje kako su očevi i majke zlostavljali svoju rođenu djecu

---

ajet je objavljen Božjem Poslaniku kad je iz Mekke krenuo i zaputio se u Medinu. Ovim se ajetom Božjem Poslaniku predskazuje da će se ponovno povratiti u Mekku.

[9]) Ovo se naređuje najodlučnije da ne bi pogani tako šta zaželili od Božjeg Poslanika i da im se pokaže, da je ta njihova želja potpuno nemoguća, a ne naređuje se zato, da bi se to moglo dogoditi Božjem Poslaniku, da on pokaže neku naklonost prema poganima.

radi toga što su Islam primili, ali se zatim ističe da ova djeca, koja su stupila u Islam, u svakom slučaju budu pokorna i odana roditeljima svojim, samo da ih nikada ne smiju slijediti u krivom vjerovanju.

U drugom, trećem i četvrtom dijelu ovog poglavlja se u kratko upozorava na događaje iz života Hazreti Nuha, Hazreti Ibrahima, Hazreti Luta i drugih poslanika. Onda se obrazlaže kako ispravni i pravedni ljudi uvijek i u svako doba nailaze na muke i zlostavljanje, ali kriva vjerovanja koja nemaju temelja, moraju se rušiti i za to se mora sve podnositi da bi Istina pobijedila. Pri kraju četvrtog dijela se izlaže kako kriva vjerovanja sliče tkanju paukovu i njegovoj čahuri i na taj način se kazuje do koje su mjere ta vjerovanja slaba i nevrijedna.

Peti dio poglavlja govori o uticaju Kur'ana, koji uzdiže i čisti. Ovom prilikom kad pogani traže neko čudo, onda im se kaže da je Božja riječ najveće i nedostiživo čudo, jer ona proizvodi jedan veliki preporod i oni, koji je primaju, potpuno izmjenjuju svoj životni oblik i način života.

Šesti dio ističe kaznu koja čeka pogane i svraća pozornost na posljedice zbog nasilja što su ih pogani činili muslimanima. Muslimane tješi da se prikučilo vrijeme da se oni spase tih nasilja.

Sedmi dio ističe da neće u ludo biti utrošen trud, što su ga muslimani utrošili, boreći se za Istinu protiv nevjernika, koji su izgubili milost Božju. Naprotiv predskazuje se da će ovaj trud i nastojanja dati svoj plod.

PREVOD:

DIO. 1 — MUKE I NEVOLJE NA KOJE ĆE MUSLIMANI UDARATI.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Elif, lâm, mîm. 2 Zar misle ljudi, da će biti ostavljeni, ako *(samo)* kažu: »Mi smo vjerovali«, i da oni neće biti stavljeni na kušnju?[1]) 3 A Mi smo stavljali na kušnju i one, koji su prije njih bili. Tako sigurno Bog zna, koji istinu govore, a zna i one, koji lažu *(i onda ih rastavlja)*. 4 Zar misle oni, koji čine hrđava i nevaljala djela, da će pobjeći od Nas i da će se spasiti? *(Kako pogrešno)*, kako ružno *(misle)* i sude. 5 Ko god se nada susretu sa Bogom, *(neka dobro zna)*, zaista rok, što ga je Bog odredio, doći će. On je, koji sve čuje i sve zna. 6 Ko god se bori *(na putu pokornosti Bogu i za pobjedu istine)*, bori se za sebe. Zaista je Allah nepotreban i neovisan od svih tih svjetova. 7 Onima, koji vjeruju i dobra djela čine, Mi ćemo *(sa oprostom)* pokriti nevaljalštine njihove i nagradićemo ih najljepše za ono, što su činili. 8 I naredili smo čovjeku, da sa poštovanjem i na najljepši način postupa sa roditeljima svojim. A ako oni nastoje, da ti

[1]) Upućuje se na zlostavljanja, što su ih pravovjerni u Mekki podnosili od pogana.

بَعْدَ إِذْ أُنزِلَتْ إِلَيْكَ وَادْعُ إِلَىٰ رَبِّكَ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٨٧﴾ وَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ لَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨٨﴾

سُورَةُ الْعَنكَبُوتِ مَكِّيَّة وَهِيَ تِسْعٌ وَسِتُّونَ آيَة ٢٩

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

الم ﴿١﴾ أَحَسِبَ النَّاسُ أَن يُتْرَكُوا أَن يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ ﴿٢﴾ وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ ﴿٣﴾ أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ أَن يَسْبِقُونَا سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٤﴾ مَن كَانَ يَرْجُو لِقَاءَ اللَّهِ فَإِنَّ أَجَلَ اللَّهِ لَآتٍ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٥﴾ وَمَن جَاهَدَ

فَإِنَّمَا يُجَاهِدُ لِنَفْسِهِ إِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ ﴿٦﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَحْسَنَ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٧﴾ وَوَصَّيْنَا الْإِنسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا وَإِن جَاهَدَاكَ لِتُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُدْخِلَنَّهُمْ فِي الصَّالِحِينَ ﴿٩﴾ وَمِنَ النَّاسِ مَن يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ فَإِذَا أُوذِيَ فِي اللَّهِ جَعَلَ فِتْنَةَ النَّاسِ كَعَذَابِ اللَّهِ وَلَئِن جَاءَ نَصْرٌ مِّن رَّبِّكَ لَيَقُولُنَّ إِنَّا كُنَّا مَعَكُمْ أَوَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِمَا فِي صُدُورِ الْعَالَمِينَ ﴿١٠﴾ وَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْمُنَافِقِينَ ﴿١١﴾ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا اتَّبِعُوا سَبِيلَنَا وَلْنَحْمِلْ خَطَايَاكُمْ وَمَا هُم بِحَامِلِينَ مِنْ خَطَايَاهُم

ono što ne znaš, pripisuješ Meni kao druga, onda im se nemoj pokoriti.[2]) Meni je povratak vaš, pa ću vas Ja izvjestiti o onome što ste radili! 9 One, koji su vjerovali i dobra djela činili, uvesti ćemo među dobre i pravednike. 10 Među ljudima ima takovih, koji govore: »Mi smo vjerovali Boga«. Pa kad bude zlostavljan na Božjem putu, smatra mučenje ljudsko kao kaznu Božju. A kad dođe pomoć od Gospodara tvoga, onda će sigurno reći: Mi smo s vama! Zar Bog ne zna najbolje šta je u svačijim srcima. 11 Zaista, Bog zna, koji vjeruju, a zna i dvoličnike i licemjerce. 12 Govore nevjernici onima, koji vjeruju: Slijedite stazu našu. Mi ćemo ponijeti *(posljedice)* pogrešaka i grijeha vaših! A oni ne mogu da ponesu ni grijeha svojih. Oni su laživci. 13 Oni će

[2]) Uzvišeni ajet naročito ističe važnost poslušnosti prema roditeljima, ali uz to kazuje ako ta dužnost dođe u sukob sa drugom uzvišenijom dužnosti, onda se ovoj mora dati prednost.

ponijeti terete svoje i druge terete sa teretima svojim. A biće pitani na Sudnjem danu za ono, što su potvarali i objeđivali.

DIO. 2 — NUH I IBRAHIM.

14 I Mi smo poslali Nuha narodu njegovu. On je proboravio među njima, od hiljadu godina manje pedeset godina.[3]) I njih je potop uhvatio, *(pa su se podavili)*, a oni su bili narod griješan i nasilan. 15 I Mi smo spasili njega i drugove njegove u lađi. I učinili smo događaj ovaj, poukom svima narodima. 16 I Ibrahima *(smo poslali)*. Gle, on reče narodu svome: »Klanjajte se Allahu i bojte se njega! To je za vas mnogo bolje, ako vi znadete. 17 Vi ostavljate Boga, a klanjate se idolima i činite potvoru i laž. Zaista, oni, što im se vi klanjate mjesto Allaha, nemaju snage, da vam dadu hranu kakvu. Tražite kod Boga hranu, obožavajte Ga i zahvaljujte Njemu. Njemu ćete se svi povratiti. 18 Ako vi Istinu odbijete, pa smatrali su je lažnom i mnogi narodi prije vas. Dužnost je poslanika, da samo objavljiva otvoreno i jasno. 19 Zašto oni ne gledaju i ne promatraju, kako je Allah u početku sve stvarao, pa zatim to ponovno stvara?[4]) Zaista je to Bogu lako. 20 Reci: Hodite po zemlji, pa gledajte, kako je Bog izveo stvorenja. Kasnije Allah ponovno stvorenja stvara. Zaista, Bog svaku stvar učiniti može. 21 Kažnjava koga hoće, a smiluje se, kome hoće. I Njemu ćete se *(svi)* povratiti. 22 I vi nećete moći umaknuti *(kazni Božjoj)*, pa bili na zemlji ili na nebu. I vi nemate osim Allaha, drugog pomagača i zaštitnika.

[3]) Postoji velika mogućnost da su ljudi u stara vremena dugo živili, pa da je i Hazreti Nuh također vrlo dugo živio, ali glavni cilj je ovdje, upozoriti na trajanje vjere, koju je Hazreti Nuh naučavao. On je svoje mjesto ostavio Ibrahimu. Radi toga se iza Nuha govori o Ibrahimu. Inače u uzvišenom ajetu je upotrijebljena riječ »senetun«. Ova riječ predstavlja vrijeme u kome se zemlja jedamput okrene oko sunca, a to je sunčana godina, a također je u njihovo doba predstavljala i vrijeme u kome se mjesec okrene oko zemlje, pa bi prema tome život Nuhov bio običan ljudski život (Dževheri).

[4]) Zakon razvitka i propadanja u prirodi dolazi do najvećeg izražaja. Ovaj zakon naročito se odražava u životu naroda. Jedan narod dolazi, kasnije izumire, a na njegovo mjesto dolazi drugi narod. Uzvišeni ajet upućuje na ovaj nepromjenljivi zakon i upozorava pogane da će i oni izumrijeti i da će na njihovo mjesto doći jedan nov narod i naraštaj. Slijedeći ajeti također ovo obrazlažu.

سورة العنكبوت ٢٩

٥٢٦ 526

مِنْ شَيْءٍ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١٢﴾ وَلَيَحْمِلُنَّ أَثْقَالَهُمْ وَأَثْقَالًا مَعَ
أَثْقَالِهِمْ وَلَيُسْأَلُنَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَمَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿١٣﴾ وَلَقَدْ
أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَلَبِثَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا
فَأَخَذَهُمُ الطُّوفَانُ وَهُمْ ظَالِمُونَ ﴿١٤﴾ فَأَنْجَيْنَاهُ وَأَصْحَابَ السَّفِينَةِ
وَجَعَلْنَاهَا آيَةً لِلْعَالَمِينَ ﴿١٥﴾ وَإِبْرَاهِيمَ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ اعْبُدُوا
اللَّهَ وَاتَّقُوهُ ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٦﴾ إِنَّمَا تَعْبُدُونَ
مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا وَتَخْلُقُونَ إِفْكًا إِنَّ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ
اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ لَكُمْ رِزْقًا فَابْتَغُوا عِنْدَ اللَّهِ الرِّزْقَ وَاعْبُدُوهُ وَ
اشْكُرُوا لَهُ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿١٧﴾ وَإِنْ تُكَذِّبُوا فَقَدْ كَذَّبَ
أُمَمٌ مِنْ قَبْلِكُمْ وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿١٨﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا
كَيْفَ يُبْدِئُ اللَّهُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿١٩﴾

الجزء العشرون ٢٠

٥٢٧ 527

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ ثُمَّ اللَّهُ يُنْشِئُ
النَّشْأَةَ الْآخِرَةَ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٠﴾ يُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ
وَيَرْحَمُ مَنْ يَشَاءُ وَإِلَيْهِ تُقْلَبُونَ ﴿٢١﴾ وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ
وَلَا فِي السَّمَاءِ وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٢٢﴾
وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَلِقَائِهِ أُولَٰئِكَ يَئِسُوا مِنْ رَحْمَتِي
وَأُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٣﴾ فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ
قَالُوا اقْتُلُوهُ أَوْ حَرِّقُوهُ فَأَنْجَاهُ اللَّهُ مِنَ النَّارِ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ
لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٢٤﴾ وَقَالَ إِنَّمَا اتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا
مَوَدَّةَ بَيْنِكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُ
بَعْضُكُمْ بِبَعْضٍ وَيَلْعَنُ بَعْضُكُمْ بَعْضًا وَمَأْوَاكُمُ النَّارُ
وَمَا لَكُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿٢٥﴾ فَآمَنَ لَهُ لُوطٌ وَقَالَ إِنِّي مُهَاجِرٌ إِلَىٰ رَبِّي

DIO. 3 — IBRAHIM I LUT.

23 Koji ne vjeruju i poriču znakove i ajete Božje i ne vjeruju u susret sa Stvoriteljem svojim, to su oni, koji očajavaju od milosti Moje. Njih čeka kazna strašna i užasna. 24 A narod njegov nije odgovarao, samo su rekli: »Ubite ga *(Ibrahima)* ili ga spalite!« Bog je spasio Ibrahima od vatre. Zaista, u tome ima pouke za ljude, koji vjeruju.[5]) 25 I reče Ibrahim: Vi ostavljate Boga, a klanjate se idolima, radi ljubavi i prijateljstva vašeg u životu zemaljskom. Zatim na Sudnjem danu nećete poznavati jedni druge i proklinjati ćete jedni druge. A sklonište vaše će biti vatra paklenska. I vi nećete imati nikoga, ko će vam pomoći. 26 Pa je vjerovao njega Lut. A Ibrahim reče: Ja selim

[5]) Kako je u 19:20 govoreno da je Ibrahim bačen u vatru, tako se to isto i ovdje kaže. Neprijatelji su htjeli da ga ubiju ili da ga u vatru bace, ali, kazuje se, da ga je Bog spasio.

Gospodaru svome *(da bih mogao ići putem Njegovim)*. Zaista je On jedini pobjednik i svim stvarima mudro upravlja.[6]) 27 I Mi smo njemu poklonili Ishaka i Jakuba, a ostavili smo u sjemenu njegovu poslanstvo i Knjigu, i dali smo mu nagradu njegovu u životu zemaljskom. Zaista će on i u životu vječnom biti među dobrim i pravednicima. 28 I Luta *(smo poslali)*, a on reče narodu svome: Zaista vi činite djelo bestidno, što ga prije vas nije činio ni jedan od naroda. 29 Zar vi pristupate muškarcima, presijecate puteve *(i pljačkate putnike)* i počinjate na zborovima vašim bestidna djela? A nije odgovarao narod njegov, samo su rekli: »Donesi nam kaznu Božju, ako si od onih, koji istinu govore!« 30 Reče *(Lut)*: Moj Bože! Pomozi mi, protiv naroda smutljivog!

سورة العنكبوت
٢٩

528. ٥٢٨

إنه هو العزيز الحكيم ﴿٢٧﴾ ووهبنا له إسحق ويعقوب
وجعلنا في ذريته النبوة والكتاب وآتيناه أجره في الدنيا
وإنه في الآخرة لمن الصالحين ﴿٢٨﴾ ولوطا إذ قال لقومه إنكم
لتأتون الفاحشة ما سبقكم بها من أحد من العالمين ﴿٢٩﴾
أئنكم لتأتون الرجال وتقطعون السبيل وتأتون في ناديكم
المنكر فما كان جواب قومه إلا أن قالوا ائتنا بعذاب الله
إن كنت من الصادقين ﴿٣٠﴾ قال رب انصرني على القوم المفسدين
﴿٣١﴾ ولما جاءت رسلنا إبرهيم بالبشرى قالوا إنا مهلكوا
أهل هذه القرية إن أهلها كانوا ظالمين ﴿٣٢﴾ قال إن فيها لوطا
قالوا نحن أعلم بمن فيها لننجينه وأهله إلا امرأته كانت من
الغابرين ﴿٣٣﴾ ولما أن جاءت رسلنا لوطا سيء بهم وضاق بهم

DIO. 4 — LUT I DRUGI POSLANICI.

31 Kad su došli poslanici Naši Ibrahimu, sa veselom vijesti, rekoše: Mi ćemo uništiti stanovnike ovog naselja. Zaista su stanovnici njegovi nasilnici i griješnici. 32 Ibrahim reče: »U njemu je Lut«. Rekoše: »Mi bolje znamo ko je u njemu. Mi ćemo spasiti njega i čeljad njegovu, osim žene njegove. Ona će biti sa onima, koji će ostati«. 33 Pošto su došli poslanici Naši Lutu, on se zbog njih uznemirio i u neprilici je bio, a oni mu rekoše: Ne boj se i ne žalosti se! Mi ćemo spasiti tebe i čeljad tvoju, osim žene tvoje, koja će biti sa onima što će ostati! 34 Mi

[6]) Hazreti Ibrahim je odselio, to jest spasio se od bacanja u vatru.

ذَرْعًا وَقَالُوا لَا تَخَفْ وَلَا تَحْزَنْ إِنَّا مُنَجُّوكَ وَأَهْلَكَ إِلَّا امْرَأَتَكَ
كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٣٣﴾ إِنَّا مُنزِلُونَ عَلَىٰ أَهْلِ هَٰذِهِ الْقَرْيَةِ
رِجْزًا مِّنَ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿٣٤﴾ وَلَقَد تَّرَكْنَا
مِنْهَا آيَةً بَيِّنَةً لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٣٥﴾ وَإِلَىٰ مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا
فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَارْجُوا الْيَوْمَ الْآخِرَ وَلَا تَعْثَوْا فِي
الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٣٦﴾ فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ
فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جَاثِمِينَ ﴿٣٧﴾ وَعَادًا وَثَمُودَ وَقَد تَّبَيَّنَ لَكُم
مِّن مَّسَاكِنِهِمْ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ
السَّبِيلِ وَكَانُوا مُسْتَبْصِرِينَ ﴿٣٨﴾ وَقَارُونَ وَفِرْعَوْنَ وَهَامَانَ
وَلَقَدْ جَاءَهُم مُّوسَىٰ بِالْبَيِّنَاتِ فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ وَمَا
كَانُوا سَابِقِينَ ﴿٣٩﴾ فَكُلًّا أَخَذْنَا بِذَنبِهِ فَمِنْهُم

smo spustili na stanovnike ovog grada kaznu iz neba, zbog bezstidnosti i nevaljalstva njihova. 35 I Mi smo ostavili od njih dokaz, otvoren i jasan, za ljude, koji razmišljaju.[7]) 36 A *(stanovnicima)* Med'jena smo poslali brata njihova Šu'ajba. On reče: Narode moj! Obožavajte Allaha. Bojte se Sudnjeg dana! *(Trudite se da Božje zadovoljstvo zaslužite!)*. Ne činite nevaljalstva, sijući smutnju i svađu po zemlji. 37 A oni su Šu'ajba smatrali lažljivcem, pa ih je uhvatio strašan zemljotres i oni su u zemlji svojoj bili po tlu povaljani i mrtvi. 38 A uništili smo i narode Âd i Semud. Vama se jasno otkriva *(svršetak njihov)*, iz domova i krajeva njihovih. A satana im je učinio dopadljivim djela njihova, pa ih je odvratio od pravog puta i ako su oni mogli da vide i da razumiju. 39 I Karuna i Fir'avna i Hamana *(smo uništili)*. I donio im je Musa dokaze jasne i otvorene. Oni su se uzoholili i uzobijestili na zemlji i nijesu mogli zaustaviti i izbjeći *(kazni)*. 40 Svakoga smo Mi kaznili prema grijehu njegovu. Na neke smo spustili kamenu olujinu, neke je strašan glas uništio, dali smo, da neke zemlja proguta, a neke smo od njih utopili. Bog im nije nasilja učinio, nego su oni sami sebi nasilje učinili. 41 Primjer je onih, koji mjesto Boga uzimaju druge zaštitnike i pomagače, kao primjer paukov, koji sebi pravi mrežu kao prebivalište. A najslabije prebivalište je mreža paukova. Da oni to znaju! 42 Zaista Bog zna, čemu se oni klanjaju, osim Njega. On je jedini

[7]) To su propali gradovi Sodoma i Gomora, koji se nalaze na putu iz Sirije u Arabiju na obali Mrtvog mora.

pobjednik i svakom stvari mudro upravlja. 43 To su primjeri, koje Mi iznosimo ljudima. A njih razumiju samo učeni ljudi. 44 Stvorio je Allah nebesa i zemlju po zakonu pravednom. Zaista, u tome ima pouke za prave vjernike.

٢٩ ٥٢٠

مَنْ اَرْسَلْنَا عَلَيْهِ حَاصِبًا وَمِنْهُمْ مَنْ اَخَذَتْهُ الصَّيْحَةُ وَمِنْهُمْ مَنْ
خَسَفْنَا بِهِ الْاَرْضَ وَمِنْهُمْ مَنْ اَغْرَقْنَا وَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيَظْلِمَهُمْ
وَلٰكِنْ كَانُوا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٤٠﴾ مَثَلُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ
اللّٰهِ اَوْلِيَاءَ كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِ اتَّخَذَتْ بَيْتًا وَاِنَّ اَوْهَنَ الْبُيُوتِ
لَبَيْتُ الْعَنْكَبُوتِ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾ اِنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا يَدْعُونَ
مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٤٢﴾ وَتِلْكَ الْاَمْثَالُ
نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ وَمَا يَعْقِلُهَا اِلَّا الْعَالِمُونَ ﴿٤٣﴾ خَلَقَ اللّٰهُ السَّمٰوَاتِ
وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٤﴾ اُتْلُ مَا اُوحِيَ اِلَيْكَ
مِنَ الْكِتَابِ وَاَقِمِ الصَّلٰوةَ اِنَّ الصَّلٰوةَ تَنْهٰى عَنِ الْفَحْشَاءِ
وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللّٰهِ اَكْبَرُ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ ﴿٤٥﴾
وَلَا تُجَادِلُوا اَهْلَ الْكِتَابِ اِلَّا بِالَّتِي هِيَ اَحْسَنُ اِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا

DIO. 5 — KUR'AN LJUDE ČISTI I UZDIŽE.

45 Uči, što ti je objavljeno iz Knjige i namaz klanjaj. Zaista, namaz odvraća od bestidnih djela i nevaljalština. A spominjanje Boga je bez sumnje najveća pobožnost. Bog sve zna, što vi radite.[8])

Džuz : 21

46 I raspravljajte sa sljedbenicima Knjige (Tevrata i Indžila), samo na najljepši način, osim onih, koji između njih nasilje čine. I recite: Mi smo vjerovali, što je nama objavljeno, a naš Bog i vaš Bog je jedan.

---

[8]) Uzvišeni ajet ističe najbolje osnove, po kojima se čovjek može spasiti od zapadanja u grijeh. Najbolji temelj po kome se čovjek može očuvati da ne zapadne u grijeh, jest spominjanje Boga, a to je »bez sumnje najveća pobožnost«. Ovo je najjači i najuticajniji lijek protiv grijeha. Spominjanje Boga nas dovodi do čvrstog vjerovanja u Božju moć, znanje i dobrotu. Ovo čvrsto vjerovanje zadržava čovjeka da ne ide onim putem, sa kojim Bog nije zadovoljan. Ovo je cilj od spominjanja i sjećanja na Boga. Čovjeka od svakog grijeha čuva, ako on čvrsto vjeruje, da će hrđavo djelo i posao uroditi i hrđavom posljedicom, ako zna da jedno Veliko Biće vidi sve što ljudske oči vidjeti ne mogu, ako je uvjeren da će ga dovesti do cilja i sreće savršene moralne zasade koje je Islam postavio, a sa kojima se uređuje život pojedinca i zajednice i koje konačno čovjeka vode do milosti Božje, jer taj moral sadrži sve uslove koji čovjeku i zajednici osiguravaju prirodan život i razvitak. To je što Kur'an hoće da ljude nauči.

Mi smo samo Njemu odani i poslušni.[9]) 47 I tako smo Mi tebi objavili Knjigu. Kojima smo Knjigu dali, oni je vjeruju. Među ovima ima ih, koji također vjeruju. Dokaze i ajete Naše, *(iz prkosa)* poriču samo nevjernici. 48 Ti nijesi prije *(ovog Kur'ana)* učio knjige, niti si pisao sa desnicom svojom. Da nije tako bilo, *(koji lažu)* i iznose lažne i krive riječi, u sumnju bi zapali.[10]) 49

---

[9]) Islamsko shvaćanje Boga je najčišće jedinstvo, a osim toga i shvaćanje Božje Objave je najpodesnije i najšire shvaćanje, jer Kur'an teži da u ovom pravcu sve ljude ujedini.

[10]) Kad bi bilo moguće da jedan čovjek na jedamput iznese sve one visoke islamske temelje, a uz to i onaj lijepi moral i duhovne istine, koje Kur'an izlaže, onda bi makar trebalo da je temeljito izučavao ranije objavljene Božje knjige i da je to sve mogao izravno prikupiti i sabrati. Ali Božji Poslanik prije objave Kur'ana nije ništa učio. Za Hazreti Isaa se može kazati da je stare knjige i objave čitao, i da je iz njih sve, što je lijepo našao, pokupio, i to sve na jedamput iznio. Ali ovo se za Hazreti Muhammeda ne može nikako kazati, jer on nije znao ni čitati ni pisati. I to je također jedan od dokaza, koji utvrđuju njegovo poslanstvo. Ostavivši sve temelje i sve istine na stranu, ovo je jedna odlika, koja na najsavršeniji način ističe istinitost Objave. I taj veliki dokaz njegova poslanstva nije se mogao primijeniti ni na jednog poslanika prije njega, niti i na jednu vjeru, pa da se tako nepobitno utvrdi poslanstvo i objava kao božanski dar, koji je preko Njegovog odabranika darovan čovječanstvu. U arapskoj pustinji, udaljen od čitavog svijeta, živi jedan poslanik i bez ikakvog uticaja ma kakve kulture, u poludivljoj sredini, izlaže savršene zasade i temelje vjere, koji nadmašuju snagu ljudskog uma. Veličina tih zasada što ih dublje proučavamo, sve nas jače ubjeđuju, da je izvor tim nedokučivim istinama u Objavi Božjoj, koja je darovana Velikom Odabraniku. Ta istina se sve više utvrđuje što se dublje proučava suština Islama, sredina u kojoj je nastao i okolnosti pod kojima se razvijao. Ta velika istina nakon trinaest stoljeća postaje sve jasnija i dovoljna je da nas uvjeri, da je Božanskog porijekla i da je svojom dubinom i prirodnošću izvan domašaja ljudskog znanja.

Hazreti Muhammed, što se tiče odgoja i poučavanja, ne može nikome da izrazi neku zahvalnost, i to je pitanje koje ne treba ni obrazlagati. Uzvišeni Kur'an je ovu činjenicu opetovano iznio i izložio. U poglavlju »Âraf« se kaže: »To su oni, koji slijede Poslanika neukog i nepismenog«. U istom poglavlju se malo niže kaže: »Vjerujte Boga i Poslanika Njegova neukog i nepismenog«. U poglavlju »Džum'a« se kaže ne samo da je Poslanik neuk i nepismen, nego da su takovi skoro svi Kurejševići i svi Arapi, i da je neukim i nepismenim između njih poslan poslanik. U poglavlju »Ankebut« u ovom ajetu se izlaže, da Božji Poslanik nije prije nikakve knjige učio, niti je desnicom ikad išta zapisao.

Iz ovoga svega se razumije, da je Božji Poslanik bio daleko od svakog ovosvjetskog saznavanja i učenja i da je sve to, što se kod njega našlo, samo mudrost Božja. Radi toga pogledajmo ove ajete: »Govore: kad bi nam bio spušten jedan znak od Gospodara njegova! Reci: Dokazi

Ne, Kuran, to su ajeti jasni i otvoreni u grudima onih, kojima je znanje dano. A poriču ajete Naše samo griješnici i silnici. 50 I

---

i znakovi su samo kod Allaha. Ja sam samo jedan opominjač, koji otvoreno i jasno opominjem. A zar ne zadovoljava knjiga, koju smo tebi poslali i koja se njima čita?« U uzvišenom Kur'anu se na više mjesta govori o prošlim poslanicima i kazuju se glavne zgode kao i završetak starih naroda. Da bi se ovo moglo znati, trebalo je te zgode vidjeti ili ih naučiti iz neke knjige, ili je trebalo ove zgode i događaje čuti i slušati od nekog pripovjedača. Božji Poslanik se nije mogao ni sa jednim od ovih sredstava poslužiti. On nije mogao ni lično vidjeti ove zgode i događaje. Uzvišeni Kur'an govori o zgodama i događajima, koji su se zbivali sve od Hazreti Adema pa do Hazreti Muhammeda. Sve se to dogodilo prije, nego se on i rodio. Da bi to mogao saznati nije imao nikakvog vanjskog izvora.

Na primjer, Kur'an govoreći o Hazreti Zekerijjau i Hazreti Merjemi kaže: »To su vijesti neviđene i tajne. Mi smo ih tebi objavili. I ti nijesi bio među njima, kad su oni bacali pera svoja, koji će se starati o Merjemi, a nijesi bio kod njih, kad su se oni radi toga svađali«.

Kur'an govoreći o Hazreti Musau kaže: »I ti nijesi bio na zapadnoj strani Tura, kad smo Mi objavljivali zapovijed Našu. Niti si bio među svjedocima (toga događaja). A Mi smo izveli mnoga pokoljenja i naraštaje, pa su potrajali životi njihovi. I ti nijesi bio među stanovnicima Med'jena, pa da im učiš ajete Naše, nego smo ti Mi to poslali i objavili«.

Kur'an govoreći o Hazreti Jusufu kaže: »To su vijesti tajne i neviđene. Mi smo ti ih objavili. A ti nijesi bio kod njih kad su oni donijeli zaključak o Jusufu«.

Uzvišeni Kur'an pobija one koji kažu, da je on to mogao iz knjige naučiti sa ovim riječima: »Ti nijesi prije Kur'ana ni knjige učio, niti si desnicom pisao«. — Ti nijesi znao ni šta je knjiga, a ni šta je vjera«.

Ako se pođe sa stanovišta, da je ovo znanje Božji Poslanik naučio od drugih, pa to je nemoguće, kad je on čitav svoj život prije poslanstva proveo u Mekki. Samo je jedamput radi trgovine otišao do mjesta Busra, gdje je kratko vrijeme ostao. U Mekki nije bilo nikoga, ko bi o tomu što znao. Kurejšije ovakovim stvarima nijesu davali nikakve važnosti. Radi toga se ne može kazati da je to Božji Poslanik od njih naučio. Kur'an naročito otvoreno kaže: »To su vijesti tajne i neviđene. Mi smo ih tebi objavili. Nijesi ih ni ti prije znao, a ni narod tvoj.«

Kurejšije su bili potpuno upućeni u život Božjeg Poslanika. Oni su u tančine znali sve šta je on radio, šta je činio i kakav je posao na putu svršavao i s kime je sve u dodir dolazio. Božji Poslanik je u Mekki živio među njima. Kad je on izlazio iz Mekke i oni su s njim izlazili. Stoga im ni jedna stranica njegova života nije bila nepoznata. Da je slučajno Božji Poslanik od nekoga bio odgajan i podučavan, to bi mu sigurno Kurejšije i isticali uz ono što su mu govorili da je čarobnjak, luda i pjesnik. Dakle Kurejšije su znale da Božji Poslanik nije ni kod koga ništa učio, niti je i od koga išta naučio i da zato nije nikome ništa dužan bio. Uzvišeni Kur'an kaže: »Reci: Da Bog hoće ja vam ne bih Kur'ana učio, niti bih vas iz njega poučavao. Ja sam među vama život proveo i prije njega (Kur'ana). Zar vi to ne razumijete?«

govore: Da mu hoće biti spušten jedan znak od Gospodara Njegova. Reci: Znakovi su samo kod Allaha, a ja sam samo

---

Uzvišeni Kur'an je zabilježio sve potvore i sve sumnje, koje su pogani protiv Božjeg Poslanika iznijeli. Nevjernici su govorili, da je Hazreti Muhammed te riječi od drugih čuo. Kur'an prenosi ovo njihovo napadanje i odgovara im: »Mi znamo, oni govore: ovo ga uči jedan čovjek. Jezik onoga kome oni to pripisuju strani je (Dakle nije Arap). A ovo je rječiti i čisti jezik arapski«. — »Govore nevjernici: Ovaj je (Kur'an) samo laž, koju je on udesio, a drugi mu u tom poslu pomažu. Oni (sa tom tvrdnjom) nasilje čine i lažu«.

Sve su ove neosnovane sumnje iznošene, ali pogani nikad nijesu rekli da je Hazreti Muhammed Kur'an napisao. Pošto je Božji Poslanik došao u Medinu, bio je prisiljen da se zabavi i dođe u dodir i sa židovima. Prema mnogim pouzdanim i autentičnim hadisima židovi su ga pitali mnoge stvari iz njihove knjige, pa su govorili, da na ta pitanja može odgovoriti samo jedan poslanik. Hazreti Muhammed je na sva ta pitanja dao potpun i posve tačan odgovor, i oni su, kad im je on dao odgovor, bili začuđeni i zapanjeni. I iz ovoga se razumije da su i židovi Hazreti Muhammeda smatrali neukim i nepismenim čovjekom. Kad ne bi tako bilo, ne bi mu židovi ovaka pitanja postavljali, jer bi sumnjali da je i on iz iste knjige te stvari naučio.

Imami Taberija daje obavještenja o ovim sumnjičenjima Kurejšija i bilježi razna pričanja o čovjeku za koga su Kurejšije tvrdili, da Božjeg Poslanika poučava. Pošto se sva ta pričanja najpomnije ispitaju, dolazi se do jedne čudne i nemoguće konstatacije da je to lice bilo neki rob kršćanin, koji mu je na svom jeziku Kur'an učio. Dakle Kurejšije su iznijeli tu tvrdnju, da je Božji Poslanik bio poučavan od nekog roba kršćanina. Uzvišeni Kur'an odgovarajući na tu besmislenu i smušenu tvrdnju kaže, da taj rob nije znao ni arapskog jezika, a ni Božji Poslanik osim arapskog jezika drugog jezika nije poznavao. Kur'anski jezik je najuzvišeniji i najljepši arapski jezik, prema tome jedan Poslanik, koji ne zna nikakva drugog jezika, nije mogao učiti Kur'ana od jednog stranca, roba. Kur'an je najsavršeniji uzorak najčišćeg i nedostiživog oblika arapskog jezika, a taj rob uopće nije poznavao arapskog jezika.

Božji Poslanik je u svom životu jedamput zajedno sa svojim stricem Ebu-Talibom išao u Siriju. Govori se o nekom kaluđeru Bahiri, koga su na tome putovanju sreli u gradu Busra, u Siriji. Po tom pričanju čim je Bahira ugledao Hazreti Muhammeda prepoznao ga je i govorio je da će to biti zadnji Božji Poslanik. Iza toga je rekao njegovu stricu Ebu Talibu, da ga odmah povrati u Mekku, jer da će ga židovi, ako ga opaze i ugledaju, odmah ubiti. Na ovom posve slabom i nezdravom temelju su kršćani izgradili i iznijeli mnoge svoje sumnje, razna nagađanja i naklapanja i čitavu hrpu najnevjerojatnijih predpostavki, kao da je Božji Poslanik čitavo svoje znanje uzeo i crpio od ovog svećenika. Kad bi, recimo, povjerovali u ovu priču, od toga ne bi moglo biti većeg čuda, ne bi se na svijetu mogao donijeti veći dokaz istinitosti poslanstva. Jer kad bi se ovom pričanju povjerovalo, onda bi morali vjerovati u jednu nadprirodnu pojavu, koja se ne može dovesti u sklad sa zdravim razumom,

otvoreni opominjač, koji zastrašuje *(od posljedica krivog puta).*
51 Zar im nije dosta, da Mi šaljemo tebi Knjigu, koja im se uči?

---

da je jedan dvanaestgodišnji dječak samo za nekoliko sati mogao da nauči sve tajne vjere, sve istine njezine, sve pravne zasade, osnove jednog savršenog ćudoređa i jednog velikog vjerozakona, koji je vrhunac razumnih manifestacija. Da li bi kršćani htjeli prihvatiti ovakvo jedno čudo?

Ali najglavnija je tačka u tome svemu, da je Hazreti Muhammedovo poslanstvo trajalo 23 godine. Kad bi Hazreti Muhammed od nekoga nešto bio učio, bezuvjetno bi se taj »neko« mogao ili javno ili tajno družiti sa Hazreti Muhammedom ili kroz čitavo vrijeme njegova poslanstva, ili bar kroz neko kraće vrijeme. Trebalo bi da ga uči propisima i njegovom propovijedanju, da mu Kur'an priprema i da mu kazuje tajne i istine. Ovakav jedan čovjek nije mogao biti musliman. Jer jedan čovjek, koji bi naučavao kakvog krivog poslanika ili proroka ne bi mogao primiti da ga njegov učenik vodi i pokazuje mu pravi put. Onda ovakav čovjek ne bi mogao dozvoliti, da njegov učenik dođe do najveće slave, časti i ugleda, a da on ostane sakriven. Napokon ovakav čovjek ne bi mogao ostati sakriven drugovima i ženama Božjeg Poslanika. Onaj rob nearap, za koga su govorili da je Božjem Poslaniku Kur'an kazivao i naučavao ga, sa lakoćom se može odijeliti od Božjeg Poslanika. Na taj način se može preći preko svih lažnih i neosnovanih tvrdnji o Hazreti Muhammedu. Napokon govorili su da je taj čovjek bio u Mekki. U tom slučaju odakle je dolazio onaj izvor znanja, koji je kroz deset godina u Medini onako snažno izvirao. Najveći dio Kur'ana i islamskog učenja je objavljeno u Medini. Objava, koja je u Mekki stigla znatno je manja od one, što je u Medini objavljena.

Kad se Islam počeo u Medini da širi i razvija, židovi i kršćani su, da spriječe širenje muslimanstva, prihvatili ovo držanje: Oni su prividno primali Islam i nekoliko su dana javno kao muslimani ostali, zatim su istupali iz Islama. Njihov je cilj bio da Hazreti Muhammeda pometu s glave i da pokažu, kako Islam nije prava vjera. Opisujući Kur'an stanje ovakovih kaže: »Govori jedan dio sljedbenika knjige (Tevrata i Indžila): Vjerujte ono što je objavljeno pravim vjernicima preko dana, a porecite to kad se unoća. Možda će se oni vratiti«. U to vrijeme je jedan kršćanin, da ostvari ovu svoju zlu namisao primio Islam i naučio poglavlja Bekare i Ali Imran. Ovoga je čovjeka Božji Poslanik bio primio kao pisara Objave. Nakon nekog vremena je ovaj čovjek istupio iz Islama. I ako je govorio da ne zna od Objave ništa više osim ono, što je od Božjeg Poslanika napisao, ipak je Svemogući Allah pokazao Svoj znak i taj je čovjek u tom vremenu iznenada umro. Na taj način su se izjalovile zle namjere kršćana i židova, da dokažu kako Islam nije prava vjera i kako Objava ne dolazi od Boga. Božja Objava je trajno i neprekidno stizala i dolazila.

Kad je pisan mirovni ugovor na Hudejbijji među pravovjernima je spreman ovaj ugovor i Hazreti Alija je bio napisao ove riječi: »Ovo su uslovi, koje je prihvatio Božji Poslanik Muhammed«. Izaslanik Kurejšija je prigovorio ovom naslovu i rekao je: »Kad bi mi primili tvoje poslanstvo ne bi se među nama krv prolijevala. Radi toga briši ove riječi i na-

Zaista, nema sumnje *(u Knjizi)* je milost i pouka za ljude koji vjeruju.

---

piši ime njegovo i oca njegova«. Božji Poslanik je upozorio Haazreti Aliju, da tako učini. Hazreti Alija je rekao da to neće učiniti, na to je Božjem Poslaniku pokazano to napisano mjesto, i on je svojom rukom izbrisao te riječi, a napisao je, Muhammed bin Abdullah. Ova zgoda je zabilježena u Buhariji, Muslimu, Neseiji i Imami Hanbelovu Musnedu. Buharija, bilježeći ovu zgodu na kraju kaže (Ve lejse juhsinu jektubu) to jest: »i nije lijepo pisao«. U Imami Ahmedovu Musnedu prenoseći od Israila kaže se: (Ve lejse juhsinu en jektube) to jest: »i nije znao da lijepo napiše«. Usprkos tome što sve hadiske zbirke govore da je Hazreti Muhammed samo umio da napiše svoje ime, Muhammed bin Abdullah, to ipak neki pojedinci nastoje da dokažu, kako je on pod kraj života naučio čitati i pisati. Ibni Ebi Šejbanija prenosi od Mudžahida kako je Hazreti Muhammed pred smrt naučio čitati i pisati. Prema navodu Junus ibni Mesire, što on prenosi od Ebu Kebšetesselulije, a ovaj opet od Sehl bin el'Hanzelije, Božji Poslanik je dao Muaviji da napiše zapovijed, koja je poslana Akra'u i Uzejnijji. Ovi su došli Božjem Poslaniku i rekli su da su naredbu pročitali. Na to je Božji Poslanik ovu naredbu uzeo i bacio na nju jedan pogled, pa je rekao, da je sadržaj onakav, kakav treba da bude.

Kad bi ovi navodi i pričanja bila tačna, onda bi ih trebalo smatrati nekim čudom. Jer u ovom slučaju Božji Poslanik bez ikakve potrebe i obraćanja ljudima, naučio se čitanju i pisanju. Inače ovi navodi i pričanja ili su udešeni, ili do krajnje granice slabi i neprihvatljivi. Svi navodi i pričanja, koja imaju tačnu i sigurnu predaju kažu, da je Božji Poslanik bio neuk i nepismen. Da ovakav neuk i nepismen čovjek bude umio napisati svoje ime, to nije nikakvo čudo. Ljudi, koji ne znaju čitati i pisati, radi naklonosti prema pismu nauče i prepoznaju slova svoga imena i crtaju ih. Uistinu, kod nekih navoda koji se iznose, ne razlikuju se riječi u prenešenom i svom glavnom značenju. Na primjer kad se govori o pismima kraljeva ili državnih glavara kaže se: »taj i taj vladar je to napisao. Ili jednom vladaru je poslao pismo. Ili podigao je jednu džamiju i tvrđavu«. U istinu ovo pismo su pisali pisari, a džamije i tvrđave su podizali graditelji. Ali pošto, na primjer ti pisari i graditelji rade za kralja ili glavara, to se ta djela njima i pripisuju. Slično ovome u hadiskim zbirkama i knjigama, govoreći o pismima što ih je Božji Poslanik slao, kaže se (ve ketebe ila Kajsare, ve ketebe ila Kisra) to jest: pisao je Kajseru, pisao je Kisrau«. Samo što su ta pisma pisana u njegovo ime, stoga se njemu pripisuju.

Uzvišeni Kur'an otvoreno kaže za Božjeg Poslanika, da je »ummi«, to jest neuk i nepismen. Prema tome da je on »ummi« od ovoga ne može biti odlučnijeg i jasnijeg dokaza. Božji Poslanik je bio »ummija«, odrastao je među »ummijama« i ne poznavajući starih knjiga, sve je znao. Ovo je bilo jedno njegovo čudo. Uzvišeni Kur'an govoreći poganima kaže: »Zar vam nije dovoljno znanje što ga znaju svi svećenici Izraelićana i što je uz to neuk i nepismen, pa da spoznate istinitost poslanstva njegova?«

مِنْهُمْ وَقُولُوا آمَنَّا بِالَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْنَا وَأُنْزِلَ إِلَيْكُمْ وَإِلَٰهُنَا وَ
إِلَٰهُكُمْ وَاحِدٌ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿٤٦﴾ وَكَذَٰلِكَ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ
الْكِتَابَ فَالَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَمِنْ هَٰؤُلَاءِ مَنْ
يُؤْمِنُ بِهِ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا الْكَافِرُونَ ﴿٤٧﴾ وَمَا كُنْتَ
تَتْلُو مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ وَلَا تَخُطُّهُ بِيَمِينِكَ إِذًا لَارْتَابَ
الْمُبْطِلُونَ ﴿٤٨﴾ بَلْ هُوَ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ فِي صُدُورِ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ
وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا الظَّالِمُونَ ﴿٤٩﴾ وَقَالُوا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ
آيَاتٌ مِنْ رَبِّهِ قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ
﴿٥٠﴾ أَوَلَمْ يَكْفِهِمْ أَنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ يُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ
إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَرَحْمَةً وَذِكْرَىٰ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥١﴾ قُلْ كَفَىٰ بِاللَّهِ
بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ شَهِيدًا يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالَّذِينَ آمَنُوا

بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٥٢﴾ وَيَسْتَعْجِلُونَكَ
بِالْعَذَابِ وَلَوْلَا أَجَلٌ مُسَمًّى لَجَاءَهُمُ الْعَذَابُ وَلَيَأْتِيَنَّهُمْ
بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٥٣﴾ يَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَإِنَّ جَهَنَّمَ
لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ ﴿٥٤﴾ يَوْمَ يَغْشَاهُمُ الْعَذَابُ مِنْ فَوْقِهِمْ
وَمِنْ تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ وَيَقُولُ ذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٥٥﴾ يَا عِبَادِيَ
الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ أَرْضِي وَاسِعَةٌ فَإِيَّايَ فَاعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾ كُلُّ نَفْسٍ
ذَائِقَةُ الْمَوْتِ ثُمَّ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿٥٧﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
لَنُبَوِّئَنَّهُمْ مِنَ الْجَنَّةِ غُرَفًا تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا
نِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ ﴿٥٨﴾ الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٥٩﴾
وَكَأَيِّنْ مِنْ دَابَّةٍ لَا تَحْمِلُ رِزْقَهَا اللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِيَّاكُمْ وَهُوَ
السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦٠﴾ وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ

DIO. 6 — OPOMENA POGANIMA, UTJEHA PRAVOVJERNIMA.

52 Reci: Dosta je, da Bog bude svjedok između mene i vas. On zna sve, što je na nebu i na zemlji. A koji vjeruju u laž i poriču Boga, to su oni, što su na pravu štetu udarili. 53 Oni od tebe požuruju kaznu. A da nije određenog roka, kazna bi ih *(odmah)* stigla. I ona će ih iznenada stignuti, a oni neće znati. 54 Opet oni od tebe kaznu požuruju. A zaista će pakao obuhvatiti i opasati nevjernike. 55 Toga dana će kazna navaliti na njih, iznad njih i ispod njih i reći će *(Bog):* Okušajte kaznu za ono, što ste radili! 56 O robovi Moji, koji vjerujete, zaista je zemlja Moja prostrana i široka. Samo Mene obožavajte![11]) 57 Svako će smrt okušati. Zatim ćete se Meni povratiti. 58 Koji vjeruju i

[11]) Ovaj uzvišeni ajet tješi muslimane, koje su nevjernici mučili i zlostavljali. Ako su muslimani u Mekki bili zlostavljani, pa mogu se naći mjesta gdje će se oni spasiti tih zlostavljanja.

وسخر الشمس والقمر ليقولن الله فأنى يؤفكون ﴿٦١﴾
الله يبسط الرزق لمن يشاء من عباده ويقدر له إن الله بكل
شيء عليم ﴿٦٢﴾ ولئن سألتهم من نزل من السماء ماء فأحيا به
الأرض من بعد موتها ليقولن الله قل الحمد لله بل أكثرهم لا يعقلون
﴿٦٣﴾ وما هذه الحياة الدنيا إلا لهو ولعب وإن الدار الآخرة
لهي الحيوان لو كانوا يعلمون ﴿٦٤﴾ فإذا ركبوا في الفلك
دعوا الله مخلصين له الدين فلما نجاهم إلى البر إذا هم
يشركون ﴿٦٥﴾ ليكفروا بما آتيناهم وليتمتعوا فسوف
يعلمون ﴿٦٦﴾ أولم يروا أنا جعلنا حرما آمنا ويتخطف الناس
من حولهم أفبالباطل يؤمنون وبنعمة الله يكفرون ﴿٦٧﴾
ومن أظلم ممن افترى على الله كذبا أو كذب بالحق لما جاءه

dobra djela čine, sigurno ćemo im postaviti visoke položaje u raju, ispod kojih rijeke teku. Oni će tamo vječno ostati. Divna je nagrada onih, koji dobra djela čine! 59 To su oni, koji su strpljivi i u Gospodara svoga se pouzdavaju. 60 Koliko ima živih bića, što ne nose hrane svoje. Bog hrani njih, a i vas. On je koji sve tačno čuje i svaku stvar istinski poznaje. 61 A kad ih ti upitaš, ko je stvorio nebesa i zemlju i podložio vama sunce i mjesec, oni će reći: *Allah.* Pa kako se onda okreću *(od jedinstva Božjeg kad tako govore?!)* 62 Allah obilno hranu daje, kome hoće od robova svojih, a ustegne je, kome hoće. Zaista, On svaku stvar istinski zna. 63 A kada ih ti upitaš: Ko spušta iz neba kišu i s njom oživljava obamrlu zemlju, oni će sigurno reći: Allah. Reci: Hvala Bogu! Ali većina od njih to ne shvaćaju.[12])

DIO. 7 — POBJEDA PRAVOVJERNIH.

64 Ovaj život zemaljski je samo zabava i igra. A zaista, kuća vječnosti, to je život *(pravi)*. Kad bi oni to znali! 65 Kad god se oni ukrcaju u lađe, zazivaju Boga i pokazuju se da su iskreni i odani vjeri. Pa pošto ih je Bog spasio i izveo na kopno, eto, opet Bogu druga pripisuju, 66 da pokažu nezahvalnost prema onome, što smo im dali i da se provedu u životu zemaljskom. Ali konačno će saznati! 67 Zar oni ne vide, da smo Mi učinili

[12]) Većina njih ne mogu da shvate, da može mrtva zemlja, kao što je Arabija, poslije duhovne smrti ponovno oživiti.

Harem[13]) sigurnim, a svijet se oko njih na silu ubija i pljačka. Zar će oni još laž vjerovati i blagodati Božje poricati?! 68 Ko može biti veći silnik od onoga, koji laže na Boga ili lažnom smatra Istinu, pošto mu je došla? Zar nema u paklu konačišta za nevjernike? 69 Koji se bore na putu Našem, Mi ćemo ih sigurno uputiti stazama Našim. Zaista je Bog sa onima, koji dobra djela čine.

POGLAVLJE: 30

POGLAVLJE: RUM

OBJAVLJENO U MEKKI. 6 DIJELOVA, 60 AJETA.

SADRŽAJ:

Pošto ovo poglavlje iznosi vijesti o pobjedi Romejana ili Bizantinaca nad Perzijancima, to je i ovo poglavlje dobilo naziv Rum. Kad je ovo poglavlje bilo objavljeno, tada je u Perziji vladao Husrev drugi, a u istočnom rimskom carstvu Hiraklije. Ove dvije države su se nalazile u dugotrajnoj međusobnoj borbi i ratovanju. Pete godine Hazreti Muhammedova poslanstva, to jest 613 godine po Isa alejhisselamu ova dva velika susjedna carstva su se zaplela u krvav rat. Istočno rimsko carstvo je bilo kršćansko, to jest bili su sljedbenici jedne ranije Objave, a Perzijanci su bili obožavatelji vatre, to jest pogani kao i stanovnici Mekke. U ovom ratu osjećaji i naklonosti muslimana su bile na strani Romejana, a pogana mekkanskih na strani Perzijanaca. Obje strane su sa nestrpljenjem iščekivale izhod ovog rata.

Granica Istočnog rimskog carstva i Perzije je bila na rijekama Eufratu i Tigrisu i tako su se ove dvije velike države jedna druge doticale. Palestina, Sirija, Egipat, Mala Azija i jedan dio Mesopotamije su pripadali Istočnom rimskom carstvu. Perzijanci su sa dvije strane navalili na Istočno rimsko carstvo. Sa Tigrisa i Eufrata su upali u Siriju, a iz Azerbajedžana i Armenije u Malu Aziju. Perzijske armije su vojne snage Bizantinaca bacile natrag i gonile su ih sve do mora, a u Siriji su svi sveti gradovi bili osvojeni. Godne 614. je čitava Palestina pala u ruke Perzijanaca. Perzijanci su za vrijeme ovog osvajanja spalili sve crkve, a sve vjerske zgrade porušili i obezčastili. Dvadeset i šest hiljada židova, koji su se bili pridružili Perzijancima, bez ikakva grijeha su sasjekli preko šesdeset hiljada kršćana. Dvorac perzijskog kralja kraljeva je bio okićen s trideset hiljada posječenih glava. Ova zavojevačka invazija nije se tu zadržala, nego je prešla i u Egipat. 616. godine su Perzijanci s jedne

13) Harem obuhvaća grad Mekku i nešto zemljišta u okolici. U tom prostoru je zabranjeno ratovanje. U uzvišenom ajetu se kaže da svijet nasilno pljačka, a time pokazuje na nesigurnost, koja je tada u Arabiji vladala. Inače u Haremu niko nije imao smjelosti da tako šta uradi.

strane zauzeli dolinu Nila i stigli do Aleksandrije, a s druge strane su čitavu Malu Aziju zauzeli i došli sve do obala carigradskog zaljeva. Našli su se pred prijestolnicom Istočnog rimskog carstva, Konstantinoplom, a njihova se vlast protezala nad Irakom, Sirijom, Palestinom, Egiptom i Malom Azijom. Perzijanci su u sva mjesta, kuda su dolazili, unosili kult obožavanja vatre i palili takozvanu vječnu vatru. Tako je obožavanje vatre zamjenjivalo kršćanstvo, koje se povlačilo. Zbog ovog poraza Istočnog rimskog carstva mnoge pokrajine, koje su pripadale carstvu, pobunile su se. Digli su se afrički krajevi, evropske pokrajine, pa šta više i gradovi, koji su bili u susjedstvu samoga Carigrada nastojali su, da se otrgnu ispod vlasti Bizantije. Ukratko, Istočno rimsko carstvo je bilo rastepeno i nije bilo nikakva izgleda da bi moglo ponovno oživiti.

Zbog ovakog ishoda ovoga rata muslimani su bili ožalošćeni i dirnuti, a Mekkelije su nad tom pobjedom Perzijanaca likovali i rekli su Hazreti Muhammedu: »I mi ćemo s vama ratovati, i vi ćete završiti kao što su završila vaša braća, što knjigu slijede«. Tada je Istočno rimsko carstvo bilo potpuno bez života. Nutarnje pobune su državu bile dovele na rub propasti, vojska carstva je bila dezorganizirana i u rasulu, državne blagajnice prazne, a sam vladar nemajući ni malo smisla za napredak države bio se odao raskošnu životu i uživanju. Pobjedonosni zapovjednici perzijskih armija su bili prisilili cara da prihvati ovakav mir: »Imperator će Perzijancima dati sve što oni budu od njega tražili: u kratko Perzijancima treba predati hiljadu tovara zlata, hiljadu tovara srebra, hiljadu tovara svile, hiljadu konja i hiljadu žena«. Bizantinci su morali prihvatiti sve ove ponižavajuće uslove i pod ovim uslovima su poslani izaslanici da o miru pregovaraju. Kad su ovi izaslanici stigli Perzijancima, Husrev im je rekao ove riječi: »Ovi uslovi nijesu dovoljni. Treba da mi bude sam car lično doveden u lancima i da se vatri pokloni mjesto svom razapetom bogu«.

Eto tako se tada taj rat svršio. Vrlo daleko od ove ratne pozornice u jednoj sredini nastanjenoj po poludivljem narodu, za vrijeme dok se ovaj krvavi događaj odigravao, Poslanik je učio ovaj uzvišeni ajet: »Elif, lam, mim gulibetirrumu,..« to jest »Poraženi su Romejani u jednoj blizoj zemlji. Ali poslije poraza će oni biti pobjednici. I to za nekoliko godina. Bogu pripada odluka i prije i poslije. Tada će se radovati pravovjerni sa pomoću Božjom. Allah pomaže koga hoće. On je jedini pobjednik i milostiv je. Ovo je obećanje Božje. Bog neće prekršiti obećanja Svoga«. Ovo su bili ajeti, koji su tada objavljeni Božjem Poslaniku. Ovo su ajeti, koji su nagovještavali nešto što je vrlo daleko, šta više nešto, što se nikako nije moglo vjerovati. Da će Romejani za nekoliko godina oživiti i pridignuti se i da će biti pobjednici, to pamet nije mogla da primi. Radi toga su se pogani kladili sa muslimanima i primili su da izgube okladu ako se to dogodi. I Muslimani i pogani su nestrpljivo iščekivali šta će se dogoditi. Nakon nekoliko godina se prilike promjeniše i obećanje Božje se ispuni. Gibbon govoreći o ovome kaže: »Imperator koji je u početku svoga života, pa i kasnije bio rasipan, praznovjeran i nečovječan, najedamput se 621. godine promijenio. Ovaj razvratni i propali čovjek na ratnim pozornicama je pokazao veliko junaštvo i kao car-junak spasio je čast carstva.« Car Hiraklije sakupio je ostatke svoje vojske, i kad je krenuo svak je mislio, da su to zadnji dani što ih proživljuje Istočno rimsko car-

stvo. Ali vijest, koju je objavio neuki i nepismeni Poslanik, obistinila se iz riječi u riječ. Kad su muslimani na Bedru pobijedili pogane, armije Istočnog rimskog carstva su pobjeđivale Perzijance, i osim što su povratili sve oduzete im provincije, protjerali su neprijatelja sa obala carigradskog zaljeva, iz nilske doline i prebacili ih iza rijeke Eufrata.

Da se ovo kazivanje ovako do u tančine ispunilo, otvorilo je oči mnogim Mekkelijama i spoznavši ovu istinu primili su Islam. Historičar Gibbon u svom djelu: »Pad i izumiranje Istočnog rimskog carstva«, zapanjen nad ovom uistinu zapanjujućom vijesti i predskazivanjem Božjeg Poslanika, koje se do u tančine ispunilo, nakon 1250 godina piše ove retke: »Hazreti Muhammed koji je boravio izvan granica ova dva carstva i kad su oni činili sve pripreme da jedni druge unište, pa kad su Perzijanci bili na vrhuncu svoga pobjedonosnog ratovanja, predskazao je i nagovijestio da će Bizantinci kroz nekoliko godina biti pobjednici. Ništa nije bilo nevjerojatnije prema prilikama kakve su tada u svijetu bile kao ovo predskazivanje. Jer vladanje cara Hiraklija od godine 610. do 621. nije nikako moglo voditi pobjedi carstva, nego samo njegovom padu i izumiranju«.

Historičari Bizantijskog carstva govoreći o caru Hirakliju, koji je čitav svoj život proveo u raskošnom uživanju i rasipanju, koji je bio potpuno bezbrižan prema tomu što carstvo propada i ruši se, iznose razna čudna stanovišta o njegovom nenadanom preobraženju. Zaboravljaju, da je to učinila jedna molitva — dova jednog Poslanika, koji je bio vrlo daleko od krvave ratne pozornice — da pobijedi Hiraklije. Prema tome treba naročitu pažnju skrenuti činjenici, da je ova molitva bila najveći moralni i duhovni činioc, koji je doveo do te pobjede i jednog bezbrižnog vladara pokrenula iz njegova mrtvila. U djelima Mustedriku i Džami'i Tirmiziji čitamo i ove riječi: Kad je između Bizantinaca i Perzijanaca počeo rat, mekkanski pogani su bili na strani Perzijanaca. Muslimani su bili naklonjeni Bizantincima. Kad su Perzijanci pobijedili Bizantince, Hazreti Muhammedu je bilo objavljeno poglavlje Rum. Hazreti Ebu Bekir je poganima kazao ovo nagovještavanje, koje se iznosi u ovom poglavlju. Mekkelije su pitali šta se misli pod tim, da će Bizantinci kroz nekoliko godina pobijediti. Hazreti Ebu Bekir je odgovorio, da se od nekoliko godina misli pet godina. Kad je Hazreti Muhammed čuo za ovaj odgovor Ebu Bekirov rekao je: »Ne. Riječ (Bid'), koja je donešena u uzvišenom tekstu »Bid'i sinin«, znači od tri do devet«. Prema ovom kazivanju Božjeg Poslanika nakon devet godina se ostvarilo ovo kur'ansko predskazivanje i njegovo ostvarenje se dogodilo u doba kad su Muslimani na Bedru pobijedili.

Pobjeda na Bedru se dogodila prve godine po Hidžretu, to jest četrnaeste godine poslanstva. Ovo pejgamberovo nagovještavanje se dogodilo pete godine poslanstva. Po nekima ova pobjeda Bizantinaca se dogodila šeste godine po Hidžretu, kad je sklapan mir na Hudejbijji. Ali ovo nije tačno. Ovo je razlog, da je došlo do ovog krivog shvatanja: Prema izlaganju Buharijinu izaslanik Božjeg Poslanika, koji je nosio njegovo pismo caru Hirakliju, kad je stigao u Siriju, čestitao je Hirakliju pobjedu. Pošto je ovaj izaslanik poslan u vrijeme kad je sklapan Hudejbijanski mir, svak je mislio da je tada Hiraklije tu pobjedu izvojevao. Inače je Hiraklije tu pobjedu mnogo ranije izvojevao, samo je tada bio došao

u Siriju da je proslavi. Prema rimskom kalendaru poslanstvo Hazreti Muhammedovo se dogodilo 609 godine. Neprijateljstva između Istočnog rimskog carstva i Perzije su počela 610., godine 613. i 614. su prošle u ratovanju, 616. su Romejani pobijeđeni, 622. su krenuli ponovno u rat, 623. su počeli da pobjeđuju, a 625. su izvojevali potpunu pobjedu. Od vremena kako je počeo poraz, pa do vremena dok je počelo pobjeđivanje, prošlo je 9 godina. Predskazivanja Božjeg Poslanika ovo sve na najljepši način izlažu.

Imperator Hiraklije, nakon ove pobjede je zapao ponovno u stari raskošni i razuzdani život i odao se uživanju. Iz ovoga se razumije da je Božja pomoć, da bi se nagovještavanje Božjeg Poslanika ispunilo i njegova molitva bila ostvarena, za nekoliko godina pokrenula Hiraklija, pa pošto su se obistinila Poslanikova nagovještavanja, on je ponovno zapao u staro stanje.

Pošto je u prvom dijelu poglavlja Rum izloženo ovo vrlo važno pitanje, u drugom dijelu se kazuje da će se stanje i pravovjernih i nevjernika ubrzo promijeniti i da će muslimani biti uzdignuti. Treći dio upozorava na veličinu Božje moći koja se očituje u prirodi i kazuje se, da će ta ista snaga i moć muslimane dovesti do pobjede. Četvrti dio izlaže, da će duhovna pobjeda, koju će Islam steći, biti potpuno ostvarena, jer se Islam obraća na prirodu čovjekovu i hoće da osigura i obezbijedi sa čisto vjerske strane sve prirodne potrebe čovjekove i njegova nastojanja. Radi toga će ljudi bezuvjetno primiti Islam. Slijedeći dio ističe, da će se sa ovom pobjedom čitava Arabija izmijeniti na način, koji će zapanjiti sve razumne ljude i obrazlaže, da će oni, koji sumnjaju u taj preporod što ga Islam nosi, brzo vidjeti, kako svi njegovi protivnici padaju i ruše se.

PREVOD:

DIO. 1 — DVA OBAVJEŠTENJA.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Elif, Lâm, mîm. 2 Poraženi su Romejani 3 u jednoj bližoj zemlji. A oni će poslije poraza biti pobjednici 4 kroz nekoliko godina. Božja je odluka i odredba i prije i poslije. A tada će se veseliti pravovjerni 5 sa pomoći Božjom. Bog pomaže, koga hoće. I On je jedini pobjednik i milostiv je.[1]) 6 Ovo je obećanje Božje. Bog se nikada neće odreći obećanja Svoga. Ali većina ljudi to ne znaju. 7 Oni znaju samo vanjsku stranu ovoga života zemaljskog, a oni su život vječni potpuno zanemarili i ne brinu se o njemu. 8 Zašto oni u sebi ne razmišljaju, da je Allah stvorio nebesa i zemlju i ono što se među njima nalazi, samo mudro i pravično i do roka određenog. A zaista, mnogi ljudi susret sa Gospodarom svojim poriču. 9 Ili zašto oni ne putuju i ne hode po zemlji, pa da vide kakav je bio svršetak onih, koji su prije

1) U uvodu ovog poglavlja je dano opširno obrazloženje o ovim obavještenjima. Neka se čitaoci tamo obrate.

njih bili? Oni su bili mnogo jači od njih snagom, i zemlju su mnogo bolje sijali i žetvu mnogo bolju želi, i uređivali je bolje, nego što je oni uređuju, i dolazili su im poslanici sa dokazima, jasnim i otvorenim. Pa nije im Bog nasilja učinio, nego su oni sami sebi nasilje učinili. 10 Zatim kraj i konac onih, koji zlo i nevaljalštinu čine biva zlo i nevaljalština. Jer oni poriču i lažnim smatraju znakove Božje i s njima se izruguju.

سورة العنكبوت ٢٩

534

اليس في جهنم مثوى للكافرين ﴿٦٨﴾ والذين جاهدوا فينا
لنهدينهم سبلنا وان الله لمع المحسنين ﴿٦٩﴾

سورة الروم مكية
وهي ستون آية

٣٠

بسم الله الرحمن الرحيم

الم ﴿١﴾ غلبت الروم ﴿٢﴾ في ادنى الارض وهم من بعد غلبهم
سيغلبون ﴿٣﴾ في بضع سنين لله الامر من قبل ومن بعد
ويومئذ يفرح المؤمنون ﴿٤﴾ بنصر الله ينصر من يشاء وهو
العزيز الرحيم ﴿٥﴾ وعد الله لا يخلف الله وعده ولكن
اكثر الناس لا يعلمون ﴿٦﴾ يعلمون ظاهرا من الحيوة الدنيا
وهم عن الآخرة هم غافلون ﴿٧﴾ اولم يتفكروا في انفسهم

DIO. 2 — DVIJE STRANKE.

11 Bog je u početku sve stvorio, zatim to stvaranje ponavlja, a iza toga ćete se Njemu vi povratiti. 12 A kada dođe *(očekivani)* čas, biće očajni i tužni griješnici. 13 I neće im biti od onih, što su ih smatrali drugovima *(Bogu)* zagovora, i oni će *(očajni)* drugove svoje poreći. 14 A kada dođe *(očekivani)* čas, tada će se oni jedni od drugih rastaviti. 15 Ali oni, što su vjerovali i dobra djela činili, oni će u raju sretni i blaženi biti. 16 Ali oni koji nijesu vjerovali i koji su poricali znakove Naše i susret na Sudnjem danu, to su oni, što su radi kazne dovedeni. 17 Slavite i veličajte Biće Božje, kad ulazite u noć i kad osvićete. 18 I Njemu pripada hvala na nebesima i na zemlji. I noću, i u vremenu popodnevnom, slavite Biće Njegovo! 19 Izvodi živo iz mrtvog i izvodi mrtvo iz živog, i oživljava zemlju obamrlu. A tako ćete i vi biti izvađeni.

DIO. 3 — ZNAKOVI MOĆI BOŽJE.

20 I od znakova je Njegovih, što vas je stvorio od zemlje. Zatim ste postali ljudi, koji ste se *(na sve strane)* razasuli.

ما خلق الله السموات والأرض وما بينهما إلا بالحق وأجل
مسمى وإن كثيرا من الناس بلقاي ربهم لكافرون
﴿٨﴾ أولم يسيروا في الأرض فينظروا كيف كان عاقبة الذين
من قبلهم كانوا أشد منهم قوة وأثاروا الأرض وعمروها
أكثر مما عمروها وجاءتهم رسلهم بالبينات فما كان
الله ليظلمهم ولكن كانوا أنفسهم يظلمون ﴿٩﴾ ثم كان
عاقبة الذين أساءوا السوأى أن كذبوا بآيات الله وكانوا
بها يستهزءون ﴿١٠﴾ الله يبدؤا الخلق ثم يعيده ثم إليه
ترجعون ﴿١١﴾ ويوم تقوم الساعة يبلس المجرمون ﴿١٢﴾ ولم
يكن لهم من شركائهم شفعاء وكانوا بشركائهم
كافرين ﴿١٣﴾ ويوم تقوم الساعة يومئذ يتفرقون ﴿١٤﴾

فأما الذين آمنوا وعملوا الصالحات فهم في روضة يحبرون
﴿١٥﴾ وأما الذين كفروا وكذبوا بآياتنا ولقاي الآخرة
فأولئك في العذاب محضرون ﴿١٦﴾ فسبحان الله حين تمسون
وحين تصبحون ﴿١٧﴾ وله الحمد في السموات والأرض وعشيا وحين
تظهرون ﴿١٨﴾ يخرج الحي من الميت ويخرج الميت من الحي ويحيي
الأرض بعد موتها وكذلك تخرجون ﴿١٩﴾ ومن آياته أن
خلقكم من تراب ثم إذا أنتم بشر تنتشرون ﴿٢٠﴾ ومن آياته
أن خلق لكم من أنفسكم أزواجا لتسكنوا إليها وجعل
بينكم مودة ورحمة إن في ذلك لآيات لقوم يتفكرون
﴿٢١﴾ ومن آياته خلق السموات والأرض واختلاف ألسنتكم
وألوانكم إن في ذلك لآيات للعالمين ﴿٢٢﴾ ومن آياته

21 I od znakova je Njegovih, da vam je od vas stvorio družice, da s njima mir i zadovoljstvo steknete. I stavio je između vas ljubav i samilost.[2]) Zaista, u tome ima pouke za ljude, koji razmišljaju. 22 I od znakova Njegovih je, stvaranje nebesa i zemlje, i različitost jezika vaših i boja *(i rasa)* vaših. Zaista, u tome ima pouke za ljude, koji znaju. 23 I od znakova Njegovih je san vaš noćni, i dan, da u njemu tražite obilje i dobrotu Njegovu. Zaista, u tome ima pouke za ljude, koji slušaju. 24 I od znakova Njegovih je, što vam pokazuje munju, da vas zastraši i nadu vam ulije, i što vam pušta iz neba kišu, da s njom oživljuje zemlju obamrlu. Zaista, u tome ima pouke za ljude, koji pameti

---

[2]) Ovaj ajet iznosi tijesnu vezu između muža i žene. Kur'an kaže, da je Bog između muža i žene stavio ljubav i samilost i time kazuje glavni cilj braka, da čovjek u bračnoj zajednici dođe do svog mira i zadovoljstva.

imaju. 25 I od znakova Njegovih je, da se održavaju nebesa i zemlja po zapovijedi i odredbi Njegovoj. Zatim, kada vas On pozove samo jednim zovom, iz zemlje ćete se tada vi svi dignuti i ustati. 26 I Njegovo je sve, što je na nebesima i na zemlji. Sve se Njemu pokorava. 27 I On je, koji je u početku sve stvorio, zatim to stvaranje ponavlja. A to je Njemu lako. I Njegova su svojstva najuzvišenija i na nebu i na zemlji. I On je jedini Pobjednik i svim stvarima mudro upravlja!

مَنَامُكُم بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَابْتِغَاؤُكُم مِّن فَضْلِهِ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ
لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴿٢٣﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ يُرِيكُمُ الْبَرْقَ خَوْفًا
وَطَمَعًا وَيُنَزِّلُ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَيُحْيِي بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا
إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٢٤﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ أَن تَقُومَ
السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهِ ثُمَّ إِذَا دَعَاكُمْ دَعْوَةً مِّنَ الْأَرْضِ إِذَا
أَنتُمْ تَخْرُجُونَ ﴿٢٥﴾ وَلَهُ مَن فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلٌّ
لَّهُ قَانِتُونَ ﴿٢٦﴾ وَهُوَ الَّذِي يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُوَ أَهْوَنُ
عَلَيْهِ وَلَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَىٰ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ
الْحَكِيمُ ﴿٢٧﴾ ضَرَبَ لَكُم مَّثَلًا مِّنْ أَنفُسِكُمْ هَل لَّكُم مِّن مَّا
مَلَكَتْ أَيْمَانُكُم مِّن شُرَكَاءَ فِي مَا رَزَقْنَاكُمْ فَأَنتُمْ فِيهِ سَوَاءٌ
تَخَافُونَهُمْ كَخِيفَتِكُمْ أَنفُسَكُمْ كَذَٰلِكَ نُفَصِّلُ

DIO. 4 — PRIRODNA VJERA ČOVJEKOVA.

28 Bog vam iznosi jedan primjer između vas: Jesu li vam *(o slobodnjaci)* oni, koje vi pod vlašću svojom držite *(robovi vaši)* drugovi u onome, smo smo vam Mi podarili *(u imetku vašem)*, a jeste li u tome jedni drugima ravni tako, da vi nad njima strahujete, kao što nad sobom strahujete?[3]) *(Sigurno, da vi to tako ne primate!)*. *(Pa kako onda možete Meni saučesnike zamišljati)?* Tako Mi izlažemo jasne znakove ljudima, koji pameti imaju. 29 Ne, slijede nasilnici i griješnici strasti i pohote svoje, ne znajući. A ko će uputiti onoga, što ga u zabludi i stramputici Bog ostavi? I ovima nema pomoćnika. 30 I okreni lice tvoje istinskoj i pravoj vjeri zdušno i predano. *(Ova vjera)* je narav Božja, po kojoj je On ljude stvorio. Ne mijenja se, što Bog stvara.

[3]) Ovaj primjer, koji svako može shvatiti, iznosi ovu istinu: Ako gospodar i rob nijesu jedan drugom ravni kao ljudi, pa zar mogu razni kameni kipovi i stvari, koje je Bog stvorio, biti ravne Bogu, Stvoritelju svome.

سُورَةُ الرُّومِ
٣٠

538 ٥٢٨

الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٢٩﴾ بَلِ اتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَهْوَاءَهُمْ بِغَيْرِ
عِلْمٍ فَمَنْ يَهْدِي مَنْ أَضَلَّ اللَّهُ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿٣٠﴾ فَأَقِمْ وَجْهَكَ
لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ
اللَّهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣١﴾
مُنِيبِينَ إِلَيْهِ وَاتَّقُوهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ
﴿٣٢﴾ مِنَ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيَعًا كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ
فَرِحُونَ ﴿٣٣﴾ وَإِذَا مَسَّ النَّاسَ ضُرٌّ دَعَوْا رَبَّهُمْ مُنِيبِينَ إِلَيْهِ
ثُمَّ إِذَا أَذَاقَهُمْ مِنْهُ رَحْمَةً إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ ﴿٣٤﴾
لِيَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ فَتَمَتَّعُوا فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٣٥﴾ أَمْ أَنْزَلْنَا
عَلَيْهِمْ سُلْطَانًا فَهُوَ يَتَكَلَّمُ بِمَا كَانُوا بِهِ يُشْرِكُونَ ﴿٣٦﴾
وَإِذَا أَذَقْنَا النَّاسَ رَحْمَةً فَرِحُوا بِهَا وَإِنْ تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ

Ovo je najistinskija vjera. Ali mnogi ljudi to ne znaju.[4]) 31 Vraćajući se Bogu, bojte se Njega i izvršavajte prema Njemu *(dužnosti svoje)*. Potpuno klanjajte namaz i ne budite od onih, što Mu saučesnike pripisuju! 32 Od onih, koji dijele i rastavljaju vjeru svoju, a oni su sami podijeljeni u stranke i *(razne)* pravce. Svaka je stranka sa onim, što ima, zadovoljna i vesela. 33 A kada ljude snađe zlo i nevolja kakva, zazivaju Boga svoga i povraćaju se Njemu. Zatim, kada im On da, da osjete Milost Njegovu, eto ti odmah jedne stranke između njih, Gospodaru svome druga pripisuju, 34 da nezahvalnost pokažu prema onome što smo im dali. Pa zabavite se *(neko vrijeme)*. I brzo ćete naučiti i saznati. 35 Ili smo Mi poslali dokaz kakav, koji im govori o saučesnicima, što su ih Meni postavili? 36 A kada Mi damo ljudima da osjete milost, oni se njoj raduju i vesele. A ako ih snađe zlo kakvo, što su ga rukama svojim zaradili, eto ih, odmah su očajni i nadu gube. 37 Zar oni ne vide, da Bog obilno daje hranu, kome hoće, a kome hoće, usteže je. Zaista u tome ima pouke za

---

4) Prema ovom ajetu je muslimanstvo prirodna vjera čovjekova. Muslimanstvo je vjera koju prima zdrava priroda čovjekova. Glavni temelji su muslimanstva: jedinstvo Božje, da je Božja Objava sveopća, odgovornost čovjekova za sva učinjena djela. To su najosnovnije istine vjere. Da bi ovi opći temelji mogli biti primljeni dovoljno je, što su oni prihvatljivi za samu prirodu ljudsku i to je dokaz, da ih treba vjerovati kao istinite. Muslimanstvo utvrđujući ove najosnovnije temelje i zasade vjere, diže sva ograničenja koja su smetala da se u pojedincu razvije istinski osjećaj vjere, i vjeri daje jedan širok zamah da čitavo čovječanstvo uza se veže i vjeru učini glavnim temeljem njegovog napretka.

ايديهم اذا هم يقنطون ٣٧ اولم يروا ان الله يبسط الرزق
لمن يشاء ويقدر ان في ذلك لايات لقوم يؤمنون ٣٨
فات ذا القربى حقه والمسكين وابن السبيل ذلك خير
للذين يريدون وجه الله واولئك هم المفلحون ٣٩ وما اتيتم
من ربا ليربوا في اموال الناس فلا يربوا عند الله وما اتيتم
من زكوة تريدون وجه الله فاولئك هم المضعفون ٤٠
الله الذي خلقكم ثم رزقكم ثم يميتكم ثم يحييكم هل من
شركائكم من يفعل من ذلكم من شيء سبحانه وتعالى عما
يشركون ٤١ ظهر الفساد في البر والبحر بما كسبت ايدي الناس
ليذيقهم بعض الذي عملوا لعلهم يرجعون ٤٢ قل سيروا
في الارض فانظروا كيف كان عاقبة الذين من قبل كان

اكثرهم مشركين ٤٣ فاقم وجهك للدين القيم من قبل
ان ياتي يوم لا مرد له من الله يومئذ يصدعون ٤٤ من كفر
فعليه كفره ومن عمل صالحا فلانفسهم يمهدون ٤٥
ليجزي الذين امنوا وعملوا الصالحات من فضله انه لا يحب
الكافرين ٤٦ ومن اياته ان يرسل الرياح مبشرات
وليذيقكم من رحمته ولتجري الفلك بامره ولتبتغوا من فضله
ولعلكم تشكرون ٤٧ ولقد ارسلنا من قبلك رسلا الى
قومهم فجاؤهم بالبينات فانتقمنا من الذين اجرموا وكان
حقا علينا نصر المؤمنين ٤٨ الله الذي يرسل الرياح فتثير
سحابا فيبسطه في السماء كيف يشاء ويجعله كسفا فترى
الودق يخرج من خلاله فاذا اصاب به من يشاء من عباده

ljude, koji vjeruju. 38 I podaj bližnjem pravo njegovo, i bijedniku, i putniku namjerniku. To je dobro za one, koji hoće i traže zadovoljstvo Božje. To su oni, koji su spašeni. 39 A ono, što vi dajete, u namjeri da neki višak ili kamatu za to dobijete, pa da tako svoje imetke na štetu drugih uvećate, to kod Boga ne raste i ne uvećava se. A ono, što vi dajete kao zekat *(milostinju)*, tražeći zadovoljstvo Božje, *(eto)* to su oni, što su svoj imetak udvostručili. 40 Allah je onaj, koji vas je stvorio. Zatim vam je hranu dao, iza toga vas usmrćuje, pa vas opet oživljava. Ima li od onih, što ih vi Bogu kao drugove pripisujete, koji će ovako šta činiti. Slavljen je, uzvišen i čist Allah od onoga, što Mu oni kao druga pripisuju.

DIO. 5 — PREPOROD.

41 Nastala je i pojavila se smutnja, zlo i nevolja, na kopnu i na moru, zbog onoga, što su zaradile ruke ljud-

إذا هم يستبشرون ٤٨ وإن كانوا من قبل أن ينزل عليهم من
قبله لمبلسين ٤٩ فانظر إلى آثار رحمت الله كيف يحيي الأرض
بعد موتها إن ذلك لمحيي الموتى وهو على كل شيء قدير ٥٠
ولئن أرسلنا ريحا فرأوه مصفرا لظلوا من بعده يكفرون
٥١ فإنك لا تسمع الموتى ولا تسمع الصم الدعاء إذا ولوا
مدبرين ٥٢ وما أنت بهاد العمي عن ضلالتهم إن تسمع
إلا من يؤمن بآياتنا فهم مسلمون ٥٣ الله الذي خلقكم من
ضعف ثم جعل من بعد ضعف قوة ثم جعل من بعد قوة
ضعفا وشيبة يخلق ما يشاء وهو العليم القدير ٥٤
ويوم تقوم الساعة يقسم المجرمون ما لبثوا غير ساعة
كذلك كانوا يؤفكون ٥٥ وقال الذين أوتوا العلم

ske,[5]) da bi im Bog dao, da okušaju jedan dio onoga, što rade, da bi se povratiti. 42 Reci: Putujte i hodite po zemlji, pa pogledajte kakav je bio kraj i svršetak onih, koji su prije bili. Većina su ih bili pogani i Bogu su druga zamišljali.[6]) 43 I okreni lice svoje vjeri pravoj i istinskoj, prije, nego dođe dan, komu nema povratka od Boga. Tada će se oni u skupove razdijeliti *(prema svojoj zasluzi)*. 44 Ko bude nevjernik, njemu su zle posljedice nevjerstva, a ko bude dobra djela činio, ti su sebi mjesto napravili. 45 To je radi toga, što će Bog nagraditi one, koji vjeruju i dobra djela čine iz dobrote i obilja Svoga. Zaista, On ne voli

---

[5]) Historija utvrđuje ove riječi: Prije pojave Božjeg Poslanika svi su krajevi i države svijeta bile zapale u nevolju i smutnju. U ajetu se kaže na moru, to jest na ostrvima morskim. Zemlja je bila zapala u najcrnju tminu, vjerovanje i postupak ljudi bio se potpuno iskvario. Ostali su nemoćni, da ljudima pokažu pravi put i židovstvo i budizam, i konfučionizam i učenje Zoroastrovo. Pristaše i sljedbenici ovih vjera, zapustili su i zabacili vjerovanje u vrline i kreposna djela, nego su niske stvari zamijenile kreposti i bilo se počelo vjerovati, da je odvratan i nemoralan postupak i život neka Božja zapovijed. Kršćanstvo, kao najmlađe između svih ovih vjera, bilo je izgubilo svu svoju čistoću. Kako Muir kaže: »Kršćanstvo sedmog vijeka je bilo u potpunom padu. Zlo i pokvarenost je dostiglo toliku mjeru, da mu se u historiji svijeta ne može naći ravan primjer. Šest vjekova je, a da ni u jednom kutu svijeta nije zasjalo svjetlo Božje Objave. Pojavom Islama, a s tim zajedno i pojavom svjetla nauke i civilizacije, čitav svijet je stupio u jedan novi period. Evropa, koja je živjela u tmini, pošto je poprimila svjetlo, počela je da se osvjetljava i tako se pružila mogućnost da nastupi period renesanse i reformacije.«

[6]) Jedinstvo Božje je bilo svagdje zaboravljeno. I Židovi su se pokoravali učenjacima i svećenicima svojim, a zaboravili su na Boga. Kršćani su odavna bili zabacili vjerovanje u jedinstvo Božje.

سورة الروم ٣٠

542 ٥٤٢

وَالْإِيمَانَ لَقَدْ لَبِثْتُمْ فِي كِتَابِ اللَّهِ إِلَىٰ يَوْمِ الْبَعْثِ فَهَٰذَا يَوْمُ الْبَعْثِ
وَلَٰكِنَّكُمْ كُنتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٥٦﴾ فَيَوْمَئِذٍ لَّا يَنفَعُ الَّذِينَ
ظَلَمُوا مَعْذِرَتُهُمْ وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ ﴿٥٧﴾ وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ
فِي هَٰذَا الْقُرْآنِ مِن كُلِّ مَثَلٍ وَلَئِن جِئْتَهُم بِآيَةٍ لَّيَقُولَنَّ الَّذِينَ
كَفَرُوا إِنْ أَنتُمْ إِلَّا مُبْطِلُونَ ﴿٥٨﴾ كَذَٰلِكَ يَطْبَعُ
اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٩﴾ فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ
حَقٌّ وَلَا يَسْتَخِفَّنَّكَ الَّذِينَ لَا يُوقِنُونَ ﴿٦٠﴾

سورة لقمان مكية وهي أربع وثلاثون آية ٣٤

٣١

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ
الم ﴿١﴾ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ ﴿٢﴾ هُدًى وَرَحْمَةً لِّلْمُحْسِنِينَ ﴿٣﴾

nevjernike. 46 I od znakova Njegovih je, da sprema vjetrove, kao vijesti radosnice, pa da vam onda daje da osjetite milost Njegovu, i da lađe plove po odredbi Njegovoj, i da vi tražite iz obilja i dobrote Njegove i da Mu zahvaljujete.[7]) 47 A Mi smo slali i prije tebe poslanike narodu njihovom, pa su im donosili znakove jasne i otvorene. I Mi smo kazni priveli griješnike. I pravo je Naše, da pomognemo prave vjernike. 48 Bog je Onaj, koji sprema vjetrove, pa oni podižu oblake, a Bog ih razastire po nebesima, kako hoće i komada ih. Pa vidiš kako kiša iz njih pada i daždi. A kada Bog obdari s njom koga hoće od robova Svojih, oni su tada veseli i radosni. 49 A bili su, prije nego im je kiša padala, nemirni i očajni. 50 Pogledaj tragove milosti Božje, kako oživljava zemlju obamrlu. Zaista je On taj, koji oživljuje mrtve. I On sve učiniti može. 51 A ako Mi spremimo takav vjetar, pa oni ugledaju, da su im požutjeli usjevi, onda oni ustraju iza toga u nezahvalnosti.[8]) 52 Zaista, ti nećeš moći učiniti, da čuju mrtvi, niti ćeš moći učiniti, da čuju gluhi poziv, kad oni glave okrenu i pobjegnu. 53 I ti ne upućuješ na pravi put one, čija su *(srca)* slijepa zbog zablude njihove. Ti možeš učiniti, da te čuju samo, koji vjeruju u znakove Naše, a to su oni, što su pokorni i odani.

[7]) Ovaj uzvišeni ajet pokazuje, da je preporod djelom započeo.

[8]) U prethodnom ajetu se govori o oživljavanju obamrle zemlje. Sa oživljavanjem zemlje misli se da ona plod daje. I ovdje se na to pokazuje i govori se o toplom i vrućem vjetru, što nagoni žita da žute i sazrijevaju.

DIO. 6 — PORAZ PROTIVNIKA.

54 Bog je, koji vas je stvorio *(u početku)* slabe, zatim vam je iza slabosti dao snagu. Poslije snage vas je opet učinio slabim i posijedio je vlasi vaše. On stvara što hoće. On je sveznajući i svemogući. 55 A kada dođe *(očekivani)* čas, zaklinjaće se griješnici da su na zemlji proboravili samo jedan čas. Eto tako, oni lažu i okreću se od Istine. 56 I reći će, kojima je dano znanje i vjera *(griješnicima):* Vi ste ostali po odredbi Božjoj sve do dana ponovnog proživljavanja. A ovo je Dan Sudnji. Ali valjda vi to nijeste znali! 57 Pa tada neće silnicima koristiti isprika njihova, niti će se od njih pokajanje tražiti. 58 I Mi iznosimo ljudima u ovom Kur'anu primjere svakovrsne. A kada im ti doneseš jedan dokaz, sigurno će reći nevjernici: Vi samo lažne tvrdnje iznosite. 59 Tako Bog zapečati srca onih, koji ne znaju. 60 Strpi se! Zaista je obećanje Božje istinito. *(Ono će se sigurno (ostvariti)* i neće moći omalovažiti, koji pouzdano ne vjeruju, *(da će se ovo naskoro obistiniti).*

POGLAVLJE: 31

POGLAVLJE: LOKMAN

OBJAVLJENO U MEKKI. 4 DIJELA. 34 AJETA.

SADRŽAJ:

Pošto se u ovom poglavlju govori o Lokmanu, po tome i ovo poglavlje nosi naziv Lokman. Lokman je bio Abesinac. To, što se o njemu ovdje govori, potvrđuje onu širinu islamskih zasada i temelja, na koje je ukazano u prethodnom poglavlju. U 18 poglavlju Svemogući Allah govori: »Reci: Kad bi more bilo mastilo da se pišu riječi Gospodara moga, sigurno bi presahlo more prije, nego bi nestalo riječi Gospodara moga«. Ovaj ajet ističe da Božja Objava nije samo skučena na dobre ljude jednog naroda, jedne zemlje i jednog vremenskog perioda, nego da je Božja Objava darovana svim narodima i da je sposoban da je primi u istoj mjeri i crni Abesinac kao i bijeli Židov. Kako je Hazreti Isa mogao da primi Riječ Božju, tako ju je mogao primiti i Abesinac Lokman. Općenito je prihvaćeno mišljenje, da je Lokman Esop.

Cilj je ovog poglavlja da istakne da će muslimani biti pobjednici. Razumije se da je i ovo poglavlje, kao i predhodna dva poglavlja, objavljeno u srednjemu mekkanskom periodu. I ako neki ističu, da je veći dio ovog poglavlja objavljen u Medini, to je isticanje bez temelja.

Prvi dio poglavlja govori, da će pravovjerni pobijediti. Drugi dio iznosi savjete Lokmanove njegovu sinu. Kur'an se sa ovim savjetima obraća svima muslimanima.

الجزء الحادي والعشرون ٢١ — ٥٤٣

الذين يقيمون الصلوة ويؤتون الزكوة وهم بالآخرة هم
يوقنون ﴿٤﴾ أولئك على هدى من ربهم وأولئك هم المفلحون ﴿٥﴾
ومن الناس من يشتري لهو الحديث ليضل عن سبيل الله بغير
علم ويتخذها هزوا أولئك لهم عذاب مهين ﴿٦﴾ وإذا تتلى
عليه آياتنا ولى مستكبرا كأن لم يسمعها كأن في أذنيه
وقرا فبشره بعذاب أليم ﴿٧﴾ إن الذين آمنوا وعملوا الصالحات
لهم جنات النعيم ﴿٨﴾ خالدين فيها وعد الله حقا وهو
العزيز الحكيم ﴿٩﴾ خلق السموات بغير عمد ترونها وألقى
في الأرض رواسي أن تميد بكم وبث فيها من كل دابة
وأنزلنا من السماء ماء فأنبتنا فيها من كل زوج كريم ﴿١٠﴾
هذا خلق الله فأروني ماذا خلق الذين من دونه بل الظالمون

سورة لقمان ٣١ — ٥٤٤

في ضلال مبين ﴿١١﴾ ولقد آتينا لقمان الحكمة أن اشكر
لله ومن يشكر فإنما يشكر لنفسه ومن كفر فإن الله غني
حميد ﴿١٢﴾ وإذ قال لقمان لابنه وهو يعظه يا بني لا تشرك
بالله إن الشرك لظلم عظيم ﴿١٣﴾ ووصينا الإنسان بوالديه
حملته أمه وهنا على وهن وفصاله في عامين أن اشكر لي
ولوالديك إلي المصير ﴿١٤﴾ وإن جاهداك على أن تشرك بي
ما ليس لك به علم فلا تطعهما وصاحبهما في الدنيا معروفا
واتبع سبيل من أناب إلي ثم إلي مرجعكم فأنبئكم بما
كنتم تعملون ﴿١٥﴾ يا بني إنها إن تك مثقال حبة من خردل
فتكن في صخرة أو في السموات أو في الأرض يأت بها الله إن الله
لطيف خبير ﴿١٦﴾ يا بني أقم الصلوة وأمر بالمعروف وانه

Treći dio dokazuje veličinu Božje moći i ističe, da će muslimani, zahvaljujući svemoći Božjoj, kao pijesak brojne neprijatelje pobijediti i svladati. Četvrti dio izlaže, da će i snažni neprijatelji biti poraženi.

PREVOD:

DIO. 1 — PRAVOVJERNI ĆE USPJETI.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Elif, Lâm, mîm. 2 — 4 Ovo su ajeti Knjige, pune mudrosti. Ona je upućenje i milost onima, koji dobra djela čine, koji ispravno klanjaju namaz, dijele zekat i u Sudnji dan čvrsto vjeruju. 5 To su oni, koji su vođeni pravim putem od Gospodara svoga. I to su spašeni, koji su stigli do cilja svoga. 6 A među ljudima ima ih, koji uzimaju bajke i riječi nevrijedne, da zavode sa puta Božjega, a o tome nemaju nikakvog znanja. I oni ih uzimaju da se šale i zabavljaju. Ove čeka kazna što ponizuje i

الجزء الحادي والعشرون

٥٤٥ ٢١ 545

عن المنكر واصبر على ما اصابك ان ذلك من عزم الامور ﴿١٨﴾
ولا تصعر خدك للناس ولا تمش في الارض مرحا ان الله لا يحب
كل مختال فخور ﴿١٩﴾ واقصد في مشيك واغضض من
صوتك ان انكر الاصوات لصوت الحمير ﴿٢٠﴾ الم تروا
ان الله سخر لكم ما في السموات وما في الارض واسبغ عليكم
نعمه ظاهرة وباطنة ومن الناس من يجادل في الله بغير
علم ولا هدى ولا كتاب منير ﴿٢١﴾ واذا قيل لهم اتبعوا ما
انزل الله قالوا بل نتبع ما وجدنا عليه اباءنا اولو كان
الشيطان يدعوهم الى عذاب السعير ﴿٢٢﴾ ومن يسلم وجهه
الى الله وهو محسن فقد استمسك بالعروة الوثقى والى الله
عاقبة الامور ﴿٢٣﴾ ومن كفر فلا يحزنك كفره الينا مرجعهم

uništava.[1]) 7 Kad se uče ovakom čovjeku znakovi Naši, okrene se oholo, kao da ih ne čuje i kao da su mu uši do kraja ogluhle. Pa kaži mu da ga čeka kazna grozna i užasna. 8 Zaista, one, koji vjeruju i dobra djela čine, čekaju rajski vrtovi, puni blagodati. 9 Vječno će oni u njima boraviti. Obećanje Božje je istinito. On je jedini pobjednik i svim stvarima mudro upravlja. 10 Stvorio je Bog nebesa bez stupova, kako ih vidite, i stavio je visoka i čvrsta brda na zemlju, da vas ona nebi uznemirivala. I rasturio je po zemlji svakovrsne životinje. A Mi spuštamo iz neba kišu, pa s njom izvodimo *(na zemlji)* svakovrsno lijepo bilje. 11 Eto to je stvaranje Božje. Pa pokažite Mi, ko je šta stvorio osim Njega! Ne, *(ne)*, silnici i griješnici su u jasnoj i otvorenoj zabludi.

DIO. 2 — SAVJETI LOKMANOVI.

12 I Mi smo dali Lokmanu mudrost. *(I rekli smo mu):* Budi zahvalan Bogu. Ko god bude zahvalan, taj zahvaljuje radi sebe, a ko bude nezahvalan: *(Znaj)*, zaista, Bogu ništa nije potrebno. On je jedini dostojan hvale *(i ako Mu nije potrebna)*. 13 I gle, reče Lokman svome sinu, savjetujući ga: Sine moj! Bogu druga ne pripisuj. Zaista je višeboštvo najveći grijeh. 14 Mi smo preporučili i naredili čovjeku *(da poštuje)* roditelje svoje. Nosila ga je majka njegova u utrobi i radi toga slabila i boli trpila, i dojila

[1]) Izlaganje ovog ajeta je opće prirode i obuhvaća sve one, koji se Kur'anu izruguju. Među ovima je bio i Nadr-bin-Elharis. On je u Perziji naučio razne bajke i priče, pa ih pričao Kurejšijama, da ih odvrati od Kur'ana.

ga kroz dvije godine dana. *(Rekli smo čovjeku):* Budi zahvalan Meni i roditeljima svojim. Meni je samo povratak. 15 A ako tvoji roditelji budu nastojali, da ti uza Me i još nekoga vjeruješ, o čemu ti ništa ne znaš, nemoj im se onda pokoriti, a dok su živi poštuj ih i lijepo s njima postupaj i čini dobra djela, a u vjeri slijedi putem onoga, koji se Meni obraća i pokorava. Zatim ćete se vi svi Meni povratiti i Ja ću vas obavijestiti o svemu onom što ste radili. 16 Sine moj! Ako učinjeno djelo i zlodjelo i nevaljalštine budu samo koliko sitno zrnce gorušice, pa makar to bilo učinjeno u najtvrđem kamenu, ili u najvišim nebeskim visinama, ili u najvećim dubinama zemaljskim, sve će to Bog na javu iznijeti, i o tome svemu treba račun polagati. Zaista je Bog blag i sveznajući. 17 Sine moj! Klanjaj namaz i nastoj, da ljudi čine dobra djela, a sprečavaj nevaljalštine! I budi strpljiv prema svemu, što te u ovom poslu snađe. Zaista, ovaj rad je najbolji i najispravniji rad. 18 I ne zakreći lica tvoga od ljudi i ne hodi oholo po zemlji. Zaista Bog ne voli one, koji su oholi i ponositi. 19 U hodu budi umjeren, a kad govoriš, spusti glas. Zaista je najružniji glas magarca kada reve.

سُورَةُ لُقْمَانَ ٣١

فَنُنَبِّئُهُم بِمَا عَمِلُوا إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٢٣﴾ نُمَتِّعُهُمْ قَلِيلًا ثُمَّ نَضْطَرُّهُمْ إِلَىٰ عَذَابٍ غَلِيظٍ ﴿٢٤﴾ وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٥﴾ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٢٦﴾ وَلَوْ أَنَّمَا فِي الْأَرْضِ مِن شَجَرَةٍ أَقْلَامٌ وَالْبَحْرُ يَمُدُّهُ مِن بَعْدِهِ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ مَّا نَفِدَتْ كَلِمَاتُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٧﴾ مَّا خَلْقُكُمْ وَلَا بَعْثُكُمْ إِلَّا كَنَفْسٍ وَاحِدَةٍ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿٢٨﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى وَأَنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٢٩﴾ ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِن دُونِهِ الْبَاطِلُ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴿٣٠﴾

DIO. 3 — BOŽJA MOĆ.

20 Zar vi ne vidite, da je Bog podložio vama ono, što je na nebu i na zemlji? I upotpunio vam je blagodati Svoje i otvorene i zatvorene *(i za koje znate i za koje ne znate).* A među ljudima ih ima, koji se prepiru o Bogu, bez znanja, bez vođe i uputitelja

ألم تر أن الفلك تجري في البحر بنعمت الله ليريكم من آياته
إن في ذلك لآيات لكل صبار شكور ﴿٣١﴾ وإذا غشيهم
موج كالظلل دعوا الله مخلصين له الدين فلما نجاهم إلى البر
فمنهم مقتصد وما يجحد بآياتنا إلا كل ختار كفور
﴿٣٢﴾ يا أيها الناس اتقوا ربكم واخشوا يوما لا يجزي والد عن
ولده ولا مولود هو جاز عن والده شيئا إن وعد الله حق
فلا تغرنكم الحياة الدنيا ولا يغرنكم بالله الغرور
﴿٣٣﴾ إن الله عنده علم الساعة وينزل الغيث
ويعلم ما في الأرحام وما تدري نفس ماذا تكسب غدا
وما تدري نفس بأي أرض تموت إن الله عليم خبير ﴿٣٤﴾

سورة السجدة مكية وهي ثلاثون آية ٣٠

i bez Knjige, što vidjelo daje. 21 A kada se njima rekne: »Slijedite, što je Bog objavio i poslao!« oni odgovaraju: »Ne, mi slijedimo ono, na čemu smo zatekli očeve naše«. *(Šta govore?)*. A ako bi ih satana pozvao na kaznu razbuktjele vatre paklenske *(bili ga slijedili?!)*. 22 I ko se preda svim bićem svojim Bogu, a uz to i dobra djela čini, prihvatio je za najčvršći držak što ga ljudi mogu imati. I Bogu pripada kraj i završetak svih stvari. 23 A ko je nevjernik, neka te ne žalosti nevjerstvo njegovo. Nama je povratak njihov, pa ćemo ih Mi izvijestiti o onome, što su radili. Zaista Bog zna sve što je skriveno u grudima njihovim. 24 Mi smo im dali, da se provedu malo, zatim ćemo ih otjerati u najtežu kaznu. 25 A ako ti njih upitaš: Ko je stvorio nebesa i zemlju? Sigurno će reći: Allah. Reci ti: Hvala i slava Bogu! Ali većina njih ne znaju. 26 Božje je sve što je na nebu i na zemlji. Zaista je Bog Onaj, koji ništa i ničije pomoći ne treba. On je jedini hvale dostojan. 27 Kad bi na zemlji svako drvo bilo pero, a *(kad bi mastilo bilo)* more i pomoglo ga iza njega još sedam mora, ne bi presahle riječi Božje. Zaista je Allah jedini pobjednik i svakom stvari mudro upravlja. 28 Vas stvoriti, pa vas *(ponovno)* oživiti je, kao i jednog čovjeka *(stvoriti i oživiti)*. Zaista Bog sve čuje i sve vidi. 29 Zar ti ne vidiš, da Bog uvlači noć u dan, a uvlači dan u noć? A podvrgao je *(vama)* sunce i mjesec. Svako se kreće putanjom svojom, do određenog roka. A Bog je upućen u sve što vi radite. 30 To je zato, što je Bog prava istina *(i jedini dostojan da Mu se klanja)*,

a ono, čemu se klanjaju mjesto Njemu, to je laž. I On je jedini uzvišen i velik.

DIO. 4 — POSLJEDICA PROTIVLJENJA.

31 Zar ti ne vidiš, da lađe plove po moru uz blagodat Božju, da vam pokaže znakove Svoje. Zaista, u tome ima pouke za ljude, koji su strpljivi i zahvalni. 32 A kada ih prekriju valovi, kao hladovi velikih brda, zazivaju Allaha, iskreno i predano Mu se klanjaju i mole Ga, *(jer tada se u čovjeku pojavi čista narav njegova, očišćena od zabluda i oponašanja)*. Pa kad ih spasi i izvede na kopno, jedan dio ih ide srednjim putem. A neće poreći znakove Naše osim okrutni siledžija i izdajica i obijesni nezahvalnik. 33 O ljudi! Čuvajte se *(kazne)* Gospodara vašega. Bojte se dana, kad neće ništa roditelj moći pomoći djetetu svome, niti će išta dijete pomoći roditelju svome. Zaista je obećanje Božje istinito. Pa neka vas ne zavede život zemaljski. I neka vas ne zavede o Bogu najveći zavodnik *(satana)*. 34 Zaista, samo Bog zna, kada će doći *(očekivani)* čas i dan, i kada će kišu spustiti, i zna, šta je u matericama. I niko ne zna, šta će sutra zaraditi i steći. I niko ne zna, gdje će i na kojem će mjestu umrijeti. Zaista je samo Allah sveznajući. O svakoj je stvari samo On obaviješten.[2])

POGLAVLJE: 32

POGLAVLJE: SEDŽDE

OBJAVLJENO U MEKKI. 3 DIJELA, 30 AJETA.

SADRŽAJ:

Poglavlje Sedžde po svom sadržaju i vremenu objavljivanja ne može se rastaviti od prethodna tri poglavlja. Grupa poglavlja, koja počinje sa 29 poglavljem, a završava

---

2) Čas i dan o kome se u uzvišenom ajetu govori, jest čas, kada će biti ušutkani i uništeni nasilni neprijatelji, koji su grubi i napadljivi. Uzvišeni ajet pokazuje na preporod, koji će se u istinu i dogoditi. Padanje kiše predstavlja oživljavanje onih duša, koje su zamrle. Zametnuti plod u matericama žena, to je porod komu je određeno, da budu muslimani. Današnji neprijatelji će biti sutrašnji prijatelji. Muslimani će se iseliti iz svojih domova i iz svoje domovine i umiraće izvan svoje domovine.

se sa ovim poglavljem, govori o budućnosti muslimanstva, isporeduje kraj i konačni uspjeh muslimana i njihovih neprijatelja i odluku daje.

Sva tri dijela ovog poglavlja se bave sa ova tri pitanja.

PREVOD:

DIO. 1 — OPOMENA.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Elif, lâm, mîm. 2 Ovo je objavljena Knjiga, o kojoj sumnje nema, od Gospodara i Stvoritelja svih svjetova. 3 Zar oni govore *(Muhammed)* ju je od sebe izmislio? Ne, ona je Istina *(što je objavljena)* od Gospodara tvoga, da ti zastrašiš i opomeneš narod, komu nije dolazio opominjač, koji bi ih zastrašio *(od posljedica stramputice kojom idu)* prije tede, da bi se oni uputili pravim putem.[1] 4 Allah je, koji je stvorio nebesa i zemlju i sve što je među njima, u šest vremenskih doba. On gospodari i vlada sa najvišeg prijestolja moći. Vi nemate, osim Njega drugog pomagača i zagovornika. Zar se vi još nećete dozvati i poučiti? 5 On sve uređuje i svim poslovima upravlja, od neba do zemlje. Zatim se svi poslovi Njemu povraćaju u jednom danu, čija je dužina hiljadu godina, prema onome, kako vi brojite.[2] 6 Eto, to je Onaj *(Bog)*, koji zna svaku neviđenu i viđenu stvar, koji je jedini pobjednik i milostiv. 7 Koji je uljepšao svaku stvar koju je stvorio i počeo je stvaranje čovjeka iz blata. 8 Zatim je učinio da njegov porod postaje od usirene krvi i slabe vode čovječje. 9 Zatim je ujednačio i usavršio biće njegovo i udahnuo je u njega od duha svoga, pa vam je dao uši, oči i srca. Kako vi malo zahvalju-

[1]) Prije Hazreti Muhammeda, Mekka nije vidjela nijednog Božjeg Poslanika. Hazreti Muhammed je jedini Poslanik, koji se pojavio među potomcima Ismailovim.

[2]) U ovom ajetu riječ »emrun« prevađamo posao ili djelo. Ali Božji posao ili djelo (emrun), može da dođe u značenju gospodstvo ili vlast Islama. Svemogući Allah Svoju raniju odluku ili djelo, to jest gospodstvo Islama, utemeljiće na zemlji. Kasnije će ta vlast početi opadati i možda će to opadanje potrajati i hiljadu godina. Prva tri vijeka su bila utemeljivanje Islama i to su bili vjekovi, u kojima je trajalo uzdizanje. Kasnije je počeo period zastoja ili opadanja. Na Islam su počeli djelovati strani uticaji. U ovom ajetu se predskazuje i nagovještava, da će period zastoja i opadanja potrajati samo hiljadu godina i da će onda iznova zasjati, da će poći u susret jednom novom periodu slave i uzdizanja.

بسم الله الرحمن الرحيم

الم ﴿١﴾ تنزيل الكتاب لا ريب فيه من رب العالمين ﴿٢﴾
أم يقولون افتراه بل هو الحق من ربك لتنذر قوما ما أتاهم من
نذير من قبلك لعلهم يهتدون ﴿٣﴾ الله الذي خلق السماوات
والأرض وما بينهما في ستة أيام ثم استوى على العرش
ما لكم من دونه من ولي ولا شفيع أفلا تتذكرون ﴿٤﴾
يدبر الأمر من السماء إلى الأرض ثم يعرج إليه في يوم كان
مقداره ألف سنة مما تعدون ﴿٥﴾ ذلك عالم الغيب و
الشهادة العزيز الرحيم ﴿٦﴾ الذي أحسن كل شيء خلقه
وبدأ خلق الإنسان من طين ﴿٧﴾ ثم جعل نسله من سلالة من ماء
مهين ﴿٨﴾ ثم سواه ونفخ فيه من روحه وجعل لكم السمع

والأبصار والأفئدة قليلا ما تشكرون ﴿٩﴾ وقالوا أإذا
ضللنا في الأرض أإنا لفي خلق جديد بل هم بلقاء ربهم
كافرون ﴿١٠﴾ قل يتوفاكم ملك الموت الذي وكل بكم
ثم إلى ربكم ترجعون ﴿١١﴾ ولو ترى إذ المجرمون ناكسو رءوسهم
عند ربهم ربنا أبصرنا وسمعنا فارجعنا نعمل صالحا إنا
موقنون ﴿١٢﴾ ولو شئنا لآتينا كل نفس هداها ولكن حق
القول مني لأملأن جهنم من الجنة والناس أجمعين ﴿١٣﴾
فذوقوا بما نسيتم لقاء يومكم هذا إنا نسيناكم وذوقوا عذاب
الخلد بما كنتم تعملون ﴿١٤﴾ إنما يؤمن بآياتنا الذين إذا
ذكروا بها خروا سجدا وسبحوا بحمد ربهم وهم لا يستكبرون ﴿١٥﴾
تتجافى جنوبهم عن المضاجع يدعون ربهم خوفا وطمعا

jete! 10 Govore oni: Zar, pošto nas nestane na zemlji, da se mi ponovno proživimo?! Ne, oni susret sa Gospodarom svojim poriču i ne vjeruju. 11 Reci: Uzeće dušu vašu anđeo smrti, koji vam je određen, zatim ćete se vi morati Gospodaru vašem povratiti!

DIO. 2 — PRAVOVJERNI I NEVJERNICI.

12 A da ti vidiš griješnike, kako su pogeli glave svoje *(kad budu stajali)*, pred Gospodarom svojim. *(Tada će reći)*. Naš *(veliki)* Bože! Vidjeli smo i čuli smo. Povrati nas! Mi ćemo činiti dobra djela! Mi s potpunim uvjerenjem vjerujemo. 13 A da smo Mi htjeli, dali bi svakoj duši pravo upućenje njezino! Ali je istinita Riječ Moja *(što je ranije došla)*. Zaista ću Ja napuniti pakao sa džinima i ljudima zajedno. 14 Pa okušajte *(kaznu)* zato, što ste zaboravili susret sa ovim danom vašim. *(Zato, što ste vi zaboravili)* i Mi zaboravljamo vas. I okušajte

سورة السجدة ٣٢

٥٥٠ 550

ومما رزقناهم ينفقون ﴿١٧﴾ فلا تعلم نفس ما أخفي لهم من
قرة أعين جزاء بما كانوا يعملون ﴿١٨﴾ أفمن كان مؤمنا
كمن كان فاسقا لا يستوون ﴿١٩﴾ أما الذين آمنوا وعملوا
الصالحات فلهم جنات المأوى نزلا بما كانوا يعملون ﴿٢٠﴾
وأما الذين فسقوا فمأواهم النار كلما أرادوا أن يخرجوا
منها أعيدوا فيها وقيل لهم ذوقوا عذاب النار الذي كنتم به
تكذبون ﴿٢١﴾ ولنذيقنهم من العذاب الأدنى دون العذاب
الأكبر لعلهم يرجعون ﴿٢٢﴾ ومن أظلم ممن ذكر بآيات ربه
ثم أعرض عنها إنا من المجرمين منتقمون ﴿٢٣﴾ ولقد آتينا موسى
الكتاب فلا تكن في مرية من لقائه وجعلناه هدى لبني
إسرائيل ﴿٢٤﴾ وجعلنا منهم أئمة يهدون بأمرنا لما صبروا

kaznu vječnu zbog onoga, što ste radili. 15 Samo vjeruju u znakove Naše oni, koji, kad im se napomenu, ničice padaju *(na sedždu)* i slave i veličaju sa hvalom Gospodara svoga, a oni nikako oholosti ne pokazuju *(kada se Allahu klanjaju)*. 16 Udaljuju se tijela njihova od postelja, moleći Gospodara svoga, u strahu i u nadi. A oni, od onoga što smo im dali, dijele i darivaju *(druge)*. 17 Pa niko ne zna šta je sakriveno za njih, što će razveseliti oči njihove, kao nagrada za ono, što su činili.[3]) 18 A zar je pravi vjernik, kao i nevaljalac? Oni nikako ne mogu biti ravni.

---

[3]) Kako se u ovom ajetu lijepo opisuju rajske blagodati. Niko ne može znati blagodati, koje su mu skrivene, da mu oči radošću napune. Ove su blagodati sakrivene tjelesnim očima. Riječi, koje opisuju ove blagodati kao blagodati zemaljskoga života, upotrebljavaju se u prenešenom značenju. O ovome Božji Poslanik kaže: »Svemogući Bog je pripravio robovima svojim takove stvari, koje nijedno oko nije vidjelo, ni jedno uho nije čulo, a nijedno srce nije moglo osjetiti«.

19 Ali oni, koji vjeruju i dobra djela čine, njih čekaju vječna naselja vrtova rajskih. Ovo su im konaćišta za ono, što su činili. 20 Ali oni, koji su zalutali u nevaljalstvo, naselje njihovo je pakao. Kad god uzhtiju da izađu iz njega, vratiće se u njega i reći će im se: Okušajte kaznu paklensku, koju ste smatrali lažnom. 21 I sigurno ćemo im dati, da okušaju bližu kaznu prije najveće kazne, da bi se oni povratili *(i prihvatili se pravog puta)*.[4]) 22 A ko može biti veći nasilnik sebi, od onoga, komu se napominju znakovi i dokazi Gospodara njegova, pa zatim on okrene glavu od njih? Zaista ćemo Mi griješnicima dati zasluženu kaznu.

DIO. 3 — ODLUKA.

23 I Mi smo dali Musau Knjigu. I nipošto ne zapadaj u sumnju od susreta njegova.[5]) A Mi smo ga učinili vođom i uputiteljem sinovima Israilovim. 24 I učinili smo od njih vođe, koji će upućivati na pravi put, po odredbi Našoj, pošto se strpe i budu u znakove i dokaze Naše potpuno i čvrsto uvjereni. 25 Zaista će Gospodar tvoj suditi među njima na Sudnjem danu u stvari, u kojoj se nijesu slagali. 26 A zar im nije *(Bog)* objasnio, koliko smo Mi uništili prije njih pokoljenja, oni hode po stanovima i naseljima njihovim? Zaista u tome ima mnogo pouka. Zar oni još ne čuju? 27 Zar oni još ne vide, da Mi navodimo kišu na zemlju, što je ostala suha i bez bilja, pa s njom izvodimo žetvu, koju jedu životinje njihove i oni sami. Zar oni još ovo ne gledaju i ne vide? 28 I govore oni: Kada će doći ta odluka i pobjeda, ako vi istinu govorite? 29 Reci: Kad dođe dan odluke i pobjede, neće koristiti tada nevjernicima vjerovanje njihovo, niti će se njima roka dati. 30 I okreni ti glavu od njih. Iščekuj! I oni iščekuju.

---

[4]) Bliža kazna na koju se upozorava, da će doći prije najveće kazne u vječnom životu, jest kazna u zemaljskom životu.

[5]) Značenje uzvišenog ajeta je predskazivanje Hazreti Musaa, da će doći Hazreti Muhammed što mu je u knjizi objavljeno. I Hazreti Muhammedu će se dati jedna knjiga, i on će ljude upućivati na pravi put. O tome ne može biti nikakve dvoumice ni sumnje. Ili je cilj: Božja Objava nije dana samo Hazreti Muhammedu. Dana je i prije njega Hazreti Musau. Radi toga nema niko prava da zapadne u sumnju.

POGLAVLJE: 33

POGLAVLJE: AHZAB

OBJAVLJENO U MEDINI. 9 DIJELOVA, 73 AJETA.

SADRŽAJ:

Kurejšije i ostala poganska plemena su sklopili savez i ujedinili se sa Židovima, koji su bili udaljeni iz Medine — samo su ostali Židovi, koji su boravili u Medini — i pošli su protiv muslimana. Tada se dogodila vojna, poznata pod imenom »vak'atul-ahzabi« ili »vojna saveznika«. Cilj je neprijatelja bio, da muslimane potpuno unište i istrijebe. Konačno se svršilo tako, da su sami pobjegli i ovaj bijeg je poljuljao u tolikoj mjeri njihov moral, da se više nijesu smjeli usuditi da poduzmu kakav podhvat protiv muslimana i Islama. S te strane ova »vojna saveznika« u historiji Islama ima vrlo veliku važnost i značenje.

Ovo poglavlje je u cijelosti objavljeno u Medini i njegova objava pada u vrijeme ove vojne »Ahzab«. Ova vojna se dogodila u mjesecu Ševvalu pete godine po Hidžretu. Ali u poglavlju ima dijelova, koji su i kasnije objavljeni. Možda je upotpunjavanje ovog poglavlja trajalo sve do devete godine po Hidžretu.

Ovo uzvišeno poglavlje se opširno bavi sa dva najjača oružja, koja se sa pojedinih strana upotrebljuju protiv Islama. Prvo je ubojno oružje, kojim se služe protiv Islama i nastoje da ga tako unište, a drugo je navaljivanje na čistoću porodičnog života Božjeg Poslanika. Poglavlja koja su prije ovog, a objavljivana su u Mekki, govore o pobjedi muslimana i o sjajnoj budućnosti Islama. Ovo poglavlje govori, kako neprijatelji Islama nastoje da ga unište, kakve sve snage upotrebljavaju za uništenje Islama, ali ističe da sva ta njihova nastojanja udaraju na otpor i propadaju i da će tako obećana pobjeda uistinu se ostvariti i dogoditi.

Ovo poglavlje započinje sa naređenjem i zapovijeda, da se muslimani pokoravaju Allahu i Njegovom Poslaniku usprkos svih smutnja i ogovaranja što su ih pogani i dvoličnici (munafici) iznosili. U prvom dijelu se ističe, što je to materijalna i duhovna rodbinska veza i objašnjava se da je Božje poslanstvo duhovna rodbinska veza, kojoj treba posvetiti naročitu pažnju. U drugom i trećem dijelu se govori o vojni saveznika (Ahzab) i kazuje se, kako je odstranjen ovaj napad, koji je trebao Islam uništiti.

Slijedeći dio govori o prigovorima na porodični život Božjeg Poslanika. Čistoća i jednostavnost u životu Božjeg Poslanika su najjači odgovor na ove prigovore. Četvrti dio objašnjava ovu jednostavnost i ističe, ako bi se htjelo, da se Božji Poslanik rastavi od te jednostavnosti, da bi on bio zadovoljan, da se rastavi i sa ženama svojim. Inače u to doba su se prilike muslimanske zajednice bile izmijenile i u svakoj porodici je bilo zavladalo blagostanje. Žene Božjeg Poslanika su htjele da i one imaju udjela u tom blagostanju. Božji Poslanik se nije ni malo rastavljao od svog jednostavnog života, kojim je živio, niti je to htio, a u isto doba i njegova kućna čeljad je htjela da se ne dijeli od tog jednostavnog i skromnog života. Radi toga, ako bi njegove žene htjele, da imaju udjela u blagostanju i uživanju zemaljskom, morale su se od njega rastaviti. Prema tome je najveća laž i potvora, da je Božji Poslanik bio strastven čovjek. Kad je on bio vladar čitave Arabije i njom gospodario i tada je zadržao svoj jednostavni način života i on je u tom pogledu bezprimjeran, da se ne može ni s kim u svom porodičnom životu isporediti. Božji Poslanik je bio spreman da zadovolji svoje žene i da im

dade ono, što su želile. Ali im je bilo stavljeno do znanja da se neće moći u njegovoj kući zadržati, ako budu u istinu htjele, da se ovim njihovim željama udovolji. Ovo je dovoljno, da istakne čistoću i krepost, koja je tekla u bračnom životu Božjeg Poslanika.

Peti dio poglavlja govori o ženidbi Božjeg Poslanika sa Zenejbom i odgovara na prigovore, koji su izneśeni protiv ove ženidbe.

Šesti dio općenito odgovara na sve prigovore, koji su iznešeni protiv porodičnog života Božjeg Poslanika.

Sedmi dio govori o potvorama i lažnim ogovaranjima što su ih munafici — dvoličnici iznosili protiv Poslanika, a osmi dio nastavljajući ovo, opominje na posljedice onih, koji su ustali protiv Božjeg Poslanika i muslimana.

Deveti dio preporučuje i naređuje pravovjernima, da čuvaju i paze na povjerene stvari.

PREVOD:

DIO. 1 — RODBINSKA VEZA PRAVOVJERNIH SA BOŽJIM POSLANIKOM.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 O Poslaniče! Izvršavaj svoje dužnosti prema Bogu! I ne pokoravaj se nevjernicima i licemjercima! Zaista, Allah svaku stvar potpuno poznaje i svim stvarima mudro upravlja. 2 I slijedi, što ti je objavljeno od Gospodara tvoga! Zaista je Bog o svemu, što vi radite, obaviješten. 3 I osloni se i pouzdaj u Boga. A dosta ti je, da te Bog štiti i čuva. 4 Nije Allah u jednom čovjeku stvorio dva srca.[1]) I nije učinio žene vaše, čija vi leđa uspoređujete sa majčinim leđima, majkama vašim.[2]) I nije učinio posinke vaše, sinovima vašim.[3]) To su riječi vaše, koje vi samo

1) Pošto je Božjem Poslaniku naređeno, da ne slijedi i ne pristaje za nevjernicima i licemjercima, onda mu se kaže, da se u Boga pouzdava. Srce u isto doba ne može biti obuhvaćeno ljubavlju i pokornošću prema Bogu i gajiti ljubav prema neprijateljima.

2) Uzvišeni ajet diže dva običaja predislamskog doba (džahilijjeta). Prvi je Zihar. To je vrsta razvoda braka, ali nije potpun razvod. Ako bi Arap rekao ženi: »neka su mi tvoja leđa kao i leđa moje majke«, onda bi žena bila rastavljena od muža. Ali usprkos toga žena nije imala slobode i nije mogla izlaziti i odlaziti iz kuće svoga muža. Naprotiv ostajala je u kući i s njom se postupalo kao sa napuštenom ženom. Drugi običaj se kazuje u nastavku ovog ajeta i u slijedećem ajetu.

3) Drugi običaj džahilijjeta je priznavanje posinaka kao rođene djece. Uzvišeni ajet diže i ovaj običaj kao i onaj, što je prije spomenut. Kao što ne može jedna žena biti prava majka, tako i jedan stranac ne može biti pravo rođeno dijete. Pošto je Hazreti Muhammed uzeo ženu svoga posinka Zejda, nema mjesta da se kaže, da je radi toga taj običaj dignut. Obadva ova običaja su u isto vrijeme dignuta i odstranjena.

O Ziharu će biti posebno govora u 58 poglavlju.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ ٣٣

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ اتَّقِ اللَّهَ وَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ إِنَّ اللَّهَ
كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٢﴾ وَاتَّبِعْ مَا يُوحَىٰ إِلَيْكَ مِن رَّبِّكَ إِنَّ اللَّهَ
كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿٣﴾ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ
وَكِيلًا ﴿٤﴾ مَا جَعَلَ اللَّهُ لِرَجُلٍ مِّن قَلْبَيْنِ فِي جَوْفِهِ وَمَا جَعَلَ
أَزْوَاجَكُمُ اللَّائِي تُظَاهِرُونَ مِنْهُنَّ أُمَّهَاتِكُمْ وَمَا جَعَلَ أَدْعِيَاءَكُمْ
أَبْنَاءَكُمْ ذَٰلِكُمْ قَوْلُكُم بِأَفْوَاهِكُمْ وَاللَّهُ يَقُولُ الْحَقَّ وَهُوَ
يَهْدِي السَّبِيلَ ﴿٥﴾ ادْعُوهُمْ لِآبَائِهِمْ هُوَ أَقْسَطُ عِندَ اللَّهِ
فَإِن لَّمْ تَعْلَمُوا آبَاءَهُمْ فَإِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ وَمَوَالِيكُمْ وَلَيْسَ
عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِيمَا أَخْطَأْتُم بِهِ وَلَٰكِن مَّا تَعَمَّدَتْ قُلُوبُكُمْ وَ
كَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿٦﴾ النَّبِيُّ أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنفُسِهِمْ

وَأَزْوَاجُهُ أُمَّهَاتُهُمْ وَأُولُو الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي
كِتَابِ اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ إِلَّا أَن تَفْعَلُوا إِلَىٰ أَوْلِيَائِكُم
مَّعْرُوفًا كَانَ ذَٰلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا ﴿٧﴾ وَإِذْ أَخَذْنَا
مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنكَ وَمِن نُّوحٍ وَإِبْرَاهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَى
ابْنِ مَرْيَمَ وَأَخَذْنَا مِنْهُم مِّيثَاقًا غَلِيظًا ﴿٨﴾ لِّيَسْأَلَ الصَّادِقِينَ
عَن صِدْقِهِمْ وَأَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٩﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ
آمَنُوا اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَاءَتْكُمْ جُنُودٌ فَأَرْسَلْنَا
عَلَيْهِمْ رِيحًا وَجُنُودًا لَّمْ تَرَوْهَا وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا ﴿١٠﴾
إِذْ جَاءُوكُم مِّن فَوْقِكُمْ وَمِنْ أَسْفَلَ مِنكُمْ وَإِذْ زَاغَتِ الْأَبْصَارُ
وَبَلَغَتِ الْقُلُوبُ الْحَنَاجِرَ وَتَظُنُّونَ بِاللَّهِ الظُّنُونَا ﴿١١﴾ هُنَالِكَ
ابْتُلِيَ الْمُؤْمِنُونَ وَزُلْزِلُوا زِلْزَالًا شَدِيدًا ﴿١٢﴾ وَإِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ

ustima izgovarate. A Bog Iistinu govori i upućuje na pravi put. 5 Pripisujte *(ove posinke)* očevima njihovim. To je mnogo pravednije i priličnije kod Boga. A ako vi ne znate očeve njihove, oni su braća vaša po vjeri, i prijatelji i štićenici vaši. A nema vama grijeha u onome, što pogriješite i nehotice učinite. Ali je grijeh u onome, što ste hotimično učinili i što su odlučila srca vaša. Bog je milostiv i oprašta. 6 Poslanik je preči pravovjernima i od njih samih. A njegove su žene, majke njihove.[4]) A oni, koji

[4]) Pravo Božjeg Poslanika je nad pravovjernim bilo mnogo veće i od očinskog prava. On ih je iz primitivnog stanja uzdignuo do visoke civilizacije. Radi toga je pravo njegovo nad pravovjernima bilo i iznad njihovog vlastitog prava. Ljubav i odanost, koja je pravovjerne vezala uz Božijeg Poslanika, bila je do krajne mjere razvijena i izdizala se do najvećeg stupnja.

Prečiste žene Božjeg Poslanika su majke pravovjernih. One nisu samo majke pravovjernicima iz poštovanja, koje se ukazuje Božjem Poslaniku, nego su one i majke pravovjernih, te su uzor čistoće i jedno-

su u rodbinskoj vezi, preči su i bliži jedni drugima u onome, što je Bog naredio i propisao od pravovjernih i Muhadžira. Samo možete milost i dobrotu *(oporukom)* učiniti prijateljima i štićenicima svojim.[5]) Ova odredba je u Knjizi zapisana. 7 I gle, Mi smo uzeli od poslanika obavezu i od tebe, i od Nuha, i od Ibrahima, i od Musaa, i od Isaa sina Merjemina. I uzeli smo od njih čvrstu obavezu, 8 da *(Bog)* upita iskrene i pravedne o iskrenosti i pravednosti njihovoj. A Bog je pripremio za nevjernike bolnu i užasnu kaznu.[6])

DIO. 2 — NAVALA SAVEZNIKA NA MEDINU.

9 O pravovjerni! Sjetite se blagodati Božjih vama, kad je došla vojska na vas,[7]) Mi smo na njih poslali velik i jak vjetar[8])

---

stavnosti, pa su one uzor svima ženama, koje sačinjavaju polovicu čovječanstva i koje trebaju da ih u svemu slijede. Majke pravovjernih su sljedbenicima Islama prenijele i dokazale kakav je bio porodični život Božjeg Poslanika i o tome su dale obavještenja.

[5]) Pošto su muslimani iselili u Medinu među Muhadžirima (iseljenicima) i Ensarijama (starosjediocima Medine) je postojalo bratstvo. Kad bi koji od Muhadžira umro, naslijeđivao bi ga Ensarija i obratno. Uzvišeni ajet diže ovaj običaj i bratstvo po vjeri proširuje, a naslijedstvo ostavlja među rođacima. Ali ovo nije smetnja, da se muslimani međusobno pomažu, pošto je to raznim propisima i odredbama naređeno.

[6]) Pogledaj (3:81). Tu se govori o obavezi i ugovoru, koji je sklopljen sa poslanicima. To se odnosi na ugovor i obavezu koja je dana o dolasku Hazreti Muhammedovu. Na ovo se ukazuje i u Starom zavjetu na više mjesta. Ovdje se govori o obavezi i ugovoru, što je napravljen sa Hazreti Muhammedom, a ujedno se odnosi i na utvrđivanje ranijih poslanika po Hazreti Muhammedu. O ovome se otvoreno govori u poglavlju (3:81).

[7]) Događaji, o kojima se ovdje govori, odnose se na opsjedanje Medine po Kurejšijama i njihovim saveznicima. Sa Kurejšijama su se ujedinila arapska plemena Gatfan, Ešdža', Murre, Fezare, Sulejm, Sa'ad i Esed, a od židovskih plemena Nadir i Kurejza. Među plemenom Kurejza i muslimanima je postojao jedan ugovor. Čitava snaga neprijatelja se kretala između deset i dvadeset hiljada ljudi. Muslimanska je snaga iznosila najviše tri hiljade ljudi, i preko toga broja nije prelazila. Hazreti Muhammed je sa svojim drugovima odlučio, da ostane u Medini. Da bi spriječili napredovanje neprijatelja, ispred grada su iskopali jarak. Vojna je trajala danima. Konačno su neprijatelji jedne jake vjetrovite noći, pošto im je logor bio porušen, pobjegli i muslimanima nijesu mogli nanijeti nikakve štete.

[8]) Ovdje se ukazuje na onaj strahoviti vjetar, što je digao i isprevrtao logor neprijateljski. Orijentalista William Muir ovako predočuje

سورة الأحزاب ٣٣ ٥٥٤

والذين في قلوبهم مرض ما وعدنا الله ورسوله إلا غرورا ﴿١٢﴾
وإذ قالت طائفة منهم يا أهل يثرب لا مقام لكم فارجعوا
ويستأذن فريق منهم النبي يقولون إن بيوتنا عورة وما هي
بعورة إن يريدون إلا فرارا ﴿١٣﴾ ولو دخلت عليهم من
أقطارها ثم سئلوا الفتنة لآتوها وما تلبثوا بها إلا يسيرا
﴿١٤﴾ ولقد كانوا عاهدوا الله من قبل لا يولون الأدبار
وكان عهد الله مسئولا ﴿١٥﴾ قل لن ينفعكم الفرار إن فررتم
من الموت أو القتل وإذا لا تمتعون إلا قليلا ﴿١٦﴾ قل من ذا الذي
يعصمكم من الله إن أراد بكم سوءا أو أراد بكم رحمة
ولا يجدون لهم من دون الله وليا ولا نصيرا ﴿١٧﴾ قد يعلم الله
المعوقين منكم والقائلين لإخوانهم هلم إلينا ولا يأتون

الجزء الحادي والعشرون ٢١ ٥٥٥

البأس إلا قليلا ﴿١٨﴾ أشحة عليكم فإذا جاء الخوف
رأيتهم ينظرون إليك تدور أعينهم كالذي يغشى عليه من
الموت فإذا ذهب الخوف سلقوكم بألسنة حداد أشحة على
الخير أولئك لم يؤمنوا فأحبط الله أعمالهم وكان ذلك
على الله يسيرا ﴿١٩﴾ يحسبون الأحزاب لم يذهبوا وإن يأت
الأحزاب يودوا لو أنهم بادون في الأعراب يسألون عن
أنبائكم ولو كانوا فيكم ما قاتلوا إلا قليلا ﴿٢٠﴾ لقد
كان لكم في رسول الله أسوة حسنة لمن كان يرجو الله
واليوم الآخر وذكر الله كثيرا ﴿٢١﴾ ولما رأى المؤمنون الأحزاب
قالوا هذا ما وعدنا الله ورسوله وصدق الله ورسوله وما
زادهم إلا إيمانا وتسليما ﴿٢٢﴾ من المؤمنين رجال صدقوا

i vojsku, koju vi nijeste vidjeli.[9]) A Bog vidi sve, što vi radite. 10 Gle, oni su vam došli iznad vas i ispod vas, a oči su *(vam)* bile zapanjene i pogledi su se okretali, *(od mnoštva neprijatelja)*, a srca su bila došla do u grkljan *(od straha)*. I vi ste mnogo štošta o Bogu mislili.[10]) 11 Eto, tu su pravovjerni bili stavljeni u veliku kušnju i udarili su na najteže potrese. 12 I gle, govore licemjerci i oni, čija su srca bolesna: »To, što nam je obećao Allah i Poslanik Njegov, samo je zavaravanje!« 13 I gle, reče

---

stanje: »Neprijatelj je bio umoran i iznemogao. Noćna pomrčina je počela sa studenim i strahovitim vjetrom. Vatre su u logoru potrnute, čadori poobarani, pribor za hranu i ostale stvari su bile uništene i isprevrtane«.

[9]) Neviđena vojska su anđeli, koji su ulili strah u srca neprijatelja i pomogli muslimane. Nije samo vjetar natjerao u bijeg 10.000 neprijatelja. Ovom vidljivom događaju su pomogle i moralne snage.

[10]) Pogledaj dvanaesti ajet koji upućuje na licemjerce.

jedan dio između njih: »O stanovnici Jesriba![11]) Za vas ovdje nema mjesta, da boravite, pa vratite se natrag!« A opet jedan dio od njih, tražio je dozvolu od Božjeg Poslanika, govoreći: »Kuće su naše otvorene«. A one nijesu bile otvorene. Oni su samo htjeli da pobjegnu. 14 A da su im *(nevjernici)* unišli u grad sa raznih strana Medine, pa zatražili od njih da se pridruže ratovanju, oni bi to odmah učinili i u kućama svojim bi se samo kratko vrijeme zadržavali. 15 A oni su dali riječ i obavezu Bogu još prije, da neće okrenuti leđa i da neće pobjeći. I oni će biti svakako pitani za obećanje, što su ga Bogu dali. 16 Reci: Neće vam koristiti bježanje, ako vi pobjegnete od smrti ili ubijanja. *(Doći će vrijeme vašeg nestanka)*, a vi ćete se i u tom slučaju, *(na svijetu)*, samo kratko vrijeme zabavljati. 17 Reci: Ko je taj, što će vas zaštiti od Boga, ako vam On bude htio neko zlo. Ili ako vam On bude htio milost *(ko vam može štetu učiniti)?* I oni neće sebi naći, osim Boga, drugog zaštitnika i pomagača. 18 Bog zna one između vas, koji su druge zaustavljali, *(da ne idu sa Božjim Poslanikom)* i koji su govorili braći svojoj: »Pođite s nama!« I malo ih je došlo da ratuju. 19 Oni su prema vama škrti. A kad ih strah uhvati, vidjećeš ih, gledaju te, a oči im se prevrću kao u onoga, što se zanio od samrtnog straha. Pa kad nestane straha probadaju te jezicima oštrim i vrijeđaju te, a u dobrim poslovima su škrti. To su nevjernici. Radi toga je Bog nevrijednim učinio sva djela njihova. A to je Bogu lako. 20 Oni drže, da vojska saveznika nije otišla. A ako *(još jedamput)* dođe vojska saveznika, oni bi željili da budu među beduinima i da pitaju, u kome se stanju vi nalazite. A kad su bili među vama, samo su se malo ratovanju pridružili.

DIO. 3 — PORAZ NEPRIJATELJA.

21 Vi imate u Božjem Poslaniku najljepšeg uzora za onoga, koji se nada Bogu i Sudnjem danu i spominje Boga mnogo i

[11]) Prije nego je Božji Poslanik došao u Medinu, ona se zvala Jesrib.

često.[12]) 22 A kad su pravovjerni ugledali vojsku saveznika, rekoše: Evo, to je ono, što nam je obećao Allah i Poslanik Njegov! I istinito je obećanje Božje i Poslanika Njegova. A to je kod njih samo povećalo vjerovanje i predanost.[13]) 23 Među pravovjernima ima tako čovječnih *(tako junačnih)* ljudi, koji su vjerni obavezi, što su je Allahu dali. Pa između njih su neki ispunili obavezu svoju, a neki iščekuju da je ispune. I oni ni malo ne izmjenjuju *(svojih obaveza)*. 24 Zato će Allah nagraditi pra-

---

[12]) Uzvišeni ajet ističe najveću istinu o Božjem Poslaniku i najvažniju odliku, kojom se odlikuje njegov život. Hazreti Muhammed je najsavršeniji uzor za pravovjerne i primjer najveće vrline i kreposti. Neki ljudi, koji podliježu svojim nastranim mišljenjima i povode se za neistinitim nagađanjima i tvrdnjama, govore i ističu, da je Hazreti Muhammed bio savršen uzor dok je bio u Mekki i dok je tamo podnosio progone i zlostavljanja neprijatelja, ali kad je otišao u Medinu, počeo je voditi ratove, sklapao je brakove, neprijatelje je progonio i ulazio je u mnoge stvari slične ovima, pa radi toga tvrde, da on ne može predstavljati savršenog uzora i biti primjer čovječanstvu. Ali nije cilj dolaska Božjeg Poslanika da zadovolji ovake naivne ljude, koji podliježu svojim nastranim mišljenjima i da uspostavi neke temelje i zasade u životu, koje su lišene svake djelotvorne vrijednosti. Svrha i cilj je Hazreti Muhammedov, da na ovome svijetu uspostavi djelotvorna pravila i zasade za ljude koji žive i rade, i on je ta pravila i zasade životom svojim otvoreno i zorno iznio i prikazao. Božji Poslanik ne bi bio plemenitim ljudima najsavršeniji uzor i primjer, koji treba slijediti, da on nije djelom to pokazao. Da nije zapovijedao vojskama, ne bi vojni zapovjednici imali onog savršenog uzora, koji je i u ratu tražio i zapovijedao da vlada čovječnost i milosrđe; da nije lično u ratu sudjelovao, ne bi imali savršenog uzora vojnici, koji su se borili i živote žrtvovali za pravdu, slobodu i pobjedu čovječnosti; da nije zakone stvarao i osude izdavao, ne bi zakonodavci imali temelja, na kojem bi izgrađivali zakonodavstvo; da nije rješavao sporove i parnice, ne bi sudije imale oslonca; da se nije ženio ne bi imali svog savršenog uzora muževi i očevi; da nije kažnjavao ljude, koji su nasilno gazili pravo i uništavali imetak slabih i nemoćnih ljudi, ne bi se ispoljila ona veličina vjere, koja je postavila načelo jednakosti svih ljudi i zaštite svačijih prava; da nije neprijatelja pobjeđivao, ne bi mogao djelom pokazati kako treba i najvećem neprijatelju oprostiti i od njega prijatelja učiniti; a da nije opraštao grijehe i propuste onima, koji su bili uz njega vezani, ne bi imali savršenog uzora koji bi poučio ljude, kako treba postupati sa okolinom svojom itd., itd. Radi svega toga je Božji Poslanik najsavršeniji uzor čitavom čovječanstvu.

[13]) Svemogući Allah je još ranije predskazao da će pogani, koji su se ujedinili da unište muslimane, pobjeći sa bojnog polja i otići. Još mnogo ranije je ovo predskazano u 11 ajetu 38 poglavlja, koje je bilo objavljeno kad su muslimani bili vrlo slabi. Muslimani su bili radosni i veseli, kad se ovo nagovještavanje obistinilo i ostvarilo.

مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُم مَّن قَضَىٰ نَحْبَهُ وَمِنْهُم مَّن يَنتَظِرُ
وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا ﴿٢٣﴾ لِّيَجْزِيَ اللَّهُ الصَّادِقِينَ بِصِدْقِهِمْ وَيُعَذِّبَ
الْمُنَافِقِينَ إِن شَاءَ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَّحِيمًا
﴿٢٤﴾ وَرَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِغَيْظِهِمْ لَمْ يَنَالُوا خَيْرًا وَكَفَى
اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ الْقِتَالَ وَكَانَ اللَّهُ قَوِيًّا عَزِيزًا ﴿٢٥﴾ وَأَنزَلَ الَّذِينَ
ظَاهَرُوهُم مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مِن صَيَاصِيهِمْ وَقَذَفَ فِي
قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ فَرِيقًا تَقْتُلُونَ وَتَأْسِرُونَ فَرِيقًا ﴿٢٦﴾ وَأَوْرَثَكُمْ
أَرْضَهُمْ وَدِيَارَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ وَأَرْضًا لَّمْ تَطَئُوهَا وَكَانَ اللَّهُ
عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا ﴿٢٧﴾ يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُل لِّأَزْوَاجِكَ إِن
كُنتُنَّ تُرِدْنَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا فَتَعَالَيْنَ أُمَتِّعْكُنَّ
وَأُسَرِّحْكُنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا ﴿٢٨﴾ وَإِن كُنتُنَّ تُرِدْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ

وَالدَّارَ الْآخِرَةَ فَإِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْمُحْسِنَاتِ مِنكُنَّ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٢٩﴾
يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ مَن يَأْتِ مِنكُنَّ بِفَاحِشَةٍ مُّبَيِّنَةٍ يُضَاعَفْ لَهَا
الْعَذَابُ ضِعْفَيْنِ وَكَانَ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ﴿٣٠﴾ وَمَن يَقْنُتْ
مِنكُنَّ لِلَّهِ وَرَسُولِهِ وَتَعْمَلْ صَالِحًا نُّؤْتِهَا أَجْرَهَا مَرَّتَيْنِ
وَأَعْتَدْنَا لَهَا رِزْقًا كَرِيمًا ﴿٣١﴾ يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ لَسْتُنَّ كَأَحَدٍ
مِّنَ النِّسَاءِ إِنِ اتَّقَيْتُنَّ فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي
قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَّعْرُوفًا ﴿٣٢﴾ وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ
وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَىٰ وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآتِينَ
الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ
عَنكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا ﴿٣٣﴾ وَاذْكُرْنَ
مَا يُتْلَىٰ فِي بُيُوتِكُنَّ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ وَالْحِكْمَةِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ

vedne i iskrene, zbog iskrenosti njihove, a kazniće licemjerce, ako hoće, ili će primiti pokajanje njihovo. Zaista Bog oprašta i milostiv je. 25 A odbio je Allah nevjernike i povratio ih je natrag sa srdžbom i ljutnjom njihovom. Oni nijesu nikakve koristi postigli. A dosta je Allah bio pravovjernima *(sa pomoći Svojom)* u borbi i ratovanju. Bog je svemoćan i jedini pobjednik. 26 I izveo je Allah one, koji su pomagali *(pogane)*, a bili su sljedbenici knjige *(Židove)*, iz njihovih utvrda. I ubacio je u srca njihova strah. Vi ćete jedan dio njih pobiti, a drugi ćete zarobiti. 27 I Bog je vama dao u nasleđe zemlju njihovu, i kuće njihove, i imetke njihove i zemlju, što je vi nijeste gazili. A Bog je na sve mogućan.[14])

---

[14]) židovsko pleme Kurejza je bilo napravilo ugovor sa Božjim Poslanikom. Kad su Kurejšije sa saveznicima pošli protiv Medine, bila im je dužnost, da se odupru ovome napadu. Naprotiv oni su nastojali da se

DIO. 4 — HAZRETI MUHAMMEDOV PORODIČNI ŽIVOT.

28 O Poslaniče! Reci ženama svojim: Ako vi hoćete ovaj život zemaljski i ukrase i urese njegove, hodite, da vam dam vrijednost, za razvod braka, koju tražite i da vas na lijep način ispratim i put vam pokažem![15]) 29 A ako vi hoćete Boga i Poslanika Njegova i boravište vječnosti, zaista je Bog pripremio za one, koje između vas dobro čine, nagradu veliku. 30 O supruge Poslanikove! Koja god od vas učini kakvo otvoreno nevaljalstvo

---

ujedine sa poganima. Ovu utvrđenu činjenicu prihvaća i orijentalista William Muir i kaže, da se pleme Kurejza bilo obvezalo i Kurejšijama da će ih pomoći i da je tu pomoć pružilo. Na taj način je pleme Kurejza od prijatelja postalo neprijatelj. Posljedica je toga bila, pošto je pobjegla vojska, koja je opsjedala Medinu i kada se pleme Kurejza vratilo u svoje mjesto, da su muslimani počeli opsjedati njihovu tvrđavu. Jer ovakog neprijatelja ostaviti nekažnjena, predstavljalo je jednu trajnu opasnost za muslimane. Opsjedanje plemena Kurejza potrajalo je dvadeset i pet dana. Konačno pleme Kurejza je htjelo da se preda uz uvjet, da presudi jedan izabrani sudija, i za to izaberu kao sudiju Sa'd ibni Muaza. Da je pleme Kurejza ostavilo Božjem Poslaniku, da on riješi taj spor, bio bi primijenjen postupak, koji je ranije učinjen sa plemenom Kajnuka', koje je bilo isto tako izdaju učinilo, i bili bi samo protjerani iz Medine. Ali Sa'd ibni Muaz ispitujući kao izabrani sudija ovu stvar, ustanovio je izdaju i kao židovima izrekao je presudu po zakonu židovskom. Radi toga su osuđeni na smrt na osnovu tih židovskih zakonskih propisa svi, koji su bili sposobni da nose oružje, a za ostale je presuđeno da postanu roblje. Kao posljedica toga je pobijeno tri stotine muškaraca iz plemena Kurejza i njihova zemlja je prešla u ruke muslimana.

Presuda, koja je izrečena po sudiji, što su ga sami židovi izabrali, bila je dakle zasnovana na propisima Hazreti Musaova vjerozakona.

Zemlje, koje nijesu muslimani gazili jesu pokrajine, koje su muslimani kasnije osvojili.

[15]) Zgode, koje se u uzvišenom ajetu kazuju, spadaju u devetu godinu po Hidžretu. Manje više, Božji Poslanik je postao gospodar čitave Arabije. Stanje njegovih drugova se bilo potpuno izmijenilo. Mjesto siromaštva i nevolje zavladalo je blagostanje. Pod ovakovim uslovima su i žene Božjeg Poslanika htjele da i one osjete blagodati toga blagostanja, što je nastalo. U isto to doba je stigla objava, koja Božjem Poslaniku naređuje, da se ne dijeli od svog ranijeg jednostavnog života. Ovako jedno naređenje ne može nikako poteći i doći od jednog čovjeka, koji se odao životu zemaljskom i čija se snaga i bogatstvo uvećavalo iz dana u dan. Da je u to doba Božji Poslanik htio da i njegove žene osjete blagodati toga bogatstva, sigurno tome niko ne bi prigovorio. Ali Božji Poslanik nije ni malo izmijenio načina svoga života i one svoje jednostavnosti. Mogle su da se izmijene prilike i život svih muslimana, ali ovi prolazni zemaljski ukrasi nijesu imali mjesta u domu Božjeg Poslanika. Dom Poslanstva je ostao daleko od ovog zemaljskog ukrašavanja.

i djelo bezstidno, udvostručiti će se kazna njezina. A to je Bogu lako.[16])

Džuz : 22

31 I koja god se od vas pokori Bogu i Poslaniku Njegovu i uzradi dobra djela, Mi ćemo joj dati dvostruku nagradu. I Mi smo spremili za nju vrlo časnu hranu za življenje. 32 O supruge Poslanikove! Vi nijeste kao i druge žene. Ako se vi bojite Boga, ne unizujte glasa svoga i ne govorite blago *(muškarcima)*, pa da u napast dođe onaj, čije je srce bolesno. I govorite lijepe i odmjerene riječi.[17]) 33 I boravite u kućama svojim. I ne hodite oholo i ne pokazujte urese i nakite vaše, kao što su oholo hodile i gizdale se žene u prošlo doba neznanja! I klanjajte namaz i dijelite zekat i pokoravajte se Bogu i Poslaniku Njegovu. Zaista, Bog hoće da odstrani od vas nečisto djelo, o čeljadi doma Poslanikova, i da vas potpuno čistim učini! 34 I spomenite ajete Božje i Mudrost, što se uči u kućama vašim. Zaista, Allah i najneznatnije stvari zna i o svemu je obaviješten.

DIO. 5 — ŽENIDBA HAZRETI MUHAMMEDOVA SA ZEJNEBOM.

35 Zaista, muslimanima i muslimankama, pravim vjernicima i pravim vjernicama; muškarcima, koji se pokoravaju zapovijedi Božjoj i ženama, koje se pokoravaju zapovijedi Božjoj; pravednim muškarcima i pravednim ženama; strpljivim muškarcima i strpljivim ženama; muškarcima, koji su ponizni i ženama, koje su ponizne; muškarcima, koji dijele milostinju i ženama, koje dijele milostinju; muškarcima, koji poste i ženama, koje

---

16) Kako su supruge Božjeg Poslanika morale da se daleko drže od blagostanja i ukrasivanja ovog zemaljskog života, tako je i svaka pogreška njihova imala da bude kažnjena dvostrukom kaznom. Uzrok je, da bi imale dvostruku kaznu pretrpjeti, što je Sretni Dom morao da bude izvor, iz koga će se crpiti pravo upućenje i što su iz toga doma morale izlaziti stvari, koje su služile kao primjer za ugled.

17) I ako je ova zapovijed upućena sretnim i čistim suprugama Božjeg Poslanika, ona se bez sumnje proteže i na sve žene Islama. Uzvišeni ajet ističe, da među ženama i muškarcima mora da vlada savršena moralna krepost i čistoća.

لَطِيفًا خَبِيرًا ﴿٣٥﴾ إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ
وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّابِرِينَ
وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاشِعِينَ وَالْخَاشِعَاتِ وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ
وَالصَّائِمِينَ وَالصَّائِمَاتِ وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ
وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً
وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴿٣٦﴾ وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ
وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ
وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُبِينًا ﴿٣٧﴾ وَإِذْ تَقُولُ لِلَّذِي أَنْعَمَ
اللَّهُ عَلَيْهِ وَأَنْعَمْتَ عَلَيْهِ أَمْسِكْ عَلَيْكَ زَوْجَكَ وَاتَّقِ اللَّهَ
وَتُخْفِي فِي نَفْسِكَ مَا اللَّهُ مُبْدِيهِ وَتَخْشَى النَّاسَ وَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ
تَخْشَاهُ فَلَمَّا قَضَى زَيْدٌ مِنْهَا وَطَرًا زَوَّجْنَاكَهَا لِكَيْ لَا

يَكُونَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ حَرَجٌ فِي أَزْوَاجِ أَدْعِيَائِهِمْ إِذَا قَضَوْا مِنْهُنَّ
وَطَرًا وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولًا ﴿٣٨﴾ مَا كَانَ عَلَى النَّبِيِّ مِنْ حَرَجٍ
فِيمَا فَرَضَ اللَّهُ لَهُ سُنَّةَ اللَّهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ وَكَانَ
أَمْرُ اللَّهِ قَدَرًا مَقْدُورًا ﴿٣٩﴾ الَّذِينَ يُبَلِّغُونَ رِسَالَاتِ اللَّهِ
وَيَخْشَوْنَهُ وَلَا يَخْشَوْنَ أَحَدًا إِلَّا اللَّهَ وَكَفَى بِاللَّهِ حَسِيبًا ﴿٤٠﴾
مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ
النَّبِيِّينَ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٤١﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا
اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا ﴿٤٢﴾ وَسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَ
أَصِيلًا ﴿٤٣﴾ هُوَ الَّذِي يُصَلِّي عَلَيْكُمْ وَمَلَائِكَتُهُ لِيُخْرِجَكُمْ
مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَكَانَ بِالْمُؤْمِنِينَ رَحِيمًا ﴿٤٤﴾ تَحِيَّتُهُمْ يَوْمَ
يَلْقَوْنَهُ سَلَامٌ وَأَعَدَّ لَهُمْ أَجْرًا كَرِيمًا ﴿٤٥﴾ يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ

poste; muškarcima, koji čuvaju svoja stidna mjesta i ženama, koje čuvaju svoja stidna mjesta; muškarcima, koji mnogo Allaha spominju a i ženama, koje mnogo Boga spominju, Bog je pripremio oproštenje i nagradu veliku. 36 Pošto Bog dade odluku i Poslanik Njegov u jednoj stvari, ne dostoji se jednom pravom vjerniku i pravoj vjernici, da oni *(u toj stvari)* sebi uzimaju izbora. A ko se ne pokori Bogu i Poslaniku Njegovu, taj je zalutao.[18]) 37 Sjeti se, kad si govorio onome, što mu je Bog pokazao dobrotu i što si mu ti pokazao naklonost i dobrotu: Drži za sebe ženu svoju i ispunjavaj prema Bogu dužnosti svoje. A ti si krio u svojoj duši, što je Bog otkrio i plašio si se ljudi. A Bog

---

[18]) Komentatori i tumači Kur'ana su saglasni da se ovaj ajet odnosi na brak između Zejda i Zejnebe. Zejneba i njezin brat su se protivili ovom braku, jer je Zejd bio oslobođeni rob. Ali oboje, slijedeći ovaj ajet, vjenčali su se (Razi, Keššaf, Džamiulbejjan). Ovaj ajet kazuje, da su Zejd i Zejneba vjenčani od Božjeg Poslanika.

je dostojniji, da se ti Njega bojiš. Pošto je Zejd ispunio svoju želju, da se razvede od nje, *(i pošto je ona iza razvoda izdržala određeni rok)*, Mi smo je tebi vjenčali, da ne bude pravovjernima teškoće u pogledu žena posinaka njihovih, kad oni ispune potrebu svoju s njima *(i razvedu ih)*. A Bog odluku Svoju izvršuje i ispunjava.[19]) 38 Nema Poslaniku nikakve poteškoće u onome, što mu je Bog zapovijedio i naredio.[20]) Ovakav je Božji

---

[19]) Ovaj uzvišeni ajet je sastavljen od dva dijela, koji su jedan od drugog rastavljeni. Prvi govori o puštanju Zejnebe od Zejda, a drugi govori o vjenčavanju Zejnebinu za Božjeg Poslanika. Pošto je Zejd bio jako vezan uz Božjeg Poslanika, govorilo se za njega, da je »Muhammedov sin«. Zejd je bio među prvim ljudima koji su primili Islam. Prvi dio ovoga ajeta, govoreći o tome, izlaže, da je Zejd bio musliman i da je tom dobrotom nagrađen od Boga, te da je uživao dobrotu i naklonost Božjeg Poslanika, koji ga je oslobodio ropstva i kod sebe ga držao.

Zejneba je bila kćerka tetke Božjeg Poslanika Umejje, kćeri Abdulmuttalibove. I ona je bila među prvima, koji su stupili u Islam. Hazreti Muhammed je nagovorio Zejnebina brata, da je vjenča za Zejda. I Zejdov brat, a i sestra su bili protiv ove ženidbe. Kako je u predhodnoj bilješci iznešeno, Zejd i Zejneba su vjenčani po zapovijedi Božjeg Poslanika. Želja je bila i Zejnebe, a i njezinog brata, da se ona vjenča za Božjeg Poslanika. Ali Božji Poslanik ovo nije htio, nego je Zejda oženio sa Zejnebom.

Ova ženidba nije imala dobrih posljedica. Među bračnim drugovima su se pojavile nesuglasice. Zejd je odlučio, da se rastavi od Zejnebe. Ovo je Božjeg Poslanika ožalostilo, jer su Zejd i Zejneba bili vjenčani po njegovoj želji. Za to je nastojao oko Zejda da je ne pusti. Rekao je Zejdu: »Drži za sebe ženu svoju i boj se Boga!«

Ali pošto se muž i žena nijesu mogli da sporazumiju, Zejd je pustio Zejnebu i Božji Poslanik se vjenčao sa Zejnebom. To je i bila želja i Zejnebe i čitave njene rodbine. Božji Poslanik je bio prisiljen na to, kad se nije mogla dobro svršiti ženidba, kojoj je on dao povoda i za koju se u velikoj mjeri zalagao.

Sva pogovaranja, koja su iznijeli zlobni, a i neki neupućeni ljudi, da je Božji Poslanik bio zanešen ljepotom Zejnebinom kad je nju vidio, pa da je onda nagovorio Zejda da je pusti, nemaju nikakvog oslonca i to su najobičnija izvrtanja i laži.

Svi kršćanski misionari ovu zgodu uzimaju kao osnovicu za napadaje na Božjeg Poslanika i navode, da je on Zejnebu razveo, pošto mu se bila svidila. Zejneba je bila kćerka hale (očine sestre) Božjeg Poslanika. Bila je među prvim muslimanima, koji su iselili u Medinu. Božji Poslanik ju je udao. Svi misionari ove činjenice priznaju, pa ipak govore, da ju je Božji Poslanik dao razvesti, jer mu se bila svidila. Inače Božji Poslanik je uvijek viđao Zejnebu, koja mu je bila bliža rođakinja i nije bilo nikakve smetnje i zapreke da je za se vjenča. Dakle sva ta izlaganja misionara i govorkanja, nemaju nikakve podloge ni oslonca.

[20]) Nije bilo nikakve šeriatske zapreke da Božji Poslanik uzme Zejnebu. Zejd nije bio njegov sin, nego posinak.

سورة الأحزاب
560 ٣٣ ٥٦٠

إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿٤٥﴾ وَدَاعِيًا إِلَى اللَّهِ
بِإِذْنِهِ وَسِرَاجًا مُنِيرًا ﴿٤٦﴾ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ بِأَنَّ لَهُمْ مِنَ اللَّهِ
فَضْلًا كَبِيرًا ﴿٤٧﴾ وَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ وَدَعْ
أَذَاهُمْ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿٤٨﴾ يَا أَيُّهَا
الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ
تَمَسُّوهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَّةٍ تَعْتَدُّونَهَا فَمَتِّعُوهُنَّ وَسَرِّحُوهُنَّ
سَرَاحًا جَمِيلًا ﴿٤٩﴾ يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَحْلَلْنَا لَكَ أَزْوَاجَكَ
اللَّاتِي آتَيْتَ أُجُورَهُنَّ وَمَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ مِمَّا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَيْكَ
وَبَنَاتِ عَمِّكَ وَبَنَاتِ عَمَّاتِكَ وَبَنَاتِ خَالِكَ وَبَنَاتِ
خَالَاتِكَ اللَّاتِي هَاجَرْنَ مَعَكَ وَامْرَأَةً مُؤْمِنَةً إِنْ وَهَبَتْ
نَفْسَهَا لِلنَّبِيِّ إِنْ أَرَادَ النَّبِيُّ أَنْ يَسْتَنْكِحَهَا خَالِصَةً لَكَ

zakon i odredba bila i kod onih, koji su ranije bili i prošli. A Božja zapovijed je savršena i odlučna odredba. 39 *(Oni poslanici),* koji kazuju i objavljuju poslanstvo Božje, boje se Njega, i oni se ne boje nikog drugog, osim Allaha. Dosta je, da Bog obračun sviđa. 40 Muhammed nije otac ni jednom od ljudi. On je Božji Poslanik i zadnji od svih vjerovjesnika.[21]) Bog svaku stvar istinski poznaje.

DIO. 6 — PORODIČNI ŽIVOT BOŽJEG POSLANIKA.

41 O pravovjerni! Spominjite Allaha mnogo i često. 42 I slavite Ga i veličajte čistoću njegovu jutrom i večerom. 43 On je, koji spušta blagodati i dobrotu Svoju na vas, a i anđeli Njegovi *(se mole za vas))* da vas izvede iz tmine k svjetlu. A Bog je pravovjernima milostiv. 44 Pozdrav je njihov onoga dana, kad susretnu Gospodara svoga: Mir i spas! *(Radosna vijest spasenja).* A Bog će njima pripremiti časnu i veliku nagradu. 45 O Poslaniče! Mi smo tebe poslali kao svjedoka, *(koji pokazuje i razotkriva pravi put),* i kao donosioca radosne vijesti i kao opominjača *(od posljedica krivog puta),* 46 i koji poziva Bogu sa dozvolom Njegovom i kao svjetlo sunce, koje zrakama svojim obasjava.[22]) 47 I obraduj pravo-

[21]) Poslije Hazreti Muhammeda se neće više ni jedan poslanik pojaviti. Sa dolaskom Hazreti Muhammedovim je vjera usavršena i upotpunjena (5:4) i Hazreti Muhammed je poslan svima narodima.

[22]) Ove riječi, koje govore o Božjem Poslaniku, odgovaraju svima onima, koji su ogovarali porodični život Božjeg Poslanika i iznosili razne laži, te sve ove tvrdnje obesnažuju. Čovjek, koji je rob svojih strasti, koji glavu saginje pred svojim prohtjevima i pohlepom, ne može svjetlo dati

vjerne, da ih od Boga čeka velika blagodat! 48 I ne pokori se nevjernicima i licemjercima. I ostavi zlostavljanja njihova, a osloni se na Boga i pouzdaj se. Dosta ti je Bog, kao zaštitnik. 49 O pravovjerni! Kad vjenčate pravovjerne, pa ih iza toga pustite prije nego se sastanete s njima, ne trebate im davati nikakva roka, da ga one izdržavaju, što ga vi određujete *(poslije razvoda braka)*. Srca im zadovoljite, opremite ih i na lijep način ih ispratite. 50 O Poslaniče! Mi smo ti učinili dozvoljenim žene tvoje, kojima si dao vjenčane darove i ratne robinje, koje ti je Allah dao, i kćeri stričeva i tetaka *(hala)* i ujaka i ujna tvojih, koje su iselile s tobom, i ženu pravovjernu, ako je poklonila sebe *(bez vjenčanog dara)* Poslaniku i ako hoće Poslanik, da je vjenča, a ovaka je bez vjenčanog dara samo tebi određena, a ne i drugim pravovjernim — Mi svakako znamo, što smo odredili pravovjernim o ženama njihovim i o onima, što se nalaze pod vlašću njihovom,[23]) — da tebi ne bude teškoće. A Bog oprašta i milostiv je. 51 Ti udaljuješ i odstranjuješ koju hoćeš od njih, a uzi-

---

niti prosvijetliti, niti može ljude, koji su se bili zaglibili u kal i blato nemorala i najveće bezstidnosti, iz toga kala izvući i podignuti ih do moralnog savršenstva.

[23]) Posve je jasno, da je ovaj ajet objavljen poslije onoga ajeta, koji višeženstvo ograničava i svakom pravovjernom dozvoljava najviše četiri žene, ako se nađu nužni razlozi i potrebni uslovi (4:3). Ovaj ajet ističe dopuštenje, koje je dano Božjem Poslaniku, a koje nije dano pravovjernima. Da ovo dopuštenje nije dano Božjem Poslaniku, bio bi on primoran, da pusti sve žene iznad njih četiri. Božji Poslanik je više udovica uzeo kao družice života i pripojio ih svojoj kućnoj čeljadi. Ove žene, koje su zadobile tu čast da se nađu u krugu žena Božjeg Poslanika, bilo ih je vrlo teško bez kakve njihove greške lišiti te časti. Kasnije su neke ženidbe Božjeg Poslanika uslijedile radi učvršćivanja veza među raznim plemenima, a neke su imale cilj, da isprave počinjenu pogrešku, kao što je to slučaj Zejnebe. Božji Poslanik je do pedesetpete godine života živio samo sa po jednom ženom. Ali bilo bi nasilje ostaviti i baciti one žene, koje su bile došle pod njegovu zaštitu i uzete u njegovu kuću. Kako se razumijeva iz 28 ajeta, Božji Poslanik se povukao od svojih žena kada su i one tražile udobniji život, koji je općenito vladao i rekao im je, ako prečiste žene njegove traže ukras zemaljskog života i udobnosti, on im to ne može osigurati i da će ih ostaviti, ali prečiste žene njegove nijesu htjele da budu lišene te velike časti kao bračne družice i pokazale su se spremne da svaku žrtvu doprinesu. Iz ovoga se vidi da žene Božjeg Poslanika nijesu bile gonjene nekim ličnim prohtjevima i da su čuvanje te velike časti, supružništva sa Božjim Poslanikom, predpostavljale svima drugim stvarima.

مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ قَدْ عَلِمْنَا مَا فَرَضْنَا عَلَيْهِمْ فِي أَزْوَاجِهِمْ وَمَا
مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ لِكَيْلَا يَكُونَ عَلَيْكَ حَرَجٌ وَكَانَ
اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٥٠﴾ تُرْجِي مَنْ تَشَاءُ مِنْهُنَّ وَتُؤْوِي إِلَيْكَ
مَنْ تَشَاءُ وَمَنِ ابْتَغَيْتَ مِمَّنْ عَزَلْتَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكَ ذَٰلِكَ أَدْنَىٰ
أَنْ تَقَرَّ أَعْيُنُهُنَّ وَلَا يَحْزَنَّ وَيَرْضَيْنَ بِمَا آتَيْتَهُنَّ كُلُّهُنَّ
وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي قُلُوبِكُمْ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَلِيمًا ﴿٥١﴾
لَا يَحِلُّ لَكَ النِّسَاءُ مِنْ بَعْدُ وَلَا أَنْ تَبَدَّلَ بِهِنَّ مِنْ أَزْوَاجٍ وَلَوْ
أَعْجَبَكَ حُسْنُهُنَّ إِلَّا مَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ
كُلِّ شَيْءٍ رَقِيبًا ﴿٥٢﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ
النَّبِيِّ إِلَّا أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ إِلَىٰ طَعَامٍ غَيْرَ نَاظِرِينَ إِنَاهُ وَلَٰكِنْ
إِذَا دُعِيتُمْ فَادْخُلُوا فَإِذَا طَعِمْتُمْ فَانْتَشِرُوا وَلَا مُسْتَأْنِسِينَ

لِحَدِيثٍ إِنَّ ذَٰلِكُمْ كَانَ يُؤْذِي النَّبِيَّ فَيَسْتَحْيِي مِنْكُمْ وَاللَّهُ
لَا يَسْتَحْيِي مِنَ الْحَقِّ وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَاسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ
حِجَابٍ ذَٰلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ وَمَا كَانَ لَكُمْ أَنْ
تُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا أَنْ تَنْكِحُوا أَزْوَاجَهُ مِنْ بَعْدِهِ أَبَدًا إِنَّ
ذَٰلِكُمْ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمًا ﴿٥٣﴾ إِنْ تُبْدُوا شَيْئًا أَوْ تُخْفُوهُ
فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٥٤﴾ لَا جُنَاحَ عَلَيْهِنَّ فِي آبَائِهِنَّ
وَلَا أَبْنَائِهِنَّ وَلَا إِخْوَانِهِنَّ وَلَا أَبْنَاءِ إِخْوَانِهِنَّ وَلَا أَبْنَاءِ
أَخَوَاتِهِنَّ وَلَا نِسَائِهِنَّ وَلَا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ وَاتَّقِينَ اللَّهَ إِنَّ
اللَّهَ كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدًا ﴿٥٥﴾ إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ
يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا
﴿٥٦﴾ إِنَّ الَّذِينَ يُؤْذُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا

maš sebi koju hoćeš. A ako ti zatražiš i pozoveš onu, koju si odstranio, nema ti grijeha. To je mnogo priličnije i zgodnije, da im se oči napune radošću, i da se ne žaloste i da budu zadovoljne sa onim, što si dao njima svima.[24]) A Bog zna, šta je u srcima vašim. Bog je sveznajući i blag je. 52 Ne dozvoljavaju ti se odsada žene, da ih uzimaš, niti da ih mijenjaš sa drugim ženama, pa makar ti se i dopadala ljepota njihova. Samo se izuzima, što je pod vlašću tvojom. A Bog svaku stvar pazi i čuva.[25])

---

[24]) Ovaj ajet treba uzeti u obzir i posmatrati ga zajedno sa 28 i 29 ajetom. U ovim ajetima se ženama Božjeg Poslanika stavlja u izgled, ili da ostanu uz Božjeg Poslanika ili da se od njega rastave. One su odabrale da ostanu uz njega. U ovom časnom ajetu se to isto stavlja u izgled i Božjem Poslaniku. Pošto su žene Božjeg Poslanika primile da zajedno s njim žive najjednostavnijim načinom života i da se od njega ne rastavljaju, i Božji Poslanik je na isti način postupio i nije se ni od jedne rastavio.

[25]) Časni ajet kaže, da su sve ženidbe Božjeg Poslanika zakonite, a onda iza toga izražava, da poslije ovih žena, sa kojima je do objave ovog

DIO. 7 — LAGANJA I OGOVARANJA LICEMJERACA.

53 O pravovjerni! Ne ulazite u sobe Božjeg Poslanika, osim onda, kada vam se dozvoli, i budete pozvani da jedete. Ali kada budete pozvani, onda uniđite. Pa pošto objedujete, onda se raziđite. I ne zadržajite se u međusobnom razgovoru. Zaista će to *(zadržavanje)* mučiti i ljutiti Poslanika *(zbog tijesnog stana)*, a on se ustručava, da vam to rekne. A Bog se ne ustručava, da vam rekne riječ istinitu. A ako zatražite neku potrebnu stvar od žena Poslanikovih, tražite je od njih iza zastora.[26]) To daje veću čistoću srcima vašim i srcima njihovim. I nije dozvoljeno vama, da mučite Božjeg Poslanika, niti da ikada vjenčate neku od žena njegovih, iza njega. Zaista je taj postupak kod Boga, veliki grijeh.[27]) 54 Ako vi nešto otvoreno

---

ajeta bio sklopio brak, ne može više nijedne vjenčati, ili jednu pustiti, pa mjesto nje drugu vjenčati. Božjem Poslaniku je bilo dozvoljeno iz različitih razloga, da drži više žena i to je bilo samo njemu lično dopušteno da može držati devet žena. Kako je prije naglašeno, Božji Poslanik je do 55 godine života živio samo sa jednom ženom, ali u kasnijim prilikama, kad se počeo Islam naglo širiti, onda se ukazala potreba da Božji Poslanik ima više žena kako bi se veze što jače učvrstile, a i poneka samohrana žena obezbijedila. U časnom ajetu se govori o ljepoti, a tu se misli na ćudorednu ljepotu, a ne na ljepotu tijela.

26) Kršćanski misionari ova odgojna i vaspitna pravila nastoje da izvrnu. Inače ovaj ajet ističe i pokazuje, kako će se muslimani vladati prema Božjem Poslaniku i u Sretnom Domu i kako će jedni prema drugima postupati. Po ovome uzvišenom ajetu, ne smije niko nikoga uznemirivati i traži se da se ničiji mir i spokojstvo u kući ne narušava. Naređuje se da oni, koji budu pozvani na objed, ne dolaze mnogo ranije nego je vrijeme i da se poslije objeda dugo ne zadržavaju i ne muče domaćina.

Muslimani su pazili na ova odgojna pravila i prema Božjem Poslaniku, a na ova pravila moraju paziti i u svom međusobnom saobraćaju.

27) Ovaj časni ajet, koji naređuje, da se supruge Božjeg Poslanika ne udaju poslije njegove smrti, kršćanski misionari hoće proizvoljno da protumače, kao da je to zbog neke zavisti naređeno. Od ovog ne može ništa pogrešnije a ni smiješnije biti. Jer da nije Kur'an ovo naredio, pojavile bi se smetnje i zapletaji.

Prečistim suprugama Božjeg Poslanika je bilo naređeno, da sljedbenike Islama uče propisima muslimanskog porodičnog života.

Da su se prečiste supruge poslije smrti Božjeg Poslanika preudale, pod utjecajem novog bračnog života i svojih muževa, možda ne bi mogle vršiti ovu dužnost i radi toga bi među sljedbenicima moglo doći do nesuglasica.

Radi toga, što se poslije Božjeg Poslanika njegove prečiste supruge nijesu preudavale, onemogućeno je da dođe do nesporazuma ove vrste.

وَالْآخِرَةِ وَأَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا مُهِينًا ﴿٥٨﴾ وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ الْمُؤْمِنِينَ
وَالْمُؤْمِنَاتِ بِغَيْرِ مَا اكْتَسَبُوا فَقَدِ احْتَمَلُوا بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُبِينًا
﴿٥٩﴾ يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ
يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ ذَلِكَ أَدْنَى أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ
وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٦٠﴾ لَئِنْ لَمْ يَنْتَهِ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ
فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ وَالْمُرْجِفُونَ فِي الْمَدِينَةِ لَنُغْرِيَنَّكَ بِهِمْ ثُمَّ
لَا يُجَاوِرُونَكَ فِيهَا إِلَّا قَلِيلًا ﴿٦١﴾ مَلْعُونِينَ أَيْنَمَا ثُقِفُوا أُخِذُوا
وَقُتِّلُوا تَقْتِيلًا ﴿٦٢﴾ سُنَّةَ اللَّهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ وَلَنْ
تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا ﴿٦٣﴾ يَسْأَلُكَ النَّاسُ عَنِ السَّاعَةِ قُلْ
إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ اللَّهِ وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّ السَّاعَةَ تَكُونُ قَرِيبًا ﴿٦٤﴾
إِنَّ اللَّهَ لَعَنَ الْكَافِرِينَ وَأَعَدَّ لَهُمْ سَعِيرًا ﴿٦٥﴾ خَالِدِينَ فِيهَا

أَبَدًا لَا يَجِدُونَ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿٦٦﴾ يَوْمَ تُقَلَّبُ وُجُوهُهُمْ
فِي النَّارِ يَقُولُونَ يَا لَيْتَنَا أَطَعْنَا اللَّهَ وَأَطَعْنَا الرَّسُولَا ﴿٦٧﴾ وَقَالُوا
رَبَّنَا إِنَّا أَطَعْنَا سَادَتَنَا وَكُبَرَاءَنَا فَأَضَلُّونَا السَّبِيلَا ﴿٦٨﴾
رَبَّنَا آتِهِمْ ضِعْفَيْنِ مِنَ الْعَذَابِ وَالْعَنْهُمْ لَعْنًا كَبِيرًا ﴿٦٩﴾
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ آذَوْا مُوسَى فَبَرَّأَهُ اللَّهُ
مِمَّا قَالُوا وَكَانَ عِنْدَ اللَّهِ وَجِيهًا ﴿٧٠﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا
اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ﴿٧١﴾ يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ
وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا
عَظِيمًا ﴿٧٢﴾ إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ
إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا ﴿٧٣﴾ لِيُعَذِّبَ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ

činite ili ga skrivate, to sve istinski Bog znade. 55 Njima *(ženama Poslanikovim)* nema nikakva grijeha, *(da dolaze u dodir)* sa očevima svojim, i sa sinovima svojim, i sa braćom svojom, i sa bratićima svojim, i sa sestrićima svojim, i sa njihovim ženama, i sa onima, koji su pod vlašću i rukom njihovom. Bojte se Boga *(i izvršavajte dužnosti svoje)*. Zaista je Bog svakoj stvari svjedok. 56 Zaista Allah i anđeli njegovi hvale Poslanika. *(Obasipaju ga milošću i mole oprost za njega)*. O pravovjerni! Blagoslovite ga *(salavate činite na njega i molite se)*. I pozdravljajte ga na način, koji je njega dostojan! 57 Zaista, koji ružne i nevaljale riječi govore o Bogu i Poslaniku Njegovu, prokleo ih je Allah na ovom svijetu i u vječnosti i spremio je za njih kaznu, što sramoti i ponižava. 58 A koji govore ružnu i nevaljalu riječ o pravovjernim muškarcima i pravovjernim ženama, za neki grijeh, što ga nijesu počinili, oni su počinili potvoru i grijeh jasan i otvoren.

DIO. 8 — POSLJEDICE POTVARAČA.

59 O Poslaniče! Reci ženama svojim i kćerima svojim i ženama pravovjernih: Neka obuku na se ogrtače svoje *(sa kojima na ulicu izlaze)*. To će mnogo bolje poslužiti da se poznaju, pa da ne budu izvrgnute napadaju.[28]) A Bog oprašta i milostiv je.[29]) 60 Ako se neće okaniti i proći licemjerci, i oni što su im srca bolesna i zlobna *(što hrđave vijesti šire)* po Medini, *(svoga postupka)*, sigurno ćemo Mi tebi podijeliti vlast nad njima.[30]) Zatim će oni *(u Medini)* s tobom samo kratko vrijeme u susjedstvu ostati. 61 To su prokletnici. Gdje god se stignu, neka se uhvate i bez oprosta ubiju. 62 Ovo je put i zakon Božji bio i kod onih, koji su i prije bili i prošli. I ti nećeš naći u zakonu Božjem nikakve promjene! 63 Pitaju te ljudi o *(očekivanom)* času i danu. Reci: To je samo Božje, da zna. A šta ti znaš, možda je taj čas i dan blizu. 64 Zaista je Bog prokleo nevjernike i izlučio ih iz Milosti Svoje i pripremio je za njih oganj paklenski. 65 Oni će u njemu vječno i za sva vremena ostati i boraviti, neće naći nikakvog zaštitnika ni pomagača. 66 Onoga dana, kad se budu prevrtala lica njihova po ognju paklenskom, govoriće: Kamo sreće, da smo se Bogu pokoravali i da smo se Poslaniku pokoravali! 67 I govoriće: Naš *(veliki)* Bože! Mi smo se pokoravali odličnicima našim i velikašima našim, koji su pred nama išli. Pa oni su nas skrenuli s puta *(i s glave nas smetnuli)*. 68 Naš *(veliki)* Bože Podaj im dvostruku kaznu i prokuni ih najvećim prokletstvom!

---

[28]) Cilj je ove zapovijedi koja je uslijedila radi oblačenja odijela za ulicu, da se slobodne žene odijele od robinja i da se tako osiguraju od svakog napastovanja. Kad bi bili ukoreni radi toga, što su napastovali neku ženu, koja nije imala na sebi odijela za ulicu, onda bi se ispričavali sa ovim riječima: »Mislili smo da je robinja!« Slobodna žena se nije bludno podavala.

[29]) Iz ovoga se razumije da su muslimanke u Medini bile jednako napastovane, kad je ovaj ajet bio objavljen.

[30]) Opasna i štetna čeljad o kojima se u uzvišenom ajetu govori sve su radila i poduzimala, da unište ugled Islama. Javno i tajno su se služili svim sredstvima i spremali prepade na Islam.

DIO. 9 — POUKE MUSLIMANIMA.

69 O pravovjerni! Ne budite kao oni, što su ružne i nevaljale riječi o Musau govorili. Bog je Musaa očistio od onoga, što su oni govorili. I bio je Musa kod Boga ugledan i uvažen.[31]) 70 O pravovjerni! Bojte se Boga *(i izvršavajte svoje dužnosti prema Njemu)* i recite riječ istinitu, 71 da vam Bog popravi djela vaša i da vam oprosti grijehe vaše. A ko se pokori Bogu i Poslaniku Njegovu, taj će postignuti najveći uspjeh. 72 Mi smo amanete ponudili nebu, zemlji i planinama i oni nisu htjeli toga tovara primiti, jer su se pobojali da ga neće moći izvršiti, a to je čovjek na se primio. Zaista je on veliki silnik i veliki neznalica.[32]) 73 Radi toga će Allah kazniti licemjerce i licemjerke, i sve one, koji Bogu saučesnika pripisuju, pa bili muško ili žensko, a primiće pokajanje pravovjernih i pravovjernica. Bog oprašta. On je milostiv.

POGLAVLJE: 34

POGLAVLJE: SEBE'

OBJAVLJENO U MEKKI 6 DIJELOVA 54 AJETA.

SADRŽAJ:

Pošto se u ovom časnom poglavlju govori o gradu Sebe' u Jemenu, koji je od potopa porušen, to je i ovo poglavlje dobilo naziv Sebe'. Opomene, koje su u predhodnom poglavlju iznešene obuhvaćaju svaki narod, koji je ojačao i došao do blagostanja, a kasnije se odao raskoši i nerazumnu životu. Ove su opomene upućene Kurejšijama, ali se upućuju i muslimanima, koji će zemljom zavladati.

---

31) U Starom zavjetu u četvrtoj knjizi, koja se zove Brojevi, u glavi 12 se govori o riječima koje su govorene protiv Musa alejhisselama. Uzvišeni ajet kaže, kako je govoreno protiv Hazreti Musaa, tako isto licemjerci i neprijatelji Božjeg Poslanika govore ružne riječi protiv njega i objeđuju ga, ali će i njih kazna stići kao i potvarače Hazreti Musaove.

32) U časnom ajetu se kaže »Ve hamelehel insan«, to jest: »i čovjek ga je ponio«. Ali pisac »Tadžul'arusa, to objašnjava ovako: »Ve hamlihel insan«, to jest »Ve hanehel insan«, pa prema tome se onda prevađa: čovjek mu se iznevjerio. Značenje je ajeta ovo:

Nebo, zemlja, planine i čitava priroda se pokoravaju zakonima, koji služe njihovom usavršivanju, a čovjek, koji ima sve snage i sposobnosti da otkrije zakone, sa kojima će on na taj način do prave i istinske sreće doći, nije odan tim zakonima i ne služi im da bi došao do svog savršenstva. Nevjera ljudska se u ovom sastoji, što oni taj amanet potpuno ne izvršavaju.

U prvom dijelu ovog poglavlja se govori o Božjoj odredbi i kazuje se, da neće ova odredba ostati samo na tome da se na ahiretu ostvari, nego da se može svaki čas i na ovom svijetu dogoditi i ostvariti. Ova odredba može stignuti i pojedinca i narode. Radi toga se u drugom dijelu poglavlja iznose dva primjera i govori se o carstvu Sulejmanovu i Sebi, pa se pokazuje kako nestaju i izumiru narodi, koji idu lošim i hrđavim putevima. Prema tome i Kurejšije će ova odredba Božja zahvatiti i stići. U trećem dijelu poglavlja se ističe, da Kurejšijama, koje će stići odredba Božja, neće ništa koristiti i pomoći krivi i lažni bogovi, istina će biti rastavljena od laži, a onda se izlaže da će muslimani, koji slijede Istinu, biti pobjednici.

U četvrtom dijelu se opisuje i prikazuje nesreća, koja će stići one, što čine hrđava i nevaljala djela, i pokazuje se kako će i vođe i pristaše jedni na druge krivnju bacati. Pošto se u petom dijelu utvrđuje, da će trajno kaznu kušati i na nju udarati, koji Istinu poriču, u šestom dijelu se odlučno kazuje, da će bezuvjetno Istina pobijediti, a laž da će svakako iščeznuti i nestati je.

Grupa poglavlja, koja počinju sa ovim poglavljem do 39 poglavlja, predskazuju da će muslimani postati velika zajednica, pa ih se opominje da i oni ne zapadnu u nemoralan, raskošan i nerazuman život.

PREVOD:

DIO. 1 — BOŽJA ODREDBA.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Slava i hvala Bogu, koji je Gospodar svega što je na nebu i na zemlji. A Njemu je hvala i u vječnom svijetu, *(kao što je i u zemaljskom)*. I On svakom stvari mudro upravlja i o svemu je obaviješten. 2 On zna sve, što u zemlju ulazi i što izlazi iz nje, što s neba silazi i što se diže na nebo. A On je milostiv i oprašta. 3 I govore nevjernici: Neće nama doći taj *(očekivani)* čas. Reci: Sigurno će vam doći, tako mi Gospodara moga, koji neviđeno znade! Neće izmaknuti znanju Njegovu ništa, ni koliko za jedan trun težine, ni na nebesima, a ni na zemlji. A nema ni manje, a ni veće stvari od toga, a da se ona ne nalazi u Knjizi, posve jasnoj i otvorenoj.[1]) 4 *(Ovako će Bog)* nagraditi one, koji vjeruju i čine dobra djela. To su oni, što ih čeka oprost i hrana časna i plemenita. 5 A koji se trude, da obore znakove Naše i da svijet od njih odvrate, natječući se, to su oni, što ih čeka kazna strašna od vrste najužasnije. 6 I vide oni, kojima je znanje dano, da je Kur'an, što je tebi objavljen od Gospodara tvoga,

[1]) Časni ajet izražava pravilo i zakon po kome svako djelo i postupak mora uroditi izvjesnim posljedicama. Jedna stvar, makar kako malena bila, mora proizvesti neki učinak. I slijedeća dva ajeta ovaj zakon objašnjavaju. Nagrada je za dobro, bezuvjetno dobro. Nagrada za nevaljalštinu je ružna i hrđava kazna.

والمنافقات والمشركين والمشركات ويتوب الله على
المؤمنين والمؤمنات وكان الله غفورا رحيما ۝

سورة سبإ مكية وهي أربع وخمسون آية

٣٤

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذي له ما في السموات وما في الارض وله الحمد
في الآخرة وهو الحكيم الخبير ۝١ يعلم ما يلج في الارض وما
يخرج منها وما ينزل من السماء وما يعرج فيها وهو الرحيم
الغفور ۝٢ وقال الذين كفروا لا تأتينا الساعة قل بلى
وربي لتأتينكم عالم الغيب لا يعزب عنه مثقال ذرة في السموات
ولا في الارض ولا أصغر من ذلك ولا أكبر إلا في كتاب

مبين ۝٣ ليجزي الذين آمنوا وعملوا الصالحات أولئك لهم
مغفرة ورزق كريم ۝٤ والذين سعوا في آياتنا معاجزين
أولئك لهم عذاب من رجز أليم ۝٥ ويرى الذين أوتوا العلم
الذي أنزل إليك من ربك هو الحق ويهدي إلى صراط العزيز
الحميد ۝٦ وقال الذين كفروا هل ندلكم على رجل ينبئكم
إذا مزقتم كل ممزق إنكم لفي خلق جديد ۝٧ أفترى على الله كذبا
أم به جنة بل الذين لا يؤمنون بالآخرة في العذاب والضلال
البعيد ۝٨ أفلم يروا إلى ما بين أيديهم وما خلفهم من
السماء والارض إن نشأ نخسف بهم الارض أو نسقط عليهم
كسفا من السماء إن في ذلك لآية لكل عبد منيب ۝٩
ولقد آتينا داود منا فضلا يا جبال أوبي معه والطير وألنا له

sušta Istina i da upućuje na pravi put Onoga, Koji je jedini pobjednik i Koji je dostojan hvale. 7 I govore nevjernici: Hoćete li da vam pokažemo jednog čovjeka, koji kazuje, kada tijela vaša istruhnu i potpuno se raspanu, da ćete vi biti na novo stvoreni? 8 *(Govore):* Ili on laže na Boga ili je u ludilu? Ne, koji ne vjeruju u Sudnji dan, oni su u patnji i u najudaljenijoj zabludi. 9 Ili, zašto oni ne pogledaju u ono, što je pred njima i iza njih na nebu i na zemlji? Da hoćemo u zemlju bi ih utjerali, ili bismo nabacali na njih iz neba komade. Zaista u tome ima pouke za svakog roba, koji se Bogu povraća.[2])

---

[2]) Nevjernici su poricali život poslije smrti, to jest jedini temelj visokog ćudorednog života i odgovornost za počinjena ljudska djela. Prema tome njih će stignuti hrđava i nevaljala kazna za nevaljalštine, koje su u ovom zemaljskom životu počinili, kad dođe vječni život, ali će ih i u zemaljskom životu kazna stići. Radi toga će udariti na poniženje na svojoj grudi i na svojim domovima, a stignuće ih i kazna od koje se neće moći spasiti.

الحديد ﴿١١﴾ أن اعمل سابغات وقدر في السرد واعملوا صالحا
إني بما تعملون بصير ﴿١٢﴾ ولسليمان الريح غدوها شهر
ورواحها شهر وأسلنا له عين القطر ومن الجن من يعمل بين
يديه بإذن ربه ومن يزغ منهم عن أمرنا نذقه من عذاب
السعير ﴿١٣﴾ يعملون له ما يشاء من محاريب وتماثيل وجفان
كالجواب وقدور راسيات اعملوا آل داود شكرا
وقليل من عبادي الشكور ﴿١٤﴾ فلما قضينا عليه الموت ما
دلهم على موته إلا دابة الأرض تأكل منسأته فلما خر
تبينت الجن أن لو كانوا يعلمون الغيب ما لبثوا في العذاب
المهين ﴿١٥﴾ لقد كان لسبإ في مسكنهم آية جنتان
عن يمين وشمال كلوا من رزق ربكم واشكروا له بلدة طيبة

ورب غفور ﴿١٦﴾ فأعرضوا فأرسلنا عليهم سيل العرم
وبدلناهم بجنتيهم جنتين ذواتي أكل خمط وأثل وشيء
من سدر قليل ﴿١٧﴾ ذلك جزيناهم بما كفروا وهل نجازي
إلا الكفور ﴿١٨﴾ وجعلنا بينهم وبين القرى التي باركنا
فيها قرى ظاهرة وقدرنا فيها السير سيروا فيها ليالي
وأياما آمنين ﴿١٩﴾ فقالوا ربنا باعد بين أسفارنا وظلموا
أنفسهم فجعلناهم أحاديث ومزقناهم كل ممزق إن في ذلك
لآيات لكل صبار شكور ﴿٢٠﴾ ولقد صدق عليهم
إبليس ظنه فاتبعوه إلا فريقا من المؤمنين ﴿٢١﴾ وما كان له
عليهم من سلطان إلا لنعلم من يؤمن بالآخرة ممن هو
منها في شك وربك على كل شيء حفيظ ﴿٢٢﴾ قل ادعوا

DIO. 2 — BLAGODAT I NESREĆA.

10 I Mi smo dali Davudu od Nas odlikovanje i prednost. O planine! O ptice! Slavite Me i spominjite Me, zajedno sa *(Davudom)*.[3] I umekšali smo mu željezo.[4] 11 *(Rekli smo mu):* Pravi široke i prostrane oklope, i čvrsto i zbijeno pleti i niži

---

[3]) Prema nekima ovo, što se u ajetu govori, da i planine sa Hazreti Davudom slave i veličaju Boga, objašnjava, da i nežive stvari slave i veličaju Boga. Neki opet misle, da se to odnosi na odjek Hazreti Davudova glasa. Ali kako se ovdje govori o pticama, koje su se pridružile pobjedničkoj vojsci, a kasnije i o gvožđu, ovo upućuje na Davudova osvajanja. Prema ovome slavljenje i veličanje Boga, što planine čine, predstavlja njihovo podvrgavanje pod vlast Davudovu.

Pod planinama ili brdima mogu se razumijevati i vrlo snažni i jaki ljudi. To znači, da se u ovom slučaju njima naređuje da se pridruže Hazreti Davudu.

[4]) Kaže se »i umekšali smo mu željezo«, a misli se na to, što je Hazreti Davud u svojim osvajanjima u velikoj mjeri željezo upotrebljavao.

kolutove i čini dobra i pravedna djela. Zaista, Ja vidim šta vi radite. 12 I Sulejmanu smo vjetar *(podložili),* pa su jutrom prevaljivale *(lađe njegove)* put od jednog mjeseca, a večerom put od jednog mjeseca.[5]) I rastapali smo mu bakar, pa je tekao kao što voda teče iz vrela.[6]) A jedan dio džinova je radio pred njim po dopuštenju Gospodara njegova. I koji god bi se između njih izvukao ispod odredbe Naše, Mi bi mu dali da osjeti kaznu tešku i užasnu.[7]) 13 Oni su mu gradili kakve je htio utvrde i naprave umjetničke i zdjele kao kazane i kotlove, koji se nijesu rastavljali od zemlje.[8]) Čini zahvalnost, dome Davudov! I malo je zahvalnih robova Mojih. 14 Pa kad smo odredili, da ga smrt stigne, upozorio ih je na smrt njegovu samo crv, koji je izjeo i istočio štap njegov.[9]) I pošto je palo tijelo Sulejmanovo, saznali su džini, da, kad bi znali neviđeno, ne bi ostali *(po smrti Sulejmanovoj)* pod kaznom i patnjom, koja ih je sramotila i poni-

---

[5]) Hazreti Sulejmanove lađe su pri pogodnom vremenu za jedan dan prevaljivale put od mjesec dana hoda. I Stari zavjet, Prva knjiga o carevima (9:26) govori o Sulejmanovoj mornarici. Možda se ovdje misli, da su njegove lađe mjesec dana plovile, a drugi mjesec se natrag vraćale. Na ovaj način ili se hoće da istakne širina njegove vlasti ili veličina njegove trgovine, koju je on vodio.

[6]) U Starom zavjetu, Druga knjiga dnevnika (4:2) stoji: »I sali more; deset lakata mu bijaše od jednog kraja do drugoga, okruglo u naokolo, pet lakata visoko, a u naokolo mu bješe trideset lakata«.

[7]) Ovi džinovi su neki stranci, koje je Hazreti Sulejman prisilio da mu rade. Ovdje se ovi spominju sa riječju »džin«, a u poglavlju 38:37 se nazivaju »šejatin«. Kur'an objašnjavajući ove riječi kaže, da su oni Sulejmanu podizali dvorove, tvrđave i ostalo, a razumije se, da su bili i mornari.

[8]) U Starom zavjetu u Drugoj knjizi dnevnika se o ovom opširno govori.

[9]) Hazreti Sulejmanov štap predstavlja njegovu vlast i gospodstvo, a crv koji je istočio njegov štap predstavlja nemoć i slabo upravljanje njegovog sina, što je raskomadalo njegovo carstvo. Sulejmanov nasljednik i njegov sin Rehoboam zapao je u raskoš i nerazuman život, nije slušao savjete mudrih i starih ljudi, nego je pristao uz svoje mlade drugove, koji su se bili odali strasnom životu i uživanju. To je bio crv, koji je rastočio carstvo Sulejmanovo. I Kur'an na ovo upućuje. Crv je rastočio Sulejmanov štap i to je dovelo do rasula Sulejmanovog carstva. Također džinovi, o kojima se u uzvišenom ajetu govori, jesu odmetnici plemena, koje je Sulejman bio upokorio. Ovi su služili Izraelićanima, sve dok se nije raspalo Sulejmanovo carstvo.

zivala. 15 Narod Sebe, je imao u prebivalištu svome pouku.[10]) Tu su bila dva vrta, jedan s desna, a drugi s lijeva. Jedite hranu Gospodara vašeg i zahvaljujte Mu. Divno je prebivalište vaše i kako divno oprašta Gospodar vaš! 16 Pa oni su okrenuli glave i Mi smo spremili na njih bujicu vodenih zaustava. I zamijenili smo im dva vrta njihova i dali im dva druga vrta, puna gorkih plodova i sa malo bodljikava drveća i trnja. 17 Tako smo ih kaznili zbog nevjerstva i nezahvalnosti njihove. A zar ćemo Mi kazniti druge, osim nezahvalnika? 18 I učinili smo između njih i između naselja koja smo blagoslovili, naselja uređena i među sobom povezana.

الَّذِينَ زَعَمْتُم مِّن دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ
وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِن شِرْكٍ وَمَا لَهُ مِنْهُم مِّن ظَهِيرٍ
﴿٢٢﴾ وَلَا تَنفَعُ الشَّفَاعَةُ عِندَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُ حَتَّىٰ إِذَا فُزِّعَ عَن
قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا الْحَقَّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ
﴿٢٣﴾ قُلْ مَن يَرْزُقُكُم مِّنَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلِ اللَّهُ وَإِنَّا أَوْ إِيَّاكُمْ
لَعَلَىٰ هُدًى أَوْ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٢٤﴾ قُل لَّا تُسْأَلُونَ عَمَّا أَجْرَمْنَا
وَلَا نُسْأَلُ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٢٥﴾ قُلْ يَجْمَعُ بَيْنَنَا رَبُّنَا ثُمَّ يَفْتَحُ بَيْنَنَا
بِالْحَقِّ وَهُوَ الْفَتَّاحُ الْعَلِيمُ ﴿٢٦﴾ قُلْ أَرُونِيَ الَّذِينَ أَلْحَقْتُم بِهِ
شُرَكَاءَ كَلَّا بَلْ هُوَ اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٧﴾ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ
إِلَّا كَافَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ
﴿٢٨﴾ وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَٰذَا الْوَعْدُ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٩﴾

I odredili smo među njima putovanje. Putujte između njih noćima i dnevima, pouzdano i sigurno.[11]) 19 Oni rekoše: Bože naš! Udalji nam razmak među konačištima, kroz koja putujemo.[12]) I oni su sebi nasilje učinili. Učinili smo, da se o njima

---

[10]) Sebe' je jedan grad u Jemenu. Spominje se i pod imenom Mearib. Udaljen je od San'e tri dana. Historijski je utvrđena istina, da je sa prodorom Mearibske vodene zaustave ili brane, ovaj grad od poplave razrušen. Ovo se dogodilo u prvom ili drugom stoljeću iza Isa a. s. (Palmerova bilješka).

[11]) Gradovi i sela su bili tako gusto posijani, da su se mogli jedni od drugih vidjeti. Ovo predstavlja blagostanje zemlje. Blagoslovena naselja su sirijski gradovi. Između ovih je bila trgovina razvijena.

[12]) Nije uvjet da su se oni svojim ustima na ovakav način molili. Samo oni nijesu bili zahvalni na blagodatima i krenuli su nevaljalim putevima. Posljedica je toga bila, da ih je kazna stigla.

Po nekim komentarima, da bi oni sebi osigurali što veću dobit i sirotinju još više pljačkali, nastojali su, da se otvaraju pokraj karavanskog puta nova konačišta (Džamiulbejan). Muir ističe, da je u to doba

priča i potpuno smo ih rasuli i rastepli. Zaista, u stanju njihovom ima pouke za svakoga strpljivog i zahvalnog čovjeka. 20 I potvrdio je Iblis o njima nagađanje svoje, *(da će ih zavesti i da oni neće zahvalni biti),* i slijedili su ga svi, osim skupine pravovjernih. 21 I satana nije imao nad njima nikakve vlasti i moći. Samo smo Mi htjeli da rastavimo one, koji vjeruju u Sudnji dan, od onih, koji o njemu sumnjaju. A Gospodar tvoj svaku stvar čuva i štiti.

DIO. 3 — JEDNA POBJEDA MUSLIMANA.

22 Reci: Pozovite one, što ih smatrate bogovima, a Allaha ostavljate! Oni nemaju ni na čemu vlasti, koliko je teško zrnce jedno, ni na nebesima, a ni na zemlji. Oni nemaju nikakvog sudružništva *(ni za jedan trun)* ni na nebu, ni na zemlji. I Bogu nema od njih nikakva pomoćnika. 23 I nikome neće koristiti zagovor kod Njega, osim onome, kome to Bog dozvoli. Pa kad strah uniđe u srca njihova, pitaće: »Šta je rekao Gospodar vaš?«, a oni će odgovoriti: »Istinu je govorio!« On je najuzvišeniji i najveći. 24 Reci: Ko vas hrani iz neba i iz zemlje? Reci: Allah *(daje).* Pa ili smo Mi ili ste vi na pravom putu ili u jasnoj i otvorenoj zabludi?! 25 Reci: Vi nećete odgovarati za grijehe, što smo ih Mi počinili! I mi nećemo biti pitani za ono, što ste vi radili. 26 Reci: Iskupiće nas sve odjednom Gospodar naš, zatim će među nama istinski i pravedno suditi. On je najveći i najpravedniji sudija i svaku stvar istinski zna.[13]) 27 Reci: Pokažite mi one, što ih Bogu kao saučesnike pridodajete. *(Očuvaj Bože),* to vi učiniti ne možete. On je Allah, koji je jedini pobjednik i svakom stvari mudro upravlja. 28 I Mi smo tebe poslali samo čitavom čovječanstvu, da doneseš radosnu vijest *(dobrim i pokornim)* i da zastrašiš *(nevaljale od posljedica krivog puta).* Ali većina ljudi to ne znaju. 29 I oni govore: Kada će doći ta

bila vrlo značajna trgovina između Jemena i Sirije i da su se obje strane bile vrlo obogatile, a da je među Ejlom i Hadramevtom bilo sedamdeset konaka. Ističe, da i današnja konačišta potpuno odgovaraju konačištima iz onog davnog vremena.

[13]) Ovo se pretskazanje obistinilo u prvom odlučnom boju, koji se odigrao između muslimana i pogana. Muslimani su bili pobjednici.

قل لكم ميعاد يوم لا تستأخرون عنه ساعة ولا تستقدمون
﴿٣٠﴾ وقال الذين كفروا لن نؤمن بهذا القرآن ولا بالذي
بين يديه ولو ترى إذ الظالمون موقوفون عند ربهم يرجع بعضهم
إلى بعض القول يقول الذين استضعفوا للذين استكبروا
لولا أنتم لكنا مؤمنين ﴿٣١﴾ قال الذين استكبروا للذين
استضعفوا أنحن صددناكم عن الهدى بعد إذ جاءكم بل كنتم
مجرمين ﴿٣٢﴾ وقال الذين استضعفوا للذين استكبروا
بل مكر الليل والنهار إذ تأمروننا أن نكفر بالله ونجعل له
أندادا وأسروا الندامة لما رأوا العذاب وجعلنا الأغلال
في أعناق الذين كفروا هل يجزون إلا ما كانوا يعملون ﴿٣٣﴾
وما أرسلنا في قرية من نذير إلا قال مترفوها إنا بما أرسلتم

به كافرون ﴿٣٤﴾ وقالوا نحن أكثر أموالا وأولادا وما نحن
بمعذبين ﴿٣٥﴾ قل إن ربي يبسط الرزق لمن يشاء ويقدر ولكن
أكثر الناس لا يعلمون ﴿٣٦﴾ وما أموالكم ولا أولادكم
بالتي تقربكم عندنا زلفى إلا من آمن وعمل صالحا فأولئك لهم
جزاء الضعف بما عملوا وهم في الغرفات آمنون ﴿٣٧﴾ والذين
يسعون في آياتنا معاجزين أولئك في العذاب محضرون ﴿٣٨﴾
قل إن ربي يبسط الرزق لمن يشاء من عباده ويقدر له وما
أنفقتم من شيء فهو يخلفه وهو خير الرازقين ﴿٣٩﴾ ويوم
يحشرهم جميعا ثم يقول للملائكة أهؤلاء إياكم كانوا
يعبدون ﴿٤٠﴾ قالوا سبحانك أنت ولينا من دونهم بل كانوا
يعبدون الجن أكثرهم بهم مؤمنون ﴿٤١﴾ فاليوم لا يملك

prijetnja, ako vi istinu govorite. 30 Reci: Vas čeka obećani dan, koji vi nećete moći ni za jedan čas usporiti, niti za jedan čas naprijed pomaknuti!

DIO. 4 — VOĐE LAŽI I NEISTINE.

31 Govore nevjernici: Mi nikako ne vjerujemo ni ovaj Kur'an a ni ono, što je prije njega došlo. A da ti vidiš griješnike kad budu stajali kod Gospodara svoga! Okretaće se jedni drugima i dobacivaće riječi. Govoriće oni, što su smatrani slabima i nemoćnima, onim obijesnim i oholim: »Da nije vas bilo, sigurno bi mi bili pravi vjernici«. 32 A oholi će reći nemoćnima i slabima: »Zar smo mi vas odvratili od pravog puta, pošto vam je došao? Ne, i vi ste bili griješnici!« 33 A reći će oni, što su smatrani slabima, obijesnim i oholim: Ne, vi ste spletkarili i danju i noću i poticali ste nas da ne vjerujemo Boga i da Mu

drugove pripisujemo. I skrivaće oni pokajanje *(i zavodnici i zavedeni)*, pošto kaznu vide. A Mi ćemo staviti okove na vratove nevjernika. Oni će biti kažnjeni samo za ono, što su uradili. 34 I Mi nijesmo poslali ni u jedno naselje onoga, koji zastrašuje i opominje *(od posljedica krivog puta)*, a da njegovi bogataši, što su u izobilju živili, nijesu rekli: »Mi ne vjerujemo *(i odbijamo)* ono, što vi nama saopćavate«. 35 I govore: »Mi smo bogatiji imetkom i djecom! I mi nećemo nikako biti kažnjeni!« 36 Reci: Zaista Gospodar moj kome hoće, u obilju hranu daje, a kome hoće ustegne. Ali većina ljudi to ne znaju.

DIO. 5 — BIJEDNA SLABOST LAŽNIH BOGOVA.

37 Niti bogatstva vaša, niti djeca vaša nisu ono, što će vas približiti Nama. Izuzimaju se samo oni, koji vjeruju i dobra djela čine. Ove čeka dvostruka nagrada za ono, što su uradili. I oni su na najvišim položajima *(potpuno)* sigurni. 38 A oni, koji nastoje da se dignu protiv znakova Naših i natječu se, oni će biti u patnju i kaznu dovedeni. 39 Reci: Zaista Gospodar moj daje u obilju hranu, kome hoće, od robova Svojih, a kome hoće, usteže je. A sve, što vi utrošite, da drugom pomognete, On će to naknaditi. I On je najbolji od onih, koji hranu daju. 40 A onoga dana će ih *(Bog)* sve iskupiti, zatim će reći anđelima: »Jesu li ovo oni, što su vas obožavali?« 41 Reći će *(anđeli)*: Uzvišeno je i čisto Biće Tvoje! Mi samo Tebe slavimo! Ti si zaštitnik naš! Oni nijesu. Mi nemamo s njima nikakve veze. Oni su se možda satanama klanjali. Najviše su oni njih vjerovali. 42 Danas oni nemaju snage, da jedni drugima koriste, a ni štetu nanesu. I Mi ćemo reći nasilnicima i griješnicima: Okusite kaznu ognja paklenskog, koju ste lažnom smatrali! 43 A kada se uče njima jasni i otvoreni ajeti Naši, oni govore: »Ovo je samo jedan čovjek, koji hoće da vas odvrati od onoga, čemu su se klanjali očevi vaši«. I govore: »Ovo je samo lažna potvora i objeda«. A govore nevjernici za Istinu, kad im je došla: »Ovo je samo otvorena i jasna čarolija!« 44 I Mi nijesmo njima davali knjige, koje će učiti, a nijesmo im poslali prije tebe ni poslanika, koji će ih prestrašiti i opomenuti *(od posljedica krivog puta)*.

بعضكم لبعض نفعا ولا ضرا ونقول للذين ظلموا ذوقوا عذاب
النار التي كنتم بها تكذبون ﴿٤٢﴾ وإذا تتلى عليهم آياتنا
بينات قالوا ما هذا إلا رجل يريد أن يصدكم عما
كان يعبد آباؤكم وقالوا ما هذا إلا إفك مفترى
وقال الذين كفروا للحق لما جاءهم إن هذا إلا سحر
مبين ﴿٤٣﴾ وما آتيناهم من كتب يدرسونها وما
أرسلنا إليهم قبلك من نذير ﴿٤٤﴾ وكذب الذين من قبلهم
وما بلغوا معشار ما آتيناهم فكذبوا رسلي فكيف
كان نكير ﴿٤٥﴾ قل إنما أعظكم بواحدة أن تقوموا
لله مثنى وفرادى ثم تتفكروا ما بصاحبكم من جنة
إن هو إلا نذير لكم بين يدي عذاب شديد ﴿٤٦﴾ قل ما سألتكم

من أجر فهو لكم إن أجري إلا على الله وهو على كل
شيء شهيد ﴿٤٧﴾ قل إن ربي يقذف بالحق علام الغيوب ﴿٤٨﴾
قل جاء الحق وما يبدئ الباطل وما يعيد ﴿٤٩﴾ قل إن
ضللت فإنما أضل على نفسي وإن اهتديت فبما يوحي إلي ربي
إنه سميع قريب ﴿٥٠﴾ ولو ترى إذ فزعوا فلا فوت وأخذوا
من مكان قريب ﴿٥١﴾ وقالوا آمنا به وأنى لهم التناوش
من مكان بعيد ﴿٥٢﴾ وقد كفروا به من قبل ويقذفون بالغيب
من مكان بعيد ﴿٥٣﴾ وحيل بينهم وبين ما يشتهون كما
فعل بأشياعهم من قبل إنهم كانوا في شك مريب ﴿٥٤﴾

سورة فاطر مكية وهي خمس وأربعون آية ٤٥

45 I smatrali su *(Istinu)* lažnom koji su prije njih bili. A oni nijesu ni desetinu onoga postigli, što smo Mi onima *(prije)* dali. Oni su u laž ugonili poslanike Moje. Pa kakva će im *(prema ovome)* kazna biti?!

DIO. 6 — ISTINA ĆE SE UZDIGNUTI I UZVISITI.

46 Reci: Ja vam samo jedno savjetujem: Dižite se radi Boga po dva i po jedan, a onda zatim razmišljajte *(i saznaćete)*: U vašeg druga nema ludila. On je samo *(jedan poslanik)* koji vas opominje *(od posljedica krivog puta)*, pred jednu užasnu i groznu kaznu. 47 Reci: Ne tražim od vas nikakve nagrade, to je samo za vas. Moja je nagrada kod Boga. On je svakoj stvari istinski svjedok. 48 Reci: Zaista, Gospodar moj istinitu Riječ govori, On je, koji sve neviđeno potpuno zna. 49 Reci: Došla je Istina! A laž, niti ima snage da u život što privede, niti da to

ponovno povrati. 50 Reci: Ako sam pogriješio, meni je grijeh pogreške moje. A ako idem pravim putem, to mi je po onome, što mi je objavio Gospodar moj. Zaista, On sve čuje i blizu je. 51 A da ih ti vidiš onoga dana, kad se teško preplaše, pa se ne mognu nikako spasiti i budu uhvaćeni iz bliza.[14]) 52 I oni će *(tada)* govoriti: »Mi smo ga vjerovali«. A odakle oni mogu posegnuti za nečim i uzeti to *(vjerovanje)* iz mjesta koje je daleko?[15]) 53 A oni nijesu ni prije Poslanika vjerovali i poricali su ga. I nabacivali su se sa onim, što nijesu vidjeli sa strane, koja je daleko od *(istine)*.[16]) 54 I zapreka je postavljena između njih i onoga, što oni žele, kao što je urađeno ranije i sa onima, koji su im bili slični. Zaista su oni bili u velikoj sumnji.[17])

POGLAVLJE : 35

POGLAVLJE: FÂTIR

OBJAVLJENO U MEKKI, 5 DIJELOVA, 45 AJETA.

SADRŽAJ:

Pošto se na početku uzvišenog poglavlja govori, da je Bog svaku stvar stvorio, i pošto se kroz čitavo poglavlje kazuje, da Allah svaku stvar stvara i obnavlja, to je i ovom poglavlju dan naziv »Fâtir«. U prethodnom poglavlju je izlagano, da će Istina bezuvjetno pobijediti i da će laž svakako nadvladana biti. Ovo poglavlje izlaže, da će jedna nova zajednica doći i da će se jedno novo pokoljenje pojaviti, koje će Istinu objaviti i proširiti je.

Prvi dio ovog poglavlja kazuje, kao što je to i na kraju predhodnog poglavlja rečeno, da je prijetnja i obećanje istinito. Drugi dio utvrđuje da će Istina svakako pobijediti. Treći dio ukazuje na dolazak jednog novog pokoljenja i govori da će ono

---

14) Oni su prvo uhvaćeni i u strah natjerani na Bedru, a zatim u Mekki.

15) Jer su oni davno otišli sa ovoga svijeta, gdje su mogli da se pokaju i da vjeru prime.

16) Nijesu imale nikakve vrijednosti riječi, koje su po svojoj želji i od prilike pogani govorili, da Hazreti Muhammed neće uspjeti. Oni nijesu mogli ništa znati o onome, što je neviđeno.

17) Oni su željeli, da se koriste vjerom i da se spasu paklenske vatre, pošto im je izmakla prilika u zemaljskom životu, jer su bili nevjernici i nabacivali su se raznim riječima na Božjeg Poslanika i ako nijesu ništa vidjeli, niti su o tome razmišljali. Te su im želje ostale isprazne i njihovo nevjerstvo u zemaljskom životu je bilo zapreka, da im se te želje ne ispune. Zato ih je stigla kazna paklenska.

dokazati, da je dostojno, da izvrši poziv k Istini i da će zauzeti mjesto i položaj starog pokoljenja. Četvrti dio obećava pravovjernima spas i sigurnost, uspjeh i blagoslov. Konačno zadnji dio utvrđuje da će oni, koji ustanu protiv Istine da je unište, sami biti uništeni.

PREVOD:

DIO. 1 — OBISTINJAVANJE BOŽJEG OBEĆANJA.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Slava i hvala Bogu, koji je stvorio nebesa i zemlju i koji je učinio anđele poslanicima, koji lete sa po dva, tri i četiri krila.[1]) Povećava Bog u stvaranju što hoće. Zaista, Allah sve učiniti može. 2 Ono, što Bog ljudima daje od Milosti Svoje, to niko ne može zadržati. A ono, što On zadrži, to ne može niko spustiti i poslati iza Njega. On je jedini pobjednik i svakom stvari mudro upravlja. 3 O ljudi! Sjetite se blagodati Božjih, što vam ih je dao. Ima li drugog Stvoritelja osim Allaha, koji vas hrani i iz neba i iz zemlje? On je samo jedini Bog. Pa odakle se vi onda okrećete *(od Boga poganstvu)?!* 4 Ako te oni budu u laž ugonili, ugonjeni su u laž poslanici i prije tebe. Svi se poslovi Bogu povraćaju. 5 O ljudi! Zaista je obećanje Božje istinito. Pa neka vas nipošto ne zavede ovaj život zemaljski! I neka vas nipošto o Bogu ne zavede najveći zavodnik *(satana)!* 6 Zaista je satana vaš neprijatelj. I smatrajte ga neprijateljem. On samo poziva pristaše svoje, da budu drugovi ognja paklenskog. 7 Koji ne vjeruju, njih čeka kazna teška i strašna. A koji vjeruju i dobra djela čine, njih čeka oprost i nagrada velika.

DIO. 2 — ISTINA ĆE POBIJEDITI.

8 Je li onaj, komu se pričinjaju nevaljala djela njegova, pa ih on vidi da su dobra *(kao onaj koji dobro radi i dobra djela čini)?* Zaista, Bog koga hoće u zabludi ostavlja, a upućuje na

---

1) Po Kur'anu su anđeli beztjelesna bića, koja izvršavaju zapovijedi Svemogućeg ili odredbe Njegove vrše. Predstavljanje anđela sa krilima je vrlo česta pojava, na koju nailazimo u svetim historijama. Ali ovdje se od »krila« ne misli na jedan tjelesni dio, koji pomaže u letenju. Ovo samo alegorično predstavlja snagu, koju imaju beztjelesna bića u vršenju svoje dužnosti. U arapskom jeziku »dženah — krilo« dolazi u značenju: snaga, moć.

٣٥

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ فَاطِرِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ جَاعِلِ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا
أُولِي أَجْنِحَةٍ مَثْنَىٰ وَثُلَاثَ وَرُبَاعَ يَزِيدُ فِي الْخَلْقِ مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ
عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢﴾ مَا يَفْتَحِ اللَّهُ لِلنَّاسِ مِنْ رَحْمَةٍ فَلَا
مُمْسِكَ لَهَا وَمَا يُمْسِكْ فَلَا مُرْسِلَ لَهُ مِنْ بَعْدِهِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ
﴿٣﴾ يَا أَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ هَلْ مِنْ خَالِقٍ
غَيْرُ اللَّهِ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ فَأَنَّىٰ تُؤْفَكُونَ
﴿٤﴾ وَإِنْ يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كُذِّبَتْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ وَإِلَى اللَّهِ
تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿٥﴾ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ
الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَلَا يَغُرَّنَّكُمْ بِاللَّهِ الْغَرُورُ ﴿٦﴾ إِنَّ الشَّيْطَانَ
لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا إِنَّمَا يَدْعُو حِزْبَهُ لِيَكُونُوا

مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿٧﴾ الَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ
وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ
﴿٨﴾ أَفَمَنْ زُيِّنَ لَهُ سُوءُ عَمَلِهِ فَرَآهُ حَسَنًا فَإِنَّ اللَّهَ يُضِلُّ مَنْ
يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ فَلَا تَذْهَبْ نَفْسُكَ عَلَيْهِمْ حَسَرَاتٍ
إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا يَصْنَعُونَ ﴿٩﴾ وَاللَّهُ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيَاحَ فَتُثِيرُ
سَحَابًا فَسُقْنَاهُ إِلَىٰ بَلَدٍ مَيِّتٍ فَأَحْيَيْنَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا
كَذَٰلِكَ النُّشُورُ ﴿١٠﴾ مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا
إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ وَالَّذِينَ
يَمْكُرُونَ السَّيِّئَاتِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَكْرُ أُولَٰئِكَ هُوَ
يَبُورُ ﴿١١﴾ وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ جَعَلَكُمْ
أَزْوَاجًا وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أُنْثَىٰ وَلَا تَضَعُ إِلَّا بِعِلْمِهِ وَمَا يُعَمَّرُ

pravi put koga hoće. Pa ne uništavaj sebe iz tuge i boli zbog zablude njihove! Zaista Bog potpuno zna šta oni rade. 9 A Bog je Onaj, koji sprema vjetrove, da dižu oblake i Mi ih potjeramo na zemlju mrtvu. I Mi s njima oživljujemo zemlju obamrlu. Eto tako je oživljavanje i mrtvaca, *(kao što se oživi obamrla zemlja)*. 10 Ko želi slavu i veličinu *(neka zna)*, Bogu pripada sva slava i veličina. Do Njega dopire lijepa riječ i uzdiže se. I dobro djelo Sebi diže. A koji skriveno rade nevaljala djela da prevare, njih čeka kazna teška i užasna. A sve varke ovih će otići i nestaće ih.[2]) 11 A Bog vas je stvorio od zemlje, zatim od vode *(sjemena otaca vaših)*, zatim vas je učinio par i par. I ni jedno žensko ne ponese niti se porodi bez znanja Njegova. A nijednom živom nije život produljen, niti je onom sa skraćenim

---

[2]) Iz ovoga se posve jasno razumije, da će Istina izvojevati potpunu pobjedu, a da će laž i nepravda bezuvjetno iščeznuti i nestati.

životom skraćen, a da to sve nije u knjizi zapisano. Zaista je to Bogu lako. 12 I nijesu jednaka ni dva mora. Jedno je pitko i slatko i pitkost njegova žeđu gasi i lako se i ugodno pije, drugo je slano i gorko i gorčina *(grlo)* para. A s tim zajedno vi iz svakog jedete meso posve svježe i vadite iz njega ukrase, kojima se gizdate. I ti vidiš lađe, kako vodu presijecaju, da bi vi tražili iz obilja Božjeg i da bi zahvalni bili! 13 Bog uvlači noć u dan, a uvlači dan u noć, i podvrgao je *(vama)* sunce i mjesec. Svako kruži putanjom svojom do određenog vremena. To je Allah, Gospodar vaš. Njegova je vlast i gospodstvo. A oni, što ih vi obožavate, mjesto Allaha, oni ne posjeduju ništa, ni koliko je opna na koštici. 14 Ako se vi njima molite, oni ne čuju molitve vaše. A i kad bi čuli, ne bi vam se odazvali. I na Sudnjem danu će oni poreći to, što ste ih vi Bogu drugovima pripisivali. I niko ti ne može ni o čemu vijesti dati kao Onaj, koji je u svakoj stvari savršeno upoznat.

سورة فاطر
576 ٣٥ ٥٧٦

من معمر ولا ينقص من عمره إلا في كتاب إن ذلك على الله
يسير ﴿١١﴾ وما يستوي البحران هذا عذب فرات سائغ شرابه
وهذا ملح أجاج ومن كل تأكلون لحما طريا وتستخرجون
حلية تلبسونها وترى الفلك فيه مواخر لتبتغوا من فضله و
لعلكم تشكرون ﴿١٢﴾ يولج الليل في النهار ويولج النهار
في الليل وسخر الشمس والقمر كل يجري لأجل مسمى ذلكم الله
ربكم له الملك والذين تدعون من دونه ما يملكون من قطمير
﴿١٣﴾ إن تدعوهم لا يسمعوا دعاءكم ولو سمعوا ما استجابوا لكم
ويوم القيامة يكفرون بشرككم ولا ينبئك مثل خبير
﴿١٤﴾ يا أيها الناس أنتم الفقراء إلى الله والله هو الغني
الحميد ﴿١٥﴾ إن يشأ يذهبكم ويأت بخلق جديد ﴿١٦﴾ وما ذلك على الله

DIO. 3 — JEDAN NOVI NARAŠTAJ.

15 O ljudi! Vi ste oni, što se u svemu morate Bogu obraćati, a Bog je Onaj, koji ničemu nije potreban i On je jedini hvale dostojan. 16 Da hoće, digao bi vas i odstranio i doveo bi novo pokoljenje. 17 A to Bogu nije ni mučno ni teško. 18 I nijedan griješan čovjek neće ponijeti tovar i grijehe drugoga. A ako jedan pretovareni *(grijesima)*, pozove nekog drugog, da mu tovar njegov ponese, neće mu od drugog biti ništa poneseno, pa makar mu taj bio i bližnji njegov. Ti ćeš samo opominjati one,

بعزيز ﴿١٨﴾ ولا تزر وازرة وزر أخرى وإن تدع مثقلة إلى
حملها لا يحمل منه شيء ولو كان ذا قربى إنما تنذر الذين
يخشون ربهم بالغيب وأقاموا الصلوة ومن تزكى فإنما يتزكى
لنفسه وإلى الله المصير ﴿١٩﴾ وما يستوي الأعمى والبصير ﴿٢٠﴾
ولا الظلمات ولا النور ﴿٢١﴾ ولا الظل ولا الحرور ﴿٢٢﴾ وما
يستوي الأحياء ولا الأموات إن الله يسمع من يشاء وما أنت
بمسمع من في القبور ﴿٢٣﴾ إن أنت إلا نذير ﴿٢٤﴾ إنا أرسلناك
بالحق بشيرا ونذيرا وإن من أمة إلا خلا فيها نذير ﴿٢٥﴾
وإن يكذبوك فقد كذب الذين من قبلهم جاءتهم
رسلهم بالبينات وبالزبر وبالكتاب المنير ﴿٢٦﴾ ثم أخذت
الذين كفروا فكيف كان نكير ﴿٢٧﴾ ألم تر أن الله أنزل

(od posljedica krivog puta), koji se boje Gospodara svoga potajno u unutrašnjosti svojoj i klanjaju namaz. A ko sebe očisti, očistio se *(za dobro)* duše svoje. Allah je svačije utočište. 19 Nije jednak slijepac i koji vidi. 20 Niti su jedno tmina i svjetlo. 21 Niti je jednaka hladovina i sunčana pripeka. 22 A nijesu jednaki živi i mrtvi. Zaista, Bog daje da čuje *(Istinu)*, kome hoće. A ti ne možeš staviti riječ u uho onima, koji su u grobovima. 23 Ti si samo *(poslanik)* koji opominje *(od posljedica krivog puta)*. 24 Mi smo te poslali sa Istinom, kao nosioca vesele vijesti i opominjača. A nema nijednog naroda, koji je bio i prošao, da mu nije dolazio onaj, koji će ga opominjati *(od posljedica krivog puta)*.[3]) 25 A ako oni budu tebe smatrali lažljivcem, u laž su ugonili *(poslanike)* i oni koji su prije njih bili. Dolazili su im poslanici njihovi, sa posve jasnim dokazima i sa pismima i sa Knjigom, koja vidjelo daje. 26 Zatim sam kaznio nevjernike. Pa neka pouku uzmu, kako ih je stigla kazna Moja!

DIO. 4 — NAGRADA PRAVOVJERNIH.

27 Zar ti ne vidiš, da Bog spušta iz oblaka kišu. Zatim smo s njom izveli plodove raznovrsne po bojama svojim. A kroz brda i planine smo proveli puteve, neke bijele, neke crne, razno-

[3]) Kur'an na nekoliko mjesta ističe, da je u svakom narodu izašao po jedan »Nezir« — opominjač i zastrašivač. Na ovo objašnjenje se nailazi i u poglavljima, koja su objavljena i u Mekki i u Medini. Ova istina, koja je hiljadama godina bila sakrivena i najbudnijim ljudima, oglašena je u Objavi, što je Hazreti Muhammedu poslana. Samo ovo široko vjero-

مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ ثَمَرَاتٍ مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهَا وَمِنَ الْجِبَالِ
جُدَدٌ بِيضٌ وَحُمْرٌ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهَا وَغَرَابِيبُ سُودٌ ﴿٢٧﴾ وَمِنَ
النَّاسِ وَالدَّوَابِّ وَالْأَنْعَامِ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ كَذَٰلِكَ
إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ ﴿٢٨﴾
إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنْفَقُوا مِمَّا
رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً يَرْجُونَ تِجَارَةً لَنْ تَبُورَ ﴿٢٩﴾ لِيُوَفِّيَهُمْ
أُجُورَهُمْ وَيَزِيدَهُمْ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّهُ غَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٣٠﴾ وَالَّذِي
أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ هُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ
إِنَّ اللَّهَ بِعِبَادِهِ لَخَبِيرٌ بَصِيرٌ ﴿٣١﴾ ثُمَّ أَوْرَثْنَا الْكِتَابَ الَّذِينَ
اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا فَمِنْهُمْ ظَالِمٌ لِنَفْسِهِ وَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌ
وَمِنْهُمْ سَابِقٌ بِالْخَيْرَاتِ بِإِذْنِ اللَّهِ ذَٰلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ ﴿٣٢﴾

جَنَّاتُ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَ
لُؤْلُؤًا وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ ﴿٣٣﴾ وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي
أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزَنَ إِنَّ رَبَّنَا لَغَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٣٤﴾ الَّذِي أَحَلَّنَا
دَارَ الْمُقَامَةِ مِنْ فَضْلِهِ لَا يَمَسُّنَا فِيهَا نَصَبٌ وَلَا يَمَسُّنَا فِيهَا
لُغُوبٌ ﴿٣٥﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ نَارُ جَهَنَّمَ لَا يُقْضَىٰ عَلَيْهِمْ
فَيَمُوتُوا وَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ مِنْ عَذَابِهَا كَذَٰلِكَ نَجْزِي كُلَّ
كَفُورٍ ﴿٣٦﴾ وَهُمْ يَصْطَرِخُونَ فِيهَا رَبَّنَا أَخْرِجْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا
غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ أَوَلَمْ نُعَمِّرْكُمْ مَا يَتَذَكَّرُ فِيهِ مَنْ
تَذَكَّرَ وَجَاءَكُمُ النَّذِيرُ فَذُوقُوا فَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ نَصِيرٍ ﴿٣٧﴾
إِنَّ اللَّهَ عَالِمُ غَيْبِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ
﴿٣٨﴾ هُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ خَلَائِفَ فِي الْأَرْضِ فَمَنْ كَفَرَ

vrsne po bojama svojim i posve crne. 28 I od ljudi i od životinja, koje po zemlji gmižu, a i od životinja koje hode, isto tako ima različitih boja i vrsta. Eto to je tako izvedeno! Samo se boje Boga oni od robova Njegovih, koji su učeni i znani. Zaista je Bog jedini pobjednik i Bog, koji oprašta. 29 Zaista, koji uče Knjigu Božju i klanjaju namaz i dijele od onoga, što smo im Mi dali, *(da druge pomognu)*, tajno i javno, nadaju se dobitku koga nikad nestati neće. 30 *(Bog će)* im potpuno dati nagrade njihove i uvećaće ih iz dobrote i obilja Svoga. Zaista, Bog oprašta i nagrade *(pokornima)* umnogostručene daje. 31 A ono što smo ti iz Knjige objavili, to je Istina, koja potvrđuje ono, što je pred njom objavljeno. Zaista je Bog obaviješten o stanju robova Svojih. Svako stanje istinski vidi. 32 Zatim smo u nasleđe dali

---

vanje je moglo uspostaviti princip, da Hazreti Muhammedovo poslanstvo obuhvaća čitav svijet. Hazreti Muhammed je poslanik, koji će sve ljude ujediniti i svaku istinu u jednoj vjeri sakupiti.

Knjigu onima, koje smo izabrali između robova Naših. Između njih su neki nasilje sebi učinili, a neki su srednjim putem pošli, a ima ih, koji naprijed idu i takmiče se u dobrim djelima, po dopuštenju Božjem. To je eto dobrota najveća. 33 Vječni vrtovi rajski su, u koje će oni unići, u njima će biti nagizdani i urešeni sa narukvicama zlatnim, što su biserom ukrašene. A odijelo je njihovo svileno. 34 I oni će govoriti *(tamo):* Hvala Bogu, koji odrstrani od nas tugu! Zaista Gospodar Naš oprašta i mnogostruku nagradu daje. 35 On je, koji nam je dao iz dobrote Svoje boravište, u kojem ćemo vječno ostati. Neće nas tamo snaći nikakva teškoća, niti će nas uhvatiti umor i dosada.[4]) 36 A za nevjernike ima oganj paklenski. Neće im se presuda donijeti *(o drugoj smrti)* pa da umru *(i odmore se)*, a niti će im se olakšati kazna paklenska. Eto, tako mi kažnjavamo svakog nezahvalnika. 37 A oni će tamo, radi pomoći pomagati i jaukati *(govoreći):* Naš *(veliki)* Bože! Izvadi nas *(odavle)!* Činićemo dobra djela, drukčija od onih, što smo ih radili! A zar vas nijesmo na životu držali, koliko je dosta čovjeku, da razmišlja, sazna i pouku primi? Zatim vam je došao poslanik, koji vas je opomenuo *(od posljedica krivog puta)*. Pa okušajte *(kaznu)*. Nema nikoga, ko će silnicima pomoći.

DIO. 5 — PROTIVNICI ĆE PROPASTI I IŠČEZNUTI.

38 Zaista, Allah zna sve neviđeno na nebu i na zemlji. Zaista, On zna sve, što oni u grudima kriju. 39 On vas je učinio gospodarima na zemlji *(i doveo vas na mjesto onih, koji su prošli)*. Zatim ko god nevjerstvo učini, njemu je šteta *(i grijeh)* nevjerstva njegova. I nevjerstvo nevjernika će samo kod Gospodara njihova uvećati srdžbu. I uvećaće nevjernicima nevjerstvo njihovo samo štetu i gubitak. 40 Reci: Jeste li vi ikakvu pažnju obratili drugovima *(idolima)* vašim, koje zazivate i molite mjesto Allaha? Pokažite mi, koji su dio zemlje stvorili. Ili ima li kakav dio njihov na zemlji. Ili jesmo li Mi njima dali Knjigu, pa oni imaju otvoren i jasan dokaz u njoj? Ne, ne, samo silnici,

[4]) Sa koliko jasnoće uzvišeni ajet prikazuje duhovna uživanja u raju.

فعليه كفره ولا يزيد الكافرين كفرهم عند ربهم الا
مقتا ولا يزيد الكافرين كفرهم الا خسارا ۝٣٩ قل ارأيتم
شركاءكم الذين تدعون من دون الله اروني ماذا خلقوا
من الارض ام لهم شرك في السموات ام آتيناهم كتابا فهم
على بينت منه بل ان يعد الظالمون بعضهم بعضا الا غرورا
۝٤٠ ان الله يمسك السموات والارض ان تزولا ولئن زالتا
ان امسكهما من احد من بعده انه كان حليما غفورا ۝٤١
واقسموا بالله جهد ايمانهم لئن جاءهم نذير ليكونن
اهدى من احدى الامم فلما جاءهم نذير ما زادهم الا نفورا
۝٤٢ استكبارا في الارض ومكر السيء ولا يحيق المكر
السيء الا باهله فهل ينظرون الا سنت الاولين فلن تجد

riječima svojim i obećanjima svojim, jedni druge lažu i zavaravaju. 41 Zaista, Bog drži nebesa i zemlju, da ih očuva od nestajanja. A ako bi se pretpostavilo, da ih nestane, ne bi ih niko drugi mogao održati, osim Njega. Bog je blag *(prema nepokornosti robova Svojih)* i oprašta. 42 Oni se najtvrđim zakletvama zaklinju. Ako im dođe ko će ih opomenuti i prestrašiti *(od posljedica krivog puta),* oni će sigurno biti, koji će se najviše držati pravog puta, od kojeg bilo naroda. Pa pošto im je došao poslanik, koji opominje, to je kod njih samo povećalo udaljivanje od istine. 43 Oholo su hodili i išli po zemlji i ružne su spletke pleli. A ružna će spletka stići samo onoga, koji spletkari i koji je nje dostojan. Pa zar oni mogu očekivati drugo, nego onaj kraj i svršetak, koji je stigao i one prije njih? Ti nećeš naći u zakonu Božjem nikakve promjene. I ti nećeš naći u odredbi Božjoj nikakvog preokretanja. 44 Zašto oni ne hode i ne putuju

po zemlji, da vide kakav je kraj i konac bio onih, koji su prije njih bili, a bili su od njih mnogo jači i snažniji? A nije se Bogu ništa otelo ni na nebu ni na zemlji. On svaku stvar potpuno poznaje i sve učiniti može. 45 A kad bi Bog kažnjavao ljude za ono, što su uradili, ne bi ostavio na površini zemaljskoj ni jednog živog bića. Ali on ih je ostavio do roka, utvrđenog i određenog. Pa kada dođe rok njihov, onda zaista Allah potpuno vidi robove Svoje.

POGLAVLJE: 36

POGLAVLJE: JÂSÎN

OBJAVLJENO U MEKKI, 5 DIJELOVA, 83 AJETA.

SADRŽAJ:

Ovo uzvišeno poglavlje je dobilo ime po prva dva slova i to: Ja i sin. Sa ova dva slova se obraća i govori Hazreti Muhammedu.

Poglavlje Jâsîn predskazuje, kao što to predskazuju i prethodna dva poglavlja, a i tri slijedeća poglavlja, da će se Islam na zemlji učvrstiti i ustaliti i da će sve protivnike savladati. Poglavlje Jâsîn pripada srednjem mekkanskom periodu. Na početku se ovog poglavlja Božjeg Poslanika nagovara sa riječima: »O čovječe« i pokazuje se da će s njim čovječanstvo postignuti svoje savršenstvo.

Prvi dio poglavlja dokazuje istinitost Kur'ana i ističe, da sadrži nadnaravnu snagu, koja mrtvim ljudima ponovno dušu povraća i oživljuje ih. U drugom se dijelu donosi nekoliko primjera i ističe se kako Kur'an potvrđuje knjige, koje su prije njega objavljene. U trećem dijelu se iznose dokazi koji utvrđuju, da će Istina bezuvjetno pobijediti i uspjeti. U četvrtom dijelu se izlaže, kako će biti pozvani na odgovornost i biti pitani i oni, koji su primili Kur'an, a i oni koji ga nijesu primili, te da će biti nagrađivani ili kažnjavani. Peti dio upućuje na zakone, po kojima se narodi dižu i propadaju, pa se objašnjava, kako je Allah mogućan da ljude ponovno oživi.

PREVOD:

DIO. 1 — KUR'AN JE ČUDO BOŽJEG POSLANIKA.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 O čovječe![1]) 2 Svrati pozornost Kur'anu, koji je pun mudrosti! 3 Zaista si ti jedan od poslanih poslanika. 4 Ti si na istinskom pravom putu! 5 Kur'an je objavljen od Allaha, jedinog

---

[1]) U narječju arapskog plemena Taj, Jasin se upotrebljava u značenju: O čovječe! Postoji skoro potpuna saglasnost, da se sa ovom riječi nagovara Božji Poslanik.

pobjednika i milostivog, 6 da zastraši i opomene narod *(od posljedica krivog puta),* čiji očevi nijesu zastrašeni i opomenuti, pa su ostali bezbrižni i zapušteni. 7 Kazna je bila pravedna za mnoge od onih *(koji su se zapustili).* Pa oni *(opet)* ne vjeruju. 8 Mi smo stavili na vratove njihove okove, te su oni doprli do podbradaka i oni *(zbog ovih okova prkosa i oholosti),* uspravno vratove drže.[2]) 9 I Mi smo stavili pred njih prepreku, *(pa ih zadržava da idu naprijed i istinu prime),* a i iza njih smo stavili prepreku, *(koja ih sprečava da se natrag vrate i spasu od kazne).* Mi smo zastrli poglede njihove. I oni više ne mogu vidjeti. 10 I svejedno je njima, opominjao ti njih *(od posljedica krivog puta),* ili ih ne opominjao, oni ne vjeruju. 11 Ti ćeš samo zastrašiti i opomenuti onoga, koji prima Kur'an i slijedi ga i boji se Boga u tajnosti. Obraduj ovoga sa oproštenjem i nagradom najčasnijom! 12 Zaista, Mi mrtvima dušu dajemo i oživljujemo ih.[3]) I Mi smo zapisali svako djelo, što su ga učinili, i svaki trag što su ga ostavili. I svaku stvar smo Mi zabilježili u Knjizi posve jasnoj i otvorenoj.

DIO. 2 — UTVRĐIVANJE ISTINE.

13 Iznesi im kao primjer *(stanje)* stanovnika grada, kad su im došli poslanici. 14 Gle, Mi smo poslali njima dvojicu Poslanika, pa oni su ih obojicu u laž utjerali i Mi smo ojačali *(ovu dvojicu Poslanika)* sa trećim.[4]) I oni su *(sva tri Poslanika)*

---

[2]) Uzvišeni ajet predstavlja oholost i nadutost pogana. Njihova nadutost i prkos bio je toliko uvriježen, da su izgledali kao oni, što su im okovi oko vrata, pa ne mogu da glave sagnu. Ovi okovi koji su im vratove držali ukočene, smetali su im da pred istinom vrat sagnu. Prepreke, koje se dalje spominju, jesu također smetnje, da čovjek pođe naprijed.

[3]) U ovim riječima se nalazi upućenje na snagu, koja zamrle narode oživljava i daje im novu snagu.

[4]) Trinaesti ajet sva ova izlaganja donosi kao jedan primjer. Grad ili stanovnici o kojima se govori, nije ispravno da se kaže, da je to ovaj grad ili ono stanovništvo. Sa ovim primjerom se želi utvrditi poslanstvo Hazreti Muhammedovo. Od one dvojice poslanika, koji su ranije poslani, misli se na Musaa i Isa alejhisselama. Treći poslanik, koji je ove utvrdio jest Hazreti Muhammed. I Hazreti Musa i Hazreti Isa su predskazali dolazak Hazreti Muhammedov, i kad se Hazreti Muhammed pojavio, obistinila su se ova predskazivanja. I šljedbenici Musaovi i šljedbenici Isaovi su nastojali da Arape privedu u svoje vjere, ali nijesu uspjeli. Radi toga je kasnije Hazreti Muhammed došao.

آبَاؤُهُمْ فَهُمْ غَافِلُونَ ﴿٧﴾ لَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ عَلَىٰ أَكْثَرِهِمْ فَهُمْ
لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٨﴾ إِنَّا جَعَلْنَا فِي أَعْنَاقِهِمْ أَغْلَالًا فَهِيَ إِلَى الْأَذْقَانِ
فَهُمْ مُقْمَحُونَ ﴿٩﴾ وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًّا وَمِنْ خَلْفِهِمْ
سَدًّا فَأَغْشَيْنَاهُمْ فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ ﴿١٠﴾ وَسَوَاءٌ عَلَيْهِمْ
أَأَنْذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنْذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾ إِنَّمَا تُنْذِرُ مَنِ اتَّبَعَ
الذِّكْرَ وَخَشِيَ الرَّحْمَٰنَ بِالْغَيْبِ فَبَشِّرْهُ بِمَغْفِرَةٍ وَأَجْرٍ كَرِيمٍ
﴿١٢﴾ إِنَّا نَحْنُ نُحْيِي الْمَوْتَىٰ وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوا وَآثَارَهُمْ وَكُلَّ
شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُبِينٍ ﴿١٣﴾ وَاضْرِبْ لَهُمْ مَثَلًا أَصْحَابَ
الْقَرْيَةِ إِذْ جَاءَهَا الْمُرْسَلُونَ ﴿١٤﴾ إِذْ أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمُ اثْنَيْنِ
فَكَذَّبُوهُمَا فَعَزَّزْنَا بِثَالِثٍ فَقَالُوا إِنَّا إِلَيْكُمْ مُرْسَلُونَ
﴿١٥﴾ قَالُوا مَا أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا وَمَا أَنْزَلَ الرَّحْمَٰنُ مِنْ شَيْءٍ

إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا تَكْذِبُونَ ﴿١٦﴾ قَالُوا رَبُّنَا يَعْلَمُ إِنَّا إِلَيْكُمْ
لَمُرْسَلُونَ ﴿١٧﴾ وَمَا عَلَيْنَا إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿١٨﴾ قَالُوا إِنَّا
تَطَيَّرْنَا بِكُمْ لَئِنْ لَمْ تَنْتَهُوا لَنَرْجُمَنَّكُمْ وَلَيَمَسَّنَّكُمْ مِنَّا عَذَابٌ
أَلِيمٌ ﴿١٩﴾ قَالُوا طَائِرُكُمْ مَعَكُمْ أَئِنْ ذُكِّرْتُمْ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ
مُسْرِفُونَ ﴿٢٠﴾ وَجَاءَ مِنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ رَجُلٌ يَسْعَىٰ قَالَ يَا قَوْمِ
اتَّبِعُوا الْمُرْسَلِينَ ﴿٢١﴾ اتَّبِعُوا مَنْ لَا يَسْأَلُكُمْ أَجْرًا وَهُمْ مُهْتَدُونَ
﴿٢٢﴾ وَمَا لِيَ لَا أَعْبُدُ الَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢٣﴾ أَأَتَّخِذُ
مِنْ دُونِهِ آلِهَةً إِنْ يُرِدْنِ الرَّحْمَٰنُ بِضُرٍّ لَا تُغْنِ عَنِّي شَفَاعَتُهُمْ شَيْئًا
وَلَا يُنْقِذُونِ ﴿٢٤﴾ إِنِّي إِذًا لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٢٥﴾ إِنِّي آمَنْتُ بِرَبِّكُمْ
فَاسْمَعُونِ ﴿٢٦﴾ قِيلَ ادْخُلِ الْجَنَّةَ قَالَ يَا لَيْتَ قَوْمِي يَعْلَمُونَ ﴿٢٧﴾
بِمَا غَفَرَ لِي رَبِّي وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُكْرَمِينَ ﴿٢٨﴾ وَمَا أَنْزَلْنَا

rekli: Mi smo vama poslani. 15 Odgovori im narod: Vi ste samo ljudi, kao i mi, i nije ništa Sveopći Dobročinitelj spremio i objavio. Zaista vi, osim laži, ništa drugo ne govorite! 16 Rekoše *(Poslanici):* Gospodar naš zna, mi smo poslanici, koji smo vama poslani. 17 A dužnost je naša, samo jasno i otvoreno saopćenje i i izvršenje poruke. 18 Reče *(narod):* Vi nam donosite nesreću. Ako se vi ne okanite *(tvrdnje vaše i odavle se ne pokupite i ne odete),* mi ćemo vas kamenovati i sigurno će vas od nas stići bolna i teška kazna. 19 Rekoše *(Poslanici):* Nesreća je vaša s vama! Zar vam pouke naše nesreću donose? Ne, vi ste ljudi razuzdani, koji granicu prelaze! 20 I došao je jedan čovjek iz najudaljenijeg dijela grada, žureći se i reče: »Narode moj! Slušajte Poslanike i slijedite ih! 21 Slijedite one, koji ne traže od vas nikakve nagrade, a oni idu putem onih, što su upućeni na pravi put! 22 A šta je meni da ja ne obožavam i ne klanjam se

Allahu, koji me je stvorio? I Njemu ćete se svi povratiti. 23 A zar ću ja ostaviti Allaha i klanjati se drugim bogovima? Ako bude htio Sveopći Dobročinitelj, da me kakva šteta i zlo pogodi, neće mi ništa koristiti zagovori njihovi, a niti će me oni spasiti. 24 Zaista sam ja *(ako ostavim Allaha i budem se klanjao krivim bogovima)* u otvorenoj zabludi i stramputici. 25 Eto ja vjerujem Gospodara vašeg. Poslušajte me!« 26 — 27 Reklo se njemu: »Uniđi u raj!«, a on reče: »Kamo sreće, da je narod moj znao, što mi je oprostio Gospodar moj i učinio me od odlikovanih.[5])

Džuz: 23

28 I Mi nijesmo poslali na narod njegov, iza njega vojsku s neba. I Mi nijesmo to slali. 29 Njih je stigla samo strašna i podmukla jeka. Pa su svi najedamput zamrli i otišli.[6]) 30 Koja šteta tim robovima! Nije im došao poslanik, a da ga oni nijesu ruglu izvrgli! 31 Zar oni ne vide, koliko smo Mi prije njih uništili pokoljenja *(koja nijesu slušala poslanike)*, jer se oni nijesu poslanicima povraćali. 32 A oni će zaista svi biti k Nama dovedeni.

DIO. 3 — DOKAZI ISTINE.

33 I znak i dokaz im je ova zemlja mrtva. Mi je oživljujemo i vadimo iz nje *(raznovrsno)* zrnevlje, pa ga oni jedu.[7]) 34 — 35 I Mi smo *(na zemlji)* stvorili palmovike i vinograde. I dali smo, da iz zemlje vrela provriju, da oni jedu plodove njihove. *(Sve ove blagodati)* nijesu uradile ruke njihove. Zar oni opet ne zahvaljuju? 36 Uzvišen je, čist i slavljen Allah, koji je od svega stvorio parove: Od onoga, što iz zemlje niče, i od ljudi samih,

---

[5]) Ovaj čovjek predstavlja one, koji vjeruju poslanike. Svakom poslaniku po jedan između onih, koji vjeruju, potvrđuje istinitost njegovog poslanstva.

[6]) Uzvišeni ajet posve jasno kazuje kako kazna dolazi. Na one, koji su zaslužili kaznu, neće s neba dolaziti vojska, uzroci radi kojih dolazi kazna najedamput će se na zemlji pojaviti.

[7]) U Kur'anu se mrtva zemlja, koja je oživila isporeduje sa preporodom, što ga je Kur'an na zemlji izveo. Kad je Kur'an došao, zemlja je bila mrtva. Ali prema zakonima božanskim, koji vladaju u materijalnom svijetu, svaka zemlja, koja je mrtva, kako se može u njoj život obnoviti i plodovima napuniti, tako se to isto može i u duhovnom svijetu dogoditi.

سورة يس
584 ٣٦ ٥٨٤

على قومه من بعده من جند من السماء وما كنا منزلين ﴿٢٨﴾
إن كانت إلا صيحة واحدة فإذا هم خامدون ﴿٢٩﴾ يا حسرة
على العباد ما يأتيهم من رسول إلا كانوا به يستهزءون ﴿٣٠﴾
ألم يروا كم أهلكنا قبلهم من القرون أنهم إليهم لا يرجعون
﴿٣١﴾ وإن كل لما جميع لدينا محضرون ﴿٣٢﴾ وآية لهم الأرض
الميتة أحييناها وأخرجنا منها حبا فمنه يأكلون ﴿٣٣﴾
وجعلنا فيها جنات من نخيل وأعناب وفجرنا فيها من
العيون ﴿٣٤﴾ ليأكلوا من ثمره وما عملته أيديهم أفلا
يشكرون ﴿٣٥﴾ سبحان الذي خلق الأزواج كلها مما تنبت
الأرض ومن أنفسهم ومما لا يعلمون ﴿٣٦﴾ وآية لهم الليل
نسلخ منه النهار فإذا هم مظلمون ﴿٣٧﴾ والشمس تجري

i od onoga što oni ne znaju.[8]) 37 A i noć im je jedan znak *(i jedna pouka).* Mi odijelimo od nje svjetlo danje i oni ostanu u mraku i tmini.[9]) 38 A i sunce *(im je jedan znak i pouka)* i kreće se po stalnoj i krajnoj tačci svojoj. To je određenje jedinog Pobjednika, koji svaku stvar istinski zna.[10]) 39 A i mjesecu smo odredili mjesta kretanja, pa na kraju postane kao suha savijena grana palmina.[11]) 40 Niti suncu treba da dostigne mjesec, a ni noći da pretekne dan. I svako u svome krugu plovi.[12]) 41 I znak je jedan za njih, da smo ukrcali porod njihov u nakrcanu lađu. 42 I stvorili smo im što je slično *(lađi)*, da se oni ukrcavaju i voze.[13]) 43 A da hoćemo potopili bi ih, pa ne bi im bilo nikoga, ko bi im u pomoć pritekao, niti bi se oni mogli spasiti. 44 *(Samo smo ih spasili)* iz milosti Naše i što hoćemo da oni do određenog roka žive i provedu se. 45 A kada se njima reče: Čuvajte se onoga,

---

[8]) Ovaj ajet tumačeći, da su sva stvorenja u životinjskom i biljnom carstvu, i inače, stvorena od parnih jedinki, iznosi jedan veliki naučni princip.

[9]) Ova noć je doba neznanja. Kako u prirodnom materijalnom svijetu izmjenjuje dan noć, a noć dan, to se isto zbiva i u duhovnom nematerijalnom svijetu. Tminu neznanja slijedi dan upućenja.

[10]) Možda ovaj ajet upućuje na kretanje sunca u svemiru, ili na ono doba i stanje sunčevo, kad više neće od sebe svjetla davati.

[11]) Ovdje se predstavlja ona vanjska krivina i tanjač mlađaka ili starog mjeseca prije mijene. I istine ponekad ovako izgledaju u očima nekih ljudi, ali za kratko vrijeme, kako mjesec obasja punim sjajem, tako i istina zasjaji.

[12]) Ovo je jedna istina, koju je prije trinaest vjekova Kur'an iznio, a koju nije niko razumio.

[13]) Na lađe nas podsjećaju sva današnja prevozna sredstva.

الجزء الثالث والعشرون ٢٣

٥٨٥

لمستقر لها ذلك تقدير العزيز العليم ﴿٣٨﴾ والقمر قدرناه
منازل حتى عاد كالعرجون القديم ﴿٣٩﴾ لا الشمس ينبغي لها
أن تدرك القمر ولا الليل سابق النهار وكل في فلك
يسبحون ﴿٤٠﴾ وآية لهم أنا حملنا ذريتهم في الفلك المشحون
﴿٤١﴾ وخلقنا لهم من مثله ما يركبون ﴿٤٢﴾ وإن نشأ نغرقهم
فلا صريخ لهم ولا هم ينقذون ﴿٤٣﴾ إلا رحمة منا ومتاعا
إلى حين ﴿٤٤﴾ وإذا قيل لهم اتقوا ما بين أيديكم وما خلفكم
لعلكم ترحمون ﴿٤٥﴾ وما تأتيهم من آية من آيات ربهم إلا
كانوا عنها معرضين ﴿٤٦﴾ وإذا قيل لهم أنفقوا مما رزقكم
الله قال الذين كفروا للذين آمنوا أنطعم من لو يشاء الله
أطعمه إن أنتم إلا في ضلال مبين ﴿٤٧﴾ ويقولون متى هذا الوعد

سورة يس ٣٦

٥٨٦

إن كنتم صادقين ﴿٤٨﴾ ما ينظرون إلا صيحة واحدة
تأخذهم وهم يخصمون ﴿٤٩﴾ فلا يستطيعون توصية ولا
إلى أهلهم يرجعون ﴿٥٠﴾ ونفخ في الصور فإذا هم من الأجداث
إلى ربهم ينسلون ﴿٥١﴾ قالوا يا ويلنا من بعثنا من مرقدنا هذا
ما وعد الرحمن وصدق المرسلون ﴿٥٢﴾ إن كانت إلا صيحة
واحدة فإذا هم جميع لدينا محضرون ﴿٥٣﴾ فاليوم لا تظلم
نفس شيئا ولا تجزون إلا ما كنتم تعملون ﴿٥٤﴾ إن أصحاب
الجنة اليوم في شغل فاكهون ﴿٥٥﴾ هم وأزواجهم في ظلال
على الأرائك متكئون ﴿٥٦﴾ لهم فيها فاكهة ولهم ما
يدعون ﴿٥٧﴾ سلام قولا من رب رحيم ﴿٥٨﴾ وامتازوا اليوم
أيها المجرمون ﴿٥٩﴾ ألم أعهد إليكم يا بني آدم أن لا تعبدوا

što je pred vama, *(kazne na koju ćete u ovom životu udariti)* i što je iza vas, *(kazne na koju ćete u vječnom svijetu udariti),* da bi vam se smilovalo *(oni glavu zaokrenu).* 46 A nije im došao nijedan od znakova Gospodara njihova, a da oni nijesu od njega glavu okrenuli. 47 I kada im se reče: Dijelite *(da bi drugima pomogli)* od onoga, što vam je Bog darovao, govore nevjernici pravovjernima: »Zar da mi hranimo onoga, koga bi Bog nahranio, da ga je htio nahraniti? Zaista ste vi ljudi u otvorenoj zabludi«. 48 A govore: Kada će doći ta prijetnja vaša, protiv nas *(koju ste iznijeli),* ako vi istinu govorite? 49 Oni iščekuju samo jedan strašni zov i potmuli tutanj, što će ih iznenada stići, a oni će se među sobom svađati. 50 Pa neće moći ni oporuke učiniti, niti će se moći čeljadima svojim vratiti.[14])

14) Ovaj ajet pokazuje na nesreću i poraz, što su ga pogani kasnije na Bedru pretrpili.

DIO. 4 — NAGRADA I KAZNA.

51 I puhnuće se u rog. A tada će se sve iz grobova Gospodaru svome žuriti. 52 Govoriće: Jao i teško nama! Ko nas diže iz ležaja naših? *(Njima će se reći):* »Ovo je *(dan)* što je obećao Sveopći Dobročinitelj i što su istinito poslanici kazivali. 53 Samo će biti jedan zov, pa će se oni svi kod Nas iskupiti i Nama će doći. 54 Danas se neće nikome nimalo nasilja učiniti i vi ćete biti nagrađeni samo onako, kako ste radili! 55 Zaista će tada drugovi rajski, obdareni svima blagodatima, naslađivati se i uživati *(u mnogim blagodatima i u gledanju Svemogućeg Allaha, pred čim će sva ostala dobra zaboraviti).* 56 Oni i družice njihove će biti pod hladovinom, naslonjeni na ukrašenim stolicama i divanima. 57 Za njih će tamo biti voća svakovrsnoga i svega što budu poželili i htjeli. 58 Doći će im kao riječ od Gospodara milostivog: Spas i mir! 59 I rastavite se danas, o griješnici! 60 Zar vam nijesam naredio *(i poučio vas),* o sinovi Ademovi, da se ne klanjate satani. Satana vam je jedan otvoren neprijatelj! 61 Nego Meni se klanjajte i Mene obožavajte! Ovo je najpraviji put. 62 A satana je zaveo između vas mnogi svijet. Zar vi nemate pameti, da to shvatite?! 63 Eto, ovo je onaj pakao, što vam je obećan. 64 Uniđite danas tamo, jer nijeste vjerovali, *(pa kaznu teglite).* 65 Tada ćemo Mi zapečatiti usta njihova, a govoriće Nam ruke njihove i svjedočiti noge njihove, šta su radile i šta su zaslužile. 66 A da hoćemo, potpuno bi im oči oslijepili i uništili, pa bi se mučili i trudili da nađu put. Ali kako onda mogu vidjeti put?! 67 A da opet hoćemo, pretvorili bi ih u ružniji oblik na mjestu njihovu, pa ne bi mogli ni naprijed poći, niti se natrag povratiti.

DIO. 5 — GOSPODSTVO ISLAMA.

68 A onaj komu smo dali dug život, da živi, Mi izmjenjujemo stvorenje njegovo i oslabimo ga. Zar oni još to ne shvaćaju?[15]) 69 Mi nijesmo njega *(poslanika)* pjesništvu naučili. A njemu pjesništvo i ne dolikuje. *(Riječ, koja mu je objavljena),* to je samo

[15]) Zakon prirodnog razvitka zahtijeva, da sve što je živo, počinje i opadati. Ovaj zakon kako obuhvaća pojedince, tako obuhvaća i narode.

الشيطان إنه لكم عدو مبين ﴿٦٠﴾ وأن اعبدوني هذا صراط
مستقيم ﴿٦١﴾ ولقد أضل منكم جبلا كثيرا أفلم تكونوا
تعقلون ﴿٦٢﴾ هذه جهنم التي كنتم توعدون ﴿٦٣﴾ اصلوها
اليوم بما كنتم تكفرون ﴿٦٤﴾ اليوم نختم على أفواههم
وتكلمنا أيديهم وتشهد أرجلهم بما كانوا يكسبون
﴿٦٥﴾ ولو نشاء لطمسنا على أعينهم فاستبقوا الصراط فأنى
يبصرون ﴿٦٦﴾ ولو نشاء لمسخناهم على مكانتهم فما
استطاعوا مضيا ولا يرجعون ﴿٦٧﴾ ومن نعمره ننكسه في
الخلق أفلا يعقلون ﴿٦٨﴾ وما علمناه الشعر وما ينبغي له إن هو
إلا ذكر وقرآن مبين ﴿٦٩﴾ لينذر من كان حيا ويحق القول
على الكافرين ﴿٧٠﴾ أولم يروا أنا خلقنا لهم مما عملت أيدينا

أنعاما فهم لها مالكون ﴿٧١﴾ وذللناها لهم فمنها ركوبهم
ومنها يأكلون ﴿٧٢﴾ ولهم فيها منافع ومشارب أفلا يشكرون
﴿٧٣﴾ واتخذوا من دون الله آلهة لعلهم ينصرون ﴿٧٤﴾ لا يستطيعون
نصرهم وهم لهم جند محضرون ﴿٧٥﴾ فلا يحزنك قولهم إنا
نعلم ما يسرون وما يعلنون ﴿٧٦﴾ أولم ير الإنسان أنا خلقناه
من نطفة فإذا هو خصيم مبين ﴿٧٧﴾ وضرب لنا مثلا ونسي
خلقه قال من يحيي العظام وهي رميم ﴿٧٨﴾ قل يحييها الذي
أنشأها أول مرة وهو بكل خلق عليم ﴿٧٩﴾ الذي جعل لكم
من الشجر الأخضر نارا فإذا أنتم منه توقدون ﴿٨٠﴾ أوليس
الذي خلق السماوات والأرض بقادر على أن يخلق مثلهم
بلى وهو الخلاق العليم ﴿٨١﴾ إنما أمره إذا أراد شيئا

pouka i posve jasni Kur'an.[16]) 70 Da opomene i prestraši onoga, koji je živ od posljedica krivog puta i da potvrdi istinitost kazne nad nevjernicima. 71 Zar oni ne vide, da smo im Mi stvorili životinje, koje su djelo ruku Naših *(bez saučesnika i pomagača)*, pa ih oni posjeduju. 72 I Mi smo ih učinili podložnim njima, pa neka neke jašu, a od nekih neka *(meso)* jedu. 73 Oni od njih imaju mnoge koristi. Piju *(mlijeko njihovo)*. Zar oni još ne zahvaljuju? 74 I oni ostavljaju Allaha, a uzimaju druge bogove, da bi se tako oni pomogli. 75 Ne mogu im oni pomoći. A oni su njima *(krivim bogovima svojim)* vojska, što pred njih izlazi i čuva ih *(i s njima zajedno u pakao idu)*. 76 I neka te ne žaloste riječi njihove. Mi znamo sve, što oni u sebi skrivaju i što javno čine. 77 Zar čovjek

[16]) Hazreti Muhammed nije pjesme pjevao, a Kur'an koji je njemu objavljen, ozbiljno borbu vodi i u borbi traži odlučnost i odmjerenost, koja je dostojna čovjeka kao razumnog bića.

ne vidi, da smo ga Mi stvorili iz jedne kaplje vode, pa on je opet otvoren neprijatelj. 78 I iznio je nama primjer, a zaboravio je kako je on stvoren. Rekao je: »Ko će proživiti kost, kad je ona istruhla?«[17]) 79 Reci: »Oživiće je Onaj, koji je i prvi put stvorio. A On zna, kako je svako stvorenje, 80 On je, koji vam iz zelenog drvlja vatru daje, i vi to drvlje ložite.[18]) 81 A zar nije Onaj, koji je stvorio nebesa i zemlju moćan, da njima slične stvori? *(Svakako tu moć ima).* On je, koji sve stvara i svaku stvar istinski poznaje. 82 Samo je zapovijed Njegova, kad bude htio da nešto bude, da kaže: »Budi!« i ono biva. 83 Slavljen je, čist i uzvišen Onaj, u čijoj je ruci gospodstvo i vlast nad svakom stvari. I svi ćete se Njemu povratiti.

POGLAVLJE: 37

POGLAVLJE: SÂFFÂT

OBJAVLJENO U MEKKI. 5 DIJELOVA. 182 AJETA.

SADRŽAJ:

Prvi ajet ovog poglavlja, opisujući pravovjerne, govori o onima, koji u redovima stoje. Radi toga i ovo poglavlje nosi naziv Sâffât. Sâffât jesu oni, koji, klanjajući se Allahu u redovima stoje, a istupaju u čvrstim redovima u ratovima protiv neprijatelja, koji su ustali protiv Islama.

U prvom dijelu poglavlja se predskazuje sigurna i potpuna pobjeda vjerovanja u jedinstvo Božje, u drugom dijelu se kazuje o odredbi Božjoj, u trećem, četvrtom i petom dijelu se govori o Nuhu, Ibrahimu, Musau, Il'jasu, Lutu i Junusu, a onda se daje znak o pobjedi i uspjehu, što će ga Hazreti Muhammed postići.

---

[17]) Ovaj ajet je objavljen o Ubejju Ibni Halefu, koji se prepirao sa Božjim Poslanikom o životu poslije smrti. Donio je jednu trulu kost i izmrvio u ruci, pa je rekao: »Vidiš li, zar će to Bog oživiti pošto je istrulo i izmrvilo se«. Božji Poslanik mu je odgovorio: Da, i tebe će proživiti i u pakao utjerati.

[18]) Veličanstvena je moć Božja, koji je u zelenom drvetu sastavio i vodu i oganj, pa oganj ne može da pali drvo, a voda ne može da gasi oganj. Zar ovo nije jedan od najvećih znakova Božje Mudrosti i Božje Moći i zar ovo nije jasan dokaz, da On može na novo i mrtve oživiti.

PREVOD:

DIO. 1 — POBJEDA BOŽJEG JEDINSTVA.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 *(Otvori oči)* **i svrati pozornost na one, koji u čvrstim redovima stoje, 2 i koji se čuvaju i odriču** *(grijeha),* **3 i koji uče Knjigu, pa pouku crpe!**[1]**) 4 Zaista je Bog vaš jedan i je-**

[1]) česticu »vav« ili »ve«, koja stoji na početku ovih ajeta, drugi prevađaju kao česticu, kojom se izriče zakletva, pa prevađaju sa »zaklinjem se« ili »tako mi«. U ovom slučaju mjesto zakletve mi predpostavljamo riječi: »otvori oči« — »svrati pozornost« — »pazi« — »pouku crpi«. Naime, cilj je zakletve na ovakim mjestima, da se na jedan odlučan način privuče pažnja. Cilj je toga, kada se zaklinjemo sa jednom stvari, da se osigura što veća vjerojatnost jednog izlaganja. Ovaj oblik traži da se utvrdi tačnost i istinitost nekog izlaganja, i da se to postigne sa najjasnijim dokazom. Kad na ovo u Kur'anu nailazimo, onda ne možemo i ne smijemo smatrati, da je to obična zakletva. Ponekad se sa ovim zakletvama pokazuje na najjasnije zakone prirode, kao što je izmjenjivanje dana i noći

dini.[2]) 5 Gospodar je nebesa i zemlje i svega što je među njima i Gospodar je svega što se na obzoru od istoka pojavljuje i rađa. 6 Zaista smo Mi nebesa najbliža ukrasili sa uresom zvjezdanim. 7 I tamo se nalazi čuvar protiv svakog nepokornog satane.[3]) 8 Oni ne mogu prisluškivati do »Melei-â'la'a«[4]) i progone se sa svih strana.[5]) 9 Udaljuju se sramno i sa poniženjem. I njih čeka

---

i u vezi sa ovim materijalnim zakonima prirodnog života, treba svratiti pozornost zakonima duhovnog života. Ponekad se sa ovom zakletvom iznose događaji budućnosti, i njihovo ostvarenje i obistinjavanje je dokaz Hazreti Muhammedova poslanstva. I ovdje se stanje u tom pravcu kreće.

[2]) U prva tri ajeta se govori o pravovjernim. Prvi ajet se odnosi na one, koji u čvrstim redovima izlaze da Boga obožavaju i Njemu se klanjaju. Muslimani ovo rade svaki dan u pet namaskih vremena. Nadalje se upućuje na one, koji na Božjem putu u borbi izlaze u čvrstim redovima.

Drugi ajet ističe potpuno izmjenjivanje onih, kojima su vladale strasti njihove prije nego su postali pravi vjernici, a kad su to postali, kazuje se, kako su sve strasti svoje savladali i postali gospodari svega. S tim zajedno u ovom ajetu se ističe, kako su oni savladali sve strasti i pohote, kad su se kao pravovjerni digli protiv njih, a onda se pokazuje, kako će na isti način pobjedu izvojevati i nad neprijateljem, koji ih bude napao.

U trećem ajetu nema ni najmanje sumnje, da se ne govori o pravovjernima, koji Kur'an uče. Na taj način se posve jasno i odlučno razumije, da se i predhodni ajeti odnose na pravovjerne.

Ovo je sve dokaz istinitosti Hazreti Muhammedovog poslanstva. Slijedeći vjerovanje u jedinstvo Božje, pravovjerni pred Svemogućim Allahom staju u čvrste redove i na taj način iskazuju svoju najiskreniju odanost Bogu i pobožnost. Zahvaljujući tome, istrijebili su između sebe onaj strašni nemoral, što se kod njih bio duboko uvriježio i na taj način su uspostavili jedan nepobitan dokaz svetosti izvora iz koga je došla Objava Hazreti Muhammedu. Kasnije su sve neprijatelje pobijedili i pomagali Božjeg Poslanika i sve pravovjerne.

[3]) Božji Poslanik se morao boriti sa dvostrukim neprijateljem. Jedna vrsta protivnika je bila, koja se naslanjala na svoju tjelesnu i materijalnu snagu, a druga je bila sastavljena od astrologa i vračara, koji su općenito bili poznati pod imenom »kahin« — vračari. Ova vrsta neprijatelja, koji se u Kur'anu nazivaju nepokornim satanama, jesu ovi vračari ili »kahini«. Oni su tvrdili, da se dogovaraju i dopisuju sa duhovima i da znaju o neviđenim stvarima govoriti. Arapski astrolozi i vračari su potpuno iščezli sa preporodom, što ga je izveo Islam i vračanje je potpuno iščezlo. Astrolozi i vračari su govorili, da su svoje znanje i vračanje naučili sa zvijezda, pa prethodni ajet govoreći o nebesima i zvijezdama upućuje na ovo vjerovanje, što su ga oni bili u svijet bacili.

[4]) »Melei a'la« to je sveti izvor Božje Objave.

[5]) Ovdje se upućuje na kraj, kako su dokrajčili i završili astrolozi i vračari. Oni su zbog svoje vještine vračanja sebe smatrali višim od drugih ljudi. Ovaj uzvišeni ajet ističe, da oni ne mogu dostignuti do izvora Božjeg Poslanstva.

trajna i vječna kazna. 10 Samo, ako koju riječ ugrabi, eto ti odmah za njim kao zvijezda sjajnog plamena, koji ga uništi i spali.[6]) 11 Pa pitaj ih: Jesu li oni jači i snažniji po onome kako su stvoreni, ili ono drugo što smo Mi stvorili? Mi smo ih stvorili od čvrstog blata.[7]) 12 Ne, ti se čudiš stanju njihovu, a oni se *(tvome čuđenju)* izruguju. 13 A kada se opominju i pouka im se daje, oni se ne naučavaju i pouke ne primaju. 14 A kada vide jedan znak i pouku, oni se tomu među sobom izruguju, 15 I govore: Ovo je samo jedna otvorena čarolija. 16 Zar, pošto Mi pomremo i postanemo zemlja i kosti, da se ponovno proživimo? 17 Pa zar će i očevi naši biti proživljeni, koji su bili i prošli? 18 Reci: Da! I vi i oni će u poniženju biti proživljeni. 19 Samo će doći jedan strašan i potmuo glas, pa će oni vidjeti. 20 I reći će: Jao i teško nama, ovo je dan obračuna i kazne! 21 Ovo je dan rastavljanja, što ste ga vi lažnim smatrali.

كُنتُمْ تَأْتُونَنَا عَنِ الْيَمِينِ ﴿٢٨﴾ قَالُوا بَل لَّمْ تَكُونُوا مُؤْمِنِينَ
﴿٢٩﴾ وَمَا كَانَ لَنَا عَلَيْكُم مِّن سُلْطَانٍ بَلْ كُنتُمْ قَوْمًا
طَاغِينَ ﴿٣٠﴾ فَحَقَّ عَلَيْنَا قَوْلُ رَبِّنَا إِنَّا لَذَائِقُونَ ﴿٣١﴾ فَأَغْوَيْنَاكُمْ
إِنَّا كُنَّا غَاوِينَ ﴿٣٢﴾ فَإِنَّهُمْ يَوْمَئِذٍ فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ ﴿٣٣﴾
إِنَّا كَذَٰلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ ﴿٣٤﴾ إِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا قِيلَ لَهُمْ
لَا إِلَٰهَ إِلَّا اللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٣٥﴾ وَيَقُولُونَ أَئِنَّا لَتَارِكُوا آلِهَتِنَا
لِشَاعِرٍ مَّجْنُونٍ ﴿٣٦﴾ بَلْ جَاءَ بِالْحَقِّ وَصَدَّقَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٣٧﴾ إِنَّكُمْ
لَذَائِقُوا الْعَذَابِ الْأَلِيمِ ﴿٣٨﴾ وَمَا تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ
﴿٣٩﴾ إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿٤٠﴾ أُولَٰئِكَ لَهُمْ رِزْقٌ مَّعْلُومٌ ﴿٤١﴾
فَوَاكِهُ وَهُم مُّكْرَمُونَ ﴿٤٢﴾ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿٤٣﴾ عَلَىٰ سُرُرٍ
مُّتَقَابِلِينَ ﴿٤٤﴾ يُطَافُ عَلَيْهِم بِكَأْسٍ مِّن مَّعِينٍ ﴿٤٥﴾ بَيْضَاءَ

---

[6]) Astrolozi i vračari su u svojim gatanjima izvjesne stvari pogađali, pa su ljude uputili na stazu tmine i mraka, ali tu tminu sa one tamne staze, kojom su zavedeni ljudi hodali, uništilo je svjetlo, koje se u toj tami pojavilo. To jest ono pravo svjetlo poslanikovo, svjetli zraci pravog upućenja razdrli su tmaste slojeve ove tmine i mraka neznanja i pokvarenosti.

[7]) Božji poslanici su ljudi, koji su stvoreni od čvrste zemlje i koji su došli do duhovnog savršenstva. Dakle oni su imali takvu tjelesnu snagu, da su se mogli odhrvati i najtežim tjelesnim naporima, a savršenstvo njihovog duha je bilo tako snažno, da je snaga duha uvijek savladavala slabe i hrđave naklonosti tijela, i duh je postao toliko čvrst, koliko su čvrsti i elementi iz kojih je čitava priroda nastala.

DIO. 2 — ODLUKA.

22 — 23 Iskupite zajedno najedamput one, koji su sebi nasilje učinili, sa drugovima njihovim i sa onima, koje su obožavali mjesto Allaha. Zatim ih uputite na put paklenski! 24 I zastavite ih, jer će oni biti potegnuti na odgovornost! 25 Što vam bi, nećete moći jedni druge pomoći? 26 Ne, danas *(im je šija sageta)*. Oni su u potpunoj podložnosti i pokornosti. 27 I upućuju se jedni prema drugima, pa se međusobno pitaju. 28 Govore: Vi ste nam svi s desne strane dolazili *(nagovarali ste nas i podbadali)!* 29 Odgovoriće *(oni drugi koji su zavodili):* Ne, vi nijeste bili pravi vjernici. 30 A mi nijesmo imali vlasti da vas prisilimo, nego vi ste bili ljudi bezbožni i nepokorni. 31 Radi toga se ispunila na nama odluka Gospodara našega. Zaista ćemo mi iskusiti *(kaznu svoju)*. 32 Pa mi smo vas zavodili i s glave vas smeli, jer smo bili obijesni i zabludjeli. *(Ako ste htjeli, mogli ste da nas ne slijedite!)* 33 Oni će tada kaznu zajednički podnositi. 34 Eto, tako Mi radimo sa griješnicima. 35 Zaista su se oni oholili, kad im se govorilo: Samo je Allah jedini Bog. 36 I oni govore: »Zar da mi ostavimo bogove naše, radi jednog suludog pjesnika«. 37 Ne, *(taj Poslanik)* je Istinu donio i potvrdio je poslanike. 38 Zaista ćete vi okušati kaznu užasnu i bolnu. 39 I vi ćete biti kažnjeni samo za ono, što ste radili. 40 Samo se izuzimaju pravi i iskreni robovi Božji. 41 Njih čeka hrana poznata i određena.[8]) 42 — 43 — 44 *(Razno)* voće. I oni će biti počašćeni u vrtovima rajskim, sa obiljem blagodati i jedni prema drugima će sjediti u naslonjačima. 45 — 46 Obilaziće se oko njih sa čašama pića koje teče sa izvora, a bistro je kao suza, slatko i ugodno onima, koji ga piju. 47 U njemu nema ništa što opija i snagu ubija, niti će im se od njega pamet zanijeti.[9]) 48 A kod njih će biti divne

[8]) Ovdje se govori o poznatoj hrani pravih vjernika, a to kazuje, da će se vjernici i na zemlji tom hranom koristiti. Inače ta hrana ne bi bila »poznata«.

[9]) Svi ovi opisi rajskih blagodati pokazuju, da to nijesu materijalne, nego duhovne blagodati. Stvari, koje se piju na ovom svijetu čovjeka opijaju i pamet mu zanose. Ali piće vječnog života nije tako. Da bi se napitak vječnosti iskazao, upotrebljavaju se izrazi, kojima se zemaljska pića nazivaju i opisuju. I ako se upotrebljavaju zajednički izrazi, sadržaj je posve drukčiji.

لذة للشاربين (46) لا فيها غول ولا هم عنها ينزفون (47) وعندهم
قاصرات الطرف عين (48) كأنهن بيض مكنون (49) فأقبل
بعضهم على بعض يتساءلون (50) قال قائل منهم إني كان لي
قرين (51) يقول أإنك لمن المصدقين (52) أإذا متنا وكنا ترابا
وعظاما أإنا لمدينون (53) قال هل أنتم مطلعون (54) فاطلع
فرآه في سواء الجحيم (55) قال تالله إن كدت لتردين (56)
ولولا نعمة ربي لكنت من المحضرين (57) أفما نحن بميتين (58)
إلا موتتنا الأولى وما نحن بمعذبين (59) إن هذا لهو الفوز
العظيم (60) لمثل هذا فليعمل العاملون (61) أذلك خير نزلا
أم شجرة الزقوم (62) إنا جعلناها فتنة للظالمين (63) إنها
شجرة تخرج في أصل الجحيم (64) طلعها كأنه رءوس الشياطين (65)

فإنهم لآكلون منها فمالئون منها البطون (66) ثم إن لهم
عليها لشوبا من حميم (67) ثم إن مرجعهم لإلى الجحيم (68)
إنهم ألفوا آباءهم ضالين (69) فهم على آثارهم يهرعون (70)
ولقد ضل قبلهم أكثر الأولين (71) ولقد أرسلنا فيهم
منذرين (72) فانظر كيف كان عاقبة المنذرين (73) إلا عباد
الله المخلصين (74) ولقد نادانا نوح فلنعم المجيبون (75) و
نجيناه وأهله من الكرب العظيم (76) وجعلنا ذريته هم
الباقين (77) وتركنا عليه في الآخرين (78) سلام على نوح
في العالمين (79) إنا كذلك نجزي المحسنين (80) إنه من عبادنا
المؤمنين (81) ثم أغرقنا الآخرين (82) وإن من شيعته لإبراهيم (83)
إذ جاء ربه بقلب سليم (84) إذ قال لأبيه وقومه ماذا

družice, sa lijepim i krupnim očima, koje su okrenute od nevaljalština i upućene samo drugovima svojim. 49 i one su kao jaje čiste i sa divnom bjelinom, što je sakriveno i zamotano.[10]) 50 Pa idu jedni prema drugima i razgovaraju se. 51 Jedan između

[10]) Riječi, sa kojima se ovdje žene opisuju, ističu najveće vrline jedne dobre i čestite žene. U prvom redu ove žene zakreću svoja lica i svoje oči od svih nevaljalština i najglavnija osebina ovih žena je nevinost. Zatim se hvali ljepota u očima ovih žena. Pod ovom ljepotom se misli čistoća očiju, koje se čuvaju svega, što može ženi da ljagu nanese. Osim toga se kazuje, da su ove žene kao čuvana i skrivena jaja. I ovo izražava čistoću i ljepotu ćudi i naravi jedne žene kao i to, da je očuvana od svake ljage. Ovo su svojstva žena, koje će biti kao družice svojim muževima u raju.

I ovo treba naročito uzeti u obzir: Izlaganja sa kojima se ovdje opisuje žena po vanjštini svojoj, predstavljaju plod dobrih djela, koja se u zemaljskom životu čine. Sa ovim plodovima će se koristiti u vječnom životu kako muškarci tako i žene.

Jedna je činjenica tačna, da se u uzvišenom Kur'anu nigdje ne govori o tome, da će u vječnom životu biti bračnih veza. Po Kur'anu, blagodati obećane muškarcima i ženama u vječnom životu, razlikuju se po sadržini svojoj od prolaznih zemaljskih blagodati.

سورة الصافات

594 ٢٧ ٥٩٤

تعبدون ﴿٨٥﴾ أئفكا آلهة دون الله تريدون ﴿٨٦﴾ فما ظنكم
برب العالمين ﴿٨٧﴾ فنظر نظرة في النجوم ﴿٨٨﴾ فقال إني سقيم ﴿٨٩﴾
فتولوا عنه مدبرين ﴿٩٠﴾ فراغ إلى آلهتهم فقال ألا تأكلون ﴿٩١﴾
ما لكم لا تنطقون ﴿٩٢﴾ فراغ عليهم ضربا باليمين ﴿٩٣﴾ فأقبلوا
إليه يزفون ﴿٩٤﴾ قال أتعبدون ما تنحتون ﴿٩٥﴾ والله خلقكم
وما تعملون ﴿٩٦﴾ قالوا ابنوا له بنيانا فألقوه في الجحيم ﴿٩٧﴾
فأرادوا به كيدا فجعلناهم الأسفلين ﴿٩٨﴾ وقال إني ذاهب
إلى ربي سيهدين ﴿٩٩﴾ رب هب لي من الصالحين ﴿١٠٠﴾ فبشرناه
بغلام حليم ﴿١٠١﴾ فلما بلغ معه السعي قال يا بني إني أرى في المنام
أني أذبحك فانظر ماذا ترى قال يا أبت افعل ما تؤمر ستجدني
إن شاء الله من الصابرين ﴿١٠٢﴾ فلما أسلما وتله للجبين ﴿١٠٣﴾

njih kaže: Imao sam jednog svoga druga, *(poricao je život poslije smrti.* 52 *(Govoreći meni)* kaže: »Jesi li ti od onih, što su vjerovali? 53 Zar ćemo, pošto pomremo i postanemo zemlja i kosti, ponovno biti proživljeni i pozvani na odgovornost i suđenje?« 54 — 55 Reče *(onaj drugi):* Jeste li vidjeli kakvo je stanje njihovo? On je pogledao i vidio je *(nevjernog druga svoga)* čak u sredini ognja paklenskog. 56 Reče *(ovome):* Bogami zamalo i mene nijesi uništio. 57 I da nije bilo dobrote i blagodati Gospodara moga, i ja bih bio od onih, koji su *(kazni)* privedeni. 58 — 59 Eto, je li da mi nećemo više umrijeti osim sa prvom smrću, i da nećemo kazne tegliti i podnositi? 60 Zaista je ovo najveći uspjeh i pobjeda. 61 Oni, koji se trude, neka se za ovo trude. 62 Ili je bolja ovaka blagodat ili drvo Zekkum? 63 Mi smo učinili *(ovo drvo)* nevoljom i mukom griješnicima i silnicima. 64 To drvo izlazi iz dubine paklenske. 65 Plod je njegov, kao glave gadnih zmijurina.[11]) 66 Oni će jesti plod njegov i puniće njime utrobe svoje. 67 Onda će ga izmiješati i zaliti ključalom vodom, 68 zatim će pakao biti mjesto, kuda će se oni vratiti. 69 Oni su našli očeve svoje u zabludi. 70 Pa su se i oni požurili da pođu tragom njihovim. 71 A zalutali su i pošli stranputicom prije njih mnogi, koji su bili i prošli. 72 I Mi smo slali među njih poslanike, koji su ih zastrašivali i opominjali *(od posljedica krivog puta).* 73 Pa gledaj kakav

11) Zekkum je ime jednog drveta, koje daje jako gorak plod, a osim toga se »zekkum« kaže i svakoj hrani, koja ubija i uništava. Oni, koji su zaslužili pakao i budu otišli u njega, neće imati hrane.

je bio kraj i svršetak onih, koji su zastrašivani i opominjani *(od posljedica krivog puta)!* 74 Samo su se spasili *(od ovih posljedica)* odani i čisti robovi Božji.

DIO. 3 — NUH I IBRAHIM.

75 I zazivao Nas je Nuh. Pa kako smo se Mi divno odazvali molitvi njegovoj! 76 I spasili smo njega i čeljad njegovu iz najveće nesreće i nevolje. 77 I učinili smo porod njegov na zemlji trajnim. 78 I ostavili smo mu spomen među naraštajima, koji su iza njega dolazili. 79 Neka je mir i spas Nuhu među narodima svima. 80 Mi tako nagrađujemo one, koji dobra djela čine. 81 Zaista je Nuh bio od Naših pravovjernih robova. 82 Zatim smo potopili one, koji su ostali kao nevjernici. 83 A zaista je od sljedbenika njegovih i Ibrahim. 84 Gle, došao je Gospodaru svome sa srcem zdravim i čistim. 85 Rekao je ocu svome i narodu svome: Čemu se vi klanjate? 86 Zar hoćete, da se klanjate nekakvim lažnim i krivim bogovima, mjesto Allaha? 87 Pa šta vi mislite o Bogu, koji je stvorio sve svjetove? 88 On je pogledao zvijezde. 89 I rekao je: Ja sam bolestan *(i nemiran zbog nevjerstva vašeg)*. 90 Tada se je okrenuo od njega narod njegov i otišli su. 91 I prikrao se Ibrahim do bogova njihovih, pa je rekao: »Zar nećete vi jesti?« 92 *(Pošto nijesu odgovarali, upitao ih je):* Šta vam je, pa ne govorite? 93 Zatim je pošao prema njima udarajući i lupajući ih desnicom. 94 Tada se zaputio narod njegov prema njemu trčeći. 95 Reče Ibrahim: »Zar vi obožavate ono, što ste rukama vašim isklesali?« 96 A Bog je stvorio i vas i ono što ste vi napravili, pa ga obožavate. 97 Oni rekoše: »Sazidajte za Ibrahima jedno zdanje i u njemu vatru naložite, pa ga bacite u užareni oganj. 98 I oni su htjeli da mu varku spletu, a Mi smo ih učinili poraženim i poniženim. 99 Ibrahim reče: »Ja idem stazom Gospodara moga. On će me uputiti na pravi put. 100 Veliki moj Bože! Podari mi dobro i valjano dijete. 101 I Mi smo ga obdarili sa dječakom poslušnim, blagim i umiljatim. 102

وناديناه أن يا إبراهيم ﴿١٠٤﴾ قد صدقت الرؤيا إنا كذلك
نجزي المحسنين ﴿١٠٥﴾ إن هذا لهو البلاء المبين ﴿١٠٦﴾ وفديناه بذبح
عظيم ﴿١٠٧﴾ وتركنا عليه في الآخرين ﴿١٠٨﴾ سلام على إبراهيم
﴿١٠٩﴾ كذلك نجزي المحسنين ﴿١١٠﴾ إنه من عبادنا المؤمنين ﴿١١١﴾
وبشرناه بإسحاق نبيا من الصالحين ﴿١١٢﴾ وباركنا عليه و
على إسحاق ومن ذريتهما محسن وظالم لنفسه مبين ﴿١١٣﴾ ولقد
مننا على موسى وهارون ﴿١١٤﴾ ونجيناهما وقومهما من الكرب
العظيم ﴿١١٥﴾ ونصرناهم فكانوا هم الغالبين ﴿١١٦﴾ وآتيناهما
الكتاب المستبين ﴿١١٧﴾ وهديناهما الصراط المستقيم ﴿١١٨﴾
وتركنا عليهما في الآخرين ﴿١١٩﴾ سلام على موسى وهارون ﴿١٢٠﴾
إنا كذلك نجزي المحسنين ﴿١٢١﴾ إنهما من عبادنا المؤمنين ﴿١٢٢﴾

وإن إلياس لمن المرسلين ﴿١٢٣﴾ إذ قال لقومه ألا تتقون ﴿١٢٤﴾
أتدعون بعلا وتذرون أحسن الخالقين ﴿١٢٥﴾ الله ربكم ورب
آبائكم الأولين ﴿١٢٦﴾ فكذبوه فإنهم لمحضرون ﴿١٢٧﴾
إلا عباد الله المخلصين ﴿١٢٨﴾ وتركنا عليه في الآخرين ﴿١٢٩﴾ سلام
على إل ياسين ﴿١٣٠﴾ إنا كذلك نجزي المحسنين ﴿١٣١﴾ إنه
من عبادنا المؤمنين ﴿١٣٢﴾ وإن لوطا لمن المرسلين ﴿١٣٣﴾ إذ نجيناه
وأهله أجمعين ﴿١٣٤﴾ إلا عجوزا في الغابرين ﴿١٣٥﴾ ثم دمرنا
الآخرين ﴿١٣٦﴾ وإنكم لتمرون عليهم مصبحين ﴿١٣٧﴾ وبالليل
أفلا تعقلون ﴿١٣٨﴾ وإن يونس لمن المرسلين ﴿١٣٩﴾ إذ أبق إلى الفلك
المشحون ﴿١٤٠﴾ فساهم فكان من المدحضين ﴿١٤١﴾ فالتقمه
الحوت وهو مليم ﴿١٤٢﴾ فلولا أنه كان من المسبحين ﴿١٤٣﴾

Pa pošto je dorastao *(ovaj dječak)*, da može zajedno sa ocem svojim truditi se i zarađivati, reče mu Ibrahim: »O sinčiću moj! Vidio sam u snu da te prinosim kao žrtvu, pa pogledaj šta ćeš na to reći? Reče on: »Tatice moj! Radi što ti je naređeno. Naći ćeš me, ako Bog da od onih, koji su strpljivi«. 103 Obojica su se pokorili i predali. I Ibrahim je svoga sina povalio na stranu. 104 I Mi smo ga zazvali: »O Ibrahime!« 105 Ti si ispunio zapovijed, koja ti se u snu prikazala. Mi ovako nagrađujemo one, koji dobra djela čine.[12]) 106 Nema sumnje, ovo je bilo jedno tegobno i jasno iskušenje. 107 I Mi smo mu za zamjenu dali jednu veliku žrtvu *(kurbana)*.[13]) 108 I Mi smo ostavili uspomenu

[12]) Možda je cilj ovog sna da istakne, kako je Hazreti Ismail bio žrtva ili kurban, jer je napustio svoju rodnu grudu i otišao u tuđe mjesto i tamo bio sam ostavljen.

[13]) Ovaj kurban ili žrtva je bio jedan ovan. Uzrok je što mu se kaže da je veliki, da se podsjeti na značaj toga dana.

na njega među kasnijim naraštajima. 109 Spas i mir na Ibrahima! 110 Tako Mi nagrađujemo one, koji dobra djela čine. 111 Zaista je on bio od pravovjernih robova Naših. 112 I Mi smo njega obradovali sa Ishakom, poslanikom između pravednih i dobrih. 113 I izlili smo obilje blagodati na njega i na Ishaka. A u porodu svakog od njih dvojice, ima ih koji dobra djela čine i koji sami sebi otvoreno nasilje čine.

DIO. 4 — MUSA, IL'JAS I LUT.

114 I Mi smo obilje dobara i blagodati dali Musau i Harunu. 115 I spasili smo njih dvojicu i narod njihov iz najveće nesreće i teškoće. 116 I pomogli smo ih, pa su oni pobijedili *(neprijatelje svoje)*. 117 I dali smo obojici Knjigu, koja svaku stvar posve jasno i otvoreno pokazuje i objašnjava. 118 I uputili smo ih obojicu na pravi put. 119 Zatim smo im ostavili uspomenu na njih, među kasnijim naraštajima. 120 Spas i mir Musau i Harunu! 121 Mi tako nagrađujemo one, koji dobra djela čine. 122 Zaista su njih obojica bili od pravovjernih robova Naših. 123 A zaista je Il'jas bio od poslanika, koji su bili poslani. 124 Gle, reče on narodu svome: Zar se vi *(još)* nećete čuvati *(nevaljalština)*. 125 Zar ćete se vi moliti i klanjati Ba'lu,[14]) a ostavićete najvećeg i najljepšeg Stvoritelja, 126 Allaha, Gospodara vašeg i Gospodara očeva vaših, koji su bili i prošli? 127 Oni su njega u laž ugonili. Zato će oni biti privedeni kazni paklenskoj. 128 Samo se izuzimaju iskreni i odani robovi Božji. 129 I Mi smo ostavili uspomenu na Il'jasa, među kasnijim naraštajima. 130 Spas i mir Il'jasu! 131 Mi tako nagrađujemo one, koji dobra djela čine. 132 Zaista je on od pravovjernih robova Naših. 133 A i Lut je od poslanika, koje smo slali. 134 Mi smo spasili njega i svu čeljad njegovu, 135 osim starice jedne, koja je bila među onima, što su zaostali. 136 Zatim smo Mi iz temelja uništili one, koji su zaostali. 137 — 138 I vi jutrom i večerom prolazite pokraj stanova njihovih. Zar vi još ne razumijete i nećete *(da pouku crpite)*?

[14]) Ba'l znači sunce ili božanstvo, koje kod pogana predstavlja sunce.

لَلَبِثَ فِي بَطْنِهِ إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٤٤﴾ فَنَبَذْنَاهُ بِالْعَرَاءِ وَهُوَ
سَقِيمٌ ﴿١٤٥﴾ وَأَنبَتْنَا عَلَيْهِ شَجَرَةً مِّن يَقْطِينٍ ﴿١٤٦﴾ وَأَرْسَلْنَاهُ
إِلَىٰ مِائَةِ أَلْفٍ أَوْ يَزِيدُونَ ﴿١٤٧﴾ فَآمَنُوا فَمَتَّعْنَاهُمْ إِلَىٰ حِينٍ ﴿١٤٨﴾
فَاسْتَفْتِهِمْ أَلِرَبِّكَ الْبَنَاتُ وَلَهُمُ الْبَنُونَ ﴿١٤٩﴾ أَمْ خَلَقْنَا
الْمَلَائِكَةَ إِنَاثًا وَهُمْ شَاهِدُونَ ﴿١٥٠﴾ أَلَا إِنَّهُم مِّنْ إِفْكِهِمْ
لَيَقُولُونَ ﴿١٥١﴾ وَلَدَ اللَّهُ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١٥٢﴾ أَصْطَفَى الْبَنَاتِ
عَلَى الْبَنِينَ ﴿١٥٣﴾ مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿١٥٤﴾ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿١٥٥﴾
أَمْ لَكُمْ سُلْطَانٌ مُّبِينٌ ﴿١٥٦﴾ فَأْتُوا بِكِتَابِكُمْ إِن كُنتُمْ
صَادِقِينَ ﴿١٥٧﴾ وَجَعَلُوا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجِنَّةِ نَسَبًا وَلَقَدْ
عَلِمَتِ الْجِنَّةُ إِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ ﴿١٥٨﴾ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يَصِفُونَ
﴿١٥٩﴾ إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿١٦٠﴾ فَإِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ ﴿١٦١﴾

مَا أَنتُمْ عَلَيْهِ بِفَاتِنِينَ ﴿١٦٢﴾ إِلَّا مَنْ هُوَ صَالِ الْجَحِيمِ ﴿١٦٣﴾
وَمَا مِنَّا إِلَّا لَهُ مَقَامٌ مَّعْلُومٌ ﴿١٦٤﴾ وَإِنَّا لَنَحْنُ الصَّافُّونَ
﴿١٦٥﴾ وَإِنَّا لَنَحْنُ الْمُسَبِّحُونَ ﴿١٦٦﴾ وَإِن كَانُوا لَيَقُولُونَ ﴿١٦٧﴾
لَوْ أَنَّ عِندَنَا ذِكْرًا مِّنَ الْأَوَّلِينَ ﴿١٦٨﴾ لَكُنَّا عِبَادَ اللَّهِ
الْمُخْلَصِينَ ﴿١٦٩﴾ فَكَفَرُوا بِهِ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿١٧٠﴾ وَلَقَدْ
سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ ﴿١٧١﴾ إِنَّهُمْ لَهُمُ الْمَنصُورُونَ
﴿١٧٢﴾ وَإِنَّ جُندَنَا لَهُمُ الْغَالِبُونَ ﴿١٧٣﴾ فَتَوَلَّ عَنْهُمْ حَتَّىٰ حِينٍ ﴿١٧٤﴾ وَأَبْصِرْهُمْ
فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ ﴿١٧٥﴾ أَفَبِعَذَابِنَا يَسْتَعْجِلُونَ ﴿١٧٦﴾ فَإِذَا نَزَلَ بِسَاحَتِهِمْ
فَسَاءَ صَبَاحُ الْمُنذَرِينَ ﴿١٧٧﴾ وَتَوَلَّ عَنْهُمْ حَتَّىٰ حِينٍ ﴿١٧٨﴾ وَأَبْصِرْ
فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ ﴿١٧٩﴾ سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ
﴿١٨٠﴾ وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ ﴿١٨١﴾ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٨٢﴾

DIO. 5 — JUNUS I HAZRETI MUHAMMEDOVA POBJEDA.

139 I Junus je od onih poslanika, koji su bili poslani. 140 Gle, pobjegao je do lađe nakrcane,[15]) 141 pa su lađari kocku bacili i kocka je na njega pala *(te su ga u more bacili)*. 142 I riba ga je u usta uzela, a on sebe prekoravaše. 143 A da nije Junus bio od onih, koji slave Biće Božje *(i koji potpuno Boga poznaju)*, 144 ostao bi u utrobi njezinoj sve do dana ponovnog proživljavanja.[16]) 145 I Mi smo ga bacili na pusto mjesto bez hlada, a bijaše bolestan. 146 I dali smo da nad njim uzraste i zasjenjuje ga jedno stablo širokih listova. 147 I poslali smo ga stotini hiljada ljudi

[15]) Iz ovog se razumije, da je Junus pobjegao od svoga naroda ili vladara svoga naroda.

[16]) Kur'an ne govori, da je riba progutala Junuza. U kur'anskom tekstu stoji glagol »iltekame«, što znači uzeti u usta pa žvakati i po ustima premetati ne gutajući.

pa i više. 148 I oni su ga vjerovali, te smo ih Mi ostavili za neko vrijeme. 149 Pitaj *(Muhammede idolopoklonike):* Jesu li Gospodara tvoga kćeri, a jesu li sinovi njihovi? 150 Ili, zar smo Mi stvorili anđele kao ženska stvorenja, a oni su to gledali? 151 Dobro znaj, sigurno oni iz potvore i laži svoje govore: 152 »Bog je rodio sina«. Nema sumnje, oni su lažljivci. 153 Zar je Bog odabrao kćeri nad sinove? 154 Šta je vama, kako vi to mislite i sudite? 155 Zar vi još ne možete da shvatite, da je Allah od svega toga čist, zar ne možete da pouku crpite? 156 Imate li zato kakav dokaz, jasan i otvoren? 157 Donesite knjigu vašu i dokaz vaš, ako istinu govorite. 158 Oni postavljaju između Boga i anđela srodstvo. A anđeli znaju, da će oni zbog te tvrdnje biti privedeni *(kazni paklenskoj).* 159 Slavljen je i čist Allah od svega što Mu oni pripisuju. 160 Samo se izuzimaju odani i čisti robovi Božji *(koji to Bogu ne pripisuju).* 161 — 163 Zaista vi i oni što ih vi obožavate, ne možete svi skupa preko odredbe Božje nikoga zavesti, osim samo onoga, koji će u pakao unići. 164 I među nama *(anđelima)* nema nikoga, a da za njega nema određenog mjesta. 165 I mi smo, koji u čvrstim redovima stojimo. 166 I mi smo, koji veličamo i slavimo Boga. 167 A ako oni *(idolopoklonici)* kažu: 168 Da je kod nas bila knjiga, što je ostala od onih, koji su prošli, 169 mi bismo sigurno bili odani i čisti robovi Božji. 170 Pa oni nijesu vjerovali Knjizi *(Kur'anu, kad im je došao).* A oni će brzo vidjeti svoj kraj. 171 — 173 I predhodila je riječ Naša za robove Naše, koje smo slali kao poslanike: Zaista će oni biti pomognuti i biće pobjednici. I zaista će vojska Naša nevjernike pobijediti. 174 Ti okreni glavu od njih za neko vrijeme. 175 Očekuj i gledaj kraj i svršetak njihov. I oni će naskoro vidjeti kraj svoj. 176 Zar oni požuruju kaznu Našu? 177 Kad stigne kazna Naša u njihov kraj, kako li će užasno i grozno jutro svanuti onima, koji su zastrašivani i opominjani od posljedica stranputice! 178 I ti okreni glavu od njih, do nekog vremena. 179 I iščekuj i gledaj. Oni će skoro vidjeti. 180 Uzvišen je, čist i slavljen Gospodar tvoj, — Gospodar i Bog moći i veličine — od onoga, što Mu oni pripisuju. 181 Mir i spas poslanicima. 182 Hvala Bogu Gospodaru i Stvoritelju svih svjetova.

POGLAVLJE: 38

POGLAVLJE: SÂD

OBJAVLJENO U MEKKI, 5 DIJELOVA, 88 AJETA.

SADRŽAJ:

Radi toga što na početku poglavlja stoji glas »sâd«, to je i ovom poglavlju dan naziv »Sâd«. Ovo uzvišeno poglavlje nam kazuje i govori o mučenjima, što ih je Božji Poslanik podnosio i trpio od mekkanskih pogana. Od ovakih zlostavljanja i mučenja od strane svojih protivnika i neprijatelja nijesu se mogli spasiti ni poslanici kao što su bili Davud i Sulejman, koji su vladali velikom i moćnom državom. I Hazreti Muhammed kao i oni, borio se sa različitim protivštinama, svakoj protivštini i neprijateljstvu se odupro, pa je konačno pobijedila Istina, koju je on donio. I on je kao i ostali poslanici uz pomoć Božju savladao sve zapreke i svoje protivnike je vidio pobijeđene.

Ovo uzvišeno poglavlje je objavljeno u doba kad je objavljeno i prethodno poglavlje. U to doba su počeli napadaji pogana na muslimane, pa je jedan dio muslimana iselio u Abesiniju, dok se je drugi dio za neko vrijeme ustegao od selenja.

Prvi dio ovog poglavlja govori o žestokom otporu, što su ga neprijatelji Islama pokazivali, pa se predskazuje da će kroz kratko vrijeme taj otpor jenjati i da će nestati toga neprijateljstva.

Drugi dio poglavlja kazuje kako je Hazreti Davud, koji je bio Božji Poslanik i moćan vladar, postupao sa neprijateljima i kako se od njih spasio. U trećem dijelu se kazuje kako se Hazreti Sulejman nije mogao da spasi od svojih neprijatelja, usprkos sve svoje veličine i moći, i da se je spasio od svojih neprijatelja ne svojom moći i veličinom, nego sa pomoći Božjom.

U četvrtom dijelu poglavlja se govori o nevolji Hazreti Ejjubovoj i ističe se da će pravedni i dobri konačno biti pobjednici.

Zadnji dio poglavlja izlaže otpor i protivštine koje su stizale Hazreti Muhammeda.

PREVOD:

DIO. 1 — OTPOR I PROTIVNOST ĆE ISČEZNUTI.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Sâd, *(Pozorno)* pazi i gledaj časni i uzvišeni *(veliki)* Kur'an![1]) 2 Oni, koji ne vjeruju zbog oholosti, ne mogu da pred Istinom glavu pognu i za to joj se opiru. 3 Koliko smo Mi, prije njih, uništili pokoljenja, pa su zazivali i jaukali. A nije bilo više vrijeme spasavanja. 4 I čudili su se nevjernici, da im dolazi između njih neko, ko ih opominje *(od posljedica krivog puta)*.

---

[1]) Ovdje se govori da je Kur'an častan i uzvišen. Time se hoće da kaže, da će oni koji ga prihvate i prime uzdignuti se i da će Istinu i Pravdu učvrstiti i dokazati.

I govorili su nevjernici: Ovo je čarobnjak i lažljivac! 5 Hoće li on, da sve bogove učini jednim i jedinim Bogom. Zaista je to stvar čudnovata! 6 I otišli su odličnici i prvaci njihovi *(govoreći pristašama svojim):* Idite i čvrsto se povežite uz bogove vaše! Zaista je ovo posao, koji se želi i namjerava *(da nam se nametne).* 7 Mi nijesmo ovako što čuli u vjeri, koja je ranije bila. Ovo je samo potvora i laž. 8 *(Kakvo je to njegovo odlikovanje među nama),* pa da je njemu Kur'an objavljen između nas *(a ne kojem drugom)?* Ne, oni sumnjaju o Kur'anu Mome. Ne, oni još nijesu okušali kazne Moje. 9 Ili se kod njih nalaze riznice milosti Gospodara tvoga, koji je jedini pobjednik i koji oprašta i poklanja *(kome hoće)?* 10 — 11 Ili su u njihovoj vlasti nebesa i zemlja i sve što se među njima nalazi? Pa ako su njihova, neka nađu sredstva i neka se uspnu *(pa šta hoće, neka dadnu kome oni hoće, da to vidimo!).* Oni su bijedna vojska, koja će se tu u četama iskupiti i biće razbijena i poražena.[2]) 12 U laž su ugonili i poslanike lažljivcima smatrali prije njih, narod Nuhov, narod Âd i Fir'avn, gospodar brojne vojske. 13 I narod Semud i narod Lutov i stanovnici Ejke. Eto to je ološ *(što se dizao protiv Božjih poslanika).* 14 Svaki je od njih poslanike smatrao ližljivcima, pa je kazna zaslužena bila.

DIO. 2 — NEPRIJATELJI DAVUDOVI.

15 I vi iščekujete samo jedan grozan i užasan glas, *(i kad mu dođe vrijeme),* on se ne može vratiti ni usporiti. 16 I oni govore: Bože naš! Brzo nam podaj dio naš, prije nego dođe dan strašnog suda i obračuna, *(pa se izruguju).* 17 Budi strpljiv prema onome što govore i sjeti se roba Našega Davuda, koji je bio snažan i jake vjere i uvijek se obraćao *(Bogu).* 18 Mi smo mu podvrgli i podložili brda i planine. One su s njim zajedno slavile i veličale *(Allaha),* kad sunce zapada i kad se rađa. 19 I ptice su se sve odjedamput iskupile. I sve su mu bile podložne i

[2]) Ovo Božansko predskazivanje pokazuje na onaj veliki događaj, kad su pete godine po Hidžretu neprijatelji Islama sklopili jedan veliki vojnički savez i zajednički sa velikom vojnom silom udarili na Medinu gdje su bili strašno poraženi. Vidi: (32:22).

سورة ص مكية وهي ثمان وثمانون آية ٨٨
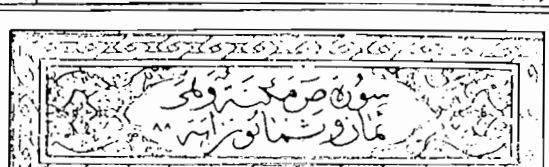
بسم الله الرحمن الرحيم

ص والقرآن ذي الذكر ﴿١﴾ بل الذين كفروا في عزة وشقاق

﴿٢﴾ كم أهلكنا من قبلهم من قرن فنادوا ولات حين

مناص ﴿٣﴾ وعجبوا أن جاءهم منذر منهم وقال الكافرون

هذا ساحر كذاب ﴿٤﴾ أجعل الآلهة إلها واحدا إن هذا

لشيء عجاب ﴿٥﴾ وانطلق الملأ منهم أن امشوا واصبروا على

آلهتكم إن هذا لشيء يراد ﴿٦﴾ ما سمعنا بهذا في الملة الآخرة

إن هذا إلا اختلاق ﴿٧﴾ أأنزل عليه الذكر من بيننا بل هم

في شك من ذكري بل لما يذوقوا عذاب ﴿٨﴾ أم عندهم خزائن

رحمة ربك العزيز الوهاب ﴿٩﴾ أم لهم ملك السماوات و

الأرض وما بينهما فليرتقوا في الأسباب ﴿١٠﴾ جند ما هنالك

مهزوم من الأحزاب ﴿١١﴾ كذبت قبلهم قوم نوح وعاد وفرعون

ذو الأوتاد ﴿١٢﴾ وثمود وقوم لوط وأصحاب الأيكة أولئك

الأحزاب ﴿١٣﴾ إن كل إلا كذب الرسل فحق عقاب ﴿١٤﴾

وما ينظر هؤلاء إلا صيحة واحدة ما لها من فواق ﴿١٥﴾ وقالوا

ربنا عجل لنا قطنا قبل يوم الحساب ﴿١٦﴾ اصبر على ما يقولون

واذكر عبدنا داود ذا الأيد إنه أواب ﴿١٧﴾ إنا سخرنا

الجبال معه يسبحن بالعشي والإشراق ﴿١٨﴾ والطير محشورة

كل له أواب ﴿١٩﴾ وشددنا ملكه وآتيناه الحكمة

وفصل الخطاب ﴿٢٠﴾ وهل أتاك نبأ الخصم إذ تسوروا المحراب

pokorne.[3]) 20 I učvrstili smo vlast njegovu i dali smo mu mudrost i znanje, da može rastaviti *(istinu od neistine)*. 21 — 22 A je li ti došla vijest o parničarima, kad su se uspeli u dvorac? Kad su unišli Davudu, pa se on prestrašio od njih. Rekoše: Ne boj se. Mi smo dvojica parničara. Jedan od nas je učinio nepravdu drugome. Sudi nam po pravdi! Ne čini nasilja i uputi nas na pravi put. 23 *(Jedan između njih reče):* Ovo mi je brat moj. On ima devedeset i devet ovaca, a ja imam jednu ovcu. Pa on reče: Daj mi tu ovcu da je pazim! i savlada me sa riječima. 24 Reče Davud: Učinio ti je nasilje, što je tražio da tvoju ovcu pripoji svojim ovcama. Mnogi koji zajednički miješaju *(imetke svoje)*, jedni drugima nepravdu čine, osim onih, koji vjeruju i dobra djela čine. A ovih je malo. I Davud je shvatio da ga Mi iskušavamo. Tražio je oprosta i zaštite od Gospodara svoga i pao

[3]) Vdi (34:10).

je na zemlju i poklonio se i Njemu se pokajnički obratio.[4] 25 I Mi smo mu to oprostili i uzeli ga u zaštitu *(u ovoj stvari)*. A nema nikakve sumnje, on je od onih, koji su blizu Nas. I divno je mjesto kuda će se on povratiti i doći! 26 O Davude! Mi smo te učinili vladarem na zemlji. Sudi među ljudima po pravici.[5] I ne slijedi želje strasti svoje, *(ako je budeš slijedio)*, zavešće te sa Božjeg puta. Zaista, oni koji skrenu sa puta Božjeg, njih čeka kazna strašna i teška, jer su zaboravili dan obračuna.

DIO. 3 — SULEJMAN I NJEGOVI NEPRIJATELJI.

27 I Mi nijesmo stvorili nebesa i zemlje i sve što se među njima nalazi uzaludno i isprazno. Tako misle oni, koji ne vje-

---

[4]) Ovim povodom je udešeno nekoliko raznih priča i one su sve oprečne Kur'anu. Oni koji su se uza zid uspeli u pročelje dvorca i unišli Hazreti Davudu, bili su njegovi neprijatelji. Ovo Kur'an na jasan način ističe i izlaže. Cilj je ovih neprijatelja bio, iznenada navaliti na Hazreti Davuda i ubiti ga. Davud i ako se je bio prestrašio od njih, imao je načina, da se bori protiv njih. Zato su ti zločinci, da se spasu iz toga položaja, udesili tužbu. Kur'an kaže, da su oni Davudu unišli u ljudskoj spodobi, a ne govori da su bili anđeli. Kad bi bili anđeli ne bi trebali da se uza zid penju, niti bi bilo mjesta da se opisuju kao parničari. Sva ona pričanja po kojima su anđeli došli Hazreti Davudu da ga podsjete i upozore na počinjenu preljubu i blud, jesu prosta izmišljotina. Islamski učenjaci sva ova pričanja odlučno pobijaju. Imam Fahruddini Razi govoreći o tome kako su sva ova pričanja prosta izmišljotina navodi, kako je Hazreti Alija svakomu, ko bi iznio ovu potvoru na Hazreti Davuda, osudio da mu se udari 160 batina. Prema onome, kako se u časnom ajetu izlaže, ističe se, da je Hazreti Davud tražio oprosta i da se je Allahu utjecao i tražio da ga On zaštiti. Davud se utjecao pod zaštitu Božju protiv neprijatelja, koji su smjelo i drsko bili protiv njega pošli. Tako se u potonjem ajetu kazuje, da je Hazreti Davudu bilo oprošteno radi toga, što se bio Bogu približio sa svojim molitvama.

Uzrok radi koga se iznosi ovo zlo, koje je prešlo preko glave Hazreti Davudove je, što se hoće da istaknu nevolje i neprilike, na koje je i Hazreti Muhammed nailazio. Jedan moćan i snažan vladar, kao što je bio Davud, nije bio u stanju, da sve svoje neprijatelje satare i onemogući, pa prema tome će i neprilike na koje će udarati Hazreti Muhammed biti još mnogo veće.

Historija utvrđuje ova izlaganja uzvišenog Kur'ana. Jedan dio sinova Israilovih su bili neprijatelji i Hazreti Davudovi i Hazreti Sulejmanovi. Ovo utvrđuje i ustanak deset židovskih plemena, koja su se bila digla i pobunila protiv Sulejmanovog sina Rehoboama. Razna kriva i lažna pričanja, koja su bila iznošena i protiv Davuda i protiv Sulejmana, potiču iz ovog neprijateljstva prema njima.

[5]) Po Kur'anu pravedno suditi znači hoditi po Božjem putu.

الجزء الثالث والعشرون ٢٣

601 ٦٠١

إذ دخلوا على داود ففزع منهم قالوا لا تخف خصمان بغى
بعضنا على بعض فاحكم بيننا بالحق ولا تشطط واهدنا إلى
سواء الصراط ﴿٢٢﴾ إن هذا أخي له تسع وتسعون نعجة ولي
نعجة واحدة فقال أكفلنيها وعزني في الخطاب ﴿٢٣﴾
قال لقد ظلمك بسؤال نعجتك إلى نعاجه وإن كثيرا من الخلطاء
ليبغي بعضهم على بعض إلا الذين آمنوا وعملوا الصالحات و
قليل ما هم وظن داود أنما فتناه فاستغفر ربه وخر راكعا
وأناب ﴿٢٤﴾ فغفرنا له ذلك وإن له عندنا لزلفى وحسن مآب
﴿٢٥﴾ يا داود إنا جعلناك خليفة في الأرض فاحكم بين
الناس بالحق ولا تتبع الهوى فيضلك عن سبيل الله إن الذين
يضلون عن سبيل الله لهم عذاب شديد بما نسوا يوم الحساب ﴿٢٦﴾

سورة ص ٣٨

602 ٦٠٢

وما خلقنا السماء والأرض وما بينهما باطلا ذلك ظن
الذين كفروا فويل للذين كفروا من النار ﴿٢٧﴾ أم نجعل
الذين آمنوا وعملوا الصالحات كالمفسدين في الأرض أم
نجعل المتقين كالفجار ﴿٢٨﴾ كتاب أنزلناه إليك مبارك
ليدبروا آياته وليتذكر أولو الألباب ﴿٢٩﴾ ووهبنا لداود
سليمان نعم العبد إنه أواب ﴿٣٠﴾ إذ عرض عليه بالعشي الصافنات
الجياد ﴿٣١﴾ فقال إني أحببت حب الخير عن ذكر ربي حتى
توارت بالحجاب ﴿٣٢﴾ ردوها علي فطفق مسحا بالسوق و
الأعناق ﴿٣٣﴾ ولقد فتنا سليمان وألقينا على كرسيه جسدا
ثم أناب ﴿٣٤﴾ قال رب اغفر لي وهب لي ملكا لا ينبغي لأحد
من بعدي إنك أنت الوهاب ﴿٣٥﴾ فسخرنا له الريح تجري بأمره

ruju.[6]) Teško *(radi toga)* onima, koji ne vjeruju, od ognja paklenskog! 28 Ili zar ćemo Mi držati one, koji vjeruju i dobra djela čine, kao one, što smutnju po zemlji siju? Ili zar ćemo držati one, koji se čuvaju nevaljalština, kao nevaljalce? 29 Mi smo tebi objavili Knjigu sretnu i blagoslovenu[7]) da potanko razmišljaju o ajetima njezinim i da pouku crpe potpuno razumni *(ljudi)*. 30 I podarili smo Davudu Sulejmana. Krasan je on rob! Zaista se on uvijek Bogu obraća. 31 — 32 Gle, ukazaše mu se *(jednog dana)* po podnevu konji, koji su krotki kad stoje sa jednom dignutom nogom, a brzi kad lete. Pa reče: Ja volim sve

[6]) Pravovjerni vjeruju, da će ljudi odgovarati za sve što budu učinili i radili. Vjeruju, da sve ono što je na nebu i na zemlji i uopće što postoji ima svoju vrijednost i svoju važnost. Koji poriču i ne vjeruju, izvode smutnju na zemlji. Oni ne vjeruju u ovaj osnov odgovornosti i polaganja računa za počinjena djela. Neće da se prilagode zakonu uzroka i posljedice, koji u čitavoj prirodi vlada.

[7]) U uzvišenom tekstu riječ »mubarek« ovdje ima ovo značenje.

lijepe stvari da se sjetim Gospodara moga, pa ih je *(promatrao)* sve, dok se nije *(sunce)* skrilo za zastorom svojim, 33 *(zatim je rekao):* vratite mi ih natrag, pa ih je tapkao po bedrima i vratovima.[8]) 34 I Mi smo iskušali Sulejmana i bacili smo na prijesto njegov jedan lješ. On se odmah obratio i Bogu se utekao.[9]) 35 Rekao je: Bože moj, oprosti mi! Pokloni mi vlast, kakvu niko iza mene neće postignuti. Nema sumnje, Ti si, koji *(sve što hoćeš)* daješ i poklanjaš.[10]) 36 I Mi smo mu podložili vjetar. Blago i ugodno je puhao i dovodio ga je, po zapovijedi njegovoj, gdje je htio. 37 *(I podložili smo mu)* satane *(divove),* svakog graditelja i ronioca. 38 A drugi su slijedili okovani u okovima.[11]) 39 Ova *(moć i vlast)* je dar i poklon Naš. Pa bez mjere i računa darivaj *(kome hoćeš, od onoga, što smo ti dali)* ili zadrži! 40 I zaista je *(Sulejman)* kod Nas u blizini. I divno je mjesto, kuda će se on povratiti i doći.

---

[8]) Oslanjajući se na ove riječi udešene su kojekakve priče, po kojima je Hazreti Sulejmanu, promatrajući konje, izmakla ikindijska molitva, pa se navodi, kako je konje povratio i pobio ih. Inače uzvišeni Kur'an nigdje ne govori, da je Hazreti Sulejmanu izmakao namaz i da je on konje pobio.

[9]) Iz ovoga se vidi, da Hazreti Sulejmanov sin i prijestolonasljednik Rehoboam nije bio dorastao vladarskog položaja, ili da su se tu i tamo pojavile razne smutnje i pobune, odnosno da je on to shvatio iz objave koja mu je stigla. Radi toga se Hazreti Sulejman obratio Bogu i njemu se utekao. Od lješa koji je bačen na njegov prijesto misli se na Jeroboama, koji je podigao ustanak protiv doma Davudova, ili na Rehoboama, koji je izgubio vjernost i odanost svih izraelskih plemena osim jednog. Jeroboam je postao car deset židovskih plemena, pa je onda u dom Danov i Elov postavio kipove po jednog teleta i svakog pozvao, da se njima klanja.

Jedno od ovih može da bude onaj lješ, koji je bačen na Sulejmanov prijesto.

[10]) Prethodni ajet je govorio o pokvarenosti čovjeka, koji će zasjesti na Sulejmanov prijesto. Radi toga je Sulejman molio za duhovno carstvo, koje je sigurno od svake opasnosti. Sulejmanovo zemaljsko carstvo poslije njegove smrti nije ostalo trajno.

[11]) Satane ili divovi o kojima se ovdje govori, to su plemena, koja su bila pod vlašću Sulejmanovom. Hazreti Sulejman je ove u svojoj službi zaposlivao. Ovdje se pokazuje, da su oni bili vješti graditelji i ronci i ovo se na jasan način ističe. Ovo utvrđuje i ta činjenica, što je jedan dio njih bio okovan u okovima. Pogledajte dvanaesti ajet poglavlja Sebe'.

رخاء حيث أصاب ﴿٣٦﴾ والشياطين كل بناء وغواص ﴿٣٧﴾
وآخرين مقرنين في الأصفاد ﴿٣٨﴾ هذا عطاؤنا فامنن أو أمسك
بغير حساب ﴿٣٩﴾ وإن له عندنا لزلفى وحسن مآب ﴿٤٠﴾ واذكر
عبدنا أيوب إذ نادى ربه أني مسني الشيطان بنصب وعذاب
﴿٤١﴾ اركض برجلك هذا مغتسل بارد وشراب ﴿٤٢﴾
ووهبنا له أهله ومثلهم معهم رحمة منا وذكرى
لأولي الألباب ﴿٤٣﴾ وخذ بيدك ضغثا فاضرب به ولا تحنث
إنا وجدناه صابرا نعم العبد إنه أواب ﴿٤٤﴾ واذكر
عبادنا إبراهيم وإسحاق ويعقوب أولي الأيدي والأبصار
﴿٤٥﴾ إنا أخلصناهم بخالصة ذكرى الدار ﴿٤٦﴾ وإنهم عندنا
لمن المصطفين الأخيار ﴿٤٧﴾ واذكر إسماعيل واليسع

DIO. 4 — EJJUB I OSTALI ODABRANICI.

41 I spomeni roba Našeg Ejjuba! Gle, on je ovako zazivao Gospodara svoga: *(Moj veliki Bože!)* Satana me bacio u tešku muku i nevolju.[12]) 42 *(Ovako se odgovorilo na molitvu njegovu i zazivanje):* Udari o zemlju sa nogom svojom. *(Na tom je mjestu izvor potekao i reklo se):* Ovo je voda sa kojom ćeš se okupati i hladna voda koju ćeš piti.[13]) 43 I poklonili smo Ejjubu čeljad njegovu i udvostručili ih s njima. Ovo je milost Naša. I pouka je potpuno razumnim ljudima. 44 *(Ejjube!).* I uzmi u ruku svoju jedan pregršt sijena i trave. Udri s njime![14]) I ne prekrši zakletvu svoju i ne priklanjaj se ničemu, što je lažno i patvoreno! Mi smo Ejjuba našli strpljivim. Kako je on častan i krasan rob! On se uvijek Bogu

---

12) O Hazreti Ejjubu se govori i ovdje, a i u 24 poglavlju. Kur'an govoreći o Hazreti Ejjubu kaže, da je on bio pravedan i dobar čovjek. Kad ga je snašlo kakvo zlo, podnosio je i trpio i odupirao se svim napastima i nevoljama, a svaku poteškoću i uznemirenje je znao savladati.

Razumije se, da je Hazreti Ejjub, prolazeći kroz neku pustinju udario na veliku poteškoću i muku. Hazreti Ejjub je zbog umora i žeđe podnosio veliku muku i patnju. Kazuje se, da je idući naprijed naišao na hladnu vodu, pa se je s njom okupao i nestalo je umora, i napio se, pa je žeđ ugasio. U arapskom jeziku se žeđ naziva »šejtanul-fela«, to jest pustinjska satana.

13) Pošto je Hazreti Ejjub u pustinji trpio veliku žeđu i umor, bodri se na kretanje. Zahvaljujući tome spasiće se teškoća i muka.

14) Po nekima Hazreti Ejjub se bio zakleo, da će ženi udariti stotinu batina, pa da bi održao svoju zakletvu, donio je odjedamput stotinu prutića i spustio ih na ženu. Uzvišeni Kur'an o ovako čemu ne govori. Treba da ima ovo značenje: Hazreti Ejjub boreći se sa neprijateljima kaže se, da uzme jedan pregršt sijena i trave, i time mu se naređuje, da blago i prijazno postupa.

obraća i Njemu se predaje. 45 I sjeti se robova Naših Ibrahima i Ishaka i Jakuba, koji su bili snažni i uviđavni. 46 Mi smo ih učinili najodanijim i najčišćim robovima, sa jednom vrlinom, da su se uvijek sjećali života vječnosti. 47 A oni su kod Nas najodabraniji i najbolji *(ljudi)*. 48 I spomeni Ismaila i El'jesea i Zulkifla. I svi su oni bili najbolji. 49 Ovo je spominjanje *(poslanika i hoće da istakne):* Zaista pravedne i bogobojazne čeka najljepše mjesto, kuda će se oni povratiti. 50 Vječni vrtovi rajski, čija su im vrata otvorena. 51 Oni će u njima sjediti na prijestoljima i tražiće u njemu u izobilju raznovrsno voće i piće. 52 I kod njih će biti družice, ravne po godinama, koje će s njima živiti i čuvaće poglede svoje, *(osim drugova svojih u druge gledati neće)*. 53 Eto, ovo je, što vam je obećano za dan obračuna. 54 Ovo su dakle blagodati Naše koje se neće umanjiti ni osjeći. 55 Ovo je *(kraj onih, kojima je raj obećan)*. A zaista nepokorne i griješne čeka najgore mjesto, kuda će se oni povratiti. 56 *(To je)* pakao! Oni će tamo unići. Kako je to ružan ležaj! 57 Ovo će *(ovako biti)*, i njima će se dati voda koja ključa i *(kao led)* mrzla voda.)8 A za njih ima i drugih raznovrsnih nevolja i patnji. 59 Ovo je gomila, koja će biti s vama natrpana. Oni nek ne vide lica mirna i uspokojena. Zaista će oni unići u oganj paklenski. 60 Oni će reći:[15]) Ne, nego nek vi ne vidite lica mirna i uspokojena. Vi ste nas u ovo stanje doveli.

سُورَةُ صٓ ٣٨

وَذَا الْكِفْلِ وَكُلٌّ مِنَ الْأَخْيَارِ ﴿٤٨﴾ هَٰذَا ذِكْرٌ وَإِنَّ لِلْمُتَّقِينَ لَحُسْنَ
مَآبٍ ﴿٤٩﴾ جَنَّاتِ عَدْنٍ مُفَتَّحَةً لَهُمُ الْأَبْوَابُ ﴿٥٠﴾ مُتَّكِئِينَ فِيهَا يَدْعُونَ
فِيهَا بِفَاكِهَةٍ كَثِيرَةٍ وَشَرَابٍ ﴿٥١﴾ وَعِنْدَهُمْ قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ
أَتْرَابٌ ﴿٥٢﴾ هَٰذَا مَا تُوعَدُونَ لِيَوْمِ الْحِسَابِ ﴿٥٣﴾ إِنَّ هَٰذَا لَرِزْقُنَا
مَا لَهُ مِنْ نَفَادٍ ﴿٥٤﴾ هَٰذَا وَإِنَّ لِلطَّاغِينَ لَشَرَّ مَآبٍ ﴿٥٥﴾ جَهَنَّمَ
يَصْلَوْنَهَا فَبِئْسَ الْمِهَادُ ﴿٥٦﴾ هَٰذَا فَلْيَذُوقُوهُ حَمِيمٌ وَغَسَّاقٌ
﴿٥٧﴾ وَآخَرُ مِنْ شَكْلِهِ أَزْوَاجٌ ﴿٥٨﴾ هَٰذَا فَوْجٌ مُقْتَحِمٌ مَعَكُمْ
لَا مَرْحَبًا بِهِمْ إِنَّهُمْ صَالُو النَّارِ ﴿٥٩﴾ قَالُوا بَلْ أَنْتُمْ لَا مَرْحَبًا
بِكُمْ أَنْتُمْ قَدَّمْتُمُوهُ لَنَا فَبِئْسَ الْقَرَارُ ﴿٦٠﴾ قَالُوا رَبَّنَا مَنْ
قَدَّمَ لَنَا هَٰذَا فَزِدْهُ عَذَابًا ضِعْفًا فِي النَّارِ ﴿٦١﴾ وَقَالُوا مَا لَنَا
لَا نَرَىٰ رِجَالًا كُنَّا نَعُدُّهُمْ مِنَ الْأَشْرَارِ ﴿٦٢﴾ أَتَّخَذْنَاهُمْ سِخْرِيًّا

---

[15]) Ovo će govoriti oni slabi, koji su slijedili u zemaljskom životu moćne zavodnike svoje. Ove riječi će oni slabi njima uputiti. Ovo je ta gomila, koju će kazna i nevolja stići.

الجزء الثالث والعشرين
٢٣ ٦٠٥ 605

أم زاغت عنهم الأبصار ﴿٦٣﴾ إن ذلك لحق تخاصم أهل النار ﴿٦٤﴾
قل إنما أنا منذر وما من إله إلا الله الواحد القهار ﴿٦٥﴾ رب
السماوات والأرض وما بينهما العزيز الغفار ﴿٦٦﴾ قل هو نبأ
عظيم ﴿٦٧﴾ أنتم عنه معرضون ﴿٦٨﴾ ما كان لي من علم بالملإ الأعلى
إذ يختصمون ﴿٦٩﴾ إن يوحى إلي إلا أنما أنا نذير مبين ﴿٧٠﴾ إذ قال
ربك للملائكة إني خالق بشرا من طين ﴿٧١﴾ فإذا سويته ونفخت
فيه من روحي فقعوا له ساجدين ﴿٧٢﴾ فسجد الملائكة كلهم
أجمعون ﴿٧٣﴾ إلا إبليس استكبر وكان من الكافرين ﴿٧٤﴾
قال يا إبليس ما منعك أن تسجد لما خلقت بيدي أستكبرت
أم كنت من العالين ﴿٧٥﴾ قال أنا خير منه خلقتني من نار وخلقته
من طين ﴿٧٦﴾ قال فاخرج منها فإنك رجيم ﴿٧٧﴾ وإن عليك

Kako je ovo ružno boravište! 61 Oni će opet reći: Bože naš, ko nas je doveo u ovo stanje, udvostruči mu kaznu u ognju paklenskom! 62 I oni će govoriti: Šta je nama, da ne vidimo ljude, koje smo ubrajali među proste i nevrijedne? 63 Zar se mi nijesmo njima izrugivali? Ili su nam se izgubili ispred očiju *(pa ne možemo da ih vidimo)?* 64 Eto, to je istina: Međusobno će se tako prepirati oni, koji uniđu u pakao.

DIO. 5 — SATANIN OTPOR PREMA ADEMU.

65 Reci: Ja sam samo *(poslanik)*, koji opominjem od posljedica krivog puta. I nema drugog, komu bi se klanjalo osim Allaha, koji je jedini bez druga i koji svim vlada i sve Svojoj volji podvrgava. 66 On je Gospodar neba i zemlje i svega što se među njima nalazi, Koji je jedini pobjednik i Koji milostivo oprašta.

67 Reci: Ovo je vrlo velika vijest.[16]) 68 Vi od nje glavu zakrećete. 69 Ja nemam nikakva znanja o onima velikim, visokog položaja, kad su raspravljali i razgovarali, šta će učiniti.[17]) 70 Meni je samo objavljeno, da sam ja koji otvoreno opominjem *(od posljedica krivog puta)*. 71 Gle, reče Gospodar tvoj anđelima: Ja ću stvoriti čovjeka od blata,[18]) 72 pa kada ga upotpunim i udahnem u njega duha Moga, poklonite se njemu *(sedždu mu učinite)*. 73 I svi su anđeli skupa ničice pali i sedždu učinili. 74 Samo Iblis nije sedždu učinio. Uzoholio se i uzobijestio. I bio je od nevjernika. 75 Govori *(Allah)*: O Iblisu! Šta te je spriječilo, da se ne pokloniš onome, što sam Ja stvorio Svojim rukama? Jesi li se ti to uzoholio, ili si se od velikih vidio. 76 Reče *(Iblis)*: Ja sam bolji od njega *(i časniji)*, mene si stvorio od vatre, a njega si stvorio od blata. 77 Govori *(Allah)*: Izlazi odavle i idi! Ti si odbačen. 78 Neka je na tebi prokletstvo Moje sve do dana kazne i obračuna! 79 Reče *(Iblis)*: Bože moj! Daj mi roka, do dana kada će se ponovno proživljavati! 80 — 81 Govori *(Allah)*: Tebi se daje roka do određenog i poznatog vremena. 82 — 83 Reče *(Iblis)*: Zaklinjem se snagom Tvojom, sve ću ih zavesti i uzobijestiti, osim robova Tvojih između njih, koji su odani i pokorni! 84 — 85 Govori Allah: Istina je Moja. Istinu Ja govorim. Zaista ću napuniti pakao s tobom i sa svima onima, koji te budu slijedili. 86 Reci: Ja ne tražim i ne iščekujem od vas *(za ovo upućivanje)* nikakve nagrade. I ja vas ničim ne zadužujem i ne teretim. 87 Ovaj je Kur'an samo pouka svijetu. 88 I vi ćete sigurno saznati, da će se istinito završiti kazivanje njegovo, nakon nekog vremena.

16) Velika vijest je predskazivanje propasti, koja će stignuti sve protivnike, koji su se bili digli protiv Božjeg Poslanika.

17) Veliki, visokog položaja, su anđeli. Šta su oni razgovarali, to se kazuje u slijedećim ajetima.

18) Treba obratiti pažnju na vezu među pojedinim ajetima. Ovdje se govori o poslanstvu Hazreti Muhammedovu. Ademovo stvaranje i klanjanje anđela njemu, predstavlja poslanstvo Hazreti Muhammedovo i njegovo primanje i priznavanje od dobrih i pravednih ljudi. Satana, koji nije učinio sedžde i nije se poklonio Ademu, predstavlja neprijatelje i protivnike, koji ljude zavode i odvraćaju od Božjeg puta. Dan proživljavanja simbolično predstavlja uništenje i propast protivnika.

POGLAVLJE: 39

POGLAVLJE: ZUMER

OBJAVLJENO U MEKKI. 8 DIJELOVA, 75 AJETA.

SADRŽAJ:

Poglavlje Zumer govori o skupinama pravovjernih i skupinama nevjernika, o onima koji istinu primaju i koji ne primaju istine, pa kazuje kakve će njihove posljedice biti.

U prvom dijelu poglavlja se govori o onima, koji su Bogu pokorni i odani. Koji su Bogu pokorni, to su pravovjerni, a nepokorni su nevjernici. Drugi dio poglavlja se bavi i o jednima i o drugima. Treći dio ističe da je Kur'an savršen vođ i uputitelj na pravi put, a četvrti dio izlaže da će oni koji ga odbijaju iskusiti i osjetiti tešku kaznu. U petom dijelu se utvrđuje da oni, koji se ustrajno opiru Kur'anskim istinama i dižu se protiv njih, neće moći odbiti nesreće, koja im je određena da ih stigne. U šestom dijelu se podsjećaju, koji se kaju i obraćaju Bogu, na milost Božju, koja vječno spasava i ističe da griješnici ne smiju gubiti nade. Zadnja dva dijela poglavlja izlažu pošljedice koje će stići kako pravovjerne tako i nevjernike.

Engleski orijentalisti Rodwel i Muir ubrajaju ovo poglavlje među zadnja poglavlja, koja su u Mekki objavljena, ali ova izlaganja nemaju čvrstog oslonca. U desetom ajetu ovog uzvišenog poglavlja se daje znak na selenje u Abesiniju, pa pošto je to navelo ovu dvojicu orijentalista da se to odnosi na selenje u Medinu, radi toga su i zapali u ovu grešku da objavljivanje ovog poglavlja prenesu u kasnije doba. Poglavlje Zumer ne govori ni o kakvom napadaju lično na Božjeg Poslanika, nego govori o neprijetljstvu i otporu prema Islamu, pa je to dovoljno da utvrdi da je ovo poglavlje ranije objavljeno. Prema tome ovo poglavlje spada u onu grupu poglavlja, koja su objavljena u prvim godinama mekkanskog perioda.

PREVOD:

DIO. 1 — POKORNOST BOGU.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Objavljena i poslana je Knjiga od Allaha, koji je jedini pobjednik i svim stvarima mudro upravlja. 2 Mi smo tebi *(Muhammede)* objavili Knjigu, istinitu i pravednu, pa obožavaj i klanjaj se Allahu i budi Mu od srca odan i pokoran. 3 Dobro znaj, samo se Bogu dostoji istinski biti odan i pokoran. A koji ostavljaju Boga i druge uzimaju kao pomagače i zaštitnike *(govore):* »Mi ih obožavamo da se samo još više Bogu približimo«. Zaista će Bog suditi među njima o onome, u čemu se oni nijesu slagali. Sigurno Bog neće uputiti na pravi put onoga, koji

اتخذوا من دونه أولياء ما نعبدهم إلا ليقربونا إلى الله زلفى إن
الله يحكم بينهم في ما هم فيه يختلفون ﴿٣﴾ إن الله لا يهدي
من هو كاذب كفار ﴿٣﴾ لو أراد الله أن يتخذ ولدا لاصطفى
مما يخلق ما يشاء سبحانه هو الله الواحد القهار ﴿٤﴾ خلق
السموات والأرض بالحق يكور الليل على النهار ويكور
النهار على الليل وسخر الشمس والقمر كل يجري لأجل مسمى
ألا هو العزيز الغفار ﴿٥﴾ خلقكم من نفس واحدة ثم جعل
منها زوجها وأنزل لكم من الأنعام ثمانية أزواج يخلقكم
في بطون أمهاتكم خلقا من بعد خلق في ظلمات ثلاث
ذلكم الله ربكم له الملك لا إله إلا هو فأنى تصرفون ﴿٦﴾
إن تكفروا فإن الله غني عنكم ولا يرضى لعباده الكفر

وإن تشكروا يرضه لكم ولا تزر وازرة وزر أخرى ثم إلى
ربكم مرجعكم فينبئكم بما كنتم تعملون إنه عليم بذات
الصدور ﴿٧﴾ وإذا مس الإنسان ضر دعا ربه منيبا إليه ثم
إذا خوله نعمة منه نسي ما كان يدعوا إليه من قبل وجعل
لله أندادا ليضل عن سبيله قل تمتع بكفرك قليلا إنك من أصحاب
النار ﴿٨﴾ أمن هو قانت آناء الليل ساجدا وقائما يحذر الآخرة
ويرجوا رحمة ربه قل هل يستوي الذين يعلمون والذين لا يعلمون
إنما يتذكر أولوا الألباب ﴿٩﴾ قل يا عباد الذين آمنوا اتقوا
ربكم للذين أحسنوا في هذه الدنيا حسنة وأرض الله واسعة
إنما يوفى الصابرون أجرهم بغير حساب ﴿١٠﴾ قل إني أمرت أن
أعبد الله مخلصا له الدين ﴿١١﴾ وأمرت لأن أكون أول المسلمين ﴿١٢﴾

laže i koji je nezahvalan.[1]) 4 Da je Bog htio, da Sebi uzme sina, sigurno bi izabrao od onoga, što je stvorio.[2]) Njegovo je Biće čisto od toga i uzvišeno. On je jedini Bog, svim vlada i sve svojoj vlasti podvrgava. 5 On je stvorio nebesa i zemlju istinski i pravično. Sa noću pokriva dan, a dan uvodi u noć. A podvrgao je sunce i mjesec vlasti Svojoj. Svako plovi i kreće se do određenog roka. Dobro znaj, On je jedini pobjednik, koji vječno oprašta. 6 Stvorio je vas od jednog bića i učinio mu je od njega

---

1) Arapi su vjerovali, da se posredovanjem idola Bogu približuju. Klanjati se idolima, kipovima i slikama i vjerovati u njih znači Bogu druga pripisivati. Zbog toga muslimanstvo odbija idolopoklonstvo, i smatra ga gadnim i ružnim.

2) Teško griješe kršćanski kritičari, koji kažu, da se ovdje govori da je Isa »Božji sin«. Poglavlja objavljena u Mekki podvrgavaju kritici i osuđuju kršćanska vjerovanja. Tako je isto i poglavlje Merjem od onih, što su u Mekki objavljena. Ovo odlučno ističe i izražava da niko ne može sebi pripisati, da je sin Božji i sebi takav nadimak ne smije davati.

družicu. I spremio vam je osam pari životinja.[3]) Stvara vas u utrobama majki vaših, pa vas iz jednog oblika u drugi pretvara u tmini trostruko obavijenoj. Eto, to je Bog i Stvoritelj vaš. Njegova je vlast i gospodstvo. Nema boga osim Njega. Pa kuda ćete se vratiti i kuda ćete glavu okrenuti? 7 Ako vi budete nezahvalni, sigurno Bog nije potreban vas, *(On je iznad svih potreba)*. I nije zadovoljan da su robovi Njegovi nezahvalni. A ako budete zahvalni, biće zadovoljan s vama. I neće ni jedan griješnik ponijeti grijehe drugoga. Zatim ćete se vi Gospodaru vašem povratiti, pa će vas On obavijestiti o onome, što ste radili. Zaista, On sve zna što se u grudima vašim nalazi. 8 Kad čovjeka snađe nevolja i zlo, zaziva i moli Boga i Gospodara svoga i svim bićem svojim se obraća Njemu, pa pošto mu je iza toga Bog podario dobro i blagodat, on zaboravlja, što se je prije Njemu molio i postavlja Bogu drugove, da bi odvratio *(ljude)* sa puta Njegovog. Reci: Malo i kratko se koristi i naslađuj sa nezahvalnošću i nevjerstvom tvojim! Zaista si ti od drugova paklenskih. 9 *(Da li su bolji ovaki nezahvalnici)* ili onaj, koji Bogu pokornost čini, u časovima noćnim ničice padajući i na nogama stojeći, na oprezu je i čuva se vječnog suda i nada se milosti Gospodara svoga. Reci: Može li biti jednak onaj koji zna, sa neznalicom? Samo razumni ljudi mogu shvatiti i pouku crpiti.

DIO. 2 — PRAVOVJERNI I NEVJERNICI.

10 Reci: O pravovjerni robovi Moji. Bojte se Gospodara vašeg i izvršavajte vaše dužnosti prema Njemu. Koji čine dobro na ovom svijetu, njih sigurno čeka dobro. A Božja zemlja je prostrana i široka. Zaista će strpljivi, koji se odupru teškoćama i nevoljama, biti nagrađeni bez mjere i računa. 11 Reci: meni se naređuje i traži se od mene, da se odano i od svega srca Bogu pokoravam i obožavam Ga. 12 I naređeno mi je, da budem prvi od muslimana, *(koji se Bogu predaje)*. 13 Reci: Ja se bojim, ako budem nepokoran i neposlušan Gospodaru mome, kazne jednog velikog i strašnog dana. 14 Reci: Bogu sam ja od

[3]) Pogledaj (6:144). Uzrok je, da se ove životinje naročito spominju, što su te životinje ili stoka naročito zgodne i korisne za čovjeka.

srca odan i pokoran i Njega samo obožavam. 15 Vi obožavajte i klanjajte se, kome hoćete, mjesto Njega. Reci: Zaista, koji su zalutali i zapali u gubitak, oni su u gubitak bacili sebe i porodicu svoju na Sudnjem danu. Dobro znaj, to je najotvoreniji gubitak. 16 Za njih će biti iznad njih pokrovi ognjeni, a i ispod njih podovi ognjeni. To je ono, čime Bog zastrašuje robove svoje. O robovi Moji! Bojte se Mene i izvršavajte dužnosti svoje prema Meni. 17 Koji se čuvaju i klone se idola, da ih obožavaju, i obraćaju se Bogu i Njemu se utječu, njih čeka radost i veselje. I obraduj robove Moje! 18 Koji čuju i slušaju riječ, oni slijede najljepšu riječ? To su oni, što ih je Bog uputio na pravi put i to su potpuno pametni i razumni ljudi. 19 A zar onoga, koji je zaslužio, da ga stigne sud kazne, zar da ti spasiš onoga, koji je pao u oganj paklenski? 20 Ali oni, koji se boje Boga i izvršavaju dužnosti svoje prema Njemu, za njih su pripremljeni visoki položaji, a iznad njih još imaju visoki položaji[4]) i oni su za njih pripravljeni. Ispod njih rijeke teku. Ovo je obećanje Božje. Bog nikako neće prekršiti zadano obećanje. 21 Zar ti ne vidiš, da Bog iz neba spušta kišu, pa iz nje izvodi vrela po zemlji, zatim s njom izvodi plodove raznovrsnih boja, iza toga mijenjaju boju i suše se, pa ih vidiš

قل إني أخاف إن عصيت ربي عذاب يوم عظيم ﴿١٤﴾ قل الله أعبد
مخلصا له ديني ﴿١٥﴾ فاعبدوا ما شئتم من دونه قل إن الخاسرين
الذين خسروا أنفسهم وأهليهم يوم القيامة ألا ذلك هو
الخسران المبين ﴿١٦﴾ لهم من فوقهم ظلل من النار ومن تحتهم
ظلل ذلك يخوف الله به عباده يا عباد فاتقون ﴿١٧﴾ والذين
اجتنبوا الطاغوت أن يعبدوها وأنابوا إلى الله لهم البشرى
فبشر عباد ﴿١٨﴾ الذين يستمعون القول فيتبعون أحسنه أولئك
الذين هداهم الله وأولئك هم أولو الألباب ﴿١٩﴾ أفمن حق
عليه كلمة العذاب أفأنت تنقذ من في النار ﴿٢٠﴾ لكن الذين
اتقوا ربهم لهم غرف من فوقها غرف مبنية تجري من تحتها
الأنهار وعد الله لا يخلف الله الميعاد ﴿٢١﴾ ألم تر أن الله أنزل

---

4) Časni ajet pokazuje, da je život u vječnosti u vječnom unapređivanju. Jer iznad visokih položaja, koji će se čuvati za pravedne i dobre ljude, nalaze se i drugi visoki položaji. Raj, koji predstavlja i opisuje islamska vjera je mjesto i boravište bezkonačnog napredovanja i djelovanja.

požutjele, zatim ih skrši.[5]) Zaista, u tome ima pouke za razumne i pametne.

DIO. 3 — KUR'AN JE SAVRŠEN VODIČ.

22 A zar je onaj, čije je srce Bog otvorio i učinio ga naklonjenim prema Islamu, pa on slijedi svjetlo Gospodara svoga *(kao čovjek u koga je srce okrutnulo)?* Ne. Teško onima, što su im otvrdla srca njihova, da bi se sjetili Allaha. Ti su u posve otvorenoj zabludi. 23 Allah je objavio najljepšu riječ. *(Božja Objava je)* Knjiga, koja svaku stvar jednu za drugu povezanu drži[6]) i svaku stvar ponovljeno izlaže i objašnjava. Ježi se od nje koža onih, koji se boje Gospodara svoga, a srca im trepere. Zatim im se umekša koža njihova i ublaže srca njihova, spominjući Allaha. To je, eto upućenje Božje. Koga hoće njemu upućuje. A koga Bog ostavi u zabludi i stranputici, njemu nema uputitelja. 24 Ili zar je onaj, koji se čuva licem svojim najgroznije kazne na Sudnjem danu, *(kao čovjek koji je siguran od kazne)?* I reći će se nasilnicima i griješnicima: Teglite i iskusite kaznu onoga, što ste zaslužili! 25 Ugonili su u laž *(poslanike)* i oni što su prije njih bili. I stigla ih je kazna, odakle se nijesu nadali i odakle nijesu očekivali. 26 Bog ih je posramio i ponizio i u životu zemaljskom. A kazna vječnosti je još teža i još bolnija. Kad bi to oni znali i osjećali *(pa da iz tog pouku crpe)*. 27 I Mi smo iznijeli ljudima u ovom Kur'anu od svega primjer, da bi pouku primili. 28 *(Poslali smo)* Kur'an na arapskom jeziku, čist od svake manjkavosti, da bi se ljudi čuvali *(od svake nevaljalštine)*.

---

[5]) Ovdje se pokazuje na svršetak i pošljedice naroda. Narodi nastaju. dižu se, padaju, pa ih konačno nestaje i izumiru. Ovaj ajet muslimane tješi i daje znak, da će neprijatelji iščeznuti i nestati.

[6]) Ovdje se za Kur'an kaže da je »Kitaben mutešabihen«, to jest svaki ajet utvrđuje drugi ajet. Kur'an je kroz dvadeset i tri godine postepeno bio objavljivan. Za ovo vrijeme su okolnosti i prilike, u kojima je živio Božji Poslanik, bile tako mnogobrojne i raznovrsne, kakve ne susrećemo u životu ni jednog drugog čovjeka. Uza sve to ni jedan Kur'anski ajet se ne sukobljuje sa drugim ajetom. Naprotiv svi ajeti jedni druge utvrđuju. Svi jedni druge objašnjavaju i tumače. Kasnije se u časnom ajetu izlaže da je Kur'an »mesani«, jer Kur'an svako važno pitanje ponovljeno donosi. Naročito vjerovanje u jedinstvo Božje trajno ponavlja.

29 Bog vam donosi kao primjer čovjeka *(ropče)*, koji ima nekoliko svadljivih i przničavih gospodara i čovjeka *(ropče)*, koji ima samo jednog gospodara, bez suvlasnika. Je li stanje ove dvojice primjerice jednako? Hvala Bogu. Ali mnogi od njih ne znaju *(koji se samo jedinom Bogu klanja, taj živi u miru i spokojnosti, a koji se klanja množini krivih bogova, taj nema svoga čistog duševnog mira)*. 30 Sigurno ćeš ti umrijeti, a sigurno će i oni umrijeti. 31 Zatim ćete vi na Sudnjem danu kod Boga i Gospodara vašeg, jedni prema drugima iznositi dokaze vaše.

610 سُورَةُ الزُّمَرِ ٦١٠

مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَلَكَهُ يَنَابِيعَ فِي الْأَرْضِ ثُمَّ يُخْرِجُ بِهِ زَرْعًا مُخْتَلِفًا
أَلْوَانُهُ ثُمَّ يَهِيجُ فَتَرَاهُ مُصْفَرًّا ثُمَّ يَجْعَلُهُ حُطَامًا إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَذِكْرَىٰ
لِأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿٢١﴾ أَفَمَنْ شَرَحَ اللَّهُ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ فَهُوَ عَلَىٰ
نُورٍ مِنْ رَبِّهِ فَوَيْلٌ لِلْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ مِنْ ذِكْرِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ فِي
ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٢٢﴾ اللَّهُ نَزَّلَ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابًا مُتَشَابِهًا مَثَانِيَ
تَقْشَعِرُّ مِنْهُ جُلُودُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ ثُمَّ تَلِينُ جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ
إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ ذَٰلِكَ هُدَى اللَّهِ يَهْدِي بِهِ مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُضْلِلِ
اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٢٣﴾ أَفَمَنْ يَتَّقِي بِوَجْهِهِ سُوءَ الْعَذَابِ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ وَقِيلَ لِلظَّالِمِينَ ذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٢٤﴾ كَذَّبَ
الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَأَتَاهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٥﴾
فَأَذَاقَهُمُ اللَّهُ الْخِزْيَ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَكْبَرُ

Džuz: 24

DIO. 4 — OTPOR ĆE BITI UNIŠTEN.

32 Ko može biti veći silnik i griješnik od onoga, koji na Boga laže, pa poriče i odbija istinu kad mu dođe? Zar nije u paklu mjesto za nevjernike? 33 A oni koji istinu donose i koji istinu potvrđuju, to su bogobojazni, koji se čuvaju nevaljalština. 34 Za njih ima, što hoće, kod Gospodara njihovog. To je nagrada za one, koji dobra djela čine. 35 Da im pokrije Allah najhrđavija djela što su ih radili i da ih nagradi za najljepša djela što su ih činili. 36 Zar nije Bog dosta robu Njegovu? A oni tebe zastrašuju sa onima drugima, osim Allaha.[7]) A koga Bog ostavi u zabludi i stranputici, za njega nema uputitelja. 37 A koga Bog uputi na pravi put, za njega nema zavodnika. Zar nije Allah

[7]) Arapi, koji su vjerovali u razne bajke i čarolije, vjerovali su, da njihovi kumiri mogu nauditi onima, koji u njih ne vjeruju. U ovom se ajetu na to pokazuje.

لو كانوا يعلمون ﴿٢٦﴾ ولقد ضربنا للناس في هذا القرآن من كل
مثل لعلهم يتذكرون ﴿٢٧﴾ قرآنا عربيا غير ذي عوج لعلهم
يتقون ﴿٢٨﴾ ضرب الله مثلا رجلا فيه شركاء متشاكسون
ورجلا سلما لرجل هل يستويان مثلا الحمد لله بل أكثرهم لا يعلمون
﴿٢٩﴾ إنك ميت وإنهم ميتون ﴿٣٠﴾ ثم إنكم يوم القيامة عند
ربكم تختصمون ﴿٣١﴾ فمن أظلم ممن كذب على الله وكذب
بالصدق إذ جاءه أليس في جهنم مثوى للكافرين ﴿٣٢﴾ والذي
جاء بالصدق وصدق به أولئك هم المتقون ﴿٣٣﴾ لهم ما يشاءون
عند ربهم ذلك جزاء المحسنين ﴿٣٤﴾ ليكفر الله عنهم
أسوأ الذي عملوا ويجزيهم أجرهم بأحسن الذي كانوا
يعملون ﴿٣٥﴾ أليس الله بكاف عبده ويخوفونك بالذين من دونه

ومن يضلل الله فما له من هاد ﴿٣٦﴾ ومن يهد الله فما له من مضل
أليس الله بعزيز ذي انتقام ﴿٣٧﴾ ولئن سألتهم من خلق السماوات
والأرض ليقولن الله قل أفرأيتم ما تدعون من دون الله إن أرادني
الله بضر هل هن كاشفات ضره أو أرادني برحمة هل هن
ممسكات رحمته قل حسبي الله عليه يتوكل المتوكلون ﴿٣٨﴾
قل يا قوم اعملوا على مكانتكم إني عامل فسوف تعلمون ﴿٣٩﴾
من يأتيه عذاب يخزيه ويحل عليه عذاب مقيم ﴿٤٠﴾ إنا أنزلنا
عليك الكتاب للناس بالحق فمن اهتدى فلنفسه ومن ضل
فإنما يضل عليها وما أنت عليهم بوكيل ﴿٤١﴾ الله يتوفى
الأنفس حين موتها والتي لم تمت في منامها فيمسك التي قضى
عليها الموت ويرسل الأخرى إلى أجل مسمى إن في ذلك لآيات

jedini pobjednik, Koji je osvetnik *(nad neprijateljima istine)?* 38 A ako ih ti upitaš: Ko je stvorio nebesa i zemlju? Sigurno će reći: Allah. Reci: Jeste li vidjeli one, što ih obožavate, mjesto Allaha, ako bi mi Bog htio učiniti neku teškoću, bi li oni mogli odstraniti tu teškoću Njegovu, ili ako bi mi htio učiniti neko dobro i blagost, bili oni mogli spriječiti i zabraniti dobro i blagodat Njegovu? Reci: Bog mi je dosta. Koji hoće, da se oslone i pouzdaju, neka se u Njega pouzdaju! 39 Reci: O narode moj! Činite protiv mene šta možete i koliko možete. I ja ću nastojati i raditi što mi od ruke ide. Brzo ćete upoznati onoga, 40 komu će doći kazna, koja sramoti i ponizuje, stignuće ga kazna trajna i vječna![8]) 41 Mi smo tebi objavili i spremili Knjigu, radi ljudi,

---

[8]) Ovdje se govori o dvije vrste kazne. Prva je kazna, koja sramoti i ponizuje i ova stiže na ovom svijetu, druga je teška i strašna kazna i ona stiže u vječnom životu. Obistinjavanje prve je dokaz, da će se i druga obistiniti.

sa istinom i pravdom. Ko god se uputi na pravi put, uputio se za sebe. A ko god zaluta i krene stranputicom, zalutao je na svoju štetu. I ti nijesi punomoćnik, *(da siliš na pravi put).*

DIO. 5 — KAZNA ĆE SE OBISTINITI.

42 Bog uzima duše kad umiru, i onu koja nije umrla u snu svome. On zadržava onu kojoj je rok smrtni došao, a pušta drugu, dok joj dođe rok određeni. Zaista u tome ima pouke za ljude, koji razmišljaju! 43 Ili zar će oni mjesto Allaha uzimati druge zaštitnike? Reci: Zar *(će oni tražiti zaštite i zagovora)* kod onih, koji ništa nemaju i ništa ne razumijevaju? 44 Reci: Bogu pripada sav zagovor i zaštita. Njegova je vlast i gospodstvo nebesko i zemaljsko. Konačno ćete se vi njemu povratiti. 45 I kada god se spomene, da je On jedan i jedini, prestraše se i uhvate srca onih, koji ne vjeruju u vječnost. A kada se spomenu oni, što ih oni mjesto Allaha obožavaju, odmah im se lica nasmiju, a oči se radošću napune. 46 Reci: Bože moj! Stvoritelju nebesa i zemlje, Koji znaš sve, što je neviđeno i što je viđeno! Ti ćeš samo suditi među robovima Tvojim o onome, u čemu se oni nijesu slagali! 47 A da je onih, koji griješe i nasilje čine, sve što je na zemlji i još toliko, oni bi sve to žrtvovali, *(da se spasu)*, od strašne i užasne kazne Sudnjeg dana. I jasno će im Allah pokazati ono, o čemu oni nijesu razmišljali.[9]) 48 I predočiće im se nevaljalštine, koje su činili. A opkoliće ih ono, čemu su se

لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٤٢﴾ أَمِ اتَّخَذُوا مِن دُونِ اللَّهِ شُفَعَاءَ قُلْ أَوَلَوْ
كَانُوا لَا يَمْلِكُونَ شَيْئًا وَلَا يَعْقِلُونَ ﴿٤٣﴾ قُل لِّلَّهِ الشَّفَاعَةُ
جَمِيعًا لَّهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٤٤﴾ وَإِذَا
ذُكِرَ اللَّهُ وَحْدَهُ اشْمَأَزَّتْ قُلُوبُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ
وَإِذَا ذُكِرَ الَّذِينَ مِن دُونِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿٤٥﴾ قُلِ اللَّهُمَّ فَاطِرَ
السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ أَنتَ تَحْكُمُ بَيْنَ
عِبَادِكَ فِي مَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٤٦﴾ وَلَوْ أَنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مَا
فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَافْتَدَوْا بِهِ مِن سُوءِ الْعَذَابِ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ وَبَدَا لَهُم مِّنَ اللَّهِ مَا لَمْ يَكُونُوا يَحْتَسِبُونَ ﴿٤٧﴾ وَبَدَا لَهُمْ
سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا وَحَاقَ بِهِم مَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٤٨﴾
فَإِذَا مَسَّ الْإِنسَانَ ضُرٌّ دَعَانَا ثُمَّ إِذَا خَوَّلْنَاهُ نِعْمَةً مِّنَّا قَالَ

9) Oni nijesu razmišljali o iščezavanju i nestajanju zemaljske snage i moći. Za to su činili nevaljalštine, za koje će biti u vječnosti kažnjeni.

انما اوتيته على علم بل هي فتنة ولكن اكثرهم لا يعلمون ﴿٤٩﴾
قد قالها الذين من قبلهم فما اغنى عنهم ما كانوا يكسبون
﴿٥٠﴾ فاصابهم سيئات ما كسبوا والذين ظلموا من هؤلاء
سيصيبهم سيئات ما كسبوا وما هم بمعجزين ﴿٥١﴾ اولم
يعلموا ان الله يبسط الرزق لمن يشاء ويقدر ان في ذلك لايات
لقوم يؤمنون ﴿٥٢﴾ قل يا عبادي الذين اسرفوا على انفسهم
لا تقنطوا من رحمة الله ان الله يغفر الذنوب جميعا انه هو
الغفور الرحيم ﴿٥٣﴾ وانيبوا الى ربكم واسلموا له من قبل
ان يأتيكم العذاب ثم لا تنصرون ﴿٥٤﴾ واتبعوا احسن
ما انزل اليكم من ربكم من قبل ان يأتيكم العذاب بغتة
وانتم لا تشعرون ﴿٥٥﴾ ان تقول نفس يا حسرتى على ما فرطت

في جنب الله وان كنت لمن الساخرين ﴿٥٦﴾ او تقول لو ان الله
هداني لكنت من المتقين ﴿٥٧﴾ او تقول حين ترى العذاب لو ان لي
كرة فاكون من المحسنين ﴿٥٨﴾ بلى قد جاءتك اياتي فكذبت
بها واستكبرت وكنت من الكافرين ﴿٥٩﴾ ويوم القيامة
ترى الذين كذبوا على الله وجوههم مسودة اليس في جهنم
مثوى للمتكبرين ﴿٦٠﴾ وينجي الله الذين اتقوا بمفازتهم لا يمسهم
السوء ولا هم يحزنون ﴿٦١﴾ الله خالق كل شيء وهو على
كل شيء وكيل ﴿٦٢﴾ له مقاليد السموات والارض والذين
كفروا بايات الله اولئك هم الخاسرون ﴿٦٣﴾ قل افغير الله
تأمروني اعبد ايها الجاهلون ﴿٦٤﴾ ولقد اوحي اليك والى الذين
من قبلك لئن اشركت ليحبطن عملك ولتكونن من الخاسرين ﴿٦٥﴾

izrugivali! 49 A kada čovjeka snađe kakva teškoća i nevolja, zaziva Nas i moli. Zatim, kad smo mu dali jedno dobro, *(onda)* kaže: Ovo mi je dano, jer sam znao put i način kako se stiče. Ne, *(ono dobro)* je jedna kušnja. Ali mnogi ovo ne znaju. 50 Ovaku su riječ govorili i oni prije njih, pa im nije ništa koristilo, što su bili zaradili. 51 *(Naprotiv)*, stigle su ih posljedice nevaljalština, koje su radili. A oni koji između njih nasilje čine, stići će i njih posljedice nevaljalština, što su ih činili. I oni neće moći pobjeći i spasiti se *(kazne Božje)*.[10]) 52 Zar oni ne znaju, da Bog u obilju hranu daje kome hoće, a usteže, *(kome hoće)*. Zaista u tome ima pouka za ljude koji vjeruju.

DIO. 6 — BOŽJA MILOST.

53 Reci: O robovi Moji, koji protiv sebe prestupke činite i

[10]) Ovaj časni ajet kazuje nam, i to posve jasno, svršetak i kraj, koji će doživiti protivnici Božjeg Poslanika i stanovnici Mekke.

velike grijehe radite! Ne gubite nade u milost Božju. Zaista, Bog oprašta sve grijehe. On je, koji oprašta i milost dariva.[11]) 54 Povratite se Gospodaru svome i predajte se Njemu prije nego vam kazna dođe. Kasnije vam se neće pomoći *(da se spasite!)*. 55 I slijedite najljepšu riječ, ovaj Kur'an, što vam je objavljen od Gospodara vašeg, prije nego vas stigne kazna iznenada i najedamput, a vi ništa o tome ne budete znali. 56 — 57 *(Požurite prije)* nego će duša reći: »Jao žalosti moje, zbog prestupaka mojih, što sam ih prema Bogu počinila, a ja sam bez sumnje bila među onima, koji su se izrugivali«, ili da kaže: »Da me je Bog uputio na pravi put, sigurno bih bila među onima, koji su se čuvali *(poroka i nevaljalština)*«. 58 Ili da kaže kad vidi kaznu: »Da mi se još jedamput povratiti *(natrag)*, pa da budem među onima, koji dobra djela čine«. 59 *(Reći će se njemu):* Da, došli su ti znakovi Moji, pa si ih porekao i lažnim smatrao. I uzoholio si se i uzobijestio i bio si među nevjernicima. 60 A na Sudnjem danu ćeš vidjeti one, koji su lagali na Boga, kako su im lica njihova posve pocrnila. A zar nije u paklu stan i mjesto za obijesne i ohole, *(koji zbog oholosti nijesu mogli da vjeruju? Svakako jest!)*. 61 I spasiće Allah one, koji su se čuvali poroka i nevaljalština, jer su slijedili puteve, koji vode sreći i spasenju. Neće ih stići nikakvo zlo ni teškoća, niti će očajavati i tužni biti. 62 Bog stvara svaku stvar. I On svakom stvari upravlja i pod Svojom vlašću je drži. 63 U Njegovoj je ruci čitavo upravljanje nebesima i zemljom. A koji ne vjeruju u znakove Božje, to su oni, što su na šteti i gubitku.

DIO. 7 — ZADNJA OSUDA.

64 Reci: Zar vi meni naređujete, da se ja drugom klanjam osim Allahu, o neznalice! 65 A objavljeno je tebi i onima koji

[11]) U svakoj vjeri se govori o Božjoj milosti i ljubavi. Ali u muslimanstvu se nalazi najdjelotvornije i najistinskije izražena ljubav i milost Božja. Ni jedna vjera na svijetu ne može dati ovakve utjehe i nade kao što je ovaj ajet daje. Ovaj časni ajet ističe, da će se težina svih počinjenih manjkavosti i grijeha izgubiti pred milošću Božjom, koja svaku stvar obuhvaća i da će se svaki čovjek okoristiti ovom milošću Božjom.

بل الله فاعبد وكن من الشاكرين (٦٦) وما قدروا الله حق
قدره والأرض جميعا قبضته يوم القيمة والسموات مطويات
بيمينه سبحانه وتعالى عما يشركون (٦٧) ونفخ في الصور فصعق
من في السموات ومن في الأرض إلا من شاء الله ثم نفخ فيه
أخرى فإذا هم قيام ينظرون (٦٨) وأشرقت الأرض بنور ربها
ووضع الكتاب وجيء بالنبيين والشهداء وقضي بينهم
بالحق وهم لا يظلمون (٦٩) ووفيت كل نفس ما عملت وهو أعلم
بما يفعلون (٧٠) وسيق الذين كفروا إلى جهنم زمرا
حتى إذا جاؤها فتحت أبوابها وقال لهم خزنتها ألم يأتكم
رسل منكم يتلون عليكم آيات ربكم وينذرونكم
لقاء يومكم هذا قالوا بلى ولكن حقت كلمة العذاب

على الكافرين (٧١) قيل ادخلوا أبواب جهنم خالدين
فيها فبئس مثوى المتكبرين (٧٢) وسيق الذين اتقوا
ربهم إلى الجنة زمرا حتى إذا جاؤها وفتحت أبوابها
وقال لهم خزنتها سلام عليكم طبتم فادخلوها
خالدين (٧٣) وقالوا الحمد لله الذي صدقنا وعده
وأورثنا الأرض نتبوأ من الجنة حيث نشاء
فنعم أجر العاملين (٧٤) وترى الملائكة حافين من
حول العرش يسبحون بحمد ربهم وقضي
بينهم بالحق وقيل الحمد لله رب العالمين

سورة المؤمن مكية وهي خمس وثمانون آية

su prije tebe bili. Ako budeš postavio drugoga *(Allahu)*, zaista će u ludo otići i propasti djela tvoja. I sigurno ćeš biti od onih, koji su na gubitku! 66 Nego Bogu se ti klanjaj i Njega obožavaj i budi od zahvalnih! 67 Oni nijesu dostojno odredili i predstavili Allahovu *(moć i veličinu)*. A svu će zemlju On čvrsto držati na Sudnjem danu, i nebesa će biti smotana u desnici Njegovoj. On je slavljen, čist i uzvišen od svega onoga, što Mu oni kao saučesnike pripisuju. 68 I puhnuće se u rog, pa će se obezumiti i pomrijeti sve, što je na nebesima i na zemlji, osim onoga, što Bog bude htio. Zatim će se puhnuti u rog drugi put, pa će oni odmah stojeći iščekivati. 69 I napuniće se zemlja sa svjetlom Gospodara i Stvoritelja svoga, i postaviće se Knjiga na sredinu; i dovesti će se poslanici i svjedoci; i sudiće se među njima po istini i pravdi, a neće im se nasilje činiti. 70 I svakoj duši će se potpuno dati, što je zaradila. A Bog najbolje zna šta oni rade.

DIO. 8 — KRAJ I KONAC SVAKE SKUPINE.

71 I goniće se nevjernici u pakao u skupinama i četama. Pa kad dođu do pakla, otvoriće se vrata paklenska i reći će im čuvari paklenski: Jesu li vam dolazili poslanici između vas, koji su vam učili ajete i dokaze Gospodara vašega i opominjali vas i zastrašivali susreta ovog vašeg današnjeg dana? Oni će reći: Da, dolazili su, ali je dolikovalo i bilo pravo, da se obistini riječ o kazni nad nevjernicima. 72 Reći će se njima: Uniđite kroz vrata paklenska, u kome ćete vječno boraviti. Kako je ružno mjesto i stan oholih i obijesnih! 73 A uvodiće se, koji su se bojali Gospodara svoga i ispunjavali dužnosti svoje prema Njemu, u raj u skupinama i četama. Kad dođu do raja, otvoriće se vrata rajska i reći će njima čuvari rajski: Mir i spas vama! Usrećili ste se i spasili ste se. Uniđite u raj i vječno u njemu boravite. 74 I oni će reći: Hvala Bogu, što nam se obistinilo obećanje Njegovo. I učinio nas je nasljednicima na zemlji. Mi se smještamo i nastanjujemo u raju, gdje hoćemo.[12]) Kako je divna nagrada trudoljubivih i radinih! 75 I ti ćeš vidjeti anđele, okružili su oko prijestolja nebeskog, spominju Boga svoga, slave Ga i veličaju. I sudi se među njima pravedno i govori se: Slava i hvala Bogu Gospodaru i Stvoritelju svih svjetova!

POGLAVLJE: 40

POGLAVLJE: MU'MIN

OBJAVLJENO U MEKKI, 9 DIJELOVA, 85 AJETA.

SADRŽAJ:

Poglavlja koja počinju od četrdesetog, a završavaju se sa četrdesetšestim poglavljem počinju sa: Ha Mim i za to se ova poglavlja nazivaju »Hamimi«. Sva su ova poglavlja objavljena u mekkanskom periodu, kad se Božji Poslanik borio sa najvećim

[12]) Sa kakvom se začudnom brzinom ostvarilo ovo Božansko predskazivanje, koje je objavljeno u prilikama u kojima se nije mogla ni sjenka uspjeha i pobjede nazrijeti. Nakon dvadeset godina su muslimani naslijedili obećanu zemlju, to jest Palestinu, a osim toga su i Mezopotamiju naslijedili. Zemaljski dio ovog Božanskog predskazanja se obistinio, a napose se obistinio i dio koji pripada vječnom životu.

neprijateljstvom i otporom pogana, koji su tvorno počeli napadati i zlostavljati muslimane. Pošto su ovi napadaji bili vrlo žestoki, muslimani su bili prisiljeni da se sele u Abesiniju. Prema tome su Hamimi poglavlja, koja su u prvim godinama mekkanskog perioda objavljena. Sva ova poglavlja tješe i nadom ispunjaju muslimane, koji su udarali na najteža mučenja i zlostavljanja. U njima se nalaze opomene prestupnicima, koji su mučili i zlostavljali muslimane i kazuje se da će istina svakako pobijediti i da će njeni protivnici bezuvjetno propasti i iščeznuti. Zajednički sadržaj koji se nalazi u Hamimima, ističe, da će u svakom slučaju propasti sve one snage, koje se dižu protiv muslimanstva. U ovim poglavljima se govori o Hazreti Musau i Hazreti Ibrahimu, pa se nastavlja sa drugim poslanicima i pokazuje se kako su završili oni, što su ih poricali i odbijali. U svim ovim poglavljima se naročito govori o Božjem jedinstvu i Njegovoj moći i protivnici se pozivaju da se sklonu pod okrilje Božje milosti.

U prvom dijelu poglavlja »Mu'mim« se kaže pravovjernima, da ne misle gledajući snagu neprijateljevu, da ga neće savladati i pobijediti, pa se kazuje da će ta snaga u brzo nestati i da će iščeznuti, jer Allah štiti pravovjerne. U drugom dijelu se nastavlja isti sadržaj i naročito se pridaje važnost tomu, što će pogani vrlo brzo početi propadati i što će ih snaći teške nevolje. Slijedeća tri dijela ponavljaju iste opomene i pokazuje se na opise i zgode Hazreti Musaove. U šestom dijelu se izlaže da će poslanici, koji su od Boga poslani i oni koji su ih vjerovali, naći Božju zaštitu pred neprijateljima. Sedmi dio ističe moć i snagu Božju i kazuje da je prema njoj sve ostalo u nemogućnosti. Zadnja dva dijela ponavljaju Božje opomene neprijateljima i protivnicima i govore kako će oni iščeznuti i propasti. Ovo poglavlje nosi još i naziv »Gafir«, što znači onoga koji oprašta. Ova riječ kao oznaka Božjeg svojstva opraštanja spomenuta je u trećem ajetu.

PREVOD:

DIO. 1 — ZAŠTITA PRAVOVJERNIH.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Hâ Mîm. 2 Ovo je poslana i objavljena Knjiga od Allaha, jedinog pobjednika, koji svaku stvar potpuno poznaje, 3 Koji grijehe oprašta i pokajanje prima, žestoko kažnjava i obilno nagrađuje.[1]) Nema drugoga boga, osim Njega. Njemu je povratak. 4 Neće se prepirati o ajetima i znakovima Božjim osim onih, koji ne vjeruju. Pa neka te ne zavede prolaženje njihovo kroz zemlje i gradove. 5 Smatrali su lažnim i u laž su ugonili *(poslanike)* prije njih, narod Nuhov, a i skupovi i stranke iza njih. I nastojao je svaki ovaj narod oko svog poslanika, da ga uhvate *(i ubiju)* I borili su se sa lažima, da unište s njim istinu, pa sam

[1]) Ovdje su nabrojena četiri Božja svojstva od kojih prvo, drugo i četvrto pokazuje i upućuje na Božje opraštanje, milost i darivanje, dok samo jedno svojstvo kazuje, da će On griješnike kažnjavati. I ovo pokazuje, da Božja milost i ljubav sve ostalo nadvladava.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ ۝١
حمٓ ۝٢ تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللّٰهِ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ۝٣ غَافِرِ
الذَّنْبِ وَقَابِلِ التَّوْبِ شَدِيدِ الْعِقَابِ ذِي الطَّوْلِ لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ
إِلَيْهِ الْمَصِيرُ ۝٤ مَا يُجَادِلُ فِي آيَاتِ اللّٰهِ إِلَّا الَّذِينَ كَفَرُوا
فَلَا يَغْرُرْكَ تَقَلُّبُهُمْ فِي الْبِلَادِ ۝٥ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ
نُوحٍ وَالْأَحْزَابُ مِنْ بَعْدِهِمْ وَهَمَّتْ كُلُّ أُمَّةٍ بِرَسُولِهِمْ لِيَأْخُذُوهُ
وَجَادَلُوا بِالْبَاطِلِ لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ فَأَخَذْتُهُمْ فَكَيْفَ
كَانَ عِقَابِ ۝٦ وَكَذٰلِكَ حَقَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ
كَفَرُوا أَنَّهُمْ أَصْحَابُ النَّارِ ۝٧ الَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ
وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ
لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَحْمَةً وَعِلْمًا فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ

تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ۝٨ رَبَّنَا وَأَدْخِلْهُمْ
جَنَّاتِ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ
وَذُرِّيَّاتِهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۝٩ وَقِهِمُ السَّيِّئَاتِ
وَمَنْ تَقِ السَّيِّئَاتِ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمْتَهُ وَذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ
۝١٠ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُنَادَوْنَ لَمَقْتُ اللّٰهِ أَكْبَرُ مِنْ مَقْتِكُمْ
أَنْفُسَكُمْ إِذْ تُدْعَوْنَ إِلَى الْإِيمَانِ فَتَكْفُرُونَ ۝١١ قَالُوا رَبَّنَا
أَمَتَّنَا اثْنَتَيْنِ وَأَحْيَيْتَنَا اثْنَتَيْنِ فَاعْتَرَفْنَا بِذُنُوبِنَا فَهَلْ إِلَىٰ
خُرُوجٍ مِنْ سَبِيلٍ ۝١٢ ذٰلِكُمْ بِأَنَّهُ إِذَا دُعِيَ اللّٰهُ وَحْدَهُ كَفَرْتُمْ
وَإِنْ يُشْرَكْ بِهِ تُؤْمِنُوا فَالْحُكْمُ لِلّٰهِ الْعَلِيِّ الْكَبِيرِ ۝١٣
هُوَ الَّذِي يُرِيكُمْ آيَاتِهِ وَيُنَزِّلُ لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ رِزْقًا وَمَا يَتَذَكَّرُ
إِلَّا مَنْ يُنِيبُ ۝١٤ فَادْعُوا اللّٰهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ

ih Ja kaznio i uništio. A kakva je bila kazna, što sam je dao? 6 I tako se ostvarila i obistinila Riječ Gospodara tvoga na nevjernicima, da su oni drugovi paklenski. 7 Oni, što nose prijesto nebeski[2]) i koji se oko njega nalaze, slave i hvalom spominju Gospodara svoga, i vjeruju Ga, i traže Božjeg oprosta i zaštite za one, koji vjeruju. *(Veliki)* Bože naš! Ti si obuhvatio svaku

---

[2]) Oni, koji nose prijestolje nebesko, posve je jasno, da ne nose neku tjelesnu stvar. Oni, po moći Božjoj, nose jednu odgovornost, to jest prema htijenju svemoći Božje oni su opterećeni sa jednom dužnošću. Ovo su anđeli, kojima je povjereno da upravljaju zemaljskim poslovima. Koji se nalaze oko prijestolja nebeskog, to su oni, koji su se još više približili. Anđeli, kojima je povjereno da upravljaju poslovima zemaljskim od ovih primaju odredbu Božju (Pogledaj bilješku uz 17, ajet 69 poglavlja). U samom časnom ajetu se izlaže da anđeli traže oprosta za one, koji vjeruju. Sa ovim se misli, da su oni postigli Božju zaštitu i na taj način čuvaju zakone, koji vladaju u duhovnom i materijalnom svijetu protiv laži i iskrivljavanja. Pogledajte u 55. ajet ovog poglavlja!

stvar milošću i znanjem *(Svojim).*[3]) Oprosti i podaj zaštite onima, koji se tebi pokajnički povraćaju i slijede stazu Tvoju! I čuvaj ih kazne paklenske. 8 *(Veliki)* Bože Naš! I uvedi ih u vrtove vječnog raja, koje si im obećao, a njima pridruži očeve njihove i žene njihove i porod njihov, koji dobro čine. Zaista si Ti samo jedini pobjednik, Koji svim stvarima mudro upravlja! 9 I čuvaj ih poroka i grijeha *(zemaljskih).* A koga ti budeš čuvao danas poroka i grijeha, Ti si mu se smilovao. Eto, to je najveća pobjeda i sreća.

DIO. 2 — PROTIVLJENJE I OTPOR ĆE BITI BEZUSPJEŠAN.

10 Zaista će se nevjernicima dovikivati: »Božja mržnja i srdžba je danas mnogo veća od vaše mržnje, kada ste pozivani da vjerujete, pa ste ostali nevjernici«.[4]) 11 Oni će govoriti: »Bože naš! Usmrtio si nas dva puta i oživio si nas dva puta.[5]) I mi smo priznali grijehe naše. Pa ima li kakav put, da se odavde izađe? 12 *(Uzrok je da vas je to snašlo)* kad je trebalo, da se klanjate i molite Allahu jedinome, vi ste bili nevjernici. A kad se je Njemu drug postavljao, vi ste vjerovali. Pa odluka pripada Allahu uzvišenom i velikom. 13 On je, Koji vam pokazuje ajete i znakove Svoje i šalje vam iz neba hranu.[6]) Samo se mogu dozvati i pouku crpiti oni, koji se Bogu povraćaju i u Njega se pouzdavaju. 14 Molite se Allahu iskreno i od srca i Njemu budite pokorni i odani, pa makar to nevjernici i ne htjeli. 15 On uzvisuje

---

[3]) Ovdje se govori da Božje znanje i milost svaku tvar obuhvaća. Ni u jednoj drugoj vjeri se ovako ne ističe milost i ljubav Božja.

[4]) Mržnja i odvratnost o kojoj se ovdje govori, jest ona odvratnost, koju će od sebe osjećati nevjernici kad pred svojim očima vide posljedice svojih hrđavih djela. Griješnici, koji su zapali u nevaljalštine, sami će sebi u tolikoj mjeri biti odvratni, da će prema ovim njihovim ogavnim djelima srdžba Svemogućeg Allaha, koji je izvor svekolike svetosti i čistoće, bez sumnje neograničena biti. Da ovakve griješnike odmah ne stiže kazna, to je radi nedostižive milosti Božje.

[5]) Prva smrt izražava smrt sa kojom se završava život zemaljski. Druga smrt jest duhovna smrt vječnog života u paklu. Od dva života je jedan život zemaljski, a drugi je život vječnosti.

[6]) Pod slanjem hrane iz neba misli se na spremanje uzroka i sredstava hrane. Ovu hranu kao i uzroke i sredstva njezina ne mogu osigurati niti idoli, a ni oni, koje postavljaju kao drugove Bogu. Ili se misli pod tom hranom ona duhovna hrana, koja se iz visina šalje.

položaje i izvor je svekolike moći. Naučava Objavu, po odredbi Svojoj, komu hoće od robova Svojih, da zastraši i opomene ljude od dana, kada se sve sastaje.[7]) 16 *(Taj dan sastanka)* će ih tada sve na površinu izvesti i iznijeti. Neće Bogu ostati skrivena ni jedna stvar njihova.[8]) Čija je vlast toga dana? Božja, Koji je jedan i Koji svim vlada i sve Svojoj vlasti podvrgava. 17 Danas će svako biti kažnjen i nagrađen prema onome, kako je zaslužio. Nema nikakva nasilja danas. Zaista Bog brzo obračunava. 18 I zastraši ih sa danom, koji se približuje *(Sudnjim danom)*. Tada će srca, ispunjena tugom i strahom, popeti se do u grkljan.[9]) Nasilnici i griješnici neće *(tada)* naći od srca prijatelja ni zagovornika, čija će se riječ čuti. 19 Bog zna poglede očiju izdajničkih i sve što srca kriju. 20 A Bog sudi po pravdi i istini. A oni, što ih oni mole, mjesto Allaha, ne sude ničemu. Zaista Allah je Koji sve čuje i sve vidi.

سورة المؤمن ٤٠ ٦٢٠

الكافرون ﴿١٤﴾ رفيع الدرجات ذو العرش يلقي الروح من أمره
على من يشاء من عباده لينذر يوم التلاق ﴿١٥﴾ يوم هم بارزون
لا يخفى على الله منهم شيء لمن الملك اليوم لله الواحد القهار ﴿١٦﴾
اليوم تجزى كل نفس بما كسبت لا ظلم اليوم إن الله سريع
الحساب ﴿١٧﴾ وأنذرهم يوم الآزفة إذ القلوب لدى الحناجر
كاظمين ما للظالمين من حميم ولا شفيع يطاع ﴿١٨﴾ يعلم
خائنة الأعين وما تخفي الصدور ﴿١٩﴾ والله يقضي بالحق و
الذين يدعون من دونه لا يقضون بشيء إن الله هو السميع
البصير ﴿٢٠﴾ أولم يسيروا في الأرض فينظروا كيف كان
عاقبة الذين كانوا من قبلهم كانوا هم أشد منهم قوة
وآثارا في الأرض فأخذهم الله بذنوبهم وما كان لهم

---

[7]) U uzvišenom tekstu je upotrebljena riječ »ruh«. Ovaj ajet odlučno ističe da riječ »Ruh — duša«, dolazi u značenju »vahj — objava«. »Ruh« u značenju duše je stvar, koja je svakom čovjeku poklonjena. Inače »ruh« o kome se ovdje govori, to je Božja Objava, koju Bog dariva kome hoće. Cilj je objave ljude opomenuti i zastrašiti od posljedica krivog puta i pozvati ih da se čuvaju kazne vječnosti. Radi toga riječ »ruh« ovdje dolazi u značenju objave.

[8]) Na Sudnjem danu će izaći na vidjelo sve što su ljudi na zemlji skrivali, ništa neće ostati sakriveno. Slijedeći ajeti ovo još jasnije izlažu.

[9]) Pogani su zapali u ovako stanje na dan osvojenja Mekke.

الجزء الرابع والعشرون

٦٢١ ٢٤ 621
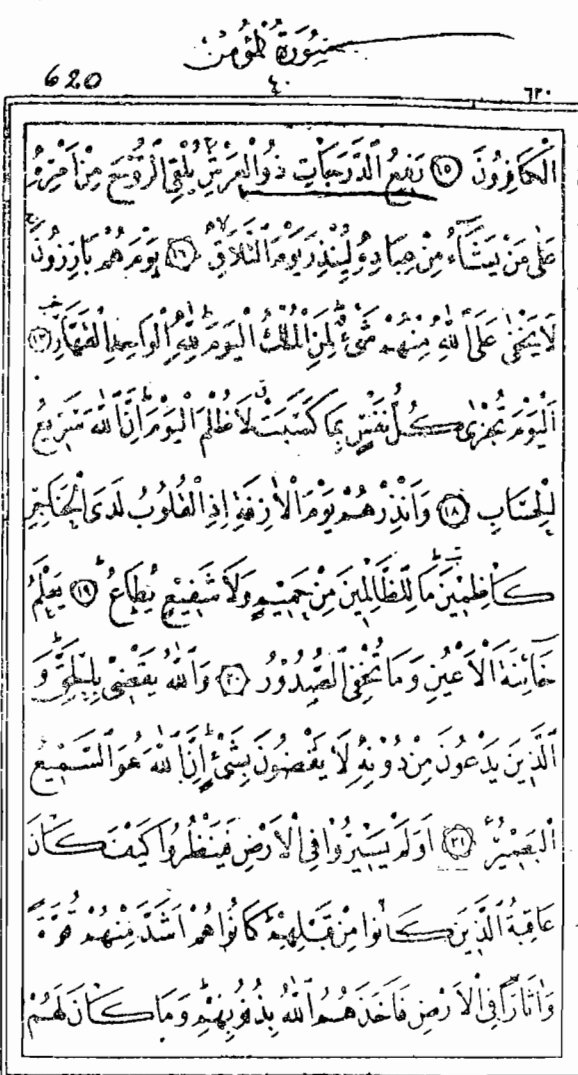
من الله من واق ﴿٢١﴾ ذلك بأنهم كانت تأتيهم رسلهم
بالبينات فكفروا فأخذهم الله إنه قوي شديد العقاب
﴿٢٢﴾ ولقد أرسلنا موسى بآياتنا وسلطان مبين ﴿٢٣﴾ إلى
فرعون وهامان وقارون فقالوا ساحر كذاب ﴿٢٤﴾
فلما جاءهم بالحق من عندنا قالوا اقتلوا أبناء الذين آمنوا
معه واستحيوا نساءهم وما كيد الكافرين إلا في ضلال
﴿٢٥﴾ وقال فرعون ذروني أقتل موسى وليدع ربه إني أخاف
أن يبدل دينكم أو أن يظهر في الأرض الفساد ﴿٢٦﴾
وقال موسى إني عذت بربي وربكم من كل متكبر لا يؤمن
بيوم الحساب ﴿٢٧﴾ وقال رجل مؤمن من آل فرعون يكتم
إيمانه أتقتلون رجلا أن يقول ربي الله وقد جاءكم بالبينات

DIO. 3 — MUSA I FIR'AVN.

21 Za što oni ne hode i ne putuju po zemlji, da vide kakvi su tragovi i posljedice onih, koji su prije njih bili? Oni su bili od njih mnogo jači i ostavili su mnogo više tragova na zemlji. Pa ih je Bog kaznio zbog grijeha i nije se niko za njih našao, ko će ih od Boga čuvati.[10]) 22 To je zato, jer kad su im dolazili poslanici njihovi sa dokazima najjasnijim, oni su ih odbili. Zato ih je Bog kaznio i potlačio. Zaista je On svemogućan i žestoko kažnjava *(griješnike)*. 23 I Mi smo poslali Musaa sa znakovima Našim i sa dokazom najjasnijim: 24 Fir'avnu i Hamanu i Karunu.[11]) Oni su rekli *(za Musaa)*: vračar je, lažljivac je. 25 Pošto im je *(Musa)* donio istinu od Nas rekli su: »Ubite *(Musaa)* i sinove onih, koji su s njim zajedno vjerovali, a žene im žive ostavite![12]) A spletke nevjernika su samo zabluda *(i uzaludan trud)*. 26 I reče Fir'avn: Ostavite meni, da ubijem Musaa, pa neka zaziva Boga svoga. Bojim se, da će izmijeniti vjeru vašu ili će izvesti na zemlji smutnju. 27 I reče Musa: Ja se

---

[10]) Pod tragovima se misli velike zgrade i utvrđene tvrđave (Džamiulbejan).

[11]) Ne namjerava se s tim, da je Hazreti Musa odjedamput izvršio objavu i Fir'avnu i Hamanu i Karunu. Cilj je da se istakne, da su to bile najvažnije ličnosti, koje su ustale protiv Hazreti Musaa. Karun je bio od sinova Israilovih i digao se protiv Musaova poslanstva.

[12]) Nije cilj, da se izloži da su ova tri čovjeka ovako zajednički odgovarali Musau. Slijedeći ajeti kažu, da je Fir'avn bio to lice, koje je to razgovaralo. Haman mu je dao tu misao. Spominjući Fir'avna i Hamana po imenu, o Karunu se ovdje ništa ne govori.

utičem pod zaštitu Boga svoga i Boga vašega, od svakog oholog čovjeka, koji ne vjeruje u dan obračuna.

DIO. 4 — JEDAN PRAVOVJERNI IZ NARODA FIR'AVNOVA.

28 I reče jedan čovjek pravi vjernik iz roda Fir'avnova, koji je sakrivao vjerovanje svoje: »Zar ćete ubiti čovjeka, što kaže: Bog i Gospodar moj je Allah, a već vam je donio i posve jasne dokaze od Gospodara vašeg? Ako laže, njemu je zlo od laži njegove, a ako istinu govori, stignuće vas makar nešto od onoga, što vam obećava i prijeti«. Zaista Bog neće uputiti na pravi put onoga, koji prestupke čini i koji je u laž utonuo. 29 O narode moj! Danas je vlast vaša i vi ste danas pobjednici i gospodari u zemlji *(svojoj)!* Pa ko će nam pomoći, ako nas stigne kazna Božja?« Reče Fir'avn: Ja vam govorim samo, što ja znam i što vidim da je zgodno. *(Kazujem vam svoje mišljenje).* I ja vam samo pokazujem pravi put. 30 — 31 I reče čovjek koji je vjerovao: O narode moj! Bojim se, da vas ne stignu zli dani prošlih naroda, kao što je trajna kazna naroda Nuhova i naroda Âda i Semuda i onih, koji su poslije njih bili. A Bog nikako neće nasilja robovima Svojim. 32 O narode moj! Bojim se, da vas ne stigne dan zajedničkog jadanja i kukanja, *(kada ćete jedni od drugih pomoći tražiti).* 33 Tada ćete se vratiti sa tog mjesta, i otići ćete u pakao. Toga dana nećete imati nikoga, ko će vas od Boga očuvati. A koga Bog ostavi u zabludi i stranputici, tome nema uputitelja. 34 A i Jusuf vam je prije donio posve jasne

مِن رَّبِّكُمْ وَإِن يَكُ كَاذِبًا فَعَلَيْهِ كَذِبُهُ وَإِن يَكُ صَادِقًا يُصِبْكُم
بَعْضُ الَّذِي يَعِدُكُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ كَذَّابٌ ﴿٢٨﴾
يَا قَوْمِ لَكُمُ الْمُلْكُ الْيَوْمَ ظَاهِرِينَ فِي الْأَرْضِ فَمَن يَنصُرُنَا مِن بَأْسِ
اللَّهِ إِن جَاءَنَا قَالَ فِرْعَوْنُ مَا أُرِيكُمْ إِلَّا مَا أَرَىٰ وَمَا أَهْدِيكُمْ
إِلَّا سَبِيلَ الرَّشَادِ ﴿٢٩﴾ وَقَالَ الَّذِي آمَنَ يَا قَوْمِ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُم
مِّثْلَ يَوْمِ الْأَحْزَابِ ﴿٣٠﴾ مِثْلَ دَأْبِ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَ
الَّذِينَ مِن بَعْدِهِمْ وَمَا اللَّهُ يُرِيدُ ظُلْمًا لِّلْعِبَادِ ﴿٣١﴾ وَيَا قَوْمِ إِنِّي
أَخَافُ عَلَيْكُمْ يَوْمَ التَّنَادِ ﴿٣٢﴾ يَوْمَ تُوَلُّونَ مُدْبِرِينَ مَا لَكُم
مِّنَ اللَّهِ مِنْ عَاصِمٍ وَمَن يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٣٣﴾ وَلَقَدْ
جَاءَكُمْ يُوسُفُ مِن قَبْلُ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا زِلْتُمْ فِي شَكٍّ مِّمَّا جَاءَكُم
بِهِ حَتَّىٰ إِذَا هَلَكَ قُلْتُمْ لَن يَبْعَثَ اللَّهُ مِن بَعْدِهِ رَسُولًا كَذَٰلِكَ

يُضِلُّ اللَّهُ مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ مُرْتَابٌ ﴿٣٤﴾ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي
آيَاتِ اللَّهِ بِغَيْرِ سُلْطَانٍ أَتَاهُمْ كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ وَعِنْدَ
الَّذِينَ آمَنُوا كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى كُلِّ قَلْبِ مُتَكَبِّرٍ
جَبَّارٍ ﴿٣٥﴾ وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَا هَامَانُ ابْنِ لِي صَرْحًا لَعَلِّي أَبْلُغُ
الْأَسْبَابَ ﴿٣٦﴾ أَسْبَابَ السَّمَاوَاتِ فَأَطَّلِعَ إِلَى إِلَهِ مُوسَى وَإِنِّي
لَأَظُنُّهُ كَاذِبًا وَكَذَلِكَ زُيِّنَ لِفِرْعَوْنَ سُوءُ عَمَلِهِ وَصُدَّ
عَنِ السَّبِيلِ وَمَا كَيْدُ فِرْعَوْنَ إِلَّا فِي تَبَابٍ ﴿٣٧﴾ وَقَالَ الَّذِي آمَنَ
يَا قَوْمِ اتَّبِعُونِ أَهْدِكُمْ سَبِيلَ الرَّشَادِ ﴿٣٨﴾ يَا قَوْمِ إِنَّمَا هَذِهِ
الْحَيَاةُ الدُّنْيَا مَتَاعٌ وَإِنَّ الْآخِرَةَ هِيَ دَارُ الْقَرَارِ ﴿٣٩﴾ مَنْ عَمِلَ
سَيِّئَةً فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ
أَوْ أُنْثَى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ يُرْزَقُونَ فِيهَا

بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٤٠﴾ وَيَا قَوْمِ مَا لِي أَدْعُوكُمْ إِلَى النَّجَاةِ وَتَدْعُونَنِي
إِلَى النَّارِ ﴿٤١﴾ تَدْعُونَنِي لِأَكْفُرَ بِاللَّهِ وَأُشْرِكَ بِهِ مَا لَيْسَ لِي بِهِ
عِلْمٌ وَأَنَا أَدْعُوكُمْ إِلَى الْعَزِيزِ الْغَفَّارِ ﴿٤٢﴾ لَا جَرَمَ أَنَّمَا تَدْعُونَنِي
إِلَيْهِ لَيْسَ لَهُ دَعْوَةٌ فِي الدُّنْيَا وَلَا فِي الْآخِرَةِ وَأَنَّ مَرَدَّنَا إِلَى اللَّهِ
وَأَنَّ الْمُسْرِفِينَ هُمْ أَصْحَابُ النَّارِ ﴿٤٣﴾ فَسَتَذْكُرُونَ مَا أَقُولُ لَكُمْ
وَأُفَوِّضُ أَمْرِي إِلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ ﴿٤٤﴾ فَوَقَاهُ اللَّهُ سَيِّئَاتِ
مَا مَكَرُوا وَحَاقَ بِآلِ فِرْعَوْنَ سُوءُ الْعَذَابِ ﴿٤٥﴾ النَّارُ
يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَعَشِيًّا وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ
أَدْخِلُوا آلَ فِرْعَوْنَ أَشَدَّ الْعَذَابِ ﴿٤٦﴾ وَإِذْ يَتَحَاجُّونَ فِي النَّارِ
فَيَقُولُ الضُّعَفَاءُ لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا
فَهَلْ أَنْتُمْ مُغْنُونَ عَنَّا نَصِيبًا مِنَ النَّارِ ﴿٤٧﴾ قَالَ الَّذِينَ

dokaze, i vi ste sumnjali u ono, što vam je donio, i kad je on najzad umro, vi ste rekli: »Sigurno neće Allah iza njega poslati poslanika!« Eto, tako Allah u zabludi ostavlja onoga, koji je u grijehu prestupke činio i koji sumnja. 35 To su oni, koji se prepiru o ajetima i znakovima Božjim i dižu se protiv njih bez ikakvog dokaza koji im je došao. Sa velikom mržnjom i prezirom se susreću kod Boga i kod pravovjernih, *(koji se ovako dižu protiv Božjih dokaza).* Eto tako Allah zapečati srce svakoga, koji je ohol i silnik. 36 I reče Fir'avn: O Hamane! Sagradi mi veliki toranj, možda ću se uspeti do puteva, 37 nebeskih puteva, pa da vidim Boga Musaova. Ali ja Musaa smatram lažljivcem. I tako se Fir'avnu svidjelo zlo i nevaljalština, što je radio i skrenuo je s pravog puta. A sve spletke i smicalice Fir'avnove su bile sama šteta i gubitak.

DIO. 5 — JEDAN PRAVOVJERNI IZ NARODA FIR'AVNOVA.

38 I reče pravovjerni *(iz naroda Fir'avnova):* O narode moj! Slijedite mene, uputiću vas na pravi put. 39 O narode moj! Zaista je ovaj život zemaljski, korist, *(što kratko traje)*. A život vječni to je vječno boravište i stan. 40 Ko učini kakav grijeh i nevaljalstvo, samo će prema njemu biti kažnjen, a ko učini neko dobro djelo, muško ili žensko, a pravi je vjernik, ti će unići u raj, i u njemu će biti bez mjere i granice nagrađivani dobrima. 41 O narode moj! Pozivam vas u spas, a vi mene zovete u oganj paklenski. *(Gle, toga čuda!)*. 42 Zovete me da ne vjerujem Allaha i da Mu pripišem kao druga ono, o čemu ja ništa neznam. A ja vas pozivam *(Allahu)* jedinom pobjedniku, Koji *(vječno robovima Svojim)* oprašta. 43 Nema sumnje zaista vi mene pozivate da se klanjam nečemu, što ne može primiti nikakve molbe ni u zemaljskom životu, a ni u vječnosti. *(Jer nemaju nikakve vrijednosti)*. I svi se mi povraćamo Bogu. Koji griješe i prestupke čine, oni su drugovi paklenski. 44 Vi ćete se brzo sjetiti onoga, što vam govorim. A ja prepuštam i predajem posao moj Allahu. Zaista, Allah vidi svako stanje robova Svojih. 45 I Bog ga je sačuvao zala spletaka njihovih, a obuzela je rod Fir'avnov najstrožija kazna. 46 Oni će se u pakao nagoniti i natjerivati jutrom i večerom, a kad dođe čas očekivani, reći će se: Ubacite rod Fir'avnov u najgrozniju patnju i mučenje. 47 A kad se oni budu jedni s drugima prepirali i svađali u paklu, onda će reći slabi oholima *(koji su ih predvodili):* Mi smo vas slijedili, pa hoćete li odstraniti i dignuti od nas jedan dio kazne paklenske? 48 Oholice će reći: Svi smo mi u paklu! Zaista je Bog presudio među robovima. 49 I reći će oni u paklu, čuvarima paklenskim: *(Šta će biti?)*. Molite Boga vašeg za nas! Neka za jedan dan kaznu našu olakša. 50 Oni će reći: A jesu li vam dolazili poslanici vaši sa najjasnijim dokazima? *(Tako će ih pitati)*. Oni će odgovoriti: Da. A ovi će reći: Pa kad je tako, molite se vi. Molitva je nevjernička samo zabluda i stranputica.

DIO. 6 — POMOĆ POSLANICIMA I PRAVOVJERNIMA.

51 Zaista ćemo Mi pomoći poslanike Naše i one, koji vjeruju u životu zemaljskom i onoga dana, kada budu svjedoci stajali. 52 Toga dana neće ništa koristiti silnicima i griješnicima isprika njihova. A za njih je prokletstvo i za njih ima najružniji stan i prebivalište. 53 I Mi smo dali Musau upućenje i put spasa. A u nasljedstvo smo dali sinovima Israilovim Knjigu. 54 *(Ta je Knjiga)* upućenje i pouka posve pametnim ljudima. 55 Pa budi strpljiv. Zaista je obećanje Božje istinito. I traži oprosta i zaštite Božje, za svaki grijeh tvoj.[13]) Spominji Boga svoga hvalom i

[13]) U uzvišenom tekstu se kaže »Vestagfir lizenbike«. Na ovaj uzvišeni navod se nailazi ovdje i u poglavlju 47:19. Kršćani navodeći ova dva uzvišena citata nastoje i hoće, da pobiju poslanstvo Hazreti Muhammedovo. Iz ovih riječi izvode da Hazreti Muhammed nije »ma'sum«, to jest čist od grijeha i pogrešaka. Tvrde da onaj, koji je griješan ne može druge ljude očistiti od grijeha. Ovo je shvaćanje kršćana.

Ovom prilikom treba podsjetiti na ove činjenice: Kur'an na pet mjesta (2:129, 151, 3:163, 9:104, 62:2) ističe i izlaže, da je Hazreti Muhammed čovjek, koji je čist od grijeha i koji je poslan, da ljude očisti. Koji god bio ajet kur'anski nema nikakve mogućnosti, da se protumači protivno ovom značenju.

Nije to nikakvo obično tvrđenje, kad Kur'an ističe i navodi da je Hazreti Muhammed čovjek, koji će ljude očistiti od grijeha. Ovo je jedna istina i to historijski utvrđena istina. On je izveo i spasio ljude koji su bili pali u najdublji kal nemorala i pokvarenosti, očistio ih je od najvećih grijeha i nečistoće. Pa kad je ovo jedna utvrđena istina, i kad se sva kur'anska izlaganja u tom pogledu potpuno podudaraju i slažu, onda se ne može tvrditi, a ta tvrdnja nema nikakvog mjesta, da Hazreti Muhammed nije bezgrešan.

Osim toga Kur'an izlaže, da je Hazreti Muhammed posve ispravno išao Božjim putem i da se svim svojim bićem predao Allahu. Po Kur'anu je pokornost Božjem Poslaniku, što i pokornost Allahu (4:79). Koji vole Boga, pa slijede Božjeg Poslanika, stiču ljubav Božju (3:31). Ovo sve ističe i kazuje, da je Hazreti Muhammed bezgriješan i da mu se ne može nikakav grijeh pripisati.

Pa prema ovome, što je naprijed izloženo, šta bi onda značilo »Istagfir lizenbike«? Zenb se ne može reći grijeh. »Ism« je riječ, koja ima potpuno i pravo značenje riječi grijeh. Riječ »zenb« dolazi od korjena »zenebe«. Po Imamu Ragibu glavno značenje riječi »zenb« je uhvatiti nešto za rep, radi toga se ova riječ upotrebljava za svaku stvar, koja ima nepoželjan ishod i kraj. Riječ »zenb« obuhvaća sve manjkavosti kod kojih nije dobar svršetak i sve nedostatke, koji su nastali zbog nepažnje i neprilićnosti djelovanja.

Prema riječi »istigfar« to bi imalo značenje da se traži oprost. Po imami Ragibu ovoga bi značenje bilo (ilbasuhu ma jesunuhu aniddenesi) to jest: »prekrit nešto da se sačuva od nečisti«. Nadalje po Imami Ragibu

استكبروا إنا كل فيها إن الله قد حكم بين العباد ﴿٤٨﴾
وقال الذين في النار لخزنة جهنم ادعوا ربكم يخفف عنا
يوما من العذاب ﴿٤٩﴾ قالوا أولم تك تأتيكم رسلكم بالبينات
قالوا بلى قالوا فادعوا وما دعاء الكافرين إلا في ضلال ﴿٥٠﴾
إنا لننصر رسلنا والذين آمنوا في الحياة الدنيا ويوم يقوم
الأشهاد ﴿٥١﴾ يوم لا ينفع الظالمين معذرتهم ولهم اللعنة
ولهم سوء الدار ﴿٥٢﴾ ولقد آتينا موسى الهدى وأورثنا
بني إسرائيل الكتاب ﴿٥٣﴾ هدى وذكرى لأولي الألباب ﴿٥٤﴾
فاصبر إن وعد الله حق واستغفر لذنبك وسبح بحمد ربك
بالعشي والإبكار ﴿٥٥﴾ إن الذين يجادلون في آيات الله
بغير سلطان أتاهم إن في صدورهم إلا كبر ما هم ببالغيه

فاستعذ بالله إنه هو السميع البصير ﴿٥٦﴾ لخلق السماوات
والأرض أكبر من خلق الناس ولكن أكثر الناس
لا يعلمون ﴿٥٧﴾ وما يستوي الأعمى والبصير والذين آمنوا و
عملوا الصالحات ولا المسيء قليلا ما تتذكرون ﴿٥٨﴾
إن الساعة لآتية لا ريب فيها ولكن أكثر الناس لا يؤمنون
﴿٥٩﴾ وقال ربكم ادعوني أستجب لكم إن الذين يستكبرون
عن عبادتي سيدخلون جهنم داخرين ﴿٦٠﴾ الله الذي جعل لكم
الليل لتسكنوا فيه والنهار مبصرا إن الله لذو فضل على
الناس ولكن أكثر الناس لا يشكرون ﴿٦١﴾ ذلكم الله
ربكم خالق كل شيء لا إله إلا هو فأنى تؤفكون ﴿٦٢﴾
كذلك يؤفك الذين كانوا بآيات الله يجحدون ﴿٦٣﴾

slavi čistoću i veličaj Biće Njegovo večerom i jutrom. 56 Zaista oni, koji se prepiru o dokazima i ajetima Božjim, bez ikakva

---

Božji oprost (gufran, magfiret) znači robovima njegovim podariti zaštitu pred kaznom. Dakle kod riječi: gufran, magfiret i istigfar prevladava značenje zaštita i čuvanje.

Po izlaganjima, koja je iznio Kastalanija, ovo čuvanje i zaštita može biti na dva načina: (1) Zaštititi ljude da ne čine grijeha, i (2) Čuvati i štititi ljude od pošljedica grijeha i od kazne za počinjeni grijeh.

Po ovome izlaganju istigfar se ne može reći da je to traženje oprosta za one ljude, koji griješe, nego se ovo može reći za one ljude, koji ne griješe, da traže da budu sačuvani i zaštićeni od grijeha.

Hazreti Muhammed je bio čovjek, koji je ljude spasavao od grijeha, on nije trebao tražiti oprosta za počinjene pogreške i grijehe, koje on nije nikad činio. Ovo dakle ima značenje da on traži da ga Allah zaštiti i sačuva od činjenja svakog grijeha i manjkavosti. Božji Poslanik je uvijek tražio od Boga da ga zaštiti i sačuva da ne bi činio grijehe. Tražeći to, Božja zaštita ga je pratila i on je pod tom zaštitom bezgriješno živio. Tražiti Božje čuvanje i zaštitu, to je za čovjeka najveći izvor snage i moći. Radi toga se u poglavlju (3:16) oni, koji traže da ih Bog zaštiti i sačuva, stavljaju na viši stepen pred strpljivim i pravednim. Jer ovi traže da ih Bog zaštiti i sačuva, i to radom svojim postizavaju.

الله الذي جعل لكم الأرض قرارا والسماء بناء وصوركم
فأحسن صوركم ورزقكم من الطيبات ذلكم الله
ربكم فتبارك الله رب العالمين ﴿٦٤﴾ هو الحي لا إله إلا هو
فادعوه مخلصين له الدين الحمد لله رب العالمين ﴿٦٥﴾ قل إني
نهيت أن أعبد الذين تدعون من دون الله لما جاءني البينات
من ربي وأمرت أن أسلم لرب العالمين ﴿٦٦﴾ هو الذي خلقكم
من تراب ثم من نطفة ثم من علقة ثم يخرجكم طفلا ثم
لتبلغوا أشدكم ثم لتكونوا شيوخا ومنكم من يتوفى
من قبل ولتبلغوا أجلا مسمى ولعلكم تعقلون ﴿٦٧﴾ هو
الذي يحيي ويميت فإذا قضى أمرا فإنما يقول له كن فيكون
﴿٦٨﴾ ألم تر إلى الذين يجادلون في آيات الله أنى يصرفون ﴿٦٩﴾

dokaza, koji im je došao, to je u njihovim grudima samo oholost i nadutost. Ali oni nikad to neće postići *(duhovno vodstvo i poslanstvo)*. Ti se uteci Bogu pod zaštitu i okrilje. Zaista, On sve čuje i sve vidi. 57 Zaista je stvaranje nebesa i zemlje mnogo veće, nego stvaranje ljudi. Ali većina ljudi to ne znaju. 58 I nije jednak slijep i koji vidi, a niti se mogu izjednačiti koji vjeruju i dobra djela čine sa onima, koji nevaljalštine čine. Kako je malo vas, koji razmišljate i pouku crpite! 59 Zaista će doći očekivani čas. O njemu nema nikakve sumnje. Ali većina ljudi to ne vjeruju. 60 I govori Gospodar vaš: Molite Me i zazivajte Me. Primiću molitvu vašu i odazvaću se. Zaista, oni koji se iz oholosti opiru, da Mi se klanjaju, unići će u pakao poniženi i posramljeni.

DIO. 7 — BOŽJE BLAGODATI LJUDIMA.

61 Bog je Onaj, Koji vam je noć učinio da se odmarate i mirujete u njoj, a dan je učinio posve svjetlim, da gledate. Zaista Bog obilno *(i bez mjere)* dariva ljude. Ali većina ljudi ne zahvaljuje. 62 Eto, Allah je Gospodar i Bog vaš. On je, Koji sve stvara. Nema drugog Boga osim Njega. Pa kad je tako, kuda ćete se onda okrenuti? 63 Eto, tako se okreću oni, koji iz prkosa poriču znakove i ajete Božje. *(Od istine lice okreću)*. 64 Allah je Onaj, Koji vam je na zemlji dao stan, a nebo je kao visoko zdanje iznad vas podigao. I dao vam oblik, pa vas je u najljepšem obliku stvorio. A dao vam je kao hranu najljepše i najčišće stvari. Eto, to je Allah Gospodar i Bog vaš. Uzvišen je i čist Allah, Gospo-

الذين كذبوا بالكتاب وبما أرسلنا به رسلنا فسوف يعلمون ﴿٧١﴾ إذ الأغلال في أعناقهم والسلاسل يسحبون ﴿٧٢﴾ في الحميم ثم في النار يسجرون ﴿٧٣﴾ ثم قيل لهم أين ما كنتم تشركون ﴿٧٤﴾ من دون الله قالوا ضلوا عنا بل لم نكن ندعوا من قبل شيئا كذلك يضل الله الكافرين ﴿٧٥﴾ ذلكم بما كنتم تفرحون في الأرض بغير الحق وبما كنتم تمرحون ﴿٧٦﴾ ادخلوا أبواب جهنم خالدين فيها فبئس مثوى المتكبرين ﴿٧٧﴾ فاصبر إن وعد الله حق فإما نرينك بعض الذي نعدهم أو نتوفينك فإلينا يرجعون ﴿٧٨﴾ ولقد أرسلنا رسلا من قبلك منهم من قصصنا عليك ومنهم من لم نقصص عليك وما كان لرسول أن يأتي بآية إلا بإذن الله فإذا جاء

أمر الله قضي بالحق وخسر هنالك المبطلون ﴿٧٩﴾ الله الذي جعل لكم الأنعام لتركبوا منها ومنها تأكلون ﴿٨٠﴾ ولكم فيها منافع ولتبلغوا عليها حاجة في صدوركم وعليها وعلى الفلك تحملون ﴿٨١﴾ ويريكم آياته فأي آيات الله تنكرون ﴿٨٢﴾ أفلم يسيروا في الأرض فينظروا كيف كان عاقبة الذين من قبلهم كانوا أكثر منهم وأشد قوة وآثارا في الأرض فما أغنى عنهم ما كانوا يكسبون ﴿٨٣﴾ فلما جاءتهم رسلهم بالبينات فرحوا بما عندهم من العلم وحاق بهم ما كانوا به يستهزئون ﴿٨٤﴾ فلما رأوا بأسنا قالوا آمنا بالله وحده وكفرنا بما كنا به مشركين ﴿٨٥﴾ فلم يك ينفعهم إيمانهم لما رأوا بأسنا سنت الله

dar svih svjetova. 65 On je, Koji vječno živi. Nema Boga osim Njega. Njega od srca molite i Njemu budite pokorni i odani! Hvala Bogu, Stvoritelju svih svjetova! 66 Reci: Meni se zabranjuje, da obožavam one, što im se vi klanjate mjesto Allaha, pošto su mi došli posve jasni dokazi od Gospodara i Boga moga. I meni je naređeno, da se *(sa iskrenom molitvom)* predam i pokorim Gospodaru i Stvoritelju svih svjetova. 67 On vas je stvorio od zemlje, zatim od vode čovječije *(od jednog malog i sitnog jajceta),* onda od krvi zgrušane, pa vas je zatim izveo svakog kao djetešce, zatim ste se razvili u mladiće i dorasli do muževne snage, pa ste zatim postali starci. A neki su od vas ranije pomrli. Tako radi, da bi vi dostigli i do jednog određenog roka i da bi shvatili *(jedinstvo Božje).* 68 On je, Koji oživljava i Koji usmrćuje! Kad hoće da neka stvar bude, samo joj kaže: »Budi!«, i ona biva.

DIO. 8 — KRAJ OTPORA I PROTIVNOSTI.

69 Vidiš li ti one, koji se prepiru o znakovima i ajetima Božjim i dižu se protiv njih, kako okreću lica *(od istine da je saznaju)?* 70 — 72 Koji odbijaju Knjigu i ne poznaju je i koji lažnim smatraju, što smo poslali poslanicima Našim, ali oni će brzo znati, kada im se stave okovi oko vrata i lanci na noge. S njima će se vući i tegliti po ključaloj vodi, zatim će u ognju paklenskom sagorijevati. 73 — 74 Iza toga će im se reći: Gdje su oni, što ste ih postavljali drugovima *(Bogu),* a ostavili ste Allaha? Oni će reći: Izgubili su se od nas. Ne, mi se prije nijesmo ničemu klanjali. Eto, tako Allah u zabludi ostavlja nevjernike. 75 Ova kazna vam je zbog toga, jer ste se nepravedno na zemlji veselili i jer ste bili oholi i obijesni. 76 Uniđite kroz vrata paklenska! Tamo ćete vječno boraviti. O, kako je ružno mjesto i boravište oholih, koji su poricali! 77 *(O Muhammede!)* Strpi se! Zaista je obećanje Božje istinito *(i ono će se sigurno ispuniti).* Pa ili ćemo ti Mi nešto pokazati od onoga, što smo im zaprijetili, ili ćemo dušu tvoju uzeti. I oni će se Nama povratiti. 78 I Mi smo slali poslanike prije tebe. Između njih su neki, čije smo ti opise i zgode kazali, a neki su, o kojima ti nijesmo ništa kazivali. A nijednom poslaniku nije bilo dano, da on donese neki znak, a da zato nije bilo Božje odredbe i dopuštenja. Pa kad dođe zapovijed i odredba Božja, po istini i pravdi se sudi. I tada će udariti na štetu i gubitak oni, koji poriču.

DIO. 9 — POSLJEDICA OTPORA I PROTIVLJENJA.

79 Allah je, koji vam je dao životinje da ih jašete i da se njima hranite. 80 U njima ima za vas *(i još drugih)* koristi. I da na njima podmirujete potrebe svoje i da dolazite, kuda vam srca vaša hoće. I da na njima jašete *(po kopnu)* i na lađama *(po moru).* 81 I pokazuje vam Allah ajete Svoje, *(znakove svekolike moći Svoje).* Pa koje ćete vi znakove Božje poreći? 82 Zašto oni ne hode i ne putuju po zemlji, da vide kako su završili oni, što su prije njih bili? Oni su bili na broj mnogobrojniji od njih, i bili su mnogo jači, a ostavili su i mnogo više tragova na zemlji.

I nije im ništa koristilo, što su stekli i zaradili. 83 Pošto su im došli poslanici njihovi sa posve jasnim dokazima, veselili su se znanjem, što su ga kod sebe imali. *(Oni su se izrugivali poslanicima)* i njih je stigla kazna zbog onoga, što su se izrugivali. 84 Pa pošto su vidjeli kaznu Našu rekoše: »Mi vjerujemo samo Allaha i poričemo sve saučesnike, što smo ih njemu pripisivali. 85 I nije im ništa više koristilo njihovo vjerovanje, pošto su vidjeli kaznu Našu. Ovo je od prije zakon i sud Božji među robovima Njegovim. I eto, tada će nevjernici biti na šteti i gubitku.

POGLAVLJE: 41

POGLAVLJE: HÂ MIM
(Fussilet ili sedžde)

OBJAVLJENO U MEKKI, 6 DIJELOVA, 54 AJETA.

SADRŽAJ:

Ovo se poglavlje naziva Hâ Mim, ali da bi se rastavilo od ostalih poglavlja koja počinju sa Hâ Mim, ovo se poglavlje naziva i Fussilet. Ovo je drugo poglavlje od onih poglavlja što počinju sa Hâ Mim. Da bi se shvatio sadržaj, doba Objave kao i veza sa prethodnim poglavljima, treba se obratiti na uvod pred poglavljem Mu'min.

Prvi dio poglavlja sadrži poziv da se primi i prihvati istina. Drugi dio opominje one, koji su ustrajni u držanju laži i povođenju za zabludama. Treći dio izlaže kako će se i same sposobnosti ljudske i svi dijelovi ljudskog tijela pobuniti protiv krivog i lažnog poricanja čovjekova. Četvrti dio kazuje da će se pravovjerni sa Božjom Objavom utvrditi i učvrstiti. Peti dio govori o utjecajima i učincima što ih Objava Božja vrši na ljude koji su moralno i duhovno potpuno zamrli, pa su se blagodareći Božjoj Objavi preporodili i ponovno oživili. Nadalje se u ovom dijelu izlaže da Božja Objava liječi sve nevolje i boli duhovne i da pruža i daje mogućnost da se čovjek tih nevolja riješi. Šesti dio ističe da će oni, koji ove opomene i ove dokaze ne uvažavaju i ne pridaju im važnosti, biti osuđeni na propast, a ovo utvrđuje postepeno napredovanje i širenje istine.

PREVOD:

DIO. 1 — POZIV ISTINI.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 — 2 Hâ Mîm. Ovo je Objava od Sveopćeg Dobročinitelja, Milostivog. 3 Ovo je Knjiga, rastavljaju ajeti njeni, *(istinu od*

الَّتِي قَدْ خَلَتْ فِي عِبَادِهِ وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْكَافِرُونَ ﴿٨٥﴾

سورة حم السجدة أو فصلت مكية وهي أربع وخمسون آية

٤١

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

حم ﴿٢﴾ تَنْزِيلٌ مِنَ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ ﴿٣﴾ كِتَابٌ فُصِّلَتْ آيَاتُهُ قُرْآنًا
عَرَبِيًّا لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٤﴾ بَشِيرًا وَنَذِيرًا فَأَعْرَضَ أَكْثَرُهُمْ
فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ﴿٥﴾ وَقَالُوا قُلُوبُنَا فِي أَكِنَّةٍ مِمَّا تَدْعُونَا
إِلَيْهِ وَفِي آذَانِنَا وَقْرٌ وَمِنْ بَيْنِنَا وَبَيْنِكَ حِجَابٌ فَاعْمَلْ إِنَّنَا
عَامِلُونَ ﴿٦﴾ قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَٰهُكُمْ إِلَٰهٌ وَاحِدٌ
فَاسْتَقِيمُوا إِلَيْهِ وَاسْتَغْفِرُوهُ وَوَيْلٌ لِلْمُشْرِكِينَ ﴿٧﴾ الَّذِينَ
لَا يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ ﴿٨﴾

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴿٩﴾
قُلْ أَئِنَّكُمْ لَتَكْفُرُونَ بِالَّذِي خَلَقَ الْأَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ وَ
تَجْعَلُونَ لَهُ أَنْدَادًا ذَٰلِكَ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿١٠﴾ وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ
مِنْ فَوْقِهَا وَبَارَكَ فِيهَا وَقَدَّرَ فِيهَا أَقْوَاتَهَا فِي أَرْبَعَةِ أَيَّامٍ سَوَاءً
لِلسَّائِلِينَ ﴿١١﴾ ثُمَّ اسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ وَهِيَ دُخَانٌ فَقَالَ لَهَا وَ
لِلْأَرْضِ ائْتِيَا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا قَالَتَا أَتَيْنَا طَائِعِينَ ﴿١٢﴾
فَقَضَاهُنَّ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ فِي يَوْمَيْنِ وَأَوْحَىٰ فِي كُلِّ سَمَاءٍ
أَمْرَهَا وَزَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ وَحِفْظًا ذَٰلِكَ تَقْدِيرُ
الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿١٣﴾ فَإِنْ أَعْرَضُوا فَقُلْ أَنْذَرْتُكُمْ صَاعِقَةً مِثْلَ
صَاعِقَةِ عَادٍ وَثَمُودَ ﴿١٤﴾ إِذْ جَاءَتْهُمُ الرُّسُلُ مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ
وَمِنْ خَلْفِهِمْ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ قَالُوا لَوْ شَاءَ رَبُّنَا لَأَنْزَلَ

laži). To je Kur'an na jeziku arapskom, *(poslan je)* ljudima, koji znaju *(i vide).* 4 Donosi radosnu vijest i opominje i zastrašuje *(od posljedica krivog puta).* Ali mnogi okreću glavu od njega i oni ne slušaju *(da bi razmišljali).* 5 I govore: Srca su naša zastrta pred onim čemu nas ti pozivaš, a u ušima našim je zagluhlost i između nas i tebe je zastor.[1]) Radi i gledaj posla svoga. I mi ćemo svoj posao raditi. *(Trudićemo se i boriti protiv tebe!)* 6 Reci: Ja sam samo čovjek, kao i vi. Objavljeno mi je, da je Bog vaš samo jedan i jedini Bog. I svi se Njemu uputite i pođite pravim putem, i tražite, da vam On oprosti i da vas zaštiti. A teško onima, koji Bogu saučesnika zamišljaju, 7 koji ne dijele milostinje *(zekata),* a oni su ti, koji ne vjeruju Sudnjeg

1) Kaže se, da su im srca pokrivena, uši zagluhle, a da se među njima nalazi zastor. Ovim se izražava i ističe ustrajnost i prkos pogana. Oni su zaključili da ne otvaraju svoga srca i da istine ne primaju.

dana! 8 Zaista, za one koji vjeruju i dobra djela čine, ima nagrada, koja se ne presijeca.

DIO. 2 — OPOMENE.

9 Reci: Zar vi poričete i ne vjerujete Allaha, Koji je stvorio zemlju u dva vremenska razdoblja i vi Njemu postavljate drugove. Eto, to je Gospodar i Stvoritelj svih svjetova. 10 I On je stvorio na zemlji visoka i nepomična brda i izdigao ih na njoj, i umnožio je dobra na njoj, i odredio je na njoj hranu stanovnika njenih. A ovo je stvorio u četiri vremenska razdoblja. Podjednako je to za one, koji traže hranu.[2]) 11 Zatim je Svoju moć uputio nebesima, a ona su bila maglica,[3]) pa je rekao i nebesima i zemlji: Dođite oboje htjeli ili ne htjeli. Rekoše: Dolazimo voljno pokoravajući se.[4]) 12 Pa je izveo sedmera nebesa u dva vremenska razdoblja.[5]) I objavio je svakom nebu posao njihov. I Mi smo ukrasili nebo zemaljsko sa svjetiljkama *(zvijezdama)*. A Mi ga čuvamo *(od propasti)*. Eto, to je odluka i određenje Allaha, Koji je jedini pobjednik i Koji svaku stvar istinski zna. 13 A ako oni glavu okrenu, reci im: Opominjem vas i zastrašujem

---

[2]) Vremenska razdoblja ili periodi, o kojima se ovdje govori, su kao i vremenska razdoblja o kojima se na drugim mjestima govori. Ovo izražava prolaženje jedne stvari kroz pojedine vremenske razmake. Ovdje se izlaže, da je zemlja prošla kroz šest vremenskih razmaka i kazuje se, da je u početku prošla kroz prva dva perioda stvaranja, to jest prošla je kroz dva vremenska razmaka, u kojima je u početku stvarana. U prvom vremenskom razmaku je bila samo goruća masa — vatra, a u drugom razmaku je nastao period izgrađivanja kore zemljine. Deseti ajet govori još o slijedeća četiri vremenska razmaka. Ovi pripada periodima u kojima su se izgrađivala brda, zemlja se oplođivala i blagoslovom punila, to jest iz nje je voda protekla, stvarana je materija za hranu, počeo je da se razvija život bilinski, a onda se počeo razvijati život i kod životinja.

[3]) Nebesa su bila u stanju maglice, i to je prvi period stvaranja nebesa. Uzvišeni Kur'an na ovaj način opisuje nebesa i ističe, da se ne mogu prihvatiti i primiti mišljenja, koja su bila raširena o nebesima onog davnog vremena.

[4]) Ovim se upućuje na Božanske zakone, koji u čitavom svijetu vladaju. Čitava priroda ove zakone slijedi i pokorava im se.

[5]) Dva perioda koja su prošla za stvaranje nebesa odgovaraju stvaranju zemlje, kako je to govoreno u devetom ajetu. Jedanaesti ajet ističe pri kraju, da se sva bića pokoravaju jednom zakonu, koji nad svim vlada.

sa strahovitom grmljavinom, kao što je grmljavina, *(što je uništila)* Âda i Semuda.[6]) 14 Gle, dolazili su im poslanici ispred njih i iza njih,[7]) da ne obožavaju drugog osim Allaha. Oni rekoše: Da je htio Gospodar i Bog naš, sigurno bi poslao anđele. Zaista, mi ne vjerujemo u ono, što je s vama poslano. 15 A narod Âd se bio uzobijestio i uzoholio na zemlji, bez ikakva prava, i govorili su: Ko je od nas moćniji i snažniji. Zar oni nijesu vidjeli, da je Allah, Koji ih je stvorio, mnogo jači od njih. Oni su iz prkosa znakove i dokaze Naše poricali. 16 I Mi smo spremili na njih strašan vihor, što sve ruši i obara, u danima nesretnim, da bi im dali, da okušaju kaznu poniženja i sramote u životu zemaljskom. A sigurno kazna vječnosti još jače ponizuje. I njima se neće pomoći.[8]) 17 A što se tiče Semuda, Mi smo ih upućivali na pravi put. I oni su voljeli da ostanu slijepi, nego da se upute na pravi put.[9]) Pa ih je stigla strašna i potmula grmljavina užasne kazne, koja ponizuje i uništava zbog onoga, što su oni zaradili. 18 I Mi smo spasili one, koji su vjerovali i čuvali se *(poroka i nevaljalština)*.

---

[6]) Kurejšije, da bi malo zabavili i odvratili Božjeg Poslanika od njegovog djelovanja, poslali su mu Rebia ibni Utbu. Njegova je zadaća bila, da pod svaku cijenu Hazreti Muhammeda okrene s njegova puta. Ako Hazreti Muhammed pristane, da se prođe svoga poslaničkog poziva i dužnosti, imalo mu se dati sve što bude zahtijevao. Ako bude htio da bude vladar, treba ga postaviti vladarem, ako bude htio bogatstvo i imetak, treba mu dati imetka koliko hoće i traži. Ukratko, što god bude htio i tražio treba mu osigurati.

Pošto je Utbe izgovorio sve, što je imao reći, Hazreti Muhammed mu je kao odgovor počeo učiti ovo poglavlje, pa kad je došao do trinaestog ajeta, gdje se kazuje o pošljedicama Âda i Semuda, Rebia je rekao »dosta!« i otišao je da kaže, kakav je odgovor dobio (Razi).

[7]) Kaže se, poslanici su dolazili ispred njih i iza njih, to jest oni su upotrebljavali sva sredstva i trudili su se, da im istinu dokažu. Po nekima sa ovim se misli na dolazak poslanika iz blizine i daljine (Džamiulbejan).

[8]) Sa ovim kaznama se opominju Kurejšije i prijeti im se, da će oni i u ovom zemaljskom životu biti poniženi i osramoćeni, ali da će ih još teže kazne stići u vječnom životu. Nesretni dani su dani suše, u kojoj sve izgori.

[9]) Od sljepoće o kojoj se u uzvišenom ajetu govori, misli se zabluda i stranputica. Koji su zapali u zabludu i ne mogu da nađu puta, slični su slijepcima.

ملئكة فإنا بما أرسلتم به كافرون ﴿١٥﴾ فأما عاد
فاستكبروا في الأرض بغير الحق وقالوا من أشد منا قوة
أولم يروا أن الله الذي خلقهم هو أشد منهم قوة وكانوا
بآياتنا يجحدون ﴿١٦﴾ فأرسلنا عليهم ريحا صرصرا في أيام
نحسات لنذيقهم عذاب الخزي في الحيوة الدنيا ولعذاب
الآخرة أخزى وهم لا ينصرون ﴿١٧﴾ وأما ثمود فهديناهم
فاستحبوا العمى على الهدى فأخذتهم صاعقة العذاب
الهون بما كانوا يكسبون ﴿١٨﴾ ونجينا الذين آمنوا وكانوا
يتقون ﴿١٩﴾ ويوم يحشر أعداء الله إلى النار فهم يوزعون ﴿٢٠﴾
حتى إذا ما جاؤها شهد عليهم سمعهم وأبصارهم وجلودهم
بما كانوا يعملون ﴿٢١﴾ وقالوا لجلودهم لم شهدتم علينا

قالوا أنطقنا الله الذي أنطق كل شيء وهو خلقكم أول
مرة وإليه ترجعون ﴿٢٢﴾ وما كنتم تستترون أن يشهد عليكم
سمعكم ولا أبصاركم ولا جلودكم ولكن ظننتم
أن الله لا يعلم كثيرا مما تعملون ﴿٢٣﴾ وذلكم ظنكم الذي
ظننتم بربكم أرديكم فأصبحتم من الخاسرين ﴿٢٤﴾ فإن
يصبروا فالنار مثوى لهم وإن يستعتبوا فما هم من المعتبين
﴿٢٥﴾ وقيضنا لهم قرناء فزينوا لهم ما بين أيديهم وما خلفهم
وحق عليهم القول في أمم قد خلت من قبلهم من الجن و
الإنس إنهم كانوا خاسرين ﴿٢٦﴾ وقال الذين كفروا لا تسمعوا
لهذا القرآن والغوا فيه لعلكم تغلبون ﴿٢٧﴾ فلنذيقن
الذين كفروا عذابا شديدا ولنجزينهم أسوأ الذي كانوا

DIO. 3 — ČOVJEK PROTIV SEBE SVJEDOČI.

19 A kada se iskupe neprijatelji Božji, da se potjeraju u pakao, oni će se, *(zbog množine svoje),* u skupove rastaviti. 20 Kad dođu tamo, svjedočiće protiv njih uši njihove i oči njihove i kože njihove za ono, što su oni radili. 21 I reći će oni kožama i tjelesima svojim: Zašto ste svjedočili protiv nas. A oni će im odgovoriti: Nagovorio nas je Allah, koji svemu govor daje. A On vas je stvorio i prvi put i Njemu ćete se vi povratiti. 22 A zar se vi nijeste sakrivali, da ne svjedoče protiv vas ni uši vaše, ni oči vaše, a ni tijela i kože vaše. Ali vi ste mislili, da Bog mnogo ne zna od onoga, što ste vi radili. 23 A eto ta vaša ružna misao, koju ste mislili o Bogu, uništila vas je i upropastila. Radi toga ste postali od onih, koji su na šteti i gubitku. 24 Ako oni budu i strpljivi, opet je pakao stan i boravište njihovo. A ako budu htjeli da se natrag povrate, oni se neće povratiti kuda žele. 25 I

سورة فصلت

634 ٤١ ٦٣٤

يعملون ۝ ذلك جزاء أعداء الله النار لهم فيها دار الخلد
جزاء بما كانوا بآياتنا يجحدون ۝ وقال الذين كفروا
ربنا أرنا اللذين أضلانا من الجن والإنس نجعلهما تحت
أقدامنا ليكونا من الأسفلين ۝ إن الذين قالوا ربنا الله
ثم استقاموا تتنزل عليهم الملائكة ألا تخافوا ولا تحزنوا
وأبشروا بالجنة التي كنتم توعدون ۝ نحن أولياؤكم في
الحياة الدنيا وفي الآخرة ولكم فيها ما تشتهي أنفسكم
ولكم فيها ما تدعون نزلا من غفور رحيم ۝ ومن أحسن
قولا ممن دعا إلى الله وعمل صالحا وقال إنني من المسلمين ۝
ولا تستوي الحسنة ولا السيئة ادفع بالتي هي أحسن فإذا الذي
بينك وبينه عداوة كأنه ولي حميم ۝ وما يلقاها

Mi smo odredili njima *(nevjernicima)* drugove, pa su im oni učinili dopadljivim ono, što je pred njima i što je iza njih *(uživanje u strastima života zemaljskog i poricanje života vječnoga)*. I izvršila se riječ i osuda o kazni, koja je na njih udarena, među narodima, koji su prije njih bili i prošli i džinima i ljudima. Zaista su oni bili ljudi, što su na šteti i gubitku.

DIO. 4 — PRAVOVJERNI SE UČVRŠĆAVAJU.

26 I govore nevjernici: Ne slušajte ovaj Kur'an i pravite buku i galamu *(kad se Kur'an uči)*, da bi nadvikali i nadvladali! 27 A Mi ćemo dati nevjernicima, da osjete užasnu i strašnu kaznu. I kaznićemo ih sa najgorim što su radili. 28 Eto, kazna je neprijatelja Božjih pakao. Oni će u njemu vječno boraviti. To je kazna zato, što su oni iz prkosa poricali znakove Naše. 29 I govore nevjernici: Bože naš! Pokaži nam one, koji su nas zavodili između džina i ljudi. Da ih potrpamo pod noge naše, da budu od onih što su najniže. 30 Zaista oni, koji kažu Gospodar i Bog naš je Allah, pa onda idu pravim putem, njima će saći anđeli *(i govoriće im):* Ne bojte se! Ne tugujte! I obradujte se rajem, koji vam je obećan! 31 — 32 Mi smo prijatelji i zaštitnici vaši u životu zemaljskom i u vječnosti. I za vas u raju ima sve, što vam duša zaželi, i za vas je u njemu pripremljeno sve, što budete htjeli i tražili.[10]) *(Sve je ovo)* gošćenje i odliko-

[10]) Ovaj časni ajet sa prethodnim ističe, da će u ovom zemaljskom životu anđeli silaziti pravovjernima i donositi im radosne vijesti, te ih čuvati od žalosti i straha. Anđeli će ovdje pravovjernima, koji u zemaljskom životu budu nasilje trpili, dolaziti i donositi im radosne vijesti,

vanje od *(Allaha)*, Koji oprašta i Koji je milostiv.

إلا الذين صبروا وما يلقاها إلا ذو حظ عظيم ﴿٣٥﴾ وإما
ينزغنك من الشيطان نزغ فاستعذ بالله إنه هو السميع
العليم ﴿٣٦﴾ ومن آياته الليل والنهار والشمس والقمر
لا تسجدوا للشمس ولا للقمر واسجدوا لله الذي خلقهن
إن كنتم إياه تعبدون ﴿٣٧﴾ فإن استكبروا فالذين عند
ربك يسبحون له بالليل والنهار وهم لا يسأمون ﴿٣٨﴾ ومن
آياته أنك ترى الأرض خاشعة فإذا أنزلنا عليها الماء اهتزت
وربت إن الذي أحياها لمحيي الموتى إنه على كل شيء قدير
﴿٣٩﴾ إن الذين يلحدون في آياتنا لا يخفون علينا أفمن يلقى
في النار خير أم من يأتي آمنا يوم القيامة اعملوا ما شئتم إنه
بما تعملون بصير ﴿٤٠﴾ إن الذين كفروا بالذكر لما جاءهم

DIO. 5 — DJELOVANJE BOŽJE OBJAVE.

33 A ko može ljepšu riječ reći od onoga, koji poziva Bogu, i čini dobra djela i kaže: Ja sam od muslimana?! 34 I ne može se izjednačiti dobro sa zlim. Odstranjuj zlo sa onim, što je najbolje, pa će ti onda onaj, sa kojim si bio u neprijateljstvu, biti kao odani i srdačni prijatelj. 35 *(I ovu vrlinu da zlo uzvraća dobrim)*, postignuće samo oni, koji su strpljivi i koji imaju veliki udio u dobru i duševnom savršenstvu. 36 A ako te satana zavede sa sumnjom kakvom, ti odmah traži zaštite u Boga i uteci se Njemu. Zaista, On sve čuje i svaku stvar istinski poznaje.[11]) 37 A od znakova Njegovih su noć i dan, sunce i mjesec. Ne klanjajte se i ne padajte ničice pred suncem i mjesecem, nego se klanjajte i padajte pred Allahom, koji ih je stvorio, ako vi Njega obožavate i Njemu se klanjajte. 38 A ako se oni uzohole i to ne učine, kod Boga su oni, koji Ga veličaju i slave noću i danju i oni se ne zamaraju. 39 I od znakova i dokaza Allahovih je, da ti vidiš zemlju posve suhu. A kad Mi spustimo na nju kišu, zemlja se pokrene i nabuja. Zaista, Koji zemlju

---

a kad hrđave i zle snage dođu do premoći, pa bile od vidljivih ili nevidljivih satana, oni će im davati snagu i ustrajnost, da odbiju te hrđave i zle snage.

[11]) Prethodni ajeti preporučuju, da se zlo susreće sa dobrim. Ovaj ajet ističe još jedan način, da se zlo pobije. Ako se umiješa satana, to jest oni koji zlo rade i budu sprečavali da istina napreduje, dužnost je Poslanikova, da traži zaštite i pomoći od Allaha. Jer Božja pomoć stiže dobrim i pravednim ljudima i odstranjuje uplitanje hrđavih i nevaljalaca.

سُورَةُ فُصِّلَتْ ٤١ — ١٣٦

وَإِنَّهُ لَكِتَابٌ عَزِيزٌ ﴿٤١﴾ لَا يَأْتِيهِ الْبَاطِلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ
وَلَا مِنْ خَلْفِهِ تَنْزِيلٌ مِنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ ﴿٤٢﴾ مَا يُقَالُ لَكَ إِلَّا مَا
قَدْ قِيلَ لِلرُّسُلِ مِنْ قَبْلِكَ إِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ وَذُو عِقَابٍ
أَلِيمٍ ﴿٤٣﴾ وَلَوْ جَعَلْنَاهُ قُرْآنًا أَعْجَمِيًّا لَقَالُوا لَوْلَا فُصِّلَتْ
آيَاتُهُ ءَأَعْجَمِيٌّ وَعَرَبِيٌّ قُلْ هُوَ لِلَّذِينَ آمَنُوا هُدًى وَشِفَاءٌ وَالَّذِينَ
لَا يُؤْمِنُونَ فِي آذَانِهِمْ وَقْرٌ وَهُوَ عَلَيْهِمْ عَمًى أُولَٰئِكَ يُنَادَوْنَ
مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ ﴿٤٤﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَاخْتُلِفَ
فِيهِ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّهُمْ لَفِي شَكٍّ
مِنْهُ مُرِيبٍ ﴿٤٥﴾ مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا
وَمَا رَبُّكَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ ﴿٤٦﴾ إِلَيْهِ يُرَدُّ عِلْمُ السَّاعَةِ وَمَا
تَخْرُجُ مِنْ ثَمَرَاتٍ مِنْ أَكْمَامِهَا وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أُنْثَىٰ وَلَا تَضَعُ

(ovako) oživljava i mrtve će oživiti.[12]) On je svemogući i sve učiniti može. 40 Zaista, oni, koji poriču istinu u dokazima Našim i idu krivim putem, neće se sakriti Nama. Ili je bolji onaj čovjek, koji će biti bačen u pakao na Sudnjem danu, ili onaj koji će doći siguran *(od kazne paklenske)?* Radite šta hoćete. Zaista On vidi sve, što vi radite. 41 Zaista oni, koji ne vjeruju Kur'an, pošto im je došao, *(neće se spasiti kazne).* A Kur'an je zaista časna, vrijedna i čvrsta Knjiga. 42 Ne može mu doći nikakva manjkavost, a ni promjena, ni ispred njega, ni iza njega. On je objavljenje Allahovo, koji svim mudro upravlja i Koji je jedini dostojan zahvalnosti *(svih stvorenja Svojih).* 43 Tebi se neće ništa drugo reći osim što se je reklo i drugim poslanicima prije tebe. Zaista je Gospodar tvoj, koji oprašta i bolno kažnjava. 44 A da smo Mi Kur'an objavili na jednom stranom jeziku, sigurno bi oni rekli: »Zašto se nijesu jasno protumačili ajeti njegovi? Šta je ovo?« Zar da Kur'an bude na stranom jeziku, a poslanik da bude Arap. Reci: *(Ovaj Kur'an)* je vjernima uputitelj i vođ i on je lijek.[13])

---

[12]) Padanje kiše na posve suhu zemlju predstavlja spremanje Božje Objave. Zahvaljujući Božjoj Objavi, ljudi, koji su duhovno obamrli, ožive novim životom. Kako kiša oživljava zemlju, tako i Božja Objava ljudskim srcima nov život daje.

[13]) Ovdje se izlaže, da je Kur'an lijek, jer je Kur'an lijek za sve duhovne nevolje. Kur'an je utvrdio, da je on lijek za sve duhovne patnje i nevolje. Narod koji je bio zapao u svakovrsne duhovne i moralne nevolje i patnje, za kratko vrijeme se izbavio svih ovih teškoća. Utjecaj duhovnog liječenja, što ga Kur'an daje, nije ostao samo u Arabiji. Mnogi narodi su se spasili. Danas nema na svijetu ni jednog kulturnog naroda, koji bi

A oni, koji ne vjeruju, uši su im zagluhle i oni su pred njim slijepi. To su oni, što će se iz daleka mjesta dozivati.

DIO. 6 — POSTEPENO NAPREDOVANJE ISTINE.

45 I Mi smo dali Musau knjigu, pa se o njemu prepiralo. A da nije predhodila jedna riječ od Gospodara tvoga, među njima bi posao bio svršen. A zaista, oni u velikoj mjeri sumnjaju o njemu *(Tevratu i Kur'anu)*. 46 Ko god radi dobro, čini ga radi sebe. A ko god griješi, to čini protiv sebe. A Gospodar tvoj ne čini nikako nasilja robovima Svojim.

الجزء الخامس والعشرون

إلا بعلمه ويوم يناديهم أين شركاءي قالوا آذناك ما منا
من شهيد ﴿٤٧﴾ وضل عنهم ما كانوا يدعون من قبل وظنوا
ما لهم من محيص ﴿٤٨﴾ لا يسأم الإنسان من دعاء الخير وإن
مسه الشر فيئوس قنوط ﴿٤٩﴾ ولئن أذقناه رحمة منا من
بعد ضراء مسته ليقولن هذا لي وما أظن الساعة قائمة
ولئن رجعت إلى ربي إن لي عنده للحسنى فلننبئن الذين كفروا
بما عملوا ولنذيقنهم من عذاب غليظ ﴿٥٠﴾ وإذا أنعمنا
على الإنسان أعرض ونأى بجانبه وإذا مسه الشر فذو دعاء
عريض ﴿٥١﴾ قل أرأيتم إن كان من عند الله ثم كفرتم به
من أضل ممن هو في شقاق بعيد ﴿٥٢﴾ سنريهم آياتنا في الآفاق
وفي أنفسهم حتى يتبين لهم أنه الحق أولم يكف بربك

Džuz: 25

47 To samo Bogu pripada, da zna kada će doći *(očekivani)* čas. I nijedan plod neće izaći iz svoje ljuske bez znanja Njegova. I nijedno žensko neće ponijeti i poroditi se bez znanja Njegova! A toga dana će ih zovnuti *(Allah i reći će):* Gdje su drugovi Moji, što ste Mi ih postavljali? Oni će reći: *(Mi smo želili)* da Ti dokažemo, da između nas nema nikoga, ko će to svjedočiti, *(da su oni Tvoji drugovi)*.[14]) 48 I zagubili su im se i udaljili oni, koje su oni prije molili, i oni će saznati da im nema nikakva spasenja, niti mogu pobjeći *(od kazne)*. 49 Čovjek se ne može dosaditi tražeći dobro i blagodati. A ako ga snađe kakvo zlo i nevolja, on gubi nadu i očajava. 50 A ako mu Mi damo da osjeti milost Našu, poslije nevolje što ga je snašla, sigurno će reći:

porekao utjecaj kur'anskog liječenja. Kur'anski utjecaj je toliko jak i dubok da nema nikoga na zemlji, ko se nije od njega koristio.

[14]) Ovo stanje pokazuje, kako će pogani ostati u beznadnom položaju, kad ih kazna stigne.

»Ovo je moje pravo!«[15]) Ja ne mislim da će doći čas *(očekivani)*. Ako dođe i ja se povratim Gospodaru mome, zaista ću ja kod Njega za sebe dobro naći!« Sigurno ćemo Mi obavijestiti one, koji ne vjeruju, o onome što su uradili i daćemo im, da osjete najtežu kaznu. 51 A kada Mi čovjeku damo dobro i blagodat, on glavu okrene i odstrani se, a ako ga snađe kakvo zlo, onda se pogne i dugo se moli. 52 Reci: Recite mi! Ako je ovaj Kur'an od Božje strane, pa ga vi onda ne vjerujete, ko je u većoj zabludi od onoga, koji se najdalje udaljio i rastavio *(od istine)?* 53 Mi ćemo njima ubrzo pokazati znakove Naše, na *(dalekim)* obzorima, a i na njima samim.[16]) Tada će njima posve jasno biti, da je Kur'an istina. Zar nije dosta Gospodar tvoj, da je On svakoj stvari pravi svjedok. 54 Dobro znaj! Zaista su oni u sumnji, da će se susresti sa Gospodarom i Bogom svojim. Dobro znaj! *(Bog svaku stvar okružuje)*. Svaka je stvar pod vlašću Njegovom.

POGLAVLJE: 42

POGLAVLJE: ŠURA

OBJAVLJENO U MEKKI, 5 DIJELOVA, 53 AJETA.

SADRŽAJ:

Poglavlje Šura je treće od poglavlja, koja na početku počinju sa Hâ Mim. Pošto se u 38-mom ajetu kaže i naređuje da muslimani svoje poslove u zajedničkom zdogovaranju rade, to je radi toga i ovo poglavlje dobilo naziv »Šura«. Ovo Kur'ansko

[15]) Ovim se ističe nezahvalnost čovjekova prema milosti Božjoj. Čovjek koji pliva u obilju ne zahvaljuje na blagodatima Božjim, nego smatra da mu je to od njega samoga.

[16]) Kako se nalazilo među Mekkelijama, koji su stupili i unišli u Islam, tako se i za granicama Arabije nalazilo onih, koji su stupali u Islam. Ovo je jedan najjači dokaz o napredovanju istine i o rasvjetljavanju dalekih obzorja usprkos najvećeg i najtežeg otpora. Jedna nevidljiva ruka je utvrđivala Hazreti Muhammeda. Da ovako nije bilo, nasilni i krvoločni protivnik muslimanstva bi svakako uništio i zbrisao Islam. Ovo stanje je za Mekkelije bila jedna pouka. U uzvišenom tekstu je došla riječ »afak«, to jest obzorja, i to kazuje, da će se Islam na sve strane raširiti, a riječ »enfus« opet ističe, da će se muslimani među Arapima umnožiti. Ovo Božje predskazanje, što ga sadrži ovo poglavlje, koje je u prvom periodu mekkanskom objavljeno, za kratko se vrijeme ostvarilo i muslimastvo se po čitavoj Arabiji i na sve strane raširilo.

naređenje i preporuka među muslimanima je postavilo temelj demokratskom državnom uređenju. Ovo poglavlje po vremenu svoga objavljenja je u uskoj vezi sa četrdesetim poglavljem.

U prethodnom poglavlju je istaknut završetak i kraj onih, koji su se digli protiv Islama da istinu odbiju. U ovom poglavlju se izlaže da milost Božja prevladava ostala svojstva Njegova i u prvom dijelu ovog poglavlja se objašnjava da su i opomene Božje došle radi toga, što to milost Božja zahtijeva. Jer Svemogući Allah objavljujući poslanicima Svoje Božanske odredbe nalaže, da ih oni ljudima dokažu i da ljude pouče, a anđeli traže oprosta za ljude.

Drugi dio izlaže da će sve nesuglasice i sukobi biti po sudu i odluci Božjoj riješeni. Treći dio donosi razna nagovještavanja ljudima. U četvrtom dijelu se kaže da ni griješnici radi počinjenih grijeha neće iznenada biti kažnjeni, nego da će im Allah, koji ih je stvorio, tu kaznu do izvjesnog vremena odgoditi, radi toga se ističe da pravovjerni treba da budu strpljivi prema napadajima i zlostavljanjima i da neprijateljima opraštaju. U petom dijelu se kaže da Kur'an upućuje na pravi put za to, jer je od Boga objavljen, pa se izlaže da će oni, koji ne slijede Kur'an pasti u zabludu i krenuti krivim putem.

PREVOD:

DIO. 1 — MILOST U BOŽJIM OPOMENAMA.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Hâ Mîm. 2 Ajîn, Sin, Kâf. 3 Tako objavljuje tebi i onima, koji su prije tebe bili Allah, Koji je jedini pobjednik i Koji svim stvarima mudro upravlja. 4 Njegovo je sve, što je na nebesima i na zemlji. A On je uzvišen i velik. 5 Za malo da se nebesa ne raspuknu iznad zemlje, a anđeli spominju, hvale i slave Gospodara svoga i mole oprosta i traže zaštite za one, koji su na zemlji. Dobro znaj! Zaista je Allah, Koji oprašta i milost dariva.[1]) 6 A oni, koji mjesto Allaha uzimaju druge zaštitnike, Allah pazi i bdije nad njima. Ti nijesi opunomoćen i određen, da bdiješ nad njima. 7 I tako smo tebi objavili Kur'an na jeziku arapskom, da ti opomeneš i zastrašiš od posljedica krivog puta majku gradova i one, koji se oko nje nalaze, i da zastrašiš danom u kome će se sve iskupiti, a o kome danu ne može biti nikakve sumnje.[2])

---

1) Prema nezahvalnosti ljudskoj tako je veliko nezadovoljstvo Božje, da bi ovakvi ljudi trebali odmah da budu kažnjeni. Ali Božja milost zadržava kaznu. Raspucavanje nebesa kazuje Božje nezadovoljstvo. Ali prema izlaganju koje Allah na kraju ovog ajeta daje, radi toga što On oprašta i što je milostiv, anđeli traže za ljude oprosta.

2) Od onog dana u kome će se sve iskupiti, razumije se da se ovim pokazuje na prvi sukob, koji će se dogoditi među muslimanima i mekkanskim poganima. Muslimani će biti pobjednici i zato se kaže da će oni biti

وكذلك أوحينا إليك قرآنا عربيا لتنذر أم القرى
ومن حولها وتنذر يوم الجمع لا ريب فيه فريق في الجنة
وفريق في السعير ﴿٨﴾ ولو شاء الله لجعلهم أمة واحدة
ولكن يدخل من يشاء في رحمته والظالمون ما لهم من
ولي ولا نصير ﴿٩﴾ أم اتخذوا من دونه أولياء فالله هو
الولي وهو يحيي الموتى وهو على كل شيء قدير ﴿١٠﴾ وما
اختلفتم فيه من شيء فحكمه إلى الله ذلكم الله ربي
عليه توكلت وإليه أنيب ﴿١١﴾ فاطر السماوات والأرض
جعل لكم من أنفسكم أزواجا ومن الأنعام أزواجا
يذرؤكم فيه ليس كمثله شيء وهو السميع البصير ﴿١٢﴾
له مقاليد السماوات والأرض يبسط الرزق لمن يشاء ويقدر

إنه على كل شيء شهيد ﴿٥٤﴾ ألا إنهم في مرية من
لقاء ربهم ألا إنه بكل شيء محيط

سورة الشورى مكية وهي
ثلاث وخمسون آية

بسم الله الرحمن الرحيم
حم عسق ﴿٣﴾ كذلك يوحي إليك وإلى الذين من قبلك الله
العزيز الحكيم ﴿٤﴾ له ما في السماوات وما في الأرض وهو العلي
العظيم ﴿٥﴾ تكاد السماوات يتفطرن من فوقهن والملائكة
يسبحون بحمد ربهم ويستغفرون لمن في الأرض ألا
إن الله هو الغفور الرحيم ﴿٦﴾ والذين اتخذوا من دونه
أولياء الله حفيظ عليهم وما أنت عليهم بوكيل ﴿٧﴾

(Toga dana) će jedan dio biti u raju, a drugi dio u paklu. 8 A da je Bog htio, učinio bi ih sve sljedbenicima jedne vjere. Ali On koga hoće uvodi u milost Svoju. A nasilnicima i griješnicima se neće naći ni prijatelja, a ni pomagača. 9 Zar oni ostavljaju Allaha, a mjesto Njega uzimaju druge prijatelje? Allah je *(pravi)* prijatelj. On oživljuje mrtve. I On samo sve učiniti može.

DIO. 2 — OSUDA.

10 A svaka stvar u kojoj se ne budete slagali, osuda njezina je u Božjoj ruci. Eto, ovaj Allah je Gospodar i Bog moj. Ja se

---

u raju, a pogani će biti u paklu, jer će toga dana pretrpiti težak i strašan poraz. Na ovaj način Kur'an predskazuje, da će muslimani biti pobjednici, a pogani pobijeđeni. U slijedećem ajetu se kaže, da će Božja milost stići pravovjerne i time se ova tačka još potpunije objašnjava. Ovdje se milost upotrebljava kao pojam koji odgovara rajskim dobrima, a griješni i nasilni Mekkelije će ostati bez prijatelja i pomagača i zato će ih kazna stići.

u Njega pouzdajem i uvijek se Njemu obraćam. 11 On je Bog, Stvoritelj nebesa i zemlje. Stvorio vam je između vas družice *(žene)*, a i od životinja je stvorio parove. Tako vas On umnožava. Nije ništa kao On. On je, Koji sve čuje i sve vidi.[3]) 12 Njegove su sve riznice nebeske i zemaljske. U obilju daje hranu kome hoće, a usteže *(kome hoće)*. Svaku stvar istinski poznaje. 13 Objasnio vam je i izložio od vjere ono, što je naredio Nuhu, i ono što smo objavili tebi i što smo naredili Ibrahimu i Musau i Isau. Budite potpuno u odanosti i pokornosti i ne rastavljajte se u odanosti i pokornosti.[4]). Teško je i mučno poganima, što ih pozivate *(u vjeru)*. Bog odabire Sebi koga hoće i upućuje Sebi onoga, koji se Njemu povraća. 14 A oni su se rastavili i razdijelili samo, pošto je znanje stiglo zbog zavisti međusobne. A da nije riječi, koja je prethodila od Gospodara tvoga, do roka određenog, sigurno bi se među njima presudilo i posao bi bio svršen. A zaista su oni, što im je u naslijeđe dana Knjiga iza njih, u velikoj i jakoj sumnji o njoj.[5]) 15 Radi toga ustrajno ljude pozivaj. I idi pravo, kako ti je naređeno, a ne slijedi strasti njihove. I reci: Vjerujem u ono, što mi je Bog objavio u Knjizi. I naređeno mi je, da pravdu činim među vama. Allah je naš Bog i vaš Bog. Nama naša djela, a vama vaša djela. Nije ostao nikakav povod sporu među nama i među vama. Bog će nas sve zajedno iskupiti i Njemu je samo povratak.[6]). 16 Oni, koji se

---

[3]) Svemogući Allah je toliko uzvišen i tako visok iznad svega, što se može u tjelesnom obliku shvatiti, da Mu se ni u prenešenom značenju ne može prilika zamisliti i predpostaviti. Jer osim što se On ne može ničemu prispodobiti, ni Njemu se ništa ne može prispodobiti. U ovolikoj mjeri je uzvišeno i visoko islamsko shvaćanje Božjeg jedinstva i Njegove veličine.

[4]) Kur'an sve od mekkanskog perioda izlaže da je Islam u osnovu svome ista vjera, koja je bila poslana Nuhu, Ibrahimu, Musau i Isau. Uistinu temeljne zasade i osnovi Islama su zajednički osnovi prirodne ljudske vjere, a ta prirodna vjera je Islam.

[5]) Oni o kojima se ovdje govori, to su oni do kojih je stiglo poslanstvo Hazreti Muhammedovo. Za ove je presuda i odluka odgođena.

[6]) Ove riječi pokazuju na vrijeme, kad niko nije htio da čuje o poslanstvu i naučavanju Božjeg Poslanika. Radi toga ih Božji Poslanik upozorava, da će susresti pošljedice djela što su ih činili i puta, koji su slijedili i da će onog dana kada se budu obje strane iskupile, svaka prema svojim djelima biti nagrađena ili kažnjena.

إنه بكل شيء عليم ﴿١٢﴾ شرع لكم من الدين ما وصى به نوحا
والذي أوحينا إليك وما وصينا به إبراهيم وموسى وعيسى أن
أقيموا الدين ولا تتفرقوا فيه كبر على المشركين ما تدعوهم إليه
الله يجتبي إليه من يشاء ويهدي إليه من ينيب ﴿١٤﴾ وما تفرقوا
إلا من بعد ما جاءهم العلم بغيا بينهم ولولا كلمة سبقت
من ربك إلى أجل مسمى لقضي بينهم وإن الذين أورثوا الكتاب
من بعدهم لفي شك منه مريب ﴿١٥﴾ فلذلك فادع واستقم كما
أمرت ولا تتبع أهواءهم وقل آمنت بما أنزل الله من كتاب
وأمرت لأعدل بينكم الله ربنا وربكم لنا أعمالنا ولكم
أعمالكم لا حجة بيننا وبينكم الله يجمع بيننا وإليه
المصير ﴿١٦﴾ والذين يحاجون في الله من بعد ما استجيب له

حجتهم داحضة عند ربهم وعليهم غضب ولهم عذاب
شديد ﴿١٧﴾ الله الذي أنزل الكتاب بالحق والميزان وما
يدريك لعل الساعة قريب ﴿١٨﴾ يستعجل بها الذين لا يؤمنون
بها والذين آمنوا مشفقون منها ويعلمون أنها الحق ألا إن الذين
يمارون في الساعة لفي ضلال بعيد ﴿١٩﴾ الله لطيف بعباده
يرزق من يشاء وهو القوي العزيز ﴿٢٠﴾ من كان يريد حرث
الآخرة نزد له في حرثه ومن كان يريد حرث الدنيا نؤته
منها وما له في الآخرة من نصيب ﴿٢١﴾ أم لهم شركاء
شرعوا لهم من الدين ما لم يأذن به الله ولولا كلمة الفصل
لقضي بينهم وإن الظالمين لهم عذاب أليم ﴿٢٢﴾ ترى الظالمين
مشفقين مما كسبوا وهو واقع بهم والذين آمنوا وعملوا

prepiru o Bogu pošto su se odazvali pozivu Njegovu i pokazali Mu pokornost,[7]) svi su dokazi njihovi lažni kod Boga. I njih čeka gnjev i srdžba i stići će ih užasna kazna. 17 Allah je spremio Kur'an sa istinom i mjerom pravednom.[8]) A šta ti znaš. Možda je *(očekivani)* čas blizu. 18 Požuruju dolazak njegov, koji ga ne vjeruju. A koji ga vjeruju, strahuju od njega. Oni znaju, da je on jedna tvrda istina, Dobro znaj, koji sumnjaju i prepiru se o dolasku očekivanog časa, sigurno su u najvećoj i najudaljenijoj zabludi *(od istine)*. 19 Bog je dobar i milostiv

---

7) Ovo su može biti oni, koji su primili knjige što su ranije objavljene. Knjige ovih su naređivale pokornost onim poslanicima, koji se kasnije pojave.

8) Allah je poslao knjigu i mjeru. Ova mjera — mizan — je zakon ili vjerozakon. Po njemu se mjere ljudska prava i dužnosti. Treba svratiti pozornost, kako se u Kur'anu tjelesne stvari zaodjevaju u duhovno ruho. Razumijevanje ove činjenice pomaže razumijevanju i shvaćanju Kur'anskog jezika.

robovima Svojim. Daje hranu kome hoće. On je moćan i jedini je pobjednik.

DIO. 3 — BOŽJA PRAVDA.

20 Ko traži žetvu života vječnog, Mi ćemo umnožiti žetvu njegovu. A ko traži žetvu života zemaljskog, daćemo mu je. Ali njemu nema dijela u životu vječnom. 21 Ili zar oni imaju druge *(idole)*, što su im postavili neku vjeru, a za nju nemaju dopuštenja Božjeg. A da nije riječi što odluku donosi, presudilo bi se među njima i stvar bi bila svršena.[9]) I zaista nevjernike čeka užasna i bolna kazna. 22 Ti vidiš silnike i griješnike, zbunjeni su i u strahu zbog onoga, što su radili, a ta kazna će ih stići. Koji vjeruju i dobra djela čine, oni su u vrtovima rajskim. Za njih ima, što god hoće, kod Gospodara njihova. To je najveći dar i poklon. 23 Eto, to je vijest radosna, što je Allah šalje robovima Svojim, koji vjeruju i čine dobra djela. Reci: Ja ne tražim za izvršavanje dužnosti poslaničke nikakve nagrade. Samo ljubav prema bližnjemu *(tražim da ispunjavate)*.[10]) A ko god je zaslužio dobro, Mi ćemo mu dobro umnožiti i uvećati. Zaista, Bog oprašta i blagodaran je. 24 Ili oni govore: Zar laže na Allaha? Da je Bog htio, zapečatio bi srce tvoje.[11]) Bog uništava laž, a ustaljuje istinu sa riječima Svojim. Zaista, On zna sve, što se u grudima krije.[12]) 25 I On je, Koji prima poka-

---

9) Iz odgađanja osude griješnicima razumijeva se, da im se pruža prilika da se poprave.

10) Mnogi ovaj ajet objašnjavaju i tumače, kao da se s tim hoće i preporučuje ljubav prema porodici Božjeg Poslanika. Ibni Abbas ovo značenje ne prihvaća (Buhari).

Sva su arapska plemena bila međusobno povezana rodbinskim vezama. Cilj je od toga kad se kaže, da njeguju ljubav prema bližnjemu, da se prođu i okane međusobnog ratovanja i svađanja i da osiguraju međusobnu ljubav. Ili se preporučuje, da se prođu i okane mučenja i zlostavljanja, što su ga činili Božjem Poslaniku i da ga rodbinskom ljubavlju susreću (Ibni Abbas i Buhari).

11) Od ovoga nije cilj da se zapečati srce Božjeg Poslanika pred istinom, koja mu je poslana, nego učiniti ga sigurnim od svih podvala i laži. Ovo značenje utvrđuje i kasnije izlaganje, da će Allah uništiti laž i učvrstiti istinu.

12) Ove Božje riječi su predskazivanje, da će se na zemlji istina i pravda učvrstiti.

الصَّالِحَاتِ فِي رَوْضَاتِ الْجَنَّاتِ لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ
ذَٰلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ (٢٣) ذَٰلِكَ الَّذِي يُبَشِّرُ اللَّهُ عِبَادَهُ
الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا
الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَىٰ وَمَنْ يَقْتَرِفْ حَسَنَةً نَزِدْ لَهُ فِيهَا حُسْنًا إِنَّ اللَّهَ
غَفُورٌ شَكُورٌ (٢٤) أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا فَإِنْ
يَشَإِ اللَّهُ يَخْتِمْ عَلَىٰ قَلْبِكَ وَيَمْحُ اللَّهُ الْبَاطِلَ وَيُحِقُّ الْحَقَّ
بِكَلِمَاتِهِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ (٢٥) وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ
التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَعْفُو عَنِ السَّيِّئَاتِ وَيَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ (٢٦)
وَيَسْتَجِيبُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَيَزِيدُهُمْ مِنْ
فَضْلِهِ وَالْكَافِرُونَ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ (٢٧) وَلَوْ بَسَطَ
اللَّهُ الرِّزْقَ لِعِبَادِهِ لَبَغَوْا فِي الْأَرْضِ وَلَٰكِنْ يُنَزِّلُ بِقَدَرٍ

مَا يَشَاءُ إِنَّهُ بِعِبَادِهِ خَبِيرٌ بَصِيرٌ (٢٨) وَهُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ الْغَيْثَ
مِنْ بَعْدِ مَا قَنَطُوا وَيَنْشُرُ رَحْمَتَهُ وَهُوَ الْوَلِيُّ الْحَمِيدُ (٢٩) وَمِنْ
آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَثَّ فِيهِمَا مِنْ دَابَّةٍ وَهُوَ عَلَىٰ
جَمْعِهِمْ إِذَا يَشَاءُ قَدِيرٌ (٣٠) وَمَا أَصَابَكُمْ مِنْ مُصِيبَةٍ
فَبِمَا كَسَبَتْ أَيْدِيكُمْ وَيَعْفُو عَنْ كَثِيرٍ (٣١) وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ
فِي الْأَرْضِ وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ (٣٢) وَمِنْ آيَاتِهِ
الْجَوَارِ فِي الْبَحْرِ كَالْأَعْلَامِ (٣٣) إِنْ يَشَأْ يُسْكِنِ الرِّيحَ فَيَظْلَلْنَ
رَوَاكِدَ عَلَىٰ ظَهْرِهِ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ
(٣٤) أَوْ يُوبِقْهُنَّ بِمَا كَسَبُوا وَيَعْفُ عَنْ كَثِيرٍ (٣٥) وَيَعْلَمَ الَّذِينَ
يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِنَا مَا لَهُمْ مِنْ مَحِيصٍ (٣٦) فَمَا أُوتِيتُمْ مِنْ شَيْءٍ
فَمَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰ لِلَّذِينَ آمَنُوا وَعَلَىٰ

janje od robova Svojih i oprašta hrđava djela i zna sve, što vi činite. 26 I odaziva se *(molitvi)* onih, koji vjeruju i dobra djela čine i uvećava im blagodat i obilje Svoje. A za nevjernike ima strašna i grozna kazna. 27 A da Bog u obilju podari i raširi hranu robovima Svojim, oni bi se uzobijestili na zemlji. Ali Bog sprema hranu po jednoj mjeri, kako hoće. Zaista je Bog obaviješten *(o stanju robova Svojih)* i vidi *(svako stanje njihovo)*. 28 I On spušta kišu, pošto su nadu izgubili i širi milost Svoju. On je prijatelj i zaštitnik i jedini Koji je dostojan zahvalnosti. 29 I od znakova Njegovih je stvaranje nebesa i zemlje i svih živih bića što ih je po njima razasuo. I On je moćan, da ih sve iskupi kad bude htio.

DIO. 4 — PRAVOVJERNI TREBAJU BITI STRPLJIVI.

30 I svaka nesreća, što vas stigne, to je radi djela, što su ih počinile ruke vaše. A Bog mnogima oprašta *(uza sve to, grijehe*

njihove). 31 I vi nećete Njega učiniti nemoćnim na zemlji. A vi nemate osim Boga drugog prijatelja i pomoćnika! 32 I od Njegovih znakova su lađe što plove po moru, kao brda. 33 Kad hoće umiri vjetar, pa one miruju na pučini morskoj. Zaista u tome ima pouka za svakoga, koji je strpljiv i zahvalan. 34 Ili će one koji su u lađi potopiti radi onoga, što su zaradili. *(Pa i tada)* mnogima On oprašta.[13]) 35 I neka znaju, koji se prepiru o znakovima i dokazima Našim, da neće naći mjesta, kuda će se skloniti i pobjeći. 36 To, što vam je dano, to je za održanje života zemaljskog. A *(nagrada)*, što je kod Boga, ona je bolja i trajnija. *(Ova nagrada)* je za one, koji vjeruju i dobra djela čine i na Gospodara i Boga se svoga oslanjaju 37 i koji se klone i čuvaju velikih grijeha i bestidnih djela i nevaljalština, a kada se rasrde, *(srdžbu ugušuju)* i blago opraštaju, 38 i koji se odazivaju pozivu Gospodara svoga, pa klanjaju potpuno namaz *(izvršavaju molitvu)*, a uređuju poslove svoje u zajedničkom sporazumijevanju i međusobnom savjetovanju,[14]) i od onoga što smo im podarili, dijele *(da bi drugima pomogli)* 39 i koji se pomažu i odbranjuju, kad ih nepravda i nasilje stigne. 40 A kazna za zlo i nasilje je prema tomu, koliko je to zlo i nasilje bilo. A ko oprosti *(nasilniku)* i izmiri se s njim, nagrađivanje njegovo

---

[13]) Iz ovog se razumije da je taj brod o kome se u ova dva ajeta govori brod sudbine, na kome će se stanovnici Mekke raskomadati i razbiti. Ovo utvrđuje i slijedeći ajet, koji izlaže to kao opomenu onima, koji se prepiru o znakovima i dokazima Božjim i ističe, da ovi neće naći spasa.

[14]) Muslimanima se uz dva najglavnija stupa vjere, uz klanjanje namaza i dijeljenje od onoga što je Bog čovjeku podario da se drugima pomogne, naređuje, da svoje poslove uređuju u zajedničkom sporazumijevanju i međusobnom savjetovanju. Ova zapovijed obezbjeđuje muslimanima da sve državne i zajedničke poslove, sa kojima imaju veze kao i sva pitanja o kojima zavisi sreća i uspjeh, ili nesreća i neuspjeh zajednice, ne rješavaju na prečac i ne donose zaključke bez prethodnog savjetovanja. U uzvišenom tekstu riječ »emr« prevađamo kao »posao«. U istinu ova riječ izražava ustrojstvo islamske države i kazuje, da se svi poslovi te države imaju rješavati sporazumom i savjetovanjem narodnim. Muslimanstvo je sa ovom zapovijedi uspostavilo »parlamentarnu državu«. Radi toga kod prvog uspostavljanja islamske vlasti vladao je princip savjetovanja i sporazumijevanja. Radi toga su prve halife — »hulefairašidin« sva državna pitanja iznosili pred vijeće i tu se donosio zaključak. Parlamentarne države su po svom ustrojstvu najbliže formi islamske države. Najveća je pogreška ovu demokratsku ustanovu smatrati da je strana muslimanima.

ربهم يتوكلون ﴿٣٧﴾ والذين يجتنبون كبائر الاثم و
الفواحش واذا ما غضبوا هم يغفرون ﴿٣٨﴾ والذين استجابوا
لربهم واقاموا الصلوة وامرهم شورى بينهم ومما رزقناهم
ينفقون ﴿٣٩﴾ والذين اذا اصابهم البغي هم ينتصرون ﴿٤٠﴾
وجزؤا سيئة سيئة مثلها فمن عفا واصلح فاجره على الله
انه لا يحب الظالمين ﴿٤١﴾ ولمن انتصر بعد ظلمه فاولئك ما عليهم
من سبيل ﴿٤٢﴾ انما السبيل على الذين يظلمون الناس ويبغون
في الارض بغير الحق اولئك لهم عذاب اليم ﴿٤٣﴾ ولمن صبر
وغفر ان ذلك لمن عزم الامور ﴿٤٤﴾ ومن يضلل الله فما له
من ولي من بعده وترى الظالمين لما راوا العذاب يقولون هل
الى مرد من سبيل ﴿٤٥﴾ وتريهم يعرضون عليها خاشعين

من الذل ينظرون من طرف خفي وقال الذين امنوا ان الخاسرين
الذين خسروا انفسهم واهليهم يوم القيمة الا ان الظالمين
في عذاب مقيم ﴿٤٦﴾ وما كان لهم من اولياء ينصرونهم من
دون الله ومن يضلل الله فما له من سبيل ﴿٤٧﴾ استجيبوا لربكم
من قبل ان ياتي يوم لا مرد له من الله ما لكم من ملجإ يومئذ
وما لكم من نكير ﴿٤٨﴾ فان اعرضوا فما ارسلناك عليهم
حفيظا ان عليك الا البلاغ وانا اذا اذقنا الانسان منا
رحمة فرح بها وان تصبهم سيئة بما قدمت ايديهم فان الانسان
كفور ﴿٤٩﴾ لله ملك السموات والارض يخلق ما يشاء
يهب لمن يشاء اناثا ويهب لمن يشاء الذكور ﴿٥٠﴾ او يزوجهم
ذكرانا واناثا ويجعل من يشاء عقيما انه عليم قدير ﴿٥١﴾

pripada Allahu. Zaista, Bog ne voli nasilnike.[15]) 41 A ko ustane da se odbrani od nasilja, protiv onih, koji ovako učine, nema puta *(da se kazne)*. 42 Samo ima puta da se digne i ustane protiv onih, *(i da se kazne)* koji čine nasilje ljudima i koji nepravedno na zemlji tlače. To su oni, koje čeka strašna i bolna kazna.

[15]) Ovaj ajet postavlja pravilo, da treba neprijatelju i silniku oprostiti. Kazna za grijeh i nevaljalstvo, treba da bude prema počinjenom grijehu. Ovdje nema ni malo nepravde. Kad je Kur'an postavio ovo pravilo, među Arapima je vladao običaj, kad bi se učinilo neko nasilje, da se vodi rat bezobzirno i do istrijebljenja. Kur'an je postavio pravilo, da se svako zlodjelo i nasilje može kazniti samo prema težini počinjenog djela, ali ne zanemaruje ni opraštanje i izmirenje, i ne preporučuje ga u obliku, kako se ne bi moglo primijeniti. Kako u muslimanstvu nema do skrajnosti grube odmazde, koja traži zub za zub, a oko za oko, tako nema ni onog nemogućeg opraštanja koje kaže: ko te udari po desnom obrazu, ti mu okreni i lijevi, jer tim nestaje svake mogućnosti za obranu. U muslimanstvu opraštanje i izmirenje se upotrebljava, da se izravnaju i urede odnosi među ljudima. Tačka je, kojoj treba posvećivati stalnu pažnju: izmirenje i čuvanje mira.

43 A ko god se uzdrži i strpi, pa oprosti, zaista će to biti od najodvažnijih i najopreznijih velikih poslova.

سورة الشورى

وما كان لبشر أن يكلمه الله إلا وحيا أو من وراء حجاب
أو يرسل رسولا فيوحي بإذنه ما يشاء إنه علي حكيم
وكذلك أوحينا إليك روحا من أمرنا ما كنت تدري ما الكتاب
ولا الإيمان ولكن جعلناه نورا نهدي به من نشاء من عبادنا
وإنك لتهدي إلى صراط مستقيم صراط الله الذي له
ما في السماوات وما في الأرض ألا إلى الله تصير الأمور

سورة الزخرف مكية وهي تسع وثمانون آية
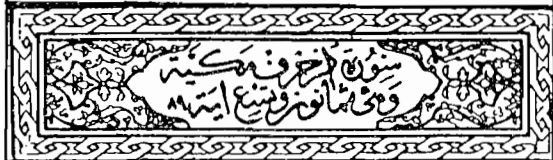
بسم الله الرحمن الرحيم

حم والكتاب المبين إنا جعلناه قرآنا عربيا لعلكم
تعقلون وإنه في أم الكتاب لدينا لعلي حكيم

DIO. 5 — BOŽJA OBJAVA UPUĆUJE NA PRAVI PUT.

44 A koga Allah ostavi u zabludi i stranputici, za njega poslije Allaha nema prijatelja i pomagača. I ti ćeš vidjeti silnike i griješnike, pošto kaznu vide, govoriće: »Ima li puta da se natrag vrati?« 45 I ti ćeš ih vidjeti, kad budu dovedeni pred pakao, srca im se tresu zbog poniženja *(koje ih je snašlo)* i oni kradom i preko oka pogledaju *(iz straha u kaznu paklensku)*. A reći će pravovjerni: »Zaista oni, koji su na šteti i gubitku, učinili su štetu sebi i čeljadi i pristašama svojim na Sudnjem danu«. Dobro znaj! Silnici i griješnici su u vječnoj kazni. 46 A oni nemaju zaštitnika i pomagača, koji će ih pomoći, osim Allaha. A koga Bog ostavi u zabludi i stranputici, on ne može naći staze i puta. 47 Odazovite se pozivu Gospodara i Boga vašeg, prije nego dođe dan, kad se ne može izbjeći osudi Božjoj. Toga dana ne možete naći skloništa, niti će biti mjesta da poričete *(djela vaša)*. 48 Pa ako oni glavu okrenu, Mi te nijesmo poslali, da budeš pazitelj nad njima. Tvoje je samo, objaviti poslanstvo. A kad god Mi damo čovjeku, da osjeti milost Našu, on se njoj raduje. A ako ih stigne kakva nevolja zbog onoga, što su uradile ruke njihove, *(tada)* je čovjek nezahvalan. 49 Božje je gospodstvo i vlast nebeska i zemaljska. Stvara šta On hoće. Dariva kome hoće žensku, a kome hoće mušku djecu. 50 Ili im poklanja i mušku i žensku djecu, a koga hoće, ostavi bezrodna. Zaista, On svaku

stvar istinski zna i sve Svojom moći može.[16]) 51 I nijednom čovjeku nije dosuđeno, da govori sa Allahom drukčije, osim po Objavi, ili iza zastora, ili pošalje poslanika, pa mu po odredbi i dopuštenju Njegovu objavi, šta On hoće. On je uzvišen. On svim stvarima mudro upravlja.[17]) 52 I Mi smo ovako tebi objavili duha *(Knjigu nadahnuća)* po odredbi Našoj. A ti nijesi znao, ni šta je Knjiga, a ni šta je vjerovanje. I Mi smo je učinili svijetlom, upućujemo s njom koga hoćemo, od robova Naših. I zaista ćeš ti uputiti *(sa ovim svjetlom ljude)* na pravi put, 53 na put Allaha, Komu pripada sve što je na nebesima i na zemlji! Dobro znaj! Sva se djela Bogu vraćaju.

---

16) Arapi nijesu volili, da imaju ženske djece, pa kad bi im se rodilo jedno žensko dijete, onda su vjerovali, da će ih nekakva nesreća stići. Ranije je govoreno o tome, kako je kod njih žena bila zaostala i kako se nalazila na niskom položaju. Ovi ajeti, koji pripadaju prvom mekkanskom periodu, pokazuju na preporod, što ga je Islam izveo u ženskom svijetu. Među Arapima su muškarci uvijek smatrani višim od žene i da imaju prednost pred ženom. Inače u časnom ajetu se prije govori o ženskoj, nego o muškoj djeci i na taj način se ističe, da su i ženska djeca isto tako korisna i sretna kao i muška djeca, pa možda i korisnija i bolja.

17) Časni ajet kazuje i izlaže, kako Svemogući Allah govori ljudima i na koji način im Svoju objavu dostavlja. Prvi od ovih načina je: Vahj — objava.

Prvotno značenje riječi »vahj« je »el-išaretus-seriatu« — brzo pokazivanje i dojavljivanje (Imami Ragib). Prema tome je »vahj« nadahnuće, koje dolazi na srce poslanika.

Drugi je način, govorenje iza zastora. To jest poslanik, koji je stekao tu veliku blagodat i čast, da čuje riječi Božje, on prima Objavu tako, kao da iza zastora čuje jedan glas. On taj glas čuje, ali ne vidi Onoga, koji govori.

Treći je način slanje anđela. Ovo je najjasniji i najotvoreniji način Objave. Ovo je Božja Objava, što ju je veliki anđeo Džibril donio Božjem Poslaniku. Ovo se zove »vahji metluvv«, to jest čitana Objava.

Koji su primali Božju Objavu i koje je ta velika čast i blagodat zadesila, imali su naročita duhovna svojstva, da vide stvari, koje drugi nijesu mogli vidjeti. Zahvaljujući tim duhovnim svojstvima, oni su čuli, slušali i gledali, što drugi nijesu mogli čuti, slušati i gledati.

POGLAVLJE: 43

POGLAVLJE: ZUHRUF

OBJAVLJENO U MEKKI, 7 DIJELOVA, 89 AJETA.

SADRŽAJ:

Ovo je četvrto poglavlje od poglavlja, koja počinju sa Hâ Mîm. Zuhruf znači zlato i nakit. U 30-tom ajetu ovog poglavlja se izlaže, da Svemogući Allah ne bira ljude po množini i bogatstvu zlata i srebra, nego po njihovoj duhovnoj vrijednosti i po visokim vrlinama srca njihova, pa se za to ovo poglavlje naziva »Zuhruf«.

Ovo poglavlje kao i druga poglavlja ove grupe, počinje sa izlaganjem, da je Allah objavio i spremio Kur'an. Izlaže se, da će Kur'an, koji pouku daje i upućuje na pravi put, biti sačuvan, usprkos svih arapskih napadaja i prestupaka. Govori o jedinstvu Božjem, koje je najglavnija tačka vjerovanja, što ga je Božja Objava uspostavila.

Pošto prvi dio o ovom govori, drugi dio osuđuje svaki oblik idolopoklonstva. Treći dio kazuje o Hazreti Ibrahimu, koji je praotac mnogih izabranih poslanika, pa istaknuvši, kako je Hazreti Muhammed odbijen od svog naroda, izlaže uzroke, zašto Božje poslanstvo nije dano bogatim ili moćnim ljudima. Četvrti dio ističe, da će ružni i nevaljali postupci dati ružne i nevaljale posljedice. Peti dio kazuje, kako je i jedan moćan i veliki vladar, kao što je Fir'avn, propao, jer se bio digao protiv Hazreti Musaa. Šesti dio ukazuje na poslanstvo Hazreti Isaovo i na otpor idolopoklonika prema njemu. Dalje Isa je jedan poslanik i izlaže se, da njegov položaj ne može nikako biti podoban poganstvu, niti imati veze sa poganstvom. Zadnji dio poglavlja izlaže odnose pravovjernih i pogana.

PREVOD:

DIO. 1 — BOŽJE JEDINSTVO.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Hâ Mîm. 2 Pazi, *(i svrati pozornost)* Knjizi, koja svaku stvar jasnom čini. 3 Mi smo je učinili Kur'anom, na jeziku arapskom, da bi vi shvatili i opametili se. 4 I ona je kod Nas u Knjizi matičnoj.[1]) Uzvišena je, čvrsta i puna mudrosti. 5 Hoćemo li Mi odbiti od vas Kur'an *(Knjigu punu pouke i veličine)* i pot-

---

[1]) Prvom poglavlju Kur'ana »Fatihi« se kaže »ummulkitab«, to jest, matična knjiga, osnov knjige i suština njena. Poglavlje Fatiha je izvor čitavog Kur'ana. Sa ovim izlaganjem ovdje, ukazuje se na glavni izvor Kur'ana, pa pošto je Kur'an ustaljen i učvršćen u Božjem znanju, objašnjava se, da ne može biti uništen i da ne može iščeznuti. Ovi ajeti, koji su objavljeni u doba, kad je Božji Poslanik bio sam i kad je bio bez ikakva pomagača, jesu jedno veliko nagovještenje, da će Kur'an na čitavoj zemlji biti poštovan. I to se nagovještenje u punoj mjeri obistinilo, za nevjerovatno kratko vrijeme.

أَفَنَضْرِبُ عَنكُمُ الذِّكْرَ صَفْحًا أَن كُنتُمْ قَوْمًا مُّسْرِفِينَ ﴿٦﴾
وَكَمْ أَرْسَلْنَا مِن نَّبِيٍّ فِي الْأَوَّلِينَ ﴿٧﴾ وَمَا يَأْتِيهِم مِّن نَّبِيٍّ
إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٨﴾ فَأَهْلَكْنَا أَشَدَّ مِنْهُم بَطْشًا
وَمَضَىٰ مَثَلُ الْأَوَّلِينَ ﴿٩﴾ وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَ
الْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ خَلَقَهُنَّ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ ﴿١٠﴾ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ
الْأَرْضَ مَهْدًا وَجَعَلَ لَكُمْ فِيهَا سُبُلًا لَّعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ
﴿١١﴾ وَالَّذِي نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً بِقَدَرٍ فَأَنشَرْنَا بِهِ بَلْدَةً مَّيْتًا
كَذَٰلِكَ تُخْرَجُونَ ﴿١٢﴾ وَالَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا
وَجَعَلَ لَكُم مِّنَ الْفُلْكِ وَالْأَنْعَامِ مَا تَرْكَبُونَ ﴿١٣﴾ لِتَسْتَوُوا عَلَىٰ
ظُهُورِهِ ثُمَّ تَذْكُرُوا نِعْمَةَ رَبِّكُمْ إِذَا اسْتَوَيْتُمْ عَلَيْهِ وَتَقُولُوا
سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَٰذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ ﴿١٤﴾

وَإِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا لَمُنقَلِبُونَ ﴿١٥﴾ وَجَعَلُوا لَهُ مِنْ عِبَادِهِ جُزْءًا إِنَّ
الْإِنسَانَ لَكَفُورٌ مُّبِينٌ ﴿١٦﴾ أَمِ اتَّخَذَ مِمَّا يَخْلُقُ بَنَاتٍ
وَأَصْفَاكُم بِالْبَنِينَ ﴿١٧﴾ وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُم بِمَا ضَرَبَ
لِلرَّحْمَٰنِ مَثَلًا ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ ﴿١٨﴾ أَوَمَن
يُنَشَّأُ فِي الْحِلْيَةِ وَهُوَ فِي الْخِصَامِ غَيْرُ مُبِينٍ ﴿١٩﴾ وَجَعَلُوا
الْمَلَائِكَةَ الَّذِينَ هُمْ عِبَادُ الرَّحْمَٰنِ إِنَاثًا أَشَهِدُوا خَلْقَهُمْ
سَتُكْتَبُ شَهَادَتُهُمْ وَيُسْأَلُونَ ﴿٢٠﴾ وَقَالُوا لَوْ شَاءَ الرَّحْمَٰنُ مَا
عَبَدْنَاهُم مَّا لَهُم بِذَٰلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ ﴿٢١﴾
أَمْ آتَيْنَاهُمْ كِتَابًا مِّن قَبْلِهِ فَهُم بِهِ مُسْتَمْسِكُونَ ﴿٢٢﴾
بَلْ قَالُوا إِنَّا وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَىٰ أُمَّةٍ وَإِنَّا عَلَىٰ آثَارِهِم مُّهْتَدُونَ ﴿٢٣﴾
وَكَذَٰلِكَ مَا أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ فِي قَرْيَةٍ مِّن نَّذِيرٍ إِلَّا قَالَ

puno ga odstraniti zato, što ste vi narod, koji je utonuo u nevjerstvo?! 6 Koliko smo Mi poslali poslanika onima, koji su prije došli. 7 I nije im došao nijedan vjerovjesnik, a da mu se oni nijesu izrugivali. 8 Pa Mi smo uništili i one, koji su po snazi bili jači od njih. I na mnogo mjesta su prošli opisi onih, koji su ranije došli. 9 A ako ih upitaš: »Ko je stvorio nebesa i zemlju«, sigurno će reći: »Stvorio ih je Allah, Koji je jedini pobjednik i Koji svaku stvar istinski poznaje«. 10 *(To je Bog):* Koji vam je učinio zemlju kolijevkom mira i spokojstva i učinio vam je na njoj puteve, da bi išli pravim putem. 11 I On je, Koji spušta iz neba vodu, po jednoj mjeri. Mi s njom dajemo nov život zemlji, suhoj i obamrloj. Tako ćete se i vi izvaditi! 12 I On je, Koji je stvorio sve vrste životinja i učinio vam je lađe i životinje, da ih jašete i usjedate se *(na njih)*.[2]) 13 Da se ispravite na grbačama

---

[2]) Ovdje se ističu i stavljaju pred oči zakoni, koji u prirodi vladaju. Kazuje se, da i u duhovnom svijetu vladaju zakoni, koji su slični ovim

njihovim *(i jašući na njima)*, da se sjetite blagodati Gospodara vašega, kad ste se usjeli na njih i da kažete: »Uzvišeno je i slavljeno Biće Božje, koji nam je ovo podložio. A Mi ga ne bismo mogli ukrotiti i upokoriti«. 14 I mi ćemo se svakako Gospodaru našem povratiti. 15 A oni su učinili neke robove Božje, jednim dijelom Njegovim. Zaista je čovjek posve otvoren nezahvalnik.

مترفوها إنا وجدنا آباءنا على أمة وإنا على آثارهم مقتدون
﴿٢٤﴾ قال أولو جئتكم بأهدى مما وجدتم عليه آباءكم
قالوا إنا بما أرسلتم به كافرون ﴿٢٥﴾ فانتقمنا منهم فانظر
كيف كان عاقبة المكذبين ﴿٢٦﴾ وإذ قال إبراهيم لأبيه
وقومه إنني براء مما تعبدون ﴿٢٧﴾ إلا الذي فطرني فإنه سيهدين
﴿٢٨﴾ وجعلها كلمة باقية في عقبه لعلهم يرجعون ﴿٢٩﴾
بل متعت هؤلاء وآباءهم حتى جاءهم الحق ورسول مبين
﴿٣٠﴾ ولما جاءهم الحق قالوا هذا سحر وإنا به كافرون ﴿٣١﴾
وقالوا لولا نزل هذا القرآن على رجل من القريتين عظيم ﴿٣٢﴾
أهم يقسمون رحمت ربك نحن قسمنا بينهم معيشتهم في
الحيوة الدنيا ورفعنا بعضهم فوق بعض درجات ليتخذ

DIO. 2 — OSUĐIVANJE VIŠEBOŠTVA.

16 Zar je Bog Sebi uzeo kćeri od stvorenja, koje je On stvorio, a vama je izabrao i ostavio sinove? *(Kakva je to riječ?)*. 17 A kada se jednom od njih javi vesela vijest, *(da mu se rodilo žensko dijete)*, on to iznosi kao priliku i sliku Sveopćem Dobročinitelju, lice mu od ljutine pocrni, a srce mu se napuni tugom. 18 Ili zar će se ono *(prilikom Božjom učiniti)* što raste i razvija se u kićenju i gizdanju, a oni, kad se prepiru, ne mogu jasne riječi da kažu.[3]) 19 A oni su napravili anđele, koji su robovi Sveopćeg Dobročinitelja, ženskim bićima. Jesu li oni prisutni bili, kad su anđeli stvarani?! Zapisaće se ovo svjedočanstvo njihovo, i oni će biti pitani. 20 I oni govore: Da je htio Sveopći Dobročinitelj, mi se ne bi klanjali kipovima.

---

zakonima. Kako iz neba kiša pada i obamrlu zemlju oživljuje, tako i Božja Objava iznova ljudima život daje i spasava im dušu, srce i moral.

[3]) Ovdje se misli na kipove, koje oni ukrašavaju ili na žensku djecu, koja se gizdaju i kite, a oni od njih zaziru i bježe, dok anđele smatraju ženskim bićima i to im ništa ne smeta, da za njih kažu, da su kćeri Božje.

سورة الزخرف ٤٣

650 ٦٥٠

بعضهم بعضا سخريا ورحمت ربك خير مما يجمعون ﴿٣٢﴾
ولولا أن يكون الناس أمة واحدة لجعلنا لمن يكفر
بالرحمن لبيوتهم سقفا من فضة ومعارج عليها يظهرون ﴿٣٣﴾
ولبيوتهم أبوابا وسررا عليها يتكئون ﴿٣٤﴾ وزخرفا
وإن كل ذلك لما متاع الحيوة الدنيا والآخرة عند ربك
للمتقين ﴿٣٥﴾ ومن يعش عن ذكر الرحمن نقيض له شيطانا
فهو له قرين ﴿٣٦﴾ وإنهم ليصدونهم عن السبيل ويحسبون
أنهم مهتدون ﴿٣٧﴾ حتى إذا جاءنا قال يليت بيني وبينك
بعد المشرقين فبئس القرين ﴿٣٨﴾ ولن ينفعكم اليوم إذ
ظلمتم أنكم في العذاب مشتركون ﴿٣٩﴾ أفأنت تسمع الصم
أو تهدي العمي ومن كان في ضلل مبين ﴿٤٠﴾ فإما نذهبن

Oni o tome ništa ne znaju. Oni samo lažu *(na Boga)*. 21 Ili, zar smo Mi dali njima neku knjigu prije Kur'ana, pa da su se oni nje čvrsto držali? 22 Ne, nego oni govore: Mi smo našli očeve naše na putu ovome, i mi se po tragovima njihovim upućujemo. 23 I tako, kad god smo prije tebe poslali u neki grad ili naselje jednog poslanika, koji je opominjao i zastrašivao *(od posljedica krivog puta)*, rekli su bogataši njegovi: »Mi smo našli očeve naše na ovom putu i mi stopama njihovim slijedimo«. 24 Rekao im je *(poslanik)*: Zar vam ja nijesam donio vjeru, što potpunije i pravije upućuje na pravi put, od vjere, u kojoj ste našli očeve vaše, *(pa vi opet držite krivu vjeru otaca vaših)*. Oni su rekli: Mi ne vjerujemo u ono, s čim ste vi poslani. 25 I Mi smo ih žestoko kaznili. Gledaj, kakav je kraj onih, što su poslanike u laž ugonili.

DIO. 3 — BOG IZABIRE POSLANIKE.

26 I gle reče Ibrahim ocu svome i narodu svome: Ja se odričem i svaku vezu prekidam sa onim, što vi obožavate. 27 Samo se klanjam i obožavam Onoga, Koji je mene stvorio i zaista će me On uputiti na pravi put. 28 I učinio je Ibrahim ovu riječ[4]) *(o jedinstvu Božjem)*, vječnom riječju u porodu svome *(kao oporuku)*, da bi se oni *(istini)* povratili. 29 Nego, Ja sam obdario obiljem i ostavio na životu ove i očeve njihove, dok im nije došla Istina i poslanik, koji je bio posve jasan. 30 Pošto im je došla Istina, rekoše: Ovo je vraćanje i čarolija i mi je ne vjerujemo.

---

[4]) Ova riječ je vjerovanje u jedinstvo Božje.

31 I rekoše: Da je objavljen ovaj Kur'an jednom od odličnika i velikaša, od dva grada![5]) 32 Zar će oni dijeliti milost Božju? Mi smo, Koji dijelimo među njima življenje i hranu njihovu u životu zemaljskom i izdižemo jedne iznad drugih po položajima, da bi jedni druge služili i upokoravali. A milost Gospodara tvoga je mnogo bolja od onoga, što oni sakupljaju i nagomilavaju.[6]) 33 — 34 Kad ne bi bilo neke zapreke, da svi ljudi budu jedna sljedba, Mi bismo sigurno učinili onima, koji ne vjeruju Sveopćeg Dobročinitelja, krovove kuća njihovih i stepeništa po kojima se uspinju, od srebra. I *(učinili bi od srebra)* vrata kuća njihovih i prijestolja, na koja se naslanjaju. 35 I u zlato i u dragulje bi ih zasuli. A sve je to kratka i prolazna korist života zemaljskog.[7]) A vječni život kod Gospodara tvoga je za one, koji se čuvaju *(nevaljalština i nevjerstva)*.

DIO. 4 — POSLJEDICE OTPORA.

36 Ko god nezahvalnost pokaže i odvrati se, da spominje Sveopćeg Dobročinitelja, Mi ćemo mu satanu nametnuti, pa će mu on drug biti.[8]) 37 I zaista će ih satana odvraćati od *(pravog)* puta, a oni će misliti, da idu pravim putem. 38 Kada Nam obojica dođu reći će *(drugu svome satani)*: Kamo sreće, da smo jedan od drugog bili rastavljeni koliko je udaljeno mjesto sunčanog izlaska i zalaska![9]) Kako si ti ružan i nevaljao drug! 39 I sigurno

---

[5]) Ova dva grada su Mekka i Taif.

[6]) Kako se razlikuju vanjska stanja ljudi jednih od drugih, tako postoji razlika i u duhovnim prilikama i u stanju među ljudima. Da jedan čovjek bude izabran za Božjeg poslanika, ne mora biti bogat i po bogatstvu i moći ugledan, nego se mora odlikovati duhovnim vrednotama. Inače kod Arapa se veličina, ugled i moć mjerila po bogatstvu. Bog mjeri ljude po njihovoj duhovnoj i moralnoj vrijednosti.

[7]) Zlato, srebro, dragulji i ovome slične stvari, kod Boga nemaju nikakve vrijednosti. Kad bi kod ljudi bila toliko čvrsta snaga vjerovanja, da ne bi željeli da budu nevjernici, videći kako oni žive u obilju i blagostanju, Bog bi nevjernicima i zlato i srebro dao, jer to kod Njega nema nikakve vrijednosti.

[8]) Kako se vidi i iz slijedećih ajeta, ove satane su samo ružni i nevaljali drugovi.

[9]) Ove riječi, koje prevodimo »mjesto sunčevog izlaska i zalaska«, u uzvišenom tekstu glase: »mešrikajn«. Od ovoga se misli istok, gdje se sunce rađa i zapad, gdje sunce zalazi (Muhkem i Kamus).

بك فإنا منهم منتقمون ﴿٤١﴾ أو نرينك الذي وعدناهم
فإنا عليهم مقتدرون ﴿٤٢﴾ فاستمسك بالذي أوحي إليك
إنك على صراط مستقيم ﴿٤٣﴾ وإنه لذكر لك ولقومك
وسوف تسألون ﴿٤٤﴾ وسئل من أرسلنا من قبلك من رسلنا
أجعلنا من دون الرحمن آلهة يعبدون ﴿٤٥﴾ ولقد أرسلنا موسى
بآياتنا إلى فرعون وملإيه فقال إني رسول رب العالمين
﴿٤٦﴾ فلما جاءهم بآياتنا إذا هم منها يضحكون ﴿٤٧﴾
وما نريهم من آية إلا هي أكبر من أختها وأخذناهم بالعذاب
لعلهم يرجعون ﴿٤٨﴾ وقالوا يا أيه الساحر ادع لنا ربك
بما عهد عندك إننا لمهتدون ﴿٤٩﴾ فلما كشفنا عنهم
العذاب إذا هم ينكثون ﴿٥٠﴾ ونادى فرعون في قومه قال

vam neće koristiti danas kajanje vaše, jer ste zajednički griješili i nasilje činili. Ovdje ćete zajednički kaznu tegliti. 40 Zar ćeš ti kazati riječ gluhom, da je čuje, ili zar ćeš ti uputiti slijepog na pravi put i onoga, koji je u posve otvorenoj zabludi? 41 Ako Mi tebe k Sebi pozovemo i dovedemo *(prije nego oni kažnjeni budu)*, sigurno ćemo ih Mi kazniti i teško im se osvetiti. 42 Ili ćemo tebi pokazati *(za života tvoga)* kaznu, koju smo im obećali.[10]) Mi smo to sve u stanju učiniti. 43 Onda se ti čvrsto drži onoga, što je tebi objavljeno. Zaista si ti na pravom putu. 44 A Kur'an je velika čast i odlikovanje tebi i narodu tvome.[11]) I vi ćete naskoro biti pozvani na odgovornost. 45 I pitaj poslanike, *(narode njihove)*, koje smo prije tebe poslali: Jesmo li Mi stvorili bogove, kojima će se klanjati, mjesto Sveopćem Dobročinitelju?

DIO. 5 — OTPOR FIR'AVNOV PREMA MUSAU.

46 I Mi smo poslali Musaa sa dokazima i znakovima Našim Fir'avnu i njegovim knezovima i odličnicima narodnim. I rekao je Musa: Ja sam poslanik Gospodara i Stvoritelja svih svjetova. 47 Pošto im je donio dokaze i znakove Naše, oni su se odmah nasmijali. 48 I Mi im nijesmo pokazali nijednog znaka *(čuda)*,

---

[10]) Ovdje se posve jasno kazuje i ističe, da će pogane još za života Božjeg Poslanika kazna stići. Ali ako Božji Poslanik i umre, oni se opet od te kazne neće spasiti.

[11]) Pošto je Kur'an knjiga, koja će uzdignuti i uzvisiti narod Božjeg Poslanika, radi toga se kaže i objašnjava, da je Kur'an velika čast i odlikovanje.

a da taj znak nije bio veći od drugog. Mi smo ih kaznili, da bi se oni sa krivog puta povratili. 49 I rekoše: O čarobnjače! Mi ćemo ti se odazvati. Moli za nas Gospodara i Boga tvoga, Koji je s tobom ugovor napravio. Mi ćemo doći na pravi put. 50 Pošto smo Mi digli s njih kaznu, oni su odmah prekršili obavezu svoju. 51 I povikao je Fir'avn u narodu svome. Rekao je: O narode moj! Zar nije moja vlast i gospodstvo u Misiru? A zar ove rijeke ne teku ispod mene? Zar vi to ne vidite? 52 Zar ja nijesam bolji od čovjeka, koji je nemoćan i slab i koji ne može da govori i objasni. 53 Pa zašto mu nijesu stavljene zlatne ogrlice, ili zašto nijesu došli anđeli, da se s njim u društvu nađu.[12]) 54 I zaveo je Fir'avn narod svoj, pa su mu se oni pokorili i podložili. Oni su bili ljudi hrđavi i nevaljali. 55 Pošto su Nas rasrdili, Mi smo se njima osvetili i grdno ih kaznili. Sve smo ih zajednički potopili. 56 Učinili smo ih uzorom i primjerom za kasnija pokoljenja.

DIO. 6 — ISAOVO POSLANSTVO.

57 Pošto je donešen sin Merjemin kao primjer, odmah se narod tvoj uskomešao i veselo uzvikao.[13]) 58 I rekoše: Jesu li bogovi naši bolji ili on. Oni su iznijeli ovaj primjer, samo da prepiranje i svađu izvedu. Oni su ljudi, koji se prepiru i svađaju. 59 Sin Merjemin je samo rob, koga smo Mi blagodatima podarili i učinili ga kao primjer sinovima Israilovim.[14]) 60 A da smo

---

12) Po Fir'avnovu mišljenju, ako je Musa bio poslanik, koji je od Boga poslan, trebao je da bude jedan vladar, a to je opet po tadanjem običaju iziskivalo, da bude ukrašen zlatnim ogrlicama i narukvicama. Ovdje se ističe, da nema nikakve razlike između otpora, što ga je Fir'avn pokazivao prema Musau i otpora, što su ga Kurejšije pokazivale prema Hazreti Muhammedu.

13) Kur'an najodlučnije odbija, da se Bogu sin pripisuje. Pogani su veselo uzvikivali i komešali se, kad se govorilo o Hazreti Isau, jer su smatrali, da je Hazreti Isa u istom položaju sa njihovim bogovima. Njihovi su idoli kuđeni, a Hazreti Isa je hvaljen i oni su to smatrali kao dokaz, koji ide u prilog njima. Radi toga Kur'an u slijedećim ajetima na posve jasan način ističe i izlaže pravo i istinsko stanje Hazreti Isaovo.

14) Časni ajet odgovara na prigovaranje, što su ih Kurejšije iznosili. Razlog je, da se Hazreti Isa hvali, što je on kao rob Božji došao do najviših blagodati Božjih, a ne što bi neko njega smatrao bogom. Osim što je Hazreti Isa došao do ovih blagodati Božjih, on je među sinovima Israi-

يَا قَوْمِ أَلَيْسَ لِي مُلْكُ مِصْرَ وَهَذِهِ الْأَنْهَارُ تَجْرِي مِنْ تَحْتِي أَفَلَا
تُبْصِرُونَ ﴿٥٢﴾ أَمْ أَنَا خَيْرٌ مِنْ هَذَا الَّذِي هُوَ مَهِينٌ ۝ وَلَا يَكَادُ
يُبِينُ ﴿٥٣﴾ فَلَوْلَا أُلْقِيَ عَلَيْهِ أَسْوِرَةٌ مِنْ ذَهَبٍ أَوْ جَاءَ مَعَهُ الْمَلَائِكَةُ
مُقْتَرِنِينَ ﴿٥٤﴾ فَاسْتَخَفَّ قَوْمَهُ فَأَطَاعُوهُ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا
فَاسِقِينَ ﴿٥٥﴾ فَلَمَّا آسَفُونَا انْتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَأَغْرَقْنَاهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٥٦﴾
فَجَعَلْنَاهُمْ سَلَفًا وَمَثَلًا لِلْآخِرِينَ ﴿٥٧﴾ وَلَمَّا ضُرِبَ ابْنُ مَرْيَمَ مَثَلًا
إِذَا قَوْمُكَ مِنْهُ يَصِدُّونَ ﴿٥٨﴾ وَقَالُوا أَآلِهَتُنَا خَيْرٌ أَمْ هُوَ مَا
ضَرَبُوهُ لَكَ إِلَّا جَدَلًا بَلْ هُمْ قَوْمٌ خَصِمُونَ ﴿٥٩﴾ إِنْ هُوَ إِلَّا عَبْدٌ
أَنْعَمْنَا عَلَيْهِ وَجَعَلْنَاهُ مَثَلًا لِبَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿٦٠﴾ وَلَوْ نَشَاءُ
لَجَعَلْنَا مِنْكُمْ مَلَائِكَةً فِي الْأَرْضِ يَخْلُفُونَ ﴿٦١﴾ وَإِنَّهُ لَعِلْمٌ
لِلسَّاعَةِ فَلَا تَمْتَرُنَّ بِهَا وَاتَّبِعُونِ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٦٢﴾

وَلَا يَصُدَّنَّكُمُ الشَّيْطَانُ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿٦٣﴾ وَلَمَّا جَاءَ
عِيسَى بِالْبَيِّنَاتِ قَالَ قَدْ جِئْتُكُمْ بِالْحِكْمَةِ وَلِأُبَيِّنَ لَكُمْ بَعْضَ
الَّذِي تَخْتَلِفُونَ فِيهِ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ ﴿٦٤﴾ إِنَّ اللَّهَ هُوَ رَبِّي
وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٦٥﴾ فَاخْتَلَفَ الْأَحْزَابُ
مِنْ بَيْنِهِمْ فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْ عَذَابِ يَوْمٍ أَلِيمٍ ﴿٦٦﴾ هَلْ
يَنْظُرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ أَنْ تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٦٧﴾
الْأَخِلَّاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا الْمُتَّقِينَ ﴿٦٨﴾
يَا عِبَادِ لَا خَوْفٌ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ وَلَا أَنْتُمْ تَحْزَنُونَ ﴿٦٩﴾
الَّذِينَ آمَنُوا بِآيَاتِنَا وَكَانُوا مُسْلِمِينَ ﴿٧٠﴾ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ أَنْتُمْ
وَأَزْوَاجُكُمْ تُحْبَرُونَ ﴿٧١﴾ يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِصِحَافٍ مِنْ ذَهَبٍ
وَأَكْوَابٍ وَفِيهَا مَا تَشْتَهِيهِ الْأَنْفُسُ وَتَلَذُّ الْأَعْيُنُ وَأَنْتُمْ

htjeli, stvorili bismo mjesto vas anđele, da vas na zemlji naslijede. 61 Zaista je *(u Kur'anu)* znanje časa očekivanog.[15]) Nipošto u to ne sumnjajte! Slijedite mene! Ovo je najpraviji put. 62 I neka vas nipošto satana ne-skrene s pravog puta. On vam je posve otvoren neprijatelj. 63 Pošto je Isa donio posve jasne dokaze, rekao je: Donio sam vam mudrost i došao da vam objasnim neke stvari, o kojima se vi prepirete. Bojte se Boga i izvršavajte dužnosti svoje prema Njemu i meni se pokoravajte.

---

lovim bio uzor savršenih vrlina i kreposti ljudskih. Izraelićani su u svim dobrim i pravednim poslovima morali u njemu gledati svoga uzora. Pogani i idolopoklonici čovjeka, koji treba da služi kao uzor vrlina i kreposti, bacaju u blato sablažnjivog nemorala. Primjerice, ako bacimo jedan pogled na vjeru hindusa, vidjećemo, šta više, da oni svoga boga Šivu prikazuju u tako nemoralnom obliku, da bi se toga stidio i najbesramniji čovjek.

[15]) Pod časom očekivanim misli se na odlazak poslanstva između sinova Israilovih.

64 Zaista je Allah Bog moj i vaš Bog. Njega obožavajte i Njemu se klanjajte. Ovo je pravi put. 65 I prepirale su se stranke među njima. Teško i jao griješnima i nasilnima, pred kaznom užasnog i strašnog dana! 66 Zar oni iščekuju nešto drugo, osim da im dođe čas sudnji nenadano, a da oni o tome ništa ne znaju! 67 Prijatelji će tada jedni drugima postati neprijatelji, osim onih, koji su sebe čuvali i bili bogobojazni.

DIO. 7 — DVIJE STRANKE.

68 O robovi Moji! Nema za vas straha danas, a nećete biti ni tužni. 69 To su oni robovi Moji, koji su vjerovali znakove i dokaze Naše i bili odani i pokorni zapovijedi Mojoj. 70 Uniđite u raj, vi i družice vaše, sretni i radosni. 71 Obilaziće se oko njih sa posudama zlatnim i sa bokalima. A u raju će biti svega, čime će se duše zadovoljiti, a oči naslađivati. I vi ćete u njemu vječno boraviti. 72 I to je raj, koji vam je u nasleđe darovan zbog onoga, što ste radili. 73 Za vas tamo ima neizmjerno mnogo plodova, što ćete ih vi uživati i jesti. 74 Zaista će griješnici vječno u paklu ostati. 75 Neće im se kazna umanjiti i olakšati, i oni će tamo očajni ostati. 76 A Mi im nijesmo nasilje počinili, nego su oni sami sebi nasilje počinili. 77 I oni će zazivati *(čuvara paklenskog)*: O Maliku, moli Boga, neka nas na smrt osudi. On će im reći: Vi ćete ovdje ostati. 78 Mi smo vam spremali Istinu. Samo većini vas nije se sviđala Istina i bježali ste od nje. 79 Ako su se oni čvrsto i odlučno držali i Mi se čvrsto i odlučno držimo. 80 Zar oni misle, da Mi ne čujemo tajni govor njihov i skriveno zdogovaranje i sašapta-

سُورَةُ الزُّخْرُفِ ٤٣

654 ٦٥٤

فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٧١﴾ وَتِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي أُورِثْتُمُوهَا بِمَا كُنْتُمْ
تَعْمَلُونَ ﴿٧٢﴾ لَكُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ كَثِيرَةٌ مِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٧٣﴾ إِنَّ
الْمُجْرِمِينَ فِي عَذَابِ جَهَنَّمَ خَالِدُونَ ﴿٧٤﴾ لَا يُفَتَّرُ عَنْهُمْ وَهُمْ فِيهِ
مُبْلِسُونَ ﴿٧٥﴾ وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَٰكِنْ كَانُوا هُمُ الظَّالِمِينَ ﴿٧٦﴾
وَنَادَوْا يَا مَالِكُ لِيَقْضِ عَلَيْنَا رَبُّكَ قَالَ إِنَّكُمْ مَاكِثُونَ ﴿٧٧﴾
لَقَدْ جِئْنَاكُمْ بِالْحَقِّ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَكُمْ لِلْحَقِّ كَارِهُونَ ﴿٧٨﴾ أَمْ أَبْرَمُوا
أَمْرًا فَإِنَّا مُبْرِمُونَ ﴿٧٩﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّا لَا نَسْمَعُ سِرَّهُمْ وَنَجْوَاهُمْ
بَلَىٰ وَرُسُلُنَا لَدَيْهِمْ يَكْتُبُونَ ﴿٨٠﴾ قُلْ إِنْ كَانَ لِلرَّحْمَٰنِ وَلَدٌ فَأَنَا
أَوَّلُ الْعَابِدِينَ ﴿٨١﴾ سُبْحَانَ رَبِّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبِّ الْعَرْشِ
عَمَّا يَصِفُونَ ﴿٨٢﴾ فَذَرْهُمْ يَخُوضُوا وَيَلْعَبُوا حَتَّىٰ يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ
الَّذِي يُوعَدُونَ ﴿٨٣﴾ وَهُوَ الَّذِي فِي السَّمَاءِ إِلَٰهٌ وَفِي الْأَرْضِ إِلَٰهٌ
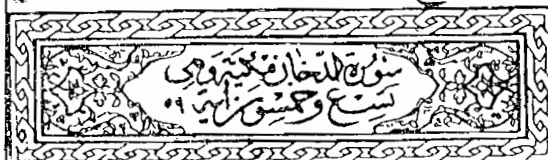
vanje njihovo? Ne, sve Mi to čujemo. A poslanici Naši kod njih sve pišu. 81 Reci *(Muhammede)!* Kad bi u Sveopćeg Dobročinitelja bio sin, ja bih mu se prvi klanjao.[16]) 82 Uzvišen je, čist i slavljen Bog i Gospodar prijestolja svekolike vasione, od svega onoga, što Mu oni *(nevjernici)* pripisuju. 83 Ostavi ih neka trate vrijeme u ludo i neka se zabavljaju, dok ne susretnu dan svoj, kojim su zastrašeni. 84 A Allah je Onaj, Koji je na nebu Bog i na zemlji Bog, On je, Koji svim stvarima mudro upravlja i svaku stvar istinski zna. 85 I uzvišeno je Biće Onoga, što Njemu pripada vlast i gospodstvo na nebesima i na zemlji i nad svim, što se među njima nalazi. I On samo zna, kad će doći čas očekivani. Samo ćete se svi Njemu povratiti. 86 I neće se dočepati zagovora, koji se klanjaju drugom, mjesto Njega. Samo se izuzimaju oni, koji su istinu svjedočili i istinu znali.[17]) 87 A ako ih upitaš, ko ih je

[16]) Ne smije se pogrešno shvatiti značenje ovog časnog ajeta. Sa ovim se ne misli, kad bi Bog imao sina, da bi mu se Božji Poslanik klanjao. To je potpuna nemogućnost. Sa ovim se misli kazati, da se čovjeku, koji istinski obožava Boga i klanja Mu se, u prenesenom značenju može reći, da je Božji sin. Ovaj časni ajet treba zajedno učiti i razumijevati sa četvrtim ajetom tridesetedevetog poglavlja. Sa zajedničkim shvaćanjem i razumijevanjem ovih dvaju ajeta, dolazi se do jasnog značenja, iz koga se razumije, da u Boga nema nikako sina, nego se pod tim razumiju izabranici, koje je On kao poslanike odabrao. Inače se nikako ne može Bogu sin pripisati, kako to kršćani tvrde i oni, od kojih su kršćani ranije ovu dogmu i vjerovanje poprimili.

[17]) Istinu je svjedočio Božji Poslanik. I oni su ovo znali. Iz ovoga se razumije, da će oni, koji su ovo znali i vjerovali, moći očekivati zagovor Božjeg Poslanika.

stvorio, sigurno će reći: Allah. Pa zašto se onda natrag vraćaju? 88 A Poslanik Božji govoraše: Veliki Bože moj! Ovo je narod, koji neće da vjeruje. 89 Okreni glavu od njih i reci:[18]) »Neka mir među vama vlada!« Oni će brzo saznati, kakve će ih posljedice stići.[19])

POGLAVLJE: 44

POGLAVLJE: DUHAN

OBJAVLJENO U MEKKI, 3 DIJELA, 59 AJETA.

SADRŽAJ:

Ovo poglavlje je peto od poglavlja, koja počinju sa Hâ Mîm. Pošto se u desetom ajetu ovog poglavlja govori o suši, radi toga se i ovom poglavlju dao naziv »Duhan«. U ajetima, koji slijede iza desetog ajeta, govori se o još većim nevoljama, koje će preći preko glave pogana i ističe se, da su radi svoga okrutnog srca slični Fir'avnu. Pošto su u prvom dijelu ovog poglavlja istaknute i navedene ove činjenice, u kasnija dva dijela se uporedo izlažu pošljedice i stanje dobrih i pravednih ljudi i pošljedice hrđavih i nevaljalih ljudi. Ističe se, da će svaki od ovih, po zasluzi, biti nagrađen ili kažnjen.

Pri kraju prethodnog poglavlja je govoreno o pošljedicama, koje će snaći Kurejšije i o njihovom propadanju i izumiranju. Ovo poglavlje kazuje, da će se ove pošljedice bezuvjetno ostvariti. Glad, koja je snašla Kurejšije, bila je najblaža kazna. Neće samo pri tome ostati. Neprijatelje Istine će snaći još veća i teža kazna i oni će potpuno propasti i isčeznuti.

PREVOD:

DIO. 1 — KAZNA, KOJA ĆE STIĆI NEVJERNIKE.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Hâ Mîm. 2 *(Pazi)* Knjigu, koja posve jasno *(istinu)* kazuje, *(i crpi iz nje pouku)!* 3 Mi smo je objavili u noći blagoslovenoj.[1]) Zaista Mi zastrašujemo i opominjemo *(uvijek lju-*

---

[18]) Božji Poslanik se godinama trudio među poganima i nastojao, da ih obrati na pravi put. Pošto je od njih pretrpio svakovrsna mučenja, vidio je da oni hoće sami sebe da unište. Uza sve to nije ih proklinjao, nego se konačno zadovoljio sa riječima: »Veliki moj Bože, ovi ne vjeruju!« Ni jednom čovjeku u životu se ne može naći primjer, ravan ovomu.

[19]) Sa ovim ajetom se hoće istaknuti, da se približilo vrijeme Hazreti Muhammedovog selenja iz Mekke u Medinu.

[1]) U prvom ajetu 97 poglavlja se kaže, da je Kur'an objavljen u noći Kadr. Noć Kadr je jedna od zadnjih deset noći mjeseca Ra-

سورة الدخان

656

امرا من عندنا انا كنا مرسلين ﴿٦﴾ رحمة من ربك انه هو
السميع العليم ﴿٧﴾ رب السموات والارض وما بينهما
ان كنتم موقنين ﴿٨﴾ لا اله الا هو يحيي ويميت ربكم ورب
اباءكم الاولين ﴿٩﴾ بل هم في شك يلعبون ﴿١٠﴾ فارتقب
يوم تاتي السماء بدخان مبين ﴿١١﴾ يغشى الناس هذا عذاب
اليم ﴿١٢﴾ ربنا اكشف عنا العذاب انا مؤمنون ﴿١٣﴾
انى لهم الذكرى وقد جاءهم رسول مبين ﴿١٤﴾ ثم تولوا عنه
وقالوا معلم مجنون ﴿١٥﴾ انا كاشفوا العذاب قليلا انكم
عائدون ﴿١٦﴾ يوم نبطش البطشة الكبرى انا منتقمون ﴿١٧﴾
ولقد فتنا قبلهم قوم فرعون وجاءهم رسول كريم ﴿١٨﴾
ان ادوا الي عباد الله اني لكم رسول امين ﴿١٩﴾

de od posljedica krivog puta). 4 *(U ovoj noći blagoslovenoj)* se posve jasno rastavlja svaka mudra stvar.[2]) 5 Sa odredbom, koja je od Nas poslana *(svaka se stvar saznaje).* Zaista Mi šaljemo poslanike. 6 Oni su milost od Gospodara tvoga. Zaista je On, Koji sve čuje i svaku stvar istinski poznaje. 7 *(To je)* Gospodar nebesa i zemlje i onoga, što se među njima nalazi, ako vi tvrdo i čvrsto vjerujete. 8 Osim Njega, drugog boga nema. On život daje i usmrćuje. On je Gospodar vaš i Gospodar očeva vaših, koji su ranije bili i prošli. 9 Ali, oni su u sumnji, zabavljaju se i izigravaju. 10 Pa iščekuj dan, kada će se nebo zaviti jasnom i vidljivom tamom i maglom! *(Zbog suše i gladi pričinjaće im se, kao da je nebo maglom prekriveno i zastrto).* 11 Prekriti će i zastrijeti će svijet. *(Oni će reći):* Ovo je bolna i užasna kazna. 12 Naš *(veliki)* Bože! Otkloni kaznu od nas, mi ćemo sigurno biti pravi vjernici.[3]) 13

mazana. Ali noć o kojoj se ovdje govori, ima jedno dublje značenje. Noć je vrijeme tmine i pomrčine, to je doba neznaboštva i neprosviješćenosti. Vrijeme, kad je svijet bio lišen pravog znanja i prave nauke. Prije dolaska Božjeg Poslanika je čovječanstvo zapalo u ovaku jednu noć i ovaku tminu. Prije nego je došao Božji Poslanik Muhammed, među ljudima je vladala ovako tamna noć. Svaki kutak svijeta je čamio u tmini. Konačno su jedne noći zasjale iskre Božje Objave, koja je poslana Hazreti Muhammedu. Svijet je obasjalo jedno novo svjetlo i čovječanstvo je stupilo u »svetu noć«. Božje svjetlo će čitav svijet obasjati i osvijetliti.

[2]) Jer sa Božjom Objavom se rastavlja istina od laži, ljudima se poklanjaju riznice prave istine.

[3]) Imami Buharija ovako ovaj događaj objašnjava: Kad su se Kurejšije protivile Božjem Poslaniku i digli se protiv njega, on je molio da ih glad snađe. Kurejšije su zapali u bijedu i glad. Glad je u tolikoj mjeri vladao, da su kosti glodali i lješine žderali. Kad bi ovako izgladnjeli gledali, pričinjalo im se, kao da je sve u tamu i maglu bilo zavijeno.

الجزء الخامس والعشرون

١٥٧ ٢٥ 657

وأن لا تعلوا على الله إني آتيكم بسلطان مبين (١٩) وإني
عذت بربي وربكم أن ترجمون (٢٠) وإن لم تؤمنوا لي فاعتزلون
(٢١) فدعا ربه أن هؤلاء قوم مجرمون (٢٢) فأسر بعبادي
ليلا إنكم متبعون (٢٣) واترك البحر رهوا إنهم جند
مغرقون (٢٤) كم تركوا من جنات وعيون (٢٥) وزروع
ومقام كريم (٢٦) ونعمة كانوا فيها فاكهين (٢٧) كذلك
وأورثناها قوما آخرين (٢٨) فما بكت عليهم السماء والأرض
وما كانوا منظرين (٢٩) ولقد نجينا بني إسرائيل من العذاب
المهين (٣٠) من فرعون إنه كان عاليا من المسرفين (٣١)
ولقد اخترناهم على علم على العالمين (٣٢) وآتيناهم من الآيات
ما فيه بلاء مبين (٣٣) إن هؤلاء ليقولون (٣٤) إن هي

(Gdje su oni, gdje je vjerovanje!). Oni nijesu ljudi, koji pouku crpe i koji osjećaja imaju! *(Jer to nijesu bili),* kad im je dolazio jedan istiniti i jasni poslanik, 14 oni su od njega glavu okrenuli i govorili su, on je poučen *(od drugih ljudi)* i sulud je. 15 Zaista ćemo Mi otkloniti od vas malo kaznu. *(Ali),* vi ćete se opet povratiti *(porocima i nevaljalštinama).* 16 Toga dana ćemo Mi velikom silom njih zgrabiti i navaliti na njih, Mi smo osvetnici.[4]) 17 I Mi smo stavili na kušnju, prije njih, narod Fir'avnov. I došao je njima jedan častan poslanik. 18 *(Rekao je):* predajte se meni o robovi Božji! Ja sam vam poslanik siguran i pouzdan, koji vam je došao! 19 I ne uzvisujte se i ne uzdižite se nad Boga, ja sam vam donio najjasniji dokaz. 20 I ja se utječem Bogu mome i Bogu vašemu i u Njega zaštite tražim, da me ne biste kamenovali i obijedili. 21 A ako vi ne vjerujete mene, pustite me u miru. 22 I molio je on Gospodara svoga *(i rekao je: Moj veliki Bože!).* Ovo su ljudi griješni. 23 *(Pa kad je tako)* izvedi robove Moje noću. Zaista, vi ćete biti progonjeni. 24 Ostavi more mirno i otvoreno. Oni će biti vojska podavljena. 25 Koliko su oni ostavili vrtova i izvora, 26 a koliko usjeva i časnih položaja, 27 a koliko opet blagodati u kojima su uživali i naslađivali se! 28 To je tako bilo. A Mi smo ovo drugima u nasleđe dali. 29 Nijesu za njima plakala ni nebesa, a ni zemlja. I njima se roka nije dalo.

[4]) Ova Božja prijetnja se obistinila sa porazom, što su ga Kurejšije pretrpili. Borbe su počele sa vojnom na Bedru, a završile sa osvojenjem Mekke. Kurejšije su bile potpuno uništene. Ibni Mes'ud kaže: Dan, kad su nevjernici velikom silom bili zgrabljeni i zahvaćeni, je dan vojne na Bedru.

الا موتتنا الاولى وما نحن بمنشرين ﴿٣٥﴾ فأتوا بآبائنا
ان كنتم صادقين ﴿٣٦﴾ اهم خير ام قوم تبع والذين من قبلهم
اهلكناهم انهم كانوا مجرمين ﴿٣٧﴾ وما خلقنا السماوات
والارض وما بينهما لاعبين ﴿٣٨﴾ ما خلقناهما الا بالحق
ولكن اكثرهم لا يعلمون ﴿٣٩﴾ ان يوم الفصل ميقاتهم
اجمعين ﴿٤٠﴾ يوم لا يغني مولى عن مولى شيئا ولا هم ينصرون
﴿٤١﴾ الا من رحم الله انه هو العزيز الرحيم ﴿٤٢﴾ ان شجرت
الزقوم ﴿٤٣﴾ طعام الاثيم ﴿٤٤﴾ كالمهل يغلي في البطون
﴿٤٥﴾ كغلي الحميم ﴿٤٦﴾ خذوه فاعتلوه الى سواء الجحيم ﴿٤٧﴾
ثم صبوا فوق رأسه من عذاب الحميم ﴿٤٨﴾ ذق انك انت العزيز
الكريم ﴿٤٩﴾ ان هذا ما كنتم به تمترون ﴿٥٠﴾ ان المتقين

في مقام امين ﴿٥١﴾ في جنات وعيون ﴿٥٢﴾ يلبسون من سندس
واستبرق متقابلين ﴿٥٣﴾ كذلك وزوجناهم بحور عين
﴿٥٤﴾ يدعون فيها بكل فاكهة امنين ﴿٥٥﴾ لا يذوقون فيها الموت
الا الموتة الاولى ووقاهم عذاب الجحيم ﴿٥٦﴾ فضلا من ربك
ذلك هو الفوز العظيم ﴿٥٧﴾ فانما يسرناه بلسانك لعلهم
يتذكرون ﴿٥٨﴾ فارتقب انهم مرتقبون ﴿٥٩﴾

سورة الجاثية مكية وهي ست وثلاثون آية ٣٦

٤٥

بسم الله الرحمن الرحيم

حم ﴿١﴾ تنزيل الكتاب من الله العزيز الحكيم ﴿٢﴾ ان في السماوات
والارض لآيات للمؤمنين ﴿٣﴾ وفي خلقكم وما يبث

DIO. 2 — NEVALJALCI ĆE KAZNU VIDJETI.

30 I Mi smo spasili sinove Israilove od kazne, koja ponižava. 31 Od Fir'avna *(smo ih spasili)*. On je bio silnik i ponosan među obijesnima, koji su prekoračili granicu onoga, što je dopušteno. 32 I izabrali smo sinove Israilove, znajući stanje njihovo, nad ostale narode *(onoga doba)*. 33 A darovali smo im onake znakove, u kojima ima vidljivog i jasnog blagoslova. 34 Zaista su oni rekli: 35 Nema druge smrti, osim one prve smrti naše. I mi se nećemo ponovno proživiti. 36 Dovedite očeve naše, ako vi istinu govorite i tvrdite. 37 Jesu li oni bolji ili je narod Tubba'[5]) *(bolji)* i oni, koji su prije njih bili? Mi smo ih uništili, jer su bili griješni. 38 I Mi nijesmo stvorili nebesa i zemlju, i što je među njima isprazno i da bude za zabavu i igru. 39 Mi smo ih stvorili samo za istinitost i ozbiljnost. Ali većina njih to ne znaju. 40

[5]) Himjerski kraljevi u Jemenu su nosili naziv »Tubba'«.

Zaista, dan rastavljanja *(istine od laži)* je određeno vrijeme njihovo, za sve njih. 41 Toga dana, neće prijatelj prijatelju od koristi biti, niti će im se pomagati. 42 Osim onoga, komu se Bog smiluje! On je jedini pobjednik i On je samo milostiv. 43 Zaista drvo Zekkum, 44 hrana je nevaljalaca i velikih griješnika, 45 ono je kao katransko ulje, što ključa u utrobama *(nevjernika)*, 46 kao ključala voda, što u trbusima vrije. 47 Uhvatite ih *(griješnike i nevaljalce)* i vucite ih u sred pakla. 48 Zatim ih polijevajte po glavi za kaznu, ključalom vodom: 49 Okusi *(ovu kaznu)!* Ti si nekad bio moćan i ugledan. 50 Zaista je ovo ono, u što ste vi sumnjali.

DIO. 3 — NAGRADA KOJA ĆE DOBRE STIĆI.

51 Zaista su oni, koji su se bojali i čuvali nevaljalština, u mjestu sigurnu i pouzdanu. 52 Oni su među vrtovima i izvorima. 53 Oblače tanku svilu i zlatotkanje i jedni prema drugima sjede. 54 Ovo će ovako biti. I doći će im družice čiste i lijepe djevice. 55 Oni će tamo moći zaželjeti svaku voćku u spokojstvu i sigurnosti. 56 Neće okusiti tamo smrti, osim one prve smrti. I sačuvao ih je Bog kazne paklenske. 57 *(Ova nagrada)* je milost i dobrota od Gospodara tvoga. To je najveći uspjeh i pobjeda. 58 A Mi smo učinili Kur'an lakim, na jeziku tvome, da bi oni razumjeli i opomenuli se! 59 Pa ti iščekuj! I oni iščekuju.

POGLAVLJE: 45

POGLAVLJE: DŽASIJE

OBJAVLJENO U MEKKI, 4 DIJELA, 36 AJETA.

SADRŽAJ:

Ovo je šesto od poglavlja, koja počinju sa Hâ Mîm. U 28 ajetu ovog poglavlja se izlaže, kako će svi narodi pred Bogom čučeći stajati i radi toga ovo poglavlje nosi naziv »Džasije«, to jest, čuče i kleče. Dva dijela ovog poglavlja govore o Božjoj Objavi. Božja Objava je poslana od Onoga, koji je jedini pobjednik i koji je sveznajući. Mnogo je dokaza, koji pokazuju Njegovu istinitost. Ali nevjernici i sada to poriču i ne vjeruju. Drugi dio donosi dokaze, koji utvrđuju istinitost Božje Objave. Treći dio

govori, kako nevjernici poriču obračun i ističe otvrdlost i okrutnost njihovog srca. Četvrti dio govori o propasti i izumiranju, koje će stići nevjernike i izlaže, da će na njihovo mjesto doći pravovjerni.

PREVOD:

DIO. 1 — KOJI PORIČU OBJAVU.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Hâ Mîm. Objava Knjige je od Allaha, Koji je jedini pobjednik i Koji svim stvarima mudro upravlja. 2 Zaista, na nebesima i na zemlji, ima dokaza i znakova za prave vjernike, *(koji pokazuju jedinstvo Božje)*. 3 I u vašem stvaranju i u životinjama, koje je po zemlji razasuo i koje po zemlji hode i gmižu, ima znakova i dokaza za ljude, koji čvrsto vjeruju. 4 I u izmjeni dana i noći, i u hrani, što ju je Bog iz neba spustio *(sa padanjem kiše)*, te oživljuje s njom zemlju obamrlu, i u promjeni vjetrova, ima dokaza i pouke za ljude, koji razumijevaju. 5 Eto, to su znakovi i dokazi Božji. Mi ih tebi potpuno istinski tumačimo. Pa u kakvu riječ iza Boga i znakova Njegovih, *(pošto ne vjeruju Boga i znakove Njegove)*, oni vjeruju?! 6 Teško i jao svakome čovjeku, koji laže i u grijehe zapada! 7 Ovakav čuje znakove i dokaze Božje, koji mu se uče, zatim *(kod laži obijesno)* i oholo ustraje, kao da ih ni čuo nije. Ovakog izvijesti o kazni bolnoj i užasnoj! 8 A kad *(ovakav)* nauči nešto od znakova i dokaza Naših, izvrgava ih ruglu. To su oni, što ih čeka kazna, koja ponižava i sramoti. 9 Iza njih je pakao. I neće im ništa koristiti, što su stekli i zaradili. A niti će im u posao pristati zaštitnici i pomagači, što su ih mjesto Boga uzeli. I njih čeka velika kazna. 10 Ovaj *(Kur'an)* je upućivanje na pravi put. A one, koji ne vjeruju u znakove i dokaze Gospodara svoga, čeka najžešća i najbolnija kazna.

DIO. 2 — ISTINITOST KUR'ANA.

11 Allah je Onaj, Koji je podvrgao vlasti vašoj more, da plove lađe po njemu po odredbi Njegovoj, i da vi tražite dobrotu i milost Njegovu, da bi vi zahvalni i blagodarni bili. 12 I podvrgao ga je i predao vama sve, što je na nebu i na zemlji, od Sebe. Zaista, u tome ima pouke za ljude, koji razmišljaju. 13 Reci

مِنْ دَابَّةٍ آيَاتٌ لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴿٤﴾ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ
وَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ رِزْقٍ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا
وَتَصْرِيفِ الرِّيَاحِ آيَاتٌ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٥﴾ تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ
نَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَ اللَّهِ وَآيَاتِهِ يُؤْمِنُونَ
﴿٦﴾ وَيْلٌ لِكُلِّ أَفَّاكٍ أَثِيمٍ ﴿٧﴾ يَسْمَعُ آيَاتِ اللَّهِ تُتْلَى
عَلَيْهِ ثُمَّ يُصِرُّ مُسْتَكْبِرًا كَأَنْ لَمْ يَسْمَعْهَا فَبَشِّرْهُ بِعَذَابٍ
أَلِيمٍ ﴿٨﴾ وَإِذَا عَلِمَ مِنْ آيَاتِنَا شَيْئًا اتَّخَذَهَا هُزُوًا أُولَٰئِكَ
لَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿٩﴾ مِنْ وَرَائِهِمْ جَهَنَّمُ وَلَا يُغْنِي عَنْهُمْ
مَا كَسَبُوا شَيْئًا وَلَا مَا اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْلِيَاءَ وَلَهُمْ عَذَابٌ
عَظِيمٌ ﴿١٠﴾ هَٰذَا هُدًى وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ
لَهُمْ عَذَابٌ مِنْ رِجْزٍ أَلِيمٌ ﴿١١﴾ اللَّهُ الَّذِي سَخَّرَ لَكُمُ الْبَحْرَ

لِتَجْرِيَ الْفُلْكُ فِيهِ بِأَمْرِهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ
﴿١٢﴾ وَسَخَّرَ لَكُمْ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مِنْهُ
إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١٣﴾ قُلْ لِلَّذِينَ آمَنُوا يَغْفِرُوا
لِلَّذِينَ لَا يَرْجُونَ أَيَّامَ اللَّهِ لِيَجْزِيَ قَوْمًا بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٤﴾
مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ
تُرْجَعُونَ ﴿١٥﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ
وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾
وَآتَيْنَاهُمْ بَيِّنَاتٍ مِنَ الْأَمْرِ فَمَا اخْتَلَفُوا إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ
الْعِلْمُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا
فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١٧﴾ ثُمَّ جَعَلْنَاكَ عَلَىٰ شَرِيعَةٍ مِنَ الْأَمْرِ فَاتَّبِعْهَا
وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٨﴾ إِنَّهُمْ لَنْ يُغْنُوا عَنْكَ

pravim vjernicima: Neka oproste onima, koji se ne boje Božjih dana,[1]) Bog će nagraditi sve ljude po onome, što su zaslužili. 14 Ko god učini dobro, sebi je učinio, a ko god bude zlo činio, sebi je zlo učinio. Zatim ćete se svi Gospodaru svome povratiti! 15 I Mi smo dali sinovima Israilovim Knjigu, mudrost i poslanstvo. I podarili smo im čiste i lijepe stvari, kao hranu, i odlikovali smo ih nad ostale narode. 16 I dali smo im posve jasne dokaze o poslu *(što će ga kasnije uzeti)*.[2]) Ali oni su se razišli i pali su u nesuglasicu, samo, pošto im je znanje došlo, zbog zavidnosti i pohlepe međusobne.[3]) Zaista će Gospodar tvoj suditi na Sudnjem

1) Božji dani su dani borbe, u kojima će pravedni ljudi konačnu pobjedu odnijeti.

2) Posao o kome se ovdje kazuje, jest poslanstvo Hazreti Muhammedovo. Izraelićanima su o ovom dana posve jasna nagovještavanja. Slijedeći ajet ovo objašnjava.

3) Inače je trebalo da ne padaju u nesuglasice i protivnosti i da se ne dižu protiv Hazreti Muhammedovog poslanstva. Jer postojalo je zna-

سورة الجاثية

662 ٦٦٢

من الله شيئا وان الظالمين بعضهم اولياء بعض والله ولي
المتقين ﴿١٩﴾ هذا بصائر للناس وهدى ورحمة لقوم يوقنون
﴿٢٠﴾ ام حسب الذين اجترحوا السيئات ان نجعلهم كالذين
امنوا وعملوا الصالحات سواء محياهم ومماتهم ساء
ما يحكمون ﴿٢١﴾ وخلق الله السموات والارض بالحق
ولتجزى كل نفس بما كسبت وهم لا يظلمون ﴿٢٢﴾ افرايت من اتخذ
الهه هويه واضله الله على علم وختم على سمعه وقلبه
وجعل على بصره غشاوة فمن يهديه من بعد الله افلا تذكرون
﴿٢٣﴾ وقالوا ما هي الا حياتنا الدنيا نموت ونحيا وما يهلكنا
الا الدهر وما لهم بذلك من علم ان هم الا يظنون ﴿٢٤﴾ واذا
تتلى عليهم اياتنا بينات ما كان حجتهم الا ان قالوا ائتوا

danu o onome, u čemu se oni nijesu slagali. 17 Zatim smo te postavili na jednu stazu i pravac, u poslu *(vjere)*, pa slijedi tu stazu, a ne slijedi zablude ljudi, koji ne znaju. 18 Oni ti neće ništa pred Bogom koristiti. A griješnici i silnici su drugovi i pomagači jedni drugima. Bog je zaštitnik i pomagač onih, koji se čuvaju *(nevaljalština)*. 19 Ova *(Knjiga)* je vidjelo i prosvjetljenje svijetu, upućenje na pravi put i milost ljudima, koji čvrsto vjeruju. 20 Zar misle, koji nevaljala i hrđava djela čine, da ćemo ih držati kao one, koji vjeruju i dobra djela čine, Zar može biti jednak život njihov i smrt njihova? Kako je to nevaljalo suđenje?

DIO. 3 — SUDNJI DAN.

21 Allah je stvorio nebesa i zemlju istinski i pravedno. I odredio je, da svako bude nagrađen prema zasluzi, i njima se neće nikakvo nasilje učiniti. 22 Zar ti ne paziš na onoga, što je učinio bogom svojim, strast svoju, *(niske prohtjeve svoje)*, a Bog ga je ostavio u zabludi, znajući *(stanje njegovo)* i zapečatio je sluh njegov i srce njegovo i stavio je mrenu na oči njegove. Ko će ga uputiti na pravi put osim Boga, *(pošto ga je Allah na ovom stanju ostavio)?* Zar vi još nećete pouku crpiti? 23 I oni govore: Ovaj život je samo život zemaljski. Mi umiremo i živimo. Samo vrijeme nas uništava. A oni o tome nemaju nikakva znanja. Oni samo misle i naslućuju. 24 A kada se uče njima posve jasni zna-

---

nje o ovome. Ali oni suštinu ovog znanja nijesu mogli da vide, Htjeli su da vodstvo zadrže u svojim rukama i ustali su protiv Božjeg Poslanika.

kovi Naši, oni nemaju nikakva drugog dokaza, nego samo govore: Dovedite *(žive)* očeve naše, ako istinu govorite. 25 Reci: Bog će proživiti vas, zatim će vas usmrtiti, a onda će vas iskupiti na Sudnjem danu. Nema nikakve sumnje o tome. Ali većina ljudi ne znaju.

DIO. 4 — OSUDA.

26 Bogu pripada vlast na nebesima i na zemlji. A kad dođe Sudnji dan ili čas, tada će šteta i gubitak snaći one, koji su u laž i grijeh utonuli. 27 I vidjećeš svaki narod kako čuči i kleči. Svaki narod će biti pozvan svojoj knjizi,[4]) *(nad knjigu u kojoj su sva djela njegova zapisana)*. Tada ćete biti nagrađeni onako,

[4]) Ova knjiga je knjiga zemaljskih djela ljudskih. Ovim se ističe, da svaki narod ima svoju knjigu i da će mu se suditi prema onome, kako je radio. Zakon koji se primjenjuje na pojedince, primjenjuje se i na cijele narode.

kako ste radili. 28 Ovo je knjiga Naša, koja će istinito protiv vas govoriti. Mi smo dali napisati sve, što ste vi činili. 29 Ali oni, što su vjerovali i dobra djela činili, uvesti će ih Gospodar njihov u milost Svoju. To je eto najjasnije spasenje i pobjeda najveća. 30 Ali oni, koji nijesu vjerovali *(reći će im se):* Zar nijesu ajeti Moji čitani vama? *(Sigurno su čitani),* ali vi ste se uzoholili i bili ste ljudi griješnici i nevjernici. 31 A kada se reklo: Zaista je obećanje Božje istinito, a o Času *(očekivanom)* nema nikakve sumnje, vi ste rekli: Mi ne znamo, šta je to *(očekivani)* Čas. Mi samo nešto mislimo i naslućujemo. I Mi nijesmo uvjereni u istinitost njegovu! 32 I otvoreno će im se pokazati tada nevaljalštine onoga, što su radili i sručiće se na njih ono, što su ruglu izvrgavali. 33 I reći će se: Danas smo Mi zaboravili vas, kao što ste vi zaboravili, da ćete susresti ovaj vaš današnji dan. Stan i prebivalište vaše je pakao. I vi nemate pomagača, koji će vam pomoći. 34 To vam je zato, što ste vi ajete i dokaze Božje ruglu izvrgavali, *(nijeste o njima razmišljali),* i zaveo vas je i obmanuo život zemaljski. Danas se oni neće izvesti iz pakla, niti će se za njih moći tražiti zadovoljstvo Božje. 35 A slava i hvala pripada Allahu, Gospodaru nebesa i Gospodaru zemlje, Gospodaru svih svjetova. 36 I Njemu samo pripada sva veličina na nebesima i na zemlji. On je jedini pobjednik. On svim stvarima mudro upravlja.

POGLAVLJE: 46

POGLAVLJE: AHKAF

OBJAVLJENO U MEKKI, 4 DIJELA, 35 AJETA.

SADRŽAJ:

Ovo je zadnje od poglavlja, koja počinju sa Hâ Mîm. U 21 ajetu ovog poglavlja se govori o Ahkafu, to jest o pješčanim brežuljcima, koji su pomogli uništavanju plemena Âd. Radi toga i ovo poglavlje nosi taj naziv. Da bi se Arapi prestrašili sa hrđavim pošljedicama nevaljalog puta kojim su išli, kazuje se, kako jedan narod stradava kad odredba Božja dođe, pa se ističe kao primjer davljenje i utapljanje Fir'avnovo u vodi, uništavanje i zatrpavanje naroda Âd pod čitavim brdima i bregovima silnim vjetrom nanešenog pijeska i slično.

Ovo poglavlje nastavlja sa sadržajem predhodnog poglavlja, pa pošto se u prvom dijelu kazuje, da je Božja Objava istinita, u drugom dijelu se iznose svjedoci istine. U zadnja dva dijela se govori o svršetku i dokončanju plemena Âd i upozoravaju se oni, koji istinu ne poznaju.

Džuz : 26

PREVOD:

DIO. 1 — ISTINITOST OBJAVE.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Hâ Mîm. 2. Objava Knjige je od Allah, Jedinog pobjednika, Koji svim stvarima mudro vlada i upravlja. 3 I Mi smo stvorili nebesa i zemlju i sve što je među njima, samo po istini i pravdi, i sa rokom određenim. A nevjernici okreću glavu i ne vjeruju ono, čime se zastrašuju. 4 Reci: Jeste li vi gledali i promatrali one bogove vaše, što im se klanjate i obožavate ih, mjesto Allaha? Pokažite mi, koji su dio zemlje stvorili! Ili, imaju li oni kakva udjela u stvaranju nebesa? Donesite mi jednu knjigu, ako vam je prije ove došla ili ostatak kakvog znanja, ako vi istinu govorite! 5 A ko je više zalutao od onoga, što se moli mjesto Allaha onima, koji mu se neće odazvati sve do Sudnjeg dana, i koji o molitvama njihovim ništa ne znaju?! 6 A kada se ljudi *(na Sudnjem danu)* iskupe, ovi *(lažni bogovi)* će im biti neprijatelji i poricaće obožavanje i klanjanje njihovo. 7 A kada se uče njima posve jasni dokazi i ajeti Naši, govore nevjernici, za istinu, pošto im je došla: Ovo je otvorena i jasna čarolija. 8 Ili oni govore: Kur'an je njegovo lažno sačinjenje. Reci: Ako sam ga ja po sebi udesio i sačinio, vi nećete moći s mene Božje kazne odbiti *(ako me Bog kazni zbog potvore moje, a zašto bih ja radi vas na Boga lagao?!)*. On najbolje zna, šta vi o njemu *(Kur'anu)* govorite i sudite. Dosta je, da Bog svjedoči između mene i vas. On oprašta *(pokajniku)* i milostiv je! 9 Reci: Ja nijesam prvi od poslanika. I ja ne znam šta će se učiniti ni meni, a ni vama. Ja samo slijedim, što je objavljeno meni. I ja sam samo otvoreni opominjač *(od posljedica krivog puta)*. 10 Reci: Zar vi nikako ne razmišljate? Ako je ovaj *(Kur'an)* od Boga i vi njega ne vjerujete, *(ali)* je svjedočio jedan svjedok od sinova

السموات والأرض وما بينهما إلا بالحق وأجل مسمى والذين
كفروا عما أنذروا معرضون ﴿٤﴾ قل أرأيتم ما تدعون
من دون الله أروني ماذا خلقوا من الأرض أم لهم شرك في السموات
ائتوني بكتاب من قبل هذا أو أثارة من علم إن كنتم صادقين
﴿٥﴾ ومن أضل ممن يدعوا من دون الله من لا يستجيب له إلى يوم
القيامة وهم عن دعائهم غافلون ﴿٦﴾ وإذا حشر الناس كانوا
لهم أعداء وكانوا بعبادتهم كافرين ﴿٧﴾ وإذا تتلى عليهم
آياتنا بينات قال الذين كفروا للحق لما جاءهم هذا سحر مبين
﴿٨﴾ أم يقولون افتراه قل إن افتريته فلا تملكون لي من الله
شيئا هو أعلم بما تفيضون فيه كفى به شهيدا بيني وبينكم
وهو الغفور الرحيم ﴿٩﴾ قل ما كنت بدعا من الرسل وما أدري

ما يفعل بي ولا بكم إن أتبع إلا ما يوحى إلي وما أنا إلا نذير
مبين ﴿١٠﴾ قل أرأيتم إن كان من عند الله وكفرتم به وشهد
شاهد من بني إسرائيل على مثله فآمن واستكبرتم إن الله
لا يهدي القوم الظالمين ﴿١١﴾ وقال الذين كفروا للذين
آمنوا لو كان خيرا ما سبقونا إليه وإذ لم يهتدوا به فسيقولون
هذا إفك قديم ﴿١٢﴾ ومن قبله كتاب موسى إماما ورحمة وهذا
كتاب مصدق لسانا عربيا لينذر الذين ظلموا وبشرى
للمحسنين ﴿١٣﴾ إن الذين قالوا ربنا الله ثم استقاموا فلا
خوف عليهم ولا هم يحزنون ﴿١٤﴾ أولئك أصحاب الجنة
خالدين فيها جزاء بما كانوا يعملون ﴿١٥﴾ ووصينا الإنسان
بوالديه إحسانا حملته أمه كرها ووضعته كرها

Israilovih, da je on od Boga, i vjerovao je. I vi ste se oholo oduprli i zar nijeste nasilje počinili?[1]) Zaista Allah neće uputiti silnike i griješnike na pravi put.

DIO. 2 — SVJEDOK ISTINE.

11 I govore nevjernici za prave vjernike: Da je ovaj posao dobar ne bi nas oni pretekli. *(Mi bismo prije ovo primili)*, ali pošto se oni nijesu s njim *(Kur'anom)* uputili na pravi put, oni će govoriti: »Ovo je stara laž i potvora«. 12 A prije njega *(Kur'ana)* je Knjiga Musaova (Tevrat) bila vođ i milost. I ova Knjiga na jeziku arapskom je nju *(Knjigu Musaovu)* potvrdila, da opomene i zastraši griješnike i nasilne *(od posljedica i svršetka krivog puta)*, i da bude vijest radosnica onima, koji dobra djela

[1]) Hazreti Musa je, koji je među sinovima Israilovim, potvrdio Hazreti Muhammedovo poslanstvo i on je taj svjedok, koji je govorio, da će jedan doći kao što je i on.

وَحَمْلُهُ وَفِصَالُهُ ثَلَاثُونَ شَهْرًا حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَبَلَغَ أَرْبَعِينَ
سَنَةً قَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ
وَعَلَىٰ وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَصْلِحْ لِي فِي ذُرِّيَّتِي إِنِّي
تُبْتُ إِلَيْكَ وَإِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ (١٦) أُولَٰئِكَ الَّذِينَ نَتَقَبَّلُ عَنْهُمْ
أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَنَتَجَاوَزُ عَن سَيِّئَاتِهِمْ فِي أَصْحَابِ الْجَنَّةِ وَعْدَ
الصِّدْقِ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ (١٧) وَالَّذِي قَالَ لِوَالِدَيْهِ
أُفٍّ لَّكُمَا أَتَعِدَانِنِي أَنْ أُخْرَجَ وَقَدْ خَلَتِ الْقُرُونُ مِن قَبْلِي وَهُمَا يَسْتَغِيثَانِ
اللَّهَ وَيْلَكَ آمِنْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَيَقُولُ مَا هَٰذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ
الْأَوَّلِينَ (١٨) أُولَٰئِكَ الَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ فِي أُمَمٍ قَدْ خَلَتْ
مِن قَبْلِهِم مِّنَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ إِنَّهُمْ كَانُوا خَاسِرِينَ (١٩) وَلِكُلٍّ
دَرَجَاتٌ مِّمَّا عَمِلُوا وَلِيُوَفِّيَهُمْ أَعْمَالَهُمْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ (٢٠)

وَيَوْمَ يُعْرَضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ أَذْهَبْتُمْ طَيِّبَاتِكُمْ فِي
حَيَاتِكُمُ الدُّنْيَا وَاسْتَمْتَعْتُم بِهَا فَالْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ
بِمَا كُنتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَبِمَا كُنتُمْ
تَفْسُقُونَ (٢١) وَاذْكُرْ أَخَا عَادٍ إِذْ أَنذَرَ قَوْمَهُ بِالْأَحْقَافِ
وَقَدْ خَلَتِ النُّذُرُ مِن بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ
إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ (٢٢) قَالُوا أَجِئْتَنَا لِتَأْفِكَنَا
عَنْ آلِهَتِنَا فَأْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا إِن كُنتَ مِنَ الصَّادِقِينَ (٢٣) قَالَ إِنَّمَا
الْعِلْمُ عِندَ اللَّهِ وَأُبَلِّغُكُم مَّا أُرْسِلْتُ بِهِ وَلَٰكِنِّي أَرَاكُمْ
قَوْمًا تَجْهَلُونَ (٢٤) فَلَمَّا رَأَوْهُ عَارِضًا مُّسْتَقْبِلَ أَوْدِيَتِهِمْ قَالُوا
هَٰذَا عَارِضٌ مُّمْطِرُنَا بَلْ هُوَ مَا اسْتَعْجَلْتُم بِهِ رِيحٌ فِيهَا عَذَابٌ
أَلِيمٌ (٢٥) تُدَمِّرُ كُلَّ شَيْءٍ بِأَمْرِ رَبِّهَا فَأَصْبَحُوا لَا يُرَىٰ

čine. 13 Zaista, koji govore: Gospodar i Bog naš je Allah, zatim se drže pravog puta, za njih nema straha, niti oni u tugu zapadaju. 14 To su drugovi rajski. Vječno će u njemu boraviti, i to će biti nagrada za ono, što su činili. 15 I Mi smo naredili čovjeku, da roditeljima svojim čini dobro. Nosila ga je majka njegova s mukom i teškoćama i porodila ga je s mukom i teškoćama. A nosenje njegovo i odbijanje njegovo od mlijeka traje trideset mjeseci. Konačno, kad stigne u snažno i muževno doba i stigne u četrdesete godine, kaže: Moj *(veliki)* Bože! Podari mi od srca snage, da zahvalim na blagodatima Tvojim, koje si podario meni i roditeljima mojim i da činim dobra djela, od kojih ćeš ti zadovoljan biti i popravi mi stanje u porodu mome. Ja se Tebi obraćam i ja sam od muslimana *(koji pred Tobom šiju sagibaju).* 16 To su oni, što Mi od njih primamo najljepše što su uradili i prelazimo preko nevaljalih djela njihovih. Oni su drugovi rajski.

Ovo je najistinskije obećanje, što im je obećano. 17 A koji veli ocu i majci svojoj: Baš ste mi dosadili *(sit sam vaših savjeta)!* Zar mi vi prijetite, da ću ponovno biti proživljen, a prije mene su prohujala i prošla mnoga pokoljenja? A otac i majka, moleći Allaha, *(govore sinu):* Teško tebi! Vjeruj! Zaista je obećanje Božje istinito. Ali on kaže: To su, što vi govorite, samo bajke onih, što su ranije bili i prošli! 18 To su oni, za koje se obistinila riječ *(kazne)* među svima narodima, što su već prije njih prošli i nestali između džina i ljudi. Zaista su ovi bili na šteti i gubitku. 19 I za svakoga imaju položaji i stepeni prema onome, kako su radili. I potpuno će Bog nagraditi djela njihova i njima se neće nasilje učiniti. 20 A onoga dana, kada se nevjernicima otkrije vatra paklenska i oni se nad nju dovedu, *(reći će im se):* Vi ste izgubili sve lijepe užitke i naslade u vašem životu zemaljskom i tamo ste se s njima provodili i naslađivali. A danas ćete biti kažnjeni kaznom poniženja i prezrenja, jer ste se oholo na zemlji ponašali bez prava i oholo ste hodili, i jer ste nevaljalstvo činili i smutnju ste izvodili.

DIO. 3 — KRAJ I SVRŠETAK ÂDOV.

21 I spomeni i sjeti se brata Âdova *(Hûda)*. Gle, plašio je i zastrašivao narod svoj u mjestu Ahkaf sa uzvitlalim pješčanim bregovima, a već su prošli opominjači i poslanici *(koji su opominjali od posljedica krivog puta)* prije njega i iza njega. *(Govorio im je):* »Samo Allaha obožavajte!« Zaista se bojim, da će vas stići kazna jednog strahovitog i užasnog dana. 22 Rekoše mu: Zar si došao, da nas okreneš i odvratiš od bogova naših! Donesi nam to, čime nam prijetiš, ako si od onih, što istinu govore. 23 On reče: Samo je znanje *(o ovome)* kod Boga. A ja vam govorim i isporučujem ono, sa čim sam poslan i zaista vas vidim, da ste ljudi neznalice. 24 Pa kad su vidjeli kaznu, *(u obliku oblaka),* da se zaputila dolinama i uvalama njihovim, rekoše: »Ovo je oblak što nam kišu donosi!« Ne, ovo je kazna, što ste je požurivali. Vjetar, koji nosi strašnu i bolnu kaznu. 25 Ruši i uništava svaku stvar, po odredbi Gospodara svoga. Oni su osvanuli tako, da su se samo stanovi njihovi vidjeli. Eto, tako Mi

إلا مساكنهم كذلك نجزي القوم المجرمين ﴿٢٥﴾ ولقد مكناهم
فيما إن مكناكم فيه وجعلنا لهم سمعا وأبصارا وأفئدة
فما أغنى عنهم سمعهم ولا أبصارهم ولا أفئدتهم من شيء
إذ كانوا يجحدون بآيات الله وحاق بهم ما كانوا به يستهزئون
﴿٢٦﴾ ولقد أهلكنا ما حولكم من القرى وصرفنا الآيات
لعلهم يرجعون ﴿٢٧﴾ فلولا نصرهم الذين اتخذوا من دون الله
قربانا آلهة بل ضلوا عنهم وذلك إفكهم وما كانوا
يفترون ﴿٢٨﴾ وإذ صرفنا إليك نفرا من الجن يستمعون القرآن
فلما حضروه قالوا أنصتوا فلما قضي ولوا إلى قومهم منذرين
﴿٢٩﴾ قالوا يا قومنا إنا سمعنا كتابا أنزل من بعد موسى
مصدقا لما بين يديه يهدي إلى الحق وإلى طريق مستقيم ﴿٣٠﴾

kažnjavamo ljude griješnike. 26 I bili smo njih nastanili ondje, gdje smo i vas nastanili i dali smo im sluh i vid i srce. Ali im nije ništa koristio sluh njihov, niti vid njihov, a ni srca njihova. Jer oni su ustrajno poricali dokaze i ajete Božje. I sručilo se na njih ono, što su bili ruglu izvrgavali.

DIO. 4 — JEDNA OPOMENA.

27 I Mi smo uništili oko vas gradove i naselja. I ponovljeno smo izlagali i iznosili dokaze, da bi se oni povratili. 28 Pa zašto im nijesu pomogli i zaštitili ih pred Allahom oni bogovi, što im žrtve doprinose i klanjaju im se. Ne, oni su se sakrili od njih i nijesu se vidjeli. Eto, to je laž njihova i potvora njihova! 29 I gle, Mi smo ti poslali nekoliko džinova, da slušaju Kur'an. Pa kad su pristupili da slušaju Kur'an, rekoše *(jedni drugima):* Šutite da slušamo! Pošto se slušanje svršilo, vratiše se narodu svome da opominju i zastrašuju *(od posljedica krivog puta).* 30 Rekoše

(kad su im došli): O narode naš! Slušali smo Knjigu, koja je objavljena poslije Musaa, što potvrđuje knjige, koje su prije nje objavljene, upućuje pravdi i istini i pravom putu. 31 O narode naš! Odazovite se onome, koji Bogu poziva, *(Poslaniku)* i vjerujte u Boga. Oprostiće vam Bog grijehe vaše i sačuvaće vas od bolne i užasne kazne. 32 A ko se ne odazove onome, koji Bogu poziva, taj neće naći mjesto, kuda će pobjeći i skloniti se na zemlji, niti će, osim Boga, drugih zaštitnika imati. Ti su *(koji osim Boga druge zaštitnike uzimaju),* u posve jasnoj zabludi.[2]) 33 Zar oni ne vide, da je Allah onaj, Koji je stvorio nebesa i zemlju i nije se nimalo zamorio, stvarajući ih, i moćan je, da oživi mrtve. Da, On je svemoćan i sve učiniti može. 34 A kada se nevjernici dovedu nad pakao, *(pitaće se):* Zar ova kazna nije bila istinita? Oni će reći: Da, tako nam Gospodara našega, *(ona je posve istinita!).* Bog će reći: Kad je tako, okusite kaznu zbog onoga, što vi niste vjerovali! 35 Pa kad je to tako, strpi se *(Muhammede),* kao što su bili strpljivi i odlučni i nepokolebivi poslanici! I ne požuruj kaznu, koja će ih stići! Njima će izgledati, kad vide obećanu kaznu, kao da su samo jedan čas dana na zemlji proboravili. Kako je ovo poučljiva i utjecajna pouka! Zar će neko drugi, osim nevaljalaca, nastradati i propasti?

POGLAVLJE: 47

POGLAVLJE: MUHAMMED

OBJAVLJENO U MEDINI, 4 DIJELA, 38 AJETA.

SADRŽAJ:

Ovo poglavlje pretskazuje i nagovještava Hazreti Muhammedu materijalno blagostanje, do koga će ljudi doći. Kad je ovo poglavlje bilo objavljeno, muslimani su se

[2]) Džini, o kojima se ovdje govori, osim što su slušali Kur'an i vjerovali ga, htjeli su da i svoje narode upute na pravi put. Razumije se, da su i ovo bili ljudi. Inače knjiga je poslana ljudima, a ne drugim stvorenjima. Njezini su slušaoci sinovi Ademovi. Riječ džin, upotrebljava se i za ljude. Možda ovi džinovi, o kojima se ovdje govori, nijesu Arapi, nego neki drugi ljudi, koji su došli, da se vide sa Božjim Poslanikom. Hazreti Ibni Mes'ud kaže, da se Božji Poslanik sa ovima vidio i sastao na jednom mjestu izvan Mekke. Pošto se u slijedećem ajetu govori o Hazreti Musau, postoji velika mogućnost, da su ovi bili židovi.

nalazili u vrlo teškom položaju. Bili su ostavili svoje zemlje i svoje domove i došli su u opasnost, da ih neprijatelj ponovno napadne. Da bi se u prilike i stanje muslimana unijelo neko poboljšanje, trebalo je otkloniti opasnost, koja je prijetila od moćnog i jakog neprijatelja. Ova je tačka dovoljna da istakne, kako je ovo poglavlje vezano uz prethodno poglavlje. U prethodnom poglavlju se opetovano opominje i iznose pošljedice prijetnje, koja je upućena neprijateljima, a u ovom poglavlju se kazuje, kakve će te prijetnje biti. Ovo poglavlje kao i slijedeća dva poglavlja su objavljena u Medini. Ovo poglavlje je objavljeno u prvom hidžretskom periodu. Slijedeće poglavlje »Feth« je objavljeno u srednjem hidžretskom periodu, a poglavlje »Hudžurat«, koje iza ovoga slijedi, objavljeno je u zadnjem hidžretskom periodu.

Ovo poglavlje je sastavljeno iz četiri dijela. U prvom dijelu se ističe, da će biti uzaludna sva nastojanja i sav trud onih, koji hoće da istinu i pravdu onemoguće. Pravovjerni će uspjeti i njihovo će se stanje popraviti, a kako će popravljanje i uređivanje ovog njihovog stanja biti kao pošljedica ratovanja, kazuje se, kako će se sa ratnim zarobljenicima postupati. Drugi dio se bavi skoro istim sadržajem i izlaže, da će Mekka biti osvojena i da će pravovjerni biti pobjednici. Treći i četvrti dio govori o onima, koji su ovaj najčasniji rat u historiji smatrali nesrećom, pa su radi toga zapali u dvoličnost, a onda se postepeno vratili u nevjerstvo. Ovo poglavlje muslimane bodri da za pobjedu pravde i istine učine sve, što im od ruku bude išlo, a ako ovako ne budu činili, kaže, da će drugi njihova mjesta zauzeti.

Ovo poglavlje je objavljeno skoro pred početak vojne, koja se vodila između Mekkelija i muslimana. Tada je bilo već posve jasno, da će do rata morati doći. Ovo poglavlje je možda objavljeno u prvoj hidžretskoj godini.

PREVOD:

DIO. 1 — PROTIVNICI ĆE U RATOVIMA BITI UNIŠTENI.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Koji su nevjernici *(jer istinu ne poznaju)* i odvraćaju od Božjeg puta *(one, koji hoće da tim putem idu)*, Bog im je učinio nevrijednim sva djela njihova. 2 Koji vjeruju i dobra djela čine, i vjeruju u riječi objavljene Muhammedu, a one su Istina od Gospodara njihova, Bog je odstranio od njih nevaljala djela njihova i popravio je stanje njihovo.[1]) 3 To je zato, jer nevjernici slijede laž, a oni, koji vjeruju, slijede Istinu Gospodara svoga. Eto tako Bog iznosi ljudima primjere njihove. 4 Kada se u ratu sukobite sa nevjernicima, udrite ih po vratovima. Konačno kad ih savladate, zarobite ih! Iza toga ih velikodušno otpustite bez naknade ili uz naknadu pošto se rat svrši i borba prestane.[2]) Eto

---

[1]) Pretskazivanja, koja sadrži prvi i drugi ajet, događaju se u ono doba, kad su neprijatelji muslimane protjerali sa njihove rodne grude i njihovih domova. U isto doba je i Božji Poslanik bio prisiljen, da seli.

[2]) Ovdje se objašnjava, pod kakvim uvjetima se mogu uzimati ratni zarobljenici. Ratni zarobljenici se uzimaju, pošto se sa neprijateljem su-

بسم الله الرحمن الرحيم

الذين كفروا وصدوا عن سبيل الله أضل أعمالهم ﴿٢﴾
والذين آمنوا وعملوا الصالحات وآمنوا بما نزل على محمد وهو
الحق من ربهم كفر عنهم سيئاتهم وأصلح بالهم ﴿٣﴾ ذلك
بأن الذين كفروا اتبعوا الباطل وأن الذين آمنوا اتبعوا الحق
من ربهم كذلك يضرب الله للناس أمثالهم ﴿٤﴾ فإذا
لقيتم الذين كفروا فضرب الرقاب حتى إذا أثخنتموهم فشدوا
الوثاق فإما منا بعد وإما فداء حتى تضع الحرب أوزارها
ذلك ولو يشاء الله لانتصر منهم ولكن ليبلو بعضكم
ببعض والذين قتلوا في سبيل الله فلن يضل أعمالهم ﴿٥﴾
سيهديهم ويصلح بالهم ﴿٦﴾ ويدخلهم الجنة عرفها لهم ﴿٧﴾

يا أيها الذين آمنوا إن تنصروا الله ينصركم ويثبت أقدامكم
﴿٨﴾ والذين كفروا فتعسا لهم وأضل أعمالهم ﴿٩﴾ ذلك
بأنهم كرهوا ما أنزل الله فأحبط أعمالهم ﴿١٠﴾ أفلم يسيروا في
الأرض فينظروا كيف كان عاقبة الذين من قبلهم دمر الله
عليهم وللكافرين أمثالها ﴿١١﴾ ذلك بأن الله مولى الذين آمنوا
وأن الكافرين لا مولى لهم ﴿١٢﴾ إن الله يدخل الذين آمنوا وعملوا
الصالحات جنات تجري من تحتها الأنهار والذين كفروا
يتمتعون ويأكلون كما تأكل الأنعام والنار مثوى لهم ﴿١٣﴾
وكأين من قرية هي أشد قوة من قريتك التي أخرجتك أهلكناهم
فلا ناصر لهم ﴿١٤﴾ أفمن كان على بينة من ربه كمن زين له
سوء عمله واتبعوا أهواءهم ﴿١٥﴾ مثل الجنة التي وعد المتقون

to će tako biti. A da je Bog htio, njih bi iskorijenio i istrijebio *(i bez rata)*. Ali je Bog htio, da vas jedne s drugima iskuša. A koji budu ubijeni na Božjem putu, Bog sigurno neće bez nagrade ostaviti djela njihova. 5 Bog će ih uputiti na pravi put i popraviće stanje njihovo. 6 I uvesti će ih u raj, što im je opisan na zemlji. 7 O pravovjerni! Ako vi pomognete Boga *(i poziv Njegov)*, on će vas pomoći i učvrstiće noge vaše. 8 A koji ne vjeruju, neka potucajući se propadnu i uništeni budu. I sigurno će Bog bezvrijednim učiniti djela njihova. 9 To je zato, jer se njima nije sviđalo, što je Bog objavio, pa je uništio i izbrisao

---

kobe i budu savladani. U ovom slučaju će se ili osloboditi ili sa otkupninom otpustiti. Božji Poslanik je obično, od ova dva načina, odabirao ovaj prvi način. U vojnom pohodu protiv plemena Mustalik, bilo je zarobljeno stotinu porodica i Božji poslanik ih je oslobodio bez otkupnine. Isto tako je postupljeno i sa plemenom Hevazin i 600 zarobljenika je oslobođeno, bez ikakve i najmanje odštete. Samo je zabilježeno, da je otkupnina uzeta od sedamdeset ratnih zarobljenika, koji su zarobljeni u vojni na Bedru.

sva djela njihova. 10 Zašto oni ne idu i ne putuju po zemlji da vide kakav je bio svršetak onih, koji su prije njih bili? Bog je istrijébio korijen njihov. I nevjernici će na ovaku kaznu udariti. 11 To je zato, jer je Bog zaštitnik pravovjernih, a nevjernici nemaju zaštitnika.

DIO. 2 — PROTIVNICI ĆE BITI RAZBIJENI.

12 Zaista će Allah uvesti pravovjerne i koji dobra djela čine, u vrtove rajske ispod kojih rijeke teku. A koji ne vjeruju, zabavljaju se i uludo vrijeme troše i jedu kao što životinje jedu. Pakao je prebivalište njihovo. 13 A koliko li smo Mi gradova i naselja, koja su bila mnogo jača i moćnija od grada, iz koga si ti protjeran, uništili, pa nijesu imali nikoga da im pomogne. 14 A zar je onaj, koji slijedi dokaz Gospodara svoga, kao onaj, komu se sviđa nevaljalstvo djela njegovog i koji slijedi strasti i pohote svoje? 15 Primjer je raja, što je obećan bogobojaznim, koji se čuvaju *(nevaljalština)*: U njemu su rijeke sa vodom, što joj se pitkost ne mijenja; i rijeke sa mlijekom, što mu se ne mijenja ukus njegov; i rijeke od vina, kojim se naslađuju oni, koji ga piju; i rijeke od meda čistog i cijeđenog. A za njih tamo ima svakovrsnih plodova i čeka ih oprost Gospodara njihova.[3]) *(Jesu li oni koji su ove blagodati postigli)* kao oni, koji su vječno u paklu ostali i napajaju se ključalom vodom, koja im crijeva drobi i komada? 16 A između njih ima ih, koji te prisluškuju. Pošto izađu od tebe, govore onima što im je znanje dano: Šta je ono rekao malo prije? To su oni ljudi, što im je zapečatio Allah srca njihova i oni slijede strasti i pohote svoje. 17 A koji su upućeni, *(sa vjerovanjem i slušanjem Kur'ana)*, uvećao im je Bog upućenje njihovo i razotkrio je srca njihova i dao im je *(nagradu)*,

[3]) Ovdje se ne kazuju glavni rajski užici, jer rajski užici su, kako Božji Poslanik kaže, užici, koji se očima ne mogu vidjeti, ušima ne mogu čuti, niti ih ljudsko srce može sebi predočiti. Sve, što se ovdje opisuje, to su primjeri zemaljskih uživanja. Tamo ima vodenih rijeka. Voda je izvor života. Tamo ima rijeka od mlijeka. Mlijeko čovjeku snagu daje i snagu mu uvećava. Tamo ima i rijeka od vina. Piće čovjeka razveseljuje. Tamo ima i rijeka od meda. Med je lijek. Ali, nad svim ovim je Božje opraštanje, i to je najveća rajska blagodat.

فيها أنهار من ماء غير آسن وأنهار من لبن لم يتغير طعمه
وأنهار من خمر لذة للشاربين وأنهار من عسل مصفى ولهم
فيها من كل الثمرات ومغفرة من ربهم كمن هو خالد
في النار وسقوا ماء حميما فقطع أمعاءهم (١٦) ومنهم من
يستمع إليك حتى إذا خرجوا من عندك قالوا للذين أوتوا العلم
ماذا قال آنفا أولئك الذين طبع الله على قلوبهم واتبعوا
أهواءهم (١٧) والذين اهتدوا زادهم هدى وآتاهم تقواهم
(١٨) فهل ينظرون إلا الساعة أن تأتيهم بغتة فقد جاء
أشراطها فأنى لهم إذا جاءتهم ذكراهم (١٩) فاعلم أنه
لا إله إلا الله واستغفر لذنبك وللمؤمنين والمؤمنات
والله يعلم متقلبكم ومثواكم (٢٠) ويقول الذين آمنوا

لولا نزلت سورة فإذا أنزلت سورة محكمة وذكر فيها
القتال رأيت الذين في قلوبهم مرض ينظرون إليك نظر المغشي
عليه من الموت فأولى لهم (٢١) طاعة وقول معروف فإذا عزم
الأمر فلو صدقوا الله لكان خيرا لهم (٢٢) فهل عسيتم إن
توليتم أن تفسدوا في الأرض وتقطعوا أرحامكم (٢٣) أولئك
الذين لعنهم الله فأصمهم وأعمى أبصارهم (٢٤) أفلا يتدبرون
القرآن أم على قلوب أقفالها (٢٥) إن الذين ارتدوا على أدبارهم
من بعد ما تبين لهم الهدى الشيطان سول لهم وأملى لهم (٢٦)
ذلك بأنهم قالوا للذين كرهوا ما نزل الله سنطيعكم في بعض
الأمر والله يعلم إسرارهم (٢٧) فكيف إذا توفتهم الملائكة
يضربون وجوههم وأدبارهم (٢٨) ذلك بأنهم اتبعوا

da se čuvaju *(nevaljalština)*. 18 Zar oni iščekuju samo čas *(očekivani)*, da im iznenada dođe? Pa eto došli su i ukazali su se znakovi, koji predskazuju dolazak njegov. Pa odakle će oni moći pouku crpiti, kad im on stigne?[4]) 19 Znaj: Samo je Allah jedini Bog. I traži oprost od Njega za grijehe svoje i za grijehe pravovjernika i pravovjernica![5]) Bog zna mjesto vaše kuda ćete ići i vraćati se i prebivalište vaše, u kome ćete boraviti.

DIO. 3 — O ONIMA ČIJA SU SRCA BOLESNA.

20 I govore pravovjerni: Kad bi bilo objavljeno jedno

4) Očekivani čas, jest onaj čas, kad će nevjernike stići kazna, ili kad će iščeznuti i slomiti se snaga njihova. Inače, i u prethodnim ajetima se o ovome posve jasno govorilo. Pokazali su se znakovi, koji su govorili o dolasku ovog očekivanog časa. Jer, neprijatelji su gledali, kako Islam iz dana u dan napreduje i kako ostaju beskorisna sva nastojanja njihova, da zapriječe njegovo napredovanje.

5) Vidi poglavlje 40:55.

poglavlje *(o ratovanju)*. I kad se objavi poglavlje odlučno i jasno, i spomene se u njemu ratovanje, vidjećeš ti one, čija su srca bolesna, gledaju te kao onaj, čiji je pogled zapeo i ukočio se od straha samrtnoga. Teško njima i sručio im se strah na glave njihove! 21 Oni su navikli, pokoravati se i slatku riječ upotrebljavati. Ali kad posao postane ozbiljan i odluka padne, kad bi ostali Bogu vjerni i odani, bilo bi im još bolje. 22 Možda biste vi *(dvoličnici)*, kad bi prošli na čelo da vladate, pravili smutnju na zemlji i kidali rodbinske veze vaše. 23 To su ljudi, koje je Bog prokleo, oglušio ih i oslijepio oči njihove. 24 Zar oni neće ozbiljno razmišljali o Kur'anu? Ili su udareni katanci na srca njihova? 25 Zaista, koji su se natrag vratili u nevjerstvo i okrenuli leđa, pošto im je bio posve jasan pravi put, satana im je to učinio lakim, a *(Allah)* im je roka dao. 26 To je zato, jer su oni govorili onima, kojima se nije sviđalo, što je objavljivao Bog: Mi ćemo se vama pokoriti u nekim stvarima. A Bog zna sve tajne njihove. 27 Pa kakvo će to stanje njihovo biti, kad im budu dušu uzimali anđeli, udarajući ih po licima njihovim i po zadnjicama njihovim? 28 To je stoga, jer su oni slijedili ono, što Boga srdi i gnjevi i što nijesu htjeli zadovoljstva Božjeg, te je Bog uništio i izbrisao sva djela njihova.

DIO. 4 — DVOLIČNICI.

29 Zar misle oni, čija su srca bolesna, da Bog neće na javu izbaciti mržnje njihove? 30 A da Mi hoćemo, Mi bi ih tebi pokazali, pa bi ih ti prepoznao po znakovima njihovim. I sigurno ćeš ih ti prepoznati po načinu, kako govore. A Bog zna sva djela vaša. 31 I Mi ćemo vas stavljati na kušnju, dok ne upoznamo prave borce između vas i strpljive, *(koji će se izložiti svakoj opasnosti)*. I Mi ćemo jasnim i poznatim učiniti vijesti o djelima vašim. 32 Zaista, koji ne vjeruju i odvraćaju *(svijet)* od Božjeg puta i protive se Poslaniku *(i rastavljaju se od njega, pošto im je jasan postao pravi put)*, neće Bogu nikakvu štetu učiniti. I Bog će uništiti i izbrisati sva djela njihova. 33 O pravovjerni! Pokoravajte se Bogu i pokoravajte se Poslaniku i ne

مَا أَسْخَطَ اللَّهَ وَكَرِهُوا رِضْوَانَهُ فَأَحْبَطَ أَعْمَالَهُمْ ﴿٢٩﴾ أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ أَنْ لَنْ يُخْرِجَ اللَّهُ أَضْغَانَهُمْ ﴿٣٠﴾ وَلَوْ نَشَاءُ لَأَرَيْنَاكَهُمْ فَلَعَرَفْتَهُمْ بِسِيمَاهُمْ وَلَتَعْرِفَنَّهُمْ فِي لَحْنِ الْقَوْلِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ أَعْمَالَكُمْ ﴿٣١﴾ وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ حَتَّى نَعْلَمَ الْمُجَاهِدِينَ مِنْكُمْ وَالصَّابِرِينَ وَنَبْلُوَ أَخْبَارَكُمْ ﴿٣٢﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَشَاقُّوا الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَى لَنْ يَضُرُّوا اللَّهَ شَيْئًا وَسَيُحْبِطُ أَعْمَالَهُمْ ﴿٣٣﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَلَا تُبْطِلُوا أَعْمَالَكُمْ ﴿٣٤﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ مَاتُوا وَهُمْ كُفَّارٌ فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ ﴿٣٥﴾ فَلَا تَهِنُوا وَتَدْعُوا إِلَى السَّلْمِ وَأَنْتُمُ الْأَعْلَوْنَ وَاللَّهُ مَعَكُمْ وَلَنْ يَتِرَكُمْ أَعْمَالَكُمْ ﴿٣٦﴾

سورة محمد ٤٧ 676 ٦٧٦

إِنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهْوٌ وَإِنْ تُؤْمِنُوا وَتَتَّقُوا يُؤْتِكُمْ أُجُورَكُمْ وَلَا يَسْأَلْكُمْ أَمْوَالَكُمْ ﴿٣٧﴾ إِنْ يَسْأَلْكُمُوهَا فَيُحْفِكُمْ تَبْخَلُوا وَيُخْرِجْ أَضْغَانَكُمْ ﴿٣٨﴾ هَا أَنْتُمْ هَؤُلَاءِ تُدْعَوْنَ لِتُنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَمِنْكُمْ مَنْ يَبْخَلُ وَمَنْ يَبْخَلْ فَإِنَّمَا يَبْخَلُ عَنْ نَفْسِهِ وَاللَّهُ الْغَنِيُّ وَأَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ وَإِنْ تَتَوَلَّوْا يَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُونُوا أَمْثَالَكُمْ ﴿٣٩﴾

سورة الفتح مدنية وهي تسع وعشرون آية ٢٩ — ٤٨

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا ﴿١﴾ لِيَغْفِرَ لَكَ اللَّهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ وَيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَيَهْدِيَكَ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا ﴿٢﴾

kvarite truda i djela vaših. 34 Zaista, koji ne vjeruju i odvraćaju od puta Božjeg, te onda umru kao nevjernici, sigurno im Bog neće oprostiti. 35 Nipošto ne smalaksavajte i ne tražite mira. Vi ste pobjednici i nadmoćni ste. Bog je s vama i neće umanjiti nagradu djelima vašim. 36 Život zemaljski je samo zabavljanje i igra. A ako vi budete vjerovali i nevaljalština se čuvali, Bog će vam dati nagrade i neće vam tražiti cijele imetke vaše *(osim propisanog zekata)*. 37 Ako vam ih zatraži, to će vas stijesniti i vi ćete škrti postati, i *(ta škrtost)* će izbaciti i izvući mržnje vaše prema Islamu. 38 Eto, vi ste, koji ste pozvani da žrtvujete i trošite na putu Božjem. Među vama ih ima, koji su škrti. A ko god škrtari protiv sebe škrtari. Bog je, Koji sve ima, a vi ste siromasi i svemu potrebni. A ako vi okrenete leđa, On će na vaše mjesto druge ljude dovesti, i oni neće biti kao što ste vi.

POGLAVLJE: 48

POGLAVLJE: FETH

OBJAVLJENO U MEDINI, 4 DIJELA, 29 AJETA.

SADRŽAJ:

Ovo poglavlje se naziva »Feth — pobjeda« radi osvajanja i pobjede Islama i radi toga, što se u prvim ajetima poglavlja govori o velikoj moralnoj pobjedi, koja je na Hudejbijji postignuta, a onda se još govori, da će Islam izvojevati opću i najveću pobjedu prema svima ostalim vjerama na zemlji. Riječ »Feth' je nekoliko puta u ovom poglavlju ponovljena. Muslimani su u nekoliko ratova bili pobjednici, ali ove pobjede se ne uzimaju u obzir, nego konačna pobjeda, koja je u izgledu nad pristašama nevaljalstva, nasilja i neznanja. Muslimani su išli u bojeve, bili su prisiljavani da ratuju i neprijatelje su savladavali. Ali glavna i najveća pobjeda, koju su izvojevali je moralna pobjeda muslimanstva. Poslije selenja Božjeg Poslanika u Medinu, najprva među ovim moralnim uspjesima i pobjedama je bilo sklapanje Hudejbijskog mira. Na Hudejbijji se nije ratovalo, nego je tu napravljeno jedno primirje i po ovom primirju šta više, nije bilo osigurano onim muslimanima i muslimanskoj braći, koji bi prebjegli iz Mekke u Medinu, da mogu naći utočišća kod svoje braće i da se kod njih pred nasiljem poganskim sklone, ali je postignut jedan veći uspjeh: uklonjeno je neprijateljstvo među ljudima i došlo je do miješanja. Koji su bili izvan kruga muslimana, gledajući muslimanstvo i njegovo divno napredovanje i razvijanje, počeli su da slobodno o tome govore i razmišljaju. Radi toga je Hudejbijski mir bio jedno »osvojenje — feth« i brojio se jednom velikom moralnom pobjedom i to je bio uvod u kasnije pobjede muslimana. To su bile prave moralne pobjede muslimanstva i to pokazuje istinske pobjede. Nije važnost u vojničkoj pobjedi kod osvojenja Mekke, nego u događaju, komu nema u historiji svijeta ravna primjera, a to je, da je Božji Poslanik svima neprijateljima oprostio i tako njihova srca osvojio.

Veza između ovog i prethodnog poglavlja je posve jasna. Prethodno poglavlje kazuje, da će neprijatelji Islama u ratovima biti potučeni i uništeni i da će se tako popraviti stanje muslimana, a u ovom poglavlju se kazuje, da je taj posao već svršen. Muslimani su u ratovima sa svojim neprijateljima bili pobjednici. Neprijatelji, koji su nastojali da tjelesnim snagama Islam onemoguće i unište, sami su bili uništeni. Ali ovo nije glavna pobjeda Islama. Njegova glavna pobjeda je, koju je izvojevao: moralna osvajanja.

Vrijeme objavljivanja ovog poglavlja je posve jasno. Po kazivanju Hazreti Omerovu, Božji Poslanik je ovo poglavlje učio na povratku sa Hudejbijje. Prema tome je ovo poglavlje objavljeno u šestoj hidžretskoj godini.

Poglavlje »Feth« počinje sa objavljivanjem, da je Hudejbijski mir jedna istinska pobjeda, pa pošto je izloženo, kakve su sve štete snašle pogane i dvoličnike, govori se o vjernosti i pomoći, koju su pravovjerni pokazali prema Božjem Poslaniku.

U drugom dijelu poglavlja se govori o lažnim isprikama dvoličnika. Završava se sa izlaganjem, da su se oni rastavljali od muslimana u njihovim vojnim pohodima i da im nije dopušteno da zajedno sa pravovjernim nastupaju.

U trećem dijelu se predskazuje, da će muslimani još mnogo pobjeda izvojevati. Ova predskazivanja su se obistinila osvojenjem Hajbera i Mekke.

U zadnjem dijelu ovog poglavlja se objavljuje, da će muslimani pobijediti sve vjere na zemlji.

PREVOD:

DIO. 1 — HUDEBIJSKI MIR JE JEDNA POBJEDA!

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Mi smo ti otkrili i podarili posve jasnu i otvorenu pobjedu,[1]) 2 da ti Bog oprosti grijehe, koji ti se od prije pripisuju i koji će ti se kasnije pripisivati[2]) i da ti upotpuni blagodati Svoje, i da te uputi pravim putem,[3]) 3 i da ti dadne časnu i snažnu pobjedu. 4 On je, Koji je dao smirenost i spokojstvo u srca pravovjernih, da osnaže i učvrste vjerovanje svoje sa još jednim čvrstim vjerovanjem. A Božje su vojske nebeske i zemaljske. Bog je sveznajući i svim stvarima mudro upravlja. 5 *(Bog je dao pravo obrane)* da uvede pravovjerne i pravovjernice u vrtove rajske,

---

[1]) Po Imami Buhariji, ova se pobjeda odnosi samo na Hudejbijski ugovor o miru. Hudejbijski ugovor o miru je otvorio put muslimanstvu, da se u mirnoj sredini razvija i tumači. Pošto su neprijateljstva dokrajčena, neprijatelji su iz bliza mogli da gledaju i proučavaju muslimanstvo i njegov razvitak, i radi toga je muslimanstvo izvojevalo najveću moralnu pobjedu.

[2]) Pošto je između pravovjernih i pogana trajalo dugo ratno stanje, neprijatelji nijesu mogli uhvatiti priliku, da iz bližeg gledaju ljepote i uzvišenost muslimanstva. Oni su smatrali, da je muslimanstvo jedna opasnost, i radi toga su mnogo štošta pripisivali Božjem Poslaniku. U časnom ajetu se kaže: »grijehe, koji ti se od prije pripisuju«, a misli se na ova podmetanja. Hudejbijski mir je pomogao, da su se obje strane mogle da sporazumijevaju, da istina dođe do srca i do mozga, i da se odstrane razna nagađanja, koja su protiv istine iznošena. Muslimanstvo je sve jačim sjajem počelo da sja i svjetli.

Pogreške, koje će se kasnije pripisivati, jesu potvore, koje su neprijatelji Islama kasnije iznosili i udešavali. To jest, u kasnijim stoljećima sve potvore, koje su neprijatelji iznosili i sva lažna pripisivanja i pridavanja, bila su osuđena, da se bijedno rasplinu kao i stare potvore i stara pripisivanja. Inače poglavlje »Feth« ne kazuje samo o pobjedama i uspjesima onog vremena nego kazuje i o moralnim pobjedama, koje će kasnije biti izvojevane, prema svim vjerama. Ovo Božje nagovještavanje se vječno obistinjava i pošto je muslimanstvo obasjalo čitavu Arabiju, kasnije se raširilo na sve strane i svakim danom otvara nove horizonte svoga moralnog pobjeđivanja i osvajanja.

[3]) Božja blagodat se upotpunila sa širenjem Islama. Da se uputi na pravi put, treba osigurati sve uslove za to, i stupiti na put pobjede i stvarati potrebne uspjehe.

وينصرك الله نصرا عزيزا ﴿٤﴾ هو الذي أنزل السكينة في قلوب
المؤمنين ليزدادوا إيمانا مع إيمانهم ولله جنود السماوات و
الأرض وكان الله عليما حكيما ﴿٥﴾ ليدخل المؤمنين والمؤمنات
جنات تجري من تحتها الأنهار خالدين فيها ويكفر عنهم
سيئاتهم وكان ذلك عند الله فوزا عظيما ﴿٦﴾ ويعذب
المنافقين والمنافقات والمشركين والمشركات الظانين
بالله ظن السوء عليهم دائرة السوء وغضب الله عليهم
ولعنهم وأعد لهم جهنم وساءت مصيرا ﴿٧﴾ ولله جنود
السماوات والأرض وكان الله عزيزا حكيما ﴿٨﴾ إنا أرسلناك
شاهدا ومبشرا ونذيرا ﴿٩﴾ لتؤمنوا بالله ورسوله وتعزروه
وتوقروه وتسبحوه بكرة وأصيلا ﴿١٠﴾ إن الذين يبايعونك

إنما يبايعون الله يد الله فوق أيديهم فمن نكث فإنما ينكث
على نفسه ومن أوفى بما عاهد عليه الله فسيؤتيه أجرا عظيما
﴿١١﴾ سيقول لك المخلفون من الأعراب شغلتنا أموالنا وأهلونا
فاستغفر لنا يقولون بألسنتهم ما ليس في قلوبهم قل فمن
يملك لكم من الله شيئا إن أراد بكم ضرا أو أراد بكم نفعا
بل كان الله بما تعملون خبيرا ﴿١٢﴾ بل ظننتم أن لن ينقلب
الرسول والمؤمنون إلى أهليهم أبدا وزين ذلك في قلوبكم
وظننتم ظن السوء وكنتم قوما بورا ﴿١٣﴾ ومن لم يؤمن
بالله ورسوله فإنا أعتدنا للكافرين سعيرا ﴿١٤﴾ ولله ملك
السماوات والأرض يغفر لمن يشاء ويعذب من يشاء وكان
الله غفورا رحيما ﴿١٥﴾ سيقول المخلفون إذا انطلقتم إلى مغانم

ispod kojih rijeke teku, u kojima će oni vječno boraviti i da pokrije mane i pogreške njihove. A to je kod Boga pobjeda najveća. 6 I da Bog kazni dvoličnike i dvoličnice, pogane i pogankinje, koji misle o Bogu misli najružnije. Neka se na njihove glave sruči zlo i nevaljalština! I Bog se razgnjevio na njih i prokleo ih je i pripremio im je pakao. Ružno li je to leglo i boravište! 7 A Božje su vojske nebeske i zemaljske. Allah je jedini pobjednik i svim stvarima mudro upravlja. 8 Mi smo te poslali svjedokom *(svima koji te slijede)*, donosiocem radosnih vijesti i opominjačem. 9 Da vi vjerujete Allaha i Poslanika Njegova, da Mu pomažete, da Mu pokazujete strahopoštovanje i da Bogu zahvaljujete i slavite čistoću Bića Njegova jutrom i večerom. 10 Zaista, koji su tebi položili zakletvu vjernosti, položili su zakletvu vjernosti Bogu. Božja ruka je nad njihovim rukama. Ko prekrši Bogu zadanu riječ, na svoju štetu je to

učinio. A ko izvrši Bogu zadanu riječ, Bog će njemu dati veliku nagradu.[4])

DIO. 2 — LAŽNE ISPRIKE DVOLIČNIKA.

11 Reći će ti Beduini, koji su izostali: Zadržalo nas je i zabavilo blago naše i čeljad naša. Traži oprosta za nas! Govore jezicima svojim, što im ne leži na srcima njihovim. Reci: A ko vas može zaštititi pred Allahom, ako vam On bude namijenio neku štetu, ili ako vam On bude htio učiniti neko dobro. Allah je obaviješten o svemu što vi radite. 12 Možda vi mislite, da se nikako neće povratiti Poslanik i pravovjerni čeljadima svojim i nikada. I svidjelo se to srcima vašim i vi ste mislili ružne i nevaljale misli. I bili ste narod, koji je zaslužio propast. 13 A ko god ne vjeruje Boga i Poslanika Njegova, Mi smo pripravili za nevjernike oganj paklenski. 14 Bogu samo pripada vlast na nebesima i na zemlji. Oprašta kome hoće, a kažnjava koga hoće. Allah oprašta i milostiv je. 15 Reći će oni, što su se izvukli i izostali, kad vi odete po plijen ratni, da ga uzmete: Pustite nas da vas slijedimo i da s vama idemo. Oni hoće da izmijene riječ Božju. Reci: Vi nikako za nama ne možete ići. Tako je Bog prije odredio.[5]) A oni će reći: Možda nam vi zavidite. Ne. Oni su ljudi, koji samo malo razumijevaju. 16 Reci Beduinima, koji su zaostali i izvukli se: Vi ćete se pozvati da ratujete i borite se sa jednim vrlo ratobornim i moćnim narodom sve dotle, dok oni Islam i mir ne prime. Pa ako vi budete pokorni, daće vam Bog jednu lijepu nagradu. A ako vi okrenete glavu, kao što ste okrenuli prije, kazniće vas bolnom i užasnom kaznom.[6]) 17 Nema prigovora i grijeha *(ako izostane od ratovanja i borbe)* slijepcu bez očiju, niti ima prigovora hromom, niti ima prigo-

---

[4]) Zadana riječ, o kojoj se ovdje govori, jest prisega vjernosti, koja je učinjena na Hudejbijji zvana »Bej'atur-ridvan«.

[5]) To jest, prije nego su oni sa ovom molbom došli. Ovo časno poglavlje je bilo objavljeno, kad je Božji Poslanik bio krenuo u Medinu. Oni su došli, pošto je Božji Poslanik stigao u Medinu.

[6]) Snaga Mekkelija je konačno razbijena. Ovo je potvrdio i ratni pohod, koji se zbio dvije godine kasnije. Radi toga se dokazuje dvoličnicima, da će ponovno na vojnu biti pozvani. Od ove vojne se misli na vojnu sa Bizantincima i Perzijancima.

لتأخذوها ذرونا نتبعكم يريدون أن يبدلوا كلام الله
قل لن تتبعونا كذلكم قال الله من قبل فسيقولون بل تحسدوننا
بل كانوا لا يفقهون إلا قليلا ﴿١٦﴾ قل للمخلفين من الأعراب
ستدعون إلى قوم أولي بأس شديد تقاتلونهم أو يسلمون فإن
تطيعوا يؤتكم الله أجرا حسنا وإن تتولوا كما توليتم
من قبل يعذبكم عذابا أليما ﴿١٧﴾ ليس على الأعمى حرج ولا على
الأعرج حرج ولا على المريض حرج ومن يطع الله ورسوله يدخله
جنات تجري من تحتها الأنهار ومن يتول يعذبه عذابا أليما ﴿١٨﴾
لقد رضي الله عن المؤمنين إذ يبايعونك تحت الشجرة فعلم ما في
قلوبهم فأنزل السكينة عليهم وأثابهم فتحا قريبا ﴿١٩﴾
ومغانم كثيرة يأخذونها وكان الله عزيزا حكيما ﴿٢٠﴾

وعدكم الله مغانم كثيرة تأخذونها فعجل لكم هذه وكف
أيدي الناس عنكم ولتكون آية للمؤمنين ويهديكم صراطا
مستقيما ﴿٢١﴾ وأخرى لم تقدروا عليها قد أحاط الله بها
وكان الله على كل شيء قديرا ﴿٢٢﴾ ولو قاتلكم الذين كفروا
لولوا الأدبار ثم لا يجدون وليا ولا نصيرا ﴿٢٣﴾ سنة الله
التي قد خلت من قبل ولن تجد لسنة الله تبديلا ﴿٢٤﴾ وهو الذي
كف أيديهم عنكم وأيديكم عنهم ببطن مكة من بعد
أن أظفركم عليهم وكان الله بما تعملون بصيرا ﴿٢٥﴾ هم الذين
كفروا وصدوكم عن المسجد الحرام والهدي معكوفا
أن يبلغ محله ولولا رجال مؤمنون ونساء مؤمنات لم تعلموهم
أن تطئوهم فتصيبكم منهم معرة بغير علم ليدخل الله

vora bolesnom. A ko se pokorava Bogu i Poslaniku Njegovom, uvesti će ga Bog u vrtove rajske ispod kojih rijeke teku. A ko god okrene glavu, kazniće ga kaznom užasnom i bolnom.

DIO. 3 — OBEĆANE POBJEDE ISLAMU.

18 Bog je bio zadovoljan od pravovjernih, kad su tebi dali prisegu vjernosti pod drvetom. Ta Bog je znao, šta je u srcima njihovim i dao im je smirenost srca i spokojstvo duše. I nagradio ih je sa jednom vrlo blizom pobjedom i osvojenjem.[7]) 19 I sa mnogom dobiti ratnom koju će oni uzeti. Bog je jedini pobjednik i svim stvarima mudro upravlja.[8]) 20 Bog vam je obećao mnogu dobit ratnu, koju ćete vi uzeti. I ovo vam je vrlo brzo u dio dao

---

7) Ova bliza pobjeda je izvojevana na Hajberu, poslije povratka sa Hudejbijje.

8) Ove dobiti su ratne pobjede, koje su kasnije, u životu Božjeg Poslanika, izvojevane. Među ovima je bilo i osvojenje Mekke.

i ustegnuo je ruke ljudske od vas. *(Ovi uspjesi i pobjede)*, neka budu jedan znak za pravovjerne i da vas Bog uputi na pravi put. 21 I obećao vam je Allah druge *(pobjede i uspjehe velike)*, za koje vi nijeste snage imali. Bog ih je obuhvatio *(znanjem Svojim)*. Bog je svemoćan i svaku stvar učiniti može.[9]) 22 A ako budu nevjernici ratovali s vama, sigurno će leđa okrenuti i pobjeći će. Zatim neće naći nikakvog zaštitnika, a ni pomagača. 23 Božji zakon je bio takav i za one, koji su prije prošli. A ti nećeš naći u zakonu Božjem nikakve promjene. 24 I On je, Koji je ustegnuo ruke njihove od vas, a vaše ruke od njih u unutrašnjosti Mekke, pošto vas je učinio pobjednicima nad njima. A Bog sve vidi, što vi radite. 25 To su oni, koji ne vjeruju i odvraćaju vas od Hrama, koji je Bog odabrao *(Mesdžidi-harama)* i smetaju, da žrtva zavjetovana i određena stigne na svoje mjesto. A da nije ljudi pravovjernih i žena pravovjernica, koje vi ne poznajete *(jer se nijeste s njima u Mekki miješali)*, kad bi vi njih pregazili i uništili, zapali bi zbog njih u tugu i žaljenje zato, jer nijeste znali. Da bi uveo, koga On hoće, u milost Svoju, *(ustegnuo je ruke vaše od njih)*. Kad bi se oni izabirali i rastavljali, *(pravi vjernici od nevjernika)*, sigurno bi Mi kaznili nevjernike između njih teškom i bolnom kaznom. 26 Stavili su i usadili nevjernici u srca svoja preduzetnost i požrtvovnost, kao požrtvovnost iz vremena barbarstva i divljaštva. A podario je Bog smirenost i spokojstvo Poslaniku Svome i pravovjernima i ustalio ih je na riječi bogobojaznoj. A oni su bili dostojni i zaslužni toga. Bog je sveznajući i svaku stvar savršeno poznaje.[10])

DIO. 4 — ODLUČNA POBJEDA ISLAMA.

27 Bog je pokazao i potvrdio Poslaniku Svome njegov posve istiniti san.[11]) Zaista ćete vi unići u Hram, koji je Bog odabrao

[9]) Ovdje se pokazuje na pobjede, koje su izvojevane za vremena zamjenika Božjeg Poslanika — hulefai-rašidina, — a u kasnijim ajetima se kazuje, da će neprijatelji biti pobijeđeni.

[10]) Pokazuje se na odredbe Hudejbijskog mira.

[11]) Božji Poslanik je u snu vidio, kako sa 1500 svojih drugova ide u Mekku, da obnovi dužnost hadždža. Vjerujući, da je ovaj san istinit,

(*Mesdžidi-haram*), ako Bog bude htio, u potpunoj sigurnosti. U nekih će biti glave obrijane, a u nekih kosa podrezana i nećete se nikoga bojati! Bog zna, što vi neznate i zato vam je prije ovoga poklonio jednu skorašnju pobjedu. 28 On je (*onaj Bog*), koji šalje Poslanika Svoga sa pravim upućenjem i vjerom pravom i istinitom, da s njom pobijedi sve vjere. Dovoljno je, da Bog bude istinski i pravi svjedok.[12]) 29 Muhammed je Poslanik Božji. A koji vjeruju s njim, oni su čvrsti prema nevjernicima i neprijateljima, a milosrdni jedni prema drugima. Vidiš ih, pregibaju se (*ruku' čine*) i ničice padaju (*sedždu čine*). Oni traže blagodati Božje i zadovoljstvo Njegovo. Znakovi njihovi se vide na licima njihovim, što su ostali kao trag od sedžde. Ovo su svojstva njihova u Tevratu i svojstva njihova u Indžilu. Oni su kao jedno zasijano žrno iz koga je korjen iznikao, pa se razvio i ojačao i u stabljiku izrastao. Dopada se i sviđa sijačima, a Bog nevjernike s njima u veliku tugu baca. Bog je obećao pravim vjernicima i onima, koji između njih čine dobra djela, oprost i nagradu veliku.

في رحمته من يشاء لو تزيلوا لعذبنا الذين كفروا منهم
عذابا اليما ﴿٢٥﴾ اذ جعل الذين كفروا في قلوبهم الحمية حمية
الجاهلية فانزل الله سكينته على رسوله وعلى المؤمنين
والزمهم كلمة التقوى وكانوا احق بها واهلها وكان الله
بكل شيء عليما ﴿٢٦﴾ لقد صدق الله رسوله الرءيا بالحق
لتدخلن المسجد الحرام ان شاء الله امنين محلقين رءوسكم
ومقصرين لا تخافون فعلم ما لم تعلموا فجعل من دون ذلك
فتحا قريبا ﴿٢٧﴾ هو الذي ارسل رسوله بالهدى ودين الحق
ليظهره على الدين كله وكفى بالله شهيدا ﴿٢٨﴾ محمد رسول الله
والذين معه اشداء على الكفار رحماء بينهم تريهم ركعا
سجدا يبتغون فضلا من الله ورضوانا سيماهم في وجوههم

---

pošao je na put i Mekkelije su se ovome protivile. Između dviju protivničkih strana je sklopljen Hudejbijski mir. Po ovome ugovoru je Božji Poslanik mogao druge godine doći da hodočasti Ka'bu. Radi toga se ovdje potvrđuje, da je njegov san bio istinit.

[12]) Ovo nagovještavanje, da će Islam ostati pobjednik nad svima vjerama, odnosi se i na najudaljeniju budućnost. Ovo nagovještavanje se obistinilo i za Božjeg Poslanika i čitava Arabija je primila Islam. Kasnije se obistinjavalo i Islam je zasjao na sve četiri strane svijeta. I danas se obistinjuje i ostvaruje i vječno će se obistinjivati i ostvarivati.

POGLAVLJE: 49

POGLAVLJE: HUDŽURAT

OBJAVLJENO U MEDINI, 2 DIJELA, 18 AJETA.

SADRŽAJ:

Pošto se u četvrtom ajetu ovog poglavlja naređuje muslimanima, da iza odaja Božjeg Poslanika ne prave buke i galame, radi toga se i ovo poglavlje naziva Hudžurat, to jest odaje. Ljudi su u gomilama stupali u Islam i izaslanstva su jedna za drugim dolazila, kad je ovo poglavlje bilo objavljeno. Radi toga je ljude trebalo poučiti u pravila pristojnosti i lijepog ponašanja. Radi toga ovo poglavlje naučava, ne samo da se ne narušava mir Božjeg Poslanika, nego da se i poštuje moralna čistoća i nevinost svakog čovjeka. Božji Poslanik nije bio samo duhovni vođa muslimana. Osim ovoga on je u svemu ljude predvodio i bio im vođa. Radi toga on je ljude učio i moralu i pristojnosti. Slušajući među njima njihove tužbe, izricao je osude, da bi uredio njihov život, postavljao im je pravila, u namazu je pred njima bio imam, a u ratu im je bio zapovjednik. Dakle vođa, koji ih je u svim pravcima života vodio. Radi toga je bilo potrebno, da se vrijednost svega ovoga odredi, kako bi oni koji na novo stupaju u Islam, sve ovo mogli znati i razumjeti.

Časno poglavlje je objavljeno u devetoj godini po Hidžretu. Saglasno se iznosi, kad se govori o prvim ajetima ovog poglavlja, da se u njima govori o ljudima plemena Temim, koji su tada bili u Medinu došli.

Prethodno poglavlje je govorilo o pobjedama muslimana. Sa pobjedama je počelo i blagostanje. Radi toga ovo poglavlje upozorava muslimane, da ne zapanu u raskoš, rasipanje i razuzdan život i osuđuje opačine i nevaljalštine kulturnog i uljuđenog života. Prvih pet ajeta poglavlja kazuje, kako treba postupati i vladati se prema Božjem Poslaniku. Slijedeća tri ajeta traže, da se sva važna pitanja njemu izlože. U daljnjem ajetu se ističe, da su muslimani dužni, da izmire dvije muslimanske strane, koje se međusobno bore i svađaju.

U drugom dijelu poglavlja se muslimani poučavaju vrlinama i krepostima zajedničkog života i naređuje im se, da se jedni uz druge nerazdruživo vežu i na taj način postavlja čvrst temelj velikom jedinstvu i bratstvu. Ovo jedinstvo i bratstvo se ne zasniva na temeljima plemenskim i narodnim, nego se zasniva na pravdi i jednakosti svih ljudi. Jer muslimani su kod Boga najveći, najpravedniji i zato među njima treba da vlada potpuna jednakost.

PREVOD:

DIO. 1 — POŠTIVANJE POSLANIKA.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 O pravovjerni! Ne prolazite pred Boga[1]) i Poslanika Njegova. Bojte se Boga i izvršavajte prema Bogu *(dužnosti*

---

1) To jest, ne činite ništa, što se protivi odredbi i zapovijedi Božjoj.

من اثر السجود ذلك مثلهم في التورية ومثلهم في الانجيل كزرع
اخرج شطأه فازره فاستغلظ فاستوى على سوقه يعجب
الزراع ليغيظ بهم الكفار وعد الله الذين امنوا وعملوا
الصالحات منهم مغفرة واجرا عظيما

سورة الحجرات مدنية وهي ثماني عشرة آية ١٨

٤٩

بسم الله الرحمن الرحيم

يا ايها الذين امنوا لا تقدموا بين يدي الله ورسوله واتقوا الله
ان الله سميع عليم ٢ يا ايها الذين امنوا لا ترفعوا اصواتكم
فوق صوت النبي ولا تجهروا له بالقول كجهر بعضكم لبعض
ان تحبط اعمالكم وانتم لا تشعرون ٣ ان الذين يغضون

اصواتهم عند رسول الله اولئك الذين امتحن الله قلوبهم للتقوى
لهم مغفرة واجر عظيم ٤ ان الذين ينادونك من وراء الحجرات
اكثرهم لا يعقلون ٥ ولو انهم صبروا حتى تخرج اليهم
لكان خيرا لهم والله غفور رحيم ٦ يا ايها الذين امنوا
ان جاءكم فاسق بنبا فتبينوا ان تصيبوا قوما بجهالة فتصبحوا
على ما فعلتم نادمين ٧ واعلموا ان فيكم رسول الله
لو يطيعكم في كثير من الامر لعنتم ولكن الله حبب اليكم
الايمان وزينه في قلوبكم وكره اليكم الكفر والفسوق
والعصيان اولئك هم الراشدون ٨ فضلا من الله ونعمة
والله عليم حكيم ٩ وان طائفتان من المؤمنين اقتتلوا
فاصلحوا بينهما فان بغت احديهما على الاخرى فقاتلوا التي

svoje). Zaista Allah sve savršeno čuje i sve zna. 2 O pravovjerni! Ne uzdižite glasove vaše iznad glasa Božjeg Poslanika! I ne razgovarajte s njim glasno, kao što vi jedni s drugima glasno razgovarate, da vam uzaludna ne budu djela vaša, a da vi o tome ništa ne znate.[2]) 3 Zaista, koji uljudno spuštaju glasove svoje kod Poslanika Božjeg, to su oni, koje Bog iskušava sa bogobojaznošću. Za njih ima oproštenja i nagrada velika. 4 Sigurno, koji te dozivaju iza odaja, većina ih ne shvaćaju i nemaju pameti. 5 A da se oni strpe *(čekajući te)* dok im ti izađeš, bilo bi im mnogo bolje. Bog oprašta i milostiv je. 6 O pravovjerni! Ako vam jedan nevaljalac i bezbožnik donese jednu vijest, tada ispitajte istinitost njenu, da ne učinite nekim ljudima zlo iz neznanja, pa bi se vi kasnije zbog onoga što ste

---

2) Bez potrebe, vikanje i galama u razgovoru, pokazuje slab odgoj, neuravnoteženost i neobuzdanu narav.

učinili kajali. 7 Znajte, da je među vama Poslanik Božji. Ako bi on vas u mnogim stvarima slijedio, sigurno bi vi zapali u nesreću i grijeh. Ali Bog je omilio vama vjerovanje i ukrasio je s njim srca vaša. I učinio vam je odvratnim nevjerstvo, bezboštvo i nepokornost. To su oni, koji idu potpuno ravno pravim putem. 8 (*Vjerovanje vam je omililo*) kao dobrota i blagodat Božja. Bog je sveznajući i svim stvarima mudro upravlja. 9 A ako se dvije stranke pravovjernih upuste u borbu i pobiju se, izmirite ih i izgladite stanje među njima, a ako jedna stranka između njih napadne drugu i učini joj nasilje, borite se sa napadačem, dok se ne povrati odredbi Božjoj. A ako se stranka, koja je napala povrati (*odredbi Božjoj*), popravite i izmirite stanje među njima kako Bog određuje i pravedni budite u svemu.[3]) Zaista Bog u svemu pravedne voli. 10 Pravovjerni su samo braća, pa izmirujte braću i popravljajte stanje među njima. Bojte se Boga i izvršavajte dužnosti prema Njemu, da bi vam se smilovao.

DIO. 2 — MEĐUSOBNA ODANOST I POŠTIVANJE.

11 O pravovjerni! Neka se ljudi ne rugaju drugim ljudima i neka ih ruglu ne izvrgavaju, jer su možda oni, koje oni ruglu izvrgavaju bolji od njih. A neka ni žene ne izvrgavaju ruglu druge žene. Možda su one, što ih ruglu izvrgavaju, bolje od njih. I nemojte se međusobno sramotiti, a niti jedni druge pogrdnim imenima zvati. O kako je ružno pogrdno ime steći vjerniku, pošto je vjerovao. Ako se ne obrati i ne pokaje se, spada u velike griješnike.[4]) 12 O pravovjerni! Klonite se mnogog sumnjičenja i klevetanja, jer kleveta i sumnjičenje drugih je grijeh. Ne govorite i ne ispitujte tuđe mane i sramote i ne ogovarajte jedni druge. Zar može od vas neko željeti da jede meso svoga mrtvog

[3]) Časni ajet odlučno naređuje muslimanima, da ne smiju ostati bezbrižni jedni prema drugima, naročito ne smije biti ni najmanje traga bezbrižnosti i nehaju, kad se pojavi spor među dvjema zavađenim muslimanskim strankama i kad one stupe u borbu. U ovakvim slučajevima su muslimani dužni, da jedni na druge utječu i da one, koji su na krivom putu, upute pravom stazom.

[4]) Časni ajet govori i kazuje o nevaljalštinama i porocima, koje su se u društvu uvriježile i koje društvu ljagu nanose i potkopavaju moral, pa protiv njih ustaje i osuđuje ih.

تبغي حتى تفيء إلى أمر الله فإن فاءت فأصلحوا بينهما بالعدل و
أقسطوا إن الله يحب المقسطين ﴿١٠﴾ إنما المؤمنون إخوة فأصلحوا
بين أخويكم واتقوا الله لعلكم ترحمون ﴿١١﴾ يا أيها الذين آمنوا
لا يسخر قوم من قوم عسى أن يكونوا خيرا منهم ولا نساء من نساء
عسى أن يكن خيرا منهن ولا تلمزوا أنفسكم ولا تنابزوا
بالألقاب بئس الاسم الفسوق بعد الإيمان ومن لم يتب فأولئك
هم الظالمون ﴿١٢﴾ يا أيها الذين آمنوا اجتنبوا كثيرا من الظن
إن بعض الظن إثم ولا تجسسوا ولا يغتب بعضكم بعضا
أيحب أحدكم أن يأكل لحم أخيه ميتا فكرهتموه واتقوا
الله إن الله تواب رحيم ﴿١٣﴾ يا أيها الناس إنا خلقناكم من
ذكر وأنثى وجعلناكم شعوبا وقبائل لتعارفوا إن أكرمكم

عند الله أتقاكم إن الله عليم خبير ﴿١٤﴾ قالت الأعراب
آمنا قل لم تؤمنوا ولكن قولوا أسلمنا ولما يدخل الإيمان في قلوبكم
وإن تطيعوا الله ورسوله لا يلتكم من أعمالكم شيئا إن الله
غفور رحيم ﴿١٥﴾ إنما المؤمنون الذين آمنوا بالله ورسوله ثم
لم يرتابوا وجاهدوا بأموالهم وأنفسهم في سبيل الله أولئك
هم الصادقون ﴿١٦﴾ قل أتعلمون الله بدينكم والله يعلم ما
في السماوات وما في الأرض والله بكل شيء عليم ﴿١٧﴾ يمنون
عليك أن أسلموا قل لا تمنوا علي إسلامكم بل الله يمن
عليكم أن هداكم للإيمان إن كنتم صادقين ﴿١٨﴾ إن الله
يعلم غيب السماوات والأرض والله بصير بما تعملون

سورة ق مكية وهي خمس وأربعون آية

brata? Vi ćete se toga kloniti![5]) Bojte se Boga i izvršavajte dužnosti svoje prema Njemu. Zaista Bog prima pokajanje i milostiv je. 13 O ljudi! Mi smo vas sve stvorili od jednog muškarca i jedne žene, pa smo od vas stvorili narode i plemena *(ne da se svađate, nego)* da se međusobno upoznajete. Zaista je kod Boga najplemenitiji, koji je najbolji. Bog sve zna i najbolje je obaviješten *(o vašim prilikama)*.[6]) 14 Govore Arapi iz pustinje

---

5) Prema ovom ajetu ogovaranje i klevetanje svoga bližnjeg brata je jednako jedenju mrtvog tijela njegova, jer se ogovaranjem ubija ugled njegov.

6) Ovaj ajet ističe jedan najosnovniji princip na najširoj podlozi, koji kaže, da su svi ljudi braća. Poziv ovdje nije upućen, kao što je to u prethodna dva ajeta, samo muslimanima. Ovo se općenito govori svima ljudima. Svi ljudi sačinjavaju jednu porodicu i kaže se, da podjela na plemena i narode nije za to, da jedne od drugih otuđi, nego treba da posluži boljem međusobnom upoznavanju. U ovoj velikoj čovječanskoj porodici, ne daje se prednost narodnosti, bogatstvu i položaju, nego se odaje poštovanje dužnostima, to jest moralnoj veličini i uzdizanju.

(Beduini): »Mi smo vjerovali«. Reci: Vi nijeste vjerovali, nego recite: »Mi smo se pokorili«. Još nije unišlo vjerovanje u srca vaša. A ako se vi pokorite Allahu i Poslaniku Njegovu, neće vam Allah ništa umanjiti, od *(zaslužene nagrade)* vaših djela. Zaista Bog oprašta i milostiv je. 15 Samo su pravovjerni, koji vjeruju Boga i Poslanika Njegova, a zatim ne sumnjaju i bore se sa imecima svojim i životima svojim na putu Božjem. To su oni pravedni. 16 Reci: Zar vi hoćete da Boga naučite vjeri vašoj? A Bog zna sve, što je na nebesima i na zemlji. Bog svaku stvar istinski poznaje. 17 Oni misle, da tebi dobrotu čine, ako su stupili u Islam. Reci: Ne predbacujte mi da je to nekakva dobrota vaša, što ste vi primili Islam. Nego Bog vama dobro čini, što vas je naputio u vjerovanje, ako ste vi istiniti *(u vašem vjerovanju).* 18 Zaista, Bog zna sve što je neviđeno na nebesima i na zemlji. Bog sve vidi što vi činite.

POGLAVLJE: 50

POGLAVLJE: KÂF

OBJAVLJENO U MEKKI, 3 DIJELA, 45 AJETA.

SADRŽAJ:

Radi toga, što se na početku poglavlja nalazi slovo »kâf« i ovo poglavlje je po njemu dobilo naziv »Kâf«. Prvi dio poglavlja upozorava na dokaze, što ih priroda daje, a onda se iza toga kazuje, da treba pouku crpiti iz posljedica, koje su snašle prošle narode. U drugom dijelu se ističe, da svako djelo i svaki posao urađa posljedicama, i svi ti rezultati ljudskih djela će na Sudnjem danu svakome posve jasno biti predočeni. U trećem dijelu se iznosi, da će i dobri i hrđavi postignuti što su učinili i da će im se i u zemaljskom i u vječnom životu suditi.

Prethodno poglavlje je govorilo o nekim ćudorednim slabostima ljudi, te preporučuje i naređuje ljudima, da se odupru tim slabostima. Ove ćudoredne slabosti ljude navode da ne razmišljaju o Sudnjem danu i o tome, da će se za počinjena djela u vječnom svijetu pozvati na odgovornost. Poglavlje »Kâf« ovo pitanje dodiruje i u tome se očituje veza ovog poglavlja sa prethodnim poglavljem. Vlada potpuna saglasnost, da je ovo poglavlje objavljeno u Mekki, i to možda u prvom mekkanskom periodu.

Grupa poglavlja, koja počinje sa ovim poglavljem, a završava sa 56 poglavljem, objavljena je u Mekki. Sva ova poglavlja pripadaju prvom mekkanskom periodu.

PREVOD:

DIO. 1 — SUDNJI DAN.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Kâf. *(Pazi)* časni i uzvišeni Kur'an *(i obrati mu svu pozornost!)*. 2 Ne, zapanjeni su ostali, što im je došao onaj, koji ih opominje i zastrašuje *(od posljedica krivog puta)* između njih, pa vele nevjernici: »Kako je ovo čudna stvar!« 3 »Zar, pošto umremo i postanemo zemlja, *(da se ponovno proživimo)*. Kako je to povraćanje daleko *(od pameti)!*« 4 Mi znamo šta će zemlja umanjiti i uništiti od njih, *(u koje će stanje doći kad odu pod zemlju)*. A kod Nas je Knjiga, koja *(svaku stvar)* čuva.[1]) 5 Možda oni smatraju lažnom istinu, pošto im je došla. Oni su zbog toga *(sada)* u nemirnom stanju i prilici. 6 Zar oni ne gledaju *(podižući glave)* u nebesa iznad sebe? Kako smo ih Mi izgradili i ukrasili ih i u njima nema nikakvog otvora ni pukotine! *(Zar oni ne gledaju)?* 7 I zemlju kako smo je rastegnuli i prostrli. I bacili smo na nju visoka brda, i dali smo da raste na njoj sve par i par *(muško i žensko)*, svakovrsno divno bilje. 8 *(Sve je ovo)* za svakog roba, koji se Bogu povraća i u Njega se pouzdava, da bi otvorio oči i pogled i crpio pouku. 9 Mi smo spustili iz neba kišu blagoslovenu, pa smo dali da s njom rastu i razvijaju se vrtovi i usjevi koji se žanju, 10 i visoka stabla palmina, čiji su rodni grozdovi pali jedni po drugima. 11 *(Ovo je)* kao hrana robovima. I mi s njom, *(od suše)* obamrli kraj, oživljujemo. Eto tako će biti ponovni izlazak. 12 Prije njih je smatrao lažnim *(poslanike)* narod Nuhov, i drugovi iz Ressa, *(jednog kraja sa živim zdencem)* i narod Semud, 13 i Âd i Fir'avn i braća Lutova, 14 i drugovi iz Ejke i narod Tubba'. Svi su u laž ugonili poslanike i odbijali ih, *(kao i Kurejšije)*, pa se obistinila prijetnja Moja. 15 Jesmo li Mi bili nemoćni, kad smo prvi put stvarali? *(A zar ćemo biti nemoćni, kad budemo na novo stvarali!)* Ne, oni sumnjaju o ponovnom stvaranju.

---

1) Ovo je knjiga u koju se svaka stvar piše i čuvaju se rezultati svih djela i svih postupaka. Svaka stvar, koja je potrebna za vječni život, nalazi se u toj knjizi.

بسم الله الرحمن الرحيم

ق والقرآن المجيد (١) بل عجبوا أن جاءهم منذر منهم فقال الكافرون هذا شيء عجيب (٢) أإذا متنا وكنا ترابا ذلك رجع بعيد (٣) قد علمنا ما تنقص الأرض منهم وعندنا كتاب حفيظ (٤) بل كذبوا بالحق لما جاءهم فهم في أمر مريج (٥) أفلم ينظروا إلى السماء فوقهم كيف بنيناها وزيناها وما لها من فروج (٦) والأرض مددناها وألقينا فيها رواسي وأنبتنا فيها من كل زوج بهيج (٧) تبصرة وذكرى لكل عبد منيب (٨) ونزلنا من السماء ماء مباركا فأنبتنا به جنات وحب الحصيد (٩) والنخل باسقات لها طلع نضيد (١٠) رزقا للعباد وأحيينا به بلدة ميتا

كذلك الخروج (١١) كذبت قبلهم قوم نوح وأصحاب الرس وثمود (١٢) وعاد وفرعون وإخوان لوط (١٣) وأصحاب الأيكة وقوم تبع كل كذب الرسل فحق وعيد (١٤) أفعيينا بالخلق الأول بل هم في لبس من خلق جديد (١٥) ولقد خلقنا الإنسان ونعلم ما توسوس به نفسه ونحن أقرب إليه من حبل الوريد (١٦) إذ يتلقى المتلقيان عن اليمين وعن الشمال قعيد (١٧) ما يلفظ من قول إلا لديه رقيب عتيد (١٨) وجاءت سكرة الموت بالحق ذلك ما كنت منه تحيد (١٩) ونفخ في الصور ذلك يوم الوعيد (٢٠) وجاءت كل نفس معها سائق وشهيد (٢١) لقد كنت في غفلة من هذا فكشفنا عنك غطاءك فبصرك اليوم حديد (٢٢) وقال قرينه هذا ما لدي عتيد (٢٣)

DIO. 2 — NA SUDNJEM DANU ĆE SE VIDJETI POSLJEDICA SVAKOG UČINJENOG DJELA.

16 Mi smo stvorili čovjeka. I Mi znamo šta mu došaptava strast njegova. A Mi smo mu bliži od vratne žile kucavice. 17 Dva pažljiva promatrača sjede desno i lijevo *(čovjeku)* i svaku stvar pažljivo promatraju. 18 *(Čovjek)* neće progovoriti ni jedne riječi, a da kod njega neće biti pazitelj, koji ga je pažljivo promatrao.[2]) 19 A kad uistinu dođe čas smrtnih gorčina i zanošenja *(reći će se):* Eto, to je ono, od čega si ti bježao! 20 I puhnut će se u rog. To je obećani strašni dan. 21 I doći će toga dana svaka duša, a s njom će biti vodić i svjedok.[3]) 22 Ti si ovo

[2]) Ova tri ajeta kazuju, da svako djelo, što ga čovjek učini i svaka riječ, koju progovori, donosi neki plod i neku posljedicu i da neće ništa uzalud otići. Desna strana predstavlja dobro, a lijeva zlo.

[3]) Vodić je, koji je čovjeka poticao na poroke i nevaljalštine, a svjedok je, koji će svjedočiti dobra djela.

ألقيا في جهنم كل كفار عنيد ﴿٢٥﴾ مناع للخير معتد مريب ﴿٢٦﴾
الذي جعل مع الله إلها آخر فألقياه في العذاب الشديد ﴿٢٧﴾
قال قرينه ربنا ما أطغيته ولكن كان في ضلال بعيد ﴿٢٨﴾
قال لا تختصموا لدي وقد قدمت إليكم بالوعيد ﴿٢٩﴾ ما يبدل
القول لدي وما أنا بظلام للعبيد ﴿٣٠﴾ يوم نقول لجهنم هل
امتلأت وتقول هل من مزيد ﴿٣١﴾ وأزلفت الجنة للمتقين
غير بعيد ﴿٣٢﴾ هذا ما توعدون لكل أواب حفيظ ﴿٣٣﴾ من
خشي الرحمن بالغيب وجاء بقلب منيب ﴿٣٤﴾ ادخلوها بسلام
ذلك يوم الخلود ﴿٣٥﴾ لهم ما يشاءون فيها ولدينا مزيد ﴿٣٦﴾
وكم أهلكنا قبلهم من قرن هم أشد منهم بطشا فنقبوا
في البلاد هل من محيص ﴿٣٧﴾ إن في ذلك لذكرى لمن كان له

قلب أو ألقى السمع وهو شهيد ﴿٣٨﴾ ولقد خلقنا السماوات و
الأرض وما بينهما في ستة أيام وما مسنا من لغوب ﴿٣٩﴾
فاصبر على ما يقولون وسبح بحمد ربك قبل طلوع الشمس
وقبل الغروب ﴿٤٠﴾ ومن الليل فسبحه وأدبار السجود ﴿٤١﴾
واستمع يوم يناد المناد من مكان قريب ﴿٤٢﴾ يوم يسمعون
الصيحة بالحق ذلك يوم الخروج ﴿٤٣﴾ إنا نحن نحيي ونميت
وإلينا المصير ﴿٤٤﴾ يوم تشقق الأرض عنهم سراعا ذلك
حشر علينا يسير ﴿٤٥﴾ نحن أعلم بما يقولون وما أنت عليهم
بجبار فذكر بالقرآن من يخاف وعيد ﴿٤٦﴾

سورة الذاريات مكية وهي ستون آية

bio zapustio i zabacio, pa smo ti Mi otkrili koprenu i tvoj je vid postao oštar.[4]) 23 A reći će pratioc njegov: Ovo je što je kod mene pripremljeno. 24 — 25 — 26 Bacite u pakao svakog nevjernika, koji je svadljiv i prkošljiv, koji sprečava dobro, koji je nepravedan, koji je u sumnji i koji u sumnju baca i koji uz Boga i druge bogove uzima! Bacite ga u kaznu strašnu i žestoku. 27 Reče pratioc njegov: Naš veliki Bože: Ja ga nijesam uzobijestio, nego je zapao sam u duboku zabludu. 28 Reći će Allah: Ne prepirite se preda Mnom. Ja sam vas ranije opomenuo i zastrašio *(sa ovom kaznom)*. 29 Kod Mene se riječ ne mijenja, a Ja nikako robovima nasilja ne činim.

---

[4]) Po ovom časnom ajetu, pošljedice djela, koje su se ispred očiju na ovom svijetu bile sakrile, u vječnom svijetu će se u punoj svojoj jasnoći vidjeti. Ovo je cilj od otkrivanja koprene i oštrine vida.

DIO. 3 — OKUPLJANJE MRTVACA I PROŽIVLJAVANJE.

30 Toga dana ćemo Mi reći paklu: Jesi li se napunio? a pakao će odgovoriti: Ima li još? 31 I raj će se prikučiti onima, koji su se čuvali poroka i nevaljalština i neće od njih daleko stajati. 32 *(Reći će im se):* Ovo je što vam je obećano za svakoga, koji se vječno Bogu obraća i koji se čuva, da je u granicama onoga što je dopušteno, 33 koji se potajno boji Sveopćeg Dobročinitelja i dolazi Bogu sa srcem, koje je obraćeno *(istini):* 34 Uniđite u raj u miru. To je dan vječnog boravka u raju. 35 Za njih će biti tamo svega što budu htjeli i željeli. A kod Nas će *(za njih)* i još više biti. 36 A koliko smo Mi prije njih uništili pokoljenja, oni su od njih bili mnogo jači i snažniji, pa su bježeći lutali po zemlji. Jesu li mogli naći mjesto, gdje će se sakriti i zakloniti? 37 Zaista u tome ima pouke za onoga, koji ima srca, ili koji pouku iskreno sluša, a on je prisutna i sabrana duha. 38 I Mi smo stvorili nebesa i zemlju i sve što je među njima za šest dana i nije Nas nikakav umor uhvatio.[5]) 39 Strpi se onda na ono, što oni govore. Ti slavi i veličaj Gospodara tvoga i zahvaljuj Mu prije izlaska sunčanog i prije zalaska njegova. 40 I noću Ga slavi i veličaj čistoću Bića Njegova i poslije molitava. 41 I prisluškuj onaj dan, kad pozove glasnik, koji poziva iz nekog blizog mjesta. 42 Toga dana će oni po istini čuti strašni zov. To će biti dan izlaska. 43 Zaista Mi oživljavamo i usmrćujemo, i samo je Nama povratak. 44 Toga dana će se zemlja raspuknuti i ispucati će i oni će strjelimice letjeti. To je sakupljanje, koje je nama posve lako. 45 Mi najbolje znamo šta oni govore. A tebi nije naređeno da ih silom na pravi put povedeš. Opomeni i savjetuj sa Kur'anom onoga, koji se boji prijetnje Moje.

[5]) U Starom zavjetu, u prvoj knjizi Mojsijevoj »Postanje«, kaže se: »I Svrši Bog do sedmog dana djela svoja; i počinu u sedmi dan od svih djela svojih, koja učini. I blagoslovi Bog sedmi dan i posveti ga, jer u taj dan počinu od svih djela svojih, koja učini« (Postanje 2:2).

Po ovom izlaganju, Bog se odmarao, pošto je svršio stvaranje. Da se odmara, potrebno je, da se i umori. Kur'an ne prima, da se je Bog umorio i za to Mu odmor ne treba. Najodlučnije odbija, da se ovako šta Bogu pripiše.

Ovdje se izlaže, da je stvaranje završeno u šest perioda, a time se kaže, da će se Islam postepeno razvijati i širiti.

POGLAVLJE: 51

POGLAVLJE: ZARIJAT

OBJAVLJENO U MEKKI, 3 DIJELA, 60 AJETA.

SADRŽAJ:

Na početku poglavlja se govori o »Zarijatu«, to jest o onima, koji istinu dižu i raznose, pa se radi toga i ovo poglavlje naziva »Zarijat«, Ovo poglavlje govori, da će Mekkelije koji se dižu protiv istine, bezuvjetno biti poraženi, pa se u prvom dijelu ističe, da će istina postepeno napredovati i svakim danom sve jače korjen utvrđivati. Drugi dio započinje sa Ismailom, sinom Hazreti Ibrahimovim, praocem Hazreti Muhammedovim i kazuje, kako su završili narodi, koji su propali zbog nekih svojih nevaljalština i poroka. U trećem dijelu se govori, da je cilj stvaranja čovjekova, da služi Bogu, pa se preporučuje čovjeku, da se u Boga pouzdava. Kasnije se govori, da će se i sa Mekkelijama postupati kao i sa narodima, koji su prije njih iščezli, pa im se opomene daju.

Prethodno poglavlje je govorilo o Sudnjem danu i o oživljavanju i podizanju naroda, koji su u ovom zemaljskom životu bili duhovno zamrli. Ovo poglavlje kazuje, da će biti suđeno onima, koji su istinu odbili, prema učinjenim djelima njihovim. Ovo poglavlje spada među poglavlja koja su objavljena u prvom mekkanskom periodu.

PREVOD:

DIO. 1 — LAŽ JE OSUĐENA.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 *(Pazi i svrati pozornost)* onima, koji dižu i raznose, 2 koji su tovarima natovareni, 3 koji lakoćom trče, 4 koji poslove rastavljaju i dijele.[1]) 5 *(Znaj!)* Zaista, što vam je obećano, sigurno je

---

1) Po općem shvaćanju su vjetrovi, koji prašinu dižu i duvaju prije nego se oblak pojavi, ti vjetrovi, koji prašinu dižu i raznose. Koji su tovarima natovareni, to su oblaci, koji kišu nose. Koji lakoćom trče, jesu vjetrovi, koji oblake nose, a koji poslove rastavljaju i dijele, jesu vjetrovi, koji kišu rasturaju. Ovo sve obraća našu pažnju zakonu, koji istinu malo po malo naprijed iznosi i slično se u duhovnom svijetu očituje i odrazuje. Ima mnogo istina, koje nam ovi ajeti kazuju. Prvi ajet upućuje na drugove Božjeg Poslanika, koji su dizali i raznosili istinu, koju je Božji Poslanik donio, drugi ajet govori također o ashabima, koji su istinu primili i postali njenim nosiocima, treći ajet isto tako govori o ashabima, koji su, primivši Islam, utrkivali se da istinu saznaju. U četvrtom ajetu se pokazuje na one, koji su htjeli da prime jedan dio Kur'ana, a drugi da zabace. Na ovaj način se govori o tri vrste ljudi. Prvi i drugi se iz dana u dan umnožavaju, treći se malo po malo umanjuju. Na ovaj način se predskazuje, da će se Islam sigurno širiti.

سورة الذاريات

٦٩٠ ٥١ ٦٩٠

بسم الله الرحمن الرحيم

والذاريات ذروا ﴿١﴾ فالحاملات وقرا ﴿٢﴾ فالجاريات يسرا ﴿٣﴾ فالمقسمات أمرا ﴿٤﴾ إنما توعدون لصادق ﴿٥﴾ وإن الدين لواقع ﴿٦﴾ والسماء ذات الحبك ﴿٧﴾ إنكم لفي قول مختلف ﴿٨﴾ يؤفك عنه من أفك ﴿٩﴾ قتل الخراصون ﴿١٠﴾ الذين هم في غمرة ساهون ﴿١١﴾ يسألون أيان يوم الدين ﴿١٢﴾ يوم هم على النار يفتنون ﴿١٣﴾ ذوقوا فتنتكم هذا الذي كنتم به تستعجلون ﴿١٤﴾ إن المتقين في جنات وعيون ﴿١٥﴾ آخذين ما آتاهم ربهم إنهم كانوا قبل ذلك محسنين ﴿١٦﴾ كانوا قليلا من الليل ما يهجعون ﴿١٧﴾ وبالأسحار هم يستغفرون ﴿١٨﴾ وفي أموالهم حق للسائل والمحروم ﴿١٩﴾ وفي الأرض آيات للموقنين ﴿٢٠﴾

الجزء السادس والعشرون

٦٩١ ٢٦ ٦٩١

وفي أنفسكم أفلا تبصرون ﴿٢١﴾ وفي السماء رزقكم وما توعدون ﴿٢٢﴾ فورب السماء والأرض إنه لحق مثل ما أنكم تنطقون ﴿٢٣﴾ هل أتاك حديث ضيف إبراهيم المكرمين ﴿٢٤﴾ إذ دخلوا عليه فقالوا سلاما قال سلام قوم منكرون ﴿٢٥﴾ فراغ إلى أهله فجاء بعجل سمين ﴿٢٦﴾ فقربه إليهم قال ألا تأكلون ﴿٢٧﴾ فأوجس منهم خيفة قالوا لا تخف وبشروه بغلام عليم ﴿٢٨﴾ فأقبلت امرأته في صرة فصكت وجهها وقالت عجوز عقيم ﴿٢٩﴾ قالوا كذلك قال ربك إنه هو الحكيم العليم ﴿٣٠﴾ قال فما خطبكم أيها المرسلون ﴿٣١﴾ قالوا إنا أرسلنا إلى قوم مجرمين ﴿٣٢﴾ لنرسل عليهم حجارة من طين ﴿٣٣﴾ مسومة عند ربك للمسرفين ﴿٣٤﴾ فأخرجنا من كان فيها من المؤمنين ﴿٣٥﴾

istina. 6 A obračun i kazna će se sigurno dogoditi. 7 I gledaj u nebesa sa mnoštvom puteva.[2]) 8 Zaista ste vi među sobom u riječi *(o poslaniku i Kur'anu)* nesložni! 9 Okreće se od poslanika i Kur'ana onaj, ko se je okrenuo *(od vjerovanja)*. 10 — 11 Prokleti bili lažljivci, koji su utonuli u jazbinu *(neznanja)* i koji su istinu zanemarili. 12 Oni pitaju: Kad će biti dan kazne i obračuna? 13 Toga dana će oni na vatri paklenskoj biti iskušavani. 14 *(Reći će im se):* Iskušajte kaznu grijeha vaših! Ovo je ono, što ste požurivali da vam dođe! 15 Zaista će oni, što su se čuvali nevaljalština i poroka, biti u vrtovima i među izvorima rajskim. 16 Uzimaće što im je dao Gospodar njihov. Zaista su

[2]) Nije samo ovo jedna obična riječ, da su nebesa puna puteva, koja je prije trinaest vjekova rečena, nego se ona potpuno slaže sa novim naučnim otkrićima. Po ovim otkrićima je svaka zvijezda jedno središte, oko koje se okreće nekoliko drugih zvijezda. Tako je jedno središte i sunce u našem sunčanom sustavu. Mnoštvo nebeskih puteva su putanje raznih zvijezda.

oni prije toga činili dobra djela. 17 Oni su vrlo malo noću spavali, 18 a jutrima su oprosta tražili. 19 U imecima njihovim ima dijela i prava za onoga, koji prosi i za napuštenog i siromašnog *(koji ne prosi)*. 20 Na zemlji ima dokaza za one, koji čvrsto vjeruju. 21 A to isto ima i u vama. Zar vi još ne vidite? 22 A u nebu je hrana vaša *(kiša s kojom vam hrana dolazi)* i ono, što vam je obećano, *(nagrada rajska)*. 23 Tako mi Gospodara nebesa i zemlje, zaista je ono *(što vam je obećano)* istina, kao ono što vi govorite, a u što nimalo ne sumnjate!

DIO. 2 — KRAJ I SVRŠETAK PROŠLIH NARODA.

24 Jeli ti stigla vijest o časnim gostima Ibrahimovim? 25 Kad su mu unišli rekoše: Mir! On odgovori: Mir! *(i u sebi reče):* Ovo su nepoznati *(strani)* ljudi! 26 Pa ode potajno čeljadi svojoj i donese jedno debelo tele, 27 i prikuči im ga te reče: Zar nećete jesti? 28 I osjeti pred njima strah u srcu, *(jer ne htjedoše da jedu)*. Oni mu rekoše: »Ne boj se!« I obradovali su ga sa sinom vrlo učenim. 29 A zapala je žena Ibrahimova u duboku tugu *(kad je to saznala)* i udarila se po licu svom i rekla: Ja sam starica nerotkinja! 30 Oni rekoše: Tako je, rekao je Gospodar tvoj. Zaista On svim stvarima mudro upravlja i svaku stvar istinski poznaje.

Džuz : 27

31 Reče im *(Ibrahim):* O poslanici! Šta vam je posao i zašto ste poslani? 32 Oni rekoše: Mi smo poslani jednom griješnom narodu, 33 — 34 da saspemo na njih kamenje od okamenjenog blata, koje je naročito od Gospodara tvoga određeno za one, koji prestupke čine i prelaze granicu onog, što je dozvoljeno. 35 A mi ćemo između njih izlučiti prave vjernike. 36 I mi nijesmo našli među njima osim samo jednu kuću, od muslimana *(koji su Bogu odani)*. 37 I ostavili smo u njoj jednu pouku i dokaz za one, koji se boje bolne i užasne kazne. 38 A i u Musaovu *(opisu ima pouke)*. Gle, Mi smo ga poslali Fir'avnu sa posve jasnim dokazom. 39 Pa okrenuo se *(Fir'avn)* sa moćnom *(vojnom)* snagom svojom i rekao je: Ovo je čarobnjak ili luda. 40 Onda smo

فما وجدنا فيها غير بيت من المسلمين ﴿٣٦﴾ وتركنا فيها آية
للذين يخافون العذاب الأليم ﴿٣٧﴾ وفي موسى إذ أرسلناه إلى
فرعون بسلطان مبين ﴿٣٨﴾ فتولى بركنه وقال ساحر أو
مجنون ﴿٣٩﴾ فأخذناه وجنوده فنبذناهم في اليم وهو مليم
﴿٤٠﴾ وفي عاد إذ أرسلنا عليهم الريح العقيم ﴿٤١﴾ ما تذر
من شيء أتت عليه إلا جعلته كالرميم ﴿٤٢﴾ وفي ثمود إذ
قيل لهم تمتعوا حتى حين ﴿٤٣﴾ فعتوا عن أمر ربهم فأخذتهم
الصاعقة وهم ينظرون ﴿٤٤﴾ فما استطاعوا من قيام وما
كانوا منتصرين ﴿٤٥﴾ وقوم نوح من قبل إنهم كانوا قوما
فاسقين ﴿٤٦﴾ والسماء بنيناها بأيد وإنا لموسعون ﴿٤٧﴾
والأرض فرشناها فنعم الماهدون ﴿٤٨﴾ ومن كل شيء

خلقنا زوجين لعلكم تذكرون ﴿٤٩﴾ ففروا إلى الله إني لكم
منه نذير مبين ﴿٥٠﴾ ولا تجعلوا مع الله إلها آخر إني لكم
منه نذير مبين ﴿٥١﴾ كذلك ما أتى الذين من قبلهم من رسول
إلا قالوا ساحر أو مجنون ﴿٥٢﴾ أتواصوا به بل هم قوم طاغون
﴿٥٣﴾ فتول عنهم فما أنت بملوم ﴿٥٤﴾ وذكر فإن الذكرى
تنفع المؤمنين ﴿٥٥﴾ وما خلقت الجن والإنس إلا ليعبدون ﴿٥٦﴾
ما أريد منهم من رزق وما أريد أن يطعمون ﴿٥٧﴾ إن الله هو
الرزاق ذو القوة المتين ﴿٥٨﴾ فإن للذين ظلموا ذنوبا
مثل ذنوب أصحابهم فلا يستعجلون ﴿٥٩﴾ فويل
للذين كفروا من يومهم الذي يوعدون ﴿٦٠﴾

سورة الطور مكية وهي تسع وأربعون آية

Mi uzeli i njega i vojsku njegovu, pa smo ih pobacali u more i podavili ih, a Fir'avn se kajaše šta je učinio. 41 I u Âdovu *(završetku ima pouke)*. Gle, Mi smo na njih spremili strašan vihor, koji je sve dizao i čupao, koji nije donosio nikakve koristi. 42 Nije ostavio ništa, pokraj čega je prošao, a da to sve nije učinio kao istrule i izmrvljene kosti. 43 I u Semudovu *(završetku ima pouke)*. Gle, reklo se njima: Zabavljajte se za neko vrijeme! 44 A oni su se uzoholili i uzobijestili pred zapovijedi Gospodara svoga, pa su ih gromovi uhvatili i bili, a oni su gledali. 45 I nijesu mogli niti da stoje na nogama, niti su mogli odakle kakve pomoći dobiti. 46 A narod Nuhov je još prije *(bio uništen)*. Zaista su oni bili narod hrđav i bezbožan.

DIO. 3 — POSLJEDICE I SVRŠETAK MEKKELIJA.

47 I nebesa smo Mi podignuli sa snagom i moći Svojom. I Mi smo u stanju, da sve održavamo i hranimo. 48 A zemlju

smo prostrli, pa kako smo je lijepo napravili i razastrli. 49 A od svega smo stvorili par i par, da bi se vi opomenuli i pouku crpili. 50 Pa onda sklonite se i pribjegnite Allahu! Ja sam vam od Njega posve jasni opominjač, koji zastrašujem *(od posljedica krivog puta)*. 51 I ne postavljajte uz Allaha drugih bogova. Zaista sam vam ja od Njega posve jasni opominjač, koji zastrašujem *(od posljedica krivog puta)!* 52 Isto tako *(Muhammede!)*, nije ni onima prije njih došao nijedan poslanik, a da oni nijesu rekli, čarobnjak je ili lud je. 53 Zar oni to jedni drugima preporučuju? Ne, oni su ljudi obijesni i bezbožni. 54 Okreni glavu od njih. Zato ti nećeš biti prekoravan. 55 Opominji i poučavaj ustrajno, jer zaista je opominjanje korisno pravovjernim. 56 A Ja sam stvorio i džine i ljude samo da Mene obožavaju i da se samo Meni klanjaju. 57 Ja ne tražim od njih hranu, niti tražim da Me nahrane. 58 Zaista je Allah Onaj, Koji hranu daje i Koji je čvrste i nesalomljive snage i moći. 59 Sigurno za one, koji sebi nasilje čine, ima udio u kazni, kao što su udio u kazni imali i drugovi njihovi *(koji su uništeni)*. Pa neka ne požuruju. 60 Jao i teško onima, koji ne vjeruju zbog dana njihovog sa kojim im se prijeti.

POGLAVLJE: 52

POGLAVLJE: TUR

OBJAVLJENO U MEKKI, 2 DIJELA, 49 AJETA.

SADRŽAJ:

Na početku poglavlja se govori o brdu Tur, na kome je Hazreti Musa stajao, pa se na taj način ističe sličnost koja se nalazi između Hazreti Musa'a i Hazreti Muhammeda. Jer i Hazreti Muhammedu je objava stigla na jednom brdu. To je uzrok, da se ovo poglavlje naziva Tur.

Prvi dio poglavlja govori o nagradi, koja stiže pravovjerne. U drugom dijelu se govori o kazni, koja će stići one, koji se dižu protiv istine, te postavljaju i udešavaju razne spletke, kako bi uništili muslimanstvo u časovima, kad se ono rađa.

Pri kraju prethodnog poglavlja se govorilo o tome, kako će se suditi griješnicima. Ovo poglavlje kazuje, da će pravovjerni biti pobjednici i da će bezuvjetno uspjeti.

Poglavlje Tur spada među poglavlja, koja su objavljena u prvim danima mekkanskog perioda.

PREVOD:

DIO. 1 — MUSLIMANI ĆE USPJETI.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 — 2 — 3 *(Pogledaj)* planinu! I Knjigu napisanu na stranicama otvorenim *(pogledaj i razmotri!)*. 4 I u kuću, koja je *(sa hodočasnicima)* posjećivana i uređivana, *(gledaj i iz nje pouku crpi)!* 5 I na visoko uzdignuti strop *(gledaj i iz njega pouku crpi)!* 6 I na uzavrelo more *(gledaj i pouku crpi)!*[1]) 7 Zaista će se kazna Gospodara tvoga dogoditi *(i obistiniti)*. 8 Nema nikoga, ko će je moći odbiti i odstraniti. 9 Toga dana će se nebesa uskomešati i uznemiriti. 10 I brda će se sa svojih mjesta pomaknuti. 11 I jao i teško toga dana onima, koji su *(istinu)* lažnom smatrali![2]) 12 Koji su zapali u isprazne riječi, pa se zabavljaju i igraju. 13 Oni će se toga dana *(sa velikom žestinom)* goniti i tjerati u oganj paklenski. 14 Ovo je onaj oganj paklenski, što ste ga vi lažnim smatrali. 15 Je li čarolija ovaj *(oganj)?* Ili vi ne vidite, *(jer su vam oči povezane)?* 16 Uniđite u oganj paklenski, pa mogli snositi ili ne mogli snositi. Jednako je vama. Vi ćete se kazniti samo za ono, što ste radili. 17 Zaista, koji se čuvaju poroka i nevaljalština, oni su u vrtovima rajskim i u

---

[1]) U prvih šest ajeta poglavlja, svraća se pozornost na događaje, koji stoje u nerazdruživoj vezi i odnose se na Božanske Objave, koje su poslane Hazreti Musau i Hazreti Muhammedu. Brdo, na kome je stajao i boravio Hazreti Musa bilo je brdo Tur, a na brdu Hira je došla prva Objava Hazreti Muhammedu. Tevrat je knjiga, koja je dana Hazreti Musau, a Kur'an je knjiga, koja je dana Hazreti Muhammedu. Sa kućom, koju hodočasnici uređuju i hodočaste i u koje je strop visoko uzdignut, s jedne strane se pokazuje na hram, što ga je Hazreti Musa postavio i podigao Izraelićanima, a s druge strane na hodočasnike, što Ka'bu hodočaste i uređuju. Uzavrelo more predstavlja more, u kome je Fir'avn potopljen. U slijedećem ajetu se kaže, da će se Božja kazna obistiniti i na taj način se izlaže, da će neprijatelje Božjeg Poslanika sigurno Božja kazna stići. Kako su se neprijatelji Hazreti Musaovi u moru podavili, tako će isto Božja kazna stići i neprijatelje Hazreti Muhammedove i oni će biti uništeni.

[2]) Ove riječi ističu, da će se obistiniti i ostvariti propadanje jednog jakog neprijatelja i da će izvršiti najveći preokret i postići najveći uspjeh Božji Poslanik, koga su njegovi sugrađani ludom smatrali. Preokret će biti tako jak, kao da se nebesa komešaju i brda se sa svojih mjesta pomiču, to jest biće savladan neprijatelj, koji je izgledao nepobjediv.

بسم الله الرحمن الرحيم ٥٢

والطور ① وكتاب مسطور ② في رق منشور ③ والبيت المعمور ④ والسقف المرفوع ⑤ والبحر المسجور ⑥ إن عذاب ربك لواقع ⑦ ما له من دافع ⑧ يوم تمور السماء مورا ⑨ وتسير الجبال سيرا ⑩ فويل يومئذ للمكذبين ⑪ الذين هم في خوض يلعبون ⑫ يوم يدعون إلى نار جهنم دعا ⑬ هذه النار التي كنتم بها تكذبون ⑭ أفسحر هذا أم أنتم لا تبصرون ⑮ اصلوها فاصبروا أو لا تصبروا سواء عليكم إنما تجزون ما كنتم تعملون ⑯ إن المتقين في جنات ونعيم ⑰ فاكهين بما آتاهم ربهم ووقاهم ربهم عذاب الجحيم ⑱ كلوا واشربوا هنيئا بما كنتم تعملون ⑲

متكئين على سرر مصفوفة وزوجناهم بحور عين ⑳ والذين آمنوا واتبعتهم ذريتهم بإيمان ألحقنا بهم ذريتهم وما ألتناهم من عملهم من شيء كل امرئ بما كسب رهين ㉑ وأمددناهم بفاكهة ولحم مما يشتهون ㉒ يتنازعون فيها كأسا لا لغو فيها ولا تأثيم ㉓ ويطوف عليهم غلمان لهم كأنهم لؤلؤ مكنون ㉔ وأقبل بعضهم على بعض يتساءلون ㉕ قالوا إنا كنا قبل في أهلنا مشفقين ㉖ فمن الله علينا ووقانا عذاب السموم ㉗ إنا كنا من قبل ندعوه إنه هو البر الرحيم ㉘ فذكر فما أنت بنعمت ربك بكاهن ولا مجنون ㉙ أم يقولون شاعر نتربص به ريب المنون ㉚ قل تربصوا فإني معكم من المتربصين ㉛ أم تأمرهم

blagodatima. 18 Oni se naslađuju i uživaju sa onim, što im je dao Gospodar njihov. A sačuvao ih je Gospodar njihov kazne paklenske, koja prži i sagorijeva. 19 Jedite i pijte u zdravlju i miru zbog onoga, što ste vi činili! 20 Oni će biti naslonjeni u naslonjačima i prijestoljima, što su jedni do drugih poredani. I učinićemo ih drugovima divnih i prekrasnih družica.[3]) 21 A

---

[3]) Ovo su hurije. U Kur'anu se na četiri mjesta govori o hurijama, i to ovdje i u poglavljima 44:54, 55:72 i 56:22. Riječ »hurun« je množina od pridjeva muškog roda »ahveru« i ženskog roda »havrau«. Ova riječ znači potpunu crninu onoga, što je u oku crno, i potpunu bjelinu onoga, što je bijelo. U časnom ajetu se iza riječi »hurun« spominje riječ »î'n«. Ovo je množina riječi »â'jenu«, a znači crnook. Ženski rod je od ovoga »â'jnau«, a znači divnu i crnooku ženu. Ne smije se zaboraviti, da je bjelina simbol svojstva i vrline čistoće. Riječi »hur« i »î'n« izražavaju čistoću i ljepotu. Radi toga i mi to ovako prevodimo.

Šta se sa ovim misli? Mi smo o ovome i prije govorili i dokazali smo, da u raju neće biti ženidbe ni bračnih odnosa. Sva izlaganja, koja se u Kur'anu odnose na rajski život, treba shvatiti u simboličnom i prenešenom značenju.

696 سورة الطور ٥٢ ٦٩٦

أَحْلَامُهُم بِهَٰذَا أَمْ هُمْ قَوْمٌ طَاغُونَ (٣٢) أَمْ يَقُولُونَ تَقَوَّلَهُ بَل
لَّا يُؤْمِنُونَ (٣٣) فَلْيَأْتُوا بِحَدِيثٍ مِّثْلِهِ إِن كَانُوا صَادِقِينَ (٣٤)
أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ (٣٥) أَمْ خَلَقُوا السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضَ بَل لَّا يُوقِنُونَ (٣٦) أَمْ عِندَهُمْ خَزَائِنُ رَبِّكَ أَمْ هُمُ
الْمُسَيْطِرُونَ (٣٧) أَمْ لَهُمْ سُلَّمٌ يَسْتَمِعُونَ فِيهِ فَلْيَأْتِ مُسْتَمِعُهُم
بِسُلْطَانٍ مُّبِينٍ (٣٨) أَمْ لَهُ الْبَنَاتُ وَلَكُمُ الْبَنُونَ (٣٩) أَمْ
تَسْأَلُهُمْ أَجْرًا فَهُم مِّن مَّغْرَمٍ مُّثْقَلُونَ (٤٠) أَمْ عِندَهُمُ الْغَيْبُ
فَهُمْ يَكْتُبُونَ (٤١) أَمْ يُرِيدُونَ كَيْدًا فَالَّذِينَ كَفَرُوا هُمُ
الْمَكِيدُونَ (٤٢) أَمْ لَهُمْ إِلَٰهٌ غَيْرُ اللَّهِ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ
(٤٣) وَإِن يَرَوْا كِسْفًا مِّنَ السَّمَاءِ سَاقِطًا يَقُولُوا سَحَابٌ
مَّرْكُومٌ (٤٤) فَذَرْهُمْ حَتَّىٰ يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي فِيهِ يُصْعَقُونَ (٤٥)

koji vjeruju i slijedi ih potomstvo njihovo u vjerovanju, Mi ćemo ih sastaviti i spojiti sa potomstvom njihovim i nećemo im nimalo umanjiti *(nagradu)* za djela njihova. Svaki čovjek je odgovoran za ono, što je stekao i uradio. 22 I Mi ćemo ih pomoći sa voćem i mesom, što oni budu željeli. 23 Oni će u raju jedni drugima čašu dodavati, u kojoj nema besposlene riječi a ni grijeha. *(Piće iz ove čaše ne dovodi do besposlena govora i do grijeha).* 24 Obilaze oko njih *(bogobojaznih)* poslužitelji njihovi, a čisti su i lijepi kao da su biser, što u školjci raste. 25 I oni pristupaju jedni drugima, pa se između sebe pitaju. 26 Govore: Mi smo se prije bojali i plašili zbog čeljadi svoje. 27 I Bog nam je učinio dobrotu i očuvao nas je kazne, koja prodire i uništava kao otrov. 28 Mi smo prije Boga molili i Njemu se klanjali. Zaista je On, koji dobro čini i milost dariva.

DIO. 2 — PROTIVNIKE ĆE STIĆI ŠTETA.

29 Ti trajno poučavaj i opominji! Ti nijesi sa blagodati Gospodara tvoga ni vrač ni luda! 30 Zar oni *(za te)* kažu: pjesnik

---

U tom slučaju, zašto se rajske blagodati predstavljaju kao divne i krasne žene?

Nagrada, o kojoj se ovdje govori, jest nagrada savršenih i čistih svojstava i vrlina lijepih djela. Mnogo više priliči da se čistoća i ljepota predstavi u obliku jedne žene.

Uza sve to, ako prihvatimo, da su to u istinu žene, koje predstavljaju čistoću i ljepotu, to ne može ništa drugo biti nego supruge pravovjernih. Još prije u 21 i 24 ajetu je govoreno o potomstvu i sjemenu pravovjernih, a u 26 ajetu se govori o ženama njihovim.

je. Očekivaćemo dok ga stigne hrđava sudbina! 31 Reci: Iščekujte! I ja ću s vama biti među onima, što očekuju. 32 Zar im naređuju ovo *(kratke)* pameti njihove? Zar oni nijesu obijesni i prkošljivi ljudi? 33 Ili zar oni govore, ovo su njegove laži i izmišljotine. Ne, oni neće vjerovati. 34 Pa nek sačine govor, sličan *(govoru)* kur'anskom, ako oni istinu govore. 35 Ili zar su oni stvoreni bez Stvoritelja? Ili zar su oni stvoritelji? 36 Ili zar su oni stvorili nebesa i zemlju? Ne, oni nemaju čvrstog uvjerenja. 37 Ili, zar se kod njih nalaze riznice Gospodara tvoga? Ili, zar je kod njih sva vlast i gospodstvo? 38 Ili, zar oni imaju ljestve *(da se na nebo ispenju)* sa kojih prisluškuju?[4]) Ako je tako, neka onaj, koji između njih prisluškuje, donese posve jasan dokaz. 39 Ili zar su Njegove kćeri, a vaši sinovi? 40 Ili zar ti od njih tražiš neku nagradu *(što vršiš poslaničku dužnost)*, pa su oni, zbog nekakvog duga, pod težak teret pali? 41 Ili, zar je kod njih znanje o onome, što je neviđeno, pa oni to pišu? *(Zar oni uče iz knjige vječnih tajna, pa mogu kazati, da neće biti proživljeni)*. 42 Ili, zar oni hoće da nekakvu spletku i varku naprave? Nevjernici su oni, koji će u tu varku zapasti.[5]) 43 Ili, zar oni imaju drugoga boga, osim Allaha? Uzvišen je i čist Allah od saučesnika, što Mu ih oni pripisuju. 44 A ako oni vide, da iz neba padne jedan komad, govore: Ovo su oblaci, što su se jedan na drugi nagomilali. 45 Ostavi ti njih, dok ne susretnu dan, kada će svi od straha pomrijeti. 46 To je dan, kada im nimalo neće koristiti spletka i varka njihova, niti će se njima pomoći. 47 Zaista, za one, koji su griješili i nasilje činili, ima i osim te, druga kazna, ali većina njih ne znaju. 48 Strpljivo iščekuj odluku Gospodara tvoga! Zaista si ti pred očima Našim! *(Mi te čuvamo i pazimo)*. Slavi i uzvisuj čistoću Gospodara tvoga i zahvaljuj Mu, kad ustaješ i dižeš se. 49. I noću slavi i uzvisuj čistoću Njegovu, a i po zalasku zvijezda!

---

[4]) Arapski vrači su tvrdili, da iz neba slušaju glasove, po kojima oni budućnost proriču. Ali sva njihova proricanja budućnosti su bila lažna, jer su svi bili lažci i mađioničari.

[5]) Ovim se kazuje, da će nevjernike i na ovom svijetu kazna stići i da će propasti i izumrijeti, a isto tako će ih kazna i u vječnom svijetu stići.

POGLAVLJE: 53

POGLAVLJE: NEDŽM

OBJAVLJENO U MEKKI, 3 DIJELA, 62 AJETA.

SADRŽAJ:

U prvom ajetu ovog poglavlja se govori o »Nedžmu«, to jest o zvijezdi i radi toga se ovo poglavlje i naziva »Nedžm«.

Prethodno poglavlje je govorilo da će pravovjerni uspjeti i pobijediti. U ovom poglavlju se govori o visokim položajima, koje će Božji Poslanik postići. U ovoj tački je ta veza između ova dva poglavlja.

Prvi dio poglavlja kazuje, da Božji Poslanik ne griješi, a pošto ne griješi nalazi se na pravom putu. Radi toga će stići do najvećih visina i najvećeg duhovnog uspona, do kojeg se uopće može čovjek dignuti. U ovom poglavlju se osuđuje idolopoklonstvo. Jer idolopoklonstvo ljudske poglede ne može uzdignuti u visine, niti ga može potaknuti, da se do tog mogućeg duhovnog uspona čovjek uzdigne.

U drugom dijelu se ističe da se ništa ne može u borbi protiv istine održati, a u trećem dijelu se kaže, da će se svemoć Božja otkriti uništenjem laži.

Može se brojiti, da je ovo poglavlje objavljeno u petoj godini poslanstva. Radi toga ovo poglavlje spada među poglavlja, koja su objavljena u prvim godinama mekkanskog perioda.

PREVOD:

DIO. 1 — VISINE DO KOJIH ĆE SE USPETI I UZDIGNUTI BOŽJI POSLANIK.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 *(Pazi, pouku crpi i gledaj)* zvijezdu kad se rađa i kad zapada![1]) 2 Nije zalutao drug vaš, a niti je krivo vjerovao.[2]) 3 A on ne govori iz želje i strasti *(svoje)*. 4 *(Njegova riječ)* nije ništa drugo, nego objava, što je *(njemu)* objavljena). 5 — 6 Podučio ga je *(Muhammeda)* jedan sa velikom snagom, moćan

[1]) Govoreći o zvijezdi, koja zapada, pokazuje se na svršetak onih, koji su se suprotstavljali Božjem Poslaniku i kaže se, da će i njih nestati kao i zvijezda, što se na nebu gube i nestaje ih. Ali riječ zvijezda, koja se u arapskom jeziku naziva »N e d ž m«, može doći i u značenju jednog odlomka Kur'ana. U tom slučaju se razumije, da treba obratiti pažnju svakom odlomku Kur'ana, koji je objavljen.

[2]) Časni ajet utvrđuje bezgriješnost Božjeg Poslanika, jer on nije nikada zalutao, a ni pogriješio. U svakom pothvatu i u svakom pokretu se držao pravog puta.

i sa velikim dostojanstvom, pa se *(Muhammed)* usavršio.[3]) 7 On je na najvišoj strani obzora.[4]) 8 Zatim se on približi, pa se još više primače, 9 a bijaše udaljenost koliko dva luka, ili još i bliža.[5]) 10 I objavi robu Svome, što je imao objaviti: 11 Nije slagalo ni iskrivilo srce ono, što je on vidio. 12 Zar se vi još prepirete oko onoga, što je on vidio? 13 — 14 A on Ga je još i drugi put vidio kod »sidretul-munteha'a«.[6]) 15 Kod njega je raj, u koji će se skloniti. 16 *(Vidio Ga je)* kad pokriva stablo »sidre«, ono što ga pokriva *(od mnogobrojnih stvorenja, što upućuju na veličinu Božju i neviđenih ljepota)*. 17 Nije oko njegovo skrenulo *(pa da ne vidi čuda što su mu naređena da ih vidi)*, a niti je prekršilo *(zapovijed o onome što je imalo vidjeti)*. 18 On je sigurno vidio najveće dokaze Gospodara svoga. 19 — 20 Šta vi velite, zar ćete se vi klanjati Latu, Uzzau i Menatu, što je treći i zadnji i bez ikakve vrijednosti?[7]) 21 Zar su vaši sinovi, a kćeri

---

[3]) Pošto se ovdje ne govori o velikom anđelu Džibrilu, to se lična zamjenica na njega ne odnosi. Lice, o kome se govori, jest Božji Poslanik. Ovdje se kaže, da je došao do savršenstva, jer ga je Svemogući Bog podučio.

[4]) U ovom časnom ajetu se kaže za Božjeg Poslanika, da je na najvišoj strani obzora. Sa ovim se ističe, da je on dostigao onaj najviši stupanj savršenstva, do kojeg se ni jedan drugi čovjek ne može uspeti.

[5]) Na ovaj način se u arapskom jeziku izražava blizina. To jest dva luka, koji se upotrebljavaju za navalu ili obranu, kad se spoje, bacaju istu streljicu.

[6]) »Sidretul-munteha« jest lotosovo drvo, koje simbolično predstavlja najkrajniju granicu ljudskog znanja.

[7]) Ima jedna priča, koju su skovali uz ove ajete, a koja nema nikakvog oslonca, a ni temelja. Kršćanski pisci kažu, kako je Hazreti Muhammed htio da pristane uz idolopoklonike. Po njihovom naivnom i smiješnom pričanju, pošto je Hazreti Muhammed proučio dvadeseti ajet ovog poglavlja, nije proučio dvadeset prvi ajet, nego je između toga dodao: »ovo su uzvišene djevice i nadati se je zagovoru njihovu«. Ali ove riječi staviti u ovo poglavlje, nema nikakve mogućnosti, jer ovo poglavlje u najvećoj mjeri udara protiv poganstva i idolopoklonstva. 23 ajet ovog poglavlja sa prezirom osuđuje ove idole i kumire, 26 ajet govori, da se ne može nadati nikakvu zagovoru njihovu, a 27 ajet osuđuje, da se anđelima daju imena krivih i lažnih bogova. Prema tome nema nikakova mjesta, da se ovakva jedna tvrdnja iznese. Kur'an je iz temelja neprijatelj poganstva i idolopoklonstva. Ni u jednom kur'anskom ajetu nema ni jedne riječi u prilog idolopoklonstva. Kur'ansko držanje protiv idolopoklonstva je odlučno i nepromijenjeno.

Ova priča, koja je poznata pod imenom »Garanik«, je najveća laž i podvala.

يَوْمَ لَا يُغْنِي عَنْهُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئًا وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ ﴿٤٧﴾ وَإِنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا عَذَابًا دُونَ ذَٰلِكَ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٨﴾ وَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ فَإِنَّكَ بِأَعْيُنِنَا وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ حِينَ تَقُومُ ﴿٤٩﴾ وَمِنَ اللَّيْلِ فَسَبِّحْهُ وَإِدْبَارَ النُّجُومِ

سورة النجم مكية وهي اثنتان وستون آية ٦٢

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

وَالنَّجْمِ إِذَا هَوَىٰ ﴿١﴾ مَا ضَلَّ صَاحِبُكُمْ وَمَا غَوَىٰ ﴿٢﴾ وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ ﴿٤﴾ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ ﴿٥﴾ عَلَّمَهُ شَدِيدُ الْقُوَىٰ ﴿٦﴾ ذُو مِرَّةٍ فَاسْتَوَىٰ ﴿٧﴾ وَهُوَ بِالْأُفُقِ الْأَعْلَىٰ ﴿٨﴾ ثُمَّ دَنَا فَتَدَلَّىٰ ﴿٩﴾ فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَىٰ ﴿١٠﴾ فَأَوْحَىٰ إِلَىٰ عَبْدِهِ

مَا أَوْحَىٰ ﴿١١﴾ مَا كَذَبَ الْفُؤَادُ مَا رَأَىٰ ﴿١٢﴾ أَفَتُمَارُونَهُ عَلَىٰ مَا يَرَىٰ ﴿١٣﴾ وَلَقَدْ رَآهُ نَزْلَةً أُخْرَىٰ ﴿١٤﴾ عِنْدَ سِدْرَةِ الْمُنْتَهَىٰ ﴿١٥﴾ عِنْدَهَا جَنَّةُ الْمَأْوَىٰ ﴿١٦﴾ إِذْ يَغْشَى السِّدْرَةَ مَا يَغْشَىٰ ﴿١٧﴾ مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَغَىٰ ﴿١٨﴾ لَقَدْ رَأَىٰ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِ الْكُبْرَىٰ ﴿١٩﴾ أَفَرَأَيْتُمُ اللَّاتَ وَالْعُزَّىٰ ﴿٢٠﴾ وَمَنَاةَ الثَّالِثَةَ الْأُخْرَىٰ ﴿٢١﴾ أَلَكُمُ الذَّكَرُ وَلَهُ الْأُنْثَىٰ ﴿٢٢﴾ تِلْكَ إِذًا قِسْمَةٌ ضِيزَىٰ ﴿٢٣﴾ إِنْ هِيَ إِلَّا أَسْمَاءٌ سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَمَا تَهْوَى الْأَنْفُسُ وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مِنْ رَبِّهِمُ الْهُدَىٰ ﴿٢٤﴾ أَمْ لِلْإِنْسَانِ مَا تَمَنَّىٰ ﴿٢٥﴾ فَلِلَّهِ الْآخِرَةُ وَالْأُولَىٰ ﴿٢٦﴾ وَكَمْ مِنْ مَلَكٍ فِي السَّمَاوَاتِ لَا تُغْنِي شَفَاعَتُهُمْ شَيْئًا إِلَّا مِنْ بَعْدِ أَنْ يَأْذَنَ اللَّهُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَرْضَىٰ ﴿٢٧﴾ إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ

Njegove? 22 Uistinu je to jedna nasilna i manjkava podjela! 23 Ovi idoli i kipovi su samo neka imena, po kojima ste ih *(po zabludi vašoj)* prozvali vi i očevi vaši. O njima vam Bog nije nikakvog dokaza spustio i poslao. Oni slijede samo sumnje i ono, što im niske strasti žele. A zaista im je došao od Gospodara njihovog vođa i uputitelj. 24 Ili *(zar oni misle)*, da će čovjek postignuti sve što želi? *(Ne, neće)*. 25 Bogu pripada život vječni i život zemaljski.

DIO. 2 — NIŠTA SE NE MOŽE PROTIV ISTINE ODRŽATI.

26 A koliko je anđela na nebesima čiji zagovor neće ništa koristiti osim pošto Allah dozvoli *(da oni zagovaraju)* za onoga, za koga On bude htio i od koga On bude zadovoljan *(i vidi ga da je dostojan zagovora)*. *(Pa zar može onda koristiti zagovor idola i onih, koje oni obožavaju i kojima se*

لَيُسَمُّونَ الْمَلَائِكَةَ تَسْمِيَةَ الْأُنْثَىٰ ﴿٢٨﴾ وَمَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْنِي مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا ﴿٢٩﴾ فَأَعْرِضْ عَنْ مَنْ تَوَلَّىٰ عَنْ ذِكْرِنَا وَلَمْ يُرِدْ إِلَّا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ﴿٣٠﴾ ذَٰلِكَ مَبْلَغُهُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِمَنِ اهْتَدَىٰ ﴿٣١﴾ وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لِيَجْزِيَ الَّذِينَ أَسَاءُوا بِمَا عَمِلُوا وَيَجْزِيَ الَّذِينَ أَحْسَنُوا بِالْحُسْنَى ﴿٣٢﴾ الَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَائِرَ الْإِثْمِ وَالْفَوَاحِشَ إِلَّا اللَّمَمَ إِنَّ رَبَّكَ وَاسِعُ الْمَغْفِرَةِ هُوَ أَعْلَمُ بِكُمْ إِذْ أَنْشَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَإِذْ أَنْتُمْ أَجِنَّةٌ فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ فَلَا تُزَكُّوا أَنْفُسَكُمْ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنِ اتَّقَىٰ ﴿٣٣﴾ أَفَرَأَيْتَ الَّذِي تَوَلَّىٰ ﴿٣٤﴾ وَأَعْطَىٰ قَلِيلًا وَأَكْدَىٰ ﴿٣٥﴾ أَعِنْدَهُ عِلْمُ الْغَيْبِ فَهُوَ يَرَىٰ ﴿٣٦﴾

أَمْ لَمْ يُنَبَّأْ بِمَا فِي صُحُفِ مُوسَىٰ ﴿٣٧﴾ وَإِبْرَاهِيمَ الَّذِي وَفَّىٰ ﴿٣٨﴾ أَلَّا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ﴿٣٩﴾ وَأَنْ لَيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَىٰ ﴿٤٠﴾ وَأَنَّ سَعْيَهُ سَوْفَ يُرَىٰ ﴿٤١﴾ ثُمَّ يُجْزَاهُ الْجَزَاءَ الْأَوْفَىٰ ﴿٤٢﴾ وَأَنَّ إِلَىٰ رَبِّكَ الْمُنْتَهَىٰ ﴿٤٣﴾ وَأَنَّهُ هُوَ أَضْحَكَ وَأَبْكَىٰ ﴿٤٤﴾ وَأَنَّهُ هُوَ أَمَاتَ وَأَحْيَا ﴿٤٥﴾ وَأَنَّهُ خَلَقَ الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْأُنْثَىٰ ﴿٤٦﴾ مِنْ نُطْفَةٍ إِذَا تُمْنَىٰ ﴿٤٧﴾ وَأَنَّ عَلَيْهِ النَّشْأَةَ الْأُخْرَىٰ ﴿٤٨﴾ وَأَنَّهُ هُوَ أَغْنَىٰ وَأَقْنَىٰ ﴿٤٩﴾ وَأَنَّهُ هُوَ رَبُّ الشِّعْرَىٰ ﴿٥٠﴾ وَأَنَّهُ أَهْلَكَ عَادًا الْأُولَىٰ ﴿٥١﴾ وَثَمُودَ فَمَا أَبْقَىٰ ﴿٥٢﴾ وَقَوْمَ نُوحٍ مِنْ قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُوا هُمْ أَظْلَمَ وَأَطْغَىٰ ﴿٥٣﴾ وَالْمُؤْتَفِكَةَ أَهْوَىٰ ﴿٥٤﴾ فَغَشَّاهَا مَا غَشَّىٰ ﴿٥٥﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكَ تَتَمَارَىٰ ﴿٥٦﴾ هَٰذَا نَذِيرٌ مِنَ النُّذُرِ الْأُولَىٰ ﴿٥٧﴾ أَزِفَتِ الْآزِفَةُ ﴿٥٨﴾ لَيْسَ لَهَا مِنْ دُونِ اللَّهِ

mole?!). 27 Zaista, oni koji ne vjeruju Sudnjeg dana, nazivaju anđele ženskim imenima. 28 A oni o tome što govore, ništa ne znaju. Oni samo slijede krivo i lažno mišljenje. A krivo mišljenje prema istini ničemu ne vrijedi. 29 Okreni glavu od onoga, koji se okreće od opomene *(Kur'ana)* Našega i ne traži ništa drugo, osim života zemaljskog. 30 Eto, dotle dopire znanje njihovo. Zaista Gospodar tvoj najbolje zna onoga, koji je zalutao sa staze Njegove. A On najbolje zna i onoga, koji se uputio pravim putem. 31 A Bogu pripada sve, što je na nebesima i na zemlji, *(upućuje koga hoće, a ostavlja u zabludi koga hoće),* da bi konačno kaznio one, koji nevaljala djela čine zbog onoga, što su činili, a nagradio one, koji dobra djela čine, sa najljepšom nagradom. 32 To su oni, koji se klone velikih grijeha i bezstidnih djela i ako ponekada zapadnu u mali grijeh. Zaista je Gospodar tvoj širok u opraštanju. On vas najbolje poznaje, kad vas je

stvarao iz zemlje i kada ste vi bili začeta nerođenčad u utrobama majki vaših. Pa nemojte se praviti čistim i time se hvalisati. Bog zna najbolje one, koji se čuvaju *(nevaljalština i poroka)*.

DIO. 3 — U IŠČEZAVANJU LAŽI OČITUJE SE SNAGA ISTINE.

33 Jesi li ti vidio onoga, koji se okreće *(od vjerovanja)*, 34 i daje vrlo malo, a *(ostalo)* zadržaje *(zbog škrtosti i neznanja)?* 35 Da li on zna ono što je neviđeno i vidi *(da su nevjerstvo i škrtost kod Boga primljeni kao korisna djela)?* 36 — 37 Ili zar nije saopćeno ono, što je u listovima Musa'ovim *(Tevratu)* i Ibrahimovim, koji je ispunio i izvršio *(zapovijed koju je od Boga primio):* 38 Da neće griješna duša nositi tuđih grijeha?! 39 I da čovjeku nema ništa više, nego samo ono što je zaslužio. 40 A njegov trud i zasluga će se skoro vidjeti. 41 Zatim će se prema zasluzi potpuno nagraditi. 42 A konačni je cilj *(svih stvorenja)*, da se dođe i povrati Gospodaru tvome. 43 A On je, Koji razveseljuje i na plač nagoni, 44 On je Koji usmrćuje i proživljava. 45 On je stvorio par, muško i žensko, 46 iz čovječije vode kad se uštrca. 47 A Njemu pripada ponovno stvaranje. 48 On je, Koji obogaćuje i daje da se stiče i nagomilava blago. 49 On je Gospodar *(zvijezde)* Siriusa.[8]) 50 A On je, Koji je uništio prvog Âda, 51 i Semuda, pa nikoga od njih nije ostavio. 52 A prije je još *(uništio)* i narod Nuhov. Zaista su oni bili vrlo nasilni i vrlo bezbožni i izopačeni. 53 I *(uništio je)* gradove *(Sodomu i Gomoru)*, što ih je sa zemljom sravnio, pa ih je porušio i isprevrtao. 54 I prekrilo ih je, što ih je prekrilo. 55 Koje blagodati Gospodara tvoga ti poričeš *(i u koje sumnjaš, o čovječe!)?* 56 Ovo je poslanik, koji opominje *(od posljedica krivog puta)*, između onih poslanika, koji su još prije opominjali i zastrašivali. 57 Približilo se je, što se je imalo približiti.[9]) 58 Nema nikog drugog osim Boga, da ga odvrati. 59 Zar se vi čudite ovoj riječi, 60 smijete se, a ne plačete. 61 I vi se zabavljate i pjesmu izvijate, *(da bi svijet zabavili, da*

[8]) Stari su Arapi obožavali zvijezdu Sirius ili sjevernjaču, pa se sa ovim časnim ajetom ističe, da to nema nikakve vrijednosti, jer je Gospodar te zvijezde Allah, pa im ona ne može ništa pomoći.

[9]) Stvar, koja se približila, jest nestajanje i izumiranje Kurejšija i poganske snage, kojom su se dizali protiv Islama.

ne sluša Poslanika i Kur'an). 62 Bogu sedždu učinite, *(pred Njim ničice padnite)* i Njega samo obožavajte![10])

POGLAVLJE: 54

POGLAVLJE: KAMER

OBJAVLJENO U MEKKI, 3 DIJELA, 55 AJETA.

SADRŽAJ:

Ovo časno poglavlje govori o mjesečevom raspolovljivanju i razdvajanju. Radi toga ovo poglavlje nosi naziv »Kamer«. Mjesečevo razdvajanje je znak opadanja i slabljenja snage i moći Kurejšija. Časno poglavlje ovo posve jasno i na početku i na kraju ističe i kazuje.

U prvom dijelu poglavlja se prave posve jasne opomene neprijateljima Božjeg Poslanika i u ovom dijelu se govori o Nuhu i Âdu. Kasnije u drugom dijelu poglavlja se govori o Semudu i narodu Lutovu. Pošto se u trećem dijelu kratko govorilo o Fir'avnu, onda se govori o porazu, koji će Kurejšije na Bedru stići. Razbiće se protivnost i otpor Kurejšija sa Bedrskom pobjedom i porasti će ugled potlačenih muslimana.

Vrijeme objavljivanja ovog poglavlja može se brojiti da spada među prva poglavlja mekkanskog perioda.

PREVOD:

DIO. 1 — NEPRIJATELJI BOŽJEG POSLANIKA, NUHOV NAROD I NAROD ÂD.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Približio se *(očekivani)* čas i mjesec se raspukao i raspolovio.[1]) 2 A ako oni vide jedan znak, okreću glavu i govore:

---

[10]) U ovom časnom ajetu se naređuje, da se sedžda učini. Svi muslimani se ovom pokoravaju i sedždu čine. Ali kad je ovo poglavlje bilo istom objavljeno Božjem Poslaniku i kad ga je on u zboru učio, tada su tomu učenju prisustvovali i muslimani i nevjernici. Pošto je Božji Poslanik završio ovo poglavlje, pao je na sedždu, ali za njim su pali na sedždu ne samo muslimani, nego i pogani, koji su slušali učenje ovog poglavlja.

Pogani, koji su tada pali na sedždu, skovali su jednu priču, koja nema nikakvog temelja, da se tada Božji Poslanik njima pridružio. Inače ovaj ajet naređuje, da se Bogu sedžda čini, a ne kumirima. Ali pogani su iz ovog poglavlja shvatili Božju moć i veličinu i pošto su saslušali ajete, koji ističu, kako će oni zbog svojih grijeha biti uništeni, nijesu se mogli odhrvati nutarnjem nagonu, nego su svi na sedždu pali.

[1]) Od strane nekoliko odabranih ashaba se prenosi i priča, da se za vremena Božjeg Poslanika mjesec raspukao i raspolovio. Ova pričanja

كَاشِفَةٌ ﴿٥٨﴾ أَفَمِنْ هَٰذَا الْحَدِيثِ تَعْجَبُونَ ﴿٥٩﴾ وَتَضْحَكُونَ
وَلَا تَبْكُونَ ﴿٦٠﴾ وَأَنتُمْ سَامِدُونَ ﴿٦١﴾ فَاسْجُدُوا لِلَّهِ وَاعْبُدُوا ۩

سُورَةُ الْقَمَرِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ خَمْسٌ وَخَمْسُونَ آيَةً

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ
اقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ وَانشَقَّ الْقَمَرُ ﴿١﴾ وَإِن يَرَوْا آيَةً يُعْرِضُوا وَ
يَقُولُوا سِحْرٌ مُّسْتَمِرٌّ ﴿٢﴾ وَكَذَّبُوا وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ وَكُلُّ
أَمْرٍ مُّسْتَقِرٌّ ﴿٣﴾ وَلَقَدْ جَاءَهُم مِّنَ الْأَنبَاءِ مَا فِيهِ مُزْدَجَرٌ ﴿٤﴾
حِكْمَةٌ بَالِغَةٌ فَمَا تُغْنِ النُّذُرُ ﴿٥﴾ فَتَوَلَّ عَنْهُمْ يَوْمَ يَدْعُ
الدَّاعِ إِلَىٰ شَيْءٍ نُّكُرٍ ﴿٦﴾ خُشَّعًا أَبْصَارُهُمْ يَخْرُجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ
كَأَنَّهُمْ جَرَادٌ مُّنتَشِرٌ ﴿٧﴾ مُّهْطِعِينَ إِلَى الدَّاعِ يَقُولُ

الْكَافِرُونَ هَٰذَا يَوْمٌ عَسِرٌ ﴿٨﴾ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ فَكَذَّبُوا
عَبْدَنَا وَقَالُوا مَجْنُونٌ وَازْدُجِرَ ﴿٩﴾ فَدَعَا رَبَّهُ أَنِّي مَغْلُوبٌ
فَانتَصِرْ ﴿١٠﴾ فَفَتَحْنَا أَبْوَابَ السَّمَاءِ بِمَاءٍ مُّنْهَمِرٍ ﴿١١﴾ وَفَجَّرْنَا
الْأَرْضَ عُيُونًا فَالْتَقَى الْمَاءُ عَلَىٰ أَمْرٍ قَدْ قُدِرَ ﴿١٢﴾ وَحَمَلْنَاهُ عَلَىٰ ذَاتِ
أَلْوَاحٍ وَدُسُرٍ ﴿١٣﴾ تَجْرِي بِأَعْيُنِنَا جَزَاءً لِّمَن كَانَ كُفِرَ ﴿١٤﴾
وَلَقَد تَّرَكْنَاهَا آيَةً فَهَلْ مِن مُّدَّكِرٍ ﴿١٥﴾ فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي
وَنُذُرِ ﴿١٦﴾ وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِن مُّدَّكِرٍ ﴿١٧﴾
كَذَّبَتْ عَادٌ فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذُرِ ﴿١٨﴾ إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ
رِيحًا صَرْصَرًا فِي يَوْمِ نَحْسٍ مُّسْتَمِرٍّ ﴿١٩﴾ تَنزِعُ النَّاسَ كَأَنَّهُمْ
أَعْجَازُ نَخْلٍ مُّنقَعِرٍ ﴿٢٠﴾ فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذُرِ ﴿٢١﴾
وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِن مُّدَّكِرٍ ﴿٢٢﴾ كَذَّبَتْ ثَمُودُ

Ovo je jedna jaka čarolija! 3 Oni *(istinu)* smatraju lažnom, *(u laž ugone Božjeg Poslanika)* i slijede niske strasti svoje. A svaka se stvar ustaljuje i ide do jednog cilja. *(Dobro stiže dobrog, a zlo nevaljalog)*. 4 A došle su im vijesti, koje bi bile dosta, da ih odvrate *(od krivog puta)*. 5 Kako je ovaj *(Kur'an)* čista i visoka mudrost! Neće koristiti oni koji opominju i zastrašuju *(od poslje-*

---

i kazivanja se smatraju kao »mešhur« — pouzdana. Ova pričanja prihvaćaju i poznati veliki autoriteti, ko što su Buharija i Muslim. Na ovaj način nema mjesta i mogućnosti, da se ovaj događaj u biti svojoj osporava i kritikuje. Iz raznih pričanja i kazivanja, koja se odnose na pojedinosti ovog događaja, razumijeva se, da je ovo mjesečevo raspolovljivanje, bilo jedne vrsti mjesečevog pomrčanja. Za vrijeme ovog pomrčanja, mjesec se vidio, kao da se na dvoje razdijelio, jedan dio je punim sjajem sjajio, a drugi je bio potpuno taman i zamračen. Kakva god bila suština ovog prirodnog događaja, on sadrži jedno vrlo duboko značenje. Kad je Božji Poslanik svojim prstima pokazivao na ovu nebesku pojavu mjesečevog pomrčanja, pokazao je, da se isto tako raspuknula površina poganstva i da je ono osuđeno na propast i izumiranje.

dica krivog puta, kad dođe vrijeme obećane kazne). 6 Onda pusti ih i okreni se od njih, *(pošto si im objavu i dokaze iznio)* i *(iščekuj)* do dana, kada će ih pozvati onaj, što poziva nečemu, što im se ne sviđa. 7 *(Toga dana će)* pogledi njihovi biti prestrašeni i prenerraženi, izlaziće iz svojih grobova, a izgledati će kao rasijani skakavci, *(koji ne znaju kuda bi pošli).* 8 Oni će trčati onome što ih poziva, govoriće nevjernici: »Kako nam je ovo težak dan!« 9 Smatrao je lažnom *(istinu),* prije njih *(idolopoklonika mekkanskih),* narod Nuhov i oni su lažnim smatrali roba Našega *(Nuha)* i govorili su: Luda je. I on je bio suzbijen *(sa raznim zlostavljanjima, da objavu uči).* 10 Nuh je molio Gospodara svoga: Ja sam poražen! Dođi mi u pomoć! 11 Otvorili smo vrata nebeska vodi koja je lijevala i pljuštila. 12 I dali smo da provriju vrela iz zemlje, pa se spojila i sjedinila voda *(što iz neba pada i iz zemlje izvire)* u poslu, koji je već bio određen, *(da podavi narod Nuhov).* 13 A ukrcali smo Nuha na lađu, *(što je bila napravljena),* od dasaka i klinaca. 14 Plovila je lađa pred Našim očima. Ovo je bila kazna za one, koji nijesu vjerovali. 15 I Mi smo je ostavili kao jedan znak i pouku. A ima li, ko će pouku uzeti? 16 O, kako je kazna Moja i zastrašivanje Moje bolno i teško! 17 Mi smo učinili Kur'an laganim, da bi se pouka primila. Pa ima li ko će pouku primiti? 18 Smatrao je lažnom *(istinu)* narod Âd. O, kako je kazna Moja i zastrašivanje Moje bolno i teško! 19 Mi smo poslali na njih jednog nesretnog dana leden vihor, što je strašno hučao i neprekidno trajao, *(dok ih nije uništio).* 20 Čupao je i dizao ljude *(iz njihovih stanova),* kao da su stabla palmina, što su iz korjena iščupana *(i po zemlji povaljana).* 21 O, kako je kazna Moja i zastrašivanje Moje bolno i teško! 22 Mi smo učinili Kur'an laganim, da bi se pouka primila. Pa ima li koga, ko će pouku primiti?

DIO. 2 — NAROD SEMUD I NAROD LUTOV.

23 U laž je ugonio i smatrao lažljivcem narod Semud onoga, koji ih je opominjao i zastrašivao *(od posljedica krivog puta).* 24 Pa su govorili *(za njega):* Zar on nije kao i mi, samo jedan čovjek između nas? Zar ćemo njega slijediti? Tada bismo

بالنذر ﴿٢٣﴾ فقالوا أبشرا منا واحدا نتبعه إنا إذا لفي ضلال
وسعر ﴿٢٤﴾ أألقي الذكر عليه من بيننا بل هو كذاب أشر ﴿٢٥﴾
سيعلمون غدا من الكذاب الأشر ﴿٢٦﴾ إنا مرسلو الناقة فتنة
لهم فارتقبهم واصطبر ﴿٢٧﴾ ونبئهم أن الماء قسمة بينهم
كل شرب محتضر ﴿٢٨﴾ فنادوا صاحبهم فتعاطى فعقر
﴿٢٩﴾ فكيف كان عذابي ونذر ﴿٣٠﴾ إنا أرسلنا عليهم صيحة
واحدة فكانوا كهشيم المحتظر ﴿٣١﴾ ولقد يسرنا القرآن
للذكر فهل من مدكر ﴿٣٢﴾ كذبت قوم لوط بالنذر ﴿٣٣﴾
إنا أرسلنا عليهم حاصبا إلا آل لوط نجيناهم بسحر ﴿٣٤﴾
نعمة من عندنا كذلك نجزي من شكر ﴿٣٥﴾ ولقد أنذرهم
بطشتنا فتماروا بالنذر ﴿٣٦﴾ ولقد راودوه عن ضيفه فطمسنا

أعينهم فذوقوا عذابي ونذر ﴿٣٧﴾ ولقد صبحهم بكرة عذاب
مستقر ﴿٣٨﴾ فذوقوا عذابي ونذر ﴿٣٩﴾ ولقد يسرنا القرآن للذكر
فهل من مدكر ﴿٤٠﴾ ولقد جاء آل فرعون النذر ﴿٤١﴾ كذبوا بآياتنا
كلها فأخذناهم أخذ عزيز مقتدر ﴿٤٢﴾ أكفاركم خير من
أولئكم أم لكم براءة في الزبر ﴿٤٣﴾ أم يقولون نحن جميع
منتصر ﴿٤٤﴾ سيهزم الجمع ويولون الدبر ﴿٤٥﴾ بل الساعة موعدهم
والساعة أدهى وأمر ﴿٤٦﴾ إن المجرمين في ضلال وسعر ﴿٤٧﴾
يوم يسحبون في النار على وجوههم ذوقوا مس سقر ﴿٤٨﴾ إنا كل
شيء خلقناه بقدر ﴿٤٩﴾ وما أمرنا إلا واحدة كلمح بالبصر
﴿٥٠﴾ ولقد أهلكنا أشياعكم فهل من مدكر ﴿٥١﴾ وكل شيء
فعلوه في الزبر ﴿٥٢﴾ وكل صغير وكبير مستطر ﴿٥٣﴾ إن المتقين

sigurno bili u velikoj zabludi i ludilu. 25 Zar se je njemu objava spustila i poslala između nas! Ne, on je lažljivac i naduti i oholi nevaljalac. 26 Oni će sutra znati i shvatiti, ko je lažljivac i naduti nevaljalac. 27 Mi smo poslali devu, kao kušnju za njih. Promatraj ih i gledaj *(šta rade)* i budi strpljiv! 28 I izvjesti ih da je voda podijeljena među njima. Neka svako naizmjence na pojište dolazi.[2]) 29 Oni su zovnuli druga svoga, pa je *(sablju)* izvukao i *(devu)* je zaklao. 30 O, kako je kazna Moja i zastrašivanje Moje bolno i teško! 31 Mi smo spremili na njih jedan strašan glas i kaznu, pa su postali kao skršeno granje i trnje, s kojim se torovi pokrivaju. 32 Mi smo učinili Kur'an laganim, da bi se pouka primila. Pa ima li koga, ko će pouku primiti? 33 U

---

[2]) Voda je među njih, to jest među svakog pojedinca bila podijeljena. Ovo ističe riječ »bejnehum«, koja je u uzvišenom tekstu upotrijebljena. Kod svakog dijeljenja vode i deva će prisustvovati i neće se moći od vode odvratiti.

laž je ugonio i smatrao lažnim narod Lutov sve ono, čime ga je Lut opominjao i zastrašivao *(od posljedica krivog puta)*. 34 Mi smo poslali na njih olujinu, što je kamen sipala. Samo pristaše Lutove smo Mi zorom spasili. 35 To je bio dar od Nas. Eto, tako Mi nagrađujemo onoga, koji je zahvalan. 36 A zastrašivao ih je *(Lut)* Našom moći i silom, koja će ih uhvatiti i stići. Oni su iz prkosa sumnjali u ova zastrašivanja i opomene. 37. Oni su tražili od njega da im izruči goste svoje. A Mi smo oslijepili oči njihove. *(Rekli smo im):* Okušajte kaznu Moju i zastrašivanje Moje! 38 I došla im je jednog jutra kazna, koja je trajala, *(dok ih nije uništila)*. 39 Okušajte kaznu Moju i zastrašivanje Moje! 40 Mi smo učinili Kur'an laganim, da bi se pouka primila. Pa ima li, ko će pouku primiti?

DIO. 3 — FIR'AVN I NEPRIJATELJI BOŽJEG POSLANIKA.

41 A došli su i narodu Fir'avnovu koji opominju i zastrašuju od posljedica krivog puta. 42 Oni su porekli i smatrali lažnim sve dokaze i znakove Naše, pa smo ih Mi uhvatili i zgrabili onako, kako može zgrabiti jedini Pobjednik, koji sve može učiniti. 43 Ili su vaši nevjernici, *(o Arapi)*, bolji od ovih *(koji su iščezli i uništeni bili)?* Ili za vas ima neka povelja u knjigama, koje su ranije došle, *(da vas neće snaći kazna, što je snašla one prije vas)?* 44 Ili oni govore: Mi smo družina, što smo se udružili, da jedni druge pomažemo? 45 Naskoro će ta družina biti poražena i oni će okrenuti leđa i pobjeći će. 46 Vrijeme, kada će se ispuniti prijetnja protiv njih, je *(očekivani)* čas. A taj čas je još strašniji i još gorčiji.[3]) 47 Zaista su griješnici u zabludi *(u životu zemalj-*

---

3) Imami Buharija, tumačeći ovaj ajet prenosi ovu zgodu, koja se odnosi na vojnu na Bedru. Hazreti Ibni Abbas priča: Božji Poslanik je za vrijeme vojne na Bedru ovako molio: »Moj Bože! Ja Te skrušeno molim, izvrši obećanje Svoje! Ako ova zajednica bude uništena, neće ostati niko na zemlji, ko će samo Tebe obožavati«. Tada je došao Božjem Poslaniku Hazreti Ebu-Bekir i rekao je: »O Božji Poslaniče, Bog te je uslišao!« Na ovo se je Božji Poslanik digao i pošao je, te gledajući u neprijatelja proučio je ove ajete: »Na skoro će ta družina biti poražena i oni će okrenuti leđa i pobjeći će. Vrijeme, kada će se ispuniti prijetnja protiv njih, je (očekivani) čas. A taj čas je još strašniji i gorčiji«.

Tako se je na Bedrskoj vojni ispunilo predskazivanje ovog poglavlja, koje je bilo objavljeno još na početku mekkanskog perioda.

skom) i u strašnim ognjima paklenskim *(u životu vječnom)*. 48 Oni će se toga dana tegliti i vući po paklu na licima svojim *(i reći će im se):* Okušajte žestinu i bol ognja paklenskog. 49 Zaista smo Mi svaku stvar stvorili, po jednoj utvrđenoj mjeri. 50 Naša je zapovijed samo jedna i ona se zbiva u tren oka. 51 I zaista smo Mi uništili one, koji su bili vama slični *(u nevjerstvu)*. Pa ima li, ko će pouku primiti? 52 A svaka stvar, što je učine, *(zabilježena je)* u knjigama. 53 A svaka i mala i velika stvar je zapisana. 54 Zaista su bogobojazni u vrtovima rajskim i kod rijeka rajskih, 55 oni su u mjestima lijepim, što im zadovoljstvo daju, gdje samo istina caruje, kod Gospodara i vladara, koji je moćan i snažan.

POGLAVLJE. 55

POGLAVLJE: RAHMAN

OBJAVLJENO U MEKKI, 3 DIJELA, 78 AJETA.

SADRŽAJ:

Na početku ovog poglavlja stoji riječ »Rahman«, što znači »Sveopći Dobročinitelj«, pa pošto uz to još i čitavo poglavlje govori o milosti Božjoj, radi toga je ovo poglavlje dobilo naziv »Rahman«.

Poglavlje počinje kazujući, da je objavljivanje Kur'ana Božjem Poslaniku trag i znak milosti Božje, pa se onda kasnije nabrajaju milosti i blagodati Božje. Pošto je to izloženo u prvom dijelu poglavlja, u drugom dijelu se objašnjava da će stići kazna svakoga, koji milosti Božje poriče. Treći dio ističe i govori o nagradama što su obećane pravovjernima, koji su priznavali Božju milost i koristili se Božjim blagodatima.

Poglavlje Rahman je objavljeno kao i prethodna poglavlja u početku mekkanskog perioda.

PREVOD:

DIO. 1 — BOŽJA MILOST.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Sveopći Dobročinitelj 2 podučio je Kur'an. 3 Stvorio je čovjeka, 4 podučio ga je da tumači, *(da govori, piše i razmišlja)*. 5 Sunce i mjesec *(plove svojim putanjama)* po utvrđenom redu. 6 A bilje i drvlje pred Njim ničice pada, *(Njemu sedždu čini)*.

سورة الرحمن

706 ٥٥ ٧٠٦

فبأي آلاء ربكما تكذبان (١٦) رب المشرقين ورب المغربين
(١٧) فبأي آلاء ربكما تكذبان (١٨) مرج البحرين يلتقيان (١٩)
بينهما برزخ لا يبغيان (٢٠) فبأي آلاء ربكما تكذبان (٢١)
يخرج منهما اللؤلؤ والمرجان (٢٢) فبأي آلاء ربكما تكذبان
(٢٣) وله الجوار المنشآت في البحر كالأعلام (٢٤) فبأي آلاء
ربكما تكذبان (٢٥) كل من عليها فان (٢٦) ويبقى وجه ربك
ذو الجلال والإكرام (٢٧) فبأي آلاء ربكما تكذبان (٢٨)
يسأله من في السماوات والأرض كل يوم هو في شأن (٢٩) فبأي
آلاء ربكما تكذبان (٣٠) سنفرغ لكم أيه الثقلان (٣١)
فبأي آلاء ربكما تكذبان (٣٢) يا معشر الجن والإنس
إن استطعتم أن تنفذوا من أقطار السماوات والأرض فانفذوا

7 I nebesa je On u visinu uzdigao, a i pravu mjeru je postavio,[1]) 8 da vi ne budete bezbožni i da, kad mjerite, ne potrpate pravdu pod noge. 9 Uspostavite mjerice pravedno i ne umanjujte u mjerenju. 10 A zemlju je postavio i stvorio radi svijeta. 11 Na zemlji ima *(raznog)* voća i hurmi, što su u ljusku svoju zavijene, 12 i zrnevlja sa lisnatom stabljikom i miomirisnog cvijeća. 13 Pa *(onda)* koje ćete blagodati Gospodara vašeg poreći i lažnim smatrati?[2]) 14 Stvorio je čovjeka iz suhog blata, koje kao da je

---

[1]) U uzvišenom tekstu se kaže »mizan«. Pod ovim se ne misli na mjericu ili tereziju sa dva oka, koja se upotrebljava za mjerenje stvari. Misli se općenito na mjeru. To je mjera, koja se upotrebljava za upoređivanje onoga, što je pravo, a ovdje se naročito namjerava pravda i pravičnost.

[2]) Ovaj ajet se u poglavlju više puta ponavlja. U uzvišenom tekstu je mjesto množine upotrijebljena dvojina. Prema komentatorima to je ovako učinjeno, jer se sa ovim nagovaraju i ljudi i džini. Ali u arapskom jeziku dvojina se upotrebljava, da se značenju dade veća snaga. Da je

لَا تَنفُذُونَ إِلَّا بِسُلْطَانٍ ﴿٣٣﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٤﴾
يُرْسَلُ عَلَيْكُمَا شُوَاظٌ مِّن نَّارٍ وَنُحَاسٌ فَلَا تَنتَصِرَانِ ﴿٣٥﴾ فَبِأَيِّ
آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٦﴾ فَإِذَا انشَقَّتِ السَّمَاءُ فَكَانَتْ وَرْدَةً
كَالدِّهَانِ ﴿٣٧﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٨﴾ فَيَوْمَئِذٍ
لَّا يُسْأَلُ عَن ذَنبِهِ إِنسٌ وَلَا جَانٌّ ﴿٣٩﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ
﴿٤٠﴾ يُعْرَفُ الْمُجْرِمُونَ بِسِيمَاهُمْ فَيُؤْخَذُ بِالنَّوَاصِي وَالْأَقْدَامِ ﴿٤١﴾
فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٢﴾ هَٰذِهِ جَهَنَّمُ الَّتِي يُكَذِّبُ
بِهَا الْمُجْرِمُونَ ﴿٤٣﴾ يَطُوفُونَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ حَمِيمٍ آنٍ ﴿٤٤﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ
رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٥﴾ وَلِمَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ جَنَّتَانِ ﴿٤٦﴾ فَبِأَيِّ
آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٧﴾ ذَوَاتَا أَفْنَانٍ ﴿٤٨﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا
تُكَذِّبَانِ ﴿٤٩﴾ فِيهِمَا عَيْنَانِ تَجْرِيَانِ ﴿٥٠﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا

ukuhano i u vatri pečeno, pa zveči. 15 A *(stvorio)* je džinove, iz čistog plamena ognjenog. 16 Koje ćete blagodati Gospodara vašeg poreći i lažnim smatrati. 17 On je Bog i Gospodar dvaju istoka i dvaju zapada.[3]) 18 Koje ćete blagodati Gospodara vašeg poreći i lažnim smatrati? 19 Pustio je dva mora *(kopnenu i morsku vodu)* da posve slobodno teku i da se jedno s drugim sastaju i spajaju. 20 Između njih je prepreka, pa im smeta, da jedno drugo nadvladaju. 21 Koje ćete blagodati Gospodara vašeg poreći i lažnim smatrati? 22 Izlazi iz ova dva mora krupni i sitni biser. 23 Koje ćete blagodati Gospodara vašeg poreći i lažnim smatrati? 24 A Njegove su lađe, koje su sagrađene i plove po moru kao visoke planine. 25 Koje ćete blagodati Gospodara vašeg poreći i lažnim smatrati?

DIO. 2 — SUĐENJE GRIJEŠNICIMA.

26 Sve, što je na zemlji *(svako živo biće)*, prolazno je. 27 Samo vječno ostaje Biće Gospodara tvoga, Koji nema nikakvih potreba i neovisan je od svih stvorenja i Koji je Gospodar svih blagodati i dobrote. 28 Koje ćete blagodati Gospodara vašeg poreći i lažnim smatrati? 29 Traži samo od Njega sve, što je na nebu i na zemlji. On svakog časa radi. 30 Koje ćete blagodati Gospodara vašeg poreći i lažnim smatrati? 31 Mi ćemo se skoro

---

ovdje tako, razumije se i iz predhodnih ajeta, u kojima se govori o voću, hurmama, zrnevlju i cvijeću, što je sve čovjeku potrebno. Pa prema tome se ovdje govori čitavom čovječanstvu.

[3]) Cilj od dva istoka i dva zapada može biti, da se istaknu krajne tačke, gdje sunce ljeti i zimi izlazi i zapada.

تكذبان ﴿٥١﴾ فيهما من كل فاكهة زوجان ﴿٥٢﴾ فبأي آلاء ربكما تكذبان ﴿٥٣﴾ متكئين على فرش بطائنها من إستبرق وجنى الجنتين دان ﴿٥٤﴾ فبأي آلاء ربكما تكذبان ﴿٥٥﴾ فيهن قاصرات الطرف لم يطمثهن إنس قبلهم ولا جان ﴿٥٦﴾ فبأي آلاء ربكما تكذبان ﴿٥٧﴾ كأنهن الياقوت والمرجان ﴿٥٨﴾ فبأي آلاء ربكما تكذبان ﴿٥٩﴾ هل جزاء الإحسان إلا الإحسان ﴿٦٠﴾ فبأي آلاء ربكما تكذبان ﴿٦١﴾ ومن دونهما جنتان ﴿٦٢﴾ فبأي آلاء ربكما تكذبان ﴿٦٣﴾ مدهامتان ﴿٦٤﴾ فبأي آلاء ربكما تكذبان ﴿٦٥﴾ فيهما عينان نضاختان ﴿٦٦﴾ فبأي آلاء ربكما تكذبان ﴿٦٧﴾ فيهما فاكهة ونخل ورمان ﴿٦٨﴾ فبأي آلاء ربكما تكذبان ﴿٦٩﴾ فيهن خيرات حسان ﴿٧٠﴾

فبأي آلاء ربكما تكذبان ﴿٧١﴾ حور مقصورات في الخيام ﴿٧٢﴾ فبأي آلاء ربكما تكذبان ﴿٧٣﴾ لم يطمثهن إنس قبلهم ولا جان ﴿٧٤﴾ فبأي آلاء ربكما تكذبان ﴿٧٥﴾ متكئين على رفرف خضر وعبقري حسان ﴿٧٦﴾ فبأي آلاء ربكما تكذبان ﴿٧٧﴾ تبارك اسم ربك ذي الجلال والإكرام ﴿٧٨﴾

سورة الواقعة مكية وهي ست وتسعون آية ٩٦

٥٦
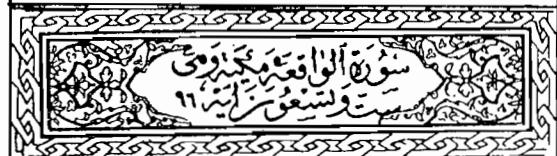
بسم الله الرحمن الرحيم

إذا وقعت الواقعة ﴿١﴾ ليس لوقعتها كاذبة ﴿٢﴾ خافضة رافعة ﴿٣﴾ إذا رجت الأرض رجا ﴿٤﴾ وبست الجبال بسا ﴿٥﴾ فكانت هباء منبثا ﴿٦﴾ وكنتم أزواجا ثلاثة ﴿٧﴾ فأصحاب

s vama pozabaviti o vojske dvije![4]) 32 Koje ćete blagodati Gospodara vašeg poreći i lažnim smatrati? 33 O skupino džinovska i ljudska! Ako vi možete da prodrete i pobjegnete sa okrajaka i strana nebeskih i zemaljskih, hajde bježite! *(Ali nećete moći Bogu pobjeći).* Nećete moći drukčije mimoići i pobjeći, osim sa snagom i silom, *(a vi zato nemate snage).*[5]) 34 Koje ćete blagodati Gospodara vašeg poreći i lažnim smatrati? 35 Sprema se na vas žarki i blistavi plamen ognja i tmasti dim, pa se nećete

---

4) Ove dvije vojske su skupine pravovjernih i nevjernika. Svemogući Bog će se s njima pozabaviti, pozvaće ih na odgovornost, pa će ih nagraditi ili kazniti. Po nekima se sa ovim misli na Arape i na strance. U tom slučaju bi mogao biti cilj, da se kaže, da će biti osvojena Arabija, a i strane zemlje i krajevi.

5) Džinovi i ljudi, to su veliki i mali neprijatelji Božjeg Poslanika. Iz ovoga se razumije, da će svi biti kažnjeni i da se niko neće moći od kazne spasiti.

moći obraniti.[6]) 36 Koje ćete blagodati Gospodara vašeg poreći i lažnim smatrati? 37 A kada se nebesa raspuknu, pa postanu kao crvena ruža ili kao crvena koža, *(ili užarena i usijana tekućina)*, 38 koje ćete *(onda)* blagodati Gospodara vašeg poreći i lažnim smatrati? 39 Toga dana *(kad se nebesa raspuknu)*, neće se pitati za grijehe svoje ni ljudi, a ni džinovi. 40 Koje ćete blagodati Gospodara vašeg poreći i lažnim smatrati? 41 Poznavaće se griješnici, po znakovima svojim i vanjštini svojoj, pa će se uhvatiti za počelnice i za noge. 42 Koje ćete blagodati Gospodara vašeg poreći i lažnim smatrati? 43 Eto, ovo je pakao, što su ga lažnim smatrali i poricali griješnici! 44 Oni će obilaziti i stajati između ognja paklenskog i do kraja zagrijane i uzavrele vode. 45 Koje ćete blagodati Gospodara vašeg poreći i lažnim smatrati?

DIO. 3 — NAGRADA PRAVEDNIH.

46 A za one koji se boje, da *(griješni stanu)* pred Gospodara svoga, imaju dva raja.[7]) 47 Koje ćete blagodati Gospodara vašeg poreći i lažnim smatrati? 48 Ova dva raja su puna i krcata raznovrsnim drvećem *(što listaju, plodove daju i hlad pružaju)*. 49 Koje ćete blagodati Gospodara vašeg poreći i lažnim smatrati? 50 U njima imaju dva izvora, koji otječu. 51 Koje ćete blagodati Gospodara vašeg poreći i lažnim smatrati? 52 U njima imaju od svakog voća po dva para. 53 Koje ćete blagodati Gospodara vašeg poreći i lažnim smatrati? 54 Oni će se naslanjati na postelje, a postave će im biti od zlatotkanine. I jesti će plodove ovih dvaju raja, bez ikakve teškoće i biće im blizu. 55 Koje ćete blagodati Gospodara vašeg poreći i lažnim smatrati? 56 U vrtovima rajskim imaće *(družice)*, što su sačuvale oči svoje *(od nevaljalština)*. Nijesu ih prije njih dohvatili ni ljudi, a ni duhovi. 57 Koje ćete blagodati Gospodara vašeg poreći i lažnim smatrati? 58 *(Ove družice)*, kao da su rubin i biser. 59 Koje ćete

---

[6]) Ovi su i na ovom svijetu na ovu kaznu udarili, pa su u ratovima bili uništeni.

[7]) Od ova dva raja, jedan se stiče na ovom svijetu, a drugi u vječnosti. Po Kur'anu rajski život počinje na ovom svijetu i duhovni raj ovog svijeta će u vječnosti dobiti svoj pravi oblik. Ovo objašnjavaju slijedeći ajeti.

blagodati Gospodara vašeg poreći i lažnim smatrati? 60 Zar može za dobro, biti nagrada nešto drugo, osim dobro. 61 Koje ćete blagodati Gospodara vašeg poreći i lažnim smatrati. 62 A osim ova dva *(obećana raja)*, imaju još dva raja. 63 Koje ćete blagodati Gospodara vašeg poreći i lažnim smatrati? 64 Ova dva raja su bujno zelena. 65 Koje ćete blagodati Gospodara vašeg poreći? 66 U njima su dva izvora, iz kojih voda suklja. 67 Koje ćete blagodati Gospodara vašeg poreći i lažnim smatrati? 68 U oba ova raja ima raznog voća, hurmi i šipova. 69 Koje ćete blagodati Gospodara vašeg poreći i lažnim smatrati? 70 U njima ima onih, što su lijepih ćudi i krasnih lica. 71 Koje ćete blagodati Gospodara vašeg poreći i lažnim smatrati? 72 To su družice, koje su sakrivene u čadorima, kao u bisernoj školjci, a pogledi njihovi su upućeni samo drugovima njihovim. 73 Koje ćete blagodati Gospodara vašeg poreći i lažnim smatrati? 74 Nijesu ih se prije njih dotakli ni ljudi, a ni duhovi? 75 Koje ćete blagodati Gospodara vašeg poreći i lažnim smatrati? 76 Oni će biti naslonjeni na zelene jastuke i na bajne i začarane dušeke i prostirače. 77 Koje ćete blagodati Gospodara vašeg poreći i lažnim smatrati? 78 Uzvišeno je, čisto i slavljeno ime Gospodara tvoga, Koji nema nikakvih potreba i neovisan je od svih stvorenja i Koji je Gospodar svih blagodati i dobrota.

POGLAVLJE: 56

POGLAVLJE: VAKIA

OBJAVLJENO U MEKKI, 3 DIJELA, 96 AJETA.

SADRŽAJ:

Ime i naziv poglavlja uzeto je iz prvog ajeta. Vakia znači veliki događaj. Događaj o kome se govori u prvom ajetu ovog poglavlja jest onaj čas, kada će se dati nagrada pravovjernim i kazna nevjernicima o čemu je govoreno u predhodnom poglavlju. Ovo poglavlje govori o tri vrste ljudi. Prvi su između ovih, koji prednjače među pravovjernima. Drugi su pravovjerni, a onda njihovi protivnici.

Prvi dio časnog poglavlja, kazujući kako će se ljudi podijeliti u tri grupe, govori o prvoj i drugoj grupi onih ljudi, koji su pravi vjernici, drugi dio govori o griješnim protivnicima, a treći dio kaže, da će se svima ovima suditi i da će im se nadoknaditi svako njihovo pravo.

Ovo poglavlje spada u mekkanska poglavlja i objavljeno je u prvim danima mekkanskog perioda.

PREVOD:

DIO. 1 — TRI VRSTE LJUDI.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 — 2 Kada se dogodi veliki događaj,[1]) čije događanje ne može nikako biti lažno. 3 *(Njegovo događanje će neke)* poniziti, *(a neke će)* uzvisiti. 4 Kada se zemlja žestoko uzdrma i potrese, 5 a brda se razmrve i raskomadaju, 6 pa postanu kao uzvitlana prašina, 7 a vi ćete biti tri razne vrste. 8 *(Jedni su)* sretni sudrugovi. Kako su sretni drugovi u sreći! 9 *(Drugo su)* drugovi, koje je nesreća stigla. Kako su nesretni oni, što ih je nesreća stigla! 10 Oni koji su prednjačili, *(svakoga su)* pretekli i prošli.[2]) 11 To su oni, što su se *(Allahu)* približili. 12 *(Oni su)* u rajskim vrtovima blagodati. 13 Ovo je velika skupina i sljedba onih, što su prvi bili,[3]) 14 a malo ih je od onih, što će kasnije doći. 15 *(Ovi su)* na prijestoljima, što su zlatom izvezeni, 16 naslonjeni su na njih i nalaze se jedni prema drugima. 17 Obilaze oko njih dječaci, čije se godine nikako ne mijenjaju, 18 sa vrčevima, ibricima i čašama, što su napunjene sa čistim pićem, koje iz jednog izvora teče. 19 Od toga pića ih neće glave boljeti, niti će im *(tijela)* oslabiti. 20 I *(uzimaće)* voće, koje im se svidi, 21 i meso ptičije koje žele. 22 I *(obilaziće oko njih)* divne djevice, sa velikim i krupnim očima, 23 lijepe kao biser, što se u *(školjci)* čuva. 24 Ovo je nagrada za ono, što su činili. 25 Oni neće tamo slušati isprazne riječi, a ni govora griješnog. 26 Tamo će se čuti samo riječ: Mir, mir! 27 A drugovi desne strane i drugovi u sreći, kako su oni sretni! 28 Oni su pod

---

1) Kad Kur'an govori o »s a'a t u« — očekivanom času, ili »v a k i-'a t u«, — velikom događaju, pod tim se ne misli samo na Sudnji dan. Ovim se kazuje, na kakve će posljedice na ovom svijetu udariti neprijatelji istine i pravde. Inače posljedice, koje će stići protivnike na ovom svijetu, dokaz su, da će oni na takove posljedice i u vječnom svijetu udariti.

2) U ovaj red spadaju Božji poslanici i oni, koji su živote svoje žrtvovali na putu Istine, idući stopama i tragom Božjih poslanika.

3) Ovi prvi su drugovi Božjeg Poslanika, koji su pokazali bezprimjernu privrženost i odanost u borbi za pobjedu istine i pravde.

الميمنة ۝٨ ما اصحاب الميمنة ۝ واصحاب المشأمة ما اصحاب المشأمة ۝٩ والسابقون السابقون ۝١٠ اولئك المقربون ۝١١ في جنات النعيم ۝١٢ ثلة من الاولين ۝١٣ وقليل من الآخرين ۝١٤ على سرر موضونة ۝١٥ متكئين عليها متقابلين ۝١٦ يطوف عليهم ولدان مخلدون ۝١٧ باكواب واباريق وكأس من معين ۝١٨ لا يصدعون عنها ولا ينزفون ۝١٩ وفاكهة مما يتخيرون ۝٢٠ ولحم طير مما يشتهون ۝٢١ وحور عين ۝٢٢ كامثال اللؤلؤ المكنون ۝٢٣ جزاء بما كانوا يعملون ۝٢٤ لا يسمعون فيها لغوا ولا تأثيما ۝٢٥ الا قيلا سلاما سلاما ۝٢٦ واصحاب اليمين ما اصحاب اليمين ۝٢٧ في سدر مخضود ۝٢٨ وطلح منضود ۝٢٩ وظل ممدود ۝٣٠ وماء مسكوب ۝٣١

وفاكهة كثيرة ۝٣٢ لا مقطوعة ولا ممنوعة ۝٣٣ وفرش مرفوعة ۝٣٤ انا انشأناهن انشاء ۝٣٥ فجعلناهن ابكارا ۝٣٦ عربا اترابا ۝٣٧ لاصحاب اليمين ۝٣٨ ثلة من الاولين ۝٣٩ وثلة من الآخرين ۝٤٠ واصحاب الشمال ما اصحاب الشمال ۝٤١ في سموم وحميم ۝٤٢ وظل من يحموم ۝٤٣ لا بارد ولا كريم ۝٤٤ انهم كانوا قبل ذلك مترفين ۝٤٥ وكانوا يصرون على الحنث العظيم ۝٤٦ وكانوا يقولون ائذا متنا وكنا ترابا وعظاما ءانا لمبعوثون ۝٤٧ اوآباؤنا الاولون ۝٤٨ قل ان الاولين والآخرين ۝٤٩ لمجموعون الى ميقات يوم معلوم ۝٥٠ ثم انكم ايها الضالون المكذبون ۝٥١ لآكلون من شجر من زقوم ۝٥٢ فمالئون منها البطون ۝٥٣ فشاربون عليه

plodnim drvetom lotosovim, koje nema bodljika, 29 i pod bananom, što su plodovi jedni na druge nagomilani, 30 i pod hladom što se razastro, 31 i kod vode što teče, 32 i među obiljem voća, 33 kojega nikad ne nestaje, niti se zabranjuje, 34 i na visokim ležaljkama.[4]) 35 Zaista smo Mi njih *(žene zemaljske)*, u posve

[4]) Pošto se govorilo, da su drveće, hladovina, vode, voće i ležaljke blagodati, što će ih sretnici postići, pa da ne bi nimalo sumnje ostalo o suštini ovih Božjih blagodati, u tridesetpetom ajetu se kaže: »Z a i s t a s m o M i n j i h u p o s v e n o v o m o b l i k u s t v o r i l i«. Prema tome su ove blagodati kao vode, hladovina, drveće i voće stvari, koje su se porodile iz ljudskih djela i koje odgovaraju jednom posve novom stvorenju. Inače iz ovoga navoda »Z a i s t a s m o M i n j i h u p o s v e n o v o m o b l i k u s t v o r i l i«, može da se želi, da se još više žene istaknu. Ali kako smo to i ranije istaknuli, žene simbolično predstavljaju ljepotu i čistoću.

Prema jednom hadisu, koji prenosi Imami Tirmizija, Božji Poslanik, kazujući jednoj starici rajske blagodati, proučio joj je ovaj ajet i govorio joj je, da u raju neće biti nikako starica. Na ovaj način je istaknuo život, koji će biti poklonjen i darovan pravovjernim ženama.

novom obliku stvorili, 36 — 38 pa smo ih učinili kao djevice, drugovima sreće, koje oni vole i koje su im u godinama vrsnice. 39 Oni su velika skupina od onih, koji su ranije bili, 40 i velika skupina od onih, koji će kasnije doći.

DIO. 2 — GRIJEŠNICI.

41 A nesretnici, koje je stigla nesreća, kako su oni nesretnici! 42 Oni će biti u užarenom ognju i u ključaloj vodi, 43 i pod sjenom crnog i tmastog dima, 44 koji nije ni hladovit, niti je lijepa izgleda. 45 Zaista su oni prije toga *(u zemaljskom životu),* uživali u blagostanju i zapali su bili u razbludan život. 46 I bili su ustrajni i nepokolebivi u velikom grijehu. 47 I govorahu: »Zar, pošto mi pomremo i postanemo zemlja i kosti, da se mi ponovno proživimo? 48 Ili, zar će se proživiti očevi naši, koji su bili i prošli? 49 Reci: Zaista oni, koji su bili i prošli i koji će kasnije biti, 50 zasigurno će biti iskupljeni u određeno vrijeme, jednog poznatog dana. 51 Zatim ćete vi, o zalutali, koji ste *(istinu)* lažnom smatrali, 52 sigurno jesti sa drveta zekkum, 53 pa ćete s njim puniti trbuhe vaše 54 i pićete na njega ključalu vodu. 55 I vi ćete piti kao deva, koja je prežednjela i ostala bez vode. 56 Eto, ovo će biti ono, sa čime će oni konačiti u danu obračuna. 57 Mi smo vas stvorili! Zašto onda ne vjerujete u Istinu? 58 Hoćete li vi imalo posvetiti pažnje onoj životnoj klici *(što se u materici oplođuje)?* 59 Jeste li vi to stvorili *(sjemenku u čovječijoj vodi ili spermatozoid)?* Ili smo je Mi stvorili. 60 Mi smo odredili među vama *(da caruje)* smrt, a Mi nijesmo nemoćni, 61 da izmijenimo stvojstva i oblike vaše i da vas po drugi put stvorimo u jednom obliku, koji vama nije poznat. 62 A vi ste znali, kako ste bili prvi put stvoreni, pa zašto nijeste razmišljali? 63 Zašto vi ne gledate i ne obratite pažnju onomu, što vi sijete? 64 Jeste li vi, koji dajete da to niče i raste, ili Mi to dajemo? 65 Da smo htjeli, Mi bismo to učinili toliko suhim, da se sve iskrši, pa bi ste se kajali i ostali bi zaprepašćeni. 66 *(I vi bi govorili):* Mi smo na se dugove natovarili, 67 ne, mi smo ostali potpuno lišeni *(hrane naše)!* 68 Zašto vi ne gledate i ne svratite pažnju vodi, što je vi pijete? 69 Da li je vi spuštate iz oblaka, ili je Mi spu-

مِنَ الْحَمِيمِ ﴿٥٤﴾ فَشَارِبُونَ شُرْبَ الْهِيمِ ﴿٥٥﴾ هَٰذَا نُزُلُهُمْ يَوْمَ الدِّينِ
﴿٥٦﴾ نَحْنُ خَلَقْنَاكُمْ فَلَوْلَا تُصَدِّقُونَ ﴿٥٧﴾ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تُمْنُونَ ﴿٥٨﴾
أَأَنْتُمْ تَخْلُقُونَهُ أَمْ نَحْنُ الْخَالِقُونَ ﴿٥٩﴾ نَحْنُ قَدَّرْنَا بَيْنَكُمُ الْمَوْتَ
وَمَا نَحْنُ بِمَسْبُوقِينَ ﴿٦٠﴾ عَلَىٰ أَنْ نُبَدِّلَ أَمْثَالَكُمْ وَنُنْشِئَكُمْ
فِي مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦١﴾ وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ النَّشْأَةَ الْأُولَىٰ فَلَوْلَا تَذَكَّرُونَ
﴿٦٢﴾ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَحْرُثُونَ ﴿٦٣﴾ أَأَنْتُمْ تَزْرَعُونَهُ أَمْ نَحْنُ الزَّارِعُونَ
﴿٦٤﴾ لَوْ نَشَاءُ لَجَعَلْنَاهُ حُطَامًا فَظَلْتُمْ تَفَكَّهُونَ ﴿٦٥﴾ إِنَّا
لَمُغْرَمُونَ ﴿٦٦﴾ بَلْ نَحْنُ مَحْرُومُونَ ﴿٦٧﴾ أَفَرَأَيْتُمُ الْمَاءَ الَّذِي تَشْرَبُونَ
﴿٦٨﴾ أَأَنْتُمْ أَنْزَلْتُمُوهُ مِنَ الْمُزْنِ أَمْ نَحْنُ الْمُنْزِلُونَ ﴿٦٩﴾ لَوْ نَشَاءُ
جَعَلْنَاهُ أُجَاجًا فَلَوْلَا تَشْكُرُونَ ﴿٧٠﴾ أَفَرَأَيْتُمُ النَّارَ الَّتِي
تُورُونَ ﴿٧١﴾ أَأَنْتُمْ أَنْشَأْتُمْ شَجَرَتَهَا أَمْ نَحْنُ الْمُنْشِئُونَ ﴿٧٢﴾

نَحْنُ جَعَلْنَاهَا تَذْكِرَةً وَمَتَاعًا لِلْمُقْوِينَ ﴿٧٣﴾ فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ
﴿٧٤﴾ فَلَا أُقْسِمُ بِمَوَاقِعِ النُّجُومِ ﴿٧٥﴾ وَإِنَّهُ لَقَسَمٌ لَوْ تَعْلَمُونَ عَظِيمٌ ﴿٧٦﴾
إِنَّهُ لَقُرْآنٌ كَرِيمٌ ﴿٧٧﴾ فِي كِتَابٍ مَكْنُونٍ ﴿٧٨﴾ لَا يَمَسُّهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ
﴿٧٩﴾ تَنْزِيلٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٨٠﴾ أَفَبِهَٰذَا الْحَدِيثِ أَنْتُمْ مُدْهِنُونَ ﴿٨١﴾
وَتَجْعَلُونَ رِزْقَكُمْ أَنَّكُمْ تُكَذِّبُونَ ﴿٨٢﴾ فَلَوْلَا إِذَا بَلَغَتِ الْحُلْقُومَ
﴿٨٣﴾ وَأَنْتُمْ حِينَئِذٍ تَنْظُرُونَ ﴿٨٤﴾ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْكُمْ وَلَٰكِنْ
لَا تُبْصِرُونَ ﴿٨٥﴾ فَلَوْلَا إِنْ كُنْتُمْ غَيْرَ مَدِينِينَ ﴿٨٦﴾ تَرْجِعُونَهَا إِنْ كُنْتُمْ
صَادِقِينَ ﴿٨٧﴾ فَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنَ الْمُقَرَّبِينَ ﴿٨٨﴾ فَرَوْحٌ وَرَيْحَانٌ وَجَنَّتُ نَعِيمٍ
﴿٨٩﴾ وَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنْ أَصْحَابِ الْيَمِينِ ﴿٩٠﴾ فَسَلَامٌ لَكَ مِنْ أَصْحَابِ الْيَمِينِ ﴿٩١﴾ وَأَمَّا
إِنْ كَانَ مِنَ الْمُكَذِّبِينَ الضَّالِّينَ ﴿٩٢﴾ فَنُزُلٌ مِنْ حَمِيمٍ ﴿٩٣﴾ وَتَصْلِيَةُ جَحِيمٍ
﴿٩٤﴾ إِنَّ هَٰذَا لَهُوَ حَقُّ الْيَقِينِ ﴿٩٥﴾ فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿٩٦﴾

štamo? 70 Da smo htjeli, učinili bi je gorkom. Pa zašto vi onda ne zahvaljujete? 71 Zašto vi ne gledate i ne svratite pažnju vatri, što je vi upalite i ukrešete. 72 Jeste li vi stvorili drvo za nju, ili smo ga Mi stvorili? 73 Mi smo je učinili *(vatru što se u drvetu upali)*, kao pouku i korist putnicima pustinje, *(ili gladnima da hranu pripreme)*. 74 Onda slavi i veličaj čistoću velikog Gospodara tvoga!

DIO. 3 — ODLUKA SE PRIBLIŽUJE.

75 Ja se ne zaklinjem sa dijelovima Kur'ana, što su u razna vremena objavljeni.[5] 76 Zaista je to, ako vi znate velika zakletva! 77 Zaista je ovo Kur'an časni. 78 On je u čuvanoj i sačuvanoj Knjizi. 79 Njega se mogu doticati samo oni, koji su

[5]) Ovaj način prevoda odgovara časnom tekstu. Jer riječ »nedžm«, kako može značiti zvijezdu, isto tako može doći i u značenju jednog dijela Kur'ana. Ovo potvrđuje 77 ajet.

čisti.[6]) 80 On je objavljen od Stvoritelja i Gospodara svjetova. 81 Zar ćete vi ovu riječ ponizivati i izrugivati? 82 A zar ćete vi učiniti kao svoju hranu to, što ćete poricati i lažnim smatrati Kur'an. 83 Pa zašto *(ne povratite dušu vašeg mrtvaca),* kad ona stigne u grlo? 84 Vi ćete tada samo gledati i promatrati *(umirućeg).* 85 A Mi smo bliži njemu od vas, ali vi to ne vidite. 86 — 87 Pa zašto, ako vi sebe smatrate neodgovornim i nekažnjivim i ako poričete život poslije smrti, ne povratite dušu, koja je stigla do u grlo. *(Kažite to)* ako istinu govorite?[7]) 88 — 89 Ali ako bude onaj *(koji umire),* od onih što su blizu Bogu, za njega ima odmora, veselja, blagoslova i raj užitaka i blagodati. 90 A ako bude od sretnika, 91 onda: Mir tebi! *(o sretniče),* od drugova sretnih. 92 A ako bude od onih, koji su istinu poricali i zalutali, 93 gošćenje će biti sa ključalom vodom. 94 I baciće se u pakao. 95 Zaista je ovo jedna čvrsta istina, o kojoj nema sumnje. 96 Onda slavi i veličaj čistoću Imena i Bića tvoga velikog Gospodara.

POGLAVLJE: 57

POGLAVLJE: HADID

OBJAVLJENO U MEDINI, 4 DIJELA, 29 AJETA.

SADRŽAJ:

Pošto su neprijatelji Islama namjeravali, da muslimane sabljom istrijebe, bilo je potrebno da im se odgovori. Radi toga je ovom poglavlju dan naziv »Hadid«, što znači željezo.

Ovo poglavlje počinje govoreći o širini i veličini koja se očituje u Božjem gospodstvu i Božjoj vlasti, te o nedokučivoj veličini, koja se očituje u Božjem znanju i Božjoj

---

[6]) 77 i 78 ajet izlažu tri tačke u pogledu Kur'ana. U prvom redu se kaže, da je Kur'an časna i uzvišena knjiga. To jest, koji uče Kur'an, to su časni i plemeniti ljudi. U drugom redu se kaže, da je on očuvan i sačuvan. U trećem redu se kaže, da pogani, koji su nečisti, ne mogu se ni u kojem slučaju Kur'ana doticati, niti ga smiju dohvaćati. Kako se oni ne mogu okoristiti od Kur'ana, dok se ne očiste poganstva, tako se ne mogu okoristiti od Kur'ana ni oni, čija su srca nečista.

[7]) To jest, ako vi vladate sa onim, što se događa i što mora da bude i ako se ne pokoravate odredbi jedne još veće sile, zašto se onda ne dignete protiv smrti i živote ne produljite.

moći. Kaže se, da će naslijediti kraljevstvo Božje samo oni, koji budu trošili svoje imetke na Božjem putu, i koji se budu trudili i nastojali sa punom trudoljubivošću i pregaranjem, te koji budu sve svoje koristi žrtvovali za pobjedu istine i pravde.

Pošto je u prvom dijelu poglavlja ovo istaknuto, drugi dio isti sadržaj upotpunjuje, samo još objašnjava, da su dvoličnici i licemjerci, koji samo jezikom vjeruju, ostali u tmini, pa se onda daje važnost činjenici, da u borbi za pobjedu istine treba biti požrtvovan.

Treći dio kazuje o bezvrijednosti svih zemaljskih užitaka i zabavljanja i izlaže, kako ovo odvraća čovjeka od istine, pa se završava pokazujući na kaznu, koja će stići one, koji su na muslimanstvo sablju potegli.

Zadnji dio poglavlja kazuje o blagodatima, koje je Allah pravovjernima dao i objašnjava, kako će oni naslijediti jedno veliko i prostrano kraljevstvo i carstvo. Ističe, da će muslimani stići do ovog cilja sa trudom i pregaranjem, te upotrebom svih snaga i sposobnosti, a ne sa kaluđerstvom i ostavljanjem svijeta, što muslimanstvo nikako ne odobrava.

Sa ovim poglavljem počinje jedna grupa poglavlja što su u Medini objavljena. Ova grupa ide sve do 66-tog poglavlja. Ovo deset poglavlja su po kur'anskom rasporedu zadnja poglavlja, što su u Medini objavljena.

Smatra se da je ovo poglavlje objavljeno 8 godine po Hidžretu poslije osvojenja Mekke.

PREVOD:

DIO. 1 — POŽRTVOVNOST NA PUTU ISTINE.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Slavi i veliča čistoću Bića Božjeg, sve što je na nebesima i na zemlji. On je jedini pobjednik i svakom stvari mudro upravlja. 2 Njegova je sva vlast i na nebesima i na zemlji. On proživljava i usmrćuje i On je moćan da sve učini. 3 On je prvi i On je zadnji *(i beskonačan)*, On je, Koji nad svim vlada i On je Koji sve što je skriveno zna. On svaku stvar vječitim znanjem poznaje: 4 On je, Koji je stvorio nebesa i zemlju u šest vremenskih razdoblja, pa je zatim zagospodovao nad svim što postoji. On zna šta ulazi u zemlju i šta izlazi iz nje, i šta se spušta iz neba i šta se diže u nebo. A On je s vama gdjegod vi budete. Allah vidi sve, što vi radite. 5 Njegova je vlast na nebesima i na zemlji. A Bogu se svi poslovi povraćaju. 6 On uvlači noć u dan, a uvlači dan u noć. On potpuno i istinski poznaje svaku stvar, koja je u grudima skrivena. 7 Vjerujte Boga i Poslanika Njegova i dijelite od onoga *(imetka)*, što vas je Bog učinio nasljednicima u njemu. A oni, koji vjeruju između vas i dijele, za njih ima velika nagrada. 8 A šta je vama i kakva vam je isprika, da vi ne vje-

سورة الحديد مدنية وهي تسع وعشرون آية ٢٩

بسم الله الرحمن الرحيم

سبح لله ما في السماوات والأرض وهو العزيز الحكيم (١) له ملك
السماوات والأرض يحيي ويميت وهو على كل شيء قدير (٢)
هو الأول والآخر والظاهر والباطن وهو بكل شيء عليم (٣)
هو الذي خلق السماوات والأرض في ستة أيام ثم استوى على
العرش يعلم ما يلج في الأرض وما يخرج منها وما ينزل من السماء
وما يعرج فيها وهو معكم أين ما كنتم والله بما تعملون
بصير (٤) له ملك السماوات والأرض وإلى الله ترجع الأمور
(٥) يولج الليل في النهار ويولج النهار في الليل وهو عليم

بذات الصدور (٦) آمنوا بالله ورسوله وأنفقوا مما جعلكم
مستخلفين فيه فالذين آمنوا منكم وأنفقوا لهم أجر كبير (٧)
وما لكم لا تؤمنون بالله والرسول يدعوكم لتؤمنوا بربكم
وقد أخذ ميثاقكم إن كنتم مؤمنين (٨) هو الذي ينزل
على عبده آيات بينات ليخرجكم من الظلمات إلى النور وإن الله
بكم لرءوف رحيم (٩) وما لكم ألا تنفقوا في سبيل الله ولله
ميراث السماوات والأرض لا يستوي منكم من أنفق من قبل الفتح
وقاتل أولئك أعظم درجة من الذين أنفقوا من بعد وقاتلوا
وكلا وعد الله الحسنى والله بما تعملون خبير (١٠) من
ذا الذي يقرض الله قرضا حسنا فيضاعفه له وله أجر كريم (١١)
يوم ترى المؤمنين والمؤمنات يسعى نورهم بين أيديهم وبأيمانهم

rujete Boga, a Poslanik vas poziva, da vi vjerujete Gospodara vašeg. A Bog je uzeo obavezu od vas, ako ste vi pravi vjernici.[1]) 9 On je Koji sprema robu Svome posve jasne dokaze i ajete, da vas izvede iz tmine k svjetlu. A zaista je Bog vama dobrostiv i milostiv. 10 A šta je vama i kakav vam je uzrok, da vi ne trošite i ne žrtvujete na Božjem putu? Bogu pripada nasljedstvo nebesa i zemlje! Nije jednak između vas, koji je trošio *(imetak svoj na Božjem putu)* prije osvojenja,[2]) i koji se borio *(sa onima, koji*

[1]) Vidi poglavlje 7, ajeti 171—172.

[2]) Pod ovim osvojenjem se misli na osvojenje Mekke. Prije osvojenja Mekke je muslimanstvo bilo sa svih strana opkoljeno neprijateljima. Tada su posve otvoreno stupali u Islam samo oni, koji su bili posve svijesni, da im za muslimanstvo treba žrtvovati i život i imetak i sve drugo. Ovi su bili izloženi najvećim žrtvama i najvećoj požrtvovnosti. Koji su stupali u Islam poslije osvojenja Mekke, nijesu udarali na ona zlostavljanja, na koja su udarali oni, koji su ranije Islam primili, niti su bili izlagani onim žrtvama i onolikoj požrtvovnosti, kao što su to bili izlagani oni, koji su ranije bili Islam primili.

su ovo kasnije činili). To su oni, koji su još veći po položaju od onih, što su žrtvovali i trošili *(imetke)* svoje kasnije i što su se *(kasnije)* borili. A svima je Allah obećao lijepu nagradu. Bog je upućen i obaviješten o svemu, što vi radite.

DIO. 2 — VJEROVANJE I POŽRTVOVNOST.

11 Ko bude na Božjem putu žrtvovao i trošio imetak svoj draga srca, Bog će mu udvostručiti imetak njegov, a za njega ima časna nagrada. 12 Onoga dana ćeš ti vidjeti pravovjerne i pravovjernice, kako svjetlo i vidjelo njihovo ispred njih i sa desnih strana njihovih svjetli i leti. Neka vam je danas radosna vijest: *(Ulazak)* u rajske vrtove, ispod kojih rijeke teku. U njima ćete vječno boraviti. Eto, to je najveća nagrada. 13 Toga dana će licemjerci i licemjerke reći onima, koji su vjerovali: »Čekajte nas, da malo uzmemo od svjetla vašeg«. Reći će se njima: »Vratite se natrag, pa tražite sebi svjetlo!« Kasnije će se između njih udariti jedan zid, koji će imati vrata. U nutarnjoj strani njegovoj biti će milost, a sa vanjske strane biti će patnja i kazna. 14 Dozivaće dvoličnici pravovjerne *(iza toga zida i govoriće):* »Zar mi nijesmo bili s vama?« Oni će reći: Da, bili smo zajedno, ali vi ste sami sebe zaveli i iščekivali ste, *(da nam se kakvo zlo dogodi),* sumnjali ste i zavele su vas zablude i stranputice, pa ste ostali *(u ovom stanju),* dok nije došla od Boga obećana kazna. I obmanuo vas je i zaveo o Bogu zavodnik. 15 I radi toga se ovoga dana neće od vas uzeti otkupnina, a niti od onih, koji nijesu vjerovali. Sklonište vaše je pakao. To je mjesto, što vama dolikuje. O kako je to ružno mjesto povratka! 16 Zar nije došlo vrijeme za one, koji vjeruju, da se umekšaju srca njihova, spominjući Boga i *(sjećajući se)* istine, što je poslana *(od Božje strane).* I neka ne budu *(pravovjerni)* kao oni, što im je knjiga dana prije, pa se oteglo i oduljilo preko njih vrijeme i otvrdla su srca njihova. I mnogi su između njih bili nevaljali i obijesni ljudi. 17 Znajte, da Bog oživljuje zemlju poslije obamrlosti njezine. Zaista smo Mi objasnili vama znakove i dokaze, da bi se vi opametili. 18 Zaista muškarci i žene, koji dijeleći milostinju *(čine dobro)* i dijele i žrtvuju draga

بشراكم اليوم جنات تجري من تحتها الأنهار خالدين فيها ذلك هو
الفوز العظيم ﴿١٢﴾ يوم يقول المنافقون والمنافقات للذين آمنوا
انظرونا نقتبس من نوركم قيل ارجعوا وراءكم فالتمسوا نورا فضرب
بينهم بسور له باب باطنه فيه الرحمة وظاهره من قبله العذاب ﴿١٣﴾
ينادونهم ألم نكن معكم قالوا بلى ولكنكم فتنتم أنفسكم
وتربصتم وارتبتم وغرتكم الأماني حتى جاء أمر الله وغركم
بالله الغرور ﴿١٤﴾ فاليوم لا يؤخذ منكم فدية ولا من الذين كفروا
مأواكم النار هي مولاكم وبئس المصير ﴿١٥﴾ ألم يأن للذين آمنوا
أن تخشع قلوبهم لذكر الله وما نزل من الحق ولا يكونوا كالذين
أوتوا الكتاب من قبل فطال عليهم الأمد فقست قلوبهم وكثير
منهم فاسقون ﴿١٦﴾ اعلموا أن الله يحيي الأرض بعد موتها قد بينا لكم

الآيات لعلكم تعقلون ﴿١٧﴾ إن المصدقين والمصدقات وأقرضوا
الله قرضا حسنا يضاعف لهم ولهم أجر كريم ﴿١٨﴾ والذين آمنوا
بالله ورسله أولئك هم الصديقون والشهداء عند ربهم لهم
أجرهم ونورهم والذين كفروا وكذبوا بآياتنا أولئك أصحاب
الجحيم ﴿١٩﴾ اعلموا أنما الحياة الدنيا لعب ولهو وزينة وتفاخر
بينكم وتكاثر في الأموال والأولاد كمثل غيث أعجب الكفار
نباته ثم يهيج فتراه مصفرا ثم يكون حطاما وفي الآخرة عذاب
شديد ومغفرة من الله ورضوان وما الحياة الدنيا إلا متاع
الغرور ﴿٢٠﴾ سابقوا إلى مغفرة من ربكم وجنة عرضها كعرض
السماء والأرض أعدت للذين آمنوا بالله ورسله ذلك فضل
الله يؤتيه من يشاء والله ذو الفضل العظيم ﴿٢١﴾ ما أصاب

srca, od svojih imetaka, na Božjem putu, Bog će im udvostručiti *(nagradu)* njihovu. I za njih ima vrlo časna nagrada. 19 A oni, koji vjeruju Boga i Poslanika Njegova, to su oni, što su vrlo iskreni kod Boga *(koji za Boga govore)*, i oni su, koji svjedoče kod Gospodara svoga. Njih čeka nagrada njihova, a i svjetlo njihovo. A koji ne vjeruju i poriču dokaze i ajete Naše, eto, to su drugovi pakla.

DIO. 3 — OZBILJNOST ŽIVOTA.

20 Znajte, zaista je život zemaljski samo igra, zabavljanje, gizdanje, međusobno natjecanje u slavi među vama i međusobno natjecanje, ko je koga nadmašio u sakupljanju imetka i u broju djece.[3]) To je kao obilna kiša, što bilje koje iza nje izraste,

[3]) Kad se u časnom Kur'anu govori o životu zemaljskom, pod tim se misli na isprazne privlačivosti ovog zemaljskog života. Pravi život, koji

zadivljuje sijače ili neblagodarne nevjernike, zatim se osuši, pa vidiš, kako je požutilo, a zatim bude kao pljeva izlomljeno i iskršeno *(pa ga posve nestane)*. A u vječnom svijetu ima žestoka kazna i oprost od Allaha i zadovoljstvo *(Njegovo)*. A život zemaljski je samo zabavljanje, što zavodi i obmanjuje. 21 Požurite i potrčite oprostu Gospodara vašeg i raju, čija je širina kao svekolika širina neba i zemlje.[4]) *(Ovaj raj)* je pripremljen za one, koji vjeruju u Boga i Poslanika Njegova. To je Božji dar i blagodat, koju daje kome hoće. A Bog je najveći koji dariva i nagrađuje. 22 Nema nikakve nesreće na zemlji, a ni u vama samim, koja vas stigne, a da ona nije zapisana u jednoj knjizi, prije nego smo je i stvorili. Zaista je to Bogu vrlo lako: 23 Da se vi ne žalostite zbog onoga, što vam je prošlo i izmaklo, i da se ne veselite zbog onoga, što će vam doći. Zaista Bog ne voli one, koji su oholi i koji se sami sebi sviđaju, 24 koji škrtare i koji svijetu naređuju i upućuju ga, da škrtari. A ko god glavu okrene *(ne ustroši u dobro svoj imetak, neka zakrene glavu)*, jer zaista, Allah nije ničemu potreban i On je jedini dostojan, da mu se zahvaljuje. 25 Mi smo poslali poslanike Naše sa posve jasnim dokazima. I objavili smo s njima Knjigu i mjeru,[5]) da bi ljudi po pravdi i pravici postupali. I Mi smo spremili željezo, koje je vrlo oštro i žestoko, a u njemu ima i koristi za ljude.[6]) *(To smo učinili zato)*, da Bog rastavi one, koji pomažu Boga i Poslanike Njegove, kad ih oni i ne vide. Zaista je Bog svemoćan i On je jedini pobjednik.

---

se ozbiljno shvaća, nije u zabavljanju, igri i gizdanju, nego taj život treba za dobro žrtvovati. Važnost i ozbiljnost života ne smije se izgubiti zbog ispraznih i zavodljivih stvari.

[4]) Ovdje se kazuje, da je raj širok, koliko nebo i zemlja i ističe se, da nije ničim ograničen. Kad je upitan Božji Poslanik: »Pa kad je raj širok kao nebo i zemlja, a gdje je onda pakao?«, on je tada odgovorio: »Allah, Allah! A kad se dan rodi, gdje je onda noć?«

[5]) Knjiga, koja izražava istinu i pravdu, sadrži sve temeljne zasade. Da bi se sve ove temeljne zasade o pravdi i istini mogle potpuno i tačno primijeniti, poslana je i mjera.

[6]) željezo je ruda, koja najviše koristi donosi čovječanstvu i civilizaciji. S tim, što se ono ovdje spominje, pokazuje se na otpor, koji će se prema neprijatelju istaknuti i pokazati.

DIO. 4 — U MUSLIMANSTVU NEMA KALUĐERSTVA.

26 A Mi smo poslali Ibrahima i Nuha i dali smo porodu njihovu poslanstvo i knjigu. Među njima ih ima koji su na pravom putu. A mnogo ih je između njih bilo bezbožnika, koji su se uzobijestili. 27 Zatim smo slali iza njih jedne za drugima poslanike Naše, pa smo poslali iza tih poslanika Isaa sina Merjemina. I dali smo njemu Indžil. A stavili smo u srca onih, što su ga slijedili blagost, ljubav i naklonost. Pustinjaštvo i kaluđerstvo *(odricanje od bračnog života i potpuno povlačenje u osamljenost)*, što su ga oni po sebi uspostavili, Mi im ga nijesmo propisali i stavili u dužnost, osim samo *(što su oni s tim htjeli)* da traže zadovoljstvo Božje, pa mu nijesu potpune pažnje ukazivali i davali,[7]) *(jer su mnogi s toga pravca skretali)*. I Mi smo

[7]) Riječi Božjeg Poslanika: »U muslimanstvu nema pustinjaštva i kaluđerstva«, jesu hadis, koji se vrlo mnogo spominje. Ovaj hadis pot-

dali onima, koji su između njih vjerovali, nagradu njihovu. A mnogo ih je između njih bilo bezbožnika, koji su se ozobijestili. 28 O pravovjerni! Bojte se Boga i pazite *(na svoje dužnosti prema Njemu)*. I vjerujte u Poslanika Njegova. Bog vam daje dva dijela iz milosti Svoje,[8]) a učinio vam je svjetlo da s njim hodite i da vam oprosti. Bog oprašta i milostiv je. 29 *(To Mi činimo)*, da bi znali sljedbenici Knjige, da oni nemaju snage da nešto *(preokrenu i izmijene)* od milosti Božje, i da znaju, da je sva dobrota i milost u Božjoj ruci. Daje je komu hoće. Bog je onaj, Koji ima najveću dobrotu i milost.

POGLAVLJE: 58

POGLAVLJE: MUDŽADILE

OBJAVLJENO U MEDINI, 3 DIJELA, 22 AJETA.

SADRŽAJ:

Naziv i ime ovog poglavlja je uzeto iz zgode o kojoj se govori u prvom dijelu ovog poglavlja. Među Arapima je postojao ovaj običaj: Kad bi Arap rekao svojoj ženi da je drži kao svoju majku, onda bi je napustio. Ali žena nije bila puštena, nego je ostajala i dalje kao supruga, ali se nije mogla koristiti pravom, koje supruzi pripada. Ovakav se postupak naziva »Zihar«. Jedan između muslimana je ovako postupio i njegova se žena pritužila Božjem Poslaniku. Radi ovog prituživanja je ovo poglavlje dobilo naziv »Mudžadile', to jest »ona koja se tuži iznoseći svoje stanje«.

Pošto se u prvom dijelu poglavlja govori o ovom događaju, u drugom dijelu se govori o potajnim sastajanjima što su ih dvoličnici i židovi ugovarali, i ovi se sastanci osuđuju.

U trećem dijelu se još otvorenije govori o stanju dvoličnika i židova i muslimani se na njih upozoravaju. Pošto su oni neprijatelji Islama, muslimanima se preporučuje da ne budu njihovi prijatelji.

Prethodno poglavlje je upućivalo na dvoličnike. Ovo poglavlje govori o njima i o ostalim neprijateljima Islama, koji su protiv muslimanstva kovali razne planove i spletke.

---

puno odgovara ovom časnom ajetu. Jer ovaj časni ajet ističe, da ni u kršćanstvu nije bilo kaluđerstva, nego da su to kršćani od sebe uspostavili, izlaže se, da su se sa ovim nadali, da će postignuti Božje zadovoljstvo. Muslimani su u ovom pravcu prihvatili jedan put, da bi se mogli razviti u jednu veliku sljedbu i zajednicu. Njima je bilo potrebno, da se sa ovim ajetima razotkriju sve snage i sposobnosti ljudi, koji žele da postanu velik narod. Radi toga se kazuje, da nema potrebe ustanovama, kao što su pustinjaštvo i kaluđerstvo, koje traži napuštanje društva i povlačenje u osamu.

8) To jest, čini vas sudionikom u zemaljskom i u vječnom životu.

Obzirom na vrijeme objavljivanja, ovo je poglavlje objavljeno nešto prije 33 poglavlja, te se iz ovoga razumije da je to bilo u četvrtoj godini po Hidžretu, jer u ovom poglavlju se pokazuje na ovaj događaj »Zihara«, dok se u 33 poglavlju o tome opširno govori.

Džuz : 28

PREVOD:

DIO. 1 — O ČUVANJU ŽENINIH PRAVA.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Bog je čuo riječi žene, koja se tebi obratila i govorila ti o svom mužu i potužila se Bogu. A Bog čuje riječi i razgovor svakog od vas dvoga, što ga jedan drugom upućujete. Zaista Bog svaku stvar istinski čuje i svaku stvar istinski vidi. 2 Koji između vas ženama svojim kažu, da su im kao majke,[1]) pa ih onda napuste i ostave, te žene nijesu majke njihove. Njihove majke su samo one žene, koje su ih rodile. Zaista oni govore riječi koje nemaju nikakve svrhe, što su nepoznate i lažne. Zaista Bog oprašta i milostiv je. 3 Koji ženama svojim kažu da ih smatraju kao svoje majke, pa ih onda napuste, zatim se povrate da poreknu što su rekli i pokaju se, neka oslobode roba prije, nego se približe *(ženi, koju su kao majku smatrali)*. Ova *(odredba o otkupu)* je, da se vi s njom poučite. A Bog je obaviješten o svemu što vi radite. 4 Ko god ne nađe jednog roba *(da ga oslobodi)*, neka posti uzastopce ne prekidajući dva mjeseca dana, prije nego se približi ženi svojoj. A ko ne bude u stanju to izvršiti, neka nahrani šesdeset siromaha. To je radi toga, da vi vjerujete Boga i Poslanika Njegova. To su kazne *(i propisi)* Božji. A za nevjernike ima bolna i užasna kazna. 5 Zaista, koji neprijateljski istupaju i suprotstavljaju se Bogu i Poslaniku Njegovu, oni će biti osramoćeni i uništeni, kao što su bili osra-

[1]) Ova žena, o kojoj se ovdje govori je Havla, kći Salebova, koja je bila udata za Evsom, sinom Samitovim. Evs je po starom arapskom običaju, rekao svojoj ženi: tvoja su mi leđa kao i leđa majke moje! i napustio je ženu. Ovakav postupak se naziva »Zihar«. Sa ziharom žena nije postajala pušćenicom, samo je bila potpuno napušćena. Božji Poslanik se nije htio uplitati u ovu zgodu, ali Havla mu je izložila svoje stanje i stalno se pritužívala. Svemogući Bog je sa Svojom Objavom odstranio ovo njeno pritužívanje i žaljenje.

سورة المجادلة ٥٨ — ٧٢٠ 720

منكم من نسائهم ما هن أمهاتهم إن أمهاتهم إلا اللائي ولدنهم
وإنهم ليقولون منكرا من القول وزورا وإن الله لعفو غفور
﴿٣﴾ والذين يظاهرون من نسائهم ثم يعودون لما قالوا فتحرير
رقبة من قبل أن يتماسا ذلكم توعظون به والله بما تعملون خبير
﴿٤﴾ فمن لم يجد فصيام شهرين متتابعين من قبل أن يتماسا فمن
لم يستطع فإطعام ستين مسكينا ذلك لتؤمنوا بالله و
رسوله وتلك حدود الله وللكافرين عذاب أليم ﴿٥﴾ إن الذين
يحادون الله ورسوله كبتوا كما كبت الذين من قبلهم وقد
أنزلنا آيات بينات وللكافرين عذاب مهين ﴿٦﴾ يوم يبعثهم
الله جميعا فينبئهم بما عملوا أحصاه الله ونسوه والله على
كل شيء شهيد ﴿٧﴾ ألم تر أن الله يعلم ما في السماوات وما في

الجزء الثامن والعشرون ٢٨ — ٧٢١ 721

الأرض ما يكون من نجوى ثلاثة إلا هو رابعهم ولا خمسة إلا هو
سادسهم ولا أدنى من ذلك ولا أكثر إلا هو معهم أين
ما كانوا ثم ينبئهم بما عملوا يوم القيامة إن الله بكل شيء عليم
﴿٨﴾ ألم تر إلى الذين نهوا عن النجوى ثم يعودون لما نهوا عنه
ويتناجون بالإثم والعدوان ومعصيت الرسول وإذا جاءوك
حيوك بما لم يحيك به الله ويقولون في أنفسهم لولا يعذبنا
الله بما نقول حسبهم جهنم يصلونها فبئس المصير ﴿٩﴾
يا أيها الذين آمنوا إذا تناجيتم فلا تتناجوا بالإثم والعدوان
ومعصيت الرسول وتناجوا بالبر والتقوى واتقوا الله الذي إليه
تحشرون ﴿١٠﴾ إنما النجوى من الشيطان ليحزن الذين آمنوا وليس
بضارهم شيئا إلا بإذن الله وعلى الله فليتوكل المؤمنون ﴿١١﴾

moćeni i uništeni oni, što su prije njih bili. Zaista smo Mi poslali posve jasne dokaze. A za nevjernike *(koji poriču ove znakove)* ima kazna, koja ponizuje i uništava. 6 Jednog dana će ih Bog sve proživiti i obavijestiće ih o svemu, što su učinili. Bog je brojao i sačuvao sve što su oni činili, a oni su to zaboravili. Bog svaku stvar vidi i za svaku stvar svjedoči.

DIO. 2 — TAJNA SAKUPLJANJA I SASTAJANJA.

7 Zar ti ne vidiš, da Allah zna sve što je na nebesima i na zemlji. Ne može biti tajnog saopćavanja i povjerljivog šaptanja među trojicom, a da Bog ne bude četvrti među njima. Niti se mogu petorica potajno sašaptavati i zdogovarati, a da Bog ne bude šesti među njima. A niti može od ovoga biti manje, a niti može biti više, a da Bog ne bude s njima, gdje god oni bili i

nalazili se. Zatim će ih Allah izvijestiti o onome, što su radili na Sudnjem danu. Zaista Allah svaku stvar istinski poznaje. 8 Zar ti ne vidiš one, što im je bilo zabranjeno tajno sastajanje i zdogovaranje, pa se oni kasnije povraćaju onome, što im je bilo zabranjeno, i potajno se sastaju i zdogovaraju o grijehu, neprijateljstvu i nepokornosti prema Poslaniku. A kada ti oni dolaze, pozdravljaju te drukčije, nego što te Allah pozdravlja,[2]) i govore u sebi: »Da nas neće Allah kazniti zbog ovoga što govorimo!« Dosta im je pakao, u koji će unići. O kako je to ružno mjesto povratka. 9 O pravovjerni! Kad među sobom skriveno i potajno razgovarate, nemojte se potajno sastajati i razgovarati o grijehu, neprijateljstvu i nepokornosti prema Poslaniku! Zdogovarajte se o dobru, istinitosti i bogobojaznosti. Bojte se Boga i izvršavajte sve dužnosti prema Onome, kod koga ćete se vi svi iskupiti! 10 Tajna sastajanja i zdogovaranja su samo satanino djelo, jer satana hoće da ožalosti i rastuži pravovjerne. A on ne može nimalo njima naškoditi osim onoga, što Bog bude htio. I neka se samo pravovjerni na Boga oslone i u Njega pouzdaju! 11 O pravovjerni! Kada vam se kaže u mjestima, gdje se sastajete: »Raširite i napravite mjesto«, vi raširite i otvorite mjesto, jer Bog će i vama dati širine i prostranosti. A kada vam se kaže: »Dignite se«, vi se dignite. Bog će uzdignuti do visokih položaja između vas one, koji vjeruju i kojima je znanje dano. Bog je obaviješten o svemu, što vi radite. 12 O pravovjerni! Kada se budete skriveno i tajno sastajali i razgovarali sa Božjim Poslanikom, podijelite milostinju prije toga tajnog razgovaranja. To je za vas mnogo bolje i mnogo čišće. Ako ne nađete, *(o siromašni, da podijelite milostinju prije toga osamljenog razgovaranja)*, zaista, Allah oprašta i milostiv je. 13 Zar ćete vi škrtariti i siromaštva se bojati, ako podijelite milostinju prije vašeg tajnog i osamljenog sastajanja *(sa Božjim Poslanikom)*. Ako vi to ne učinite, Bog vam je dao dozvolu, da to ne činite. Onda potpuno

---

[2]) židovi i neprijatelji Božjeg Poslanika, kad bi dolazili k njemu, pozdravljali bi ga sa: »Essamu alejke, ja Muhammed«, to jest: »smrt tebi o Muhammede!«, a ne sa pravim pozdravom »Esselamu alejke«, to jest: mir i spas tebi!

يا أيها الذين آمنوا إذا قيل لكم تفسحوا في المجالس فافسحوا يفسح الله لكم وإذا قيل انشزوا فانشزوا يرفع الله الذين آمنوا منكم والذين أوتوا العلم درجات والله بما تعملون خبير ﴿١١﴾ يا أيها الذين آمنوا إذا ناجيتم الرسول فقدموا بين يدي نجواكم صدقة ذلك خير لكم وأطهر فإن لم تجدوا فإن الله غفور رحيم ﴿١٢﴾ أأشفقتم أن تقدموا بين يدي نجواكم صدقات فإذ لم تفعلوا وتاب الله عليكم فأقيموا الصلوة وآتوا الزكوة وأطيعوا الله ورسوله والله خبير بما تعملون ﴿١٣﴾ ألم تر إلى الذين تولوا قوما غضب الله عليهم ما هم منكم ولا منهم ويحلفون على الكذب وهم يعلمون ﴿١٤﴾ أعد الله لهم عذابا شديدا إنهم ساء ما كانوا يعملون ﴿١٥﴾ اتخذوا أيمانهم جنة

فصدوا عن سبيل الله فلهم عذاب مهين ﴿١٦﴾ لن تغني عنهم أموالهم ولا أولادهم من الله شيئا أولئك أصحاب النار هم فيها خالدون ﴿١٧﴾ يوم يبعثهم الله جميعا فيحلفون له كما يحلفون لكم ويحسبون أنهم على شيء ألا إنهم هم الكاذبون ﴿١٨﴾ استحوذ عليهم الشيطان فأنساهم ذكر الله أولئك حزب الشيطان ألا إن حزب الشيطان هم الخاسرون ﴿١٩﴾ إن الذين يحادون الله ورسوله أولئك في الأذلين ﴿٢٠﴾ كتب الله لأغلبن أنا ورسلي إن الله قوي عزيز ﴿٢١﴾ لا تجد قوما يؤمنون بالله واليوم الآخر يوادون من حاد الله ورسوله ولو كانوا آباءهم أو أبناءهم أو إخوانهم أو عشيرتهم أولئك كتب في قلوبهم الإيمان وأيدهم بروح منه ويدخلهم جنات تجري

klanjajte namaz! Dijelite zekat! Pokoravajte se Bogu i Poslaniku Njegovu. Bog je obaviješten o onomu što vi radite.[3])

DIO. 3 — TAJNI NEPRIJATELJI.

14 Zar ti ne vidiš one, što su uzeli kao prijatelje svoje ljude, na koje se izlila srdžba Božja. Oni nijesu ni od vas, a ni od njih. Oni se zaklinju na laž, a oni to znaju.[4]) 15 Bog je za njih pri-

---

[3]) Ovaj ajet ne diže milostinju, koja je sa predhodnim ajetom naređena. Naprotiv se ističe, da ova milostinja nije prisilna, nego dobrovoljna. Zekat je sadaka, koja je dužnost. Milostinja, koja će se na ovaj način davati, ne donosi nikakve koristi ni Poslaniku, a ni porodici njegovoj, jer njima je bilo potpuno zabranjeno, da primaju milostinju.

U ovom i predhodnom ajetu se govori o tajnom razgovaranju sa Božjim Poslanikom, a time se misli na one razgovore, koje su pojedinci s njim vodili, govoreći o svojim ličnim stvarima, za koje drugi nijesu smjeli znati, pa su skriveno tražili savjeta i pouke od Božjeg Poslanika.

[4]) Ovdje se pokazuje na dvoličnike. Oni su bili zajedno sa židovima i dokazivali su im svako stanje i svaku priliku, u kojoj su se muslimani nalazili.

pravio tešku i užasnu kaznu. Zaista je ružno i gadno, što oni rade. 16 Oni su učinili zakletve svoje kao štit *(koji ih čuva)*, pa odvraćaju *(ljude)* od pravog puta. A za njih ima kazna, koja osramoćuje i ponizuje. 17 Neće im nimalo koristiti, ni imetci njihovi, a ni sinovi njihovi, pred kaznom Božjom. To su drugovi paklenski. Oni će u njemu vječno boraviti. 18 Onoga dana, kada ih sve Allah proživi, oni će se Njemu zaklinjati, kao što se i vama zaklinju i smatraće da su s tim nešto postigli i stekli. Dobro znaj! Zaista su oni pravi lažljivci. 19 Zavladao je njima satana i smetnuo im je s uma spominjanje Božje. To je stranka i družina satanina. Dobro znaj, zaista, koji pripadaju družini sataninoj, to su oni što su na velikoj šteti i gubitku. 20 Zaista, koji drže neprijateljem Allaha i Poslanika Njegova i opiru im se, to su oni, koji se nalaze među onima, što su najponiženiji. 21 Zapisao je Allah: »Zaista ću Ja i Poslanici Moji u svakom slučaju pobijediti«. Zaista je Allah snažan i moćan i On je jedini pobjednik. 22 Ti nećeš vidjeti ljude, koji vjeruju Boga i Sudnji dan, da oni podržavaju prijateljstvo sa onima, koji drže neprijateljem Allaha i Poslanika Njegova, pa makar to bili očevi njihovi ili braća njihova ili rođaci njihovi. To su oni ljudi, što je Bog zapisao i smjestio u srca njihova vjerovanje i učvrstio ih od sebe sa duhom *(Objavom)*. I uvesti će ih Allah u vrtove rajske, ispod kojih rijeke teku u kojima će oni vječno boraviti. Zadovoljan je Bog s njima, a oni su s Bogom zadovoljni. Eto, ti su ljudi skupina Božja. Dobro znaj, zaista, ljudi, koji spadaju u skupinu Božju, oni su spašeni.

POGLAVLJE : 59

POGLAVLJE: HAŠR

OBJAVLJENO U MEDINI, 3 DIJELA, 24 AJETA.

SADRŽAJ:

Pošto se u ovom časnom poglavlju govori o izgonu Židovskog plemena Nadîr iz Medine, to je i ovo poglavlje po tome dobilo naziv »Hašr«, to jest izgon ili protjerivanje.

Prethodno poglavlje je upozoravalo muslimane da se čuvaju od potajnog sakupljanja i zdogovaranja židova i dvoličnika. Ovo poglavlje iznosi i stavlja jedan primjer pred oči.

Prvi dio poglavlja govori o izgonu Židova iz Medine i kazuje o imecima, koji su ostali iza prognanih Židova.

Drugi dio poglavlja govori kako su dvoličnici potajno Židovima obećavali pomoć i kako ta svoja obećanja nijesu ispunili.

Pošto su u trećem dijelu neki savjeti upućeni pravovjernima, onda se iza toga iznose Božja svojstva.

Obzirom na vrijeme objavljivanja ovog poglavlja, razumije se, da je ono moglo biti objavljeno poslije onog progona Židova, koji se dogodio četvrte godine po Hidžretu.

PREVOD:

DIO. 1 — PROTJERANI ŽIDOVI.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Slavi i veliča čistoću Bića Božjeg sve što je na nebesima i na zemlji. On je jedini pobjednik i svima stvarima mudro upravlja. 2 On je, Koji je protjerao nevjernike između sljedbenika knjige iz svojih domova u prvom progonstvu.[1]) Vi nijeste mislili da će oni izaći i otići, a oni su mislili da će ih zaštiti i odbraniti pred Bogom, tvrđave njihove. Ali Bog im je došao *(sa kaznom Svojom)* sa jedne strane, odakle se nijesu nadali i ubacio je u srca njihova strah. Oni su rušili domove svoje sa rukama svojim i rukama pravovjernih. Pouku crpite, o vi, čije su duševne oči otvorene! 3 A da nije Bog zapisao i odredio protiv njih progonstvo, sigurno bi ih kaznio na ovom svijetu. A njih čeka u vječnom svijetu kazna paklenska. 4 To je *(progonstvo i kazna paklenska)* zbog toga, što su digli i suprotstavili se Allahu i Poslaniku Njegovu, a ko god se rastavi i odijeli od Allaha i Poslanika Njegova, zaista Allah žestoko kažnjava. 5 Sve što ste posjekli od stabala hurminih, ili što ste ostavili da uspravno na panju stoji, sve je to bilo po odredbi Božjoj i da Bog ponizi i osramoti bezbožnike i nevaljalce. 6 A ono, što je Bog od imetka njihova dao kao plijen Poslaniku Svome, vi nijeste prema tome gonili ni konja niti deva *(da bi to postigli)*.[2]) Ali Bog učini

---

[1]) Ovaj događaj se zbio šest mjeseci poslije vojne na Uhudu. Židovsko pleme Nadir, koje je boravilo u Medini i ako je sa Božjim Poslanikom bilo u savezničkim odnosima, ipak je potajno sklopilo savez sa neprijateljima Islama i izdajnički napalo muslimane. Radi toga su prognani iz Medine. Razlog, da se ovo naziva prvim progonstvom je, što se ovo rastavlja od drugog progonstva. Drugo progonstvo ovih Židova je bilo za vremena halife Hazreti Omera, i tada su Židovi prognani u Siriju.

[2]) U arapskom jeziku riječ »fej'« znači ratni plijen, koji se bez ratovanja od neprijatelja uzme. Ovaj imetak i dohodak pripada državnoj

من تحتها الانهار خالدين فيها رضي الله عنهم ورضوا عنه
اولئك حزب الله الا ان حزب الله هم المفلحون ٢٢

سورة الحشر مدنية وهي اربع وعشرون اية ٢٤

٥٩
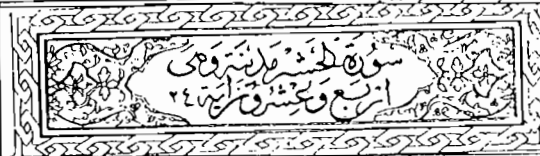
بسم الله الرحمن الرحيم

سبح لله ما في السماوات وما في الارض وهو العزيز الحكيم
١ هو الذي اخرج الذين كفروا من اهل الكتاب من ديارهم
لاول الحشر ما ظننتم ان يخرجوا وظنوا انهم مانعتهم حصونهم
من الله فاتاهم الله من حيث لم يحتسبوا وقذف في قلوبهم
الرعب يخربون بيوتهم بايديهم وايدي المؤمنين فاعتبروا
يا اولي الابصار ٢ ولولا ان كتب الله عليهم الجلاء

لعذبهم في الدنيا ولهم في الاخرة عذاب النار ٣ ذلك
بانهم شاقوا الله ورسوله ومن يشاق الله فان الله شديد
العقاب ٤ ما قطعتم من لينة او تركتموها قائمة
على اصولها فباذن الله وليخزي الفاسقين ٥ وما افاء الله
على رسوله منهم فما اوجفتم عليه من خيل ولا ركاب
ولكن الله يسلط رسله على من يشاء والله على كل
شيء قدير ٦ ما افاء الله على رسوله من اهل القرى فلله
وللرسول ولذي القربى واليتامى والمساكين وابن السبيل
كي لا يكون دولة بين الاغنياء منكم وما اتاكم
الرسول فخذوه وما نهاكم عنه فانتهوا واتقوا الله ان
الله شديد العقاب ٧ للفقراء المهاجرين الذين اخرجوا

pobjednicima poslanike Svoje, na kome to On hoće. Bog je moćan da sve učini. 7 Ono, što je Bog dao kao plijen Poslaniku Svome, od imetka stanovnika naselja i gradova, to pripada Bogu, Poslaniku i srodnicima njegovim, sirotanima, bijednim siromasima i putniku namjerniku. *(Ova je odredba zato)*, da ne bi taj imetak kružio među bogatašima vašim. A ono, što vam da Poslanik, to uzmite. A što vam on zabrani, odustanite od toga. Bojte se Boga i izvršavajte svoje dužnosti prema Njemu. Zaista je Bog žestok kad kažnjava *(za poroke i neposlušnosti)*. 8 *(Taj imetak)* pripada siromašnim Muhadžirima *(iseljenicima)*, koji su protjerani sa domova svojih i daleko bačeni od imetka svoga, tražeći

---

blagajnici. Radi toga nema niko prava, da iz ovog imetka traži neki dio. Poslije smrti Božjeg Poslanika, njegova kćerka Hazreti Fatima tražila je jedan dio prihoda vinograda u Fideku, koji je bio »fej'«, pa ju je Hazreti Ebu Bekir odbio sa primjedbom, da to nije ničija lična svojina, nego opće državno dobro.

dobrotu Božju i zadovoljstvo, i pomažući Boga i Poslanika Njegova, *(jer su oni srodnici njegovi)*. Eto to su pravednici. 9 A oni, koji su *(Medinu)* učinili boravištem i domom vjere prije njih *(Muhadžira)*, oni vole one, što su njima doselili. I oni ne osjećaju u srcima svojim potrebe za onim, što je njima dano. Oni im daju prednost pred sobom, pa makar i oni bili u potrebi. A koji se spasi škrtosti svoje, to su spašeni, koji su cilju došli.[3]) 10 Koji dođu iza njih, govore: Naš veliki Bože, oprosti nama i braći našoj, koja su nas pretekla u vjerovanju, i ne stavi u srca naša mržnje prema onima, koji su vjerovali! Naš veliki Bože, zaista si Ti blag i milostiv.

DIO. 2 — DVOLIČNICI I ŽIDOVI.

11 Zar ti ne vidiš one, koji licemjerno i dvolično postupaju? Govore oni braći svojoj, koji ne vjeruju, a pripadaju sljedbenicima knjige: Ako vi izađete i krenete *(sa vaših domova)*, zaista ćemo i mi s vama krenuti. I mi se nećemo nikome pokoriti, protiv vas. A ako se na vas zaratuje, sigurno ćemo vas mi pomoći. Bog svjedoči, da su oni sigurno lažljivci. 12 Ako se prognaju *(Židovi sa svojih domova)*, neće *(ovi dvoličnici)* s njima izaći. A ako se zaratuje na njih, oni ih neće pomoći. I ako ih pomognu *(Židove)*, sigurno će okrenuti *(dvoličnici) leđa i pobjeći će*. Zatim više neće biti *(Židovi)* pomoženi. 13 Zaista vi unosite veći strah u srca njihova nego Bog. To je stoga, što su oni ljudi, koji ne razumiju. 14 Oni *(Židovi i dvoličnici)* se neće s vama boriti, kad ste na okupu, osim samo u utvrđenim gradovima, ili iza zidina. Ratobornost njihova je žestoka, kad se među sobom bore. Ti misliš, da su oni složni, a srca su njihova razdijeljena. To je zato, što su oni ljudi, koji nemaju pameti. 15 Oni su kao ljudi, koji su na kratko vrijeme prije njih okušali hrđave posljedice djela svoga.

[3]) Pod ovim: »a oni, koji su Medinu učinili boravištem i domom vjere«, misli se na Ensarije. To jest muslimani, koji su starosjedioci Medine. Muslimani iz Mekke su ostavili svoja mjesta i svoje domove, pa su ovamo došli, a Ensarije su ih susretale kao svoju braću i uzeli su ih u svoje domove. Kad je židovsko pleme Nadir bilo prognano, još jedan dio Muhadžira se nalazio u kućama Ensarija. Pošto je pleme Nadir prognano, Božji Poslanik je u sporazumu sa Ensarijama dao muhadžirima ono, što je iza ovog plemena ostalo.

مِنْ دِيَارِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا وَيَنْصُرُونَ
اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَٰئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ (٩) وَالَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّارَ
وَالْإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي
صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِمَّا أُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ
بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَنْ يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ (١٠)
وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ
سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا
رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ (١١) أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ نَافَقُوا
يَقُولُونَ لِإِخْوَانِهِمُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَئِنْ
أُخْرِجْتُمْ لَنَخْرُجَنَّ مَعَكُمْ وَلَا نُطِيعُ فِيكُمْ أَحَدًا أَبَدًا وَإِنْ
قُوتِلْتُمْ لَنَنْصُرَنَّكُمْ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ (١٢)

لَئِنْ أُخْرِجُوا لَا يَخْرُجُونَ مَعَهُمْ وَلَئِنْ قُوتِلُوا لَا يَنْصُرُونَهُمْ وَلَئِنْ
نَصَرُوهُمْ لَيُوَلُّنَّ الْأَدْبَارَ ثُمَّ لَا يُنْصَرُونَ (١٣) لَأَنْتُمْ أَشَدُّ
رَهْبَةً فِي صُدُورِهِمْ مِنَ اللَّهِ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ
(١٤) لَا يُقَاتِلُونَكُمْ جَمِيعًا إِلَّا فِي قُرًى مُحَصَّنَةٍ أَوْ مِنْ وَرَاءِ
جُدُرٍ بَأْسُهُمْ بَيْنَهُمْ شَدِيدٌ تَحْسَبُهُمْ جَمِيعًا وَقُلُوبُهُمْ
شَتَّىٰ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ (١٥) كَمَثَلِ الَّذِينَ
مِنْ قَبْلِهِمْ قَرِيبًا ذَاقُوا وَبَالَ أَمْرِهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ (١٦)
كَمَثَلِ الشَّيْطَانِ إِذْ قَالَ لِلْإِنْسَانِ اكْفُرْ فَلَمَّا كَفَرَ
قَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِنْكَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ (١٧)
فَكَانَ عَاقِبَتَهُمَا أَنَّهُمَا فِي النَّارِ خَالِدَيْنِ فِيهَا وَذَٰلِكَ جَزَاءُ
الظَّالِمِينَ (١٨) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ

A za njih ima bolna i teška kazna. 16 Njihovo je stanje kao stanje satanino, kad je rekao čovjeku: Budi nevjernik! Pa pošto je on bio nevjernik, satana je rekao: Ja se odričem tebe! Ja se bojim Allaha, Stvoritelja svih svjetova! 17 Konac je njih obojice *(satane i nevjernika)*, da će oni vječno u ognju paklenskom ostati. A to je kazna nevjernika i nasilnika.

DIO. 3 — JEDAN SAVJET.

18 O pravovjerni! Bojte se Boga i izvršavajte svoje dužnosti prema Njemu. Neka svaka duša gleda, šta će za sutra *(za Sudnji dan)* u svoju korist donijeti. Bojte se Boga i izvršavajte svoje dužnosti prema Njemu. Zaista je Bog obaviješten o svemu, što vi radite. 19 Ne budite kao oni, koji su zaboravili Allaha, pa im je Bog dao, da oni sami sebe zaborave. To su bezbožnici. 20 Ne mogu biti ravni i jednaki drugovi pakla i drugovi raja.

Drugovi raja su oni, što su sretni i spašeni. 21 Da smo spustili ovaj Kur'an na jedno brdo, sigurno bi ti vidio, da se ono uvija i u komade lomi od straha Božjeg. A to su primjeri, što ih Mi iznosimo ljudima, da bi oni razmišljali. 22 Allah je onaj Bog, što osim Njega drugog boga nema. On je, Koji zna što je neviđeno i što je viđeno. On je Sveopći Dobročinitelj i Milostivi. 23 Allah je Onaj Bog, što osim Njega drugog boga nema. On je Koji vlada. Samo On je svet i čist u Biću Svome. On je, Koji mir daje i ljude iz tmine spasava, Koji sigurnost daje, Koji sve vidi, Koji je jedini pobjednik, Komu se ne može ništa suprotstaviti i Koji u veličini nema druga. Uzvišeno je i čisto Biće Božje od svega onoga, što mu nevjernici pripisuju. 24 On je Stvoritelj, koji sve savršeno bez mana stvara, i koji *(svim bićima)* oblik daje. Njegova su imena najljepša. Slavi veličinu i čistoću Bića Njegova sve, što je na nebesima i na zemlji. On je jedini pobjednik, Koji svakom stvari mudro upravlja.

مَا قَدَّمَتْ لِغَدٍ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾
وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنْسَاهُمْ أَنْفُسَهُمْ أُولَٰئِكَ
هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٢٠﴾ لَا يَسْتَوِي أَصْحَابُ النَّارِ وَأَصْحَابُ
الْجَنَّةِ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿٢١﴾ لَوْ أَنْزَلْنَا هَٰذَا الْقُرْآنَ
عَلَىٰ جَبَلٍ لَرَأَيْتَهُ خَاشِعًا مُتَصَدِّعًا مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَتِلْكَ
الْأَمْثَالُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢٢﴾ هُوَ اللَّهُ الَّذِي
لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ هُوَ الرَّحْمَٰنُ الرَّحِيمُ ﴿٢٣﴾
هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ
الْمُهَيْمِنُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ
﴿٢٤﴾ هُوَ اللَّهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ
يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٥﴾

POGLAVLJE: 60

POGLAVLJE: MUMTEHANE

OBJAVLJENO U MEDINI, 2 DIJELA, 13 AJETA.

SADRŽAJ:

U ovom časnom poglavlju se od početka do kraja raspravlja pitanje odnosa između muslimana i nemuslimana, a naročito se ističe da nije ispravno podržavati prijateljske veze sa neprijateljima, koji nastoje da Islam unište. Ovi neprijatelji se nijesu

samo zadovoljili s tim, da muslimane protjeraju iz njihovih domova, nego su im i rat objavili. Radi toga se naređuje Božjem Poslaniku da one žene, koje izbjegnu između pogana i budu htjele primiti Islam, iskuša i ispita, pa ako budu vođene iskrenim pobudama, da ih primi. Stoga ovo poglavlje nosi naziv »Mumtehane — iskušana i isprobana.«

Ako se uzme u obzir vrijeme objave ovog poglavlja, onda se razumije da je ovo poglavlje objavljeno sedme godine po Hidžretu u razdoblju između osvojenja Mekke i zaključenog mira na Hudejbijji.

PREVOD:

DIO. 1 — O ODNOSIMA IZMEĐU MUSLIMANA I NEMUSLIMANA.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 O pravovjerni! Ne uzimajte za prijatelje neprijatelje Moje i neprijatelje svoje. Zar ste vi zadovoljni, da njih susrećete sa ljubavlju i prijateljstvom, a oni ne vjeruju istinu *(Kur'an i Poslanika)*, koja vam je došla. Oni izgone i protjeruju Poslanika i vas *(iz vaših domova)* zato, što vi vjerujete Boga, Gospodara vašeg. Ako ste vi izašli, da se borite na putu Mome i da steknete zadovoljstvo Moje, hoćete li vi onda potajno došaptavati njima i pokazivati prijateljstvo prema njima? A Ja najbolje znam, što vi sakrivate, a i šta otvoreno pokazujete. Ko god između vas ovo učini, on je zalutao sa pravog puta. 2 Ako oni vas pobijede, biće vam neprijatelji *(i ako ste vi njima prijateljstvo ukazivali)*, pa će na vas dignuti ruke *(da vas pobiju)*, a sa jezicima svojim će vas grditi i klevetati i oni će *(svim silama)* nastojati, da vi budete nevjernici. 3 Neće vam nimalo koristiti rođaci vaši, a ni djeca vaša. Na Sudnjem danu će Allah između vas rastaviti i vas će odijeliti. Bog vidi sve, što vi radite. 4 Vi ste imali lijep primjer i uzor u Ibrahimu i u onima, koji su s njim bili, kad su oni rekli narodu svome: »Zaista se mi odričemo vas i svega onoga, čemu se vi klanjate mjesto Allaha. Mi vas odbijamo i ne vjerujemo *(u vjeru vašu)*. I otvoreno je između nas i između vas neprijateljstvo i mržnja za sva vremena, sve dok vi ne uzvjerujete Allaha Jedinoga. Samo Ibrahim reče ocu svome: »Ja ću se za te moliti i tražiću oprosta, ali ja nemam nikakve snage, da odbijem ono, što će ti od Boga doći«. Oni rekoše: Naš veliki Bože! Mi se na Te oslanjamo i u Te se pouzdavamo. Tebi se okrećemo, a Tebi je konačni povratak. 5 Naš veliki

وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ۝٤ قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ
فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَآءُ مِنكُمْ
وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ
الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّىٰ تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحْدَهُ إِلَّا قَوْلَ
إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ لَأَسْتَغْفِرَنَّ لَكَ وَمَا أَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللَّهِ مِن شَيْءٍ
رَّبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنَبْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ۝٥
رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِّلَّذِينَ كَفَرُوا وَاغْفِرْ لَنَا رَبَّنَا إِنَّكَ أَنتَ
الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۝٦ لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِيهِمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ
لِّمَن كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَمَن يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ
الْحَمِيدُ ۝٧ عَسَى اللَّهُ أَن يَجْعَلَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ الَّذِينَ عَادَيْتُم
مِّنْهُم مَّوَدَّةً وَاللَّهُ قَدِيرٌ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ۝٨ لَّا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ

Bože! Ne učini nas kušnjom za one, koji ne vjeruju *(da nam ih nametneš pa da nas zavedu)*. Smiluj se i oprosti nam, naš veliki Bože! Zaista si Ti jedini pobjednik i Ti svakom stvari mudro upravljaš. 6 Zaista su oni za vas lijep primjer i uzor, i za svakoga onoga, koji se nada da će susresti Allaha i Sudnji dan. A ko god glavu okrene, *(znaj!)* zaista Allah ničemu nije potreban i On je jedini dostojan zahvalnosti.

DIO. 2 — ODNOSI IZMEĐU MUSLIMANA I NEMUSLIMANA.

7 Možda će Bog između vas i onih, što ste ih neprijateljima smatrali, uspostaviti ljubav i prijateljstvo.[1]) Bog je istinski svemoćan. Bog oprašta i milostiv je. 8 Bog vam ne zabranjuje da činite dobro i budete pravedni onima, koji se s vama ne bore i

1) Ovaj časni ajet kazuje, da će neprijateljstvo sa poganima biti privremeno. Sa osvojenjem Mekke je odstranjeno neprijateljstvo između obiju strana, i tako su se obistinila predskazivanja ovog časnog ajeta.

عن الذين لم يقاتلوكم في الدين ولم يخرجوكم من دياركم أن
تبروهم وتقسطوا إليهم إن الله يحب المقسطين ﴿٨﴾ إنما
ينهاكم الله عن الذين قاتلوكم في الدين وأخرجوكم من
دياركم وظاهروا على إخراجكم أن تولوهم ومن يتولهم
فأولئك هم الظالمون ﴿٩﴾ يا أيها الذين آمنوا إذا جاءكم المؤمنات
مهاجرات فامتحنوهن الله أعلم بإيمانهن فإن علمتموهن مؤمنات
فلا ترجعوهن إلى الكفار لا هن حل لهم ولا هم يحلون لهن
وآتوهم ما أنفقوا ولا جناح عليكم أن تنكحوهن إذا آتيتموهن
أجورهن ولا تمسكوا بعصم الكوافر واسألوا ما أنفقتم وليسألوا
ما أنفقوا ذلكم حكم الله يحكم بينكم والله عليم حكيم ﴿١٠﴾
وإن فاتكم شيء من أزواجكم إلى الكفار فعاقبتم فآتوا

الذين ذهبت أزواجهم مثل ما أنفقوا واتقوا الله الذي أنتم به
مؤمنون ﴿١١﴾ يا أيها النبي إذا جاءك المؤمنات يبايعنك على أن
لا يشركن بالله شيئا ولا يسرقن ولا يزنين ولا يقتلن أولادهن ولا يأتين
ببهتان يفترينه بين أيديهن وأرجلهن ولا يعصينك في معروف
فبايعهن واستغفر لهن الله إن الله غفور رحيم ﴿١٢﴾
يا أيها الذين آمنوا لا تتولوا قوما غضب الله عليهم قد يئسوا
من الآخرة كما يئس الكفار من أصحاب القبور ﴿١٣﴾
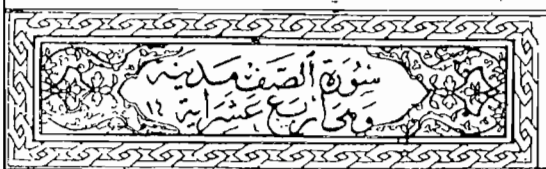
سورة الصف مدنية وهي أربع عشرة آية ١٤

٦١

بسم الله الرحمن الرحيم

سبح لله ما في السماوات وما في الأرض وهو العزيز الحكيم ﴿١﴾

ne ratuju zbog vjere, i koji vas ne izgone iz vaših mjesta i domova. Zaista Bog voli pravedne i uviđavne ljude.[2]) 9 Samo vam Bog zabranjuje, da budete prijatelji onima, koji s vama ratuju zbog vjere i izgone vas i protjeruju iz vaših mjesta i domova, i koji pomažu, da vi budete protjerani. A koji budu njih uzimali za prijatelje, eto, oni su silnici. 10 O pravovjerni! Kada vam dođu pravovjernice, koje su se iselile, iskušavajte ih.[3]) Bog najbolje zna vjerovanje njihovo. Ako saznate, da su one pravovjernice,

---

[2]) Ovaj časni ajet je objavljen u vrijeme, kad su odnosi između muslimana i pogana bili do najveće mjere zaoštreni. Usprkos tomu dolazi ova zapovijed o pravednosti i uviđavnosti, koja naročitu pozornost na se svraća.

[3]) Žene, koje su iz Mekke u Medinu selile kao pravovjerne, nijesu primane bez ikakva uvjeta i bez ikakvog ispitivanja, jer je bilo mogućnosti, da su one ostavile svoje muževe i pobjegle. Radi toga su se one morale zakleti, da su samo iz vjerskih pobuda i zbog vjere iselile se i došle u Medinu.

nemojte ih povraćati nevjernicima. Ove žene nijesu dozvoljene njima *(muževima nevjernicima)*, a niti su ovi muževi dozvoljeni njima *(ženama pravovjernicama)*. I podajte im *(muževima njihovim)*, što su potrošili *(mehrove ovih žena iseljenica)*. A vama nema grijeha, da vi njih vjenčate *(ove iseljenice)*, kada im dadnete ženidbene darove *(mehrove)* njihove. I ne držite u braku žene nevjernice. Tražite, šta ste potrošili, a neka i oni traže što su potrošili. To vam je odredba Božja. On sudi među vama. Bog svaku stvar potpuno poznaje i On svakom stvari mudro upravlja. 11 Ako vam ode jedan dio mehra od vaših žena, *(koje su se iznevjerile)*, nevjernicima, onda vi navalite na nevjernike i pobijedite ih, *(dopašće vam ratni plijen)*, a onda podajte onima, što su im žene odbjegle *(iz tog plijena)* onoliko, koliko su potrošili *(za mehr)*. Izvršavajte svoje dužnosti prema Allahu vi, koji u Njega vjerujete! 12 O Poslaniče! Kada ti dođu žene pravovjernice, da ti daju prisegu vjernosti, da neće ništa Bogu kao saučesnika pripisivati, da neće krasti, da neće bluda činiti, da neće ubijati djece svoje, da neće donijeti potvoru između ruku svojih i nogu svojih, sa kojom će potvarati, *(da neće sa tuđim djetetom obijediti muža svoga)* i da neće tebi biti nepokorne u jednom lijepom poslu, uzmi prisegu vjernosti njihove i traži za njih oprosta od Allaha. Zaista Allah oprašta i milostiv je. 13 O pravovjerni! Ne podržavajte prijateljstvo sa ljudima, na koje se sručila srdžba Božja. Oni su ostali očajni i beznadni od svog dijela u vječnom svijetu, kao što su i nevjernici ostali očajni i beznadni, koji su u grobove unišli, *(jer su izgubili ono, što su mogli postići, da su vjerovali)*.

POGLAVLJE: 61

POGLAVLJE: SAFF

OBJAVLJENO U MEDINI, 2 DIJELA, 14 AJETA.

SADRŽAJ:

Pošto se u poglavlju naređuje pravovjernim, da u obrani vjere istupaju u redovima, radi toga se i ovo poglavlje naziva »Saff«.

U prvom dijelu poglavlja se govori o ovoj zapovijedi, a zatim se kazuje o zlostavljanjima i mučenjima, koja je Hazreti Musa podnio od svoga naroda. Kasnije se na

Hazreti Isaova usta predskazuje dolazak Hazreti Muhammedov i kazuje se, da će on sigurno pobijediti i da će Istina svaku stvar nadvladati. Konačno se predskazuje da će Islam sve druge vjere pobijediti.

U drugom dijelu poglavlja se muslimani pozivaju, da se bore za istinu i pravdu, pa se iznose primjeri iz života Hazreti Isaova.

Ovo poglavlje spada u poglavlja, koja su objavljena između druge i četvrte godine po Hidžretu.

PREVOD:

DIO. 1 — POBJEDA ISLAMA.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Slavi i veliča čistoću Bića Božjeg sve što je na nebesima i na zemlji. On je jedini pobjednik i svakom stvari mudro upravlja. 2 O pravovjerni! Zašto govorite ono, što nećete učiniti. 3 Kod Boga je najmrža i najodvratnija stvar, da govorite što nećete učiniti. 4 Zaista Allah voli one, koji se bore na Njegovom putu u čvrstim redovima, kao da su oni zid, što je čvrsto povezan i spojen. 5 Gle, kada Musa reče narodu svome: O narode moj! Zašto me mučite i ljutite, a vi sigurno znate, da sam ja Božji Poslanik, koji je vama poslan? Pa pošto su se oni okrenuli *(od istine)* i Bog je okrenuo srca njihova *(od primanja istine)*. Bog neće uputiti na pravi put ljude bezbožnike i nevaljalce. 6 Gle, reče Isa sin Merjemin: O sinovi Israilovi! Ja sam Poslanik Božji, koji je vama poslan da potvrdi Tevrat, koji je prije mene objavljen, i da donesem radosnu vijest o Poslaniku, koji će iza mene doći, a ime mu je Ahmed. Pa pošto im je donio *(nagoviješteni Božji Poslanik)* posve jasne dokaze, rekoše: »Ovo je posve jasna i otvorena čarolija«. 7 A ko može biti veći silnik od onoga, kad se u Islam poziva, a on na Boga laže i potvoru iznosi. Bog neće uputiti na pravi put ljude, koji nasilje čine. 8 Oni hoće da ugase svjetlo Božje sa ustima svojim. A Bog će upotpuniti svjetlo Svoje, pa makar se to i ne sviđalo nevjernicima! 9 On je poslao Poslanika Svoga sa upućenjem i sa pravom vjerom, da je uzvisi nad sve ostale vjere, pa makar se to i ne sviđalo onima, koji Bogu saučesnika pripisuju.

DIO. 2 — MUSLIMANI MORAJU BITI POŽRTVOVNI.

10 O pravovjerni! Hoćete li da vas uputim na jednu trgovinu što će vas spasiti bolne i užasne kazne: 11 Vi ćete vjerovati

يا أيها الذين آمنوا لم تقولون ما لا تفعلون ﴿٢﴾ كبر مقتا
عند الله أن تقولوا ما لا تفعلون ﴿٣﴾ إن الله يحب الذين يقاتلون
في سبيله صفا كأنهم بنيان مرصوص ﴿٤﴾ وإذ قال موسى
لقومه يا قوم لم تؤذونني وقد تعلمون أني رسول الله إليكم
فلما زاغوا أزاغ الله قلوبهم والله لا يهدي القوم الفاسقين
﴿٥﴾ وإذ قال عيسى ابن مريم يا بني إسرائيل إني رسول الله إليكم
مصدقا لما بين يدي من التوراة ومبشرا برسول يأتي من بعدي
اسمه أحمد فلما جاءهم بالبينات قالوا هذا سحر مبين ﴿٦﴾
ومن أظلم ممن افترى على الله الكذب وهو يدعى إلى الإسلام
والله لا يهدي القوم الظالمين ﴿٧﴾ يريدون ليطفئوا نور الله
بأفواههم والله متم نوره ولو كره الكافرون ﴿٨﴾ هو الذي

أرسل رسوله بالهدى ودين الحق ليظهره على الدين كله
ولو كره المشركون ﴿٩﴾ يا أيها الذين آمنوا هل أدلكم على
تجارة تنجيكم من عذاب أليم ﴿١٠﴾ تؤمنون بالله ورسوله
وتجاهدون في سبيل الله بأموالكم وأنفسكم ذلكم خير لكم
إن كنتم تعلمون ﴿١١﴾ يغفر لكم ذنوبكم ويدخلكم جنات
تجري من تحتها الأنهار ومساكن طيبة في جنات عدن ذلك
الفوز العظيم ﴿١٢﴾ وأخرى تحبونها نصر من الله وفتح قريب
وبشر المؤمنين ﴿١٣﴾ يا أيها الذين آمنوا كونوا أنصار الله
كما قال عيسى ابن مريم للحواريين من أنصاري إلى الله قال
الحواريون نحن أنصار الله فآمنت طائفة من بني إسرائيل وكفرت
طائفة فأيدنا الذين آمنوا على عدوهم فأصبحوا ظاهرين ﴿١٤﴾

Boga i Poslanika Njegova i borićete se na putu Božjem sa imecima svojim i sa dušama vašim. To vam je mnogo bolje, ako vi to znate. 12 *(Ako vi tako uzradite)*, oprostiće vam Bog grijehe vaše i uvesti će vas u vrtove rajske, ispod kojih rijeke teku, i u stanove čiste i lijepe u vječnim vrtovima rajskim. To je najveći uspjeh i spasenje. 13 A ima još jedna druga blagodat, koju vi volite: Pomoć od Boga i skora pobjeda. Obraduj pravovjerne! 14 O pravovjerni! Budite pomagači Božji! Kao što je Isa, sin Merjemin rekao havarijama *(učenicima svojim)*: Ko su pomagači moji na putu Božjem? Rekoše havarije: Mi smo pomagači Božji. Pa vjerovao je jedan dio sinova Israilovih, a jedan dio nije vjerovao. Mi smo učvrstili one, koji vjeruju, protiv neprijatelja njihovih, pa su oni postali pobjednici.

POGLAVLJE: 62

POGLAVLJE: DŽUM'A

OBJAVLJENO U MEDINI, 2 DIJELA, 11 AJETA.

SADRŽAJ:

U časnom poglavlju se govori o džum'i namazu, pa je radi toga i ovo poglavlje dobilo naziv »Džum'a«.

Pošto se u prvom dijelu poglavlja govori o Božjem Poslaniku, koji ljude čisti i unutrašnjost njihovu prekaljuje i očišćava, u nastavku se muslimani upozoravaju na opasnosti, koje su bile uzrok padu Židova. Ističe se, da Židovi nijesu posvećivali pažnje suštini, nego samo formi.

U drugom dijelu se govori, da muslimani ne zanemaruju namaze, koji se u džema'atu — zajednici obavljaju, a naročito se govori o džum'i namazu.

Saznaje se, da je ovo poglavlje objavljeno u prvoj godini po Hidžretu.

PREVOD:

DIO. 1 — UPUTITELJ I VOĐA SVAKOG VREMENA.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Sve što je na nebesima i na zemlji slavi i veliča čistoću Bića Božjeg, Koji vlada *(svim stvorenjima)*, Koji je izvor savršene svetosti i čistoće, Koji je jedini pobjednik i svakom stvari mudro upravlja. 2 On je, Koji je poslao poslanika neuka i nepismena onima, što su kako su od majke rođeni neuki ostali, koji im uči ajete i dokaze Božje, očišćava ih i uči ih Knjizi i mudrosti iako su oni prije bili u posve jasnoj i otvorenoj zabludi. 3 *(Ovaj Poslanik)* je poslan i drugim *(ljudima)*, koji se nijesu njima priključili *(pa će se kasnije priključiti)*.[1]) A On je jedini pobjednik, Koji svakom stvari mudro upravlja. 4 To je blagodat i dobrota Božja. On je daje, kome hoće. Bog je najdarežljiviji, Koji najobilnije dariva. 5 Primjer je onih, koji su Tevratom natovareni i zaduženi, pa ga onda ne nose *(i po njegovim odredbama ne rade)*, kao i primjer magarca, koji knjige nosi, *(pod njihovim teretom se umara, a opet ništa ne zna)*. Kako je ružan primjer

1) Ovdje se izlaže, da je Božji Poslanik ne samo vođa i uputitelj svojih savremenih drugova i šljedbenika, nego i svih onih, koji će kasnije doći, to jest, on je u svakom vremenu vođa i uputitelj čitavog čovječanstva.

سورة الجمعة مدنية
وهي احدى عشرة آية

٦٢

بسم الله الرحمن الرحيم

يسبح لله ما في السموات وما في الارض الملك القدوس العزيز
الحكيم (٢) هو الذي بعث في الاميين رسولا منهم يتلوا
عليهم آياته ويزكيهم ويعلمهم الكتاب والحكمة وان
كانوا من قبل لفي ضلال مبين (٣) وآخرين منهم لما يلحقوا
بهم وهو العزيز الحكيم (٤) ذلك فضل الله يؤتيه من يشاء
والله ذو الفضل العظيم (٥) مثل الذين حملوا التورية ثم
لم يحملوها كمثل الحمار يحمل اسفارا بئس مثل القوم الذين
كذبوا بآيات الله والله لا يهدي القوم الظالمين (٦)

قل يا ايها الذين هادوا ان زعمتم انكم اولياء لله من دون
الناس فتمنوا الموت ان كنتم صادقين (٧) ولا يتمنونه
ابدا بما قدمت ايديهم والله عليم بالظالمين (٨) قل ان الموت
الذي تفرون منه فانه ملاقيكم ثم تردون الى عالم الغيب
والشهادة فينبئكم بما كنتم تعملون (٩) يا ايها
الذين آمنوا اذا نودي للصلوة من يوم الجمعة فاسعوا الى
ذكر الله وذروا البيع ذلكم خير لكم ان كنتم تعلمون
(١٠) فاذا قضيت الصلوة فانتشروا في الارض وابتغوا من
فضل الله واذكروا الله كثيرا لعلكم تفلحون (١١) واذا رأوا
تجارة او لهوا انفضوا اليها وتركوك قائما قل ما عند الله
خير من اللهو ومن التجارة والله خير الرازقين (١٢)

ljudi, koji poriču znakove i ajete Božje i smatraju ih lažnim! Bog neće uputiti na pravi put ljude, koji nasilje čine. 6 Reci: O Židovi! Ako vi tvrdite, da ste vi odabranici Božji, mimo sve ostale ljude, odmah zaželite smrt, ako vi stinu govorite *(i dovinite se sreće!)*.[2]) 7 Oni neće nikada smrti zaželjeti zbog onoga, što su im uradile ruke njihove. A Bog potpuno zna one, koji nasilje čine. 8 Reci: Zaista, smrt, od koje vi bježite, sigurno će vas ona naći i susresti. Zatim ćete se vi povratiti Onome, Koji zna sve i neviđeno i viđeno, pa će vas On obavijestiti o *(svemu)*, što ste vi radili.

DIO. 2 — DŽUM'ANSKI NAMAZ.

9 O pravovjerni! Kada se pozovete na namaz u petak, pa požurite spominjanju Božjem i odbacite svako poslovanje. To

[2]) Vidi poglavlje 2:94.

vam je mnogo bolje, ako vi to znate. [3]) 10 Pošto se namaz *(molitva)* izvrši i obavi, onda se razaspite po zemlji i tražite dobra i blagodati Božje, i spominjite Boga mnogo, da bi ste se spasili. 11 A kada oni ugledaju kakvu trgovinu ili kakvu zabavu i igru, oni tamo odlaze i rastavljaju se, a tebe ostavljaju stojeći *(na govornici, minberu)*. Reci: Ono, što je kod Boga, to je bolje od zabavljanja i trgovine. Bog je najbolji između onih, koji hranu daju.

POGLAVLJE: 63

POGLAVLJE: MUNAFIKUN

OBJAVLJENO U MEDINI, 2 DIJELA, 11 AJETA.

SADRŽAJ:

Čitavo ovo poglavlje govori o dvoličnicima ili licemjercima, pa radi toga je i dobilo ime »munafikun«. Prvi dio poglavlja govori o pretvaranjima dvoličnika i o njihovim željama, da vide muslimanstvo pregaženo.

U drugom dijelu se daju pouke muslimanima i kazuje se, da ne treba, da ih zavede i baci u nemar umnožavanje bogatstva i djece.

Dvoličnost onih koji iznose neku tvrdnju ili poziv sprečava, da ta tvrdnja napreduje. U ovoj tačci se prikazuje veza između ovog i prethodnog poglavlja.

Razumije se, da je ovo poglavlje objavljeno u prvim časovima kad su se muslimani i dvoličnici rastavili i odijelili. Ovo se prvi put dogodilo za vrijeme vojne na Uhudu. Radi toga se smatra, da je ovo poglavlje objavljeno treće godine po Hidžretu.

PREVOD:

DIO. 1 — DVOLIČNICI.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Kada ti dođu dvoličnici, govore: »Mi svjedočimo, da si ti zaista Božji Poslanik!« Bog zna da si ti Njegov Poslanik, a Bog svjedoči, da su zaista dvoličnici lažljivci. 2 Oni uzimaju i postavljaju zakletve svoje kao štit, pa odvraćaju od Božjeg puta.

[3]) Džum'anski namaz se sastoji od dva rekata, koji se u džema'atu ili zajednički klanja, kad sunce pređe polovicu neba. Prije namaza se održi jedan govor. Ovaj ajet kao i slijedeći ajet ističe, da se muslimani i prije namaza i poslije namaza mogu baviti svojim poslovima. Muslimani nijesu prisiljeni, da kao židovi subotu, ili kršćani nedjelju, po čitave dane posvete pobožnosti ili odmaranju.

سورة المنافقون مدنية وهي احدى عشرة آية

٦٣

بسم الله الرحمن الرحيم

إذا جاءك المنافقون قالوا نشهد إنك لرسول الله
والله يعلم إنك لرسوله والله يشهد إن المنافقين
لكاذبون ﴿٢﴾ اتخذوا أيمانهم جنة فصدوا عن
سبيل الله إنهم ساء ما كانوا يعملون ﴿٣﴾ ذلك
بأنهم آمنوا ثم كفروا فطبع على قلوبهم فهم لا يفقهون
﴿٤﴾ وإذا رأيتهم تعجبك أجسامهم وإن يقولوا تسمع
لقولهم كأنهم خشب مسندة يحسبون كل صيحة
عليهم هم العدو فاحذرهم قاتلهم الله أنى يؤفكون ﴿٥﴾

وإذا قيل لهم تعالوا يستغفر لكم رسول الله
لووا رءوسهم ورأيتهم يصدون وهم مستكبرون ﴿٦﴾
سواء عليهم أستغفرت لهم أم لم تستغفر لهم لن
يغفر الله لهم إن الله لا يهدي القوم الفاسقين ﴿٧﴾ هم
الذين يقولون لا تنفقوا على من عند رسول الله حتى ينفضوا
ولله خزائن السماوات والأرض ولكن المنافقين
لا يفقهون ﴿٨﴾ يقولون لئن رجعنا إلى المدينة ليخرجن
الأعز منها الأذل ولله العزة ولرسوله وللمؤمنين
ولكن المنافقين لا يعلمون ﴿٩﴾ يا أيها الذين آمنوا
لا تلهكم أموالكم ولا أولادكم عن ذكر الله
ومن يفعل ذلك فأولئك هم الخاسرون ﴿١٠﴾ وأنفقوا مما رزقناكم

Zaista je ružno i nevaljalo, što oni rade! 3 To je zato, što su oni vjerovali, pa su postali nevjernici, a onda su im srca zapečaćena, pa stoga oni ne razumiju. 4 A kada ti njih vidiš, sviđaju ti se tijelima *(vanjštinama)* svojim, a ako oni nešto govore, ti ćeš slušati riječi njihove. Oni su kao zaodjeveni šuplji stupovi *(kao tijela bez duša)*. Misle i drže, da je svaka povika i dreka protiv njih. Oni su neprijatelji. Čuvaj se njih! Bog ih je uništio! Koliko su se oni okrenuli od istine! 5 A kada se njima kaže: »Dođite, neka traži za vas oprosta Božji Poslanik«, oni okreću glave svoje, i ti vidiš njih, okreću se *(od onoga čemu se pozivaju)*, a oni su oholi i velikim se smatraju. 6 Za njih je svejedno, hoćeš li ti tražiti oprosta za njih ili nećeš za njih tražiti oprosta. Sigurno Bog nikako neće njima oprostiti. Zaista Bog neće uputiti na pravi put ljude, koji su hrđavi i bezbožni. 7 Oni su, koji govore *(Ensarijama)*: »Ne dajite hrane onima, koji se nalaze kod Božjeg

Poslanika, *(siromašnim Muhadžirima)*, pa da se tako razaspu i ostave ga«. A Bogu pripadaju sve riznice nebeske i zemaljske. Ali dvoličnici to ne razumiju. 8 Oni govore: Ako se povratimo u Medinu, sigurno će onaj, što je jači i odličniji *(dvoličnici)*, prognati onoga, što je slabiji i siromašniji *(Božjeg Poslanika)*. Sva snaga i slava pripada Bogu, Poslaniku Njegovu i pravovjernima. Ali dvoličnici to ne znaju.

DIO. 2 — POUKA PRAVOVJERNIMA.

9 O pravovjerni! Neka vas ne zabave bogatstva vaša, a ni djeca vaša da spominjete i sjećate se Allaha. A ko god to uzradi, to su oni, što su na gubitku. 10 I žrtvujte od imetka, što smo vam ga dali prije, nego nekom od vas smrt dođe, pa kad smrt stigne, reći će: Veliki moj Bože! *(šta bi?)*. Zašto mi malo smrt ne odgodi, pa da milostinju dijelim i da budem od onih, koji dobro čine. 11 Sigurno Bog neće nikome odgoditi, kad mu dođe rok njegov. Bog je obaviješten o svemu što vi radite.

POGLAVLJE: 64

POGLAVLJE: TEGABUN

OBJAVLJENO U MEDINI, 2 DIJELA, 17 AJETA.

SADRŽAJ:

Ovo poglavlje nosi naziv »Tegabun« što znači »otkrivanje manjkavosti i pogrešaka«. Jer jednog dana će vidjeti ne samo nevjernici, nego i pravovjerni svoje pogreške, ako ih budu radili, one će im se otkriti i pred njih izložiti.

Ovo poglavlje se nalazi među prvim poglavljima što su u Medini objavljena.

PREVOD:

DIO. 1 — OPOMENA NEVJERNICIMA.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Slavi, obožava i veliča čistoću Bića Božjeg sve, što je na nebesima i na zemlji. Sva je vlast Njegova i samo Njemu hvala pripada. On je moćan, da sve učini. 2 On vas je stvorio. Neki ste nevjernici, a neki ste pravi vjernici. Bog sve vidi, šta vi radite. 3 On je stvorio nebesa i zemlju pravedno, *(istinski i mudro)*. On

من قبل أن يأتي أحدكم الموت فيقول رب لولا أخرتني إلى أجل قريب فأصدق وأكن من الصالحين ⑪ ولن يؤخر الله نفسا إذا جاء أجلها والله خبير بما تعملون

سورة التغابن مدنية وهي ثمان عشرة آية ١٨

٦٤

بسم الله الرحمن الرحيم

يسبح لله ما في السماوات وما في الأرض له الملك وله الحمد وهو على كل شيء قدير ② هو الذي خلقكم فمنكم كافر ومنكم مؤمن والله بما تعملون بصير ③ خلق السماوات والأرض بالحق وصوركم فأحسن صوركم وإليه المصير ④ يعلم ما في السماوات والأرض ويعلم ما تسرون وما تعلنون

سورة التغابن ٦٤ ٧٤٠ 740

والله عليم بذات الصدور ⑤ ألم يأتكم نبأ الذين كفروا من قبل فذاقوا وبال أمرهم ولهم عذاب أليم ⑥ ذلك بأنه كانت تأتيهم رسلهم بالبينات فقالوا أبشر يهدوننا فكفروا وتولوا واستغنى الله والله غني حميد ⑦ زعم الذين كفروا أن لن يبعثوا قل بلى وربي لتبعثن ثم لتنبؤن بما عملتم وذلك على الله يسير ⑧ فآمنوا بالله ورسوله والنور الذي أنزلنا والله بما تعملون خبير ⑨ يوم يجمعكم ليوم الجمع ذلك يوم التغابن ومن يؤمن بالله ويعمل صالحا يكفر عنه سيئاته ويدخله جنات تجري من تحتها الأنهار خالدين فيها أبدا ذلك الفوز العظيم ⑩ والذين كفروا وكذبوا بآياتنا

vam je dao oblik, pa je uljepšao slike i prilike vaše. Samo je Njemu povratak. 4 On zna sve, što je na nebesima i na zemlji, i zna što vi sakrivate i što otvoreno činite. Bog savršeno zna, što se u grudima vašim krije. 5 Zar vam nije stigla vijest o onima, koji prije nijesu vjerovali? Oni su okušali loše i hrđave posljedice djela *(nevjerstva)* svoga. A za njih ima bolna i teška kazna. 6 To je stoga, kad su im donosili poslanici njihovi posve jasne i otvorene dokaze, oni su govorili: »Zar će nas nekakvi ljudi uputiti na pravi put?« Oni nijesu vjerovali i glavu su okrenuli. A Bog ničemu nije potreban. On je od svega neovisan i On je jedini dostojan zahvalnosti. 7 Misle nevjernici, da neće biti ponovno proživljeni. *(Oni tako tvrde)*. Reci im: Da, tako mi Gospodara moga, sigurno ćete se vi ponovno proživjeti, pa će vam se zatim saopćiti i dokazati sve ono, što ste vi radili. A to je Bogu vrlo lako. 8 Vjerujte u Boga i u Poslanika Njegova i u

أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ خَالِدِينَ فِيهَا وَبِئْسَ الْمَصِيرُ (١٠) مَا أَصَابَ
مِنْ مُصِيبَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ يَهْدِ قَلْبَهُ وَاللَّهُ
بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ (١١) وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ
فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَإِنَّمَا عَلَىٰ رَسُولِنَا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ (١٢) اللَّهُ
لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ (١٣) يَا أَيُّهَا
الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ وَأَوْلَادِكُمْ عَدُوًّا لَكُمْ
فَاحْذَرُوهُمْ وَإِنْ تَعْفُوا وَتَصْفَحُوا وَتَغْفِرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ
رَحِيمٌ (١٤) إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ وَاللَّهُ عِنْدَهُ
أَجْرٌ عَظِيمٌ (١٥) فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ وَاسْمَعُوا
وَأَطِيعُوا وَأَنْفِقُوا خَيْرًا لِأَنْفُسِكُمْ وَمَنْ يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِ
فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ (١٦) إِنْ تُقْرِضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا

vidjelo, koje smo vam objavili. Bog je obaviješten o svemu, što vi radite. 9 On će vas tada iskupiti za »dan iskupljanja«. To je dan, kada će se *(sve)* manjkavosti i nedostaci otkriti, pa će se znati, ko se je prevario.[1]) Pa ko bude vjerovao Allaha i činio dobra djela, Bog će pokriti sva nevaljalstva njegova i uvesti će ga u vrtove rajske, ispod kojih rijeke teku, u kojima će oni vječno boraviti. Eto, to je najveće spasenje *(i najveći uspjeh)*. 10 A koji ne budu vjerovali i budu porekli i lažnim smatrali ajete i dokaze Naše, to su drugovi pakla, u kome će oni vječno boraviti. A kako je to ružno boravište!

DIO. 2 — OPOMENA PRAVOVJERNIMA.

11 Nijedna nesreća neće snaći i doći *(na glavu)*, osim po odredbi Božjoj. A ko vjeruje Boga, On će uputiti na pravi put srce njegovo. Bog svaku stvar istinski poznaje. 12 Pokoravajte se Bogu i pokoravajte se Poslaniku, a ako vi glavu okrenete, dužnost je Poslanika Našeg, da samo posve jasno izloži i objasni pouku. 13 Allah je jedini Bog, osim Njega drugog boga nema. Neka se pravovjerni samo na Boga oslone i u Njega pouzdaju. 14 O pravovjerni! Zaista među ženama vašim i djecom vašom imadete neprijatelja svojih, pa ih se čuvajte.[2]) A ako oprostite

[1]) Ovdje se kaže za Sudnji dan, da je to dan otkrivanja nedostataka i manjkavosti. Jer svi nedostatci i pogreške, što su ostali sakriveni pred zemaljskim očima, vidjeće se toga dana.

[2]) Obično ljudi najviše griješe u međusobnom postupku sa ženama i djecom i jedni prema drugima hrđavo postupaju. Zbog toga žene i djeca pokazuju prema mužu ili ocu neprijateljstvo.

(grijehe njihove) i pomilujete i ispričate ih, zaista Allah oprašta i milostiv je. 15 Zaista su imeci vaši i djeca vaša za vas jedno iskušenje. *(Pa ko zbog toga ne zapane u grijeh),* kod Boga ga čeka velika nagrada. 16 Onda ispunjavajte dužnosti svoje prema Bogu i bojte se Boga onoliko, koliko možete. Slušajte, pokoravajte se i žrtvujte i trošite *(imetke vaše)*. Ovo je za vas dobro. A ko god se bude čuvao pretjerane proždrljivosti i škrtosti svoje, to su oni, što su spašeni. 17 Ako vi rastavite jedan dio od imetka vašeg i utrošite ga na putu Božjem, Bog će vam ga umnogostručiti i oprostiće vama. Bog je Onaj, koji mnogostruko nagradu daje i blag je. 18 On zna sve neviđeno i sve viđeno. On je jedini pobjednik i On svakom stvari mudro upravlja.

POGLAVLJE: 65

POGLAVLJE: TALAK

OBJAVLJENO U MEDINI, 2 DIJELA, 12 AJETA.

SADRŽAJ:

Pošto se u prvom dijelu poglavlja govori o pitanjima, koja se odnose na razvod braka, radi toga i ovo poglavlje nosi naziv »Talak«. U drugom dijelu poglavlja se Mekkelije upozoravaju i pokazuje im se svjetlo, koje im je Božji Poslanik donio. Pošto je pitanje braka iznešeno i izloženo u drugom poglavlju Kur'ana, to se ovo poglavlje smatra kao nadopuna drugog poglavlja.

Može se približno ustanoviti da je poglavlje Talak objavljeno u šestoj godini po Hidžretu.

PREVOD:

DIO. 1 — RAZVOD BRAKA.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 O Poslaniče, kada puštate žene, pustite ih za vrijeme trajanja iddeta njihova[1]) A brojite vrijeme iddeta. Bojte se Gospodara vašega i izvršavajte svoje dužnosti prema Njemu. Ne izvodite i ne izgonite žena iz njihovih kuća. A one, nek ne izlaze,

---

1) Iddet, kako se razumije iz poglavlja (2:228), traje tri mjesečna pranja i to je vrijeme čišćenja. Ali ako žena bude imala dijete, ili se budu nalazili kakvi drugi uslovi, onda se objašnjenje zato nalazi u 4 ajetu ovog poglavlja.

سورة التغابن

يضاعفه لكم ويغفر لكم والله شكور حليم ١٧
عالم الغيب والشهادة العزيز الحكيم ١٨

سورة الطلاق مدنية وهي اثنتا عشرة آية

بسم الله الرحمن الرحيم
يا أيها النبي إذا طلقتم النساء فطلقوهن لعدتهن
وأحصوا العدة واتقوا الله ربكم لا تخرجوهن من
بيوتهن ولا يخرجن إلا أن يأتين بفاحشة مبينة وتلك
حدود الله ومن يتعد حدود الله فقد ظلم نفسه
لا تدري لعل الله يحدث بعد ذلك أمرا ١ فإذا بلغن
أجلهن فأمسكوهن بمعروف أو فارقوهن بمعروف

osim ako učine otvoreno i vidno sramno djelo. To su Božje odredbe i propisi. A ko god prekrši odredbe i propise Božje, sebi je nasilje učinio. Ti ne znaš, možda će Allah iza toga nešto drugo uspostaviti, *(pa će se muž i žena ponovo uzeti)*. 2 Kad *(puštene)* žene ispune rok svoj *(za iddet)*, onda ih lijepo zadržite, ili se lijepo od njih rastavite. Uzmite između vas kao svjedoke dvojicu pravednih ljudi i izvršite svjedočanstvo u ime Božje. To je sve, s čime se pouka daje onome, ko vjeruje Allaha i Sudnji dan. A ko se boji Boga i izvršava dužnosti prema Njemu, Bog će mu dati jedan izlaz *(da izađe iz teškoće)*, 3 i podariće mu hranu, odakle se ne nada. A ko se u Boga pouzda, On mu je dosta. Zaista Bog ispunjava odredbu Svoju i stavlja je na svoje mjesto. Bog je svakoj stvari odredio jednu mjeru. 4 A one, između žena vaših, u kojih se *(zbog starosti)* osjeklo mjesečno pranje, ako vi sumnjate u iddet njihov, iddet će njihov biti tri mjeseca, a ovako je isto i sa onima, koje nemaju mjesečnog pranja. A one, koje su noseće, njihov rok traje dok se porode. Ko se Boga boji i izvršava dužnosti prema Njemu, Bog će mu njegov posao učiniti lakim. 5 Eto, to je odredba Božja, što vam ju je objavio. A ko se boji Boga i izvršava dužnosti prema Njemu, Bog će mu pokriti nevaljalštine Njegove i uvećaće mu nagradu. 6 Nastanite žene gdje vi budete stanovali, koliko vam to bude moguće. I nemojte ih mučiti, da ih u nevolju i škripac natjerate. A ako budu noseće, izdržavajte ih dok se porode. Ako vam budu dojile djecu, podajte im što su zaslužile. Zdogovarajte se i savjetujte među sobom na lijep

واشهدوا ذوي عدل منكم واقيموا الشهادة لله ذلكم
يوعظ به من كان يؤمن بالله واليوم الآخر ومن يتق
الله يجعل له مخرجا ﴿٢﴾ ويرزقه من حيث لا يحتسب ومن
يتوكل على الله فهو حسبه ان الله بالغ امره قد جعل
الله لكل شيء قدرا ﴿٣﴾ واللائي يئسن من المحيض من
نسائكم ان ارتبتم فعدتهن ثلاثة اشهر واللائي لم يحضن
واولات الاحمال اجلهن ان يضعن حملهن ومن يتق
الله يجعل له من امره يسرا ﴿٤﴾ ذلك امر الله انزله
اليكم ومن يتق الله يكفر عنه سيئاته ويعظم له
اجرا ﴿٥﴾ اسكنوهن من حيث سكنتم من وجدكم
ولا تضاروهن لتضيقوا عليهن وان كن اولات حمل

فانفقوا عليهن حتى يضعن حملهن فان ارضعن لكم
فآتوهن اجورهن واتمروا بينكم بمعروف وان تعاسرتم
فسترضع له اخرى ﴿٦﴾ لينفق ذو سعة من سعته ومن
قدر عليه رزقه فلينفق مما آتاه الله لا يكلف الله نفسا
الا ما آتاها سيجعل الله بعد عسر يسرا ﴿٧﴾ وكاين من قرية
عتت عن امر ربها ورسله فحاسبناها حسابا شديدا
وعذبناها عذابا نكرا ﴿٨﴾ فذاقت وبال امرها
وكان عاقبة امرها خسرا ﴿٩﴾ اعد الله لهم عذابا شديدا فاتقوا
الله يا اولي الالباب الذين آمنوا قد انزل الله اليكم ذكرا
﴿١٠﴾ رسولا يتلوا عليكم آيات الله مبينات ليخرج الذين
آمنوا وعملوا الصالحات من الظلمات الى النور ومن يؤمن بالله

način, *(da poslove oko uzgoja dobro uredite)*. A ako se vi budete teško sporazumijevali, tada neka druga žena dijete doji. 7 Neka bogati troši prema svome bogatstvu, a ko je siromašan i oskudijeva, neka daje od onog što mu je Bog dao. Bog nikoga ne zadužuje osim onoliko, koliko mu je dao. Bog će poslije teškoće dati i lakoću.

DIO. 2 — OPOMENE MEKKI.

8 A koliko ima gradova i naselja što su se uzobijestili *(stanovnici njihovi)* i okrenuli glavu od zapovijedi Gospodara svoga i poslanika Njegovih, pa smo ih Mi povukli na žestoku odgovornost i kaznili smo ih užasnom kaznom. 9 Oni su okušali hrđave i nevaljale posljedice *(nepokornosti i nevjerstva)* svoga, a bio je kraj i posljedica djela njihovih šteta i gubitak. 10 Pripremio je Allah za njih strašnu kaznu. Onda, bojte se Boga i izvršavajte

dužnosti prema Njemu, o pametni i razumni, koji vjerujete! Bog vam je već objavio Knjigu, što pouku daje. 11 Poslanika vam je poslao, koji vam uči znakove i ajete Božje, što su posve jasni, da izvede one, koji vjeruju i dobra djela čine iz tmine k svjetlu. A ko vjeruje Allaha i čini dobra djela, uvesti će ga On u vrtove rajske, ispod kojih rijeke teku i oni će u njemu vječno boraviti. Kako je Allah podario njemu lijepu hranu! 12 Bog je Onaj, Koji je stvorio sedmera nebesa, a isto toliko i zemalja.[2]) Teče i izvršava se zapovijed i odluka Božja među njima, da vi znadete, da je Allah savršeno mogućan, da svaku stvar učini i da Allah svaku stvar Svojim znanjem obuhvaća.

POGLAVLJE: 66

POGLAVLJE: TAHRIM

OBJAVLJENO U MEDINI, 2 DIJELA, 12 AJETA.

SADRŽAJ:

U prvom ajetu ovog poglavlja se izlaže da Poslanik i oni, koji ga slijede, ne trebaju sebi zabranjivati onih stvari, koje im je Allah učinio dozvoljenim. Po tome je ovo poglavlje i dobilo je ovaj naziv »Tahrim«.

Događaj o kom ovo poglavlje govori jest želja i zahtjevi žena Božjeg Poslanika, da što bolje podmire i obezbijede svoje zemaljske životne potrebe, i da povise svoje životne uslove. Radi toga pogledajte u 28 ajet tridesettrećeg poglavlja. Prethodno poglavlje je govorilo i bavilo se razvodom braka, pa je posve prirodno da se ovo poglavlje pozabavi privremenim rastavljanjem i odjeljivanjem. Prvi dio poglavlja govori o odnosu Božjeg Poslanika sa njegovim ženama, a drugi o napredovanjima njegovih sljedbenika.

Veza između ova dva dijela može odstraniti i dignuti tminu ljudima i sa površnim gledanjem. Radi toga je potrebno o ovome nekoliko riječi progovoriti. U arapskom jeziku riječ »Zevdž«, kako može doći u značenju muža a i žene, isto tako može doći i u značenju druga ili saputnika. Ona duhovna veza koja je postojala između Božjeg Poslanika i pravih vjernika, u prenešenom smislu se izražava sa riječju »zevdž«.

[2]) U časnom ajetu se ističe i kaže, da je Allah stvorio sedmero nebesa, a isto toliko i zemalja. U ovom slučaju broj sedam izražava mnoštvo nebeskih tjelesa. Astronomi kažu: »Najmanji mogući broj zemalja, koje mi nazivamo zvijezdama, a koje kruže oko velikih sunaca, ne može biti manji od tri stotine milijona zemalja«. Dakle ova naučna otkrića potpuno utvrđuju ove velike kur'anske riječi, koje su prije skoro četrnaest vjekova čovječanstvu objavljene.

Ovdje treba svratiti naročitu pažnju, da se u zadnjim ajetima drugog dijela ovog poglavlja pravovjerni isporeduju sa ženom Fir'avnovom i sa Hazreti Merjemom, majkom Isaovom, a nevjernici sa ženama Nuha i Luta.

Može se tvrditi da je ovo poglavlje objavljeno devete godine po Hidžretu.

PREVOD:

DIO. 1 — PORODIČNI ODNOSI BOŽJEG POSLANIKA.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 O Poslaniče! Zašto ti sebi zabranjuješ, što ti je Bog dozvolio, tražeći zadovoljstvo žena svojih? Bog oprašta i milostiv je.[1]) 2 Bog je vama propisao, čime će vam biti dozvoljeno, da se riješite zakletvi vaših.[2]) Bog je vaš zaštitnik i pomagač. On je, Koji svaku stvar istinski poznaje i svakom stvari mudro upravlja. 3 Gle, Božji Poslanik je potajno rekao jednu riječ nekoj od svojih žena, pa kad je žena dokazala tu riječ *(drugoj)*, Bog je otkrio to stanje Poslaniku, a Poslanik je jedan dio toga saopćio, a drugi je ostavio. Pa kad je Poslanik to saopćio ženi, ona reče: »Ko ti je to dokazao?' Poslanik reče: Obavijestio me je Allah, Koji svaku stvar istinski poznaje i Koji je o svemu obaviješten.[3])

---

[1]) Kršćanski kritičari, oslanjajući se na ovaj ajet, na dugo i široko kritikuju porodični život Božjeg Poslanika. Sve zgode i priče, koje se iznose, nemaju nikakve podloge ni temelja. Oslanjajući se oni na neke komentatore, kažu, kako se je Hazreti Hafsa bila ražalostila radi toga, što je Božji Poslanik obležao Mâriju i da je radi toga on učinio sebi Mâriju zabranjenom. Na taj način kršćanski historičari tvrde, »da je Božji Poslanik na nedozvoljen način zatomio svoju požudu«.

Samo se od sebe pokazuje, koliko je ova tvrdnja neosnovana, kad se zna, da je Mârija bila žena Božjeg Poslanika. Mârija, kao supruga Božjeg Poslanika nije se ništa razlikovala od ostalih njegovih žena.

Događaj, o kome se ovdje govori, jest ona poznata zgoda, kada se Božji Poslanik mjesec dana rastavio od svojih žena, kako smo to u predgovoru ovog poglavlja istaknuli. Buharija, tumačeći ovo poglavlje, ukazuje na ovaj događaj i ovu zgodu prenosi od Hazreti Omera. Ibni Džerir također ovu zgodu prenosi od Hazreti Ajiše i ističe da se to odnosi na ono privremeno povlačenje Božjeg Poslanika od svojih žena.

I ako nema nikakve potrebe, da se traži nekakvo tumačenje i natezanje kod ovako jasnog i otvorenog stanja, ipak su u ovom pogledu iznešene razne bajke, koje su bez ikakvog temelja.

[2]) Vidi poglavlje 5:89.

[3]) Ovdje nema jednog pouzdanog kazivanja, koje bi istaklo na što se ovim pokazuje i cilja. Ali pošto u slijedećim ajetima isti sadržaj traje, razumije se, da se ovo odnosi na pitanje privremenog rastavljanja i povlačenja.

وَيَعْمَلْ صَالِحًا يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ
فِيهَا أَبَدًا قَدْ أَحْسَنَ اللَّهُ لَهُ رِزْقًا ﴿١٢﴾ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ
وَمِنَ الْأَرْضِ مِثْلَهُنَّ يَتَنَزَّلُ الْأَمْرُ بَيْنَهُنَّ لِتَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ
عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا ﴿١٣﴾

سُورَةُ التَّحْرِيمِ مَدَنِيَّةٌ وَهِيَ اثْنَتَا عَشْرَةَ آيَةً ١٢

٦٦

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ لِمَ تُحَرِّمُ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكَ تَبْتَغِي مَرْضَاتَ أَزْوَاجِكَ
وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢﴾ قَدْ فَرَضَ اللَّهُ لَكُمْ تَحِلَّةَ أَيْمَانِكُمْ
وَاللَّهُ مَوْلَاكُمْ وَهُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٣﴾ وَإِذْ أَسَرَّ النَّبِيُّ
إِلَىٰ بَعْضِ أَزْوَاجِهِ حَدِيثًا فَلَمَّا نَبَّأَتْ بِهِ وَأَظْهَرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ

عَرَّفَ بَعْضَهُ وَأَعْرَضَ عَنْ بَعْضٍ فَلَمَّا نَبَّأَهَا بِهِ قَالَتْ مَنْ أَنْبَأَكَ
هَٰذَا قَالَ نَبَّأَنِيَ الْعَلِيمُ الْخَبِيرُ ﴿٤﴾ إِنْ تَتُوبَا إِلَى اللَّهِ فَقَدْ صَغَتْ
قُلُوبُكُمَا وَإِنْ تَظَاهَرَا عَلَيْهِ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ مَوْلَاهُ وَجِبْرِيلُ
وَصَالِحُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمَلَائِكَةُ بَعْدَ ذَٰلِكَ ظَهِيرٌ ﴿٥﴾ عَسَىٰ
رَبُّهُ إِنْ طَلَّقَكُنَّ أَنْ يُبْدِلَهُ أَزْوَاجًا خَيْرًا مِنْكُنَّ مُسْلِمَاتٍ
مُؤْمِنَاتٍ قَانِتَاتٍ تَائِبَاتٍ عَابِدَاتٍ سَائِحَاتٍ ثَيِّبَاتٍ
وَأَبْكَارًا ﴿٦﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ
نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَاظٌ
شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ﴿٧﴾
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَعْتَذِرُوا الْيَوْمَ إِنَّمَا تُجْزَوْنَ مَا كُنْتُمْ
تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تُوبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَصُوحًا

4 Ako se vi obje Bogu povratite i pokajete, zaista će se srca vaša potpuno prikloniti. Ako se vi budete međusobno pomagali protiv Poslanika, *(znajte)*, zaista je Allah zaštitnik i pomagač njegov, Džibril i pravi i dobri vjernici. Anđeli su iza toga zaleđe njegovo i pomagači njegovi. 5 Možda će Gospodar njegov ako se on od vas razvede[4]) dati njemu u zamjenu žene, koje su bolje od vas, koje su odane, prave vjernice, pokorne, pokajnice, pobožne, koje poste, a one su udovice ili djevojke. 6 O pravovjerni! Čuvajte sebe i čeljad svoju od one vatre, čije su gorivo ljudi i kamenje. Nad ovom vatrom su postavljeni anđeli, što su osorni i jaki. Oni nijesu nepokorni Bogu u onome, što im je naredio i oni

[4]) žene Božjeg Poslanika su ustrajno tražile, da se i one koriste sa zemaljskim dobrima, pa se govori, da je Božji Poslanik bio spreman, da se s njima razvjenča, ali sva izlaganja, ovdje govore o privremenom rastavljanju i povlačenju. Pošto Božji Poslanik nije svoje žene pustio, to se ovaj opis, koji slijedi u slučaju pušćanja, odnosi na časne žene Božjeg Poslanika.

rade ono što im se naređuje. 7 O nevjernici! Ne iznosite isprika vaših danas! Samo ćete biti kažnjeni onako kako ste radili.

DIO. 2 — PRAVOVJERNI ĆE NAPREDOVATI.

8 O pravovjerni! Pokajte se i povratite se Allahu sa svom iskrenošću srca svoga. Možda će vam Gospodar vaš pokriti nevaljalštine vaše i uvesti će vas u vrtove rajske, ispod kojih rijeke teku. Toga dana neće Allah poniziti i osramotiti Poslanika i one, koji su s njim vjerovali. Svjetlo njihovo će letjeti ispred njih i sa desnih strana njihovih. Oni će govoriti: Naš veliki Bože! Upotpuni nam svjetlo naše i oprosti nam. Zaista si ti sve u stanju učiniti.[5]) 9 O poslaniče! Bori se protiv nevjernika i dvoličnika i oštro s njima postupaj! Boravište njihovo je pakao. Kako je to ružno mjesto povratka! 10 Bog iznosi, kao primjer nevjernicima ženu Nuhovu i ženu Lutovu. Ove dvije žene su bile pod *(bračnom vezom)* dvojice robova, između dobrih robova Naših. One su se njima iznevjerile. Pa im ništa nijesu pred Bogom pomogli muževi njihovi. *(Nijesu se mogle spasiti kazne Božje).* I reklo se *(ovim dvjema ženama):* Uniđite u pakao sa onima, koji ulaze.[6]) 11 A Bog iznosi kao primjer pravovjernima ženu Fir'avnovu. Gle, kad ona reče: Moj veliki Bože!

عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَنْ يُكَفِّرَ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيُدْخِلَكُمْ جَنَّاتٍ
تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ يَوْمَ لَا يُخْزِي اللَّهُ النَّبِيَّ وَالَّذِينَ آمَنُوا
مَعَهُ نُورُهُمْ يَسْعَىٰ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا
أَتْمِمْ لَنَا نُورَنَا وَاغْفِرْ لَنَا إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٨﴾
يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْ
وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿٩﴾ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ
كَفَرُوا امْرَأَتَ نُوحٍ وَامْرَأَتَ لُوطٍ كَانَتَا تَحْتَ عَبْدَيْنِ
مِنْ عِبَادِنَا صَالِحَيْنِ فَخَانَتَاهُمَا فَلَمْ يُغْنِيَا عَنْهُمَا مِنَ اللَّهِ شَيْئًا
وَقِيلَ ادْخُلَا النَّارَ مَعَ الدَّاخِلِينَ ﴿١٠﴾ وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا
لِلَّذِينَ آمَنُوا امْرَأَتَ فِرْعَوْنَ إِذْ قَالَتْ رَبِّ ابْنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتًا
فِي الْجَنَّةِ وَنَجِّنِي مِنْ فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهِ وَنَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ

---

[5]) Iz ovog ajeta se razumije, da raj nije samo mjesto spasenja i blagodati, nego da tamo ima jedno bezkrajno duhovno uzdizanje i uzvisivanje. Svaki čovjek, koji moli, da se upotpuni svjetlo njegovo,ići će u životu vječnom do beskonačnog uzdizanja i usavršavanja.

[6]) Ovaj primjer ističe stanje onih, koji su se dizali protiv upućivanja Božjih Poslanika. Ovakve ljude ne mogu poslanici spasiti od hrđavog svršetka.

Sagradi mi kod Tebe jednu kuću u raju, spasi me Fir'avna i djela njegova i spasi me naroda griješnog i nasilnog![7]) 12 *(I iznosi Bog pravovjernima kao primjer)* Merjemu, kćer Imranovu, koja je sačuvala svoju nevinost i krepost, pa smo Mi udahnuli u nju[8]) od duha Našega. Ona je potvrdila riječi Gospodara svoga i Knjige Njegove i bila je od onih, koji su bili pokorni i odani.

POGLAVLJE: 67

POGLAVLJE: MULK

OBJAVLJENO U MEKKI, 2 DIJELA, 30 AJETA.

SADRŽAJ:

Počevši od ovog poglavlja, pa sve do kraja Kur'ana, svih četrdesetosam poglavlja je objavljeno u Mekki. Između ovih 110-to poglavlje i ako je objavljeno u medinskom periodu, ipak je u Mekki objavljeno za vrijeme Oprosnog hadždža (hodočašća). Sva ova poglavlja sadrže nagovještavanja i predskazivanja o uzdizanju Islama, kome nema ravnog takmaca, i govore kako će biti poraženi svi oni, koji se budu protiv Islama dizali. Stotinudeseto poglavlje ističe, kako su se sva ova predskazivanja ostvarila i obistinila. I ako veći dio ovih poglavlja pripada prvim danima mekkanskog perioda, pokazuju na najdalju budućnost Islama. Tako je i poglavlje Mulk.

U prvom dijelu ovog poglavlja se govori o velikoj vlasti i veličini Božjoj i ističe se jedinstvo i poredak u Božjim zakonima, te da će se uzdignuti oni, koji slijede ove zakone.

U drugom dijelu poglavlja se kazuje kako će završiti oni, koji blagodati Božje sa nezahvalnošću susreću, te ne upotrebljavaju i ne iskorišćavaju sposobnosti, koje im je Bog poklonio, pa na taj način ne rastavljaju dobro od hrđavog.

Džuz: 29

PREVOD:

DIO. 1 — VELIKO GOSPODSTVO BOŽJE.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Posvećen je, slavljen i čist u Biću Svome Onaj, u čijoj je moći sva vlast i gospodstvo. On je nada sve moćan i sve učiniti

[7]) Ovaj primjer iznosi stanje onih dobrih ljudi, koji su se spasili okova grijeha. Ovdje Fir'avn predstavlja grijeh. Ovakovi ljudi čine napore, da se spasu grijeha i hoće da sve njegove spone i okove razbiju.

[8]) Ovaj primjer ističe najispravnije i najbolje ljude.

može. 2 On je, Koji je stvorio smrt i život, da vas iskuša, koji ćete ljepša djela činiti.[1]) On je jedini pobjednik i On oprašta. 3 On je, Koji je stvorio sedmera nebesa, koji su slični jedni drugima. Ti ne vidiš u stvaranju Seopćeg Dobročinitelja nikakva nesklada. Još jedamput pogledaj *(u umijeće Njegovo)*, hoćeš li moći vidjeti kakvu pukotinu ili otvor? 4 Zatim ne jedamput, nego još i dva puta obrati pogled svoj *(i mnogo puta)*, vratiće ti se pogled i oči tvoje nemoćne da nađu nekakvu manjkavost, i one će biti slabe da vide, *(neće naći što su tražile)*.[2]) 5 A Mi smo ukrasili nebesa zemaljska sa svjetiljkama. I učinili smo ih satanama, *(koji svakoga zavode sa svojim lažnim i krivim vračanjima)*, da po njima riječi svoje udešavaju. I Mi smo za njih pripremili plameni oganj paklenski.[3]) 6 A za one, koji ne vjeruju u Gospodara svoga, ima kazna paklenska. Kako je to ružno mjesto povratka! 7 Kad se oni bace u pakao, oni će čuti siktanje njegovo, a on će vreti i ključati. 8 A pakao, od bijesa, kao da će se komadati.

---

[1]) Prirodom vlada zakon života i smrti, dizanja i padanja. Ali ovaj zakon u životu čovjekovu ima jedno naročito značenje. Jer život čovjekov se sa smrću ne svršava. Smrt je početak jednog novog i duhovnog života. I ovaj duhovni život, stupanj po stupanj, prolazi kroz faze usavršavanja i uzdizanja. Polazeći sa ovog stanovišta, ovaj zemaljski život je samo sredstvo, da osvijetli ljudske sposobnosti i da ih dobru povede. Ali kako je svijet pozornica života i smrti naroda, to ovaj život zemaljski ima za čovjeka jedno vrlo duboko značenje. Kur'an vrlo mnogo pokazuje na život i smrt naroda. Narodi, koji čine nevaljalštine, propadaju i iščezavaju, a na njihovo mjesto dolaze narodi, koji su se trudili i nastojali, da dobro rade i dobro postupaju. Narodi žive dotle, dok dobro rade i čine i dok ljudima štetu ne nanose. Ali kad se jedan narod poda raskošu i zapadne u nemoral, onda on ide u susret svojoj propasti i izumiranju. Ovaj časni ajet u kratko sadrži ovo značenje.

[2]) Ovaj časni ajet pokazuje na poredak i nepromjenljivost zakona, koji u prirodi vladaju. U svijetu prirode nema nikakva nedostatka i manjkavosti. Radi toga stvari, koje pripadaju istoj svrsi i rodu ne podvrgavaju se različitim zakonima. Dalje, u prirodi se ne može vidjeti nikakva nereda. Radi toga nema mogućnosti, da se neki zakon pokvari ili poremeti. Časni ajet pokazujući na red i čvrstoću zakona, koji nad svim stvorenjima vladaju, i pošto je utvrdio opstanak Božji, pokazuje, da ista čvrstoća i isti red vlada i u duhovnim zakonima, te kazuje, da će dobro i zlo biti nagrađeno sa odgovarajućom nagradom ili kaznom.

[3]) Zvijezde su te svjetiljke, što nebesa ukrašavaju. Astrolozi, vrači i gatari, gledajući u njih, nagađaju koješta i svakoga varaju, tvrdeći, da tajne i neviđene stvari gledaju. Časni ajet izlaže kaznu, koja će stignuti ove satane.

الظَّالِمِينَ ﴿١١﴾ وَمَرْيَمَ ابْنَتَ عِمْرَانَ الَّتِي أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهِ مِن رُّوحِنَا وَصَدَّقَتْ بِكَلِمَاتِ رَبِّهَا وَكُتُبِهِ وَكَانَتْ مِنَ الْقَانِتِينَ ﴿١٢﴾

سُورَةُ الْمُلْكِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ ثَلَاثُونَ آيَةً ٣٠

٦٧

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾ الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْغَفُورُ ﴿٢﴾ الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا مَّا تَرَىٰ فِي خَلْقِ الرَّحْمَٰنِ مِن تَفَاوُتٍ فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَىٰ مِن فُطُورٍ ﴿٣﴾ ثُمَّ ارْجِعِ الْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ يَنقَلِبْ إِلَيْكَ الْبَصَرُ خَاسِئًا

وَهُوَ حَسِيرٌ ﴿٤﴾ وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ وَجَعَلْنَاهَا رُجُومًا لِّلشَّيَاطِينِ وَأَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابَ السَّعِيرِ ﴿٥﴾ وَلِلَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿٦﴾ إِذَا أُلْقُوا فِيهَا سَمِعُوا لَهَا شَهِيقًا وَهِيَ تَفُورُ ﴿٧﴾ تَكَادُ تَمَيَّزُ مِنَ الْغَيْظِ كُلَّمَا أُلْقِيَ فِيهَا فَوْجٌ سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ ﴿٨﴾ قَالُوا بَلَىٰ قَدْ جَاءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِن شَيْءٍ إِنْ أَنتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ كَبِيرٍ ﴿٩﴾ وَقَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿١٠﴾ فَاعْتَرَفُوا بِذَنبِهِمْ فَسُحْقًا لِّأَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿١١﴾ إِنَّ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ لَهُم مَّغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿١٢﴾ وَأَسِرُّوا قَوْلَكُمْ أَوِ اجْهَرُوا بِهِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿١٣﴾ أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ

Kad god se baci u njega jedna hrpa *(nevjernika)*, pitaće ih čuvari pakla: Zar vam nije došao jedan da vas zastraši od ovih posljedica? 9 Oni će reći: Da, došao nam je jedan uputitelj i zastrašivač, no mi smo ga porekli i smatrali smo ga lažnim i rekli smo: Nije Bog ništa poslao i objavio, vi ste samo u velikoj zabludi! 10 I oni će govoriti: »Da smo mi slušali i razumijevali, ne bismo bili među drugovima paklenskim. 11 Oni su priznali grijehe svoje. Neka su daleko drugovi paklenski! 12 Zaista oni, koji se boje Gospodara svoga *(i kazne Njegove) i* u najskrivenijim mjestima, zaslužuju oprost i veliku nagradu. 13 Vi ako hoćete, sakrivajte riječi svoje, ili ako hoćete, otvoreno ih govorite. Zaista Allah sve zna što se u grudima nalazi. 14 Zar ne zna *(što je skriveno i otvoreno)* Onaj, Koji je sve stvorio, On je, Koji i najsitnije stvari vidi i zna, i On je obaviješten o unutrašnjosti svake stvari.

سورة الملك ٦٧ — ٧٥٠

ٱللَّطِيفُ ٱلْخَبِيرُ ﴿١٤﴾ هُوَ ٱلَّذِى جَعَلَ لَكُمُ ٱلْأَرْضَ ذَلُولًا فَٱمْشُوا۟
فِى مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا۟ مِن رِّزْقِهِۦ وَإِلَيْهِ ٱلنُّشُورُ ﴿١٥﴾ ءَأَمِنتُم
مَّن فِى ٱلسَّمَآءِ أَن يَخْسِفَ بِكُمُ ٱلْأَرْضَ فَإِذَا هِىَ تَمُورُ ﴿١٦﴾ أَمْ أَمِنتُم
مَّن فِى ٱلسَّمَآءِ أَن يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا فَسَتَعْلَمُونَ كَيْفَ
نَذِيرِ ﴿١٧﴾ وَلَقَدْ كَذَّبَ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿١٨﴾
أَوَلَمْ يَرَوْا۟ إِلَى ٱلطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَٰٓفَّٰتٍ وَيَقْبِضْنَ مَا يُمْسِكُهُنَّ
إِلَّا ٱلرَّحْمَٰنُ إِنَّهُۥ بِكُلِّ شَىْءٍۭ بَصِيرٌ ﴿١٩﴾ أَمَّنْ هَٰذَا ٱلَّذِى هُوَ
جُندٌ لَّكُمْ يَنصُرُكُم مِّن دُونِ ٱلرَّحْمَٰنِ إِنِ ٱلْكَٰفِرُونَ إِلَّا فِى غُرُورٍ
﴿٢٠﴾ أَمَّنْ هَٰذَا ٱلَّذِى يَرْزُقُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُۥ بَل لَّجُّوا۟ فِى
عُتُوٍّ وَنُفُورٍ ﴿٢١﴾ أَفَمَن يَمْشِى مُكِبًّا عَلَىٰ وَجْهِهِۦٓ أَهْدَىٰٓ أَمَّن
يَمْشِى سَوِيًّا عَلَىٰ صِرَٰطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٢٢﴾ قُلْ هُوَ ٱلَّذِىٓ أَنشَأَكُمْ

الجزء التاسع والعشرون ٢٩ — ٧٥١

وَجَعَلَ لَكُمُ ٱلسَّمْعَ وَٱلْأَبْصَٰرَ وَٱلْأَفْـِٔدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ
﴿٢٣﴾ قُلْ هُوَ ٱلَّذِى ذَرَأَكُمْ فِى ٱلْأَرْضِ وَإِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٢٤﴾
وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَٰذَا ٱلْوَعْدُ إِن كُنتُمْ صَٰدِقِينَ ﴿٢٥﴾ قُلْ إِنَّمَا ٱلْعِلْمُ
عِندَ ٱللَّهِ وَإِنَّمَآ أَنَا۠ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٢٦﴾ فَلَمَّا رَأَوْهُ زُلْفَةً سِيٓـَٔتْ وُجُوهُ
ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ وَقِيلَ هَٰذَا ٱلَّذِى كُنتُم بِهِۦ تَدَّعُونَ ﴿٢٧﴾ قُلْ أَرَءَيْتُمْ
إِنْ أَهْلَكَنِىَ ٱللَّهُ وَمَن مَّعِىَ أَوْ رَحِمَنَا فَمَن يُجِيرُ ٱلْكَٰفِرِينَ
مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٢٨﴾ قُلْ هُوَ ٱلرَّحْمَٰنُ ءَامَنَّا بِهِۦ وَعَلَيْهِ تَوَكَّلْنَا
فَسَتَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ فِى ضَلَٰلٍ مُّبِينٍ ﴿٢٩﴾ قُلْ أَرَءَيْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ
مَآؤُكُمْ غَوْرًا فَمَن يَأْتِيكُم بِمَآءٍ مَّعِينٍۭ ﴿٣٠﴾

سورة القلم مكية وهي اثنتان وخمسون آية

DIO. 2 — POSLJEDICE NEVJERNIKA.

15 On je, Koji vam je stvorio zemlju podložnom, da možete po njoj hoditi. Idite po prostranim stazama i krajevima njezinim. I jedite hranu Njegovu, *(koju vam je On podario)*. A *(znajte)* Njemu je *(vaš)* povratak. 16 Jeste li sigurni od onoga, što vlada svim na nebesima, da On neće dati, da vas zemlja proguta, kad se ona uskomeša i uznemiri?[4]) 17 Ili jeste li sigurni od onoga, što vlada na svim nebesima, da On neće spremiti na vas strašnu oluju, što kamenu kišu nosi i sipa. Vi ćete znati i naučiti, kakve su ovo prijetnje. 18 A smatrali su lažnim poslanike i oni, koji su prije njih bili. Pa kako je bila strašna kazna i osveta Moja njima! 19 Zašto oni ne gladaju u ptice iznad sebe, koje lete raširenih krila i sklapaju ih. Njih drži samo Sveopći Dobročinitelj. On je,

[4]) Časni ajet ističe, da nema ništa, što će zapriječiti i stati protiv Božje kazne i osvete.

Koji svaku stvar vidi.[5]) 20 Ko je onaj, što će biti vojska vaša, što će vas pomoći protiv Sveopćeg Dobročinitelja? Nevjernici su samo u zabludi i varci. 21 Ili, ko je onaj, što će vam hranu dati, ako vam Bog uskrati i zadrži hranu Svoju? Ne, oni su u obijesti i zabludi ostali izdržljivi.[6]) 22 *(Šta velite?)* Zar onaj, koji svaki čas potuca i pada na lice svoje, bolje i ispravnije ide pravim putem, ili onaj, koji ide uspravno pravim putem?[7]) 23 Reci: On je, Koji vas je stvorio i dao vam uši, oči i srca. Kako vi malo zahvaljujete! 24 Reci: On je, Koji vas je stvorio i umnožio na zemlji i vi ćete se k Njemu iskupiti. 25 Oni govore: »Kada će se ispuniti ova prijetnja, ako vi istinu govorite?« 26 Reci: Ovo samo Bog zna. A ja sam samo jedan otvoreni opominjač. 27 Kad oni vide obećanu kaznu da se približuje, pocrnjeće lica nevjernika, i tada će se njima reći: Ovo je ono, što ste vi htjeli i tražili. 28 Reci: Kažite mi, ako Bog uništi mene i one, što su sa mnom, ili se smiluje nama *(pa nam život produlji)*, ko će spasiti nevjernike od bolne i strašne kazne.[8]) 29 Reci: Bog je Sveopći Dobročinitelj. Mi vjerujemo Njega i na Njega se oslanjamo. Vi ćete brzo znati, ko je onaj, što je u otvorenoj zabludi! 30 Reci: Kažite mi, ako vam se voda potpuno potegne i presuši, ko će vam dovesti tekuću vodu?

POGLAVLJE: 68

POGLAVLJE: KALEM

OBJAVLJENO U MEKKI, 2 DIJELA, 52 AJETA.

SADRŽAJ:

U drugom ajetu ovog poglavlja se govori o »kalemu — peru«, i radi toga je ovo poglavlje dobilo naziv »Kalem«. Pero i mastilo na svijetu predstavlja širenje prosvjete

---

[5]) Pod pticama se misli na ratove, koji će se voditi između muslimana i pogana. Ptice idu za vojskama i na ratnim poljanama se hrane mesom poginulih ratnika. Na ovaj način se sa držanjem ptica obavještava, da će pogani u ratovima biti pobijeđeni i da će ih kazne stići.

[6]) Ovaj časni ajet spada među one vijesti, što spadaju u budućnost, a o kojima Kur'an izvještava. Jer neko vrijeme je u Mekki vladao strašan glad i Mekkelije nijesu mogli ništa naći da jedu.

[7]) Pod ovim, koji padaju na lice, misli se na one, koji se na svakom koraku spotaknu i padnu. Ovakovi su lišeni svjetla istine.

[8]) Pod ovim se misli na Božjeg Poslanika i njegove drugove. Oni, ili bili na životu, ili umrli, griješnici će polagati račun i kaznu će vidjeti i trpiti.

i nauke. Ovo obadvoje se ističe kao jedan svjedok moralne visine Božjeg Poslanika.

Glavna misao, koja se provlači kroz ovo poglavlje je, da se do moralnog savršenstva može doći samo ako se čovjek veže uz Allaha, a udaljivanje od Allaha je uzrok, koji vodi moralnom propadanju. Radi toga ovo časno poglavlje počinje, govoreći o onim moralnim visinama do kojih se uzdigao Božji Poslanik, a završava se sa riječima, da je Kur'an za čitavo čovječanstvo izvor slave, veličine i časti.

PREVOD:

DIO. 1 — VISOKA ĆUDOREDNOST BOŽJEG POSLANIKA.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Uzimam za svjedoka mastionicu[1]) i pero i ono što sa perom pišu.[2]) 2 Ti nijesi luda *(Muhammede)*, jer te zaštićuju sve blagodati Gospodara tvoga.[3]) 3 Zaista tebe čeka nagrada, koja se ne prekida.[4]) 4 Ti si na najvišem ćudorednom stupnju.[5]) 5 Ti ćeš naskoro vidjeti, a i oni će vidjeti, 6 ko je od vas lud. 7 Zaista, Gospodar tvoj najbolje zna ko je zalutao sa puta Njegovog, a On najbolje zna, ko su oni, što su na pravom putu. 8 Ne pokoravaj se i ne slušaj one, koji *(istinu)* lažnom smatraju! 9 Oni vole da ti njima pokažeš blagost i mekoću, pa bi i oni prema

---

[1]) »Nun« znači mastionica, tintarnica. Ovako govore najstariji komentatori Kur'ana Hasan i Katade. Prevodioc Kamusa Asim efendija ovako kaže: »Nun se zove mastionica (d i v i t), koja se upotrebljava za pisanje«.

[2]) Uzimanjem za svjedoka mastionicu, pero i ono, što je perom pisano, hoće da svrati pozornost onim predskazivanjima, što su napisana, i što će se u budućnosti dogoditi. Obistinjavanje ovih događaja dokazaće, da to nijesu mogla biti nabacivanja jednog lude. Opet uzimanjem za svjedoka ovih stvari, pokazuje se onaj bezprimjerni položaj, što ga Kur'an zauzima među svima napisanim nebeskim knjigama.

[3]) Mekkanski pogani su u početku Božjem Poslaniku govorili, da je »medžnun« — luda, sulud. Inače svi događaji su obratno dokazali. Pogani nijesu nikako mogli shvatiti, pošto su sebe smatrali iznad svih drugih, da će njihove snage nestati i da će ona izumrijeti. Ali dogodilo se onako, kako je to Kur'an predskazivao. Iz ovoga se vidi, da sve te njihove tvrdnje nijesu imale nikakva temelja i iz ovoga se razumije, da su oni bili vrlo zalutali i da su bili strašno obijesni i nevaljali.

[4]) Nagrada, koja se ne presijeca, jest ukorjenjavanje muslimanstva na zemlji, njegovo širenje i razvijanje, te njegova trajnost. Ovo Božje predskazanje se vječno obistinjava.

[5]) Nema nikakve sumnje, Hazreti Muhammed je bio na najvišem stepenu moralnog savršenstva. Radi svoga lijepog ćudorednog života i savršenog ćudorednog vladanja, on je još prije poslanstva među svojim sugrađanima stekao časni nadimak »Emin — povjerljivi«. Prije njega nije nikome dan ovaj nadimak. »E m i n« se kaže čovjeku, koji je pot-

بسم الله الرحمن الرحيم

نٓ وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ (١) مَا أَنْتَ بِنِعْمَةِ رَبِّكَ بِمَجْنُونٍ (٢)
وَإِنَّ لَكَ لَأَجْرًا غَيْرَ مَمْنُونٍ (٣) وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ (٤)
فَسَتُبْصِرُ وَيُبْصِرُونَ (٥) بِأَيِّكُمُ الْمَفْتُونُ (٦) إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ
بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ (٧) فَلَا تُطِعِ الْمُكَذِّبِينَ
(٨) وَدُّوا لَوْ تُدْهِنُ فَيُدْهِنُونَ (٩) وَلَا تُطِعْ كُلَّ حَلَّافٍ مَهِينٍ (١٠)
هَمَّازٍ مَشَّاءٍ بِنَمِيمٍ (١١) مَنَّاعٍ لِلْخَيْرِ مُعْتَدٍ أَثِيمٍ (١٢) عُتُلٍّ بَعْدَ
ذَٰلِكَ زَنِيمٍ (١٣) أَنْ كَانَ ذَا مَالٍ وَبَنِينَ (١٤) إِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِ
آيَاتُنَا قَالَ أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ (١٥) سَنَسِمُهُ عَلَى الْخُرْطُومِ (١٦)
إِنَّا بَلَوْنَاهُمْ كَمَا بَلَوْنَا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ إِذْ أَقْسَمُوا لَيَصْرِمُنَّهَا
مُصْبِحِينَ (١٧) وَلَا يَسْتَثْنُونَ (١٨) فَطَافَ عَلَيْهَا طَائِفٌ مِنْ رَبِّكَ

وَهُمْ نَائِمُونَ (١٩) فَأَصْبَحَتْ كَالصَّرِيمِ (٢٠) فَتَنَادَوْا مُصْبِحِينَ
(٢١) أَنِ اغْدُوا عَلَىٰ حَرْثِكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَارِمِينَ (٢٢) فَانْطَلَقُوا وَهُمْ
يَتَخَافَتُونَ (٢٣) أَنْ لَا يَدْخُلَنَّهَا الْيَوْمَ عَلَيْكُمْ مِسْكِينٌ (٢٤)
وَغَدَوْا عَلَىٰ حَرْدٍ قَادِرِينَ (٢٥) فَلَمَّا رَأَوْهَا قَالُوا إِنَّا لَضَالُّونَ (٢٦)
بَلْ نَحْنُ مَحْرُومُونَ (٢٧) قَالَ أَوْسَطُهُمْ أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ لَوْلَا تُسَبِّحُونَ
(٢٨) قَالُوا سُبْحَانَ رَبِّنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ (٢٩) فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ
عَلَىٰ بَعْضٍ يَتَلَاوَمُونَ (٣٠) قَالُوا يَا وَيْلَنَا إِنَّا كُنَّا طَاغِينَ (٣١)
عَسَىٰ رَبُّنَا أَنْ يُبْدِلَنَا خَيْرًا مِنْهَا إِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا رَاغِبُونَ (٣٢) كَذَٰلِكَ
الْعَذَابُ وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ (٣٣) إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ
عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتِ النَّعِيمِ (٣٤) أَفَنَجْعَلُ الْمُسْلِمِينَ كَالْمُجْرِمِينَ
(٣٥) مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ (٣٦) أَمْ لَكُمْ كِتَابٌ فِيهِ

tebi pokazali blagost i mekoću.[6]) 10 Ne pokori se i ne slušaj svakog, ko se mnogo zaklinje, a on je nizak i ponižen, 11 koji mane istražuje i iznosi, i riječi od jednog do drugog prenosi, 12 koji sprečava i zabranjuje dobro, koji se uzobijestio, granicu prekoračio i u grijeh utonuo, 13 iza toga je osoran i okrutna

---

puno očuvan od ćudorednih mana, nasilja i nevjerstva i u koga se može potpuno pouzdati i dati mu potpuno povjerenje. (Kamus). Radi toga, što je Božji Poslanik bio ovako ćudoredno savršen čovjek, Arapi su ga prozvali »Emin«.

Hazreti Ajiša, govoreći o ćudorednosti Božjeg Poslanika kaže: »Kane hulukuhu el-Kur'anu« — Njegova ćudorednost je bila prava kur'anska ćudorednost. Radi toga Kur'an kaže, da je Božji Poslanik »usve«, to jest uzor, koga treba slijediti. Savršenost i uzvišenost u moralu Božjeg Poslanika odrazuje se na svakoj stranici njegova života. Ljepota i savršenost moralna je kod njega našla svoj vrhunac.

[6]) Kad je Božji Poslanik počeo udarati protiv moralnog propadanja Kurejšija, njihova je prva želja bila, da Božji Poslanik to ne čini, a onda su se oni digli protiv toga i pokazali su žestok otpor protiv Božjeg Poslanika.

srca, pridošlica je i uljez.[7]) 14 *(Porekao je znakove Naše, Kur'an),* jer je bogat i ima brojne sinove. 15 Kada se uče njemu znakovi Naši, on kaže: »To su bajke onih, što su bili i prošli«. 16 Mi ćemo ih obilježiti na nosu.[8]) 17 Mi ćemo njih *(Mekkelije)* iskušati *(sa gladu)* kao što smo iskušali vlasnike bašče, što su se zakleli, da će ranom zorom potrgati i pobrati plodove iz svoje bašče. 18 Oni nijesu htjeli odijeliti dijelove siromaha, *(i dati ih).* 19 Pa je nesreća koja je poslana od Gospodara tvoga uništila bašču, a oni su spavali. 20 I bašča se pretvorila u posve suhu i neplodnu zemlju. 21 Pa su vlasnici bašče jutrom rano jedni druge dozivali. 22 Idite rano na njive i usjeve vaše, ako ćete brati i trgati vaše plodove! 23 Oni su ustali i otišli potajno se razgovarajući *(da ih siromasi ne čuju).* 24 Neka vam danas nijedan siromah ne uniđe *(u vašu bašču).* 25 I oni su rano izašli, misleći da su to u stanju zabraniti. 26 Pa kad su vidjeli bašču *(kako je kaznom Božjom uništena)* rekoše: Zaista smo mi s puta zašli, 27 *(nije tako),* mi smo ostali prikraćeni i lišeni *(zbog nevaljstva svoga).* 28 Reče najbolji između njih: Zar vam nijesam rekao, zašto vi ne spominjete Boga i ne slavite čistoću Bića njegova, i ne pokajete se? 29 Oni rekoše: Čisto je i uzvišeno Biće Gospodara

سورة القلم

754 ٦٨ ٧٥٤

تدرسون ۝ ان لكم فيه لما تخيرون ۝ ام لكم ايمان علينا
بالغة الى يوم القيمة ان لكم لما تحكمون ۝ سلهم
ايهم بذلك زعيم ۝ ام لهم شركاء فليأتوا بشركائهم
ان كانوا صادقين ۝ يوم يكشف عن ساق ويدعون
الى السجود فلا يستطيعون ۝ خاشعة ابصارهم ترهقهم
ذلة وقد كانوا يدعون الى السجود وهم سالمون ۝ فذرني
ومن يكذب بهذا الحديث سنستدرجهم من حيث
لا يعلمون ۝ واملي لهم ان كيدي متين ۝ ام تسئلهم
اجرا فهم من مغرم مثقلون ۝ ام عندهم الغيب فهم يكتبون
۝ فاصبر لحكم ربك ولا تكن كصاحب الحوت
اذ نادى وهو مكظوم ۝ لولا ان تداركه نعمة من ربه لنبذ

[7]) Sva ova opisivanja kazuju o moralnom stanju onog vremena. Ovaki su od reda bili Ebu-Džehel, sinovi Mugiretovi, sinovi Abdi Jegusovi, sinovi Šurejkovi i t. d.

[8]) To će reći: Mi ćemo satrti oholost njegovu i Mi ćemo ga poniziti. Ove riječi kazuju posljedice, koje su stigle Kurejšije. Ovi ajeti, koji su objavljeni u prvim danima mekkanskog perioda, pokazuju, kakva će od početka protivnike sudbina stići.

Našega, mi smo bili nasilnici. 30 Pa idući jedni prema drugima, počeli su se među sobom prekoravati. 31 Rekoše: Jao i teško nama, zaista smo mi bili neposlušni i obijesni ljudi! 32 Možda će nam Gospodar naš dati u zamjenu bolju *(baščvu)* od ove, *(što je uništena)*. Mi žudimo i težimo za dobrotom Gospodara Našeg. 33 Eto, ovaka je kazna. A sigurno je kazna vječnosti još veća, ako oni znaju.[9])

DIO. 2 — POUKA NARODIMA.

34 Zaista za one, koji se čuvaju nevaljalština, imaju kod Gospodara njihovog vrtovi rajski za čisto naslađivanje i uživanje. 35 A zar ćemo Mi držati muslimane kao griješnike? 36 Šta je vama? Kako vi to tako sudite? 37 Ili, zar vi imate knjigu u kojoj ovo čitate, 38 i tamo za sebe nalazite sve, što vam se sviđa. 39 Ili, zar ste vi uzeli od Nas jednu obavezu, koja će trajati sve do Sudnjeg dana, pa da za vas bude onako, kako vi osudite i odlučite. 40 Pitaj ih, koji će između njih za ovu odluku jamčiti. 41 Ili, imaju li oni saučesnike svoje? Neka dovedu saučesnike svoje, ako oni istinu govore. 42 Toga dana će poslovi otežati, i oni će se pozvati da sedždu čine, pa neće moći. 43 Pogledi će njihovi biti posramljeni i njih će poniženje stići. A oni su bili pozivani da ničice padaju *(sedždu čine)*, dok su još zdravi bili. 44 Ostavi Meni onoga, koji lažnom smatra ovu riječ. Mi ćemo njih malo pomalo približiti kazni, odakle oni neće ni znati. 45 A Ja njima dajem roka. Ali kazna je Moja *(prema njima)* vrlo žestoka. 46 Ili, zar ti od njih tražiš nagradu, pa su oni *(zbog toga)* dugom opterećeni? 47 Ili, zar oni znaju sve, što je neviđeno, pa oni to pišu. 48 I strpljivo iščekuju odluku Gospodara tvoga! Ne budi kao drug ribe,[10]) kad je on dozivao i molio Allaha *(ostavljajući bez zapovijedi Božje narod svoj)*, a bio je srdit i pun brige. 49 Da mu nije stigla jedna blagodat od Gospodara njegovog, sigurno bi bio bačen u golu i pustu zemlju, a bio bi pokuđen i odbačen *(od milosti Božje)*. 50 Pa ga je odabrao Gospodar njegov i učinio ga od dobrih i pravednih ljudi. 51 A kad nevjernici čuju učenje

[9]) Ovaj primjer posve jasno ističe, kakve će posljedice Kurejšije stići.
[10]) Drug ribe je Božji poslanik Junus. Vidi 37:142.

Kur'ana, srdito te gledaju, kao da će te skoro očima pojesti i govore: »Zaista je on luda!« 52 A Kur'an je samo pouka svima narodima.

POGLAVLJE: 69

POGLAVLJE: ELHÂKKA

OBJAVLJENO U MEKKI, 2 DIJELA, 52 AJETA.

SADRŽAJ:

Riječi »hâkka«, koja dolazi od korjena »Hak« u raznim oblicima se značenja daju, ali u svima je sadržano značenje istine i pravednosti. Riječ »hâkka« je sinonim riječi »hakikat — istina«. »Hâkka« znači događaj ili nesreća, koja je prošla (Kamus) Na Sudnjem danu će stvarni i istiniti događaji biti polaganje računa za svoja djela, kazna, nagrada i t. d. Radi toga se i Sudnji dan naziva »hâkka« (Kamus). Po Ezheriji je »hâkka« onaj čas, kada će istina nadvladati i pobijediti.

U poglavlju se izlažu istine, na koje su udarili narodi Âd, Semud, narod Fir'avnov i Lutov, i ističe se, da će iste posljedice stići i protivnike Mekkelije. Jer istina će pobijediti, a Mekkelije će biti pobijeđene.

Razumije se, da je ovo poglavlje objavljeno iza predhodnog poglavlja. Jer u ovom poglavlju se kaže, da se Mekkelije nijesu zadovoljile s tim, da Božjem Poslaniku kažu, da je samo luda, nego su još govorili, da je pjesnik i vrač, pa se sve ove potvore odbijaju.

U prvom dijelu poglavlja se govori o nesrećama, koje su stigle stare narode i ističe se, da će i Mekkelije ista nesreća stići.

Drugi dio pobija sve potvore i riječi, koje su iznošene protiv Božjeg Poslanika.

PREVOD:

DIO. 1 — VELIKA ISTINA.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Istina! 2 Šta je istina? 3 A Kako ćete upoznati, šta je istina?[1]) 4 Smatrali su lažnim Semud i Âd zlo, što potresa od strahote srca ljudska. 5 Narod Semud je bio uništen sa najžešćom kaznom. 6 A narod Âd je bio uništen sa strašnom olujom, što sve obara i uništava. 7 Bog je na njih napustio strašnu oluju, što je

[1]) U uzvišenom tekstu je upotrijebljena riječ »hâkka«, koja nastaje iz korjena »hak«, a sinonim je riječi »hakikatun«. Hakka dolazi u značenju »utvrđena i ustaljena nesreća«, a može imati i značenje časa, kad se istina otkriva i izlazi kao pobjednik. Ovdje se razumije, da se namjerava ovo zadnje značenje zato, jer se u slijedećim ajetima govori o posljedicama Âda i Semuda. Posljedice, koje su stigle Âda, Semuda i druge narode nijesu ništa drugo, nego pobjeda istine i pravde.

بالعراء وهو مذموم ﴿٤٩﴾ فاجتباه ربه فجعله من الصالحين ﴿٥٠﴾
وإن يكاد الذين كفروا ليزلقونك بأبصارهم لما سمعوا الذكر
ويقولون إنه لمجنون ﴿٥١﴾ وما هو إلا ذكر للعالمين ﴿٥٢﴾

سورة الحاقة مكية وهي اثنتان وخمسون آية ٥٢

٦٩
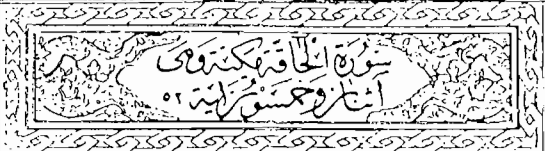
بسم الله الرحمن الرحيم

الحاقة ﴿١﴾ ما الحاقة ﴿٢﴾ وما أدراك ما الحاقة ﴿٣﴾ كذبت
ثمود وعاد بالقارعة ﴿٤﴾ فأما ثمود فأهلكوا بالطاغية
﴿٥﴾ وأما عاد فأهلكوا بريح صرصر عاتية ﴿٦﴾ سخرها
عليهم سبع ليال وثمانية أيام حسوما فترى القوم فيها صرعى
كأنهم أعجاز نخل خاوية ﴿٧﴾ فهل ترى لهم من باقية ﴿٨﴾

وجاء فرعون ومن قبله والمؤتفكات بالخاطئة ﴿٩﴾ فعصوا
رسول ربهم فأخذهم أخذة رابية ﴿١٠﴾ إنا لما طغى الماء حملناكم
في الجارية ﴿١١﴾ لنجعلها لكم تذكرة وتعيها أذن واعية ﴿١٢﴾
فإذا نفخ في الصور نفخة واحدة ﴿١٣﴾ وحملت الأرض والجبال
فدكتا دكة واحدة ﴿١٤﴾ فيومئذ وقعت الواقعة ﴿١٥﴾
وانشقت السماء فهي يومئذ واهية ﴿١٦﴾ والملك على أرجائها
ويحمل عرش ربك فوقهم يومئذ ثمانية ﴿١٧﴾ يومئذ تعرضون
لا تخفى منكم خافية ﴿١٨﴾ فأما من أوتي كتابه بيمينه
فيقول هاؤم اقرءوا كتابيه ﴿١٩﴾ إني ظننت أني ملاق حسابيه
﴿٢٠﴾ فهو في عيشة راضية ﴿٢١﴾ في جنة عالية ﴿٢٢﴾ قطوفها
دانية ﴿٢٣﴾ كلوا واشربوا هنيئا بما أسلفتم في الأيام الخالية ﴿٢٤﴾

neprekidno trajala sedam noći i osam dana, pa da si ih vidio, u prebivalištima njihovim, mrtve povaljane, kao da su šuplja stabla hurmina. 8 Vidiš li da je neko između njih ostao? 9 A griješili su Fir'avn i oni, koji su prije njega bili i *(narod)* gradova *(Sodome i Gomore),* koji su ispremetani i isprevrtani. 10 Oni su bili nepokorni poslaniku Gospodara svoga, pa ih je Bog iznenada kaznio strašnom kaznom, što se uvećava. 11 Kad je voda nadošla i nabujala *(za potopa),* Mi smo vas *(očeve vaše)* ukrcali u lađu, 12 da ih učinimo vama kao pouku i da ih sačuva uho, koje čuva *(sve što korisno čuje).* 13 Kada se puhne u rog, samo jedamput, 14 i pomaknu se zemlja i brda sa svojih mjesta, i sa jednim udarcem se potpuno razbiju, 15 toga dana će se dogoditi veliki događaj.[2]) 16 Nebesa će se raspuknuti, a snaga njihova će

[2]) Da se razumije, šta je ovaj veliki događaj, pogledajte u poglavlje »Vakia« (56 poglavlje). Tamo se jasno ističe, da je »vakia« poraz i izu-

toga dana pasti. 17 Anđeli će se iskupiti na stranama njihovim, a nosiće prijestolje Gospodara tvoga iznad anđela, toga dana, osmorica nosača.[3]) 18 Toga dana će se vama sva vaša djela pokazati i nijedna tajna vaša neće ostati skrivena.[4]) 19 Pa kome god bude Knjiga dana u njegovu desnu ruku, reći će: Dođite! Čitajte Knjigu moju! 20 Ja sam sigurno znao, da ću se susresti sa obračunom svojim. 21 Ovakav će provoditi sretan i zadovoljan život, 22 unići će u jedan visoki raj, 23 plodovi će njegovi biti blizu *(lako će se postizati)*.[5]) 24 Njima će se reći: Jedite i pijte u zadovoljstvu, kao nagradu za ona dobra djela, što ste ih u prošlim danima učinili. 25 A onaj, komu bude Knjiga dana u lijevu ruku njegovu, reći će: »Kamo sreća, da mi Knjiga nije ni dana! 26 Da neznam kakav će mi biti obračun. 27 Kamo sreća, da je sa smrću svaki moj posao bio svršen! 28 Nije mi nikakve koristi donio imetak moj. 29 Moja snaga *(i moja moć)* propade i nestade je. 30 *(Za ovake će se reći):* Uhvatite ga i u lance ga vežite, 31 zatim ga u razbuktjeli i rasplamsani oganj bacite, 32 a onda ga

---

miranje neprijatelja i protivnika. »Vakia« se u zemaljskom životu na ovaj način odkriva, a u vječnom svijetu će se na posve drugi način otkriti.

Pomicanje nebesa i zemlje sa svoga mjesta i cijepanje nebesa, simbolično prikazuje izumiranje i nestajanje svih neprijatelja, malih i velikih.

[3]) Ovoj osmerici nosača se općenito kaže melek — anđeo. Šta su ovi, to opet Kur'an izlaže i objašnjava. U poglavlju Fatihi se ističe da je Allah onaj, koji sve svjetove stvara, svemu život daje, svaku stvar savršenstvu vodi i svaku sposobnost svemu, što je stvoreno, daje. Dakle, On sa Svojim svojstvima stvaranja, sveopće milosti, svojstvom milosti, kojom nagrađuje i gospodstvom, kojim vlada, sve savršenstvu potiče i sve do savršenstva vodi. Ova Božja svojstva prethode svim drugim svojstvima Njegovim, On svaku stvar čuje, sve Svojim znanjem obuhvaća i svaku stvar vodi njenom cilju. Ovo su četiri svojstva »Hameletul-arša«, to jest onih što nose visoko prijestolje.

Život vječnosti je jedan život, koji razotkriva duhovne istine ovog zemaljskog života. Ova četiri Božja svojstva, koja održavaju ovaj zemaljski život, u vječnom svijetu će se na jedan posve novi način razotkriti. Na ovaj način se ova Božja svojstva u dva pravca očituju i radi toga se izlaže da »visoki prijesto« nosi osam nosača.

[4]) Ovaj časni ajet posve jasno ističe, da će se razotkriti sve istine, koje su ostale skrivene u ovom zemaljskom životu.

[5]) Ovo voće su lijepa i posve ispravna djela, što su u ovom životu učinjena i to je plod ovih lijepih poslova. Ovi poslovi su ostali skriveni od očiju ovog zemaljskog života, pa će se tamo razotkriti.

umotajte u lance što su dugi sedamdeset lakata![6]) 33 Zaista, on nije vjerovao Allaha velikog i uzvišenog, 34 i nije poticao *(druge)*, da nahrane siromaha bijednika. 35 Zato danas ovdje nema od srca prijatelja. 36 On će jesti samo najgoru hranu, 37 a ovu hranu će jesti samo griješnici.

DIO. 2 — ODBIJANJE POTVORA.

38 Ja uzimam za svjedoka i zaklinjem se onim, što vi vidite, 39 i onim, što vi ne vidite. 40 Zaista je ovo riječ jednog časnog i odličnog Poslanika. 41 Ova riječ nije govor pjesnika. Kako vi malo vjerujete! 42 I ova riječ nije govor jednog vrača. Kako vi

[6]) Časni ajet ističe duhovne kazne i patnje vječnosti u obliku teških patnji ovoga zemaljskog svijeta. U 30 ajetu lanci predstavljaju pretjerano mučenje zemaljskog života. Lanci, koji se stavljaju na noge, jesu požude, koje čovjeka odvraćaju od pravog puta. Ukrasi i strasti ovog zemaljskog života jesu razbuktali oganj. Lanac oko vrata, koji je dug sedamdeset lakata, jest srednji život čovjekov.

malo razmišljate! 43 *(Ova riječ)* je Objava, poslana od Gospodara svih svjetova. 44 A ako bi *(ovaj Poslanik)* iznio protiv Nas kakve riječi, 45 Mi bismo ga uhvatili sa desnicom Našom, 46 zatim bismo mu iščupali srčanu žilu, 47 i niko između vas, ne bi mogao od njega *(Našu kaznu)* odstraniti.[7]) 48 Zaista je ovaj Kur'an pouka za one, koji se čuvaju nevaljalština. 49 I sigurno Mi znamo, da između vas ima, koji njega smatraju lažnim *(i koji ga odbijaju)*. 50 I zaista će Kur'an biti teška rana i veliko kajanje za nevjernike, *(na Sudnjem danu, kad vide da su pravovjerni nagrađeni)*. 51 On je najčišća i najispravnija istina. 52 Slavi i veličaj čistoću imena velikog Gospodara tvoga.

POGLAVLJE: 70

POGLAVLJE: MEARIDŽ

OBJAVLJENO U MEKKI, 2 DIJELA, 44 AJETA.

SADRŽAJ:

U trećem ajetu ovog poglavlja se kaže, da je Allah vlasnik »Mearidža«, to jest visokih puteva, (stupnjeva i položaja, do kojih dopire i uzdiže se lijepa i uzvišena riječ). Radi toga je i ovom poglavlju dan naziv »Mearidž«.

Ovo časno poglavlje na vrlo jasan način ističe, da će protivnike stići kazna, i kazuje se, da je glavni cilj Božje Objave, ljudima pokazati puteve, koji do Boga uzdižu i vode. Ovaj sadržaj teče sve do kraja prvog dijela.

U drugom dijelu poglavlja se kazuje o izumiranju, nestajanju protivnika, što će ih bezuvjetno stići, a onda se govori, da će se mjesto njih pojaviti posve novi narod.

PREVOD:

DIO. 1 — PUTEVI KOJI UZDIŽU I VODE BOGU.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 — 2 Pitao je neko između onih, što pitaju o kazni, koja će stići nevjernike.[1]) Neće se ta kazna odstraniti sa glava nevjer-

---

[7]) Ovaj ajet sa prethodna tri ajeta ističe, da nikako neće moći uspjeti oni ljudi, koji udešavaju Božju Objavu. U Starom zavjetu u knjizi »Zakoni ponovljeni«, govori se i predskazuje, da će od sinova Ismailovih doći jedan poslanik, kao što je Musa, pa se onda kaže: »I umrijeće onaj poslanik, koji u ime moje rekne riječ, koju mu nijesam zapovijedio i koji bude rekao riječ u ime krivih bogova«.

[1]) Nema potrebe da se kaže, da je ovo ili ono lice pitanje stavljalo. Božji Poslanik je uvijek govorio, da će Istina bezuvjetno pobijediti i da

كالمهل ﴿٨﴾ وتكون الجبال كالعهن ﴿٩﴾ ولا يسئل
حميم حميما ﴿١٠﴾ يبصرونهم يود المجرم لو يفتدي من عذاب
يومئذ ببنيه ﴿١١﴾ وصاحبته وأخيه ﴿١٢﴾ وفصيلته التي تؤويه
﴿١٣﴾ ومن في الأرض جميعا ثم ينجيه ﴿١٤﴾ كلا إنها لظى ﴿١٥﴾
نزاعة للشوى ﴿١٦﴾ تدعوا من أدبر وتولى ﴿١٧﴾ وجمع فأوعى ﴿١٨﴾
إن الإنسان خلق هلوعا ﴿١٩﴾ إذا مسه الشر جزوعا ﴿٢٠﴾ وإذا
مسه الخير منوعا ﴿٢١﴾ إلا المصلين ﴿٢٢﴾ الذين هم على صلاتهم
دائمون ﴿٢٣﴾ والذين في أموالهم حق معلوم ﴿٢٤﴾ للسائل
والمحروم ﴿٢٥﴾ والذين يصدقون بيوم الدين ﴿٢٦﴾ والذين هم
من عذاب ربهم مشفقون ﴿٢٧﴾ إن عذاب ربهم غير مأمون ﴿٢٨﴾
والذين هم لفروجهم حافظون ﴿٢٩﴾ إلا على أزواجهم أو ما

ملكت أيمانهم فإنهم غير ملومين ﴿٣٠﴾ فمن ابتغى وراء ذلك
فأولئك هم العادون ﴿٣١﴾ والذين هم لأماناتهم وعهدهم راعون
﴿٣٢﴾ والذين هم بشهاداتهم قائمون ﴿٣٣﴾ والذين هم على صلاتهم
يحافظون ﴿٣٤﴾ أولئك في جنات مكرمون ﴿٣٥﴾ فمال الذين كفروا
قبلك مهطعين ﴿٣٦﴾ عن اليمين وعن الشمال عزين ﴿٣٧﴾ أيطمع كل
امرئ منهم أن يدخل جنة نعيم ﴿٣٨﴾ كلا إنا خلقناهم مما
يعلمون ﴿٣٩﴾ فلا أقسم برب المشارق والمغارب إنا لقادرون ﴿٤٠﴾
على أن نبدل خيرا منهم وما نحن بمسبوقين ﴿٤١﴾ فذرهم يخوضوا
ويلعبوا حتى يلاقوا يومهم الذي يوعدون ﴿٤٢﴾ يوم يخرجون من
الأجداث سراعا كأنهم إلى نصب يوفضون ﴿٤٣﴾ خاشعة
أبصارهم ترهقهم ذلة ذلك اليوم الذي كانوا يوعدون ﴿٤٤﴾

ničkih. 3 Od Boga će im ta kazna doći, koji je vlasnik puteva, po kojima se uzdiže i uzvisuje.[2]) 4 Uzdižu se anđeli i duša Njemu u jednom danu, čija je mjera pedeset hiljada godina.[3]) 5 Pa onda lijepo trpi i podnosi! 6 Zaista, oni vide da je ovaj dan kazne daleko, 7 a Mi ga vidimo da je blizu. 8 Toga dana će nebo biti kao rastaljeni bakar, 9 a brda će se rasuti kao ispucana obojena

će neprijatelji Istine sigurno propasti i isčeznuti, radi toga su ga neprijatelji po koji put pitali: »Kako će se to dogoditi?« Pogledajte poglavlja 36:48 i 67:25.

[2]) Ovdje se kazuje, da je Allah Gospodar i vlasnik svih puteva, koji uzdižu i uzvisuju, i da On čovjeku pokazuje ove puteve uzvisivanja i uzdizanja. Kad je Svemogući Allah ljudima pokazivao ove puteve, pogani su odbili, da prime i prihvate Istinu, pa su pitali, kad će se kazna izvršiti i ispuniti. Putevi uzvisivanja i uzdizanja su istaknuti u ovom poglavlju od 32—35-tog ajeta.

[3]) Ovdje se govori o jednom danu, koji je dug 50 hiljada godina. Ovo ističe, koliko čovjek mora da teži za unapređivanjem. Svaki dan ovog uzdizanja i usavršavanja je dug koliko period od 50 hiljada godina.

vuna. 10 I neće tada pitati iskreni prijatelj iskrenog prijatelja *(o stanju njegovu, jer zbog velike strahote će se samo o sebi zabaviti)*, 11 i ako im se pruža prilika da jedni druge vide. Poželiće griješnik da se otkupi od kazne toga dana sa *(voljenom)* djecom svojom, 12 i sa družicom svojom i sa bratom svojim, 13 i sa porodicom svojom, koja ga je sebi prigrlila, 14 i sa svim onim, što se na zemlji nalazi, pa će željeti, da ga svi oni spasavaju. 15 Nipošto! *(ništa ga od kazne Božje neće spasiti)*. Zaista je pakao strahovito razbuktjeli oganj, 16 koji neprestano kožu žeže i spaljiva, 17 i sebi vuče onoga, koji je okrenuo glavu *(od istine)* i pobjegao, 18 i koji je sakupio bogatstvo, pa ga u riznice pohranio. 19 Zaista je čovjek stvoren kao nestrpljiv i vrlo pohlepan. 20 Kada ga kakvo zlo i nevolja stigne, jauče i pomaže, 21 a kada ga dobro stigne, škrtari i prestaje da dijeli. 22 *(Ovaki nijesu)* samo koji klanjaju, 23 koji ustrajno namaz izvršavaju. 24 — 25 I koji rastavljaju u imecima svojim jedan određeni dio za potrebnoga i za nenametljivog siromaha, *(koji ne prosi)*. 26 I koji vjeruju istinitost Sudnjeg dana, 27 i koji strahuju od kazne Gospodara svoga. 28 Zaista niko nije siguran pred kaznom Gospodara svoga. 29 — 30 I koji čuvaju nevinost svoju prema drugima, osim žena svojih i onih, što su u vlasti njihovoj *(robinje)*, pa za njih neće biti prekoravani i odgovorni. 31 A ko bude tražio nešto drugo osim toga, to su oni, što su preko mjere granicu prešli. 32 I koji čuvaju, što im je povjereno i izvršavaju obavezu i zadanu riječ svoju. 33 I koji svjedočanstva svoja potpuno izvršavaju. 34 I koji molitve svoje pažljivo izvršavaju. 35 Eto, ovi su u vrtovima rajskim počašćeni.

DIO. 2 — RAĐA SE JEDAN NOVI NAROD.

36 — 37 Pa šta je nevjernicima, u raštrkanim skupovima trčeći dolaze tebi i opkoljavaju te i s desna i s lijeva? 38 Zar svaki između njih želi da se uvede u raj vječnih blagodati i uživanja? 39 Nikako, *(Neka se tome ne nadaju)*, Mi smo ih stvorili od onoga, što oni poznaju *(od sjemena ljudskog)*. 40 — 41 Držim za svjedoka Gospodara istoka i zapada, da Mi sigurno možemo, da njih *(pogane)* zamijenimo sa boljima od njih, i Nas ne može

niko preteći, niti Mi možemo biti pobijeđeni. 42 Pa onda ostavi ih, neka se zabavljaju sa ispraznim riječima, i neka se igraju sve dok se ne susretnu sa onim danom, što im se zaprijetilo. 43 Toga dana će oni izlaziti iz grobova trčeći i izgledaće kao oni, što se žure da stignu do nekog cilja. 44 Pogledi će im biti zemlji oboreni i poniženje će ih stići i snaći. Eto, to je onaj dan, sa kojim im se zaprijetilo.

POGLAVLJE: 71

POGLAVLJE: NUH

OBJAVLJENO U MEKKI, 2 DIJELA, 28 AJETA.

SADRŽAJ:

Čitavo ovo poglavlje govori o Hazreti Nuhu. Radi toga je i ovo poglavlje nazvano Nuh. U ovom poglavlju se ljudima pokazuju putevi spasenja i uzvisivanja, govori se, da se nevaljalstvo ne može ukorijeniti na zemlji, a onda se govori o molitvi, koju je Nuh molio, da bi griješnici bili uništeni. O ovom sadržaju se bez prekidanja govori u oba dijela ovog poglavlja.

PREVOD:

DIO. 1 — NUHOVO UPUĆIVANJE.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Mi smo Nuha poslali narodu njegovu *(i rekli smo):* Zastraši narod svoj prije nego im stigne strašna i bolna kazna! 2 Reče Nuh *(narodu svome):* O narode moj! Ja sam vam poslan, da vas sasvim jasno i otvoreno opomenem i zastrašim *(od posljedica krivog puta)*. 3 Obožavajte Allaha! Bojte se Njega i izvršavajte dužnosti svoje prema Njemu! Pokoravajte se meni! 4 Oprašta vam *(Bog)* grijehe vaše, i daje vam roka do određenog vremena. Zaista određenje Božje kada dođe, ne može se odgoditi, ako vi to znate. 5 Reče *(Nuh):* Moj Bože! Pozivao sam narod svoj danju i noću. 6 I moje pozivanje im je samo uvećalo udaljivanje i bježanje *(od vjerovanja i pokornosti)*. 7 A kada god sam ih ja zvao, da im Ti oprostiš, oni su začepljivali prstima svojim uši svoje, pokrivali su se odijelima svojim *(da me ne vide)*,

الجزء التاسع والعشرون

سورة نوح مكية وهي ثمان وعشرون آية ٢٨

بسم الله الرحمن الرحيم

إنا أرسلنا نوحا إلى قومه أن أنذر قومك من قبل أن يأتيهم
عذاب أليم ﴿٢﴾ قال يا قوم إني لكم نذير مبين ﴿٣﴾ أن اعبدوا
الله واتقوه وأطيعون ﴿٤﴾ يغفر لكم من ذنوبكم ويؤخركم
إلى أجل مسمى إن أجل الله إذا جاء لا يؤخر لو كنتم تعلمون ﴿٥﴾
قال رب إني دعوت قومي ليلا ونهارا ﴿٦﴾ فلم يزدهم دعائي إلا فرارا
﴿٧﴾ وإني كلما دعوتهم لتغفر لهم جعلوا أصابعهم
في آذانهم واستغشوا ثيابهم وأصروا واستكبروا استكبارا
﴿٨﴾ ثم إني دعوتهم جهارا ﴿٩﴾ ثم إني أعلنت لهم وأسررت لهم

سورة نوح

إسرارا ﴿١٠﴾ فقلت استغفروا ربكم إنه كان غفارا ﴿١١﴾
يرسل السماء عليكم مدرارا ﴿١٢﴾ ويمددكم بأموال وبنين
ويجعل لكم جنات ويجعل لكم أنهارا ﴿١٣﴾ ما لكم لا ترجون
لله وقارا ﴿١٤﴾ وقد خلقكم أطوارا ﴿١٥﴾ ألم تروا كيف خلق
الله سبع سماوات طباقا ﴿١٦﴾ وجعل القمر فيهن نورا وجعل
الشمس سراجا ﴿١٧﴾ والله أنبتكم من الأرض نباتا ﴿١٨﴾
ثم يعيدكم فيها ويخرجكم إخراجا ﴿١٩﴾ والله جعل لكم الأرض
بساطا ﴿٢٠﴾ لتسلكوا منها سبلا فجاجا ﴿٢١﴾ قال نوح رب
إنهم عصوني واتبعوا من لم يزده ماله وولده إلا خسارا ﴿٢٢﴾
ومكروا مكرا كبارا ﴿٢٣﴾ وقالوا لا تذرن آلهتكم
ولا تذرن ودا ولا سواعا ﴿٢٤﴾ ولا يغوث ويعوق ونسرا ﴿٢٥﴾

ustrajali su *(na svom putu)*, oholo su se držali *(i nikako nijesu mogli prigeti, da me slijede)*. 8 Zatim sam ih iz svega glasa zvao, 9 onda sam ih sve javno savjetovao i pozivao, a s njima sam se i potajno razgovarao. 10 Pa sam im rekao: Tražite oprosta od Gospodara vašega! Zaista On istinski oprašta. 11 On vam iz neba šalje korisnu i obilnu kišu, 12 i pomaže vas sa imecima i sinovima, i uspostavlja vam vrtove i tekuće rijeke. 13 Šta je vama, pa se vi ne nadate, vjerujući u Boga, da budete na velikom dobitku i da kod Boga budete na visokom stepenu. 14 A On vas je stvorio u raznim i mnogim stanjima. *(Bili ste sitna i nezamjetljiva sjemenka, komad usirene krvi, zatim komad mesa u kome su se kosti razvile, a oko kostiju meso obavilo)*. 15 Zar vi ne vidite, kako je Allah stvorio sedmera nebesa, što su jedna drugima slična? 16 I učinio je mjesec na njima svjetlom, a učinio je sunce svjetiljkom. 17 I Bog je dao, da izrastete

وقد اضلوا كثيرا ولا تزد الظالمين الا ضلالا ۝ مما
خطيئاتهم اغرقوا فادخلوا نارا فلم يجدوا لهم من دون الله
انصارا ۝ وقال نوح رب لا تذر على الارض من الكافرين
ديارا ۝ انك ان تذرهم يضلوا عبادك ولا يلدوا الا
فاجرا كفارا ۝ رب اغفر لي ولوالدي ولمن دخل بيتي
مؤمنا وللمؤمنين والمؤمنات ولا تزد الظالمين الا تبارا ۝

سورة الجن مكية وهي ثمان وعشرون آية

بسم الله الرحمن الرحيم

قل اوحي الي انه استمع نفر من الجن فقالوا انا سمعنا قرآنا
عجبا ۝ يهدي الى الرشد فآمنا به ولن نشرك بربنا احدا ۝

iz zemlje kao kakva biljka. 18 Zatim vas povraća u zemlju, a onda vas *(ponovno)* vadi. 19 — 20 Bog vam je učinio zemlju, kao široku prostirku, da bi vi po njoj hodili širokim stazama i putevima.

DIO. 2 — NUHOVA MOLITVA.

21 Reče Nuh: Moj veliki Bože! Oni su se digli protiv mene i slijede one, što će im imetak njihov i djeca njihova uvećati samo štetu i gubitak. 22 Oni podmeću i čine velike spletke i smicalice. 23 I govore: Nipošto ne ostavljajte i ne napuštajte vaših bogova. Nipošto ne napuštajte Vedda, Suva'a, Jegusa, Jeuka i Nesra.[1]) 24 A oni su mnoge zaveli i s pravog puta skrenuli. *(Moj Bože)!* I ne umnoži nevjernicima i nasilnicima ništa drugo, osim zablude i propasti. 25 Zbog svojih grijeha su u vodi podavljeni i bačeni u oganj. I nijesu mogli sebi naći pomagača mjesto

[1]) Veddun, Suva'un, Jeguse, Jeuka i Nesrun jesu imena najpoznatijih kipova i idola kod Nuhova naroda. U vremnima između Adema i Nuha, bilo je dosta dobrih ljudi, koji su se samo Bogu, Stvoritelju svjetova, klanjali. Tokom vremena njihovo potomstvo se počelo klanjati osim Boga i svojim prvacima i velikašima. Misleći, da će kod ljudi pobuditi veću ljubav i volju za molitvu i pobožnost, počeli su praviti slike i kipove tih svojih odabranika, i na koncu su se počeli klanjati tim slikama i kipovima. Eto, tako je nastalo višeboštvo, idolopoklonstvo, tako je nastalo trojstvo u Indiji, Perziji i Egiptu, i kod mnogih drugih naroda.

Ibni Abbas kaže, da su gore spomenuti kipovi zbog potopa bili zatrpani, pa su ih Arapi pronašli i iskopali. Osim gore istaknutih kipova i idola, kod Arapa su bili poznati još i ovi: Lat za pleme Sekif u Taifu, Uzza za plemena Sulejm, Gatfan i Džešm, Menat za pleme Huza'a, Usaf, Naile i Hubel za Mekku i njezinu okolicu.

Kur'an odbacuje svaku molitvu, u kojoj bi se osim Allaha još neko drugi spominjao i molio. Sveopća vjera Islam ne priznaje nikakva saučesnika u Božjoj volji i moći.

Allaha. 26 Reče Nuh: Moj veliki Bože! Ne ostavi nikoga na zemlji od nevjernika, da hoda. 27 Zaista, ako ih Ti ostaviš, zavodiće s pravog puta robove Tvoje i rađaće samo nevaljalce i nezahvalnike. 28 Moj veliki Bože! Oprosti meni i roditeljima mojim i onome, ko uniđe u moju kuću kao pravi vjernik, pravovjernima i pravovjernicama. A nasilnicima i nevjernicima ne umnoži ništa drugo, osim propasti i kazne.

POGLAVLJE: 72

POGLAVLJE: DŽIN

OBJAVLJENO U MEKKI, 2 DIJELA 28 AJETA.

SADRŽAJ:

Božji Poslanik je poslije smrti svoga strica Ebu Taliba i svoje žene Hazreti Hatidže otišao u Taif, ali tamo nije ostao, nego se ponovno u Mekku povratio. Općenito je prihvaćeno mišljenje i primljeno, da je ovo poglavlje objavljeno po povratku iz Taifa.

Povratak Božjeg Poslanika iz Taifa se dogodio na dvije godine prije Hidžreta. U to doba je otpor i neprijateljstvo protiv Božjeg Poslanika postiglo svoj vrhunac. Kurejšije su sva upućivanja i sve opomene slušali nagluhim ušima, a ni stanovnici Taifa nijesu nimalo iza njih bili zaostali. Stanje je bilo beznadno. Pod ovakim okolnostima i prilikama, bila je potrebna jedna Božja utjeha. Ovo poglavlje daje tu utjehu i očekivanu sigurnost. Ali ovo poglavlje ne ostaje samo pri tome, da dade ovu sigurnost i pouzdanje, nego kazuje, ako se Arapi budu i dalje ustrajno držali poganstva, da će se muslimanstvo početi širiti i izvan Arabije, pa šta više, kaže, da je to duhovno osvajanje i djelom počelo. U poglavlju se govori o »džinima«, i razumije se, da su to bili neki stranci.

PREVOD:

DIO. 1 — STRANCI PRAVOVJERNI.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Reci: Meni je objavljeno: Prisluškivala je jedna skupina od džinova. I govorili su: Mi smo slušali divni Kur'an,[1]) 2 koji

[1]) Duhovna bića, koja predstavljaju dobro, jesu anđeli. Inače ovdje se ne govori o nevidljivim bićima, koja predstavljaju zlo i koja se nazivaju džini, i razumijeva se, da ovi džini, o kojima se ovdje govori, ne pripadaju onim džinima, koji predstavljaju zlo. U Kur'anu se riječ »džin« pripisuje strancima, koji su vjerovali Hazreti Muhammeda. Židovi su oni džini, o kojima se govori u poglavlju »Ahkaf«, u ajetima 29—31. Džini, o kojima se ovdje govori, razumije se, da su kršćani. Uz to ima mnogo vjerojatnosti, da su izlaganja, što su ovdje iznešena, po sadržini svojoj nagovještavanja, koja mogu dati Božji poslanici. U tom slučaju, ovi ajeti unaprijed kazuju i obavještavaju, da će kršćani stupati u Islam.

وأنه تعالى جد ربنا ما اتخذ صاحبة ولا ولدا ﴿٤﴾ وأنه كان
يقول سفيهنا على الله شططا ﴿٥﴾ وأنا ظننا أن لن تقول الإنس
والجن على الله كذبا ﴿٦﴾ وأنه كان رجال من الإنس يعوذون
برجال من الجن فزادوهم رهقا ﴿٧﴾ وأنهم ظنوا كما ظننتم
أن لن يبعث الله أحدا ﴿٨﴾ وأنا لمسنا السماء فوجدناها
ملئت حرسا شديدا وشهبا ﴿٩﴾ وأنا كنا نقعد منها
مقاعد للسمع فمن يستمع الآن يجد له شهابا رصدا ﴿١٠﴾
وأنا لا ندري أشر أريد بمن في الأرض أم أراد بهم ربهم
رشدا ﴿١١﴾ وأنا منا الصالحون ومنا دون ذلك كنا
طرائق قددا ﴿١٢﴾ وأنا ظننا أن لن نعجز الله في الأرض ولن
نعجزه هربا ﴿١٣﴾ وأنا لما سمعنا الهدى آمنا به فمن يؤمن بربه

فلا يخاف بخسا ولا رهقا ﴿١٤﴾ وأنا منا المسلمون ومنا
القاسطون فمن أسلم فأولئك تحروا رشدا ﴿١٥﴾ وأما القاسطون
فكانوا لجهنم حطبا ﴿١٦﴾ وأن لو استقاموا على الطريقة
لأسقيناهم ماء غدقا ﴿١٧﴾ لنفتنهم فيه ومن يعرض عن ذكر
ربه يسلكه عذابا صعدا ﴿١٨﴾ وأن المساجد لله فلا تدعوا
مع الله أحدا ﴿١٩﴾ وأنه لما قام عبد الله يدعوه كادوا
يكونون عليه لبدا ﴿٢٠﴾ قل إنما أدعو ربي ولا أشرك به أحدا
﴿٢١﴾ قل إني لا أملك لكم ضرا ولا رشدا ﴿٢٢﴾ قل إني لن يجيرني
من الله أحد ولن أجد من دونه ملتحدا ﴿٢٣﴾ إلا بلاغا من الله
ورسالاته ومن يعص الله ورسوله فإن له نار جهنم خالدين
فيها أبدا ﴿٢٤﴾ حتى إذا رأوا ما يوعدون فسيعلمون من أضعف

upućuje na pravi put. Mi smo ga vjerovali. I mi nećemo nikako Gospodaru našem nikoga saučesnikom postavljati i vjerovati. 3 Uzvišena je veličina i veličanstvo Gospodara našeg, On nije Sebi uzeo ni družice, a ni djeteta. 4 A ono je, što govore neznalice i maloumnici *(između nas)* na Boga, laž i potvora je. 5 I mi smo mislili, da neće ljudi i džinovi na Boga lagati. 6 A neki između ljudi traže zaštite i utočišta kod nekih između džinova. Pa oni uvećavaju njihovu obijest i oholost. 7 I oni misle, kao što ste i vi mislili, da Bog neće nikoga ponovno proživiti. 8 I mi smo htjeli, da do neba dopremo i dotaknemo se. Pa smo ga našli da je puno jakih i žestokih čuvara i užarenih buktinja.[2]) 9 I mi smo sjedali *(prije poslanstva Muhammedova)* po mjestima i busijama, *(što su prazna od čuvara)*, da slušamo i prisluškujemo *(govor anđela)*. Ko god bude sada *(tamo)* prisluškivao, naći će

---

[2]) Pogledajte u 10-ti i 11-ti ajet poglavlja »Saffat«.

se za njega jedna ognjena buktinja, što iz zasjede čeka. 10 A mi ne znamo, da li se hoće zlo onima, što su na zemlji, ili hoće Gospodar njihov da im dobro učini i na pravi put ih uputi. 11 Između nas ih ima, koji su dobri *(pravi vjernici)*, a ima ih između nas, koji su iza ovih izostali. Mi smo se držali različitih puteva. 12 Mi smo znali, da nećemo učiniti nemoćnim Boga, dok smo na zemlji *(pa gdje bili da bili)*, i da Ga nećemo učiniti nemoćnim bježeći *(sa zemlje na nebesa)*. 13 A pošto smo mi čuli vođu pravog puta *(Kur'an)*, vjerovali smo ga. Ko vjeruje Gospodara svoga, on se ne boji, da će se umanjiti *(pravo njegovo)*, niti da će ga nasilje stići. 14 Između nas ih ima, koji su muslimani, *(koji su se Istini predali)*, a ima ih između nas, koji su s pravog puta skrenuli. Koji su muslimani i koji su se istini predali, to su oni, što su pravi put tražili i našli ga. 15 A oni, što su skrenuli s pravog puta, oni su drvo za oganj paklenski. 16 Da su oni bili ustrajni na pravom putu, sigurno bi ih Mi napojili sa obilnom vodom.[3]) 17 *(To je zato)*, da ih s tim iskušamo. A ko god okrene glavu da spominje Gospodara svoga, On će ga uvesti u kaznu, što će ga iznemoći i savladati. 18 Svi hramovi *(džamije)* Bogu pripadaju. Nemojte se uz Boga nikome drugome moliti.[4]) 19 A kad ustade rob

766

سورة الجن

ناصرا وأقل عددا (٢٤) قل إن أدري أقريب ما توعدون أم
يجعل له ربي أمدا (٢٥) عالم الغيب فلا يظهر على غيبه
أحدا (٢٦) إلا من ارتضى من رسول فإنه يسلك من بين يديه
ومن خلفه رصدا (٢٧) ليعلم أن قد أبلغوا رسالات
ربهم وأحاط بما لديهم وأحصى كل شيء عددا (٢٨)

سورة المزمل مكية وهي عشرون آية

بسم الله الرحمن الرحيم

يا أيها المزمل (١) قم الليل إلا قليلا (٢) نصفه أو انقص منه
قليلا (٣) أو زد عليه ورتل القرآن ترتيلا (٤) إنا سنلقي عليك
قولا ثقيلا (٥) إن ناشئة الليل هي أشد وطئا وأقوم قيلا (٦)

---

[3]) Mi bismo im dali obilne i mnoge blagodati i umnožili bi im višestruko blagostanje njihovo.

[4]) U ovom ajetu se govori, da se u džamijama, to jest u mjestima, gdje se Allahu klanja, ni pred kim drugim glava ne sagiba, osim pred jedinim Allahom. Ovo sasvim jasno i otvoreno ističe, da se sa ovim ne misli na džinove, koji su nevidljiva bića, nego da se sa ovim namjeravaju ljudi.

Božji,[5]) da se Bogu moli, oni se natiskivahu i oborahu se na njega, da ga ubiju.

DIO. 2 — ČISTOĆA I SAČUVANOST BOŽJE OBJAVE.

20 Reci: Ja samo obožavam i molim se Gospodaru svome, i ja Njemu nikoga kao saučesnika ne stavljam i ne pripisujem. 21 Reci: Ja ništa ne posjedujem, čime bi mogao od vas štetu i zlo odstraniti, niti čime bi vas mogao na pravi put izvesti. 22 Reci: Niko me ne može od Boga sačuvati i zaštititi, *(ako budem kaznu zaslužio)*. I ja ne mogu drugog skloništa naći, osim Njega. 23 Ovo je samo izvršenje i objavljivanje *(zapovijedi)*, koje su od Boga poslane i Njegovih poslanstava. A ko Bogu bude nepokoran i Poslaniku Njegovu, zaista njega čeka vatra paklenska, i oni će u njoj vječno ostati. 24 *(Oni će vidjeti, da nemaju nikoga uza se, i da su bez pomagača)*. Ali kad vide ono, čime im se zaprijetilo, onda će brzo saznati, ko je najslabiji po pomagačima i najmanji po broju.[6]) 25 Reci: Ja ne znam, da li je blizu ono, čime vam se zaprijetilo, ili ga je Gospodar moj odgodio? 26 On je, koji zna što je neviđeno. On nikome ne otkriva Svojih tajni.[7]) 27 Samo to može saznati poslanik, koga On odabere i od koga zadovoljan bude. I idu ispred ovoga *(odabranog poslanika)* i iza njega anđeli, koji ga čuvaju. 28 *(To je stoga)*, da zna poslanik, da su anđeli dostavili poslanstvo Gospodara svoga. A Bog je obuhvatio znanjem Svojim sve, što se uz anđele nalazi i zabilježio je broj svake stvari.

Ovo također utvrđuje i 16-ti ajet, koji govori o vodama i kiši, što blagoslov uvećavaju i umnožavaju.

[5]) Od Božjeg roba se misli Hazreti Muhammed. Prevod ovog ajeta je donešen na način, koji smo mi usvojili, dok oni komentatori, koji pod ovim džinima misle nevidljiva duhovna bića, ovaj ajet prevađaju na slijedeći način: »A kad ustade rob Božji, da se Bogu moli, oni se natiskivahu oko njega skoro da ga uduše (jer su željeli da čuju divno učenje Kur'ana).«

[6]) Ovako i u ovolikoj mjeri odlučne riječi, nije mogao govoriti jedan čovjek, koji je ostao bez prijatelja i pomagača, koji je na svojoj rodnoj grudi udarao na najveći otpor, koji je izvan svoje rodne grude, kao na primjer u Taifu, udario na raznovrsna mučenja i zlostavljanja. Ovakve riječi nije mogao govoriti jedan čovjek, niti je mogao svoje neprijatelje u ovolikoj mjeri slabe vidjeti, niti govoriti, da su neprijatelji osuđeni na izumiranje i propadanje. Sasvim je jasno, da je ovo mogla biti samo Božja Objava.

[7]) Ove tajne, su riječi, koje kazuju Božju odredbu i volju.

POGLAVLJE: 73

POGLAVLJE: MUZZEMMIL

OBJAVLJENO U MEKKI, 2 DIJELA, 20 AJETA.

SADRŽAJ:

Pošto je u prvom ajetu ovog časnog poglavlja navedena riječ »Muzzemmil«, što znači da se Božji Poslanik umotao u svoje haljine i da se pripremio za molitvu, radi toga i ovo poglavlje nosi naziv Muzzemmil.

U časnom poglavlju se naređuje Božjem Poslaniku, da noći provodi u pobožnosti, i objašnjava se kako je potrebno, da pravovjerni posvećuju i daju važnost svojim pobožnostima i molitvama.

Na ovaj način se ističe, da će Božji Poslanik sa pobožnošću i molitvom stići do savršenstva, a i pravovjerni će na isti način stići do savršenstva.

Ovo poglavlje je objavljeno iza 74-tog poglavlja Muddessir. Ovo je treće kur'ansko poglavlje po vremenu i redu svoga objavljivanja.

PREVOD:

DIO. 1 — BOŽJEM POSLANIKU SE NAREĐUJE MOLITVA I POBOŽNOST.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 O čovječe, koji nosiš breme i čast poslanstva, i koji si se umotao u odijelo svoje! 2 Noću ustaj i moli se, osim samo jednog malog dijela njezina! 3 Moli se koliko za pola noći, ili malo od toga umanji, 4 ili povećaj na to. I uči Kur'an jezgrovito, uči ga polako, sve dio po dio. 5 Mi ćemo tebi objaviti jednu vrlo tešku i jezgrovitu riječ.[1]) 6 Zaista noćno stajanje i bdijenje u molitvi i pobožnosti je najjača pobožnost i molitva, koja najviše djeluje, *(a noćno učenje je)* najpravilnije učenje.[2]) 7 Zaista, ti preko dana imaš mnogih poslova, koji se otegnu. *(Oko njih se bavi)*. 8 Spominji ime Gospodara tvoga. Njemu se samo u svesrdnoj i čistoj pobožnosti obrati. 9 On je Gospodar i Bog istoka i zapada. Nema drugog Boga osim Njega. Onda se pod Njegovu zaštitu skloni

---

[1]) Nema sumnje, svakako je vrlo teška ta riječ, Kur'an, koji sadrži toliku snagu i moć, da čitav svijet uputi pravim putem.

[2]) Noću ustajati i bditi radi izvršavanja molitve i pobožnosti, kao i Boga spominjati i Božji govor učiti, je najbolji i najpravilniji put, koji odvraća od svih poroka i nevaljalština. Ovaj pravac i put služi, i da djela i kretnje budu ispravne, i da jezik bude sačuvan i ispravan.

إن لك في النهار سبحا طويلا ﴿٨﴾ واذكر اسم ربك
وتبتل إليه تبتيلا ﴿٩﴾ رب المشرق والمغرب لا إله إلا هو
فاتخذه وكيلا ﴿١٠﴾ واصبر على ما يقولون واهجرهم هجرا
جميلا ﴿١١﴾ وذرني والمكذبين أولي النعمة ومهلهم
قليلا ﴿١٢﴾ إن لدينا أنكالا وجحيما ﴿١٣﴾ وطعاما ذا غصة
وعذابا أليما ﴿١٤﴾ يوم ترجف الأرض والجبال وكانت
الجبال كثيبا مهيلا ﴿١٥﴾ إنا أرسلنا إليكم رسولا شاهدا
عليكم كما أرسلنا إلى فرعون رسولا ﴿١٦﴾ فعصى فرعون
الرسول فأخذناه أخذا وبيلا ﴿١٧﴾ فكيف تتقون إن
كفرتم يوما يجعل الولدان شيبا ﴿١٨﴾ السماء منفطر به كان
وعده مفعولا ﴿١٩﴾ إن هذه تذكرة فمن شاء اتخذ

إلى ربه سبيلا ﴿٢٠﴾ إن ربك يعلم أنك تقوم أدنى من
ثلثي الليل ونصفه وثلثه وطائفة من الذين معك والله
يقدر الليل والنهار علم أن لن تحصوه فتاب عليكم
فاقرءوا ما تيسر من القرآن علم أن سيكون منكم مرضى
وآخرون يضربون في الأرض يبتغون من فضل الله
وآخرون يقاتلون في سبيل الله فاقرءوا ما تيسر منه
وأقيموا الصلاة وآتوا الزكاة وأقرضوا الله قرضا حسنا
وما تقدموا لأنفسكم من خير تجدوه عند الله هو خيرا
وأعظم أجرا واستغفروا الله إن الله غفور رحيم ۝

سورة المدثر مكية وهي ست وخمسون آية ٥٦
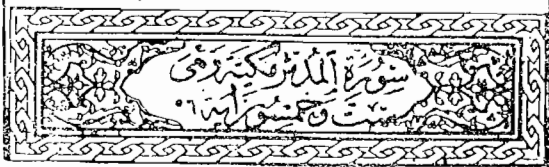
(i na Njega se osloni). 10 Strpi se na ono, što oni govore. I napusti ih i okreni se od njih na lijep i prijazan način. 11 A ostavi Meni one, koji Istinu smatraju lažnom i što u dobru i blagodatima plivaju. Podaj im malo roka. 12 Zaista su kod Nas za njih okovi i vatra paklenska, 13 i jelo, što se ne može progutati i kroz grlo proći, i užasna i bolna kazna. 14 Onoga dana *(Sudnjeg dana)* će se zemlja i brda potresti i pomaknuti, a brda će se razdrobiti i puziće kao pjeskoviti brežuljci. 15 Mi smo poslali vama jednog poslanika da svjedoči protiv vas, kao što smo i Fir'avnu poslali jednog poslanika.[3]) 16 I Fir'avn se digao protiv poslanika, pa smo ga Mi najtežom kaznom kaznili. 17 Kako ćete se očuvati, ako budete i ostanete nevjernici,

[3]) Sličnost između Hazreti Muhammeda i Hazreti Musaa je na najotvoreniji način istaknuta. Hazreti Musa je u knjizi »Zakoni ponovljeni« (18:18), nagovijestio, da će doći, kao što je i on, jedan Božji Poslanik. Ovo nagovještavanje se obistinilo sa Hazreti Muhammedovim dolaskom.

onoga dana, što će djecu osijediti i starcima ih učiniti? 18 Toga dana će se nebesa raspuknuti, Božje obećanje će se sigurno ispuniti i izvršiti.[4]) 19 Zaista je ovo pouka. Onda ko hoće, uzeće onaj put, koji vodi Gospodaru njegovu.

DIO. 2 — POBOŽNOST.

20 *(O Muhammede!)* Zaista Gospodar tvoj zna, da ti noću ustaješ i jedna skupina od onih, koji su s tobom i provodiš u pobožnosti i molitvi skoro dvije trećine noći, a nekada polovicu noći, a nekada jednu trećinu. A Bog određuje i odmjerava dan i noć. On zna, da vi ne možete to brojati i određivati dijelove noći, pa vam se *(sa milošću Svojom)* povratio i to vam olakšao. Učite iz Kur'ana ono, što vam je lako. Bog zna da će među vama biti bolesnika, a da će neki putovati po zemlji, da traže blagodati Božje zaradom i trgovinom. A drugi će se boriti na Božjem putu. Onda učite iz Kur'ana ono, što vam je lako. Klanjajte potpuno namaz! Dajite zekat! Pozajmite Bogu sa svega srca lijepu pozajmicu, dijeleći svoj imetak u dobrotvorne svrhe, i osim zaduženog zekata. A svako dobro, što ga za sebe spremite, naći ćete ga kod Boga još boljeg i još većeg po nagradi i zasluzi. Tražite da vam Bog oprosti. Zaista Bog oprašta i milostiv je.

POGLAVLJE: 74

POGLAVLJE: MUDDESSIR

OBJAVLJENO U MEKKI, 2 DIJELA, 56 AJETA.

SADRŽAJ:

Prethodno poglavlje je isticalo i kazivalo kako će Božji Poslanik stići do savršenstva. Ovo poglavlje naređuje Božjem Poslaniku, da izađe iz prikrajka i da svakoga upozori na hrđave pošljedice krivog puta, te da pokazuje put čistoće i uzvisivanja i povede čovječanstvo njegovom savršenstvu.

U ovom časnom poglavlju se govori o Muddessiru, to jest o čovjeku, koji se zamotao u pokrivač, pa je radi toga i ovo poglavlje dobilo svoje ime.

Ovo je drugo poglavlje, koje je objavljeno Božjem Poslaniku.

---

[4]) Nema sumnje, ovo može biti dan, kada su slomljeni i uništeni Kurejšije i njihova moć, ili može da se ovdje govori o stanju, koje će biti na Sudnjem danu. Dan, koji će sa svojim djelovanjem osijediti kose u djece i postarati ih, jest dan, kada će pravovjerni biti pobjednici, a neprijatelji će biti slomljeni i uništeni.

PREVOD:

DIO. 1 — POZIVANJE BOŽJEG POSLANIKA.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 — 2 O čovječe, koji nosiš breme i čast poslanstva i koji si se ogrnuo ogrtačem svojim.[1]) Ustani, zastrašuj i opominji *(od posljedica krivog puta)!* 3 — 4 Uzvisuj i veličaj ime Gospodara tvoga, *(slavi i veličaj čistoću Bića Njegova),* a odijelo svoje potpuno čisto drži![2]) 5 Ustegni se od poroka i nevaljalština svake vrste. 6 Ne daji nešto, pa da to s viškom tražiš i ne budi prema svakome previše milostiv. 7 A na putu tvoga Gospodara, vršeći Njegove zapovijedi i čuvajući se njegovih zabrana, budi strpljiv. 8 Jer kada se puhne u rog, 9 to će tada biti težak dan. 10 Nevjernicima neće biti lak. 11 Ostavi Mene posve sama sa čovjekom što sam ga stvorio, 12 i dao mu obilno bogatstvo, 13 i poklonio mu sinove, što su mu pred očima, 14 i posve mu uravnao sve puteve njegove. 15 Zatim on opet hoće i želi da mu umnožavam *(blagodati Moje).* 16 Neka se nikako ne nada, on se obijesno i prkošljivo diže protiv Naših dokaza? 17 Ja ću ga staviti na kaznu, što će ga iznemoći i snagu mu iscrpiti. 18 Jer je on razmišljao, snovao i određivao *(protiv Kur'ana).* 19 Neka je smrvljen i pregažen! Kako je snovao i kako je razmišljao? 20 Neka je opet smrvljen i pregažen, kako je snovao i krojio, 21 Zatim je gledao i razgledao, 22 onda se namrštio i lice mu se smračilo, 23 iza toga se okrenuo i oholo se uzdignuo, 24 pa je rekao: »Ovo nije ništa drugo, nego čarolija, što je naučena i prenešena *(od vračara),* 25 ovo je samo riječ čovječija«. 26 Ja ću njega baciti u pakao. 27 A znaš li ti, šta je pakao? 28 To je ono, što ništa ne ostavlja i što se iz njega ništa ne spasava. 29 Čovjeka potpuno izmijeni *(od glave do pete).* 30 Nad njim ima devetnaest *(čuvara).* 31 I Mi smo učinili samo anđele, da nad paklom nad-

---

[1]) U časnom tekstu stoji riječ Muddessir, to jest čovjek, koji se zamotao u ogrtač. Po nekima je ovo ogrtač poslanstva, koji simbolično predstavlja dužnost i poziv poslanstva.

[2]) U arapskom jeziku »Tahirul-esvab« — čistog odijela, kaže se čovjeku, koji do riječi drži, koji obećanja ispunjava i koji svakome daje, što mu pripada. Radi toga se pod čistim odijelom misli i vanjska i nutarnja čistoća.

بسم الله الرحمن الرحيم

يا أيها المدثر (١) قم فأنذر (٢) وربك فكبر (٣) وثيابك
فطهر (٤) والرجز فاهجر (٥) ولا تمنن تستكثر (٦)
ولربك فاصبر (٧) فإذا نقر في الناقور (٨) فذلك يومئذ
يوم عسير (٩) على الكافرين غير يسير (١٠) ذرني ومن
خلقت وحيدا (١١) وجعلت له مالا ممدودا (١٢) وبنين
شهودا (١٣) ومهدت له تمهيدا (١٤) ثم يطمع أن أزيد (١٥)
كلا إنه كان لآياتنا عنيدا (١٦) سأرهقه صعودا (١٧)
إنه فكر وقدر (١٨) فقتل كيف قدر (١٩) ثم قتل
كيف قدر (٢٠) ثم نظر (٢١) ثم عبس وبسر (٢٢) ثم أدبر
واستكبر (٢٣) فقال إن هذا إلا سحر يؤثر (٢٤) إن هذا

إلا قول البشر (٢٥) سأصليه سقر (٢٦) وما أدراك ما سقر
(٢٧) لا تبقي ولا تذر (٢٨) لواحة للبشر (٢٩) عليها تسعة عشر
(٣٠) وما جعلنا أصحاب النار إلا ملائكة وما جعلنا
عدتهم إلا فتنة للذين كفروا ليستيقن الذين أوتوا الكتاب
ويزداد الذين آمنوا إيمانا ولا يرتاب الذين أوتوا الكتاب
والمؤمنون وليقول الذين في قلوبهم مرض والكافرون ماذا
أراد الله بهذا مثلا كذلك يضل الله من يشاء ويهدي
من يشاء وما يعلم جنود ربك إلا هو وما هي إلا ذكرى للبشر
(٣١) كلا والقمر (٣٢) والليل إذ أدبر (٣٣) والصبح إذا
أسفر (٣٤) إنها لإحدى الكبر (٣٥) نذيرا للبشر (٣٦)
لمن شاء منكم أن يتقدم أو يتأخر (٣٧) كل نفس بما كسبت

ziru. A njihov smo broj učinili samo iskušenjem, mukom i nevoljom za nevjernike. To je zato, da steknu potpuno uvjerenje oni, kojima je Knjiga dana i da uvećaju vjerovanje, koji vjeruju, i da ne sumnjaju oni, kojima je Knjiga dana i pravovjerni *(o broju anđela)*, a da kažu oni, što su im srca bolesna i nevjernici: »Šta je Bog htio sa ovim brojem anđela, što ga kao primjer iznosi?« Eto tako Bog ostavlja u zabludi koga hoće, a upućuje na pravi put koga hoće. A ne zna niko vojske Gospodara tvoga, osim samo On. A ovaj pakao i broj anđela nije ništa drugo, nego pouka i savjet za ljude.

DIO. 2 — OPOMENA.

32 Nipošto! Držim za svjedoka mjesec,[3]) 33 i noć kad odlazi i diže se, 34 — 35 i zoru kad zabijeli, zaista su paklenske muke

[3]) Mjesec predstavlja snagu i moć poganskih Arapa. Noć o kojoj se u kasnijem ajetu govori, jest noć predislamskog neznanja i barbarstva.

الجزء التاسع والعشرون

٧٧١

رهينة ﴿٣٨﴾ إلا أصحاب اليمين ﴿٣٩﴾ في جنات يتساءلون ﴿٤٠﴾
عن المجرمين ﴿٤١﴾ ما سلككم في سقر ﴿٤٢﴾ قالوا لم نك
من المصلين ﴿٤٣﴾ ولم نك نطعم المسكين ﴿٤٤﴾ وكنا نخوض
مع الخائضين ﴿٤٥﴾ وكنا نكذب بيوم الدين ﴿٤٦﴾ حتى أتانا
اليقين ﴿٤٧﴾ فما تنفعهم شفاعة الشافعين ﴿٤٨﴾ فما لهم
عن التذكرة معرضين ﴿٤٩﴾ كأنهم حمر مستنفرة ﴿٥٠﴾
فرت من قسورة ﴿٥١﴾ بل يريد كل امرئ منهم أن يؤتى
صحفا منشرة ﴿٥٢﴾ كلا بل لا يخافون الآخرة ﴿٥٣﴾ كلا
إنه تذكرة ﴿٥٤﴾ فمن شاء ذكره ﴿٥٥﴾ وما يذكرون
إلا أن يشاء الله هو أهل التقوى وأهل المغفرة ﴿٥٦﴾

سورة القيامة مكية وهي أربعون آية ٤٠

najveće i najteže muke. 36 To je opomena za ljude, što najviše zastrašuje, 37 za one između vas, koji hoće da naprijed prođu ili da zaostanu. 38 Svako će se u zalogu zadržavati zbog onoga, što je stekao i zaradio. 39 Samo se izuzimaju oni, što su na desnoj strani. 40 — 41 Oni su u rajskim vrtovima i među sobom se pitaju o griješnicima. 42 Šta vas je u pakao strpalo? 43 Oni će *(griješnici)* reći: Nijesmo bili od onih, što klanjaju namaz, 44 niti smo hranili siromašne bijednike. 45 I bili smo zapadali u nevrijedne i besposlene razgovore sa onima, koji zapadaju u besposlen govor. 46 A smatrali smo lažnim Sudnji dan, 47 sve dok nas nije smrt stigla. 48 I neće im ništa koristiti zagovor zagovornika. 49 — 50 — 51 Pa šta je njima, okreću glavu od pouke, kao da su divlji magarci, što bježe pred lavom. 52 Ne! Svaki između njih želi, da im dođu sasvim jasne stranice.[4]) 53 Nikako, nego se oni ne boje Sudnjeg dana. 54 To neće biti tako. Zaista je ova knjiga jedna pouka. 55 Ko hoće iz nje će pouku uzeti. 56 A pouku će uzeti samo onaj, komu to Bog bude htio.[5]) On je jedini dostojan, koga se treba čuvati, i On je jedini, koji može oprostiti bogobojaznima.

Sa razbijanjem tmine ove noći i njenim odlaskom iščeznuće zajedno i moć Mekkelija. Istina će zasjati. Ali koji se budu digli protiv Istine, nesreća će ih stići i snaći.

[4]) To jest svaki želi, da mu Božja Objava stigne.

[5]) Bog upućuje na pravi put ljude, čija su srca otvorena istini i koji mogu pouku primiti. Božja volja je samo jedan utvrđeni zakon i to nije kao prohtjev i želja pojedinaca.

POGLAVLJE: 75

POGLAVLJE: ELKIJAMETU

OBJAVLJENO U MEKKI, 2 DIJELA, 40 AJETA.

SADRŽAJ:

Ovo poglavlje nastavlja objašnjavanje onog pitanja, koje je sadržano u prijašnjem poglavlju. Tamo je na koncu izloženo, da Kur'an daje najljepše savjete, da će oni, koji budu primili ove savjete i svoj život budu uredili prema tim savjetima, postići najveću čast i ugled kod Boga i ljudi. Ovo duhovno proživljavanje nakon duhovne obamrlosti i u ovom poglavlju se nastavlja i uzimajući Sudnji dan za svjedoka, opisuje se, kako će obamrle duše pomoću Božjih uputa ponovno oživjeti. Zato se i poglavlje zove »Elkijametu«, što znači ponovno oživljavanje, ustajanje i dizanje iz mrtvila.

PREVOD:

DIO. I — SUDNJI DAN.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Držim za svjedoka sudnji dan, 2 i dušu koja sama sebe kori.[1]) 3 Misli li čovjek da Mi nikad ne možemo sakupiti njegove kosti? 4 Da, Mi smo u stanju i možemo, *(ne samo to, nego)* ponovno i tačno urediti jagodice njegovih prsta.[2]) 5 Ali, *(istina je),* da čovjek hoće da poriče ono što je pred njim, 6 on pita: Kada

[1]) Ovdje kijamet, kako znači, da će ljudi iz duhovne obamrlosti proživiti i ponovno se vratiti na pravi put i steći jedan svijetao život, tako znači i onaj dan, kada će sav svijet biti povraćen u život i kada će svaki čovjek za svoja djela morati davati račun i trpiti kaznu ili uživati nagradu. Pojavom Božjeg Poslanika, duhovno oživljavanje, koje je počelo u Arabiji, najbolji je znak kijameta — dizanja iz duhovnog mrtvila. Da jedna duša sama sebe kori i da sama sebe na odgovornost poziva, jest veliki i prvi znak duhovnog proživljavanja. Duša, kada počne sama sebe koriti, znak je, da je ona otvorila borbu prema svakom grijehu, prema svim gadnim i ružnim djelima svojim. I u ovom stanju, kada čovjek uradi jedno Bogu mrsko djelo, on čuje jedan tajni glas, koji iz njegove duše potječe, i osjeti, kako ga kori i kako mu na njegovu savjest djeluje.

Ovo stanje je prvi stepen u duhovnom buđenju. Drugi stepen jest, potpuno smirenje duše (vidi 27 ajet u 89 poglavlju). Potpuno smirenje jest ono stanje, kada duša osjeti, da je savladala strastvene požude i zadobila Božje zadovoljstvo. Ovo je stanje svake duše, koja je savršenom borbom odbacila Bogu mrska djela.

[2]) U čovječijim prstima i njihovom sastavu, ima velika odlika prema drugim životinjama. Naročito vrhovi prsta i one crte, koje se nalaze u njima, ne sliče jedne drugima ni u jednog čovjeka. Ako ovo dobro promotrimo, možemo da shvatimo duboko značenje ovoga ajeta.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ
لَا أُقْسِمُ بِيَوْمِ الْقِيٰمَةِ ﴿١﴾ وَلَا أُقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ ﴿٢﴾
أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَلَّنْ نَجْمَعَ عِظَامَهُ ﴿٣﴾ بَلَىٰ قَادِرِينَ عَلَىٰ
أَنْ نُسَوِّيَ بَنَانَهُ ﴿٤﴾ بَلْ يُرِيدُ الْإِنْسَانُ لِيَفْجُرَ أَمَامَهُ ﴿٥﴾ يَسْأَلُ
أَيَّانَ يَوْمُ الْقِيٰمَةِ ﴿٦﴾ فَإِذَا بَرِقَ الْبَصَرُ ﴿٧﴾ وَخَسَفَ الْقَمَرُ ﴿٨﴾
وَجُمِعَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ ﴿٩﴾ يَقُولُ الْإِنْسَانُ يَوْمَئِذٍ أَيْنَ الْمَفَرُّ
﴿١٠﴾ كَلَّا لَا وَزَرَ ﴿١١﴾ إِلَىٰ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمُسْتَقَرُّ ﴿١٢﴾
يُنَبَّؤُا الْإِنْسَانُ يَوْمَئِذٍ بِمَا قَدَّمَ وَأَخَّرَ ﴿١٣﴾ بَلِ الْإِنْسَانُ
عَلَىٰ نَفْسِهِ بَصِيرَةٌ ﴿١٤﴾ وَلَوْ أَلْقَىٰ مَعَاذِيرَهُ ﴿١٥﴾ لَا تُحَرِّكْ بِهِ
لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ ﴿١٦﴾ إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ ﴿١٧﴾ فَإِذَا قَرَأْنَاهُ
فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ ﴿١٨﴾ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهُ ﴿١٩﴾ كَلَّا بَلْ تُحِبُّونَ

الْعَاجِلَةَ ﴿٢٠﴾ وَتَذَرُونَ الْآخِرَةَ ﴿٢١﴾ وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَاضِرَةٌ ﴿٢٢﴾
إِلَىٰ رَبِّهَا نَاظِرَةٌ ﴿٢٣﴾ وَوُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ بَاسِرَةٌ ﴿٢٤﴾ تَظُنُّ أَنْ
يُفْعَلَ بِهَا فَاقِرَةٌ ﴿٢٥﴾ كَلَّا إِذَا بَلَغَتِ التَّرَاقِيَ ﴿٢٦﴾ وَقِيلَ مَنْ
رَاقٍ ﴿٢٧﴾ وَظَنَّ أَنَّهُ الْفِرَاقُ ﴿٢٨﴾ وَالْتَفَّتِ السَّاقُ بِالسَّاقِ
﴿٢٩﴾ إِلَىٰ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمَسَاقُ ﴿٣٠﴾ فَلَا صَدَّقَ وَلَا صَلَّىٰ ﴿٣١﴾
وَلَٰكِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ ﴿٣٢﴾ ثُمَّ ذَهَبَ إِلَىٰ أَهْلِهِ يَتَمَطَّىٰ ﴿٣٣﴾
أَوْلَىٰ لَكَ فَأَوْلَىٰ ﴿٣٤﴾ ثُمَّ أَوْلَىٰ لَكَ فَأَوْلَىٰ ﴿٣٥﴾ أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ
أَنْ يُتْرَكَ سُدًى ﴿٣٦﴾ أَلَمْ يَكُ نُطْفَةً مِنْ مَنِيٍّ يُمْنَىٰ ﴿٣٧﴾ ثُمَّ كَانَ
عَلَقَةً فَخَلَقَ فَسَوَّىٰ ﴿٣٨﴾ فَجَعَلَ مِنْهُ الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْأُنْثَىٰ
﴿٣٩﴾ أَلَيْسَ ذَٰلِكَ بِقَادِرٍ عَلَىٰ أَنْ يُحْيِيَ الْمَوْتَىٰ ﴿٤٠﴾

سُورَةُ الدَّهْرِ مَدَنِيَّةٌ وَهِيَ إِحْدَىٰ وَثَلَاثُونَ آيَةً

će doći sudnji dan? 7 Kad oko bude zasjenilo i pocrni *(zbog* velikih strahota, 8 kad se potpuno mjesec pomrači, 9 kad se sunce i mjesec sastave i ujedine,[3]) 10 tada će čovjek govoriti: Gdje je mjesto u koje se pobjeći može? 11 Ne, ne, toga dana nema mjesta u koje se može pobjeći i skloniti, 12 toga dana je prebivalište sviju ljudi samo kod tvoga Gospodara Boga, 13 toga će se dana čovjeku kazati: Šta je naprijed donio, a šta je otrag ostavio.[4]) 14 — 15 Dapače čovjek će i protiv sebe svjedočiti, pa makar se on pravdao i iznosio svoje isprike.[5]) 16 Ne brzaj

[3]) To jest, kada obadvoje pocrne i izgube svoj sjaj. Prema tumačenju nekih učenjaka, ovo su znakovi približavanja smrti.

[4]) Ono, što je čovjek naprijed donio, jesu ona ružna djela, koja je uradio, a koja prema propisima nije smio činiti. Ono, što je otrag ostavio, jesu ona dobra djela, koja je trebao raditi, ali ih nije činio.

[5]) Ovo svjedočenje i protiv sebe pokazuje, da je čovjek bio u mogućnosti, da istinu od neistine razluči. Čovjek i ako može da istinu od neistine rastavi i da putem istine pođe, ipak ostavi istinu i prihvati ono, što nije istina, i u tom pogledu izmišlja svakakve isprike da sebe opravda.

jezikom Muhammede! *(ponavljajući ono, što ti se stavlja na srce i jezik),* hitajući da upamtiš Kur'an, 17 njegovo sakupljanje i utvrđivanje njegova čitanja Nama pripada,[6]) 18 kad ti čitamo Kur'an, ti to čitanje slušaj i prati. 19 Konačno njegovo objašnjenje također Nama pripada.[7]) 20 *(Premda to nije dobro),* vi volite ovaj prolazni život, 21 a ostavljate i zanemarujete onaj vječni život. 22 Toga će dana neka lica biti vrlo sjajna, 23 koja će gledati svoga Gospodara Boga. 24 Dok će toga dana neka lica biti vrlo crna, 25 jer će sigurno znati, da će ih poklopiti nesreća, koja lomi kosti u leđima. 26 *(Znajte),* kada duša dođe do u grlo, 27 *(i kada se)* rekne: nema li kakova liječnika? 28 I kada bolesnik sazna da se od ovozemnog života treba rastajati, 29 i kada se noge omotaju jedna oko druge, 30 toga će dana biti priveden tvome Gospodaru Bogu.[8])

DIO. 2 — MRTVI OŽIVLJUJU.

31 *(Čovjek)* niti je primio istinu *(Kur'an),* niti je klanjao namaz, 32 nego je on istinu laživom držao, a od vjere je lice okrećao. 33 Zatim je oholo i ponosno idući, vraćao se svojim pristašama. 34 Teško se tebi, teško se tebi! 35 Zatim opet teško se tebi, *(jer te je Bog pridružio onome, od čega bi rado bježao.*[9]) 36 Misli li čovjek da će se ostaviti da luta? 37 Zar nije bio on kaplja sjemena, koja je upućena u rodiljku? 38 a onda je postao komad usirene krvi, pa ga je Bog stvorio i oblik mu dao. 39 Bog

---

[6]) U prijašnjim ajetima je kazano, kakve će posljedice doživiti oni, koji krivim putem idu. Božji Poslanik je htio, da sve ovo odmah razjasni i u ovom pogledu dobivene opomene što brže i jasnije izloži. On je duboko želio, da cijelo čovječanstvo izvede iz tmine i privede svjetlu istine. Zato je hitao, da ono što mu se stavlja na srce i jezik, što brže upamti. Bog mu evo kaže, da sakupljanje svega Kur'ana samo Njemu pripada, da njegovo čitanje i raspoređivanje kao i objašnjenje Njemu pripada, pa da Božji Poslanik ne treba da hiti i u ovom pogledu sebe pati.

[7]) Ovi ajeti jasno nam pokazuju, da je sav Kur'an, od početka pa do kraja, bio kod svevišnjeg ALLAHA uređen i raspoređen i da je Hazreti Muhammed prema Božjim uputama taj isti poređaj kako poglavlja, tako i ajeta, izvršio.

[8]) To je onaj čas, kada svi liječnici ostanu nemoćni i kada nikakav lijek više ne pomaže. U tom času niko ne može pomoći i ne može ga niko od smrti spasiti.

[9]) Time, što se ove riječi ponavljaju, ističe se, da će kazna, koja je određena za nevaljale ljude, pogađati ih i u ovozemnom životu, kao i na ahiretu.

je od te kaplje stvorio parove, muško i žensko. 40 Pa zar nije Taj *(koji ovo ovako stvara)*, moćan da dade život mrtvima? Sigurno jest.

POGLAVLJE: 76

POGLAVLJE: DEHRUN ili INSANUN

OBJAVLJENO U MEKKI, 2 DIJELA, 31 AJET.

SADRŽAJ:

Prijašnje poglavlje pokazalo je, da je Sudnji dan istinit i ovo ustajanje na Sudnjem danu, može značiti i dizanje ljudi iz duhovnog mrtvila i na ovom svijetu. U ovom se poglavlju pokazuje, kako će čovjek do duhovnog savršenstva doći. Pošto je u životu najveći cilj, da čovjek postigne savršenstvo, to se na početku poglavlja i kaže: »Čovjek je proturio takovih vremena, u kojima nije bio spomena vrijedna stvar«. Po ovome se i zove Insan, što znači čovjek. U poglavlju ima i riječ Dehrun, što znači vrijeme, pa se poglavlje tako i naziva. Ovdje se ističe kao prvi korak za duhovno usavršavanje, da čovjek treba, da se otrese svega, što je ružno i Bogu mrsko i da odstrani sve ono što ga potiče na ružna djela. Ali ovo nije glavni cilj za one, koji žele potpuno savršenstvo. Ovaj cilj je još daleko. On je na vrhu jednog visokog i strmog brijega. Da se taj glavni cilj postigne, čovjek koji za tim teži, treba da izvrši svoju dužnost, svladavajući sve poteškoće, da na Božijem putu ne bježi od najveće požrtvovnosti. Ima ih, koji govore da je ovo poglavlje objavljeno u Medini, ali je pravije, da je ono objavljeno u Mekki.

PREVOD:

DIO. 1 — PUT SAVRŠENSTVU.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Zar čovjek nije proturio takovih vremena u kojima nije bio spomena vrijedna stvar. 2 Zaista smo čovjeka stvorili od smješane vode (muška i ženska). Hoćemo da ga iskušamo. Zato smo ga stvorili tako, da čuje i vidi. 3 Mi smo ga uputili na put i on će biti ili zahvalan ili nezahvalan.[1]) 4 Zaista smo pripremili za nevjernike lance, okovratnike i plamsalu vatru.[2]) 5 Sigurno

[1]) Pravi put je po Bogu postavljena »Vjera«, i ko se bude držao Božje vjere, jest Bogu zahvalan, a ko odbaci Božju vjeru, jest najveći nezahvalnik, jer je napustio put, koji vodi sreći i blaženstvu u oba života.

[2]) Gullun-aglalun jesu gvozdene verige ili lale i bukagije, koje se zločincima nameću na vrat, ruke ili noge. Da se ovo bolje razumije, treba vidjeti tumač kod poglavlja 69:32.

٧٦

بسم الله الرحمن الرحيم

هل اتى على الانسان حين من الدهر لم يكن شيئا مذكورا ﴿٢﴾
انا خلقنا الانسان من نطفة امشاج نبتليه فجعلناه سميعا
بصيرا ﴿٣﴾ انا هديناه السبيل اما شاكرا واما كفورا
﴿٤﴾ انا اعتدنا للكافرين سلاسل واغلالا وسعيرا ﴿٥﴾
ان الابرار يشربون من كاس كان مزاجها كافورا ﴿٦﴾
عينا يشرب بها عباد الله يفجرونها تفجيرا ﴿٧﴾ يوفون بالنذر
ويخافون يوما كان شره مستطيرا ﴿٨﴾ ويطعمون الطعام
على حبه مسكينا ويتيما واسيرا ﴿٩﴾ انما نطعمكم لوجه
الله لا نريد منكم جزاء ولا شكورا ﴿١٠﴾ انا نخاف من
ربنا يوما عبوسا قمطريرا ﴿١١﴾ فوقيهم الله شر ذلك اليوم

ولقيهم نضرة وسرورا ﴿١٢﴾ وجزيهم بما صبروا جنة وحريرا
﴿١٣﴾ متكئين فيها على الارائك لا يرون فيها شمسا
ولا زمهريرا ﴿١٤﴾ ودانية عليهم ظلالها وذللت قطوفها
تذليلا ﴿١٥﴾ ويطاف عليهم بانية من فضة واكواب
كانت قواريرا ﴿١٦﴾ قواريرا من فضة قدروها تقديرا ﴿١٧﴾
ويسقون فيها كاسا كان مزاجها زنجبيلا ﴿١٨﴾ عينا فيها تسمى
سلسبيلا ﴿١٩﴾ ويطوف عليهم ولدان مخلدون
اذا رايتهم حسبتهم لؤلؤا منثورا ﴿٢٠﴾ واذا رايت ثم
رايت نعيما وملكا كبيرا ﴿٢١﴾ عاليهم ثياب سندس
خضر واستبرق وحلوا اساور من فضة وسقيهم
ربهم شرابا طهورا ﴿٢٢﴾ ان هذا كان لكم جزاء

će dobri i pokorni ljudi piti iz čaše u kojoj je »kafur« pomiješan.[3]) 6 Ovo je piće iz jednog izvora iz kojeg Božji robovi piju i mogu ga razvodniti kako žele. 7 Ovo su oni, koji svoje zavjete tačno ispunjavaju i koji se boje onog dana, u kome će se zlo na sve strane razlijevati. 8 Koji iz ljubavi prema Bogu nahrane siromaha, siroče i zarobljenika *(govoreći):* 9 Mi vas hranimo samo za ljubav Božju, ne tražimo od vas ni naknade, niti kakove zahvale. 10 Mi se bojimo našeg Gospodara Boga i dana, koji je pun nesreće i koji je veoma žestok. 11 Pa ih je Bog očuvao od zla toga dana i dao je sjaj u njihova lica, a radost i veselje u

[3]) Ovaj ajet pokazuje stanje dobrih ljudi i spominje riječ kafur, koja dolazi od kefrun, što znači nešto zastrti, zatrpati i učiniti kao da ga nije ni bilo. Sa ovim nam se hoće da kaže, da će oni, koji budu pili ovo piće pomiješano sa kafurom, biti zauzeti sa ljubavlju prema Bogu i da će kod njih nestati svake želje prema ovozemnim užitcima. Ovo je prvi stepen u duhovnom napretku. Jer dokle god strastvene želje i požude u čovjeku ne umru, i dok se god čovjek ne otrese od sviju ružnih želja, ne može postići potpunog duhovnog savršenstva.

njihova srca. 12 Zato što su bili strpljivi, Bog ih je nagradio sa džennetom i sa svilenim haljinama. 13 Oni će tamo na visokim mjestima naslonjeni sjediti i neće osjećati ni sunčane žege, niti oštre zime. 14 I stabla će iz bliza praviti hlad nad njima, a plodovi će se približiti i moći će ih brati bez ikakve poteškoće. 15 Naredit će se da oko njih obilaze srebrene posude i prozirne čaše *(od biljura)*. 16 Oni su ono sjajno i srebreno posuđe prema jednoj mjeri izmjerili.[4]) 17 Oni će se napajati iz čaše u kojoj će biti miješan »zendžebil«.[5]) 18 To je piće iz jednog vrela, koje mu je ime »selsebil«. 19 Oko njih će obilaziti mladići, čija je mladost vječita, kad ih vidiš pomislio bi da su razasuti biser.[6]) 20 Na koju god stranu pogledaš, vidjeti

وكان سعيكم مشكورا ﴿٢٢﴾ إنا نحن نزلنا عليك القرآن تنزيلا ﴿٢٣﴾ فاصبر لحكم ربك ولا تطع منهم آثما أو كفورا ﴿٢٤﴾ واذكر اسم ربك بكرة وأصيلا ﴿٢٥﴾ ومن الليل فاسجد له وسبحه ليلا طويلا ﴿٢٦﴾ إن هؤلاء يحبون العاجلة ويذرون وراءهم يوما ثقيلا ﴿٢٧﴾ نحن خلقناهم وشددنا أسرهم وإذا شئنا بدلنا أمثالهم تبديلا ﴿٢٨﴾ إن هذه تذكرة فمن شاء اتخذ إلى ربه سبيلا ﴿٢٩﴾ وما تشاءون إلا أن يشاء الله إن الله كان عليما حكيما ﴿٣٠﴾ يدخل من يشاء في رحمته والظالمين أعد لهم عذابا أليما ﴿٣١﴾

سورة المرسلات مكية وهي خمسون آيات

4) To jest, svaki će prema zasluzi uživati ove blagodati.

5) Neki jezikoslovci tvrde, da je riječ »zendžebil« sastavljena od »zene'e« i »džebil«. Prvi dio označava uzvisivanje, a drugi dio znači brdo. Prema tome ova sastavljena riječ značila bi, penjati se na brdo. Da bi se čovjek spasio od zla i otrova svojih grijeha, i da bi potpuno ozdravio u duhovom pogledu, treba savladati dvije poteškoće. Prvo je, treba odstraniti zlo i otrov grijeha, ali samo sa ovim ne može odstraniti onu slabost, koja ga obuzima i ne da mu da napreduje u duhovnom pogledu. On mora, kao bolesnik, koji se oporavlja od slabosti, boriti se i dalje, čuvajući se od svega što ne valja, da tako dobije što više snage, pa kad osjeti da može hodati, da se može i uzbrdo penjati, on će onda nastojati, da se uspne na najviši stepen duhovnog savršenstva. Sa riječima: »napajaće se iz čaše u kojoj će biti mješan zendžebil«, misli se na ovo duhovno savršenstvo. Oni, koji kafurom miješano piće piju, dobiju snagu i tom snagom penju se uz najviše uzbrdice i tako dolaze do željenog savršenstva, za koje nijesu žalili nikakvih žrtava. Ovo je drugi stepen u duhovnom savršenstvu.

6) Vidi poglavlje 56:17 i 34.

ćeš velike blagodati i velika carstva.[7]) 21 Na njima će biti haljine od zelene svile, zlatom izatkane, kitiće se srebrnim narukvicama i njihov Gospodar Bog će ih napajati najčistijim pićem.[8]) 22 *(Reći će im se):* Eto ovo je nagrada za vaš trud, vaš je trud kod Boga primljen i vi ćete njegove plodove vidjeti.

DIO. 2 — NOVI NARAŠTAJ.

23 Zaista smo ti u razmacima Kur'an objavili. 24 Pa budi strpljiv do dolaska odluke tvoga Gospodara Boga, i ne slušaj ni griješnika ni nezahvalnog nevjernika. 25 Spominji ime tvoga Gospodara Boga i jutrom i večerom. 26 U jednom dijelu noći padaj na sedždu pred Bogom. U drugom dijelu noći veličaj Njegovo ime i otklanjaj od Njega sve što Mu ne dolikuje. 27 Sigurno ovi ljudi vole ovaj prolazni život, a bacaju za leđa i zanemaruju onaj teški dan, koji je pred njima. 28 Mi smo ih stvorili i Mi smo učvrstili njihove dijelove. Kada bismo htjeli. Mi bi ih zamjenili sa drugim sličnim ljudima. 29 Ovo je jedna opomena i jedan savjet, pa ko hoće zauzeće put, koji vodi njegovu Gospodaru Bogu. 30 Vi ne možete htjeti ništa drugo, nego ono, što Bog hoće. Zaista Bog sve zna i sa svim mudro upravlja.[9]) 31 On uvodi u Svoju milost koga hoće, a za nasilnike je pripremio bolnu kaznu.

POGLAVLJE: 77

POGLAVLJE: ELMURSELATU

OBJAVLJENO U MEKKI, 2 DIJELA, 50 AJETA.

SADRŽAJ:

Ovo poglavlje upotpunjuje prijašnje, koje je pokazivalo, kako će se dobri ljudi u duhovnom pogledu usavršavati. Ujedno ovo poglavlje objašnjava svršetak onih, koji

7) Drugovi Božijeg Poslanika su ova velika carstva i u ovozemnom životu vidjeli.

8) Pošto su oni u ovozemnom životu bili potpuno čisti, to će kao nagradu uživati sve ono, što je najčistije.

9) Jasno je, da se ovdje govori o muslimanima. U prošlom ajetu se kaže: »pa ko hoće zauzeće put, koji vodi njegovu Gospodaru«, a posljednji ajet kaže: »Bog uvodi u svoju milost koga hoće«. Prema tome, ovo bi imalo da znači: »Pravi i iskreni muslimani predali su se Bogu i stavili

na ovom svijetu budu istinu poricali. Murselat znači »jedan iza drugog poslani«, to jest Božji poslanici i odabranici. Ljudi, koji ne vjeruju u ove Božje poslanike, udariće na velike patnje i strašne muke. Po ovoj riječi poglavlje je dobilo ime Murselat, što znači poslani.

PREVOD:

DIO. 1 — POSLJEDICA NEPRIZNAVANJA ISTINE.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Držim za svjedoka one, koji su *(sa velikim dobrom)* jedan za drugim poslani. 2 Koji žestoko nastupajući, odstranjuju neistine. 3 I koji siju sjeme istine. 4 Koji rastavljaju istinu od neistine. 5 — 6 Koji daju opomene i savjete i upućuju na pravi put, *(da tako učvrste one, koji su skloni istini, a očiste one, koji ne primaju istine).*[1]) 7 Sigurno će se dogoditi ono, što vam je bilo obećano i na što ste bili upozoreni. 8 Kad se sjaj zvijezda utrne. 9 Kad se nebo rascijepi. 10 Kada se brda smrve i u prah pretvore. 11 Kada se poslanici, pejgamberi u određeno vrijeme sakupe, *(biće ono što će biti).* 12 Do kojeg je roka sve ovo odgođeno? 13 Do onog dana u kojem će se svaka stvar rastaviti i osudi podvrgnuti. 14 Znaš li ti šta je taj dan rastave i odluke? 15 Toga dana teško se onima, koji su istinu poricali. 16 Zar Mi nijesmo uništili one prve? 17 Zatim upućujemo za njima i one druge. 18 Tako radimo sa griješnicima. 19 Onog dana teško se onima, koji su istinu poricali! 20 Zar vas nijesmo stvorili iz kaplje slabašne vode? 21 — 22 Zar nijesmo tu vodu do određenog roka smjestili i zadržali na pouzdanom mjestu? 23 Mi smo nju prema jednoj mjeri uredili, pa kako je moćan i dobar Onaj, koji

se pod Njegovu volju u tolikoj mjeri, da su svoju želju a i svoju volju spojili sa onim, što Bog hoće«, pa prema tome sve ono, što oni hoće, slaže se sa onim, što i Bog hoće.

[1]) Sa ovim se kazuje protivnicima Božjeg Poslanika Muhammeda, kako su i na koji su način prijašnji poslanici poučavali i širili istinu. Zato se i kaže u prvom ajetu, da su Božji poslanici jedan iza drugog poslani, da upućuju na dobro. U drugom se kaže, da su oni neistinu digli i odstranili, kao što vjetar pljevu diže. U trećem se veli, da su sjeme istine na sve strane sijali, te da su mrtvim i zamrlim dušama novi život davali. U četvrtom se obrazlaže, da su istinu od neistine rastavljali, a u petom i šestom se ističe, da su sa Božjom Objavom očistili one, koji nijesu primali istine, dok su one, koji su ljubili istinu, izvodili na pravi put. Ovo se sve jasno vidi kod zadnjeg Božjeg Odabranika Muhammeda.

٧٧

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

وَالْمُرْسَلَاتِ عُرْفًا (١) فَالْعَاصِفَاتِ عَصْفًا (٢) وَالنَّاشِرَاتِ
نَشْرًا (٣) فَالْفَارِقَاتِ فَرْقًا (٤) فَالْمُلْقِيَاتِ ذِكْرًا (٥)
عُذْرًا أَوْ نُذْرًا (٦) إِنَّمَا تُوعَدُونَ لَوَاقِعٌ (٧) فَإِذَا النُّجُومُ طُمِسَتْ
(٨) وَإِذَا السَّمَاءُ فُرِجَتْ (٩) وَإِذَا الْجِبَالُ نُسِفَتْ (١٠)
وَإِذَا الرُّسُلُ أُقِّتَتْ (١١) لِأَيِّ يَوْمٍ أُجِّلَتْ (١٢) لِيَوْمِ الْفَصْلِ (١٣)
وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمُ الْفَصْلِ (١٤) وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ (١٥)
أَلَمْ نُهْلِكِ الْأَوَّلِينَ (١٦) ثُمَّ نُتْبِعُهُمُ الْآخِرِينَ (١٧)
كَذَٰلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ (١٨) وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ (١٩)
أَلَمْ نَخْلُقْكُمْ مِنْ مَاءٍ مَهِينٍ (٢٠) فَجَعَلْنَاهُ فِي قَرَارٍ مَكِينٍ (٢١)
إِلَىٰ قَدَرٍ مَعْلُومٍ (٢٢) فَقَدَرْنَا فَنِعْمَ الْقَادِرُونَ (٢٣)

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ (٢٤) أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ كِفَاتًا (٢٥)
أَحْيَاءً وَأَمْوَاتًا (٢٦) وَجَعَلْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ شَامِخَاتٍ وَأَسْقَيْنَاكُمْ
مَاءً فُرَاتًا (٢٧) وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ (٢٨) انْطَلِقُوا إِلَىٰ مَا
كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ (٢٩) انْطَلِقُوا إِلَىٰ ظِلٍّ ذِي ثَلَاثِ شُعَبٍ (٣٠)
لَا ظَلِيلٍ وَلَا يُغْنِي مِنَ اللَّهَبِ (٣١) إِنَّهَا تَرْمِي بِشَرَرٍ كَالْقَصْرِ
(٣٢) كَأَنَّهُ جِمَالَتٌ صُفْرٌ (٣٣) وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ (٣٤)
هَٰذَا يَوْمُ لَا يَنْطِقُونَ (٣٥) وَلَا يُؤْذَنُ لَهُمْ فَيَعْتَذِرُونَ (٣٦) وَيْلٌ
يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ (٣٧) هَٰذَا يَوْمُ الْفَصْلِ جَمَعْنَاكُمْ وَالْأَوَّلِينَ
(٣٨) فَإِنْ كَانَ لَكُمْ كَيْدٌ فَكِيدُونِ (٣٩) وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ
لِلْمُكَذِّبِينَ (٤٠) إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي ظِلَالٍ وَعُيُونٍ (٤١) وَفَوَاكِهَ مِمَّا
يَشْتَهُونَ (٤٢) كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ (٤٣)

svaku stvar prema jednoj mjeri gradi. 24 Toga dana teško se onima, koji budu istinu poricali! 25 — 26 Zar Mi nijesmo učinili zemlju mjesto, koje tegli sebi i žive i mrtve? 27 Zar nijesmo u njoj podigli visoka brda i zar vas nijesmo napojili slatkom vodom? 28 Toga dana teško se onima, koji budu istinu poricali! 29 Pođite prema onoj kazni, što ste je lažljivom držali, 30 pođite prema hladu, koji se u troje dijeli, 31 hladu, koji ne zastire i koji vas ne čuva od plamena, 32 koji će bacati varnice kao crvene kule, 33 i svaka će varnica biti kao vrlo žuta deva — kamila. 34 Toga dana teško se onima, koji su istinu poricali! 35 To je dan, u kom oni neće moći govoriti, 36 niti će im se dozvoliti da se ispričavaju. 37 Toga dana teško se onima, koji su istinu poricali! 38 Ovo je dan rastavljanja i odluke u kom ćemo sakupiti i vas i one prije vas. 39 Pa ako imate kakovu varku i vještinu, upotrijebite je prema Meni. 40 Toga dana teško se onima, koji su istinu poricali!

DIO. 2 — POSLJEDICA PORICANJA.

41 Pobožni, koji nijesu ništa ružno radili, biće smješteni u sredini hladova i izvora; 42 nalaziće voća kakva budu željeli. 43 *(Reći će im se):* Jedite i pijte, neka vam je ugodno! To vam je nagrada za ono što ste radili. 44 Zaista Mi nagrađujemo one, koji su dobro činili. 45 Toga dana teško se onima. koji su poricali istinu! 46 Vi *(nevjernici)* jedite i pijte neko vrijeme i zabavljajte se *(na zemlji),* vi ste zasigurno zločinci. 47 Toga dana teško se onima, koji su istinu poricali. 48 Kad im se rekne, klanjajte se Bogu i pregibajte se, oni neće da se pregibaju. 49 Toga dana teško se onima, koji su istinu poricali! 50 Pa u koju će riječ poslije Kur'ana vjerovati?

POGLAVLJE: 78

POGLAVLJE: NEBEUN

OBJAVLJENO U MEKKI, 2 DIJELA, 40 AJETA.

SADRŽAJ:

Ovo se poglavlje zove »Nebeun«, što znači velika i važna vijest. Ljudima je bilo nerazumljivo, da čovjek može biti Božji poslanik. Za to su oni raspitivali, da li je Muhammed Božji Poslanik, i da li je tačna njegova tvrdnja, da ga je Bog odabrao za poslanika. Bilo im je nejasno i to, što je Božji Odabranik Muhammed, učio da ima život i poslije smrti. Pogani, Arapi nijesu vjerovali u život poslije smrti, oni su govorili: »Život je samo na ovome svijetu i nas ništa ne uništava nego vrijeme, pa mi prema tome nećemo biti ponovno proživljeni«. Ovo je poglavlje kao odgovor takovim nevjernicima, koji su se međusobno raspitivali o mogućnosti, da čovjek bude poslanik, i o mogućnosti proživljenja nakon smrti. Poglavlje jasno ističe, šta će im doći i šta će ih snaći.

PREVOD:

Džuz: 30

DIO. 1 — VELIKA VIJEST.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 O čemu oni jedan drugog raspituju? 2 — 3 Oni raspituju i raspravljaju o važnoj i velikoj vijesti, koja je njih u nesuglasicu bacila. 4 Nije potrebna nikakova njihova nesuglasica, oni

الجزء التاسع والعشرون ٢٩ — 779

إِنَّا كَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٤٤﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٤٥﴾ كُلُوا وَتَمَتَّعُوا قَلِيلًا إِنَّكُم مُّجْرِمُونَ ﴿٤٦﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٤٧﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ ارْكَعُوا لَا يَرْكَعُونَ ﴿٤٨﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٤٩﴾ فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٠﴾

سُورَةُ النَّبَإِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ أَرْبَعُونَ آيَةً ٧٨

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ ﴿١﴾ عَنِ النَّبَإِ الْعَظِيمِ ﴿٢﴾ الَّذِي هُمْ فِيهِ مُخْتَلِفُونَ ﴿٣﴾ كَلَّا سَيَعْلَمُونَ ﴿٤﴾ ثُمَّ كَلَّا سَيَعْلَمُونَ ﴿٥﴾ أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ مِهَادًا ﴿٦﴾ وَالْجِبَالَ أَوْتَادًا ﴿٧﴾ وَخَلَقْنَاكُمْ أَزْوَاجًا ﴿٨﴾ وَجَعَلْنَا نَوْمَكُمْ سُبَاتًا ﴿٩﴾ وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ

سورة النبإ ٧٨ — 780

لِبَاسًا ﴿١٠﴾ وَجَعَلْنَا النَّهَارَ مَعَاشًا ﴿١١﴾ وَبَنَيْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعًا شِدَادًا ﴿١٢﴾ وَجَعَلْنَا سِرَاجًا وَهَّاجًا ﴿١٣﴾ وَأَنزَلْنَا مِنَ الْمُعْصِرَاتِ مَاءً ثَجَّاجًا ﴿١٤﴾ لِّنُخْرِجَ بِهِ حَبًّا وَنَبَاتًا ﴿١٥﴾ وَجَنَّاتٍ أَلْفَافًا ﴿١٦﴾ إِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ كَانَ مِيقَاتًا ﴿١٧﴾ يَوْمَ يُنفَخُ فِي الصُّورِ فَتَأْتُونَ أَفْوَاجًا ﴿١٨﴾ وَفُتِحَتِ السَّمَاءُ فَكَانَتْ أَبْوَابًا ﴿١٩﴾ وَسُيِّرَتِ الْجِبَالُ فَكَانَتْ سَرَابًا ﴿٢٠﴾ إِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَادًا ﴿٢١﴾ لِّلطَّاغِينَ مَآبًا ﴿٢٢﴾ لَّابِثِينَ فِيهَا أَحْقَابًا ﴿٢٣﴾ لَّا يَذُوقُونَ فِيهَا بَرْدًا وَلَا شَرَابًا ﴿٢٤﴾ إِلَّا حَمِيمًا وَغَسَّاقًا ﴿٢٥﴾ جَزَاءً وِفَاقًا ﴿٢٦﴾ إِنَّهُمْ كَانُوا لَا يَرْجُونَ حِسَابًا ﴿٢٧﴾ وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا كِذَّابًا ﴿٢٨﴾ وَكُلَّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ كِتَابًا ﴿٢٩﴾ فَذُوقُوا فَلَن نَّزِيدَكُمْ إِلَّا عَذَابًا ﴿٣٠﴾ إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ مَفَازًا ﴿٣١﴾ حَدَائِقَ وَأَعْنَابًا ﴿٣٢﴾ وَكَوَاعِبَ أَتْرَابًا ﴿٣٣﴾

će to vrlo brzo saznati. 5 Sigurno i bez sumnje, oni će brzo razumjeti i saznati. 6 Nismo li mi učinili zemlju raširenom posteljom? 7 A brda smo učinili kao stupove, koji zemlju drže. 8 I zar vas nijesmo stvorili kao parove po dvoje. 9 Vaše spavanje učinili smo za vas odmor. 10 A noć smo stavili kao haljinu, koja vas pokriva. 11 Dan smo učinili da u njemu radite i stičete što vam treba za život. 12 Sagradili smo nad vama sedam vrlo jakih i čvrstih nebesa. 13 Veoma sjajnu i svijetlu svjetiljku *(sunce)* postavili smo nad vama. 14 I spustili smo iz oblaka obilnu kišu. 15 Da s njom izvadimo žito i travu. 16 I gusto zasađene vrtove. 17 Sigurno znajte, da je dan odluke unaprijed određen.[1]) 18 Onaj

[1]) Dan odluke je onaj dan, u kome se riješavaju sva prijeporna pitanja. Neprijatelji Islama su ovo i na ovom svijetu iskusili. Bitka na Bedru je riješila prijepor između muslimana i pogana. Ona kazna, koju su osjetili nevjernici u ovozemnom životu, pokazuje, da će i na Sudnjem danu morati da trpe onu trajniju kaznu.

وكأسا دهاقا ﴿٣٤﴾ لا يسمعون فيها لغوا ولا كذابا ﴿٣٥﴾
جزاء من ربك عطاء حسابا ﴿٣٦﴾ رب السماوات والأرض وما
بينهما الرحمن لا يملكون منه خطابا ﴿٣٧﴾ يوم يقوم الروح
والملائكة صفا لا يتكلمون إلا من أذن له الرحمن وقال
صوابا ﴿٣٨﴾ ذلك اليوم الحق فمن شاء اتخذ إلى ربه مآبا
﴿٣٩﴾ إنا أنذرناكم عذابا قريبا يوم ينظر المرء ما قدمت
يداه ويقول الكافر يا ليتني كنت ترابا ﴿٤٠﴾

سورة النازعات مكية وهي ست وأربعون آية

بسم الله الرحمن الرحيم

والنازعات غرقا ﴿١﴾ والناشطات نشطا ﴿٢﴾ والسابحات

dan, kada se zatrubi *(i dadne znak)* vi ćete u odjelima dolaziti. 19 Toga dana će se nebesa otvoriti i pokazaće se mnogobrojna vrata. 20 Brda će se staviti u kretanje i pretvoriće se u maglice.[2]) 21 Zaista pakao kao busija, pripravno čeka. 22 To je mjesto, gdje će se vraćati oni, koji su prekomjerno griješili. 23 Oni će tamo mnogo godina stajati. 24. Oni neće kušati tamo ni hlada, niti će što imati za piće. 25 Oni će samo piti vrelu i kao otrov studenu i smrdljivu vodu. 26 I ova je kazna u skladu sa njihovim zaslugama.[3]) 27 Jer oni nijesu vjerovali u Sudnji dan, niti su se nadali, da će se obračun sviđati. 28 Oni su sve Naše znakove lažnim držali, a vjerovali su ono, što nije istina. 29 A mi smo svaku stvar u knjigu zaveli i upisali. 30 *(Ovima će se reći):* Kušajte kaznu, Mi ćemo nju samo povisivati.[4])

---

[2]) Ove nam uzvišene riječi jasno dokazuju i opisuju Sudnji dan, a istodobno pokazuju i na one borbe, koje će se zbivati između muslimana i nevjernika i nakon ove Objave. U bitci na Bedru, borci su kao brda jedni prema drugima letjeli, i onog dana je kiša padala, a u bitci su najveći neprijatelji muslimana poubijani. Otvaranje nebesa sa mnogobrojnim vratima pokazuje, da će na nevjernike padati kazne, koje su zaslužili.

[3]) Ovim se uzvišenim riječima tumači značenje pakla u Islamu. U Kur'anu se pakao spominje pod različitim imenima, a i kazne se u raznim oblicima prikazuju. Svaki griješnik prema svome grijehu će i kaznu trpiti. Na primjer, ovdje se govori o kazni pretjeranih nevjernika i nevaljalaca, i ističe se, da će se oni kazniti sa vrelom, odnosno kao otrov užasno studenom vodom. Griješnici, koji su na drugi način griješili, ispaštaće kaznu u drugom obliku, prema svojim djelima.

[4]) Pošto su ovi griješnici u svome životu grijehe na grijehe gomilali, to će se za njih i kazna prema njihovim grijesima odrediti, i trajaće, dok se ne izravna sa grijesima.

DIO. 2 — NAGRADA PRAVOVJERNIM.

31 Zaista, za one, koji su se čuvali hrđavih i gadnih poslova, ima veliki uspjeh i spas.[5]) 32 Oni će imati vrtove i vinograde. 33 Oni će živjeti sa mladim i lijepim drugaricama, koje su vrsnice i jednakih godina. 34 Imaće čiste i pune čaše, iz kojih će piti.[6]) 35 Oni neće tamo slušati nikakovih praznih riječi niti laži. 36 Ovo je sve nagrada za njihova dobra djela i dovoljan dar od tvoga Gospodara, 37 Boga, koji drži nebesa i zemlju i sve ono što je među njima, i koji je Sveopći Dobročinitelj, prema kome nema niko snage da govori i da Mu prigovara. 38 Onoga dana, kada će Duh i anđeli stajati u redovima, neće moći govoriti niko, osim onoga kome Sveopći Dobročinitelj dopusti i koji ima da govori istinu. 39 To je dan istine i taj dan će zaista doći, pa ko hoće, zauzeće pravac, kojim će naći utočište u Božjoj milosti. 40 Mi vas opominjemo i upozoravamo na kaznu, koja je vrlo blizu, a to je onaj dan, kada će svaki čovjek vidjeti, što su mu ruke unaprijed poslale *(vidjeće svoja djela)*, a nevjernik će taj dan reći: »Oh, kamo sreća, da sam bio zemlja!«

POGLAVLJE: 79

POGLAVLJE: ENNAZIATU

OBJAVLJENO U MEKKI, 2 DIJELA, 46 AJETA.

SADRŽAJ:

Ovo poglavlje govori o onima, koji skačući trče, pa se zato i zove »Ennaziatu«. Osim gornjeg značenja, znači: »oni koji tegleći strijelu ubijaju«. Prema tome ovo poglavlje pokazuje na one borbe, koje su se kasnije vodile u Medini i u kojima je nagoviještavano, da će oni, koji se stavljaju nasuprot Islamu, biti uništeni. U ovom poglavlju,

---

[5]) Nagrada za dobra djela, jest veliki uspjeh i spas, a to je da dobročinitelj postigne cilj i u ovom i u zagrobnom životu. Ovaj se uspjeh pretstavlja nama u obliku dženneta.

[6]) Sve blagodati, koje će dobri i pobožni ljudi uživati u džennetu, jesu plod njihovih dobrih djela. Ovi plodovi u Kur'anu se na razne načine prikazuju. Ali ovo se može svesti na ono, što je Božji Poslanik Muhammed rekao: »Nagrade u džennetu su u takovom obliku, da ih ni jedno oko vidjelo nije, ni jedno uho čulo nije, i nijedan čovjek zamisliti nije mogao«.

u prvom dijelu se govori o Fir'avnu, koji je tjerajući Izraelićane zaglavio. U drugom dijelu prikazuju se Božje blagodati, a zatim se ističe, kako će Božja kazna sigurno pogoditi svakog, ko je zasluži, i to kako u ovozemnom životu, tako i u vječnom.

PREVOD:

DIO. 1 — VELIKI ZEMLJOTRES.

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Držim za svjedoke one, koji svom snagom skačući lete, 2 koji veselo hodaju, 3 koji kao plivači plivaju, 4 koji se nalaze pred onim najnaprednijim, 5 koji poslove okreću i uređuju.[1]) 6 Onaj dan će se žestoko sve zadrmati. 7 A iza toga će doći ono, što se mora dogoditi.[2]) 8 Onaj dan će srca drhtati. 9 Oči će u zemlju gledati. 10 — 11 Ljudi će govoriti: »Hoćemo li mi biti povraćeni u prvobitno stanje? I je li to i onda, kada budemo truhle kosti?« 12 Oni rekoše: »To je onda vrlo štetan povratak«. 13 Ali za njih je dostatan samo jedan glas. 14 I oni će se svi odmah probuditi i sakupiti. 15 Je li tebi došla vijest o Musau? 16 Kad ga zovnu njegov gospodar u čistoj Tuvajskoj dolini. 17 Idi Fir'avnu, jer se on uzobijestio i prešao dozvoljenu granicu. 18 Reci mu: »Imaš li volju da sebe očistiš i da se popraviš?« 19 »Da te povedem pravim putem, koji će te dovesti tvome Gospodaru, pa da ga se bojiš?« 20 I pokaza *(Musa Fir'avnu)* najveći znak i najveći dokaz. 21 Ali Fir'avn istinu proglasi lažnom i ne pokori se. 22 Zatim vrlo brzo ode natrag da smutnju pravi. 23

---

1) Poglavlja, koja su u Mekki objavljena, većinom imaju na početku ovakove odlomke, koji unaprijed nagoviještavaju događaje, što će se zbiti u Medini. Ispunjenje ovih nagoviještavanja, dokaz je poslanstva Božjeg Odabranika Muhammeda. Ovdje se u prvom odlomku spominju oni, koji skačući lete, ili svom snagom tegle, a to su borci koji strijele bacaju. »Koji veselo idu«, jesu strjelice, koje iz lukova polete. Oni, koji kao plivači plivaju, jesu konji boraca u borbi. Oni, koji poslove uređuju, jesu vođe boraca, koji ih u borbi predvode. Ovo sve pokazuje, da će muslimani u borbama, koje će voditi s poganima, biti pobjednici. Ove iste riječi pokazuju, da će muslimani i u duhovnom pogledu veliki napredak postići. U tom slučaju bi prevod bio: »oni, koji sebe svom snagom sustežu, koji svoje duše od svega što ne valja čuvaju, koji na Božjem putu veselo i oduševljeno stupaju, koji u moru znanosti plivaju, koji u postizavanju znanja naprijed idu, koji svaki dobar posao čistim srcem i svijetlim razborom uređuju«.

2) Ovaj veliki potres jest ono, što je proizveo Božji Odabranik Muhammed Božjom Objavom Kur'anom. Ono, što će poslije prvog potresa doći, jest to, da će muslimani pobijediti svoje neprijatelje.

سبحا (٣) فالسابقات سبقا (٤) فالمدبرات امرا (٥) يوم
ترجف الراجفة (٦) تتبعها الرادفة (٧) قلوب يومئذ
واجفة (٨) ابصارها خاشعة (٩) يقولون ءانا لمردودون
في الحافرة (١٠) ءاذا كنا عظاما نخرة (١١) قالوا تلك اذا
كرة خاسرة (١٢) فانما هي زجرة واحدة (١٣) فاذا هم
بالساهرة (١٤) هل اتيك حديث موسى (١٥) اذ ناديه ربه
بالواد المقدس طوى (١٦) اذهب الى فرعون انه طغى (١٧) فقل
هل لك الى ان تزكى (١٨) واهديك الى ربك فتخشى (١٩)
فاريه الاية الكبرى (٢٠) فكذب وعصى (٢١) ثم ادبر
يسعى (٢٢) فحشر فنادى (٢٣) فقال انا ربكم الاعلى (٢٤)
فاخذه الله نكال الاخرة والاولى (٢٥) ان في ذلك لعبرة

لمن يخشى (٢٦) ءانتم اشد خلقا ام السماء بنيها (٢٧) رفع
سمكها فسويها (٢٨) واغطش ليلها واخرج ضحيها (٢٩)
والارض بعد ذلك دحيها (٣٠) اخرج منها ماءها ومرعيها
(٣١) والجبال ارسيها (٣٢) متاعا لكم ولانعامكم (٣٣)
فاذا جاءت الطامة الكبرى (٣٤) يوم يتذكر الانسان
ما سعى (٣٥) وبرزت الجحيم لمن يرى (٣٦) فاما من طغى (٣٧)
واثر الحيوة الدنيا (٣٨) فان الجحيم هي الماوى (٣٩) واما من
خاف مقام ربه ونهى النفس عن الهوى (٤٠) فان الجنة هي الماوى
(٤١) يسئلونك عن الساعة ايان مرسيها (٤٢) فيم انت من
ذكريها (٤٣) الى ربك منتهيها (٤٤) انما انت منذر من يخشيها
(٤٥) كانهم يوم يرونها لم يلبثوا الا عشية او ضحيها (٤٦)

Skupi ljude i njima doviknu. 24 I reče: »Ja sam vaš najveći bog«. 25 Pa ga Bog uze i stavi u veliko poniženje, kako u vječnom životu, tako i u ovozemnom životu. 26 Zaista u ovom događaju ima velika pouka za one, koji se Boga boje.

DIO. 2 — VELIKA NESREĆA.

27 *(Promislite)*, je li vaše stvaranje teže ili stvaranje nebesa, koja je Bog stvorio i na najsavršeniji način uredio? 28 Uzvisio ih je i uravnotežio. 29 Učinio je da njihova noć bude mračna, a dan svjetao. 30 Zatim je zemlju uredio. 31 Učinio je da iz nje izvire voda i rastu pašnjaci. 32 Poredao je po njoj planine. 33 Sve je to za korist vašu i vaših životinja. 34 Pa kada dođe onaj veliki udarac i ona velika nesreća, koja će sve obuzeti,[3]) 35 toga

[3]) Ova velika nesreća može se tumačiti nesrećom za protivnike istine na ovome svijetu, kao i kaznom, koju će snositi u drugom vječnom životu.

će se dana svaki čovjek sjećati svega, što je radio. 36 I pakao će se pokazati svima koji vide. 37 Oni koji budu prešli granicu, 38 koji budu odabrali samo ovozemni život, 39 bez sumnje će njihovo sklonište biti pakao. 40 Ali oni, koji se budu strašili stajati pred svojim Gospodarem kao griješnici, i koji su sebe spriječavali od niskih pohlepa i strasti, 41 bez sumnje će biti raj njihovo sklonište. 42 Pitaju te, kada će taj čas *(Sudnji dan)* doći, i gdje će biti? 43 »Šta ti možeš znati o tom? 44 Konac svega toga pripada tvome Gospodaru. 45 Ti samo možeš opominjati one, koji se boje toga časa. 46 Oni će kada ugledaju taj čas, osjećati se kao da nisu stajali na ovom svijetu, nego malo vremena pred večer, ili kratko vrijeme izjutra«.

POGLAVLJE: 80

POGLAVLJE: ABESE

OBJAVLJENO U MEKKI, 42 AJETA.

SADRŽAJ:

N početku ovog poglavlja govori se o jednom događaju. Božji Poslanik Hazreti Muhammed se jednoga dana razgovarao sa kurejškim prvacima. U tome času došao je jedan slijepac i ne znajući, presjekao je njihov razgovor. Božjem Odabraniku je to bilo neugodno i on se je namrgodio. »Abese« znači: »namrgodio se je i pokazao kiselo lice«. Ovo se poglavlje po tome događaju i zove »Abese«. U ovom poglavlju se ističe, da slijepi i siromašni, koji iskreno i skrušeno traže istinu, imaju veću čast od onih bogataša, koji neće da istinu slijede. Daju se pouke Poslaniku, u pogledu njegova nastojanja, da prevede neke odličnike u krilo istine. Objašnjava se, kako su siromašni ponizni, ali iskreni muslimani, na putu, da postignu najveću čast, dok će oni, koje on drži kao velikaše i trudi se da im istinu objasni, biti poniženi i izgubiće svoju čast i u ovozemnom životu. Osim toga, ovo poglavlje pokazuje, kako će Kur'an cijelo ljudstvo povesti boljoj i sjajnijoj budućnosti.

PREVOD:

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 — 2 Namrgodi se i okrenu glavu radi toga, što mu je došao slijepac.[1]) 3 Šta ti znaš? Možda će baš taj slijepac sebe očistiti.

[1]) Ovdje spomenuti slijepac, jest sin Ummi Mektumov, a to je Abdullah sin Šurejhov. Kada je Hazreti Pejgamber jednoga dana prvacima kurejškim tumačio islamsko vjerovanje, on je došao i zaželio, da ga Pej-

4 Ili možda će baš on primiti savjet, koji će njemu koristiti. 5 Što se tiče onoga, koji sebe smatra bogatim i neovisnim, 6 pa se ti njemu okrećeš i njega slušaš, 7 a šta može tebi škoditi, ako se on ne očisti? 8 A onaj, koji tebi leteći dolazi 9 i koji se Boga boji, 10 ti njega zanemaruješ, *(a za druge se zauzimaš)*. 11 Ne radi tako, zaista Kur'an je slavna i časna opomena. 12 Ko hoće, tu će opomenu tako priznati i upamtiti. 13 — 14 Ona je u vrlo slavnim, vrlo visokim i čistim stranicama. 15 — 16 *(Ove su stranice pisane)* rukama uglednih, plemenitih i pokornih pisara. 17 Neka je proklet čovjek, koliko je on nezahvalan! 18 *(Ne razmišlja li on)* od čega ga je Bog stvorio? 19 Njega je Bog stvorio od jedne kapi vode, i On mu je dao oblik. 20 Zatim mu je put

gamber pouči u onu objavu, koju je zadnji čas primio. To je bio običaj Ibni Ummi Mektumov. Ali tada, zbog iznenadnog prekidanja govora, Božji Odabranik Muhammed namrgodio je lice i okrenuo se prema prvacima, a na to je dobio ovu Objavu, koja ga popravlja.

olakšao.[2]) 21 Poslije ga je usmrtio i u grob metnuo. 22 A poslije svega toga, kada htjedne, vratiće ga u život. 23 Ne, ne, čovjek nije potpuno izvršio Božje zapovijedi. 24 Neka čovjek pogleda u svoju hranu. 25 Mi smo prolili vodu u velikom obilju. 26 Zatim smo rascjepili zemlju na pukotine. 27 Dali smo da u njoj niče žito, 28 grožđe i hrana za stoku, 29 masline i hurme, 30 gusti vrtovi, 31 voće i hrana za životinje. 32 To je sve korist za vas i za vašu stoku. 33 Kad dođe onaj glas, koji zaglušuje uši, 34 to je onaj dan, kada će čovjek bježati od svoga brata, 35 od svoje majke i svog oca, 36 od svoje drugarice i svoje djece. 37 Taj će dan imati svaki čovjek svoju brigu i svoju nevolju, koja će ga spriječavati da druge vidi. 38 Toga će dana neka lica biti sjajna, 39 nasmijana i vesela. 40 Dok će neka lica biti tamna, prahom zastrta, 41 koje će sa sviju strana crnilo prekrivati. 42 To su nevjernici i oni koji stalno griješe.

POGLAVLJE: 81

POGLAVLJE: TEKVIRUN

OBJAVLJENO U MEKKI, 29 AJETA.

SADRŽAJ:

Pošto se na početku ovoga poglavlja govori, kako će se sunce umotati i izgubiti svoj sjaj, to se radi toga i zove »Tekvirun«, što znači umotati. U ovom poglavlju se ističe, kako će muslimani postići uspjeh i vrhunac slave i kako će neprijatelji Islama biti uništeni. Ovo poglavlje pokazuje nam mnoge događaje, koji su se zbili za života Hazreti Muhammedova a isto tako kazuje nam, šta će biti i u dalekoj budućnosti. I ovo je poglavlje objavljeno u Mekki i to u prvom periodu.

PREVOD:

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Kad se sunce umota i izgubi svoj sjaj, 2 kada i zvijezde potamne i razaspu se, 3 kada se brda stave u kretanje i polete, 4 kada se najvrijednije deve zanemare i puste bez pastira, 5 kada se zvijeri sakupe *(umru)*, 6 kada mora provriju *(i zagriju se kao*

[2]) To je put izlaska iz materice, put, koji vodi vječnom blaženstvu, kao i put borbe u životu i u sticanju znanja.

سورة التكوير ٨١ — ٧٨٦ — 786

بسم الله الرحمن الرحيم
إذا الشمس كورت (١) وإذا النجوم انكدرت (٢) وإذا الجبال
سيرت (٣) وإذا العشار عطلت (٤) وإذا الوحوش حشرت
(٥) وإذا البحار سجرت (٦) وإذا النفوس زوجت (٧) وإذا
الموءودة سئلت (٨) بأي ذنب قتلت (٩) وإذا الصحف
نشرت (١٠) وإذا السماء كشطت (١١) وإذا الجحيم
سعرت (١٢) وإذا الجنة أزلفت (١٣) علمت نفس ما أحضرت
(١٤) فلا أقسم بالخنس (١٥) الجوار الكنس (١٦) والليل إذا
عسعس (١٧) والصبح إذا تنفس (١٨) إنه لقول رسول كريم (١٩)
ذي قوة عند ذي العرش مكين (٢٠) مطاع ثم أمين (٢١)
وما صاحبكم بمجنون (٢٢) ولقد رآه بالأفق المبين (٢٣) وما هو

الجزء الثلاثون — ٧٨٧ — 787

على الغيب بضنين (٢٤) وما هو بقول شيطان رجيم (٢٥) فأين
تذهبون (٢٦) إن هو إلا ذكر للعالمين (٢٧) لمن شاء منكم أن
يستقيم (٢٨) وما تشاءون إلا أن يشاء الله رب العالمين (٢٩)

سورة الانفطار مكية وهي تسع عشرة آية

بسم الله الرحمن الرحيم
إذا السماء انفطرت (١) وإذا الكواكب انتثرت (٢)
وإذا البحار فجرت (٣) وإذا القبور بعثرت (٤) علمت نفس
ما قدمت وأخرت (٥) يا أيها الإنسان ما غرك بربك الكريم
(٦) الذي خلقك فسواك فعدلك (٧) في أي صورة ما شاء
ركبك (٨) كلا بل تكذبون بالدين (٩) وإن عليكم

vatra), 7 kada se ljudi u parove stave *(dobri s dobrim, loši s lošim),* 8 — 9 kada se živo ukopano žensko dijete upita zbog kakvog je grijeha ubijeno, 10 kada se stranice razastru *(kada se svakom čovjeku predoče njegova djela),* 11 kada se nebo zguli *(kada s neba zastora nestane),* 12 kada se pakao strašno razjari i rasplamti, 13 i kada se džennet primakne,[1]) 14 tada će svaka duša znati, šta je pripremila *(dobro ili zlo).* 15 Svjedokom držim zvijezde, koje se vraćaju, 16 koje idu i kriju se, 17 i noć koja

---

[1]) Prvi i drugi ajet pokazuje, da će se stari poredak zamijeniti sa novim i da će novi red zavladati. Treći ajet najavljuje, da će nestati sviju zapreka, četvrti ajet pokazuje, da će se deve zanemariti i da će se novim prometnim sretstvima zamijeniti. Peti, šesti i sedmi ajeti pokazuju, da će kultura i civilizacija napredovati. Deseti i jedanaesti ajeti daju znak, da će se znanost raširiti po svijetu. Dvanaesti i trinaesti ajeti govore, da se je džennet i džehennem približio. Od ovih stvari neke su se prije dogodile, neke se i sad događaju, dok će se neke dogoditi u budućnosti.

prolazi i dolazi, 18 i zoru koja zabijeli.[2]) 19 — 20 — 21 Kur'an je zaista govor, izgovoren po plemenitom poslaniku, vlasniku velike snage, posjedniku velike časti kod Gospodara svjetova, Kojemu se pokoravaju svi anđeli i Koji je vjeran u dostavi Božje Objave.[3]) 22 Nije vaš drug budala ni luda.[4]) 23 On je sebe vrlo jasno vidio na obzorju prema istoku.[5]) 24 I nije Muhammed koji škrtari i krije ono neviđeno, on ne krije Objave. 25 A i Kur'an nije govor protjeranog i prokletog šejtana.[6]) 26 Pa onda kuda idete? 27 Ovaj Kur'an je samo opomena i savjet za cijeli svijet. 28 Ko hoće od vas da bude ispravan, treba da ga slijedi. 29 Vi ne možete ništa postići, nego samo ono što hoće Gospodar svijetova.

POGLAVLJE: 82

POGLAVLJE: INFITARUN

OBJAVLJENO U MEKKI, 19 Ajeta.

SADRŽAJ:

Na početku ovoga poglavlja se govori o raspucavanju i cijepanju nebeskih tjelesa, pa se za to i zove Infitar, što znači raspuknuti se. U prijašnjem poglavlju je bilo govora o nekim znakovima, a na koncu je istaknuto, da će Islam postići veliki uspjeh. Ovo poglavlje u prvim odlomcima pokazuje na ove uspjehe i pretskazuje, da će protivnici biti uništeni. Ovim se dokazuje, da će svaki rad imati plod prema onom, zašto je rađen i da je božanski zakon nepromjenljiv u pogledu nagrade ili kazne prema zasluzi.

---

[2]) Svjedočenjem sa zvijezdama, koje natrag idu, koje hodaju i kriju se, cilja se na to, da će se zvijezde protivnika Islama kad li, tad li, ugasiti i da će zora Božje Objave svojim svjetlom svaku tminu rastjerati.

[3]) Onaj, kome treba pokoravajući se prilaziti, koji je vrlo častan i vjeran, jest onaj, koji nosi Božje Objave. Ovaj opis, kako se može odnositi na Hazreti Muhammeda, tako se može odnositi i na meleka Džibrili Emina. Tantavija tvrdi, da se ovaj opis odnosi na velikog meleka Ruhul-Kudusa Džibrila, jer je on počašćen i ima veliku čast kod Boga, pokoravaju mu se svi meleki i on je snažan i vjeran. Ali je prvo tumačenje ispravnije. Vidi poglavlje 53:1—14.

[4]) Vidi tumač kod **111** poglavlja.

[5]) Ovim, da je Božji Odabranik Muhammed sebe vidio na ovaj način, prikazuje se, da je on dostigao na mjesto, gdje samo svijetlo caruje. (Vidi 53:7.).

[6]) To jest, Kur'an nije govor proricatelja i vračara, kako su to nevjernici tvrdili.

PREVOD:

Bismil’lâhir’rahmanir’rahîm

1 Kada se nebo raspukne i pocijepa, 2 i kada se zvijezde razaspu i popadaju, 3 i kada se mora otvore i sjedine, 4 i kada se grobovi prevrnu i mrtvi izlete, 5 svaka će duša znati, šta je poslala i šta je ostavila. 6 — 7 — 8 O čovječe! Šta je tebe prevarilo i potaklo na nepokornost prema tvome plemenitom Gospodaru Bogu, koji te je stvorio i upotpunio potrebnim udovima, koji te je sastavio u obliku kakav je On htjeo? 9 Ne, ne, vi samo s tim postupkom niječete Sudnji dan i držite, da ga nema. 10 A zaista imaju čuvari nad vama *(koji paze na vaše riječi i poslove)*. 11 Ovo su plemeniti pisari, 12 koji znaju sve što vi radite.[1]) 13 Zaista će dobri ljudi uživati blagodati, 14 a doista oni, koji vazda griješe, biće u vatri, koja žestoko prži. 15 Oni će kušati tu vatru na Sudnjem danu, 16 i oni se od nje rastaviti neće. 17 Šta ti može objasniti, šta je Sudnji dan? 18 Zatim ponovno pitam: Šta ti može objasniti, šta je Sudnji dan? 19 To je dan kada neće imati vlasti nijedan čovjek da drugome pomogne, svak će se zabaviti o sebi, i toga dana odluka pripada samo Bogu.

سُورَةُ الانفِطَارِ ٨٢ ٧٨٨

لَحَافِظِينَ ﴿١٠﴾ كِرَامًا كَاتِبِينَ ﴿١١﴾ يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ ﴿١٢﴾
إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ ﴿١٣﴾ وَإِنَّ الْفُجَّارَ لَفِي جَحِيمٍ ﴿١٤﴾ يَصْلَوْنَهَا
يَوْمَ الدِّينِ ﴿١٥﴾ وَمَا هُمْ عَنْهَا بِغَائِبِينَ ﴿١٦﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا
يَوْمُ الدِّينِ ﴿١٧﴾ ثُمَّ مَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمُ الدِّينِ ﴿١٨﴾ يَوْمَ لَا تَمْلِكُ
نَفْسٌ لِنَفْسٍ شَيْئًا وَالْأَمْرُ يَوْمَئِذٍ لِلَّهِ ﴿١٩﴾

سُورَةُ الْمُطَفِّفِينَ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ سِتٌّ وَثَلَاثُونَ آيَاتٌ ٣٦

٨٣

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَيْلٌ لِلْمُطَفِّفِينَ ﴿١﴾ الَّذِينَ إِذَا اكْتَالُوا عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ
﴿٢﴾ وَإِذَا كَالُوهُمْ أَوْ وَزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَ ﴿٣﴾ أَلَا يَظُنُّ
أُولَئِكَ أَنَّهُمْ مَبْعُوثُونَ ﴿٤﴾ لِيَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٥﴾ يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ

---

1) Svaki čovječiji rad se bilježi i od svakog čovječijeg rada ima i plod. Ovo jest jedno od glavnih islamskih načela, ali ovoga značenje nije takovo, da nekakvi nebeski čuvari dolaze i da perom, mastilom i papirom sjede kod ljudi, pa da svaki pokret pišu. Ovo ovako uzimati, protivi se onom, što Kur’an uči. Od pisanja i bilježenja ljudskih djela ima se razumjeti, da se svačija djela pamte i čuvaju, i da baš samo to djeluje na nagrade ili kazne, koje će se odrediti.
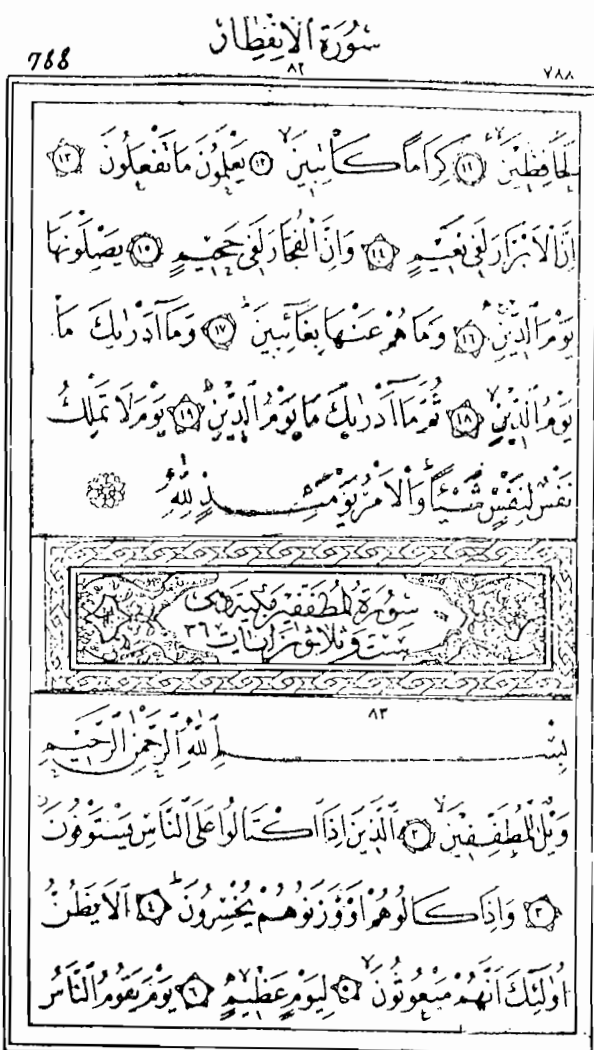
POGLAVLJE: 83

POGLAVLJE: MUTAFFIFIN

OBJAVLJENO U MEKKI, 36 AJETA.

SADRŽAJ:

Mutaffif je onaj, koji krivo mjeri. Pošto se u ovom poglavlju takovi osuđuju, to se poglavlje i zove Mutaffifin — krivomjerci. U ovom poglavlju se ističe vrijednost onih, koji svoju dužnost potpuno i savjesno vrše, pa se onda nastavlja izlaganje onoga, što je sadržano u prijašnjem poglavlju. Zašto ispravni i dobri nalaze spas? Oni vrše svoju dužnost i izvršavaju svoje obaveze. Zašto griješnici iz patnje u patnju padajući propadaju? Jer oni varaju i ne vode računa o svojoj odgovornosti. Poglavlje pred ovim dokazuje, da se svako ljudsko djelo bilježi i čuva, a u ovom se poglavlju opisuju knjige i tefteri o poslovima dobrih i hrđavih ljudi.

PREVOD:

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Teška i velika nesreća je onima, koji krivo mjere. 2 To su oni, koji kad mjere za se, njihova je mjera ispravna i potpuno svoje uzimaju *(vaga i aršin im je dobar)*. 3 A kad mjere svijetu, umanjuju *(terezije i aršini su im manjkavi)*. 4 — 5 Ne misle li takovi ljudi o onom velikom danu, na koji će morati doći. 6 To je onaj dan, kada će morati stajati svi ljudi pred Gospodarem svjetova. 7 Ne, ne, stranice poslova onih, koji se odaju grijesima su u tamnici.[1]) 8 Šta ti može objasniti, šta je ta tamnica? 9 To je pisana knjiga. 10 — 11 Taj dan će teško i preteško biti onima, koji niječu, a to su oni, koji ne vjeruju u Sudnji dan. 12 Toga dana ne može zanijekati niko, osim onoga, koji pretjerano griješi, 13 a to je onaj, kada mu se naši ajeti uče, on kaže: »To su priče prijašnjih ljudi«. 14 Ne, nikako, nego je zavladao plijesan njhovih djela njihovim srcima. 15 Ne, oni će u taj dan udaljeni

---

[1]) U Kur'anu riječ »sidždžinun« znači tamnica. Ovdje se objašnjava, da se stranice, na kojima su pisana djela griješnika, nalaze u tamnici. A poslije toga kazuje, šta je ta tamnica i ističe se, da je to jedna pisana knjiga. Ondje, gdje se govori o dobrim ljudima, kazuje se, da su njihova djela pobilježena na stranicama, koje se nalaze na vrlo visokom mjestu. Dakle, stranice i njihovo mjesto jest jedno. Knjiga griješnika je u jednoj tamnici, jer oni su toliko grijeha počinili, da su put napretka zatvorili i sebe u tamnicu bacili.

رب العالمين ﴿٦﴾ كلا إن كتاب الفجار لفي سجين ﴿٧﴾ وما
أدراك ما سجين ﴿٨﴾ كتاب مرقوم ﴿٩﴾ ويل يومئذ للمكذبين
﴿١٠﴾ الذين يكذبون بيوم الدين ﴿١١﴾ وما يكذب به
إلا كل معتد أثيم ﴿١٢﴾ إذا تتلى عليه آياتنا قال أساطير الأولين
﴿١٣﴾ كلا بل ران على قلوبهم ما كانوا يكسبون ﴿١٤﴾ كلا
إنهم عن ربهم يومئذ لمحجوبون ﴿١٥﴾ ثم إنهم لصالوا الجحيم
﴿١٦﴾ ثم يقال هذا الذي كنتم به تكذبون ﴿١٧﴾ كلا
إن كتاب الأبرار لفي عليين ﴿١٨﴾ وما أدراك ما عليون
﴿١٩﴾ كتاب مرقوم ﴿٢٠﴾ يشهده المقربون ﴿٢١﴾ إن الأبرار
لفي نعيم ﴿٢٢﴾ على الأرائك ينظرون ﴿٢٣﴾ تعرف في وجوههم
نضرة النعيم ﴿٢٤﴾ يسقون من رحيق مختوم ﴿٢٥﴾ ختامه

biti od svoga Gospodara Boga. 16 Zatim će unići u vatru, koja strašno prži. 17 Zatim će se njima reći: »Ovo je ono što ste vi nijekali i lažnim proglašavali«. 18 Ne, *(dobri i hrđavi neće biti jednaki)*. Zaista knjige dobrih ljudi biće na vrlo visoku mjestu.[2]) 19 Šta ti može objasniti, šta je to uzvišeno mjesto? 20 To je pisana knjiga, 21 za koju svjedoče oni, koji su Bogu blizu. 22 Doista su dobri ljudi u velikim blagodatima. 23 Na nagizdanim prijestoljima sjedeći gledaće. 24 Opažaš u njihovim licima sjaj raspoloženja. 25 — 26 Oni će se napajati čistim pićem, koje stoji u bocama miskom zapečaćenim. Pa ko želi da to dobije, neka se u tome natječe *(pokoravajući se Bogu)*. 27 U ovo piće se miješa

[2]) U Kur'anu riječ »illijjun« označava onaj visoki stepen, na koji samo dobri ljudi mogu doći. Ovi visoki stepeni i ove visoke časti nisu ništa drugo, nego dobra djela ljudi. Ljudi sa svojim dobrim djelima mogu da plivaju u visinama i da tako razbiju svaku vezu, koja ih veže sa niskim željama.

voda, koja teče odozgo dolje.[3]) 28 Ta je voda jedno vrelo, iz kojeg će piti samo oni, koji su Bogu približeni. 29 Doista oni, koji griješe i ne vjeruju, smijali su se onima koji vjeruju, 30 i kad bi prolazili pokraj pravovjernih jedan na drugog bi namigivali i pravovjerne bi ismijavali, 31 a kad bi se vratili svojima, veselili bi se time, što su pravovjerne izrugivali, 32 i kad bi vidjeli pravovjerne, govorili bi: »Evo, ovo su oni, koji su zalutali«. 33 A ovi nevjernici nijesu bili poslani da paze na poslove pravovjernih. 34 Pa eto danas će pravovjerni smijati se nevjernicima.[4]) 35 Sjedeći na visokim prijestoljima gledaće u nevjernike. 36 Hoće li nevjernici biti nagrađeni prema svojim djelima?

POGLAVLJE: 84

POGAVLJE: INŠIKAKUN

OBJAVLJENO U MEKKI, 25 AJETA.

SADRŽAJ:

Inšikakun znači raspuknuti se, rascijepiti se. Pošto se u ovom poglavlju govori o raspuknuću neba, to se ono i zove »Inšikakun«. »Semaun« — nebo, u arapskom jeziku, pokazuje sve ono što je nad nama. Kako raspuknućem oblaka pada kiša i oživljuje mrtvu zemlju, tako i Božja Objava daje život zamrlim srcima.

PREVOD:

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Kad se nebo raspukne i rascjepi, 2 i kada slušajući svoga Gospodara, Njemu se pokori, 3 i kada zemlja postane ravna *(bez brda i planina)*, 4 i kada izbaci ono, što je u njoj i postane prazna, 5 i kada slušajući svoga Gospodara potpuno se pokori.[1]) 6 O čovječe, ti se boriš za život sve dotle, dok se ne vratiš svome

[3]) U Kur'anu »tesnimun« znači voda, koja odozgo dolje teče. Dakle, koja je na visoku, i ovim se pokazuje na onu veliku spoznaju o Bogu, a to je vrhunac znanja. U 28 ajetu se kaže, da će ovu vodu piti samo oni, koji su Bogu blizu.

[4]) Ovo smijanje neće biti izrugivanje, nego je to sjaj i veselje, što proizlazi iz onog čvrstog uvjerenja u budući život, koji su sad pravovjerni, u potpunom skladu sa svojim vjerovanjem, vidjeli.

[1]) U ovom poglavlju prvih pet ajeta skreću pažnju na ono, što se u prirodi događa. Prvo je, da iz neba kiša pada, a iz zemlje niču razne biljke, a sve ovo nam pokazuje na one velike događaje, koje će proizvesti Božja Objava, Kur'an. Nebo, zemlja, sve se Bogu pokorava, jer oni su tako stvoreni, da izvršuju svaku Božju zapovjed.

الجزء الثلاثون 791

مدت ﴿٣﴾ وألقت ما فيها وتخلت ﴿٤﴾ وأذنت لربها
وحقت ﴿٥﴾ يا أيها الإنسان إنك كادح إلى ربك كدحا
فملاقيه ﴿٦﴾ فأما من أوتي كتابه بيمينه ﴿٧﴾ فسوف يحاسب
حسابا يسيرا ﴿٨﴾ وينقلب إلى أهله مسرورا ﴿٩﴾ وأما من
أوتي كتابه وراء ظهره ﴿١٠﴾ فسوف يدعو ثبورا ﴿١١﴾
ويصلى سعيرا ﴿١٢﴾ إنه كان في أهله مسرورا ﴿١٣﴾ إنه
ظن أن لن يحور ﴿١٤﴾ بلى إن ربه كان به بصيرا ﴿١٥﴾ فلا أقسم
بالشفق ﴿١٦﴾ والليل وما وسق ﴿١٧﴾ والقمر إذا اتسق ﴿١٨﴾
لتركبن طبقا عن طبق ﴿١٩﴾ فما لهم لا يؤمنون ﴿٢٠﴾
وإذا قرئ عليهم القرآن لا يسجدون ﴿٢١﴾ بل الذين
كفروا يكذبون ﴿٢٢﴾ والله أعلم بما يوعون ﴿٢٣﴾

Gospodaru Bogu i dok se kod Njega ne sastaneš sa svojim djelima na Sudnjem danu. 7 — 8 — 9 Pa onaj, kome se dade knjiga s desne strane, njegov obračun će vrlo lak biti, i on će se svojima veseo vratiti. 10 Ali onaj, kome se knjiga dadne s leđa, 11 nastojaće da bude najzadnji i dozivaće propast, 12 kušaće žestoku vatru, 13 jer on je bio veseo na ovome svijetu, među rodbinom svojom, 14 on je mislio da se nikad Bogu povratiti neće. 15 Vara se, zaista njegov Gospodar je sve njegove poslove vidio. 16 Držim za svjedoka onaj prozirni mrak *(sumračje iza zalaza sunca)*, 17 i noć i sve što ona sakuplja, 18 i mjesec kada se upotpuni.[2]) 19 Vi ćete zaista iz stanja u stanje prelaziti.[3]) 20 Pa šta

[2]) Ajeti od 16—18 skreću pažnju i na druge prirodne pojave. Šafak ili sumračje iza zalaza sunca pokazuje, da će oholosti i veličine poganskih Arapa nestati. Noć i sve što ona sakuplja, pokazuje sve one muke i patnje, koje će snalaziti nevjernike. Ali svijet neće za vazda ostati u tmini, jer se mjesec rodio i upotpunio, a to je Božji Odabranik Muhammed. On će sa svjetlom Božje Objave rasvijetliti cijeli svijet.

je njima, zašto ne vjeruju? 21 I kada se njima Kur'an uči na sedždu ne padaju *(ne klanjaju)*. 22 Ništa drugo, nego nevjernici niječu i istinu poriču. 23 A Bog najbolje zna, šta oni u srcima kriju. 24 Obraduj i razveseli ih bolnom kaznom *(t. j. upozori ih da će biti kažnjeni prema svojim djelima)*. 25 Samo oni koji vjeruju i koji dobra djela čine, imaju neprekidne nagrade.

POGLAVLJE: 85

POGLAVLJE: BURUDŽUN

OBJAVLJENO U MEKKI, 22 AJETA.

SADRŽAJ:

Pošto početak ovoga poglavlja govori o nebu, koje je zvijezdama ispunjeno, to se i zove Burudžun — zvijezde. Ove zvijezde u prenešenom smislu označuju i ono vrijeme, kada je arapski narod plivao u velikom obilju. Ovo poglavlje, potvrđujući sadržaj prijašnjih poglavlja, ujedno pokazuje i protivnike Božjeg Poslanika i razne spletke njihove.

PREVOD:

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Pazi na nebo, koje je zvijezdama ispunjeno, 2 na obećani dan koji će doći, 3 na onog koji će svjedočiti, i na one protiv kojih će se svjedočiti.[1]) 4 Neka su prokleti vlasnici rovova! 5 To su rovovi puni neprestano loženom vatrom.[2]) 6 Kada su oni

[3]) Ovo stanje vrlo slikovito prikazuju predhodni ajeti od 16—18, a ovo još jasnije ističu prvi ajeti slijedećeg poglavlja »Burudž«.

[1]) Ova tri prva ajeta pokazuju prvobitno stanje, kao i konačno stanje protivnika Božjeg Poslanika Muhammeda. Zvjezdano nebo jest blagostanje jednog naroda, ili jedne pokrajine. Obećani dan, koji će doći, jest onaj dan, kada će se skršiti slava i moć protivnika, koji i nakon opomena i danih jasnih uputa ostadoše gluhi, i ne htjedoše primiti istinu. Onaj, koji će svjedočiti, jest Božji Poslanik i anđeli, a oni, protiv kojih će se svjedočiti, jesu protivnici istine, koju je po Božjoj naredbi poučavao Božji Odabranik Muhammed.

[2]) Ovdje se pokazuje na nasilja, koja je nekad činio Zunuvas, jemenski vladar, prema kršćanima, ili se pokazuje ono nasilje, koje je činio Buhtu-Nasr, jer je on spržio na vatri Abdanegoa, Mešaha i Šadraha (Danijal III: 19, 21).

(prema gorućoj vatri u redovima) sjedili. 7 A oni su svjedoci onoga, što su učinili vjernicima *(bacajući ih u vatru)*. 8 Oni su se svetili pravovjernim samo za to, što su pravovjerni vjerovali u vječno moćnog i vječno hvaljenog Boga. 9 U Boga, Kojemu pripada vlast nad nebesima i zemljom i Koji sve vidi. 10 Za one, koji stavljaju na muke pravovjerne i pravovjernice, a zatim se ne pokaju i ne povrate, za njih ima paklenska kazna i naročita kazna prženjem. 11 Zaista, oni koji vjeruju i dobra djela čine, imaće vrtove ispod kojih teku rijeke, to je najveći uspjeh i sreća. 12 Zaista je snaga i premoć Gospodara tvoga silna i žestoka. 13 Zaista, On je koji stvara i rastvara i povraća. 14 On je koji prašta i voli, 15 On je vlasnik časnog i slavnog prijestolja, 16 On radi sve što god hoće, 17 — 18 Je li tebi došla vijest o vojsci? O vojsci Fir'avna i Semuda? 19 Da, ali oni koji ne vjeruju, poriču sve. 20 A Bog je obuhvatio njih sa sviju strana. 21 Ono što oni poriču, jest časni i slavni Kur'an, 22 koji se nalazi na brižljivo čuvanoj tablici.[3])

POGLAVLJE: 86

POGLAVLJE: TARIK

OBJAVLJENO U MEKKI, 17 AJETA.

SADRŽAJ:

Ovo poglavlje kazuje, kakve je sve poteškoće imao Božji Poslanik, dok je izbavio Arape iz one guste tmine, u kojoj su oni bili zagubljeni. Za to se u ovom poglavlju

[3]) Iz ovoga, da je Kur'an na brižljivo čuvanoj tablici, ima se razumjeti, da će Kur'an od svakog nasrtaja i od svake promjene ostati

Božji Poslanik Muhammed i naziva Târikun, t. j. onaj, koji u noći dolazi, te poglavlje i nosi ime Târikun. Božji Poslanik došao je baš onda, kada je cijeli svijet bio u velikoj tami i kada se gušio u tmini raznih krivih nazora i običaja. On je morao dosta vremena da kuca na vratima zatvorenih srdaca. Ovo poglavlje daje mu utjehe i pokazuje, da će poslije mrtvila zavladati svježiji život u duhovnom pogledu.

PREVOD:

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Pazi na nebo i na onoga, koji u noći dolazi. 2 A šta ti može objasniti, ko je taj, što u noći dolazi?[1]) 3 To je svijetla zvijezda, čija svjetlost probija. 4 Nema nijedne duše, a da nema svoga čuvara.[2]) 5 Neka čovjek pogleda od čega je stvoren. 6 On je stvoren od prolivene vode, 7 koja izlazi iz leđnih i prsnih kostiju *(muška i ženska)*. 8 Zaista Onaj, Koji je stvorio, može da ga povrati u život i poslije smrti. 9 Onaj dan kada će se sve tajne pokazati i ispitivati.[3]) 10 I u kojem čovjek neće imati ni snage niti pomoćnika. 11 — 12 Pazi na oblak, koji kišu daje, i na zemlju, koja se rastvara *(da teku vode i niču biljke)*. 13 Zaista, Kur'an je riječ, koja rastavlja *(istinu od laži)* i konačno riješava.[4]) 14 Nije Kur'an riječ, koja nema sadržine. 15 Zaista nevjernici

sačuvan. Ovo poglavlje, koje je objavljeno u Mekki, među prvima poglavljima prvog perioda, jasno nam dokazuje, da će Kur'an za uvijek biti očuvan i sačuvan od svake promjene i preinake. Razija, tumačeći ovaj ajet, veli, da je ovo jasan dokaz, da je Kur'an vječnim obećanjem sačuvan, i da u njemu niti je bilo, niti će biti kakove promjene, kao kod drugih knjiga.

[1]) Tarkun znači u nešto kucati. Čovjek, koji dolazi u večer, nalazi vrata zatvorena i mora da na njih kuca, pa za to mu se i kaže »Târik«. Ovim se pokazuje, da je taj, koji u večer dolazi, Božji Poslanik Muhammed. Početak objave Kur'ana je bio u jednoj blagoslovljenoj i vrijednoj noći (97:1 i 44:3.). Osim gornjeg tumačenja, »Târik« je ime i zvijezdi, koja se pojavljuje pred zoru. Zato se u 3 ajetu kaže, da je to zvijezda, koja ima veliki sjaj. Ova zvijezda označava poslanstvo Hazreti Muhammeda, koje ima da digne tminu neznaboštva i sve zablude kod ljudi.

[2]) Ovim se pokazuje, da se i za dobro i ružno djelo čovječije zna i da se to sve pomno čuva (Vidi 82:10—12.).

[3]) Sve tajne su plodovi djela, što su ih ljudi činili na ovom svijetu. Ovi plodovi u vječnom životu pretstavljaju se u obliku vrtova, vinograda i lijepih drugarica, ili u obliku teških lanaca, okova, tamnica i užasne vatre, koja prži.

[4]) Riječ, koja rastavlja i konačno rješava, jest Kur'an. Kako kiša, koja pada iz visine, oživljuje mrtvu zemlju, pa na njoj uspjevaju razni plodovi, tako i Božja potpuna Objava Kur'an, oživljuje i diže iz mrtvila razne narode, i ovu njegovu djelatnost ne može ništa zaustaviti, jer on razdvaja istinu od laži.

سورة الطارق ٨٦ ٧٩٤

الثاقب ٣ إن كل نفس لما عليها حافظ ٤ فلينظر الإنسان
مم خلق ٥ خلق من ماء دافق ٦ يخرج من بين الصلب
والترائب ٧ إنه على رجعه لقادر ٨ يوم تبلى السرائر
٩ فما له من قوة ولا ناصر ١٠ والسماء ذات الرجع ١١
والأرض ذات الصدع ١٢ إنه لقول فصل ١٣ وما هو
بالهزل ١٤ إنهم يكيدون كيدا ١٥ وأكيد كيدا
١٦ فمهل الكافرين أمهلهم رويدا ١٧

سورة الأعلى مكية وهي تسع عشرة آيات ١٩

بسم الله الرحمن الرحيم

سبح اسم ربك الأعلى ١ الذي خلق فسوى ٢ والذي

الجزء الثلاثون ٣٠ ٧٩٥

قدر فهدى ٣ والذي أخرج المرعى ٤ فجعله غثاء أحوى ٥
سنقرئك فلا تنسى ٦ إلا ما شاء الله إنه يعلم الجهر
وما يخفى ٧ ونيسرك لليسرى ٨ فذكر إن
نفعت الذكرى ٩ سيذكر من يخشى ١٠ ويتجنبها
الأشقى ١١ الذي يصلى النار الكبرى ١٢ ثم
لا يموت فيها ولا يحيى ١٣ قد أفلح من تزكى ١٤
وذكر اسم ربه فصلى ١٥ بل تؤثرون الحياة
الدنيا ١٦ والآخرة خير وأبقى ١٧ إن هذا لفي
الصحف الأولى ١٨ صحف إبراهيم وموسى ١٩

سورة الغاشية مكية وهي ست وعشرون آية ٢٦

izmišljaju svakovrsne varke *(protiv Kur'ana)*. 16 A Ja im vraćam i ništim njihove varke. 17 Nevjernicima podaj roka i neko vrijeme pusti ih na miru.

POGLAVLJE: 87
POGLAVLJE: A'LA

OBJAVLJENO U MEKKI, 19 AJETA.

SADRŽAJ:

U prošlom poglavlju pokazano je na one poteškoće na koje je Božji Poslanik Muhammed udarao, vršeći svoju poslaničku dužnost. U ovom poglavlju pretskazuje se, da će ovih poteškoća nestati, a u 8 ajetu se kaže, da će Bog Svome Poslaniku omogućiti, da postigne uspjeh velikom lakoćom. Ovo se poglavlje zove »A'la« što znači »Najviši«. Pošto se u prvom ajetu ovog poglavlja naređuje, da se slavi samo onaj Najviši Gospodar, Bog, to se za to tako i zove. Zadnji ajeti ovog poglavlja govore o knjigama

Ibrahima i Musaa i time se naglašava, da Kur'an potvrđuje glavne temelje u tim knjigama, a ovim se pokazuje, kako su i te knjige upućivale i poučavale svijet o dolasku posljednjeg Božjeg Odabranika Muhammeda.

PREVOD:

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Ime tvoga Svevišnjeg Gospodara Boga drži čistim od svega što Mu ne dolikuje! 2 Koji sve stvori i sve upotpuni. 3 On je, Koji određuje sve i koji svemu pokazuje cilj.[1]) 4 — 5 On je, Koji proizvodi pašnjake, Koji zelenu travu učini suhom i crnom. 6 Mi ćemo te naučiti i ti nećeš zaboraviti, 7 osim onoga što Bog bude htio. Zaista Bog zna i ono što je javno i ono što je tajno.[2]) 8 Mi ćemo ti olakšati tvoj put da sve u lakoći postigneš.[3]) 9 Pa opominji i poučavaj, pošto će tvoj savjet koristiti. 10 Svaki, koji se Boga boji, primiće tvoj savjet, 11 a izbjegavaće ga onaj, koji je najveći nesretnik. 12 Taj će unići i kušati najveću vatru. 13 Zatim u vatri niti će moći umrijeti, niti živjeti, niti kakvu slast osjećati.[4]) 14 Zaista, najveći uspjeh postizava onaj, koji se očisti *(od onoga što je Bog zabranio)*, 15 koji spominje Božje ime i koji klanja namaz. 16 Možda vi odabirete i volite ovozemni život, 17 a vječni život na ahiretu je bolji i trajniji. 18 Zaista, ovo sve ima u prijašnjim stranicama.[5]) 19 U stranicama Ibrahimovim i Musaovim.

---

[1]) Svaka stvar je prema određenoj mjeri stvorena, i ona ne može preko granice te mjere prelaziti. Osim toga, Bog je svakom stvorenju pokazao put, koji će ga voditi do onoga savršenstva, koje mu je određeno.

[2]) Ovim se pokazuje na jedno veliko čudo, koje pamet zanosi. Božji Poslanik Muhammed učio je Kur'an onako, kako ga je primao. Pejgamber nije mogao da zaboravi ni jedne riječi iz Kur'ana i ovo nam služi kao dokaz, da je Kur'an potpuna Božja Objava. Jer Hazreti Pejgamber je bio čovjek, mogao je da zaboravi nešto, ali se to nije dogodilo ni onda, kada bi primio od Boga veoma dugačka poglavlja najedamput. Dapače, primao je neke ajete, koji su spadali u razna poglavlja, objavljena prije nekoliko godina i on bi ih stavljao na svoja mjesta, i tako učio, a sve su to pisari Objave tako i bilježili.

[3]) Ovaj ajet daje radosnu vijest, da će Božji Poslanik sigurno postići uspjeh, i da će sve zapreke na koje budu muslimani udarali, iščeznuti.

[4]) U paklu nema života, jer život i njegove slasti su određeni za dobre i ispravne ljude. U paklu nema ni smrti, jer smrt donosi potpuni mir, a to grješnici ne zaslužuju.

[5]) Radosne vijesti, o dolasku Božjeg Odabranika Muhammeda, nalaze se u svim prijašnjim knjigama.

POGLAVLJE: 88

POGLAVLJE: GAŠIJETUN

OBJAVLJENO U MEKKI, 26 AJETA.

SADRŽAJ:

Gašijetun jest nesreća i crnilo, koje obuhvaća cijeli svijet. Pošto se na početku ovoga poglavlja o tome govori, to mu je tako i ime dano. Ona nesreća, koja će obuhvatiti sve, tumači se tako, da će neprijatelji Islama i na ovome svijetu biti potučeni, a na drugom svijetu biti strogo kažnjeni. I ovo poglavlje spada među ona, koja su u prvom periodu objavljena u Mekki.

PREVOD:

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Je li tebi došla vijest o onoj nesreći, koja obuhvaća sve? 2 Toga dana će neka lica biti iskrivljena i crna, 3 umorna i iznemogla, 4 ulaziće u žestoku vatru, 5 napajaće se iz vrela, koje užasno vrije od vrućine, 6 nema za njih hrane, nego samo trnje,

7 koje niti ih može nahraniti, niti im glad otkloniti, 8 dok će druga lica biti vesela, 9 zadovoljna svojom zaslugom, 10 smještena u visokom vrtu *(džennetu)*, 11 neće čuti u njemu praznih riječi, 12 u njemu ima vrelo koje izvire, 13 u njemu imaju visoka mjesta 14 i postavljene čiste čaše, 15 i poredana uzglavlja *(jastuci)*, 16 i razastrta prostirka. 17 Zar oni neće pogledati u devu, kako je stvorena? *(i u oblake, kako su stvoreni)*,[1]) 18 i u nebo kako je uzdignuto, 19 i u brda kako su usađena, 20 i u zemlju kako je raspoređena?[2]) 21 Opomeni i pouči ljude, ti si samo onaj, koji treba da opominje i savjet daje. 22 Nisi ti neograničeni gospodar nad njima. 23 Samo onaj koji okreće glavu i ne vjeruje, 24 Bog će njega kazniti najvećom kaznom. 25 Doista njihov je povratak Nama. 26 A zatim pregledanje njihovih računa i njihovih djela Nama pripada.

POGLAVLJE: 89

POGLAVLJE: FEDŽRUN

OBJAVLJENO U MEKKI, 30 AJETA.

SADRŽAJ:

Fedžrun znači zora. U ovom poglavlju se tumači da je to ona prva zora u mjesecu zilhidždžetu, u kojem se i hadždž obavlja. Mekka je bila trgovačko mjesto, ali vrijednost Mekke je povećana, a blagostanje njenog stanovništva umnoženo time, što se u Mekku ide i obavlja hodočašćenje. U ovom poglavlju opominju se stanovnici Mekke, da se čuvaju, da ne dožive onu propast, koju su doživili Âdov i Semudov narod, i koju su njihovi gradovi pretrpili.

PREVOD:

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Gledaj i pazi zoru,[3]) 2 i deset noći,[4]) 3 i na ono što je dvo-

[1]) U uzvišenom tekstu je upotrijebljena riječ »ibilun«, što znači devu, a i oblak. Srodnost je između ova dva pojma vrlo velika, jer donosi blagodat, a deve ljudima daju od sebe velike koristi.

[2]) Zemlja je udešena i podijeljena na razne dijelove. Tako, da ima brda, dolina, ravnica, pašnjaka, mora, rijeka, planina i pustara, i ovo se sve može da mijenja, pa da brda postanu mora, a naseljeni krajevi ruševine i obratno.

[3]) To je prvo jutro mjeseca zilhidždžeta, zadnjeg mjeseca arapske godine.

[4]) Deset noći jesu prvih deset noći mjeseca zilhidždžeta. Deseti dan zilhidždžeta biva i Kurban bajram.

struko i jednostruko *(tako i liho)*,[5]) 4 i na noć koja dolazi i prolazi, 5 bez sumnje u ovome ima jedna zakletva za pametne i razumne ljude.[6]) 6 Zar nisi vidio, što je uradio tvoj Gospodar Bog sa Âdom i njegovim narodom, 7 sa varoši Iremom, koji je imao visoke stupove?[7]) 8 To su bili gradovi, kojima nije bilo sličnih ni u jednoj pokrajini. 9 Sa narodom Semud, koji je klesao kamenje i gradio tvrde stanove u dolini *(Kira)*. 10 Sa Fir'avnom, vlasnikom mnogobrojnih kolaca? *(jer je imao veliku vojsku, pa je razapinjao mnogo čadora)*, 11 koji su postali silnici i veliko nasilje činjahu po gradovima, 12 umnožavahu po njima smutnju i veliko zlo, 13 pa tvoj Gospodar Bog spusti na njih bič svoje kazne, 14 jer zaista tvoj Gospodar sve vidi i sve čuje. 15 Čovjek je takav, ako ga njegov Gospodar stavi u kušnju, pa ga uzdigne i metne u blagostanje, on govori: »Moj Gospodar mi je dobro učinio«. 16 Ali ako ga Bog stavi u kušnju, pa mu njegovu hranu stegne, on govori: »Moj Gospodar me je ponizio«.[8]) 17 Nije tako, nego vi nećete da darujete siročetu, 18 i nećete jedan drugog da potičete na izdržavanje sirotinje, 19 i jedete naslijeđeno, ne gledajući da li je dozvoljeno, ili zabranjeno,[9]) 20 i ljubite imetak

---

[5]) Ono, što je dvostruko, jesu dva dana iza bajrama. U ovim danima se obavljaju neke pobožnosti, koje spadaju u hadždž. Ono, što je jednostruko, jest trinaesti dan zilhidždžeta mjeseca, to jest, dan povratka sa hadždža. Vršenje dužnosti hadždža, učinilo je Mekku središtem duhovnog ujedinjenja Arapa, pa i svih muslimanskih naroda. Blagostanje i napredak Mekke je vazda vezan bio sa hodočašćem. Eto ovim ajetima se skreće pažnja na ove činjenice.

[6]) Svraćanje pozornosti na zoru, na deset noći, na ono, što je tako i liho, kao i na noć koja dolazi i prolazi, ističe, da sve ovo pruža veliku pouku i potvrdu razumnim ljudima tako, da je mogu primiti kao najveću zakletvu.

[7]) Jedni vele, da je Irem Âdov djed, dok drugi tvrde, da je Irem varoš, u kojem je on stanovao, koje smo tumačenje i mi odabrali. Jedni opet vele, da je Irem praotac i Âda i Semuda, koji je narod imao krasno uređene vrtove i žitnice u dolini zvanoj Kira.

[8]) Kako se čast ne sastoji u množini imetka, tako ni siromaštvo ne može biti povod poniženju.

[9]) Ovi ajeti od 17—19 pokazuju veliku naklonost i ljubav Božjeg Odabranika Muhammeda, prema nezaštićenim sirotanima i siromasima, kao i prema svim slabićima. Osim toga ovi ajeti jasno kazuju, kako bogati i imućni protivnici to zanemaruju i kako će ih za to Božja kazna pogoditi. Poganski Arapi su žene i djecu isključivali od nasljedstva, govoreći, da oni nemaju prava na to, pošto se ne bore u ratovima.

فَأَمَّا الْإِنسَانُ إِذَا مَا ابْتَلَاهُ رَبُّهُ فَأَكْرَمَهُ وَنَعَّمَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَكْرَمَنِ ۝١٥ وَأَمَّا إِذَا مَا ابْتَلَاهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَهَانَنِ ۝١٦ كَلَّا بَل لَّا تُكْرِمُونَ الْيَتِيمَ ۝١٧ وَلَا تَحَاضُّونَ عَلَىٰ طَعَامِ الْمِسْكِينِ ۝١٨ وَتَأْكُلُونَ التُّرَاثَ أَكْلًا لَّمًّا ۝١٩ وَتُحِبُّونَ الْمَالَ حُبًّا جَمًّا ۝٢٠ كَلَّا إِذَا دُكَّتِ الْأَرْضُ دَكًّا دَكًّا ۝٢١ وَجَاءَ رَبُّكَ وَالْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا ۝٢٢ وَجِيءَ يَوْمَئِذٍ بِجَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ يَتَذَكَّرُ الْإِنسَانُ وَأَنَّىٰ لَهُ الذِّكْرَىٰ ۝٢٣ يَقُولُ يَا لَيْتَنِي قَدَّمْتُ لِحَيَاتِي ۝٢٤ فَيَوْمَئِذٍ لَّا يُعَذِّبُ عَذَابَهُ أَحَدٌ ۝٢٥ وَلَا يُوثِقُ وَثَاقَهُ أَحَدٌ ۝٢٦ يَا أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ۝٢٧ ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً ۝٢٨ فَادْخُلِي فِي عِبَادِي ۝٢٩ وَادْخُلِي جَنَّتِي ۝٣٠

سورة البلد مكية وهي عشرون آيات

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

لَا أُقْسِمُ بِهَٰذَا الْبَلَدِ ۝١ وَأَنتَ حِلٌّ بِهَٰذَا الْبَلَدِ ۝٢ وَوَالِدٍ وَمَا وَلَدَ ۝٣ لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنسَانَ فِي كَبَدٍ ۝٤ أَيَحْسَبُ أَن لَّن يَقْدِرَ عَلَيْهِ أَحَدٌ ۝٥ يَقُولُ أَهْلَكْتُ مَالًا لُّبَدًا ۝٦ أَيَحْسَبُ أَن لَّمْ يَرَهُ أَحَدٌ ۝٧ أَلَمْ نَجْعَل لَّهُ عَيْنَيْنِ ۝٨ وَلِسَانًا وَشَفَتَيْنِ ۝٩ وَهَدَيْنَاهُ النَّجْدَيْنِ ۝١٠ فَلَا اقْتَحَمَ الْعَقَبَةَ ۝١١ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْعَقَبَةُ ۝١٢ فَكُّ رَقَبَةٍ ۝١٣ أَوْ إِطْعَامٌ فِي يَوْمٍ ذِي مَسْغَبَةٍ ۝١٤ يَتِيمًا ذَا مَقْرَبَةٍ ۝١٥ أَوْ مِسْكِينًا ذَا مَتْرَبَةٍ ۝١٦ ثُمَّ كَانَ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ وَتَوَاصَوْا بِالْمَرْحَمَةِ ۝١٧

pretjeranom ljubavlju. 21 Ne, *(to nije dobro)* kada se zemlja raskomada na komade, 22 — 23 i kada dođe tvoj Gospodar i meleki se poredaju u redove, a džehenem se donese *(predoči)*, toga dana će se čovjek sjećati svojih djela, ali kakva korist od toga sjećanja? 24 On će tada govoriti: »Oh, da sam za života svoga činio dobra djela!« 25 Toga dana niko neće moći kazniti kao Bog, 26 niko neće moći vezati čvrste veze kao Bog. 27 O smirena dušo, 28 vrati se svome Gospodaru zadovoljna, jer je i On od tebe zadovoljan, 29 — 30 uniđi među Moje dobre robove, uniđi u Moj džennet.[10])

[10]) Ovaj ajet pokazuje vrhunac uspjeha u vječnom životu, a to jest, da čovjek postigne onaj stepen, u kojem će biti zadovoljan od svoga gospodara Boga, a i Bog od njega. U ovozemnom životu je nebeski život ovo: Ljudima, koji su iskrenošću, čistoćom, pravednošću i dobrotom okićeni, Bog će i na ovom svijetu podariti raj, i ovakovi će prije onog ahiretskog dženneta uživati blagodati toga raja, jer im je savjest čista.

POGLAVLJE: 90

POGLAVLJE: BELEDUN

OBJAVLJENO U MEKKI, 20 AJETA.

SADRŽAJ:

U prvim ajetima ovog poglavlja govori se o »Beledun«, što znači grad, a to je Mekka. Zato se i zove poglavlje »beledun«. U prijašnjem poglavlju jasno se naglašavaju opomene stanovnicima Mekke i dokazuje se, da će oni, a i njihov grad doživjeti one užasne posljedice, koje su doživjeli stari gradovi i njihovi moćni stanovnici, ako za vremena ne zauzmu pravi put i istinsku vjeru. Ali Mekka je ujedno i grad u kojem stanuje Božji Odabranik Muhammed, pa je to donekle i spašava. Drugi ajet ovog poglavlja daje radosnu vijest, da će muslimani ovaj grad u budućnosti osvojiti i da će u njemu potpuno mirno živjeti, što se je kasnije i ispunilo. Ovo nam poglavlje ujedno pokazuje, da čovjek bez borbe ne može postići cilja, za to naglašava, da je muslimanima potrebno boriti se, ako udare na kakove poteškoće.

PREVOD:

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 — 2 Držim za svjedoka ovaj grad u komu si ti onaj, kome je dozvoljeno ono, što nije drugima.[1]) 3 Oca, a i ono što je on rodio.[2]) 4 Doista mi smo čovjeka stvorili da snosi terete.[3]) 5 Misli li čovjek, da niko nikad ne može biti jači od njega? 6 Čovjek će reći: »Ja sam potrošio i uništio veliki imetak«.[4]) 7 Misli on da njega niko ne vidi. 8 Nismo li mu dali dva oka, 9 jedan jezik i dvije usne? 10 Zar mu nijesmo jasno pokazali dva puta *(dobru i zlu)?* 11 Ali čovjek ovu tešku uzbrdicu ne može da pređe. 12 Šta ti može objasniti šta je ta uzbrdica? 13 To

---

1) Ovaj grad jest Mekka. U Mekki i njenoj okolici borbe ne smije biti, krv se ne smije prolijevati. Ovim ajetima se kazuje radosna vijest, da će Božji Odabranik Muhammed jednoga dana s muslimanima unići u ovaj grad, što se je i ispunilo.

2) Otac je Hazreti Ibrahim, a ono, što je on rodio, jest Ismail, ili Hazreti Muhammed. Ibrahim i Ismail su molili Boga za poslanstvo Božjeg Odabranika Muhammeda.

3) Život čovjeka jest borba na ovom svijetu. Čovjek se mora boriti sa svim poteškoćama, koje ga u životu susreću. Nikakvog velikog cilja ili želje ne može čovjek postići, dok ne otkloni sve poteškoće, koje tomu smetaju.

4) Ovim se pokazuje na govor neprijatelja Božjeg Poslanika Muhammeda. Oni su trošili svoj imetak i svoj trud, da spriječe napredovanje Islama, a kad su vidjeli napredak Islama i uspjeh Božjeg Odabranika, razumjeli su, da je sav njihov trud i trošak beskoristan.

je oprostiti jednoga roba, 14 ili nahraniti jednog siromaha u danima gladi, 15 ili nahraniti jednu bližnju sirotu, 16 ili nahraniti jednog beskućnika koji po zemlji puže *(zbog siromaštva)*, 17 zatim treba da bude od onih koji vjeruju, koji jedan drugom trpeljivost i milosrđe preporučuju,[5]) 18 eto ovi su drugovi sreće i desnice. 19 Dok oni, koji ne vjeruju u naše ajete, jesu drugovi nesreće i ljevice, 20 njih će obuzimati vatra sa sviju strana.

POGLAVLJE: 91

POGLAVLJE: ŠEMSUN

OBJAVLJENO U MEKKI, 16 AJETA.

SADRŽAJ:

Prvi odlomak ovoga poglavlja govori o šemsu, što znači sunce. Ovo sunce jest svijetlo Božjeg pravca a to nam označuje, da je Božji Odabranik Muhammed sunce, koje rasvjetljuje po Bogu postavljeni pravac. Samo oni, koji svoju nutrinu, dušu, a i vanjštinu očiste, mogu u ovom pravcu postići uspjeh. Dok će oni, koji postaju robovi svoje strasti i vazda čine ružna i gadna djela, biti na velikom gubitku.

PREVOD:

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Pazi na sunce i njegovu svjetlost, 2 na mjesec, kada prima sjaj od sunca, 3 na dan, kada ga pokaže u potpunom sjaju. 4 na noć, koja sunce zastire, 5 na nebo i na Onog, koji ga je sagradio, 6 na zemlju i na Onog, koji ju je rasporedio.[1]) 7 na dušu i na

---

[5]) Poniženim, bijednim siromasima i nezaštićenim sirotanima, dobro činiti, vrlo je teško. To sliči prelazu preko strmenitog puta. Dakle, ovo dobro izvršivati nije lako. Kur'an na više mjesta traži, da se sirotanima i siromasima dobro čini, da se oni u svakom pogledu potpomažu. Ovim se pokazuje, kakav stav zauzima Islam prema bijednicima i sirotinji, a istodobno se utvrđuje, kakvu je veliku ljubav imao prema njima Božji Odabranik Muhammed.

[1]) U ovom poglavlju prvih šest ajeta pokazuju na one suprotne pojave u prirodi i njihovu različitost. Sedmi ajet pokazuje, da se ove sve različitosti mogu vidjeti u potpunom čovjeku, a naročito u Božjem Odabraniku Muhammedu, koji kao sunce rasvjetljuje Božji pravac. Sunce daje svjetlost, koju mjesec od njega prima i dalje rasvjetljuje. Usavršeni čovjek sa višeg mjesta prima svjetlo i drugima ga daje. Dan rasvjetljuje sve i ljudima daje mogućnosti, da stiču, što im treba. Noć
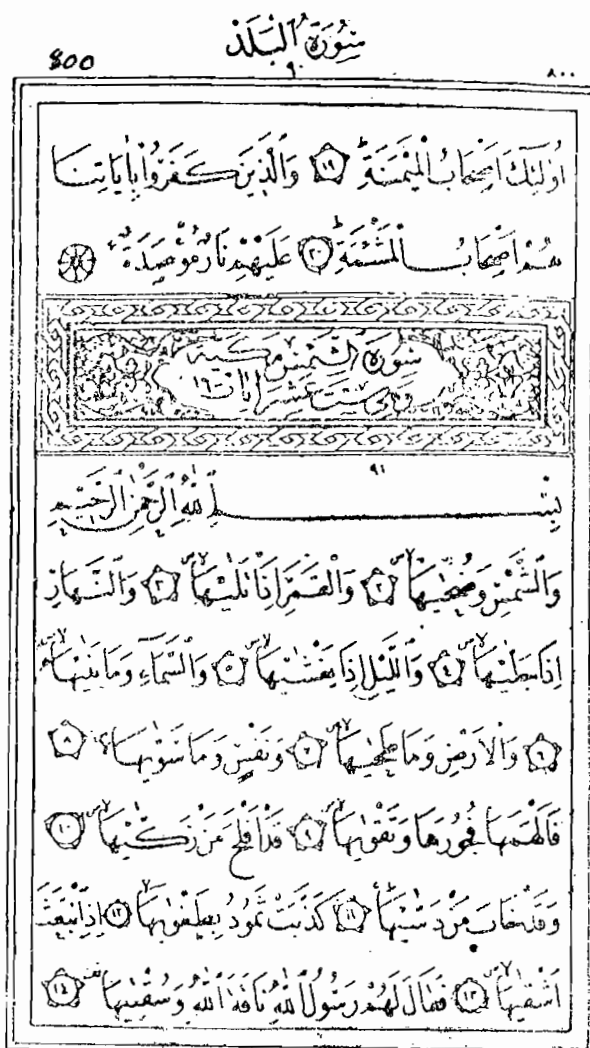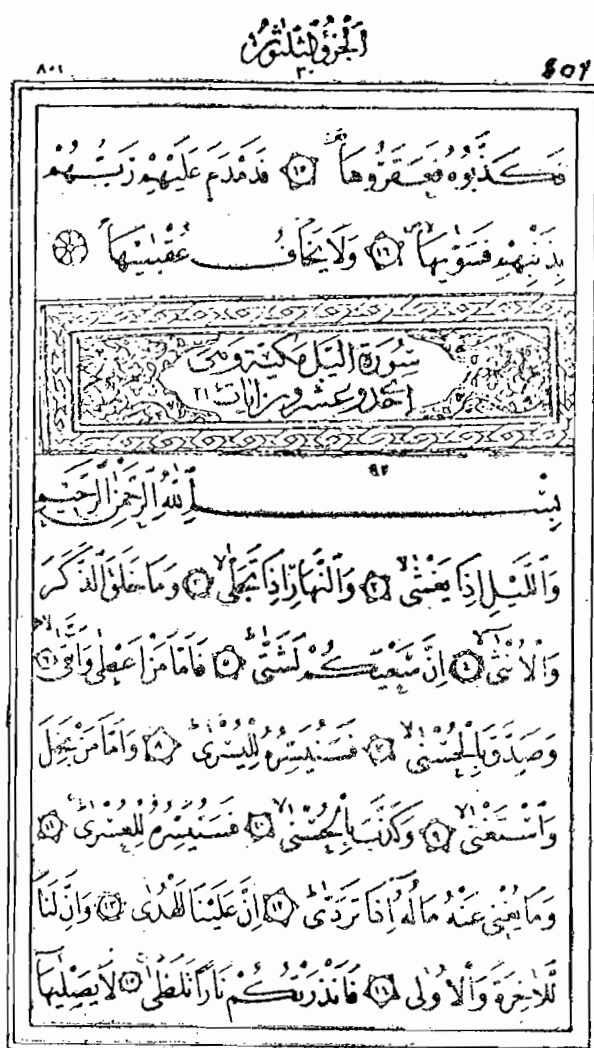
Onog, koji ju je usavršio, 8 pa joj je udahnuo sposobnost, kojom može da čini i zlo i dobro.[2]) 9 Sigurno je spašen onaj, koji svoju dušu očisti. 10 A zaista biće nesretan onaj, koji svoju dušu okalja. 11 Semud je zanijekao istinu svojim pretjeranim odmetanjem. 12 Kada između njih *(između Semudova naroda)* najnesretniji skoči, 13 reče njima Božji Poslanik *(Salih):* »Božju devu ostavite na miru, pustite neka pije vodu«. 14 Oni su njega lažljivim proglasili i devu su zaklali, 15 pa ih je njihov Gospodar Bog radi

---

zastire i omogućuje, da se ljudi odmaraju. I usavršen čovjek je takav. On se trudi, ali njegov um i njegovo srce u miru pliva. Nebo je uzdignuto, a zemlja je udešena tako, da se po njoj hodati može. Kod usavršenih ljudi se ovo može vidjeti, jer usavršenog čovjeka su želje i namjere visoke kao nebo, ali u njegovu stanju i kretanju poniznost se jasno vidi.

2) Ovim se kaže, da je čovjeku nadahnućem kazano, šta je dobro a šta je zlo. Bog je čovjeka osposobio s čulima. Oči su da vidi, a uši su da čuje, a povrh svega toga obdario ga je Svojim božanskim svjetlom, umom i razumom.

njihova grijeha sviju uništio i sa zemljom sravnio. 16 A Bog se ne boji nikakve posljedice iz toga.

POGLAVLJE: 92

POGLAVLJE: LEJLUN

OBJAVLJENO U MEKKI, 21 AJET.

SADRŽAJ:

Lejlun znači noć. U ovom poglavlju se kazuje da će noć zablude i noć neznanja iščeznuti i da će svjetlost istine zavladati. Ljudi se trude, da postignu razne želje i namjere. Oni, koji svoj trud ulažu, da postignu dobro, olakšaće put k dobru. Dok oni, koji svoj trud ulažu samo za ono, što je gadno i ružno i po Bogu zabranjeno, udaraće na velike nesreće.

PREVOD:

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Pazi na noć kada ona svoj zastor potegne, 2 na dan kada se on rasvjetli svojim sjajem, 3 na Onog, koji stvori muško i žensko. 4 Zaista vaš trud ima različite ciljeve i namjere. 5 Pa onaj, koji daje svoj imetak za dobrotvorne svrhe, a od zabranjenih djela se čuva, 6 — 7 i koji čvrsto vjeruje u ono, što je najljepše, Mi ćemo mu olakšati najlakši svršetak. 8 Ali onaj, koji je škrt i sebe držeći zgodnim zaboravlja Boga, 9 i koji ne vjeruje u ono, što je najljepše, 10 Mi ćemo mu olakšati put, koji će ga dovesti u velike poteškoće 11 i neće mu koristiti njegov imetak kada on zaglavi *(u paklu)*. 12 Nama pripada pokazivanje pravog puta. 13 Zaista Nama pripada i zadnji i prvi život. 14 Ja sam vas opomenuo sa plamtećom vatrom. 15 — 16 U nju neće unići, nego samo oni najnesretniji, koji ne vjeruju istinu i koji od nje glavu zakreću. 17—18 Od nje će biti udaljen onaj, koji se najviše čuva i izbjegava ružna djela, koji za pomoć drugima svoj imetak dijeli i tako se potpuno očisti. 19 Ovakav čovjek ne izgleda nikakove nagrade ni od koga. 20 — 21 On to čini samo za volju svoga Svevišnjeg Gospodara Boga i sigurno će zadovoljan biti.

POGLAVLJE: 93

POGLAVLJE: DUHA

OBJAVLJENO U MEKKI, 11 AJETA.

SADRŽAJ:

Ovo poglavlje kazuje nam, da će sunce Islama postepeno rasvijetliti cijeli svijet. Za to se ovo poglavlje i zove Duha, to jest jutarnji sjaj. Ona dva poglavlja prije ovoga, prispodabljaju dolazak Božjeg Odabranika Muhammeda rađanju sunca. Ova prispodoba i ovdje se nastavlja. Kako sunce, čim se rodi, ne obasjava odmah cijeli svijet, tako i istina koju po Božjoj zapovijedi poučava Božji Poslanik, nije mogla da zahvati cijeli svijet odmah, ali ona će postepeno napredovati i cijeli svijet rasvijetliti.

PREVOD:

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Pomno gledaj kako jutarnje sunce, sunce istine sve na više ide. 2 Pazi i gledaj na noć, kada se zgusne njena tmina, pa razlikuj sunce istine i tamnu noć neznanja. 3 Tvoj Gospodar Bog nikad te nije ostavio i nikad te nije zamrzio. 4 Doista konac *(tvog poslanstva)* biće kud i kamo bolji od početka. 5 Tvoj Gospodar će tebi dati sve što želiš i ti ćeš biti zadovoljan. 6 Zar te nije tvoj Gospodar Bog znao kao nezaštićeno siroče, pa te je smjestio i pod zaštitu stavio. 7 Znao je da ti nisi imao spoznaje o pravom putu, pa zar ti nije pokazao pravi put? 8 Znao je da si bio siromah, pa zar te nije stavio u stanje bogatstva? 9 Nemoj siročeta ponizivati. 10 Čuvaj se da ne odbijaš onoga, koji nešto traži. 11 A blagodati tvoga Gospodara Boga javno kazuj i pričaj.

POGLAVLJE: 94

POGLAVLJE: INŠIRAH

OBJAVLJENO U MEKKI, 8 AJETA.

SADRŽAJ:

Ovo poglavlje kao i ono prošlo, daje Božjem Poslaniku dobru nadu i obavješćuje ga, da će poteškoće na koje on udara, naći svoj konac. Ujedno mu se saopćava, da će nakon poteškoća početi dolaziti i olakšice, pa naravno, da će povodom toga olakšanja Božji Poslanik osjetiti veselje, i da će mu se srce veseljem ispuniti i prsa raširiti. Inširah znači raširenje, pa se i poglavlje tako naziva. Božji Poslanik je nastojao, da čovječanstvo izbavi iz kaljuže nemorala i da ga spasi i privede istini. U tom pogledu
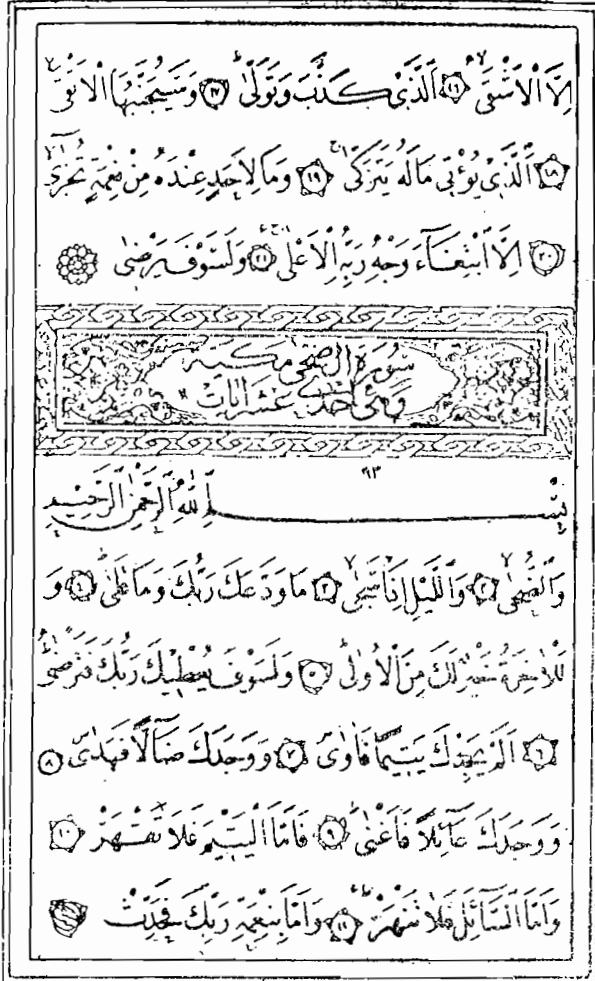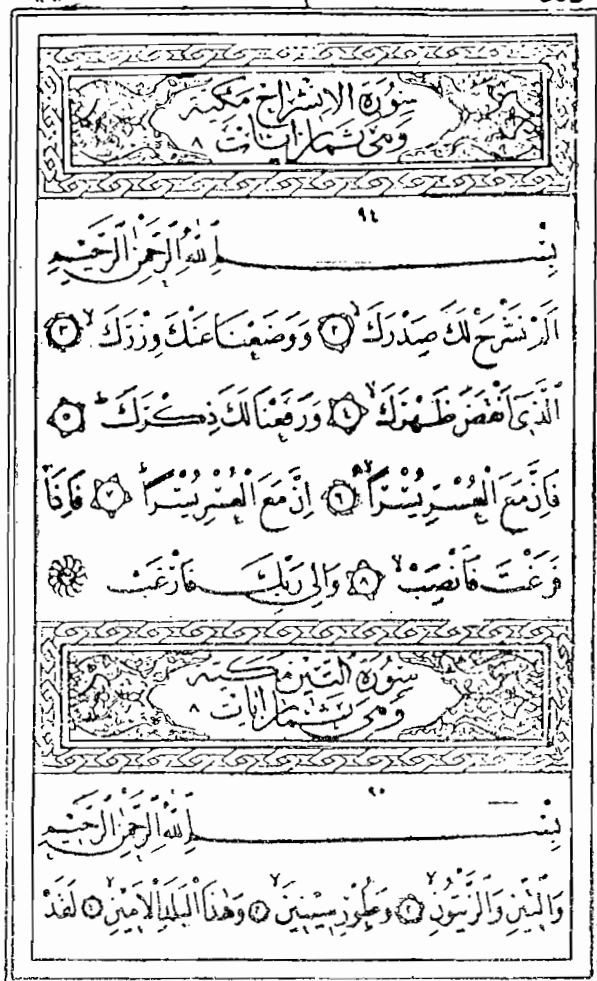
stavio je sebe pod teret, koji je bio veoma težak. Božja Objava, koja mu raširuje prsa veselom vijesti, ovu brigu i ovaj teret je otstranila. Ovo poglavlje u vezi je sa prijašnjim poglavljem, jer oba poglavlja pokazuju onu brigu i ono nastojanje Božjeg Poslanika, koje je on imao za spasavanje zalutalog čovječanstva. Oba poglavlja pokazuju, da je Božji Poslanik vođen samo Božjom Objavom, mogao savladati ove terete, i da ga je samo Božja Objava u vršenju poslanstva spasavala.

PREVOD:

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Zar mi nismo raširili tvoja prsa,[1]) 2 — 3 i skinuli *(olakšali)* težinu, koja ti je kršila tvoja leđa?[2]) 4 Zar nismo visoko uzdigli

[1]) Prema jednom hadisu priča se, da je Božji melek Džebrail došao Božjem Odabraniku Muhammedu, još dok je bio kao dijete kod svoje pomajke, dojilje Halime, i prsa mu otvorio i srce mu oprao. Ali ispravnost ovoga hadisa stavljena je pod kritiku. Pripovijeda se, da je isti ovaj slučaj imao i onda, kada je prvu Objavu primio. Pod raširenjem prsa ima se razumjeti to, da su njegova prsa mudrošću rasvijetljena i osposobljena, da mogu primati potpunu Božju Objavu.

[2]) Ova težina i ovaj teret jest vruća želja Božjeg Poslanika, da cijelo ljudstvo izbavi iz neznanja i zabluda (Vidi 26:3.).

spomen tvoga imena?[3]) 5 Bez sumnje, sa svakom teškoćom ima i olakšica. 6 Nikakve sumnje nema, da sa svakom teškoćom ima i olakšica.[4]) 7 — 8 Pa onda čim svršiš posao *(o upućivanju ljudi),* trudi se i samo svome Gospodaru približuj se.

POGLAVLJE: 95

POGLAVLJE: TIN

OBJAVLJENO U MEKKI, 8 AJETA.

SADRŽAJ:

Tinun znači smokva. Smokva je oznaka Musaova šeriata. U Indžilu se kaže, da će se smokva osušiti i da će je nestati. Prema ovome stoji zejtunun, a znači maslina, koja je oznaka Islama. Maslinovo drvo niti je istočno, niti je zapadno. Ono zauzima cijeli svijet. Maslinovo ulje služi svemu svijetu i to trajno. U ovom poglavlju, pošto se je ovo dvoje na gornji način označilo i pokazalo, ističe se, da je čovjek stvoren da napreduje i da postigne najveći stepen. Pa ako on, pokoravajući se onim glavnim načelima, koja su po Bogu postavljena, bude vršio svoju dužnost, doći će do najvećeg stepena. A ako on ne primi ova načela i prema njima se ne bude ravnao, onda će se on strmoglaviti u najopasnije provalije.

PREVOD:

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Gledaj smokvu i maslinu, 2 brdo Sinajsko, 3 i ovu varoš, koja u sigurnosti pliva.[1]) 4 Zaista mi smo stvorili čovjeka u naj-

---

[3]) Ovaj ajet kazuje onu veliku čast, koju će Božji Poslanik postići. Ovaj ajet je objavljen baš onda, kada je Božji Odabranik Muhammed bio sam i bez ikakve zaštite. Ispunjenje ovog Božjeg obećanja je vrlo jasno.

[4]) Ovo: da iza svake teškoće ima olakšica, pokazuje, da će Božji Poslanik postići uspjeh. Poznato je, da je Božji Poslanik sa svojim društvom udarao na najteže muke. U ovim ajetima se dva puta kazuje, da sa svakom teškoćom ima olakšica i time se pokazuje, da će muslimani dva puta udarati na muke i da će oba puta biti pobjednici.

[1]) Smokva i brdo Sinajsko označuju onu objavu, koju je Musa alejhisselam primio na brdu Sinajskom. Grad, koji pliva u sigurnosti jest Mekka, i ovo označuje onu objavu, koju je Božji Odabranik Muhammed primio. Posljednji ajeti ovo objašnjavaju. Istina je, da smokva pretstavlja nauku Musaovu i da su to usvojili svi komentatori Tevrata, kao ispravno tumačenje. U Matijinu Evanđelju se kaže: »Isa je pokraj puta vidio jednu smokvu i došao do nje. Na njoj osim lišća nije ništa našao;

ljepšem obliku, 5 a zatim smo ga povratili u najniže nizine, 6 osim onih koji vjeruju i koji dobra djela čine, pa njima pripada neprekidna nagrada.[2]) 7 Čovječe, poslije svega ovog, šta te nagoni da niječeš Božju vjeru i da ne vjeruješ u Sudnji dan? *(Muhammede, ko može laživim smatrati tebe, nakon što si objasnio Božju vjeru i dan obračuna i kazne?)*. 8 Zar nije Bog najbolji sudija?

POGLAVLJE: 96

POGLAVLJE: ALAKUN

OBJAVLJENO U MEKKI, 19 AJETA.

SADRŽAJ:

Svi učenjaci složno priznaju, da je Božji Odabranik Muhammed najprije primio prvih pet ajeta ovog poglavlja. Da je ovo poglavlje stavljeno baš na ovo mjesto, uzrok je to, da se dadne važnost onome, što je istaknuto u prijašnjim poglavljima o savršenstvu i veličini Božjeg Poslanika i o slavi i časti, koju će zauzimati oni, koji budu išli za Pejgamberom. Ove sve časti nije moguće postići samo ljudskom snagom, za to se na početku ovog poglavlja naglašava, da je potrebno Božju pomoć tražiti. Poglavlju je ime Alak, što znači usirena krv. U drugom odlomku ovog poglavlja kazuje se, da je čovjek stvoren od usirene krvi. Time se ističe, da je sva ljepota u obliku čovjeka proistekla iz male količine usirene krvi, i pretskazuje, da će i Božji Odabranik Muhammed i ako čedan i ponizan, postići vrlo visoke časti i odlikovanja.

PREVOD:

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Čitaj u ime tvoga Gospodara Boga, koji sve stvara. 2 On je stvorio čovjeka od usirene krvi. 3 Čitaj, tvoj je Gospodar Bog najplemenitiji. 4 On je naučio čovjeka da se služi perom i

---

pa joj je rekao: »Od sada pa navjeke neka u tebe ploda nema«. I smokva se je odmah osušila«. Da smokva ne bi bila oznaka Musaove nauke, iz ovih se riječi ne bi moglo razumjeti ništa. Da maslina označuje Islam, vidi 24:25.

[2]) Ljudi su u vrlo lijepom obliku stvoreni. Oni su okićeni svim svojstvima, koja su potrebna za to, da se čovjek izdigne na najveći stepen bogobojaznosti. Da čovjek pada u najniže nizine uzrok je to, što on nije iskoristio vrline, kojima ga je Bog okitio. Bog ga je uzdigao nada sva svoja stvorenja, a on se opet ponizuje i hoće da se klanja onim slikama i onim kipovima, koje on svojom rukom gradi.

kalemom.[1]) 5 On je naučio čovjeka i ono, što čovjek nije znao. 6 Premda mu ne dolikuje, čovjek prelazi granicu i griješi, 7 čim sebe vidi da se obogatio. 8 Zaista, povratak je sviju samo tvom Gospodaru Bogu. 9 Vidje li onoga, koji sprječava 10 Božjeg roba kada klanja namaz? 11 Vidje li ti, da li je onaj na prvom putu, 12 da li on preporučuje bogobojaznost, 13 da li ovakav

[1]) Od velike je važnosti, da se u prvim ajetima, koji su najprije objavljeni Božjem Odabraniku Muhammedu, govori o peru i kalemu. Pero i kalem su najvažnija sredstva, da se objasni i raširi vjerovanje u Božje jedinstvo. Osim toga, pero i kalem ima i drugu veliku vrijednost u podizanju i spasavanju ljudstva i ajeti nam kazuju, da će pero i kalem najsnažniju djelatnost imati u tom pogledu. U ovom poglavlju se čovjeku kaže: »Čitaj i piši!«, i ovo su prve islamske zapovijedi. Radi toga i možemo da vidimo, da su muslimani u prvim stoljećima gajili i štitili nauku i znanost i u tom pogledu prednjačili i bili uzor cijelom čovječanstvu. Glavni izvor Islama na više mjesta traži, da se ljudi okite sa znanjem i naukom, i znanost u tolikoj mjeri uzima pod svoju zaštitu, da u drugim nebeskim knjigama tome ne možemo primjera naći.

čovjek ne vjeruje istinu i okreće glavu od nje? 14 Ne zna li on, da Bog sve vidi? 15 Stani, stani, ovaj čovjek, ako se ne sustegne, Mi ćemo ga zgrabiti za njegovo čelo, 16 udarac će pasti na njegovo lažljivo i griješno čelo, 17 pa neka on pozove društvo *(da mu pomogne)*. 18 Mi ćemo pozvati svoje stražare.[2]) 19 Nipošto se ne pokoravaj njemu, nego padaj na sedždu i sa molbom približuj se Bogu.

POGLAVLJE: 97

POGAVLJE: KADR

OBJAVLJENO U MEKKI, 5 AJETA.

SADRŽAJ:

U prošlom poglavlju pokazani su oni ajeti, koje je Božji Poslanik kao prve primio. U ovom poglavlju govori se o vremenu, kada je Kur'an počeo dolaziti Božjem Odabraniku Muhammedu. Bog nam kaže, da je početak Objave Kur'ana bio u jednoj noći od zadnjih deset noći mjeseca Ramazana, i nazvao je tu noć »Lejletul-kadr«, što znači vrijedna noć. Ono svijetlo, koje ima da rasvijetli cijeli svijet, pojavilo se u ovoj vrijednoj noći. Veličina ovog svijetla, najveći je dokaz veličine poslanstva Božjeg Poslanika Muhammeda.

PREVOD:

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Zaista, Mi smo naredili da Kur'an bude objavljen u jednoj vrijednoj i časnoj noći.[1]) 2 A šta ti može objasniti šta je to vrijedna noć? 3 Vrijedna noć više vrijedi nego hiljadu mjeseci *(u kojima nema te noći)*. 4 Te noći silaze anđeli i Duh sa dozvolom svoga Gospodara Boga i to za svaki posao. 5 Mir prati tu noć, sve dok zora ne zarudi.

---

[2]) Ovim se pokazuje i na one borbe, koje će se voditi između muslimana i njihovih protivnika.

[1]) Lejletul-kadr = vrijedna noć je jedna od zadnjih noći Ramazana. Govori se, da je ta vrijedna noć 25 ili 26 ili 27 noć Ramazana. U 44:3 pokazuje se, da je to jedna časna noć. Kur'an je dakle, u ovakoj jednoj vrijednoj i časnoj noći počeo silaziti.

سورة البينة ٩٨

806

بسم الله الرحمن الرحيم
لم يكن الذين كفروا من أهل الكتاب والمشركين منفكين حتى تأتيهم البينة ① رسول من الله يتلوا صحفا مطهرة ② فيها كتب قيمة ③ وما تفرق الذين أوتوا الكتاب إلا من بعد ما جاءتهم البينة ④ وما أمروا إلا ليعبدوا الله مخلصين له الدين حنفاء ويقيموا الصلوة ويؤتوا الزكوة وذلك دين القيمة ⑤ إن الذين كفروا من أهل الكتاب والمشركين في نار جهنم خالدين فيها أولئك هم شر البرية ⑥ إن الذين آمنوا وعملوا الصالحات أولئك هم خير البرية ⑦ جزاؤهم عند ربهم جنات عدن تجري من تحتها الأنهار خالدين فيها أبدا

الجزء الثلاثون ٣٠

807

رضي الله عنهم ورضوا عنه ذلك لمن خشي ربه ⑧

سورة الزلزال مدنية وهي ثمان آيات

بسم الله الرحمن الرحيم
إذا زلزلت الأرض زلزالها ① وأخرجت الأرض أثقالها ② وقال الإنسان ما لها ③ يومئذ تحدث أخبارها ④ بأن ربك أوحى لها ⑤ يومئذ يصدر الناس أشتاتا ليروا أعمالهم ⑥ فمن يعمل مثقال ذرة خيرا يره ⑦ ومن يعمل مثقال ذرة شرا يره ⑧

سورة العاديات مكية وهي إحدى عشرة آيات

POGLAVLJE: 98

POGLAVLJE: BEJJINETUN

OBJAVLJENO U MEKKI, 8 AJETA.

SADRŽAJ:

Pošto je Božji Poslanik Muhammed dobio od Boga najjasniju zbirku Božjih Objava, to se u ovom poglavlju govori o Pejgamberu, kao o očevidnom znaku, i poglavlje se zove Bejjinetun što znači jasni i očevidni znak. Da se Božji Odabranik Muhammed naziva Bejjinetun-jasnim i očevidnim dokazom uzrok je to, što je njegovim poslanstvom iščezlo vjerovanje u kipove, u štokakve izmišljotine, i što se umanjilo na hiljade zala i nevaljalština. Ovakav uspjeh nijesu mogli postići oni Božji odabranici, koji su prije njega dolazili.

PREVOD:

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Nijesu se mogli osloboditi od grijeha oni, koji ne vjeruju između sljedbenika Knjige kao i oni, koji se klanjaju idolima i

Bogu druga zamišljaju, sve dotle, dok im ne dođe jasan i nepobitan dokaz, 2 a to je Božji Poslanik, koji čitaše čiste stranice,[1]) 3 u kojima su istinite Knjige.[2]) 4 I nisu se razilazili u mišljenju oni, kojima je dana Knjiga, nego samo pošto im dođe jasan i nepobitan dokaz. 5 A njima nije bilo naređeno ništa drugo, nego da obožavaju Boga čistom i iskrenom vjerom, da pravovjernici budu, da klanjaju namaz, da dijele zekat, i to je stalna i čvrsta vjera, koja je po Bogu uspostavljena. 6 Zaista oni, koji ne vjeruju, bili oni od sljedbenika Knjige, ili od onih, koji Bogu druga zamišljaju, vječno će ostati u paklenskoj vatri, i to su najgori stvorovi. 7 Zaista su oni, koji vjeruju i čine dobra i Bogu ugodna djela, najbolji stvorovi, 8 njihova nagrada kod njihovog Gospodara Boga biće vrtovi boravka, ispod kojih teku rijeke i u kojima će ostati vječno. Bog je s njima zadovoljan, a oni su s Bogom zadovoljni. To je određeno za svakog onoga, koji se bude bojao Boga.

POGLAVLJE: 99

POGLAVLJE: ZILZALUN

OBJAVLJENO U MEKKI, 8 AJETA.

SADRŽAJ:

Pošto se na početku ovog poglavlja govori o velikom potresu, to se i poglavlje naziva »Zilzalun«, što znači veliki potres. Ovaj se potres tumači, da je sa pojavom

---

1) Sva nastojanja oko toga, da bi se Arapi priveli na bolji put, nijesu davali nikakva ploda. I Jevreji i kršćani nastojali su, da Arape pojevreje, ili da ih privedu u kršćanstvo, ali nisu mogli ništa postići, nego su i Jevreji i kršćani poprimili od Arapa sve ono, što je najgore. Pa ni hanifitski pravac, ostatci nauke Božjeg Odabranika Ibrahima, nije mogao postići nikakvog uspjeha u Arabiji. Ali kad je došao Božji Poslanik Muhammed, i kada je počeo čitati i učiti čiste stranice Božje Objave, odmah je nastao veliki preokret kod Arapa. Za kratko vrijeme, ne samo da su primili Božje Istine na srce, nego su postali i glavni nosioci tih Istina. Za to se i naglašava, da je Hazreti Muhammed, po Bogu poslani jasni i nepobitni dokaz.

2) U Kur'anu se nalazi sve ono, što je Bog stavljao na srce i jezik prijašnjim odabranicima. Dakle, u Kur'anu ima sve ono, što je u prijašnjim nebeskim knjigama objavljeno, kao i ono, čega u prijašnjim nebeskim knjigama nema. Prema tome Kur'an sadrži sva glavna načela, koja su u prijašnjim knjigama objavljena. Osim toga Kur'an popravlja u prijašnjim knjigama sva ona mjesta, koja su tokom vremena od strane ljudi izmijenjena. Dakle, Kur'an je zbirka istinitih objava.

Božjeg Odabranika Muhammeda u Arabiji nastao veliki preokret. Na koncu ovaj veliki potres može da pokazuje i na one velike nesreće, koje i danas obuhvaćaju cijeli svijet. U prijašnjim poglavljima je kazano, da će Božji Poslanik Božjom Objavom učiniti veliki preokret među ljudima. Ali da se ovaj veliki preokret učini, treba i svijet prodrmati, kako bi se ljudi probudili iz onoga sna, u koji su zapali. Kako će se ovaj potres dogoditi, u ovom se poglavlju jasno pokazuje.

PREVOD:

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Kada se zemlja potrese strašnom trešnjom, 2 i kad zemlja izbaci svoje terete, 3 pa čovjek rekne: »Šta joj je?« 4 Toga će dana zemlja pričati svoje vijesti, 5 jer joj je tvoj Gospodar Bog zapovijedio.[1]) 6 Toga će dana izaći ljudi u grupama, da im se pokažu njihova djela. 7 Ko bude radio dobro koliko je jedan trun, vidjeće ga, 8 a ko bude radio zlo koliko je težak jedan trun, vidjeće ga.[2])

POGLAVLJE: 100

POGLAVLJE: ADIJATUN

OBJAVLJENO U MEKKI, 11 AJETA.

SADRŽAJ:

U prvom odlomku ovoga poglavlja govori se o konjima brzacima, koji frkćući lete na bojno polje. Adijatun označuje takove brzake, pa se i poglavlje tako zove. Ono poglavlje prije ovoga, pokazalo je onaj veliki potres i onu strašnu nesreću. U ovom poglavlju se kazuje, da će velike nesreće nastati i zbog ratova. Ovo Božje obavještavanje ispunilo se kako za vremena Poslanika Muhammeda, tako i u vremenima u kojima mi živimo. U našem vremenu dogodio se jedan svjetski rat, kojemu u povjesti primjera nema. Ovaj veliki rat napravio je veliki prevrat. Ali je ipak potakao ljude, da se što brže probude, a dao je potstreka, da se i u duhovnom pogledu podižu. Prije trinaest stoljeća u Arabistanu se ovako nešto dogodilo.

---

[1]) Ovaj događaj i na ovom svijetu se dogodio. Jednoga je vremena cijela Arabija osjetila veliki i strašni potres. Stanovnici Arabije, koji su duševno bili mrtvi, poskakali su iz utrobe toga mrtvila, u jedan novi život. Zemlja da će pričati svoje vijesti, ima se razumjeti, da će se pojaviti neke okolnosti, koje će iznijeti na vidjelo sve one nepravde i nasilja, koja su se izvršavala na zemlji. Kao što su i stanovnici Mekke svojevremeno morali priznati nasilja, koja su činili. Neki ovo tumače u savezu sa poglavljem 22:1.

[2]) Zakon o dobru i zlu, vrlo je jasan. Sve što se učini, bilo dobro ili bilo zlo, pa makar to bilo koliko jedan trun, čovjek će za to dobiti nagradu ili kaznu. Ukratko rečeno, svaki posao i svaki pokret ima prema sebi kao plod nagradu ili kaznu.

PREVOD:

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Gledaj i pazi, na konje koji frkću i lete kao munja, 2 koji iz kamenja vatru prosipaju, 3 koji ranom zorom udaraju na neprijatelja, 4 — 5 i koji dižući prašinu ulaze među velike skupine neprijatelja. 6 Zaista je čovjek nezahvalan svome Gospodaru Bogu,[1]) 7 i sigurno on to sam vidi i potvrđuje, 8 jer previše voli zemaljska nestalna dobra. 9 Ne zna li on, kad se ono što je u grobovima poremeti i povadi, 10 i kad se ono što je u prsima

[1]) Prema tumačenju većine, u prvih pet odlomaka ovoga poglavlja, govori se o brzim konjima, koji kao munja leteći u ratu frkću. A neki opet tumače, da su to borci, koji konjima upravljaju u ratu, i prema tome bi drugi odlomak: »vatru prosipaju«, značio, ulaziti u rat. U tom slučaju ovo pet odlomaka bi imalo pokazivati one borbe, koje će Mekkelije voditi s muslimanima. Šesti odlomak bi imao da označuje onu nezahvalnost i onaj veliki otpor Mekkelija, kojeg su pokazivali u pobijanju poslanstva Božjeg Odabranika Muhammeda. Vidi 17:94—95.

na vidjelo iznese, 11 da će zaista njihov Gospodar Bog toga dana o njima potpuno dobro obaviješten biti.

POGLAVLJE: 101

POGLAVLJE: KARIATUN

OBJAVLJENO U MEKKI, 11 AJETA.

SADRŽAJ:

Kariatun je ona nesreća, koja srca komada. Ova nesreća je ista ona, o kojoj se govori u 99. poglavlju.

PREVOD:

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Nesreća i udarac, koji srca para. 2 Kakva je to strašna nesreća i kakav je to udarac? 3 Po čemu ćeš ti znati kakav je taj užasni udarac?[1]) 4 Toga će dana ljudi biti kao raštrkani leptirovi, 5 a brda će biti kao raščupana vuna.[2]) 6 Onaj, čija vaga bude teška, 7 živjeće zadovoljnim životom, 8 a čija vaga bude laka, 9 njegova je majka i sklonište velika provalija.[3]) 10 A šta ti može objasniti, šta je ta provalija? 11 To je veoma žestoka vatra.

POGLAVLJE: 102

POGLAVLJE: TEKJASUR

OBJAVLJENO U MEKKI, 8 AJETA.

SADRŽAJ:

Tekjasur znači množina, hvalisanje množinom. U ovom poglavlju se objašnjava, da ona velika naklonost i ona velika ljubav, koju čovjek ima samo za ovozemnim

---

[1]) Kao što smo rekli u sadržaju, »Kariatun« znači nesreća i udarac, koji srce para. Ova nesreća je onaj udarac, koji je pogodio protivnike Božjeg Poslanika između Kurejševića.

[2]) Protivnici Božjeg Odabranika Muhammeda i na ovome su svijetu ovakovo stanje doživjeli. Njihovi najodličniji ljudi, koji su im izgledali kao brda, jedan po jedan su bili uništeni.

[3]) Majka je najbolje sklonište i dom. U majčinom krilu se dijete najbolje osjeća. Ljudi u svojoj domovini ugodno žive. Ali teško se onome, kome majčino krilo, a i njegova domaja, bude provalija, ražarena vatra.

užicima, ne može dovesti do onih visokih ciljeva, koji su čovjeku potrebni u istinskom duhovnom životu, nego zaustavlja čovjeka na svakom koraku i ne može da ide naprijed.

PREVOD:

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 — 2 Želja da uvećate vaše bogatstvo i hvalisanje množinom imetka, učinila vas je nehajnim i nemarnim sve dotle, dok ne posjetite grobove.[1]) 3 Nije li tako, vi ćete brzo saznati *(u grobu)*, 4 zatim, sigurno ćete skoro saznati *(na Sudnjem danu)*. 5 Da, da, kad biste vi potpuno i sigurno znali *(šta je pred vama)*, 6 vi biste zaista vidjeli pakao.[2]) 7 I zatim ćete ga nesumnjivo vidjeti svojim očima, 8 a poslije toga ćete sigurno biti pitani onoga dana, za sva svoja uživanja.

POGLAVLJE: 103

POGLAVLJE: ASR

OBJAVLJENO U MEKKI, 3 AJETA.

SADRŽAJ:

U ovom poglavlju, uzimajući vrijeme za svjedoka, jasno se dokazuje, da će samo oni, koji istinu prime, napredovati, dok oni, koji ju odbiju, biće na velikom gubitku. Za to je i poglavlju dano ime El-asr — vrijeme.

PREVOD:

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 — 2 Držim za svjedoka vrijeme *(koje pokazuje početak i svršetak svega)*, da je sigurno svaki čovjek na velikom gubitku. 3 Samo će se spasiti od tog velikog gubitka oni, koji vjeruju i koji

---

1) Pod posjećivanjem grobova misli se na smrt.

2) Prema ovim uzvišenim riječima, čovjek može da vidi pakao i na ovom svijetu. Jer kako džennetski život, tako i džehennemski život, počinje na ovom svijetu. Treba samo da čovjek ima takove oči, kojima će to vidjeti. Džehennem ili pakao je drugo ime svakog ružnog i gadnog djela čovječijeg. Zadnji ajet ovog poglavlja pokazuje, da će svaki onaj, koji u ovozemnom životu nije iskoristio svoje vrijeme, čineći dobra djela, biti upućen u pakao.
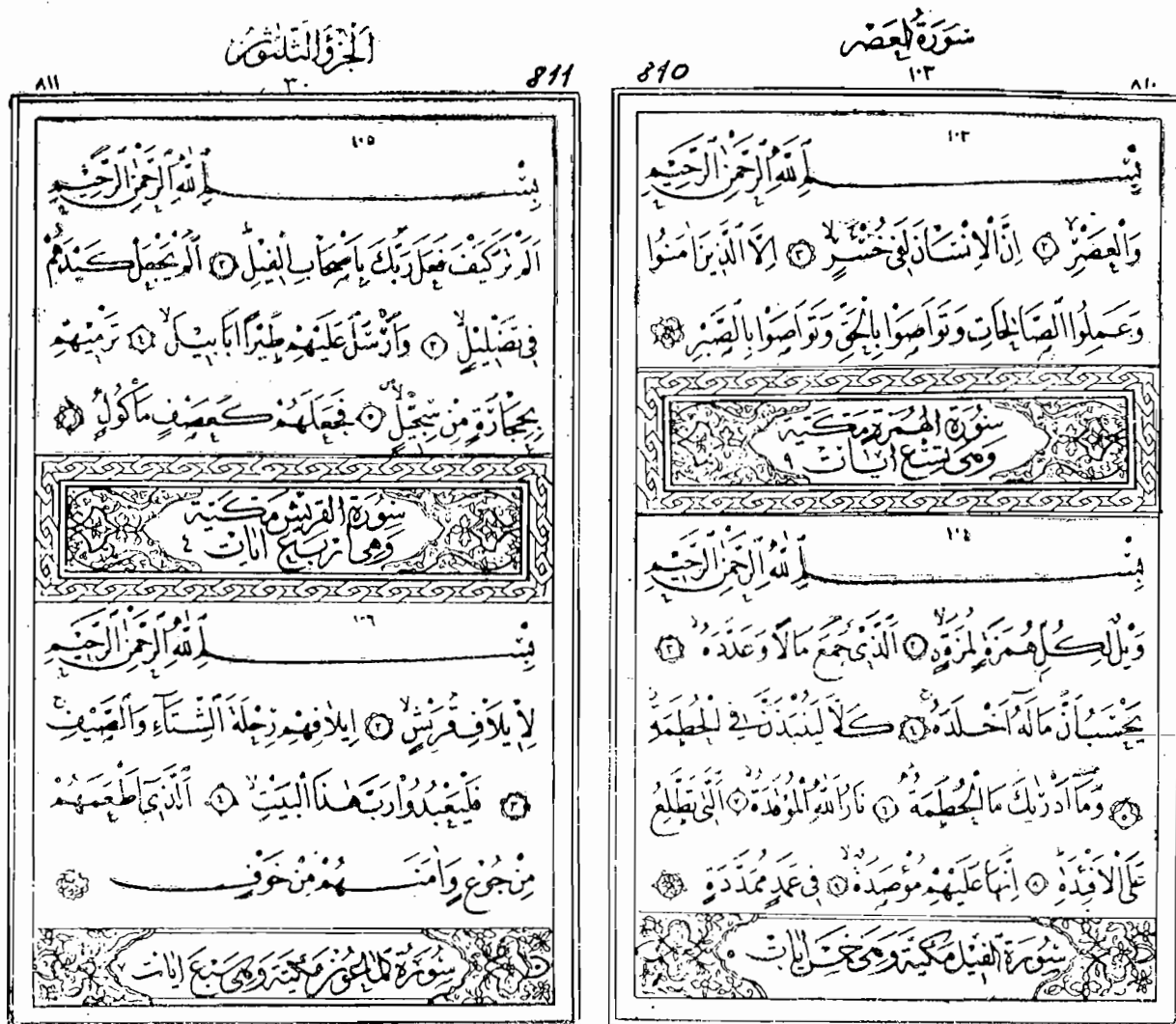
pravo i ispravno dobra djela čine,[1]) i koji jedan drugom preporučuju istinu i strpljivost.[2])

POGLAVLJE: 104

POGLAVLJE: HUMEZETUN

OBJAVLJENO U MEKKI, 9 AJETA.

SADRŽAJ:

U poglavlju prije ovoga govoreno je o onima, koji pravo i ispravno vjeruju, koji sva dobra djela u skladu sa Božjim odredbama vrše, te koji jedan drugom preporučuju

---

[1])Svaki čas, koji se ne upotrijebi u dobrom djelu, jest izgubljen. Ove uzvišene riječi, pošto su to jasno pokazale, skreću nam pažnju na historiju, kao svjedoka ljudskih djela.

[2]) Ljudi su zaduženi, da jedan drugome samo istinu preporučuju. Ako bi u preporučivanju istine udarili na kakove poteškoće, treba stisnuvši zube, da se bore protiv njih, i da tako dokažu i svakom pokažu, da su vezani za istinu i da je i pored najvećih zapreka ne ostavljaju.

istinu i strpljivost. U ovom poglavlju se govori o onima, koji ne čine dobra i korisna djela, nego samo gomilaju novac na nedozvoljen način, a osim toga ne preporučuju istine, nego, štaviše, vrijeđaju svojim poganim jezikom i drugim sretstvima sve one dobre muslimane, koji ljube i šire istinu. Osim toga, u ovom poglavlju se naglašava, da će protivnici Božjeg Odabranika doživjeti vrlo ružne posljedice svojih gadnih djela, i da će ih poklapati nesreća iza nesreće. Humezetun znači klevetnici.

PREVOD:

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 — 2 Teško se svakom klevetniku i opadaču, koji za leđima govori, koji očima i drugim načinom ljude izrugiva, i koji skuplja novac i vazda ga broji, 3 a misli, da će ga njegov imetak i novac učiniti besmrtnim. 4 Ne, nikako, on će zaista biti bačen u nesreću, koja gnječi i obara sve.[1]) 5 Znaš li ti šta je ta nesreća, koja gnječi i obara? 6 — 7 To je ražarena Božja vatra, koja obuzima i obuhvaća srca. 8 — 9 Ona će ih okružiti kao svod u obliku dugih stupova.

POGLAVLJE: 105

POGLAVLJE: FILUN

OBJAVLJENO U MEKKI, 5 AJETA.

SADRŽAJ:

Ovo poglavlje pokazuje na onaj veliki neuspjeh Ebrehe, abesinskog namjesnika u Jemenu. On je pripremio i poveo osvajalačku vojsku prema Mekki. Namjera mu je bila, da poruši Ka'bu. U toj vojsci je bio i slon, pa se tako prozvala i vojska: »Drugovi i vlasnici slona«. U ovom poglavlju se ovim događajem pretskazuje, da će i Božji Odabranik, iako će se susresti sa vrlo jakim neprijateljem, biti očuvan i sačuvan, kao i Ka'ba, što je očuvana od zle namjere ove vojske.

PREVOD:

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Zar nisi vidio i saznao ono što je tvoj Gospodar Bog uradio sa gospodarima slona.[2]) 2 Zar nije njihovu zlu namjeru iz

[1]) Ta nesreća je džehennem, jer on sve gnječi i uništava. Neprijatelji Božjeg Odabranika Muhammeda su i u ovozemnom životu doživjeli ovu nesreću.

[2]) Vojska pod vodstvom abesinskog namjesnika u Jemenu bila je krenula prema Mekki u namjeri, da sruši Ka'bu. Kad su se prikučili

temelja pokvario? 3 — 4 — 5 Zar nije na njih poslao jata ptica, koje su na njih bacale kamenje od okamenjene zemlje, pa ih je učinio jednake izjedenom klasju?

POGLAVLJE. 106

POGLAVLJE: KUREJŠ

OBJAVLJENO U MEKKI, 4 AJETA.

SADRŽAJ:

Ovo poglavlje svojim sadržajem u vezi je sa prošlim poglavljem i upotpunjuje ga. Ovo poglavlje ujedno napominje i one blagodati, koje su Kurejšije imali i imaju, zbog toga što su Ka'bu čuvali.

PREVOD:

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Da Kurejšijama ulijemo pouzdanje i sigurnost *(mi smo kaznili one, koji su dolazili da Ka'bu sruše).*[1]) 2 To smo učinili *(da im ulijemo pouzdanje i sigurnost)* u njihovom putovanju ljeti i zimi. 3 — 4 Zato neka robuju i služe Bogu, Gospodaru ovoga hrama, Koji ih hrani i čuva od gladi, i Koji ih osigurava od svakog straha i bojazni.[2])

Mekki, zavladala je među vojskom velika bolest, te je vojska postala nesposobna za borbu, i razbježala se. Bježeći neki su zaglavili u dolinama i gudurama, dok su neki postali plijenom velikih bujica i poplava. Kako historičari pričaju, u »Vojsci slona« zavladala je bolest kozica (boginja), i popadali su svi od te užasne bolesti. Ptice su na njihove lješeve bacale kamenje i meso im pojele. Za to se i njihovi kosturi prispodabljaju izjedenom klasju.

[1]) Bog je Ka'bu očuvao, a one, koji su htjeli da je sruše, razpršio je, i time je pokazao veliku milost prema Kurejšijama, i samo su na ovaj način Kurejšije i bile spašene. Oni su samo u ovom pogledu postigli Božju milost i mogli su slobodno da putuju u Jemen i Siriju. A pošto su se smatrali čuvarima Ka'be, bili su svugdje rado primani.

[2]) Za vrijeme hodočašćenja, svijet je sa svih strana dolazio u Mekku. Uslijed toga je trgovina u Mekki bila dosta razvijena i stanovništvo je sticalo imetak, pa je i blagostanje vladalo. Osim toga Mekka i njena okolica, smatrani su časnim mjestima i njihovi stanovnici bili su sigurni od svakog napadaja.
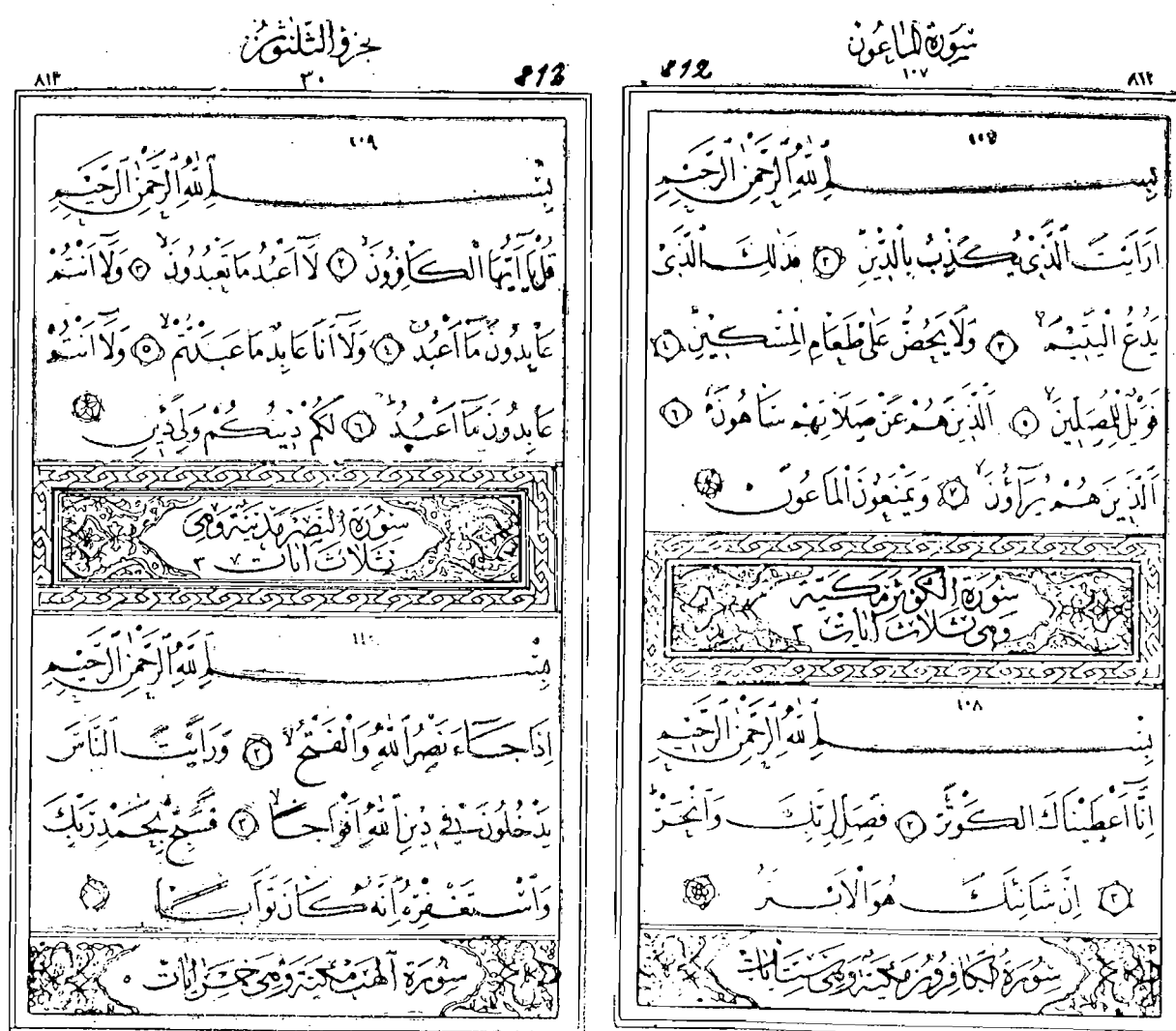
POGLAVLJE: 107

POGLAVLJE: MA'UN

OBJAVLJENO U MEKKI, 7 AJETA.

SADRŽAJ:

Kako je u prošlim dvama poglavljima kazano, Kurejšijama je davano dovoljno blagodati, ali oni su, usprkos tih Božjih darova, zanijekali Knjigu, Božju Objavu, a i progonili su neopskrbljene i sirotinju, i nisu im pružali nikakove pomoći. Ovo poglavlje opisuje ta njihova gadna svojstva, i ističe, kako su tako daleko otišli, da ne samo što nisu pomagali sirotinju, nego im nije bilo drago, da ko drugi tu pomoć pruža. Ma'un znači pomoć, zekjat i milostinja.

PREVOD:

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Vidje li ti onog, koji niječe Sudnji dan i plaću na taj

dan?[1]) 2 To je onaj, koji odbija siroče i prezire ga, 3 i koji ne potiče druge da nahrani siromaha. 4 — 5 Teško se onima, koji klanjaju namaz, a ne vode računa o svome namazu, 6 koji svojom molitvom ugađaju svijetu, 7 i koji ne daju pomoći.

POGLAVLJE: 108

POGLAVLJE: KJEVSER

OBJAVLJENO U MEKKI, 3 AJETA.

SADRŽAJ:

Ovo poglavlje spada među prva objavljena poglavlja. Kjevser znači množina, kojoj nema granice, dar koji se neprestano uveličava. Ovo poglavlje utvrđuje sve one blagodati i dobra, kojima je Božji Odabranik Muhammed obasut, a ujedno ističe, da će njegovi neprijatelji izgubiti i ono dobro, što su ga imali na ovome svijetu.

PREVOD:

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Zaista, Mi smo tebi dali najveće dobro.[2]) 2 Moli se svome Gospodaru Bogu, klanjajući namaz i koljući kurban. 3 Zaista će svaki onaj, koji tebe mrzi, biti otsječen od svakog dobra.

POGLAVLJE: 109

POGLAVLJE: KJAFIRUN

OBJAVLJENO U MEKKI, 6 AJETA.

SADRŽAJ:

Kjafirun znači nevjernici. Ovo poglavlje kazuje, da će nevjernici zbog svojih nevaljalih djela biti povučeni na odgovornost i da će za svoja ružna djela biti kažnjeni. Ujedno pokazuje, da će Božji Poslanik Muhammed za ona velika dobra, koja je izvršio prema cijelom ljudstvu, imati najljepše plodove.

---

1) Din znači obračun i plaća, kao što označuje i vjeru. Ovdje se ističe, da je duša vjere potpomagati sirote i siromahe. Dapače onaj, koji klanja namaz, ali koji nije shvatio glavni cilj namaza, u ovom se poglavlju kudi. Cilj je molitve i namaza, da se čovjek toliko uzdigne i usavrši, da mu jasno postane, da je on dužan služiti cijelom čovječanstvu.

2) Prema tumačenju Imami Razije Kjevser je ono dobro, koje neprestano raste. Govor, da u Džennetu ima rijeka zvana Kjevser, koja daje

PREVOD:

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Reci: »O nevjernici, 2 ja ne obožavam što vi obožavate, 3 a vi ne obožavate što ja obožavam, 4 i ja ne obožavam onako, kako vi obožavate, 5 a vi ne obožavate onako, kako ja obožavam. 6 Vama vaš din, a meni moj din«. *(To jest: Vama pripada ona kazna, koju budete zaslužili, klanjajući se drugom osim Boga, a meni pripada ona nagrada, koju budem zaslužio pokoravajući se Bogu, Tvorcu svjetova).*

POGLAVLJE: 110

POGLAVLJE: NASR

OBJAVLJENO U MEKKI, 3 AJETA.

SADRŽAJ:

Ovo poglavlje govori o onoj velikoj Božjoj pomoći, i o onom velikom uspjehu, koju je dobivao i kojeg je postizavao Božji Odabranik Muhammed, u poučavanju i širenju po Bogu objavljenih istina. Nasrun znači pomoć, i poglavlje je pod tim imenom poznato. Sin hazreti Omerov govori, da je ovo poglavlje objavljeno prigodom oprosnog hadždža, i da je Božji Odabranik, poslije objave ovog poglavlja, živio samo 80 dana. Objava ovog poglavlja, i ako spada među poglavlja, koja su objavljena nakon preselenja u Medinu, ipak se ubraja među ona, koja su objavljena u Mekki. Ovo poglavlje je zadnje, koje je potpuno i odjedamput objavljeno Pejgamberu. Ovo poglavlje, iako je objavljeno prigodom oprosnog hadždža, pokazuje i na ona vremena, kada je Božji Poslanik Muhammed mnogo godina prije bio izvrgnut u Mekki velikim neprijateljstvima, i kada se sam morao boriti, poučavajući Božje Istine. Prigodom oprosnog hadždža, kada je ovo poglavlje objavljeno, Pejgamber je obavljao propisanu dužnost sa preko stotinu hiljada muslimana, što pokazuje veliki uspjeh Božje nauke.

PREVOD:

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Kad Božja pomoć i pobjeda istine dođe, 2 i kad budeš vidio kako ljudi odjel po odjel stupaju u Božju vjeru, 3 hvali i veličaj

---

vodu svim drugim rijekama, ima se razumjeti tako, da će ono veliko dobro, koje je dano Božjem Odabraniku Muhammedu, napajati sve ljude i sve narode.

tvoga Gospodara Boga, i moli Ga za oprost, jer zaista On prima kajanje iskrenih pokajnika.[1])

POGLAVLJE: 111

POGLAVLJE: LEHEB

OBJAVLJENO U MEKKI, 5 AJETA.

SADRŽAJ:

U poglavlju pred ovim, govoreno je o najusavršenijem čovjeku, koji je u ovozemnom životu postigao sve ono, za što je bio po Bogu određen, i koji se je u potpunom duševnom miru preselio u vječnost. Sad ovo poglavlje pokazuje na život čovjeka, koji je za cijelo vrijeme svoga života bio poznat kao veliki protivnik Istine, i koji je zbog svoje oporosti provodio život u velikoj duševnoj patnji, kao da je vazda sjedio u plamenu vatre i tako kvrčeći se i mučeći, na koncu zaglavio. Za to ovo poglavlje i nosi naslov »Leheb«, što znači plamen. Ovo poglavlje spada među prva koja su objavljena u Mekki.

PREVOD:

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Da propadnu obje ruke Ebu Lehebove, a on je već propao.[2])

[1]) Desete godine po Hidžretu svijet je u odjelima primao Islam i čitava su plemena prelazila na Islam. U cijeloj Arabiji širio se je pokret za Islam i Arabija je novim životom počela živjeti. U ovo doba objavljeno ovo poglavlje, predskazuje, da će se Božji Poslanik na skoro vratiti svome Gospodaru Bogu. Božji Odabranik Muhammed je u ovim vremenima mogao samo to, da za one, koji su nanovo primali Islam, moli Božji oprost. Nije imao vremena, da se osobno o njima svima pozabavi, i da ih potpuno uputi u sve Istine, koje su njemu objavljene.

[2]) Čovjeku, koji je veoma nasrtljiv i koji je osoran, Arapi kažu Ebu Leheb — otac plamena. Ovim namjeravaju reći, da je on veliki zločinac. Arapi ovako lošim i štetnim ljudima kažu Ebuš-Šer — otac zla. Hazreti Muhammedov stric Abdul Uzza, bio je poznat pod ovim nadimcima. Možda je to dobio i zbog toga, što je bio veliki protivnik Božjeg Odabranika Muhammeda. Priča se, da je Hazreti Muhammed jednoga dana pozvao rodbinu na neko mjesto i tumačio im Božje Istine. Abdul Uzza — Ebu Leheb, skočio je na noge i doviknuo Hazreti Pejgamberu: »Tebben leke e li haza deavtena?« (»Propao ti, zar si nas radi ovoga zvao?«). Ebu Leheb je za Pejgamberom išao na svako mjesto, na koje bi Pejgamber išao. Govorio bi: »Ovo je naš rođak, koji je poludio, i hoće da nas odvrati od bogova naših očeva«. Kad su Kurejšije na Bedru bili poraženi, i kad je Ebu Leheb čuo za taj poraz, nakon sedam dana je umro. »Da propadnu obje ruke Ebu Lehebove«, misli se, da on sav propadne, što se iz istog ajeta razumije. Ovo stanje Ebu Lehebovo pokazuje na svršetak svakog onog, koji je neprijatelj Boga i Božjih Istina.

2 Nije mu koristio njegov imetak i ono što je zaradio. 3 Sigurno će biti pržen u rasplamsaloj vatri. 4 A i njegova žena, ona koja nosi drva, 5 na njezinu je vratu konopac od palminih vlakanaca *(od hurminog lika)*.[2])
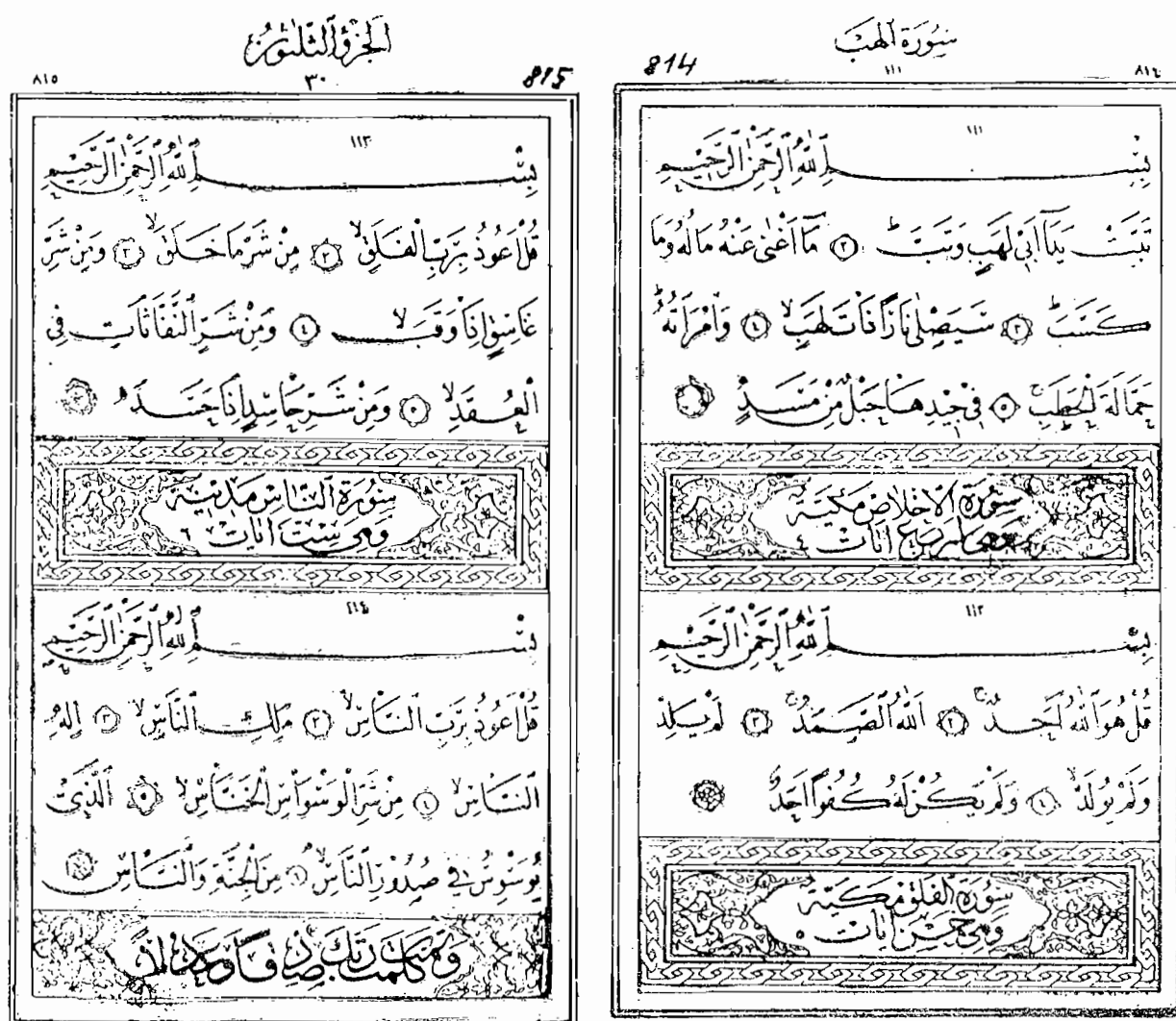
POGLAVLJE: 112

POGLAVLJE: IHLAS

OBJAVLJENO U MEKKI, 4 AJETA.

SADRŽAJ:

Po sadržaju sa ovim poglavljem Kur'an se završava, jer ovim poglavljem se potpuno utvrđuje Božje jedinstvo, a sa ona dva poglavlja, koja dolaze iza ovog pokazuje

---

[2]) Ovdje se kaže, da je Ebu Lehebova žena Ummi Džemila, sestra Ebu Sufjanova, nosila drva. Pod ovim se ima razumjeti, da je ona raspaljivala neprijateljstvo prema Islamu, i da je u tom pogledu veliku smutnju

se, kako će ljudi tražiti utočišta i zaštite kod Svevišnjeg Boga. Ovo poglavlje, koje se zove Ihlas jest srž i jezgra cijelog Kur'ana. Ono utvrđuje Božje jedinstvo i vjerovanje samo u jednoga Boga, Stvoritelja svega, najjačim i najpribranijim riječima. I ovo je poglavlje jedno od onih, koja su u prvom periodu objavljena. Njima se pobijaju sve vrste idolopoklonstva, kršćansko trojstvo, kao i svako vjerovanje, u kojem se Bogu drug zamišlja. Ihlas znači čist i spašen biti. Svaki čovjek, koji primi ovaj način vjerovanja, biće mu duša čista i spašena, jer će vjerovati samo u jednoga Boga, Tvorca svega.

PREVOD:

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Reci: »Onaj, koji sve stvara i kome se sve klanja, jest samo jedan Allah. 2 Sva veličina i moć je samo u Allaha. 3 On nije rodio, niti je rođen, 4 i Njemu nije niko jednak, niti to može biti.[1])

POGLAVLJE: 113

POGLAVLJE: FELEK

OBJAVLJENO U MEKKI, 5 AJETA.

SADRŽAJ:

Ovo poglavlje kao i iduće pokazuje, kako treba da se ljudi utječu Bogu i da traže Njegovu zaštitu od svega onoga, što ih može baciti u zabludu. I ova dva zadnja poglavlja su objavljena u Mekki. Kur'an počinje sa »Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm«, što znači: Počinjem u ime Boga, Sveopćeg Dobročinitelja i milostivoga, i time je pružena pouka, da u svakom dobrom poslu treba tražiti Božju pomoć. Kur'an se svršava sa poglavljem Felek — zora, svjetlo, i sa Nâs — ljudi, u kojima se opisuje kako će ljudi tražiti Božju zaštitu.

PREVOD:

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Reci: »Utječem se Bogu i tražim zaštitu u Boga Gospodara

---

pravila. Imami Buharija prima ono, što je rekao Imami Mudžahid, da se pod nošenjem drva imaju razumjeti one potvore i one klevete, koje je ona širila protiv Pejgambera. »Na njenu je vratu konopac od palminih vlakanaca«, ima se razumjeti, da je to kazna za njene grijehe. Priča se, da je ova žena sakupljala trnje i vezala ga, pa onda bacala na put, kuda bi Božji Poslanik prolazio.

[1]) Sva poglavlja, koja su objavljena u Mekki, pokazuju i opisuju sve greške pojedinih izmišljenih vjera, kao i pogreške kršćanstva. U ovom poglavlju najprije se utvrđuje Božje jedinstvo, a zatim se osuđuje svako

zore,[1]) 2 od onoga zla, kojeg je On stvorio, 3 od zla noći, kad nastupi njena tmina,[2]) 4 od zla onih, koji pušu u uzlove, *(od zla onih, koji najpostojaniju volju pokreću svojim gadnim poukama)*[3]) 5 i od zla zavidnika kad pozavidi.[4])

---

vjerovanje, u kojemu se Bogu drug zamišlja, i proglašuje se neispravnim. Naročito se ističe neosnovanost kršćanskog trojstva. U drugom odlomku riječ »samedun« znači, Bog je onaj, kome se u svakoj potrebi i nuždi obraćaju ljudi. Prema tome Bog uzdržaje sve i sve ovisi o Njemu, i nema nikog i ničeg, da neovisno od Boga može opstojati. Za vrijeme Pejgamberova poslanstva u Indiji se je vjerovalo, da materija i duša neovisno od Boga opstoje. Ove riječi dakle, i njima odgovor daju. U trećem odlomku daje se jasan odgovor kršćanima, koji Boga zamišljaju kao oca i sina, a i idolopoklonicima, koji su anđele vjerovali i držali za Božje kćeri. U četvrtom odlomku daje se odgovor svima vjerama, koje vjeruju u inkarnaciju i u to, da čovjek može postati Bog. Osim toga, ovo poglavlje pobija i sve vrste širkja. Širkj znači zamišljati Bogu druga, ma na koji način. Ovo ovako zamišljanje može da se ispoljava u četiri oblika: prvo, vjerovanje u više bogova, drugo, vjerovanje, da neki ljudi, ili neke stvari, imaju ona svojstva, koja samo u Boga imaju, treće, vjerovanje da neko drugi može vršiti i one stvari, koje samo Bog radi i četvrto, vjerovanje, da se svaka stvar može Bogu pripisivati. Na primjer, pogani su govorili: »Da je Bog htio, mi se ne bi klanjali drugim bogovima, i mi bismo bili na pravom putu«, čime su omalovažavali Božje darove: um i razum, kao i Božje Objave. Dakle, ova četiri odlomka pobijaju sve četiri vrste širkja.

[1]) Riječ »Felekun« znači svitanje dana. Ovo nam pokazuje, da će svjetlo Istine, koje je u velikoj tmini bilo, pokazati se u vrlo sjajnom obliku. Bog, koji je stvorio zoru i koji je njen gospodar, pokazuje nam, da će Islam malo po malo obasjati cijeli svijet, i da će Božji nauk, kojeg je poučavao Božji Odabranik Muhammed, konačno pobijediti.

[2]) Noć sa velikom tminom, jest ono vrijeme, kad su istina i pravi put bili zastrti raznim zabludama.

[3]) Način prevoda, koji smo ovdje poprimili, vrlo je blizu onome, kojeg zastupa Ebu Muslim. Imami Fahruddini-Razi ovakovo tumačenje priznaje ispravnim. Ovaj odlomak pokazuje na drugu vrstu poteškoće, koja se ispoljavala pri poučavanju i širenju Istine. Prva je poteškoća bila, da su istina i pravi put bili zastrti veoma žestokom tminom nevjerstva, a druga poteškoća jest to, kad se počela odstranjivati noćna tmina i mrak zabluda, pojavili su se ljudi, koji su svojim gadnim izmišljotinama utjecali na zdrav razum i čvrstu volju pojedinaca. Bog nam pokazuje, kako treba da se čuvamo od tih šejtana u čovječijem obliku.

[4]) Ovaj odlomak nam pokazuje na treću vrstu poteškoća pri širenju i poučavanju Istine. Kada Istina prvu i drugu poteškoću nadvlada i kada ona svojim sjajem i uspjehom zavlada, onda se pojave zavidnici, kojima smeta pobjeda istine i nastoje da tu pobjedu ograniče. Ovo poglavlje dakle, pokazuje ove vrste poteškoća i propisuje načine za širenje istinske Božje nauke, kao i potrebu da se u svemu obraćamo Bogu, i da Ga molimo za pobjedu Istine.

POGLAVLJE: 114

POGLAVLJE: NÂS

OBJAVLJENO U MEKKI, 6 AJETA.

SADRŽAJ:

Ono što je napisano pred prošlim poglavljem vrijedi i za ovo poglavlje. Nasun znači ljudi.

PREVOD:

Bismil'lâhir'rahmanir'rahîm

1 Reci: »Tražim zaštitu u Boga, Gospodara ljudi, 2 vladara ljudi, 3 Boga ljudi, 4 od zla onoga, koji nagovara na ružna djela, ali koji brzo uzmiče, 5 koji svoj tajni glas stavlja u ljudska prsa, 6 bio taj od nevidljivih zlih duhova, ili od ljudi«.[1])

---

[1]) Ovo poglavlje upotpunjava prijašnje. U prijašnjem su opisane one tri opasnosti, koje su stajale na putu Istini, a ovdje se pokazuje na četvrtu opasnost, koja je veoma velika. Ova opasnost jest, da se na ljudsko srce stavljaju zle misli i ružna djela, a da čovjek ne vidi, od koga to dolazi. Ljudi, koji se predaju svome životinjskom nagonu i svojoj strasti, mogu da podlegnu ovim zlim savjetima i da padnu u provaliju ružnih djela. Ovo poglavlje nas poučava, kako da se spasimo zla vidljivih i nevidljivih zloduha, a to je, da vazda o Bogu mislimo i da Njegovu zaštitu molimo. Nevidljiva snaga, koja navraća na zlo, a koju mi zovemo Šejtan, potiče nas na ružna djela samo tajnim glasom, dok šejtan u čovječijem obliku potegne nas i za ruku i dovikne nam: »Hajde, da i ovo uradimo, eto vidiš i drugi rade, pa im ništa nije.« Zato nas ovo poglavlje upozorava, da se ne družimo sa pokvarenim ljudima, koji nas navraćaju na gadne poslove i na pogane misli.

Sadržaj

Predgovor

PRVI DIO

DRUGI DIO

Prevod i tumač časnog Kur'ana

Index

Da čitatelji mogu lakše naći svaki opis one riječi o kojoj se u ovom djelu govori, donosimo opširan indeks. Pred svaku riječ stavili smo dvije brojke od kojih prva pokazuje redni broj poglavlja Kur'ana, a druga pokazuje broj ajeta ili odlomaka. Na primjer riječ »arš« 7:54. Značenje toga je, da se o »aršu« govori u sedmom poglavlju u pedesetčetvrtom ajetu. U ovom djelu na svakoj drugoj stranici označen je broj poglavlja, a i na svaki ajet je stavljena redna brojka, pa se vrlo lako može naći. Ako se naiđe na ovaku oznaku: (2:110, 111, 112), to onda ima da znači, da se gleda u drugom poglavlju, ajeti 110, 111 i 112. Ako se slučajno ne nađe opis u samom ajetu, onda treba gledati u danom tumačenju, koje se veže za taj ajet.

A

B

"Teferval"

KADA I KOD KOJIH AJETA TREBA UČINITI SEDŽDU KADA SE UČI KUR'AN?

U časnom Kur'anu ima četrnaest ajeta gdje treba učiniti sedždu. Ovi se ajeti nalaze u slijedećim poglavljima:

7:205 (Âraf); 13:16 (Râ'd); 16:49 (Nahl); 17:107 (Isra'); 19:58 (Merjem); 22:18 (Hadždž); 25:60 (Furkan); 27:25 (Neml); 32:15 (Sedžde); 38:24 (Sâd); 41:37 (Fussilet ili Hamim); 53:62 (Nedžm); 84:21 (Inšikak); 96:19 (Alek).

Ako jedna osoba, koja je dužna klanjati namaz, prouči jedan od ovih ajeta, treba da sedždu učini. Ova se sedžda čini na taj način, da se ruke ne dižući izgovori »Allahu ekber«, pa se onda ide na sedždu i izgovori tri puta »Subhane rabbijel-a'la«. Iza toga se opet rekne »Allahu ekber« i nastavi se sa učenjem Kur'ana ili nekim drugim poslom.

146 - 176 - 256 - 260 - 266 - 283 - 329
347 - 440 - 447

UPOZORENJE ČITAOCIMA.

Usprkos najveće pažnje koja je obraćena pri štampanju ovog velikog djela, da se ne potkrade ni najmanja slovčana greška, ipak se je po koja neznatnija greška izmakla, koju će poštovani čitaoci moći sami ispraviti. Molimo da se ovo uvaži.

CIJENA DIN. 170·—

7 Septembra 978 —

POSLJEDNJA RIJEČ

Veliki turski učenjak Omer Riza pri kraju svoga prevoda i tumača Kur'ana kaže:

»Pri pisanju ovog djela služio sam se glavnim komentarima, hadiskim zbirkama, šeriatsko-pravnim djelima pisanim arapskim jezikom, a uz to sam pregledao i novije komentare časnog Kur'ana, koje su izradili savremeni islamski učenjaci i mnogo sam se okoristio od njihova načina izlaganja i pisanja.

Osim toga sam i djela zapadnih pisaca i prevodioca Kur'ana pomno pregledao i tako sam mogao ustanoviti sve što su pisali, bilo za ili protiv Kur'ana i dati potrebna objašnjenja i odgovore. Prema tome sam uglavnom sve ono, što je pisano i na istoku i na zapadu, a odnosi se na Kur'aan, imao pred očima«.

Pošto smo sve izvore iz kojih smo crpili naše izvode pokazali u ovom djelu, to nema smisla da ih ponovno ovdje spominjemo. Ali moramo naglasiti da smo sve stare komentare kao Toberiju, Raziju, Keššafa, Bejzaviju i Dželalejna, a tako isto od hadiskih knjiga, poznatih šest zbirki, najuvaženije islamske historije i životopise Božjeg Odabranika Muhammeda, kao i odabrane šeriatsko-pravne zbirke, pregledali. A osim toga smo proučili i nova djela savremenih islamskih učenjaka, kao komentar od Šejh Muhammed Abduhu, Sejjid Ahmed hana, mevlana Muhammed Alije i Šejh Tantavije-Dževherije.

Svima ovim visokim i časnim ljudima, koji su mnogo učinili pišući i tumačeći uzvišeni Kur'an, kao najveći zahvalnici, podastiremo svoju zahvalnost time, što molimo dragog Allaha, da ih sviju smirene duše zadrži u Svojim neprekidnim blagodatima i u Svojoj trajnoj milosti.

Za sebe pak naročito molimo Allaha, Gospodara svjetova, Koji je jedini nepogrješiv, da nam oprosti naše grijehe i da nam ovo djelo primi kao djelo, za koje se nagrada daje.

Bogu pripada sve i On je izvor svemu.

HUVEL-EVVELU VEL-AHIRU.